

મા ઉમાનો આદેશ...

સતપંથ છોડો

લેખક : C.A. શ્રી ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ પટેલ

પ્રકાશક : સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ-૩૭૦૬૧૫

For Reference See Pages: 3.
For page numbers, see the page footer. Page numbers are in 'Page x of y' format

મા ઉમાનો આદેશ...

સતપંથ છોડો

લેખક : C.A. શ્રી ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ પટેલ

પ્રકાશક : સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ-૩૭૦૬૧૫

મા ઉમાનો આદેશ...

સતપંથ છોડો

લેખક : C.A. શ્રી ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ પટેલ

પ્રકાશક : સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ-૩૭૦૬૧૫

https://doi.org/10.5281/zenodo.20746687

TITLE VERSO

Title	:	Satpanth Chhodo (Maa Uma's Order, Quit Satpanth)
Name of Author/Editor	:	CA Chandrakant Patel
Date of Publication	:	16-August-2019
Tithi	:	Gujarati Vikram Samvat 2075 Shravan Krishnapaksh 1
Edition	:	1st
Language of Book	:	Gujarati
Short Description of Book	:	Religious history of Kutch Kadva Patidar community and its transformation from Hindu Sanatan community to Nizari Ismaili Satpanth (a branch of Shia Islam) community and re- transformation again back as Hindu Sanatan Community. The book describes strategies adopted, difficulties faced and obstacles overcome during this religious transformation process.
Paperback/hardback/e-book	:	Hardback
Published by	:	Sanatan Lavad Amlikaran Samiti
Place of Publication	:	Shri Akhil Bharatiya Kutch Kadva Patidar Samaj, Patidar Vidyarthi Bhavan, Nakhtrana, Kutch, Gujarat 370615

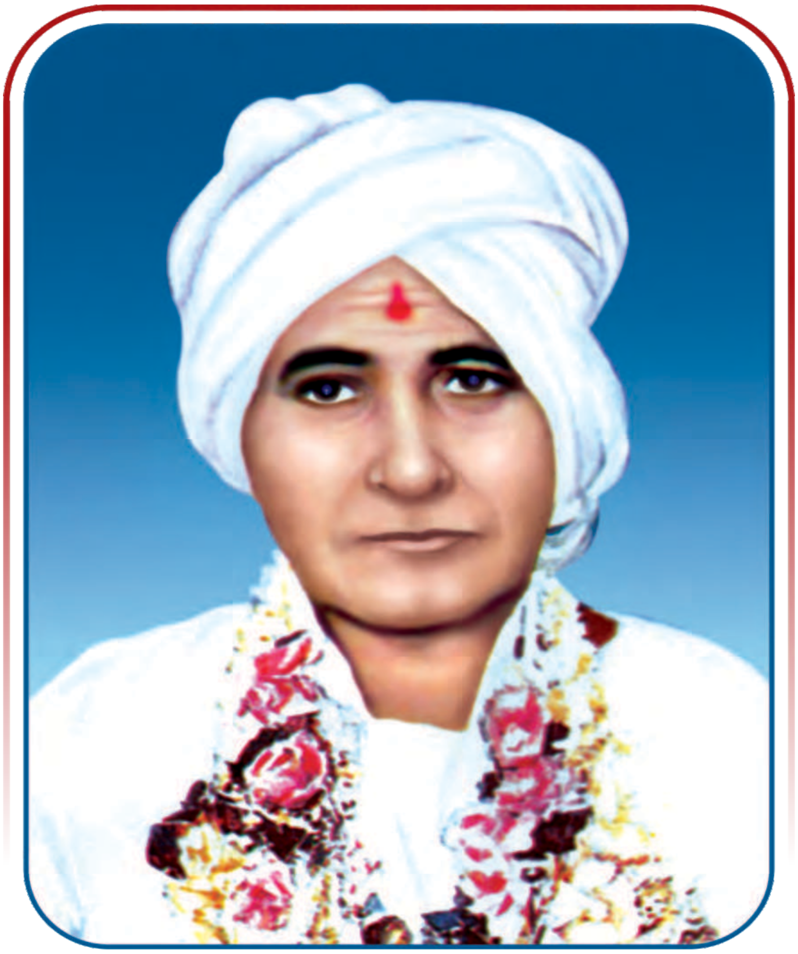
પુસ્તકનું નામ	:	સતપંથ છોડો - (મા ઉમાનો આદેશ - સતપંથ છોડો)
લેખક	:	C.A. શ્રી પટેલ ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા
તારીખ	:	૧૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૯
તિથિ	:	ગુજરાતી વિક્રમ સંવત ૨૦૭૫ શ્રાવણ વદ ૧
આવૃત્તિ	:	પહેલી
પ્રકાશક	:	સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ
સ્થળ	:	શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ, પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ, ગુજરાત ૩૭૦૬૧૫

કડવા પાટીદાર કુળદેવી મા ઉમિયા

સનાતની કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતીના ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ

બ્રહ્મલીન સંત
શ્રી ઓધવરામજી મહારાજ

જ્ઞાતિ સુધારક સંતો અને વડીલો

સંત લાલરામજી

સંત દયાલરામજી

કેસરા પરમેશ્વરા

નારાયણજી રામજી લીંબાણી

રતનશી ખીમજી ખેતાણી

નથુ નાનજી કેશરાણી

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

સંદેશ

તા. ૧૫.૦૭.૨૦૧૯

ધાર્મિક અંધકાર, આર્થિક શોષણ, બૌદ્ધિક ગુલામી, જુલમી આગેવાનોના અત્યાચારો, વટાળ પ્રવૃત્તિઓનો સામનો સેંકડો વર્ષો સુધી આપણી જ્ઞાતિ કરતી આવી છે. અંધકારમય એ દુઃખદાયી સમય પસાર કરતાં કરતા અનેકો પેઢીઓ બદલી ગઈ. લોકોને માનસિક રીતે નબળા રાખી, ધાર્મિક લાલચ અને અંધશ્રદ્ધામાં ગૂંચવીને, અત્યાચાર અને અન્યાયને ખુશી-ખુશી સહન કરવા તૈયાર કરી, તેમને માત્ર આવક અને ધર્મ પ્રચારકોના સગવડનું સાધન બનાવી રાખતી ધાર્મિક વ્યવસ્થાથી છુટકારો મેળવવું અત્યંત જરૂરી હતું. આખરે આપણા ઇષ્ટદેવ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ તેમજ કુળદેવી મા ઉમિયા આપણા વારે આવ્યા. ગામે ગામ ઇષ્ટદેવ લક્ષ્મીનારાયણની પધરામણી અને વર્ષ ૧૯૪૫માં વાંઢાય ખાતે મા ઉમાની પધરામણી મારફતે હોય કે પછી તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ઊંઝા ઉમિયા માતાજીના આદેશ મારફતે.

છેલ્લા ૧૦૦ વર્ષોના સમય ગાળામાં જ્ઞાતિના લોકો ખૂબ જ મોટી સંખ્યામાં સતપંથ ધર્મથી છુટા પડતા ગયા અને પાછા મૂળ સનાતન હિંદુ ધર્મમાં આવતા ગયા. એ એવો દોર હતો કે જ્યારે જ્ઞાતિના લોકો મોટે ભાગે અજ્ઞાની હતા. માત્ર સતપંથ ધર્મ એ ઇસ્લામ ધર્મનો ફાંટો છે એવી ખાતરી થઇ જાય એટલું તે સમયે પુરતું હતું.

સમયના બદલાવ સાથે સનાતન હિંદુ ધર્મના આડમાં સતપંથને ટકાવી રાખવા અપનાવેલ અવનવી યુક્તિ પ્રયુક્તિઓના કારણે નિર્મિત ખૂબ કઠીન પરિસ્થિતિમાં મૂળ સનાતન હિંદુ ધર્મને મજબૂત કરવા કમર કસનાર સનાતન સમાજના દરેક આગેવાનોનો અંતઃકરણ પૂર્વક ખૂબ-ખૂબ આભાર માનીએ છીએ. સાથે સાથે સનાતન ધર્મનો સાચો રાહ બતાવનાર પ્રાતઃસ્મરણીય સંતો પ્રત્યે પણ અંતઃકરણના ભાવથી આભારની લાગણી સાથે વંદન કરીએ છીએ.

સનાતનીઓમાં વિસરાયલા ઈતિહાસ અને અજ્ઞાનતાની નબળાઈને હથિયાર બનાવી સતપંથના પ્રચારકો ખૂબ જ મક્કમતાથી સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એ જૂઠ જ્ઞાતિમાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં મહદ અંશે સફળ થયા. કંઇક ખોટું થઇ રહ્યું છે એ જાણતા હોવા છતાં, સતપંથ મુદ્દા ઉપર અધૂરા જ્ઞાનના કારણે લોકો જોઈએ એવો અસરકારક વિરોધ ન કરી શક્યા. રહી સહી કસર મવાળોએ સનાતન સમાજ/સનાતન ધર્મ પ્રત્યે પોતાની વફાદારીને શંકાસ્પદ પરિસ્થિતિમાં રાખીને પૂરી કરી દીધી.

...

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

2

વાસ્તવમાં ધર્મના નામે અધર્મ ચાલ્યું. ખોટું, અનૈતિક અને અસૈધાંતિક કૃત્યોથી જ્ઞાતિને મુક્ત કરવાની આટલી મોટી જહેમત, જે હાલ અમુક વર્ષોમાં જોવા મળી છે એ તો ભાગ્યેજ ઈતિહાસમાં જોવા મળતી હોય છે. આવી જહેમત ઊઠાવવા પાછળની સોચ, રણનીતિ, વિચાર, બુદ્ધિ, શીખ આગામી પેઢીને મળે એવી વ્યવસ્થા કરવી એ પણ એજ જહેમતનો એક ભાગ છે. સતત તરલ રહેતી બુદ્ધિ અને તેમાંથી જન્મેલા ઉચ્ચ બૌદ્ધિક વિચારોને નોંધી આ પુસ્તક રૂપી ગ્રંથમાં પ્રકાશિત કરવું એ પણ ખૂબ મહેનત માંગી લે એવું કામ છે.

ખૂબજ ઊંડાણ પૂર્વક અભ્યાસ કર્યા બાદ આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકમાં જણાવેલ મર્મ આવનાર હજારો વર્ષો સુધી જ્ઞાતિને માર્ગદર્શન આપતું રહેશે. આ પુસ્તક પ્રત્યે ભાવી પેઢી ખૂબ ગૌરવ અનુભવશે. વિધર્મીઓ તેમજ પોતાના ઘરના જ સતપંથનો પક્ષ લઇ સમાજનું અહિત કરનાર સામે સમાજનું રક્ષણ કરવા પણ આ પુસ્તક હથીયાર તરીકે કામ આવશે એવો અમોને અટૂટ વિશ્વાસ છે.

સમાજની તમામ નાની મોટી સંસ્થાઓના સર્વે હોદેદારો અને કારોબારી સભ્યો માટે આ પુસ્તકનું ચિંતન અને મનન કરવું ખૂબ જ અનિવાર્ય છે. નવા કારોબારી સભ્યોની કાર્યશાળામાં આ પુસ્તક ઉપર એક વિષય ફરજીયાત રાખવો જોઈએ, જેથી આપણો ઈતિહાસ ભૂલાઈ ન જાય અને સતપંથની સમસ્યા આપણી જ્ઞાતિમાં ફરી ઘર ન કરી જાય. આ પુસ્તકનું જ્ઞાન તેમજ જ્ઞાતિનો ઈતિહાસને સમાજ સતત વાગોળતો રહે, એવી સજ્જડ વ્યવસ્થા ઊભી કરવી રહી. ઈતિહાસને ભૂલી જવાની નબળાઈથી હવે આપણે મુક્ત થઈએ એવી સર્વેને આગ્રહ પૂર્વકની પ્રાર્થના સાથે.... જય માતાજી, જય લક્ષ્મીનારાયણ અને જય સનાતન.

પ્રમુખ શ્રી
અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી

મહામંત્રી શ્રી
પુરષોત્તમ રવજી ભગત

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

તા. ૩૧-૦૫-૨૦૧૯

પ્રતિ
શ્રી પુરૂષોત્તમભાઈ રવજીભાઈ ભગત
મહામંત્રીશ્રી, શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા

જય માતાજી સાથે જણાવવાનું કે તા. **૨૧-૦૫-૨૦૧૯** નો આપનો પત્ર મળ્યો.

અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના સનાતન-સતપંથ ધર્મનો વિવાદ ચાલી રહ્યો છે તે વિવાદના ઉકેલ માટે બન્ને પક્ષોના **૧૧-૧૧** સભ્યોની અવાર-નવાર રજૂઆતો સાંભળી. શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા દ્વારા નિમાયેલ લવાદોએ જે નિર્ણય કરેલ છે તે ચુકાદાનો બન્ને પક્ષોએ અમલ કરવાની ખાત્રી આપેલ છે.

આપણા સમાજના પ.પૂજય સંત ઓધવરામજી મહારાજ તેમજ વડીલ કેશરા પરમેશ્વરા તેમજ આધ્ય સુધારક નારાયણજી બાપા, વીર જ્ઞાતિ સેવક રતનશી બાપા ખેતાણી જેવા અનેક સુધારકોએ જ્ઞાતિમાં ધાર્મિક સુધારા કરવા જે પ્રયત્નો કરેલ તેને નવી પેઢી આગળ વધારવા પ્રયત્નો કરે તેવી મા ઉમિયાને પ્રાર્થના.

આપશ્રી લવાદ કમિટીએ કરેલ કાર્યવાહીની તમામ વિગતોની પુસ્તિકા પ્રસિધ્ધ કરી રહયા છો તે પુસ્તિકાના આધારે બન્ને પક્ષોને વિવાદ ટાળવા અને નવી પેઢી માર્ગદર્શન મેળવી શકે તેવી શુભકામના સાથે અમો શુભેચ્છા પાઠવીએ છીએ.

"મા ઉમિયાના આશીર્વાદ સદૈવ આપણા સૌ પરિવાર ઉપર ઉતરતા રહે એ જ પ્રાર્થના."

મણીભાઈ ઈ. પટેલ (મમ્મી)
પ્રમુખ
શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા

દિલીપભાઈ એમ. પટેલ (નેતાજી)
માનદમંત્રી
શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

રજી.નં.- A ૧૪૧૪ કચ્છ

Tel.:02832-276232, 299551

SHRI UMIYA MATAJI ISHWAR RAMJI ANNAKSHETRA TRUST

"Umiya Mataji Sansthan" Vandhay (Ishwarnagar), Po.Deshalpar, Bhuj-Kutch.370 040

શ્રી ઉમિયા માતાજી ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર ટ્રસ્ટ

"ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન" મુ.વાંઢાય (ઈશ્વરનગર), પો.દેશલપર, તા.ભુજ(કચ્છ)-૩૭૦ ૦૪૦. ફોન : ૦૨૮૩૨-૨૭૬૨૩૨, ૨૯૯૫૫૧

Ref.no.:

Date :
તા.૦૫-૦૬-૨૦૧૯

શુભેચ્છા સંદેશ

પ્રતિ,
પ્રમુખ શ્રી,
અખીલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા - કચ્છ.

કેન્દ્રીય સમાજ ધાર્મિક બાબતોને ઉજાગર કરતું પુસ્તક પ્રકાશિત કરી રહયો છે તે જાણીને આનંદ થયો. સનાતન ધર્મના રાહેથી ભટકી ગયેલી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને સાચો માર્ગ બતાવનાર આદ્ય સુધારકોશ્રી કેશરા મુખી સાંખલા, શ્રી નારાયણબાપા લીંબાણી, સંતશ્રી ઓધવરામજી મહારાજ, શ્રી રતનશીભાઈ ખેતાણીની ટીમે જે અથાગ પ્રયાસો કર્યા જેને પરિણામે આજે ૮૦ થી ૮૫ ટકા જ્ઞાતિજનો પિરાણા પંથને તિલાંજલી આપી સનાતન ધર્મને અનુસરવા લાગ્યા છે તેમનું અધુરું રહેલું કામ આપણે સૌએ સાથે મળીને પૂર્ણ કરવાનું છે.

આપ તો જાણો જ છો કે આજથી ૭૫ વર્ષ અગાઉ વાંઢાયની પવિત્ર ધરતી પર માં ઉમિયાને બિરાજમાન કરવામાં આવ્યા અને આ તપોભૂમિ પરથી સંતશ્રી ઓધવરામજી મહારાજ તેમના શિષ્ય દયાલદાસજી મહારાજ અને કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતની સમાજના આગેવાનોએ સાથે મળીને ધર્મ જાગૃતિની જ્યોતને જલતી કરી જેનો પ્રકાશ કચ્છ અને સાબરકાંઠામાં ફેલાયો અને ગામોગામ લક્ષ્મીનારાયણનાં મંદિરોનું નિર્માણ થયું. એ અર્થમાં ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, વાંઢાય સનાતન ધર્મ જાગૃતિનું કેન્દ્ર બન્યું.

કેન્દ્રીય સમાજ સનાતન ધર્મ જાગૃતિનું જે અભિયાન ચલાવી રહયો છે તેમાં આ સંસ્થા હંમેશા સહયોગી રહી છે અને ભવિષ્યમાં પણ રહેશે. આ અભિયાનના ભાગ રૂપે કેન્દ્રીય સમાજ જે પુસ્તક પ્રકાશિત કરવા જઈ રહયો છે તે યશસ્વી બને અને આવનારી પેઢી માટે પથ દર્શક બને એવી શુભ ભાવના સાથે ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન આપને શુભેચ્છા પાઠવે છે.

આપનો વિશ્વાસુ

હંસરાજભાઈ દેવજી પટેલ
પ્રમુખશ્રી
ઉમિયા માતાજી ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર ટ્રસ્ટ
વાંઢાય - કચ્છ
મો. ૯૮૨૪૦૩૫૯૩૭

Page **1** of **1**

શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ વિજયતેતરામ — ટ્રસ્ટ રજી. નં. એ / ૧૬૯૯

અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ

શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્રસ્થાન - સંસ્કાર ધામ, મુ.પો. દેશલપર, તા. ભુજ, કચ્છ - ૩૭૦ ૦૪૦.

Akhil Bharatiya Laxminarayan Sanatan Samaj

Shri Laxminarayan Kendrasthan - Sanskardham, At. Po. Desalpar, Ta. Bhuj, Kutch - 370040.
Ph.: 02832 - 276345, 276044 • E-mail : sanskardham276345@gmail.com • Website : www.shreelaxminarayan.org

તા. ૫.૭.૧૯

શુભેચ્છા સંદેશ

પ્રતિશ્રી,
પ્રમુખશ્રી,
અ. ભા. ક. કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા - કચ્છ.

જય લક્ષ્મીનારાયણ સાથે જણાવવાનું કે, કેન્દ્રીય સમાજે સનાતન ધર્મ જાગૃતિનું જે અભિયાન છેડ્યું છે તેના ભાગ રૂપે કરેલ મંથન અને સંશોધનના પરિપાક રૂપે જે પુસ્તક પ્રકાશિત કરવા જઇ રહ્યા છો એ બદલ અભિનંદન પાઠવીએ છીએ. આ પુસ્તક આજની અને આવનારી પેઢીને જ્ઞાતિની ધાર્મિક સ્થિતિ જાણવા માટે ઉપયોગી બની રહેશે એવી અપેક્ષા રાખીએ.

સનાતન ધર્મના માર્ગેથી ભટકી ગયેલી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ધર્મ જાગૃતિનો શંખનાદ કરીને જગાડનાર નરવીર કેશરાબાપા અને નારાયણજીબાપાએ ધાર્મિક ક્ષેત્રે ક્રાન્તિકારી કાર્ય કર્યું, સાથે સાથે સંતશ્રી લાલરામજીના શિષ્ય સંતશ્રી ઓધવરામજીના માર્ગદર્શન હેઠળ સનાતની સમાજના એ સમયના આગેવાનો શ્રી રતનશીભાઇ ખેતાણી અને તેમના સાથીદારોએ સનાતન ધર્મ જાગૃતિનું મોટું કામ કર્યુ પરિણામે ગામેગામ ઇષ્ટદેવ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરો બંધાયા પણ સંજોગો વસાત એ મંદિરોનું કેન્દ્રસ્થાન ઉભું થઇ શક્યું ન હોતું. એ કાર્ય અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજે પૂર્ણ કર્યુ છે અને ૧૯૯૬ થી સનાતન ધર્મના પ્રચાર પ્રસારનું કાર્ય આરંભી દીધું છે.

સમાજના સુધારકો અને સંતોના પ્રયાસોના પરિણામે મોટા ભાગના જ્ઞાતિજનો સનાતન ધર્મમાં પાછા ફર્યા છે હજુ તમેનું અધુરૂં રહેલું કાર્ય પરિપૂર્ણ કરવાનું આપણું સૌનું ઉતરદાયિત્વ છે.

આ કાર્યમાં કેન્દ્રીય સમાજને આ સંસ્થાનો તમામ પ્રકારે સહયોગ સાંપડતો રહેશે. શ્રી સમાજનું કાર્ય યસસ્વી અને ફળદાયી નિવડે એવી શુભેચ્છા પાઠવીએ છીએ.....

જે.લા. ચોપડા — RM Patel

જેઠાભાઇ લાલજી ચોપડા
પ્રમુખશ્રી

રતિલાલ મનજી પોકાર
મહામંત્રી

અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ
શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્રસ્થાન - દેશલપર

|| શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાન || || શ્રીહરિ || || શ્રી ઉમિયા માતાજી ||

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SATSANG SAMAJ

(Trust Regd. No. A1607 KUTCH. dt. 7-4-1999)

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્સંગ સમાજ

મુખ્ય કાર્યાલય : સત્સંગ ભવન, રવાપર, કચ્છ, પીન-૩૭૦૬૨૫

Email : abkkpss@gmail.com

સંપર્ક : પ્રમુખ શ્રી-હરિભાઈ કેસરાભાઈ ભગત, શ્રીજી સીરામીક ઈન્ડસ્ટ્રીઝ, ૮-એ, ને-હા. લાલપર, મોરબી, ગુજરાત. મો. : ૯૮૨૫૨૨૩૧૩૯

મહામંત્રી શ્રી-વાલજીભાઈ હીરજીભાઈ ચૌહાણ, શ્રી કૃષ્ણ વિજય સૌ મીલ, મસોલી, દહાણુ રોડ, મહારાષ્ટ્ર. મો. : ૯૪૨૨૦૭૬૩૮૯

<u>શુભેચ્છા પત્ર</u>

તા.: ૦૬/૦૬/૨૦૧૯

પ્રતિ,
પ્રમુખશ્રી/મહામંત્રીશ્રી,
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા (જી. કચ્છ)

જય ઉમિયાજી સહ લખવાનું જે આપણી શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને વર્ષો પૂર્વ સમાજના આધ સુધારક શ્રી કેસરા પરમેશ્વરા તેમજ આધ. સુધારક શ્રી નારણજી રામજી લીંબણી એ જે સમાજને શુધ્ધ વૈદિક સનાતન નો રાહ ચીંધ્યો તેમજ સમયાંતરે સમાજના વડીલો તે રાહ પર ચાલી અડગ રહી આપણને શુધ્ધ સનાતન સમાજનો વારસો આપતા ગયા છે. આવી આપણી પવિત્ર સનાતન સમાજને વિધર્મીઓ દ્વારા બદનામ કરવાના પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા તે પ્રયાસોનો પડકાર જીલી સમાજનું બુધ્ધિધન સામે આવી દેશ, વિદેશ, વૈદિક, સંપ્રદાયો, સંગઠનો, સરકારી દફતરે જઇ પુરાવા એકત્ર કરેલ તે પુરાવાનું સંશોધન કરી સમાજનું આધ્યાત્મિક બંધારણ (દિશાસૂચક) રૂપે જે પુસ્તક સમાજ સમક્ષ મૂકી રહ્યા છો તે ધન્યવાદને પાત્ર છે. આવા બંધારણો આવતી પેઢીઓ ને દિશાસૂચક બની રહેશે.

પુસ્તક બહાર પાડવામાં તેમજ પુરાવા એકત્ર કરવામાં જે જ્ઞાની ભક્તોએ અથાગ પરિશ્રમ કર્યા છે તેઓને સમગ્ર સત્સંગ સમાજ વતી ખૂબ ખૂબ ધન્યવાદ તેમજ હાર્દિક શુભેચ્છા સહ..

"સૌનો સાથ... સમાજનો વિકાસ... સમાજનો વિશ્વાસ..."

H. Patel

હરિભાઈ કેશરાભાઈ ભગત
પ્રમુખશ્રી
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્સંગ સમાજ

વાલજીભાઈ હિરજીભાઈ ચવાણ
મહામંત્રીશ્રી
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્સંગ સમાજ

॥ શ્રી ઉમિયા માતાય નમઃ ॥

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર મહિલા સંઘ

હેડ ઓફિસ : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા-કચ્છ, ૩૭૦ ૬૧૫. ફોન : 02835 222149

પ્રમુખ :
શ્રીમતિ જશોદાબેન શાંતીલાલ નાકરાણી
સ્વિવૈન અપાર્ટમેંટ, પ્લોટ નં. ૩, બ્લોક નં. બી,
મોડલમ ભટ્ટી, સિઓલીમ, બરદેજ, ગોવા
(માપસા)-૪૦૩૫૦૭. મો. 08308090329

મહામંત્રીશ્રી :
શ્રીમતિ રમીલાબેન ખેતશીભાઇ સ્વાણી
મહાત્મા સા મીલ, હોટલ કામત પાસે,
સ્ટેશનરોડ, નાશિક-૪૨૨ ૦૧૧. (મહારાષ્ટ્ર)
મોબા. 093707 67073

મહિલા સંઘ

• ઉપપ્રમુખશ્રી

કમળાબેન શીવજીભાઈ લિંબાણી
તલોદ-ગુજરાત
મો. ૦૯૪૨૭૦ ૮૨૬૫૨

ગંગાબેન હરિભાઈ ધોળુ
પેટલાદ
મો. ૦૯૬૩૮૪૫૪૫૫૮

ગંગાબેન લાલજીભાઈ રામાણી
નખત્રાણા
મો. ૦૯૪૨૬૬૫૦૩૯૯

શીલાબેન બાબુભાઈ ભગત
બેંગલોર
મો. ૦૯૮૮૦૪ ૫૭૭૭૧

અમૃતાબેન જખુભાઈ લિંબાણી
બિદડા
મો. ૦૯૬૮૭૭૩૬૬૩૦

• મંત્રીશ્રી

ઉર્મિલાબેન નાનજીભાઈ ડાયાણી
ધાવડા
મો. ૦૭૮૭૪૮૪૭૦૬૫

વિજયાબેન રતનસીભાઈ બાથાણી
રાયપુર
મો. ૦૯૪૨૪૨૦૪૨૪૧

કમળાબેન શંકરલાલ હળપાણી
નાગપુર
મો. ૦૯૮૨૩૮૭૭૧૯૯

અનુરાધાબેન શાંતીલાલ સેંઘાણી
કોટડા, જડોદર
મો. ૦૯૪૨૮૭૪૮૩૪૨

• ખજાનચીશ્રી

જયશ્રીબેન ખીમજીભાઈ ધોળુ
ભુજ-કચ્છ
મો. ૦૯૯૨૫૩ ૧૩૬૧૨

• સહ-ખજાનચી
ગંગાબેન હરીભાઈ ધોળુ
નાગલપર - કચ્છ
મો. ૦૯૪૨૬૪ ૦૨૨૦૧.

રેફ. નં. :

તારીખ : ૦૧-જુન-૨૦૧૯

મહિલાઓ માટે વિશેષ સંદેશ

સનાતન ધર્મના કાજે આપણી માતાઓ અને બહેનો દ્વારા આપેલ અસંખ્ય બલિદાનો અને ઉઠાવેલ અસહ્ય દુઃખોના પાયા ઉપર ઉભો થયેલ હાલનો આ સનાતન સમાજ જે સેંકડો વર્ષોથી સતપંથ સમસ્યાથી પીડાઈ રહ્યો છે તેને કાયમ માટે પીડાથી મુક્ત કરવાનો સમય પાકી ગયો છે. હવે આપણે કોઈ મીઠી-મીઠી લાગણીઓ ભરી વાતોમાં ફસાઈને ભોળવી નહીં શકે. "નીયાણી" જેવી પવિત્ર લાગણીઓની અડસ લઇને સતપંથ સાથે સંબંધ ટકાવી રાખવાના પ્રપંચને હવે ચલાવી નહીં લઈએ. ઈતિહાસમાં આપણી ક્ષત્રીયકુળની દેવીઓ દ્વારા સનાતન ધર્મ રક્ષા માટે આપેલ મહાન બલિદાનો અને ત્યાગની માત્ર એક ક્ષણિક ઝલક આપતી આ ઘોષનાને આપણે ભૂલ્યા નથી.

> **"અમે તો સતપંથ પાળનારા અમારાં માવિત્રો, કુટુંબીઓ, સગાંસંબંધીઓ, સહુને છેલ્લી વારના મળી ભેટી આવ્યા છીએ."**
>
> દયાપુરની બહેનો - પેજ ૪૭, પીરાણાની પોલ

તેવીજ રીતે સતપંથ સાથે સારા સંબંધ રાખીને સનાતન ધર્મ માટે કામ કરવાના ખોટા દંભથી માનકુવાના શ્રી રાજારામભાઈ શામજી ધોળુંને મુક્ત કરનારા તેમના ધર્મપત્ની ધનલક્ષ્મીબ્હેનનો એ અસરકારક ઠપકો પણ ન ભૂલાય કે,

> **"એમ દૂધમાં ને દહીંમાં પગ રાખી બન્ને બાજુએ ઢોલકી વગાડવી, એ તો ચોક્ખી ઠગાઈ છે."**
>
> પેજ ૪૪, સ્વ. ધનલક્ષ્મીબ્હેનને સ્મરણાંજલિ - લે. ના. રા. લીંબાણી

હાલની પરિસ્થિતિમાં જ્ઞાતિને "મવાળ" નામક રોગથી મુક્ત કરવા આવા ઠપકાઓની ખુબજ જરૂરત છે. આવા કામ બીજું કોઈ નહીં પણ જ્ઞાતિની મહિલાઓજ કરી શકશે અને કરી રહી છે.

વર્ષો પહેલાં દૂરંદેશી રાખનારાં આપણા વડીલો અને માતાઓએ સતપંથ સાથે સગપણ ન કરવાના નિર્ણયને ક્યાંક આપણે વચ્ચે ભૂલી ગયા અથવા તો ભૂલવા માટે આપણને ભોળવી નાખવામાં આવ્યા. આપણે પ્રેરણા લેવી જોઈએ, પોતાના સતપંથી માવિત્રો સાથે કાયમ માટે સંબંધ કાપી નાખનારાં, ગામ પાનેલીના કંકુબાઈના સ્વાભિમાન અને વીરતાથી. તેમની વીરતાના કારણે સનાતન ધર્મ ચળવળની શરૂઆતના એ કટોકટીના સમયમાં જ્ઞાતિમાં અસાધારણ ઉત્સાહ ફેલાયો હતો. જ્ઞાતિના આદ્ય સુધારક શ્રી નારાયણ રામજી લીંબાણીએ આ રણચંડી દેવીની વીરતા ભરી વાતોની નોંધ લીધેલ છે કે,

> **"પોતાના માતા પિતાને એ દેવીએ સ્પષ્ટ જણાવ્યું કે, મારા કદાચ ટુકડે ટુકડા કરી નાખશો, તો પણ હું તમારા પંથની પાપી છાયામાં ઉભી રહેનારી નથી."**
>
> પેજ ૫૨, પીરાણાની પોલ

હવે આપણે ખુબ મક્કમતાથી એકદમ અડગ થઈ ગયા છેએ કે આપણે સતપંથીઓ સાથે કોઈ પણ જાતના નવા સગપણ કે લગ્ન સબંધોમો જોડવાના નથી. સતપંથીઓ માટે ગમે ...

॥ શ્રી ઉમિયા માતાય નમઃ ॥

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર મહિલા સંઘ

હેડ ઓફિસ : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા-કચ્છ, ૩૭૦ ૬૧૫. ફોન : 02835 222149

પ્રમુખ :
શ્રીમતિ જશોદાબેન શાંતીલાલ નાકરાણી
સ્વિવૈન અપાર્ટમેંટ, પ્લોટ નં. ૩, બ્લોક નં. બી,
મોડલમ ભટ્ટી, સિઓલીમ, બરદેજ, ગોવા
(મ્હાપસા)-૪૦૩૫૦૭. મો. 08308090329

મહિલા સંઘ

મહામંત્રીશ્રી :
શ્રીમતિ રમીલાબેન ખેતશીભાઇ રવાણી
મહાત્મા સા મીલ, હોટલ કામત પાસે,
સ્ટેશનરોડ, નાશિક-૪૨૨ ૦૧૧. (મહારાષ્ટ્ર)
મોબા. 093707 67073

• ઉપપ્રમુખશ્રી

કમળાબેન શીવજીભાઈ લિંબાણી
તલોદ-ગુજરાત
મો. ૦૯૪૨૭૦ ૮૨૬૫૨

ગંગાબેન હરિભાઈ ધોળુ
પેટલાદ
મો. ૦૯૬૩૮૪૫૪૫૫૮

ગંગાબેન લાલજીભાઈ રામાણી
નખત્રાણા
મો. ૦૯૪૨૬૬૫૦૩૯૯

શીલાબેન બાબુભાઈ ભગત
બેંગલોર
મો. ૦૯૮૮૦૪ ૫૭૭૭૧

અમૃતાબેન જખુભાઈ લિંબાણી
બિદડા
મો. ૦૯૬૮૭૭૩૬૬૩૦

• મંત્રીશ્રી

ઉર્મિલાબેન નાનજીભાઈ ડાયાણી
ધાવડા
મો. ૦૭૮૭૪૮૪૭૦૬૫

વિજયાબેન રતનસીભાઈ બાથાણી
રાયપુર
મો. ૦૯૪૨૪૨૦૪૨૪૧

કમળાબેન શંકરલાલ હળપાણી
નાગપુર
મો. ૦૯૮૨૩૮૭૭૧૯૯

અનુરાધાબેન શાંતીલાલ સેંઘાણી
કોટડા, જડોદર
મો. ૦૯૪૨૮૭૪૮૩૪૨

• ખજાનચીશ્રી

જયશ્રીબેન ખીમજીભાઈ ધોળુ
ભુજ-કચ્છ
મો. ૦૯૯૨૫૩ ૧૩૬૧૨

• સહ-ખજાનચી
ગંગાબેન હરીભાઈ ધોળુ
નાગલપર - કચ્છ
મો. ૦૯૪૨૬૪ ૦૨૨૦૧.

રેફ. નં. :

તારીખ :

(2)

તેટલી લુભામણી અને વખાણની સારી સારી વાતો આપણી સામે આવે તો પણ આપણે હવે મનમાં ગાંઠ બાંધી લીધી છે કે હવે એ આપણા નથી. મહા મહેનતે તૈયાર કરેલ આ પુસ્તકમાં પ્રકાશિત તમામ વિગતો અને વિશેષ સભાના ઠરાવો પછી હવે કંઈ બીજું વિચારવાનું રહેતુંજ નથી.

અસંખ્ય અડચણો અને ત્રાસ સહન કરીને પણ કૃષ્ણ જન્માષ્ઠામીનું એ ગોકુળિયુંનો ત્યોહાર ન છોડવાનો વિશેષ શ્રેય મહિલાઓનેજ જાય છે. આના કારણે જ્ઞાતિનું સનાતન હિંદુ ધર્મ સાથેનું મૂળ આજ દિવસ સુધી અડગ રીતે જોડાયલું રહ્યું. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ૫૦૦-૫૦૦ વર્ષો જૂની સતપંથની પીડાનો અંત લાવવા માટે હવે સતપંથ સાથે તમામ ધાર્મિક, સામાજિક, રાજકીય, વૈદકીય તેમજ તમામ પ્રકારના ભેળસેળિયા પ્રવૃત્તિઓનો અંત કરવોજ રહ્યો, એ સમયની માંગ છે. અંધશ્રદ્ધા તરફ દોરતી "ચમત્કાર કો નમસ્કાર"ના સિદ્ધાંત ઉપર ઉપજાવી કાઢેલ વાર્તાઓને આપણા ધર્મમાં ઘુસવા નહીં દઈએ. કુળદેવી મા ઉમિયા અને ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ ઉપર આપણો અટુટ વિશ્વાસજ આપણી સામે આવી પડેલ નબળા સમયનો સામનો કરવા આપણને શક્તિ આપે છે. બીજા કોઈની સામે આપણને હાથ લાંબો કરવાની જરૂરજ નથી. હવે આપણે કોઈ ચમત્કારીક વાતોમાં ફસાવવાનું નથી.

ધર્માભીમાની સત્યાગ્રહી વીરાંગનાઓના યોગદાનોની નોંધ જેમ ઈતિહાસમાં ઘણી જગ્યાએ લેવામાં આવી છે, તેવીજ રીતે આપણા આ પગલાંઓની નોંધ ફરીથી ઈતિહાસમાં લેવાશે એમાં કોઈ શક નથી. છેલ્લે સારમાં, સતપંથ છોડવા આતુર બનેલી ગામ દયાપુરની મહિલાઓનું એ યાદગાર ઐતિહાસિક નિવેદન ટાંકીને વાત પૂરી કરવામાં આવે છે કે...

"સાચું સમજ્યા પછી હજીપણ એ પાપને વળગી રહેવા કરતાં ગમે તેવા વિકટ દુઃખો સહી લેવાને તૈયાર થવામાંજ સાર છે."

પેજ ૪૭, પીરાણાની પોલ

જય મા ઉમિયા, જય શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ

પ્રમુખ
શ્રીમતી જસોદાબેન શાંતિલાલ નાકરાણી

મહામંત્રી
શ્રીમતી રમીલાબેન ખેતસી રવાણી

Central President
Dr. Vasant Dholu
"Parishram"
14, Vallabhkunj Society,
TALOD, Dist. Sabarkantha-383215
Cell : 9426405478
E-mail : bsvasantpatel@gmail.com

॥ सनातन परमो धर्म ॥

SHRI AKHIL BHARATIYA KUTCH KADVA PATIDAR

YUVASANGH

2018-20

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ

પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, જી. ભુજ (કચ્છ) - ૩૭૦ ૬૧૫

General Secretary
Natwar Samani
Nagpur Timber Merchant Association,
Timber Bhavan,
Lakadganj, NAGPUR- 440008
Cell : 9422021889
E-mail : natwarsamani@yahoo.com

ABKKPY Reg.No. A/4017/A'bad | www.yuvasangh.org | E-mail : abkkp@yavasangh.org

શુભેચ્છા સંદેશ

તા. 19.04.2019 (ચૈત્ર સુદ પૂનમ)

પ્રતિ,
પ્રકાશન સમિતિ, શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ, નખત્રાણા.

જય ઉમિયાજી..... જય લક્ષ્મીનારાયણ.... જય સનાતન.....

સાદર નમસ્કાર,

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ સાહસ અને સંઘર્ષના મિજાજથી, સરળતા અને સૌમ્યતાના સ્વભાવથી, પરોપકાર અને સંઘ ભાવનાના સંસ્કારથી, પડકાર અને પરિવર્તનના સ્વભાવથી આજે નવી ઉંચાઈએ પહોંચ્યો છે. પરંતુ, મધ્યાંતર સમયમાં અંધશ્રધ્ધારૂપી અવરોધોથી આપણી અસ્મિતા કોરાણે મુકાઇ ગઈ અને "સનાતની હિંદુ" તરીકેની ઓળખ ગુમાવી "અર્ધદગ્ધ મુસ્લિમ પીરાણાપંથી (સત્પંથી) મુમન પટેલ"ના કલંક સાથે સમાજને ખૂબ મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે. જેના લીધે આપણે પ્રગતિના સુવર્ણમય ૫૦૦ વર્ષ ગુમાવ્યા છે.

પુ. કેશરા પર્મેશ્વરા, પુ. નારાયણ રામજી લીંબાણી, પુ. લાલરામજી મહારાજ, પુ. ઓધવ રામજી મહારાજ, પુ. રતનશી ખીમજી ખેતાણી જેવી અનેક સંત સમાન વિભૂતિઓ અને જેતે વખતના સમાજસેવીજનોએ પોતાનું સર્વસ્વ અર્પણ કરી પુનઃ "સનાતની હિંદુ" ઓળખને પ્રસ્થાપિત કરી સમાજને ગૌરવવંતી બનાવી છે.

આ કષ્ટમય સફરની પુરાવાઓ સહિતની ઐતિહાસિક જાણકારી સમાજજન સુધી પહોચાડવા માટે શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા, શ્રી રતનશી લાલજી દિવાણી, શ્રી પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી, શ્રી હિંમતભાઈ ખેતાણી અને શ્રી રમેશભાઈ વાગડીયા તેમજ અનેક નામી-અનામી સનાતન પ્રેમીઓએ કરેલ સહિયારા પ્રયાસથી આ દળદાર દસ્તાવેજીક પુરાવાઓ સાથેનું પુસ્તક તૈયાર થયેલ છે.

આ પહેલા "પીરાણા સતપંથની પોલ" નામક પુસ્તકે સૌ માર્ગ ભૂલેલા જ્ઞાતિજનોને સત્ય દર્શન કરાવેલ, તેમ આ પુસ્તક તો સમગ્ર વિશ્વને બાહ્ય હિન્દુ આડંબરથી ઢંકાયેલ "અર્ધદગ્ધ મુસ્લિમ પીરાણાપંથ (સત્પંથ)"ની સાચી દસ્તાવેજી હકીકતથી માહિતગાર કરશે. સર્વે હિન્દુ સનાતની સંસ્થાઓ, તેના હોદ્દેદારો અને સામાન્ય હિન્દુઓને બેવકૂફ બનાવવાની સત્પંથ-પીરાણાની મૂળ સ્ટ્રેટેજી(નીતિ) થી માહિતગાર કરતું આ પુસ્તક સાચા અર્થમાં સર્વે સનાતની સંસ્થાઓ અને હિન્દુઓ માટે દીવાદાંડી સમાન નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવશે.

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ વતીથી લેખકને, પ્રકાશન સમિતિ અને દાતા પરિવારને અભિનંદન પાઠવીએ છીએ.

આભાર સહ...

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ વતી,

પ્રો. ડૉ. વસંત ધોળુ,
સેન્ટ્રલ પ્રેસિડેન્ટ

નટવર સામાણી
સેન્ટ્રલ જનરલ સેક્રેટરી

Leadership lead with purpose live with passion

"જ્ઞાન, શીલ, એકતા એજ યુવાસંઘની વિશેષતા"
Act Locally... Think Globally...

• Education & Health • Business & Career
• Political & Leadership • Social & Spiritual

દાતા પરિવાર તરફથી નમ્ર સેવા

શ્રી માવજી રામજી વાગડિયા તથા શ્રીમતી માનબાઈ માવજી વાગડિયા

આદિ અનાદી કાળથી સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળતા, ગૌરવવંતા આપણા કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજને લાંછન લાગે એવી રૂઢી અથવા ધર્મ એટલે “સતપંથ”. કહેવાય છે કે મૂળભૂત સનાતન ધર્મને અનુસરનારા આપણા સમાજમાં તાકિયા પદ્દતિના શિકાર થવાના કારણે સતપંથ માન્યતા ઘર કરી ગઈ. આપણા મૂળભૂત સનાતન ધર્મ તરફ સમાજને વાળવા માટે વર્ષ ૨૦૦૯ પછી સતપંથ સમાજની પ્રવૃત્તિઓનો અભ્યાસ તેમજ નિરીક્ષણ કરી જનજાગૃતિ અભિયાન ફરીથી એક વખત છેડાયું. ઊંઝા સ્થિત વિશ્વના સમસ્ત કડવા પાટીદારોની કુળદેવી મા ઉમિયાના દરબારમાં જ્યારે આ ચિંતા પહોંચી ત્યારે સનાતન સમાજના ભાઈઓ દ્વારા ખૂબજ તનતોડ મહેનત, પ્રવાસ, ઉજાગરાઓ કરી દેશવિદેશના ખૂણેખુણેના ગ્રંથાલયો, યુનિવર્સિટીઓ, સરકારી દસ્તાવેજો, કોર્ટના દસ્તાવેજો, સંશોધનકારો, ગઝેટીયરો, વિશ્વકોશ વગેરે અનેક વિશ્વસનીય પુરાવાઓ યુક્ત તેમજ હિંદુ ધર્મના મુખ્ય ચારે પીઠોના શંકરાચાર્યો દ્વારા પ્રમાણ પત્રો યુક્ત એક દળદાર પુસ્તક રજુ કર્યું. અને ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના લવાદ પંચો દ્વારા એવો ચુકાદો લાવવામાં સફળ રહ્યા, જેનામાં આદેશ છે કે આપણી જ્ઞાતિ સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે છોડી દે.

સનાતન સમાજની કોઈ પણ વ્યક્તિ હવે પછી સતપંથની તાકિયા પદ્ધતિથી ભોળવાઈ તેમજ દબાઈ ન જાય તે માટે આ ગ્રંથ/પુસ્તકનો જેટલો પ્રચાર પ્રસાર થાય એટલો ઓછો છે. સમાજના આ ભગીરથ કાર્યમાં પોતાનું નાનકડું એવું યોગદાન આપવા શ્રી માવજીભાઈ રામજી વાગડિયા પરિવારને મૌકો મળ્યો એના માટે અમે પોતાને ખૂબ ભાગ્યશાળી ગણીએ છીએ.

અમોને આ સંસ્કાર અમારા માવિત્ર વડીલ તરફથી વારસામાં આવેલ છે. મૂળ ગામ ધારેસી અને હાલ કોલ્હાપુર નિવાસી અમારા વડીલ શ્રી માવજીભાઈ રામજી વાગડિયા હંમેશાંથી સમાજના કાર્યોમાં ઓતપ્રોત રહ્યા છે. તેઓએ વર્ષ ૧૯૯૪ થી ૨૦૦૦ સુધી આપણા કેન્દ્રિય સમાજમાં ટ્રસ્ટી તરીકે સેવાઓ આપેલ છે. કોલ્હાપુર સમાજમાં પ્રમુખ તેમજ ઉપ-પ્રમુખ, લખપત તાલુકા સમાજમાં સ્થાપક ઉપ-પ્રમુખ તેમજ માદરે વતન ગામ ધારેસી સમાજના પ્રમુખ તેમજ સ્થાપક સભ્ય રહી ચુક્યા છે. ગામમાં સમાજવાડી અને શિવ મંદિરનું નિર્માણ, ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરના જીર્ણોધાર જેવા દરેક નાનામોટા કામોમાં અગ્રેસર ભૂમિકા ભજવી છે. ઉમિયા માતાજી વાંઢાય, માંડવી હોસ્ટેલ, ભુજ કન્યા છાત્રાલય, મથલ ગૌશાળા, સુરત SUV સંકુલ, દયાપરમાં ઉમિયા માતાજી સંકુલ અને તાલુકા સમાજવાડી જેવા મહત્વના મોટા ઐતિહાસિક કાર્યોમાં પણ બધીજ રીતે સતત સહયોગ આપવાનો સદભાગ્ય મળેલ છે.

આમ સતત વાવવામાં માનતો અમારો વાગડિયા પરિવાર આજે ખૂબ જ ગૌરવની લાગણી અનુભવી રહ્યો છે. કારણ કે અમને ફરીથી એક ઐતિહાસિક કાર્યમાં અમારી કાયમી છાપ છોડવાનો અનેરો લાહવો મળ્યો છે. અમોને ખાતરી છે કે અમૂલ્ય ધરોહર રૂપી આ ગ્રંથ સનાતાનીઓને તેમની સામે થનાર બૌદ્ધિક પ્રહારોનો સામનો કરવા સતત પ્રેરણા રૂપી દિવેલ પૂરું પાડશે. આ દીવેલથી જગમગ કરતા દીવાના પ્રકાશથી ધાર્મિક અંધકાર દૂર કરી સનાતન હિંદુ ધર્મના સુવાસ ફેલાવવાનું કામને વેગ મળશે, એમાં બેમત નથી.

શ્રી માવજીભાઈ રામજીભાઈ વાગડિયા પરિવારના સર્વે સભ્યો વતી

શ્રી હરીલાલ માવજીભાઈ વાગડિયા (LLB) | શ્રી ડાયાલાલ માવજીભાઈ વાગડિયા

શ્રી ભાવેશ હરીલાલ (B.Tech, MBA) | હિતેશ હરીલાલ (B.Com) | દેવાંગ ડાયાલાલ વાગડિયા (CS) ના

જય મા ઉમિયા   જય શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ   જય સનાતન

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાના લવાદ પંચ સામે સતપંથ સમસ્યા બાબતે રજૂઆત કરવા નિમાયેલ સનાતન સમાજ વતીથી ૧૧ સભ્યોની સમિતિના સભ્યો

શ્રી ગંગારામભાઈ હીરાલાલ સંખલા
શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ
(તત્કાલીન પ્રમુખ)

શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી
શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ
(પ્રમુખ)

શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળું
શ્રી વાંઢાય ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન (પ્રમુખ)
સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ સભ્ય

શ્રી જેઠાભાઈ લાલજી ચોપડા
શ્રી સંસ્કાર ધામ દેશલપર (પ્રમુખ)

શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણી
રાયપુર

શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી
મુંબઈ

Dr. શાંતિલાલ મેઘજી સેંઘાણી -
નખત્રાણા
સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ સભ્ય

શ્રી પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેશરાણી
મુંબઈ
સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ સભ્ય

C.A. ચંદ્રકાંતભાઈ કાંતિલાલ છાભૈયા
મુંબઈ
સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ સભ્ય

C.A. રમેશભાઈ માવજીભાઈ વાગડિયા
બેંગલોર

Dr. વસંતભાઈ અરજણ ધોળુ -
યુવાસંઘ (પ્રમુખ)
સનાતન લવાદ અમલીકરણ સમિતિ સભ્ય

Disclaimer / ખુલાસો

ભારત દેશના સંવિધાનમાં દર્શાવેલ મૂળભૂત અધિકારોમાં (fundamental rights under constitution of India) જણાવેલ "અભિવ્યક્તિની સ્વતંત્રતા" (freedom of expression) પ્રમાણે વિચારો, મંતવ્યો, અભિપ્રાયો, સુજાવો વ્યક્ત કરતું તેમજ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના ઈતિહાસને નોંધતું આ પુસ્તક છે. ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના પંચો સામે સતપંથ સમસ્યા નિવારણ માટે બન્ને પક્ષો એટલે સતપંથ અને સનાતન પક્ષ તરફથી થયેલ રજૂઆતો, તત્ત્વો, ચિંતનો, બૌદ્ધિક દલીલો/તર્કો/કુતર્કો, સજ્જડ પુરાવાઓ, કોર્ટના ચુકાદાઓ, સામાજિક ભાવનાઓ અને અનુભવો, પોતપોતાના દૃષ્ટિકોણો, વાણીને વર્તનમાં ફરક હોય એવા કિસ્સાઓ વગેરે વગેરે મુદ્દાઓને સાર રૂપે આ પુસ્તકમાં સામેલ કરેલ છે. ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના પંચો દ્વારા અપાયેલ ચુકાદો તેમજ ચુકાદાની કાર્યવાહીને પણ નોંધવામાં આવેલ છે. ચુકાદા પછી નિર્મિત મહત્ત્વની સામાજિક પ્રતિક્રિયાઓને પણ આ પુસ્તકમાં સામેલ કરેલ છે. આ પુસ્તકમાં આપેલ જાણકારીથી લોકો પોતપોતાની રીતે વિવેક બુદ્ધિથી પોતાની સમજ તૈયાર કરી, સમાજ કલ્યાણ માટે ભવિષ્યમાં શું સારું કે ખરાબ તેનો નિર્ણય લેવા માટે મદદ રૂપ થાય, અને હકીકત જેમ છે તેમ રજૂ કરવાના હેતુ થી આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. આ પુસ્તક દ્વારા કોઈ પણ પક્ષ, ધર્મ કે સમાજની લાગણી દુભાવવાનો, વર્ગવિગ્રહ કરવાનો કે કોઈનું અપમાન કરવો વગેરે કોઈ જ હેતુ કે આશય નથી. આ પુસ્તક મારફતે કોઈનું ધર્મ પરિવર્તન કરવું કે કરાવવાનો કોઈ આશય નથી.

આ પુસ્તક કેવળ મનુષ્યોની ઉન્નતિ અને સત્ય-અસત્યનો નિર્ણય લેવા માટે, સર્વે મતોના વિષયોનું થોડું થોડું જ્ઞાન મળે અને તેથી મનુષ્યોને પરસ્પર વિચાર કરવાનો સમય મળે, એકબીજાનાં દોષોનું ખંડન કરી, ગુણોનું ગ્રહણ કરે, કોઈ અન્ય મતવાળા જૂઠમૂઠ સારું કે ખોટું લગાડવાનું પ્રયોજન નથી, કિન્તુ જે જે ભલાઈ છે તે જ ભલાઈ અને બુરાઈ છે તે જ બુરાઈ સર્વેને વિદિત થાય. મનુષ્યોની પ્રગતિનો માર્ગ સુધારવા, સત્ય અને જૂઠને અલગ કરવા, બૌદ્ધિક ચર્ચા વિચારણા કરવાનો એક અવસર / મૌકો તૈયાર કરવા, ત્રુટીઓ / ખામીઓ / દોષને ઓળખીને દૂર કરવા મદદ રૂપ થવા, સારા ગુણો / શ્રેષ્ટતા / ખૂબીઓ / ધર્મને સમજીને પ્રશંસા કરવા તેમજ તેને સ્વીકારવા અને જીવનમાં ઉતારવાના નિર્દોષ ભાવથી આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવેલ છે. કોઈની નિંદા અને ટીકા કરવાનો કોઈ હેતુ નથી, પણ ઉજ્જવળ ભવિષ્ય માટે સુધારાના રસ્તાઓ શોધવાના પ્રયાસો માત્ર છે.

આ પુસ્તકમાં ચળવળ/ક્રાંતિ/લડાઈ/સંઘર્ષને શબ્દોને સમાનાર્થી ભાવે તેમજ એક બીજાના પરીયાયી અથવા તો પુરક તરીકે વાપરવામાં આવ્યા છે. આ પુસ્તકમાં જણાવેલ લડાઈ શબ્દનો અર્થ સંઘર્ષ છે. વાત કરવાના લહેજા અને સામાન્ય લોકોને સમજવાની સ્વાભાવિક સરળતા તથા સહેલાઇ રહે તે માટે અમુક જગ્યાએ લડાઈ શબ્દ વાપરવામાં આવ્યો છે. પણ આમ કરતી વખતે કોઈ પણ પ્રકારના વૈમનસ્ય, વેરઝેર, ઝગડાઓ કે સમાજ/ધર્મ વિરોધી, સમુદાયમાં ફૂટ પાડવા, વર્ગવિગ્રહ, શાંતિ અને સુમેળ ભંગ કરવા, વગેરે વગેરે અર્થમાં ન લેવો તથા સમજવો. આ પુસ્તક કટ્ટરવાદી સતપંથીઓની ગતિવિધિઓ અને કૃત્યો ઊપર છે. પૂર્વાપર સંદર્ભ કે અર્થ સુસંગત હોય એના સિવાય સામાન્ય રીતે સતપંથીઓ એટલે કટ્ટર સતપંથીઓ સમજી લેવું. આ પુસ્તકોમાં જે જાણકારી આપવામાં આવેલ છે, એ લેખકોને મળેલ જાણકારીઓ પર આધારિત છે. આ પુસ્તકમાં જે કંઈ છપાયું છે એ લેખકોના વ્યક્તિગત મંતવ્યો છે. સનાતન સમાજની સંસ્થાઓ આં મંતવ્યોથી સહમત છે, એવું ધારી ન લેવું.

આ પુસ્તકમાં અમુક લોકોના નામો લેવામાં આવ્યા છે. તેનું કારણ એ છે કે ઈતિહાસમાં જે ભૂલો થઇ છે તેનાંમાંથી લોકો પ્રેરણા લે અને એ ભૂલો ફરી ન કરે. ઈતિહાસના જે દુઃખો અને તકલીફો ફરીથી આપણા સામે ભવિષ્યમાં આવીને ઊભા ન રહે તે માટે સાચી હકીકત લખવા પાછળનો હેતુ છે. કોઈ હોદેદાર, કાર્યકર કે સભ્યના નામ જોગ વાત લખવામાં આવી હશે તો પણ ઉપર જણાવેલ બાબતને ધ્યાનમાં લેવું કે જેથી કરીને ભવિષ્યમાં આપણે પણ આ ભૂલ ન કરી બેસીએ. આવા લોકોને ઉતારી પાડવાનો કોઈ આશય નથી. નામો લેવામાં આવેલ ઘણા લોકોએ થયેલ ભૂલને સુધારી છે માટે આજે પણ સમાજમાં મહત્ત્વની જવાબદારીઓ સંભાળી રહ્યા છે. એ લોકો આજે પણ સમાજ માટે સન્માનનીય છે.

This book is for Private Circulation only. This book is not for sale.

This book is research material meant for educational and learning purposes only.

The author and publisher appreciate the fundamental rights guaranteed to every citizen of under the constitution of India towards freedom of expression and using such fundamental rights guaranteed under the constitution have merely expressed and shared their views, opinions and suggestions including dissenting views and criticism. Many articles contain frank discussion of controversial topics. Some subjects that are discussed may have legal implications in some jurisdictions. If you need specific advice please seek a professional, licensed or knowledgeable advice in that area. We do not encourage the violation of any laws, and cannot be responsible for any violations of such laws, should you use, reproduce or republish the information contained herein.

Although the author and publisher have made every effort to ensure that the information in this book was correct and reliable to the best of their knowledge, at press time, the author and publisher do not assume and hereby disclaim any liability to any party for any loss, damage, or disruption caused by errors or omissions, whether such errors or omissions result from use of this information, negligence, accident, or any other cause. The information is provided “as is” without warranty of any kind. Author and publisher do not take any responsibility or liability for accuracy, content, completeness, legality or reliability of the information contained in this book.

To explain the circumstances and events in better and easy way, so that people can grasp the message and symbolism involved, in right perspective, metaphors been used in many places. Readers are requested to appreciate this fact and not take literal & obvious meaning of words as they may appear. There can be deeper meaning and hidden message in the metaphors used which needs to be kept in mind as well.

None of the authors, contributors, administrators, vandals, or anyone else connected with this book, in any way whatsoever, can be responsible for your use of the information contained in or linked from this book. Please take all steps necessary to ascertain that information you receive from this book is correct and has been verified. Check the documentary evidences attached and references given in this book. Do independent research to ascertain and see if there is something to the contrary. Double-check all information with independent sources.

We shall not be liable for any loss or damage of whatever nature (direct, indirect, consequential, or other) which may arise as a result of use (or inability to use) or from use of (or failure to use) the information in this book. This book provides links to other websites and material owned by third parties. The content of such third party is not within our control.

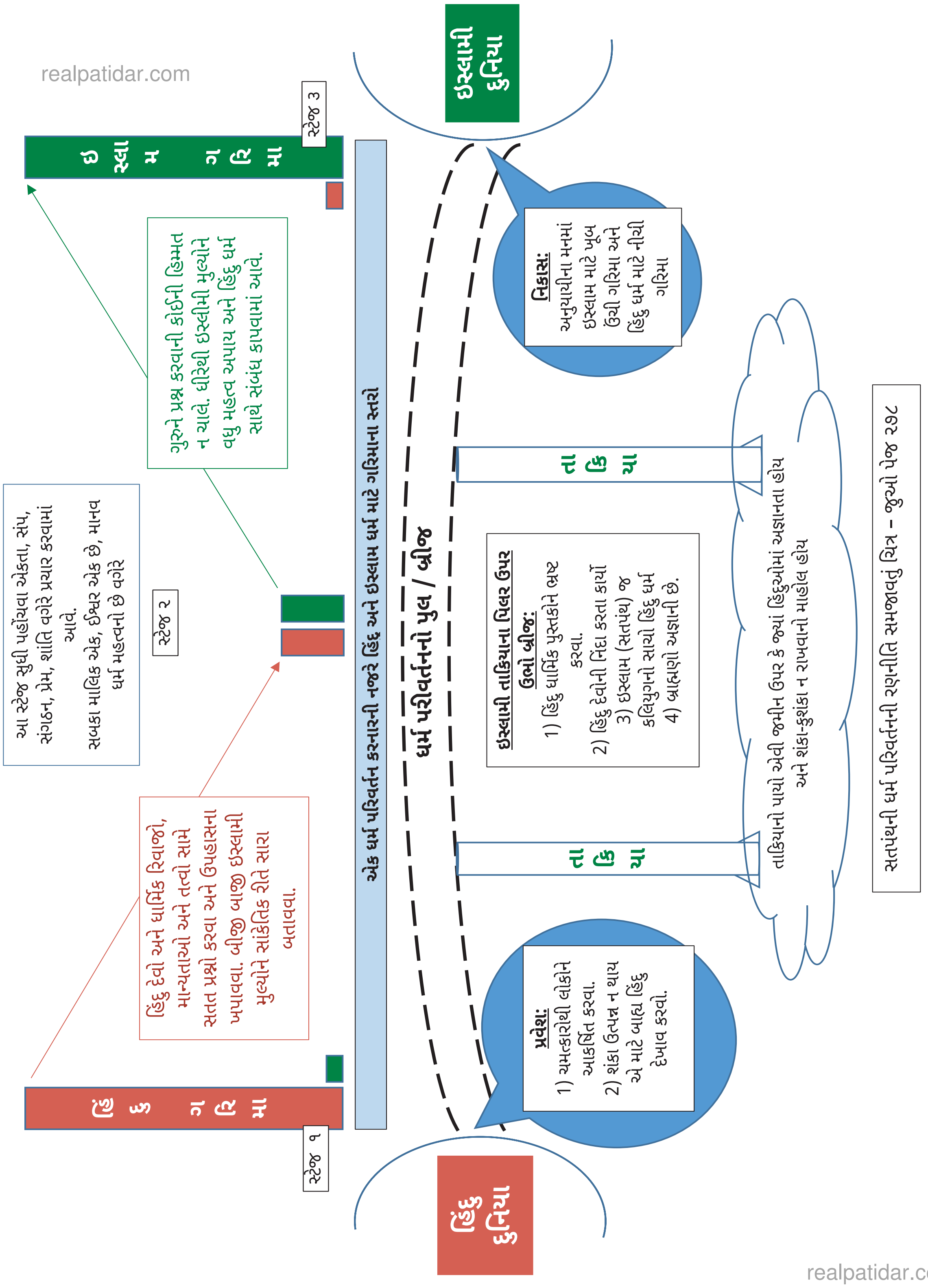
The content in this book, such as text, graphics, images, information and other material are for informational purpose only. The content is not intended to be a substitute for professional legal advice or steps. Always seek legal advice from your lawyer or other qualified legal professional with the questions you may have regarding a legal situation and before taking steps of any kind based on this book.
Copies of pages and documents which are owned by third party, which are reproduced in this book, are responsibility and owned by respective owners, authors and publishers. We not claim any right whatsoever over their works. The editor(s) of the book has/have taken all reasonable care to ensure that the contents of the book do not violate any existing copyright or other intellectual property rights of any person in any manner whatsoever. In the event the author(s) has/have been unable to track any source and if any copyright has been inadvertently infringed, please notify the publisher and author in writing for corrective action.

The work in this book is not intended to be a general denigration of any person, especially Satpanthis, but is a warning to be cautious in dealing with them. Many, if not most, are excellent people. Some are not. This book refers the acts and deeds related to radical satpanth. In general, Satpanthis mentioned here, unless context and meaning otherwise suggests, mean radical Satpanthis. There is no intention to create disharmony, disrespect, division in society, disturb the peace and harmony amongst communities, demean anybody etc.

Some names and potentially identity disclosable details have not been disclosed in order to ensure security of vulnerable individuals who have been instrumental in supplying us the necessary information and proofs. Views expressed in this book are not necessarily of the Publisher and/or Akhil Bharatiya Kutch Kadva Patidar Samaj/Community. Reader discretion is requested.

શાંતિ નિર્બળ લોકોના નસીબમાં હોતી નથી....
સામર્થવાન નહીં બનો, તો અશાંતિ શિવાય નસીબમાં કંઈ નહીં મળે.

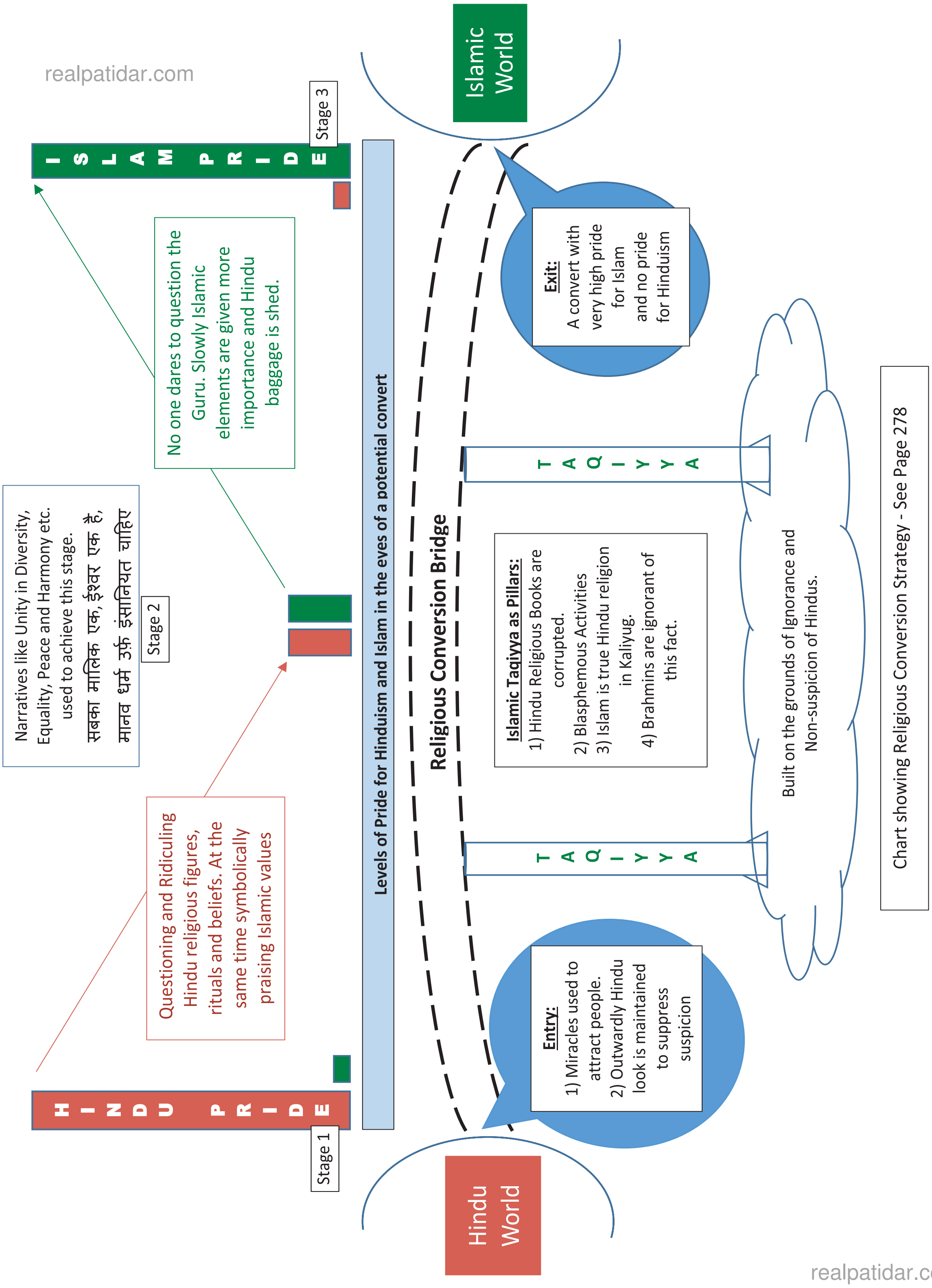
-પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ દામોદરદાસ મોદી

હિંદુ ગરિમા
સ્ટેજ ૧
હિંદુ દેવો અને ધાર્મિક રિવાજો, માન્યતાઓ અને તત્વો સામે સતત પ્રશ્નો કરવા અને ઉપહાસના ખપાવવા. બીજી બાજી ઇસ્લામી મુલ્યોને સાંકેતિક રીતે સારા બતાવવા.
આ સ્ટેજ સુધી પહોંચવા એકતા, સંપ, સંગઠન, પ્રેમ, શાંતિ વગેરે પ્રચાર કરવામાં આવે.
સબકા માલિક એક, ઈશ્વર એક છે, માનવ ધર્મ મહત્વનો છે વગેરે
સ્ટેજ ૨
ગુરુને પ્રશ્ન કરવાની કોઈની હિમ્મત ન ચાલે. ધીરેથી ઇસ્લીમી મુલ્યોને વધુ મહત્વ અપાય અને હિંદુ ધર્મ સાથે સંબંધ કાપવામાં આવે.
ઇસ્લામ ગરિમા
સ્ટેજ 3
એક ધર્મ પરિવર્તન કરનારની નજરે હિંદ્દ અને ઇસ્લામ ધર્મ માટે ગરિમાના સ્તરો
ધર્મ પરીવર્તનનો પુલ / બ્રીજ
હિંદુ દુનિયા
ઇસ્લામી દુનિયા
પ્રવેશ:
1) ચમત્કારોથી લોકોને આકર્ષિત કરવા.
2) શંકા ઉત્પન્ન ન થાય એ માટે બાહ્ય હિંદુ દેખાવ કરવો.
તાકિયા
ઇસ્લામી તાકિયાના પિલર ઉપર ઉભો બ્રીજ:
1) હિંદુ ધાર્મિક પુસ્તકોને ભ્રષ્ટ કરવા.
2) હિંદુ દેવોની નિંદા કરતા કાર્યો
3) ઇસ્લામ (સતપંથ) જ કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ
4) બ્રાહ્મણો અજ્ઞાની છે.
તાકિયા
નિકાસ:
અનુયાયીના મનમાં ઇસ્લામ માટે ખૂબ ઉંચી ગરિમા અને હિંદુ ધર્મ માટે નીચી ગરિમા
તાકિયાનો પાયો એવી જમીન ઉપર કે જ્યાં હિંદુઓમાં અજ્ઞાનતા હોય અને શંકા-કુશંકા ન રાખવાનો માહોલ હોય
સતપંથની ધર્મ પરિવર્તનની રણનીતિ સમજાવતું ચિત્ર – જુઓ પેજ ૨૭૮

वह मूर्ख होता है जो सिर्फ सच को ही जानता है,
सच और झूठ के फर्क को नहीं जानता।

વહ મૂર્ખ હોતા હૈ જો સિર્ફ સચ કો હી જાનતા હૈ,
સચ ઔર જૂઠ કે ફર્ક કો નહીં જાનતા.

ગુજરાતી ભાષાંતર:
એ મુર્ખ હોય છે જે માત્ર સચ્ચાઈને જ જાણે છે,
સચ્ચાઈ અને જુઠના ફર્કને નથી જાણતો.

Islamic World
Hindu World
ISLAM PRIDE
HINDU PRIDE
Stage 1
Stage 2
Stage 3
Narratives like Unity in Diversity, Equality, Peace and Harmony etc. used to achieve this stage.
सबका मालिक एक, ईश्वर एक है, मानव धर्म उर्फ इंसानियत चाहिए
No one dares to question the Guru. Slowly Islamic elements are given more importance and Hindu baggage is shed.
Questioning and Ridiculing Hindu religious figures, rituals and beliefs. At the same time symbolically praising Islamic values
Levels of Pride for Hinduism and Islam in the eyes of a potential convert
Religious Conversion Bridge
Exit: A convert with very high pride for Islam and no pride for Hinduism
Entry: 1) Miracles used to attract people. 2) Outwardly Hindu look is maintained to suppress suspicion
TAQIYYA
TAQIYYA
Islamic Taqiyya as Pillars: 1) Hindu Religious Books are corrupted. 2) Blasphemous Activities 3) Islam is true Hindu religion in Kaliyug. 4) Brahmins are ignorant of this fact.
Built on the grounds of Ignorance and Non-suspicion of Hindus.
Chart showing Religious Conversion Strategy - See Page 278

વિભાગ ૧

વિભાગ ૨

વિભાગ ૩

વિભાગ ૧
Section 1

સતપંથ વિષય સંપૂર્ણ જાણકારી માટે વિભાગ ૨ જુઓ

This page is intentionally left blank

१

પ્રસ્તાવના

वह मूर्ख होता है जो सिर्फ सच को ही जानता है, सच और झूठ के फर्क को नहीं जानता।
વહ મૂર્ખ હોતા હૈ જો સિર્ફ સચ કો હી જાનતા હૈ, સચ ઔર જૂઠ કે ફર્ક કો નહીં જાનતા.

ઉપર જણાવેલ સિદ્ધાંતના મર્મને ન ઓળખવાના કારણે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ છેલ્લા લગભગ ૫૦૦ વર્ષથી ધર્મના મુદ્દા ઉપર સતત મૂંઝવણમાં રહી છે. જેથી કરીને એ સતત છેતરાતી આવી છે. સચ્ચાઈની હમેશાં જીત હોય છે, આપણે સાચા હોઈશું તો કોઈ આપણો વાળ પણ વાંકો નહીં કરી શકે, એવા માત્ર આદર્શવાદી વાતોના પહેરેલા ચશ્માંના કારણે ભોળી અને અજ્ઞાની જ્ઞાતિ જૂઠને ઓળખવાની ક્ષમતાજ ખોઈ બેઠી. પરિણામે ગમે ત્યાં દોરી જઈ શકાય એવી નબળી પરિસ્થિતિમાં મુકાઇ ગઈ હતી.

પણ સદ્ભાગ્યે તેમજ પરમાત્માની કૃપાથી જ્ઞાતિમાં ધર્મના મુદ્દા ઉપર ચેતનાના વાયરા ફૂંકાયા. છેલ્લા લગભગ ૧૦૦ વર્ષમાં પીરાણા સતપંથ ધર્મનો સદંતર ત્યાગ કરી સનાતન હિંદુ ધર્મનો કાયમ માટે અંગીકાર કરવા ખૂબ મોટી સંખ્યામાં લોકો આગળ આવ્યા. જાગૃતિની આ જ્વાળાને જ્વલંત રાખવા સમય સમય ઉપર નીની મોટી ક્રાંતિઓ થતીજ રહી.

હાલનો ક્રાંતિનો દોર જે છેલ્લા ૧૦ વર્ષથી ચાલ્યો છે, એ દોર થોડો વિશેષ રહ્યો છે. કારણ કે ક્રાંતિના આ દોરમાં સતપંથના એવા હથિયારની જાણ સનાતનીઓને થઇ, કે જેના કારણે સેંકડો વર્ષોથી સનાતનીઓ સતત થાપ ખાતા આવ્યા હતા. આ હતું ઇસ્લામી જેહાદનું એક મુખ્ય હથિયાર જેણે “તાકિયા” કહેવામાં આવે છે. હિંદુઓની દ્રષ્ટિકોણથી તાકિયા એટલે એવી રણનીતિ જેમાં હિંદુ વેશભૂષા અપનાવી, હિંદુ ધર્મના નામે (સતપંથ), હિંદુ ધર્મનો બાહ્ય ઉપદેશ આપી અંદરથી ઇસ્લામમાં છૂપા મૂલ્યોનો પ્રચાર પ્રસાર કરવો. ત્યાર બાદ ધીરે ધીરે હિંદુ ધર્મના સિદ્ધાંતો અને મૂલ્યોને હલકા ચીતરતાં જવાં અને ઇસ્લામને સારો અને સર્વોચ્ચ ધર્મ તરીકે બતાવતા જવું. જ્યારે એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય કે અનુયાયી હિંદુ ધર્મમાં ગૌરવ ગુમાવી દે અને ઇસ્લામને ખુલ્લે આમ સ્વીકારવા લાગે, ત્યારે તેમનું સૌમ્ય રીતે ધર્મ પરિવર્તન કરી નાખવું. આ પ્રક્રિયા એટલી ધીમી છે કે આમાં અનેક પેઢીઓ નીકળી જાય. પહેલી પેઢીને સતપંથ જ કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ છે એવું કહીને આકર્ષિત કરી છે , એ પાછળની પેઢીને ખબર પણ ન હોય. જ્યારે મૂળ સચ્ચાઈ ભુલાઈ જાય ત્યારે જૂઠ, નવી સચ્ચાઈ બની જાય છે. પાછળની પેઢી ઇસ્લામના મૂલ્યોનેજ ઉચ્ચ સમજીને ઇસ્લામ તરફ વફાદારી બતાવવા તત્પર થઇ ગયેલ હોય. હાલની આ ક્રાંતિના દોરમાં આ તાકિયાની જાણ સનાતનીઓને થઇ જે ખૂબ મહત્ત્વનું પગલું સાબિત થયું.

હાલની સતપંથ સામેની ચળવળમાં સનાતનીઓએ કેવી “વૈચારિક પ્રણાલી” અપનાવી, સતપંથીઓની ચાલને કેવી રીતે ઓળખી શક્યા અને તેનાથી પોતાનો બચાવ કરવા માટે કેવી રણનીતિ અપનાવી એની જાણકારી આ પુસ્તકમાં છે. સનાતનીઓની આ “વૈચારિક પ્રણાલી”ને સમજી લેવાથી વિવાદ કરતા સતપંથીઓ તેમજ દરેક એવા માણસને પછાડી શકાશે જે જૂઠ, કપટ, છળ, દગો, વિશ્વાસઘાત જેવા હથિયારોનો વિવાદ/સંઘર્ષ/લડાઈમાં ઉપયોગ કરતો હશે.

સતપંથની જૂઠ બોલવાની **ફોર્મ્યુલાને આ પુસ્તકમાં ખુલ્લી કરવામાં આવેલ છે.** જો આ ફોર્મ્યુલાને સમજી લેશો તો ભૂતકાળના બોલાયલા વિવિધ જુઠ્ઠાણાઓ વચ્ચે સામ્યતાને જાણી શકશો. એક જૂઠ બીજા જૂઠ સાથે કેવી રીતે સંકળાયેલું છે એ સમજવાથી ભવિષ્યમાં કેવા પ્રકારની નવી જૂઠ્ઠી, છેતરતી, ભરમાવતી, ભટકાવતી વાતોન આપણા સામે આવી શકે એની કલ્પના કરી શકવામાં સક્ષમ બની શકીએ. જેનાથી આપણે પોતાના બચાવ માટે જરૂરી તૈયારીઓ કરી શકીએ.

છેલ્લા લગભગ ૫૦૦ વર્ષથી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ આવા સવાલોથી ઝઝૂમતી રહી છે. સતપંથ સમસ્યાથી છુટકારો મેળવવા આ જ્ઞાતિએ વિશ્વભરના કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા એટલે “કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા

માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા" ને મધ્યસ્થી કરવા વિનંતી કરેલ હતી. ત્રણ-ત્રણ વર્ષ સુધી તલસ્પર્શી અભ્યાસ કરી, સતપંથ તેમજ સનાતન એમ બન્ને પક્ષોને સાંભળી તેમજ વિસ્તૃત ચર્ચા કરીને આધારભૂત પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લઇને સત્યનું સંશોધન કરી તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭નો ચુકાદો આપેલ છે.

ઊંઝામાં ચાલેલ આ સંપૂર્ણ પ્રક્રિયામાં સનાતનીઓએ જે તૈયારી કરી. બન્ને પક્ષો દ્વારા જે રજૂઆતો કરવામાં આવી, ઇસ્લામના જેહાદનું હથિયાર "તાકિયા"નો ઉપયોગ કરી "સતપંથ"ને કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં ઈસ્લામનો ફેલાવો કેવી રીતે કરવામાં આવ્યો એના વિષે સજ્જડ પુરાવાઓ સહીતની સંપૂર્ણ જાણકારીઓ આ પુસ્તકમાં આપેલ છે.

સાથે-સાથે સનાતનીઓ સતપંથની રણનીતિને કેવી રીતે ઓળખી ગયા અને તેને કેવી રીતે પછાડી શક્યા એની પણ જાણકારી છે. સનાતનીઓએ પોતાની રણનીતિ કેવી રીતે તૈયાર કરી અને ભવિષ્યમાં સનાતની પક્ષ અને સતપંથ પક્ષ વચ્ચે ફરીથી કોઈ કારણસર વિવાદ ઊભો થાય તો તેનો સામનો કેવી રીતે કરવો એની પણ ઝીણવટ ભરી માહિતી આપેલ છે. ભવિષ્યમાં સતપંથ વિવાદનો ઉકેલની શોધ આ પુસ્તકથી શરુ થાય એ માટે કરવામાં આવેલ ઊંડાણથી સંશોધનનો નિચોડ આ પુસ્તકમાં છે.

આ પુસ્તક દ્વારા સતપંથની છૂપી સચ્ચાઈ બહાર આવે છે કે...

- સતપંથ ધર્મ એ ઇસ્લામ ધર્મનો ભાગ છે
- નિષ્કલંકી નારાયણ એ હઝરત મૌલા અલીનું ભારતીય / હિંદુ નામ છે.
- ઈમામશાહ એ હિંદુ મહારાજ નથી, પણ ઇસ્લામના પ્રચાર માટે ભારત આવેલ મુસલમાન બાવા ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ છે. તેમના પિતા પીર કબીરુદ્દીન હતા અને દાદા પીર સદ્દીન (સદરદિન) હતા.
- પીરાણાનું ઈમામશાહનું મુખ્ય ધાર્મિક સ્થાનક મુસલમાન સૈય્યદ સમાજના માલિકીનું એક કબ્રસ્તાનમાં આવેલ એક દરગાહમાં આવેલ એક મુસલમાની કબર છે, હિંદુ સમાધિ નથી.

આ અંગે સંપૂર્ણ જાણકારી ખૂબ રોચક અને સરળ ભાષામાં આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ છે.

કુળદેવી મા ઉમિયા અને ઇષ્ટદેવ ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણની પરમ કૃપાથી સનાતનીઓનો ઊંઝામાં સંપૂર્ણ રીતે વિજય થયો. આ એક એવી ઘટના છે, કે જેની ઈતિહાસમાં હંમેશ માટે નોંધ લેવાશે. સતપંથીઓની અવનવી ચાલો, રમતો, પ્રપંચો, ભલભલા બુદ્ધિજીવીની બુદ્ધિને ભરમાવી નાખનારી ચાલો, ઈસ્લામી ઘાતક તાકિયાનો પ્રયોગ વગેરે સાથે સતપંથી હિંદુ હોવાનો પ્રચાર હોય, હિંદુ સાધુ સંતો અને હિંદુ રાજકીય સંગઠનોનો ટેકો તેમને મળતો હોય, એવી પરિસ્થિતિમાં તેમની સાથે અલ્પ સાધનો દ્વારા મહદ અંશે વ્યક્તિગત રીતે લડાઈ લડીને સમાજને જિતાડવી એ કોઈ નાની ઉપલબ્ધિ નથી. સમાજ પાસેથી સતપંથ સામે લડવા માટે ઊંઝામાં સનાતનીઓ તરફથી વાત રજૂ કરવા માટે મળેલ મંજૂરી સિવાય વિશેષ કોઈ સાધનો મળ્યા નહોતાં. હા, સામાન્ય સનાતની લોકોની લાગણીઓ અને સદભાવનાઓ જરૂર સાથે હતી.

આવા અલ્પ સાધનો વચ્ચે, જે રણનીતિ, જે બુદ્ધિ, જે તૈયારી, જે મહેનત, જે ભૂલોથી શીખ લઇને આગળ વધ્યા, વિચાર કરવાની પ્રણાલિકા (thought process), સામાન્ય લોકો દ્વારા મળેલ સહયોગ, આપણી વચ્ચે બેઠેલા આપણા ગદ્દારો અને મવાળોથી બચીને, જે રીતે સફળતાના આ મુકામ સુધી પહોંચ્યા છીએ, તેનો સંપૂર્ણ ચિતાર આ પુસ્તકમાં વિસ્તૃત રીતે આપવામાં આવેલ છે. જેથી આગામી પેઢી અગર સતપંથ સામે લડાઈમાં ઊતરે, તો પોતાની રણનીતિ બરાબર તૈયાર કરી શકે, અને સતપંથ સામેની લડાઈમાં તેઓને હારનો સામનો ન કરવો પડે, એ હેતુથી આ પુસ્તકને પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકમાં અનેક જગ્યાએ મારા વિચારો અને અભિપ્રાયો આપેલ છે. કારણ ભવિષ્યમાં લડાઈ બૌદ્ધિક લડાઈ હશે. આપણા દિમાગ ઉપર પ્રહારો થશે અને આપણે સામેવાળાના દિમાગ ઉપર પ્રહારો કરવા પડશે. બાહુબળ ભાગ્યેજ વપરાશે,

એ પણ બૌદ્ધિક વારને અસરકારક બનાવવા પૂરતું. માટે માહિતી, બુદ્ધિ અને સચોટ રણનીતિ ઉપર જેની પકડ હશે, એજ લડાઈ જીતશે અથવા તો સામેવાળાને લડાઈ જીતવાથી રોકી શકશે.

આ પુસ્તકના માધ્યમથી હું લેખક તરીકે તમારી સાથે નહીં પણ તમારા દિમાગ સાથે બૌદ્ધિક રીતે વાત કરવા માંગુ છું. કારણ દિમાગ સાથે વાત કરવાથી મનની ભાવનાઓ, લાગણીઓ, સંબંધોને બાજુમાં મૂકીને પરિસ્થિતિનું સાચું મૂલ્યાંકન કરવાની ક્ષમતા આવે છે. પરિસ્થિતિનું સાચું મૂલ્યાંકન દ્વારાજ સાચો રસ્તો તૈયાર કરી શકીએ. કારણ કે જ્યાં સુધી લડાઈ ખતમ નથી થતી, ત્યાં સુધી આપણે ગાફેલ નથી રહેવાનું.

આ પુસ્તકમાં સનાતનીઓની બધીજ રણનીતિઓને સામેલ નથી કરવામાં આવી. અમુક ખાસ છૂપી રણનીતિ તેમજ છૂપાં પગલાં જે હાલમાં જાહેર કરવા લાયક નથી, એ આ પુસ્તકમાં સામેલ નથી કરવામાં આવ્યાં. ભવિષ્યની સતપંથ સામેની સંઘર્ષ/લડાઈમાં સનાતનીઓનો પક્ષ નબળો ન પડી જાય, તેમજ સતપંથીઓ પોતાની તૈયારી પૂરી રીતે ન કરી શકે, તેવા લાંબા ગાળાના હેતુથી અમુક બાબતો જાહેર નથી કરવામાં આવી. જેની નોંધ લેશો. જ્યાં સુધી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સતપંથ ધર્મ પાળતો વર્ગ કાયમ માટે સંપૂર્ણ રીતે ખતમ ન થઇ જાય, રોટી બેટી વ્યવહાર બંધ ન થઇ જાય, સહિયારી સામજિક મિલકતો જુદી ન પડી જાય, તેમજ સામાજિક, પારિવારિક, ધાર્મિક અને અન્ય કોઈ પણ સંયુક્ત રીતે સહિયારા પ્રયાસથી ચાલતી સંસ્થાઓ, સંગઠનો અને કાર્યક્રમો બંધ ન થઇ જાય, ત્યાં સુધી આ સંઘર્ષ/લડાઈ ચાલવાની છેજ. સંઘર્ષ/લડાઈની તીવ્રતામાં ઊંચનીચ આવશે. અમુક વર્ષો શાંત હશે, તો અમુક વર્ષો સંઘર્ષ/લડાઈ જોરમાં ચાલશે. આ લડાઈ કોઈ એક બે વ્યક્તિના હાથમાં નથી. આ લડાઈ વિચારોની છે, સિદ્ધાંતોની છે. સનાતનીઓએ આ લડાઈને વર્ષો સુધી લડવા માટે તૈયારી છે. તેવીજ રીતે અંતે લડાઈ જીતવા માટેની વ્યૂહરચનામાં પણ સમય અનુસાર સુધારા વધારા કરતા રહેવું પડશે. સનાતનીઓ પોતાના અંતિમ ટાર્ગેટ (લક્ષ્ય)ને સાધવાનો અભિગમ ક્યારેય પણ છોડવો નહીં. ભવિષ્યમાં આવનાર નબળા દિવસોમાં પણ દરેક સનાતનીઓના મનમાં આ લક્ષ્ય સિદ્ધ કરવાની પ્રબળ જ્વાળા જ્વલંત રાખવી પડશે. અંતે જીત સનાતનીઓનીજ છે, માત્ર બુદ્ધિ પૂર્વક પગલાં ભરવાની જરૂરત છે.

આ પુસ્તક ભાવિ પેઢીને સમર્પિત છે,

કારણ આપણે ઈતિહાસથી મળેલ શીખને કોઈ દિવસ ભૂલવી નથી.

સમાજમાં બૌદ્ધિક ક્રાંતિ લાવવા માટે ચાણક્ય બુદ્ધિનું વિશેષ બીજ રોપવાની કોશિશ આ પુસ્તક દ્વારા કરવામાં આવેલ છે. કપટ કરવા માટે કપટ શીખવું નથી, પણ કપટથી બચવા માટે કપટને જાણવું છે. જ્ઞાતિની “ભલી ને ભોળી”ની છાપ બદલીને “ચતુર ને હોંશિયાર”ની નવી છાપ નિર્મિત કરવી છે.

તારીખ : ૧૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૯
તિથિ : ગુજરાતી વિક્રમ સંવત ૨૦૭૫ શ્રાવણ વદ ૧
સ્થળ : નખત્રાણા

લેખક: C.A. શ્રી પટેલ ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા

૨ જ્ઞાતિમાં સતપંથ સામે સંઘર્ષની પરિસ્થિતિ

1. **પૂર્વભૂમિકા:** એવું તો આખરે શું હશે કે એક વ્યક્તિને પોતાના પરિવાર, ભાઈઓ, નિકટના વ્હાલા સ્વજનો, પોતાની બાપ દાદાની ખેતી, જમીન અને મિલકતોને ખુશી ખુશી છોડવા તૈયાર થઈ જાય છે? એવું તો શું હશે કે આમ કરતી વખતે પોતાના મનના દુઃખની પીડાને કાબૂ કરી શક્યા હશે? પોતાનું સર્વસ્વ લુટાઈ ગયેલ હોવા છતાં પણ એ માણસ પોતાને ખૂબ બુદ્ધિશાળી કેમ સમજતો હોય? એવું તો શું હશે કે પોતાનું માદરે વતન છોડી, પોતાની ગુંજતી દુનિયા છોડીને દૂર, અજાણ્યા પ્રદેશમાં, વેરાન, સુખા, દુષ્કાળ પ્રદેશમાં જઈને રહેવા માટે તૈયાર થઈ જાય?

   જરા વિચારો તો ખરા કે આપણી અને આપણા વડીલોની વર્ષોની મહામહેનતે ઊભી કરેલ બધીજ સુખ-સમૃદ્ધિઓ, તેમજ આપણે જેના ઉપર નિર્ભર હોય એવી આપણી આજીવિકાના સાધનો, આપણા પરિવારો, ભાઈઓ, સગાઓ, વહાલાઓ, સ્વજનો, મિત્રો, આપણું માદરે વતન, આપણું ગામ શું છોડવા તૈયાર થશું? અને એના બદલામાં આપણને શું મળે? કંઈ નહીં. ઊલટું આપણા જીવનમાં કષ્ટ, પીડા, દુઃખ, ગરીબી, ભૂખ જેવા અસંખ્ય અને અનપેક્ષિત મુશ્કેલીઓથી આપણે ઘેરાઈ જઈએ. એવી કઈ અપેક્ષા / લાલચ / વિશ્વાસ / શ્રદ્ધા હોઈ શકે?

2. **અંધવિશ્વાસ/અંધશ્રદ્ધા:** આવીજ કોઈક લાલચ / અંધવિશ્વાસ/ અંધશ્રદ્ધાના વશમાં આવીને મજબૂર, નિર્દોષ, સરળ, ભોળા લોકો પોતાની જાતને મારી નાખવા તૈયાર થઈ જતા હોય છે. પોતાને બોમ્બથી ઉડાવી દેનાર આત્મઘાતી હમલાવર બનવા તૈયાર થતા હોય છે. જેણે આપણે સામાન્ય ભાષામાં “આતંકવાદી” કહીએ છીએ. આપણે સહુ જાણીએ છીએ કે ઈસ્લામ માટે નિર્દોષ, ભોળા લોકોનું મગજ ફેરવી, તેમની મજબૂરીનો લાભ લઈ, એવી-એવી વાતો પર તેમને વિશ્વાસ કરતા કરી દેવામાં આવે છે, જેમાં મરણ પછી, સીધું સ્વર્ગ, સ્વર્ગમાં ૭૨ હુરું મળશે, ધરતીપર જેના માટે વલખાં મારતા હોય એવી તમામ સુખ સુવિધાઓ, અલ્લાહના સહુથી પ્રિય બનવાની લોભામણી વાતો સામેલ છે. આ વાતોને એવા જોશ અને જુસ્સાની સાથે પીરસવામાં આવે કે એક સામાન્ય માણસને આવી વાતો પાછળની રમતોની કલ્પના પણ ન હોય. ધીરે ધીરે એની માનસિક સ્થિતિ એવી કરી દેવામાં આવે કે જે કંઈ વાત એની સામે મૂકવામાં આવે એજ એમના માટે સત્ય છે અને એનું પાલન કરવા સિવાય તેનો જીવનમાં કોઈ બીજો ઉદ્દેશ નથી. ટૂંકમાં ઈસ્લામના કુટિલ પ્રચારકો, પોતાના સ્વાર્થ માટે લોકોના જીવન સાથે ખિલવાડ કરતા હોય. રમત એટલી ઊંડી હોય, કે શિકાર થયેલ વ્યક્તિને પણ ખબર ન હોય કે એ ક્યારે કોઈની રમતનો શિકાર બની ગયો.

   આવુંજ કંઈ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સાથે થયેલ છે. મૂળમાં આ અકલ્પનીય પરિસ્થિતિને પણ વાસ્તવિકતામાં આ જ્ઞાતિ ઉપર થોપવામાં આવી છે અને તેના કારણે આ જ્ઞાતિને ખૂબજ ભોગવવું પડ્યું છે.

3. **તાકિયા**: આ બધું શક્ય થયું છે ઈસ્લામના એક હથિયાર “અલ-તાકિયા” ઉર્ફે “તાકિયા” ના કારણે. લોકોના મગજ ભ્રષ્ટ કરવાનું મૂળ યંત્ર છે - તાકિયા. સતપંથની સફળતા પાછળનું પણ મૂળ મંત્ર કહો યા કહો મૂળ રણનીતિ પણ તાકિયા છે.

   આપણે સર્વેને જાણ છે કે ઈસ્લામ ધર્મનો ફેલાવો મુખ્ય બે રીતે કરવામાં આવ્યો. એક છે “બળ” અને બીજો છે “કળ”. બળ એટલે તલવારના જોરે અને કળ એટલે યુક્તિ/પ્રયુક્તિના જોરે. સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર યુક્તિના જોરે ભારતમાં કરવામાં આવ્યો.

4. **ઈસ્લામની પ્રગતિમાં મુખ્ય અડચણ:** જ્યારે શિયા પંથના પ્રચારકો ભારતમાં ઈસ્લામ ધર્મના પ્રચાર માટે આવ્યા, ત્યારે એમણે જાણ્યું કે સારા-સારા ઉપદેશો આપ્યા બાદ પણ, લોકો ઈસ્લામ ધર્મને સ્વીકારતા નહોતા. માટે ઊંડાણથી તપાસ કરવાથી તેમને જણાયું કે તેમની અસફળતા પાછળના મુખ્ય બે કારણો હતાં, જે આ પ્રમાણે છે.

   1. **હિંદુ ધર્મના ઉચ્ચ આદર્શો અને મૂલ્યો:** હિંદુ ધર્મના આદર્શો અને મૂલ્યો એટલા ઉચ્ચ હતા, કે ઈસ્લામના આદર્શો અને મૂલ્યો તેમની બરાબરી કરી શકતા નહોતા. પ્રચાર કરવામાં આવતા ઇસ્લામના આદર્શો અને મૂલ્યોને હિંદુઓ અગાઉથી જાણતા અને પાળતા હતાજ. એટલે હિંદુઓ માટે ધાર્મિક રીતે કઈ નવું આપવામાં એ લોકો અસમર્થ હતા.

   2. **વર્ણ આધારિત સમાજ રક્ષા કવચ:** ભારતમાં પ્રચલિત વર્ણ વ્યવસ્થાના કારણે, ઈસ્લામ ધર્મનો સ્વીકાર કરનાર વ્યક્તિને તરતજ સમાજ બહાર મૂકી દેવામાં આવતો. તે સમયની સામાજિક વ્યવસ્થાના કારણે સમાજ બહાર થયેલ વ્યક્તિનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવું લગભગ અશક્ય હતું.

માટે શિયા ઈસ્લામના પ્રચારકો સામે આવેલ આ બે મુશ્કેલીઓનો રસ્તો કાઢવો જરૂરી હતું. ઈસ્લામના ચતુર પીર, દાઈ, સુફી વગેરેએ, હિંદુ ધર્મના મજબૂત રક્ષા કવચને ભેદવા માટે એવો રસ્તો કાઢ્યો કે જેનાથી અનુયાયી સતપંથને સહજ સ્વીકારી લે અને પોતાના મૂળ હિંદુ સમાજમાં રહી પણ શકે.

5. **અડચણોને દૂર કરવા યુક્તિઓ:** એ લોકોએ ઈસ્લામના એક પંથ, જેનું નામ "સીરાત-અલ-મુસ્તકીન" (એટલે કે "સીધો રસ્તો" અથવા તો "સાચો રસ્તો") હતું તેને ભારતમાં લાવવાનું નક્કી કર્યું. આ પંથને ભારતીય/હિંદુ નામ "સતપંથ" આપવામાં આવ્યો. આ સતપંથને કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ તરીકે લોકો સામે મૂકવામાં આવ્યો. આ સતપંથમાં ઈસ્લામ ધર્મના મૂળ બીજની અરસપરસ બાહ્ય હિંદુ દેખાવ આપવામાં આવ્યો. એવી યુક્તિ ભરી વ્યવસ્થા ગોઠવવામાં આવી કે હિંદુ દેવી દેવતાઓને મોઢે છૂપી રીતે ઈસ્લામનો સંદેશ આપવામાં આવતો. જેના કારણે અજાણ અને ભોળા હિંદુઓ, શંકા મુક્ત થઈ, પોતાના મનના ગમા-અણગમા એક બાજુ મૂકીને સતપંથ ધર્મને સહેલાઈથી સ્વીકારી લીધો. કારણ કે પોતાના જ દેવી-દેવતાની વાત ખોટી હોય, એ એમની કલ્પનાની બહારજ હોય.

આ કામ પાર પાડવા માટે સતપંથના પ્રચારકોએ હિંદુ ધર્મના શાસ્ત્રોને ભ્રષ્ટ કર્યા. સહુથી પહેલાં, હિંદુ ધર્મના વિષ્ણુ દશાવાતર ગ્રંથને ભ્રષ્ટ કરીને એક નવો પણ બનાવટી સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથ રચ્યો. તેમાં શિયા ઈસ્લામના સર્વોચ્ચ દેવ "હઝરત મૌલા અલી તાલિબ" (ઉર્ફે અલી), જે ઇસ્લામ ધર્મના સ્થાપક મુહમ્મદ પૈગંબરના કાકાઈ ભાઈ અને જમાઈ થાય, એ અલીને વિષ્ણુ ભગવાનના છેલ્લો એટલે કે ૧૦મો અવતાર તરીકે ગોઠવી દીધા. હિંદુઓ આ વાતને સહેલાઈથી સ્વીકારીલે એ માટે અલીને ભારતીય / હિંદુ નામ "નિષ્કલંકી નારાયણ" આપવામાં આવ્યું.

બીજું પગલું હતું કે સતપંથના અનુયાયીઓને કડક આદેશ આપવામાં આવતો કે પોતાના નવો ધર્મને (એટલે સતપંથને) ગુપ્ત રીતે પાળે. પોતાના નિકટના પરિવારજનો સાથે પણ ચર્ચા કરવા પર મનાઈ હતી. આના માટે, એવો પ્રચાર હતો કે કલિયુગમાં હવે ખૂબ ઓછા દિવસો બચ્યા છે. અને કલિયુગના અંતે માત્ર અમુક લોકોજ અમરાપુરીમાં (સતપંથના શાસ્ત્રોમાં સ્વર્ગનો એક પ્રકાર, જેમાં ૭૨ હુરું મળવા જેવી લોભામણી વાતો છે) જઈ શકશે. માટે અગર તમારે અમરાપુરીમાં જવું હોય, તો તમારે "ગુપ્તી" તરીકે રહેવું. મતલબ કે અગર તમે સતપંથ ધર્મ પાળો છો, એ વાત બીજાને ખબર પડી ગઈ તો તમને સ્વર્ગ નહીં મળે. ખોટી રીતે ઊભા કરવામાં આવેલ આવા ડરના કારણે, સતપંથના પ્રચારકો સતપંથ ધર્મ છુપાવી રાખવામાં સફળ રહ્યા.

6. **યુક્તિઓનું પરિણામ:** આ બન્ને યુક્તિઓ હિંદુઓની દૃષ્ટિએ એટલી ઘાતક નીવડી કે હિંદુ ધર્મના મજબૂત રક્ષા કવચને ભેદવામાં સતપંથ સફળ રહ્યું. આ યુક્તિ પ્રયુક્તિ પાછળનું સૂત્ર (ફાર્મ્યુલા) હતું "તાકિયા". તાકિયાના પ્રયોગના કારણે સતપંથ ધર્મમાં, હિંદુ ધર્મનો દેખાવ અપનાવીને, હિંદુ ધર્મના પ્રચારના બહાને, સૌમ્ય રીતે ઈસ્લામના છૂપા સંદેશાઓનો પ્રચાર કરવાની વ્યવસ્થા ગોઠવી દેવામાં આવી. આ વ્યવસ્થાના મદદથી ઈસ્લામ ધર્મનું મૂળ (બીજ) હિંદુ અનુયાયીઓમાં નાખી દેવામાં આવ્યું અને હિંદુઓને ખબર પણ ન પડી. કારણને પ્રચાર પદ્ધતિ એવી હતી કે કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ તો માત્ર સતપંથ છે. આ જુઠ્ઠાણું પકડાઈ ન જાય એટલા માટે પણ સતપંથ ગુપ્ત રીતે પાળવાનું કહેવામાં આવતું. બીજી બાજુ સતપંથના અનુયાયી પાસેથી સ્વર્ગમાં જવા માટે ફરજિયાત આવકનો ૧૦મો ભાગ, દસોન્દ તરીકે લેવામાં આવતો. તેવીજ રીતે અન્ય ધાર્મિક કર અને લાગાઓની નામે સતપંથના અનુયાયીઓને આવકના સ્ત્રોત તરીકે સતપંથના પ્રચારકોએ ગોઠવેલ હતા. આ અંગેની મહત્ત્વની સંપૂર્ણ જાણકારીઓ આ પુસ્તકમાં આગળ આપવામાં આવેલ છે.

7. **કચ્છમાં સ્થળાંતર કરવા પાછળનું મૂળ કારણ:** આ પ્રપંચમાં ઘણી હિંદુ જ્ઞાતિઓ ફસાણી. જેમાં લોહાણા, સુમરા, ભાટિયા, કણબી, રબારી વગેરે સામેલ છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના પૂર્વજો, મૂળમાં ખેતી કરનાર સ્વભાવે સરળ, ભોળા, અજ્ઞાની, શંકા-કુશંકા ન રાખનારા અને શ્રદ્ધાળુ હોવાના કારણે સતપંથના શિકાર બન્યા. ત્યારે આ લોકો ઊંઝા, મહેસાણા, અમદાવાદ, ચરોતર વગેરેની આસપાસ રહેતા હતા. તેમના તે વખતના હિંદુ ભાઈઓએ તેમને સમજાવ્યા કે તમે ધર્મના ખોટા રસ્તા પર છો. તેમને એ પ્રદેશમાંથી ગામ બહાર કરવામાં આવ્યા. પણ એ લોકોએ એમની એ વાતને સ્વીકારવા તૈયાર ન થયા. તેની પાછળનું એક મુખ્ય કારણ હતું, સતપંથજ સાચો હિંદુ ધર્મ છે એ પ્રચાર અને માત્ર સાચા સતપંથીને મૃત્ય પછી અમરાપુરી (૭૨ હુરું, દેવોની સંગત અને સુખ સુવિધાઓ વગેરે યુક્ત) મળશે એવી આપવામાં આવેલ લાલચ. અંધશ્રદ્ધા અને લાલચમાં એટલા ડૂબ્યા રહ્યા કે એ લોકોએ ગુજરાતની ફળદ્રુપ જમીન છોડીને કચ્છ જેવા સૂકા રણ વિસ્તારમાં રહેવા તૈયાર થઈ ગયા.

8. **હિંદુ મૂળ ટકાવી રાખવા સંઘર્ષ:** પણ સદ્‌ભાગ્યે જ્ઞાતિના એક દૂરંદેશી વિચાર ધરાવનાર વડીલ શ્રી વિશ્રામભાઈ નાકરાણીને ખ્યાલ આવી ગયો કે આપણે એક મુસલમાનને (સૈય્યદ ઈમામશાહને) ગુરુ તરીકે સ્વીકારીને ભૂલ કરી છે. પણ આગળ ચાલતા જ્ઞાતિ મુસલમાન ન બની જાય, તે માટે તેમના અંતિમ સમયમાં એમને જ્ઞાતિ પાસેથી બે વચનો લેવડાવ્યાં. પહેલું હતું, કે જ્ઞાતિ કૃષ્ણ જન્માષ્ટમી ઉજવવાનું ક્યારે બંધ નહીં કરે. અને બીજું હતું કે જ્ઞાતિ કોઈ દિવસ માંસાહાર નહીં કરે. આના કારણે જ્ઞાતિનું મૂળ હિંદુ ધર્મ સાથે કાયમ માટે ટકી રહ્યું. ત્યાર બાદ લગભગ ૪૦૦ વર્ષ સુધી જ્ઞાતિ ન હિંદુ ન મુસલમાન એવા ખીચડિયા અર્ધદગ્ધ પંથમાં ચાલતી રહી. વચ્ચે કેશરા પર્મેશ્વરા આવ્યા જેણે સ્વામીનારાયણ પંથનો પ્રચાર કર્યો. ત્યાર બાદ જ્ઞાતિમાં સંત લાલરામ મહારાજનો પ્રવેશ થયો. જેમના શિષ્ય સંત ઓધવરામ મહારાજ હતા. તે દરમ્યાન શ્રી નારાયણજી રામજી લીંબાણીએ, સતપંથ ધર્મની પોલ દુનિયા સામે ખુલ્લી કરી અને જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મનો પ્રચાર પ્રસાર કર્યો. તેમણે ખૂબ મોટી ઝુંબેશ ચલાવી. જેમાં તેઓ મહદ અંશે સફળ પણ રહ્યા. પણ તેમની સફળતા વધુ સમય માટે ટકી ન શકી. ત્યારે શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી અને સંત ઓધવરામ મહારાજની જોડી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ રણનીતિ ખૂબ કારગત નીવડી. પ્રેમ, સંપ, સંગઠન, એકતા, વિકાસના પાયા ઉપર તેમની ટીમે સનાતન સમાજનો પાયો નાખ્યો. જે લોકો સતપંથને છોડતા, તે લોકોને સનાતન સમાજમાં ખૂબ સરળતાથી સ્વીકારી લેવામાં આવતા. કોઈ પણ અવરોધ કે વિધિ વિધાન કરવાની જરૂરત નહોતી. લોકોને પ્રેમથી સમજાવવામાં આવતું કે સતપંથ શા માટે હિંદુ ધર્મ નથી. એક સાચા હિંદુને સતપંથ ધર્મ શોભે નહીં. જેમ જેમ લોકોને સત્ય હકીકત સમજાતી, તેમ તેમ સતપંથને છોડી દેતા. કોઈની સાથે દબાણ કરવામાં આવતું ન હોતું.

9. **સુધારવાદી પ્રવૃત્તિઓ અને સનાતન સમાજની સફળતા:** સંત ઓધવરામ મહારાજ, તેમના પટ શિષ્ય સંત દયાળદાસ મહારાજની પ્રેરણા અને દેખરેખમાં અમલમાં મૂકેલ આ રણનીતિ એટલી કારગત નીવડી કે જ્ઞાતિનો બહુજ મોટો ભાગ સતપંથ છોડીને સનાતન સમાજમાં ભળી ગયો. બીજી બાજુ સનાતન સમાજને ટકાવવા માટે સંસ્થાઓ અને સુવિધાઓ ઊભી કરવામાં આવી. ઇષ્ટદેવ તરીકે ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરો, ગેઢેરા વ્યવસ્થાને ભંગ કરીને સનાતની કેન્દ્રીય

સમાજની રચના, મૂળ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સાથે જોડાઈ રહે તે માટે વાંઢાય ખાતે ઉમિયા માતાજીનું મંદિર, કેળવણી માટે વિદ્યાર્થી બૉર્ડિંગ સંકુલ, અને આર્થિક કમર તોડનાર, ફરજિયાત દસોન્દ, લાગાઓ અને અન્ય કુરિવાજોને જ્ઞાતિમાંથી કાયમ માટે નાબૂદ કરવામાં આવ્યા. આના કારણે સનાતન સમાજ જલદીથી સફળ થયો.

10. **સનાતન સમાજમાં સતપંથ બાબતે સુષુપ્તતા/નીરસતા:** સનાતન સમાજની સફળતાના કારણે કચ્છની અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિઓ પણ હવે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને હિંદુ તરીકે સ્વીકારવા લાગી. સનાતન સમાજ છોડીને પાછા સતપંથમાં જવાના કોઈ કિસ્સાઓ જોવા નહોતા મળતા. જૂજ કોઈ કિસ્સા બન્યા હશે, તો તે અપવાદ સિવાય કંઈ નહોતા. સતપંથ છોડીને સનાતનમાં આવવાનો દોર અંદાજે વર્ષ ૧૯૮૫ સુધી એક ધારો ચાલ્યો. સતપંથમાંથી જ્ઞાત બહાર થયેલ લોકોની સમાજ એટલે સનાતન સમાજ હવે ખૂબ મોટી થઇ ગઈ હતી. સનાતન સમાજના આગેવાનો પોતાની સફળતાને લઇને એટલા આશ્વસ્ત થઇ ગયા હતા, કે એ લોકોએ સતપંથ ઉપર ચાંપતી નજર રાખવાનું બંધ કરી દીધું. એ લોકો એવી ખોટી ખાતરીમાં આવી ગયા કે સતપંથ હવે ખતમ થઇ ગયું છે. હવે સતપંથની કોઈ ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. આના કારણે પહેલાં સુષુપ્તતા ફેલાણી, જે સમય જતા નીરસતામાં બદલાઈ ગઈ. પરિણામે સનાતની સમાજના નવા યુવાનો પોતાની સમાજના ધાર્મિક ઈતિહાસથી વંચિત રહી ગયો. આવા યુવાનો લોટના પીંડા જેવા હતા, જે બનાવવું હોય તો બની શકે. પ્રેમ, સંપ, સંગઠન, વિકાસ, પ્રગતિ, રાજકીય ફાયદો, વગેરે વગેરે આદર્શવાદી વાતોના દમ ઉપર અને સનાતની સમાજમાં ફેલાયેલ ધાર્મિક ઈતિહાસની અજાણતાનો લાભ લઇને, સતપંથના પ્રચારકોએ સનાતન સમાજના યુવાનોને બેવકૂફ-બનાવવાના/છેતરવાના પ્રયત્નો કર્યા.

11. **પીરાણાની ગબડતી પરિસ્થિતિ રોકવા બાહ્ય ફેરફારો:** વર્ષ ૧૯૮૫ સુધી સતપંથ છોડનારા લોકોનો પ્રવાહ એક ધારો ચાલ્યો હતો, જેનાથી પીરાણા સતપંથની પરિસ્થિતિ ખૂબ નબળી થઇ ગઈ હતી. પીરાણા સતપંથની ગબડતી પરિસ્થિતિને સુધારવા તે સમયે મોટા ફેરફારો કરવામાં આવ્યા. આ ફેરફારો એટલા ઘાતક હતા કે આગામી લગભગ ૨૫ વર્ષ સુધી એ ફેરફારો પાછળની રમતને સનાતન સમાજ સમજી ન શક્યું. પીરાણા સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે, અનુયાયીઓની ઘટતી સંખ્યા અને ઘટતી આવકને અટકવવાની તાતી જરૂર હતી. પીરાણાની આવક વધારવા માટે અનુયાયીઓ વધારવા જરૂરી હતું. પણ વર્ષ ૧૯૮૫ અરસા સુધી સતપંથનું અસલ ઈસ્લામી સ્વરૂપની જાણ કચ્છ કડવા પાટીદાર (ક.ક.પા.) જ્ઞાતિના ઘરો ઘર સુધી પહોંચી ગઈ હતી. ઈસ્લામ ધર્મ સાથે જોડાવવામાં ક.ક.પા. જ્ઞાતિના લોકો હવે શરમની લાગણી અનુભવતા હતા. એટલે એક એવા ઉપાયની જરૂરત હતી, કે જેના થકી લોકો મોટી સંખ્યામાં પીરાણા સતપંથ સાથે જોડાય અને તેમાં તેમને ગૌરવની લાગણી અનુભવે.

12. **તાકિયાના પુનઃ પ્રયોગથી બાહ્ય બદલાવ:** આ ઉપાયને અમલમાં લાવવા માટે ફરીથી એક વખત ઈસ્લામનું મહત્ત્વનું હથિયાર "અલ-તાકિયા" ઉર્ફે "તાકિયા"નો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો. પીરાણા સતપંથના મૂળ ધાર્મિક પુસ્તકોમાં બાહ્ય ફેરફાર કરવામાં આવ્યા. જ્યાં જ્યાં ઈસ્લામી/અરબી શબ્દો હતા, તેનાં બદલે સમાનાર્થી હિંદુ/ભારતીય/ગુજરાતી શબ્દો મૂકી દેવામાં આવ્યા. દાખલા તરીકે "અલી"ની જગ્યાએ "નારાયણ", "અલ્લાહ"ની જગ્યાએ "પ્રભુ", "નુર"ની જગ્યાએ "જ્યોતિ", "મુહમ્મદ"ની જગ્યાએ "બ્રહ્મા" વગેરે વગેરે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો પીરાણા સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોનું માત્ર ભારતીય ભાષામાં ભાષાંતર કરવામાં આવ્યું હતું. બીજા બધી રીતે મૂળ ધાર્મિક પુસ્તકોના સિદ્ધાંતોને જાળવી રાખવામાં આવેલ હતા. આ કહેવાતા સુધારેલા પુસ્તકોને લોકો સામે મૂકીને કહેવામાં આવ્યું કે મુસલમાનોએ અમારા પુસ્તકોમાં જે ખોટા ફેરફારો કરેલ હતા, તેને કાઢી નાખ્યા છે. આ અમારા મૂળ ધાર્મિક પુસ્તકો છે અને આમાં કંઈ મુસલમાન જેવું હોય તો બતાવો.

પીરાણા સતપંથના સ્થાપક અને અધ્ય ધાર્મિક ગુરુ સૈય્યદ કબીરુદ્દીનના પુત્ર, ઈમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ ઉર્ફે ઈમામશાહ બાવા ઉર્ફે ઈમામશાહ મહારાજની કબર પીરાણાનામાં મુસલમાન કબ્રસ્તાનમાં આવેલ એક દરગાહમાં છે. આ કબર પીરાણા સતપંથીઓ માટે શ્રદ્ધાનું મુખ્ય કેન્દ્ર છે. ઈમામશાહના સમય કાળમાં બનાવવામાં આવેલ મુખ્ય પ્રવેશ

દ્વારથી દાખલ થઈએ તો અંદર આવતાં બન્ને તરફ મુસલમાનોની કબરો દેખાય છે. ત્યાર બાદ થોડા અંદર જઈએ તો ઈમામશાહની દરગાહ દેખાય છે અને તેની બહાર હાજરબેગની લોડ (કબર) છે. એ કબરની આસપાસ આરસ પાણા (માર્બલ)ની ટાઈલ્સ જમીન ઉપર પાથરેલ છે, જેના કારણે સૂરજના તડકામાં એ જગ્યા બીજી જગ્યા કરતા થોડી ઠંડી રહે છે. હાજર બેગની કબર ઉપર અરબી / ઉર્દુ ભાષામાં કુરાનની આયાતો કોતરેલ છે. આ સ્વરૂપ કોઈ દિવસ હિંદુ ધર્મના સ્થાનકનું ન હોઈ શકે. માટે પીરાણાના વહીવટકારોએ આ મુખ્ય પ્રવેશ દ્વારને બંધ કરી, કબ્રસ્તાનની પાછળથી એટલે ઈમામશાહના ઢોલીયા (આરામ કરવાની જગ્યા, બેડરૂમ) ની બાજુમાંથી એક નવો પ્રવેશ દ્વારા તૈયાર કર્યો. અને ઈમામશાહના ઢોલીયાના મકાનમાં ફેરફારો કરી, ત્યાંની દીવાલો અને છત ઉપર ભગવાન વિષ્ણુના દશાવાતરના ચિત્રો દોરવામાં આવ્યા. વચ્ચે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશના ચિત્રો સામે પાટ મૂકવામાં આવ્યો અને ત્યાં સતપંથની ધાર્મિક પૂજા વિધિઓ શરુ કરવામાં આવી. પીરાણાની દીવાલો અને મકાનો ઉપર અલગ અલગ જગ્યા ઉપર "ૐ"નું પેન્ટિંગ પણ કરવામાં આવ્યું. સંકુલનો એક નવો પ્રવેશ દ્વાર પણ બનાવવામાં આવ્યો, જે હિંદુ કલા સંસ્કૃતિ ઉપર આધારિત છે.

> **<u>વિશેષ નોંધ:</u>** આવા ફેરફારો કરવા એ ખૂબ અઘરું કાર્ય હતું. સ્વાભાવિક છે કે લોકો ઉગ્ર વિરોધ કરે એવી પૂરેપૂરી સંભાવના હતી. જેણે સમય પર દબાવવાની જરૂરત હતી. આના માટે લોકો પર પોતાની ધાક બેસાડી શકે એવી વ્યક્તિ જોઈતી હતી. વિશ્વ પ્રસિદ્ધ સંશોધનકારો જણાવ્યા પ્રમાણે, આવા કામ માટે કરસનદાસને સીધા ગાદી ઉપર બેસાડવામાં આવ્યા. પીરાણાની ગાદી ખાલી કરવા માટે તે સમયના તત્કાલીન ચાલુ ગાદીપતિ શિવજી કાકા પોતાના પદથી શંકાસ્પદ પરિસ્થિતિમાં દૂર થયા અથવા તો કરવામાં આવ્યા અને ૬ મહિનામાં તેમનું શંકાસ્પદ પરિસ્થતિમાં મૃત્યુ પણ થઇ ગયું. કરસન કાકાને ગાદીપતિ તરીકે બેસાડવાના વિરુદ્ધમાં કોર્ટમાં પીરાણાની ગાદીના એક અન્ય આવેદાર શ્રી પચાણ કાકા તરફથી કેસ પણ કરવામાં આવેલ હતો.

આવી રીતે અજાણ હિંદુ જ્યારે પીરાણા દર્શન કરવા જાય, ત્યારે તેમને હિંદુ દેવોના ચિત્રો દેખાય અને એવું માનવા લાગે કે આ સંસ્થા ખરેખર હિંદુ ધર્મની છે. આવનાર અજાણ હિંદુઓ ગેરમાર્ગે ન દોરાય એ હેતુથી, જ્યારે પીરાણાના અમુક સૈય્યદોએ કોર્ટમાં કેસ કર્યો કે આ સંસ્થાનું હિંદુ કરણ કરવામાં આવી રહ્યું છે, ત્યારે પીરાણાના ગાદીપતિ કરસન કાકા ઉર્ફે પીર કરીમએ કોર્ટમાં એવી રજૂઆત કરી કે આ હિંદુ દેવી દેવતાના ચિત્રો માત્ર શોભા વધારવા માટે છે, પૂજા કરવા માટે નથી. અહીં પણ તાકિયાનો સહારો લેવામાં આવ્યો. પરિણામે હિંદુ લોકો છેતરાયા અને હિંદુઓ મુસલમાન બનાવવાના આ યંત્ર તરફ આકર્ષિત થતાં રહ્યાં.

13. **<u>બાહ્ય ફેરફાર પાછળની છૂપી રણનીતિ:</u>** ફેરફારો કર્યા બાદ, પહેલી નજરે બધું હિંદુ જેવું લાગે એટલે લોકો આ બદલાવને સહજ રીતે સ્વીકારી લેવા લાગ્યા. પણ જેવી રીતે કુરાનનું ભાષાંતર હિન્દી ભાષામાં થાય તો એ કોઈ દિવસ હિંદુ ન બની જાય, એવી રીતે સતપંથ ધર્મના ધાર્મિક ગ્રંથોનું ભાષાંતર કરવાથી એ હિંદુ નથી બની જતું. **<u>આ સિદ્ધાંતને લઇને સતપંથ ધર્મના પ્રચારકો હિંદુ દેખાવ અપનાવ્યા છતાં, સતપંથનું ઈસ્લામી મૂળ ટકાવી રાખવામાં સફળ રહ્યા.</u>** પણ આ વાત સામાન્ય હિંદુઓને અને ક.ક.પા. જ્ઞાતિના સનાતન સમાજને સમય પર ખબર ન પડી. એ લોકો પણ સતપંથીઓ હિંદુ બને છે એવું સમજીને સતપંથને સહયોગ આપવા લાગ્યા.

14. **<u>સનાતન સમાજના ભોગે મવાળોની સતપંથ તરફી ભૂમિકા:</u>** સતપંથીઓ માટે સનાતની સમાજના આગેવાનો અને લોકોનો અવાજ પણ દબાવવો જરૂરી હતો. એના માટે સમાજમાં એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરવી જરૂરી હતી કે જેના પ્રભાવમાં અંજાઈ સનાતનીઓ સતપંથનું ઈસ્લામી મૂળ તરફ આંગળી ચીંધી ન શકે. આના માટે "મવાળો"નો ઉપયોગ લેવામાં આવ્યો.

15. **<u>મવાળો દ્વારા લોકોને ભરમાવવાની રણનીતિ:</u>** મવાળોના માધ્યમથી એવો પ્રચાર કરવામાં આવ્યો કે આપણા સમાજમાં પરસ્પર પ્રેમ, સંપ, સંગઠન, એકતા વગેરે હશે તોજ સમાજ પ્રગતિ અને વિકાસ કરી શકશે. આપણે એક

હશું તો રાજકીય કાઠું કાઢી શકશું અને અન્ય જ્ઞાતિઓથી આપણો બચાવ કરી શકશું. મહિલાઓ માટે એવો પ્રચાર કરવામાં આવ્યો કે આપણે હાથે આપણી બહેન/દીકરીને સતપંથમાં વળાવી છે, તો એમાં તેમનો શું વાંક? નીયાણી (દીકરી) તો બધાની છે, તેમાં ધર્મ ન લાવો. આવી રીતે લાગણી સભર વાતો કરવામાં આવી. આવી વાતો કોઈ પણ માણસને પહેલી નજરે સાચી અને વાજબી લાગે જેના કારણે આ પ્રચારથી એ પ્રભાવિત પણ થઈ જાય. સતપંથની ચાલો અને રમતો તરફ ધ્યાન દોરીને અગર કોઈ સનાતન સમાજના આગેવાનો કડક પગલાં ભરવાની વાત કરે, તો મવાળો દ્વારા ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેની બૌદ્ધિક અને લાગણી ભરી વાતો કરી ભરમાવી તેઓ સાચો નિર્ણય ન લઇ શકે એટલે મૂંઝવણમાં મૂકી દેવાના પ્રયત્નો કરે.

> વર્ષ ૨૦૧૩માં પ્રકાશિત લેખક શ્રી હંસરાજભાઈ સાંખલા દ્વારા લેખિત સમાજ ભક્તિની ત્સુનામી નામના પુસ્તકમાં આ બાબતની રણનીતિને જોઈ શકાય છે. નીયાણી પ્રત્યે લોકોની ભાવનાઓનો ઉપયોગ લઇને, વાક્ચાતુર્યથી સતપંથના મુદ્દા ઊપરથી જનતાનું ધ્યાન ભટકાવવાનો આ એક ખૂબ સરસ દાખલો છે. સમાજમાં ડરનો માહોલ છે એટલે સમાજ હિતમાં સાચું બોવાવાળા સામે નથી આવી શકતા, એવી વાહિયાત દલીલો કરે છે. આવું તો માત્ર સમાજમાં સતપંથને છાવરવાવાળાઓ જ કહે કારણ કે ડર તો તેમને લાગે છે, સમાજ હિતમાં કામ કરવાવાળાને કોઈ ડર નથી.

16. **<u>બૌદ્ધિક આતંકવાદ:</u>** બીજી બાજુ અન્ય મવાળો પોતાનું કામ ચાલુજ રાખતા. સનાતની આગેવાનોને સમાજ તોડું, સત્તાના લાલચુ, સમાજ વિરોધી, એકતાના વિરોધી, વગેરે વગેરે વાતો કરી તેમને વગોવવાનું ચાલુ રાખ્યું. તેમની સામાજિક છબી અને ચારિત્રને બગાડવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા. જેથી કરીને સામાન્ય લોકો આવા લડાકુ સનાતની આગેવાનો સાથે ઊભા રહેવામાં સંકોચ અને શરમ અનુભવે. આવા લોકોના ટેકેદારો જ્યારે એકલા હોય ત્યારે મવાળો દ્વારા ઘેરીલે અને ચતુરાઈ ભર્યા સવાલો કરે. જેના જવાબો સામાન્ય ટેકેદાર ન આપી શકે. ટેકેદારોને સમજાવવાના અને સમાધાનના બહાને તેમને વ્યક્તિગત મળી એવા એવા અજુગતા પ્રશ્નો કરવામાં આવે જેનાથી તેઓ ભટકાઈ જાય તેમજ મૂંઝાઈ જાય. છેવટે તેઓ કંટાળી જાય અને તેમના મનમાં એવું લાગે કે ક્યાં આપણે ઝંઝટમાં પડ્યા. આના કરતાં આપણે સમાજમાં આવવુંજ નહિ અથવા તો સનાતન બાબતે બોલવું નહિ. ટૂંકમાં પરિસ્થિતિ એવી કરી દેવી કે સનાતની ટેકેદારોને એવું લાગે કે સનાતની આગેવાનોને ટેકો આપવો એટલે માથાકૂટમાં પડવું, પીડામાં પડવું, એટલે તેઓ સનાતની ચળવળને ટેકો આપવાથી પહેલાં સંકોચ અનુભવવા લાગે.

17. **<u>સમજણની અને પરિપક્વતાની ખામી:</u>** સતપંથના દલાલ બનેલા મવાળો સનાતન સમાજમાં રહીને ગદ્દારની ભૂમિકા ભજવે છે. જેચંદ અને મીરજાફરની જેમ પોતાના અંગત સ્વાર્થ ખાતર પોતાની સમાજ સાથે ગદ્દારી કરે છે. સમાજમાં કોઈનું માન-સન્માન ભંગ થયું હોય, કોઈની આશા-અપેક્ષા પૂરી થઇ ન હોય, તો સ્વાભાવિક છે કે પોતાનું અહમ્ (Ego) પોષવા માટે અથવા તો પરિપક્વતા (maturity) ની ખામીના કારણે લોકો સામાજિક વ્યવસ્થાથી નારાજ થાય. આવા નારાજ લોકો જે હવે ખૂબ "આસાન શિકાર" હોય, તેમની નબળી કડી એટલે અધૂરી ઈચ્છાઓ, જખમી અહમ્‌ની લાગણીને ઉશ્કેરી સનાતની લોકોને પોતાના સમાજ સામે લડવા તૈયાર કરી દેવામાં આવે.

> **<u>નોંધ: ખામી દૂર કરવા સંભવિત ઉપાય:</u>** ક્યાંક સનાતની સમાજની પણ મૂળમાં ખામી રહી હશે કારણ કે અન્ય સમાજોની તુલનામાં સનાતની સમાજમાં આવા લોકોનું પ્રમાણ વધારે છે. તેનાં ઉપાય માટે સમજણ શક્તિ વધારવાના પ્રયાસો કરવા જોઈએ. જેનું મૂળ "સંસ્કારો"માં છે. નાનપણની શિશુ અવસ્થાથી માંડીને, સમાજના ભાવિ લીડરો તૈયાર કરવાની અવસ્થાથી લઇને, સામાન્ય જ્ઞાતિ જનો પોતાની સમાજ માટે સારા લીડરો પસંદ કરી શકવાની સાચી સમજણ સતત વહેતી રહે એવી ત્રિ-સ્તરીય સંસ્કારોનું સિંચન થાય, એવી વ્યવસ્થા સનાતની સમાજમાં ઊભી કરવાની જરૂર છે. **<u>સંસ્કારોના સિંચનની આ વ્યવસ્થાનો પાયો સમાજની "અસ્મિતા, ગરિમા અને ગૌરવ" ઉપર રાખવામાં આવે, તો ભવિષ્યમાં કદાચ સમાજમાં મવાળ જન્મશે પણ નહીં.</u>**

18. હિંદુ સાધુ સંતો અને હિંદુ ધાર્મિક તેમજ રાજકીય સંગઠનોનો દુરુપયોગ: તે દરમ્યાન પીરાણા સતપંથવાળાઓએ હિંદુ સાધુ સંતોનો વિશ્વાસ જીતવા માટેના પ્રયત્નો શરુ કર્યા. સાંભળવામાં આવ્યા પ્રમાણે, હિંદુ સાધુ સંતોને એવું કહેવામાં આવેલ હતું, કે સતપંથીઓ મુસલમાન ન બની જાય, એટલા માટે અમને સહયોગ કરો. અમે લોકોને હિંદુ બનાવવા માંગીએ છીએ, જુઓ આ આમારી ધાર્મિક પુસ્તકો જેમાંથી અમે ઈસ્લામના તત્ત્વો કાઢી નાખ્યા છે અને હવે માત્ર હિંદુ તત્ત્વો છે. માટે હિંદુ સાધુ સંતો, જે ખૂબ સારી રીતે જાણે છે કે સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે, છતાં માત્ર એવી આશામાં કે સતપંથીઓ હિંદુ બની જશે અને પોતાના હાથે ધર્મનું બહુ મોટું કામ થઇ રહ્યું છે, એવા ભ્રમમાં આવીને સતપંથને સહયોગ આપવા તૈયાર થઇ જાય છે. સાધુઓને આપતા દાન-દક્ષિણાઓ પણ નાનો મોટો ભાગ ભજવતો હોય છે. પીરાણામાં હિંદુ સાધુ સંતોના સંમેલનો બોલવામાં આવ્યા. આ સંમેલનોમાં મંચ ઉપરથી હિંદુ સાધુ સંતોના મોઢે સતપંથ હિંદુ ધર્મનો ભાગ છે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવવા લાગી.

19. સતપંથ વિરુદ્ધ અવાજ દબાવવા માટે કોર્ટ અને પોલીસ તંત્રનો દુરુપયોગ: તેમ છતાં હિમ્મત રાખીને જે સનાતનીઓ અવાજ ઉપાડતા, તેનો અવાજ દબાવવા માટે ખોટા કોર્ટ કેસમાં ફસાવવામાં આવે છે. સમાજના સંકુલમાં પોલીસ મોકલીને જાહેર લોકોની સામે સનાતનીઓની ધરપકડ કરાવી લોકોમાં ડરનો માહોલ ઊભો કરવાના પ્રયત્નો (દા. રમેશભાઈ વાગડીયા, બેંગ્લોર), મારકૂટ કરવાના પ્રયત્નો (દા. રાજુભાઈ અંબાલાલ સુરાણી, મોડાસા), સનાતનીઓના અપહરણના પ્રયત્નો (દા. જયંતીભાઈ લાકડાવાળા), કરવા અને ધાકધમકીઓ આપવામાં આવે છે. આવી કરતૂતોથી સનાતનીઓમાં એવો ડર બેસાડવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો કે જો સતપંથના સામે થશો, તો તમારી હાલત ભૂંડી થશે.

20. જ્ઞાતિની સંસ્થાઓ પણ ઢીલી પડી: સતપંથના ત્રાસના કારણે કેન્દ્રીય સમાજને પોતાના વિકાસના કામોમાં ઘણી અડચણો આવા લાગી હતી. સમય સમયે કેન્દ્રીય સમાજની મિટિંગોમાં સતપંથ ઉપર ચર્ચા કરવામાંજ મોટા ભાગનો સમય વેડફાતો હતો. શૈક્ષણિક કાર્યો માટે વિદ્યાર્થી હોસ્ટેલ તેમજ સ્કૂલો, સામાજિક સંગઠન માટે સમાજ વાડીઓ, જ્ઞાતિના આર્થિક લાભ માટે વિવિધ કાર્યો કરવામાં અવરોધ બનતી સતપંથની સમસ્યાથી કેન્દ્રીય સમાજને મુક્ત કરવી ખૂબજ જરૂરિયાત હતી. આવી પરિસ્થિતિમાં કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી પ્રેમજી પુંજાની આગેવાની હેઠળ લક્ષ્મીનારાયણ ધર્મ પ્રચાર સમિતિની રચના કરવામાં આવી. જેનું મુખ્ય કામ હતું સમાજમાં સનાતન ધર્મનો પ્રચાર પ્રસાર કરવો, સતપંથ સામે મજબૂતીથી લડત આપવી, ધર્મના મુદ્દા ઉપર સમાજમાં મક્કમતા અને કટ્ટરતા લાવવી અને લોકોમાં ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ માટે ગૌરવની લાગણી વધારી, જેથી કરીને સમાજનું રક્ષણ કરી શકાય. પણ આપણે જોઈ રહ્યા છીએ કે સંસ્થાતો મોટી ઊભી થઇ, પણ સતપંથ સામેની લડતમાં હજી આગેવાની લેતી નથી. કટોકટીના સમયમાં "અમારો માત્ર સૈધાંતિક ટેકો છે" એવા આશ્વાસન રૂપી વાતો કહીને સમસ્યાથી આંખ આડા કાન કરવાની કોશિશ થતી હોય છે. સનાતની કામ માટે સંસ્કાર ધામમાં થતી મિટિંગોને રોકવાના પ્રયાસોથી સૌ વાકેફ છે. આવા કારણોને લઇને ઘણા લોકોમાં સંસ્થા પ્રત્યે નારાજગી હોય એ વાજબી છે.

તેવીજ રીતે સતપંથ સામે જ્ઞાતિને એકજુટ કરવા સંત ઓધવરામ મહારાજે વાંઢાયમાં કુળદેવી ઉમિયા માતાજીનું મંદિર બંધાવડાવ્યું. પણ આ સંસ્થાને ઢીલી પાડવા એવો પ્રચાર ચાલ્યો કે માતાજીતો બધાના છે. સતપંથ અને સનાતન બન્ને માતાજીને માને છે તો આ સંસ્થા સતપંથવાળાનો વિરોધ ન કરી શકે. સંસ્થાના સ્થાપનાના હેતુ વિરુદ્ધનું આ કામ છે. આવા કારણોને લઈને જ્ઞાતિની અન્ય સંસ્થાઓ પણ સતપંથ મુદ્દા ઉપર પાંગળી થઇ ચૂકી હતી. (આ વાત જણાવવા પાછળ કોઈ વ્યક્તિ કે સંસ્થાને દોશી બતાવવો કે ઉતારી પાડવાનો કોઈ હેતુ નથી.)

> **નોંધ: લોક સંગઠનો સમાજની વારે આવ્યા:** સમાજમાં જ્યારે સનાતનીઓની સામે અત્યાચાર અને અન્યાયનો માહોલ હતો અને આગેવાનો તેમજ જ્ઞાતિની મુખ્ય મહત્ત્વની સંસ્થાઓ આ મુદ્દે પાંગળી થઈ ચૂકી હતી, ત્યારે સમાજમાં પ્રવૃત્તમાન નાના મોટા સંગઠનો આગળ આવ્યા. તેમાંનું મુખ્ય નામ છે "ક્રાંતિ દળ" નું. રમેશભાઈ વાગડિયાની પોલીસ દ્વારા ધરપકડ વખતે પલક ઝપકતાં તેમના સહયોગમાં ૨૦૦૦ થી ૨૫૦૦ લોકો નખત્રાણા બોર્ડીંગમાં ભેગા થઈ ગયા. કેન્દ્રીય સમાજના સ્વર્ણિમ મહોત્સવને સફળ બનાવવા માટે ઉપદ્રવી તત્ત્વો દ્વારા સભાને ખોરંભે ન ચડાવી દે, તે માટે પોલીસ તંત્રનો બધી રીતે સહયોગ મેળવી તેમજ સમાજ સુરક્ષા માટે અન્ય પગલાંઓ ભરીને મહત્ત્વની ભૂમિકા આ ક્રાંતિ દળે ભજવી છે.

21. **<u>સમાજની મીડિયા પણ શિકાર બની:</u>** સમાજ લક્ષીય સામાજિક પત્રિકાઓ અને મીડિયાની મહત્ત્વની ભૂમિકા હોય છે. સમાજને સાચી દિશા ચીંધવાનું કામ મીડિયાનું હોય છે. સામાન્ય રીતે એવી ધારણા હોય છે કે મીડિયામાં હોશિયાર, ચિંતક અને બુદ્ધિજીવી લોકો હોય છે, જે દરેક પરિસ્થિતિ પાછળની સચ્ચાઈ પારદર્શિત રીતે જનતા સામે મૂકશે. પણ જ્યારે મીડિયા જાહેરમાં એક તરફી વલણ અપનાવે, (પૈસા મળે એટલે, સનાતની લાગણીઓની અવગણના કરી સતપંથની ધાર્મિક જાહેરાતો છપાય) અને એના કારણે તેમનો વિરોધ થાય ત્યારે પોતાના બચાવમાં એવી લૂલી વાતો કરે કે અમે કોઈને સાચા કે ખોટા નથી કહેતા, અમે બન્ને પક્ષની વાતો જણાવીએ છીએ (સચ્ચાઈ કીધા વગર) ત્યારે આ મીડિયા પોતાને મળેલ મહત્ત્વની જિમ્મેદારી સામે આંખ આડા કાન કરતી હોય છે.

મીડિયા જગતમાં એક મહત્ત્વનો સિદ્ધાંત છે કે અગર એક પક્ષ કહેતો હોય દાખલા તરીકે કે હમણાં વરસાદ પડે છે અને બીજો પક્ષ કહે કે હમણાં કોરું છે, ત્યારે મીડિયાનું કામ બહાર જઈને તપાસ કરીને સાચી વાત જણાવવાનું હોય. અમે નિષ્પક્ષ છીએ એમ કહીને બન્નેની વાત છાપે પણ પોતાનું સ્વતંત્ર અવલોકન ન છાપે. સમાજની અમુક મુખ્ય મીડિયા આ સિધ્દાંતથી વિમુખ રહી. આના પાછળના કારણમાં કદાચ એવું હોય કે એમના કરતાહરતાઓ સતપંથીઓ અને મવાળોના અહેસાન/ઉપકાર નીચે દબાયલા હશે. અથવા તો સતપંથીઓ અને મવાળોથી એટલા ઘેરાયલા હશે કે તેમની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ ક્યારે થઈ ગઈ એ એમને પણ ખબર નહીં પડી હોય. તેમને સાચો અરીસો બતાવનાર લોકો ધીરે ધીરે તેમનાથી દૂર થઈ જાય અથવા તો દૂર કરી દેવામાં આવ્યા હશે. પછી માત્ર મોટે ભાગે જીહજૂરિયાઓજ બચે અથવાતો સાચી વાત મોઢા પર કહેવાની હિમ્મત ન હોય એવા લોકો બચે. આથી કરતાહરતાને સમાજની સાચી હકીકત, ઘટનાનો સાચો પરિપ્રેક્ષ્યમાં અને સાચા દૃષ્ટિકોણની જાણ ન થાય. આ અંગે વાચક વર્ગને વિનંતી કે તેઓ પોતાના રીતે વિશ્લેષણ કરે અને યોગ્ય નિર્ણય લે.

એક અન્ય સામાજિક મીડિયાના કર્તાહર્તા આવા જુઠ્ઠાણાની સામે ખુલ્લી રીતે લખવાની હિમ્મત ન દાખવી શક્યા. આ મીડિયાના કર્તાહર્તા સમાજના મવાળોના સીધા દબાણમાં હોવાના કારણે, સમાજના હિતના ભોગે તેમની સાથે દુશ્મનાવટ ન રાખવાની નીતિ અપનાવી. બીજી બાજુ સચ્ચાઈ છાપવાથી સતપંથીઓ કોર્ટ કેસ કરશે એવો ભય પણ તેમને સતાવતો. તેમણે આંખ આડા કાન કરવાની નીતિ અપનાવી અને સચ્ચાઈની જાણ હોવા છતાં, સચ્ચાઈ પ્રકાશિત ન કરી. આ બધી વાતોમાં સનાતની લોકોના હિતનો ભોગ લેવાયો. મીડિયામાં એવાજ સમાચારો છપાયા જેમાં ભલે સનાતનીઓનું ખરાબ લાગે તો વાંધો નહિ, પણ સતપંથીઓને અને મવાળોને ખરાબ ન લાગવું જોઈએ.

એકાદ સમાચાર પત્રિકા જે ખુલ્લે આમ, બે રોકટોક સતપંથ મુદ્દા ઉપર સમાજમાં જાગૃતિ ફેલાવવા માટે પ્રખ્યાત છે, તે સિવાય બાકીનો મોટા ભાગનો મીડિયા જગત સતપંથની રણનીતિનો શિકારી બની ચૂક્યો હતો.

> **<u>નોંધ: સોસીઅલ મીડિયા જાગૃત થઈ:</u>** જ્યારે સનાતનીઓના અવાજને વાચા આપવાવાળું (એકાદ મીડિયા સિવાય) કોઈ નહોતું, ત્યારે સોસિયલ મીડિયા સનાતની સમાજને વહારે આવ્યું. સતપંથ સામે બૌદ્ધિક યુદ્ધ ઇમેલ (email war) ઉપર લડાયા. આમાં રીયલ પાટીદાર (realpatidar.com)નો ખૂબ મોટો ક્રાંતિકારી ફાળો રહ્યો. એક-એક કરીને સતપંથની સચ્ચાઈ લોકો સામે, મજબૂત અને વિશ્વસનીય પુરાવાઓ સાથે, સોસિયલ મીડિયામાં આવવા લાગી. આ લડાઈમાં સામાન્ય લોકો પણ મોટે ભાગે જોડાયા. સનાતની સમાજમાં જાગૃતિ, ધર્મની મક્કમતા, અસ્મિતા, ગૌરવ અને ગરિમા લાવવામાં સોસિયલ મીડિયાનો ક્રાંતિકારી ફાળો રહ્યો. અમુક લોકો દ્વારા સોસિયલ મીડિયાનો વ્યક્તિગત કારણોને લઇને કદાચ દુરુપયોગ કરવામાં આવ્યો હશે, પણ મહદ અંશે આજે સનાતની જાગૃતિ પાછળનો મોટો ફાળો સોસિયલ મીડિયાનો પણ છે. આ એક એવું પ્લેટફોર્મ નીવડ્યું, જેનાથી વર્ષો જૂની સમાજની મીડિયા જગત ઉપર રાજ કરતી મીડિયા હાઉસ પણ અંદરો અંદર ખૂબજ ગભરાતી હતી. કારણ સોસિયલ મીડિયા આવા મીડિયા હાઉસની પોલ જાહેરમાં ખુલ્લી કરી દેતું હતું, જેના સંતોષકારક જવાબો આજ દિવસ સુધી જાહેરમાં જોવામાં આવ્યા નથી.

22. **સતપંથીઓ પણ પોતાના જ શિકાર બન્યા:** આવા પ્રયત્નોની એક બીજી મહત્ત્વની અસર એવી થઇ કે સતપંથીઓને અરીસો બતાવનાર કોઈ રહ્યું નહીં. સતપંથની સચ્ચાઈથી કોઈ જાણ હોય, તો પણ સતપંથીઓની સામે, તેમના મોઢા ઉપર કહેવાની કોઈની હિમ્મત નહોતી. માટે સતપંથના યુવાન વર્ગ, જે સતપંથનો સાચો ધાર્મિક ઈતિહાસથી વિમુખ હતો, એ પણ ખોટી રીતે સતપંથને સાચો હિંદુ ધર્મ સમજવા લાગ્યા. તેઓ પણ ભ્રમણાના શિકાર બન્યા. લોકોને સતપંથમાં ટકાવી રાખવાની આ એક ચાલ હતી. જે મહદ અંશે સફળ થઇ. દુર્ભાગ્યે આજે પણ સતપંથના મોટા ભાગનો યુવાન વર્ગ આ ચાલના શિકાર છે. તેમને ખબર પણ નથી, કે તેઓ આ જુઠ્ઠાણાથી બનેલ જાળમાં ફસાઈ ગયા છે. પરિસ્થિતિ એવી છે કે તેઓ સતપંથ સાથે જોડાઈ રહેવામાં ગૌરવ અનુભવે છે, જ્યારે વાસ્તવમાં સાચા હિંદુને શરમ અનુભવવી જોઈએ.

■ સતપંથીઓ એટલી હદ્દ સુધી શિકાર બન્યા કે આપણે હિંદુ છીએ, હિંદુ છીએ એવો પ્રચાર કરી મુસલમાન બનવવાના રસ્તા ઉપર એટલે સતપંથમાં તેમને જકડી રાખ્યા. આ એ જ રણનીતિ અને ચાલ છે, જે હિંદુ લોહાણાઓ સામે વાપરીને તેમને સતપંથમાં આકર્ષિત કર્યા, તેમને સતપંથથી છૂટા થવા ન દીધા. અમુક પેઢીઓ વીતી જવા બાદ, આ પ્રચાર ભુલાઈ દેવામાં આવ્યો અને તેની જગ્યાએ સતપંથનો છૂપો અને સાચા ઈસ્લામી સંદેશને ધીરે ધીરે સૌમ્ય રીતે લોકો સામે મૂકવામાં આવ્યો. જેમ જેમ લોકો આ સંદેશને સ્વીકારતા ગયા, તેમ તેમ વધારે પ્રખર ઈસ્લામ સાથે જોડાણ હોવાની વાતો/પ્રચારો થવા લાગી. અંતે સતપંથમાં ફસાયેલ હિંદુ લોહાણા જ્ઞાતિ પાસે પાછા હિંદુ સમાજમાં ભળવાના તમામ દરવાજાઓ બંધ થઈ ગયા. જેના કારણે તેમની હાલની પેઢી ઈસ્લામમાં ગૌરવ અનુભવતી થઈ છે, ત્યારે તેમનું ધર્મ પરિવર્તન કરી, તેમને મુસલમાન બનાવવામાં આવ્યા છે. આજે તેઓ દુનિયાભરમાં "ખોજા" મુસલમાન અથવા તો "ઈસ્માઈલી" મુસલમાન તરીકે ઓળખાય છે.

■ પીરાણા સતપંથની હાલની પેઢી સાથે હાલમાં આવુંજ થઇ રહ્યું છે. હિંદુના નામે તેમને મુસલમાન ધર્મના પંથમાં ફસાવી રાખવામાં આવે છે. આપણે હિંદુ છીએ એમ કહેતા હોય, તો તેમને સાચા હિંદુ બનવાથી શા માટે રોકવામાં આવે છે? હિંદુ ધર્મની વિશાલ છત્ર છાયાનો લાભથી સતપંથના લોકોને વંચિત રાખવાનું પાપ કોના શિરે છે?

નોંધ ૧: તાકિયા (જુઠ) ઉપર નાખેલ સતપંથનો પાયો, એ એમની મુખ્ય કમજોરી: સતપંથના પ્રચારકો દ્વારા આદરેલા ચતુરાઈ ભર્યા પગલાં અને પૈસાના જોરે મેળવેલ હિંદુ ધાર્મિક અને રાજકીય બળનો સામનો કરવા કોઈ ઉપાય કાઢવો જરૂરી હતું. માટે જ્યારે સતપંથની નબળી કડી શોધવા લાગ્યા, ત્યારે તેમની સહુથી મજબૂત કડીજ એમની સહુથી નબળી કડી નીવડી. માત્ર બુદ્ધિ પૂર્વક એમની મજબૂત કડીને નબળી કડીમાં ફેરવી નાખવાની જરૂરત છે.

નોંધ ૨: સતપંથની મજબૂત કડીને નબળી કડીમાં ફેરવવાની રણનીતિ: સતપંથનો જે જુઠ્ઠો પ્રચાર છે કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, જેના ઉપર સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખેલ છે, અને જેના ઉપર સતપંથના અજાણ યુવા વર્ગ વિશ્વાસ કરે છે, એ જુઠ્ઠાણાની પોલ માત્ર ખોલવાની જરૂર છે. અગર સતપંથના યુવાનોને ખબર પડે કે તેમની સાથે આટલાં વર્ષો સુધી છેતરામણી થઇ છે, તો સતપંથને લઇને તેમના મનમાં ઘૃણા ઉત્પન્ન થશે. આ ઘૃણા ધીરે ધીરે સતપંથ માટે શરમમાં ફેરવાઈ જશે. એક વખત સતપંથના યુવાનને સાચી ખબર પડે અને સતપંથ માટે શરમ અનુભવે, તો તે સતપંથ છોડી દેવા તત્પર થઇ જશે. કારણ કે કોઈ પણ વ્યક્તિ બેવકૂફ બનેલ છે, એવા લેબલને લઇને સમાજમાં માથું ઊંચું રાખીને ચાલી ન શકે. એક બાજુ સામાજિક શરમ અને પારિવારિક શરમ બીજી બાજુ મિત્રો તેમજ સગાં સંબંધીઓ દ્વારા સમજાવટના દોર ચાલુ થાય જેથી મનમાં રહેલું ખોટું અહમ્ પણ ધોવાઇ જાય. એટલે પ્રેમથી સતપંથ છોડીને સનાતન સમાજમાં આવવા પ્રેરાય. બીજી બાજુ સનાતન સમાજે સતપંથને સંપૂર્ણ પણે ત્યાગીને કાયમ માટે સનાતન હિંદુ ધર્મમાં આવા માંગતા જ્ઞાતિ જનો માટે હમેશાં દરવાજા ખુલ્લા રાખેલ છે. માત્ર એટલું નહીં, પણ આવી રીતે સતપંથ છોડીને સનાતન સમાજમાં આવનાર લોકોને ખૂબ માન સન્માન આપવામાં આવે છે. યોગ્ય વ્યક્તિને, લાયકાતના આધારે, સનાતન સમાજની સંસ્થાઓમાં ઉચ્ચ હોદ્દાઓ પણ આપવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના પ્રમુખ તરીકે શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળું, યુવાસંઘના માજી પ્રમુખ તરીકે શ્રી જયંતીભાઈ લાકડાવાળા, સંસ્કાર ધામના પ્રમુખ તરીકે શ્રી જેઠાભાઈ લાલજી ચોપડા વગેરે અસંખ્ય દાખલાઓ છે. શરત માત્ર એટલી છે કે લાયક વ્યક્તિ હોવી જોઈએ અને એમની નિષ્ઠા પર કોઈ પણ જાતની "શંકા" ન હોવી જોઈએ.

23. પીરાણા માટે પહેલી નજરે સારા પરિણામો: પીરાણા સતપંથ દ્વારા કરવામાં આવેલ બદલાવની અસર દેખાવા લાગી. પીરાણાની સંસ્થા જે દેવાળું ફૂંકવાની અણીએ આવી ગઈ હતી, એટલે કે બંધ થવાની તૈયારી હતી, તે ફરીથી ધમધમતી થવા લાગી.

<u>ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે;</u>

1. સનાતન સમાજમાં સતપંથ બાબતે સુષુપ્તતા/નીરસતા
2. પીરાણાની ગબડતી પરિસ્થિતિ રોકવા બાહ્ય ફેરફારો
3. તાકિયાના પુનઃ પ્રયોગથી બાહ્ય બદલાવ
4. બાહ્ય ફેરફાર પાછળની છૂપી રણનીતિ
5. સનાતન સમાજના ભોગે મવાળોની સતપંથ તરફી ભૂમિકા
6. મવાળો દ્વારા લોકોને ભરમાવવાની રણનીતિ
7. બૌદ્ધિક આતંકવાદ
8. સમજણની અને પરિપક્વતાની ખામી
9. હિંદુ સાધુ સંતો અને હિંદુ ધાર્મિક તેમજ રાજકીય સંગઠનોનો દુરુપયોગ
10. સતપંથ વિરુદ્ધ અવાજ દબાવવા માટે કોર્ટ અને પોલીસ તંત્રનો દુરુપયોગ
11. જ્ઞાતિની સંસ્થાઓ પણ ઢીલી પડી
12. સમાજની મીડિયા પણ શિકાર બની
13. સતપંથીઓ પણ પોતાના જ શિકાર બન્યા

પરિણામ એવું આવ્યું કે સતપંથના અનુયાયીઓ જે પહેલાં સતપંથ સાથે જોડાવવામાં શરમ અનુભવતા હતા, એ હવે ગૌરવ અનુભવવા લાગ્યા. કારણ તેમને સંપૂર્ણ સહયોગ હવે અમુક હિંદુઓથી પણ મળવા લાગ્યો હતો. આવી રીતે પીરાણા સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવામાં આવ્યું અને પીરાણા સતપંથની પ્રગતિ થવા લાગી.

24. સનાતન સમાજ ઉપર ખરાબ પરિણામ: સતપંથીઓ પોતાના હિંદુ દેખાવ અને હિંદુઓ દ્વારા મળતી સ્વીકૃતતાના જોર ઉપર હવે સનાતન સમાજમાં સભ્ય બનવા લાગ્યા. ધીરે-ધીરે સમાજમાં સત્તા પર પણ આવવા લાગ્યા. ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓના અને કારણોને લઇને, પીરાણા સતપંથ દ્વારા કરવામાં આવેલ ભ્રામક ફેરફારોથી સનાતનીઓ સંપૂર્ણ રીતે અજાણ રહ્યા. જ્યારે સનાતન સમાજમાં સતપંથીઓ દ્વારા પોતાના સતપંથ ધર્મના પ્રચાર પ્રસાર માટે ગતિવિધિઓ કરવામાં આવી, ત્યારે સનાતનીઓ ઊંઘતા ઝડપાઈ ગયા. સનાતન સમાજમાં તા. ૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના સતપંથ વિરુદ્ધ ચળવળ શરુ થઈ, જેનો મુખ્ય શ્રેય શ્રી હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણી અને શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડીયાના શિરે છે. હાલની ક્રાંતિ આ તારીખથી શરુ થઇ, જે આજ દિવસ સુધી ચાલી રહી છે. આ ક્રાંતિ/ચળવળમાં અસંખ્ય લોકોએ સનાતન સમાજના આગેવાનોને સાથ આપ્યો. અવ નવા ચળવળકારો ઊભા થયા અને આજ સુધી સતત ચળવળ નિરંતર ચાલી રહી છે. જેણે આજે લગભગ ૧૦ વર્ષ પૂરાં થયાં છે.

25. સનાતની સમાજની મિલકતો હડપી લેવાના પ્રયાસો: સતપંથ તરફ કુમળું વલણ રાખનાર, નબળા માનસ ધરાવનાર, સત્તા માટે કોઈ પણ હદ્ સુધી જવા તૈયાર થનાર, વ્યક્તિગત સ્વાર્થ ખાતર, પોતાની કોઈ અન્ય મજબૂરીના વશમાં આવી જનાર લોકોને હાથા બનાવવામાં આવ્યા. ભરમાવતી વાતો મારફતે તેમની બુદ્ધિ ભ્રષ્ટ કરી દેવામાં આવી. મૂળમાં સનાતનીઓને સતપંથના હાથા બનાવી દેવામાં આવ્યા. પરિણામે આ લોકોએ વ્યક્તિગત સ્વાર્થને સમાજની ભલાઈથી પણ વધારે મહત્ત્વ આપ્યું. આમ કરાવવામાં બુદ્ધિનો પ્રયોગ કરી તેમના અહમ્ની ઊંચી દીવાલવાળા કિલ્લામાં એવી રીતે પૂરી નાખ્યા કે એ લોકો જાણતા હોવા છતાં સાચી વાત સ્વીકારી ન શકે. આમ સનાતનીઓને આપસમાં ઝઘડતા કરી દીધા. આજે આ લોકોને ખબર છે કે તેઓ પૂરે પૂરી રીતે ખોટા છે, પણ પોતાના અહમ્ના કારણે તેઓ આ દલદલથી

છૂટીને સમાજના છત્ર છાયામાં આવી નથી શકતા. ઉપર જણાવેલ લોકોમાંથી જે લોકો અહમ્‌ને બાજુમાં મૂકીને સમાજની સર્વોપરિતા સ્વીકારી શક્યા, એ લોકોએ પોતાનું મોત સુધારી લીધું. પણ દુર્ભાગ્યે તેમના સાથીદારોને હજી આ વાત સમજાઈ નથી.

આવા લોકો સમાજમાં સક્રિય થાય ત્યારે સમાજને કેટલું નુકસાન થાય, તેનાં જીવતા મહત્ત્વના અમુક દાખલાઓ અહીં આપેલ છે.

1. પોતાની કમજોરીઓ ઉપર કાબૂ ન રાખી શકનાર ઉપર જણાવેલ લોકો, મવાળો અને સતપંથીઓ દ્વારા સનાતની કેન્દ્રીય સમાજની માંડવી હોસ્ટેલ પચાવી પાડવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા. પણ સદ્‌ભાગ્યે સ્થાનિક જનતા આ લોકોની ચાલને ઓળખી ગઈ અને તેમને ખાસ ફાવવા ન દીધા.

2. તેમજ ગામ નવાવાસ (રવાપર)નો પણ એક કિસ્સો છે. સનાતનીઓના પૈસાથી ગામમાં નવી સમાજ વાડી બનાવી. પણ સતપંથીઓ સાથે પ્રેમ, સંપ, સંગઠન, ભાઈચારો, સુમેળ રાખવું, માનવ ધર્મ પાળવો વગેરે મવાળવાદી પ્રચારમાં આવીને સતપંથીઓને સાથે રાખેલ હતા. ગામમાં લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરના રજતજયંતી મહોત્સવના કાર્યક્રમથી એક મહિનો પહેલાં સમાજ વાડીમાં રહેતા રસોઈઆના પરિવારને રાતના (ઘોડિયામાં રડતું નાના બાળક સહીત) પાંચ વાગે સમાજવાડીમાંથી જબરદસ્તી સતપંથીઓએ બહાર કાઢી નાખ્યા. અને દરવાજા પર પોતાના તાળા લગાડી દીધાં. સમાજવાડીમાં અંદરથી એક દરવાજો બાજુમાં આવેલ નિષ્કલંકી મંદિરમાં ખૂલતો હતો, એ દરવાજાનો ઉપયોગ કરીને અંદર રાખેલ વાસણોમાં સતપંથ સમાજનું નામ લખી નાખ્યું અને દાતાઓના બોર્ડમાં એવા સતપંથીઓના નામો લખી નાખ્યા જેની આર્થિક પરિસ્થિતિ ખૂબ નબળી છે. સનાતનીઓએ સતપંથીઓ ઉપર વિશ્વાસ મૂકીને તેમને પોતાના ભાઈ સમજીને સાથે રાખેલ હતા, એના બદલામાં તેમની સાથે મોટો દગો થયો.

3. તેવોજ એક દાખલો છે ગામ વિરાણી (ગઢ)નો. આ ગામમાં સતપંથ અને સનાતન સમાજની સંયુક્ત મિલકત હતી. સમાજવાડી અને સમાજના વાસણો વગેરે બધુંજ સહિયારું હતું. અચાનક એક દિવસ સનાતનીઓને ખબર પડી કે ચેરિટી કમિશ્નરની કચેરીમાં સતપંથીઓએ આ સહિયારી મિલકત પોતાના નામમાં ફેરવી નાખી છે, જેણે પાંચ વર્ષ પૂરા પણ થઇ ગયા હતા અને ગામમાં કોઈને કાનોકાન ખબર પણ ન પડી. સનાતનીઓ સાથે અહીં પણ દગો થયો. નવરાત્રી ત્યોહાર માટે માતાજીની ગરબીનું સામાન રોડ ઉપર નાખી દેવામાં આવ્યું.

આ તમામ દાખલાઓમાં કાયદાકીય પ્રકિયા આજે પણ ચાલુ છે. નિર્ણય જે આવે તે, પણ **<u>એક વાત બધાને સ્પષ્ટ સમજાઈ ગઈ છે કે સતપંથીઓ ઉપર હવે વિશ્વાસ રાખવો એ સામાજિક અને ધાર્મિક આત્મહત્યા બરાબર છે.</u>**

26. <u>સતપંથ સમસ્યાના ઉકેલ માટે અસંખ્ય નિષ્ફળ પ્રયાસો:</u> સતપંથને લઇને વિવાદો જ્ઞાતિના દરેક ગામોમાં હતા. દરેક ગામના કિસ્સાઓ પાછળની રમતો, ચાલો, રણનીતિઓ એને સતપંથી ભાઈ માટે ઉચ્ચ ભાવના રાખનાર દરેક ગામમાં સનાતનીઓને બદલામાં દગોજ મળતો. અસંખ્ય વ્યક્તિગત અને સમાજ ઉપર કોર્ટ કેસો કરવામાં આવ્યા. આજે પણ ઘણી જગ્યાએ આ કેસો ચાલુ છે. સનાતનીઓને ધાકધમકીઓ આપવામાં આવે છે.

આજ સુધી લગભગ મોટા ભાગે સમાધાન કરવાના બહામે સનાતનીઓની શરણાગતિજ કરાવવામાં આવી છે. કહેવાતા સમાધાનો જ્યાં જ્યાં થયાં એ સનાતનીઓના ભોગે, એમની લાગણી દુભાવીને, એમનું ગૌરવ અને ગરિમાને ઠેસ પહોંચાડીને થયાં છે. દાખલા તરીકે, ગામ કોટડા જડોદરમાં સતપંથ અને સનાતન સમાજ પ્રેમથી ભળી ગયા હોવા છતાં, ચેરિટીમાં પણ બન્ને ટ્રસ્ટોનું કાયદાકીય રીતે સંપૂર્ણ વિલીનીકરણ થઇ ચૂકેલ હોવા છતાં, 30 વર્ષ પછી, ફરીથી પૈસાના જોરે ઝઘડો નવેસરથી ઊભો કરવામાં આવ્યો. સનાતનીઓ વિરુદ્ધ કોર્ટ અને પોલીસ કેસો કરવામાં આવ્યા. પણ જ્યારે કહેવાતું સમાધાન થયું, ત્યારે હાવી થયેલ મવાળો અને નબળા માનસિકતા ધરવતા લોકો દ્વારા સનાતનીઓની શરણાગતિ કરાવીને સમાધાન કરવામાં આવ્યું.

૨ જ્ઞાતિમાં સતપંથ સામે સંઘર્ષની પરિસ્થિતિ

આવી પરિસ્થિતિમાં કેન્દ્રીય સમાજના આગેવાનોને એવું લાગ્યું કે આ સમાધાનની પ્રક્રિયા કાયમ માટે બંધ થવી જોઈએ. એટલે તેમને સતપંથની સમસ્યાને ઉમિયા માતાજી ઊંઝા સામે રજૂ કરવાનો નિર્ણય લીધો. કારણકે કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ માતૃ સંસ્થા ઉમિયા માતાજી ઊંઝા છે. અને જ્ઞાતિનું આ અંગે શું કહેવું છે, એ જ્ઞાતિજનો સામે રજૂ થાય તો લોકોને સાચી વાત જાણ થાય.

27. **છેલ્લો પ્રયાસ - ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની મધ્યસ્થી:** આ ચળવળના પરિણામે, જ્ઞાતિ એટલે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સતપંથ સમસ્યાથી મુક્ત થાય એ માટે સનાતન સમાજે સમસ્ત કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા એટલે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના દ્વાર ખખડાવ્યાં. જેમાં તેઓએ એવી વિનંતી કરી હતી કે શું સતપંથ ધર્મ સનાતન હિંદુ ધર્મ છે કે નહીં, એવો ખુલાસો ઊંઝા કરી આપે. ત્રણ વર્ષના તલસ્પર્શી અભ્યાસ બાદ તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ઊંઝાએ ચુકાદો આપ્યો જેના પ્રમાણે સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી અને સતપંથીઓને સતપંથ છોડીને સનાતન હિંદુ ધર્મમાં ભળી જવા એ પ્રકારનો આદેશ આપેલ છે. આ અંગે થયેલ કાર્યવાહીની જાણકારી આ પુસ્તકમાં વિસ્તૃત રીતે આપવામાં આવેલ છે.

3

સનાતની ચળવળ

આપણી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપનાની પૂર્વ ભૂમિકા અને વર્તમાન સ્થિતિ
- શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી

આપણે જાણીએ છીએ કે આપણા પૂર્વજોએ સૈય્યદ ઇમામશાહ બાવાના પ્રભાવમાં આવીને પીરાણા સતપંથ ધર્મનો સ્વીકાર કરવાથી, ઉત્તર ગુજરાત/અમદાવાદના ફળદ્રૂપ વિસ્તારઓ છોડી, કચ્છમાં આવવું પડ્યું. ત્યારથી આપણને કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની ઓળખ મળી. કચ્છમાં આવ્યા ત્યારે, સૌ પ્રથમ આપણે ભચાઉ નજીક સીકરા નામના ગામમાં આવીને વસ્યા.

હિંદુ ધર્મનું મૂળ ટકાવ્યું

દૂરંદેશી વિચાર શરણી ધરાવનાર આપણા જ્ઞાતિના તે વખતના વડીલ શ્રી વિશ્રામભાઈ નાકરાણીને ખ્યાલ આવી ગયો કે આપણે કોઈક મુસલમાનને ધર્મગુરુ માનીને, વિધર્મના ખોટા રસ્તા પર ચડી ગયા છીએ. પણ અંધશ્રદ્ધા અને સૈય્યદોના પ્રભાવમાં અને તેમના બતાવેલ લાલચમાં ફસાયેલ આ જ્ઞાતિને વાળવી સહેલું નોહ્તું. આગળ જતાં આપણી જ્ઞાતિ હિંદુ ધર્મથી વિમુખ ના થઈ જાય, તે માટે વિશ્રામબાપા ચિંતિત હતા. આપણી જ્ઞાતિનું સૌમ્ય રીતે એટલે કે ધીરે-ધીરે ઇસ્લામી કરણ થતું તેમને દેખાતું હતું, માટે ભવિષ્યમાં મુશ્કેલીઓ ઊભી ન થાય તે માટે તેમના અંતિમ સમયમાં આપણી જ્ઞાતિ પાસેથી બે વચનો લીધા. પહેલું વચન હતું કે આપણી જ્ઞાતિએ ગોકુળિયું અર્થાત્ કૃષ્ણ જન્માષ્ટમી તહેવાર ઉજવવાનું કોઈ દિવસ બંધ કરવું નહીં. અને બીજું વચન હતું, કે આપણે કોઈ દિવસ પરમાટી એટલે કે માંસાહાર ખાવો નહીં અને દારુ/મદિરાના વ્યાસનમાં પડવું નહીં. વડીલ શ્રી વિશ્રામભાઈ નાકરાણી જ્ઞાતિમાં ખૂબજ સૌના માનીતા હોવાથી જ્ઞાતિએ વડીલને આપેલ એ બન્ને વચનોના કારણે આપણી જ્ઞાતિનું મૂળ હિંદુ ધર્મ સાથે કાયમી રીતે જોડાઈ રહ્યું. માંસાહાર કરનાર સૈય્યદો દ્વારા, અંધશ્રદ્ધાના દમ પર, એમના એઠાં ને પ્રસાદ સમજીને ખાવાની પ્રથા જ્ઞાતિમાં ઘુસાડેલ હોવા છતાં, આપણે માંસાહાર ન કર્યો. એટલે બીજા શબ્દોમાં ગાયનું માંસ ન ખાધું અને ગાયને પવિત્ર અને પૂજનીય ગણતા રહ્યા. આ રીતે હિંદુ ધર્મના પાયાના મૂલ્યો જળવાઈ રહ્યા.

ઘણાં દાયકાઓ વીત્યા બાદ સવંત ૧૮૩૨નો પ્રાગજી કાકા અને સૈય્યદ વલીમિયાં વાળો ઠરાવ જેના થકી આપણી જ્ઞાતિને હિંદુ મૂળમાંથી કાપી નાખવાનો પ્રયાસ હતો, જેમાં આપણી હિંદુ વંશાવલીની નોંધ રાખતા વહીવંચાઓ તેમજ આપણા જ્ઞાતિના ગોર (એટલે બ્રાહ્મણ) દ્વારા ધાર્મિક ક્રિયા કાંડઓ કરવા ઉપર બંદી કરવામાં આવી. આ ઠરાવના અમલથી આપણા ઉપર 'મુમના'નું કલંક લાગ્યું. આપણી જ્ઞાતિનું ઇસ્લામીકરણ જાહેરમાં થવા લાગ્યું.

સુધારા-૧: કેશરા પર્મેશ્વરાનો પહેલો બળવો

આપણા સદ્‌ભાગ્યે પ.પૂ. નરવીર કેશરા પરમેશ્વરા (નેત્રા ગામના કેશરા મુખી)એ સં. ૧૮૩૨ના ઇસ્લામીકરણ તરફ દોરનાર ઠરાવના સજ્જડ વિરોધ કરી સ્વામિનારાયણ સંતો સાથે વિચાર વિમર્શ કરી સનાતન ધર્મની રાહ પર ચાલવા સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો સહારો લીધો અને તેમની સાથે આપણા કેટલાક જ્ઞાતિજનો જોડાયા. જે આજે સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સમાજ તરીકે ઓળખાય છે. અને ચુસ્ત રીતે સનાતન ધર્મનું પાલન કરે છે. આ સુધારાની પહેલ હતી. પરંતુ તે વખતે થોડાક જ જ્ઞાતિજનો આમાં જોડાયા. મોટા ભાગના જ્ઞાતિજનો સતપંથ ધર્મમાંજ રચ્યા પચ્યા રહ્યા અને મુમનાના કલંક સાથે સૈયદો-કાકા-મુખી-ગેઢેરાના આદેશ પ્રમાણે જીવતા હતા.

સુધારા-૨: નારાયણ રામજી લીંબાણી દ્વારા સનાતન ધર્મની જાગૃતિ અભિયાન

આ દયનીય પરિસ્થિતિમાં આપણા આદ્યસુધારક નારાયણજી રામજી લીંબાણી (વિરાણી મોટી)એ સતપંથ સાહિત્યનો ગહન અભ્યાસ કર્યા. પછી પીરાણાની પોલ ખોલતુ પુસ્તક 'પીરાણાની પોલ યાને સત્યનો પ્રકાશ' નામનુ દળદાર પુસ્તક પ્રગટ કરી સુધારાની શરૂઆત શુધ્ધિકરણના માધ્યમથી કરી. તેમની આગેવાની હેઠળ કરાંચી-મુંબઇ-કચ્છ વગેરે સ્થળોએ પરિષદો-સભાઓ ભરી. સુધારક મંડળના નેજા હેઠળ સંપૂર્ણ શુધ્ધિકરણની ઝુંબેશ ઉપાડી અને વૈદિક સનાતન ધર્મની જ્યોત જગાવીને સુધારાને વેગવાન બનાવ્યો. આમ વૈદિક સનાતન ધર્મ-આર્ય સમાજની વિચારધારા આપણી જ્ઞાતિમાં આવી. જ્ઞાતિજનો સુધારાની પ્રક્રિયામાં જોડાવા લાગ્યા. આ ચળવળ ચલાવનારને "શુદ્ધિયું" વાળા કહેવામાં આવતા.

આ સુધારાની ઝુંબેશ/પ્રક્રિયાને ખોરંભે પાડવા માટે સતપંથી આગેવાનો-ગઢેરાઓએ શુદ્ધિયું વાળા જ્ઞાતિજનોને અને તેમના કુટુંબીઓ-સગાસબંધીઓને જોહુકમીથી પરેશાન કરવા લાગ્યા. તેથી કેટલાક સુધારાવાદીઓ વૈદિક સનાતન ધર્મ છોડી પાછા ગઢેરાઓના શરણમાં સતપંથમાં પરત આવવા લાગ્યા. પૂ. નારાયણજીબાપાએ પણ શુધ્ધિકરણ સ્વીકારનાર જ્ઞાતિજનો સતપંથમાં પરત જતા નિહાળી ઘણો જ આઘાત લાગ્યો. આમ આવા શુદ્ધિયું વાળાની સંખ્યા સીમીત રહી. ત્યારબાદ નારાયણજીબાપાની તબિયત નાદુરસ્ત થતાં જ્ઞાતિ સુધારાની પ્રક્રિયામાં ઓટ આવી.

સુધારા -૩: સંત શ્રી ઓધવરામ મહારાજ – ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણની પધરામણી

બીજી બાજુ, આપણી જ્ઞાતિના સુપુત્ર, સંતશ્રી પ.પૂ. લાલરામજી મહારાજ (દેશલપર-ગુંથલીવાળા) આપણી જ્ઞાતિની ધાર્મિક અને આર્થિક દુર્દશા જોઇ મનોમનમાં ખૂબ જ પીડા અનુભવતા હતા. આપણી જ્ઞાતિને સાચા સનાતની રાહે લાવવાની તેમની પ્રબળ ઇચ્છા હોવા છતા શરીરની લાચારીને લીધે તેઓ સુધારાનું કાર્ય કરી શક્યા નહી અને તેમનું આયુષ્ય પણ ટૂંકું હોવાથી મરણ પથારીએ પોતાની જ્ઞાતિને સાચા સનાતની ધર્મને રાહે ન લાવી શકવાની પીડા ભોગવતા હતા. અને આ પીડામાં તેમનો જીવનદીપ બુઝાતો ન હતો.

તેમની આ પીડા તેમના શિષ્ય સંતશ્રી ઓધવરામજી મહારાજે અનુભવી અને તેમને ગુરૂજીને વિનંતી કરી કે આપની પીડા મને જણાવો તો આપના જીવને સદ્ગતી મળે. ઓધવરામજીએ તેમના ગુરૂને વચન આપ્યું કે હું આપની કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ઇસ્લામ અને મુમનામાંથી પુનઃ સાચા હિંદુ સનાતની રાહે લાવવા માટે જીવનભર પ્રયત્નશીલ રહીશ. ત્યાર બાદ તેમના ગુરૂજીનો આત્મા પરમતત્વમાં વિલીન થયો.

સંત ઓધવરામજી મહારાજે તેમના ગુરૂજીને આપેલ વચનને પરિપૂર્ણ કરવા માટે વિચારવા લાગ્યા. પરંતુ ક્યાંથી અને કઇ રીતે આગળ વધવું તેની તેમને મુઝવણ હતી. તેઓ ભાનુશાળી કુળના હોવાથી આપણી જ્ઞાતિ સાથેનો વિશેષ પરિચય ન હતો. આવી મુઝવણ વચ્ચે અચાનક તેમનો ભેટો મુંબઇવાળા રતનશી ખીમજી ખેતાણી (વિરાણી વાળા) સાથે થયો. રતનશીબાપા સુધારક મંડળના મંત્રી હતા. તેમની સાથે વાર્તાલાપ કરતા સુધારાની ચાલતી પ્રક્રિયાની માહિતી મેળવી.

નારાયણજીબાપાના માર્ગદર્શન હેઠળ ચાલતી સુધારાની પ્રક્રિયામાં શુદ્ધિયું વાળા સુધારાવાદીઓ ખૂબ જ ચુસ્તપણે નિયમોનું પાલન કરવાની ફરજ હતી. તેમના વિચાર મુજબ સુધારાવાદીઓએ શુધ્ધિકરણ પછી સતપંથીઓ સાથે કોઇપણ રીતનો સબંધ રાખવો નહિ. નજીકના સગાઓ સાથે પણ સબંધો તોડી નાખવા પડતા હતા. આ પરિસ્થિતિ સમજી ઓધવરામજીએ રતનશીબાપાને સ્પષ્ટ જણાવ્યું કે આ રીતે તમોને ધારી સફળતા પ્રાપ્ત નહિ થાય. કારણ કે તમારી જ્ઞાતિમાં સનાતની લોકો બહુજ નાની સંખ્યા એટલે કે ખૂબજ લઘુમતીમાં છો. તેની સામે સતપંથવાળા ખૂબ મોટી સંખ્યામાં છે અને તેમના દ્વારા સનાતની લોકો પર ગુજરેલ અત્યાચારો, જેવા કે જ્ઞાતિ બહાર મૂકી દેવા, સગાં સંબંધી પર અસહ્ય દબાણો લાવવા વિગેરે, જેવા કે માનસિક ત્રાસ અને અત્યાચારો સામે સનાતનીઓ ટકી શકે નહીં. બેટી વ્યવહારો અટકી જશે. જે વાત સાચી હતી.

તે સમયે આવા કારણોના લીધે ઘણા સુધારવાદીઓ બીકના માર્યા પાછા સતપંથમાં ભળવા લાગ્યા હતા. સુધારવાદીઓની સંખ્યા દિવસો દિવસ ઘટતી જતી હતી. સનાતન ચળવળ નિષ્ફળ જવાની અણીએ આવી પહોંચી હતી. તે ઉપરાંત જ્ઞાતિ આર્થિક રીતે ખૂબજ નબળી હતી અને વૈચારિક રીતે પછાત પણ હતી. એટલે નારાયણ બાપા દ્વારા અપનાવેલ રસ્તા મારફતે વૈદિક સનાતન ધર્મના વિચારો અને વ્યવહારો જ્ઞાતિમાં ઉતારવા લગભગ અશક્ય હતાં.

આ વાર્તાલાપથી રતનશીબાપાને ઝાટકો લાગતા તેમણે સુધારા માટે સંતશ્રીની સલાહ માંગી. સંતશ્રીએ જણાવેલ કે તમો તમારા સગાસબંધીઓને સાથે રાખ્યા વગર આગળ વધો છો તો તેઓ તમારો વિશ્ર્વાસ કેમ કરશે? વિશેષમાં સુધારાની પ્રક્રિયા કરવા જ્ઞાતિને કંઇક આપણું અવલંબન પણ જરૂરી છે. રતનશીબાપા અને તેમના ધર્મપત્ની શુદ્ધિયુ વાળા સુધારાવાદી હતા. તેથી તેઓ પણ તેમના બે વડીલ બંધુઓ જેઓ હજુ સતપંથમાં જ હતા તેમના ઘરનું પાણી પણ નહોતા પીતા. તેથી તેમના વડીલો પણ તેનાથી દુર જ રહ્યા. ઓધવરામજીની સલાહથી રતનશીબાપા અને તેમના ધર્મપત્નીએ પોતાના બન્ને વડીલ બંધુઓ અને ભાભીઓ પાસે રૂબરૂ જઇ માફી માંગતા તેઓ બન્ને વડીલ બંધુઓ સુધારાની પ્રક્રિયામાં સામેલ થવા ઇચ્છા દર્શાવી. તેથી રતનશીબાપાને સંતશ્રી ઓધવરામજી ઉપર શ્રધ્ધા બેઠી. તેઓએ ૧૬-૦૭-૧૯૨૩ના શુદ્ધિ કરણ ઘાટકોપરમાં કરાવ્યું અને સુધારાની પ્રક્રિયામાં જોડાયા.

આ અંગે રતનશીબાપા નારાયણજીબાપાને રૂબરૂ મળી બધી વાત કરીને સંતની સલાહ પ્રમાણે આગળ વધવામાં આવશે તો સારૂ પરિણામ આવશે તેવું જણાવ્યુ. પરંતુ નારાયણજીબાપા પોતાના સુધારાવાદી વલણમાં અડગ રહ્યા અને સંતની સલાહ પ્રમાણે આગળ વધવા સહમતી ના આપી. એટલે રતનશીબાપાએ નારાયણજીબાપાને જણાવેલ કે મને સંતશ્રી ઉપર વિશ્ર્વાસ બેસે છે એટલે તેમની સલાહ પ્રમાણે સુધારાની પ્રક્રિયા કરવા પ્રયત્ન કરી લેવા રજા માંગી. તેમાં સફળતા પ્રાપ્ત થશે તો સારું નહિ તો હું આપની સાથે જ છું અને રહીશ.

સંતશ્રી ઓધવરામજીએ રતનશીબાપાને સુધારા પ્રક્રિયા કરવા માટે જણાવ્યું કે જો ઇષ્ટદેવ તરીકે ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણને સ્વીકારી સનાતન ધર્મનો પ્રચાર કરવામાં આવશે, તો જ્ઞાતિની હાલની અવદશા મુજબ સારા પરિણામ મેળવી શકીશુ.

આમ રતનશીબાપાએ સંતશ્રી ઓધવરામજીની સલાહ મુજબ જ્ઞાતિમાં લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનને ઇષ્ટદેવ તરીકે સ્વીકારી તેમના મંદિર બનાવવાનો સંકલ્પ કરી, સાથે સનાતન ધર્મનો પ્રચાર કરવા નિર્ણય લીધો. આ અંગે રતનશીબાપા તેમના સાથીદારો સાથે પણ વિચાર વિમર્શ કરી, સંત ઓધવરામજી મહારાજની પ્રેરણા અને માર્ગદર્શન લઇ ગામેગામ લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનના મંદિરો બનાવવા સાથે સનાતન ધર્મનો પ્રચાર કરવા લાગી ગયા. આ ચળવળ ચલાવનારને "સુધારાવાદીઓ" કહેવામાં આવતા. રતનશીબાપા પ.પુ. ઓધવરામજી મહારાજની સલાહ મુજબ ધાર્મિક સુધારાની ચળવળ ચલાવી. પરંતુ નારાયણજી બાપાએ સૂચવેલ મૂળ સનાતની સિદ્ધાંતોને રતનશીબાપાએ આજીવન પૂરી નિષ્ઠા થી પાળ્યા. ફરક માત્ર એટલો હતો કે નારાયણ બાપા સતપંથીઓ સાથે સંબંધ કાપી નાખીને પછી તેમને સનાતની બનાવવા માંગતા હતા, ત્યારે રતનશીબાપા સિદ્ધાંતોમાં બાંધ છોડ કર્યા વગર, સતપંથીઓને સહયોગ આપી તેમને સનાતન હિંદુ ધર્મને સ્વીકારવા પ્રોત્સાહિત કરી, તેમને સનાતની બનાવતા હતા. એક વખત સંપૂર્ણ સનાતની બન્યા બાદજ તેમની સાથે ખાવા પીવા જેવા સામાજિક વ્યવહારો કરતા હતા.

સૌ પ્રથમ વિરાણી મોટી મધ્યે લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનની પાનમૂર્તિ બેસાડવા પ્રયત્નશીલ બન્યા. તેની તૈયારીરૂપે પાનમૂર્તિ પણ તૈયાર કરાવી લીધી. પરંતુ ગામમાં થોડાક ખટરાગ થતા વિલંબ થયો. સાબરકાંઠાના બોરડીટીંબા કંપામાં વિરાણીવાસીઓ રહેતા હોવાથી તેઓએ લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર બનાવવાનું બીડુ ઝડપ્યું અને વિરાણી માટે બનાવેલ પાનમૂર્તિની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા બોરડીટીંબામાં સૌ પ્રથમ ઈ.સ. ૧૯૨૬માં કરવામાં આવી. ત્યારબાદ વિરાણી મોટીમાં ઈ.સ. ૧૯૨૮માં લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનની પાનમૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. ત્યારપછી સંતશ્રી ઓધવરામજી અને સંત દયાલદાસજીના માર્ગદર્શન હેઠળ ગામેગામ સનાતન ધર્મનો પ્રચાર થવા લાગ્યો અને ધીરેધીરે ગામેગામ લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનના મંદિરોની સ્થાપના થવા લાગી.

સુધારા -૪: કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજની સ્થાપના

આ સુધારાની ઝુંબેશ ચાલતી હતી તે વ્યવસ્થિત કરવા તેમજ સુધારાવાદી જ્ઞાતિનું સંગઠન મજબૂત કરવા ઈ.સ. ૧૯૩૮માં શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજની રચના કરવામાં આવી. તેમના પ્રથમ પ્રમુખ તરીકે રતનશી ખીમજી ખેતાણી અને મહામંત્રી તરીકે નથુભાઇ નાનજીભાઇ કેશરાણીની વરણી કરવામાં આવી. નખત્રાણાના નથુભાઇ નાનજીભાઇ છાભૈયા/કેશરાણી સુધારાની ચળવળમાં સક્રિય રીતે ઈ.સ.૧૯૩૭માં નખત્રાણા (નવાવાસ)ના (જ્ઞાતિનું ત્રીજું અને કચ્છ ખાતે બીજું) લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરના પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવની સભામાં જોડાણા હોવા છતાં, તેમની ધગશ અને ખંતને ધ્યાને રાખી મહામંત્રી તરીકે જવાબદારી સોંપવામાં આવી.

સમાજની રચના પછી તેમના નેજા હેઠળ સનાતન ધર્મનો પ્રચાર ખૂબ જ વેગવાન બન્યો અને ઇષ્ટદેવ લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરોની સ્થાપનામાં કચ્છના ગામો તેમજ સાબરકાંઠાના કંપાઓમાં મંદિર બનવા લાગ્યા અને સનાતન ધર્મમાં જ્ઞાતિજનોનો પરત આવવાનો પ્રવાહ પણ વેગવાન બન્યો.

સુધારા -૫: જ્ઞાતિને પોતાના મૂળ સાથે જોડી રાખવા – ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપના

કડવા પાટીદારની કુળદેવી ઉમિયા માતાજીનું મંદિર ઊંઝા હોવાથી દર્શન કરવા ઊંઝા સુધી લાંબે જવું પડતું. તેથી કચ્છ અને સાબરકાંઠાના વડીલોએ ઓધવરામજી મહારાજ અને દયાલદાસજી મહારાજ પાસે વિનંતી કરી કે કુળદેવી ઉમિયા માતાજી કચ્છમાં આવે તો જ્ઞાતિજનોને દર્શન સુલભ થાય. સનાતન ધર્મના કાર્યમાં વેગ આવે. ઓધવરામજી મહારાજે વાંઢાયમાં તેઓ જ્યાં "તપસ્યા" કરતા હતા તે સ્થળે માતાજીની પધરામણી થાય તેવી લાગણી વ્યક્ત કરતા સર્વે વડીલો સ્વીકારી ઉમિયા માતાજીની પ્રાણપ્રતિષ્ઠાની તૈયારીમાં લાગી ગયા. કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજના નેજા હેઠળ ઈ.સ. ૧૯૪૪માં વાંઢાય કુળદેવી ઉમિયા માતાજીની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. આ પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ દરમ્યાન સમાજમાં કેટલાક સુધારવાદી ઠરાવો કરી જૂની પરંપરાને તિલાંજલિ આપવામાં આવી અને સનાતની ચળવળ વેગવાન બની જ્ઞાતિજનો ધીરેધીરે સતપંથને છોડી સનાતન સમાજમાં આવવા લાગ્યા. આથી સતપંથની સંખ્યા ઘટવા લાગી અને સનાતનીઓની સંખ્યા વધવા લાગી.

સુધારા -૬: બૌદ્ધિક વિકાસ માટે કેળવણીનો પાયો

કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજની કાયદાકીય રીતે વિધિસર સમાજ રચના કરી ટ્રસ્ટ બનાવવા માટે ઈ.સ. ૧૯૫૭માં એડહોક કમિટીની રચના કરવામાં આવી. તેના પ્રમુખ સ્થાને મથલના પરબત લખુ પોકાર અને મંત્રી તરીકે કરશન શિવદાસ દિવાણી વિરાણીવાળાની નિમણૂંક કરવામાં આવી.

સંત ઓધવરામજીની પ્રેરણા હતી કે જ્ઞાતિમાં/સમાજમાં શિક્ષણ આવશે તો સુધારા સાર્થક થશે. તે મુજબ પહેલાં ધનસુરામાં બોર્ડિંગની સ્થાપના કરવામાં આવી અને ત્યાર બાદ ઈ.સ. ૧૯૬૦માં નખત્રાણા ખાતે બોર્ડિંગની સ્થાપના કરવામાં આવી. તે વખતે જ્ઞાતિનું પ્રથમ અધિવેશન/પરિષદ યોજવામાં આવ્યું. તેમાં શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના નામનું ટ્રસ્ટ બનાવવામાં આવ્યું. જેના પ્રથમ પ્રમુખ તરીકે શિવદાસ કાનજી નાકરાણી વિરાણીવાળા અને મહામંત્રી તરીકે ખીમજી નાગજી લીંબાણી મથલવાળાની નિમણૂંક કરવામાં આવી. અને નખત્રાણા બોર્ડિંગ ખાતે તેનુ કાર્યાલય કાર્યરત થયા પછી જ્ઞાતિ રીતરિવાજોમાં સુધારા આવ્યા અને સતપંથી રૂઢિઓથી છુટકારો મળ્યો.

ટ્રસ્ટના અસ્તિત્વ પછી બોર્ડિંગમાં રહી વિદ્યાભ્યાસ કરી જ્ઞાતિજનોએ વિવિધ ક્ષેત્રે સારી પ્રગતિ કરી. સમાજના નેજા હેઠળ નખત્રાણા-માંડવી-ભુજ-ગાંધીધામ-વલ્લભવિદ્યાનગર-સુરત વગેરે સ્થળોએ વિદ્યાધામો/ સમાજવાડીઓ બની. સુવિધાઓ પ્રાપ્ત થઇ.

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ
શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ

:: પ્રમુખશ્રીઓ ::

શ્રી રતનશીભાઈ ખીમજીભાઈ ખેતાણી(દિવાણી)
વિરાણી મોટી
હાલ : મુંબઈ — ૧૯૩૮ થી ૧૯૫૭

શ્રી પરબતભાઈ લખુભાઈ પોકાર
મથલ
૧૯૫૭ થી ૧૯૬૦

શ્રી શીવદાસભાઈ કાનજીભાઈ નાકરાણી
વિરાણી મોટી
૧૯૬૦ થી ૧૯૭૨

શ્રી ખીમજીભાઈ નાગજીભાઈ લીંબાણી
મથલ
૧૯૭૨ થી ૧૯૮૭

શ્રી પ્રેમજીભાઈ પૂંજાભાઈ વાસાણી
વિથોણ
૧૯૮૭ થી ૧૯૯૩

શ્રી મણીલાલ પૂંજાભાઈ રામાણી
નખત્રાણા
હાલ : મુંબઈ — ૧૯૯૩ થી ૧૯૯૬

શ્રી પ્રેમજીભાઈ પૂંજાભાઈ વાસાણી
વિથોણ
૧૯૯૬ થી ૧૯૯૯

શ્રી ખીમજીભાઈ લખમશીભાઈ લીંબાણી
નખત્રાણા
હાલ : કલકત્તા — ૧૯૯૯ થી ૨૦૦૨

શ્રી વાલજીભાઈ શીવજીભાઈ વાડીયા
દયાપર
હાલ : જામનગર — ૨૦૦૨ થી ૨૦૦૫

શ્રી વાલજીભાઈ શીવજીભાઈ વાડીયા
દયાપર
હાલ : જામનગર — ૨૦૦૫ થી ૨૦૦૮

શ્રી રામજીભાઈ કરમશીભાઈ નાકરાણી
વિરાણી મોટી
હાલ : રાયપુર — ૨૦૦૮ થી ૨૦૧૧

શ્રી ગંગારામભાઈ હિરાલાલ સાંખલા
રસલીયા
હાલ : નવી દિલ્હી — ૨૦૧૧ થી ૨૦૧૪

શ્રી ગંગારામભાઈ હિરાલાલ સાંખલા
રસલીયા
હાલ : નવી દિલ્હી — ૨૦૧૪ થી ૨૦૧૭

શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામભાઈ કાનાણી
વિરાણી મોટી
હાલ : નવી મુંબઈ — ૨૦૧૭ થી ૨૦૨૦

:: મહામંત્રીશ્રીઓ ::

શ્રી નથુભાઈ નાનજીભાઈ કેશરાણી
નખત્રાણા
૧૯૩૮ થી ૧૯૫૭

શ્રી કરશનભાઈ શીવદાસભાઈ દિવાણી
વિરાણી મોટી
૧૯૫૭ થી ૧૯૬૦

શ્રી ખીમજીભાઈ નાગજીભાઈ લીંબાણી
મથલ
૧૯૬૦ થી ૧૯૭૨

શ્રી પ્રેમજીભાઈ પૂંજાભાઈ વાસાણી
વિથોણ
૧૯૭૨ થી ૧૯૮૭

શ્રી વાલજીભાઈ નારણભાઈ ભગત
નખત્રાણા
૧૯૮૭ થી ૧૯૯૩

શ્રી વાલજીભાઈ નારણભાઈ ભગત
નખત્રાણા
૧૯૯૩ થી ૧૯૯૬

શ્રી વાલજીભાઈ નારણભાઈ ભગત
નખત્રાણા
૧૯૯૬ થી ૧૯૯૯

શ્રી મોહનભાઈ શીવજીભાઈ ધોળુ
નાગલપર
૧૯૯૯ થી ૨૦૦૨

શ્રી ઈશ્વરભાઈ માવજીભાઈ ભગત
કોટડા(જ.)
૨૦૦૨ થી ૨૦૦૫

શ્રી વાલજીભાઈ કેશરાભાઈ નાકરાણી
સાંયરા
હાલ : મોરબી — ૨૦૦૫ થી ૨૦૦૮

શ્રી મોહનભાઈ શીવજીભાઈ ધોળુ
નાગલપર
૨૦૦૮ થી ૨૦૧૧

શ્રી માવજીભાઈ કેશરાભાઈ ભગત
વિથોણ
હાલ : ભુજ — ૨૦૧૧ થી ૨૦૧૪

શ્રી માવજીભાઈ કેશરાભાઈ ભગત
વિથોણ
હાલ : ભુજ — ૨૦૧૪ થી તા. ૦૩-૦૭-૨૦૧૭

શ્રી વાલજીભાઈ હિરજીભાઈ ચૌહાણ
દયાપર
હાલ : દહાણું રોડ — ૨૦૧૭

શ્રી પુરષોત્તમભાઈ રવજીભાઈ ભગત
ઉગેડી
હાલ : અંકલેશ્વર — ૨૦૧૭ થી ૨૦૨૦

શ્વેત પત્ર

કેન્દ્રીય સમાજના હોદેદારો અને સમાધન સમિતિ દ્વારા ધાર્મિક વિવાદો અંગેના સમાધાનની લાંબા સમયની પ્રક્રીયા દરમ્યાન ખુબ જ ઉંડાણ પુર્વકનો અભ્યાસ સમગ્ર રીતે કરવામાં આવેલ છે. અમારી સમક્ષ આવેલા કેટલાક તથ્યો, હકીકતો સાહીત્યોમાંથી ઉભરેલા સત્યો, પુવર્જોની ચીધેલી દિશા, વડવાઓના કાર્યો, જ્ઞાતિજનો સાથેના સંવાદો, મતો, અભિપ્રાયો વગેરેને અમો હોદેદારોએ નોંધમાં લીધેલ છે. તેમજ છેલ્લા કેટલાક સમયથી ધર્મ વિષયક વિવાદો, બનાવો, ઘટનાઓ અને વર્તમાન બંધારણનો તાર્કિક તલસ્પર્શી અભ્યાસના તારણો કરતા આવી તમામ બાબતોને નજર સમક્ષ રાખીને અવારનવાર મળેલ હોદેદારો અને ટ્રસ્ટીઓની મીટીંગમાં ચર્ચા-વિચારણાના અંતે સર્વાનુંમતે લેવાયેલ નિર્ણયોના અનુસંધાનમાં અને તા. ૨૭/૦૨/૨૦૧૦ ના રોજ સમાધાન સમિતિની સભા દરમ્યાન બનેલ કલંકિત ઘટનાના અનુસંધાનમાં નિચે મુજબનો શ્વેત પત્ર જારી કરવામાં આવે છે.

(૧) આપણી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના એવા વડીલો દ્વારા કરવામાં આવી હતી કે જેમણે પીરાણા સતપંથ ધર્મનો સદંતર ત્યાગ કરી મુળ સનાતન હિન્દુ ધર્મનો અંગીકાર કર્યો હતો. તેથી નિ:શંકપણે પુરવાર થાય છે કે આપણી કેન્દ્રીંય સમાજ સનાતની સમાજ છે અને તેનો ધર્મ સનાતન વૈદિક હિન્દુ ધર્મ છે.

(૨) પુજનીય સંતશ્રી ઓધવરામજી મહારાજ જેવા સંતોની સલાહ અને સ્થાપક વડવાઓના અભિગમને અનુસરી આ સમાજની રચના કરવામાં આવેલ હતી જેથી આ સમાજ, મુળભૂત હિન્દુ સનાતન વિચારધારાથી ભટકી ગયેલ જ્ઞાતીજનોને હિન્દુ સનાતન વિચારધારામાં ભેળવવાના પ્રયાસો કરશે.

(૩) આપણો સમાજ હિન્દુ સનાતન વિચારધારા પર આવી શકે તેવી લાગણીથી આ સમાજની રચના કરવામાં આવી છે અને તેના સારા પરિણામો આવી શકયા છે. પરંતુ અપવાદરૂપ હજી પણ કેટલાક જ્ઞાતિજનો આપણી હિન્દુ સનાતન સંસ્કૃતિને અપનાવી શકયા નથી તે ખરેખર દુ:ખદ બાબત ગણી શકાય.

(૪) સમાજ રચનાના લખાણો, તે વખતની પ્રતો, મીનીટસ બુકો વિગેરે પરથી પ્રમાણિત થાય છે કે આ સમાજનો હિન્દુ પરંપરાને જાળવીને હંમેશને માટે કાર્ય કરવાનો આદેશ હતો તેથી આ સમાજ તેજ વિચારધારા પર કાર્ય કરશે અને સમાજમાં સનાતન હિન્દુ ધર્મનો પ્રચાર-પ્રસાર કરશે.

(૫) અત્યાર સુધી અવાર નવાર કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા જ જ્ઞાતિના અધિવેશનો બોલાવવામાં આવેલા છે. તેમાં પસાર કરવામાં આવેલા ઠરાવ મુજબ જ્ઞાતિના રિતરિવાજોના નિયમ ૧૮ મુજબ બાહય આચરણો અંગે અને નિયમ ૧૯ મુજબ સામાજીક તેમજ ધાર્મિક પશ્નો અંગેનું પાલન કરવવા જણાવવમાં આવેલ છે. તેમ છતાં કેટલીક વ્યકિતઓ આ નિયમોને ગંભીરતાથી લેતી નથી. તેમજ અવારનવાર એક યા બીજા બહાના હેઠળ આપણો સમગ્ર સમાજ હેરાન થાય તેમજ સમાજના પ્રતિનિધિઓની લાગણી દુભાય તેવા કેસો કરે છે અને સમાજને પણ તકલીફમાં મુકે છે. જેથી સમાજનું બંધારણ, ધારાધોરણ તેમજ જ્ઞાતિના રીતરીવાજોના નિયમ ૧૮ અને ૧૯નું ચુસ્ત પણે પાલન કરાવવું આ તબકકે ખુબ જ જરૂરી બને છે. સમાજમાં એકજ આચાર અને વિચાર કાયમ રહે, એકજ રિતરિવાજોનું અને સનાતન હિન્દુ ધર્મનું ચુસ્તપણે પાલન થાય તે અત્યંત જરૂરી છે. જેમણે ઉપરોકત નિયમોનો ભંગ કરેલ છે તે વ્યકિત તેમજ વ્યકિત સમૂહનું સભ્યપદ રદ કરવાનું રહે છે અને **"સ્વર્ણિમ મહોત્સવ"** તેમજ સમાજના તમામ કાર્યક્રમોમાં તેમનો પ્રવેશ નિષેધ કરવામાં આવે છે. આ અંગેની જવાબદારી ભારતભરના તમામ ઝોન અને ઝોનમાં આવતી સમાજને સોંપવામાં આવે છે.

(૬) સમાજના સભ્યપદ મેળવવા માટે આ શ્વેત પત્રમાં જણાવેલ વિવિધ મુદાઓ અનુસાર આપણી જ્ઞાતિના જે કોઇ સભ્ય જન્મથી મરણોત્તર સુધી સનાતન વૈદિક હિન્દુ ધર્મની પરંપરાઓ અને સમાજના બંધારણ અને ધારા ધોરણો તથા જ્ઞાતિના રીતરિવાજોનું પાલન કરનારને નિયત અરજી પત્રક મેળવીને જરૂરી સભ્ય ફી ભરી કારોબારી સભામાં મંજુર થયે સભ્યપદ આપવામાં આવશે. સમાજના વર્તમાન આજીવન સભ્યોએ પણ સભ્યપદ માટેનું નિયત અરજી પત્રક ભરીને સમાજને સોપવાનું રહેશે.

નખત્રાણા-કચ્છ

તા. ૨૫/૦૩/૨૦૧૦

રામજી રિખરામ (signature)

પ્રમુખ શ્રી
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા-કચ્છ

સમાજની વિધીવત્ સ્થાપના પછી પાંડુરંગ શાસ્ત્રીના સંગમાં આપણા જ્ઞાતિજનો આવ્યા અને સ્વાધ્યાય પ્રવૃત્તિમાં મોટા પ્રમાણમાં જોડાઈ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ કરવા લાગ્યા. તેથી સનાતનીઓ તેમજ સતપંથીઓ પણ સ્વાધ્યાયમાં જોડાયેલ જોવા મળ્યા.

કાળક્રમે સતપંથીઓ સતપંથ છોડી સનાતની પ્રવાહમાં સમાજ સાથે જોડાતા ગયા અને છેલ્લે સતપંથ સમાજની સંખ્યા બહુ ઓછી રહી.

પરંતુ આ દરમ્યાન કેટલાક સતપંથીઓ સનાતન સમાજની ઉદારતાનો ગેરલાભ લઇ, સતપંથ છોડ્યા વગર સનાતન સમાજના સભ્ય બની ગયા અને ધીરેધીરે સતપંથીઓ આપણા કેટલાક સનાતનીઓના સહારે સમાજમાં વિખવાદ ઊભા કરવા પ્રયત્નશીલ થયા. આના કારણે સમાજને તેના માઠા પરિણામો ભોગવવાનો વારો આવ્યો. આજે પણ આના માઠા પરિણામો આખો સનાતની સમાજ ભોગવી રહ્યો છે. જેને આપણા કેટલાક ઉદારમતવાદી, વિઘ્નસંતોષી, તકસાધુ માણસો, સતપંથીઓને સહકાર આપી મુશ્કેલીઓ ઊભી કરવામાં નિમિત્ત બન્યા છે, તે દુ:ખની વાત છે.

સુધારો -૭: લક્ષ્મીનારાયણ ધર્મ પ્રચાર સમિતિ અને સંસ્કાર ધામની સ્થાપના

સતપંથીઓના સનાતનીઓ ઉપર પ્રહારો ચાલુજ રહ્યા. સતપંથીઓ દ્વારા સનાતની આગેવાનો ઉપર ખોટા પોલિસ/કોર્ટ કેસો કરી પરેશાન કરવા લાગ્યા. જેથી સનાતનીઓ નાસીપાસ થાય, અને સમાજ પર કબજો મેળવવા મેદાન મોકળું થઇ જાય. આ વિટંબણાઓને ધ્યાનમાં રાખી કેન્દ્રીય સમાજ અને ઉમિયા માતાજી સંસ્થા વાંઢાયના અગ્રણીઓ વાંઢાય મધ્યે એકત્ર થઇ, સતપંથીઓ સામે મક્કમતાથી લડવા અને સનાતનીઓને પીઠબળ આપવા, તેમજ સનાતન ધર્મ પ્રચાર કરવા વિચારણા કરીને, કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ શ્રી પ્રેમજીભાઇ પુંજાભાઇ વાસાણીના પ્રમુખસ્થાને લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન ધર્મપ્રચાર સમિતીની રચના ઈ.સ. ૧૯૯૬માં કરવામાં આવી.

આ ધર્મ પ્રચાર સમિતીએ ગામેગામ સનાતન ધર્મનો પ્રચાર કરી જ્ઞાતિજનોમાં જાગૃતતા લાવવા પ્રયત્ન કરેલ. આ સમિતીના નેજા હેઠળ ઇષ્ટદેવ લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજના નેજા હેઠળ ગામેગામના લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનના મંદિરોને એક સૂત્રે સાંકળી લેવાના હેતુથી ભવ્ય કેન્દ્રસ્થાન સંસ્કારધામ (દેશલપર-વાંઢાય ખાતે) નિર્માણ પામેલ છે. જેના પ્રમુખ સ્થાને વડીલ શ્રી જેઠાભાઇ લાલજી ચોપડા વર્ષોથી સેવા આપે છે.

સુધારા -૮: સતપંથ સમસ્યાના ઉકેલ માટે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનો ચુકાદો

આપણા સનાતની વડીલોએ સનાતની જ્ઞાતિજનોના વિકાસ લાભાર્થે સમાજની રચના કરેલ અને સમાજ દ્વારા વિકાસના કાર્યો કરવામાં આવે છે. સનાતનીઓની ઉદારતાનો લાભ લઇ સતપંથીઓ સતપંથ છોડ્યા વગર સભ્ય બની સમાજમાં વહીવટ જમાવવા પ્રયત્નશીલ થયા. તેઓએ સમાજના પ્રમુખ/ટ્રસ્ટીઓ ઉપર પણ ખોટા કોર્ટ કેસો કરી પરેશાન કરવા સુધીની હદે ગયા છે. તેમ છતાં આપણામાંના કેટલાક સનાતનીઓની સલાહથી સતપંથના જાહેર કાર્યક્રમોમાં આપણી સમાજના આગેવાનો હાજર રહી, સતપંથીઓની પીઠ થાબડવા લાગ્યા. સતપંથીઓએ આપણા મુખ્ય કાર્યાલય નખત્રાણા બોર્ડિંગમાં પોલીસને મોકલી ખોટા પોલીસ કેસમાં સનાતનીની ધરપકડ કરવા પ્રયત્ન કરેલ. આથી સનાતનીઓના જીવ ઊકળી ઊઠતા ફરી સનાતની ચળવળ જાગૃત કરવાની ફરજ પડતાં, હિમંતભાઇ રતનશી ખેતાણીની આગેવાનીમાં ભારતભરમાં સનાતની પ્રચાર વેગવાન બન્યો. અને કેન્દ્રીય સમાજને શ્ર્વેતપત્ર બહાર પાડી સમાજની સનાતની ઓળખ સ્પષ્ટ કરવાની ફરજ પડી. આ શ્વેતપત્રને અસરકારક કરવા માટે સનાતનીઓએ દ્વારા માર્ગદર્શક ઠરાવો પણ બહાર પાડવામાં આવ્યા.

આ સનાતની ચળવળકારોએ ભારતભરમાં સભાઓ યોજી સનાતનીઓને જાગૃત કર્યા. તેના પરિણામે સમાજના સ્વર્ણિમ મહોત્સવ તેમજ લક્ષ્મીનારાયણ સંસ્કારધામ-દેશલપરના ઉદ્‌ઘાટન કાર્યક્રમમાં દેશભરના સનાતનીઓ ખૂબજ મોટી સંખ્યામાં ઊમટી પડ્યા અને બન્ને મહોત્સવને ભવ્ય સફળતા અપાવી.

3 સનાતની ચળવળ: આપણી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપનાની પૂર્વ ભૂમિકા અને વર્તમાન સ્થિતિ

સનાતન સતપંથ વિવાદ ઉકેલવા માટે વિશ્વ ભરના કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ ધાર્મિક સંસ્થા ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન - ઊંઝાને ઈ.સ. ૨૦૧૫માં રજૂઆત કરવામાં આવી. ઊંઝા સંસ્થાએ ઊંઝા-સિદસર-સુરત સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓનો સમાવેશ કરી એક લવાદ પંચની નિમણૂંક કરી. આ લવાદ પંચે બન્ને પક્ષોના ૧૧-૧૧ અધિકૃત પ્રતિનિધિઓને બોલાવી અવારનવાર મળેલ સભાઓમાં મૌખિક-લેખિત રજૂઆતો ધ્યાને લઇ ખૂબ જ ઉંડાણપૂર્વક અભ્યાસ કરી, કુળદેવી ઉમિયા માતાજીએ સુઝાડ્યું તે મુજબ બન્ને પક્ષોના પ્રતિનિધિઓની હાજરીમાં માતાજીના સાનિધ્યમાં તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના રોજ ચુકાદો આપ્યો. આ ચુકાદાની કોપી બન્ને પક્ષોને માતાજીની સાક્ષીએ આપવામાં આવી અને લવાદપંચે, બન્ને પક્ષોના પ્રતિનિધિઓની ઉપસ્થિતિમાં વાંચી સંભળાવવામાં આવેલ. બન્ને પક્ષોએ પાલન કરવા સહમતી આપેલ.

આપણી કેન્દ્રીય સમાજે ચુકાદાને સ્વીકારી તરત જ જ્ઞાતિજનોને તેનો અમલ કરવા ભલામણ કરેલ. પરંતુ સતપંથ સમાજ તરફથી આજ સુધી આ ચુકાદાના અમલ કરવાની સ્પષ્ટ રજૂઆત કરવામાં આવેલ નથી. અને અમલ પણ કરેલ નથી.

પરંતુ તા. ૨૦-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના રોજ આચાર્ય નાનજીકાકા ગુરૂ કરસનકાકાની સહીથી ધી ઇમામશાહ બાબા સંસ્થા કમિટી, પિરાણા તા. દસક્રોઇ, જી. અમદાવાદ દ્વારા જાહેર જનતા જોગ ખુલાસો 'કચ્છમિત્ર', "ગુજરાત સમાચાર", "સંદેશ" વિગેરે દૈનિક પત્રોમાં તા. ૨૩-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના છપાવી જણાવેલ છે કે શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાની સમાધાન કમિટી દ્વારા જે નિર્ણય તા. ૦૮-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૭ના રોજ લેવાયો છે, તેને અમારી સંસ્થા સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢે છે. વધુમાં જણાવ્યું કે તેમના અનુયાયીઓ પણ ઊંઝાના આ નિર્ણયને સ્વીકારતા નથી.

આ રીતે વિશ્ર્વના કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ સંસ્થા શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા અને કડવા પાટીદારોની કુળદેવી ઉમિયા માતાજીના સાનિધ્યમાં આપવામાં આવેલ ચુકાદાને વખોડી કાઢી સંસ્થા અને માતાજીનો અનાદર કરવામાં આવેલ છે.

ઉપસંહાર:

આપણે જાણીએ છીએ કે સતપંથ સમાજ વર્ષોથી અસ્તિત્વમાં છે. આપણા વડીલોને ઇમામશાહી સતપંથ ધર્મ યોગ્ય ન લાગતા છોડી સનાતન સમાજની રચના કરેલ છે. આમ બન્ને સમાજ અલગ અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને બન્ને સમાજનો ધર્મ પણ અલગ છે. તો સતપંથીઓએ તેમના ઇમામશાહી સતપંથ ધર્મમાં આસ્થા ધરાવતા હોય તો તેમને તેમના ધર્મ મુબારક છે. **પરંતુ સતપંથમાં રહી સનાતન સમાજમાં પણ સભ્યપદ મેળવી દખલગીરી કરે છે તે યોગ્ય નથી અને તે ચલાવી લેવાય નહિ.**

આપણે જાણીએ છીએ તે પ્રમાણે ઘણી જુદી જુદી ઇતર જ્ઞાતિની સમાજો અસ્તિત્વ ધરાવે છે અને પોતપોતાની સમાજમાં કાર્યરત રહે છે. એકબીજાને નડતા નથી. તો સતપંથ સમાજે આ વાસ્તવિક્તા સ્વીકારી સનાતની સમાજને કનડવાનું બંધ કરવું બધાયના હિતમાં છે.

૪ સનાતની ચળવળની વર્તમાન ક્રાંતિ

- C.A. શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સનાતન-સતપંથ મુદ્દે વર્તમાન ક્રાંતિની શરૂઆત

ક્યારેક કુદરત આપોઆપ નિર્ણય લેતી હોય છે કે હવે આમ થવુંજ જોઈએ. જેમાં સૌની ભલાઈ છુપાયેલી હોય છે. સમાજમાં પણ એવી એવી ઘટનાઓ ઘટતી હોય છે કે જેને લઈને કુદરતને પણ અમુક ઘટનાઓ માટે એવા પરિબળો ઊભા કરવા પડતા હોય છે કે જે સમાજના બહોળા વર્ગ માટે વરદાન રૂપ સાબિત થાય. એવુંજ કંઈક કુદરતને મંજૂર હશે કે જેથી સમાજમાં સતપંથ સનાતનને મુદ્દે વર્તમાન ક્રાંતિની શરુઆત આકસ્મિક રીતે થઇ હશે, એવું મારું માનવું છે. તેમાં અમુક વ્યક્તિઓને કુદરત નિમિત્ત પણ બનાવતી હોય છે. વર્તમાન ક્રાંતિની શરુઆત થવી તે કંઈ પૂર્વનિયોજિત પગલું નહોતુંજ. મેં જેમ પહેલાં કહ્યું કે કુદરતજ પોતે અમુક ઘટનાઓને આકાર આપતી હોય છે જે છેવટે ચળવળ અથવા તો ક્રાંતિમાં પરિવર્તિત થઈ જાય. અનેક એવી ઘટનાઓ સમાજમાં ઘટતી હતી જે કુદરતને મંજૂર નહોતું. તેના અમુક કારણોનો મેં અભ્યાસ કર્યો અને તેનું બારીકાઇથી અવલોકન કર્યું. અવલોકન કર્યા પછી મને એમ લાગ્યું કે નીચેના કારણોને લઈને સનાતન સમાજમાં મોટી ચળવળોમાંની વર્તમાન સનાતની ચળવળની શરુઆત થઇ. આમ તો સમય સમયાંતરે અનેક નાની મોટી ચળવળો થઇ છે. પણ મોટી ક્રાંતિઓમાં ગણતરી થાય એવી આ વર્તમાન ક્રાંતિ ઉર્ફે ચળવળની વાત કરું છું. આ ચળવળ તા. ૭.૮.૨૦૦૯ (૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯) પછી કેન્દ્રીય સમાજના લોકોમાં સતપંથ-સનાતન મુદ્દે થયેલ ચળવળ છે.

સતપંથ અને સનાતન મુદ્દે જ્ઞાતિની પહેલી બે મુખ્ય ક્રાંતિઓ

આ પહેલાં સતપંથ સનાતન મુદ્દા પર બે મુખ્ય ક્રાંતિઓ થઇ ગઈ તેનાથી આપણે સૌ સુવિદિત છીએજ. એક ક્રાંતિના પ્રણેતા હતા સાંખલા પરિવારના વીર પુરુષ શ્રી કેશરા પરમેશ્વરા. અને બીજી ક્રાંતિના પ્રણેતા હતા આદ્ય સુધારક શ્રી નારાયણજી રામજી લીંબાણી અને શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી. ત્રણે પુરુષોએ જ્ઞાતિને સતપંથની નાગચૂડમાંથી ઉગારી અને આપણા મૂળ ધર્મ સનાતન ધર્મના માર્ગ તરફ વાળી હતી. અને જ્ઞાતિ ઉપર ઘણો મોટો ઉપકાર કર્યો હતો. પહેલી ક્રાંતિ વખતે શ્રી કેશરા પરમેશ્વરાએ જ્ઞાતિના અમુક પરિવારોને સનાતન ધર્મના સ્વમીનારાયણ સંપ્રદાય તરફ વાળ્યા. પણ જ્ઞાતિનો બહુ મોટો વર્ગ સતપંથ ધર્મની નાગચૂડમાંથી બહાર આવી શક્યો નહિ. ત્યાર પછી લગભગ એક સો વરસ પછી જ્ઞાતિમાં સતપંથ-સનાતન મુદ્દે બીજી ક્રાંતિની શરુઆત થઇ. તેમાં જ્ઞાતિના અમુક પરિવારો શ્રી નારાયણજી રામજી લીંબાણીની પ્રેરણાથી સનાતન ધર્મના આર્ય સમાજ સંપ્રદાય તરફ વળ્યા હતા. તેજ અરસામાં જ્ઞાતિ વીર સેવક વડીલ શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણીની આગેવાની હંઠળ વાંઢાયના સંત શ્રી ઓધાવરામજી મહારાજના માર્ગદર્શન હેઠળ જ્ઞાતિને નવો વળાંક મળ્યો અને સમગ્ર જ્ઞાતિ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણને પોતાના ઇષ્ટદેવ તરીકે માનવા લાગી ગઈ. જ્ઞાતિ પીરાણા સતપંથને તિલાંજલિ આપીને સનાતન ધર્મનો અંગીકાર કરવા લાગી. કચ્છ – ગુજરાતના ગામેગામ જ્યાં કચ્છ કડવા જ્ઞાતિના પરિવારો રહેતા હતા ત્યાં ઈમાંમશાહ બાવાના ખાનાઓનો ત્યાગ કરીને ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરોની સ્થાપના થવા લાગી. ગામેગામ સનાતની લોકોએ સનાતન સમાજની સ્થાપનાઓ કરી.

આના મૂળમાં હતી આપણી આજની સનાતની ઓળખ ધરાવતી આપણી કેન્દ્રીય સમાજ, જેને રજિસ્ટર ભલે ૧૯૬૦માં કરી હોય પણ તેની મૂળ સ્થાપના બંધારણીય રીતેતો શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણીના પ્રમુખ પદે ૧૯૩૭-૩૮માંજ કરવામાં આવી હતી. જ્ઞાતિનો બહોળો વર્ગ આપણા મૂળ સનાતન ધર્મના પ્રવાહમાં ભળી ગયો. પણ અફસોસ એ વાતનો રહ્યો કે જ્ઞાતિના અમુક પરિવારોને લઈને સતપંથ ધર્મનો જડમૂળથી નાશ ન થયો. ગામેગામ આ સમસ્યા રહી ગઈ. ગામેગામના ખાનાઓનું વિસર્જન આપણે તે અરસામાં કરી ન શક્યા. સુધારક વડીલો થોડાક અતિ વધારે વિશ્વાસમાં રહી આશ્વસ્ત થઇ

ગયા કે હવે માત્ર ૧૦% જેટલાજ ભાઈઓ સતપંથમાં છે તે જતે દહાડે આપણી સાથે આવી જશે. આ તેમનો વિશ્વાસ ભ્રામક પુરવાર થયો જેના માઠાં ફળ આજે પણ આપણને ખાવાં પડી રહ્યાં છે. આ આપણી જ્ઞાતિની કમનસીબી કહીએ કે કમજોરી. પણ હકીકત આપણી સામે જ છે. જ્ઞાતિ આજ દિવસ સુધી તેની આડ અસરો ભોગવી રહી છે. પહેલી બે ક્રાંતિઓનો આપણે ઊંડાણથી અભ્યાસ અત્યારે કરી નથી રહ્યા. કારણકે તેનો ઈતિહાસ આપણી પાસે મોજૂદ જ છે. અત્યારે આપણે ફક્ત એ વિષય ઉપર ચર્ચા કરવી છે કે એવા કયા કારણોને લીધે સમાજમાં વર્તમાન ક્રાંતિની શરુઆત થઇ અને સનાતની ચળવળકારોને તે ક્રાંતિની શરુઆત કરવી પડી.

વર્તમાન ક્રાંતિ પાછળના પરિબળો

1. <u>કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથના ભાઈઓની ખોટી દખલગીરી:</u> સનાતનીઓ દ્વારા ઊભી થયેલી, સનાતનીઓ માટે ઊભી થયેલી, સનાતનીઓના હિતોની રક્ષા કરવા માટે ઊભી થયેલી ફક્ત અને ફક્ત સનાતની ઓળખ ધરાવતી આપણી કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથના ભાઈઓની ખોટી દખલગીરી વર્તમાન ક્રાંતિનું મુખ્ય કારણ બન્યું.

2. <u>કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન હોદ્દેદારો અને મોવડીઓનું સતપંથના ભાઈઓ તરફી કૂણું વલણ:</u> કેન્દ્રીય સમાજમાં શ્રી પ્રેમજીભાઈ પુંજા પ્રમુખ હતા, ત્યાર બાદ સમાજના હોદ્દેદારો, ટ્રસ્ટી મંડળ તેમજ મોવડીઓનું કોઈક અકળ કારણોને લઈને સતપંથના ભાઈઓ તરફ કૂણું વલણ જોવામાં આવ્યું. સતપંથ ધર્મને સદાય માટે ત્યાગવાવાળા લોકો દ્વારા અને તેમના માટે ઊભી થયેલી કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથ ધર્મ/મતમાં આસ્થા ધરાવતા ભાઈઓને શા માટે પ્રવેશ આપવામાં આવતો હતો? જે સમજાતું નહોતું.

3. <u>કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથના ભાઈઓને આપવામાં આવતું સભ્યપદ:</u> કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપનાના ઉદ્દેશ્યોને નેવે મૂકીને ગેર બંધારણીય રીતે, વિના તપાસે સતપંથમાં આસ્થા ધરાવતા લોકોને સભ્યપદ આપવામાં આવી રહ્યું હતું. કોઈ પણ વ્યક્તિ સભ્યપદની અરજી કરે તો તેને સભ્ય બનાવી આપવામાં આવતું, તેની પૂરતી તપાસ કરવામાં આવતી નહિ કે એ સનાતની છે કે સતપંથી છે. હદ તો ત્યારે થઇ કે વર્ષ ૨૦૧૦માં ઉજવવામાં આવનારા કેન્દ્રીય સમાજના સુવર્ણજયંતી મહોત્સવમાં ફક્ત રૂ. ૫૦૦/- ની પાવતી ફડાવીને કૂદકેને ભૂસકે સતપંથના ભાઈઓને સભ્યપદ આપવામાં આવતું હતું. **જેનાથી કેન્દ્રીય સમાજને નબળી પરિસ્થિતિમાં મૂકવાની રમત થવા લાગી. ભવિષ્યમાં સમાજમાં વર્ગવિગ્રહ થાય અને કોમી ઝગડાઓ થવાના બીજ રોપી સમાજની એકતા, સંપ, સંગઠન અને શાંતિના માહોલને નુકસાન પહોંચાડવાનું આ કૃત્ય જોઈ સનાતનીઓની લાગણી ખૂબ મોટે પાયે દુભાવવા લાગી.**

4. <u>કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન હોદ્દેદારો અને મોવડીઓનો સનાતની ભાઈઓ તરફ દુર્લક્ષતા:</u> સતપંથના ભાઈઓ તરફથી સમાજના સનાતની ભાઈઓને છાસવારે થતી તકલીફો પ્રત્યે કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા આંખ આડા કાન કરવામાં આવતા. અને જ્યારે વાત વણસે અને સનાતની ભાઈઓ તરફથી સમાજમાં ફરિયાદ કરવામાં આવે ત્યારે સનાતનીઓને ભોગે સતપંથ તરફી થતા “કહેવાતા” સમાધાનોના કારણે સનાતનીઓમાં ફેલાયલી અત્યાચાર અને અન્યાયના કારણે આક્રોશની લાગણી પણ એક મુખ્ય કારણ હતું.

5. <u>કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથના ભાઈઓનો પગ પસેરો:</u> સતપંથના ભાઈઓની પોતાની સતપંથ સમાજ હોવા છતાં, જે તેમની નથી એવી સનાતની ઓળખ ધરાવતી કેન્દ્રીય સમાજમાં પગપેસારો થવા લાગ્યો. કેન્દ્રીય સમાજ જાણે બોડી બામણીનું ખેતર હોય તે રીતે તેમાં વિધર્મીઓનો પગપેસારો થતો રહ્યો હતો. **જેનાથી સ્વાભાવિક છે કે સમયાંતરે સનાતનીઓને પોતાના ઘરમાં નબળી પરિસ્થિતિમાં મૂકવાની આ ચાલ હતી, જે સર્વેને દેખાવા લાગી.**

6. <u>કેન્દ્રીય સમાજની સનાતની ઓળખને ભૂંસાવી નાખવાના પ્રયત્નો:</u> સુધારક વડીલો દ્વારા કેન્દ્રીય સમાજનું નિર્માણ એટલા માટે કરવામાં આવ્યું હતું કે અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિઓને ખબર પડે કે સનાતનીઓ ચોખ્ખા હિંદુ છે અને તેઓ સતપંથ સમાજથી જુદા છે. **સતપંથ ધર્મના લીધે અન્ય હિંદુ પ્રજામાં આપણી ઓળખ એક મુમના મુસલમાન તરીકે થતી હતી. તે આપણા વડીલોને હંમેશને માટે ભૂંસવી હતી.** એટલેજતો સતપંથ જોડે અને સતપંથીઓ જોડે તેઓએ સદન્તરે છેડો ફાડ્યો હતો અને સતપંથ સમાજથી અલગ સનાતન સમાજ ઊભો કર્યો હતો. જેને આજે આપણે કેન્દ્રીય સમાજ તરીકે ઓળખીએ છીએ. એટલુંજ નહિ એજ રીતે ગ્રામ્ય સ્તરે પણ સનાતન સમાજો ઊભા કરવામાં આવ્યા. પણ પાછળથી કેન્દ્રીય સમાજમાં કોણ જાણે કેમ આ સતપંથવાળો સડો પેસી ગયો હતો, તે સારાં ફળોને પણ સડો લગાવી રહ્યો હતો.

7. <u>સતપંથના ભાઈઓ કેન્દ્રીય સમાજના સભ્ય થયા પણ વફાદાર તો સતપંથ સમાજને જ રહ્યા:</u> અમુક સતપંથના ભાઈઓએ સતપંથ છોડ્યા વગર પાછલા બારણેથી કેન્દ્રીય સમાજમાં ઘૂસણખોરી તો કરી. પણ તેઓ કોઈ દિવસ કેન્દ્રીય સમાજને વફાદાર રહ્યા નહિ. અને પોતાની આસ્થા પીરાણા સતપંથ અને ઈમામાંશાહ બાવામાં કાયમ રાખી. તેનો મોટામાં મોટો દાખલો એ છે કે જ્યારે પણ સતપંથીઓ અને સનાતનીઓ વચ્ચે વિવાદ હોય અને મધ્યસ્થીમાં કેન્દ્રીય સમાજ હોય, ત્યારે કેન્દ્રીય સમાજનો નિર્ણય ન માની, માત્ર પીરાણાનો નિર્ણય માનવામાં આવતો. કેન્દ્રીય સમાજની સર્વોપરિતા આજે પણ તેઓ સ્વીકારે એમ નથી. જો સાચે પોતાને કેન્દ્રીય સમાજના વફાદાર ગણતા હોત તો આવું ન કરત. કેટલો મોટો દ્રોહ એ લોકોએ આપણી સમાજ સાથે કર્યો હતો તે આપણે સનાતનીઓ તે વખતે સમજી શક્યા નહોતા.

8. <u>કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓની સનાતન શબ્દ પ્રત્યે નીરસતા:</u> પ્રમુખશ્રી વાલજીભાઈ વાડિયાના વખતમાં સતપંથના ભાઈઓનો પગપેસારો કેન્દ્રીય સમાજમાં ખૂબ વધી ગયો હતો. શ્રી વાલજીભાઈ વાડિયાએ ધનસુરા સનાતન સમાજના મોવડીઓને એમ કહી દીધું કે ધનસુરા કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજનું જે નામ વરસો પહેલાં વડીલોએ નાખ્યું છે તેમાંથી "સનાતન" શબ્દને કાઢી નાખો. શા માટે ભાઈ? શું તેમને સનાતન શબ્દ પ્રત્યે સૂગ હતી કે પછી તમે પીરાણા સતપંથ સંસ્થાના હાથની કઠપૂતળી બની ગયા હતા? કંઈ સમજાતું નહોતું. કારણ કે તેમની સનાતન સમાજ પ્રત્યે અને સનાતનીઓ પ્રત્યે વફાદારી જાહેરમાં દેખાતી નહોતી.

9. <u>કેન્દ્રીય સમાજને ધર્મ સાથે કંઈજ લેવા-દેવા નથી:</u> તત્કાલીન પ્રમુખો, હોદ્દેદારો, મોવડી મંડળના સદસ્યો એમ કહેવા લાગી ગયા હતા કે કેન્દ્રીય સમાજને ધર્મ સાથે કંઈ લેવા-દેવા નથી. આ સમાજ એક ધર્મ નિરપેક્ષતાવાળો સમાજ છે. અરે એટલે સુધી એમની જો હુકમી થઇ ગઈ હતી કે સમાજની કોઈપણ સભામાં અથવા તો કોઈ પણ જાતના મેળાવામાં સનાતન ધર્મનો જય ઘોષ કે ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણનો જયઘોષ પણ બોલાવી શકતા નહોતા.

10. <u>કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓની સતપંથના કાર્યક્રમોમાં હાજરી:</u> ઈમામશાહ બાવા અને પીરાણા સતપંથ આપણી જ્ઞાતિને લાયક ધર્મ નથી એવું સુધારક વડીલોને લાગ્યું હતું. એટલા માટેજ તો આપણા સુધારક વડીલોએ આપણી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપન છેક ૧૯૩૮ માં કરી હતી અને તેના પછી ૧૯૪૫માં તેજ સમાજે વાંઢાયમાં આપણા કુળદેવી મા ઉમિયા માતાજીના મંદિરની સ્થાપના કરી હતી. પણ તેજ સંસ્થાના તત્કાલીન અને માજી પ્રમુખો અને મોવડીઓ સતપંથ સમાજ દ્વારા ઊભા થતા ઈમામાંશાહ અને નિષ્કલંકી નારાયણના મંદિરોના ઉદ્દ્ઘાટન પ્રસંગોમાં જવાની નૈતિક મનાઈ હોવા છતાં ત્યાં શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા જતા હોય, તો તેનાંથી સનાતનીઓની લાગણી તો દુભાયને? તેમને પોતાના સમાજ પ્રત્યે ચિંતા તો થાય ને?

11. <u>કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓનું પક્ષપાતી વલણ અને સનાતન ધર્મ પ્રત્યે દુર્લક્ષતા:</u> સતપંથના ભાઈઓને જરા સરખી પણ સનાતનીઓ તરફથી ખરોજ પાડવામાં આવે ત્યારે સતપંથ સમાજ અને પીરાણું આખું તે ભાઈના પડખે ઊભું હોય છે. બીજી બાજુ કેન્દ્રીય સમાજના પોતાના જ સનાતન ભાઈઓને સતપંથ તરફથી કંઈક કનડગત થાય તો તે કેન્દ્રીય સમાજમાં ફરિયાદ કરે ત્યારે કેન્દ્રીય સમાજનું તત્કાલીન મોવડી મંડળ આંખ આડા કાન કરે, તો તેને કેટલી હદ સુધી ચલાવી લેવાય?

12. સતપંથના ભાઈઓ એમ માનવા લાગી ગયા હતા કે "મારું એ મારું અને તારું મારું સહિયારું": કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન મોવડીઓનું સતપંથ તરફી વલણ એટલું બધું કૂણું થઇ ગયું હતું કે સતપંથના ભાઈઓ એમજ માનવા લાગી ગયા હતા કે કેન્દ્રીય સમાજમાં તેઓ પૂરેપૂરો હક્ક ધરાવે છે. સતપંથના ભાઈઓ એમ કહેવા લાગી ગયા હતા કે **"મારું એ મારું અને તારું મારું સહિયારું".** આ ક્યાંનો ન્યાય કહેવાય?

13. કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા સનાતનીઓના ભોગે સતપંથ તરફી થતા કહેવાતા સમાધાનો: સનાતની ભાઈઓ અને સતપંથના ભાઈઓ વચ્ચે થતા ઝઘડાઓના મૂળમાં તો સતપંથ ધર્મ જ હોય છે. પછી બહારથી ભલે તે સામાજિક ઝઘડો લાગતો હોય પણ તેના મૂળમાં તો બાવા ઈમામશાહ પ્રેરિત પીરાણા સતપંથ ધર્મ જ હોય છે. આવા ઝઘડાઓના ઉકેલનો વિષય જ્યારે કેન્દ્રીય સમાજ પાસે આવે ત્યારે જે સમાધાનો થતા તે મોટા ભાગે સતપંથને ખોટી રીતે છાવરવા સતપંથના ભાઈઓ તરફીજ થતા. ભોગવવાનુંતો સનાતન પક્ષને જ આવતું.

14. જન આક્રોશ: ઉપરોક્ત જણાવેલા કારણોને લઈને કેન્દ્રીય સમાજના સનાતની ભાઈઓમાં કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓ પ્રત્યે પ્રચંડ આક્રોશ હતો. અમે લોકોએ જ્યારે ભારતભરના ઘટક સમાજોમાં જઈને સનાતન ધર્મ અને સમાજ જાગૃતિની અનેક સભાઓ કરી, ત્યારે એ જન આક્રોશને લોકોના મુખારવિંદ ઉપર દેખાતો હતો. અને આગળ જતાં તે એક જન આંદોલનમાં પરિવર્તિત થઇ ગયો.

તારીખ ૦૨-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ સંસ્કારધામ મધ્યે સનાતની ભાઈઓનું અનાયાસપણે મળવાનું થયું

આજના દિવસે સંસ્કારધામ દેસલપર મુકામે સમદુઃખિયા લોકો ભેગા થયા હતા. સમદુઃખિયા લોકો એટલે કે જે લોકો ઉપર સતપંથના ભાઈઓએ તદ્દન ખોટા કોર્ટ કેસો કર્યા હતા અથવા તો જે લોકોને સતપંથના ભાઈઓએ એક યા બીજા કારણોને લઈને હેરાન પરેશાન કર્યા હતા. એવા લોકો સંસ્કાર ધામમાં ભેગા થયા હતા. સનાતની ભાઈઓમાં એક જબરજસ્ત આક્રોશ હતો. આક્રોશ એ વાતનો હતો કે આપણી માતૃ સંસ્થા (કેન્દ્રીય સમાજ)ની સતપંથ બાબતે બેવડી નીતિ અખત્યાર થઇ રહી હતી. સતપંથના લોકોને થાબડ થોબડ કરવી અને સનાતનીઓના ભોગે સતપંથના લોકો સાથે ધાર્મિક અને સામાજિક પ્રશ્નો બાબતે સમાધાનો કરવા. કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન હોદ્દેદારોને એ પણ જ્ઞાન (ભાન) નહોતું કે સનાતની ઓળખ ધરાવતો કેન્દ્રીય સમાજ ધાર્મિક બાબતે સતપંથના ભાઈઓ જોડે કોઈ પણ જાતનું બાંધ-છોડ ન કરી શકે. તેઓ આ વાત પણ ભૂલી ગયા હતા કે પીરાણા સતપંથની ઓળખ એક મુસ્લિમ ધર્મ તરીકે થતી હોવાથી આપણા સુધારક વડીલોએ તે સતપંથનો અને સતપંથ સમાજનો કાયમને માટે ત્યાગ કરીને શુદ્ધ સનાતનીઓ માટે એક સનાતન સમાજ ઊભો કર્યો હતો. અને એ સમાજ એટલે આજનો આપણો કેન્દ્રીય સમાજ છે. એજ સનાતની કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન હોદ્દેદારો સતપંથના લોકોને થાબડ થોબડ કરી છાવરવા લાગ્યા હતા.

જેમ આઝાદી પછી કોન્ગ્રેસની સરકારોએ ભારતમાં બહુમત હિંદુ પ્રજાને ભૂલી જઈને લઘુમતી મુસલમાન પ્રજાને થાબડ થોબડ કરી વોટ બેન્ક ઊભી કરી હતી. કાંઇક એવુંજ આપણા કેન્દ્રીય સમાજમાં બની રહ્યું હતું. કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપનાના મૂળભૂત ઉદ્દેશો અને હેતુઓને તેઓ સાવજ ભૂલી ગયા હતા. તેઓને સનાતની ભાઈઓના કલ્યાણની કોઈજ ચિંતા ન હતી. મારી ભાષામાં કહું તો સમાજના કહેવાતા હોદ્દેદારો અને અગ્રણીઓ સનાતની ભાઈઓ તરફે આંખ આડા કાન કરવા લાગી ગયા હતા. તેઓના મતે કેન્દ્રીય સમાજને ધર્મ બાબતે (સનાતન ધર્મ બાબતે) કંઈ જ લેવા દેવા નથી. બીજી બાજુ કેન્દ્રીય સમાજનો બહોળો સનાતની વર્ગ એમ સમજતો હતો કે સતપંથ ધર્મીઓ માટે તેમના માઈ-બાપ સમાન પીરાણા સંસ્થા હતી. અને સનાતનીઓ માટે તેના માઈ-બાપ સમાન સંસ્થા હતી તો તે એક માત્ર આપણો કેન્દ્રીય સમાજ. પણ અફસોસ એ વાતનો હતો કે કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન હોદ્દેદારો તે વાતને સાવજ ભૂલી ગયા હતા. તેઓને ફક્ત ચિંતા હતી તો પોતાની ખુરસીઓ બચાવવાની. આ બાબતનો સમાજના સનાતની ભાઈઓમાં ભયંકર આક્રોશ હતો.

સંસ્કારધામમાં તા. ૦૨-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના ભેગા થવામાં સનાતનીઓનું કોઈ પૂર્વ આયોજન ન હતું: કારણ ફક્ત એજ હતું કે આગામી અંદાજે બે વર્ષમાં સંસ્કાર ધામમાં ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા બાબતે સનાતની ભાઈઓ અનાયાસે ભેગા થયા હતા. અને ત્યારે સૌ સનાતનીઓના મનમાં એક વાતતો ચોક્કસ હતી કે સતપંથ બાબતે કેન્દ્રીય સમાજ નક્કર પગલાં ન ભરતું હોય તો આપણું શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાન સનાતનીઓના ધાર્મિક અને સામાજિક હક્કો માટે કેન્દ્રીય સમાજ વિરુદ્ધ લડાઈ લડી શકે એમ છે. સનાતનીઓને એમ લાગી રહ્યું હતું કે કેન્દ્રીય સમાજ જો અમારી ફરિયાદ ન સાંભળતી હોય તો શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાન તો આપણનું - સનાતનીઓનું આઉઘું જ છે જ. તે આપણી વાત જરૂર સાંભળશે. પણ સનાતનીઓની તે આશા પણ આજ દિવસ સુધી ઠગારીજ નીવડી છે. આ વાતને લઈને તે દિવસની સાંજે હાજર સૌ સનાતનીઓ સંસ્કારધામમાં વાળુ (રાત્રી ભોજન) કરીને ભેગા થયા અને તેના **મુખ્ય સૂત્રધાર હતા પ્રખર સનાતની ભાઈ શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી અને શ્રી રમેશભાઈ વાગડિયા.** ત્યાં નક્કી કરવામાં આવ્યું કે આવતી કાલે કેન્દ્રીય સમાજનું મોવડી મંડળ વાંઢાય આવવાનું છે ત્યારે તેઓને સંસ્કારધામમાં બોલાવીને સનાતનીઓના હક્કો બાબતે અને સતપંથના ભાઈઓ દ્વારા થતા ખોટા કોર્ટ કેસો બાબતે ફરિયાદ કરવી.

કેન્દ્રીય સમાજને લેખિત ફરિયાદ કરવી એવો સુઝાવ: ઉપરોક્ત ચર્ચાઓ ચાલતી હતી ત્યારે સનાતની ભાઈ શ્રી રમેશભાઈ વાગડિયાએ સુઝાવ આપ્યો હતો કે આપણે સતપંથ બાબતે જે કંઈ તકલીફો થઇ છે તેનો વિસ્તારપૂર્વક લખાણ કરીને એક પત્ર બનાવવામાં આવે અને તે પત્ર આપણે કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓને આવતી કાલે સુપરત કરીએ. પણ માત્ર પત્ર લખવાથી કંઈજ નહિ વળે. જે કંઈ કહેવું હોય તે આપણે મૌખિક કહેશું પડશે, મોઢા-મોઢ કહેશું. એવો સૂર આવ્યો એટલે પત્ર લખવાનું ટાળવામાં આવ્યું.

તા. ૦૩ -ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ ના દિવસે કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓ સાથે મુલાકાત: આ દિવસે કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓ બપોર પછી ૩.૦૦ વાગે સંસ્કાર ધામની મુલાકાતે આવ્યા ત્યારે સનાતની ભાઈઓ જોડે એક બેઠક યોજાઈ હતી. ત્યારે એક બાજુ કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ અને અન્ય મોવડીઓ હતા અને બીજી બાજુ હિંમતભાઈ ખેતાણી, રમેશભાઈ વાગડિયા અને ગુજરાત કંપાથી આવેલા વસંતભાઈ લીંબાણી, પુનમભાઈ ધોળુ જેવા અનેક સનાતની ભાઈઓ ઉપસ્થિત હતા. સતપંથના ભાઈઓની જે કનડગત થતી હતી તેની સનાતની ભાઈઓ તરફથી વિસ્તારપૂર્વક અને જુસ્સાભેર જોરદાર રજૂઆત કરવામાં આવી. તે વખતે કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણીએ બધું સાંભળી લીધા પછી અંતે એવું જણાવ્યું કે તમારી જે તકલીફ હોય તે વિગતવાર લખીને કેન્દ્રીય સમાજમાં મોકલાવો. જે ભાવતું હતું તે વૈધે બતાવ્યું અને તે પત્ર લખવાની જવાબદારી સોંપવામાં આવી શ્રી રમેશભાઈ માવજીભાઈ વાગડીયાને.

તા. ૦૪-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના રમેશભાઈ વાગડીયાએ પત્રનું લખાણ કર્યું: આ દિવસે તે ઐતિહાસિક પત્ર લખાણો. પત્ર લખવાનું બીડું ઝડપ્યું સનાતની ભાઈ શ્રી રમેશભાઈ વાગડિયાએ. ત્યાં હાજર સૌ સનાતની ભાઈઓની સતપંથ બાબતે જે કંઈ સમસ્યાઓ હતી તેનો અભ્યાસ કર્યો અને તેનું લખાણ કર્યું. આ પત્ર કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખશ્રીને ઉદ્દેશીને લખવામાં આવ્યો. પણ પ્રશ્ન એ હતો કે આ પત્ર કઈ સંસ્થા લખે. તેમાં મોકલનારાનું સરનામું કોનું આપવું? સનાતનીઓ માટે મૂંઝવણ ઊભી થઇ. ગળે ઘંટ બાંધવા કોઈ તૈયાર નહોતું. કારણને એ પત્ર લખનાર ઉપર દુનિયાભરના દબાણો આવવાના હતા. સંસ્કાર ધામને અત્યારે અલિપ્ત રાખવાનું નક્કી થયું. અત્યારે તે પત્ર કોઈ એક સનાતનીના સરનામેથી લખવો અને તેમાં સૌ સનાતનીઓ સહી કરે એમ નક્કી થયું. અને તે પત્ર ઉપર સહીઓ લેવાનું ચાલુ કર્યું. નવાઈની વાત તો જુઓ કે એ પત્ર ઉપર વાંઢાય ઉમિયા માતાજી સંસ્થાનના તે વખતના પ્રમુખ શ્રી રવિલાલ કેશરા રામજીયાણીએ ભાવશૂન્ય થઇને સહી કરવાની ચોખ્ખી ના પાડી દીધી. સંસ્કારધામના પ્રમુખ શ્રી જેઠાલાલ ચોપડાએ પણ સહી કરવાની ના પાડી દીધી. જુઓ તો ખરા સતપંથ ધર્મનો સંપૂર્ણ પણે ત્યાગ કરીને સનાતન ધર્મનો અંગીકાર કરી ચૂકેલા વડીલોએ ઊભી કરેલી સંસ્થાઓના આજના હોદ્દેદારો (પ્રમુખો) સનાતનીઓના હક્કો માટે લખવામાં આવેલ ફરિયાદી પત્ર ઉપર સહીઓ કરવામાં ગભરાતા હતા. આવી હતી સનાતનીઓની પરિસ્થિતિ. તેઓ સનાતની ભાઈઓનો શું ઉદ્ધાર કરશે, એવો ભાવ લોકોના મનમાં આવતો હતો. સનાતનીઓને તો હવે પોતાના હાથે જ પોતાના હક્કો માટે લડાઈ લડાવી પડે એમ હતું. ચારે દિશામાં તેમને લડવું પડે એમ હતું. એક બાજુ પીરાણા સતપંથ સામે, બીજી બાજુ કેન્દ્રીય સમાજ સામે, ત્રીજી બાજુ વાંઢાય અને ચોથી બાજુ સંસ્કાર

ધામ દેસલપર (વાંઢાય) સંસ્થાની સામે. આપણે સુવિદિત છીએ કે પાછળના દિવસોમાં પણ આ બે વ્યક્તિઓ કે જેઓ તે પત્ર ઉપર સહી કરવા માટે ગભરાતા હતા તેઓનો સતપંથ તરફી કૂણું વલણ તો રહ્યું જ અને તેના માઠા પરિણામો આપણી ત્રણે સંસ્થાઓને ભોગવવા પડયાં, જેની ચર્ચા આપણે અત્યારે નથી કરવી. પણ હકીકત તો હકીકત જ રહેવાની છે. કંઈક નવી કેડી કંડારવી હોય તો હિંમત જોઈએ. હિંમત કરવામાં ભલભલા છુપાતા ફરતા હોય છે. ભલભલાની પેન્ટ ઢીલી થઇ જતી હોય છે. ઘણા ઓછા હિંમતવાન લોકો જ સહી કરવાની હિંમત બતાવતા હોય છે. કોઈ બિલાડીને ગળે ઘંટ બાંધવા તૈયાર થતું નથી.

<u>તા. ૦૪-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના દિવસે સાંજે ૪.૩૦ વાગે એ ઐતિહાસિક પત્રની કેન્દ્રીય સમાજને સોંપણી:</u> આ દિવસે લગભગ ૩૬ જેટલા હિંમતવાન ભાઈઓની સહીઓથી તે ઐતિહાસિક પત્ર કેન્દ્રીય સમાજને સોંપવામાં આવ્યો. કેન્દ્રીય સમાજને વર્ષ ૨૦૧૦માં સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ ઉજવવાનો હતો, તેની તૈયારીઓ પૂરજોશમાં ચાલી રહી હતી. અને બીજી બાજુ સનાતનીઓનો આક્રોશ પણ પરાકાષ્ઠાએ પહોંચ્યો હતો. અને તેમ કરવા માટે કુદરત પણ અમુક ઘટનાઓને આકાર આપી રહી હતી. આપણા ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણને પણ ચિંતા હતી કે એક બાજુ કેન્દ્રીય સમાજનો સુવર્ણ જયંતી મહોત્સવ છે અને તેના બીજાજ વર્ષે સંસ્કાર ધામમાં તેનો **(ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણનો)** પ્રાણ-પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ છે. એટલા માટે થઈને ભગવાન પણ એમ ઈચ્છતા હશે કે અમુક ઘટનાઓને તો અંજામ આપવો પડશે કે જેથી સનાતનીઓમાં જાગૃતિ આવે જેથી આવનારા પ્રસંગોમાં માનવ મહેરામણ ભેગું થાય.

<u>તા. ૦૫-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ ના દિવસે રાત્રે કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓ સાથે સનાતની ભાઈઓની મિટિંગ:</u> પત્ર આપવાના બીજા દિવસે સનાતની ભાઈઓની કેન્દ્રીય સમાજના ટ્રસ્ટી-હોદ્દેદારો સાથે બંધ બારણે મિટિંગ ગોઠવાઈ. સનાતની ભાઈઓ તરફથી મુખ્ય વ્યક્તિઓ હતી:

1. શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી - મુંબઈ
2. શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા - બેંગલોર
3. શ્રી પુનમભાઈ ખીમજી ધોળુ - મોડાસા
4. શ્રી પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેસરાણી - મુંબઈ
5. શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી - મુંબઈ
6. શ્રી માવજીભાઈ કેશરા રામાણી - નખત્રાણા

ખુલ્લે આમ વિસ્તૃત ચર્ચા થઈ. સનાતની ભાઈઓ તરફથી સમાજને પૂછવામાં આવ્યું કે સનાતની ઓળખ ધરાવતો આપણો કેન્દ્રીય સમાજમાં પીરાણા સતપંથ સમાજના ભાઈઓને શા માટે છાવરવામાં આવે છે? સતપંથ સનાતન બાબતે ચર્ચાઓ થઇ, પણ અંતે કોઈ નિષ્કર્ષ પર સમાજના મોવડીઓ આવ્યા નહિ. આવે પણ કેમ? છેલ્લા ૨૦-૨૫ વરસથી આમનેઆમ લોલમલોલ કુટાતું હતું. ન તો સમાજના હોદ્દેદારોને સમાજના ઈતિહાસનું જ્ઞાન હતું અને ન તો જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું જ્ઞાન. તેમને કોઈ પૂછવાવાળુ નહોતું.

<u>કેન્દ્રીય સમાજના હોદ્દેદારોની નિષ્ક્રિયતા અને ખોટી માન્યતાઓ:</u> સમાજના તે વખતના હોદ્દેદારો અને અન્ય આગેવાનો સનાતન ધર્મ પ્રત્યે સાવ જ નિષ્ક્રિય અને બે જવાબદાર થઇ ગયા હતા. સમાજના સુધારક વડીલોએ પીરાણા સતપંથ ધર્મનો સદન્તરે ત્યાગ કરી આપણો મૂળ સનાતન હિંદુ ધર્મનો અંગીકાર કર્યો હતો. કચ્છ ગામડાંના "ખાના" ("જમાતખાના"નું અપભ્રંશ)ની મિલકતોની આશા રાખ્યા વગર પોતાના માટે સનાતન સમાજો ઊભા કરીને સનાતની ઓળખ ધરાવતી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના કરી હતી. સમાજના તત્કાલીન આગેવાનો પણ ભૂલી ગયા હતા કે કેન્દ્રીય સમાજને વર્ષ ૧૯૬૦માં રજિસ્ટર કર્યા પહેલાં એ સમાજની સ્થાપના છેક ૧૯૩૭-૩૮માં કરવામાં આવી હતી. ત્યારે આપણી સમાજનું નામ હતું "કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતની સમાજ" હતું અને તેના પ્રથમ પ્રમુખ હતા વિરાણી મોટી ગામના નરવીર વડીલ શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી. આ સમાજનું વિધિવત્ બંધારણ હતું અને ગામેગામની સમાજો સાથે સંકળાયલું હતું. તેઓએ પ્રમુખ તરીકે સેવા સન ૧૯૬૦ સુધી આપી હતી. કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના ફક્ત અને ફક્ત સનાતનીઓના હિતની રક્ષા કરવા માટે

॥ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણાય નમઃ ॥

॥ નિ વે દ ન ॥

તા. ૦૪-૦૮-૨૦૦૯

પ્રમુખ શ્રી,
અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
નખત્રાણા.

સંદર્ભ : તા. ૩-૮-૨૦૦૯ના બપોર પછી આપની સાથે સંસ્કારધામ દેશલપર ખાતે થયેલ વાર્તાલાપ.
વિષય : સનાતની ભાઇઓના પ્રશ્નોનું નીરાકરણ બાબત.

સવિનય જણાવવાનું કે ઉપરોક્ત વિષયે આપશ્રી તેમજ આપના સહયોગી હોદેદારોની સાથે થયેલ વિસ્તૃત ચર્ચાના અંતે તમોએ અમોને જણાવેલ કે આપની જે કોઇ પણ ફરિયાદો, વ્યથાઓ કે સુચનો હોય તે લેખિતમાં સમાજની ઓફિસમાં તા. ૪-૮-૨૦૦૯ ની સાંજ સુધીમાં મોકલી આપશો જેથી અમો ઉપરોક્ત ચર્ચા દરમ્યાન થયેલ વાતો આપશ્રીની જાણ ખાતર ફરીથી જણાવી રહ્યા છીએ.

અ. મોડાસા અને ગુજરાત સાબરકાંઠા

૧. મોડાસાના ઉમિયા મંદિરની પ્રતિષ્ઠા રોકી અને તે બાબતે પિરાણા પંથીઓ તરફથી કેસ થયા બાબત.

૨. શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ ધર્મ જાગૃતિ રથ અને સનાતન ધર્મનું સ્નેહમિલનના વિરોધમાં પિરાણા પંથીઓ તરફથી થયેલ વાંધાઓ અને કોર્ટ કેસ બાબત.

૩. કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ મોડાસા એ કરેલ કનુભાઇ અને મગનભાઇની મધ્યસ્થીમાં ૨૫ જણાની સુપર સમિતી દ્વારા થયેલ સમાધાન ને ૫૦૦ જણાની સામાન્ય સભાએ આપેલ બહાલીનું પાલન સતપંથીઓ દ્વારા ના થવા બાબત.

૪. અ.ભા.ક.ક.પાટીદાર સમાજના અમુક હોદેદારોએ તા.૨૬-૬-૨૦૦૯ના યોજેલ સંપર્કયાત્રા વખતે અમુક પિરાણા પંથી ભાઇઓએ વાંધો ઉઠાવતા કેન્દ્રીય સમાજ ના હોદેદારોને કહેલ કે સમગ્ર ભારતભરની સમાજોમાંથી સનાતન નામ કાઢી નાખવું જોઇએ તો જ સમાધાન થશે. આવું જો સમાજના હોદેદારો સમક્ષ કહેવાતું હોય તો કેન્દ્રીય સમાજનુ કેવું વલણ હોવું જોઇએ ?

૫. ધનસુરા તેમજ હિમતનગરમાં સનાતનના બોર્ડ ૬૦ વર્ષ પહેલા લખાયેલા મોજુદ છે તો અ.ભા.ક.ક.પાટીદાર સમાજના હોદેદારોની હાજરીમાં ભાઇ હરી માધાએ આક્ષેપ કરેલ કે કેન્દ્રીય સમાજે શુ ધ્યાન રાખ્યુ છે કે આવા સનાતનના બોર્ડો હજી પણ લાગેલા પડ્યા છે. તે ઉતારી નાખવા જોઇએ ત્યારે સમાજના માજી પ્રમુખ શ્રીએ તે વાતને સહમતી આપતા કહેલ કે સમાજમાં આવા સનાતનના બોર્ડો ન હોવા જોઇએ. તો કેન્દ્રીય સમાજના એક જવાબદાર વ્યક્તિનું આવું વલણ શા માટે? ખરેખર તો કેન્દ્રીય સમાજ ૫૦ વર્ષે પહેલા સનાતનીઓએ જ બનાવેલ અને સનાતનીઓના હિતોની રક્ષા કરવા માટે જ સ્થાપના થયેલ તો આજે કેન્દ્રીય સમાજનું સનાતનીઓ વિરૂધ્ધ વલણ શા માટે ? કેન્દ્રીય સમાજ જો અમ સનાતનીઓની હીતની રક્ષા નહી કરે તો કેન્દ્રીય સમાજ અમારા શા કામની ? વધારેમાં અમો કેન્દ્રીય સમાજને એ પૂછવા માગીએ છીએ કે એક પિરાણા પંથી જો સનાતનના શબ્દ સામે વાંધો લેતો હોય તો પિરાણા વાળાઓ પોતાની આદત પ્રમાણે વારે-વારે જયારે નામો બદલાવી રહ્યા છે અને હવે છેલ્લે હાલમા સતપંથ- સનાતન એવુ નામ શા માટે રાખે છે ?

બ. કોટડા (જ.) નો પ્રશ્ન

૧. કોટડા (જ) વાળા ભાઇઓ ની રજૂઆત થયેલ કે કોટડામાં અમુક ભાઇઓએ સમાજની ૧૮મી કલમનું ઉલંઘન કરેલછતાં પણ કેન્દ્રીય સમાજે તેવી વ્યક્તિઓની અરજી સ્વીકારીને શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ વાળાને આરોપી તરીકે તેડાવી એક પક્ષી વલણ શા માટે અપનાવ્યુ ? એક પક્ષીય વલણ એટલા માટે કે આવા ૧૮મી કલમનો ભંગ કરવા વાળા ફરિયાદો લઇને આવે એની ફરિયાદો શા માટે સ્વીકારવામાં આવે છે અને એટલું જ નહી પરંતુ આવી ફરિયાદો ઉપર તાત્કાલીક ધ્યાન આપી અને સામા પક્ષોને ખોટી રીતે શા માટે દબાવવામાં આવે છે ?અહી એક વાત અતિ મહત્વની છે કે ભૂતકાળમાં સતપંથીઓ દ્વારા આપણી કેન્દ્રીય સમાજના તે સમયના પ્રમુખ શ્રી સામે પાયા હીન આક્ષેપો કરીને કોર્ટ કેસ કરવામાં આવેલ ત્યારે આવુ કૃત્ય કરનાર લોકોને કેન્દ્રીય સમાજે શા માટે બોલાવીને યોગ્ય કાર્યવાહી ન કરી ?

૨. શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ કોટડા (જ) વાળા ભાઇઓ ઉપર સતપંથીઓએ ચારેક વર્ષ પહેલા નવેક (૯) કોર્ટ કેસો નું સમાધાન કેન્દ્રીય સમાજની મધ્યસ્થી થી જ થયેલ તે વખતે પિરાણા પંથી ભાઇઓએ બાહેંધરી આપેલ કે સમગ્ર ભારત લેવલે લક્ષ્મીનારાયણ સનાતનસમાજના ભાઇઓ ઉપર થયેલ તમામ કેસો ૧૨ મહિનાની અંદર પાછા ખેંચી લેશું. તો કેન્દ્રીય સમાજે આવા કેસો પાછા ખેંચાવવા શા પગલાં ભર્યા? હવે એનાથી ઉલટું, આ સતપંથીઓએ ઘણા બધા નવા કેશો દાખલ કર્યા છે એવી ઘણી બધી ફરિયાદો મોજૂદ છે.

...૨...

ક. બેંગલોરના ભાઇઓ સામે થયેલ કોર્ટ કેસો

સ્વ. શ્રી રતનશી નારણ વાઘડીયાના પરિવાર ઉપર પિરાણા પંથીઓ તરફથી કરવામાં આવેલ ક્રીમીનલ કેસોની જાણ ત્રણેક વર્ષ પહેલા કેન્દ્રીય સમાજને કરવામાં આવેલ તે સંદર્ભે કેન્દ્રીય સમાજે કરેલ ઠરાવની નકલ બેંગલોર મોકલાવેલ તેમાં નવાઇની વાત એ હતી કે કેન્દ્રીય સમાજે તે ઠરાવમાં લખેલ કે - આ બાબતે સમાજમાં જુદી જુદી ધાર્મિક વિચાર શ્રેણી વાળાનો સમાજ છે જે કોઇ પણ ધર્મને માને તેમા કોઇને વાંધો હોઇ શકે નહી - તો આ બાબતમાં અમારે શુ સમજવું ? આ ક્રીમીનલ કેસો આજે પણ ગુજરાત હાઇ કોર્ટમાં ચાલું છે. તો શું કેન્દ્રીય સમાજ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન ધર્મ પાળવા વાળાનો હિત ચિંતક નથી ? જયારે પિરાણા પંથીઓ તો એક જૂટ થઇ આવા ખોટા કોર્ટ કેસો સનાતન ધર્મીઓ ઉપર વારંવાર કરતા રહેલા છે.

ડ. અન્ય રજૂઆતો

૧. ૫૦ વર્ષ પહેલા પિરાણાથી વિરૂદ્ધ જઇ તે વખતના વડીલો એ નખત્રાણા મધ્યે અ.ભા.ક.ક. પાટીદાર સમાજની સ્થાપના કરી ત્યારે શું પિરાણા પંથીઓનો તેમાં સાથ હતો કે ? અથવા તો સ્થાપક વડીલો શું સનાતન ધર્મીઓ ન હતા? શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન ધર્મને વરેલા હતા અને તેના હિતચિંતકો જ હતા એટલે જ આપણી કેન્દ્રીય સમાજના બંધારણમાં ૧૮મી કલમનો સતપંથી ભાઇઓનો ઘણો બધો વિરોધ હોવા છતાં પણ સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.અને તેથી જ તો જયારે જયારે સતપંથીઓ દ્વારા કોઇ પણ કાર્યક્રમો યોજવામાં આવતા અને તેના નિમંત્રણો સમાજના તત્કાલીન હોદેદારોને મોકલવામાં આવતા ત્યારે આ હોદેદારો સતપંથના કોઇ પણ પ્રસંગોમાં કે કાર્યક્રમોમાં ભૂલથી પણ શોભામાં અભિવૃધ્ધિ કરવાનો હિન પ્રયાસ ક્યારે પણ કર્યો ન હતો. હવે આ પરંપરા ત્યારે જ ટુટી કે જ્યારે શ્રી વાલજી શીવજી વાડીયાએ પ્રમુખ પદની ધુરા સંભાળી અને વર્ષોથી ચાલી આવતી વડીલોની પરંપરા શરમ જનક રીતે તોડી જેનું સમાજના મોટા વર્ગને પારાવાર દુ:ખ છે.
અ.ભા.ક.ક. પાટીદાર સમાજના સ્થાપક વડીલો એ જે હેતુથી અને જે દૃષ્ટિ અને ભાવના થી ૫૦ વર્ષ પહેલા સમાજની સ્થાપના કરી હતી તે શું આજની કેન્દ્રીય સમાજ તે હેતુઓ અને વડીલોની ભાવનાઓ પાર પાડી રહી છે?

૨. ઈતિહાસ ગવાહ છે કે પિરાણા પંથીઓએ આજ દિવસ સુધી શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન ધર્મને પાળવા વાળા ઉપર સેંકડો કેસો કરેલા છે જયારે શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન ધર્મને પાળવા વાળાઓ એ તેમના પર કોઇ પણ કોર્ટ કેસો કરવામાં કદી પણ પહેલ નથી કરી જે આપણી સમાજની ૧૯મી કલમને અનુમોદન આપતા રહેલા છે. અને આ કલમનો સરે આમ ભંગ કરવા વાળાઓ વિરૂધ્ધ સમાજ શા માટે કોઇ કડક કાર્યવાહી કરતી નથી ?

૩. આજે ઘણા વર્ષોથી કેન્દ્રીય સમાજનું એક એવું વર્તન સ્પષ્ટ દેખાઇ રહ્યું છે કે આપણી કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા સનાતની ભાઇઓની લાગણીઓને હંમેશા દબાવવામાં આવે છે અને સતપંથી ભાઇઓને હંમેશા છાવરવામાં આવે છે. આવુ એક તરફું વલણ કયાં સુધી ચાલશે ?

૪. આપણી કેન્દ્રીય સમાજના હાલના પ્રમુખને ચોતરફથી ના હોવા છતાં પણ નખત્રાણા મધ્યે નિષ્કલંકી ધામમાં એક કાર્યક્રમ હતો તેમાં હાજરી આપી ત્યારે પોતાના સ્વબચાવ માટે પ્રમુખશ્રી રામજી કરમશીએ જણાવ્યું કે હું ત્યાં ગયો હતો તે એક શરતથી ગયો હતો .અને તે શરત હતી કે પિરાણા પંથીઓએ જે કાંઇ આપણા વિરૂધ્ધ કોર્ટ કેસો કર્યા હશે તે ત્વરીત તેઓ પાછા ખેંચી લેશે. જણાવતા અત્યંત ખેદ થાય છે કે આજે તે ઘટનાને એકાદ વર્ષ થવા આવ્યું છતાં પણ આવા કોઇ કોર્ટ કેસો પિરાણા પંથીઓએ પાછા ખેંચ્યા નથી તેના બદલે નવા કેસો તેઓએ આપણા ભાઇઓ ઉપર કર્યા છે તેની કેન્દ્રીય સમાજે ખાસ નોંધ લેવા જેવી છે.

૫. આવા તો અનેક પ્રશ્નો આપણી સમાજમાં છે જેની વ્યથા અને દુ:ખ સમાજના બહોળા વર્ગને છે. જેના નિરાકરણ માટે આ બહોળા વર્ગને શ્રી અ.ભા.ક.ક. પાટીદાર સમાજ પાસે ઘણી બધી અપેક્ષા છે અને તેનું નિરાકરણ શ્રી આ. ભા. ક. ક. પાટીદાર સમાજ ત્વરીત નહી કરે તો અમ સનાતની ભાઇઓને આગામી ૨૦૧૦ માં યોજાનાર સ્વર્ણીમ મહોત્સવમાં ભાગ લેવો કે નહી તેનો ગંભીરતાથી વિચાર કરવો પડશે.તો આપણી કેન્દ્રીય સમાજ ઉપરોકત બાબતે ત્વરીત યોગ્ય પગલા લે એવી અપેક્ષા..
સહ......

એ જ
અ.ભા.ક.ક. સમાજના નીચે જણાવેલ સભ્ય શ્રી ઓ
જેમણે પોતાના નામની સામે હસ્તાક્ષર કરેલ છે.

॥ ખાસ નોંધ ॥

વધુ માહિતી માટે આપશ્રી નિચે જણાવેલ ભાઇઓનો સંપર્ક સાધી શકો છો.

હિંમત રતનશી	09821119116	વસંતભાઇ પટેલ	09426361431
રમેશ માવજી	09845375577	પ્રેમજી રામજી	09825546236
પૂનમભાઇ ખીમજી	09427693550	અમૃત રતનશી	09979123444
ડાહ્યાભાઇ પટેલ	09426380736	કરશન પ્રેમજી	09428749607

થઇ હતી. આ સત્ય હકીકતોથી તત્કાલીન આગેવાનો સાવ આજાણ હતા. તે વખતે તેમના ગળે આ વાત ઉતારવી અત્યંત કઠિન અને લોઢાના ચણા ચાવવા જેવું હતું. છતાં પણ ત્યાં ઉપસ્થિત સનાતની ભાઈઓએ ખાસ કરીને રમેશભાઈ માવજી વાગડિયાએ અને હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીએ નિર્ધાર કર્યો કે સમાજમાં ધાર્મિક બાબતે કંઈ ને કંઈ નીવડો લાવીને જ જંપીશું. કાર્ય અતિ મુશ્કેલી ભર્યું હતું. પણ દૃઢ સંકલ્પથી અશક્ય કાર્ય પણ શક્ય બની જતું હોય છે. મેં અને હિંમત ભાઈ ખેતાણીએ વિચાર્યું કે જો આપણે મક્કમતાથી લડશું તો સુધારક વડીલોએ જે ઉદ્દેશો અને હેતુઓથી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના કરી હતી તેને પુન:સ્થાપિત કરી શકીશું.

તા. ૦૬-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ની કારોબારી સભામાં આ ઐતિહાસિક પત્રનું વાંચન: આ ઐતિહાસિક પત્રનું વાંચન તા.૬.૮.૨૦૦૯ની સમાજની કારોબારી સભામાં કરવામાં આવ્યું. આ બાબતને સમાજના હોદ્દેદારોએ ટાળવાની અને વિષયને નેવે ચડાવવાની પૂરેપૂરી કોશિશ કરી. આ બાબતે તેમની બદ-દાનત દેખાતી હતી. સભામાં આ પત્રનું વાંચન થયું પણ તે વિષય ઉપર અમોને ચર્ચા કરવા દેવામાં આવી નહિ. કદાચ હું તે વખતે કારોબારી સદસ્ય નહતો એટલે મને બોલવા ન આપે એ બનવા જોગ છે. પણ હિંમતભાઈ ખેતાણી તો કારોબારી સભ્ય હતાજ. ત્યારે કારોબારીમાં ઉપસ્થિત માત્ર બે ભાઈઓને એ પત્ર ઉપર વિચારો રજૂ કરવા પરવાનગી દેવામાં આવી. તેમાંના એક હતા સાયરાવાળા સનાતની ભાઈ શ્રી ચંદુભાઈ. તેમણે તેમના ગામમાં સતપંથના ભાઈઓ દ્વારા ચાલી રહેલી આડોડાઈની વાતો કરીને સભાને વાકેફ કર્યા કે સતપંથના ભાઈઓ કેવી રીતે સનાતનીઓને હેરાન કરી રહ્યા છે. તેમાં કેન્દ્રીય સમાજ આપણને કંઈ જ મદદ કરતી નથી. કારણ કે આગેવાનો એમ માને છે કે તે એમનું કામ નથી.

નોંધ: અવાજ કારણોને લઇને મારા ઉપર (એટલે રમેશ માવજી વાગડિયા), મારા દાદા ઉપર અને મારા પિતા ઉપર સતપંથના ભાઈ મણીલાલ કાનજી છાભૈયાએ (પીરાણાના કરસન કાકાના ભત્રીજાએ) કરેલો તદ્દન ખોટો મારપીટનો ક્રિમીનલ કોર્ટ કેસનો પત્ર જ્યારે મેં કેન્દ્રીય સમાજને લખ્યો હતો ત્યારે કેન્દ્રીય સમાજે મને પ્રત્યુતર આપતાં લખ્યું હતું કે "......આ સમાજની કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈ પણ ધર્મ પાળતી હોય તો તેમાં કોઈને કંઈ વાંધો હોવો જોઈએ નહી". આનો સીધો અર્થ એ થાય છે કે આ સમાજ સતપંથ ધર્મને પણ માન્યતા આપે છે. અને તેનો કોઈ પણ સભ્યને પીર ઈમામાંશાહ પ્રેરિત પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળવાની છૂટ છે. તે જવાબ આપતી વખતે પ્રમુખ તરીકે શ્રી વાલજીભાઈ વાડિયા હતા અને મહામંત્રી તરીકે હતા વાલજીભાઈ કેસરા મોરબીવાળા હતા. આનો સીધો અર્થ એ પણ થાય છે કે આ બન્ને હોદ્દેદારોને કેન્દ્રીય સમાજના અને જ્ઞાતિના ઈતિહાસનું જ્ઞાન નહોતું. જો હોત તો આવો પત્ર ન લખત.

તા. ૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ની ઐતિહાસિક સામાન્ય સભા: આ સભામાં બીજા નંબરનો અજેંડા હતો 'આવેલ પત્રોનું વાંચન" પણ હોદ્દેદારોની મથરાવટી મેલી હતી. તેઓ જાણી જોઇને આ વિષયને સભાના બપોર પછીના બીજા સત્રમાં લઈ ગયા. હું અને હિંમતભાઈ ખેતાણી કાગડોળે રાહ જોઈ રહ્યા હતા કે કયારે અમારા આપેલ પત્રનું વાંચન થાય અને તેના ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવે. પણ હોદેદ્દારોની મથરાવટી મેલી હતી. તેમને એમ હશે કે બપોરપછી એ પત્રનું વાંચન કરીએ જેથી સામાન્ય રીતે જમ્યા બાદ લોકો સભામાં ઓછા થઇ જાય અને સભામાં હોબાળો ઓછો થાય (એટલે અશાંતિ ન ફેલાય). તે પત્ર ઉપર સનાતનીઓને ચર્ચા કરવાનો મોકો ઓછો મળે અને તે વિષય ભીનો સંકેલાઈ જાય (વિષયને ન્યાય આપ્યા વગર બંધ કરી દેવો). બપોર પછીનું સત્ર ચાલુ થયું. મારા પત્રનું વાંચન મંત્રી શ્રી વાલજીભાઈ ચૌહાણ દહાણુવાળા તરફથી કરવામાં આવ્યું. સનાતનીઓ જે મોકાની રાહ જોઇને બેઠા હતા તે સમય આવી ગયો. સૌ પ્રથમ અમોએ વસંતભાઈ રાજા લીંબાણીને દલીલ માટે મોકલ્યા. તેમના મંતવ્યો પછી કોણ જાણે કેમ બીજો કોઈ વિષયને લઈને બેંગલોરવાળાં શીલાબેન બાબુલાલ ભગત ઊઠ્યાં. પણ લોકોએ એમને બેસાડી દીધા કે પત્રવાળા વિષય ઉપરજ ચર્ચા કરો અન્યથા બેસી જાઓ.

<u>સનાતની ભાઈ શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયાનું ભાષણ</u>: ત્યાર પછી શ્રી હિંમતભાઈ ખેતાણીએ મને ભાષણ આપવા માટે રીતસરનો ધકેલ્યો કે જા હવે તું તારા મંતવ્યો આપી આવ. હું ડઘાઈ ગયેલ હાલતમાં ઊભો થયો અને પહોંચ્યો માઈક પાસે. ઉતાવળમાં અને ઉતાવળમાં મને મારા મંતવ્યોને ફોનમાં રેકોર્ડીંગ કરવા હતા તે ના થયાં.

સ્મરણો: આ સમયે મને મારા દાદા શ્રી રતનશી નારાયણ વાગડિયાએ કરેલી વાત યાદ આવી ગઈ. તેઓ જ્યારે ૨૩ વરસના યુવાન હતા ત્યારે ગામ વિરાણી મોટીના લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા વખતે હાજરી આપી હતી. અત્યારની જેમ હિંમતભાઈએ મને ભાષણ આપવા માટે ધકેલ્યો, બિલકુલ તેવીજ રીતે ત્યારે તે સભામાં હિમ્મતભાઈના બાપુજી રતનશી ખીમજી ખેતાણીએ પણ મારા દાદાને સભામાં ભાષણ આપવા માટે ખૂટતી હિંમત આપીને મંચ ઉપર ધકેલ્યા હતા. સમાજના આગેવાનો ઈતિહાસ ભૂલી ગયા હતા એટલે ક્યાંક ઈતિહાસનું ફરીથી પુનરાવર્તન થતું હતું, એવો ભાવ મારા મનમાં જાગ્યો.

સભામાં એકદમ શાંતિ પ્રસરાયેલી હતી. લોકોને સતપંથ સનાતન વિષય ઉપર ચર્ચા સાંભળવાની કુતૂહલ પૂર્વકની આતુરતા હતી. મેં (રમેશભાઈ વાગડિયાએ) પોતાના મંતવ્ય આપતાં જણાવ્યું હતું કે આ સમાજની સ્થાપના એવા વડીલો દ્વારા કરવામાં આવી હતી કે જેઓએ પીરાણા સતપંથ ધર્મનો સદન્તરે ત્યાગ કરીને મૂળ સનાતન હિંદુ ધર્મને પુનઃ અપનાવ્યો હતો. તેથી કરીને આ સમાજની (કેન્દ્રીય સમાજની) મૂળ ઓળખ સનાતની સમાજ તરીકેની છે અને તેનો ધર્મ એક માત્ર સનાતન હિંદુ ધર્મ છે, જેમાં સતપંથ ધર્મ સામેલ નથી. અત્યારે આ સમાજના આગેવાનો સનાતન ધર્મ બાબતે ઈતિહાસ ભૂલી ગયા છે. આ સમાજ જો ઈચ્છા કરત તો આ જ સ્થળ ઉપર કુળદેવી મા ઉમિયા અને ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર બનાવી શક્યો હોત. શ્રદ્ધાનું કેન્દ્ર અહીંજ ઊભું કરી શક્યું હોત. જો એમ થયું હોત તો આર્થિક ક્ષેત્રે પણ આ સમાજ સદ્ધર થયો હોત. પૈસા માટે બીજાની પાસે હાથ લંબાવવો પડ્યો ન હોત. જ્ઞાતિ રીતિરિવાજોની ૧૮મી કલમ ઉપર પણ પ્રકાશ પાડ્યો. મારા મંતવ્યમાં ખલેલ પહોંચાડવા હેતુથી હું જે કંઈ બોલી રહ્યો હતો તેનું મારા પાછળ પાછળ હલકાઈ ભર્યું “રીપીટેસન” (પુનરાવર્તન) સતપંથી ભાઈ રતનશી લાલજી વેલાણી કરી રહ્યો હતો. જે બિલકુલ માઈકની સામેજ બેઠેલો હતો.

<u>લક્ષ્મીબેન દીવાણી ભીવંડીવાળાનું ભાષણ:</u> ત્યાર પછી બીજા એક બહેન ઊઠ્યાં જેથી અમ સનાતનીઓને પાછી દહેશત થઇ કે આ બહેન પણ આ પહેલાં વચ્ચે ઊભા થયેલ શીલાબેનની જેમ વિષયથી પર જઈને અન્ય વિષય ઉપર ચર્ચા કરશે, તો વિષય ફંટાઈ જશે અને પકડ ઢીલી પડી જશે. પણ આ બહેને માઈક પાસે આવીને જુસ્સામાં જણાવ્યું કે હું આ વિષય ઉપરજ ચર્ચા કરવા માંગુ છું. આ બહેન પોતાના મંતવ્ય આપતા જણાવ્યું કે **“જ્યારે ભારત દેશ આઝાદ થયો ત્યારે મુસલમાનોને છાવરીને જે ભૂલ ગાંધીજીએ કરી હતી તેવીજ ભૂલ અત્યારે આપણી સમાજમાં અત્યારના આપણા આગેવાનો સતપંથના ભાઈઓને છાવરીને કરી રહ્યા છે.”** તેમાં સુધારો નહિ આવે તો તેના માઠા પરિણામો આપણને આવતા પાંચ – દસ વરસમાં ભોગવવાં પડશે. ખરેખર આ બહેનની હિંમતને દાદ દેવી પડે. આ બહેને પોતાના મંતવ્યમાં આગળએ પણ કહ્યું કે હું જ્યારે પરણીને ટોડીયા ગામમાં આવી ત્યારે મારા દાદાજી પાસે ખોંભડીથી એક પાગડીવાળા રતનશીબાપા આવતા. તેઓ પણ સતપંથ બાબતે મારા દાદાજી સાથે વાતો કરતા. ત્યારે આ પેલા રમેશભાઈએ જે આવેશમાં આવી જઈને લાલધૂમ ચહેરે ભાષણ કર્યું તેવીજ રીતે એ બાપા મારા દાદાજી સસરા સાથે વાતો કરતા. તે બાપા રમેશભાઈને શું થતા તે મને ખબર નથી પણ તે બન્નેના હાવભાવમાં મોટી સામ્યતા હું જોઈ રહી છું. (ભાષણ પછી મારા પિતાશ્રી માવજીભાઈ રતનશી વાગડિયાએ આ બહેન ને રૂ.૧૦૦ની મોકલામણી આપી હતી).

<u>તે સામાન્ય સભામાં સનાતની ભાઈ શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીનું ઐતિહાસિક ભાષણ:</u> હિંમતભાઈ પોતાના મંતવ્ય આપતા જે રજૂઆત કરી એવી સ્પષ્ટ રજૂઆત સમાજના છેલ્લા ૫૦ વરસના ઈતિહાસમાં સતપંથ સનાતનના મુદ્દે કોઈએ ભાગ્યેજ કરી હશે. મેં તેમના ભાષણનું રીકોર્ડીંગ મારા ફોનમાં કર્યું હતું. હિંમતભાઈએ પોતાના મંતવ્યમાં જુસ્સાભેર જણાવ્યું હતું કે અત્યારના પ્રમુખશ્રી રામજી કરમશી નાકરાણીએ હોદ્દાની રુએ કોટડા જડોદર રસ્તા ઉપર આવેલું સતપંથના ભાઈઓનું મીની પીરાણામાં બાવા ઈમામશાહના કહેવાતા મંદિર તેમજ નિષ્કલંકી નારાયણના કહેવાતા મંદિરના ઉદ્‌ઘાટનમાં જઈને સમાજના રીતિરિવાજોની ૧૮મી કલમનો ભંગ કર્યો છે. રામજીભાઈ મારા ગામના છે. સવાયા (વિશેષ) સનાતની છે પણ ઉપર બેઠેલા ભવાઈયાઓએ ભવાઈ કરી તેમનું માથું ભ્રમિત કરી નાખ્યું. સતપંથ બાબતે અત્યારે જે ચાલી રહ્યું છે તે કેન્દ્રીય સમાજ અને તેના આગેવાનો માટે શોભાસ્પદ નથી. પણ કોઈ જ પૂછવાવાળુ નથી. સમાજના રીતિરિવાજોની કલમ ૧૮ અને ૧૯નો ખુલ્લે આમ ભંગ થઇ રહ્યો છે, કોઈ પૂછવાવાળું નથી. આપણા પૂર્વજોએ આપણને સુધારીને ઘણી મોટી ભૂલ કરી છે. આપણને ન સુધાર્યા હોત તો આજે આપણે મુમના મુસલમાન બની ગયા હોત. ગાંડ વાંકી કરીને બાંગ પોકારતા થઇ ગયા હોત. સરકારી લાભો લેતા થઇ ગયા હોત. આપણા ડોહાઓએ (વડીલોએ) આપણને હેરાન કરી નાખ્યા (કટાક્ષમાં). કારણ કે આપણે એમના રાહે ચાલવું નથી. આ ભાષણની ઓડીઓ કલીપ ભારતભરના લોકોમાં પ્રખ્યાત અને પ્રચલિત (વાયરલ) થઇ ગઈ. જેની સમાજના સનાતનીઓમાં ખૂબ અસરકારક રીતે વ્યાપક અસર થઇ.

<u>સનાતની ભાઈ શ્રી પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીનું ભાષણ:</u> પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીએ પોતાના ભાષણમાં જણાવ્યું હતું કે વૈદિક સનાતન હિંદુ ધર્મ શું છે તે ભારતીય સંસ્કૃતિમાં અનાદિકાલથી આવેલો ધર્મ છે. અને તેની અત્યારે આપણા સમાજને કેટલી જરૂર છે તે જણાવ્યું.

<u>ઉપસંહાર:</u> સભાના અંતે ખાસ કંઈ થયું નહીં. સમાજના આગેવાનોએ ઉપરોક્ત દલીલો ઉપર પોતાના તરફથી કોઈજ વિચારો જણાવ્યા નહીં. વિષયને પૂરો કરતા પ્રમુખ શ્રી રામજી કરમશીએ સનાતનીઓને આશ્વાસન આપ્યું કે સનાતની ભાઈઓના પ્રશ્નો અંગે સમાજ એક સમાધાન સમિતિનું ગઠબંધન કરશે અને તે સમિતિ તેનો ઉકેલ જલદીથી લઈ આવશે.

સભા પૂરી થયા પછી ઘણી બધી વ્યક્તિઓએ મને અને હિંમતભાઈને અભિનંદન આપવા રૂબરૂ આવ્યા. તેમાંની નોંધનીય વ્યક્તિઓ હતી યુવાસંઘના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી જયંતીભાઈ રામાણી, ગામ લક્ષ્મીપર નેત્રાવાળા હાલે અમદાવાદ. તેવીજ રીતે ઇસ્લામપુર રહેતા ભાઈ શ્રી પુરષોત્તમભાઈ અને ભુજવાળાં પ્રભાબેન.

સમાધાન સમિતિ શા માટે? સનાતની ભાઈઓએ ઉઠાવેલ સવાલ

ઉપર જણાવેલ તા. ૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ની સામાન્ય સભામાં જે મુદ્દાઓ સનાતની ભાઈઓ તરફથી ઉપાડવામાં આવેલ હતા તે સમાજની સ્થાપનાના મૂળ ઉદ્દેશ્યોને સામે લાવી સમાજને એ રસ્તા પર ચાલતી કરવાના હતા. અહીં પ્રશ્ન સમાધાનનો ન હતો. અહીં મુખ્યત્વે ત્રણ મુદ્દાઓ ઉપર સવાલો હતા. જેનો ઉલ્લેખ તા.૦૪-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ની કેન્દ્રીય સમાજને લખેલ પત્રમાં સ્પષ્ટ રીતે આલેખાયેલ હતા. તે ત્રણ મુદ્દાઓ નીચે મુજબના હતા.

૧. સમાજના જ્ઞાતિ રીતિરિવાજોની કલમ ૧૯નો ખુલ્લે આમાં થતો ભંગ.
૨. આ સમાજની ઓળખ એક સનાતની સમાજની હોવા છતાં તેના હોદ્દેદારો અને ટ્રસ્ટીઓ સતપંથના કાર્યક્રમોમાં શામાટે જઈને તેમને પ્રોત્સાહિત કરે છે?
૩. સમાજના રીતિરિવાજોની કલમ ૧૮નો ખુલ્લે આમ થતો ભંગ.

ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓમાં સમાધાન શેનું હોય? આમાં સમાધાન કરવાનું ન હોય પણ ન્યાય કરવાનો હોય. એ માટે અમ સનાતનીઓને સમાધાન નથી જોઈતું પણ ન્યાય જોઈએ છે. અમે લોકોએ સમાધાન માટે ફરિયાદ નથી કરી, સાચા ન્યાય મેળવવા માટે પત્ર લખ્યો છે. હદ તો ત્યારે થઇ કહેવાય કે સમાધાન સમિતિના ચેયરમેન એવા વ્યક્તિને બનાવાય છે કે જેના ઉપર સનાતનીઓએ ગુનો દર્જ કર્યો છે. સ્પષ્ટતાથી વાત કરું તો તે પત્ર મારફતે સનાતનીઓએ સમાજના પ્રમુખ શ્રી રામજી કરમશી નાકરાણી તેમજ સમાજના તાત્કાલિક પૂર્વ પ્રમુખ શ્રી વાલજીભાઈ વાડિયા તેમજ ટ્રસ્ટી શ્રી શિવદાસ ગોવિંદ છાભૈયા અને અન્ય સહયોગીઓ ઉપર આરોપ લગાવેલ છે કે સતપંથ સમાજ દ્વારા બાવા ઈમામશાહના નામે ઊભા થતા કહેવાતા મંદિરોના ઉદ્‌ઘાટનના કાર્યક્રમની શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા જવું એ પીરાણા સતપંથ ધર્મને પ્રોત્સાહન આપવા બરાબર છે અને તે કલમ ૧૮ની રૂએ ગુનેગારને પાત્ર ઠરે છે. આવા ગુનેગારો પૈકી સમાજના વરિષ્ઠ ટ્રસ્ટી શ્રીમાન શ્રી શીવદાસભાઈ ગોવિંદ છાભૈયા એક હતા. અગર ગુનેગારજ સમાધાન સમિતિના પ્રમુખ ન્યાયાધીશ બનાવતા હોય, તો તે કેવો ન્યાય આપે? સમાજે બનાવેલી ન્યાય સમિતિ તો અસ્તિત્વમાં હતીજ, તો પછી આ સમાધાન સમિતિની શું જરૂરત પડે તે અમોને સમજાતું નહોતું.

ભારતભરમાં જાગૃતિ અભિયાન

<u>તા. ૦૮-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના સંસ્કારધામ દેસલપર ખાતે મળેલ સનાતની ભાઈઓની એક મિટિંગ:</u> કેન્દ્રીય સમાજની સામાન્ય સભાના બીજા દિવસે સનાતની ભાઈઓની નાના પાયે એક અનૌપચારિક સભા મળેલ હતી. તે સભાનો એક માત્ર અજેંડા હતો કે સતપંથ સનાતન મુદ્દે આગળની રણનીતિ કેવી તૈયાર કરવી કે જેથી લોકોમાં જાગૃતિની સાથે સાથે કેન્દ્રીય સમાજને પણ તેની સનાતનીઓ પ્રત્યેની જવાબદારીઓથી વાકેફ કરી શકાય. આ સભામાં નીચેની વ્યક્તિઓએ હાજરી આપી હતી.

૧. શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી	- વિરાણી મોટી
૨. શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા	- ખોંભડી
૩. શ્રી અરવિંદભાઈ કરસન લીંબાણી	- કોટડા જડોદર
૪. શ્રી માવજીભાઈ કેશરા રામાણી	- નખત્રાણા
૫. શ્રી જેઠાલાલ લાલજી ચોપડા	- રાજપર
૬. શ્રી કરસનભાઈ પ્રેમજી મેઘાણી	- અંગિયા મોટા
૭. શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળુ	- દુર્ગાપુર નવાવાસ.

આ મિટિંગમાં હવે પછી શું વ્યૂહ ઘડવો? સનાતની ભાઈઓએ શું વ્યૂહરચના (strategy) અપનાવવી? તે બાબતે ઊંડાણથી ચર્ચાઓ કરવામાં આવી. મુરબ્બી ભાઈ શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયાએ જણાવ્યું કે જે આપણે કેન્દ્રીય સમાજને તા. ૦૪-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ ના પત્ર લખેલ છે, તે પત્રને કોઈ સારી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં છપાવી ભારતભરની તમામ કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજોમાં મોકલાવવી જોઈએ. રમેશભાઈએ એ પણ સુઝાવ આપ્યો કે ભારતભરની સમાજોમાં જઈને સનાતન ધર્મ અને સનાતન સમાજ બાબતનું જાગૃતિ અભિયાન ચલાવવું જોઈએ. મુરબ્બી શ્રી હંસરાજ દેવજી ધોળુએ જણાવ્યું કે સમાજમાં જાગૃતિ આણવી હશે તો મીડિયાનો પણ સાથ જોઇશે. તે માટે આપણને પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. અંતે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે તા. ૦૪-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ વાળા પત્રની નકલો છપાવી ભારતભરના તમામ સમાજોમાં મોકલાવવામાં આવે. પણ પ્રશ્ન અહીં એ હતો કે કોના સરનામેથી તે પત્ર મોકલાવવો? આખરે રમેશભાઈએ તે બીડું ઝડપ્યું. તે પત્રને છપાવીને આઠ જણાનાં નામ અને ટેલીફોન નંબર પણ છપાવ્યા. તે આઠ સનાતની વ્યક્તિઓના નામ નીચે પ્રમાણેનાં છે.

૧. શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી	- વિરાણી મોટી	- ૯૮૨૧૧ ૧૯૧૧૬
૨. શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા	- ખોંભડી	- ૯૮૪૫૩ ૭૫૫૭૭
૩. શ્રી પુનમભાઈ ખીમજી ધોળુ	- મોડાસા	- ૯૪૨૭૬ ૯૩૫૫૦
૪. શ્રી ડાયાભાઇ જીવરાજ ગોરાણી	- મોડાસા	- ૯૪૨૬૩ ૮૦૭૩૬
૫. શ્રી વસંતભાઈ રાજા ધોળુ	- મોડાસા	- ૯૪૨૬૩ ૬૧૪૩૧
૬. ડો. પ્રેમજીભાઈ રામજી ગોગારી	- ગાંધીધામ	- ૯૮૨૫૫ ૪૬૨૩૬
૭. શ્રી અમૃત રતનશી રામાણી	- ધનસુરા	- ૯૯૭૯૧ ૨૩૪૪૪
૮. શ્રી કરસનભાઈ પ્રેમજી મેઘાણી	- અંગિયા નાના	- ૯૪૨૮૭ ૪૯૬૦૭

સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિનું ગઠન – ધનસુરા સભા

સનાતની ભાઈઓની ધનસુરા મુકામે સભા તા. ૦૪-ઓક્ટોબર-૨૦૦૯: તા.૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ની સમાજની સામાન્ય સભા પછી અમોને (હિંમતભાઈને અને રમેશભાઈ વાગડીયાને) લાગ્યું હતું કે એક સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિનું ગઠન થાય અને તે મારફત સનાતન ધર્મ જાગૃતિ અભિયાન ભારતભરના સમાજોમાં ચલાવવામાં આવે, તો ખૂબ સારું પાયાનું કામ થાય. સામે સમાજનો સ્વર્ણિમ મહોત્સવ આવતો હોવાથી ભારતભરના સમાજોના ભાઈઓને સમાજનો સાચો ઈતિહાસ બતાવવો અત્યંત જરૂરી છે એવી પ્રતીતિ સતત થયા કરતી હતી. કહેવાય છે કે નિઃસ્વાર્થ ભાવનાથી કરેલા તીવ્ર વિચારોમાં ગજબની શક્તિ હોય છે. તે પ્રમાણે ધનસુરા સનાતન સમાજના પ્રમુખશ્રી શિવદાસભાઈ રતનાભાઈ માવાણી, અમૃતભાઈ રતનશીભાઈ રામાણી, વસંતભાઈ રાજાભાઈ લીંબાણી, ઝોનના પ્રમુખ પુનમભાઈ ખીમજી ધોળુ અને મંત્રી શ્રી અશોકભાઈ જયંતીભાઈ ભાવાણીના પ્રયાસોના પરિણામે અમોને આમંત્રણ મળ્યું કે તા. ૦૪-ઓક્ટોબર-૨૦૦૯ના સનાતની ભાઈઓની એક સભા રાખવામાં આવી છે અને તેમાં હિંમતભાઈનું અને રમેશભાઈ વાગડિયાનું ભાષણ નિયોજિત કરવામાં આવ્યું છે. તે અન્વયે ત્યાં સનાતનીઓની સભા યોજવામાં આવી હિંમતભાઈ ખેતાણી, પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી, રમેશભાઈ વાગડિયા, પ્રિન્સીપાલ રતિભાઈ છાભૈયા, રમણભાઈ શામજી, ડૉ. પ્રેમજીભાઈ ઘોઘારી, મણીભાઈ ગોવિંદ ઘોઘારી, અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી, રામજીભાઈ ડાયાણી અને કરસન પ્રેમજી મેઘાણી (બન્ને સંસ્કાર ધામના ઉપપ્રમુખ), ધનસુખ માવજી રંગાણી અને અન્ય દિગ્ગજોના ભાષણો થયા. અંતમાં એ સભામાં ઐતિહાસિક ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા.

આ ઠરાવો કેન્દ્રીય સમાજ ઉપર દબાણ લઈ આવવા માટે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા. ધનસુરા સનાતન સમાજના કાર્યકર્તાઓ ધન્યવાદને પાત્ર છે, તેમાં બેમત નથી. આ હતી સનાતન ધર્મ જાગૃતિ અભિયાનની પહેલી સભા.

આ સભામાં કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણીને અને સમાજના અન્ય હોદ્દેદારોને પણ આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. પણ તેઓ ત્યાં હાજર રહ્યા ન હતા.

આ સભામાં **શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિની રચના** કરવામાં આવી હતી. તેમાં શરૂઆતમાં નીચે મુજબના ભાઈઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧. શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી	- વિરાણી મોટી -મુંબઈ
૨. શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા	- ખોંભડી -બેંગલોર
૩. શ્રી પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેસરાણી	- અંગિયા નાના -મુંબઈ ખારગર
૪. શ્રી પુનમભાઈ ખીમજી ધોળુ	- મોડાસા
૫. શ્રી વસંતભાઈ લીંબાણી મોડાસા	- નખત્રાણા
૬. શ્રી ડાયાભાઇ જીવરાજ ગોરાણી	- વિગોડી -મોડાસા

આ સમિતિનું મુખ્ય કામ ભારતભરના સમાજોમાં સનાતન ધર્મ જાગૃતિ અભિયાન સભાઓ યોજી જ્ઞાતિનો સાચો ઈતિહાસ અને કેન્દ્રીય સમાજનો સાચો ઈતિહાસ બતાવવો. સાથે સાથે અત્યારે કેન્દ્રીય સમાજમાં સનાતન ધર્મ બાબતે ચાલી રહેલ દુર્લક્ષતા બાબતે લોકોને જાણકારી આપવી. કેન્દ્રીય સમાજના આગેવાનો દ્વારા સનાતનીઓ પ્રત્યે નરોવા-કુંજરોવા જેવી બેધારી અસ્પષ્ટ નીતિઓ બાબતે લોકોમાં જાગૃતિ ફેલાવવી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

ઠરાવો

તા. ૪.૧૦.૨૦૦૯ને રવિવારના દિવસે મળેલ સાબરકાંઠા વિસ્તારના સનાતની ભાઇઓની આમ સભા શ્રી ક. ક. પાટીદાર સનાતન સમાજ ગુજરાત, ધનસુરા ખાતે સવારના ૯.૦૦ થી ૨.૦૦ વાગ્યા દરમ્યાન મળેલ હતી. આ સભામાં કચ્છ, મુંબઇ, બેંગ્લોર, અમદાવાદ, ખેડા તેમજ સમગ્ર સાબરકાંઠા વિસ્તારના સનાતની અગ્રગણ્ય ભાઇ-બહેનોની હાજરી હતી.

આ સમૂહ ચિંતન સભામાં સર્વાનુમતે નીચે મુજબના ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

૧. સતપંથીઓ દ્વારા ભારત ભરમાં સનાતનીઓ ઉપર કરવામાં આવેલ પોલિસ તેમજ કોર્ટ કેસો જે હજી સુધી ચાલી રહ્યા છે તે કેસો પાછા ખેંચ્યા પછી જ અ.ભા. ક. ક. પાટીદાર સમાજની સાથે વાટાઘાટો કરવામાં આવશે.

૨ આજની સભા એ પણ ઠરાવ કરે છે કે કરેલા તમામ કોર્ટ કેસો અગર સ્વર્ણીમ મહોત્સવ પહેલાં પાછા ખેંચવામાં નહિ આવે તો તે સ્વર્ણીમ મહોત્સવમાં અમો સનાતનીઓને ભાગ લેવા માટે ફેર વિચારણા કરવા મજબુર થવું પડશે.

૩ શ્રી અખિલ ભારતીય ક.ક. પાટીદાર સમાજની સ્થાપના તત્કાલિન સનાતની વડીલો દ્વારા ફકત અને ફકત પીરાણા સતપંથ ધર્મને ત્યજીને આવેલ સનાતની ભાઇઓના હીતોની રક્ષા માટે કરવામાં આવેલ. તેથી આજના હોદેદારોએ સનાતનીઓના હિતોની રક્ષા કરવી એ તેમનું પ્રાથમિક કર્તવ્ય બને છે અને આવી ફરજ અદા કરવામાં જો સમાજના હોદેદારો ઉણા ઉતરશે તો તે જરાયે ચલાવી લેવામાં આવશે નહિ.

૪. આપણા બંધારણ હેઠળ બનાવેલ જ્ઞાતિના રીત રીવાજોની કલમ ૧૮ અને ૧૯ જે ઠરાવના રૂપમાં સમાજના ભૂતકાળના અધિવેશનમાં સર્વસમંતિથી પસાર કરવામાં આવેલ છે. આવી કલમોનું ઉલંઘન કરનાર સમાજની કોઇપણ વ્યકિતને સમાજના આજીવન સભ્ય બનવાના અને નૈતિક રીતે સમાજની કાર્યવાહીમાં ભાગ લેવાનો અધિકાર રહેશે નહિ.

૫. "સમાજ" શબ્દની વ્યાખા પ્રમાણે સમાજ એને જ કહેવાય જયાં લોકોનો જન સમુદાય એક જ આચાર-વિચાર ને વરેલો હોય, એક જ ધર્મને પાળતો હોય અને એક જ રીત રીવાજોને વરેલો હોય તે મુજબ આપણી કેન્દ્રીય સમાજ ફકત અને ફકત હિન્દુ સનાતનીઓનો જ હોવો જોઇએ જેમા અન્ય ધર્મ પાળવાવાળાઓને પ્રવેશ કોઇપણ સંજોગોમાં આપવો ન જોઇએ.

૬. અત્રે આ સભા એક કમીટીનું ગઠન કરે છે જેનું નામ "અખીલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન ધર્મ જાગૃતી સમિતિ" રાખવામાં આવે છે. આ કમીટીનો મુખ્ય ઉદેશ આપણી જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મની જાગૃતી, સનાતન ધર્મનો પ્રચાર અને સનાતન ધર્મની રક્ષા કરવાનો રહેશે.

આ કમીટીનું પત્ર વ્યવહારનું સરનામું હાલ પુરતું શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર વિદ્યા સંકુલ, અમદાવાદ રોડ, ધનસુરા-૩૮૩૩૮૭, જીલ્લો સાબરકાંઠા, ટેલીફોન : ૦૨૭૭૪-૨૨૨૧૨૧ રહેશે.

સનાતની સમાજમાં સનાતન ધર્મ બાબતે ચળવળ એ એક અજાયબી

સનાતની ઓળખ ધરાવતી સમાજમાં સનાતની ચળવળ ચલાવવી પડે એ એક અજાયબી જ ગણી શકાય. એ માનવામાં ન આવે એવી વાત છે, પણ એ હકીકત છે. જેવી રીતે ભારતની મૂળ ઓળખતો હિન્દુરાષ્ટ્ર તરીકેનીજ છે પણ તે રાષ્ટ્રમાં હિંદુઓ જે રીતે સોફ્ટ ટાર્ગેટ છે, બરાબર તેજ પ્રમાણે આપણો કેન્દ્રીય સમાજ પણ સનાતનીભાઈઓએ બનાવેલ, સનાતનીઓના હિતોની રક્ષા માટે બનાવેલ, સનાતનીભાઈઓ માટે બનાવેલ. ધર્મના મુદ્દા ઉપર સતપંથીઓ અને તેમના એજન્ટો દ્વારા ફેલાવેલ ભ્રમણાઓના શિકાર બનીને સનાતન સમાજમાં તત્કાલીન હોદ્દેદારો એવા અક્કડ થઈ ગયા હતા કે સનાતન ધર્મ પ્રત્યે આ લોકોને રીતસરની સૂગ થઈ ગઈ હતી. સતપંથના ભાઈઓને સમાજમાં વિના રોક ટોક પ્રવેશ દેવાનો, તેમની થાબડ થોબડ કરવાની અને પોતાનો અજેંડા ચાલુ રાખવો, એ એમનો નિયમ થઈ ગયો હતો.

સનાતન ધર્મ બાબતની કોઈ પણ વાત આવે તો આ મોવડીઓ પોતાના કપડાં ખંખેરી નાખતા. આ લોકોને સમાજના ઈતિહાસની પણ ખબર નહોતી. અરે સતપંથી ભાઈઓને ખરાબ લાગશે એટલે સમાજના કોઈ પણ કાર્યક્રમમાં હિન્દુ સનાતન ધર્મના કોઈ સ્વામી પંડિત કે સાધુ સંતોને પણ આમંત્રણ આપવામાં આવતું નહીં. આ મોવડીઓ એટલી બધી લાચારી ભોગવતા કે જો સનાતન હિન્દુ ધર્મના કોઈ સાધુ સંતોને તેડાવશું તો પીરાણાના કહેવાતા વડા કાકાને પણ અહીં આમંત્રણ આપવું પડશે.

સનાતની સમાજના મોવડીઓના મગજમાં એક ખોટી વાતને મક્કમતાથી સતપંથીઓ અને તેમના દલાલો દ્વારા બેસાડી દેવામાં આવી હતી કે આ સમાજ એક ધર્મ નિરપેક્ષ સમાજ છે અને ધર્મ સાથે સમાજને કોઈજ લેવા દેવા નથી. જતે દહાડે

સમાજના પ્રમુખોના ચુનાવમાં પણ પીરાણાના કાકાનો પણ પરોક્ષ હસ્તક્ષેપ થવા લાગી ગયો હતો, એવું જોવા મળતું હતું. પીરાણા સતપંથ સંસ્થાની એક છૂપી કાર્યસૂચી પણ સમાજના ચુનાવ વખતે રહેતી કે પ્રમુખ એવો ચૂંટવામાં આવે કે જે મવાળ હોય. જે પીરાણા સતપંથ ધર્મના લોકોની યેનકેન પ્રકારે તરફેણ કરતો હોય. પછી ભલે તે જાહેરમાં ખુલ્લો ન થતો હોય, તો પણ ચાલશે. આવી રીતે સમાજના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી વાલજીભાઈ શિવજી વાડિયાના સમય કાળમાં પીરાણા સતપંથ સંસ્થાનો પૂરેપૂરો હસ્તક્ષેપ થતો હતો.

બીજી વાત હું તમોને અહીં યાદ અપાવું તો તે છે કે પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણીના સમયકાળમાં પૂર્વ પ્રમુખ તરીકે શ્રી વાલજીભાઈ વાડિયા હતા. અને આ જ વાલજીભાઈ વાડિયા તે વખતના પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણીને કોટડા અને નખત્રાણા વચ્ચે સતપંથીઓએ નવું બનાવેલ ઇમામશાહ બાવા અને નિષ્કલંકી નારાયણના કહેવાતા મંદિરમાં શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા માટે લઈ ગયા હતા. ત્યારે કેન્દ્રીય સમાજના સનાતની ભાઈઓમાં ખૂબ રોષ હતો. તે વખતે હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીએ પ્રમુખશ્રીને અનેક વિનંતીઓ કરી હતી કે બાપા તમે પ્રમુખ થઈને પીરાણા સતપંથના કોઈ પણ કર્યક્રમમાં હાજરી આપશો તો સમાજમાં એક નવો ચીલો પડશે, તે સમાજના સનાતની ભાઈઓ કોઈ દિવસ સાંખી નહીં લે. ગણા બધા સનાતની ભાઈની ના હોવા છતાં પ્રમુખ શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણી એ કાર્યક્રમની શોભા વધારવા ગયા, જેના કારણે પાછળથી પ્રમુખશ્રીને ખૂબ સાંભળવું પડ્યું હતું. પ્રખર સનાતની હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીએ થોડા દિવસ માટે પ્રમુખશ્રીની જોડે બોલવાના અને રામરામ કરવાના સબંધો પણ કાપી નાખ્યા હતા. ત્યાર બાદના સમયમાં સનાતની ચળવળકારોની આ વાત ચળવળમાં એક મુખ્ય પ્રચારનો વિષય બની ગયો હતો.

ટૂંકમાં કહીએ તો પરિસ્થિતિ “પાણીના પ્રવાહ વિરુદ્ધ તરવા” જેવી હતી.

સમાજ અને ધર્મ જુદા હોઈજ ન શકે

આગામી તા. ૧૪-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૦ના દિવસે સ્વર્ણિમ મહોત્સવ બાબતે ચડાવા લેવાનું નક્કી રાખવામાં આવ્યું હતું. સવારના પહોરમાં લગભગ ૯.૩૦ કલાકે સામાન્ય સભાનો સમય નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને તે સભામાં ચડાવાઓ લેવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. પણ સમાજના મોવડીઓને એક ડર હતો કે જો સનાતની ચળવળકારો આ સભામાં પોતાનું મંતવ્ય આપશે તો બાજી બગડી શકે એવી પૂરેપૂરી સંભાવના છે. એટલે બે-ત્રણ દિવસ અગાઉથી જ તેઓ આમારી સાથે વાટાઘાટો કરવા તૈયાર થઈ ગયા હતા. તેઓનું કહેવાનું હતું કે જુઓ, **તમારી સનાતન ધર્મવાળી વાત અમે માનવા તૈયાર છીએ પણ સમાજના બંધારણમાં સનાતન ધર્મનો ઉલ્લેખજ કરવામાં આવ્યો નથી. એટલે અમારા હાથ બંધાયેલા છે અને તે બાબતે અમે કંઈ કરી શકીએ એમ નથી.**

અમે કહ્યું કે તમે એમ હાથ ઊંચા કરી નાખશો તો પછી જોઈ લેજો તમે સ્વર્ણિમ મહોત્સવ કેવી રીતે ઊજવો છો. દરેક વસ્તુ બંધારણમાં ઉલ્લેખ ન પણ કરાયો હોય પણ તમે **જો સમાજની સ્થાપના વખતેના સંદર્ભોની કડીઓ જોડશો તો ખબર પડી જશે કે આ સમાજ કોણે બનાવ્યો, કોના માટે બનાવ્યો અને કયા હેતુથી બનાવ્યો.** આ સર્વે સંદર્ભોની કડીઓ જોડશો તો તમને ચોખ્ખું દેખાઈ આવશે કે આ કેન્દ્રીય સમાજ સનાતનીભાઈઓએ બનાવ્યો છે, સનાતની ભાઈઓ માટે બનાવ્યો છે અને સનાતનીભાઈઓના હિતોની રક્ષા માટે બનાવ્યો છે. પીરાણા સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે ત્યાગનાર લોકો દ્વારા નિર્મિત સનાતન સમાજમાં સનાતન હિન્દુ ધર્મ લોકોમાં દ્રઢ થાય તે હેતુથી આ સમાજની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. તેથી આ સમાજમાં ઇમામશાહ પ્રેરિત પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળતા હોય એવા લોકોનો પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ હોવો જોઈએ અને એ કથિત ધર્મ પાળતા હોય તેવા લોકોના પ્રસંગોમાં અથવા તો કાર્યક્રમોમાં આ સમાજના મોવડીઓએ હાજરી પણ આપવી ન જોઈએ. તેવીજ રીતે આ સમાજના કોઈ પણ ધાર્મિક અથવાતો સામાજિક પ્રસંગોમાં તેવા લોકોને આમંત્રણ ન આપવું જોઈએ.

પરદેશ તથા કચ્છના ગામડાની સમાજોમાં કરેલી ક્રમબદ્ધ મિટિંગોના પરિણામે કેન્દ્રીય સમાજને ભારતભરના સમાજોમાંથી અનેક પત્રો આવ્યા હતા અને તે પત્રોમાં એકજ વાત લખવામાં આવી હતી કે આપણી કેન્દ્રીય સમાજ એવા લોકો દ્વારા બનાવવામાં આવ્યા છે કે જેઓએ સતપંથ ધર્મ અને સતપંથ સમાજને સદાયને માટે તિલાંજલિ આપી દઈ અને આ સનાતન (કેન્દ્રીય સમાજ)ની સ્થાપના કરી છે. એટલા માટે સ્વર્ણિમ મહોત્સવ ઉજવવો હોય તો માત્ર સનાતનીભાઈઓ જ ઉજવવો જોઈએ, એમાં સતપંથના ભાઈઓનો સમાવેશ કરવામાં ન આવવો જોઈએ. આવા પત્રોના કારણે પણ કેન્દ્રીય સમાજના આગેવાનો દબાણમાં હતા.

અમે લોકો ભારતભરની મિટિંગોમાં લોકોને સમજાવતા હતા કે **સમાજ અને ધર્મ કોઈ દિવસ જુદા કરી શકાય જ નહિ. ધર્મ વગરની સમાજ હોયજ નહિ. ધર્મ વગર સમાજનું અસ્તિત્વજ ન હોય શકે.** ગુજરાતી લેક્સીકોન ડોટ કોમ જે ગુજરાતી ભાષાની એક વિખ્યાત સંસ્થા છે તેને આપેલી સમાજની વ્યાખ્યા મુજબ "સમાજ એટલે એક વ્યવસ્થિત લોકોનો જન સમૂહ કે જ્યાં એ જન સમૂહના લોકો **એકજ ધર્મ પાળતા હોય**, એકજ આચાર વિચારને વરેલા હોય અને **એકજ રીતિરિવાજો પાળતા હોય**".

આ વ્યાખ્યા મુજબ અમે સમાજના મોવડીઓને પ્રશ્ન પૂછતા કે **આપણી સમાજના લોકો શું એકજ ધર્મ પાળે છે? શું એકજ વિચારધારાને વરેલા છે? શું એકજ રીતિરિવાજો પાળે છે? જો આનો એક પણ પ્રશ્નનો ઉત્તર જો ના માં આવે તો તેને સમાજ કહેવાય જ નહિ.** તેને તમે સંઘ કે એસોસિએશન કહી શકો પણ સમાજ તો ન જ કહી શકો. પણ આપણી કેન્દ્રીય સમાજ એક સમાજ તરીકે બોમ્બે ટ્રસ્ટ એકટ હેઠળ નોંધાયેલ સમાજ છે અને ત્યાં એકજ ધર્મ પળાતો હોવો જોઈએ, ત્યાં એકજ રિતિરિવાજ પાળતા લોકો હોવા જોઈએ અને એ સમાજના લોકો એકજ આચારવિચારને વરેલા હોવા જોઈએ. એટલે તે વાત અહીં પુરવાર થાય છે કે આ સમાજમાં ઇમામશાહ પ્રેરિત મુસ્લિમ સતપંથ ધર્મ પાળતા

લોકોનો અથવા તો સનાતન હિન્દુ ધર્મ સિવાય અન્ય ધર્મના લોકોનો સમાવેશ કરી શકાયજ નહીં. પણ અફસોસ એ વાતનો હતો કે તત્કાલીન સમાજના મોવડીઓ વિના રોકટોક પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળતા લોકોને આ સમાજમાં ખોટી રીતે પ્રવેશ આપવાનું ચાલુ કરી દીધું હતું.

કેન્દ્રીય સમાજમાં સતપંથીઓને કોઈ સ્થાન નથી – ફરીથી સાબિત કરવામાં આવ્યું

સનાતની ચળવળકારોની સ્વર્ણિમ મહોત્સવ પહેલાં ભારતભરના સમાજોમાં ક્રમબદ્ધ અને નિયમબધ્ધ સનાતની સભાઓના યશસ્વી આયોજનના કારણે સમાજમાં એક મોટો જુવાળ પેદા થઈ ગયો કે જેણે નજર અંદાજ કરવું કેન્દ્રીય સમાજના મોવડીઓને મુશ્કેલ હતું. લોક-જુવાળ પુરેપુરો સનાતની ચળવળકારોની તરફેણનો હતો. એટલા માટે સમાજના તત્કાલીન મોવડીઓને હવે એમ લાગતું હતું કે અગર તેઓ સનાતની ચળવળકારોની વાતને ધ્યાન નહિ આપે તો આગામી સમાજનો સ્વર્ણિમ મહોત્સવ નિષ્ફળ થઇ જશે. કાર્યક્રમના ખર્ચ માટે ચડાવાઓ અને ફાળાઓ મારફત લોકો પાસેથી પૈસા ઉઘરાવી નહીં શકે. તે દરમ્યાન તેઓએ દિલ્લીવાળા પ્રખર સનાતની વડીલ શ્રી ગંગારામભાઈ સાંખલાની આગેવાનીમાં ચળવળકારોને મળીને કંઇક રસ્તો કાઢવાનું વિચાર્યું. સમાજના મોવડીઓમાં ચિંતા અને ડર નિર્માણ થયો. તેઓને લાગ્યું હશે કે આ ચળવળકારો સાથે વાટાઘાટો કરીને કોઈ રસ્તો કાઢશું તોજ આપણા કામમાં પાર પડશું. નહીં તો વચ્ચેજ અણધારી આફતો આવી પડશે.

શ્રી ગંગારામભાઈ સાંખલા સ્વર્ણિમ મહોત્સવ કાર્યક્રમના પ્રમુખ તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવેલ હતા. અને તેઓ મોવડીઓમાંના એક માત્ર એવા વ્યક્તિ હતા કે જેઓ સનાતની ચળવળકારો સાથે કોઈ પણ જાતની વાટાઘાટો માટે બેસવા હંમેશા તત્પર રહેતા. તેઓ શુદ્ધ સનાતની હતા સાથે સાથે સનાતની વિચારધારાને ચુસ્ત પણે વરેલા હતા. અને તેથીજ તેઓ હંમેશા સનાતની ચળવળકારો જોડે સતત સંપર્કમાં રહેતા હતા.

<u>તા.૧૩-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૦ના રાત્રે ૧૦.૦૦ વાગે સમાજના ટ્રસ્ટી હોદ્દેદારો તેમજ સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતીના સભ્યો વચ્ચે મિટિંગ</u>

આપણી મૂળ વાત એ હતી કે સમાજના મોવડીઓની દલીલ હતી કે સમાજના બંધારણમાં સનાતન ધર્મનો ક્યાંય ઉલ્લેખ નથી કરવામાં આવ્યો, એટલે અમારા હાથ બંધાયેલા છે અને કેન્દ્રીય સમાજને અમે સનાતની સમાજ છે એમ ઘોષિત કરી શકતા નથી. એટલે અમે લોકોએ (સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિએ) સમાજના મોવડીઓને પડકાર ફેંક્યો કે તમે બંધારણને લઈને અમારી સાથે બેસો અને અમે પુરવાર કરી આપશું કે આપણો કેન્દ્રીય સમાજ સનાતની ઓળખ ધરાવતો સમાજ છે. આ પડકારને જીલવા માટે એક મિટિંગ લેવામાં આવે અને તેમાં સમાજ તરફથી સર્વે ટ્રસ્ટીઓ અને હોદ્દેદારો હાજર રહે એ જરૂરી હતું. તે પ્રમાણે સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ વતીથી શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણીએ તા. ૧૩-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૦ની રાત્રે ભેગા કરવાનું મહામત્રી શ્રી મોહનભાઈ ધોળુને જણાવ્યું. તે પ્રમાણે સમાજના ડાઇનિંગ હોલના ઉપરના હોલમાં મિટિંગ બોલાવવામાં આવી.

આ સભા સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ માટે બહુજ અગત્યની હતી. અમારી આબરૂ અને ઈજ્જતનો સવાલ હતો. મને અને હિંમતભાઈને લાગતું હતું કે જો આપણે ટ્રસ્ટી હોદ્દેદારોને સમજાવવામાં નિષ્ફળ નીવડ્શું તો અત્યારની જે સનાતન ધર્મ બાબતે સમાજ વિરુદ્ધ લડત છે એ ખોરંભાઈ જશે. માટે તે અહમ્ સભાની પૂર્વ તૈયારી રૂપે અમે બન્ને જણા રાતભર વિરાણી મોટીવાળા સૂર્યકાંતભાઈ ધનાણીના ઘરે, જ્યાં અમારો કાયમી ઉતારો હોય છે, ત્યાં જાગરણ કરીને રીતસરની રિહર્સલ કરતા હતા. જ્યારે મિટિંગનો દિવસ આવ્યો ત્યારે મેં હિંમતભાઈને કહ્યું કે મિટિંગમાં આની દલીલ હું કરીશ. અને મિટિંગમાં હું દલીલ કરું ત્યારે મારી કંઈક ભૂલ ચૂક થાય ત્યારે મને ટકોર કરજો. એવું અમારી બન્ને વચ્ચે નક્કી થયું.

પહેલેથી નક્કી થયેલ પ્રમાણે તે દિવસે રાત્રે ૧૦.૦૦ વાગે સમાજના ડાઇનિંગ હોલ ઉપરના હોલમાં બન્ને પક્ષો ભેગા થયા. **આ મિટિંગ અનૌપચારિક મિટિંગ હતી પણ ઘણી જ અગત્યની મિટિંગ હતી. તે મિટિંગની સફળતા અને નિષ્ફળતા ઉપર સમાજની સનાતની સમાજ તરીકેની ઓળખનો પૂરેપૂરો મદાર હતો.**

સભાની શરુઆત થઇ. સભા બોલાવવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ હતો:

1. આપણા કેન્દ્રીય સમાજનો ધર્મ કયો છે?
2. આ સમાજની સ્થાપના કેવા અને કયા વડીલો દ્વારા કરવામાં આવી હતી?
3. એ વડીલો સતપંથ ધર્મને સદન્તરે ત્યાગ કર્યા પછી કયો ધર્મ પાળવાનું ચાલુ કર્યું હતું?
4. એ વડીલોએ આ સમાજની સ્થાપના કયા અને કેવા હાલતમાં અને કેવા સંદર્ભોને ટાંકીને કરી હતી?
5. આ સમાજની સ્થાપના કોના માટે અને કોના હિતોની રક્ષા કરવા માટે કરી હતી?
6. આ સમાજની સ્થાપના વખતેના મૂળભૂત હેતુઓ અને ઉદ્દેશો શું હતા?
7. આ સમાજની ધાર્મિક ઓળખ શું હતી અને અત્યારે શું છે?
8. સમાજના અત્યારના બંધારણમાં સનાતન ધર્મનો ઉલ્લેખ નથી તો કયા સંદર્ભોથી એ પ્રતીતિ કરી શકાય કે આ સમાજનો ધર્મ સનાતન હિંદુ ધર્મ જ છે.

ઉપરોક્ત વિષયોને લઈને સનાતન જાગૃતિ સમિતિવાળાએ ઠોસ રજૂઆતો કરી. પણ કેન્દ્રીય સમાજના ટ્રસ્ટી હોદ્દેદારોની દલીલ એ હતી કે **આ સમાજનો કોઈજ ધર્મ નથી અને આ સમાજને ધર્મ સાથે કંઈજ લેવા દેવા નથી. આ એક ધર્મ નિરપેક્ષતાવાળો સમાજ છે. એટલે આ સમાજમાં કોઈ વ્યક્તિ સનાતન ધર્મ પાળતો હોય તે પણ સભ્ય બની શકે છે અને સતપંથ ધર્મ પાળતો હોય તે પણ સભ્ય બની શકે છે.** તેમનું કહેવાનું એ હતું કે આ સમાજમાં કોઈ પણ સભ્ય કોઈ પણ ધર્મ પાળતો હોય તેમાં કોઈને કંઈ વાંધો હોવો જોઈએ નહી. આ બાબતે એ લોકોની દલીલો એવી હતી કે ન તો સમાજના નામમાં અને ન તો સમાજના બંધારણમાં સનાતન ધર્મ બાબતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. એટલે અમારા હાથ બંધાયેલા છે અને સનાતન જાગૃતિ સમિતિની દલીલને અમે માન્ય રાખી શકીએ એમ નથી. અગાઉ નક્કી કરેલ પ્રમાણે, તે વખતે દલીલનો દોર મેં (રમેશભાઈ વાગડિયાએ) હાથમાં લીધો અને તે સભામાં ઉપસ્થિત સર્વે ટ્રસ્ટી હોદ્દેદારોને કહ્યું કે બધા લોકો હવે સમાજનું બંધારણ હાથમાં લો અને પેજ નંબર ૪ ખોલો. તેમાં ફકરા નંબર ૪ **"ઉદ્દેશો અને હેતુઓ": આ સમાજ નીચે મુજબના ઉદ્દેશો તેમજ હેતુઓ પાર પાડવા માટે સ્થાપવામાં આવેલ છે.** તે મથાળા હેઠળ ઉદ્દેશ નંબર **૬** વાંચો. શ્રી મનસુખભાઈ રૂડાણીએ બધા સાંભળે એમ ૬ઠો ઉદ્દેશ વાંચ્યો **"સમાજમાં નૈતિક, ધાર્મિક તેમજ રાષ્ટ્રીય ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો આ સમાજે કરવા."** તો શું આમાં તો સનાતન ધર્મ એમ લખ્યું નથી. એવી વાત મનસુખભાઈએ અમોને (સમિતિને) કરી. ત્યારે મેં કહ્યું મનસુખભાઈ હવે મારી વાત સાંભળો. હું બોલતો હોઈશ કે દલીલ કરતો હોઈશ ત્યારે મહેરબાની કરીને કોઈ વચ્ચે બોલતા નહી. હું તમારી પાસે જવાબ માંગીશ ત્યારે હા અથવા ના માં જવાબ આપજો. મારી વાતમાં બધાએ હા માં માથું ધુણાવ્યું.

મેં દલીલ કરી કે ઉદ્દેશ નંબર ૬ માં જે લખ્યું છે નૈતિક ધાર્મિક અને રાષ્ટ્રીય ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો આ સમાજે કરવા જોઈએ. હવે આપણે નૈતિકતાને પછી લેશું. ધાર્મિકતાને પછી લેશું. સૌથી પહેલાં રાષ્ટ્રીય ભાવનાને લેશું. મારે તમોને પ્રશ્ન પૂછવો છે કે **આ સમાજે કયા રાષ્ટ્રની ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ?** રાષ્ટ્રનું નામતો બંધારણમાં લખ્યું નથી. ત્યારે સમાજ તરફથી દલીલનો દોર મનસુખભાઈ ના હાથમાં હતો. તેમણે કહ્યું કે એમાં પૂછવાનું શું છે? એતો નિશ્ચિતપણે ભારતરાષ્ટ્રની ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો આ સમાજે કરવા જોઈએ. ત્યારે તરતજ મેં સામો સવાલ કર્યો કે આ સમાજના બંધારણમાં ભારત શબ્દતો લખ્યો નથી તો પછી ભારત રાષ્ટ્રની ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો આ સમાજ કેમ કરી શકે? કોઈ અન્ય રાષ્ટ્રની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો ન કરી શકે? મનસુખભાઈએ વળતી દલીલ કરી કે એતો સમજવાની વાત છે, આમાં કંઈ પૂછવાનું થોડું હોય. મેં વળતી દલીલ કરી કે ચાલો માની લઈએ કે આ સમાજને ભારત રાષ્ટ્રની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. હવે મારો પ્રશ્ન એ છે કે આ સમાજ ભારત રાષ્ટ્રની સાથે સાથે પાકિસ્તાન રાષ્ટ્રની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો

કરી શકે? બીજા શબ્દોમાં પૂછું છું કે આ સમાજ બે રાષ્ટ્રોની ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો કરી શકે? તરતજ દેવજી રામજી ભાવાણી બોલી ઊઠ્યા કે એમ કંઈ પૂછાતું હશે? એ તો સમજવાની વાત છે કે આ સમાજ એક જ ભારત રાષ્ટ્રની ભાવના વધે એવાજ પ્રયત્નો કરી શકે. મેં તરતજ વાત પકડી લીધી અને ત્યાં બેઠેલા તમામ સભ્યોને કહ્યું કે આ જવાબને બરાબર નોંધી લેજો. આ થઇ રાષ્ટ્રીય ભાવના બાબતની ચર્ચા.

હવે મારે દ્દઠા ઉદ્દેશની ધાર્મિક બાબતે ચર્ચા કરવી છે. ફરી પાછો મેં સવાલ કર્યો કે આ સમાજ કયા ધર્મની ભાવના વધે તેવા પ્રયત્નો કરી શકે? ભારતમાં મુખ્યત્વે ત્રણ ધર્મો પળાય છે. હિંદુ, મુસ્લિમ અને ખ્રિસ્તી. હવે ટ્રસ્ટી–હોદ્દેદારોને લાગી રહ્યું હતું કે પાણી તેમના પગ તળે આવી રહ્યું છે. બે ઘડી સભામાં સોંપો પડી ગયો. મુંઝાતા મનથી મનસુખભાઈ બોલ્યા કે આ સમાજે સનાતન હિંદુ ધર્મની ભવના વધે એવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. મેં વળતો બીજો પ્રશ્ન કર્યો કે બંધારણમાં તો એવું લખ્યું નથી, તો તમે કેમ કહી શકો કે આ સમાજે સનાતન હિંદુ ધર્મની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. અને બીજું એ કે આ સમાજે સનાતન હિંદુ ધર્મની સાથે સાથે મુસ્લિમ ધર્મની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો કરી શકે અથવા તો બે ધર્મની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો કરી શકે? સભામાં ટ્રસ્ટી-હોદ્દેદારોની કાપો તો લોહી ના નીકળે એવી પરિસ્થિતિ થઇ ગઈ હતી. ફરી પાછા મનસુખભાઈ બોલ્યા કે **આ સમાજ ફક્ત અને ફક્ત સનાતન હિંદુ ધર્મની ભાવના વધે તેવાજ પ્રયત્નો કરી શકે.**

આ વાતજ પુરવાર કરે છે કે આ સમાજની મૂળ ઓળખ એક સનાતની સમાજની છે અને આ સમાજ બંધારણીય ધોરણે પણ એકજ ધર્મ સનાતન હિંદુ ધર્મની ભાવના વધે એવાજ પ્રયત્નો કરી શકે. અન્ય કોઈ ધર્મની નહિ. ત્યારે ધર્મ જાગૃતિ સમિતિએ વળતો પ્રશ્ન કર્યો કે અગર તમે કહો તો અમે એ પણ અત્યારે પુરવાર કરી શકીએ એમ છીએ કે ઈમામશાહ બાવા પ્રેરિત પીરાણા સતપંથ ધર્મ એક ઇસ્લામ ધર્મનો ફાંટો છે. અને સતપંથ ધર્મને પાળતા લોકોને આ સમાજમાં સભ્ય બનવા પુરવાર કરે છે કે **આ સમાજમાં બે ધર્મના લોકોનો તમે સમાવેશ કરી રહ્યા છો. તે સમાજના બંધારણ વિરુદ્ધની વાત છે. કારણકે સમાજ એનેજ કહેવાય જ્યાં વ્યવસ્થિત લોકોનો જન સમૂહ એકજ ધર્મ પાળતો હોય, એકજ આચાર વિચારને વરેલો હોય અને એકજ રીતિરિવાજ પાળતો હોય.** અને બીજી વાત એ છે કે પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળતા સતપંથના ભાઈઓ દ્વારા આયોજિત કોઈ પણ કાર્યક્રમમાં આ સમાજના કોઈ પણ હોદ્દેદારો, ટ્રસ્ટીઓ કે પછી સામાન્ય સભ્યો ભાગ લઈને ત્યાંની શોભામાં અભિવૃદ્ધિ કરવા જવું અથવા તો ભાગ લેવો એ તે ધર્મની ભાવના વધે એવા પ્રયત્નો કરવા બરાબર છે. માટે જે હોદ્દેદારો અથવા તો ભાઈઓએ સતપંથના કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હશે તે બંધારણીય રીતે આ સમાજના ગુનેગાર ઠરે છે. જે વાતને નિર્વિરોધ સર્વે સ્વીકારી લીધી.

મુખ્યત્વે ઉપરોક્ત ચર્ચાની સાથે ખુલ્લા મનથી અન્ય ચર્ચાઓ પણ થઇ જે નીચે પ્રમાણે છે.

1. આપણો કેન્દ્રીય સમાજ મૂળ વૈદિક સનાતન હિંદુ ધર્મની ઓળખ ધરાવતો સમાજ છે
2. કેન્દ્રીય સમાજના હાલના બંધારણમાં પણ તે વાત પુરવાર થાય છે.
3. કેન્દ્રીય સમાજનું સભ્યપદ મેળવવા માટેની હાલની પદ્ધતિઓમાં રહેલ ત્રૂટીઓ સુધારવાની જરૂર છે.
4. કેન્દ્રીય સમાજનો આગામી સ્વર્ણિમ મહોત્સવની ઉજવણી બાબત ચર્ચા થઇ.
5. સતપંથીઓ દ્વારા કરવામાં આવતા તદ્દન ખોટા કોર્ટ કેસો અને પોલીસ ફરિયાદો બાબત ચર્ચા થઇ.
6. સમાજના પદાધિકારીઓ દ્વારા આપતા જૂઠા નિવેદનો સદંતર રીતે બંધ કરવા નક્કી થયું.

ઉપરોક્ત મુદ્દાઓ પર ઊંડાણથી ચર્ચાઓ થયા પછી સર્વ સહમતીથી વિવિધ છણાવટોની સાથે સાથે ૭ નિર્ણયો લેવામાં આવ્યા હતા. જેને અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

શ્રી સનાતન ધર્માય નમ:

તા. ૧૩/૨/૨૦૧૦ ને શનીવારના રાત્રે ૯:૩૦ વાગે શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના ટ્રસ્ટીશ્રીઓ અને હોદેદાશ્રીઓની સાથે શ્રી અ.ભા.ક.ક.પાટીદાર સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિના ભાઈઓની એક સભા સમાજના નખત્રાણા ખાતેના મુખ્ય કાર્યાલયના મીટીંગ હોલમાં બોલાવવામાં આવેલ. આ સભામાં નિચે જણાવેલ મુદાઓ ઉપર ખુલ્લા મનથી ચર્ચાઓ કરવામાં આવી હતી.

૧) આપણી કેન્દ્રીય સમાજ મુળ વૈદિક સનાતન હિન્દુ ધર્મની ઓળખ ધરાવતી સમાજ છે તે બાબતે.
૨) કેન્દ્રીય સમાજના હાલના બંધારણ બાબતે.
૩) કેન્દ્રીય સમાજનું સભ્યપદ મેળવવા માટેની હાલની પદધતીઓમાં રહેલ ત્રૃટીઓ બાબત.
૪) કેન્દ્રીય સમાજનો આગામી સ્વર્ણીમ મહોત્સવની ઉજવણી બાબત.
૫) સતપંથીઓ દ્વારા કરવામાં આવતા તદન ખોટા કાર્ટ કેસો અને પોલીસ ફરીયાદો બાબત.
૬) સમાજના પદાધિકારીઓ દ્વારા અપાતા જુઠા નિવેદનો બાબત.

ઉપરોકત મુદદાઓ ઉપર ઉંડાણથી ચર્ચાઓ થયા પછી સર્વ સહમતીથી નિચે જણાવ્યા પ્રમાણે વિવિધ છણાવટો અને નિર્ણયો લેવામાં આવ્યા .

૧) આપણી કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના એવા વડીલો દ્વારા કરવામાં આવી હતી કે જેમણે પીરાણા સતપંથ મતનો સદન્તરે ત્યાગ કરી આપણા મુળ સનાતન હિન્દુ ધર્મનો અંગીકાર કર્યો હતો. તેથી નિસંકપણે એ પૂરવાર થાય છે કે આપણી કેન્દ્રીય સમાજ એક સનાતની સમાજ છે અને તેનો ધર્મ સનાતન વૈદિક હિન્દુ ધર્મ છે.

૨) કેન્દ્રીય સમાજના હાલના બંધારણમાં ધાર્મિક બાબતે તેમજ સભ્ય પદ મેળવવા બાબતે સ્પષ્ટતા હોવા છતા પણ આપણને સનાતન ધર્મ બાબતે અનુકળ લાગતા ખુલાશાઓ તેમજ અધુરાસો આગામી અધિવેશન પહેલા પુરી કરી તેને તે જ અધિવેશનમાં મંજુરી લેવામાં આવે અને સમાજના નામમાં પણ સનાતન શબ્દ ઉમેરવાનો બંધારણીય સુધારો લાવી શકાય.

૩) કેન્દ્રીય સમાજનું સભ્ય પદ મેળવવામાં હાલમાં જે પદ્ધતિઓ છે તેમાં ઘણી બધી ખામીઓ દેખાય છે જેને લીધે અન્ય ધર્મિઓ (સતપંથીઓ) તેનો ગેરલાભ લઈ રહયા હોવાથી સભ્ય પદ મેળવવા બાબતે નવી પદ્ધતિઓ જેવી કે અરજી પત્રક (APPLICATION FORM) ભરીને સભ્ય પદની માન્યતા કારોબારી સભામાં મળે તેવી પદ્ધતિઓ (PROCEDURES) નો સમાવેશ સમાજના બંધારણમાં કરવામાં આવે એવું નકિક કરવામાં આવ્યું હતું.

૪) કેન્દ્રીય સમાજનો સ્વર્ણિમ મહોત્સવ સનાતન ધર્મિઓનો મહોત્સવ છે એટલે આ સ્વર્ણિમ મહોત્સવ માં દરેક સનાતની ભાઈઓએ ખભે–ખભા મીલાવી ભાગ લેવો જોઈએ અને જ્ઞાતિના સતપંથી ભાઈઓ પીરાણા સતપંથ મતનો સદંતરે ત્યાગ કરી આપણા મુળ સનાતન હિન્દુ ધર્મના પ્રવાહમાં ભળી જવા માટે સખતાઈ ભરેલું વલણ અપનાવવું એવુ નકિક કરવામાં આવ્યું હતું.

૫) સતપંથી ભાઈઓ દ્વારા સમાજના સનાતની ભાઈઓ ઉપર છાશવારે કરવામાં આવતા ખોટા કાર્ટ કેસો તેમજ પુલીસ ફરીયાદો જલ્દીથી જલ્દી પાછી ખેચવામાં આવે તેવી કાર્યવાહી માટે કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા નિવેદન બહાર પાડવામાં આવશે કે જે કોઈ કેસો સતપંથી/ સનાતની ભાઈઓએ કરેલા છે તે ત્વરીત પાછા ખેચવામાં આવે અન્યથા તેમના ઉપર બંધારણીય ધોરણે શિક્ષાત્મક પગલા ભરવામાં આવશે એવું નકકી કરવામાં આવ્યું હતું.

૬) સમાજના એક વરિષ્ઠ ટ્રસ્ટીશ્રી શીવદાસભાઈ ગોવિંદ છાભૈયાએ આપેલ તદન જુઠા નિવેદનોથી જ્ઞાતિમાં જે ગેર સમજણો ઉભી થઈ છે તેને દુર કરવા માટે આ ટ્રસ્ટીશ્રી જ્ઞાતિજોગ નિવેદનો દ્વારા ખુલાશો કરે અથવા તો સમાજની સામાન્ય સભામાં જાહેરમાં માફી માગે એવું સર્વ સહમતીથી નકિક કરવામાં આવ્યું હતું.

૭) કલમ ૧૮ અને ૧૯ નો ભંગ કરતા સમાજના ભાઈઓ ઉપર સખતાઈથી કામ લઈ બંધારણીય ધોરણે શિક્ષાત્મક પગલા ભરવામાં આવશે એવું નકકી કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોકત નિર્ણયો નિચે જણાવેલ ભાઈઓની હાજરીમાં લેવામાં આવેલ હતા.

-૨-

અ) કેન્દ્રીય સમાજના હોદ્દેદારો અને ટ્રસ્ટીશ્રીઓ:

૧. રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણી–પ્રમુખ
૨. દેવજીભાઈ રામજી ભાવાણી–ઉપપ્રમુખ
૩. મનશુખભાઈ વિશ્રામ રૂડાણી–ઉપપ્રમુખ
૪. ગંગારામભાઈ હીરાલાલ સાંખલા–ટ્રસ્ટી
૫. લખમશીભાઈ લધાભાઈ વાસાણી–ટ્રસ્ટી
૬. લખમશીભાઈ નાયા દિવાણી–ટ્રસ્ટી
૭. ગોપાલભાઈ રામજી ભાવાણી–ટ્રસ્ટી
૮. લાલજીભાઈ શીવજી ભાવાણી–ટ્રસ્ટી
૯. દેવજીભાઈ માવજી લીંબાણી–ટ્રસ્ટી
૧૦.વાલજીભાઈ નારણ ભગત–ટ્રસ્ટી
૧૧. વાલજીભાઈ શીવજી વાડીયા–ટ્રસ્ટી
૧૨. નરસિંહભાઈ નારણ સાંખલા–મંત્રી
૧૩. વાલજીભાઈ હીરજી ચૌહાણ–મંત્રી
૧૪. માવજીભાઈ સામજી છાભૈયા–મંત્રી
૧૫. લાલજીભાઈ હંશરાજ રામાણી– ખજાનચી
૧૬. રતીલાલ અબજી લીંબાણી–સહખજાનચી
૧૭. રવીલાલ કેસરા રામજીયાણી–પ્રમુખશ્રી ઉમિયા માતાજી

બ) સનાતનધર્મ જાગ્રતિ સમિતિના ભાઈઓ

૧. હીમતભાઈ રતનશી ખેતાણી
૨. રમેશભાઈ માવજી વાઘડીયા
૩. પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેસરાણી
૪. અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી
૫. કરસનભાઈ પ્રેમજી મેઘાણી
૬. રામજીભાઈ ભીમજી ડાયાણી
૭. અખેઈભાઈ પ્રેમજી માનાણી
૮. ડાયાભાઈ જીવરાજ ગોરાણી
૯. મણીભાઈ ગોગારી
૧૦. માવજીભાઈ કેસરા રામાણી

રામજીભાઈ કરમશીભાઈ નાકરાણી
પ્રમુખશ્રી

ગંગારાભાઈ હીરાલાલ સાંખલા
ટ્રસટીશ્રી

હીમતભાઈ રતનશી ખેતાણી

રમેશભાઈ માવજી વાઘડીયા

તા. ૧૪.૦૨.૨૦૧૦ સ્વર્ણિમ મહોત્સવના ચડાવાઓ માટે સભા: ચાલુ સભાએ પ્રમુખ શ્રી રામજી કરમશી અને ટ્રસ્ટી શ્રી ગંગારામ ભાઈ હીરાલાલ સાંખલાની ઉપરોક્ત મિટિંગની મીનીટસ ઉપર સહીઓ લેવામાં આવી. સાથે સાથે જાગૃતિ સમિતિના હિંમતભાઈ ખેતાણી અને રમેશભાઈ વાગડીયાએ પણ સહી કરી.

સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ દ્વારા સભાઓનું સારું પરિણામ

સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ દ્વારા ભારતભરમાં ભ્રમણ કરીને લોકોને કેન્દ્રીય સમાજ, સનાતન ધર્મ અને સતપંથ ધર્મ અંગે જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસની ધારદાર રજૂઆતો કરવામાં આવતી. ધનસુરાથી શરુ થયેલ સભાઓનો સીસીલો ખૂબ લાંબો ચાલ્યો. જે યાદીમાં નીચે જણાવેલ ગામોમાં કરવામાં આવેલ સભાઓમાંના અમુક નામો સામેલ છે.

ક્ર.	વિગત
1.	ઈન્દોર, મધ્ય પ્રદેશ
2.	હૈદરાબાદ, આન્ધ્રપ્રદેશ
3.	બેંગલોર, કર્નાટક
4.	દાવણગેરે, કર્ણાટક
5.	હુબલી, કર્ણાટક
6.	તુમકુર, કર્ણાટક
7.	મદુરાઈ, તમિલનાડુ
8.	સુરેન્દ્રનગર – જોરાવરનગર
9.	દેસલપર- સંસ્કાર ધામ
10.	વિરાણી – મોટી
11.	નખત્રાણા મધ્ય સમાજ
12.	પુના
13.	નખત્રાણા કેન્દ્રીય સમાજના પ્રાંગણ માં
14.	દેસલપર – સંસ્કારધામ
15.	મુંબઈ ઝોન - પ્રસ્તાવિત શ્વેત પત્ર
16.	કલકતા
17.	ભુવનેશ્વર
18.	રાંચી
19.	આસનસોલ
20.	રાજનંદગાંવ

ક્ર.	વિગત
21.	રાયપુર
22.	નાગપુર
23.	દેસલપર સંસ્કારધામ ખાતે એક વિશાલ સભા.
24.	હિંમતનગર સભા (સમજે પાટીદાર)
25.	ધનપુરા કમ્પા
26.	દહેગામ
27.	બેલગામ
28.	મડગાંવ, ગોવા
29.	રત્નાગીરી
30.	સાંગલી
31.	કોપરગાવ
32.	ઔરંગાબાદ
33.	ચીંચવડ-પુના
34.	દેસલપર સંસ્કારધામ સભા
35.	જલગાંવ
36.	હરદા
37.	જબલપુર
38.	નાગપુર દ્વિતિય સભા
39.	મંગવાણા
40.	બીદડા

ભારતભરમાં કરવામાં આવેલ સભાઓના પરિણામે કેન્દ્રીય સમાજનું સ્વર્ણિમ મહોત્સવ કાર્યક્રમ અને દેસલપર વાંઢાય ખાતે ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના કેન્દ્ર સ્થાન ઉર્ફે સંસ્કાર ધામના પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં ભારે સંખ્યામાં લોકો ઊમટી આવ્યા.

કેન્દ્રિય સમાજના આગેવાનો તરફથી મળેલ સુચનના વિરુદ્ધમાં જઈને આમારી સભાનું આયોજન કરવા, તેનો ખર્ચ ઉપાડવા તેમજ લોકોને પ્રેરિત કરીને ભેગા કરવામાં ઘણા નામી અનામી લોકોનો અમોને બહુજ મોટો સહયોગ મળેલ છે. સ્થાનિક સમાજના આગેવાનો હોય અને યુવાસંઘના આગેવાનોનો ખાસ આભાર માનવો રહ્યો. સમાજના આદેશનિ અવગણના કરી સનાતન ધર્મ પ્રચારના ભગીરથ ભર્યા કામમાં સાથ આપવા બદ્દલ આ સર્વે લોકોનું ઋણ આમારા પર છે અને તેમનો જેટલો આભાર માનીએ એટલો ઓછો છે, જે આ પ્રસંગે સનાતન ધર્મ પ્રચાર સમિતિ સર્વે લોકોને ધન્યવાદ આપે છે.

૫ યુવાસંઘ દ્વારા સામાજિક દૃષ્ટિબિંદુ મારફતે સતપંથનો સામનો

- જયન્તિભાઇ કરમશી રામાણી (લાકડાવાળા)

જગત જનની મા ઉમાના સાનિધ્યમાં ઊંઝા સ્થિત કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ સંસ્થાનનો સતપંથ ઉપર ચુકાદા બાબતે અને હોસ્ટેલ પ્રકરણ વિશે કેન્દ્રીય સમાજની એક વિશેષ સભા તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના મળેલ. તેમાં શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઇએ સતપંથનું સંશોધન કાર્ય અને ઊંઝા લવાદપંચને રજૂ કરેલ હકીકત પર પોતાનું વક્તવ્ય આપેલ. પોણો કલાક બાદ ચંદ્રકાંતભાઈ વક્તવ્ય ટૂંકાવતા હતા ત્યારે સભાએ આગ્રહ કરી વક્તવ્ય ચાલુ રખાવ્યું. એટલું જ નહિ પ્રવચન બાદ ખીચોખીચ સભાએ ઊભા થઈ સલામી આપી. તેનાંથી સામાન્ય રીતે સમજી શકાય છે કે સભાનું વલણ શું છે અને જ્ઞાતિ શું ઇચ્છે છે? જ્ઞાતિનું વલણ સમજી ચૂકેલ યુવાસંઘ પ્રમુખ જયંતિભાઈએ સતપંથ મુદ્દે કરેલ કાર્યને બિરદાવતાં કેન્દ્રીય પ્રમુખશ્રીએ જયંતિભાઇને પોતાનો અભિપ્રાય આપવા જણાવ્યું.

ત્યારે વિશેષ સભામાં પ્રથમ વખત જ જયંતિભાઈએ સ્પષ્ટતા કરી કે યુવાસંઘની સ્થાપના બાદ સતપંથ અંગે જાગૃતિનો મુદ્દો ધીરે ધીરે ભૂલાઇ જ ગયો હતો. કેન્દ્રીય સમાજની સાથે સહતે યુવાસંઘ પણ ભૂલી ગયું. એટલું જ નહિ યુવાસંઘમાં અને શ્રીસમાજમાં સતપંથીઓ કાર્યરત થઈ ગયા. તેની પણ કોઇને ખબર પડી નહિ. આ કારણે મારા પ્રમુખ પદે સતપંથ મુદ્દે શરૂઆતના ૧૯ માસ સુધી કોઇ ધ્યાન આપ્યું નહિ. મારી અને યુવાસંઘની સમજ હતી કે સતપંથ જેવા ધાર્મિક મુદ્દે કેન્દ્રીય વડીલોનું જ કાર્ય હોય, માટે યુવાસંઘે કંઇ કરવું નહિ અને એવું બધાંએ માની લીધેલ હતું.

યુવાસંઘ દ્વારા સતપંથનો મોદ્દો હાથમાં લેવાયો

તો આપ જ્ઞાતિજનોને પ્રશ્ન થશે કે યુવાસંઘે સતપંથ મુદો કયા કારણે હાથમાં લીધો. આ પ્રશ્ન એક અગ્રણીએ કરેલ જે કેન્દ્રીય સમાજના અગત્યને હોદ્દે રહી ચૂકેલ છે. તે અગ્રણીનો બીજો પ્રશ્ન હતો કે જૂનો સતપંથ વિવાદ અને વિરોધ ફરી ૨૦૦૬માં થોડો થોડો જાગ્યો, તમે ૨૦૦૮માં યુવાસંઘ પ્રમુખપદે હતા છતાં ૧૮-૧૯ માસ પછી એવું તે શું બન્યું કે વડીલોથી ઉપરવટ જઇ સતપંથ મુદ્દે ઝંડો ઉપાડી બાકીના ૫-૬ મહિનામાં યુવાનું માનસ પલટીને તમે આખું યુવાસંઘને જોડી દીધું.? એમ એ અગ્રણીની ત્રીજી બાબત એ હતી કે તમારી સાથે મેં કામ કરેલ છે માટે કહી શકું કે સતપંથ મુદ્દે કોઇ ઉકેલ તમે ચોક્કસ વિચાર્યો જ હશે. આ ત્રણેય બાબતે તે અગ્રણી સાથે લાબી ચર્ચા થયેલ.

હવે મૂળ વાત કે સતપંથ મેદ્દે અમે યુવાસંઘમાં કાર્ય ઉપાડ્યું તે અંગે ઉપરની વિશેષ સભામાં મેં થોડી છણાવટ કરેલ. અહી વધુ સ્પષ્ટ કરું તો ૨૦૦૯માં કેન્દ્રીય સમાજની સભામાં એક મુરબ્બીને સતપંથ વિશે સાંભળ્યા. તેમાં સતપંથથી જ્ઞાતિની થયેલ દુર્દશાની વેદના હતી. જે રીતે પૂર્વજો અને સંતોએ સતપંથને છોડી સનાતનમાં જોડવાનું કાર્ય કર્યું તેને તે પછીના કર્તાઓ ભૂલી ગયા તેની ભારોભાર પીડા તે મુરબ્બીના વક્તવ્યમાં મને દેખાઇ. સભા બાદ મુરબ્બીને કહ્યું કે યુવાસંઘ પ્રમુખ તરીકે તમારી સમાજ પ્રત્યેની ચિંતા જોઈ સતપંથ મુદ્દે જાણવું એ મારી જવાબદારી બને છે. તે મુરબ્બીએ મને આશ્ચર્યભાવે બે-ત્રણ વખત ઉપરથી નીચે પગથી માથાં સુધી શંકાની નજરે જોયું. એ મુરબ્બી હતા શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી.

કેમકે મારી તે મુરબ્બી વિશે જે છાપ હતી તે તેઓ જાણતા હતા. હું ૧૨-૧૨ મહિના સુધી યેનકેન રીતે તેમનાથી દૂર રહેલ હતો. માટે તે મુરબ્બી મને શંકાની નજરે જુએ, આશ્ચર્ય અનુભવે, એ હું સમજી શકતો હતો. આમ મેં મારી ભૂલ કબૂલી, અંતે તેઓ અમદાવાદ આવવા તૈયાર થયા. આખો દિવસ અને આખી રાત સતપંથ મુદ્દે પૂર્વજોની ચળવળ, પ્રવચનોની હસ્ત લિખિત પ્રતો, સભાઓની મિનિટ્સ, તે વખતનાં જ્ઞાતિનાં સામયિકોમાં લેખો, અન્ય સાહિત્યો અને પૂરાવા ફંફોસ્યા. જ્ઞાતિમાં સતપંથની સાંપ્રત સમસ્યા પર ખૂબ મંથન કર્યું. ત્રણેય મુરબ્બીને કહ્યું બધું સાહિત્ય મને આપો એક એક લીટી સમજવા માંગુ છું. તેઓ માંડ માંડ અઠવાડિયા માટે લાવેલ સાહિત્ય મૂકી જવા તૈયાર થયા.

૫ યુવાસંઘ દ્વારા સામાજિક દૃષ્ટિબિંદુ મારફતે સતપંથનો સામનો

સામાજિક ઈતિહાસનો અભ્યાસ

કાર્યકર્તા કે વડાએ પોતાનો સમાજ, સંસ્થા કે દેશના ઇતિહાસથી વાકેફ હોવું અનિવાર્ય છે. આખી જ્ઞાતિનું યુવાસંઘનો વડો થઈ આવી ગંભીર સાંપ્રત સમસ્યાથી અજાણ હોય તેણે પ્રમુખ થવું જોઇએ નહિ. મેં કોઇ અપરાધ કર્યો હોય એવો અહેસાસ થયો, હું મારી જાતને ગુનેગાર સમજવા લાગ્યો. આથી મારી જાતને દંડ દેવો નક્કી કર્યું. એક અઠવાડિયું ઘર બહાર જવું નહિ, કોઇ ફોન લેવા નહિ, દાઢી સેવીંગ કરવી નહિ, અન્ન નહિ લેવું જેથી રાત-દિન જાગી શકું અને બધું વાંચન થઈ શકે. આમ કઠોર વાંચન અને ઉપવાસનું વ્રતથી સતપંથ મુદ્દે સત્ય શોધવા સાધના અને તપ આદર્યું. આ રીતે મારી કોઇ ભૂલ બતાવે તો જાતને સુધારવા કઠિન વ્રતો કરતો હોઉં છું.

■ જેમ જેમ વાંચતો ગયો, જ્ઞાતિની થયેલ દુર્દશા જાણી વાંચતાં વાંચતા ખૂબ રડ્યો છું. પણ આપને પીડા અને દર્દ ઉપજે તે લખવું ટાળ્યું છે. સતપંથનું સાહિત્ય, સભાનાં પ્રવચનો અને મિનિટ્સે મને હચમચાવી નાખ્યો. કોઇપણ સભાની મિનિટ્સ સત્ય જ હોય કેમકે હસ્તલિખિત હોય છે, સભામાં તેનું વાંચન થતું રહે છે. તેમાંથી મને આઈડીયા સ્ફુર્યો કે કેન્દ્રીય સમાજની કારોબારી સભા, ટ્રસ્ટી-હોદ્દેદારોની સભા, વાર્ષિક સભા, ખાસ સભા, અધિવેશનોની બધી મિનિટ્સ વાંચવી. તરત કચ્છ કેન્દ્રીય સમાજની ૧૯૬૦ પછીની લગભગ મિનિટ્સ વાંચી નાખી. તેની સાથે સાથે વર્ષ જઈ ૧૯૧૦ થી લઈ ઘણા અહેવાલો અને પેમ્ફલેટો પણ વાંચ્યા. મારે ત્યાં આવેલા ત્રણેય મુરબ્બીએ કહેલ કે યુવાસંઘની સ્થાપ્નાના પાંચ પૈકી એક મુદ્દો સતપંથ ત્યાગવો તથા સનાતનનો પ્રચારનો હતો તે ઉલ્લેખ મળ્યો પણ નકલ મળી નહિ.

■ તે સાહિત્યોમાં જાણ્યું કે દરેક અધિવેશનોમાં ૧૮ અને ૧૯મી કલમનો માત્ર સતપંથીઓએ જ વિરોધ કર્યો છે. દરેક અધિવેશનોમાં ભારે તંગ સ્થિતિ ઊભી કરી છે, પોલીસને બોલાવી પડી છે. તે સતપંથીઓએ હવા ઊભી કરી કે ધર્મ વિવાદમાં પડવું એ યુવાનોનું કાર્ય નથી. આમ યુવાસંઘની સ્થાપનાનો સતપંથ અંગે જાગૃતિનો મુદ્દો ભુલાઈ ગયો. જો કોઇપણ મુદ્દે ક્રાંતિ કરવી હોય તો યુવાનો વડીલો સાથે ભળે તો વહેલું પરિણામ મળે. કેમકે યુથ (યવન) પછી યુથ (યુવાન) જ ક્રાંતિને ઉપાડી શકે છે. કોઇપણ કાર્ય કે મિશનમાં માત્ર યુથ સફળ થઇ શકે નહિ તેમ માત્ર વડીલો સફળ થઇ શકે નહિ. આ સુપેરે જાણતો હતો તેથી બહુ વિચારીને સતપંથ મુદ્દે યુવાઓમાં સાચી માનસિકતા ઊભી કરવી એવો મનોમન સંકલ્પ કર્યો. સમાજ પૂર્વજોનાં જે કાર્ય બદલ ઠેર ઠેર પ્રતિમાઓ લગાડે તેમને પૂજે તો પછી તે કાર્ય ઉપાડવામાં ગમે તે સામનો કરવો પડે તોપણ કરવો. આથી મારે ત્યાં આવેલ મુરબ્બીઓને વચન આપ્યું કે યુવાસંઘના પાંચ મુદ્દાની નકલ મળે તોજ સત્ય પાકું થશે, તે આધારે યુવાસંઘ સતપંથ સામે ક્રાંતિ અભિયાન ઉપાડશે.

યુવાસંઘની સ્થાપનાનો એક મૂળ ઉદ્દેશ્ય

આથી તેઓ યુવક સંઘ (તે વખતનું નામ) સ્થાપના કરનાર કલકત્તાના (જે સાત ભગાડી કહેવાતા) વડીલોને મળવા ઉપડ્યા. શોધખોળને અંતે અખાઈભાઈ પ્રેમજી માનાણીને ત્યાંથી નકલ મળી આવી કે તરત ફોન આવ્યો. ત્યારે હું દીકરાનાં લગ્ન માંડવા વિધિમાં હતો. માંડવા બાદ તે મુરબ્બીનો ફોન જોઇ વળતો ફોન લગાડી વાત કરી. તેમણે પ્રત મળી ગયાની આખી હકીકત કહી જણાવી. મારે ઘરે મહેમાનો, બીજે દિવસે જાન જોડવી પણ આપેલું વચન યાદ આવ્યું. તેથી તરત રેલવે પકડી મુંબઇ રવાના થયો. રાત્રે પહોંચીને ચર્ચા બાદ પ્રત લઈ, રાતોરાત અમદાવાદ ફ્લાઈટમાં આવી, વહેલી સવારે દિકરાની જાન જોડી સુરત ગયા. આમ લગ્ન સંપન્ન થયા બાદ આપેલ વચન મુજબ તરત સતપંથ મુદ્દે કામે લાગ્યો.

■ યુવાસંઘ સભા મળી, સતપંથ મુદ્દે હિન્દુ સંતો અને શાસ્ત્રોનું તાર્કિક ચિંતન કર્યું. તે પાંચ મુદ્દા પૈકી સતપંથ મુદ્દે ચર્ચા ચાલી. યુવાન વર્ગ હતું માટે બધું સમજી ગયું. વચન પાળવા સંકલ્પ લીધો કે યુથને સતપંથ મુદ્દે સપૂર્ણ જગાડવું, આમ કામે લાગી ગયા. સતપંથ મુદ્દે કાર્યથી જ્ઞાતિની માનસિકતા સમજ્યો. મારી સાથે થયેલ એક ગોઝારી ઘટનાને લીધે સતપંથ અને સતપંથીઓને નિકટતાથી સમજ્યો છું. સતપંથ હિન્દુ છે કે નહિ તે પ્રવચનોમાં ટાળતો તેમજ કેન્દ્રીય સમાજના વડીલો અને ચળવળકારો સાથે નજીકથી કાર્ય કર્યું. કહેવાનો અર્થ સતપંથ મુદ્દે મેં જુદી રીતે સ્ટડી કર્યો છે. શ્વેતપત્ર બાદ ઉદ્દભવેલ પરિસ્થિતિ અને ઘટક સમાજોમાં શ્વેતપત્રનું પોતાની રીતે જે રીતે અર્થઘટન કરાતું હતું તેનાથી મારી મનઃસ્થિતિ ખૂબજ દુઃખી હતી જેનું અમે વડીલોનું ધ્યાન દોર્યું પણ કોઇ કારણે કશું થયું નહિ.

કેસરી પત્ર

॥ શ્રી ઉમિયાય નમઃ ॥

જયંતી રામાણી (લાકડાવાલા) : સેન્ટ્રલ પ્રેસીડેન્ટ
Hemtush Incorporate, Opp. Saijpur Tower, B/h. Municipal Office, Naroda Road, A'bad-382345
Ph : (O) 079-22801565 (M) 94283 06565, 93270 81565 E-mail : jklakdawala@gmail.com
ગૌરાંગ ધનાણી : જનરલ સેક્રેટરી
Kalyani Saw Mill, Kadodara Char Rasta, Ta. Palsana, Dis. Surat
Ph : (R) 02622-271046 (Fax) 271450 (M) 097122 99000 E-mail : gaurang009@yahoo.co.in

SHRI A.B.K.K.P. YUVASANGH — ESTD 1972 — 2008-2010

શ્રી અખિલ ભારતીય
કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ
નખત્રાણા જી. ભુજ (કચ્છ)-૩૭૦ ૬૧૫

ઓફીસ : 381/2, Opp. Tower, B/h. S.K. Complex & A.M.C. Office, Naroda Raod, Saijpur, Ahmedabad-382 345. Ph. : 079-22801565 Fax : 22841565 E-mail : kkpyuvasangh@in.com

KKPY2008-10CP99
તા.: ૨૦-૦૭-૨૦૧૦

પ્રતિ
યુવાસંઘ કેબીનેટ, રીજીયન તથા યુવામંડળ,

વિષય : કેન્દ્રીય યુવાસંઘની સ્થાપના વખતે થયેલ પાયાના આદેશને ઉજાગર કરવા બાબતે,

સવિનય સહ,

ચાર ચાર અધિવેશનોમાં જ્ઞાતિ રીતરિવાજ, આચરણો, સભ્યપદ સબંધે સૌનો સ્પષ્ટ મત અને અભિગમ હંમેશાં વખતો વખત વ્યક્ત થતો રહેલ છે. હાલનાં સ્વર્ણિમ વર્ષમાં ધાર્મિક જાગૃતિ અને "સતપંથ"નાં વ્યક્તિઓ દ્વારા વર્ષોથી થતી પજવણી અને ગંભીર હરકતોનાં તાર્કિક તલસ્પર્શી તારણો જ્ઞાતિજનોએ નોંધમાં લીધેલ છે. કેન્દ્રીય સમાજે તા. ૧-૭-૨૦૧૦ના જારી કરેલ આદેશ મુજબ કેન્દ્રીય યુવાસંઘ નીચે મુજબ તાકીદ કરે છે.

આઝાદીથી વર્ષો પહેલાં "સતપંથ"તરફી વટાળ પ્રવૃત્તિથી મુક્ત બની "સનાતન" સમાજ જુદી જ છે. જેના આદ્યસુધારકોના ચીલે જ્ઞાતિને એક કરવા યુવાસંઘે ફરજ નિભાવવાની રહેશે. જે અનુસંધાને યુવાસંઘ સ્થાપનાથી જ થયેલ આદેશાનુસાર, વિસરાયેલ પાયાની બાબતને સનાતન સ્વર્ણિમ મહોત્સવના પંચમ અધિવેશનથી ઉજાગર કરી, "સનાતન" ધર્મનો પ્રચાર-જાગૃત્તિ અને મુલ્યનિષ્ઠ સંસ્કારીકતા જાળવી, જ્ઞાતિનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તેવાં કાર્યો કરવાનાં રહેશે.

"સતપંથ" ધર્મ પાળતા તેમજ ભરમાવે તેવા આંતરીક કે બાહ્ય આચરણના ભેદવાળી વ્યક્તિ કે સમૂહ તેમજ કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા અસ્વિકૃત સમાજ કે સંસ્થાનો સભ્ય ત્રીસ્તરીય માળખાંમાં હોદ્દેદાર કે સભ્ય રહી શકશે નહિં. તે માટે જરૂરી હોય તો સ્થાનિક સમાજ, યુવામંડળ અને વધુ સ્પષ્ટતા અર્થે વતન સમાજની લેખિત સહમતીના આધારે નિર્ણય કરવાનો રહેશે.

"સતપંથ"નાં કુટુંબ અને સભ્ય સાથે હાલના સગપણ સબંધો જાળવી હવે પછી નવા સબંધો કરવા નહિં. "સતપંથ" હિન્દુ ધર્મ નથી તેવું સ્પષ્ટ માનવું હોઇ "સનાતન" હિન્દુ સંપ્રદાય સ્વીકાર્ય રહેશે તેવા કેન્દ્રીય સમાજના અભિગમને યુવાસંઘના ત્રીસ્તરીય માળખાએ અનુસરવું.

હોસુર ખાતે ૭ માર્ચની યુવાસંઘની કેબીનેટ સભામાં જ્ઞાતિની સાંપ્રત સમસ્યા અંગે મુખ્ય હોદ્દેદારોને સોંપેલ જવાબદારી અનુસંધાને તેનો સમગ્ર રાહે અભ્યાસ કરવામાં આવેલ છે. કલમ ૨-૩, ૩-૯ મુજબ (૧.કેન્દ્રીય સમાજે સમયે-સમયે પસાર કરેલા જ્ઞાતિ નિયમોનું પાલન કરાવવા તેમજ સમાજમાં પ્રવર્તતી ધાર્મિક અંધશ્રધ્ધા કુરિવાજો નાબુદ કરવા. તે માટે યોગ્ય અસરકારક પગલાં લેવા. ૨.કેન્દ્રીય સમાજે સમયે-સમયે પસાર કરેલ ઠરાવોને અમલી બનાવવા.) બંધારણીય આદેશ અન્વયે.

યુવાસંઘનાં ત્રીસ્તરીય માળખાંના યુવામંડળો, રીજીયન અને યુવાસંઘના તમામ કાર્યવાહક સભ્યોએ કેન્દ્રીય સમાજનું સભ્યપદ મેળવી ગૌરવ વધારીયે. કેન્દ્રીય સમાજે પ્રસિધ્ધ કરેલ શ્વેતપત્રના આદર સહ ઉપરોક્ત સમાવિષ્ટ ત્રીસ્તરીયે શ્વેતપત્ર સબંધે પોતાના બંધારણ અને ધારાધોરણમાં જરૂરી સુધારા કરવા. જેની નકલ કેન્દ્રીય યુવાસંઘને મોકલી આપશો.

"જ્ઞાન-શિલ-એકતા એજ યુવાસંઘની વિશેષતા "
ચાલો..."અ-સ-ર" વર્ષમાં અસરકારક સૈનિક બનીએ

લી.

જયન્તિ કે. રામાણી (લાકડાવાળા)
સેન્ટ્રલ પ્રેસીડેન્ટ

ગૌરાંગ કે. ધનાણી
જનરલ સેક્રેટરી

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ — સ્વર્ણિમ મહોત્સવ ૧૯૬૦-૨૦૧૦ — વિજય પથ પર...

Leadership lead with purpose
live with passion

• Education & Health • Business & Career
• Political & Leadership • Social & Spiritual

MISSION 2020 — SHREE A.B.K.K.P. YUVASANGH

ઐતિહાસિક કેસરી પત્ર

તેથી તેનો ખુલાસાના તા. ૨૦-જુલાઈ-૨૦૧૦ના “કેસરી” પત્રો યુવાસંઘે દરેક યુવામંડળ, સામયિકો અને કાર્યકર્તાને મોકલ્યા બધા વિવાદે ચડ્યા હોવાથી ધ્યાને ચડ્યું નહિ. ક્રાંતિનો દાવો કરનાર એ પ્રસિદ્ધ સામયિક ચૂક્યું નહિતર સ્થિતિ જુદી હોત. ઊંઝા ઉમિયા સંસ્થાનના ચુકાદામાં બધા મુદ્દા ખાસ છે, પણ એક મુદ્દો ગહન છે. તેમાં જ ઉકેલ છે તેમ યુવાસંઘના કેસરી પત્રમાં ઉકેલ હતો. આપણે પોતામાં એવા મશગૂલ છીએ કે ક્યારેક કોઈક મુદ્દે અન્યનો ઉચ્ચ વિચારોને ધ્યાને લેતા નથી. અરે, જે અગ્રણીએ મને પ્રશ્નો કર્યા તે શ્રીસમાજના જ ઉચ્ચ હોદ્દે હોવા છતાં કેસરી પત્રથી બેખબર હતા. સમાજનો ઠેકો લઈ ફરતા અહંકારમાં ચૂર બૌદ્ધિકો અને સામયિકો બેખબર રહ્યા અથવા સાંપ્રત મુદ્દે ઉકેલમાં જાજો રસ નહોતો.!

સામાજિક દૃષ્ટિબિંદુ

માત્ર ડાહી વાતો કરે કે સમાજમાં ધર્મ દૂર રાખો, સર્વધર્મ સમભાવ, આ દેશનું બંધારણ છે. આમ એકતાની આડમાં જ્ઞાતિને ભ્રમિત કરે છે. વિચારો કે શું ધર્મ વિના સમાજ હોઇ શકે? નાનો-મોટો કાર્યક્રમમાં તમે કે સંતો દીપ પ્રાગટ્ય કરો, “જય”બોલાવે, તમે “જય” બોલો, સંતો તેડાવો તે શેની વાતો કરશે આમ સમાજમાં પળે પળે ધર્મ આવશે. સમાજમાં ઇમામશાની ‘જય’ મોટા વર્ગની લાગણી દુભવે છે. કારણ કે સતપંથનું ગંદુ તથ્ય (આપણા મતે) જે જોશે અને જાણશે તે જ્ઞાતિજન નિષ્કલંકી કે ઇમામશાહવાળા ધર્મને નહિજ સ્વીકારે. આ શર્મિંદગી અને પીડા અન્ય લોકો નહિ સમજી શકે જેટલા સતપંથીઓ સમજી શકશે. કારણ કે ખુદ સતપંથીઓ તેના મિત્રને કબર બતાવામાં શરમ અનુભવે છે. તેથી પૂર્વજોના કહેલ ચીલે ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી, સતપંથ અને પીરાણાનો ત્યાગ કરી મોટો વર્ગ જુદો થઈ ગયો.

છતાં સતપંથીઓ ગેરમાર્ગે દોરે કે પીરાણામાં વચ્ચે થોડા સમય માટે મુસ્લિમ સૈયદો પેસી ગયા હતા. ભ્રમણા એ પણ ફેલાવવામાં આવી પીરાણામાં હિંદુ ધર્મના સ્થાનકને મુસલમાનોએ ઇસ્લામ સાથે સબંધ જોડી દીધો. આવા ખોટા પ્રચારવાળા પંથ સાથે કેમ રહેવું.????? એ સતપંથ સાચો કે ખોટો, હિન્દુ કે મુસ્લિમ એવા વિવાદોમાં પડવા કરતાં, માત્ર સામાજિક દૃષ્ટિકોણથી વિચારવાની અને ચિંતન કરવાની જરૂર છે. જેણે સતપંથને છોડ્યો એ પંથ સાથે કેમ રહી શકાય? માટે જ વિવાદો થયા કરે છે. જે આપણે જોઇ રહ્યા છીએ.

પણ પીરાણા સતપંથનું આખું ગોત્ર જુદું છે, પછી જ્ઞાતિ એક કઇ રીતે થઈ શકે. ઇસ્લામ ધર્મના ગ્રંથોમાં બતાવેલ નિષ્કલંકીને પૂજનારા સાથે આપણે એક કઇ રીતે બેસી શકીશું...???? માટે સતપંથ હિન્દુ છે તે પ્રમાણોની જરૂર નથી. જ્ઞાતિએ બધું સમજી લીધું છે. સતપંથના ગુરુ, તેના ઈષ્ટદેવનાં નામ સતપંથી પોતાનાં બાળકો કે ધંધાનાં રાખતા નથી. જોકે આ વાંચીને અનુકરણ કરશે. જેવી રીતે ઘણા બદલાવો કર્યા તેમ સતપંથમાં અનેક બદલાવો કરતા રહે છે. તેવા બદલાવો હિન્દુ ધર્મમાં કેમ કરવા પડતા નથી.!! માટે આપણા પૂર્વજોએ સતપંથને છોડવાનું કહ્યું છે, તેમાં બદલાવનું નહિ.

તેથી જ્ઞાતિમાં સતપંથીઓને સાથે રાખવાની કોશીષો કરીશું તો મોડો વહેલો ડખો પડશે જ. કથિત બૌદ્ધિકો ડાહી રૂપાળી આદર્શવાદી વાતો કરે કે અમે સંપ્રદાય મુકત છીએ, સમસ્ત કચ્છ કડવા પાટીદારને આવકારીએ છીએ, અમે સર્વધર્મમાં માનીએ છીએ, માનવતાને માનીએ છીએ, સૌ સંપીને રહીએ છીએ. તેવાં ગામો કે વિભાગો સતપંથીને સાથે રાખી ગર્વ કરતા હોય, પરંતુ તે મિક્ષ ચાલતા સમૂહ કે સમાજમાં મોડે-વહેલે સતપંથને લીધે જ વિવાદો થયા છે અને ભવિષ્યમાં થશે. કારણ, સતપંથી ઇમામશાની “જય” બોલાવે, સતપંથનો પ્રચાર કરે, કરાવે છે. સતપંથના જ સાધુ-સંતોને બોલાવે, દુરાગ્રહ કરે, વેદ રચયિતા તરીકે મુસ્લીમ ઈમામશાહ બાવાનું નામ લખે છે. તો કોઇ કારોબારીમાં સતપંથીને ઘુસાડવાનો આગ્રહ રાખે, સતપંથીની તરફેણ કરે. તેઓ રાજરમત કરી સતપંથીને પ્રમુખ બનાવે આવા-તેવા અનેક વિવાદો જગાડે છે.

તેથી દર ૪૦-૫૦ વર્ષે કોઇ સમૂહ કે કોઇ ઘટક સમાજમાં ડખો પડે. પરંતુ તેથી આખી જ્ઞાતિમાં ડખો ઊભો થાય. આપણને ઊંઝા, મધ્ય ગુજરાતથી કચ્છ તગેડી મૂક્યા તે પછી છેલ્લાં બે સદીઓમાં આઠ વખત મોટો ડખો ઊભો થયો છે. સને ૧૯૭૦ના દશકમાં સતપંથને લીધે આખી જ્ઞાતિ પાયમાલ થયેલ. ભાઇ ને બહેન, મામા ને ભાણેજ, બાપ ને દીકરી, મા અને દીકરાના સબંધો તૂટ્યા હતા. આમ આઠ દાવાનળો જ્ઞાતિ ભોગવી ચૂકી છે. તો પણ બૌદ્ધિકો ડાહી રૂપાળી આદર્શવાદી વાતો કરે છે કે અમે સંપ્રદાય મુકત છીએ, સમસ્ત કચ્છ કડવા પાટીદારને આવકારીએ છીએ, સર્વધર્મમાં માનીએ છીએ, સૌ સંપીને રહીએ છીએ. કારણ કે તેઓને ખબર જ નથી કે ભૂતકાળમાં સતપંથ સામે આઠ દાવાનળ જાગ્યા છે.

આમ આપણી જ્ઞાતિમાં માત્ર સતપંથ સામે વાંધા છે, અન્ય પંથ સામે નહિ. તેથી સતપંથ સામાજિક રીતે ત્યાજ્ય છે. એ કારણે જ સામાજિક રીતે સતપંથને સાથે રાખવા હિમાયતી થશું તો જ્ઞાતિમાં સંપ અને એકતા કદી નહિ થાય. આથી સતપંથનું અધ્યાત્મ કે ધર્મ કેવો તે પ્રશ્ન રહેતો નથી. ગમે તેટલો સાચો સારો પંથ હોય, આપણા સમાજમાં વિવાદાસ્પદ છે. ઘણા કહે કે વિવાદ નહિ કરવો જોઇએ. તો પછી વિશ્રામબાપા, કેસરાબાપા, નારાયણબાપા, રતનશીબાપા, ભીમજીબાપા, નથુ નાનજી પછી હિંમત ખેતાણી, રમેશ વાઘડીયા, પ્રેમજી કેસરાણી, જયંતિ લાકડાવાળા, રતનશી દિવાણી, વસંત ધોળુ, સી.એ. ચન્દ્રકાન્ત છાભૈયા જેવાઓ ક્રમે ક્રમે થયા કરશે. તેઓ એક-બે છે, છતાં આખી જ્ઞાતિ ચળવળમાં જોડાય છે. માત્ર ગણ્યાગાંઠ્યા કથિત બૌદ્ધિકો કે સતપંથીઓ નહિ. તો કેટલાને રોકીશું આમ વિવાદો વધશે. જ્ઞાતિમાં રાજકારણ રમાય છે તે વાત તદ્દન ખોટી છે. જેણે જેણે સતપંથનો વિરોધ કર્યો તે લોકો હોદ્દા પર નહોતા આજે નથી. જે હોદ્દામાં છે તે પહેલેથી જ હતા.

જેમનો જન્મ વર્ષ ૧૯૫૦-૬૦ની આસપાસ થયો ત્યારે ૮-૧૨ વર્ષની ઉંમર હોવાથી તે પીડા કે તે દર્દ આજે તેમને યાદ નથી. માટે સમગ્ર જ્ઞાતિ સતપંથ છોડે એજ ઉપાય છે નહિતર ૩૦-૪૦ વર્ષે ફરી સતપંથ સામે વિવાદ જાગશે. જેથી ભાઇ-બહેન, મામા-ભાણેજ, બાપ-દીકરી, મા-દીકરા સબંધો તૂટે છે. માટે જ કડક ઠરાવો કરવા પડે છે. સતપંથને ભેગા રાખવાની કોશીષોથી સનાતનીઓની લાગણી દુભાય છે. **તેવી સામાજિક ઘટનાઓનું ચિંતન બાદ જ યુવાસંઘ પ્રમુખ રૂએ અને યુવાસંઘે સતપંથ સામે ચળવળ ઉપાડવી પડી હતી. જેના ખૂબ સારા પરિણામો જોવા મળ્યા.**

સતપંથ અને સનાતન સાથે રહેશે તો સતપંથ મુદ્દા ઉપર નવા-નવા વિવાદો નિરંતર જાગતાજ રહેશે. આ રીયાલીટી સતપંથીઓએ સમજવી પડશે. સુજ્ઞ વાચકોને વિનંતી, માત્ર સામાજિક દૃષ્ટિબિંદુથી સતપંથને તરાશો તો સમજાશે કે જ્ઞાતિમાં એકતાની જરા સરખી ચિંતા સતપંથીને હશે તે સતપંથ ત્યજશે. જે નથી છોડતા એનો અર્થ તેને એકતા કે સમાજથી કોઇ લાગણી નથી, માત્ર વેવલું ધર્મ ઝનૂન છે. પોતાની દલીલોમાં ગળાડૂબ મશગૂલ છે. તેથી જ દક્ષિણ ભારતમાં સતપંથીને હવે પછી નહિ લેવાની તારીખ ડીકલેર કરવી પડી છે, એ રોગ બધે જ ફેલાશે.

સતપંથી પોતે કહે છે ઈમામશાહએ ભાખ્યું છે સતપંથમાં માત્ર અઢી જણ રહેશે. એનો અર્થ ઈમામશાહને ખબર હતી કે જેમ જેમ જાગૃતિ વધશે તેમ તેમ લોકો સતપંથ છોડી દેશે. આના પરથી સમજી શકાય કે આ મુસ્લિમોની ગંદી ચાલ હતી. પરંતુ સતપંથી પોતે પોતાનું જ બ્રેઈનવૉશ કરે રાખે છે જેથી સમાજની કે પોતાના ભાઈની વાત સમજાતી નથી. માટે આખો સમાજ ડખે ચડે છે. કેમકે ૯૫-૯૬ ટકાએ સતપંથ છોડ્યો તે લોકો સતપંથીઓ સાથે નહિ જ રહે, જે આપણે જોઈ રહ્યા છીએ. આ તેમને કેમ સમજાતું નથી.! ઈશ્વર તેને સદ્‌બુદ્ધિ આપે એજ પ્રાર્થના.

૬

સત્ય શોધની જિજ્ઞાસાએ કરાવી અણધારી તૈયારીઓ

1. <u>જિજ્ઞાસાનું કારણ:</u> સતપંથ મુસ્લિમ ધર્મ છે, એવું અમારા વડીલો પાસેથી ઊડતી ઊડતી વાતો નાનપણમાં સાંભળેલ. પણ ઘણા વર્ષોના અંતરાલ પછી, આપણી કચ્છ કડવા પાટીદાર (ક.ક.પા.) જ્ઞાતિના સતપંથીઓ મહત્ત્વના ફેરફારો કરીને હિંદુ બનવા માટે ઘણા સકારાત્મક પગલાં ભરી રહ્યા છે, એવું લોકો પાસે સાંભળવા મળતું. એટલે વિચાર આવતો કે આ લોકોને તો સહયોગ આપવો જોઈએ, પ્રોત્સાહિત કરવા જોઈએ. સાંભળવામાં આવતું કે પીરાણામાં મુસલમાની તત્ત્વોને હટાવી દેવામાં આવેલ છે. હિંદુ "ૐ"ને દીવાલો પર અલગ અલગ જગ્યા ઉપર રંગવામાં આવેલ છે. ભગવાન વિષ્ણુના દસ અવતારોને દીવાલો અને છત ઉપર દોરવામાં આવ્યા છે. સતપંથના લોકોએ હિંદુ બનવા માટે ઘણાં ફેરફારો કરેલ છે. સ્વ-ઈચ્છાથી કોઈ હિંદુ બનવા માંગતો હોય, તો દરેક હિંદુની ફરજ છે કે હિંદુ બનનાર વ્યક્તિને યોગ્ય મદદ કરે. ઈતિહાસમાં જોઈએ તો એવા કિસ્સાઓ છે કે અગર કોઈ હિંદુ ભૂલ કે મજબૂરીથી મુસલમાન બની ગયો હોય અને એ વ્યક્તિ પાછા હિંદુ બનવા માંગતો હોય ત્યારે એને હિંદુ ધર્મના આગેવાનોએ સ્વીકાર્યો નહીં. તેનાં કારણે એ લોકો મુસલમાન ધર્મમાં રહી ગયા અને ભારતમાં મુસલમાનોની સંખ્યા વધતી ગઈ. આવા કિસ્સાઓમાં થયેલ ભૂલનું પુનરાવર્તન ન થાય, કોઈ મુસલમાન હિંદુ બનવા માંગતો હોય તો તેને સંપૂર્ણ સહયોગ આપવો જોઈએ એવા દૃઢ વિચાર રાખનાર લોકોમાંનો એક હું હતો.

એ સમય ગાળામાં શ્રી હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણી અને શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડીયાની આગવાની હેંઠળ સનાતન ધર્મ જાગૃતિની ટીમ ભારતભરમાં ફરી સનાતન સમાજના ધાર્મિક ઈતિહાસની જાણકારી આપતી સભાઓ કરતા હતા. જે સતપંથ સમાજવાળાને ગમતું નહોતું. સતપંથ સમાજવાળાનો પ્રચાર હતો કે હા ભૂતકાળમાં સતપંથમાં ઈસ્લામીકરણ હતું, પણ હવે ઘણા સુધારાઓ કરી નાખ્યા છે. થોડા બાકી હશે અને છે, તેને પણ ધીરે ધીરે સુધારી નાખશું. હું પણ શરૂઆતમાં સતપંથના આ પ્રચારને સાચો માનતો હતો. જેના લીધે હિમ્મતભાઈ અને તેમની ટીમનું કામ મને પસંદ નહોતું. સનાતન સમાજમાં અમુક લોકોના મોઢે એવું પણ સાંભળવા મળતું કે આ લોકો સમાજ તોડું છે. જેની ગંભીર નોંધ પણ લીધેલ હતી.

આ સમય ગાળામાં શ્રી રમેશભાઈ માવજી વાગડીયાના ભાષણની એક વિડીઓ કલીપ સતપંથ તરફી લોકો દ્વારા અજાણ્યા ઈમેલ આઈડીથી મારા પાસે આવી (તે સમયે સ્માર્ટ ફોન નહોતા, વોટ્સએપ નહોતું, મોબાઈલ ઉપર ઈન્ટરનેટ સુવિધા ખૂબ ઓછી હતી). સાથે લખાણ આવ્યું કે રમેશભાઈ સમાજ તોડી રહ્યા છે. જ્યારે એ વિડીઓ કલીપ મેં સાંભળી ત્યારે મને મને એવું કંઈ ન લાગ્યું. બલકે રમેશભાઈનો સમાજને ધાર્મિક રીતે ચોખ્ખી કરવાનો હેતુ દેખાઈ આવ્યો. લખાણમાં રમેશભાઈને ખોટી રીતે વખોડવામાં પણ આવેલ હતા. જે ઇમેલ આઈડીથી મને ઇમેલ આવેલ હતો, તેની તપાસ કરી તો તે બોગસ/બનાવટી ઇમેલ એડ્રેસ નીકળ્યું.

માટે મારા મનમાં ઉદ્‌ભવતા આવા અનેક પ્રશ્નો અને અસમંજસનો ઉકેલ શોધવાનું મેં નક્કી કર્યું. મનમાં ઉદ્‌ભવતા સવાલોના જવાબો શોધવાની જિજ્ઞાસા અથવા કુતૂહલ મને પીરાણા સતપંથની સચ્ચાઈ અને પુરાવાઓ ભેગા કરવાની અણધારી તૈયારી કરવા તરફ ધકેલ્યો. આજે લગભગ ૧૦ વર્ષના અંતે, હું માનું છું કે કોઈ માણસ યોજનાબદ્ધ રીતે આવું કરવા જાય તો પણ તે ન જ કરી શકે. જરૂર કોઈ દૈવી શક્તિજ આવું કરાવી શકે. જરૂર ઇષ્ટદેવ ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ અને કુળદેવી મા ઉમિયાના આશીર્વાદ અને પ્રેમ હશે, કે તેમની ઈચ્છા પૂર્ણ કરવા તેમણે મને નિમિત્ત બનાવ્યો. અહીંથી સત્ય શોધવાની મારી યાત્રા તા. ૧૨-માર્ચ-૨૦૧૦ થી શરુ થઇ.

2. <u>મુંબઈ ઝોનની સભા અને ડ્રાફ્ટ શ્વેત પત્ર:</u> મારા મનમાં એક સવાલ ઊભો થયો કે અગર સાચ્ચેજ રમેશભાઈ વાગડિયાએ સમાજ વિરોધી ભાષણ કરેલ છે, તો પછી વિડીઓ કલીપ મોકલનાર વ્યક્તિએ શા માટે પોતાની ઓળખ છુપાવા માટે બોગસ ઇમેલ આઈડીથી મને ઇમેલ કર્યો? એનો મતલબ કે આ વિષયમાં ઊંડાણમાં ઊતરવું પડે. એ સમય દરમ્યાન મારું શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ(અ.ભા.ક.ક.પા. ઉર્ફે કેન્દ્રીય સમાજ ઉર્ફે શ્રીસમાજ ઉર્ફે સનાતન સમાજ)ના મુંબઈ ઝોનની તા.૧૯-માર્ચ-૨૦૧૦ની ઘાટકોપર સમાજવાડીમાં યોજાયેલ, એક વિશેષ સામાન્ય સભામાં

જવાનું થયું. આ સભાનો મુખ્ય વિષય હતો આપણી કેન્દ્રીય સમાજનો આગામી સ્વર્ણિમ મહોત્સવ કાર્યક્રમ. એ સભામાં મને ખબર પડી કે આપણી કેન્દ્રીય સમાજની કાયદાકીય રીતે રજિસ્ટર કરીને સ્થાપનાને માત્ર પચાસજ વર્ષ થયાં છે. તે પહેલાં આપણી જ્ઞાતિમાં પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિરુદ્ધ ખૂબ મોટી ચળવળો ચાલી. મુસલમાન ધર્મના એક ફાંટાવાળો સમાજ એટલે કે સતપંથ સમાજ જ્ઞાતિમાં પ્રચલિત હતો. આ સતપંથ ધર્મથી જુદા પડીને હિંદુ ધર્મ સ્વીકારવાના કારણે જે લોકોને જ્ઞાત બહાર કરવામાં આવેલ હતા એવા જ્ઞાત બહાર થયેલ લોકોએ સનાતની સમાજની સ્થાપના કરી હતી. બપોરે ૩ વાગે ચાલુ થયેલ આ સભા, કોઈ પણ વિરામ વગર, રાતના ૧૨ વાગે સુધી, સતત એક ધારી ચાલી. સામાન્ય રીતે આવી સભાઓમાં માત્ર ૩૦-૪૦ લોકોજ હાજર રહેતા હોય. પણ આ સભામાં લગભગ ૮૦૦ થી ૧૦૦૦ લોકો હાજર હતા. સભાનો હોલ ખીચોખીચ ભરાઈ ગયો હતો. રાતના ૧૨ વાગે સુધી કોઈ સભા છોડવાનું નામ લેતું નહોતું.

આ સભામાં શ્રી હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણીએ પીરાણા સતપંથ અંગે જાણકારી આપતું એક જોરદાર ભાષણ આપ્યું. સતપંથ ધર્મનો ઈતિહાસ, આપણી જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસ, સનાતની સમાજની સ્થપના પાછળના કારણો, નિષ્કલંકી નારાયણ એટલે હઝરત મૌલા અલી, પીરાણાના મુખ્ય ગાદીપતિ શ્રી કરસન કાકાનું સતપંથી નામ પીર કરીમ, સતપંથના ધાર્મિક ગુરુ મુસલમાન સૈય્યદો છે, સૈય્યદ ઈમામશાહનું મુખ્ય કામ હિંદુઓને વટલાવી મુસલમાન બનાવવાનું હતું, પીરાણામાં થયેલ બાહ્ય ફેરફારો પાછળની છુપી સચ્ચાઈઓ, જેવી ખૂબ મહત્ત્વની જાણકારીઓ આપી.

તેવીજ રીતે હિંદુ ધર્મ સ્વીકારીને સતપંથમાંથી છૂટા પડેલા ક.ક.પા. જ્ઞાતિના હિંદુ આગેવાનો દ્વારા આપેલ બલિદાનો, સંત શ્રી ઓધવરામ મહારાજ, સંત શ્રી દયાલદાસ મહારાજ જેવા માર્ગદર્શક સંતો કે જેમણે પોતાના જીવનો ક.ક.પા.જ્ઞાતિને હિંદુ બનાવવા માટે ઘસી નાખ્યા, એ જાણવા મળ્યું. સતપંથ ધર્મ છોડીને હિંદુ ધર્મ સ્વીકારનારને સમાજ બહાર કરી નાખવામાં આવતા. જેથી અસહય દબાણ, અસંખ્ય અત્યાચારો અને પીડાઓને સહીને, પોતાના હિંદુ સ્વધર્મ માટે મોટા બલિદાનો અને ત્યાગ કરીને, સનાતન સમાજની સ્થપના કરવા પાછળનો ઈતિહાસ જાણવા મલ્યો. પથ્થર દિલ માણસનું હૃદય પણ પીગળી જાય એવી સચ્ચાઈઓ પહેલી વાર મારા સામે આવી. હિમ્મતભાઈ સિવાય બીજા પણ ઘણા વક્તાઓ બોલ્યા. સતપંથ તરફથી પણ અમુક વક્તાઓ બોલ્યા. પણ હિમ્મતભાઈનું ભાષણ એવી રીતે લોકોના હૃદયને સ્પર્શી ગયું હતું કે લોકોએ આ અંગે એજ સભામાં માંગણી કરી કે આપણો કેન્દ્રીય સમાજ પોતાની ઓળખ અંગે એક “શ્વેત પત્ર” બહાર પાડે. જેનો કાચો મસુદો/નમૂનો (ડ્રાફ્ટ) સર્વાનુમતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો. આ કાચા મુસદ્દાના આધાર ઉપર થોડાજ દિવસો પછી કેન્દ્રીય સમાજ એટલે કે શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજે, થોડા ફેરફારો સાથે, તા. ૨૫-માર્ચ-૨૦૧૦ ના એક અધિકૃત “શ્વેત પત્ર” બહાર પાડ્યું, જે ખૂબજ પ્રખ્યાત થયું.

3. <u>માહિતી ભેગી કરવાની શરૂઆત:</u> થોડા દિવસ સુધી આ સભાની વાતો મનમાંને મનમાં વાગોળતો રહ્યો. પણ વારંવાર મનમાં એક પ્રશ્ન ઉદ્‌ભવતો, જેનો સંતોષ કારક જવાબ મારા મનને ન મળ્યો. આ પ્રશ્ન હતો કે હિમ્મતભાઈએ ખુલાસો પૂર્વક જણાવેલ વાતો જાણતા હોવા છતાં, પોતાને હિંદુ કહેવડાવતા સતપંથીઓ કેમ હજી સતપંથ ધર્મમાં છે? એક બાજુ પોતાને તેઓ હિંદુ કહેડાવે છે, તો બીજી બાજુ હિંદુઓને ફસાવી મુસલમાન બનાવનાર સૈય્યદ ઈમામશાહ બાવાને આ લોકો કેવી રીતે પૂજી શકે? કોઈ સામાન્ય હિંદુ તો આવું ન જ કરી શકે. જેના પૂર્વજો સાથે ધાર્મિક રીતે છેતરામણી થઇ હોય, એ લોકો ઈમામશાહને પૂજવાનું તો દૂર, તેના માટે એક સામાન્ય માણસ મનમાં ઘૃણાની લાગણી અનુભવે અને પોતાના સમાજના ધાર્મિક ઈતિહાસથી શરમ અનુભવે. અપેક્ષા વિરુદ્ધ સતપંથવાળા પોતાને સતપંથી તરીકે ઓળખાવવામાં ગૌરવ અનુભવતા હતા અને ઈમામશાહનું નામ પૂજનીય ભાવથી લેતા હતા.

લગભગ એજ સમયે ઇન્ટરનેટ ઉપર અને સોસિયલ મીડિયા ઉપર “ઈમેલ વોર” (email war) શરુ થયું. સનાતનીઓ તરફથી એક પછી એક સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે એ અંગેના સજ્જડ પુરાવાઓ રજૂ કરવામાં આવતા. તેનો સતપંથીઓ તરફથી હલકી ભાષામાં, ઉડાઉ, વ્યક્તિગત પ્રહારો કરતા, ક્યારેક ધમકીઓ આપતા જવાબો, જેણે મૂળમાં અસંતોષકારક જવાબો કહી શકાય, એવા જવાબો આવતા. જે લોકો સોસિયલ મીડિયામાં ખુલ્લા થઇને લખતા, તેવા લોકોને સતપંથીઓ

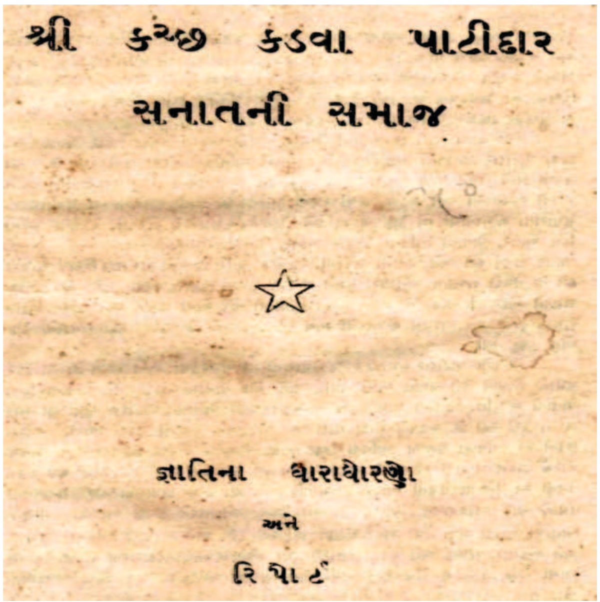
તરફથી ફોન કરી તેમને ધમકીઓ આપવાના દાખલાઓ પણ સાંભળવા મળતા. બીજી બાજુ સનાતન ધર્મ જાગૃતિની મોહીમને તોડી પાડવા માટે, ખાસ કરીને હિમ્મતભાઈ ખેતાણી, રમેશભાઈ વાગડીયા અને પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીની સામાજિક છબી ખરાબ કરવા માટેના સતપંથીઓ અને મવાળો દ્વારા કરવામાં આવતા પ્રયાસો પણ જોવા મળતા.

સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે એ અંગેના સોસિયલ મીડિયામાં આવેલ પુરાવાઓએ મારી ખૂબ મદદ કરી. ત્યાર બાદ ઈન્ટરનેટથી માહિતી મેળવવાનું શરુ કર્યું. માહિતીઓનો ગહન અભ્યાસ માટે દિવસ રાત મહેનત અને લગનથી કાર્ય શરુ કર્યું.

4. જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસ: વિષયને બરાબર સમજવા હેતુથી જ્ઞાતિના ધાર્મિક ઈતિહાસના દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કર્યો. તેમાં અમુક મુખ્ય દસ્તાવેજો આ પ્રમાણેના હતા.

- જ્ઞાતિના આદ્ય સુધારક શ્રી નારાયણ રામજી લીંબાણી દ્વારા લિખિત “પીરાણા સતપંથની પોલ અને સત્યનો પ્રકાશ”.
- પીરાણા સતપંથની માતૃ સંસ્થા, ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટનું બંધારણ.
- પીરાણાના ચેરમેન સવજી રામજી કાકા દ્વારા લેખિત “ભાંખેલી પૂજા વિધિ તથા જ્ઞાન”.
- ઈમામશાહ બાવા દ્વારા રચિત “સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથ”.
- નારાયણ રામજી દ્વારા કરાંચી અને મુંબઈના ભરાયેલ ત્રણ જ્ઞાતિ અધિવેશનોના અહેવાલો.
- કચ્છમાં યોજેલ પ્રસ્તાવિત બીજું અધિવેશન જે ભરાઈ ન શકાયું, એનો અહેવાલ.
- સંત લાલરામ મહારાજની પીડા, સંત ઓધવરામબાપાની પીડા અને એ સંતોએ સતપંથમાંથી જ્ઞાતિને બહાર કાઢવા માટે કેવો માર્ગ કાઢ્યા, તેમની રણનીતિ શું હતી, તેમની તકલીફ શું હતી એનો અભ્યાસ કર્યો.
- દાણા બઝાર, વિરાણી મોટી, કરાચી વગેરે સ્થળોમાં યોજાયેલ સામાન્ય સભાઓ, તેમજ જ્ઞાતિ સુધારક યુવક મંડળની સભાઓના રિપોર્ટ.
- વર્ષ ૧૯૩૭માં સ્થાયેલ નખત્રાણામાં લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરનો વિસ્તૃત અહેવાલ.
- વાંઢાયમાં વર્ષ ૧૯૪૫માં થયેલ કુળદેવી મા ઉમિયા માતાજીના મંદિરની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો અહેવાલ.
- વર્ષ ૧૯૩૮માં સ્થપાયેલ કેન્દ્રીય સનાતની સમાજની સ્થાપના વખતનું બંધારણ. આ સમાજ પાછળથી વર્ષ ૧૯૬૦માં નખત્રાણા ખાતે કાયદાકીય રીતે ચેરિટી કમિશ્નરની કચેરીમાં રજિસ્ટર કરવામાં આવેલ. તે વખતનો પણ અહેવાલ.
- એક પ્રસ્તાવિક નિબંધ, કીર્તિ ધ્વજ, અસંખ્ય પેમ્પલેટો, ચોપાનીયા, નાની મોટી પુસ્તિકાઓ.
- સંત ઓધવરામ મહારાજ દ્વારા લેખિત “ઈશ્વર વિહારીવિલાસ, ભાગ ૧ અને ભાગ ૨” પુસ્તક.
- જ્ઞાતિમાં વિવિધ ગામો અને શહરોમાં ઊભા કરવામાં આવતા સમાજો, યુવક મંડળો અને ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરોના અહેવાલો.
- પાટીદાર ઉદય માસિક પત્રિકાના અંકો.
- વર્ષ ૧૯૬૦ પછી કેન્દ્રીય સમાજ દ્વારા યોજાયેલ જ્ઞાતિના પાંચે પાંચ અધિવેશનોના અહેવાલો.
- કચ્છના કડવા પાટીદારોનો ઈતિહાસ પુસ્તક
- કડવા પાટીદાર કુળદેવી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝામાં કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ અંગેનો ઈતિહાસ.
- સત્ય પ્રકાશ – પીરાણા સતપંથનો ઈતિહાસ અને તેનો હિંદુ ક.ક.પા. જ્ઞાતિ પર પ્રભાવ, પુસ્તક.
- જાગૃતિ માસિક પત્રિકાના અંકો.
- યુવાસંઘની સ્થાપના પાછળના હેતુઓ અને અહેવાલ.
- દેશાલપર (વાંઢાય) માં સંસ્કાર ધામ એટલે ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના કેન્દ્ર સ્થાનની સ્થાપનાનો અહેવાલ.
- કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઈતિહાસ પુસ્તક.
- પીરાણા સતપંથના ધર્મ ગુરુ શૈય્યદ શામ્શુદ્દીન અહમદ અલી ખાકીની સમાચાર પત્રિકામાં છપાયેલ મૃત્યુનોંધ

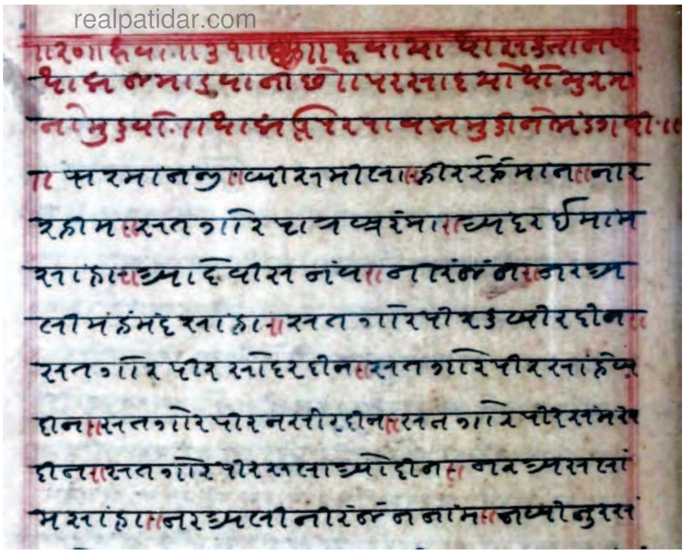
- સતપંથની મૂળ હસ્તલેખિત ધાર્મિક ગ્રંથો અને તેની ઉપર વિશ્વ વિખ્યાત સંશોધનકારો દ્વારા છાપવામાં આવેલ અસંખ્ય પુસ્તકો.
- સતપંથ ઉપર રીસર્ચ કરીને Ph.D. ડોક્ટરની ડીગ્રી મેળવનાર સંશોધનકાર દ્વારા તૈયાર કરેલ રીસર્ચ થીસીસ.

<u>5. કેન્દ્ર સમાજનો ઈતિહાસ:</u> કેન્દ્ર સમાજનો શરૂઆતથી ઈતિહાસનો અભ્યાસ કર્યો. ૧૯૬૦માં કેન્દ્ર સમાજ ચેરિટીમાં રજિસ્ટર કરેલ, પણ તેનાં પહેલાં, કેન્દ્ર સમાજ વર્ષ ૧૯૩૭-૩૮માં સુવ્યવસ્થિત રીતે, બંધારણીય રીતે, ગામ વિરાણી મોટીના શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણીના પ્રમુખ પદે અને ગામ નખત્રાણાના શ્રી નથુ નાનજી કેશરાણી/છાભૈયાના મહામંત્રી પદે, પહેલવહેલી સ્થાપેલ હતી. કેન્દ્ર સમાજનું શું બંધારણ હતું? શું હેતુઓ હતા, સ્થાપનાના શું ઉદ્દેશો હતા? તેમજ તે સમયના સનાતની કેન્દ્ર સમાજના આગેવાનોની મોહીમથી નિર્મિત ઉમિયા માતાજી વાંઢાયના મંદિરનો અહેવાલ અને તેમ પ્રસંગે થયેલ ભાષણો, સ્થાપનાના ઉદ્દેશો, હેતુઓનો અભ્યાસ કર્યો. આમાં કેટલો ભેળસેળ હતો કે નહોતો, કેટલી બાબતોમાં છૂટછાટ આપી હતી, છૂટછાટનો કેટલો ગેરલાભ લેવામાં આવેલ હતો, તેનો પણ અભ્યાસ કર્યો.

<u>6. જ્ઞાતિમાંથી મેળવેલ દસ્તાવેજો:</u> અભ્યાસના ક્રમમાં આગળ વધારતાં કેન્દ્ર સમાજની ઈતિહાસની ફાઈલો જોઈ. કોટડા (જડોદર) સમાજમાં સાચવેલા કેન્દ્ર સમાજ અંગેના એ સમાજ રજિસ્ટર કર્યા પહેલાંના દસ્તાવેજોનો અભ્યાસ કર્યો. તે સમયે ગતિવિધિનું સેન્ટર કોટડા (જડોદર) હતું. સંશોધનના સમય કાળમાં કોટડા (જડોદર) ગામના તે સમયના પ્રમુખ શ્રી કાંતિભાઈ રામાણીને આ દસ્તાવેજો મારા ધ્યાને લાવવા બદ્દલ આભાર માનવોજ રહ્યો. દસ્તાવેજો ખૂબ ખરાબ હાલતમાં હતા. કાગળોને માત્ર અડવાથી બટકી જતા હતા. પણ કાંતિભાઈએ સમયસર દસ્તાવેજો તરફ મારું ધ્યાન દોર્યું. જેથી એ તમામ દસ્તાવેજોને સ્કેન કરી, તેમને લેમીનીશન કરવામાં આવ્યા છે. આજે કોટડા (જડોદર) સમાજની ઑફિસમાં એક સરસ મજાની વિશેષ નાનો કબાટ તૈયાર કરવામાં આવેલ છે, જ્યાં માત્ર આ દસ્તાવેજો મૂકેલ છે. એ જમાના કયા ગામમાં કેટલા ઘર સનાતની હતા, તેમાં કેટલા લોકો ધંધો કરતા, કેટલા ખેતી કરતા, કેટલા મજૂરી કરતા, કયા ગામમાં ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર છે, કયા ગામમાં નથી, વગેરે મુદ્દાઓનો સંપૂર્ણ રેકોર્ડ છે. ઘરના મુખ્ય વડીલ કર્તાહર્તાના નામોની યાદી પણ છે. કદાચ અન્ય ગામોના મંદિરોની તારીખ વધઘટ હશે, તો આ દસ્તાવેજોમાં સચોટ તારીખો છે. લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરના ઉદ્દ્ઘાટનની અને કોના હાથે ઉદ્દ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું, એ પણ છે. સમસ્ત કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સનાતનીઓની જનસંખ્યા કેટલી હતી, માંડવીથી, ભુજથી, લખપત સુધીની તમામ વસ્તી ગણતરીની વિગતો છે.

ત્યારબાદ વિશેષ ધન્યવાદ માપ્સા, ગોવાના વિનોદભાઈ જાદવાણીને આપવા જેવા છે. વિનોદભાઈ જાદવાણીના પરિવારે સતપંથના હસ્તલેખિત ધાર્મિક પુસ્તકો સાચવી રાખેલ હતા. એ પુસ્તકો રમેશભાઈ વાગડિયાના હસ્તે મારા સુધી પહોંચ્યા. એ અસલ (original) ગ્રંથો બે મોટા થેલાઓ / કોથળાઓમાં ભરેલા હતા. ધન્યવાદ છે વિનોદભાઈના પરિવારજનોને કે

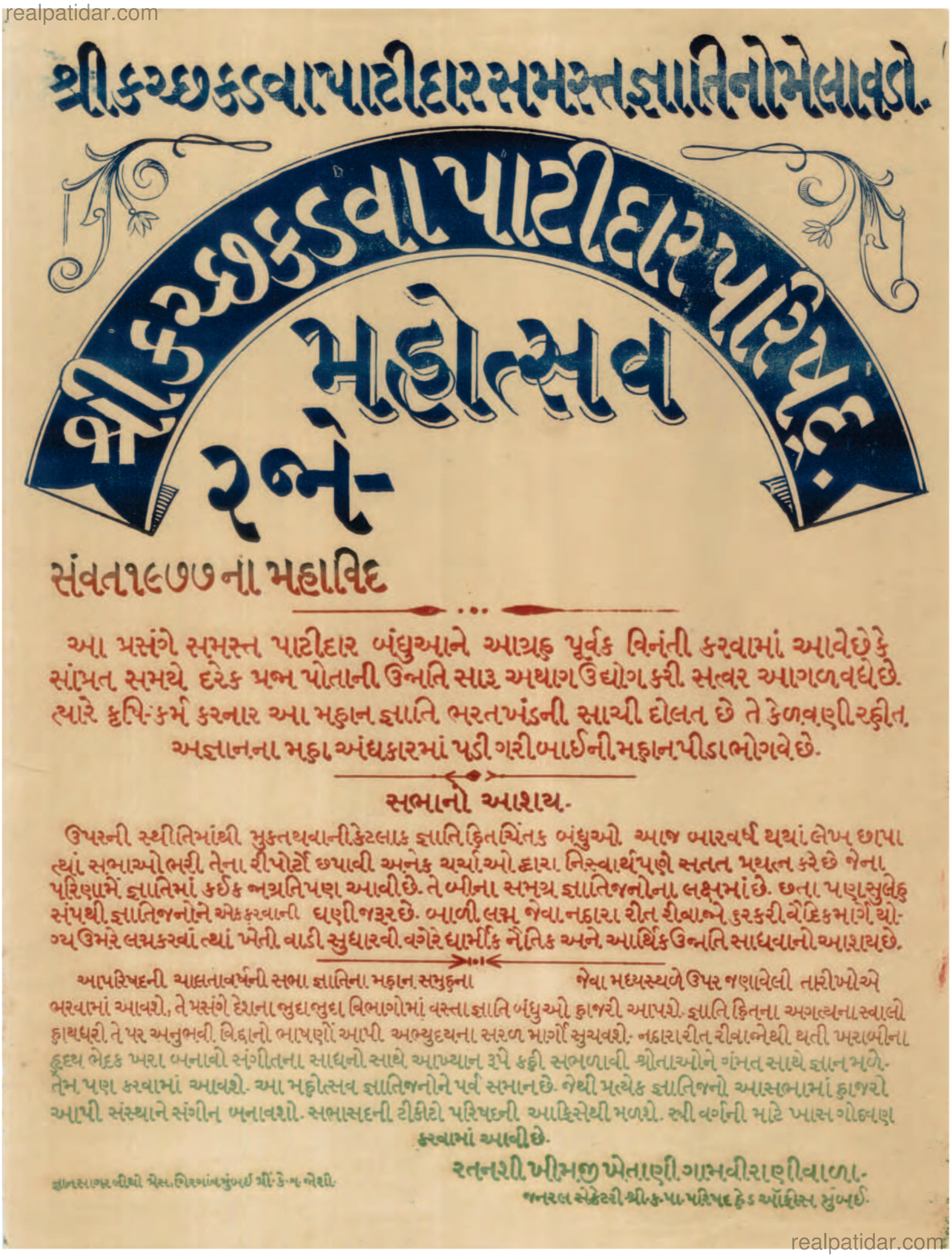

જેમણે સતપંથના મૂળ ગ્રંથો સાચવી રાખ્યા અને યોગ્ય સમય ઉપર અભ્યાસ માટે બહાર કાઢ્યા. સામાન્ય રીતે આપણા વડીલો જ્યારે સતપંથ છોડી સનાતનમાં આવ્યા, ત્યારે સતપંથના ધાર્મિક ગ્રંથોને નારાયણ સરોવરમાં તરાવી નાખતા હતા. કારણકે એ સમયમાં એવી ખોટી ગ્રંથી લોકોના મગજમાં બેસી ગઈ હતી કે આ પુસ્તકોને ઘરમાં રાખશું તો અપશકુન થશે. પણ ઈતિહાસ ક્યાંક ભુલાઈ ન જાય તે માટે, ધાર્મિક ગ્રંથો અને પુસ્તકો હશે તો આપણને સચ્ચાઈ ખબર પડશે કે આપણી સાથે કેવી રીતે છેતરામણી થઇ હતી, એવી ભાવનાથી જાદવાણી પરિવારે સતપંથના ધાર્મિક ગ્રંથો સાચવેલા હતા.

પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેશરાણીએ પણ પોતાના જીવનભર સતપંથ વિષય ઉપર ઘણા બધા દસ્તાવેજો, પુસ્તકો, માહિતીઓ વગેરે ભેગી કરેલ હતી. તે મેળવી લીધી. હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીના ઘરમાં તેમના પિતાજી દ્વારા સાચવવામાં આવેલ ઘણા અમૂલ્ય પુસ્તકો અને દસ્તાવેજો મળી આવ્યા. અમુક પુસ્તકો ઉપર આપણા જ્ઞાતિ સુધારક નારાયણ રામજી લીંબાણીનું નામ લખેલું પણ છે. જેથી ખબર પડે છે કે નારાયણ રામજી લીંબાણી જે પુસ્તકોનો અભ્યાસ કરીને આપણી જ્ઞાતિમાં જાગૃતિ લાવી હતી, તે પુસ્તકો આજે પણ છે. કચ્છ ખાતે જ્ઞાતિનું બીજું અધિવેશન બોલાવાના પ્રયત્ન કરવામાં આવેલ (જે કોઈ કારણ સર છેલ્લી ઘડીએ રદ્દ કરવામાં આવેલ) ત્યારે બનાવેલ પોસ્ટરોની અમુક નકલો પણ મળી આવી. સંત ઓધવરામ મહારાજ દ્વારા ખાસ આપણી જ્ઞાતિને ધ્યાનમાં રાખીને લખવામાં આવેલ ઈશ્વર વિહારી વિલાસ ગ્રંથ પણ મળી આવ્યો. અમુક એવા દસ્તાવેજો પહેલ વહેલ હિંમતભાઈના ઘરથી મળ્યા, જેણે વાંચવાથી જાણ થાય છે કે જ્ઞાતિના ઈતિહાસના અમુક મહત્ત્વના પાનાઓ હજી દબાયેલા છે. સત્ય હકીકત હજી સંપૂર્ણ રીતે બહાર આવી નથી. તેવીજ રીતે રમેશભાઈ માવજી વાગડીયા પાસેથી પણ દસ્તાવેજો મળ્યા. વડીલ ભીમજી કેશરાના પોત્રા, શ્રી જયંતભાઈ અરવિંદ સલાટ / લીંબાણી, કોટડા જડોદરવાળા પાસેથી પણ બહુ સરસ પુસ્તકો, દસ્તાવેજો, વિગતો મળી. સાબરકાંઠાના કંપાઓમાંથી વડીલ પ્રિન્સીપાલ રતિલાલ છાભૈયા અને ડો વસંત ધોળુંના મારફતે પણ ઘણા બધા પુસ્તકો મળ્યા.

કહેવાય છે ને કે દીવા નીચે અંધારું હોય, એવું થોડું મારા સાથે પણ થયું. ખુદ મારા ઘરમાં ઘણાં પુસ્તકો હતાં, એની જાણ મને પણ નહોતી. મારા દાદા શ્રી મેઘજી પરબત છાભૈયા, કરાચીમાં નારાયણ રામજી લીંબાણીની આગેવાનીમાં સ્થપાયેલ કરાચી યુવાક્સંઘના કારોબારી સભ્ય હતા. એ સમયમાં જે પુસ્તકો, અહેવાલો, દસ્તાવેજો, હેન્ડબીલ વગેરે

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સમસ્ત જ્ઞાતિનો મેળાવડો.

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદ્

મહોત્સવ

૨જો-

સંવત ૧૯૭૭ ના મહાવદિ

આ પ્રસંગે સમસ્ત પાટીદાર બંધુઆને આગ્રહ પૂર્વક વિનંતી કરવામાં આવે છે કે સાંપ્રત સમયે દરેક પ્રજા પોતાની ઉન્નતિ સારૂ અથાગ ઉદ્યોગ કરી સત્વર આગળ વધે છે. ત્યારે કૃષિ-કર્મ કરનાર આ મહાન જ્ઞાતિ ભરતખંડની સાચી દોલત છે તે કેળવણી રહીત અજ્ઞાનના મહા અંધકારમાં પડી ગરીબાઈની મહાન પીડા ભોગવે છે.

સભાનો આશય-

ઉપરની સ્થીતિમાંથી મુક્ત થવાની કેટલાક જ્ઞાતિ હિતચિંતક બંધુઓ આજ બાર વર્ષ થયાં લેખ છાપા ત્યાં સભાઓ ભરી તેના રીપોર્ટો છપાવી અનેક ચર્ચાઓ દ્વારા નિસ્વાર્થપણે સતત પ્રયત્ન કરે છે જેના પરિણામે જ્ઞાતિમાં કંઈક જાગ્રતિ પણ આવી છે. તે બીના સમગ્ર જ્ઞાતિજનોના લક્ષમાં છે. છતા પણ સુલેહ સંપથી જ્ઞાતિજનોને એક કરવાની ઘણી જરૂર છે. બાળી લગ્ન જેવા નઠારા રીત રીવાજો દુર કરી વૈદિક માર્ગે યોગ્ય ઉમરે લગ્ન કરવાં ત્થાં ખેતી વાડી સુધારવી વગેરે ધાર્મીક નૈતિક અને આર્થિક ઉન્નતિ સાધવાનો આશય છે.

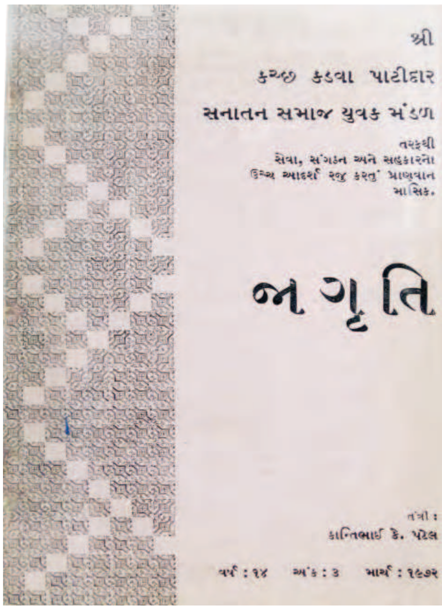
આ પરિષદની ચાલતા વર્ષની સભા જ્ઞાતિના મહાન સમુહના જેવા મધ્યસ્થળે ઉપર જણાવેલી તારીખોએ ભરવામાં આવશે, તે પ્રસંગે દેશના જુદા જુદા વિભાગોમાં વસ્તા જ્ઞાતિ બંધુઓ હાજરી આપશે. જ્ઞાતિ હિતના અગત્યના સ્વાલો હાથ ધરી તે પર અનુભવી વિદ્વાનો ભાષણો આપી અભ્યુદયના સરળ માર્ગો સુચવશે. નઠારા રીત રીવાજોથી થતી ખરાબીના હૃદય ભેદક ખરા બનાવો સંગીતના સાધનો સાથે આખ્યાન રૂપે કહી સંભળાવી શ્રોતાઓને ગંમત સાથે જ્ઞાન મળે. તેમ પણ કરવામાં આવશે. આ મહોત્સવ જ્ઞાતિજનોને પર્વ સમાન છે. જેથી પ્રત્યેક જ્ઞાતિજનો આ સભામાં હાજરી આપી સંસ્થાને સંગીન બનાવશો. સભાસદની ટીકીટો પરિષદની આફિસેથી મળશે. સ્ત્રી વર્ગની માટે ખાસ ગોઠવણ કરવામાં આવી છે.

રતનશી ખીમજી ખેતાણી ગામ વીરાણીવાળા.-
જનરલ સેક્રેટરી શ્રી ક. પા. પરિષદ હેડ ઑફીસ મુંબઈ.

જ્ઞાનસાગર લીથો પ્રેસ, ગિરગાંવ મુંબઈ પ્રીં. કે. મ. જોશી.

છપાયેલ હતા, તેને ભેગા કરી તેને Bind (બાંધી) કરીને એક જાડી બુક બનાવીને મૂકી ગયા હતા. જેની જાણ કોઈને નહોતી. મારા પિતાશ્રીના કે મારા મોટા બાપાઓના ધ્યાનમાં પણ આ બુક નહોતી. કચ્છ ખાતેનું અમારું ઘર રીપ્પેર કર્યું ત્યારે આ પુસ્તક હાથે ચડ્યું. કરાચી ખાતેના યુવકસંઘની કારોબારી સભ્યના સંયુક્ત ફોટોગ્રાફ પણ મારા ઘરેથી મળી આવ્યા .

જે જે લોકો original (અસલ/મૂળ) પુસ્તકો અને દસ્તાવેજો આપતા, તેને ખૂબજ કાળજી પૂર્વક, કોઈ નુકસાન ન થાય તેવી રીતે, ઝેરોક્ષ કરી અથવાતો સ્કેન કરીને, તમામ પુસ્તકો/દસ્તાવેજો પાછા આપી દીધેલ છે. સ્કેનીંગનું કામ બહુ વધવા લાગ્યું એટલે જૂના પુસ્તકોને કોઈ નુકસાન કર્યા વગર સહેલાઇથી અને ઝડપી રીતે સ્કેન કરી શકાય એ માટે હાથગડાઉ (જુગાડ) સ્કેનર જાતે તૈયાર કર્યું, જેણે ફોલ્ડ કરી કારમાં પણ લઇ જઈ શકાય એવી સરળતા હતી.

જાગૃતિ માસિક પત્રિકાના અંકોનો અભ્યાસ કર્યો. તેમાં તે સમયની ગતિવિધિઓની ખૂબ સારી માહિતીઓ છે. તેવીજ રીતે પાટીદાર ઉદય માસિક પત્રિકાનો પણ અભ્યાસ કર્યો. અસંખ્ય નાના મોટાં દસ્તાવેજો, પેમ્પલેટો, હેન્ડબીલો, બુકોનો અભ્યાસ કર્યો. રસલીયા, મદનપુરા, દુર્ગાપુર, નેત્રા, રવાપર, નખત્રાણા, વિરાણી મોટી વગેરે ઘણા ગામોમાંથી મળેલ માહિતીઓનો પણ અભ્યાસ કર્યો .

કહેવાનો મતલબ અહીં એ છે કે પૂરે પૂરી, જેટલી મળે એટલી, બધીજ જગ્યાથી માહિતીઓ મેળવેલ છે.

આ બધી માહિતીઓ ભેગી કરતી વખતે ઈતિહાસનું એવું પાનું હાથમાં લાગ્યું કે જે આટલાં વર્ષો સુધી કેમ દબાઈને રહ્યું એની ખબર નથી. પણ આ ઈતિહાસનું એક એવું પાનું છે કે આપણી જ્ઞાતિનો ઈતિહાસ બદલી નાખે એમ છે. આપણા સમાજનો ઈતિહાસ બદલી નાખનાર દસ્તાવેજને જ્યારે સ્વ . ગંગારામબાપાને બતાવ્યો, ત્યારે ગંગારામબાપાના ઉદ્દ્ગારો હતા કે... "તું આ ક્યાંથી કાઢી આવ્યો? આના હિસાબે આપણા સમાજમાં કોઈક બીજાના પૂતળા લાગેલાં હોવા જોઈએ. સંસ્કાર ધામ દેસલ્પારમાં, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયમાં કોઈક બીજા વ્યક્તિના પૂતળા હોવા જોઈએ." ત્યારે મેં બાપાને વિનંતી કરીને હમણાં આપણે આ વિષયમાં ન પડીએ. ભવિષ્યમાં સમય આવશે ત્યારે આપણે આના તરફ ધ્યાન દેશું. પણ હાલમાં આ એક મોકો છે એટલે આ વાત અહીં આપની સામે મૂકેલ છે. જેમ ભારત દેશના ઈતિહાસમાં સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ સાથે અન્યાય થયો છે, તેમને ગણકાર્યા નથી, તેમનું અપમાન થયું છે, તેમને પ્રાધાન્ય નથી આપવામાં આવ્યું, તેવી રીતે આપણી સમાજમાં પણ કોઈકની સાથે એવું થયું છે.

<u>7. જ્ઞાતિ બહારથી મેળવેલ સતપંથનો ઈતિહાસના દસ્તાવેજો:</u> આ તબક્કે જ્ઞાતિનો ઈતિહાસ શું છે, એ સારી રીતે ખબર પડી ગઈ હતી. પણ હજી ક્યાંક ખૂટતું હતું. પણ પ્રશ્ન એ હતો કે આમાં ખૂટે શું છે? આટલું જાણ્યા / જણાવ્યા બાદ સતપંથવાળા માનતા નથી. તો શું ખૂટે છે? માટે હજી ઊંડાણમાં ઉતારવાની જરૂર છે, એવું દેખાવા લાગ્યું. સતપંથનું મૂળ શું છે? એના સ્થાપક કોણ છે? એના ઉદ્દેશો શું છે? એનો અભ્યાસ કરવાની જરૂર પડી. આનો અભ્યાસ કરવાનો વારો આવ્યો ત્યારે સમજાયું કે આ માહિતીઓ સ્વતંત્ર રીતે આપણી જ્ઞાતિની બહારથી મોટે પાયે મળી શકે એમ છે.

<u>8. ઇન્ટરનેટ:</u> જ્ઞાતિ બહારની માહિતીઓ મેળવવા માટે ઇન્ટરનેટથી શરૂઆત કરી. ઈન્ટરનેટ ઉપર ખૂબ સારી માહિતીઓ છે. બહુ સરળ ભાષામાં, સહજ સમજાય, સહેલાઇથી મળી જાય, એવી માહિતીઓ છે. એનો અભ્યાસ કરીને પહેલી

નજરેની (પ્રથમ દ્રષ્ટિએ) પોતાની સમજને મક્કમ બનાવી. પણ સાથે સાથે લાગ્યું કે આટલાથી પતે નહિ. આપણી પાસે સજ્જડ પુરાવાઓ જોઈએ. કારણ કે આપણી જ્ઞાતિ ધર્મના મુદ્દા ઉપર મહત્ત્વના પડાવ ઉપર આવીને ઊભી છે.

9. મુંબઈ - એશિયાટીક લાઈબ્રેરી: પણ સજ્જડ પુરાવા માટે, શરૂઆત ક્યાંથી કરવી? કોણ આપે? કરવું શું? આમ સવાલોમાં ઘરેલો હતો, ત્યારે મુંબઈની એક વિશ્વ વિખ્યાત લાઈબ્રેરી (ગ્રંથાલય), Asiatic Library (એશિયાટીક લાઈબ્રેરી)માં જવાનું નક્કી કર્યું. તીર કે તુક્કો જે થાય, ચાલો કોશિશ તો કરીએ, એવું સોચી આગળ વધવાનું નક્કી કર્યું. આવી કોઈ લાઈબ્રેરીમાં કોઈ દિવસ ગયેલ હતો નહિ. એટલે ખબર નહોતી કે લાઈબ્રેરીઓ કેમ ચાલતી હોય. ત્યાં ગયો તો જોયું કે બધા પોત પોતાના પુસ્તકોમાં મોઢાં નાખીને, ચૂપચાપ લાગ્યા પડ્યા હતા. કરવું શું? કંઈ ખબર નહીં? એટલે વિચાર કર્યો કે કોઈ અંદર આવતું હોય, તેને દરવાજામાં પકડી લઉં તો ત્યાં વાત થશે. એવી રીતે એક માણસને પકડ્યો. તેમને મેં સમજાવ્યું કે મારે આ વિષય પર રિસર્ચ કરવું છે. માટે પુસ્તકો શોધવામાં મને કોણ મદદ કરશે? કારણ ત્યાં રૂમોને રૂમો પુસ્તકોથી ભરેલ છે. તેમાં ક્યાં પુસ્તકો શોધવા? એમને લાઈબ્રેરીના સ્ટાફ પાસે જવાનું કહ્યું. સ્ટાફને પૂછ્યું કે તમે બુક નંબર / કેટલોગ નંબર આપો તો પુસ્તક શોધી આપીએ. પણ એ નંબર આપણી પાસે ક્યાં થી? એટલે એ ભાઈએ કહ્યું કે તમે મૂંઝાશો નહિ, દરવાજા પાસે કેટલોગનું કેબીનેટ છે, તેમાં તમને જે બુક જોઈએ તેને અનુક્રમણિકા (index) માં શોધો. કેબીનેટ પાસે ગયો, તો ત્યાં લગભગ ૧૫ કબાટ હતાં. ૧૫ કબાટમાંથી ક્યાં શોધવું? કારણ આપણને પુસ્તકનું નામ પણ ખબર નથી, લેખકનું નામ પણ ખબર નથી. શોધવું કેમ?

કોઈકે કહ્યું કે ઑફિસમાં વાત કરો એટલે ઑફિસમાં એક ભાઈને વિનંતી કરી ને કહ્યું કે અમોને કંઈ ખબર નથી, થોડી મદદ કરો. એ ભાઈએ પૂછ્યું કે તમારો વિષય શું છે? તેમને મેં વિષય જણાવ્યો. એટલે પહેલાં ભાઈએ કહ્યું કે તમે અડધો કલાક બેસો, આ વિષયનો એક જૂનો reader/expert (વાચક/વિશેષજ્ઞ), એક વડીલ બાપા આવશે. તમે એમને મળજો, એ જરૂર સહયોગ કરશે. લગભગ કલાક પછી એ વડીલ આવ્યા અને એ બાપાએ મને ૪ થી ૫ પુસ્તકોનાં નામો આપ્યાં. આ ૪ થી ૫ પુસ્તકોમાંથી એક નામ આપ્યું અને કહ્યું કે આનાથી તમે શરૂઆત કરજો.

આ ચોપડીથી મેં શરૂઆત કરી. આ ચોપડી મેં કઢાવી.લગભગ ૨૫૦ થી ૩૦૦ પાનાંની ચોપડી હતી. ચોપડી વાંચી. સારી હતી. પણ આવડી મોટી ચોપડી એક સાથે તો વાંચી લેવાય એ શક્ય નહોતી. ૧ દિવસ, ૨ દિવસ કે ૪ દિવસમાં પણ પૂરી ચોપડી વાંચી લેવું એ શક્યું નહોતું. એટલે વિચાર આવ્યો કે આ પુસ્તકને xerox (ઝેરોક્ષ) / photocopy (ફોટોકોપી) કરાવી લઉં તો સારું/મેળ પડે. ઝેરોક્ષ કરવા ગયો, તો મને કહેવામાં આવ્યું કે ૨૦ પાનાંઓ થી વધારે ઝેરોક્ષ કરી આપવું શક્ય નથી. કારણકે લાઈબ્રેરીનો એવો નિયમ છે. ત્યારે મને લાગ્યું કે આવી રીતે ૨૦-૨૦ પાનાઓને ઝેરોક્ષ કરાવીએ તો આનો અંત ક્યારે આવે? ખૂબ સમય લાગે. એટલે મેં પાછા પેલા ભાઈને કહ્યું કે મને મહત્ત્વના કારણ સર પુસ્તકની ઝેરોક્ષ કરવી છે, તો એ ભાઈએ કહ્યું કે નિયમમાં કોઈ ફેરફાર નહીં થાય.

પછી મેં એમને આપણી જ્ઞાતિની ધાર્મિક વિટંબણા સમજાવી. આ મહત્ત્વની વાત છે. માટે આવી લાંબી વાત અહીં કરેલ છે. એ ભાઈ Christian / (ઈસાઈ ધર્મી) હતો. એમને કહ્યું કે તમારી જ્ઞાતિ સાથે આવડી મોટી છેતરામણી થઇ છે? હવે તમારી માટે પૂરો સહયોગ કરીશ. તમને ગમે ત્યાંથી આ પુસ્તક અપાવીશ. એ પુસ્તક એમણે મંગાવીતો આપ્યું, પણ એ ભાઈએ નિરાશા પૂર્વક કહ્યું કે આ તો Rare Book/(દુર્લભ પુસ્તક) છે, આનીતો ઝેરોક્ષ કઢાવવાની પણ મનાઈ છે. હવે શું કરવું? મેં કહ્યું કે ભાઈ આનો કંઇક રસ્તો કાઢો. આ મારી જ્ઞાતિનો સવાલ છે, આ મારા સમાજ, મારી મા નો સવાલ છે. ત્યારે તેમણે કહ્યું કે ઠીક છે કે તમે કાલે આવો. હું મારા ઉપલા અધિકારીને વિશ્વાસમાં લઇને કંઇક રસ્તો કાઢી આપું છું.

બીજા દિવસે ગયો, એટલે ઉપલા અધિકારીએ પહેલાં ના જ પાડી દીધી. પછી તેમને પૂરી વાત સમજાવી અને વિનંતી કરી એટલે તેમણે કહ્યું કે ઠીક છે, હું નિયમમાં બાંધ છોડ નહીં કરું. આનો એક રસ્તો છે. તમે આ લાઈબ્રેરીના લાઈફ મેમ્બર થાઓ, તો થાય. એટલે મેં કહ્યું કે ચાલો ઠીક છે, સાદી સીધી મેમ્બરશીપ હશે, લઇ લેશું તો વાત થશે પૂરી. પણ ખબર પડી

કે આ મેમ્બરશીપ માટે ૧૫ હજાર રૂપિયા ભરવા પડે. ત્યારે મેં કહ્યું કે આ આપણી જ્ઞાતિનો સવાલ છે. ૧૫ હજાર તો ૧૫ હજાર. એટલે ૧૫ હજાર રૂપિયાના કર્યા કાકા. થયો લાઈફ મેમ્બર. બુક મેળવી અને પછી એ પુસ્તકની ઝેરોક્ષ કરાવી લીધી.

એ પુસ્તક હાલની સતપંથ સામેની ક્રાંતિ/ચળવળ/લડાઈમાં સનાતનીઓને જીત તરફ લઇ જવા માટે Turning Point (વળાંક આપનારી) નીવડી. આ વાત મને તે દિવસે ખબર નહોતી, એ આજે મહેસૂસ થાય છે. ૧૫ હજાર તે દિવસે જે વાવેલા હતા, તે આજે ઊગી આવ્યા.

આ પુસ્તકમાંથી શરુ થઇ ગઈ શૃંખલા બીજા પુસ્તકોને મેળવવાની. આ પુસ્તકમાંથી રેફરેન્સ / સંદર્ભ મળતા ગયા. જ્ઞાતિ, સતપંથ, ઈમામશાહ, એમના દાદા સદ્દદીન, આગા ખાન,નિષ્કલંકી નારાયણ વગેરે વગેરે. પીરાણા સતપંથ શું છે? એ કેમ મૂળ સતપંથની એક શાખા / Branch છે. શા માટે બન્ને શા માટે સામ્યતા ધરાવે છે. બન્નેમાં કોઈ ફરક કેમ નથી? કહેવા માટે કહીએતો માત્ર ૦.૦૧% નો જ ફરક આ બન્ને શાખાઓમાં છે. સતપંથમાં જે કંઈ હિંદુકરણ કે હિંદુ દેખાવ છે એ માત્ર “તાકિયા”/Taqiya/Taqiyya/Taqiyyah/Takiya છે. આવી બધી વાતો એ પુસ્તકમાં હતી. આવી રીતે એક સંદર્ભના સહારે બીજો સંદર્ભ, બીજાના સહારે ત્રીજો સંદર્ભ મળતો ગયો અને પુસ્તકો મળતાં ગયાં.

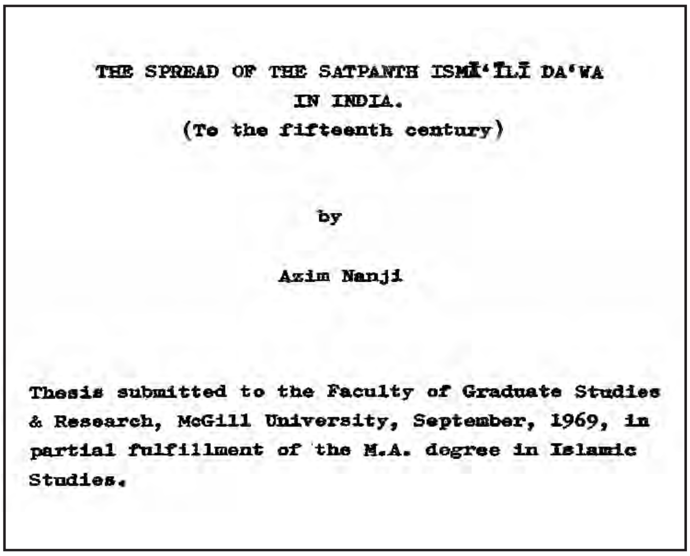
10. અન્ય લાઈબ્રેરીઓ: પછી મુંબઈ યુનિવર્સિટીની ફોર્ટ વિસ્તારમાં આવેલ લાઈબ્રેરીમાં ગયા. તેવીજ રીતે મુંબઈ યુનિવર્સિટીની કલીના કેમ્પસમાં આવેલ સાંતાક્રુઝની લાઈબ્રેરીમાં ગયા. ત્યાં બહુ મોટી લાઈબ્રેરી છે. દુનિયાભરના મોટા મોટા રીસર્ચારો આવે છે ત્યાં. બરોડામાં મહારાજા સયાજીરાવ યુનિવર્સિટી લાઈબ્રેરીમાં ગયા. ત્યાં ખૂબ સરસ દસ્તાવેજો મળ્યા. ગુજરાત યુનિવર્સિટી અમદાવાદ ગયા. પ્રિન્સીપાલ રતિલાલ લધ્ધા છાભૈયા સાહેબ (R L Saheb) તલોદવાળા, એક વખત સાથે ચાલ્યા હતા. આ વડીલનો મને ખૂબ સહયોગ મળ્યો. હું તેમણે જયારે ફોન કરું કે અમદાવાદ આવો ત્યારે વસંત ધોળુ સાથે તલોદથી પહોંચી આવે. ગાંધીનગર નજીક આવેલ સદરા ગામમાં આવેલ અંગ્રેજોના જમાનાની લાઈબ્રેરીની મુલાકાત લેવા સાથે ચાલ્યા હતા. તેવીજ રીતે, શ્રી રતનશી લાલજી દીવાણી, થાણાવાળાએ પણ ખૂબ સહયોગ આપ્યો. જે ઘડીએ આપણી હિમ્મત જવાબ આપવા લાગે એ ઘડીઓમાં જરૂરી હિંમત પૂરી પાડતા અને આપણામાં જોશ પણ ભરી આપતા. સતપંથ અને રીસર્ચ માટે અનેકો જગ્યાએ મુલાકાત લેવામાં તેઓ સાથે રહ્યા. અમુક એવી એવી જગ્યા અમે સાથે ગયા, જે સામાન્ય રીતે અકલ્પનીય છે.

11. Archeological Survey of India (ASI) / ભારતીય પુરાતત્ત્વ સર્વેક્ષણ ની વડોદરામાં મુખ્ય ઑફિસ છે. ત્યાં પણ એક લાઈબ્રેરી છે. ત્યાં હાલના પ્રમુખશ્રી ખુદ અબજીભાઈ કાનાણી મારી સાથે એક વખત ચાલ્યા હતા. પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી ચાલ્યા હતા, રતનશીભાઈ લાલજી દીવાણી, પણ ચાલ્યા હતા. વસંતભાઈની મહેનતથી પાટણ યુનિવર્સિટીમાંથી સતપંથ વિષય ઉપર એક રીસર્ચ થીસીસ મળ્યું. આગા ખાન ફાઉનડેશન, પુનામાં ગયા. જલગાંવ ડીસટ્રીકટ લાઈબ્રેરી, થાણા ડીસટ્રીકટ લાઈબ્રેરી એવી રીતે ઘણી જગ્યાએ ગયા.

12. ઈન્ટરનેટ પર આંતરરાષ્ટ્રીય લાઈબ્રેરીઓ: એક વખત યોગનું યોગ મારી મુલાકાત પ્રોફેસર મોહનભાઈ છગનભાઈ છાભૈયા, આણંદવાળા સાથે થઈ. તેમની સાથે સતપંથને લઇને જ્ઞાતિમાં ચાલતી પ્રવૃત્તિઓ વિષે ચર્ચા થઈ. એમને તો જાણે મને દુનિયા ભરની બધીજ લાઈબ્રેરીઓની ચાવીજ આપી દીધી. મોહનભાઈ પોતે સરદાર પટેલ યુનિવર્સિટીના રજીસ્ટાર (Registrar) પદે હોવાના કારણે તેઓ શૈક્ષણિક જગત સાથે ખૂબ ઊંડાણથી સંકળાયલા છે. વિશ્વની મોટામાં મોટી મહત્ત્વની યુનિવર્સિટીઓની લાઈબ્રેરીઓની પુસ્તકોને ઈન્ટરનેટ મારફતે મેળવી લેવા માટે મને વ્યવસ્થા કરી આપી. આના કારણે મને સતપંથ ઉપર દુનિયાભરની જાણકારીઓ, દસ્તાવેજો અને પુસ્તકો મળ્યા. હવે માત્ર ભારત નહિ, પણ વિદેશોમાંથી પણ જાણકારીઓ મળવા લાગી. આનાથી પહેલાં વ્યક્તિગત રીતે વિદેશોથી માહિતી મંગાવવાના પ્રયત્નો ચાલુજ હતા. વિદેશોથી પુસ્તકો અને દસ્તાવેજો મિત્રો મારફતે તેમજ ઓનલાઈન મંગાવી લેતા. બજારમાંથી પણ પુસ્તકો વેચાતી લેતા. પણ

મોહનભાઈના સહયોગના કારણે ઘર બેઠે બેઠે એક બટન દબાવીને માહિતી મળી જતી, એની જે સગવડ મળી ગઈ, એ બહુ જબરદસ્ત હતી. જેના થકી ખૂબ સારું કામ થયું.

13. <u>રીસર્ચ થીસીસ (Research Thesis):</u> ઈન્ટરનેટના સગવડના કારણે વિશ્વની સન્માનનીય યુનિવર્સિટીઓમાં સતપંથ ઉપર થયેલ સંશોધનો અને રીસર્ચ થીસીસઓ આપણા હાથમાં આવી. રીસર્ચ થીસીસનું એક વિશેષ મહત્ત્વ હોય છે. રીસર્ચ થીસીસ એટલે જે વિદ્યાર્થી સતપંથ ઉપર અભ્યાસ કરીને Ph.D (ડોક્ટરેટ) ડીગ્રી લેવા માંગતા હોય, એને યુનિવર્સિટીમાં એવું એક વિશેષ અધ્યયન કરવું પડે, જે આજ સુધી કોઈએ ન કર્યું હોય. આ અધ્યયન તૈયાર કરીને જે દસ્તાવેજ બને, એ દસ્તાવેજને યુનિવર્સિટીમાં આપવામાં આવે. ત્યાર બાદ આ દસ્તાવેજનો અભ્યાસ સતપંથ વિષયના નિષ્ણાંતો કરે અને જ્યારે એમને લાગે કે આ અધ્યયનનો ખરે ખર બરાબર છે તેમજ સતપંથની ઐતિહાસિક જાણકારીઓના અનુરૂપ છે, ત્યારે એને પાસ કરવામાં આવે અને ડીગ્રી આપવામાં આવે. રીસર્ચ થીસીસ તૈયાર કરવી એ બહુજ અઘરું કામ હોય છે અને તેમાં પણ વિશ્વ વિખ્યાત યુનિવર્સિટીમાં આવી રીસર્ચ થીસીસ તૈયાર થયેલ હોય એની તો સ્તર / લેવલજ જુદું હોય છે. આવી રીસર્ચ થીસીસઓ આપણને Harvard University, Oxford University, McGill University, Virginia University, Cambridge University, Yale University, Delhi University, Gujarat University, M S University – Vadodara, Patan University, B J Institute of Learning and Research - Ahmedabad વગેરે વગેરે મહત્ત્વની લગભગ બધીજ યુનિવર્સિટીઓમાંથી મળી.

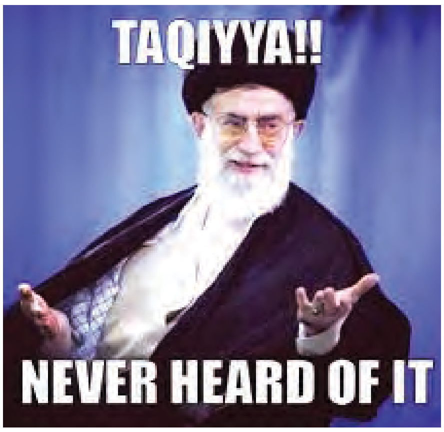
THE SPREAD OF THE SATPANTH ISMĀ'ĪLĪ DA'WA
IN INDIA.
(To the fifteenth century)

by

Azim Nanji

Thesis submitted to the Faculty of Graduate Studies & Research, McGill University, September, 1969, in partial fulfillment of the M.A. degree in Islamic Studies.

14. <u>તાકિયા:</u> રીસર્ચ થીસીસનો અભ્યાસ ચાલુ હતો, તે દરમ્યાન સતપંથનું એક મહત્ત્વનું હથિયાર આપણા ધ્યાને આવ્યું. આપણી સતપંથ સામેની લડાઈમાં, સેંકડો વર્ષો નીકળી ગયા હોવા છતાં, આ હથિયારની આપણે જાણ નહોતી. એના કારણે આપણે (સનાતનીઓ) સતત એ હથિયારથી થાપ ખાતા હતા.

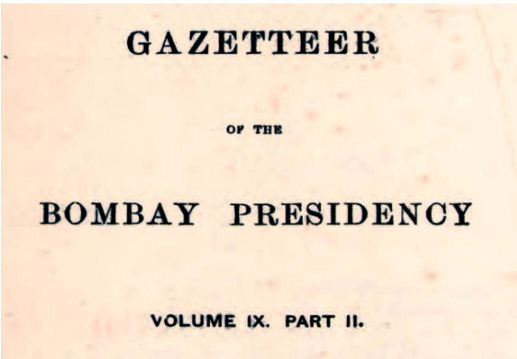

હથિયારની જાણ થઇ એ પહેલાં હું પણ મુંઝાતો હતો કે આપણા વડીલો/બાપાઓ આવડી પીડા કરે છે, આવડી મહેનત કરે છે અને સતપંથીઓને સમજાવે છે, છતાં આ લોકો સમજતા કેમ નથી? કેવી આ લોકો ખુલ્લે આમ બિન્દાસ ખોટું બોલી જાય છે. એવું તો શું છે સરાસર ખોટું બોલી જાય તોય તેમના પેટનું પાણી પણ હાલતું કેમ ચહેરા પર કોઈ ફરક કેમ નથી આવતો? તેમની આંખોમાં ખોટું કરવાની કેમ નથી દેખાતી? જવાબ હતો રીસર્ચ થીસીસ તેમજ વિશ્વ વિખ્યાત સંશોધનકોના પુસ્તકોમાં જણાવેલ, ઈસ્લામ ધર્મમાં "**તાકિયા**" પદ્ધતિ.

આ "તાકિયા" રણનીતિ/પદ્ધતિના કારણે, એ લોકો મુસલમાન હોવા છતાં, એક હિંદુનો "દેખાવ" અપનાવી શકે છે, પોતે હિંદુ છે, એવું છડેચોક ખોટું પણ કહી શકે. ઈસ્લામમાં વર્જિત હોય એવું કોઈ પણ કામ કરી શકે. શરત માત્ર એટલીજ છે કે ફક્ત દિલથી ઈસ્લામ તરફ વફાદાર રહેવું જોઈએ. બાકી બધીજ બાબતોમાં

છૂટ આપવામાં આવી છે. એમને ખૂન કરવાની પણ છૂટ છે. આ તાકિયા પદ્ધતિ હળવા (Mild) રૂપમાં (ખૂન વગેરેની સ્તરમાં નહીં), ખાસ દેખાવના સ્તરે સતપંથ વાળા પાળે છે, તેમાય પીરાણા સતપંથ વાળા ખાસ પાળે છે. એવું રીસર્ચ થીસીસો અને દુનિયાભરના સંશોધનકારોએ પોતાના દસ્તાવેજોમાં જણાવેલ છે. આ તબક્કે આપણને આ વાતની સમજણ પડી, જેથી કરીને સતપંથની તમામ વ્યૂહરચનાઓ પાછળની રમત સમજાવા લાગી.

15. <u>સરકારી ગઝેટીયર અને વસ્તી ગણતરી (Gazetteer & Census):</u> પુરાવાઓ (Proofs) ભેગા કરવાનું કામ સાથે સાથે ચાલુજ હતું. ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓ અને આ પુસ્તકમાં અન્ય જગ્યાએ જણાવેલ મુદ્દાઓ ઉપર પુરાવાઓ તો ભેગા કરેલ હતા. એના ઉપરાંત, સરકારી ગઝેટીયરો ભેગા કર્યા. અંગ્રેજ સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત The Bombay Presidency Gazetteer Vol IX, Part 2 વર્ષ ૧૮૯૯નું ધ્યાને આવ્યું. નિષ્કલંકી નારાયણ કોણ? તો આ ગઝેટીયરમાં જણાવેલ છે કે એ હઝરત મૌલા અલી છે. હઝરત મૌલા અલી (શિયા મુસલમાન પંથના મુખ્ય કિરદાર અને ઈસ્લામના સ્થાપક મહમ્મદ પૈગંબરના જમાઈ તેમજ કાકાઈ ભાઈ) નું ભારતીય નામ નિષ્કલંકી નારાયણ રાખવામાં આવેલ છે એવું ચોખ્ખું લખ્યું છે. હિંદુઓને વટલાવીને તેમનું ધર્મ પરિવર્તન કરવા માટે ઈસ્લામ ધર્મની એક શાખાનું હિંદુ નામ સતપંથ આપવામાં આવ્યું છે, એ પણ લખ્યું છે. ઈમામશાહનું કામ ભારતમાં આવીને હિંદુઓને વટલાવવાનું હતું. આવા બધાજ દસ્તાવેજો આપણે મેળવ્યા. ત્યાર બાદ મુંબઈ, ગાંધીનગર, અમદાવાદ, વડોદરા વગેરે જગ્યાઓથી ગઝેટીયરો ભેગા કર્યા. તેવીજ રીતે સરકારી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાંથી વસ્તી ગણતરી (Census) ના રેકર્ડ ભેગા કર્યા. કચ્છમાં તે સમયે કેટલી વસ્તી હતી, કયા કોમની અને કયા ધર્મની, એ જાણકારી મળી.

GAZETTEER

OF THE

BOMBAY PRESIDENCY

VOLUME IX. PART II.

16. <u>વિશ્વકોશ (Encyclopedia):</u> ગુજરાત વિશ્વકોશ, અમદાવાદથી પણ દસ્તાવેજો ભેગા કર્યા. પ્રિન્સિપાલ રતિલાલભાઈ લધ્ધા છાભૈયા, તલોદવાળાનો પણ ફરીથી અહીં સહયોગ મળેલ હતો. ગુજરાત વિશ્વકોષ એટલે ગુજરાતને લાગતાવળગતા વિષયો ઉપર તૈયાર કરેલ Encyclopedia (એન્સયકલોપીડીયા) છે. એમાં ગુજરાતનો સંપૂર્ણ ઈતિહાસ છે. ગુજરાત વિશ્વકોષ ટ્રસ્ટ તરીકે એક અલાયદી સંસ્થા ચાલે છે, ત્યાં પ્રિન્સિપાલ સાહેબની ઓળખાણ હતી. ત્યાંથી આપણને સતપંથ, ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, પીરાણા વગેરે બધીજ વસ્તુઓ પરના દસ્તાવેજી પુરાવાઓ મળ્યા.

17. <u>જયપુર યુનિવર્સિટી:</u> હવે પછી મુંબઈ અને ગુજરાતથી બહારની વાત કરીએ તો રાજસ્થાન જયપુર યુનિવર્સિટીમાં ગયા. ત્યાં સતપંથ ઉપર રીસર્ચ કરવાવાળા બહુ મોટા પ્રોફેસર મળ્યાં. હિંમતભાઈ ખેતાણી, રતનશીભાઈ દીવાણી, હાલના પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ કાનાણી, પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી પણ ભેગા હતા. જે વસ્તુઓ આપણને સમજાતી નહોતી, જ્યાં આપણે ક્યાંક અટકતા હતા, મુંઝાતા હતા, તેના ઉકેલ ત્યાંથી મળ્યો. ત્યાંના એક પ્રોફેસર બહેન હતાં, તેમણે બધીજ વાતો સમજાવી. એ પ્રોફેસર, અંગિયા (નાના), કાદીયા, પીરાણા, ગુજરાતમાં કમ્પાઓ વગેરે વિસ્તારમાં જાતે ફર્યા અને રીસર્ચ કરી ગયા હતાં. સતપંથના ધાર્મિક ચોપડામાં ફેરફાર થયા હતા, એ કેવી રીતે માત્ર દેખાવ પૂરતા બાહ્ય ફેરફારો હતા, એ એમણે પોતે નિરીક્ષણ કરેલ હતું અને પોતાના કામમાં, પુસ્તકોમાં આ વાત લખી પણ છે. એમના કામની દસ્તાવેજી કોપીઓ આપણને ત્યાંથી પણ મળી.

18. <u>અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટી:</u> દિલ્હીના અલીગઢ મુસ્લિમ યુનિવર્સિટીમાં ગયા. સતપંથ ઉપર વર્ષ ૧૯૭૬માં પ્રકાશિત એક પુસ્તક આખા ભારતમાંથી ત્યાં છે એવી જાણકારી મળી. પણ ત્યાં પણ મૂળમાં એજ પીડા. કોપી કરવા ન મળે. આપણે દિલ્લી લાંબા સમય સુધી રહી ન શકીએ. ત્યાં પણ માણસને સમજાવ્યો. ત્યાંનો સાહેબ મને કહ્યું કે *અત્યારે હું તમારું કામ*

નહીં કરી શકું. મારો ઉપરી સાહેબની જ્યારે બદલી થશે અને બીજો સારો માણસ આવશે ત્યારે હું જણાવીશ. તમારી પીડાની મને સમજણ છે. એ ભાઈ મુસલમાન હતો. મુસલમાન હોવા છતાં, એ માણસને હિંદુ સમાજની પીડાની સમજણ હતી. એ ભાઈએ ખૂબ સારો સહયોગ આપ્યો. એણે કહ્યું કે હું કહું ત્યારે તમે આવજો. રાતના ફોન આવે કે કાલે પેલા સાહેબ નથી, તમે કાલે આવજો. એટલે રાતો રાત ફ્લાઈટની ટિકીટ કાઢીને દિલ્લી પહોંચી જતો. ૪ થી ૫ ધક્કા પડ્યા, ક્યારેક કામ થયું, ક્યારેક ન થયું. છેવટે એ બુક / પુસ્તકની કોપી મેળવીનેજ રહ્યો.

19. કલકત્તાની નેશનલ આર્કાઈવ્સ (National Archives): આ લાઈબ્રેરીમાંથી પણ પુસ્તકો મેળવ્યાં. ગુજરાતનો જુનો ઈતિહાસ જેટલો ગુજરાતમાં નહીં હોય એટલો કલકત્તામાં છે. સતપંથનો ઈતિહાસ કલકત્તામાં છે, એ આપણા ધ્યાનમાં રહે એટલા માટે જણાવું છું. એ બહુ જૂની લાઈબ્રેરી છે.

20. લંડનની લાઈબ્રેરી: યોગાનુયોગ મારું એક વખત લંડન જવાનું થયું. ત્રણ ચાર દિવસનો ખાલી સમય હતો. બીજા ફરવા જતા હતા, ત્યારે મેં કહ્યું કે મને માફ કરો. મારે લંડનની લાઈબ્રેરીમાં જવું છે. લંડનની લાઈબ્રેરીમાંથી સતપંથમાં પ્રચલિત "તાકિયા" અને "છેતરામણી" ઉપરના દસ્તાવેજો મેળવી લીધા છે.

21. ફ્રેંચ પુસ્તક: ફ્રાંસમાં એક ફ્રેંચ ભાષામાં એક પુસ્તક મળે છે (બીજે પણ મળે છે), જેમાં કરસન કાકાને સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખનાર હીરો તરીકે બતાવવામાં આવ્યા છે. એ પુસ્તકમાં વિગતવાર છણાવટ કરેલ છે કે કરસન કાકાએ કેવી રીતે પીરાણા સતપંથની ડૂબતી નૈયાને "તાકિયા"ના મારફતે, હિંદુ દેખાવના મારફતે માત્ર બચાવી નહિ પણ સજીવ કરેલ છે. અને આના માટે એમને શાબાશી પણ આપેલ છે. એ પુસ્તક પણ આપણે કાઢવી લીધેલ છે.

મહત્ત્વની નોંધ લેવા જેવો મુદ્દો અહીં એ છે કે ઘણા હિંદુ સનાતનીઓ એવું માને છે કે કરસન કાકાએ સતપંથને મુસલમાનોના હાથમાં જવાથી અટકાવ્યું છે. જ્યારે વાસ્તવમાં કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના સનાતનીઓના દબાણના કારણે બંધ થવાની અણીએ પહોંચેલ પીરાણા સતપંથને ફરીથી ધમધમતું કરવા પાછળ કરસન કાકાનો મોટો ફાળો રહ્યો છે. અગર કરસન કાકા ન હોત, તો કદાચ આજે પીરાણા સતપંથમાં કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના કોઈ ભાઈઓ ન હોત. બધા સનાતની હિંદુ બની ચૂક્યા હોત. કરસન કાકાના કારણે હિન્દુ બનતા બનતા લોકો પાછા મુસલમાની સતપંથ ધર્મ સાથે જોડાયલા રહ્યા.

22. ન્યાયાલય અને કાયદાકીય (કોર્ટ અને લિગલ) દૃષ્ટિકોણ: તમામ પ્રયાસોની સાથે એક એવો વિચાર આવ્યો કે આ મુદ્દા પર કાયદો અને કોર્ટ શું કહે છે, એ પણ જાણવું જરૂરી છે. શરુ કરતાં કરતાં ખબર પડી કે વર્ષ ઈ.સ. **૧૮૬૬માં** મુંબઈ હાઈકોર્ટે સતપંથ ઉપર એક મોટો ફેંસલો આપેલ છે. આ કેસને સામાન્ય રીતે **"આગા ખાન કેસ"**ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. મૂળ વિવાદ હતો કે સતપંથ ધર્મ મૂળમાં કયો ધર્મ છે? હિંદુ, શિયા કે સુન્ની. હિંદુવાદી પક્ષ તરફથી સતપંથનો દશાવતાર ગ્રંથ રાખવામાં આવ્યો અને દલીલ થઇ કે જૂઓ, આમાં રામ, કૃષ્ણ વગેરે હિંદુ દેવતાઓ છે. માટે સતપંથ હિંદુ છે એવી રજૂઆત થઇ. સુન્ની વાળાએ કહ્યું કે સતપંથ સુન્ની પંથનો એક ફાંટો છે. શિયા પક્ષ તરફથી આગા ખાને રજૂઆત કરી કે આ શિયા પંથનો એક ભાગ છે. આ કેસનો ચુકાદો આપણે મેળવી લીધો.

What is the *Dásavatar?* It is a treatise in 10 chapters containing (as, indeed, its name imports) the account of ten avatars or incarnations each dealt with *in a separate chapter. The first 9 of these chapters treat of the nine incarnations of the Hindu god Vishnu; the 10th chapter treats of the incarnation of the "Most Holy Ali."*

The negative conclusion is clear at once. No Suni could have composed, compiled, or adapted such a work as this; the idolatry of the first 9 chapters, the semi-deification of Ali implied in the 10th chapter, alike are utterly impossible.

On the other hand it is precisely such a book as a Dái or missionary of the Ismáilis would compose or adapt if he wished to convert a body of not very learned Hindus to the Imámi Ismáili faith. It precisely carries out, what it has already been shown, were the standing instructions to the Dáis of the Ismáilis, viz., to procure conversions *by assuming, as in great part true, the religious stand-point of the intended convertite.* This is exactly what this book does: it assumes the nine incarnations of Vishnu to be true as far as they go, but not the whole truth, and then supplements the imperfect Vishnuvite

પછી ખબર પડી કે અમેરિકામાં એક રિસર્ચ થયું છે હાર્વર્ડ યુનિવર્સિટીમાં, એ રિસર્ચરનું નામ છે "ટીના પુરોહિત". એ બહેને એક પુસ્તક લખ્યું છે. એક પુસ્તક અમેરિકાથી મંગાવી લીધું. એ પુસ્તકમાં સતપંથ અને મુંબઈ હાઈ કોર્ટ દ્વારા અપાયેલ આ આગા ખાન કેસ ઉપર ઊંડાણથી વિશ્લેષણ કરવામાં આવેલ છે.

આ ચુકાદામાં છેલ્લે જજ (ન્યાયાધીશ) એમ કહે છે કે તેમણે ચુકાદાનો આખો આધાર સતપંથના દશાવતાર ગ્રંથ ઉપર રાખ્યો છે. એ ચુકાદામાં એવો નિર્ણય આપવામાં આવ્યો કે સતપંથ એ શિયા મુસલમાન ધર્મ છે. કારણ શું? કારણ હતું કે દશાવતાર ગ્રંથમાં પહેલા ૯ (નવ) અવતાર ભલે હિંદુ દેવો જેવા, પણ ૧૦મો (દસમો) અવતાર એટલે નિષ્કલંકી નારાયણ અવતાર એ બીજો કોઈ નહીં, પણ હઝરત મૌલા અલી છે. અને તેમની વારસાગત ગાદી પર બેઠેલા હાલના આગા ખાન એ સતપંથના જીવતા નિષ્કલંકી નારાયણ અવતાર છે. હઝરત અલી એટલે ઈસ્લામ ધર્મના સ્થાપક મુહમ્મદ પૈગંબરના કાકાઈ ભાઈ અને જમાઈ. જેણે શિયાઓ તેમના સર્વોચ્ચ ગણે છે, "અલ્લાહ/ભગવાન" ગણે છે, એ છે નિષ્કલંકી નારાયણનો મૂળ અવતાર. ત્યાર બાદ હઝરત મૌલા અલીના વંશમાં જે વ્યક્તિ એમની ગાદી પર બેસે, તેમને તે સમયના જીવતા નિષ્કલંકી નારાયણ અવતાર તરીકે માનવામાં આવે છે. આ પરંપરા પ્રમાણે હાલે સતપંથના નિષ્કલંકી નારાયણ આગા ખાન છે, એટલે આ સતપંથ જે છે, એ શિયા મુસલમાન ધર્મનો એક ફાંટો છે. એવું કોર્ટે જજમેન્ટ/ચુકાદો આપેલ છે. આ જજમેન્ટ પણ આપણે કાઢી આવ્યા છીએ.

કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ખૂબ નિકટતાથી લાગેવળગે એવો એક બીજો કેસ મુંબઈ હાઈ કોર્ટનો છે **(દેવચંદ તોતારામ કીરાંગે કેસ નં FA 289 of 1928 decided on 15th January 1935, reported in A.I.R. 1935 Bombay 361)**. મરાઠી લેવા પાટીદાર સમાજનો આ કેસ છે. આ કેસનો ચુકાદો વર્ષ ૧૯૩૫માં આવેલ હતો. લેવા પાટીદાર સમાજે સતપંથને મુસલમાન ધર્મ જાહેર કર્યો હતો. પરિણામે ખાનદેશમાં વસતા જલગાંવ, ફૈઝપુર વગેરે વિસ્તારોની આસપાસ રહેતા સતપંથી લેવા પાટીદારોને જ્ઞાત બહાર જાહેર કરેલ હતા. આ અંગે વર્ષ ૧૯૦૬, ૧૯૨૨માં જ્ઞાતિ પંચોએ મહત્ત્વની મિટિંગ બોલાવીને નિર્ણયો લીધેલ હતા. આ નિર્ણયને સતપંથીઓને મુંબઈ હાઇકોર્ટમાં પડકારેલ હતા.

આ કેસના ચુકાદામાં ત્રણ મુખ્ય મુદ્દાઓ સામે આવે છે.

1. અગર સમાજ નક્કી કરે કે મુસલમાન પીરને માનવાવાળા સમાજના સભ્ય ન રહી શકે, તો તે નિર્ણયને કોઈ કોર્ટમાં પડકારી શકાય નહિ.
2. કોઈ વ્યક્તિ સમાજનો ગુન્હો કરતી હોય, ત્યારે એવા વ્યક્તિને સમાજ બહાર કરવાનો અબાધિત અધિકાર સમાજને હોય છે. તેનાં માટે સમાજના નિયમો પ્રમાણે મિટિંગ બોલાવી જોઈએ, નિયમો પ્રમાણે મિટિંગ ચલાવી જોઈએ અને નીયમો પ્રમાણે નિર્ણયની પ્રક્રિયા કરી નિર્ણય લેવા જોઈએ. આવી રીતે લીધેલા નિર્ણયમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોર્ટને કોઈ અધિકાર નથી. અપવાદ રૂપે કોઈને મિટિંગની જાણ ન થઇ હોય કે કોઈ નિર્ણયનો વિરોધ કરે તેનાંથી કોઈ ફરક પડતો નથી.

3. ઉપર જણાવેલ પ્રક્રિયાથી કોઈનું સભ્યપદ રદ્દ થાય, તો તેને સમાજની મિલકતમાંથી ભાગ મળે નહીં. કારણકે સમાજમાં આપેલ દાનની કોઈ વળતર ન હોય. એટલે સતપંથીઓએ દાન આપેલ છે માટે સમાજની મિલકતમાં ભાગના તેઓ હકદાર નથી થતા.

આ ચુકાદાની નકલ પણ આપણે મેળવી લીધી છે.

23. બુદ્ધિજીવીઓ સાથે મુલાકાત: ઘણા બધા બુદ્ધિ જીવીઓને વ્યક્તિગત મળ્યા, ફોન ઉપર વાતો કરી અને પત્ર વ્યવહાર પણ કર્યો. મંગુભાઈ પટેલ, રામજીભાઈ સાવલિયા, ઇકબાલ સુરાણી, શફિક વિરાણી, ડોમિનિક સિલા ખાન, ઝવાહિર મોઈર વગેરેનો સંપર્ક કર્યો. કોલેજો અને યુનિવર્સિટીના પ્રોફેસરો પણ મળ્યા. હિંદુ સાધુ સંતો અને હિંદુ સંગઠનોના આગેવાનોને પણ મળ્યા. તેમની સાથે સતપંથ અંગે વિસ્તૃત ચર્ચાઓ કરી.

24. લોકો તરફથી સ્વયંભૂ પ્રતિસાદ: ઘણા બધા લોકોએ સામે ચાલીને માહિતીઓ આપી. એવો એક દાખલો છે ભવાનજીભાઈનો. બારડોલી રહેતા હરેશભાઈ રામાણીના દાદા ગુજરી ગયા હતા, ત્યારે હું (ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા) અને પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી એમના ઘરે બેસવા ગયા હતા. ત્યારે એમના ઘરે વડીલ **શ્રી ભવાનજીભાઈ લખમશી મૈયાત**, રાજ્યપાલમ, તામિલનાડુવાળા હાજર હતા. એ બાપાને દર્દ હતું. એમને ખબર હતી કે હિમ્મતભાઈ, રમેશભાઈ, પ્રેમજીભાઈ અને તેમની ટીમ બહુ મહેનત કરી રહી છે. એટલે તેમને કહ્યું કે ભાઈ હવે હું મોટો થયો છું, ગેઢો થયો છું, એટલે આ વિષય પર મારી પાસે જે દસ્તાવેજ છે, એ હું તમને દેવા માંગું છું. સતપંથનો અસલ **"મૂળબંધ"** નામનો જે ગ્રંથ છે એ એમને આપ્યો. મૂળબંધનો હવાલો દઈને સતપંથના પ્રચારકો સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોમાં ધારે ઈ ફેરફારો કરાવી લેતા હોય છે. પણ બીજી બાજુ સાચો મૂળબંધ બહાર લાવતા નથી, છુપાવી રાખેલ છે. તેનાં બદલામાં એક બનાવટી મૂળબંધની ઝેરોક્ષ ફેરવે છે. ખોટો તો ખોટો, પણ એ ખોટો મૂળબંધને પણ છપાવતા નથી. કારણ છાપે તો ક્યાંક બંધાય. ભવાનજીબાપાએ કહ્યું કે ઓરીજીનલ/અસલ હસ્ત લેખિત મૂળબંધ મારી પાસે છે અને એ હું તમને આપીશ. એ વડીલે અમને સતપંથનો ઓરીજીનલ મૂળબંધ ગ્રંથ આપ્યો. એ વડીલ હાલે હયાત નથી, પણ તેમને પણ ધન્યવાદ.

આવી રીતે લોકોએ સામેથી ચાલીને માહિતીઓ અને પુસ્તકો આપેલ છે. એક વખત કેન્દ્રીય સમાજના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી ગંગારામભાઈ સાંખલાની સાથે **હડમતીયા** (નવું નામ **તખતગઢ** કંપા) કંપામાં ગયા હતા. ગામના લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરમાં ભેગા થયાં હતા. ત્યાં એક વડીલ હતા, **શ્રી કાંતિભાઈ અરજણ ધોળુ (સ્વ. શામજી અરજણ ધોળુ, માજી મામલતદારના ભાઈ).** તેમને ખબર પડી કે ગંગારામબાપા અને તેમની ટીમ આવી છે એટલે સતપંથ વિષયની ૫-૬ પુસ્તકો લઇ આવ્યા. કહ્યું કે આ પુસ્તકો તમે લઈ જાઓ ભાઈ અને આનો ઉપયોગ કરો. સામાન્ય જનતા એ ખૂબ સારો પ્રતિસાદ/રેસ્પોન્સ (સહયોગ) આપ્યો. આવી રીતે જે જે બાપાઓ / વડીલો આપણને પુસ્તક આપતા હોય ત્યારે તેમની આંખમાં આંસુ હોય, આંસુ... એ નજરે નજર જોયું છે. તેમના મોઢે શબ્દો હોય કે તમે કામ કરો, માંડ સતપંથીઓ સુધારે.

25. હિંદુ ધર્મના મુખ્ય ચારેય શંકરાચાર્યોના પ્રમાણ પત્રો: હવે વાત આવી, હિંદુ ધર્મના સાધુ-સંતો દ્વારા સતપંથને હિંદુ ધર્મ હોવાના લેખિત પ્રમાણપત્રો આપવાની. અહીં શ્રી રતનશી લાલજી દીવાણી, મૂળ વિરાણી (ગઢવાળી) હાલે થાણામાં રહેતા ભાઈને જેટલો ધન્યવાદ આપીએ એટલો ઓછો છે. હિંદુ સાધુઓ દ્વારા સતપથ હિંદુ ધર્મ છે એવા આપેલ પ્રમાણ પત્રો જ્યારે જોવા મળ્યા, ત્યારે ચિંતા અને ચિંતામાં ઉગ્ર થઈને મને બોલ્યા કે ચંદ્રકાંત આપણે આ ખોટા પ્રમાણપત્રોનું કાંઇક કરવું પડે. કોઈ કંઈ કરતું નથી, આપણે આનો કંઈક જવાબ આપવો પડે. મેં કહ્યું કે વડીલ તમે બોલો શું કરીએ? ત્યારે તેમણે કહ્યું કે આપણે પણ હિંદુ સાધુઓ પાસેથી પ્રમાણપત્રો લઈએ. ત્યારે પ્રશ્ન નીકળ્યો કે આનો ફાયદો શું? આપણે બે પ્રમાણપત્રો લાવીશું, તો બીજા ચાર સામે વાળા લાવશે. એ લોકો રૂપિયાનો ઢગલો કરશે, આપણે ક્યાંથી લાવશું રૂપિયા. આપણે તો વ્યક્તિગત ધોરણે દોડીએ છીએ. કેવી રીતે તેમને પહોંચી શકશું? માટે એવું નક્કી કર્યું કે આપણે હિંદુ ધર્મના સર્વોચ્ચ ચારે શંકરાચાર્યો પાસેથી પ્રમાણપત્રો લઈ આવવા જોઈએ.

એ પ્રમાણે નક્કી થયું. એટલે અમે બન્ને હિમ્મતભાઈ પાસે પુરા જોશમાં ગયા, એમની ઑફિસમાં. પણ હિમ્મતભાઈએ તો અમારી હવાજ કાઢી નાખી. હિમ્મતભાઈએ કહ્યું કે તમે શું કરવા જઈ રહ્યા છો, તેની પૂરી ખબર છે? સામેવાળા તો પૈસાની રેલમછેલ કરશે. આ બાવાઓના શું ભરોસા? સામેવાળા બાવાઓની સામે પૈસાઓના ઢગલા કરી નાખશે, ઢગલાબંદ માણસો લાવી દેશે અને મોટા કાર્યક્રમો યોજશે. તેની સામે તમે શું કરી શકશો? સાધુઓ તમારી વાત માનશે કે સામેવાળાની? એમને કહ્યું કે, આ ન થાય. આમાં પડો નહિ. વડીલની વાતનો જવાબ નહતો અમારી પાસે. એટલે એમની વાત સાંભળીને ત્યાંથી નીકળ્યા તો ખરા. પણ મનમાં દાઝ રહી ગઈ. હિમ્મતભાઈની વાત સાચી હતી, પણ અમારું મન મક્કમ હતું કે આપણે આ કામ કરવું તો છે. રતનશીભાઈએ કહ્યું કે ચંદ્રકાંત આપણે આ કામ કરવું છે. ગમે તે થાય, પણ કંઈક કર. એટલે તૈયારી કરવાનું નક્કી કર્યું. સતપંથ ઉપર અભ્યાસ તો ચાલુ હતોજ. મુખ્ય પુરાવાઓ અને દસ્તાવેજો પણ મોટાં ભાગે મેળવેલ હતા. પુસ્તકોની નકલો પણ તૈયાર હતી. એટલે જરૂર હતી માત્ર એક યોગ્ય તકની.

<u>25.1.</u> <u>શૃંગેરીના શંકરાચાર્ય:</u> યોગનું યોગ અમને તક (chance) તા. ૧૧-મે-૨૦૧૧ના દિવસે મળી જ્યારે શૃંગેરી (કર્નાટક)ના શંકરાચાર્યના મુખ્ય કર્તાહર્તા શ્રી વી.આર. ગૌરીશંકર સાહેબ (ભારત સરકાર દ્વારા "પદ્મશ્રી" એવાર્ડથી સન્માનિત) આપણા સંસ્કાર ધામ દેશલપર (વાંઢાય) ના ઉદ્‌ઘાટન કાર્યક્રમમાં આવ્યા ત્યારે. તે સમયે પરિસ્થિતિ એવી હતી કે, મને કોઈ ઓળખતું નહોતું. પણ સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ જે ખોટી રીતે "સમાજ તોડું" તરીકે ઓળખાતા, એ લોકોને બાજુમાં આવવા કોઈ આગેવાન તૈયાર નહોતા. આવી પરિસ્થતિમાં સંસ્થાઓના કર્તાહર્તાઓની વચ્ચે ઘૂસવું, શ્રી વી.આર. ગૌરીશંકર સુધી પહોંચવું અને તેમને સમય આપવા માટે રાજી કરવા એ પણ બહુ કઠિન કામ હતું. માંડ-માંડ માત્ર ૧૫ મિનિટનો સમય ગૌરીશંકર સાહેબ પાસેથી મળ્યો. ત્યારે મને એવું લાગ્યું કે આવડી લાંબી વાતો કરવી અને માત્ર ૧૫ મિનિટનું સમય, આમાં તો કામ ન થાય. મારું મનોબળ ઢીલું થઈ લાગ્યું. ત્યારે રતનશીભાઈએ છક્કી આપતા કહ્યું કે મૂક..., હાલ..., ૧૫ મિનિટ તો ૧૫ મિનિટ, આપણે આપણું કામ કરવું છે. રતનશીભાઈની એનર્જી (ઊર્જા) થી આખી ટીમમાં જોશ આવી ગયું.

રતનશીભાઈની વાતથી કામ આગળ વધ્યું. હું, રતનશીભાઈ, હિમ્મતભાઈ, રમેશભાઈ વાગડીયા, મારા મોટા ભાઈ ધનશ્યામભાઈ અને વિરાણી ગઢવાળા ગંગારામભાઈ પોકાર સાથે ગાડીમાં નીકળ્યા. ગૌરીશંકર સાહેબના ઉતારાની સ્થાને ગયા (ગામ સામત્રાની બાજુમાં). ૧૫ મિનિટની, જે સાંજે ૦૫:૩૦ કલાકથી ચાલુ થઈ તે પાણી-પેશાબ જેવા કોઈ પણ જાતના Break/વિરામ વગર રાત્રે ૧૧:૩૦ વાગે સુધી એક ધારી ચાલી. આપણી વાતને એ ભાઈએ દિલથી સાંભળી. અમે તેમને એક Powerpoint Presentation આપ્યું. અમે ક્યાંક જલદીથી વાત આગળ વધારતા, તો અમને રોકીને કહેતા કે ના... પાછા જાવ, પેલી વાત સમજાવો. છેવટે એમના રસોઈયાએ ફાયર નાખી. એને કહ્યું કે મારી છેલ્લી બસનો સમય થઈ ગયો છે. ગૌરીશંકર સાહેબને કહ્યું કે તમે જમી લો, નહીં તો હું ઘરે નહીં જઈ શકું. એટલે રાત્રે ૧૧:૩૦ વાગે અમારી વાત પૂરી કરી. આપણી વાત સમજવા માટે ગૌરીશંકર સાહેબે ખૂબ રસ લીધો એને આપણને આશ્વાસન આપ્યું કે હું તમને સતપંથ અંગે પ્રમાણપત્ર આપીશ. આ સારા કામનું નિમિત્ત સંસ્કાર ધામ બન્યું, એ પણ સારી વાત થઇ.

કામ આગળ તો વધ્યું, પણ હજી કંઇક કઠિનાઈ બાકી હશે. અમે રાજી-રાજી થઈને પોતપોતાના કામે લાગી ગયા. પણ પછી કંઈ હલચલ થઇ નહીં. ફોન કરું તો સાહેબ ક્યાંક વ્યસ્ત હોય. ફોન પર આવે નહિ. મોટા ભાગે માણસ ફોન ઉપાડે. પોતે ફોન ઉપાડે તો આશ્વાસન આપ્યા રાખે કે કરી આપું છું. આવી રીતે અમુક મહિનાઓ નીકળી ગયા. હિમ્મતભાઈ કડક ઉઘરાણી કરવા લાગ્યા કે, કેમ થયું ભાઈ?... કેમ થયું? મેં તેમને પરિસ્થિતિથી સંપૂર્ણ રીતે વાકેફ કર્યા. મેં કહ્યું કે હવે મને પણ વિચાર આવે છે કે કેમ થશે. આ દરમ્યાન એક વખત હિમ્મતભાઈના ઘરે અમુક સનાતની મિત્રો ભેગા થયા હતા. સામાજિક વાતો ચાલતી હતી. ત્યાં આ વાત નીકળી. તો કહ્યું કે એક વખત કોશિશ કરો, છેલ્લી કોશિશ કરો. આ છેલ્લી કોશિશમાં ગૌરીશંકર સાહેબે પોતે ફોન ઉપાડ્યો અને ખૂબ સારો પ્રતિસાદ આપ્યો. એમને કહ્યું કે ભાઈ તમે આવો અહીંયા, શૃંગેરી આવો, હું તમારું કામ કરી આપું છું.

૬ સત્ય શોધની જિજ્ઞાસાએ કરાવી અણધારી તૈયારીઓ

એટલે સતોરાત ફરીથી નીકળ્યા. હું, હિમ્મતભાઈ અને રતનશીભાઈ. પણ હજી કંઈક પીડા બાકી હશેને. તે સમયે વરસાદનું સીઝન/મોસમ હતું એટલે વરસાદના કારણે કોંકણ રેલવેની ટ્રેન વચ્ચે રત્નાગીરી સ્ટેશનમાં અટકી ગઈ. આના કારણે એક દિવસ અમારો બગડ્યો. રાતના ૧૨ વાગે અમે ઉડુપી પહોંચ્યા. અમૃતભાઈ ગોરાણી રાતના ૧૨ વાગે અમને ઉતારવા ઉડુપી સ્ટેશન પર લેવા આવ્યા. તેમના ઘરે ઉતારા આપ્યા. બીજા તા. ૧૯-જુલાઈ-૨૦૧૧ના દિવસે એમની ગાડીમાં અમને શૃંગેરી લઈ ગયા. શૃંગેરી ગયા તો, ગૌરીશંકર સાહેબ બેંગ્લોર માટે નીકળી ગયા હતા. પણ અમારી બધીજ વ્યવસ્થા કરી ગયા હતા.

શૃંગેરીના શંકરાચાર્ય શ્રી ભારતી તીર્થ મહાસ્વામીના આશીર્વાદ લેતા...
(ડાબેથી: ૧) શ્રી હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણી, મુંબઈ ૨) શ્રી અમૃતભાઈ ગોરાણી, ઉડુપી ૩) CA શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ કાંતિલાલ છાભૈયા, મુંબઈ અને ૪) શ્રી રતનશીભાઈ લાલજી દિવાણી, થાણા

શંકરાચાર્યજીને બધી વાત કરી હતી. શંકરાચાર્યને મળવું હોયને લાંબી લાઈનમાં ઊભા રહેવું પડે. શર્ટ અને ગંજી ઉતારીને મળવા જવું પડે. એ... લાંબી લાઈન હતી, ત્યારે એમને ખબર પડી કે આ લોકો આવ્યા છે, એટલે એ લાઈન અટકાવીને અમોને ૫ મિનિટ સાંભળ્યા. નહીં તો એ માત્ર આશીર્વાદ આપે અને આપણે નીકળીજ જવાનું હોય. એમને વાત વજન વાળી લાગી એટલે કહ્યું કે તમે ઊભા રહો, તમે અહીં બેસો, હું આ લાઈન પૂરી કરીને તમને મળું છું. લાઈન પૂરી કરીને અમને અડધો કલાક સુધી સાંભળ્યા. બધી વિટંબણાઓ સાંભળી, આપણું દર્દ જાણ્યું. શંકરાચાર્યએ કહ્યું કે તમે જે કામ

કરી રહ્યા છો એ અમારા કામથી પણ વધારે મહત્ત્વનું કામ છે. તમારું કામ પુણ્યનું કામ છે. **શંકરાચાર્ય મહારાજના મહાન આત્માએ અમને આશીર્વાદ આપ્યા કે તમે તમારા કામમાં સફળ થશો.**

ત્યાંથી અમે નીકળ્યા અને પાછા મુંબઈ આવી ગયા. ત્યાર બાદ થોડું સંકલન પણ થયું. છતાંય પ્રમાણપત્ર મળ્યું નહિ. કરવું શું? પછી હિમ્મતભાઈ પણ કંટાળી ગયા અને ઉઘરાણી કરવાની બંધ કરી દીધી. પછી બચ્યા અમે બે, હું અને રતનશીભાઈ. હવે કરવું શું? રતનશીભાઈને કહ્યું કે ભાઈ હવે આવડું થયા બાદ પણ કામ ન થાય તો કેમ થાય? પણ અમે મૂક્યું નહીં. કરતા કરતા એક દિવસ પ્રમાણ પત્ર આવી ગયું. આખરે શંકરાચાર્યજી તરફથી તા. ૦૬-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૧ વાળું પ્રમાણપત્ર મારા હાથમાં આવી ગયું. પણ રતનશીભાઈ અને મેં નક્કી કર્યું કે બાકીના ત્રણ પ્રમાણ પત્રો હાથમાં ન આવે, ત્યાં સુધી આ વાત ગુપ્ત રાખવી. નહીં તો આપણા વિરોધીઓ ત્યાં (બાકીના શંકરાચાર્યો પાસે) પહેલાં પહોંચી જશે. રૂપિયા પહોંચાડશે, ઢગલો કરશે, લાલચો આપશે, સાચી ખોટી વાતો કરીને તેમને ભરમાવશે.

<u>25.2. પ્રયાગરાજ (અલાહાબાદ) ના શંકરાચાર્ય:</u> ત્યાર બાદ અમે દિશા પકડી પ્રયાગરાજ (અલાહાબાદ / Allahabad). ઉત્તર ભારતના શંકરાચાર્યનો અલ્લાહાબાદ (પ્રયાગ) માં પણ તેનો આશ્રમ છે. અમારી કોઈ લીંક/ઓળખાણ નહોતી. પણ રતનશીભાઈ એમના સંપર્કમાં રહેલ એવા એક સાધુ (નામ હાલે ગુપ્ત રાખેલ છે) નો સંપર્ક કર્યો. એ સાધુએ અમોને ખૂબ મદદ કરી. સાધુઓમાં એક રિવાજ હોય કે એક સાધુની ત્યાં કોઈ મોટો સાધુ આવે તો આપણામાં નીયાણીને જેમ મોકલામણી આપવી પડે, તેમ સાધુઓમાં પણ મોટાં સાધુને મોકલામણી આપવી પડે. તેમનું વિશેષ અવગત-સ્વાગત કરવું પડે. આપણી વાત કરવા માટે એ સાધુએ શંકરાચાર્યને પોતાના હરિદ્વારના આશ્રમમાં આપણા માટે બોલાવ્યા. જેથી આપણે નિરાંતે શંકરાચાર્ય સાથે વાત કરી શકીએ. અને એનો સંપૂર્ણ ખર્ચ એ સાધુએ પોતાના ખીસામાંથી આપ્યો. આપણા પાસેથી આજ દિવસ સુધી ૧ રૂપિયો પણ નથી લીધો.

શંકરાચાર્યને આપણી વાત સમજાઈ અને એમને કહ્યું કે તમે અલાહાબાદ આવો, હું તમારું કામ કરી આપીશ. અલાહાબાદ ગયા, ૨-૩ ધક્કાઓ થયા. ૩-૪ દિવસ રોકાવું પડતું. તેમના માણસોને સમજાવતા, બનારસ પણ ગયા અને છેવટે લગભગ દોઢ વર્ષની મહેનતનું ફળ મળ્યું. તા. ૦૯-જુલાઈ-૨૦૧૨ ના અલાહાબાદમાં શંકરાચાર્યજી તરફથી પ્રમાણપત્ર અમોને મળ્યું. કારણકે વગર પૈસે કરવું. વગર સમાજનું બેનર, વગર કોઈ મોટું વિસિટિંગ કાર્ડ, વગર કોઈ મોટી ઓળખાણ, કંઈજ નહીં, માત્ર દિલની દાઝ બતાવીને કામ કરાવવું હતું.

> **<u>વિશેષ નોંધ:</u>** તા. ૧૪ થી ૧૬ નવેમ્બર ૨૦૧૮ના નખત્રાણા ખાતે કોટડા રોડ ઉપર આવેલ સતપંથના ખાના (જેણે હાલમાં નિષ્કલંકી નારાયણનું મંદિર કહેવામાં આવે છે) ની સ્થાપનાને ૧૦ વર્ષ પૂર્ણ થયાં તે નિમિત્તે એક ત્રણ દિવસીય કાર્યક્રમ રાખવામાં આવેલ હતો. આ કાર્યક્રમમાં અમુક સાધુ સંતોની એક સભા બોલાવવામાં આવેલ હતી. એ કાર્યક્રમ દરમ્યાન તા. ૧૫-નવેમ્બર-૨૦૧૮ના અલાહાબાદ (પ્રયાગરાજ) ના શંકરાચાર્યના દંડી સ્વામી શ્રી જીતેન્દ્રાનંદ સરસ્વતીએ મંચ ઉપરથી જાહેરાત કરી કે સનાતનીઓ દ્વારા લાવવામાં આવેલ અલાહાબાદના શંકરાચાર્યનું પ્રમાણ પત્ર બોગસ છે, ખોટું છે.
>
> આ અંગે અમે અલાહાબાદના ગાદીપતિ શંકરાચાર્ય શ્રી વાસુદેવાનંદ સરસ્વતીને ફરિયાદ કરતો ફોન રતનશીભાઈ લાલજી દીવાણીએ કર્યો. અમોને અલાહાબાદ બોલવામાં આવ્યા. શંકરાચાર્યજી સ્વામી વાસુદેવાનાદ સરસ્વતીએ અમોને જવાબ આપ્યો કે તેમને તેમના પટ શિષ્ય જીતેન્દ્રનંદ સરસ્વતીને પૂછ્યું કે આ પ્રમાણપત્ર ખોટા નથી અને મારાજ આદેશથી મઠના નિયમ અને પરંપરા પ્રમાણે મઠના મુખ્ય સંચાલક શ્રી શીવાર્ચન શાસ્ત્રીજી દ્વારા પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવેલ છે, તો પછી તમે નખત્રાણામાં આવું ખોટું કેમ બોલ્યા? શંકરાચાર્યજીએ અમોને એવું જણાવ્યું કે જીતેન્દ્રનંદજીએ સ્વામી હંસદેવાચાર્ય અને ફેઝપુરવાળા સતપંથના સાધુ શ્રી જનાર્દન મહારાજના કહેવાથી, પૂરતી તપાસ કર્યા વગર, સભામાં આવું કહી દીધું. અખિલ ભારતીય સંત સમિતિમાં મહામંત્રી તરીકે જોડાયેલા હોવાથી

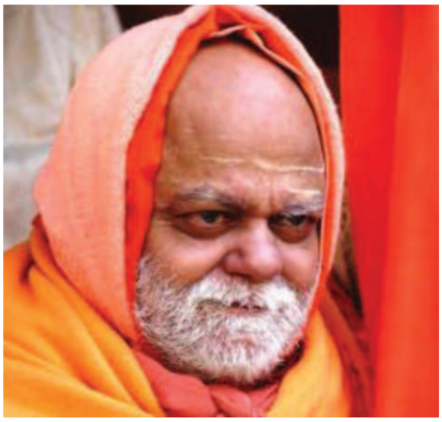
સ્વામી હંસદેવાચાર્ય અને જનાર્દન મહારાજ સાથે નિકટતાનો સંબંધ હોવાથી તેમના પર આંધળો વિશ્વાસ મૂકવાની ભૂલ કરી છે. જેના માટે તેઓએ શંકરાચાર્યજી સામે દિલગીરી વ્યક્ત કરી હતી. પણ લોકો સામે સનાતનીઓ ખોટા છે એવી વાત ફેલાઈ ચૂકી હતી, તેને સુધારવા માટે કંઈ કરવાની જરૂર હતી. માટે શંકરાચાર્યજીએ ફરીથી તા. ૨૧-ફેબ્રુઅરી-૨૦૧૯ના એક લેખિત પત્ર આપવાનું આદેશ આપ્યો, જેમાં તેમના દ્વારા અગાઉ અપાયેલ તા. ૦૯-જુલાઈ-૨૦૧૨ વાળા પ્રમાણપત્રને સાચો જાહેર કર્યું. તે પ્રસંગે એક ફોટો પણ પાડવામાં આવેલ હતો, જેમાં શંકરાચાર્યજી એ પત્ર સમાજના ઉપપ્રમુખ વડીલ ગોપાલભાઈને આપે છે.

કેન્દ્રીય સમાજના ઉપપ્રમુખ શ્રી ગોપાલભાઈ વાલજી ભાવાણીને સતપંથ વિષય ઉપર પત્ર આપતા પ્રયાગરાજ (અલ્લાહાબાદ)ના શંકરાચાર્ય શ્રી વાસુદેવાનંદ સરસ્વતી

શંકરાચાર્ય સાથે થયેલ આ મિટિંગમાં મારા સિવાય, રતનશી લાલજી દીવાણી, સમાજના ઉપપ્રમુખ શ્રી ગોપાલ વાલજી ભાવાણી, મૂળ ગામ નેત્રાના અને હાલે અલાહાબાદમાં રહેતા શ્રી મનોજભાઈ પરબત સાંખલા હાજર હતા. આ મિટિંગમાં શંકરાચાર્યજીએ એવું કહ્યું કે હું પીરાણા ગયો છું અને મેં ત્યાં બધું જોયું છે. પીરાણામાં બધુંજ મુસલમાન ધર્મની છે. હાલમાં ફેઝપુરના જનાર્દન મહારાજ તરફથી એવી વાત આવી છે કે પીરાણાના સતપંથીઓ હિંદુ બનવા માંગે છે. એટલે હિંદુ બનાવવા માટે હું કદાચ પીરાણા જાઉં. આ વાત સાંભળીને શંકરાચાર્યજીને કહ્યું કે સતપંથીઓ હિંદુ બનતા હોય તેમાં અમોને કોઈ વાંધો નથી. પણ ધ્યાન રાખજો કારણ કે આપની પીરાણાની મુલાકાતનો મોટે પાયે દુરુપયોગ થવાની પૂરે પૂરી સંભાવના છે. શંકરાચાર્યજીએ જવાબ આપ્યો કે મને પ્રયત્ન કરવાની એક ઈચ્છા છે. સુધર્યા તો ઠીક, નહીં તો ભલે થાય મુસલમાન.

25.3. પૂરીના શંકરાચાર્ય: એના બાદ અમે દિશા પકડી પૂરીની (જગન્નાથ પુરી, ઓડીશા). અલાહાબાદનો અનુભવ હતો એટલે એક વર્ષ અગાઉથી મેં ત્યાંના શંકરાચાર્ય સાથે પત્ર વ્યવહાર ચાલુ કરી દીધો હતો. સાથે સાથે દ્વારકા પણ પત્ર વ્યવહાર ચાલુ કરી દીધો હતો. સંસ્કાર ધામના પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં સ્વામીજી આવેલ હતા. તેનાં સિવાય બીજી કોઈ જાણકારી નહોતી. પુરીમાં કોઈની એટલે બિલકુલ કોઈની ઓળખાણ નહિ. પ્રયાગરાજ/અલાહાબાદથી પ્રમાણ પત્ર મળી ગયું એટલે. સીધો ફોનજ કર્યો પૂરીના શંકરાચાર્યની ઑફિસમાં. ઓળખાણ આપી. પત્ર વ્યવહાર ચાલુ હતો એટલે કામ સહેલું થઇ ગયું હતું. કાર્યાલયનો ભાઈ ઓળખી ગયો. કહ્યું કે હા હા તમારા પત્રો આવ્યા છે. મેં કહ્યું કે આ કામ માટે મળવું છે. તો એમને કહ્યું કે એક કામ કરો કાલે ફોન કરો. હું શંકરાચાર્ય સાથે તમારી વાત કરીને તમારી માટે સમય લઉં છું. બે દિવસમાં ફોન કરીને તેમની પાસેથી સમય જાણી લીધો. વળી પાછા હું અને રતનશીભાઈ બે ત્રણ થેલાઓ ભરી પુરાવાઓ તેમજ મહત્ત્વના દસ્તાવેજોને હિન્દીમાં ભાષાંતર કરીને લઈ ગયા. ખંભા વજન ન ઉપાડી શકે એટલા વજનદાર થેલાઓ હતા.

જગન્નાથ પૂરીના શંકરાચાર્ય
સ્વામી નીસ્ચલાનંદ સરસ્વતીજી

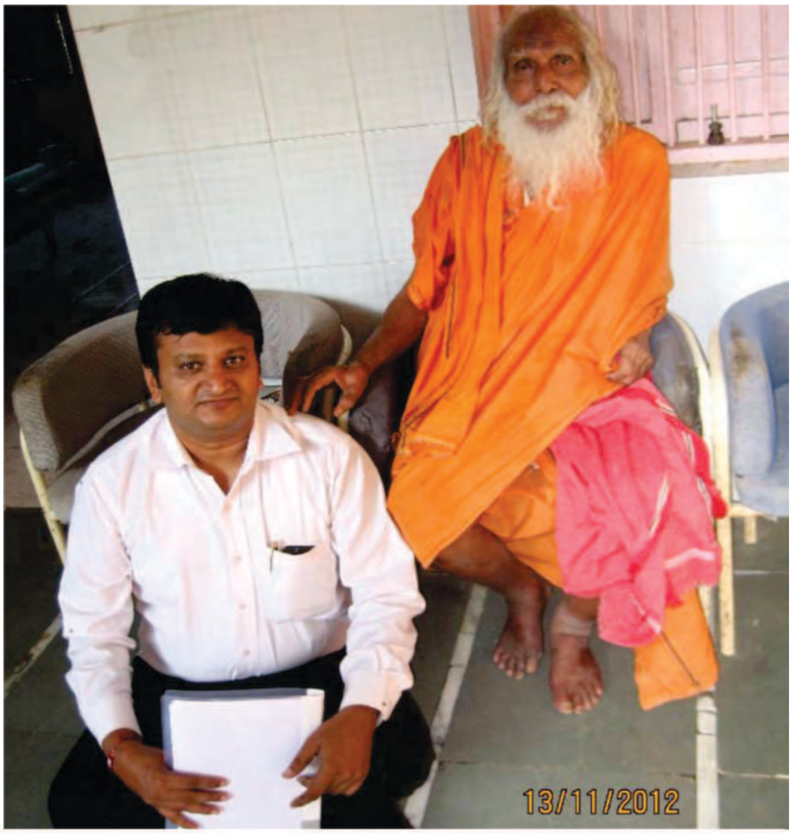
પુરીના શંકરાચાર્ય ખૂબ હિંમતવાન નીવડ્યા. તેઓ અભય અને નીડર છે. આ એજ શંકરાચાર્ય છે, જે સંસ્કાર ધામના ઉદ્દ્ઘાટનમાં આવ્યા હતા. સંસ્કાર ધામમાં વેદ મંદિરનું વિમોચન એમને કરેલ હતું. એમની પાસે સતપંથની વાત પહોંચી ગઈ હતી. તેઓએ તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૨ના પ્રમાણપત્ર આપતા કહ્યું કે તમે ચિંતા નહિ કરતા. સતપંથવાળા કદાચ મારા ઉપર કેસ કરશે તો હું એમને પહોંચીવળીશ. તમે મારું આ પ્રમાણપત્ર જાહેરમાં બાંટો, બધાને કહો. કોઈ પણ કેસ થશે તો આપણે બધી રીતે પહોંચી વળશું. દેશના પ્રધાનમંત્રી સાથે મારી સીધી હોટલાઈન છે. હું ગમે ત્યારે ફોન ઉપાડીને પ્રધાનમંત્રીને વાત કરીશ. આપણે ક્યાંય અટકશું નહીં. આવી રીતે એમનું પ્રમાણપત્ર પણ મળ્યું.

25.4. દ્વારકાના શંકરાચાર્ય અને ભારત સાધુ સમાજ: પછી દ્વારકાનો વારો આવ્યા. દ્વારકાના શંકરાચાર્યનો સંપર્ક કરવામાં અમે થોડા ડરતા હતા. કારણકે આ દોડભાગમાં અમારી પાસે એવા ફોટાઓ અને વાતો આવેલ હતી, જેમાં દ્વારકાના શંકરાચાર્ય સ્વરૂપાનંદજી ધોળકાના સતપંથ ખાનામાં દર્શન કરવા ગયા હતા. અને એવી વાતો સાંભળી કે દ્વારકાના શંકરાચાર્ય સતપંથને હિંદુ તરીકે માને છે. પુરાવાઓ તરીકે ફોટાઓ દેખાડે એટલે પહેલી નજરે તો વાત સાચી લાગે. માટે વિચાર કર્યો કે જે થવાનું હોય તે ભલે થાય. આપણે કોશિશતો કરીએ, પ્રયત્નતો કરીએ. સફળતા મળે કે ન મળે. ક્યાંકથી રતનશીભાઈને ખબર પડી કે દ્વારકાના દંડી સ્વામી

દ્વારકા શંકરાચાર્ય ગાદીના દંડી સ્વામી શ્રી સદાનંદ સરસ્વતી પાસેથી સતપંથ ઇસ્લામ ધર્મ હોવાનું પ્રમાણ પત્ર લેતા
૧. શ્રી રતનશી લાલજી દીવાણી અને ૨. શ્રી ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા

રતનશીભાઈને ખબર પડી કે દ્વારકાના દંડી સ્વામી સદાનંદજી સરસ્વતી મુંબઈના ગોરેગાવ વિસ્તારમાં તા. ૦૫-નવેમ્બર-૨૦૧૨ના આવ્યા છે. અડધા કલાકનો સમય મળ્યો છે એટલે આપણે જઈએ પ્રયત્ન કરીએ. એ સ્વામીજીએ જે અડધા કલાકનો સમય આપેલ હતો, તેને અઢી કલાક પહેલાં અમને ઊઠવા ન દીધા. પછી એમની ફ્લાઈટનો સમય થઈ ગયો એટલે એમને કહ્યું કે, વાત અધૂરી રહી જાય છે, મને હજી ઘણું બધું જાણવું છે. તમે એકદમ સાચા છો. એટલે તેમણે કહ્યું કે તમે એક કામ કરો, તમે દ્વારકા આવો. એ સંસ્કાર ધામ આવી ગયા હતા, એટલે બધી ખબર હતી એમને. એમને કહ્યું કે હમણાં હું પૂરી જાઉં છું, થોડા દિવસ પછી દ્વારકા પહોંચીશ. તમે દ્વારકા ફોન કરજો, હું તમને સમય ફાળવીશ. થોડા દિવસ પછી ફોન કર્યો ત્યારે તરતજ ટૂંક સમયમાં દ્વારકામાં મળવાનો સમય આપ્યો. એ દિવસ હતો “કાળીચૌદસ”નો.

જૂનાગઢ સ્થિત ભારત સાધુ સમાજના
શ્રી ગોપલાનંદગીરી બાપુ પાસેથી આશીર્વાદ લેતા
શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ કાંતિલાલ છાભૈયા

ટૂંકા ગાળામાં અમોને બોલાવેલ હોવાના કારણે રતનશીભાઈ અને હું, રાતોરાત ગાડી લઇને નીકળ્યા. રાતના નીકળ્યા, રાત્રે એક જગ્યાએ રોકાયા અને બીજા આખા દિવસે ગાડી ચલાવીને દ્વારકા રાત્રે પહોંચ્યા. અમારી બધી વ્યવસ્થા ત્યાં કરેલી હતી. ફ્રેશ થઇને ત્યાં એક લાઈબ્રેરી હતી. તેમાં એક મોટો હોલ હતો. અમોને એ હોલમાં હાજર થવા માટે કહ્યું અને કહ્યું કે સ્વામીજી ત્યાં મળશે. અમને એમ કે અમે હોલમાં એકલા છીએ. ત્યાંતો સ્વામીજી દેખાયા. એક ખૂણામાં સ્વામીજી ઊભા ઊભા સતપંથનો અભ્યાસ કરતા હતા. એમની લાઈબ્રેરીમાં સતપંથ વિષયના દસ્તાવેજો અને પુરાવાઓ હતા. એમને અમારી વાતને ક્રોસ ચેક (Cross Check) કરેલ હતી, સ્વતંત્ર રીતે ચકાસેલ હતી. આના કારણે એમને અમારા ઉપર પૂરે પૂરો વિશ્વાસ બેસી ગયો. એમની પાસે જે પુરાવા નહોતા, એ વધારાના પુરાવાની કોપી અમારા પાસેથી મેળવીને એમના સહાયકને આપી. સમય ઘણો વીતી ગયો હતો એટલે એમણે કહ્યું કે કાલે સવારના આપણે વાત કરશું.

એટલે અમે જે થેલાઓ ભરીને પુસ્તકો અને પુરાવાઓ લઈ ગયા હતા તેને સમજાવવા અને તેના બારામાં વાત કરવા બે થી ત્રણ કલાક લાગશે, એવી માનસિકતા અને તૈયારી કરીને બીજા દિવસે સવારે મળવા ગયા. પણ અમને વાત કરવાની જરૂરજ ન પડી. તા. ૧૨-નવેમ્બર-૨૦૧૨ વાળું પ્રમાણપત્ર પહેલાંથીજ તૈયાર હતું. જતાંજ અમને પ્રમાણપત્ર હાથમાં આપી દીધું. માત્ર આટલું નહિ, એમને **ભારત સાધુ સમાજ, બીલખા, જૂનાગઢના** પ્રમુખ સાધુ ગોપાલાનંદજી પાસે પોતાનો માણસ મોકલીને

25.5. જૂના અખાડા: દ્વારકાથી અમે નીકળ્યા. રસ્તામાં હતા ત્યારે, રતનશીભાઈની ઓળખાણવાળા જે સાધુએ આપણી મદદ કરી હતી, અલાહાબાદના શંકરાચાર્ય પાસેથી પ્રમાણપત્ર મેળવવા, એ સાધુને પહેલો ધન્યવાદ આપવો જોઈએ એવું અમને લાગ્યું. કારણ કે અલાહાબાદનું પ્રમાણપત્ર અમને ન મળ્યું હોત, તો અમે કદાચ આગળ ન વધ્યા હોત. એમને ધન્યવાદ માટે અમે ફોન કર્યો. ખૂબજ ખુશ થયા. એમને કહ્યું કે તમે આવડું બધું કરી લીધું છે તો તમે એક કામ કરો. તમે જૂના અખાડાને કેમ છોડી દો છો? સાધુઓનું સહુથી મોટું સંગઠન, જૂનું, પ્રાચીન, એટલે જૂના અખાડા, હરિદ્વાર ત્યાંના મહામંત્રી હાલે કચ્છમાં છે. એમને કહ્યું કે તમે કચ્છમાં જાઓ, મેં વાત કરી રાખી છે, તમારું કામ થશે.

રતડીયા(માંડવી) સ્થિત જૂના અખાડાના
શ્રી ગીરીજાદત્ત ગીરી મહારાજ પાસેથી આશીર્વાદ લેતા
શ્રી રતનશીભાઈ લાલજી દીવાણી

એટલે દ્વારકાથી ગાડી વાળી સીધી કચ્છ તરફ એ મહામંત્રી શ્રી ગીરીજાશંકર મહારાજ, પણ રતનશીભાઈના સંપર્કમાં હતા. રાતના ૧૧ વાગે અમે રતડીયા (માંડવી) સ્થિતિ આશ્રમમાં પહોંચ્યા. એ સાધુ મોટી ઉંમરના હતા. થોડા ચતરા (હોંશિયાર) હતા. એમને એવું લાગ્યું હશે કે આ છોકરાનો ભરોસો કેમ કરવો? પણ જેમ ભારત સાધુ સમાજના બીલખાવાળા ગોપાલાનંદજીની વાત નીકળી એટલે સાધુ બાપા સજાગ થઈ ગયા. બાપાએ કહ્યું કે આમનું નામ છે, તો વાતમાં કંઇક વજૂદ છે. એમને અમારી સામે ગોપાલાનંદજીને ફોન કર્યો. ગોપાલાનંદજીએ સામે શું કહ્યું એ ખબર નથી, પણ આ સાધુ બાપાએ એમ કહ્યું કે ઠીક હૈ, ઠીક હૈ, મૈં અભી દે દેતા હૂં. બેઠે બેઠે તેજ ઘડીએ અમને તા.૧૨-નવેમ્બર-૨૦૧૨ વાળું પ્રમાણપત્ર આપી દીધું, રાતના જ.

25.6. સમાજને જાણ: ત્યાંથી એજ ઘડીએ અમે નીકળ્યા. બે ત્રણ દિવસથી સતત ડ્રાયવીંગ કરીને ખૂબ થાકી ગયા હતા. હવે ગાડી ચલાવી શકાય એવું હતું નહીં. આ દિવાળીના દિવસની ઊગતી સવારવાળી રાત હતી. રાતના હાઇવે પર એક ધાબામાં ગાડી પાર્ક કરી, હું અને રતનશીભાઈ ગાડીમાંજ સીટ પર બેઠા બેઠા સૂઈ ગયા. અમને દ્વારકાના દંડી સ્વામીએ વિનંતી કરેલ હતી કે તમે બીલખના ગોપાલાનંદજી સ્વામી, જે ત્યારે ૧૦૮વર્ષના હતા, તેમના આશીર્વાદ લેતા જજો. માટે આશીર્વાદ લઇને સાંજે મુંબઈ ઘરે પહોંચી જવું હતું, કારણને દિવાળી જેવો આપણો સહુથી મહત્ત્વનો તહેવાર હતો. પરિવાર સાથે આ શુભ દિવસે રહીએ એવી બધાની ઈચ્છા હોય .

૨-૩ કલાક આરામ કરી, બંદૂકની ગોલીના જેમ ગાડી ચાલી અને બીલખા દિવસ ઊગતાં પહોંચી ગયા. એ ૧૦૮ વર્ષના સાધુનો પાવર જોઈએ તો આપણને લાગે કે આપણે હજી ઘણા કાચા છીએ. એ સાધુએ કહ્યું કે છોડતા નહીં આ લોકોને. મેં આ અંગે સ્થાનિક સમાચાર પત્રમાં ખબર છપાવી દીધી છેજ.પછી જૂનાગઢમાં બીજા એમના ચેલા સાધુને, RSS ના એક ભાઈ તેમજ પત્રકાર વગેરેને પણ મળવાનું થયું. બપોરે જમીને ત્યાંયથી નીકળ્યા અને પછી અમે નક્કી કર્યું કે હવે (રસ્તામાં હતા ત્યારેજ) આપણને જોઈતા બધાજ પ્રમાણપત્રો મળી ગયા છે તો હવે શંકરાચાર્યોના પ્રમાણ પત્રોની જાણ આપણે સમાજના આગેવાનોને કરીએ.

એટલે પહેલો વહેલો ફોન અમે રસ્તામાંથી હિમ્મતભાઈને કર્યો. અશક્ય કામ શક્ય બને ત્યારે આપણું મન થોડી વાર માને નહીં, તેવી રીતે, હિમ્મતભાઈ માનવાજ તૈયાર નહીં. પણ ખૂબ રાજી થયા. ખુશ થઇને બોલ્યા, શું વાત કરો છો? તરત ગંગારામબાપાને દિલ્લી ફોન કર્યો. અને ત્યાર બાદ વાત ઝડપે ફેલાણી. હંસરાજભાઈ ધોળુને પણ ફોન કર્યો. રસ્તામાં અમે હતા, ત્યારે અમે સુરત/કડોદરા પાર કરતા હતા, ત્યારે ગૌરાંગભાઈ ધનાણીને ખબર પડી કે આ લોકો આવી રીતે આવી રહ્યા છે, ત્યારે તેમને અમોને ઊભા રખાવ્યા જેથી કરીને અમોને થોડો આરામ પણ મળી જાય. એમને અમોને રસ્તામાં કલાક જેટલા સમય માટે વિરામ કરાવડાવ્યો. નાસ્તો કરાવ્યો, ત્યાં એક એક પત્રકારને બોલાવ્યો અને અમારી પાસે વાત સમજી લીધી. દામોદરભાઈ ભાવાણી (દામોદર કચ્છી) સુરતવાળાએ આ ખબર પ્રકાશિત કરવા માટે સહયોગ આપ્યો અને ત્યાર બાદ આ ખબર સર્વેને જાણ થઈ.

આવી રીતે સર્વે શંકરાચાર્યોએ આપણને સહયોગ આપેલ છે. એક પણ રૂપિયો લીધા વગર શંકરાચાર્યો અને સાધુઓએ આપણને પ્રમાણપત્રો આપેલ છે. આના પરથી એમના મનમાં હિંદુ ધર્મ માટે દાઝ કેટલી હશે એ દેખાઈ આવે છે. આપણે સર્વેને ગૌરવ થશે કે બધા હિંદુ સાધુઓ કંઈ પૈસાથી નથી વહેંચાતા. સાચી વાતના પક્ષમાં ઊભા રહેવા વાળા માણસો છે. આપણી વાત સાચી હોવી જોઈએ. વ્યક્તિગત સ્વાર્થ લઈને વાત કરીએ તો એને ઓળખી જતા હોય છે.

25.7. કોલ્હાપુરના શંકરાચાર્ય: શૃંગેરી શંકરાચાર્ય મઠની એક શાખા છે કોલ્હાપુરમાં, જેનું નામ છે “કરવીર પીઠ”. કોલ્હાપુરના શંકરાચાર્યએ આજથી લગભગ ૯૦ વર્ષ પહેલાં તા. ૨૫-એપ્રિલ-૧૯૩૧ના સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે, એવું પ્રમાણપત્ર આપ્યું હતું. એ પ્રમાણ પત્ર આ કાર્યમાં આપણા હાથમાં આવ્યું. ખાનદેશ, જલગાંવની આસ પાસ રહેતા, લેવા પાટીદાર સમાજ, મહારાષ્ટ્રમાં જે સતપંથ પ્રત્યે જાગૃતતા આવેલ હતી, તે સમયમાં અને તે લોકોએ સતપંથીઓને ઈ.સ.૧૯૦૬ અને ૧૯૨૨માં નાત બહાર કરેલા હતા. જ્ઞાત બહાર કરવાના દસ્તાવેજોમાં જોતાં ખબર પડી કે કોલ્હાપુરના શંકરાચાર્યએ સતપંથને મુસલમાન ધર્મ જાહેર કરેલ છે. આ પ્રમાણપત્ર બહુ જૂનું હતું એટલે આપણને એમ લાગ્યું કે આપણે હાલના શંકરાચાર્ય સાથે વાત કરીતો જોઈએ, તેમને આ વિષય ઉપર કેટલી જાણકારી છે. હાલના શંકરાચાર્યને આ બધી વાતની ખબર હતીજ નહિ. પણ ફોન ઉપર કહેતા કે તમે અહીં આવો, આપણે ચર્ચા કરીશું. ઘણા સમય સુધી આવી વાતો ચાલતી હતી. પણ કોઈ સારા સંજોગો આવતા નહોતા.

આવામાં એક વખત મારા મોટા ભાઈ ધનશ્યામભાઈ કોલ્હાપુર બીજા કોઈ કામ સર ગયા હતા. એ કામ પતાવીને તેમની પાસે સમય હતો એટલે કોલ્હાપુરવાળા એ શંકરાચાર્યને એમના આશ્રમમાં જઈને મળ્યા અને વાત કરી. શંકરાચાર્યએ કહ્યું કે તમે આવો, હું તમારું કામ કરી આપીશ.

કોલ્હાપુર એટલે તે સમયના સતપંથના પ્રમુખનું ગઢ હતું. સિંહના મોઢામાંથી દાંત કાઢી લાવવા જેવું કામ હતું. પાછી ખબર ન પડવી જોઈએ. માટે, અમે એટલે હું, પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ, રમેશભાઈ, રતનશીભાઈ, ધનશ્યામભાઈ, પ્રેમજીભાઈ આ બધા નીકળ્યા. અને હરિભાઈ માવજી વાગડિયાનો સંપર્ક કર્યો. તેમને કહ્યું કે તમે આવો, તમારા આવવાના બારમાં કોઈને ખબર પડવા નહીં દઈએ. શંકરાચાર્યને મળીને માંડીને બધી વાત કરી. જેથી શંકરાચાર્યને સંપૂર્ણ રીતે ખાતરી થઈ ગઈ એટલે એમને પ્રમાણ પત્ર આપવાનું આશ્વાસન આપ્યું. અને પાછળથી થોડા દિવસ પછી તા. ૦૧-જુલાઈ-૨૦૧૬ના પ્રમાણપત્ર આપ્યું. અને એ લેવા ગયા ત્યારે હિમ્મતભાઈ અને કોલ્હાપુરના સી.એ. દયારામભાઈ ભાદાણી પણ સાથે હતા. આ પ્રમાણપત્રમાં આપણી સતપંથની રણનીતિને ખૂબ સારી રીતે ખુલાસા પૂર્વક સમજાવેલ છે. તે પત્રમાં જણાવેલ છે કે ભલે ગમે તેટલું બાહ્ય હિંદુ દેખાવ કેમ ન કર્યું હોય, સતપંથ આખરે મુસલમાન ધર્મ છે.

કોલ્હાપુર સ્થિત કરવીર પીઠના શંકરાચાર્ય શ્રી વિદ્યાનૃસિંહ ભારતી સ્વામી (વર્ષ ૨૦૦૪માં ગાદી પર બિરાજેલ) ની સતપંથ વિષે જાણકારી આપવા લીધેલ મુલાકાત

<u>ડાબેથી:</u> ૧) ધનશ્યામ કાંતિલાલ છાભૈયા, મુંબઈ ૨) પ્રેમજી ભાણજી કેશરાણી, ખારઘર - નવી મુંબઈ ૩) મોહનભાઈ હરીભાઈ દીવાણી, ઇચલકરંજી ૪) હરિભાઈ માવજી વાગડિયા, કોલ્હાપુર ૫) રમેશભાઈ માવજી વાગડિયા, બેંગ્લોર

<u>શંકરાચાર્યની બાજુમાં ઉભા:</u> ૬) ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા, મુંબઈ ૭) રતનશી લાલજી દીવાણી, થાણા ૮) શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી, ખારઘર – નવી મુંબઈ અને ૯) વાલજીભાઈ જીવરાજ દીવાણી, ઇચલકરંજી

<u>વિનંતી:</u> મારી વિનંતી છે જ્ઞાતિ જનોને કે જ્ઞાતિએ શંકરાચાર્યનું ઋણ સ્વીકારનું કંઇક કરવું જોઈએ. આપણી જ્ઞાતિનું બહુ મોટું કામ થયું છે. કમસે કમ એક ડેલીગેશન જાય, ચારે જગ્યાએ. એમની સભા બોલાવીએ તો બહુજ સારું થાય. સંસ્કાર ધામ કે ઉમિયા માતાજી વાંઢાય આ અંગે યોગ્ય રીતે આગળ વધે.

<u>26. અન્ય સ્ત્રોતો:</u> શાળાઓના પાઠ્ય પુસ્તકો (ધોરણ ૧૨) માં આપેલ વિગતો મેળવી. અમદાવાદની નાની નાની ગલીઓમાં ફરી, ધર્મની જૂની જૂની ચોપડીઓ વહેંચાતી હોય તે લીધી. જ્યાં આવી ચોપડીઓ છપાતી હોય, એવી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ ગોતી કાઢી અને ત્યાંથી પણ માહિતીઓ ભેગી કરી. પુસ્તક મેળાઓ અને પ્રદર્શનીઓમાં પણ ગયા અને ચોપડીઓ ભેગી કરી. આ લેખમાં જણાવેલ પુરાવાઓ માત્ર દાખલા રૂપ અહીં જણાવેલ છે. ઘણા સ્ત્રોતો(sources)થી સારા સારા પુરાવાઓ મહા મહેનતે મેળવેલ છે.

પુરાવા ભેગા કરવાના ઘણા સ્ત્રોતોને આ પુસ્તકમાં જાહેર નથી કરવામાં આવ્યા. માહિતી આપનાર લોકોની સુરક્ષા અને પુરાવાઓને કોઈ નુકસાન ન થાય એ હેતુથી, અમારા દ્વારા માહિતી ભેગી કરવા માટે લીધેલ અમુક મુલાકાતોની પણ ચર્ચા આ પુસ્તકમાં નથી કરવામાં આવી. પણ મારી પાસે આ તમામ જાણકારીને અલગથી વ્યવસ્થિત રીતે નોંધેલ છે. ભવિષ્યમાં યોગ્ય સમયમાં મોકો મળશે તો આ સંસ્મરણો વિષે એક અલગ પુસ્તક બહાર પાડવાનો પ્રયત્ન કરીશ અને તેમાં તમામ વિગતો આવરી લેવાની કોશિશ કરીશ. જે જે લોકોએ અમોને સહયોગ આપ્યો છે એમના નામો, ઘટનાઓની તારીખ વાર વિગતો, આંતરિક ચર્ચાઓ, વિચારો, રણનીતિઓ, આવી પડેલ મુશ્કેલીઓ, માનસિક પરિસ્થિતિઓનું વિવરણ સામેલ હશે. તમામ કાચી નોંધો સમય સમય ઉપર વ્યવસ્થિત રીતે કરેલ છે. માત્ર તેમને પાકી કરીને વ્યવસ્થિત રીતે રજૂ કરવાની જરૂર છે. મારા ખાલી સમયમાં આ કરવાનો પ્રયત્ન જરૂર કરીશ.

27. ઊંઝામાં રજૂઆત: આવડી મહેનતના આધારે આપણે (સનાતન સમાજવાળાએ) ઊંઝામાં રજૂઆત કરી. આપણે એટલા બધા પુરાવાઓ ભેગા કરેલ છેને કે એક આખો ટેમ્પો ભરાય. ટેમ્પો ભરાય એટલા ચોપડા બધે સાથે લઈ ન જઈ શકાય. તેમજ પુસ્તકોના બધા પાનાઓ પણ કામના ન હોય. પણ એ બધા પાનાઓ વાંચ્યા અને તેમાંથી કામના પાનાઓનો નીચોડ કાઢ્યો. વિવિધ પુસ્તકો અને દસ્તાવેજોમાંથી મહત્ત્વના પાનાઓને ભેગા કરી એક દળદાર ૬૫૦ પાનાનો "સતપંથ સમસ્યા" નામનો ગ્રંથ તૈયાર કર્યો.

આ પુસ્તકમાં શરુઆતમાં એક પાવર પોઈન્ટ પ્રેસેન્ટેશન મૂકવામાં આવ્યું છે. એમાં આપણા બધાજ મુદ્દાઓ સામેલ કરેલ છે. સ્લાઈડમાં જણાવેલ મુદ્દાઓનો જે-જે પુરાવાઓ હોય તેની નકલ જોડી છે. તેને સીરીઅલ નંબર આપીને, પોઈન્ટ ટુ પોઈન્ટ મુદ્દા અને પુરાવાઓને એકબીજા સાથે લીંક/જોડેલ કરેલ છે. આવી રીતે તૈયાર કરીને આ "સતપંથ સમસ્યા" નામનું પુસ્તક ઊંઝાના પંચોને આપ્યું. આ પુસ્તક જોઇને ઊંઝાના વડીલોને ગળાડૂબ ખાતરી થઈ ગઈ અને આપણા માટે પ્રશ્નોજ બંધ કરી દીધા. તેમને પૂરી ખાતરી થઇ ગઈ કે સતપંથ ઇસ્લામ ધર્મ છે, ભલે તેનો ગમે તેટલો બાહ્ય હિંદુ દેખાવ કેમ ન હોય. કહ્યું કે હવે અમને કંઈ નથી જોઈતું તમારા તરફથી.

આ પુસ્તકની બે નકલો ઊંઝાવાળાએ સતપંથવાળાને આપી અને કહ્યું કે આની અંદર જણાવેલ મુદ્દાઓનો તમે જવાબ તૈયાર કરીને લાવો. વિરોધ કરવો હોય તો વિરોધ કરો. પુસ્તકમાં કોઈ ભૂલ હોય કે ખોટું હોય તો કહો. તમને સર્વેને આનંદ થશે કે આ પુસ્તકમાં સતપંથવાળા નાનો કે મોટો કોઈ પણ જાતનો વાંધો કાઢી શક્યા નથી. પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી તરફથી મને એક વાતની જાણ કરવા ફોન આવ્યો કે સતપંથના હાલના પ્રમુખ શ્રી દેવજી કરસન ભાવાણી આ (સતપંથ સમસ્યા) ચોપડીનું અધ્યયન કરતા હશે, ત્યારે બહુ ઉગ્ર થઇ ગયા અને પ્રેમજીભાઈને કહ્યું કે તમે તો અમને "મુસલમાન" પુરવાર કરી દીધા.

આ ચોપડી તૈયાર કરતી વખતે માત્ર કેન્દ્ર સમાજ નહીં, પણ ઉમિયા માતાજી વાંઢાય અને સંસ્કાર ધામ, દેસલપર (વાંઢાય)ને પણ વિશ્વાસમાં લીધેલ છે. આના માટે મારા સાથે, હિમ્મતભાઈ ખેતાણી, રતનશીભાઈ દીવાણી અને અબજીભાઈ કાનાણીની એક ટીમ હંસરાજભાઈ ધોળુને એમની ભુજની ઑફિસમાં મળી. રતિલાલભાઈ પોકાર, સંસ્કાર ધામના મહામંત્રી,ને પણ બોલાવ્યા હતા. અને એક એક મુદ્દાની વિસ્તૃત ચર્ચા કરી. એના પુરાવાઓની ચર્ચા કરી અને વડીલોને વિશ્વાસમાં લીધા. એટલે આપણી જ્ઞાતિની ત્રણે પાંખનું સહિયારું આ પુસ્તક છે.

તેવીજ રીતે Internal File Note પુસ્તક (જુઓ પેજ ક્ર ૧૨૦) અને સતપંથ સમસ્યા પુસ્તકને વિલય (merge) કરીને, વ્યવસ્થિત રીતે માહિતી મળે એ રીતે આ આ પુસ્તકના Section 2 (પેજ ક્ર ૧૧૦) માં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

૭

સતપંથના પાયામાં છે તાકિયા, એટલે છેતરપિંડી

(ઊંઝામાં થયેલ કાર્યવાહીને બારીકાઇથી સમજવા માટે પહેલાં તાકિયાને સમજવું જરૂરી છે. એટલે પહેલાં આપણે તાકિયા શું છે, એ બરાબર જાણી લઈએ.)

1. સ્થાપનામાં નડતર :

ઇસ્લામ ભારતમાં બે રીતે ફેલાયો. એક છે બળથી (તલવારના જોરે) અને બીજો છે કળથી (બુદ્ધિના જોરે). આમાંથી સતપંથ ધર્મ બીજા પ્રકારે એટલે બુદ્ધિના જોરે ફેલાવો કરવામાં આવ્યો. ઇસ્લામના પ્રચારકો જ્યારે ભારત આવીને ધર્મનો પ્રચાર કરવા લાગ્યા, ત્યારે તેમને શરૂઆતમાં કોઈ ખાસ સફળતા નહોતી મળતી. તેનાં મુખ્ય બે કારણો હતા...

a) હિંદુ ધર્મના મૂલ્યો એટલા ઊંચાં હતાં કે ઇસ્લામ તેની બરાબરી કરી શકતું ન હતું. હિંદુઓના મૂલ્યો અને આચરણો એટલા ઉચ્ચ હતા કે સતપંથ કોઈ નવી વાત સામે મૂકીને હિંદુઓને આકર્ષી નહોતું શકતું.

b) હિંદુ ધર્મની વર્ણ વ્યવસ્થાનું મજબૂત રક્ષા કવચ. આ વ્યવસ્થામાં અગર કોઈ માણસ વિધર્મ અપનાવે તો તેને હિંદુ સમાજથી જ્ઞાત બહાર થવું પડતું. એ જમાનામાં જન્મથી મરણ સુધીના તમામ સામાજિક વ્યવહારોના પ્રસંગો નિકટના પરિવારજનો અને ભાઈઓ વગર પાર ન પડે એવી પરિસ્થિતિ હતી. આવી વ્યસ્થામાં સમાજ બહાર થયેલા માણસનું ટકી રહેવું અસંભવ હતું. એટલે હિંદુઓમાં સતપંથ ધર્મ ફેલાઈ નહોતો શકતો.

આવી સમસ્યાના ઉકેલમાં ઇસ્લામના પ્રચારકોએ એવી યુક્તિ શોધી કાઢી. યુક્તિ એવી હતી કે જેનાથી હિંદુ ધર્મના મજબૂત કવચને તેઓ ભેદી શક્યા અને ઇસ્લામમાં ધર્મપરિવર્તન કરવાનું કામ પણ સહેલું બનાવી શક્યા. એ યુક્તિ એવી ઘાતક હતી કે ધર્મ પરિવર્તન કરનાર વ્યક્તિ પોતાના હિંદુ સમાજમાંજ રહીને ઇસ્લામધર્મ પાળતો થઇ જાય, તોય હિંદુ સમાજને ખબર પણ પડે નહીં.

2. નડતરનો ઉકેલ:

સતપંથના પ્રચારકોએ સામે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે જે બે નડતરો હતી તેનો ઉકેલ શોધવા માટે તેઓએ ઇસ્લામના **"તાકિયા"** પદ્ધતિનો ઉપયોગ કર્યો. તેઓએ એક એવો નવો પંથ સ્થાપ્યો જેનું મૂળ બીજ ઇસ્લામનું રાખ્યું અને તેનું બાહ્ય આવરણ હિંદુ ધર્મનું રાખ્યું. તેનું બાહ્ય સ્વરૂપ અને તેનાં બાહ્ય આચારો-વિચારો હૂબહૂ હિંદુ ધર્મના જેવાજ રાખ્યા. આ પંથમાં હિંદુ ભગવાન રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરે દેવોના નામોનો ઉપયોગ કર્યો. અને આવા હિંદુ દેવોના મોઢે, ખાસ ભગવાન વિષ્ણુના મોઢે, ઇસ્લામ ધર્મના આ પંથનો પ્રચાર પ્રસાર કરાવ્યો. હકીકતમાં ઊંડાણમાં જોઈશુંતો તો ગુપ્ત રીતે અલ્લાહના સ્વરૂપનેજ પૂજવાની વ્યવસ્થા ગોઠવી છે. હિંદુ ભગવાન વિષ્ણુના દશાવતારને ભ્રષ્ટ કરી તેમાં ઇસ્લામીકરણ ઘુસાડી સતપંથનો મૂળ ધાર્મિક ગ્રંથ દશાવતાર ગ્રંથ બનાવાયો. તેમાં ઇસ્લામના સ્થાપક મુહમ્મદ પૈગંબરના કાકાઈ ભાઈ અને જમાઈ એટલે હજરત મૌલા અલીને ભગવાન વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર બતાવી દીધો. આ એજ અલી છે, જેણે દુનિયાભરના શિયા મુસલમાનો તેમના આરાધ્ય ગણે છે. આ પંથને કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો. અનુયાયીઓને ખાસ સુચના આપવામાં આવતી કે તેમના નવા પંથની વાત એકદમ ગુપ્ત રાખવી. નહીં તો મરણ પછી તેમને અમરાપુરી (સતપંથ વિશેષ સ્વર્ગ) નહીં મળે. આ પંથનું નામ હિંદુ સ્વરૂપ અનુરૂપ "સતપંથ" રાખવામાં આવ્યું. ઇસ્લામના પદાનુંક્રમ (શ્રેણીમાં) સતપંથની શાખા આ પ્રમાણે આવેલ છે. **ઇસ્લામ ધર્મ -> શિયા -> ઈસ્માઈલી -> નીઝારી -> સતપંથ -> પીરાણા સતપંથ (ઉર્ફે ઈમામશાહી પંથ ઉર્ફે કાકા પંથ). (ખાસ નોંધ: સતપંથ એ ઇસ્લ્માલી પંથની એક શાખા છે.)**

આવા ઢાંચાના કારણે સતપંથના અનુયાયીઓ હિંદુ દેખાવ જાળવીને હિંદુ સમાજમાં રહી શક્યા. જેની હિંદુ સમાજને ખબર પણ પડવા ન દીધી. આના કારણે શરૂઆતમાં સતપંથી થયેલ લોકોને હિંદુ સમાજ જ્ઞાત બહાર કરી ન શકી. આવી રીતે હિંદુ

ધર્મને ભેદવામાં સતપંથ સફળ રહ્યો. બીજું કારણ એ પણ હતું કે સતપંથ ધર્મમાં હિંદુ દેવોના મોઢેજ સતપંથનો પ્રચાર કરાવ્યો. એટલે હિંદુ ધર્મનાં મૂલ્યો જળવાઈ રહ્યાં અને ઇસ્લામનો પ્રચાર પણ થયો. આવી રીતે લોકોનું સૌમ્ય રીતે માનસિક ધર્મ પરિવર્તન થયું અને તેની ખબર કોઈને પણ ન પડી. **ખુદ શરૂઆતના અનુયાયીઓ પણ પોતાને સાચા હિંદુજ સમજતા હતા.** સતપંથ ધર્મ સ્વીકારનાર પોતાના હિંદુ પરિવાર અને હિંદુ સમાજમાં રહી શકતો હતો. તેને સમાજ બહાર થવાનો ડર રહ્યો નહોતો. આવી રીતે સતપંથનો ગુપ્ત રીતે ફેલાવો થતો ગયો.

અહીં પ્રશ્ન એવો ઊભો થશે કે ઇસ્લામ ધર્મ હંમેશાં પોતાના ધર્મ સાથે છેડછાડ કે ફેરબદલ ન થવા દેવા માટે કડક વલણ અપનાવતું આવ્યું છે. તો પછી ઇસ્લામમાં હિંદુ દેવ દેવીઓ કેવી રીતે આવી સહન કરવામાં આવ્યા? એનો જવાબ છે **"તાકિયા"**. ઇસ્લામ ધર્મમાં જે વર્જિત છે એવા હિંદુ દેવીદેવતાઓને સામેલ કરવાની અનુમતિ માત્ર ઇસ્લામની તાકિયા પદ્ધતિ આપે છે. તાકિયા પદ્ધતિમાં ઇસ્લામના પ્રચારપ્રસાર તેમજ રક્ષણ માટે કાફીરો (ગેર-મુસલમાનો)ને મુસલમાન બનાવવા માટે છેતરામણી અને દગો કરવાની છૂટ હોય છે. છેતરામણી કે દગો આપવા માટે જરૂર હોય તો ખરાબમાં ખરાબ પગલાં ભરવાની પણ પૂરેપૂરી છૂટ હોય છે.

સતપંથને કલિયુગનો સાચા હિંદુ ધર્મ તરીકે પ્રસ્તુત કરવામાં આવ્યો. આદિ અનાદિ કાળથી ચાલતો હિંદુ ધર્મ કલિયુગમાં ભગવાને નિષેધ કર્યો છે એવો પ્રચાર કરવા આવ્યો. સતપંથના પ્રચારકો હિંદુ સાધુઓના વેશમાં કહેવાતા "સાચા હિંદુ ધર્મ"ના પ્રચાર કરવા ભારત આવ્યા. હાલમાં જે રીતે ઈસાઈ ધર્મના પ્રચારકો ભાગવા વસ્ત્રો પહેરીને જીસસની હિંદુ વિધિ પ્રમાણે પૂજા-આરતી કરી ભોળા આદિવાસીને ઈસાઈ ધર્મ તરફ આકર્ષે છે, લગભગ આવીજ રીતે સતપંથના પ્રચારકો આ સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર કરવાની શરૂઆત કરી. પરિણામે ભોળા તેમજ શંકા ન રાખનારા લોકોને ચમત્કારોની વાતોમાં અંજાઈ ગયા અને સતપંથ તરફ આકર્ષિત થયા.

3. સતપંથના પાયામાં છેતરામણી :

હિંદુઓના નજરે જોઈએ તો જે લોકો સતપંથમાં આકર્ષિત થયા, એ લોકોને એમ કહેવામાં આવ્યું કે કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ તો માત્ર સતપંથ છે. સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથમાં ભગવાન વિષ્ણુના દસમાં અવતારને ભ્રષ્ટ કરી તેને હઝરત મૌલા અલી બતાવ્યો. આવા અલીને હિંદુઓ કોઈ પણ સંકોચ વગર સ્વીકારી લે એ માટે તેનું નામ ભારતીય/હિંદુ ઢબ વાળું નામ "નિષ્કલંકી નારાયણ" આપવામાં આવ્યું. આવી વાતોનો અર્થ એ થાય છે કે હિંદુઓના વિશ્વાસનો અને ભોળપણનો લાભ લઇને તેમને છેતરવામાં આવ્યા.

કોઈને છેતરવા હોય તો સૌથી પહેલું કામ જે કરવું પડે છે એ છે જૂઠું બોલવું. એટલેજ કહેવામાં આવે છે સતપંથનો પાયો જુઠ્ઠાણા ઉપર નાખવામાં આવ્યો છે. સ્વાભાવિક છે કે સતપંથનું એક જૂઠ પકડાઈ જાય, એટલે તેને છુપાવવા બીજું જૂઠ તૈયાર કરવામાં આવે. બીજું જૂઠ પકડાય એટલે ત્રીજું જૂઠ તૈયાર કરવામાં આવે. કારણ કે આવું ન કરે તો સતપંથની દુકાન બંધ થઇ જાય. જૂઠ ઉપર જૂઠ ચાલ્યાજ કર્યું. આ રીતે જૂઠની શૃંખલા આજ દિવસ સુધી ચાલી રહી છે. આવા જૂઠ ઉપર તૈયાર કરેલ છેતરામણીઓનો દોર પણ વર્ષો સુધી સતત ચાલતો રહ્યો છે.

ધર્મ એ માણસ જાતમાં નૈતિકતાના મૂલ્યનું સિંચન કરનાર હોય છે, જેમાં જૂઠનો કોઈ દિવસ સ્થાન ન હોય. પણ આ જૂઠ ઇસ્લામના પ્રચાર પ્રસાર માટે હોવાના કારણે, તાકિયાના સિદ્ધાંત પ્રમાણે સતપંથના પ્રચારકોને જૂઠું બોલવામાં શરમના બદલે ગૌરવ દેખાવા લાગ્યું. યુક્તિ પૂર્વક બોલવામાં આવેલ જૂઠને પકડી પડવું એ સામાન્ય માણસ માટે બહુજ અઘરું હોય છે. એટલે જૂઠના દમ ઉપર કરેલ પ્રચારના કારણે સતપંથના પ્રચારકોને જલદીથી સફળતાઓ મળતી ગઈ. જલદીથી મળતી સફળતાઓના કારણે "તાકિયા" એવું ઘર કરી ગયું કે છેતરામણીની કળાને અવગુણના બદલે સદગુણ તરીકે ઇસ્લામમાં જોવામાં આવે છે. વર્ષોથી ચાલતા તાકિયા/છેતરામણી/જૂઠને જીવનના વ્યવહારોમાં વણાઈ ગયેલ હોવાના કારણે ઘણા પરિવારોના સંસ્કારોમાં પણ જોવા મળે છે. આજે જૂઠ બોલવું એ ખરેખર એક વ્યસન થઇ ગયું છે.

સમાજમાં વાતાવરણ એવું થઇ ગયું છે કે કોણ ક્યારે કેવી રીતે જૂઠ્ઠું બોલી જાય એ ખબર ન પડે. એના કારણે લોકો એક બીજા ઉપર વિશ્વાસ મૂકવાથી પહેલાં વિચાર કરી રહ્યા છે. એટલે સમાજના કર્તાહર્તાઓનો વધુ પડતો સમય અને માનસિક શક્તિઓ જૂઠથી સમાજનો બચાવ કરવામાં ખર્ચાઈ રહ્યો છે. જૂઠ સમાજની બૌદ્ધિક શક્તિને નબળી પાડે છે. કારણકે ઘણી વાર જૂઠને પકડી પાડવા અથવા જૂઠથી બચવા માટે અધિકાંશ બૌદ્ધિક શક્તિઓ વપરાઈ જાય છે. સમાજ વિકાસ માટે જરૂરી પ્રમાણમાં બૌદ્ધિક શક્તિઓ બચતી નથી.

આ પુસ્તકની પ્રસ્થાવનાની શરૂઆતમાં હિન્દી ભાષાનું એક સૂત્ર જણાવેલ છે કે, “વહ મૂર્ખ હોતા હૈ જો સિર્ફ સચ કો હી જાનતા હૈ, સચ ઔર જૂઠ કે ફર્ક કો નહીં જાનતા”. માટે આપણે મુર્ખ નથી બનવું. જૂઠને ઓળખવાની તાકાત રાખશું તોજ ખરી સચ્ચાઈ શું છે એ સમજી શકશું. એટલા માટે આપણો તાકિયાનો અભ્યાસ ખૂબજ જરૂરી છે.

પણ પરિસ્થિતિ ન બદલાય ત્યાં સુધી આપણે આ સમાજમાં જીવવાનું છે. માટે આપણે આવા જૂઠથી બચવા માટે પહેલાં જૂઠનો અભ્યાસ કરવો પડશે. જૂઠને જીવનમાં ઉતારવા માટે નહિ, પણ જૂઠથી પોતાનો અને સમાજનો બચાવ કરવા માટે. જેથી કરીને ખરા અર્થમાં સમાજનો વિકાસ ખૂબ ઝડપી રીતે થઇ શકે.

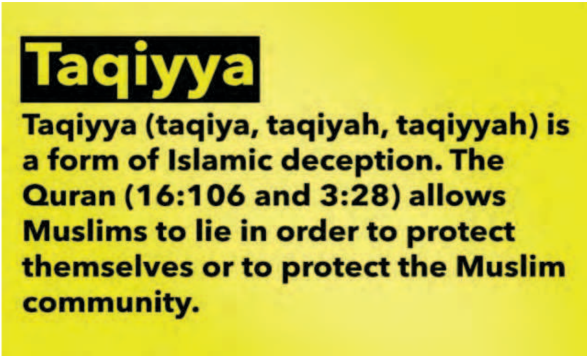
4. તાકિયાનું વિશ્લેષણ:

કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં ૫૦૦ વર્ષ પહેલાં સતપંથ સમસ્યા ઊભી થવા પાછળનું મૂળમાં જે પ્રકારે તાકિયાનો પ્રયોગ કરવામાં આવેલ છે, તેની વિસ્તૃત જાણકારી આ પુસ્તકના પેજ ક્ર. ૩૩૩ થી ૩૪૧ (સ્લાઈડ ૧૪૨ થી ૧૫૮) માં આપેલ છેજ. તાકિયાની અનુમતિ આપતી કુરાન અને હદીસ (મુહમ્મદ પૈગંબરના ઉપદેશો અને જીવન વૃત્તાંત ઉપરથી તૈયાર કરવામાં આવેલ પુસ્તક જે મુસલમાનો માટે માર્ગદર્શક ગ્રંથ છે)ની આયાતોની પણ જાકારી આપેલ છે. છતાં ટૂંકમાં તાકિયાની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ (characteristics) આ પ્રમાણે છે.

1. ઇસ્લામના જેહાદ માટેનું મોટામાં મોટું હથિયાર છે... તાકિયા.
2. તાકિયા શબ્દનો મતલબ છે “છેતરવું, ગુપ્ત રાખવું”.
3. ઇસ્લામ ધર્મને નુકસાનથી બચાવવા માટે, પોતાના રક્ષણ માટે અને ઇસ્લામનો હિત સાચવવા માટે, જુઠ્ઠાણાં કે ખોટી વાતનો ઉપયોગ કરવાની રહસ્યમય રીતને તાકિયા કહેવાય છે.
4. તાકિયાના કારણે ખોટું બોલવું એ, નૈતિકતા અને સૈધ્દાંતિક મૂલ્યોથી જોડાયલું નથી. ફક્ત ઇસ્લામના પ્રચાર કરવો અને તેમ કરતી વખતે પોતાનો બચાવ કરવો એટલુંજ છે.
5. એક મુસલમાનને ઇસ્લામ ધર્મની નિંદા કરવા તેમજ પોતે મુસલમાન નથી એવું જાહેર કરવાની છૂટ છે. અગર એવું કરવાથી ઇસ્લામનું હિત સચવાતો હોય તો. પણ એવું કરતી વખતે એ વ્યક્તિને દિલથી ઇસ્લામ સાથે વફાદાર રહેવું જોઈએ.
6. તાકિયામાં સોગંદ લઈને ખોટું બોલવું, વ્યસન કરવું, દારૂ પીવો અને વિકૃત નિવેદનો કરી છેતરવું વગેરે સામેલ છે. તેવીજ રીતે કોઈ પણ પ્રકારનું જુઠાણું ચલાવી પોતે “શિકાર અથવા નિર્દોષ” હોવાનું “નાટક” પણ કરવાની છૂટ છે.
7. દુશ્મનને ગૂંચવવા, મૂંઝવવા અને તેના ભાગલા પાડવા માટે તાકિયાને હથિયાર તરીકે વાપરવામાં આવે છે.

8. કોઈ ધર્મ જુઠ્ઠાણું અને છેતરપિંડીનો અંગીકાર કરી શકે એ લોકોની કલ્પનાની બહાર હોય છે. એટલે કલ્પના બહાર હોવાના કારણે તાકિયા કામ કરી જાય છે.

તાકિયા ઉપર વિશ્વભરના સંશોધનકારો દ્વારા ખૂબ કામો કરવામાં આવ્યા છે અને અનેક લેખો તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે. તેમાંથી એક લેખને ખાસ તમારા ધ્યાનમાં રાખવા જેવો છે. જર્નલ ઓફ એશિયન સ્ટડીસ વોલ્યુમ ૭૦, ક્ર ૧ (ફેબ્રુઆરી) ૨૦૧૧ ના અંકના પાના ક્ર ૯૯માં છપાયેલ "તાકિયા એન્ડ આઈડેંટીટી ઇન એ સાઉથ એશિયન કમ્યુનીટી" નામમાં લેખમાં લેખક શફીક વિરાણી તાકિયા વિષે લખે છે કે "Taqiyya is normally practiced by minority or otherwise disadvantaged groups of Muslims who fear negative repercussions should their real faith become known." એનો મતલબ એવો છે કે "લઘુમતી વર્ગ કે તકલીફમાં હોય એવા મુસલમાનો પોતાનો ખરો ધર્મ જાહેર કરવાથી તેમના વિષે આવનાર નકારાત્મક પ્રતિક્રિયાઓના ડરથી સામાન્ય રીતે તાકિયા પાળતા હોય છે"

એજ લેખના પાના ક્ર ૧૩૧માં લખે છે કે "Many other Gupti communities across South Asia hold to a much stricter practice of taqiyya. Their prayer houses are called mandirs or dharmashalas rather than jamaat-khanas, they are extremely reticent to discuss their devotion to the imam, and, in rare instances, even family members may not be aware of their Ismaili inclinations" જેનો ગુજરાતીમાં અર્થ છે કે "સાઉથ એશિયા વિસ્તારના ઘણા ગુપ્તી સમુદાયોમાં સખત તાકિયા પળાય છે. તેમના ધાર્મિક સ્થળોને જમાતખાનાના બદલે મંદિર કે ધર્મશાળા કહેવામાં આવે છે. તેઓ, તેમની ઈમામ (હઝરત અલીના વંશમાં જન્મેલ હાલ જેણે "નિષ્કલંકી નારાયણ" કહેવામાં આવે છે. – આ ખુલાસો અમારા તરફથી છે) પ્રત્યે પોતાની શ્રદ્ધા અને ભક્તિ વિષે ખુલ્લી ચર્ચા કરવાથી બચે છે. અને અમુક કિસ્સાઓમાં તેમના પરિવારજનોને પણ તેમના ઈસ્માઈલી વલણની ખબર હોતી નથી."

પાના ક્ર ૧૩૨માં જણાવેલ છે કે "For centuries, as an act of self preservation, Ismailis scattered throughout the world held to the strictest taqiyya, blending in with the majority communities among whom they lived. Taqiyya thus became deeply ingrained, an almost instinctive defense mechanism." જેનું ગુજરાતી ભાષાંતર છે કે "સેંકડો વર્ષો સુધી સ્વ-બચાવના પગલાં રૂપે દુનિયાભરમાં ફેલાયલા ઈસ્માઈલીઓએ સખત તાકિયાને વળગી રહ્યા જેમાં તેઓ બહુમતી સમુદાય સાથે મિશ્રિત થઇ ગયા. આના કારણે તાકિયા એક સ્વાભાવિક સ્વ-બચાવ તંત્ર રૂપે ખૂબજ ઊંડું ઊતરી ગયું.

તાકિયા ઉપર એક બીજી મહત્ત્વની ઘટના ધ્યાને લેવા જેવી છે. વર્ષ ૧૮૬૬માં મુંબઈ હાઈ કોર્ટનો એક કેસ જેણે "આગા ખાન કેસ" અથવા "ખોજા કેસ" કહેવામાં આવે છે, એ કેસમાં કોર્ટ સામે પ્રશ્ન હતો કે ઈસ્માઈલી ખોજાઓનો ધર્મ કયો? કેસના અંગ્રેજ જજ જસ્ટીસ અર્નાલ્ડએ સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથ ઉપર મુખ્ય આધાર રાખીને ચુકાદો આપ્યો કે ઈસ્માઈલીઓ ધર્મના મુદ્દા ઉપર "શિયા મુસલમાન" છે. એ ચુકાદામાં જજ પોતાનું અવલોકન વિષય ટીપ્પણી કરી છે કે...

1. That they habitually enjoined and carried out the practice of "Takiah," i.e., concealment of their own peculiar views in religion, and outward adoption of religious forms not their own.
2. That their Dais, or missionaries, were directed, as a general rule, to set about the work of making coverts by assuming to a great extent the religious stand point of those whom they wished to bring over to their own faith."

Note: Taqiyya = Taqiya = Takiah = Takiyah

ગુજરાતીમાં અર્થ છે:

"બે મુદ્દાઓને ઈસ્માઈલીઓ વિષે નિર્ણાયક રીતે પાકા કરી શકાય છે.

1. એ લોકો હંમેશાંથી "તાકિયા" પાળવાનું કહેતા તેમજ પાળતા આવ્યા છે. તાકિયા એટલે પોતાના ધર્મના વિચારોને છુપાવી રાખવા અને બાહ્ય રીતે અન્ય ધર્મને અપનાવવાનો દેખાવ કરવો.
2. એમના ધર્મના પ્રચારકોને સામાન્ય રીતે એવી સૂચનાઓ આપવામાં આવેલ કે જે લોકોનું ધર્મ પરિવર્તન કરાવવા માંગતા હોય, એ લોકોના મૂળ ધર્મના પ્રચાર પ્રસારના કામનો દેખાવ કરી, પોતાનું અસલ કામને શરુ કરવું".

ઉપર આપેલ જાણકારીનો સાર એવો છે કે તાકિયાનું સતત પાલન કરી સતપંથીઓ...

1. પોતાનો અસલ ધર્મ છુપાવી રાખે છે અને
2. સતપંથની સ્થપના, અસ્તિત્વ, રક્ષણ તેમજ પ્રચાર પ્રસાર માટે પણ તાકિયાનો ઉપયોગ કરે છે.

માટે બીજીવાર તમે ક્યાંક એવી વાત સાંભળોકે સતપંથમાં સુધારા કરી નાખ્યા, ઘણાં ફેરફારો કરીને ઇસ્લામી તત્ત્વો દૂર કરીને હવે ચોખ્ખો હિંદુ બની ગયા છે, તો તમે સમજી જજો કે આ વાતોની પાછળ "તાકિયા"ની ચાલ છે. આ વાત કેવળ એક જૂઠ છે. છેતરપિંડી કરવાનો નવો પેંતરો છે, ફસાતા નહીં. હવે પછી સતપંથના સાધુઓ અગર કહે કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, તો સમજી જજો કે એ પણ એક જૂઠ છે, તાકિયાનો એક પ્રયોગ છે.

સતપંથીઓને અગર હિંદુ કહેવડાવવું હોય, તો સતપંથમાં સુધારો કરવાની જરૂર નથી, માત્ર સતપંથ છોડવાની જરૂર છે.

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

સેંકડો વર્ષો પહેલાં વિટંબણાઓ (સતપંથ ધર્મ)માં ફસાયેલ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ઊંઝાની આસપાસના ફળદ્રુપ વિસ્તારો છોડી કચ્છના સૂકા રણ પ્રદેશમાં વસવાટ કરવો પડ્યો. કચ્છની આ ભૂમિમાં આવ્યા બાદ, કેટલાક એવા મુસલમાની રીતિ રિવાજોમાં પણ ફસાયા હતા. તેમાંથી બહાર કાઢવા માટે આપણા વડીલોએ સમય સમય ઉપર સંઘર્ષ કર્યો. શ્રી વિશ્રામબાપા નાકરાણીએ આ સંઘર્ષનો પાયો નાખ્યો. કેશરા પરમેશ્વરાએ સંઘર્ષની શરૂઆત કરી. ત્યાર બાદ આપણા જ્ઞાતિ સુધારક નારાયણ રામજી લીંબાણીએ પોતાનું જીવન ખર્ચી નાખ્યું. **વીર જ્ઞાતિ સેવક** શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણીએ જ્ઞાતિને ઇષ્ટદેવ તરીકે ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ અપાવ્યા. અનેકો લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરોની સ્થાપના, સનાતની સમાજની સ્થાપના, ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની સ્થાપના કરાવડાવીને સનાતની સંગઠનના પાયાના પથ્થર બનીને સનાતનીઓને મજબૂત કર્યા. આવા પાયાઓના કારણે સનાતન ધર્મ પ્રત્યે જાગૃતિની મશાલ ૫૦૦-૫૦૦ વર્ષના કપરાં સમયમાં પણ સતત જળતી રહી છે.

જ્યારથી વાંઢાય ખાતે ઉમિયા માતાજીનું મંદિર બંધાયું છે, ત્યારથી વિશ્વના સમસ્ત કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા એટલે કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝાના આગેવાનો કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના અમુક વર્ગમાં પ્રચલિત “સતપંથ” ઉર્ફે “પીરાણા સતપંથ” ધર્મથી જ્ઞાતિને છોડવા સતત પ્રયત્નો કરતા રહ્યા છે. ઊંઝાના વડીલો દ્વારા સમય સમય પર માર્ગદર્શનો અને સૂચનો મળતા રહ્યાં છે. ૫૦૦ – ૫૦૦ વર્ષથી ક.ક.પા. જ્ઞાતિ જે સતપંથ સમસ્યાથી ઝઝૂમી રહી છે તેનો અંત લાવવા માટે આપણા સનાતની કેન્દ્રીય સમાજના આગેવાનો અને ઊંઝાના આગેવાનો સતત એક બીજાના સંપર્કમાં રહીને પ્રયત્નશીલ રહ્યા છે.

ઊંઝાના કડવા પાટીદાર ભાઈઓને એવી લાગણી રહી છે કે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ આજે સનાતની બન્યા પછી સાધન સંપન બની છે, સુશિક્ષિત બની છે, યુવાન પેઢી વડીલો પ્રત્યે માન ધરાવતી થઇ છે, માદરે વતન તરફ પ્રેમ ધરાવે છે, પણ સદીઓથી સતપંથ ધર્મ બાબતે અટવાયેલી પડી છે, જેના કારણે વિકાસનો વેગ ધીમો રહ્યો છે. માટે જો કાયમી ઉકેલ આવી જાય તો બન્ને પક્ષો શાંતિથી જીવી શકે. ઊંઝા સંસ્થાનના વડીલો જેવાકે સ્વ. શ્રી કેશુભાઈ શેઠ, શ્રી મણીભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ (મમીશ્રી), શ્રી વિક્રમભાઈ પટેલ અને સ્વ શ્રી સીતારામ ભાઈ પટેલ વગેરે ભૂતકાળમાં પણ પીરાણા સતપંથને માનતા કચ્છી પાટીદાર ભાઈઓને સમજાવવા ખૂબજ પ્રયત્નો કર્યા હતા. સન ૧૯૭૮માં ઊંઝા સંસ્થાને પીરાણાને માનતા કચ્છી પાટીદારોને સમજાવવા એક ઠરાવ પણ કરેલ અને તે માટે ત્રણ જણની એક કમિટી નીમવામાં આવી હતી. તેમાં હાલ મોજૂદ ઊંઝાના ભીષ્મ પિતા સમાન મણીભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ (મણીભાઈ મમી) તેમાંના એક હતા. આ જ મણીબાપા અવારનવાર આપણા કેન્દ્રીય સમાજના અગત્યના કાર્યક્રમોમાં હાજરી આપીને સતપંથના ભાઈઓને સતપંથનો ત્યાગ કરીને બહોળા સનાતની પ્રવાહમાં ભળી જવા હંમેશાં સમજાવતા રહ્યા છે.

આ પ્રયત્નોના ભાગ રૂપે, હિમ્મતભાઈ ખેતાણીએ સનાતન સમાજના તત્કાલીન પ્રમુખશ્રી ગંગારામભાઈ હિરાલાલ સાંખલાને સુચન આપ્યું કે આપણે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા સામે આપણો પ્રશ્ન મૂકવો જોઈએ. જેને સ્વીકારી શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ (ઉર્ફે સનાતન સમાજના) તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી ગંગારામભાઈ હિરાલાલ સાંખલાએ ઉમિયા માતાજી ઊંઝાને વિનંતી કરી કે તેઓ આ અંગે એક આખરી નિર્ણય આપે કે હિંદુ ધર્મના રીતે સનાતન સમાજવાળા સાચા રસ્તા પર છે કે સતપંથ સમાજવાળા. શું સતપંથ ધર્મ એ હિંદુ સનાતન ધર્મનો ભાગ છે કે નહીં? આ સવાલ ઊંઝાની સામે એટલા માટે મૂકવામાં આવેલ હતો કે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા એ કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા છે. માટે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનો જે કોઈ આદેશ હશે તેનું પાલન બન્ને સમાજોએ કરવાનું રહેશે. સેંકડો વર્ષોના વિવાદના ઉકેલ માટે એક છેલ્લો નિર્ણય આવે અને વિવાદનો અંત થાય, એવી ભાવના હતી.

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

1. ઉકેલ લાવવાની પદ્ધતિ (૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૫)

વિષયની ગંભીરતા અને જોડાયેલ લોકોની શ્રદ્ધા, વિશ્વાસ અને લાગણીઓ પર થનાર ઊંડો પ્રભાવને ધ્યાને રાખીને ઉમિયા માતાજી ઊંઝાએ નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા ઘડવામાં કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના મુખ્ય સંસ્થાનો અને શ્રદ્ધાના કેન્દ્રોને વિશ્વાસમાં લઇને આગળ વધવાનું નક્કી કર્યું. ઊંઝાની ભાવના એવી હતી કે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના લોકો એક બીજાના નિકટ આવે અને સેંકડો વર્ષોની ખેંચતાણ બંધ થાય.

તેના માટે તા.૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૫ના ઊંઝા મંદિરની ઑફિસમાં બપોરે ૩ કલાકે એક સભા બોલવામાં આવી. આ સભા ઉમિયા માતાજી ઊંઝા તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી નારાયણભાઈ લલ્લુ પટેલના અધ્યક્ષ સ્થાને બોલવામાં આવેલ હતી. તેમાં,

ઉમિયા માતાજી ઊંઝા તરફથી:

1. નારાયણભાઈ એલ. પટેલ – પ્રમુખશ્રી
2. મણીભાઈ ઈ પટેલ (મમી)
3. પ્રહ્લાદભાઈ એ. પટેલ (કામેશ્વર)
4. પ્રહ્લાદભાઈ જે પટેલ (મહેસાણા) – મંત્રીશ્રી
5. વિક્રમભાઈ ડી. પટેલ (વિક્રમ દાદા)
   અને અન્ય લોકો હાજર હતા.

સીદસર મંદિર તરફથી:

1. બાબુભાઈ એચ. ઘોડાસરા
2. જયરામભાઈ વાંસજાળિયા
3. જયંતીભાઈ કાલરીયા

અને, ઉમિયાધામ સુરત તરફથી:

1. ગણેશભાઈ પટેલ
2. કરસનભાઈ શામજી પટેલ
3. હરગોવનભાઈ વીરદાસ પટેલ
4. એમ. જી. કનેરિયા

હાજર રહ્યા હતા.

એ ઉપરાંત સીદસર ઉમિયા માતાજી મંદિર, સુરત ઉમિયા માતાજી મંદિર, નાસિક ઉમિયા માતાજી મંદિર, નાગપુર ઉમિયા માતાજી મંદિરના બે-બે પ્રતિનિધિઓ પણ હાજર હતા.

સનાતન સમાજની મુખ્ય સંસ્થાઓ તરફથી શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ (ઉર્ફે કેન્દ્રીય સમાજ ઉર્ફે સનાતની સમાજ) - નખત્રાણા, શ્રી ઉમિયા માતાજી ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર ટ્રસ્ટ – વાંઢાય, શ્રી અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ (ઉર્ફે સંસ્કાર ધામ) – દેશલપર-વાંઢાયના પ્રમુખો, અમુક હોદેદારો અને આગેવાનો હાજર હતા. કચ્છ કડવા પાટીદાર સતપંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ (ઉર્ફે સતપંથ સમાજ) તરફથી પણ તેમના પ્રમુખ, અમુક હોદેદારો અને આગેવાનો હાજર હતા.

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

આ સભામાં સર્વાનુમતે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે...

a) બન્ને સમાજોમાંથી ૧૧-૧૧ લોકોની ટીમ બનાવવામાં આવે. પોતપોતાની સમાજના છેવાડાના માણસ પાસેથી પોતાની સામાન્ય સભામાં સંપૂર્ણ સત્તા લઇને આ ટીમ આવે. જેથી આ પ્રક્રિયાના અંતે જે કંઈ નક્કી થાય તેની અમલ કરવાની સંપૂર્ણ જવાબદારી આ ૧૧ લોકોની રહે. પાછળથી કહેવામાં આવે કે અમને પૂછવું પડશે એવી વાત ચાલશે નહીં.
b) બન્ને પક્ષ લેખિતમાં આપશે કે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની લવાદગી (arbitration) તેમને મંજૂર છે.
c) પંચ તરીકે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના આગેવાનો, સીદસરના બે પ્રતિનિધિ અને સુરતના બે પ્રતિનિધિ સંયુક્ત રીતે રહેશે. મૂળ પ્રસ્તાવમાં ઉમિયા માતાજી વાંઢાય, નાસિક અને નાગપુરના બે-બે પ્રતિનિધિ લેવાની વાત હતી. પણ સતપંથ સમાજ તરફથી વાંધો લેવામાં આવ્યો, એટલે આ ત્રણ મંદિરને પંચમાં સ્થાન ન આપવાનું નક્કી થયું.

બન્ને પક્ષોના ૧૧-૧૧ નામો:

સનાતની સમાજના ભાઈઓના ૧૧ નામો (તા.૧૫-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૫ના પત્ર મારફતે):

1. શ્રી ગંગારામભાઈ હીરાલાલ સંખલા - પ્રમુખ શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ
2. શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળું - પ્રમુખ શ્રી વાંઢાય ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન
3. શ્રી જેઠાભાઈ લાલજી ચોપડા - પ્રમુખ શ્રી સંસ્કાર ધામ દેશલપર
4. શ્રી રામજીભાઈ કરમશી નાકરાણી - રાયપુર
5. શ્રી અબજીભાઈ વિશ્રામ કાનાણી - મુંબઈ
6. શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણી - મુંબઈ
7. Dr. શાંતિલાલ મેઘજી સેંઘાણી - નખત્રાણા
8. શ્રી પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેશરાણી - મુંબઈ
9. C.A. ચંદ્રકાંતભાઈ કાંતિલાલ છાભૈયા - મુંબઈ
10. C.A. રમેશભાઈ માવજીભાઈ વાગડિયા - બેંગલોર
11. Dr. વસંતભાઈ અરજણ ધોળુ - મંત્રીશ્રી યુવાસંઘ

સતપંથ સમાજના ભાઈઓના ૧૧ નામો (તા.૨૮-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૫ના પત્ર મારફતે):

1. રામજી વીરજી ભાદાણી - દેસલપર - કોલ્હાપુર (પ્રમુખ)
2. હરિભાઈ માધાભાઈ પટેલ - કુરબઈ - ગઢકંપા (મંત્રી)
3. દેવજી કરસન ભાવાણી - આણંદસર - મુંબઈ (ઉપ-પ્રમુખ)
4. ગંગારામ પ્રેમજી પટેલ - વડાલી - ટ્રસ્ટી
5. જીવરાજ લધ્ધા પટેલ - માધવ કંપા, બાયડ
6. અબજીભાઈ કરમશી ધોળુ - દુર્ગાપુર - ગાંધીનગર - ટ્રસ્ટી
7. મણીલાલ મેઘજી પોકાર - હરીપુરા કંપા, ધનસુરા
8. મોહનભાઈ કરશન - હેમપુરી લાટ, પીરાણા - કોટડા (ચ)
9. મણીલાલ શામજી વડગામ - વડાગામ, ધનસુરા - ટ્રસ્ટી
10. અરજણ શામજી ભગત - આણંદસર - સલાહકાર
11. રતનશી લાલજી વેલાણી - દુર્ગાપુર

અને વધારામાં નીચેના બે નામો આપેલ હતાં

a. જેઠાભાઈ મનજી નાકરાણી - હળવદ
b. અંબાલાલ શામજી પટેલ - કલોલકંપા – ખેડબ્રહ્મા

પછી કંઈ થયું નહિ એટલે તા. ૦૫-જાન્યુવારી-૨૦૧૬ના કેન્દ્રીય સમાજ તરફથી એક સ્મૃતિપત્ર (Reminder Letter) ઊંઝાને આપવામાં આપ્યો.

2. ૧લી મિટિંગ તા. ૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬

બન્ને પક્ષોના ઉપરોક્ત નામો આવી ગયા પછી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાએ પોત-પોતાના પક્ષની રજૂઆત કરવા માટે બન્ને પક્ષોની મિટિંગ રવિવાર તા.૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬ સવારના ૧૦ કલાકે ઊંઝા મુકામે બોલાવી. તેમાં બન્ને પક્ષોના ઉપર જણાવેલ ભાઈઓ હાજર રહ્યા હતા. અને બન્ને પક્ષો તરફથી પોતપોતાની રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી. બન્ને પક્ષોને સાથે બેસાડીને સૌ પ્રથમ ઓળખાણ આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ બન્ને પક્ષોને અલગ – અલગ સાંભળવામાં આવ્યા. પ્રથમ સતપંથ સમાજના ભાઈઓને સાંભળવામાં આવ્યા હતા.

આ મિટિંગમાં લવાદ તરીકે નીચેના વડીલોએ જવાબદારી પાર પાડી હતી:

1. નારાયણભાઈ લલ્લુદાસ પટેલ - પ્રમુખ, ઉમિયા માતાજી ઊંઝા
2. દિલીપભાઈ મણીલાલ પટેલ - મંત્રી, ઉમિયા માતાજી ઊંઝા
3. મણીભાઈ ઈશ્વરલાલ પટેલ
4. વિક્રમભાઈ ધનજીદાસ પટેલ
5. પ્રહ્લાદભાઈ જોઈતારામ પટેલ
6. વસંતભાઈ નારાયણદસ પટેલ
7. એમ. જી. કનેરિયા
8. પટેલ બાબુભાઈ ગણેશદાસ
9. ગણેશભાઈ દ્વારકાદાસ પટેલ
10. હરગોવનભાઈ વીરદાસ પટેલ

2.1. સતપંથ સમાજની રજૂઆત

સતપંથ તરફથી જે ૧૧ જણના નામની યાદી આવેલ હતી, તેમાં જીવરાજભાઈ લધ્ધા પટેલ – માધવ કંપા, બાયડની જગ્યાએ જેઠા કાનજી સેંઘાણી હાજર રહ્યા હતા. બાકીના ૧૦ જણ યાદી પ્રમાણે હતા.

ઊંઝાના (પંચોના) વડીલો દ્વારા અમોને જાણ કરવામાં આવી કે સતપંથની રજૂઆતના મુખ્ય મુદ્દા નીચે પ્રમાણેના હતા;

a) પીરાણા સતપંથ ધર્મ એ મુસ્લિમ ધર્મનો ફાંટો નથી. તે હિંદુ ધર્મનો ફાંટો છે.
b) પીરાણા સતપંથ મત એ વેદોને માનતો ધર્મ છે.
c) પીરાણા સતપંથ ધર્મમાં મુસલમાન રાજાઓએ જબરદસ્તીથી ફેરફારો કરી નાખ્યા હતા. તેમાંથી ઘણા ફેરફારો અમે સુધારી નાખ્યા છે. હજી કોઈ ફેરફાર કરવાના હોય, તો અમને જાણ કરો એ ફેરફાર કરી નાખશું.

d) પીરાણા સતપંથ ધર્મના પ્રણેતા સૈય્યદ ઇમામુદ્દીન ઉર્ફે ઈમામશાહ બાવા ઉર્ફે ઈમામશાહ મહારાજ અમારા ઇષ્ટદેવ નથી. એ અમારા ગુરુ છે. તેઓ મુસલમાન હતા કે હિંદુ હતા તે એક સંશોધનનો વિષય છે.

e) અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજને ધર્મ સાથે કાંઈ લેવા-દેવા નથી.

f) અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ બન્ને સનાતન અને સતપંથ ધર્મના લોકો માટેની છે.

g) અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં બધું બરાબર ચાલતું હતું, પણ જ્યારથી શ્રી ગંગારામભાઈ સાંખલા પ્રમુખ બન્યા, ત્યારથી તેમાં સતપંથ બાબતે ઝગડા ચાલુ થયા.

h) સતપંથ અને સનાતન સમાજે ભેગા મળીને મિલકતો વસાવેલ તેના ઉપર આજે સનાતનવાળા ભાઈઓએ કબજો જમાવી દીધો છે.

i) કચ્છ કલેક્ટર મહેન્દ્રભાઈ પટેલની મધ્યસ્થીમાં થયેલ સમજૂતીને કેન્દ્રીય સમાજ ગણકારતી નથી અને તે સમજૂતીનું પાલન પણ નથી કરતી.

તા. ૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬ના ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની મધ્યસ્થીમાં થયેલ બેઠક.
ફોટોમાં ઉમિયા માતાજીના આગેવાનો અને સતપંથના પક્ષકારો દેખાય છે.

2.2. સનાતન સમાજના (કેન્દ્રીય સમાજના) ભાઈઓની રજૂઆત

સનાતન સમાજ તરફથી જેઠાભાઈ લાલજી ચોપડા હાજર નહોતા. બાકીના ૧૦ જણ યાદી પ્રમાણે હાજર હતા.

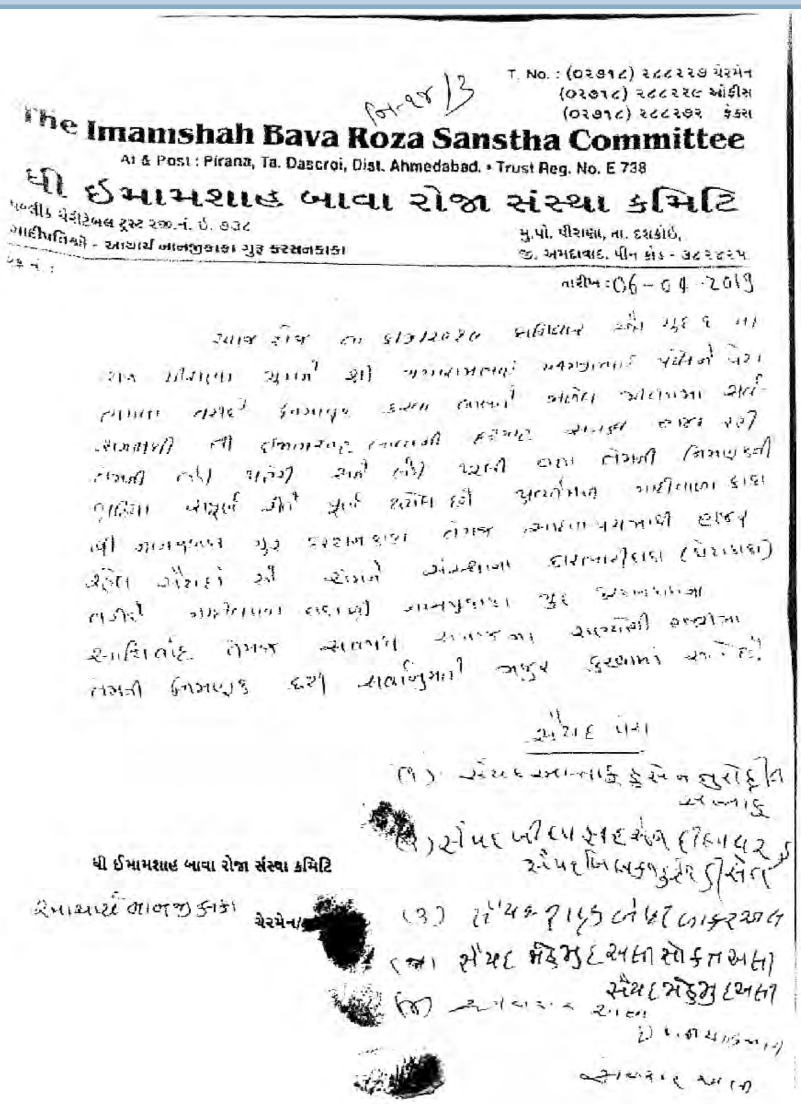
સતપંથ સમાજના ભાઈઓને સાંભળી લીધા પછી સનાતન સમાજના ભાઈઓને બોલાવ્યા હતા. અથાગ પરિશ્રમથી બનાવેલ દળદાર પુસ્તકની પ્રતો (આ પુસ્તકનું section 2 માં જે પ્રકાશિત કરેલ છે) મધ્યસ્થી સભ્યોને (પંચોને) સોંપવામાં આવી. **<u>તેમાં સતપંથ શું છે? આપણી જ્ઞાતિ તેમાં ક્યારે અને કેવી રીતે ફસાણી, જ્ઞાતિનો ઈતિહાસ, નારાયણ રામજી લિખિત</u>**

<u>પીરાણાની પોલના અવતરણો, સતપંથમાં "તાકિયા"નો પ્રયોગ ક્યાં અને કેવી રીતે થાય છે, સતપંથ એક મુસ્લિમ ધર્મનું ફાંટું છે, સરકારી ગઝેટીયરો, કોર્ટ કેસો, સંશોધનકારોના દસ્તાવેજો, રીસર્ચ કરનારાઓની Ph.D થીસીસ વગેરે વગેરેનો સવિસ્તાર ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ છે.</u> એક પાવરપોઈન્ટ પ્રેસેન્ટેશન તૈયાર કરવામાં આવેલ હતું. ત્યાં મોટી સ્ક્રીન ઉપર એક પછી એક સ્લાઈડ બતાવામાં આવી અને સંપૂર્ણ હકીકતો સમજવામાં આવી. ટૂંકમાં સનાતની ભાઈઓની સતપંથ ધર્મ અંગેની રજૂઆત બહુજ મુદ્દાસર અને અત્યંત અસરકારક હતી.

આ પુસ્તકના Section 2માં (જુઓ પેજ ક્ર ૨૪૫) સનાતની સમાજની રજૂઆતના તમામ મુદ્દાઓ સામેલ છે માટે અહીં તેનું પુનરાવર્તન નથી કરવામાં આવ્યું.

સનાતની સમાજની રજૂઆતના ટૂંકમાં મહત્ત્વના મુદ્દાઓનો સાર આ પ્રમાણે છે.

1. સૈયદ ઈમામશાહ બાવાનું પૂરું નામ ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ છે. તેમને ઈમામશાહ મહારાજ પણ કહેવામાં આવે છે. એ મૂળ સતપંથ (જેની પીરાણા સતપંથ એક શાખા છે) ના સ્થાપકના, એટલે પીર સદ્દીનના, પોત્રા છે. **ઈમામશાહએ ભારતમાં આવીને અસંખ્ય હિંદુઓને મુસલમાન બનાવ્યા છે.**
2. ધર્મ પરિવર્તનનું કામ સહેલું થાય એ માટે એમને ઇસ્લામની **તાકિયા** પદ્દતિનો ઉપયોગ કર્યો. **તેમને ઇસ્લામના બીજની અરસપરસ હિંદુ રીત રિવાજો અને હિંદુ દેવ-દેવીઓને વણેલો** સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર કર્યો. આ સતપંથ ધર્મ કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ છે એવું કહેવામાં આવ્યું. અને તેમાં બતાવેલ હિંદુ દેવ-દેવીઓના મોઢે સતપંથ શાસ્ત્રોમાં ઇસ્લામના મૂલ્યોને પ્રચાર કરતા બતાવ્યા છે. **જેનાથી નવા અનુયાયીઓ પોતાના હિંદુ ધર્મને છોડીને સતપંથ ધર્મ સ્વીકારવા તરતજ સહેલાઇથી તૈયાર થઇ જાય.**
3. હિંદુ દશાવતાર ધર્મ ગ્રંથને ભ્રષ્ટ કરી નવો સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથ તૈયાર કર્યો. તેમાં ભગવાન વિષ્ણુના અવતારોને ખૂબ યુક્તિપૂર્વક ભ્રષ્ટ કર્યા છે. આ ગ્રંથમાં ભગવાન વિષ્ણુનો છેલ્લો એટલે ૧૦મો અવતારને ઇસ્લામના સ્થાપક મુહમ્મદ પૈગંબરના કાકાઈ ભાઈ અને જમાઈ હઝરત મૌલા અલીને બતાવ્યો છે. આ અલી એજ છે, જેણે શિયા મુસલમાન સર્વોચ્ચ ગણે છે. **ભારતમાં હઝરત અલીને હિંદુઓ જલ્દીથી કોઈ પણ જાતના વિરોધ વગર સ્વીકારી લે, એટલા માટે તેમનું ભારતીય નામ નિષ્કલંકી નારાયણ રાખવામાં આવ્યું છે.**
4. સતપંથના શાસ્ત્રોમાં મા શક્તિ દેવીને બીબી ફાતિમા બતાવવામાં આવેલ છે. મહાદેવને બાબા આદમ બતાવવામાં આવેલ છે. ઇસ્લામનો એક પંથ જેનું નામ "શિરત-અલ-મુસ્તકીન" છે, એ નામનું ભાષાંતર કરી "સતપંથ" નામથી એ પંથને ભારતમાં શરુ કરવામાં આવ્યો. આ તમામ વિગતો વર્ષ ૧૮૯૯ના સરકારી ગઝેટીયરમાં વિસ્તૃત રીતે જણાવેલ છે.
5. પીરાણામાં ઈમામશાહની સમાધિ છે, એવો ભ્રામક અને છેતરતો પ્રચાર કરવામાં આવે છે, એ તદ્દન જુઠ્ઠો છે. વાસ્તવમાં **ઈમામશાહની ઈસ્લામી શૈલી (ઢબ) માં બનેલ અને ઈસ્લામી રીત રીવાજ પ્રમાણેની પાકી કબર છે, જેણે દરગાહ કહેવામાં આવે છે.** તેમની કબર સૈય્યદ મુસલમાન સમાજની માલિકીના કબ્રસ્તાનમાં છે. તેમની કબરની આસપાસ અસંખ્ય મુસલમાનોની કબરો છે. આ કબ્રસ્તાનના માલિક મુસલમાન સૈય્યદો છે. તેમની મંજૂરી વગર કોઈ પણ લાશને એ કબ્રસ્તાનમાં દફનાવી શકતું નથી.
6. બંધારણના વહીવટી સ્કીમની કલમ ૬ પ્રમાણે, પીરાણાના ગાદીપતિ (ઉર્ફે પ્રેરણાપીઠના ગાદીપતિ), જે હાલે નાનકદાસ કાકા (ઉર્ફે નાનકદાસ મહારાજ) છે, એવા ગાદીપતિ કાકા ઉર્ફે મહારાજની **"ધાર્મિક વિધિ"** સૈય્યદોના હાથે થયા બાદજ એ ગાદી ઉપર બેસી શકે. મુસલમાનો ધાર્મિક વિધિમાં શું કરતા હશે, એ આપ સૌ કલ્પના કરી શકો છો. **અગર સતપંથ સાચેજ હિંદુ ધર્મ છે, તો એવો તો કેવો આ હિંદુ ધર્મ કે જેના વડાની ધાર્મિક વિધિ મુસલમાનો કરે તોજ એ ગાદી પર બેસી શકે? જૂઓ Annex No. 1.14 પેજ ક્ર. ૪૦૪**

T. No.: (૦૨૭૧૮) ૨૮૮૨૨૭ ચેરમેન
(૦૨૭૧૮) ૨૮૮૨૨૯ ઓફીસ
(૦૨૭૧૮) ૨૮૮૨૭૨ ફેક્સ

The Imamshah Bava Roza Sanstha Committee
At & Post : Pirana, Ta. Dascroi, Dist. Ahmedabad. • Trust Reg. No. E 738

ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા કમિટિ
પબ્લીક ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ રજી.નં. ઈ. ૭૩૮
ગાદીપતિશ્રી - આચાર્ય નાનજીકાકા ગુરૂ કરસનકાકા

મુ.પો. પીરાણા, તા. દસક્રોઈ,
જી. અમદાવાદ. પીન કોડ - ૩૮૨૪૨૫

તારીખ: 06-04-2019

ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા કમિટિ
ચેરમેન

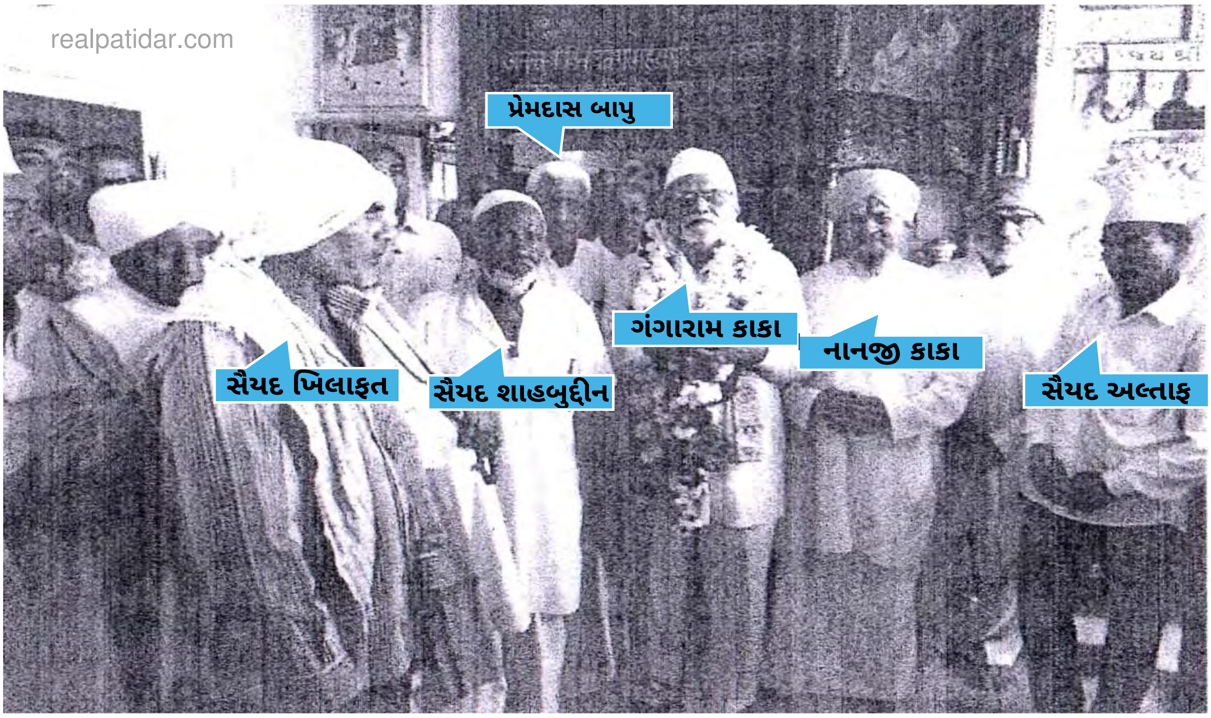
તા. ૦૬-૦૪-૨૦૧૯

આજ રોજ તા ૬/૪/૨૦૧૯ શનિવાર ચિત્ર શુદ ૧ ના રોજ પીરાણા મુકામે શ્રી ગંગારામ ખીમજી પટેલને પેટા ભાગવા તરીકે નિમણુક કરવા બાબતે મળેલ મીટીંગમાં સર્વ સહમતીથી ઈમામશાહ બાવાની દરગાહ સમક્ષ હાજર રહી તેમની બેડી પહેરી અને બેડી ખુલી જતા તેમની નિમણુકની પ્રક્રિયા સંપૂર્ણ રીતે પૂર્ણ થયેલ છે. પ્રવર્તમાન ગાડીવાળા કાકા શ્રી નાનજી કાકા ગુરુ કરસન કાકા તેમજ સાદત પંચમાંથી હાજર રહેલ સૈયદો એ એમને સંસ્થાના કારભારીકાકા (પેટા કાકા) તરીકે ગાદીવાળા કાકા શ્રી નાનજીકાકા ગુરુ કરસનકાકાના આશીર્વાદ તેમજ સતપંથ સમાજના સભ્યોની હાજરીમાં તેમની નિમણુંક કરી સર્વાનુમતે મંજુર કરવામાં આવેલ છે.

સાદત (સૈયદ) પંચ વતીથી સહી કરનાર:
૧) સૈયદ અલ્તાફ હુસેન નુરુદ્દીન, પીરાણા
૨) સૈયદ ખિલાફત હુસેન દિલાવર હુસેન, પીરાણા
૩) સૈયદ શાહબુદ્દીન બાકર અલી, પીરાણા
૪) સૈયદ મહેમુદઅલી બાકર અલી, પીરાણા
૫) સૈયદ અકબરઅલી ઇમ્તિયાઝ અલી, પીરાણા

ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા કમિટી
ચેરમેન - સહી: નાનજી કાકા

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

તા. ૦૬-એપ્રિલ-૨૦૧૯ના મેત્રાલ કંપાવાળા ગંગારામ ખીમજી કાકા બન્યા તે વખતે બંધારણ પ્રમાણે સૈયદોની મંજૂરી લેવાની વિધિ દરમ્યાન અમુક સૈય્યદો સાથે ગંગારામ કાકા ઉર્ફે જ્ઞાનેશ્વરદાસ કાકા, નાનકદાસ કાકા અને અન્ય આગેવાનો.

અમદાવાદ ચેરીટી કચેરીમાં ચાલતા ન્યાય પરચૂરણ અરજી નં ૧૯/૨૦૧૯ અને ૨૩/૨૦૧૯ માં પીરાણાની માતૃ સંસ્થા ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ દ્વારા ગંગારામ કાકાની નિમણુંક કાયદાકીય રીતે થયેલ છે એના પુરાવા તરીકે રજૂ કરેલ એક ફોટો અને તા. ૦૬/૦૪/૨૦૧૯નો પત્ર (અલગથી શામેલ છે).

પીરાણા સતપંથનું ઈસ્લામી મૂળ કે બીજ શું છે? આ અંગે ઊંડાણ પૂર્વક રજૂઆત કરેલ હતી. પીરાણા સતપંથનું બીજ નીચે જણાવેલ ચાર મુદ્દામાં છે. પીરાણા સતપંથને બરાબર ઓળખવા માટે ફક્ત આ ચાર મુદ્દાઓને યાદ રાખવાની જરૂર છે.

1. ઈમામશાહ
2. નિષ્કલંકી નારાયણ
3. સતપંથ (ઈસ્લામી બીજ અને હિંદુ દેખાવ યુક્ત ધર્મ), અને
4. પીરાણા

પીરાણા સતપંથવાળા કહેતા હોય છે કે અમે કોઈ પણ ફેરફાર કરવા તૈયાર છીએ, તો તેમને કહી જુઓ કે ઉપર જણાવેલ ચાર મુદ્દાઓને તમારા ધર્મમાંથી કાયમ માટે સંપૂર્ણ રીતે કાઢી નાખો. ત્યારે તમને ખબર પડશે કે ઉપર જણાવેલ ચાર મુદ્દાઓમાં પીરાણા સતપંથવાળા કોઈ પણ રીતે બાંધછોડ કરવા તૈયાર નહીં થાય. આના પરથી સમજાશે કે તેમની આસ્થા અને શ્રદ્ધા ઇસ્લામના બીજમાં છે એટલે ઇસ્લામ ધર્મમાં છે. આના સિવાયના તમામ મુદ્દાઓમાં બધા ફેરફારો કરવા તૈયાર થશે. જેમ કે મડદાને દફનાવાના બદલે અગ્નિસંસ્કાર કરવું, હિંદુ દેવોની પૂજા કરવી, મધ્યરાત્રીની પૂજા ન કરવી, વગેરે વગેરે. પણ ઊંઝાવાળાને બરાબર સમજાવવામાં આવ્યું કે સતપંથવાળા જો ખરેખર હિંદુ બનવા માટે તૈયાર હશે, તો ઉપર જણાવેલ ચાર મુદ્દાઓને છોડવા તૈયાર થશે. જેની ખાસ નોંધ ઊંઝાના લવાદ પંચોએ લીધી.

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

એ ઉપરાંત, સતપંથના ભાઈઓના મુદ્દાઓ ઉપર કેન્દ્રીય સમાજે નીચે પ્રમાણે ખુલાસાઓ આપ્યા.

a) અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની (કેન્દ્રીય સમાજની) સ્થાપના એવા સુધારક વડીલો દ્વારા કરવામાં આવી હતી કે જેઓએ સતપંથ ધર્મનો વિરોધ કર્યો હતો. સતપંથ ધર્મ કાયમ માટે છોડીને પુન: સનાતન ધર્મનો અંગીકાર કર્યો હતો. આવું કરવાના કારણે સતપંથ સમાજમાંથી તેમને જ્ઞાત બહાર કરી દેવામાં આવેલ હતા. માટે આવી રીતે જ્ઞાત બહાર થયેલ લોકોના, એટલે કે માત્ર અને માત્ર સનાતનીઓના, હિતોની રક્ષા કરવા માટે કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના કરી હતી.

b) જે સમાજના સ્થાપક વડીલોએ સતપંથ ધર્મનો સદંતરે ત્યાગ કર્યો હોય તે સમાજ સતપંથને માનનારા ભાઈઓના હિતોની રક્ષા કઈ રીતે કરી શકે? એટલે સતપંથવાળાને કેન્દ્રીય સમાજમાં સાથે રાખવાની વાતજ નથી.

c) હિંદુ ધર્મમાં ભેળસેળ કરીને એક મુસલમાન ધર્મને હિંદુ ધર્મ બતાવી, તેને સતપંથ નામ આપ્યું. જેના કારણે સામાન્ય હિંદુ સમાજ સતપંથનો શિકાર બનીને મુસલમાન બનવાના રસ્તા પર ચાલતો થઇ જાય. સનાતન સમાજમાં આવું ન થાય, એટલા માટે સતપંથ ધર્મને સનાતન સમાજમાં ચલાવી લેવાનાનો કોઈ પ્રશ્નજ રહેતો નથી.

d) કેન્દ્રીય સમાજની સ્થાપના વખતે જ્ઞાતિની ઓળખાણ એક મુમના મુસલમાન સમાજની જ્ઞાતિ તરીકે થતી હતી. તેથીજ તો તે વડીલોએ ત્યારની સતપંથ સમાજનો સદંતર ત્યાગ કર્યો હતો અને ગામે ગામ કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી અને ઇષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરો બંધાવ્યાં હતાં.

e) જો સતપંથ સાચે હિંદુ ધર્મ હોત, તો શું આજથી ૫૦૦ વર્ષ પહેલાં અહીંના જ એટલે કે તે સમયે ઊંઝાના વડીલોએ અમારા વડીલોને શું કોઈ વાંક ગુનાહ વગર એમને એમ જ્ઞાત બહાર કર્યા છે? અમારા વડીલો દ્વારા અપનાવેલ સતપંથ ધર્મ મુસલમાન ધર્મ હોવાના કારણેજ અમને જ્ઞાત બહાર કરેલ. આ અંગે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના ઈતિહાસમાં જણાવેલ સચ્ચાઈઓ તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું.

f) અત્યાર સુધી સતપંથ સમાજના ભાઈઓએ કેન્દ્રીય સમાજનો ઉપયોગ ફક્ત અને ફક્ત પોતાને હિંદુ તરીકે ઓળખાવવા માટેજ કર્યો છે. તેમની લાગણી અને આસ્થા તો આજે પણ પીરાણા સતપંથ ધર્મ અને સતપંથ સમાજમાં જ છે. આવા લોકોને અમારા કેન્દ્રીય સમાજમાં કોઈ પણ રીતે આવરી ન શકાય.

g) આજ સુધી અમુક સતપંથીઓ, તાકિયા વાપરીને, લોકોને અંધારામાં રાખીને, કેન્દ્ર સમાજના સભ્ય બની ગયા હોય, તો તેનો અર્થ એમ નથી કે કેન્દ્ર સમાજ સતપંથીઓને સ્વીકારે છે. આજે ઉમિયા માતાજી ઊંઝામાં પણ અમુક સતપંથીઓ સભ્ય બની ગયા છે, તો શું ઉમિયા માતાજી ઊંઝા સતપંથને હિંદુ ધર્મ તરીકે સ્વીકારે છે? ના. જે રીતે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના કારોબારીમાંથી સતપંથીઓને કાઢી નાખવામાં આવ્યા છે, આવીજ રીતે કેન્દ્રીય સમાજમાં પણ સતપંથીઓને કાઢવામાં આવ્યા છે. કેન્દ્ર સમાજે સતપંથને કોઈ દિવસ સ્વીકારેલ નથી અને ભવિષ્યમાં પણ સ્વીકારશે નહીં.

h) જે લોકોને કેન્દ્રીય સમાજ પ્રત્યે જરા પણ લાગણી અને માન હોય તે લોકો કોઈ દિવસ એ સમાજની કાર્યવાહીને ઘોંચમાં નાખવા ખોટા કોર્ટ કેસો કરી શકે ખરા? પણ સનાતની સમાજ વિરુદ્ધ સતપંથી ભાઈઓ દ્વારા છાસવારે ખોટા કેસો કરી રહ્યા છે. ખોટા કોર્ટ કેસો કરીને સનાતની ભાઈઓને રંજાડવાનો એક પણ મોકો સતપંથી ભાઈઓ ચૂકતા નથી. તેની પાછળ હાથ કોનો હોય છે તે પુરવાર કરવાની જરૂરત નથી. કોર્ટ કેસ કરનાર તો માત્ર એક મોહરું હોય છે.

i) સતપંથ સમાજના ભાઈઓ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અબજીભાઈ ધોળુ જે સતપંથમાં આસ્થા ધરાવે છે તેમના દાદાએ માંડવી હોસ્ટેલમાં દાન આપ્યું હતું. તેઓ પણ સતપંથી હતા. પણ આજે કેન્દ્રીય સમાજ કહે છે કે તે મિલકત કેન્દ્રીય સમાજની છે. તેનો પ્રત્યુત્તર આપતાં સનાતની મુરબ્બી શ્રી હંસરાજભાઈ દેવજી ધોળુએ મધ્યસ્થી વડીલોને જણાવ્યું હતું કે કોઈ પણ સંસ્થાને એક વખત દાન આપી દીધા પછી એ મિલકતમાં દાન દેનારનો હક્ક કેટલો અને કઈ રીતે હોઈ શકે? જે વખતે જે તે વડીલોએ દાન આપ્યું હતું તે અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજને આપ્યું હતું. તો આજે તે મિલકત કોની માલિકીની થાય. તે દાન દેનારની થાય કે પછી દાન લેનાર સંસ્થાની થાય?

j) સતપંથ સમાજવાળા દ્વારા સનાતની સમાજની મિલકતો હડપ કરવાના પ્રયત્નોના દાખલાઓ આપ્યા. જેમાં માંડવી વિદ્યાર્થી હોસ્ટેલ, નવાવાસ (રવાપર)ની સમાજ વાડી, વિરાણી (ગઢ)ની સમાજ વાડી વગેરે સામેલ હતા. આનાથી સમજાવવામાં આવ્યું કે સતપંથીઓની મુરાદ સનાતનીઓની સંસ્થાઓમાં ઘૂસી, તેમાં અંદરોઅંદર ઝગડાઓ ઊભા કરાવી, સંસ્થાઓ પર પોતાનું નિયંત્રણ મેળવી તેમજ સંસ્થાને તોડી, હિંદુ લોકોને સતપંથ ધર્મ તરફ ખેંચી જવાની મેલી મુરાદ છે. જેનાથી બચવું ખૂબજ જરૂરી છે. માટે સનાતનીઓ માટે સતપંથવાળાને સાથે રાખવા એ હાલની પરિસ્થિતિમાં આત્મહત્યા જેવું છે. અને ભાવિ પેઢીને ઇસ્લામ તરફ ધકેલવાનું કામ ગણાય.

k) મધ્યસ્થી વડીલોએ પ્રશ્ન કર્યો હતો કે સતપંથી ભાઈઓ એમ કહી રહ્યા છે કે અમુક મિલકતો સતપંથ અને સનાતન સમાજોએ સવેચમાં બનાવી છે. તેના પ્રત્યુતરમાં પ્રમુખ શ્રી ગંગારામભાઈ સંખાલાએ જણાવ્યું હતું કે અત્યાર સુધીમાં એક પણ એવી મિલકત નથી કે જે સનાતન સમાજ (કેન્દ્રીય સમાજ) કે સતપંથ સમાજની સવેચમાં ઊભી કરવામાં આવી હોય.

l) સતપંથી ભાઈઓની એક રજૂઆત એવી હતી કે જ્યારથી ગંગારામભાઈ પ્રમુખ થયા છે ત્યારથી વર્ગ-વિગ્રહ કરીને સમાજને તોડવાના પ્રયત્નો થઇ રહ્યા છે. તેના પ્રત્યુત્તરમાં ગંગારામભાઈ સાંખલાએ જણાવ્યું હતું કે સનાતન સમાજ અસ્તિત્વમાં આવી તે પહેલાં સતપંથ સમાજ મોજૂદ હતી જેમાં અમારા વડીલો પણ સામેલ હતા. પણ અમારા વડીલોએ જ્યારથી સનાતન ધર્મનો પુન: અંગીકાર કર્યો ત્યારથીજ તેઓને સતપંથ સમાજવાળાઓએ જ્ઞાતબહાર કર્યા. તે દિવસેજ સમાજ તૂટી પડી. સમાજને તોડવાવાળા તો સતપંથના ભાઈઓ જ છે. અને સતપંથ સમાજ સાથેના ઝગડાઓ તો પૂજ્ય કેશરા પરમેશ્વરાના સમયથી ચાલી રહ્યા છે. તમને પૂરી માહિતી ન આપીને ભરમાવામાંની ચાલ છે, જેનાથી ચેતતા રહેજો.

m) સતપંથી ભાઈઓ તરફથી કેન્દ્રીય સમાજ ઉપર એક આરોપ લગાવવામાં આવ્યો હતો કે કલેક્ટર સાહેબ મહેન્દ્રભાઈની મધ્યસ્થીમાં માંડવી મિલકત અંગે જે ફોર્મ્યુલા ઘડવામાં આવ્યો, તેનું અમલ કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ કરતા નથી. તે આરોપના પ્રત્યુતરમાં ગંગારામભાઈએ મધ્યસ્થીઓને જણાવ્યું હતું કે ચાર મુદ્દાઓ ઉપર તે સમજૂતી કરવામાં આવી હતી. ક્રમશ:

<u>માંડવી હોસ્ટેલ મુદ્દા ઉપર કલેકટર મહેન્દ્રભાઈની મધ્યસ્થીમાં થયેલ સમજૂતીના મુદ્દાઓ:</u>
૧) માંડવી હોસ્ટેલ પહેલાં જેમ હતી તેમ કેન્દ્રીય સમાજના નામે ચડાવી દેવી.
૨) તેના મેનેજમેન્ટમાં પાંચ સભ્યો સર્વોદય ટ્રસ્ટના લેવા અને પાંચ સભ્યો સનાતન સમાજના (કેન્દ્રીય સમાજના) લેવા.
૩) નખત્રાણા - કોટડાના રોડમાં આવેલ પીરાણા સતપંથનું ખાનું ઉર્ફે મીની પીરાણું જેણે હાલમાં નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર કહેવામાં આવે છે, ત્યાં ઈમામશાહ અને નિષ્કલંકી નારાયણને હટાવીને મા ઉમિયા માતાની મૂર્તિની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કરવી.
૪) ઉપરની ત્રણ શરતો પૂરી થાય તો, ત્યાર પછી કેન્દ્રીય સમાજની કારોબારીમાં સર્વોદય ટ્રસ્ટવાળા જે પાંચ સભ્યોના નામો કહે તેઓને આમંત્રિત સભ્યો તરીકે આવરી લેવા.

આમાં એ વાત ક્યાં આવે છે કે નક્કી કરેલ ફોર્મ્યુલાને ગંગારામભાઈ સાંખલા માનતા નથી કે તે પ્રમાણે વર્તન નથી કરતા. ગંગારામભાઈએ અફસોસ કરતા જણાવ્યું હતું કે નુકસાન તો અમારા કેન્દ્રીય સમાજને થયું છે કે જે હોસ્ટેલનું મેનેજમેન્ટ સંપૂર્ણ રીતે સનાતન સમાજના(કેન્દ્રીય સમાજના) હસ્તક હતું, તે તેના હાથમાંથી ઝુંટવીને સર્વોદય ટ્રસ્ટના હાથમાં જતું રહ્યું છે. અને કેન્દ્રીય સમાજનો બોર્ડ ઉતારીને સર્વોદય ટ્રસ્ટના નામનો બોર્ડ ચડાવી દેવામાં આવ્યો છે. **આ તો ઉલટો ચોર કોતવાલને ડાંટે તેવી વાત થઇ.** કથિત હોસ્ટેલની મિલકત કેન્દ્રીય સમાજના નામે યથાવત કરાવીને મીની પીરાણામાં ઉમિયા માતાજીની મૂર્તિની પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કરવી એ વાત તો અભરાઈએ ચડી ગઈ છે.

2.3. બન્ને પક્ષોને સંયુક્ત બેસાડ્યા

બન્ને પક્ષોની અલગથી રજૂઆતો સાંભળ્યા પછી છેલ્લે બન્ને પક્ષોને સાથે બેસાડી આગળની કાર્યવાહી કઈ રીતે કરવી તેનું વિવરણ કરતા મહામંત્રી દિલીપભાઈ પટેલે જણાવ્યું હતું કે, અમોએ બન્ને પક્ષોની રજૂઆતો સાંભળી છે. તેનું ચિંતન અને મનન કરીશું અને ફાઈનલ નિર્ણય માટે આગામી સમયમાં એક મિટિંગ બોલાવશું. તે દિવસે બન્ને પક્ષોએ કોરા કાગળ ઉપર સહીઓ કરી આપવી પડશે. જેથી જે નિર્ણય અમે આપીએ તે બન્ને પક્ષોને બંધન કરતા રહેશે. તેના જવાબમાં સતપંથના ભાઈઓએ કોરા કાગળ ઉપર સહી કરી દેવાની તદ્દન ના પાડી હતી. જ્યારે સનાતની સમાજ વતી રજૂઆત કરતા ગંગારામભાઈએ કહ્યું હતું કે અમોને ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા ઉપર સંપૂર્ણ ભરોસો અને શ્રદ્ધા છે. જેમ ઉમિયા માતાજી કહેશે તેમ અમો કોરા કાગળ ઉપર સહીઓ કરી આપીશું.

સતપંથ સમાજ તરફથી સહયોગ ન મળતો જોઈને ઊંઝા વાળાઓએ બીજો પ્રશ્ન મૂક્યો કે સતપંથ સમાજને ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની લવાદગી એટલે કે મધ્યસ્થી મંજૂર છે કે કેમ? કારણ કે જો એ પણ મંજૂર ન હોય તો આ સંપૂર્ણ પ્રયાસનો કોઈ અર્થજ નથી. ઊંઝાની માતૃ સંસ્થાની પણ અવગણના કરીને સતપંથના ભાઈઓએ પોતાના જવાબમાં ના પાડી દીધી. તેમનું કહેવાનું માત્ર એટલુજ હતું કે આપણે અહીં માત્ર વાતો કરીએ, જો અમોનો ઠીક લાગે તો અમો પાળીશું અને જો સનાતનીઓને ઠીક લાગે તો સનાતનીઓ ભલે પાળે.

2.4. રજૂઆતઓનો સાર

સતપંથીઓએ એવી રજૂઆત કરી કે મૂળમાં વિવાદ ધર્મનો નથી પણ માત્ર સમાજની મિલકતનો છે. સતપંથીઓ તરફથી આપવામાં આવેલ તર્કો અને મુદ્દાઓ એટલે ખોખલા હતા, કે કોઈના ગળે ઉતર્યા નહિ. તેમના તરફથી કરવામાં આવેલ વાત કે સૈય્યદ ઈમામશાહ બાવા મુસલમાન હતા કે નહિ એ સંશોધનનો વિષય છે, એના પરથી સૌને એક વાતની ખાતરી થઇ ગઈ કે સતપંથવાળા ખોટું બોલીને મૂળ વિષયથી બેઠકને ભટકાવી રહ્યા છે. ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની લવાદગીને ન સ્વીકારીને સતપંથના લોકોએ પોતાની પ્રામાણિકતાને શંકામાં મૂકી દીધી.

વિષય માત્ર મિલકતનો હોત તો ઊંઝાવાળા કોઈ દિવસ આ ઝગડામાં વચ્ચે ન પડત. ઊંઝાવાળાને સતપંથ ધર્મની સમસ્યાની જાણ ૫૦૦ વર્ષથી છે. એટલેજ તેઓ આ સમસ્યાનો હલ લાવવા મધ્યસ્થી કરેલ છે. સતપંથવાળા જાણેતો બધું છે કે ઊંઝાવાળાને બધી ખબર છે. પણ તેમ છતાં આવી વાત કરી એટલે ઊંઝાવાળાને ખાતરી થઇ ગઈ કે કોણ ખોટી વાતો કરી રહ્યું છે. ટૂંકમાં સતપંથવાળાનું નકારાત્મક વલણ ખુલ્લું પડી ગયું.

તેની સામે સનાતન સમાજ વાળાની રજૂઆત મુદ્દાસર, અસરકારક, સજ્જડ પુરાવાયુક્ત હતી. જેમાં સરકારી, કોર્ટ, યુનિવર્સિટી, સંશોધનકાર, બુદ્ધિજીવીઓ વગેરેના દસ્તાવેજોનો આધાર લીધેલ હતો. ખુદ ઊંઝાના દસ્તાવેજો પણ સનાતન સમાજની વાત સાથે સંલગ્ન હતા. જેથી સ્પષ્ટ રીતે સંદેશો ગયો કે સનાતન સમાજવાળાની વાત સાચી છે.

2.5. સનાતની ટીમની માનસિક તૈયારી

સતપંથ સમાજના ભાઈઓનું આ નકારાત્મક વલણના કારણે તેઓ આ લડાઈ પહેલીજ મિટિંગમાં હારી ગયા. સતપંથના ભાઈઓને સારી રીતે જાણતા હશેજ કે તેઓ હિંદુ ધર્મી છે એવી વાત તેમની તદ્દન ખોટી છે. માટે આ લડાઈતો જીતી નહીં શકે, એ જાણતા હશેજ.

આ પરીપ્રેક્ષ્યમાં મહત્ત્વના બે સવાલો સામે આવે છે કે...

1) **હારતી લડાઈ લડવા માટે અહીં (ઊંઝામાં) આવવાનું કારણ શું?**
2) **જ્યારે તેમને ખબર છે કે તેઓ આ લડાઈને સીધી રીતે નહીં જીતી શકે, તો તેઓએ કેવી રણનીતિ અપનાવી?**

આ બન્ને સવાલોના જવાબમાં ઊંડાણમાં ઉતરશો તો તમને સતપંથની સોચ અને તેમનો ઉદ્દેશની આછેરી જાણકારી મળશે. સનાતનીઓની ટીમમાં પણ આની ચર્ચા કરવામાં આવી. ચર્ચાના અંતે સનાતની ટીમ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી કે,

1) સતપંથ સમાજવાળા ઈમામશાહ બાવા, નિષ્કલંકી નારાયણ, સતપંથ અને પીરાણાને કોઈ દિવસ નહીં છોડે. માટે ઊંઝાના વડીલો સાથે નિકટતાથી ચર્ચા કરવાની આ તકને સતપંથવાળાઓ કોશિશ કરશે કે ઊંઝા તરફથી પોતાને સતપંથને હિંદુ તરીકે સ્વીકારીતા મેળવી લે. જેથી કરીને સતપંથ ધર્મનો પછી કોઈ વિરોધ ન કરી શકે. આવું કરતી વખતે અગર ઊંઝાવાળા તેમના વિરુદ્ધમાં ચુકાદો આપશે, તો ચુકાદાનું અમલીકરણ નહીં કરે. માટે જોવા જઈએ તો સતપંથીઓને ખોવા માટે કંઈ હતું નહીં. તેમની બાજી સીધી પડત તો સતપંથનો વિરોધ બંધ કરવામાં તેમને મોટો સહયોગ મળત. બાજી ઊલટી પડત તો ચુકાદાનો અમલ કરવું કે ન કરવું એ પણ તેમના જ હાથમાં હતું.
2) સત્યના આધારે સતપંથવાળા લડાઈ લડવા જાય તો પહેલી ઘડીએ લડાઈ હારી જાય અને લડાઈ પૂરી થઇ જાય. આવું કોઈ કાળે એ લોકોને કરે નહીં. માટે એ લોકો માટે જૂઠનો સહારો લીધા વગર કોઈ ઉપાયજ નહોતો. એટલે સનાતની સમાજની ટીમ સતપંથવાળા તરફથી યુક્તિ-પ્રયુક્તિઓ યુક્ત પરોક્ષ જૂઠ અને તાકિયાનો ઉપયોગની અપેક્ષા રાખતી હતી.

ઉપરોક્ત બન્ને પરિસ્થિતિઓ માટે સનાતની સમાજની આ ટીમ દ્વારા પૂરે પૂરી તૈયારી કરેલ હતી.

સતપંથવાળા ઊંઝાના લવાદગીને સ્વીકારવાની મંજૂરી આપતા નહોતા. એમનું કહેવાનું હતું કે આપણે ચર્ચા કરીએ, અને ચર્ચાના અંતે જો મજા આવે તો પાળવાનું અને મજા ન આવે તો ન પાળવાનું. જુઓ કેવી ચતુરાઈથી તાકિયાને વાપરવામાં આવ્યો. આવી વાત કોઈ સમજદાર માણસને શોભે? પણ તાકિયા પાળતા હોય એટલે આવું સૂજી આવે. કોઈ લાજ શરમ વગર, કોઈ સંકોચ રાખવા વગર કહી દે. સાથે-સાથે પોતાની વાતમાં ક્યાંય ફસાઈ ન જાય એટલે ખૂબજ બુદ્ધિ પૂર્વક છટકબારી રાખવામાં આવે. જો ચુકાદો સતપંથ તરફી ન આવે તો કહી શકે કે પાળવાનું બંધન કરતા નહોતું. પણ જો ચુકાદો સતપંથ તરફી આવે અને સામેવાળા (સનાતનવાળા) ચુકાદાને ન પાળે તો તે સમયે ડાહી-ડાહી સુફિયાણી વાતો કરી, સનાતનીને બદનામ કરી ચુકાદો પાલન કરવા માટે પૂરે પૂરું દબાણ લાવી શકે. જનતામાં પોતે સારા છે એવો દેખાવ કરી શકે. આવી પરિસ્થિતિમાં “ચિત ભી મેરી અને પટ ભી મેરી” એમ બન્ને પરિસ્થિતિમાં સતપંથવાળાનું કામ થાય એવી ચાલ હતી. જેને ઊંઝાવાળા ઓળખી ગયા અને તેમની આ વાત ચલાવી ન લીધી.

3. ઊંઝાવાળાની પીરાણાની મુલાકાત (૨૯-જૂન-૨૦૧૬)

ઊંઝાવાળાને લવાદ/પંચ તરીકે સ્વીકારે છે એવો પત્ર તા. ૨૫-માર્ચ-૨૦૧૬ના સનાતની સમાજ તરફથી આપી દેવામાં આવ્યો. પછી તા. ૦૯-જૂન-૨૦૧૬ના હિમ્મતભાઈ, ચંદ્રકાંતભાઈ, અબજીભાઈ, અમદાવાદવાળા મુકેશભાઈ ખેતાણી, વગેરે લોકો એક વખત ઊંઝાના વડીલોને મળ્યા. ત્યાર બાદ એવા ખબર મળ્યા કે તા. ૨૯-જૂન-૨૦૧૬ ના અરસામાં ઊંઝાવાળા પીરાણાની મુલાકાતે ગયા હતા. પીરાણામાં હકીકતમાં શું શું છે, એ જાણવા ગયા હતા. બન્ને પક્ષોની રજૂઆતની ચકાસણી માટે ઊંઝાવાળા જાતે પીરાણા ગયા હતા.

4. સતપંથીઓ અને ઊંઝાના લવાદની મિટિંગ (૦૯-જુલાઈ-૨૦૧૬)

સતપંથ સમાજના અમુક પ્રતિનિધિઓ ઊંઝાના આગેવાનોને મળ્યા. તેઓની રજૂઆતના મુખ્ય મુદ્દાઓ આ પ્રમાણે હતા;

1. સમાજ અને ધર્મ અલગ હોવા જોઈએ.
2. સતપંથ, ઈમામશાહ તથા પીરાણાની સંસ્થા આ ત્રણે મુદ્દાથી જુદા થવા માંગતા નથી. ઈમામશાહને અમારા સદ્ગુરુ તરીકે માનવાના જ છીએ.
3. દરેકના ઇષ્ટદેવ અલગ હોઈ શકે. સંપ્રદાય અલગ હોઈ શકે.
4. ઈમામશાહ હિંદુ છે કે મુસ્લિમ છે તેમાં પાડવા જરૂરી નથી. અમાર સંપ્રદાયમાં કોઈ આમલેટ ખાતું નથી. લસણ, ડુંગળી (કાંદા) ખાતું નથી. અમારો સમાજ વ્યસન મુક્ત છે. હિંદુમાંથી બીજા કોઈ સંપ્રદાયમાં જશે નહીં, તેની ખાતરી આપીએ છીએ.
5. પીરાણામાંથી સૈયદોને કાઢવા માટે કેસ ચાલે છે.
6. ભાવિ પેઢીને યોગ્ય સંસ્કાર મળે અને હિંદુ ધર્મ વિરુદ્ધના સંસ્કારો આપશું તો તે સ્વીકારશે નહીં.
7. મહેન્દ્રભાઈ કલેકટરના નિર્ણયને (જુઓ પોઈન્ટ m પેજ ૧૧૫) સનાતન સમાજવાળા અમલ કરતા નથી.
8. અમારી તમામ પ્રવૃત્તિઓથી તમે વાકેફ થાઓ.
9. સૈયદોએ અમારા ધર્મના ગ્રંથો પ્રકાશન કરી વૈમનસ્ય ઊભું કરેલ છે. તે સાહિત્યમાં જે કંઈ છપાયેલ છે એ ખોટું છે. એવા પુસ્તકો ઉપર અમે પ્રતિબંધ મુકેલ છે.
10. સનાતન સમાજના આગેવાનો અમારા સતપંથને ખોટી રીતે બદનામ કરી રહ્યા છે. આગાખાનનો પંથ જે સતપંથ છે એ મુસ્લિમ પંથ છે, અમારો નહીં. તેનાં જવાબમાં ઊંઝાના વડીલો તરફથી કહેવામાં આવ્યું કે આગાખાન સમાજ અગાઉ હિંદુ સંસ્કૃતિજ ધરાવતો હતો.
11. અમારા સમાજમાં લગ્ન વિધિ હિંદુ વિધિ પ્રમાણે થાય છે.
12. હાલની નવી પેઢી અગ્નિ સંસ્કારમાં માને છે પણ અમારા જૂના વડીલો હજુ દાટવાની પરંપરામાં માને છે. ત્યારે ઊંઝાના વડીલોને પીરાણા તરફથી કબ્રસ્તાનની જગ્યાની માંગણી કલેકટર પાસે શા માટે કરેલ છે? એ પ્રશ્ન કર્યો. તેનાં જવાબમાં એક ભાઈ ખોટું બોલી ગયા કે એવી કોઈ માંગણી કરેલ નથી. પણ પછી બીજા ભાઈએ સ્પષ્ટતા કરી કે કબ્રસ્તાન માટે જગ્યાની માંગણી કરેલ હતી, પણ બીજા અગ્રણીએ અટકાવી રાખી છે.
13. અમે અગ્નિદાહ આપવા તૈયાર છીએ.
14. અમારા સમાજમાંથી એક પણ મુસલમાન થયો નથી. નવી પેઢી ઉપર કોઈ પણ રીત રિવાજ ઠોકી બેસાડાઈ શકાય નહીં. અમારી સમાજમાં ઇસ્લામ ધર્મી થઇ જવાની ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. અમો આ બાબતે ચિંતિત છીએ.
15. અમારા વડીલોએ ગાયને બચાવવા માટે બલિદાન આપેલ છે. લોટની ગાય કાપીને પ્રસાદ કરવાની વાત બિલકુલ અફવા છે.
16. સતપંથી અબજીભાઈ કરમશી ધોળુએ કહ્યું કે દશાવતાર કથા મેં બેસાડી, તેમાં ખર્ચ મારા પરિવારે ઉપાડેલ છે. મારા પિતાને અમે દફનાવ્યા. સમાજને મેં કહ્યું કે મારા પિતાને અગ્નિ સંસ્કાર આપીએ પણ આ ઝગડો પતી જશે તેવી ખાતરી આપો, તો તેમને ના પાડી.
17. આપણી હિંદુ દીકરીને મુસલમાનો લઇ જાય છે તેની ચિંતા કરવી જરૂરી છે.
18. ઉકેલ માટે સનાતન સમાજના જૂના પ્રમુખોને બોલાવો. હાલની ટીમ સમાધાન વિચાર સરણીવાળી નથી. જૂના પ્રમુખ, મંત્રી, ટ્રસ્ટીઓને બોલાવો ને મિટિંગ કરો.

ઊંઝાના વડીલો દ્વારા ટકોર કરવામાં આવી કે ઈમામશાહ હિંદુ નથી, ત્યારે તેનાં જવાબમાં સતપંથીઓએ એવું કહ્યું કે કબીર, સાંઈબાબા કોણ છે? ત્યારે તેને જવાબ આપવામાં આવ્યો કે કબીર અને સાંઈબાબાનો અત્યારે પ્રશ્ન કરવાથી આપણો ઉકેલ આવશે નહીં. માટે કબીર અને સાઈબાબાની વાત નહીં ચાલે.

ઊંઝાના વડીલોએ ચુખ્ખું કહી દીધું કે ઈમામશાહ ઈરાનથી આવેલ અને મુસલમાન ધર્મના પ્રચાર માટેજ આવેલ, એ સ્પષ્ટ વાત છે.

5. મવાળોને પાછલા બારણે દાખલ કરવાનો પ્રયાસ (૧૫-જુલાઈ-૨૦૧૬)

સનાતનીઓ માટે દુઃખની સાથે ચેતવણીની વાત છે. સતપંથવાળાઓએ ૧૭ સનાતનીઓના નામોની એક યાદી (તા. ૧૫-જુલાઈ-૨૦૧૬ ના પત્ર મારફતે) ઊંઝામાં આપી. તેની સાથે વિનંતી કરી કે આ લોકોને પણ ઊંઝાવાળા સાંભળે. એમનો કહેવાનો આશય એ હતો કે સનાતનીઓની ત્રણે માતૃ સંસ્થા તરફથી સ્વીકૃત ૧૧ લોકોની સમિતિ બરાબર નથી. તેનાં કરતાં આ યાદીમાં જણાવેલ ૧૭ લોકો ભરોસા પાત્ર છે. જેમાં સનાતની સંસ્થાઓના માજી હોદ્દેદારો અને આગેવાનો છે. પણ મા ઉમિયાની કૃપાથી સનાતન સમાજવાળાઓને કંઈ ખાસ કહેવું ન પડ્યું. ઊંઝાવાળાએ સનાતનીઓને કહ્યું કે અમે સમજી છીએ કે આજ લોકો (૧૭ લોકો) તમને તકલીફ દેવાવાળા છે. દૂધ-દહીં વાળા કહો કે મવાળો કહો, તેમાંના આ લોકો મુખ્ય છે. આવી રીતે સતપંથવાળાઓએ આ ૧૭ જણાના નામોની યાદી મારફતે પ્રક્રિયામાં અડચણો નાખીને સમસ્યાના નિવારણમાં અવરોધ લાવ્યો.

6. લવાદગી ન સ્વીકારે તો પણ ચુકાદો આપવા તૈયાર (૦૯-એપ્રિલ-૨૦૧૭)

ત્યાર બાદ તા ૦૯-એપ્રિલ-૨૦૧૭ સુધી વાત આગળ ન વધી એટલે હિમ્મતભાઈ, ચંદ્રકાંતભાઈ, ગંગારામભાઈ, અબજીભાઈ અને પ્રેમજીભાઈ પાછા ઊંઝા ગયા. કહ્યું કે બાપા કંઇક કરો. અમારો શું ગુન્હો? સતપંથવાળા લવાદગી નથી સ્વીકારતા, લેખિતમાં નથી આપતા, તો તમે કંઇક કરો. એટલે તેમને કહ્યું કે વાત સાચી છે. તમારી પુરાવાવાળી ચોપડી ખૂબ મોટી છે. ચુકાદામાં તેને આવરી ન શકાય. એટલે તમે થોડા મુદ્દાઓ આપો, જે ચુકાદામાં નાખી શકાય. માટે સનાતની સમાજવાળાએ મહત્ત્વના મુદ્દાઓ તારવીને પોતાના હિસાબે ચુકાદાનો એક ડ્રાફ્ટ / નમૂનો તૈયાર કરી ઊંઝા મોકલી આપ્યો.

7. એક અન્ય મવાળ દ્વારા ચુકાદાને અટકાવામાં આવ્યો (૨૫-એપ્રિલ-૨૦૧૭)

બધી તૈયારીઓ થઇ ચૂકી હતી. ચુકાદો નક્કી થઇ ગયો હતો. ત્યારે એક નવું વિઘ્ન નડ્યું. આપણાજ એક “મવાળ સાહેબ”ને ખબર પડી, જે ઊંઝાના કારોબારીમાં વર્ષો સુધી જોડાયલા હતા (આ પુસ્તકમાં નામ લેવું હાલે યોગ્ય ના હોવાથી નામ નથી લખવામાં આવ્યું). ઊંઝા વાળા મણીભાઈ મમી સાથે એ મવાળની વાત થઇ ત્યારે મણીભાઈ મમીએ કહી દીધું કે સતપંથવાળા આવતા નથી એટલે અમો સતપંથ વિરુદ્ધમાં ટૂંક સમયમાં કડક ચુકાદો આપી દેવાના છીએ. એટલે એ મવાળ બોલ્યા કે ના ના સાહેબ, સતપંથવાળા મારા નિકટ પરિચયમાં છે. મારા કહ્યામાં છે, એટલે હું તેમને સમજાવીને અહીં લઈ આવું છું. તમે આવો કડક ચુકાદો ન આપો. આમ કહીને સનાતની સમાજ તરફી આવનાર ચુકાદાને એ મવાળ સાહેબે અટકાવ્યો. આ વાતની અમને ખબર પડી એટલે રાતો રાત તા.૨૫-એપ્રિલ-૨૦૧૭ના ચંદ્રકાંતભાઈ, પ્રેમજીભાઈ, હિમ્મતભાઈ, ગંગારામબાપા અને ઝવેરબેન (ગંગારામબાપાના ધર્મ પત્ની) ઊંઝા પહોંચી ગયા. મણીભાઈ મમીને સમજાવ્યું કે મવાળો દ્વારા આવી વાતો કરવા પાછળનો ઉદ્દેશ શું છે. તેમને સમજાવ્યું કે સતપંથવાળાની અને મવાળોની સમય પસાર કરવાની આ રણનીતિ છે અને આમાં ફસાવું ન જોઈએ. જેની મણીભાઈ મમીએ આભાર માનીને નોંધ લીધી.

તે વખતે ઊંઝાના મંત્રી શ્રી દિલીપભાઈ નેતાજી પણ ત્યાં હાજર હતા. મણીભાઈ મમીએ પ્રમુખશ્રી નારાયણ લલ્લુ અને વિક્રમ દાદા, પ્રહ્લાદભાઈ મહેસાણાને ફોન કરીને વાત કરી. ત્યાર બાદ તેમને તરતજ એ મવાળ સાથે ફોન પર વાત કરીને કહ્યું કે પીરાણાવાળાનો જવાબ જલદીથી મોકલાવો. તેમની પાસે આપવા માટે વધારે સમય નથી.

8. ઊંઝાના પ્રમુખ શ્રી નારાયણ લાલુને પીરાણાનું આમંત્રણ (૨૭-એપ્રિલ-૨૦૧૭)

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે વાત થયા બાદ માત્ર બે દિવસમાં પીરાણાથી ૨૦ લોકોનું એક ડેલીગેશન ઊંઝા આવી પહોંચ્યું. પણ ઊંઝાની લવાદગી સ્વીકારવાની વાત કરવા નહિ, પણ ઊંઝાના પ્રમુખને પોતાના પ્રભાવમાં લેવા માટે. શ્રી નારાયણ લલ્લુ ગાંધીનગર વિસ્તારના ધારાસભ્ય (MLA) હતા. આપણે જાણીએ છીએ તેમ પીરાણા સંસ્થા ગુજરાતમાં સત્તા પર રહેનારી રાજકીય પાર્ટી એટલે BJP સાથે ખૂબ સારા સંપર્કમાં છે. તેમને આ સંબંધનો લાભ લઇને નારાયણ લલ્લુને રાજકીય લાભની લાલચ આપી.

સતપંથીઓ તરફથી પીરાણા તા. ૧૨ અને ૧૩ મે ૨૦૧૭ના બાલ-બાલિકા સુસંસ્કાર શિક્ષણ શિબિરનો કાર્યક્રમ રાખવામાં આવેલ. જેની આમંત્રણ પત્રિકા આપવા સતપંથીઓ આવેલ હતા. એ કાર્યક્રમની આમંત્રણ પત્રિકામાં છાપવામાં આવેલ વિશેષ મહેમાનોની યાદીમાં એક નામ શ્રી નારાયણભાઈ લલ્લુનું હતું. તેમની સાથે અન્ય મહેમાનોમાં ગુજરાત સરકારના કેબીનેટ મંત્રીઓ, ઉચ્ચ અધિકારીઓ, BJPના પ્રદેશ પ્રમુખ, RSSના ઉચ્ચ હોદેદારો, લેવા પાટીદાર સમાજના પ્રમુખ, સરદાર ધામના પ્રમુખ અને અન્ય પ્રખ્યાત સામાજિક અને વ્યવસાયિક સંસ્થાઓના ઉચ્ચ હોદેદારોના નામો સામેલ હતા. ઊંઝા તરફથી અમોને એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે નારાયણભાઈનું નામ તેમની અનુમતિ વગર છાપવામાં આવેલ હતું. દિલીપભાઈએ અમને આશ્વાસન આપ્યું કે નારાયણભાઈ આ કાર્યક્રમમાં નહિ જાય અને ખરેખર ગયા પણ નહીં.

આ આમંત્રણ પત્રિકા આપવા આવેલ સતપંથીઓએ ઊંઝામાં એવી દલીલ કરી કે ભારતમાં ઘણી જગ્યાએ હિંદુઓના ધાર્મિક સ્થાનોની સામે મુસલમાનોના કબ્જા હેઠળ કંઇક ને કંઇક છે. તેવીજ રીતે પીરાણામાં પણ મુસલમાનો ઘૂસી ગયા છે. પીરાણામાં જે હિંદુ ભાગ છે, ત્યાં તમને મુસલમાન જેવું કંઈ નહીં મળે. આ વાતનો દિલીપભાઈએ જોરદાર વિરોધ કર્યો. તેમને કહ્યું કે પીરાણાની મુલાકાત ઊંઝાના આગેવાનોએ લીધી છે. માટે પીરાણામાં જે છે એ હિંદુ નથી, મુસલમાન ધર્મનું સ્થાનક છે. આવું સાંભળીને સતપંથવાળાઓ આક્રોશમાં બોલવા લાગ્યા અને દિલીપભાઈને દબાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. પણ દિલીપભાઈ દબાયા નહીં. દિલીપભાઈએ પણ મક્કમતાથી સામે જવાબ આપ્યા.

આ ઘટનાનો સાર અહીં એવો છે કે ઊંઝાના આગેવાનો પીરાણાની આ ચાલ ઓળખી ગયા અને પીરાણા દ્વારા ફેલાવેલ જાલમાં પ્રમુખશ્રી ન ફસાયા. કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને શોભે એ રીતે ઊંઝાએ પોતાની તટસ્થતા જાળવી રાખી. જેની નોંધ ઈતિહાસમાં ખાસ લેવાશે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના લાખો સનાતનીઓની ઊંઝા ઉપર આસ્થા અને શ્રદ્ધા આ ઘટના થકી મજબૂત થશે, એમાં બે મત નથી.

9. સતપંથીઓ અને ઊંઝાના લવાદની મિટિંગ (૦૧-મે-૨૦૧૭)

આ મિટિંગમાં મુખ્ય નિર્ણય એ લાવામાં આવ્યો કે સતપંથ સમાજ ઊંઝાનો લવાદ માન્ય છે, તેવો પત્ર આપવાનો રહેશે. તા. ૧૧-જૂન-૨૦૧૭ના સતપંથ સમાજની મિટિંગમાં નક્કી કરીને મોકલાવશે, તે પછી ઊંઝા લવાદની મિટિંગ આગળ કામ માટે બોલાવશે. અને તે મિટિંગ આખરી નિર્ણાયક મિટિંગ રહેશે.

10. કાયદાકીય ડરના જવાબમાં પુસ્તક: ધાર્મિક ખુલાસો - Internal File Note (તા. ૦૧-જૂન-૨૦૧૭)

આજે લવાદ પંચોની આપસની મિટિંગ હતી. આ મિટિંગમાં ચુકાદાનો એક નમૂનો (draft) ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી. એક ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, પણ તેનાં ઉપર ખાસ કોઈ નક્કર નિર્ણય લેવાયો નહીં.

સનાતન સમાજવાળા ઊંઝાવાળાની પાછળ સતત પડ્યા રહ્યા. સતત ફોન ઉપર સંપર્કમાં રહ્યા. આ દરમ્યાન એક એવી વાત સામે આવી કે અમુક સતપંથ તરફી લોકો અને તેમના એજેન્ટ મારફતે ઊંઝાવાળાને ડરાવવા માટેના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા.

ઊંઝાવાળાને એમ કહેવામાં આવ્યું કે જો તમે ચુકાદો સતપંથ વિરુદ્ધ આપશો, તો ઊંઝા સંસ્થાનને કોર્ટમાં લઈ જશે. ભલામણના આવરણમાં ભય ફેલાવવા માટે કહ્યું કે જો કોર્ટમાં લઈ જશે તો તમે જોજો ક્યાંક ફસાઈ ન જાઓ. બીજી બાજુ વાત વાળવા માટે કહે કે આપણી સંસ્થા કોઈ વિવાદમાં ન આવી જોઈએ એની ચિંતા છે એટલે આ વાત કરું છું. આ ઝગડો તો કચ્છ કડવા પાટીદારોના બે ભાગ વચ્ચે આપસમાં છે. આપણે શા માટે વચ્ચે પાડવું? આવું કહીને ઊંઝાવાળાને મૂઝવણમાં મૂકવા અને ડરાવવાના પ્રયત્નો થયા.

એટલે ઊંઝાવાળાને હિમ્મત આપવાની જરૂર હતી. એટલે સનાતની સમાજ તરફથી એક બીજી ચોપડી તૈયાર કરવામાં આવી. લગભગ ૭૦૦ પાનાની. આ પુસ્તકનું નામ છે “ધાર્મિક ખુલાસો - Internal File Note”. જો ઊંઝાવાળા સામે કેસ થાય, તો જે જે મુદ્દાઓ અને પુરાવાઓના આધારે ચુકાદો આપેલ છે, એ મુદ્દાઓ અને પુરાવાઓને એકદમ સુવ્યવસ્થિત નંબરીંગ અને લિન્કિંગ કરીને (કાયદાકીય પ્રક્રિયામાં કામ આવે એ રીતે) ગોઠવીને એ બુક તૈયાર કરી આપી. અને ઊંઝાવાળાને કહ્યું કે તમે તમારા વકીલને આપજો, તમને કંઈ કહેવું નહીં પડે. એટલે પાછી ગાડી પાટા પર આવી.

અગાઉ જણાવેલ “સતપંથ સમસ્યા” પુસ્તક અને “ધાર્મિક ખુલાસો - Internal File Note” આ બન્ને પુસ્તકોમાં મોટા ભાગના પુરાવાઓ એક સરખાજ હોવાથી, હાલના આ પુસ્તકમાં જણાવેલ Section 2 વિભાગમાં (જુઓ પેજ ક્ર.૨૪૫) બન્ને પુસ્તકોમાંના એક સમાન દસ્તાવેજોની માત્ર એકજ નકલ રાખીને તૈયાર કરેલ છે. આમ કર્યા પછી દસ્તાવેજોમાં જરૂર જણાય ત્યાં સંદર્ભોને ધ્યાનમાં રાખીને ફરીથી નંબરીંગ કરવામાં આવ્યું છે. જ્યાં જ્યાં થયેલ ભૂલો ધ્યાને આવી, ત્યાં સાર બદલ્યા વગર તેને સુધારવામાં પણ આવેલ છે. આ વાત માત્ર આપને જાણ થાય એ હેતુથી અહીં જણાવેલ છે.

11. જેરામભાઈ વાંસજાળિયાનું પુનઃ પ્રવેશ અને ચુકાદો ફરીથી ઠેલાયો (તા.૦૧-જૂન-૨૦૧૭)

તેજ સમય ગાળામાં એક એવો સંદેશો મળ્યો કે ઊંઝાવાળા ચુકાદો આપી દેવાની તૈયારીમાં છે. તેઓએ ચુકાદાનો નમૂનો પણ તૈયાર કરી લીધો છે. માટે સનાતન સમાજને તા. ૦૧-જૂન-૨૦૧૭ના ઊંઝા હાજર થવાનો સંદેશો આવેલ હતો. જે કાચું લખાણ તૈયાર થયેલ હતું, તેને પાકું કરવા અને ચુકાદો આપવા માટે ભેગા થવાનું હતું. આપ સૌએ ખાસ નોંધ લેજો કે આ દિવસ સુધી સતપંથવાળાઓએ ઊંઝાની લવાદગીને સ્વીકારેલ નહોતી. ઊંઝાવાળાએ સતપંથ સમાજની બધીજ દલીલો તો સાંભળી લીધી હતી. પણ આવડા સમય સુધી રાહ જોયા બાદ પણ જો સતપંથ સમાજ લેખિત રૂપમાં લવાદગી સ્વીકારવાની મંજૂરી ન આપે તો ઊંઝાવાળા બીજું કંઈ કરી ન શકે. એટલે ઊંઝાવાળા સતપંથીઓની ગેરહાજરીમાં ચુકાદો આપી દેવા તૈયાર થઇ ગયા હતા.

પણ અચાનક એ મિટિંગમાં મોરબીથી શ્રી જેરામભાઈ વાંસજાળિયા અને શ્રી ગોડાસરા સાહેબ હાજર થયા. જેરામભાઈ માત્ર શરૂઆતની સહુથી પહેલી મિટિંગ એટલે તા. ૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૫ની મિટિંગ, જેમાં બન્ને પક્ષો તરફથી ૧૧-૧૧ જણની ટીમની પ્રણાલિકા નક્કી કરવામાં આવી હતી, એ મિટિંગમાં હાજર હતા. ત્યાર બાદ એ કોઈ પણ અન્ય મિટિંગમાં આવેલ નહોતા. પાછળથી ઊંઝાવાળાઓ તરફથી અમને જાણ કરવામાં આવી કે તેઓએ જેરામભાઈને આખરી ચુકાદો આપી દેવાની જાણ કરતો ફોન કરેલ હતો, એટલે એ હાજર થયા હતા.

> **<u>વિશેષ નોંધ:</u>** જેરામભાઈ વાંસજાળિયા, ઘોડાસરા સાહેબ અને જયંતીભાઈ કાલરીયા (હવે પછી એમનું નામ આ લેખમાં આવશે) આ ત્રણે વડીલોએ સનાતન સમાજની અહીં સુધીની પ્રક્રિયામાં થયેલ કોઈ પણ જાતની રજૂઆત સાંભળીજ નહોતી.

૮ ઊંઝાની કાર્યવાહી

આ બેઠકમાં, જેરામભાઈએ સમસ્યાના નિવારણ માટે ડાહી-ડાહી વાતો કરી. તેમને જણાવ્યું કે સતપંથવાળા મારા ખૂબ નિકટમાં છે. મારી સાથે નિયમિત સંપર્કમાં છે. તે ઉપરાંત સતપંથવાળાની સાથે નિકટતા ધરાવતા લોકો (જેણે સનાતન સમાજમાં "મવાળો" કહેવામાં આવે છે) એ પણ મારા સાથે રોજના સંપર્કમાં છે. તેમએ જણાવ્યું કે આ બધા લોકો મને એટલે (જેરામભાઈને) મળવા આવેલ હતા, ત્યારે ચુકાદા વિષે વાત થઇ. હું તમને (ઊંઝાવાળાને) ભરોસો આપું છે કે એમના પાસેથી લેખિતમાં લવાદગી સ્વીકારતો પત્ર લેવડાવી આપું છું. એટલે ઊંઝાવાળાઓ અને સનાતન સમાજવાળાઓએ વિચાર્યું કે તો સારું. માત્ર એક પક્ષ લવાદગી સ્વીકારેલ હોય એવી પરિસ્થિતિમાં ચુકાદો આવે એના કરતા બન્ને પક્ષો લવાદગી સ્વીકારેલ હોય ત્યારે ચુકાદો આવે એ વધુ સારું. ચુકાદાના અમલવારીમાં પણ સહુલિયત રહેશે. ભલે થોડો સમય વધુ લાગે. આટલા દિવસો રાહ જોઈ છે, તો થોડા દિવસો હજી રાહ જોઈ લેશું.

જેરામભાઈનું બેઠકમાં એવું કહેવાનું હતું કે કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં આપણે સૌ સાથે મળીને એક થઇને આ સમસ્યાને કાયમ માટે દૂર કરી નાખશું. આપણે એવું **"સમાધાન"** લાવશું કે બધાજ સંપ સંગઠનથી પ્રેમથી ભેગા થઇને હળીમળીને રહી શકે. સનાતનીઓ જાણી ગયા કે આ ભાષાતો સતપંથીઓની છે. એટલે સનાતન સમાજવાળા અંદરોઅંદર ચિંતિત થયા.

વિશેષ નોંધ: સનાતનીઓની દૃષ્ટિએ આ વળાંક એવો હતો કે જેને કહેવાય "કહાનીમાં ટવીસ્ટ". રણનીતિની દુનિયામાં વિરોધીને "અચંબામાં મૂકવાની ચાલ" કહેવાય. પહેલો પક્ષ પોતાની ગણતરી પ્રમાણે સફળ થતાં-થતાં જ્યારે લડાઈ જીતવાની અણી સુધી આવી જાય, ત્યારે પોતે લડાઈ જીતી ગયા (વાસ્તવમાં નહીં) છે, એવું ખોટું આત્મસંતોષ કરી લે અને બેદરકારીમાં આવીને લડાઈની પોતાની ચાલો ઢીલી કરી નાખે. ત્યારે તે સમયે વિરોધી પક્ષ દ્વારા એવી ચાલ રમવામાં આવે કે પરિસ્થિતિ અનપેક્ષિત વળાંક લઇ લે. આવી પરિસ્થિતિને પહેલો પક્ષ પૂરી રીતે સમજીજ ન શકે. તેનો સામનો કેવી રીતે કરવો એ ખબર ન હોવાથી મૂંઝવણ અને અચંબામાં પડી જાય. લડાઈના આવા નિર્ણાયક પરિસ્થિતિમાં લડાઈની દિશા નક્કી કરવાનો દોર સામેવાળા વિરોધી પક્ષના હાથમાં આવી જાય. પહેલા પક્ષને ખબર પડે, ત્યાં સુધી લડાઈનો રુખ બદલાઈ ચૂક્યો હોય.

આ તબક્કા સુધી જ્યારે લડાઈ પહોંચે એટલે ત્યાં સુધી પહેલા પક્ષની તમામ ચાલો અને હથિયારોની જાણ વિરોધી પક્ષને થઇ ગઈ હોય. અહીં વિરોધી પક્ષને પોતના સહુલિયત પ્રમાણે પોતાની ચાલ અને હથિયારો પસંદ કરી શકવાનો મૌકો મળે. એટલે આ તબક્કા પછી વિરોધી પક્ષના હથિયારો અને ચાલોને પહેલો પક્ષ સમજે ત્યાં સુધી બહુ મોટું નુકસાન થઇ ચૂક્યું હોય. આની માનસિક અસર પણ ખૂબજ ભયંકર થાય. જે લડાઈ જીતવાના અણીએ આવી ગયા હોય, એ લડાઈ અચાનક હાર તરફ જતી જોઈને પહેલા પક્ષના લોકોનું મનોબળને ખૂબ મોટો ધક્કો લાગે. પણ સદ્‌ભાગ્યે મા ઉમિયાએ સનાતની સમાજને આ પ્રહારનો સામનો કરવા બધીજ રીતે તૈયાર કરી રાખેલ હતા.

જો કે એવું નથી લાગતું કે આ ઘટના કંઈ યોજનાબદ્ધ તરીકાથી સતપંથીઓ દ્વારા ગોઠવવામાં આવી હોય. આ ક્રમ ગોઠવવા પાછળ આટલી ઊંડી રણનીતિ ગાડવામાં આવેલ હોય એવું લાગતું નથી. પણ સનાતનીઓ આવી પરિસ્થિતિ માટે સંપૂર્ણ રીતે તૈયાર હતા, એ જણાવવાનો આશય છે.

12. પ્રક્રિયાને પાછી પાટા પર લાવવા માટે તા. ૦૮-જૂન-૨૦૧૭નો પત્ર

અત્યાર સુધીની વાતો આખરી ચુકાદાને તૈયાર કરવા માટેની હતી. ત્યારે જેરામભાઈની વાતો **"ઉકેલ"**ના નામે **"સમાધાન"** કરાવવાની હતી. સતપંથવાળાઓ તરફથી ઊંઝાની લવાદગીને સ્વીકારવાનો પત્ર જેરામભાઈ મેળવી આપશે એના કારણે ઊંઝાવાળાઓ જેરામભાઈથી પ્રભાવિત હતા. અત્યાર સુધી જ્યારે પણ બેઠકો થતી, ત્યારે તે બેઠકોનો દોર (બેઠકમાં લેવાતા નિર્ણયો પર મુખ્ય પ્રભાવ અને સત્તા) ઊંઝાવાળાઓના હાથમાં રહેતો. પણ આ બેઠકમાં અમને લાગ્યું કે બેઠકનો દોર જેરામભાઈના હાથમાં ગયો. જેરામભાઈની વાત કરવાની શૈલી સામેવાળા ઉપર હાવી થઇ જવાની હોય છે. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ઊંઝાવાળાઓ જેરામભાઈના પ્રભાવમાં આવી ગયા હતા. તેની સાથે ઊંઝાવાળાને સતપંથીના પત્રની કદાચ લાલચ પણ હશે. આ પ્રક્રિયામાં જેરામભાઈ આગળનો દોર નક્કી કરવા લાગ્યા.

> **<u>ખાસ નોંધ:</u>** "સમાધાન" અને "ઉકેલ" શબ્દમાં ફરક શું છે, એ ધ્યાને લેવું આ તબક્કે ખૂબ જરૂરી છે. ઉકેલ એટલે સમસ્યાનું સાચા અર્થમાં નિવારણ લાવવું. જ્યારે સમાધાન એટલે બન્ને પક્ષો વચ્ચે સહમતી સાધવી. જેમાં સમસ્યાનો સાચા અર્થમાં ઉકેલને પ્રાધાન્ય ન હોય. સતપંથ સમસ્યા એક એવી સમસ્યા છે, જેનો ઉકેલ લાવવો જોઈએ, સમાધાન નહીં. દાખલા તરીકે એક ભાગીદારી પેઢી હોય અને તેનાં બે ભાગીદારો વચ્ચે આર્થિક વ્યવહારને લઇને કોઈ મતભેદ હોય તો ત્યાં સમાધાન કરી શકાય. બન્ને ભાગીદારોને સમજાવવાની કોશિશ કરી શકાય કે તું મન મોટું રાખ, થોડું જવા દે, થોડું સામેવાળાને કહેશું. લાખ રૂપિયાનું નુકસાન હોય તો કહી શકાય કે ૫૦ હજાર તું ભોગાવ અને બાકીના બીજો ભોગવશે. પણ અગર ઘરમાં ચોરી થઇ જાય અને ચોર પકડાઈ જાય. ત્યારે શું ચોર અને માલિક વચ્ચે સમાધાન થાય? શું માલિકને કહી શકાય કે ૫૦ હજાર તું રાખ અને બાકીના ચોરને આપી દે. ના. સતપંથ સમસ્યા પણ આવીજ છે. સતપંથ સમસ્યા એ ધર્મનો ઝગડો છે. આમાં સમાધાન ન હોય. સમાધાન કરવું હોય તો શું એવું કહી શકાય કે સતપંથીઓ અડધા હિંદુ થાઓ અને સનાતનીઓ અડધા મુસલમાન થાઓ. ના. માટે સતપંથ સમસ્યાના નિવારણમાં સમાધાન કરવા જાઓ તો સતપંથને હિંદુ ધર્મનો ભાગ કરીકે સ્વીકૃતતા આપવી પડે. એક વખત સતપંથને સ્વીકૃતતા મળી જાય, તો પછી આ સમસ્યાનો કોઈ દિવસ ઉકેલ ન આવી શકે. ઊલટું હિંદુઓ મુસલમાન સતપંથમાં જતા આવતા થાય તો તેને રોકી પણ ન શકાય. માટે સમાધાન શબ્દથી સનાતનીઓ ખૂબ સચેત રહે છે. સતપંથ સમસ્યાનો ઉકેલ લાવવો જરૂરી હતો ના કે સમાધાન કરવું.

આવી પરિસ્થિતિમાં સનાતનીઓ સાવધાન થઇ ગયા. જે હિસાબે આ બેઠકમાં "સમાધાનની" નવી વાતો સામે આવી એ ચિંતા જનક હતું. હમણાં સુધીની દરેક બેઠકમાં હાજર વડીલો, કે જેઓએ બન્ને તરફની રજૂઆતો સાંભળેલી હતી, તેઓ પણ આ નવી વાતોમાં દોરવાઈ ગયા. તેનાં પરથી એવું લાગ્યું કે જે દિશામાં ચુકાદો આવો જોઈએ, એ દિશાથી ચુકાદો ભટકી જવાની પૂરેપૂરી સંભાવના છે. ક્યાંક કોઈ પરિબળ આ ચુકાદાની દિશા બદલાવવા કોશિશ કરી રહ્યું છે. એટલે આપણી કેન્દ્રીય સમાજે તા. ૦૮-જૂન-૨૦૧૭ ના એક પત્ર ઊંઝાને લખ્યો.

આ પત્રમાં ઊંઝાના સંસ્થાનું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું કે આમરી મૂળમાં શું ફરિયાદ છે અને તમારી પાસે શું અપેક્ષા છે. **અહીં "સમાધાન નથી કરવું"**. <u>સતપંથ હિંદુ ધર્મના સાચા રસ્તા પર છે કે નહિ, એટલોજ **ખુલાસો** જોઈએ છે.</u> ઊંઝા પાસે આ ખુલાસો લેવા પાછળનું કારણ એટલું હતું કે સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે એવી વાત જણાવતા ભારતના ચારે મુખ્ય શંકરાચાર્યએ પ્રમાણ પત્રો આપેલ છે. અન્ય ધાર્મિક સંસ્થાઓએ પણ પ્રમાણ પત્રો આપેલ છે. સરકારી અને કોર્ટના દસ્તાવેજો પણ છે. પણ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની માતૃ સંસ્થા હોવાના નાતે, આપણી માતૃ સંસ્થા તરફથી આ ખુલાસો જરૂરી છે, જેથી કરીને જ્ઞાતિજનોને સાચા રસ્તાની ખબર પડે, એ માટે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા પાસે સનાતનીઓ આવેલ છે. જ્ઞાતિ જનોને ભ્રમિત કરવાના પ્રયાસોમાં સતપંથવાળાઓ સફળ ન થાય, એની જરૂરિયાત હતી. આ પત્રની સારી અસર લવાદ પંચો ઉપર પડી.

13. જેરામભાઈ સાથે મોરબીમાં મહત્ત્વની બેઠક (તા.૧૦-જૂન-૨૦૧૭)

સનાતની ટીમને વિચાર આવ્યો કે આપણી સનાતની સમાજ તરફથી થતી રજૂઆતની એક પણ મિટિંગમાં જેરામભાઈ હાજર નહોતા. સતપંથની ધર્મ પરિવર્તન કરવાની રમતની ઊંડાણ પૂર્વક જાણ એમને ખબર નહીં હોય. વર્ષોથી આપણી સાથે કેવી રીતે દગો થઇ રહ્યો છે, આપણે કેવા કેવા પ્રયત્નો કરી રહ્યા છીએ, આપણે કેટ કેટલા બલિદાનો આપેલ છે, એ બાબતની ખબર જેરામભાઈને નહીં હોય. બીજી બાજુ જેરામભાઈના કહેવા પ્રમાણે સતપંથીઓ અને મવાળોનું તેમની સાથે લગભગ રોજનું ઘર્ષણ હતું. એટલે એવું વિચાર આવ્યો કે જેરામભાઈ હવે આ વિષયમાં રસ લેવા લાગ્યા છે તો આપણા તરફની વાતથી તેમને વાકેફ કરવા જોઈએ.

એટલે જે દિવસે ગાંધીધામ સમાજ વાડીનું ઉદ્ઘાટન હતું, તેજ દિવસે તા.૧૦-જૂન-૨૦૧૭ના અમે પાંચ મિત્રો એ કાર્યક્રમને ન માણવાનું નક્કી કર્યું. ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા, વસંતભાઈ ધોળુ, જયંતીભાઈ લાકડાવાલા, પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી અને શંકરભાઈ રવાણી ગાડી લઇને તેમની મોરબી ટાઈલ્સની ફેક્ટરીમાં ગયા. ત્યાં ગયા તો આપણા એક ખાસ મવાળભાઈ પહેલાંથી બેઠા હતા. જાણે અમારી રાહજ જોતા હતા. પણ અમે રણનીતિ નક્કી કરેલ હતી કે જેરામભાઈને એકલામાંજ મળવું છે. અન્ય કોઈ પણ માણસ ગમે એવો હોય તો પણ આપણે એની હાજરીમાં વાત નહિ કરીએ. અડધા પોણા કલાક સુધી દુનિયાભરની આડી અવળી બધી વાતો કરી. પણ અમે આપણી વાતો ખુલ્લી ન કરી. એટલે છેવટે જેરામભાઈએ પૂછ્યું કે તમે શું કહેવા માંગો છો? અમે કહ્યું કે અમને તમારી સાથે એકલામાં વાત કરવી છે. ત્યારે જેરામભાઈએ કહ્યું કે આપણા ખાસ મિત્ર છે, કોઈ વાંધો નથી, ઘર જેવો સંબંધ છે. પણ અમે કહ્યું સારું પણ અમને તમારી સાથે એકલામાંજ વાત કરવી છે. એટલે એ મવાળભાઈ ના છૂટકે ઊભા થઇને નીકળી ગયા.

અમે વાતચીત શરુ કરી એનો માત્ર અડધો કલાકજ થયો હતો. એટલામાં જે મવાળ ભાઈ ઊભા થઇને ગયા હતા, તેનાં સગા ભાઈ આવીને બેસી ગયા. એ ભાઈ પણ મવાળ. એટલે ફરી અમારી વાતો રોકાઈ. પણ અમે વિચલિત ન થયા. અમારી રણનીતિને અમે પકડી રાખી. અમે ચૂપ થઇ ગયા. એમને બોલી લેવા દીધું. ત્યારે જેરામભાઈએ જોયું કે આ લોકો બોલતા નથી એટલે એ ભાઈને પણ કહ્યું કે તમે રજા આપો. એટલે એ ભાઈને પણ ના છૂટકે નીકળવું પડ્યું.

અમારી વાતો આગળ વધી એટલે જેરામભાઈને ફોન આવ્યો. એક ત્રીજા મવાળ ભાઈ નો. જેરામભાઈએ સ્પીકર ફોનમાં અમને વાત સંભળાવી. એમને કહ્યું કે જુઓ તમારા માજી હોદેદારો શું કહે છે, સાંભળો. અમે બધાય સાંભળ્યું. એ મવાળ ભાઈને એજ આદર્શવાદી વાતો હતી જેનાથી સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકી શકે. આપણે એકતા રાખવી છે, સંપ સંગઠન જાળવવું છે, વિકાસના કામો કરવા છે વગેરે વગેરે. ધીરે ધીરે સતપંથવાળા સુધરી જશે, સનાતનમાં આવી જશે, ભાઈ કડક પગલાં ન ભરો, ભેગા રાખો, જુદા ન કરો વગેરે વગેરે. થોડી વાર પછી, ચોથા મવાળનો ફોન આવ્યો. (આ બધા લોકો ૧૭ મવાળોની યાદીમાંના લોકો છે). પાછા એમની વાત પણ સ્પીકર ફોનમાં અમને સંભળાવી. એજ વાતો. જેરામભાઈએ અમને કહ્યું કે આજ લોકો તમારો દાટ વાળી રહ્યા છે. સનાતનીઓનું નુકસાન કરી રહ્યા છે. આજ લોકો સતપંથ અંગે સાચો અને કડક નિર્ણય લેવા નથી આપતા. જો આ લોકો સીધા થઇ જાય, તો સમાજ તમારો સુધરી જાય.

14. સતપંથી તરફથી ઊંઝાની લવાદગી સ્વીકાર (તા. ૦૧-જુલાઈ-૨૦૧૭)

સતપંથઓ તરફથી ઊંઝાની લવાદી "કહેવતો" સ્વીકારવાનો પહેલો પત્ર તા. ૧૧-જૂન-૨૦૧૭ વાળો આવ્યો. પણ એ પત્રમાં ગોળગોળ લખવામાં આવેલ હતું. સતપંથ સમાજ ઊંઝાની લવાદગી સ્વીકારે છે એવું સ્પષ્ટ જણાવેલ નહોતું. એટલ તા. ૧૬-જૂન-૨૦૧૭ના ઊંઝા તરફથી સતપંથ સમાજને એક પત્ર લખવામાં આવ્યો, જેમાં સતપંથ તરફથી અપેક્ષિત સ્પષ્ટ લખાણનું ડ્રાફ્ટ સામેલ કરેલું હતું.

પછી જેરામભાઈના પ્રયાસોથી સતપંથવાળા તરફથી ૦૧-જુલાઈ-૨૦૧૭નો આવ્યો, જેમાં એમને ઊંઝાની લવાદગી સ્વીકારી. એ દિવસ પછી વારંવાર અમારું ઊંઝાના વડીલોને મળવાનું થતું. ચંદ્રકાંતભાઈ, હિમ્મતભાઈ, અબજીભાઈ, પ્રેમજીભાઈ અને ગંગારામબાપા આ પાંચ લોકો ખાસ દોડતા. ગંગારામબાપા તે વખતે સમાજના પ્રમુખ હતા, એટલે ક્યારેક આવામાં વધઘટ થાય. પણ બાકીના ચાર ભાઈઓ કાયમ માટે હાજર રહેતા. રાત દિવસ, ગમે ત્યારે હાકલ પડે, હાજર થઇ જતા. એક દિવસ એવો નથી કે અમને બોલાવ્યા હોય અને અમે સમય પર હાજર ન થયા હોઈએ.

15. મવાળોની વાત સાંભળવા અનૌપચારિક તક (તા.૧૮-જુલાઈ-૨૦૧૭)

૧૭ લોકોની યાદીવાળા મવાળો સતત જેરામભાઈ સાથે સંપર્કમાં હતા. જેરામભાઈનું ઊંઝાવાળા ઉપર ખૂબ દબાણ હતું કે આ લોકોને તમે એક વખત માળો. ઊંઝાવાળાને કહેવામાં આવતું કે તમે એક વખત આ લોકોને સાંભળો. એટલે અમે સવાલ કર્યો કે આ ૧૭ લોકો શા માટે સાંભળવા છે? બન્ને સમાજો ૧૧-૧૧ લોકો સંપૂર્ણ સત્તા આપીને મોકલેલ છે. તો પછી આ ૧૭ લોકો કઈ સમાજના છે? નક્કી કરો. સનાતન સમાજમાંથી સામાન્ય સભામાં મંજૂરી લીધેલ અમે ૧૧ લોકો છીએ. એ લોકો શું સતપંથ સમાજમાંથી છે? જવાબ મળ્યો નથી. તો પછી અમે કહ્યું કે માત્ર આ ૧૭ લોકોજ શા માટે? કાલે અમે કહીશું કે અમારા બીજા ૩૫ લોકોને સાંભળો. અમે ૩૫ની યાદી આપીશું તો સામે વાળા ૭૦ની યાદી આપશે. એની સામે અમે કદાચ ૧૪૦ની યાદી આપશું. તો આનો અંત ક્યારે આવશે? ઊંઝાના વડીલોને સમજાવ્યું કે આ ચાલની પાંચાલ ઊંઝાની સંપૂર્ણ પ્રક્રિયાને રવાડે ચડવાની રમત છે. વડીલોએ કહ્યું કે વાત સાચી છે. અમને હવે સમજણ પડે છે. પણ જેરામભાઈનું ખૂબ દબાણ હતું એટલે મણીબાપાએ (મણીભાઈ મમી) કહ્યું કે એક કામ કરીએ કે આપણે આ ૧૭ લોકોને અનૌપચારિક રીતે અલગથી મળી લઈએ. એટલે અમે કહ્યું કે આ લોકોની વાત બરાબર નહિ હોય અને પરિણામે તમારી દૃષ્ટિથી અમે કોઈ અણગમતા પગલાં ભરીએ તો તેની જવાબદારી અમારી નહિ હોય.

આ ૧૭ લોકોને તા. ૧૭-જુલાઈ-૨૦૧૭ના ફોન પર SMS કરીને કહેવામાં આવ્યું કે તમને જે કંઈ કહેવું હોય એ તા. ૨૩-જુલાઈ-૨૦૧૭ સુધી ઊંઝા મોકલી આપશો. એમનો જવાબ આવ્યો કે અમારા મુંબઈમાં કચ્છ કડવા પાટીદાર ટ્રસ્ટ ફંડ સંસ્થાની ટ્રસ્ટીઓની ચૂંટણી છે, માટે બે મહિના માટે સમય નથી. આ સમય સુધી ઊંઝાવાળાના મગજમાં વાત સાફ થઇ ગઈ હતી. એટલે ઊંઝાવાળાએ તરત કહી દીધી કે તો ઠીક છે, તમને જે કંઈ કહેવું છે, એ બે દિવસમાં લેખિતમાં આપી દો. આજ દિવસ સુધી લેખિતમાં કંઈ આવ્યું નહીં. એટલે આ વિષય અહીંયા પૂરો થઇ ગયો. લવાદ પંચને ગૂંચવણમાં નાખવાનો આ પ્રયાસ નિષ્ફળ થયો.

16. સ્વામી પરમાત્માનંદને વચ્ચે લાવી લવાદનો દોર છીનવી લેવાનો પ્રયાસ (તા. ૦૨-ઓગસ્ટ-૨૦૧૭)

વાત આગળ વધી. લગભગ બધુંજ પાટા ઉપર ચાલતું હતું. ત્યારે તા. ૦૨-ઓગસ્ટ-૨૦૧૭ના હિમ્મતભાઈએ દિલીપભાઈ નેતાજી, ઉમિયા માતાજીના મહામંત્રીશ્રીને ફોન કર્યો, ચુકાદાનું કામ ક્યાં સુધી પહોંચ્યું તેની જાણકારી લેવા માટે. ત્યારે દિલીપભાઈએ એમ કહ્યું કે ભાઈ હવે ચિંતા નથી. અમને એક એવો સાધુ મળી ગયો છે, જે બન્ને સમાજને સ્વીકાર્ય છે. એમની પાસે એવી વાત આવી છે કે બન્ને સમાજ તેમની વાત માનશે અને સમસ્યાનું નિવારણ થઇ જશે. હિમ્મતભાઈએ પૂછ્યું કે આવો તો કયો સાધુ છે? એવો કંઈ હોય તો અમને ખબર પડે ને? જવાબ આવ્યો રાજકોટવાળા પરમાત્માનંદ સ્વામી. આ વાત સાંભળીને હિમ્મતભાઈ ઉગ્ર થઇ ગયા અને પરિણામે એવા શબ્દો તેમના મોઢેથી નીકળ્યા કે એની ફરિયાદ સીધી ગંગારામબાપા, દિલ્લી સુધી પહોંચી.

ગંગારામબાપાએ ઊંઝાવાળાઓને કહી દીધું, જો તમે પરમાત્માનંદ સ્વામીને લઇ આવતો હો, જે ખુલ્લે આમ સતપંથની તરફેણ કરે એને છાવરે છે, તો પછી સનાતન સમાજમાંથી તમારું કોઈ અપમાન કરે, તો તેની જવાબદારી અમારી નહિ હોય. બીજી વાત એ કરી કે માત્ર પરમાત્માનંદ શા માટે? કાલે ઊઠીને અમે કહીશું કે બે સાધુ અમારાને સાંભળો, સામેવાળા કહશે બીજા બે સાધુ અમારા. તો એનો અંત ક્યાં આવશે. અમે સવાલ કર્યો કે આપણી લવાદગીની પ્રણાલિકા તા. ૦૪-જુલાઈ-

૨૦૧૫ની બેઠકમાં શું નક્કી થઇ હતી? માત્ર ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના વડીલોજ આનો ફેસલો આપે, કારણ કે આ આપણી જ્ઞાતિની સર્વોચ્ચ ધાર્મિક સંસ્થા છે. અમે જ્ઞાતિના દરવાજે આવ્યા છીએ ના કે કોઈ સાધુઓ કે અન્ય સંસ્થાના દરવાજે ગયા છીએ. આની સાથે બીજા નાના મોટાં મુદ્દાઓ પણ ગંગારામબાપાએ કહ્યા. ત્યારે ઊંઝાના પ્રમુખ શ્રી નારાયણભાઈ લલ્લુએ કહ્યું કે હવે વાત સમજાઈ ગઈ. આપણને રવાડે ચડાવવાનું આ કામ છે. આપણે કોઈ પણ સાધુને સાંભળવા નથી. આ તમામ વાતો ઊંઝાની તા. ૨૭-ઓગસ્ટ-૨૦૧૭ની સામાન્ય સભા વખતે ભેગા થાય હતા, ત્યારે એ સમય ગાળામાં થઇ.

17. આખરી ચુકાદો (તા.૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭)

પછી ઊંઝાથી એક ફોન આવ્યો કે પંચોએ/લવાદોએ આપસમાં બેસીને ચુકાદો લખીને તૈયાર કરી દીધેલ છે. તમે આ તરીકે આવો અને ચુકાદો લઇ જાઓ. એટલે તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ઉમિયા માતાજી મંદિરના ગર્ભગૃહમાં માતાજીની મૂર્તિની સામે બેસાડીને ચુકાદો વાંચવામાં આવ્યો. આ પ્રસંગે, ગંગારામભાઈ સાંખલા, અબજીભાઈ કાનાણી, હિમ્મતભાઈ ખેતાણી, ચંદ્રકાંત છાભૈયા, પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી, વસંત ધોળુ અને શંકરભાઈ રવાણી હાજર હતા. ડો શાંતિલાલ સેંઘાણીનું ઊંઝા આવતા હતા ત્યારે રસ્તામાં તેમની ગાડીનો અકસ્માત (accident) થયો. તેનાં કારણે શરીરમાં થોડી ઈજા થઇ હતી એટલે તેઓ હાજર રહી ન શક્યા હતા.

ઉમિયા માતાજી ઊંઝા મંદિરમાં ચુકાદો આપ્યા બાદ ઊંઝાના લવાદ પંચની સાથે સતપંથ અને સનાતન બન્ને પક્ષના આગેવાનોનો પાડવામાં આવેલ સંયુક્ત ફોટો.

મંદિરમાં માતાજીના સાક્ષીમાં આ ચુકાદો વંચાણો. ત્યાર બાદ ઑફિસમાં કોન્ફરેન્સ હોલમાં બન્ને પક્ષને બેસાડીને કહ્યું કે હવે આ ચુકાદો આપી દેવાથી પૂરું નથી થતું. આપણે આનું અમલીકરણ કરવું છે. પહલા પગલાંમાં ચુકાદાના ૬૦ દિવસમાં તમામ કોર્ટ કેસો પાછા ખેચવાના રહેશે. આ ૬૦ દિવસ આજ દિવસ સુધી પૂરા થયા નહીં. સતપંથીઓએ ઉલટાં ૨-૪ નવા કેસો સનાતન સમાજના આગેવાનો ઉપર નવેસરથી કરી દીધા.

સતપંથ તરફથી પ્રમુખ દેવજી કરસન ભાવાણી, માજી પ્રમુખ રામજીભાઈ વીરજી ભાદાણી, રતનશી લાલજી વેલાણી – દુર્ગાપુર નવાવાસ, પ્રેમદાસ બાપુ, અબજી કરમશી ધોળુ, મણીલાલ શામજી વડાગામ, હરીભાઈ માધા રામજીયાણી – માધવકંપા, મણીલાલ પોકાર – હરીપુરા કંપા, જયંતીભાઈ ચોપડા, મોહન કાનજી – પીરાણા અને અરજણ શામજી ભગત - આનંદસર વગેરે વગેરે હાજર હતા. એ લોકોએ ઊંઝાના વડીલો સામે બહુ સારી વાતો કરી. જાણે કે ઉમિયા માતાજીનો ચુકાદાનું આજથી પાલન થઇ ગયું. ઊંઝાવાળાને પણ એવું લાગ્યું કે વાહ! ખૂબ સરસ. રાજીના રેડ થઇ ગયા. અમોએ મનમાં કહ્યું "ખમો બાપા, તમે હજી આ લોકોને ઓળખતા નથી. ઓળખવા માટે તમને હજી વાર છે".

ચુકાદાનો સાર: સનાતની સમાજની રજૂઆતોને સંપૂર્ણ પણે માન્ય રાખવામાં આવી. જેનો સાર નીચે પ્રમાણે છે.

1) સતપંથવાળાઓએ સતપંથ, નિષ્કલંકી નારાયણ, ઈમામશાહ અને પીરાણાને કાયમ માટે છોડવું. એટલે ત્યાર બાદ એ લોકો સનાતની બની જાય.

2) સનાતની બન્યા પછીજ તેમને સતપંથ સમાજ છોડી દીધા પછીજ સનાતન સમાજમાં લેવા. (કારણ સનાતની ન બને ત્યાં સુધી સતપંથપાળતા લોકોને સનાતન સમાજમાં સામેલ કરવાનું જોખમ લેવું નહિ, એ ઊંઝાવાળાએ સ્વીકાર્યું)

માતાજીના ચુકાદા પછી કોન્ફરેન્સ રૂમમાં લવાદ પંચો દ્વારા ચુકાદાના અમલીકરણ વિષે નિર્દેશો આપણા સંસ્થાના માનદ મંત્રીશ્રી દિલીપભાઈ નેતાજી

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના

સનાતન અને સતપંથના વિવાદ અંગે

નિમાયેલ લવાદનો નિર્ણય

શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝાએ વિશ્વના કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ અને અંગત માલિકીની એકમાત્ર ધાર્મિક સંસ્થા છે તેથી પાટીદાર સમાજના હિતોનું રક્ષણ કરવાનું, સમાજમાં સંપ-સહકાર-સંગઠન-ભાવાત્મક એકતા-ભાઈચારો અને મા ઉમિયા પ્રત્યેનો ભક્તિભાવ વધે તે માટેના પ્રયાસો કરે છે. આ સંસ્થા દ્વારા સમાજમાં આર્થિક, સામાજિક, શૈક્ષણિક, ધાર્મિક અને આધ્યાત્મિક વિકાસ થાય તે માટેના પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. આ સંસ્થાનો પારદર્શક અને વિકાસલક્ષી અભિગમ હોવાથી આ સંસ્થાનું સમાજમાં આગવું સ્થાન છે.

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા-૩૮૪૧૭૦. (ઉ.ગુજરાત)

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

૨

અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં વર્ષોથી ચાલતા સનાતન અને સતપંથ ના જે વિવાદ ચાલે છે તે માટે આ બન્ને સંસ્થાઓએ શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝાને લવાદગીરી સોંપી છે જે બન્ને પક્ષોએ લવાદગીરી સ્વીકારી છે. બન્ને સંસ્થાઓ સનાતન સમાજે **તા. ૧૫-૦૯-૨૦૧૫** અને સતપંથ સમાજે **તા. ૨૮-૦૯-૨૦૧૫** ના રોજ પોતાની સંસ્થાના લેટર પેડ ઉપર લખી સંસ્થાઓના જવાબદાર **૧૧-૧૧** પ્રતિનિધિઓના નામ શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝામાં રજુ કર્યા હતા. તે અંતર્ગત શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝાની વાર્ષિક જનરલ સભા તેમજ કારોબારી સભામાં અવાર-નવાર તેમના વિવાદો અંગે રજુઆતો કરવામાં આવેલ તેમજ બન્ને પક્ષના આગેવાનોએ રૂબરૂ અને ટેલીફોન દ્વારા આ વિવાદના ઉકેલ માટે રજુઆતો કરેલ તે અનુસંધાને આ બન્ને સંસ્થાના પ્રતિનિધિઓને અનેકવાર માતાજી સંસ્થાનમાં શાંતિથી સાંભળ્યા. બન્ને પક્ષ તરફથી ખુલાસા-પ્રતિ ખુલાસાઓ કરવામાં આવ્યા બન્ને પક્ષ સાથે અવાર-નવાર મિટીંગો કરીને સાંભળવામાં આવ્યા. આમ ખૂબ જ ઊંડાણ પૂર્વક બન્ને પક્ષોને સમજવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. મા ઉમિયાએ અમને જે સુઝાડયુ તેવી સુઝબુઝથી નીચેના નિર્ણય આપીએ છીએ. જે બન્ને પક્ષોએ અમલ કરવાનો રહેશે.

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

૩

(૧) સતપંથ અને સનાતન પંથ શબ્દોને કારણે અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ વિભાજીત સ્થિતિમાં છે જેને કારણે સામાજિક સમસ્યાઓ ઉત્પન્ન થયેલ છે. જેથી સનાતન અને સતપંથ ને સમરસ કરવાની અત્યંત જરૂરીયાત છે. કચ્છ સમાજના સનાતન અને સતપંથના ભાઈ-બહેનો મા ઉમિયાના સંતાનો હોવાથી હવે અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ તરીકે ઓળખવાનો છે. હવેથી સતપંથ અને સનાતન પંથ શબ્દોનો પ્રયોગ કરવાનો રહેશે નહિ અને તે પ્રમાણે સમગ્ર સમાજે સામાજિક વ્યવહાર કરવાનો છે.

(૨) ઈમામશાહ શબ્દ મુસ્લીમ (ઈસ્લામધર્મ) સાથે જોડાયેલો છે જેથી મુસ્લીમ (ઈસ્લામધર્મ) ના કોઈપણ ક્રિયાકર્મો-વિધિ વિધાન સતપંથ સમાજે કરવી યોગ્ય નથી. કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના સતપંથમાં માનવાવાળાઓએ સંપૂર્ણ પણે હિન્દુ ધર્મના ઈશ્વર તથા ઈશ્વરના અવતારો તથા દેવી-દેવતાઓ વગેરેનું પૂજન કરવું તથા હિન્દુ ધર્મના શાસ્ત્રોનું વાંચન તેમજ તેના પ્રવચનોમાં ભાગ લેવો જોઈએ. જેથી સતપંથ અને સનાતન સંપ્રદાયે સમરસ થઈ સાથે મળીને હિન્દુ ધર્મની ઓળખ ઊભી કરવાની છે: તેથી સમગ્ર સમાજ હિન્દુ કડવા પાટીદાર તરીકે ઓળખતો કરવાનો છે.

(૩) પીરાણાપંથની જે સંસ્થા છે તે સંસ્થામાં કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના સતપંથમાં માનનારા વર્ષોથી પોતાની આવકના ૧૦ % ફાળો આપે છે જેથી આ સંસ્થાનો સંપૂર્ણ વહીવટ હિન્દુ સનાતન ધર્મ મુજબ આપણા સમાજ પાસે એટલે કે કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ પાસે રહે તે ખાસ જરૂરી છે. જેથી આ ફંડ આપણા સમાજના વિકાસ માટે વાપરી શકાય.

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા-૩૮૪૧૭૦. (ઉ.ગુજરાત)

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

<u>૪</u>

(૪) ઘણા સમયથી બન્ને પક્ષે વ્યક્તિગત સામાજિક કે અન્ય સંસ્થાઓમાં એકબીજા સામે કોર્ટ કચેરીમાં જે કેસો કરવામાં આવ્યા છે તે આજ તારીખથી ૬૦ દિવસ સુધીમાં કેસો સંપૂર્ણપણે પાછા ખેંચી લેવા જેથી બન્ને પક્ષે સદભાવ અને પ્રેમ જળવાઈ રહેશે.

(૫) કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં બહેન દિકરીઓ અને સગા વ્હાલાઓ એકબીજાના ઘરે જાય નહિ તેવા જુદા-જુદા ઠરાવો થયેલ છે તે રદ કરવા અને બહેન દિકરીઓ, ભાઈઓ અને સગા વ્હાલાઓમાં બહિષ્કારનું વાતાવરણ ઉભુ થયેલ છે તે નાબુદ કરી સમાજમાં ભાઈચારા અને પ્રેમનું વાતાવરણ ઊભુ કરવું. જેથી કરીને સામાજિક સંગઠનોને સમરસ કરી શકાય.

(૬) અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં આપણા પૂર્વજોએ સામાજિક, શૈક્ષણિક, ધાર્મિક અને સેવાભાવી સંસ્થાઓની સ્થાપના કરેલી તે વખતે બન્ને સંપ્રદાયોની સંયુક્ત મિલકતો અને સામાજિક સંબંધો હતા. તેમાં એમની સમજ એવી હતી કે સાથે રહેવાથી ધીરે ધીરે સતપંથમાં માનનારા સનાતન હિન્દુ ધર્મના પ્રવાહમાં ભળી જશે અને તેના પરિણામો પણ આવ્યા છે. હજુ પણ કેટલાક પ્રસંગો સાથે ઉજવવામાં આવે છે. તેથી સતપંથમાં માનનારા ભાઈ-બહેનો સમજપૂર્વક મોટા પ્રવાહમાં ભળી જાય તેવી મા ઉમિયાની ઈચ્છા છે.

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા-૩૮૪૧૭૦ (ઉ.ગુજરાત)

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

૫

(૭) પિરાણા પંથ વિષ્ણુ ભગવાનના દસ અવતારોમાં દસમા અવતાર તરીકે નિષ્કલંકી નારાયણમાં માને છે. જે હિન્દુ ધર્મની માન્યતા વિરૂધ્ધ છે તેના બદલે આપણા હિન્દુ ધર્મના શાસ્ત્રોમાં બતાવ્યા મુજબ વિષ્ણુ ભગવાનના દસમા અવતારમાં કલકી નારાયણ તરીકે અવતરવાના છે તે મુજબ તેની આરતી/પૂજા કરવી

આપણા હિન્દુ ધર્મનો મહાન ગ્રંથ ગીતામાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને અધ્યાય ૩ માં ૩૫ મા શ્લોકમાં નીચે પ્રમાણે કહ્યું છે.

श्रेयान् स्वधर्मो विगुणः परधर्मात् स्वनुष्ठितात् ।
स्वधर्मे निधन श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥ ३५ ॥

સારી રીતે આચરવામાં આવેલા અન્યના ધર્મ કરતાં ગુણ વિનાનો હોવા છતાં પણ પોતાનો ધર્મ ઘણો ચઢિયાતો છે. પોતાના ધર્મમાં મરવું પણ કલ્યાણકારી છે અને અન્યનો ધર્મ તો ભયપ્રદ છે. ॥ ૩૫ ॥

ઉપર મુજબના લવાદોના નિર્ણયની અમલવારી બન્ને પક્ષ સાથે મળી ભાઈચારાની ભાવનાથી સમગ્ર કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજે કરવી, જ્યારે મિટીંગો, સંમેલનો કરવાની જરૂર પડે ત્યારે સમાજમાં પ્રેમ અને ભાઈચારાનું વાતાવરણ ઊભુ કરવા ઝુંબેશ ચલાવવાની છે જેમાં શ્રી ઉમિયા માતાજી સસ્થાન-ઊંઝા હંમેશા કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની સાથે છે અને રહેશે.

(કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા-૩૮૪૧૭૦. (ઉ.ગુજરાત))

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

॥ श्री उमाम्बा शरणमस्तु जन्मान्तरेष्वपि ॥

Trust Regd. No.: A-943, Mehsana PAN : AAATK2933L

કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા

Kadva Patidar Kuldevi Shri Umiya Mataji Sansthan, Unjha

૬

આ ચુકાદાના અમલીકરણ માટે સમાજમાં વધુમાં વધુ પ્રચાર થાય તે માટે સમાજની મિટીંગોમાં અને સમાજની માસિક પત્રિકાઓમાં છાપી પ્રચાર કરવો.

ઉપરોક્ત નિર્ણય નીચે જણાવેલ લવાદ કમિટીએ સર્વાનુમતે કરેલ છે.

શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝાની લવાદ કમિટી

૧. શ્રી નારાયણભાઈ લલ્લુદાસ પટેલ - ઊંઝા	પ્રમુખશ્રી
૨. શ્રી મણીભાઈ ઈશ્વરલાલ પટેલ - ઊંઝા	કન્વીનરશ્રી
૩. શ્રી દિલીપભાઈ મણીલાલ પટેલ - ઊંઝા	માનદમંત્રીશ્રી
૪. શ્રી વિક્રમભાઈ ધનજીદાસ પટેલ - ઊંઝા	સભ્યશ્રી
૫. શ્રી પ્રહલાદભાઈ જોઈતારામ પટેલ - મહેસાણા	સભ્યશ્રી
૬. શ્રી વસંતભાઈ નારાયણદાસ પટેલ - ઊંઝા	સભ્યશ્રી
૭. શ્રી બાબુભાઈ એચ. ધોડાસરા - રાજકોટ	સભ્યશ્રી
૮. શ્રી જયરામભાઈ ગોવિંદભાઈ વાંસજાળીયા - જામનગર	સભ્યશ્રી
૯. શ્રી જયંતિભાઈ કાલરીયા - રાજકોટ	સભ્યશ્રી
૧૦. શ્રી ગણેશભાઈ દ્વારકાદાસ પટેલ - સુરત	સભ્યશ્રી

સ્થળ :- ઊંઝા

તારીખ :- ૦૮-૧૦-૨૦૧૭

(નારાયણભાઈ એલ. પટેલ)
પ્રમુખ
શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન-ઊંઝા

Unjha : 384170 (North-Guj.) India. Phone : Office : 02767 - 245472, 245972, Fax : 245772,
Guest House : 246474, Bhojanalay : 245474
Web : www.maaumiya.com • Email : umiyamatajiunjha@gmail.com • / www.facebook.com/umiyamatajiunjha

૯ અમલીકરણની પ્રક્રિયા

ચુકાદામાં અમલીકરણના મુદ્દાઓ:

ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા આપવામાં આવેલ તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ચુકાદામાં અમલીકરણ દૃષ્ટિએ લેવાના મુખ્ય પગલાં આ પ્રમાણે છે;

A. **<u>સતપંથ સમાજ દ્વારા લેવાના પગલાં</u>**
   1. કોર્ટ કેસ પાછા લેવા: સનાતની સમાજ સામે કરેલ વ્યક્તિગત કે સંસ્થાકીય તમામ કેસો ચુકાદાના ૬૦ દિવસમાં પાછા ખેંચી લેવા
      (સનાતની સમાજ દ્વારા આજ સુધી સતપંથ ઉપર કોઈ પણ કેસ કરેલ નથી.)
   2. ઈમામશાહને છોડવો
   3. પીરાણાને છોડવું (તેનો વહીવટ આપણી કેન્દ્રીય સમાજને સોંપી દેવો)
   4. સતપંથ ધર્મને છોડવું
   5. નિષ્કલંકી નારાયણને છોડવા

B. **<u>સનાતન સમાજ દ્વારા લેવાના પગલાં</u>**
   1. ઉપર જણાવેલ પાંચ (૫) મુદ્દાઓનું સતપંથી દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે પાલન થયા બાદ, સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં સમાવી લેવા.

ઉપર જણાવેલ પગલાંઓનો અર્થ એ થાય છે કે જે કંઈ કરવું છે એ સતપંથ સમાજને કરવાનું છે. સતપંથ સમાજની ફરજમાં આવે છે કે તેઓ સકારાત્મક (Positive) પગલાં ભરે. અને એ પગલાંની અસર એવી થવી જોઈ કે જેના થકી સતપંથ સમાજ દ્વારા ઉપર જણાવેલ પાંચ મુદ્દાઓનું સંપૂર્ણ રીતે અમલ થાય. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો સતપંથીઓએ પહેલાં સંપૂર્ણ પણે સતપંથ ધર્મ છોડી દેવો પડે. ત્યાર બાદ તેને સનાતન સમાજમાં સ્વીકારી શકાય.

ચુકાદાના અમલીકરણ અંગે, આપણે પહેલાં એ જોઈશું કે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા ચુકાદાને અમલ કરાવવા માટે કેવા પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા. ત્યાર બાદ આપણે જોઈશું કે સનાતન સમાજ દ્વારા કેવા પગલાં ભરવામાં આવ્યા અને એના બાદ આપણે જોઈશું કે સતપંથ સમાજ કેવી રીતે આ વિષય પર આગળ વધી. અને છેલ્લે જોઈશું કે ચુકાદાનું અમલીકરણ કેમ ન થઈ શક્યું.

ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા ચુકાદાના અમલીકરણના પ્રયાસો

<u>કોન્ફરન્સ રૂમમાં આપેલ સૂચનાઓ (તા.૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭):</u> ઊંઝા ખાતે ઉમિયા માતાજીના મંદિરમાં માતાજીની સામે, જેણે આપણે ભાવાત્મક રીતે કહી શકીએ તો ઉમિયા માતાજીની આધ્યાત્મિક હાજરીમાં, ઊંઝાના મંત્રીશ્રી દિલીપભાઈ નેતાજી દ્વારા ચુકાદો વાંચીને સંભળાવ્યા બાદ બન્ને પક્ષોને ચુકાદાની એક-એક પ્રત આપવામાં આવી. આ સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા પછી, બન્ને પક્ષો તેમજ પંચના વડીલો માતાજીના ઑફિસમાં આવેલ એક મોટા કોન્ફરન્સ રૂમમાં બેઠા.

1.1. ઊંઝા તરફથી લવાદ પંચોમાંથી નીચે મુજબના મુખ્ય વડીલો હાજર હતા....

1) વિક્રમ દાદા - ઊંઝા
2) મણીભાઈ મમી - ઊંઝા
3) દિલીપભાઈ નેતાજી - ઊંઝા
4) વસંત બાબુલાલ ચોકસી - ઊંઝા
5) સી.કે. પટેલ - વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશન
6) જેરામભાઈ વાંસજાળિયા - મોરબી
7) જયંતીભાઈ કાલરીયા - રાજકોટ
8) ગોડાસરા સાહેબ - સીદસર
9) મનુભાઈ પટેલ - ઊંઝા

1.2. સનાતન સમાજ તરફથી નીચે મુજબના ભાઈઓ હાજર હતા

1) અબજી વિશ્રામ કાનાણી – મુંબઈ (પ્રમુખ)
2) ગંગારામ હીરાલાલ સાંખલા – દિલ્લી (માજી પ્રમુખ)
3) હિમ્મત રતનશી ખેતાણી – મુંબઈ
4) CA ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા – મુંબઈ
5) પ્રેમજી ભાણજી કેશરાણી – મુંબઈ
6) Dr વસંત અરજણ ધોળું – તલોદ
7) શંકર પરબત રવાણી – જયપુર

1.3. સતપંથ સમાજ તરફથી નીચે મુજબના ભાઈઓ હાજર હતા

1) દેવજી કરસન ભાવાણી – મુંબઈ (પ્રમુખ)
2) રામજી વીરજી ભાદાણી – કોલ્હાપુર (માજી પ્રમુખ)
3) રતનશી લાલજી વેલાણી – દુર્ગાપુર નવાવાસ
4) પ્રેમદાસ બાપુ – અમેરિકા
5) અબજી કરમશી ધોળુ – ગાંધીનગર
6) મણીલાલ શામજી – વડાગામ
7) મણીભાઈ પોકાર – હરીપુરા કંપા (પીરાણાના સલાહકાર)
8) હરિભાઈ માધા રામજીયાણી – માધવકંપા
9) જયંતીભાઈ ચોપડા – મુંબઈ
10) બે (૨) અનામી ભાઈઓ મોબાઈલમાં ફોટો અને વિડીઓ ઉતારવા

સનાતન સમાજ તરફથી રજૂઆત કરતા
શ્રી ગંગારામભાઈ હીરાલાલ સાંખલા

૯ અમલીકરણની પ્રક્રિયા

કોન્ફરન્સ રૂમમાં સેલ્ફી લેતા
૧) વસંતભાઈ ધોળુ અને ૨) ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા

ચુકાદા ઉપર પ્રતિભાવ આપવા અને ચુકાદાના અમલવારીનો રસ્તો નક્કી કરવાના હેતુથી કોન્ફરન્સ રૂમમાં ભેગા થયા હતા. ઓળખવિધિ પછી ઘોડાસરા સાહેબે ભારપૂર્વક જુદી જુદી બે વખત સતપંથીઓને કહ્યું કે તમે તમારા ધાર્મિક ચોપડા બાલી નાખજો અને હિંદુ ધર્મની મુખ્ય ધારામાં ભળી જાઓ. માતાજી ઉપર શ્રદ્ધા રાખનારાઓએ કેવી રીતે પ્રગતિ કરી છે, અધ્યાત્મ મેળવ્યું છે, જીવનમાં સાચી સુખ અને શાંતિ મેળવી છે એવાં ખૂબજ પ્રેરણાદાયી વક્તવ્યો થયાં. ઊંઝાના લવાદ તો નિમિત્ત માત્ર છે. વાસ્તવમાં ઉમિયા માતાજીએ પોતાની ઈચ્છા આ ચુકાદા મારફતે વ્યક્ત કરી છે, એવો ભાવ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો. માટે આપણા સર્વેની ફરજ છે કે માતાજીની ઈચ્છા પ્રમાણે આગળ વધીએ અને માતાજીની કૃપા આપણા સર્વે ઉપર થાય, એવી ઉચ્ચ કક્ષાની વાત કરવામાં આવી.. જેણે હાજર સર્વે લોકોએ અનુમોદન આપેલ હતું.

અમલવારીમાં સહુથી પહેલાં તમામ કોર્ટ અને પોલીસ કેસોને ચુકાદાથી દિવસથી ૬૦ દિવસની અંદર પાછા ખેંચી લેવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો. સનાતન સમાજના પ્રમુખ અને સતપંથ સમાજના પ્રમુખ, ૧ મહિનાની અંદર, પોતાની રીતે એક બીજાને મળીને ચુકાદાનું કેવી રીતે અમલ કરી શકાય તે માટે પ્રયાસો કરે, એવું સૂચન આપવામાં આવ્યું.

અંતે ચુકાદાનું વ્યવસ્થિત અમલીકરણ થાય, તે હેતુથી એક અમલીકરણ સમિતિ બનાવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. આ સમિતિમાં મૂળ ૧૧-૧૧ જણની જે સમિતિઓ હતી, તેમાંથી ૫ (પાંચ) સભ્યો સતપંથમાંથી અને તેવીજ રીતે ૫ (પાંચ) સભ્યો સનાતનમાંથી લેવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. બન્ને પક્ષો વચ્ચે સંકલન કરવાની જવાબદારી અને કાર્યવાહી પર દેખરેખ રાખવા તેમજ સંચાલન કરવા માટે ઊંઝા તરફથી બે સભ્યોને જવાબદારી આપવામાં આવી. એ બે સભ્યો હતા દિલીપભાઈ નેતાજી અને ગોડાસરા સાહેબ. આટલું નક્કી થયા વાદ આ બેઠક પૂર્ણ જાહેર કરવામાં આવી.

વિશેષ નોંધ: બેઠક પૂરી થઇ એટલે કોન્ફરન્સ રૂમના દરવાજાથી બહાર પગ મૂકતાંજ સતપંથ સમાજના પ્રમુખ દેવજી કરસન ભાવાણી ચાલીને હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણી પાસે આવ્યા. તેમણે જાણે કોઈ ફરકજ પડતો ન હોય એવી ઉદ્દંડતા પૂર્વક હિમ્મતભાઈને કહ્યું કે તમને શું લાગે છે કે અમે પીરાણા બંધ કરી નાખશું? ક્યારેય નહીં. અમે ઈમામશાહ બાવા છોડી દેશું? ક્યારે નહીં. ત્યારે હિમ્મતભાઈએ કહ્યું કે જો એવું કરશો તો આપણા મનોના વચ્ચે જે દૂરી છે, એ કોઈ દિવસ ઓછી નહીં થાય. બાકી આ બધી વાતો મને શા માટે કહો છો? આપણે રૂમથી બહાર આવ્યા છએ. પંચો હજી અંદર છે. કહેવી હોય તો આ બધી વાતો પંચોને જઈને કહોને? મને નહીં.

આજે દેવજીભાઈ આ વાત જાહેરમાં કબૂલ કરે કે ન કરે, પણ આગળ આપણે જોઈશું કે કેવી રીતે સતપંથવાળાઓ પીરાણા અને ઈમામશાહને છોડ્યા નહીં. જેથી ઉમિયા માતાજીનું હળાહળ અપમાન કર્યું. દેવજીભાઈની આ વાતથી એક વાત સમજાય જાય છે કે સતપંથીઓની મુરાદ પહેલાંથી ઉમિયા માતાજીના ચુકાદાનું પાલન ન કરવાની હતીજ. આ તાકિયાના પ્રયોગનો ખૂબ સરસ દાખલો છે. જાહેરમાં જનતાને સારું લાગે એવું બોલવું અને અંદર ખાને પોતાનું ધારેલું કરવું. અહીં નૈતિકતા અને સચ્ચાઈને કોઈ સ્થાન નથી. જે સગવડિયું હોય એ કરવું. એટલેજ જેવો ચુકાદો તેમના વિરુદ્ધ ગયો એટલે, તેવોજ પોતાના અંદરની સાચી મુરાદ સ્વયંભૂ રીતે બહાર આવી ગઈ. કોઈ પણ પ્રકારનો વિચાર કર્યા વગર, ઉતાવળમાં તેમના છૂપા વિચારો પોતાના જ મોઢે બહાર આવી ગયા.

૯ અમલીકરણની પ્રક્રિયા

સમિતિના સભ્યોની નિમણૂંક (તા. ૦૩-નવેમ્બર-૨૦૧૭):

અમલીકરણ સમિતિને મૂર્તિમંત કરવા માટે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા તરફથી તા. ૦૩-નવેમ્બર-૨૦૧૭નો એક પત્ર આપવામાં આવ્યો. આ પત્રમાં કહેવામાં આવ્યું કે બન્ને પક્ષોના ૧૧-૧૧ સભ્યોમાંથી ૫-૫ સભ્યો પોતપોતાના સમાજ દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવે. ઊંઝા તરફથી ૪ સભ્યો, સીદસર તરફથી ૨, અને સુરત તરફથી ૧ સભ્ય એમ કુળ ૧૭ સભ્યોની અમલીકરણ સમિતિ રચવાની છે.

<u>સનાતની સભ્યો:</u>

1) હંસરાજ દેવજી ધોળુ – ભુજ
2) CA ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ છાભૈયા – મુંબઈ
3) પ્રેમજી ભાણજી કેશરાણી – મુંબઈ
4) Dr. શાંતિલાલ મેઘજી સેંઘાણી – નખત્રાણા
5) Dr. વસંત અરજણ ધોળુ – તલોદ

<u>સતપંથી સભ્યો:</u>

1) દેવજી કરસન ભાવાણી – ઘાટકોપર, મુંબઈ
2) મણીલાલ મેઘજી પટેલ – હરીપુરા કંપા
3) C.A. ભાઈલાલ કાનજી પોકાર – વડાલી, અમદાવાદ -(મૂળ ૧૧ માં આમનું નામ નથી)
4) Adv. સુરેશ કે પટેલ – અમદાવાદ -(મૂળ ૧૧ માં આમનું નામ નથી)
5) મણીલાલ શામજી પટેલ – વડાગામ

<u>લવાદો તરફથી જે લોકોએ મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી અને હાજરી આપી એવા છે:</u>

1) પ્રહ્લાદભાઈ અંબાલાલ પટેલ (કામેશ્વર) - ઊંઝાના કાર્યકારી પ્રમુખ
2) દિલીપભાઈ મણીલાલ પટેલ (નેતાજી) - ઊંઝા
3) મણીભાઈ ઈશ્વરલાલ પટેલ (મમી) - ઊંઝા
4) પ્રહ્લાદભાઈ જોઈતારામ પટેલ - મહેસાણા
5) જેરામભાઈ ગોવિંદભાઈ વાંસજાળિયા - રાજકોટ
6) બાબુભાઈ એચ. ઘોડાસરા - રાજકોટ
7) જયંતીભાઈ કાલરીયા - રાજકોટ

આવી રીતે અમલીકરણ સમિતિની રચના કરવામાં આવી.

શ્રી પ્રેમજીભાઈ ભાણજી કેશરાણી - ચુકાદાનું ખુલ્લા હૃદયથી, સાચા અર્થમાં અમલીકરણ કરવામાં આવે એવી રજૂઆત કરી રહ્યા છે.

હાલની સનાતન જાગૃતિની ચળવળ શરુ કરવામાં અગ્રેસર ભૂમિકા ભજવનાર શ્રી હિમ્મતભાઈ રતનશી ખેતાણી રજૂઆત કરી રહ્યા છે.

૧૦ અમલીકરણ સમિતિની પહેલી મિટિંગ

સ્થળ: ઉમિયા માતાજી સોલા કેમ્પસ, અમદાવાદ

ખાસ નોંધ: આ મિટિંગનો અહેવાલ વિગતવાર તૈયાર કરી અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો છે, કારણ કે "તાકિયા"ની છૂપી અને ઘાતક ચાલો કેવી રીતે રમીને, ખોટા પક્ષ દ્વારા સાચા પક્ષને હરાવવા જેવા અશક્ય કામને પાર પાડવાની રણનીતિનો ખ્યાલ આવી શકે. સનાતની આગેવાનો ખાસ આ ચાલોને બારીકાઇથી સમજી શકે અને સહેલાઇથી પોતાના મગજમાં ઉતારી શકે એ માટે થોડી લાંબી અને વિગતવાર લેખ તૈયાર કરેલ છે. જેથી કરીને ભવિષ્યની સનાતની આગેવાનો સતપંથ સામેની લડાઈ/સંઘર્ષ માટે ખૂબજ સારી તૈયારીઓ કરી શકે.

બીજી બાજુ એક સ્વાભાવિક વિચાર આવે કે અહીં જણાવેલ જ્ઞાનથી સતપંથવાળાઓ પણ અભ્યાસ કરીને તેઓ વધુ છૂપા પ્રહારો કરવાની તૈયારી કરી શકશે. આ વાત સાચી છે. પણ તેનાથી વધારે ફાયદો સનાતનીઓને થશે. કારણ કે સનાતનીઓમાં આ જ્ઞાનનો ફેલાવો જેટલો થશે, એટલો સનાતનીઓ પોતાનો બચાવ વધુ મજબૂતીથી કરી શકશે. સતપંથીઓ જાણતે અજાણતે તાકિયાતો પાળે છેજ. માટે તેઓ આ જ્ઞાનથી વાકેફ છે. સનાતનીઓને વાકેફ કરવાથી તેમના આગેવાનો મક્કમતાથી સતપંથ સામેની સંઘર્ષ/લડાઈ લડી શકશે અને સનાતન સમાજનો બચાવ પણ કરી શકશે, એવો હેતુ છે. આ પુસ્તક તૈયાર કરવાનો મૂળ હેતુ પણ એ જ છે.

1.અમલીકરણ ટીમની પૂર્વ તૈયારી (તા.૦૫-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮)

તા. ૦૫ થી ૦૭ જાન્યુઆરી ૨૦૧૮ના ગાંધીનગર ખાતે પહેલું "ગ્લોબલ પાટીદાર બીસનેસ સમિટ ૨૦૧૮" (Global Patidar Business Summit) નું આયોજન હતું. તે સમિટમાં હાજરી આપવા સનાતન સમાજના આગેવાનો ભેગા થયા હતા. એટલે સનાતની સમાજના આ વિષયના ચુનંદા લોકોએ તા. ૦૫-જાન્યુવારી-૨૦૧૮ના સાંજના એક અનૌપચારિક બેઠક કરી. સ્થળ હતું ઉમિયા માતાજી મંદિર, ગાંધીનગર રૂમ ક્રમ ૧૦૪.

અમલીકરણ સમિતિમાં કેન્દ્રીય સમાજ તરફથી જે રજૂઆત કરવાની હતી તેની રણનીતિ ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી. તે બેઠકમાં શ્રી અબજીભાઈ કાનાણી, હિંમતભાઈ ખેતાણી, હંસરાજ ધોળું, ચંદ્રકાંત છાભૈયા, વસંત ધોળું, જયંતીભાઈ લાકડાવાળા, મોહન ધોળું – મહામંત્રી યુવા સંઘ, CA હરસુખ રામાણી -અમદાવાદ અને ભગવાન રવાણી - અમદાવાદ હાજર હતા. તે બેઠકમાં નીચે મુજબના મુખ્ય મુદ્દાઓ પર ચર્ચાઓ કરવામાં આવી.

1.1. સનાતની ટીમમાં સિનિયર શ્રી હંસરાજભાઈ ધોળુ હતા એટલે તેમને સનાતની ટીમના લીડર તરીકે જવાબદારી આપવામાં આવી.

1.2. હંસરાજભાઈએ રજૂઆત કરી કે સીદસરવાળા જેરામભાઈ કહે છે કે હંસરાજભાઈ અમલીકરણ સમિતિમાં પંચ તરીકે ભાગ લે, ના કે સનાતન તરફથી આવનાર ૫ (પાંચ) સભ્યોમાંના એક સભ્ય. આ વાત તેવો પહેલાં પણ કહી ચૂક્યા હતા. ત્યારે, અબજીભાઈએ કહ્યું કે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા તરફથી આપણને આવી વિનંતી લેખિતમાં આવશે ત્યારે આપણે હંસરાજભાઈને આપણી કમિટીમાંથી છૂટા કરીશું. ત્યાં સુધી તો તેઓ આપણા કમિટી વતીથીજ રજૂઆત કરે.

1.3. હંસરાજભાઈએ સૂચન આપ્યું કે આપણે લવાદ પાસેથી અમલીકરણની દૃષ્ટિએ ભરવા લાયક પગલાંઓની યાદી માંગવી જોઈએ. જેથી મિટિંગમાં કોઈ ખોટો મુદ્દો ન ઉપડે અને અમીલીકરણના મુદ્દા પર આપણે સફળ થઈ શકીએ.

1.4. વસંત ધોળુએ ધ્યાન દોર્યું કે ઉમિયા માતાજીના આદેશ પ્રમાણે સતપંથ સમાજ તરફથી ચુકાદાનો કોઈ પણ રીતે પ્રચાર પ્રસાર કરવામાં આવેલ નથી. તેમણે સતપંથ સમાજ તરફથી પ્રકાશિત થતા માસિક સમાચાર પત્રિકા "સતપંથ પ્રકાશ" ના ઓકટોબર, નવેમ્બર અને ડીસેમ્બર ૨૦૧૭ મહિનાના અંકો રજૂ કર્યા. અને કહ્યું કે પંચો સમક્ષ આ વાતને રજૂ કરવી જોઈએ.

1.5. અબજીભાઈએ જાણકારી આપી કે કેન્દ્રીય સમાજ તરફથી ચુકાદાને તેમના મુખ પત્ર, સનાતન પત્રિકામાં અને અન્ય સમાજની પત્રિકાઓ જેવા કે પાટીદાર સંદેશ, ઉમા દર્પણ, પાટીદાર સૌરભ વગેરેમાં પ્રકાશિત કરેલ છે. તેમજ ચુકાદાના પ્રચાર પ્રસાર હેતુ, લોકોને ઉદ્દેશીને પ્રમુખ સ્થાનેથી ત્રણ પત્રો લખવામાં આવેલ છે. જે તા. ૧૦-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭, તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ અને તા. ૨૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ ના હતા. આ ત્રણે પત્રોને સનાતન પત્રિકામાં છાપવામાં આવેલ છે, તે તરફ ધ્યાન દોર્યું.

1.6. અબજીભાઈએ બીજી જાણકારી આપી કે સતપંથ સમાજના પ્રમુખ શ્રી દેવજી કરસન ભાવાણી સાથે તેમની મિટિંગ (ચુકાદા આવવાના ૧ મહિના અંદર મુંબઈ ખાતે) થઇ છે. એ મિટિંગમાં દેવજીભાઈએ એવી રજૂઆત કરેલ કે ઈમામશાહ અને નિષ્કલંકી નારાયણના જે બે મુદ્દાઓ છે એને છોડીને અન્ય મુદ્દાઓ ઉપર વિચારણા કરીએ. ત્યારે અબજીભાઈએ કહેલ હતું કે આમ કરી નહિ શકાય. કારણ કે એ બે મુદ્દાઓજ મહત્ત્વના છે. એટલે એ મિટિંગ ત્યાંજ પૂરી થઇ ગઈ. એ મિટિંગમાં કોઈ બીજી ચર્ચા ન કરવામાં આવી.

1.7. કોર્ટ કેસના મુદ્દા ઉપર જયંતીભાઈ લાકડાવાલાએ જાણકારી આપી. જાણકારી વિસ્તૃત હોવાથી તેમને વિનંતી કરવામાં આવી કે આપ આ મિટિંગના સ્થળે હાજર રહોજો. પણ તેઓએ કહ્યું કે આ પહેલી મિટિંગ છે માટે તેમણે એ જરૂરી લાગતું નથી. માટે એ વાત પડતી મૂકી દેવામાં આવી.

1.8. ચંદ્રકાંત છાભૈયાએ વાત કરી કે અમલીકરણ મિટિંગની તૈયારી રૂપે આપણી સોચ કેવી હોવી જોઈએ, એવા પર ચર્ચા કરવી જોઈ. આપણા તરફથી વાત એવી હોવી જોઈએ કે સંપૂર્ણ ચુકાદાને વાંચીને ચુકાદાના મર્મ કે હાર્દને ધ્યાનમાં રાખીને અમલીકરણના પગલાં નક્કી કરવાં જોઈએ. ચુકાદા તૈયાર કરવા પાછળનો જે ભાવ છે, એ ભાવ (Letter and Spirit)ને કેન્દ્રમાં રાખીને ચુકાદાને અમલમાં મૂકવો જોઈએ. સતપંથીઓ ચુકાદાને બદલાવવાના પ્રયત્નો કરશે, એવા અંદર ખાનેથી સમાચાર મળેલ છે. સતપંથીઓને ચુકાદાની છટક બારીઓ (Loop Holes)નો ઉપયોગ કરવા દેવો નહિ. એવું પણ બનશે કે સતપંથીઓ કોઈક નાનું મોટું બહાનું કાઢીને, ચુકાદાનો અમલ ન થવા પાછળનો તમામ દોષ સનાતનીઓ નાખવાનો પ્રયત્ન કદાચ કરે. જેમાં તેમને સફળ ન થવા દેવા જોઈએ. એવું સાવચેતી ભર્યું સૂચન પણ ચંદ્રકાંતભાઈએ કરેલ હતું.

1.9. ત્યાર બાદ ચંદ્રકાંતભાઈએ નીચે જણાવેલ મુદ્દાઓ વિસ્તૃત રીતે રજૂ કર્યા. જે મૂળમાં સતપંથીઓ શું કરી શકે તેનો આછો ચિતાર હતો. અને તેનો સામનો અને વળતો જવાબ સનાતનીઓ કેવી રીતે આપી શકે, એ જણાવ્યું.

1) **<u>સમય પસાર કરવાની રણનીતિ:</u>** અમલીકરણની પ્રક્રિયાને ઢીલી પાડવા માટે સતપંથીઓ યેન કેન પ્રકારે સમય પસાર કરવાની રણનીતિ (Delaying Tactics) અપનાવી શકે છે. પાટીદારોની એકતા, પ્રગતિ, મોટા કામો કરવા છે, ગરીબો માટે કામ કરવા છે, મેડીકલ હૉસ્પિટલ, કેળવણી માટે સ્કૂલો બાંધવી છે, રાજકીય રીતે આપણી તાકાત ઊભી કરવી છે, વગેર વગેરે. તેવીજ રીતે આપણામાં એકતા હશે તો આ બધું થશે, સમાજ અને ધર્મ જુદા છે, એવી વાતો પણ કરી શકે. ધર્મ એ શ્રદ્ધાનો વિષય છે, શ્રદ્ધા રાતો રાત ન બદલાય,

માટે સમય લાગશે. ધીરે-ધીરે સુધારો થશે, તમે ખોટી જલદી કરો છો. આમ કહી પોતાનું સતપંથ ધર્મ સાથેનું કનેક્શન (સંપર્ક) ટકાવી રાખશે. સમય પસાર થાય એટલે બધા પોતપોતાના કામમાં લાગી જાય. એટલે મુદ્દો ઠંડા બક્સામાં ચાલ્યો જાય. ત્યાર બાદ અગર કોઈ પાછળથી આ મુદ્દો ઉપાડવાની કોશિશ કરે તો કહેવામાં આવે કે બધું બરાબર ચાલે છે, તો તમે શા માટે જૂની વાતો ઉખાડો છો? સમાજમાં ખોટા ઝગડાઓ ઊભા કરીને સમાજને તોડો છો. એટલે સમય જતાં આ વાત સંપૂર્ણ રીતે ભુલાઈ જાય.

2) **ચુકાદામાં ફેરફાર:** ચુકાદામાં ફેરફાર કરાવી તેને સતપંથના દૃષ્ટિથી ઢીલો કરવાનો પ્રયત્ન કરી શકે છે. ચુકાદામાં અમુક મુદ્દા ઉપર ચોખવટ જોઈ છે, અમુક મુદ્દા ઉપર અર્થગઠન બરાબર કરવું પડશે. આવી વાતો કરીને ચુકાદામાં કોઈક કમી છે એવું વાતાવરણ નિર્માણ કરવાનો પ્રયત્ન થઇ શકે. જે સનાતનીઓ માટે સારું નહીં હોય. માટે કોઈ પણ સંજોગોમાં કોઈ પણ કીમતે ચુકાદામાં કોઈ પણ ફેરફાર કરવા દેવો નહીં.

3) **ચુકાદાનું ખોટું અર્થગઠન:** જો ચુકાદામાં ફેરફાર કરવામાં સફળ નહીં થાય, તો ચુકાદાનું ખોટું અથવા નબળું અર્થગઠન કરી, પોતાને સગવડ પડે એવી રીતે અમલ કરાવશે. જેથી ઊંઝાનો ચુકાદો છેવટે મજાકમાં/રમતમાં ખપી જાય અને સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકી રહે.

4) **પીરાણાનું સંચાલન:** ભલે ચુકાદામાં કહ્યું છે કે પીરાણાનું સંચાલન આપણી માતૃ સંસ્થા એટલે કેન્દ્રીય સમાજ ઉર્ફે સનાતન સમાજ પાસે જવું જોઈએ. પણ પીરાણાનું સંચાલન કોઈ પણ સંજોગોમાં સતપંથીઓ પાસેથી છૂટી ન જાય, તેનાં માટે સાચી ખોટી દલીલો થશે. આવા સંજોગોમાં આપણે પગ પાછા નથી નાખવાના. માટે જરૂર જણાય તો કેન્દ્રીય સમાજ તેનું સંચાલન પોતાના હસ્તક લેવા તૈયાર છે અને સંપૂર્ણ રીતે સક્ષમ છે, એવી દલીલ કરવી પડશે. કોઈ પણ સંજોગોમાં સતપંથીઓ પાસે સંચાલન રહે એવી વાત ને ટેકો આપવો નહિ, તેનાં બદલામાં એવી વાતનો વિરોધ કરવો પડશે.

5) **મુદ્દાથી ભટકાવાની કોશિશો:** તાકિયાની એક ચાલ છે મુખ્ય મુદ્દાથી ભટકાવી દેવાની (Diversionary Tactics). આપણે ચર્ચામાં ધ્યાન રાખવું કે ગમે તેવી ઉશ્કેરામણી ભર્યું વર્તન આપણા સામે કરે તોય પણ આપણે આપણો મુદ્દો છોડવો નહીં. આપણામાં ચર્ચા થતી હોય ત્યારે આપણે એકબીજાની વાત કાપવી નહિ અને ઈશારાઓથી સમજી જવાનું. ઈશારો આવે અને જરૂર પડે તો ચૂપ પણ થઇ જવું.

6) **વિચારો ભ્રષ્ટ કરવા:** દિમાગ (વિચારો) ભ્રષ્ટ કરવાના પ્રયત્ન કરવામાં આવી શકે (Corrupting Minds). સતપંથીઓ યુક્તિ પૂર્વક એવી વાત મૂકી દેશે કે આપણે તેમની વાતમાં આવી જઈએ. દાખલા તરીકે નખત્રાણાનું બૉર્ડિંગ બન્યું ત્યારે સતપંથીઓ દ્વારા એવી વાત વહેતી કરવામાં આવી હતી કે અમો પણ સનાતનમાં આવી જશું. અમારા વડીલો જીવે છે ત્યાં સુધી માત્ર અમોને થોડી છૂટ આપો. શ્રદ્ધાનો વિષય છે એટલા માટે. વડીલો ગુજરી જશે એટલે અમે સનાતનમાં આવી જશું. આ વાતમાં આવીને સનાતનીઓએ સતપંથીઓ ઉપર ભરોસો રાખી તેમના સાથે સંબંધ રાખ્યા. પણ સતપંથીઓએ આખરે શું કર્યું? તેવો સતપંથને તો છોડ્યું નહીં. પણ સનાતન સમાજમાં રહીને હિંદુ ઓળખ મેળવી લીધી અને અંદર ખાને સતપંથને મજબૂત કરતા ગયા.

7) **ભાવાત્મક ચાલ:** તેવીજ રીતે દીકરીઓનું શું વાંક છે? આપણેજ તેમનું કન્યાદાન કર્યું છે. દીકરીઓને રડાવીને આપણે સુખી નહીં થઈએ, વગેરે વગેરે. આવી ભાવાત્મક વાતોમાં આપણે આંજી દે અથવા તો ખોટી રીતે સમય પસાર કરશે અને અમલવારી રોકી રાખશે.

8) **<u>નિર્ણય લેવા નહિ દે:</u>** અગર મિટિંગનું વાતાવરણ સતપંથના વિરુદ્ધનું થાય તો તેવા સંજોગોમાં કોઈ પણ નિર્ણય ન આવે તે માટે તેવો મિટિંગને ખોરવી નાખવા માટે ખોટા ઝગડાઓ કરવા માટે આપણે ઉશ્કેરી શકે. ત્યારે આપણે સર્વે એક બીજાનું ધ્યાન રાખીને યુક્તિ પૂર્વક સંયમ રાખવો પડશે.

9) **<u>હાવી થવાની કોશિશ:</u>** સતપંથવાળા આપણા પર વ્યક્તિગત રીતે માનસિક પ્રહાર કરી શકે. આડકતરી રીતે આપણા વ્યક્તિગત સ્વમાન પર પ્રહાર કદાચ કરે. આપણી નૈતિક હિંમત તોડવા માટે આપણા સામે રૂબાબ ઠોકશે. પોતે ખૂબજ મોટા છે તેવી છબી ઊભી કરે. તાકિયામાં જણાવેલ વિરોધીની હિમ્મત નબળી કરવાની આ ચાલ છે. જેથી આપણા વિચારો આપણે સમય પર રજૂ ન કરી શકીએ. ઘણી વખત આપણે જોતા હોઈએ કે મિટિંગ પતિ જાય પછી લોકો બોલે કે આ બરાબર નથી કે તે બરાબર નથી. પણ મિટિંગમાં નથી બોલી શકતા. તેની પાછળનું આ કારણ છે. માટે આનું આપણને ધ્યાન રાખવાનું રહેશે. અને આ લોકોથી કોઈ પણ સંજોગોમાં દબાઈ ન જઈએ તેનું ખાસ ધ્યાન રાખવું પડશે.

10) **<u>એક વ્યક્તિને ટાર્ગેટ બનાવશે:</u>** આપણામાંથી કોઈ પણ એક સભ્યને ખાસ ટાર્ગેટ કરવામાં કદાચ આવે. એ વ્યક્તિ ઉપર બધાજ સતપંથીઓ વારાફરતી શાબ્દિક વાર કરે, જેથી એમનું મનોબળ ભાંગી જાય. સ્વર્ગીય ગંગારામબાપા સાથે આવું ખાસ થતું, પણ ગંગારામબાપા હિમાલય જેવા મજબૂત હતા એટલે એમને મચક ન આપતા. હાલની પરિસ્થિતિમાં આ ટાર્ગેટ હંસરાજભાઈ હોઈ શકે. કારણકે એ રજૂઆત કરનાર સનાતની ટીમના સિનિયર સભ્ય છે. હંસરાજભાઈએ પોતાના અંગત સ્વાર્થ માટે કાવત્રાઓ, રમતો કર્યા છે એવું કહીને તેમને હલકા ચીતરવાની કોશીશ કરવામાં આવી શકે. જેથી સમસ્ત સનાતની ટીમને ઊંઝાના પંચો સામે નીચું જોવું પડે અને આપણે આપણી વાત કહેવામાં ખૂબજ સંકોચ અનુભવીએ. કારણ આવા સંજોગોમાં આપણું દિમાગ સમય ઉપર કામ ન કરે. ઊંઝાના પંચોને પણ એવું લાગે કે સનાતની ટીમ ખોટી છે, માટે તેમની વાત ઉપર વધારે ભરોસો કરાય નહીં. પંચોમાં જે લોકો સતપંથ તરફી હોય, એ લોકો આપણી નબળી માનસિકતાનો લાભ લઇ, આપણને વધારે દબાવી શકે. આવી પરિસ્થિતિ ઊભી થાય તો માનસિક રીતે આપણે આ લડાઈ ત્યાંજ હારી જઈએ. જે આપણે કોઈ પણ કીમતે થવા નહીં દેવું જોઈએ.

11) **<u>પંચો સામે એકલામાં રજૂઆત કરવી:</u>** છેલ્લે આપણે પંચો સાથે અલગથી બસવું જોઈએ. સતપંથીઓની હાજરીમાં બેસવું નહીં. જેથી કરીને આપણી મજબૂત રજૂઆત થતી હોય ત્યારે કોઈને પણ વિક્ષેપ પાડવાનો મોકો ન મળે.

1.10.આ બેઠકની અંતે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે બીજા દિવસે એટલે કે તા. ૦૬-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ના હંસરાજભાઈ ધોળુ એ સીદસરવાળા જયરામભાઇ વાંસજાળિયાનો (પંચમાંના એક સભ્ય) સંપર્ક કરશે અને મિટિંગમાં બન્ને પક્ષોને અલગ અલગ સાંભળવામાં આવે એવી વિનંતી કરશે.

1.11.તા. ૦૬-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ના ગ્લોબલ પાટીદાર બીસનેસ સમિટ ચાલતો હતો ત્યારે બપોરના સમયમાં શ્રી હંસરાજભાઈ ધોળુ, શ્રી અબજીભાઈ કાનાણી અને શ્રી હિંમતભાઈ ખેતાણી ભેગા થઇને શ્રી જેરામભાઈને મળ્યા. હંસરાજભાઈની રજૂઆતને જેરામભાઈએ સ્વીકારી લીધી. પણ હિંમતભાઈ પોતાના તરફથી કોઈક વાત કરવા જઈ રહ્યા હતા ત્યારે હિંમતભાઈનું અપમાન કરીને તેમણે કહ્યું કે તમે નેગેટીવ માણસ છો, મારે તમારા સાથે કોઈ વાત કરવી નથી. આ અપમાન હિંમતભાઈનું નહોતું પણ સનાતની સમાજની ટીમના સભ્યોનું મોરલ (નૈતિક હિમ્મત) ઉપર વાર હતો. આવા પ્રહારો બાબતે આગલા દિવસેજ સનાતની ટીમમાં ચર્ચા થઇ ગઈ હોવાથી સનાતની ટીમ જરાય પણ દબાણી નહીં. યોગ્ય સમયે મક્કમતાથી મજબૂત રજૂઆત કરવા માટે ટીમ કટિબદ્ધ થઇ.

1.12.તો આ હતી સનાતની ટીમની તૈયારીઓનું ઉચ્ચ સ્તર અને સંતુલિત માનસિકતાનું વિવરણ. ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓ સિવાયના અમુક મહત્ત્વ મુદ્દાઓ પર પણ તૈયારી હતી. જેણે હાલ આ પુસ્તકમાં જાહેર કરી શકાય એમ નથી.

2. તા. ૦૭-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ની પહેલી મિટિંગ:

મિટિંગનું સ્થળ ઉમિયા માતાજી સોલા કેમ્પસ, અમદાવાદમાં નક્કી કરવામાં આવેલ હતું. સમય હતો બપોરે ૩ વાગે.

2.1. હંસરાજભાઈ ધોળુ મિટિંગમાં પહોંચવા માટે પોતાની રીતે સમયથી પણ પહેલાં નીકળી ગયા હતા. બાકીના ચાર સનાતની સભ્યો લગભગ ૩ વાગે ઊંઝા કેમ્પસમાં પહોંચ્યા.

2.2. અમે જયારે ત્યાં પહોંચ્યા ત્યારે જેરામભાઈ વાંસજાળિયા, જયંતીભાઈ કાલરીયા, હંસરાજભાઈ ધોળુ સિવાય, સતપંથની અમલીકરણ ટીમમાં સતપંથના મહામંત્રી ચંદુભાઈ પટેલ હાજર હતા. તે ઉપરાંત વસતા કેશરા નાકરાણી, મોરબીથી હાજર હતા. વસતા કેશરા અને જેરામભાઈ વાંસજાળિયાની મોરબીની ટાઈલ્સ ફેક્ટરીઓ એક બીજાને લાગીને છે. બન્નેની સહિયારી બાઉન્ડ્રી છે. પણ એ કોની તરફથી આવ્યા હતા? સતપંથ કે સનાતન તરફથી? આમ તો પોતાને સનાતન સમાજમાં ગણાવે છે, પણ સનાતન સમાજ તરફથી તેમનું નામ નહોતું. વ્યક્તિગત રીતે જોઈએ તો હંમેશાં સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં સાથે રાખવાની વાત કરનાર માણસ તરીકે તેમની સમાજમાં છબી છે.

2.3. ઊંઝાથી પંચના સભ્યો આવવાના બાકી હતા. એટલે મિટિંગ ચાલુ કરી શકાય તેમ નહોતી. માટે જેરામભાઈ અને જયંતીભાઈએ તેમના વિસ્તારમાં વાંકાનેર પાસે વસતા કડવા પાટીદારો જે આજે સંપૂર્ણ રીતે મુસલમાન થઇ ગયા છે, તેની વાત છેડી. જેરામભાઈએ જણાવ્યું કે જયારે ભારત આઝાદ થયું ત્યારે તે સમાજ એટલે જેણે મુમના સમાજ કહેવાય છે, તે મુમના સમાજની એક સભા બોલાવવામાં આવી. તેમાં તેઓએ ઠરાવ કર્યો કે હવે આપણે હિંદુ બની જવું. પણ દુર્ભાગ્યવશ તે વખતના હિંદુ ધર્મ ગુરુઓએ એ વાત સ્વીકારી નહીં. હિંદુ ધર્મગુરુઓની આ ભૂલ હતી, જેણે કારણે આજે તેવો સંપૂર્ણ મુસલમાન બની ગયા છે. વાચક મિત્રોને વિનંતીકે આ વાતની ખાસ નોંધ લેશો. કારણ આગળ આના સંદર્ભમાં સતપંથીઓ માટે વાત કરવામાં આવી છે, જેને જયંતીભાઈ કાલરીયાએ સ્વીકારેલ હતી.

2.4. વધુમાં જેરામભાઈએ એવું કહ્યું કે વાંકાનેરના મુમના સમાજના આગેવાનોને તેઓ જ્યારે મળ્યા અને તેમનું ધ્યાન દોરાવ્યું કે જુઓ કેવી રીતે તમે પાછળ રહી ગયા છો. આર્થિક રીતે, સામાજિક રીતે વગેરે વગેરે. આજે વાંકાનેર મોરબીમાં કડવા પાટીદારોની ૯૦% થી વધારે સેરામિક ટાઈલસની ફેકટરીઓ છે. વિદ્યાર્થીઓ માટે મોટી હોસ્ટેલો છે. મુમના સમાજ પાસે કંઈ નથી. તો તમે હિંદુ બનીને અમારા સમાજમાં કેમ નથી આવી જતા? ત્યારે એ મુમના સમાજના આગેવાનોએ કહ્યું કે મુમના સમાજના ધર્મગુરુ સૈય્યદ છે. તેની વાત બધા માનશે. સૈય્યદ આદેશ આપશે તો બધા હિંદુ થશે. આમ કહી પોતાની અસમર્થતા બતાવી. **આ વાતને પણ ધ્યાને રાખશો. આગળની ચર્ચામાં આનો સંદર્ભ લઇને સતપંથીઓ માટે મુદ્દો રજૂ કરેલ છે.**

2.5. વધુ માહિતી આપતા તેમણે પોતાના અનુભવો જણાવ્યા કે કેવી રીતે પીર સૈય્યદની ઘર પધરામણી થાય ત્યારે એક મોટી ચાદર પાથરવામાં આવે અને લોકો એ ચાદરમાં પૈસા નાખે અને એ પૈસા એ પીર સૈય્યદ લઇ જાય.

2.6. ત્યાં થોડી વારમાંજ ઊંઝાથી વડીલો આવી પહોંચ્યા. ઊંઝાથી આવનાર લોકોમાં ઊંઝાના કાર્યકારી પ્રમુખ પ્રહ્લાદભાઈ પટેલ – (કામેશ્વર) અમદાવાદવાળા, મણીભાઈ મમી, દિલીપભાઈ નેતાજી – ઊંઝાના મહામંત્રી, પ્રહ્લાદભાઈ – મહેસાણાવાળા – પૂર્વ મહામંત્રી, સુરેશ કે પટેલ – મંત્રી અને અન્ય ૨ થી ૩ જણ હતા.

2.7. ત્યાર બાદ સ્વ-ઓળખવિધિથી કરવામાં આવી અને મંત્રીશ્રી દિલીપભાઈ દ્વારા મિટિંગનો ઉદ્દેશ જણાવવામાં આવ્યો, જે ચુકાદાનું અક્ષરે અક્ષર પાલન કરવાની વાત હતી.

2.8. ત્યાર બાદ જેરામભાઈએ જણાવ્યું કે બન્ને પક્ષોના આગેવાનો તેમણે મળેલ હતા. સતપંથ તરફથી ૧૫ વખત લોકો તેમણે મળેલ હતા અને સનાતન તરફથી પ્રમુખ અબજીભાઈ, હંસરાજભાઈ અને અન્ય લોકો તેમને ગઈ કાલે મળેલ હતા. તેમને જણાવ્યું કે બન્ને પક્ષો ચાહે છે કે પંચો તેમણે પહેલાં અલગ અલગ સાંભળે અને પછી જરૂર જણાય તો સાથે બેસાડે.

2.9. આવી રજૂઆત સાંભળતાજ શ્રી મણીભાઈ મમીએ, મોટી ઉંમર હોવા છતાં, ઊભા થઇને પૂછ્યું કે ચુકાદો આવી ગયા પછી શું સાંભળવાનું? કોઈને સાંભળવાની જરૂર નથી. મણીભાઈએ ચોખ્ખે ચોખ્ખું અને કડક શબ્દોમાં જણાવ્યું કે ચુકાદામાં કોઈ પણ ફેરફાર કરવામાં આવશે નહીં. તેમણે એવું પણ કહ્યું કે કોઈએ જૂની વાત કાઢવી નહીં. આ વાતને પ્રહ્લાદભાઈ મહેસાણા, દિલીપભાઈ મહામંત્રી અને અન્ય ઊંઝાથી આવેલ લોકોએ ટેકો આપ્યો. સનાતની ટીમે પણ આ વાતને સહર્ષ ટેકો આપ્યો. પણ જેરામભાઈએ ધીમા અવાજમાં કહ્યું કે ચુકાદામાં અમુક સ્પષ્ટતાની જરૂર છે. પણ કોઈએ તેમની વાતને ટેકો ન આપ્યો. જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કોઈ વિચાર રજૂ ન કર્યો. સતપંથી ભાઈઓ એકદમ ચૂપ રહ્યા. સનાતની ટીમની આ મુદ્દા પરનું પ્લાન્નીંગ કામ કરી ગયું. પુનઃ સનાતની ટીમે એકજ અવાજે મક્કમતાથી મણીભાઈ મમીના પ્રસ્તાવને સ્વીકારી લેવાની વાત કરી. એટલે અંતે આ વાત નક્કી કરવામાં આવી કે ચુકાદામાં કોઈ પણ ફેરફાર નહિ થાય અને રજૂઆતમાં કોઈએ જૂની વાતો કાઢવી નહીં.

નોંધ: ચુકાદામાં ફેરફાર કરાવવાનો પ્રયાસ હાલપૂરતો નિષ્ફળ થયો.

2.10.જેરામભાઈ સ્વભાવે સામે વાળા ઉપર હાવિ થનાર અને ખૂબ આક્રમક શૈલીથી પોતાની વાત રજૂ કરનાર વ્યક્તિ હોવાથી ઉપર જણાવેલ વાત તેમને પસંદ નથી પડી, એવું લાગ્યું. જેરામભાઈની શૈલી ઉપર નજર કરીએ તો તેવો જ્યાં-જ્યાં જાય ત્યાં મિટિંગ કે સભામાં છવાઈ જવાની તેમની વૃત્તિ હોય એવું જોવા મળતું હોય છે. મોટા અવાજથી જોરદાર રજૂઆત કરવી અને વિરોધીનું મનોબળ ભાંગી નાખવું એ તેમની રણનીતિ હોય એવું જાણવા મળતું હોય છે. વધારામાં આ બેઠકના આગલાજ દિવસે હિંમતભાઈ ખેતાણીનું જે રીતે અપમાન કર્યું અને તેમની રજૂઆત સાંભળી પણ નહીં, એ પણ બતાવે છે કે જેરામભાઈની વિરોધીઓને બોલવા ન દઈ, પોતાનો કક્કો ખરો કરવાની તેમની શૈલી છે. આ દિવસ સુધી સનાતની ટીમવાળાએ જેરામભાઈને ખૂબ માન, સન્માન આપ્યું હતું. વાણીમાં ખૂબજ સંયમ રાખીને અને નીચા અવાજે તેમની સાથે વાત કરેલ હતી.

2.11.આવી પરિસ્થિતિમાં જેરામભાઈએ પૂછ્યું કે તમારા (સનાતની સમાજના) પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ ક્યાંય છે? તે કેમ નથી આવ્યા? ત્યારે તેમને જવાબ મળ્યો કે મિટિંગનું તેમણે આમંત્રણ નથી એટલે તેઓ નથી આવ્યા. ત્યારે તેમણે સૂચન આપ્યું કે અબજીભાઈને ગાંધીનગરમાંજ છે, તો તેમને બોલવામાં આવે. તે પ્રમાણે અબજીભાઈને ફોન મારફતે બોલવામાં આવ્યા. ત્યાર બાદ જેરામભાઈએ પોતાનો સ્વભાવ પ્રમાણે કહ્યું કે તમે (સનાતની ટીમ) ઊંઝા ચુકાદા વિષે જાહેર પત્રો શા માટે લખ્યા છે? પ્રમુખશ્રી દ્વારા લખેલ તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ ના પત્રે કેટલો ખોટી અને ઊંધી અસર નાખી છે, શું તમને ખબર છે? ત્યાં તો સતપંથ તરફથી મણીભાઈ મેઘજી ઊભા થયા અને કહ્યું કે ઊંઝાના ચુકાદા પછી તેઓએ પીરાણામાં મિટિંગ લીધી અને સમર્થન કરેલ હતું. પણ પ્રમુખશ્રીના તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના પત્રના લીધે “માહોલ” બગડી ગયો. અને એના કારણે અમે આગળ વધી નથી શક્ય. બીજો પત્ર તા. ૨૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭નો સારો છે, પણ તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭નો પત્ર ખૂબજ ખરાબ છે. આવી વાત તો કરી, પણ મણીભાઈ મેઘજી એ પત્રમાં શું ખોટું લખ્યું છે તે જણાવી ન શક્યા. તેવીજ રીતે કયા મુદ્દા ઉપર માહોલ બગડ્યો, તેની પણ જાણકારી ન આપી. એટલે એવું લાગ્યું કે તેઓએ માત્ર ગોળગોળ વાતો કરીને દોષનો ટોપલો સનાતની સમાજ ઉપર નાખીને છટકી જવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે.

નોંધ: સનાતનીઓના દૃષ્ટિથી અહીં બે ચાલો હતી. એક તો મુખ્ય મુદ્દાથી મિટિંગને ભટકાવી દેવાની. જેથી તેમના વિરુધનો કોઈ નિર્ણય ન આવે. અને બીજી ચાલ હતી કે સતપંથના કરતાહરતાઓ પોતાના માટે છટક બારી તૈયાર કરતા હતા. આ ચાલના દમ ઉપર સતપંથીઓ એવી ભ્રામક વાત કરી શકતા હતા કે અમે તો સમજીએ છીએ કે સતપંથ આપણા લાયક નથી. અમારા પર વિશ્વાસ રાખો અમે પણ તમારા મતના જ છીએ. અમે અંદર રહીને તમારુંજ કામ કરીએ છીએ. પણ અમારામાં અમુક કટ્ટરવાદી માથાભારે લોકો છે, જે આ વાત માનતા નથી. એટલે અમોને થોડો સમય આપો. અમે તેમની સાથે રહીને ધીરે-ધીરે તેમને તૈયાર કરીશું. આવી સમય કાઢીને મુદ્દાને ઠંડા બક્સામાં નાખી, પહેલાં જેમ ચાલતું હતું, તે પ્રમાણે સતપંથ ચલાવતા રહેવું. (વર્ષો જૂની રણનીતિ – પણ નવા રૂપમાં હાલમાં બહાર આવી)

2.12.મણીભાઈ મેઘજીની આ વાતથી જેરામભાઈના ગુસ્સાને હવા મળી. તેઓએ ભડકી જવાનો "ડોળ" કર્યો. "ડોળ" શબ્દ એટલા માટે વાપરું છું કે આગળ ખબર પડશે કે સનાતની અવાજને દબાવવા માટે તેવોએ સંપૂર્ણ મિટિંગમાં કેવા કેવા હથકંડાઓ અપનાવ્યા. જેનાથી તેમના એકતરફી વલણની નોંધ મિટિંગમાં હાજર રહેલા સર્વે લવાદ પંચો તેમજ અન્ય સભ્યોએ લીધી.

2.13.ત્યારે પત્ર બાબતે ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે આનો જવાબ અમારી પાસે છે. જ્યારે અમારી સાથે તમે અલગ બેસો ત્યારે અમો તેનો જવાબ આપીશું.

2.14.જેરામભાઈ વધુ ઉગ્ર બન્યા અને કહ્યું કે તમારા પ્રમુખશ્રી સાથે ગઈ કાલે મારી વાત થઇ ચૂકી છે. પ્રમુખશ્રીએ પોતાની ભૂલ કબૂલ કરી લીધી છે. જવાબમાં સનાતની ટીમે કહ્યું કે એ વાત માની શકાય તેમ નથી. હંસરાજભાઈએ કહ્યું કે પ્રમુખશ્રી હમણાંજ આવી જશે, તો તેમણે પૂછી લેશું કે વાત શું છે? પણ જેરામભાઈ વધુ ઉગ્ર થયા. તેમણે દબાણ પૂર્વક કહ્યું કે તમે તમારી ભૂલ કબૂલ કરો. આવું સાંભળતાંજ ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે પહેલાં તમારે અમારી વાત સાંભળવી જોઈએ. પછી અમારી ભૂલ હશે તો અમે કબૂલ કરીશું. આવું સાંભળતાજ જાણે જેરામભાઈના અહમ્‌ને ઠેસ પહોંચી હોય. તે વધુ ઉગ્ર થયા. તેઓએ સવાલ કર્યો કે પત્ર લખવાથી પહેલાં અમોને પૂછ્યું હતું? અમોને ડ્રાફ્ટ મોકલેલ હતો? તો પછી અમો તમારી વાત શા માટે સાંભળીએ? ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે તેનો જવાબ અમારા પાસે છે. ત્યારે વસંત ધોળુએ મોટાં અવાજથી કહ્યું કે અમારી વાત સાંભળ્યા વગર તમે કેમ અમોને ગુનેગાર ઠરાવો છો? વસંતભાઈને દબાવવા જેરામભાઈ પણ મોટા અવાજથી બોલ્યા કે તમારી ભૂલ છે, પ્રમુખશ્રીએ પોતાની ભૂલ કબૂલ કરેલ છે, તો તમે શા માટે ના પાડો છો? ત્યારે પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીએ કહ્યું કે જ્યારે અમારા પ્રમુખ અહીં હાજર નથી તો પછી તમે તેમની વાત શા માટે કરો છો? આવું સાંભળીને તેમનો પિત્તો છટક્યો. ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે પહેલાં તમે અમારી વાત સાંભળો પછી જો અમારી ભૂલ હશે, તો અમે કબૂલ કરીશું. ત્યારે જેરામભાઈએ કહ્યું કે મારે તમારી વાત સાંભળવીજ નથી. એટલે ચંદ્રકાંતભાઈએ મક્કમ અવાજમાં કહ્યું કે તમારે અમારી વાત સાંભળવીજ પડશે, એ તમારી ફરજમાં આવે છે અને અમારી વાત રજૂ કરવાનો અમારો હક્ક છે.

નોંધ: આ જે ચકમક થઇ, એ હતી સનાતનીઓ ઉપર માનસિક રીતે હાવિ થઇ જવાની. પણ સનાતનીઓનું પૂર્વ તૈયારીના કારણે આ પરિસ્થિતિનો બરાબર સામનો કરી શક્યા.

2.15.જેરામભાઈના બચાવમાં, દેવજી કરસન ભાવાણીએ કહ્યું કે જુઓ પંચો સામે આ લોકો મોટેથી બોલે છે તો વિચાર કરો અમને આ લોકો કેવી રીતે બોલવા દેતા હશે. આમ કહીને વાતને અવળા રસ્તે ચડાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો. પણ

 સનાતની ટીમ આ વિષે એકદમ જાગૃત હતી. સનાતની ટીમના પ્લાન્નીંગના કારણે, દેવજીભાઈની ચાલ ઓળખાઈ ગઈ. હંસરાજભાઈએ તરતજ કહ્યું કે એ વાત જુદી છે તેની ચર્ચા અત્યારે નથી કરવી. આવી રીતે મુદ્દાથી ભાકાવવાની (Diversionary Tactics) ચાલ નિષ્ફળ કરી નાખી.

2.16.ત્યારે સતપંથ તરફથી સુરેશ વકીલ ઊભા થયા અને બોલ્યા કે પ્રમુખશ્રીએ ભૂલ કબૂલ કરી છે, તો તમે કેમ તમારી ભૂલ કબૂલ કરતા નથી? તો તરતજ ચંદ્રકાંતભાઈએ તેમણે જવાબ આપ્યો કે પહેલાં અમારી વાત સાંભળવી તેમની ફરજમાં આવે છે. પહેલાં તેમણે કહો કે અમારી વાત સાંભળે. આવું સાંભળીને સુરેશ વકીલ પણ બેસી ગયા.

2.17.ત્યારે જાણે પોતાના ગુસ્સા પર કાબૂ ન હોય એવી રીતે જેરામભાઈની આંખો લાલ થઇ ગઈ હતી. ગુસ્સામાં આગ બબુલા થઇ ગયા અને કહ્યું કે ગમે તે થાય, અમે તમારી વાત નહિજ સાંભળીએ. ત્યારે પ્રહ્લાદભાઈ મહેસાણાવાળાએ સનાતનીઓને કહ્યું કે તમારી વાત સાંભળશું. જ્યારે આપણે અલગ બેસીશું ત્યારે આપણે ચર્ચા કરીશું. જેરામભાઈ ત્યારે પ્રહ્લાદભાઈની વાત કાપીને બોલ્યા કે કોઈની વાત સાંભળવી નથી. આવું સંભાળતાજ ચંદ્રકાંતભાઈએ, મજબૂત અવાજમાં ખૂબજ મક્કમતાથી કહ્યું કે જેરામભાઈ તમારી આ વાત બરાબર નથી. તમે કેમ એક પક્ષની વાત સાંભળીને અમને ગુનેગાર ઠરાવો છો? તમારે બન્ને પક્ષોને સાંભળવા જોઈએ. પછી જેનો વાંક હોય તેને કહેવું જોઈએ. પંચે નિષ્પક્ષ રીતે વર્તન કરવું જોઈએ. તમારું આ નિષ્પક્ષ વર્તન નથી. જયંતીભાઈ કાલરીયા ચંદ્રકાંતભાઈની વાત સમજી ગયા અને નિર્ણય આપ્યો કે આપણે બધાને સાંભળશું.

2.18.જેરામભાઈના સ્વભાવના કારણે માહોલ ખૂબજ ખરાબ થઇ ગયો હતો. એટલે મણીભાઈ મમીએ કહ્યું કે આપણે બધાને સાંભળીશું. પહેલાં સતપંથના ભાઈઓને સાંભળી લઇએ. પછી સનાતની ભાઈઓને સાંભળશું. આમ કહીને અમોને વિનંતી કરવામાં આવી કે તમે થોડી વાર માટે બહાર બેસો.

સતપંથના ભાઈઓને પહેલાં સાંભળવામાં આવ્યા

2.19.સતપંથીઓને જ્યારે પંચો રૂમમાં સાંભળતા હતા જ્યારે રૂમની બહાર સનાતનીઓ આપસમાં ચર્ચા કરવા લાગ્યા. તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના પત્ર ઉપર હંસરાજભાઈ, ડો શાંતિલાલ સેંઘાણી, ચંદ્રકાંતભાઈ, પ્રેમજીભાઈ અને વસંતભાઈ ચર્ચા કરવા લાગ્યા. હંસરાજભાઈએ કહ્યું કે અબજીભાઈએ આવો પત્ર લખવો નહોતો જોઈતો. જ્યારે ૬૦ દિવસમાં કેસ પાછા ખેંચી લેવાની મુદ્દત આપી હતી, ત્યારે ૬૦ દિવસ પૂરા થવા દેવા જોઈતા હતા. તેમનું મંતવ્ય હતું કે પ્રમુખશ્રીએ ઉતાવળ કરી છે. માહોલ બગડે તેવો પત્ર ન લખવો જોઈએ. ત્યારે વસંતભાઈએ ધ્યાન દોર્યું કે સતપંથી લોકો ચુકાદાનું ખોટું અર્થઘટન કરી WhatsApp (વોટ્સએપ) પર મેસેજ મૂકતા હતા, તેના સામે જેરામભાઈ કંઈ કેમ નથી બોલતા?

2.20.ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ ખુલાસો કર્યો કે સોસિયલ મીડિયામાં સતપંથી દ્વારા ચુકાદો તેમના તરફેણમાં આવ્યો છે એવી ખોટી વાતો ફેલાવતા હતા. દાખલા તરીકે એવો ખોટો મેસેજ ફરતો કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં જણાવ્યું હતું કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવું ઉમિયા માતાજીએ સ્વીકારી લીધું છે. આવા ખોટા મેસેજથી સનાતનીઓ ગેર માર્ગે ન દોરાઈ જાય, તે માટે ખુલાસો કરવા હેતુથી પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈએ આ પત્ર લખેલ હતો.

2.21.વસંતભાઈએ વધુ એક દાખલો આપતા જણાવ્યું કે નખત્રાણના ખાના (નિષ્કલંકી મંદિર)માં સતપંથીઓની બેઠક થઇ, જેમાં સતપંથ ધર્મને ગમે તે ભોગે ટકાવી રાખવાની રજૂઆતો થઇ છે. એ વાતની ઓડીઓ રેકોર્ડીંગ ફોનમાં શોધીને તૈયાર કરી રાખવી જોઈએ, જેથી અંદર મિટિંગમાં સંભળાવી શકાય.

2.22.પ્રેમજીભાઈએ પોતાના ફોનના વોટ્સએપમાં બતાવ્યું કે તેઓએ સતપંથીઓ દ્વારા મોકલેલ બધાજ ગેર માર્ગે દોરનારા મેસેજસને તેઓએ ઊંઝાના આગેવાનો અને ખાસ દિલીપભાઈને મોકલી આપેલ છે.

2.23.ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ જણાવ્યું કે તેઓએ પણ આ બધાજ મેસેજ દિલીપભાઈ અને અન્ય ઊંઝાના આગેવાનોને મોકલેલ હતા. અને દિલીપભાઈ, મણીભાઈ મમી, વિક્રમ દાદા, સુરેશ એન્જિનિયર વગેરેને ફોન કરીને વિનંતી કરેલ હતી કે સોસીઅલ મીડિયા પર થતા અપ-પ્રચાર સામે ઉમિયા માતાજી યોગ્ય ખુલાસો કરે. તેના જવાબમાં દિલીપભાઈએ કહેલ હતું કે સતપંથીઓને આપણે રોકી શકતા નથી. તો તમે તમારા રીતે ખુલાસો કરી લોકોને સાચી વાત સમજાવો.

2.24.આવી વાતો થઇ એટલે સર્વે લોકોને હિંમત આવી કે પ્રમુખસાહેબે સાવ ખોટું તો નથી કર્યું.

2.25.ત્યારે ત્યાં પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ, હિંમતભાઈ ખેતાણી, જયંતીભાઈ રામાણી (લાકડાવાલા), CA હરસુખભાઈ રામાણી અને ભગવાનભાઈ રવાણી આવી પહોંચ્યા.

2.26.અમે લોકો સોલા કેમ્પસની ઑફિસમાં બેઠા અને જેરામભાઈ સાથે થયેલ આક્રમક ચકમકની વાત બધાની વચ્ચે કરી. ત્યારે અબજીભાઈએ કહ્યું કે જેરામભાઈ પાસે મેં કોઈ ભૂલ કબૂલ કરેલ નથી. જેરામભાઈને એ વાત તદ્દન ખોટી છે. જેરામભાઈએ અબજીભાઈ સાથે પત્રની વાત કરેલ, પણ અબજીભાઈએ પૂછેલ કે તે પત્રમાં ખોટું શું લખ્યું છે તે જણાવો? પણ જેરામભાઈ પાસે એનો કોઈ જવાબ નહોતો. આ વાત સાંભળીને હંસરાજભાઈએ એ પત્રની કોપી મંગાવી કે હું પણ વાંચું કે પત્રમાં શું છે?

2.27.પત્ર વાંચીને હંસરાજભાઈ બોલ્યા કે પત્રમાં તો કંઈ ખોટું છેજ નહિ. ઊલટું પત્રના અંતમાં કલ્હ્યું છે કે સતપંથના ભાઈઓને પૂરા સન્માન પૂર્વક સનાતન સમાજમાં સ્વીકારો. માટે આ મુદ્દા ઉપર જેરામભાઈ ખોટા છે.

2.28.ત્યાર બાદ વાત નીકળી CA બી. કે પટેલ (ભાઈલાલભાઈ કે પટેલ) અને સુરેશ વકીલના નામો ઉપરની. આ બન્ને ભાઈ મૂળ ૧૧ સભ્યોની સમિતિમાંથી નથી. તો તેમણે કેમ હાલની ૫ (પાંચ) સભ્યોની સમિતમાં લીધા છે? તેનો વિરોધ કરવો અને તેમનું નામ રદ્દ કરાવવું એવું નક્કી થયું.

2.29.તેવીજ રીતે સતપંથ તરફથી ૫ સભ્યોની જગ્યા એક વધારાના સભ્યો કેમ આવવા દીધા છે? ચંદુભાઈ, સતપંથના મહામંત્રી પણ આવેલ હતા. એટલે તેનો પણ વિરોધ કરવો એવું નક્કી થયું.

2.30.બીજી બાજુ વાત બગડે નહિ, તે માટે આપણે ફક્ત એટલી રજૂઆત કરવી કે સનાતન સમાજ અને સતપંથ સમાજ શું કરે તેની યાદી આપો, જેથી કરીને માત્ર મુદ્દા ઉપર ચર્ચા કેન્દ્રિત રહે.

2.31.સતપંથી ભાઈઓ સાથે પંચોની શું વાત થઇ એ પ્રત્યક્ષ રીતે અમોને જાણ નથી, એટલે એના પર અહીં કઈ વિશેષ કહીં ન શકાય, પણ સનાતનીઓ સાથે વાતચીતમાં જે જાણ પંચો દ્વારા કરવામાં તે સામેલ છે.

સનાતનના ભાઈઓને સાંભળવામાં આવ્યા

2.32.હવે સનાતનીઓની વાત સાંભળવાનો વારો હતો. શરૂઆતમાં જેરામભાઈ બોલ્યા કે સમિતિના ૫ સભ્યો સિવાય માત્ર પ્રમુખને બોલવામાં આવ્યા હતા, તો પછી પ્રમુખ સિવાય બાકી બધા બહાર જાય. તો તરતજ તેના વિરોધમાં સનાતનીઓએ કહ્યું કે આ નિયમ માત્ર અમારા માટે કેમ? જ્યારે સતપંથના વધારાના સભ્યો હતા, ત્યારે કેમ ચલાવી લીધું? તો પછી અમારા સામે આ ભેદભાવ શા માટે? ત્યાં ખુલાસો કરવામાં આવ્યો કે સતપંથ તરફથી ૬ (છ) જાણ આવ્યા હતા. એટલે અંતે એવું નક્કી થયું કે આવતી મિટિંગથી માત્ર સમિતિના સભ્યોજ હાજર રહે, બીજું કોઈ નહીં.

2.33.ત્યાર બાદ તરતજ પ્રેમજીભાઈએ સતપંથ તરફથી CA ભાઈલાલ પટેલ અને સુરેશ વકીલના નામોને કેમ ચલાવી લેવામાં આવ્યા, જ્યારે તેઓ મૂળ ૧૧ જણાની સતપંથની સમિતિમાં નહોતા? જો સતપંથવાળાઓ વકીલ લાવતા હોય, તો અમારા પાસે પણ વકીલો છે. તો અમો પણ શું વકીલો મોકલીએ? મારો ૨૩ વર્ષનો જુવાન દીકરો છે, તેને મગજનું કેન્સર (Brain Cancer) જેવી ભયાનક બીમારી છે, એવી કપરી પરિસ્થિતિ હોવા છતાં હું માતાજીની ગરિમા અને આદેશને માન આપવા આવ્યો છું.

હંસરાજભાઈએ જણાવ્યું કે અગાઉ વાત થયા પ્રમાણે મૂળ ૧૧ ની સમિતિમાંથીજ ૫ (પાંચ) જણને આ અમલીકરણ સમિતિમાં લેવું એ નિર્ણય પાછળનો હેતુ હતો કે આથી અગાઉ શું કાર્યવાહી થઇ છે તેની જણ હોય તો અમલીકરણ સહેલું થાય. તો તે પ્રમાણે આ લોકોએ મૂળ ૧૧ જણની સમિતિમાં નહોતા. તો તેઓ અહીં ન હોવા જોઈએ. માટે યાદી તપાસતાં જણાયું કે આ બન્ને જણના નામો મૂળ ૧૧ જણની સમિતિમાં નથી. અંતે એવો નિર્ણય કરવામાં આયો કે આ લોકોના નામો રદ્દ કરવા અને મૂળ ૧૧ જણની સમિતિમાંથીજ નામ લેવાં. જે આવતી મિટિંગથી અમલમાં આવશે.

2.34.જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે સતપંથ તરફથી એવી રજૂઆત આવી છે કે સતપંથમાં ૧૦ લાખ લોકો છે, અમો તો માત્ર ૩૫ હજાર જેટલા છીએ (હકીકતમાં આ આંકડો પણ ખોટો છે. હાલમાં કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સતપંથીઓની સંખ્યા અંદાજે ૧૨-૧૫ હજાર જેટલી છે). એટલે અમે બધાને માનવી નહિ શકીએ. માટે કંઈ રસ્તો કાઢો. (મતલબ કે છૂટછાટ આપો જેથી પોતાનું ઇસ્લામ સાથેનું સંબંધ ટકાવી શકે). આના જવાબમાં પંચોએ સતપંથીઓને ચોખ્ખે ચોખ્ખું કહી દીધું કે પીરાણામાં અન્ય જ્ઞાતિના લોકો સાથે તેમને કોઈ સંબંધ નથી. આ ચુકાદો માત્ર કડવા પાટીદારો માટે છે. એટલે બાકીના ૯.૬૫ લાખ જેટલા લોકો પીરાણા જતા હોય તો ભલે જાય. તેમને જે કરવું હોય તે કરે. તેની વાત નથી. અહીં આપના કડવા પાટીદાર સનાતન ધર્મમાં કેવી રીતે પાછા ફરે તેની વાત કરો.

નોંધ: ચુકાદાને ઢીલો પાડવાની ચાલ નિષ્ફળ થઇ.

2.35.સનાતનીઓના મુદ્દાઓની રજૂઆતની શરૂઆત કરતાં શ્રી હંસરાજભાઈ ધોળુએ કહ્યું કે પહેલાં સેશનમાં જેરામભાઈ ગુસ્સે થઇ ગયા હતા. આપણે શાંતિથી ચર્ચા કરવી જોઈ. મેં મારી ટીમને સૂચન આપેલ છે કે આપણે સર્વે શાંતિથી ચર્ચાઓ કરીએ અને આગળ વધીએ.

2.36.શરૂઆતમાંજ જેરામભાઈ દ્વારા ઊભો કરેલ મુદ્દા ઉપર વાત ચાલી કે પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ દ્વારા બહાર પડેલ તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના પત્રના કારણે સતપંથ સમાજમાં ચુકાદા અંગે માહોલ બગડ્યો છે. મૂળમાં જે તદ્દન ખોટો આક્ષેપ હતો એ વાત ઉપર ચર્ચા ચાલી. પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈએ ખુલાસો કર્યો કે સતપંથ તરફથી સોસિયલ મીડિયા ઉપર ચલાવેલ ગેર-માર્ગે દોરતા અને થતા અપ-પ્રચારથી સમાજમાં અને સમાજની વિવિધ ઝોનમાં ખોટી અસર પડતી હતી. એટલે આ પત્ર લખવાની ફરજ પડેલ છે. જેરામભાઈ સામે મેં મારી ભૂલ કબૂલ કરી હોય તેવી વાતજ નથી. કારણને કોઈ ભૂલજ નથી. પત્રમાં ઉમિયા માતાજીના ચુકાદા બહારની કોઈ વાત નથી લખી. આ પત્રમાં ખોટું શું લખાયું છે એ જેરામભાઈ મને બતાવી નથી શક્યા.

2.37.ત્યારે વસંતભાઈએ સતપંથ તરફથી બહાર પાડેલ વોટ્સએપ પરના મેસેજ બતાવ્યો જેમાં "સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે તેવું ઉમિયા માતાજી ઊંઝાએ સ્વીકારી લીધેલ છે" લખેલ છે. પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીએ નખત્રાણાના ખાનામાં (જેણે સતપંથવાળા નિષ્કલંકી મંદિર કહે છે), તેમાં થયેલ સભામાં કરવામાં આવેલ ભાષણની ઓડીઓ રેકોર્ડીંગ ફોનમાં સંભળાવી. અને ધ્યાન દોર્યું કે આ મિટિંગમાં પ્રેમદાસ બાપુ, જે સતપંથ તરફથી ઊંઝામાં ચુકાદો સ્વીકારવા આવેલ હતા અને પોતાનું પ્રતિભાવ આપતા વક્તવ્યમાં ચુકાદાનું પાલન કરવાની બાંહેધરી આપેલ હતી, એજ માણસ નખત્રાણામાં પોતાના ભાષાણમાં સતપંથીઓને આવાહન કરે છે કે ગમે તેમ કરીને સતપંથ ધર્મને ટકાવી રાખવાની ફરજ આપણા સર્વેની છે.

2.38.ત્યાર બાદ ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયાએ એવી રજૂઆત કરી કે જેમ-જેમ સતપંથ તરફી લોકો દ્વારા સોસિયલ મીડિયામાં ગેરમાર્ગે દોરતા મેસેજો આવતા હતા, તેમ-તેમ અમો એ મેસેજને દિલીપભાઈ નેતાજી, સુરેશભાઈ એન્જિનિયર, વસંત ચોકસી, નારાયણ લાલુ વગેરેને મોકલતા હતા. દિલીપભાઈને ખાસ ફોન ઉપર વિનંતી કરેલ હતી કે આપ આ ખોટા મેસેજોના કારણે લોકો ગેરમાર્ગે ન દોરાય એ માટે ઊંઝા સંસ્થા વતીથી જાહેર ખુલાસો બહાર પાડો. પણ દિલીપભાઈએ જવાબમાં એમ કહ્યું કે ઉમિયા માતાજીએ ચુકાદો આપી દીધો છે. સતપંથના લોકો જે ખોટું લખે છે તેનો ખુલાસો આપ આપના હિસાબે આપી દો. ચંદ્રકાંતભાઈની વાતને સુરેશભાઈ એન્જિનિયરએ ટેકો આપ્યો. જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પૂછ્યું કે શું દિલીપભાઈએ આ પત્ર લખાવ્યો હતો? તો તેના જવાબમાં ખુલાસો કર્યો કે દિલીપભાઈએ પત્ર નહોતો લખાવ્યો. પણ દિલીપભાઈએ સતપંથના ગેરમાર્ગે દોરતા પ્રચાર સામે સનાતનીઓને પોતાના હિસાબે ખુલાસો કરવાનું કહેલ હતું. એટલે એ પત્ર બનાવ્યો અને તેની કોપી દિલીપભાઈને વોટ્સઅપ પર તરતજ મોકલી આપેલ હતી. ત્યાર બાદ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે સોસિયલ મીડિયા ઉપર ખોટા મેસેજ ફરતા હોય, તો તેના સામે ખુલાસો એજ કરી શકે કે જે નિર્ણય આપનાર હોય. બીજા ન કરી શકે. માટે દિલીપભાઈને સૂચન કર્યું કે આ અંગે હવે પછી ધ્યાન રાખવામાં આવે. અને સનાતનીઓને કહ્યું કે આવું ભવિષ્યમાં થાય તો તેમના ધ્યાને વાત લાવવા વિનંતી કરેલ.

2.39.બીજી બાજુ જયંતીભાઈ લાકડાવાળાએ એમ કહ્યું કે પત્રમાં ખોટું શું છે, તે તપાસોને? કંઈજ ખોટું નથી. બલકે સતપંથીઓને આવકાર આપેલ છે. આવા મેસેજથી સમાજમાં ઘણો સારો માહોલ થયો છે. જયંતીભાઈની આ રજૂઆતનો કોઈએ વિરોધ ન કર્યો એટલે વાત ત્યાં પૂરી થઇ.

> **નોંધ:** જેથી પુરવાર થયું કે સતપંથી તરફી લોકોએ ચુકાદાના પાલનથી બચવા માટે અને મૂળ મુદ્દાથી વાતને ભટકાવવા માટે ખોટો હોબાળો કર્યો હતો.

2.40.આ રીતે મુખ્ય મુદ્દાથી મિટિંગને ભટકાવવાની મુખ્ય ચાલ નિષ્ફળ થઇ. કારણ કે હવે સાબિત થયું કે આ મુદ્દો ઉપાડતી વખતે જૂઠનો સહારો લેવામાં આવેલ હતો. જુઠ એ હતું કે પ્રમુખશ્રીએ ભૂલ સ્વીકારી લીધેલ છે. આવી વાત કરી સનાતનીઓને બેકફૂટ (દબાણ)માં મૂકવાની કોશિશ હોય, એવું દેખાતું હતું. આખા પ્રકરણમાં સોસિયલ મીડિયા ઉપર ભ્રામક મેસેજ મૂકવાનો વાંક તો સતપંથીઓનો જ નીકળ્યો. સનાતનીઓનો ક્યાંય વાંક દેખાયો નહીં.

2.41.ત્યાર બાદ હંસરાજભાઈએ જણાવ્યું કે આપના સૂચન પ્રમાણે મેં વાંઢાય ખાતે પાટીદારઓનું સંમેલન બોલાવેલ હતું. તેવીજ રીતે પંચોના આદેશ પ્રમાણે સનાતનીઓએ ચુકાદાનો સમાજના તમામ સમાચાર પત્રિકાઓમાં બહોળો પ્રચાર કરેલ છે. તો હવે અમારે વધારાનું શું કામ કરવું તે આપ જણાવશો?

2.42.ત્યારે વસંતભાઈ ધોળુએ ધ્યાન દોર્યું કે પંચનો આદેશ હોવા છતાં, સતપંથ તરફથી આ ચુકાદાનો કોઈ પણ પ્રકારે સકારાત્મક પ્રચાર કરવામાં આવેલ નથી. ચુકાદા પછી, આજ સુધી, સતપંથ સમાજની સમાચાર પત્રિકા એટલે સતપંથ

પ્રકાશના બહાર પડેલ ત્રણએ અંકોમાં, ચુકાદાના પાલન વિષે કોઈ પણ સમાચાર છાપવામાં આવેલ નથી. જેની ગંભીર નોંધ સર્વેએ લીધી.

2.43.પ્રેમજીભાઈએ જણાવ્યું કે ચુકાદા આવ્યા બાદ થોડા દિવસોમાંજ સતપંથ તરફથી ૧૧ લોકોમાંના શ્રી મણીભાઈ શામજી પટેલ વડાગામવાળા, કે જેમણે ચુકાદાનું પાલન કરવાનું વચન આપેલ હતું, તેણે તેમના પરિજનના દેહાંત પછી તેમણે દેશલપર (વાંઢાય) માં આવેલ સતપંથીઓની દાદા-દાદી વાડીમાં દફનાવ્યા હતા. જે હિંદુ શાસ્ત્ર પ્રમાણે નથી. ત્યારે જેરામભાઈ સતપંથના બચાવમાં કહ્યું કે આપણે દફનાવવામાં કોઈ રોક નથી લગાડી. ત્યારે તરતજ બધા બોલ્યા કે હિંદુ શાસ્ત્રો અને હિંદુ રીતરિવાજ પાળવા એવું ચોખ્ખે ચોખ્ખું આદેશમાં જણાવેલ છે. માટે દફનાવવું એ યોગ્ય નથી. ત્યારે જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે વાત સાચી છે, પણ વિનંતી કરી કે એકદમ ઝડપથી આદેશનો અમલીકરણ થાય તેવો આગ્રહ ન રાખીએ. ધીરે-ધીરે આ લોકોને હિંદુ સમાજમાં ભેળવશું.

2.44.ત્યાર બાદ જેરામભાઈ કહ્યું કે સમાજમાં સતપંથની સમસ્યા ઘણા લાંબા સમયથી ચાલે છે. સતપંથના ભાઈઓ ૧૫ વખત તેમને મળેલ છે. જેરામભાઈ જ્યાં-જ્યાં ગયા, ત્યાં લોકો સતપંથની સમસ્યાનું નિવારણ લાવવા માટે રજૂઆત કરતા હોય છે. માત્ર મોરબીમાં નહિ, પણ ઘણી જગ્યાના લોકો આવી વાતો કરે છે. તેમણે એક દાખલો આપ્યો નાસિકનો. ત્યાં કોઈ કાર્યક્રમ પછી અમુક મહિલાઓ, જેમાં સનાતન સમાજની મહિલાઓ પણ હતી, (જે ગળે ઉતરે એવી વાત નથી, કારણ કે નાસિકની સનાતન સમાજ મજબૂત છે. સતપંથના કાર્યક્રમમાં સનાતની મહિલાઓ જાય નહિ) તેમની સતપંથ અંગે રજૂઆત કરેલ હતી. જેરામભાઈએ જણાવ્યું કે આ સમસ્યા વિકટ છે. માટે ધીરે-ધીરે આનો ઉકેલ આવશે. સતપંથીઓ સાથે નજીક આવશું તો બધુજ સારું થશે. કેશરા પરમેશ્વરાના સમય કાળને આજે લગભગ ૨૫૦ વર્ષ થયા છે. ધીરે ધીરે તમે શૂન્યમાંથી ૯૦% થી પણ વધારે થઇ ગયા છો. તો પછી ચિંતા ન કરો સતપંથમાં બાકી રહી ગયેલ પણ આવી જશે.

2.45.વાત આગળ વધારવા માટે હંસરાજભાઈ ધોળુએ કહ્યું કે અમારે શું કરવાનું છે તે કહો. લિસ્ટ બનાવી આપો તો અમે આગળ વધીએ. તેવીજ રીતે સતપંથીઓને લિસ્ટ બનાવી આપો, જેના પ્રમાણે એ લોકો આગળ વધે.

2.46.આના જવાબમાં જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે આપણે સ્ટેપ બાય સ્ટેપ (Step-by-step) એટલે તબક્કા વાર કામ કરીએ. તેમને કહ્યું કે સતપંથીઓએ જણાવેલ છે કે તેમના દ્વારા કેન્દ્રીય સમાજ (અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ) ઉપર કરેલ હાલ ચાર (૪) કેસ કોર્ટમાં ચાલુ છે. માંડવી હોસ્ટેલ કાંડમાં તેમનો કોઈ હાથ નથી. વધારામાં તેઓએ એવું કહ્યું કે માંડવી હોસ્ટેલનું નામ બદલી કરતા હતા એટલે અમુક લોકોએ કેસ કરેલ છે. ત્યારે અબજીભાઈએ ચોખવટ કરી કે નામ બદલવાની કોઈ વાતજ નથી. હંસરાજભાઈએ કહ્યું કે હોસ્ટેલ મારા દાદાના નામે છે. અને કેન્દ્રીય સમાજે આ વિવાદ ઉકેલવા માટે એક પંચ નીમ્યો છે. જેનો હું અધ્યક્ષ છું. માંડવી હોસ્ટેલ કાંડમાં સીધી રીતે તેઓ ભલે નથી પણ કૌભાંડીઓ પાછળ સંપૂર્ણ હાથ તેમનો જ છે. આ વાતનું અનુમોદન જયંતીભાઈ લાકડાવાળા અને પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીએ કર્યું.

2.47.ત્યાર બાદ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પૂછ્યું કે આના સિવાય કોઈ બીજા કેસો છે? તો તેના જવાબમાં પ્રમુખશ્રીએ કહ્યું કે વ્યક્તિગત કેસો છે. ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે ઘટક સમાજોમાં એટલે ગામડાઓમાં ઘણા કેસો છે. ડો. શાંતિલાલ સેંઘાણીએ પણ આ વાતનું અનુમોદન કર્યું. ત્યારે જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે આપણે તબક્કા વાર આગળ વધીએ. પહેલાં કેન્દ્રીય સમાજ ઉપર જે કેસો છે, તેને પાછા ખેંચાવડાવી લઈએ. જેરામભાઈએ કહ્યું કે પહેલાં કેન્દ્રીય સમાજ ઉપરના કેસો પાછા ખેચાઇ જાય એટલે ધીરે-ધીરે વ્યક્તિગત અને અન્ય સંસ્થાઓમાં થયેલ કેસો પણ પાછા ખેંચાવડાવી લઈએ.

2.48.જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પૂછ્યું કે તમારા પ્રમાણે કેટલા કેસો છે? તેની જાણકારી અમોને આપશો. હંસરાજભાઈએ પ્રસ્તાવ મુક્યો કે આપણે ૧૫ દિવસનું ટાઇમ આપીએ અને બધા કેસના પેપર્સ ભેગા કરી લઈએ. અમોએ દરેક સમાજોમાં પત્ર લખી સતપંથ પ્રેરિત કેસોની વિગતો માંગેલ છે. માટે વિગતો આવવામાં થોડો સમય લાગશે. જયંતીભાઈએ આ વાત સ્વીકારી લીધી અને કહ્યું કે કેન્દ્રીય સમાજસામે કરેલ કેસોના પેપર્સ મને મોકલી આપો. જેથી હું તેનો અભ્યાસ કરી કેસ કેવી રીતે પાછા ખેંચવા તેના પર નિર્ણય કરી શકું. (પોતે જયંતીભાઈ કાલરીયા વકીલ છે).

2.49.ત્યાર બાદ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ વધુ ખુલાસો કર્યો કે આપણે તબક્કા વાર કામ આગળ વધારીએ. કેન્દ્રીય સમાજ ઉપર કેસો પાછા ખેચાવડાવીએ અને સમાજમાં સતપંથીઓનું સભ્ય પદ જે રદ્દ થયેલ છે તેને પાછું પ્રસ્થાપિત કરીએ. સતપંથીઓની માંગ છે કે તેઓને કેન્દ્રીય સમાજમાં હોદ્દાઓ મળવા જોઈએ.

<u>નોંધ:</u> ક્રિકેટની ભાષામાં કહીએ તો આ હતી સતપંથની ગુગલી. આને ગાજર અને લાકડી વાળી પોલીસી પણ કહી શકાય. એક બાજુ કોર્ટ કેસ પાછા ખેંચવાની લાલચ આપે, જેથી કરીને આપણે લાલચમાં આંધળા થઇ જઈએ તો બીજી બાજુ સતપંથીઓ સનાતન સમાજમાં ઘૂસી જાય. સનાતનીઓ ભરોસામાં રહે કે આજ નહિ તો કાલે સતપંથવાળા સુધરી જશે, પણ અંતે એવું ન થાય. અમુક વર્ષો પછી સતપંથવાળા પોતાનો પગ એટલો મજબૂત કરી નાખે કે સનાતનીઓને પોતાનીજ સંસ્થાથી દૂર થવું પડે, અથવા સતપંથનો સ્વીકાર કરવો પડે. સતપંથ અને સનાતનમાં આપસમાં એટલા લગ્ન સંબંધો જોડાઈ જાય, કે પછી સતપંથીઓને સમાજમાંથી કાઢવા અશક્ય બને. કોઈ કોશિશ કરે એટલે તેને દબાવવા ખોટા કોર્ટ અને પોલીસ કેસો કરવામાં આવે. સનાતની સમાજનો અનુભવ અને ઈતિહાસ કહે છે કે સતપંથ છોડ્યા વગર અગર તેમને સનાતન સમાજના સભ્ય બનાવી નાખ્યા તો એ લોકો પછી ક્યારે સતપંથ સમાજ છોડતા નથી. બન્ને સમાજોમાં સભ્ય તરીકે રહે છે. સનાતની સમાજના કારણે તેમને હિંદુ ઓળખ મળે છે અને સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખે છે. સનાતન સમાજના ભોગે સતપંથ સમાજને મજબૂત કરતા જાય. સતપંથવાળા સનાતન સમાજના સભ્ય બની જાય એટલે સનાતન સમાજમાં ધીરે ધીરે સતપંથ ધર્મનો અધિકારિત રીતે પ્રચાર પ્રસાર કરવા લાગે. પરિણામે જે સતપંથ ધર્મ લુપ્ત થઇને નષ્ટ થવાની અણીએ પહોંચ્યો છે એ પાછો ફળતો ફૂલતો થાય.

2.50.આના જવાબમાં ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે સતપંથીઓને અમો હમેશાં સ્વીકારતા આવ્યા છીએ. પણ સતપંથ સંપૂર્ણ રીતે છોડીને આવે તો. અહીં હંસરાજભાઈ બેઠા છે, જે એક સમયે સતપંથી હતા. જયંતીભાઈ લાકડાવાળા બેઠા છે, એ પણ સતપંથી હતા. પણ તેમને સતપંથ છોડીને ખુલ્લા મનથી સનાતન ધર્મનો સ્વીકાર્ય કર્યો છે. હંસરાજભાઈ આજે વાંઢાય ઉમિયા માતાજીના પ્રમુખ પદ જેવો ખૂબજ મોટો હોદ્દો સંભાળે છે. જયંતીભાઈ લાકડાવાલા યુવાસંઘના પ્રમુખ રહી ચૂક્યા છે. જેની જેવી લાયકાત હોય, તે પ્રમાણે તેમને હોદ્દો મળે છે. આમે સતપંથીઓને પૂરા માન સન્માનથી સ્વીકારીએ છીએ.

2.51.ત્યારે વસંત ધોળુએ હાલના ચુકાદા આવ્યા પછી જે સતપંથી લોકો સનાતનમાં આવેલ હતા, તેનો ફોટો બતાવી જાણકારી આપી. નખત્રાણાની બોર્ડીંગમાં સમાજના અગ્રણીઓ વચ્ચે સંપૂર્ણ માન સન્માન ભેર સતપંથીઓને અમો સ્વીકારેલ છે. એટલે અમોને સતપંથીઓને સ્વીકારવાનું સૂચન આપવાની જરૂર નથી. કારણ કે અમો આવું કરતાજ આવ્યા છીએ અને કરતા રહીશું. પણ શરત એટલીજ કે સતપંથને સદાય માટે છોડીને આવે તો.

2.52.જયંતીભાઈ કાલરીયાએ વાતની નોંધ લીધી અને કહ્યું કે કોર્ટ કેસ પાછા ખેંચાવીએ અને તેવીજ રીતે ધીરે ધીરે સતપંથીઓ સાથે લગ્ન સંબંધો કે જેના પર રોક છે, તેને પાછા શરુ કરીએ. એવી રીતે વ્યક્તિગત કેસો કે અન્ય સંસ્થાઓ ઉપર થયેલ કેસોને પાછા ખેંચાવડાવીએ.

2.53. વ્યક્તિગત લગ્ન સંબંધો એટલે કે બેટી વ્યવહાર શરુ કરવાનું સાંભળી સનાતની ટીમ ચોંકી ગઈ. સનાતનીઓ માટે આ સતપંથવાળાની ચાલ હતી. એક વખત યેન કેન પ્રકારે બેટી વ્યવહાર ચાલુ થઇ જાય, તો તેમનું ગાડું ચાલવા લાગે. સનાતનીઓનો અનુભવ છે કે સતપંથનું એક વખત કામ પૂરું થઇ જશે તો એ લોકો કોઈને ઓળખશે પણ નહિ. આ વાત સનાતનીઓ માટે ઘાતક છે. જયંતીભાઈ કાલરીયાના આ વિચારને અહીંજ રોકવાની જરૂર હતી.

2.54. માટે ચંદ્રકાંતભાઈ પોતાની જગ્યાપર ઊભા થઇ ગયા. અને મજબૂત રજૂઆત કરવાનું શરુ કર્યું. શરૂઆત કરી કેસરા પરમેશ્વરાથી. કહ્યું કે કેસરા પરમેશ્વરાએ ભલે સુધારાની શરૂઆત કરી હતી, પણ માત્ર થોડાજ એટલે ૫-૭ ગામો સિવાય તેમને કંઈ વિશેષ સફળતા મળેલ નહોતી. જ્ઞાતિ ઉપર સતપંથની પકડ કેશરા બાપા તોડી શક્યા નહોતા. ત્યાર બાદ લગભગ આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં નારાયણ રામજી લીંબાણીએ લોકોને જાગૃત કર્યા. નારાયણ રામજી લીંબાણીએ એક પુસ્તક લખ્યું "પીરાણા સતપંથની પોલ". જેનાથી દુનિયાની સામે સતપંથની છૂપી ઓળખ ખુલ્લી થઇ. તેમજ સતપંથની છૂપી ધાર્મિક વિધિઓ અને ક્રિયાઓ ખુલ્લી કરી. સતપંથ ઉપર પહેલી વાર પદ્ધતિ સર સંશોધન કરનાર રસિયાના વ્લાદમીર ઈવાનોવએ આ વાતનો ઉલ્લેખ તેમના પુસ્તકમાં કરેલ છે. તેઓએ જણાવેલ છે કે સતપંથનું સંપૂર્ણ છુપાયેલું સત્ય દુનિયા સામે ખુલ્લું કરનાર અગર પહેલું પુસ્તક કોઈ હોય તો એ પીરાણા સતપંથની પોલ છે. એ પુસ્તક વાંચશો તો તમને ખબર પડશે કે કેવી રીતે અમારા વડીલોને સતપંથના પ્રચારકોએ હિંદુ ધર્મના નામે બેવકૂફ બનાવેલ છે. પણ ત્યાર બાદ નારાયણ રામજી લીંબાણીને પણ સફળતા ન મળી. કારણકે જે-જે ભાઈઓ સતપંથને ત્યાગતા, તેમને સતપંથીઓ જ્ઞાત બહાર તરતજ મૂકી દેતા. તેમનું અને તેમના પરિવારનું જીવન એટલું કઠણ કરી દેવામાં આવતું કે ગામના કૂવાઓમાંથી પાણી પણ ભરી ન શકતા. શરૂઆતના સનાતનીઓએ ગાડાંઓ નીચે રહીને દિવસો કાઢ્યા છે. પરિવાર અને સગાસંબંધીઓને પણ એટલો ત્રાસ આપવામાં આવતો કે સનાતની બનેલો માણસ છેલ્લે કંટાળીને સતપંથમાં પાછો ચાલ્યો જાય. આવી પરિસ્થિતિમાં વડીલ રતનશી ખીમજી ખેતાણી અને સંત શ્રી ઓધવરામ મહારાજ આવ્યા અને આજના સનાતન સમાજને ઊભો કર્યો છે. સતપંથના પ્રહારો સામે ટકી રહેવાનો યુક્તિ પૂર્વકનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો. રતનશી બાપા એજ છે, જે અહીં બેઠેલા હિંમતભાઈના પિતાજી છે. સંત ઓધવરામ મહારાજ અને રતનશીબાપાની ટીમે સંપૂર્ણ જ્ઞાતિને સનાતની બનાવી. તેમને વાંઢાય ખાતેનું ઉમિયા માતાજીનું કચ્છનું પહેલું મંદિર બનાવ્યું. ગામો ગામ લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર બંધાવ્યા. લોકોએ સતપંથના ખાનાઓને લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરમાં ફેરવી નાખ્યા. વર્ષ ૧૯૩૭-૩૮માં હાલની કેન્દ્રીય સમાજની રચના કરી. સનાતનીઓની આ પહેલો સમાજ હતો. એ સમયમાં પણ પદ્ધતિ સર બંધારણ પ્રમાણે સમાજ ઊભો કરેલ અને એ પ્રમાણે ચલવવામાં આવતી હતી. આ સમાજને વર્ષ ૧૯૬૦માં કાયદા પ્રમાણે રજિસ્ટર કરવામાં આવી. એક સમયે સતપંથ ધર્મ નામક, મુસલમાન ધર્મમાં ફસાયેલા લોકો દ્વારા સનાતન ધર્મના પ્રચાર પ્રસાર અને હિત રક્ષણ માટે મહા પરિશ્રમે સનાતન સમાજ ઊભો કરેલ છે, તેની કદર કરવી જોઈએ.

2.55. આવા ભગીરથ કામોના કારણે સતપંથનો મોટો પ્રવાહ સનાતન સમાજમાં ભળતો ગયો. અમારો સમાજ ખૂબ મજબૂત થતો ગયો. સતપંથની સંખ્યા દિવસે દિવસ ઘટતી ગઈ. પીરાણાની સંસ્થા ઉપર દેવું થઇ ગયું. અમારી જ્ઞાતિમાં કોઈ પીરાણા જવા તૈયાર નહોતું. આવું લગભગ ૧૯૮૫ સુધી ચાલ્યું. ત્યારે કરસન કાકા ગાદી પર આવ્યા. અને ઇસ્લામી તાકિયાના પ્રયોગથી સતપંથનું બાહ્ય હિંદુ કરણ કર્યું.

2.56. ૧૯૮૫માં પીરાણા સતપંથના ગાદીપતિ જેણે બંધારણ પ્રમાણે કાકા કહેવામાં આવે છે, એ હતા શ્રી શવજી કાકા. જે પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીના ગામ નાના-અંગિયાના હતા. પ્રેમજીભાઈ સામે હાથથી ઈશારો કરીને કહ્યું. તે સમય સતપંથના ધર્મ ગુરુ સૈય્યદ શમશુદ્દીન અહમદ અલી ખાકી હતા. આજે પણ સતપંથના ધર્મ ગુરુ સૈય્યદ સમાજથીજ છે. આજે શામ્શુદ્ધીનના દીકરા સલ્લાહુદ્દીન ખાકી તેમના ધર્મ ગુરુ છે. પણ છેલ્લા અમુક દાયકાઓથી આ વાત જાહેરમાં કહેવામાં આવતી નથી. તેમની રજા વગર પીરાણામાં કંઈ ન થાય. શમશુદ્દીન ખાકીની દસોન્દની આવક ઓછી થઇ હોવાના કારણે ૧૯૮૫ની આસપાસ તેમને પીરાણામાં એક બેઠક બોલાવી.

2.57.આ અંગેની બેઠકમાં શવજી કાકાએ કહ્યું કે અમારી જ્ઞાતિ એટલે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને ખબર પડી ગઈ છે કે સતપંથ ધર્મ એ મુસ્લિમ ધર્મ છે, જેના કારણે સતપંથને કોઈ સ્વીકારવા તૈયાર નથી. લોકો આવતા નથી એટલે કોઈ દાન આપતું નથી. પણ કોઈ રસ્તો કાઢવો જરૂરી હતું. ત્યારે ત્યાં હાજર લોકોએ કહ્યું કે આપ અમારા ધર્મ ગુરુ છો, માટે આપજ આનો રસ્તો કાઢો. ત્યારે શમશુદ્દીન અહમદ અલી ખાકીએ કહ્યું કે સતપંથને લોકો મુસલમાન સમજીને નથી આવતા, તો પછી જે મારા પૂર્વજ એટલે ઈમામશાહ બાવાએ જે કરેલ છે તે કામને તમે વધુ જોરથી કરો. તો ઈમામશાહએ શું કરેલ? સૈય્યદ ઈમામશાહ બાવા અને તેમના દાદા પીર સદ્દીન દ્વારા જે રીતે સતપંથનું હિંદુ કરણ કરેલ હતું, તે વધુ જોરથી કરવામાં આવે, એવું સૂચન આવ્યું. સ્વાભાવિક છે કે આ અંગે પ્રત્યક્ષ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ ન હોય. પણ ત્યાર પછી બનેલ ઘટનાઓના સંદર્ભમાં જોશો, તો લોકો દ્વારા મોઢે કહેવામાં આવતી આ વાત તમને સાચી લાગશે. અમુક સંશોધનકારો દ્વારા પણ આ અંગે ઉલ્લેખ કરેલ છે.

2.58.પણ શવજી કાકા આ વાતથી સહમત ન થયા. તેમનું કહેવું હતું કે સતપંથના કલમાઓમાંથી ઇસ્લામી તત્ત્વ નીકળી જાય તો સતપંથમાં શું બચે? કંઈ નહિ. બેઠક ત્યાં નિષ્ફળ ગઈ. પણ એ બેઠકમાં બેઠેલા એક ભાઈએ બીજા દિવસે સૈય્યદને મળીને રજા લીધી કે હું આ કામ પૂરું કરી આપીશ. તે પ્રમાણ તેઓ શવજી કાકાને મળ્યા. એક બાજુ રાજીનામું આપવા માટે કાગળ અને પેન રાખી અને બીજી બાજુ બંદૂક રાખી, એવી વાતો સાંભળવા મળેલ છે. સ્વાભાવિક છે શવજી કાકાએ પોતાનું રાજીનામું આપી દીધું.

2.59.આમતો પીરાણાનું બંધારણ અને પરંપરા પ્રમાણે હમેશાં કાકા આજીવન માટે હોય છે. જ્યાં સુધી કાકાનું મૃત્યુ ન થાય અથવા તો તેઓ રાજીનામું ન આપે, ત્યાં સુધી તેઓ ગાદી પર બેઠા હોય છે. શવજી કાકાને વચ્ચેથી રાજીનામું આપવું પડ્યું. એક ફ્રેંચ (French) પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે શવજી કાકાના રાજીનામાં પછી શંકાસ્પદ રીતે શવજી કાકાનું મૃત્યુ થયેલ છે. મોઢાની જાણકારી પ્રમાણે તેમનું ખૂન થયેલ છે, પણ કોઈ પાકા સબૂત મળેલ નથી.

2.60.શવજી કાકાના મૃત્યુ પછી, કરસન કાકાને ગાદી પર બેસાડવામાં આવ્યા. સતપંથના બંધારણ પ્રમાણે કાકાની જગ્યા ખાલી થાય ત્યારે પેટા કાકાઓમાંથી કોઈ એકને ગાદી પર બેસાડવામાં આવે છે. તેને બેડીઓ પહેરાવાની વિધિ કરવામાં આવે છે. અમુક પગલાં ભરતાં જ જો પગની બેડી ખૂલી જાય, તો ઈમામશાહની રજા છે, તેવું માનવામાં આવે છે. ત્યાર બાદ મુસલમાન સૈય્યદોના હાથે તેમની ધાર્મિક વિધિ કરાવ્યા બાદ તેમને ગાદી પર બેસાડવામાં આવે છે. અટકળ એવી છે કે તેમનું સુન્નત કરવામાં આવે છે, પણ પાકા દસ્તાવેજી પુરાવા નથી. પણ ઈસ્લામી નામકરણ થાય છે. એ પ્રમાણે કરસન કાકાનું સતપંથી નામ પીર કરીમ રાખવામાં આવ્યું હતું.

2.61.મુદ્દો એ છે કે શિવજી કાકાનું રાજીનામું લઇને કરસન કાકાને ગાદી પર કેમ બેસાડ્યા? સંશોધનકારો જણાવે છે કે કરસન કાકા ખાસ મુરીદ (શિષ્ય) હતા પીરાણાના આદ્ય ગુરુ સૈય્યદ શમશુદ્દીન અહમદ અલી ખાકીના. કરસન કાકાને ગાદી ઉપર બેસાડી તેમનું મુસલમાની નામ પીર કરીમ રાખવામાં આવ્યું. સ્વભાવે સામેવાળા ઉપર હાવિ થઇ જવાની તેમની વૃત્તિ હતી જેના કારણે કોઈ તેમની સામે બોલી ન શકતું. આવા માણસને સીધા કાકા બનાવી દીધા. બેડીઓ પહેરાવી અને સૈય્યદોના હાથે વિધિ કરાવી નાખી.

2.62.હવે કરસન કાકા ગાદી ઉપર આવ્યા એટલે તેમને સતપંથનો બાહ્ય દેખાવને બદલવાનું શરુ કર્યું. તેમને સૌપ્રથમ સતપંથના શાસ્ત્રોમાં ફેરફાર કર્યો. તેમના શાસ્ત્રોમાં જ્યાં-જ્યાં અરબી અને ઇસ્લામી શબ્દો હતા, ત્યાં તેમની જગ્યાએ ગુજરાતી, હિન્દી કે ભારતીય સમાનાર્થી શબ્દો મૂકી દીધા. બદલેલા પુસ્તકોને જોવાથી પહેલી નજરે એવું લાગશે કે આ પુસ્તકો હિંદુ ધર્મના જ છે. સતપંથના આરાધ્ય દેવ, હઝરત મૌલા અલીનું નામ બદલીને નિષ્કલંકી નારાયણ રાખીને કેવું સરસ હિંદુ દેવ જેવું ગોઠવી નાખ્યું. અમારા વડીલો પણ આવી છેતરામણીમાં ફસાઈ ગયા હતા.

2.63.નિષ્કલંકી નારાયણ હકીકતમાં કોણ છે? સતપંથના આરાધ્ય દેવનું સાચું નામ હઝરત મૌલા અલી છે. જે મુહંમદ પૈગંબરના જમાઈ છે અને શિયા મુસલમાનોના સર્વોચ્ચ દેવ છે. બધાજ શિયાઓ હઝરત મૌલા અલીને માને છે. બ્રિટીશ સરકારના વર્ષ ૧૮૯૯ના ગઝેટીઅરમાં સતપંથની આ પોલ ખુલ્લી થયેલ છે. સતપંથમાં એવી ગોઠવણ કરવામાં આવી છે કે **"બાહ્ય"** હિંદુ રૂપ રાખીને, (બાહ્ય શબ્દને ખાસ ધ્યાનમાં રાખજો) અંદરથી ઇસ્લામનો સંદેશ આપવામાં આવ્યો છે. કેવી રીતે હિંદુ દેવી દેવતાઓ જેવા કે રામ, કૃષ્ણ વગેરેના મોઢે ઇસ્લામનો સંદેશ આપેલ છે, તે બધુંજ આ ગઝેટીઅરમાં જણાવેલ છે. ઘણા અન્ય ગઝેટીઅરોમાં પણ આવી વાતો લખી છે. ગઝેટીઅરમાં જણાવેલ છે કે હઝરત મૌલા અલીને હિંદુઓમાં સ્વીકાર્ય બનાવવા માટે તેમને ભારતીય નામ એટલે કે હિંદુ નામ આપવામાં આવ્યું છે, જે નિષ્કલંકી નારાયણ છે. કેવું ભ્રામક નામ છે! ઈમામશાહનાં પત્નીને આદ્ય શક્તિ કહેવામાં આવી છે, જ્યારે વાસ્તવમાં તેમના શાસ્ત્રોમાં તેમનું નામ ફાતિમા બીબી છે.

2.64.પુસ્તકો સિવાય, કરસન કાકાએ હિંદુ સાધુ સંમેલનો આયોજિત કર્યા. વી.એચ.પી (VHP), અર.એસ.એસ. (RSS), ભાજપ (BJP) જેવી હિંદુ સંગઠનો દ્વારા કહેડાવ્યું કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે. આના કારણે આમરા સમાજમાં બહુ ખોટી અસર પડી. લોકોમાં એવો સંદેશો ગયો કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે. **આવા પ્રચારના કારણે મુસલામની સતપંથ ધર્મ છોડીને સનાતની બની ચૂકેલા લોકો પાછા સતપંથમાં જવા લાગ્યા.** સનાતન સમાજવાળા વિરોધ કરતા, તો અમને કહેવામાં આવતું કે તમે સાચા કે આ સાધુઓ અને હિંદુ સંગઠનોવાળા સાચા. સાધુ સંતો ખોટું ન બોલો. માટે કોઈ પણ અમારી વાત સાંભળતું નહોતું. આમાં સાધુઓનો કોઈ વાંક નથી. કારણ કે સુધારેલ સતપંથના શાસ્ત્રો તેમની સામે મૂકવામાં આવતા. ઊંડાણ પૂર્વક કોઈએ અભ્યાસ કર્યો નહિ. બીજી બાજુ તેમને એમ કહેવામાં આવતું કે પીરાણામાં જતા લોકોને મુસલમાન થવાથી રોકીને તેમને હિંદુ કરવામાં આવે છે. એટલે હિંદુ સાધુઓ અને સગંઠનોના લોકો સતપંથને સહયોગ કરી બેઠા. **આવી રીતે હિંદુ સંગઠનો સાથે આજે પણ છેતરામણી થઇ રહ્યો છે.** વિટંબણા એ છે કે આ લોકોને ખબર પણ નથી અને ખુશી ખુશી સામે ચાલીને છેતરાઈ રહ્યા છે.

2.65.આ બધું ચાલતું હતું ત્યારે બીજી બાજુ અમો સતપંથીઓને સાચા હૃદયથી સ્વીકારતા ગયા. જેમ તમે, જેરામભાઈ અને જયંતીભાઈ સામે જોઈને કહ્યું, જે પ્રમાણે આજની મિટિંગની શરૂઆતમાં અગાઉ કહેતા હતા કે, હિંદુ ધર્મ ગુરુઓએ જે મુસલમાન પાછા હિંદુ બનવા માંગતા હતા તે લોકોને સ્વીકાર્યા નહિ, તે મોટી ભૂલ હતી, તે ભૂલ અમારા સમાજમાં ન થાય, તે માટે આવનાર બધાજ સતપંથીઓને અમો ખુલ્લા મનથી સ્વીકારતા ગયા. કોઈ પણ જાતની શંકા કુશંકા ન કરી. અમોને એવું લાગતું હતું કે ધીરે-ધીરે તે લોકો સંપૂર્ણ રીતે હિંદુ બની જશે. પણ આવું ન થયું. અમારા સાથે દગો થયો. પરિણામ શું મળ્યું?

2.66.શું થયું અમારી સાથે? સતપંથી ભાઈઓને સમાજમાં અમોએ સભ્ય બનાવ્યા. તે લોકો ધીરે ધીરે સભ્ય બનતા ગયા અને હોદ્દા પર પણ આવ્યા. તે લોકોને હિંદુ ઓળખ મળી ગઈ અને હિંદુ ઓળખના દમ ઉપર પોતાનું ઇસ્લામી અસ્તિત્વ ટકાવી રાખું. અન્ય હિંદુ સમાજોમાં તે લોકો હિંદુ તરીકે સ્વીકાર્ય થઇ ગયા. કોઈએ તેમના પર શંકા ન કરી. અમુક લોકો અમારી ઉચ્ચ સંસ્થામાં મંત્રી પણ બની ગયા. અમોએ કોઈ શંકા ન કરી. સત્તા પર આવ્યા બાદ સનાતની કાર્યક્રમોને અટકાવવા લાગ્યા. સતપંથ તરફી કાર્યક્રમ હોય સુખરૂપે બધું સારું થાય. પરિસ્થિતિ એટલી વિકટ થઇ ગઈ હતી કે અમો અમારી સમાજમાં સનાતન ધર્મની જય પણ બોલાવી નહોતા શકતા. કોઈ સનાતન ધર્મની જય બોલાવે તો તરતજ સતપંથની જય, ઈમામશાહ બાવાની જય, નિષ્કલંકી નારાયણની જય બોલાવાતી. સનાતની લોકો આ વાતને કેવી રીતે સહન કરી શકે. સનાતનીઓની દૃષ્ટિએ ખૂબ ખરાબ પરિસ્થિતિ હતી.

2.67.આવી પરિસ્થિતિમાં તા. ૦૭-ઓગસ્ટ-૨૦૦૯ના અહીં બેઠેલા હિંમતભાઈએ ઐતિહાસિક ભાષણ કરીને સમાજની સનાતન ધર્મની જ્યોતનું રક્ષણ કર્યું. સમાજનો દરેક સભ્ય જાગૃત થયો. અમે લોકોએ સતપંથ વિષે અભ્યાસ કરવાનું શરુ કર્યું. આદિ શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત ચારે શંકરાચાર્યોએ (કોઈ ડુપ્લીકેટ – Duplicate શંકરાચાર્ય નહીં)

સતપંથને મુસ્લિમ હોવાનું પ્રમાણ પત્ર આપ્યું. ગઝેટીઅરોનો અભ્યાસ કર્યો, કોર્ટના કેસો જોયા, યુનિવર્સિટીમાં થયેલ રીસર્ચના દસ્તાવેજો જોયા. દેશ-વિદેશના સંશોધનકારોનો પુસ્તકો વાંચ્યા. બગડતી પરિસ્થિતિ કાબૂમાં લાવવા માટે અમોએ અસંખ્ય પગલાઓ ભર્યાં.

2.68.ત્યારે જેરામભાઈ અને જયંતીભાઈ કાલરીયા સામે જોઇને સવાલ કર્યો કે તમે વિચાર કર્યો છે કે સતપંથવાળા તમારા પાસે કેમ આવ્યા છે? કોઈને દાદ ન આપનાર લોકો આજે ઊંઝા સામે શા માટે આવ્યા છે? વાત આગળ ચાલવાથી પહેલાં જેરામભાઈની અંદરની આગ ભડકા રૂપી બહાર આવી ગઈ. તેમનું ધારેલું કામ ન થતા જોઇને તેઓ પોતાના પર કાબૂ ન રાખી શક્યા.

2.69.અપમાન જનક શૈલીમાં તેઓ બોલ્યા કે અમને બધી ખબર છે. સતપંથવાળા તમારા કારણે નથી આવ્યા. સતપંથવાળા મારા પાસે ૧૫ વખત આવ્યા છે. પોતાના મેળે આવેલ છે. પરિસ્થિતિને ઠંડી પાડવા ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે વાત એ નથી કે મારા લીધે સતપંથવાળા તમારી પાસે આવ્યા છે કે નહિ. વાત કંઇક જુદી છે. પણ જેરામભાઈ કાબૂમાં ન આવ્યા. એ બોલ્યા અમારે તમારી કોઈ વાત સાંભળવી નથી. અમને બધી ખબર છે. ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે ભાઈ આ વાત જુદી છે, તમે સમજો છો એ વાત નથી, હું જુદી વાત કરવાનો છું. તો તેમ વધુ જોર-જોરથી જેરામભાઈ બોલવા લાગ્યા. અમારે કોઈ વાત સાંભળવી નથી. તમારી બધી વાત સાંભળેલ છે. ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે જ્યારે અમે તા. ૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬ના ઊંઝામાં સતપંથ વિષય ઉપર પાવરપોઈન્ટ પ્રેસેન્ટેશન (PPT Presentation) મારફતે રજૂઆત કરી હતી, ત્યારે તમે નહોતા. તો પછી તમે કેમ કહો છો કે તમે અમારી બધી વાત સાંભળેલી છે? જેરામભાઈને વધારે ગુસ્સો આવ્યો અને બોલ્યા કે શું એકલા તેજ (ચંદ્રકાંતભાઈએજ) અભ્યાસ કર્યો છે, અમે કંઈ અભ્યાસ નહિ કર્યો હોય? ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ વિનંતી કરી કે જેરામભાઈને સમજાવોને. વસંત ધોળુ, પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી, ડો સેંઘાણી વગેરે પણ ચંદ્રકાંતભાઈને સાથ આપ્યો. જયંતીભાઈએ મને કહ્યું કે ટૂંકમાં કહી દો. પ્રહ્લાદભાઈ મહેસાણાવાળાએ પણ કહ્યું કે ટૂંકમાં કહી દો.

> **નોંધ:** સનાતનીઓના દૃષ્ટિથી તેમના પર હાવી થઇ જઈ, તમના મજબૂત મુદ્દાઓ રજૂ ન કરવા દેવાની ચાલ હતી. મિટિંગનો રુખ વિરોધીઓ તરફી બદલી ન જાય, એ માટે, બરાબર સમય આવે એટલે એવો માહોલ ઊભો કરવો કે શ્રોતાઓ મુદ્દો સમજે અને મગજમાં ઉતારે તે પહેલાં ભટકાઈ જાય અને તેમના મગજમાં બીજીજ વાતો ઘુસાડી દેવી. જેથી મુખ્ય મુદ્દો ટળી જાય.

2.70.ત્યાર બાદ ચંદ્રકાંતભાઈ વાત આગળ વધારતા કહ્યું કે સતપંથીઓ સાથે રોટી-બેટીનો વ્યવહાર રાખીને તેમને જેટલા સનાતનમાં લાવી શકતા હતા એ લાવી ચૂક્યા છીએ. તમે કદાચ આજ આ વાત કરો છો, અમારા વડીલોએ આ રસ્તો કેટલાય દાયકાઓ (decades) પહેલાં અજમાવી ચૂક્યા છે. પણ આ રસ્તાનો હવે સતપંથીઓ દુરુપયોગ કરી રહ્યા છે. સનાતનીઓ સાથેના સંબંધોના દમ પર પોતે હિંદુ છે એવું ઓળખ ઊભી કરી, સનાતની બની ચૂકેલા લોકોને પાછા સતપંથ તરફ આકર્ષવા. જેના કારણે હાલની સતપંથ સમસ્યા નિર્માણ થઇ છે.

2.71.અમોએ સતપંથની સમસ્યા પર કાબૂ લાવવા માટે એવું નક્કી કર્યું છે કે સતપંથ સાથે રોટી-બેટીના વ્યવહારો બંધ કરી દેવા. આના કારણે તેઓની હિંદુ ઓળખ ખતરામાં આવી ગઈ છે. બીજી બાજુ સતપથવાળા લઘુમતીમાં છે. તે લોકોનો બેટી વ્યવહારમાં અટકી રહ્યા છે. માટે અત્યારે સતપંથીઓ આપણી સામે જો આવ્યા હોય, તો હિંદુ બનવાના રસ્તા શોધવા માટે નથી, પણ સતપંથમાં રહીને પોતાનું અસ્તિત્વ ટકવી રાખવાના રસ્તા શોધવા માટેજ આવ્યા છે. સતપંથ સાથે સામાજિક સંબંધ ન રાખવા એ અમારું બહુ મોટું હથિયાર છે. તેને નબળું ન પાડતા. માટે અત્યારે તેમની સાથે સંબંધો જોડવાની કોઈ ભલામણ ન કરશો એવી ભારપૂર્વક વિનંતી કરીએ છીએ. આવું થશે તો આખ્ખો સનાતની સમાજ તૂટી પડશે. જવાબમાં જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે તમારી વાત હું ખૂબ સારી રીતે સમજી ગયો છું.

2.72.ત્યારે જેરામભાઈ પોતાનો કાબૂ ખોઈ બેઠા. અને ચંદ્રકાંતભાઈને ખૂબ અપમાનજનક ભાષામાં કહ્યું અમારે કોઈની વાત સાંભળવી નથી. તું બીજી વખત મિટિંગમાં આવતો નહીં. ગરમા ગરમીનીએ ઘડીમાં ચંદ્રકાંતભાઈને મનમાં એક વખત થયું કે હમણાંજ કહી દઉં કે તમારે ન આવવું હોય તો ન આવતા, પણ હું તો આવીશ જ, તમે મને રોકી નહિ શકો. પણ ઉમિયા માતાજીની કૃપાથી ચંદ્રકાંતભાઈએ માનસિક સંયમ ન છોડ્યો. તેઓને જેરામભાઈને કડક અને મક્કમ તેમજ મોટા અવાજમાં કહ્યું કે “તમારી આ વાત ખોટી છે, તમે આ બોલો છો તે યોગ્ય નથી”. આટલું કહ્યું એટલે અબજીભાઈ, હંસરાજભાઈ, પ્રેમજીભાઈ, વસંતભાઈ, ડો શાંતિભાઈ અને બીજા સનાતની ભાઈઓ ઉપડી પડ્યા. ચંદ્રકાંતભાઈ પોતાની જગ્યા પર બેસી ગયા. ઊંઝાના વડીલો અને જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પણ ચંદ્રકાંતભાઈને ટેકો આપ્યો.

2.73.વાત આગળ વધારતાં ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે અમોએ સતપંથ સાથે થયેલ સંબંધો તોડવાની કોઈ ભલામણ કરેલ નથી. માત્ર નવા સંબંધો ન બાંધવા એવી વાત છે. જે સાંભળીને જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે નવા સંબંધો બાંધવા ન બાંધવા એ વ્યક્તિગત વિષય છે. તેના પર સમાજ કંઈ ન કહી શકે. અબજીભાઈએ કહ્યું કે અમારી ભલામણ પ્રમાણે સતપંથ સાથે થયેલ જૂના સંબંધો વિવેક બુદ્ધિથી ટકાવી રાખવા એવું છે. સંબંધ તોડવાની કોઈ વાત છે જ નથી. જેની નોંધ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ લીધી.

2.74.ત્યાર બાદ ઊંઝાના હાલના પ્રમુખ શ્રી પ્રહ્લાદભાઈ કામેશ્વર – અમદાવાદવાળા અને સુરેશ એન્જિનિયરે એવી રજૂઆત કરી કે સમાજ અને સંપ્રદાય અલગ રાખો. ત્યારે પ્રેમજીભાઈએ કહ્યું કે સમાજ અને સંપ્રદાય અલગ છે. અહીં પ્રશ્ન સમાજ અને ધર્મનો છે. હિંદુ સંપ્રદાયવાળા બધાજ સનાતનીઓ સમાજમાં છેજ. કોઈની સાથે ઝગડો નથી, માત્ર સતપંથ સાથે જ કેમ ઝગડો છે? કારણ સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે, હિંદુ ધર્મનો સંપ્રદાય નથી. સમાજ અને ધર્મ જુદા ન રહી શકે. ઊંઝાની સમાજ અને હિંદુ ધર્મ જુદા કરી શકો ખરા? ના. તેવીજ રીતે કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ અને સનાતન ધર્મ જુદા ન કરી શકાય.

2.75.બીજી બાજુ જેરામભાઈએ પોતાની અસંતોષી વાણી ચાલુજ રાખી હતી. બેઠકનું વાતાવરણ બગાડે નહિ એટલે અમોને વિનંતી કરી કે આપ બહાર બેસો. ત્યાર બાદ સતપંથીઓને બોલાવ્યા. તે પહેલાં જયંતીભાઈ કાલરીયાએ ચંદ્રકાંતભાઈને બોલાવીને કહ્યું કે હું તમારી વાત સમજી ગયો છું. પછી તેમણે પ્રશ્ન કર્યો કે શું પીરાણામાં મુસલમાનો સાથેનું મૂળ ટ્રસ્ટ જુદું પડીને સતપંથીઓએ અલગ ટ્રસ્ટ ઊભું કર્યું છે? ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે કયું અલગ ટ્રસ્ટ? તેમનાં તો ઘણા ટ્રસ્ટો છે. જયંતીભાઈએ કહ્યું કે મેં તે જગ્યા જોઈ નથી પણ સતપંથીઓ કહે છે કે તે લોકો એ અલગ ટ્રસ્ટ કરેલ છે. શું તે સાચું છે? ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું ક વાત થોડી સાચી છે, પણ તમને પૂરી વાત સમજાવી પડશે. એટલે તેમને કહ્યું કે તમે મને ફોન કરજો.

2.76.ત્યાર બાદ સતપંથીઓ બેઠકના રૂમમાં આવી ગયા એટલે સનાતનીઓ બહાર નીકળી ગયા. આમ સનાતનીઓ માટે આ મિટિંગ પૂરી થઇ.

2.77.સતપંથ વાળાઓની બેઠકમાં શું વાત થઇ તેની જાણ અમોને કરવામાં આવેલ નથી. પણ પંચો સાથે થયેલ વાતચીત મારફતે જે જાણ અમોને થઈ, તે જણાવેલ છે.

2.78.**<u>તા.૦૯-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ ના જયંતીભાઈ કાલરીયાનો પ્રેમજીભાઈ કેશરાણી ઉપર આવેલ ફોન</u>**

1) જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પ્રેમજીભાઈ કેશરાણીને તા. ૦૯-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ના ફોન કરેલ હતો. તેમાં તેઓએ જેરામભાઈ દ્વારા કરેલ પંચ તરીકે એકતરફી વર્તનનું ખંડન કરેલ હતું. તેઓએ જણાવેલ કે અન્ય સમિતિના સભ્યોએ પણ જેરામભાઈને ઠપકો પણ આપેલ છે. અને કહ્યું કે સનાતનીઓ એકદમ સાચા

રસ્તા પર છો. સનાતની ટીમની રજૂઆત ખૂબજ સારી હતી. પોઈન્ટ ટુ પોઈન્ટ હતી, મુદ્દાઓ ખૂબ સારી રીતે સમજાવ્યા. અમારા મનમાં કંઇક બીજું હતું હવે સાચી વાત સમજમાં આવવા લાગી છે. ટૂંકમાં સનાતની ટીમની રજૂઆતની ખૂબ મોટી અસર જયંતીભાઈ કાલરીયા પર પડી હતી અને તેઓ ખૂબ પ્રભાવિત થયા હતા.

2) તેવીજ રીતે થોડા દિવસો પછી દિલીપભાઈ નેતાજી અને મણીભાઈ મમીનો પણ ચંદ્રકાંતભાઈને ફોન આવેલ હતો, જેમાં જેરામભાઈના એક તરફી વ્યવહાર માટે સમસ્ત લવાદ પંચો દ્વારા ઠપકો આપવામાં આવેલ છે, એની જાણ દિલીપભાઈ અને મણીભાઈએ કરી.

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

સ્થળ: ઉમિયા માતાજી સોલા કેમ્પસ, અમદાવાદ

<u>ખાસ નોંધ:</u> અમલીકરણ સમિતિની પહેલી મિટિંગનો અહેવાલ ખૂબ વિસ્તૃત રીતે આપવામાં આવેલ છેજ. ત્યાર બાદ પાછું બીજી મિટિંગનો અહેવાલ એજ લાંબા વિસ્તૃત રીતે આપવામાં આવે તો કદાચ વિષય નીરસ થઇ જઈ શકે એવી શક્યતા છે. આ લેખમાં એવું ન થાય અને વિષય પર વાંચનનો રસ ટકી રહે એ માટે આ મિટિંગનો અહેવાલ માત્ર ટૂંકમાં મુદ્દાસરજ લેવામાં આવેલ છે. અમલીકરણ સમિતિની ૧લી મિટિંગના રિપોર્ટને વિસ્તૃત રીતે આવરી લેવાનો જે હેતુ હતો, તે અહીં કરવાની જરૂર જણાતી નથી. ૧ લી મિટિંગનો અહેવાલ ન વાંચ્યો હોય, તો પહેલાં તેને વાંચવા ખાસ આગ્રહ ભરી વિનંતી છે, જેથી આ લેખનો હાર્દ જલદીથી સમજાય.

મિટિંગના હાઈલાઈટ્સ:

1. સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે કે નહીં તે માટે સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાના બહાને, ઊંઝાના ચુકાદાને બદલવાની ચાલ.
2. નિષ્કલંકી નારાયણ એ માત્ર ભગવાનનું નામ છે, સતપંથીઓ માને તો કલ્કી અવતારને છે. આવી રીતે વાક્ચાતુર્ય વાપરીને નિષ્કલંકી નારાયણને માન્યતા અપાવવાની ચાલ.
3. ઈમામશાહને છોડવાથી મિલકત મુસલમાનના હાથમાં ચાલી જશે. તેવો ડર ઊભો કરી, એ ડરનો કોઈ ઉકેલ નથી એવો મેસેજ આપીને ઈમામશાહ સાથે જોડાણ ટકાવી રાખવાની ચાલ.
4. બીજી બાજુ કોર્ટ કેસો પાછા ખેંચવાની લાલચ આપીને તેના બદલામાં સનાતન સમાજમાં ઘૂસવાની ચાલ.
5. ટૂંકમાં પીરાણા, સતપંથ, ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ છોડયા વગર સનાતન સમાજમાં ઘૂસવાની ચાલ.

<u>પૂર્વ તૈયારીમાં સનાતની ટીમ દ્વારા વિચારેલ મુદ્દાઓ:</u>

1. જયંતીભાઈ લાકડાવાળા અમલીકરણ સમિતિના સભ્ય ન હોવાના કારણે તેમને બેઠકમાં આમંત્રણ નહોતું. પણ કેન્દ્રીય સમાજ વતીથી કોર્ટ કેસ સંભાળવાની જવાબદારી તેમના શિરે છે. માટે તેમની જરૂર પડે ત્યારે બેઠકમાં હાજર કરાવી લેવાના અને તે અંગે ઊંઝાના આગેવાનો પાસેથી છૂટ લઇ લેવી.
2. સતપંથ તરફથી ગઈ અમલીકરણ સમિતિની બેઠકમાં બે વ્યક્તિઓ ૧. બી.કે. પટેલ અને ૨. સુરેશ વકીલ, એ મૂળ ૧૧-૧૧ જણની સમિતિના સભ્ય ન હોવાના કારણે અમલીકરણ સમિતિના સભ્ય રહી ન શકે. આ વાતનો વાંધો આપણે ઉપાડેલ હતો. આ મિટિંગમાં પાછા આ લોકો ન આવી જાય એનું ધ્યાન રાખવું.
3. કોર્ટ કેસ પાછા ખેંચવાના મુદ્દા ઉપર એક પણ પગલું સતપંથીઓએ ભરેલ નથી. ચુકાદા પ્રમાણે આ પહેલું કામ કરવાનું છે. માટે આ વાત ઉપર આપણે અડીખમ રહેવું.
4. ઊંઝાના ચુકાદાને સતપંથ સમાજ દ્વારા સ્વીકારેલ હોય એવી વાતની જાણકારી ક્યાંયથી પણ આવેલ નથી. એ લોકો ચુકાદાને પોતાના સમાજના સમાચાર પત્રિકામાં કેમ છાપતા નથી?
5. હવે પછી સતપંથીઓની શું રણનીતિ હોઈ શકે? ખાસ કરીને જ્યારે આપણને પૂરે પૂરી ખાતરી છે કે તે લોકો ઊંઝાનો ચુકાદો કોઈ કાળે માનશે નહિ.
6. અગર ઉમિયા માતાજી ઊંઝા આ કિસ્સામાં હાથ ઊંચા કરી નાખે તો? દાખલા તરીકે એમ કહે કે તમે તમારા પરિવારો (નુખ) ના સંગઠનમાં સાથે છો, માત્ર કેન્દ્રીય સમાજમાં વાંધો ઉપાડો છો. અથવાતો આવો કોઈ અન્ય મુદ્દો ઉપાડીને, વાંક સનાતનીઓનો કાઢીને, પોતાના હાથ ઊંચા કરી કેસમાંથી છટકી જાય તો શું કરવું?

7. ચુકાદામાં "સતપંથ" અને "સનાતન" શબ્દનો વપરાશ કરવો નહીં. તે પ્રમાણે આપણે સનાતન શબ્દની વાત કરવા ન આપે તો શું? જવાબ: ચુકાદાના પોઈન્ટ ૬માં લખ્યું છે કે સનાતન હિંદુ ધર્મમાં ભળી જવું.

હાજરી:

ઊંઝા તરફથી હાજર:

1. પ્રહ્લાદભાઈ કામેશ્વર (કાર્યકારી પ્રમુખ) – અમદાવાદ
2. મણીભાઈ મમી -ઊંઝા
3. દિલીપભાઈ નેતાજી – ઊંઝા
4. C K સાહેબ (વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશન) – અમદાવાદ
5. જેરામભાઈ વાંસજાળિયા (મોરબી)
6. જયંતીભાઈ કાલરીયા (રાજકોટ)
7. પ્રહ્લાદભાઈ (મહેસાણા)
8. વસંત ચોક્સી (ઊંઝા)
9. M A પટેલ – (અ.ભા.કુર્મી ક્ષત્રિયા મહાસભા) – અમદાવાદ

હાજર સનાતનીઓ:

1. હંસરાજ ધોળુ – ભુજ
2. CA ચંદ્રકાંત છાભૈયા – મુંબઈ
3. Dr. શાંતિલાલ સેંઘાણી – નખત્રાણા
4. Dr. વસંત ધોળુ – તલોદ
5. પ્રેમજી કેશરાણી – મુંબઈ
6. જયંતી રામાણી / લાકડાવાળા – અમદાવાદ

હાજર સતપંથીઓ:

1. દેવજી કરસન ભાવાણી – મુંબઈ -પ્રમુખ સતપંથ સમાજ
2. Adv. સુરેશ વકીલ – અમદાવાદ
3. શાંતિભાઈ ચોપડા – મુંબઈ
4. મોહન કાનજી છાભૈયા – પીરાણા
5. મણીલાલ શામજી – વડાગામ

મિટિંગની કાર્યવાહી તા. ૦૬-જૂન-૨૦૧૮ (માત્ર મુદાસર અહેવાલ)

1. મિટિંગની શુરુઆત લગભગ ૧૧ વાગે, ઉમિયા માતાજી અમદાવાદ સોલા કેમ્પસમાં થઇ.
2. સતપંથ તરફથી સુરેશ વકીલ, જે અમલીકરણ સમિતિના અધિકૃત સભ્ય નથી, એ હજાર હતા. એટલે સનાતની ટીમે તેનો વાંધો લીધો. પણ વાતાવરણ ન બગડે એટલે પ્રેમજીભાઈએ મિટિંગ હોલથી બહાર જઈને દિલીપભાઈ નેતાજીને મોબાઈલ ઉપર ફોન કરીને વિરોધ નોંધાવેલ. દિલીપભાઈએ વિનંતી કરી કે આપણે સતપંથી લોકો પાસેથી કામ કાઢવું છે, એટલે આપણે આ મુદ્દો જતો કરીએ. જેણે સ્વીકારી લેવામાં આવી. દિલીપભાઈએ, બદલામાં સનાતનીઓ તરફથી જયંતીભાઈ લાકડાવાળાને બેઠકમાં હાજર રહેવા અનુમતિ આપી દીધી.

3. ત્યાર બાદ પહેલાં સતપંથવાળાઓને એકલામાં સાંભળવાનું નક્કી થયું. એટલે સનાતનીઓ પોતાના રૂમમાં થોડી વાર માટે બેઠા. સતપંથીઓ સાથે શું વાત થઇ, એ પ્રત્યક્ષ રીતે સનાતનીઓને ખબર નથી. પણ ઊંઝાના વડીલો દ્વારા સનાતનીઓને જે વાતો કરી એ યોગ્ય જગ્યા ઉપર આવરી લીધેલ છે.
4. લગભગ ૪૦ મિનિટ પછી સનાતનીઓને બોલાવવામાં આવ્યા અને સતપંથવાળાઓને તેમના રૂમમાં બેસવાનું કહેવામાં આવ્યું.
5. શુરુઆતમાંજ પંચો વાતીથી, વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશનના સી.કે. સાહેબે પૂછ્યું કે બન્ને પક્ષને પૂછવામાં આવે કે શું તમારે ઉકેલ લાવવો છે? તેનાં જવાબમાં સનાતનીઓને હા પાડી.
6. ત્યાર બાદ પૂછ્યું કે આપણા સામે બે રસ્તાઓ છે. રૂપક ભાષા (metaphorical)માં કહ્યું કે, ગૂમડાને કાપી નાખવાનો રસ્તો છે અને બીજો છે ગૂમડાને મટાડીને સતપંથીઓને સાથે રાખવાનો.
7. પંચો વતીથી સી.કે.સાહેબે જણાવ્યું કે સતપંથવાળા કહે છે કે તેમને સતપંથમાંથી બહાર નીકળવું છે. પણ પીરાણાની મિલકતનો પ્રશ્ન છે. મિલકત મોટી છે અને મુસલમાનોના હાથમાં નથી આપવી. **ત્યારે સી.કે સાહેબે તેમને કહી દીધેલ કે પૈસા મહત્ત્વના નથી. ગમે તેટલો મોટો ભોગ આપવો પડે તો આપજો. પણ સતપંથમાંથી બહાર નીકળી જાઓ.**
8. પંચોએ જણાવ્યું કે સતપંથ વાળાઓ કોર્ટ કેસ પાછા ખેંચવા તૈયાર થયા છે.
9. કેસના વિગત અંગે ચર્ચા થઇ. તેમાં નીચે પ્રમાણેના કેન્દ્રીય સમાજ લેવલના કેસો છે, જે ધ્યાને આવ્યા.
   a. બંધારણ કેસ – હાઈ કોર્ટમાં
   b. માંડવી હોસ્ટેલ કેસ – હાઈ કોર્ટમાં
   c. ચેરિટીમાં ૩ કેસ
   d. ફોજદારી ૧ કેસ

   આમાં માંડવી હોસ્ટેલ કેસમાં હંસરાજભાઈ તરફથી રજૂઆત થઇ કે આ કેસ સતપંથ સાથે લાગે વળગે નહીં. આના માટે હંસરાજભાઈની આગેવાની હેઠળ એક લવાદ/પંચ બનેલ છે, જે ચુકાદો આપશે. માટે આ કેસને અમલીકરણ સમિતિ ધ્યાને નહિ લે, એવું નક્કી થયું.

10. પંચો તરફથી જયંતીભાઈ કાલરીયાએ વાત રજૂ કરી કે...
    સતપંથવાળાઓની રજૂઆત આ પ્રમાણે છે:
    a. **સતપંથીઓ તરફથી લેખિતમાં ચુકાદાને સ્વીકાર કરવા બાબત:** સતપંથવાળાઓ લેખિતમાં આપવા તૈયાર છે કે તેઓ ચુકાદાનું સંપૂર્ણ પણે પાલન કરવા તૈયાર છે. આ પત્રને ઊંઝાવાળા સમાચાર પત્રોમાં છપાવશે. પાટીદાર સંદેશ, પાટીદાર સૌરભ વગેરે વગેરે. સનાતન ધર્મ પત્રિકામાં પણ છાપવાનું રહેશે. સતપંથવાળાએ ફરિયાદ કરી કે સનાતન ધર્મ પત્રિકામાં સતપંથવાળાનું કંઈ છાપવામાં આવતું નથી. ત્યારે જયંતીભાઈ કાલરીયાએ સતપંથીઓને પૂછ્યું કે શું તમે આ પત્ર મોકલેલ છે? જવાબ મળ્યો ના. માટે હવે આ પત્ર છાપવામાં આવે એવી વિનંતી સનાતનીઓને કરવામાં આવી. જે સ્વીકારી.

    b. **ઈમામશાહને છોડવા બાબત:** ઈમામશાહને સતપંથવાળા છોડવા તૈયાર થયા છે. પણ તેમના કહેવા પ્રમાણે રૂપિયા ૧૪૦૦ કરોડની મિલકત છે. ૧૨ લાખ અનુયાયી છે. તો આ બધી મિલકત જતી રહેશે. આનો રસ્તો કાઢો તો અમો ઈમામશાહને છોડવા તૈયાર છીએ.

       ચંદ્રકાંત છાભૈયાએ જવાબ આપવાનું શરુ કર્યું એટલે જેરામભાઈએ વાત સાંભળ્યા વગરજ એમને રોકીને કહ્યું કે તમે નહીં, તમારા પ્રમુખ એટલે હંસરાજભાઈ બોલે. જેના વિરોધમાં કડક અવાજમાં ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે આમ શા માટે? તો કોઈની પાસે જવાબ નહોતો.

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

ત્યાર બાદ હંસરાજભાઈએ કહ્યુંકે પીરાણાની મિલકતમાં સનાતની વડીલોનો દસોન્દ અને અન્ય લાગાઓ આપેલ છે, માટે તેમનો પણ ભાગ છે. સતપંથ છોડ્યું ત્યારે મિલકતની પરવા ન કરી અને હિંદુ ધર્મ માટે બધું જતું કર્યું. ચંદ્રકાંત છાભૈયાએ કહ્યું કે ચુકાદા પ્રમાણે જણાવ્યું છે કે સતપંથવાળાઓએ સનાતન સમાજની મુખ્ય પ્રવાહમાં ભળી જવાનું છે. એનો અર્થ એમ થાય કે જ્યારે સતપંથવાળા સમાજમાં ભળી જશે, પછી વહીવટ સનાતન સમાજે કરવાનો રહેશે. સનાતન સમાજ વહીવટ કરવા માટે સક્ષમ છે. પીરાણાની મિલકત મુસલમાનોના હાથમાં જવાનો પ્રશ્નજ નથી રહેતો.

ત્યારબાદ વસંતભાઈ ધોળુએ જણાવ્યું કે પીરાણામાં બે ટ્રસ્ટ છે. એક ટ્રસ્ટ જેમાં સૈય્યદો સાથે છે, તેમાં ખાસ મિલકત નથી. એ મિલકત સૈય્યદોની છે. બીજું ટ્રસ્ટ સતપંથવાળાનું છે, તેમાંજ મોટા ભાગની મિલકત છે. અને એ ટ્રસ્ટની મિલકતમાં મુસલમાનો કંઈ ન કરી શકે. પીરાણામાં આવેલ મિલકતનો આંકડો રૂ. ૧૪૦૦ કરોડનો તદ્દન ખોટો છે. પૈસાનો મોટો આંકડો સામે રાખીને લોકોને આંજી દેવાનો પ્રયત્ન છે.

ત્યારબાદ ચંદ્રકાંતભાઈએ જણાવ્યું કે સતપંથના અનુયાયીઓની કુલ ૧૨ લાખની સંખ્યાનો જે દાવો છે, તે પણ તદ્દન જૂઠો છે. કારણકે જ્યારે કોર્ટે વર્ષ ૧૯૩૯માં પીરાણાનું બંધારણ બનાવ્યું, ત્યારે કૂલ ૧૧માંથી ૮ ટ્રસ્ટી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના અને ત્રણ ટ્રસ્ટી સૈય્યદોની જ્ઞાતિના બનાવ્યા. આ આકડાઓ વસ્તીના આધારે નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા. પીરાણા સતપંથમાં કચ્છ કડવા પાટીદારોની સંખ્યા માત્ર ૧૨ થી ૧૫ હજાર છે. અગર સતપંથીઓનો ૧૨ લાખવાળો દાવો સાચો હોય તો પછી કોર્ટે ૧૨ લાખમાંથી માત્ર ૧૫ હજાર લોકોનેજ કેવી રીતે ટ્રસ્ટી બનવાનો લાભ આપ્યો? સાચી હકીકત એ છે કે અન્ય જ્ઞાતિના લોકો સતપંથમાં બહુજ ઓછા છે. નિષ્પક્ષ રીતે તપાસીએ તો પણ ખબર પડશે કે પીરાણા સતપંથના કાર્યક્રમોમાં મુખ્ય ભૂમિકા ક.ક.પા.જ્ઞાતિના લોકોજ ભજવે છે, મુખ્ય દાન પણ એજ લોકો આપે છે અને કાર્યક્રમમાં હાજરી આપનાર બહુસંખ્યક લોકો પણ એજ છે. માટે લોકોને ભરમાવવાની આ ચાલને ઓળખો અને આ મુદ્દાને અહીંજ પૂરો કરો.

c. **<u>વોટીંગ અધિકાર નહીં મળે:</u>** સતપંથવાળા અગર પીરાણાના ટ્રસ્ટમાંથી (ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ) રાજીનામું આપી દેશે, તો વહીવટ કરનાર નવા આગેવાનોને બંધારણ પ્રમાણે વોટીંગ અધિકાર નહિ રહે. માટે સનાતનીઓ વહીવટ નહિ કરી શકે. આનો રસ્તો કાઢો. તેના જવાબમાં ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે આ વાતના ઘણા રસ્તઓ કાઢી શકાય. સનાતની સમાજ સક્ષમ છે. વહીવટ અંગે ફિકર કરવાની કોઈ જરૂર નથી.

d. **<u>સતપંથ અને સનાતન શબ્દો વાપરવા નહીં:</u>** ચુકાદામાં “સતપંથ” અને “સનાતન” શબ્દ વાપરવા પર મનાઈ કરવામાં આવી છે. અમો સતપંથ શબ્દ કાઢવા તૈયાર છીએ. સનાતન વાળા આ શબ્દ કાઢવા તૈયાર છે?

સનાતનીઓ: હા પાડી. જો સતપંથવાળા સતપંથ શબ્દ કાઢવા તૈયાર હોય, તો અમને મંજૂર છે.

પંચો: તમારી સનાતન ધર્મ પત્રિકા ચાલે છે, તો તેનું નામ બદલવું પડશે. સનાતનીઓએ કહ્યું કે તો તેમનું સતપંથ પ્રકાશ નામની પત્રિકા ચાલે છે. તો શું તેઓ નામ બદલશે?
પંચો: અમને ખબર નથી, પણ એવું હશે તો તેમને પણ નામ બદલવું પડે.

 સનાતનીઓ: અમારા સમાજના નામમાં “સનાતન” શબ્દ છેજ નહીં, એટલે અમારે કંઈ કરવાનું રહેતું નથી. સતપંથની સમાજમાં “સતપંથ” અને “સનાતન” એમ બન્ને નામ છે. આ અંગે આ બન્ને શબ્દોને તેમની સમાજના નામમાંથી કાઢવાના રહેશે.
પંચો: વાત સ્વીકારી લીધી

e. **<u>કોર્ટ કેસ વિષે:</u>** બંધારણવાળા કેસમાં સતપંથવાળાએ કહ્યું કે કોર્ટમાં સનાતનીઓ ગયા છે. માટે સતપંથવાળાઓ માટે કેસ પાછા ખેંચવાના મુદ્દા પર કઈ કરવાનું રહેતું નથી.

સનાતનીઓ તરફથી જયંતી લાકડાવાળાએ કહ્યું કે હાઈ કોર્ટમાં કેસ પાછા ખેંચીએતો નીચલી કોર્ટનો આદેશ લાગુ પડી જાય, જે અમારા વિરુદ્ધ છે. માટે કેસ એવી રીતે ખેંચીએ કે અમારું મૂળ સુધારેલું બંધારણ પાસ થઇ જાય. એના માટે સતપંથવાળા તરફથી એવું લેખિત મળે કે બંધારણમાં થયેલ ફેરફાર સામે તેમને કોઈ વિરોધ નથી, તો હાઈ કોર્ટમાં બંધારણનો કેસ સનાતન તરફી ચુકાદો આવે.

જયંતી કાલરીયાએ કહ્યું કે બંધારણમાં વિવાદ શું છે? ત્યારે સનાતનીઓએ કહ્યું કે અમોએ એ બંધારણમાં એવી ચોખવટ કરેલ છે કે સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળનાર વ્યક્તિજ આ સમાજના સભ્ય બની શકે. તેમાં ખોટું શું છે? સતપંથવાળા પણ એ મિટિંગમાં હજાર હતા. જેમાં ૨૫ હજાર લોકોની હાજરી હતી. તેમાં સર્વાનુમતે આ ઠરાવ પાસ થયો છે.

જયંતી કાલરીયા: તો પછી તમે કેસ કેમ હારી ગયા. **જયંતી લાકડાવાળા:** અમો કેસ હાર્યા નથી. મતલબ કે તેઓએ મિટિંગ ઉપર સ્ટે લાવ્યા હતા. તેમ છતાં અમોએ મિટિંગ કરી તે ટેકનિકલ કારણથી કેસમાં વાંધો પડ્યો છે.

પ્રેમજી કેશરાણી: જ્ઞાતિ રીત રિવાજના કલમ ૧૮ ના મુદ્દા (મૃત્ય પછી અગ્નિ દાહ કરવો, દફનાવવું નહીં) ઉપર સતપંથના લોકોએ અધિવેશનમાં ખુરસીઓ ઉછાળી, અમારા ઉપર કેસો કર્યા છે. હિંદુ ધર્મના ૧૬ સંસ્કારોમાંનો એક મહત્ત્વનો સંસ્કાર અગ્નિદાહ છે, તેનો વિરોધ સતપંથ વાળા કરે છે. તે બરાબર નથી. આ વિરોધથી એ લોકો પોતાની નિષ્ઠા હિંદુ ધર્મ સાથે નથી, એવો સંદેશ આપે છે.

જયંતી કાલરીયા: હવે જયારે સતપંથ વાળા ચુકાદાનું પાલન કરી રહ્યા છે અને સનાતન સમાજમાં ભળી જવા તૈયાર છે, તો પછી સુધારેલું બંધારણને એક બાજુ મૂકી દઈએ અને તેની જગ્યાએ જૂનું બંધારણ હોય તો તેમાં શું વાંધો છે?

ચંદ્રકાંત છાભૈયા: જે પ્રમાણે ચુકાદામાં ચોખ્ખું કહ્યું છે, તે પ્રમાણે સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળવાનું છે. તો પછી સતપંથવાળાને પૂછોને કે બંધારણમાં જણાવેલ છે કે દરેકે સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળવાનો છે, તો તેમાં તેમને વાંધો શું છે?

સી.કે (VUF): જયંતીભાઈ કાલરીયાને – શું એવું ચુકાદામાં લખ્યું છે? **કાલરીયા:** ના. **ચંદ્રકાંત:** હા, લખ્યું છે, કલમ ૬માં. ચુકાદો કાઢીને બતાવ્યો. **સી.કે.:** બરાબર છે, લખ્યું છે. મૂળ પ્રશ્ન તો એ છે કે સનાતન હિંદુ ધર્મમાં વાંધો શું છે? ઉમિયા માતાજીના સંતાન હોય એટલે સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળતો હોય.

 જેરામભાઈ અને જયંતી કાલરીયાને વાત પસંદ ન પડી. તે લોકોએ કહ્યું કે તમે અત્યારે જે મળે છે તે લઇ લો. સતપંથવાળા ચુકાદો પાળવાની વાત લેખિતમાં આપવા તૈયાર થયા છે, કોર્ટ કેસો પાછા ખેંચવા તૈયાર છે. માટે સનાતનીઓને સલાહ આપી કે તમે અત્યારે ના ન પાડો. પછી કડક થવું હશે ત્યારે આપણે કડક થશું.

નોંધ: આ તાકિયાની ચાલ હતી. આ એક ગુગલી હતી (ક્રિકેટની ભાષામાં). ભવિષ્યમાં કડક પગલાં લેવાનો ભરોસો અપાયો હતો. સનાતનીઓને આવા ઘણાં અનુભવો થયાં છે, જેમાં આવા ભરોસાઓ અપાય અને પોતાનું કામ કાઢી લેવાય. પછી ભવિષ્યમાં જ્યારે હકીકતમાં પગલાં લેવાની વાત આવે, ત્યારે પહેલાં કોઈ ભેગા પણ ન થાય. અને થાય તો વાત જૂની થઇ ગઈ છે, હવે જવા દો, ઝગડાઓ ન કરો... એવું કહીને મુદ્દાને ડબ્બામાં પૂરી દો.

માંડવી હોસ્ટેલ કાંડના મુદ્દા ઉપર કલેકટર મહેન્દ્રભાઈ પટેલએ પણ આવુંજ કર્યું. જ્યારે પૂર્વ કલેકટરના આદેશ પ્રમાણે બન્ને પક્ષો તરફથી ૫-૫ લોકોની એક સંયુક્ત સંચાલન સમિતિ હોસ્ટેલનું સંચાલન કરતી હતી, ત્યારે સતપંથ તરફી લોકોએ દાદાગીરી કરીને સનાતન તરફી લોકોને બળજબરીથી હોસ્ટેલથી બહાર કાઢી નાખ્યા. આ વાતની શિકાયત જ્યારે કલેકટર મહેન્દ્રભાઈને કરી, ત્યારે મહેન્દ્રભાઈએ કહ્યું કે તમે હમણાં કંઈ કરતા નહીં. હું બેઠો છું બધુંજ ઠીક કરી નાખીશ. સનાતનીઓ કલેકટરને પોતાના સાચા હિતેચ્છુ સમજતા હતા કારણે કે સમાજની સામાન્ય સભામાં આવીને માંડવી હોસ્ટેલ કાંડના આરોપીઓને કડકમાં કડક સજા આપાવીશ એવું મંચ ઉપરથી આશ્વાસન આપતા. જ્યારે સતપંથીઓની બળ જબરી સામે પગલાં લેવાની વાત આવી ત્યારે પણ માત્ર આશ્વાસન આપતા રહ્યા. સનાતનીઓ મહેન્દ્રભાઈના ભરોસે રહ્યા અને છેવટે મહેન્દ્રભાઈની બદલી થઇ ગઈ. હોસ્ટેલ ઉપર જે ૫૦% કબજો સનાતનીઓનો હતો એ પણ ચાલી ગયો. એનું મૂળ કારણ હતું કે તે સમયે સનાતનીઓ મહેન્દ્રભાઈની ગુગલી ઓળખી ન શક્યા. પરિણામે જનતાની મિલકત અમુક વ્યક્તિગત સ્વાર્થી લોકોના હાથમાં ચાલી ગઈ. આ કિસ્સામાં કલેકટર મહેન્દ્રભાઈ પટેલને સનાતની સમાજ ક્યારેય માફ નહીં કરે. કારણકે તેમને કોઈ બીજાએ નહીં પણ પોતાનાએ દગો આપેલ હતો.

ટૂંકમાં સનાતનીઓએ જ્યારે-જ્યારે ભરોસો રાખ્યો છે ત્યારે-ત્યારે તેમની સાથે દગો થયો છે. આ રમતથી સંપૂર્ણ પણે જાણ હોવા છતાં, આગળ કેવી રીતે વધવું એ મહત્ત્વનો પ્રશ્ન હતો. એક બાજુ અગર સનાતનીઓ અટકાવતા હતા, તો તેમનો વાંક કાઢીને દોષનો ટોપલો તેનાં ઉપર નાખવાની સંભાવના હતી. બીજી બાજુ આપણને ખબર છે કે સતપંથવાળા સતપંથ છોડવાની વાત લેખિતમાં આપશે નહિ. પણ જેરામભાઈ અને જયંતીભાઈ કાલરીયાને કદાચ સતપંથની આ ચાલ સમજાતી નહોતી. એટલે સનાતનીઓએ યુક્તિ પૂર્વક કહ્યું કે હાલો હાલ પૂરતા અમે આ વાતનો વિરોધ નથી કરતા. એટલે હવે વાત જેરામભાઈ અને જયંતીભાઈ કાલરીયા પર આવી પડી. તેઓ ઉપર જવાબદારી આવી કે સતપંથીઓ ચુકાદો સ્વીકારે છે અને સતપંથ છોડી દેશે એવું સતપંથ સમાજ પાસેથી લેખિતમાં લેવું.

સનાતનીઓએ વિચાર કર્યો કે જયંતીભાઈ કાલરીયા દ્વારા પ્રસ્તુત આ યોજનાના મૂળમાં જોઈએ તો પહેલ સતપંથવાળાને કરવાની રહે છે. તેઓએ લેખિતમાં પત્ર આપવાનો રહેશે. એટલે હાલ પૂરતું સનાતનીઓને કોઈ નુકસાન થતું નથી.

f. **ચેરિટીના કેસો:** ચેરિટીમાં જે કેસો છે, તેના અંગે સતપંથવાળાની રજૂઆત હતી કે તેમના અમુક લોકોને કેન્દ્રીય સમાજમાં સ્વીકારી લો, તો પછી કેસ પાછા ખેંચવા તેઓ તૈયાર છે. હંસરાજભાઈએ કહ્યું કે અગાઉ મહેન્દ્રભાઈ કલેકટરની મધ્યસ્થીમાં (ઉપર જણાવેલ માંડવી હોસ્ટેલનો મુદ્દો અને આ મુદ્દો અલગ છે, જેની નોંધ લેશો)

 આના પર નિર્ણય આવેલ છે (ચુકાદાની વાગતો માટે જુઓ પેજ ૧૧૫, પોઈન્ટ: m). પણ સતપંથવાળા પાળતા નથી. કેન્દ્રીય સમાજે ઠરાવ કર્યો છે કે જો સતપંથ વાળા સતપંથ છોડી દે તો કેન્દ્રીય સમાજ આ લોકોને આમંત્રિત સભ્ય તરીકે લેવા તૈયાર છે. આ ચુકાદો મહેન્દ્રભાઈ પાસે આજે પણ છે.

ત્યારે સી.કે સાહેબે કહ્યું કે આપણે એક MOU બનાવી લઈએ. સતપંથવાળા ચેરિટીમાં કેસ પાછા ખેંચી લે અને ચુકાદાની બધી શરતો પૂરી થાય, ત્યારે કેન્દ્રીય સમાજમાં અમુક લોકોને ભેળવી લેવા.

g. **ફોજદારી કેસો:** જયંતીભાઈ કાલરીયા કહ્યું કે જે ફોજદારી કેસો છે, તેને સતપંથવાળા તરતજ પાછા ખેંચવા તૈયાર છે. બિન શરતે.

h. **સાધુનો અભિપ્રાય:** જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે સતપંથવાળાની રજૂઆત છે કે ઈમામશાહ તો માત્ર તેમના સદ્ગુરુ હતા. પણ સતપંથ હિંદુ ધર્મજ છે. માટે સાધુ સંતોનો અભિપ્રાય લેવામાં આવે. પછી તેમાં આગળ વધવામાં આવે.

સનાતનીઓ: હિંદુ ધર્મના ચારે ચાર મુખ્ય શંકરાચાર્યોના લેખિત પ્રમાણ પત્ર આપેલા છેજ. તો પછી સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાની શું ગરજ છે? હિંદુ ધર્મમાં શંકરાચાર્યથી મોટા કોઈ પણ નથી.

જેરામભાઈ: આપણે ખબર છે કે સતપંથ ખોટો છે. આપણે એવાજ સાધુના અભિપ્રાયો લેશું કે જે સતપંથને મુસલમાન કહે. હાલમાં જે તમને મળે છે તે એક વખત લઇ લો. પછી જરૂર પડે ત્યારે જોઈશું.

<u>નોંધ:</u> સનાતનીઓના દૃષ્ટિથી આ મુદ્દામાં એક બહુ મોટું ભય સ્થાન હતું. નિર્ણય કરવાનો અધિકાર ઊંઝાના પંચોથી કાઢીને સતપંથ તરફી લોકો પાસે મૂકવાની આ ઊંડાણ પૂર્વક છૂપું ષડ્યંત્ર હોવાનું દેખાતું હતું. એક વખત સાધુનો અભિપ્રાય લેવાની વાત સ્વીકારાઈ જાય, તો પછી સાધુઓનો જે અભિપ્રાય આવે, તેને માનવો પડે.

<u>હવે જુઓ કે આ એક તીરથી કેટલાં નિશાન સાધી શકવાની સંભાવના હતી:</u>

1. સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાની વાત આવે, તો પહેલો પ્રશ્ન એ આવે કે કયા સાધુઓ પાસેથી અભિપ્રાય લેવા. એટલે સાધુઓ નક્કી કરવાની વાત પર ઝગડો થઇ શકે. એટલે ચુકાદાનું અમલીકરણ ખોરંભે ચડાવી શકાય.
2. બીજું નિશાન એ હોઈ શકે કે બધા સાધુઓ એક મત નહિ થાય. એક સાધુ એક અભિપ્રાય આપશે અને બીજો સાધુ બીજો. એટલે સાધુઓના અભિપ્રાય એક સરખા નથી, એવું કહીને ચુકાદાના અમલીકરણને ઠંડા બસ્તામાં નાખી દઈ શકાય.
3. ત્રીજું નિશાન એ હોઈ શકે કે ઊંઝાવાળાઓએ ચુકાદો આપવાથી પહેલાં પૂરતો અભ્યાસ નથી કર્યો, જેથી કરીને પાછળથી સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવો પડ્યો. એટલે અધૂરા અભ્યાસથી આપેલ ચુકાદાનું પાલન કરવું એ યોગ્ય નથી, એવું કહીને અમલીકરણ અટકાવી શકાય.
4. ચોથું નિશાન તો ચોખ્ખે ચોખ્ખું દેખાતું હતું. સતપંથવાળા હિંદુ સાધુઓના સંમેલનો રાખેલ હતા. એટલે ઘણા હિંદુ સાધુઓ, RSS, VHP, BJP વગેરે હિંદુ સંગઠનો તેમના પરિચયમાં હતા. આવા સંગઠનો સામે પીરાણાવાળા પૈસાની રેલમછેલ કરી, તેમને આંજી દે છે, એ બધાને ખબર છે. માટે

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

આવા સંગઠનો પાસેથી સતપંથના હિતમાં અભિપ્રાય મેળવવો એ તેમના માટે ખૂબ સહેલું હતું. એટલે ચુકાદાનું અમલ સતપંથ પક્ષમાં કરાવી શકાય.

ઉપર જણાવેલ ચાલમાં સતપંથવાળાને કંઈ ગુમાવવાનું નહોતું. તેમનું સતપંથ, ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ અને પીરાણા સાથેનું જોડાણ કાયમ રાખીને કોઈ રસ્તો કાઢવાની તેમની કાયમની કોશિશ રહેતી હોય છે. ચુકાદો જોઈએ તો તેઓ સંપૂર્ણ રીતે આ લડાઈમાં હારી ચૂક્યા છે. માટે ચુકાદાનું અમલીકરણ ન થાય એ તેમના હિતમાં હતું. પોતાના મોઢે ચુકાદાનું અમલીકરણ નહીં કરીએ એવું કહે તો જનતામાં તેમનો દોષ દેખાય. માટે એવો રસ્તો કાઢવા માંગતા હતા કે અમલીકરણ અટકાવવાનો દોષ તેમના પર ન આવે. ઉપર જણાવેલ ચાલો આ અંગેની હતી. ભલે અમુક લોકો આ ચાલને ઓળખી નહોતા શક્યા, પણ સદ્‌ભાગ્યે સનાતન સમાજવાળા આ ચાલની અપેક્ષા કરતા હતા. માટે જેવી ચાલ સામે આવી એટલે તરતજ ઓળખી ગયા. અને સમાજને થનાર નુકસાનથી બચાવી લીધી.

ચંદ્રકાંત છાભૈયા: માની લો કે કદાચ સાધુઓએ કહ્યું કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે? તો વિચારો માતાજીના ચુકાદાનું શું થાય? **જેરામભાઈ** વચ્ચે વાત કાપીને એમને બોલવા ન આપ્યું. પણ થોડી વાર રહીને એજ વાત ફરીથી ચંદ્રકાંતભાઈએ સી.કે. સાહેબને કહી. સી.કે સાહેબે વાતની ગંભીરતા સમજી. પણ સી. કે સાહેબની વાતને પણ જેરામભાઈએ દબાવી દીધી. એમ કહીંને કે હમણાં એક વખત આ લોકો પાસેથી લેખિતમાં મળે છે, તે લઇ લો. જેરામભાઈએ આગ્રહ પૂર્વક વાત કરી કે હમણાં હા પાડો.

સનાતનીઓએ છેવટ સુધી આ વાતમાં સહમતી આપી નહીં.

i. **<u>જયંતીભાઈ કાલરીયા</u>**: સતપંથવાળાઓ સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળવા માટે મિટિંગ બોલાવી ઠરાવ પણ કરવા તૈયાર છે. આપણે વાંઢાયમાં એક સભા બોલાવીને ત્યાં ઠરાવ કરીએ. વસંત ધોળુએ ના પાડી. વાંઢાય શા માટે? પીરાણામાં કેમ નહિ? સતપંથવાળાને જે કંઈ નિર્ણય લેવો હોય, તો તે પીરાણામાં મિટિંગ બોલાવીને ત્યાં નિર્ણય લેવો જોઈએ. વાંઢાયમાં મિટિંગ લેવાનો કોઈ અર્થ નથી.

નોંધ: સનાતનીઓની સોચ એ હતી (અનુભવના આધારે) કે સતપંથવાળા આવા પ્રસંગોનો ખોટો મેસેજ ફેલાવી લોકોને ભરમાવેશે કે સતપંથવાળાને સનાતનીઓએ સ્વીકારી લીધા છે. માટે આવો કોઈ મૌકો સતપંથવાળાને ન આપવો જોઈએ. સતપંથવાળાની સભા તેમની જગ્યામાં હોવી જોઈએ અને તેમના લોકોજ ઠરાવ કરવો જોઈએ. આ મિટિંગમાં ઊંઝાના વડીલોએ હાજરી આપવી જોઈએ, જેથી મિટિંગનો સાચો રિપોર્ટ મળી શકે.

j. **<u>સોસિયલ મીડિયા:</u>** વોટ્સઅપ પર “વસંત પટેલ”ના નામેથી ફરેલ એક મેસેજનો વાંધો સતપંથવાળાઓએ લીધો. કારણ કે તેમના પ્રમાણે આવા મેસેજથી “વાતાવરણ” બગડે છે. માટે જેરામભાઈએ કહ્યું કે સોસિયલ મીડિયા ઉપર કોઈએ મેસેજ કરવો નહીં. આ મેસેજની વિષે વસંત ધોળુ ઉપર આક્ષેપ હોવાની વાત કરી. ત્યારે વસંત ધોળુએ કહ્યું કે એ મેસેજ મેં મોકલેલ નથી. મારું નામ પણ નથી. પછી વસંત ધોળુએ સુરેશ દાઢી (જ્યોતિ સ્કુલ)ના ખોટા મેસેજની વાત કરી અને તે મેસેજને જાહેરમાં વાંચ્યો. છેલ્લે નક્કી થયું કે અમલીકરણ સમિતિના કોઈ પણ સભ્યે સોસિયલ મીડિયા ઉપર મેસેજ મૂકવો નહીં.

11. **સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં સમાવી લેવા:** ત્યાર બાદ જયંતી કાલરીયા દ્વારા કહેવામાં આવ્યું કે થોડા સતપંથના લોકોને સનાતન સમાજમાં સમાવી લો, એટલે ચેરિટીના પણ કેસો પાછા ખેંચાવી શકાય. જેનો મક્કમ અને મજબૂત વિરોધ સનાતનીઓએ કર્યો. સનાતનીઓએ કહ્યું કે આવું અગાઉ પણ થઇ ચૂક્યું છે અને આ લોકો અંદર ઘૂસીને સમાજ તોડે છે.

ત્યારે જેરામભાઈએ ઉગ્ર થઇને કહ્યું કે મને તો લાગે છે કે તમે (સનાતનીઓ) બધા ખોટા છો. આવું સાંભળ્યું એટલે ચંદ્રકાંતભાઈ અને વસંત ધોળુએ જેરામભાઈનો જોરદાર વિરોધ કર્યો. કારણ કે જેરામભાઈએ સનાતન સમાજનું અપમાન કર્યું હતું. માટે તેઓએ કહ્યું કે જેરામભાઈ તમારી વાત ખોટી છે. ત્યારે ઉગ્રતામાં જેરામભાઈએ કહ્યું કે તમે ખોટા છો. સનાતનીઓએ પણ વળતા જવાબ આપ્યો કે તમારી વાત ખોટી છે. આવો સામસામે ઉગ્ર દોર થોડી વાર ચાલ્યો. થાકીને જેરામભાઈ ગુસ્સે થઇને ઊભા થઇ ગયા અને કહ્યું કે હું પંચમાં નહીં રહું. મારું અપમાન થાય છે. મને મારી જિંદગીમાં કોઈએ ખોટો નથી કહ્યો. પરિસ્થિતિ બગડી ન જાય એટલે સી.કે. સાહેબ અને પ્રહ્લાદભાઈ કામેશ્વર, દિલીપભાઈ નેતાજી, વસંત ચોકસી વગેરે લોકોએ સનાતનીઓને કહ્યું કે તમે શાંત થઇ જાઓ. એટલે સનાતનીઓ શાંત થઇ ગયા. પણ જેરામભાઈ શાંત ન થાય. સી.કે સાહેબે શાંત કર્યા. છતાં શાંત થતા નહોતા. એટલે જેરામભાઈને સારું લગાડવા માટે, સી. કે. સાહેબે ચંદ્રકાંતભાઈને ભલામણ રૂપે કહ્યું કે પંચોનું ક્યાંય અપમાન ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવું. ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ કહ્યું કે જેરામભાઈ છેલ્લી બે મિટિંગથી મને બોલવા આપતા નથી. મારો અવાજ દબાવવાનો સતત પ્રયત્ન કરે છે. આજની મિટિંગની શરૂઆતમાં પણ મને બોલવા ન દીધો. એક પંચ તરીકે તેમને આ શોભતું નથી. તો પહેલાં જેરામભાઈને કહેવામાં આવે કે અમારી સંપૂર્ણ વાત સાંભળવામાં આવે. અમને અમારી વાત રજૂ કરવાનો અધિકાર છે અને તેમને વાત સાંભળવાની ફરજ છે. સી.કે સાહેબે કહ્યું બરાબર છે. આવી રીતે પરિસ્થિતિ કાબૂમાં લાવી.

પ્રેમજીભાઈ: અમો બધા સમાજ વતીથી અધિકૃત વ્યક્તિઓ છીએ. અમે વ્યક્તિગત રજૂઆતો નથી કરવા આવ્યા. અમો ચાર લાખ માણસોનું પ્રતિનિધિત્વ કરીએ છીએ. અમારા ઉપર ખૂબ મોટી જિમ્મેદારી છે. સતપંથ સમસ્યા અંગે રજૂઆત કરવા અમોને અધિકૃત કરવામાં આવ્યા છે. માટે અમારી વાત તમારે સાંભળવી પડે, અમોને રોકી ન શકો.

સી.કે. સાહેબ: સતપંથવાળાને સાથે રાખવામાં ફાયદો છે કે કાપી નાખવામાં? એવો પ્રશ્ન ચંદ્રકાંતભાઈને પૂછ્યો. ત્યારે સર્વે સનાતનીઓએ કહ્યું કે કાપી નાખવામાં ફાયદો છે. **સી કે સાહેબ:** કેવી રીતે? આના જવાબમાં વાત કરવા ચંદ્રકાંતભાઈ તૈયાર થયા, ત્યારે જેરામભાઈએ મોટા અવાજના દમ પર વાત ચલાવવા ન દીધી અને બીજા મુદ્દા પર વાત ફેરવી નાખી. ફરીથી આ એક દાખલો હતો સનાતનીઓનો અવાજ દબાવવાનો.

12. **સતપંથના કાર્યક્રમમાં ભાગ ન લો:** મણીભાઈ મમીએ કહ્યું કે તમે તમારા લોકોને સતપંથના કાર્યક્રમમાં જવાથી રોકીને તમારા સમાજને સંભાળતા કેમ નથી? સનાતનીઓએ જવાબ આપ્યો કે એવું કરીને સંભાળીએજ છીએ. પણ ઉમિયા માતાજી ઊંઝા પાસેથી કોઈ ખોટો મેસેજ ન જવો જોઈએ તેની આ પેરવી છે. ભૂતકાળમાં ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના આગેવાનો સતપંથના કાર્યક્રમમાં ગયા હતા. તેનાથી અમારા સમાજમાં ગેરસમજણ ફેલાણી કે ઊંઝા સતપંથ ધર્મને સ્વીકારે છે.

13. **પરિવારો ચોખ્ખાં કરો:** વડીલ મણીભાઈ મમીએ કહ્યું કે તમારા પરિવારોમાં તમે અને સતપંથવાળા સાથે કેમ છો? અને માત્ર સમાજમાંજ ઝગડા કેમ છે? ત્યારે ચંદ્રકાંતભાઈએ જવાબ આપ્યો કે ઘણા પરિવારો ચોખ્ખા થઇ ગયા છે. પ્રક્રીયા ચાલુ છે. ધીરે ધીરે પરિવારો ચોખ્ખા થતા જશે. તમે (ઊંઝાવાળા) અમોને સાથ આપો. સંપૂર્ણ સફાઈ

થઇ નથી શકી. આ કામને વેગ મળે, એટલા માટે તો તમારી પાસેથી સહયોગ લેવા આવ્યા છીએ. બધું સમુંસુથરું હોત, તો તમારી પાસે શા માટે આવત?

14. **દફન વિધિ:** પછી મણીભાઈ મમીએ કહ્યું ચંદ્રકાંતભાઈ મને એક જવાબ આપો. સતપંથવાળા દફન કરે તો તમને ફરક શું પડે છે? જાણે આ વિવાદથી કંટાળીને બોલ્યા હોય, એવું લાગ્યું. જેરામભાઈએ સૂર પુરાવ્યો. હિંદુ સમાજમાં ઘણા જ્ઞાતિઓ છે, જે દફનાવે છે. જેમ કે અતીત, હરિજન, બાવા વગેરે. તો પછી આપણને શું વાંધો? સી.કે સાહેબ પણ તેમની વાતમાં આવી ગયા.

નોંધ: આ હંમેશાંથી સતપંથીઓની દલીલ રહી છે. જુઓ ઊંઝાના વડીલોના મગજમાં પણ આ ખોટી વાત ભરાવવામાં સતપંથીઓ થોડી વાર માટે સફળ થઇ ગયા હતા.

પ્રેમજી કેશરાણી: બીજી જ્ઞાતિ શું કરે છે, તે આપણને જોવાની જરૂર નથી. કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં આ માન્ય છે? જો ઊંઝા માન્ય કરે તો અમોને વાંધો નથી. **સી.કે સાહેબ:** સાચી વાત છે. કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં અગ્નિ સંસ્કાર છે. દફનાવવાનું ચાલેજ નહીં.

મણીભાઈ મમી: ચંદ્રકાંતભાઈ તમને ફરી પૂછું છું કે દફનાવવામાં વાંધો શું છે, તમને?

ચંદ્રકાંતભાઈ: હું જવાબ આપું છું. સાંભળો જવાબ. મને વારે ઘડીએ રજૂઆત કરવાથી રોકવામાં આવી રહ્યો છે. માટે મને બોલવા દો. સવંત ૧૮૩૨ના પીરાણાના પ્રાગજી કાકા અને સૈય્યદ વલી મિયાએ જે ઠરાવો કર્યો અને અમને મુસલમાન બનાવવા માટે અમારા જ્ઞાતિમાં મુસ્લિમ રીત રિવાજો નાખ્યા. તેમાંનો દફનાવવાનો એક રિવાજ છે. અમારા માટે દફનાવું એ એક મુસ્લિમ રિવાજનું પ્રતીક છે. દફનાવવું એટલે મુસલમાન ધર્મને સ્વીકૃત કરવાની વાત છે. દફનાવવાની વિધિ સાથે સનાતનીઓની લાગણી દુભાય છે. અમારી ધાર્મિક ભાવનાઓને ઠેસ પહોંચે છે. આ અમારી માટે ભાવાત્મક લાગણીઓનો વિષય છે. અમે ક્યારેય દફનાવવાનું સ્વીકારશું નહીં.

ચંદ્રકાંતભાઈની આ વાતનો કોઈની પાસે જવાબ નહોતો. બધા પંચોએ આ વાતને માની લીધી.

15. **કાયમ માટે સંપૂર્ણ રીતે સતપંથને પહેલાં છોડવું પડશે:** પૂર્ણતા તરફ જતા, ચંદ્રકાંતભાઈ ઊભા થઇને સહુને ચોખ્ખે ચોખ્ખું કહી દીધું કે સતપંથવાળાને સુધારવા માટે તમે સમય માંગો છો, તેના કરતાં પણ વધારે સમય આપવા તૈયાર છીએ. પણ અમારી માત્ર એકજ શરત છે. કે જ્યાં સુધી સતપંથવાળા સપૂર્ણ રીતે, કાયમ માટે, પહેલાં સતપંથને છોડી નહીં દે, ત્યાં સુધી અમો તેમને સનાતન સમાજમાં નહીં ભેળવીએ.

નોંધ: જેરામભાઈ વાંસજાળીયા અને જયંતીભાઈ કાલરીયાના મનમાં સનાતનીઓ માટે અણગમો ઉત્પન્ન થવાના જોખમે અને વ્યક્તિગત સંબંધો પણ બગડવાના જોખમે માત્ર સમાજના હિતમાં આ વાત કહેવાની જરૂરત હોવાથી હિમ્મત કરીને કહેવી પડી. અમલીકરણનો મામલો ઠંડો પડ્યા પછી આશા છે કે બન્ને વડીલોને સનાતનીઓની આ વાત સમજી શક્યા હશે અને તેમને સનાતન ધર્મ રક્ષા કાજે કરેલ કાર્યની ઊંડી કદર પણ હશે.

16. **સંયુક્ત બેઠક:** ત્યાર બાદ સતપંથીઓને મિટિંગ રૂમમાં બોલાવવામાં આવ્યા. બન્નેને સાથે બેસાડીને વાતો કરવામાં આવી. આ બેઠક દરમ્યાન સતપંથીઓની બધીજ રમતો ચોખ્ખી રીતે સમજમાં આવી. આ તબક્કે સનાતનીઓને

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

પંચો તરફથી એવું કહેવામાં આવ્યું હતું કે તમે કંઈ પણ બોલતા નહીં. તમને ઉશ્કેરવાનો પ્રયાસ થાય તો પણ બોલતા નહીં. પંચોએ કહ્યું કે અમને આ મેટર સાંભળવા દો. એટલે સનાતનીઓ આ બેઠકમાં કંઈ પણ બોલ્યા નહીં.

a. મણીલાલ શામજી – વડગામ, અને સુરેશ વકીલ – અમદાવાદ વાળા: અમોને બે મુદ્દાઓ સિવાય ચુકાદો મંજૂર છે.
   1. ઈમામશાહ નહીં છોડીએ
   2. નિષ્કલંકી નારાયણ નહીં છોડીએ

b. સી.કે સાહેબે મજબૂત વિરોધ કર્યો. કહ્યું કે સંપૂર્ણ હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે ચાલવું પડશે. તમારી કોઈ પણ શરત માનવામાં નહીં આવે. હિંદુ અને સનાતન ધર્મ એકજ છે. માટે સંપૂર્ણ હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે ચાલવાનું રહેશે.

c. મણીલાલ શામજી વડાગામ: વારે ઘડીએ હિંદુ હિંદુ કહો છો તો અહીં મુસલમાન કોણ છે? અમો હિંદુ છીએ. ઉતારો પેન્ટને તપાસ કરી લો. સુરેશ વકીલ અને દેવજી કરસન ભાવાણીએ સાથ આપ્યો. વાતાવરણ ઉગ્ર થયું. ત્યારે સતપંથીઓને સારું લગાડવા માટે સી.કે. સાહેબ બોલ્યા કે તમે આટલા જોશથી હિંદુ છો એવું કહો છો, એટલા માટે અમોને તમારી આ વાત પર ગૌરવ છે.

d. ત્યારે જયંતીભાઈ કાલરીયાએ કહ્યું કે ઈમામશાહના મુદ્દા ઉપર સાધુઓનો અભિપ્રાય લીધા પછી એ મુદ્દા ઉપર આગળની કાર્યવાહી નક્કી કરવામાં આવશે. તેને સમય છે. માટે હમણાં આપણે બીજા મુદ્દા ઉપર આગળ વધીએ. (ખાસ નોંધ: અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે સનાતનીઓ આ વાતથી સહમત નહોતા, પણ જયંતીભાઈ કાલરીયાએ પોતાના મનસ્વી રીતે વાત કરેલ. માહોલ બગાડે નહીં એટલે સનાતનીઓને પંચો દ્વારા ચૂપ રહેવાના સૂચનના કારણે સનાતનીઓ આ સમયે વિરોધ કર્યો નહીં)

e. **જયંતીભાઈ કાલરીયા:** મિટિંગને પૂરી કરવા માટે સારાંશ આપતા કહ્યું કે:
   1. હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે છેલ્લો અવતાર કૃષ્ણ અવતાર છે. કૃષ્ણ અવતાર પછી કોઈ અવતાર થયો નથી. બીજો કોઈ અવતાર નથી. કથા વિધિ, અગ્નિ વિધિ એવી તમામ વિધિઓ હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે કરવાની રહેશે.
   2. કોર્ટ કેસો પાછા ખેંચવાના રહેશે. બંધારણના કેસમાં સુધારાની જરૂર નથી. માટે સનાતનવાળા કેસ પાછો ખેંચશે. (નોંધ: આમાં પણ સનાતનીઓએ સહમતી આપેલ નહોતી).
   3. ચેરિટીના કેસમાં MOU બનાવવામાં આવશે. જેમાં સતપંથવાળાને સમાવવાની પ્રક્રીયા હશે.
   4. ફોજદારી કેસો સતપંથવાળાઓએ તરતજ પાછા ખેંચવાના રહેશે.
   5. સતપંથવાળાઓને કહ્યું કે તેમને હિંદુ ધર્મને માનવાનું છે, પણ કોઈ શરત નથી. કંઈ ગુમાવવાની જરૂર પડે તો ગુમાવી પણ દેવાનું છે.
   6. સોસિયલ મીડિયામાં બન્ને પક્ષે કોઈ મેસેજ કરવા નહિ. – જો થાય તો પંચોને કહેવું.

f. **દેવજી કરસન ભાવાણી:**
   1. ઈમામશાહને છોડવા તૈયાર છીએ પણ મિલકત અને વહીવટ માટેનો રસ્તો કાઢો.
   2. અમો કલ્કી અવતારનેજ માનીએ છીએ. પણ ભગવાનનું નામ માત્ર નિષ્કલંકી છે. તેમાં કોઈને વાંધો ન હોવો જોઈએ.

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

g. **જેરામભાઈ:** દેવજીભાઈની વાતથી અસંમતી બતાવતાં કહ્યું કે દેવજીભાઈ તમારા સમાજના લેટર પેડમાં પત્ર તૈયાર કરવાનો છો. મુસદ્દો તૈયાર કરી મને (કાલરીયા સાહેબને) બતાવવાનો છે. જેમાં ચુકાદાનું, કોઈ પણ શરત વગર, સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવાનું લખાયેલું હોવું જોઈએ.

h. **<u>સી.કે. સાહેબ:</u>** તો બધા હાથ ઉપર કરીને, આ પ્રમાણેની વાત સ્વીકાર્ય હોય તો, માતાજીની જય બોલો. ત્યારે મણીલાલ શામજી અને સુરેશ વકીલે અડધા હાથ ઊંચા કર્યા. સી. કે સાહેબે અટકાવીને પૂછ્યું કે હાથ ઊંચા કેમ નથી કરતા? ત્યારે મણીલાલ શામજીએ કહ્યું કે બે શરત સિવાય. એમ કહીને એ બેઠકમાંથી ઊઠીને ચાલ્યા ગયા. કાલરીયા સાહેબે દેવજીભાઈને કહ્યું કે તેમને સમજાવો અને પાછા લઇ આવો. મણીભાઈ પાછા તો આવ્યા પણ તેઓએ મનથી વાત સ્વીકારી નહોતી એવું લાગતું હતું. સુરેશ વકીલે બેઠક બગાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો. ઉગ્રતાથી સોસિયલ મીડિયાવાળો મુદ્દો ફરી કાઢ્યો. પણ તેમની સામે કોઈ ઉશ્કેરાયું નહીં.

આવી રીતે, છેલ્લે બેઠક પૂરી થઇ અને જમવા માટે ઊભા થયા. મણીલાલ શામજી અને સુરેશ વકીલ જમ્યા નહીં. બાકી બધાય સાથે બેસીને જમ્યા.

<u>મિટિંગ બાદ:</u> જમ્યા બાદ, સનાતનીઓ જ્યારે સોલા કેમ્પસથી નીકળવા લાગ્યા, ત્યારે જોયું કે ઊંઝાની ટીમ હોલમાં આરામ કરી રહી છે. અમોને જોઇને વડીલોએ અમોને બોલાવ્યા. જેરામભાઈનો સતપંથ તરફી પક્ષપાત ભર્યો વ્યવહારની વાત નીકળી. ત્યારે સનાતનીઓએ કહ્યું કે જેરામભાઈએ પોતાના મોઢે કહે છે કે સતપંથવાળા સાથે તેઓ ૩૦-૩૦ બેઠકો કરેલ છે. ગઈ કાલે સતપંથવાળા તેમના ઘરે ૩-૩ કલાક સુધી બેઠક કરેલ છે. પણ સનાતનીઓની વાત કેમ સાંભળતા નથી? જેરામભાઈ અગર કોઈ રણનીતિ બનાવતા હોય, તો સનાતનીઓને વિશ્વાસમાં કેમ લેતા નથી? કેમ સનાતનીઓ ઉપર પોતાનીજ વાત થોપી દેવાનો પ્રયત્ન સતત કરે છે? આજે ૫૦૦-૫૦૦ વર્ષથી સનાતનીઓ સતપંથ સામે લડે છે અને જીતતા આવ્યા છે. શૂન્યમાં થી ૯૫% પહોંચી ગયા છે, તો કંઇકતો બુદ્ધિ હશેને સનાતનીઓમાં. તેઓનો અનુભવ પણ હશે ને? કેમ એ બધું જાણ્યા વગર સનાતનીઓને અંધારામાં રાખીને માત્ર સતપંથીઓનીજ વાત સાંભળે છે? કેમ મિટિંગમાં સનાતનીઓનો અવાજ દબાવવાનો સતત પ્રયાસ કરી રહ્યા છે? તેમનું હેતુ શું છે, કંઈ સમજાતું નથી. ત્યારે મણીભાઈએ કહ્યું કે જેરામભાઈને તેમના મોઢા ઉપર તેમની ભૂલ છે, એવું કહી દેવામાં આવ્યું છે. જેરામભાઈ ઉગ્ર થાય એ બરાબર નથી. પંચ તરીકે તેમને ઉગ્ર થવાનો અધિકાર નથી. પક્ષકારને હોય છે. જેરામભાઈનો વ્યવહાર બરાબર નથી, એવું મણીભાઈ મમીએ કહ્યું.

ત્યાર બાદ ચંદ્રકાંતભાઈએ ઊંઝાના વડીલોને ચેતવતાં કહ્યું કે આપણે એક મોટી ભૂલ કરી રહ્યા છીએ. સાધુઓનો અભિપ્રાય વિષે. સતપંથ તરફી સાધુઓતો સતપંથને હિંદુ ધર્મ છે એવુંજ કહેશે. રાજકોટવાળા પરમાત્માનંદ કેવા સતપંથ તરફી છે, એ બધા જાણેજ છે. પરમાત્માનંદ, હંસદેવાચાર્ય અને અન્ય સતપંથ તરફી સાધુઓને હાથા બનાવી સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, એવો અભિપ્રાય સાધુ પાસેથી લાવવામાં તેઓ સફળ થઇ જાય તો? આવું થશે તો શું કરશો? શું ચુકાદાને તમે બદલશો? ત્યારે પ્રહ્લાદભાઈ અને મણીભાઈએ કહ્યું કે વાત સાચી છે. સાધુઓને પોતાના આશ્રમો ચલાવવાના હોય. અજ્ઞાનતાના કારણે અને બીજી બાજુ સતપંથને મુસલમાનથી બચાવવાની આદર્શવાદી વાતોમાં આવીને અજાણ સાધુઓ પાસેથી ગમે તેવું લખવી લે એ યોગ્ય નથી. માટે આપણે સતપંથના સાધુ નહિ, પણ ઊંઝા નક્કી કરે તે સાધુનો અભિપ્રાય લેશું. સનાતનીઓએ કહ્યું કે શંકરાચાર્યના અભિપ્રાયો છે, પછી શું જરૂર છે? ત્યારે તેમને કહ્યું કે હમણાં આપણે આપણું કામ કઢાવી લઈએ.

નોંધ: સનાતનીઓની ટીમને આ વાત ગમી નહિ. વાતની ગંભીરતાને હજી જોઈએ એટલી ઊંડાણથી બધા સમજી નથી શક્યા, એવું લાગ્યું. એટલે સતત ચિંતા અને ચિંતનમાં રહ્યા. આ વિષેની ચર્ચા માંડીને પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈ કાનાણીને કરી.

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

મિટિંગમાં ધ્યાને આવેલ સતપંથની ચાલ પાછળના સંભવિત હેતુઓ

આ મિટિંગમાં જે વાચચીત થઇ, તેનાં પરથી સતપંથીઓની ચાલ શું દેખાઈ આવી એ આપણે જોઈએ. સતપંથની ચાલના મુખ્ય બે પહેલું;

1. **<u>હિંદુ સમાજમાં ઘૂસી જવા માટે:</u>** કોર્ટ કેસો પાછા ખેંચવા માટે શરતો મૂકવી કે અમારા થોડો લોકોને લઇ લો, તો અમે કેસ ખેંચીએ. કોર્ટ કેસમાંથી સમાજને મુક્તિ મળી જાય, એ લાલચમાં આવીને અગર સનાતની કર્તાહર્તા અંજાઈ જાય અને જો આ શરત સ્વીકારી લે તો સતપંથીઓ અધિકૃત રીતે સનાતન સમાજમાં સભ્ય બની જાય. એટલે એક વખત હિંદુ સમાજમાં ઘૂસી જાય અને પછી પોતે હિંદુ છે તેવી ઓળખ ઊભી કરી લે. પછી જેમ મૂળ સતપંથના સ્થાપકો આવી ઓળખના દમ પર હિંદુ લોકોને વટલાવીને આજે ખોજા મુસલમાન બનાવી ગયા, તેમજ પીરાણા સતપંથના પ્રચારકો દ્વારા ધીરે ધીરે ક.ક.પા. હિંદુ સમાજને મુસ્લિમ કરી શકશે. કારણકે ત્યારે આનો વિરોધ કરવા માટે હિંદુઓનું કોઈ મજબૂત સંગઠન બચ્યું નહીં હોય.

   સતપંથમાં આજ સુધી કોઈ પાકો મુસ્લિમ આકર્ષિત નથી થયો. હિંદુઓજ આકર્ષિત થાય છે. માટે સતપંથનો વિકાસ કરવો હશે, તો હિંદુ સમાજના લોકોથી જ થશે. માટે કોઈ પણ કીમતે હિંદુ લોકો સાથે કનેક્શન ન તૂટી જાય એ માટે સતપંથની હિંદુ ઓળખ જરૂરી છે. તેનાં માટે સતપંથીઓ હિંદુ સમાજના સભ્ય બને એ જરૂરી છે.

2. **<u>બીજી બાજુ સતપંથને ટકાવી રાખવા માટે:</u>**
   a. **<u>સતપંથને ન છોડવા માટે:</u>** સતપંથ ધર્મ વિષે સાધુઓનો અભિપ્રાય લઈએ કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે કે નહીં. આમ કહીને ઊંઝાના ચુકાદાને વિવાદમાં મૂકી દેવાની ચાલ દેખાઈ. કારણ કે સતપંથના સાધુઓ અને સતપંથ તરફી હિંદુ સાધુઓના મારફતે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવોજ અભિપ્રાય મળવાનો છે. સનાતનીઓ દ્વારા લાવવામાં આવેલ સાધુઓનો અભિપ્રાય જેમાં સતપંથ મુસ્લિમ ધર્મ છે, એ વાત સામે આવે એટલે એવું કહેવું કે સતપંથ ધર્મ હિંદુ છે કે મુસ્લિમ તેના પર સાધુ સમાજ એક મત નથી. માટે ઊંઝા માતાજીના ચુકાદો ક્યાંક ભૂલ ભર્યો છે, જલદીમાં અપાયેલ છે, અથવા વિવાદિત છે. આના દમ ઉપર અમલીકરણની આખી પ્રક્રિયાને લંબાવી નાખવી. જેથી લોકો લોકોને કંટાળાની પરિસ્થિતિમાં મૂકી દઈને આ અંગે તેમને નીરસ કરી દેવામાં આવે. પરિણામે અંતે કોઈ નિર્ણય ન આવે તો પણ ચાલે કારણ કે પીરાણા સતપંથ તો ચાલુજ છે.

   b. **<u>નિષ્કલંકી નારાયણને ન છોડવા માટે:</u>** સતપંથીઓ દલીલ કરે છે કે "નિષ્કલંક નારાયણ" તો હિંદુ નામ છે ને. તો તેમાં ક્યાં વાંધો છે? અમે માનીએ તો કલ્કી અવતારને જ છીએ, પણ અમારા ભગવાનનું નામ માત્ર નિષ્કલંકી નારાયણ છે. અમો હિંદુ છીએ. નિષ્કલંકી નારાયણતો અમારા ઈષ્ટદેવ છે, વગેરે વગેરે.

   આમ કહીને પોતાના ધર્મના શાસ્ત્રો સાથે કનેકશન/જોડાણ ટકાવી રાખશે. જો નિષ્કલંકી નારાયણને સનાતનીઓ સ્વીકાર્ય કરે તો તેનો મતલબ થાય કે તેમના જે ધર્મના ગ્રંથોનો સ્વીકાર કરવો. પછી સતપંથના ગ્રંથોનો વિરોધ ન કરી શકાય. સતપંથ ધર્મના શાસ્ત્રો પ્રમાણે નિષ્કલંકી નારાયણનું મૂળ નામ છે હઝરત મૌલા અલી. પરિણામે હઝરત મૌલા અલી હિંદુ સમાજમાં સ્વીકાર્ય થઇ જાય.

   બીજી વાત એમ છે કે નિષ્કલંકી નારાયણનો ઉલ્લેખ કોઈ પણ હિંદુ શાસ્ત્રોમાં નથી. તેનો ઉલ્લેખ માત્ર મુસ્લિમ શાસ્ત્રોમાં છે. આનો અર્થ એમ પણ થાય કે મુસ્લિમ શાસ્ત્રોને આપણે અનુમતિ આપી દીધી.

૧૧ અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગ

c. **ઈમામશાહને ન છોડવા માટે:** ઈમામશાહ મુસ્લિમ નામ છે, માટે તેને કાઢવાનો સીધો વિરોધ સતપંથીઓ ન કરી શકે. આના માટે તેઓએ એવી દલીલ કરે છે કે પીરાણાની મિલકત અને આવક મુસલમાનોના હાથમાં જતી ન રહે, તે માટે અમો કામ કરીએ છીએ. આવા સારા કામમાં તમે અમારી મદદ કરો. આ પ્રકારની ભાવાત્મક અપીલો કરશે. પીરાણાની મિલકત રૂ ૧૪૦૦ કરોડની છે અને સતપંથમાં ૧૨ લાખ અનુયાયી છે એવી મોટી મોટી જૂઠી વાતો કરીને લોકોને આંજી દેવાના પ્રયત્ન કરે છે.

d. **ઈમામશાહને ન છોડવા માટે:** પીરાણાથી સતપંથીઓને કોઈ કાઢવાની વાત ન કરે, તેનાં માટે બે મુદ્દાઓ સામે મૂકવામાં આવે છે.

1. જો અમો સતપંથ છોડી દેશું, તો બંધારણના વહીવટમાં આવનાર સનાતનીઓને વોટીંગ અધિકાર નહીં મળે. માટે અમારું સતપંથનું સભ્યપદ ટકાવવું જરૂરી છે. આમ કહીને પીરાણાનો વહીવટ સતપંથીઓ પાસેજ રહી જાય.
2. પીરાણામાં ખૂબ મોટાં દાન મળે છે. જો પીરાણાને છોડી દઈએ તો આ રકમ મુસલમાનોને મળે. અને આખરી મુસલમાનો એ રકમ હિંદુઓના વિરુદ્ધમાંજ વાપરશેને? એટલે હિંદુઓનું નુકસાન ન થાય તે માટે અમે પીરાણામાં બેઠા છીએ.

નોંધ ૧: પીરાણાની મિલકતમાં બે ભાગ છે. મુખ્ય સ્થળ જે છે, જ્યાં ઈમામશાહની કબર છે, તે મુસ્લિમ કબ્રસ્તાનમાં આવેલ છે. એ કબ્રસ્તાનમાં મુસલમાનોની ઘણી બધી કબરો છે. એ કબરોની વચ્ચે ઈમામશાહની કબર છે અને તેનાં ઉપર દરગાહ બાંધવામાં આવેલ છે. એ જગ્યાના માલિક સૈય્યદો છે. સૈય્યદોની પરવાનગી સિવાય, ત્યાં કોઈને પણ દફનાવી ન શકાય. બંધારણ પ્રમાણે આ કબ્રસ્તાનનો વહીવટ માત્ર (માલિકી હક્ક નહીં) એક કમિટી (ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ) પાસે છે, જેમાં ૮ કચ્છ કડવા પાટીદારો અને ૩ સૈય્યદો છે. આ મિલકત મુસલમાનોની માલિકીની છે, કડવા પટેલોની માલિકી નથી. એટલે આ મિલકતની ગમે તેટલી કિંમત હોય, તેનાથી આપણને કોઈ ફરક પડે નહીં. વાસ્તવિકતામાં આ મિલકતની કોઈ ખાસ કિંમત નથી.

નોંધ ૨: ઈમામશાહની કબરની બાજુમાં બીજી મિલકતો છે, જેમાં યાત્રીઓ માટે ઉતારા અને ખાવા પીવાની વ્યવસ્થા છે. ઓપન ગ્રાઉન્ડ છે, કરસન કાકાને દફનાવામાં આવેલ એ જગ્યા છે વગેરે વગેરે. આ મિલકત સંપૂર્ણ પણે એક જુદા ટ્રસ્ટમાં છે, એવું સાંભળવા મળેલ છે. આ ટ્રસ્ટના માલિક કડવા પટેલો છે. આ મિલકત કોઈ કાળે મુસલમાનોના હાથમાં જાય તેમ નથી.

નોંધ ૩: આ બન્ને મિલકતો વચ્ચે, એક દરવાજો છે, જેને બંધ કરવા માત્રથી બન્ને મિલકતો જુદી પડી જશે. કબ્રસ્તાનનો મૂળ દરવાજો, જે ઈમામશાહના સમયથી હતો, તે દરવાજો કબ્રસ્તાનના દક્ષિણ ભાગમાં આજે પણ છે. આ દરવાજો ખુલ્લો કરવાની માંગ સૈય્યદો વર્ષોથી કરી રહ્યા છે. માટે આ દરવાજો ખુલ્લો કરવાથી કોઈ વિવાદ ઊભો નહીં થાય. બધા ખુશ થશે અને ઈમામશાહને કાયમ માટે છોડી શકાશે. આવી રીતે પીરાણાની મિલકતો જુદી પાડીને ઊંઝાના ચુકાદાનું અમલીકરણ કરવા માટે પહેલું પગલું ભરી શકાય એમ છે. મુસલમાનોની મિલકત એમને મળી જાય તો એ લોકો પણ રાજી. પીરાણાની હિંદુઓની મિલકત જુદી પડી જાય તો હિંદુઓ રાજી. ઊંઝાના ચુકાદા પ્રમાણે સતપંથીઓ ઈમામશાહને છોડી પણ દે.

પણ સેંકડો વર્ષોના અનુભવના આધારે એવું કહી શકાય કે સતપંથીઓ ઈમામશાહને છોડશે નહીં. જરૂર જણાશે તો ઈમામશાહને ભારતીય અથવા હિંદુ નામ આપી દેશે. તેમણે સદ્ગુરુ તો કહે છે એ આપણને ખ્યાલ છે, પણ ઘણા પુસ્તકોમાં ઈમામશાહને સતપંથમાં બ્રહ્મા કહે છે અને અમુક વખત બ્રહ્માનો અવતાર ગણાવે છે.

e. **પીરાણાને ન છોડવા માટે:** ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પીરાણાની મિલકત અને આવક મુસલમાનના હાથમાં જતી ન રહે, એવી વાત કરીને પંચોને અને સનાતનીઓને મનાવવાના પ્રયત્ન થશે. સમયની માંગ છે માટે માત્ર વહીવટ પૂરતા અમારા લોકોને પીરાણાની સંસ્થામાં જોડાઈ રહેવા અનુમતિ આપો. આમ કહીને વહીવટ કરવા અનુમતિ મળી જાય, તો તેમનું સંબંધ ઉર્ફે કનેક્શન પીરાણા / ઈમામ શાહ / નિષ્કલંકી નારાયણ / સતપંથ સાથે ટકી રહેશે.

અગર સતપંથીઓને ખરે ખર ઊંઝાનો ચુકાદાનું પાલન કરવું હોય તો પીરાણામાં થતા તમામ ધાર્મિક કાર્યક્રમો તેમજ કોઈ પણ અન્ય કાર્યક્રમોને બંધ કરી શકે છે. આમ સનાતનીઓ આડા નહીં આવે. તેમજ મુસલમાનો પણ આડા નહીં આવે. પણ સતપંથ છોડવું નથી એટલે આવું નહીં કરે.

આવી રીતે હિંદુ સમાજમાં સભ્ય બની ગયા બાદ, મૂળ સતપંથ ધર્મ સાથે ગમે તેમ કરીને કનેક્શન/સંબંધ/જોડાણ ટકાવી રાખીને પોતાનું અસ્તિત્વનો બચાવ કરવાની આ ચાલ છે. ઊંઝાના વડીલોને આના માટે જૂઠા વાયદાઓ આપીને તેમનો વિશ્વાસ મેળવી લેવાના પ્રયત્નો થશે. સનાતનવાળા જીદ્દી છે, અક્કડ વલણ રાખનાર છે, બાંધછોડ કરતા નથી, સમસ્યાનો ઉકેલ આવતો નથી, તેવી સતત વાતો કરીને ઊંઝાવાળાના મગજમાં સનાતનીઓ માટે ઘૃણા અને પૂર્વગ્રહ નિર્માણ કરવાના પ્રયત્ન થશે. પંચોના મનમાં સનાતનીઓ માટે નફરત પેદા કરી દેવાના પ્રયત્નો થશે. આવું કરવામાં સતપંથીઓ અગર સફળ થઇ જાય તો તેમના માટે ખૂબ સારું થાય. જ્યારે સનાતનીઓ સતપંથીઓની ઉપર જણાવેલ રમતોને ઊંઝાના પંચો સમક્ષ ખુલ્લા કરવાની કોશિશ કરે, ત્યારે ઊંઝાના વડીલોના મગજમાં ભરાયેલ પૂર્વગ્રહના કારણે એ વાત સ્વીકારે જ નહીં. બદલામાં સતપંથના જૂઠા આશ્વાસનો પર વિશ્વાસ મૂકીને ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે હિંદુ સમાજમાં સભ્ય બની, પોતાનો ઇસ્લામી ધર્મ ટકાવી, હિંદુઓને સતપંથમાં આકર્ષિત કરવાનું કામ કરતા રહે. જેથી ભવિષ્યમાં આ લોકોને સંપૂર્ણ રીતે મુસલમાન બનાવી શકાય. સતપંથીઓની આ સંભવિત ચાલ સનાતનીઓના ધ્યાનમાં આવી છે.

સનાતન સમાજના પ્રમુખ શ્રી અબજીભાઈ કાનાણી અને ઊંઝાના...
દિલીપભાઈ નેતાજી (તત્કાલીન મંત્રી) સાથે તા. ૦૮-જૂન-૨૦૧૮ ના ફોન ઉપર થયેલ વાત અને
મણીભાઈ મમી (તત્કાલીન પ્રમુખ) સાથે તા. ૧૧-જૂન-૨૦૧૮ના ફોન ઉપર થયેલ વાત

અબજીભાઈ દ્વારા મુકવામાં આવેલ વાત, જેમાં મણીભાઈ મમી અને દિલીપભાઈ નેતાજી સંપૂર્ણ રીતે સહમત થયા.

પ્રશ્ન રૂપે આ વાતો છે, જેના જવાબો પણ એજ પ્રશ્નોમાં છે.

1. સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાની વાત ક્યાંયથી આવી? તા ૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૫ની પહેલી બેઠક, જેમાં ઉકેલ લાવવાની પ્રણાલિકા નક્કી કરવામાં આવી હતી, તે મિટિંગમાં આવી કોઈ પ્રણાલિકા કરવાની વાત નક્કી કરવામાં નહોતી આવી.
2. સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાની વાત આવે છે, તો શું ઉમિયા માતાજીએ બરાબર અભ્યાસ કર્યા વગર ચુકાદો આપેલ છે?
3. જો આવું થાય તો ઉમિયા માતાજીની ગરિમાનું શું થાય?
4. જેરામભાઈનો પક્ષકાર તરીકેનો વ્યવહાર બરાબર નથી. સતપંથવાળા સાથે પોતાના ઘરે વારે ઘડીએ મળે અને રમતો નક્કી કરે એ બરાબર નથી.
5. સનાતન સમાજ તરફથી અમલીકરણ ટીમના દરેકે દરેક સભ્ય સંપૂર્ણ જવાબદારી સાથે આવે છે. સનાતન સમાજ તરફથી બધી વાતો રજૂ કરવાનો તેમને પૂરે પૂરો અધિકાર આપવામાં આવેલ છે. સનાતનીઓને પોતાની રજૂઆત કરવાથી અટકાવવામાં આવે એ વાત બરાબર નથી. સભ્યનું અપમાન પણ ન થવું જોઈએ. દરેકે દરેક સભ્યને સન્માન મળવું જોઈએ. આ અંગે જેરામભાઈનો વ્યવહાર બરાબર નથી.

મણીભાઈ મમી અને દિલીપભાઈએ કબૂલ કર્યું કે સાધુઓનો અભિપ્રાય લેવાની વાત બરાબર નથી. એટલે એમાં આગળ વધવાનું હવે રહેતું નથી. જેરામભાઈનો વ્યવહાર અમોને પણ ઠીક નથી લાગ્યો. તેમને કહી દેવામાં આવ્યું છે કે તમે આ રીતે વ્યવહાર કરો એ બરાબર નથી.

૧૨ સનાતનીઓ તરફથી સકારાત્મક પ્રતિક્રિયા

ઊંઝાના ચુકાદા પછી સનાતનીઓ તરફથી આવેલ મહત્ત્વની નોંધપાત્ર પ્રતિક્રિયાઓ આ પ્રમાણે છે.

1. ઊંઝાના ચુકાદા આવતાંજ માત્ર બે દિવસમાં એટલે તા.૧૦-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના આપણી સનાતની કેન્દ્રીય સમાજે ચુકાદાને આવકારતો એક જ્ઞાતિજોગ સંદેશો બહાર પાડેલ હતો.

2. સનાતન સમાજની તમામ સમાચાર પત્રિકાઓમાં તેમજ વ્યક્તિગત રીતે સનાતની લોકોએ સોસિયલ મીડિયામાં ઊંઝા દ્વારા આપેલ ચુકાદાને આવકાર આપી તેને પુરા જોશથી પ્રસિદ્ધિ આપી. દરેક સનાતનીઓના ઘર ઘર સુધી આ ચુકાદાની જાણકારી પહોંચાડી. જેની સકારાત્મક નોંધ ઊંઝાના વડીલોએ ખાસ લીધેલ છે.

3. સતપંથ સમાજના ભાઈઓને આપણી હિંદુ પાટીદાર જ્ઞાતિમાં ભેળવવા માટે આસાની રહે, સનાતનીઓ સાથે નજીક આવશે તો તેમના મનના ઘણા પ્રશ્નોનું નિવારણ આવી જશે. પોતાના મનના સંકોચો દૂર કરી સનાતન સમાજમાં ભળવા માટે પ્રેરાય તેવા ઉમદા હેતુથી, ઊંઝાના પંચોએ આપેલ સૂચન પ્રમાણે તા.૨૫-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ઉમિયા માતાજી વાંઢાય સંસ્થાએ કચ્છના સમસ્ત પાટીદાર જ્ઞાતિનું એક સ્નેહ મિલન ગોઠવેલ હતું. જેમાં સતપંથીઓ પણ હાજર રહેલ હતા.

4. સનાતનીઓ તરફથી સમાજના પ્રમુખ શ્રી અબજીભાઈ કાનાણીએ તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના "સતપંથ વિવાદનો સુખદ અંત લાવવા જ્ઞાતિ જનોને માર્ગદર્શન આપતો... જ્ઞાતિ જોગ સંદેશ" બહાર પાડ્યો. આ સંદેશમાં સનાતની સમાજે ઊંઝાના ચુકાદાનું સ્વાગત કરેલ અને ચુકાદાના પાલનમાં એકરૂપતા જાળવીને સકારાત્મક રીતે આગળ વધવા માટે જરૂરી સૂચનાઓ આપેલ. આ અંગે માર્ગદર્શન પણ આપેલ. આવનાર સતપંથીઓને માન સન્માનથી સ્વીકારવામાં આવે એવી ભલામણ કરવામાં આવેલ.

5. તા. ૨૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭ ના કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ દ્વારા ફરીથી એક આવાહન બહાર પાડવામાં આવ્યો. આ આવાહનમાં ચુકાદાને ધ્યાનમાં લઇને સમાજ જૂના વાદ-વિવાદો ભૂલી એક થવાના વિચારો રજૂ કરેલ હતા.

6. સતપંથ ધર્મ ત્યાગીને સનાતનીઓની ધાર્મિક શ્રદ્ધા મજબૂત કરવા અને સનાતનીઓને એક કરવાના હેતુથી સનાતની સમાજ દ્વારા ઊભું કરવામાં આવેલ કચ્છ, વાંઢાયમાં આવેલ ઉમિયા માતાજીમાં અખતરા કે પ્રયોગ માટે અમુક સતપંથીઓને "આમંત્રિત" સભ્ય તરીકે તા. ૨૮-જાન્યુઆરી-૨૦૧૮ની સામાન્ય સભામાં નિર્ણય કર્યો. ઊંઝાના પંચના એક સભ્યની વ્યક્તિગત વિનંતીથી સતપંથના ત્રણ સભ્યોને, જેમાં તત્કાલીન સતપંથ સમાજના પ્રમુખ દેવજી કરસન ભાવાણી, રતનશી લાલજી વેલાણી, ધનજી રામજી ધોળુ વગેરે સામેલ છે. આ ત્રણ સતપંથીઓને વાંઢાયની કારોબારીમાં આમંત્રિત સભ્ય તરીકે લેવામાં આવ્યા. (આ નિર્ણયનો જાહેર સનાતની જનતાએ ખૂબ વિરોધ કર્યો જેનાથી નિર્ણય વિવાદમાં આવી ગયો. પણ નિર્ણય લીધા પછી અખતરો પૂરો કરવામાં બધા સહમત થયા હતા.) લેવામાં આવેલ આ સતપંથી સભ્યો દ્વારા વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં મંચ ઉપરથી વારેઘડીએ એવી બાહેંધરી આપવામાં આવી હતી, કે અમોને વાંઢાયમાં લેવાથી સતપંથીઓ સંપૂર્ણ પણે સનાતન હિંદુ ધર્મ સ્વીકારીને સનાતન સમાજમાં ભળી જશે. સતપંથ સમાજના અગ્રણીઓની જાહેર જનતાને આપેલ ભરોસા ઉપર વિશ્વાસ મૂકીને નિયમો અને પ્રણાલિકાના બહાર જઈને તેમને સનાતન સમાજમાં ભેળવવાનો એક પ્રયોગ કર્યો.

નોંધ: પણ દુર્ભાગ્યે આ સતપંથીઓએ સનાતન સમાજ સાથે વિશ્વાસઘાત કર્યો. આ પુસ્તકમાં આગળ જણાવેલ છે તે પ્રમાણે આ લોકોનો સાચો ઈરાદો ક્યારે સતપંથ છોડવાનો નહોતો. થોડા દિવસોમાંજ સતપંથ સમાજે વાક્ચાતુર્ય યુક્ત એવો જ્ઞાતિ જોગ સંદેશ બહાર પાડ્યો કે જેમાં તેઓએ એવો ચોખ્ખે ચોખ્ખો સંદેશો આપ્યો છે કે તેઓ ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન નહીં કરે. આ વાતની ગંભીર નોંધ લઇને તા. ૨૪-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના વાંઢાય ખાતે યોજાયેલ સભામાં આ સતપંથીઓના નામોને આમંત્રિત સભ્યોની યાદીમાંથી બેદખલ કરી નાખવામાં આવ્યા.

7. સમાચાર પત્રિકાઓમાં, સોસિયલ મીડિયામાં અને નાની મોટી સમાજના બેઠકોમાં, સભાઓમાં આ ચુકાદા અંગે ખૂબજ સકારાત્મક ચર્ચા વિચારોની આપલે સતત કરવામાં આવી. અને તેનો ખૂબ સારો પ્રચાર પ્રસાર કરવામાં આવ્યો.

8. તા. ૧૧-મે-૨૦૧૮ના સુરત SUV સ્કૂલના દશાબ્દી ઉત્સવના કાર્યક્રમ દરમ્યાન, ભારતભરના દરેક સમાજોમાંથી આવેલ લોકોના હાજરીમાં ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનું અભિવાદન કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો. આ કાર્યક્રમ મારફતે સનાતની સમાજે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા જ્ઞાતિ સુધાર કાર્યોની વિશેષ નોંધ લઇને તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલ ત્રણ ત્રણ વર્ષ સુધીના અથાગ પ્રયાસોનું ઋણ સ્વીકારવામાં આવ્યું.

આવી રીતે એકદમ કટિબદ્ધ થઇને સનાતની સમાજ ઊંઝાના ચુકાદાના સંપૂર્ણ પણે પાલનની દિશા તરફ મક્કમ રીતે આગળ વધી રહ્યા છે. કહેવાનો મતલબ એટલોજ છે કે સનાતનીઓ ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના ચુકાદાનો સંપૂર્ણ પણે પાલન કર્યું. જે સનાતનીઓની કથની અને કરણીથી સાબિત થાય છે.

૧૩ સતપંથીઓ તરફથી નકારાત્મક પ્રતિક્રિયા

સતપંથીઓ તરફથી આવેલ પ્રતિક્રિયાઓનું વિશ્લેષણ આ પ્રમાણે છે.

1. સત્ય અને જૂઠ જાણવાની સાચી રીત:

કહેવાય છે ને કે કોઈકની સાચી પરખ એની વાણીથી નહીં પણ વર્તનથી થાય. તેવીજ બીજી કહેવત છે કે કોઈના સાચા ઈરાદા જાણવા હોય તો તેની કથની પર નહીં પણ કરણીને ધ્યાને લેવું પડે. કહેવાનો મતલબ એટલો છે કે જ્યારે આપણને એવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવો પડે કે જેમાં આપણને સાચા કે ખોટાનો નિર્ણય કરવો પડતો હોય, ત્યારે મોઢાંની સારી સારી વાતો પર નહીં, પણ સામેવાળાએ કરેલ કર્મો, લીધેલા પગલાંઓ, કરેલ વર્તનનું અવલોકન કરીને પછીજ કોણ સાચું કે ખોટું એનો નિર્ણય લેવો જોઈએ. સામાન્ય ભાષામાં કહીએ તો એક ખોટા બોલા માણસને પકડવો હોય, તો તેની વાતોથી નહીં પકડી શખાય, તેને તેનાં કામોથીજ પકડવો પડે.

જ્યારે બન્ને પક્ષ એકબીજાને ખોટા કહેતો હોય ક્યારે સાચા પક્ષ અને ખોટા પક્ષને ઓળખવો કેવી રીતે? ત્યારે આપણે પરિસ્થિતિ પ્રમાણે બન્ને પક્ષો તરફથી **અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયાની** સામે તેમની **વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયા (Expected Reaction vs Actual Reaction)** થી સરખાવવી પડે. જ્યારે આપણે સતપંથ સમાજ તરફથી અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયા અને વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયાને સરખાવશું, ત્યારે આપણે ચુકાદાના અમલીકરણ વિષે સતપંથ સમાજનો સાચો ઈરાદો અથવા તો આશય ખબર પડશે.

દાખલા તરીકે જ્યારે સતપંથ સમાજ કહેતો હોય કે અમે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન કરીશું, ત્યારે સતપંથ સમાજ પાસેથી અપેક્ષા હોય કે ચુકાદાને જાહેરમાં આવકારે અને ચુકાદામાં જણાવ્યા પ્રમાણે પહેલાં તમામ કોર્ટ કેસો પાછા ખેંચી લે. આ છે તેમની પાસેથી અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયા. તેની સામે સતપંથવાળાઓએ શું પ્રતિક્રિયા આપી એ સરખાવીને જોઈએ. આજ દિવસ સુધી ચુકાદાને સતપંથ સમાજે જાહેરમાં આવકાર્યો નથી. સતપંથવાળાએ કોર્ટ કેસ પાછા ન ખેંચ્યા. ઈમામશાહને છોડવાના બદલે ઈમામશાહની શિક્ષાપત્રીમાં બતાવેલ રસ્તા પર આગળ વધવાનું જાહેર નિવેદન સતપંથ સમાજના પ્રમુખ દ્વારા કરવામાં આવ્યું. નિષ્કલંકી નારાયણને છોડવાના બદલે નવા કહેવાતા મંદિરો ઊભા કરવામાં આવ્યા. પીરાણાને વધુ મજબૂત કેમ કરવું તેનાં માટે ચિંતન સભાઓ કે વિચાર ગોષ્ટી સભાઓ યોજવામાં આવી. ચુકાદાનું પાલન ખોરંભે ચડી જાય એ માટે અવનવી શરતો અમલીકરણ સમિતિની બેઠકોમાં રાખવામાં આવી. જેવી કે સતપંથના સાધુને પૂછીને ચુકાદાનું અમલ કરીશું, મિલકત મુસલમાનોના હાથમાં ન ચાલી જાય વગેરે વગેરે. ટૂંકમાં ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા રોક લગાડેલ તમામ કાર્યો કરવાની પ્રતિક્રિયા સતપંથ સમાજે આપનાવી. જેના પરથી આપણે ખ્યાલ આવે છે કે સતપંથ સમાજનો ઈરાદો ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન ન કરવાનો છે. પાલન કરવાના બદલે એ લોકો ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનું અપમાન કરી રહ્યા છે.

આજ પદ્ધતિથી આપણે જાણીશું કે સતપંથીઓ દ્વારા ઊંઝાના ચુકાદાનું સંપૂર્ણ પણે પાલન કરવાની જે ઉપર છેલ્લી વાતો થાય છે તેની પાછળના તથ્યોમાં માત્ર સતપંથ ધર્મ છોડ્યા વગર સનાતન સમાજમાં ઘૂસવાનું ષડ્યંત્ર છે. આવું કરવાથી તેમને મળેલ હિંદુ ઓળખના દમ ઉપર પોતાની સતપંથ સમાજને છોડવાના બદલે તેને વધુ મજબૂત બનાવવાનો ઈરાદો છે. ત્યાર બાદ લાંબા ગળે, મૂળ સતપંથ ધર્મ પાળીને જે રીતે હિંદુ લોહાણાઓને ધીરે ધીરે ખોજા મુસલમાન બનાવી નાખવામાં આવ્યા, તેવી રીતે પીરાણા સતપંથમાં પણ હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવાની ચાલ અનુકૂળ સમયે રમી શકાય, તે માટે હમણાંથીજ હિંદુ સમાજને નબળો (vulnerable) કરતા જવાનું પ્રપંચ છે.

2. સતપંથીઓની પ્રતિક્રિયા:

સતપંથવાળા તરફથી આવેલ નોંધ લેવા પાત્ર અમુક પ્રતિક્રિયાઓ તરફ નજર કરીએ.

2.1. ઊંઝાના ચુકાદાનો સ્વીકાર કરી બિનશરતે તેના પાલન માટે આવાહન કરતો કોઈ પણ જાહેર સંદેશો આજ દિવસ સુધી સતપંથ સમાજ તરફથી આવેલ નથી.

2.2. અમલીકરણ સમિતિની બીજી મિટિંગમાં નક્કી થયેલ વાત કે સતપંથવાળા સતપંથ ધર્મ છોડી કાયમ માટે સનાતન ધર્મમાં સ્વીકારશે અને ઊંઝા દ્વારા આપેલ ચુકાદાને કોઈ પણ શરત વગર, સંપૂર્ણ પણે પાલન કરવા તૈયાર છે, એવો પત્ર આજ દિવસ સુધી આપેલ નથી.

2.3. સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવો ઉમિયા માતાજી ઊંઝાએ ચુકાદો આપેલ છે. આવી તદ્દન જૂઠી વાત તા. ૦૯-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના સોસિયલ મીડિયામાં વોટ્સએપ પર મેસેજ ફરતો થયો હતો. અને આ મેસેજની સાથે એક ફોટો પણ ફરતો થયો હતો, જેમાં ઉમિયા માતાજી ઊંઝામાં ચુકાદો આપતી વખતે ભેગા થયેલ બન્ને પક્ષોના લોકો માતાજીની મૂર્તિ સામે ઊભા છે. આ મેસેજ ખોટો છે, એવું સતપંથ સમાજ તરફથી કોઈ ખંડન આવ્યું નથી.

2.4. પ્રિન્સીપાલ સુરેશભાઈ ખેડબ્રહ્માવાળાએ, જે પોતે સતપંથ સમાજના પ્રખર આગેવાન છે, તેમના નામથી તા. ૧૦-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના વોટ્સએપ મેસેજ ફરતો કર્યો હતો. તેમાં પણ ઉપર જણાવેલ ભ્રામક વાત લખી હતી.

2.5. નખત્રાણાના નિષ્કલંકી નારાયણ ખાનામાં (ઉર્ફે મંદિરમાં) તા. ૨૭ થી ૨૯-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ વચ્ચે એક મિટિંગ બોલાવવામાં આવી હતી. તેમાં મંચ ઉપરથી એવું આવાહન કરવામાં આવ્યું કે ગમે તે ભોગે સતપંથ ધર્મને ટકાવી રાખવો પડશે. તેમાં જાહેરમાં સ્વીકારવામાં આવ્યું કે તેમનું કર્મકાંડ જેણે વારિયજ્ઞ કહેવામાં આવે છે, તે મુસલમાન ધર્મના કર્મકાંડો સાથે સંલગ્ન છે. કોઈ ફરક નથી. ફરક માત્ર ભાષાનો છે. ઊંઝાના ચુકાદામાં આદેશ આપેલ છે કે તેઓએ સતપંથના ક્રિયાકર્મો છોડી દઈને હિંદુ ધર્મના ક્રિયાકર્મો કરવાનું કહેલ છે. ઊંઝાના ચુકાદાનું અપમાન કરતો આદેશ આ દિવસે આપવામાં આવ્યો કે સતપંથની તમામ સંસ્થાઓમાં, ખાનાઓ (ઉર્ફે મંદિરો)માં, સતપંથની સમાજોમાં આ ક્રિયાકાંડો જે વર્ષોથી કરી રહ્યા છે, તેને વળગી રહેવાનું છે.

2.6. સનાતની સમાજ તરફથી ચુકાદાને આવકાર આપતો તા. ૦૧-નવેમ્બર-૨૦૧૭નો જાહેર સંદેશના પ્રત્યુત્તરમાં સતપંથી આગેવાનો તા.૦૨-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના એક પેમ્પલેટ મારફતે અનામી મેસેજ વોટ્સએપ પર ફરતો કરવામાં આવ્યો, જેનામાં તેઓ ઘણી બધી બનાવટી વાતો લખી છે. તેમાં મુખ્ય છે કે...

- "અખિલ ભારતીય સંત સમિતિ અને હિંદુ ધાર્મિક અખાડાઓ દ્વારા સતપંથ સંપ્રદાયનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ કર્યા બાદ તેને હિંદુ ધર્મનો અંગ તરીકેની માન્યતા આપેલ જ છે."

- ચુકાદામાં લખેલ "ઈમામશાહ શબ્દ મુસ્લિમ (ઈસ્લામધર્મ) સાથે જોડાયલો છે, જેથી મુસ્લિમ (ઈસ્લામધર્મ) ના કોઈપણ ક્રિયાકર્મ-વિધિ વિધાન સતપંથ સમાજે કરવી નહીં". આ વિષે કંઈ લખવામાં આવેલ નહોતું. શા માટે? કંઇક છુપાવવા માટે જ હોય ને?

- ચુકાદામાં લખેલ હજી એક મહત્ત્વનો મુદ્દો કે પીરાણા પંથ વિષ્ણુ ભગવાનના દસ અવતારોમાં દસમાં અવતાર "નિષ્કલંકી નારાયણ" એ હિંદુ ધર્મની માન્યતા વિરુદ્ધ છે. આ મહત્ત્વના વિષય ઉપર પણ

 મેસેજમાં કંઈજ જણાવેલ નહોતું. જેથી લોકોને સંપૂર્ણ હકીકતથી વંચિત રાખી, તેમને ગેરમાર્ગે દોરવાનો પ્રયત્ન કરેલ હતો.

આ પેમ્ફલેટ (Pamphlet) નું જાહેર ખંડન સતપંથ સમાજ તરફથી આવેલ નથી.

2.7. ચંદુલાલ કરમશી કરીને કોઈ એક વ્યક્તિએ તા.૦૯-નવેમ્બર-૨૦૧૭ના સતપંથ તરફી ઊંઝાના ચુકાદા વિરુદ્ધ સોસિયલ મીડિયામાં એક પેમ્પલેટ ફેરવાયું હતું.

2.8. ચુકાદામાં આદેશ આપેલ છે કે બન્ને સમાજો ભળી જઈને એક સમાજ તરીકે વ્યવહાર કરવાનો છે. સતપંથ પાસેથી અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયા હતી કે તેઓ કમ સે કમ જ્યાં જ્યાં સતપંથ અને સનાતનની સમાજ ભેગી છે, ત્યાં માહોલ બગાડે નહીં. પણ વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયા કેવી આપી? ગામ વિરાણી (ગઢ) માં જ્યાં સતપંથ અને સનાતનવાળાઓની વર્ષોથી સંયુક્ત સમાજ ચાલતી હતી, તેનાંમાંથી સતપંથ સમાજવાળાઓએ સનાતન વાળાને કાઢી નાખ્યા. પહેલાં તા.૧૨-ડીસેમ્બર-૨૦૧૭ના બન્ને સમાજોના સંયુક્ત વાસણો હતા, તેને સનાતનીઓને આપવાની ના પાડી દીધી. ત્યાર બાદ તા. ૧૯-એપ્રિલ-૨૦૧૮ થી સંયુક્ત સમાજવાડી પણ સનાતનીઓને વાપરવાથી રોકી દીધા. સતપંથવાળા આવું એટલા માટે કરી શક્યા કારણ કે એકતા, સંપ, સંગઠન, ગામમાં ભાગલા ન જોઈએ, સતપંથ અને સનાતન એકજ છે, એવી આદર્શવાદી વાતો કરીને, જનતાને ભોળવીને સમાજનું સંચાલન સતપંથવાળાઓએ પોતાની પાસે રાખેલ હતું. તેમનો અનુકૂળ સમય આવ્યો એટલે સનાતનીઓ સાથે વિશ્વાસઘાત કરી, સનાતનીઓને સમાજની મિલકતમાંથી બહાર કાઢી નાખ્યા. આ સંપૂર્ણ કાંડ ઊંઝાના ચુકાદાની અવગણના કરીને કરવામાં આવેલ છે.

2.9. ચુકાદાનો એક મહત્ત્વનો ભાગ હતો કે હાલના સતપંથીઓ પીરાણાથી નીકળી જાય અને તેનું પીરાણાનું સંચાલન કેન્દ્રીય સમાજ કરે. જેથી કરીને લાંબે ગાળે કડવા પાટીદારો પીરાણામાં આવતા જતા ઓછા થઇ જાય. કેન્દ્રીય સમાજ પોતાના નીતિ નિયમો પ્રમાણે વહીવટ કરે, એવો આદેશ ચુકાદામાં આપેલ છે. જ્યારે સતપંથ પાસેથી અપેક્ષિત હતું કે પીરાણાના સંચાલનના હસ્તાંતરણ અંગે કેન્દ્રીય સમાજના આગેવાનોની સાથે વાતચીત કરી આગળ વધે. તેની જગ્યાએ સતપંથવાળાઓએ તા.૩૧-ડીસેમ્બર-૨૦૧૭ના પીરાણામાં એક ચિંતન સભા બોલાવી પીરાણાને કેમ ધમધમતું કરવું જેથી કરીને વધુમાં વધુ સંખ્યામાં લોકો પીરાણા આવજાવ કરે અને પીરાણા સાથે જોડાય.

2.10. ઉમિયા માતાજી વાંઢાયમાં સતપંથવાળાઓને સનાતન સમાજમાં આવકારવા માટે ભરેલું સકારાત્મક પગલાંનો પ્રતિકાર સતપંથ તરફથી કેવો નકારાત્મક રીતે આવ્યો એ જોઈએ. કોલ્હાપુરના વીરજી લધા ભાદાણી, મૂળ દેશલપર (ગુંતલી) પરિવારની આ વાત છે. જેમના દીકરા રામજીભાઈ સતપંથના તત્કાલીન માજી પ્રમુખ છે. આ આખો પરિવાર **સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે છોડીને** સનાતન સમાજમાં આવવા માટે તૈયાર હતો. પ્રક્રિયા નક્કી કરવા કોલ્હાપુર સનાતન સમાજ સાથે અવારનવાર અનેકવાર મિટિંગ પણ કરી ચૂક્યા હતા. બધા મુદ્દાઓનું સમાધાન થઇ ગયું હતું. બધુંજ નક્કી હતું. કોર્ટમાં જઈને માત્ર સહીં કરવાનું કામ બાકી હતું. અગાઉ એકાદ બે વખત કોર્ટમાં જજ સામે પોતાની આ ઈચ્છા ભાદાણી પરિવારે વ્યક્ત પણ કરેલ હતી. પણ વાંઢાયમાં સતપંથીઓને લેવાના કારણે એવી ભ્રમણાઓ ફેલાવવામાં આવી કે સનાતન સમાજવાળાઓએ હવે સતપંથને સ્વીકારી લીધો છે. જુઓ એટલેજ સનાતનીઓએ સતપંથવાળાને તેમની ઉમિયા માતાજી વાંઢાયની ધાર્મિક સંસ્થામાં લીધા છે. સતપંથ ધર્મ હિંદુ છે, એટલેજ હિંદુ ધર્મની આ સંસ્થામાં તેમને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. આવી ભ્રમણાઓના કારણે તા. ૦૮-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ના અરસપરસ કોલ્હાપુરના આ ભાદાણી પરિવાર પોતાના

 નિર્ણયથી ફરી ગયું અને સતપંથમાં અટકીને રહ્યા. સનાતની સમાજની સકારાત્મક પગલાંનો કેવો દુરુપયોગ કરી સતપંથ સમાજને બચાવવમાં આવ્યો, તેની નોંધ લેવા ખાસ વિનંતી.

2.11. તેજ અરસામાં એટલે કે લગભગ તા. ૦૮-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ની આસપાસ, લોનાવાલામાં સતપંથના પ્રેમદાસબાપુની એક શિબિરમાં ઊંઝાના ચુકાદાના અમલવારી વિષે પ્રશ્ન ઊભો થયો. ત્યારે જવાબ આપવામાં આવ્યો કે આપણે એટલે કે સતપંથ હિંદુ ધર્મજ છે. અને સનાતન સમાજવાળાઓને આપણને સ્વીકારી લીધા છે. જુઓને એટલેજ આપણા પ્રમુખ દેવજીભાઈ ભાવાણી, રતનશી લાલજી દીવાણી વગેરેને ઉમિયા માતાજી વાંઢાયમાં લીધા. સનાતનીઓને સકારાત્મક પગલાંનો કરેલ દુરુપયોગનો આ એક બીજો દાખલો છે.

2.12. ઊંઝાના ચુકાદામાં આદેશ આપેલ છે કે નિષ્કલંકી નારાયણ હિંદુ ધર્મની માન્યતા વિરુદ્ધ છે. માટે સતપંથીઓએ નિષ્કલંકી નારાયણને માનવું નહીં. તેનાં બદલામાં કચ્છના ભારાપર (દુર્ગાપુર) ગામમાં નિષ્કલંકી નારાયણનું નવું મંદિર બંધાવવા માટે તા.૨૧-ફેબ્રુઆરી-૨૦૧૮ ના પાયાવિધિ કરવામાં આવી. આ પ્રસંગના ફોટોમાં વાંઢાયમાં સનાતન હિંદુ ધર્મને સંપૂર્ણ પણે સ્વીકારવાની બાહેંધરી આપનાર સતપંથના માજી પ્રમુખ શ્રી રતનશી લાલજી વેલાણી પણ દેખાય છે. જ્યારે ઉમિયા માતાજીના ચુકાદામાં આદેશ છે કે સતપંથ અને નિષ્કલંકી નારાયણને ત્યાગવાનું છે. ત્યારે સતપંથના લોકો નવેસરથી નિષ્કલંકી નારાયણના નવા કહેવાતા મંદિરો ઊભા કરવા લાગ્યા. સતપંથવાળાની આ નકારાત્મક પ્રતિક્રિયા દ્વારા તેઓએ માત્ર ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના ચુકાદાનું નહીં પણ સનાતનીઓ દ્વારા બન્ને સમાજો વચ્ચે સદભાવ ઊભો કરવા માટે વાંઢાયમાં અપનાવેલ સકારાત્મક વલણનું સરાસર અપમાન કર્યું હતું. આ પ્રતિક્રિયાથી સનાતનીઓને એવો સંદેશ મળ્યો કે ગમે તેવા સારા પગલાં તમે ભરો, અમે ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, પીરાણા અને સતપંથને છોડશું નહીં. ઊંઝાનો ચુકાદાને અમો ગણકારશું નહીં.

2.13. જ્યારે નિષ્કલંકી નારાયણને પૂજવાનું બંધ કરવાનો આદેશ ઊંઝાના ચુકાદામાં છે, ત્યારે તા.૧૧-મે-૨૦૧૮ના કુરબઈ ગામમાં એક નિર્ણય લેવામાં આવ્યો કે સતપંથ અને સનાતનની સંયુક્ત મિલકતમાં જૂના નિષ્કલંકી મંદિરને તોડીને નવું નિષ્કલંકી મંદિરને બાંધવું.

2.14. સતપંથ સમાજના સંબંધો સનાતની સમાજથી કપાઈ ન જાય અને સતપંથને સનાતન સમાજવાળા સ્વીકારી લે, જેથી કરીને તેમનું અસ્તિત્વ ટકી રહે, તે હેતુથી તા. ૨૨-અપ્રિલ-૨૦૧૮ ના દેશલપર (વાંઢાય) ગામમાં સતપંથવાળાઓએ દીકરીઓ પ્રત્યેની લાગણીનો દુરુપયોગ કર્યો. નીયાણીને દાન આપવું છે, નીયાણીતો બધાની છે, નીયાણીઓમાં ધર્મ વચ્ચે ન લાવવો જોઈએ, એવી ડાહી ડાહી વાતોની આડમાં સનાતનીઓ સાથે એક સંયુક્ત કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો. જેમાં સતપંથ અને સનાતન બન્નેની દીકરીઓ અને જમાઈઓને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. પ્રચાર એવો હતો કે આ તો નીયાણાઓનો કાર્યક્રમ છે. આમાં ધર્મ ન હોય. એટલે આવા કાર્યક્રમ મારફતે સનાતનીઓ સાથે સતપંથના સંબંધો યેન કેન પ્રકારે જળવાઈ રહે. જેથી સતપંથ ધર્મ બંધ થવાના બદલે ચાલતો રહે. આ પ્રતિક્રિયા પણ ઊંઝાના ચુકાદાના વિરુદ્ધમાં હતી.

2.15. સતપંથ સમાજની માસિક પત્રિકા સતપંથ પ્રકાશના ૧૫-જૂન-૨૦૧૮ના અંકના પાના ક્રમાંક ૧૦માં સતપંથ સમાજના પ્રમુખ શ્રી દેવજી કરસન ભાવાણીએ પ્રમુખીય નિવેદન બહાર પાડ્યું છે. એક બાજુ તેઓ સતપંથના મૂળ મૂલ્યો જેવા કે સદ્ગુરુ સૈય્યદ ઈમામશાહ બાવા દ્વારા પ્રસ્થાપિત ધર્મના ઉપદેશો અને શિક્ષાપત્રીને જાળવી રાખવા, સતપંથ ધર્મને ટકાવી રાખવા, નિષ્કલંકી નારાયણની પૂજા કરતા રહેવા માટે આવાહન કરેલ છે. અને બીજી બાજુ ઊંઝાના ચુકાદાનો “સકારાત્મક અર્થ” કાઢીને આગળ વધવાનું જણાવેલ છે. અહીં “સકારાત્મક અર્થ” શબ્દો વપારવા પાછળનો ઉદ્દેશ શું હોય શકે તે સમજવાની જરૂર છે. પ્રમુખીય નિવેદનમાં જણાવ્યા પ્રમાણે સતપંથીઓને

સત્પંથી અનુયાયીઓ જોગ
: પ્રમુખીય નિવેદન :

પ્રમુખશ્રી : દેવજીભાઈ કે. ભાવાણી-શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન સત્પંથ સમાજ, પ્રેરણાપીઠ-પીરાણા

સદ્ગુરુના આદેશ અનુસાર સદાચારી જીવન દ્વારા માનવ જીવનમાં સત્પંથ-સંપ્રદાયની સુવાસ પ્રસરાવી રહેલા સર્વે સત્પંથી ભાઈઓ તથા બહેનોને મારા જય ગુરુદેવ.

આપ સર્વે વિદિત છો કે પ્રેરણાપીઠ પીરાણા ખાતે ધર્મસભાનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું. જેમાં સદ્ગુરુ શ્રી તરફથી પ્રસ્થાપિત થયેલ હિંદુ પરંપરા મુજબ વૈદિક સનાતન ધર્મના પ્રચાર-પ્રસાર માટે ગહનપૂર્વક ચિંતન-મનન થયું. આ પ્રસંગે આધ જગદ્ગુરુ શ્રી કરસનદાસ મહારાજના ભગીરથ કાર્યોને સરાહનીયતા સાથે સંસ્મરણ કરવામાં આવ્યાં અને તેમનાં અધૂરાં રહેલાં કાર્યોને ખંત અને ઉત્સાહથી આગળ ધપાવવા આપણે પ્રયત્નશીલ રહીએ તેવી ભાવના સૌ સંતો તથા સમાજના અગ્રણીય મહાનુભાવીએ દર્શાવી.

વેદ તથા પુરાણના સિદ્ધાંતો પર રચિત શુદ્ધ સનાતન સત્પંથ સંપ્રદાયને અપભ્રંશતા દ્વારા દુષિત કરવાના ઘણા પ્રયાસો ભૂતકાળમાં થયા પરંતુ સદ્ગુરુ મહારાજની કૃપાથી ક્રમશઃ મહત્તમ બદીઓને દૂર કરી મૂળ શુદ્ધ સ્વરૂપે સ્થાપિત કરવામાં આપણે સૌ સફળ થયા છીએ. આવા વૈદિક પરંપરા મુજબના સદ્ગુરુના આદેશોને દૈનિક જીવન વ્યવહારમાં વણી લઈને આપણા જીવનનું કલ્યાણ કરવામાં જ ખરી સમજદારી છે. વારિયજ્ઞ-મહાપૂજા તેમજ સદ્ગુરુદેવના આધ્યાત્મિક ઉપદેશોમાં સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખી તથા કલિયુગમાં દસમો અવતાર શ્રી કલ્કી નારાયણ પ્રધાનપદે હોવાથી તેમના મંત્રજાપનું મહત્ત્વ હોઈ 'ૐ શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ નમઃ' તેમજ પોતાના ગુરુ મહારાજશ્રીએ આપેલ મંત્રના જાપ થકી માનવજીવનને સાર્થક કરીએ તેવી અભિલાષા.

વિશેષમાં શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા તરફથી આવેલ ચુકાદાને લઈને સમાજમાં ફેલાતી ખોટી અફવાઓથી કોઈ ગેરમાર્ગે દોરાશો નહીં અને ચુકાદાને માન દઈને સકારાત્મક અર્થને સમજીને આપ સૌને આગળ વધવા હું નમ્ર નિવેદન કરું છું.

અંતમાં આપ સૌ સત્પંથી અનુયાયીઓને નમ્ર ભાવે વિનંતી કરું છું કે સદ્ગુરુ મહારાજે ઉપદેશીત કરેલ શિક્ષાપત્રી દ્વારા સૂચિત કરેલ સત્માર્ગના આદેશોને આપણા જીવન વ્યવહારના આચરણ મૂકી આપણા જીવનમાં અંગીકાર કરીએ અને તેના દ્વારા આપણે સૌ આર્થિક, પારિવારીક, સામાજિક અને આધ્યાત્મિક સ્તરે ઉચ્ચત્તમ દિવ્ય જીવન પથ પર પ્રગતિ કરીએ. સાથે સાથે શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાની યથાર્થતા માટે 'વસુદેવ કૌટુંબિક' જેવી સામાજિક એકતાની ભાવના દ્વારા સુદૃઢ સંસ્કારી સમાજના વિકાસને સાર્થક કરીએ તેવી શુભ ભાવના અને હાર્દિક શુભેચ્છાસહ સૌને મારા જય ગુરુદેવ.

લિ. સહૃદયી
પ્રમુખ શ્રી : દેવજીભાઈ કે. ભાવાણી
શ્રી અખિલ ભારતીય ક.ક.પા.સ.સમાજ ટ્રસ્ટ-ગુરુકુળ, પ્રેરણાપીઠ-પીરાણા.

આમાં દેવજીભાઈ એ ચુકાદાનું અર્થઘટન કેવી રીતે કર્યું છે?
પીરાણા, નિષ્કલકી નારાયણ , સતપંથ અને ઇમામશાહને રાખીને ચુકાદાનું પાલન કરવું...
જ્યારે ચુકાદામાં આજ વસ્તુઓ છોડવાનું કહ્યું છે.
લેખમાં લખ્યું છે કે ચુકાદાની સકારાત્મક અર્થને સમજવાની વાત કરી છે..., જ્યારે હકીકતમાં 'સકારાત્મક' નથી પણ 'સગવડાત્મક' વાતો છે...

 ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, સતપંથ અને પીરાણા છોડવું નથી. જ્યારે ઊંઝાના ચુકાદામાં તો ઈમામશાહ, સતપંથ, નિષ્કલંકી નારાયણ અને પીરાણાને છોડવાનું કહેલ છે. ઊંઝાનો ચુકાદો સતપંથ સમાજના વિરુદ્ધ છે. એટલે ચુકાદાને સતપંથ સમાજ સાથે સુસંગત કરવો હોય તો ચુકાદાનું એવું અર્થઘટન કરવું કે જેનાથી એવી અફવા ફેલાવી શકાય કે ચુકાદો સતપંથ વિરુદ્ધ નથી. એટલે પ્રમુખીય નિવેદનમાં "સકારાત્મક અર્થ" શબ્દ વાપરીને ચુકાદાનું અર્થઘટન પોતાને સગવડ થાય એ રીતે કરેલ છે. સતપંથ સમાજ તરફથી નકારાત્મક પ્રતિક્રિયાનો આ એક બહુ મોટો દાખલો અને પુરાવો છે.

2.16. તા. ૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૮ ના સતપંથ સમાજના પ્રમુખ શ્રી દેવજીભાઈ કરસન ભાવાણી દ્વારા જ્ઞાતિજોગ સંદેશ બહાર પાડવામાં આવેલ હતો. આ સંદેશની નકલ ઉમિયા માતાજી ઊંઝા, ઉમિયા માતાજી વાંઢાય અને જેરામભાઈ વાંસજાળિયા તેમજ જયંતીભાઈ કાલરીયાને પત્ર મારફતે મોકલેલ હતી. આ પત્રમાં વાક્ચાતુર્ય (શબ્દોની રમત) વાપરીને એવો સંદેશ આપવામાં આવ્યો છે કે ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનો ચુકાદો સતપંથવાળાને મંજૂર નથી. અને તેઓ પાલન કરવાના નથી. આ જ્ઞાતિજોગ સંદેશમાં જાણાવ્યું છે કે ચુકાદાની કલમ ૨ (એટલે ઈમામશાહને છોડવા) અને કલમ ૭ (એટલે નિષ્કલંકી નારાયણને છોડવા) ના મુદ્દા ઉપર સતપંથ ધર્મના સંતો અને તેમના લગતાવળગતા સંતોના માર્ગદર્શન હેઠળ ઉકેલ લાવીને આગળ વધશે. (સમજવાની વાત અહીં એ છે કે સતપંથના સંતો ક્યારે પણ સતપંથીઓને ઈમામશાહ કે નિષ્કલંકી નારાયણને છોડવાનું નહીં કહે. કારણ કે એવું કરશે તો તેમની દુકાન બંધ થઇ જશે). સંદેશમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે ચુકાદાના અમલીકરણમાં "અર્થઘટનની અસ્પષ્ટતા" છે એટલે "યોગ્ય અર્થઘટન" દ્વારા અમલીકરણ થાય એવી અપેક્ષા રાખે છે. અર્થઘટનના મુદ્દા ઉપર ઊંઝાના વડીલોએ સાફ શબ્દોમાં જણાવી દીધું છે કે ચુકાદો એકદમ સ્પષ્ટ છે. ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, સતપંથ અને પીરાણા છોડવાનું છે. પણ કારણ કે સતપંથવાળાઓને ચુકાદાનું પાલન નથી કરવું એટલે ચુકાદાનું મનગમતું અર્થઘટન કરવા માટે પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. આ નકારાત્મક પ્રતિક્રિયાથી સતપંથ સમાજવાળા એ સ્પષ્ટ કરી દીધું છે કે ઊંઝાના ચુકાદાને તેઓ માનવાના નથી.

3. સતપંથની પ્રતિક્રિયાઓનું વિશ્લેષણ:

3.1. ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન કરવાની પહેલી ફરજ સતપંથ સમાજની છે. જેમાં કોર્ટમાં કરેલ કેસોને પાછા ખેંચવાથી લઇને ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે છોડવાનું છે અને પીરાણાનો વહીવટ કેન્દ્રીય સમાજને સોંપી દેવાનું છે. આ હતી સતપંથ સમાજ તરફથી અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયા. સતપંથ સમાજવાળાઓ તરફથી આવેલ વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયા જો અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયા સાથે સુસંગત હોત તો તેમનો ઈરાદો ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન કરવાનો છે એ દેખાઈ આવ્યું હોત. પણ એવું ન થયું.

3.2. વાણીથી તેઓ હંમેશાં એવું કહેતા આવ્યા છે કે ઊંઝાના ચુકાદાનું તેઓ સન્માન કરે છે, તેનું પાલન કરશે. પણ તેમનું વર્તન કંઇક બીજુંજ બતાવી રહ્યું છે.

3.3. પોતાના વર્તનથી સતપંથ સમાજવાળાની ઉપર જણાવેલ પ્રમાણે વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયાઓને બે ભાગમાં બાટીને સમજવી પડે.

1) સતપંથ ધર્મને ટકાવી રાખવા કરવા માટે થતા તમામ પ્રયાસો કરવા. (દાખલા તરીકે: ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણને પકડી રાખવાના પ્રયાસો)

॥ ૐશ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ નમઃ ॥

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્પંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ

ટ્રસ્ટ રજી. નં.- એફ ૨૩૮૪ તા. ૧૬/૦૯/૯૧ અમદાવાદ.

જ્ઞાતિજોગ સંદેશ

તા. ૦૪-૦૭-૨૦૧૮

શ્રી ઉમિયા માતાય નમઃ
ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઉંઝા
પ્રમુખશ્રી/સમાધાન સમિતિના સભ્યો

૧) શ્રી મણીબાપા (મમ્મી બાપા)
ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઉંઝા.

૨) શ્રી જયંતિભાઇ કાલરીયા,
શ્રી જયરામબાપા, રાજકોટ.

૩) શ્રી હંસરાજભાઇ ધોળુ,
ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, વાંઢાય, કચ્છ.

શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઉંઝા દ્વારા લવાદ સમિતિએ આપેલા ચુકાદાના અમલીકરણ બાબતે શ્રી દેવજીભાઇ કે. ભાવાણી પ્રમુખશ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સતપંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ, પ્રેરણા પીઠ, પીરાણા દ્વારા જ્ઞાતિ જોગ અપીલ.

સર્વે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિજનોને મારા જય ગુરૂદેવ.

આપ સૌ જાણો છો કે છેલ્લા કેટલાક વર્ષોથી આપણી જ્ઞાતિમાં સાંપ્રદાયિક વાદ-વિવાદ ચાલી રહ્યો હતો. જેના ઉકેલ માટે ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઉંઝાની લવાદ સમિતી દ્વારા બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી ખુબજ લાંબી ચર્ચા-વિચારણાનાં અંતે બંને સમાજોએ સાંપ્રદાયિકતાના ભેદભાવ ત્યાગી સમાધાનના રસ્તે ચાલીને ઉમિયા માતાજીના એક સંતાન છીએ તેવા ભાવ સાથે એકતા જાળવવાના સારાંશવાળો ઐતિહાસિક ચુકાદો આપેલ હતો. જેમાં બે મુદ્દાઓ કે જે ચુકાદાના

હેડ ઓફિસઃ નવસારીલાટ (પીરાણા), તા. દસક્રોઈ. જિ. અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૫. બ્રાંચ - નખત્રાણા (કચ્છ)
૦૨૭૧૮-૨૮૮૮૭૨ પ્રમુખશ્રી/મંત્રી | ૦૨૭૧૮-૨૮૮૨૨૦ ગુરૂકુળ હોસ્ટેલ | ફેક્સઃ ૦૨૭૧૮-૨૮૮૮૭૨
૦૨૭૧૮-૨૮૮૨૨૯ કાર્યાલય | ૦૨૭૧૮-૨૮૮૩૨૦ ગુરૂકુળ સ્કૂલ | E-Mail : kkp_pirana@yahoo.com

॥ ૐશ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ નમઃ ॥

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્પંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ

ટ્રસ્ટ રજી. નં.- એફ ૨૩૮૪ તા. ૧૬/૦૯/૯૧ અમદાવાદ.

...૨...

મુદ્દાન નં. (૨) અને (૭) મુજબની બાબતો અંગે આ મુદ્દાઓ ધાર્મિક બાબત હોવાથી અખિલ ભારતીય સંતોના તેમજ સતપંથ ધર્મના સંતોના માર્ગદર્શન હેઠળ તેનો ઉકેલ લાવી તે મુદ્દાને અમલીકરણ કરવાનું રહેશે. તે દરમ્યાન બાકીના મુદ્દાઓનું સમાધાનનું અમલીકરણ ચાલુ કરવું.

આપણી સમાજમાં પુનઃ એકતા, ભાઇચારો, સમરસતા સ્થપાય તે માટે ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન દ્વારા આપેલ સાંપ્રાદાયિક બાબતોથી મુકત સમાજ નિર્માણના ચુકાદાનું વહેલી તકે અમલીકરણ થાય તે માટે હું જ્ઞાતિજનોને નમ્રભાવે આહવાન કરૂ છું. આપણી જ્ઞાતિના સતપંથ સંપ્રદાયના અનુયાયીને પણ આ ચુકાદાના અમલીકરણ કરવાના સહકાર માટેની અપીલ કરૂ છું. આ ચુકાદાના અમલીકરણમાં અર્થઘટનની અસ્પષ્ટતા દ્વારા આવતી અડચણો માટે લવાદ સમિતિ સાથે બેસી, યોગ્ય અર્થઘટન દ્વારા વહેલી તકે અમલીકરણ થાય તેવી અપેક્ષા સેવું છું.

ઉપરોક્ત ચુકાદો આપવા બાબતે શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઉંઝા તથા સીદસર તેમજ માતાજીની અન્ય સંસ્થાના કર્ણધારો એ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં પુનઃ એકતા સ્થાપિત કરવા માટે જે જેહમત ઉઠાવેલ છે તેનો સતપંથ સંપ્રદાય અનુયાયઓ વતી હૃદયપુર્વક આભાર વ્યક્ત કરૂ છું.

Devjibhai

લી. શ્રી દેવજીભાઇ કે. ભાવાણી પ્રમુખશ્રી,

શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સતપંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ

પ્રેરણાપીઠ, પીરાણા

Received on 7/8/2018

હેડ ઓફિસઃ નવસારીલાટ (પીરાણા), તા. દસક્રોઈ. જિ. અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૫. બ્રાંચ - નખત્રાણા (કચ્છ)
૦૨૭૧૮-૨૮૮૮૭૨ પ્રમુખશ્રી/મંત્રી | ૦૨૭૧૮-૨૮૮૨૨૦ ગુરૂકુળ હોસ્ટેલ | ફેકસઃ ૦૨૭૧૮-૨૮૮૮૭૨
૦૨૭૧૮-૨૮૮૨૨૯ કાર્યાલય | ૦૨૭૧૮-૨૮૮૩૨૦ ગુરૂકુળ સ્કૂલ | E-Mail : kkp_pirana@yahoo.com

2) સતપંથ ધર્મને સનાતનીઓ દ્વારા સ્વીકાર્ય કરવા માટે અને પોતાને ફાયદાકારક હોય એવા મુદ્દાઓનું અમલીકરણ કરવા માટે તત્પર રહેવું. (દાખલા તરીકે નીયાણીઓનો સંયુક્ત કાર્યક્રમ કરવો, અમલીકરણ સમિતિમાં ચર્ચા કરવી કે સમાજના નામોમાં “સનાતન” શબ્દ કાઢી નાખવો વગેરે)

3.4. કોઈ પણ વિવાદ કે સમસ્યાના સમાધાન માટે જ્યારે પંચો ચુકાદો આપતા હોય છે, એ ચુકાદો બન્ને પક્ષને લાગુ પડે, માત્ર એક પક્ષને લાગુ પડે નહિ, જે સર્વવ્યાપી સામાન્ય સિદ્ધાંત તેમજ નિયમ છે. તેજ પ્રમાણે, ચુકાદાના પાલનની વાત આવે ત્યારે ચુકાદાનું સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવાનું હોય છે. ચુકાદાને તોડી મરોડીને માત્ર પોતાને ગમતા હોય એવા મુદ્દાઓના પાલનની વાત કરવી કે આગ્રહ રાખવો એ ચુકાદાનું અપમાન છે. તેવીજ રીતે ચુકાદાનું ખોટું અર્થઘટન કરી પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખી શકાય એવા હતુંથી ચુકાદાનું હાર્દને બદલવાની કોશિશ કરવી એ પણ ચુકાદા અને પંચોનું અપમાન છે. ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ચુકાદાના સાચા અમલીકરણથી બચવા માટે ઉપર જણાવેલ રીતે પોતાને ગમતા હોય એવા મુદ્દાઓનું પાલન કરવા અને પોતાને સગવડ થાય એ રીતે ચુકાદાનું અર્થઘટન કરવાની વાતો સતપંથ સમાજ તરફથી કરવામાં આવી.

4. સતપંથવાળાઓએ ખૂબ ચતુરાઈથી “વાક્ચાતુર્ય ભરી” વાતોથી સ્પષ્ટ સંદેશ આપેલ હતો કે ઊંઝાના ચુકાદાનું અક્ષરે અક્ષર તેમજ હાર્દને બદલ્યા વગર ચુકાદાનું પાલન કરવા તેઓ તૈયાર નથી. સતપંથ સમાજની વાસ્તવિક પ્રતિક્રિયા એ તેમની અપેક્ષિત પ્રતિક્રિયાથી બિલકુલ વિપરીત હતી. જેનાથી સ્પષ્ટ થઇ ગયું કે સતપંથ સમાજવાળાનું માનસ ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન ન કરવાનું છે.

5. સતપંથ સમાજ દ્વારા ચુકાદાના પાલનથી હાથ ઉપર કર્યા બાદ સનાતન સમાજની પ્રતિક્રિયા મહત્ત્વની હોઈ, સનાતની સમાજે તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના નખત્રાણા ખાતે એક વિશેષ સભા બોલવવાનું નક્કી કર્યું. એ સભામાં ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા તરફથી તેમના ટીમ દ્વારા સતપંથ અંગે ભેગા કરેલ પુરાવાઓ પાછળની મહેનત અને ઊંઝામાં થયેલ પ્રક્રિયાની સંપૂર્ણ વિગતવાર જાણકારી આપી હતી. જે લગભગ પોણા બે કલાક સુધીની લાંબી રજૂઆત હતી. જે આ પુસ્તકના પેજ ક્ર ૭૭ થી ૧૦૫ માં આપવામાં આવેલ છે. આ રજૂઆતની એટલી ઊંડી અસર થઇ કે એજ સભાએ સર્વાનુમતે ૮ ઠરાવો પસાર કરવામાં આવ્યા. (જુઓ પેજ ક્ર.૧૮૮) જેણે બીજા દિવસે એટલે તા. ૨૭-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ની સામાન્ય સભામાં પણ સર્વાનુમતે પાસ કરવામાં આવ્યા. આ બન્ને સભાઓમાં વિરોધ તો દૂર, ઠરાવોને ઠેલવાનું કે ઢીલા કરવાનું સૂચન પણ આવ્યું નહિ. ચંદ્રકાંતભાઈની આ રજૂઆતના વીડિઓને અમુક સમાજોએ પોતાના સભ્યોને જાણ થાય એ હેતુથી ખાસ કાર્યક્રમ યોજી મોટા સ્ક્રીનમાં ચલાવ્યો.

૧૪ વિશેષ સભા

તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના સતપંથ સમસ્યાના નિવારણ માટે બોલાવેલ ઐતિહાસિક વિશેષ સભામાં થયેલ કાર્યવાહીનો અહેવાલ. સનાતનીઓની કેન્દ્રીય સમાજ માટે સતપંથ વિષય ઉપર આ એક અભૂતપૂર્વ સભા હતી.

1. આથી અગાઉ આ પુસ્તકમાં આપણે જોયું કે સનાતનીઓની સકારાત્મક અને આવકારવાની પ્રતિક્રિયા હોવા છતાં સતપંથઓએ નકારાત્મક પ્રતિક્રિયા આપી. સતપંથવાળાઓએ તેમના સમાજની માસિક પત્રિકા સતપંથ પ્રકાશના જૂન ૨૦૧૮ અંકના પાના ક્રમ ૧૦ માં જણાવ્યા પ્રમાણે, તેમજ ઉમિયા માતાજી ઊંઝાને તા. ૦૪-જુલાઈ-૨૦૧૮ના પત્ર પ્રમાણે, ખૂબ ચતુરાઈથી વાક્યાતુર્ય ભરી વાતોથી સ્પષ્ટ સંદેશ આપેલ હતો કે ઊંઝાના ચુકાદાનું અક્ષરે અક્ષર તેમજ ચુકાદાના હાર્દને બદલ્યા વગર ચુકાદાનું પાલન કરવા તેઓ તૈયાર નથી. જ્યારે તે લોકો પાસેથી સતપંથ ધર્મ છોડીને સનાતન ધર્મનો સ્વીકાર કરવાની અપેક્ષા હતી.

ઊંઝાના ચુકાદા અંગે વિગતવાર જાણકારી આપવા બોલાવેલ વિશેષ સભામાં મંચ ઉપર બીરાજમાન સમાજના હોદેદારો અને અન્ય અગ્રણીઓ

2. ત્યારે જે સનાતનીઓની પોતાના સતપંથી ભાઈઓ માટે ઉચ્ચ લાગણીઓ બતાવી હતી તે લાગણીઓનો દુરુપયોગ કરી સતપંથીઓએ સતપંથ ધર્મને છોડવાના બદલે સતપંથ ધર્મને ટકાવી રાખવા તેમજ મજબૂત કરવાના પ્રયત્નો કર્યા. આવા ઊંડાણ પૂર્વક છુપા પ્રપંચોના કારણે સામાન્ય સનાતનીઓ ભોળવાઈ ન જાય અને સનાતન સમાજને નુકસાન ન થાય તે હેતુથી સનાતની સમાજ દ્વારા કેવા પગલાં ભરવામાં આવે એવા મુખ્ય હેતુથી ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે એક વિશેષ સભા બોલવામાં આવી.

3. કોઈ પણ વિવાદ કે સમસ્યાના સમાધાન માટે જ્યારે પંચો ચુકાદો આપતા હોય છે, એ ચુકાદો બન્ને પક્ષને લાગુ પડે, માત્ર એક પક્ષને લાગુ પડે નહિ, જે સર્વવ્યાપી સામાન્ય સિદ્ધાંત તેમજ નિયમ છે. તેજ પ્રમાણે, ચુકાદાના પાલનની વાત

આવે ત્યારે ચુકાદાનું સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવાનું હોય છે. ચુકાદાને તોડી મરોડીને માત્ર પોતાને ગમતા હોય એવા મુદ્દાના પાલનની વાત કરવી કે આગ્રહ કરવો એ ચુકાદાનું અપમાન છે. તેવીજ રીતે ચુકાદાનું ખોટું અર્થગઠન પોતાની સગવડ પ્રમાણે કરીને ચુકાદાનું હાર્દ બદલવાની કોશિશ કરવી એ પણ ચુકાદા અને પંચોનું અપમાન છે. ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના ચુકાદો આવ્યા બાદ અમુક લોકો દ્વારા ચુકાદાના સાચા અમલીકરણથી બચવા માટે ઉપર જણાવેલ રીતે પોતાને ગમતા હોય એવા મુદ્દાઓનું પાલન કરવા અને પોતાને સગવડ થાય એ રીતે ચુકાદાનું અર્થગઠન કરવાની વાતો ફેલાવામાં આવેલ હતી. જેનું સીધેસીધું નુકસાન સનાતની સમાજને થાય એ ષડ્યંત્ર દેખાવા લાગ્યું. આવા ષડ્યંત્રકારી પરિબળો જે લગભગ પરોક્ષ રીતે કામ કરતા હોય, એમનાથી દરેકે બચવું અત્યંત જરૂરી છે. આવી પરિસ્થતિઓથી બચવા માટે કેન્દ્રીય સમાજએ આ વિશેષ સભા બોલાવેલ હતી. આ પણ એક મહત્ત્વનું કારણ હતું.

4. આ વિશેષ સભાથી પહેલાં તા. ૧૮-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના ફોન ઉપર ઊંઝાના તત્કાલીન પ્રમુખશ્રી મણીભાઈ મમી અને સનાતની સમાજ ઉર્ફે કેન્દ્રીય સમાજના પ્રમુખ શ્રી અબજીભાઈ કાનાણીની ચર્ચા થઈ. ઊંઝાના ચુકાદાને લઈને વિશેષ સભામાં સનાતનીઓ શું કરવા જઈ રહ્યા છે, તેનાં વિષે મણિબાપાની સાથે વિસ્તૃત ચર્ચા થઇ. ચર્ચામાં અબજીભાઈએ જણાવ્યું કે ઊંઝાનો ચુકાદો આવ્યા બાદ પણ સતપંથ તરફથી કોઈ પણ સકારાત્મક પગલાં ભરવામાં નથી આવ્યા. સનાતની સમાજે વાંઢાયની પોતાની સંસ્થામાં સતપંથીઓને આમંત્રિત સભ્ય તરીકે લઇને સદભાવનાનું વાતાવરણ ઊભું કર્યું હોવા છતાં, સતપંથીઓએ સનાતનીઓને નુકસાન થાય અને પોતાનો સતપંથ ધર્મ વધુ મજબૂત થાય એવી રીતે વરતે છે. બીજીબાજુ ઊંઝાના ચુકાદાને લઇને જાહેર જનતામાં તદ્દન ખોટી વાતો ફેલાવે છે કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, એવી માન્યતા ઊંઝાએ આપી દીધી છે. આ પુસ્તકમાં અગાઉ જણાવેલ સતપંથ તરફથી આવેલ નકારાત્મક પ્રતિક્રિયાઓના દાખલાઓ આપવામાં આવ્યા અને સનાતની સમાજ કેવી રીતે મજબૂર થઇ છે કે પોતાના બચાવ માટે કોઈક નક્કર પગલાં લે. મણિબાપા દ્વારા અમલીકરણ સમિતિની બેઠકમાં ઉપાડેલ મુદ્દો હતો કે જેમાં “પરિવાર” (ગોત્ર પ્રમાણે) મિલનમાં સતપંથ અને સનાતન સાથે રહે છે, એ પણ યોગ્ય નથી.

વિશેષ સભામાં મંત્રમુગ્ધ થઇને સાંભળતા લોકો

આ મુદ્દા ઉપર પણ સનાતનીઓને જાગૃત કરવાની જરૂર છે એવી ચિંતા અબજીભાઈએ મણિબાપા સામે વ્યક્ત કરી .

5. વિશેષ સભા બોલાવવાના પાછળનો ઉમદા હેતુ જાણીને મણિબાપા ખૂબ ખુશ થયા. તેઓને અબજીભાઈને જણાવ્યું કે તેમની સતપંથના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી દેવજી કરસન ભાવાણી સાથે ફોન ઉપર ચર્ચા થઇ છે અને દેવજીભાઈને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહી દેવામાં આવ્યું છે કે ઊંઝાના ચુકાદામાં કોઈ પણ જાતનો એક પણ શબ્દમાં ફેરફાર કરવામાં નહીં આવે. ત્યાર બાદ મણિબાપાએ જાણકારી આપી કે રાજકોટવાળા જયંતીભાઈ કાલરીયાએ આજે (તા. ૧૮-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮) દેવજીભાઈ સાથે ૪૫ મિનિટ સુધી લાંબી ફોન ઉપર ઊંઝાના ચુકાદાના અમલીકરણ અંગે ચર્ચા થઈ. ચર્ચામાં દેવજીભાઈએ જયંતીભાઈ કાલરીયાને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કહીં દીધું કે એ લોકો સતપંથના અને તેમની સાથે જોડાયલા અન્ય સાધુઓનો અભિપ્રાય લીધા પછીજ આગળ વધશે. જયંતીભાઈ કાલરીયાએ દેવજીભાઈને સમજાવવાની ઘણી કોશિશ કરી અને કહ્યું કે આ તો તમે માતાજીનું અપમાન કરી રહ્યા છો. પણ દેવજીભાઈ કોઈ પણ રીતે માનવા તૈયાર ના થયા એટલે જયંતીભાઈ કાલરીયાને છેવટે મણિબાપાને કહેવું પડ્યું કે હવે ચોખ્ખું થઇ ગયું છે કે સતપંથ વાળા માત્ર સમય પસાર કરવા માંગે છે. ચુકાદાના હાર્દ બદલ્યા વગર તેનું પાલન કરવા તેઓ તૈયાર નથી.

6. એટલે બન્ને વડીલો એ વાત ઉપર એક અવાજે સહમત થયા કે જે સતપંથીઓ સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે સંપૂર્ણ રીતે છોડીને સનાતન ધર્મને સ્વીકારે, એ લોકોને સનાતનીઓની કેન્દ્રીય સમાજ સ્વીકારે. ઊંઝાના ચુકાદાનું અપમાન કર્યા પછી હવે સતપંથીઓ સાથે કોઈ પણ પ્રકારની વાતચીત કરવાનો કોઈ અર્થ નથી અને વાતચીત બંધ કરી નાખવી જોઈએ. સતપંથી દ્વારા લોકોને ભરમાવવા હેતુથી રમાતી ચાલોથી સનાતનીઓને બચાવવા માટે જરૂરી તમામ પગલાંઓ તત્કાલીન ધોરણે ભરવા જોઈએ. જેવા કે પરિવારોના મિલન, નીયાણીઓના કાર્યક્રમો, ધર્મ અને સમાજ જુદા છે એવી ખોટી આદર્શવાદી વાતની આડમાં થતા સંયુક્ત ધાર્મિક કાર્યક્રમ વગેરે પર રોક લગાડવી. ટૂંકમાં કહીએ તો ઊંઝાના માર્ગદર્શન અને આશીર્વાદ વિશેષ સભાને મળેલ હતો.

7. શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજનું વિદ્યાર્થી હોસ્ટેલના મુખ્ય કાર્યાલયમાં તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના એક વિશેષ ચિંતન સભા બોલાવવામાં આવી. આ સભામાં સતપંથ સમસ્યા બાબતે ઊંઝામાં થયેલ કાર્યવાહીની વિસ્તૃત જાણકારી ચંદ્રકાંતભાઈએ આપી. આ સભામાં ઉમિયા માતાજી વાંઢાય, શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ સંસ્કાર ધામ દેસલપર વાંઢાયના હોદેદારો, સમાજની ૨૯ ઝોન ના હોદેદારો, કારોબારી સભ્યો, ઘટક સમાજના મુખ્ય કર્ણધારો હાજર હતા. આ સભામાં ભારતના ખૂણે ખૂણેથી બુદ્ધિજીવીઓ, ચિંતકો, નિષ્ણાંતો, અનુભવીઓ પણ હાજર રહ્યા. આ સભામાં ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના લવાદ સામે થયેલ તમામ પ્રક્રિયા, જે આ પુસ્તકમાં પેજ ૭૭ થી ૧૦૫ માં જણાવેલ છે, તેની લોકોને જાણ કરવામાં આવી. રજૂઆત કરવામાં લગભગ પોણા બે કલાક સુધી લાંબો સમય લાગી ગયો. પણ સભા આં રજૂઆતને એટલા રસપૂર્વક સંભાળતી હતી કે લગભગ ૧ કલાક પછી જ્યારે ચંદ્રકાંતભાઈ પોતાની વાત જલ્દીથી પૂરી કરવાની વાત કરી, ત્યારે સભાએ સામેથી કહ્યું કે કોઈ જલદી કરવાની જરૂર નથી. તમારી બધી વારો પૂરે પૂરી રીતે જણાવો, કોઈ વાત અધુરી

વિશેષ સભામાં ઊંઝામાં થયલ કાર્યવાહીની જાણકારી આપતા શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયા

ન રહેવી જોઈએ. ત્યાર બાદ પ્રમુખશ્રી અબજીભાઈએ સહમતી આપી અને કહ્યું કે આવી મહત્ત્વની રજૂઆત માટે આપણે જોઈએ એટલો પુરતો સમય આપીએ છીએ. જાણકારી મેળવીને લોકો એવા પ્રભાવિત થયા કે સભામાં જણાવેલ વાતો લોકોના દિલને સ્પર્શી ગઈ.

આ રજૂઆતનો વિડીઓ અહીં જોઈ શકો છો:
www.abkkpsamaj.org/satpanthchhodo/links/visheshsabhaspeech

આ રજૂઆતથી લોકોએ કોઈ પણ વિરોધ કર્યા વગર, કોઈ જાતના અન્ય સુજાવ પણ આપ્યો વગર, સર્વાનુમતે સતપંથ અંગે ૮ ઠરાવો નક્કી કર્યા, જે આ પુસ્તકમાં પ્રકાશિત કરેલ છે. સભામાં પોતપોતાના મોઢે ઘણા સભાજનોએ મન મૂકીને પોતાના અભિપ્રાયો આપેલ હતા, જેણે પસાર કરેલ ૮ ઠરાવોમાં આવરી લેવામાં આવ્યા હતા. જેણે “જ્ઞાતિ સુધાર ઠરાવો / વિશેષ સભા ઠરાવો” કહેવામાં આવે છે. બીજા દિવસે એટલે તા. ૨૭-ઓગસ્ટ-૨૦૧૭ના આ ઠરાવોને સનાતની સમાજની વાર્ષિક સામાન્ય સભામાં પણ પાસ કરવામાં આવ્યા. બન્ને દિવસે આ ઠરાવો સર્વાનુમતે પાસ કરવામાં આવ્યા. કોઈ પણ જાતનો વિરોધની વાત તો દુર, પણ કોઈ પણ જાતનો ફેરફારનો સુજાવ પણ કોઈએ આપ્યો નહીં. આ ૮ ઠરાવો અહીં અક્ષરશ: પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

8. વિશ્વના સમસ્ત કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા એટલે કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝાનું અપમાન માના સાચા દીકરાઓ કોઈ દિવસ ન કરી શકે. આ હેતુથી વિશેષ સભાનો પહેલો ઠરાવ ઉમિયા માતાજીના ચુકાદાનું પાલન કરવા સનાતની સમાજ કટિબદ્ધ છે, એવો સંદેશ આપવાના હેતુથી કરવામાં આવેલ છે. પણ સતપંથ સમાજ ચુકાદાનું સંપૂર્ણ રીતે પાલન કર્યા બાદ સનાતની સમાજની ફરજ આવે છે. ઊંઝાની આપણી માતૃ

વિશેષ સભામાં મંત્રમુગ્ધ થઇને સાંભળતા લોકો

સંસ્થાનું માન, સન્માન અને ગરિમા સાચવવાની ફરજ દરેક સનાતનીઓની છે. એટલે સનાતની સમાજે ઊંઝા સાથેની પોતાનો સદભાવ અને સન્માન દર્શાવવા માટે વિશેષ સભાનો પહેલો ઠરાવ પાસ કરેલ છે.

9. ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન કરવાની પહેલી ફરજ સતપંથ સમાજની છે. જેમાં કોર્ટમાં કરેલ કેસોને પાછા ખેંચવાથી શરુ કરીને ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે છોડવાનું છે અને પીરાણાનો વહીવટ કેન્દ્રીય સમાજને સોંપી દેવાનું છે. સતપંથ સમાજ દ્વારા તેમના ભાગે લેવામાં આવતા પગલાંઓ લીધા પછી, સનાતની સમાજે માત્ર તેમને અવકારવાના છે. જ્યારે સતપંથ સમાજ દ્વારા ઉપર જણાવેલ પ્રમાણે જાહેર કરવામાં આવેલ છે કે તેઓ ચુકાદાનું પાલન નહીં કરે એટલે ત્યાર બાદ સ્પષ્ટ થઇ ગયું છે કે સતપંથ સમાજ ચુકાદાનું પાલન નહીં કરે. એટલે જો સતપંથ સમાજ ચુકાદાનું પાલન ન કરતી હોય, તો સનાતન સમાજ દ્વારા ચુકાદાનું પાલન કરવામાં આવે એવો પ્રશ્ન મૂળથીજ અસ્થાને છે. તેમાંય ચુકાદામાં જણાવેલ એક ભાગ જે સતપંથને ફાયદાકારક હોય, તેવા ભાગનું પાલન કરવાની કોઈ વાત રહેતીજ નથી. માટે વિશેષ સભાના ઠરાવ ક્રમ ૦૨ થી ૮માં જણાવ્યા પ્રમાણે સતપંથીઓ જોડે બિલકુલ વ્યવહાર ન કરવા એ વિશેષ સભાનો સર્વાનુંમતે કરેલ નિર્ણય છે, જેની નોંધ ખાસ લેશો.

10. આ ૮ ઠરાવો ઉપરાંત, સામેજ અગાઉ કરેલ નિર્ણય કે સતપંથ સાથે લગ્ન સંબંધ સાથે જોડાયલા હોય તો તેને વિવેક બુદ્ધિ પૂર્વક, કોઈ પણ જાતના ભભકો કર્યા વગર, એકદમ સાદાઈથી વ્યવહાર ને જાળવી શકશે. ખાસ મામેરામાં આ વાતનું ધ્યાન રાખવા વિનંતી કરેલ કે ખૂબજ વિવેક ભરેલ કાર્યક્રમ હોય, જે થી અન્યને ખોટી પ્રેરણા ન થાય અને સતપંથીઓ સાથે નવા લગ્ન સંબંધ ન જોડે. કારણ કે દરેક સનાતનીના મનમાં ક્યાંકને ક્યાંક પીડા રહેતી હોય છે કે આપણી દીકરી ભૂલથી સતપંથમાં અપાઈ ગઈ છે, તેનું દુ:ખ અનુભવતા હોય છે. આ અંગે સામેજ અગાઉ આપેલ દિશાસૂચન Guidelines પ્રમાણે ચાલવાનું રહેશ. આ guideline આ પ્રમાણે છે.

> "આપણી જ્ઞાતિના પંચમ અધિવેશનમાં સનાતની સ્પષ્ટ નીતિ જાહેર કર્યા પહેલાં દીકરા-દીકરીનાં સગપણ હિંદુ સનાતન વૈદિક ધર્મ પાળતા ન હોય તેવા પરિવારમાં થયેલ હોય તો તેવા સંબંધો વિવેકબુદ્ધિથી જાળવી રાખવાના રહેશે. દીકરા કે દીકરીને ત્યાં લગ્ન-વ્યવહારિક પ્રસંગ હોય તો મામેરા વગેરે પ્રસંગે સીમિત સંખ્યામાં જવું. વધારેમાં વધારે દીકરાના દાદા કુટુંબના લોકોએજવાનું રહેશે. દીકરીને ત્યાં મરણ પ્રસંગ હોય ત્યારે મરણ બાદની વિધિ સનાતન હિંદુ વૈદિક ધર્મ મુજબ થયેલ હોય તો જ જવાનું રહેશે, અન્યથા જવાનું રહેશે નહીં."

નોંધ: સતપંથ ધર્મ એ સનાતન વૈદિક ધર્મની શાખા તરીકે ગણવી નહીં. એ મુસલમાન ધર્મની શાખા છે.

11. આ વિશેષ સભાના ઠરાવોની આવી જોરદાર અસર થઇ કે ભારતભરમાં સનાતનીઓના સંગઠનોમાંથી સતપંથીઓને દૂર કરવાની મોહીમે ખૂબ જોર પકડ્યું. દાખલા તરીકે ઘાટકોપર-મુંબઈ, બીલીમોરા, દક્ષિણ ભારત, રામપર, દેવપર, નાગવીરી, ગાંધીનગર, ગુજરાતના કંપાઓમાં વગેરે ગામોની સમાજો દ્વારા એવા નિર્ણય લેવામાં આવ્યા કે હવે પછી સતપંથ વિષય ઉપર કોઈ પણ રીતે બાંધછોડ કરવામાં નહીં આવે. જે લોકો આપણી મા ઉમિયાનું અપમાન કરે, તેની સાથે આપણે નથી રહેવું. લોકોના એવા ઉદ્‌ગારો નીકળ્યા કે **જે લોકો આપણી માના નથી, એ આપણા ભાઈ નથી**.

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

આપણી સર્વોચ્ચ સંસ્થા, કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝાનો તા.૦૮/૧૦/૨૦૧૭ ના આદેશ અને ચુકાદાની સમીક્ષા તેમજ ચિંતન માટે આપણી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની માતૃ સંસ્થા શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની તા.૨૬/૦૮/૨૦૧૮ના મળેલ વિશેષ સભામાં આપણી ત્રણેય મુખ્ય સંસ્થાઓ, (૧) શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ, નખત્રાણા, (૨) શ્રી ઉમિયા માતાજી ઈશ્વર રામજી અન્નક્ષેત્ર ટ્રસ્ટ, વાંઢાય, (૩) શ્રી અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ, દેશલપર (વાંઢાય)ના, તેમજ દેશભરના દરેક ઝોનો અને ઘટક સમાજોના પ્રતિનિધિઓની ઉપસ્થિતીમાં નીચે મુજબના ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવેલ છે.

વિશેષ સભા ઠરાવો

(૧) ઊંઝા ચુકાદાનું પાલન:

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની દરેક ઝોન તથા ઘટક સમાજો, યુવાસંઘ, મહિલાસંઘ, પરિવાર સંસ્થાઓ અને સંસ્થાનો તેમજ અન્ય સંલગ્ન સંસ્થાઓ તથા સંસ્થાનોએ કડવા પાટીદાર કુળદેવી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાના ચુકાદાનું અને આદેશનું સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવાનું રહેશે.

(૨) સતપંથીઓ જોડે કાર્યક્રમોમાં ભાગ લેવા બાબતે:

જ્ઞાતિમાં આવેલા ઉપાસનાનાં કોઇ પણ શ્રધ્ધા કેન્દ્રો, દેવ-દેવી કે પિતૃઓના મંદિરો, તેમજ તમામ ધાર્મિક સંસ્થાઓ અને સંસ્થાઓના ઉત્સવો, જિર્ણોધ્ધારો, પુન:પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવો, સામાજીક અને ધાર્મિક મેળાવડાઓ, પારાયણો, પરિવાર મિલનો તથા જ્ઞાનસત્રો વગેરેના આયોજનો અને કાર્યક્રમો સતપંથ એટલે કે ઈમામશાહ, પીરાણાપંથ કે નિષ્કલંકી નારાયણને માનતા લોકોની સાથે કરવાના રહેશે નહી. તેમાં સમાજના જ્ઞાતિજનોએ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જોડાઇને સહકાર આપવાનો કે ભાગ લેવાનો રહેશે નહીં. તેવુ સર્વાનુમતે ઠરાવવામાં આવે છે.

:: 1 ::

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

(૩) પારિવારિક મિલનો તેમજ નીયાણીઓના કાર્યક્રમો બાબતે:
નિયાણીઓના પ્રસંગોના નામે કે પરિવારોના જુદા જુદા સ્નેહ મિલનો કે કાર્યક્રમના આયોજનોના નામે તેમજ માનવતાના નામે થતા સેવાકીય કાર્યો, તેમજ રાજકીય મુદ્દાની ઓથમાં કહેવાતી એકતા અને ધર્મ નિરપેક્ષતાના નામે જે આયોજનો થાય છે તેમાં સમાજની સનાતની વિચારધારાને નબળી પાડવાની સતપંથીઓની મુરાદ હોય છે, આથી આવા કોઇ પણ કાર્યક્રમમાં વ્યક્તિગત કે સામુહિક રીતે સહકાર આપવો નહી અને તેમાં ભાગ લેવો નહીં.

(૪) સતપંથીઓ જોડે વાટાઘાટો કે સમાધાનો બાબતે:
વિશ્વના સમસ્ત કડવા પાટીદારોની સર્વોચ્ચ સંસ્થા કડવા પાટીદાર કુળદેવી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝાએ લગભગ ત્રણ વર્ષના તલ સ્પર્શી અભ્યાસ અને આધારભુત પુરાવાઓ અને બન્ને પક્ષો સાથે વિસ્તૃત ચર્ચાઓના અંતે સત્યનું સંશોધન કરી ચુકાદો આપેલ છે. તેથી હવે પછી આપણી ત્રણેય સંસ્થાઓએ અને તમામ સંલગ્ન સંસ્થાઓએ સતપંથ સાથે કોઇ પણ પ્રકારની વાટાઘાટો અને સમાધાનો કરવાના રહેશે નહીં. જે લોકો સંપુર્ણપણે ઇમામશાહ, સતપંથ, નિષ્કલંકી નારાયણ અને પીરાણા ધર્મને છોડીને આવે તેની સંપૂર્ણ ખાતરી થયા બાદ તેવા વ્યક્તિને અથવા કુટુંબને સ્વીકારવામાં આવશે.

(૫) કેન્દ્રિય સમાજની મંજૂરી બાબતે:
આપણા સ્પષ્ટ ઠરાવ પછી પણ સતપંથી દ્વારા ગામના, પરિવારના, સમાજના, મંદિરોના, નિયાણીઓના કે પરિવારોના સ્નેહમિલનો, જ્ઞાનયજ્ઞો જેવાં સામાજીક અથવા ધાર્મિક કાર્યક્રમો સંયુક્ત રીતે યોજવા માટે લોભામણી વાતો કરી સાથે રહેવાનો દંભ કરશે, તો તેમાં છેતરાવું નહી. હવે પછી સ્થાનિક કે ઘટક સમાજોને આ બાબતે કે સતપંથ સંદર્ભે કોઇપણ મુદ્દો કે પ્રશ્ન હોય તો આપણી કેન્દ્રીય સમાજને વિશ્વાસમાં લીધા વગર આગળ વધવું નહીં.

:: 2 ::

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

(૬) <u>પીરાણા સતપંથના કાર્યક્રમોમાં હાજરી આપતા સાધુ, સંતો, બ્રાહ્મણો વિગેરે બાબતે:</u>
જે સાધુ, સંતો, બ્રાહ્મણો વિગેરે સતપંથના કાર્યક્રમમાં હાજર રહેતા હોય કે સતપંથીઓનું સામાજીક, ધાર્મિક મનોબળ (મોરલ સપોર્ટ) વધારતા હોય, તેવા સાધુ, સંતો, બ્રાહ્મણો વિગેરેને સમાજના તેમજ વ્યક્તિગત કોઇ પણ કાર્યક્રમમાં બોલાવવા નહીં, એવી ભલામણ કરવામાં આવે છે.

(૭) <u>સતપંથીઓ જોડે ધંધાકીય, વ્યવસાયિક ભાગીદારી બાબતે:</u>
આ સમાજના જે જ્ઞાતિજનો અત્યાર સુધી સતપંથીઓ જોડે ધંધાકીય અથવા તો વ્યવસાયિક ભાગીદારીમાં જોડાયેલા છે, તેવા ભાઇઓએ પોતાની વિવેક બુધ્ધીથી આવા સંબંધો પૂર્ણ કરવાના તેમજ આવા નવા સંબંધો જોડવા નહીં, એવી ભલામણ કરવામાં આવે છે.

(૮) <u>સંયુક્ત મિલકતો બાબતે:</u>
સતપંથીઓ સાથે સંયુક્ત મિલ્કતો હોય, તો અનુકૂળતાએ સ્વતંત્ર કરી લેવા ભલામણ કરવામાં આવે છે.

ઉપરોક્ત તમામ ઠરાવોને આજ તા.૨૭/૦૮/૨૦૧૮ની શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની સામાન્ય સભા સર્વાનુમતે મંજુર કરે છે અને આ ઠરાવો આજ તા.૨૭/૦૮/૨૦૧૮ થી લાગુ કરી દેવામાં આવે છે.

પ્રમુખ શ્રી
અબજીભાઈ વિશ્રામભાઈ કાનાણી

મહામંત્રીશ્રી
પુરષોત્તમભાઈ રવજીભાઈ ભગત

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ

:: 3 ::

૧૫ સતપંથીઓએ સનાતનીઓને સાચા સિદ્ધ કરી દીધા

1. વિશેષ સભા પછી તરતજ માત્ર ગણતરીના દિવસો પછી એટલે તા. ૦૮-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના મુંબઈ પાસે આવેલ બદલાપુર ગામમાં સતપંથીઓએ ખાસ યુવાનોને ઉદ્દેશીને એક વિચાર ગોષ્ઠી સભા રાખેલ હતી. વિશેષ સભાના ઠરાવોની સતપંથીઓના આગેવાનો ઉપર કેવી અસર પડી એ આ સભામાં જોવા મળ્યું. સતપંથનો એક સાધુ શ્રી જનાર્દન મહારાજ, ફેજપુરવાળાએતો પોતાની ભાષા ઉપર સંયમ ખોઈ દીધો. વિશેષ સભા માટે એમને અભદ્ર, અશોભનીય, અસામાજિક અને કોઈ પણ સાધુને શોભે નહીં એવી ભાષાનો ઉપયોગ કર્યો. વિશેષ સભામાં પ્રસ્તુત કરેલ પુરાવાઓની સામે કોઈ સંતોષકારક જવાબ આપી ન શક્યા. માત્ર ઉડાઉ વાતો કરવા સિવાય કંઈ વિશેષ કહીં ન શક્યા. સતપંથ સમાજના પ્રમુખ શ્રી દેવજી કરસન ભાવાણીની હાજરીમાં સતપંથ તરફથી અમલીકરણ સમિતિના એક સભ્ય શ્રી સી.એ. ભાઈલાલ કે પટેલએ સતપંથને ટકાવી રાખવા માટે નવા ફોર્મ્યુલાની વાત કરી. તેમને જણાવ્યું કે **સતપંથના મૂળ બદલ્યા વગર સતપંથનો બાહ્ય દેખાવ બદલવા માટે સતપંથ ધર્મનું બ્રાન્ડીંગ અને પેકેજિંગ બદલવાની જરૂર છે.** વર્ષો સુધી સનાતનીઓ જે આક્ષેપ સતપંથ ઉપર લગાડી રહ્યા છે, એ વાત ખુદ સતપંથવાળા પોતાના મોઢે જાહેરમાં કહેવા લાગ્યા. ઊંઝાની અમલીકરણ સમિતિ પણ આજ મુદ્દા ઉપર આવીને અટકી ગઈ. સનાતનીઓનું કહેવું હતું કે સતપંથના મૂળને (ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ, પીરાણા અને સતપંથ) છોડી દો. ત્યારે સતપંથવાળાનું કહેવું હતું કે સતપંથનું મૂળ ક્યારેય નહીં છોડીએ. બીજા બાહ્ય ફેરફારો જે કહો તે કરવા તૈયાર છીએ. પણ જ્યાં સુધી સતપંથનું મૂળ છૂટે નહીં, ત્યાં સુધી બાહ્ય ફેરફારનો કોઈ અર્થ નથી. આ દિવસ સુધી સતપંથની છૂપી ચાલ લોકોને સમજાવવા માટે ખૂબજ મહેનત લાગતી હતી. પણ આ સભા પછી જનતા સતપંથની રમતોને સારી રીતે સમજવા અને સ્વીકારવા લાગી ગઈ છે.

2. ત્યાર બાદ તા. ૨૩-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના પીરાણા સતપંથની સર્વોચ્ચ તેમજ માતૃ સંસ્થા ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ (ટૂંકમાં ધી ઈમામશાહ બાબા સંસ્થા કમિટી, પીરાણા) એ જાહેર સમાચાર પત્રોમાં એક "જાહેર જનતા જોગ ખુલાસો" પ્રકાશિત કર્યો. આ ખુલાસામાં **તેઓએ શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાના તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭ના રોજે આપેલ ચુકાદાને સખ્ત શબ્દોમાં વખોડી કાઢ્યો. સાથે એવું જણાવવામાં આવ્યું કે ઊંઝાના લવાદના આ નિર્ણયને અનુયાયીઓ સ્વીકારતા નથી.** આ જાહેર ખુલાસાને કચ્છ મિત્ર (ભુજ – પાના ક્ર. ૫), ગુજરાત સમાચાર (અમદાવાદ – પાના ક્ર. ૧૫), (રાજકોટ - પાના ક્ર. ૧૩), (ભુજ - પાના ક્ર. ૧૫), સંદેશ (અમદાવાદ - પાના ક્ર. ૫) માં વાંચવા મળેલ છે. પીરાણા સતપંથનો આ જાહેર ખુલાસો આ પુસ્તકમાં પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

જાહેર જનતા જોગ ખુલાસો

અમદાવાદ જિલ્લાના દશકોઈ તાલુકાના પીરાણા ગામે ધી ઈમામશાહ બાવા સંસ્થા આવેલી છે. આ સંસ્થા સતપંથ વૈદિક પરંપરામાં માને છે. અઢારે વર્ણમાં તેના અનુયાયીઓ છે. અને સર્વધર્મના લોકો પોતાની મનોકામના પૂર્ણ કરવા માટે માથુ ટેકવે છે અને અહી સંસ્થાનું નામ જોતા લોકો એવું સમજે છે કે આ સંસ્થા મુસ્લિમ પરંપરાની હશે, પરંતુ આવું નથી.

અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના કેટલાક પરિબળોએ ધી ઈમામશાહ બાવા સંસ્થા સાથે જોડાયેલા કચ્છ કડવા પાટીદાર સતપંથ સમુદાયને કલંકિત કરવા માટે શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાની સમાધાન કમિટી ધ્વારા જે નિર્ણય તા. ૦૮-૧૦-૨૦૧૭ ના રોજ લેવાયો છે તેને અમારી સંસ્થા સખ્ત શબ્દોમાં વખોડી કાઢે છે.

સર્વધર્મ સમભાવ માં માનનારી આ સંસ્થાના દર્શનાથે લાખો શ્રધ્ધાળુ આવે છે. આ સંસ્થામાં કોઈ નાતજાતના ભેદભાવ રાખતી નથી. અમારી આ સંસ્થાનો વહીવટ આશરે ૬૦૦ વર્ષ પૂર્વેથી કચ્છના કડવા પાટીદારો આજે પણ ચલાવી રહ્યા છે. જે સંપૂર્ણ રીતે સમગ્ર માનવજાતના કલ્યાણ અર્થે કાર્ય કરી રહ્યા છે. જેવાકે ગુરૂકુળ, ગૌ-શાળા, હોસ્પિટલ, અન્નક્ષેત્ર, બાળ સંસ્કાર શિબિરો વગેરે. કોઈ ધર્મના વાડાઓ અહિંયા નથી માટે ઊંઝાનો આ લવાદ નિર્ણયને અનુયાયીઓ સ્વીકારતા નથી જે જાહેર જનતા જોગ જાહેરાત કરવામાં આવે છે.

॥ सनातन सत्पंथ ॥

તા. ૨૦-૯-૨૦૧૮

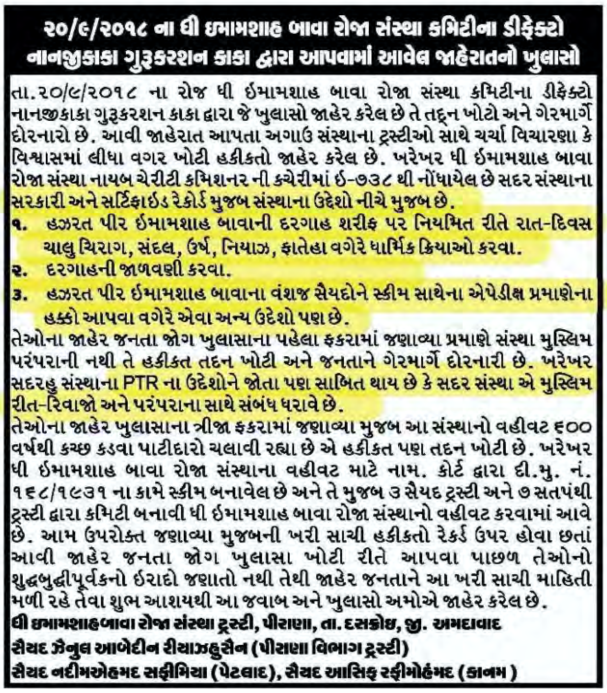
ધી ઈમામશાહ બાબા સંસ્થા કમિટી,
પીરાણા, તા. દશક્રોઈ, જી. અમદાવાદ

3. પીરાણા સતપંથની માતૃ સંસ્થા તરફથી સ્પષ્ટ શબ્દોમાં આવેલ ખુલાસા પછી ઊંઝાના ચુકાદાના અમલીકરણ માટે કોઈના મનમાં હવે કોઈ આશા બચી નહીં. સતપંથીઓ માટે કુમળું વલણ રાખનારાઓએ પણ હવે સતપંથની તરફદારી કરવાનું છોડી દીધું.

4. મજાની વાત અહીં એ છે કે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેનો જાહેર ખુલાસો આવ્યા બાદ પણ સતપંથવાળા ઊંઝાવાળાને એવી બાહેંધરી આપતા હતા કે અમે ઊંઝાનો ચુકાદો સ્વીકારવા તૈયાર છીએ. અમારામાં અમુક કટ્ટરવાદી લોકો છે, એ લોકોના દબાણમાં આ જાહેરાત થઇ છે. ઊંઝા પંચના વડીલોએ જણાવ્યા પ્રમાણે જ્યારે એ લોકોને પૂછવામાં આવતું કે આવા કટ્ટરવાદી લોકો કોણ છે? તેમના નામ આપો. તેમની સાથે ફોન ઉપર વાત કરાવો. અમે તેમને સમજાવશું, ત્યારે સતપંથવાળા કોઈ જવાબ આપી શકતા નહોતા. જેથી સ્પષ્ટ થઇ ગયું કે કટ્ટરવાદી માણસોની વાત એ માત્ર એક બહાનું હતું.

5. તેમ છતાં મળેલ જાણકારી પ્રમાણે ઊંઝાના વડીલોએ સતપંથના પ્રમુખશ્રી દેવજીભાઈ કરસન ભાવાણીને કહ્યું કે સતપંથ સમાજ તરફથી તમે એક જાહેર ખુલાસો છાપાંઓમાં પ્રકાશિત કરો કે ઊંઝાના ચુકાદાને સતપંથ સમાજ સ્વીકારે છે અને ચુકાદાનું હાર્દ બદલ્યા વગર સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરશે. આજ દિવસ સુધી આવો કોઈ જાહેર ખુલાસો સતપંથ સમાજ તરફથી આવેલ નથી. જેથી ફરીથી એજ વાત સ્પષ્ટ થાય છે કે સતપંથવાળાઓ ઊંઝા માતાજીનું અપમાન કરી રહ્યા છે.

6. ત્યાર બાદ પીરાણા સતપંથની સર્વોચ્ચ અને માતૃ સંસ્થા ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ જેણે ઊંઝાના ચુકાદાને વખોડતો જાહેર ખુલાસો પ્રકાશિત કરેલ હતો અને કહ્યું હતું કે પીરાણા સંસ્થાનો મુસલમાન ધર્મ સાથે કોઈ સંબંધ નથી, એજ સંસ્થાના ત્રણ મુસલમાન સૈય્યદ ટ્રસ્ટીઓએ તા. ૨૮-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના દિવ્ય ભાસ્કર – અમદાવાદ – પાનાં ક્ર. ૧૫ માં એક ખુલાસો પ્રકાશિત કર્યો. આ ખુલાસામાં તેઓએ જનતાને જણાવ્યું કે આ સંસ્થા ચેરિટી કમિશ્નરના કચેરીમાં ઈ-૭૩૮ ક્રમથી રજીસ્ટર્ડ છે. આ સંસ્થાના સરકારી અને રજિસ્ટર્ડ રેકર્ડ મુજબ સંસ્થાના ઉદ્દેશ્યો નીચે મુજબ છે.

૨૦/૯/૨૦૧૮ ના ધી ઇમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા કમિટીના ડીફેક્ટો નાનજીકાકા ગુરૂકરશન કાકા દ્વારા આપવામાં આવેલ જાહેરાતનો ખુલાસો

તા.૨૦/૯/૨૦૧૮ ના રોજ ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા કમિટીના ડીફેક્ટો નાનજીકાકા ગુરૂકરશન કાકા દ્વારા જે ખુલાસો જાહેર કરેલ છે તે તદ્દન ખોટો અને ગેરમાર્ગે દોરનારો છે. આવી જાહેરાત આપતા અગાઉ સંસ્થાના ટ્રસ્ટીઓ સાથે ચર્ચા વિચારણા કે વિશ્વાસમાં લીધા વગર ખોટી હકીકતો જાહેર કરેલ છે. ખરેખર ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થા નાયબ ચેરીટી કમિશનર ની કચેરીમાં ઈ-૭૩૮ થી નોંધાયેલ છે સદર સંસ્થાના સરકારી અને સર્ટિફાઈડ રેકોર્ડ મુજબ સંસ્થાના ઉદ્દેશો નીચે મુજબ છે.

૧. હઝરત પીર ઈમામશાહ બાવાની દરગાહ શરીફ પર નિયમિત રીતે રાત-દિવસ ચાલુ ચિરાગ, સંદલ, ઉર્ષ, નિયાઝ, ફાતેહા વગેરે ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરવા.
૨. દરગાહની જાળવણી કરવા.
૩. હઝરત પીર ઈમામશાહ બાવાના વંશજ સૈયદોને સ્કીમ સાથેના એપેડીક્ષ પ્રમાણેના હક્કો આપવા વગેરે એવા અન્ય ઉદેશો પણ છે.

તેઓના જાહેર જનતા જોગ ખુલાસાના પહેલા ફકરામાં જણાવ્યા પ્રમાણે સંસ્થા મુસ્લિમ પરંપરાની નથી તે હકીકત તદન ખોટી અને જનતાને ગેરમાર્ગે દોરનારી છે. ખરેખર સદરહુ સંસ્થાના PTR ના ઉદેશોને જોતા પણ સાબિત થાય છે કે સદર સંસ્થા એ મુસ્લિમ રીત-રિવાજો અને પરંપરાના સાથે સંબંધ ધરાવે છે.

તેઓના જાહેર ખુલાસાના ત્રીજા ફકરામાં જણાવ્યા મુજબ આ સંસ્થાનો વહીવટ ૬૦૦ વર્ષથી કચ્છ કડવા પાટીદારો ચલાવી રહ્યા છે એ હકીકત પણ તદન ખોટી છે. ખરેખર ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થાના વહીવટ માટે નામ. કોર્ટ દ્વારા દી.મુ. નં. ૧૬૮/૧૯૩૧ ના કામે સ્કીમ બનાવેલ છે અને તે મુજબ ૩ સૈયદ ટ્રસ્ટી અને ૭ સતપંથી ટ્રસ્ટી દ્વારા કમિટી બનાવી ધી ઈમામશાહ બાવા રોજા સંસ્થાનો વહીવટ કરવામાં આવે છે. આમ ઉપરોક્ત જણાવ્યા મુજબની ખરી સાચી હકીકતો રેકર્ડ ઉપર હોવા છતાં આવી જાહેર જનતા જોગ ખુલાસા ખોટી રીતે આપવા પાછળ તેઓનો શુદ્ધબુદ્ધીપૂર્વકનો ઈરાદો જણાતો નથી તેથી જાહેર જનતાને આ ખરી સાચી માહિતી મળી રહે તેવા શુભ આશયથી આ જવાબ અને ખુલાસો અમોએ જાહેર કરેલ છે.

ધી ઇમામશાહબાવા રોજા સંસ્થા ટ્રસ્ટી, પીરાણા, તા. દસક્રોઇ, જી. અમદાવાદ
સૈયદ ઝૈનુલ આબેદીન રીયાઝહુસૈન (પીરાણા વિભાગ ટ્રસ્ટી)
સૈયદ નદીમએહમદ સફીમિયા (પેટલાદ), સૈયદ આસિફ રફીમોહંમદ (કાનમ)

1) હજરત પીર ઈમામશાહ બાવાની દરગાહ શરીફ ઉપર નિયમિત રીતે રાત-દિવસ ચાલુ ચિરાગ, સંદલ, ઉર્ષ, નિયાઝ, ફાતેહા વગેરે ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરવા.
2) દરગાહની જાળવણી કરવા.
3) હઝરત પીર ઈમામશાહ બાવાના વંશજ સૈયદોને સ્કીમ સાથે એપેન્ડીક્ષ પ્રમાણેના હક્કો આપવા વગેરે એવા અન્ય ઉદ્દેશ્યો પણ છે.

સૈયદોના આ ખુલસામાં એવું જાણવવામાં આવ્યું કે પીરાણાની સંસ્થાના PTR ના ઉદ્દેશો જોતાં પણ સાબિત થાય છે કે સદર સંસ્થા એ મુસ્લિમ રીત-રિવાજો અને પરંપરા સાથે સંબંધ ધરાવે છે. આ ખુલાસો પણ અહીં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

સૈયદો તરફથી આવેલ આ જાહેર ખુલાસો, જેનો આધાર કોર્ટ દ્વારા ગડવામાં આવેલ પીરાણાના બંધારણ અને ચેરિટી કમિશ્નરની કચેરીમાં રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજો હતું, તેની સાથે પીરાણા સતપંથની સંસ્થામાં ત્રણ મુસ્લિમ સૈયદ ટ્રસ્ટી છે, એ હકીકત દ્વારા જાહેર જનતાને સાબિતી મળી ગઈ કે પીરાણા સતપંથ મુસ્લિમ ધર્મ છે.

7. તેનાં પછી, સનાતન સમાજની મુખ્ય સંસ્થાઓ એટલે શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ – નખત્રાણા, શ્રી ઉમિયા માતાજી ઈશ્વરરામજી અન્નક્ષત્ર ટ્રસ્ટ – વાંઢાય, શ્રી અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ – દેસલપર વાંઢાય, શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્સંગ સમાજ – રવાપર, શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ – નખત્રાણા, શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર મહિલા સંઘ-નખત્રાણા એ એક જાહેર ખુલાસો સમાચાર પત્રોમાં પ્રકાશિત કર્યો. તા. ૦૭-નવેમ્બર-૨૦૧૮ના કચ્છ મિત્ર, ભુજ – પાનાં ક્ર.૧૫, ગુજરાત સમાચાર, અમદાવાદ – પાનાં ક્ર. ૩, વડોદરા – પાનાં ક્ર. ૩ , ભુજ – પાનાં ક્ર. ૩, રાજકોટ – પાનાં ક્ર. ૩, સુરત – પાનાં ક્ર. ૩ અને તા. ૦૮-નવેમ્બર-૨૦૧૮ના મુંબઈની આવૃત્તિ – પાનાં ક્ર.૩ માં પ્રકાશિત થયેલ. આ ખુલાસામાં ઊંઝાના ચાલેલ ત્રણ વર્ષ સુધી લાંબી પ્રક્રિયાની જાણકારી આપવામાં આવેલ અને પીરાણા સતપંથના કારણે હિંદુ ધર્મ પાળતા કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતની જ્ઞાતિનું ગૌરવ અને લાગણી દુભાય છે. ઊંઝા સંસ્થાનો અનાદર સતપંથીઓ કરે છે એટલે એવા લોકો સાથે ધાર્મિક અને સામાજિક સંબંધો જાળવવા અસમર્થ છે. ચુકાદા પ્રમાણે અગર સતપંથીઓ ઈમામશાહ બાવા, સતપંથ, નિષ્કલંકી નારાયણ વગેરેને કાયમ માટે છોડીને આવશે ત્યારે તેમને સ્વીકારવા તૈયાર છે, એવો વધારાનો ખુલાસો પણ કરેલ હતો. આ સંપૂર્ણ ખુલાસો પણ અહીં છાપવાવાળા આવેલ છે.

સમગ્ર હિન્દુ તથા સમગ્ર પાટીદાર સમાજ જોગ ખુલાસો

અમદાવાદ નજીક દશક્રોઈ તાલુકાના પીરાણા ગામે સતપંથ ધર્મનું મૂળ સ્થાન છે. જેના સ્થાપક મુસલમાન સૈયદ ઈમામશાહ બાવા (કબીરુદ્દીન સૈય્યદનો પુત્ર) અને નિષ્કલંકીને કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો ખુબ જ નાનો સમુદાય હજુ પૂજે છે. જેના કારણે અન્ય જ્ઞાતિઓ કચ્છ કડવા પાટીદારોને શંકાની નજરે જુએ છે. જેથી સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળતા મોટા સમુદાયનું ગૌરવ અને લાગણી દુભાય છે.

આ અંગે કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા દ્વારા નિમાયેલ પંચે ત્રણ વર્ષ બન્ને પક્ષોને સાંભળ્યા, બધા આધાર પૂરાવાઓનો તલસ્પર્શી અભ્યાસ બાદ તા.૦૮-૧૦-૧૭ના ચુકાદામાં ઈમામશાહ (ઈસ્લામ ધર્મ) મુસ્લિમ સાથે જોડાયલ છે, નિષ્કલંકી નારાયણ હિંદુ ધર્મ માન્યતા વિરુદ્ધ છે, માટે સતપંથને છોડી શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના હિંદુ ધર્મ પાળતા મોટા સમુદાયમાં ભળી જવું, એવો નિર્ણય આપેલ છે.

દશક્રોઈ તાલુકા પીરાણા ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટના ચેરમેન નાનજીકાકાએ ઉમિયા માતાજી ઊંઝાનો ચુકાદો વખોડતાં જાહેર જનતા જોગ ખુલાસામાં તા.૨૧-૯-૨૦૧૮ના વિવિધ સમાચારપત્રોમાં જણાવ્યું કે લવાદનો નિર્ણય સતપંથના અનુયાયીઓને સ્વીકાર્ય નથી અને પોતાની સંસ્થા મુસ્લિમ પરંપરાની નથી.

જેથી, તે ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટના ત્રણ મુસ્લિમ સૈયદ ટ્રસ્ટીઓએ દિવ્ય ભાસ્કર સમાચારપત્રમાં તા. ૨૮-૦૯-૨૦૧૮ના નાનજીકાકાનો ખુલાસો તદ્દન ખોટો, ગેરમાર્ગે દોરનારો જણાવેલ છે. તે ઈમામશાહબાવા ટ્રસ્ટમાં મુસ્લિમ રીત-રીવાજોની પરંપરાના હઝરત સૈયદ ઈમામશાહ દરગાહ શરીફની નિયમિત જાળવણી, રાત-દિન ચાલુ ચિરાગ, સંદલ, નિયાઝ, ફાતેહા, ઉર્ષ જેવી ધાર્મિક ક્રિયાઓ, ઈમામશાહના વંશજ સૈયદોને હક્કો આપવા જેવા ઉદ્દેશ્યો ચેરીટી કમિશ્નરના PTRમાં નોંધાયેલ છે, તેવું પણ જાહેર કરેલ.

આમ વિશ્વભરના કડવા પાટીદારોની માતૃસંસ્થાનો કચ્છના સતપંથીઓએ અનાદર કરેલ છે. જેથી સતપંથ પાળતા કુટુંબોથી અમો ધાર્મિક અને સામાજિક સબંધો જાળવવા અસમર્થ છીએ. તેઓ જ્યારે ચુકાદાના તમામ મુદ્દાઓ અનુસાર ઈમામશાહ, સતપંથ અને નિષ્કલંકી નારાયણ વિગેરેને કાયમ માટે છોડીને આવશે ત્યારે અમો આવકારશું. આમ સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે છોડી દેનાર લોકોને હિંદુ સનાતન સમાજમાં સ્વીકારવાની પ્રક્રિયા વર્ષોથી ચાલુ જ છે.

હિન્દુ સનાતન ધર્મની સમગ્ર કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની મુખ્ય સંસ્થાઓ

- શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
- શ્રી ઉમિયા માતાજી ઈશ્વરરામજી અન્નક્ષેત્ર ટ્રસ્ટ
- શ્રી અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ
- શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સત્સંગ સમાજ
- શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવાસંઘ
- શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર મહિલાસંઘ

8. બીજી બાજુ સતપંથીઓ દ્વારા વાક્ચાતુર્ય (તાકિયા) ભરી છેતરામણી યુક્ત વાતો ચાલુ જ રહી. જેમ કે જ્યારે ઊંઝા માતાજીના અપમાનના મુદ્દા ઉપર સનાતનીઓ આક્રોશમાં આવે ત્યારે સતપંથી લોકો દ્વારા નિવેદનો અને રજૂઆત કરવામાં આવે કે...

"અમે (સતપંથી) લોકો હિંદુ ધર્મના રીત રિવાજો અને ધાર્મિક ઉદ્દેશો પ્રમાણે ચુસ્ત રીતે પાલન કરવા માટે કટિબદ્ધ છીએ."

પહેલી નજરે આ નિવેદન સાંભળીને કોઈ પણ સનાતની કે હિંદુ ખુશ થાય. પણ ઊંડાણથી વિચારો તો આની પાછળનું વાક્ચાતુર્ય દેખાશે. સતપંથ વાળા કાયમ (ખોટો) પ્રચાર કરતા આવ્યા છે (પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે) કે સતપંથ એ હિંદુ ધર્મનો ફાંટો છે. એક ચતુરાઈ અહીં એ છે કે ઉપરના વાક્ય પ્રમાણે એ લોકો હિંદુ ધર્મના રીત રીવાજ (એમની ભાષામાં સતપંથ ધર્મના રીત રીવાજ) વગેરે વગેરે પાળવા તૈયાર છે. એટલે એક બાજુ સામાન્ય હિંદુઓ એટલે સનાતનીઓને ઉપર જણાવેલ વાક્યથી ખુશ કરી દે. બીજી બાજુ પોતાનો સતપંથ ધર્મ છોડે નહીં. આવી પરિસ્થિતિમાં આ લોકો પાસેથી એવું નિવેદન કે રજૂઆત નહીં આવે કે...

"અમે લોકો સતપંથ ધર્મને સંપૂર્ણ રીતે તેમજ કાયમ માટે છોડીને હિંદુ ધર્મના રીત રિવાજો અને ધાર્મિક ઉદ્દેશોનું ચુસ્ત રીતે પાલન કરીશું. અમારા માટે સતપંથ ધર્મ એ હિંદુ સનાતન ધર્મનો ભાગ નથી"

આવોજ વાક્ચાતુર્યનો એક બીજો દાખલો છે ઈમામશાહને લઇને. જ્યારે ઈમામશાહ મુસ્લિમ છે માટે એક સતપંથી મુસલમાનને માને છે એવી વાતના કારણે જાહેરમાં જ્યારે સતપંથીને શરમ આવે, ત્યારે વાક્ચાતુર્ય વાપરીને પોતાના જવાબમાં એવું કહેશે કે...

"ઈમામશાહ કહી ગયા છે કે તેઓ જ કરે તેમ ન કરવું પણ જેમ કહ્યું છે તેમ કરવું"

તેવી રીતે કહેવામાં આ આવે છે કે...

"અમે ભગવાન વિષ્ણુના પહેલા ૯ અવતારને "વંદન" કરીએ છીએ અને ૧૦ અવતારને "નમન" કરીએ છીએ."

આમાં "વંદન" અને "નમન" શબ્દોની રમત છે. એટલે કે ભગવાન વિષ્ણુના પહેલા ૯ અવતારોની માત્ર "પ્રશંસા" કરીએ છીએ અને ૧૦ અવતાર (નિષ્કલંકી નારાયણ) સામે નમીએ છીએ એટલે પૂજીએ છીએ.

સામાન્ય રીતે સતપંથથી અજાણ વ્યક્તિને પ્રતિક્રિયા શું આપવી એ ખબર ન પડે. એટલે પેલો સતપંથી જાહેરમાં શરમ અનુભવવાથી પોતાનો બચાવ કરી જાય. આ છે વાક્ચાતુર્ય રમત.

વાક્ચાતુર્યના વપરાશના કારણે સતપંથી લોકો સતત તેમના હિંદુ ભાઈઓની લાગણી અને ભાવનાઓ સાથે રમત કરતા આવ્યા છે. અમે હિંદુ રીત રિવાજો પાળવા તૈયાર છીએ કહીને પોતાના મુસલમાની સતપંથ ધર્મને હિંદુ ધર્મનો ભાગ ગણાવી પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખતા હોય છે. જ્યારે સનાતનીઓ આવી વાક્ચાતુર્યને ઓળખી જશે, ત્યારે સતપંથીઓની ચાલો ખુલ્લી થઇ જશે. હાલના સમયગાળામાં સતપંથની તમામ ચાલો અને રમતો જાહેરમાં ખુલ્લી થઇ રહી છે. જેના કારણે સનાતનીઓમાં વધુ જાગૃતિ ફેલાઈ રહી છે.

9. વિશેષ સભા પછી સતપંથીઓ દ્વારા ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે લીધેલ પગલાંઓના કારણે, પોતાના વર્તન અને વાણીથી સાબિત કરી દીધું કે એ લોકો ઊંઝાનો ચુકાદો કોઈ કાળે સ્વીકારશે નહિ. એનાથી વધુ એક વાત સાબિત થાય છે કે નખત્રાણા ખાતે તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ની લેવાયેલ વિશેષ સભામાં કરેલ ઠરાવો સાચા અને સમય પ્રમાણે ખૂબજ જરૂરી હતા.

10. ઉપર જણાવેલ તમામ મુદ્દાઓ પરથી જણાઈ આવે છે કે સનાતનીઓ સાચા છે એવું સિદ્ધ સતપંથીઓએજ કરી આપેલ.

૧૬ મવાળ – એક સળગતી સમસ્યા

મવાળ એટલે કોણ?:

મવાળ એટલે એવો વ્યક્તિ જે "મધ્યમ-માર્ગી" અને "સહિષ્ણુ"ની છબી અપનાવી, આદર્શવાદી વાતો અને સુફિયાણી સલાહોની આડમાં સનાતનીઓના હિતના ભોગે સતપંથીઓને છાવરવા સનાતન સમાજના વિરોધમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે કામ કરતો હોય છે.

સરળ ભાષામાં કહીએ તો હાલની પરિસ્થિતિ અને સંજોગ પ્રમાણે, કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં મવાળ એટલે સનાતન સમાજ વિરુદ્ધ કામ કરનાર સમાજ દ્રોહી, વિશ્વાસઘાતી, સતપંથનો દલાલ તેમજ સનાતન સમાજનો ગદ્દાર. જે રીતે છેલ્લા અમુક દાયકાઓમાં સનાતન સમાજમાં રહીને મવાળોએ સનાતન ધર્મની ચળવળને ઢીલી કરવા માટે કામો કર્યાં છે, તેનાં કારણે "મવાળ" મહદ અંશે "ગાળ"ના રૂપમાં જોવામાં આવે છે.

આ લોકો રહે સનાતન સમાજમાં પણ વાતો સતપંથના તરફેણની કરી એટલે તેમને "દૂધ-દહીં" વાળા પણ કહેવામાં આવે છે.

મવાળની કાર્યપધ્ધતિ:

એક મવાળ દ્વારા સહુથી પહેલું મહત્ત્વનું કામ જે કરવામાં આવે એ છે કે સનાતન ધર્મ તેમજ સનાતન સમાજનો સાચો હિતેચ્છુ હોવાનો ઉપરછલ્લો દેખાવ અપનાવીને સનાતન સમાજના વહીવટી તેમજ સંચાલક વર્તુળમાં ભળી જાય. અંદર આવીને પોતાના મૂળિયાં મજબૂત કરે. ત્યાર બાદ પોતાના સાથીદારોને પણ વહીવટ અને સંચાલનમાં સામેલ કરી લે. ત્યાર બાદ ધીરે ધીરે પ્રખર સનાતનીઓને સત્તાથી દૂર કરી પોતાના નિયંત્રણમાં સત્તા હાંસલ કરી લે. એક વખત સત્તા પોતાના હાથમાં આવી ગયા બાદ, ધીરે ધીરે સનાતનીઓનું ગૌરવ, અને ગરિમાને નબળું પાડવામાં આવે. બીજી બાજુ, સર્વ ધર્મ સમભાવ, ઈશ્વર એક જ છે, બધા ધર્મનો ઉપરવાળો તો એક એકજ છે, બધા ધર્મ સારા છે, માનવ ધર્મ એ ઉત્તમ ધર્મ છે, સતપંથને મુસલમાન ન કહેવો જોઈએ, સતપંથીઓ આપણા જ ભાઈ છે, તેમને સાથે રાખશું તો તેઓ ધીરે ધીરે સુધરશે, આવી વાતો કરી લોકોના મનમાં સતપંથ માટે નરમાઈ લાવે. પોતાની વાત લોકોના ગળે ઉતારવા માટે તાકિયાનો પણ ખૂબજ મોટે પાય પ્રયોગ કરવામાં આવે છે. આદર્શવાદી અને સુફિયાણી વાતો એટલી ચતુરાઈથી કરવામાં આવે કે કોઈ પણ માણસ એનો વિરોધ કરવાનું વિચારી પણ ન શકે.

ટૂંકમાં કહીએ તો મવાળોની કાર્ય પદ્ધતિ ક્રમશઃ આ રીતે હોય છે.

૧) સનાતની સમાજ એક વખત સતપંથને સ્વીકૃત કરતું થઇ જાય.
૨) ધીરેથી સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં ભેળવવાના પ્રયાસો કરવામાં આવે.
૩) તેમને સનાતની સમાજમાં સભ્ય પણ બનાવવામાં આવે.
૪) ધીરે ધીરે સનાતની સમાજના વહીવટમાં પણ સામેલ કરી દેવામાં આવે.
૫) ત્યાર બાદ સનાતની સમાજમાં સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર કરવામાં આવે.

આવી રીતે હિંદુ સનાતનીઓને મુસલમાની સતપંથ ધર્મના રસ્તા પર ચાલતા કરી દેવાની આ સંપૂર્ણ પ્રણાલિકા છે.

૧૬ મવાળ – એક સળગતી સમસ્યા

ઉપર નજર નાખીશું તો દેખાશે કે એક મવાળ પોતાનું કામ કેવી રીતે શરુ કરે અને પોતાનું ટોળું કેવી રીતે તૈયાર કરે. શરૂઆતમાં સમાજની ગતિવિધિઓ ઉપર શંકા કરતી તેમજ ખામીઓ ઉપર ધ્યાન દોરીને આગેવાનો ઉપર આંગળી ચીંધવાનું કામ કરશે. તેમની આ વાતને ગળે ઉતારવા અમુક ખાસ નબળી વિચાર શ્રેણી વાળા તેમજ આ રમતથી અજ્ઞાની ભોળા લોકો સાથે સંપર્ક મેળવીને તેમનો વિશ્વાસ જીતવાનો પ્રયત્ન કરશે. ત્યાર બાદ એવા લોકોને બંધન એટલે obligation માં રાખવા તેમના ફાયદાઓની વાતો કે કામો કરી આપશે. આથી આ લોકો એ મવાળનો વિરોધ ન કરી શકે. એવી રીતે સમાજમાં કોઈ અસંતોષ થયો હોય કે મનદુ:ખ થયું હોય એવા વ્યક્તિનો પણ સંપર્ક કરી તેને માનસિક ટેકો આપશે અને તેને પોતાના પક્ષમાં કરી લેશે. આવી રીતે ધીરે ધીરે મવાળ પોતાની ટોળકી મોટી કરતા જાય છે.

ટોળકી મોટી થઇ જાય ત્યારે આદર્શવાદી વાતો અને સુફિયાણી સલાહની આડમાં સતપંથીઓને છાવરવાની વાતો તેમજ સનાતન સમાજને નુકસાન કરનારી વાતો નાના નાના પ્રમાણમાં ફેલાવવામાં આવે છે. એ વાતોને ઊંડાણથી વિચાર કર્યા વગર મવાળની ટોળકીના લોકો સહયોગ આપવા લાગી જાય. આનાથી સનાતનીઓના મનમાં પોતાની સમાજ પ્રત્યેની લાગણી ધીરે ધીરે ઓછી થતી જાય. ભોળા અને અજાણ લોકોના મનમાં સમાજમાં થતી કાર્યવાહી અંગે શંકા કુશંકા ઉત્પન્ન થાય. એટલે મનથી સમાજની ગતિવિધિઓ અને કાર્યક્રમોમાં ભાગ લેવામાં અચકાય. આવી રીતે સંપૂર્ણ સમાજ ધીરે ધીરે નબળો પડી જાય અને ધીરે ધીરે એવા સ્તરે પહોંચાડી દેવામાં આવે કે ગમે ત્યારે પડી ભાંગવાની સ્થિતિમાં આવી પહોંચે.

મવાળવાદી પ્રવૃત્તિનું પરિણામ:

રાવણ જેવા શક્તિશાળી રાજાને કોઈ હરાવી નહોતું શકતું. સોનાની એ લંકામાં કોઈ દુશ્મન ઘૂસી નહોતો શકતો. પણ એક વિભીષણના લીધે રાવણ હારી ગયો. માટે કહેવત પડી ગઈ છે કે “ઘર કા ભેદી લંકા ઢાહે”.

તેવીજ રીતે કહેવાય છેને કે અગર, જેચંદ ન હોત તો આજે ભારતનો ઈતિહાસ કંઇક જુદો હોત. જેચંદ પોતાના આક્રોશ ઉપર કાબૂ ન રાખી શક્યો અને મુહમ્મદ ઘોરીનો હાથો બનીને મહારાણા પ્રતાપને હરાવ્યો. નહીં તો મુહમ્મદ ઘોરીની કોઈ તાકાત નહોતી કે એ મહારાણા પ્રતાપને હરાવી શકે. તેવીજ રીતે બંગાલમાં સિરાજ ઉદ-દૌલાહ પોતાના વઝીર મીર જફરના દગાના કારણે અંગ્રેજો સામે હારી ગયો. ઈતિહાસની આવી ઘટનાઓના કારણે “જેચંદ” અને “મીર-જાફર” શબ્દોના અર્થ પીઠ પાછળ વાર કરવો અને દગો આપવો બની ગયા છે. એ શબ્દો એક ગાળ બની ગયા છે.

ઈતિહાસ ગવાહ છે કે આપણે હંમેશાં આપણાથીજ હાર્યા છીએ. બહારવાળાની કોઈ તાકાત નહોતી કે આપણા સામે એ જીતી શકે અગર આપણાએ આપણને દગો ન આપ્યો હોત તો. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં પણ મવાળોના કારણે સનાતન સમાજ થાપ ખાતી હતી.

૧૬ મવાળ – એક સળગતી સમસ્યા

મવાળવાદી પ્રવૃત્તિના કારણે આજે સનાતની સમાજને ખૂબ ભોગવવું પડે છે. મુખ્ય સનાતની ચળવળની શરૂઆતને આજે ૧૦૦ વર્ષ થયાં છે. પણ ૧૦૦ વર્ષ પછી પણ આપણે સતપંથ સમસ્યાથી છૂટી નથી શક્યા. એમ કહીએ કે મવાળોએ આપણે છૂટવા નથી દીધા. સમાજનો મહિલા વર્ગ આ કારણે ખૂબજ પીડાય છે. સનાતની સંસ્કૃતિ અને હિંદુ ધર્મના ગૌરવ સાથે મોટી થયેલ દીકરી જ્યારે અચાનક મુસલમાની સતપંથના ઘરમાં જાય, ત્યારે એવી પીડા અનુભવતી હશે, એ તો કલ્પના જ કરવી.

ક્યારેક નીયાણી, ક્યારે ભાઈ-ભાઈ, ક્યારેક સમાજ, ક્યારે દોસ્તી, ક્યારેક ધંધા વગેરેના સંબંધોની આડ/ઢાળ લઇને સતપંથ સમસ્યા સળગતી રહી છે. સમાજનો સાચો વિકાસ અને પ્રગતિમાં અવરોધો આવ્યા છે. માંડવી હોસ્ટેલ કાંડ હોય, રવાપર નવાવાસ હોય કે વિરાણી (ગઢ) હોય કે કુરબઈ હોય. તામિલનાડુમાં તામ્બરમ હોય, તિરુપુર હોય કે પોલાચી હોય. મુંબઈ ટ્રસ્ટ ફંડ હોય કે બીલીમોરા હોય. આવી અનેક સમાજોમાં જ્યાં જ્યાં સતપંથની સમસ્યા છે એ મવાળોની દેન છે. ક્યાંક કોઈ જાણતે અજાણતે સતપંથને સહયોગ કરી બેઠું હતું તેનાં કારણે પાછળની પેઢીને આજે ભોગવવું પડી રહ્યું છે.

આજે હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવાનો રસ્તો અગર કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં ખુલ્લો હોય, તો તેનાં પાછળ મવાળોજ મુખ્ય રીતે જવાબદાર છે. અગર હિંદુઓને વટલાવવાનો રસ્તો બંધ કરી દેવામાં આવ્યો હોત, તો વિચારો કે સનાતન સમાજ આજે કેટલો ખુશ હોત અને પ્રગતિના અવનવા ઊંચા આયામો સર કરી ચૂક્યો હોત. સનાતન સમાજે ખૂબ સારી પ્રગતિ કરી છે. પણ તેમ છતાં ધારી પ્રગતિ નથી થઇ શકી તેનાં પાછળના મુખ્ય પરિબળોમાં મવાળો મોખરે છે.

મવાળને કેવી રીતે ઓળખાય?:

કોઈ પણ વ્યક્તિના માથા ઉપર લખ્યું ન હોય કે એ મવાળ છે કે નહીં. એક મવાળને પકડવો બહુજ કઠિન હોય છે. કારણ કે જ્યારે પોતે ફસાય (અથવા જ્યારે જરૂર હોય) ત્યારે એ એક કટ્ટરવાદી સનાતનીની જેમ વાતો કરે અને આચરણો અપનાવે. પોતાની પોલ ખુલ્લી પડી જવાની નિર્ણાયક ઘડીએ એવો બનાવટી વ્યવહાર કરે કે જાણે એ સનાતનીઓની સાથેજ છે. જેથી કરીને સનાતનીઓ તેની વાતમાં આવી જાય અને તેને શંકાના દાયરાથી મુક્ત કરી દે. પણ સનાતનીઓનો વિશ્વાસ જીતીને અનુકૂળતા પ્રમાણે સતપંથની દલાલી કરવાનું કામ, ઓછા-વધુ પ્રમાણમાં, કરતાજ રહે. ક્યારેક પ્રત્યક્ષ રીતે તો ક્યારેક અંદર ખાને રહીને કામ કરે. દાખલા તરીકે સનાતનીઓ સાથે ભળી જઈને તેમની તૈયારીઓની તેમજ તેમની નબળાઈઓની તમામ જાણકારી સતપંથીઓને આપે.

પહેલી નજરે જોઈએ તો એક મવાળની વાતો સામાન્ય રીતે કોઈ પણ સાધારણ સનાતનીઓ જેવીજ હોય. **સનાતનીઓનો વિશ્વાસ જીતવા માટે પોતે કટ્ટર સનાતની છે એવી છબી ઊભી કરવા માટે મીઠી મીઠી સનાતન હિતની**

વાતો પણ કરે. આવી પરિસ્થિતિમાં મવાળને ઓળખવું ખૂબ અઘરું હોય છે. પણ અશક્ય નથી. મવાળને તેના અમુક ખાસ લક્ષણો એટલે કે અમુક પ્રકારની વાતો અને વર્તનથી ઓળખી શકાય. માટે મવાળના ખાસ લક્ષણોવાળી અમુક વાતો કેવી હોઈ શકે, એના તરફ એક નજર કરીએ.

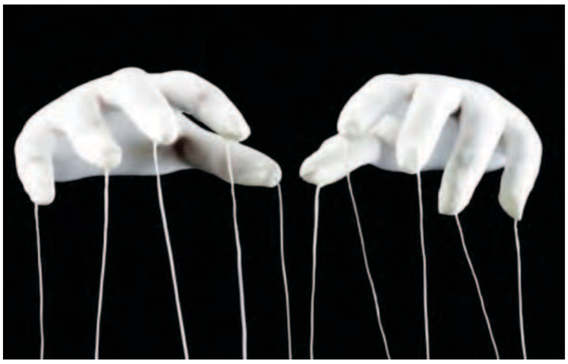
1. સમાજ અને ધર્મ જુદો છે. સમાજમાં ધર્મ ન લઇ આવો.
2. સમાજમાં એકતા, સંપ, સંગઠન હોવી જોઈએ. એકતા હશે તોજ વિકાસ અને પ્રગતિ કરી શકીશું.
3. પ્રેમ ભાવ, ભાઈચારો અને સુમેળ હોવો જોઈએ.
4. પાણીમાં ધોક્કો નાખો તો પાણી અલગ ન થાય.
5. તમારો ધર્મ કયો? એમ પૂછો તો જવાબ મળશે કે હું તો માનવ ધર્મમાં માનું છું.
6. હું ધર્મમાં માનતો નથી. બધા ધર્મ એક સરખા છે.
7. આપણે બધા એકજ છીએ. તમે જાહેરમાં સતપંથનો વિરોધ કરો છો અને હું સતપંથને અંદર ખાનેથી તોડીને તમારુંજ કામ કરું છે.
8. પોતે સનાતન સમાજનો સભ્ય હોય પણ સતપંથ સમાજના કાર્યક્રમોમાં જાય. સતપંથના કાર્યક્રમોમાં દાનો પણ લખાવે. સતપંથ અંગે જાહેરમાં ખૂબ વખાણ કરે. એક ભારતીય નાગરિક પાકિસ્તાનમાં દાન આપે અને તેમના વખાણ કરે એવું કામ કરે. પોતાના આ સમાજ દ્રોહી કાર્યોને વાજબી ગણાવવા એવી દલીલી કરે કે આપણે કોઈ ધર્મની ટીકા ન કરવી જોઈએ. બધા ધર્મો એકજ છે. દાન તો કોઈ પણ વ્યક્તિ કોઈને પણ આપી શકે, એમાં કોઈ રોકી ન શકે.
9. દીકરીઓ/નીયાણીનો શું વાંક? નીયાણી તો બધાની છે. તેમાં ધર્મ ન લઇ આવો, એવી વાતો કરનાર.
10. સંયુક્ત પરિવાર (નુખ/ગોત્ર પ્રમાણે) મિલનના પ્રખર હિમાયતી હોય.
11. રાજકારણમાં આગળ વધવું હશે તો એકતા જરૂરી છે. આવી રીતે રાજકારણનો ડર બતાવીને સતપંથને છાવરવાની વાતો કરનાર.
12. સતપંથ અને સનાતન એકજ છે. હવે સતપંથમાં પહેલાં જેવું મુસલમાની નથી રહ્યું. સુધારા થઇ ગયા છે. તેમના ધાર્મિક પુસ્તકો બદલી ગયાં છે. સતપંથ પણ હિંદુ ધર્મનો એક સંપ્રદાય છે. કોઈ લક્ષ્મીનારાયણને પૂજે છે, કોઈ સ્વામીનારાયણને, તેવીજ રીતે સતપંથવાળા નિષ્કલંકી નારાયણને પૂજે છે. હિંદુઓ જેમ વેદોને માને છે, તેવી રીતે સતપંથીઓ કલિયુગમાં અથર્વવેદને (નોંધ: હિંદુ અથર્વવેદ નહીં, પણ સૈય્યદ ઈમામશાહ રચિત અથર્વવેદ) પ્રાધાન્ય આપે છે અથવા માને છે.
13. રાતો રાત સતપંથ છોડીને સનાતનમાં ન આવી શકે. શ્રદ્ધાનો વિષય છે. થોડો સમય આપો. (જાણે ૫૦૦-૫૦૦ વર્ષો ઓછા હોય)
14. સનાતની ચળવળકારોને કટ્ટરવાદી, સમાજ તોડું, સમાજમાં ઝગડાઓ કરનારા કહીને બદનામ કરવા.
15. સતપંથ અને સનાતનની લડાઈ/ઘર્ષણમાં આદર્શવાદી અને ભ્રામક વાતો ફેલાવીને સનાતની પક્ષ ઢીલો અને નબળો કરવા માટે સતત પ્રયત્નશીલ રહે.
16. સનાતનીઓ કડક રણનીતિ તૈયાર ન કરી શકે, અને કરે તો તેમાં સતપંથીઓ માટે ક્યાંકને ક્યાંક છટક બારી રહી જાય, એવા પ્રયત્નો કરે.
17. સતપંથના બચાવ માટે, સમાજ રક્ષાની આદર્શવાદી વાતોની આડમાં ઉગ્રતાથી સનાતનીઓનો વિરોધ કરે. પણ સનાતન સમાજનું જ્યારે નુકસાન થતું હોય ત્યારે એ માણસ ચૂપ બેસે.
18. સતપંથ સાથે દોસ્તી રાખનાર નેતાઓને મવાળો અને સતપંથીઓ પૂરેપૂરો ટેકો આપે. એમની આગેવાની હેંઠલ તમામ કામો નિર્વિઘ્ને પાર પાડવા. સનાતની ની આગેવાની હેંઠળ થનાર કામમાં ઝગડા અને અવરોધો ઊભા કરે. આવું કરીને કાર્યક્રમને નિષ્ફળ કરે. જેથી જનતામાં સનાતની નેતાગીરી નબળી છે એવી છાપ પડે.

19. સનાતની ચળવળનો સીધો વિરોધ ન કરી શકે. એટલે આડકતરી રીતે અવરોધો નાખે. કહેશે કે વારે ઘડીએ સતપંથને લઈને બેઠા છો. સતપંથને વખોડવાનું હવે બંધ કરો. કોઈ ફાયદો નથી. એજ સતપંથ-સતપંથની વાતોથી હવે બધા કંટાળી ગયા છે. હવે સતપંથ વિષે લોકોને બધી ખબર પડી ગઈ છે. આવી વાતોના માધ્યમથી સનાતની ચળવળકારોને હલકા ચીતરી તેમનું મનોબળ નબળું કરવામાં આવે.

આ યાદી પરિપૂર્ણ નથી. તેમાં માત્ર અમુક ટૂંકાં દૃષ્ટાંતો આપેલ છે. આના સિવાય બીજા પણ ઘણાં મુદ્દાઓ હોઈ શકે છે, તે ધ્યાને રાખશો.

મવાળોના પ્રકારો:

હમણાં સુધી મવાળોના મુખ્ય ચાર પ્રકારો જોવા મળ્યા છે.

1. **ગુપ્ત સતપંથી મવાળ:** આ વ્યક્તિની મૂળમાં નિષ્ઠા સતપંથ ધર્મ માટે હોય છે. પણ માત્ર બાહ્ય હિંદુ દેખાવ અપનાવવા માટે સનાતન સમાજમાં સભ્ય બનેલ છે.
2. **આશ્રિત મવાળ:** ધંધાકીય, રાજકીય અને આર્થિક રીતે સતપંથીઓ અને અન્ય મવાળો સાથે સંકળાયલા હોય. એવા લોકોને સતપંથી (તેમજ અન્ય મવાળ)ના આશ્રિત પણ હોઈ શકે. સતપંથી (તેમજ અન્ય મવાળ) સગાવાદ અને મિત્ર વર્તુળના કારણે પણ સતપંથની તરફેણ કરે. અગર તરફેણ ન કરી શકે તો નિર્ણાયક ઘડીમાં સનાતનીઓના હિતમાં ખુલ્લો સહયોગ ન કરે. તેમજ અન્ય મજબૂરીના કારણે સતપંથ તરફી વલણ રાખનાર વ્યક્તિ.
3. **અહમ્‌માં ફસાયેલ મવાળ:** પોતાના ખોટા અહમ્‌ને પોસવા માટે, વિરોધીને નીચા દેખાડવાની ક્રોધાગનીમાં સનાતન-સતપંથની ભેદ રેખા પાર કરી સતપંથના ખોળામાં જઈને બેસી જનાર વ્યક્તિ આ પ્રકારમાં આવે છે. આવા ક્રોધી વ્યક્તિના ઘાયલ અહમ્‌ને જે કોઈ અન્ય વ્યક્તિ પોસે, એ અન્ય વ્યક્તિની વાતોમાં આવી જાય. અગર કોઈ ચતુર સતપંથી આવા ઘાયલ અહમ્‌વાળા વ્યક્તિને પોસવા લાગે તો એ વ્યક્તિ સતપંથની તરફેણ કરવા લાગી જાય.
4. **લાલચમાં ફસાયેલ મવાળ:** એવોજ એક વર્ગ છે લાલચમાં ફસાયેલ મવાળ. સતપંથીઓની થોડી ખુશામદ કરું તો મારું કામ થઇ જાય. આવી ભાવના રાખવાવાળા લોકો ઈ વાત ભૂલી જાય છે કે તેમને હાથા બનાવી સતપંથીઓ સનાતન સમાજને નુકસાન કરે છે.

મવાળ પેદા થવા પાછળના અમુક કારણો:

1. **સનાતની અસ્મિતા, ગૌરવ અને ગરિમામાં કમી:** અગર સમાજમાં એવું વાતાવરણ હોય કે લોકોમાં સનાતન ધર્મ અને સનાતન સમાજ માટે ઉચ્ચ ગૌરવ હોય, તો તેનાં વિરુદ્ધમાં થતી કોઈ નબળી વાતને સહન એક ઘડીએ પણ સહન નહીં કરે. આવી નબળી વાતોનો તરતજ મક્કમ વિરોધ કરશે. જે વ્યક્તિને પોતાના સમાજ માટે ગૌરવ હોય, ગરિમા હોય અને ઉચ્ચ અસ્મિતાની લાગણી અનુભવતો હોય તો, તેવા સમાજ માટે લોકો લડવા તરતજ તૈયાર થઇ જાય. એને લડવા માટે કહેવું ન પડે.

મવાળ – એક સળગતી સમસ્યા

સર્વ ધર્મ સમભાવ. ઉપરવાળો એકજ છે. સતપંથીઓ પણ આપણા ભાઈઓ છે. આપણે એવું કંઈ ન કરવું જોઈએ જેનાથી સનાતન સમાજ સતપંથ કરતાં ચડિયાતો છે એવો સંદેશ જાય, કારણ કે એવું થશે તો સતપંથીઓનો અહમ્ ઘવાશે અને તે લોકો સનાતનમાં નહીં આવે. જ્યારે પણ સનાતનીઓ દ્વારા કડક પગલાં ભરવાની વાત આવે ત્યારે આવી સુફિયાણી વાતો કરીને સનાતનીઓને ભરમાવીને મૂંઝવણમાં મૂકી દઈને કડક પગલાં ભરવાથી રોકવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવે. પરિણામે જનતા પણ મૂંઝવણમાં પડી જાય કે સનાતન મુદ્દા ઉપર આપણે ગૌરવશાળી વાતો કરવી કે નહીં. આવી પરિસ્થિતિમાં ક્યાંક સનાતનીઓ આવી ડાહી-ડાહી, આદર્શવાદી અને સુફિયાણી વાતોનો શિકાર બની ગઈ છે. જેના કારણે સનાતન ધર્મ અને સનાતની સમાજમાં અસ્મિતા, ગૌરવ અને ગરિમાનું સિંચન યુવા પેઢીમાં જોઈએ એ પ્રમાણમાં નથી કરી શકાયું.

બીજી બાજુ, છેલ્લા ૩૦ વર્ષ પહેલાં સતપંથ સાથે જોડાયલા હોવાની વાત જાહેરમાં કહેવામાં શરમાતા લોકોની મૂંઝવણને દૂર કરી એજ વાતને ગૌરવમાં ફેરવી નાખી છે. કરસન કાકા (સતપંથી નામ પીર કરીમ) દ્વારા તાકિયા વાપરીને સતપંથને બાહ્ય હિંદુ દેખાવ આપીને સતપંથની એવી છબી ઊભી કરવામાં સફળ થયા છે જેના થકી સતપંથની યુવા પેઢી કરસન કાકાની વાતમાં આવી ગઈ. સતપંથના યુવાનો કરસન કાકાની ચાલની શિકાર થઇ ગયા. સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવો સતત પ્રચાર પ્રસારનો મારો કરી હિંદુ કહેવડાવતા યુવાનોને મુસલમાની સતપંથ ધર્મમાં ગૂંથી રાખ્યા, જે એક છેતરામણી છે. અગર આવું ન કરત, તો કદાચ સતપંથના યુવાનોનો મોટો વર્ગ આજે સતપંથમાં ન હોત. કરસન કાકાના આ જૂઠને સાચું સમજીને પોતે હિંદુ (ખોટી રીતે) હોવાનું ગૌરવ સતપંથના આજના યુવાનો અનુભવે છે.

સનાતન સમાજમાં એક એવો માહોલ ઊભો કરવો જોઈએ કે સનાતન ધર્મની અને સનાતન સમાજની અસ્મિતા, ગૌરવ અને ગરિમાને કેન્દ્રમાં રાખીને તમામ કામો થવા જોઈએ. પછી, ભલે એ સામાન્ય મિટિંગો હોય, ધાર્મિક કાર્યક્રમો હોય, સામાજિક કાર્યક્રમો હોય, બાલ શિક્ષણ શિબિર હોય, યુવા-યુવતી તાલીમ શિબિર હોય કે ઘરોઘરમાં થતી રોજબરોજની રીતરિવાજો અને પ્રથાઓ હોય. રીતિરિવાજો અને પ્રથાઓમાં આ અંગેની પૂરી સમજણ સચવાઈ રહે એ રીતે વણી લેવા જોઈએ. માત્ર ઔપચારિક પૂરતી વાત સીમિત ન થઇ જાય એનું ધ્યાન રાખવું ખાસ જરૂરી છે. દાખલા માટે જૂઓ શીખ સમાજના ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાના સ્તરને.

આવું કરવાથી લોકોના મગજમાં એક વાત મક્કમ રીતે બેસી જશે કે ગમે તે થાય, સનાતન ધર્મ અને સમાજના ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાના વિરુદ્ધમાં કંઈ પણ કરી ન શકાય. અને કરીશ તો કોઈ મને છોડશે નહીં.

2. **સતપંથ સાથે સંબંધ:** મવાળો પેદા થવા પાછળનું એક કારણ એ પણ છે કે સનાતની સમાજનો સતપંથ સમાજ સાથે થોડા અંશે ચાલતો રોટી-બેટી વ્યવહાર અને સંયુક્ત સામાજિક મિલકતો. સતપંથીઓ આવા સંબંધોનો દુરુપયોગ કરીને સનાતન સમાજમાં “ગુપ્ત સતપંથી મવાળ”ને ઘુસાડી/રોપી દે છે. એના પછી ધીરે ધીરે “આશ્રિત મવાળો”, “અહમ્‌માં ફસાયેલા મવાળો” અને “લાલચમાં ફસાયેલા મવાળો”ને ઊભા કરવામાં આવે છે.
3. **ભય રહિત માહોલ:** સમાજમાં મવાળો એટલા માટે સક્રિય છે કારણ કે તેમને કોઈ પણ જાતનો ભય નથી. એકતા, સંપ, સંગઠન, વિકાસ, પ્રગતિ, રાજકીય સત્તા વગેરે આદર્શવાદી વાતોની આડમાં પોતાના ખોટા કામોને વાજબી ગણાવી પોતાના કામનું મહત્ત્વ જાળવી રાખે છે. આવી રીતે પોતાના માટે સમાજમાં અનુકૂળ વાતાવરણ ઊભું કરી લેતા હોય છે. સમાજના અમુક કહેવાતા બૌધિકો અને મીડિયાઓ આ વાતને જાણતે-અજાણતે સહયોગ કરી બેઠા અથવા તો તેનો વિરોધ કરવામાં અસફળ રહ્યા છે.

મવાળ – એક સળગતી સમસ્યા

વાણી સ્વતંત્રતા અને વિચારોની અભિવ્યક્તિ જેવી આદર્શવાદી સિદ્ધાંતોની આડ લઇને મવાળો પોતાની સમાજ વિરોધી વાતો સમાજમાં ખુલ્લે આમ કરતા રહ્યા છે. જ્યારે પકડાઈ જાય ત્યારે આ મારા માત્ર વિચારો છે કે સૂચન છે. વિચારો કહેવાની બધાને છૂટ છે. એવું બહાનું કાઢીને પોતાનો બચાવ કરે લે છે. પણ આવી વાતમાં અગર કોઈ એકાદ અજાણ માણસ પણ ફસાઈ જાય કે ટેકો આપી દે, તો પણ તેનાં માટે ઘણું છે.

આજની તારીખમાં કોઈ મવાળને કદાચ કોઈ છટકબારી ન મળે અને ફસાઈ જાય, તો તેવા મવાળ સામે સનાતની સમાજ શું પગલાં ભરે છે? અપવાદો સિવાય કોઈ કડક અસરકારક પગલાં ભર્યા હોય એવું ક્યાંય જોવા નથી મળ્યું. એટલે મવાળોને ખાતરી છે કે તેમને ખાસ નુકસાન થશે નહીં. એવી ખાતરી યુક્ત માહોલ હોવાના કારણે મવાળો સનાતની સમાજ સાથે દગો કરવાની હિમ્મત રાખે છે. આ જગ્યાએ અગર સમાજમાં, આ મુદા ઉપર, માનસિક અને નૈતિક રીતે ડરનો માહોલ હોય, તો મવાળવાદી વાતો કરવાથી પહેલાં હજાર વખત અચકાય.

4. **તાકિયા અને મવાળ પ્રત્યે અજ્ઞાનતા:** આપણને પોતાને ખબર નથી પડતી કે આપણે ક્યારે બીજાના હાથા બની ગયા છીએ. આ છે આપણી જ્ઞાતિની મુખ્ય ખામી. આપણામાં મવાળ અને તાકિયાનું જ્ઞાન એટલું ઓછું છે કે આપણા સાથે થતી રમતોને આપણે ઓળખી નથી શકતા. માટે તાકિયા અને મવાળ વિષેની જાણકારી ફેલાવી ખૂબજ જરૂરી છે. આ એક પ્રકારની જેહાદ છે. આ એક પ્રકારનું ધર્મ યુદ્ધ છે. આપણા અંદરના રાગ દ્વેષને થોડા સમય માટે એક બાજુ મૂકી દઈને આ ધર્મના કાર્યમાં આપણે એક બીજાને સાથ ન આપી શકીએ તો કંઈ નહીં, પણ સતપંથના હાથા ન બનીએ. સતપંથવાળાઓ આપણી સાથે મીઠી મીઠી વાતો કરે, આપણને ઉશ્કેરે, આપણી ઈર્ષા/લાલચ/બળતરાને પોષે, તેણે ઉશ્કેરે અને આપણે કંઈ વિચાર કર્યા વગર માત્ર ઘેલા થઇને તેમને સારું લગાડવા અને આપણા અંદરની બળતરાને શાંત કરવા સતપંથના હાથા બની જઈએ છે. એ ન થવું જોઈએ.

5. **ઉદારવાદી માહોલ:** અમુક વર્ષો પહેલાં આપણી જ્ઞાતિના નેતાઓમાં ઉદારવાદી હોવાની એક ફેશન ચાલી પડી હતી. પણ સોચ્યા સમજ્યા વગર ઊભો થયેલ ઉદારવાદનો ભૂત, આજે પોતાને જ ભક્ષી ગયો. ઉદારવાદના નામે સતપંથીઓના કરતૂતો સામે આંખ આડા કાન કરવામાં આવતા. ધીરે ધીરે સુધરી જશે. એમને રોકશું તો કટ્ટર થઇ જશે, સમય આપો વગેરે વગેરે વાતો પ્રચલિત હતી. આના કારણે સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં ઘૂસી પોતાની પ્રવુત્તિઓ ચાલુ રાખવા માટે મોકળું મૈદાન મળી ગયું. એટલે સતપંથીઓ સમજી ગયાં કે આપણું અસ્તીતીવ ટકાવી રાખવું હશે તો ઉદારવાદી માહોલને જેટલું વધારે પ્રોત્સાહન આપીએ એટલું આપણે સુરક્ષિત રહેશું. જ્ઞાતિના ઘણા આગેવાનો આ ચાલમાં ફસાઈ ગયાં અને સતપંથીઓને સાથ આપવા લાગી ગયાં. જે રીતે ભારતમાં મુસલમાનોનું વોટબેંકના નામે તૃષ્ટિકરણનો માહોલ છે, એ રીતે ઉદારવાદના નામે મવાળવાદી પ્રવુત્તિ ચલાવવાનો માહોલ સમાજમાં તૈયાર થઇ ગયો હતો, જે આજે નથી.

મવાળોનો સામનો કેવી રીતે કરવો?:

1. **ભયનું વાતાવરણ:** મવાળવાદી કામ કરવાથી લોકોને ભય/ડર લાગશે તો તે કામ કરવા પહેલાં હજાર વખત વિચારશે. ડર લાગશે તો લગભગ મવાળવાદી કામ કરશે પણ નહીં. એટલે સમાજમાં એવું વાતાવરણ પેદા કરવું જોઈએ કે સમાજમાં જાહેરમાં કોઈ મવાળ તરતજ ખુલ્લો પડી જાય. એક વખત ખુલ્લો પડી ગયો, એટલે એનો કોઈએ બચાવ કરવો નહીં. અને મવાળને સામાજિક બદનામીથી લઇને સમાજ બહાર કરવા સુધીના તમામ **સજાઓ** જરૂરિયાત પ્રમાણે આપી શકાય એવી વ્યવસ્થા હોવી જોઈએ. સમાજમાં મવાળ વિરોધી વાતાવરણ બનાવવામાં યુક્તિ પૂર્વક સોસિયલ મીડિયાનો સકારાત્મક ઉપયોગ પણ કરી શકાય છે.

2. **મનને તૈયાર કરવું:** આપણે આપણા મનને અમુક બાબતોમાં શીખવવું / તૈયાર કરવું પડશે. આપણામાં એક મોટી ખામી છે. કોઈ અણગમતા લોકો વ્યવસાય, સમાજ કે અન્ય ક્ષેત્રમાં આગળ વધે કે પછી લોક ચાહના મેળવે, તો ઘણા લોકોથી સહન થતું નથી. આપણા અંદરની ઈર્ષાને કાબૂમાં કરવાના સદગુણો આપણે શીખવા પડશે. બળાપો કેવી રીતે અને કયા સમયે બહાર કાઢવો એ પણ શીખવું પડશે. સામાન્ય રીતે આપણે તરતજ મોકો શોધીએ કે મારું નામ બહાર આવ્યા વગર, મારા વિરોધીને કેમ હરાવી નાખું? આના માટે અવનવા રસ્તાઓ શોધવા લાગી જઈએ. આવા લોકોને સતપંથવાળા ખૂબ સરળતાથી શિકાર બનાવી લે અને મવાળમાં ફેરવી નાખે છે. માટે આપણે નાનપણથી આ અંગે સ્પષ્ટ સૂચનો અને સંસ્કાર મળેલ હોય, તો અનાયાસે મવાળ બનવાથી બચી શકીએ. મહિલા મંડળ આ અંગે જરૂર વિચાર કરશે એવો વિશ્વાસ છે.

3. **બૌદ્ધિકો અને મીડિયા જગતમાં જાગૃતિ:** સમાજની કોઈ સાચી સળગતી સમસ્યા અગર કોઈ હોય તો એ છે મવાળ. આના પર બૌદ્ધિકો અને સમાચાર પત્રોએ સમાજનું વારે ઘડીએ ધ્યાન દોરવું જોઈએ. સતપંથના હાથા બનવા વગર, સમાજને નુકસાન કર્યા વગર, કેવી રીત આપણા અંદર લાગેલ બળતરા રૂપી આગને ઠંડી પાડી શકાય, તેનાં રસ્તા સમાજના સાચા બૌદ્ધિકોએ શોધવા પડશે. આ ઉપાયોને જનતાના ગળે ઉતારવા સમાચાર પત્રોએ મહત્ત્વની ભૂમિકાઓ ભજવવી પડશે. ત્યારેજ આપણે સાચા અર્થમાં સામાજિક ક્રાંતિ લાવી શકીશું. સમાજની સળગતી સમસ્યા સાચા અર્થમાં એ છે કે લોકો સતપંથના હાથા કેમ બની જાય છે, તેની ખબર નથી પડતી. મીડિયા જગત દ્વારા આ અંગે ખૂબજ મોટું કામ કરવાનું બાકી છે અને સમાજની તેમની પાસે આ અંગે ભવિષ્યમાં ખૂબ મોટી આશા પણ રહેશે.

4. **મવાળવાદી પ્રવૃત્તિને ઓળખવી:** દરેક સનાતનીએ નીચે જણાવેલ મુદ્દાઓ ઉપર પારંગત થવું પડશે.

   a. પીઠ પાછળ થતા વાર ના સંકેતોને વહેલી તકે ઓળખતા શીખવું પડશે. જેમ કે પીઠ પાછળ વાર કરવો હોય તો પહેલાં દુશ્મનને આપણા નજીક આવું પડે. એટલે કોઈ વ્યક્તિ જ્યારે કોઈ વાતને લઇને વધુ પડતી ચીકણાઈ કરતો હોય કે વધુ પડતી દોસ્તી કરવા માંગતો હોય ત્યારે આપણે સાવધાન થઇ જવાની જરૂર છે.

   b. મવાળવાદી પ્રવૃત્તિઓને નજરઅંદાજ (ignore) કરવું નહીં. વાસુદેવ કુટુંબકમ, મને કોઈ તકલીફ નથી, આપણે આપણી લીટી લાંબી કરીએ... આવી પરિસ્થિતિમાં અર્થહીન વાતોને મહત્ત્વ ન આપીને મવાળોને જાહેરમાં ખુલ્લા પાડવાની સખત જરૂરીયાત છે. આવા લોકોની સામે આંખ આડા કાન કરવાના બદલે તેમનો સામનો કરી તેમને તેમની જગ્યા બતાવી દેવી પડશે.

   c. શંકાસ્પદ ઘટનાઓની લેખિત નોંધ કરતા જવું. જ્યારે સંપૂર્ણ રીતે ખાતરી કરવાનો વારો આવે કે કોઈ વ્યક્તિ મવાળ છે કે નહીં, ત્યારે આ નોંધ કામ આવશે.

d. અગર કોઈના પર શંકા હોય તો તેવા વ્યક્તિને સતપંથ વિષય ઉપર “કાયમી, ચકાસી શકાય એવા અને પાછળથી ફેરફાર ન કરી શકાય” (“sustained, verifiable and irreversible”) એવા પગલાં ભરવાની વાત કરો. અગર શંકાસ્પદ વ્યક્તિ આવું ન કરે એ વ્યક્તિ મવાળ હોવાની શક્યતા પૂરે પૂરી હોય છે.

e. અગર શરૂઆતનો તબક્કો હોય અને શંકાસ્પદ વ્યક્તિની ખાતરી ન થઇ હોય તો, એવા વ્યક્તિની સાથે બેસીને તેમના પ્રત્યે ઉદ્‌ભવતી શંકાના કારણોની યુક્તિ પૂર્વક તપાસ કરવી જોઈએ.

f. મવાળવાદી કામ સામે આંખ આડા કાન કરવા નહીં. મવાળવાદી કામ અને મવાળ સમસ્યાનો મક્કમતાથી સામનો કરવો. ગૂમડૂં જેટલું જૂનું થાય, એટલું વધારે તકલીફ આપે. **સમાજ માટે હું ખારો શું કામ થાઉં, એના બદલે હું સમાજ માટે ખારો કાં ન થાઉં?** એ વાતને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ.

g. મવાળોનો સામનો કરવાના અનુભવથી શીખ લઇને આગળ વધો. જરૂર પડે તો સમજ અને રણનીતિમાં જરૂરી સુધારાઓ કરતા રહો. પણ જ્યાં સુધી સમાજ મવાળ મુક્ત ન થાય, ત્યાં સુધી મવાળ સાથે લડતા રહો.

h. તમારા અનુભવોને વિશ્વાસ પાત્ર પ્રખર સનાતની લીડરો સાથે શેર (share) કરતા રહેજો. જેથી કરીને બીજા લોકોને તમારા અનુભવનો લાભ મળે.

5. **મજબૂત માહિતી મેળવવાનું નેટવર્ક:** મવાળવાદી વાતો સાંભળો એટલે તરતજ સમજી જજો કે આ લોકોથી આપણને બચવું છે. આવા લોકોની તમામ વાતો સનાતની લીડરોને અચૂક પહોંચાડજો. તેમને ખબર હોય તો પણ તમારી વાત પહોંચાડજો. તમે તમારી ફરજ પૂરી કરજો. તેમને બધી વાતની જાણ કરજો. સનાતનીઓનું માહિતી મેળવવાનું નેટવર્ક એકદમ સજ્જડ બનાવજો. અને એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરો કે લોકોને લાગવું જોઈએ કે ક્યાંક આપણે નબળી વાત કરીશું કે નબળા કામમાં સહયોગ આપીશું, તો કદાચ આપણને સમાજ બહાર થવાનો વારો આવી જશે.

6. **મવાળ મુક્ત સમાજ અભિયાન ચલાવવાની જરૂર છે:** સમાજને મવાળ મુક્ત કરવા માટે નાના મોટા પ્રોગ્રામોમાં પ્રવચનો કે અન્ય માધ્યમથી સતત સંદેશાઓ વહેતા થવા જોઈએ. “મવાળને મર્દ” બનાવવા યુક્તિ પૂર્વક સફળ યોજનાઓ ઘડી અને એ પાર પાડી જાય એવી મજબૂત યોજના ચલાવી પડશે. સમાજ જાગૃતિ માટે સુંદર રસ મય નાટકો ભજવી શકાય. સમાજના યુવાનો ખૂબ હોશિયાર છે. માટે સૂચન માત્રથી આ વાત અહીં પૂરી કરવામાં આવી છે. આના માટે આ પુસ્તકના પેજ ૨૪૦ માં જણાવેલ પોઈન્ટ G પ્રમાણે દરેક સમાજે પગલાં ભરવા જોઈએ.

મવાળો અને જનતાને અપીલ:

1. **સમાજ સાથે દગો ન કરવો:** જે લોકો પોતાના અંદરની ઈર્ષા/લાલચ અને બળતરા ઉપર નિયંત્રણ નથી લાવી શકતા, તેને મારી નમ્ર વિનંતી છે, કે જરૂર પડે તો ગમ ખાઈ જજો. પણ આપણી મા સમાન સનાતની સમાજની લાજને દાગ લાગે એવું કોઈ કામ કરતા નહિ. કારણ કે ઈતિહાસ કહે છે કે જેણે પોતાનો અહમ્ પોષવા માટે પોતાની મા નો સોદો કર્યો છે, એ પોતે તો ઠીક, પણ હજારો વર્ષોસુધી તેની ભાવિ પેઢીને તેની કિંમત ચૂકાવી પડે છે. કંઈ નહીં તો છેલ્લે એ કિંમત લોહીને આંસુથીતો ચૂકવવી પડે છેજ. મારી વાત પર વિશ્વાસ ન હોય તો પૂછી જોજો જેચંદ અને મીરજાફરના વંશજોને. આજે તેઓને પોતાના પૂર્વજોનું નામ લેવામાં કેવી શરમ આવી રહી છે, એ શરમ તમારી ભાવિ પેઢીને ન આવે એવું પાપ ન કરતા.

2. **લોક ચાહના:** જ્યારે સમાજની સમાજમાં કોઈ મવાળ ખુલ્લો થઈ જાય ત્યારે જાણે કોઈ દેશદ્રોહી પકડાઈ ગયો હોય એવી રાહત જનતા અનુભવતી હોય છે. દેશના ટુકડા ટુકડા કરવાની માંગ કરનારાઓ દેશમાં રહીને દેશ વિરોધી કામ કરતા હોય, એવા લોકોની જેમ સનાતની સમાજમાં છુપાઈ બેઠેલા મવાળોને જનતા વચ્ચે ખુલ્લા કરવાની જરૂરત છે. કહેવાનો મતલબ એટલો છે કે સામાન્ય જનતા મવાળો પ્રત્યે ઘૃણા અને તિરસ્કૃતની ભાવનાથી જુએ છે. આવા લોકોને જનતાની હાય લાગે છે અને એ પાપના ભાગીદાર બને છે.

3. **માત્ર સનાતની લીડરોનેજ સહયોગ આપશો:** મારી જનતાને બે હાથ જોડીને કર બદ્ધ વિનમ્ર વિનંતી છે કે તમે તમારા ખરા સનાતની લીડરોને ઓળખજો. જે લોકો સતપંથને સાથે રાખવાની ડાહી-ડાહી વાતો કરે છે, એજ લોકો સમાજના સાચા દુશ્મન છે. આવા લોકોને તેમની સાચી જગ્યા બતાવી દેજો. અને સનાતની લીડરોને તન, મન, ધન થી સહયોગ આપજો. આપણે તકલીફ સતપંથીઓથી નથી, પણ આપણા બનીને આપણા વચ્ચે બેઠેલા મવાળોથી છે. સનાતની લીડરો ક્યાંક નબળા પડતા હોયને, તો પણ તેમને ચલાવી લેજો. પણ મવાળવાદી વિચારને ક્યારે સાથ આપતા નહીં. સમાજ મવાળ મુક્ત ન થાય ત્યાં સુધી સતત પ્રયત્ન કરતા રહેજો અને અંતે જીત મેળવીને જ જંપજો.

૧૭ કપટ, છેતરપિંડી અને વિષયાંતર – ત્રિ સ્તરીય માનસિક યુદ્ધ

Deceit, Deception and Diversion – The 3D Mental Warfare

A. પૂર્વભૂમિકા:

સતપંથનો પાયો ઇસ્લામના "તાકિયા" પ્રમાણે જુઠ્ઠાણા અને છેતરપિંડી ઉપર રાખવામાં આવેલ છે, એ હવે પૂરેપૂરી રીતે સમજાય એવી વાત છે. જેવું કોઈ જુઠ્ઠાણું પકડાય એટલે પોતાની પોલ છુપાવવા બીજું નવું જુઠ્ઠાણું તૈયાર કરવામાં આવે. બીજું પકડાય એટલે ત્રીજું. આવી રીતે નવા-નવા જુઠ્ઠાણાઓ તૈયાર કરવાની પરંપરા આજ દિવસ સુધી ચાલુજ છે. છેતરપિંડી એટલી ઊંડી અને છુપાયેલી હતી કે સતપંથના અનુયાયીઓને પણ ખબર ન પડી કે તેઓ કોઈના શિકાર બની રહ્યા છે. કલિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ એટલે સતપંથ, મૂળ હિંદુ ધર્મ નહીં. આવી છેતરામણી ભરી વાતોના દમ ઉપર સતપંથમાં લોકોને આકર્ષિત કરવામાં આવ્યા. સતપંથની પોલ દુનિયા સામે ખુલ્લી ન થઇ જાય એ માટે અનુયાયીઓને પોતાના નવો ધર્મ ગુપ્ત રાખવા માટે ધાર્મિક રીતે સાચા ખોટા પ્રલોભનો અને લાલચો આપવામાં આવતી.

ગોઠવણ એટલી સજ્જડ હતી કે સતપંથ તરફ આકર્ષિત થનાર લોકોને કોઈ પણ જાતની કલ્પના ન આવે કે તેમનું ધર્મ પરિવર્તન થઇ રહ્યું છે. સતપંથમાં આકર્ષિત થનાર લોકો પોતાને એક સાચા હિંદુ કરતાં પણ ઉચ્ચ કોટીનો હિંદુજ સમજતા રહે. કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની પીરાણા સતપંથ સામેની લડાઈને આજે લગભગ ૫૦૦ વર્ષ થયા છે. ઊંઝાની આસપાસના વિસ્તારોમાં રહેતા પીરાણા સતપંથીઓને જ્ઞાત બહાર કરવામાં આવેલ ઘટનાથી શરુ થયેલ આ લડાઈ છે.

માનસિક યુદ્ધ નીતિથી શરુ થયેલ સતપંથ ધર્મની તાકિયા રણનીતિ ૫૦૦ થી પણ વધારે વર્ષ સુધી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ માટે છૂપી રહી. પીરાણા સતપંથીઓની સમાજ તાકિયાથી અજાણ હોવા છતાં, તેનો ખૂબ મોટો વર્ગ (આજે ૯૫% જેટલા) પીરાણા સતપંથને છોડી શકવામાં કામિયાબ રહ્યો છે. તેની પાછળનો મુખ્ય કારણ છે, તેમના સાથે થયેલ છેતરપિંડીની જાણ થતા, તેઓના મનમાં પીરાણા સતપંથ માટે નિર્મિત ઘૃણા.

જ્યારે પોતે એક હિંદુ હોવાનું ગૌરવ લેતા વ્યક્તિને ખબર પડે કે પોતે હકીકતમાં મુસલમાન બનવાના રસ્તા પર ચાલી રહ્યો છે, ત્યારે તેની માનસિક દશા કેવી ભૂંડી થાય એ તો કલ્પના જ કરવી રહી. રાતો રાત એના મિત્રો, સગાં સંબંધીઓ, અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિના લોકો તરફથી મળતી પ્રતિક્રિયાઓમાં મોટો ફેરફાર દેખાવા લાગે. આવી પરિસ્થિતિમાં પીરાણા સતપંથનો સમાજ ખાસ છેલ્લા ૧૦૦ વર્ષથી ચાલે છે. તેનાં કારણે તેમની સંખ્યા દિવસે દિવસ ઘટતી જાય છે.

પોતાની ઘટતી જતી સંખ્યાને અટકાવવા માટે, પીરાણાના પ્રચારકોએ ફરીથી સુધારેલ તાકિયાનો પ્રયોગ શરુ કર્યો. સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોને હિંદુ રૂપ આપવામાં આવ્યું. અજાણ અને ભોળા હિંદુ સાધુ સંતોના મદદથી પીરાણા સતપંથ એ હિંદુ ધર્મનો ભાગ છે એવો બાહ્ય દેખાવ ઊભો કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા. BJP, VHP, RSS જેવા ધાર્મિક સંગઠનોનો પણ લાભ લેવામાં આવ્યો. સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી એ વાત છુપાવવા, પીરાણા સતપંથના પ્રચારકો દ્વારા તાકિયાના પાયા ઉપર માનસિક લડાઈ (Mind War / Mental Warfare) શરુ કરવામાં આવી.

B. સત્ય અને માનસિક લડાઈનું જોડાણ બેજોડ છે:

ટૂંકમાં કહીએ તો પીરાણા સતપંથ એ હિંદુ ધર્મ નથી, એ વાત જ્યારે ૯૫% જેટલી જ્ઞાતિ સ્વીકારતી હોય, ત્યારે ઝગડો હવે સાચું શું છે કે ખોટું શું છે એનો નથી રહ્યો. હવે ઝગડો છે સતપંથના અસ્તિત્વ ટકાવવાનો. પીરાણા સતપંથના પ્રચારકોએ પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે હિંદુઓને બેવકૂફ બનાવતી રણનીતિઓને નવા રૂપમાં એટલે સુધરેલા તાકિયાના રૂપમાં અમલમાં મૂકી છે. માટે આ માનસિક લડાઈ શું છે અને તેને કેવી રીતે લડી શકાય એના તરફ આપણે નજર કરીશું.

1. હાલના સમયમાં લડાઈનો પ્રકાર બદલી ગયો છે. સામાન્ય રીતે સમાજમાં લડાઈ સાચું શું છે એ સાબિત કરી પોતાનું લક્ષ્ય સાધવા માટેની હોય છે. **આને કહેવાય સત્યની લડાઈ.** પણ હાલની લડાઈનો ઉદ્દેશ્ય બદલી ગયો છે. હાલની લડાઈ માનસિક રીતે સર્વોચ્ચતા જાળવવા માટે થઇ રહી છે.

2. સતપંથની માનસિક લડાઈમાં તેઓ સત્યને કેન્દ્રમાં રાખીને લડી નહીં શકે. તેઓનું લક્ષ સામેવાળાના મગજ ઉપર હાવિ થઇ તેને થકાવવાનું છે. સામેવાળાને માનસિક રીતે થકાવવા અથવાતો માનસિક રીતે પોતાના વશમાં કરી લેવાની લડાઈ સતપંથવાળાઓની હોય છે. **જેણે માનસિક લડાઈ કહેવામાં આવે છે.** જેણે બૌદ્ધિક આતંકવાદ પણ કહી શકાય.

3. એક પક્ષ (હિંદુ સનાતન સમાજ) સતપંથ શું છે, એની સચ્ચાઈ લોકો સામે ઉજાગર કરવાના હેતુથી પ્રયાસો કરી રહી છે. ત્યારે બીજો પક્ષ (સતપંથ સમાજ) જાણે માત્ર માનસિક સર્વોચ્ચતા મેળવવા કહો કે માનસિક રીતે હાથ ઉપર રાખવા પ્રયાસો કરી રહી છે, એવું સ્પષ્ટ દેખાઈ આવે છે. આ છે બન્ને પક્ષો માટે લડાઈનો સાચો હેતુ.

4. બન્ને પક્ષોના લડાઈ કે પ્રયાસો પાછળના હેતુઓ જ્યારે જ્યારે જુદા જુદા હોય, ત્યારે લડાઈ ક્યાં આવીને અટકે? સનાતનીઓ સચ્ચાઈ મેળવી લે ત્યારે લડાઈ પૂરી કરે ત્યારે સતપંથવાળા લડતા રહેશે. કારણકે તેમનો હેતુ માનસિક સર્વોચ્ચતા મેળવવાનો છે. સતપંથવાળા માનસિક સર્વોચ્ચતા મેળવી લે અને લડાઈ પૂરી કરવા ચાહે, ત્યારે સનાતની પૂરી ન કરી શકે કારણ કે એ જૂઠના દમ પરજ હોય. સચ્ચાઈ જ્યાં સુધી બહાર ન આવે ત્યાં સુધી લડાઈ પૂરી કરવા સનાતનીઓ નહીં આપે. તો પછી આનો અંત કેવી રીતે આવે?

5. આવી લડાઈઓમાં સામાન્ય રીતે માનસિક લડાઈ લડવાવાળાઓ વધારે પડતા કિસ્સાઓમાં જીતતા હોય છે. જે પક્ષ સચ્ચાઈ મેળવવા માટે લડતો હોય, એ થોડા સમય માટે બીજા પક્ષને અટકાવી શકે, પણ ખૂબ જૂજ કિસ્સાઓમાં એ પક્ષ જીતતો હોય છે. જ્યારે બીજો પક્ષ જે માનસિક લડાઈ લડી રહ્યો હોય એની લડાઈ જીતવાની સંભાવના સારી હોય છે. માનસિક લડાઈ લડતા પક્ષની હાર થવાની શક્યતા ખૂબ ઓછી હોય છે, કારણને ખૂબ ઊંડી રણનીતિથી લડાઈની તૈયારી કરવામાં આવેલ હોય. જ્યારે બીજો પક્ષની પાસે કોઈ ખાસ તૈયાર ન હોય.

6. માનસિક રીતે લડતો પક્ષ ત્યાં સુધી નથી હારતો કે જ્યાં સુધી એ પોતે માનસિક રીતે હાર સ્વીકારી ન લે. જ્યાં સુધી એ હાર સ્વીકારતો નથી ત્યાં સુધી એના મગજમાં પોતાના વિરોધીને હરાવવા અવનવા પ્રપંચો તૈયાર થતાં હોય.

7. પણ સત્યની લડાઈ લડવા વાળાને નિરાશ થવાની જરૂર નથી. **સત્ય અને માનસિક લડાઈનું જોડાણ ખૂબજ ઘાતક હોય છે.** આ જોડાણથી જૂઠ્ઠા પક્ષને હરાવી શકાય છે. સનાતનીઓના પક્ષમાં પહેલાંથીજ સત્ય તો છેજ, જે સતપંથના પક્ષમાં નથી. માટે આ લડાઈમાં સનાતનીઓનો હાથ ઉપર રહી શકે એમ છે. માત્ર થોડી માનસિક લડાઈની અટકળો/તકનીકો શીખવી જરૂરી છે. તેનું અમલીકરણ પોતાના મેળે થઇ જશે. સત્ય અને માનસિક લડાઈનું જોડાણનો કોઈ તોડ નથી. પીરાણા સતપંથીઓ પાસે સત્ય નથી એટલે તેઓ આવું જોડાણ કરી શકે એમ નથી.

c. માનસિક (બૌદ્ધિક) પ્રહારો:

હવે ભવિષ્યમાં સંઘર્ષો /લડાઈઓ મગજથી લડાશે. વિરોધીઓના મગજને પોતાના નિયંત્રણમાં રાખવા માટેની લડાઈઓ થશે. લોકોના મગજને ભ્રષ્ટ કરી સ્વતંત્ર રીતે વિચર કરવાની તેમની શક્તિને પાંગળી કરી નિષ્પક્ષ (fair) અને તર્કસંગત (rational) વિચાર કરવાની ક્ષમતામાં અવરોધો લાવવા માટે પ્રયત્નો થતા રહેશે. માનસિક હમલાવરની કોશિશ એવી રહેશે કે પોતાના વિરોધીનું મગજ એટલુંજ ચાલે જેટલું એ ઈચ્છે. આ હશે બૌદ્ધિક આતંકવાદની ચરમ સીમા. આપણી ભાવિ પેઢીને આવી મગજની લડાઈઓ માટે તૈયાર કરવી પડશે.

મગજની લડાઈ ઉર્ફે માનસિક લડાઈમાં કપટ, છેતરપિંડી અને વિષયાંતર (Deceit, Deception and Diversion = 3D) મુખ્ય હથિયારો હોય છે. તેની સાથે મૂંઝવણ અને ભ્રષ્ટતા (Confusion and Corruption = 2C) નો સહારો લેવામાં આવે છે.

હમણાં સુધી જે માનસિક પ્રહારોનો સામનો સનાતન સમાજને કરવો પડ્યો છે, તેનાં અમુક મહત્ત્વના દાખલાઓ નીચે પ્રમાણે છે;

1) પોતાની માનસિક સર્વોચ્ચતા જાળવવા, વિવાદો (ઉર્ફે લડાઈ)માં પોતાનો હાથ યેન કેન પ્રકારે ઉપરજ રાખવો. તેના માટે ખોટું બોલવું, સામેવાળાને ખોટી રીતે ઉતારી પાડવું, જૂઠ્ઠા આક્ષેપો નાખવા, વાયદાઓ આપીને ફરી જવું, વગેરે વગેરે. જે પણ કરવું પડે તે કરવું. પણ પોતાનો હાથ ઉપર રાખી પોતાનો અહમ્ ટકાવી રાખવો અને એવી છાપ ઊભી કરવી કે જાણે સતપંથવાળાજ સાચા છે. ભલે પછી ન હોય તો પણ પોતાની ગરિમાને ઠેસ પહોંચાડવા નજ દેવી. આવા વિવાદો કે લડાઈમાં હંમેશાં સત્યનો ભોગ લેવાતો હોય છે.

2) પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠન, માનવ ધર્મ, સર્વધર્મ સમભાવ વગેરે આદર્શવાદી સિદ્ધાંતોને હથિયાર તરીકે વાપરવામાં આવે. આવી વાતોના કારણે લોકો મુંઝાઈ જાય કે ધર્મના બાબતમાં શું કરવું અને પોતાના જીવથી પણ વહલા સનાતન હિંદુ ધર્મ પ્રત્યે મક્કમતા બતાવવામાં સંકોચ અનુભવે અથવા મક્કમતાને ઢીલી કરી દે. ધીરે ધીરે અન્ય પરધર્મની વાતોને સ્વીકાર્ય કરતા થાય. જે લોકો પહેલાં સનાતન ધર્મને સર્વોચ્ચ માનતા હોય, એ લોકો હવે બીજા ધર્મને પણ સારો ગણતા થઇ જાય. સૌમ્ય રીતે કરવા આવતા ધર્મ પરિવર્તનનો આ પહેલું પગલું છે.

3) સમય પસાર કરવાની રણનીતિ અપનાવામાં આવે. દીવા જેવી ચોખ્ખી વાત હોય અને એને સ્વીકારવી ન હોય તો શ્રદ્ધાનો વિષય છે, ધીરે ધીરે લોકોને શ્રદ્ધાને બદલવી પડે. રાતો રાત શ્રદ્ધા બદલી ન શકાય, આવી વાતો કરી સમય પસાર કરવાની ચાલ રમવામાં આવે. સનાતનીઓની કેન્દ્ર સમાજ બની ત્યારથી આવી વાતો સાંભળવા મળેલ છે. અમે તો સનાતનમાં માનીએ છીએ, પણ મોટી ઉંમરના અમારા વડીલો છે, ત્યાં સુધી અમને સતપંથમાં રહેવાની છૂટ આપો. પછી સનાતનમાં આવી જશું. આજે એ વાતો કરનારા પોતે મોટી ઉંમરના થઇ ગયા છે, તો તેમના સંતાનો પણ આવીજ વાતો કરીને સમય પસાર કરવાની ચાલ રમી રહ્યા છે. સતપંથ સામેની લડાઈને આજે ૫૦૦ વર્ષ થઇ ચૂક્યા છે. હવે કેટલો સમય આપવો?

4) વ્યક્તિગત "લાલચ" અને "અહમ્" નો પણ ભરપૂર દુરુપયોગ કરવામાં આવે છે. કોઈની નબળી આર્થિક પરિસ્થિતિ હોય કે કોઈનો ઘાયલ અહમ્ હોય, તો તેવા વ્યક્તિઓને હાથા બનાવીને તેમને "મવાળ" બનાવી સનાતન સમાજના અંદર રહી સતપંથ તરફી કામ કરાવડાવું, એ પણ એક મોટી ચાલ છે. આ પુસ્તકમાં "મવાળ" ઉપર જે લેખ છે, એનો અભ્યાસ કરવા ખાસ આગ્રહ ભરી વિનંતી.

5) ભ્રમણાઓ ફેલાવી લોકોને મૂંઝવણમાં નાખી દેવા અને સાચી વાતથી લોકો સુધી ન પહોંચવા દેવી એ પણ એક પ્રકારનો પ્રહાર છે. "If you can't convince them, confuse them." (સામેવાળાને મનાવી ન શકતા હો તો મૂંઝાવી નાખો) આ સૂત્રનો ભરપુર લાભ લેવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે;

a) આ પુસ્તકમાં જણાવેલ તમામ પુરાવાઓ અને દસ્તાવેજો સતપંથ નામક મુસલમાની ધર્મના છે. અમારો સતપંથ ધર્મ તો હિંદુ છે. માટે આ પુસ્તક અમને બદનામ કરવા માટે તૈયાર કરેલ છે. આ પુસ્તક તદ્દન ખોટું છે. આવી વાતો કરીને આ પુસ્તકની વિશ્વસનીયતા ઉપર સવાલ ઊભો કરીને લોકોને મૂંઝવણમાં નાખવામાં આવશે.

b) પીરાણા સતપંથ ધર્મ હિંદુ ધર્મ છે અને તેનાં વડાને જગદગુરુ સતપંથાચાર્ય કહેવામાં આવે છે. એવી વાતો સામે આવશે. તો પછી પ્રશ્ન અહીં એ છે કે એવો કયો હિંદુ ધર્મ છે કે તેનાં વડાની ધાર્મિક ક્રિયાઓ મુસલમાન સૈય્યદોના હાથે કરવામાં આવતી હોય. પીરાણાના બંધારણના વહીવટી સ્કીમની કલમ ૬ પ્રમાણે જ્યારે પણ પીરાણાના કાકા (જેવાકે નાનજી કાકા અને હાલમાં ગંગારામ ખીમજી કાકા ઉર્ફે જ્ઞાનેશ્વરદાસ કાકાને ગાદી ઉપર બેસાડવામાં આવે છે, ત્યારે સતપંથના ધર્મ ગુરુ સૈય્યદો તરફથી તેમની ધાર્મિક વિધિ કરવામાં આવે છે. તેમનું સતપંથી નામકરણ કરવામાં આવે છે. જે રીતે કરસન કાકાનું નામ "પીર કરીમ" રાખવામાં આવ્યું હતું. કાકાની નિમણૂંક વખતે સૈય્યદોએ આપેલ સહમતી વાળો દતાવેજ જે RTI મારફતે મેળવેલ છે પેજ ક્ર ૧૧૨ માં જુઓ. બંધારણના વહીવટી સ્કીમની કલમ ૧૭/૧૮ પ્રમાણે પીરાણાના પેટા કાકાની નિમણૂંક માત્ર મુસલમાન સૈય્યદોજ કરી શકે છે. પેટા કાકાઓમાંથી મુખ્ય કાકા ઉર્ફે ભાગવા કાકાની નિમણૂંક થાય છે. આવી રીતે પીરાણાના કાકાની નિમણૂંક સૈય્યદોના નિયંત્રણમાં છે. હવે તમે વિચારો કે શું આ ધર્મ સાચે હિંદુ ધર્મ છે? જવાબ મળશે ના.

c) સતપંથ પણ સનાતન છે. ઈમામશાહ બાવાએ તો માત્ર ધર્મનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો છે. તેઓએ નવો ધર્મ નથી સ્થાપ્યો. આવી દલીલો કરવામાં આવે છે. અહીં સમજવાની વાત એ છે કે સનાતન હોવું અને સનાતન કહેવડાવવું એ બે જુદી વાતો છે. ઇસ્લામ પણ પોતાને હંમેશાં સનાતનજ કહેડાવે છે. જેવી રીતે ઇસ્લામના મુહમ્મદ પૈગંબર, ઈસાઈ ધર્મના જીસસ, બૌધ્દ ધર્મના ગૌતમ બુદ્ધ, યહોદીના મોસેસ આ બધાયે પોતપોતાના નવા ધર્મોની સ્થાપના કરી છે પણ તેમના ધર્મના પુસ્તકોમાં પ્રચાર એવો છે કે આ બધા ધર્મો સનાતનજ છે. આ ધર્મોના સ્થાપકોએ તો માત્ર ધર્મનો સાચો રસ્તો બતાવ્યા છે. એવી રીતે ઈમામશાહ માટે પણ કહેવામાં આવે છે. સતપંથીઓ તરફથી આ એક યુક્તિ પૂર્વક દલીલ છે. જે આપણે સ્વીકારતા નથી.

d) ઈમામશાહના દાદા પીર સદૃદીન દ્વારા શરુ કરવામાં આવેલ સતપંથ ધર્મના પ્રચાર પ્રસાર માટે ઈમામશાહે પીરાણામાં આવીને કામ કર્યું. પોતે મુસલમાન હતા તો પછી તેમને હિંદુ ધર્મનો નવો પંથ શરુ કરવાનો અધિકાર કેવી રીતે મળ્યો? હિંદુ ધર્મનો પંથ શરુ કરવા માટે તેમને પોતે હિંદુ તો બનવું પડે ને? ઈમામશાહ હિંદુ હોત તો તેમના દીકરા અને પરિવારજનો આજે હિંદુ હોત. જે આજે પણ નથી. આવા પ્રશ્ન સામે સતપંથ તરફી લોકો તરફથી જવાબ મળશે કે ઈમામશાહ બ્રાહ્મણનો દીકરો હતો અથવાતો રાજાનો દીકરો હતો, પારસીના ત્યાં મોટો થયો વગેરે. હવે તાજી નવી વાત એવી આવે છે કે ઈમામશાહ મુસલમાન હતા. (કારણ કે પીરાણાના દસ્તાવેજોમાં ક્યાંકકે ક્યાંક ઈમામશાહ મુસલમાન હતો, એવું લખેલ છે.) પણ ઈમામશાહ પાછળથી હિંદુ બની

 ગયા. ઈમામશાહે તેનાં ઘરવાળા અને દીકરા સાથે તમામ સંબંધો કાપી નાખ્યા. પોતે હિંદુ બની ગયા અને હિંદુ ધર્મનો પ્રચાર કર્યો. જે તમામ વાતો જૂઠી છે. ઈતિહાસના દસ્તાવેજોથી તદ્દન વિરુદ્ધ છે. માટે કાલે ઊઠીને ઈમામશાહને હિંદુ નામ પણ આપવામાં આવે તો નવાઈ પામતા નહીં. અને આવું થાય તો છેતરાઈ ન જવાની તૈયારી રાખજો.

e) ઈમામશાહે તો હિંદુ ધર્મના ગ્રંથો લખ્યા હતા. પણ પીરાણામાં મુસલમાનોનું બહુ મોટું દબાણ હતું. એટલે ધાર્મિક પુસ્તકો બદલાવીને તેમાં ઇસ્લામી તત્ત્વો નાખી દીધા હતા. અયોધ્યામાં ભગવાન રામનું મંદિર હિંદુઓ બનાવી નથી શકતા, તો વિચાર કરો અમારી શું દશા થઇ હશે? પણ અમે આવ્યા પછીએ આ તત્ત્વો હટાવીને મૂળ હિંદુ તત્ત્વો નાખ્યા છે. જ્યારે વાસ્તવિકતા એવી છે કે ઈમામશાહના દીકરાના લગ્ન અમદાવાદના બાદશાહ મુહમ્મદ બેગડાના દીકરી સાથે થયેલ હતા. ઔરંગઝેબએ પીરાણા માટે ૪૫ વીઘા જમીન અને દીવાના ઘી માટે દર મહીને પાંચ રૂપિયા પાંચ પ્રમાણે સાલિયાણું બાંધી આપેલ હતું. મુસલમાન રાજાઓએ ઈમામશાહની હયાતી સમય કાળથી હંમેશાં સતપંથને સહયોગ આપેલ છે કારણ કે એ મુસલમાન ધર્મ છે. બીજી વાત એવી છે કે ભલે અમદાવાદમાં મુસલમાન રાજા હતા. પણ કચ્છમાં તો હિંદુ રાજા હતા ને. ઈમામશાહેજ પોતાના હયાતીમાં કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના સતપંથીઓને કચ્છ જઈને વસવાની સલાહ આપી. તો પછી કચ્છમાં ધાર્મિક પુસ્તકો અને રીત રિવાજો મુસલમાની કેમ થયાં? ત્યાંનો હિંદુ રાજા હતા ને? ભવિષ્યમાં આ સવાલ માટે ખોટી વાર્તા તૈયાર કરીને જૂઠો જવાબ ઉપજાવી કાઢે તો નવાઈ પામતા નહીં.

f) સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોમાં જે કોઈ ફેરફાર અત્યારે કરવામાં આવી રહ્યા છે, તેનો આધાર સતપંથના "મૂળબંધ" નામના ગ્રંથ ઉપર છે, એવું કહેવામાં આવે છે. પણ એ મૂળબંધ પુસ્તક કેમ છુપાવી રાખેલ છે. તેને કેમ છપાવતા નથી? પીરાણાની માતૃ સંસ્થાએ મૂળબંધ પુસ્તક છપાવવું જોઈએ. એવો કયો ધર્મ હોય કે એ તેનાં મૂળ ધાર્મિક પુસ્તકો છુપાવી રાખતો હોય? જરૂર દાળમાં કાળું છે.

g) પીરાણાનું મુખ્ય શ્રદ્ધાનું કેન્દ્ર તો ઈમામશાહની કબર છે, જે મુસલમાનોની કબ્રસ્તાનમાં આવેલ એક દરગાહમાં સ્થિત છે. એ જગ્યાના માલિક પણ મુસલમાનો છે. સતપંથવાળા જો સાચે હિંદુ હોય તો એ જગ્યાને છોડી કેમ નથી દેતા? આનો જવાબ એમ મળશે કે અમે ત્યાં બળતી જ્યોત સિવાય કોઈને માનતા નથી. તો પછી જ્યોતને લઇને તમે કેમ નીકળી નથી જતા? કોણ રોકે છે તમને? તમે જ્યોત લઇ જશો તો મુસલમાનો તમને રોકશે નહીં. તમે પીરાણા ખાલી કરશો તો એ લોકો ખૂબ રાજી થશે. આ પ્રશ્નના જવાબમાં હજી સુધી કોઈ નવી વાર્તા સાંભળવામાં નથી આવી. પણ ભવિષ્યમાં આવશે.

h) ઊંઝાના વડીલોને પણ મૂંઝવણમાં નાખવાના પ્રયત્નો થયાં. ત્યાં સતપંથ તરફથી એવી વાત કરવામાં આવી કે જુઓ અમે માનીએ છીએ કે અમારામાં કંઇક ખોટું છે. પણ અમોને દૂર કરશો તો એક દિવસ અમારો સમાજ મુસલમાન બની જશે. ભારતમાં કોઈ મુસલમાન નહોતા, અહીંના લોકો વટલાઈને મુસલમાન બની ગયા. આવા વટલાઈ ગયેલા લોકોને હિંદુ ધર્મમાં પાછા ન સ્વીકાર્યા એટલે ભારતમાં મુસલમાનોની સંખ્યા વધતી ગઈ છે. આપણામાં આવું ન થાય તેની કાળજી રાખવી જરૂરી છે. આવી દલીલો સામે ઊંઝાવાળા વડીલો પણ થોડી વાર માટે મુંઝાઈ ગયા. ઘટનાનું સંપૂર્ણ વિવરણ માટે જુઓ પેજ ક્ર. ૧૫૩ પોઈન્ટ ૨.૬૫ અને ૨.૬૬

6) લાગણીઓ અને ભાવનાઓનો દુરુપયોગ પણ કરવામાં આવે છે. નીયાણીઓ (દીકરીઓ) નો શું ગુનો છે? નીયાણી દુઃખી ન થવી જોઈએ. નીયાણીઓ તો સહુ (સતપંથ અને સનાતન) ની સહિયારી છે. એવી રીતે ગામમાં હનુમાનનું મંદિરના જીર્ણોદ્દારના બહાને કહેવામાં આવે કે હનુમાનતો સહિયારા છે, આમાં ધર્મ ક્યાંયથી આવ્યો? આવી લાગણી અને ભાવનાઓ ભરી વાતો કરી લોકોને સતપંથનો વિરોધ કરવામાં મુંઝાવી નાખે અને વિષયાંતર કરી નાખે.

7) સતપંથીઓ સાથે ઘણી જગ્યાએ પારિવારિક સંબંધો છે. હવે એ સ્તર છે કે આવા સંબંધ તૂટી ન શકે. માટે સતપંથીઓને અપનાવી લેવા સિવાય કોઈ રસ્તો નથી બચતો. આવું મવાળો મારફતે વાત ફેલાવીને સનાતનીઓનું મનોબળ ઢીલું કરે છે. અને સતપંથનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટેનું કામ કરવામાં આવે છે.

8) સનાતની ચળવળકારો સમાજમાં ફાવી ન જાય અને સમાજ સંપૂર્ણ પણે ચોખ્ખી સનાતની ન બની જાય, એ માટે એવા સનાતની આગેવાનોને વ્યક્તિગત રીતે બદનામ કરવામાં આવે. આ લોકો સમાજ તોડું છે, એવા લેબલ આપવામાં આવે. સત્તા માટે દોડી રહ્યા છે, એવા આક્ષેપો લગાડવામાં આવે. જ્યારે વાસ્તવિકતા એવી છે કે સનાતની ચળવળકારો કંઈ સતપંથીઓના દુશ્મન નથી. એ લોકો સતપંથીઓને સનાતનમાં લાવવા માટે કોશિશ કરી રહ્યા છે. ધર્મના મુદ્દા ઉપર પોતાના સતપંથીભાઈ પાછા સાચા રસ્તા પર આવી જાય અને ભાઈ-ભાઈના સંબંધો જળવાઈ રહે એવી ઉચ્ચ ભાવનાથી કામ કરી રહ્યા છે. બીજી બાજુ સતપંથીઓ પણ પોતાને સનાતની હિંદુ કહેવડાવતા હોય, તો પછી સનાતની ચળવળકારો તેમના દુશ્મન કેવી રીતે થયા? સમજવાની વાત એ છે કે સતપંથીઓને સનાતની બનવું નથી, એટલે વિરોધ કરે છે.

9) હાલમાં એક નવી વાત સાંભળવા મળી રહી છે કે સતપંથ એક સાચો “આધ્યાત્મિક” ધર્મ છે. જ્યારે સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી, ત્યારે આધ્યાત્મ શબ્દ લાવીને વિષયાંતર કરવાનો પ્રયાસ દેખાઈ આવે છે. અધ્યાત્મની વાતો તો બધા ધર્મો કરે છે. ઇસ્લામના અનુયાયી પણ ઇસ્લામને સાચો આધ્યાત્મિક ધર્મ કહે છે.

10) જ્યારે કોઈ સાધારણ માણસ સતપંથ વિશે કોઈ અણગમતી વાત કરતો હોય, ત્યારે તેને અજ્ઞાની બતાવી, તેના પાસેથી સબૂત માંગવામાં આવે. સ્વાભાવિક છે કે મિટિંગો અને બેઠકોમાં સામાન્ય માણસ સબૂત લઇને ફરતા ન હોય, તેને નાની નાની બાબતો યાદ પણ ન હોય. સાધારણ માણસ થોડો વિચારમાં પડી જાય એટલે, તેના ઉપર એવું દબાણ કરવામાં આવે કે એનો અવાજ જ દબાઈ જાય.

11) સતપંથ ધાર્મિક સ્થળોના સમય સમય ઉપર નામો બદલવામાં આવે છે. ઈતિહાસ જણાવે છે કે ઈમામશાહના સમયમાં સતપંથના ધાર્મિક સ્થળને “જમાત ખાના” કહેવામાં આવતું. (જમાત = અનુયાયી, ખાના = જગ્યા). ત્યાર બાદ એનું ટૂંકું નામ આપવામાં આવ્યું “ખાનું”. ત્યાર બાદ “જગ્યું”. બાદ “જ્યોતિ ધામ”, “જ્યોતિ મંદિર”, “અથર્વ વેદી મંદિર”, “નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર” અને હવે અમુક જગ્યાએ “ઉમિયા માતાજી મંદિર નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર” નામ રાખવામાં આવે છે. કોણ જાણે કાલે ઊઠીને હજી એક નવું નામ રાખવામાં આવે. જેવું કે “ત્રિદેવ મંદિર”, “ત્રિમૂર્તિ મંદિર” વગેરે. પોતાની બાહ્ય હિંદુ ઓળખ બતાવવા માટે, સમય અનુસાર નામોમાં ફેરફાર કરીને અજાણ્યા લોકોના અજ્ઞાનતાનો લાભ લેવામાં આવે છે. આવીજ રીતે તેમની સમાજનું નામ પણ સમય સમય પર બદલવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે “સતપંથ”, “સતપંથ સનાતન” અને “સનાતન સતપંથ”. સૈયદ ઈમામશાહ બાવાનું નામ પણ બદલીને “ઈમામશાહ મહારાજ” રાખવામાં આવ્યું છે.

12) સતપંથીઓ દ્વારા સનાતની ઉપર પ્રહાર કર્યા બાદ જ્યારે સનાતનીઓ વળતો પ્રહાર કરવા જાય ત્યારે સનાતનીઓને ઠંડા પાડવા માટે આવી વાતો કરવામાં આવે કે ઝઘડો કે લડાઈથી કોઈનું ભલું નથી થયું. આખરે વાતચીતથી જ સમસ્યાનો ઉપાય નીકળશે. પોતાની આવી નબળી વાતની લોકોના ગળે ઉતારવા માટે દાખલાઓ આપવામાં આવે કે જુઓ કશ્મીરમાં લડાઈથી શું ફાયદો થયો. આતંકવાદી હુમલા તો ચાલુજ છે. આપણે કડક પગલાં લેશું તો સામે વાળા વધારે કટ્ટર બનશે. આપણે તેમની સાથે વાતચીત કરવી જોઈએ. આવું વાતાવરણ નિર્માણ કરીને સતપંથના કટ્ટરવાદીઓને છાવરવામાં આવે છે. વાસ્તવમાં લડાઈથી સારા ઉકેલ આવવાના પણ ઘણા દાખલાઓ છે. વિશ્વ યુધ્ધમાં જર્મની સાથે વાતચીત નિષ્ફળ થઈ ત્યારે લડાઈ કરવી પડી ને? જાપાનને ચૂપ કરવા એટમ બોમ્બ નાખવો પડ્યો ને? ભારત આઝાદ થયું ત્યારે હૈદરાબાદ, જૂનાગઢ, ગોવા વગેરેની સમસ્યા વાતચીતથી ન સુલજી ત્યારે સરદાર

વલ્લભભાઈ પટેલે લડાઈ કરીને સમસ્યાનો ઉકેલ લાવ્યા ને. એટલે વાતચીતથીજ બધા રસ્તા નીકળે એ જરૂરી નથી. વાતચીતથી સમસ્યા ઊકલે નહીં તો લડાઈ પણ કરવી પડે.

13) સંઘર્ષ ચાલતો હોય ત્યારે સનાતનીઓને એમ કહીને સમજાવવામાં આવે કે સતપંથવાળા જિદ્દી છે, નહીં છોડે, તમે જવાદો. કેટલા દિવસ માથાકૂટ કરીશું. સતપંથવાળાનું સંચાલન પીરાણાથી છે, આપણે પહોંચી નહીં વળીએ. આવી રીતે સનાતનીઓને ડરાવીને છેવટે સનાતનીઓના ભોગે સતપંથના તરફેણમાં સમાધાન કરવામાં આવે.

14) હિંદુ ધર્મના ચારે મુખ્ય શંકરાચાર્યો (આદિ શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત મૂળ ચારે-ચાર પીઠોવાળા) દ્વારા સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે, એવા પ્રમાણ પત્રો જે આવ્યા છે, એ પ્રમાણ પત્રોને ખોટા છે અથવા તો શંકરાચાર્યોને ભરમાવીને લીધેલ છે, એવું સાબિત કરવાની કોશિશ સતપંથી દ્વારા ભવિષ્યમાં થઇ શકે છે. હાલમાં પ્રયાગરાજ (ઇલાહાબાદ) ના શંકરાચાર્ય દ્વારા આપાયેલ પ્રમાણ પત્ર વિષે આવી કોશિશ થઇ. પણ સદ્‌ભાગ્યે સનાતન સમાજની એક ટીમ પાછી એ શંકરાચાર્યને મળી અને વાત સમજાવી ત્યારે શંકરાચાર્યએ ફરીથી એક બીજો પત્ર આપ્યો. અને તેમના જે શિષ્યને ભરમાવીને સતપંથ વાળાઓએ તેમના મોઢે કહેડાવ્યું હતું, એ શિષ્યને વાત સાચી જણાવી અને ફરીથી આવું ન થાય, તેનાં માટે સૂચના પણ આપી. સંપૂર્ણ વિગત માટે જુઓ પેજ ક્ર. ૯૪

15) સતપંથની સારી છબી ઊભી કરવા માટે જાહેરમાં એવી વાતોનો મારો ચલાવવામાં આવે કે સતપંથતો વ્યસન મુક્ત સમાજ છે. શિક્ષાપત્રીનું ચુસ્તપણે પાલન કરે છે. માટે સતપંથ સારો ધર્મ છે. હકીકતમાં સતપંથીઓના ઘરમાં જઈને કોઈ જોવા જવાનું નથી કે સતપંથીઓ કેટલું વ્યસન કરે છે કે નહિ. વાસ્તવમાં લોકોને ભરમાવવા માટે આવી વાતો ફેલાવવામાં આવે છે. મુદ્દો સતપંથ મુસલમાન ધર્મ છે એનો છે. અરબના દેશોમાં દારુ ઉપર બંધી છે. તો શું એના માટે અરબ દેશવાળો મુસલમાન ધર્મ પાળવો જોઈએ?

16) સતપંથ સમસ્યાના ઉકેલ માટે જ્યારે નાની મોટી બેઠકો થતી હોય, ત્યારે સનાતનીઓને ખાસ પ્રકારની વાતો સાંભળવા મળતી હોય છે.

બેઠક કે મિટિંગ પહેલાં નીચે પ્રમાણેનું વાતાવરણ નિર્માણ કરવામાં આવે.

a) એવી મીઠી મીઠી વાતો કરવામાં આવે કે આપણે કેટલા લડશું. આપણે શાંતિથી આ ઝગડો મટાડી દઈએ તો બધા શાંતિથી જીવે. એટલે આપણે નક્કી કરી લઈએ કે આપણે શું જોઈએ છે. આપણે ખોટી માથાકૂટ ન કરવી જોઈએ. મવાળોના મારફતે આવી વાતોની આડમાં એ જાણવાની કોશિશ કરવામાં આવે કે સનાતનીઓની તૈયાર કેટલી છે અને કેટલું બાંધછોડ કરવા તૈયાર છે.

b) મવાળો મારફતે એવું જાણવા પ્રયત્નો થાય કે હવે મિટિંગમાં આપણે શું રજૂઆત કરીશું. કોણ બોલશે, શું બોલશે, આવી વાતો કરીને ધીરે ધીરે સનાતનીઓની રણનીતિ જાણવાની કોશિશ કરવામાં આવે.

c) સતપંથીઓ હવે થાકી ગયા છે. તેઓ હવે આપણી બધીજ શરતો માની લેવા તૈયાર છે. આપણે મિટિંગમાં કોઈ વાંધો નથી આવવાનો. આવી સારી સારી વાતો કરીને સનાતનીઓને ઊંઘતા રાખે.

d) સતપંથીઓ તરફથી મિટિંગમાં સામનો કરવા કોઈ આવવા તૈયાર નથી. એ લોકો ખૂબ ગભરાઈ ગયા છે. એવી વાતો કરીને સનાતનીઓને ખોટા આત્મવિશ્વાસમાં રાખે.

 પણ જ્યારે હકીકતમાં બેઠક કે મિટિંગ થાય ત્યારે કંઈક જુદુંજ થાય.

e) બેઠક કે મિટિંગમાં સતપંથ તરફથી અગર પાંચ લોકોની હાજરીની વાત હોય તો એ જગ્યાએ પચાસ લોકો હાજર થાય.

f) સનાતનીઓની રણનીતિઓ જાણી, કોણ કોણ સનાતન તરફથી બોલશે, શું બોલશે, કેટલી બાંધછોડ કરશે એ બધું જાણી લીધા પછી, સંપૂર્ણ રીતે ખૂબ મજબૂત તૈયારી સાથે વાત રજૂ કરે અને સનાતનીઓ ઉપર અચાનક એવો હુમલો થાય કે સનાતનીઓ હેબતાઈ જાય. થોડી વાર તો શું થઇ રહ્યું છે, એ સમજાય પણ નહીં.

g) મિટિંગમાં એવા મુદ્દાઓ રજૂ કરવામાં આવે કે જેના થકી પોતે Victim Card (શિકાર / ભોગ બની ગયા હોવાનું રડ્યા રાખવું) રમી શકે. બધું સમું સુથરું ચાલતું હતું પણ અમુક સનાતની ભાઈના અમુક પગલાંના કારણે માહોલ/પરિસ્થિતિ ખરાબ થઇ ગઈ છે. અમારો કોઈ વાંક નથી. અમારા લોકો હવે નારાજ થઇ ગયા છે. પણ અમે તેમને સમજાવવામાં લાગ્યા છીએ. ધીરે ધીરે સમજાવી લેશું. તમે જલદી ન કરો. સમય આપો. બધું સારું થઇ જશે. અમુક ભાઈઓના કડક વલણના કારણે સમાધાન થતું નથી. એવો આક્ષેપ નાખે. ત્યાર બાદ બાકી રહી ગયલી વાતો મવાળો ઉપાડીને બેઠકમાં સનાતનીઓમાં મૂંઝવણ ફેલાવી નાખે. આવી રજૂઆત લગભગ મિટિંગની શરૂઆતમાંજ કરવામાં આવે જેથી શરૂઆતથીજ સનાતનીઓનું આત્મબળ તૂટી જાય. અગર શરૂઆતમાં આ વાત ન કરવામાં આવી તો એવી પરિસ્થિતિમાં આવી વાતો કરવામાં આવે કે જ્યારે સતપંથીઓને એવું લાગે કે હવે આ મિટિંગ તેમના ધારેલ દિશા તરફ નથી જઈ રહી. જેથી મિટિંગ કોઈ નિર્ણય લીધા વગર બરખાસ્ત થઈ જાય અને સનાતનીઓને સફળતા ન મળે.

17) કોઈ પણ વિવાદ કે સમસ્યાના સમાધાન માટે જ્યારે પંચો ચુકાદો આપતા હોય છે, એ ચુકાદો બન્ને પક્ષને લાગુ પડે, માત્ર એક પક્ષને લાગુ પડે નહિ, જે સર્વવ્યાપી સામાન્ય સિદ્ધાંત તેમજ નિયમ છે. તેજ પ્રમાણે, ચુકાદાના પાલનની વાત આવે ત્યારે ચુકાદાનું સંપૂર્ણ રીતે પાલન કરવાનું હોય છે. ચુકાદાને તોડી મરોડીને માત્ર પોતાને ગમતા હોય એવા મુદ્દાઓના પાલનની વાત કરવી કે આગ્રહ રાખવો એ લોકોને ગેરમાર્ગે દોરવાનું કામ છે. તેવીજ રીતે ચુકાદાનું ખોટું અર્થઘટન પોતાની સગવડ પ્રમાણે કરીને ચુકાદાનું મર્મ/હાર્દ બદલવાની કોશિશ કરવી એ પણ કપટ અને છેતરપિંડી છે. ઊંઝાના ચુકાદાના અમલીકરણ વિષય ઉપર આપણે જોયું કે સતપંથીઓ તરફથી આવા પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા છે.

18) સતપંથના જુઠ્ઠાણાઓ જનતામાં પકડાઈ ન જાય એટલે તેમના ફાયદાનું સગવડિયું અસત્ય ઊભું કરવામાં આવે અને તે અસત્યની સાથે અડધું સત્યને ભેળવીને નવી વાર્તા ઊભી કરવામાં આવે. પોતાની ખોટી વાત તરફ આંગળીઓ ઊપડે ત્યારે અર્ધસત્ય તરફ ધ્યાન દોરીને એવી વાત કરવામાં આવે કે જુઓ અમારી વાત સાચી છે. બીજી બાજુ તેમના અર્ધસત્યને ખુલ્લું પાડનાર લોકો કોઈ મેલી મુરાદ અને ષડ્યંત્રના ભાગ રૂપે કામ કરી રહ્યા છે, એવી ખોટી વાત કરીને તેમની વિશ્વસનીયતાને ખતમ કરવાની કોશિશ કરવામાં આવે. જેથી કરીને લોકો મૂંઝાઈ જાય અને સતપંથની વાતનેજ સાચી માની લે.

19) છેલ્લે બધાજ પેંતરાઓ અને કોશિશો નિષ્ફળ થાય, ત્યારે કોઈ પણ મુદ્દા ઉપર ઝગડો કરી નાખવો. અને એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી દેવી કે કોઈ પણ નિર્ણય લઇ ન શકાય. જેથી કરીને સતપંથના વિરુદ્ધનું પણ નિર્ણય ન આવે.

સતપંથ સાથે થયેલ ચર્ચા કે સમાધાનની કોશિશો જ્યારે નાકામ થઇ હોય ત્યારે તેનાં પાછળના કારણો ઉપર વિચાર કરશો તો ઉપર જણાવેલ કારણોમાંથીજ કોઈ કારણ તમારા નજર સામે આવશે. સાર અહીં એવો છે કે એક પક્ષ સત્યની લડાઈ લડતો હોય અને બીજો પક્ષ માનસિક લડાઈ લડતો હોય, ત્યારે મોટાં ભાગે સત્ય ભોગ બનતું હોય છે. સત્યની જીત થતી નથી. “સત્યમેવ જયતે” સૂત્ર નિષ્ફળ જાય છે. પણ **અગર સત્યની લડાઈ લડવાવાળા માનસિક લડાઈના હથિયારો**

અપનાવે અને પછી ખોટા પક્ષ સામે લડાઈમાં ઉતારે તો સામેવાળાને હરાવી શકવાની સંભાવના ખૂબજ વધી જાય છે.

ઉપર જે જે દાખલાઓ ટાંકવામાં આપ્યા છે એ અમારા વડીલોને યાદ હતા અને અમોને કહ્યા છે એ પ્રમાણે જણાવેલ છે. તેનાંથી અગાઉ પણ છેતરપિંડીની આવી ઘણી બધી વાતો થઇ હશે. જે રીતે તેમનું એક જુઠ્ઠાણું કે પોલ પકડતી કોઈ વાત બહાર આવે તો તરતજ તેનાં બચાવમાં કોઈ નવું જુઠ્ઠાણું તૈયાર કરવામાં આવે. આ પુસ્તકમાં ઘણી જગ્યાએ સતપંથના જુઠ્ઠાણાઓ અને ખોટી વાતો પકડી પાડી છે. **સતપંથ એક મુસલમાન ધર્મ છે અને તેને હિંદુ ધર્મમાં ખપાવવાનું ષડ્યંત્ર ખુલ્લું કર્યું છે. આ વાતો આ પુસ્તકમાં સાબિત કરવાની જ્યાં જ્યાં કોશિશ કરી છે અને પુરવાર કરી દીધું છે, એ જુઠ્ઠાણું એમનું પકડાઈ જશે અને પકડાઈ ગયું છે, એટલે આ જુઠ્ઠાણાઓને છુપાવવા કરવા માટે નવી દલીલો સતપંથીઓ તરફથી શોધવામાં આવશે. આ પુસ્તક અને પુસ્તકના લેખકોની નિષ્ઠા અને વિશ્વસનીયતા ઉપર પ્રહારો કરી દલીલો થશે. માટે આવી દલીલો ઉપર વિશ્વાસ કરતા નહીં, એવી દરેક વ્યક્તિને આગ્રહ ભરી વિનંતી છે.**

<u>સાર:</u> માનસિક લડાઈના કપટ, છેતરપિંડી અને વિષયાંતર (Deceit, Deception and Diversion = 3D) અને તેની સાથે મૂંઝવણ અને ભ્રષ્ટતા (Confusion and Corruption = 2C) એટલે (3D અને 2C) નો ફોર્મુલા સનાતનીઓના મગજમાં હશે તો સતપંથના પ્રહારોથી બચી શકશે, સનાતની સમાજને બચાવી પણ શકશે અને સતપંથીઓને હરાવી પોતાની જીત મેળવી શકશે.

D. માનસિક (બૌદ્ધિક) લડાઈ લડવા માટે અમુક વ્યૂહરચનાઓ

1) **<u>દુશ્મનના દિમાગને ઓળખો:</u>** દુશ્મનના દિમાગને લક્ષ્ય બનાવો. દુશ્મનના સમૂહમાં નિર્ણય કોણ લે છે એને ઓળખો. જો તમે દુશ્મનના સોચવાની રીત સમજી લેશો તો તેને ભોળવીને તમારા નિયંત્રણમાં રાખવાની ચાવી મળી જશે. તમે લોકોને સમજવાના પ્રયાસો કરતા રહેશો, તેમના મનની જાણે-આજાણે કહેલ છૂપી વાતો અને હેતુઓને પકડી પાડવામાં નિષ્ણાત બનો.

2) **<u>ભૂતકાળમાં ખાધેલ થાપથી બહાર નીકળો:</u>** પોતાના મગજ સાથે ગુરિલ્લા યુદ્ધ લડો. તમારા પગ પાછા નખાવવામાં અને તમને થાકાવવામાં તમારી અતીતની પીડાનો મોટો ફાળો હોય છે. તમારે સજાગ રહીને હાલની પરિસ્થિતિ અનુસાર પ્રતિક્રિયાઓ આપતા રહેવા માટે સતત કોશિશ કરતા રહેવું પડશે. પોતે પોતાના ઉપર ક્રૂર બનો. પોતાના દિમાગ ઉપર ગુરિલ્લા યુદ્ધ કરો. પોતાના બચાવ માટે એકજ રણનીતિ રાખવી નહીં. રણનીતિમાં યોગ્ય ફેરફાર કરતા રહો.

3) **<u>ગભરાટના સમયમાં પોતાના મગજ ઉપર સંયમ છોડવો નહીં:</u>** બહસની ગરમાગરમીમાં મગજ ઉપર સંતુલન છૂટી જાય. ગમે તેવી પરિસ્થિતિ હોય તેમાં પણ માનસિક તાકાત કેળવી પોતાના મગજ ઉપર સંયમ રાખવો ખૂબજ જરૂરી છે. મગજની સામે પ્રતિકુળ પરિસ્થિતિઓ લાવી, મગજને મક્કમ બનાવવાની જરૂર છે. રણભૂમીની (બહસની) અંધાધૂંધીથી પોતાનો બચાવ કરતા શીખી લેવાની જરૂર છે.

4) **<u>પહેલો ઘા રાણાનો:</u>** પહેલો વાર કરી દુશ્મનને વિચારવાનો અને તૈયારી કરવાનો સમય ન આપો. આવું કરવાથી તેઓ ગભરાઈ જઈ, સંતુલન ખોઈ ભૂલો કરી બેસે. દુશ્મનના દિમાગ ઉપર નિયંત્રણ મેળવવા પ્રયાસો કરો. જેથી કરીને એ લોકો સાવ ગભરાઈ જાય અને ભૂલો ઉપર ભૂલો કરતા જાય.

5) **<u>બાજી પલટો:</u>** પહેલો પ્રહાર કરવાથી ઘણી વાર ગેરલાભ પણ થઇ શકે. તમારી રણનીતિ ખુલ્લી પડી શકે, જેથી તમારા વિકલ્પો પણ ઓછા થઇ શકે. સમય અનુસાર પોતાના પ્રહારોને રોકી રાખો. ભલે વિરોધી પહેલો હમલો કરે, જેથી કરીને આપણા જવાબી હમલામાં સુગમતા રહે. અગર વિરોધીઓ ખૂબ આક્રમક પ્રહાર કરે છે, તો તેમને કોઈ ઉતાવળું પગલું ભરવા માટે ઉશ્કેરો, જેથી કરીને તેમની પરિસ્થિતિ નબળી પડી જાય. એમની દુ:ખતી જગ્યાએજ વાર કરો.

6) **<u>તમારા ઉપસ્થિતિ માત્રથી ડર ઊભો કરો:</u>** આક્રમણકારોને દૂર રાખવાનો સહુથી સારો ઉપાય છે કે તેમને આક્રમણ કરવાથી રોકી રાખો. તમારી એવી છબી ઊભી કરો કે સામેવાળાને એવું લાગે કે આ માણસનો કોઈ ભરોસો નહિ કે શું કરી નાખે. આવા માણસ સામે લડાય નહીં. ખુલ્લા ડરથી ક્યારેક અનિશ્ચિતતા સારી. તમારા સાથે નડવાથી તેમને કેટલું નુકસાન થશે એની ખબર અગર તમારા વિરોધીઓને નહીં હોય, તો કદાચ તમારા સાથે નડશે નહીં.

7) **<u>જોડી રાખતા તત્ત્વો પર વાર:</u>** કોઈ ને કોઈ શક્તિ ઉપર દરેક નિર્ભર હોય. તમારા વિરોધી પક્ષમાં ઊંડાણથી તપાસ કરો કે એવી કઈ શક્તિ છે કે જેના કારણે વિરોધીઓ એક છે. આવી શક્તિ ઉપર પ્રહાર કરવાથી ખૂબ મોટું નુકસાન થાય. સામેવાળાને જે સહુથી વહાલું છે અને જેનું રક્ષણ કરતા હોય તેનાં ઉપર વાર કરો.

8) **<u>ભાગલા પાડો અને જીતો:</u>** દુશ્મનના તાકાતથી કોઈ દિવસ ગભરાશો નહીં. તેનાં બદલે દુશ્મનના અલગ અલગ અંગો જેનાથી એ લોકો એક થયાં હોય, એવા અંગો ઉપર ધ્યાન દો. અંગોને જુદા કરી અસંતોષના બીજ નાખી ભાગલા પાડવાથી મોટામાં મોટા દુશ્મનને હરાવી શકાય છે. જ્યારે કોઈ મોટી સમસ્યાનો સામનો કરવો પડે, તો મોટી સમસ્યાને નાના ટુકડામાં બાંટી નાખો અને સમય પ્રમાણે એક એક ટુકડાને હરાવતા જાઓ.

9) **<u>વાટાઘાટો ચલાવતા આગળ વધતા જાઓ:</u>** વાટાઘાટો વખતે અને તે પહેલાં તમારે આગળ વધતાજ રહેવું જોઈએ. સામેવાળા ઉપર દબાણનું જોર સતત વધારતા જવું. જેથી કરીને વિરોધી તમારા શરતે સમજૂતી કરવા તૈયાર થઇ જાય. આગળ વધટી વખતે જેટલું કબજે કરો એટલી અર્થવગરની છૂટછાટો આપી શકો. તમારી છબી એવી ઊભી કરો કે તમે કડક છો અને કોઈ બાંધછોડ નહીં સ્વીકારો. જેથી કરીને તમને મળવાથી પહેલાંજ લોકો પગ પાછા નાખતા થઇ જાય.

10) **<u>વાસ્તવિકતા અને કાલ્પનિક વાતોનો અખંડિત મિશ્રણ:</u>** વાસ્તવિકતા અને કાલ્પનિક વાતોનું એવું મિશ્રણ તૈયાર કરો કે તમારા દુશ્મનને સમજણ ન પડે કે તેમની આસપાસ શું થઇ રહ્યું છે. તમે પણ શું કરી રહ્યા છો એ પણ સમજણ ન પડે. લડાઈની શરૂઆતથી પહેલાંજ વિરોધીઓને ભ્રમણામાં રાખો કે જીત આસન છે અને જલદી મળશે. તેમના સામે એવા વિકલ્પો મુકો કે એ લોકો મૂંઝાઈ જાય અને પરિસ્થિતિ એવી ઊભી કરો કે વિરોધી માટે તમામ વિકલ્પો ખરાબ નીવડે. દુશ્મનની અપેક્ષાઓ અને ઈચ્છોને પરિપૂર્ણ કરતી બનાવટી સચ્ચાઈનું નિર્માણ કરો, જેથી કરીને દુશ્મન મૂરખ બની જાય.

11) **<u>ધારણાઓમાં માત દો:</u>** તમારી છબી અને અપેક્ષાઓના અનુરૂપ તમારા વ્યવહારની ધારણા લોકો કરતા હોય છે. લોકોની આ ધારણાને ખોટી પાડવી એ એક વ્યૂહરચના પણ હોઈ શકે. પહેલાં સાધારણ રીતે વાર કરીને લોકોની ધારણા સાચી પાડો. પછી અસાધારણ પગલાંથી સામે વાળા પર મોટો વાર કરો. અનપેક્ષિત વારથી વિરોધીઓમાં બહુ મોટો ગભરાટ ફેલાઈ જાય.

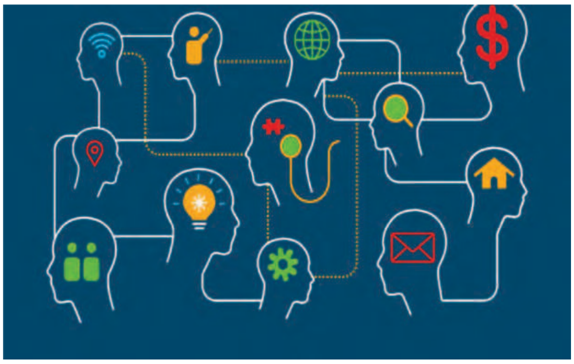
12) **<u>વિશ્વાસઘાતી (મવાળો) નો સામનો કરો:</u>** જીવનમાં બાહ્ય દુશ્મન કરતા તમારા પોતાના સગાં અને મિત્રો, જે તમારા બનીને બેઠા હોય પણ કામ દુશ્મનનું કરતા હોય, એવા લોકોથી વધારે ખતરો હોય છે. આવા લોકો દેખાવતો એવો કરે કે જાણે એ તમારા હિત માટે કામ કરે છે પણ વાસ્તવમાં તમારામાં ભાંગફોડ કરતા હોય. આવા પોતીકા બનીને બેઠેલા મવાળોને શંકામાં તેમજ અસુરક્ષિત રાખવા માટે પગલાં ભરો. તેમને એવા વિચારોના ચક્રવ્યૂહમાં નાખી દો કે એ વિચારોમાં ગૂંચવાયો રહે અને પોતાના બચાવ કરવામાંજ રચ્યો પચ્યો રહે.

<u>આ લેખ મારફતે માનસિક લડાઈ અંગે આછેરી જાણકારી આપવામાં આવી છે, તેનાં પાછળનો મુખ્ય હેતુ સનાતનીઓ પોતાની સામે થતા પ્રહારોને ઓળખી પોતાનો યથા યોગ્ય બચાવ કરવા માટે તૈયારીઓ કરી શકે.</u>

૧૮ રણનીતિઓ, દલીલો, હથિયારો અને તોડ

સતપંથ ધર્મ, તેમાય ખાસ કરીને, પીરાણા સતપંથ ધર્મ જે પદ્ધતિથી હિંદુ સમાજમાં રહીને પોતાનો ધર્મનો પ્રચાર કર્યો છે તેવીજ રીતે પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા જે રણનીતિઓ, પ્રચારો અને હથિયારોનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યા, તેનાં પર પહેલાં નજર નાખીશું. અને ત્યાર બાદ આપણે સમજવાનો પ્રયત્ન કરીશું કે આવી લડાઈનો તોડ કેવી રીતે કાઢવો જોઈએ.

A. રણનીતિઓ:

મૂળ સતપંથના સ્થાપક પીર સદૃદીન (ઈમામશાહ બાવાના દાદા) એ હિંદુઓને સહેલાઇથી વટલાવવા માટે એક યોજના તૈયાર કરેલ હતી. આ યોજના એવી હતી કે જે વ્યક્તિનું ધર્મ પરિવર્તન થઇ રહ્યું હોય, એવા શિકાર (વ્યક્તિ)ને પણ ખબર ન પડે કે તેનું ધર્મ પરિવર્તન થઇ રહ્યું છે. યોજનામાં ગોઠવણ એવી સજ્જડ હતી કે સતપંથના અનુયાયીઓ કોઈ પણ શંકા કે સંકોચ કર્યા વગર સતપંથને ખુશીથી સ્વીકારી લે. આ યોજનાની સંપૂર્ણ જાણકારી આ પુસ્તકના ભાગ બે માં જણાવેલ પ્રસ્તુતિ (PPT Presentation) ના સ્લાઈડ ક્ર. ૩૧ થી ૩૬, પેજ ૨૭૮ થી ૨૮૦માં જણાવેલ છે.

<u>આ યોજનાને સફળ કરવા માટે અપનાવેલ મુખ્ય રણનીતિઓ નીચે પ્રમાણેની છે</u>

1. **<u>Victim Card (શિકાર / ભોગ બની ગયા હોવાનું નાટક કરવું):</u>** જ્યારે સતપંથની સામે કોઈ અવાજ ઉપાડે અથવા તો વિરોધ દર્શાવે ત્યારે બચાવમાં પહેલું કામ એ કરવામાં આવે કે પોતે (એટલે સતપંથ) કોઈના ઊંડા ષડ્યંત્રનું શિકાર બની ગયું છે. કોઈ તેને ખોટી રીતે બદનામ કરવા માંગે છે, સતપંથ ખોટા પ્રચારનું ભોગ બની ગયું છે એવી વાત કરવામાં આવે. જરૂર પડે તો કોઈ વ્યક્તિ કે સંસ્થા ઉપર આરોપ પણ નાખી દેવામાં આવે.

   ત્યાર બાદ આદર્શવાદી વાતોની મદદ લેવામાં આવે. જેવી કે કોઈએ ધર્મની ટીકા ન કરવી જોઈએ. બધા ધર્મો એક સરખા છે. બધા સંપ્રદાયો સારા છે. ધર્મની ટીકા ટીપ્પણી કરવાથી સમાજમાં ઝગડાઓ થાય. વૈમનસ્ય ઊભું થાય, વર્ગવિગ્રહ થાય, સમાજમાં ભાગલા પડી જાય, સમાજમાં એકતા, પ્રેમ, સંગઠનને નુકસાન થાય વગેરે વગેરે. અને છેલ્લે સમાજમાં શાંતિનું વાતારણ ડહોળાય, કોમી ઝગડાઓ થઇ શકે, રમખાણો થઇ શકે, સમાજ તૂટે, સમાજ વ્યવસ્થા બગડી જાય વગેરે એવો ભય બતાવવામાં આવે. એવા-એવા ભય સ્થાનો બતાવવમાં આવે કે જેના માટે કોઈ માપદંડજ હોય નહીં.

   પોતે, એટલે કે સતપંથ આવા (ઉપજાવી કાઢેલ અને બનાવટી) તત્ત્વોની ચાલોનું શિકાર બન્યું છે, એટલે સતપંથને બચાવવાની જરૂર તેમજ ફરજ બધાની છે. આવી વાતો કરીને પોતે બિચારા બની જઈને પોતાનું અસ્તિત્વ સુનિશ્ચિત કરવા માટેની વાતો કરવામાં આવે.

   <u>દાખલો ૧</u>: શરૂઆતના સતપંથના પ્રચારકો હિંદુ સાધુના વેશમાં હિંદુ ધર્મનો જ પ્રચાર કરવાનો ડોળ કરી, અંદર ખાને સતપંથનો છૂપો પ્રચાર કરતા હતા. જ્યારે તેની પોલ ખુલ્લી પડે ત્યારે કહેવું કે અમે હિંદુ ધર્મના જ સાધુઓ છીએ અને હિંદુ ધર્મનો જ પ્રચાર કરીએ છીએ. કોઈ અમારા વિરુદ્ધ ઊંડું ષડ્યંત્ર રચી રહ્યું છે. અમારાં કપડાં જુઓ... હિંદુ સાધુના

છે. અમારો ધર્મ પ્રચાર જુઓ... હિંદુ દેવ-દેવતાનો છે. ભગવાન રામ, કૃષ્ણ, ભક્ત પ્રહ્લાદ, પાંડવો, વેદોનો હવાલો દઈને કહે કે આ શું હિંદુ ધર્મના તત્ત્વો નથી? અમોને કોઈ ખોટી રીતે બદનામ કરવામાં આવી રહ્યું છે. આવું કહીને પોતાના બચાવ માટે અજાણ ભોળા લોકો પાસે બિચારા બની જાય.

દાખલો ૨: હાલમાં પીરાણા સતપંથવાળા ઉપર તેમનીજ જ્ઞાતિના સનાતની હિંદુ ભાઈ દ્વારા પીરાણા છોડવાનું દબાણ નાખવામાં આવી રહ્યું છે. પણ સતપંથવાળાઓને પીરાણા છોડવું નથી. એટલે આવી પરિસ્થિતિમાં પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે હિન્દુવાદી સંગઠનો જેવા કે BJP, RSS, VHP અને હિંદુ સાધુ સંતો પાસે જઈને સતપંથવાળા આવી વાત કરે છે કે અમે પીરાણામાં મુસલમાનોના ધાર્મિક સ્થળ ઉપર કબજો જમાવીને બેઠા છીએ. જેથી કરીને આવનાર હિંદુઓ મુસલમાન ન બની જાય. ત્યાં થનાર પૈસાઓની આવક મુસલમાનોના હાથમાં જવા નથી દેતા. આ વાત મુસલમાનોને ગમતી નથી એટલે મુસલમાનો (સૈય્યદો) પીરાણાને પોતાના કબજે લેવા માંગે છે. માટે અમે જે હિંદુ ધર્મના રક્ષણનું કામ કરીએ છીએ, એ કામમાં તમે અમારી મદદ કરો. આવી રીતે Victim Card (શિકાર બનવાનો ડોળ) રમી અજાણ હિંદુવાદી સંગઠનો અને સાધુ સંતોનું દિલ જીતી લે. પરિણામે એ લોકો પીરાણાની મદદ કરવા તૈયાર થઇ જાય. એ લોકોને એવું લાગે કે અમે હિંદુ ધર્મ માટે ખૂબ સારું કામ કરી રહ્યા છીએ. પણ વાસ્તવમાં એ લોકો અસલમાં હિંદુઓને વટલાવવા બનેલ સતપંથ ધર્મને સહયોગ આપી ધર્મ પરિવર્તનના મિશનનો બચાવ કરી રહ્યા છે. પોતાના હાથે હિંદુ ધર્મ વિરોધી કામ થાય છે એવી લેશમાત્ર કલ્પના પણ તેમને આવે નહીં.

દાખલો ૩: દર વર્ષે પીરાણામાં સતપંથ બાલ-બાલિકા સુસંસ્કાર શિક્ષણ શિબિર યોજવામાં આવે છે. આધારભૂત સૂત્રોથી એવી વાતો સંભાળવા મળે છે કે આ શિબિરમાં નાના છોકરાંઓને એવી વાર્તા કહેવામાં આવે છે કે અહીં (એટલે પીરાણામાં) પહેલાં મંદિર હતું. જેણે ઔરંગઝેબએ તોડીને દરગાહ બનાવી નાખી. પણ આના કોઈ પાકા પુરાવા હજી હાથે નથી લાગ્યા એટલે પાકા પાયે કહીં નથી શકાતું. પણ સતપંથીઓ દ્વારા આવી દલીલો અને વાર્તાને મળતા પ્રવચનો જાહેરમાં કરવામાં આવે છે. જેના પરથી એવું દેખાઈ આવે છે કે સતપંથના પ્રચારકો તેમના અનુયાયીઓની પેઢીને હલાહલ જુઠ્ઠાણું પીરસી રહી છે. વધારામાં એક એવી પણ વાત સાંભળવા આવી છે કે પીરાણાના મુસ્લિમ સૈયદ ટ્રસ્ટી દ્વારા જ્યારે સતપંથી ટ્રસ્ટી/કર્તાહર્તાને પૂછવામાં આવ્યું કે તમે શા માટે આવું જૂઠ્ઠું બોલો છો? જ્યારે મોટાં થઇને આ છોકરાંઓને ખબર પડશે ત્યારે એ લોકો સતપંથ છોડી દેશે. ત્યારે વળતાંમાં એવો જવાબ મળ્યો કે જો આવું નહીં કરીએ તો આ લોકો હમણાંજ ભાગી જશે. (આ વાતનો પણ હાલ કોઈ નક્કર પુરાવો હાથે લાગ્યો નથી, એની નોંધ લેશો.) સતપંથી ટ્રસ્ટી/કર્તાહર્તાની વાતથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સતપંથ છોડી હિંદુ બનવા માંગતા સતપંથીઓને હિંદુ બનવાથી રોકવા માટે નવી નવી રમતો રમી રહ્યા છે.

દાખલો ૪: ભવિષ્યમાં આ પુસ્તકને બદનામ કરી તેની વિશ્વસનીયતાને ખતમ કરવા એવો પ્રચાર કરવામાં આવી શકે કે ઊંઝાના પંચો સામે જૂઠા દસ્તાવેજો રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. સતપંથી તરફથી રજૂઆત કરનારા લોકો નબળા હતા એટલે ઊંઝાના ચુકાદાનો આધાર ખોટી વાતો ઉપર છે. માટે આ પુસ્તક અને ઊંઝાના ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેવા લાયક નથી. પણ વાસ્તવમાં આ પુસ્તકમાં ઈમામશાહ અને સતપંથ અંગેના દસ્તાવેજોનો જ આધાર લેવામાં આવ્યો છે. આખરે પીરાણાના સૈયદ ઈમામશાહ બાવા એકજ છે. મુસલમાનના ઈમામશાહ અલગ અને હિંદુના ઈમામશાહ અલગ નથી. વ્યક્તિ એકજ છે, એનો ઈતિહાસ એકજ છે. કદાચ એવું પણ થાય કે ઈમામશાહનું નામ બદલી નાખવામાં આવે અને પછી કહેવામાં આવે કે આ પુસ્તક અમારા વિષે નથી. આવા ઘણા હથકંડાઓ વાપરવામાં આવી શકે એવી પૂરે પૂરી શક્યતા છે, જેનાથી સાવધ રહેવું જરૂરી છે.

2. **Acceptability (સ્વીકૃતતા મેળવી લેવી):** એક વખત સતપંથ કોઈ ઊંડા ષડ્યંત્રનું “શિકાર” થયું છે એ પ્રચાર કરવામાં સફળ થાય, એટલે સ્વાભાવિક છે કે તેના બચાવમાં લોકો તૈયાર થાય. તેનો બચાવ થયો એટલે લોકોના નજરમાં સતપંથ

નિર્દોષ અને બિચારું બની જાય. એક વખત નિર્દોષ અને બિચારા બની ગયા એટલે એની પોતાની મેળે લોકો સ્વીકૃત કરતા થઇ જાય. સતપંથ સ્વીકૃત થયું એટલે લોકોની સાથે સંબંધો મજબૂત કરવામાં આવે.

__દાખલો ૧:__ "હિંદુ ચીની ભાઈ-ભાઈ" આ સૂત્ર બધાને ખબર છે. ભારત ચીનની લડાઈમાં ચીનના સૈનિકો દ્વારા ભારતના સૈનિકો દ્વારા આવકાર મળે તે માટે આ સૂત્ર વાપરવામાં આવેલ હતું. ભારતીય સૈનિકોના આવકારનો કેવો દુરુપયોગ ચીનની સેનાએ કર્યો એ તો ઈતિહાસની વાત થઇ ગઈ છે.

__દાખલો ૨:__ હિંદુ સાધુ સંતો અને ધાર્મિક સંગઠનો સામે સતપંથીઓ એવી લાગણી સભર બનાવટી રજૂઆત કરે છે કે અમો મુસલમાન સામે લડી રહ્યા છીએ. પણ અમો હિંદુજ છીએ. એટલે અમોને હિંદુ સમાજ સ્વીકારે. આવી વાત કરીને સામાન્ય હિંદુઓના મનમાં પોતાને સ્વીકાર્ય કરવાની ચાલ રમી રહ્યા છે.

__દાખલો ૩:__ એક એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ભારતભરમાં મુસલમાનોએ હિંદુઓના ધર્મના ઘણા સ્થાનકો ઉપર કબજો કરેલ છે. પણ પીરાણાજ એક માત્ર એવું સ્થાનક છે જ્યાં હિંદુઓએ મુસલમાનોના ધર્મના સ્થાનક ઉપર કબજો કરેલ છે. માટે દરેક હિંદુને પીરાણા સતપંથ ઉપર ગૌરવ હોવું જોઈએ. માટે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે.

> __નોંધ:__ પણ વાસ્તવિકતા આની બરાબર ઊલટી છે. હિંદુઓને હાથા બનાવી "તાકિયા"નો ઉપયોગ કરી પીરાણાને હિંદુ સ્થાનક બતાવી મુસલમાનોની ડૂબતી સંસ્થાને જાગતી રાખવા આવો પ્રચાર કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રચારમાં ભોળા હિંદુઓ ફસાઈ જાય અને પીરાણા સતપંથ સાથે જોડાયલા રહે તો ભવિષ્યમાં આ લોકોને મુસલમાન બનાવી શકાય એ મુસલમાનોની ચાલને VHP, BJP, RSS તેમજ ઘણા હિંદુ સાધુ સંતો ઓળખી નથી શક્યા. પોતાને હિંદુ કહેવડાવાનો આગ્રહ રાખનારા આ સતપંથીઓનો તેનાં ચોખ્ખા સનાતન હિંદુ સમાજની સંસ્થાઓને તોડવા માટે કરવામાં આવતા ખોટા કોર્ટ અને પોલીસ કેસોની હકીકતોને ધ્યાનમાં લેશો તો આ વાત સમજાશે. એક તરફ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે પીરાણા સતપંથ સાથે જોડાણ ટકાવી રાખવું અને બીજી બાજુ હિંદુ સમાજને તોડી તેને પાછા સતપંથમાં જોડવા માટે પ્રપંચો કરવાની આખી રમત ખ્યાલ આવશે. અગર સતપંથવાળા સાચે હિંદુ બનવા માંગતા હોય તો તેનાં હિંદુ ભાઈઓની સામે ખોટા કોર્ટ કે ખોટી પોલીસ ફરિયાદો કોઈ દિવસ ન કરે. ઉલટાં તેનાં હિંદુ ભાઈઓની સમાજ સાથે સુમેળ સાધી તેમાં ભળી જવાના પ્રયત્નો કરે. પણ એવું ન કરીને તેઓ પોતાની મનની ઇસ્લામ પ્રત્યેની છૂપી શ્રદ્ધાને પ્રગટ કરી રહ્યા છે, એવું ચોખ્ખું જણાઈ આવી રહ્યું છે.

__દાખલો ૪:__ હિંદુ ધાર્મિક સંગઠનો અને હિંદુ સાધુ સંતો દ્વારા સતપંથને સ્વીકૃત કરી તેમને હિંદુવાદી સંગઠનોમાં આમંત્રિત કરવામાં આવે. એમના બચાવ માટે સતપંથને હિંદુ સંગઠનોમાં સભ્યપદ પણ આપવામાં આવે. સતપંથને સ્વીકાર્ય કરવા પાછળનો તેમની ગલત સોચ એ છે કે સતપંથને હિંદુ લેબલ આપીશું તો એ ધીરે ધીરે સંપૂર્ણ હિંદુ બની જશે. પણ આ લોકોને (હિંદુ સંગઠનવાળાઓને) એ ખબર નથી કે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સતપંથીઓનું કેવું હિંદુ ધર્મ વિરુદ્ધનું વર્તન છે. આ લોકોને એ ખબર નથી કે ઇસ્લામ ધર્મનું સહુથી ખતરનાક હથિયાર એટલે "તાકીયા"નો ઉપયોગ કરી સતપંથવાળા હિંદુ સંગઠનોને છેતરે છે અને તેમનો દુરુપયોગ કરી પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખે છે.

3. **__Infiltrate (અંદર ઘૂસીને પસરી જવું):__** એક વખત લોકોમાં સ્વીકૃત થઇ ગયા પછી, પોતાના શિકાર એટલે કે દુશ્મનના ખેમામાં ઘૂસી જવું. સીધા શબ્દોમાં હિંદુ ધર્મની સંસ્થાઓમાં ઘૂસી જવું તેમજ હિંદુ અનુયાયીઓની સમાજોમાં ઘૂસી જવું. લોકોમાં સ્વીકૃતતા મેળવી લીધી હોવાના કારણે, કોઈ પણ માણસ તેમના પર શંકા ન કરે. આવી રીતે દુશ્મનના ખેમામાં, સંસ્થાઓમાં, સમાજોમાં ઘૂસી ગયા પછી તેમાં ધીરે ધીરે ઉચ્ચ હોદ્દાઓ મેળવવા. સત્તા પોતાના નિયંત્રણમાં

કરી લેવી. જેથી કરીને દુશ્મનને સંપૂર્ણ રીતે પાંગળો કરી નાખવો. પરિણામે તેમની સંસ્થાઓ અને સમાજો સતપંથ સામે કોઈ પગલાં ન ભરી શકે એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી નાખવી.

દાખલો ૧: પીરાણા સતપંથના સાધુ શ્રી જનાર્દન મહારાજને હિંદુ ધર્મના મહામંડળેશ્વરની પદવી આપવામાં આવી છે. આ દર્શાવે છે કે સતપંથના પ્રચારકો હિંદુ ધર્મની સંસ્થાઓમાં ઘૂસી ગયા છે. હિંદુ ધર્મના સાધુઓને ઉપર જણાવેલ રમતની જાણ નથી, એટલે તેમને સ્વીકૃત કરી લીધા છે. જેથી તેમની સંસ્થાઓમાં સતપંથીઓ હાલપૂરતા ઘૂસવામાં સફળ રહ્યા છે.

દાખલો ૨: એક વખત સ્વીકૃતિ મળી જાય એટલે હિંદુ સમાજમાં ઘૂસીને અંદરો અંદર સંસ્થાઓમાં પ્રસરી જવાનું કામ કરે છે. લગ્ન સંબંધો જોડી નાખે છે. આપસમાં લગ્ન સંબંધો ગૂંથાઈ ગયા બાદ સતપંથીઓને હિંદુ સમાજમાંથી કાઢવાનું બહુજ મુશ્કેલ કે લગભગ અશક્ય બની જાય. આવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ થાય ત્યાં સુધી સાચા ખોટા વાયદાઓ આપીને સમય કાઢતા જાય. પણ સતપંથના મૂળ સાથેના જોડાણને, વર્ષો જૂની શ્રદ્ધા છે વગેરે, એવી સુફિયાણી વાતોની આડમાં પોતાનું જોડાણ કોઈ પણ કીમતે તોડવા ન દે. એક વખત પરિસ્થિતિ અનુકૂળ થઇ જાય, ત્યારે હિંદુઓની સંસ્થાઓમાં અને સમાજોમાં સતપંથનો ખુલ્લો પ્રચાર કરવામાં આવે. જે હિંદુ સમાજમાં સતપંથી ફેલાઈ/પ્રસરી જાય, તે સમાજના હિંદુ લોકોને પણ ધીરે ધીરે વટલાવવાનું કામ શરુ કરવામાં આવે. ઈતિહાસમાં આવી રીતે હિંદુ લોહાણાની સમજોમાં ઘૂસીને સતપંથવાળાઓએ ઘણા હિંદુ લોહાણાઓને આજે ખોજા મુસલમાન કરી નાખ્યા છે. આ વાત સુમરા જ્ઞાતિને પણ લાગુ પડે છે. વાંકાનેરની આસપાસ રહેતી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને પણ લાગુ પડે છે.

4. **Corrupt the pillars of strength (મૂળભૂત પાયાઓની શક્તિને ભ્રષ્ટ કરી નાખવી):** એક વખત દુશ્મનની સંસ્થાઓમાં ઘૂસી ગયા બાદ, એ સંસ્થાની સત્તા પોતાના નિયંત્રણમાં લીધા બાદ, એ સંસ્થાના મૂળભૂત પાયાઓને ઉધઈની જેમ કોરી ખાઈને નબળા કરી દેવાનું કામ કરવામાં આવે છે. આના માટે સંસ્થાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોને ભ્રષ્ટ કરવામાં આવે.

મૂળભૂત સિદ્ધાંતો અને મૂલ્યો (જેમાં ધર્મ/સમાજનું ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા સામેલ છે) ભ્રષ્ટ કર્યા એટલે તેને માનતા લોકોની પોતાના સમાજ/ધર્મ પ્રત્યેની કટ્ટરતા ઢીલી થઇ જાય. એટલે એ ધર્મ/સમાજ નબળો થઇ જાય. કારણ કે તેનાં બચાવ માટે કટ્ટરતાથી લડવાવાળું કોઈ બચેજ નહીં.

દાખલો ૧: હિંદુ દશાવતાર ગ્રંથને ભ્રષ્ટ કરી, સતપંથી દશાવતાર ગ્રંથ બનાવવામાં આવ્યો. એમાં ભગવાન વિષ્ણુના દસ અવતારોને ભ્રષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે. તેમાં કૃષ્ણ અને બુદ્ધ ભગવાનના મોઢે બ્રાહ્મણો, ધાર્મિક સ્થળો, જનોઈઓ, ગંગા નદી, વેદો, ગાય, ૬૮ તીર્થ સ્થાનો જેવા હિંદુ શ્રદ્ધાના કેન્દ્રો, મૂલ્યો અને આદર્શોને હલકા અને ઉતરતા ચીતરવામાં આવ્યા. હિંદુ ધર્મના કલ્કી અવતારને ભ્રષ્ટ કરીને શિયા ઇસ્લામ ધર્મના સ્થાપક હઝરત મૌલા અલીને ભગવાન વિષ્ણુનો

૧૦મો અવતાર બતાવવામાં આવ્યો. આ મૌલા અલીને હિંદુઓ જલદીથી સ્વીકારી લે એ માટે હઝરત મૌલા અલીને હિંદુ નામ નિષ્કલંકી નારાયણ રાખવામાં આવ્યું.

અગર કોઈ મૂળભૂત સિદ્ધાંત અને મૂલ્યને ભ્રષ્ટ ન કરી શકાય, તો તેના પાછળના સંદેશના અર્થગઠનને ભ્રષ્ટ કરવામાં આવે. મુદ્દાને તોડી મરડીને એવી રીતે લોકો સામે પ્રસ્તુત કરવામાં આવે કે આ સિદ્ધાંત અને મૂલ્ય ઇસ્લામ સાથે સુસંગત છે.

<u>દાખલો ૨:</u> હિંદુ અથર્વવેદનું અર્થગઠન એકદમ ભ્રષ્ટ રીતે કરવામાં આવે અને તેનાં દમ ઉપર એવું કહેવામાં આવે કે મડદાને દાટવાની ક્રિયા અથર્વવેદમાં જણાવેલ છે. જ્યારે હિંદુ શાસ્ત્રો પ્રમાણે અંતિમવિધિની ક્રિયાઓની જાણકારી માત્ર યજુર્વેદમાંજ આપેલ છે, અથર્વવેદમાં નથી.

5. **<u>Attack Pride and Glory (ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા પર પ્રહાર):</u>** જ્યારે ધર્મ કે સમાજમાં ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાનો અંત થઇ જાય છે, ત્યારે એ ધર્મ/સમાજના લોકો તેની સાથે જોડવામાં શરમ અને સંકોચ અનુભવવા લાગે. ત્યારે તેનું સ્વાભિમાનને ધક્કો લાગે. એટલે પોતાનું સ્વાભિમાન ટકાવવા માટે કોઈ એવા ધર્મ/સમાજ/સંસ્થાને શોધે જેમાં તેની કોઈ મજાક ન ઉડાડે અને તેને માન સન્માનની નજરે જોવામાં આવે.

   આ એક એવો પ્રહાર છે, જેની જાણ તેનાં શિકારને પણ ખબર ન પડે. પરિણામે શિકારની માનસિકતા એટલી નબળી થઇ જાય કે એ પોતાના જૂના/અસલ ધર્મને છોડીને નવા ધર્મને અપનાવવા માટે પોતે તૈયાર થઇ જાય. આ પ્રહારના માધ્યમથી સતપંથને સ્વીકાર્ય કરવા માટે લોકોની માનસિકતાને તૈયાર કરવામાં આવે છે.

   <u>દાખલો ૧:</u> સતપંથના શાસ્ત્રોમાં હિંદુ ધર્મના મૂલ્યો અને આદર્શોને હલકા અને ઉતરતા બતાવવામાં આવ્યા છે. જેવા કે બ્રાહ્મણોને કલિયુગમાં કોઈ જ્ઞાન નથી. કલિયુગમાં ગંગાનું કોઈ મહત્ત્વ નથી, ગંગાતો પ્રદૂષિત થઇ ગઈ છે, ઋગ્વેદ, સામવેદ અને યજુર્વેદનો કલિયુગમાં ખાલી થઇ ગયા છે, સાચી ગંગાતો ગતગંગા (એટલે લોકોનો સમૂહ) છે. હિંદુ ધર્મના ૬૮ તીર્થોમાં દૈવી તત્ત્વ નથી રહ્યું. જનોઈ અપવિત્ર છે, એટલે ઉતારી નાખવી જોઈએ. વગેરે વગેરે. હિંદુઓ પોતાના ધર્મના મૂલ્યો અને આદર્શોને હલકા તરીકે સ્વીકારી લે તે માટે હિંદુ દેવતાઓના મોઢે હિંદુ ધર્મના મૂલ્યો અને આદર્શોને હલકા બતાવવામાં આવે.

   <u>દાખલો ૨:</u> સતપંથ દશાવતાર ગ્રંથમાં જણાવ્યા પ્રમાણે ભગવાન કૃષ્ણના મોઢે બ્રાહ્મણોને અજ્ઞાની બતાવવા. બુદ્ધ અવતારમાં ભગવાન બુદ્ધના મોઢે હિંદુ વેદોમાંથી બ્રહમ જ્ઞાન નીકળી ગયું એવું કહેવડાવવું. પાંડવોના પાપો ધોવડાવવા માટે મહાભારતના યુદ્ધ પછી પાંડવોના હાથે કામધેનું ગાયના વધની બનાવટી વાતો કરેલ છે.

6. **<u>Show all things connected with Islam to be superior than that of Hindus (ઈસ્લામ સાથે જોડાયેલ તમામ વાતો હિંદુ ધર્મ કરતા ઉચ્ચ છે એવો દેખાવ કરવો):</u>** આ તબક્કામાં ઇસ્લામ સાથે જોડાયેલ વાતો, મૂલ્યો અને આદર્શોને સર્વોચ્ચ બતાવવામાં આવે. મરણ પછી અગ્નિદાહના બદલે દફન વિધિનો પ્રચાર કરવો. સૈયદ ઈમામશાહ બાવાને ધર્મનો સાચો રસ્તો બતાવનાર ગુરુ તરીકે પ્રસ્તુત કરવા. ઈસ્લામ ધર્મના શાસ્ત્રો પ્રમાણે ઇસ્લામના એક દેવ એટલે નિષ્કલંકી નારાયણને કલિયુગના સાચા ભગવાન બતાવવા. “ચમત્કાર કો નમસ્કાર”ના સિદ્ધાંતનો ઉપયોગ કરી ઈમામશાહની ચમત્કારોની સાચી ખોટી વાતો કરીને લોકોને અંધશ્રદ્ધામાં ફસાવવા. સાચા સતપંથીને મરણ પછી હિંદુઓના સ્વર્ગથી પણ સારું અને ઉચ્ચ સ્વર્ગ એટલે અમરાપુરી મળશે અને દરેક અનુયાયીને ૭૨ હુરુંઓ મળશે, એવી વાતો કરવી.

7. **Make opposition vulnerable (વિરોધીને નબળા પરિસ્થિતિમાં મૂકી દેવા):** ઉપર જણાવેલ છેલ્લા ત્રણ પ્રહારોના કારણે વિરોધીઓને એકદમ નબળી પરિસ્થિતિમાં મૂકી દેવામાં આવ્યા બાદ છેલ્લા ત્રણ પ્રહારો કરવામાં આવે...

   a. મૂળભૂત પાયાને ખોખરો (hollow) કરવો
   b. ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા પર પ્રહાર
   c. ઈસ્લામ સાથે જોડાયેલ તમામ તત્ત્વોને હિંદુ ધર્મ કરતાં ઉચ્ચ બતાવવા

   શિકાર વ્યક્તિના મન પર પ્રહારોનું પરિણામ એવું થાય કે લોકો પોતાના હિંદુ મૂળ/સમાજ સાથે જોડવામાં શરમ અનુભવવા લાગે. પોતાની હિંદુ તરીકેની ઓળખ જાહેર કરવામાં સંકોચ અનુભવે. બીજી બાજુ સતપંથ અથવા ઈસ્લામ સાથે જોડાયલા હોવાનો દેખાવ માત્ર કરવાથી તેઓ શરમથી રાહત મળે. ધીરે ધીરે ભાવિ પેઢી વધુ કટ્ટર મુસલમાન હોવાનો દેખાવ કરવામાં ગૌરવ લે. એક વ્યક્તિને આવી પરિસ્થિતિમાં નાખી દેવાથી ધીરે ધીરે તેની ભાવિ પેઢી મુસલમાન ધર્મમાં પરિવર્તિત થઇ જવાના પૂરેપૂરી સંભાવના હોય છે.

   એટલે હિંદુ ધર્મની દૃષ્ટિએ પોતાના ધર્મ/સમાજને કોઈ પણ કીમતે નબળી પરિસ્થિતિમાં ન મૂકવી જોઈએ. આ વાતને મગજમાં ઉતારવી ખૂબજ જરૂરી છે.

8. **Final Assault (આખરી પ્રહાર):** વિરોધી (હિંદુ ધર્મ/સમાજ)ને નબળી પરિસ્થિતિમાં મૂકી દેવાથી, પોતાની જીત સુનિશ્ચિત કરવા માટે લડાઈનું મેદાનને અનુકૂળ રીતે તૈયાર કરી દેવામાં આવે છે. પોતાની મજબૂત માનસિકતાની સામે, નબળી પરિસ્થિતિમાં ઉતરેલો વિરોધીની હાર લગભગ નક્કીજ હોય છે.

   નબળી પરિસ્થિતિમાં સપડાયેલા વિરોધી ઉપર આખરી પ્રહાર કરવામાં આવે અને તેનું સંપૂર્ણ રીતે ધર્મ પરિવર્તન કરવામાં આવે.

B. દલીલો કરવાની રીત:

જ્યારે પણ સતપંથ મુદ્દા ઉપર સનાતન સમાજ અને સતપંથ સમાજના આગેવાનો સાથે ચર્ચાઓ થાય ત્યારે સતપંથીઓ તરફથી થતી દલીલની રીત ઉપરથી નીચે મુજબના મહત્ત્વના મુદ્દાઓ ધ્યાને આવેલ છે.

1. **મુદ્દાથી ભટકાવવા:** જ્યારે એવી ચર્ચા થાય જેની અસર સતપંથ ઉપર થવાની હોય, ત્યારે ચર્ચાને મેરીટ (merit) ઉપર ન થવા દેવી અથવા ચર્ચા પૂરી ન થવા દેવી.

2. **વિરોધીને માનસિક રીતે થાકાવવા:** મુદ્દાને એવા આડા અવળા રસ્તા પર ચડાવી દેવા કે સતપંથના વિરોધી કંટાળી જાય. પરિસ્થિતિ એવી ઊભી કરી નાખવી કે વિરોધી બહુજ થાકી જાય, ત્રાસી જાય. છેલ્લે એટલો કંટાળો કરવામાં આવે કે માણસને લાગે કે સતપંથી સાથે ચર્ચાનો કોઈ અર્થ નથી. એટલે ચર્ચામાં ભાગ લેવાનું બંધ કરી નાખે. બીજી બાજુ સતપંથીઓ દલીલો કરતાજ જાય. વિરોધીઓ ચર્ચા બંધ કરી નાખે એટલે આવી પરિસ્થિતિમાં સતપંથીઓની વાત છેલ્લે રહી જાય. એટલે સતપંથીઓને કહેવાનો મોકો મળે કે જુઓ અમે સાચા હતા એટલે અમારી વાત છેલ્લે રહી ગઈ.
3. **સગવડિયા મુદ્દાઓને જ પકડી રાખી મૂળ મુદ્દાને આગળ ન આવવા દેવો:** કોઈ ઘટના કે કિસ્સો બન્યો હોય, તો એ ઘટના કે કિસ્સાના વિવિધ પાસાંઓમાં જે પાસું સતપંથને યોગ્ય લાગે એનેજ પકડી રાખે. જ્યારે હકીકતમાં કિસ્સાના બધાજ પાસાંઓને સાથે ધ્યાનમાં રાખીને આગળ વધવું જોઈએ. પણ એમ ન કરી, પોતાનો હાથ ઉપર રહે એ દૃષ્ટિથી જે સગવડિયું પાસું હોય એ મુદ્દો પકડી રાખે અને ચર્ચાને પૂરી થવા ન દે.
4. **દોષનો ટોપલો વિરોધી ઉપર નાખવો:** ચર્ચા અગર સતપંથીઓના તરફેણમાં ન ચાલે, તો ચર્ચા પૂરી ન કરવા દેવાની કોશિશ કરવામાં આવે. અને ચર્ચા પૂરી ન થઇ એનો દોષનો ટોપલો તેમના વિરોધી ઉપર ઢોળાય, એવા પ્રયત્નો કરવામાં આવે અને સતપંથીઓ બિચારા છે, એવી છબી ઊભી કરવામાં આવે.
5. **પોતાની ફરજથી બચવા માટે બહાનાઓ કાઢવા:** જ્યારે કોઈ અણગમતો મુદ્દાનું પાલન કરવાની ફરજ પડે પણ એ મુદ્દાનું અમલ ન કરવું હોય, તો એક સરસ બહાનું કાઢે કે તમારો મુ દ્દો સાચો છે. અમારે મુદ્દાનું પાલન કરવું જોઈએ, પણ હું શું કરું? અમારામાં અમુક કટ્ટર વાદી લોકો છે જે આ મુદ્દાને માનવા તૈયાર નથી. અમે તેમને મનાવવાની કોશિશ કરી રહ્યા છીએ. તમે અમને સાથ આપો. (આમ કહીને સમય કાઢી નાખવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે).
6. **સમસ્યાનો પ્રામાણિક ઉકેલ લાવવાના બદલે પોતાનો હાથ ઉપર રાખવામાં રસ ધરાવે:** સમસ્યાના ઉકેલ માટે બેઠકમાં નક્કી થયેલ સાચો અને પ્રામાણિક ઉકેલ લાવવાથી અગર સતપંથનું કે સતપંથીને નીચું જોવું પડતું હોય તો એમનો પ્રયત્ન એજ રહે કે ગમે તેમ સતપંથનો હાથ ઉપર રહે.

C. હથિયારો:

1. **<u>તાકિયા</u>**: રીસર્ચરો, સરકારી ગઝેટીયરો, કોર્ટ કેસો, બૌદ્ધિકો વગેરેના દસ્તાવેજો જણાવે છે કે સતપંથની રચના, સ્થાપના અને પ્રચાર-પ્રસારમાં ઈસ્લામનું સહુથી ખતરનાક હથિયાર "તાકિયા"નો પ્રયોગ કરવામાં આવે છે. તાકિયા એટલે યુક્તિ પૂર્વક છેતરામણી અને દગો આપીને પોતાનું કામ કરાવી લેવું. આપણને જોવા મળ્યું છે તે પ્રમાણે આ સંસ્કાર પીરાણાના સતપંથીઓના લોહીમાં એટલો ઊંડો ઉતારી ગયા છે કે સતપંથના બચાવ માટે ખોટું બોલવું, દગો આપવો, છેતરવું, વિશ્વાસ ઘાત કરવું એ મામૂલી વાત છે. ખોટું કરવામાં તેમના પેટનું પાણી પણ હલતું નથી.

સંસ્કાર એટલા ઊંડા ઊતરી ગયા છે કે સતપંથના ઘણા લોકો તાકિયા શબ્દ જાણતા નથી તો પણ તેમના વાણી, વ્યવહાર અને વર્તનમાં તાકિયા ઊતરી ગયું છે. પોતાના સ્વાર્થ માટે કોઈ પણ સંકોચ વગર "તાકિયા" માં જણાવેલ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરતા થઇ ગયા છે. તાકિયા શું છે તે સમજાવવા માટે આ પુસ્તકમાં એક અલગ વિભાગ છે (જુઓ પેજ ક્ર.૧૦૧), તેને જરૂરથી ધ્યાને લેવા ખાસ વિનંતી છે.

સતપંથનું વર્ષો જૂનું હથિયાર એટલે "તાકિયા"ની રમતોની સંપૂર્ણ જાણકારી હોવી જોઈએ. એના રૂપે ચર્ચાને મૂળ મુદ્દાથી ભટકાવવા, પોતાનો હાથ ગમે તેમ કરીને ઉપર રાખવા (મોરલ હાઈ ગ્રાઉન્ડ રાખવા) વળી ડાહી ડાહી સુફિયાણી વાતો કરવામાં આવશે. આવી પરિસ્થિતિમાં અગર આપણે આના પાછળની ચાલ ખબર ન હોય, તો મૂંઝવણમાં પડી જઈએ અને કેવી પ્રતિક્રિયા આપવી એ સમજાય નહીં. આપણા તરફથી પ્રતિક્રિયા ન આવે ત્યારે એવું લાગે કે સતપંથીઓની વાત સાચી છે (જ્યારે વાત ફક્ત મૂળ મુદ્દાથી ભટકાવવા માટે હોય). આવી રીતે થોડી વધારે ૪-૫ સુફિયાણી આદર્શવાદી વાતો આપણા સામે મૂકવામાં આવે એટલે આપણે સંપૂર્ણ રીતે મુંઝાઈ જઈએ. થોડી વાર પછી એવો માહોલ બને કે સતપંથવાળા તરફથી આવતી ડાહી-ડાહી વાતો સામે આપણને આપણી વાત ગૌણ લાગે. ત્યારે આપણી વાત મક્કમતાથી મૂકવાની હિમ્મત આપણે ખોઈ બેસીએ. આપણો આત્મવિશ્વાસ તૂટી જાય અને અંતે આપણે સાચા હોવા છતાં લડાઈ હારી જઈએ. સામેવાળા મૂળ મુદ્દાથી આપણને ભટકાવવામાં સફળ થાય. મૂળ મુદ્દો એમનો ખોટો હોય, તો પણ એ જીતી જાય. આ છે તાકિયાના પ્રયોગની અસર.

2. **<u>ખોટા કોર્ટ અને પોલીસ કેસો:</u>** વિરોધીઓનો અવાજ દબાવવા માટે કાયદાકીય પ્રણાલિકાઓનો ભરપૂર દુરુપયોગ કરવામાં આવે. ખોટા કોર્ટ, પોલીસ અને કાયદાકીય ફરિયાદોના દમ ઉપર લોકોને સરકારી તંત્રના ધક્કાઓ ખાતા કરી દેવામાં આવે. આના પરિણામે સામાન્ય લોકો કોર્ટ, પોલીસ અને સરકારી ઑફિસના ચક્કરોથી ડરીને સતપંથીઓનો વિરોધ કરવાનું બંધ કરી દે.

   સતપંથના વિરુદ્ધમાં કોઈ બોલે અથવાતો તેની પોલ ખોલતો હોય તેવા વ્યક્તિને વ્યક્તિગત ધોરણે ફોન કરશે અને ફોન ઊપર સીધી કે આડકતરી રીતે ધમકી આપવાનો પ્રયાસ કરવા, માનસિક ત્રાસ આપવો... કંટાળો લાવીને ટોર્ચર કરવા જેવા પ્રયત્નો થઇ શકે.

   જ્યારે આવો કોઈ ફોન આવે ત્યારે સનાતાનીઓએ માત્ર એટલું કહેવું કે બોલો શું કહેવું છે? હું સાંભળી લઉં છું.... સામેવાળો ગમે એટલી કોશિશ કરે આપણને ઉશ્કેરવાની કે ચર્ચામાં આપણા તરફથી જવાબ કે પ્રત્યોત્તર મેળવવાની, આપણે અગર કોઈ બાબતે જવાબ ખબર હોય તો પણ જવાબ આપવો નહીં. છેવટે સામેવાળો એક તરફથી બોલી બોલીને આખરે થકી જાય એટલે પોતે ફોન પૂરો કરશે. આવા ફોનમાં થયેલ વાતો પરથી આપણને જે જોઈતું હોય એટલું લઈ લેવું અને આપણો પક્ષ મજબૂત કરવો. ધીરે ધીરે સામેવાળા સમજી જશે કે સનાતનીઓને કહેવાથી કોઈ ફરક પડતો નથી, ત્યારે આવા ધમકીઓ તેમજ ત્રાસ આપતા ફોન આવવાના બંદ થઈ જશે.

3. **<u>ધાર્યા કરતાં મોટી સંખ્યામાં હાજરી:</u>** જ્યારે પણ સતપંથીઓને કોઈ ચર્ચા કે બેઠકમાં જવાનું હોય અને તેમને ભય હોય કે તેમના ઉપર દબાણ આવશે, તેવા બેઠકમાં નિયત કરેલ સંખ્યાથી પણ વધારે સંખ્યામાં હાજરી આપે. ધારો કે એવું નક્કી થયેલ હોય કે બન્ને પક્ષો તરફથી ૫-૫ લોકોએ હાજરી આપવી. તો તેવા બેઠકમાં સતપંથીઓ ૫ ના બદલે ૨૫ લોકો હાજરી આપે. આથી આવા બેઠકમાં સતપંથનો પક્ષ બહુમતીમાં આવી જાય, જ્યારે બીજો પક્ષમાં માત્ર નક્કી કરેલ લોકોજ હાજરી આપે.

   મોટી સંખ્યામાં હાજરી આપવા પાછલુંનું એક કારણ એ પણ છે કે જે લોકોને ખોટું બોલવું હોય અને તાકિયા પાળવું હોય, એ લોકો ક્યાંકને ક્યાંક વાતોમાં ફસાય, ત્યારે સાથે આવેલ કોઈક માણસ તેમને બચાવી શકે. જરૂર પડે તો મુદ્દો બદલાવી પણ નાખે. જેથી જૂઠ બોલવાવાળાને શરમથી બચાવી શકાય.

4. **<u>વિરોધીને ઊંઘતા ઝડપી લે:</u>** કટોકટીની બેઠકોમાં એવી અફવા ફેલાવવામાં આવે કે સતપંથવાળા થાકી ગયા છે. એ લોકોએ હથિયાર મૂકી દીધા છે. ચર્ચાઓમાં વિશેષ ભાગ નહીં લે. આવી વાતો કરીને સામે વાળાઓના ખેમામાં એવો માહોલ ફેલાવાય કે જાણે હવે સતપંથવાળા હારી ગયા છે. માટે હવે આપણે કોઈ વિશેષ તૈયારી અને રણનીતિ ઘડવાની જરૂર નથી. આવા ખોટા વિશ્વાસના કારણે સતપંથના વિરોધીઓ કોઈ ખાસ તૈયારી ન કરે. જ્યારે બીજી બાજુ સતપંથવાળા અંદરો અંદર તૈયારીઓ પૂરે પૂરી રીતે કરે. બેઠકમાં સતપંથ તરફી કોઈ આવવાનું નથી કહેતા રહે, પણ ટાઇમ ઉપર પૂરી તૈયારી સાથે મોટી સંખ્યામાં હાજર થઇ જાય. આવી રીતે સતપંથના વિરોધીને ઊંઘતા ઝડપી લે અને બેઠકમાં નિર્ણય પોતાના પક્ષમાં કરાવી લે.

5. **<u>ખોટું અર્થઘટન તૈયાર કરવામાં આવે:</u>** કોઈ પણ સમાધાન કે સમજૂતીની બેઠકમાં જ્યાં સુધી સતપંથવાળાનો હાથ ઉપર ન રહે, ત્યાં સુધી એ બેઠકમાં કોઈ આખરી નિર્ણય લેવામાં સહમત ન થાય. અગર એ બેઠકનો નિર્ણય તેમના વિરુદ્ધ થાય, તો પણ સતપંથનો હાથ ઉપર છે તે માટે ખોટા અર્થઘટનો રજૂ કરી સાચી ખોટી વાતો ભેળવીને અફવાઓ ફેલાવવામાં આવે.

6. **<u>Intellectual Terrorism and Confusion (બૌદ્ધિક આતંકવાદ અને મૂંઝવણ):</u>** બાજી સતપંથના હાથથી છૂટી ન જાય એ માટે વિરોધી પક્ષની સામે મૂંઝવણનો હથિયાર વાપરવામાં આવે છે. વિરોધીના મગજ ઉપર બૌદ્ધિક પ્રહારો એવી રીતે કરવામાં આવે કે વિરોધીની સ્વતંત્ર રીતે સોચવાની શક્તિજ ખતમ થઇ જાય. જેણે આ પુસ્તકમાં બૌદ્ધિક આતંકવાદ કહેવામાં આવે છે. કારણ કે અહીં બૌદ્ધિક દલીલો કરવા પાછળનો હેતુ સત્ય જાણવાનો કે ન્યાય મેલેવવાનો નથી હોતો પણ પોતાની જૂઠી વાતને ખરી કરવાનો હોય છે.

<u>બૌદ્ધિક આતંકવાદના અમુક દાખલાઓ:</u>

a. સમાજ અને ધર્મ જુદા છે, સમાજમાં ધર્મ ન લઇ આવવો. (જ્યારે ધર્મ વગર સમાજ ચાલીજ ન શકે)
b. એકતા, સંપ, સંગઠન હશે તો આપણો વિકાસ થશે, આપણી પ્રગતિ થશે. (તો પછી સતપંથવાળાઓએ પોતાનો સમાજ કેમ અલગ કરી છે. કેન્દ્રીય સમાજના આદેશનું પાલન કેમ નથી કરતા. પોતાની શ્રદ્ધાને એક બાજુ કેમ મૂકી નથી દેતા? કેન્દ્ર સમાજના વિરુદ્ધ કામ કરે છે, ત્યારે એકતા, સંપ, સંગઠન તૂટી જશે એનો ખ્યાલ કેમ નથી આવતો તેમને?)
c. રાજકીય સ્તરે આપણે આગળ વધવું હશે તો આપણે એક થવું પડશે.
d. આપણું લોહી એક છે. પાણીમાં ધોકો નાખશો તો પાણી જુદું નહિ થાય.
e. ઈમામશાહ બાવાએ હિંદુ ધર્મનો સાચો રસ્તો બતાવ્યો છે. એને સતપંથ કહેવામાં આવે છે. સત એટલે સાચો અને પંથ એટલે રસ્તો. માટે સતપંથ એટલે ધર્મનો સાચો રસ્તો. (વાસ્તવમાં હિંદુઓને સહેલાઇથી ઇસ્લામમાં આકર્ષિત કરીને મુસલમાન બનાવી શકાય એ હેતુથી ઈમામશાહએ સતપંથનો પ્રચાર પ્રસાર કરેલ છે. ઈમામશાહએ જીવનભાર હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવાનુંજ કામ કરેલ છે.)
f. નીયાણીઓ તો બધાની એક છે. નીયાણીઓનો શું વાંક? નીયાણીઓને દુ:ખી ન કરવી જોઈએ. (નીયાણી એટલે નુખ/શાખના પરિવારોમાં જન્મેલ તમામ દીકરીઓ). નીયાણીઓને દાન આપવાના કાર્યક્રમમાં આપણે ભેગા થવું જોઈએ. (આવી રીતે સતપંથ સાથે સનાતનીઓ સંબંધ ન કાપી નાખે તેની પેરવી કરવામાં આવે છે.)
g. સમાજ કેવી શાંતિથી ચાલતો હતો. અમુક લોકો સમાજમાં સત્તા મેળેવવા માટે સમાજ તોડી રહ્યા છે. તેમનાથી ચેતજો. (જ્યારે વાસ્તવમાં સતપંથવાળાઓએ સનાતનીઓને આજથી લગભગ ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં સમાજ બહાર કરેલા છે. સનાતન સમાજ તો સતપંથમાંથી જ્ઞાત બહાર થયેલ લોકોએ બનાવેલ નવી સમાજ છે. માટે હકીકતમાં સમાજતો સતપંથીઓએ તોડ્યા છે.)

h. સતપંથીઓને દૂર કરીશું તો તેઓ મુસલમાન થઇ જશે. ઈતિહાસમાં ભૂલથી બનેલા મુસલમાનોને પાછા હિંદુ ધર્મમાં સ્વીકાર્યા નહિ, એટલે આજે તેઓ મોટી સંખ્યામાં થઇ ગયા છે. આપણે પણ આવી ભૂલ કરવી ન જોઈએ. (જ્યારે વાસ્તવમાં સનાતન સમાજવાળાઓ સતપંથીઓને દૂર નથી કરતા, તેમને સ્વીકારે છે. સતપંથીઓ પોતાને હિંદુ કહેડાવે છે અને સનાતન સમાજવાળા તેમને સ્વીકારે છે. તો પછી તેઓ સતપંથને શા માટે છોડતા નથી? કારણ કે તેમની ઊંડી શ્રદ્ધા પીરાણાના મુસલમાની સતપંથ ધર્મમાં છે. એ આપણે સમજવાનું રહ્યું.)

D. સતપંથની રણનીતિઓનો તોડ:

1. **<u>વિરોધીઓની રણનીતિ અને હથિયારોનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ</u>**: કોઈ પણ લડાઈમાં ઊતરવાથી પહેલાં દુશ્મનના હથિયારો અને રણનીતિનો ઊંડો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે. દુશ્મનની તાકાત અને કમજોરીના અભ્યાસ વગર લડાઈમાં જેવું એ બેવકૂફી છે. એવીજ રીતે સતપંથની રણનીતિ અને હથિયારોનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે. સમય અને જરૂરિયાત પ્રમાણે રણનીતિઓ અને હથિયારો બદલતા પણ રહેવું પડે. માટે ભવિષ્યમાં જ્યારે પણ સતપંથ સાથે સંઘર્ષમાં ઉતરવાનો વારો આવે, ત્યારે આ પુસ્તકમાં આપેલ જાણકારી થી શરુ કરી, વિષય ઉપર વધારાની ખૂટતી જાણકારી મેળવી પરિસ્થિતિનો પૂરે પૂરો અભ્યાસ કરી લેવો જોઈએ.

“સહુથી પહેલાં સમાજ તેનાં પછી પ્રેમ, સંઘ, સંગઠન અને માણસાઈ આવે”.

2. **<u>સમાજનું ગૌરવ (Pride), ગરિમા (Dignity) અને અસ્મિતા (Identity/Honour) ને સહુથી ઉચ્ચ ગણવા:</u>** સામાન્ય રીતે સમાજમાં એવું વાતાવરણ જોવા મળતું હોય છે કે સમાજમાં “પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠન” હશે તો સમાજ વિકાસ કરી શકશે. આ આદર્શવાદી મોટા ભાગે વાત સાચી છે, પણ છેલ્લા અમુક દાયકાઓમાં આપણને જોવા મળ્યું છે કે આ વાતનો ગેરલાભ મવાળો અને સતપંથીઓએ લીધેલ છે. ખાસ કરીને સમાજમાં મવાળને છાવરવા અને સતપંથ તરફી તેમજ સમાજ વિરોધી તત્ત્વોને બચાવવા આ સિદ્ધાંતનો દુરુપયોગ કરેલ છે. કોઈ મવાળ કે સમાજ વિરોધી તત્ત્વ સમાજના નિયમો ભંગ કરવાવાળા સાથે પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠનની વાતો કરે એ યોગ્ય નથી. એની સાથે આવી વાતો કરશો તો એ વધુ નિયમોનું ભંગ કરશે કારણ કે તેને કોઈનો ડર નહીં હોય. એને ખબર છે કે જરૂર પડશે ત્યારે પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠનનો હવાલો દઈને તેનાં વિરુદ્ધ સંભવિત દંડાત્મક કાર્યવાહીને અટકાવી શકાશે. એટલે પોતાનું ધાર્યું કામ કરાવી જશે અને ભોગ સમાજ બનશે. આવા સિદ્ધાંતો પર સમાજ વધારે વાર ચાલી ન શકે.

આપણે ભારત દેશમાં પણ જોઈએ છીએ કે દેશના ટુકડા ટુકડા કરવાની વાતો કરનારા લોકો દેશવિરોધી કામ કરતા હોવા છતાં, પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠનની આદર્શવાદી વાતોની આડમાં આરામથી કોઈના ડર વગર દેશમાં રહી શકે છે. દેશની અંદર રહી ઉધઈની જેમ દેશને કોરી ખાય છે. આવીજ પરિસ્થિતિ આપણા સમાજમાં છે. **માટે હવે પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠનથી વધારે પ્રાધાન્ય સમાજના “ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા”ને આપવું જોઈએ.**

સમાજના ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાને કોઈ પણ કીમતે નુકસાન ન કરી શકાય, અને નુકસાન કરનાર બચી ન શકે, એવું વાતાવરણ હોય તો સમાજ વિરુદ્ધ કામ કરવાની કોઈની હિંમત પણ નહીં થાય. માંડવી હોસ્ટેલ કાંડ જેવા ષડ્યંત્રોનો જન્મ પહેલાં મરણ થઇ જાય. જ્યારે સમાજનું ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા સર્વોચ્ચ હશે ત્યારે પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠનની ભાવના સમાજમાં પોતાના મેળે જળવાઈ રહેશે.

સમાજમાં ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાને સર્વોચ્ચ સ્તરે રાખવાનો બીજો એક મહત્ત્વનો લાભ એ થાય કે સમાજનો પાયો ખૂબ મજબૂત થઇ જાય. જ્યારે સમાજ પ્રત્યે લોકોના મનમાં ગૌરવ હશે, સમાજના મુદ્દા ઉપર ગરિમા જાળવીને વાણી અને વ્યવહાર થતો હશે અને પોતાના સમાજ કે ધર્મ સાથે જોડાયલા હોવાની અસ્મિતા (ગૌરવ ભરી ઓળખ) હોય, ત્યારે સમાજ સુરક્ષિત રહેશે. કારણ કે સમાજ માટે લડવા લોકો ત્યારેજ તૈયાર થાય કે જ્યારે તેઓમાં સમાજ અને ધર્મ પ્રત્યે ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા હોય. લોકોમાં આ સદગુણ હોય ત્યારે સમાજ અને ધર્મને આંચ આવવા ન દે.

પોતાના અંગત સ્વાર્થથી વધારે મહત્ત્વ સમાજનું ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતા છે એવો માહોલ ઊભો થાય ત્યારે સમાજના બચાવ માટે ઊભા રહેનાર લોકોની કમી નહીં હોય.

3. પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠન – હાલ નિષ્ફળ નીવડેલી રણનીતિ:

a. સતપંથને સાથે રાખીને તેમને ધીરે ધીરે (પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠન ના માર્ગે) વટલાવવાનો જે રસ્તો છે, તે રસ્તો સનાતની સમાજે આજથી લગભગ ૬૦ વર્ષ પહેલાં ખૂબજ પ્રભાવી અને સફળ રીતે વાપરી લીધેલ છેજ. તેના પરિણામે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં શૂન્યમાંથી આજે ૯૫% થી પણ વધારે લોકો હિંદુ બન્યા છે. માટે આ રસ્તા કેવી રીતે અપનાવવો અને તેનાં કેવા ફાયદાઓ થાય તે સમજાવવાની સનાતન સમાજને કોઈ ખાસ જરૂર નથી. કારણને સનાતન સમાજ આ રસ્તા પર ખૂબજ સફળ રીતે ચાલી ચૂક્યો છે.

b. સતપંથવાળાને સાથે રાખીનેને હિંદુ બનાવવાનું રણનીતિ જે છે, એ રણનીતિ હાલના સમયમાં હવે સનાતનીઓ માટે નુકસાનકારક છે. કારણ કે સાથે રાખવાના હથિયારના વિરુદ્ધમાં સતપંથવાળાઓએ વર્ષ ૧૯૮૫થી તાકિયાનો હથિયારને વાપરવા લાગ્યા છે. જેમાં તે લોકોને થોડા અંશે સફળ પણ થાય છે.

સતપંથના લોકોએ સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોમાં બાહ્ય હિંદુ દેખાવ યુક્ત બદલાવ કરેલા છે. સતપંથીઓ (પીરાણામાં) મુસલમાનોની વચ્ચે બેઠા છે અને હિંદુઓને મુસલમાન બનવાથી અટકાવી રહ્યા છે, માટે મુસલમાનોની સામે લડાઈમાં સતપંથની મદદ કરો, એવી લાગણી સભર અપીલ હિંદુ સંગઠનોને કરે છે. આવી અપીલના કારણે અજાણ અને ભોળા હિંદુ સાધુઓ અને ધાર્મિક સંગઠનો, કોઈ પૂરતી તપાસ કર્યા વિના, આવનાર પરિણામોની ચિંતા કર્યા વિના, સતપંથ હિંદુ ધર્મ હોવાની વાત કરી નાખે છે. આના દમ ઉપર સતપંથીઓએ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં એવો પ્રચાર કર્યો કે જુઓ અમો બધા બદલાવ કરી ચૂક્યા છીએ. ધાર્મિક ચોપડીઓ બદલાવી નાખી છે. બીજા પણ ઘણા ફેરફારો કરી નાખ્યા છે. બધા મુસલમાન તત્ત્વોને કાઢી નાખ્યા છે. હજી કંઈ બાકી રહી ગયું હશે

તો ધીરે ધીરે બદલાવી નાખશું. માટે હવે ધર્મના ઝગડાઓ ન કરો. અમોને મદદ કરો. અમો હિંદુ બની રહ્યા છીએ અને અમારા પર શંકા કુશંકા ન કરો. જ્યારે વાસ્તવમાં આ માત્ર તાકિયાનો પ્રયોગ હોય છે. સતપંથવાળાઓ ક્યારે પણ સતપંથના બીજ/મૂળને છોડ્યું નથી. માત્ર અલઅલગ હિંદુ દેખાવ અપનાવી પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા આવી વાતો કરતા હોય છે. આવી હિન્દુવાદી છબીના કારણે કચ્છ કડવા પાટીદારના સનાતની લોકો જે સતપંથને છોડી ચૂક્યા હતા, તે પાછા સતપંથમાં આકર્ષાયા અને છોડી ચૂકેલા સતપંથને પાછા સ્વીકારવા લાગ્યા.

આવા ઘાતક તાકિયાને સનાતન સમાજવાળા સમય પર ઓળખી ન શક્યા. માટે ઘણા વર્ષો સુધી આ પ્રચાર ચાલ્યો અને અમુક સનાતની લોકો ધીરે ધીરે સતપંથમાં પાછા જવા લાગ્યા. બીજી બાજુ સતપંથના અમુક ઝેરીલા આગેવાનો જે સનાતન સમાજમાં સભ્ય બની ચૂક્યા હતા, (જેમને સનાતન સમાજવાળાઓએ હવે કાઢી નાખ્યા છે), તે લોકો માથું ઊંચકવા લાગ્યા. સનાતન સમાજમાં રહીને સમાજની અંદરની સામાન્ય ફાટફૂટોનો લાભ લઇને સમાજમાં સત્તા પર આવવા લાગ્યા. પરિસ્થિતિ એવી થઇ ગઈ હતી કે સનાતન સમાજમાં સનાતન ધર્મની જય નહોતા બોલાવી શકતા. કારણ કે સનાતન ધર્મની જયની સામે સતપંથ ધર્મની જય બોલાતી. લક્ષ્મીનારાયણના જયની સામે નિષ્કલંકી નારાયણની જય બોલાતી. ઉમિયામાની જયની સામે ઈમામશાહની જય બોલાતી. હિંદુ સમાજમાં એક મુસલમાનની જય બોલવામાં આવે એ કોઈ સનાતનીથી ક્યારેય સહન ન થાય.

સતપંથ વાળાઓએ પરિસ્થિતિ એવી ઊભી કરી કે સતપંથને સાથે રાખવાની જે રણનીતિ સનાતનીઓએ અપનાવેલ હતી, તે રણનીતિથી હવે સનાતનીઓનેજ નુકસાન થવા લાગ્યું. ઇસ્લામી તાકિયા નામક હથિયારની સામે લડવા માટે હવે નવા હથિયારોની જરૂરત પડી.

c. સનાતની વડીલોને જ્યારે જાણ થઇ કે સતપંથીઓને સાથે રાખવાની રણનીતિ હવે ખુદ તેમને નુકસાન કરી રહી છે, ત્યારે તેઓ ખૂબ બુદ્ધિપૂર્વક રણનીતિ બદલી.

પરિસ્થિતિ વિકટ હતી. સતપંથના હથિયારનો તોડ શોધવાની જરૂર હતી. આવી પરિસ્થિતિમાં સતપંથની કમજોરી શોધવાની જરૂરત હતી. ત્યારે સતપંથની તાકાતજ સતપંથની મોટી કમજોરી છે એ વાત ધ્યાને આવી. બીજા શબ્દોમાં સતપંથની તાકાતને કમજોરીમાં ફેરવી નાખવાની રણનીતિ અપનાવવામાં આવી.

પીરાણા સતપંથની તાકત હતી કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવો તેમનો પ્રચાર. આ પ્રચારના કારણે પીરાણા સતપંથનો યુવાન વર્ગ, જેને સતપંથનું મુસ્લિમ મૂળની પૂરી જાણકારી નથી, એ વર્ગ પોતે હિંદુ છે એ વાતનું ગૌરવ લેતી હતી. આ ગૌરવને શરમમાં ફેરવી નાખવાની રણનીતિ જરૂરી છે. આ ગૌરવને શરમમાં કેવી રીતે ફેરવાય?

અગર પીરાણા સતપંથ ઉપર હિંદુ ઓળખની છત્રી છિનવાઈ જાય તો શું થાય? એ પહેલાં સમજી લઈએ. જો પીરાણા સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી, પણ મુસ્લિમ ધર્મ છે, આવો અસરકારક પ્રચાર થાય, તો પીરાણા સતપંથનો યુવાન વર્ગ, જેણે પોતે હિંદુ હોવાનું ગૌરવ છે, એ કોઈ દિવસ મુસલમાન નહિ થાય. સતપંથ મુસ્લિમ છે જાણીને શરમ અનુભવશે અને સતપંથથી દૂર ભાગશે. પીરાણ સતપંથના અનુયાયી મુખ્ય રીતે કચ્છના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના જ છે. આ જ્ઞાતિમાં સતપંથ સમાજ સિવાય એક ખૂબજ મોટો અને શક્તિશાળી ગૌરવવંત સનાતન સમાજ પણ છે. આ સનાતન સમાજ આજે પણ સતપંથ છોડીને આવનાર

ભાઈઓને સ્વીકારે છે. સતપંથનો યુવાન વર્ગ અગર પીરાણા સતપંથથી દૂર ભાગે એવી પરિસ્થિતિ નિર્મિત થાય તો એ બીજે ક્યાં જાય? તેમની પાસે સનાતન સમાજમાં જવા સિવાય કોઈ રસ્તો બચતો નથી.

આ એક એવી રણનીતિ એવી છે, જે પીરાણા સતપંથના હિંદુ દેખાવવાળા તાકિયાના પ્રયોગનો તોડ કાઢી શકે તેમ છે. આ રણનીતિને સનાતન સમાજમાં "અસહકાર રણનીતિ" નામથી ઓળખાય છે. સતપંથ સાથે તમામ વ્યવહારો બંધ કરી દેવા, નવા સગપણો નહિ કરવા, સતપંથના ધાર્મિક અને સામાજિક કાર્યક્રમોમાં નહિ જવા, સહિયારી મિલકતોના ભાગલા કરી નાખવા, આવા તમામ પગલાંઓ સનાતની સમાજ ભરી રહ્યો છે.

આવા પગલાંઓના કારણે, જ્ઞાતિમાં ખૂબજ મોટી જાગૃતિ આવી ગઈ છે. ઘણા લોકો સતપંથ છોડીને સનાતન હિંદુ ધર્મમાં પાછા આવવા લાગ્યા છે. સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી તેવી જાગૃતિ ભર્યું વાતાવરણ ઊભું કરી સતપંથ સાથે જોડાવવામાં લોકોને શરમ આવે એવું વાતાવરણ ઊભું કરી શક્યા છે.

આ વાત હવે દરેક સનાતનીઓના ગળે ઊતરી ગઈ છે. અને સંપૂર્ણ રીતે તેઓ અસહકારની રણનીતિમાં સમાજના આગેવાનોને સહયોગ કરી રહ્યા છે. માટેજ કહેવામાં કોઈ અતિશયોક્તિ નથી કે હાલની પરિસ્થિતિમાં "પ્રેમ, એકતા, સંપ, સંગઠન" ની રણનીતિ નિષ્ફળ થઇ છે અને અસહકારની રણનીતિ ચોક્કસ રીતે સફળતા મેળવી રહી છે.

આવી પરિસ્થિતિમાં આ "અસહકાર"ના હથિયારને તોડવા માટે સતપંથવાળા પાછા ઇસ્લામી તાકિયાનો પ્રયોગ કરવા મથી રહ્યા છે. પોતે હિંદુ છે, સંપૂર્ણ હિંદુ બનવું છે, અગાઉ મુસલમાનોએ અમારા ધર્મમાં હસ્તક્ષેપ કરીને અમોને મુસ્લિમ બનાવવાના પ્રયત્ન કરેલ છે, અમારા પુસ્તકોમાં મુસલમાનો ચેડા કરેલ છે, મુસલમાનો સામે લડી રહ્યા છીએ – મદદ કરો, આવી લાગણી સભર વાતો કરે છે. આવતા સમય કાળમાં કદાચ મોટાં મોટાં સાધુ સંમેલનો સતપંથીઓ દ્વારા યોજવામાં આવે, તો નવાઈ પામતા નહીં. (બીજી બાજુ ખૂબજ યુક્તિ પ્રયુક્તિ મારફતે પીરાણા, ઈમામશાહ, સતપંથ અને નિષ્કલંકી નારાયણ સાથે સંબંધ તોડવા નથી આપતા.)

દુનિયામાં જેટલી પણ સમાજો છે, તેના ધર્મો જુદા છે. શું હિંદુ લોહાણાઓની સમાજ અને સતપંથ ધર્મપાળીને ખોજા મુસલમાન બનેલા લોહાણાઓની સમાજ એક છે? નથી. તેવીજ રીતે હિંદુ બ્રાહ્મણો અને બ્રાહ્મણોમાંથી વટલાઈને બનેલા મુસલમાન વોહરાઓનો સમાજ પણ જુદો છે. હિંદુમાંથી ક્રિશ્ચિયન બનેલા લોકોના સમાજો જુદા છે. જો સમાજ એક હોય, તો રોજ ઝગડાઓ થયાજ કરે. બન્નેના ધાર્મિક અને સામાજિક મૂલ્યોમાં ઘર્ષણ સતત થયાજ કરે. આ પરિસ્થિતિમાં સમાજ સંયુક્ત રીતે કેવી રીતે સાથે ચાલી શકે? ન જ ચાલી શકે. માટે આપણે આપણી સમાજમાં શાંતિ, સુખ, પ્રગતિ, નિરાંતની ઊંઘ, એક બીજા પર વિશ્વાસ અને એકતાની સાચી મીઠાસ, જોઇતી હશે તો આપણે આપણા સમાજમાં એક જ ધર્મ રાખવો પડશે. અને એ છે સનાતન ધર્મ. જેમાં સતપંથ ધર્મનું કોઈ સ્થાન નથી. લાગણી સભર આપણે આટલા વર્ષો સુધી સતપંથની સમાજ સાથે કદાચ સંબંધો રાખ્યા હશે, તો હવે એ નહિ ચાલી શકે, એ સ્પષ્ટ દેખાય છે.

કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં પણ સતપંથ સમાજ વર્ષોથી જુદો છે. સનાતન સમાજ તો સતપંથમાંથી જ્ઞાત બહાર થયેલ લોકોનો જુદો સમાજ છે. સનાતનીઓના આદર્શો નારાયણ રામજી, રતનશી ખીમજી, નથુ નાનજી, કેશરા પર્મેશ્વારા, સંત ઓધવરામ, સંત લાલરામ મહારાજ વગેરે છે. સતપંથ છોડવાનો આદેશ આપનારાએ મહાન વડીલો અને સંતો શું ખોટા હતા? નહીં. તો પછી સતપંથને સનાતન ધર્મનો ભાગ તરીકે

સ્વીકારીને શું આપણે આ મહાન જ્ઞાતિ સુધારક વડીલો અને સંતો ખોટા હતા એવું કહેવા માંગીએ છીએ? ના. તો પછી સતપંથ અને સનાતન સમાજ જુદો છે અને રહેશે એ વાત સ્પષ્ટ મગજમાં ઉતારી લેજો.

આપણને કોઈને નીચા નથી દેખાડવા. કોઈને હડધૂત પણ નથી કરવા. કોઈનાથી ક્યાંક ભૂલ થઇ ગઈ હોય અને તેને સાચો પશ્ચાત્તાપ હોય, તો તેવા બધાને સાથે રાખવાના છે. બધાને સરખું માન-સન્માન આપવાની વાત છે. પણ સતપંથીઓને લેવાથી સનાતની સમાજમાં ફૂટ પડે કે સનાતનીઓને તકલીફ થાય, આપસમાં મતભેદ થાય, એવી રીતે તેમને ન લેવા જોઈએ. સતપંથીઓને લેવાથી સનાતનીઓના હાથમાંથી સમાજની સત્તા ચાલી ન જાય, તેનું પણ ધ્યાન ખાસ રાખવું જરૂરી છે.

આપણે સનાતનીઓ એક થઇને રહીશું તો શું મજાલ છે કે કોઈ આપણો વાળ પણ વાંકો કરી શકે? આપણા અંદરોઅંદરના રાગદ્વેષના ઝેરને શંકર ભગવાનની જેમ માનવ કલ્યાણ માટે પી જઈએ, એ સમયની માંગ છે. પણ સનાતન સમાજને નુકસાન ક્યારેય ન કરીએ. બસ આટલું ધ્યાન રાખીશું તો ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ આપણને જરૂર જલદીથી યશ આપશે, એમાં બે મત નથી.

4. **<u>પીરાણા સતપંથવાળાનો નવો ભ્રામક પ્રચાર – પીરાણામાં ઘણા બધા બદલાવો કરી હિંદુ સ્થાનક જેવું કરી નાખ્યું છે. જૂના જગડાઓ ભૂલીને હવે આપણે એક થઇ જવું જોઈએ. કેટલા દિવસ જગડાઓ કરીશું?:</u>**
હિંદુઓ આપસમાં જગાડતા રહ્યા એટલે બહારથી મુસલમાનો આવ્યા અને આ દેશમાં ફાવી ગયા. પીરાણામાં મુસલમાનોએ બળજબરીથી (જે તદ્દન જુઠ્ઠી અને બનાવટી ઉપજાવી કાઢેલી વાત છે) ફેરફારો કરી નાખ્યા હતા, જે અમે હવે સુધારી નાખ્યા છે. થોડા બાકી હશે તો હજી આપણે સુધારી નાખીશું. આપણા પૂર્વજો ઘણા જગડ્યા. હવે આપણે જૂનું ભૂલીને એક થઇ જઈએ. હાલમાં આવી આદર્શવાદી વાતો કરવાનું શરુ થયું છે. અને અન્ય જ્ઞાતિના લોકોને આવી વાતો કરીને તેમને મધ્યસ્તિ કરવા માટે માનસિક તૈયાર પણ કરવામાં આવી રહ્યા છે.

આવા ભ્રામક પ્રચાર સામે આપણે (સનાતાનીઓએ) કઈ રીતે જવાબ આપવો એ સમજવું જરૂરી છે. ઊપર જણાવેલ સતપંથીઓની વાત સ્વીકારીએ તો તેનું પરિણામ શું આવે તે આપણા મગજમાં પહેલાં ઊતરવું પડશે. આજની પરિસ્થિતિમાં સતપંથ ઊપર ચારેબાજુથી દબાણ છે. જ્ઞાતિની અંદર લોકો સતપંથને છોડવા લાગ્યા છે અને જ્ઞાતિની બહાર, ઊંઝા તરફથી ચુકાદાનું પાલન કરાવવા માટે મોટું દબાણ છે. સતપંથનો ઈતિહાસ રહ્યો છે કે જ્યારે સતપંથવાળા આવા દબાણમાં આવે ત્યારે પોતાના ઊપર દબાણ હલકું કરવા, સામેવાળાની બધીજ શરતો મંજૂર કરવાની વાતો કરશે. દબાણ હલકું થાય એટલે પાછા જેમ હતા તેમ. આમ કરીને તેઓ પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખતા આવ્યા છે.

હવે આપણે એટલે સનાતન સમાજ, જો સતપંથીઓને સ્વીકાર્ય કરી લઇએ તો પરિણામ એ આવે કે સતપંથનો વિરોધ કાયમ માટે ખતમ થઇ જાય. જુના જગડાઓ ભૂલીને આપણે એક થઇ ગયાં છીએ આ સિદ્ધાંત ઉપર જ્યારે સમાજ ચાલશે ત્યારે સમાજમાં સનાતનની જય બોલાશે ત્યારે સતપંથની પણ જય બોલાશે. ત્યારે તેનો વિરોધ કોણ કરશે? કોઈ નહીં. કરણને સતપંથને સ્વીકારી લીધો છે. હવે તો સતપંથ અધિકૃત રીતે સમાજમાં આવી ગયો. એટલે ધીરે ધીરે સતપંથની વટાળ પ્રવૃત્તિ શરુ થઇ જાય અને સનાતન સમાજની કેન્સરની આ ગાંઠ પાછી વધવા માંડે. કેન્સરની આ ગાંઠનું જ્યારે ઓપરેશન કરીની કાઢવા જઈ રહ્યા છીએ ત્યારે સતપંથને સ્વીકાર્ય કરીને ઊલટું એ ગાંઠને આપણે વધવાનો મૌકો આપીશું. જે રીતે હિંદુ લોહાણા જ્ઞાતિ સાથે થયું એવી રીતે સતપંથ ધીરે ધીરે એટલો વધતો જશે કે એક દિવસ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ મુસલમાન બની જશે. માત્ર આટલું જ નહીં. હવે આપણે ઊંઝાથી સંકળાયલા છીએ. કાલે આ સમસ્યા રૂપી ગાંઠ ઊંઝામાં પણ ફેલાઈ જશે, ત્યારે કોઈ એને રોકવાવાળું નહીં રહે.

બીજું પરિણામ એ આવે કે સતપંથને સ્વીકારવાથી આપણેજ આપણા એટલે સનાતન સમાજના સંતો અને વડીલોને ખોટા ઠરાવશું. અને સતપંથના સંતો અને વડીલોને સાચા ઠરાવશું. શું આપણે આવું કરવા માંગીએ છીએ? આપણને સારું લગાડવા, સનાતનના વડીલો અને સંતો સાચા હતા એવું બતાવવાના ઘણા પ્રયત્નો થશે, પણ સતપંથને સ્વીકારશું તો વાસ્તવમાં આપણે તેમને ખોટા જ ઠરાવશું. આપણે આવું કોઈ દિવસ ન કરી શકીએ. કોઈ પણ કિંમતે ન કરી શકીએ.

જે હિસાબે સતપંથ મુદ્દે આપણા સમાજમાં ચળવળો થઇ છે, તે હિસાબે અગર કોઈ નેતા ઊપર જણાવ્યા પ્રમાણે બન્ને પક્ષોને એક કરવાનો પ્રયત્ન કરશે તો સમાજની જનતા તેને સ્વીકારશે નહીં. માટે આ મુદ્દા ઊપર આગળ વધવાથી મળનારી કહેવાતિ શાંતિ ઘણો સમય સુધી ટકશે નહીં.

સતપંથવાળાને ખરેખર જો બધું ભૂલીને આગળ વધવું હોય અને સનાતન સમાજ સાથે દોસ્તી કરવી હોય, તો બન્ને વચ્ચે જે આજે વિશ્વાસની કમી છે, તેને દૂર કરવી પડે. વિશ્વાસની કમી પાછળનું મુખ્ય કરણ સતપંથીઓએ કરેલ ખોટા કોર્ટ કેસો છે. એટલે વિશ્વાસની કમી દૂર કરવાની જવાબદારી માત્ર સતપંથીઓની જ છે, સનાતાનીઓની નહીં. સનાતન સાથે દોસ્તી કરવી હોય તો તેમના માથા ઊપર બંદુક રાખીને દોસ્તી કરવા માટે મજબૂર ન કરી શકાય. સતપંથીઓની નિષ્ઠા સાચી હોય તો પહેલાં તમામ કોર્ટ કેસો અને પોલીસ ફરિયાદો બિન શરતે પાછા ખેચવા પડે. પણ આવું નહીં કરે. કહેશે કે પહેલાં અમોને સનાતન સમાજમાં સ્વીકારો, પછી ધીરે ધીરે બધા કેસો પાછા ખેંચી લેશું. અમારામાં કટ્ટરવાદી લોકો છે, એમને સમજાવવામાં સમય લાગશે. તમે અમોને સ્વીકારશો તો અમે અમારા કટ્ટરવાદી લોકોને સમજાવી શકશું. આવી રીતે વાયદાઓના દમ ઉપર સમાજમાં ઘુસી જશે, અને પછી કહેશે કે ફેલાણું થયું ધીકડું થયું, કોઈકનો સાચો ખોટો વાંક કાઢશે અને કહશે જે હવે અમારા લોકો માનતા નથી. સનાતાનીઓ કડક પગલાંઓ ન ભારે એટલે ઉપરથી કહેશે કે અમારા પ્રયત્નો ચાલુ છે, થોડો સમય આપો અમે બધાને સમજાવી લેશું. એટલે પાછું સતપંથનું ગાડું ચાલતું રહે અને સનાતાનીઓ માત્ર રાહજ જોયા કરે.

સતપંથીઓ કહે છે કે અમે મુસલમાનો સામે લડીએ છે. તો કોઈ એમને કહો કે તેઓ એકલા શા માટે લડે છે? આપણે બધા સાથે મળીને લડીએ. ઊંઝાના ચુકાદા પ્રમાણે પીરાણાનો વહીવટ સનાતનીઓને સોંપી દો. પછી આપણે બધા સાથે મળીને લડશું. આમ આપણી શક્તિમાં ખૂબ વધારો થશે. જેમાં સતપંથીઓ પણ સાથે હશેજ. તો સતપંથીઓને કોઈ પૂછે કે એ લોકો ક્યારે પીરાણાનો વહીવટ કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની મુખ્ય ધારા એટલે સનાતન સમાજને સોંપે છે?

5. **<u>લક્ષણોને કરતાં મૂળ કારણોનો ઈલાજ કરવો જરૂરી:</u>** મવાળો ઊભા થવા પાછળનું મૂળ કારણ છે નબળી માનસિકતા અને સોચ, જેના ઉપર કામ કરવાની જરૂર છે. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સમાજના ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાને અગર સર્વોચ્ચ ગણવામાં આવે તો ધીરે ધીરે આપણે જોઈશું કે સમાજના વિરુદ્ધ કામ કરનારાઓનો સામે સામાન્ય જનતાનો તરતજ અવાજ ઊપડશે. સમાજ અને ધર્મમાં ગૌરવ, ગરિમા અને અસ્મિતાને સર્વોચ્ચ હશે તો સમાજમાં મવાળનો જન્મ લગભગ અશક્ય બની જાય. જાપાન અને ઇઝરાયેલ જેવા દેશો આ સિદ્ધાંત ઉપર ચાલે છે એટલે આજે પૂરા વિશ્વમાં આ દેશો પ્રત્યે લોકોને માન છે.

મવાળ અને તેમની કાર્યપ્રણાલી વિષે ઊંડાણમાં જાણકારી આ પુસ્તકના પેજ ક્ર.૧૯૫ માં આપેલ છે

6. **<u>Turn the tables (બાજી પલટાવી નાખવી):</u>** આપણને ખબર છે કે સતપંથનો પાયો તાકિયા ઉપર રાખેલ છે. તાકિયા એટલે છેતરામણી, જૂઠ અને ભ્રમણા. સતપંથની સ્થપના, પ્રચાર અને પ્રસારમાં તાકિયાનો ભરપૂર ઉપયોગ કરવામાં આવેલ છે. તાકિયાના સંસ્કારોના કારણે સતપંથીઓ પોતાની દલીલોમાં પણ તાકિયાનો ઉપયોગ કરે છે. સતપંથની દૃષ્ટિએ તાકિયા તેમની તાકત છે. પણ અગર સતપંથની એ તાકાતને સતપંથની કમજોરીમાં પલટી નાખીએ તો સતપંથ ખૂબ નબળું પડી જાય.

તાકિયાને કમજોરીમાં પલટી નાખવા માટે આપણે એ સમજવું પડશે કે જૂઠ, છેતરામણી અને ભ્રમણાઓનો પ્રયોગ કેવી રીત કરવામાં આવે છે.

સહુથી પહેલાં એ સમજવું પડે કે અગર તાકિયામાં માત્ર હળહળતું જૂઠ વાપરવામાં આવે તો તે તરતજ પકડાઈ જાય. એટલે તાકિયામાં જૂઠ વાપરવાની એક ખાસ રીત છે. જે ત્રણ તબક્કામાં જાણી શકાય.

a. ઘટના પાછળના તત્ત્વો અને હકીકતોમાંથી પોતાને સગવડ હોય એવા તત્ત્વો અને હકીકતોને ઉપયોગમાં લેવામાં આવે. બાકીના તત્ત્વો અને હકીકતોને દબાવી દેવામાં આવે.
b. એવા સગવડિયા તત્ત્વો અને હકીકતો સાથે સંદર્ભ તેમજ સંબંધ બહારના તત્ત્વો સાથે ભેળવી નાખવામાં આવે.
c. ઉપર જણાવેલ ભેળસેળ યુક્ત મિશ્રિત વાતોને, જેણે “અર્ધસત્ય વાતો” કહેવાય, એ અર્ધસત્ય વાતોને ખોટી વાતો સાથે ભેળવીને એક નવી વાર્તા ઊભી કરવામાં આવે. આ ખોટી વાર્તાને સાચી વાર્તા તરીકે લોકો સામે રજૂ કરવામાં આવે.

તાકિયાના પ્રયોગ માટે ઉપર જણાવેલ પદ્ધતિથી નિર્મિત જૂઠને અગર કોઈ પકડી પડવાની કોશિશ કરે, તો તેવા જૂઠમાં છુપાયેલ અર્ધ-સત્ય, અર્ધ-હકીકતો તરફ ધ્યાન દોરીને કહેવામાં આવે કે અમારી વાત તો સાચી છે. જૂઠ તરફ ધ્યાન દોરનાર વ્યક્તિ ઉપર વ્યક્તિગત પ્રહાર કરીને તેને નીચો દેખાડવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવે, જેથી બીજા લોકો ડરી જાય અને ચૂપ બેસી જાય.

દાખલાઓ: ખૂબ યુક્તિ પૂર્વક અર્ધસત્ય અને જુઠનું મિશ્રણ કરી લોકોને ભરમાવીને ખોટા રસ્તે લઇ જવા માટે થયેલ પ્રયત્નોના બે દાખલાઓ;

૧. "સમાજ ભક્તિની સચ્ચાઈ": વર્ષ ૨૦૧૫માં પ્રકાશિત પુસ્તક "સમાજ ભક્તિની સચ્ચાઈ" જેના લેખક છે શ્રી દેવજીભાઈ માવજી લીંબાણી. આ પુસ્તકમાં દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ (કેન્દ્રિય) ના હિતમાં આ પુસ્તકને તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. પણ વાસ્તવમાં કેન્દ્રિય સમાજમાં સતપંથીઓનું અસ્તિત્વ ટકાવી રાખવા અને તેમને સ્વીકારવા માટે અમુક ચુનિંદા, તેમની વાત સાથે સંલગ્ન હોય માત્ર એવાજ દસ્તાવેજોની નકલો જોડેલ છે. (જે અર્ધ સત્ય છે). બીજી બાજુ યુક્તિ પૂર્વક એવા તમામ દસ્તાવેજો કે જેના માધ્યમથી ખબર પડે કે કેન્દ્રિય સમાજમાં સતપંથીઓનું કોઈ સ્થાન નથી અને નહીં રહે, એ તમામ દસ્તાવેજો અને વાતો દબાવી રાખી. કોઈ અજાણ વ્યક્તિ આ પુસ્તકને વાંચે તો એવુંજ લાગે કે કેન્દ્રિય સમાજમાં સતપંથીઓ સાથે અન્યાય થઇ રહ્યો છે. આં છે અર્ધ-સત્યની રણનીતિ અને તેની અસર.

૨. વૈદિક અથર્વવેદ સતપંથ ઈતિહાસ એક ઝલક: વર્ષ ૨૦૧૩માં પ્રકાશિત આ પુસ્તકના લેખક નિવૃત્ત પ્રિન્સિપાલ શ્રી વિશ્રામભાઈ રતનશીભાઈ રૂડાણીએ તો હદ્દ કરી નાખી. તેમણે ઈમામશાહ ઊપર તદ્દન જૂઠી અને બનાવટી વાર્તા રચી નાખી. સરકારી રેકર્ડ, ગઝેટીયારો, યુનિવર્સીટીમાં રીસર્ચ થયેલ કામો, વિશ્વકોશ (એનસકલોપીડિયા), હાઈ કોર્ટના જજમેંટો, ક.ક.પ. જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસ, ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના દસ્તાવેજો વગેરે તેમજ ખુદ પીરાણાના પોતાની પુસ્તકોમાં બતાવેલ ઈતિહાસના વિરુદ્ધમાં જઈને મનઘડંત બનાવટી પુસ્તક રચી નાખ્યું. ઈમામશાહને તેઓએ મુસલમાનની જગ્યાએ પારસી બનાવી નાખ્યા. તેમને રાજાનો દીકરો બનાવી નાખ્યો. નર્મદાના કિનારે કોઈક અજાણ વિદ્વાનને તેમનો શિક્ષક બનાવી નાખ્યો. એમના પાસેથી શિક્ષા લીધા પછી ઈમામશાહને હિંદુ ધર્મના શાસ્ત્રોનો જ્ઞાની બનાવી નાખ્યા. જ્યારે ઈમામશાહએ તો જીવનભર ઇસ્લામ ધર્મના જ પ્રચાર કરેલ હતો. આવા ગપગોળા વચ્ચે ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા પ્રકાશિત કુર્મી ક્ષત્રીય ઈતિહાસ નામના પુસ્તકમાંથી ઊપર જણાવેલ ખોટી વાર્તાને સાચી ઠરાવવાની દૃષ્ટિએ કોઈ પણ રીતે બંધબેસતી ન હોય અને સંદર્ભ વગરની હોય એવી વાતને જોડી દીધી. આના મારફતે એવો સંદેશ આપવાનો પ્રયત્ન કર્યો કે પોતાની આ બનાવટી ચોપડી સાચી છે અને ઊંઝાના દસ્તાવેજો સાથે સંલગ્ન છે.

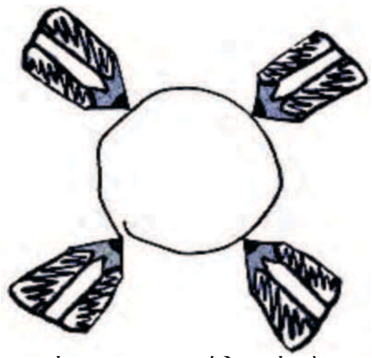
આ બન્ને કિસ્સાઓમાં મુખ્ય મીડિયા પણ ચુપ્પી સાધી બેઠી છે. જેના પરથી આ રણનીતિની અસરકારકતાનો ખ્યાલ આવશે. સોસીઅલ મીડિયામાં આ અંગે વિરોધ દેખાયો ત્યારે લોકોમાં જાગૃતિ આવી.

અગર ઉપર જણાવેલ જૂઠ નિર્માણ કરવાની પદ્ધતિનું જ્ઞાન હશે તો સતપંથના જૂઠને દુનિયા સામે ખુલ્લું કરી શકવાની તાકાત આપણામાં આવી જશે. જ્યારે અર્ધ-સત્ય અને અર્ધ-હકીકતની વાતો જણાવીને પોતાનું ખોટાને ખરું કરવાની કોશિશ કરવામાં આવે ત્યારે તેમનીજ વાતમાં વણાયેલ જૂઠી વાતો, જૂઠા હકીકતો, સંદર્ભ વિહીન અને સંબંધ બહારના તત્ત્વો વિષે યુક્તિ પૂર્વક પ્રશ્ન કરવાથી લોકોના મનમાં સતપંથ ઉપર શંકા કરતા કરી નાખી શકાય. એટલે તાકિયા નામનું જે હથિયાર સતપંથીઓ વાપરતા હોય, એજ હથિયારને તેમની સામે વાપરી નખાય. આવી રીતે સતપંથની બાજી પલટી નાખી શકાય. માત્ર થોડો અભ્યાસ અને થોડી પ્રેક્ટીસ (practice) ની જરૂર છે.

તેમની આ લડાઈ તેમના જ આંગણે લઇ જવાની જરૂર છે. તેમની રણનીતિનો લાભ સામેવાળા કરતા આપણ ફાયદા માટે લેવો જોઈએ. બાજી એ લોકો બિછાવે, પણ લાભ આપણે લઇ જઈએ, એવી ગોઠવણ કરી શકાય એમ છે. **તેમનું હથિયાર (ખાસ કરીને તાકિયા)ને તેમના જ વિરુદ્ધમાં વાપરવું જોઈએ. આ છે મૂળ મંત્ર .**

સતપંથીઓના તાકિયા સામે આપણે ખુલાસાઓ અને જવાબો આપવાનું બંધ કરી દેવું જોઈએ. કારણ કે જેટલા ખુલાસાઓ અને જવાબો આપીશું, તેટલા વધારે પ્રશ્નો આપણા સામે કરવામાં આવશે. આ ચક્રનો કોઈ અંત નહીં આવે. પણ જ્યારે સતપંથવાળાઓને તેમનીજ ભાષામાં જવાબ આપીશું (ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે) ત્યારેજ તેઓ થાકશે અને હારશે. અંતે ધીરે ધીરે નબળા પડશે અને તેઓ હારશેજ.

7. <u>સતપંથીઓની છૂપી અને સાચી નીતિને બહાર લાવવા યુક્તિ પૂર્વક દલીલો કરવી:</u> બાજી પલટાવી નાખવાની ચાલથી સતપંથની છૂપી નીતિઓ (પીરાણા, ઈમામશાહ, નિષ્કલંકી નારાયણ ન છોડવાની) ને કેવી રીતે ઉજાગર કરી શકાય, તેનાં પર નજર કરીશું.

આ અંગે અમલીકરણ સમિતિની બેઠકોમાં થયેલ ચર્ચાવિચારણા તેમજ ત્યારબાદ સતપંથીઓ દ્વારા લેવામાં આવેલ તમામ પગલાંઓનો ઊંડાણપૂર્વક અભ્યાસ કરવાની જરૂર છે. હજી પણ સતપંથવાળા ઊંઝાનો ચુકાદો પાળવા તૈયાર છે એવી વાતો કરનાર લોકોની આંખો ખોલવા માટે, સતપંથીઓ માટે ભરવા લાયક અમુક એવા પગલાં સૂચવવા જોઈએ કે જે ભરવાથી સતપંથવાળા (અગર સાચી રીતે હિંદુ બનવા માંગતા હોય તો તેમને કોઈ વાંધો ન હોવો જોઈએ) ઇસ્લામથી છૂટા પડીને હિંદુ બનવાના રસ્તા ઉપર આવી શકશે. દાખલા રૂપે...

i. પીરાણામાં મુસલમાનોનું કબ્રસ્તાન અને સતપંથીઓ મિલકત વચ્ચે જે દરવાજા છે તેને કાયમ માટે બંધ કરી નાખવા જોઈએ. તેનાં બદલામાં કબ્રસ્તાનના દાક્ષિણમાં જે મૂળ દરવાજો છે, જે ઈમામશાહના સમય કાળથી બનેલો છે અને જે માત્ર અમુકજ વર્ષો પહેલાંજ બંધ કરેલ છે, તેને પાછો ખોલી નાખવો જોઈએ. આ દરવાજો ખોલવાની માંગણી પીરાણાના મુસલમાનો હંમેશાંથી કરી રહ્યા છે. માટે આમાં કોઈ વાંધો આવે નહિ.

   આમ કરવાથી ઈમામશાહની કબર અને પીરાણા સ્થિત સતપંથવાળાઓની મિલકત જુદી પડી જશે. આમે પીરાણાની કબ્રસ્તાન વાળી મિલકતના માલિક કાયદાકીય રીતે આજે પણ મુસલમાન સૈય્યદોજ છે. તેનાથી સતપંથવાળાને વાંધો ન હોવો જોઈએ.

ii. પીરાણા સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકો હિંદુ ધર્મ પ્રમાણે નથી. તે પુસ્તકો**ને** ખરા અર્થમાં બદલી નાખવાથી સતપંથીઓને કોઈ રોકી શકે નહીં. અહીં પુસ્તક**માં** બદલાવ કરવાની વાત નથી. સતપંથના પુસ્તકોને તિલાંજલિ આપી દેવાની વાત છે. તેની જગ્યાએ મૂળ હિંદુ ધર્મના (સતપંથના નહીં) પુસ્તકો લાવવાની જરૂર છે. માટે સતપંથના તમામ ધાર્મિક પુસ્તકોને રદ્દ કરી ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા માન્ય પુસ્તકોને ધાર્મિક પુસ્તકો તરીકે પ્રસ્થાપિત કરી શકાય. જો સતપંથવાળા સાચે હિંદુ થવા માંગતા હોય, તો સતપંથના તમામ પુસ્તકોને રદ્દ કરી નાખવામાં તેમને કોણ રોકી રહ્યું છે?

iii. સતપંથના તમામ ખાનાઓ, જેણે સતપંથવાળા હાલમાં નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર કહે છે, તે ખાનાઓમાં ઈમામશાહનો ફોટો રાખવામાં આવે છે. તે ઈમામશાહને સંપૂર્ણ રીતે કાઢી નાખવામાં આવે. આવા તમામ

iii. સતપંથના તમામ ખાનાઓ, જેણે સતપંથવાળા હાલમાં નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર કહે છે, તે ખાનાઓમાં ઈમામશાહનો ફોટો રાખવામાં આવે છે. તે ઈમામશાહને સંપૂર્ણ રીતે કાઢી નાખવામાં આવે. આવા તમામ ખાનાઓના માલિકો સતપંથીઓજ છે. તેમાં મુસલમાનોનો કોઈ હક્ક કે દાવો નથી. તો આવા તમામ મંદિરોમાંથી ઈમામશાહ અને નિષ્કલંકી નારાયણને કાયમી રીતે કાઢી નાખવા જોઈએ.

iv. નિષ્કલંકી નારાયણ હિંદુ નથી એ તો સાબિત થઇ ગયેલ વાત છે. માટે સાચા હિંદુ કોઈ દિવસ નિષ્કલંકી નારાયણને પૂજે નહીં. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે સતપંથના ખાનાઓ / મંદિરોમાંથી નિષ્કલંકી નારાયણને પણ કાયમ માટે કાઢી નાખવા જોઈએ.

v. પીરાણા સતપંથની દસવાતર કથા જેમાં નિષ્કલંકી નારાયણની કથા છે, તે કાયમ માટે બંધ કરીને ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા માન્ય વક્તાઓ મારફતે (સતપંથના વક્તાઓ મારફતે નહીં) શ્રીમદ્ ભગવદ્ કથાઓ કે અન્ય કથા કરવી જોઈએ.

vi. સતપંથના સાધુઓને કાયમ માટે રજા આપી દેવી. સતપંથના સિદ્ધાંતોનો પ્રચાર રોકવા માટે આ એક મોટું પગલું છે. સતપંથના ખાનાઓ / મંદિરોમાં સનાતન હિંદુ ધર્મની પરંપરા પ્રમાણે બ્રાહ્મણોને પુજારી તરીકે નિયુક્ત કરવા જોઈએ. હાલ સતપંથના પ્રચારકો, કાકાઓ, મુખીઓ વગેરે જેની ધર્મ પ્રચાર તેમજ પૂજા વિધિ કરવાની જવાબદારી છે તેમને તેમની જવાબદારીથી મુક્ત કરવા જોઈએ. સતપંથની પૂજા જ્યાં સુધી આવા કાકાઓ અને મુખીઓ કરશે, ત્યાં સુધી સતપંથવાળાને ચોખ્ખા હિંદુ બનવામાં અનેક તકલીફો આવશે.

vii. જો સતપંથવાળા સાચે હિંદુ બનવા માંગતા હોય અને માત્ર પીરાણાની મિલકત મુસલમાનોના હાથના ન જતી રહે તેનાં માટે કામ કરતા હોય તો સહુથી પહેલાં પીરાણામાં કોઈપણ જાતના કાર્યક્રમ કરવા ઉપર બંધી લગાડી શકે છે. સતપંથવાળાઓના તમામ કાર્યક્રમોને પીરાણામાં કરવાની કોઈજ જરૂરત નથી. પીરાણામાં કાર્યક્રમ બંધ થાય તો ધીરે ધીરે પીરાણાનું મહત્ત્વ ઘટતું જશે અને ઊંઝાના ચુકાદાનું અમલીકરણ પણ એક રીતે થશે.

viii. સતપંથની તમામ સમાજ વાડીઓ, સ્કૂલો અને સંસ્થાઓમાં પણ ઉપર પ્રમાણે બધાજ ફેરફારો કરવા જોઈએ.

ix. સતપંથવાળાઓનો ઇસ્લામી તાકિયા પદ્ધતિ પ્રમાણે પ્રચાર રહ્યો છે કે સતપંથ એ સનાતન હિંદુ ધર્મ છે. માટે સતપંથ સમાજ દ્વારા એવો ઠરાવ પાસ કરવો કે સતપંથ ધર્મ એ સનાતન હિંદુ ધર્મ નથી. માટે હવે પછી સતપંથ ધર્મવાળાઓએ સતપંથ ધર્મને કાયમ માટે સંપૂર્ણ રીતે છોડી સનાતન હિંદુ ધર્મ પાળવાનો રહેશે.

x. પહેલા તબકકે એટલા સુધારાઓથી શરુઆત કરવી. ધીરે ધીરે સતપંથનું જોડાણ / કનેક્શન, જેવા કે પીરાણાનો વહીવટ છોડવો. પીરાણાની મિલકત વેચી નાખવી જેવા પગલાંઓ ભરી શકાય.

ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન ન કરવા પાછળ સતપંથવાળા ખોટી રીતે યેનકેન પ્રકારે સનાતનીઓ ઉપર દોષ નાખીને બહાનું કાઢતા હોય છે. ઉપર જણાવેલ તમામ પગલાંઓમાં સનાતનીઓનો કોઈ રોલ નથી. જે કંઈ કરવું છે એ સતપંથવાળાઓને પોતાના ઘરની અંદર રહીને કરવું છે.

ઉપર જણાવેલ તમામ પગલાંઓ સતપંથીઓએ પોતાના સમાજમાં રહીને ભરવાના છે. એ પગલાં ભરવાથી તેમને કોઈ રોકી શકે નહીં. અગર સતપંથીઓ સાચા રીતે હિંદુ થવા માંગતા હોય, તો તેઓએ ઉપર જણાવેલ પગલાં ભરીને પોતાનો ઈરાદાને પોતાનાં કર્મ કે વર્તનથી બતાવવાં જોઈએ. આ પગલાંઓમાં મુસલમાન સૈય્યદો પણ ખુશ થશે, સનાતન સમાજવાળા પણ આવકારશે અને સતપંથવાળાને કોઈ રોકી શકશે નહીં. એટલે ઊંઝાનો ચુકાદો તેમને સાચી રીતે પાળવો હોય તો કોઈ પણ બહાનાઓ કાઢ્યા વગર શરૂઆતમાં એટલું તો સતપંથવાળા કરી શકે તેમ છે.

સતપંથની સમસ્યા સામે અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ સેંકડો વર્ષોથી ઝઝૂમતો આવ્યો છે. સતપંથીઓ ધાર્મિક રીતે કેટલા સનાતન હિંદુ બન્યા છે કે ભળવાનો માત્ર ડોળ કરી રહ્યા છે, તેનાં ઉપર જે રીતે નઝર અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ રાખી શકે, તેવી નઝર કોઈ બીજા રાખી શકે તેમ નથી. સતપંથ સમસ્યાના સાચા ઉકેલ તેમજ સતપંથીઓને મુખ્ય ધરામાં ભેળવવા માટે પણ અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની મંજૂરી ખૂબ જરૂરી છે. પૂરતી તપાસ કર્યા વગર માત્ર આવેશમાં આવીને, મુસલમાન છોડીને સતપંથ હિંદુ બને એવા ઉપરછલ્લા વિચારોને લઈને, અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની મંજૂરી લીધા વગર, અગર સતપંથીઓને મુખ્ય ધારામાં ભેળવવામાં આવશે તો સમસ્યા રૂપી આ ગૂમડું મટવાના બદલે ભવિષ્યમાં મોટું થશે અને આખો કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં ફેલાઈ જશે. ત્યારે તેને રોકવાવાળું કોઈ નહીં હોય. માટે જ્યાં સુધી સતપંથીઓને અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજવાળા સ્વીકારે નહીં, ત્યાં સુધી ઉમિયા માતાજી ઊંઝા અને વિશ્વ ઉમિયા ફાઉન્ડેશન જેવી સંસ્થાઓ પણ સ્વીકારી ન શકે.

8. **અંતે સહુને મનાવી નહીં જ શકાય:** સતપંથ સમસ્યા અંગે લેવામાં આવતા નિર્ણયોમાં સર્વ સહમતી મેળવી હિતાવત છે. પણ ઘણી વખત એવું બને કે બધા લોકો એક મતમાં સહમત ન પણ થાય. કારણ કે સમાજમાં અમુક લોકો એવા નીકળવાના છેજ કે જેઓને ગમે તેટલું સમજાવશો તો પણ એ લોકો સમજવા તૈયાર નહીં થાય. પણ આપણને આગળ વધવું પડે. સહમતીના અભાવે સમાજ ત્યાંને ત્યાં અટકી ન રહી શકે. આવા લોકોને બીજા રસ્તાઓથી સમજાવવા પડે. તેમની સાથે વાતચીત, ચર્ચાઓ, સમજાવટ કામ નહીં આવે. ત્યારે સામાજિક દબાણ કામ કરે છે. સ્થાનિક સમાજ, સગાં સંબંધીઓ, મિત્ર વર્તુળ વગેરે લોકોથી સમજાવટભર્યું દબાણ લાવી શકાય. કોઈનો વ્યવહાર બરાબર ન હોય તો તેમને સગપણ સંબંધોમાં પણ ખૂબ મોટી સમસ્યા નડતી હોય છે. આવા અલગ અલગ સામાજિક દબાણોને ઉપયોગમાં લેવામાં આવતા હોય છે. આ પ્રક્રિયા થોડી લાંબી છે અને શરૂઆતમાં થોડા અવરોધો પણ આવે, પણ છેવટે બધાને સમાજના શરણે આવવુંજ પડે છે.

9. **સામાજિક સંબંધોમાં કાપ:** જ્યાં સુધી સતપંથ સમસ્યા સમાજમાં છે, ત્યાં સુધી સનાતન સમાજના બચાવ માટે સતપંથીઓ સાથે (વિશેષ સભાના ઠરાવ પ્રમાણે) સામાજિક, ધાર્મિક, પારિવારિક, નવા સગપણ, ધંધાકીય, રાજકીય, વગેરે સંબંધો વિવેક બુદ્ધિથી કાપી નાખવાની જરૂર છે. જેથી કરીને સનાતન સમાજ ઉપર થતા સતપંથના પ્રહારોથી સમાજને રક્ષણ આપી શકાય.

10. **સંશોધન અને અભ્યાસ ચાલુજ રાખવા:** જ્યાં સુધી સતપંથ સમસ્યા જડમૂળથી ખતમ ન થઇ જાય અને તેની સંપૂર્ણ રીતે ખાતરી ન થઇ જાય, ત્યાં સુધી સતપંથ અંગે સંશોધનો ચાલુજ રાખવા પડશે. સતપંથ અંગે અભ્યાસ કરતા રહેવું પડશે. આપણે સતપંથ અંગેની આપણા સમાજમાં સુધારો કરતા રહેવું પડશે અને આપણી જવાબી રણનીતિઓ પણ તૈયાર કરતા રહેવું પડશે. આ લડાઈ લાંબી ચાલવાવાળી લડાઈ છે. આ પુસ્તકમાં આપેલ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને નવા સિદ્ધાંતોનું સંશોધન કરી, સતપંથની બદલતી રણનીતિઓનો તોડ કાઢતા રહેવું પડશે.

11. Documentation / દસ્તાવેજીકરણ: સતપંથ સામે કરવામાં આવેલ તમામ સંઘર્ષો / લડાઈઓના બારામાં તમામ વિગતો જે તે સમયે તરતજ લેખિતમાં નોધવી જરૂરી છે. આપણને આવેલ મહત્ત્વના વિચારો, ધ્યાને લીધેલ મુદ્દાઓ, તેના આધારે તૈયાર કરવામાં આવેલ સંભવિત રણનીતિઓ અને તેનામાંથી કયા કારણે કઈ રણનીતિ પસંદ કરી, આવી તમામ બાબતોને જેટલી સારી રીતે લેખિતમાં તૈયાર કરીશું, એટલી આપણી તૈયારી સારી થશે. ત્યાર બાદ સતપંથ સામે લડાઈ કે સંઘર્ષના જે જે પ્રસંગો બને, તેની તમામ વિગતો પણ લેખિતમાં નોંધવી જોઈએ. આં તમામ પ્રક્રિયાને દસ્તાવેજીકરણ કહેવામાં આવે છે. નારાયણ રામજી લીંબાણીએ પણ દસ્તાવેજીકરણ કરેલ અને તમારા હાથમાં આવેલ આ પુસ્તક પણ એજ દસ્તાવેજીકરણનું પરિણામ છે.

પહેલી નજરે આ કામ સહેલું લાગે છે, પણ આ ખૂબ મહેનત માંગી લે એવું કઠિન કામ છે. આ કામ માટે સારા પૈસા પણ ફાળવવા જરૂરી છે અને સારા હોંશિયાર લોકોને પણ રોકવા જોઈએ. સમય પણ પુરતો આપવો જોઈએ. કારણને આપણે હાલ જે લડાઈ લડી રહ્યા છે એ લડાઈથી આપણી ભાવિ પેઢીને બચાવવી હોય, તો આવા દસ્તાવેજીકરણ તેમની મદદે આવશે. આપણી ભૂલોથી ભાવિ પેઢી શીખશે અને સારી રીતે પોતાને ભવિષ્યમાં તૈયાર કરી શકશે. અંગ્રેજો જ્યારે ભારત આવ્યા ત્યારે આપણા અને તેમનામાં આ એક ફરક હતો જે બહુજ નિર્ણાયક નીવડ્યો અને તેઓ મુઠ્ઠીભર હોવા છતાં કરોડો ભારતીયો પર રાજ કરી શક્યા. વિવેક બુદ્ધિનો પ્રયોગ કરી સમયાનુસાર જેમ જેમ જરૂર હોય તેમ માત્ર એવાજ દસ્તાવેજો જનતા સામે મુકજો, જેનાથી આપણા વિરોધીઓ આપણું કંઈ ખાસ નુકસાન ન કરી શકે અને આપણા સનાતની લોકોને પ્રેરણા મળે, શીખ મળે તેમજ ગૌરવ અનુભવે.

12. સતપંથી ભાઈઓ માટે ભયસ્થાન: હાલની પરિસ્થિતિમાં પીરાણા સતપંથવાળાને પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે હિંદુ ઓળખ અને હિંદુ છત્રીની જરૂર છે. એના માટે તેઓ હિંદુ સાધુ સંમેલનો બોલાવશે, BJP, VHP, RSS જેવી હિંદુવાદી સંગઠનો પાસેથી સતપંથ હિંદુ છે તેવી વાતો કરાવશે. પણ જે પ્રમાણે સનાતન સમાજે સતપંથ સાથે તમામ સંબંધો કાપવાનો નિર્ણય લીધો છે, તેની અસર જેમ-જેમ થશે, તેમ-તેમ સતપંથ હિંદુ ધર્મથી વિમુખ થતું જશે. એક દિવસ એવી પરિસ્થિતિ આવશે, જ્યારે સતપંથમાં ફસાયેલા પોતાને હિંદુ ગણતા લોકો પાસે હિંદુ સમાજમાં પાછળ વળવાનો કોઈ રસ્તો નહીં બચે. ત્યારે "reverse taqiyya/ઊલટું તાકિયા"ની ચાલ રમવામાં આવશે. ભવિષ્યમાં એવો પ્રચાર થઇ શકે કે સતપંથના માજી (એટલે હાલના) પ્રચારકો નબળા હતા. હિંદુ ધર્મના દબાણમાં આવીને ઈમામશાહના મૂળ સંદેશ અને ચોપડામાં ફેરફાર કરી નાખ્યા છે. માટે આપણે ઈમામશાહના મૂળ સંદેશ અને પુસ્તકોને સમાજમાં લાવવા જોઈએ. આવું કહીને ઈમામશાહ દ્વારા લેખિત મૂળ ઇસ્લામી ધર્મના સંદેશઓ આપતા પુસ્તકો પાછા પ્રચલિત કરવામાં આવશે. ઈસ્લામમાં સતપંથીઓ ગૌરવ અનુભવે આવું વાતાવરણ ધીરે-ધીરે નિર્માણ કરવામાં આવશે. ત્યાર બાદ અમુક દાયકાઓ પછી સતપંથનું સંપૂર્ણ ઇસ્લામી કરણ કરવામાં આવશે.

આ કંઈ માત્ર કાલ્પનિક વાત નથી. હિંદુ લોહાણા જ્ઞાતિના લોકો જે મૂળ સતપંથમાં ફસાયા હતા, તેમની સાથે આવુંજ કરવામાં આવ્યું છે. આજે એ લોકો પોતાને મુસલમાન કહેવડાવવામાં ગૌરવ અનુભવે છે. લોહાણા જ્ઞાતિના જે લોકોને આ વાત પસંદ નથી, એ લોકો આજે પાછા લોહાણા હિંદુ સમાજમાં આવવા માંગતા હોત તેમની પાસે કોઈ વિકલ્પ નથી રહ્યો. એ લોકોને નાછૂટકે ઇસ્લામ ધર્મમાં રહેવું પડે છે. માટે આપ સૌ, જે પોતાને સાચા હિંદુ સમજો છો, એવા સતપંથી ભાઈઓને વિનંતી કે આ વાતથી જરૂર ચેતજો. જે લોકોની આસ્થા ઈમામશાહના મૂળ ઇસ્લામી સંદેશવાળા સતપંથમાં છે, તેમને અમારી શુભેચ્છાઓ. તેમને તેમનો ધર્મ મુબારક. તેમના માટે અમારે કંઈ કહેવું નથી. પોતાને હિંદુ સમજતા સતપંથીઓને ખાસ વિચારવાનું છે કે તેમને તેમની ભાવિ પેઢીને હિંદુ તરીકે જોવી છે કે મુસલમાન તરીકે જોવી છે?

૧૯ આગળનો રસ્તો / The Way Forward

A. વૈજ્ઞાનિક દૃષ્ટિકોણ: કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં સતપંથની સમસ્યા છેલ્લા ૫૦૦ વર્ષથી ચાલી રહી છે. અને ભવિષ્યમાં પણ ચાલતી રહેશે. સતપંથ છોડીને સનાતન હિંદુ ધર્મ સ્વીકારનારા લોકો જ્ઞાતિમાં લગભગ ૯૫% થી પણ વધારે જેટલા છે. આ વાતના આધારે એવું કહી શકાય કે મોટા ભાગની જ્ઞાતિ સતપંથથી છૂટી થઇ ગઈ છે. પણ જ્યાં સુધી સમસ્યા છે, તો ત્યાં સુધી સમસ્યાનું સમાધાન થઇ ગયું એમ કહી ન શકાય. જેવી રીતે શરીરમાં ગૂમડું હોય ત્યાં સુધી શરીર નીરોગી ન કહી શકાય. સતપંથ સમસ્યાનો ઉકેલ ત્યારે થશે કે જ્યારે સતપંથ અને સનાતન સમાજ બન્ને કાયમ માટે જુદા પડી જાય (બન્ને સમજો વચ્ચે બેટી વ્યવહાર બંધ થઇ જાય, સહિયારી સામાજિક મિલકતો જુદી કરી નાખવામાં આવે અને કોઈ પણ મુદ્દા ઉપર સંયુક્ત સામાજિક કે ધાર્મિક કાર્યક્રમ ન કરવામાં આવે), અથવાતો સતપંથ ધર્મ છોડીને બધા સનાતન ધર્મમાં જોડાઈ જાય.

બન્ને સમાજો વચ્ચે જ્યાં સુધી સંબંધો છે, ત્યાં સુધી સતપંથ સમાજવાળા સનાતન સમાજ ઉપર પ્રહારો કરતા રહેશેજ. હાલ તા. ૨૧-મે-૨૦૧૯ ના પત્ર મારફતે ચેરિટી કમિશ્નરની કચેરી રાજકોટમાં શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સતપંથ સનાતન સમાજ ટ્રસ્ટ (રજી નં એફ-૨૩૮૪) ઉર્ફે સતપંથ સમાજે સનાતની કેન્દ્રીય સમાજનું બંધારણ અટકાવવા માટે અરજી કરેલ છે. જે દર્શાવે છે કે સતપંથ સમાજ અધિકૃત રીતે સનાતની સમાજ ઉપર પ્રહાર કરી રહ્યું છે. માટે જ્યાં સુધી સતપંથ સમસ્યાનો કાયમી ઉકેલ ન આવે, ત્યાં સુધી સનાતની સમાજને સતપંથના પ્રહારોથી બચાવવા અને સનાતનીઓનું સંગઠન મજબૂત કરવા માટે શું કરવું કોઈએ, એનાં ઉપર આપણે થોડું ચિંતન કરીએ.

જે મોડ ઉપર આજે સનાતન સમાજ ઊભો છે, તેના પ્રમાણે સનાતન સમાજ પોતાના બચાવ માટે બે પ્રકારના પગલાંઓ ભરી શકે.

1. **Domination / પ્રભુત્વ કે વર્ચસ્વ**
2. **Resistance / પ્રતિકાર કે પ્રતિરોધ**

જ્ઞાતિ સ્તરે લોકોમાં સનાતન સમાજનું પ્રભુત્વ/વર્ચસ્વ જાળવીને સતપંથના પ્રહારો સામે પ્રતિકાર/પ્રતિરોધ કરવાની કળાને શીખવી પડશે અને તેમાં માહિર થવું પડશે. આ એક કલા છે અને એક પ્રકારનું વિજ્ઞાન પણ છે જેના ઉપર સતત અભ્યાસ અને ચિંતન કરતા રહેવું પડશે. આપણે જણાશે કે આપણા દ્વારા લેવા લાયક જે કોઈ પગલાંઓ હશે એ ઉપર જણાવેલ બે પ્રકારોમાંથી કમ સે કમ એક પ્રકારના હશે.

B. ઈતિહાસ વાગોળતા રહેવું: એક કહેવત છે કે **"જે લોકો પોતાનો ઈતિહાસ ભૂલી જાય છે, એને ઈતિહાસ એક દિવસ ભૂલી જાય છે"**. આ વાતનો અનુભવ ભારત દેશના હિંદુઓથી વધારે બીજા કોઈને નહીં થયો હોય, કદાચ. પણ સમય આવી ગયો છે કે આ અંગે આપણે કોઈક મક્કમ પગલાં ભરવાં જોઈએ. દ્વિતીય વિશ્વ યુદ્ધમાં ઇંગ્લેન્ડને હારના મોઢામાંથી બહાર કાઢીને જીત મેળવી અપાવનાર પ્રધાનમંત્રી વિન્સ્ટન ચર્ચિલએ વર્ષ ૧૯૪૮માં એક ભાષણમાં કહ્યું હતું કે "ઈતિહાસની ભૂલોથી બોધ ન લેનારા એ ભૂલનું પુનરાવર્તન કરતા હોય છે." કહેવાનો મતલબ એ છે કે ઈતિહાસ હંમેશાં એક કે બીજા રૂપમાં ફરી ફરીને પાછો આવતો હોય છે. માટે ઈતિહાસની ભૂલોથી અગર આપણે શીખીશું નહીં તો પાછી એજ ભૂલો કરતા રહીશું અને આપણા દુશ્મનો આપણને ખતમ કરી નાખશે.

હાલની પેઢીને સતપંથની સમસ્યાનો સામનો કરવો પડે છે તેની પાછળનું કારણ આપણા વડીલોએ સતપંથ વિષેનો ઈતિહાસથી હાલની પેઢીને મોટે ભાગે દૂર રાખી. તેનાં કારણે હાલની પેઢી સતપંથવાળાઓની એકતા, સંપ સંગઠન વગેરે આદર્શવાદી વાતોમાં ભોળવાઈ ગઈ અને સતપંથીઓને પોતાના શુદ્ધ સનાતની સમાજમાં સામેલ કર્યા. ઈતિહાસથી અજ્ઞાન હોવાના કારણે જે સમસ્યા ઉકેલ તરફ આગળ વધી રહી હતી, એ વધુ વિકરાળ બની. માટે સહુથી પહેલાં તો આપણે હંમેશાં સતપંથનો ઈતિહાસ વાગોળતા રહેવું પડશે. કેન્દ્ર સમાજ હોય કે સ્થાનિક સમાજ હોય. સમાજની નવી કારોબારીની રચના થાય ત્યારે એક કાર્યશાળા રાખવામાં આવી જોઈએ જેમાં સમાજ અને જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસ ઉપર એક સેશન હોવું ખૂબજ જરૂરી છે. આપણે આપણા વાર્ષિક મિલનોના કાર્યક્રમોમાં આપણા સનાતન સમાજના આદર્શ વડીલો, સંતો, માતાઓ અને તેમના કામો ઉપર યુવાન દીકરા-દીકરીઓને ફરજિયાત એક કાર્યક્રમ કરવાની ફરજ પડાવી જોઈએ. દિવાળી કે દશહરા જેવા મહત્ત્વના દિવસે સનાતન સમાજની યશ ગાથા ઉપર એકાદ ભાષણ તો અચૂક હોવું જોઈએ. નવરાત્રી ઉપર જેમ બહેનો અગાઉથી નક્કી કરે તે દિવસે એકજ રંગ કે એકજ પ્રકારના કપડાં પહેરે, એવી રીતે એક દિવસ સનાતની દિવસ નક્કી કરી તે દિવસે અમુક ખાસ ડ્રેસ કોડ નક્કી કરીને પહેરી શકાય.

C. ચતુરાઈ અપનાવો: આજે સોફ્ટપાવર (softpower)નો જમાનો છે. સોફ્ટપાવર એટલે બૌદ્ધિક શક્તિ. વિશ્વ યુદ્ધ પછી અમેરિકા અને રસિયા વચ્ચે ચાલેલ કોલ્ડવોર જેમ એક પ્રકારની લડાઈ છે, એમ સોફ્ટવોર પણ એક પ્રકારની લડાઈ છે. આ લડાઈમાં એક બીજાની બૌદ્ધિક ક્ષમતા ઉપર નિયંત્રણ મેળવવાની લડાઈ હોય છે. આ પુસ્તકમાં અગાઉ આપણે જોયું કેવી રીતે માનસિક લડાઈ આપણા ઉપર થોપવામાં આવી છે અને આપણે કેવી રીતે એનો પ્રતિકાર કરવો જોઈએ. હવે પછી ભવિષ્યમાં સતપંથ સામેની લડાઈ માનસિક લડાઈ હશે. આ લડાઈમાં વાર સામેવાળાની વિચાર શક્તિ પર પ્રહાર કરવામાં આવે છે તેમજ સામેવાળાને આપણા દૃષ્ટિકોણથી વિચારતા કરી દેવા માટે મજબૂર કરવામાં આવે છે. આપણા બચાવમાં વિચોરોને ભ્રષ્ટ થવાથી ન દેવા જોઈએ. વિચારોને ભ્રષ્ટ કરવાના પ્રયાસોને સમય ઉપર ઓળખી લેવા જોઈએ. ખૂબજ ચાંપતી નજર રાખવાની જરૂર છે. આમાં ખૂબ બૌદ્ધિક / વૈચારિક દલીલો કરવામાં આવશે. આપણને વૈચારિક રીતે મૂંઝવણમાં નાખીને બૌદ્ધિક રીતે આપણને પાંગળા કરવામાં આવશે. આને એક પ્રકારનું બૌદ્ધિક કે વૈચારિક આતંકવાદ પણ કહી શકાય. સતત બૌદ્ધિક પ્રહારો એટલા હદ સુધી કરવામાં આવે કે જ્યાં સુધી તમારી હાલત એવી ન થઇ જાય કે તમારા સામે આવનાર તમામ સાચી ખોટી વાતો ઉપર ચિંતન કરવાનું તમે છોડી ન દો અને તમારી સામે મૂકવામાં આવેલ વાતોનો કોઈ પણ વિરોધ કર્યા વગર તેને સહર્ષ સ્વીકારી લો. બૌદ્ધિક રીતે એટલા પાંગળા કરી નાખવામાં આવે છે કે તમારા માટે શું સારું છે કે શું ખોટું છે, તેણે તમે પારખીજ ન શકો. એક પ્રકારનું બ્રેનવોશિંગ (Brainwashing) કરવામાં આવે. આવી પરિસ્થિતિમાં ચતુરાઈજ આપણને ઉગારી શકે. માટે ચતુરાઈના ભક્ત બનો.

સમાજ સ્તરે ચતુરાઈ જાળવી રાખવી સહેલું નથી. માટે યુનિવર્સિટીઓમાં વિદ્યાર્થીઓને કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ ઉપર રીસર્ચ (સંશોધન) કરવા પ્રોત્સાહિત કરી શકાય. તેમની Ph.D ની ડીગ્રીનો વિષય જ્ઞાતિની સતપંથ સમસ્યા હોઈ શકે. તેમના આ વિષયના અભ્યાસ ઉપર તેમને સ્કોલરશીપ આપી શકાય. આપણને મૂંઝવતા પ્રશ્નો તેમની સામે મૂકવાથી તેઓ અભ્યાસ કરીને સારો ઉપાય બતાવી શકે. આ રીતે સતપંથ ઉપર આપણી જ્ઞાતિને ઉચ્ચ સ્તરીય જ્ઞાન હંમેશાં મળતું રહેશે અને આપણા સમાજના આગેવાનોને દિશાસૂચન મળતું રહેશે. દુનિયાની પ્રગતિશીલ જ્ઞાતિઓ વિશ્વની સારી સારી યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓને સ્પોન્સર કરી પોતાના હિતના રક્ષણ માટે આવી રીતે બૌદ્ધિક સૈનિકો તૈયાર કરે છે. આપણે પણ આમાંથી કંઇક શીખવું જોઈએ.

D. મક્કમતાની ચરમ સીમા: આ લડાઈમાં મૂંઝવણ (Confusion) નો ખૂબ પ્રયોગ કરવામાં આવે. તો આવી પરિસ્થિતિથી બચવું કેવી રીતે? આનો રસ્તો શું? આવી પરિસ્થિતિમાં આપણા વિચારો સ્પષ્ટ અને મક્કમ હોવા જોઈએ. એટલા મક્કમ કે કદાચ ભગવાન આવીને પણ કહેને કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, તો પણ તેમને કહી દેવામાં સંકોચ ન હોવો જોઈએ કે ભગવાન તમે ક્યાંક ભૂલ કરી રહ્યા છો. જો આપણને વધારે સમજણ ન પડે કે આવડત ન હોય, તો એટલું તો કરવું જોઈએ કે આપણા મનમાં ગાંઠ બાંધી નાખો કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી. ગાંઠ એટલી કડક બંધો કે ખુદ તમે ચાહો તો પણ ખોલી ન શકો. આવી બીજી મજબૂત ગાંઠ બાંધજો કે જેનાથી આપણને સદાય ખ્યાલ રહે કે સતપંથવાળા ગમે એટલા સારા કેમ ન હોય, તો પણ એ આપણી સનાતની સમાજ માટે નથી. આપણે દલીલોમાં કોઈ ગમે તેમ કરીને મનાવવાની કોશિશ કરે તો તેમને કહી દેજો કે બાકી બધું ઠીક પણ સતપંથવાળા અમારા નથી. અમારે કોઈ બીજી દલીલ નથી કરવી.

E. ભાવનાઓ પર નિયંત્રણ: સતપંથીઓને સમજાવવાના છેલ્લા પ્રયાસ રૂપે ઊંઝામાં ત્રણ ત્રણ વર્ષો સુધી તલસ્પર્શી અભ્યાસો કરવામાં આવ્યા. દેશ અને દુનિયા ભરમાં થી સજ્જડ સબૂતો અને પુરાવાઓ ચકાસવામાં આવ્યા. વિશ્વ વિખ્યાત લાઈબ્રેરીઓ (libraries), અંગ્રેજ અને હાલની આઝાદ સરકારના ગઝેટીયરો (gazetteers), રીસર્ચ થીસીસઓ (research thesis), વિશ્વસનીય ઈતિહાસકારો, મુંબઈ હાઈ કોર્ટ અને અન્ય કોર્ટ કેસો, સ્કૂલના પાઠ્ય પુસ્તકો, દેશ-વિદેશની નામી યુનિવર્સિટીઓ, ભારત સરકારનું પુરાતત્ત્વ વિભાગ (Archeaological Survey of India) ના દસ્તાવેજો, વિશ્વપ્રખ્યાત બૌધિકો અને પ્રોફેસરોના અભિપ્રાયો તેમજ સામાજિક ઈતિહાસના દસ્તાવેજો, ઊંઝાના ઇતિહાસના દસ્તાવેજો, ઈન્ટરનેટ પર ઉપલબ્ધ દુનિયા ભરની જાણકારીઓનો આધાર લેવામાં આવ્યો છે.

માટે ઊંઝાના ચુકાદા પછી હવે આ લોકો સાથે વાદ - વિવાદ / ચર્ચામાં ઉતારવાની કોઈજ જરૂર નથી. બધીજ પ્રકારની ચર્ચાઓ થઇ ચૂકી છે. વાદો, સંવાદો થઇ ચૂક્યા છે. હવે ચર્ચાઓ માટે કોઈ સ્થાન રહ્યું નથી. સમજાવટનો દોર પૂરો થઇ ગયો. આપણી કુળદેવી ઉમિયા માનું અપમાન કરે તેની સાથે આપણે ન જ રહી શકીએ. આપણે આપણી માને પૂજીએ અને એ આપણી માનું અપમાન કરે. માટે આવા લોકો સાથે આપણે ન જ રહી શકીએ. હવે લાગણીઓમાં તણાઈ ન જઈએ. સગાવાદ એટલે વેવાઈ, કાકા, બાપા, દીકરા, મિત્રો, સારા વ્યક્તિ જેવી લાગણીઓમાં અંજાઈ નથી જવાનું. આ બધી લાગણીઓ સતપંથીઓને કેમ નથી નડતી? આ બધા સંબંધો એમને વહાલા હોત તો સતપંથ છોડીને ક્યારના સનાતનમાં આવી ગયા હોત.

સતપંથ સાથે ભેળસેળિયા પ્રયાસોને જન્મવા જ ન દેવા જોઈએ. આ એક એવું મૂળ માત્ર છે જેણે આપણે ગાંઠ બાંધીને રાખવું પડશે. ક્યાંક આડકતરી રીતે ભેળસેળિયા પ્રયાસો કરવામાં આવશે. દાખલા તરીકે રાજકીય સ્તરે, વૈદકીય (મેડીકલ) સ્તરે, ગ્રામ સ્તરે, પાટીદારોની એકતા ના નામે વગેરે વગેરે. આવી કોઈ વાત તમારી સામે આવે એટલે તરતજ સાવચેત થઇ જઈને યોગ્ય નિર્ણય લેવા જોઈએ. પણ કોઈ કીમતે કોઈ પણ સંગઠનમાં સતપંથ સાથે સંબંધ જળવાઈ કે બંધાય એવા પ્રયત્નોને જડમૂળથી કાપી નાખવા પડશે.

F. વકીલોની પેનલ: સતપંથવાળાઓ હંમેશાંથી સનાતનીઓના અવાજને દબાવવા કાયદાકીય અને સરકારી માળખાનો દુરુપયોગ કરતા આવ્યા છે. ખોટા કોર્ટ કેસો, ખોટી પોલીસ ફરિયાદો અને સરકારી તંત્રનો દુરુપયોગ સામેલ છે. કેશરા પરમેશ્વરાના સમયથી સતત સનાતનીઓ વિરુદ્ધ આ પ્રક્રિયા કરવામાં આવી રહી છે. આપણી સનાતની સમાજ બની છે ત્યારથી વ્યક્તિગત કે સામાજિક સ્તરે સનાતની મોહીમને ઢીલી કરવા આ હથિયારનો પ્રયોગ સતપંથવાળા કરતા આવ્યા

છે. સનાતનીઓ ગૌરવ લેતા હોય કે સતપંથીઓ દ્વારા અનેક કેસો કરવામાં આવ્યા હોવા છતાં આપણે સતપંથ ઉપર એક પણ કેસ કર્યો નથી. જુઓ આપણે કેટલું સંયમ જાળવીએ છીએ. આપણે કેટલા સારા છીએ? ક્યાંક આવી આદર્શવાદી વાતોની આડમાં કદાચ અમુક સનાતનીઓ પોતાની નબળાઈ છુપાવી પણ હશે. આના પરિણામો સારા કરતા ખરાબ વધારે આવ્યા છે.

વર્ષો સુધી આ રીતે સનાતનીઓ પોતાની નબળાઈ છુપાવતા રહ્યા છે. એના કારણે ખોટા કોર્ટ કેસો કે પોલીસ ફરિયાદો કરવાથી સતપંથીઓ ડરતા નથી. બીજી બાજુ સનાતનીઓમાં થોડા અંશે એવો ડર ફેલાઈ ગયો છે કે આપણે સતપંથીઓ સામે બોલશું તો સતપંથવાળા આપણે ક્યાંક કાયદાની આંટીમાં ચડાવી દેશે. સતપંથીઓ તરફથી તેમની ધાર્મિક સંસ્થા પીરાણાની સંસ્થા કેસ લડે છે, સનાતનીઓને તો વ્યક્તિગત રીતે કેસ લડવો પડશે. આપણી ધાર્મિક સંસ્થા દેશલપર (વાંઢાય)નું સંસ્કાર ધામ, વાંઢાયનું માતાજીની સંસ્થા આ અંગે આપણી મદદ નહિ કરે. કેન્દ્ર સમાજ મદદ કરે છે, પણ મર્યાદિત રીતે કરી શકે છે. આવા ડરના કારણે વાદવિવાદની પરિસ્થિતિમાં સતપંથીઓ ખોટા હોય તો પણ સનાતનીઓ તેમની સામે જોઈએ એટલી મક્કમતાથી અવાજ ઉપાડી નથી શકતા.

આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે આપણી ત્રણે માતૃ સંસ્થા તરફથી વકીલોની એક યોગ્ય પેનલ તૈયાર કરવી જોઈએ. સતપંથ અંગે કોઈ પણ બાબત આવે, વ્યક્તિગત હોય કે સામાજિક ફરિયાદ હોય, સનાતનીઓ તરફથી આ પેનલ આ કેસો સંપૂર્ણ રીતે સંભાળે એવી સજ્જડ વ્યવસ્થા ગોઠવવી જોઈએ. સનાતની વ્યક્તિ માત્ર સહી કરવા અને કોર્ટમાં હાજરી આપવા આવે. બાકીની તમામ તૈયારીઓ અગર આ પેનલ અને સનાતની સંસ્થાઓ સંભાળી લે તો સતપંથ સામે બોલવાની સનાતનીઓની હિંમતમાં બહુ મોટો અને સારો ફરક દેખાશે. સનાતનીઓ પોતાના વિચારો સ્પષ્ટ રીતે વ્યક્ત કરી શકશે. ખરા અર્થમાં તેમને અભિવ્યક્તિની આઝાદીનો (freedom of expression) અનુભવ થશે. સનાતનીઓનું ગૌરવ પણ ખૂબ ઊંચું થશે.

<u>G.</u> <u>બધારણમાં ચોખવટ:</u> સતપંથીઓ હંમેશાંથી સતપંથને હિંદુ ધર્મના એક પંથ તરીકે ખપાવવાની કોશિશ કરતા રહ્યા છે. ખુદ ઈમામશાહ પણ આવોજ પ્રચાર કરીને હિંદુઓને સતપંથ તરફ આકર્ષિત કર્યા હતા. ઊંઝાના ચુકાદા પછી આ દિશામાં સતપંથીઓના પ્રયાસો વધુ તીવ્ર થયાં છે. ભવિષ્યમાં આ અંગે સતપંથવાળા અમુક મોટા કાર્યક્રમો કરવા જઈ રહ્યા છે એવી વાતો પણ સાંભળવા મળી રહી છે. આ બધા પ્રયાસોના મારફતે સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે એવી છબી ઊભી કરવાના પ્રયત્નો કરી ભવિષ્યમાં સનાતન સમાજમાં વિવાદ ઊભો કરી સતપંથીઓને સનાતન સમાજમાં લેવાના પ્રયાસો કરી શકાય એવી રમત દેખાય છે.

<u>આ પ્રયાસોમાં સતપંથીઓ સફળ ન થાય એના માટે દરેક સનાતની સમાજે પોતાના બંધારણમાં સુધારો કરી એક કલમ ઉમેરવી જોઈએ કે...</u>

"સતપંથ ધર્મ ઉર્ફે સતપંથ મત ઉર્ફે પીરાણા સતપંથ ઉર્ફે ઈમામશાહી પંથ તેમજ તેમના દ્વારા સમય સમય ઉપર અપનાવવામાં આવેલ કોઈ પણ નામથી ચાલતા ધર્મ કે પંથને આ સમાજ હિંદુ ધર્મનો ભાગ ગણતી નથી. માટે આવા સતપંથ ધર્મને માનનારા તેમજ સતપંથ સમાજ સાથે જોડાયલા લોકો આ સમાજના સભ્ય બની શકે નહીં. કોઈ પણ સનાતની સભ્ય ઉપર જણાવેલ સતપંથ ધર્મ સ્વીકારે અથવા તો સતપંથ સમાજના સભ્ય બને તો તેનું સભ્યપદ પોતાના મેળે તે દિવસથીજ રદ્દ થયેલું ગણાશે. સભ્યપદ રદ્દ થવાના કારણે એવા સભ્યને કોઈ પણ પ્રકારની વળતર કે સભ્યએ આપેલ દાનની રકમ કે સભ્ય ફી પાછી આપવામાં આવશે નહીં. આ કલમમાં ફેરફાર કરવો હોય તો શ્રી અખિલ કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ પાસેથી લેખિત મંજૂરી મેળવ્યા બાદ, બંધારણ સુધારા માટે ખાસ બોલાવવામાં આવેલ વિશેષ સભામાં સર્વાનુમતે મંજૂરી મેળવીનેજ ફેરફાર કરી શકાશે. સતપંથ અંગે શ્રી અખિલ કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના નીતિનિયમો અને આદેશોનું પાલન કરવું પણ સર્વે સભ્યોની ફરજમાં આવે છે."

<u>તેવીજ રીતે મવાળોની સળગતી સમસ્યાનો સામનો કરવા માટે નીચે પ્રમાણેની કલમ ઉમેરવી જોઈએ.</u>

સમાજમાં મવાળ એક સળગતી સમસ્યા છે. મવાળવાદી પ્રવૃત્તિ એટલે સનાતન સમાજમાં રહી સતપંથને છાવરવું તેમજ તેની પેરવી કરવી. આવી પ્રવૃત્તિઓથી સમાજને ખૂબ મોટું નુકસાન થતું હોય છે. જેનાથી સમાજનો બચાવ કરવા માટે નીચે મુજબનો નિર્ણય કરવામાં આવેલ છે.

સનાતન સમાજનો કોઈ પણ સભ્ય કે વ્યક્તિ સતપંથના ધાર્મિક અને સામાજિક કાર્યક્રમોમાં હાજરી આપે તેમજ ભાગ લે તેમજ અન્ય કોઈ મવાળવાદી પ્રવૃત્તિમાં સામેલ હોય, તો તેવા વ્યક્તિનું સભ્યપદ રદ કરવાને પાત્ર ગણાશે. આવી મવાળવાદી પ્રવૃત્તિઓમાં અગર કોઈ વ્યક્તિ શંકાસ્પદ લાગે તો નિર્દોષ પુરવાર ન થાય ત્યાં સુધી તેનું સભ્યપદ સસ્પેન્ડ (suspend) થઇ શકે છે. કઈ પ્રવૃત્તિ મવાળવાદી છે કે નહીં એ નક્કી કરવાનો અબાધિત અધિકાર સમાજની કારોબારી સભાને છે. આ અંગે કોઈપણ પુરાવા કે સાબિતી આપવા માટે કારોબારી બંધાયેલી રહેશે નહીં. મૌખિક રીતે મળેલ જાણકારીના આધારે પણ કારોબારી કડક પગલાં ભરી શકે છે. આરોપી વ્યક્તિની પોતાના નિર્દોષતાના સંતોષકારક યોગ્ય પુરાવાઓ આપવાની જવાબદારી રહેશે.

આ અંગે કારોબારી સભાએ લીધેલ નિર્ણય સર્વોપરી રહેશે. અને આવા નિર્ણયની કોઈ પડકારી શકશે નહિ. સભ્યપદ રદ્દ થનાર વ્યક્તિને કોઈ પણ જાતની વળતર કે આપેલ દાન, સભ્ય ફી કે અન્ય કોઈ પણ જાતની રકમ પાછી આપવામાં આવશે નહીં. સમાજની કોઈ પણ મિલકત ઉપર કે સમાજ ઉપર કોઈ પણ જાતનો હક્ક કે દાવો કરી શકશે નહીં.

<u>H. માત્ર સગપણ માટે સતપંથીઓ સનાતની બને:</u> હાલમાં જે રીતે સતપંથીઓ મોટી સંખ્યામાં સનાતન સમાજમાં આવવા તૈયાર થયા છે, તેનાંથી સનાતનીઓમાં ભય નિર્માણ થયો છે. સનાતનીઓને આશંકા છે કે આ સતપંથીઓ માત્ર સગપણ કરવા માટે સનાતની બની રહ્યા છે. એક વખત તેમના દીકરા દીકરીના લગ્ન સનાતનીઓ સાથે થઇ જશે તો પાછા સતપંથમાં ચાલ્યા જશે. ભૂતકાળમાં ઘણી જગ્યાએ આવા દાખલાઓ જોવા મળ્યા છે.

આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે આપણે સૌ પ્રથમ આપણી દીકરીઓને શિક્ષિત (train) કરવી પડશે. શંકાસ્પદ માજી સતપંથીઓના ઘરે આપણે દીકરી વળાવતા હોઈએ એ પહેલાં સતપંથ શું છે, તેના પ્રચારોમાં કેવી રમતો છુપાયલી છે, હિંદુ દેવ દેવીઓના નામે છેતરપિંડી કરવામાં આવી રહી છે એવની સંપૂર્ણ જાણકારી આપવી જોઈએ. સતપંથ ધર્મ ભલે પોતાને હિંદુ કે સનાતન ધર્મ કહેવડાવતો હોય તો પણ એ મુસલમાન ધર્મ છે એ આપણી દીકરા-દીકરીને બરાબર ઠસાવી દેવું જોઈએ. તેની સાથે-સાથે દુનિયાનો સર્વોચ્ચ ધર્મ એટલે સનાતન ધર્મ છે એવું તેનાં મનમાં બેસાડવું જોઈએ. સનાતન ધર્મની ઊંડી ઊંડી સારી સારી વાતોથી તેનાં મનમાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યે ઉચ્ચ ગૌરવની લાગણી નિર્માણ થાય એવી ગોઠવણ કરવી જોઈએ. લગ્ન પછી દીકરીના સસરા પરિવાર વાળા અગર સનાતનીઓને દગો આપીને સતપંથમાં જવાનું વિચાર કરશે તો આપણી દીકરી ત્યાં પગ ભેરવીને કેવી રીતે ઊભી રહી શકે, તેનાં માટે તેને કોણ કોણ મદદ રૂપ થઇ શકે એ બધી વાતની તૈયારીઓ અને સમજણ આપણી દીકરીને આપવી જોઈએ. થનાર જમાઈને પણ ખૂબ સારી રીતે સમજાવી દેવા જોઈએ. આપણી દીકરી તેનાં સસરાંમાં સુખી રહે એવું ઈચ્છીએ છીએ, પણ આપણી દીકરીનો કોઈ દુરુપયોગ કરે એ કોઈ દિવસ સહન નહિ કરીએ, એવું વાતાવરણ સમાજમાં ઊભું કરવું પડશે.

પીરાણામાં દીકરા કે દીકરીને પગે લગાડવા લઇ જવા માટે વડીલોની માનતા છે એવું ખૂબ સરસ બહાનું કાઢવામાં આવે છે. આવી માનતાઓજે કોઈ હોય એ તમામ માનતાઓ સનાતન સમાજમાં આવી ગયા બાદ પૂરી થઇ ગઈ છે એવું સમજાવી દેવું અને હવે કોઈ આવી માનતા ઉતારવાની બાકી રહેતી નથી એવું ચોખ્ખું કહી દેવું જોઈએ.

<u>I. રાજકીય અને ધાર્મિક સંસ્થાઓમાં સક્રિયતા વધારવી:</u> ઊંઝાના ચુકાદામાં મળેલ હારના કારણે સતપંથીઓ મુસલમાન છે એવું પુરવાર થઇ ગયું છે. માટે હવે સતપંથીઓ રાજકીય અને હિંદુ ધાર્મિક સંસ્થાઓમાં વધુ સક્રિય ભાગ ભજવીને પોતાના પગ એ સંસ્થાઓમાં મજબૂત કરવા પ્રયત્નો કરશે. ભાજપ, રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ, વિશ્વ હિંદુ પરિષદ (BJP, RSS, VHP) અને સાધુઓની સંસ્થાઓમાં સતપંથીઓ ખૂબ ઊંડા ઊતરી ગયા છે. સનાતનીઓને માનવું પડશે કે આ મોરચામાં સતપંથીઓ તેમનાથી આગળ છે.

પણ આ મોરચામાં પણ સતપંથીઓને હરાવી શકાય એમ છે. હાલમાં પૈસાના જોરે સતપંથવાળા હિન્દુ સાધુ સમાજ, BJP, RSS, VHP જેવા સંગઠનોમાં ઘૂસ્યા છે. ધીરે ધીરે સનાતનીઓએ પણ આવી સંસ્થાઓમાં ઘૂસતા જવું પડશે. આમાં સનાતનીઓની સંખ્યાબળનો ભરપૂર લાભ લઇ શકાય. આવી સંસ્થાઓમાં ઘૂસ્યા બાદ માથું નીચું રાખીને કામ કરતા રહીને ધીરે ધીરે પોતાના પગ જમાવતા જવું પડશે. પોતાની સ્થિતિ મજબૂત કરવા માટે સનાતનીઓની સંખ્યાબળનો તેમજ અન્ય શક્તિઓનો લાભ લેતા રહેવું પડશે. બીજી બાજુ સતપંથીઓના વખાણ કરી તેમને બને એટલા ખર્ચમાં ઊતરતા જવાના. એક સમય આવશે કે જ્યારે સતપંથવાળા જરૂર નબળા પડશે. આવો સમય આવે એટલે પૂરી ખાતરી કરીને તેમના પર યુક્તિ પૂર્વક એવું દબાણ નાખવું કે તેમની કમર જ તૂટી જાય. તેઓને આવી સંસ્થામાંથી નીકળી જવું પડે એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી નાખવી. આવી પરિસ્થિતિ વચ્ચે સતપંથની સાચી પોલ એ સંસ્થાના આગેવાનો સામે ખોલી દેવાની. જેથી સંસ્થામાં સતપંથીઓ અણગમતા થઇ જાય અને સંસ્થાની છત્ર છાયાનો જે ખોટો લાભ એ લોકો લેતા હતા એ છિનવાઈ જાય.

<u>J. બાજી પલટાવી નાખવી:</u> ઊંઝાનો ચુકાદો પછી અને ખાસ કરીને તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ની વિશેષ સભા પછી સતપંથીઓની પ્રતિક્રિયા અને તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલ પગલાં આપણી અપેક્ષા પ્રમાણેનાં જ નીવડયાં. સનાતનીઓને

ખબર હતીજ કે સતપંથીઓ ઊંઝાના ચુકાદાનું પાલન નહીં કરે. તેઓએ જે વ્યૂહરચના તૈયાર કરી છે તેમાં એક મૂળભૂત ખામી છે. આ ખામીનો લાભ લઇને તેમની બાજી પલટાવી શકાય એમ છે. લાંબા ગાળે એમની વ્યૂહરચના એમના જ વિરુદ્ધ જશે. સ્વાભાવિક છે કે આ ખામીની ચર્ચા હાલ જાહેરમાં કરવી યોગ્ય નથી. સમય આવશે ત્યારે એની પણ ચર્ચા કરીશું.

હોંશિયારી પૂર્વક બાજી પલટાવી નાખવી

સનાતનીઓ અગર યુક્તિ પૂર્વક પગલાં ભરશે તો સતપંથની વ્યૂહરચનાની ખામીઓને સપાટીમાં લાવવા વેગ આપી શકશે. એનાથી એમનો યુવાવર્ગ મૂંઝવણમાં એવો ફસાઈ જાય કે સતપંથ ઉપર વિશ્વાસ ખોઈ દે અને આદર-સન્માન પણ ખોઈ દે. આ પુસ્તકમાં ઘણી જગ્યાએ જોવા મળશે કે સતપંથએ પોતાના બચાવમાં હંમેશાં જૂઠ, છેતરામણી અને તાકિયાનો સહારો લીધો છે. સતપંથ એક મુસલમાન ધર્મ છે એવી વાત કરીને પોતાનો સાચો બચાવ ક્યારે કર્યો નથી. આવડા વર્ષો તેઓ સફળ રહ્યા. પણ હવે જ્ઞાતિમાં બધાને ખબર પડી ગઈ છે કે સતપંથનો પાયો નબળો છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના હિંદુઓ જે **૫૦૦-૫૦૦ વર્ષથી સતત બેવકૂફ બની રહ્યા હોય એવા સતપંથ ધર્મમાં કોઈ ગૌરવ નજ હોય.** આવી વાતોથી લોકોને અવગત કરીને જ્યાં બને ત્યાં સતપંથીઓ માટે મીઠી/સૌમ્ય શરમ અને અકળામણની પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરી શકાય. જેથી કરીને તેઓને સનાતન સમાજમાં આવવાની ઈચ્છા જાગે.

એવું વાતાવરણ બનાવું જોઈએ કે જનાથી સતપંથીઓને એવું લાગે કે સનાતનીઓ આગળપડતા, હોશિયાર અને ઉચ્ચ છે. તેની સામે સતપંથીઓ હજી ઘણા પાછળ છે, જે મહદ અંશે હકીકત પણ છે. એક વાત તો સ્પષ્ટ છે કે સમાજ કલ્યાણના નવા નવા અદ્‌ભુત વિચારો અને પગલાંઓ ભરવામાં સનાતન સમાજેજ પહેલ કરી છે. જ્ઞાતિમાં સામાજિક સંગઠનની સ્થપના, કેળવણીનો વ્યાપ વધારવાથી લઇને યુવાસંઘથી માંડીને યુવા સુરક્ષા કવચ (YSK) જેવા ક્રાંતિકારી કાર્યક્રમો પહેલાં સનાતન સમાજે અમલમાં મૂક્યા અને પછી સતપંથ સમાજે માત્ર નકલ કરી છે. સતપંથીઓ ભલે પોતાને સારા બતાવવા માટે મોટી મોટી વાતો કરતા હોય, પણ વાસ્તવિકતા તમારા સામે છે.

<u>K. સંયમ જાળવવો:</u> સનાતન સમાજના પ્રેમથી સમજાવટ ભર્યું વલણના (જેણે આ પુસ્તકમાં સરળ શબ્દોમાં સમાજવા માટે "દબાણ" કહેવામાં આવ્યું છે) કારણે સતપંથમાં ફસાયેલો સામાન્ય/નબળો વર્ગ સનાતન સમાજમાં ભળી ગયો. હવે સતપંથમાં એવો વર્ગ બચ્યો છે જે સામાજિક રીતે કે આર્થિક રીતે મજબૂત છે. કારણકે સમાજના દબાણની આસાર આવા વર્ગ ઉપર મોડી થાય. જેનાથી દબાણની અસર બહાર દેખાવામાં થોડો વધુ સમય લાગશે. સનાતન સમાજે દબાણ ચાલુજ રાખવું પડશે. સતપંથના મજબૂત વર્ગનું હાલમાં કંઈ અટકતું નથી, એટલે એ લોકો સનાતનમાં જલદીથી આવશે નહીં. એ લોકો બેઠા બેઠા બીજા લોકોને બગાડતા રહેશે. એમના આસરા ઉપર જેમની રોજી રોટી ચાલતી હોય, એવા લોકો પણ સનાતન સમાજમાં નહીં આવે.

પણ પરિસ્થિતિ જરૂર બદલે છે. મજબૂત માણસનો પણ ખરાબ સમય આવે. એમના સનાતની સગાંસંબંધી મારફતે દબાણ ચાલુ થાય. તેમને સગપણમાં પણ તકલીફ થવાનીજ છે. માટે સનાતની સમાજ "દબાણ" ચાલુ રાખશે તો ક્યાંકને ક્યાંક તેમને વાત સમજાશે અને છેવટે સનાતન સમાજમાં આવી જશે. ફરક માત્ર એટલો છે કે પ્રક્રિયા થોડી લાંબી ચાલશે. માટે સંયમ જાળવવો પડશે.

1. સૈધ્દાંતિક અને માનસિક સશક્તિકરણ લાવવું જોઈએ. સતપંથ ધર્મ ઉપર સતપંથીઓ અને સનાતનીઓ વચ્ચે થતી ચર્ચાઓમાં એવું જોવા મળે છે કે સનાતનઓને વિષયનું પૂરું જ્ઞાન ન હોવાના કારણે તેઓ બોલી નથી શકતા. સતપંથીઓ તરફથી થતી યુક્તિ પૂર્વક દલીલોને ઓળખવામાં સનાતનીઓ ક્યારેક નબળા પડી જાય છે. સતપંથની યુક્તિ પ્રયુક્તિઓની પૂરે પૂરી ખબર ન હોય એટલે સનાતનીઓ મક્કમતાથી બોલી નથી શકતા. અગર કોઈ વ્યક્તિ થોડી હિંમત દેખાડીને સતપંથ સામે દલીલ કરવા પ્રયત્ન કરે અને ક્યાંક કોઈ મુદ્દા ઉપર અટકી જાય, ત્યારે એવા વ્યક્તિને અન્ય લોકો વચ્ચે મજાકમાં ખપાવી તેનું અપમાન કરી તેનું મનોબળ તોડવામાં આવે છે. લોકોની વચ્ચે ઊડતી આવી હસીના કારણે બીજા લોકો પણ સતપંથના વિરુદ્ધમાં બોલવાની હિંમત ન કરે? એટલે સમાજમાં એક એવું વાતાવરણ નિર્માણ થાય કે જેનાથી લોકો બોલવા લાગે કે મૂકોને સતપંથીઓ સાથે કોણ માથાકૂટ કરે. પરિણામે સતપંથીઓ પોતાનું જૂઠ ચલાવવામાં ફાવી જાય.

2. આવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરવા માટે આપણે દરેક સનાતનીને સિંહ બનાવવા છે. સનાતનીઓ એવી મક્કમ અને ઠોસ રજૂઆત કરતા થાય કે સતપંથીઓ તેમની સામે સતપંથ ધર્મનો વિષય કાઢતાં ડરે. આપણા બાળકો માટે ખાસ શિક્ષણ શિબિરો રાખવી પડશે, જેમાં તેમને સનાતની સંસ્કાર પીરસવામાં આવે. પોતાના ધર્મ માટે કટ્ટરતા આવે અને સ્વાભિમાન ભર્યું મક્કમતાથી ધર્મના રક્ષણ માટે ચર્ચામાં ઊતરી શકે, તેવી ક્ષમતા વિકસાવતી જોઇશે. તેમજ સંઘર્ષમાં પણ ભાગ લઇ શકે. દરેક પરિવારના વડા સમાજ સાથે સંપર્કમાં રહે, એવી વ્યવસ્થા ઊભી કરવી જરૂરી છે.

3. આવું કરવા માટે સતપંથ વિષયના જાણકાર વ્યક્તિઓની ખાસ ફરજ છે કે સનાતનીઓને એવા મુદ્દાઓ આપે અને એવી સમજ આપે કે જેના દમ ઉપર કરવામાં આવેલ દલીલમાં સનાતનીઓનો હાથ હમેશાં ઉપર રહે. સનાતનીઓનો આત્મવિશ્વાસ એટલો ઊંચો પહોંચે કે જેનાથી સતપંથનો વિરોધ કરવા માટે લોકો હમેશાં તૈયાર રહે. કોઈ જાતનો તેમને સંકોચ કે કોઈ ડર ન રહે. સનાતનીઓને માત્ર જાણકારી આપવાની જરૂર છે અને તેની સાથે દસ્તાવેજી આધાર પુરાવાઓ આપીએ તો સનાતનીઓનો હાથ દલીલોમાં ઉપર રહેશેજ.

4. આપણે લોકોને સૈધ્દાંતિક અને માનસિક રીતે સશક્ત કરવા છે, જેથી કરીને સતપંથનો વિરોધ ખુલ્લે આમ કરી શકે. આ રીતે સનાતન સમાજને અંદરથી મજબૂત કરવાનો છે. આ પુસ્તક પ્રકાશિત કરવા પાછળનો એક માત્ર મુખ્ય હેતુ આ છે. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિમાં શાંતિ, સુખ, પ્રગતિ, નિરાંતની ઊંઘ, એક બીજા પર વિશ્વાસ, એકતાની સાચી મીઠાશ જોઈતી હશે અને જીવન જીવવાની મઝા માણવી હશે તો સનાતનીઓને મજબૂત થવું પડશે. ભવિષ્યની લડાઈને રોકવા માટે આજે તૈયારી કરવી પડશે.

સતપંથ સમસ્યાનો સામનો કરતી વખતે આપણને ધ્યાનમાં રાખવા લાયક અમુક મહત્ત્વના મુદ્દાઓ છે. આ મુદ્દાઓ ઉપર આપણે ખૂબજ બારીકાઇથી ધ્યાન રાખશું તો આપણે સતપંથ સામેના સંઘર્ષનો મજબૂતાઈથી સામનો કરી શકશું, એમાં બેમત નથી. અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે સમય સમય ઉપર આ વિષય ઉપર સતત ચિંતન મનન ચાલુ રાખવું ખૂબજ જરૂરી છે.

વિભાગ ૨
Section 2

ઉમિયા માતાજી ઊંઝાના પંચો સામે રજુ કરેલ દસ્તાવેજો

This page is intentionally left blank

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

તા.: ૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬

પ્રતિશ્રી,
પ્રમુખશ્રી,
ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન – ઊંઝા.

આદરણીયશ્રી,

સંદર્ભ :- પીરાણા સતપંથ બાબતે વર્ષોથી ચાલતા વિવાદો ઉકેલવા આપનો તા.૨૫-૦૬-૨૦૧૫નો મળેલ પત્ર

વિષય :- પીરાણા સતપંથની મૂળ જાણકારી તથા આપણી જ્ઞાતિ અને અમારા સમાજે ભોગવેલી યાતનાઓ અને વિટંબણા તેમજ અનુભવોનો નીચોડ

જય માતાજી,

1. **વિધર્મીઓનું ભારતમાં આગમન અને હેતુ:** ભારતના સનાતન હિંદુ ધર્મ વડે લોકોની અજોડ ધાર્મિક, આધ્યાત્મિક, નૈતિક, બૌધિક અને આર્થિક સમૃદ્ધિથી આકર્ષાઈને વિધર્મીઓ ભારતમાં આવ્યા. પોતાની સત્તા અને દબદબો મજબૂત કરવા માટે વિધર્મીઓએ જોયું કે, જ્યાં સુધી ભારતમાં અમારો ધર્મ પાળતા સ્થાનિક લોકો નહિ હોય ત્યાં સુધી અમે ફાવી નહીં શકીએ અને હિંદુ ધર્મને પછાડી નહીં શકાય. તેનું કારણ એ હતું કે હિંદુ ધર્મના મુલ્યો એટલા ઊંચા હતાં કે ઇસ્લામ તેની બરાબરી કરી શકતું ન હતું. તે ઉપરાંત હિંદુ ધર્મની વર્ણવ્યવસ્થા એવી મજબૂત હતી કે જે માણસ અન્ય ધર્મ અપનાવવાના કારણે જો પોતાના સમાજથી વિમુખ થાય તો તેનું ટકી રહેવું અસંભવ બની જતું.

2. **વિધર્મીઓ દ્વારા ઇસ્લામનો પ્રચાર અને હિન્દુઓનું ધર્મ પરિવર્તન:** આવી પરિસ્થિતિમાં ઇસ્લામના પ્રચારકોએ એવી યુક્તિ શોધી કાઢી કે જેનાથી મજબૂત વર્ણવ્યવસ્થા ભેદી શક્યા અને ઇસ્લામમાં ધર્મપરિવર્તન કરવાનું કામ સહેલું કરી લીધું. તે યુક્તિ એવી ઘાતક હતી કે ધર્મ પરિવર્તન કરનાર વ્યક્તિ પોતાના હિંદુ સમાજમાં જ રહીને ઇસ્લામ ધર્મ પાળી શક્યો. **એ યુક્તિનું નામ છે સતપંથ...** સુન્નીઓ તલવારને જોરે તેમજ શિયાઓ યુક્તિ-પ્રયુક્તિના જોરે ધર્માંતરણ કરાવતા, તેનો જ શિકાર આપણી જ્ઞાતિ બની. શિયા મુસ્લિમના પેટા શાખા ઈસ્માઈલી તેની પેટા શાખા નીઝારીની એક પેટા શાખા એજ સતપંથ ધર્મ છે.

દાખલ તારીખ
૧૩.૩.૦૧૬

મેનેજર
કડવા પાટીદાર કુળદેવી
શ્રી ઉમીયા માતાજી સંસ્થાન,
ઉંઝા-૩૮૪૧૭૦ (ઉ.ગુ.)

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

3. **<u>ઈરાનથી આવેલ મુસ્લિમોની તાકિયા પદ્ધતિ:</u>** સતપંથ ધર્મનો એવો ઢાંચો તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે કે તેનું સ્વરૂપ અને બાહ્ય આચારો-વિચારો હુબહુ હિંદુ ધર્મ જેવા જ રાખ્યા. જેમાં રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ વગેરે હિંદુ દેવોનાં નામનો ઉપયોગ કર્યો. જો ઊંડાણમાં ઉતરશો તો ગુપ્ત રીતે અલ્લાહના સ્વરૂપને જ પૂજવાની વ્યવસ્થા ગોઠવી છે. હિંદુ દસાવતારને ભ્રષ્ટ કરી તેમાં ઇસ્લામીકરણ ઘુસાડી સતપંથનો મૂળ ધાર્મિક ગ્રંથ દસાવતાર બનાવાયો. તેમાં હજરત અલીને ભગવાન વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર સાથે હજરત અલીની પત્ની-બીબી ફાતિમાને માં આદ્યશક્તિ કહ્યાં છે. આ બધી પદ્ધતિને ઇસ્લામમાં તાકિયા કહે છે, જેમાં છેતરામણીનો પુરેપુરો ઉપયોગ કરવાની બધી જ રીતે છૂટ છે. આવા ધર્મના ઢાંચાના કારણે સતપંથના અનુયાયીઓ હિંદુ દેખાવ જાળવીને હિંદુ સમાજમાં રહી શક્યા અને કોઈ જાણે નહિ તેમ ઇસ્લામ ધર્મ પાળી શક્યા. આવી રીતે હિંદુ ધર્મને ભેદવામાં સતપંથ સફળ રહ્યો.

4. **<u>પીરાણા સતપંથ ધર્મની સ્થાપના:</u>** સતપંથ ધર્મનો અભિગમ આગળ ધપાવવા માટે ઇમામુદ્દીન અબ્દુરરહીમ સૈયેદ ઉર્ફે ઈમામશાહ બાવા ઈરાનથી ગુજરાત આવી પીરાણા સતપંથ ધર્મની સ્થાપના કરી. તેઓ ઘણા હિન્દુઓને વટલાવવામાં સફળ રહ્યા. કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો કેટલોક વર્ગ ઇમામુદ્દીન (ઈમામશાહ)નો શિકાર બન્યો.

5. **<u>પૂર્વજોનું સતપંથ ધર્મનો સ્વીકાર અને કચ્છ તરફ સ્થળાંતરની ફરજ:</u>** અંદાજે ૫૦૦ વર્ષ પૂર્વે, હાલના કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના પૂર્વજો, ઉત્તર ગુજરાત થી ચરોતર વચ્ચેના વિસ્તારમાં રહેતા હતા. તે સમયે સતપંથ ધર્મ અંગીકાર કરવાથી આપણા જ ભાઈઓએ અમારા પૂર્વજોને તિરસ્કૃત/અપમાનિત/હડધુત કરવામાં આવ્યા તેથી કચ્છમાં જવાની ફરજ પડી. છતાં અમારા અમુક પૂર્વજો સમયે સમયે જ્ઞાતિને ચેતવતા રહ્યા અને આ દોજખમાંથી બહાર કાઢવાના સુધારાવાદી પ્રયત્નો કરતા રહ્યા. તેમાં મુખ્ય પૂર્વજો હતા....
   1. વિશ્રામભાઈ નાકરાણી *(જેમણે જ્ઞાતિને મુસ્લિમ થતા બચવા માટે સૈયેદોની મનાઈ છતાં જન્માષ્ટામીનો તહેવાર છોડવો નહીં અને માંસ નહીં ખાવું તેવું જ્ઞાતિને વચનબદ્ધ કર્યા)*
   2. કેસરા મુખી સાંખલા *(જેમણે સતપંથ છોડાવીને સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાય તરફ જ્ઞાતિને વાળવા પ્રયત્ન કર્યો)*

3. નારાયણ રામજી લીંબાણી *(જેમણે પુસ્તક પ્રકાશિત કરીને પીરાણા સતપંથની પોલ દુનિયા સામે ખોલી અને સમજાવ્યું કે પીરાણા સતપંથ ધર્મ એ હિંદુ ધર્મ નથી. જે વાંચવાથી કોઈપણ હિંદુનું હૃદય દ્રવી ઉઠશે. સતપંથ એ હિંદુ ધર્મ નથી પણ હિંદુઓને વટલાવીને મુસ્લિમ બનાવાનો એક પ્રપંચ જ છે. આમ તેમણે જ્ઞાતિને વૈદિક સનાતન ધર્મનો રાહ ચીંધ્યો)*
4. રતનશી ખીમજી ખેતાણી *(જેમણે સંતશ્રી ઓધવરામ મહારાજની સલાહ પ્રમાણે જ્ઞાતિમાં કુળદેવી ઉમિયા માતાજીનો પ્રચાર કર્યો અને લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનને ઇસ્ટ દેવ તરીકે જ્ઞાતિમાં પ્રસ્થાપિત કર્યા)*

6. <u>જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મ બાબતે જાગૃતિ અને ક્રાંતિ:</u> ઉપરોક્ત ચળવળોના પરિણામે સનાતન ધર્મની જબરદસ્ત જાગૃતિ જ્ઞાતિમાં ફેલાઈ. એવા સમયે સંત લાલરામજીના કહેવાથી તેમના પટ શિષ્ય સંત ઓધવરામ મહારાજ અને વડીલ શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી જ્ઞાતિમાં બહુ મોટી સફળ ક્રાંતિ લાવ્યા. તેના કારણે ગામે ગામમાં સતપંથના ખાનાઓ હટાવી લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરો બન્યાં. ત્યારબાદ શુદ્ધ સનાતની સમાજની સ્થાપના કરાઈ જે આગળ જતાં સન ૧૯૬૦માં કાયદેસર રૂપ આપી આજની શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની સ્થાપના થઇ.

7. <u>મહદ અંશે જ્ઞાતિમાં જાગૃતિ હોવા છતાં, અમુક સતપંથીઓનું અકડ વલણ:</u> આ સફળ ચળવળના પરિણામે ગામે ગામમાં સનાતની સમાજો બનવા લાગી, જેમાં બહુ મોટો વર્ગ જોડાઈ ગયો. સતપંથીઓ અલ્પ સંખ્યામાં રહી ગયા. આ સ્થિતિમાં પોતાનું અસ્તિત્વ ટકાવવા માટે સતપંથીઓ સહાનુભૂતિ ધરાવતી ચાલ રમ્યા. આજથી લગભગ ૬૦-૭૦ વર્ષ પહેલાં સતપંથ અને સનાતન સમાજ સંપૂર્ણ રીતે જુદા થઈ ગયા હતા, ત્યારે એવી રજૂઆત સતપંથી લોકોએ કરી કે અમો બધા સનાતન સમાજમાં ભળી જઈશું. પણ સતપંથ ધર્મમાં આસ્થા ધરાવતા અમારા વડીલો જ્યાં સુધી હયાત છે ત્યાં સુધી અમને છૂટ આપો. આ માત્ર છેતરામણીભરી ઇસ્લામી તાકિયાની ચાલ હતી જેને અમારા વડીલો ઓળખી શક્યા નહીં અને સતપંથીઓ પ્રત્યે અમારા સનાતની વડીલોએ સહાનુભૂતિભર્યું વલણ રાખી કેટલીક છૂટછાટો આપી. આવી રીતે સનાતની સમાજ (આજની કેન્દ્રીય સમાજ)ની આડસમાં રહીને

પોતાને હિંદુ તરીકે ઓળખવતા રહ્યા પણ અંદરખાનેથી પીરાણા સતપંથ ધર્મને જ વફાદાર રહ્યા.

8. **પીરાણા સતપંથીઓની ભ્રામક જાહેરાતો અને પ્રચાર:** જ્યારે જ્યારે સતપંથ સામે વિરોધ જાગતો ત્યારે સુધારાને નામે ફક્ત નવા નામો શોધી શોધીને છેતરપીંડી કરવામાં આવતી. જેમ કે જમાતખાના (ખાનું) – જગ્યું – જ્યોતીધામ – જ્યોતિમંદિર – અથર્વવેદમંદિર – સતપંથમંદિર – સતપંથસનાતન મંદિર - નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર વગેરે... આમ છેલ્લાં ૫૦-૬૦ વર્ષમાં તેમના ધાર્મિક સ્થાનોના નામોને ઘણી વખત બદલવામાં આવ્યા છે. એટલુજ નહીં પીરાણા સતપંથના સ્થાપક સૈયદ ઇમામુદ્દીન અબ્દુરરહીમ સૈયદને પણ સમયે સમયે ઈમામશાહ બાવા, સદગોર, સદગુરુ, બ્રહ્મસ્વરૂપ અને છેલ્લે હવે ઈમામશાહ મહારાજ વગેરે નામોથી સંબોધીને હિન્દુઓને ભ્રમિત કરવામાં આવે છે. એવા ફેરફારોથી હિન્દુને અને હિંદુ સંગઠનોને પણ છેતરે છે. આમ પોતાનું નકલી હિંદુ ઓળખવાળું અસ્તિત્વ ટકાવવાના માત્ર હવાતિયા જ છે. જેમાં તેઓ સફળ રહ્યા છે. તે ઉપરાંત દસોન્દ-વિસોન્દની આવકના કારણે ઉભી થયેલ આર્થિક મજબૂતીના જોરે વ્યવસાયિક ધોરણે સાધુ સંતો, વિદ્વાનો, પ્રચારકો વગેરે તેમજ રાજકીય, હિંદુ ધાર્મિક અને સામજિક સંગઠનોના સહયોગથી એક એવું સજ્જડ માળખું ઉભું કર્યું છે કે જેનાથી સનાતનીઓને ભરમાવાનું કામ સહેલું બન્યું છે.

9. **તાકિયાનો વારંવાર ઉપયોગ:** વર્ષ ૧૯૮૩-૮૪ સુધી સતપંથીઓ ઉપર સનાતની સમાજનું દબાણ હોવાના કારણે સતપંથ સમાજ સીમિત થતો ગયો. આ સ્થિતિમાં પીરાણાની ગાદી પર કરસન કાકાને બેસાડવામાં આવ્યા. ત્યારના ધર્મગુરુ સૈયદ સમસુદ્દીન અહેમદ અલી ખાકીના દોરી સંચાર પ્રમાણે સતપંથ ધર્મનો બાહ્ય દેખાવ વધુ હિંદુ ધર્મ જેવો કરવામાં આવ્યો. ખોટી રીતે હિંદુ છબી ઊભી કરવા માટે ઇસ્લામી તાકીયાનો ભરપુર ઉપયોગ થયો. તેમાં મુખ્યત્વે સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોનું હિન્દી/ગુજરાતી/સંસ્કૃત શબ્દોમાં અનુવાદિત કર્યાં. ધર્મનાં મૂળ પુસ્તકોમાં જ્યાં જ્યાં ઇસ્લામી/ઉર્દૂ/અરબી શબ્દો હતા તેને હટાવીને સમાનાર્થી હિંદુ/ભારતીય શબ્દો મૂકી દેવામાં આવ્યા. પણ મૂળ ઇસ્લામી અંશો ટકાવી રાખવામાં આવ્યા. આ અંગે ઘણાં લેખકો અને ઈતિહાસકારો તેમજ સંશોધનકારોના દસ્તાવેજો તે બનાવટી ચાલનું અનુમોદન કરે છે.

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

10. <u>નિષ્કલંકી નારાયણની સાચી ઓળખ હજરત અલી તરીકેની:</u> જેમકે હજરત અલીની જગ્યાએ નિષ્કલંકી નારાયણ, અલ્લાહની જગ્યાએ હરી, બીબી ફાતિમાની જગ્યાએ આદ્યશક્તિ (ઉમીયામાં), પીરની જગ્યાએ સદગુરૂ જેવા ભ્રામક હિંદુ નામો અપનાવ્યા. પરિણામે બાહ્ય હિંદુ દેખાવથી આકર્ષાઈ અમારા જ સનાતનીઓ ભોળવાયા અને સતપંથને **ફરીથી પાળવા** લાગ્યા. કરસન કાકા અને સૈયદ સમસુદ્દીન અહેમદ અલી ખાકીની તાકિયાની ચાલ કામ કરી ગઈ. કચ્છ અને ગુજરાતના કંપાના ગામે ગામ સતપંથના ખાનાઓ જેમને તેઓ નિષ્કલંકી નારાયણના મંદિર તરીકે ઓળખાવે છે તેમાં ઈમામશાહ બાવાની કબરના પ્રતિક રૂપે પાટ રાખવામાં આવે છે, જેણે બ્રહ્માજીનો પાટ તરીકે ઓળખાવે છે. તેની બાજુમાં બીબી ફાતિમાની (જેણે આધ્યા શક્તિ કહે છે) જ્યોત પીરાણાથી લાવીને રાખવામાં આવે છે અને પોતાની હિંદુ તરીકેની છબી ઉપસાવવા માટે, ઉમિયા માતાજીની છબી રાખીને ભરપુર દુરુપયોગ કરવામાં આવે છે. હવે નિષ્કલંકી નારાયણની સાચી ઓળખ હજરત અલી તરીકે આમ જનતામાં ઉઘાડી પડતાં સતપંથના સભ્યો શર્મ અનુભવી રહ્યા છે. **તો હવે પછી કદાચ તેના ધાર્મિક સ્થાનોને ત્રિદેવ મંદિર તરીકે ઓળખાવે તો તેમાં નવાઈ નહીં!**

11. <u>પીરાણા સતપંથ દ્વારા હિંદુ સંગઠનોને ભરમાવ્યા:</u> આવી રીતે હિંદુ દેખાવનો સહારો લઈને ઘણાં હિન્દુઓને મુસ્લિમ ધર્મના રસ્તા પર ચાલતા કરી દેવામાં આવ્યા. અમારી જ્ઞાતિના છેલ્લા ૩૦ વર્ષની ઘટનાઓને ધ્યાને લેશો તો જણાશે કે ઘણાં ગામોમાં સતપંથનાં કહેવાતા મંદિરો બંધાયા છે. દસોન્દ વિસોન્દના પૈસાને જોરે હિંદુ સંગઠનોને ભરમાવી, સાધુ-સંતોને આગળ રાખીને સંત સંમેલનો યોજવામાં આવે છે. જેમાં સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર કરવામાં આવે છે જેથી સનાતનીઓની ગેર સમજથી પીરાણાના કાર્યક્રમોમાં જોડાય છે, જેમાં વારી યજ્ઞના નામે પીરાણાની કબરની માટીથી, હિંદુ સમાજને ભ્રસ્ટ કરનાર, ગોળીનું પાવળ બનાવીને પીવડાવવામાં આવે છે. આવા કાર્યક્રમમાં સનાતનીઓ સહયોગ કરી બેસે છે અને સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે તેવો ખોટો સંદેશો જાય છે. જેના કારણે વિવાદ ઊભા થાય છે. અમારા વડીલોની લાગણી અને ભલમનસાઈનો દુરઉપયોગ કરી સતપંથીઓ અમારી સાથે મોટો દગો કરી રહ્યા છે.

12. <u>પીરાણા સતપંથ દ્વારા સનાતની સમાજમાં વાદવિવાદ:</u> આવી સફળતાથી સતપંથીઓની હિંમત વધી ગઈ. હવે સનાતનીઓની સમાજો અને સંસ્થાઓ તેમના નિશાના પર હતા.

સનાતનીઓ અને સતપંથીઓ વચ્ચેના સબંધોનો ઉપયોગ કરીને સતપંથીઓ સનાતની સમાજો અને સંસ્થાઓમાં સત્તા પર કબજો કરવા લાગ્યા. સત્તા પર આવ્યા બાદ સનાતની કાર્યક્રમોમાં ખોટા વાદવિવાદ કરવા લાગ્યા તેમજ સતપંથી તરફી કાર્યક્રમોને પ્રોત્સાહિત કરવા લાગ્યા. સનાતનીઓને આ વાતની જાણ થઇ જયારે અવાજ ઉઠવા લાગ્યા ત્યારે તેઓને સમાજ તોડું, એકતાના વિરોધી, અસામાજિક તત્વો જેવા વિશેષણો આપી તેમને બદનામ કરી સનાતની અવાજને દબાવા ચાલ રમવા લાગ્યા. સાથે સાથે સનાતની અવાજ ઉપાડનાર નેતાઓના વિરુદ્ધમાં ખોટી પોલીસ ફરિયાદો અને ખોટા કોર્ટ કેસો કરી, ધાક-ધમકી આપી, તેમને હેરાન પરેશાન કરવાના કાવતરાઓ કરે છે. જેથી કરીને તેઓ કંટાળી જાય અને સતપંથ વિરુદ્ધમાં કશું બોલે નહીં. તે જ રીતે ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝા તેમજ વાંઢાયની કારોબારીમાં પણ સતપંથી વધુ સંખ્યામાં રહે તેવી પેરવી કરતા રહે છે.

13. <u>**સનાતનીઓને ખોટી રીતે હેરાન પરેશાન કરવાના પ્રયત્નો:**</u> આવી જ રીતે અમારી કેન્દ્રીય સમાજ, અમારી માંડવી હોસ્ટેલ, મોડાસા ઉમીયામાતાજીનું મંદિર, રવાપર-નવાવાસ વાડી, કાદીયા, કોટડા, નાની વિરાણી, મંગવાણા લગભગ દરેક મુખ્ય ગામો તથા ગુજરાતના કંપાઓમાં ખોટા કોર્ટ કેસો અને પોલીસ ફરિયાદોના દમ પર સમાજો અને લોકો પર અત્યાચાર ગુજારવામાં આવે છે. જે લોકો સતપંથની સચ્ચાઈ લોકો સામે બાહર લાવે અને જે લોકો સનાતન ધર્મનો પ્રચાર કરે, તેમને ઢીલા પાડવા હેતુ અને તેમનું કામ બંદ કરવા હેતુ, તે લોકો સામે, પણ ખોટા કોર્ટ કેસો અને પોલીસ ફરિયાદો કરવામાં આવે છે. આવા અત્યાચારોથી લોકો કંટાળી જાય અને સારા લોકો સમાજમાં રસ લેતા બંધ થાય ત્યારે તેનો દોર સતપંથીઓ પોતાના હાથમાં લઈ સનાતાનીઓને નુકસાન પહોંચાડવાનો મકસદ હોય છે.

14. <u>**સનાતની સમાજને સતપંથના દૂષણોથી કેમ બચાવવી:**</u> હાલની પરિસ્થિતિ એવી ખરાબ છે કે જો આ બધું અટકાવવાના પગલાં ભરવામાં નહીં આવે તો આ જ્ઞાતિમાં સતપંથ રૂપી સડો એટલો ફેલાઈ જશે કે એક દિવસ જે રીતે સતપંથ ધર્મ પાળીને લોહાણાઓ ખોજા મુસલમાન થયા તેમજ બ્રાહ્મણો વોરા-મુસલમાન થઇ ગયા તે રીતે આ જ્ઞાતિ પણ મુમના રૂપે મુસલમાન થઇ જશે. આનો ઉકેલ એજ છે કે સતપંથ સાથે તમામ સામાજિક સંબંધો ત્વરિત કાપી નાખવામાં આવે, રોટી-બેટીના નવા સંબંધો પર રોક લગાડવામાં આવે, સહિયારી

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

સામાજિક મિલકતોના ઉભી ન કરવમાં આવે, તો જ સતપંથના પ્રપંચથી આ સમાજ બચી શકશે. જો રોટી-બેટીના સબંધ કાપવા જેવા કડક પગલાં લેવામાં નહિ આવે, તો આ જ્ઞાતિના સનાતનીઓ પણ ભરમાઇને પીરાણા સતપંથમાં આવતા જતા થશે અને કાળક્રમે લોકો સતપંથ ધર્મ પાળતા થઇ જશે. જયારે આમારી જ્ઞાતિમાં સતપંથ ધર્મ પાળનાર લોકો મજબૂતીમાં આવી જશે ત્યારે તેમના ગુપ્ત એજેન્ડા (Hidden Agenda) પ્રમાણે મૂળભૂત ઇસ્લામિક ધાર્મિક ક્રિયાઓ લાવવામાં આવશે અને સંપૂર્ણ જ્ઞાતિ મુમના બની જશે. એવી અમોને ભીતિ છે.

15. **<u>સતપંથીઓ પોતે હિંદુ તરીકે ખપાવવા સનાતની સમાજની આડસ:</u>** સતપંથીઓ સમજે છે કે આજની પરિસ્થિતિમાં જો તેઓ સનાતનીઓથી જુદા પડી જશે તો તેમની હિંદુ ઓળખ છીનવાઈ જશે અને તેઓ મુસ્લિમ છે તેવું અન્ય જ્ઞાતિમાં પ્રસ્થાપિત થઇ જશે. જે તેઓ કોઈપણ કાળે થવા નહિ દેવાનાં પ્રયત્નો કરશે. કારણ કે જો સતપંથ મુસ્લિમ ધર્મ છે તેવી છબી પ્રજામાં ઊભી થાય તો સતપંથના મોટાભાગના અનુયાયીઓ સતપંથને ત્યાગી દેશે. બીજીબાજુ જો સતપંથ ધર્મને વધારવો હોય તો તે હિન્દુઓને વટલાવીને જ થઇ શકે તેમ છે. સતપંથની ધર્માંતરણની ડીઝાઇન પ્રમાણે હિન્દુઓને ભરમાવીને પીઠ પાછળ વાર કરીને જ સતપંથનો વિકાસ શક્ય છે. માટે તેમને હિંદુઓ સાથે સંબંધો રાખવા ખૂબ જ જરૂરી છે.

અમારા જે વડીલો સતપંથને ઓળખી ગયા તેમને જ્ઞાતિમાં પોતાના વિચાર મુકવાની શરૂઆત કરી તો સતપંથી આગેવાનો દ્વારા તેમને નાત બહાર કરવામાં આવ્યા. પરંતુ તે વડીલોએ પોતાનું કામ ચાલુ રાખ્યું. લોકો સતપંથ છોડી સનાતની વડીલો સાથે જોડતા ગયા. વડીલોને સંત શ્રી ઓધવરામ મહારાજનો સાથ મળ્યો. જેના કારણે ગામે ગામ ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરોની સ્થાપના થવા લાગી. મહારાજશ્રીની સલાહથી ૧૯૪૦માં સનાતની સમાજની સ્થાપના વડીલ શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણીના પ્રમુખ પદે કરી. વાંઢાયમાં મા ઉમીયાના મંદિરમાં ઉંઝાથી જ્યોત લાવી પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. સતપંથી આગેવાનોએ તેનો ખુલ્લો વિરોધ કર્યો છતાં લોકોમાં વડીલોએ સનાતન ધર્મનો પ્રચાર ચાલુ રાખ્યો અને લોકો વડીલો સાથે જોડતા ગયા. મહારાજશ્રી ઓધવરામ બાપાની સલાહ હતી કે જેમ જ્ઞાતિમાં એજ્યુકેશનનો વ્યાપ વધશે તેમ લોકો સતપંથને ઓળખતા થશે અને તેને છોડી દેશે. આ સલાહ મુજબ વડીલો આગળ વધ્યા. સૌ પ્રથમ ધનસુરા મુકામે

બોર્ડીંગ શરૂ કર્યું. ત્યારબાદ ૧૯૬૦મા નખત્રાણા મુકામે બોર્ડીંગ તૈયાર થયું. બોર્ડીંગના ઉત્ઘાટન પ્રસંગે જ્ઞાતિનું અધિવેશન ભરી તેમાં જ્ઞાતિના રીતરિવાજના ઠરાવો નક્કી કરવાનું નક્કી કર્યું. ત્યારે સત્પનથીઓ એ અધિવેશનનો બહિષ્કાર જાહેર કર્યો. ત્યારે અમુક સતપંથી વડીલોએ બહિષ્કાર ટાળવાના પ્રયત્નો કર્યા અને સનાતન ધર્મ અપનાવી લેવાની બહેન્દરી આપી એટલે સનાતની વડીલોએ તેમને સાથે રાખીને કર્યા ચાલુ રાખ્યું. જે સતપંથી લોકો સનાતની સમાજની મુખ્ય ધારામાં આવતા જાય તેમના માટે દરવાજા ખુલ્લા રાખ્યા, છાત્રાલયમાં પણ બધા માટે પ્રવેશ ખુલ્લો રાખ્યો. તેના પરિણામે સનાતની સમાજની ગ્રોથ વધીને ૯૦% જેટલો થઇ ગયો છે.

આ વાત પછી તમને સવાલ થશે તો પછી હવે ૧૦% સામે વિરોધ શા માટે આનો જવાબ પણ અહીં આપવાનો પ્રયત્ન છે. ૧૯૬૦ પછી સમાજના ચાર અધિવેશન એટલે કુલ મળીને પાંચ અધિવેશન મળ્યા તે બધા સનાતની વડીલોના પ્રયાસને લીધે મળ્યા અને બધી વખતે બહિષ્કારની વાત સતપંથી તરફથીજ આવે. ત્યારે અમારા વડીલો તેમની સાથે વાટાઘાટો કરી સમજાવટ કરે છતાં અધિવેશનમાં અમુક ઠરાવનો વિરોધ કરી મારામારી સુધી આવતા રહ્યા છે. હવે છેલ્લે અમુક વર્ષોથી અમારી છૂટને કારણે સમાજના સભ્યો બની ગયા છે. અને સનાતની સમાજના ટ્રસ્ટીઓ હોદ્દેદારો અને કારોબારી સભ્યોની નિમણુક પણ સતપંથીઓની મરજી મુજબ થાય એવી તૈયારી સાથે કામ કરવા લાગ્યા. પરંતુ બહુમતના આધારે તેમની પસંદગીના કાર્ય ન થતા, અન્ય સનાતની લોકો સામે સમાજ તોડવાના ખોટા આરોપ લગાવ્યા અને ખોટા કોર્ટ અને પોલીસ કેસોમાં ફસાવ્યા અને સમાજનો વિકાસ અટકાવ્યો છે. અમારા વડીલોની ઉદારતાનો ખોટો લાભ લઇ, અમારી સાથે વિશ્વાસ ઘાત કરી, આજે કેન્દ્રિય સમાજ ઉપર પોતાનો અધિકાર બતાવે છે. અને બીજી તરફ પોતાનો સતપંથ સમાજ જુદો ચલાવે છે. આટલા વર્ષો સુંધી સતપંથ સમાજના આગેવાનો (ગેધેરાઓ) નો અત્યાચાર સહન કર્યો છે, સનાતનીઓને નાત બહાર પણ કર્યા. જે લોકો નાત બહાર થયેલ હતા તે લોકોએ આ સનાતની સમાજ ઉભી કરી છે. હવે નાત બહાર થયેલાઓની આ સનાતની સમાજ ઉપર પોતે અધિકાર જમાવવાની કોશિશ કરી રહ્યા છે. જે આજના જ્ઞાતિજનો ને અને યુવાનોને કબુલ નથી. અમારા જ્ઞાતિજનો એવું ઈચ્છી રહ્યા છે કે અમારા વડીલોની પસીનાની કમાઈમાંથી દશોંદ વિશોંદ આપી સતપંથી સમાજને મજબુત કર્યો છે. તે સમાજ પોતાનું કાર્ય કરે અને જે નાત બહાર કરેલ વડીલો સાથે રહી નવા સમાજની રચના કરી છે

તેને પોતાની રીતે કામ કરવા દે, ખોટી માથાકૂટ ન કરે. સતપંથ બાબત આટલા ખુલાસા અને સચ્ચાઈ સામે આવ્યા પછી જે લોકો સતપંથ છોડવાની ઈચ્છા ન રાખતા હોય તો અમે પણ તેમના સાથે જબરજસ્તી નથી ઈચ્છતા. તેઓ તેમના રસ્તે અને અમે અમારા રસ્તે.

છેલ્લે અમારા એક સવાલનું સમાધાન જરૂર માંગશું. સવાલ છે કે અમારા સનાતની ભાઈઓનો વિચાર છે કે પીર ઈમામશાહનો સતપંથ જે અમારા વડીલો પાળતા હતા તે આપણા સનાતન ધર્મની વિચારધારાને અનુરૂપ નથી. સતપંથી આ બાબતનો વિરોધ કરે છે અને બીજી તરફ અંદરો અંદર સતપંથના મૂળ ધાર્મિક પુસ્તકો છુપાવીને પૂજા પાઠ મંત્રોને બદલીને છાપવામાં આવે છે અને ગામે ગામ મુખી મૂળ મંત્રોથી પૂજા પાઠ કરાવે છે. જો ઈમામશાહનો સતપંથ સનાતની વિચારધારાને અનુરૂપ હોયતો પુસ્તકો છુપાવવા મંત્રો બદલાવવા આવું બધું કરવાનું કારણ શું? આજ સુધી પૃથ્વી પર જે આધ્યાત્મિક વિચારધારાઓ ચાલે છે તે બધા ધર્મ, પંથ કે સંપ્રદાયમાં તેમના સ્થાપક સિવાય કોઈને ફેરફાર કરવાનો અધિકાર નથી. ઠીક ન લાગે તેને પંથ છોડવો પડે છે. તો ઈમામશાહ પીર સતપંથમાં ફેરફાર કરવાનો અધિકાર બીજાને ન હોય. પુરા ઈમાન સાથે તેનું મૂળ રૂપે અનુકરણ કરો અથવા અમારી જેમ છોડી દયો.

16. <u>કડવા પાટીદારની માતૃ સંસ્થા ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાને વિનંતી:</u> આ વાતથી સતપંથના પ્રચારકો ખુબ સારી રીતે પરિચિત છે એટલે એકતા, સંગઠન, પ્રેમ, બિનસંપ્રદાય, સમાજમાં ધર્મ વિવાદ જોઈએ નહીં, એક જ કુળદેવીના સંતાન છીએ, શાંતિ રાખવી જેવી આદર્શવાદી વાતો કરી વાક્ચાતુર્યતાથી જ્ઞાતિને અને લોકોને છેતરે છે. આવી જ વાતો આપની પાસે પણ આવશે કે થશે. પણ ૬૦-૭૦ વર્ષ પહેલાં અમારા વડીલો ઇસ્લામી તાકિયા પદ્ધતિ કારણે છેતરપીંડીના શિકાર થઇને જે ભૂલ કરી તેવી ભૂલ થાય નહીં તેવી આપશ્રીને નમ્ર વિનંતી છે.

તે વખતે અમારી સમાજે સતપંથીઓ સાથે બધાજ સંબંધો સમાપ્ત કરી દીધા હોત તો અમને અને અમારી સમાજોને હાલના અત્યાચારો અને દુ:ખો સહન કરવા ન પડ્યા હોત.

SHRI AKHIL BHARTIYA KUTCH KADVA PATIDAR SAMAJ
(Trust Regd. No. A-828 Kutch Dt. 6-4-1965)
શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
મુખ્ય કાર્યાલય : પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન, નખત્રાણા, કચ્છ. પીન - ૩૭૦ ૬૧૫.
Head Office : Patidar Vidhyarthi Bhavan, Nakhatrana, Kutch. Pin - 370 615.
Phone : (02835) (O) 222149, 292700 Fax : 221049
E-mail : info@abkkpsamaj.org • Website : www.abkkpsamaj.org

હિન્દુઓને મુસ્લિમ બનાવનાર સતપંથ નામનું યુક્તિ-પ્રયુક્તિ યુક્ત આ પ્રપંચ હમેશને માટે ખતમ થઇ ગયું હોત.

આપ, ઊંઝાના કડવા પાટીદારો પોતાની સનાતની તરીકેની આગવી ઓળખ એટલા માટે જાળવી શક્યા છો કે તમોએ સતપંથ પાળતા અમારા વડીલો સાથે બધાજ સંબંધો કાપી નાખ્યા હતા. જો તેવું ન થાત તો તમો ઊંઝાના વડા પણ તાકિયાના શિકાર બન્યા હોત. **જે કામ તમારા પૂર્વજોએ કર્યું તે જ કામ અમો કરવા માંગીએ છીએ. પણ જે સતપંથી ભાઈઓ પીરાણા સતપંથનો સદંતર ત્યાગ કરીને સંપૂર્ણ નિષ્ઠાથી સનાતન ધર્મ સ્વીકારશે, તે ભાઈઓને અમારો સનાતન સમાજ પોતાનામાં ભેળવી લેશે. આ અમારો માત્ર આપણી જ્ઞાતિને બચવાનો જ અભિગમ છે તેમાં અમોને સફળતા મળે તેવી માં ઉમિયાને પ્રાર્થના છે અને આપણી માતૃ સંસ્થા ઊંઝા સંસ્થાનના સહયોગની અપેક્ષા રાખે છે.**

ઉપરોક્ત તમામ મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લઈને આપશ્રીને અમારી વિનંતી છે કે પીરાણા સતપંથ ધર્મના અનુયાયીઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે કે ઈમામશાહનું ભારતમાં આવ્યા પહેલાની જે પરિસ્થિતિ આપણી જ્ઞાતિમાં હતી, જેમાંથી લગભગ ૯૦% લોકો પીરાણા સતપંથ છોડીને સનાતની મુખ્ય ધારામાં આવી ગયા છે, એજ રીતે બાકી રહેલા આપણા ભાઈઓ સનાતન ધર્મમાં આવી જાય. ઘર વાપસીનું જે કાર્ય કેશરાબાપા, નારાયણ બાપા, સંત લાલરામજી મહારાજ અને સંત ઓધવરામજી મહારાજે કરેલ છે, તે કાર્ય પરીપૂર્ણ થાય. અને સમાજમાં એકતા, શાંતિ, સંગઠન, ભાઈચારો જળવાશે અને સામાજિક, રાજકીય અને ધાર્મિક વિકાસમાં સમાજની શક્તિઓ વપરાશે. જેથી સમાજનો ખુબ મોટા પાયે વિકાસ થશે.

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ

ગંગારામપટેલ

પ્રમુખશ્રી ગંગારામભાઈ સાંખલા

નોંધ: આ પત્રમાં જણાવેલ મુદ્દાઓની વિસ્તૃત છણાવટ અને પુરાવાઓ જોડેલ છે.

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

Power Point (PPT) Presentation

સુચના – સ્લાઈડથી Annex તરફની લીંક માટે

PPT સ્લાઈડ નીચે Annex: _<number>_ જણાવેલ છે. એનો અર્થ એ છે કે એ PPT સ્લાઈડ માં જે મુદ્દાઓ જણાવેલ છે એ વિષે મહત્વના દસ્તાવેજો/પુરાવાઓની નકલ આગળ જોડેલ Annex :_<number>_ માં છે. દાખલા તરીકે અગર "Annex: 50.2" જણાવેલ છે, તો આ પુસ્તકના "જોડાણ/બીડાણ/Annexures" વિભાગમાં Annex 50 ના પેજ 2 માં એ પુરાવાની નકલ જોડેલ છે.

PPT સ્લાઈડનું સ્કીનશોટ

આસપાસની ફળદ્રુપ જમીનો છોડીને કચ્છની સુકીઠઠ ધરતીમાં જઈને વસવાટ કરવો પડ્યો.

5

Annex: 50.2, 50.3, 51.3, 52.3, 52.6, 70.3

Annexનું સ્કીનશોટ

Patidar Encyclopedia | Annex 50.2

S-5

કડવા પાટીદારોનું કચ્છમાં સ્થળાંતર

ડૉ. ઇશ્વરલાલ ઓઝા

જરાતના ઇતિહાસનું આનુવંશિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં પરિશીલન કરવામાં આવે તો સ્પષ્ટ થશે કે ગુજરાતી પ્રજાનો

નોંધપાત્ર છે. અત્યારે તેમની સંખ્યા ચાર લાખ ઉપરાંત છે. જેમાં દોઢલાખ તો કચ્છમાં નખત્રાણા, માંડવી, ભુજ, લખપત અને અંજાર તાલુકાનાં કુલ ૧૪૦ જેટલાં ગામોમાં વસે ...

આ અંગે સંબંધિત જાણકારી માટે જુઓ પેજ ૩૭૬

એક મુદ્દાને લગતા વળગતા ઘણા દસ્તાવેજો હોઈ શકે. પણ અહીં મહત્વના અમુક દસ્તાવેજોનેજ લીંક કરવામાં આવેલ છે. પુસ્તકનો ઊંડાણથી અભ્યાસ કરવાથી ખ્યાલ આવશે કે એક મુદ્દાને સમજાવવા માટે નિયત લીંક શિવાય અન્ય દસ્તાવેજો પણ જોડેલ છે.

PPT Slide Index (પી.પી.ટી. સ્લાઈડની અનુક્રમણિકા)

PPT Slide Index (પી.પી.ટી. સ્લાઈડની અનુક્રમણિકા)

PPT Slide Index (પી.પી.ટી. સ્લાઈડની અનુક્રમણિકા)

PPT Slide Index (પી.પી.ટી. સ્લાઈડની અનુક્રમણિકા)

|| જય માતાજી ||

કુળદેવી મા ઉમિયાના આશીર્વાદ થી...

1

સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા

કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ
સતપંથ ધર્મથી શા માટે પીડાઈ રહી છે.
તેના વિષે ટૂંકમાં

તા.: ૧૩-માર્ચ-૨૦૧૬

ઉમિયા માતાજી – ઊંઝા, માટે પ્રસ્તુતિ
ફક્ત માહિતી અને અભ્યાસ માટે

૨

સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા...

- લગભગ ૫૦૦ વર્ષ પહેલા ૧૫મી સદીમાં ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ (ઉર્ફે ઈમામ શાહ) શિયા ધર્મના પ્રચાર માટે ઈરાનથી ગુજરાત આવ્યા.
- ગુજરાતમાં તેઓ અમદાવાદ નજીક પીરાણા નામના ગામમાં આવીને વસ્યા.
- તેમનું મુખ્ય કામ હતું કે તેમના દાદા પીર સદ્દીન દ્વારા સ્થાપેલ સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર પ્રસાર કરવો. **જે મૂળમાં શિયા ઇસ્લામ ધર્મના એક પંથનું ભારતીય નામ છે. એ પંથનું સાચું નામ છે – "નીઝારી ઈસ્માઈલી પંથ". જે દુનિયાના ૨૫થી પણ વધારે દેશોમાં પળાય છે.**
- જાદુ, ચમત્કારો અને વાર્તાઓની મદદથી તેમજ હિંદુ ધાર્મિક સાહિત્યોમાં ભેળસેળ કરીને અમુક ભોળા, અભણ, નિર્ધન અને શંકા ન કરનાર લોકોને તેઓ આકર્ષવામાં સફળ થયા.
- ફસાયેલ લોકોમાં કડવા પાટીદારો પણ હતા. અન્ય જ્ઞાતિમાં લેવા પાટીદારો, બ્રાહ્મણો, ભાનુશાળી, ભાટિયા, લોહાણા, ભરવાડો વગેરે લોકો હતા.

3

Annex: 2.2, 3.4, 6.2, 6.5, 7.2, 8.3, 10.2, 45.3, 46.3, 47.3, 51.3, 62.3, 63.2, 64.3, 75.2, 89.2, 89.3

Slide Number (ex. S-3)

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- ઈમામ શાહ દ્વારા બતાવેલ શિયા ઇસ્લામ ધર્મ જેનું ભારતીય નામ "સતપંથ ધર્મ" છે, તે કળિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ છે, તેવું અનુયાયીઓના મનમાં ઠસાવવામાં ઈમામ શાહ સફળ રહ્યા.
- તે સમયની પરિસ્થિતિ પ્રમાણે ભારતની પ્રજામાં ખુબ ગરીબી, અજ્ઞાનતા, અને અંધ-શ્રદ્ધાઓનો દોર ચાલતો હતો.
- કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ, મૂળભૂત રીતે ખેતી કરનાર હોવાના કારણે, ઉપર જણાવેલ સર્વે પીડાઓથી ઘેરાયેલી હતી. માટે કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો અમુક વર્ગ ઈમામ શાહના "બનાવટી ચમત્કારો અને લુભામણી પરચાઓ" ની વાતોમાં તરત જ ફસાઈ ગયો.
- સતપંથ ધર્મ સસ્વીકારનાર કડવા પાટીદાર લોકોની ઓળખ મોમના/મુમના મુસલમાન તરીકે થઇ.

4

Annex: 2.2 to 2.4, 2.6, 2.7, 6.2, 8.3, 12.9, 12.18, 12.19, 12.25, 12.26, 12.28, 12.29, 22.1, 23.4 to 23.7, 23.14, 23.19 to 23.23, 28.1, 28.2, 29.2, 34.2, 40.1, 40.2, 44.2, 44.3, 45.3, 45.4, 46.3, 47.3, 47.4, 58.5, 62.3, 63.2 to 63.12, 64.4, 66.11, 66.12, 66.18, 66.19, 66.24, 66.25, 75.5, 78.6 to 78.8, 778.14, 78.16, 80.8, 80.9, 82.9, 82.11, 82.14, 82.18, 89.4, 94.1, 94.2

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- આ વાતની જાણ જયારે ગુજરાતના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને થઇ, ત્યારે સતપંથ ધર્મ પાળનારા લોકોનો ત્યાગ કરવાનું લોકોએ નક્કી કર્યું.
- જે લોકોએ સતપંથ ધર્મનો ત્યાગ ન કર્યો, તેવા લોકોને તિરસ્કૃત કરી જ્ઞાતિ બહાર કરવામાં આવ્યા.
- આવા તિરસ્કૃત થયેલ લોકોને પોતાનો મૂળ વિસ્તાર છોડીને સ્થળાંતર કરવાની ફરજ પડી.
- માટે આવા જ્ઞાતિ બહાર લોકોને મજબૂરીમાં ઉત્તર ગુજરાત અને મધ્ય ગુજરાતની આસપાસની ફળદ્રુપ જમીનો છોડીને કચ્છની સુકીઠઠ ધરતીમાં જઈને વસવાટ કરવો પડ્યો.

5

Annex: 50.2, 50.3, 51.3, 52.3, 52.6, 70.3

... સતપથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- આમ જ્ઞાતિ-અને-દેશ બહાર થયેલ વર્ગ, કચ્છમાં આવીને સૌ પ્રથમ કચ્છ વાગડના ભચાઉ નજીકના "સીકરા" નામના ગામમાં આવીને વસ્યો. અને અમુક સમય અંતરે ધીરે ધીરે કચ્છના અંદરના ગામોમાં ફેલાતો ગયો.
- આવી રીતે આ જ્ઞાતિની ઓળખમાં "કચ્છ" શબ્દ ઉમેરાયો અને તેની ઓળખ "કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ" તરીકે થઇ.
- કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનું મુખ્ય મથક સીકરા ગામથી સમયાંતરે માનકુવા ગામ અને ત્યાર બાદ નખત્રાણા ગામમાં ફેરવાયું.
- આજે આ જ્ઞાતિનું મુખ્ય કેન્દ્ર / મથક નખત્રાણા ગામમાં છે.

6

Annex: 2.6, 2.7, 3.4, 3.5, 4.2, 5.3, 5.4, 6.4, 7.3, 9.2, 29.2, 46.3, 65.2, 66.17, 78.9, 78.10

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- મૂળભૂતમાં ઈમામ શાહની "બનાવટી અને લુભામણી" વાતોથી ફસાયેલી આ ભોળી જ્ઞાતિ હમેશા પોતાને સાચા હિંદુ તરીકે જ માનતી હતી.
- ફરક માત્ર એટલો જ હતો કે ઈમામ શાહે બતાવેલ ઇસ્લામ ધર્મને કળિયુગનો સાચો હિંદુ ધર્મ છે તેવી માન્યતા/ભ્રમમાં ફસાઈ ગયેલ હોવાના કારણે હિંદુ ધર્મ છે તેવું સમજતી હતી.
- સતપંથ ધર્મની પૂજા કરવાનું સ્થળ એટલે "ખાનાં" (જમાતખાનાનું ટૂંકું નામ) ને ગામેગામ સ્થાપવામાં આવ્યા. કચ્છની અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિઓમાં પણ "મોમના/મુમના" તરીકેની ઓળખ સ્થપાઈ ગઈ. તેથી અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિઓ મોમના મુસલમાન તરીકે આ જ્ઞાતિને ઓળખતી હતી.
- આ ખાનાઓને સમય અંતરે "ખાનું", "જગ્યા", "જ્યોતિષ ધામ", "જ્યોતિ મંદિર" "સતપંથ મંદિર", "નિષ્કલંકી ધામ" અને હાલમાં "નિષ્કલંકી નારાયણ મંદિર" જેવા હિંદુ લુભામણા નામો આપવામાં આવ્યા. પરંતુ હિંદુ દેખાવની આડસમાં તેનું મૂળ ઇસ્લામી તત્વ જાળવી રાખવામાં જ આવ્યું છે.
- કચ્છમાં સ્થળાંતર થયા બાદ સતપંથ ધર્મના ધાર્મિક ગુરુઓ જેને "સૈય્યદો" કહેવામાં આવે છે, તેવા સૈય્યદો ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરાવતા. પણ લોકો પોતે સાચા હિંદુઓ છે તેવી છાપ ઉભી કરવા માટે બધી ધાર્મિક અને લગ્નની ક્રિયાઓ સવંત ૧૮૩૨ પહેલા બ્રાહ્મણોના હાથે પણ કરાવતા.

7

Annex: 2.6, 2.7, 3.4, 3.5, 5.3, 6.2, 6.4, 9.2, 9.3, 29.2, 62.3, 65.2, 66.17, 78.9, 78.10

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- આ જ્ઞાતિના ઘરોમાં સૈય્યદોની સતત અવર-જવર હોવા છતાં આ જ્ઞાતિ મુસલમાનો ખાય તેવી રીતે પરમાટી (માંસ) ખાતી ન થઇ. (અહીં સૈય્યદો જે છે એ ઈમામ શાહના વંશજો જ હોય છે, તેની નોંધ લેવી.)
- જ્ઞાતિના વહીવંચા શ્રી ખંડેરાવ બારોટ પાસેની નોંધ પ્રમાણે, તેનું કારણ, તે સમયે સીકરા ગામમાં રહેતા જ્ઞાતિના મહાન વડીલ શ્રી વિશ્રામબાપા નાકરાણીએ જ્ઞાતિને લેવડાવેલ એક વચન/પ્રણ હતું.
- વિશ્રામબાપા નાકરાણી જ્ઞાતિના ખુબ માનીતા, લોક ચાહના ધરાવતા ગેઢેરા/આગેવાન હતા. અને દીર્ઘ દૃષ્ટા વ્યક્તિ હતા. તેઓ જાણી ગયા હતા કે જ્ઞાતિ એક મુસલમાનને ધર્મગુરૂ માનીને ધર્મના અવળે રસ્તે ચાલતી થઇ ગઈ છે, તે મોટી ભૂલ થયેલ છે.
- આ પીડાથી, તેમનો આખરી સમયે તેમનો જીવ રૂંધાયા કરતો હતો, તેથી જ્ઞાતિના અન્ય વડીલો પાસે તેમણે વચન/પ્રણ લેવડાવ્યું કે કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ ક્યારેય પણ માંસાહાર નહિ કરે અને ક્યારેય કૃષ્ણ જન્માષ્ટમી ઉત્સવ ઉજવવાનું બંધ નહિ કરે.

8

Ref: Slide 7

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- જન્માષ્ઠમી તહેવારને અટકાવવા માટે સૈય્યદો દ્વારા ખાનાઓમાં જન્માષ્ઠમી મનાવવા પર પ્રતિબંધ મુકવામાં આવ્યો. તેવી પરિસ્થિતિમાં જન્માષ્ઠમી તહેવારને ખાનાઓની બહાર ચાલીમાં ઉજવવાની પ્રથા શરુ કરવામાં આવી. પણ જ્ઞાતિએ જન્માષ્ઠમી ઉજવવાનું છોડ્યું નહિ. આગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે જન્માષ્ઠમી તહેવાર ન છોડવાના વિશ્રામબાપા નાકરાણીને આપેલ વચન પર જ્ઞાતિ કાયમ રહી.
- માંસાહાર ન કરવો અને જન્માષ્ઠમી ઉજવવાની પ્રથાના કારણે આ જ્ઞાતિનું હિંદુ ધર્મ સાથે જોડાણ તોડી શકવામાં સૈય્યદો ક્યારેય સફળ ન થયા.
- તેમ છતાં સૈય્યદો દ્વારા જ્ઞાતિને હિંદુ ધર્મથી છોડાવીને ઇસ્લામ સાથે જોડવાના પ્રયત્નો ચાલુ જ રહ્યા.
- સવંત ૧૮૩૨, તા. ૧૯-૦૧-૧૭૭૬ અને શુક્રવારના પીરાણાના કાકા, પ્રાગજી કાકા (કાકા એટલે કે કબરની દેખરેખ કરવા માટે નિમાયેલ વિશ્વાસુ મુજાવર. હાલે પીરાણાની આ ગાદી પર નાનકદાસ કાકા ઉર્ફે મહારાજ છે) અને સૈય્યદ વલીમીયાંએ ગામ નખત્રાણામાં જ્ઞાતિ પંચની એક સભા બોલાવી.
- આ સભામાં નિર્ણય લેવડાવવામાં આવ્યો કે જ્ઞાતિએ હવે પછી ધાર્મિક અને લગ્ન ક્રિયાઓ બ્રાહ્મણો પાસેથી કરાવવી નહિ. માત્ર સૈય્યદો દ્વારા નીમાયેલા ગામના મુખી દ્વારા જ કરાવવી.

9

Annex: 3.5, 51.4 to 51.7, 60.7, 60.8, 78.8

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- તેમજ, હિંદુ ધર્મ સાથે જોડી રાખતું વધારાનું એક પરિબળ એટલે કે ભાટ-ચારણ અને વહીવંચાઓને બોલાવીને જ્ઞાતિનો ઈતિહાસ સાંભળવો નહિ અને તેમજ વહીવંચાઓ પાસે કોઈએ જન્મ અને મરણ જેવી નોંધ પણ કરાવવી નહિ. ટૂંકમાં એ લોકોનો ત્યાગ કરી છોડી દેવા.
- આવા નિર્ણય પાછળની મેલી મુરાદ હતી કે સમય જતા પાટીદારોમાં સગોત્રે સગપણ જોડાય, જેથી લોકો હિંદુ મૂળથી કપાઈ જાય. આ ઠરાવ પાછળની મેલી મુરાદને ગામ નેત્રાના મુખી (મુખી એટલે "ખાના કે જગ્યા"ના મુખ્ય કરતા-હરતા) શ્રી કેશરા મુખી સાંખલા ઓળખી (જન્મ તા. ૦૨.૦૪.૧૭૬૮) ગયા. માટે જેમ જાણ થયા ત્યારે તેઓએ આ ઠરાવનો વિરોધ કરીને, તેમના ગામની આસપાસના ૭ ગામોમાં પ્રચાર કરી, સતપંથ ધર્મનો બહિષ્કાર કરાવીને, સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયમાં જોડી દીધા.
- આ ઘટનાથી જ્ઞાતિના લોકોમાં એક મોટો સંદેશો ગયો કે સતપંથ ધર્મમાં કંઇક ખોટું તો છે જ.

10

Annex: 60.7, 60.8

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- ત્યાર બાદ જ્ઞાતિમાં મહાન જ્ઞાતિ સુધારક શ્રી નારાયણજી રામજી લીંબાણી/કોન્ટ્રાકટરનું આગમન થયું. તેમનો જન્મ તા. ૨૨-૦૫-૧૮૮૩ના કચ્છ વિરાણી મોટી ગામમાં થયો હતો.
- સતપંથ સમાજ દ્વારા જ્ઞાતિ બહાર કરવા બાદ પણ તેઓ સતપંથ ધર્મની પોલ લોકો સામે ખુલ્લી પાડતા રહ્યા અને સતપંથ ધર્મનું ષડ્યંત્ર જ્ઞાતિના લોકો સામે ખુલ્લું કરતા ગયા.
- તેમણે લખેલ "પીરાણા સતપંથ ધર્મની પોલ અને સત્યનો પ્રકાશ" નામનો ગ્રંથ સંશોધનકારોમાં વિશ્વ પ્રખ્યાત થયો.
- ઉમિયા માતાજી ઊંઝા સાથે સંકળાઈને કડવા પાટીદાર સમાજ સુધારક વડીલો જેમ કે વિરમગામ વાળા શ્રી ચંદુભાઈ મણિલાલ દેસાઈ, ધર્મજવાળા શેઠ તુલસીદાસ વલ્લભદાસ પટેલ, કાછીયા જ્ઞાતિ સુધારક અમદાવાદ વાળા શ્રી રણછોડભાઈ દલસુખભાઈ ભગત વગેરે વડીલો સાથે રહીને તેઓએ કચ્છના કડવા પાટીદારોને સુધારવાના પ્રયત્નો કર્યા.

11

Annex: 54.1 to 54.15, 57.1 to 57.37, 75.19

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- સુરત જીલ્લામાં પીરાણા સતપંથ વિરુદ્ધ જુંબેશ ઉઠાવનાર શ્રી છીમાભાઈ ભૂલાભાઈ – ગામ ભાટપુર, મુખી શ્રી હરિભાઈ દેવા – ગામ ભાઠા અને શ્રી નારણજી માસ્તર – ગામ ભાઠા, જેવા સમાજ સુધારકો સાથે તેઓએ કામ કર્યું.
- તેવીજ રીતે વિરમગામ વાળા શ્રી પુરૂષોત્તમ લલ્લુભાઈ પારેખ તથા અમરસિંહ દેસાઈ અને અમદાવાદ વાળા શ્રી મગનભાઈ ગોવિંદલાલ એન્જીનીયર જેવા મૂળ પ્રખર સુધારકોના લક્ષ્યોને શ્રી નારાયણજીભાઈએ આગળ ધપાવ્યા.
- તેમના આ કામમાં રાજકોટ નજીક ઢોલેરા ગામ સ્થિત વેદશાસ્ત્ર સંપન્ન શ્રી રામેશ્વર મોરારજી મહારાજના માર્ગદર્શન પ્રમાણે જ્ઞાતિ સુધારણાનું કામ કરતા રહ્યા.
- શ્રી નારાયણજીભાઈની કામગીરી જોઇને તેમને વર્ષ ૧૯૧૬માં નિમાડ કડવા પાટીદારોની પહેલી સભાના પ્રમુખ તરીકેની જવાબદારી સોપવામાં આવી.

12

Annex: 57.1 to 57.37

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- નારાયણ રામજી દ્વારા સતપંથ ધર્મની પોલ ખોલતું જ્ઞાન જાણીને અને કડવા પાટીદારોનો ગર્વ ભર્યો મહાન ક્ષત્રિય કુળનો ઈતિહાસ જાણવાથી લોકો ધીરે ધીરે સતપંથ ધર્મને તિલાંજલિ આપવા લાગ્યા અને સૌ સનાતન ધર્મ અપનાવવા લાગ્યા.
- સાચા જ્ઞાનનો ફેલાવો વધારવા માટે ઘણા ગામોમાં લાઈબ્રરીઓ સ્થાપવામાં આવી.
- ઈમામ શાહ દ્વારા બનાવટી અને લુભામણી જુઠ્ઠી વાર્તાઓ પર નાખેલ ધર્મ પરિવર્તનનો કાચો પાયો, જન્માષ્ઠમી તહેવારના કારણે હિંદુ ધર્મ સાથે કાયમ રહેલ જોડાણ, અન્ય જ્ઞાતિઓ દ્વારા પીરાણા સતપંથ ધર્મને કારણે થતું અપમાન અને મનથી લોકો પોતે હિંદુ રહેવા માંગતા હોવાની ઈચ્છાના કારણે સતપંથ ધર્મનો ત્યાગ કરવા લોકો કટિબદ્ધ થયા.
- જે જે લોકો સતપંથ ધર્મને તજીને સનાતન ધર્મ કે હિંદુ ધર્મ અપનાવતા, તે લોકોને સતપંથ ધર્મના ગેઢેરાઓ એટલે કે આગેવાનો, તરત જ જ્ઞાતિ બહાર કરી દેતા. પીવાનું પાણી પણ બંધ કરવામાં આવતું. થયેલ લગ્ન/સગપણો તોડાવી નાખવામાં આવતા. અને તેમના અને તેમના સગા-સબંધીઓ પર પણ અસહ્ય ત્રાસ ગુજારવામાં આવતો. જેથી તેઓનું જીવન યાતનામય બની જતું. આવી રીતે સતપંથ ધર્મના ગેઢેરાઓ જ્ઞાતિ ઉપર પોતાની પકડ મજબુત કરવાના પ્રયત્નો કરતા રહ્યા. આમ સતપંથની સમસ્યા જ્ઞાતિમાં ચાલતી જ રહી.
- જ્ઞાતિ બહાર પડેલા લોકોની મુશ્કેલી ચરમ સીમા પર હતી. ત્યારે વર્ષ ૧૯૨૧-૨૨માં જ્ઞાતિમાં આગમન થયું મહાન સમાજ સુધારક સંત શ્રી ઓધવરામજી મહારાજનું (જન્મ ૦૯-૦૪-૧૮૮૯ – રામ નવમીના દિવસે).

13

Annex: 57.1 to 57.37

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- કડવા પાટીદારોને સનાતન ધર્મમાં પાછા ફેરવવા માટે ઓધવરામ મહારાજ સામે મુખ્ય અવરોધ કે વિઘ્ન હતું... સતપંથના ગેઢેરાઓ દ્વારા સનાતનીઓને જ્ઞાતિ બહાર મુકવાથી તેમના ઉપર ગુજરેલ વિપત્તિઓ / મહામુશ્કેલીઓમાંથી એવો રસ્તો કાઢવો કે જેથી કરીને સનાતન ધર્મ તરફ વળતા લોકોનો પ્રવાહ ફરીથી શરુ થાય.
- આવી પરિસ્થિતિમાં સંત ઓધવરામ મહારાજનો અચાનક ભેટો થયો જ્ઞાતિ વીર શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી સાથે.
- શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી સનાતન ધર્મના કાર્યમાં મુખ્ય ભૂમિકા ભજવી રહ્યા હતા અને શ્રી નારાયણ રામજી લીંબાણીના તેઓ જમણો હાથ સમાન હતા.
- શ્રી રતનશીભાઈ તે સમયની પરિસ્થીતીથી ખુબ વાકેફ હતા અને સંત ઓધવરામ મહારાજના વિચારોથી ખુબ પ્રભાવિત થયા.

14

Ref: કચ્છ કડવા પાટીદારનો ઈતિહાસ / અભકકપ સમાજ / વિરાણી ઈતિહાસ / નખત્રાણા ઈતિહાસ, Annex: 75.20, 75.21

… સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા …

- સંત ઓધવરામ મહારાજ અને શ્રી રતનશીભાઈની જોડી સતપંથ માટે ઘાતક નીવડી.
- સંત ઓધવરામ મહારાજના નિર્દેશન અને વડીલ શ્રી રતનશીબાપા અને તેમની ટીમે ગામો ગામ એવી વ્યૂહ રચના ગોઠવી કે લોકો માટે સનાતન ધર્મમાં પરિવર્તનનું કામ ખુબ જ સરળ થઇ ગયું.
- લોકો મોટી સંખ્યામાં સતપંથ ધર્મને ત્યાગતા ગયા અને સનાતન ધર્મને અપનાવતા ગયા.
- જ્ઞાતિની પહેલી સનાતન સમાજ વર્ષ ૧૯૪૦માં ઊભી કરવામાં આવી. જેનું નામ હતું "કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતની સમાજ" અને તેના સ્થાપક પ્રમુખ શ્રી રતનશી ખીમજી ખેતાણી, તેમજ મહામંત્રી શ્રી નથુભાઈ નાનજી કેશરાણી હતા.

15

Ref: કચ્છ કડવા પાટીદારનો ઈતિહાસ / અભકકપ સમાજ / વિરાણી ઈતિહાસ / નખત્રાણા ઈતિહાસ

… સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા …

- સનાતન ધર્મનો વ્યાપ વધે અને લોકોમાં તેઓ કુળદેવી ઉમિયા માતાજીના સંતાન છે, તેવું પ્રસ્થાપિત થાય, તે માટે સંત ઓધવરામજી મહારાજ અને તેમના પટશિષ્ય દયાલદાસજી મહારાજની પ્રેરણાથી, સાબરકાંઠા તેમજ કચ્છના ભાઈઓના ખાસ સહકારથી, રતનશીબાપાના પ્રમુખ પદે, કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતની સમાજે કચ્છમાં પ્રથમ, વાંઢાય ગામમાં, વર્ષ સને ૧૯૪૫માં ઉમિયા માતાજીનું મંદિર બાંધ્યું.
- તે સમયે, સતપંથ ધર્મના કારણે સેંકડો વર્ષો સુધી હિંદુ ધાર્મિક શાસ્ત્રોથી વિમુખ, હિંદુ ધર્મની ક્રિયાઓથી વિમુખ, પાયમાલ બૌધિક પરિસ્થિતિ, કેળવણીની ખામી, દારુણ ગરીબી, અજ્ઞાનતા, ભોળપણ, લોકોમાં ફેલાયલી અંધશ્રદ્ધાઓ અને કુરિવાજો જેવી નબળી સામાજિક પરિસ્થિતિ હતી.
- તેમજ સતપંથ દ્વારા હઝરત અલીને નિષ્કલંકી નારાયણ એટલે ભગવાન વિષ્ણુનો અવતાર બતાવીને લોકોને ખોટી રીતે હઝરત અલીને પૂજતા કરી દીધાની પરિસ્થિતિ, હજરત અલીના પત્ની બીબી ફાતિમાને આદ્યશક્તિ (એટલે કે આપણા ઉમિયામાંનું સ્વરૂપ) બતાવીને બીબી ફાતિમાને પૂજતા કરી દીધાની પરિસ્થિતિ હતી.
- આવી નબળી પરિસ્થિતિમાંથી છોડાવીને સનાતન ધર્મમાં લોકોને લાવવા માટે સંત ઓધવરામ મહારાજે જ્ઞાતિના લોકોને, સનાતન ધર્મમાં મૂળ ગણાય એવા ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણને, પોતાના આરાધ્ય દેવ તરીકે પૂજવાની પ્રેરણા આપી.

16

Ref: ઉમિયા માતાજી સ્થાપના અહેવાલ – વાંઢય / વિરાણી અહેવાલ / કચ્છ કડવા પાટીદારનો ઈતિહાસ, Annex: 14.3, 20.1 to 20.4, 26.6, 26.10, 27.2 to 27.4, 32.6, 32.10, 32.11, 35.2, 57.23, 71.9, 78.20, 86.3

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- શ્રી રતનશી બાપા અને ઓધવરામજી મહારાજ તેમજ તેમના પટ શિષ્ય શ્રી દયાલદાસજી મહારાજના હસ્તે લગભગ ૬૫ ગામોમાં ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરોની સ્થાપના કરવામાં આવી. ત્યાર બાદ કચ્છના ગામેગામમાં ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરો ઉભા થવા લાગ્યા. સતપંથના પાટોને ઘણા ગામોમાંથી તિલાંજલિ આપવામાં આવી.
- બીજી બાજુ ગામેગામમાં સનાતન સમાજની વ્યવસ્થાઓ ઉભી કરવામાં આવી. તેમજ ગામેગામમાં યુવક મંડળો પણ સ્થાપવામાં આવ્યા.
- બીજી બાજુ જ્ઞાતિની સહુથી મોટી કમજોરી હતી કેળવણીનો આભાવ. માટે સંત ઓધવરામ મહારાજની પ્રેરણાથી વિદ્યાર્થીઓ માટે હોસ્ટેલો બાંધવામાં આવી. તેમજ ગામ સ્તરે સનાતનીઓની આગેવાની હેઠળ બાળ મંદિરો શુરુ કરવામાં આવ્યા.
- જ્ઞાતિની પહેલી હોસ્ટેલ સંત ઓધવરામ મહારાજની પ્રેરણાથી ધનસુરા ખાતે શરુ કરવામાં આવી. ત્યાર બાદ નખત્રાણા ગામમાં હોસ્ટેલ સ્થાપવામાં આવી. ત્યાં આજે સનાતની કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનું મુખ્ય મથક છે. વર્ષ ૧૯૪૦માં સ્થાપેલ જ્ઞાતિની પ્રથમ સનાતની સમાજને કાયદાકીય રૂપ આપી રજિસ્ટર કરવામાં આવી જેનું નામ આજે શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ છે.

17

Ref: Slide 16

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મની જાગૃતિ લાવવા હેતુથી વર્ષ ૧૯૯૬માં લક્ષ્મીનારાયણ ધર્મ પ્રચાર સમિતિ રચવામાં આવી. એ સમિતિના પહેલા પ્રમુખ હતા શ્રી પ્રેમજી પુંજા વાસાણી, જે કેન્દ્રિય સમાજ એટલે શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજના પૂર્વ પ્રમુખ પણ હતા.
- હાલમાં ઈ.સ. ૨૦૧૧માં દેસલપર (વાંઢાય) ગામ નજીક જ્ઞાતિના ૨૩૦ લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરોને એક સુત્રે બાંધવા હેતુ શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનનું કેન્દ્રિય સ્થાન ઉભું કરવામાં આવેલ છે. જે જ્ઞાતિના અંદાજે ૮૫% થી ૯૦% જેટલા બોહળા સમુદાયનું શ્રદ્ધાનું કેન્દ્ર છે.
- ઉમિયા માતાજીના મંદિરો, ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણના મંદિરો, સનાતની સમાજો, યુવક મંડળો, લાઈબ્રેરીઓ, હોસ્ટેલો વગેરેની સ્થાપનાઓના કારણે સનાતનીઓની સ્થિતિ ખુબ મજબુત થઇ ગઈ.
- ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા પણ સનાતની સમાજને ખુબ સહયોગ મળ્યો. ઉમિયા માતાજી ઊંઝાની કારોબારી દ્વારા તા. ૧૬-૧૧-૧૯૭૮ના પીરાણા સતપંથમાં ફસાયેલ જ્ઞાતિજનોને સનાતન ધર્મની સાચી સમજણ આપી સતપંથ ધર્મ તરફ જતા અટકાવવાનો નિર્ણય કરવામાં આવેલ હતો.

18

Ref : લક્ષ્મીનારાયણ સંસ્કાર ધામ, દેશલપર, Annex: 53.1

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- સમાજ-પ્રગતિની આવી સજ્જડ વ્યવસ્થાની સામે સતપંથના ગેઢેરાઓ/આગેવાનો ટકી ન શક્યા. હવે સતપંથ ધર્મની ગેઢેરાઓની જ્ઞાતિ પરની પકડ ઢીલી થઇ ગઈ હતી.
- લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરોને અટકાવવા માટે કે સનાતની સમાજની મિલકતો માટે ખોટા કોર્ટ કેસો, ખોટા ફોજદારી કેસો, જેવા અનેક પ્રયત્નો સતપંથી દ્વારા કરવામાં આવેલ હતા. જે મહદ અંશે નિષ્ફળ થવા લાગ્યા.
- બીજી બાજુ જે સતપંથી લોકો, મંદિર કે સમાજના કાર્યમાં માત્ર દૂરથી જોવા આવતા અને મોકો જોઇને કાર્યમાં વિઘ્નો નાખવા આવતા, તેવા લોકો ઉલટા સનાતનીઓના કાર્યથી પ્રભાવિત થઇને પાછા જતા અને સાચી વાત જાણીને સનાતની સમાજમાં મોટી સંખ્યામાં જોડાવા લાગ્યા.
- આનું કારણ હતું કે ઈમામ શાહે બનાવટી અને લોભામણી વાતોથી નાખેલ સતપંથનો પાયો. જે લોકો આવી વાતોથી અંજાયેલા હતા, તેઓ સતપંથ છોડી મૂળ સનાતન ધર્મમાં આવી ગયા.

19

Ref : કચ્છ કડવા પાટીદારનો ઈતિહાસ / વિવિધ કચ્છ ગામના લક્ષ્મી નારાયણ મંદિર ઈતિહાસ / અભકકપ બોઆર્ડીંગ અહેવાલ / ઉમિયા માતાજી સ્થાપના અહેવાલ – વાંઢય / ઈશ્વર વિહારી વિલાસ–ઓધવરામ મહારાજ Annex: 20.1 to 20.4 / વિરાણી અહેવાલ / કચ્છ કડવા પાટીદારનો ઈતિહાસ

... સતપંથ સમસ્યા પૂર્વભૂમિકા ...

- ઓધવરામ મહારાજની ચતુર રણનીતિ અને રતનશી ખીમજી ખેતાણી તેમજ નથુભાઈ નાનજી કેશરાણીની વગેરે લોકોની ટીમની જોડી સનાતન ધર્મ માટે સારા સફળ પરિણામ લાવી અને તેમના દ્વારા નાખવામાં આવેલ સનાતની સમાજનો પાયો મજબુત નીવડ્યો.
- આજે સતપંથ દ્વારા સમાજ બહાર કરેલ સનાતનીઓની સંખ્યા હવે ખુબ મોટી થઇ ગઈ છે. સનાતની સમાજમાં આજે લગભગ ૯૦% થી વધુ લોકો છે અને પીરાણા સતપંથ સમાજમાં માત્ર ૧૦% થી પણ ઓછા લોકો છે.

20

Ref: Slide 19

... પૂર્વભૂમિકાનું સારાંશ

- કોઈપણ મુસલમાનને પાછા સનાતન હિંદુ ધર્મમાં આવવું હોય... ત્યારે સામાન્ય રીતે હિંદુ સમાજ તેને સ્વીકારતો નથી. પરંતુ અહીં અમારી જ્ઞાતિ એવી છે કે જે આજે પણ જે લોકો સતપંથ ધર્મને સંપૂર્ણપણે ત્યાગીને સનાતન સમાજમાં આવવા તૈયાર હોય, તેમના માટે સનાતની સમાજના દરવાજા ખુલ્લા જ છે. પણ પોતે સનાતની હોવાનું આગ્રહ રાખનારા સતપંથીઓ જો સનાતન સમાજમાં ભળતા ન હોય તો આ વાત દર્શાવે છે કે સતપંથીઓની નીતિમાં કંઈક ખોટ છે. તેઓને માત્ર સનાતની હિંદુની ઓળખ જોઈએ છે અને તેની આડમાં તેમનું ઇસ્લામ ધર્મ પાળવો છે.
- **આજે સતપંથ સમાજની પરિસ્થિતિ એવી છે કે જો તેમની મુસલમાની સાચી ઓળખ ખુલ્લી પડી જાય, તો તેઓનું જીવન અશક્ય બની જશે અને તેમના અનુયાયીઓ મૂળ સનાતન હિંદુ ધર્મમાં આવી જશે. જો આવું થાય તો સતપંથ ધર્મ કાયમ માટે બંધ થઇ જશે. માટે સતપંથ ધર્મના પ્રચારકો યેનકેન પ્રકારે પોતાના અનુયાયીઓ ટકાવી રાખવા માંગે છે.**
- સતપંથની સમસ્યા આજે પણ એક યા બીજી રીતે કાયમ છે.

21

ગુપ્ત પંથ / પીરાણા સતપંથ અથવા

સતપંથ શું છે

હિંદુઓનો મુખવટો છે...
પણ છે ઇસ્લામી વિચારધારા આધારીત...
તો પછી આ ધર્મ છે કયો?

ચરણ ૧

આ પ્રસ્તુતિને નીચે પ્રમાણે વિભાગોમાં વિભાજીત કરવામાં આવેલ છે;

1. ભાગ ૧: સતપંથની સ્થાપના અને ઇમામ શાહ સુધીનો કાળ
2. સરકારી દસ્તાવેજ અને સંશોધનકારોનો નિષ્કર્ષ
3. તાકિયા – સતપંથના સ્થાપકોની મૂળ રણનીતિ

23

1. ચરણ ૧ - ભાગ ૧

ઇમામ શાહ સુધીનો કાળ

 24

મુદ્દાઓ

ચરણ ૧માં નીચે મુજબના મુદ્દાઓને આવરી લેવામાં આવેલ છે;

1. *સતપંથનું મૂળ*
2. *ધર્મ પરિવર્તનની પદ્ધતિ*
3. *પ્રચાર પદ્ધતિ – પ્રોપગંડા / Propaganda*
4. *ધર્મનો સિદ્ધાંત*
5. *દસ અવતાર – હિંદુઓના દસ અવતારનું ભ્રામક નામ શા માટે છે?*
6. *સતપંથના સાહિત્યો – ગીનાન અને દુઆ / કલમા*
7. *સારાંશ*

25

1.1 સતપંથનું મૂળ

એક ટૂંકી નોંધ...

26

Annex: 78.1 to 78.20, 82.5

સતપંથનું મૂળ ...

- ઇસ્લામના સ્થાપક એટલે મોહમ્મદ પેગંબરના મૃત્યુ પછી ઇસ્લામ ધર્મના બે મુખ્ય પંથ ઉભા થયા... "શિયા" અને "સુન્ની".
- શિયા પંથ પાળવાવાળા, મોહમ્મદ પેગંબરના જમાઈ એટલે "હજરત અલી મૌલા"ને તેમના અલ્લાહ માને છે.
- હજરત અલીની મૃત્યુ પછી તેમના વંશના લોકો, જે અલીની ગાદી પર બેસે, તેમને અલીનો જીવતા અવતાર તરીકે માને છે. (આ જીવતા અવતારને "ઈમામ" પણ કહેવામાં આવે છે)
- ધીરે ધીરે જેમ સમય પસાર થતો ગયો અને આંતરિક ઝગડાઓ, મતભેદો, ખુન જેવાં કારણોના લીધે શિયા પંથમાં ફાટફૂટ પડી અને અલીની ગાદીના અલગ અલગ દાવેદાર ઉભા થયા.

27

Annex: 78.1 to 78.20, 82.5

... સતપંથનું મૂળ

- ઇસ્લામ -> શિયા -> ઈસ્માઈલી -> નિઝાર પંથની સ્થાપના વર્ષ ૧૦૯૪માં અલામત (હાલ ઈરાન)માં એક ઈસ્માઈલી દાઈ (પ્રચારક) હસન-બિન-સબ્બાહ દ્વારા કરવામાં આવેલ છે. હસન-બિન-સબ્બાહ, ઈમામ "નિઝાર" માટે દાઈનું કામ કરતા હતા. એટલે તેના કારણે "નિઝાર" કે "નિઝારી" શબ્દનો પ્રયોગ આ પંથના નામમાં કરવામાં આવેલ છે.
- સતપંથ, એ નિઝારી પંથનો એક પેટા ફાંટો કે પંથ છે.
- સતપંથની બે મુખ્ય શાખાઓ છે;
  ૧) ખોજા -- જેઓ આગા ખાનને ઈમામ તરીકે માને છે.
  ૨) ઈમામ શાહી -- કે જેઓ ઈમામ શાહના વંશજોને ઈમામ તરીકે માને છે.
  આ પંથને "પીરાણા પંથ", "ઈમામ શાહી પંથ", "કાકા પંથ", "મતિયા પંથ" અથવા "મુમના પંથ" તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

28

Annex: 2.1 to 2.8, 3.1 to 3.6, 4.1 to 4.2, 5.1 to 5.4, 6.1 to 6.5, 7.1 to 7.3, 11.2, 62.1 to 62.4, 64.1 to 64.4, 65.1 to 65.2, 66.1 to 66.27, 67.1 to 67.6, 68.1 to 68.6, 72.1 to 72.4, 74.1 to 74.6, 79.1 to 79.3, 80.1 to 80.9, 82.7, 85.1 to 85.17, 97.1 to 97.2

સ્થાપના – એક આછી રૂપરેખા ...

- "પીર શમ્સ"નો પ્રપૌત્ર "પીર સદરૂદ્દીન" હતા અને એ સતપંથના મુખ્ય પ્રચારક હતા. પીર સદરૂદ્દીનની કબર પાકિસ્તાનના "ઉચ" ગામમાં છે.
- એમના દીકરા અને ઉત્તરાધિકારી "પીર કબીરુદ્દીન" (પૂરું નામ – "અબુ કલંદર હસન કબીરુદ્દીન") એ તેમના પિતાના કામને આગળ વધાર્યું. તેમની કબર પણ "ઉચ" ગામમાં છે.
- પીર કબીરુદ્દીનના દીકરા, "ઈમામ શાહ" (પૂરું નામ – "ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ"), એ પીરાણા સતપંથના સ્થાપક છે. તેમની કબર પીરાણામાં છે.
- ઇસ્લામ "બળ" અને "કળ" થી ધર્મ પરિવર્તન કરાવતા આવ્યું છે. તેમાંથી "કળ" વડે ધર્મ પરિવર્તનના દાખલા રૂપે સતપંથ મોખરે છે.

29

Ref: Slide No 28, Annex: 38.3, 73.2, 77.1 to 77.55

... સ્થાપના -એક આછી રૂપ રેખા

- ભારતમાં સતપંથની સ્થાપના પાછળની હિલચાલ ૧૪મી સદીમાં ઈસ્માઈલી ધર્મ પ્રચારકો, કે જેઓ ઈરાન (પર્શિયા / ફારસ)થી આવ્યા હતા, તેમના દ્વારા કરવામાં આવી.
- હોંશિયાર અને ભણેલા ધર્મ પ્રચારકોએ સહુથી પહેલાં સ્થાનિક ભાષા અને ખાસ કરીને સંસ્કૃત ભાષાનો અભ્યાસ શરુ કર્યો. સાથે સાથે હિંદુ ધર્મના સાહિત્યો પર પ્રભુત્વ હાંસલ કર્યું. સાથે સાથે તે સમયના લોકોની સામાજિક અને માનસિક પરીસ્થિતનો પણ ઊંડાણ પૂર્વક અભ્યાસ કર્યો.
- હિંદુ અને ઇસ્લામના સિદ્ધાંતોને સતપંથમાં યુક્તિ પૂર્વક ભેળવીને, અનુયાયીઓને ઇસ્લામ તરફ લઈ જવાનો એવો રસ્તો તૈયાર કર્યો, કે જેથી ધર્મ પરિવર્તન કરવાના કાર્યમાં સરળતા રહે.
- હિંદુ ધર્મની રચના અને સિદ્ધાંતોને વર્ણવતી, નવી, પણ નકલી – જે ઇસ્લામ સાથે જોડાણ કરતી હોય એવી - વ્યાખ્યાઓ તૈયાર કરી અને સંસ્કૃત ભાષાના શ્લોકોના ઢાળોને સ્થાનિક ભાષામાં ઢાળીને પ્રચાર કરવાનું શરુ કર્યું.

30

Annex: 37.6, 42.4, 42.8, 73.3, 77.12, 78.8, 78.11 to 78.15, 78.20, 82.8 to 82.10, 82.16, 82.17

1.2 ધર્મ પરિવર્તનની પદ્ધતિ

સતપંથના સ્થાપક... પીર સદરૂદ્દીન દ્વારા...
ધર્મ પરિવર્તન કરાવવા માટે અપનાવેલી પદ્ધતિ કેવી હતી?

31

પીર સદરૂદ્દીનની પદ્ધતિ

- "ઇસ્લામ ઇન નોર્થન ઈન્ડિયા" (અલીગઢ, 1993, p. 371) માં લેખક મુહમ્મદ ઉમર લખે છે કે,

> "હિંદુઓમાં ઇસ્લામ લોકપ્રિય થવા પાછળનું મુખ્ય કારણ એ હોઈ શકે કે, મુસ્લિમ પ્રચારકો દ્વારા નવા હિંદુ અનુયાયીઓ પર પોતાના પરંપરાગત રીત રિવાજ છોડી દેવા માટે મજબૂર ન કરવામાં આવ્યા. તેઓએ એવી પરિકલ્પના કરી કે અનુયાયીઓ પોતાની મેળે ધીરે-ધીરે બિન-ઇસ્લામી રીત-રિવાજો છોડી દેશે. આના કારણે હિંદુ દ્વારા ઇસ્લામ ધર્મ અપનાવ્યા બાદ પણ પોતાના પરંપરાગત રીત-રિવાજો પાળતા હોવાના ઉલ્લેખો મળે છે."

- તેવી જ રીતે, ગીનાનોના, સાહિત્યોના અને પરંપરાના મૂળ સાર પરથી સમજાઈ આવશે કે પીર સદરૂદ્દીનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ લોકોનો ધીરે-ધીરે, ત્રણ (3) ચરણમાં, ધર્મ પરિવર્તન કરાવવાનો હતો. જે પદ્ધતિ તેમણે અપનાવી હતી તે ખાસ પ્રકારના ધર્મ પ્રચારના ઢાંચા ઉપર આધારિત હતી.

32

Annex: 22.1 to 22.4

પીર સદરૂદ્દીનની પદ્ધતિ
ચરણ ૧: પ્રારંભિક અવસ્થા

- શિષ્યોને, નૈતિક અને સૈદ્ધાંતિક મૂલ્યોની મદદ દ્વારા, સતપંથનો સરળ બોધ આપવામાં આવતો. પ્રવચનો, ગીનાનો અને સાહિત્યોમાં, લોકોની ભાષા અને બોલીનો ઉપયોગ કરી, સ્થાનિક સાંકેતિક પરિભાષા, જેમકે અલખ નિરંજન (અવર્ણનીય), ગુરુ બ્રહ્મા (મોહમ્મદ), નર નકલંક (અલી), નર (ઇમામ), ઘટ-પાટ, જાપ વગેરેનો પ્રયોગ કરવામાં આવતો.
- ગ્રામ જનોની ભાષામાં, ઉત્તમ કુશળતા વાપરીને, ખાસ ગીનાનો રચવામાં આવ્યા. જેથી લોકોને તેમના પરંપરાગત ભજનો જેવી લહેજત મળે. જેમાં પીર સદરૂદ્દીન પોતાને હિંદુ નામ સહદેવ અને હરીશચંદ્ર ધારણ કરીને પદોની રચના કરી છે.
- હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવાની પ્રક્રિયાને સરળ બનાવા માટે ભાર આપવામાં આવ્યો છે.

33

Ref: Slide 32

પીર સદરૂદ્દીનની પદ્ધતિ
ચરણ ૨: મધ્યમ અવસ્થા

- બીજા ચરણમાં, શિષ્યોને એકાંતમાં, મધ-રાત્રે, જપ કરવા માટે, ગુરુ મંત્ર / સત શબ્દ આપવામાં આવે છે.
- શિષ્યોને જાણ કરવામાં આવે છે કે, ભગવાન વિષ્ણુનો દસમો અવતાર, અલી રૂપે અરબ ખંડમાં જન્મી ચૂક્યો છે અને હાલે “ઇમામ”ના રૂપમાં ઈરાનમાં વસે છે.
- ટૂંકમાં આ અવસ્થામાં, નવા અનુયાયીઓ સતપંથને પોતાની જૂની શ્રદ્ધા એટલે હિંદુ ધર્મને મજબુતી આપતા, પૂરક તરીકે જોતાં થઈ જાય છે. મોહમ્મદ પેગંબર અને અલીને પોતાના પૂર્વજોની પરંપરા સાથે સુસંગત સમજવા લાગે છે.

34

Ref: Slide 32

પીર સદરૂદ્દીનની પદ્ધતિ
ચરણ ૩: પરીવર્તન અવસ્થા

- શિષ્યોને ધ્યાનમાં લીન થઈ જવા પર ભાર આપવામાં આવે છે.
- ત્યાર પછી, નવા અનુયાયીઓને તેમના જૂના રીત રિવાજોથી વિમુખ કરવાનું કામ શરૂ કરવામાં આવે છે. હિંદુઓની ક્રિયાઓની, તર્કના આધારે, નિંદા કરવાનું શરૂ કરવામાં આવે. જેવા કે વર્ણ ભેદ, મૂર્તિ પુજા, ધાર્મિક સ્નાન, હિંદુ ફિલોસોફીની ૬ મુખ્ય વિચાર વાળી શાળાઓ, સન્યાસ અને ત્યાગની પરંપરા, વગેરે.

આવી રીતે, પીર સદરૂદ્દીને લોકોની શ્રદ્ધાનું સૌમ્ય રીતે ઇસ્લામી કરણ કરી નાખ્યું હતું. પણ તેની સાથે સાથે, તેણે લોકોની સંસ્કૃતિ સાથે ક્યારે પણ છેડછાડ નહોતી કરી. આના કારણે હિંદુ સમુદાયે ભારતીય રૂપ ધરાવતા ઇસ્લામના સિદ્ધાંતો વાળો ધર્મ અપનાવી લીધો.

35

Ref: Slide 32

ધર્મ પરિવર્તન સૂત્ર

મુંબઈ હાઈ કોર્ટના ૧૮૬૬ના વિખ્યાત "આગા ખાન કેસ"માંથી મેળવેલ નિષ્કર્ષ

- ધર્મ પરિવર્તનના સુત્ર રૂપે ઈસ્માઈલી દાઈઓને (એટલે કે ધર્મ પ્રચારકોને) નિર્દેશન આપવામાં આવ્યું હતું કે. "જો તેમણે એક ઈસાઈને પ્રભાવમાં લઈને ધર્મ પરિવર્તન કરવું હોય તો, તેમણે યહૂદીઓના જીદ્દીપણા અને મુસલમાનોના અજ્ઞાન ઉપર લાંબી લચક વાતો કરવી. ઈસાઈ ધર્મની મુખ્ય માન્યતાઓ પર શ્રદ્ધા દર્શાવીને ધીરેથી ઈશારો મૂકી દેવો કે એ બધું સાંકેતિક છે અને તેમાં કંઈ મોટું રહસ્ય છે. તેની સાચી હકીકત ફક્ત ઈસ્માઈલી ધર્મ આપી શકે તેવી વાતો કરવી. ઈસાઈઓએ ક્યાંક સાચી વાત સમજવામાં ભૂલ કરી છે અને સાચો ધર્મ એજ છે જે ઈસ્માઈલી ધર્મ પ્રચારક બતાવે તે."
- તેવી જ રીતે, જો એક યહૂદીનું ધર્મ પરિવર્તન કરાવવું હોય તો તેમને પહેલાં, ઈસાઈ અને મુસલમાનો વિરૂદ્ધ બોલી તેનો વિશ્વાસ જીતીને કહવું કે સાચો "મસીહા" આવશે અને એ બીજો કોઈ નહિ પણ "અલી" હશે.
- **સાર: યોજના એવી છે કે પહેલાં, અનુયાયીઓના પોતાના જુના ધર્મનો પ્રચાર કરવો અને તેની સાથે ભળી તેનો વિશ્વાસ જીતી તેને ધીરે ધીરે એમ સમજાવવું કે એ જે ધર્મ પાળે છે એ ફક્ત સાંકેતિક છે. સાચો ભગવાન અલી છે અને સાચો ધર્મ શિયા મુસલમાન ધર્મ છે.**

36

Annex: 12.1 to 12.35, 15.1 to 15.4, 56.10 to 56.13

1.3 પ્રચાર પદ્ધતિ

પ્રોપગંડા / PROPAGANDA

ઈસ્માઈલી ધર્મ પ્રચારકોની સફળતા પાછળની...
એક અસરકારક રણનીતિ

37

શિયા ધર્મ પ્રચારકોને ભારતમાં
મોટી સફળતા મળવા પાછળ
મૂળભૂત પ્રચાર પદ્ધતિ અથવા
અંગ્રેજીમાં **પ્રોપગંડા**

(Propaganda)

 38

પ્રોપગંડા (પ્રચાર) -પૃષ્ઠભૂમિ

- ઇસ્લામ હમેશાં ધર્માંતરણ કરાવનાર રહ્યો છે અને આજે પણ એ પ્રવૃત્તિ ચાલુ છે.
- જે ગતિથી અન્ય દેશોમાં તેનો ફેલાવો થયો તે ઇતિહાસમાં અજોડ છે.
- યહૂદી, હિબ્રૂ અને અરબી ભાષી લોકોના દેશોમાં ઇસ્લામને ખૂબ સફળતા મળી.
- પણ જે દેશોમાં અલગ સાંસ્કૃતિક વિચાર ધારા ચાલતી હતી, જેમ કે યુરોપ, ભારત, ચીન વગેરે, તેમાં ઇસ્લામને શરૂવાતમાં ખાસ સફળતા ન મળી. પરંતુ સેંકડો વર્ષોના સમયગાળા પછી જ ધીરે ધીરે ઇસ્લામની પ્રગતિ થઈ શકી છે.

39

Annex: 78.7

પ્રોપગંડામાં નડતર (વિઘ્નો)

- અરબી સંસ્કૃતિ ન ધરાવતા દેશોમાં ઇસ્લામને કેવા વિઘ્નોનો સામનો કરવો પડ્યો, તેના પર નજર નાખીએ;
  1. *બિન-અરબી અનુયાયી માટે વિદેશી ભાષામાં દર્શાવેલ ધાર્મિક વિચારો તેમજ વિદેશી ધાર્મિક માપ-દંડ (Standards)ને અપનાવવું જરૂરી હતું.*
  2. *વર્ણ આધારિત સામાજિક વ્યવસ્થા, જેવી કે ભારતમાં પ્રચલિત છે, તેમાં એક સમાજ વિહોણી વ્યક્તિ કે જ્ઞાતિથી અલગ થયેલ વ્યક્તિનું કોઈ અસ્તિત્વ જ નથી. તેવા સંજોગોમાં સામુહિક ધર્મ પરિવર્તન જ કામ કરી શકે. એટલે કે એક વ્યક્તિ નહિ પણ પૂરી જ્ઞાતિ કે સમાજનું ધર્મ પરિવર્તન કરવું જરૂરી છે.*
- આ વિઘ્નોના કારણે અન્ય દેશોની તુલનામાં ઇસ્લામને ભારતમાં ઓછો પ્રતિસાદ મળ્યો.
- પણ... કુશળ અને ઠોસ રણનીતિ અપનાવીને, નિઝારી ધર્મ પ્રચારકોએ એવી પદ્ધતિ અપનાવી કે જેના કારણે ઉપર જણાવેલ વિઘ્નોનો ઉપાય શોધી શક્યા.

40

Annex: 78.8

પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –નડતરનો ઉપાય ...

- આવા સંજોગોમાં ધર્મ પરિવર્તન બે મુખ્ય સિદ્ધાંતો પર નિર્ભર કરે છે;
  1. ***ઇસ્લામનો મતલબ અને સંદેશને કડક અરબી આવરણથી જુદું પાડવાની*** *સાહસિક વ્યૂહરચના.*
  2. *અમુક **ખાસ જ્ઞાતિને લક્ષ બનાવીને** ધર્મ પરિવર્તનના **પ્રયાસો કેન્દ્રિત કરવા.** ખાસ કરીને પછાત વર્ગ ઉપર ધ્યાન આપવું, કારણ કે અન્ય વર્ગની તુલનામાં આવા વર્ગના લોકો પર સમાજ કે જ્ઞાતિની પકડ ઓછી હોય છે.*
- *ઇસ્લામના ધર્મ પ્રચારકોએ ઇસ્લામના ઉચ્ચ આદર્શોને અનુયાયીઓના પૂર્વજોના ધર્મ (એટલે હિંદુ ધર્મ) ની પરિભાષા અને સંસ્કૃતિ અનુરૂપ સમજાવ્યા.*
- હિંદુ ધર્મના પ્રચલિત અને સુંદર આદર્શો, સંસ્કારો, રીત-રિવાજો, માન્યતાઓ, બંધનો વગેરેને ઇસ્લામ ધર્મના ઉપદેશોને કેન્દ્રમાં રાખી તેની આસપાસ જોડવામાં આવ્યા.

41

Annex: 28.3, 30.1, 31.2, 31.5, 31.6, 32.7 to 32.12, 32.19, 32.23 to 32.25, 34.6, 74.3, 78.8

... પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –નડતરનો ઉપાય ...

- વ્યક્તિગત ધર્મ પરિવર્તન અને સામુહિક ધર્મ પરિવર્તન, આ બન્નેમાંનો ફરક જે છે, તે ધર્મ પરિવર્તન કરનાર વ્યક્તિ માટેની સૂગમતાનો હોય છે.
- સામુહિક ધર્મ પરિવર્તનથી લોકોને ઘણી જ સરળતા થઈ પડે છે. તેમજ સાથ-સોબત, સંગતની અસર અને પ્રભાવ થકી ધર્મ પરિવર્તન સહેલું થઈ જાય છે.
- સામુહિક રીતે ધર્મ પરિવર્તન થઈ શકે તે માટે ધર્મ પ્રચારકો તેમના ઈસ્માઈલી ધર્મના સંતોની ચમત્કારિક વાર્તાઓ કહીને, તેની અલૌકિક શક્તિની વાતોમાં લોકોને આંજી દેતા. આવી રીતે પરિવર્તનનો રસ્તો સરળ બનાવતા.
- આ રીતે નવા અનુયાયીઓ, પોતાના *ગમા-અણગમા અને વિરોધ છોડીને,* સતપંથ ધર્મના *સનિષ્ઠ અને ચુસ્ત અનુયાયી બની,* ધર્મ પ્રચારકની વાતો પાળવા તૈયાર થઈ જતા.

42

Annex: 78.8. 78.9, 78.11

... પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –નડતરનો ઉપાય ...

- "અલૌકિક શક્તિ" અને "પરચાઓ" વાળી વાર્તાઓની મદદથી નવા અનુયાયીઓ જલદીથી નવો ધર્મ અપનાવી લે અને પોતાના અણગમા અને શંકાઓ છોડી દે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.
- *ઇસ્લામને છેલ્લા યુગ, એટલે કલિયુગનો, ધર્મ* તરીકે લોકોના મગજમાં ઠસાવવામાં આવે છે.
- હિંદુ ધર્મના સિદ્ધાંતોને ઇસ્લામમાં ભેળવવાના પ્રચાર સિદ્ધાંત મુજબ, "પહેલા ઈમામ, અલી તાલિબ"ને ભગવાન વિષ્ણુનો દસમો અવતાર તરીકે લોકો સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યા.
- તેવીજ રીતે, ઈસ્માઈલી (શિયા ધર્મનું ફાંટું) સંબંધ જાળવીને ઈમામને (શરૂઆતથી જ) ભગવાન વિષ્ણુનો અવતાર બતાવામાં આવ્યો છે અને ઈમામને નારાયણ અને નકલંક (નિષ્કલંકી) અવતાર તરીકે નામ આપી ઓળખાવવામાં આવે છે.

43

Annex: 32.6, 73.5, 74.3, 78.9, 78.10, 86.3

... પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –નડતરનો ઉપાય

- કુરાનને આખરી વેદ (અથર્વ વેદ) તરીકે જાહેર કરવામાં આવેલ છે. અન્ય હિંદુ ધાર્મિક પુસ્તકો અને સાહિત્યોને રદ્દ કરવામાં આવ્યા છે, તેવું જાહેર કર્યું છે.
- બીજી બાજુ હિંદુ દસાવતાર પ્રમાણે ભગવાન વિષ્ણુના અવતારની હિંદુ પરંપરા ચાલુ રાખી છે.
- ખોટી વાર્તા આગળ વધારવા એવું બતાવવામાં આવ્યું છે કે અલી તાલિબ, જે ૧૦મો અવતાર છે, એ કોઈ સાધારણ ધાર્મિક નાયક નહોતો, કે જે ઇતિહાસમાં પ્રગટ થઇ પોતાના ચમત્કાર બતાવીને અનંતમાં ગાયબ થઈ ગયો.
- અલીની દૈવી શક્તિ, તેનાં ઉત્તરાધિકારી ઈમામમાં, કહેવાતા ***"નિરંતર"*** રૂપે, અવતાર લીધા રાખે છે.

44

Annex: 14.2, 78.9, 78.10, 78.11, 80.9, 83.5

પ્રોપગંડા (પ્રચાર)
રૂઢિવાદી ઇસ્લામ સાથે સંલગ્ન

શું ઉપર જણાવેલ પ્રચારના કારણે, નવો ધર્મ સ્થાપ્યો છે? ના
આ પ્રોપગંડા રૂઢિવાદી ઇસ્લામ સાથે કેવી રીતે સંલગ્ન છે, તે જોઈશું.

45

પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –રૂઢિવાદી ઇસ્લામ સાથે સંલગ્ન ...

- ઇસ્લામ હંમેશા દૈવી અવતારને, ઐતિહાસિક અને ફિલોસોફિક્ સિદ્ધાંત, સાથે જોડીને, ભગવાનની *અવતાર ધારણ કરવાની એકજ પ્રક્રિયા* છે, તેવું માનવાનું પસંદ કરતો આવ્યો છે.
- આ બધું, પહેલા આદિ માનવ, બાબા આદમ, સાથે શરૂ થયું. જેને ભગવાનનો એક મહાન પેગંબર અને પ્રચારક છે તેવું બતાવવામાં આવ્યું.
- સ્થાનિક વિચારધારા અને પરિસ્થિતિ સાથે અડચણ થવાની હાલતમાં, *એવા સિદ્ધાંતને આગળ કરવામાં આવે કે, જેના પ્રમાણે હિંદુ દેવો/ભગવાનને અને મહાન સંતોને "ફક્ત ધર્મ પ્રચાર" કરવા માટે ભગવાન દ્વારા આ દેશમાં મોકલવામાં આવ્યા છે. આવી રીતે સ્થાનિક લોકોના ગળે વાત ઉતારી દેવાના આવતી.*

46

Annex: 78.10, 78.11, 89.3

... પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –રૂઢિવાદી ઇસ્લામ સાથે સંલગ્ન ...

- વિષયને એક કદમ આગળ વધારતા... હિંદુ ધર્મના વિકાસ ચક્રના આખરી ચરણમાં ઇસ્લામને ઘુસાડેલ છે, તેવો પ્રચાર કરવામાં આવ્યો.
- કુરાન, છેલ્લો અને નિર્ણાયક વેદ (અથર્વ વેદ) છે તેવું બતાવવા લાગ્યા અને તે માટે અથર્વ વેદની ઋચાઓનું અર્થ ઘટન કુરાનની આયાતોને અનુરૂપ કર્યું.
- જેના કારણે, હિંદુઓના ભગવાનના આથી આગાઉ થયેલ અવતારોની અવગણના કરી, છેલ્લા એટલે કે દસમા અવતારને (સતપંથ દસાવતાર પ્રમાણે) સાચો અવતાર જાહેર કરી, તેને અગાઉના બધા જ અવતારોની ઉપરવટ છે એમ કહેવામાં આવ્યું. આ રીતે ભગવાનના અવતાર ચક્રને પૂર્ણ થયાનું જાહેર કર્યું.
- *સતપંથ એજ “સાચો ધર્મ”, આવું ઠોકી બેસાડવા માટેની પ્રક્રિયામાં એવો સિદ્ધાંત રજુ કરવામાં આવ્યો કે, ઈસાઈ, યહૂદી જેવાં અન્ય ધર્મની જેમ, હિંદુ ધર્મને પણ, આ વિકાસ ચક્રની પ્રક્રિયામાં પ્રારંભિક ચરણ અથવા પૂર્વ-તૈયારી રૂપે રજુ કરવામાં આવ્યું. અને છેલ્લું ચરણતો માત્ર ઇસ્લામ જ છે.*

47

Annex: 14.2, 78.11, 78.12

... પ્રોપગંડા (પ્રચાર) –રૂઢિવાદી ઇસ્લામ સાથે સંલગ્ન

- આ રીતે, શુદ્ધ ઇસ્લામની નજરથી જોઈએ તો, ઇસ્લામ અને હિંદુ ધર્મ વચ્ચેનું અંતર ઓછું કરવા માટે ઈસ્માઈલી ધર્મ પ્રચારકોએ એક આગવી પદ્ધતિ અપનાવેલી હતી, જે ઇસ્લામના રૂઢિવાદી સિદ્ધાંતો અને વિચાર ધારા સાથે ક્યાંય ટકરાતી નથી.
- ટૂંકમાં, પ્રોપગંડા એવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેના થકી હિંદુઓના ધર્મના મૂલ્યો, સિદ્ધાંતો અને આચાર-વિચારોને ભ્રષ્ટ કરી, હિંદુઓનો પોતાના ધર્મ પર વિશ્વાસ છૂટી જાય અને સતપંથને જ સાચો માની લે.
- આ રીતે, હિંદુઓને આખરે ઇસ્લામ તરફ દોરી જતા રસ્તા પર ચાલતા કરી દેવામાં આવ્યા.

48

Annex: 78.14, 78.15, 91.2

સંદર્ભ ...

- લેખક ઈશ્તીઆક હુસૈન કુરેશી તેમના પુસ્તક “ધી મુસ્લિમ કમ્યૂનિટી ઓફ ધી ઇન્ડો-પાક સબકોંટિનેંટ" (કરાચી, 1977, pp. 41-2) માં લેખે છે કે,

  “દસ્તાવેજોમાં એવા ઘણા દાખલાઓ જોવા મળે છે કે જેમાં ઈસ્માઈલી ધર્મ પ્રચારકો એક બ્રાહ્મણ કે હિંદુ પુરોહિતનું રૂપ અપનાવીને જાહેર હિંદુ સિદ્ધાંતોનો વિરોધ ન કરતાં, હિંદુ ધર્મના પાયાની ધારણાઓને માન્ય રાખી ઈસ્માઈલી માન્યતાઓ પરોક્ષ અને છૂપી રીતે ઘુસાડીને, ધીરે-ધીરે ધર્મ પરિવર્તન માટે રસ્તો તૈયાર કરતા.”

દા.ત.: બીબી ફાતિમાને આદ્યાશક્તિનો રૂપ બતાવીને બાહ્ય રીતે પૂજે. પછી જયારે પરિસ્થિતિ અનુકુળ હોય ત્યારે બીબી ફાતિમાના મૂળ ઇસ્લામી રૂપને જાહેરમાં પૂજતા કરી દેવડાવે.

(જેમ કે જ્યાં સુધી મુસ્લિમો લઘુમતીમાં હોય, ત્યાં સુધી અન્ય જ્ઞાતિ સાથે સુમેળભર્યો વ્યહવાર કરે. જયારે ૨૫% થી ઉપર વસ્તી થાય, ત્યારે હક્કની વાતો કરે. થોડા વધુ મજબુત થાય ત્યારે અન્ય જ્ઞાતિઓનું જીવન મુશ્કેલીમાં મૂકી દે.)

- સંપૂર્ણ અને સખત પાલનના અભાવથી ઈસ્માઈલીઓ ક્યારેય ચિંતિત ન હતાં કારણ કે તેઓને પૂરી ખાતરી હતી કે આખરે અનુયાયીઓ સતપંથ ધર્મને સંપૂર્ણ રીતે અપનાવી લેશે જ.

49

Annex: 22.2, 78.20

... સંદર્ભ

- અલી અહમદ બ્રોહી, “હિસ્ટરી ઓફ ટોંબસ્ટોન્સ” (હૈદરાબાદ, 1987, pp. 133-4) માં કહે છે,

  “ઈસ્માઈલી ધર્મ અપનાવનાર કોઈ પણ વ્યક્તિ ઈમામ ઉપર શ્રદ્ધા રાખી, પીર અને અલીના વંશજોને પૂજ્ય ગણી, પોતાના પરંપરાગત રીત રિવાજો, નામો, જ્ઞાતિ, ઓળખ રાખી શકે છે. આવી ઉદાર નીતિના કારણે લોહાણા, સુમરા, લંગા જેવી ઘણી જ્ઞાતિઓના લોકો ઈસ્માઈલી સતપંથ તરફ આકર્ષાયા.”

50

Annex: 22.1

1.4 ધર્મ સિદ્ધાંત

સતપંથના ધર્મ સિદ્ધાંત પર એક આછી નજર

51

ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- કુરાનમાં જણાવેલ સિદ્ધાંત પ્રમાણે, સતપંથ પણ એકજ ભગવાન, એક શ્રૃષ્ટિના રચૈતાને, માને છે.
- પણ તેજ સમયે સતપંથ હિંદુ ભગવાનના અવતારના સિદ્ધાંતનો પણ સ્વીકાર કરે છે.
- અખંડ જ્યોત કે “નૂર”, જે જીવન અને અંતરાત્માનું મૂળ છે, એ એક જીવંત વ્યક્તિ પર કેન્દ્રિત થાય છે.
- આ માણસ શરીરથી સામાન્ય માણસ જેવો જ હોય છે.

52

Annex: 78.10, 78.11

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- પણ એ અખંડ જ્યોત, અવિભાજિત હોવાના કારણે, અલગ-અલગ જગ્યાએ ટુકડામાં ન રહી શકે. એટલે ભગવાન અને જ્યોત-ધારક વ્યક્તિ વચ્ચે સંપૂર્ણ સમીકરણ હોય છે.
- આ દિવ્ય વ્યક્તિ બીજો કોઈ નહિ પણ "ઈમામ" હોય છે, જે અલીનો (મુહમ્મદ પેગંબરના જમાઈ) વંશમાં ચાલી આવતી પરંપરા પ્રમાણે તેનો ઉત્તરાધિકારી હોય છે.
- ઈમામને એક દિવ્ય તેજ ધરાવતો, લોકોનો નેતા તરીકે માનવામાં આવે છે અને દુનિયામાં હંમેશા ઈમામની હયાતી હોય તેવું પણ માનવામાં આવે છે.
- છેલ્લા ઈમામનું નામ હશે ઈમામ મહદી અને તે કલિયુગના અંતે દલ-દલ ઘોડા પર આવીને કલિંગા નામના દૈત્યને મારીને કુંવારિકા ધરતી સાથે લગ્ન કરશે અને એ ધરતી પીરાણા હશે, તેવું મનાય છે.

53

Annex: 77.47, 78.11, 78.12

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- હિંદુઓના ચાર યુગોનો સિદ્ધાંત લઈને, સમય ચક્રને ૪ યુગમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું છે.
- દરેક યુગના જુદા જુદા કાળ પ્રમાણે ભાગલા કરવામાં આવ્યા છે, જેમાં ભગવાને અમુક રૂપમાં અવતાર લીધો છે.
  1. *પહેલો યુગ, સતયુગ, અને તેના ચાર કાળમાં મછ, કચ્છ, વરાહ અને નરસિંહ અવતાર થયા.*
  2. *બીજો, ત્રેતાયુગ અને તેમાં ત્રણ કાળ અને તેનાં ત્રણ અવતાર વામન, પરશુરામ અને રામ અવતાર થયા.*
  3. *ત્રીજો, દ્વાપર યુગમાં બે કાળ, જેમાં કૃષ્ણ અને બુદ્ધ અવતાર થયા.*
  4. ***છેલ્લા અને નિર્ણાયક યુગમાં, કળીયુગમાં, ફક્ત એક કાળ છે, તેમાં એકજ અવતાર "અલી"નો છે.***
- આવી રીતે હિંદુઓના ૧૦ અવતારના સિદ્ધાંતને સમજાવવામાં આવ્યો છે અને છેલ્લા કાળમાં ઇસ્લામને જ માણસ જાતનો ધર્મ બતાવવામાં આવ્યો છે.

54

Annex: 12.28, 23.20 to 23.23, 25.1 to 25.4, 55.1 to 55.11, 63.4, 63.5, 63.8, 66.24, 71.6, 77.47 to 77.49, 78.5, 78.16, 92.2

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

ચાર યુગના પૂજ્ય પાત્રોની યાદી

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत । अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥
परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् । धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥
"ॐ नमो श्री निष्कलंकी नारायण जनार्दनाय भस्मायुधाय विघ्महे दिव्यनेत्राय धीमहि, तन्नोज्वरहर: प्रचोदयात्"

અ.નં.	વિગત	પહેલો સતયુગ	બીજો ત્રેતાયુગ	ત્રીજો દ્વાપરયુગ	ચોથો કલિયુગ
૧	વેદ	ઋગ્વેદ	યજુર્વેદ	સામવેદ	અથર્વવેદ
૨	યુગાન્તરસદ્‌ગુરૂ	શ્રી અમરતેજ ઋષિ	શ્રી વશિષ્ઠ ઋષિ	શ્રી વેદવ્યાસ ઋષિ	શ્રી ઈમામશાહ મહારાજ
૩	ભક્તનું નામ	શ્રી પ્રહલાદ	શ્રી હરિશ્ચંદ્રરાજા	શ્રી યુધિષ્ઠિર	શ્રી કમળાકુંવર
૪	દાનવનું નામ	શ્રી હિરણ્યકશિપુ	રાવણ	દુર્યોધન	દહીત કાલીંગો
૫	યજ્ઞનું નામ	હસ્તિદાન યજ્ઞ	અશ્વદાન યજ્ઞ	ગોદાન યજ્ઞ	વારી યજ્ઞ
૬	આસન ઘટ-પાટ	સોનાના	રૂપાના	ત્રાંબાના	માટીના
૭	જાપ	ૐ શ્રી નરસિંહ	ૐ શ્રી રામ	ૐ શ્રી કૃષ્ણ	ૐ શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ
૮	વ્રત	સુદ ૧૧ને રવિવાર	સુદ ૧૪ ને મંગળવાર	સોમવતી અમાસ	સુદ ૨ને શુક્રવાર
૯	યુગના પૂજ્ય રંગ	રક્ત વર્ણ	જરદ વર્ણ	શ્યામ વર્ણ	શ્વેતવર્ણ
૧૦	દિશા	ઉત્તર	પૂર્વ	દક્ષિણ	પશ્ચિમ
૧૧	તીર્થ	૨૪ તીર્થ	૧૮ તીર્થ	૧૪ તીર્થ	૧૨ તીર્થ
૧૨	અવતાર	(ચાર) શ્રી મચ્છ, શ્રી કુર્મ, શ્રી વરાહ, શ્રી નરસિંહ	(ત્રણ) શ્રી વામન, શ્રી પરશુરામ, શ્રી રામ	(બે) શ્રી કૃષ્ણ, શ્રી બુધ	(એક) શ્રી નિષ્કલંકી (કલ્કી) નારાયણ
૧૩	સ્થળ પૂજા	કાશ્મીર	અયોધ્યા	ગોકુળ	કુંવારીકા ક્ષેત્ર-પીરાણા
૧૪	ક્ષેત્ર	ચરણાપુરી	લંકાપુરી	મથુરા	પંચનદી-વીઠા
૧૫	આયુધ	નખ	ધનુષ્ય	ચક્ર	તલવાર (ખાંડું)
૧૬	સતીઓના નામ	શ્રી બાઈ	શ્રી તારામતી	શ્રી દ્રોપદી	શ્રી સુરજારાણી
૧૭	નદીઓના નામ	ગંગાજી	સરયુ	યમુનાજી	સાબરમતી
૧૮	મોક્ષપદ પામ્યા	પાંચ કરોડ	સાત કરોડ	નવ કરોડ	બાર કરોડ
૧૯	મનુષ્ય અવતાર	૩૫ અવતાર	૨૫ અવતાર	૧૬ અવતાર	૮ અવતાર
૨૦	મનુષ્ય આયુષ્ય	૧,૨૦,૦૦૦ વર્ષ	૧૨૦૦૦ વર્ષ	૧૨૦૦ વર્ષ	૧૨૦ વર્ષ
૨૧	દાગ	વાયુદાગ	જળદાગ	અગ્નિદાગ	ભૂમિદાગ
૨૨	યુગનું આયુષ્ય	૧૭,૨૮૦૦૦ વર્ષ	૧૨,૯૬૦૦૦ વર્ષ	૮,૬૪૦૦૦ વર્ષ	૪,૩૨૦૦૦

હિંદુ ધર્મમાં વારી યજ્ઞ જેવું કંઈ નથી, એવું કહેવામાં આવે છે.

દફન વિધિ કરાવે છે.

સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ
પ્રેરણાપીઠ-પીરાણા, તા.દસક્રોઈ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૨૫

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- સતપંથના ઉપદેશોને ગીનાન કહેવાય. ગીનાન પ્રમાણે, નકલંકી અવતાર પશ્ચિમ દિશામાંથી આવશે (ઈરાનમાં આવેલ અલામત નામનો શહેર)
- તેનું મુખ્ય કાર્ય દાનવો સામે લડવાનું છે અને ખાસ કરીને કલિંગા/ કલિંગોને મારીને તેના પાપનો અંત લાવશે.
- ત્યાર બાદ નિષ્કલંકી નારાયણ, વિશ્વ કુંવારીકા (કુંવારીકા ધરતી) સાથે લગ્ન કરશે.
- જે જગ્યાએ લગ્ન થશે, એ જગ્યા કુંવારીકા ક્ષેત્ર તરીકે ઓળખાશે અને ત્યાં ઈમામ શાહની કબર હશે. એટલે પીરાણામાં.

57

Ref: Slide No. 54

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- કલિંગાને દૈત્યોના રાજા તરીકે રજુ કરવામાં આવેલ છે. પણ તેની પત્ની સુરજા રાણી (જેનો હિંદુ કલ્કી પુરાણમાં ઉલ્લેખ નથી) એ ધાર્મિક છે અને તેને ધર્મ પરિવર્તન કરીને ગુપ્ત રીતે સતપંથ ધર્મ અપનાવેલો છે.
- પોતાની જવાબદારી પૂરી કરવાવાળા જે કોઈ વફાદાર અનુયાયીઓ હશે, તેઓ બચી જશે અને એક ગુપ્ત પરંપરાના સભ્ય બનશે અને તેમને “રીખીસર” અને “મોમીન” કહેવામાં આવશે.
- ૧૨ કરોડ માણસોને (ગીનાનોમાં “૧૨ કરોડીની સોબત” નો ઉલ્લેખ છે) મોક્ષ મળશે અને પ્રભુના બતાવેલ રસ્તા પર ચાલીને અમરાપુરી (વિશેષ સ્વર્ગ) મળશે, જ્યાં ફક્ત સાચા સતપંથીઓ જ જઈ શકશે.

58

Ref: Slide No. 54

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- વફાદાર સતપંથીઓ હજારો વર્ષો સુધી રાજ કરશે. ભગવાન બધા જીવોના કર્મોનો હિસાબ રાખશે અને તે પ્રમાણે તેમને સજા કરશે અથવા સારા ઇનામ આપશે.
- આ મનઘડત વાર્તાનો સુર અને વ્યાખ્યાને હિંદુ પૌરાણિક કથાઓમાંથી લેવામાં આવ્યાં છે. પછી ભલે તે કલ્કી પુરાણ હોય કે પછી ભાગવત પુરાણ જેવા અન્ય પુરાણ હોય.
- ભારત ઉપમહાદ્વીપમાં નિઝારી પરંપરાના રિવાજ પ્રમાણે, આવા હિંદુ મૂલ્યોમાં ફેરફાર કરીને તેમને ઇસ્લામી રંગ આપી દેવામાં આવ્યો. જેના કારણે ***શુદ્ધ હિંદુ ધર્મમાં ઇસ્લામી મૂલ્યો શામેલ કરી દેવામાં આવ્યા.***

59

Ref: Slide No. 54

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- ઉપરાંત તેમની પોતાની અને ઇસ્લામી વ્યાખ્યાઓનો પણ સમાંતર વપરાશ ચાલુ રાખ્યો. જેમ કે નિષ્કલંકી અવતાર જેને "મહદી" અને "કાયમ" પણ કહેવામાં આવે છે, "સ્વામી", "રાજા", "શાહ", "રીખીસર" (વફાદાર), "મોમીન" વગેરે.
- નિષ્કલંકી નારાયણની સેનામાં હિંદુ પૌરાણિક કથાઓના પાત્રો અને ઇસ્લામી વ્યક્તિઓનો સમાવેશ છે.
- હિંદુઓમાંથી મહાભારતના પાત્રો જેમ કે પાંચ પાંડવો, કુંતી, દ્રૌપદી વગેરે અને અન્ય કથાઓમાંથી રાજા હરીશચંદ્ર અને ભક્ત પ્રહલાદનો પણ સમાવેશ છે.

60

Ref: Slide No. 54

... ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- ભયાનક સજાથી બચવા માટે એક વફાદાર સતપંથીની જવાબદારીમાં;
  - *"પાવળ" (કબરના રજમાંથી પાવળ બનાવવામાં આવતું) પીવું, તેમજ*
  - *ઈમાનદારીથી ધાર્મિક કર એટલે "દસોન્દ" અને "લાગાઓ" અચૂક ચૂકવવાનું પણ આવે છે.*
- ભારતીય નિઝારીઓ દ્વારા સાચવેલી "મરણોપરાંત" વાતો અને "તારણહાર" લેખો પરથી જાણ થાય છે કે હિંદુ ધર્મની ઐતિહાસિક અને પુરાણીક વાર્તાઓ પરથી પ્રેરણા લેવામાં આવી છે. પરંતુ તેની મુખ્ય શૈલી, દિશા અને આખરી ઓપ ફક્ત ઈસ્માઈલી વિચારધારા (ફિલોસોફી) આપે છે.

61

Ref: Slide No. 54, Annex: 78.19, 78.20, 97.1

1.5 દસ અવતાર

(સતપંથી આવૃત્તિ)

બહારથી હિંદુ રૂપ ધરાવતા સતપંથી દસ અવતારનો...
સાચા હિંદુ દસ અવતાર સાથે...
કોઈ સંબંધ ન હોવા પાછળના અમુક કારણો અને પુરાવાઓ

62

Annex: 12.8, 15.3, 23.1 to 23.23, 25.1 to 25.4

ભગવાન વિષ્ણુના અવતાર (સતપંથીઓ પ્રમાણે) દર્શાવતો શિલા લેખ 63

ઉપર જણાવેલ સ્લાઈડ પરથી જાણવા લાયક મુદ્દાઓ ...

1. ભગવાનના પહેલા અવતારથી લઈને છેલ્લા અવતાર સુધી, દરેક અવતાર એક અખંડિત સીધી દોરીમાં / રેખામાં વર્ણવ્યા છે. એટલે મછ અવતારથી લઈને મુર્તઝા અલીને આવરીને, ઈમામ શાહ સુધીના વંશના બધા જ અવતારો (જેણે હરિવંશ કહેવામાં આવે છે) એકજ સીધી દોરી/રેખામાં થયો છે. (કુળ બદલાતા નથી).
2. બીજા શબ્દોમાં, ભગવાને પરંપરાગત રીતે, એકજ વંશમાં, પેઢી દર પેઢી જન્મ લીધો છે.
3. સતપંથ મુજબ વંશજોની આ પરંપરાને "હરિવંશ" કહેવામાં આવે છે. ("હરિવંશ" મુદ્દાને ખાસ ધ્યાનમા રાખજો).
4. ભગવાને પહેલા ૯ અવતાર ભારતમાં લીધા છે.
5. છેલ્લો અને ૧૦મો અવતાર ભગવાને ઈરાન દેશમાં લઇ લીધો છે. કોઈ પણ હિંદુ માટે આ વાત આશ્ચર્ય જનક લાગશે.
6. હિંદુ દસ અવતાર મુજબ, ભગવાનનો દસમો અવતાર કલિયુગના અંત સમયે જ થશે. પણ સતપંથી દસ અવતારમાં ભગવાને ૧૦મો અવતાર ઈરાનમાં લઈ લીધો છે.

64

Ref : Slide 62

... ઉપર જણાવેલ સ્લાઈડ પરથી જાણવા લાયક મુદ્દાઓ

7. ૧૦મો અવતાર બીજો કોઈ નથી. એ છે ઇસ્લામના સ્થાપક, મોહમ્મદ પેગંબરના જમાઈ, હઝરત અલી અને તે અલીજ ૧૦મો અવતાર છે.
8. માણસના નાશવંત શરીરની મર્યાદાના કારણે ભગવાન એટલે અલી, તેમના વંશજોની એક નિશ્ચિત પરંપરામાં ઉત્તરાધિકારી રૂપે પાછા જન્મ લેતા જ રહેશે.
9. આ પરંપરાગત રીતને હઝરત અલીથી લઇને, ઈમામ શાહ અને તેમના દીકરા નર મહમ્મદ શાહ સુધી જોડવામાં આવેલ છે. જેના કારણે નર મહમ્મદ શાહને તેમના સમય કાળમાં જીવતા ઈમામ, એટલે અલીનો અવતાર, એટલે ભગવાન વિષ્ણુનો અવતાર એટલે નિષ્કલંકી અવતાર બતાવવામાં આવે છે.

65

Ref: Slide 62

હવે આપણે સતપંથી દસ અવતાર ઉપર પડેલો “હિંદુ પડદો” ઉપાડીને વાસ્તવિક હકીકત જોઈએ...

 66

પડદો હટાવીએ ...

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** પહેલો અવતાર, મછ અવતાર, એટલે માછલીના વંશમાં માણસ જન્મે અને તેમાં કચ્છ એટલે કાચબો અને પાછા માણસો જન્મે. તેના પછી વરાહ એટલે સુવર અને તેના વંશમાં માણસો અને ત્યાર પછી નર+સિંહ.
- **હકીકતમાં:** હિંદુ ધર્મમાં, આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે નરસિંહ અવતારમાં નરસિંહ ભગવાનના કોઈ માતા કે પિતા નહોતા. જ્યારે પ્રહલાદને તેમના પિતાએ ધખધખતા લોખંડના થાંભલાને ગળે લગાડવાનું કહ્યું ત્યારે લોખંડના થાંભલો ફાડીને ભગવાને નરસિંહ અવતાર લીધો. ભગવાન જન્મયા નહોતા તેઓ પ્રગટ થયા હતા.
- હિંદુ શાસ્ત્રોમાં ભગવાન નરસિંહના માતા પિતાનો ક્યાંય ઉલ્લેખ નથી.

67

Annex: 42.4, 55.1 to 55.11, 63.1 to 63.14, 82.9, 82.14, 82.16, 82.17, 91.2

... પડદો હટાવીએ ...

- **સતપંથ શાસ્ત્ર અને હકીકતમાં:** ત્યાર પછી, સતપંથી દસ અવતારમાં, નર+સિંહના વંશમાં પાછા માણસો જન્મયા. જે સાચા હિંદુ દસાવતાર પ્રમાણે નથી.
- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** સતપંથી દસ અવતારમાં ભગવાન પરશુરામના લગ્ન થયા હતા અને તેમના વંશજો પણ હતા.
- **હકીકતમાં:** ભગવાન પરશુરામે ક્યારેય લગ્ન નહોતા કર્યા. તેઓ અખંડ બ્રહ્મચારી હતા.
- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** સતપંથીઓ પ્રમાણે પરશુરામ અવતારના વંશમાં ૭મી પેઢીએ રામ જન્મયા છે.
- **હકીકતમાં:** હિંદુઓ પ્રમાણે પરશુરામ વિષ્ણુ ભગવાનનો અંશ અવતાર હતા. અને તેમનો અવતાર ભગવાન રામ અવતારના સમય કાળમાં જ થયો હતો. હિંદુઓ માટે આ વાર્તા પૂરે પૂરી ખોટી છે અને ચોખ્ખી બનાવટી છે.

68

Ref: Slide 67

... પડદો હટાવીએ ...

ત્યાર પછીનો અવતાર ભગવાન રામનો છે.

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** સતપંથ દસાવતારમાં ભગવાન પરશુરામના વંશમાં ભગવાન રામ જન્મયા.
- **હકીકતમાં:** આપણે જાણીએ છીએ કે ભગવાન પરશુરામ તો એક બ્રાહ્મણ હતા, તો તેમના વંશમાં ભગવાન રામ, જે સૂર્યવંશી હતા, તે કેમ જન્મયા? માટે સતપંથ દસાવતારની આ વાત પણ બનાવટી છે, તેવું પુરવાર થાય છે.
- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** આગળ વધીએ..., સતપંથી દસ અવતાર કહે છે કે રામે રાવણને મારીને રાજા હરીશચંદ્રને તાર્યા.
- **હકીકતમાં:** રાજા રામ અને રાજા હરીશચંદ્રની વાર્તાઓ આપણે સહુએ સાંભળેલી છે. બન્ને વાર્તાઓ વચ્ચે કોઈ સંબંધ નથી. રાજા હરીશચંદ્ર એ ૭ પેઢી પેહલા રામના પૂર્વજ હતા.

69

Ref: Slide 67

... પડદો હટાવીએ ...

ત્યાર પછી વાત આવે છે, ભગવાન રામના વંશમાં ભગવાન કૃષ્ણનો અવતાર.

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** હિંદુ પુરાણો પ્રમાણે, ભગવાન કૃષ્ણ ચંદ્રવંશી હતા અને ભગવાન રામ સુર્યવંશી. આનો અર્થ બન્ને એક વંશના નહોતા. પણ સતપંથ દસ અવતારમાં બન્નેને એકજ વંશમાં જન્માવ્યા છે.
- **હકીકતમાં:** સતપંથી ધર્મ પ્રચારકોએ પાછી ઘોર ભૂલ કરી.

70

Ref: Slide 67

... પડદો હટાવીએ ...

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** વંશ આગળ વધારતા એ કહે છે કે ભગવાન કૃષ્ણના વંશમાં પદ્દુમાન, પછી સેસ્થાન અને બેલસ્થાન વગેરે થયા.
- **હકીકતમાં:** પણ પદ્દુમાનના દીકરા અનિરુદ્ધ તો ભૂલાઈ ગયા. અહીં પણ પાછી મોટી ભૂલ કરી નાખી.
- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** કૃષ્ણના ૮ માં વંશમાં બુદ્ધ અવતાર જન્માવી દીધા. પણ આપણે સહુ જાણીએ છીએ કે કૃષ્ણ અને બુદ્ધ વચ્ચે ૨૫૦૦ વર્ષોનું અંતર છે. સાધારણ રીતે ૮ પેઢી ૨૦૦ થી ૩૦૦ વર્ષોમાં થઇ જાય. પણ અહીં અંતર ૨૫૦૦ વર્ષનું છે. આ પણ સાબિત કરે છે કે સતપંથ ધર્મનો બુદ્ધ અવતાર એ સાચો હિંદુ બુદ્ધ અવતાર નથી, માત્ર ગપગોળું છે.
- **હકીકતમાં:** સતપંથી દસ અવતાર કહે છે કે ભગવાન બુદ્ધે દૂર્યોધનને માર્યો. થોડી વાર આ વાતને સાચી માની લઈએ તો પણ કૃષ્ણના ૮ મી પેઢીમાં દૂર્યોધનને માર્યો? જ્યારે આપણને ખબર છે કે દૂર્યોધન કૃષ્ણના સમયમાં જ પાંડવોએ માર્યો હતો.

71

Ref: Slide 67

... પડદો હટાવીએ

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** સતપંથી દસ અવતાર એમ કહે છે કે ભગવાન બુદ્ધે પાંડવોને ગાય મારીને "ગૌ મેધ યજ્ઞ" કરવાનું કહ્યું.
- **હકીકતમાં:** આખી દુનિયા જાણે છે કે "અહિંસા પરમોધર્મ"નું સુત્ર આપવા વાળા ભગવાન બુદ્ધ હતા. તો પછી ભગવાન બુદ્ધ કોઈ જાનવરને મારવાની સલાહ કેવી રીતે આપી શકે અને તે પણ પૂજ્ય ગાયને મારવાની સલાહ?
- **સતપંથ શાસ્ત્ર અને હકીકતમાં:** પાંડવો અને ભગવાન બુદ્ધના વાર્તાલાપની વાર્તા, જેના પર સતપંથ ધર્મ ઉભો થયો છે, તેનો હિંદુ શાસ્ત્રોમાં ક્યાંય ઉલ્લેખ નથી. ભગવાન બુધનો અવતાર હિંદુઓ પ્રમાણે કળીયુગમાં થયો છે, પણ સતપંથીએ તેમને દ્વાપરયુગમાં જન્માવી દીધા છે. (કળીયુગમાં એકજ અવતાર બતાવ્યો છે)

72

Ref: Slide 67

... પડદો હટાવીએ

- **સતપંથ શાસ્ત્રમાં:** આગળ વધતાં, ભગવાન બુદ્ધના વંશને મુસલમાનો સાથે જોડી દેવામાં આવ્યો. અને ત્યાર બાદ હજરત મૌલા અલી રૂપે સતપંથમાં કહેવાતો વિષ્ણુનો દસમો અવતાર બતાવી દીધો, જે ભગવાન બુધના વંશમાં જોડી દીધો.
- **હકીકતમાં:** હિંદુ શાસ્ત્રોને ભ્રષ્ટ કરીને ભગવાન વિષ્ણુને ઇસ્લામ સાથે જોડી દઈને ઇસ્લામ ધર્મ જ સાચો હિંદુ ધર્મ છે તેવો સંદેશો સતપંથ દસાવતાર દ્વારા આપવામાં આવેલ છે. અજાણ અને અજ્ઞાન હિંદુઓ આવી વાર્તામાં સરળ રીતે ફસાઈ જાય. કેટલું.... આઘાતજનક... નહિ?

73

Ref: Slide 67

ભગવાને ૧૦માં થી ૯ અવતાર હિંદુઓમાં, ભારતમાં લીધા, તો પછી, સતપંથીઓ પ્રમાણે, ૧૦મો અવતાર, શા માટે મુસલમાનોમાં અને તે પણ ઈરાન દેશમાં લીધો?

 74

મુસલમાનોમાં ૧૦મો અવતાર શા માટે? ...

- પહેલા ૯ અવતાર ભારતમાં હિંદુઓ વચ્ચે લીધા પછી, ભગવાનને ૧૦મો અવતાર શા માટે મુસલમાનોમાં ઈરાનમાં લેવો પડ્યો? આવો સવાલ હિંદુઓ કરશે જ, એવી અપેક્ષા સતપંથના સ્થાપકોને હતી જ.
- આના માટે એક બિનબુનિયાદી, ઉપજાવી કાઢેલી અને ખોટી વાર્તા તૈયાર કરી, જે સતપંથ દસાવતારના બુધ અવતાર પ્રકરણમાં વર્ણવેલ છે. જે નીચે પ્રમાણે છે.
- મહાભારતનું યુદ્ધ, જેમાં ભગવાન કૃષ્ણએ ગીતાનો ઉપદેશ આપ્યો હતો અને કૃષ્ણ ભગવાનની સલાહ પ્રમાણે પાંડવોએ તેમના કૌરવ ભાઈઓનો વધ કર્યો.

75

Ref: Slide 67, Annex: 23.14 to 23.23

... મુસલમાનોમાં ૧૦મો અવતાર શા માટે?...

- પણ બ્રાહ્મણો આ વાતને સમજી ન શક્યા અને પાંડવોને પાપના ભાગીદાર ઠરાવ્યા. એટલે પાપથી મુક્તિ મેળવવા માટે "રાજસુય યજ્ઞ" કરવાની વાત કરી. (આ બધું પીર સદરૂદ્દીનની ગોઠવેલી વાતો છે.)
- જ્યારે ભગવાન કૃષ્ણને પાંડવો દ્વારા રાજસુય યજ્ઞ કરવાની વાતની જાણ થઇ ત્યારે, તેઓ ખુબ જ નારાજ થયા. ગીતાનો બોધ આપ્યા પછી પણ મને ભૂલી જાય છે... અને બ્રાહ્મણોની વાતોને સાચી માને છે, એવું સમજીને ક્રોધિત થયા.
- પાંડવો, ભગવાન બુધ અને ભગવાન કૃષ્ણ સાથેની વિસ્તૃત વાર્તાલાપ (જે હિંદુ દસાવતારમાં નથી) સતપંથ દસાવતારમાં આપવામાં આવેલ છે.
- **એટલે ભગવાને જાહેર કર્યું કે ભલે હું ૧૦મો અવતાર હિંદુઓમાં લેવાનો હતો, પણ હવે પછી હું ૧૦મો અવતાર મુસલમાનોમાં હઝરત અલીના નામે અરબ ખંડમાં લઈશ.**

76

Ref: Slide 67, 75

... મુસલમાનોમાં ૧૦મો અવતાર શા માટે?

- આ બધી જ વાતો પીર સદરૂદ્દીનના દિમાગની ઊપજ છે, તેનો હિંદુ શાસ્ત્રોમાં ક્યાંય ઉલ્લેખ નથી.
- આ જગ્યાએ એક બીજી વાત જણાવવી જરૂરી છે કે, બ્રાહ્મણો ગીતાનો બોધ ન સમજી શક્યા અને પાંડવોના હાથે રાજસુય યજ્ઞ કરાવ્યો એટલે બ્રાહ્મણોને સાચા વેદોનું જ્ઞાન નથી, એવો એક નવો સિદ્ધાંત ઉપજાવી કાઢ્યો. **આ સિદ્ધાંતના કારણે, બ્રાહ્મણોને અજ્ઞાની ઠરાવી, સતપંથીઓ તેમની પૂજા અને કર્મકાંડ બ્રાહ્મણોના હાથે નથી કરાવતા.**
- **હિંદુઓ જો બ્રાહ્મણોથી વિમુખ થશે તો જ તેમનું ધર્મ પરીવર્તન કરાવી શકાશે. માટે બ્રાહ્મણોને હલકા ચિતરવામાં આવ્યા.**

77

Ref: Slide 67, 75

સતપંથ ધર્મને એક “સનાતન” ધર્મ તરીકે રજુ કરવાનો પ્રપંચ

78

સતપંથને "સનાતન" સાથે જોડવાનો પ્રયત્ન

સતપંથ ધર્મ સનાતન કાળથી અસ્તિત્વમાં છે, એવી વાત મનાવવા એક નવો પ્રપંચ (હિંદુઓની નજરે) તૈયાર કરવામાં આવ્યો. જે નીચે પ્રમાણે છે;

- ધરતીનો પહેલો મનુષ્ય, બાબા આદમનો વંશ વેલાને, તેમના કહેવાતા પુત્રો સિસ્સામ, શ્લોકન વગેરે થી લઈને મુર્તઝા અલી અને ઈમામ શાહને જોડવામાં આવ્યો છે. હિંદુ ધર્મમાં આ વાતને ટેકો આપતું કોઈ સાહિત્ય નથી.
- આવી રીતે સતપંથ ધર્મને સનાતન ધર્મ સાથે જોડવાની કોશિશ કરવામાં આવી છે.
- ત્યાર પછી, વિષ્ણુનો નિરાકાર અવતારને ઈમામ શાહના પુત્ર નર મોહમ્મદ શાહ સાથે જોડવામાં આવ્યો.
- **આ વાતની પાછળનો હેતુ એટલો જ છે કે અજાણ હિંદુઓને બેવકૂફ બનાવીને સતપંથ ધર્મ એ હિંદુ ધર્મ જ છે તેવું તેમના મનમાં ઠસાવી, તેમને સતપંથ ધર્મ પાળતા કરી દેવા અને ધીરે ધીરે મુસલમાન ધર્મમાં પરિવર્તિત કરી દેવા.**

79

Ref: Slide 67, 75

1.6 સતપંથના સાહિત્ય

સતપંથ સાહિત્ય પર ઉડતી નજર

 80

કોઈ પણ ધર્મનો અભ્યાસ, તેનાં સાહિત્યોના અભ્યાસ કરવા વિના અધુરો છે.

ધર્મ કેવી રીતે ચાલે છે? તેનું પાલન કઈ રીતે થાય છે? તેનો મર્મ શું છે? આવા સવાલોના જવાબ, ધર્મના સાહિત્યો પરથી મળી આવે છે.

81

<u>મહોર નબુવત:</u>

અલીની મહોર

<u>દુલ દુલ ઘોડો:</u>

અલી, નિષ્કલંકી અવતારમાં, આ ઘોડા પર બેસીને કલિંગા દૈત્ય સામે લડશે.

<u>બરાખ:</u>

અમરાપુરી (સતપંથી સ્વર્ગ) લઈ જવા માટેનું વાહન

ઝુલફીકાર:

અલીની બેધારી તલવાર

82

Ref : પીરાણા સતપંથની પોલ અને સત્યનો પ્રકાશ / કડવા પાટીદાર પરિષદોમાં સુધારવાદી અભિગમ

સાહિત્ય

- સતપંથ સાહિત્ય મુખ્ય બે પ્રકારમાં જોવા મળશે;
  1. *ગીનાન - (સંસ્કૃત શબ્દ "જ્ઞાન" નું અપભ્રંશ)*
  2. *દુઆ / કલમા*

83

1.6.1 ગીનાન સાહિત્ય

ગીનાન સાહિત્ય પર ઉડતી નજર

84

ગીનાન સાહિત્ય ...

- સતપંથીઓ માટે, ધાર્મિક ગીનાન પરંપરા, મુસલમાનોની કુરાન અને હિંદુઓના વેદો જેટલી, સત્તા અને માર્ગદર્શન આપતી ગણાય છે.
- હિંદુ ધાર્મિક ભજનો અને ગીતોના સુર અપનાવીને કુરાનના સંદેશાઓને કાવ્યાત્મક શૈલીમાં ગીનાનોમાં પ્રસ્તુત કરવામાં આવે છે.
- ગીનાન સાહિત્ય કાવ્ય રૂપમાં છે, જેમાં નીચે જણાવેલ મુદ્દાઓ આવરેલા છે;

1) *નૈતિક ભલામણ.*
2) *ચમત્કારિક વાર્તાઓ (જેના કારણે લોકોની પીર અને ઈમામ પર શ્રદ્ધા બેસે).*
3) *દંત કથાઓ તેમજ ભાવવિભોર અને તલ્લીન કવિતાઓ.*
4) *હિંદુઓની ધાર્મિક લાગણી દુભાય તેવી રીતે હિંદુ ધર્મના મૂલ્યો, જેમ કે ભગવાનના અવતારો, મૂર્તિ પૂજા, યાત્રા સ્થળો વગેરેને ભ્રષ્ટ કરી, ઇસ્લામી મૂલ્યોને ઉચ્ચ ગણવા.*
5) *નિષ્કલંકી નારાયણ અને નકલંકી અવતારના નામે કહેવાતા અલીની પ્રશંસા.*

85

Ref: Slide 111

... ગીનાન સાહિત્ય

6) *ઈમામ અને પીરની પ્રશંસા.*
7) *ગુરુ મંત્ર (પીર શાહ) ને ગુપ્ત રાખવો કારણ કે તે ઇસ્લામી મંત્ર છે.*
8) *ગીનાન, પીર અને ઈમામ પર કોઈ જાતની શંકા ન રાખવાની ભલામણ.*
9) *પોતાની કમાણીમાંથી દસમો ભાગ, એટલે દસોન્દ અને બીજા ધાર્મિક કર, ઈમાનદારીથી ચૂકવવાની વાત.*
10) *દસોન્દ ન દેવાના કારણે ભયંકર દુષ્પરિણામ ભોગવવાની ચેતવણી આપેલ છે.*
11) *જો અનુયાયીઓ તેમના મનમાં કોઈ પણ જાતની શંકા રાખશે તો મરણ પછી અમરાપુરી ભોગવવા નહિ મળે, તેવો ડર અને ચેતવણી પણ આપેલી છે.*
12) *ગીનાનમાં કુરાનનો નિચોડ શામેલ છે.*

86

Ref: Slide 111

1.6.2 દુઆ અને કલમા

સતપંથની ધાર્મિક ક્રિયા (પૂજા) વખતે પઢવામાં આવતી...
દુઆ અને કલમાઓ...
પર એક આછી ઝલક

87

દુઆ અને કલમા ...

આ જગ્યાએ આપણને એક વાત મગજમાં રાખવી જરૂરી છે કે હઝરત અલી, જે ઇસ્લામના સ્થાપક મોહમ્મદ પેગંબરના જમાઈ છે, તેને સતપંથીઓ તેમના દેવ તરીકે માને છે. અને તેને "વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર" અને "નિષ્કલંકી નારાયણ" કે ક્યારેક ફક્ત "નારાયણ" તરીકે પણ સંબોધવામાં આવે છે.

- "દુઆ" શબ્દ અરબી ભાષાનો એક શબ્દ છે.
- સતપંથી પૂજા અને અન્ય ધાર્મિક ક્રિયાઓમાં દુઆ અને કલમાઓ બોલવામાં / પઢવામાં આવે છે.
- સતપંથની પૂજા બ્રાહ્મણોના હાથે નથી કરવામાં આવતી. મુખી (જમાતખાના / ખાનાના પુજારી) કે સૈય્યદના હાથે કરવામાં આવે છે.
- સૈય્યદોને તેમના આદ્યાત્મિક ગુરુ માને છે અને ધાર્મિક બાબતોમાં સર્વોચ્ચ ગણે છે.
- મનુષ્યના જન્મથી લઈને, ધર્મ અંગીકારથી લઇ, મરણ અને મરણ પછી દાટવાની ક્રિયા સુધીના દરેક નાના મોટા પ્રસંગ માટે અલગ અલગ દુઆઓ છે.

88

Ref: Slide 89

... દુઆ અને કલમા ...

- દરેક ધાર્મિક પૂજા, ક્રિયાઓ અને અન્ય પ્રસંગોનો આરંભ કરતા પહેલાં, એક પાયાનો અને અતિ મહત્વનો "શ્લોક" (દુઆ) બોલવામાં આવે છે. અને એ શ્લોક છે...

  "ૐ ફરમાનજી બીસ્મીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ
  સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઇંદ્ર ઈમામ શાહા આદ
  વિષ્ણુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દુઆ"

- અને દરેક દુઆ આનાથી પૂરી થાય;

  "સતગોર ઈમામ શાહા નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દુઆ...
  હક લાએલાહા ઇલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે"

89

Annex: 32.1 to 32.25, 34.8 to 34.9, 84.4

1.7 સારાંશ

90

સારાંશ –ચરણ ૧ ...

1) સતપંથનું મૂળ:

- *સતપંથ, શિયા મુસ્લિમ શાખાનો, નિઝારી ઈસ્માઈલી પેટા શાખાનો, એક પંથ છે.*

2) પ્રોપગંડા / પ્રચાર પદ્ધતિ:

- *ઇસ્લામના ધર્મ પ્રચારકોએ ઇસ્લામના ઉચ્ચ આદર્શોને અનુયાયીઓના પૂર્વજોના ધર્મ (એટલે હિંદુ ધર્મ)ની પરિભાષા અને સંસ્કૃતિમાં સમજાવ્યા.*

3) હિંદુ દેખાવ અપનાવ્યો અને અંદરથી મુસ્લિમ સંદેશ આપ્યો:

- *હિંદુ ધર્મના પ્રચલિત અને સુંદર આદર્શો, સંસ્કારો, રીત રિવાજો, માન્યતાઓ, બંધનો વગેરેને ઇસ્લામી ગર્ભ/આત્મા/બીજને કેન્દ્રમાં રાખી તેની આસપાસ જોડવામાં આવ્યા.*

91

... સારાંશ –ચરણ ૧ ...

4) ઈમામ અને અખંડ જ્યોત:

- *અલીને પહેલો ઈમામ અને વિષ્ણુનો દસમો અવતાર તરીકે મનાય છે અને તેમના અંદર નૂરનો (અખંડ જ્યોતનો) વાસ છે.*
- *આ નૂર (અખંડ જ્યોત) પેઢી દર પેઢી, પિતા ઈમામ દ્વારા ઈમામની ગાદીના ઉત્તરાધિકારી પુત્રમાં કુદરતી રીતે ઉતરતું આવે છે.*

5) ધર્મ સિદ્ધાંત:

- *સતપંથ ધર્મ સિદ્ધાંત એમ કહે છે કે ભગવાન વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર એક અરબ દેશમાં થઈ ગયો છે અને ખરા સમય પર પ્રગટ થઈને કલિંગા નામના દૈત્યનો વધ કરશે અને કુંવારીકા ધરતી સાથે લગ્ન કરશે. ત્યાર બાદ દરેક મોમીન હજારો વર્ષો સુધી ધરતી ઉપર રાજ કરશે.*

92

... સારાંશ –ચરણ ૧

6) દસ અવતાર:

- *હિંદુ દસ અવતારને ભ્રષ્ટ કરીને, તેમાં ઇસ્લામી તત્વો ઘુસાડવામાં આવ્યા અને હઝરત અલીને ભગવાન વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર તરીકે જાહેર કર્યો.*

7) ગીનાન સાહિત્ય:

- ગીનાન દ્વારા એવું સુનિશ્ચિત કરવામાં આવ્યું કે અનુયાયીઓ કોઈ શંકા ન કરે અને સતપંથના પ્રચારકો પર અંધ-વિશ્વાસ રાખે.

8) અંતે:

- *ઈમામ શાહનો ભારત આવવા પાછળનો મકસદ ઇસ્લામનો ફેલાવો કરવાનો હતો અને તેમાં તેમને સારી સફળતા પણ મળી.*

93

ખાસ નોંધ / અવલોકન / નિરીક્ષણ

ગમે તેટલા હિંદુ તત્વો વાપર્યા હોય...
છેવટે સતપંથ પાળવાવાળાઓનો રસ્તો ઇસ્લામ તરફ જાય છે.

હિંદુઓની ધાર્મિક લાગણી દુભાવીને તેમનો ધર્મ ઊભો કર્યો છે.

 94

ભાગ ૧ સમાપ્ત

હવે આગળ જોઈશું સરકારી દસ્તાવેજ અને સંશોધનકારોનો નિષ્કર્ષ....

95

2.1 સરકારી દસ્તાવેજ અને સંશોધનકારોનો નિષ્કર્ષ

સંશોધનકારો અને સરકારી દસ્તાવેજોનું શું કહેવું છે, તેની નોંધ લઇએ

96

આપણે અત્યાર સુધી જે સમજયા છીએ તેની નીચે જણાવેલ માહિતીના આધારે પુષ્ટિ કરીએ...

1) સંશોધનકારો અને વિદ્વાનોના નિષ્કર્ષ...

અને

2) સતપંથ વિષય પર સરકારી દસ્તાવેજો

97

વ્યાખ્યા ...

શબ્દકોશમાં આપેલ સતપંથની વ્યાખ્યાઓ:

- સતપંથ, એટલે "સાચો પંથ" કે મોક્ષ માટેનો સાચો રસ્તો, એ ઇસ્લામના એક પંથનું નામ છે, જેમાં હિંદુ અને શિયા મુસલમાનોના ધાર્મિક સિદ્ધાંતો છે.

  -વાલ્દીમીર ઇવાનોવ, સુવિખ્યાત રૂસી વિદ્વાન

- ખોજા મુસલમાનોનો પંથ

  -"જોડણી કોશ", ગુજરાત વિદ્યાપીઠ દ્વારા પ્રકાશિત

98

Annex: 48.1 to 48.7, 49.2, 87.2, 87.3

... વ્યાખ્યા ...

શબ્દકોશમાં આપેલ સતપંથની વ્યાખ્યાઓ:

- સતપંથ એ ધર્મ છે ઈસ્માઈલી ખોજા, મતિયા પંથ, પીરાણા પંથ, ઈમામ શાહી પંથ, નિઝારી પંથનો
  - *ભગવદ્-ગોમંડળ (Bhagwadgomandal), ગુજરાતી એનસાયક્લોપીડિયા (Encyclopedia)*
- સતપંથ એ ખોજા મુસલમાનોનો પંથ છે.
  - *ગુજરાતી લેક્ષિકોન – ગુજરાતી શબ્દ કોશ (Dictionary) www.gujaratilexicon.com*

99

Ref: Slide 98

... વ્યાખ્યા ...

- મુમના / મોમના:
  1. *કણબી જ્ઞાતિનો એક ભાગ*
  2. *હિંદુઓનો એક ભાગ જે પીરાણા પંથનો મુસલમાની ધર્મ પાળે છે.*
  3. *એવા લોકોનો સમુદાય જેમણે પીરાણાના સૈય્યદ ઈમામ શાહે વટલાવીને શિયા મુસલમાન બનાવ્યા.*
  4. *તેમના રીત રિવાજો, ક્રિયાઓ અને આચરણો અડધા હિંદુ જેવા છે અને અડધા મુસલમાન જેવા છે.*
  5. *... ... વગેરે*

- ગુજરાતી લેક્ષિકોન, ગુજરાતી ભાષાનો એક મોટો અને વ્યાપક શબ્દકોશ.

100

Ref: Slide 98

... વ્યાખ્યા

- પીરાણા પંથ:

  કાકા પંથ, મતિયા પંથ, સતપંથ જેને ઈમામ શાહએ ૧૫મી સદીમાં સ્થાપ્યો... ...

  - ગુજરાતી લેક્ષિકોન

101

Ref : Slide 98

श्री द्वारका

शारदापीठम्

द्वारका • गुजरात • भारत

प्रेषक : सचिव,
पू.पाद जगद्गुरु शङ्कराचार्य महाराज

(02892)234064, 235109 ... : 234457

दिनांक : 12/11/2012
स्थान : द्वारका

धर्मादेश

जगद्गुरु शङ्कराचार्य मठ शारदापीठ द्वारका को कच्छ पाटीदार समाज द्वारा एवं प्राचीन इतिहास (गजेटियर) के आधार पर हम इस निश्चय पर स्थिर हुये हैं कि सत्पंथ पथ हिन्दु मुसलमानों को मिलाकर अन्त में छद्मवेष से हिन्दुओं को मुसलमान बनाने का कुचक्र चलाता है।

* सत्पंथ के कथनानुसार वे हिन्दू ही हैं, तो नाम मुसलमानों जैसा क्यों ?
* यदि हिन्दुधर्म के ही देवी-देवता मानना है तो उसके लिये सतपंथ की ओर आकर्षित करना जरुरी क्यों?
* हिन्दुधर्म का ही पालन करना है तो पीराणा में इमाम शाह बाबा की कब्र की आवश्यकता क्यों ?
* सत्यप्रकाश पीराणा सतपंथ का इतिहास ग्रन्थ से सतपंथ मुस्लिम धर्म है।
* प्राप्त प्रमाणों के आधार पर सत्पंथ संस्थान के धर्मगुरु आगाखान माने जाते हैं, वे क्यों हिन्दुधर्म का प्रचार करेंगे ?
* सरकारी दस्तावेजों में - गुजरात गजेटियर में, बाम्बे गजेटियर - 1899 में, अहमदाबाद जिला के 1984 के गजेटियर से यह प्रमाणित हैं कि सत्पंथ मुस्लिम धर्माबलम्बियो का है।
* भगवद्गोमण्डल, प्रवीण प्रकाशन, राजकोट (भाग-9) पृष्ठ सं. 8461 में स्पष्टता पूर्वक सतपंथ का अर्थ मुस्लिम धर्म कहा है।
* गुजराती विश्वकोश (खण्ड-22), पृष्ठ सं. 70-71 में सतपंथ का पूरा इतिहास लिखा है जिससे ये मुस्लिम मताबलम्बी सिद्ध होते हैं।

हिन्दुधर्म की विशालता, प्राचीनता एवं सनातनी परम्परा को देखकर सतपंथी इमाम शाह बाबा की यह सुनियोजित योजना थी (है) कि हिन्दुओं को तोड़ना है, तो प्रारम्भ में कुछ उनकी बातों को स्वीकार कर लिया जाय कुछ अपनी बात जोड़ दी जाय, धीरे-धीरे हिन्दू संस्कृति को विकृत कर दिया जाये।

इसी योजना के अन्तर्गत भ्रम फैलाकर हिन्दु मुस्लिम एकता का ढिण्ढोरा पीटकर कच्छ, गुजरात, महाराष्ट्र में लाखों हिन्दुओं को सत्पंथी धर्मच्युत कर चुके हैं।

हिन्दू कौन, जो अपने आप को हिन्दू मान बैठा हो, हिन्दूधर्म का पालन करे, जो अपने दिल में अपने आप को हिन्दु विषयक अभिमान से आविष्ट कर चुका हो - **सः हिन्दुः।**

गोषुभक्तिर्भवेदस्य पुनर्जन्मनि दृढाशयः।
ॐकार मूलमन्त्रस्य सर्वेहिन्दुरिति स्मृतः॥

गाय में जिसकी भक्ति हो। ॐकार जिसका मूलमन्त्र हो। जो पुनर्जन्म मानता है, वैदिक परम्परा को प्रमाण मानता हो।

क्रमशः 2

મૂળ શંકરાચાર્યો અને સાધુ સમાજના પ્રમાણ પત્રો

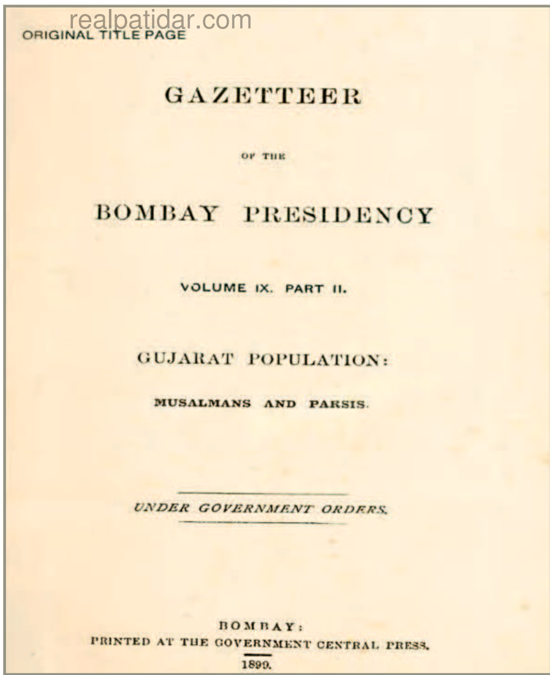
આદિ શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત હિંદુ ધર્મના ચારે ચાર પીઠો દ્વારા સતપંથને મુસ્લિમ ધર્મોનો ભાગ ગણતા, નીચે જણાવેલ પ્રમાણે, પ્રમાણ પત્રો આપેલ છે.

1. તા. ૦૬-૦૯-૨૦૧૧ ના દક્ષિણ પીઠ
2. તા. ૦૯-૦૭-૨૦૧૨ ના ઉત્તર પીઠ
3. તા. ૨૬-૦૮-૨૦૧૨ ના પૂર્વ પીઠ
4. તા. ૧૨-૧૧-૨૦૧૨ ના પશ્ચિમ પીઠ

તેમજ સાધુઓનો સહુથી મોટો અખાડો એટલે કે પંચ દશનામ અખાડાએ તા. ૧૨-૧૧-૨૦૧૨ અને ગુજરાત સાધુ સમાજે તા. ૧૦-૧૧-૨૦૧૨ ના પણ આવા પ્રમાણ પત્રો આપેલ છે.

102

Annex: 14.3, 16.1 to 16.5, 17.1 to 17.6, 18.1 to 18.2, 19.1, 20.1 to 20.4, 21.1

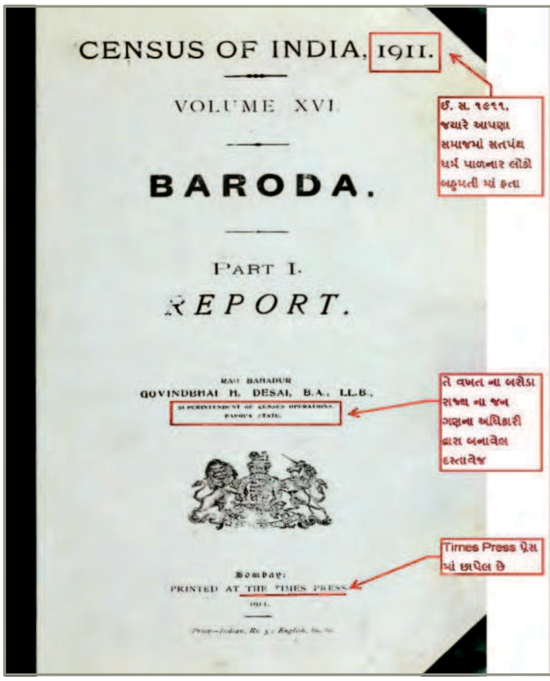
સરકારી ગેઝેટિયરમાં સતપંથ વિષે માહિતીઓ

સરકારી ગેઝેટિયરમાં મુખ્ય રીતે નીચે આપેલ ગેઝેટિયરમાં સતપંથ વિષે માહિતી જોવા મળશે:

1. Gazetteer of Bombay Presidency – Vol IX – Part II – 1899
2. Ahmedabad District Gazetteer – 1984
3. Vadodara District Gazetteer – 1979
4. Kutch District Gazetteer – 1971
5. Gazetteer of India, Gujarat – 1989
6. Gazetteer of Bombay Presidency – Vol V – 1880

103

Annex: 2.1 to 2.8, 3.1 to 3.6, 4.2, 5.1 to 5.4, 6.1 to 6.5, 7.1 to 7.3

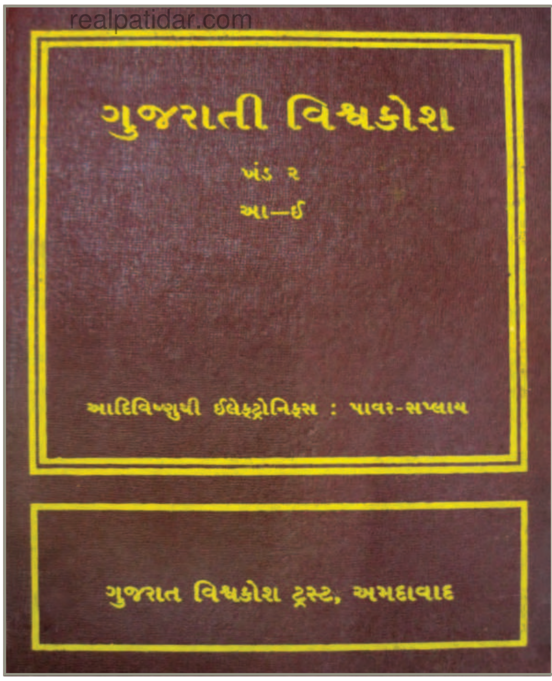

ભારતની વસ્તી ગણતરી -1911 –ખંડ XVI –બરોડા –ભાગ 1

- પીરાણા પંથ ઉપર માહિતી આપેલ છે.
- પીર અને મુરીદ વચ્ચેના સંબંધોના બારામાં લખેલ છે.
- કણબી જ્ઞાતિના હિંદુઓને ઈમામ શાહે વટલાવ્યા
- “શરબત”ને પીર એંઠું કરે અને તેના પછી તેના અનુયાયીઓ (મુરીદો) એને પીએ

104

Annex: 9.1 to 9.3, 10.2 to 10.3

વિશ્વકોષ (Encyclopedia)

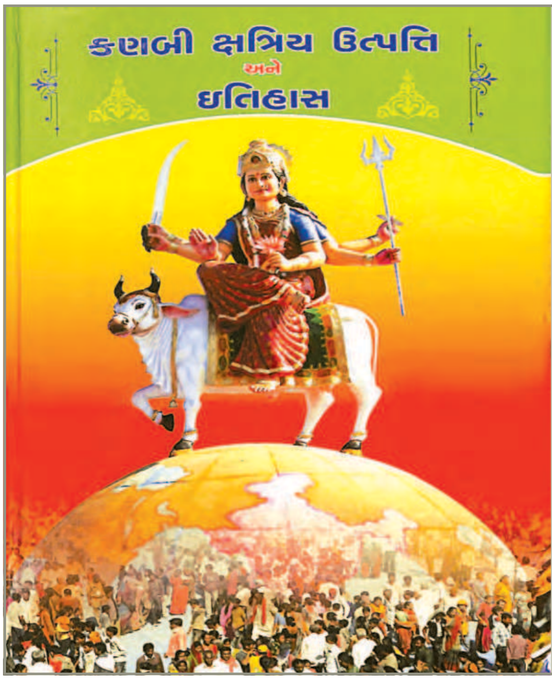
ગુજરાત વિશ્વકોષ ટ્રસ્ટ દ્વારા પ્રકાશિત ગુજરાતી વિશ્વકોષમાં પણ...

1. ઈમામ શાહ
2. પીરાણા પંથ
3. સતપંથ

... ઉપર સારી માહિતી મળશે.

105

Annex: 45.3 to 45.4, 46.3, 47.3 to 47.4

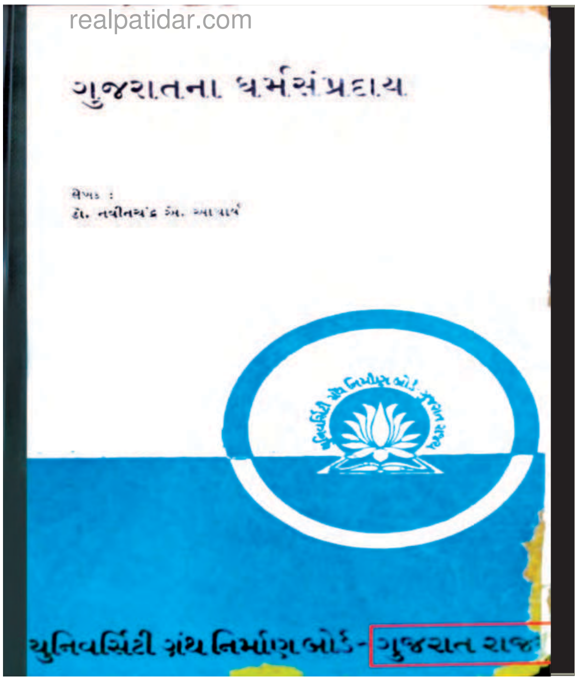
કણબી ક્ષત્રીય ઉત્પત્તિ અને ઈતિહાસ

શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા દ્વારા પ્રકાશિત અને કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના મહાન સુધારક શ્રી પુરષોત્તમભાઈ લાલુભાઈ પારેખ દ્વારા લેખિત આ પુસ્તકમાં....

1. કચ્છના કડવા પાટીદારના ઈતિહાસ વિષે ખુબ સારી જાણકારી આપેલ છે.
2. તેમજ સતપંથ ધર્મ પાળવાના કારણે કચ્છના કડવા પાટીદારોને કચ્છ તરફ પલાયન કરવું પડ્યું તે પણ જણાવેલ છે.

106

Annex: 51.3 to 51.8, 52.3, 52.6

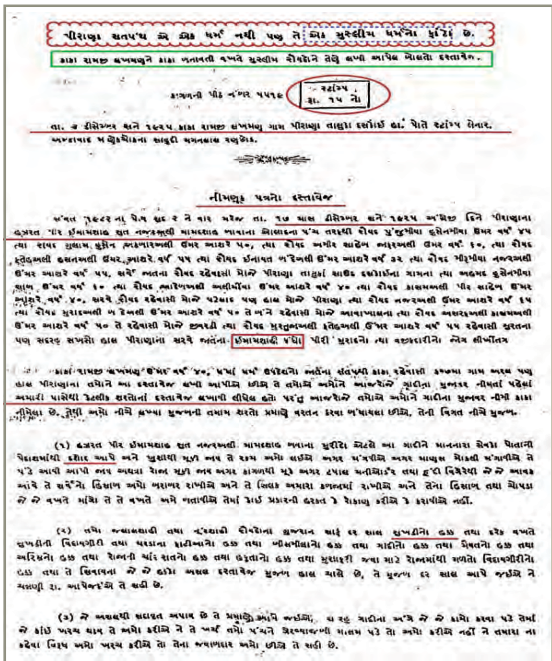
ગુજરાતના ધર્મસંપ્રદાય

- મુખ્ય મુદ્દાઓ:

1) પીરાણામાં ૫ (પાંચ) મુખ્ય કબરો છે; ઈમામ શાહ, નૂરશાહ, સુરાભાઈ, બાવા મોહમ્મદ અને બાકર અલીની.
2) ઈમામ શાહ ઈરાનથી આવેલા અને ઘણા પાટીદારોનું ધર્માન્તર કરાવ્યું હતું.
3) ધર્માન્તરણ પછી, તેઓ "મોમના" અને "મતિયા" કણબી તરીકે ઓળખાયા.
4) "અલ્લાહ"ને સર્વોત્કૃષ્ટ કિરતાર તરીકે માને છે.
5) મુહમ્મદ મુસાને અલ્લાહના પેગંબર તરીકે સ્વીકારે છે.

107

Annex: 62 .1 to 62.4

પીરાણા સતપંથ એ એક ધર્મ નથી પણ તે એક મુસ્લીમ ધર્મનો ફાંટો છે.

કાકા રામજી લખમણને કાકા બનાવતી વખતે મુસ્લીમ સૈયદોને લખી આપેલ બોલતો દસ્તાવેજ.

સ્ટાંપ રૂા. ૧૫ નો

તા. ૩ ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫ કાકા રામજી લખમણ ગામ પીરાણા તાલુકા દસ્ક્રોઈ હાં. પોતે સ્ટાંપ લેનાર.

નીમણુક પત્રનો દસ્તાવેજ

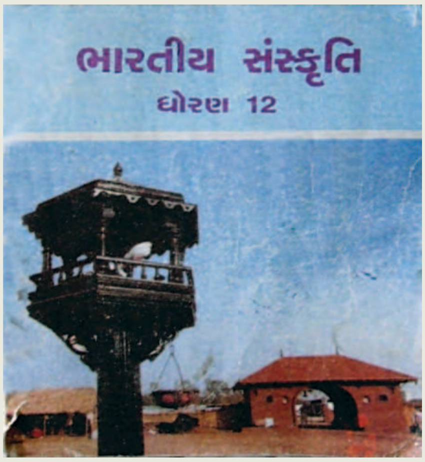
કાકાની નિમણુંક વખતે...
પીરાણાના સૈય્યદો અને કાકા રામજી લક્ષ્મણ વચ્ચે...
તા. ૦૩-૧૨-૧૯૨૫નો કરાર

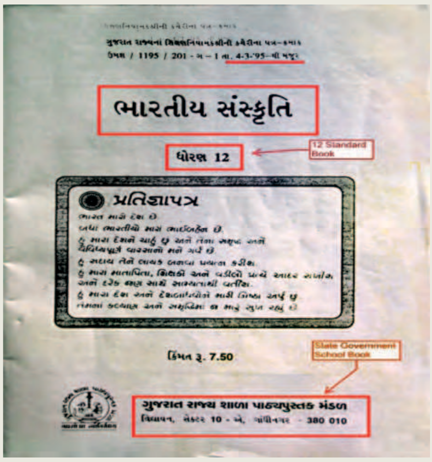
મુખ્ય મુદ્દાઓ:

1) આ કરારની શરૂઆતમાજ એવું લખ્યું છે કે "પીરાણા સતપંથ એ એક ધર્મ નથી પણ તે એક મુસ્લિમ ધર્મનો ફાંટો છે".
2) કાકા, અનુયાયીઓ પાસેથી "દસોન્દ" ભેગી કરીને સૈય્યદોને આપશે.
3) એ બીજા પૈસા પણ ભેગા કરીને સૈય્યદોને આપશે.

108

Annex : 61.1 to 61.3

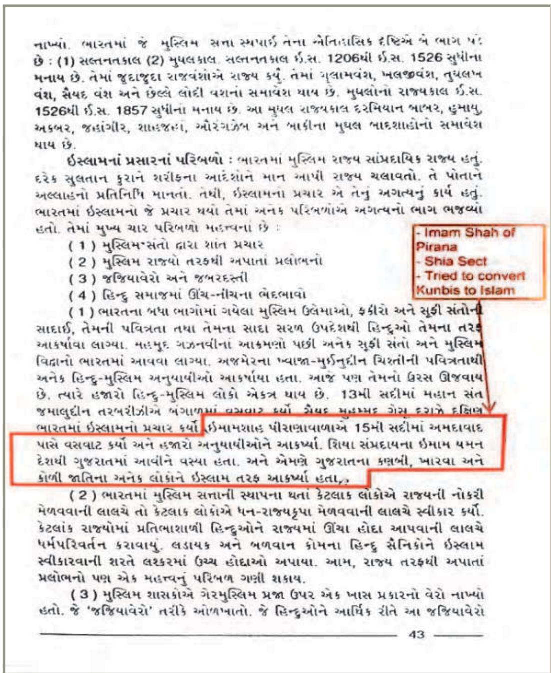

"**ભારતીય સંસ્કૃતિ**" ધોરણ ૧૨નું પાઠ્ય પુસ્તક – ગુજરાત સરકાર દ્વારા વર્ષ ૧૯૯૫માં બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.

109

Annex: 8.3

નાખ્યાં. ભારતમાં જે મુસ્લિમ સત્તા સ્થપાઈ તેના ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ બે ભાગ પડે છે : (1) સલ્તનતકાલ (2) મુઘલકાલ. સલ્તનતકાલ ઈ.સ. 1206થી ઈ.સ. 1526 સુધીનો મનાય છે. તેમાં જુદાજુદા રાજવંશોએ રાજ્ય કર્યું. તેમાં ગુલામવંશ, ખલજીવંશ, તુઘલખ વંશ, સૈયદ વંશ અને છેલ્લે લોદી વંશનો સમાવેશ થાય છે. મુઘલોનો રાજ્યકાલ ઈ.સ. 1526થી ઈ.સ. 1857 સુધીનો મનાય છે. આ મુઘલ રાજ્યકાલ દરમિયાન બાબર, હુમાયુ, અકબર, જહાંગીર, શાહજહાં, ઔરંગઝેબ અને બાકીના મુઘલ બાદશાહોનો સમાવેશ થાય છે.

ઈસ્લામનાં પ્રસારનાં પરિબળો : ભારતમાં મુસ્લિમ રાજ્ય સાંપ્રદાયિક રાજ્ય હતું. દરેક સુલતાન કુરાને શરીફના આદેશોને માન આપી રાજ્ય ચલાવતો. તે પોતાને અલ્લાહનો પ્રતિનિધિ માનતો. તેથી, ઈસ્લામનો પ્રચાર એ તેનું અગત્યનું કાર્ય હતું. ભારતમાં ઈસ્લામનો જે પ્રચાર થયો તેમાં અનેક પરિબળોએ અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો હતો. તેમાં મુખ્ય ચાર પરિબળો મહત્ત્વનાં છે :

(1) મુસ્લિમ સંતો દ્વારા શાંત પ્રચાર
(2) મુસ્લિમ રાજ્યો તરફથી અપાતાં પ્રલોભનો
(3) જજિયાવેરો અને જબરદસ્તી
(4) હિન્દુ સમાજમાં ઊંચ-નીચના ભેદભાવો

(1) ભારતના બધા ભાગોમાં ગયેલા મુસ્લિમ ઉલેમાઓ, ફકીરો અને સૂફી સંતોની સાદાઈ, તેમની પવિત્રતા તથા તેમના સાદા સરળ ઉપદેશથી હિન્દુઓ તેમના તરફ આકર્ષાવા લાગ્યા. મહમૂદ ગઝનવીનાં આક્રમણો પછી અનેક સૂફી સંતો અને મુસ્લિમ વિદ્વાનો ભારતમાં આવવા લાગ્યા. અજમેરના ખ્વાજા-મુઈનુદ્દીન ચિશ્તીની પવિત્રતાથી અનેક હિન્દુ-મુસ્લિમ અનુયાયીઓ આકર્ષાયા હતા. આજે પણ તેમનો ઉર્સ ઊજવાય છે. ત્યારે હજારો હિન્દુ-મુસ્લિમ લોકો એકત્ર થાય છે. 13મી સદીમાં મહાન સંત જમાલુદ્દીન તરબરીઝીએ બંગાળમાં વસવાટ કર્યો. સૈયદ મુહમ્મદ ગેસુ દરાઝે દક્ષિણ ભારતમાં ઈસ્લામનો પ્રચાર કર્યો. ઈમામશાહ પીરાણાવાળાએ 15મી સદીમાં અમદાવાદ પાસે વસવાટ કર્યો અને હજારો અનુયાયીઓને આકર્ષ્યા. શિયા સંપ્રદાયના ઈમામ યમન દેશથી ગુજરાતમાં આવીને વસ્યા હતા. અને એમણે ગુજરાતના કણબી, ખારવા અને કોળી જાતિના અનેક લોકોને ઈસ્લામ તરફ આકર્ષ્યા હતા.

(2) ભારતમાં મુસ્લિમ સત્તાની સ્થાપના થતાં કેટલાક લોકોએ રાજ્યની નોકરી મેળવવાની લાલચે તો કેટલાક લોકોએ ધન-રાજ્યકૃપા મેળવવાની લાલચે સ્વીકાર કર્યો. કેટલાંક રાજ્યોમાં પ્રતિભાશાળી હિન્દુઓને રાજ્યમાં ઊંચા હોદ્દા આપવાની લાલચે ધર્મપરિવર્તન કરાવાયું. લડાયક અને બળવાન કોમના હિન્દુ સૈનિકોને ઈસ્લામ સ્વીકારવાની શરતે લશ્કરમાં ઉચ્ચ હોદ્દાઓ અપાયા. આમ, રાજ્ય તરફથી અપાતાં પ્રલોભનો પણ એક મહત્ત્વનું પરિબળ ગણી શકાય.

(3) મુસ્લિમ શાસકોએ ગેરમુસ્લિમ પ્રજા ઉપર એક ખાસ પ્રકારનો વેરો નાખ્યો હતો. જે 'જજિયાવેરો' તરીકે ઓળખાતો. જે હિન્દુઓને આર્થિક રીતે આ જજિયાવેરો

43

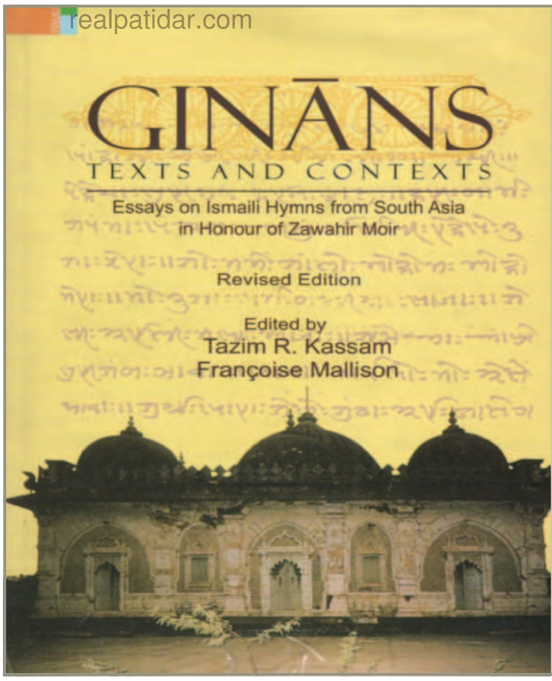
પાના નં ૪૩ - ભારતીય સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ

ઈમામ શાહ પીરાણાવાળાએ ૧૫મી સદીમાં અમદાવાદ પાસે વસવાટ કરીને, "કણબીઓ"ને શિયા મુસ્લિમ ધર્મ અપાવ્યો.

110

Annex: 8.3

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

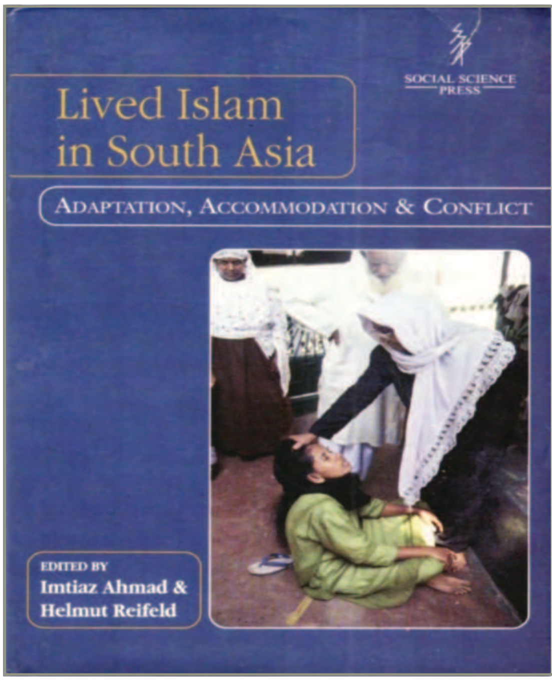
ગીનાનસ ટેક્સ્ટસ અને કોનટેક્સ્ટસ

(Ginans; Texts and Contexts)

- સતપંથના ગીનાનોમાં કેવી રીતે ફેરેફાર કરવામાં આવ્યા છે, તે જણાવેલ છે.
- ગીનાનો દ્વારા અનુયાયીઓનું માનસ પરિવર્તન કેવી રીતે કરવામાં આવતું, તે પણ જણાવેલ છે.
- સતપંથીઓ દ્વારા ગવાતા ગીનાનો પર ઊંડી માહિતી આ પુસ્તકમાં મળશે.

111

Annex: 84.1 to 84.7

લીવ્ડ ઇસ્લામ ઇન સાઉથ એશિયા

1) પાના નં 214: સતપંથ એ એક સુનિયોજિત ધર્માંતરણ કરાવવાની યોજના છે.

2) **પાના નં 220: વર્ષ ૧૯૭૬નાં એક કોર્ટ કેસમાં સતપંથીઓએ કોર્ટ સામે રજુ કર્યું હતું કે નિષ્કલંકી નારાયણ વિષ્ણુનો દસમો અવતાર છે. ઈમામ શાહના દીકરા મુહમ્મદ શાહને તેઓ આદિ વિષ્ણુ અને તેમની માતાને આદિ શક્તિ તરીકે માને છે.**

3) પાના નં 226: "... પીરાણામાં પૂજા માટે ત્રીઆયામી (3 dimensional) મૂર્તિ નથી બેસાડી. દીવાલ પર દોરેલાં ચિત્રો માત્ર શોભા વધારવા માટે છે."

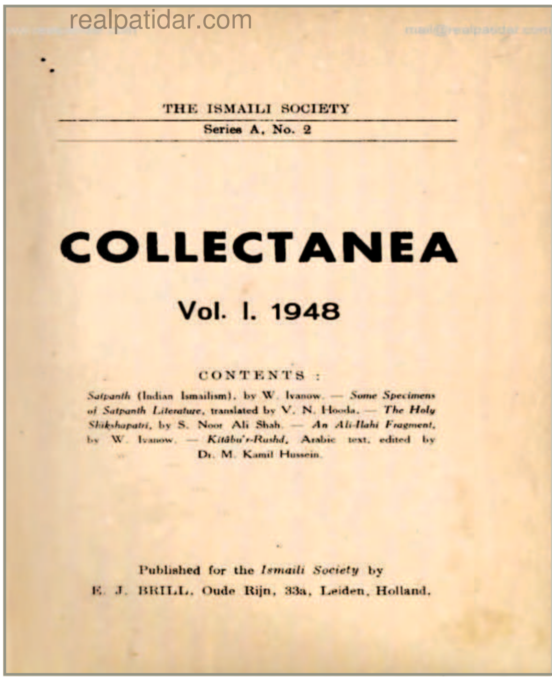
4) પાના નં 227: "... ઈસ્માઈલી સંબંધ જાળવીને ઈમામને હંમેશા વિષ્ણુનો અવતાર માનવામાં આવે છે અને ખોજા તથા પીરાણા સતપંથના ગીનાન સાહિત્યોમાં તેને નારાયણ અને નિષ્કલંકી અવતાર તરીકે માનવામાં આવે છે.

5) પાના નં 227: "ૐ ચિન્હનો બેવડો મતલબ કાઢીને સતપંથી પુસ્તકોમાં એવી રીતે છાપવામાં આવ્યું કે હિંદુના ૐ ને જમણેથી ડાબી બાજુ વાંચે તો (ઉર્દૂમાં) "અલી" વંચાય"

112

Annex: 81.1, 81.7 to 81.25

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

કલેક્ટેનીઆ

લે. વાલ્દીમીર ઇવાનોવ

Collectanea by Wladimir Ivanow

જન્મથી રૂસી, વાલ્દીમીર ઇવાનોવ, સતપંથ વિષય પર સંશોધન કરવાવાળા પહેલાં આધુનિક જમાનાના લેખક છે.

આ પુસ્તકના મુખ્ય મુદ્દાઓ:

1) સતપંથની સ્થાપના પાછળની મુખ્ય રણનીતિ શું છે, તે અહી જણાવેલ છે.

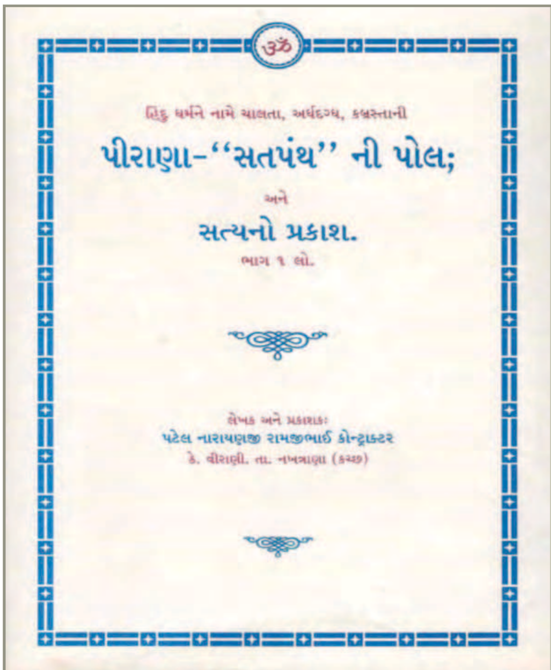
2) સતપંથના પ્રચારકોને કેવી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડ્યો, અને તેનો કેવો રસ્તો કાઢ્યો, તેની સંપૂર્ણ ખુલાસાવાર વિગત આપેલ છે.

3) હિંદુ દેખાવ અપનાવવાના કારણે સતપંથ હિંદુઓને આંકર્ષી તેમણે મુસલમાન કેવી રીતે બનાવ્યા, તે પણ જણાવેલ છે.

4) ઇસ્લામી "તાકિયા" પ્રયોગ કરીને સતપંથીઓ હિંદુ દેખાવ અપનાવીને મુસલમાન ધર્મ કેવી રીતે પાળતા હતા, તે પણ બતાવેલ છે.

113

Annex: 78.1 to 78.20

પીરાણા સતપંથની પોલ અને સત્યનો પ્રકાશ

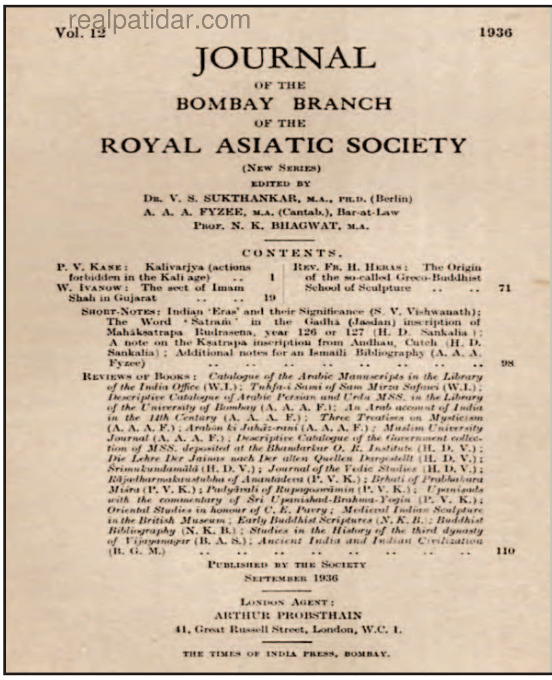
1) નારાયણ રામજી લીંબાણી / કોન્ટ્રાક્ટર પહેલા વ્યક્તિ હતા, જેણે વર્ષ ૧૯૨૬માં પીરાણા સતપંથના છુપા ભેદો અને રહસ્યો બહારી દુનિયા સામે મુક્યા.

2) ખુબ ઊંડાણથી સંશોધન કરીને આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકમાં, હિંદુઓને છેતરીને, તેમના ધર્મમાં પરોક્ષ રીતે ઇસ્લામી તત્વો ઘુસાડીને, તેમને મુસલમાન બનાવવાનો પ્રપંચ, દુનિયા સામે ખુલ્લો કરે છે.

3) કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિની મૂળ હિંદુ ધર્મમાં વાળવાની તેમની લડતના બારામાં જાણકારી આપી છે.

114

Annex: 57.1 to 57.37

Vol. 12 1936

JOURNAL
OF THE
BOMBAY BRANCH
OF THE
ROYAL ASIATIC SOCIETY
(NEW SERIES)
EDITED BY
DR. V. S. SUKTHANKAR, M.A., PH.D. (Berlin)
A. A. A. FYZEE, M.A. (Cantab.), Bar-at-Law
PROF. N. K. BHAGWAT, M.A.

CONTENTS.

P. V. KANE: Kalivarjya (actions forbidden in the Kali age) .. 1
W. IVANOW: The sect of Imam Shah in Gujarat 19
REV. FR. H. HERAS: The Origin of the so-called Greco-Buddhist School of Sculpture 71
SHORT-NOTES: Indian 'Eras' and their Significance (S. V. Vishwanath); The Word 'Satraṁ' in the Gadhā (Jasdan) inscription of Mahākṣatrapa Rudrasena, year 126 or 127 (H. D. Sankalia); A note on the Kṣatrapa inscription from Andhau, Cutch (H. D. Sankalia); Additional notes for an Ismaili Bibliography (A. A. A. Fyzee) 98
REVIEWS OF BOOKS: *Catalogue of the Arabic Manuscripts in the Library of the India Office* (W.I.); *Tuhfa-i Sami of Sam Mirza Safawi* (W.I.); *Descriptive Catalogue of Arabic Persian and Urdu MSS. in the Library of the University of Bombay* (A. A. A. F.); *An Arab account of India in the 14th Century* (A. A. A. F.); *Three Treatises on Mysticism* (A. A. A. F.); *Arabōn ki Jahāz-rani* (A. A. A. F.); *Muslim University Journal* (A. A. A. F.); *Descriptive Catalogue of the Government collection of MSS. deposited at the Bhandarkar O. R. Institute* (H. D. V.); *Die Lehre Der Jainas nach Der alten Quellen Dargestellt* (H. D. V.); *Śrimukundamālā* (H. D. V.); *Journal of the Vedic Studies* (H. D. V.); *Rājadharmakaustubha of Anantadeva* (P. V. K.); *Bṛhati of Prabhakara Miśra* (P. V. K.); *Padyāvali of Rupagoswāmin* (P. V. K.); *Upanisads with the commentary of Śri Upanishad-Brahma-Yogin* (P. V. K.); *Oriental Studies in honour of C. E. Pavry*; *Medieval Indian Sculpture in the British Museum*; *Early Buddhist Scriptures* (N. K. B.); *Buddhist Bibliography* (N. K. B.); *Studies in the History of the third dynasty of Vijayanagar* (B. A. S.); *Ancient India and Indian Civilization* (B. G. M.) 110

PUBLISHED BY THE SOCIETY
SEPTEMBER 1936

LONDON AGENT:
ARTHUR PROBSTHAIN
41, Great Russell Street, London, W.C. 1.

THE TIMES OF INDIA PRESS, BOMBAY.

"ગુજરાતમાં ઈમામ શાહનો પંથ"

JBBRAS - Vol 12 -1936

1) આ પુસ્તકમાં ઈમામ શાહીઓનો, ઈમામ શાહથી લઈને તેના છેલ્લા ઉત્તરાધિકારી સુધીનો, વંશ વેલાની નોંધ આપેલ છે.

2) ખોજાઓ અને ઈમામ શાહીઓનો (સતપંથ) ધર્મ સિદ્ધાંત એક છે. ઈમામ શાહીઓ કેવા સંજોગોમાં અને કયા કારણોસર મુખ્ય સતપંથ (ખોજાઓ) થી અલગ થયા.

3) અન્ય ઇતિહાસકારો દ્વારા, સતપંથના ઇતિહાસ બારામાં લેખોની નોંધ પણ મળશે.

115

Annex: 77.1 to 77.55

મુંબઈ હાઈ કોર્ટનો વર્ષ ૧૮૬૬નો પ્રખ્યાત ખોજા કેસ

- વર્ષ ૧૮૬૬નો પ્રખ્યાત મુંબઈ હાઈ કોર્ટના ખોજા કેસમાં સતપંથ એક મુસલમાની પંથ છે, તેવું જાહેર થયું.
- આ કેસમાં કોર્ટ સામે પ્રશ્ન હોત કે, હિંદુઓના જેમ દસવાતર જેનો મુખ્ય ગ્રંથ છે તેવા લોકો એટલે કે, સતપંથ ધર્મ પાળવાવાળા ખોજાઓનો ધર્મ કયો છે? વાંચનાર અને કેસના અંતે ચુકાદો એવો આવ્યો કે ખોજાઓ "શિયા મુસલમાન ધર્મ" પાળે છે.
- એ કેસમાં બે મુદ્દા એવા હતા જેના ઉપર કેસનો નિર્ણય નિર્ધારિત હતો;
  1. *સર્વસામાન્ય રીતે ધર્મ છુપાવવા માટે "તાકિયા" નું થતું પાલન.*
  2. *નવા અનુયાયીઓનું ધર્માન્તરણ કરવવાની રીત. ધીરેથી તેમના હાલના ધર્મ માટે શંકાઓ ઉભી કરાવવી અને પછી તેના ઉપાયમાં સતપંથ રજુ કરવો.*
- છેલ્લે, "દસ અવતાર ગીનાન"ના આધારે કોર્ટે નિર્ણય લીધો કે ખોજાઓ શિયા મુસલમાન છે.

116

Annex: 12.1 to 12.35, 15.1 to 15.4, 31.7, 56.10 to 56.13, 93.1

અન્ય મુખ્ય સંદર્ભ સામગ્રીઓ

Material in English Language

1. Muslim Communities in Gujarat
2. Religious Conversions in India
3. Spread of Sapanthi Ismaili Dawa in India
4. Coexistence and Communalism the Shrine of Pirana in Gujarat
5. Encyclopedia of Islam
6. The Tribes and Castes of Bombay
7. The Aga Khan Case
8. Taqiyya and Identity in a South Asian community
9. A History Of Gujarat -Vol I
10. The Noor En Allah Noor
11. Nizari Ismaili Tradition in Indo Pakistan Subcontinent
12. Thesis - Songs of Wisdom and Circles of Dance
13. Thesis - The Voice of Truth -Life and Works of Sayyid Nur Muhammad Shah
14. Thesis - Spread of the Satpanth Ismaili Dawa in India
15. Thesis - The Nizari Ismaili Tradition in Hind and Sind (McGill University)

ગુજરાતી ભાષામાં પુસ્તકો:

1. કચ્છના કડવા પાટીદારોનો ઇતિહાસ
2. પંચમ વેદ (ભાગ ૧ થી ૭)
3. ખોજા વૃતાંત (1892)
4. ખોજા કોમનો ઇતિહાસ (1908)
5. મોમીન કોમનો ઇતિહાસ (1936)
6. સત્યપ્રકાશ – ઈમામ શાહી/પીરાણા સતપંથનો ઈતિહાસ
7. તવારીખી પીર - I (1914) & II (1935)
8. દસ અવતાર
9. ઈસ્માઈલી વિરલા (1932)
10. ધી ઈસ્માઈલીસ: દેઅર હિસ્ટરી એન્ડ ડોકટરીન (1990)
11. પીર ઈમામ શાહનું વર્ણન
12. ગુપ્ત પંથ કા સોજરા
13. ઈસ્માઈલીસમનો સ્થાપક
14. હરિવંશ – આઠિયા સતપંથીઓ
15. દુઆ જ્ઞાન - આઠિયા સતપંથીઓ

117

Ref: મહારાષ્ટ્ર લેવા પાટીદાર સમાજએ સતપંથને બહિષ્કાર કરેલ તેની વિગત, જુવો Annex: 56.1 to 56.9

3.1 તાકિયા

ઇસ્લામનું એક ખતરનાક અને છુપું, અસરકારક હથિયાર

 118

મહત્વના વાક્યો...

- Book: Coexistence and communalism (Page 144)

  "according to the Sayyids the present identity of the Patels was essentially a form of *taqiyya*. Conversion to Islam really took place."

- Book: ઈસ્માઈલીઓનો ટૂંક ઈતિહાસ (Page 182)

  "સતપંથ ઈસ્માઈલી સંપ્રદાય ગુપ્તપણાનું અને હિંદુ ઉપખંડમાં પ્રવૃત્તિ રહેલ ધાર્મિક, સામાજિક, સંસ્કૃતિક અને રાજકીય વાસ્તવિકતા સાથે સુમેળ સાધનાર જટિલ યોજનાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતો હતો. આવી પરિસ્થિતિમાં, ખરી ઓળખને સંતાડવી અથવા ઉપરછલ્લા બાહ્ય આંતરો અપનાવવા, તે **ગુપ્તતા**ના અર્થ કરતા કંઇક ઘણું વધારે અર્થ ધરાવતું હતું."

- Book: Lived Islam in South Asia (Page 227)

  "... continuation of the customary Shia Ismaili *taqiyya* – the religious dissimulation that has been practiced by these types of sects for centuries. As for the allegedly Hindu Satpanthis, they are related to the so-called Gupti phenomenon..."

119

Annex: 82.16, 80.8, 81.20, 82.16

... મહત્વના વાક્યો

- Book: Lived Islam in South Asia (Page 230)

  "... to avoid the criticism and attacks from the Hindutva right wing, they have extensively resorted to the old custom of *taqiyya*."

- Book: The Aga Khan Case (Page 50)

  "He introduced these historical examples to support his opinion that Ismailis adopted *taqiyya*, or "concealment of religious opinion""

હવે આપણે જોઈશું કે આ "તાકિયા" અને "ગુપ્તી/ગુપ્તતા" શું છે?

120

Annex: 81.23, 12.20

મહત્વના પ્રશ્નો

આ ઘડીએ સ્વાભાવિક છે કે બધાના મનમાં અમુક સવાલો ઊભા થતા હશે જેવા કે;

1) હિંદુઓની લાગણી દુભાવીને, તેમની ધાર્મિક આસ્થાનો દૂરુપયોગ, શા માટે સતપંથના ફેલાવા માટે કર્યો?

2) એવું કયું કારણ છે કે ફક્ત હિંદુ જ સતપંથના અનુયાયીઓ છે, કોઈ મુસલમાન કેમ નથી? (મુસલમાન ઈમામ શાહને માને છે, પણ સતપંથ ધર્મ નથી પાળતા)

3) સતપંથના ધર્મ પ્રચારકો કેવી રીતે મોટી સંખ્યામાં હિંદુઓને આકર્ષીને તેમનું ધર્મ પરિવર્તન કરાવી શક્યા?

જવાબ છે: **તાકિયા** પુરું નામ છે "અલ-તાકિયા"

121

Annex: 15.1, 15.4, 58.5, 71.6, 71.7, 75.10, 75.12, 76.3, 82.1 to 82.4, 82.8, 82.10, 82.16, 82.19, 82.21, 82.22, 93.1 to 93.11

તાકિયા એટલે શું ?...

- તાકિયા એટલે ઇસ્લામના હિત માટે સામેવાળાઓને ગમે તેમ કરીને "છેતરવા".
- તાકિયાનો મતલબ - લોકોને "છેતરીને" ઇસ્લામના શરણમાં લઈ આવવા. તે માટે કોઈ પણ રીત અપનાવી શકાય, જેમ કે;
  - *જુઠ્ઠું બોલવું*
  - *તોડી મરોડીને વિકૃત નિવેદનો કરવા*
  - *સત્ય હકીકતો છુપાવવી*
  - *દગા ફટકા કરવા, વિશ્વાસઘાત કરવો*
  - *વિષયને બીજા રસ્તે લઇ જવો*
  - *નકલી દોસ્તીના દાવાઓ કરવા, વગેરે વગેરે*

122

Ref :Slide No. 121

... તાકિયા એટલે શું ?...

- ૭ મી સદીથી મુસલમાનો તાકિયા વાપરીને પોતાના "દુશ્મનો"ને ગૂંચવણમાં મુકવા, મૂંઝવણમાં મુકવા અને તેઓમાં ભાગલા પાડી, તેમના ઉપર જીત હાંસલ કરીને ઈસ્લામના શરણમાં લઈ આવવા માટે વાપરે છે.
- **નૈતિકતા અને મૂલ્યો સાથે, જુઠ્ઠાણા અપનાવવાનો કોઈ સંબંધ નથી. એ ફક્ત ઇસ્લામને વધારવા માટે અને તેમ કરતી વખતે સ્વ-બચાવવા માટે છે.**

123

Ref :Slide No. 121

... તાકિયા એટલે શું ?

- કુરાન તાકિયાની મંજૂરી આપે છે. એક મુસલમાનને બીજા કાફર (ગેર-મુસલમાન) સામે તાકિયા વાપરવાની કુરાન છૂટ આપે છે.
- એક કાફરને છેતરવાની છૂટ, મુખ્ય રૂપે, કુરાનની આયાત ૩:૨૮ આપે છે.
  "કોઈ મુસલમાને, બીજા મુસલમાનને છોડીને કાફર (ગેર-મુસલમાન) સાથે દોસ્તી અને સહયોગ ન કરવાં. જો કરશે તો તેનો અલ્લાહ સાથે સંબંધ નહિ રહે – ફક્ત કાફરથી બચવા માટે તેની દોસ્તી રાખવાની છૂટ છે."
- મહમ્મદ બીન જરીર અત્-ટાબરી (d. 923) એ, કુરાન માટે "અધિકારત્વ અને સન્માન" ધરાવતી ટિપ્પણી કરતાં, આયાત ૩:૨૮ને નીચે પ્રમાણે, સમજાવી છે;
  "જો તમે (મુસલમાન) કોઈ ગેર-મુસલમાનના અધિકાર ક્ષેત્રની નીચે હો અને પોતાનું હિત સાચવવું કઠીન પડે, કારણકે કોઈકનો ડર હોય, ત્યારે તમે તમારી જબાનથી તેમની સાથે વફાદાર રહેજો, પણ પોતાના દિલમાં તેમની માટે વેર રાખજો... ધ્યાન રાખજો, અલ્લાહએ મુસલમાનોને ગેર-મુસલમાનો સાથે દોસ્તીનો કે નજીકનો સંબંધ રાખવાની મનાઈ કરી છે. ફક્ત જ્યારે ગેર-મુસલમાન વધારે શક્તિશાળી હોય, તોજ તેવાં સંજોગોમાં તમને છૂટ આપવામાં આવી છે. જો એવી પરિસ્થિતિ હોય તો પોતાનો ધર્મ બચાવીને ભલે તેમની સાથે દોસ્તાના સંબંધ રાખો"
- તાકિયા ફક્ત સ્વ-બચાવ માટે નહિ પણ "સક્રિય છેતરપીંડી" માટે પણ વપરાય છે.

124

Ref: Slide No. 121

આગામી સ્લાઈડમાં હવે આપણે જોઈશું,

તાકિયા સમજાવતો વિડિઓ

વિડિઓ નં. ૧

ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:

English Only : http://www.youtube.com/watch?v=KEC11YJ2oCk

Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=IUd_Y71Cvqs

125

Ref :Slide No. 121

વિડિઓ નં. ૧

ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:

English Only : http://www.youtube.com/watch?v=KEC11YJ2oCk

Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=IUd_Y71Cvqs

or

https://archive.org/details/rpvideo1

126

Ref :Slide No. 121

આગામી સ્લાઈડમાં હવે આપણે જોઈશું,

છેતરપીંડી સમજાવતો વિડિઓ

વિડિઓ નં. ૨

ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:

English Only : http://www.youtube.com/watch?v=dbIrWj6gDDk

Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=QRUmXLcT7Yg

127

Ref : Slide No. 121

વિડિઓ નં. ૨

ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:

English Only : http://www.youtube.com/watch?v=dbIrWj6gDDk

Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=QRUmXLcT7Yg

or

https://archive.org/details/rpvideo2

128

Ref : Slide No. 121

છેતરપીંડી એટલી છુપી
અને અસરકારક છે...
કે, આપણે આ લડાઈ હારી
રહ્યા છીએ

129

તાકિયાના શિકારને પણ
ખબર ન પડે, તેવા આ
ઘાતક તાકિયાથી બચવા માટે
શું કરી શકાય?

130

તાકિયા સામે એક મોટું હથિયાર છે...

જાગૃતિ

લોકોને તાકિયા વિષે ખબર હશે, તો તેની સામે બચી શકશે.

તો, હવે જોઈશું તાકિયાને કેમ ઓળખાય...

131

તાકિયા ...

- સોગંદ લઈને ખોટું બોલવું, માંસ ખાવું, દારુ પીવો, મુદ્દાને તોડી મરોડીને વિકૃત નિવેદનો કરવાની (કંઈ પણ ખોટું કરવું, પોતે કોઈકનો "શિકાર" હોવાનો ડોળ કરવો) તાકિયા છૂટ આપે છે.
- પોતાના બચાવ અને ઇસ્લામના ફાયદા માટે, ***ઇસ્લામ સાથે દિલથી વફાદાર રહીને,*** પોતે મુસલમાન હોવાનો ઇનકાર કરવાનો અને પોતે ઇસ્લામ ધર્મ છોડી દીધાની ખાતરી થાય એ રીતે વર્તન કરવાની એક સાચા મુસલમાનને છૂટ છે.
- વાસ્તવમાં ઇસ્લામના સિદ્ધાંતોમાં ગૂંથાયલી જે "છેતરપીંડી" છે, તેને રણભૂમિનું (લડાઈનું) કૌશલ્ય (ગુણ) તરીકેનો દરજ્જો આપવામાં આવે છે અને ઘણી વખત તેને શુરવીરતા, સાહસ, ધૈર્ય અને સ્વ-બલિદાનથી પણ મહાન ગણવામાં આવે છે.

132

Ref : Slide No. 121

... તાકિયા ...

- અન્ય પ્રમુખ વિદ્વાનોએ, જેમ કે અબુ' અબ્દુલ્લાહ અલ-કુર્તુબી (1214-73) અને મુહીદ-દિન બીન અલ-અરબી (1165-1240), તાકિયાને, મુસલમાનોના કૃત્યો છુપાવવા માટે વાપરી શકાય એમ કહ્યું છે.
- બીજા શબ્દોમાં, મુસલમાનો એક કાફર (ગેર-મુસલમાન) થી પણ ખરાબ રીતે વર્તન કરી શકે. દાખલ તરીકે, મૂર્તિની પૂજા કરવી, ખોટી ગવાહી દેવી, બીજા મુસલમાનોની કમજોરી કાફર સામે ખુલ્લી કરવી – એવું બધું જ કરવાની છૂટ છે - કોઈ પણ મુસલમાનના જીવના ભોગે તો નહિ જ.

  "કોઈ પણ મજબુરી વગર પણ તાકિયા વાપર્યો હોય, તો પણ કાફરમાં ગણતરી નહિ થાય – ભલે પછી નરકની યાતના ભોગવવા જેટલું પાપ કેમ ન કર્યું હોય"

133

Ref : Slide No. 121

... તાકિયા ...

- જેહાદ ઉપર બનાવેલી એક અરબી કાનૂની પુસ્તિકામાં જણાવ્યું છે કે કાનુન માટે ઇસ્લામની ચાર મુખ્ય શાળાઓએ (schools of law) એવી વ્યાખ્યા કરી છે કે, "યુદ્ધમાં છેતરપીંડી વ્યાજબી છે... છેતરપીંડી લડાઈની એક કળા છે. – એવું ઉલેમાઓ માને છે"
- વધુમાં, "મુકરમ" પ્રમાણે, આ છેતરપીંડીને તાકિયા કહેવાય: "દુશ્મનને છેતરવા માટે તાકિયા વાપરવાની છૂટ છે."
- અલ-અરબી એવું એલાન કરે છે કે "હદીસમાં (મોહમ્મદ પેગંબરના ઉપદેશો અને કર્મોનું વર્ણન – એને હદીસ કહેવાય) - લડાઈમાં છેતરપીંડીનો ઉપયોગની ખુબજ પ્રશંસા કરવામાં આવેલ છે. *વાસ્તવમાં સાહસ અને હિમ્મતથી વધારે મહત્વ છેતરપીંડીને આપ્યું છે."*

134

Ref : Slide No. 121

... તાકિયા ...

- અલ-મુનીર (d. 1333) લખે છે, "યુદ્ધ એટલે જ છેતરપીંડી..., એનો અર્થ એ કે, એક ધાર્મિક યોદ્ધા માટે, ઉત્તમ અને પરિપૂર્ણ યુદ્ધ એ છે કે છેતરપીંડીનો ઉપયોગ કરી 'સામસામેના સીધા ટકરાવ'ના મૂળ ખતરાને ટાળી, છેતરપીંડી અને દગા ફટકાનો ઉપયોગ કરી, જીત હાંસલ કરી શકાય. અને પોતાને થનારા સંભવિત નુકસાનથી પણ બચી શકાય"
- મોહમ્મદ પેગંબરે યાદગાર ઘોષણા કરી હતી કે,

"યુદ્ધ એટલે છેતરપીંડી"

135

Ref : Slide No. 121

... તાકિયા

- હદીસ (મોહમ્મદ પેગંબરના ઉપદેશો અને કર્મોનું વર્ણન) આધારિત, એક લોકપ્રિય મુસ્લિમ કહેવત પ્રમાણે, બની શકે તો હાથ (બળ)થી જેહાદ લડવી, નહિ તો જુબાનથી લડવી (પ્રચાર કરીને) અને જો એ પણ ન થાય તો, દિલથી કે પોતાના ઈરાદાઓથી લડવી.
- *હદીસ:* "જો કોઈ કામ કરવા માટે તમે શપથ લીધા હોય અને પાછળથી બીજું કંઈ સારું લાગે, તો તમારે શપથ તોડીને જે સારું હોય એ કરવું"
- **ગેર-મુસલમાનો માટે તાકિયા એક અપ્રત્યક્ષ-શાંત અને ગુપ્ત ખતરો છે.**

136

Ref : Slide No. 121

તાકિયા અને કુરાનની વિરોધાભાષી આયાતો

કુરાનની વિરોધાભાષી આયાતોની હાજરીમાં તાકિયાનું અર્થ ઘટન કઈ રીતે કરવું?

- આપણે ધ્યાન પૂર્વક જોઈશું તો દેખાશે, કે કુરાનમાં શાંતિ અને સહનશીલતાની આયાતો શામેલ છે. બીજી બાજુ લડાઈ અને વેરભાવ ધારણ કરવાનો ઉપદેશ આપતી આયાતો પણ છે. તો પછી, એક ઇસ્લામ ધર્મીએ, કઈ આયાતોનું પાલન કરવું?
- ધ્યાન પૂર્વક વાંચનાર કોઈ પણ વ્યક્તિ, કુરાનની વિરોધાભાષી આયાતોથી અજાણ ન રહી શકે. ખાસ કરીને જે રીતે શાંતિ અને સહનશીલતાની આયાતોની લગોલગ હિંસાત્મક અને અસહનશીલતાની આયાતો છે.
- લડાઈ અને શાંતિની આવી વિરોધાભાષી આયાતો વિષેની ઇસ્લામની આદર્શ વિચારધારા એમ છે, કે જ્યારે મુસલમાનો કમજોર હોય અને લઘુમતીમાં હોય ત્યારે શાંતિ અને સહનશીલતાની આદર્શવાદી વાતો કરવી અને તેજ રીતે તેઓએ વર્તવું; પણ જ્યારે તેઓ મજબુત અને શક્તિશાળી હોય, ત્યારે લડાઈ અને વિજયની આયાતોમાં જણાવ્યા પ્રમાણે, ઘાતક બની જવું.

137

Ref : Slide No. 121

અજોડ આત્મવિશ્વાસથી જુઠ્ઠું કરવું

- કોઈ પણ માણસ કઈ જુઠ્ઠું કરતી વખતે ક્યાંક કે ક્યાંક તો અંદરથી ડરતો હોય જ છે. કારણ કે, જુઠ્ઠું કરવા માટે, એ માણસનો ધર્મ અને ધર્મના કારણે તેનો અંતરાત્મા એને અટકાવતો હોય છે.
- પણ જ્યારે તેનો ધર્મ જ કહે કે (ધર્મ માટે) જુઠ્ઠું કરવાની છૂટ છે અને એમ કરવાથી સ્વર્ગ મળશે, ત્યારે એ માણસ ઉપર આ વાતની કેવી અસર થાય?
- આવા સંજોગોમાં, એ માણસનો આત્મવિશ્વાસ બહું ઊંચો હોય છે. જુઠ્ઠું કરતાં અટકતો નથી. કારણ કે પોતાના અને પોતાના ધર્મ માટે એ કંઈ ખોટું નથી કરતો.
- આવા અજોડ આત્મવિશ્વાસથી ભરેલો માણસ, જ્યારે શિકાર (ગેર મુસલમાન) માટે જાળ (શબ્દો અને કૃત્યોની જાળ) ફેલાવે ત્યારે, તેના શિકાર પર એવી અસર પડે કે એ શિકાર પોતાની સામે પ્રસ્તુત કરેલી બધીજ વસ્તુઓ સ્વીકારી લે અને કોઈ શંકા ન કરે.
- **આવા ઘાતક અને અજોડ આત્મવિશ્વાસનો શ્રોત... તાકિયા છે.**

138

Ref : Slide No. 121

તાકિયાને કેવી રીતે ઓળખી શકાય?

તાકિયાના વપરાશને નીચે જણાવેલ મુખ્ય મુદ્દાઓથી ઓળખી શકાય

નં	મુદ્દો	નં.	મુદ્દો
1	વિરોધીઓને પછાડવા	2	પોતે "શિકાર" હોવાનું નાટક કરવું
3	"યાતના"ઓ પોહ્ચાડવાના આરોપનો ખોટા દાવો કરવો	4	તથ્યો સાથે છેડછાડ કરીને મુજવણ ઉભી કરવી
5	પોતાની સતામણી થયાનું નાટક કરવું	5A	ગડબડી ફેલાવવી
6	દુશ્મનો પર જ દોષારોપણ કરવા	7	ટાળવું
8	"સબુત"ની માંગણી કરવી	9	નકારવું
10	વાદ વિવાદ અને લોકોમાં થતા મતભેદોનો ફાયદો ઉઠાવવો	11	ધર્મનું અપહરણ થયું એવી ખોટી વાત ફેલાવવી
12	વ્યક્તિગત હુમલો કરવો		

ઉપર જણાવેલ મુદ્દાઓને સમજાવતો એક નાનો વિડિઓ, આગળની સ્લાઈડમાં જોઈશું

139

Ref: Slide No. 121

આગામી સ્લાઈડમાં હવે આપણે જોઈશું,

તાકિયાને ઓળખવા માટે...
એક મુક (Silent) વિડિઓ

વિડિઓ નં. ૩

ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:

English Only : http://www.youtube.com/watch?v=TDPUoTxjcDM

Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=mczYC-SVHho

 140

વિડિઓ નં. ૩
ઈન્ટરનેટ પર સંપૂર્ણ વિડિઓ અહીં જોઈ શકશો:
English Only : http://www.youtube.com/watch?v=TDPUoTxjcDM
Gujarati Subtitles: http://www.youtube.com/watch?v=mczYC-SVHho
or
https://archive.org/details/rpvideo3

141

3.2 પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ

તાકિયાના થયેલ ઉપયોગના અમુક દાખલાઓ

142

પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

આ વિષયના લગભગ બધા સંશોધનકારો અને વિદ્વાનો, તેમજ કોર્ટોએ પણ, પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાના થતા વપરાશની નોંધ લીધી છે.

અમુક દાખલાઓ / મુદ્દાઓ:

1) **સતપંથની સ્થાપના:** સતપંથની સ્થાપનાનો હેતું તાકિયાની મદદથી હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવાનો છે. તેનાં કારણે લોકો હિંદુ ઓળખ રાખીને, ધીરેધીરે ઇસ્લામી પ્રથાઓને ક્રમવાર અપનાવી શકે.

2) **હિંદુ ધાર્મિક પુસ્તકોને ભ્રષ્ટ કર્યા:** અથર્વ વેદ, ગીતા, પુરાણ, ભગવાન વિષ્ણુના દસ અવતાર, જેવાં હિંદુ ધાર્મિક પુસ્તકોને ભ્રષ્ટ કર્યા. કલિયુગમાં કુરાનને અથર્વ વેદ તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો. હિંદુઓને ભ્રમિત કરીને તેમને મુસલમાન બનાવવાની ચાલને યુક્તિ પૂર્વક ઘડી કાઢવામાં આવેલી છે.

143

Annex: 2.2 to 2.4, 2.6, 2.7, 3.5, 12.25 to 12.29, 22.1 to 22.4, 23.1 to 23.23, 26.2, 26.4 to 26.8, 27.2 to 27.4, 28.1 to 28.3, 30.1 to 30.7, 31.2 to 31.6, 32.1 to 32.25, 34.2, 34.3, 35.2, 35.6, 41.2, 42.1 to 42.8, 43.2, 45.3, 45.4, 46.3, 47.3, 47.4, 57.1 to 57.37, 63.2, 64.4, 66.11, 66.18, 66.24, 66.25, 77.12, 77.48, 78.6, 78.8 to 78.12, 78.14 to 78.16, 80.8, 80.9, 81.8, 81.10, 81.13, 82.8, 82.9, 82.14, 82.16 to 82.18, 82.22, 93.1, 94.1, 95.1 to 95.7, 96.1

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

3) **હિંદુ દેવોના અવતારને ભ્રષ્ટ કરવા –બુદ્ધ અવતાર, કલ્કી અવતાર (દસ અવતાર) વગેરે:** હિંદુ દેવોના અવતારને ભ્રષ્ટ કરીને તેમાં ઇસ્લામી તત્વો ઘુસાડી દીધા. ત્યાર બાદ એવું ઠસાવવામાં આવ્યું કે જો મોક્ષ જોઈતો હોય તો, ઇસ્લામનો અંગીકાર કરવો પડે.

4) **ઇસ્લામના ધર્મવીરોને હિંદુ દેવોના નામો અપાયા:** હઝરત અલીનું નામ નિષ્કલંકી નારાયણ, બીબી ફાતિમાને આધ્ય શક્તિ, મોહમ્મદ પેગંબરને બ્રહ્મા, ઈમામ શાહને બ્રહ્માનો અવતાર, ઈમામ શાહ બાવાનું નામ ઈમામ શાહ મહારાજ, વગેરે વગેરે.

સવાલ: જો સતપંથ ચોખ્ખો હોત, તો શા માટે આવા ભ્રામક નામ રાખવા પડયા?

144

Ref : Slide 143, Annex: 55.1 to 55.11

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

5) **હિંદુ વિધિઓ ભ્રષ્ટ કરી:** હિંદુ ધાર્મિક વિધિઓને એવી રીતે ભ્રષ્ટ કરવામાં આવી કે જેના થકી હિંદુ ધર્મીઓમાં મુંજવણ ઉભી થાય અને પરિણામે આવા અપપ્રચાર સ્વીકારી શિકાર બની જાય. જેમ કે, *જનોઈ* ઉતરાવવામાં આવી, મુડદાઓને અગ્નિસંસ્કાર આપવાને બદલે દાટવાની પ્રથા શરૂ કરવામાં આવી, વગેરે વગેરે.

6) **હિંદુઓની આસ્થાને ભ્રષ્ટ કરવામાં આવી:** ગાયને મારવાથી સ્વર્ગ મળે. ગંગા નદી, મંદિરો, મૂર્તિ પૂજા, બ્રાહ્મણો વગેરેને શાપિત બતાવીને લોકોના હૃદયમાંથી ઉતારી દેવામાં આવ્યા, વગેરે વગેરે. (વાંચો બુદ્ધ અવતાર ગીનાન). તેવી જ રીતે ગીનાનમાં એવું પણ બતાવામાં આવ્યું છે કે, પથ્થર, પશુ અને વૃક્ષને પૂજવા નહિ. જો પુજશો, તો સવાપોર દિવસ ચડશે ત્યાં લગી છાતી પર પથ્થર લઈને ફરશો. તેથી આ ત્રણેને પૂજવા નહિ. આવી રીતે લોકોને ડરાવીને હિંદુ ધાર્મિક રીત રિવાજોને પાળતા બંધ કરાવામાં આવ્યા.

145

Ref : Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

7) **હિંદુ ધાર્મિક / ભક્તિ ભજનો અને ગીતોને ભ્રષ્ટ કરવામાં આવ્યા:** નવરાત્રીમાં ગવાતી ગરબીને, પહેલો શિકાર બનાવી, ભ્રષ્ટ કરવામાં આવી. જુવો પીર સદરૂદ્દીન લીખીત ગરબી ગીનાન.

8) **જન્નતપૂરી અને મોમીન ચેતામાણી, જેવી છેતરામણી વાર્તાઓ રચવામાં આવી.**

- ***જન્નતપુરી*** – *લોકોને સતપંથ તરફ આકર્ષવા વાર્તા રચવામાં આવી.*
- ***મોમીન ચેતામાણી*** – *ઈમામ અને સતપંથ ધર્મ ઉપર અનુયાયીઓ શંકા કરે અને દસોન્દ ન આપે તો, તે લોકોને તેના કહેવાતા ખરાબ પરિણામોથી ડરાવવા માટે વાર્તા રચી.*

146

Ref : Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

9) **હિંદુઓને તેમના મૂળથી ઉખડી કાઢવાનો પ્રયત્ન:** પ્રાગજી કાકા અને ઈમામ શાહના વંશજ સૈય્યદ વલીમિયાએ કચ્છના પાટીદારોના ત્રણે પાંચાડાઓથી બનેલી જ્ઞાતિની તા. ૧૯-૦૧-૧૭૭૬ ના એક સભા બોલાવીને ક.ક.પા. જ્ઞાતિના લોકોને બ્રાહ્મણોના હાથે ક્રિયા કરાવવા પર પ્રતિબંધ મુકવાનો આદેશ આપ્યો.

10) **ભાટ અને ચારણોનો બહિષ્કાર,** તેવી જ રીતે, જ્ઞાતિમાં વહીવંચાઓની અવરજવર પર પ્રતિબંધ મુકીને, તેમની પાસે પોતાના પરિવારની વિગતો આપી, નોંધ ન કરાવવાના આદેશ બહાર પાડ્યા. જેથી કરીને વખત જતા લોકો પોતાના પરિવારોનો અને કુળનો ઇતિહાસ ભૂલી જાય અને નવી અપનાવેલી પ્રથાઓને જ સાચો ધર્મ સમજી લે.

ભાટ અને ચારણો: *એવી જ્ઞાતિ જે રાજા અને પ્રજાને બોધ આપવાનું કામ, કાવ્યમય શૈલીમાં કરે અને તેની સાથે તેમનામાં અસ્મિતા, શૌર્યતા અને ખુમારી જગાડી બહાદુર બનાવે.*

વહીવંચાઓ: *લોકોના પરિવારમાં જન્મતા સંતાનો અને વંશજોની નોંધ રાખવાનું કામ અને ઇતિહાસની નોંધ કરવાનું પેઢી દર પેઢી કામ કરતી જ્ઞાતિ.*

11) આ બધા આદેશોનો મૂળ હેતું લોકોને તેમના હિંદુ મૂળથી જુદા કરવાનો હતો.

147

Ref :Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

12) **યોગ અને જ્ઞાન શિબિર (1/2):**

1. હાલમાં સતપંથીઓએ, સનાતનીઓને તોડવા માટે, એક નવી તરકીબ શોધી છે. આપણે સહુ જાણીએ છીએ કે આજે ભારત અને વિશ્વના ઘણા દેશોમાં યોગાસનો બહુજ પ્રચલિત થયાં છે. આનો ફાયદો ઉઠાવી સતપંથના ધર્મ પ્રચારકો...
2. યોગ (યોગા) અને જ્ઞાન આપવાના બહાને શિબિરો યોજે છે.
3. આવી શિબિરો ખાસ કરીને મહિલાઓને આકર્ષવાના હેતુને કેન્દ્રમાં રાખીને યોજવામાં આવે છે.
4. આ શિબિરોનો સંપૂર્ણ રીતે દેખાવ હિંદુઓનો જ હોય અને તેનું થોડું આધ્યાત્મિક અને ધાર્મિક સ્વરૂપ પણ હોય છે.
5. લોકોના અને ખાસ કરીને મહિલાઓના મનમાં કોઈ પણ જાતની શંકા ઉભી ન થઈ જાય કે આવી શિબિરો દ્વારા પીરાણા સતપંથ ધર્મનો પ્રચાર થઈ રહ્યો છે, તેનું ખાસ ધ્યાન રાખવામાં આવે છે.

148

Ref : Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

12) **યોગ અને જ્ઞાન શિબિર (2/2):**

6. આ શિબિરોને ચલાવવા માટે એવા લોકોને નિયુક્ત કરવામાં આવે કે જેઓ પાકા સતપંથી હોય પણ દેખાવ પાકા સનાતનીઓનો કરે.
7. ધીરે ધીરે જ્યારે લોકોનો વિશ્વાસ જીતે લે, ત્યારે મહિલાઓના સ્વભાવ મુજબ પોતાના અંગત પ્રશ્નો, જેમ કે ઘરમાં શાંતિ નથી, છોકરા ભણતા નથી, પતિના ધંધામાં બરકત નથી, વગેરે વગેરે, યોગ અને જ્ઞાન શીખાડનાર તેમના કહેવાતા ગુરુ સામે મૂકતા થઈ જાય.
8. ત્યારે આવી મહિલાઓને, તેમની તકલીફોના ઉપાય રૂપે તેમને બાધા, માનતા અને પીરાણાના દર્શનના બહાને, તેમને પીરાણા આવતાં જતાં કરી દેવામાં આવે છે.

આવી રીતે મહિલાઓથી શરૂ કરી તેમની શ્રદ્ધા પીરાણા સતપંથ ધર્મ તરફ લઈ આવવાનો પ્રપંચ રચાય છે. પહેલા ઘરની મહિલાઓ અને પછી ઘરના બધા જ લોકોને સતપંથના અનુયાયીઓ બનાવવામાં આવે છે.

149

Ref : Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

13) **સનાતની નેતાઓને બદનામ કરવાનો પ્રપંચ (1/2):** તાકિયાની એક રણનીતિ પ્રમાણે સનાતનીઓના હિતની વાત કરવાવાળા લોકો સામે તદ્દન ખોટા વ્યક્તિગત આક્ષેપો કરવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે નારાયણ રામજીએ લક્ષ્મીનારાયણ સંપ્રદાય સ્થાપવાની બનાવટી વાર્તા. તેમજ સંત ઓધવરામ, હિમ્મતભાઈ, રમેશભાઈ વગેરેના સામે પણ હડહડતા ખોટા ઊપજાવી કાઢેલા આંક્ષેપો કરે છે. હાલમાં સનાતનીઓને બદનામ કરવાના હેતું સાથે જે ઈમૈલો સતપંથીઓ દ્વારા મોકલવામાં આવે છે, તેમાં વપરાતી ભાષાએ તો સામાજિક વિવેકની બધી મર્યાદાઓ પાર કરી દીધી છે.

- સતપંથીઓ દ્વારા સનાતની નેતાઓને વ્યક્તિગત રીતે ઉતારી પાડવાની કોશિશનો મુખ્ય હેતું સનાતની નેતાઓને બદનામ કરીને તેમની સચ્ચાઈ અને ઈમાનદારી પર સવાલ મૂકી દેવો. જેથી સતપંથ વિરુદ્ધ તેમના દ્વારા જાણવા મળતી સાચી વાતો પર લોકો શંકા કરતા થઇ જાય.
- સનાતનીઓને સતત બદનામ કરવાનો હેતું, લોકોના મનમાં મુજવણમાં ઉભી કરી, સનાતની નેતાઓના કામ પ્રત્યે, લોકોનું માન ઓછું કરવાનું પણ છે.

150

Ref : Slide 143

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

14) **<u>મનગડંત સિદ્ધાંતો ઉભા કરવામાં આવે (1/2):</u>**

- સતપંથીઓ તેમના જુઠ્ઠાણાઓ છુપાવવા "નવી નવી" ચાલો રમતા રહે છે. અને તેમની ચાલોને વ્યાજબી ઠરાવવા માટે એ ચાલોને પોતાનાજ ધર્મના સિધાંતો રૂપે રજુ કરી, એ બાબતનો જોર શોરથી પ્રચાર/પ્રસાર/જાહેરાત કરતા રહે છે.
- ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે તેઓએ એક નવી તરકીબ શોધી કાઢી છે. જેમાં નવી (બદલેલી) ધાર્મિક ચોપડીઓ બહાર પાડવાના પગલાંને વ્યાજબી ઠરાવવા માટે ઉપયુક્ત અવનવા કારણો દેખાડવા. આ મુજબ એમ કહેવામાં આવે છે કે, મુસલમાન રાજાઓએ સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકો બદલી નાખ્યાં હતા. એટલે તેમને પાછાં બદલીને અસલ/મૂળ પુસ્તકો રજુ કરવામાં આવી રહ્યા છે.
- વાસ્તવમાં કોઈપણ મુસ્લિમ રાજાએ સતપંથના સાહિત્યો સાથે કોઈ બદલાવ નથી કરાવ્યા. ક.ક.પા. જ્ઞાતિએ હિંદુ રાજાઓની પ્રજા તરીકે આ ધર્મને સેંકડો વર્ષો પાળ્યો. સાહિત્યો બદલવા પર કોઈ જોર નહોતું.
- ભારતમાં હિંદુઓ માટે ઔરંગઝેબથી વધારે ક્રૂર કોઈ પણ મુસલમાન રાજા થયો નહોતો. એક બાજુ એવા ઔરંગઝેબ પાસેથી પ્રમાણ પત્ર મળવાની અને દાન મળવાની ઉંચી ઉંચી વાતો કરે છે, તો બીજી બાજુ તેનાં જેવાં મુસ્લિમ રાજાઓએ પુસ્તકો બદલી એવાં આક્ષેપો કરે છે. કેટલી વિરોધાભાષી વાતો છે. કઈ સાચી? અને કઈ ખોટી? –તાકિયાનો વપરાશ છે.

151

Annex: 33.1 to 33.4, 34.1 to 34.9, 36.1 to 36.3, 40.1, 40.2, 41.3 to 41.24, 43.1 to 43.5, 75.5, 75.11, 75.18 to 75.25, 76.4, 76.5, 81.14, 81.16, 81.18 to 81.20, 81.23, 84.5 to 84.7, 95.3

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

<u>નોંધ:</u> ઔરંગઝેબ એક એવો બાદશાહ હતો કે જેણે હિંદુ ધર્મ ઉપર ઘોર નફરત હતી. જેણે કશી વિશ્વનાથ મંદિર અને હજારો હિંદુ મંદિરો તોડ્યા હોય, એ માણસ પીરાણાને ૪૮ વિગા જમીન અને દીવા માટે તેલના પૈસા આપતો હોય, તો સમજી શકાય તેવી વાત છે કે તે ઇસ્લામ ધર્મના વધારા માટેજ આપતો હતો.

ઔરંગઝેબ એ આપણા દેશ માટે કલંક છે. હિંદુઓ માટે એ અત્યાચાર અને ગુલામીનો પ્રતિક છે. જેમ અંગ્રેજોના પ્રતીકો દા.ત. વિક્ટોરિયા ટર્મિનસને છત્રપતિ શિવાજી ટર્મિનસ નામ આપ્યું, એમ ઔરંગઝેબના આ પ્રતિકને જડમૂળથી ઉખેડી નાખવાની જરૂર છે. ઔરંગઝેબના પ્રતિક આ પીરાણામાં જઈને ઈમામ શાહની કબરને પૂજવું એ કોઈ સ્વાભિમાની હિંદને શોભે ખરું? આપણે પોતાને ઔરંગઝેબના ઓલાદમાં ન ગણાવું હોય તો પીરાણાને સદંતર ત્યાગવુંજ પડે. આમાં કોઈ ફેરફાર પણ ન ચાલે.

152

Annex: 23.3, 24.1 to 24.7, 26.10, 34.5

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

14) **મનગડત સિદ્ધાંતો ઉભા કરવામાં આવે (2/2):**

- ભારત આઝાદ થયું એને ૬૦ થી પણ વધારે વર્ષ થયાં. તે પહેલાં ૨૦૦ વર્ષ અંગ્રેજોએ રાજ્ય કર્યું. એટલે છેલ્લા ૨૬૦ વર્ષમાં તો કોઈ મજબુરી ન હતી ને? જો મુસલમાનોએ સાહિત્યો બદલી નાખ્યા હતાં, તો ૨૬૦ વર્ષ સુધી કેમ પાછા મૂળ સાહિત્યો ન લઈ આવ્યા.
- હકીકતમાં, હાલમાં, કહેવાતા નવા સાહિત્યો, બહાર પાડ્યા, તે પહેલાં, ઈમામ શાહના કાળથી જ, સતપંથના સાહિત્યો, કોઈ પણ ફેરફાર વગર ચાલતા રહ્યા છે.
- આ બધું સૂચવે છે કે, તાકિયા વાપરીને, મનગડંત રીતે નવી નવી વાતો ધર્મના “સિદ્ધાંત” તરીકે રજુ કરવામાં આવે છે. આ બધું પહેલી નજરમાં ભલે સાચું લાગે, પણ જરા ઊંડો વિચાર કરીએ તો, સચ્ચાઈ શું છે તે સામે આવી જ જાય છે.

153

Ref : Slide 151

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

15) **મૂળ સાહિત્યોને છુપાવામાં આવે છે (1/2):**

- સતપંથના સાહિત્યોને શા માટે છુપાવી રાખવામાં આવે છે? સતપંથના “બધા” સાહિત્યોને શા માટે છપાવીને પ્રસિદ્ધ નથી કરવામાં આવતા? તેમની પાસે જેટલાં સાહિત્યો છે, તેની યાદી પણ બહાર નથી પાડતા.
- તેમનું કહેવાતું મુખ્ય સાહિત્ય જેને “મૂળબંધ” કહે છે અને ઈમામ શાહના સ્વ-હસ્ત લેખીત હોવાનો દાવો કરવામાં આવે છે, જેમાંથી દસ અવતાર અને તેના જેવાં બીજા સાહિત્યો બહાર પાડવામાં આવ્યા છે, તેવાં **“મૂળબંધ”**ને શા માટે છુપાવી રાખેલ છે? જો તેઓ સાચા છે તો કોઈ પણ કાના માત્રા બદલાવ્યા વગર, ઈમામ શાહે જેમ લખ્યું હોય તેમ, તે પુસ્તકને સતપંથના અનુયાયીઓ માટે છપાવીને પ્રસિદ્ધ કરવું જોઈએ. જે કોઈ અકળ કારણો સર નથી કરવામાં આવતું.
- આજ સુધી સાહિત્યોમાં કરેલા ફેરફારોનો આધાર મૂળબંધ છે એમ કહીને નવા સાહિત્યો બહાર પાડવામાં આવ્યા. પણ જો એક વખત મૂળબંધ બહાર પાડે તો વારંવાર સાહિત્યો બદલાવવાનો રસ્તો બંધ થઇ જાય અને પોલ ખુલી જાય, એટલા માટે મૂળબંધને આજ સુધી બહાર પાડવામાં નથી આવ્યો એવું સ્પષ્ટ રીતે પુરવાર થાય છે.

154

Ref : Slide 151

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

15) **મૂળ સાહિત્યોને છુપાવામાં આવે છે (2/2):**

- હિંદુઓની ગીતાને અને મુસલમાનોનું કુરાનને ક્યારેય છુપાવવામાં નથી આવ્યું. તો પછી સતપંથીઓ શા માટે મૂળબંધને છુપાવે છે? આ ભેદ સમજાય તેવો નથી.
- બીજો દાખલો; ઈમામ શાહએ લખેલા દસ અવતારની ચોપડી, તેઓ ગુજરી ગયા તેના લગભગ ૫૦૦ વર્ષ પછી, ઈમામ શાહ લિખિત, દસ અવતાર પુસ્તકની ***પહેલી*** આવૃત્તિ વર્ષ 2002માં પીરાણા સ્થિત સતપંથની અધિકૃત સંસ્થાએ બહાર પાડી. ૫૦૦ વર્ષ પછી તેમને આ ચોપડી ક્યાંથી મળી? ઈમામ શાહના કાળથી, સેંકડો વર્ષોથી દસ અવતારની જે ચોપડી લોકો વાંચતા હતાં, તે ક્યાંથી આવી હતી? તેમને, મૂળ દસ અવતારની, ચોપડી બદલવાનો હક્ક, કોણે આપ્યો? પૂછવા માટે આના જેવાં ઘણા સવાલો છે, પણ સંતોષ કારક જવાબ આપવા તૈયાર નથી.
- તે ચોપડીઓ વિષે બીજી મજાની વાત એ છે કે જ્યારે કોઈ ચોપડીને ચોખ્ખા હિંદુ ધર્મ સાથે જોડી ન શકાય, ત્યારે તે ચોપડીની પ્રસિદ્ધિની તારીખ છાપવામાં નથી આવતી. તેમજ છાપવાનાર વ્યક્તિનું નામ સરનામું પણ છાપવામાં નથી આવતું. જેથી તેમને ક્યારે કાયદાકિય રીતે તકલીફ ન થાય.
- પીરાણામાં પુસ્તક વેચવાની દુકાનમાં પુસ્તકોનું બિલ પણ નથી આપવામાં આવતું. બિલ માંગીએ તો પુસ્તકોમાં છપાયલી કિંમત બતાવી દેવામાં આવે છે.

155

Ref : Slide 151

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ ...

16) **હિંદુઓની ધારણાઓને બદલવાનો પ્રયત્ન:**

- સંપૂર્ણ માનવ જાતમાં, કોઈ ઉચ્ચ માનવ જાતિ હોય તો, એ મુસલમાન જ છે. એવી વાહિયાત માન્યતા ક.ક.પા. જ્ઞાતિમાં ઠસાવેલ હતી. જેમ કે....
- જે સમયે નીચલા વર્ણના લોકોને અડવાથી આભડછેટ લાગતી હતી, ત્યારે છાંટ લેવાની પ્રથા હતી. જેમકે કોઈ નીચલા વર્ણના માણસને અડી ગયા પછી, પાણીની છાંટ લીધા વગર ઘરમાં ન જવાતું.
- પણ ક.ક.પા. જ્ઞાતિમાં, તાકિયાનો ઉપયોગ કરી, એવું ઠસાવામાં આવ્યું હતું કે, જો નીચલા વર્ણના માણસને અડ્યા પછી એટલે કે અભડાયા પછી, કોઈ મુસલમાનને સ્પર્શ કરી લો તો, છાંટ લેવી પડે નહિ અને પવિત્ર થઇ જવાય.
- જ્યારે બીજા હિંદુઓ, મુસલમાનોથી દૂરી જાળવતા, ત્યારે ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે, મુસલમાનોને ઉચ્ચ ગણાવી, તેમને સતપંથીઓની નજીક લાવવાના પ્રયાસ કરવામાં આવતા.

156

Ref : Slide 151

... પીરાણા સતપંથ દ્વારા તાકિયાનો પ્રયોગ...

17) સામાન્ય રીતે મુસ્લિમ ધર્મમાં સ્વ-બચાવ માટે તાકિયાનો ઉપયોગ કરવા માટેની છૂટ અને ભલામણ કરવામાં આવેલ છે. બીજી બાજુ સતપંથની વાત કરીએ, તો તેઓનો જીવ જોખમમાં ન આવતો હોવા છતાં, તાકિયાનો ઉપયોગ કેવળ હિંદુઓને છેતરવા માટે કરીને અને સતપંથને હિંદુ ધર્મ તરીકે ખપાવી દેવા માટેનો પ્રયત્ન હતો. અને તે પ્રક્રિયા આજ દિવસ સુધી નિરંતર ચાલુ રાખવામાં આવેલ છે. આ હકીકતને યથાર્થ ઠરાવવા માટે વાચકોને ખાસ વિનંતી કે આથી અગાઉની સ્લાઈડસને ધ્યાનમાં લેવી અત્યંત જરૂરી છે.

18) તાકિયા એટલો અસરકારક હતો કે લોકોને કોઈ જાતની શંકા ન થઈ કે તેમની સાથે કઈક ખોટું થઈ રહ્યું છે.

157

Ref: Slide 151

ચરણ ૧... સાર

- સરકારી દસ્તાવેજો, દુનિયાભરના સંશોધકોના નિષ્કર્ષો, કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના દસ્તાવેજો, કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો ઈતિહાસ, સતપંથ ધર્મ છોડીને સનાતન ધર્મમાં પાછા ફરેલ લાખો લોકોના અનુભવો વગેરે જણાવે છે કે...

"સતપંથ ધર્મ એક મુસલમાની ધર્મ છે."

- સતપંથની મુસ્લિમ ઓળખ બહાર આવી જવા ના કારણે સતપંથના પ્રચારકો દ્વારા અનુયાયીઓની સંખ્યા વધારવા માટે સતપંથને વધુ હિંદુ રૂપ આપવામાં આવ્યું, જેથી અજ્ઞાની અને અજાણ લોકો સતપંથને હિંદુ ધર્મ ચી તેવું સમજીને પાળવા લાગ્યા.
- ઇસ્લામમાં વર્જિત હોવા છતાં, સતપંથે હિંદુ દેખાવ અપનાવ્યો છે, તેની પાછળ મૂળ મંત્ર છે... "તાકિયા". હિંદુ દેખાવ હોવા છતાં સતપંથનો ઇસ્લામ સાથે સબંધ ટકાવી રાખવામાં તાકિયા મૂળભૂત કારણ છે.

158

4. ચરણ ૨

ઇમામ શાહ પછીનો કાળ

159

મુદ્દાઓ

- આ ચરણમાં નીચે મુજબની વસ્તુઓ પર નજર કરીશું;
  1. ઈમામ શાહની ભૂમિકા
  2. ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ
  3. કાકાની ભૂમિકા
  4. ઈમામ શાહની વંશ પરંપરાગત પેઢી
  5. નવનિર્મિત તાકિયા

 160

4.1 ઈમામ શાહની ભૂમિકા

ઈમામ શાહ કોણ હતા?
શું તેમને "ઈમામ" તરીકે નીમવામાં આવેલ હતા?
તેમનો ભારત આવવા પાછળ મકસદ શું હતો?

161

ઈમામ શાહની ભૂમિકા ...

- ઈમામ શાહના નામમાં "ઈમામ" શબ્દ એ કંઈ પદવી સૂચક નથી. તેમને "ઈમામ" તરીકે નીમવામાં આવેલ છે એવું પણ નથી દર્શાવતું. તેમના માટે "ઈમામ" શબ્દ તો ફક્ત તેમનું પૂરું નામ "ઇમામુદ્દીન" નું સંક્ષિપ્ત રૂપ છે.
- સૈય્યદ ઈમામ શાહનો (પૂર્ણ નામ ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ) જન્મ ઉચમાં (પાકિસ્તાનમાં) થયો હતો અને તેમની ૧૯ વર્ષની ઉમરમાં, તેમના પિતા, પીર કબીરુદ્દીનનો, દેહાંત થઈ ગયો.

<u>ઈમામ શાહ લિખિત - જન્નતપૂરી ગિનાન પ્રમાણે, નીચે જણાવેલ વાતો મુખ્ય છે.</u>

- તેમના પિતાના મૃત્યુ વખતે ઈમામ શાહ ઉચમાં હાજર નોહતા પણ ચમત્કારિક રીતે તેમને પિતાના મૃત્યુની માહિતી મળી અને તેમની ઠાઠડીને લઈ જવાની ઘડીએ ઈમામ શાહ પહોંચી ગયા.
- ત્યાં તેમને ખબર પડી કે તેમના ૧૭ ભાઈઓએ પિતાની મિલકત વેંચી લીધી છે અને પોતાના માટે કંઈજ રાખ્યું નથી.
- તેમને એ પણ ખબર પડી કે તેમના કાકા તાજુદ્દીનને પીરની ગાદીના ઉત્તરાધિકારી તરીકે નીમવામાં આવ્યા છે.

162

Annex: 8.3, 13.3, 38.3, 45.3, 45.4, 72.3, 73.3, 74.4, 75.16, 77.1 to 77.55, 83.3, 85.5 to 85.16, 88.2, 88.3

... ઈમામ શાહની ભૂમિકા ...

- ઠાઠડીને આગળ વધતાં અટકાવીને ઈમામ શાહ તેમના પિતાની મિલકતમાં પોતાનો ભાગ, તેમના ૧૭ ભાઈઓ પાસેથી માંગવા લાગ્યા.
- જ્યારે તેમના ભાઈઓએ ઈમામ શાહની વાત ન માની ત્યારે ઠાઠડીમાથી એક "માળા" અને "સાકર" સાથે એક હાથ બહાર આવ્યો.
- સાથે એક આવાજ બહાર આવ્યો અને ઈમામ શાહને ઈરાન જઈને તેમના કાકા પાસેથી પોતાનો હક્ક માંગવાનું કહ્યું.
- ઈમામ શાહ તરત જ ઈરાન માટે રવાના થયા અને ત્યાં જઈને ગાદીપતિ "ઈમામ"ને મળ્યા પણ પોતાને "પીર" તરીકે નીમાવવામાં સફળ ન થયા.

163

Ref : Slide 162

... ઈમામ શાહની ભૂમિકા

- ઈમામ શાહ ભારત પાછા વળ્યા અને ગુજરાત તરફ રવાના થયા.
- ઈમામ શાહ અમદાવાદની બાજુમાં ગીરમથા ગામની બહાર "પીરાણા"માં (મતલબ "પીર કા આના") આવીને સ્થાયી થયા. આ જગ્યાને ઈમામપુરા / ઈમામપૂરી પણ કહેવામાં આવે છે.
- ભારત આવીને તેમના પિતા અને દાદાનું અધૂરું રહેલું કામ આગળ વધારવાનું ચાલુ રાખ્યું.
- ચમત્કારિક વાતોની મદદથી, ઘણા હિંદુઓને સતપંથ ધર્મ તરફ વટલાવ્યા.
- ૬૩ વર્ષની ઉમરમાં તેઓ ગુજરી ગયા અને તેમને પીરાણાની દરગાહમાં દફન કરવામાં આવ્યા છે.
- તેમની ગાદીના ઉત્તરાધિકારી તરીકે, તેમના દીકરા, નૂર મુહમ્મદ શાહને નીમવામાં આવેલ છે. તેમના નામ આગળ "નૂર" શબ્દ (Eternal Light/અખંડ જ્યોત) એ દર્શાવે છે કે, પીરાણા પંથીઓ (પીરાણા સતપંથીઓ) માટે તેઓ "ઈમામ" હતા.

164

Ref : Slide 162

4.2 ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ

કેવા સંજોગોમાં અને કયા કારણો સર...
ઈમામ શાહીઓ, મૂળ સતપંથીઓ (એટલે કે ખોજાઓ) થી..
અલગ થયા?

165

ઈમામ શાહના ગુજરી જવા પછી...
તેમની ગાદી પર...
તેમના પુત્ર અને ઉત્તરાધીકારી...
નર ("નુર") મહમ્મદ શાહ...
("નર અલી") બેઠા.

 166

ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ ...

- સતપંથના મૂળ સિદ્ધાંતમાં, અનુયાયીઓ દ્વારા દસોન્દ (આવકનો દસમો ભાગ) અને અન્ય ધાર્મિક ભેટો/લાગાઓ /કરના (religious tax) પૈસા, આપવાનું આવે છે.
- આવા પૈસા પર ઈરાનના ઈમામનો હક્ક રહેતો હતો. એટલે જે રકમ ભેગી થાય તે ઈરાન સ્થિત ઈમામને મોકલી આપવામાં આવતી.
- આ પરંપરા ઈમામ શાહના કાળ/સમય સુધી પ્રચલિત હતી અને તેમના પછી, તેમના દીકરા, નર મોહમ્મદ શાહના શરૂઆતના સમયમાં પણ ચાલતી હતી.
- એટલે ધર્માન્તરણ કરેલા લોકોનો નવો સમુદાય શરૂઆતમાં ઈરાનના ઈમામ સાથે વફાદાર હતો.
- એટલે તે સમય સુધી સતપંથમાં કોઈ ફૂટ નહોતી પડી.

167

Annex: 69.1 to 69.6, 72.4, 77.27, 80.6, 83.4, 89.4, 97.1,

... ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ ...

- સતપંથના સાહિત્યો પ્રમાણે, દસોન્દ અને અન્ય ધાર્મિક કર આપવા પાછળનો તર્ક એવો સમજાવ્યો છે, કે જ્યારે કયામત વખતે અલ્લાહ તમારા કર્મોનો હિસાબ કરશે ત્યારે, ગમે તેટલા ભયાનક પાપો કેમ ન કર્યા હોય, પણ જો તમે ઈમાનદારીથી ઈમામને (નિષ્કલંકી નારાયણને) દસોન્દ આપેલ હશે, તો તમને સ્વર્ગથી પણ સારું અમરાપુરી મળશે અને દરેક સાચા અનુયાયીને હજારો વર્ષો સુધી ધરતી પર રાજ કરવા મળશે. પણ જો તમે દસોન્દ આપવામાં ક્યાંક કચાસ કરી હશે, તો તમને નરકથી પણ વધારે ખરાબ યાતનાઓ ભોગવવી પડશે.
- હવે નુર મોહમ્મદે જ્યારે પોતે નિષ્કલંકી નારાયણ, એટલે ઈમામ હોવાનું જાહેર કર્યું, ત્યારે જો દસોન્દ અને અન્ય કરના પૈસા ઈરાન મોકલવામાં આવે તો તની ઈમામીયત પર પ્રશ્ન ચિહ્ન લાગે. એટલે દસોન્દ અને અન્ય લાગોના પૈસા ઈરાન સ્થિત મુખ્ય ઈમામ પાસે જતાં અટકાવવા જરૂરી બની ગયા.
- નર મોહમ્મદ શાહે, ઈમામ શાહી પંથને (ઈમામ શાહને માનવાવાળા પંથ) મુખ્ય સતપંથમાંથી ૧૬મી સદીમાં અલગ કર્યો.
- સતપંથના *"સતવેણી જી વેલ"* નામના ગીનાનમાંથી આ ઐતિહાસિક માહિતી મળી આવે છે.

168

Ref : Slide 167

... ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ

- નર મોહમ્મદ શાહના સત્તાના શરૂઆતના દિવસોમાં પણ પરંપરા પ્રમાણે ઈરાન સ્થિત "ઈમામ" સુધી રકમ મોકલવામાં આવતી.
- પણ ત્યાર બાદ, નર મોહમ્મદ શાહે વિદ્રોહ કરીને પૈસા મોકલવાનું બંદ કર્યું અને એક ખેતા નામના અનુયાયી, કે જેને ૧૮૦૦૦ હિંદુઓનો સાથ હતો, તેવાને, નર મોહમ્મદ શાહએ આદેશ કર્યો કે હવે પછી, જે કંઈ રકમ ભેગી થાય, તે તેમને આપવી. ઈરાન મોકલવી નહિ.
- ખેતાએ ચોખ્ખી "ના" પાડી દીધી અને લાંબો ઝગડો ચાલ્યો. જ્ઞાતિ બહાર કરવાનું થયું અને છેલ્લે ફૂટ પડી.
- આના કારણે વિધિસર ઈમામ શાહીઓ (પીરાણા સતપંથીઓ), મુખ્ય સતપંથ (એટલે ખોજા કોમ) થી અલગ થઈ ગયા.

169

Ref : Slide 167

ફૂટની અસર

ઈમામ શાહીઓ પર ફૂટની કેવી અસર પડી:

- નર મોહમ્મદ શાહે જે ફૂટ પાડી હતી, તેનાં કારણે દસોન્દ વિસોન્દના પૈસાઓ હવે પીરાણા સ્થિત સૈય્યદો અને કાકાઓ પાસેજ રહેવા લાગ્યા.
- ઈસ્માઈલી ધર્મના અનુયાયી બનવા કરતાં, તેઓ "પીરાણાવાળા" તરીકે, હલકા હિંદુઓ અને ઉતરતા મુસલમાનોની કોમ બનીને રહી ગયા.
- બીજી બાજુ, મુખ્ય સતપંથ કોમ, એટલે ખોજા કોમ, ધીરે-ધીરે, ઇસ્લામને અપનાવતી ગઈ.

170

Ref : Slide 167

4.3 કાકાની ભૂમિકા

રોઝા / દરગાહની દેખરેખ કરતા મુજાવર / કાકાની ભૂમિકા

171

કાકાની ભૂમિકા ...

- અહીં “કાકા” એક અરબી શબ્દ છે, જેનો અર્થ થાય “નોકર”. સૈય્યદોએ દરગાહની દેખ રેખ રાખવા માટે મુજાવર અને અનુયાયીઓ સાથે સંપર્ક તથા તેઓએ આપેલ દાન અને ભેટને સંભાળી રાખવા માટે જે નોકર નીમવામાં આવતા, તેને “કાકા” કહેવાતા.
- ઈમામ શાહીવાળા સમુદાયમાં બધા અનુયાયીઓ હિંદુ હતા. (કારણ કે, ઈમામ શાહને માનનારા મુસ્લિમ લોકો, સતપંથને માનતા નથી. તેવો ઇસ્લામ સાથે પહેલેથી જ વફાદાર તો હતા. સતપંથને પાળવાની કોઈ જરૂર નહોતી.)
- સ્વ-બચાવ અને વ્યૂહાત્મક કારણોને લઈને અનુયાયીઓ, પોતાના ધર્માન્તરણને છુપું રાખતા. તેઓને બાહ્ય દેખાવ હિંદુઓ જેવો રાખવાની છૂટ હતી.
- અને જે લોકોએ પોતાનું ધર્મપરિવર્તન નહોતું છુપાવ્યું, તેઓ પણ પોતાની મૂળ જ્ઞાતિથી અલગ થવા નહોતા માગતા.
- સતપંથના પ્રચારકો અને અનુયાયીઓ વચ્ચે પરસ્પર સમજૂતી રહે અને એક બીજાં સાથે સંપર્કમાં રહે તે માટે, કાકાને નીમવામાં આવતા. અનુયાયીઓને સલાહ આપીને તેમની મુંઝવણ દૂર કરવાના કામની સાથે તેનું મુખ્ય કામ દસોન્દ અને લાગાના નાણાંને, અનુયાયીઓ પાસેથી, વસુલ કરીને, સૈય્યદો/પીર સુધી પોચાડવાનું હતું.

172

Annex:1.3, 1.9, 1.12, 1.14 to 1.17, 1.21, 60.7 to 60.8, 61.1 to 61.3, 73.6, 77.1 to 77.55, 89.6, 90.2

... કાકાની ભૂમિકા ...

- જ્યારે કાકાને નીમવામાં આવે છે, ત્યારે તેની ધાર્મિક વિધિ સૈય્યદો દ્વારા કરવામાં આવે છે.
- **પરંપરાગત રીતે કાકાના બે નામ હોય છે, એક હિંદુ નામ અને બીજું સતપંથી નામ / મુસ્લિમ નામ. દાખલા તરીકે, "નાયા" કાકાને પીર "નસીરુદ્દીન" કહેવામાં આવતા. તેવી રીતે "કરસન" કાકાને પીર "કરીમ" કહેવામાં આવતા.**
- કાકાની "ગાદી" એક "સંસ્થા" છે. જેની શરૂઆત ગામ સ્તરે ચાલુ કરવામાં આવી અને ધીરે ધીરે કેન્દ્ર સ્થાનમાં પ્રસ્થાપિત થઈ.
- પીરાણાના કેન્દ્રમાં કાકાને લાવવાનું મુખ્ય કારણ નર મોહમ્મદ શાહના દીકરાઓ વચ્ચે આપસમાં વેર અને ઝગડા હતું.
- પોતાના મરણ પછી, ઝગડતા દીકરાઓમાં, નિષ્પક્ષ રીતે પીરાણાની કમાઈનો બટવારો થાય તે માટે, એક વ્યવસ્થાની જરૂર સમજી, નર અલીએ (મોહમ્મદ શાહનું બીજું નામ), કાકાની ભૂમિકા વધારી નાખી. પૈસા ભેગા કરવા માટે, પેટા કાકાઓમાંથી એક મુખ્ય કાકાને નીમ્યા અને જેમનું વધારાનું કામ કબરની દેખરેખ કરવાનું પણ હતું. એટલે કે મુજાવર તરીકેની ફરજ બજાવવાનું પણ હતું.

173

Ref : Slide 172

... કાકાની ભૂમિકા

- કાકાને આજીવન માટે નીમવામાં આવતા અને કાકાને ગૃહ સંસારનો ત્યાગ કરવો પડતો. વળતરમાં કાકાને ખાવાનું અને કપડાં મળતાં.
- સંશોધનકારોના કહેવા પ્રમાણે, વાસ્તવમાં કાકાની ગાદી કાવતરાઓ, કપટ અને કાવાદાવાઓનો અખૂટ ભંડાર છે.
- સમય કાળે, પૈસાના જોરે, કાકાની તાકાત ધીરેધીરે વધતી ગઈ. પોતાને ધર્મ ગુરુ અને પંથના સર્વેસર્વા માનવા લાગ્યા.
- બંધારણ પ્રમાણે પીરાણાના મુખ્ય કાકાની નિમણુક પેટા કાકાઓમાંથી જ થાય છે. અને પેટા કાકાઓની નિમણુક, બંધારણની કલમ ૧૭ પ્રમાણે, માત્ર સૈય્યદોના નિયંત્રણમાં છે. એટલે પેટા કાકાઓ સૈય્યદોની પસંદગીના હોય છે. આવા સૈય્યદો દ્વારા પસંદ કરેલ પેટા કાકામાંથી જ્યારે મુખ્ય કાકા નીમવામાં આવતા હોય, ત્યારે સ્વાભાવિક છે કે મુખ્ય કાકા પણ સૈય્યદોની પસંદનાજ હોય છે. તો સમજાય છે કે આ ધર્મમાં મુસ્લિમનો જ કંટ્રોલ છે તેને હિંદુ ધર્મ કેમ કહેવો.

174

Ref : Slide 172

પીરાણાના કાકાઓની યાદી					
1	શાણા	11	નૂર મોહમ્મદ	21	નથુ (3)
2	શેરમોહમ્મદ	12	ભૂલા	22	પેથા
3	અબ્દુલ્લાહ	13	પોચા	23	કરમશી
4	ઈબ્રાહીમ	14	પ્રાગજી	24	લક્ષ્મણ
5	રહીમ (1)	15	નથુ (1)	25	રામજી
6	કરીમ મોહમ્મદ	16	દીપા (અબ્દુર રહીમ)	26	સવજી
7	સામદ	17	મનજી	27	કરસન (પીર કરીમ)
8	હસન	18	નથુ (2)	28	નાનક દાસ (હાલ)
9	રહીમ (2)	19	નાગજી		
10	રાજે મોહમ્મદ	20	શામજી		

નોંધ: અમુક જગ્યાએ, તાકિયાના કારણે, મુસલમાન કાકાઓના નામ બદલીને હિંદુ નામો રાખવામાં આવ્યા છે.

175

Annex: 39.2, 39.3, 57.25

4.4 ઈમામ શાહની પેઢી

ઈમામ શાહના, પેઢી દર પેઢીના, ઉત્તરાધિકારીઓની નોંધ
(એટલે કે કહેવાતા હરિવંશની નોંધ)

 176

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

1
- ઈમામ શાહ
- જન્મ:1452 મરણ: 1513 (62 years)
- કબર: પીરાણા

2
- નર મોહમ્મદ
- જન્મ: 1469-70 મરણ: 1533-34
- કબર: પીરાણા, ઈમામ શાહની કબરની બાજુમાં

3
- સૈદુદ્દીન (સેદ) ખાન
- જન્મ: --- મરણ: 1572
- કબર: પીરાણા, ઈમામ શાહાની દરગાહની બાજુમાં

4
- અબુ અલી હાશિમ
- જન્મ: 1559-60 મરણ: 1612
- કબર: ----

5
- અબુ મોહમ્મદ હાશિમ
- જન્મ: 1597 મરણ: 1636
- કબર: ----

આગળ જુઓ...

177

Annex : 77.1 to 77.55

6
- મોહમ્મદ શાહી દુલા બુરહાનપૂરી
- જન્મ: 1624 મરણ: 1657
- કબર: બહાદરપુર, ફેઝ્પુરની બાજુમાં

7
- અબુ મોહમ્મદ શાહી મીરાં
- જન્મ: --- મરણ: 1691
- કબર: પીરાણા

8
- મોહમ્મદ શાહ
- જન્મ: 1679 મરણ: 1718
- કબર: અહમદનગર

9
- મોહમ્મદ ફાદીલ
- જન્મ: 1717 મરણ: 1746
- કબર: ચંપાનેર

10
- સૈય્યદ શરીફ
- જન્મ: 1731 મરણ: 20th Feb 1775
- કબર: ----

આગળ જુઓ...

178

Ref : Slide 177

પાવર પોઈન્ટ (પી.પી.ટી.) પ્રસ્તુતિ

11
- બદરુદ્દીન (બડા મિયાં)
- જન્મ: 1775 મરણ: 1827
- કબર: ---

12
- બાકર અલી
- જન્મ: --- મરણ: 1835
- કબર: ---

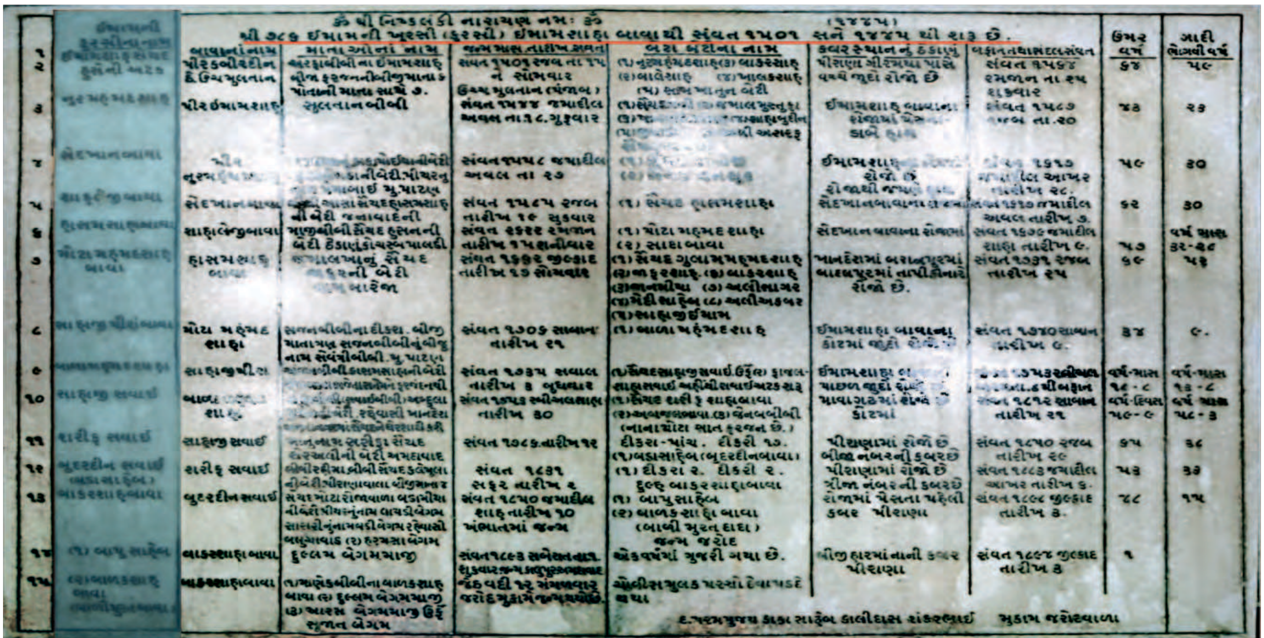
--
- પેઢીનો અંત
- બાકર અલીનો કોઈ વારસદાર નહોતો. તેઓ ઉત્તરાધિકારી નીમ્યા વગર ગુજરી ગયા.

ઈમામ શાહની ગાદીનો અંત થઈ ગયો છે. તેનો બીજો અર્થ એમ થાય કે સતપંથીઓ જે વિષ્ણુના અવતારની અખંડ પરંપરાને માને છે, તે તૂટી ગઈ છે. પીરાણા સતપંથના હરિવંશનો અંત થઈ ગયો છે.

નોંધ: ઘણા સતપંથી ભાઈઓ આ વાતથી અજાણ છે અને એક સૈય્યદ, સલાઉદ્દીન ખાકીને આંખ બંધ કરીને માને છે. જો એ દાવો સાચો હોય તો, સતપંથ ધર્મ સિદ્ધાંત પ્રમાણે આ સૈય્યદ જીવતો ઈમામ અને અલી / વિષ્ણુનો દસમો અવતાર હોઈ શકે. પણ એ દાવો સાચો હોય તેવું લાગતું નથી.

179

Ref : Slide 177

ઈમામ શાહ બાવાની પેઢી દર્શાવતો શિલા લેખ. અગાઉ જણાવેલ પેઢીની યાદી અને આ લેખમાં થોડો ફરક છે.

180

નવો સિદ્ધાંત ઊભો કરવામાં આવ્યો

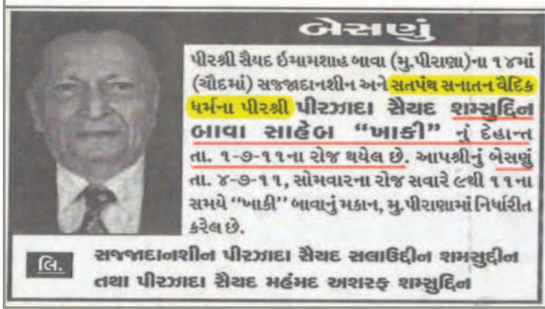
- હરિવંશનો અંત થયો હોવા છતાં, પીરાણા પંથીઓ માને છે કે ઈમામની ગાદીના ઉત્તરાધિકારી અશરફ શાહ સૈય્યદ છે. આ જુઠ્ઠું છુપાવવા માટે એક નવો દિલચસ્પ સિદ્ધાંત ઊભો કરવામાં આવ્યો છે. એ વાત પ્રમાણે, હિંદુઓ પર અત્યાચાર કરનારો, કુખ્યાત અને ક્રૂર મુસલમાન રાજા ઔરંગઝેબે જુઠ પ્રમાણીત કર્યું કે અશરફ શાહ બાવા, ઈમામ શાહની ગાદીના ઉત્તરાધિકારી છે.
- આવું જુઠ્ઠું કરવા પાછળ ઔરંગઝેબે શિયા મુસલમાનોને ખુશ કરી પોતાની સ્થિતિ ગુજરાતમાં મજબુત કરવા માટે દાન અને ખોટું પ્રમાણ પત્ર આપ્યું હતું.
- હરિવંશના "ઉત્તરાધિકારી" સૈય્યદનો એવો પ્રચાર રહ્યો છે કે "ગાદીપતિ" સૈય્યદ શિવાય કોઈ પણ અન્ય સૈય્યદોને માનવા નહિ. પછી ભલે હરિવંશના સૈય્યદનો સગો ભાઈ કેમ ન હોય.

181

Ref : Slide 152, Annex: 82.19 to 82.22

ગુજરાત સમાચાર, ભુજ આવૃત્તિ - તા.૦૩ જુલાઈ ૨૦૧૧, પેજ: ૨

બેસણું

પીરશ્રી સૈયદ ઈમામશાહ બાવા (મુ.પીરાણા)ના ૧૪માં (ચૌદમાં) સજ્જાદાનશીન અને સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના પીરશ્રી પીરઝાદા સૈયદ શમ્સુદ્દિન બાવા સાહેબ "ખાકી" નું દેહાન્ત તા. ૧-૭-૧૧ના રોજ થયેલ છે. આપશ્રીનું બેસણું તા. ૪-૭-૧૧, સોમવારના રોજ સવારે ૯થી ૧૧ના સમયે "ખાકી" બાવાનું મકાન, મુ.પીરાણામાં નિર્ધારીત કરેલ છે.

લિ. સજ્જાદાનશીન પીરઝાદા સૈયદ સલાઉદ્દીન શમસુદ્દીન તથા પીરઝાદા સૈયદ મહંમદ અશરફ શમ્સુદ્દિન

શમશુદ્દીન બાવા ખાકી

ઈમામ શાહની ગાદીના ૧૪માં ગાદીપતિ

- ઉપર – એક સારા સમયમાં શમશુદ્દીન બાવાનો ફોટો.
- નીચે – શમશુદ્દીન બાવા ખાકીના મૃત્યુ બાદ, તેમના બેસણાંની જાહેરાત તા. ૦૩-૦૭-૨૦૧૧ના ગુજરાત સમાચાર છાપાંની ભુજ આવૃત્તિમાં પાનાં નં. ૨માં અને અમદાવાદ આવૃત્તિમાં પણ પ્રકાશિત થઈ હતી.
- આ જાહેરાતમાં તેમની "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના પીર" હોવાની ઓળખ વર્ણવેલ છે.
- પીરાણા સતપંથીઓની, મુખ્ય કેન્દ્રિય સંસ્થા, ધી ઈમામ શાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમીટી ટ્રસ્ટ, રજી નં E-૭૩૮, એમણે આ છપાવેલ હકીકતનો કોઇ જ રદિયો આપેલ નથી.

182

Annex : 59.1 to 59.7

4.5 નવનિર્મિત તાકિયા

કરસન કાકાને ગાદી પર બેસાડીને પીરાણાને હિંદુ સંસ્થા તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવાના હવાતિયા

183

ધર્મ સિદ્ધાંત ...

- સતપંથમાં, સૂફી ભાવ પ્રમાણે બાહ્ય દેખાવ પર ક્યારેય ભાર આપવામાં આવ્યો નથી. હમેશાં ઉપદેશોને મહત્વના ગણવામાં આવેલ છે.
- ધાર્મિક જીવનમાં નૈતિક અને આધ્યાત્મિક પળો પર ભાર મુકવામાં આવેલ છે. સૂફી ભાવ પ્રમાણે ક્યારેય પણ દાર્શનિક ધાર્મિકતા પર વિશેષ લક્ષ્ય નથી આપવામાં આવતું.
- આ વસ્તુ એક બાજુ ફાયદાકારક હતી, ત્યારે બીજી બાજુ એટલી જ જોખમી હતી.
- ફાયદાકારક: પ્રભુની દૈનિક પ્રાર્થના (નમાઝ વગેરે)નો પાઠ કરવા માટે કોઈ બંધન ન હોવાના કારણે, હિંદુ અનુયાયીઓને વટલાવવાનું કામ બહુ સરળ બની ગયું.
- **જોખમી: પણ ઇસ્લામ સાથે સંબંધ ધરાવતા બાહ્ય ચિન્હોના અભાવના કારણે, હિંદુ ધર્મની પકડ તેમના પર કાયમ રહે, તેવી શક્યતાઓ બની રહી.**

184

Ref: Slide No. 121

... સૂફી ભાવ

- આના કારણે, જે અનુયાયીઓ ખરી ઈસ્માઈલી વિચાર ધારાને માનતા હતા, દા.ત. ખોજાઓ, ફેરફાર કરતા-કરતા, શુદ્ધ ઇસ્લામ ધર્મ અપનાવતા ગયા અને હિંદુ ધર્મ અને તેના રીત રિવાજો છોડતા ગયા.
- **બીજી બાજુ, જે લોકો ઈમામ શાહી પીરોને માનતા હતા (ખોજાથી અલગ થયા પછી) હિંદુત્વના નિયમિત દબાવના કારણે ઇસ્લામથી બાહ્ય રીતે દૂર રહેવા લાગ્યા.**
- આ ખામીને પહોંચી વળવા માટે, પીરાણા સતપંથ દ્વારા **તાકિયાનો** ઉપયોગ પોતાનો ધર્મ વિકસાવવા અને વધારવા માટે કઈ રીતે ઉપયોગ કરે છે, તે આપણે આગળ જોઈશું.

185

Ref : Slide No. 121

નવનિર્મિત તાકિયા ...

1. પુષ્ઠભૂમિ (Background):

- ૧૯૩૦ અને ૧૯૯૦ વચ્ચેના થોડા જ દાયકાઓમાં કચ્છના ઈમામ શાહી પાટીદારોની બહુમતી ધરાવતા સતપંથી ગામોમાં શાનદાર પરિવર્તન થયાં.
- ગામે ગામે પરંપરાગત સતપંથી (જુના) "ખાના"ઓની (ઈસ્માઈલી "જમાત ખાના" નું ટૂંકું નામ) બાજુમાં, નવાં "નિયમિત" હિંદુ લક્ષ્મીનારાયણ ભગવાનના મંદિરો બંધાયા.
- જે સંખ્યામાં લોકો સતપંથ છોડવા લાગ્યા, એ પીરાણાના સુત્રધારો માટે બહું મોટી ચિંતાનો વિષય બની ગયો.
- આ સમયે, સજ્જાદ નશીનનો દાવો કરનાર શમશુદ્દીન ખાકી જે પોતાને પીર અને છુપા ઈમામનો મુખ્ય ઉત્તરાધિકારી હોવાનો દાવો કરતો હતો, તેણે પાછી તાકિયાની રીત અજમાવાનું શરૂ કરી દીધું.
- પોતાના પાટીદાર મિત્રોની મદદ લઈને પોતાના જુના મિત્ર પટેલ કરસન અરજણ છાભૈયાને "કાકા"ની ગાદી પર બેસાડી દીધા.

186

Annex : 13.4, 36.1 to 36.3, 37.1, 37.4, 37.7, 75.22 to 75.25, 81.9, 81.10, 81.13, 81.16 to 81.20, 81.23, 82.1 to 82.26, 84.1 to 84.7

... નવનિર્મિત તાકિયા ...

2. નવનિર્મિત તાકિયા - (1 / 3):

- સતપંથનું અસ્તિત્વ ખતરામાં જોઈને, ગુપ્તી સમુદાયના નેતા એટલે મુખ્ય કાકા, એટલે કબરના મુજાવર કે રખેવાળે, પીરઝાદા શમસુદ્દીન બાવા ખાકી (સજ્જાદ નશીનનો દાવો કરનાર)ના માર્ગદર્શન હેઠળ, સતપંથમાં **બાહ્ય** હિંદુવાદી સુધારા કરવાનું શરૂ કર્યું.
- આનો હેતુ એટલો જ હતો કે સતપંથના અનુયાયીઓને સનાતની ભાઈઓની નિંદા ન સહવી પડે અને સતપંથને મુસ્લિમ ધર્મ સમજીને છોડીને ગયેલા અનુયાયીઓ પાછા સતપંથમાં વળે.
- આના કારણે "ગુપ્તી"ઓ (જે લોકો પોતાની ધાર્મિક ઓળખ છુપાવતા હોય છે) પોતાની ઓળખ એક રૂઢીવાદી હિંદુ તરીકે હોવાનો મજબુત દાવો કરી શકે અને ઇસ્લામનો કોઈ પ્રભાવ ન હોવાનું પણ કહી શકે.
- તેમના નવા બંધાયેલા "*ખાનાઓ*"નો આકાર પણ એક પરંપરાગત હિંદુ મંદિરોના જેવો આપવામાં આવ્યો. તે ખાનાઓના નામ વિષ્ણુના ૧૦માં અવતાર આધારિત "*નિષ્કલંકી મંદિર*" તરીકે હિંદુ નામ રાખવામાં આવ્યા.
- તેવી જ રીતે પીરાણાની દરગાહનું નામ બદલીને *"સમાધી"* રાખવામાં આવ્યું અને પીરાણાને "*પ્રેરણા પીઠ*"નું નામ આપવામાં આવ્યું. કાકાને "*મહારાજ*" તરીકે સંબોધવાનું શરૂ કર્યું, તેમજ કાકાને જગદગુરુ તરીકે સંબોધવામાં આવ્યા.

187

Ref : Slide 186

... નવનિર્મિત તાકિયા ...

2. નવનિર્મિત તાકિયા - (2 / 3):

- જાણકાર અને વિદ્વાન સતપંથીઓને "ગીનાન" ફરીથી લખવાનું નાજુક કામ આપવામાં આવ્યું, જેના ભક્તિમય ગીતોમાં ઇસ્લામી શબ્દો અને સંદર્ભોને બદલાવીને તેની જગ્યાએ હિંદુ શબ્દો મુકવામાં આવ્યા.
- હાલના પીરનો દાવો કરનાર શમશુદ્દીન ખાકીના સ્વર્ગસ્થ પિતા અહમદ અલી ખાકીએ સતપંથ પર લખી છપાવેલા પુસ્તકો અને લેખો પર પ્રતિબંધ મુકવામાં આવ્યો. ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે ફરીથી લખાયેલા, (જુના પુસ્તકોનો મૂળ ઇસ્લામી સંદેશ બદલ્યા વગર), બાહ્ય હિંદુ રૂપ ધરાવતા, નવા પુસ્તકોનું જાહેરમાં પીરાણાના પુસ્તકાલયમાં પ્રદર્શિત કરીને તેનું વેચાણ કરવાનું શરૂ કર્યું.
- એક પ્રખ્યાત અને પ્રતિષ્ઠિત લેખક અને સંશોધનકાર જેઓ ઈમામ શાહીઓના લેખો પર અધિકાર ધરાવતા હોય એવું મનાય છે. તેવા આ લેખ્ક સંયોગ વશ કચ્છના એક ગામમાં સતપંથના જૂના ધાર્મિક સાહિત્યોને બાહ્ય હિંદુ રૂપ આપવાનું કામ કરતા એવા એક વ્યક્તિને પણ મળ્યાં હતા.

188

Ref : Slide 186

અમુક બદલાવોના દાખલાઓ

જુની પરિભાષા	નવી પરિભાષા
હુસૈનના પરિવારમાં	હરિવંશમાં
અલી શાહ / નર મોહમ્મદ શાહ	નિષ્કલંકી નારાયણ
શાહ / ઈમામ	સાહેબ / હરી / વિષ્ણુ
મસ્જીદ / ખાનું / જગ્યા	મંદિર
સદ્દીન	સહદેવ
કુદરતી ધર્મ	મહા ધર્મ
ખુદા	નિષ્કલંકી
કબર	સમાધી
વફાત પામીયા	સમાધી લીધી
સાહેબજી	પરમાત્મા
સજદો કરવો	પૂજા કરવી

189

Ref: Slide 186

ફેરફારોને કેવી રીતે સમજાવવામાં આવ્યા?

- ભાષા તો ફક્ત વિચારોની આપલે કરવાનું એક માધ્યમ છે, આ સિદ્ધાંતની મદદ લેવામાં આવી.
- હિંદુ દેખાવના હિમાયતીઓ માટે એવું સમજવામ આવે છે કે મોટા ભાગના અનુયાયીઓ અરબી ભાષાને મુસલમાનો સાથે જોડે છે અને તેનાં કારણે અસુવિધા અનુભવે છે. બીજી કોમ સામે અરબી ભાષાના શબ્દો ધરાવતા ધર્મની વાતો કરવામાં શરમાય છે. એટલે અરબી શબ્દોને હટાવીને હિંદુ/ભારતીય શબ્દો મૂકી દેવાંમાં આવ્યા છે. જેથી તેમની અડચણ દૂર થઇ ગઈ છે. અને જો આ બદલાવો ન કરત તો મોટા ભાગના અનુયાયીઓ સતપંથને છોડી દેત, જે સતપંથને પોસાય તેમ નહોતું.
- બીજી બાજુ, ઇસ્લામ માટે લાગણી ધરાવતા પક્ષના સતપંથ અનુયાયીઓ માટે એમ સમજવામાં આવ્યું કે... કોની પૂજા કરો છો એ મહત્વનું છે ન કે કઈ ભાષામાં કરો છો. “નિષ્કલંકી નારાયણ” કહો કે “અલી” કહો, કોઈ ફરક પડતો નથી. બન્ને “અલ્લાહના” નામ છે. આ હિંદુ દેવોના નામ નથી. આવી રીતે સમજાવીને ઇસ્લામના મૂળ તત્વોને પાછળના દરવાજે ધુસાડવાનું સુનિશ્ચિત કર્યું છે.
- આવી રીતે સમજાવ્યા બાદ કોઈ સતપંથી જો ન સમજે અને જૂના/અસલી પુસ્તકો અને વાતો પકડી રાખે, તો તેને એવો જવાબ આપવામાં આવે છે કે; જો તમને એમ લાગતું હોય કે મૂળ શબ્દો નહોતા બદલવા, તો મૂળ પુસ્તકો વાંચવાથી તમને કોણ રોકે છે? મૂળ પુસ્તકો વાંચોને. આમ કાસમ પણ ખુશ અને કાનજી પણ ખુશ.
- આજે પણ ઘણા સતપંથી ઘરોમાં જૂના/અસલ પુસ્તકો વપરાય છે. બીજી બાજુ મોટા વર્ગમાં નવી પુસ્તકો વંચાય છે. મૂળમાં બન્ને એકજ ભગવાન/અલ્લાહને માને છે.

190

Ref: Slide 186

... નવનિર્મિત તાકિયા ...

2. નવનિર્મિત તાકિયા - (3 / 3):

- ગુજરાતમાં હિંદુ રાષ્ટ્રીયતાની ભાવના મજબુત હોવાના કારણે પીરાણા પરંપરાને બચાવવાના હેતુથી આ ફેરફારો કરવામાં આવ્યા.
- "અધિકુત" રીતે કરેલાં ફેરફારો/બદલાવો તાકિયાના કારણે કરવામાં આવેલ છે.
- તાજા ફેરફારોના કારણે, એવું જોવામાં આવ્યું છે, કે સતપંથી સમાજની નવી પેઢી આ ફેરફારોને તરત જ સ્વીકારી લે છે, જેના કારણે તેઓ સનાતની ભાઈઓ સાથે એકતા અને સહકાર જાળવી શકે. સાથે-સાથે "હિંદુ વાદી" પરિસ્થિતિમાં રાહત અનુભવી શકે.
- આના પરિણામે નવયુવાન વર્ગ, સતપંથનો ઇસ્લામ સાથે સંબંધ છે, તે હકીકતથી સંપૂર્ણ રીતે અજાણ છે.

191

Ref : Slide 186

... નવનિર્મિત તાકિયા ...

3. મૂળ ઓળખને ટકાવવી – (1 / 2):

- મક્કમ પણે હિંદુ દેખાવ અપનાવીને, સાહિત્યો અને ક્રિયાઓમાં "ફેરબદલ" કરવાનું મુખ્ય કારણ સતપંથની આગવી ઓળખ ટકાવી રાખવાનો પ્રયત્ન હતો.
- શમશુદ્દીન ખાકીએ, એવા સમયે કે જ્યારે અનુયાયીઓની સંખ્યા ચિંતા જનક રીતે ઘટતી હતી, ત્યારે હિંદુત્વના હિમાયતીઓ દ્વારા થતી ટીકાને અટકાવીને, સતપંથનું અસ્તિત્વ સુનિશ્ચિત કર્યું.
- આ કોશિશ કંઈ સહેલી નહોતી. સર્કસની કળાબાજીમાં સંતુલન જાળવવા જેવું કઠીન કામ હતું. એક બાજુ સતપંથને હિંદુ રૂપ આપવાનું કામ હતું ત્યારે બીજી બાજુ તેની આગવી ઓળખ સચવાઈ રહે (હિંદુ ધર્મમાં ભળી ન જાય) તેનું ખાસ ધ્યાન રાખવાની જરૂર હતી.
- બીજી બાજુ, તેમના પિતા, અહમદ અલી ખાકી દ્વારા છપાયેલા પુસ્તકો અને લેખોએ તેમનું કામ સહેલું કરી દીધું હતું. કારણ કે તે લેખોને "હિંદુ" સંદર્ભ વાપરીને પહેલાંથી જ તૈયાર કરવામાં આવેલ હતા.

192

Ref : Slide 186

... નવનિર્મિત તાકિયા

3. મૂળ ઓળખને ટકાવવી – (2 of 2):

- મુંબઈ સાર્વજનિક ટ્રસ્ટ અધિનિયમ ૧૯૫૦ હેઠળ પીરાણાનું ટ્રસ્ટ કેટેગરી "E" માં નોંધાયેલું હોવાના કારણે કરસન કાકાને મદદ મળી. અક્ષર "E" માં બિનસાંપ્રદાયિક સંસ્થાઓને નોંધવામાં આવે છે. એટલા માટે, અધિકૃત રીતે, સતપંથની ક્રિયાઓ ચોખ્ખી મુસ્લિમ અને ચોખ્ખી હિંદુ ક્રિયા છે એમ ન કહી શકવાનું તેમને કારણ મળી ગયું.
- ૧૩-૦૮-૧૯૯૮ના કરસન કાકા સામે દાખલ થયેલા એક કોર્ટ કેસમાં જવાબ આપતા કરસન કાકાએ રજૂઆત કરી હતી કે પીરાણામાં પૂજા કરવા હેતુ ભગવાનના ત્રી-આયામી (મૂર્તિઓ) ચિત્રો નથી લગાડવામાં આવ્યા. જે ચિત્રો છે, તે ફક્ત સજાવટ માટે જ છે.
- હિંદુઓના ધાર્મિક અને પૂજ્ય "ૐ" ચિન્હનું બેવડું અર્થ ઘટન કરીને સતપંથી પુસ્તકોમાં એવી રીતે છાપવામાં આવ્યું કે હિંદુના ૐ ને જમણેથી ડાબી બાજુ વાંચે તો, અરબી શબ્દોમાં, "અલી" વંચાય
- તાકિયાના સિદ્ધાંતો પ્રમાણે, સુધારાઓ ફક્ત બાહ્ય હતા. સાચી ઓળખ ક્યારેય પણ બદલવામાં આવી નહોતી.
- રણનીતિ બહુ સરળ હતી. તાકિયા વાપરીને એવી પરિસ્થિતિ નિર્માણ કરવી, કે જેમાં જ્યારે જોઈએ ત્યારે સતપંથને હિંદુ ધર્મ સાથે જોડી શકાય અને જરૂર જણાય ત્યારે ઇસ્લામનો ભાગ પણ બતાવી શકાય. સાહિત્યો અને ક્રિયાઓમાં બેવડું અર્થઘટન કરી, જરૂર પ્રમાણેનો અર્થ ઉભો કરી હિંદુ કે મુસ્લિમ ધર્મ સાથે જોડી શકાય.

193

Ref : Slide 186

હિંદુ ધાર્મિક નેતાઓની ભૂમિકા

- ૧૯૯૦ થી ૨૦૦૦ વચ્ચેના દાયકામાં સતપંથીઓ દ્વારા, તાકિયા વાપરીને, સાધુ સંમેલનો પણ આયોજીત કરવામાં આવ્યા. અને તેમાં તેમને મહદ અંશે સફળતા પણ મળી.
- ત્યાર પછી અવિચલદાસ મહારાજ જેવા અમુક હિંદુ ધાર્મિક નેતાઓએ પીરાણા સતપંથને એક હિંદુ પંથ તરીકે જાહેર કર્યો.
- પણ એવું સાંભળવા મળે છે કે, હિંદુ નેતાઓએ કહેવાતા આ પ્રમાણ પત્રો અમુક શરતોને આધીન આપ્યા હતા. તે શરતો હતી કે પીરાણાના સંચાલકોએ પંથને હિંદુ ધર્મ તરફ વાળવો અને સતપંથને ઇસ્લામ તરફ જતાં અટકાવવો.
- પણ હિંદુ ધાર્મિક નેતાઓને પીરાણા દ્વારા તાકિયાના થતા પ્રયોગની જાણ ન હોવાની પૂરે પૂરી સંભાવના દેખાય છે. અને વાસ્તવમાં હિંદુ ધાર્મિક નેતાઓ તાકિયાના શિકાર થયા છે એવું ચોખ્ખું દેખાઈ આવે છે.
- આના કારણે કાકાનો બન્ને પક્ષો સાથે સારો સંબંધ જળવાઈ રહ્યો. હિંદુઓ તેમના કામને પસંદ કરવાં લાગ્યા અને તેમને સાથ આપવા લાગ્યા. ત્યારે બીજી બાજુ, મુસ્લામનોને ખબર હતી કે કાકા તાકિયાનો પ્રયોગ કરી રહ્યા છે. એટલે હાલની પરિસ્થિતિ થોડા દિવસ માટેજ છે. જ્યારે હિંદુઓનું દબાણ ઓછું થઈ જશે, ત્યારે તેઓ પાછા ઇસ્લામી મૂળ તરફ વળી જશે.

194

Ref: Slide 186

5. સારાંશ

195

સારાંશ ...

- સતપંથ એ ઇસ્લામ ધર્મનું ફાંટું છે. હિંદુ ધર્મનું નથી.
- આ પ્રસ્તુતિ (Presentation) દ્વારા એક વાત ચોખ્ખી સમજાઈ આવે છે અને એ છે કે સતપંથીઓએ તાકિયાની મદદથી ચતુરાઈ ભરી રણનીતિ તૈયાર કરી છે. પરિસ્થિતિ પ્રમાણે કાંચીડાની જેમ રંગ બદલે અને અમીબાની (આકાર બદલતો જીવ) જેમ આકાર બદલી શકે.
- જ્યારે લઘુમતીમાં હશે ત્યારે તેમના હાવ ભાવ, વેશ ભૂષા અને આચરણ બહુમતી જેવાં હશે.
- પણ, એક વખત તેમની પાસે નિયંત્રણ આવી જશે, ત્યારે તેમનું ખરું ઇસ્લામી રૂપ અને આચરણ અપનાવી લેશે.

 196

... સારાંશ ...

- સનાતની સાથે છેલ્લાં ઘણાં વર્ષોથી અનેક સમાધાનો માટે અનેક બેઠકો થઇ છતાં તાકિયા નીતિ અપનાવીને તેઓ કોઈપણ બહાનાં આપી ફરી જવું તે કાયમી ધોરણે બનતું આવ્યું છે.
- આજે સતપંથીઓ બધી બાજુથી સપડાઈ ગયા છે. એટલે સતપંથને બાજુએ રાખીને બાહ્ય હિંદુ દેખાવ અપનાવી લેશે, જાણે હિંદુ ધર્મ સ્વીકારી લીધો હોય.
- આવી બાબતોને લઈને તેમના પર વિશ્વાસ રાખવો અસંભવ છે અને કદાચ રાખો તો એ નરી મૂર્ખતા છે. તેથી તેમની વાતો અને આચરણો પર ભરોસો મૂકી શકાય નહી.

197

ચરણ ૨... સારાંશ

- **આ પરિસ્થિતિમાં જાણવા જેવી મહત્વની વાત એ છે કે, પરિસ્થિતિ અનુરૂપ સતપંથીઓની ઓળખ, સાહિત્યો અને શ્રદ્ધા, તેમની સંસ્થાઓ, વગેરે ત્રણ મુદ્દાઓની આસપાસ ફર્યા રાખશે.**
  1. ***ઈમામ શાહ***
  2. ***હઝરત અલી / નિષ્કલંકી નારાયણ***
  3. ***પીરાણા સ્થિત ઈમામ શાહની દરગાહ***

  નોંધ: ભવિષ્યમાં તેઓ નામો બદલશે, નવી વ્યાખ્યાઓ ઉભી કરશે, સાહિત્યો બદલશે, (તાકિયા પાળશે) પણ તેમની ઓળખ, ઉપરોક્ત જણાવેલ ત્રણ મુદ્દાઓની આસપાસજ ફર્યા રાખશે.
- **સતપંથ અને સતપંથી ઉપર નજર રાખવાવાળાઓએ, વિશ્વાસ રાખવાવાળાઓએ તેમજ કુમળું વલણ રાખી સબંધો જાળવવા વાળાઓએ ઉપર જણાવેલ મુખ્ય ત્રણ મુદ્દાઓને જરૂર ધ્યાનમાં રાખવા પડશે.**

198

ચરણ ૨... સારાંશ

- માટે કોઈ પણ સંજોગોમાં સતપંથીઓ...
  1. ઈમામ શાહ
  2. નિષ્કલંકી નારાયણ
  3. પીરાણા

  .... થી સબંધ કાયમ માટે તૂટી જાય તેવા કોઈ પણ ફેરફાર સ્વીકારશે નહિ.

- કારણ કે જો એવા ફેરફાર સ્વીકારાય તો, સતપંથનું અસ્તિત્વ સમાપ્ત થઇ જશે.
- માટે એકતા, સંપ, સંગઠન, જેને જે ધર્મ પાળવો હોય - તે પાળવા દો, જેવી આદર્શવાદી વાતો કરીને પણ સતપંથનો છેડો ઉપર જણાવેલ ૩ (ત્રણ) મુદ્દાથી સાથે ટકાવી રાખશે.

199

6. સતપંથ ધર્મથી ઉદ્દભવેલ વિટંબણાઓ

કચ્છ કડવા પાટીદાર સનાતન જ્ઞાતિમાં...

6.1 સતપંથના કારણે શું શું ભોગવવું પડ્યું?...

- પીરાણા સતપંથ ધર્મ સ્વીકારવાના કારણે, ૫૦૦-૬૦૦ વર્ષ પહેલાં, અમોને અમારા જ ભાઈઓએ ગુજરાત છોડાવી કચ્છમાં હાંકી કાઢ્યા.
- કડવા પાટીદાર હોવા છતાં કચ્છમાં મોમના તરીકે અન્ય જ્ઞાતિઓ દ્વારા પણ તિરસ્કૃત થયા.
- સતપંથ ધર્મ પાળવાના કારણે મુસ્લિમ સૈય્યદોને ગુરુ માની પૂજવા પડતા. તેમની સેવા સુશ્રુષા માટે આપણી બહેન દીકરીઓને મોકલવી પડતી. સૈય્યદો માટે માંસાહારી ભોજનની બહારથી વ્યવસ્થા પણ કરવી પડતી.
- આર્થિક દરિદ્રતા હોવા છતાં મુસ્લિમ સૈય્યદોને ધાર્મિક લાગાઓ, દસોન્દ, વિસોન્દ જેવા ધાર્મિક કર આપવા પડતા.
- હિંદુ ધર્મની ઉચ્ચ અને ભવ્ય પરંપરા છોડીને મુસલમાનોની જેમ મધ્ય રાત્રીએ દુઆ અને કલમા વડે ધાર્મિક ક્રિયાઓ કરવી પડતી. જુમ્મે-રાતની ઇસ્લામી પૂજાનું બહુ મહત્વ હતું, જે હાલમાં પણ ચાલુ છે.
- મુસ્લિમ સૈય્યદ ગુરુઓની ઘરે પધરામણી વખતે થુંકથી બનાવેલ પાવળ પીવા પડતા. સતપંથના ખાનાઓમાં પાવળ બનાવવા માટેની ગોળીઓ પીરાણાથી મોકલવામાં આવતી.

201

... સતપંથના કારણે શું શું ભોગવવું પડ્યું?

- ઈમામ શાહની દરગાહના ઉર્સના દિવસે, તેની કબર ઉપર સંદલ-ક્રિયા કરવામાં આવે છે. તેમાં ઈમામ શાહની કબર પર લેપ લગાડવામાં આવે છે પછી કબરને પાણીથી ધોઈને તેની સાથે અન્ય તત્વો ભેળવીને ગોળીઓ તૈયાર કરી સતપંથના ખાનાઓમાં ગામેગામ મોકલવામાં આવે છે. આ ગોળીઓને પાણીમાં ભેળવીને પાવળ બનાવી, ચરણામૃત તરીકે અનુયાયીઓને પીવડાવામાં આવે છે.
- તેમજ સૈય્યદોનું અધૂરું રાખેલ એંઠું જમણમાં બીજું જમણ ભેળવીને પ્રસાદી રૂપે ખાવું પડતું.
- મુસ્લિમ સૈય્યદો દ્વારા પૂજા પદ્ધતિમાં લોકોનું માનસ હિંદુ વિરુદ્ધ થાય તે માટે લોટની ગાય કપાવતા અને તેના પર લોહીના રંગનું દ્રવ્ય ભેળવીને પ્રસાદી કરવામાં આવતી. શ્રી સત્પંથ પ્રકાશ દસાવતાર, સતપંથ ધર્મનું મૂળ શાસ્ત્ર, માં પાના ક્રમ ૩૪૮, ૩૪૯, ૩૫૭, ૩૫૯ માં "ગૌમેધ યજ્ઞ" અને બુદ્ધ અવતારમાં ગાયનું વધ / માંસાહાર કરવાનું કહેલ છે.

202

6.2 જ્ઞાતિ કેવી રીતે પછાત રહી ગઈ?...

1. **બૌધિક રીતે પછાત:** મુસ્લિમ સૈય્યદોની પકડ જ્ઞાતિ પરથી છૂટી ન જાય અને તેમને મળતા લાભો અને પૈસાથી તેઓ વંચિત ન થાય, તે માટે બાળકોને શાળામાં મોકલવાની અને અભ્યાસ કરવાની મનાઈ ફરમાવવામાં આવતી. "દીકરા ભણાવશો કુળ લજાવશે, જાગો મારા ભાઈ" આવું સૂત્ર આપવામાં આવેલ હતું. જેથી અમારી જ્ઞાતિનો બૌધિક વિકાસ રૂંધાઇ ગયો.
2. **આર્થીક રીતે પછાત:** તેમજ ગામ બહાર મોટા શહેરોમાં જઈને પૈસા કમાવવા વાળાઓ પર મુસ્લિમ સૈય્યદો દ્વારા નિયંત્રણ રાખવામાં આવતું. જે બહાર કમાવા જનાર વ્યક્તિ જયારે પાછો પોતાના ગામ આવે, ત્યારે તેને પ્રથમ ખાનામાં જવું પડતું. ત્યાં મુખી દ્વારા છાંટ નખાવીને "પવિત્ર" કરવામાં આવતો, તેને દંડ રૂપે લાગો (કર) આપવો પડતો. પછી જ પોતાના ઘરે જઈ શકતો. આ કારણે અમારો આર્થીક વિકાસ પણ ન થયો.
3. **સામાજિક રીતે પછાત:** પીરાણાના સૈય્યદો પોતાની પકડ જ્ઞાતિ ઉપર જાળવી રાખવા માટે અમારી જ્ઞાતિના ગેઢેરાઓ / આગેવાનો જે લોકો પર વગ ધરાવતા, તેઓને હાથા બનાવીને જ્ઞાતિમાં સમાજ વ્યવસ્થા દાખલ કરવા ન આપતા. માટે સામાજીક વિકાસ પણ રૂંધાયો.

203

... જ્ઞાતિ કેવી રીતે પછાત રહી ગઈ?

4. **ધાર્મિક રીતે પછાત:** સૈય્યદોની આગેવાની હેઠળ એવો ઠરાવ જ્ઞાતિમાં કરવામાં આવ્યો કે બ્રાહ્મણો, વહીવંચાઓ, ભાટ-ચારણ વગેરેને તિલાંજલિ આપી. આના કારણે ઇસ્લામની દુઆ/કલમા દ્વારા લગ્ન વિધિ અને મરણ પછી દફન વિધિ પ્રથા શરુ કરાવી. આવી રીતિ હિંદુ ધાર્મિક પ્રગતિથી જ્ઞાતિને વિમુખ કરવામાં આવી.

- સતપંથ ધર્મ અપનાવવાથી બૌધિક વિકાસ, આર્થીક વિકાસ, સામાજિક વિકાસ અને ધાર્મિક વિકાસ ન થવાના કારણે જ્ઞાતિ ખુબ પછાત રહી ગઈ.
- જ્ઞાતિનું સ્તર એટલું નીચું થઇ ગઈ કે સનાતની થયા બાદ પણ અમારી જ્ઞાતિના દીક્ષા લેનાર સાધુઓ અને સાંખ્યયોગી સાધ્વીઓને, મુસલમાન મોમના / મોમની સમજી, સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયમાં તેના બીજા સાધુઓની સરખામણીમાં ઊતરતા ગણી, તેમની ખાનપાન/ભોજન વ્યવસ્થા અલાયદી રાખવામાં આવતી. આ બાબત એ સાબિત કરે છે કે કડવા પાટીદાર સિવાયની અન્ય જ્ઞાતિઓમાં કચ્છના કડવા પાટીદારોની છબી કેટલી નિમ્ન કક્ષાની હતી.

 204

6.3 સુધારાઓની શરૂઆત

- ઉપરોક્ત વારસામાં મળેલ ખરાબ પરિસ્થિતિમાં જ્ઞાતિના અમુક વડીલોને જ્યારે સતપંથ ધર્મ એ હિંદુ ધર્મ નથી પણ મુસ્લિમ ધર્મ છે એવું જ્ઞાન થયું અને આપણે હિંદુ છીએ ત્યારે સતપંથમાંથી છુટા પડીને સનાતન સમાજની રચના કરી.
- **સનાતન સમાજનો ઉદ્દેશ:** અગાઉ જણાવ્યા પ્રમાણે, જે મુખ્ય કારણોથી જ્ઞાતિનો વિકાસ રુધાયો હતો, તે કારણોને દૂર કરીને જ્ઞાતિનો સર્વાંગી વિકાસ કરવાનો ઉદ્દેશ સનાતન સમાજનો હતો.

205

Annex : 75.17, 75.18, 75.21

6.4 સનાતન સમાજની સ્થાપના

- સનાતન સમાજનો પાયો મૂળભૂત રીતે સનાતન ધર્મ ઉપર રાખવામાં આવ્યો હતો. માટે સતપંથ ધર્મ સાથે બધાજ સબંધો સદંતર રીતે કાપી નાખવા માટે નીચે જણાવેલ મૂળભૂત સિદ્ધાંતો રાખવામાં આવ્યા.
  1. જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મ પાળવો. (સનાતની સમાજનું બંધારણ – ઓધવરામ મહારાજના પ્રવચન)
  2. સનાતન સમાજે કુળદેવી ઉમિયા માતાજીનું મંદિર સ્થાપીને ઊંઝા ઉમિયા માતાજી સંસ્થા સાથે ૫૦૦ વર્ષથી તૂટી ગયેલ સબંધોને ફરીથી જોડ્યા.
  3. સતપંથના કોઈ પણ ધાર્મિક કાર્યક્રમમાં આવવા-જવાની મનાઈ કરવામાં આવી.
  4. લગ્ન હિંદુ શાસ્ત્રોક્ત વિધિથી, તેમજ મરણ બાદ અગ્નિસંસ્કાર વિધિ કરવી.
  5. સતપંથીઓ સાથે બેટી વ્યવહાર બંધ કરવામાં આવ્યો.
  6. સતપંથ સમાજથી છુટા પડી ગામેગામ અલગ સનાતની સમાજની રચના કરી.
  7. અન્ય જ્ઞાતિમાં અમારી જ્ઞાતિની ઓળખ એક મુમના મુસલમાન તરીકે થતી. અમારી જ્ઞાતિના લોકો માટે આ કલંક અસહ્ય હતું. તેને દૂર કરવા સનાતની સમાજની સ્થાપના થઇ.

206

6.5 સનાતની સમાજને રોકવાના પ્રયત્નો...

- જે જે ગામોમાં સનાતની સમાજની રચના કરવામાં આવતી, તે ગામોમાં સતપંથીઓ તરફથી વિઘ્નો નાખવામાં આવતા. જેવા કે..

1. ખોટા પોલીસ કેસો કરવા અને ખોટા કોર્ટ કેસો કરવા, તેમજ સરકારી પજવણી કરવામાં આવતી.

   દા.ત.: મોડાસા ઉમિયા માતાજી મંદિર અટકાવવું. બીલીમોરામાં સનાતની ભાઈઓ પર માર પીટ કરવી, કચ્છના જુદા જુદા ગામો જેમ કે કોટડા જડોદર, નાની વિરાણી, રવાપર નવાવાસ, દેસલપર વાંઢાય, કાદિયા, અંગિયા નાના, મંગવાણા, નાગવીરી, ખોમ્ભડી, તેમજ સાબરકાંઠાના કંપામાં કિસ્સાઓ તેમજ સનાતનીઓ પર ધર્મ પ્રેરિત વ્યક્તિગત હુમલાઓ અને પોલીસ અને કોર્ટ કેસો છે અને આ પ્રક્રિયા સતત ચાલુ જ છે. રાજુ સુરાણીને મારવા માટે પ્રયત્ન કરેલ.

2. ઊભા કરવામાં આવતા સનાતની મંદિરોને ભ્રષ્ટ કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવતા તેમજ ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ જેમ કે સાતમ રમવી વગેરે અટકાવવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવતા..

   દા.ત.: અંગિયા નાના, લક્ષ્મીપર નેત્રા, મોડાસામાં ઉમિયા માતાજી મંદિરમાં નવરાત્રી અટકાવી, ખેડોઇ, અંગિયા નાના, વિરાણી મોટી જેવા ગામોના મંદિરોની જગ્યામાં હાડકાઓ અને મળ-મૂત્ર નાખવા જેવી અસંખ્ય કિસ્સાઓ અને કનડગતો છે જેને અહીં લખી શકાય તેમ નથી.

207

...સનાતની સમાજને રોકવાના પ્રયત્નો

3. મંદિરો અને સમાજ વાડીઓના બાંધકામ અટકાવવામાં આવતા.

   દા.ત.: કોટડા જડોદર, મંગવાણા, કાદીયા, નવાવાસ રવાપર વગેરે

4. સતપંથીઓ ઘરમાં જે સનાતની દીકરીઓ હતી, તેમને હડધુત કરવામાં આવતી. છૂટાછેડા પણ કરવાના કિસ્સાઓ જાણવા મળેલ છે.

5. સતપંથ ધર્મ છોડીને સનાતન ધર્મ સ્વીકારનારને ખુબ ત્રાસ આપવામાં આવતો.

6. બન્ને સમાજની સંયુક્ત મિલકતો પર યેનકેન પ્રકારે કબજો જમાવી સરકારી દસ્તાવેજોમાં ખોટી રીતે નામો ફેરવીને સનાતની સમાજને નુકસાન પોહ્ચાડે છે. અને તેમને દોડતા કરી દે છે.

   દા.ત.: કોટડા જડોદર, નવાવાસ રવાપર, મંગવાણા, દેસલપર, વગેરે

7. સનાતન ધર્મ પ્રચારકો સામે તેમની ગેરહાજરીના પ્રસંગોમાં હાજર બતાવીને જુઠ્ઠા પોલીસ ફરિયાદો અને કોર્ટ કેસો કરવામાં આવે.

   દા.ત.: રમેશ વાગડિયા પીરાણા નોહતા ગયા તો પણ પીરાણા ગયા અને મારકૂટ કરી, હિંમતભાઈ, પ્રેમજીભાઈ, કેશુભાઈ માંડવી માં હાજર નોહતા તો પણ તેના પર માર કૂટ કરવાના કેસો, પ્રેમજીભાઈ મોડાસાની બાજુમાં ચામું કંપામાં હાજર નોહતા, અબજીભાઈ કાનાણી પર આદ્યા સુધારક નારાયણ બાપાના પુસ્તકનું સંકલન કરી પ્રકાશિત કરેલ તે માટે પોલીસ કેસ કરેલ.

208

6.6 સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો...

શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ એટલે કેન્દ્રિય સમાજ સ્તરે...

- જ્ઞાતિ સુધાર ખાતર બોલાવેલ જ્ઞાતિ અધિવેશનોમાં સનાતન હિંદુ ધર્મ અપનાવવાના નિર્ણયો સામે હિંસક વિરોધ કરી ભાંગફોડ કરી સભાને વેરવિખેર કરવાના પ્રયત્નો કરતા.

ઠરાવ ક્રમાંક ૧૮ વિષે:

- વર્ષ ૧૯૭૭નું જ્ઞાતિનું બીજું અધિવેશન, વર્ષ ૧૯૮૫નું ત્રીજું અધિવેશન, વર્ષ ૧૯૯૩ના ચોથું અધિવેશન અને વર્ષ ૨૦૧૦નું પંચમ અધિવેશન.
- ઉપર જણાવેલ અધિવેશનોમાં સનાતન હિંદુ ધર્મને અનુરૂપ ઠરાવ ક્રમાંક ૧૮, જેનો ઉગ્ર વિરોધ સતપંથીઓએ કર્યો હતો, તે ઠરાવનો મુખ્ય સાર નીચે પ્રમાણે છે...

"... જન્મથી મરણોત્તર સુધીના સંસ્કારો હિંદુ રીત રીવાજો મુજબ પાળવા (આચરવા)ના રહેશે." (વર્ષ ૨૦૧૦માં છણાવટ કરતા વધારામાં લખવામાં આવ્યું કે... "મરણ પછી અગ્નિ સંસ્કારવિધિ કરવાની રહેશે"

209

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

ઠરાવ ક્રમાંક ૧૯ વિષે:

- વર્ષ ૨૦૧૦નું પંચમ અધિવેશનમાં સામાજિક અને ધાર્મિક પ્રશ્નોના શાંતિ પૂર્વક નિવારણ અંગે નીચે મુજબનો ઠરાવ કરવામાં આવેલ છે...

"સમાજમાં ઉપસ્થિત થતા ધાર્મિક અને સામાજિક પ્રશ્નોનો સમાજ લેવલે નિરાકરણ લાવવા માટે અલગ પેટા નિયમો સાથેની કેન્દ્રિય સામાજિક ન્યાય સમિતિની નિમણુક કરવામાં આવેલ છે. તેથી સામાજિક તેમજ ધાર્મિક પ્રશ્નો બાબત સમાજમાં મતભેદ ઉભા થાય તેવા સંજોગો માં તેનો નિકાલ સામાજિક ન્યાય સમિતિ દ્વારા કરવો અને તે નિર્ણય અંતિમ રહેશે. કોર્ટ તેમજ પોલીસનો આસરો લેવો નહિ.

નોંધ: જ્ઞાતિ જનોએ આ ઉપરોક્ત ૧૮ અને ૧૯ ઠરાવોનું અચૂક પાલન કરવાનું રહેશે અને જે કોઈ તેનું ઉલ્લંઘન કરે તો કોઈએ તેને સહકાર આપવો નહિ."

- **જો સતપંથીઓ સાચા હિંદુઓ હોય, તો પછી આ બન્ને ઠરાવોનો વિરોધ શા માટે કરે છે? સમજીએ તો સ્પષ્ટ જણાય છે કે તેની પાછળ તેમની મેલી મુરાદ શું છે.**

 210

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- સનાતની કેન્દ્રિય સમાજની સ્થાપના નિમિત્તે સ્વર્ણિમ મહોત્સવ કાર્યક્રમ વખતે સમાજનો ઈતિહાસ રજુ કરતું પુસ્તક "કચ્છના કડવા પાટીદારોનો ઈતિહાસ" બહાર ન પડે તે માટે સતપંથીઓ ચેરીટી કમિશનર દ્વારા પુસ્તક વિમોચનને રોકવાનો હુકુમ લાવ્યા. એટલા માટે આ પુસ્તકને સ્વર્ણિમ મહોત્સવ આયોજન સમિતિ દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું.
- તેમજ આ પુસ્તકનું વિમોચન ગુજરાતના ગવર્નરના હસ્તે કરવાનું હતું. પણ ગવર્નરને પણ સતપંથી લોકો મળી આવ્યા આને યેનકેન પ્રકારે તેમને સમજાવી લીધા અને છેવટે ગવર્નર આ કાર્યકર્મમાં હાજર ન રહ્યા.
- કેન્દ્રિય સમાજના મુંબઈ ઝોન દ્વારા બોલાવેલ તા. ૦૧-૧૨-૨૦૧૨ની મીટીંગમાં કેન્દ્રિય સમાજના પ્રમુખ શ્રી ગંગારામભાઈ મંચ ઉપર બિરાજમાન હતા અને પોતાનું વક્તવ્ય આપવાની શરૂઆત કરી ત્યારે બંદુકની ધાકે દાદાગીરી કરી તાત્કાલિક સભાને પૂર્ણ કરી આટોપી લેવાની જોહુકમી કરવામાં આવી. અને તેમની સાથે આવેલ સમાજના અન્ય હોદ્દેદારોને ખુબજ અપમાનિત કરી અને ચુપ રહેવાની ફરજ પાડવામાં આવી. આ કામ માટે મુંબઈ બહારથી સતપંથીઓને બોલાવવામાં આવેલ હતા.
- વર્ષ ૨૦૧૨ ના માંડવી કંઠી વિભાગના લક્ષ્મીનારાયણ સમાજ દ્વારા આયોજિત સમૂહ લગ્ન કાર્યક્રમને અટકાવવા પ્રયત્નો કરેલ અને તેના કારણે સમૂહલગ્ન કાર્યક્રમને છેલી ઘડીએ સ્વામીનારાયણ સંકુલમાં ફેરવવાની ફરજ પડી.

211

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- સનાતનીઓના ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાનની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ વખતે સતપંથીઓ દ્વારા સરકારી ખાતાઓમાં ફરિયાદો નોંધાવીને કાર્યક્રમમાં સમાજનો સનાતન ધાર્મિક ઈતિહાસ લોકો સામે રજુ ન થાય તેવા પ્રયત્નો કરેલ હતા.
- હિંમતનગર ખાતે, સનાતનીઓમાં સનાતન ધર્મ પ્રત્યે સાચી જાગૃતિ ઊભી થાય તે માટે, "સમજે પાટીદાર" નામનો એક કાર્યક્રમ રાખવામાં આવેલ હતો. આ કાર્યક્રમમાં બહોળી સંખ્યામાં જ્ઞાતિ જનો ઉપસ્થિત હતા. જેમાં ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાના તત્કાલીન પ્રમુખ સ્વ. શ્રી કેશવલાલ શેઠની વિશેષ ઉપસ્થિતિ હતી. ચાલુ કાર્યક્રમ દરમ્યાન સનાતની વક્તાઓને સતપંથના આગેવાનો દ્વારા ચુપ રહેવા માટે ધમકી ભર્યા ફોન કરીને કાર્યક્રમમાં વિક્ષેપ નાખવાની ભરપુર કોશિષો કરવામાં આવી.
- તે જ રીતે જોરાવરનગરની સનાતન ધર્મ પ્રચારની સભામાં હળવદ તેમજ આસપાસના ગામોના સનાતનીઓ સભામાં ન જાય તે માટે ખુલ્લી ચેતવણીઓ અને ધમકીઓ સતપંથીઓ દ્વારા આપવામાં આવી.

212

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- ધનપુરા લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર પ્રાણપ્રતિષ્ઠા વખતે ધનપુરામાં મામલતદાર, પોલીસ ખાતાના અમલદારો અને કલેકટર વિભાગને જુઠ્ઠી ફરિયાદ કરી કે સતપંથ વિરુધ કાર્ય કરવામાં આવે છે તેવું ચિત્ર ઉભું કરી લોકોમાં વર્ગવિગ્રહ ઉભો થશે એવી દહેશત ફેલાવી. પરંતુ ઉપરોક્ત અધિકારીઓએ જાત તપાસ કરીને અમારી સ્પષ્ટતાને ધ્યાનમાં રાખીને આ પ્રાણપ્રતિષ્ઠા કાર્યક્રમને સુખરૂપ સંપન્ન કરવા દીધો.
- દહેગામ ખાતે ઓધવરામ ભવન (સમાજ વાડી)ના ઉદઘાટન વખતે બોલાવેલ મુખ્ય વક્તાઓને મંચ પરથી સતપંથ મુદ્દા ઉપર કોઈ પણ પ્રકારનું પ્રવચન ન કરવા દેવા માટે પોલીસ ખાતાંમાં ફરિયાદ કરી તેમજ કાર્યક્રમના સંચાલકોને ખુલ્લી ધમકીઓ આપી. સનાતન જ્ઞાતિમાં પોતાનો સાચો ધાર્મિક ઈતિહાસ રજુ થાય તો સતપંથીઓની પોલ ખુલ્લી પડી જાય એવી દહેશત સાથે આવા દરેક કાર્યક્રમોમાં આડખીલી ઉભી કરતા રહે છે.

213

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- વર્ષ ૧૯૯૩ના કેન્દ્રિય સમાજના મુખ્ય કાર્યાલય એટલે નખત્રાણામાં જ્ઞાતિ સુધારક શ્રી નારાયણજી રામજી લીંબાણીની પ્રતિમા બેસાડવામાં આવી. એ પ્રતિમા દર્શાવે છે કે આ જ્ઞાતિ સનાતન ધર્મને વળગી રહેનાર લોકોની છે. નારાયણબાપાને તો ઊંઝા ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન પણ ખુબ માન અને આદર સત્કારથી જુવે છે. પણ સતપંથીઓએ આવા આદરણીય વડીલ અને સર્વ માન્ય સમાજ સુધારકના પ્રતિમાનો પણ વિરોધ કરીને દર્શાવ્યું કે સનાતન હિંદુ ધર્મના તેઓ સખત વિરોધી છે.
- જ્ઞાતિના લોકોને પોતાનો કેન્દ્રિય સમાજનો ઈતિહાસ અને વડીલો દ્વારા પુનઃસ્વીકારેલ સનાતન ધર્મનો ઈતિહાસથી લોકો વાકેફ થાય તેમજ જ્ઞાતિમાં સનાતન ધર્મનો પ્રચાર પ્રસાર થાય અને તેથી સનાતન ધર્મનો મહિમા વધે, તેવા ઉમદા હેતુથી શ્રી હિંમત રતનશી ખેતાણીની આગેવાની હેઠળ સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિની રચના થઇ અને તે સમિતિ દ્વારા દેશભરમાં લગભગ ૫૬ જેટલી અલગ અલગ જગ્યા પર સભાઓ કરવામાં આવી. પરિણામે લોકોને પોતાનો સામાજિક અને ધાર્મિક ઈતિહાસની જાણ થઇ અને લોકોની કેન્દ્રિય સમાજ પ્રત્યે લાગણી વધી. તેવીજ રીતે લોકોમાં આવેલ ધાર્મિક જાગૃતિના પરિણામે લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાનમાં લોકો સર્વ પ્રકારથી રસ લેવા લાગ્યા, દાનો મળવા લાગ્યા અને તેના કારણે લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાનનું કામ પણ ખુબ વેગથી આગળ વધવા લાગ્યું.

214

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝાના તત્કાલીન પ્રમુખ શ્રી કેશવલાલજી શેઠએ લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાનની મુલાકાત લઈને લેખિત શુભેચ્છાઓ પણ આપેલ હતી.
- લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાનની પ્રતિષ્ઠા વખતે પૂરીના શંકરાચાર્યના હસ્તે વેદોની પ્રતિસ્ઠા કરેલ હતી અને અન્ય ત્રણ શંકરાચાર્યોના આશીર્વાદ પણ હતા.
- કેન્દ્રિય સમાજના બંધારણમાં સનાતન હિંદુ ધર્મને આધારિત ચોખવટ કરતા સુધારા, જે અસાધારણ સામાન્ય સભામાં સર્વાનુમતે મજૂર થયેલ હોવા છતાં, તે બંધારણને સતપંથીઓ દ્વારા કોર્ટમાં કેસો કરીને અટકાવવામાં આવેલ છે.
- સતપંથીઓ સનાતન હિંદુ ધર્મના વિરુદ્ધ છે, તેનો આ એક વધારાનો પુરાવો છે.
- સામાન્ય સભા કે કારોબારીમાં તેમના હાથાઓ દ્વારા સતપંથ વિષય ઉપાડીને સભાની કાર્યવાહી ખોરંભવાના પ્રયત્નો કરાવતા રહે છે. તે ઉપરાંત સામાન્ય સભાની કાર્યવાહી અટકાવવા માટે વારે ઘડીએ ચેરીટી કમિશનર અને કોર્ટ પાસેથી મનાઈ હુકુમ લાવે છે.
- જો સમાજ સામાન્ય સભા જ બોલાવી ન શકે તો સમાજ કેવી રીતે ચાલે? સમાજ ન ચાલે તો સતપંથીઓને જ ફાયદો થાય. આમ આવી મેલી મુરાદો સતપંથીઓ કાયમ આચરતા રહે છે.
- પોતાની સમાજમાં સતપંથીઓ કાયમ વિકાસ કરતા રહે છે પણ કેન્દ્રિય સમાજના વિકાસમાં અવરોધ કરતા જાય છે.

215

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

- માંડવી હોસ્ટેલ પ્રકરણ: કેન્દ્રિય સમાજની માલિકીની માંડવી સ્થિત વિદ્યાર્થી હોસ્ટેલની સંપૂર્ણ મિલકતને હોસ્ટેલના અમુક સંચાલકોએ, સમાજના બે ટ્રસ્ટીઓ અને સતપંથીઓ સાથે મળી, કેન્દ્રિય સમાજને અંધારામાં રાખી, ચોરી છુપીથી સમાજ સાથે વિશ્વાસઘાત કરી, તેમજ મહેસૂલ વિભાગના અધિકારીઓ સાથે સાંઠ-ગાંઠ કરીને નવ રચિત ટ્રસ્ટના નામે ગેરકાયદેસર રીતે તબદીલ કરી નાખેલ છે.
- શ્રી ગંગારામભાઈ કેન્દ્રિય સમાજના સામાન્ય સભામાં કાયદેસર ચૂંટાયલા પ્રમુખ હોવા છતાં, સતપંથ સમાજના અગ્રણી અને માજી પ્રમુખ શ્રી રતનશી લાલજી વેલાણીને કેન્દ્રિય સમાજના જુઠ્ઠી રીતે પ્રમુખ જાહેર કર્યા. વળી નિવેદનો અને જાહેરાતો કચ્છ મિત્ર અને અન્ય સમાચાર પત્રોમાં છપાવ્યા. ત્યાર બાદ જે દિવસે કેન્દ્રિય સમાજની કારોબારી સભા હોય, તેજ દિવસે સતપંથી સાથીદારો સાથે મળીને કારોબારી સભા રાખેલ છે તેવી જાહેરાત કરી, બીજા દિવસે એ બનાવટી સભાના ફોટાઓ અને અહેવાલો છાપામાં પ્રકાશીત કર્યા.
- આમ કરીને સમાજમાં જાહેર ખળભળાટ ફેલાવી દઈને કેન્દ્રિય સમાજની ગરિમાને નુકસાન પોહ્ચાડવાનું દુષ કૃત્ય કરેલ છે.
- વધારામાં એજ રતનશીભાઈ કેન્દ્રિય સમાજના સાચા પ્રમુખ છે તેવું બેંકના અધિકારીઓ સામે જણાવી, કેન્દ્રિય સમાજના બેંક એકાઉન્ટ ફ્રીઝ કરાવ્યા.

216

... સનાતની સમાજને તોડવાના પ્રયાસો ...

આવાતો કિસ્સાઓ અસંખ્ય છે. તેને પોહ્ચીવળવા માટે સનાતનીઓએ ખુબ મોટાં બલિદાનો આપેલ છે. સનાતન વિચારધારાને બચાવી રાખવા અઢળક નાણા અને ખુબજ સમયનો ભોગ લેવાયો છે. અને લોહી-પાણી એક કરીને સનાતન ધારાને સીંચી છે. માટે હવે સતપંથ સાથે ભેગા થવાની ખોખલી આદર્શવાદી/સુફિયાણી વાતો કરવી એ પણ જ્ઞાતિ સુધારક વડીલો/સંતોનો દ્રોહ થયો ગણાશે.

217

6.7 હિંદુ ઓળખનો વિરોધ

- આજ સુધી જ્ઞાતિમાં ધાર્મિક ક્રાંતિના ચાર જુવાળો થયા. પહેલો કેશરા પરમેશ્વરાનો વિરોધ, બીજો નારાયણ રામજી દ્વારા જાગૃતિનો જુવાળ, ત્રીજો જુવાળ સંત ઓધવરામ મહારાજ અને વડીલ શ્રી રતનશી ખીમજી દ્વારા ઉભા કરેલ સામાજિક અને ધાર્મિક માળખાઓ નો મજબુત સનાતની પાયો અને ચોથા જુવાળમાં થયા સનાતની પાયાને વધુ મજબુત કરવાના પ્રયત્નો. તા. ૭.૮.૨૦૦૯થી શ્રી હિંમતભાઈ રતનશી ખેતાણીની આગેવાની હેઠળ આ જુવાળ શરુ થયો. અને આ જુવાળના સફળ પ્રયાસોમાંનો એક હતું કેન્દ્રિય સમાજની સનાતની નીતિ અંગે સ્પષ્ટતા કરતું શ્વેત પત્ર કેન્દ્રિય સમાજ દ્વારા જારી કરવામાં આવ્યું.
- પણ સતપંથીઓ દ્વારા આ શ્વેત પત્રનો પણ વિરોધ કરવામાં આવ્યો. તેઓએ તા. ૦૧/૦૫/૨૦૧૦ના એક રેલ્લી નખત્રાણાના ખાનાથી લઇને કેન્દ્રિય સમાજના મુખ્ય કાર્યાલયના ગેટ સુધી કાઢી. ગેટ પર તેમને અટકાવી દેવામાં આવેલ હતા. ત્યાં આગળ સતપંથીઓએ શ્વેત પત્રની હોળી કરીને વિરોધમાં જોરદાર માઈક દ્વારા નારાબાજી કરેલ હતી.
- નોંધ: અમોને સમજણ નથી પડતી કે અમારી સમાજ પોતાની ઓળખ એક સનાતન હિંદુ ધર્મી તરીકે જાહેર કરતુ ઘોષણા પત્ર "શ્વેત પત્ર" બહાર પાડે, તો તેનો વિરોધ પોતાને હિંદુ તરીકે ઓળખાવવાનો આગ્રહ ધરાવતા સતપંથીઓ શા માટે કરતા હશે?!

 218

6.8 સનાતન ધર્મ પ્રચારનો વિરોધ

- વર્ષ ૨૦૦૯માં સંસ્કાર ધામથી ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણનો ધર્મ જાગૃતિ રથ મોડાસામાં ધર્મ જાગૃતિ માટે લાવવાનો આયોજન કરેલ તેની સામે સતપંથીઓ દ્વારા આ રથ સાબરકાંઠા ફરીને ધર્મ પ્રચાર ન કરે તેવી અરજી કલેકટરશ્રીને કરેલ હતી. કલેકટરશ્રી એ મામલતદાર દ્વારા આ અંગે તપાસ કરાવી રથને લાવવાની અનુમતિ આપેલ. તેમ છતાં મોડાસા ગામે રથ ઉમિયા માતાજી મંદિરના સંકુલમાં પ્રવેશી ન સકે તે માટે સતપંથીઓ એ પોલીસ ફરિયાદ કરીને અટકાવેલ. તેથી છેલી ઘડીએ ધાર્મિક સભા અન્ય સ્થળે કરવાની ફરજ પડેલ.
- હિંદુ સાધુ સંતો સાથે સબંધો કેળવીને તેનો દૂરપયોગ કરીને સત્પંથ ધર્મનો પ્રચાર કરવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. શ્રી ઓધવરામજી મહારાજના શિષ્ય શ્રી વાલદાસજી મહારાજને પીરાણા જઈને જાતે પીરાણાનું નિરીક્ષણ કરવા આગ્રહ ભરી વિનંતી કરવામાં આવેલ હતી. તે પ્રમાણે વાલદાસજી મહારાજ પીરાણા ગયા અને ત્યાં ગાદીપતિ કરસનદાસ કાકા ઉર્ફે પીર કરીમ સાથે મુલાકાત થઇ. ત્યાર બાદ એ ઔપચારિક ઓળખાણનો દૂરઉપયોગ કરી વાલદાસજી મહારાજને દેસલપર વાંઢાય ખાતે બોલાવી ત્યાં હાજર કરસન કાકા સાથે ફોટા પડાવી ખોટો પ્રચાર કર્યો કે સંત વાલદાસજી મહારાજ પણ સતપંથને માન્ય રાખે છે. આના ખુલાસા માટે વાલદાસજી મહારાજને રદિયો બહાર પાડવો પડ્યો, જેનો અંશ નીચે મુજબ છે...

  "... આ પ્રચાર હોય તો આ સદંતર જુઠ્ઠાણું છે. એમ જાહેર કરીએ છીએ સનાતની હિંદુ ભાઈઓ એવા જુઠ્ઠા અને એવા તર્કીબી પ્રચારથી ભોળવાઈ ન જાય એવી વિનંતી કરીએ છીએ. અમારા મત પ્રમાણે પીરાણા પંથ પછી ગમે તેવા નામ કે લેબાસમાં હોય પણ તે સો એ સો ટકા ઇસ્લામી ધર્મ છે. અને સનાતન કે વૈદિક કે હિંદુ ધર્મની સાથે કસું પણ લાગતું વળગતું નથી"
- સનાતની સમાજના કરતા હરતાનો આત્મબળ ઢીલું પાડવા હેતુથી સમાજના પ્રમુખ, ટ્રસ્ટીઓ અને કારોબારી સભ્યો સામે ખોટા કોર્ટ કેસો દાખલ કરે છે, તે પણ હિંદૂ ધર્મ તરફી સુધારાઓ અટકાવીને. શા માટે?

219

6.9 સતપંથને સાથે રાખવાના ભયસ્થાનો...

- આ રજૂઆતમાં અગાઉ જણાવેલ "સતપંથ સમસ્યાની પૂર્વભૂમિકા", સનાતન હિંદુ ધર્મને નુકસાન પોચાડીને સતપંથ ધર્મ ઉભો કરેલ હોવાની જણાવેલ હકીકતો તેમજ અગાઉ જણાવેલ સનાતની સમાજને આપેલ અસહ્ય ત્રાસ/તકલીફો/વિઘ્નોને ધ્યાનમાં રાખીએ તો સમજાશે કે સતપંથ સમાજને કોઈ પણ રીતે સાથે રાખી શકાય તેમ નથી.
- સતપંથ ધર્મની કાર્યપધ્ધતિ હિંદુઓની સાથે રહી તેમને વટલાવીને પોતાનો વિકાસ કરવો છે. હિંદુ ધર્મ સાથે તેના સબંધો કાયમ રહે તે સતપંથ ધર્મના વિકાસ માટે અત્યંત જરૂરી છે. માટે યેનકેન પ્રકારે સતપંથ ધર્મ વાળાઓ હિંદુઓ સાથે સબંધ ટકાવી રાખશે. અને તોજ તેની ભવિષ્યમાં પ્રગતિ થશે. મુસ્લિમમાંથી સતપંથની પ્રગતિ થવાની શક્યતા નથી. સતપંથની પ્રગતિ એટલે હિંદુઓની અધીગતી. માટે હિંદુઓની અધોગતિ અટકાવવા માટે સતપંથ સાથે બધાજ સબંધો કાપવા અત્યંત જરૂરી છે અને તોજ હિંદુઓનું ભવિષ્ય સુરક્ષિત રહેશે.
- આમેય એક સમાજમાં બે ધર્મો રહી શકે નહિ. કારણ કે મૂળભૂત રીતે બે ધર્મો એક બીજાના હરીફ/પ્રતિદ્વંદી હોય છે અને સતત એક બીજાને નુકસાન કરીને પોતાના લોકો વધારવામાં રસ ધરાવતા હોય છે. એક સમાજમાં બે ધર્મો હોય તો હમેશા ઘર્ષણ ઉભુંજ રહેશે અને સમાજની પ્રગતિ નહિ થાય.

220

સતપંથીઓને સમાજથી કાઢી નાખવાના નિર્ણયને કોર્ટ પણ અટકાવી ન શકે. જુવો - Annex: 13.1 to 13.8

...સતપંથને સાથે રાખવાના ભયસ્થાનો

- આ ધાર્મિક જગડો છે. એટલે કે હિંદુ સનાતન ધર્મ વિરુદ્ધ મુસલમાની/ઇસ્લામી સતપંથ ધર્મ વચ્ચે જગડો છે. તેથી જો સમાધાન કરવું હોય તો હિંદુઓએ થોડા મુસ્લિમ આચરણો અપનાવવા પડે અને સતપંથીઓએ હિંદુઓના આચરણો અપનાવવા પડે. શું આ શક્ય છે? એક બાજુ કચ્છની કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ મુમનાના કલંકમાંથી છૂટવામાંથી આજ દિવસ સુધી મથી રહી છે અને માંડ માંડ હવે આટલા વર્ષો, બલિદાનો અને પ્રયત્નો બાદ, જે અન્ય સમાજના માનસ પર છવાયેલ હતી તે જાંખી પડતી જાય છે. માટે તેમાં બાંધછોડ અને સમાધાન માટે અવકાશજ નથી.
- સનાતની સમાજની જેમ ગામે ગામ સતપંથ સમાજનું અસ્તિત્વ છે અને તેમની કેન્દ્રિય સમાજ પણ છે. માટે સતપંથ સમાજમાં સભ્ય પદ ધરાવતા વ્યક્તિને સનાતન સમાજમાં સભ્યપદ આપીને બેવડું સભ્ય પદ આપવાની વાત આવતીજ નથી.
- આ રીતે ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન ઊંઝામાં પણ સતપંથ ધર્મ પાળતા લોકોને સ્થાન ન મળવું જોઈએ. તેને તાત્કાલિક ધ્યાનમાં લઇ ઘટતું કરવાની તાતી જરૂર છે.

221

આભાર
જય માતાજી

- શ્રી અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ
- શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, વાંઢાય
- શ્રી લક્ષ્મીનારાયણ કેન્દ્ર સ્થાન - દેશલપર

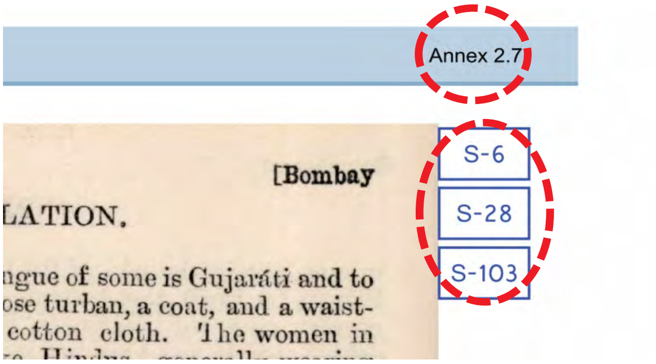
 222

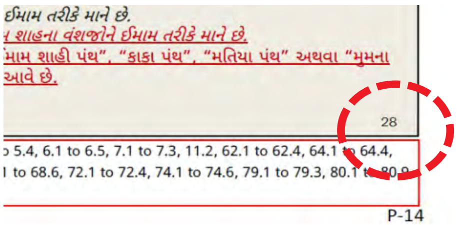
This page is intentionally left blank

જોડાણ / બીડાણ
Annexures

સુચના – Annex થી સ્લાઈડ તરફની લીંક માટે

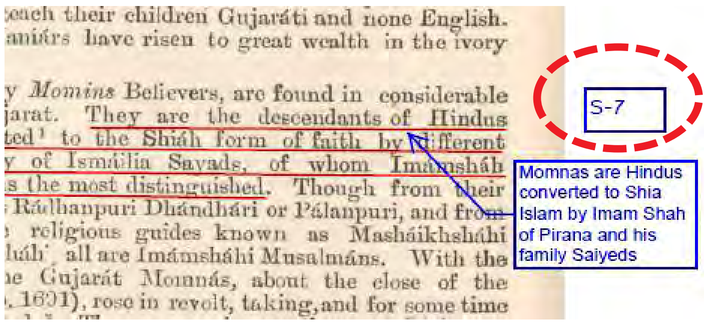
"જોડાણ/બીડાણ/Annexures" વિભાગમાં દસ્તાવેજી પુરાવાઓની નકલો જોડવામાં આવેલ છે. દરેક દસ્તાવેજને Annexure (Annex) કહેવામાં આવે છે અને પેજ ઉપર Annex: શબ્દ લખી તેનાં પછી એક ક્રમાંક આપવામાં આવે છે. દાખલા તરીકે "Annex: 2.7". અનો મતલબ એમ છે કે Annex ક્રમ 2 છે અને એ બીજા ક્રમાંકના પુરાવાનું પેજ ક્રમ 7 છે.

આ Annex ના પેજ માં અમુક જગ્યાએ બોક્ષ ની અંદર "S" લખી તેની સાથે એક નંબર લખવામાં આવેલ છે. દાખલા તરીકે S-28. એટલે PPT સ્લાઈડ ક્રમ ૨૮માં આ દસ્તાવેજનો મુદ્દો સમજાવેલ છે. માટે દસ્તાવેજનો મુખ્ય મુદ્દો જાણવો હોય તો એ બોક્ષમાં જણાવેલ નંબરવાળા PPT સ્લાઈડને ખોલીને જોઈ લેવા વિનંતી.

અમુક પાનાંઓમાં આવો બોક્ષ ઉપરની બાજુએ એક ખૂણામાં જોવા મળશે. અને અમુક સમયે એ બોક્ષ પાનાંઓના કિનારે જોવા મળશે. બન્ને વચ્ચેનો ફરક શું છે એ સમજી લઈએ. જ્યારે બોક્ષ પાનાના કિનારે હશે ત્યારે એ બોક્ષની બાજુમાં આવેલ લખાણ પુરતો મુદ્દો એ PPT સ્લાઈડમાં હશે. પણ અગર કોઈ મુદ્દા માટે આખું પાનું વાંચવું જરૂરી હોય તો એ પાનાના ઉપરના ભાગના બાહ્ય ખૂણામાં એ PPT સ્લાઈડનો નંબર આપવામાં આવેલ છે.

આ અંગે સંબંધિત જાણકારી માટે જુઓ પેજ ૨૫૮

એક મુદ્દાને લગતાવળગતા ઘણા દસ્તાવેજો હોઈ શકે. પણ અહીં મહત્વના અમુક દસ્તાવેજોનેજ લીંક કરવામાં આવેલ છે. પુસ્તકનો ઊંડાણથી અભ્યાસ કરવાથી ખ્યાલ આવશે કે એક મુદ્દાને સમજાવવા માટે નિયત લીંક શિવાય અન્ય દસ્તાવેજો પણ જોડેલ છે.

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
	વિભાગ A: પીરાણા સતપંથની માતૃ સંસ્થાનું બંધારણ / Constitution of Parent Institution:		
1	**બંધારણ /** Constitution	પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળતા લોકોની માતૃ સંસ્થા, " ધી ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ" રજી ક્રમ E 738 નું અમદાવાદ સિવિલ કોર્ટ કેસ ક્રમ ૧૬૮/૧૯૩૧ મારફતે વર્ષ ૧૯૩૯ માં ઘડાયેલ બંધારણ અને તેમાં ખાસ કરીને વહીવટી સ્કીમની... Constitution of "The Imamshah Bawa Roza Sansthan Commiitte Trust" (Regd E 738) which was settled by the Ahmedabad Civil court in the year 1939	391
		a. કલમ ૨ (અ): સંસ્થામાં ત્રણ મુસલમાન સૈય્યદો ટ્રસ્ટી છે.	
		b. કલમ ૬: પીરાણાના ગાદી પતિની ધાર્મિક વિધિ સૈય્યદો કરે છે.	
		c. કલમ ૯ (અ)(૪)(બી) ની નોંધ: રોજા અને ઢોલીયાના મુજાવર ટ્રસ્ટના ચેરમેન એટલે કે કાકા સાહેબ હોય છે.	
		d. કલમ ૧૧ અને એપેન્ડીક્ષ ક્રમ ૧ થી ૩૦: સંસ્થાના બધાજ ફાયદાઓ માત્ર સૈય્યદોને જ છે, બીજા કોઈને નથી.	
		e. કલમ ૧૮: પેટા કાકાને નીમવાનો હક્ક ત્રણ સૈયદ ટ્રસ્ટી અને ૧ મુખ્ય કાકાને હોય છે.	
	વિભાગ B: સરકારી દસ્તાવેજો / Government Records:		
2	**ગઝેટીયર ઓફ બોમ્બે પ્રેસિડેન્સી /** Gazetteer of Bombay Presidency	ભારત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૮૯૯ - વોલ્યુમ ૯ – પાર્ટ ૨ Gazetteer of Bombay Presidency, Year 1899, Vol IX, Part II	415
3	**ગઝેટીયર ઓફ બોમ્બે પ્રેસિડેન્સી /** Gazetteer of Bombay Presidency	ભારત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૮૮૦ - વોલ્યુમ ૫ Gazetteer of Bombay Presidency, Year 1880, Vol V	423
4	**કચ્છ જીલ્લા ગઝેટીયર /** Kutch District Gazetteer	ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૯૭૧ Published by Government of Gujarat -Year 1971	429
5	**વડોદરા જીલ્લા ગઝેટીયર /** Vadodara District Gazetteer	ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૯૭૯ Published by Government of Gujarat -Year 1979	431
6	**અમદાવાદ જીલ્લા ગઝેટીયર /** Ahmedabad District Gazetteer	ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૯૮૪ Published by Government of Gujarat -Year 1984	435

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
7	**ગુજરાત રાજ્ય ગઝેટીયર /** Gujarat State Gazetteer	ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૯૮૯ Published by Government of Gujarat Year 1989	440
8	**ધોરણ ૧૨નું પાઠ્ય પુસ્તક /** Standard 12 School Text Book	ગુજરાત રાજ્ય – ધોરણ ૧૨નું પાઠ્ય પુસ્તક - વર્ષ ૧૯૯૫ Government of Gujarat - Std 12 Text Book - Year 1995	443
9	**વસ્તીગણતરી – વર્ષ ૧૯૧૧ /** Census - Year 1911	વસ્તીગણતરી –વર્ષ ૧૯૧૧ –વોલ્યુમ ૧૬, બરોડા,પાર્ટ-૧ Census - Year 1911 - Vol 16, Baroda, Part 1	446
10	**વસ્તીગણતરી – વર્ષ ૧૯૦૧ /** Census - Year 1901	વસ્તીગણતરી – વર્ષ ૧૯૦૧ – બરોડા, પાર્ટ ૧ Census - Year 1901-Baroda, Part 1	449
11	**પવિત્ર યાત્રા ધામ વિકાસ બોર્ડ /** Pavitra Yatra Dham Vikas Board	ગુજરાત રાજ્ય સરકારનું, પવિત્ર યાત્રા ધામ વિકાસ બોર્ડ,દ્વારા પીરાણા સ્થિત ઈમામશાહની દરગાહને મુસ્લિમ ધાર્મિક સ્થળમાં ગણીને તેને આર્થીક મદદ કરેલ – ટાઈમ્સ ઓફ ઇન્ડિયા સમાચાર પત્ર તા ૨૫-૧૨-૨૦૧૪. As part of providing assistance to Muslim religious institutions, the Pavitra Yatra Dham Vikas Board of Gujarat Government gave grant to the Dargah of Imamshah - Times of India dated 25-Dec-2014	452
	વિભાગ C: કોર્ટના દસ્તાવેજો / Documents from Courts:		
12	**ધી આગા ખાન કેસ /** The Aga Khan Case	લેખક: ટીના પુરોહિત – હાર્વર્ડ યુનીવર્સીટી પ્રેસ – વર્ષ ૨૦૧૨ – મુંબઈ હાઇકોર્ટમાં ચાલેલ સતપંથ ધર્મ ઉપર કેસ જેનો નિકાલ વર્ષ ૧૮૬૬ માં આવેલ હતો. તે કેસમાં એવો નિર્ણય આવ્યો કે સતપંથના અનુયાયીઓનો હિંદુ દેખાવ, એ તાકિયા પદ્ધતિ પ્રમાણે માત્ર બાહ્ય જ છે અને દશાવતાર ગ્રંથના આધાર ઉપર સતપંથ ધર્મને શિયા મુસલમાન ધર્મ ઘોષિત કરેલ છે Author: Tina Purohit - Harvard University - Year 2012	457
13	**દેવચંદ તોતારામ કીરાંગે કેસ /** Devchand Totaram Kirange Case	મુંબઈ હાઈ કોર્ટમાં ચાલેલ...– ચુકાદો તા ૧૫-૦૧-૧૯૩૫ – કેસ ક્રમ: ફર્સ્ટ અપીલ ૨૮૯ ઓફ ૧૯૨૮ – રીપોર્ટ કરેલ એ.આઈ.આર ૧૯૩૫ બોમ્બે Case that was heard in Bombay high Court- Case No FA289 of 1926 - Judgement dated 15-Jan-1935	492

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
14	**પાદરા કોર્ટ /** Padra Court Case	વડોદરા રાજ્યના પાદરા મહાલ ન્યાયધીશ – કેસ ક્રમ ૫૬૯ સને ૧૯૨૯/૩૦ ના મતિયા કેસ – ઠરાવ ક્રમ ૨૦૯ તા. ૨૯-૦૧- ૧૯૩૨ Court of Padra Mahal, Vadodara. Case No 569 of 1929/30	500
15	**ખોજા કેસ - પેરાફ્રેસ /** Khoja Case - A Paraphrase	૧૮૬૬નો પ્રસિદ્ધ ખોજા કેસના નિર્ણયના મહત્વના મુદ્દાઓનો સાર Commentary on the judgement of the famous Khoja Case of the year 1866	504
વિભાગ D: હિંદુ તેમજ ઇસ્લામ ધર્મના દસ્તાવેજો / Documents of Hindu and Islam Religion:			
16	**આદિ શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત પીઠોના પ્રમાણ પત્રો /** Certificates from all the four Peeths established by Adi Shankaracharya	આદિ શંકરાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત હિંદુ ધર્મના સર્વોચ્ચ બધાજ એટલે કે ચાર શંકરાચાર્યોની પીઠો દ્વારા સતપંથ ધર્મને મુસલમાન ધર્મ બતાવતો તેમજ હિંદુ ધર્મનો ભાગ ન ગણાવતા પ્રમાણ પત્રો. – West / પશ્ચિમ પીઠ તા. ૧૨-૧૧-૨૦૧૨ – South / દક્ષિણ પીઠ તા. ০૬-০૯-૨০૧૧ – North / ઉત્તર પીઠ તા. ০૯-০૭-૨০૧૨ – East / પૂર્વ પીઠ તા. ૨૬-০૮-૨০૧૨.	511
17	**કરવીર પીઠ /** Karveer Peeth (Kolhapur)	કોલ્હાપુર સ્થિત "કરવીર પીઠ"ના શંકરાચાર્ય દ્વારા તા. ૨૫-০૪-૧૯૩૧ તેમજ ০૧-০૭-૨০૧૬ ના રજુ કરેલ પ્રમાણ પત્રો. Certificates from the Shankaracharya of Karveer Peeth, Kolhapur	516
18	**પંચ દશનામ જુના અખાડા /** Panch Dashnam Juna Akhada	સાધુ સંતોની સહુથી મોટી સંસ્થા – શ્રી પંચ દશનામ જુના અખાડા દ્વારા પ્રમાણ પત્ર તા. ૧૨-૧૧-૨০૧૨ Certificate from the main and largest institution of Sadhus, "Panch Dashnam Juna Akhada"	522
19	**ભારત સાધુ સમાજ /** Bharat Sadhu Samaj	ગુજરાતના સાધુઓની એક મોટી સંસ્થા – શ્રી ભારત સાધુ સમાજનું તા. ૧০-૧૧-૨০૧૨ દ્વારા રજુ કરેલ પ્રમાણ પત્રો. Certificate from largest institution of Sadhus of Gujarat, Bharat Sadhu Samaj	524

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
20	**ઈશ્વર વિહારી વિલાસ /** Ishwar Vihari Vilas	ભાગ ૨ – લેખક: કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને સનાતન ધર્મમાં પાછા લાવવા વાળા સંત શ્રી ઓધવરામ મહારાજ – વર્ષ ૧૯૪૩ Written in 1943 by sant Shri Odhavram Maharaj, the reformer of KKP Community	525
21	**સંત વાલ્દાસ મહારાજ /** Sant Valdas Maharaj	કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સાથે અત્યંત નિકટતાથી જોડાયેલ – સંત વાલ્દાસ મહારાજનું તા. ૦૨-૦૭-૧૯૮૯નું પ્રમાણ પત્ર. Certificate by Sant Valdas Maharaj	529
22	**પીર સદ્દીનની ધર્મ પરિવર્તનની રીત /** Method of Conversion of Pir Sadruddin	ઈમામશાહના દાદા – પીર સદ્દીન દ્વારા અપનાવેલ ધર્મ પરિવર્તનની રીત ઉપર લખાયેલ લેખ – મેથડ ઓફ પીર સદ્દીનસ મિશન Method of Pir Sadruddin's (grand father of Imamshah) mission	530
23	**સતપંથ દશાવતાર /** Satpanth Dasavatar	સતપંથ ધર્મનો મુખ્ય ગ્રંથ – શ્રી દશાવતાર ગ્રંથની વિવિધઆવૃત્તિઓ-બાહ્ય હિંદુ રૂપાંતર અપનાવેલ તેમજ મૂળ રૂપ ધરાવતી આવૃત્તિઓ – તેમાંની એક મુખ્ય આવૃત્તિ શ્રી ઈમામશાહ બાવા રચિત-શ્રી હરીના દશાવતાર –વર્ષ ૧૯૭૮ Main religious text/literature of Satpanth religion, which is written by Saiyyed Imamshah Bawa	534
24	**ઔરંગઝેબનો પ્રમાણ પત્ર /** Certificate from Aurangzeb	મુઘલ બાદશાહ ઔરંગઝેબ દ્વારા પીરાણાને ૪૫ વિગા જમીન અને દીવા બત્તી માટે દર મહીને આપવામાં આવેલ રકમનો આદેશ Grant of 48 Bigha land and cost of lighting lamp at Imamshah's tomb	557
25	**મોટો દશાવતાર /** Dasavatar Moto	ઈમામશાહ રચિત મોટો દશાવતારની વિવિધ આવૃત્તિઓમાંની એક – પ્રકાશક: મુખી લાલજી દેવરાજ – વર્ષ ૧૯૨૩ Written by Imamshah and printed by Mukhi Lalji Devraj	564
26	**પંચમ વેદ ૧ /** Pancham Ved 1	હિંદુ દેવી દેવતાઓને મુસલમાનોના દેવો સાથે જોડી દેવામાં આવેલ છે Hindu religious figures are connected to Muslim religious figures.	568
27	**પંચમ વેદ ૨ /** Pancham Ved 2	ઉમા દેવીને નબી મુહમ્મદની પુત્રી બતાવેલ છે Uma Devi is described as daughter of Prophet Mohammed	578

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
28	**પંચમ વેદ ૩.૧ /** Pancham Ved 3.1	અથર્વવેદના દમ પર ઈશ્વર મુસલમાન છે, એવું કહેલ છે. Atharved is relied upon to say Ishwar is Muslim	582
29	**પંચમ વેદ ૪ /** Pancham Ved 4	ઈમામશાહને માનવાથી કણબીને મોમના કહેવામાં આવતું Kanbi's were called Momnas because they followed Imamshah	585
30	**પંચમ વેદ ૫ /** Pancham Ved 5	સતપંથીઓના ગોત્ર ઈમામશાહ છે એવું જણાવેલ છે Imamshah is Gotra of Satpanthis	587
31	**પંચમ વેદ ૭ /** Pancham Ved 7	નિષ્કલંકી નારાયણ એટલે અલી - હિંદુ શાસ્ત્રો સાથે ચેડા Ali is Nishkalanki Narayan - Hindu religious texts are corrupted	594
32	**ભાંખેલી પૂજા વિધિ તથા જ્ઞાન /** Bhankheli Pooja Vidhi Tatha Gyan	પ્રકાશક: કાકાસાહેબ સવજી રામજી, ઈમામશાહ બાવા રોઝા, પીરાણા – વર્ષ ૧૯૮૨ Published by Kaka Savji Ramji, Imamshah Bawa Roza, Pirana	601
33	**સતપંથ યજ્ઞ વિધિ /** Satpanth Yagn Vidhi	વર્ષ ૧૯૯૪ – પ્રકાશક ના બે બોલના બીજા અને ત્રીજા પાના માં છપાયેલ તા. ૦૨-૦૯-૧૯૯૦ ના લક્ષ્મીપુરા કંપામાં બોલાવેલ સભામાં સતપંથના ધાર્મિક પુસ્તકોમાં ફેરફાર કરવાનો નિર્ણય. Published in the year 1994, this book contains resolution of a meeting at Laxmipura Kampa, in which decision to change the books of Satpanth was taken	626
34	**સતપંથી યજ્ઞ વિધિ, પૂજાના મંત્રો /** Satpanth Yagn Vidhi, Poojana Mantro	બાહ્ય હિંદુ રૂપાંતર અપનાવેલ તેમજ મૂળ રૂપ ધરાવતી આવૃત્તિઓ – તેમાંની એક આવૃત્તિ – વર્ષ ૨૦૦૬ – પ્રકાશક: પીરાણા ગુરુકુલ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ Text showing original kalmas and their translated version - Year 2006	630
35	**પૂજા વિધિ તથા જ્ઞાન /** Pooja Vidhi Tatha Gyan	સતપંથના ધાર્મિક કલમાઓ અને વિધિઓ Religious literature of Satpanth	639
36	**પૂજા મંત્રો - જુના અને નવા વચ્ચે તુલના /** Comparison of Old and New Pooja Matras	સતપંથ પૂજા વિધિ મૂળ (કહેવાતી જૂની ચોપડી) કલમાઓ અને નવી વિધિના મંત્રો વચ્ચે તુલના. જુવ જૂની અને નવી ચોપડીમાં કોઈ ફરક નથી. માત્ર ભાષાંતર છે.	645

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
37	**મનહર જ્ઞાન /** Manhar Gyan	વર્ષ ૧૯૬૫ – લેખક અરજણ કાનજી પટેલ અને દેવજી કાનજી પટેલ Year 1965 - Author Arjan Kanji Patel and Devji Kanji Patel	648
38	**સદગુરૂ ઈમામ શાહ મહારાજ જીવન વૃત્તાંત /**Life of Sadguru Iamam Shah Maharaj	લેખક: પુરષોત્તમ ગુરુધર્મા મહારાજ – પ્રકાશક: સતપંથી મંદિર ફૈઝપુર – વર્ષ ૧૯૮૯ Author: Purshottam Gurudharma Maharaj - Faizpur	657
39	**સતપંથ શાસ્ત્ર યાને મોક્ષ ગતિનો સાચો માર્ગ /** Satpanth Shastra Yane Moksh Gatino Sacho Marg	પ્રકાશક લાલજી નાનજી ગઢકંપાવાળા – વર્ષ ૧૯૫૪ Published by Lalji Nanji Gadhkampa -Year 1954	660
40	**અદ્વૈત સંગમ /** Advait Sangam	હિંદુ "ૐ" ને અરબીના "અલી" શબ્દ સાથે કેવી રીતે જોડવામાં આવેલ છે, તે જાણો See how Hindu symbol "OM" is written in such way that it will read as Ali when read from Right to Left	663
41	**સ્વાધ્યાય પોથી યાને જ્ઞાનગોષ્ટી /** Swadhyay Pothi Yane Gyangoshti	ભાગ ૧, લેખક: રાવજી કાનજી પટેલ – સંસ્થા પીરાણા – વર્ષ ૧૯૯૬ Part 1, Author: Ravji Kanji Patel, Pirana - Year 1996	665
42	**નુર એન અલ્લાહ નુર /** Noor-En-Allah Noor	હિંદુ દશાવતાર ગ્રંથને ભ્રષ્ટ કરે તેની સાથે ચેડા કરીને વિષ્ણુનો ૮મો અવતાર એટલે કૃષ્ણ અવતાર પછી ૧૦માં અવતારને હઝરત મૌલા અલી સાથે જોડીને તેને નિષ્કલંકી નારાયણ નામ આપવામાં આવ્યો How avatars of Hindu gods are corrupted and linked to Hazrat Ali	689
43	**સતપંથ બોધીની /** Satpanth Bodhini	સતપંથ ધર્મને ગુપ્ત રાખવાની ભલામણ Advice to keep secret the Satpanth religion	697
44	**સતપંથ અજ્ઞાપત્રી /** Satpanth Agyapatri	સતપંથની મૂળ અજ્ઞાપત્રી Original Agyapatri of Satpanth	702

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
	વિભાગ E: વિશ્વકોષ અને શબ્દકોશ / Encyclopedia and Dictionary:		
45	**ગુજરાતી વિશ્વકોષ /** Gujarati Vishvakosh	વોલ્યુમ ૨ – વર્ષ ૧૯૯૦ An Encyclopedia Volume 2 - Year 1990	707
46	**ગુજરાતી વિશ્વકોષ /** Gujarati Vishvakosh	વોલ્યુમ ૧૧ – વર્ષ ૨૦૦૬ An Encyclopedia Volume 11 - Year 2006	711
47	**ગુજરાતી વિશ્વકોષ /** Gujarati Vishvakosh	વોલ્યુમ ૨૨ – વર્ષ ૨૦૦૭ An Encyclopedia Volume 22 - Year 2007	714
48	**શબ્દકોશ /** Dictionary	વિવિધ શબ્દકોશમાં સતપંથ, મુમના, પીરાણાપંથ, નિષ્કલંકી શબ્દોના અર્થો. Dictionary meaning of Satpanth, Mumna, Pirana Panth, Nishkalanki words	718
49	**એનસાઈક્લોપીડીયા ઓફ ઇસ્લામ /** Encyclopedia of Islam	વોલ્યુમ ૯ – વર્ષ ૧૯૯૭ Volume 9 - Year 1997	725
50	**પાટીદાર વિશ્વકોષ** Patidar Encylopedia	પ્રકાશક: અખિલ ગુજરાત કડવા પાટીદાર પરિષદ Published by Akhil Gujarat Kadva Patidar Parishad	727
	વિભાગ F: સમાજીક ઘટનાઓના દસ્તાવેજો / Records of Social Events:		
51	**કણબી ક્ષત્રીય ઉત્પત્તિ અને ઈતિહાસ /** Kunbi Kshatriya Uttpatti Ane Itihas	શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા દ્વારા વખતોવખત પ્રકાશિત, કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના મહાન સમાજ સુધારક, ઇતિહાસકાર અને સંશોધનકાર શ્રી પુરષોત્તમ લાલુભાઈ પરીખ, વિરમગામ લેખિત પુસ્તક - પ્રકરણ ૨– કચ્છમાં કણબીયોનો વિસ્તાર – વર્ષ ૨૦૧૫ આવૃત્તિ A book on history of Kadva Patidar community	733
52	**૧૮મી શતાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિ ગ્રંથ /** 18 mi Shatabdi Mahotsav Smruti Granth	શ્રી ઉમિયા માતાજી ૧૮મી શતાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિ ગ્રંથ – વર્ષ ૧૯૮૩ તેમજ વર્ષ ૨૦૧૩ A book on history of Kadva Patidar community	741
53	**સતપંથ વિષે - ઠરાવ ક્રમ ૧૪ /** Resolution No 14 on Satpanth	શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા દ્વારા સતપંથ વિષે તા. ૧૬-૧૧-૧૯૭૮ ના કારોબારી સભામાં ઠરાવ ક્રમ ૧૪ Resolution No 14 dated 16-Nov-1978 passed by the executive committee of Shri Umiya Mataji Sansthan Unjha	747

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
61	**રામજી કાકા અને સૈય્યદો વચ્ચે કરાર /** Agreement between Ramji Kaka and Saiyyads	પીરાણાના કાકા રામજી લક્ષ્મણ અને સૈય્યદો વચ્ચે થયેલ કરારની નકલ Copy of Agreement	844
	વિભાગ G: યુનિવર્સિટીઓ / વિશ્વવિદ્યાલયોના દસ્તાવેજો અને થીસીસ / Research Thesis of Universities:		
62	**ગુજરાતના ધર્મ સંપ્રદાય /** Religious Sects of Gujarat	ગુજરાત રાજ્ય – યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ દ્વારા પ્રકાશિત, વર્ષ ૧૯૮૩ Published by University Granth Nirman Board, under Government of Gujarat year -1963	849
63	**સતપંથના મૂળ ગ્રંથો પર સંશોધનકાર ગુલશન ખાકી /** Research by Gulshan Khaki on Religious literature	ડેકન કોલેજ પુનામાં જાળવી રાખેલ સતપંથ ધર્મના હસ્તલેખિત મૂળ ગ્રંથો પર સંશોધનકાર ગુલશન ખાકી દ્વારા લિખિત – જર્નલ ઓફ રોયલ એશિયાટીક સોસાયટી ઓફ બોમ્બે – વોલ્યુમ ૪૫-૪૬, વર્ષ ૧૯૭૪ Research on Manuscripts kept at Deccan College, Pune	853
64	**સલ્તનત કાલ /** Saltanat Kaal	શેઠ ભો. જે. અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભવન, અમદાવાદ દ્વારા પ્રકાશિત ગુજરાતનો રાજકીય અને સંસ્કૃતિક ઈતિહાસ – ગ્રંથ ૫ – સલ્તનત કાલ (ઈ. સ. ૧૩૦૪ થી ૧૫૭૩ સુધીનો) – વર્ષ ૨૦૧૧ B J Institute, Ahmedabad. History of Gujarat between 1304 and 1573 AD	867
65	**આઝાદી પહેલાં અને પછી /** Before and after independence	શેઠ ભો. જે. અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભવન, અમદાવાદ દ્વારા પ્રકાશિત ગુજરાતનો રાજકીય અને સંસ્કૃતિક ઈતિહાસ – ગ્રંથ ૯ – આઝાદી પહેલાં અને પછી (ઈ.સ. ૧૯૧૫ થી ૧૯૬૦) B J Institute, Ahmedabad. History of Gujarat between 1915 and 1960 AD	871
66	**નીઝારી ઈસ્માઈલી ટ્રેડીશન ઓફ ઇન્ડો પાકિસ્તાન સબકોન્ટીનેન્ટ /** Nizari Ismaili Tradition in Indo-Pakistan Subcontinent	રીસર્ચ થીસીસી: લેખક: અઝીમ નાનજી – વર્ષ ૧૯૭૮ – સંપાદક બોર્ડ: કેથોલિક યુનિવર્સિટી ઓફ અમેરિકા, સ્ટેટ યુનિવર્સિટી ઓફ ન્યુ યોર્ક, યુનિવર્સિટી ઓફ ટોરેન્ટો, સબારૂચ કોલેજ ઓફ સીટી યુનિવર્સિટી ઓફ ન્યુ યોર્ક, યુનિવર્સિટી ઓફ શિકાગો, મેક ગ્રીલ યુનિવર્સિટી, કેનેડા દ્વારા સંશોધનકારને પી.એચ.ડી. ડીગ્રી માટે આપેલ થીસીસ પર આધારિત આ પુસ્તક છે. Research Thesis by Azim Nanji, Year 1978	873
67	**સોંગ્સ ઓફ વિસ્ડમ એન્ડ સર્કલ્સ ઓફ ડાન્સ /** Songs of Wisdom and Circles of Dance	રીસર્ચ થીસીસ: મેક ગીલ યુનીવર્સીટી, કેનેડા – વર્ષ ૧૯૯૨ Research Thesis, McGill University, Canada - year 1992	900

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
68	**રેસ્પેક્ત ફોર ડીફરેન્સ: ધી શિયા ઈસ્માઈલી ખોજાસ ઓફ મુંબઈ /** Respect For Difference: The Shia Ismaili Khojas of Mumbai	<u>રીસર્ચ થીસીસ:</u> યુનિવર્સિટી ઓફ વર્જિનિયા – વર્ષ ૨૦૧૧ Research Thesis, University of Virginia, USA - Year 2011	906
69	**વોઈસ ઓફ ટ્રુથ – લીફ એન્ડ વર્કસ ઓફ સૈય્યદ નુર મુહમ્મદ શાહ /** Voice of Truth - Life and Works of Sayyid Nur Muhammad Shah	<u>રીસર્ચ થીસીસ:</u> મેક ગીલ યુનિવર્સિટી – વર્ષ ૧૯૯૫ Research Thesis, McGill University, Canada - Year 1995	912
70	**સાબરકાંઠા જીલ્લાના કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ /** Sabarkanth Jillana Kachchh Kadva Patidar Samaj	<u>રીસર્ચ થીસીસ:</u> એક અધ્યયન – હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી (પાટણ) – વર્ષ ૨૦૧૧ Research Thesis, An Analysis - Hemchandracharya Uttar Gujarat University (Patan) - Year 2011	918
71	**રીલીજીયસ કન્વરસનસ ઇન ઇન્ડિયા /** Religious Conversions In India	ઓક્ષફર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસ – વર્ષ ૨૦૧૧ Oxford University Press - Year 2011	921
72	**ઈસ્માઈલીસ ધેયર હિસ્ટરી એન્ડ ડોકટરીન /** Ismailis Their History and Doctrine	કેમ્બ્રિજ યુનિવર્સિટી પ્રેસ – વર્ષ ૨૦૦૭ Cambridge University Press - Year 2007	930
73	**મુસ્લિમ કમ્યુનીટીસ ઇન ગુજરાત /** Muslim Communities in Gujarat	લેખક: સતીશ મિશ્રા, એમ.એ., પી.એચ.ડી., - એમ.એસ. યુનિવર્સિટી બરોડા – વર્ષ ૧૯૬૪ Author: Satish Mishra, M.A., P.hD., - M..S. University, Baroda - Year 1964	934
74	**મુસ્લિમ કમ્યુનીટી ઓફ ઇન્ડો-પાકિસ્તાન સબ-કોન્ટીનેન્ટ /** Muslim Community of Indo-Pakistan Sub-Continent	કોલંબિયા યુનિવર્સિટીનું પ્રકાશન – વર્ષ ૧૯૯૮ Columbia University Publication - Year 1998	940
75	**ન્યુ લાઈટ ઓન ધી સતપંથી ઈમામશાહીસ ઓફ પીરાણા /** New Light in The Satpanthi Imamshahis of Pirana	જર્નલ ઓફ સાઉથ એશિયન સ્ટડીસ – વોલ્યુમ ૩૩, નંબર ૨, ઓગસ્ટ ૨૦૧૦ – ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ રાજસ્થાન સ્ટડીસ, જયપુર ના વિદ્વાનો દ્વારા લિખિત. કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો ધાર્મિક ઈતિહાસ Journal of South Asian Studies - Vol 33, No 2, August 2010 - Religious History of KKP community	946
76	**કલચર, કમ્યુનીટીસ એન્ડ ચેન્જ /** Culture, Communities and Change	ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ રાજસ્થાન સ્ટડીસ, જયપુર – વર્ષ ૨૦૦૨ Institute of Rajasthan Studies, Jaipur - Year 2002	971

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

પીરાણા સતપંથ ધર્મ વિષે નીચે જણાવેલ અમુક મહત્વના દસ્તાવેજો અને તથ્યો

ક્ર.	દસ્તાવેજ નામ	વિગત	પેજ
88	**ગુજરાતના ઐતિહાસિક સાધન /** Gujaratna Aitihasik Sadhan	ફાર્બસ ગુજરાતી સભા – વર્ષ ૧૯૨૮ – ભાગ ૧ અને ૨ Forbes Gujarati Sabha -Year 1928 - Part 1 and 2	1153
89	**હિસ્ટરી ઓફ ગુજરાત /** History of Gujarat	સર્વે ઓફ ચીફ આર્કીટેક્ચરલ મોન્યુમેન્ટ એન્ડ ઇન્સ્કરીપશન – લેખક: એમ. એસ. કમીશરિયાટ, એમ.એ., આઈ.ઈ.એસ – ગુજરાત કોલેજના પ્રોફેસર – વર્ષ ૧૯૩૮ Survey of Chief Archealogical Monument and Inspection - Author: M S Commissiariate, Gujarat College	1157
90	**સીટીસ ઓફ ગુજરાષ્ટ્ર /** Cities of Gujarashtra	ઈચ. જી. બ્રિગ્સ – વર્ષ ૧૮૪૯ I G Briggs - Year 1849	1166
91	**ગુજરાત અનનોન /** Gujarat Unknown	લોકો સતપંથને સહેલાઈથી સ્વીકારી લે તે માટે મુસલમાનોને હિંદુ દેવો તરીકે બતાવ્યા છે. In order to facilitate Hindus to accept Satpanth, Muslim figures were elevated to Hindu Gods	1169
92	**મહાજ્ઞાતિ ગુજરાતી /** Mahagnati Gujarati	કુરાનના બોધને કવિતા સ્વરૂપમાં રચેલ છે - એટલે "ગિનાન" In Ginans, the message of Kuran is presented in poetic form	1171
93	**શિયા કન્સેપ્ટ ઓફ તાકિયા /** Shia Concept of Taqiyya	તાકિયા એટલે શું? કુરાન સાથે સરખાવીને સમજાવેલ છે. Taqiyya explained by comparing it with teaching of Kuran	1173
94	**મુસ્લિમ સંત અને હિંદુ રાજાઓ /** Muslim Saints and Hindu Rulers	સતપંથ ઈસ્માઈલી સુફીઓ હિંદુ સાધુઓનો ભેષ અપનાવીને પોતાનું કામ કરતા હતા. Ismaili Sufis disguised as Hindu saints to preach Satpanth	1184
95	**ચેન્સ ઓફ પીરાણા - ફ્રન્ટલાઈન /** Chains of Pirana - Frontline	પીરાણા સતપંથના જે જે ફેરફારો કર્યા, તેનો ઈતિહાસ સંક્ષિપ્તમાં જણાવેલ છે. એ ફેરફારો પહેલા સતપંથનું મૂળ ઇસ્લામી છે. Details of changes made in Pirana and how Pirana's roots are in Islam	1186
96	**ડી.એન.એ. - ઈસ્માઈલી રીત રીવાજ અને દસ્તાવેજ /** DNA - Islamic Practices, Rituals and Literature by Pirana Satpanth	DNA માં પ્રકાશિત લેખ, સતપંથમાં ઇસ્લામી રીતરીવાજો, ઇસ્લામી કર્મકાંડો, ઇસ્લામી સાહિત્યો, ઈમામશાહની કબર અને મસ્જીદની જાણકારી An article on Practices, Rituals and Literature of Satpanth	1193
97	**આગાખાની ઈસ્માઈલઓનો ઈતિહાસ /** History of Agakhani Ismailis	દસોન્દની પ્રથા અને મોમના ઉપર જાણકારી Information on practice of paying Dasond and information about Momna	1195

વિભાગ A
પીરાણા સતપંથની માતૃ સંસ્થાનું બંધારણ
Constitution of Parent Body of Pirana Satpanth

This page is intentionally left blank

શ્રી પીરાણા ઈમામશાબાવા રોજા સ્વસ્થાન

મુ. પીરાણા (જિલ્લે અમદાવાદ)

અમદાવાદ સીવીલ કોર્ટથી નક્કી થયેલ

બંધારણ

(" સદર સંસ્થા ધી પબ્લીક ટ્રસ્ટ કાયદા આધારે નંધાવવામાં આવી છે. ટ્રસ્ટનો નોંધણી નંબર અમદાવાદ. ઇ. ૭૩૮ છે. ")

★

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર :

કાકાશ્રી રામજીકાકા ગુરૂ લક્ષ્મણકાકા

ચેરમેન

23

શ્રી.

અરજ કર્યા તારીખ...૧૩-૨-૩૧
નોંધ્યા તારીખ...૧૩-૨-૩૧
નિર્ણય લીધા તારીખ...૨૧-૯-૩૯
લાગેલો વખત ...વર્ષ માસ દિવસ
૮ ૭ ૮

મે. ફર્સ્ટ ક્લાસ સબજજની કોર્ટમાં
અમદાવાદ.

વિવાદ અરજ નંબર ૧૬૮/૧૯૩૧

અરજદાર (વાદી)

૧ પટેલ નાથાભાઇ નરોતમ કમી. ની. ૨૯૨ ઉપરના હુકમ પ્રમાણે.
૨ પટેલ જશમ ૪ સવજીભાઇ
૩ પટેલ પુંજાભાઇ કાનજી
૪ પટેલ નાથુભાઇ ધનજીભાઇ
૫ પટેલ લાલભાઇ પહાડજી
૬ પટેલ કવરાભાઇ લલ્લુભાઇ અને ૧૨૪ બીજા.

વકીલો :—એમ. એમ. દેસાઇ

સામાવાળા (પ્રતિવાદીઓ)

૧ કાકા રામજી લક્ષ્મણ
૨ સૈયદ પુંજામીયાં હુસેનમીયાં
૩ પીરસાહેબ મીરસાહેબ
૪ તખ્તહુસેન જાફરઅલી
૫ અશરફઅલી કાસમઅલી

વકીલ :—૧ એન. વી. દેસાઇ નં. ૧ ના માટે
૨ એમ. એમ. નરસી નં. ૨ માટે

દાવો રૂા. ૨૦૦)

આ અરજ દિવાની કામ ચલાવવાના કોડની કલમ ૯૨/ પ્રમાણે અમદાવાદના કલેક્ટર સાહેબની પરવાનગીથી દાખલ કરવામાં આવી છે. (નિ. ૧૧૮)

૨ અમદાવાદ જીલ્લાના દક્ષીણ દસક્રોઇ તાલુકામાં આવેલી પીર ઇમામશા બાવાની દરગાહ અથવા રોજાને લગતી મિલકતો માટે સંબંધ ધરાવે છે પીર ઇમામશા બાવા ૪૫૦, વર્ષ પૂર્વે આ ધર્મના સ્થાપક ગણાય છે, અને તેમના અનુયાયીઓ સતપંથી તરીકે ઓળખાય છે. તેઓની કબર (દર્ગા અગર રોજો) સતપંથીઓથી પુજાય છે અને ઉત્સવ કરાય છે.

૩ છ અરજદારો જેઓએ સતપંથી હોવાનો દાવો કરેલ છે. અરજ પહેલાં કાકા રામજી લક્ષ્મણ વિરૂદ્ધ કરવામાં આવેલી. જે પહેલાં સંપૂર્ણ પ્રતિવાદી હતા, જે રોજાના કાકા તરીકે ઓળખાય છે, અને આ રીતે રોજાની મિલકતની વ્યવસ્થા કરે છે. આ મિલકત ચેરીટી અને ધર્મના સ્વરૂપની આ મિલકત ગણાય છે. પ્રતિવાદી નં. ૨ અને ૩/ થી ૫/ જે આ અરજમાં નિ ૨૫ માં જણાવવામાં આવ્યા છે અને નિ. ૮૧. માં પાછળથી જોડવામાં આવ્યા છે. તે સૈયદો છે કે જેઓએ પણ પીરાણાની આ દરગાહ માટેનો આ દાવો કરેલ છે જેથી તેઓ આ ટ્રસ્ટના માલીક હોવાનો દાવો રાખે છે.

૪ અરજદારો કહે છે કે : પીરે ઇમામશાની દરગાહ અથવા રોજો જે સાર્વજનીક ધાર્મિક સંસ્થા છે. જેમાં બધા સતપંથીઓ રસ ધરાવી શકે છે. અને મિલકત જે રોજાને લગતી છે તેની ઉપર બધા સતપંથીઓ (અથવા એમના વારસો) માલકી ધરાવી શકે છે તેથી એ પબ્લીક અને ધાર્મિક સ્વરૂપનું ટ્રસ્ટ બની રહે છે. મિલકતમાં જમીન અને સ્થાવર મિલકત ગીરમથામાં છે. અમદાવાદ શહેરમાં અને સુરત જીલ્લામાં અને વડોદરા પ્રદેશ (મિલકતના પરિશિષ્ટમાં બતાવ્યા પ્રમાણે) રોજાની આવક અને આ મિલકતોનાં આવક જે દશાંશ તરીકે આવે છે. તે રિતેની છે. એને ૧/૧ ભાગ આવક ગણાય છે. ૧/૨૦ મો ભાગ પણ કહેવામાં આવે છે. અને ભેટ બક્ષીસ તરીકે આપેલ હોય છે જે સતપંથી યાત્રાળુઓ તરફથી આપવામાં આવે છે. જે દરગાહને આપેલી હોય છે. ઉપરાંત કાકા બહાર જાય ત્યારે ઉઘરાણામાં પણ મળે છે. પુજાને માટે અને રોજામાં જે કોઇ રહેતું હોય વગેરે માટેનો ખર્ચ આવકમાંથી પાડવામાં આવે છે. જેમાં નોકરોને રહેવાનો-ખાવાનો-સમાવેશ થાય છે. સૈયદો વગેરેને સુખડી તરીકે આપવામાં આવે છે. કાકાની મુસાફરીનો ખર્ચ પણ આપવામાં આવે છે. અરજદારો કહે છે કે દરવર્ષે આટલો ખર્ચ કરવા છતાં ઘણો મોટો વધારો પડી રહે છે.

દસોન્દ અને
વિસોન્દનો મતલબ

૫ અરજદારો આગળ કહે છે કે: હઝરતપીર ઇમામશા બાવા તેમના જીવન કાળ સુધીમાં તેમની પાછળ કાકા નામના માણસો નીમેલા છે જે મિલકતનો વહીવટ કરે છે અને કાકા તરીકેનો દરજ્જો ભોગવે છે. અને રોજાની મિલકત સરકારના દફતરમાં કાકાના નામે રહે છે તેમનું કહેવું એવું છે કે: સતપંથી કાકાની પસંદગી જ્યારે જગ્યા ખાલી પડે ત્યારે જુના કાકાને બદલે કરે છે.

૧) કાકાની જવાબદારમાં
મિલકતોનો વહીવટ અને
દેખરેખ કરવાનું આવે છે.
૨) ધર્મ ઉપદેશ કરવું
નથી આવતું.

S-172

૬ એઓ કહે છે કે: હાલના કાકા પ્રતિવાદી નંબર ૧ કાકા લક્ષ્મણ કરસીના મરણ પછી કાકા રામજી લક્ષ્મણ સંવત ૧૯૮૨, માં સતપંથીઓ તરફથી નીમાયેલા હતા. તેઓ કહે છે તે નબળા મગજના છે અને તેઓ ત્યાં રહેતા સૈયદો વડે હેરાન થાય છે મિલકતનો રસ સલામત નથી. સંસ્થાને ન લગતી હોય તેવી બાબતોમાં આવકનો ખર્ચ થાય છે. કારણ કે કાકા

સૈયદોની ખોટી દોરવણી નીચે હોય છે તેથી ગેરકાયદેસર અને બીન જરૂરીઆત સત્તા વગરની સ્થાવર મિલકતનો કોઇપણ રીતે હિસાબ રાખી શકતા નથી જેથી કરીને આ મિલકત માટે સ્કીમ કરવાની જરૂર પડી છે.

૭ માગણી:—

અ. મિલકતની વ્યવસ્થા માટેની યોજના.

બ. સંસ્થાને લગતી તમામ મિલકતોની વ્યવસ્થા કરવા માટે વ્યવસ્થા કમીટીની નિમણુંક કરવાની જરૂર.

ક. હવે પછી મિલકતનો હિસાબ રાખવો.

ડ. સંસ્થાના જુદા જુદા હેતુઓ માટેનો ખર્ચ કરવાનો નક્કી કરવું.

ઇ. બીન સત્તાવાર રીતે મિલકતોને પાછી લેવાની તજવીજ કરવી.

ફ. નામદાર કોર્ટને જે યોગ્ય લાગે તેવી કોઇ દાદ આપવી.

ગ. દાવાનો ખર્ચ આપવો.

૮ પછી સંસ્થાએ ઓર્ડર આઇ. આર. ૮ જી. પી. કોડ પ્રમાણેની જાહેરાત પ્રસિદ્ધ કરી હતી. હાલના અરદાર નંબર ૭ નંબર ૮ થી ૨૯ નંબર ૩૦ થી ૫૩ નંબર ૫૪ થી ૭૩ નંબર ૭૩ થી ૯૨, નંબર ૯૩ થી ૧૯૫, નંબર ૧૨૧ થી ૧૨૨, ૧૨૨ થી ૧૨૬, અને ૧૨૭ થી ૧૩૦ આ બધા હાજર થયા અને એમણે અરજ આપી જે નિ. ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૮, ૮૪, અને ૨૭૬ પ્રમાણે છે કે જે પાછળથી દાખલ કરેલા છે એમને અરજદારો તરીકે દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને પહેલાંના અરજદારોને તેમણે ટેકો આપ્યો છે.

૯ પ્રતિવાદી નંબર ૧ તેણે પોતાનું લેખી જુબાની નિ. ૮૬ આપી છે. તેનો સાર આ પ્રમાણે છે કે:—સંસ્થા પબ્લીક ચેરીટી કેબલ કે ધાર્મિક ટ્રસ્ટ નથી. (સીવીલ પ્રોસીજર કોડની કલમ ૯૨ પ્રમાણે) અરજદારને આવી અરજ કરવાનો કોઇ અધિકાર નથી. મિલકત પુરેપુરી કાકાની સ્વતંત્ર સત્તા નીચે છે. સૈયદોને થોડો ઘણો તેમાં રસ હોય છે. પણ અરજદારો અથવા સતપંથીઓને કોઇપણ જાતનો આમાં રસ હોઇ શકે નહિ કારણ કે:—થએલી આવક એ દેણગી આપનારાઓની હોય છે અને દાન તરીકે આપી દેવામાં આવેલી હોય છે તે કહે છે કે સંસ્થામાં ખર્ચ કરતાં આવક ઓછી છે તેમની પહેલાના કાકાઓએ આટલા માટે દેવુ પણ કરેલ છે જેથી આમાંથી કેટલીક મિલકતો વેચી પણ દેવી પડી છે જેથી થએલું દેવું ચુકતે થઇ શકે તેજ પ્રમાણે કાકાઓ કરતા હતા. તે તેના ઉપર મુકેલા બધા આક્ષેપોને નકારે છે અને વળી કાકાઓ સતપંથીઓથી ચુંટાય છે એનો પણ નકાર કરે છે.

૧૦ તે કહે છે કે: દરેક કાકા તેમની પછીનો વારસ નક્કી કરે છે અને એ પ્રમાણે ચાલ્યા કરે છે તેનું વધારામાં કહેવું એવું છે કે: અરજ યોગ્ય કિંમતના સ્ટાંપ ઉપર નથી જેથી આ ન્યાધીશીને આ દાવો સાંભળવા હક્ક નથી માટે દાવો ખર્ચ સહ કાઢી નાખવો જોઇએ.

૧૧ પ્રતિવાદી નં. ૨ એમણે લેખી જવાબ નિ. ૭૯ માં આપ્યો છે. અરજદારો સતપંથી અને તેમના અનુયાયી હોવાનું ના પાડે છે અને રોજાની મિલકત ટ્રસ્ટ મિલકત છે અને ધાર્મિક ચેરીટી ટેબલ છે તેની પણ ના પાડે છે. કાકા સતપંથીઓથી ચુંટાય છે અને આ અરજદારોને આમાં કાંઇ રસ છે તે પણ ના પાડે છે.

૧૨ તે કહે છે કે ઇમામશા પીર મુસલમાન સંત હતા. કેટલાક અરજદારો હિંદુ છે અને તેમને રોજામાં કાંઇ-રસ હોઇ શકે નહિ. સૈયદો પીર ઇમામશાના વારસદારો છે અને સંસ્થા તેમના ફાયદા માટેની છે. તેઓ ઘણા હક્કો સુખડી અને બીજા માટે હક્કદાર છે. તેઓ રોજાને લગતી મિલકતના માલીક છે. (કાકા શબ્દનો અર્થ ગુલામ થાય છે) કાકા તેમનો માત્ર એજન્ટ છે. અને સૈયદો વડે તે નીમાએલ હોય છે. પંચ અને અરજદારો એટલા માટે કોઇપણ દાદને માટે યોગ્ય નથી તેથી અરજ ખર્ચ સહ કાઢી નાખવી જોઇએ.

૧૩ પ્રતિવાદી નંબર ૩-૪-૫ ત્રણેવે નિ. ૧૦૮ માં લેખી જવાબ આપ્યો છે. તેમનો ભાવાર્થ ઉપર પ્રમાણે છે.

૧૪ એસ. જે. યાજ્ઞિકે કાઢેલા મુદ્દાઓ નિ. ૨૩૫ ના નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) એ અરજદારો સાબીત કરી શકે કે હઝરત પીર ઇમામશા બાવાની દરગાહ સાર્વજનિક સતપંથીઓની ધાર્મિક સંસ્થા છે ?

(૨) અરજમાં બતાવેલી મિલકત આ સંસ્થાની મિલકતો છે ?

(૩) પ્રતિવાદી નંબર ૨ થી ૫ સાબીત કરી શકે કે અરજદારોને આ વાપરવાનો હક્ક નથી ?

(૩) આ સંસ્થામાં સૈયદોના હક્કો જો કાંઇ હોય તો તે શું છે ?

(૪) કાં તો આ સ્કીમ નક્કી કરવી જોઇએ કે ? જો સ્કીમ નક્કી થાય તો પછી યોગ્ય બંધારણ અને વ્યવસ્થા માટે શું કરવું ?

(૫) આ સંસ્થાની વ્યવસ્થા અને બંધારણમાં સૈયદોને દખલગીરી કરવાનો કાંઇ અધિકાર છે કે કેમ ?

(૬) પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસેથી હાલ સુધીની મુદત સુધીનો હિસાબ લેવો કે કેમ ? અને લેવો તો કેવો હુકમ પસાર કરવો ?

(૭) કેવું હુકમનામું કરવું ?

૧૫ અરજદાર નંબર ૧ થી ૩ અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ થી ૨ એમણે નિ. ૫૨૪. માં બતાવ્યા પ્રમાણેની અરજી રજુ કરી અને તેમની માગણી ઉપરથી કોર્ટે પહેલો, બીજો અને ચોથો મુદ્દો ચલાવ્યો.

મારા નિર્ણયો આ મુદ્દાને લગતા નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) હા. (સતપંથી સિવાયના કેટલાક માણસો આ સંસ્થામાં રસ ધરાવે છે.

બ હા.

(૨) ના

(૪) નથી.

(૬) હા.

સ્કીમ નક્કી થયા પછી ચલાવવું.

કારણો

૧૬ પ્રતિવાદી નંબર ૧-૨ નિ. ૫૨૪ કબુલ કરે છે કે રોજા સાર્વજનીક ચેરીટેબલ અને ધાર્મિક સંસ્થા છે અને જે મિલકતો છે તે રોજાને લગતી છે. અને સાર્વજનીક હેતુ અને ધર્મ માટેની છે. પ્રતિવાદી નંબર ૩ થી ૪ એમણે પણ આ પ્રમાણે કબુલ કર્યું છે. નિ. ૫૩૨ પ્રતિવાદી નંબર ૫ મૈયત થયા છે અરજના પરિશિષ્ટમાં બતાવેલી મિલકત રોજાની મિલકતો તરીકે કબુલ કરવામાં આવી છે. (ટ્રસ્ટ) નિ ૫૩૪ થી ૫૫૬ માંથી આ સત્યને કે અરજદારો સતપંથી છે એવું સાબીત થયું. (સાક્ષીઓ કમીશનથી તપાસવામાં આવ્યા) એના વિરૂદ્ધમાં કોઇ બચાવ નથી.

૧૭ વ્યવસ્થા માટે સ્કીમ નક્કી કરવાનું ઇચ્છવા જોગ છે પ્રતિવાદીઓએ નિ. ૫૨૪ થી ૫૩૨ માં તેમની સંમતિ આપી છે કે સ્કીમ નક્કી કરવી જોઇએ. પ્રતિવાદી નંબર ૨ થી ૫ અને બીજા સૈયદો કે જેઓ પીર ઇમામશાબાવાના વારસદારો તરીકે દાવો કરે છે પણ પક્ષકારો નિ. ૫૨૪, ૫૩૦, ૫૫૨, છે કે આ હક્કો અને હીત સબંધ સ્કીમ નક્કી થાય તે વખતે જોવામાં આવશે.

પીરાણામાં,
પીર ઈમામશાહ
બાવાની
"દરગાહ" છે.

હુકમ

૧૮ (૧) પીર ઇમામશા બાવાની દરગાહ ધાર્મિક સંસ્થા છે તે જાહેર કરવામાં આવે છે.

(૨) અને પરિશિષ્ટમાં બતાવેલ મિલકત આ સંસ્થાને લગતી મિલકતો છે.

(૩) અને સંસ્થાને લગતી આ મિલકતોને સાર્વજનીક હેતુ માટેનું ટ્રસ્ટ તરીકે ગણવામાં આવે છે પીરાણા ધર્મના અનુયાયીઓને સતપંથીઓને આમાં હીત સંબંધ હોય છે.

હું સુચવું છું કે સૈયદો અને કાકાના હક્કો અને હિત સંબંધ નક્કી કરવા માટે તપાસ હાથ ધરવી જોઇએ.

હું આગળ વધારે સુચવું છું કે વ્યવસ્થાને માટે સ્કીમ નક્કી કરવી જોઇએ તેમાં આ હક્કો અને હિત સબંધ દરેક વ્યક્તિના સમાઇ જવા જોઇએ બાકીના મુદ્દાઓને આ તપાસ થઇને આવ્યા પછી અને સ્કીમ નક્કી થયા પછી હાથ ધરવામાં આવશે. તા. ૨૧-૩-૩૯

પીરાણાની આવકમાં સૈય્યદોનો હક્ક છે.

૧૮ બાકીના મુદ્દા સ્કીમને બંધારણને લગતા છે તેમાં સંસ્થાની આવકમાંથી સૈયદોના હક્કો બાબત છે તેમના હક્કો સંસ્થાની વ્યવસ્થા અને બંધારણમાં ગણવામાં આવ્યા છે. પ્રતિવાદી નં. ૧ પાસેથી હિસાબ લેવા બાબતના પણ ગણવામાં આવ્યા છે. બાકીના મુદ્દાઓને સાંભળવા માટે આ અરજ નક્કી કરવામાં આવી છે.

૧૯ બાકીના મુદ્દાઓમાં નિર્ણય મારો નીચે પ્રમાણે છે.

૩. પરિશિષ્ટ એ માં બતાવ્યા પ્રમાણે ફરીથી નક્કી કર્યા પ્રમાણે.

૪. હા.

૫. હા.

૬. ના,

૭. બંધારણ માટે સ્કીમ નક્કી કરવામાં આવી છે. તે આ જજમેન્ટની સાથે રાખવામાં આવી છે. સેડયુઅલ સામેલ રાખ્યું છે. તેની સાથે "ઇનકૌર પૌરેટ' કરવામાં આવી છે.

કારણો

૨૦ પ્રતિવાદી નંબર ૧ કાકા અને કેટલાક સૈયદ અને કેટલાક સતપંથીઓએ કોર્ટમાં ની. ૫૭૨ ની અરજી રજુ કરી અને સાથે નિ ૫૭૩ નો સ્કીમનો ડ્રાફ્ટ જે કોર્ટે નક્કી કર્યો હતો. તે રજુ કર્યો. નિ. ૫૭૭, ૫૭૮, ૫૮૬, ૫૯૫, માં બતાવેલા આવા વાંધાના કારણો બતાવવામાં આવેલ તે ફાઇલ કરવામાં આવ્યા છે.

૨૧. બધાં પક્ષકારોની હાજરીમાં કોર્ટમાં આ બાબતને ચર્ચામાં લેવામાં આવી હતી તેનો હેતુ બધાજ પક્ષકારો પાસેથી મુદ્દાની ચકાસણી થાય એ હતો એટલું કર્યા પછી આ બાબતને આમાં કાંઇક વીરોધા ભાસ રહે છે કે કેમ ? તે જાણવા આ બાબતને એવીડન્સ માટે મુકવામાં આવી હતી. નિ. ૬૦૫ ૬૧૧, ૬૧૪, ૬૨૮ આ હકીકતના ટેકા માટેનાં સોગનનામાં છે. આ સોગનનામું કરનારાઓને ઉલટ તપાસમાં લેવામાં આવ્યા હતા. (૬૧૮, ૬૨૦, ૬૨૧, ૬૨૯) ૬૧૦, ૬૧૨, અને ૬૧૫ ના ઉલટ તપાસમાં હાજર થયા નથી એટલે તેમનાં સોગનનામાં પુરાવામાં લીધાં નથી.

૨૨. પ્રથમ બાબત હકકો માટેની ગાદીવાલા કાકા નીમવા માટેની હતી. ડ્રાફ્ટ સ્કીમ નિ. ૫૭૨ તેની ઉપર સહી પીર પીરસાબ મીરસાબની છે. જો ગાદીવાલાકાકા સાહેબ મૃત્યુ

પામેતો કમીટી પંચની મીટીંગ પીરાણા બોલાવશે અને એ પંચોએ કાકાઓના વારસદાર તરીકે પસંદ કરવાના છે પેટા કાકાની યાદીમાંથી કાકાસાહેબની પસંદગી કરવાની હોય છે. સ્કીમની કોર્ટમાં ચર્ચા બાદ પ્રતિવાદી નંબર ૩ અને બીજા સૈયદો કે જેમને કાકાસાહેબને પસંદગીનો હક્ક છે તેવા પ્રતિવાદી નંબર ૩ એ નિ. ૬૧૪ નું સોગનનામું કોર્ટમાં રજુ કર્યું છે તપાસમાં તેણે કહ્યું છે કે: સતપંથીઓને પીરાણા આમંત્રણ આપવામાં આવે તે એટલા માટે કે કાકાસાહેબનો ઉત્સવ ઉજવાય તેમાં હાજરી આપવાની છે. નિ. ૬૨૮ બીજી બાજુ કહે છે કે: બધાજ સંતપંથીઓ અને સૈયદો ભેગા મળી પેટા કાકાઓની યાદીમાંથી કાકાની પસંદગી કરે. નિ ૧૫૪, ૧૫૫ માંની કેટલીક દલીલોમાં જણાય છે કે: નિ. ૩-૭-૮ અને ૧૦ ના પુરાવો કે જે નિ. ૯૮ માં સામેલ છે કે જેમાં કાકાએ પોતાના ગાદીવાલા કાકાની નિમણુંક બાબતનો ઉલ્લેખ કરેલા છે કે: માત્ર સૈયદો નિમણુંક કરે બીજી બાજુ સાક્ષીઓ નિ. ૨૩૮, ૫૪૬, ૩૪૭, ૫૫૧ ના કમીશનથી તપાસવામાં આવ્યા. તેમાં જણાવે છે કે: સૈયદો અને સતપંથીઓ ભેગા મળી કાકાની પસંદગી (નિમણુંક) કરે કે જે પીરાણામાં મીટીંગ રાખીને કરવામાં આવે.

(૨૩) પ્રતિવાદી નંબર ૩ ને લગતા કાગળો જોતાં અને તેમાં વિશ્વાસ રાખતાં અમને જણાય છે કે સૈયદો સંસ્થાની લગતી મિલકતના માલીક ગણાય છે. એવું અરજમા સૈયદોનું કહેવું છે. પ્રાથમિક હુકમનામું જે કરવામાં આવ્યું છે. તે જણાવે છે કે: સંસ્થાની બધી મિલકત પબ્લીક ધાર્મિક અને દાન ટ્રસ્ટ તરીકેની છે. નિ. ૬૩૨ તે બતાવે છે કે: પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને ગાદીવાલા કાકા તરીકે નીમવામાં આ સતપંથીઓએ પણ ભાગ લીધો છે. મને લાગે છે કે પીરાણામાં રહેતા સૈયદોએ જ્યાં મીટીંગ ભરાવવામાં આવે છે ત્યાં તેમણે સંસ્થાના પ્રત્યક્ષ હિતમાં રસ ધરાવ્યો છે. તે પહેલાં પણ ઘણીવારની મીટીંગોમાં તેમની મેળે કાકાઓની નિમણુંક કર્યાના નિર્ણયો તેમણે સ્વીકાર્યા છે. એવું જણાઇ આવે છે. ચુંટાએલા કાકાને લાગે છે કે તેની પસંદગી માત્ર સૈયદોથી જ થએલ છે મને માનવાને કારણો મળે છે કે સૈયદો જે મિલકતોના ઉપર દાવો રાખે છે. તેનો આનો પરિસ્થિતિનો બરાબર લાભ ઉઠાવ્યો છે.

(૨૪) હું માનવાને તૈયાર નથી. કે માત્ર સૈયદોનેજ કાકાસાહેબની (ચુંટણી) પસંદ કરવાનો અધિકાર છે. અને સતપંથીઓને નથી. અને જો તેમ હોય તો તે પહેલાંની આ નિમણુંકોમાં સતપંથીઓએ ગાદીવાલા કાકાની નિમણુંક જે સૈયદો તરફથી કરવામાં આવેલ તેને સતપંથીઓએ માન્ય રાખેલ છે અમારે હાલના લોકશાહીના સ્પીરીટને ધ્યાનમાં રાખીને નિર્ણય કરવાનો રહે છે. સતપંથીઓ એવા માણસો છે કે જે આ સંસ્થામાં સારો રસ ધરાવે છે મિલકતોની આવક સિવાયની આવક માત્ર સતપંથીઓ તરફથી જ ઉભી કરેલી હોય છે. સૈયદો ઇમામશા બાવાના વારસદારો છે. અને સતપંથીઓ તેમને પોતાના ગુરૂ માને છે તે માત્ર તેમના ફાયદા માટે જ. જો સતપંથીઓ કે જે આ પ્રમાણેનું આપે અને તેમને હક્કોમાંથી બાકાત રાખવામાં આવે તો આ સત્ય-સંસ્થાની આવક ઉપર અસર કરતા થઇ પડે એટલા માટે આ દિવસોમાં સતપંથીઓને ગાદીવાલા કાકાની નિમણુંકમાંથી બહાર રાખવામાં આવે તે વ્યાજબી નથી.

સતપંથીઓના અધ્યાત્મિક ગુરૂ સૈય્યદો હોય છે

ખાસ નોંધ:
ગાદીવાળા કાકાને "પેટા કાકા"ઓ માંથી નીમવામાં આવે છે.

S-172

૨૫ હું નિ. ૫૭૩ પ્રમાણે ગાદીવાલા કાકાની પસંદગીની રીત સ્વીકારૂં છું. હું આ શબ્દો ઉમેરૂં છું. "જો ગાદીવાલા કાકા સાહેબ મૃત્યુ પામે અથવા તો ગાદીનો ત્યાગ કરે તો કમીટી સૈયદ હકદાર અને સતપંથીઓની સંયુક્ત મીટીંગ ૧૫/ પંદર દિવસ પહેલાં પીરાણામાં બોલાવશે. છેવટમાં છેવટ આ મીટીંગ બે માસ પહેલાં બોલાવવી જોઇએ અને સંયુક્ત મીટીંગ કાકાસાહેબનો વારસદાર નક્કી કરશે અને તે પેટા-કાકાઓની યાદીમાંથી પસંદ કરવામાં આવશે. નિ. ૫૭૩

૨૬ નિ. ૫૭૩. જે તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે તેમાં સૈયદોના હક્કો બતાવવામાં આવ્યા છે અને છેલ્લા ૫૦/ પચાસ વર્ષ દરમ્યાનના હિસાબો વગેરે જોવાઇ કરવામાં આવ્યું છે. તેમાં કેટલાક વધારાના હકકો ઉમેરવામાં આવ્યા છે. નિ. ૬૧૧, ૬૨૦, ૬૨૮, ૬૨૯. આ કાકાઓને પરિશિષ્ટ અ માં બતાવવામા આવ્યા છે.

૨૭ પછીનો પ્રશ્ન હકકો માટેનો છે કે જલાલશાહી સૈયદ અને નુરશાહી સૈયદ. જલાલશાહી તેમજ નુરશાહી સૈયદ બન્નેવ ઇમામશાના વારસદાર છે. પરંતુ જલાલશાહી મોટા છે, નુરશાહી નાના છે. સંસ્થાનો હિસાબ બતાવે છે કે જ્યાં સુધી ઘણી જાતના સૈયદોને હકકો આપવામાં આવે છે તો તેમને ઘણી રીતના તેમના ખર્ચાઓ અને પ્રસંગોનો ઉલ્લેખ જોવામાં આવે છે એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે નુરશાહી આ જલાલશાહીને મોટા ગણે છે, એવા ભેદભાવથી અજ્ઞાત હતા. તેમને સુખડી હક્કમાં ફેરફાર છે એવું જાણવામાં આવ્યું એટલે તેમણે વાંધો ઉઠાવ્યો. એટલે સુખડી હક્ક ૨૫/ થી ૩૦ રૂપીઆ કરવામાં આવ્યો. તેઓ આગળ કહે છે કે: ઇમામશા બાવાને બન્ને સરખા છે. તેઓ બધા મુસલમાન છે, અને મુસલમાન કાયદો હકકોમાં કોઇ જાતનો ફેરફાર બતાવતો નથી. જેવી રીતે મોટાભાઇ અને નાના ભાઇને સરખા ગણવામાં આવે છે તેવીજ રીતે હવે કોર્ટ તૈયાર કરે છે તે વખતે કોર્ટ આ ભેદભાવ કાઢી નાખવો જોઇએ. પણ અમને જણાય છે કે આ વિરોધ પછી અને હવે પછી જલાલશાહીને અને નુરશાહીને સરખા ગણવામાં આવ્યા છતાં આ પ્રશ્ન રહેતો નથી. ઘણા વખતથી આ પ્રમાણે ચાલ્યા કરતું હતું. માત્ર કોર્ટો એટલુ જ જણાવે કે: તેમના હાલના હકકો ઉપર જ અસર આપી શકે તે બીજા નવા હકકો ઉપજાવી શકે નહિ કે હાલના પ્રવર્તતા હકકોમાં ફેરફાર કરી શકે નહિ એટલા માટે આ વાંધો વિચારમાં લઇ શકાય એમ નથી.

૨૮ હવે પીરાણા - સૈયદ કાનમ, પેટલાદ અને સુરત. સૈયદ વચ્ચેના હકકો વીશે અને તેમના તફાવત વીશે જોતાં કોર્ટ આ બાબતમાં વધારે દરમ્યાનગીરી કરશે નહિ.

૨૯ હવે ગાદીવાળા કાકાની અંગત એલાઉન્સનો પ્રશ્ન રહે છે. પહેલાં ગાદીવાલા કાકા વહીવટદાર જેવા ગણાતા હતા અને તેમનો ખર્ચ સંસ્થામાંથી પડતો હતો સ્કીમમાં પણ ગાદીવાલા કાકાના ખર્ચ સંસ્થામાંથી પાડવાનુ જણાવાય છે હવે કમીટી નીમવામાં આવે છે. અને ગાદીવાલા કાકા તેમાં પોતાનો ખર્ચ તેમની ઇન્સ્ફેલોજ અને આબરૂ પ્રમાણે નક્કી થાય. છે નિ. ૬૨૮, માં જોતાં એમના માટે કોઇ પાર્ટી વાંધો ઉઠાવતી નથી એટલે કોર્ટે તેમને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને માસિક એલાઉન્સ રૂ. ૨૨૫। કરી આપ્યું છે તે એ જોતાં કે તેમને

કોઇપણ વખતે ૭૫૦) સાડી સાતસોથી વધારે મેળવ્યું નથી. નિ. ૬૨૮ ના સુચનને હું સ્વીકારૂ છું કે: જેમાં કાકાને રૂા. ૧૦૫) એકસો પાંચ રૂપિઆ માસિક અને તે પછીના માટે ૭૫) પંચોતેર રૂપીઆ માસિક એલાઉન્સ ઠરાવ્યું છે.

અથર્વ વેદ એ હિંદુ અથર્વ વેદ નથી.

૩૦ નિ ૫૭૩ માં જણાવાયું છે કે: સતપંથીઓ હિંદુ છે અને પીરાણાનો અથર્વવેદી ધર્મ માને છે. કેટલાક સંયદો જણાવે છે કે: સ્કીમમાં સતપંથીઓની વ્યાખ્યા અપાવવી જોઇએ તે રિતની અરજી નિ. ૫૨૪ માં આપેલી છે.

૩૧ નિ. ૫૭૩ માં પક્ષકારોએ નક્કી કર્યું છે કે: અરજ દાખલ કર્યો તે પહેલાંનો કોઇ હિસાબ કોઇ પાસેથી લેવો જોઇએ નહિ. પ્રતિવાદી નંબર ૧ ઉપર કોઇ અપ્રમાણિક પણું કે ગેર વહીવટ સાબીત થઇ શકયો નથી એટલા માટે પ્રતિવાદી નંબર ૧ પાસેથી કોઇ જાતનો હિસાબ કે ખર્ચ લેવાનું મને લાગતું નથી.

૩૨ કોર્ટે તૈયાર કરેલું બંધારણ જજમેન્ટ સાથે સામેલ રાખ્યું છે. સૈયદોના હકકો પરિશિષ્ટ અ માં જણાવવામાં આવ્યા છે કમીટીની મીટીંગ માટેના નિયમો મે બનાવ્યા છે તે પરિશિષ્ટ ક માં છે પહેલી કમીટીના મેમ્બરોને હું સાંભળીશ. પહેલી મીટીંગના મેમ્બરો કોર્ટ તરફથી પસંદ કરવાના છે. તા. ૨૧-૯-૩૯

સહી સી. સી. શાહ
ફસ્ટકલાસ સબોર્ડીનેટ જજ
અમદાવાદ.

હુકમ

૩૩ અ. એ. બી. ને ડી. ની દાદ સાંભળવામાં આવી સી. ૨૬ કર્યું. મેનેજમેન્ટ કમીટીને સી. ને બાબતનું માર્ગદર્શન કરવામાં આવ્યું છે. ખર્ચ જેને તેને શીર.

સહી સી. સી. શાહ.
ફસ્ટકલાસ સબોર્ડીનેટ જજ
૨૬-૯-૩૯

This page is blank in original document

ધી ઇમામશા બાવા રોજા સંસ્થા કમીટી.

પીરાણા.

વહીવટની સ્કીમ.

દાવા અરજીમાં દરશાવેલ તમામ મીલકત, અને દાવામાંની સંસ્થાની માલીકીની બધી મીલકત અને હવે પછી જે મીલકત રોજાને અથવા સંસ્થાને મળે યા સંસ્થા તથા રોજા મેળવે, તે તમામ મીલકત ટ્રસ્ટની માલીકીની ગણાશે, અને આ મીલકતનો વહીવટ કમીટી કે જે "ધી ઇમામશા બાવા રોજા સંસ્થા કમીટી" તરફે ઓળખાશે-તે કરશે.

૨ આ કમીટી અગીઆર સભ્યોની નીચે દરશાવેલ મુજબની બનેલી હશે.

કમીટીમાં 3 સૈય્યદો છે.

S-172

(અ) ૧ જે ગાદીવાળા કાકા હોય તે.

૩ ત્રણ સૈયદો કે જેની ચુંટણી (૧) પીરાણા. (૨) કાનમ અને સુરત, અને (૩) પેટલાદ વીભાગના સૈયદો કરશે.

૭ સાત સતર્જથી નીચે દરસાવેલ વીભાગ તરફથી એક સતપંથી ચુંટવામાં આવશે.

(૧) માનકુવા પાંચાડા,

આ વીભાગમાં દરશાવેલ ગામો પરીશીષ્ટ (બ) માં બતાવેલ છે.

(૨) વીશોણુ પાંચાડા, ,,

(૩) નેત્રા પાંચાડા ,,

(૪) કપડવંજ અને તેની આસપાસના કસ્બા. ,,

(૫) સુરત અને પાસેના કાંઠાના ગામો. ,,

(૬) ભાવનગર ધોળકા વીગેરે. ,,

(૭) ચરોતરનાં ગામડાંઓ. ,,

(બ) ઉપર દરશાવેલ ત્રણ સૈયદોના મત-વીભાગમાં દરેક ઉમર લાયક પુરૂષ સૈયદ હક્કદારને એક મત આપવાનો અધીકાર છે અને દરેક મત વીભાગમાંથી એક પ્રતીનીધીની ચુંટણી પીરાણામાં અક્તર માસમાં મેળા વખતે થશે.

સૈઇય્યદોને વોટ કરવાનો અધિકાર

(ક) આ ચુંટણી કરવા માટે ઉપર જણાવેલ મત-વીભાગોના મતદારો ગાદીવાળા કાકા સાહેબ ચુંટણીનો જે દીવસ નક્કી કરે તે દીવસે પીરાણા મુકામે મળશે. કાકાસાહેબ એક જણને ચુંટણીની મીટીંગના ચેરમેન નીમશે. અને જે સૈયદ ઉમેદવારને પોતાના વીભાગમાંથી વધારે મત મળશે તે સૈયદ ઉમેદવારને તે વીભાગમાંથી ચુંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવશે, સરખા મત થાય તો ચેરમેન ચીઠ્ઠી નાંખીને નીર્ણય કરશે.

સતપંથી મેમ્બરોની ચુંટણી

૩ સાત સતપંથી સભ્યોની ચુંટણી નીચે પ્રમાણે થશેઃ-

ઉપર દરશાવેલ સાત મત વીભાગો દરેક વીભાગમાંથી એક સભ્ય ચુંટશે, દરેક પુખ્ત ઉમરના પુરૂષો સતપંથીને એક મત આપવાનો અધીકાર છે. અને ઉપર જણાવેલ મત-વીભાગમાં કે જે મત-વીભાગમાં એ રહેતો હોય તે ગામડું આવેલ હોય તો તે વીભાગમાં પોતાનો મત આપી શકશે

પીરાણા મુકામે,

ચઇતર માસના મેળા વખતે ચુંટણીનો જે દીવસ કાકાસાહેબ નકકી કરે તે દીવસે સતપથી મતદારોની મીટીંગમાં મતદાન થશે આ મીટીંગના ચેરમેન કાકાસાહેબ નીમશે. જે સતપંથી મતદારો હાજર હશે તેમને દરેકને એક મત આપવાનો અધીકાર છે. અને જે સતપંથી ઉમેદવારો જે મત-વીભાગમાંથી ઉમેદવારી કરી હશે તે વીભાગમાં સઉથી વધારે મલ્યા હશે તેને તે વીભાગમાંથી ચુંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવશે. જો કદાચ સરખા મત મળતા હશે તો ચેરમેન ચીઠ્ઠી નાંખીને નીર્ણય કરશે.

નોંધઃ— સતપંથીઓની સંમતીથી કમીટીને આ કોર્ટથી એક સુધારો કરાવવાની છુટ છે.

કોઇપણ પુખ્ત ઉમરના સતપંથીને કે જેણે મતદારના લીસ્ટમાં ચુંટણીના અગાઉ ત્રણ વરસ સુધી લાગલાગટ દર વરસે રૂા. ર-૦-૦ આપ્યા ન હોય તેને મત આપવાનો અધીકાર રહેશે નહી: આ પૈસા આપવાને અને અનુયાયીઓ જે દશાંશ અથવા બીજે જે ફાળો આપે તેની સાથે સંબંધ નહી હોયઃ કોઇ સતપંથી, સતપંથી ધર્મ પાળતો બંધ થશે તો તે સખ્ત તે દીવસથી સતપંથીના જે હક્કો હીતને અને સત્તા જે સતપંથીને સ્કીમથી અથવા રીવાજથી મળે છે તે બધા તેને મળતાં બંધ થશે અને નષ્ટ થશે સતપંથીઓ કહે છે કે તેઓ હીન્દુ છે અને પીરાણા અથર્વ વૈદીક ધર્મના અનુયાયી છે, જ્યારે જ્યારે પ્રશ્ન ઉભો થાય કે અમુક સતપંથી સતપંથી ધર્મ પાળતો બંધ થયો છે કે કેમ તો તેનો નીર્ણય કમીટી કરશે, કોઇપણ વ્યક્તી કમીટીના નીર્ણયથી નારાજ થાયતો તેને કાયદેસર પગલાં લેવા વાંધો નહીં આવે.

અથર્વ વેદ એ હિંદુ અથર્વ વેદ નથી.

૪ કાકાસાહેબ સીવાય દરેક સભ્યની મુદત ત્રણ વરસની હશે જ્યારે ગાદીવાલા કાકાની મુદત જ્યાં સુધી તે ગાદી પર રહે ત્યાં સુધીની હશે

૫ પ્રથમ ચુંટણી સંવત ૧૯૯૭ ના ચઇતર માસમાં મેળા વખતે પીરાણે થશે અને ત્યાર પછીની ચુંટણી પ્રથમ ચુંટણી પછી દરેક ત્રણ વરસે ચઇતર માસમાં મેળા વખતે થશે.

જ્યાં સુધી પ્રથમ ચુંટણી થાય નહી ત્યાં સુધી કોર્ટથી નીમાયેલ " પ્રથમ કમીટી " સ્કીમમાં લખેલ મુજબ વહીવટ કરશે.

S-172

35

કાકાની પસંદી સૈય્યદોની સાથે રહીને પેટા કાકાઓમાંથી જ થઇ શકે.

૬ જો ગાદીવાલા કાકા ગુજરી જાય અગર જો ગાદી ખાલી પડે તો કમીટી સૈયદ હક્કદારની અને સતપંથીઓની ભેગી બેઠક પીરાણા મુકામે બોલાવવામાં આવશે, અને આ બેઠકની ખબર ઓછામાં ઓછા પંદર દીવસની જુદી જુદી જગ્યાઓએ આપવી પડશે, પણ જગ્યા ખાલી પડયાના દીવસથી બે માસની અંદર બેઠક બોલાવવી પડશે, અને આ સંયુક્ત બેઠક કાકા સાહેબના ઉત્તરાધીકારીની નીમણુંક કરશે, અને આ ઉત્તરાધીકારી યાને વારસની ચુંટણી પેટા કાકાઓમાંથી કરવામાં આવશે. તેની પસંદગી કરવામાં આવ્યા બાદ ચાલતા આવ્યા રીવાજ મુજબની વિધિઓ સૈયદોને હાથે કરવામાં આવશે

*** કાકા નક્કી થયા બાદ, તેમની ધાર્મિક વિધિ સૈય્યદો કરે છે.

મુસલમાની સૈય્યદોના હાથે થતી ધાર્મિક વિધિ શું કોઈ શકે? ***

૭ કમીટીના ચુંટાયેલા કોઇ સભ્યને વ્યાજબી કારણુ બતાવવાથી કોરટથી દુર થઇ શકશે.

૮ કમીટીએ પોતાનું કામકાજ યાને ફરજો શરૂ કર્યા પછી કોઇ સભ્યના મરણથી અથવા બીજા કોઇ કારણુસર (કાકાસાહેબની સીવાય) જગ્યા ખાલી પડે તો કમીટીના બાકીના સભ્યો તે ખાલી પડેલ જગ્યાએ જે વીભાગના પ્રતીનીધીની જગ્યા ખાલી પડી હોય તો તે ખાલી પડેલ જગ્યાએ તેજ વીભાગના કોઇ શખ્સને સભ્ય તરીકે નીમશે અને તે સભ્યની મુદત ત્યાર પછીના ચઇતર માસમાં પેટા ચુંટણી થાય ત્યાંસુધી રહેશે.

૯ (અ) કમીટીની સત્તા નીચે મુજબ છેઃ—

૧ રોજાની તમામ મીલકતનો કબજો લેવા.

૨ સંસ્થાની જે મીલકત બીજાના કબજામાં બીન હકકે ગયેલ હોય તે પાછી મેળવવા કોરટથી પ્રથમ પરવાનગી લઇ યોગ્ય પગલાં લેવાં.

૩ સંસ્થાની મીલકતમાં સુધારો વધારો કરવા માટે અને તે મીલકતને સુરક્ષીત સ્થિતિમાં રાખવા અને મરામત કરવા માટે યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવા.

૪ ધર્મને તેમજ ધર્મના આદેશોને તેમજ ચાલતા આવેલા રીવાજોને સુસંગત હોય તેવા નીયમો કરવા જેવા કેઃ—

દરગાહ / રોજા ના મુજાવર અને ઢોલિયાના મુજાવર કાકા હોય છે.

એટલે કે હાલે ગાદીપતિ નાનાકદાસ કાકા એ રોઝાના મુઝાવાર છે.

એ) સંસ્થાનું યોગ્ય વહીવટ ચાલે અને જરૂર પડેતો અંદર અંદર કામની વહેંચણી કરવાં.

(બી) કારભારી, મુંજાવર અને સંસ્થાના બીજા નોકરોની ફરજો યોગ્ય રીતે બજાવાય તે માટે.

નોંધઃ—રોજાના મુંજાવર, અને ઢોલીયાના મુંજાવર હમેશાં કાકા હોવા જોઇએ.

(સી) રોજામાં યોગ્ય દીવાબત્તી થાય, તેમજ રાત, દીવસ ઘીની જ્યોત, બળે તે માટે, રોજાના ઉત્સવોની (સંદલ વી) ક્રીયા બરાબર કરવા માટે, સદાવ્રત આપવા માટે પરાણે જે સતપંથીઓ, તથા મહેમાનો આવે તેમને માટે રસોડાનો ઓટલો ખાવા

36

પીવાનો બંદોબસ્ત સારૂ, તેમજ જે પ્રથા ચાલુ છે તેને નીભાવ માટે સઘળું કરવા બાબત.

(ડી) કાકાસાહેબ અથવા કમીટીના હાથ નીચે કામ કરવા જરૂરી નોકરો રાખવા સારૂ.

(ઇ) કમીટીએ નીમેલા કોઇપણ નોકરને દંડ કરવાની, અગર કામચલાઉ દુર કરવાની અથવા બરતરફ કરવાની સત્તા કમીટીને 'હશે. ખાસ સંયોગોમાં કાકાસાહેબ સંસ્થાના નોકરોનો દંડ અથવા કામચલાઉ દુર કરવામાં આ સત્તા વાપરી શકશે, અને જેમ બને તેમ જલદી, કાકાસાહેબે પોતે લીધેલ પગલાં બાબત કમીટીને રીપોર્ટ કરશે.

(એફ) કોઇપણ નીયમોને સુધારવા, ફેરફાર કરવા, ઉમેરવા અથવા પાછા ખેંચવા માટે.

(જી) સંસ્થાનું હીત સચવાય તે માટે જે જે યોગ્ય પગલાં લેવાની જરૂર પડે તે લેવા સારૂ.

(વી) જ્યાં સુધી ઉપર મુજબના નીયમો કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી હાલ ચાલતી પ્રથા ચાલુ રહેશે.

૧૦ (એ) કોરટની પરવાનગી વગર કમીટી કોઇપણ મીલકત વેચાણ, ગીરો, ફેરબદલ અગર ભાડે પટે પાંચ વરસથી વધુ સમય માટે આપી શકશે નહી, આવા દસ્તાવેજ કાકાસાહેબ અને કમીટીના બે સભ્યો કરી શકશે.

૧૧ કમીટીને આથી સુચના કરવામાં આવે છે કે એપેન્ડીક્ષ, (અ) માં લખેલ શરતો અને અપવાદો ધ્યાનમાં રાખીને સૈયદોના હક્ક આપવા.

હક્કો માત્ર સૈય્યદોને જ છે. સતપંથીઓને નથી.

૧૨ ગાદીવાળા કાકાસાહેબ ભલામણ કરે તે મુજબ કમીટીએ પેટા કાકા અથવા અગવા કાકાના લુગડાં ખોરાક તથા બીજી જરૂરીયાત માટે બંદોબસ્ત કરવો, અને આ ખર્ચ સંસ્થાએ ભોગવવો. બનતાં સુધી આ કાકાઓને કમીટીએ સંસ્થાના કામકાજ કરવા માટે રોકવા અને દરેકને યોગ્ય મહેનતાણું આપવું.

૧૩ હાલના કાકાસાહેબ જ્યાંસુધી ગાદીપર બીરાજે ત્યાં સુધી દરેક મહીને રૂા. ૧૦૫-૦-૦ તેમને અંગત ખરચના આપવા, અને તેમના પછી જે ગાદીપર આવે તેમને અંગત ખર્ચના રૂા. ૭૫-૦-૦ આપવા. આ ખર્ચ દરેક મહીને આપવામાં આવશે. અને આ રકમ પોતે કેવી રીતે ખરચે છે અથવા વાપરે છે તે બાબત કોઇ તપાસ કરી શકશે નહી, અથવા પુછી શકશે નહી. આ અંગત ખરચ ઉપરાંત હાલની માફક કાકાસાહેબનો ઘર ખરચનો, રહેઠાણનો, લુગડાંનો, નોકરોનો, ઘોડાગાડીનો, દવાનો તથા મુસાફરીનો ખરચ સંસ્થાએ ભોગવવો, સંસ્થાએ કાકાસાહેબના અંગત ત્રણ નોકરોનો પગાર, તેમજ તેમની ખોરાકીનો અને કપડાંનો, ખરચ ભોગવવો તેમજ ગાદીના રીવાજ પ્રમાણે મુસાફરીએ જાય અથવા બીજા એવા પ્રસંગનો ખર્ચ સંસ્થાએ ભોગવવો. ટુંકમાં કાકાસાહેબનો મોટો હોદ્દો જળવાઇ રહે તે માટેનો તમામ ખરચ કરવો.

S-172

૧૪ આવક જાવકનો તમામ હિસાબ કમીટીએ રાખવો.

(અ) રોજમેળ, માસીક મેળ, અનુક્રમણીકાવાળી ખાતાવહી રાખવી. દરેક વરસે હીસાબ તૈયાર કરવો, અને સરવૈયું તૈયાર કરવું. કારતક સુદ એકમથી આસો વદી અમાસ સુધીનું વરસ ગણવું.

(બ) દરેક સ્થાવર મીલકતનું એક રજીસ્ટર રાખવું. અને દરેક સ્થાવર મીલકતથી થયેલ ઉપજ દર્શાવતું પત્રક રાખવું.

(ક) સંસ્થાના જનાવરોનું લીસ્ટ રાખવું. તેમજ સંસ્થાની માલીકીની કીમતી વસ્તુઓનું તેમજ બીજી વસ્તુઓનું લીસ્ટ રાખવું. કમીટીની પ્રથમથી મજુરી મેળવીને સતપંથી અથવા સૈયદ ચોપડા જોઇ શકશે.

૧૫ દર વરસે કોરટ તરફથી ઓડીટ કરાવવા માટે કમીટી ચોપડા રજુ કરશે, કોરટ ઓડીટરનું જે મહેનતાણું નક્કી કરે તે મહેનતાણું કમીટીએ આપવું. હીસાબ ઓડીટ થયા પછી, કોરટે કમીટીને જરૂરી સુચના કરશે. ઓડીટ થયેલ હીસાબમાંથી ઉતારા રોજાના મુખ્ય ભાગ પર ચૈતર માસમાં મેળા વખતે મુકવામાં આવશે. પ્રથમ કમીટી વરસની અધવચમાં નીમાય છે એટલે પ્રથમ હીસાબનું ઓડીટ સંવત ૧૯૯૬ પુરૂં થયે કરવામાં આવશે.

૧૬ કમીટી છાપેલી ડુપ્લીકેટ પહોંચબુક રાખશે અને જે રકમ દશાંસ તરીકે તથા ગોલખની રકમ તથા જે બીજી રકમ રોજા પર અથવા બીજી જગ્યાએ આપવામાં આવે તેની રીતસરની પહોંચ આપશે, આ પહોંચમાં કાકાસાહેબ અથવા એમના થકી નીમાયેલ માણસ સહી કરશે, પહોંચમાં જે પૈસા અથવા જે વસ્તુઓ આપેલી હશે તે અને તે આપ્યાની તારીખ બતાવવી પડશે, પહોંચનો એક ભાગ પૈસા તથા વસ્તુ આપનારને આપવામાં આવશે. અને તે પહોંચની કાઉન્ટર ફોઇલ યાને અડધીયું રસીદની ચોપડીમાં રાખવું. જે જે રકમો રસીદમાં લખેલી છે તે રકમો ચોપડામાં જમે થયેલ છે, કે કેમ તેની બરાબર તપાસ પીરાણે કારભારીએ કરવી.

૧૭ સાધારણ રીતે રૂ. ૫૦૦-૦-૦ કરતાં વધુ સીલીક કમીટીએ હાથ પર રાખવી નહી રૂ. ૫૦૦-૦-૦ ઉપરાંતની રકમ કોઇ માન્ય બેન્કમાં ચાલુ ખાતામાં અથવા કમીટીને યોગ્ય લાગે તેવી રીતે રાખવી. કમીટીએ નીમેલા બે સભ્યો જેમ જરૂર પડે તેમ આવા ખાતાની લેવડ દેવડ કરે

S-172

૧૮ સૈયદ પંચ, અને કાકાસાહેબને ભગવા અથવા, પેટા કાકા પસંદ કરવાનો હક્ક છે. અને આ પ્રમાણે પસંદગી થયા પછી, પેટા કાકાએ રૂ. ૫ થી રૂ. ૫૦-૦-૦ સુધી સૈયદને આપવા કે જે સૈયદ તેને યોગ્ય વીધી કરી સંસ્થામાં દાખલ કરશે, સંસ્થાના બધા કાકાઓએ બ્રહ્મચારી રહેવું પડશે, કોઇપણ પરણેત શખ્સ કે જેની સ્ત્રી હયાત હશે તેની કાકા તરીકે પસંદગી થશે નહી.

**** બહું અગત્યનો મુદ્દો ****
૧) પેટા કાકાની નિમણુંક સંપૂર્ણ રીતે સૈય્યદોના હાથમાં છે. સૈય્યદ પંચમાં ત્રણ જાણ છે અને સામે ગાદીવાળા કાકા એકલા છે. એટલે સૈય્યદો પસંદ કરે એવા લોકોજ પેટા કાકા બની શકે
૨) યાદ રાખજો, ગાદી વાળા કાકાને પેટા કાકાઓમાં થીજ નીમવામાં આવે છે.

S-172

૧૯ કમીટીએ પોતાની મુડી ઇન્ડીઅન ટ્રસ્ટ એક્ટની કલમ ૨૦ માં દર્શાવેલ જામીન-ગીરીમાં રોકવી અથવા વ્યાજમાં અને લાભકારક ઉત્પન્ન આપી શકે તેવી સ્થાવર મીલકત ખરીદવામાં રોકવી. જો આવા રોકણની રકમ રૂા. ૩૦૦૦-૦ ૦ ઉપરાંતની હોય તો કોરટની પરવાનગી વગર રોકવી નહી. જામીનગીરી અથવા જરૂરી દસ્તાવેજો ઇમ્પીરીયલ બેન્કમાં રાખવાં

૨૦ હાલનું તમામ દેવું પતી જાય ત્યારબાદ કમીટીએ ચોકખી આવકનો ચોથો ભાગ અનામત ફંડ તરીકે જુદો રાખવો અને દર વરસે તેમાં ઉમેરો કરવો કે જેથી કોઇ વરસે આવક ઓછી આવે અથવા અગત્યના કામ અથવા અણધારયા કામમાં તે અનામત ફંડમાંથી વાપરી શકાય.

કમીટી અનામત બડોળનો અથવા વધારેની ઉપજનો સૈયદ તથા સતપંથીના લાભ માટે, કેળવણી અથવા લોકોપયોગીના કામમાં ખરચ કરી શકશે.

૨૧. કોરટે પોતાની મુનસફીથી અગર તો કોરટને અરજી કરેથી અને લાગતા વળગતા હીત ધરાવનારને કમિટિએ કહેલ કોઇપણ નિયમ અથવા હુકમ રદ કરી શકશે.

૨૨ જરૂર પડેથી આ સ્કીમના ધોરણો, કોરટથી સુધારી વધારી અને ફેરવી સકાશે.

૨૩ સ્કીમના પેરા, ૩ ની નોંધના આધારે સતપંથીઓના મતદારો પ્રમાણે સાત સત-પંથીઓના મત વીભાગમાં તેમજ તેની લગની બેઠકોમાં જરૂર જણાયે ફેરફાર થઇ શકશે.

તારીખ.

સહી સી. સી. શાહ.
ફર્સ્ટ ક્લાસ સબ જડજ,
૨૧-૫-૧૯૩૯

39

શ્રી.

દી. મુ નંબર ૧૬૮/૩૧

જજમેન્ટ અંક ૫૬૩ નો એપેન્ડીક્ષ અ.

મુસલમાન સૈય્યદો ઈમામશાહ બાવાના વંશજો છે.

સૈયદો હઝરત પીર ઇમામશા બાવા સુત નુરઅલી મહમદશા બાવાના વંશ છે. તેઓ ત્રણ વિભાગમાં વહેંચાએલા છે.

અ. પીરાણા સૈયદો

બ. પેટલાદ સૈયદો

ક. કાનમ અને સુરત સૈયદો પરણેલા સૈયદો તે હકકદાર સૈયદો છે. " પરણેલા સૈયદ " માં વીધુર સૈયદ આવી જાય છે તેઓ નીચે દર્શાવેલા હક્કો અથવા પૈસા મળવા હક્કદાર છે.

સૈય્યદોને આપતી રકમ

(૧) સુખડી દરવર્ષે દરેક હકકદારને રૂપીઆ ૩૦) અંકે ત્રીસ

(૨) સુખડી વિદાયગીરી યોગ્ય લાગે તેમ રૂા. ૫) પાંચથી રૂા. ૨૦) વીસ સુધી. આ સુખડી વીદાયગીરીની રકમ ત્રણ વર્ષે એક વખત આપવાની.

નોંધ :–આ બંન્ને રકમ સૈયદ હકકદારોને જ આપવાની સૈયદ હક્કદારનું મરણ થાય તો એની વિધવાને જીવે ત્યાંસુધી આ રકમ આપવાની.

તે વખત ચલણ પ્રમાણે રૂ. ૪, આના ૪ અને પૈસા ૦

(૩) ફાતીયા હક્ક :—વરસમાં એક વખત મરણ પામેલા ધરડાઓના જલાલશાહી સૈયદને રૂા. ૪–૪–૦ ચાર રૂપિઆ ચાર આના દર વરસે અને નુરશાહી સૈયદને વાર્ષિક રૂપીઆ ૩–૧૨–૦ ત્રણ રૂપીઆ બાર આના આ ધરડાનો હકક. પુરૂપ હક્કદાર તેની સ્ત્રી અથવા વિધવાના મરણ પછીજ આપવાનો. વાસ્તવિક રીતે ફાતીયાની રકમ જ્યારથી સુખડીના હકક બંધ થાય ત્યારથી આપવાની આ રકમ હકકદારોના વારસોને વંશ પરંપરા આપવાની.

અહીં બધા મુસલમાન ત્યોહારો છે. હોળી / દશેરા / દિવાળી જેવા ત્યોહારો નથી.

(૪) બીસ્મીલ્લાહ હકક :—સૈયદનો છોકરો અથવા છોકરીને જલાલશાહી સૈયદને રૂપીઆ ૧૦/ દસ અને નુરશાહી સૈયદને રૂા. ૫) પાંચ આ બીસ્મીલ્લાહ હકક છોકરૂં ચાર વરસ ચાર મહીના અને ચાર દિવસનું થાય ત્યારે અથવા ત્યારબાદ આપવાનો.

(૫) બીસ્મીલ્લાહ થયા પછી દરગાહના દર્શન કરવા આવે ત્યારે તે છોકરાને રૂા ૧) અને નાળીએર નંગ ૧ આપવાનું.

(૬) સગીર છોકરાના અથવા દીકરીના લગ્ન વખતે જલાલશાહી સૈયદને રૂા. ૨૦) વીસ અને નુરશાહી સૈયદને રૂા. ૧૦) દસ આપવાના.

(૭) પરણેલ સૈયદ હકકદારના મરણ વખતે " મોટી મૈયત " જલાલશાહી હકકદારને રૂા. ૨૦) વીસ અને નુરશાહી હક્કદારને રૂા. ૧૦) દસ આપવાના.

(૮) નાની મૈયત :—વગર પરણેલા સૈયદને જલાલશાહી સૈયદને રૂા. ૧૦) દસ અને નુરશાહી સૈયદને રૂા. ૫) પાંચ.

(૯) **ઓયના ચુડીઓ :—પેરા ૪ માં જણાવેલ ત્રણ વરસે એક વખત અપાતી સુખડી વીદાયગીરી વહેંચાતી વખતે સૈયદ હક્કદારની સ્ત્રીઓને.**

પીરાણાના સૈયદોને અપાતી ખાસ રકમો.

જો કાનમ અને પેટલાદના સયદો પીરાણ મુકામે હાજર હોય તો તેમને આ રકમો મળે અથવા વહેંચી લે.

(૧૦) દરેક પુરૂષ હકકદારને ભાદરવા સુદ ૮ આઠમ દરો આઠમે ચાર આના, આપવાના એમના દરેક છોકરાને બે આના.

(૧૧) **રમઝાન ઇદ અને બકરાઇદના દિવસે** દરેક હકકદાર સૈયદને ચાર શેર ચોખા અને ચાર આના અને એમના છોકરાંને બે આના.

(૧૨) **રજાની વીદાયગીરી જ્યારે સુખડીનો હિસાબ નકકી થાય** ત્યારે દર ત્રણ વરસે દરેક હકકદાર સૈયદને રૂપીઓ એક.

(૧૩) **છલ્લા સુવાવડ પછી ચાલીસમા દિવસે દરગાહમાં આવવું આ વખતે** રૂપીઓ એક તથા એક નાળીએર.

કાનમ પેટલાદ અને સુરતના સૈયદોને બે છોકરાનો જન્મ પીરાણામાં થયો હોય અને ચાલીસ દિવસ પછી દરગાહમાં જાયતો,

(૧૪) **પરણનાર સૈયદ વરઘોડા વખતે દરગાહમાં પગે લાગવા જાય ત્યારે** એક રૂપીઓ અને નાળીએર આપવાનું અને **દરગાહમાં લગ્ન પછી પગે લાગવા આરે તો કન્યાને એક રૂપીઓ તથા નાળીએર આપવાનું.**

(૧૫) **ઓરસ વખતે :—**

એ. દરેક પીરાણાના સૈયદને રાંધેલી ખીચડી ત્રણ શેર ઘી અને રૂપીઆ ત્રણ અને પીરાણામાં હાજર રહેનાર કાનમ, સુરત અને પેટલાદના સૈયદને રૂપીઆ ત્રણ.

બી. ચંદન લગાડવાની વિધિ સૈયદો કરે છે. ઓરસના દિવસોમાં સામાન્ય રસોડે તેમને જમાડવા.

કબર ઉપર ચંદન લગાડવાની વિધિ સૈય્યદો કરે છે.
યાદ રાખજો: ત્યાર બાદ કબરને ધોઈને તેનાં મેલમાંથી "પવાળ"ની ગોળી બને છે.

(૧૬) **દરેક સૈયદ હકકદારને માગસર સુદ બીજ અને જેઠ સુદ ૨ બીજના બે હપ્તા.**

માગસર સુદ ૨/ બીજ	જેઠ સુદી ૨/ બીજ
૨/ બે મણ ડાંગર	૨/ બે મણ ડાંગર
૨૦/ વીસ શેર બાજરી	૨૦/ વીસ શેર બાજરી
૨૦/ વીસ શેર મગ	૨૦/ વીસ શેર મગ
૩/ ત્રણ શેર ઘી	૬/ ૭ શેર ઘી
૧¼ શેર દીવેલ	૧¼ શેર દીવેલ
૪/ ચાર શેર મીઠું	૪/ ચાર શેર મીઠું
ચાંદરાતના રૂા. ૨-૮ ૦ અઢી	ચાંદરાતના રૂા. ૨-૮-૦ અઢી

(૧૭) **સુખાત અને મોહોરમઃ**— આ બન્ને પ્રસંગે ચાર શેર ચોખ્ખા અને સુખાત વખતે અડધી કોપરાની કાચલી દરેક સૈયદ હક્કદારને.

(૧૮) સંદલના દિવસે દર વરસે કીનાખાબના ત્રણ ગલેફ બદલવામાં આવે છે આ ગલેફો કાકાસાહેબને લગ્નની ખબર આપી હોય અને તેની નોંધ ચોપડામાં થએલ હોય. તેના ક્રમવાર નંબર પ્રમાણે ત્રણ પરણેલ સૈયદોને આપવા. સુરતની ચાદરો જો આવી હોય તો આપવી ન આવી હોય તો આપવાની નહી.

ફક્ત સૈય્યદોને ફાતિયા પડવાનો અબાધિત હક્ક છે

ફાતીયા પડતી'વખતે

દરગાહ પાસે મુકેલા પૈસા યા વસ્તુ ફાતીયા પડનાર સૈયદને લેવાના.
પીર ઇમામશાના દરગાહ એ સૈયદો એકલાનેજ ફાતીયા પડવાનો અધીકાર છે.

(૧૯) દરેક મહીનાની સુદ આઠમે જે પ્રસાદ વહેંચાય તે લેવાનો સૈયદોનો એકલાનોજ હક્ક છે અને તેવીજ રીતે સંદલના દિવસો પછી જે પ્રસાદ વહેંચાય તે લેવાનો એમનો હક્ક છે.

(૨૦) સૈયદ હક્કદાર મુસાફરીએ જાય તો:—

કચ્છ ....રૂા. ૫) પાંચ
કાઠીઆવાડ..............................રૂા. ૩) ત્રણ
ધોળકા..............................રૂા. ૨) બે
મુંબાઇ, સુરત, અને બહેરામપુર.....રૂા. ૪) ચાર

(૨૧) **મોસમની કેરીઓ** જો કેરીઓનો પાક હોય અને અનુકુળતા હોય તો દરેક સૈયદ હકકદારને એક મણુ કેરી આપવાનો રિવાજ ચાલુ રાખવો.

(૨૨) સંસ્થા તરફથી પાણી આપવાની ગોઠવણ હોય તો સૈયદોને પણ પાણી મફત આપવું.

(૨૩) **ભાઠીની ખીચડી એક વખત રાંધેલીઃ**— પીરાણાના સૈયદના મરણ વખતે દરગાહમાં દાટવા વખતે જે આવે તેને ખીચડી, ઘી સાથે આપવી.

(૨૪) દર એકાંત્રે દિવસે દરેક સૈયદને રાંધેલી ખીચડી અને ઘી રસોડામાંથી આપવી.

(૨૫) કાકાસાહેબ જ્યારે પીરાણાથી હોદ્દાની રૂએ ફરવા જાય ત્યારે નીચેની રકમ ભેટ તરીકે આપવી.

રૂપીઆ ૫૦/ પચાસ કચ્છ જાય ત્યારે.
રૂપીઆ ૨૦/ વીસ સુરત જાય ત્યારે.
રૂપીઆ ૧૦/ દસ ભાવનગર જાય ત્યારે.
રૂપીઆ ૧૦/ દસ કાનમ, ચરોતર અને વડોદરા જાય ત્યારે

S-172

42

(૨૬) પીરાણા સૈયદને જ્યારે ગાદીવાલા કાકાસાહેબ અથવા કારભારી કાકા રોજામાં દાટવામાં આવે છે ત્યારે ભોંય ભાડુ જમીનનું ભાડું આપવામાં આવે છે જે જગ્યાએ દાટવામાં આવે તે ધ્યાનમાં લેઇ આ રકમ આપવામાં આવે છે. આમાં જુની પ્રથા ચાલુ રાખવામાં આવે છે.

જ્યારે કાકાના શરીરને પીરાણા રોજામાં દાટવામાં આવે છે, ત્યારે સૈય્યદોને ભોંય (જમીન) ભાડું આપવામાં આવે છે. આનાથી એમ સમજાય આવે છે કે જમીનના માલિક સૈય્યદો છે.

(૨૭) જો કોઇ પણ માણસને જોખવામાં આવે; ગોળથી અથવા મીઠાથી અને દરગાની પ્રદક્ષિણા જે વસ્તુથી કરવામાં આવે તો તે વસ્તુ લેવાનો હક્ક સૈયદોનો છે. સંસ્થાને લેવાનો હક્ક નથી

માણસને જોખીને કે પ્રદક્ષિણા કરીને ચડવામાં આવેલી પ્રસાદી, પર ફક્ત સૈય્યદોનો હક્ક છે.

(૨૮) મોહરમ-તાજીયા સૈયદના ઘેરને અથવા મોહરમની પારટીને ઘી સાથે ખીચડી, ૭ દિવસ માટે. ચોથા મોહરમથી નવમા મોહરમ સુધી આપવી અને રોકડા રૂપીઆ ૩૫/ પાંત્રીસ.

(૨૯) પેટલાદ કાનમ અથવા સુરતના સૈયદ પીરાણા મુકામે આવે જ્યારે હાજર હોય ત્યારે સંસ્થાના સામાન્ય રસોડે જમવાનો એમને હક્ક છે. જો તે સીધું માગેતો રસોડામાં તે દિવસે એવી રસોઇ થવાની હોય તે વસ્તુઓ એમને આપવી. જ્યારે પીરાણાથી વિદાય થાય ત્યારે એક રૂપીઓ અને નાળીએર આપવું.

સૈય્યદોને સનાસ્થાના રસોડે જમવાનો હક્ક છે.

(૩૦) કાકાસાહેબ જ્યારે કાનમ, સુરત યા પેટલાદમાં મુસાફરીએ જાય ત્યારે જે જગ્યાએ જાય ત્યાંના સૈયદોને રૂા. ૨૦) વીસ આપવા. બીજી જગ્યાના સૈયદો ત્યાં હોયતો તેઓને આ રકમમાંથી એમનો હિસ્સો લેવા હક્કદાર છે.

જ્યારે કાકા પ્રવાસે જાય, ત્યારે ત્યાંના સ્થાનિક સૈય્યદોને પૈસા આપવા પડે છે.

નોંધ :—અનાજને બદલે રોકડ રકમ આપવાનું કોરટ ફેરવી શકે છે આ બાબતની સ્થાનિક પેપરમાં જાહેર ખબર આપવામાં આવશે. અને દરેક હીત ધરાવનારને સાંભળવામાં આવશે. એમ માનવામાં આવે છે કે બધા સૈયદને બધા હક્ક તથા આપવાની રકમનો કુલ આંકડો વાર્ષિક રૂા. ૧૨૦૦૦) બારહજાર થી વધશે નહીં રસોડાનું ખર્ચ રૂા ૬૦૦૦) ૭ હજારથી સદાવ્રત ખર્ચ રૂા. ૨૦૦૦) બેહજારથી અને કાકાસાહેબને માસિક રૂા. ૭૫) પંચોતેરથી હાલના કાકાસાહેબને માસિક રૂા. ૧૦૫) એકસો પાંચથી વધશે નહિ.

જો કોઇ પણ વરસમાં વાર્ષિક કુલ આવક રૂા. ૨૩૦૦૦) ત્રેવીસ હજારથી ઓછી થાય તો ઉપર દર્શાવેલ ખરચની ચાર રકમોમાંથી ફાળે પડતી રકમનો ઘટાડો કરવો અને સૈયદોને અથવા એમનામાંથી કોઇને જે વરસમાં રકમ ન આપવામાં આવી હોય તો તે રકમ એમને ખાતે જમે કરવી અને ભવિષ્યમાં જ્યારે સંસ્થા પાસે પુરતી રકમ આવે ત્યારે વ્યાજ વગર મુદ્દલ રકમ આપવી. તા. ૨૧-૯-૩૯.

સહી સી. સી. શાહ

ફર્સ્ટ કલાસ સીવીલ જજજ

અમદાવાદ.

ટીપ :—અસલ બંધારણ અંગ્રેજીમાં હોઈ જાણ સારુ ગુજરાતીમાં તરજુમો કર્યો છે.
ભૂલ થવા પામી હોય તો સુધારીને વાંચવા વિનંતિ છે.

વિભાગ B

સરકારી દસ્તાવેજો

Government Records

This page is intentionally left blank

S-28

S-103

ORIGINAL TITLE PAGE

GAZETTEER

OF THE

BOMBAY PRESIDENCY

VOLUME IX. PART II.

GUJARÁT POPULATION:

MUSALMANS AND PARSIS.

This gazetteer contains information on Muslims and Parsi Population of Gujarat

UNDER GOVERNMENT ORDERS.

The Gazetteer is prepared and published by British Government of India

BOMBAY:
PRINTED AT THE GOVERNMENT CENTRAL PRESS.
1899.

S-3 S-28 S-103 S-143

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
TRADERS.
Khojáhs.

Sixty years earlier (about A.D. 1430) Sadr-ud-dín known as the third *Pír* was appointed head of the Khojáhs of Kashmir Sindh and the Panjáb and was the first *pír* to found a *khánah* or Khojáh religious lodge. He conceived the idea of taking all the Khojáhs of India to visit the Unrevealed Imám in Persia. The huge army of pilgrims travelled till they reached Gujarát in the Panjáb. At Gujarát to test the faith of his headmen the *Pír* betook himself to the house of a prostitute seemingly forgetful of the sacred errand on which he had persuaded his followers to start. Two of the headmen lost faith in Sadr-ud-dín. But Trikam the Sindh Mukhi, though vilely repulsed satisfied the demands of the prostitute and took his *Pír* with him to the camp of the pilgrims. At the next encampment the faith of the followers was still more rudely tested. The Sindh headman alone passed the ordeal unscathed. In the end the *Pír* went alone to Alamút. He saw the Imám incarnate, returned to Úch, died, and was buried at a village called Jetpúr near Úch.

As about A.D. 1200 Núr-Satágur had converted Gujarát, so one of his successors Rámdé originally a Tuwar Rajpút, sowed the seed of the Ismáilia faith in Kachh and Káthiáváda. About A.D. 1430, from the Ismáilia lodge (*khánah*) he had established at Kotda in Sindh, Pír Sadr-ud-dín started the first tythe-gathering wallet (*jholi*) on its rounds from the Himálayas to the Vindhya range. It was Pír Sadr-ud-dín who to impart everlasting vigour to the tree of the Ismáilia faith engrafted into it the name of Ali, and also the name of Agha Islám Sháh, an ancestor of His Highness the Agha Khán, as Ali's incarnation, together with the nine Avatárs of his Vishnu-worshipping followers. Up to Pír Sadr-ud-dín's time Adam and the Prophet of Islám were unknown in the Hindu Pantheon. Adam is now introduced as Vishnu and the Prophet of Islám as Mahesh. Again as Islám Sháh was the incarnation of Ali so Núr-Satágur was the incarnation of the Prophet and Sadr-ud-dín was the incarnation of Brahma. The last of the Imáms, the coming Mahdi, was explained to be the Niklanki or stainless Avatár, whose appearance was looked for by the Saktipanthis as the milenium.

After Sadr-ud-dín came Kabír-ud-dín who was succeeded by Imám-ud-dín known in Gujarát as Imámsháh. Imámsháh was not well received by the Sindh Khojáhs and had to withdraw to Persia, where, after visiting the Imám at Kekht, he returned to India in A.D. 1452. Disgusted with his Sindh followers he turned his footsteps towards Gujarát and was favourably received by Mahmúd Begada (A.D. 1459-1511). Imám-ud-dín founded a new sect in Gujarát with opinions differing in some minor points from the doctrines of the Ismáilia faith. The Khojáhs possess to this day a hymn composed by Imámsháh called the *Janázah* or Bier in which he describes his journey to the heavens through the power of the Imám, and his meeting with Pralhádha, Harishchandra, Yudhisthira, Sadr-ud-dín, and others. Imámsháh died in A.D. 1512. His disciples who belong to the class of Momnás are to be found in Ahmedábád, Kheda, Cambay, Baroda, Bhávnagar, Surat, Khándesh, and Kachh. Owing to the deviation of his teaching from the doctrines laid down by the older Khojáh *Pírs*,

Sadruddin started the concept of "Khanahs"
Pirana Satpanthis also have such "Khanahs", which of-late have been renamed to "Nishkalanki Mandir"

S-4

Ali is presented as Lord Vishnu's avatar

Hindu Gods Brahma, Vishnu & Mahesh are corrupted. Isn't this "Blasphemy".

The last of Imams, i.e., Imam Mahdi is Nishkalanki

S-4

"Shaktipanth" is renamed to "Satpanth". See page 48.

Imam Shah's Father is Kabiruddin and his Grand Father is Sadruddin

S-4

Imam Shah founded a new sect with was a Ismaili sect.

S-4

S-28

S-103

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
TRADERS.
Khoja'hs.
Customs.
Death.

by His Highness the Aghá Khán himself and outside Bombay by his officers the ceremonies that follow possess no noteworthy peculiarity.

S-143

S-4

A remarkable feature at a Khojáh's death is the *samarchhántá* or Holy Drop. The Jamá-ât officer or the Mukhi asks the dying Khojáh if he wishes the sacred drop *samarchhántá*. If the dying person agrees he or she bequeaths Rs. 5 to Rs. 500 or any larger amount to the Khojáh Jamá-ât. A Sindhi-knowing Khojáh is then called in to read the Book of the Ten Incarnations *Das-Avatár*. A Jamá-ât officer dilutes a cake of Karbalá clay in water, and, to save the departing soul from the temptation of the Archfiend who is believed to be present offering a cup of false nectar, moistens the lips and sprinkles the rest of the water on the face the neck and the chest of the dying Khojáh. The touch of the Holy Drop is believed to relieve the death agony as completely as among the Sunnis does the recital at a death-bed of the chapter of the Kuraán known as the Súrah-i-Yá-sín. If the dead is old and grayhaired the hair after death is dyed with henna. A garland of cakes of Karbalá clay is tied round the neck of the corpse. If the body is to be buried locally two small circular patches of silk cloth cut from the covering of Husain's tomb, called *chashmahs* or spectacles, are laid over the eyes. If the body is to be buried in the sacred soil of Karbalá the viscera are removed before the body is bathed, the hollow is filled with camphor and the incision carefully sewn.[1] After it is bathed and shrouded, the body is laid in a bier and taken to a mosque and the prayers for the dead are repeated over it. It is then placed in an air-tight tin-lined coffin which is afterwards enveloped in tarred canvas. As long as the coffin lies at a mosque awaiting shipment the services of a Shiáh Mulláh are engaged at Rs. 5 to Rs. 50 to keep on reading the Kuraán over the body. The coffins of dead Khojáhs are carried by the Persian Steam Navigation Company's steamers and transhipped at the mouth of the Euphrates into smaller river-steamers and by them are landed at Baghdád ten or twelve days after leaving Bombay. At Baghdád professional coffin-carriers take charge of them and carry the coffins by mule or camel to Karbalá. The steamer freights vary from Rs. 200 to Rs. 400: the Baghdád camelmen charge no less than Rs. 20 to Rs. 40 for each coffin; and the final interment charges at Karbalá are heavy ranging from Rs. 100 for the deposit of the coffin in the vaults (Sardáb) below Husain's shrine to Rs. 2000 to Rs. 5000 for a grave on the Karbalá side.

Khojahs read Das Avatar (this Das Avatar is not Hindu Das Avatar)

See how "Samarchhanta" ("Paval" of Pirana Satpanth) is made

Religion.

The religion of the Khojáhs is Shiáh Ismáîliáism. To the simple Sunni *Kalimah* or profession of faith "There is no God but Alláh and Muhammad is His Prophet" the Shiáh adds "and Ali the

Khojahs and hence Pirana Satpanthis, are Shiah Ismailis

[1] This is doubtful. Some say the Shiáh in common with orthodox sections believe that it is sacrilege amounting to a mutilation of the defunct to even handle the body roughly after death. They say that the viscera are not removed, but that a stout cotton ribbon about two inches in breadth is wound tightly and closely round the body of the corpse beginning from the toes and ending at the throat. After the body is deposited in the coffin the remaining space in the coffin is filled with finely pounded henna powder. The powdered henna absorbs all the moisture which the body exudes and prevents smell.

S-28

S-103

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
TRADERS.
Khoja'hs.
Religion.

Muhammad Habíb, the son of Jaâfar Musaddik, who claimed descent from Ismáil, the seventh and according to the Ismâilias the last of the revealed Imáms. Muhammad, the son of Ismáil and his son Jaâfar Musaddik and his son Muhammad Habíb are called by the Ismâiliás their *Máktúm* or Concealed Imáms in contradistinction to Obeidullah the asserter of the rights of the family of Ismáil to the Khiláphat, a Revealed Imám. On the establishment of the Fátimite dynasty in Africa (A.D. 910) the Ismáilia doctrines were first publicly taught at Mahdia, a city founded by Obeidulláh afterwards surnamed Al Mahdi, and after the conquest of Egypt, by the fourth Fátimite Al Muizz (A.D. 953-975) at Cairo. Towards the close of the eleventh century (A.D. 1072-1092) the power of the Ismáiliás was established at Alamút in Persia by Hasan Sabáh. The doctrines of the Ismâiliás of Persia remained without change till the year A.D. 1163 when the fourth successor of Hasan Sabáh, Âlá-zikri-his-salám, abrogated the rule of secrecy and promulgated his doctrines and transferred the Imámate from the Fátimite to himself.[1] From Álázikri-his-salám the Khojáhs derive the succession and descent of their present Imám Ágha Sultán Muhammad Sháh. In order to present the Ismáilia faith in inviting form to the Shakti-worshipping Lohánas the first Ismâilia missionaries made some modification in its doctrines. The Mahdi or unrevealed Imám of Alamút was preached to the Shaktipanthis as their looked-for tenth incarnation the Niklanki or Stainless Avatár. The five Pándavas were the first five famous Ismâilia pontiffs. The first Ismâilia missionary Núr Satgúr (A.D. 1163) was the incarnation of Brahma that appeared on earth next after Buddha. Among the Mátápanthis each of the four Yugás or epochs has its preacher or *bhakta*. To the first epoch is assigned as *bhakta* Pralhádha, to the second Harischandra, and to the third Yudishthira. Instead of the fourth Balíbhadra, Pír Sadr-ud-dín the third Khojáh missionary added his own name. The four sacrifices[2] of the four *jugas* were confirmed as were also confirmed the *Ghat Páth-Mantra* or prayer and ritual of the Shaktipanthis. Instead of Shaktipanth Sadr-ud-dín adopted the name of *Satpanth* or True Doctrine for his new faith. The Khojáhs repeat the hymns of Sadr-ud-dín with great devotion and never name him but with extreme reverence. The forms of Khojáh prayer and ritual are laid down in the Book of Pandyádi Jawán Mardi by Ágha Abdus Salám Sháh one of the Khoján Imáms. The book is translated into old Hindu Sindhi. Before the time of Pír Dádu (about A.D. 1550) the form of worship prescribed to the Khojáhs was daily attendance at the *khánah* or prayer-lodge and the repetition on a rosary of 99 or 101 beads the names *Pír-Sháh* or *Sháh Pír*.[3] Pír Dádu ordered his followers to pray three times a day like the Shiáhs repeating the above words in their prayer and also repeating the names of all the Imáms down to the present Imám. The Khojáh prays sitting mentally addressing his prayers to the Imám for the time. He also makes prostrations at stated intervals. The newmoon, Muharram,

Religious books were changed

S-143

Imam Mahdi (avatar of Ali) is Nishkalanki Narayan

Nur-Satgur presented himself as Brahma

See how Bhakt Prahlad & others story is corrupted

Ghat-Pat ritual is followed

S-4

"Shaktipanth" is renamed to "Satpanth", by Pir Sadruddin

[1] Von Hanmer's Assassins, 20-109.
[2] The Balidhans, the first Yuga sacrifice being the elephant, the second the horse, the third the cow, the fourth the goat. Khojáh Vartant, 195.
[3] *Sháh*, literally King, allegorically means *God* and *Pír* the Prophet. Khojáh Vratánt, 239-40.

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
LANDHOLDERS.
Makwa'na's.

have regular features and large black eyes. To look at both men and women in no way differ from Makwána Kolis. Their home language is Hindustáni. The men wear large loosely-wound turbans *phália*, jackets, tight trousers, and common native shoes. The women wear a black robe *sádi* or *jhími*, a loose bodice, a petticoat, and slippers. They earn their living as petty landlords, peasants, messengers, and constables. They are clean, blunt, idle, fond of opium and spirits, quarrelsome, hospitable, and extravagant. Except in poor families the women do not appear in public. Though many of them are in debt and none of them are rich, as a class they are not badly off. They are Sunnis in faith but as a rule care little for their religion. Their sons marry either into Musalmán, Makwána, or Koli families; their daughters into Musalmán families of the Makwána, Bábi, or Dholka Pathán tribes. They employ a Bráhman priest at their weddings. They are said to form a distinct community, but have little organization and no headman. They do not send their children to school.

Maliks.

Maliks, Lords, are converted Hindus and found all over Gujarát. As a class they are tall and fair with good features. Their home tongue is Gujaráti in the north and Hindustáni in the south. Of the men, some dress like Káthis with big turbans, tight jackets, trousers, a[illegible]ers wear the common Muhammadan dress. Th[illegible] north lik[illegible]outh like ordin[illegible]They are [illegible] and are emplo[illegible]ervice as [illegible]bles. The wom[illegible]ork in the[illegible] tidy and honest[illegible]ss and[1] g[illegible]class especially [illegible]t, they ar[illegible]and want of ser[illegible]ot appear [illegible]oor, many of th[illegible] Sunnis in name but are not religious, few of them knowing the Kuraán or caring to say their prayers. In their marriage and other customs they do not differ from other converted Rajpúts.[1]

Matia Kanbis are people from Kanbi community who follow Satpanth "Mat". In English "Mat" means "Opinion" and in case "belief"

Leva Kanbi caste was the first group to largely embrace Pirana Satpanth, the religion professed by Imam Shah and his son, Nur Muhammad Shah

Matia Kanbis.

Matia[3] Kanbis, Believers, are found in Kaira and in twenty-two villages of north Surat, between the Ambika and Tápti rivers. By descent Hindus of the Leva Kanbi caste, they are followers of Imám Sháh, the saint of Pirána near Ahmedábád, who, about the middle of the fifteenth century, meeting them on their way to Banáras,[3] worked such wonders that they took him to be their spiritual guide. They also believe in Sindhsáh, probably Núr Satágur, the first Ismaili missionary to India (A.D. 1237), whose shrine is at Navsári in Surat, and in a *Pirzáda* of Burhánpur. In describing[4] the revolt of the Broach Matiás[5] in A.D. 1691 the Mirát-i-Ahmedi says: The Momnás

[1] See Rajpúts page 62.
[2] The origin of the word Matia is doubtful. According to one story they are so called because they belong to the monastery *math* at Pirána; according to another the word comes from *mat* opinion, perhaps the believing Kanbis. Colonel Walker's derivation of Molesalam from *Muti-ûl-Islám* Submissive to Islám, seems to explain the word Matia and not the word Molesalám (Below page 68).
[3] Details given under Momnás. [4] Persian Text, I. 338.
[5] The Mirat-i-Ahmedi calls them Mêtás or Matiás. Persian Text, I. 338.

S-6

S-28

S-103

People near Faizpur (which is in Khandesh) who follow Imam Shah are largely Leva Patidar

S-4

Imam Shah converted Hindus to Muslims

S-7

The followers of Pirana Satpanth are looked upon as source of revenue

S-4

Momnas (followers of Imam Shah, see ahead) remain in their Hindu castes, without changing their Muslim religion.

"Outward" appearance is of like Hindus. They follow Hindu customs, but at the same time bury their dead.
This is an example of use of TAQIYYA

S-143

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS
LANDHOLDERS.
Matia Kanbis.

of Ahmedábád and the Khojáhs of Sorath are offshoots of the main Nazárian stock. The Matiás are a tribe who inhabit also the districts of Khándesh and Baglána and engage themselves in agricultural pursuits. Those living in the Súba of Ahmedábád (Gujarát) are called Momnás and those who live in Sorath are called Khojáhs. Being converted by Sayad Imám-ud-dín they belong to a number of Hindu classes who entered Islám under his guidance. They have such faith in their religious teachers that they give a tenth part of whatever their yearly earnings may be to their spiritual guide. They carry this rule to so extreme an extent that if any of them has ten children he is bound either to present one of his children to the Sayad or to fix and pay the Sayad a money value or ransom for the child. Their large revenues derived from their followers enable the saints to enjoy a high degree of ease and splendour. So entirely do the saints look upon their *Muríds* (spiritual followers) as a source of revenue that the Sayads when marrying their daughters give away a number of their followers to them as part of their dower. Some Momnás remain members of their caste being Hindus in everything but religion. When Sayad Sháhji one of the descendants of Imám-ud-dín (A.D. 1691) succeeded his father in the spiritual headship of the Matiás so many thousands of his followers presented themselves at his place of residence, Karamthah near Ahmedábád, asking to be admitted to his presence that he could hardly find a moment of privacy and sometimes used to stretch out his foot from behind the curtain. The belief of his followers was so sincere that they used to consider even this act of their *Pír* a great condescension and used to kiss the saint's foot and place their offerings of money near it and retire satisfied and happy.[1] In the days of Hazrat Khuld Makáni (Aurangzíb A.D. 1658-1707) much attention began to be given to the Muhammadan Law and to the rooting out of dissent. Most men adopted very strait religious views to become popular with the emperor and accused the Matiás and their spiritual guide of being Ráfizis (Shiáhs). A few of the accused were thrown into prison. Some one reported to the emperor an account of Sayad Sháhji and his religion and ways. Aurangzíb ordered an enquiry to be held and the spiritual guide was ordered to present himself before the *Kázi* at Ahmedábád. Being unwilling to attend Sayad Shahji took poison and died. This inflamed the anger of his followers and to revenge his death a large number of Matiás crossed the Narbada and took Bharúch killing the Faujdár. They were destroyed by Mubáriz Bábi and Nazarali Khán the lieutenants of Shujaât Khán the viceroy of Gujarát, but not until they had made a most gallant stand willingly preferring death to defeat and captivity. Neither in food nor in dress do they differ from Hindus. All are cultivators, the same in character and condition as other Leva Kanbis. They call Bráhmans to all their chief ceremonies, and except that the Pírána saint is their spiritual guide, that they help to support and go to visit his tomb, and that they bury their

[1] Blind belief in the spiritual guide is one of the necessary conditions of the Súfi religion, one of the doctrines of which is *Piri mú khas ast iitikadi mú bas ast* Our saint is straw, our belief is everything.
[2] Letter of 12th Feb 1805 in Bom. Gov. Pol. Rec. 45 of 1805.

S-6

S-28

S-103

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
CRAFTSMEN.
Maniárs.

are fair and goodlooking. The home tongue of some is Gujaráti and to others Kachhi. The men wear a large loose turban, a coat, and a waist-cloth, or very loose trousers of striped cotton cloth. The women in north Gujarát and Káthiáwár dress like Hindus, generally wearing a black robe to set off their fair skins. They make bracelets and other ivory articles. The women do house work. The men are quiet hardworking and thrifty. They are well-to-do and able to save. Sunnis in religion, some know the Kuraán and are careful to say their prayers. They have no spiritual guide, but reverence Sháh Álam the well-known Ahmedábád saint. Like the Ghánchis, the women sing wedding songs, and at deaths beat the breast and wail. They marry only among themselves, and form a separate union with a headman. Few teach their children Gujaráti and none English. Some of the Gujarát Maniárs have risen to great wealth in the ivory trade in Bombay.

Momna's.

S-7

Momna's, properly *Momins* Believers, are found in considerable numbers all over Gujarat. They are the descendants of Hindus of many castes, converted[1] to the Sháh form of faith by different members of the family of Ismáilia Sayads, of whom Imámsháh (A.D. 1449) of Piránа[2] is the most distinguished. Though from their head-quarters known as Rádhanpuri Dhándhári or Pálanpuri, and from their more immediate religious guides known as Masháikhsháhi Núrsháhi and Mahmúdsháhi, all are Imámsháhi Musalmáns. With the Matiás of Khándesh, the Gujarát Momnás, about the close of the seventeenth century (A.D. 1691), rose in revolt, taking, and for some time holding the city of Broach.[3] The men are short, rather stout, fair, and well-featured. Most of them shave the head and wear the beard; but the Ahmedábád sect spare the Hindu topknot, and shave the face except the upper lip. The women are well-made and fair with regular features. The men of the Ahmedábád sect wear the Vánia turban and in every part of their dress copy the Hindus. Other men wear a three-cornered Muhammadan turban and coat, and either the Hindu waistcloth or trousers so loose as to give them the name of *ghágharia* or petticoated Bohorás.[4] The women, except a few in Surat, dress like Hindus. Almost all eat flesh, but for fear of offending the Hindus, whose wishes their position as weavers forces them to humour, they do not use it at their public dinners. The men are silk and cotton weavers,

Momnas are Hindus converted to Shia Islam by Imam Shah of Pirana and his family Saiyeds

S-143

They dress like Hindus

Story behind how Imam Shah converted Hindus

S-4

[1] Of their conversion two stories are told, one, that Imám Sháh by bringing rain after two seasons of scarcity, converted a large body of Hindu cultivators. The other that a band of pilgrims were passing Piránа on their way to Banáras. Imám Sháh offered to take them there. They agreed and in a trice were in the holy city. They paid their vows, bathed in the Ganges, and awoke to find themselves in Piránа.

[2] Piránа is ten miles south-east of Ahmedábád. Details of the Piránа tombs are given in the Ahmedábád Statistical Account under Piránа. There are five chief tombs: Imámsháh's, worshipped it is said chiefly by Hindus; Bála Muhammad's, worshipped by the Shaikhs or Shaikhdás; Surábhái's, worshipped by Rabáris and other Hindus; Bákar Ali's, worshipped chiefly by Hindus; and the tomb of Núrsháh the direct head of the Núrsháhi Momnás. Masháikh, who gives his name to the Masháikhsháhi Momnás is buried at Ahmedábád, and the tomb of the leader of the Mahmúdsháhis is at Bhadiád near Dholera.

[3] Watson's Gujarát History, 82.

[4] For other cases of the general use of Bohora see Above page 24.

S-28

S-103

Chapter II.
Subdivisions.
HINDU CONVERTS.
CRAFTSMEN.
Momna's.

dyers, cloth-dealers, and husbandmen. In Kaira and other parts of north Gujarát many of the weavers are said to have once been husbandmen. The women weave and prepare thread. Not over-honest or truthful they are hardworking, sober, tidy, and almost niggardly in their thrift. The women appear in public. The Momnás are Shiáhs in faith. Except the Ahmedábád sect, they read Kutb-ud-dín's Gujaráti Kuraán, and as a prayer repeat their saint's name. The Ahmedábád sect, instead of the Kuraán, read Imámsháh's book of religious rules and some of them are said stealthily to worship Hindu gods. Many Momnás who are Shiáhs at heart profess to be Sunnis. But there would seem to be in Surat a small body of Momnás who really belong to the orthodox faith. These have lately separated though they still intermarry with their Shiáh connections. All practise circumcision and bury the dead. In other matters the customs of the Ahmedábád sect differ considerably from those of regular Muslims. Hindu names are common in north Gujarát though rare in the south, and while with ordinary Momnás marriages take place according to the Musalmán rules, the Ahmedábád sect, in addition to the Musalmán marriage, call in a Bráhman and go through the Hindu ceremony.[1] In north Gujarát, among all Momnás marriage takes place at a very early age, sometimes before the children are weaned, and they follow the Hindu practice of holding a high festival when the bride comes of age and goes to live with her husband. At deaths, like Hindus, the women wail and beat the breast. Except the Ahmedábád sect, all Momnás intermarry, the Kázi of ordinary Musalmáns performing the ceremony. Each settlement has its union, headman, and code of rules which are generally well kept. Among Pálanpur Momnás serious disputes are referred to the spiritual guide at Pálanpur, to whom every adult pays a yearly tax of Rs. 1¼. They teach their children Gujaráti and some in Surat English. None of them have risen to any high position.

Momnas are Shia Muslims

It is clear. In those days every body practiced Circumcision ie.,"Sunnat" in Gujarati

Mu'lta'nis and Mu'lta'ni Mochis.

Mu'lta'nis and Mu'lta'ni Mochis, Shoemakers from Multán, are ... India, pro... sions, the... , con- vert... 513). Peo... petty gro... ansac. Lit... án in A.D. ... lowed Ásu... there are ... Khán to ... viness of ... them orig... They say ... ltánis speak Hindustáni. The men dress like middle-class Musalmáns, the

NA

[1] Among Mahi Kántha and Parántij Momnás the practise noticed by Mr. Melvill in 1827 (Bom. Gov. Sel. X. 9) of having a marriage ceremony performed by a Bráhman is still kept. The Ahmedábád sect intermarry with the Parántij Momnás, and when such has been the custom in the bride's family the Hindu marriage is performed.

S-28

S-103

GAZETTEER

OF THE

BOMBAY PRESIDENCY.

VOLUME V.

CUTCH, PÁLANPUR, AND MAHI KÁNTHA.

Under Government Orders.

Bombay:
PRINTED AT THE
GOVERNMENT CENTRAL PRESS.
1880.

a

S-28

S-103

Chapter III.
Population.

Mod and Manái came into Cutch (1300), they wished to build a fortress on Kanthkot hill. But the ground was already taken by a devotee called Kanthadnáth, and at first as his wishes were not consulted, he threw down the walls as soon as they were built. At last he was appeased and the fort finished, and called after him. The devotee's descendants became herdsmen generally staying at a well at Manphario near Kanthkot. Ráo Bhármalji (1715), once passing, was entertained by Udekanthad the head of the community, and his whole army was fed from one small dish. In return the Ráo established Udekanthad as the head of a monastery and endowed it with the lands near the Manphario. They worship Ganesh and Kanthadnáth, using Kanthadnáth's name in telling their beads. Their chief temple is at Kanthkot where twice a day Kanthadnáth is worshipped. In taking a vow of celibacy and in almost all their customs they resemble the Dhinodhar Kánphatás.[1] They recruit chiefly from Áhirs and Rajputs.

Musalmáns.

Musalma'ns, according to the latest (1872) revised figures number 118,700 souls or 24·35 per cent of the whole Cutch population. Found over the whole province they are in greatest strength in Garda, Abdása, and Banni in the west and north-west, less numerous in Kánthi in the south, and fewest in Vágad in the east.

Cutch Musalmáns are partly immigrants, partly local converts. The immigrants from Sind and Gujarát are, some of them, of more or less foreign descent, and others purely Hindu. The local Musalmán converts are from among Cutch Hindus. With few exceptions their home tongue is Cutchi. Gujaráti is spoken by a few, and Urdu by still fewer. Some are landowners, traders especially to Bombay and Africa, and craftsmen, but most are cattle-dealers, soldiers, peasants, and servants. Except the trading classes, chiefly Memans and Khojás, and some Banni and Garda proprietors who are in easy circumstances, Cutch Musalmáns are generally much poorer than Cutch Hindus. By faith more are Sunnis than Shiás. At their chief family occasions, especially at marriages, most classes perform many Hindu ceremonies. At the beginning of a marriage the women meet in the early morning and sing songs. This is called *dhol-chháp* literally drum-beating. Dates are then handed round, and on all relations' houses gardeners' wives *bakálans*, tie *ásopal*, Polyalthia longifolia, garlands. Then the bridegroom loaded with ornaments is seated in a bower, *chauri*, and dates are again handed round. Few of them give their children much schooling or take to new pursuits. As a whole they are neither a rising nor a pushing class.

Muslims perform Hindu ceremonies

Syeds.

Syeds, numbering 1819 souls, are found over almost the whole of Cutch. According to tradition they represent different Syeds, who from time to time came from northern India and Sind. Of their history and dates no exact information is available. They have lost the special Syed appearance and differ little from other Cutch Musalmáns. Their home language is Cutchi. Generally

[1] Some of them are (1826) allowed to marry. But the fathers will not eat with their children until their ears are slit and other dedicatory rites performed. Burnes MS.

Chapter III. Population. Musalmáns. Syeds.

neat and clean, some are hardworking, fairly honest, sober, and thrifty. Religious teachers, husbandmen, servants, and beggars, they are in middling condition, many of them in debt, but all with some credit. Sunnis in name, some are Shiás at heart. Marrying generally among themselves they form a separate and well-managed community. Their sons sometimes marry the daughters of Shaikhs and other foreign or local classes, but their daughters as a rule marry Syeds only. Except that the higher families portion their widowed daughters and do not let them re-marry, all follow Sunni customs. They do not give their children much schooling or take to new pursuits.

Shaikhs.

SHAIKHS, numbering 75,549 souls, found in almost all Cutch villages, are said to be the descendants of local Hindu converts. In the north and east, leading a wandering life, they are strong wild-looking men, dark, with high noses, thick lips, long necks, and long streaming locks of hair. Their home tongue in the north is like Sindi, and in the east a rough Gujaráti. Though dirty and untidy most are hardworking, honest, and thrifty. They are cattle-dealers in the north, and in the east cultivators, cattle-dealers, and servants. Few want food or clothing and few are rich. Most have some credit and some debts, spending more than their savings on their family ceremonies. All are, at least in name, Sunnis, following religious guides, *pirs*, to whom some special fees and certain small yearly sums are paid. Early marriage is customary, for girls about five, and for boys about eight years. Marrying only among themselves they form separate communities generally settling their disputes by headmen chosen from themselves. Like Gujarát Musalmáns, pregnancy ceremonies are performed on the seventh or ninth month after conception, and the same rejoicings as in Gujarát mark the birth of the first son. On the sixth day the *chhathi* ceremony is held and relations feasted. Among the poor cooked food is distributed to relatives, who in exchange send uncooked grain, which is generally given to the midwife. Boys are circumcised in their third or fourth, and sometimes in their seventh, year. Sacrifice, *akika*, and initiation, *bismilláh*, ceremonies are rare. At betrothals and marriages many Hindu customs are observed. They are not a rising class. Very few give their children much schooling or take to new pursuits. A sect of Shaikhs numbering 1327 souls and inhabiting Sumrásar, a village about ten miles north of Bhuj, are professional beggars. In dress they differ from other Shaikhs only in wearing turbans of twisted black wool. They go from door to door beating small drums, *daflás*. Sunnis by faith they pay special reverence to Dáwal Sháh Pir.[1] Their ceremonies do not differ from those of other Shaikhs.

[1] The real name of this saint was Malik Abd-ul-latif the son of Muhammad Kuraishi, one of Mahmud Begada's nobles (1459-1511), whose title Dáwar-ul-mulk has been changed into Dáwal Sháh Pir. In reward for his penances Sháh A'lam Bukhári made him his disciple, and proclaimed him equal in rank to Sálár Mas'ud Gházi, a famous commander of Mahmud Ghaznavi's. This *pir*, given much to religious war, *jihád*, was, in the month of Zikaad 879 A.H. (1474 A.D.) slain by Deda Ranmalji at Amron near Jodia under Navánagar. Many offerings and sacrifices are made to this saint and throughout the whole of Gujarát and the Deccan his name is held in reverence by all classes of common people Hindus and Musalmáns. His followers observe many Hindu customs. Tárikh-ul-awliya by Syed Ahmad Gulshanábád.

Chapter III.
Population.
Musalmáns.
Moghals.

S-6

S-28

S-103

MOGHALS, 391 strong, scattered over different parts of Cutch are settled chiefly in Bhuj. Coming from Ahmedabad, Sind, and the North-West Provinces about 100 years ago, they are said to have at first been Shiás, and to have by degrees changed to the popular Cutch faith, and to be now staunch Sunnis. Their home tongue is Hindustáni much mixed with Cutchi and Gujaráti. Most of them servants, they are generally hardworking, honest, and cleanly. They are fairly well off, with in most cases, a certain amount of credit. They are all followers of the same religious head, *pir*, and marry generally among themselves. On special occasions, when there is a want of girls in their own class, they associate with Patháns. In their customs there is nothing peculiar. They seem content with their position as servants and do not take to any new pursuits or send their children to school.

Patháns.

PATHA'NS, numbering 936 souls, found chiefly in Bhuj, Mándvi, and Vágad, are said to be the descendants of Patháns brought from Ahmedabad by Ráo Khengárji in 1534, when, with the help of Sultán Bahádur (1526-1536) of Ahmedabad, he established himself as ruler of Cutch. Though by intermarriage they have lost their special size and strength, their long faces and sharp eyes still distinguish them from other Cutchis. Their home tongue is still Hindustáni though much mixed with Cutchi and Gujaráti. Almost all of them are soldiers, fairly hardworking, well-behaved, cool-tempered, and hospitable. Their condition is middling, all with some credit but many of them in debt and none able to save. Sunnis in faith some are religious, but without any special spiritual head. Marrying generally among themselves they form a separate community. Their customs do not differ from those of other Sunni Musalmáns. Among the more respectable families re-marriage is uncommon, widows dressing in white and wearing no ornaments. They give their children very little schooling, and are in no respect a rising class.

Momnás.

Momnas are originally Hindus converted by Imam Shah to Musalman faith

S-3

S-7

MOMNA'S, numbering 14,000 souls, are found in greatest numbers in the irrigated country to the north-west, south-east, and south-west of Bhuj, and chiefly in the *girásia* villages. Descendants of Hindus of various castes, they are, according to one account, said to have been converted to the Musalmán faith by Imámsháh, and a portion of them to have, after the great Momna revolt and defeat (1691) in Gujarát, fled to Cutch and settled at Shikra in Vágad. According to another account they were Leva Kanbis converted and called Momnás or *Momins*, believers, by Pir Sadr-ud-din who is said to have become their independent pontiff, *imám*.[1] Slightly made and dark, the Momnás shave the head except the top knot, and the face except the upper lip. The men wear coats, trousers, and three-cornered over-hanging turbans. Dark in colour, their women wear petticoats, jackets, and head cloths. Their home tongue is Gujaráti

[1] Bom. Gov. Sel. CLII. 47. According to their own account their ancestors the Gujarát Leva Kanbis were converted at Pátan by a Syed who met them there, and by taking them to the Ganges and bringing them back in a trice, induced them to become Musalmáns.

Inspite of living in Kutch, their Gujarati home tongue suggests, these people are immigrants from Gujarat.

S-6 S-9 S-7 S-28 S-103 S-143

Chapter III.
Population.
Musalmáns.
Momnás.

Most Mumnas are poor

without any noticeable peculiarities. Untidy, but sober, quiet and hardworking, Momnás work chiefly as husbandmen and labourers. Very few are rich or well off, and many are in debt, but as a class they have enough for their daily wants. Shiás in faith they are Musalmáns in little more than name, their habits, feelings, and general mode of thought being Hindu. The ordinary form of salutation among themselves is the Shrávak phrase, *Johár johár*, and with others the ordinary Hindu form, *Rám, Rám;* although not knowing why, they keep the *janmáshtami* and *diváli* holidays dressing in their best and feasting. Though according to their own accounts they believe in Shet Syed of Pátan, the cultivators devote one-twentieth part of their income, and the labourers a rupee a year each to Imámsháh's shrine at Pirána.[1] The rich among them often, and the poor once in their life, go to visit his tomb at Pirána. Marrying among themselves they form a separate body with, at Mánkuva near Bhuj, a headman, *patel,* who settles all disputes. He has also the power of fining and excommunicating any one who breaks caste rules. His sanction is also necessary for widow marriage, any widow marrying without his consent being excommunicated. Murder and adultery are punished by excommunication, the offender being allowed to rejoin on paying a fine. They do not associate with Musalmáns, eat no flesh, do not circumcise, say no five daily prayers, and do not keep the *Ramzán* fast. On the sixth day after birth a red powder, *gulál,* cross is made on the ground by the women of the family and at the end of a month a Sárasvat Bráhman names the child.[2] The marriage day is fixed with the consent of both fathers. Four days before the appointed time a booth is built, and a garland hung round the bridegroom's neck. Women sing songs and dates are distributed. On the marriage day the bridegroom's father, with his relations and friends, forming a procession, *ján,* leads the bridegroom to the bride's house where the ceremony is performed first by a Bráhman and then by a Syed, a descendant of Imámsháh one of whom lives at every Momna settlement. The dying are bathed and a lamp fed with clarified butter is placed before them. God's name is uttered, and when life has gone the body is tied on a new cot, covered with a cotton cloth, and while the bearers repeat the words *Sáhib, Sáhib,*[3] is carried to the burial-ground, and buried. As in Gujarát, instead of a mosque, a dwelling, *khána,* with a lamp always burning in it, is set apart, and a seat, *gádi,* of Imámsháh kept in it, where the men every evening, and the women occasionally meet and worship. The cultivators set apart a fifth of the gross income of their farms as a gift to the *khána.* They give their children no schooling and take to no fresh callings.

Shia Muslims in faith, but their names, habits, feelings and general mode of thought being Hindu.

Momnas observe "Janmasthami" & "Diwali" holidays

Headquarters is at Manakuva

Head Man or "ગેઢેરા" had sweeping powers

Marriage ceremonies were first performed by Brahman and later by Syed.

They bury (not cremate) their dead.

They have *khanas* of prayers

Khojás.

Children are not sent to schools

Khoja's, honourable or worshipful converts, numbering 7253 souls, are found all over Cutch, chiefly on the south coast in Mándvi,

[1] According to another account they pay their dues to Sadr-ud-din's seat, *masnad,* in Gujarát. Bom. Gov. Sel. CLII. 47. Besides believing in Imámsháh and Sadr-ud-din they worship Bábo Velo a murdered robber and outlaw and his wife Rángad, a *sati* whose shrine is at Shikra in Vágad.

[2] Some of these Bráhmans believe in Muhammadan precepts.

[3] This is an invocation to their Lord and Master, the light that burns in their temple, to save the dead man's soul from hell.

Chapter III.
Population.
Musalmáns.
Khojás.

S-28
S-103

Mundra, and Anjár, and have an old and large settlement in Bhuj. Some of them claim Persian descent and say that they fled from Persia when their power was overthrown by Haláku the Tártár (1255). But most are probably of Hindu origin, some Sindis, others Cutchis, converted to the Khoja faith 400 years ago by Pir Sadr-ud-din. According to one account a detachment of them came from Sind about 1550 under the guidance of a certain Pir Dádu. Of middle size, strongly made and of fair complexion, they wear the beard short and the moustache long. They dress like other Cutchis and at home speak Cutchi without any marked peculiarity. They are well off, in no way scrimped for food or clothes. Many are able to meet special expenses, but some are forced to borrow. Thrifty and hardworking they are quiet and orderly. Most of them are traders, but if they seem likely to gain by it they are ready to take up any new calling. Several of them of late, prospering in trade, have, near Bhuj, sunk wells and built rest-houses. Shiás of the Nazárian Ismáili sect, they follow His Highness Ágha Khán whom they worship and obey as their unrevealed *imám* and hereditary chief, descended in direct line from Ismáil the son of Jáfar Sádik, the last of the revealed *imáms*, and from the 'Old Man of the Mountain,' *Shaikh-al-jabal*, otherwise known as Hasan-i-Sabbáh the originator of their faith and converter of their ancestors the terrible Assassins of Alamut. Their converter Pir Sadr-ud-din, a missionary, *dái*, of one of His Highness Agha Khán's ancestors, is said to have introduced a religious book of ten incarnations, *dasavatár*, containing the nine incarnations of Vishnu and the incarnation of the most holy Ali as the tenth.[1] They have no mosques, but say their prayers, which consist of hearing the tenth chapter of the *dasavatár* and reciting the pedigree of His Highness Ágha Khán, in their assembly houses, *jamát khánás*. Sadr-ud-din, dying at Uchh in the Panjáb, some of his descendants settled at Kadi in the Gáikwár's territory, and were named Kadiwáls. One of the Kadiwáls, Ghulám Ali Sháh by name, came in 1792 to Kera in Cutch and being received by the Khojás with much honour settled there.[2] At his shrine a yearly fair is held in August (*Chaitra Sud* 11). Marrying among themselves, the Khojás form a distinct community whose caste disputes are settled by mass meetings. They have a treasurer or steward, *mukhi*, and an accountant, *kumária*, whose duty it is to collect and forward for transmission to His Highness Ágha Khán, as *imám*, wherever he may chance to reside, the contributions raised on his account by the community. They have lately shewn themselves anxious to give their children

---

[1] The reason of the Khoja religion being so much like the Hindu, and of the writing of this treatise of *dasavatár*, is explained by the fact that the Shia missionaries, *dáis*, were always instructed to assume or admit the truth of the greater portion of the religious tenets of those whom they wished to convert. Hence the above treatise, intended to convert to the Ismáili faith a body of not very learned Hindus, assumes the nine incarnations of Vishnu to be true as far as they go, and supplements the imperfect Vishnavite system by superadding the cardinal doctrine of the Ismáilis, the incarnation, *avatár*, of the most holy Ali. Sir H. B. E. Frere, MacMillan's Magazine, XXXIV. 346 and 434.

[2] Details are given under the head "Kera."

S-28

GUJARAT STATE GAZETTEERS

Government of Gujarat

KUTCH DISTRICT

Dr. G. D. PATEL

M. A., PH. D., I. E. S. (Retd.)

Chief Editor

AHMEDABAD

1971

S-6
S-28
S-103

spoken by a few. The castes which are numerically important among the Muslims are Khoja, Memon, Miyana and Teli. Though numerically small groups, Arabs and Balochs deserve notice. Khojas are traditional traders. Memons especially those in rural areas are mostly cultivators. Telis called Ghanchis are employed in their hereditary work of oilpressing, whereas Miyanas work as fishermen, labourers or agriculturists.

Among the Muslims, the Saiyads are teachers, cultivators and servants. They follow the same social customs like birth, marriage and death as other Muslims.

The Shaikhs are cattle-dealers and cultivators. Their social customs are the same as followed by the other Muslims in the district. They are Sunnis. They follow religious guides, *pirs*, to whom some special fees and certain small annual sums are paid.

The Moghuls who were formerly employed in the military service of the State work as servants. They are mainly found in Bhuj. In matter of custom, they do not differ from the other Muslims. They are Sunnis. While the Pathans serve as soldiers and in matters like custom and religion, they are similar to other Muslims. They speak Hindustani mixed with Kutchhi and Gujarati.

The Momnas are found in the Bhuj taluka chiefly in the Girasia villages. They are cultivators and labourers. They are converts from Hinduism, but do not associate with Muslims, do not do circumcision, offer no five daily prayers and do not keep Ramzan fast. They are Shias. Their language is Kutchhi.

The Khojas are generally found all over the district but mainly in Mandvi, Mundra and Anjar and have a large settlement in Bhuj. They are traders. In matter of chstoms, they form a distinct commhnity whose caste disputes are settled by mass meetings and have mass marriages. In matter, of religion, they are Shias of the Nazarian Ismaily sect. They follow His Highness the Agha Khan whom they worship. Their language is Kutchhi.

The Sammas are found all over the district. They are cultivators, cattle breeders and dealers. They follow the social customs similar to those followed by other Muslims. They are Sunnis by faith. The Sammas of the west keep their Hindu bards and have also spiritual guides, *pirs*. Those in the east honour the ordinary *maulvis*. They speak Kutchhi.

The Memans are mainly found in Bhuj taluka, though scattered over the district. They are cultivators, labourers and traders. In matter of customs, they do not differ from other Sunnis. They form a distinct

(Bk) H-49—18 (Lino)

S-28

S-103

GUJARAT STATE GAZETTEERS

सत्यमेव जयते

Government of Gujarat

VADODARA DISTRICT

Chief L......

Dr. S. B. RAJYAGOR

M. A., M. Ed., Ph. D., D. E. S. (Leeds)

S. TRIPATHY

I. A. S.

AHMADABAD

1979

(Bk) H-112—ii

to Kachchh, Kathiawad and Gujarat. They are Vaishnavas of Vallabhachari and Ramanuji sects. Their family goddess is Randal Mata, and they are devout worshippers of Darya Pir, the spirit of the Indus, who is said to have saved them when they fled from Multan. They wear the sacred thread and allow widow marriage.

CULTIVATORS

Among cultivators the Patel, Kachhia, and Mali are found in this district. Patels are divided into two sub-divisions Leva and Kadva. In this district Leva Patels are mainly found. Gujarati Patels claim to be of Kshatriya stock. They are Gujjars and came from Punjab. The Kachhia is a caste of market growers, from *katchha*, a vegetable garden. They are said to be originally Kanbi or Koli cultivators who took to the growing of garden produce and formed a separate caste. In addition to growing garden produce, Kachhias are also bricklayers, handloom weavers, carpenters, sawyers, shop-keepers and are also employed in Government and private services. In religion, they are Bijpanthi, Swaminarayan or Vallabhachari. Among their sub-castes, the Andharia and Khatri Kachhias are like the Matia Kanbis, followers of Imam Shah and observe half-Hindu, half Mahomedan rites. They fast on Ramzan and visit Pirana (district Ahmadabad). Marriage ceremonies do not differ from those of Hindus in general. Widow marriage and divorce are allowed. Like Hindus the dead are burnt and *shraddha* ceremonies are performed. The Mali is a caste of gardeners. They are gardeners and flower sellers. They are vegetarians. In religion, they are Kabirpanthi, Ramanuji, Vallabhachari, Swaminarayan and some of them are also Jains. Their birth, marriage, and death customs do not differ from those of Hindus. Widows are allowed to remarry. Levirate is a common practice among them. Divorce is granted. The Matia is a caste of Kanbis. They were originally Lewa Kanbis, who came to be called Matia, because they followed the Mat or doctrine of the Pir. They thus acquired many Muslim customs and observances and had to separate from the Lewa Kanbis. They are strict vegetarians. They follow the Atharva Veda and call themselves Satpanthi. They worship the tombs of Muslim saints whose mausoleums are at Pirana, Navsari, Ahmadabad and Burhanpur. Their sacred book is a collection of religious precepts called Shikshapatri made by Imamshah, the saint of Pirana. Some of them learn this book by heart and are called Kaka or devotee. A family of the Kakas officiates at a temple at Kukas in the Sinor taluka. Matias have three religious divisions; Panchia or followers of Surabhai's mausoleum, originally managed by five devotees; Satia or followers of Baba Mahomed's mausoleum, originally managed by seven devotees; and Athia or followers of Bakr Ali's mausoleum, originally managed by eight devotees. Except in being devotees of these different saints, these divisions do not differ in belief or in practice. Matias keep Ramzan

S-6

S-28

S-103

Rajputs were converted to Islam. In fact a chain reaction was started, a process which continued till the end of the Sultanate. They brought into being the Molesalam Girasiah community, one of the important land-owing communities in Gujarat. Their name is derived from Maula-Islam, meaning masters in Islam. They are mainly found in the Savli, Karjan, Dabhoi, Vaghodia and Sinor talukas of this district. They dine with other Muslims. Though they sometimes take meat, they are mostly vegetarians like the Hindus. A Molesalam will get his daughter married to a Shaikh, Saiyad, Mughal or Babi, but not, as a rule, with other Muslims who are inferior in social status. The son of a chief may get a Rajput girl in marriage ; but other Molesalams marry either among their own people or the poorer classes of Muslims. They employ *kazis* or *maulvis*, but also maintain their own Brahman family priests and support Bhats and Charans. Some of them keep their names according to Hindus and Muslims both. In the matter of religion they are Sunni by faith.

The Maleks are converted Hindus. They are mainly found in Chhota Udepur, Dabhoi, Sinor, Sankheda, Jetpur-Pavi, Savli and Karjan talukas of this district. They are landlords, cultivators and servicemen. The Maleks are organised in *jamats* and its rules are strictly observed. The Maleks prefer to marry among near relatives, the girl being given outside only, if a suitable bridegroom is not available among them. The marriage calls are always initiated by the bridegroom's people by sending a *paigam* to the bride's people. This is confirmed usually by a gift of Rs. 5 from the former to the latter. Subsequently, gifts of eatables are sent to each other by both parties. In the matter of social customs they do not differ much from other converted Hindus. They are Sunnis by religion.

The Rajput origin of the Garaisas is indicated by their names which are still mostly Hindus. They are generally poor except those Rajput landowing families who are very well-off and constitute the upper class of the Muslims. They resemble the Maleks in their poverty and backwardness. They are mainly found in the Dabhoi, Vaghodia, Sankheda, Savli, Karjan and Sinor talukas of this district. In villages they are agriculturists and in towns, mill-workers and labourers. Less than a quarter of them were found to be literate. In the matter of social customs like birth, marriage and death they observe Muslim customs. They are Sunni by religion.

The Momnas from Momins (believers) are descendants of Hindus of many castes converted to the Shiah form of the faith by different members of the Ismailiya Saiyads, among whom Imamshah of Pirana was the most distinguished. They are mainly found in Karjan taluka of this district. They are mainly cotton weavers. They also sell cotton rope and tape. Both males and females have Hindu names. Among them circumcision is practised and dead are buried. Like Hindus, women wail and beat the

S-7

S-6

S-28

S-103

breast at deaths. Some of them put on Hindu dress while some have Muslim dress. Their women generally put on saree and *chaniya*. They speak Gujarati. Instead of the Quran, they read Imamshah's book of religious rules and also worship Hindu gods. There is a *durgah* of Naya Kaka Pir at the village Kukas of the Sinor taluka in this district where a fair is held regularly. This Naya Kaka was the disciple of Imamshah, who was the founder of the Pirana Sect.

Tais claim descent from Hatim Tai, but appear to be a mixed class of foreigners and converted Hindus. Weaving was their traditional occupation, but in recent times, they have taken to numerous other small trades. They are mainly found in the Dabhoi, Chhota Udepur, Sankheda and Jetpur-Pavi talukas of this district. They are distinct from other Muslims in following the Mehdavi tenets which were spread in Gujarat by Syed Muhammad Jaunpuri in the sixteenth century. Like Hindus, they form a separate *jamat*, with a headman of their own. In Vadodara, they have a *wada* of their own. Their special doctrinal beliefs have placed them in a special position among the Muslims of Gujarat. Their educational standards are not very high. In the matter of religion they are Shiah/Sunni by religion.

The Chhipas are mainly calico-printers. They are Hindu converts who follow their old occupation. They are found in Dabhoi, Vaghodia, Sankheda and Jetpur-Pavi talukas of this district. It is said that originally they came from Rajasthan. They put on Muslim dress. They keep marriage relations among their own community. They do not differ much from other Muslims in matter of social customs. They are Sunni by religion. In all their settlements, they have well-managed union or *jamat*, with a headman chosen by the members.

Miscellaneous Muslim Communities[1]—Among Muslims, particularly among converted Muslims, there are certain social groups, who, by their occupational pattern, developed compact characteristics and have social customs influenced by their counterparts among Hindus. Some of the leading occupational groups are narrated as under :

The term Fakir, means a mendicant. The traditional occupation of these people at one time was begging, but now a number of them have settled in the towns and rural areas. In villages they are cultivators and in towns they follow miscellaneous trades. They are mainly found in the Sinor, Chhota Udepur, Dabhoi, Vaghodia, Sankheda, Jetpur-Pavi, Savli, and Karjan talukas of this district. In matter of social customs like birth, marriage and death they follow Muslim customs while in religion they are Sunni by faith.

1. MISRA, S. C., *Muslim Communities in Gujarat*, 1963, pp. 69-77 and 103.

(Bk) H-112—27 (Lino)

S-28

S-103

GUJARAT STATE GAZETTEERS

सत्यमेव जयते

Government of Gujarat

AHMADABAD DISTRICT GAZETTEER

With the Best Compliments

From

Deputy Chief Editor

Gujarat District Gazetteers

Ahmadabad.

AHMADABAD

1984

આ ગેઝેટીઅરને વર્ષ ઈ. સ. ૧૯૮૪માં પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

S-3

S-28

S-103

dhundvu, to search. It was propagated by Acharya Dhundi Raj. The Sthanakvasis accept the authority of thirty-two and not forty-five Sutras. They do not visit Jain shrines and temples. They visit Upashrayas and rely on religious books of preaching.

Some persons in this district are influenced by preachings of Shrimad Rajachandra and Kanji Swami, who preach rational ideas in Jainism.

The Islam—The chief articles of Islamic faith are belief in the unity of God, in His Angels, in His Books, in his Prophets, in good and evil as coming from Him, and in the day of Resurrection.

The Muslims in the district constitute 11·03 per cent of the total population according to the Census of 1971. They are mostly found in the urban areas such as Ahmadabad, Viramgam, Dholka, Dhandhuka, etc. The Muslims are divided into two sects., *viz.*, the Sunnis and the Shiahs. The former are more commonly found than the latter.

ઈમામ શાહે કણબીઓને વટલાવીને મુસલમાન બનાવ્યા છે

S-4

Pirana Sect—A peculiar sect called Pirana has its followers both among the Hindus and Muslims. It has got its name from the village of Pirana, 16 km. south-east of Ahmadabad. It is said that Imam Shah, a Shiah Ismalia Saiyad, converted many Hindus of the Kanbi caste early in the 16th century by showing them the miraculous powers of his faith. One story is to the effect that by bringing rain after two seasons of scarcity, Imam Shah was able to convert a large body of Hindu cultivators. Another is that a band of Hindu pilgrims, while passing by Pirana on their way to Benares, were told by Imam Shah that, if they would carefully listen to his doctrines, they would visit Benares without the trouble of going there. Some of the pilgrims paid no attention to what he said and went to Benares. Others who trusted him, saw in trance Benares, bathed in the Ganges, and paid their vows. Astounded by this miracle they adopted Imam Shah as their spiritual head. Those who were actually converted came to be known as Momna from *momin* (believers'), while those not actually converted, but following a half-Hindu half-Muslim faith, came to be known as Matia, from *mat* (opinion). Another group of half-converted Hindus came to be known as Shaikh or Shaikhda. The Momnas, Matias and Shaikhs call themselves Pirana Panthis, *i. e.*, followers of the Pirana sect. They read Imam Shah's book of religious rules in which Atharva Veda is also mentioned; and as a prayer repeat their Saint's name. They keep the Ramzan fast and observe as holidays Uras or Saint's day. Besides the Muslim holidays, they observe the Hindu holidays of Holi, Akhatrij, Divaso, Balev and Diwali. For some years past, there has been a tendency among the Matias and Shaikhs to revert to Hinduism. In addition to the Muslim *nikah* ceremony, they call a Brahman and go through the Hindu marriage ceremony. A Ramanandi Sadhu named Nirmaldas, preached to the Matias in 1880 that they were

વટલાવેલ લોકોને "મોમના" કહેવામાં આવતું.

S-4

S-7

મુસલમાનોનો રમઝાન અને હિંદુઓના દિવાળી જેવા બન્ને ધર્મોના ત્યોહારો મનાવે છે.

S-28

S-103

Muslims

The Gujarat Muslims may be divided into two main sections, those who have a foreign strain and those who are almost entirely of local Hindu descent. From the middle of the 7th to the end of the 18th century, foreign Muslims continued to find their way into Gujarat. Of the local converts, some were persuaded and others were forced to adopt Islam by Alp Khan (A. D. 1297-1317) who spread the Muhammadan faith from Anhilvad to Broach. Sultan Ahmed Shah (A. D. 1411-1441), Mahmud Begada (A. D. 1459-1513) and Mahmud II (A. D. 1536-1547) specially exerted themselves to spread Islam. Among the Mughal emperors, Jahangir in A. D. 1618 and Aurangzeb in A. D. 1646 attempted, by persecution to force the Hindus to become Muslims.[1]

Among the Muslims of foreign origin, there are Saiyads, Shaikhs, Pathans and Mughals, while the Vohoras, Sipahis, Ghanchis, Pinjaras, Momnas, Khojas, Memons and Chhipas are Muslims converted from Hindus in this district.

The Saiyads can be said to form the highest communal group in the Muslim society. They claim to be descendants from the Prophet through his daughter Fatimah and her husband the Prophet's cousin Ali.

Scores of Saiyad families entered Gujarat during the reigns of the Sultans of Gujarat (1400-1570) and their successors, the Mughals (1570-1750). The Mirat-i-Ahmadi lists the following important families: (1) The Shirazis, (2) The Bukharis, (3) The Rifa'is, (4. The Qadirlyyas, (5) The Meshhedis, (6) The Idrusis, (7) The Tirmizis, (8) The Bhaktaris, (9) The Arizis, (10) The Zaidis and (11) The Mahdvis. Out of them, Bukhari, Rifa'is and Meshhedis are found mainly in this district as they settled here.

A branch of Saiyads tracing its origin from Nizari Pirs and having within its ranks, the important Imam Shah entered Gujarat as Ismaili missionaries. At present the Saiyads can hardly be regarded as an affluent section of the Muslim community. There are a number of immigrants who claim to be the Saiyads but they are not so recognised by 'true' Saiyads. The 'true' Saiyads are highly sensitive to marriage connections and those customs which bespeak or even suggest a Saiyad origin. The fluency in Urdu, unmixed with Gujarati and well-versed in Persian are some traits of genuine Saiyads. They are mainly found in Ahmadabad City taluka of

ઈમામ શાહ જાતે સૈયાદ છે અને મુસલમાન છે.

1. CAMPBELL, J. M., *Gazetteer of the Bombay Presidency* Vol. IX., Part II, *Gujarat Population : Musalmans and Parsis*, Bombay, 1899, pp. 1-5.

S-6

S-28

S-103

The Ghanchis are oilmen. They are also called Ghanchi-Vohoras. They are found in Ahmadabad City taluka and other talukas of this district. They are the descendants of Hindus of the Pinjara and Ghanchi castes. Their females dress like Hindus and adopt Hindu names. At marriage, their women go singing like the Hindus, with the bridegroom in procession to the bride's house and in their feasts they have Hindu dishes of *ladu*, *kansar*, etc. At death, women wail and beat the breasts. They are Sunni in faith, and have a *jamat*, with a headmen chosen by the members.

S-7

The Pinjara is a craftsman community, who are cotton-threshers. In addition, they have taken to miscellaneous callings like oilselling, small trade and private service. Since both the Ghanchis and Pinjaras have taken to old trade and since both have adopted the surname Mansoori, it appears probable that the two communities are nearer to one another and may have a common origin. They are found in Ahmadabad City of this district. In matter of social customs like birth, marriage and death they follow Muslim social customs. They are a poor and backward community.

૧) શું મોમનાઓ શિયા મુસ્લિમ છે?
૨) તેમની પ્રથાઓ શું છે?
૩) શું તેવો હિંદુ દેખાવ અપનાવે છે?

The Momnas from Momin (believers) are descendants of Hindus of many castes converted to the Shiah form of the faith by different members of the Ismaliya Saiyads, of whom Imamshah of Pirana was the most distinguished. They are found in Ahmadabad City taluka of this district. They are mainly cotton weavers, while some of them also weave silk sarees. They also sell cotton rope and tape. Both males and females have Hindu names. Among them circumcision is practised and dead are buried. Like Hindus, women wail and beat the breast at death. Some of them put on Hindu dress, while some put on Muslim dress. Their women generally put on saree and petti-coat. They speak Gujarati. Instead of the Quran, they read Imamshah's book of religious rules and also worship Hindu Gods.

The Khojas are converted Hindus. They are mainly found in the Ahmadabad City taluka, of this district. They are the descendants of Luhanas, who were converted to Islam by the preaching of a Shiah preacher called Nur Satagur or Nur-ud-din in the 12th century. He is said to have made a number of converts in Gujarat by ordering the idols of a Hindu temple to speak and bear testimony to the truth of his mission. The Luhanas were the first to yield to his influence and in consequence acquired their tribal name Khoja, or honourable convert. One of Nur Satagur's successor, Rande, originally a Tuwar Rajput, sowed the seed of Ismalia faith. On their first settlement in the towns of Gujarat, the Khojas were small dealers in grain and fuel. From these humble beginning, they now occupy a powerful position in commerce. They are scattered all over Gujarat and have dealings with all important trade centers in and outside India. Many of their customs

S-3

S-28

S-103

achievements. The Maha Laxmi Mata temple is spacious and has been renovated more than once. The Maha Kali temple boasts of a beautiful and rare idol of Shiva in the *tandava* pose. A stone slab of seventeenth century contains seventeen Sanskrit verses composed by one Dayaram engraved on it.

There is a temple of Kuber towards the southern extremity of Dholka. Contrary to other temples, this temple faces east. It was built by a Brahmin in Saka Samvat 1721. A temple built 150 years back displays a big ancient idol of Ardha-Nari-Ishwar. The Jain temple in Bhala pol has an ancient Parswanath idol, supposed to have been built in the pre-Christ era. Dholka has two other Jain temples.[1] The first school at Dholka was opened as early as A. D. 1829. At present, the town has 11 primary schools, six high schools, colleges of arts and commerce and a Primary Teachers Training College for women. There are two public hospitals, a primary health centre, two gardens, two cinema houses and Government rest house. It is an important handloom centre. There are two rice mills, cotton ginning factories, a brass utensil factory, a hume pipe factory and two factories manufacturing wooden chairs and furniture. The town has branches of State Bank of India, Dena Bank, Bank of Baroda, Janata Co-operative Bank and Ahmadabad District Co-operative Bank.

Dholka has its town municipality. It has a sub-market yard of agricultural produce. The town is equipped with electricity and piped water supply. A fair is held at the temple of the Nagnath Mahadev on Shravan Vad 30. Annual Urs are held at the tomb of Hazarat Sha Pir and Bukhari Saheb on Shawwal 16-20 and Rajab 7 respectively. Dholka is famous for its pomegranates and guavas.

Giramtha—Daskroi Taluka (P. 2,244); Area in acres 1,818

Giramtha is 9 km. from Vatva, a railway station on the Bombay-Viramgam broad gauge section of the Western Railway and 15 km. from Ahmadabad, the taluka and district headquarters. It is connected by the State Transport buses with Ahmadabad and other important centres of the district. Near this village is the Pirana monastery with five *rozas* (mausoleums), the chief being that of Imamsha. It is said that in 1449 A. D., Sayed Imamsha came from Iran and settled on a hillock at the entrance of the Giramtha village. There were no rains for three years in succession. The farmers requested him to bring rain. When rain fell, they chose him to be their spiritual guide. A hutment was built for him to the west of the village where an arrow shot by him had fallen. Soon after, this, Mohammed II, King of Ahmadabad, who was convinced that Imamsha had miraculous

ઈમામશાહ ઈરાનથી આવ્યા હતા અને પીરાણામાં તેમની દરગાહ છે.

1. The account is mainly based on an article prepared by Dr. Bipin Jhaveri of Dholka.

(Bk) H-47—116

S-28

S-103

GAZETTEER OF INDIA
Government of Gujarat

ભારત દેશનો ગેઝેટીઅર

ગુજરાત સરકાર દ્વારા પ્રકાશિત

GUJARAT STATE GAZETTEER

PART—I

Deputy Chief Editors
U. M. Chokshi (Retd.)
M. R. Trivedi

વર્ષ ૧૯૮૯

GANDHINAGAR
1989

S-28

S-103

S-3

of toleration. The Muslims are divided into two sects *viz*., the Sunnis and the Shiahs[14].

Pirana Sect: A peculiar sect called Pirana has its followers among both Hindus and Muslims. It has got its name from the village of Pirana, 16 km., south-east of Ahmadabad. It is said that one Iman Shah, a Shiah Ismalia Saiyad, converted many Hindus of the Kanbi caste early in the 16th century by showing them the miraculous powers of his faith.

Christianity: Christianity is one of the great religions of the world. It originated in the land of Palestine in the Middle East. Christianity teaches the fatherhood of god and, therefore, the brotherhood of men. It expresses that god is the 'Loving Father'. The sacred book "The Bible" emphasised love, mercy, justice, and holiness. The Christian religion has three main sections, *viz*., Roman Catholics, Protestants and the Eastern Orthodox Church. The first two of these are found in Gujarat. In Gujarat Christianity was spread by the Portuguese during the Sultanate period. Mughal emperor Akbar granted permission to Christians to build churches at Khambhat and Ahmadabad. During the British rule this religion was further propagated in Gujarat through the Missionary Schools, dispensaries, hospitals as well as through the translation of the Christian religious books. There was widespread conversion to Christianity particularly from among the Harijans on account of the policy of the British to grant concessions in respect of service as well as acquiring residential accommodation. The places famous for the Christians in Gujarat are Diu, Daman, Surat, Borsad, Rajkot, Porbandar and Ahmadabad.

Zoroastrianism[15] *(Religion of Parsis)*: The religion of the Parsis preaches universal monotheism. Its fundamental principles are good thoughts, good speech and good actions, love of god, love of truth, and charity in all its connotations. It was propounded by Asho Zarathustra, a Persian. Their original scripture is generally known as Avesta, and it is composed in one of the ancient Iranian languages. According to Zoroastrianism, there is one Almighty god, known in the Avesta as Ahura Mazda (the Lord of Wisdom), and as Ohrmazd or Hormazd in later connotations. The chief object of Parsi worship is Fire and the fire temple (called Parsi Agiari) is the public place of Parsi worship. Besides the leading rites and ceremonies called *Jashan*, *Gambhar* and *Muktad*, Parsis have many minor practices and observances, to which more or less a religious sanctity is attached. Udvada in Valsad district is the most sacred place of Parsis. In the Fire-temple here, the original fire which they brought from Persia, called Atash Behram is installed. Besides Udvada, Agiaries are situated at Valsad, Ahmadabad and Surat.

Prarthana Samaj: In 1887 a theistic society called the Prarthana Samaj (Prayer Society) was formed by Dr. Atmaram Pandurang (1823-1898). Its aims were theistic worship and social reforms. In Gujarat, the Prarthana Samaj was established at Ahmadabad on 17th December, 1871. It originated from the Dharma Sabha established by (late) Shri Bholanath Sarabhai and (late) Shri Ranchhodlal Chhotalal. There were two types of memberships in the Ahmadabad Prarthana Sabha. The first type had to take an oath against idol worship, though religious ceremony at marriage and other occasions was allowed to be performed. The second type had to take an oath for daily worship and respect for the dictums of the Society.

Cardinal Principles of Faith: God, the creator of this universe, is eternal, spiritual, infinite, the repository of all good, indivisible joy, without parts, without form, one without a second, the ruler of all pervading, omnipresent, omniscient, omnipotent, almighty, merciful, all-holy and the saviour of sinners. His worship alone leads to happiness in this world and the next. Love with faith in Him, praying and singing to Him spiritually with those feelings and doing the things which please Him constitute His true worship. Prarthana Samajists believe that God does not incarnate himself. To worship and pray to images and other created objects is not a true mode of divine adoration. All human beings are his children.

Theosophists: Theosophists once influenced many intellectuals in the State. It is not a separate religious order. The Theosophical Society became very popular because of its association with Mrs. Annie Besant and others, who were participants of the Home Rule Movement in India. Among its followers are Parsis, Hindus, Jains, Christians and also some Muslims. It believes in *Yoga*, occult practices, incarnation, realization, *Karma*, etc. It has its own order of great souls. It has its forms, ceremonies, prayers, organisation, etc.

The Chauhans were traditionally agriculturists, but having come to towns, they have taken to subordinate services, labour and small trade. They do not perform the *satwansa* and the *bismillah* ceremonies. They are Sunni and observe all Sunni festivals.

The Dhobis are a service community. The *Jamatbandi* system among the Dhobis is strict.

The Kharwa (Muslim) is a community of boatmen, found around the major rivers in central and south Gujarat and on the sea coast. Their original name was Nakhuda, which means a ship-owner or a captain. Many of them still retain the surname Nakhuda. They follow Refai family. They are now engaged in various odd jobs.

The Maliks claim to have descended from soldiers, who came with the Muslim invaders from the north. The Mansuri-Tantgara is one of those instances where two separate communities have come together to form a single unit. The Mansuris were cotton-threshers and the Tantgaras prepared the guts, used in their threshing apparatus. This necessity brought the two together. They are the followers of the Pir Saiyed Ali Miyan of Vatwa, a Bukhari Saiyad.

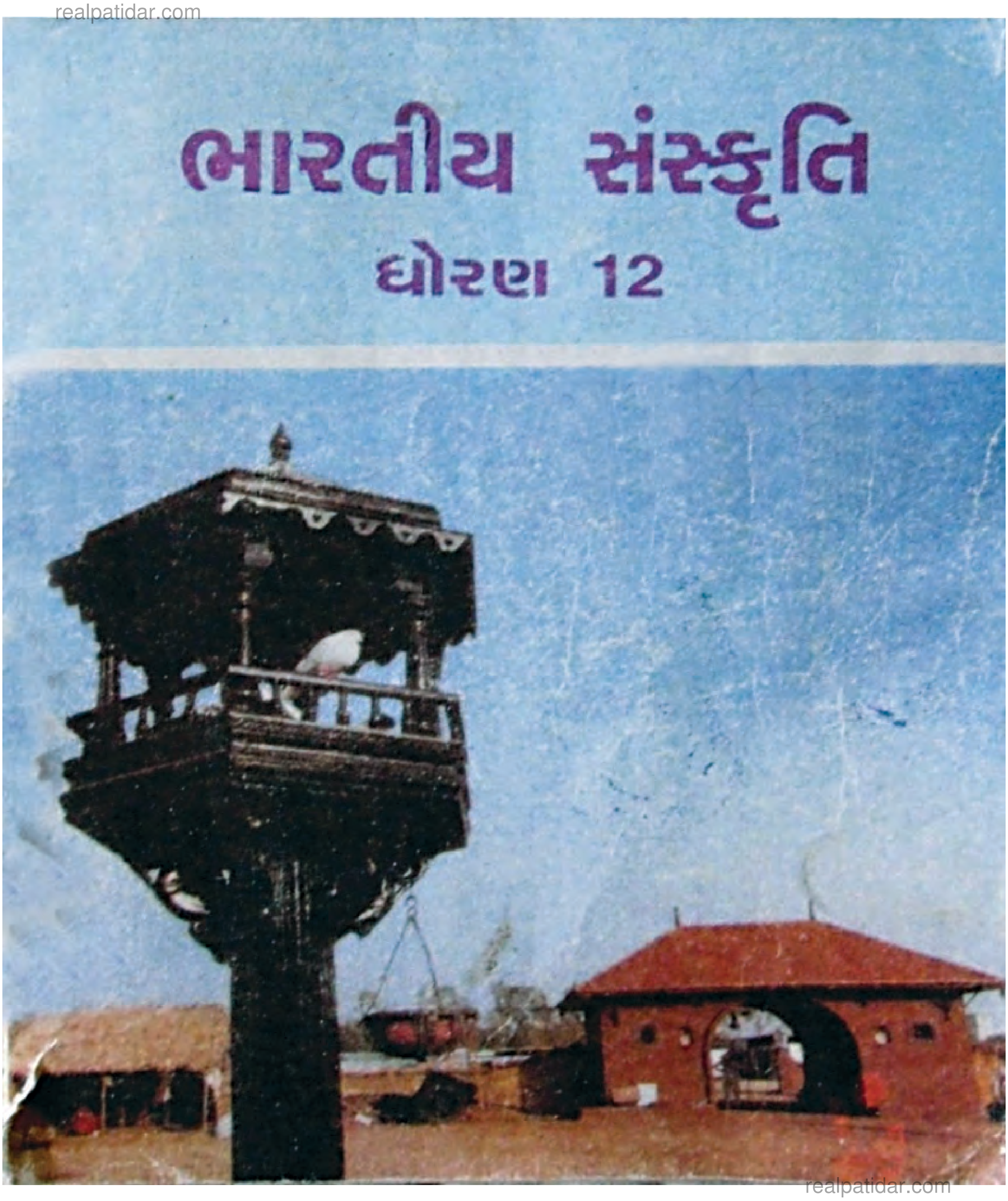
The Marwadi Muslims have two different communities, both immigrants from Rajasthan. One is settled in north Gujarat, particularly Sidhpur and Ahmadabad and the other in Vadodara. Pir-muridi is common among them and a majority of them are the murids of the Refai family of Vadodara. They are mainly engaged in labour and small trades

The Panara or Reshamwala is a craftsman community found both in Ahmadabad and Vadodara. In Ahmadabad, they are called as Panaras, whereas in Vadodara they are known as Reshamwala. They have left their traditional occupation of starching silk and cotton thread and preparing it for weaving. They are now engaged in various miscellaneous occupations.

The Momnas are descendants of Hindus of many castes converted to the Shiah sect by different members of the Ismaliya Saiyads, of whom, Imamshah of Pirana was the most distinguished. The Momins are divided into several sections. Mostly, they are traditionalists, who still venerate their Pirs and render the traditional dues to him. A majority among them follow the lineal descendants of Pir Mashaikh. The second largest wing is that of Sunnis, mostly of Deobandi inclinations, under whose leadership a well known religious *madresah* has been functioning at Chhapi in Banaskantha district. A large number among these have also taken to the *Ithana - A' Shari* form of *Shi'ism*. There are some who accept the Aga Khan as their preceptor and are known as Agakhanis. Those following the Pir call themselves as Shi'a Ja' fari, to distinguish themselves from the above group. This nomenclature is after Jafar at Sadig, the sixth Shi'a Imam; and the Pir Saheb, who preferred this nomenclature, calls himself a Ja'fari. Together with agriculture, they are weavers and almost every household has a handloom. Another branch of the Momins consist of the followers of Imam Shah, and call themselves as Pragati Satpanthi Momins in order to distinguish themselves from the non-Muslim followers of Imam Shah, who in their terminology, are the Guptis' or concealed. The Satpanthi Momins are the followers of Imam Shah and venerate his mausoleum at Pirnana.

Behlims are an agrarian community found mostly in north Gujarat. Their customs are close to the Maleks. The title Behlim was granted to Masud Ghazi due to his learning. They venerate pirs and *sahids*. As they are Sunni Hanafis, they use common mosques. In rural areas, they are agriculturists, while in cities they are engaged in various occupations, trade and services.

The Vohoras are divided into two main classes, traders and peasants. Both are quite distinct from each other in manners, customs and religious beliefs. The traders are mostly local converts and are the richest and most prosperous class of Musalmans in the State.They are further divided in three sub-classes *viz*., the Daudi, the Suleimani and the Aliya Vohoras. Those who accepted Dawood Bin Qutubsha, as the 27th Dai are called the Daudi Vohoras, and those who supported Suleiman Bin Hasan as their 27th Dai are called Suleimani Vohoras. The Aliya Vohoras got separated after the 28th Dai, Shaikh Adam Safiuddin. They accepted Ali Bin Ibrahim as their 29th Dai. They mainly deal in hardware, foodgrains, timber and *timru* leaves.The Sunni Vohoras are the converted Hindus. On account of the efforts of religious leaders (Mullah), who came here during the rule of

ભારતીય સંસ્કૃતિ
ધોરણ 12

વિષય-સલાહકાર
ડૉ. ચીનુભાઈ નાયક

લેખન/સંપાદન
શ્રી સુભાષ બ્રહ્મભટ્ટ
ડૉ. જે. આર. શુક્લ
ડૉ. જે. એમ. શાહ

સમીક્ષા
ડૉ. શિવપ્રસાદ રાજગોર
ડૉ. પ્રિયબાળાબહેન શાહ
શ્રી. એમ. જે. પરમાર
શ્રી હસમુખભાઈ પારેખ

ભાષાશુદ્ધિ
શ્રી રવીન્દ્રભાઈ ઠાકર

સંયોજન
શ્રી રમાબહેન જોષી
(મંડળનાં એકેડેમિક સેક્રેટરી)

નિર્માણ-આયોજન
શ્રી હરકાન્ત ત્રિવેદી
(મંડળના ના. નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-સંયોજન
શ્રી અક્ષય ડી. શાહ
(મંડળના ના. નિયામક : ઉત્પાદન)

પ્રસ્તાવના

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિના અનુસંધાને રાજ્ય સરકાર તરફથી મંજૂર કરવામાં આવેલા ધોરણ 12ના ભારતીય સંસ્કૃતિ વિષયના નવા અભ્યાસક્રમ અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવેલું આ પાઠ્યપુસ્તક વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ મૂકતાં આનંદ થાય છે. ઈ.સ. 1995માં પ્રથમવાર પ્રકાશિત થયેલા પાઠ્યપુસ્તકનું આ પુનર્મુદ્રણ છે.

આ પાઠ્યપુસ્તક ક્ષતિરહિત બને એ માટે પૂરતી કાળજી લેવામાં આવી છે. પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકની ગુણવત્તા વધારે એવાં સૂચનો મંડળ આવકારે છે.

આર. સી. રાવલ — નિયામક
શાન્તિભાઈ શેઠ — કાર્યવાહક પ્રમુખ

તા. 31-1-2000 ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : 1995, પુનર્મુદ્રણ : 2000

પ્રકાશક : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, 'વિદ્યાયન' સેક્ટર 10-એ, ગાંધીનગર વતી આર. સી. રાવલ, નિયામક

મુદ્રક : અશોક જે. પટેલ. જે. કે. ઓફસેટ એ-૬, મહેશ્વરી ઇન્ડ એસ્ટેટ, શાહીબાગ, અમદાવાદ-૪. ફોન ન ૫૬૨૫૮૬૧

નાખ્યો. ભારતમાં જે મુસ્લિમ સત્તા સ્થપાઈ તેના ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ બે ભાગ પડે છે : (1) સલ્તનતકાલ (2) મુઘલકાલ. સલ્તનતકાલ ઈ.સ. 1206થી ઈ.સ. 1526 સુધીનો મનાય છે. તેમાં જુદાજુદા રાજવંશોએ રાજ્ય કર્યું. તેમા ગુલામવંશ, ખલજીવંશ, તુઘલખ વંશ, સૈયદ વંશ અને છેલ્લે લોદી વંશનો સમાવેશ થાય છે. મુઘલોનો રાજ્યકાલ ઈ.સ. 1526થી ઈ.સ. 1857 સુધીનો મનાય છે. આ મુઘલ રાજ્યકાલ દરમિયાન બાબર, હુમાયુ, અકબર, જહાંગીર, શાહજહાં, ઔરંગઝેબ અને બાકીના મુઘલ બાદશાહોનો સમાવેશ થાય છે.

ઈસ્લામનાં પ્રસારનાં પરિબળો : ભારતમા મુસ્લિમ રાજ્ય સાંપ્રદાયિક રાજ્ય હતું. દરેક સુલતાન કુરાને શરીફના આદેશોને માન આપી રાજ્ય ચલાવતો. તે પોતાને અલ્લાહનો પ્રતિનિધિ માનતો. તેથી, ઈસ્લામનો પ્રચાર એ તેનું અગત્યનું કાર્ય હતું. ભારતમાં ઈસ્લામનો જે પ્રચાર થયો તેમાં અનેક પરિબળોએ અગત્યનો ભાગ ભજવ્યો હતો. તેમાં મુખ્ય ચાર પરિબળો મહત્ત્વનાં છે :

(1) મુસ્લિમ સંતો દ્વારા શાંત પ્રચાર

(2) મુસ્લિમ રાજ્યો તરફથી અપાતાં પ્રલોભનો

(3) જજિયાવેરો અને જબરદસ્તી

(4) હિન્દુ સમાજમાં ઊંચ-નીચના ભેદભાવો

(1) ભારતના બધા ભાગોમાં ગયેલા મુસ્લિમ ઉલેમાઓ, ફકીરો અને સૂફી સંતોની સાદાઈ, તેમની પવિત્રતા તથા તેમના સાદા સરળ ઉપદેશથી હિન્દુઓ તેમના તરફ આકર્ષાવા લાગ્યા. મહમૂદ ગઝનવીનાં આક્રમણો પછી અનેક સૂફી સંતો અને મુસ્લિમ વિદ્વાનો ભારતમાં આવવા લાગ્યા. અજમેરના ખ્વાજા-મુઈનુદ્દીન ચિશ્તીની પવિત્રતાથી અનેક હિન્દુ-મુસ્લિમ અનુયાયીઓ આકર્ષાયા હતા. આજે પણ તેમનો ઉરસ ઊજવાય છે. ત્યારે હજારો હિન્દુ-મુસ્લિમ લોકો એકત્ર થાય છે. 13મી સદીમાં મહાન સંત જમાલુદ્દીન તરબરીઝીએ બંગાળમાં વસવાટ કર્યો. સૈયદ મુહમ્મદ ગેસૂ દરાઝે દક્ષિણ ભારતમાં ઈસ્લામનો પ્રચાર કર્યો. ઈમામશાહ પીરાણાવાળાએ 15મી સદીમાં અમદાવાદ પાસે વસવાટ કર્યો અને હજારો અનુયાયીઓને આકર્ષ્યા. શિયા સંપ્રદાયના ઈમામ યમન દેશથી ગુજરાતમાં આવીને વસ્યા હતા. અને એમણે ગુજરાતના કણબી, ખારવા અને કોળી જાતિના અનેક લોકોને ઈસ્લામ તરફ આકર્ષ્યા હતા.

S-3

S-4

S-109

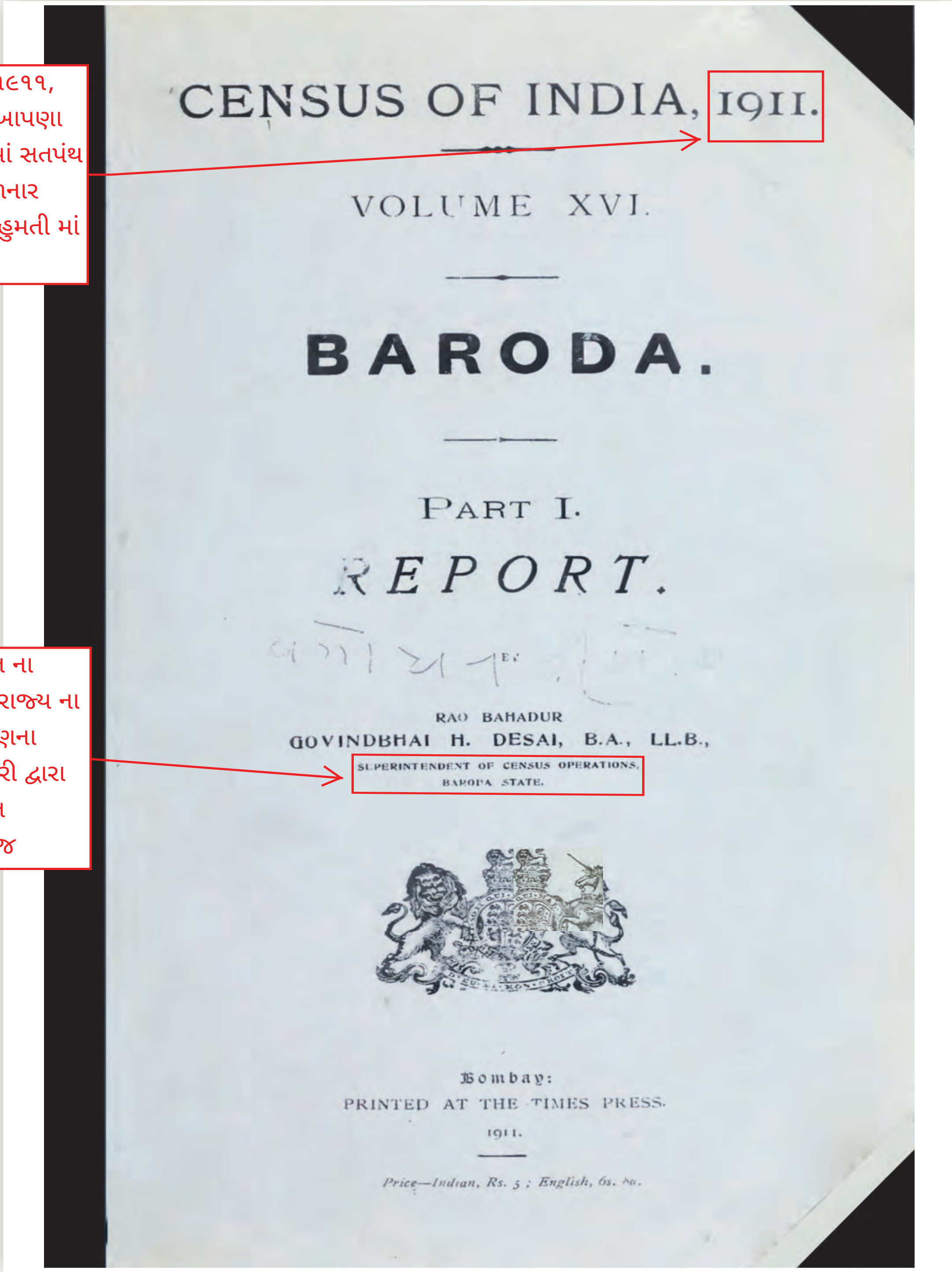
S-110

S-162

(2) ભારતમાં મુસ્લિમ સત્તાની સ્થાપના થતાં કેટલાક લોકોએ રાજ્યની નોકરી મેળવવાની લાલચે તો કેટલાક લોકોએ ધન-રાજ્યકૃપા મેળવવાની લાલચે સ્વીકાર કર્યો. કેટલાંક રાજ્યોમાં પ્રતિભાશાળી હિન્દુઓને રાજ્યમાં ઊંચા હોદ્દા આપવાની લાલચે ધર્મપરિવર્તન કરાવાયું. લડાયક અને બળવાન કોમના હિન્દુ સૈનિકોને ઈસ્લામ સ્વીકારવાની શરતે લશ્કરમાં ઉચ્ચ હોદ્દાઓ અપાયા. આમ, રાજ્ય તરફથી અપાતાં પ્રલોભનો પણ એક મહત્ત્વનું પરિબળ ગણી શકાય.

(3) મુસ્લિમ શાસકોએ ગેરમુસ્લિમ પ્રજા ઉપર એક ખાસ પ્રકારનો વેરો નાખ્યો હતો. જે 'જજિયાવેરો' તરીકે ઓળખાતો. જે હિન્દુઓને આર્થિક રીતે આ જજિયાવેરો

ઈ. સ. ૧૯૧૧, જ્યારે આપણા સમાજમાં સતપંથ ધર્મ પાળનાર લોકો બહુમતી માં હતા

CENSUS OF INDIA, 1911.

VOLUME XVI.

BARODA.

PART I.

REPORT.

RAO BAHADUR
GOVINDBHAI H. DESAI, B.A., LL.B.,
SUPERINTENDENT OF CENSUS OPERATIONS,
BARODA STATE.

Bombay:
PRINTED AT THE TIMES PRESS.
1911.

Price—Indian, Rs. 5; English, 6s. 8d.

તે વખત ના બરોડા રાજ્ય ના જન ગણના અધિકારી દ્વારા બનાવેલ દસ્તાવેજ

S-6

S-104

the Sunnis. The Shiahs do not believe in saints, and follow the precepts of the twelve instead of the four Imams. They claim for their head doctors in Persia, the *Mujtahids* or religious superiors, the power of altering the spiritual and temporal law ; the Sunnis say that the time for change ceased with four Imams—Shafai, Abu Hanifah, Malik and Hambal. In practice some sects of Shiahs differ from Sunnis, chiefly by counting the month from the fading of the old moon and not as the Sunnis do from the shining of the new moon. They pray thrice instead of five times a day, and in praying hold their hands open by their sides instead of folding them below the breast. Except these and a few other particulars, the beliefs and customs of the rival sects are the same.

પીરાણા પંથ પર આપેલી માહિતી

Pirana Sect.

254. A peculiar sect called *Pirana* has its followers both among the Hindus and Musalmans. It has got its name from the village of Pirana, ten miles south-east of Ahmedabad. It is said that Imam Shah, a Shiah Ismalia Saiyad, converted many Hindus of the Kanbi caste early in the 16th century by showing them the miraculous powers of his faith. One story is to the effect that bringing rain after two seasons of scarcity, Imam Shah was able to convert a large body of Hindu cultivators. Another story is that a band of Hindu pilgrims, while passing by Pirana on their way to Benares, were told by Imam Shah that, if they would carefully listen to his doctrines, they would visit Benares without the trouble of going there. Some of the pilgrims paid no attention to what he said and went to Benares. Others, who trusted in Imam Shah, saw in a trice Benares, bathed in the Ganges and paid their vows. Astonished with this miracle, they adopted Imam Shah as their spiritual head. Those who were actually converted came to be known as *Momna* from *momin*, believers, while those not actually converted but following a half-Hindu and half-Musalman faith came to be known as *Matia* from *mat*, opinion. Another group of half-converted Hindus came to be known as *Shaikh* or *Shaikhda*. The Momnas, Matias and Shaikhs call themselves Pirana Panthis, *i. e.*, followers of the Pirana sect. They read Imam Shah's book of religious rules in which the Atharva Veda is also mentioned; and as a prayer repeat their saint's name. All bury their dead and the Momnas also perform circumcision. They keep Ramzan fast and observe as holidays the *uras* or saint's day. Besides Musalman holidays, they observe the Hindu holidays of Holi, Akhatrij, Divaso, Balev and Divali. During the last thirty or forty years, there has been a tendency among the Matias and Shaikhs to revert to Hinduism. In addition to the Musalman *nika* ceremony, they call a Brahman and go through the Hindu marriage ceremony. A Ramanandi Sadhu, named Nirmaldas, preached to the Matias in 1880 that they were originally Kanbis and should abandon their Musalman practices. Since then some calling themselves Vaishnav Matias, separated themselves from the rest who were known as Pirana Matias. In the Census of 1901, 137 Matias returned themselves as Hindus and 251 as Musalmans. In the present Census, all (401) the Matias have returned themselves as Hindus. No Hindu Shaikhs were returned in 1901. On the present occasion, 51 have returned themselves as Hindus. Shaikhs who have abandoned the Pirana sect make Hindu brow-marks and follow the Swaminarayan sect.

કણબી જ્ઞાતિ ના હિન્દુઓને, સૈયદ ઈમામ શાહએ, વટલાવયા છે

મોટી સંખ્યામાં હિન્દુ ખેડૂતોને વટલાવયા છે

ઈમામ શાહ ની ધાર્મિક પુસ્તક અલગ છે

S-7

મુમનાઓ **સુન્નત** કરાવે છે

In addition to the Momnas, Shaikhs and Matias, many Rabaris, Sonis and Vanias, while worshipping their Hindu gods and continuing as Hindus, worship the Pirana saints, and call themselves Pirana Panthis. In 1901, they were not distinguished from the Musalmans and 3,655 persons in all were returned as Musalman followers of the Pirana sect. In the present Census, 3,630 Hindus and only 2,102 Musalmans have returned themselves as followers of this sect.

Priests.

255. In addition to the *Mujawar* (beadle) and the *Mutavalli* (mosque-guardian), *Mulla* (the priest), *Khatib* (preacher), *Molvi* (doctor of divinity) and *Kazi* (civil judge) are entrusted with religious duties. Of these the *Mulla* is the lowest. His duties are calling to prayers five times a day, acting as Imam or leader of the prayer, and where there is no Mujawar, keeping the mosque clean. Besides these duties, a Mulla acts as a schoolmaster and dealer in charms. He often does not understand the Koran, but he can read it and teach his pupils to spell through it. As a dealer in charms, he writes verses of the Koran to be bound

round the arm, or hung on the neck, to ward off or cure diseases or to ward off evil spirits or the influence of the evil eye and dreams. For fever, he gives a black string with ten or fifteen knots to be worn round the neck. Sometimes he reads verses from the Koran, breathes them on a jar of water and gives the water for the patient to drink. For bad eyes, he gives an amulet (*taviz*). The *Molvi* is generally intelligent and well-read. On certain occasions, he preaches in private dwellings a sermon (*waaz*), on the text of a verse from the Koran. Sometimes he knows the whole Koran by heart and has the title of Hafiz placed before his name. A Molvi, who follows the profession of a spiritual guide, spends several months of the year in touring in the villages where his followers live. He takes up his quarters in the mosque or with the richest of his disciples. Here he preaches, teaches and visits from house to house, prescribing for those who are sick. As a curer of diseases, he, like the Mulla, writes the text from the Koran to be used as a charm in amulets For a sick patient, he gives a knotted string necklace or writes a charm in sacred characters on paper or with saffron-water on a china plate. The ink or saffron is washed off and the water is drunk.

Except in towns, where the *kazi* or judge does the duty on Fridays and fast days, the sermon, *khutbah*, is read by the *khatib* or preacher. The office is hereditary, and the holder of it follows some calling or profession.

Under Mahomedan rule, the *kazi* was the civil and criminal judge. Now, except that he leads the public prayers on the days of *Ramzan* and *Bakr* feasts, he is a little more than a registrar of marriages and divorces.

પીર અને મુરીદનો રિશ્તો

S-7

S-8

Pir Muridi.

256. The profession called ***pir muridi*** is practised by Saiyads, and a few Shaikhs. They call their followers ***murids***, and their followers call them ***pirs*** or ***pirzadahs***. Each class, especially among the converts from Hinduism, has its ***pir*** or ***murshid***. The necessity of having a ***pir*** is carried so far that *bepir* or ***pir***-less is a term of scorn. Thus the Bukharis have the Memons and Chhipas as their ***murids***; the Pirana Saiyads have the Momnas and Kakas, and some Saiyads claim Gandhraps or musicians as their ***murids***. The ***pir*** first initiates his Murid by inculcating on him the tenets of the faith and by exhorting him to eschew the ways of evil. He sips a little ***sherbat*** out of a cup, and makes his disciple drink a little of it. This is said to be taking the ***lab*** or lip-saliva of the ***pir***. The ceremony is performed either at the age of initiation, *i. e.*, four years, four months and four days (see para. 384) of life. The ***pir*** does not impose on his disciples a regular tax, but he is always paid either in cash or grain so as to maintain himself in decent comfort. He visits his congregation once in every four years, when his followers raise subscriptions to supply him with money. The ***pir*** is sometimes invited by one of his people to bless the dying, the bride and bridegroom or a new house. On these occasions also he is paid handsomely in cash or kind

પીરનું એંઠું ખવરાવામાં આવે છે.

પીરનો લબ (Saliva), (તેણે ગુજરાતી માં **થૂંક** કહેવાય), લેવાની ક્રિયા કહેવામાં આવે છે.

Some *pirzadahs* have followers only in a few villages, some in all parts of Gujarat, and some not only in Gujarat, but in places far distant like Mauritius and Natal, in Burma and in Singapur. When a *pirzadah* dies, his sons distribute among themselves their father's people, assigning to each son, a certain number of households. It sometimes happens that for a sum of money or other consideration one *pirzadah* makes over to another the spiritual charge and the income derived from a certain number of families.

Religious buildings.

257. Musalmans have three kinds of religious buildings : *masjid* or mosque, *idgha* where *id* or festival prayers are said and *imambadas* or private mourning chapels for Shiahs. There are many old mosques but few new ones are built, owing mainly to want of funds. To meet the cost of repairs lighting, muzavar's pay, etc., most mosques have some small endowments, the rent of lands, houses or shops. These funds are entrusted to a few men of family and position, known as *Mutavalli*. If there is no endowment, the charges are met by congregation The Idgah used only by Sunnis is generally built outside of a town. It consists of a pavement of stone or cement raised three or four feet above the level of the ground. Along the west facing east is a wall with a small turret at each end.

Published by the Order of HIS HIGHNESS THE MAHARAJA GAEKWAR.

CENSUS OF INDIA, 1901.

ASIA

VOLUME XVIII.

BARODA.

PART I.

REPORT

BY

JAMSHEDJI ARDESHIR DALAL, M.A., LL.B.,
SUPERINTENDENT OF CENSUS OPERATIONS,
BARODA STATE.

BOMBAY:
PRINTED AT THE "TIMES OF INDIA" PRESS.
1902.

Price 10 Rupees, or 14 Shillings and Four Pence.

offer sweet-scented flowers. On Thursdays and Fridays they have long prayers in their Rozás, where their *Mujáwar* or *Mullá* reads the Korán and explains the texts to the assembly. Their daily prayers, or *Nimáz*, they perform at their own homes, five times a day, after washing clean their hands and feet, and kneeling down on a piece of cloth, generally a white sheet or a small mat. The followers of this sect are exclusively Sunnis. There is a grand Rozá or Mosque of Hajrat Pír Sáheb at Bagdád, which is esteemed very highly by them and is deemed to be a sacred place of pilgrimage.

2. Mahomedi Panth.

92. "Mahomedi" and "Motá Pir" sects are allied to each other and are sub-creeds of the main Sunni form of religion. The *Mahomedi Panth* is also styled as *Diné Islámi* ; the Sunnis give another name to this creed, *viz.*, *Hanfis ;* their worship consists in offering devout prayers five times in a day. Their *Guru*, or chief preceptor, was a pious sage, or *pir*, named Abdul Kadar Ghilani. His followers are numerous. Their principal mosques are said to be at Mediná, Karbellá, and Bagdád. Besides these there are small mosques or Dargás in many places in which the Moslems go to offer their prayers or *Nimáz*.

3. The Pirana sect.

93. The "*Piráná*" sect is also known as *Kákâ Panthi* and *Imámsháhi*. The founder was one Imámsháh, who was a Mahomedan Saiyad said to possess great spiritual purity, piety and superhuman powers, and was therefore highly revered by his devotees. The following is the prevailing legend about him :— He was originally an inhabitant of Persia, and came out to Gujarat in the year Samvat 1505. He first settled quietly, as a lonely fakir in a small hut at Jaramathá, a village about 10 miles to the south of Ahmedabad. After some time the Mahomedan Ruler of Ahmedabad came out to that village on a hunting excursion, and there learnt from its inhabitants a good deal about the sanctity of Imámsháh. Upon this he desired to convince himself of the truth of the report. With this object he is reported to have sent him first a potful of milk mixed with a deadly poison, which Imám Sáheb is said to have drunk off without suffering any harm from the poison. He next sent him a dish containing a boiled cat. Imám Sáheb looking at it said, "Come on, you little creature, why are you lying there dead !" The story runs that the cat sprang up alive, mewing and jumping with joy, and began to lick the feet of Imámsháh. Lastly, another dish containing some flesh, covered over with a sheet of cloth, was despatched to Imámsháh with a message that it contained rose flowers, sent by the Pádsháh of Ahmedabad as an humble present to him. As soon as the dish was uncovered in Imámsháh's presence, the wonder was that the dish was actually seen to be full of fine, fresh, sweet-scented roses in place of the flesh it formerly contained. The Ruler of Ahmedabad, being thus strongly convinced of Imámsháh's divine powers and sanctity, took him to Ahmedabad, where he stayed for some time. At last the Pádsháh's daughter fell in love with him and was married to him. The present *Saiyad* priests or Maulvies of Piráná are direct descendants of that princess. They maintain themselves on the income derived from the *rozás* or mosques at Piráná (Jaramathá). After the death of this Imámsháh a pretender, named Akalmiá, a Sindhi by caste, proclaimed himself to be the rightful heir to the Piráná *gádi* saying that he was a Saiyad nearly related to Imámsháh. Under this false pretence he secured an order in his name from the Court at Delhi, and thence came to Jaramathá and took possession

of the Piráná property, retaining it for about two years. During this time the real claimants were absent abroad. When they returned they found the property to have gone into the hands of a stranger no way related to them. They had to appeal to the authorities for justice. The Ahmedabad Subhá, after hearing the complaint, sent both the parties to Poona at the Peshwa's Court, where, after a searching enquiry, the claims of the Saiyads and Kákás were proved to be true, and they were given the possession of the Piráná property, while Akalmiá was removed from it. Another story in connection with the same property current among this sect is that Ashrafsháh, the grandson of Imámsháh, went and filed a suit against Akalmiá before the Emperor of Delhi. The Emperor agreed to grant him a *sanad* for the said property, if he would stand on a red hot iron dish (*lodhi*) and say his prayers in the Emperor's presence. This was agreed to by Ashrafsháh, and he accompanied the Emperor on a Thursday to a mosque. The legend is that when he knelt down to offer prayers the side towers opposite to him were also seen to bend down, and when he rose up the towers again became straight and erect as before. The Emperor, who saw this miracle with his own eyes, was quite struck and highly pleased, and he at once passed a *parwáná* in Ashrafsháh's name, granting the Piráná property, including the *rozá* and 45 bighás of land attached to it, in perpetuity to him and his heirs. Among the principal *sevaks* (followers) of this Piráná creed are Levá and Kadwá Kanbis, Sonis, Kachiás and Baniás. Bràhmans and Rabáris are also found among its devotees. There are five different *gádis* or places of worship of the Piráná:—(1) Imámsháh's *gádi*; (2) Surabhái's *gádi*; (3) Bálá Mahomedsáh's *gádi*; (4) Bakarali's *gádi*; (5) Nurshàh's *rozá*. Out of these the *sevaks*, or devotees of the first four, are named Kákás. The Mahomedan Mumnás (who were originally Hindus, but were afterwards converted to Mahomedanism) revere the tomb or *rozá* of Nursháh. The Pachiá Rabáris, Sonis and Kansárás revere the *gádi* of Surábhái; the Shaikhs revere the tomb of Bálá Mahomedsháh. The Kunbis, Sutars, Sonis, Kachiás and Kolis revere the tomb of Bákarali and are known as *Athiáks*. Imámsháh has the largest number of devotees among these five. Among the Piránás there are very few original Musalmans; they are mostly converts, who still, notwithstanding their faith in the Mohomedan saint, call themselves Hindus. They observe the fasts in the month of Ramján and pay homage to the tombs of the saints of their faith, and bury some of the bones after burning their dead and erect tombs over them. Some of the followers of this creed, when questioned, say that they belong to the *Sunni* sect, and are therefore classed as such in Provincial Table No. VII.

4. The Agakhan sect.

94. The followers of *Agákhán* form the only *Shiah* sect found in this State. They differ from the *Sunnis* in the manner of saying their prayers with open hands instead of folding them. Their tenets and observances are generally the same as of the *Sunni* Musulmans belonging to the Hajrat Pir creed. They keep the photo. of the first Agákhán in their Jamát Khánás, which are like ordinary mansions or big houses. The devotees meet here every day, and after burning incense in the presence of the Agá Sáheb's photo., sing songs in his praise. Agákhán established this creed about 300 years ago, and its followers are Khojás and Mumnás. People of no other caste are allowed to be members of this creed. These two can interdine but not intermarry. They are privileged to

3 Muslim shrines get Sadbhavna funds

TOI timesofindia.indiatimes.com/city/ahmedabad/3-Muslim-shrines-get-Sadbhavna-funds/articleshow/45635349.cms

Link: http://timesofindia.indiatimes.com/city/ahmedabad/3-Muslim-shrines-get-Sadbhavna-funds/articleshow/45635349.cms

Kapil Dave, TNN | Dec 25, 2014, 02.11AM IST

GANDHINAGAR: For the first time, the Pavitra Yatra Dham Vikas Board, the state government's nodal agency since 1995 for the care of prominent religious places, plans to fund the development of three Muslim religious sites. So far, the board has developed mostly Hindu temples and the Udvada Agiyari of the Parsis.

The board plans to fund and give technical assistance to develop infrastructure at Pir Kamal mosque in Danilimda, Ahmedabad; Pirana Dargah (located 18 km from Ahmedabad); and Mira Datar near Unjha in north Gujarat.

Sources in the state tourism and pavitra yatradham (pilgrimages) development department said according to the board's mandate, any religious trust which manages major religious bodies can apply for funding under the current 70:30 scheme."If they are eligible according to the criteria, we fund them. However, so far only Hindu temples have been taken up for development. Some Muslim organizations had approached us for assistance. We explained the scheme under which the religious trust managing a particular site has to give the board a resolution along with an application saying they will bear 30% of the cost of the project while 70% will be borne by the state government," said an official.

Sources said the over 550-year-old Pir Kamal mosque has been approved for funding under the scheme. Professional agencies for redevelopment will be appointed shortly. These agencies will focus on developing public utilities in consultation with the Archeological Survey of India and the local trust. The work for its development is expected to begin in the next few months after the architects' agency prepares a draft development report, said the sources.

"Pirana Dargah and Mira Datar have also been selected for development. Formal approval by the concerned board is expected soon. Both the dargahs are visited every day by thousands of Muslims and Hindus; yet they lack basic amenities. Their respective areas too need to be developed. The new area development plan will focus on tourist utilities that also meet the needs of local residents," said a source.

S-28

Hajarat Pir Imamuddin Bawa Roza is situated in Pirana village, which is about 18 km from Ahmedabad. Hajarat Pir Imamuddin Shah Bawa is believed to have founded the Satpanth sect around 600 years ago. The dargah has more Hindu followers than Muslims. The Hindu followers, called 'Satpanthisa', comprise 84% of the sect. Several of them are from Kutchhi Patel community. Muslim followers are called 'Saiyeds'.

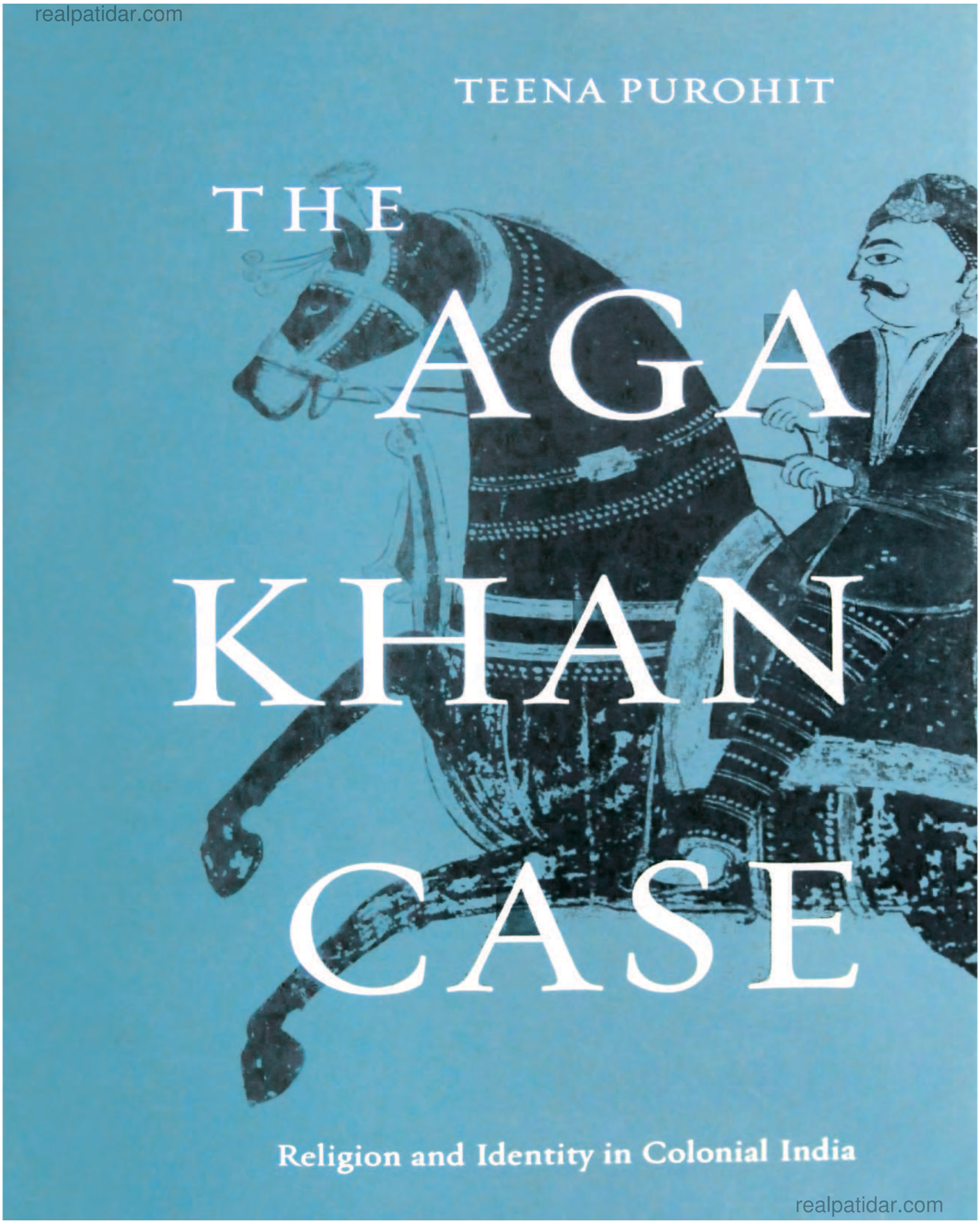
The Dargah Sharif of Hazrat Sayyad Ali Mira Datar near Unjha in north Gujarat is also around 600 years old. Thousands of pilgrims — both Muslims and Hindus — visit the Dargah every year. All three sites are expected to witness considerable development in the next two years.

1.Satpanthis as descendents of Hindus who are in process of religious conversion to Islam
2.Saiyeds are religious heads of Satpanthis who preach Shia-Islam to satpanthis

This page is intentionally left blank

વિભાગ C
કોર્ટના દસ્તાવેજો
Court Documents

This page is intentionally left blank

realpatidar.com
TEENA PUROHIT
THE
AGA
KHAN
CASE
Religion and Identity in Colonial India
realpatidar.com

S-36

S-116

THE AGA KHAN CASE

Religion and Identity in Colonial India

TEENA PUROHIT

HARVARD UNIVERSITY PRESS
Cambridge, Massachusetts
London, England
2012

S-36

S-116

Introduction

IN THE SUMMER OF 2008 I took a trip to Pirana, a village on the outskirts of Ahmedabad Gujarat, to visit the *dargah* of Pir Imam Shah (d. 1520). A *dargah* is a shrine that houses the tomb of a particular Muslim martyr or saint; pilgrims and locals visit these sites to seek blessings or to attend specific religious festivals associated with the life of the saint. Pirana exhibits the typically heterogeneous religious atmosphere characteristic of South Asian *dargahs*, which draw both male and female devotees from various religious persuasions and class backgrounds. Because of their cross-religious and cross-class appeal, scholars often describe *dargahs* as sites of religious syncretism.[1]

Indeed, both Hindu and Muslim forms of religious practice are equally present in Pirana village; Imam Shah's shrine is the focal point of such activity, while the shrine sits adjacent to a mosque, and the immediate vicinity is home to both temples of local deities and tombs of the Pir's family members. However, the shrine at Pirana was not like any other *dargah* I had visited or read about. Recent changes in the architecture emphatically demonstrated that all signs of syncretism had been erased. Everywhere, a single supervening identity was on display. What was evident was that in this place of mixed religious practices, Hinduism had displaced all other forms of devotional expression. The Hindu symbol "Om" had been recently painted on the shrine of Imam Shah. The *dholia*, a sacred room where the Pir had supposedly slept, was now officially

referred to as a *mandir,* a Hindu temple, and was decorated with a patchwork of glossy images of Hindu deities. The most jarring feature of this change was a barbed-wire fence erected to keep the main shrine and the newly constructed Hindu temple separate from the mosque.

Traditionally, the history and practices of *dargahs* have provided South Asia scholars with an opportunity to talk about popular or syncretistic religion, as opposed to communal forms of religion. In this light, the presence of the barbed-wire division graphically illustrated a hardening of spatial divisions between groups that were implicitly being instructed to decide which space was "theirs" and which "others." It suggested a rejection of the multiple, capacious, and contradictory "selves" that seemed to have been implicit in the spirit of worship as it had previously existed. In the absolute divisions imposed, one saw a gradual succumbing to the idea of communalism. Communalism refers to the bounded and exclusive idea of religion that had provided the putative rationale for India's partition in 1947—it was on the grounds that Muslims and Hindus were essentially discrete religious communities that the subcontinent was divided into India and Pakistan. What struck me about the presence of the barbed-wire fence was the way it created space in a new way. It contributed to a separatist ideology of practices it was claiming was self-evidently there. The shrine, in short, had not always been a place of worship that presupposed the fixed and immutable nature of Hindu and Muslim identities. To the contrary, recent events had conspired to constitute identity in this way and to project this relatively new or modern form as an eternal fact. It sought to change and establish on absolute terms the terrain on which new forms of truth might be asserted. Indeed, the fence reminded me of the logic of Partition. There too the subcontinent had been divided into India and Pakistan on the grounds that Muslims and Hindus were fundamentally distinct groups. At Pirana, the fence functions just as the drawn line of Partition that created in its wake the two nations of India and Pakistan, a concrete geographic representation of separate religious entities. By the same token, however, the barbed wire ironically made the produced or artificial character of this mode of historical being painfully obvious. It infused the space with tensions that arise when older modes of worship and self-relation brushed up against the unyielding and bounded presuppositions of "identity." And this, in a sense, is the subject of my book. This book demonstrates two main points: first, that religious identities in the modern period are labels that function to demarcate insiders and outsiders of a particular religious group, and second, that religious beliefs and practices cannot be understood exclusively in the presentist labels of religious identity defined and perpetuated by the modern nation-state. I

S-36

S-116

am not claiming that people were more tolerant or open about religion in the premodern period. Rather, I argue that the turn to identitarian religion has taken place, and it is necessary that we develop tools to contend with this shift rather than take the new form of religion as a given on the one hand, or wax nostalgic about the worlds we have lost, on the other. Pursuing this study of religion and identity in colonial India calls for an engagement with the multiple strands and values of that earlier moment as they are in tension with current conceptions of modern religious identity.

According to local accounts, the barbed-wire fence I saw running through the temple was built in reaction to the cataclysmic communal violence of 2002. A passenger train returning from a Hindu pilgrimage site to the town of Godhra had been set on fire, and the political leaders and popular media of the Hindu majoritarian state determined that a group of Muslims had engineered the violence. In the aftermath of the train incident, Hindu religious groups inflicted large-scale retaliatory massacres upon Gujarat's Muslim community. Over a thousand people died, the majority of whom were Muslim. Several hundred religious sites, mostly mosques and shrines, were attacked and damaged.

Although Pirana was not itself physically damaged by the events of 2002, the pressures of Gujarat's Hindu majoritarian policies have undoubtedly had their effect. I came to the view that the increasingly communalized politics of Gujarat would have been superimposed onto the landscape of Pirana in a manner that was not responsive to the texture of local practices and dispositions. My suspicions only grew when I spoke to people at the site about how they saw themselves in relation to the *dargah*. When I asked them whether they were Hindu or Muslim, leaders and devotees of the Pirana shrine responded with either "both" or "neither." When pushed a little more to define their religious practices, their most frequent answer was "Satpanth." Satpanth is a Gujarati/Hindi idiomatic phrase meaning literally "true path," and it is the name used to describe both the teachings Pir Imam Shah reportedly imparted some six hundred years ago, and the set of everyday religious practices that devotees of Imam Shah observe. The devotees' responses to my question about religious identity lent credence to the view that the form of religion the barbed-wire fence was attempting to put in place at Pirana was novel and unfamiliar to devotees. It sought to distinguish the Satpanth tradition along Hindu and Muslim lines—a distinction that found no resonance in the history of the *dargah*.

For several years I had been working on a project that concerned the *gināns*. *Gināns* refer to devotional poetry composed in late medieval India primarily in the languages of Gujarati, Hindustani, and Sindhi.[2]

S-36

S-116

They are an essential part of Satpanth ritual. Until my visit to Pirana, I had only studied these poems as texts, in the narrow sense of words written on paper. Nonetheless, I was intrigued by the ways in which the words on the page synthesized religious ideas from a number of different traditions without giving the impression that such syntheses were either forced or contradictory. I could not help wondering how the fascinating constellation of beliefs and practices that came together in the poems would be manifested in a performance setting, that is, at a place of worship and ritualized practices. And so it came as a rude shock when the *ginān*s I heard at Pirana in 2008 were sung exclusively in devotion to Hindu deities and recited only in a Hindu temple.

Today, the Satpanth tradition is defined through unmistakably identitarian categories of religion: Hindu and Muslim. This book is my attempt to describe the consequences of this transformation as diverse practices give way to modern notions of religious identity—a process which only began to take shape and acquire meaning in the nineteenth century. To this end, this book tells the story of the nineteenth century Isma'ili community as a way to illustrate this turn to identity. Prior to the nineteenth century, the Indian Isma'ilis defined themselves primarily in terms of their caste identification, as Khojas. Moreover, they were practitioners of the Satpanth tradition, which defies Hindu and Muslim the identity labels. After 1866, however, this changed. In the famous Aga Khan Case of 1866, the Khojas were redefined as "Isma'ili Muslim" and so too were Satpanth religious practices. The terms of modern Muslim identity decided by the colonial state work against the more capacious identifications of an earlier moment in the life of the Isma'ili community. Instead of understanding Isma'ilis as Muslim, in so far as they fit into a pre-existing logic of "Muslimness," I argue that a study of their religious practices as outlined in the *ginān*s allows us to capture an earlier moment in the life of this community that incorporates, rather than denies, heterogeneity.

The Aga Khan Case of 1866

In 1866, a group of leaders from the Khoja caste filed a suit against the Aga Khan, who claimed to be the religious leader of the Khojas. Although many Khojas recognized the Aga Khan as an object of devotion, the caste leaders of this group opposed his presence in the community because he demanded payments and sought to control caste affairs. The Aga Khan was a Persian nobleman and exile who came to India because he worked for the British army in the 1840s. The Khojas were a caste—that is, a

S-36

S-116

particular social grouping based on ties of endogamy, occupation, language, and religious practices. Until the 1860s, the Khoja caste followed customs drawn from both Hindu and Muslim traditions. After 1866, however, when the Khojas were identified as part of the Isma'ili sect of Islam by the British court, they began to define themselves according to this state-mandated identity. Prior to the court ruling of 1866, the Khojas did not identify themselves in terms of a *single* religious identity, though they no doubt employed other and multiple forms of identification. Their terms of religious belonging were redefined when the administrative category "Isma'ili" was legally constituted.

The Aga Khan Case of 1866 was officially a property dispute. However, in the course of the trial, the presiding judge, Justice Arnould, found it necessary to determine the religious identity of the Khojas before he resolved the issue of property ownership. In order to undermine the Aga Khan's authority and role in the community, the caste leaders filed a case claiming that the property of the Khojas belonged only to members of the Khoja caste, and since the Aga Khan was not a Khoja, he had no right to intervene in caste and property issues. The disagreements between the two sides centered specifically on control of caste affairs, property ownership, and the payment of revenues. Despite this, both the plaintiffs and the defense were required to make a case about the religious identity of the Khojas. Justice Arnould sided with the defense, officially proclaiming that the Khojas and the Aga Khan were Shi'i Isma'ili. As part of that decision, he concluded that the property of the Khoja caste belonged to the Aga Khan.

Crucial for my study are two questions: First, how was this religious identity of the Khojas established, and second, why was it necessary to establish a religious identity in a property dispute? Arnould officially declared the religious identity of the Khojas as "Isma'ili Muslim" through an interpretation of poetry. One of the key documents through which the defense argued their case for Khoja identity as Isma'ili was the text *Dasavatār*. *Dasavatār*, the Ten Avatars, is a poem of the *ginān* genre discussed above. The poem is a Gujarati/Hindi vernacular rendering of the classical Sanskrit story of the ten avatars of Vishnu and was transmitted and finally transcribed in the early eighteenth century.[3] It was a central document in the trial because both the plaintiffs and the defense described the poem as the single most important religious text of the Khojas. The defense lawyers, however, schematized *Dasavatār* in such a way as to show that Khojas were specifically Isma'ili Muslim. They pointed to the fact that although the first nine chapters narrate stories of Hindu avatars, the final chapter distinctly focuses on Ali, the first Shi'i imam.

S-36

S-116

After reading Dasavtar it was decided that Khojas were muslims

This transition within *Dasavatār*, they argued, proved that the Khojas were Hindu converts to Isma'ili Islam. Justice Arnould agreed with the defense's reading of *Dasavatār* and decided that the Khojas were Isma'ili Muslim. He arrived at the conclusion that this particular theological division in the text demonstrated the history and identity of Khojas as Hindu converts to Isma'ili Islam.[4]

At one stroke, Justice Arnould redefined the Khojas as converts and the *ginān Dasavatār* as a conversion text. The judge's authoritative interpretation of *Dasavatār* thus divided the poem into two parts, one Hindu and one Muslim, a reading that was utterly novel; it demarcated categories of Hindu and Muslim, creating a Muslim identity for the Khojas. As I explain below, this identity label has been naturalized within the community as well as in scholarship on Islam.

S-62

The same dasavatar is followed by Satpanthis of Pirana

My account of Isma'ili identity formation provides a much more complicated picture of the Khoja community than the portrait arrived at by the colonial court in 1866. The religious ideas and practices of the Khojas, as outlined in *Dasavatār* and other *gināns*, are identified not as "Isma'ili" but as Satpanth—the same terms the devotees at Pirana use to define their practices. I read these poems to show how the Satpanth tradition enacts certain formulations of South Asian Islam that cannot be extrapolated through the language of "sect" that the court used to identify the Khojas in 1866 and which continues in scholarly discussions of Isma'ili identity today. I draw attention to the historically complex character of this community through a study of their religious texts without reproducing the sectarian frame that has been imposed on it.

The Enduring Effects of 1866

When followers were in complete control of the preacher, they were slowly converted to Islam

The 1866 decision that Khojas were Muslim in the modern identitarian sense has had lasting repercussions for the self-identification of the Isma'ili community. In the early twentieth century, the third Aga Khan, Sultan Muhammad Shah (1877–1957), mandated a series of Islamicized reforms within the community, most notably the production of an official canon of their ritual texts, the *gināns*, in print. This canon was marked by a series of changes such as the discarding of "Hindu" names (Hari, Krishna, etc.), and the introduction of new Islamic ones. And today, the current Aga Khan, Prince Karim Aga Khan IV (1936–), has further Islamicized the Isma'ili liturgical setting by changing the language of service from the vernacular Gujarati to Arabic, mandating greater use of the Qur'an,[5] and most recently, banning all "Hinduistic" *gināns*, including *Dasavatār*.[6]

S-36

S-116

This legal outcome has come to set the terms of scholarly discussions as well. Scholars who work on the *gināns* today accept the interpretation of the poems as Isma'ili conversion texts, thereby affirming the ahistorical supposition of identity.[7] This position is exemplified in the explanation of the *gināns* given by the Isma'ili studies historian Farhad Daftary:

> On the evidence of the *gināns*, the pirs did attempt ingeniously to maximise the appeal of their message in a Hindu ambiance, for the Nizari *da'wa* in India was addressed mainly to the rural, and largely uneducated, lower castes. Therefore, the pirs from early on turned to Indian vernaculars, rather than Arabic and Persian used by the educated classes, in order to enhance the effectiveness and spread of their message. . . . In other words, the pirs adopted a strategy of accommodating indigenous religious mores and concepts . . . that proved very successful and won masses of converts among Sind's lower castes.[8]

S-4

Strategy of using Hindu look to attract Hindus

Daftary's position is typical of Isma'ili studies scholarship in that it assumes two crucial points about the *ginān* tradition: that its origin was Nizari (Persian), and that in the context of India, the pirs of the Isma'ili mission attracted "converts" by strategically spreading their message through the language of a "Hindu ambiance." From this perspective, the *gināns* represent the encounter between two separate religious traditions: Hindu and Isma'ili. This interpretation divides the *gināns* into two parts and thus gives primacy to the conversion argument. In short, it replicates without question the exact logic of the legal ruling of the Aga Khan Case. Daftary asserts that the use of Hindu names and figures are merely pragmatic. Even the most sophisticated works in Isma'ili studies scholarship treat Hindu elements in the poems as facilitating conversion.[9] This tradition of scholarship, which has defined the frames in which the *gināns* are understood, has not questioned the conversion reading and the prevailing and often unstated assumption that *gināns* represent an extension of and continuum with Persian Isma'ilism. I do not suggest that this is a willful act of occlusion, but rather, I want to point to the tacit ways in which the dominant arguments about conversion are shaped and have enduring force; they preserve a Persian pedigree and alienate the Indic context. I argue, instead, that Indic ideas in the *gināns* are not just part of the "ambiance" but, rather, the primary conduits of Satpanth Islam, and that the vernacular is not a "strategy" but the linguistic medium of Satpanth religious expression.

S-4

Before I describe my approach to Satpanth Islam and the *gināns*, it is important to provide a brief explanation of the study of Islam and religious identity formation in the South Asian colonial context. The scholarly investment in locating the origins of the *gināns* in the Middle

S-4

S-36

S-116

to underscore that this new designation of the Khojas as "Isma'ili Muslim" was a legal, that is, political, identity.[17] Just as in Africa colonial categories of "race" and "tribe" came to define both the legal and discursive terms of community identity in the modern period, colonial categories of religion legally defined the Khojas as "Isma'ili."[18]

I should stress that I am not claiming that there was no community identity prior to the Khojas being defined by the colonial state as "Isma'ili." My point is that "Isma'ili" is a label that was officially designated by the colonial state, and that this religious identity label Arnould chose was informed by a peculiar and circumscribed logic that could not account for the various cultural identifications of the Khojas; it denied the legitimacy of the Satpanth tradition. Therefore, I draw a distinction between the state's legal definition of the Khojas' religion as "Isma'ili Muslim" and how the Khojas' religious texts, *ginān*s, convey religion through the idea of the Satpanth.

સતપંથ એટલે કુરાનનું પ્રત્યાવર્તન / પ્રત્યાકર્ષણ (કુરાનના સંદેશનું રૂપ) →

Satpanth as Qur'anic Refraction

In the name of Allah, the Most Gracious, the Ever Merciful
All Praises to Allah, Lord of the Universe
The Most Gracious, the Most Merciful
Sovereign of the Day of Judgment
You alone we worship. You alone we ask for help
Guide us to the true path
The path of those on whom you have bestowed your favor, not of those
who have earned your anger, nor of those who go astray
(Qur'an 1: 1–7)

These verses of the Qur'an recited globally in the daily prayer are part of the opening *Surah* known as the *al-Fatiha*. The subject of this *Surah* is the *Sirat al-Mustaqim*, what can be translated as the "true path." Current Western scholarship on Islamic theology explicates the meaning of the "true path" through a primarily Arab-centric sociocultural framework, most notably "the five pillars of Islam."[19] As a consequence of the Orientalist legacy discussed above, there has yet to be a substantial investigation of the various local translations of the "true path" outside the Arab milieu. While some studies of Islamic theology offer brief discussions on Shi'i, Sufi, or "popular" Islam, rarely do they analyze literary sources or rituals outside of the Arab context as part of what the "true path"—the beliefs and practices of Muslims—entails. The alternative paradigm I offer is to read the Satpanth as a refraction of Qur'anic ideas in the local Indian context.

S-36

S-116

The primacy given to Arabic in the study of Islam is understandable: not only is Arabic the language in which the Qur'an was revealed to Prophet Muhammad, but the sacredness of Arabic is affirmed by the text's explicit stance about its nontranslatability. Despite this official position on translation, Qur'anic ideas were nevertheless translated outside the Arab world. Precisely because literal translations were prohibited, Qur'anic concepts were transmitted through new artistic media when Islam expanded outside the Arab milieu.[20] It would make sense to describe *ginān* poetry as "Islamicate"—the term Marshall Hodgson uses to refer to the larger body of creative expression that was produced in the various geographic contexts in which Islam spread.[21] However, the poems are not just artifacts of a particular historical moment, as is, for example, the Taj Mahal, the masterpiece of Mughal architecture. The *ginān*s offer specific insights into how Islam indigenized in the Indic milieu, a process I describe as Qur'anic refraction. While *Sirat-al-Mustaqim* and Satpanth can both be translated as "true path," the latter is not simply the Gujarati version of the former. The *ginān*s are part of the body of diverse literary forms that emerged in Indian vernacular languages against the background of the Sanskrit tradition.[22] Satpanth, the name given to the religious path in the *ginān*s, also refers to a community of devotees, which, similar to other *panth* and *bhakti* communities, cohered around specific poets, conceptions of gods, and criticisms of Brahmanic ideas in the late medieval/early modern period.[23] My claim is that the Satpanth exhibits the synthesis of two historical processes in microcosm, first, the expansion of Islam, and second, vernacular "panth" response to religious ideas of the classical Sanskrit tradition. The ideas associated with the former are Qur'anic, and that of the latter are Indic, but in Satpanth tradition, they coalesce in an altogether new and singular way. What I propose is that the perspective of the Satpanth offers a different way to think about the past than the terms of "identity." Learning to think in this new way is crucial to an understanding of how Islam exists in the world, as much a historical and a contemporary phenomenon.

Scholars of South Asian religions have addressed the issue of Indo-Islamic encounter in the literature of medieval and early modern India, and many of these studies, especially those that focus on Punjab and Bengal, deploy syncretism as a conceptual framework.[24] I take up a discussion of syncretism at length in Chapter 3, but let me just state here that Richard Eaton's discussion about syncretism and the seventeenth-century Bengali text *Nabi Vamsha* is a useful starting point and most closely illustrates my own approach. He explains that although Bengali deities and Hebrew

S-36

S-116

prophets figure equally in *Nabi Vamsha,* this story of "the family of the prophet" (its literal translation) draws primarily from Judeo-Islamic ideas.[25] That is to say, even though the content is Indian, the essential message and form remain Qur'anic. One of my central arguments about *Dasavatār* is that it too replicates the particular dialectic of Qur'anic theology, whereby the Qur'an is deemed wholly dependent on its theological antecedents while at the same time abrogating the ultimate authority of those antecedents.

Yet *Dasavatār* does not simply reinscribe the Qur'anic message. Eaton's argument about the formal replication of Qur'anic ideas is centered within a specifically Sunni conception of time, as his argument about *Nabi Vamsha* rests on the assumption that all prophetic possibility concludes with Muhammad's death—the geographic context of which is Arab or "Judeo-Islamic." Unlike the *Nabi Vamsha,* where the Sunni conception of time ends with the death of the prophet Muhammad in the Arab context, the Shi'i theology of *Dasavatār* allows for movement out of the Arab context.[26]

The ways in which *Dasavatār* juxtaposes local and Arab concepts and figures is reminiscent of what Vasudha Narayanan has argued about the seventeenth-century Tamil text, *Cirapurranam.* Narayanan explains how *Cirapurranam* "manipulates" the Indian literary genre, the *purananam,* to convey the life of the Prophet, a figure who lived in a foreign land.[27] Similarly, *Dasavatār* adopts the literary genre of the *puranas,* not to convey the life of the Prophet, but rather to deliver a message of messianic Imami Shi'ism[28] within the context of Vaishnava theology.[29] In *Dasavatār,* this Shi'i/Vaishnava message is instantiated in the culminating event of the story, where a confrontation takes place between good and evil armies.[30] The protagonist of the story, described as the tenth avatar, emerges from occultation to confront the evil demon Kalingo.[31] In *Dasavatār,* the central Shi'i movement out of occultation transpires between two geographic spaces—Arab and Indian lands. At the start of the poem, we are told that the tenth avatar resides in an "Arab desh" but the actual confrontation and the great social transformation takes place in India.[32] When the tenth avatar comes to India, Imamate ideology is localized, concretized, and given meaning in the Indic space. This Imamate perspective creates a shift in epicenter: from the Arab to the Indian context. The Imamate teaching in *Dasavatār* thereby illustrates how a foundational idea of the Qur'an—the centrality of prophecy—takes on a distinctive form in its new context. This process of refraction of Qur'anic ideas into the Indic Satpanth worldview is not only conceptual; it has historical and cultural implications for the study of communities as well.

S-36

S-116

these compositions—their definitive identification as the bearers of a Persian Isma'ili lineage would not be possible. This is because Satpanth cannot be entirely reconciled with any single conception of religious identity, whether Hindu, Muslim, Sunni, or Shi'i. Consequently, when the Khojas were declared "Isma'ili," the Satpanth tradition of practices became redefined as "Isma'ili" as well. Once the Khojas were identified by the state as Muslim and specifically, in sectarian terms as Isma'ili, it became increasingly difficult to identify with practices that were officially deemed Hindu, Sunni, or Satpanth.

This effacement of earlier Satpanth cultural practices occurred not only with Isma'ili identity formation, but among the Swami Narayan Hindus as well. When I went to Pirana in 2008, members of the Pirana Satpanth community told me that the founder of the Vaisnava Hindu Swami Narayan movement, Sahajanand Swami, spent time at Pirana as a Satpanthi before he started his own Swami Narayan religion in the early nineteenth century. There is no support for this argument among scholars of the Swami Narayan *sampradāya*. However, as the 1897 gazetteer entry on Pirana reports, there were certainly connections between Swami Narayans and Satpanthis at Pirana in the nineteenth century:

> The Pirana worshippers belong to three classes: foreign Musalmans, local converts and Hindus. Of local converts there are three classes: Momnas, Shekhs or Shekhdas, and Matia Kanbis. . . . The Shekhs or Shekhdas, except that they bury their dead, differ little from Hindus. They are not circumcised, and do not eat with Musulmans; they wear forehead marks, and many of them belong to the Svami Narayan community.[34]

As part of his analysis of premodern society, Kaviraj provides a specific image of a circle of circles to elaborate upon this idea of "fuzzy community." Each circle or community consists of a mix of caste, religious denomination, and occupation.[35] The above excerpt from the entry on Pirana illustrates how this would work: multiple caste groups reside in one village, and each caste group adheres to its own set of practices. After this discussion of the various caste groups and their different ritual practices, the gazetteer explains that there is one text that is read by everyone, despite caste differences: "The book of religious precepts, *shiksha patri*, written by Imam Shah, is supposed to be read by all."[36] This shared text, *Shikshāpatrī*, is both the name of a *ginān* as well as name of the Swami Narayan foundational text. In the fourth chapter, I explore the parallels and affinities between Swami Narayans and Satpanthis to argue that the Swami Narayan sect, like the Isma'ili sect, was a historical formation that became enumerated within an identitarian frame in the context of nineteenth-century colonial rule, through popular support of a charismatic

Swaminarayan Sect disagrees this statement. According to them, Sahajanand Swami never went to Pirana.

Falsehood is being spread to seek legitimacy for Satpanth as accepted religion by Hindus

Completely false information.

Satpanth Shiksapatri is slavishly copied from Swaminarayan Shikshapatri and is attributed to Imamshah after his death.

Historical records do not mention existence of such Shikshapatri at the time of Imamshah

S-36

S-116

leader, and, from the perspective of Satpanth historical memory, through interaction with the Satpanth milieu.

Returning to Kaviraj's discussion, he also uses the image of circles to explain the role of Islam in Indian society, which is relevant for trying to understand how the Khoja community was Muslim in ways that were distinct from the court's understanding of their religion as Isma'ili. Kaviraj describes how communities in premodern society reconfigured themselves in relation to new independent circles. Muslim culture, for example, would initially have entered Indian society as an independent circle which would operate in "a kind of back-to-back agency with the rest—by way of a very peculiar combination of absorption and rejection."[37] Kaviraj situates Muslim culture as an "adjacent" circle as a way to argue against standard nationalist historiography, which assumes that Indians have historically absorbed outsiders, specifically Muslims, into an Indian/Hindu fold. With the Khoja case, it would be both inaccurate and reductive to say that the Khojas were Hindu—even in the most expansive definition of "Hindu"—prior to 1866. They were, no doubt, Muslim, but not in an exclusively sectarian fashion as that determined by the state. Their practices of Islam would have originated as an independent circle that over time indigenized as the Indic vernacular Satpanth through the absorbing and rejecting of local beliefs and practices.

IMP

Kaviraj's theory of how Islam acculturated in the premodern Indian context is corroborated by Richard Eaton's historical study of conversion to Islam in Bengal and Punjab—the two most densely populated Muslim regions in the world outside Indonesia.[38] Eaton's discussion of two key socio-historical processes, accretion and reform, are relevant to an understanding of how exactly the *ginān*s can be understood in connection to the question of conversion. He explains how, in the premodern accretion mode of conversion, Muslim/Islamicate forms and concepts were mapped onto earlier and older cosmological ideas. It was therefore possible to understand oneself as Muslim, and the same time, participate in devotional practices to other local deities.[39] The later modern reform mode of conversion, however, was characterized by a much more self-conscious awareness of identity, whereby a particular community would adhere to a single model for social action, resist participation in non-Muslim rituals, and follow practices that were removed from its ancestral locality.[40] The *ginān*s were composed in a similar hinterland cultural milieu and exhibit the same kind of acculturative "mapping" of Islamicate ideas—what I have describe as Qur'anic refraction. The Aga Khan Case, however, officially put an end to the accretive understanding of the *ginān*s. *Dasavatār* functioned as an official document in the colonial court, ultimately

S-36

S-116

inheritance in practice ought to continue as such—in opposition to the Aga Khan's position, which insisted on changing the custom of inheritance along the lines of Qur'anic law. As Perry's conclusions about Khojas and *Dasavatār* are invoked as precedent in 1866, the chapter explores Perry's adjudicative rationale, according to which he provided a preliminary sketch of Khoja identity and declared *Dasavatār* to be the central religious text of the Khojas.

હિંદુઓને મુસલમાન બનાવવા માટે સતપંથમાં "દશાવતાર" ગ્રંથ લખાયો છે.

The second chapter of the book, "Sectarian Showdown in the Aga Khan Case of 1866," describes how the Aga Khan Case of 1866 marks the juncture at which new colonial state policies and the long-standing history of conflicts between the Khojas and the Aga Khan took place under very different legal and political conditions than those in 1847. In the judgment of 1847, *Dasavatār* was introduced as the "religious work" of the Khojas. In 1866, the poem was accorded an even more significant role by the judge: as the text that facilitated the conversion of the Khojas from Hinduism to Islam. Tracing the presentation of both the defense and the plaintiffs' arguments in 1866, I focus on the terms of the debate in the trial—whether Khojas were Sunni or Shi'i—and in particular, how the *ginān Dasavatār* ultimately formed the basis from which the Aga Khan's party shaped an elaborate historical narrative about the Khojas as "Shi'a Imami Isma'ilis" and defeated the plaintiffs.

Since both sides in the 1866 trial explained that *gināns* such as *Dasavatār* were invoked as part of Khoja religious rituals, one of the main arguments of the book is to demonstrate why *Dasavatār* and *ginān* poetry ought to be read from the perspective of religious practice. The third chapter, "Reading Satpanth against the Judicial Archive," contends that the *gināns* allow us to imagine the historically complex character of the Khojas' beliefs and practices prior to the nineteenth century, without reproducing the identitarian or sectarian frame that has been imposed on them. The chapter also addresses how subjects of the nineteenth-century disputes—the question of the Aga Khan's authority and the tradition of payments to the Aga Khan—can be understood as part of a longer history of Satpanth devotional practices, such as paying the tithe and of devotion to a long-awaited imam.

The fourth chapter, "Comparative Formations of the Hindu Swami Narayan 'Sect,'" explores the connections between Isma'ili and Swami Narayan "sect" formations. I examine the role that charismatic leadership and the Satpanth milieu played in the formation of a Hindu sect in nineteenth-century colonial India. The founder of the Swami Narayan sect, Sahajanand Swami, established himself as a charismatic leader among certain castes of Gujarat in the nineteenth century. Although the primarily

S-36

S-116

Perry's qualification of the Khojas' identity as "Mahomedan" is corroborated with his explanation of their manners and dress, which he describes as symptomatic of inhabiting the Indian land. In this regard, the Khojas are no different from other "outsider" groups who, over time, "gradually assume an unmistakable Hindu tint." Perry's analysis of Khojas in relation to this particular metaphor of the Deccan soil is reminiscent of the earlier discussion in which he was reluctant to identify Khojas as Muslim because of their lack of awareness about the classical languages and sources of Islam. In both cases, Perry attempted to classify Khojas as Muslim, but the terms of his own argument precluded such categorization.

મુસલમાન ખોજાઓ હિંદુની ઓળખ અપનાવીને રહેતા હતા

Perry's description of Khojas as Muslims camouflaged as Hindus is given further substantiation in his discussion of their "religious work," *Dasavatār*, which he described as a synthesis of Hinduism and Islam:

> The only religious work of which we heard as being current amongst them was one called the Das Avatar, in the Sindhi character and Cutchi language, of which Narayan the interpreter has procured me some translated passages, and which, as profession to give a history of the tenth incarnation in the person of their saint, Sudr Din, appears to be a strong combination of Hindu articles of faith with tenets of Islam.[36]

In Perry's first two analyses of the Khojas, the categories of Hinduism and Islam proved insufficient to understand "who they are" because his own framework—in which Islam requires knowledge of the Qur'an and Arabic, while Hinduism is essentially Indian—prevented the possibility of classifying Khojas within either group. Unlike previous discussions, however, Perry's logic here invites the possibility of Hindu/Muslim interaction because he interprets *Dasavatār* as a synthesis of both traditions. He describes *Dasavatār* as a combination of "Hindu articles of faith with tenets of Islam" on the one hand, and, on the other hand, a unique text of the Khojas that relates the story of their own pir. Perry's explanation of "their religious work" thus escapes the binary fixations of Hinduism and Islam he deployed in earlier discussions.

Perry's reading of *Dasavatār* also addressed the figure of Pir Sadrudin, to whom he ascribed three somewhat disparate roles throughout the judgment: He referred to Sadrudin as the tenth avatar of *Dasavatār*, he described Sadrudin as the person who converted the Khojas four hundred years ago from Hinduism to Islam, and he identified the pir as the ancestor of the Aga Khan.[37] Whereas Perry's previous discussions about the Khojas attempted to situate the group in relation to his understanding of Hinduism and Islam (and also concluded that Khojas are fully neither), the conclusions he ultimately drew about Khojas in relation to Pir Sadrudin and *Dasavatār* provided the building blocks of a history specific to

S-36

S-116

influence within the community. Moreover, the letter indicates that the Aga Khan assumed the title *sirkar*, which shows that he asserted (or at least attempted to assert) his power both as an object of devotion and as the rightful recipient of the community's tribute payments.

The letter of 1850 demonstrates that the Aga Khan's authority was recognized not only in Bombay but also among Khojas throughout India, and even outside the subcontinent. This second letter set forth, for the first time, the specifics of the historical connection to the Khojas that he claims. Whereas in 1846 he assumed the title of *sirkar*, a general divine status, here he maintained that he was a descendant of the Isma'ili imam who dispatched Sadrudin to India to convert the Khojas. The Aga Khan articulated a precise relationship between Isma'ili and Khoja history and situated himself as a descendant of the "spiritual and temporal head" of Isma'ilis.

V V IMP

In this history, Pir Sadrudin served as they key connecting figure between the Aga Khan and the Khojas. Sadrudin had appeared in the Khoja narrative before; in 1847, Perry made reference to the fact that Pir Sadrudin had converted the Khojas some four hundred years prior. It is also likely that Pir Sadrudin figured in Khoja popular consciousness because Sadrudin was considered one of the three authoritative authors of *Dasavatār*.[14] The Aga Khan's authority was likely legitimized through the connection to Sadrudin, who occupied a place of respect in Khoja devotional practices and whose historical significance was officially proclaimed in Perry's judgment of 1847.

See Page No 141 & 142

Most of the plaintiffs' case focused on detailing the history of the Aga Khan's various titles and trying to prove that the Aga Khan simply adopted them over time without any legitimacy. For the rest of their argument, however, they attempted to show that the beliefs of the Aga Khan's religious affiliation, Shi'i Islam, and specifically Shi'a Isma'ili Islam, were inherently corrupt. Anstey was committed to proving that the doctrines of the Shi'as and Isma'ilis were morally reprehensible, and even insisted that the defendants were not entitled to call themselves Muslims.[15] Using descriptions of the Isma'ilis given by Orientalist writers such Silvestre De Sacy, Anstey hoped to indicate that, by virtue of their religion, the Aga Khan and his followers ought to be regarded as untrustworthy. He described the practices of Isma'ilis in great detail, explaining that the goal of the practitioners was to achieve a hypnotic state of complete obedience in which the convert was no longer a man but an "automaton" who could be compelled to commit murder or suicide in the name of the religion.[16] Furthermore, Anstey explained to the court that all "initiates" of the Isma'ili religion were instructed to maintain a false front, appearing

S-36

S-116

સતપંથમાં વિષ્ણુ=અલી

[R]: Yes.
[A]: Is it contrary to the Koran and contrary to Suni books to hold that Vishnu the Hindoo God became incarnate in Ali?
[R]: It is against the Koran.[31]

S-4

Dasavatār[32] is not explicitly mentioned, but Anstey's questions directly refer to central ideas of the poem—such as God incarnating as a human, and specifically, that "Vishnu the Hindu God became incarnate as Ali." Anstey asked Goolam Rasul to give a reading of the text, in order to have a religious expert validate his own assertion that the tenets of *Dasavatār* were heretical according to the Qur'an and Sunni Islam. The defense, however, followed with a line of questioning about the text that managed to turn the argument in their favor. In the cross-examination of Rahimbhoy Hemraj, the defense attorney, Mr. Howard, asked the witness to describe "Desatir." The newspaper report explains that the witness described the book as narrating ten incarnations: "the fish Incarnation, the Tortoise Incarnation, the Boar Incarnation, the Lion Incarnation, the Dwarf Incarnation, the Parsham Incarnation, the Buddha Incarnation, and the Nak Kaliki or Tenth Incarnation."[33] Hemraj's interpretation of the text as Hindu supported the plaintiffs' case by implying that such a text would have little significance for Khojas. The defense argued that the poem was, in fact, only partially Hindu, and that it was simultaneously a Hindu and Muslim text. As one of the defense witnesses, the Aga Khan's secretary Kureem Khan explained, "The *Desatir* was a book made for the conversion of the *khojas* by pir Sadrodeen, the *khojas* having originally been Hindus. . . . The tenth avatar is that of Ali."[34]

S-4

The Defense

Kureem Khan's explanation of *Dasavatār* proved crucial in the defense's victory, but the defense also had to challenge several other points in the plaintiffs' case. In response to the plaintiffs' claims that Shi'as could not be considered Muslim, the defense began their case by quoting extensively from texts, arguing that it was impossible to doubt that Shi'as were Muslims. To refute the historical narrative of Shi'i Islam that Anstey had presented in his case, the first defense lawyer, Mr. Howard, explained to the court that Shi'ism was a specific division within Islam. He drew analogies between sectarianism in Islam and schisms in Christianity, suggesting that the division between Sunnis and Shi'as was equivalent to the break between Roman Catholics and Protestants. Howard also explained that many of the religious groups Anstey had discussed in relation to the

S-36

S-116

"Taqiyya"

of ruling majorities and conceal their own religious practices. Howard thus took Anstey's characterization of the Isma'ilis' as deceitful, which had been used as proof of their subversiveness, and rather than denying it, explained it as an understandable disposition and response to tyranny. According to this logic, the Khojas' adopting of certain Sunni customs was an inevitable consequence of religious oppression.

During this discussion of mental reservation, Anstey reiterated his position that it was a morally dubious practice. When Anstey had asked Goolam Rasul what the Sunni position on mental reservation was, Rasul had stated that it was forbidden by the Qur'an—the primary text that Anstey used to determine a practice's legitimacy. When Anstey questioned Kureem Khan about mental reservation, Khan agreed that the practice was forbidden by the Qur'an, but stated that it was encouraged in the *ginans*, the Khoja songs of devotion. According to Khan, these texts decreed that "one could engage in mental reservation in circumstances of danger and in order to save life."[42] Khan's position provided the defense with evidence of an Isma'ili custom practiced within the Khoja community, mental reservation. Furthermore, showing that mental reservation was supported in the *ginans*, which were texts specific to the Khojas, not only supported the defense's case that Khoja practices were distinct from Sunni customs but also implied a connection between Khojas and the Aga Khan.

Howard insisted that Khojas had no relationship with Sunni Islam, nor any connection to the Qur'an. In his efforts to disassociate the Khojas from classical Islam, Howard cited Perry's 1847 statement to the court: "There were no scholars or men of learning among *khojas* and they possessed no translation of the Koran." Instead of relying on the Qur'an as his primary source document, Howard brought *Dasavatār* to the forefront of his argument. The defense concentrated on, first, demonstrating the centrality of the text in Khoja worship, and second, illustrating the significance of the text in history. To support the first point, Howard explained that "Desatir" was read over dying Khojas. Second, as reported in the *Bombay Gazette*, he "brought forward a good deal of learned research to show that the ten incarnations bore evidence of having been written to smooth the conversion of Hindoos to Mahomedans, and that nine of these incarnations were of Hindoo." The text was understood as facilitating conversion to Isma'ili Islam because the defense interpreted the tenth avatar of *Dasavatār* as Ali. This interpretation of *Dasavatār*, as I show below, proved crucial in laying out the official Isma'ili conversion narrative.

The second defense lawyer, Mr. McCulloch, explained that if Khojas were identified only as "Mahomedan," then they would have to be

S-4

ધર્મ પરિવર્તન માટે દશાવતાર

VV IMP

S-36

S-116

magnanimous and just, and self-denying in a degree hardly exceeded by any character in history. . . ."[54] Arnould's subsequent explanations of Shi'ism convey a similarly favorable impression of the Shi'a. For example, he described the Saffavid period in Persia as the "great Shia empire" that allowed the Persian population, "without dread of Suni persecution, to indulge freely in the expression of its sorrow for the martyred son of Ali and Fatima."[55] Arnould agreed with the defense's description of Sunnis as coldhearted and unsympathetic. He compared the ways in which Sunnis and the Shi'as observe Ashura, the day the martyrdom of Husayn is commemorated. He writes that Sunnis celebrate "with riot and ill-managed merriment, with ribald jests, and the coarse antics of mountebanks dressed up in the skins of wild beasts; the Shias on the other hand, assemble sadly in their house, or their Imambaras, where they listen with tears and loud sobbings to the pathetic story."[56]

After he delineated the differences between Sunnis and Shia, Arnould moved to his next question, "Who and What are the Shia Imami Ismailis?" He explained that they believe that Isma'il, the seventh imam after Ali, is the last of the revealed imams, and that the "final manifestation of Ali (as an incarnation of God) is to come before the end of all things to judge the world."[57] Arnould also outlined key historical moments, such as the caliphate of the Abbasids (750–1272), in which Isma'ilis were victims of Sunni persecution. He introduced these historical examples to support his opinion that Isma'ilis adopted *taqiyya*, or "concealment of religious opinion," because of this persecution. Arnould restated the defense's position that Isma'ilis were often forced to hide their religious practices and offered the same passage from Burton's *Pilgrimage to Mecca* that the defense had cited to argue that *taqiyya* was a practice of self-preservation. In addition, Arnould connected this practice to the succession dispute, noting that at Mecca, "Shia pilgrims even force themselves to pay outward and most reluctant homage to the tombs of Abubekr, Omar, and Osman—the bitter foes of their venerated Ali," and that this was practiced "with a view of avoiding persecution, insult, or ill-usage for religion's sake."[58]

S-120

Taqiyya

V. IMP

His analysis of *taqiyya* and the history of Isma'ilis as a persecuted community brought him to the subject of Isma'ilis as assassins. Again, repeating the defense's position on the issue, Arnould described the infamous eleventh-century Isma'ili figure Hasan-i Sabbah as an example of the ways in which Isma'ilis were forced to respond to a history of persecution. He explained that having been persecuted by the Sunni majority, Hasan-i Sabbah "organized a system of terror which fought with the dagger against the sword and revenged persecution with assassination."[59] Arnould noted

Taqiyya

S-36

S-116

proof that the Khojas knowingly and willingly made payments to the Aga Khan.

Arnould's judgment concluded with a final question: to what form of "mahometanism" had the Khojas been converted? Using Perry's 1847 statements as a precedent, Arnould first explained that both parties agreed that Khojas were converted by Pir Sadrudin four hundred years ago. Next, he wrote that although a few claim that Pir Sadrudin was a Sunni, he agreed with the majority opinion in the community that Pir Sadrudin was an Isma'ili missionary sent by one of the ancestors of the Aga Khan. This majority belief, he writes, is "the tradition uniformly prevailing among the great bulk of the *khoja* community—among all *khojas* in short, except that numerically small proportion of them who are represented by the relators and plaintiffs."[71]

Arnould explained that the primary reason why he agreed with the majority opinion was evidence in *Dasavatār*. Both parties conceded the point that *Dasavatār* was "invariably read over khojas who are at the point of death";[72] therefore, in his opinion, *Dasavatār* was the text of "religious observance" among Khojas: "When the book is read in the *jamat khana* of the *khojas*, it is the tenth chapter (as appears in the evidence) which is along now-a-days seriously attended to. When that chapter is commenced, the congregation of the people rises and remains standing till it is concluded, making profound reverences whenever the reader pronounces the name of the 'Most Holy Ali' (Mowla Motizir Ali)."[73]

In terms of whether Khojas were Sunni or Shi'i, he noted that each of the Hindu avatars were the subjects of the first nine chapters, and the tenth chapter "treats of the incarnation of the 'Most Holy Ali'"; he concluded that "no Suni could have composed, compiled, or adapted such a work as this; the idolatry of the first nine chapters, the semi-deification Ali implied the tenth chapter, alike are utterly impossible."[74] Arnould argued that while the text could not possibly be the work of a Sunni, it could definitely be the work of an Isma'ili missionary who, because of mental reservation *(taqiyya)*, assumed "the standpoint of the intended convertite."[75] He concluded: "This is exactly what this book does: it assumes the nine incarnations of Vishnu to be true as far as they go, not the whole truth, and then supplements the imperfect Vishnuvite system by superadding the cardinal doctrine of the Ismailis, the incarnation and coming manifestation (or avatar) of the 'Most Holy Ali.'"[76]

The conclusions Arnould drew in his judgment resolved any ambiguities about Khojas and *Dasavatār* that existed in Perry's 1847 judgment. Arnould adopted the basic outline of Perry's preliminary assertions, that Khojas were converted four hundred years ago by Sadrudin, but provided

Judge concluded... that as per Dasavatar, the 10th Avatar is Ali

Taqiyya

જજે નક્કી કર્યું કે દશાવતાર ગ્રંથ પ્રમાણે "હઝરત અલી" એજ વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર છે.

further detail by explaining that Khojas were Hindus converted specifically to Isma'ili Shi'ism. *Dasavatār* played an essential role in the construction of this narrative, as Arnould's discussion began with the figure of Ali in early Islamic history and concluded by finding the same figure in the Khojas' book of "religious observance." Whereas in Perry's ruling *Dasavatār* and Sadrudin served as unique aspects of Khoja practice and history, differentiating the group from both Hindus and Muslims, in Arnould's judgment, *Dasavatār*'s theology provided evidence of the Khojas' connection to Persian Isma'ilis. *Dasavatār's* portrayal of Ali as the last of the Vaishnava avatars reflected, for Arnould, the "cardinal doctrine of the Ismailis," which attested to the history of the Khoja community's conversion and to the continuation of the Shi'i Isma'ili narrative in the Indian context.

Conclusion

Unlike Perry's ruling in 1847, Justice Arnould's judgment, from the beginning, focused solely on the question of religion, discussing the religious identity both of the Khojas and of the Aga Khan. The specifics of Arnould's decision drew from defense's case: their explication of Shi'i history, the connections between Isma'ilis and Khojas, and the Aga Khan's status as nobleman and leader of Khojas. The structure of the debate, however, emerged from the plaintiffs' argument, which had generated the overarching question of the trial: whether Khojas were Sunni or Shi'i. These terms of religious difference were introduced in their bill of complaint and formed the central argument of their case. By arguing that Khojas were Sunni, the plaintiffs attempted to dismiss the Shi'a as a heretical sect and, furthermore, prove that the Aga Khan's status was fabricated and sacrilegious. The defense, however, was able to undermine the plaintiffs' arguments with a more convincing case, proving that the Shi'a were a recognized sect of Islam, that Isma'ilis and Khojas shared a common history, and that, most importantly, the majority of Khojas supported the Aga Khan as their leader.

The defense built a strong case through their skillful responses to the plaintiffs' arguments. Several key texts and events also operated in the defense's favor. The first was the judgment of 1847; the defense quoted Perry's statements to support their argument that the Khojas' beliefs and practices were unique. The defense's case was also bolstered by the argument they made about Sadrudin's sectarian affiliation. Arnould's judgment elaborated on Perry's description of Sadrudin's conversion of the

S-36

S-116

Khojas and explained that Sadrudin had been a Shiʿi missionary dispatched to India to convert the Khojas. Arnould further argued that the Aga Khan was a descendant of the imam who had dispatched Sadrudin. Arnould's conclusion reiterated the exact connection between Sadrudin and the Aga Khan articulated in the Aga Khan's letter of 1850—which had been read aloud by the plaintiffs. The claims about the connections among the Khojas, the Aga Khan, and Sadrudin that the Aga Khan made in 1850 complemented the outline of Khoja history given in Perry's statements, and, in turn, coalesced into a narrative that Arnould found convincing.

The defense's case was also helped by the fact that the court recognized the Aga Khan as a figure of high status. The defense's argument that the Aga Khan was a "great nobleman" and "ally" shielded him from the moral critiques of the plaintiffs. The plaintiffs' criticism of the Aga Khan's personal life—such as his fondness for horse racing, his spending habits, his multiple wives—were deemed irrelevant to the central issue of whether Khojas were Sunni or Shiʿi.

Finally, the most multivalent piece of evidence that worked in the defense' favor was *Dasavatār*. The text served several functions in the trial. First, Anstey introduced it alongside the Persian text *Dasatir*, as part of his discussion of Persian religions. This move ended up supporting the defense's case, as Anstey confused the two texts, which in turn forced him to state that Khojas and the Aga Khan shared certain practices and texts. Second, *Dasavatār* repeatedly appeared in the trial, but without any detailed explanation of its significance—until the defense was able to provide one. The defense opportunely offered an interpretation of *Dasavatār* that allowed all of their different arguments to fall into place. They created a single narrative that incorporated and explained the Aga Khan's assertions that he was connected to the Khojas via Sadrudin, the fact that mental reservation was found in the *ginān*s but not the Qur'an, and the point that the Qur'an held little significance in Khoja ritual. *Dasavatār* was understood, thus, as both unique to Khojas and theologically connected to the Ismaʿilis. Most importantly, *Dasavatār* allowed Arnould to define Khoja identity as previous Hindu, but because of Sadrudin, Ismaʿili Muslim.

The third and perhaps more oblique role that *Dasavatār* played in the trial was as a devotional text of the Khojas. The defense argued that the majority of the Khojas offered payments to "sirkar-sahib" and "pir-salamat." Arnould resolved the confusion about these different titles by stating that all the epithets referred to the Aga Khan. As will be discussed in the next chapter, these names are commonly used as reference to objects

S-36

S-116

of devotion in the *ginān*s. The beliefs and practices of the Khojas drew from *ginān* poetry, and the tradition of making payments to the Aga Khan was a common practice among Khojas in the nineteenth century. Through an analysis of practices and conceptions of the divine in the *ginān*s, the following chapter will examine how Satpanth practices of the *ginān*s offer further support for the 1866 ruling that found in favor of the Aga Khan.

IMP

S-36

S-116

S-143

CHAPTER THREE

Reading Satpanth against the Judicial Archive

What is the Dasavatar? It is a treatise in ten chapters containing (as indeed its name imports) the account of ten avatars or incarnations each dealt with in a separate chapter. The first nine of these chapters treat of the nine incarnations of the Hindu god Vishnu; the 10th chapter treats of the incarnation of the "Most Holy Ali."

Judgment to The Advocate General vs. Muhammad Husen Huseni (otherwise called Aga Khan), 1866

VV IMP

IN 1847, Justice Perry had been the first to articulate an official description of *Dasavatār.* Perry described the religious text of the Khojas as "a strong combination of Hindu articles of faith with tenets of Islam."[1] In 1866, *Dasavatār* provided Justice Arnould with textual proof that the shared religious identity of the Khojas and the Aga Khan was "Shia Imami Ismaili." The defense set forth the argument that *Dasavatār* was an Isma'ili text that facilitated the conversion of the Khojas, and in doing so, confirmed a theological link between the Khojas and the Aga Khan. Invoking the defense's argument in tandem with the precedent provided by Perry's ruling, Justice Arnould established a conclusive and coherent narrative about the "Shia Imami Ismaili" identity of the Khojas and the Aga Khan in his final judgment.

The outcome of 1866 canonized one interpretation of *Dasavatār:* as a record of the Khojas' conversion. During the trial, however, *Dasavatār* was also described as central to the religious rites of the Khojas. Both the plaintiffs and the defense agreed that *Dasavatār* was read over dying Khojas, and in his judgment, Justice Arnould also acknowledged the ritual function of this text.[2] In this chapter, I explore ideas of religious practice in *Dasavatār* and the *gināns*—what is described as the Satpanth (true path). Studying the *gināns* from the perspective of Satpanth rather than "sect" opens up an alternative conception of religious participation and belonging to that which was defined by the court. This kind of reading,

S-4

S-36

S-116

S-143

I argue, provides a way to think about the religion of the Khojas outside the language of identity.

Approaching *Dasavatār* and the *ginān*s through the terms of Satpanth practice rather than conversion offers new insights into the case. Take, for example, the issue of the Aga Khan's religious authority: although his role as imam was officially decided by the colonial state, his revered status among Khojas can be traced to Satpanth practices as well. My reading of *Dasavatār* explores how paying tributes is part of Satpanth teaching in the text. In *Dasavatār* and the *ginān*s more broadly, this particular ritual is connected to the veneration of divine figures often described by the names of "Saheb" and "Pir." One of the ways in which Arnould decided that the Aga Khan was the leader of the Khojas was by investigating how and to whom the community made tribute payments. From evidence the defense provided, Arnould concluded that all the titles to which Khojas made payments, such as "sirkar-sahib" and "pir," referred to the Aga Khan; this conclusion, in turn, supported the Aga Khan's claim as rightful owner of the property.

S-4

Justice Arnould's understanding of *Dasavatār* assumed that the poem's first nine chapters were Hindu in orientation and that the final chapter was Muslim. This interpretation, I argue, created an artificial division that did not exist intrinsically in the text. I analyze the ninth chapter, *Buddhavatār*, and the tenth chapter, *Dasamo Avatār*, to show that both of these poems are thematically related and emphasize the same Satpanth belief: an exigency to engage in the correct path of everyday religious practice because End Time is looming. Eschatology, the "doctrine of last things," is traditionally a term of Western theology, referring to Jewish and Christian beliefs about the Last Judgment, the Apocalypse, and related matters. In *Dasamo Avatār*, the first poem I discuss, the end of the world is presented through the perspective of Shi'i *mahdī* messianism, in which the "expected deliverer is to come and humble or destroy the forces of wickedness and establish the rule of justice and equity on earth."[3] This eschatological vision is narrated through the anticipated confrontation between the figure of the tenth avatar and the evil demon, Kalingo. This deliverer, however, is not exclusively "Muslim." He is depicted as both the Shi'i *mahdī* and the last of the avatars of Vishnu. As I explain further below, this central eschatological moment is tied to an equally significant component of the poem: the message to follow Satpanth practices correctly. These practices, described as integral to one's *dharma*, ensure liberation *(mukti)* from the cycle of death and rebirth *(karma)*. Whereas in *Dasamo Avatār* expectation of the tenth avatar's messianic arrival necessitates the proper observance of Satpanth practices, in the next set of poems I analyze, the *Yog Vānī* ("Utterances on Yoga"), Satpanth practices

S-4

S-36

S-116

S-143

are defined through the religious authority of the *satguru* (true guru), who underscores the importance of ritual observance as a way to engage and simultaneously critique the present world. In *Buddhavatār*, the final poem of discussion, the Buddha is at the center of the story. Similar to *Dasamo Avatār* and the *Yog Vānī* poems, *Buddhavatār* too stresses the immінence of End Time. The Buddha is presented in a *chandāl*, or low-caste, guise, and he converts key figures of the famous classical epic *Mahabharata*, the Pandavas, to his new teaching.[4] In *Buddhavatār*, following the correct path requires a strident critique of Brahmin hegemony and the acceptance of the cycle of ten avatars.

Buddhavatār, *Dasamo Avatār*, and the *Yog Vānī* poems all emphasize an imminent turning point whereby the "this world prison will burst apart."[5] The figure of divine intercession—in the form of a guru, avatar, or imam—guides the devotee onto the correct path of belief. The guru/avatar/imam moves between and synthesizes ideas from both the Indic and Islamicate religious domains. This figure establishes a set of proper teachings that function as critiques of the dominant *varnasrama-dharma* structure.[6] At the same time, the guru/imam/avatar expresses Qur'anic ideas of prophetic renewal and the Day of Judgment, concepts that then become infused with new meaning and significance in the *ginān*s. In holding together the central practices of the Satpanth, the guru/imam/avatar is integral to understanding the contours of this peculiar tradition of South Asian Islam, but also, for understanding the Satpanth's role in the history of Islam's expansion.[7]

Dasavatār and the Problem of Syncretism

The specific definition of "sect" that Justice Arnould used to classify the Khojas was premised on a Christian paradigm: a dominant "church" represents a religion's center and "sects" are groups that break off from that official center while retaining certain of its fundamental elements.[8] Applying this church/sect dichotomy to an analysis of Sunnis and Shi'as, Arnould identified the Khojas as a "sub-sect" of Shi'as through his reading of *Dasavatār*. In Arnould's ruling, he explained that while the Sunnis are the "orthodox Mussulmans" whose profession of faith declares that "There is no God but God and Mahomet is the Apostle of God," the Shi'as hold "the elevation of Ali to an almost co-equal position with the Apostle of God himself."[9] Deciding that the figure of Ali was the key to the doctrinal difference between Sunnis and Shi'as, Arnould provided textual evidence from the final chapter of *Dasavatār* to prove its Shi'i identity; he explained that "no Suni could have composed, compiled, or adapted such a work as

S-36

S-116

S-143

this; the idolatry of the first nine chapters, the semi-deification Ali implied the tenth chapter, alike are utterly impossible."[10] Furthermore, Arnould attributed the organization of *Dasavatār* to Isma'ili missionāries who, in his opinion, assumed "the standpoint of the intended convertite"; the tenth chapter proved that the text as a whole was Isma'ili in orientation because, according to his argument, it "supplements the imperfect Vishnuvite system by superadding the cardinal doctrine of the Ismailis."[11]

S-4

Scholarly discussions that frame *Dasavatār* and the *gināns* as Isma'ili poetry reiterate this position. According to Azim Nanji, the most significant aspect of *Dasavatār* is its Isma'ili theological message. He argues that *Dasavatār's* "chief value" rests in its central belief of the Isma'ili tradition where the tenth avatar of Vishnu will arrive under the name of "Nakalanki" ("Stainless One"), whom he claims refers to as Ali, the son-in-law of the Prophet and the *Mahdī*. "Nakalanki" is expected to arrive and kill the demon Kalinga, the embodiment of evil.[12] According to Nanji, this notion of "Imam as divine epiphany," confirms *Dasavatār's* identity as an Isma'ili text. To support this interpretation, Nanji explains that the first nine avatars in the *gināns* correspond to the names of the Sanskrit *puranic* order of Vishnu's incarnations. However, the figure of the tenth avatar diverges from the Sanskrit/Indic tradition: there the tenth avatar is not the Vaishnava Kalki, but the Isma'ili Nakalanki. In Nanji's analysis, the figure of the final avatar represents an ultimate rupture and disjuncture between classical Vaishnava and Isma'ili theologies. Nanji does acknowledge a similarity between Vaishnava and Isma'ili conceptions of time and notes that both the avatar and imam are figures representing "divine epiphany." Nonetheless, in his analysis, the elements of Vaishnavism in the *gināns* are ultimately relegated to a supporting role, only serving to provide a framework that facilitates the integration of Isma'ili thought.[13]

S-54

Imam Shah's Das Avatar

The closing lines of the *Dasamo Avatār* of Imam Shah, however, reveal the simultaneity of Vaishnava and Shi'i idioms in the description of the tenth avatar:

> tāre dasamun rupa tīam nakalamkī nārāyena rupa sāra
> tīan deve dhareyo sirī mola muratajā alīnu avatara
> (Then the tenth form is truly the form of Nakalanki Narayana.
> There the deva has assumed the form of the blessed Maula Murtada Ali)[14]

S-4

નકલંકી નારાયણ = મૌલા મુર્તઝા અલી

This kind of juxtaposition, in which different epithets are applied to the same figure, occurs frequently throughout the poem. Here, the honorific titles given to the tenth avatar—"Nakalanki," "Narayana," and "Maula Murtada Ali"—force the reader to dislodge the figure from a conventional Vaishnava/*puranic* context. The various names produce a kind of tension

S-36

S-116

S-143

that precludes the possibility of ascertaining the precise "identity" of the avatar along sectarian lines, as "Nakalanki," "Naryana," "deva," and "Ali" are positioned side by side with no one appellation given priority.

Despite the presence of both Vaishnava and Shi'i references to the tenth avatar, Nanji singles out the appellation "Nakalanki" among all others and posits this title as representative of Isma'ili thought.[15] Scholars appear to have focused on this specific epithet as the tenth avatar's "identity" (in spite of its infrequence in the text) because a particular etymological analysis of it has provided support for larger claims about *Dasavatār* as an Isma'ili conversion text. In this analysis, "Nakalanki" derives from the Sanskrit "Kalki," meaning "stain" or "blemish," plus "ni" or "na," the Sanskrit negating prefix. This leads to the conclusion that "Kalki" plus "na" refers to the "non-Kalki," or the non-Vaishnava avatar, which is then equated to the "Stainless One," or Ali.[16]

S-4

Although the above analyses of *Dasavatār* effectively situate the text as an expression of Isma'ili Islam, some scholars have moved away from a sectarian perspective on the *ginān*s and adopted a more syncretistic understanding of the texts. Tazim Kassam's analysis of the *ginān Brahma Prakasha,* for example, operates on a syncretistic model. Her approach is based on an analytical structure which acknowledges first the "coexistence of diverse elements," second, the "coherence of their combined configuration," and third, "retention of self-identities."[17] What distinguishes Kassam's approach from the sectarian interpretations of *Dasavatār* as a conversion text is the fact that she acknowledges an overlap between different semantic domains.[18] She attempts to move beyond the prioritization of an Isma'ili component, but her study nevertheless operates on the assumption of an identity-based separation between "Hindu and Ismaili viewpoints," each of which represents a distinct ontological entity.[19] In this way, her syncretistic approach relies on the same binaries of the sectarian perspective.

The theory of syncretism has been addressed in other studies of Indo-Islamic literature, such as the Sufi literature of Bengal. Tony Stewart, for example, explains that studies of Bengali Sufi literature have tended to conceive of the tradition as either deviant or hybrid, both of which, for him, come down to a perspective of an "unholy alliance of religious entities that should be kept apart in an ideal world."[20] In attempting to rethink notions of syncretism, Stewart proposes understanding the process by which religious vocabulary, and in turn, the shape of Bengali vernacular language, develops in light of Nida's theory of "dynamic equivalence."

To demonstrate the relevance of this theory, Stewart provides an example of this phenomenon from the Bengali Sufi text *Nabi Vamsha,* in which the author, Saiyad Sultan, adopts the term "avatar" to describe

S-36 S-116

prioritizes the ultimate authority of the Prophet. In this way *Nabi Vamsha* deploys the logic of supersession, on which the authority of Qur'an revelation is based: the Qur'an conveys the finality and superiority of its theology in relation to the authority of earlier prophets and traditions. *Dasamo Avatār* too asserts its authority in relation to earlier texts and ideas; however these are primarily Vedic and *puranic*. Although the content of *Dasamo Avatār* is clearly distinct from the Qur'an, *Dasamo Avatār* structurally replicates the specific dialectic of Qur'anic theology that, on the one hand, is wholly dependent on its textual and theological antecedents and, on the other hand, abrogates the authority of those antecedents.

દસમો અવતાર એ કુરાનના સંદેશ સાથે સલગ્ન છે

I also situate *Dasamo Avatār* as an expression of Qur'anic Islam because of its message of prophetic renewal. This approach diverges slightly from Eaton's position. Eaton's discussion is situated within a specifically Sunni conception of time. His argument about *Nabi Vamsha* assumes that all prophetic possibility concludes with Muhammad's death—the geographic context of which is Arab or "Judeo-Islamic." From a Shi'i perspective, however, divine intervention does not come to an end with Muhammad's death. Muhammad's spiritual and temporal power, according to Shi'i theology, needed to be sustained and therefore transferred charismatically.[29] According to the imamate Shi'i perspective, the doctrine of the imamate, evolved from, in the early years of Islam, the idea of a leader who would bring justice to the oppressed to a highly complex concept of the eschatological hidden imam.[30] This belief in hidden messiahs marked a major shift in the conception of the imam from the early period, for the developed idea of hidden imams brought with it the notion that imams possessed divine knowledge and powers of prediction, most notably the "proper time for the messianic Imam to strike."[31]

Dasamo Avatār provides a narrative of this "strike." In the next section, I analyze that story in relation to its articulation of the Satpanth. The Satpanth is expressed through the anticipated arrival and devotion to tenth avatar. I contend that this tenth avatar does not represent a figure of conversion, nor an example of syncretism, but rather, as an expression of messianic redemption for the Satpanth devotee.

Dasamo Avatār

In the opening lines of *Dasamo Avatār*, the protagonist of the poem, the tenth avatar, is described as a manifestation of Hari, a name referring either to Krishna or Vishnu. At this point in the text, he is "hidden" in an "Arab country":

S-36

S-116

Today, in the tenth vessel, Hari is the Nakalaki incarnation.
Today, he is sitting in the Arab country.
So, how many of the important deeds of Hari could one tell?
That deva remains hidden today in the Kali era.
So, in the Kali era, the guru Brahma is the incarnation of Pir Shams.
That guru wandered as a mendicant in twenty-four countries.[32]

Although the hero of the poem is introduced at this time, he remains hidden until, in Sachedina's terminology, it is the "proper time" for him to "strike." The introductory verses leading up to the moment of messianic arrival focus on the imminence of that arrival as well as Satpanth teaching, both of which are explained by another figure, Pir Shams. Pir Shams assumes the guise of mendicant, and in his wanderings, arrives at the house of the evil demon Kalingo, the object of the tenth avatar's confrontation. Pir Shams comes to Kalingo's house in order to deliver a message about the tenth avatar to Kalingo's wife, Queen Suraja:

Where Queen Suraja is sitting, at the very moment, assuming the form of a parrot, Pir Shams speaks: Listen, Queen Suraja, to the Atharva Veda, and the knowledge of Brahman, So that later you may attain a place in the eternal abode.
Today, O Queen, you have come to the royal threshold of the house of the demon, but now your life is going to be wasted.
On hearing such words, the queen was amazed;
The queen went and touched the feet of Pir Shams, who was in the form of a parrot.
Then Pir Shams spoke the truth.
Listen, Queen Suraja, to the tale of the Atharva Veda.
Queen, in the Krita era, the Rg Veda was current.
Then the devotee Prahlada attained liberation with five krores of beings.
In that era Hari assumed four forms, the deva, the Shah himself destroyed four demons.
Queen, know that in the second Treta era, the Yajur Veda was current.
Then the deva rescued the devotee Harishchandra with seven krores of beings. In that era, the Shah himself destroyed three demons.
Queen, know the third era, to be Dvapara, when the Sama Veda was the basis of authority.
The Pandavas were rescued with nine crores of beings. In that era, the deva, the Shah himself, destroyed two demons. Then King Yudhisthira achieved liberation with nine krores—they attained a place in the eternal abode.
Today, in the Kali era, the place of Hari is in the Atharva Veda.
So, today, in the Kali era, Hari is the tenth incarnation.
That deva, the lord Murari, has assumed the Nakalaki incarnation. He will kill your husband, Oh Lady.[33]

In its narration of the feats of "Hari" and the tenth avatar's forthcoming confrontation with Kalingo, *Dasavatār* is reminiscent of the *puranas*,

S-36

S-116

in which avatars perform heroic acts for the welfare of humankind.[34] In *Dasavatār*, however, the avatar's heroic acts are supplemented by a messenger, who facilitates devotion to the tenth avatar through a particular teaching. Although Pir Shams's message employs the language of the Vedas, Yugas, and the previous avatars of Hari, the purpose of his instruction is solely focused on conveying the authority of the Atharva Veda. The preceding Vedas, Yugas, and avatars are invoked only to provide the context for Nakalaki's destruction of Kalingo and to communicate the significance of a new teaching, what Shams also calls the Satpanth:

> Listen, Queen Suraja, so Pir Shams speaks his thought.
> Today in this era, understand the Satpanth as truth.
> So, Queen, without the Satpanth no one has attained knowledge.
> Therefore, O Queen, without the true guru there is no salvation.
> Queen, in this era, worship the Satpanth as true.
> Then only, Queen Suraja, you will cross over safely.
> Queen, follow the Satpanth secretly, So that the demon may not know.[35]

સતપંથને "ગુપ્ત" રીતે પાલન કરો

After hearing Shams's Satpanth teaching, the Queen responds, having fully comprehended his message:

> Lord, whatever service was left undone by us in our previous life,
> For that reason, we have truly come to the house of the demon.[36]
> Lord, our birth was in that house.
> But now, due to the guide, the true guru, we have become eternal.[37]

In the previous passage, the reader is introduced to the particular language of Satpanth teaching, where Indic notions of time, the Yugas, and textual significance of the Vedas are deployed to convey a new Satpanth theology that both emerges from and displaces these older Indic ideas. In the above verses, we discover that Hindu ideas of rebirth *(karma)* and the desire for release from this world *(mukti)* are also central to Satpanth philosophy. Queen Suraja understands her station in life, as Kalingo's wife, through the philosophy of karma; she remarks that her actions in previous lives resulted in the present situation. More importantly, she realizes that escape from her condition, specifically, a desired state of immortality *(amara)*, has become possible as a result of her encounter with the guru, Pir Shams.

Shams also explains the importance of certain practices to the Satpanth, one of which is offering a tithe *(dassondh)*. Just before his departure, Shams gives Suraja precise instructions about the correct way to tithe, telling her to put the offering in a box and give it to a sea-traveler.[38] Another verse explains that the person who doesn't give sufficient *dassondh*, who doesn't perform good deeds *(sukarita)*, and who does not attend the house of prayer *(dharamasara)* because of laziness will be forced to wander in

S-36

S-116

This is the only verse in the poem that does not center on conducting oneself properly and cultivating understanding of oneself as part of a larger mysterious creation. In addition, the verse switches from the divine appellation "Jugesar" to the title "Sāmī," meaning "lord." This shift is not dramatic in and of itself, but, as a whole, this sudden interjection about the "Sāmī" arriving from an outside land and establishing his kingdom in "jambu dīp"[69] disrupts the discussion of correct versus incorrect practices. By changing the subject from the yogi to the "Sāmī" who establishes his "takht" or throne in "jampudīp," the narrator presents a different manifestation of the deity. This "Sāmī," in fact, reminds the reader of the tenth avatar and the motif of the throne from *Dasamo Avatār*. The figure of the "Sāmī" here will establish his throne in India, just as the tenth avatar in *Dasamo Avatār* did.

Dasamo Avatār explains that after the Shah sets up his throne, he will marry the Virgin Earth. In the Pir Shams *ginān*, the *ghat pāt* ceremony that follows the Shah's marriage will take place on a far greater scale than it ever has before, where all disciples of the Satpanth will achieve the heavenly abode. The events associated with the Shah's establishment of his throne come to represent the fulfillment of messianic expectation, in which the community will participate in Satpanth teaching and justice will be established. When this occasion takes place at the end of the Kaliyug—marked by the marriage of the Shah to the Virgin and the sharing in the *ghat pat* by all disciples—all participants will be considered equals. While "Vasva Kumari" is one name of the Virgin Earth, the bride of this marriage, in some *ginān*s, it is sometimes referred to as "Megri," a possible reference to the dalit meghaval community.[70] This subject of caste is not discussed in *Dasamo Avatār* at any great length; however, it is the central topic of discussion in the ninth story, *Buddhavatār*. This next section continues to explore the themes of justice and redemption in a reading of the *ginān Buddhavatār*, which is attributed to Pir Sadrudin. Many of the same themes from the previous poems recur in ***Buddhavatār***: the imparting of a new teaching that relies on older Indic ideas, the possibility to embrace the **Satpanth** message despite one's previous allegiances, and, most significantly, the importance of belief in **Hari avatār**, the cycle of incarnations.

Buddhavatār

In the traditional ordering of avatars of Vishnu, the Buddha generally appears as the ninth incarnation. When the Buddha is acknowledged in the avatar sequence, he most often serves as a model of compassion and

S-36

S-116

Notes

Introduction

1. A helpful discussion and critique of syncretism as a conceptual category can be found in *Syncretism/Anti-Syncretism: The Politics of Religious Synthesis*, ed. Rosalind Shaw and Charles Stewart (London: Routledge, 1994). I introduce my discussion of the term syncretism on pages 10–11 of this chapter and provide a more extensive analysis of the idea in Chapter 3.
2. For both literary and historical discussion of the poetry, see Ali Asani, "The Ginan Literature of the Ismailis of Indo-Pakistan" in *Devotion Divine: Bhakti Traditions from the Regions of India*, ed. D. L. Eck and F. Mallison (Groningen: Egbert Forsten, 1991), 1–18; Aziz Esmail, *A Scent of Sandalwood: Indo-Ismaili Religious Lyrics* (Surrey: Curzon Press, 2002); Tazim Kassam, *Songs of Wisdom and Circles of Dance: Hymns of the Satpanth Ismaili Muslim Saint Pir Shams* (Albany: SUNY Press, 1995); Christopher Shackle and Zawahir Moir, *Ismaili Hymns from South Asia: An Introduction to the Ginans* (London: SOAS, 1992).
3. *Dasavatār*, a medieval/early modern Gujarati poem exists in three separate manuscript versions and is attributed to three different authors: Pir Shams, Pir Sadrudin, and Pir Imam Shah. Of these three, the longest version of *Dasavatār* is attributed to Imam Shah. Gulshan Khakee has translated the tenth avatar portion *(Dasamo Avatār)* of this particular version of *Dasavatār* into English. Khakee explains that her translation emerges from two manuscripts. The first is an Imam Shahi manuscript belonging to the pir of the Imam Shahi satpanthis of the Khandesh area, which is dated to 1823, and another older version found at the Isma'ili Research Association at Karachi,

સહુથી મોટો દશાવતાર ગ્રંથ ઈમામશાહ દ્વારા લેખિત છે.

S-36

S-116

which is dated to 1781. Since I was not allowed access to the manuscripts and Gujarati printed editions of *ginăns* at the Institute for Ismaili Studies, I have used Khakee's manuscript compilation, transliteration, and translation for this study of *Dasavatār*. Gulshan Khakee, "The Dasavatara of the Satpanthi Ismailis and the Imam Shahis of Indo-Pakistan" (Harvard University: unpublished thesis, 1972).

Very Very IMP

4. Justice Arnould, Bombay High Court Reports, 359–360.
5. Ali S. Asani, "The Khojas of Indo-Pakistan: The Quest for an Islamic Identity," *Journal Institute of Muslim Minority Affairs*, 8 (January 1987): 37.
6. Dominique-Sila Khan explains, "During the conference that was held in Paris and chaired by the Aga Khan a resolution was passed regarding the classification of the ginans into three categories: the first, unproblematic one, referred to the texts that did not contain 'Hindu elements' and which were to continue to be recited as such in the jamaat khanas, the prayer halls of the Nizari Ismailis. The second category comprised the hymns that included a few Hindu terms. It was decided to replace these words by their Islamic equivalents: in this way 'Hari' became 'Ali', 'Gur', 'Pir' etc. As for the third category, which had 'excessive Hindu elements' such as the famous Dasavatar, they were simply banned": Dominique-Sila Khan, "Reimagining the Buddha: The Figure of Shakyamuni in the Nizari Ismaili Tradition of South Asia," *The Journal of Indian Philosophy*, 33 (January 2005): 340.
7. See the work of scholars such as Ali Asani, Gulshan Khakee, Francoise Mallison, Zawahir Moir, and Dominique-Sila Khan. Ali Asani, "The Ginan Literature of the Ismailis of Indo-Pakistan," 1–18; Gulshan Khakee, "The Dasavatara of the Satpanthi Ismailis and the Imam Shahis of Indo-Pakistan"; Francoise Mallison, "Hinduism as Seen by the Nizari Isma'ili Missionaries of Western India. The Evidence of the Ginan," in *Hinduism Reconsidered*, ed. G. D. Sontheimer and H. Kulke (New Delhi: Manohar, 1989), 93–103; Christopher Shackle and Zawahir Moir, *Ismaili Hymns from South Asia: An Introduction to the Ginans;* Dominique-Sila Khan, *Conversions and Shifting Identities: Ramdev Pir and the Ismailis in Rajasthan* (New Delhi: Manohar, 1997).
8. Farhad Daftary, *A Short History of the Ismailis: Traditions of a Muslim Community* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1998), 183.
9. According to the influential scholar of Isma'ili studies, Azim Nanji, *Dasavatār* is considered an Isma'ili conversion text. Nanji explains that the first nine avatars in *Dasavatār* correspond to the names of the classical Sanskrit text's order of Vishnu's descents. However, with the tenth avatar, *Dasavatār* diverges from the classical Sanskrit version, and Nanji thus claims that the figure of the final avatar represents a rupture between Hindu and Isma'ili theologies. According to this view, the poem stages a break between Hindu and Muslim "religions" in the modern sense of those terms. And this break or rupture is then used to define the community as Muslim converts. Azim Nanji, *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent* (New York: Caravan Books, 1978), 113. Ali Asani also argues that the text demonstrates a process of "integration" through which the doctrine of the Imam—the Isma'ili component—is incorporated into a Vaishnavite framework. See

THE

ALL INDIA REPORTER

1935

BOMBAY SECTION

WITH PARALLEL REFERENCES TO

(1) I. L. R. 59 BOMBAY (2) 37 BOMBAY LAW REPORTER
(3) 36 CRIMINAL LAW JOURNAL (4) 153 TO 158 INDIAN CASES
(5) 1935 CRIMINAL CASES

CITATION: A. I. R. 1935 BOMBAY

Printed by D. G. Ranade at the All India Reporter Press, Nagpur

And published by

V. V. CHITALEY, B.A., LL. B.,

AT THE ALL INDIA REPORTER OFFICE,

NAGPUR, C. P.

1935

S-220

See Below

વર્ષ ૧૯૩૫ નો મુંબઈ હાઈ કોર્ટનો કેસ છે.

જેમાં લેવા પાટીદાર સમાજે **ધર્મના આધારે સતપંથીઓ ને સમાજ બહાર કરેલ હતા** અને કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો, જેમાં મુખ્ય મુદ્દા હતા...

૧) કોર્ટને સમાજના લીધેલ નિર્ણયોમાં હસ્તક્ષેપ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

૨) સમાજના નિર્ણય અટકાવવાનો પણ કોઈ અધિકાર નથી.

૩) સમાજ બહાર કરેલ વ્યક્તિને મિલકતમાં ભાગ મળી શકે નહિ.

A. I. R. 1935 Bombay 361

MURPHY AND BARLEE, JJ.

Devchand Totaram Kirange and *another*—Plaintiffs—Appellants.

v.

Ghanashyam Sakharam Chaudhari and others—Defendants—Respondents.

First Appeal No. 289 of 1928, Decided on 15th January 1935, from decision of First Class Sub-Judge, Jalgaon, in Special Regular Civil Suit No. 497 of 1924.

(a) Jurisdiction — Civil Court — Whether particular cult is within Vedic religion or not—Civil Court is not competent to decide —Civil P. C., S. 9.

The civil Court is not competent to decide whether a cult is within the Vedic religion or not. It is not for the Courts to decide that the Satpanth cult is abhorrent to the feelings of the

S-220

સતપંથનો મુદ્દો છે.

જો સમાજ કોઈ સભ્યને સમાજ બહાર કરે તો કોર્ટને અટકાવવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

સમાજની કાર્ય પ્રણાલી નક્કી કરવાનો કોર્ટને કોઈ અધિકાર નથી.

ઈમામ શાહ મુસ્લિમ હતા અને હિંદુઓને વટલાવ્યા હતા.

S-162

લેવા પાટીદાર સમાજે સતપંથને બિન હિંદુ ધર્મ જાહેર કર્યો હતો અને તે પ્રમાણે સતપંથી લોકોને સમાજ બહાર કર્યા હતા.
કોર્ટના પ્રમાણે કોર્ટને ધર્મ હસ્તક્ષેપ કરવાનો અધિકાર નથી.

leva patidar caste as a whole. That is a question for the caste itself. [P 362 C 2]

(b) Limitation Act (1908), Arts. 36 and 24—Suit for compensation for exclusion of plaintiff from their civil rights in caste is governed by Art. 36—Caste.

A suit for compensation for exclusion of the plaintiffs from their civil rights, if occasion arises for their exercise, in the administration of the caste funds, and the benefits, of being able to scrutinize the caste accounts, is mainly intended to vindicate rights of plaintiff as members of caste and is governed by Art. 36 and not by Art. 24. [P 363 C 1]

(c) Caste—Properly assembled panchayat has jurisdiction to outcaste members committing caste offences—If proceedings are in order, civil Court cannot interfere.

A properly assembled caste panchayat has jurisdiction to outcaste members of its community who have committed caste offences and when the panchayat's proceedings are in order and consonant to natural justice, Courts of law cannot by decree interfere with them. [P 364 C 2]

(d) Caste—Panchayat — Courts cannot lay down rules as to procedure.

Courts cannot lay down rules as to the procedure to be followed by a caste panchayat in such matters which are for the panchayat itself. [P 364 C 2]

(e) Caste -Panchayat—Notice to members of caste— Standard cannot be that of civil Court.

The standard of notice of caste meeting cannot be that of a civil Court to a party to a suit and if it is found that actually there was a widespread notice of a meeting in the customary way, enabling a substantial proportion of the caste to attend, the requirements of natural justice are broadly satisfied. [P 365 C 1]

M. R. Jayakar and *W. B. Pradhan*—for Appellants.

A. G. Desai—for Respondents.

Murphy, J.—These two first appeals have very similar subject-matters and have been heard together as the two suits were tried together in the Court below. They turn on the constitution of the leva patidar caste and its government. The leva patidars were migrants from Gujerat to the north-east of the Khandesh District in the Yaval taluka and some of the caste have gone beyond and into adjacent villages in the Nizam's Dominions and Berar. The headquarters of the caste are at Padalsa and there the kutumb-nayaks, or representatives of the leading families, reside. These by turn are leaders of the caste, and summon the caste panchayat and also issue its decisions. A panchayat is convened by sending a summons in the form of a notice, in a book kept for the purpose, by messengers from village to village, till all those in which leva patidars are living have been served. The messenger takes the book to the leading man of each village and he, and sometimes other leading men as well, sign it in token of acknowledgment, and, it is then these persons' duty to communicate the notice of the meeting to their fellow villagers.

The point we are concerned with is in reality a caste question. The bulk of the leva patidar caste are ordinary Hindus under Brahminical guidance, but the caste also includes many sects or special cults. The one in question here is that of the Satpanth, which expression means the "truth faith." This cult is said to have been founded in the fifteenth century by a Mahomedan saint named Imamshah. He performed a miracle, which had the effect of converting a certain number of leva patidars to his teaching, and the cult has flourished ever since. Its headquarters are near Ahmedabad where the saint was buried, and his tomb is in charge of his descendants, described in the evidence as the "Syeds." A Hindu "kaka" or religious head of the sect also lives at Pirana and serves his co-religionists. A second seat of Satpanth is at a place called Bahadurpur. This was founded by a grandson of Imamshah and is called the new Satpanth. Except for there being no Hindu teacher, it is, as far as we can gather, a portion of the main Satpanthi cult. Satpanthis are not born into the cult, but become so by initiation and the cult has some scriptures and also certain rites which are described in the evidence, and a comprehensive account of the cult and its history is also to be found in the Ahmedabad District Gazetteer.

The main question now agitating the leva patidar caste is one which we are not competent to decide. It is whether this cult is within the Vedic religion, or not? The leva patidar caste has decided that the Satpanthis are not Hindus and has outcasted them; and the two plaintiffs have sought redress through the Court. This has been denied them in the Court below, the learned trial Judge holding that the meeting which outcasted them was properly convened and regularly held; and also that the suits were time barred. As to this last finding we disagree with the learned Subordinate Judge. His view was that

કોર્ટનો નિષ્કર્ષ

since the suits were in the nature of ones for damages for defamation, Art. 24, Lim. Act, applied.

The resolution outcasting the plaintiffs was come to on 2nd December 1922, and the suits were filed on 20th November 1924, more than a year from the date of the cause of action. But if the plaint is read carefully, it is clear that the suits were not for relief on this ground, though allusion to such a wrong have been made in the plaint. The ruling case in this Court on suits for relief in which caste questions are involved is 26 Bom 174 (1) in which Chandavarkar J. laid down, broadly, the three classes into which they can be resolved, and the plaint draftsman must have had this ruling in mind and been aware that a suit based on defamation was then barred. We think the Article applicable is 36, as the plaints as framed are for compensation for exclusion of the plaintiffs from their civil rights if occasion arises for their exercise, in the administration of the caste funds, and the benefit of being able to scrutinize the caste accounts., These are remote benefits, hardly assessable to compensation, but Mr. Jayakar has told us that it is not cash the plaintiffs seek but the vindication of their position as Hindus.

The history of the caste schism goes back to plaintiffs' father's time. In 1905-06 the question of Satpanth was, as far as we are concerned, first raised. A very large caste meeting was convened at Padalsa, and it is contended for one side that the meeting condemned the cult itself as being extra-Vedic; and by the other, that all that was disapproved of was some of its practises which savoured of Muhammadanism. The Satpanthis of the day recanted either their belief or the practices disapproved of according to the view one takes and no one seems to have been excommunicated then. Unfortunately the caste resolution of 1906 is not available to us. The original is either lost or it has been suppressed by the defendants' side. A copy from the copy in the Faizpur caste drafter was tendered to the learned Subordinate Judge and rejected as inadmissible. We must gather the purport of the decision from some of the witnesses who were present, and here we think that a distinction has been drawn in the arguments which could hardly have been present to the caste meeting. The caste is one of cultivators, and as the record shows many of them are even now illiterate. We think they could hardly have distinguished between the dogma of the cult and certain of the practices of its followers. There is in any case a strong tradition in the caste that what was condemned in 1906 was the cult itself, and we think it must have been so.

After this nothing much in this connection seems to have happened in the caste, though plaintiff's father was fined Rs. 2,000 for not having closed the Satpanth dharmasala at Faizpur, as he had agreed to do. In 1919 it was discovered that five or six castemen had again lapsed into the Satpanth cult. They were reported and outcasted on the basis of the resolution of 1906, and plaintiff Totaram himself took an active part against the backsliders in that year, see Exs. 51 and 52 signed by him as well as many others, reporting the names of these persons to the kutumb-nayaks. Part of the arguments for plaintiffs is based on these letters as showing that what was then dealt with was the Bahadurpur Satpanth cult and not the old one; but the references to a new Satpanth, may only mean a new recrudescence of it. Nevertheless these five and others gave a caste dinner in the dharmasala of the cult at Faizpur, and this festivity led to 56 more persons of the caste of that place being outcasted, besides others from the neighbouring villages. It has been strenuously urged in this Court, as in the one below, that the five or six fresh Satpanthis were converts to the new and not the old Satpanthi; that is, the Bahadurpur one, but the learned Subordinate Judge has not accepted this argument. In fact there seems to be no real distinction between the two beliefs and we accept his view.

The large number of outcastes so created has led to difficulties in the caste over betrothals, marriages and the status of widows. We are told that betrothals have been denounced, marriages refused, and widows recalled to their parents' houses. It was to settle these difficulties that the caste meeting

1. Nathu v. Keshawj, (1901) 26 Bom 174=3 Bom L R 718.

ફેજપુરની સતપંથ ધર્મ શાળા બંદ ન કરવા બદ્દલ રૂ. ૨૦૦૦ નો દંડ

S-186

જુનો અને નવા સતપંથમાં કઈ ફરક નથી

S-220

કોર્ટનો નિષ્કર્ષ:
કોઈ વ્યક્તિ જ્યારે સમાજનો ગુનો કરતી હોય, ત્યારે એ વ્યક્તિને સમાજ બહાર કરવાનો અબાધિત અધિકાર, સમાજના નિયમ પ્રમાણે, બોલાવેલી અને નિયમ પ્રમાણે ભરેલી (ચલાવેલી) સભાને હોય છે. કોર્ટને હસ્ત ક્ષેપ કરવાનો કોઈ અધિકાર હોતો નથી

સતપંથ વિષે ૬ કડક ઠરાવો પસાર કરેલ હતા. તેમાં નોંધ પત્ર હતા...
૧) થયેલ લગ્નને પણ તોડવાની અનુમતિ આપેલ હતી
૨) સતપંથીઓને સમાજ બહાર મુકવામાં આવેલ હતા.

of 1922 was convened. The two plaintiffs were present at this meeting, and took with them to it their legal adviser, but this person not being a leva patidar was not allowed to address it. The plaintiffs themselves however did so. Their main contention was that the question whether their beliefs were extra-Vedic or not, had never been properly examined by any person competent to decide it, and they urged that it should be referred for the opinion of the Shankaracharya. But these arguments were brushed aside and they were told that if they wanted that authority's opinion, they could themselves procure it. The meeting passed six resolutions.

The record of its proceedings opens with a recital of its having been summoned. There is next a preamble stating that in connexion with Satpanth a meeting had been held in 1906, at which it had been resolved that the Satpanth religion was outside the pale of the Vedic religion, and that all persons of the caste should give it up. It next states that Satpanthis then confessed and abjured the cult: but that thereafter some persons had again gone back to it and had been outcasted, as had some more who had dined with the outcastes, and that for this reason marriage ceremonies of relatives of the outcastes were impeded, and in order to solve these difficulties the resolutions which follow were arrived at.

The first resolution recites that of those outcasted, some on purging their heresy have been readmitted, but that those who have not are outcasted as will be all who help them. The second resolution states that those who have formed marriage alliances (really arranged betrothals) with Satpanthi families are authorized to break them off. The third resolution states that widows in Satpanthi families may be recalled to their parents' houses. The fourth provides a time limit within which absent Satpanthis may recant and surrender to their village panchas, who shall transmit a list of such persons to the head panchas. The fifth requires the village panchas to explain the resolutions to absentees from the meeting and more particularly to the followers of the cult or those connected with them, or suspected of it, and to take and record their signatures. And the sixth directs the kutumb-nayaks at Padalsa to prepare a list of outcastes and of those who refuse to comply with the caste's decision, or to give effect at once to the letters of excommunication. Next comes a note evidently later than 3rd January, the limit for abjuring the cult, saying the lists have been received and annexing a list of those outcasted. The two plaintiffs were accordingly outcasted. This is a precis of the history of the plaintiffs' grievances.

There is no doubt that a properly assembled caste panchayat has jurisdiction to outcaste members of its community who have committed caste offences, and that when the panchayat's proceedings are in order and consonant to natural justice, Courts of law cannot by decree interfere with them. On their face these proceedings appear to be quite regular. They have been attacked on the grounds, that plaintiffs were not given an opportunity to show that their beliefs in fact were not repugnant to the Hindu religion, and that the meeting itself was not properly called, as notice of it was not sent to all the villages where leva patidars reside.

As to the first question it would, no doubt, have been within the competence of the panch to seek the opinion of the Shankaracharya or any other authority on the question, or to take evidence on it and so to decide the point, but Courts cannot lay down rules as to the procedure to be followed by a caste panchayat in such matters, which are for the panchayat itself. The Satpanth cult is in fact wellknown. There is a long account of it in the Gazetteer for the Ahmedabad District, and we do not suppose that its tenets were not known to the caste. Moreover, in 1906, there had clearly been a long debate about it, and the meeting in 1922 proceeded on the footing that that panchayat had already made a decree, and that what it was doing was the enforcement of this decree against backsliders and newly won adherents of the cult, who were offered an opportunity to recant, the alternative being to leave the caste. We think there was jurisdiction to act as the panchayat did.

As to the second objection, the system of convening meetings has been described. Messengers were sent with a notice of it to a certain number of vil-

lages, the leading man in each of which had to endorse the messenger's book with a kind of receipt of the notice. In other cases, according to the evidence "chits" were sent to villages where weekly bazaars are held, and post-cards to distant ones, and the villages in Berar got notice through the kutumb-nayak of Datala which is apparently their headquarters. These were the customary modes. According to the plaintiff there are ninety-seven villages in Khandesh and sixty-seven in Berar and Nemad where leva patidars live, but some are probably only hamlets and the number must vary from time to time. There is in fact no real census, and no good ground on which to find on this point. The learned Subordinate Judge thought that the Satpanthi groups refused to acknowledge the notice and to sign the book, but found that eighty-four villages got notice, through the thakoors or messengers and that the representatives of eighty-seven villages were, in fact, present at the meeting of 1922.

Here again it is clear that the standard of notice of a caste meeting cannot be that of a civil Court to a party to a suit; and that if it is found that actually there was a widespread notice of a meeting in the customary way enabling a substantial proportion of the caste to attend, the requirements of natural justice are broadly satisfied, and this is the learned Subordinate Judge's finding, with which we are not prepared to interfere. But the learned Subordinate Judge has also found that though allegations as to the irregularity of the meeting are now made, this is an afterthought, and that at the time no protest on this point was made as appears from Ex. 140, which was a pamphlet published afterwards as an appeal to the whole of the Hindu community, with a full statement of the Satpanth cult's position, the point taken in it being, not that the meeting had been irregularly convened, but that it had refused to listen to arguments, or to consult the Shankaracharya. In fact, the finding is that the panchayat's jurisdiction had been submitted to by the plaintiff. We agree. But even had this not been the finding as to the jurisdiction of the panchayat and the regularity of its proceedings, we think that on the frame of the suit it was not possible to give the plaintiffs any relief. The defendants are said to have been impleaded as being leading men of the caste, and some of them have said in their written statements that they voted against the proposal that the two plaintiffs and others be outcasted because they were Satpanthis, and that they were overruled by the majority.

Had the suit been framed for damages for slander, it might have been possible in certain circumstances to give the plaintiffs decrees on that basis, against persons who took part in the defamatory proceedings; but such suits were time-barred when these were brought. Had the suits been for declarations that the proceedings of December 1922 were void, and had they been brought against the defendants as representatives of the caste, some other remedy might have been open to the plaintiffs. But, on the facts, even had the plaintiffs been able to show that the panchayat meeting of 1922 had no jurisdiction and had been irregularly convened and had decided in contravention of the rules of natural justice, we feel that no relief could have been given to the plaintiffs. In Appeal No. 289 plaintiff Devchand Totaram's grievance is that defendants have denied his civil rights of managing and supervising the caste property and caste funds, for which wrongs he claimed Rs. 3,000 damages; and Rs. 2,250 for the defendants having broken the marriage engagements of his sons and daughter (the actual persons breaking off the betrothals being defendants 1, 2 and 3).

But in the course of the trial of the suits, as appellants' learned counsel, Mr. Jayakar, admitted, the questions of caste rights and damages were lost sight of—there is nothing to show that every leva patidar has as by birth-right a part in the management of caste property, or caste funds, if there be any—for these must clearly be managed by some sort of a committee to which a particular leva patidar may never be nominated or elected, and at most the right would be some sort of voice in such nomination or election; but there is no evidence as to how caste funds are managed, or to show that the plaintiffs were ever excluded from management, or denied the right of supervising the funds. The grievance as to the breaking off of betrothals is rather like a suit for damages for

મિટિંગની નોટીસ જાહેરમાં બહાર પાડી હોય, જેનાથી મોટી સંખ્યામાં લોકો આવી શકે, તો કાનુનની દૃષ્ટિએ એ પૂરતું છે.

breach of promise of marriage; but this is another of the pleadings which seems to have been forgotten at the trial and there is no issue upon it and no finding.

Plaintiff Totaram Badhu's suit is similar, though the damages are put at Rs. 30,000. In the plaint the cause of action is that the defendants have unjustly and without any justifiable reason outcasted the plaintiff, and so deprived him of all his civil rights appertaining to the community, and his right to look at or scrutinize the caste fund accounts. But there is nothing to show what the funds are, and what the accounts may be; or evidence to prove that he has ever been refused any such rights. It may of course be said that the act of outcasting the two plaintiffs itself involves a loss of these privileges, but we think that something more is needed. There must clearly be an occasion in each case in which the plaintiff sought to exercise these rights and were refused, and the remedy would clearly be a declaration and injunction against the caste as a whole, sued in a representative suit, but this is not what has been sought. But even such a declaration and injunction seem to be ineffective remedies in the case of such shadowy and vague rights as the plaintiffs have sought to enforce.

એક સમાજને જે નિયમ બનવા હોય, તે બનાવી શકે છે.

The learned Subordinate Judge seems to have been unnecessarily harsh to plaintiff Totaram—he has applied to him the, as far as we can see, undeserved epithets of bare-faced liar, turn-coat, time server and thorough hypocrite, while though he may have been inconsistent, he and the second plaintiff are really fighting on a point of faith. It is not for the Courts to decide, as the learned Subordinate Judge has nevertheless done, that the Satpanth cult is abhorrent to the feelings of the leva patidar caste as a whole. That is a question for the caste itself, and we think that it has decided it, and that its procedure in coming to a decision was not so irregular and contrary to the dictates of natural justice, and that, however the plaints may be framed, what they raised was really a caste question outside our purview. We think the plaintiffs must fail. We confirm the lower Court's decree and dismiss these two appeals with costs.

સમાજ બહાર કરેલ વ્યક્તિને મિલકતમાં ભાગ મળે નહિ.

Barlee, J.—I am unable to agree with the finding of the Subordinate Judge on issue 1, i. e. whether the Court had jurisdiction. The learned Subordinate Judge has relied on 26 Bom. 174 (1). In that case Chandavarkar, J., held that a suit raising a caste question in which the plaintiff complained of the loss of rights of property or office or of defamation was cognizable by a civil Court; and he went on to say:

> If a caste has funds or property which is controlled by all its members and one of its members is excommunicated, he can sue for his right to control it or have a voice in its management and a civil Court can give him relief because he has a civil right.

This, it seems to me, means no more than that a right of management of property is a right to property which can give a civil Court jurisdiction, and so far the statement of the law is unexceptional. But it is difficult to conceive a case to which it would apply, for an autonomous caste can make what rules it pleases, and may at any time hand over the management to its headman or a panch; and, as remarked by Batchelor, J. in 11 Bom. L. R. 1014 (2), a civil Court will not make a decree which can at any time be rendered nugatory, or, I may add, base its finding as to jurisdiction on a mere privilege which can be taken away. In my opinion, therefore 26 Bom. 174 (1) cannot help the plaintiff appellant as he has not based his claim on defamation and does not claim any right to property, apart from the right of management. Further he has admitted that the immovable property of the caste is managed by a committee and that no one has a right of appointment to the Committee (para. 40). The kutumb-nayak, he says, keeps the accounts of the caste. He places them before caste meetings, when every member has a right of inspection. This is as far as he can go. He does not claim that every member has a right of management. Clearly his case is not that visualized by Chandavarkar, J., where every member has a right of management. I think then that the learned Subordinate Judge was wrong and that the plaintiff has not shown grounds on which a civil Court can interfere. Again, I cannot find that the resolution of the caste gave the plaintiff any cause of action except defamation, which is

2. Jethabhai v. Chapsey, (1909) 34 Bom 467=4 I C 108=11 Bom L R 1014.

S-220

not pleaded as a basis for damages. I accept Mr. Jayakar's argument that if he proved an infringement of his right (injuria) he need not prove pecuniary loss (damnum). But there is no evidence that the infringement pleaded, i. e. exclusion from the management of the caste property, had occurred at the date of the suit. He was not at that date a panch and the most that can be said is that as he was not bidden to the caste meetings he had no opportunity of examining the accounts. This hardly seems enough. He could have asked to see them. In any case, the date of the cause of action entered in the plaint is 24th December 1922, the date of the resolution, and he has not complained of any tort apart from it. In other words, his suit is really based on defamation and exclusion from the caste and not on the deprivation of any civil rights.

I agree with my learned brother that an attempt was made to summon the whole caste with the exception of the Satpanthis to the meeting of A. D. 1922, but I am not satisfied that the Satpanthis were summoned. To my mind this does not affect the defence, for the purpose of the meeting was not to consider the question of Satpanth but to carry out the previous resolution of Samvat 1962 (A. D. 1905-06), and it cannot be necessary to convene the whole caste for the purpose of executing its decrees. The meeting of 1962 was regular, at any rate no technical objection to its resolution has been put forward. The complaint is only that the theological question was not considered on its merits by persons competent to decide it. This is probably true and a genuine grievance; but a civil Court cannot dictate to a caste the grounds on which it must act. If the leva patidars chose to say that no one who worships a Muhammadan Pir might continue to be a member, no one can challenge their decision. It appears to me then that the plaintiff's grievance dates back 30 years and it is much too late now for a civil Court to help him. It is also not competent for the civil Court to consider and decide the only point on which he asks a decision whether the Satpanth is within or without the Vedic religion.

Lastly, it has been argued that there is no admissible evidence of the purport of the resolution of 1962, since the book in which it was written has not been produced. There are three answers. Firstly, it is proved that the book has been lost and in consequence oral secondary evidence is admissible. Secondly, the resolution is not a contract or matter which had to be reduced to writing. So oral evidence is not excluded by S. 92, Evidence Act, 1872. The oral evidence too is primary. The witnesses were mostly illiterate, and were giving direct evidence of what they heard at the meeting and not secondary evidence of a document which they had read. Lastly the purport of this resolution was pleaded by the defendants and the plaintiffs in their counter written statement admitted it. It was not a fact which had to be proved. The appeals should be dismissed with costs.

K.S. *Appeals dismissed.*

અગર સમાજ નક્કી કરી કે મુસલમાન પીરને માનવાવાળા વ્યક્તિ સમાજના સભ્ય ન રહી સકે, તો તે નિર્ણયને કોઈ પણ પડકાર (challenge) કરી શકે નહિ.

Satpanth is not a Vedic Religion. It is a Muslim Sect.

See Page 2 & 3 to know more

॥ ઓ૩મ્ ॥

ભારતવાસીઓ, આંખો ખોલો, વાંચો વિચારો

સતપંથ એ વેદધર્મ નથી મુસલમાની મત છે

પાદરા, વડોદરા સતીયા કેસનો ચુકાદો જણાવે છે કે તે વેદમત નથી, મુસલમાની મત છે.

ગુજરાતી શબ્દકોશ કહે છેઃ સતપંથ એ ખોજા મુસલમાનોનો એક પંથ છે.

જગતગુરુ શંકરાચાર્યજી મહારાજે પણ સતપંથને અવૈદિક મત કહ્યો છે.

સતપંથ પૂજા યજ્ઞ વિધિ : ઘટપાટ વિધિ નામની ચોપડી સુરતના સતપંથ મંડળે બહાર પાડી છે. સતપંથને છોડી દીધેલા એક ભાઇએ એ ચોપડી અમને જોવા મોકલી છે, અને અમારો અભિપ્રાય માગ્યો છે. આખી ચોપડી અમે જોઇ ગયા છીયે. તેમાં લખ્યું છે કે, ૫૭૭ વર્ષથી સતપંથ ચાલે છે, ત્યારે આવા પંથને સનાતન ધર્મ કહી કેમ શકાય ?

આ ચોપડીમાં દરેક વિધિમાં શરૂઆતમાં "ઓમ્ પ્રણામજી, સદ્દગુરુ પ્રાતર્બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઇમામશાહ, આદ્ય વિષ્ણુ, નિરંજન, નકલંકી નારાયણ તમારી આશિષો" એ વાકયથી શરૂઆત કરી છે, અને છેલ્લે દરેક ઠેકાણે જુદાં જુદાં વિશેષણો વાપરી તેત્રીસ કરોડ દેવતા, અનંત કરોડના તારણહાર સદ્દગુરુ, ઇમામશાહ, ઓમ્ શ્રી નકલંકી નારાયણને નમો નમઃ એમ લખી ક્રિયા પૂરી કરી છે. ઘણી ક્રિયાઓ ઉપર અથર્વવેદના મંત્રો બાળબોધ લિપિમાં ઉતાર્યા છેઃ અને મથાળે ઓમ્ લખ્યું છે. ૨૭મે પાને

૨

ગાયત્રીના ૮ મંત્રો લખ્યા છે, પણ તે ગાયત્રી નથી. આ ચોપડી ઇમામશાહની પૂજા, ભક્તિ અને આશિષ માગે છે. ઈમામશાહના રચેલા પદો ઉતાર્યા છે. વેદોના ૪ પુસ્તકો અમારી પાસે છે તેમાં અથર્વવેદમાં તો સતપંથનું ક્યાંયે નામોનિશાન નથી. ઈમામશાહે અનેક પદોમાં વેદ તે કુરાન છે. એમ જણાવેલું છે. ખુદ ઈમામશાહ પોતે જ જણાવે છે કે વેદ એ કુરાન છે. ત્યારે તેને સનાતન હિંદુ ધર્મ કેમ કહેવાય?

ગુજરાતી જોડણી કોશ, પ્રકાશક : ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ પાંચમી આવૃત્તિ પાન ૮૬૫ પર સતપંથ વિશે નીચે પ્રમાણે નોંધ છે:

Refernce of Court Case No. 569 in the year 1929/30 Matia Case Resolution No 209 date 29-Jan-1932 in the court of Padra Mahal Court of Vadodara State

ખોજા મુસલમાનોનો એક પંથ. એટલે સતપંથ મુસલમાની પંથ છે એ વિષે વિશેષ કંઈ શંકા રહેતી નથી.

સતપંથ વિષે વડોદરા રાજ્યના પાદરા મહાલ ન્યાયાધિશીમાં ગુ. મુ. નં. ૫૬૯ સને ૧૯૨૯/૩૦ના મતીયા કેસનો ઠરાવ નંબર ૨૦૯ તા. ૨૯-૧-૧૯૩૨નો થયેલો છે. તે કેસ ઘણો લાંબો ચાલ્યો હતો તેમાં સેંકડો સાબિતીઓ, પુરાવા, જુબાનીઓ થઈ હતી. એમાંથી નીચેનું અવતરણ ઉતારીએ છીએ.

S-44

S-47

પીરાણાની ગાદી સ્થાપનાર ઈમામશાહ ઇરાન તરફના સૈયદ હતા. તેમને તેમના અનુયાયીઓ નકલંકી અવતાર તરીકે માને છે,... ઈમામશાહે પ્રચાર કરેલા ધર્મનું પુસ્તક તેમણે બનાવેલી શિક્ષાપત્રી છે, જેમાં કુરાનને મૂકવામાં આવે છે. પીરાણામાં ઇમામશાહની કબર પાસે કુરાન મૂકવામાં આવેલું છે, અને તેની પૂજા થાય છે. ઈમામશાહે હિંદુઓના કેટલાક અવતા પણ સ્વીકારેલા છે પણ તે ઉપરથી ધાર્મિક રહસ્ય એ પ્રાપ્ત થાય છે કે હિંદુઓને ઇસ્લામી ધર્મ તરફ વાળવા તેવી યુક્તિ ઈરાદાપૂર્વક ગ્રહણ કરેલી હોવી જોઇએ. જે પંથના સ્થાપનાર મૂળ પુરૂષ મુસલમાન સૈયદ હોય અને જેમને અનુયાયીઓ અવતાર તરીકે માનતા હોય, તેમની કબરની પૂજા થતી હોય, જે ધર્મના પુસ્તક તરીકે કુરાન પૂજાતું હોય, જે પંથમાં

Kuran is religious book

This has been done with the intention of converting Hindus to Islam

S-102

Opinion of Shringeri Shankracharya: "Satpanth is a Non-Vedic religion"

Bhagwan Buddha had made Pandvas kill the holy cow

૩

મુસલમાન ધર્મની ક્રિયા થતી હોય, જે પંથમાં પ્રાયશ્ચિત માટે પાંડવો પાસે બુધ્ધાએ ગોમેધ કરાવ્યાનું માનવામાં આવતું હોય, એ પંથને શુધ્ધ સનાતની હિંદુપંથ તરીકે ગણી શકાય નહિ એ તો ઉઘાડું જ છે. તેવો પંથ વેદ બાહ્ય હોવાનું કહ્યા સિવાય ચાલે તેમ નથી. શૃંગેરી કરવીર પીઠના શ્રીમાન જગતગુરુ શંકરાચાર્યજીએ પણ પીરાણા પંથને વેદ બાહ્ય હોવાનું ઠરાવેલું પણ જણાય છે."

Satpanth is a Muslim Sect

આથી સિધ્ધ થાય છે કે સતપંથ એ મુસલમાની મત છે.

સતપંથના સ્થાપક, પ્રચારકની બધી આગલીપાછલી પેઢીઓ મુસલમાન જ છે. સતપંથની ગાદી પીરાણામાં છે તેની મુલાકાત લેતાં કબરો અને કુરાનની પૂજા થાય છે.

સૈયદ ઈમામુદ્દીન પોતાના ૪ થા પુત્ર નૂરમહમદશાહને પિરાણા સતપંથના પુસ્તકોમાં વિષ્ણુ ભગવાનના અવતાર તરીકે તથા પોતાને ઇમામશાહ–સદ્ગોરબ્રહ્મા તરીકે ઓળખાવી ગયા છે. નૂરમહમદને હિંદુઓના વિષ્ણુ અને ઈસ્લામીઓના ઈમામ હજરતઅલીનો અવતાર મનાવ્યો છે. નૂરમહંમદની બીબી બુજરખબેગમને આદ્યશકિતનો અવતાર બનાવી જુદો સતપંથ ઊભો કર્યો છે.

S-16

નરમુહંમદની ઘરવાળી... બુજરખ બેગમને આદ્ય શક્તિનો (ઉમિયા માતાજીનું બીજું નામ) અવતાર બતાવેલ છે

ખૂદ ઇમામશાહે રચેલા જીન્નતનામામાં પીર સદરૂદીન વિષે નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે.

"હિંદુ ફેરી તેણે મુસલમાન કીધા, અને કીધા તે બહુ અપાર.
તેને મુસલમાન કરી ગુરુએ બોધીયા વિગેરે.
પીર સદરૂદ્દીન જાહેર થયાં હિંદુ કર્યા મુસલમાન.
લોવાણા ફેરી ખોજા કર્યા, તેને આપ્યો સાચો ઈમાન.

૫૧ વર્ષ ઉપર વીરાણી (કચ્છ)ના પટેલ નારાયણજી રામજી કોન્ટ્રાકટરે 'પીરાણા સતપંથની પોલ' નામનું મોટું પુસ્તક લખીને બહાર પાડેલું છે. તેમાં સતપંથનું બોપાળું બહાર પાડ્યું છે. તે પછી સેંકડો પટેલો, કાછીયાઓ અને બીજાઓ આ પંથને છેવટના રામરામ કરી હિંદુ ધર્મની પાવની ગંગામાં ભળી ગયા છે, જે ભાઈઓ થોડાઘણા

બાકી રહ્યા છે તે પણ તે પંથને છોડી દેવાની તૈયારીમાં છે. રામકૃષ્ણના ભકતો, ભારતના ભૂમિના નિવાસીઓ, રામાયણ મહાભારત ને ગીતા ગાયત્રી માનનાર ભારતવાસીઓ, સતપંથની ભ્રમજાળમાંથી છૂટી વિદેશીને વિધર્મી મતના ચક્કરની ભ્રમજાળમાં ફસાશો નહિ. સ્વધર્મનું પુણ્ય હાંસલ કરો. ઓમ્ તત્સત્ પરમાત્માને નમઃ ભગવાન સૌને સદ્બુધ્ધિ આપો. સત્યનું ગ્રહણ કરો.

કોઇ પણ જાતની શંકા હોય;તો નીચેના સ્થળે સરનામા સાથે લખો.

હિન્દુ ધર્મ રક્ષક–પ્રચારક મંડળ,
આત્મારામ રોડ. કારેલીબાગ.
વડોદરા (ભારત)

S-36

S-116

For full article see: http://ismaili.net/heritage/node/29458

Decline and Fall chap. 50). Furthermore, the sacred dust of Kerbela is made into moulds (also known as MOHURS). Whenever the Shia prays, which he does three times a day, he is careful to put his mohur of the dust of Kerbela on the ground so that it may meet his forehead in the act of prostration, - and when in prayer he names the name of God, he touches one of the beads fashioned out of the dust of Kerbela that are stringed on his rosary.

In short, the whole religious life of the Shia is complete steeped in a current of thoughts, beliefs, traditions and observance which all have their source in Ali and Fatima and their two sons Hassan and Hoosein - the four venerated names which with that of the Apostle of God compose the panchtan (or Pentad) of the Ala Saba, or Holy Family of Islam.

Now all this the Sunis regard as so much deplorable superstition. To them to revere Ali as the Vicar of God, still more as an incarnation of God, is utterly abhorrent to all the religious feeling of a pious and orthodox Suni. To go on pilgrimage to Kerbela to bow the forehead in prayer on moulds made of the dust of Kerbela, etc., are all practices which a Suni Mussulman shrinks from as so many forbidden superstitions.

The Second Question - WHO AND WHAT ARE THE SHIA IMAMI ISMAILI ?

Formally, they are those among the Shias who hold Ismail, the seventh indescent from Ali to have been the last of the revealed Imams; and who also hold that, until the final manifestation of Ali who (as an incarnation of God) is to come before the end of all things to judge the world, the musnud of the Imamate is rightfully held by an hereditary succession of unrevealed Imams, the lineal descendants of Ali through Ismail. Under the dominion of the Abassides (from AD. 750 to 127) the Ismailis were exposed to severe persecution. Their doctrine of the Imamate made them peculiarly obnoxious. Since every Caliph or successor of the Apostle of God held as part of his sovereignty the office of Imam-al-Moslemin the doctrine of the Ismailis in the eyes of the Suni princes was not only heresy in religion but treason against the state. Consequently, Ismailis practised their tenets secretly.

In all essentials the Ismailis were Shias but in addition they held certain peculiar tenets such as this respecting the Imamate, which would have been first formalized into a regular system about the beginning of the tenth century by the famous Abdallali-Bin-Maimun who taught first in Persia and afterwards at Salimiyah in Syria. One of the initiated disciples of Maimun himself a lineal descendant from Ismail Abdalla or Obeidollah, about the middle of the tenth century, laid in Africa the foundations of what afterward became the Fatimite Caliphate of Cairo, and which lasted till overthrown by the orthodox Suni Saladin about the year of Christ 1171. The Fatimite Caliphate was a dynasty of Ismailis. In Cairo under the dominion of the Fatimite Caliphs the religious system of the Ismailis with its secret lodges, its many stages of initiation and its somewhat mystic ceremonies, was matured and perfected.

Two points emerged from all this which had a tremendous bearing on the main issue of this case (notice these with some degree of attention as it shows how it affected the outcome).

(1) The first point is the universal prevalence among Ismailis of the practice of 'Takiah' or concealment of religious opinion.

S-121

(2) The method of seeking to make converts by assuming to a great extent the religious stand points of the person whom they desired to convert, modestly hinting a few doubts and difficulties and then by degrees, suggesting as the only possible solution of these the peculiar tenets of their own system.

TAKIAH

Takiah is an Arab word whose root meaning is 'fear or caution', its full applied meaning is 'concealment of a man's own religious opinion and adoption of alien religious forms' - either from a desire to avoid giving offence or from dread of persecution.

EXPLANATION

The peculiar tenets (principles) of the Ismailis with regard to the Imamate, imposed upon them a peculiar reason for practising 'TAKIAH' in all countries within the sway of the Suni Caliphs. This long enforced habit grew at last into a

S-36

S-116

second nature and the practice of Takiah became universal among the Ismailis, the offspring of persecution and fear.

The other peculiarity of the Ismailis viz., of assuming or admitting the truth of the greater portion of the religious principles of those whom they wished to convert to their own is illustrated by Silvestre de Sacy (Religion des Druzes, vol. i. Introduction p.148. This is also confirmed by the KITUB-AL-SIYASET an Ismaili work of authority.

In short, Ismaili Dais were instructed how to convert e.g, "If it be a Christian he hopes to 'bring over' he must expatiate on the obstinacy of the Jews and ignorance of the Mussalmans, must profess the reverence for all the chief articles of the Christian creed, but gently hint that they are symbolic and point to a deeper meaning to which the Ismaili system alone can supply the key. He may suggest that the Christians have somewhat misinterpreted the doctrine of the paraclete. That a Paraclete, then is, and that it is to this the true Paraclete - that the Dai or Missionary would lead his enquiring friend".

Two points emerge:

(1) Ismailis habitually enjoined and practised Takiah.

(2) Their Dais or missionaries were directed to convert by assuming, to a greater extent the religious standpoint of those whom they wished to bring over to their own faith. (once again I wish to remind the reader to keep these points in mind as having an important bearing on the case).

HASAN-BIN-SABA

Justice Arnould spoke of a curious passage in history which connected the Imam with the 'old man of the Mountains' with the chiefs or the hereditary Grand Masters of the Assassins in Alamut.

After the Ismailis system had been elaborately perfected in Cairo, it attracted the attention of a very accomplished young Persian of Arabian descent and of Shia faith who had already given promise of a brilliant career. Hasan-bin-Saba the son of a learned Shia doctor of the City of Rhai in Persia, went to Egypt to be instructed at the fountain head in the more esoteric doctrines of the Ismailis. After becoming an adept at Ismailism he returned to Persia to propagate the faith. Persia then being strictly Suni, Hassan bin Saba realized how dangerous was the endeavour. Hassan then possesses himself of the impregnable mountain stronghold of Alamut built on a commanding crag of the Elburz mountains and established himself there in the year 1090 AD.

For 35 years he employed all the remarkable power of his mind in organizing a system of terror which fought with the dagger against the sword and revenged persecution by assassination. The connecting factor between Alamut and the Imam was in the person of Hassan-ala-Sikrihi-es-Salam (shortened Zakaresalam) who was 4th in succession from Hassan bin Saba as 'the hereditary Grand Masters of the order of the Assassins of Alamut'. Hassan bin Saba was not an Ismaili by birth, he was not a lineal or collateral descendant from Imam Ismail. Imam Zakaresalam on the other hand was a direct lineal descendant of Ismail, (through Nizar a son of Moostansir) who had been brought to Alamut in the time of Hassan bin Saba.

Von Hammer whose books on history were used in this case drew exclusively from Suni sources and hence there was a doubt which Justice Arnould states:

"This is not the place, of course, for any attempt to clear up the obscurity of an Asiatic pedigree".

The Court then canvassed the history of the fall of Alamut in 1258. The Court then spoke of the pedigree of the Imam and said:

"One indeed Shah, Islam Shah the 14th in the ascending line from Aga Khan, is currently mentioned by a tradition very prevalent in the Khoja caste, as the Imam of whom Pir Sadardin, the converter of the Khojas, was the missionary or Dai. It appears probable that from the time the rulers of Persia became Shia, as they did from the establishment of the Sageri dynasty about the commencement of the 16th century of our era, all active persecution of Ismailis ceased."

S-36

S-116 "But there are 3 considerations which lead me to the conclusion that the truth is with the majority".

CONSIDERATION I

If Pir Sadardin had been a Suni teacher who preached Suni Mohamedanism, he must have stood forth before the Khoja community as the great object of veneration with nothing between himself and the apostle of God. In such a case the homage, devotion and pilgrimage to Kerman would naturally have been paid to the holy tomb of the great founder and saint who had converted the Khojas to Islam. Pir Sadardin lies buried in Ootch in Bhawulpore but no pilgrimages are made to or devotion shown for.his tomb. As Arnould says; "Now this in my judgment, is a state of things quite incompatible with the theory that Pir Sadardin, of his own mere motion as an independent founder and originator, had converted the ancestors of the Khojas to the Suni faith of Islam.".

EXPLANATION:

The Court felt that if Pir Sadardin was a Suni then how can it be explained that Khojas paid no reverence to the tomb of Pir Sadardin which was in Ootch in Bhawulpore.

CONSIDERATION 2

How can it be explained that the Khojas paid contributions to the Imam and made pilgrimages to the residence of the Imam.

"On the supposition that Pir Sadardin was a Dai or Missionary of the then Imam of the Ismailis, the explanation is clear and simple, but if this be denied, what other explanation is to be given to the facts? Was there a subsequent conversion and a second founder? This is not even pretended, and, if there had been some tradition of it, it would certainly have been preserved, whereas no such tradition exists or is pretended to exist."

EXPLANATION

The Court asked if Pir Sadardin was a Suni and converted the Khojas to Suni Islam how are we to account for the well established fact that the Khojas from the beginning have been bound by ties of close spiritual homage and devotion to the hereditary Imams of the Ismailis.

CONSIDERATION 3

The character of the ancient religious books of the Khojas and especially "DAS AVTAA.R" the chief of them.

S-62 The authorship of "Das Avtaar" is attributed to Pir Sadardin. The "Das Avtaar has been from the beginning in the accepted scripture, so to speak, of the Khoja sect".The Das Avtaar, said the Court, was "invariably read over Khojas who are at the point of death".

Evidence was taken which proved incontestably that in all Jamatkhanas (including that of Bombay) the Das Avtaar was read publicly and periodically as a matter of stated religious observance

If Pir Sadardin composed this work or introduced it as a work of principal religious authority, the explanations of its continuous and all but universal use in and by the Khoja community is easy and plain. - On any other supposition it remains unexplainable.

Regarding then Pir Sadardin as the author, compilor or adoptor of the Das Avtaar, what is the inference that arises from the nature of that work as to the nature of his religious opinions.

WHAT IS THE DAS AVTAAR?

It is a treatise in 10 chapters containing the account of 10 avtaars or incarnations, each dealt with in a separate chapter. The first 9 of these chapters treat of the nine incarnations of the Hindu God VISHNU; the 10th chapter treats of the incarnation of the "Most Holy Ali". No Suni could have compiled or adopted such work as this; the idolatry of the first

S-36

S-116

nine chapters - the semi deification of Ali implied in the 10th chapter, alike make this utterly impossible.

It is precisely such a book as a Dai or Missionary of the Ismailis would compose or adopt if he wished to convert a body of not very learned Hindus to the Imami Ismaili faith.

"It precisely carries out what were the standing instructions to the Dais of the Ismailis - to procure conversions by assuming as in great part true, the religious standpoint of the intended convertite".

This is exactly what Das Avtaar does. It assumes the nine incarnations of the Vishnuvite system by super-adding the cardinal doctrine of the Ismailis, the incarnation of the "Most Holy Ali'. When the Das Avtaar is read in the Jamatkhana the congregation of the people rises and remains standing till it is concluded; making profound reverences whenever the reader pronounces the name of the "Most Holy Ali".

The Court felt that there was no doubt that the preponderating tradition of the Khoja community was substantially correct, that Pir Sadardin was a Dai of the hereditary Imams of the Ismailis and that he converted the Khojas to the Shia Imami Ismaili form of mohamedanism.

QUESTION

If this is so how come Khojas in their funeral and marriages had followed the practices and the rites of SUNI Mohamedans?

The answer is that Khojas had from the beginning had to practice "TAKIAH" - concealment of their own views and adoption of the religious ceremonies out of dread of persecution for religious sake. Takiah was unknown to Sunis, they never had occasion resort to concealment. It has been frequently practised by Shias and more so by Ismailis. S-121

The Court then spoke of Suni bigotry in Emperor Akbar's reign in India (A.D. 1546 - A.D. 1605). Though Akbar was a great reformer and highly progressive, the SUNI bigotry was fatal, The Court gave instances of this. "If under such a progressive leader SUNI bigotry was such a danger, what would not have happened to the Khojas if they had not resorted to Suni Kazees for the celebration of their marriage and to the SUNI mosques and Moolas for the performance of their funerals,

Even then (1866) Shia Moolas were not to be found in Bombay. So this was both Takiah and convenience (in this latter case Suni Kazees kept a register of marriages capable of supplying easy and authoritative proof of the fact of marriage).

Argument:

If takiah is accountable for the compliance with Suni practices in times of persecution, why did Khojas continue after the dread of persecution ended?

Justice Arnould attributes this to habit. "The omnipotent power of use and want in the ordinary usage of social life, and who reflect on the long continuance of practices and institutions long after the reason of their first establishment, and all sufficient grounds for their perpetuation have passed away".

The Court then spoke of Hadj, i.e., pilgrimage to Mecca, the Khoja prayers and various customs. Justice Arnould states; "the clear conclusion at which I have arrived upon a full consideration of the evidence before me is this - that the Khojas never were Sunis, but that from the beginning they have been, and (with the exception of the relators and plaintiffs and their followers in Bombay), still are Shias of the Imami Ismaili persuasion

The Court then described what are the Khojas:

"It is a sect of people whose ancestors were Hindu in origin; which was converted to and has throughout abided in the faith of the Shia Imami Ismailis and which has always been and still is bound by ties of spiritual allegiance to the hereditary Imams of the Ismailis".

This page is intentionally left blank

વિભાગ D

હિંદુ તેમજ ઇસ્લામ ધર્મના દસ્તાવેજો

Documents of Hindu and Islam Religion

This page is intentionally left blank

S-102

श्री द्वारका

शारदापीठम्

द्वारका • गुजरात • भारत

प्रेषक : सचिव,
पू.पाद जगद्गुरु शङ्कराचार्य महाराज

टेलीफोन : (02892)234064, 235109 फैक्स : 234457

दिनांक : 12/11/2012
स्थान : द्वारका

धर्मादेश

जगद्गुरु शङ्कराचार्य मठ शारदापीठ द्वारका को कच्छ पाटीदार समाज द्वारा एवं प्राचीन इतिहास (गजेटियर) के आधार पर हम इस निश्चय पर स्थिर हुये हैं कि सत्पंथ पथ हिन्दु मुसलमानों को मिलाकर अन्त में छद्मवेष से हिन्दुओं को मुसलमान बनाने का कुचक्र चलाता है ।

* सत्पंथ के कथनानुसार वे हिन्दू ही हैं, तो नाम मुसलमानों जैसा क्यों ?
* यदि हिन्दुधर्म के ही देवी-देवता मानना है तो उसके लिये सतपंथ की ओर आकर्षित करना जरुरी क्यों?
* हिन्दुधर्म का ही पालन करना है तो पीराणा में इमाम शाह बाबा की कब्र की आवश्यकता क्यों ?
* सत्यप्रकाश पीराणा सतपंथ का इतिहास ग्रन्थ से सतपंथ मुस्लिम धर्म है ।
* प्राप्त प्रमाणों के आधार पर सत्पंथ संस्थान के धर्मगुरु आगाखान माने जाते हैं, वे क्यों हिन्दुधर्म का प्रचार करेंगे ?
* सरकारी दस्तावेजों में - गुजरात गजेटियर में, बाम्बे गजेटियर - 1899 में, अहमदाबाद जिला के 1984 के गजेटियर से यह प्रमाणित हैं कि सत्पंथ मुस्लिम धर्मावलम्बियों का है ।
* भगवद्गोमण्डल, प्रवीण प्रकाशन, राजकोट (भाग-9) पृष्ठ सं. 8461 में स्पष्टता पूर्वक सतपंथ का अर्थ मुस्लिम धर्म कहा है ।
* गुजराती विश्वकोश (खण्ड-22), पृष्ठ सं. 70-71 में सतपंथ का पूरा इतिहास लिखा है जिससे ये मुस्लिम मताबलम्बी सिद्ध होते हैं ।

हिन्दुधर्म की विशालता, प्राचीनता एवं सनातनी परम्परा को देखकर सतपंथी इमाम शाह बाबा की यह सुनियोजित योजना थी (है) कि हिन्दुओं को तोड़ना है, तो प्रारम्भ में कुछ उनकी बातों को स्वीकार कर लिया जाय कुछ अपनी बात जोड़ दी जाय, धीरे-धीरे हिन्दू संस्कृति को विकृत कर दिया जाये ।

इसी योजना के अन्तर्गत भ्रम फैलाकर हिन्दु मुस्लिम एकता का ढिण्ढोरा पीटकर कच्छ, गुजरात, महाराष्ट्र में लाखों हिन्दुओं को सत्पंथी धर्मच्युत कर चुके हैं ।

हिन्दू कौन, जो अपने आप को हिन्दू मान बैठा हो, हिन्दूधर्म का पालन करे, जो अपने दिल में अपने आप को हिन्दू विषयक अभिमान से आविष्ट कर चुका हो - **सः हिन्दूः** ।

गोषुभक्तिर्भवेदस्य पुनर्जन्मनि दृढ़ाशयः ।
ॐकार मूलमन्त्रस्य सर्वेहिन्दुरिति स्मृतः ॥

गाय में जिसकी भक्ति हो । ॐकार जिसका मूलमन्त्र हो । जो पुनर्जन्म मानता है, वैदिक परम्परा को प्रमाण मानता हो।

क्रमशः 2

S-102

श्री द्वारका

शारदापीठम्

द्वारका • गुजरात • भारत

प्रेषक : सचिव,
पू.पाद जगद्गुरु शङ्कराचार्य महाराज

टेलीफोन : (02892)234064, 235109 फैक्स : 234457

दिनांक : 12/11/2012
स्थान : द्वारका

(2)

माता-पिता में भक्ति हो, भारत को जन्मभूमि माँ के रूप में मानता हो वह हिन्दू। मुसलमान तो पुनर्जन्म मानते ही नहीं हैं, रोजा रखने वाला हिन्दू कैसे ?

हीनं दूषयति इति हिन्दू - हीन को दूषित करे हिन्दू - प्रश्न ये हैं कि हीन किसे कहते है -

अन्यवादी क्रियाद्वेषी नोपस्थायी निरुत्तरः ।
आहूत प्रपलापी च हीनः पञ्चविधस्मृतः ॥

हिन्दूधर्म को दूषित करने वाले की निन्दा करने वाला या हीन, अधम, नीच, गर्ह्य, निन्दा या नष्ट करने के अर्थ में -

हिंकृणवती वसुमती .... (ऋक.1-164-27)
हीनञ्च दूषयत्येव हिन्दुरित्युच्यते प्रिये (मेरुतन्त्र प्रकाश -23)।
यवनैखनिः क्रान्ताः हिन्दवो विन्ध्यमाविशन् ।
कलिना वेदमार्गोऽयं बलिना कवलीकृतः ॥ (शार्ङ्गधर पद्धति)
बलिना कलिनाऽऽछन्ने धर्मे कवलिते कलौ ।
यवनैश्वनिः क्रान्ता हिन्दवो विन्ध्यमाविशन ॥ (कालिका पुराण)
हिनस्ति तपसा पापान् दैहिकान् दुष्टमानसान् ।
हेतभिः शत्रुवर्गश्च स हिन्दुरभिधीयते ॥ (पारिजातहरण नाटके)

कुछ उदारवादी हिन्दु संस्थान या सन्तों, महन्तों को भ्रम में रखकर उनसे समर्थन लेकर सत्पंथ अपने उद्देश्य को पुष्ट कर रहा है ।

अतः देश की अखण्डता, सनातनधर्म, हिन्दुधर्म की सुरक्षा, की रक्षा के लिए कोरी भावुकता का त्यागकर हिन्दुधर्म की सनातनीय परम्परा का पालन करना चाहिए, षडयन्त्र से अपनी रक्षा करनी चाहिए ।

(**स्वामी सदानन्द सरस्वती**)
सचिव, श्रीशारदापीठ, द्वारका
जामनगर, गुजरात

S-102

अहं ब्रह्मास्मि

श्रीश्री जगद्गुरु शङ्कराचार्य महासंस्थानम् दक्षिणाम्नाय श्रीशारदापीठम् शृङ्गेरी

Sri Sri Jagadguru Shankaracharya Mahasamsthanam

Dakshinamnaya Sri Sharada Peetham, Sringeri - 577 139, Karantaka. INDIA.

1598

V.R. Gowri Shankar BE, DIISc,MIMA.,
CEO & Administrator
Sri Sringeri Math and its Properties

Phone Off : 08265 - 250123 Resi : 08265 - 250192 Fax : 08265 - 250792
Website : www.sringerisharadapeetham.org (or) www. sringeri.net
E.mail : info@sringerisharadapeetham.org

Ref Camp : Date :

September 6, 2011

We wish to clarify for the benefit of the general public and in particular for the followers of the Sanathana Dharma that the propaganda being made and religious practices being observed in some places in the name and style of :

"Satpanth" alias "Pirana Satpanth" alias "Satpanth Sanathan Religion"
alias "Satpanth Sanathan Vedic Religion" or under any other similar name

is not Sanathana Dharma (popularly called the Hindu Religion), which is in practice for thousands of years.

This clarification is being given as per the directions and with the blessings of His Holiness Jagadguru Sri Sri Bharathi Theertha Mahaswamigal, the reigning pontiff of the sacred Dakshinamnaya Sri Sharada Peetham, Sringeri.

[signature]
ADMINISTRATOR

S-102

।। श्री शङ्कराचार्यो विजयतेतराम् ।।

श्री:

श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यपदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणयमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाध्यष्टाङ्गयोगानुष्ठाननिष्ठतपश्चर्य्याचरणचक्रवर्त्यनादिगुरुपरम्पराप्राप्तवैदिकदर्शनमतस्थापनाचार्य्यसकलनिगमागमासारहृदयवैदिकमार्गप्रवर्त्तकसर्वतन्त्रस्वतन्त्रचातुर्वर्ण्यसंरक्षकश्रीमन्महाराजाधिराजगुरुभूमण्डलाचार्यजगद्गुर्वनन्तश्रीविभूषितश्रीमदादिशङ्कराचार्य्यभगवत्पादपद्मभृङ्गायमाना: श्रीमदनेकशासनतिरस्कृतान्तेवासिजनमनस्तमस्स्तोमा: शश्वत्सार्वभौमविश्वजनीनसनातनधर्मसंरक्षणबद्धपरिकरा: परापरविद्याविद्योतितान्त:करणा: समस्तसम्प्रदायसमन्वयसाधन दत्तचित्ता: विविधविरुदावलिविराजमानमानोन्नता: अलकनन्दागङ्गातीरनिवास्युत्तराम्नायश्रीमज्ज्योतिष्पीठाधीश्वरा: श्रीमद्वासुदेवानन्दसरस्वतीस्वामिवर्य्या: विजयन्तेतराम्।

ज्योतिर्मठ उत्तराम्नाय:

पत्रांक..................

१. ज्योतिर्मठ
पोस्ट-जोशीमठ
जिला-चमोली
गढ़वाल, (उत्तरांचल)
दूरभाष-(०१३८९)२२१२७

२. श्री शंकराचार्य आश्रम
५६, श्री ब्रह्मनिवास
१५ अलोपीबाग,
प्रयाग, (उ०प्र०)
दूरभाष -(०५३२) ५०००९७
५०२१५८

३. साम्प्रतिक वास

दिनांक ८-६-२०१२

आम जनता के हित में और मुख्यत: सनातन धर्म के अनुयायियों के हित में यह स्पष्ट किया जाता है कि कुछ स्थलों पर प्रचलित धर्म - जिसका नाम सतपंथ धर्म, पीराणा सतपंथ धर्म उर्फ सतपंथ सनातन धर्म उर्फ सतपंथ सनातन वैदिक धर्म (और समय समय पर उनके द्वारा अपनाया हुआ अन्य कोई भी नाम) एवम् उनसे सम्बन्धित धार्मिक प्रचार, रीति रिवाज और प्रथा है, जिसे सुविधा के - लिये सतपंथ धर्म कहा जाता है,

यह सतपंथ धर्म अनादि काल से प्रचलित सनातन धर्म (जिसे आम तौर पर हिन्दू धर्म कहा जाता है) का अंश / भाग / हिस्सा नहीं है। और वह धर्म और उससे सम्बन्धित धार्मिक प्रचार रीति रिवाज और प्रथा इत्यादि का सनातन धर्म से कोई भी सम्बन्ध नहीं है। वस्तुत: सतपंथ धर्म मुस्लिम धर्म है। सतपंथ धर्म से हिन्दुओ को सजग और सचेष्ट रहना चाहिए।

इत्यलम्

आज्ञया-श्रीचरणानाम्

[signature]

S-102

श्रीहरि :

श्रीगणेशाय नम :

पूर्वाम्नाय श्रीगोवर्द्धनमठ-पुरीपीठाधीश्वर श्रीमज्जगद्गुरु-शङ्कराचार्य-स्वामी निश्चलानन्दसरस्वती

श्रीगोवर्द्धनमठ-पुरी- ७५२००१, ओड़िशा, दूरभाष/फेक्स :- ०६७५२-२३१०९४
निज सचिव - स्वामीश्रीनिर्विकल्पानन्दसरस्वती, मो-९४३७०३१७१६,९४३७००४७९५
Tele-Fax 06752 - 231094, Ph.- 231716, Mobile No :- 9437031716, 9437004795
e-mail-contact@govardhanpeeth.org,website-www.govardhanpeeth.org

क्रमाङ्क :-३६२/२७८/गो.म./१२

।। श्रीहरि: ।।

❋ श्रीगणेशाय नम : ❋

पूर्वाम्नाय-श्रीमज्जगद्गुरु-शङ्कराचार्य-पुरीपीठाधीश्वर स्वामी निश्चलानन्दसरस्वतीजी महाराजका 'सत्पन्थ' से सम्बन्धित महत्त्वपूर्ण सन्देश

विदित हो कि १४वीं सदीमें ईरान-निवासी शिया-इस्लामिक प्रचारक 'पीर सदरुद्दीन' के द्वारा संस्थापित 'सत्पन्थ' (सतपंथ) और इमाम शाह बावा के द्वारा संस्थापित 'पीराणा सतपंथ', गुजराती लेक्सीकोन, भगवद् गोमण्डल, जोड़नीकोष और सत्यप्रकाश - पीराणा सतपंथका इतिहास पुस्तकोंके अनुसार मुसलिमधर्म हैं । http:// www.ismaili.net, http:// www.iis.ac.uk के अनुसार इनमेंसे एक संस्थानके धर्मगुरु आगाखान इस्लाम उद्घोषित हैं । सरकारी दस्तावेज गेजेटियर ऑफ बाम्बे १८८०, बाम्बे गेजेटियर १८९९, गुजरात राज्य गेजेटियर - अहमदाबाद जिल्ला १९८४ तथा गेजेटियर ऑफ इण्डिया - गुजरात राज्य १९८९ के अध्ययनसे इनके घातक छद्मरूपकी विशेष जानकारी प्राप्त की जा सकती है ।

वस्तुस्थिति यह है कि इस्लामके मौलिक सूत्रात्मक अंशको इस संस्थानके आचार और विचारमें सम्मिलितकर हिन्दु-आदि अन् इस्लामिक-संस्कृतिको विकृतकर उन्हें अल्पसङ्ख्यक बनानेका यह विषाक्त मनोवैज्ञानिक कुचक्र है । घातक छद्मके चपेटमें आकर भारतके गुजरात आदि क्षेत्रोंमें लाखों हिन्दू धर्मच्युत हो चुके हैं और होने जा रहे हैं ।

लोभ, भय, कोरी भावुकता और अविवेकके वशीभूत हिन्दुओंके ख्यातिप्राप्त कतिपय सांस्कृतिक, सामाजिक तथा प्रशासनिक महानुभावोंको भी इस संस्थानने अपना पक्षधर बनाकर इस संगठनसे पलायनकी भावनावाले व्यक्तियोंको भ्रमित तथा अवरुद्ध कर दिया है ।

मानवाधिकारकी सीमामें इस विदेशी षड्यन्त्रको निरस्त करनेकी आवश्यकता है ।

देशकी अखण्डता, सनातन हिन्दु -संस्कृति की सुरक्षा और वंशपरम्पराकी विशुद्धिकी भावनासे इस पन्थके चपेटसे स्वयंको यथाशीघ्र मुक्तकर पुन: पूर्वप्राप्त सनातन-हिन्दु-संस्कृतिको स्वीकार करनेकी आवश्यकता है ।

इस्लामजगत्के प्रति अन्-इस्लामिक संस्थानोंकी दुर्भावनाको रोकनेकी भावनासे इस संस्थानके सञ्चालकोंका यह दायित्व है कि उक्त घातक प्रकल्पको वे शुद्ध हृदयसे यथाशीघ्र स्वयं निरस्त कर मानवोचित शीलका परिचय दें।

स्वामी श्रीनिर्विकल्पानन्दसरस्वती
निजसचिव
पूर्वाम्नाय- श्रीमज्जगद्गुरु-शङ्कराचार्य
पुरी, ओडिशा (भारत)
(२६.०८.२०१२)

S-102

पब्लिक ट्रस्ट रजि. नं. : ए - १३९१

श्री स्वामी जगद्गुरु शंकराचार्य पीठ, करवीर

२२९९, डॉ वॉर्ड, शुक्रवार पेठ, कोल्हापूर ४१६ ००२, फोन नं. : २५४१४५४/२५४०३६२.
E-mail : peethkarvir@gmail.com | Website : www.shankaracharyakarveer.org

जा.नं. 551
दिनांक 1.7.2016

Saturday
25-Apr-1931

"पीठस्थ देवताओंके अनेक आशिर्वाद एवम् श्री स्वामीजींका नारायण स्मरण "

महोदय ,

पीराणा सतपथ धर्म विषय पर श्रीमद् जगद्गुरू शंकराचार्य पीठ करवीर , कोल्हापूर द्वारा किए गए गहन अभ्यास का इतिहास बहुत पुराणा है | इस विषय पर करवीर पीठ ने भूतकाल मे अच्छी तरह से अभ्यास एवं विद्वानों के साथ विचार विमर्श कर के लगभग 85 वर्ष पहले वैशाख शुद्ध 8 शके 1853 को एक धर्मादेश / पत्र प्रकाशित कर के यह स्पष्ट रूप से प्रमाणित कर दिया था की , पीराणा सतपंथ धर्म यह मुस्लिम धर्म का भाग है |

कुछ समय पहले यह जानने मिला है की , पीराणा सतपंथ धर्म को लेकर कुछ असमंजस की स्थिती हमारे हिदुओमे बनती हुई देखने - सुनने मिली है | कुछ घटनाओंके कारण हिदू जन सामान्य मे एक ऐसी झुठी छवी उभरी है क्यो की पीराणा सतपंथ धर्म एक इस्लाम धर्म का भाग होने के बावजुद उसे मनघडन कथा कहानिया द्वारा हिदू धर्म का भाग बताने की कोशिश हो रही है |

पीराणा सतपंथ धमर्ड जो इस्लाम का भाग है उस धर्म के एक प्रचारक को किसी अज्ञात वजह से हिदू धर्म की , " महामंडलेश्वर " उपाधी दि गयी है | एवं पीराणा सतपंथ धर्म के रथ को कुंभमेलेमे भी स्थान दिया गया है | ऐसा भी झूठा प्रचार किया जा रहा है की पीराणा सतपंथ धर्म एक ऐसा धर्म है जो हिदूओ और मुसलमानोंके बीच एकता का प्रतिक है |

ऐसे कारणोंको लेकर सतपंथ धर्म के विषयपर अज्ञानी और शंका न करणे वाले भोले भाले हिदू जन इस दुष्प्रचार का

1

S-102

पब्लिक ट्रस्ट रजि. नं. : ए - १३९१

ॐ

श्री स्वामी जगद्गुरु शंकराचार्य पीठ, करवीर

२२९९, डॉ वॉर्ड, शुक्रवार पेठ, कोल्हापूर ४१६ ००२, फोन नं. : २५४१४५४/२५४०३६२.
E-mail : peethkarvir@gmail.com | Website : www.shankaracharyakarveer.org

शिकार हो रहे है और झुठे तौर पर हिंदू धर्म वाली छबी अपनानेसे भ्रमित होकर मुस्लिम धर्म का पालन कर रहे है और उन्हें सच्चाई का पता भी नही होता |

ऐसी आपात कालिन परिस्थिती मे इस विषयपर गहराईसे पुन्हः अभ्यास करने की आवश्यकता का पता चला |

1. पीराणा सतपंथ धर्म का शेकडो वर्ष पुराणा इतिहास

2. पीराणा सतपंथ धर्म के स्थापक श्री इमामुद्दिन अब्दुलरहीम सैय्यद उर्फ इमामशहा उर्फ इमामशहा महाराज और उनेके परीवार मे भी आज सभी लोग मुसलमान समाज मे है

3. पीराणा सतपंथ धर्म की मुख्य मातृसंस्था " इमामशहा बाबा रोजा संस्थान कमिटी ट्रस्ट का " बॉम्बे हायकोर्ट द्वारा रचित संविधान (Constitution)

4. ब्रिटीश सरकार के काल के सरकारी दस्तावेज

5. स्वतंत्र भारत समय काल के सरकारी दस्तावेज

6. लगभग सो वर्षोसे भी अधिक समय काल मे किए गए देशी एवं विदेशी संशोधनकारो / शोधकर्ताओ (Researchers) के दस्तावेज

7. पीराणा सतपंथ की धार्मिक पुस्तके

8. सरकारी गॅझिटिअर्स (Gazetteers)

9. विश्र्वकोष (Encyclopedia)

10. पीराणा सतपंथ धर्म को छोडकर पुन्हः सनातन धर्म को अपनानेवाले लोगोंके समाज का धार्मिक इतिहास

2

S-102

पब्लिक ट्रस्ट रजि. नं. : ए - १३९१

श्री स्वामी जगद्गुरु शंकराचार्य पीठ, करवीर

२२९९, डॉ वॉर्ड, शुक्रवार पेठ, कोल्हापूर ४१६ ००२, फोन नं. : २५४१४५४/२५४०३६२.
E-mail : peethkarvir@gmail.com | Website : www.shankaracharyakarveer.org

11 . इस विषयपर पीराणा सतपंथ धर्म को इस्लामधर्म का भाग होने और हिदू धर्म का भाग न होने के विषय मे जारी किए गए आद्य जगद्गुरू शंकराचार्य द्वारा स्थापीत सनातन धर्म के चारो पीठोंके प्रमाणपत्र

जैसे अन्य महत्व के कई सारे दस्तावेजोंको गहराईसे अध्ययन करनेपर पता चलता है की भले पीराणा सतपंथ धर्म बाहय रूपसे हिदू धर्म के जैसा हे , उसके धार्मिक पुस्तकोमे हिदू देवी देवताओंका उल्लेख है पर वास्तव मे वह हिदू धर्म का भाग नही है |

मुल मे पीराणा सतपंथ धर्म की रचना उन्हे अपाने और आकर्षित कर उन्हे सौम्य रूपसे और कुछ समय काल के पश्चात कुछ पिडियोंके बाद उन्हे पुरी तरह मुस्लिम बनाना है | इस्लाम मे प्रचलित घातक " ताकीया " पद्धती के अनुसार हिदू दिखावा अपनाना हिदू देवी देवताओं का उल्लेख करना सतपंथ के आराध्य देव हजरत अली का नाम हिदू दिखावा होने वाला निष्कलंकी नारायण रखना | हिदू धर्म धार्मिक नायक भगवान जैसे की राम कृष्ण वगैरे को भ्रष्ट कर उनका सतपंथ के धार्मिक कथाओंमे उल्लेख करना और उस भ्रष्ट स्वरूप के हिदू नायक के द्वारा इस्लामी संदेश देना हिदू धर्म के धार्मिक ग्रथोंको भ्रष्ट कर सतपंथ के धार्मिक ग्रंथोंकी रचना करना जिसके द्वारा हिदू दिखावा रखकर मुल इस्लामी संदेश देना जैसे की दशावतार , गीता , अथर्ववेद , सतपंथ पुजाविधी यह सबकुछ मात्र हिदूओंको अपनी और आकर्षित करनेके लिए है | जबतक वह संपूर्ण रूप से मुसलमान न बन जाए तब तक अनुयायोंको दिखावे के बलबुते पर हिंदू समाज मे रहने की सुविधा हो यह कारण है |

इस व्यवस्था को तो इस्लाम को धर्मांतरण करानेवाले " ताकीया " पध्दती के अनुरूप बनाया गया है और इस्लाम मे इसकी मान्यता भी है | ऐसी मजबुत व्यवस्था के कारण

3

S-102

पब्लिक ट्रस्ट रजि. नं. : ए - १३९१

श्री स्वामी जगद्गुरु शंकराचार्य पीठ, करवीर

२२९९, डॉ वॉर्ड, शुक्रवार पेठ, कोल्हापूर ४१६ ००२, फोन नं. : २५४१४५४/२५४०३६२.
E-mail : peethkarvir@gmail.com | Website : www.shankaracharyakarveer.org

हिदू ,लोहाना , सुमरा , भाटीया और पाटीदार जैसै जाती के कई लोग आज पुरी तरह से खोजा और मुमना मुसलमान बन चुके है यह भी एक ऐसी हकीकत है जिसको अनदेखा नही किया जा सकता |

ऐसी परिस्थीती को ध्यान मे रखकर जो हिदू लोग पीराणा सतपंथ धर्म को हिदू धर्म का ही एकभाग होने का भूल से मानकर उसके अनुयायी हो गए है अथवा उससे जुडे है , उन लोगोंको यह श्रीमद् जगद्गुरू शंकराचार्य करवीर पीठ सावधान करती है | लोगोंसे अनुरोध है के पीराणा सतपंथ धर्म भलेही रूप या वेशभूषा मे हो कोई भी अन्य भ्रामक नामकरणसे प्रचलित हो तो भी यह इस पीठ का स्पष्ट मानना है की पीराणा सतपंथ धर्म हिदू धर्म का भाग नही है | एवं वह हिदूओंको धर्मातरण कर उन्हे मुसलमान बनाने का एक सुनियोजित षडयंत्र है |

हिदू धर्म के साधू संत और धार्मिक कार्यसे जुडे लोगोंको यह पीठ अनुरोध करती है की हिदू लोगोंको विधर्मी बनानेके प्रपंच का प्रचार करे और हिदू लोगोंकी पुरी तरहसे रक्षा करे |

यह पत्र श्री चंद्रकांत पटेल जी की मॉंग पर दिया जा रहा है | और प.पू. श्री विद्यानृसिंहभारती स्वामीजी जगद्गुरु शंकराचार्य जी आज्ञासे दिया ...

सचिव व वटमुखत्यार
श्री शिवस्वरूप चंद्रकांत भेंडे
श्री स्वामी जगद्गुरू शंकराचार्य पीठ
करवीर

S-102

Certificate of Shankaracharya-ji of Karveer Peeth located in Kolhapur in Sanskrit and Marathi Language

॥ श्रीशंकर ॥

शिक्का

स्वस्ति श्रीमत्समस्तसुरवृन्दपूजितपादारविन्दाशिवप्रतिबिंब-वर्य–श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य–पदवाक्यप्रमाण पारावारपारीण–यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहार ध्यानधारणासमाध्यष्टाङ्गयोगानुष्ठाननिष्ठतपश्चक्रवर्त्यनाद्यविच्छिन्नगुरु परम्पराप्राप्तषड्दर्शन-संस्थापनाचार्य– व्याख्यानसिंहासनाधीश्वरसकलनिगमागमसारहृदय-सांख्यत्रयप्रतिपादक सकलनास्तिकमतोच्छेदपूर्वकसकलधर्मसंस्थापनैकधुरीण– वैदिकमार्गप्रवर्तकसर्वतन्त्रस्वतन्त्र– श्रीमहाराजधानी-ऋष्यशृंगपुरवराधीश–श्रीमद्राजाधिराज–गुरुमण्डलाचार्य– श्रीमच्छङ्कराचार्यान्वयसञ्जाताभिनव–पञ्चगङ्गा– तीरवासकमलानिकेतनकरवीरसिंहासनाधीश्वरश्रीमत्सच्चिदानन्दविद्याशंकरभारतीकरकमलकिंजल्कोद्भव–श्रीमदभिनवश्रीसच्चिदानन्दविद्यानृसिंह भारतीस्वामिकृतानिश्रीमाकुसपरिवारच्छात्राणामनुदिनमेधमानभव्यजनकानि ॥

श्रीमच्छङ्कराराधनावसरीयनारायणस्मरणानि ॥

S-102

(१०६)

श्रीगुरु भक्तिपरायण मठाभिमानी प्रिय शिष्य आत्मानंद ब्रह्मचारी, रा. रा. लक्ष्मण शिवराम चौधरी, श्री. सोनू तुकाराम पाटील मु० जळगांव यांसीः—

तुमचे कल्याण इच्छित श्री निकट असो. तुमचेकडून मिति फाल्गुन वद्य ३० शके १८५२ चे विनंति अर्ज व त्याजबरोबर जळगांव येथील वर्णाश्रम परिषदेंत उपस्थित झालेल्या पंडितांचे अभिप्राय हे सर्व अवलोकनांत घेऊन व त्याचा विचार होऊन तुमचे अर्जांत नमूद केलेला पिराणा पंथ सत्पंथ या नांवानें खान्देश, बऱ्हाणपूर, कच्छ, गुजराथ इत्यादि ठिकाणीं जो आहे तो सर्वथा वेदबाह्य आहे असा इकडून निर्णय देण्यांत आला आहे. या पत्राची प्रसिद्धी तुम्ही तिकडील प्रांतांत करावी. मिति वैशाख शुद्ध ८ शके १८५३ शनिवार, प्रजापतिनाम संवत्सरे.

Saturday
25-Apr-1931

मु० पुणें. महानुशासनवरीवर्ति

शिक्का

शील

या सन १९३० सालांत झालेल्या अखिल भारतीय वर्णाश्रम स्वराज्य संघाच्या सर्व हिंदुस्तानांतून आलेल्या वेदवेत्त्या, व विद्वान्‌जनांच्या सभेस श्री. तोताराम बधु महाजन यांनीही यावयास पाहिजे होते! जातीच्या पंचांना समाजहिताच्या दृष्टीनें या वादाचा कोर्टाप्रमाणेंच धार्मिक बाजूनेंही निकाल लावून घ्याव-

S-102

ॐ

।। श्री गुरु दत्तात्रेयो विजयतेतराम् ।।

दूरभाष : 0542-2275701
मो0 : 09820528395

श्री पंच दशनाम जूना अखाड़ा

बड़ा हनुमान घाट, वाराणसी (उ० प्र०)
(रजि. एक्ट २१, सन् १८६० के अन्तर्गत पंजीकृत)

सभापती श्री गीरीजानन्द गीरीजी महाराज का आदेश

क्रमांक : .... दिनांक : 12-11-2012

सतपन्थ नामक संस्था के कुचक्रों से सावधान

आत्मीय सन्तवृन्द !

भारतवर्ष में सर्वत्र एक सतपन्थ नामक धार्मिक संस्था के द्वारा हिन्दु नाम आचार एवं साहित्य सम्बन्धी शब्दों का उपयोग कर कुछ लोग बनावटी हिन्दु धार्मिक साहेत्य द्वारा जनता को भ्रमित कर इस्लाम धर्म स्वीकार करने को बढ़ावा दे रहे हैं। उदाहरण के लिए → दशावतार के नाम पर मुहम्मद पैगम्बर के दामाद हजरत अली तालीम को विष्णु का दशवाँ अवतार मानना उन्हें निष्कलंकी नारायण कहना इत्यादि। इसी सतपन्थ की शाखायें गुजरात एवं महाराष्ट्र में भी कार्यरत हैं। जिनके माध्यम से पीराना सतपन्थ नाम से लोगों को मुसलमान बनाया जा रहा है।

इसी विषय को लेकर हमारे सनातन धर्म के अमुक सन्तवृन्द भी इस विषय को लेकर मोहित हो गये हैं। इसलिए अमुक प्रतिष्ठित सन्तो का नाम उल्लेख करके और जनता को गुमराह कर हैं। इसलिए हमारी सनातन धर्म प्रजा इन गुमराह करने वाले व्यक्ति से बच के रहना उचित होगा। उदाहरण के तौर पर → जैसे की पत्रिका में महामण्डलेश्वर तथा सभापती नाम का गलत उल्लेख कीया गया है। यह बहुत गम्भीर प्रश्न है।

देवेन्द्र शर्मा

-----2

S-102

ॐ

।। श्री गुरु दत्तात्रेयो विजयतेतराम् ।।

दूरभाष : 0542-2275701
मो0 : 09820528395

श्री पंच दशनाम जूना अखाड़ा

बड़ा हनुमान घाट, वाराणसी (उ० प्र०)
(रजि. एक्ट २१, सन् १८६० के अन्तर्गत पंजीकृत)

क्रमांक : .... —2— दिनांक : 12-11-2012

इसलिए आम सनातन धर्म प्रेमी भाईयों को सुचित किया जाता है। की यह सन्त सम्मेलन रखा है, जो तारिख → 17-18-19, नवम्बर 2012 को पिराणा मे रखा है। उसमें जनता को गुमराह करने के लिए प्रतिष्ठित सन्तो का उल्लेख किया गया है। इसलिए आम सनातन धर्म प्रेमियों को सुचित किया जाता है। कि यह सतपन्थी पिराणा धर्म यह इस्लाम धर्म का भाग है। इसलिए इस धर्म से बच कर रहना चाहिए।

महाराज की आज्ञा से
लिखितम देवेन्द्र शास्त्री
देवेन्द्रशर्मा

S-102

भारत साधु समाज

शाखा कार्यालय : अध्यक्ष-महंत श्री, गोपाला नंदजी, बीलनाथ महादेव, जुनागढ. फोन : ०२८५ - २६७१४२२

शाखा कार्यालय : महंत श्री पहेलवान बापुश्री मनोकामना सिद्ध हनुमान, केनाल रोड, कापड मील गेट के पास, राजकोट.

✸ अध्यक्ष ✸
महंत श्री
गोपालानंदजी ब्रह्मचारी
बिलखा
फोन नं. ०२८५-२६८३०८७

बालकेश्वर मंदिर
अहमदाबाद
फोन नं. ०७९-२७५५६७०७

✸ सेक्रेटरी ✸
महंत श्री वैष्णवदासजी
जागनाथ महादेव,
राजकोट
फोन नं. ०२८१-२४६५८२०

✸ जो. सेक्रेटरी ✸
महंत श्री
रघुवरदासजी पहेलवान
श्री डेमेश्वर महादेव
आजी-१, राजकोट.

खाखा मढी हनुमान
मंदिर, सारण पुल के
पास, जेतपुर.
मो. ९३२७७ ०५१८८
मो. ९९०९६ ०३३३९

प्रति श्री,

दिनांक : दिनांक : 20/11/12
स्थान :

सतपन्थ नामक संस्था के कुचक्रों से सावधान

आत्मीय सन्तवृन्द!

भारतवर्ष में सर्वत्र एक **सतपन्थ** नामक धार्मिक संस्था के द्वारा हिन्दु, नाम, आचार एवं साहित्य सम्बन्धी शब्दों का उपयोग कर कुछ लोग बनावटी हिन्दू धार्मिक साहित्य द्वारा जनता को भ्रमित कर इस्लाम धर्म स्वीकार करने को बढ़ावा दे रहे हैं। उदाहरण के लिये - दशावतार के नाम पर **मुहम्मद पैगम्बर के जामाता हजरत अली तालीब** को विष्णु का दसवाँ अवतार मानना, उन्हें निष्कलंकी नारायण कहना इत्यादि। इसी **सतपन्थ** की शाखायें गुजरात एवं महाराष्ट्र में भी कार्यरत हैं, जिनके माध्यम से **पीराणा सतपन्थ** नाम से लोगों को मुसलमान बनाया जा रहा है। **आगाखाँ फाउण्डेशन** नाम की विदेशी रिसर्च संस्था यहाँ के बुद्धिजीवियों पर अपना आधिपत्य जमा रही है। कहना न होगा कि मुहम्मद अली जिन्ना के दादा और पिता भी इसी धर्म से प्रभावित होकर मुसलमान हो गये थे।

सतपन्थ का विरोध होने पर इनके चतुर मुसलमान प्रचारकों ने **ताकिया** (इस्लाम में प्रतिबन्धित सभी आचार-विचार का उल्लंघन कर अन्य धर्मानुयायी को मुलमान बनाना) का प्रयोग शुरु कर दिया है। दुःख की बात है कि न केवल भोली-भाली हिन्दु जनता ही प्रत्युत् अनेक प्रतिष्ठित संत-महात्मा भी इनके कुचक्र से प्रभावित हो रहे हैं, उन्हें **सतपन्थ** के इस षडयन्त्र से परिचित होना चाहिये तथा हिन्दुओं को मुसलमान बनने से रोकने में सहयोग करना चाहिये। कच्छ गुजरात में भी एक विशेष समाज को ये **सतपन्थी** प्रभावित कर रहे हैं। ध्यातव्य है कि **सतपन्थ** के कुचक्र का विरोध करने वाले संतों के प्रभाव से बचने के लिये और जनता का विश्वास जीतने के लिये ये लोग समय-समय पर हिन्दू संतों का सम्मेलन आयोजित करते रहते हैं। जैसे - इमाम शाह की कवर को समाधि कहकर कब्रिस्तान के बगल में एक बार साधु-सम्मेलन इनके द्वारा किया जा चुका है, जिससे पीराणा सतपन्थ को पुष्पित-पल्लवित होने का आधार प्राप्त हो रहा है। पीराणा जाने से मालूम नहीं पड़ता कि ये स्थान हिन्दुओं का है या मुसलमानों का।

अनेक प्रामाणिक साक्ष्यों के आधार पर निःसंकोचतया यह कहा जा सकता है कि अनेक नामों से प्रचलित **पीराणा सतपन्थ** सनातन हिन्दूधर्म, संस्कृति एवं वैदिक परम्परा को अनवरत क्षति पहुँचा रहा है। कुछ पत्रों के आधार पर यह भी पता चला है कि यह पन्थ 17-19 नवम्बर 2012 को पुनः एक सम्मेलन करने जा रहा है जिसमें देश के अनेक प्रतिष्ठित संत-महात्मा भाग लेने जा रहे हैं। उसके निमन्त्रण पत्र के मुखपृष्ठ पर लिखा है 'ॐनिष्कलंकी नाराणाय नमः' 'ॐ सनातन सतपन्थ' यह सम्मेलन भी **सतपन्थ** (छद्मरूप से इस्लाम की प्रचारक संस्था) के द्वारा ही कराया जा रहा है।

अतः समस्त सनातन वैदिक धर्म, हिन्दू संस्कृति की रक्षा को ध्यान में रखते हुए आप समस्त हिन्दूधर्मावलम्बियों को इस प्रकार के षडयन्त्रों से सावधान होने की आवश्यता है। एतावता **भारत साधु समाज** ऐसे छद्म संस्थाओं के षडयन्त्र का विरोध करता है।

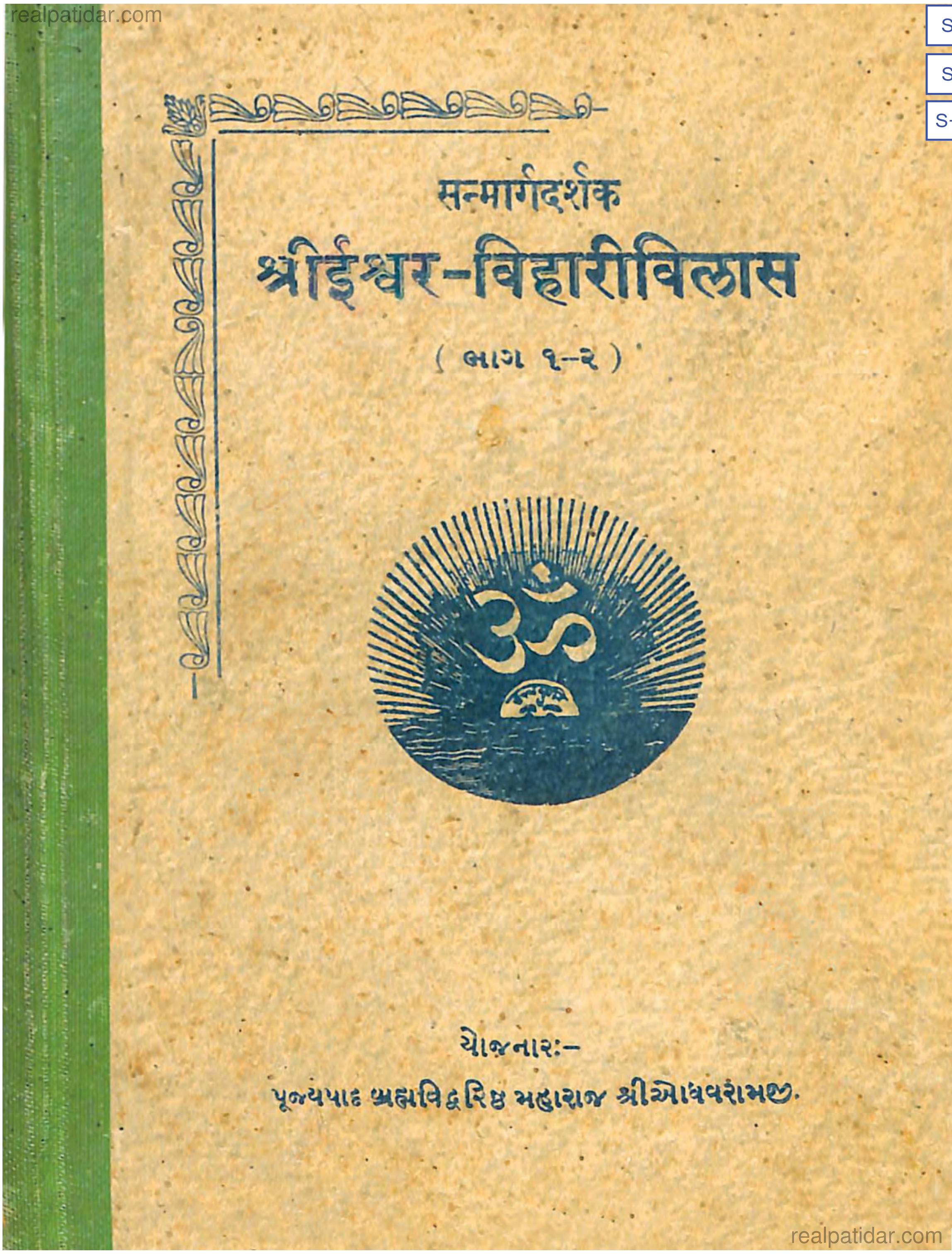
(signature)

(ब्रह्मचारी गोपालानन्द)
अध्यक्ष

S-16

S-19

S-102

realpatidar.com
सन्मार्गदर्शक
श्रीईश्वर-विहारीविलास
(ભાગ ૧-૨)
યોજનાર:-
પૂજ્યપાદ બ્રહ્મવિદ્વરિષ્ઠ મહારાજ શ્રીઈશ્વરરામજી.
realpatidar.com

S-16

S-19

S-102

सन्मार्गदर्शक

श्रीईश्वर-विहारीविलास

ભાગ બીજો

લેખક:—પૂ. પ્ર. મહારાજ શ્રીઓધવરામજી

Author = Sant Odhavram-ji

44

S-16

S-19

S-102

બીજા ભાગની પ્રસ્તાવના

આજે કચ્છ દેશમાં તેમજ કચ્છ દેશની બહાર સરલ સ્વભાવવાળા કડવા પાટીદાર ભાઈઓ મોટી સંખ્યામાં છે, અને જેમનો મૂળથી શુદ્ધ સનાતન ધર્મ છે, કારણુ કે જેઓ પૂર્વથીજ ક્ષત્રિયો છે, છતાં પણુ તેઓ આજે વિધર્મીઓના સંગથી ‘ મુમના ’ એ નામે ઓળખાય છે અને સૈયદો તેમજ કાકાઓના સંગથી પીરાણુા પંથના અનુયાયી બની તેમનો બતાવેલ ધર્મ પાળે છે, જેથી તેમના કેટલાએક રીત રીવાજો તેમજ આચરણો પણ લગભગ મુસલમાન ભાઇઓનાં જેવાંજ છે. આ એક કડવા પાટીદાર ભાઈઓ પર મોટું કલંક હોવાથી તે કલંક અવશ્ય દૂર થવું જોઇએ. જો કે એ જ્ઞાતિમાં કેટલાએક સુધરેલા ભાઈઓ આજ કાલ જાગૃત થયા છે, જેથી પોતે સનાતન હિંદુ ધર્મને પાળે છે, અને પોતાના જ્ઞાતિબન્ધુઓને પણુ તેજ ધર્મમાં લાવવાને માટે બનતા પ્રયાસો કરી રહ્યા છે, છતાં પણુ એ જ્ઞાતિમાં જેવો જોઇએ તેવો સુધારો હજી સુધી પણુ થયો નથી, કારણુ કે જે ભાઈઓ પીરાણુા પંથનેજ સુદ્દઢપણે માની રહ્યા છે, તેઓને સુધરેલા ભાઇઓ પર દ્વેષ હોવાથી પોતે ઉલટા વધારેને વધારે પીરાણુા પંથમાં ફસાતા જાય છે. એટલુંજ નહીં, પરંતુ સુધરેલા ભાઇઓને ગોળી પીવાનો ઘણો આગ્રહ કરે છે, અને જો સુધરેલા ભાઇઓ તેમ ન કરે તો તેમની સાથે સગપણુસંબંધ તોડવાને માટે પણુ તેઓ તૈયાર થાય છે, તેમજ દરેક રીતે વહેવારમાં અટકાવી તેઓને પોતાની સાથે ભેળવવા ચાહે છે,

S-16 S-19 S-102

છતાં પણ જે સુધરેલા ભાઈઓ કંઈક સમજણવાળા છે, અને પોતાના નિશ્ચય પર મક્કમ છે, તેઓ તેમની સાથે કોઈ પણ રીતે ભળવા ઈચ્છતા નથી. આમ હોવાથી એ જ્ઞાતિમાં કુસંપ અને મતભેદ અત્યારે મોટા પ્રમાણમાં જોવામાં આવે છે, જેથી વચલી કોટીના જે ગરીબ ભાઈઓ છે, તેઓને ઘણી મુશ્કેલીઓ સહન કરવી પડે છે. ખરી રીતે જોતાં આમ થવાનું કારણ માત્ર એકજ અજ્ઞાન છે. જો એ અજ્ઞાન દૂર થાય, તો કુસંપ કે મતભેદ જેવું કશુંજ રહે નહીં, કારણ કે સર્વ કોઇ પોતપોતાના ધર્મ પ્રમાણે જુદા જુદા નામે ઓળખાતા એકજ ઇશ્વરને માને છે. પછી તેને અલ્લા કહો અથવા ઇશ્વર કહો. આમ હોવાથી આપણે પણ આપણા શુદ્ધ સનાતન હિંદુધર્મ પ્રમાણે શ્રીરામ, શ્રીકૃષ્ણ કે શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ એવા જુદા જુદા નામે ઓળખાતા એકજ ઇશ્વરને માનવા જોઈએ, પરંતુ જ્યાં સુધી અજ્ઞાન છે ત્યાં સુધી ધર્મનું ખરૂં રહસ્ય શું છે? તે સમજાતું નથી, જેથી તે અજ્ઞાનને દૂર કરવા તેમજ ધર્મના ખરા રહસ્યને સમજવા ઉત્તમમાર્ગદર્શક એવા કોઈ પણ એક પુસ્તકની ખાસ જરૂર છે, અને કેટલાએક કડવા પાટીદાર ભાઈઓને પણ એ જરૂરીઆત સમજવામાં આવતી હોવાથી તેઓના પૂર્ણ આગ્રથી, તેમજ પૂજ્યપાદ મારા ગુરુમહારાજશ્રીનો પણ એવો શુદ્ધ સંકલ્પ હતો કેઃ—"જે જ્ઞાતિમાં મારો જન્મ થયો છે, તે જ્ઞાતિ શુદ્ધ સનાતન હિંદુધર્મ પાળનારી અવશ્ય થવી જોઇએ, અને તે માટે ઉત્તમમાર્ગદર્શક કોઈ પણ એક ગ્રંથ અવશ્ય તૈયાર થવો જોઇએ." તેવામાં

S-102

॥ ૐ નમો ભગવતે વાસુદેવાય નમઃ ॥

જાહેર નિવેદન

હમણાં હમણાં થોડાક મહિનાથી પિરાણા પંથી પાટીદાર ભાઇઓ અને એમના આગેવાનો તરફથી એવો પ્રચાર કરવામાં આવે છે કે અમો પણ એમના પંથને આવકારીએ છીએ અને એમના ધર્મગુરૂ કાકા કરસનની સાથે સહકારમાં કચ્છમાં ફરીએ છીએ, હળીએ મળીએ છીએ, વીગેરે વીગેરે આ હકીકત અમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવી છે. આમાં સત્ય હકીકત શું છે તે જણાવી અમે નીચે પ્રમાણે સ્પષ્ટતા કરવા માગીએ છીએ.

સાબરકાંઠાના કેટલાક ભાઇઓ અમને મળ્યા અને અમારા હાથે કન્યા-છાત્રાલયનું ખેડબ્રમ્હા મુકામે ખાતમુહૂર્ત કરવું એવી અમને વિનંતી કરી કન્યા કેળવણીનું કાર્ય હોવાથી અમે એમાં સંમત્તિ આપી. આ કન્યા કેળવણીનું કાર્ય હોવાથી અને અમે વચન આપી દીધેલું હોવાથી અમે ખેડબ્રમ્હા ગયા. ખાતમુહુર્ત વીધી પતાવી. ત્યાંના ભાઇઓને મળ્યા અને થોડાક ભાઇઓએ અમે જાતે જઇને પિરાણું જોઇએ એવી ઇચ્છા દર્શાવી અને તે મુજબ ટેલીફોન વ્યવહાર કરીને અમારી મુલાકાત પિરાણાની ગોઠવી અને અમે એ મુજબ પિરાણાની મુલાકાત લીધી. અમે પિરાણામાં જઇને જે નિરીક્ષણ કર્યું એનો ટુંકમાં સાર એટલોજ કે એ એક મુસલમાન પીરની દરગાહ છે. અને ત્યાંનો વહીવટ ઇમામશા ટ્રસ્ટ મુસ્લીમ સંસ્થા કરે છે. ત્યાંના હિન્દુઓ પાઘડીવાળા કાકા હાજર હતા. સદરહુ મુલાકાત વખતે સર્વશ્રી દેવજી ખીમજી (ગાંધીધામ), બચુભાઈ મુલજી (દેશલપર), વલજી હીરજી ભાનુશાલી, જીવરાજ ધનજી પટેલ (વડાળીવાળા), આ ચાર ભાઇઓ અમારી સાથે હતા.

ત્યારબાદ માર્ચ ૧૯૮૯ ની આસપાસ કાકાશ્રી કચ્છમાં આવ્યા અને એમના અનુયાઇઓ એ જોરશોરથી પિરાણાનો ગામેગામ પ્રચાર કર્યો કાકા જ્યારે દેશલપર ગામે આવ્યા ત્યારે તેમના થોડાંક અનુયાઇઓ અમને વાંઢાય લેવા આવ્યા. એમ કહીને કે અમને કાકાશ્રી યાદ કરે છે. સામાન્ય સૌજન્યના નિયમ પ્રમાણે અને અમે કાકાશ્રી ને પિરાણા મળેલ હોવાથી પરીચિત હોઈ એ ભાઇઓ સાથે દેશલપર ગયા. ત્યાં મારી જાણ બહાર કાકાશ્રી ના અને અમારા સાથે ફોટા પડાવ્યા. અને આ ફોટાઓના આધારે આ પિરાણાપંથી ભાઇઓ એવો જોરશોરથી પ્રચાર કરે છે કે સંત વાલદાસજી મહારાજ પણ અમારા ધર્મને માન્ય રાખે છે, ટેકો આપે છે. અને અમારા ધર્મગુરૂ કાકા કરસન સાથે સહકાર કરે છે. એવું સાંભળ્યું છે.

અમે આ પ્રચાર હોયતો એ સદંતર જુઠાણું છે. એમ જાહેર કરીએ છીએ સનાતની હિન્દુ ભાઇઓ એવા જુઠા અને એવા તર્કીબી પ્રચારથી ભોળવાઈ ન જાય એવી વનંતી કરીએ છીએ. અમારા મત પ્રમાણે પિરાણા પંથ પછી ગમે તેવા નામ કે લેબાસમાં હોય પણ તે સો એ સો ટકા ઇસ્લામી ધર્મ છે. અને] સનાતન કે વૈદિક કે હિન્દુ ધર્મની સાથે કશું પણ લાગતું વળગતું નથી.

સહી

મુંબઈ, તા. ૨-૭-૧૯૮૯

[illegible]

S-32 S-143

Method of Pir Sadruddin's mission

મૂળ મંત્ર:
પહેલાં આવા દો,
પછી ઇસ્લામમાં
પલટાવો

S-50

S-4

Muhammad Umar writes in "Islam in Northern India" (Aligarh, 1993, p. 371) that, "Perhaps one factor which greatly contributed to the popularity of Islam among the Hindus was that the Muslim mystics did not ask the newly converted Hindu to renounce their former customs and rituals. They presumed that the converts themselves would renounce the un-Islamic practices in due course. As such we find references about the Hindus, who had embraced Islam but still practicing the traditional beliefs and customs even after conversion." Likewise, it ensues from the kernel of the ginans and traditions that the landmark of Pir Sadruddin's mission was the gradual conversion into at least three processes. The method he employed was based on a special missionary framework.

૧લો તબક્કો:
હિંદુ નામો અને
દેખાવ ચલાવો

ગિનનને હિંદુ ભાષા
અને ધર્મના શબ્દોથી
રચ્યા

પીર સદ્દીન
(ઈમામશાહ ના
દાદા) ને રાજા
હરિશ્ચન્દ્રનો અવતાર
બતાવ્યા

હિંદુ થી મુસલમાન
બનવા માટે એક બહુજ
સરળ અને નિર્વિઘ્ન
(અડચણ વગરનો)
રસ્તો તૈયાર કર્યો

In the embryonic stage, the disciples were given the ethical and moral teachings with a simple understanding of the Satpanth (true path). Local symbolic terms in native dialects were employed in the sermons and ginans, such as alakh nirinjan (Ineffable God), guru bharma (Muhammad), nar naklank (Ali), nar (Imam), guru (Pir), harijan (devotees), gat (assembly), gat ganga (prayer-hall), gatpat (holy water), jaap (invocation) etc. The vocabulary, similes and technical terms were confined to the prevalent social customs. Special ginans were composed with supreme skill in the languages of the country folk for the disciples, providing them the flavour of the traditional bhajan(song), wherein Pir Sadruddin identified himself with the appalations of Gur Sahodeva and Gur Harichandra. These poetical hymns were tinged with mythological ideas, social customs and folklores. Hence these ginans were paraphrased purely into Indian languages, a procedure that proved extremely beneficial on several counts. The emphasis was placed on making the transition from Hinduism to Islam as easy and as smooth as possible. He did not insist on the adoption of traditional form of Muslim rituals, which, in any case, were in language foreign to the converts, therefore no hard and fast rule had been imposed upon them. It may however be pointed out that the new converts possessed crude notions of meditation, but their practice in gnostic was restricted within a narrow compass. He imparted them gradually the practice of zikr(remembrance) into a positive Sufic style, called jaap, and watched every moment of the disciples' spiritual growth. The disciples were also afforded liberty to retain their traditions, social customs and culture. Ali Ahmad Brohi writes in "History on Tombstones" (Hyderabad, 1987, p. 132) that, "The main attraction that the Ismaili faith had was the freedom to continue ancient local beliefs and customs without causing any break with the old social order."

૨જા તબક્કામાં:
મધ-રાત્રે જપવા માટે
ગુરૂ મંત્ર આપવામાં
આવે, જેથી કેરીને
ઇસ્લામ તરફી માનસ
તૈયાર થાય.

ત્યાર બાદ - એવું
કહેવામાં આવે જે
વિષ્ણુએ ૧૦મો અવતાર
અરબ ખંડમાં લીધો છે
અને તેનું નામ હજરત
અલી છે.

In the second stage, the disciples were entrusted the solemn word (guru mantra, or sat shabada) to mutter it privately on every midnight. Pir Sadruddin sorted out and imparted the common analogical elements from Islam and Hinduism. He found analogies in their philosophical ideas, and placed the greatest value upon the inner aspects, and put aside the external formalism. Saiyid Athar Abbas Rizvi writes in "History of Sufism in India" (New Delhi, 1978, 1st vol., p. 109) that, "The Ismaili missionaries were enthusiastic, who unhestingly modified their esoteric system to suit their converts." Hence, this stage offered the disciples to pick up the refined teachings linked in Islamic essence with no hard Arabic shell under the theory of Das Avatara. The disciples were imparted that the tenth incarnation of Vishnu was manifested at salmal deep (Arabia) as naklank (Ali), who was then in the dress of Shri Salam Shah (Imam Islam Shah), residing at Irak Khand(Iran). In this way, Pir Sadruddin reformulated, within the Hindu framework the Shiite doctrine of the Imamate as the Divine Epiphany. The doctrine of the Imamate thus was integrated into the mission within the framework of Vaishnavite ideas, who were a dominant stream of Hinduism in northern India. In sum, the new converts saw in Satpanth a completion of their old faith, and through this orientation, they also found Prophet Muhammad and Imam Ali coherence in their own tradition.

True indeed it is, that Pir Shams was first to propound the theory of Das Avatara, which was more concise, but Pir Sadruddin initiated it elaboratively in his small treatise, entitled "Das Avatara". It is to be noted that Sayed Imam Shah had also produced an amplified version on it.

S-32

S-143

Few other ginans were also composed in the second stage, differing little with the composition of preceding stage. Henceforward, the loan words and vocabulary drawn from the languages of Arabic and Persian were permeated in the ginans, wherein Pir Sadruddin identified himself as Pir Sahodeva, Pir Harichandra, or Pir Sadruddin.

After being mastered, the disciples were given pure Sufic teachings with certain rituals in the third stage simply on Shiite pattern. Emphasis was continued to be given in getting absorbed in meditation, which ultimately bore them the titular appellation of khoja (get absorbed) in the same manner as we have discussed in the period of Pir Satgur. It however seems that the trading class of Lohana in Sind was the first to have emerged as the khojas publicly due to their dealings with outside circles. As a result, the people from all walks of life, had rendered its meaning as merchant or nobleman which was fairly irrelevant rendering in essence. This title however became a replacment for the original Hindu Lohana title thakur or thakkar, meaning lord, master.

ત્રીજા તબક્કામાં:
ધ્યાનના માધ્યમથી લોકોને મુસલમાન બનાવા અને તેમને ખોજાનું બિરુદ આપવું.

આવી રીતે હિંદુ દેખાવ વાળી ઇસ્લામી વિચાર ધારાને અપનાવી લીધી. ત્યાર બાદ તેઓને હિંદુ રીત રીવાજોથી વિમુખ કરવામાં આવ્યા.

The new converts ultimately emerged as the khojas were now capable to receive devotedly whatever they had been initiated. Pir Sadruddin indeed islamized the faith of the people mildly and never hampered in their culture, and the Hindus in masses absorbed the best of Islamic thought more Indian than foreign in character. Pir Sadruddin then began to censure the new converts for their Hindu rites, condemning under logical expressions, such as caste distinction, idol-worship, ritual bathing, the authority of the six schools of Hindu philosophy, and the traditions of asceticism and abstraction from the world, whose few examples are given below from the book of his ginans:-

* You will never attain salvation in worshipping pebbles and stones. (142:2)

* You have designed the idol with lime after burning the pebbles and stones. How can it be called Lord Krishna? (142:3)

* You go to Kasi to take bath in the Ganges. What is this water-pilgrimage? If liberation is availed in bathing, then the fish in it can attain salvation. The fish in the Ganges remains in it, being stunk all the times. (183:4-6)

* O'careless ones! why do you adore stone? Why do you designate it as your deity, which does not bend or speak by itself. (203:2)

* The Vedas are being listened bereft of purpose. How the sins be obliterated through its listening? (167:8)

* The pandit says, `I do not eat meat.' O'pandit! let me know, wherefrom the curds and milk are procured? (123:5)

* The Yogi adores Gorakh-Nath, while the Brahmin to Shiva and the Ascetic worships Paras-Nath. These three ones have gone astray in this world. (96:3)

આવા પ્રશ્નોના મદદથી અનુયાયીઓના મનમાં હિંદુ ધર્મ પ્રત્યે શંકાઓને સ્થાન અપાવી, હિંદુઓને ધાર્મિક રીતે મુજવણમાં મૂકી દેવામાં આવતા.

Hence, he consciously safeguarded his followers' Islamic root and identity. Eventually, the boundaries between the Muslims and Hindus were well defined in the ginans. He formed a symbolical bridge between Islam and Hinduism analogically - a landmark characteristic of his mission.

Summing up the peculiar missionary method of Pir Sadruddin, Ishtiaq Husain Qureshi writes in "The Muslim Community of the Indo-Pakistan Subcontinent" (Karachi, 1977, pp. 41-2) that, "There are several instances on record where an Ismaili missionary posed as a Brahmin or a Hindu priest and instead of flatly contradicting the doctrine of the faith, he sought to subvert, he confessed its basic assumptions and introduced some of Ismaili beliefs in a disguised form and thus slowly and gradually paved the way for total conversion. Lack of total adherence has never worried the Ismailis,

ઘણા દસ્તાવેજો મળે છે, તેમાં બ્રાહ્મણ અથવા હિંદુ સાધુના વેશમાં ધર્મ પ્રચાર કરે અને હિંદુ ધર્મના મુખ્ય મુલ્યોને સાચા ગણાવી અન્ય મુલ્યો વિષે આશંકાઓ વ્યક્ત કરે. આવી રીતે ધીરેથી ધર્મ પરિવર્તનનો માર્ગ તૈયાર કરે.

S-49

S-32 S-143

મુહંમદ પૈગંબરના જમાઈ એટલે હઝરત અલીને હિંદુ ભગવાન વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર બતાવ્યો.

because they are fully confident that the convert will ultimately accept the faith fully. This kind of conversion is achieved in a peculiar manner. At the outset, the appeal is not on the basis of dogma or beliefs, but an attempt is made to convince the potential convert of the spiritual greatness of some persons. In the early days, the missionary himself was a man of exemplary character. Very often Ali was depicted as an incarnation of Vishnu among the Vaishnavites. In short, after some personal loyalty had been created, the disciple was taken through various stages into full-fledged belief in the teaching of Ismaili Islam."

It is however, much nearer to reasonable possibility to assert that the mass conversion took place in the proselytizing mission of Pir Sadruddin in Sind, Kutchh, Gujrat and Kathiawar. He seems to have discarded the old rituals introduced in the former missions, and gave them palpable shapes. "In this way," says Ansar Zahid Khan in his "History and Culture of Sind" (Karachi, 1980, p. 275), "Sadr al-Din was responsible for providing the final touches to the Nizari Ismaili sect." He also commissioned vakils (deputies) in different places to collect religious dues to be deposited at the main treasury in Uchh. He also started three times prayers in a day in Indian language tinctured with Koranic verses. He is reputed to have articulated a Communal Bond among the Indian Khoja Ismailis. Earlier, the isolated followers could hardly know their co-religionists, residing in other places due to the lack of coordination. This communal bond is also sounded at present as a living force in the Ismaili world.

આવી રીતે હિંદુ નામ, જાત (જ્ઞાતિ), ઓળખને જાળવીને, ઇસ્લામમાં પલટાવીને, હઝરત અલીમાં શ્રદ્ધા ઉભી કરાવીને, લોહાણા, સુમરા અને અન્ય જ્ઞાતિઓને મુસલમાન બનાવ્યા.

Pir Sadruddin summoned big assemblies of the Khoja Ismailis many times in Sind and Kathiawar, inviting the local and neighboring followers to participate, to bind them together under a community bond, since their linkage fulfilled not merely a fraternal, but also a communal function. On such occasions, special ginans were composed, which had been couched in different dialects. Writing on the ,mission of Pir Sadruddin, Ali Ahmad Brohi says in "History of Tombstones" (Hyderabad, 1987, pp. 133-4) that, "Anyone who embraced Ismaili dawa was free to practice his traditional cult and even retain his previous names, caste, identity with the additional declaration of faith in Imam and veneration for Pirs and descendants of Ali. By the adoption of such liberal attitude a great many powerful tribes, such as Langah, Soomras and Lohanas, were attracted to the Ismaili Satpanth."

Pir Sadruddin passed his later period of life in Jetpur in the vicinity of Uchh, a town in Bahawalpur State, situated on the south bank of the Satlaj river. It was also called Uchha, Osa, Askalinda, Deogarh or Chachpur, and the Arabs named it Basmad. The tradition relates that Raja Chach had built a tank near Uchh, known as Rani Tank, and ordered a town to be built at the spot, and named it Chach, which later corrupted as Uchh. It was an old seat of Muslim learning. Its graveyards and the tombs of saints silently reflect an story that the place must have been very famous during the Muslim regime. It seems that Uchh provided great respite and peace to the Muslim saints. Pir Sadruddin also made it his headquarters, and lived in the nearby village called, Sadarhu, and this may be more likely cause that he became to be revered locally as Sadar Shah. He built his small residence at Jetpur for his family. During his residency at Uchh, he had created a close relation with the local eminent persons, notably a certain Niyab bin Kamal of Bahawalpur, who eventually became his follower. It is related that once he was in the house of Niyab bin Kamal, where he was stricken by his last illness. Niyab wept profusely when he found that his Pir was about to depart from the world. Pir Sadruddin made a will to bury his body in his house. Thus, Pir Sadruddin died in 819/1416 and was interred in the house of Niyab bin Kamal, which had been converted to a shrine in 1058/1648 by the local people. He had five sons, viz. Sayed Zahir al-Din, Sayed Salauddin, Pir Tajuddin, Sayed Jamaluddin and Pir Hasan Kabiruddin.

Pir Sadruddin was a great Ismaili preacher, philosopher and dialectician. He indeed towers like an Everest, with no Alps around. It ensues from his ginans that he was the first poet of Gujrati and Sindhi languages. Writing about the ginans, Prof. Annemarie Schimmel remarks in "Pearls from the Indus" (Hyderabad, 1986, p. 14) that, "It is possible that the mystically tinged songs (ginans) and religious instructions used by the Ismaili missionaries constitute the oldest extant example of Sindhi literature." The author further adds that, "It seems that the oldest extant documents of Sindhi religious literature are found in some Ismaili texts of the 14th century, written in Khojki

S-32

S-143

script" (Ibid., p. 55). Sarah F.D. Ansari writes in "Sufi Saints and State Power" (Cambridge, 1992, p. 17) that, "The ginans or mystical writings of the Ismailis display considerable parallelism of thought with Sufism as well as with the Hindu Bhakti tradition, sharing markedly similar themes and motifs."

Pir Sadruddin was also well steeped in the knowledge of astronomy, astrology and physiology. He also mastered in Indian pharmacy, and used to treat the local people. He also assisted the poor in Uchh and ministered to the sick and travellers, thus he won great applause.

હિંદુ ભક્તિ સંપ્રદાયના મુલ્યોને વણી લેતા લેખો એટલે ગિનન લેખો એ કાલ્પનિક છે.

---

to Next Paragraph
to Previous Paragraph
To This paragraph's index
ToNext Chapter
To Previous Chapter
To Main Index
To Home Page

S-62

S-143

ॐ

શ્રી સતપંથ પ્રકાશ અર્થાત્

શ્રી સદ્‌ગુરુ પાત્ર બ્રહ્માઈંદ્ર ઈમામશાહ બાવાએ વર્ણવેલ શ્રી હરિના દશ અવતાર

—: આદ્યપ્રકાશક :—

સતપંથી સૈયદ બાવાસાહેબ અહમદઅલી "ખાકી"

—: પ્રકાશક :—

સતપંથી સાહિત્ય સેવામંડળ વતી

સતપંથી સૈયદ શમ્સદીન બાવા સાહેબ (ખાકી)

મુ. હેમપુર પીરાણા (જિ. અમદાવાદ)

દર્શનલાભ

રૂા. ૨૫–૦૦

S-62
S-143

(૯) ,, અખૈભાઈ કાનજીભાઈ હ. રામજીભાઈ અખૈભાઈ   મુ. ખેડોઈ (કચ્છ)
(૧૦) ,, રત્નાભાઈ હિરજીભાઈ હ. મનજીભાઈ રત્નાભાઈ   મુ. તળાવ કંપા
(૧૧) ,, દેવજીભાઈ અબજીભાઈ હ. માવજીભાઈ દેવજીભાઈ   મુ. માઢવા કંપા
(૧૨) ,, વશ્રામભાઈ રત્નાભાઈ હ વાલજીભાઈ વિશ્રામભાઈ મુ. લહેરીપુરા કંપા
(૧૩) ,, પ્રેમજીભાઈ લધાભાઈ હ. હરિભાઈ પ્રેમજીભાઈ   મુ. ખેડોઈ (કચ્છ)
(૧૪) ,, ખેતાભાઈ પેથાભાઈ હ. વાલજીભાઈ તથા અરજણભાઈ મુ. કોટડા (કચ્છ)
(૧૫) ,, સ્વ. સવગણભાઈ મેઘજીભાઈ હ. નારાયણભાઈ સીવગણ મુ. ખેડોઇ(કચ્છ)
(૧૬) ,, એક પ્રેમીભાઈ રામભરોસે.

આ કથાના આસણ ઉપરથી શ્રોતાઓને ભક્તિભાવની સરસ્વતિરૂપે જ્ઞાનનું રસપાન કરાવનાર પુરાણી તરીકે શ્રી ધનજીભાઈ નારાયણભાઈ ગાડુકંપા, તથા વ્યાસજી તરીકે ધનજીભાઈ વાલજીભાઇ દેસાઇપુરા અને મદદનીશ વ્યાસજી તરીકે કરસનભાઈ દેવજીભાઈ (વિઠ્ઠલપુરા) અને આચાર્યપદે બીરાજેલા સવગણકાકા તથા આચાર્ય શ્રી જગન્નાથ મહારાજ

શ્રી સદ્‌ગોર ઇમામશાહ બાવા સર્વે સત્પંથી ભાવિક ભક્તોને અને સત્પંથી સમાજને ધર્મની સેવા અર્થે બળ, બુદ્ધિ, અને હિંમત આપે, અને સર્વેને સુખી સતપંથી રાખે અને કમાણીમાં બરકત આપે એ જ શુભ આશીષ.

શુભેચ્છક સત્પંથી,
તા. ૧-૮-૭૮ સોમવાર   લી. સૈયદ શમ્સદીન બાવાસાહેબ,
"બાકી"

S-62

S-143

શ્રી સદ્ગોર અશરફશાહ બાવા અને તેમના અનન્ય ભક્ત શ્રી કશુદીવાને (કાશીભાઈ) દિલ્હીના ઔરંગઝેબ બાદશાહની અગ્ની પરીક્ષા પસાર કરી સત્પંથનો વિજય વાવટો દિલ્હી દરબારમાં ફરકાવ્યો તે સમયનું દૃશ્ય. પછી ઔરંગઝેબ બાદશાહે, **શ્રી** સદ્ગોર ઈમામશાહ બાવાના રોજામાં ઘીના દીવાની અખંડ જ્યોત પ્રત્યે વાંધા રદ કર્યો અને ૪૮ વીઘા જમીનની સનદ આપી. **શ્રી** સદ્ગોર ઈમામશાહ બાવાની છઠ્ઠી પેઢીએ શ્રી સદ્ગોર અશરફશાહ બાવા અને તેમની સાતમી પેઢીએ વંશમાં ફક્ત એકજ વારસદાર સત્પંથ સાહિત્યના આદ્ય પ્રકાશક શ્રી "ખાકી" મહારાજ

S-152

S-62

S-143

S-4

શ્રી સતપંથ સાહિત્યના આદ્ય પ્રકાશક
શ્રી બાવા સાહેબ અહમદઅલી "ખાકિ"

મુ. પ્રેમપુર પીરાણા] [સર્વહક્ક સ્વાધીન.

S-62

S-143

વેદો સાથે સૈય્યદનો ફોટો

શ્રી સતપંથ સાહિત્યના પ્રકાશક

શ્રી સતપંથી સૈયદ સમસદ્દીનબાવા બાવા સાહેબ "ખાકિ"

[સર્વહક્ક સ્વાધીન.

S-4

S-62

S-143

શક્તિ દેવી રૂક્ષમણી, રૂક્ષમણી રૂકમ રાજાની દીકરી આ ત્રણે કળા મિક્ષથી શ્રી કૃષ્ણના પુત્ર પ્રદુમનના સેષસ્થાન અનીરૂધ સેષ સ્થાનના બુધસ્થાન, બુધસ્થાનના વેણીવચ્છરાજ, વેણીવચ્છરાજના સીંહરાજ, સીંહરાજના વંશતો શ્રી બુધા ભગવાન, આ ઉપરનો હરીવંશ શ્રી કૃષ્ણના પ્રદુમનના અનીરૂધને દ્વારકામાંથી ઓખા હરણથી અનીરૂધ હરીવંશની કળા મીસર દેશની ભોમીમાં બાણાસુરની રાજધાનીમાં હરીવંશ જવાથી નારાણની કળા મીસર દેશમાં ગઇ, આ હીંદ ભોમી નારાયણની કળા વગરની થઇ જેથી કૃષ્ણ કુળ જાદવ કુળનો નાશ થયો અને કૃષ્ણ ચંદ્રવંશે મીસરમાં ગયો આની વિશેષ માહીતી ઓખા-હરણ આખ્યાનમાંથી મળશે. હરીવંશે મીસર દેશમાં ઘણાં વર્ષ ભોગવી એ વંશમાં શ્રી બુદ્ધા અવતારની હકીગત નવમો બુદ્ધા અવતાર વાંચવાથી બધી માહીતી મળશે.

શ્રી બુધા વિષ્ણુની માતા દેવી રેણુંકા, પિતાતો સિંહરાજ, શક્તિતો હરસદ, ગોરતો હંસરાજ, આ ત્રણ કળા હરીવંશ મીસર દેશ છોડીને અર-બસ્તાન મકલેશ્વર ગયો મકલેશ્વર કેમ ગયો અને કોણ ગયો એ સર્વે હકીક્ત શ્રી નીષ્કલંકી નારાયણની ભાળ નામની બુકમાં તમામ હકીક્ત લખેલી છે જેથી આ સ્થળે લખાયું નથી. હરીવંશ મકલેશ્વરમાં આદમ તથા હવાના કુળ વંશ પલ્ટો અને વર્ણ પલ્ટો કરી શ્રી બુદ્ધા ભગવાન વિષ્ણુ હરીવંશ ચાલતો ચાલતો અરબસ્તાન મકલેશ્વરમાં ગયો. આ હરીવંશ શ્રી અલી નીષ્કલંકી નારાયણ ઉપર આવ્યો શ્રી વિષ્ણુ આ હરીવંશે જે જદુકુળથી યવન કુળ થયો હરીવંશે મીસર દેવની ભુમીમાં કુરેશ કુળ થયો આ કુરેશ કુળ મકલેશ્વરમાં હરીવંશે અલી નીષ્કલંકી દશમો અવતાર થયો છે. અહીંથી ભાષા બદલવાથી મીસરી ભાષા થઈ મીસરી ભાષા બદલી અરબી ભાષા થઈ છે હરીવંશને અરબી ભાષામાં અલીની આલ અમર જાણો એવા નામથી ઓળખાય છે, શ્રી અલી સાહેબ વિષ્ણુની કળા બ્રહ્માજી નબી મહંમદ અને શક્તિ દેવી બીબી ફાતમા, આ ત્રણ કળાથી હરીવંશ થયો છે.

S-4

તેને ભાષા ફેરથી અલીની આલ એમ કહે છે. આ હરીવંશથી અલીની આલ ઇરાન દેશમાં અલમોદગઢ આવી અલમોદગઢથી પંજાબ દેશમાં આવી, પંજાબ દેશથી અલીની આલ હરીવંશે રમતાં રમતાં હીમપુર પીરાણા

S-62

S-143

હરીવંશ અલી આલને ઈમામની આલ પણ કહેવાય છે. તે પીરાણામાં આવી, પ્રથમ ઈમામશાહ હરીવંશ ત્રણે દેવની કળા અલીની આલ અમર છે આ કળા લઈને આવ્યા છે. આગળના જુગના આઠ અવતારના શાસ્ત્રો પુરાણો શાખ આપે છે. જે કળીયુગના પાછળના ભાગમાં આદ નારાયણ પોતે પધારશે તે પુરાણોથી જાણવાનું મળે છે. જે રેવા ઉતરે સોળ સોળ જોજને સાબર ત્રટે વીરાટ વામે નવ થડે કુવારીકા ક્ષેત્રે નીષ્કલંકી નારાયણ પધારશે તે સિવાય રામાયણે, કાગ ભૂંસડી તથા ગરૂડજીના સંવાદથી ઘણું જાણવાનું મળે છે. તે આ હરીવંશે અલીની આલે પધાર્યા છે. ઈમામશાહ ચતુર મુખી બ્રહ્મા, નર અલી મહંમદશાહ વિષ્ણુ નારાયણનો અવતાર, નરઅલી મહંમદશાહના ઘરમાં શક્તિદેવી મહાકાળી પાવાગઢની પટરાણી તે અમદાવાદના મહંમદ સુલતાનની (S-4) દીકરી થઈને અવતર્યાં તેના ગરબાઓ તથા રાસ મંડળો ઘેર ઘેર ગવાય છે. તેથી વધારે માહિતી આપી નથી.

આ ત્રણે દેવની કળાથી હરીવંશ શ્રી ઈમામશાહના શ્રી નર અલી મહંમદ શાહના શ્રી શાહબોદિન સાહેબ, તેના શ્રી જલાલશાહ સાહેબ તેના શ્રી મુર-તુજાશાહ સાહેબ તેના દીકરા શ્રી અશફ્રશાહ બાવા ઔરંગઝેબ બાદશાહના વખતે દિલ્હીમાં તવે ચઢેલા અને હરીવંશનો પુરાવો ત્રણે દેવની કળાનો પરચો પુરેપુરો બતાવ્યો હતો, તેમનો વંશ હાલ કાયમ છે. હરીવંશી અલીની આલ અમર તથા ઈમામની આલ આકળીમાં રમી રહી છે. તેમની સેવા એનું નામ સતપંથ સનાતન, શાસ્ત્રની વેદકીયા પાળવાથી અહીંસા ધર્મ સતપંથ ધર્મ મનાય છે. આ ત્રણ દેવની કળા સહીત હાજર જામે હાલમાં પચ્છીકમાં રમી રહેલા છે. પણ આપણે તો આંખ સહીત આંધળા છીએ જેથી જોઈ ઓળખી શકતા નથી. આ હરીવંશી પુરૂષ શાસ્ત્રો ભાંખી ભાંખી પોકારી પોકારીને આખા જગતને કહી સંભળાવી રહ્યા છે, પણ આપણે કાન સહીત પણ બેરીયા સાંભળી સકતા નથી. સાથે સાથે ભવીષ્ય પણ ભાંખ્યું છે. વિષ્ણુની ચાલીસ પેઢીએ બ્રહ્માની સતોતેર પેઢીએ અમો જાહેરમાં આવશું. તેમાં બ્રહ્માની પેઢી કેટલી ગઈ, કેટલી બાકી છે? તેવી વિષ્ણુ પેઢી પણ કેટલી ગઈ કેટલી બાકી? કેટલા અવતાર રહ્યા એ ભુત ભવિષ્ય અને વર્તમાન પુરતુ આગળથી ભાંખેલુ છે તે પેઢી નામે રમી રહ્યા છે. તે પેઢી પુરી થાય કે નીષ્કલંકી રૂપે પ્રગટ થશું આવું ભવિષ્ય ભાંખતા જાય છે છતાં આપણે સતપંથીયોને સુજતુ નથી.

S-62

S-143

આ હરીવંશ તો આ સૃષ્ટિની ઉત્પતિની સાથે જ જગતમાં રમવા માંડયું છે, તે કર્તા જુગમાં ચાર અવતારે હરીવંશે પેઢી નામે રમ્યા છે, ચોવીસ તીર્થ પૂજાય છે. ત્રેતા જુગમાં ત્રણ અવતાર હરીવંશે પેઢી નામે રમ્યા છે. અઢાર તીરથ પુજાવ્યાં છે. દ્વાપર જુગમાં હરિવંશે પેઢી નામે રમ્યા છે. ચૌદ તીરથ પુજાવ્યાં છે ને આજ વર્તમાન કલીયુગમાં શ્રી નીષ્કલંકી બાર તીર્થ પુજાવ્યા છે. અવતાર આર લાખ બત્રીસ હજાર હરિવંશે પેઢી નામે આદમથી કરી પીરાણા મુકામે અલીની આલ નામેથી ઈમામશાહની આજ્ઞથી આજ રમી રહ્યા છે. તે હરીવંશની સાથે નીરંજન નીરાકાર પણ સાથે સાથે છે. હરીવંશે આદ નારાયણ પણ સાથે સાથે હરીવંશે ત્રણ દેવની કળા પણ સાથે ફક્ત મહાદેવ તથા શંખવો એ બંને કળા નોખી સામી રમતની છે. તે તમોગુણી છે. તે શંખવાને જુદા લઈને જુદા પડેલ છે.

નારાયણને સામા લડતા આવે છે. જગતના રાજ્યમાં દીવાની કોર્ટ શું કામ કરે છે ને એ જ રાજ્યનિ ફોજદારી કોર્ટ શું કામ કરે છે, ને પાછા એકના એક જ છે, એવી જ રીતે આદ નારાયણ તથા વિષ્ણુ તથા પ્રહ્મા શું કામ કરે છે. અને મહાદેવ તથા શંખાસુર શું કામ કરે છે તે જાણી લેવું. જે રાજ સભા તેજ દેવ સભા આ નીતીથી પ્રભુ રમતા આવ્યા છે. સતપંથી ભાઈઓને વિનંતીપૂર્વક નમ્રતાપૂર્વક વિનવીને બંને કર જોડીને કહું છું જે નીચે તમામ હકીકત જરૂરથી વાંચશો.

(રાગ ભરથરી)

કરગરી કરૂ અરજી, અરજી સુણો દીનાનાથજી,
દુઃખ દાવાનળ આવ્યિુ, છોડાવો છોગાળાા નાથજી. ટેક૦ (૧)

થાય ઘાયુ તુજ તણું, દેખી દીલ ગભરાયેજી,
જ્ઞાન નહિ કળ બળનું, એથી અંગ અકળાયેજી. (ક) (૨)

કાચી માટીનું ખોળીયું, સ્વામીતાપ ન સહેવાયજી,
કાંટે ઘાલી તન તોળીયું, સ્વામી સેવક કહેવાયજી. (ક) (૩)

S-62

S-143

ગૌમેધ યજ્ઞ

* यजुर्वेद. अध्याय. १८ मंत्र २६

त्र्यविश्चमे त्र्यवीचमेदित्यवाट्चमे दित्यौहीचमे पचाविश्चमे पंचा विचमे त्रिवत्साचमे तुर्यवाटचमे तुर्यौहीचमे यज्ञनकल्पन्ताम ।। २६ ।।

અર્થ :—અને મારા નિમિત દોઢ વર્ષ વાળું વાછડું તથા દોઢ વર્ષ વાલી ગાયની વાછડી, મારા નિમિત બે વર્ષ વાળો બળધીયો; બે વર્ષ વાલી ગાય, અને મારા નિમિત્તે અઢાઇ વર્ષ વાળો બળધીયો તથા અઢાઇ વર્ષ વાલી ગાય, મારા નિમિત્તે ત્રણુ વર્ષ વાલો બળધીયો તથા ત્રણુ વર્ષ વાલી ગાય, અને મારા નિમિત્તે સાડા ત્રણુ વર્ષ વાળો બળધીયો તથા સાડા ત્રણુ વર્ષ વાલી ગાય યજ્ઞે કરીને દેવતા કલ્પનાં કરે છે. ।। ૨૬ ।।

S-4

षष्ट वाटचमे षष्टौहीचम् ऽउक्षाचमे वशाचमऽऋषभश्चमे वेहश्चमेनङ्वांश्चमे धनुश्चमे यज्ञेन कल्पन्ताताम् ।। २७ ।।

અર્થ :—અને મારા નિમિત્તે ચાર વર્ષ વાળો બળધીયો તથા ચાર વર્ષ વાળી ગાય, અને મારા નિમિત્તે સેચન સમર્થ બળધીયો તથા અનવીયા ગાય, અને મારા નિમિત્તે અતિજવાન બળધીયો તથા ગર્ભધારંભ ગાય, મારા શકટ વહનમાં સમર્થ બળધીયો તથા નવીન (વિયાએલી) ગાય યજ્ઞે કરી દેવતાઓ કલ્પી રહ્યા છે. ।। ૨૭ ।।

निर्णयसिन्धौ परिच्छेद ३. पाने ६११-१२

पृथ्वी चन्द्रोदयस्तु अक्षता, गोपशुश्चैव श्राद्धे मासं तथा मधु ।।

અર્થ :—પૃથ્વી ચંદ્રોદય તો અક્ષતા સ્રીને ગોપશુ એટલે ગાયનાં માંસ વડે મધુ પર્ક કરવો. શ્રાદ્ધમાં માંસ આપવું તથા મધ આપવું.

यजुर्वेद अध्याय २४ मंत्र २७ मां

बृहस्पतिना निमित्ते गायनु बलि प्रदान कर्यु छे.

S-62

S-143

'Indoaryaus' (ઇન્દ્ર ઇરિયન્સ) નામનાં ગ્રંથનાં, 'Beef in Ancieut India' (પ્રાચિન હિન્દુસ્તાનમાંનું ગૌમાંસ)નાં પ્રકરણમાં ડાક્ટર રાજેન્દ્રલાલ કૃતમાં ગૌમાંસ હિન્દુસ્તાનમાં જૂના વખતે છૂટથી ખવાતો હતો. તેવો લેખ પુષ્કળ પ્રમાણોથી છે.

કોલબ્રુક નામના સંસ્કૃત વિદ્વાનનાં ગ્રંથમાં ગાય કાપવાનો ચાલ જૂના વખતમાં હિન્દમાં ઘણો હતો, તેવો લેખ ઘણા પ્રમાણોથી લખેલ છે. ऋग्वेदं. १ अष्टक ४ अध्याय. २९ वक्रर्मा. ગાય કાપવાની વાત છે.

'ગૌમેધ યજ્ઞ'ની વિધિ તૈત્તિરીય બ્રાહ્મણમાં છે.

× હરિ એટલે શ્રી કૃષ્ણ.

* લોકની વાણી બંધ કરાવવા અજાણપણે કરેલ (થઈ ગએલ) પાપ ઉતારવાનો આ પ્રયોગ શ્રી ભગવાને યોજ્યો.

S-62 S-143

❀ રાગ ફર્યો ❀

ત્યાં પાંડવોએ હરિ વચન શિર ચડાએ,
ત્યારે ગૌમેધ યજ્ઞ માંડયો છે તે ઠાએ. ૯૦૭
જ્યારે પાંડવે તો માંડયો છે યજ્ઞ ગૌમેધ,
ત્યાં આપો આપ શ્રી હરિ ભણિયા વેદ. ૯૦૮
સ્વર્ગ ભોવનથી આણી હરિએ ગાએ,
ત્યાં તેને તો પ્રેમે પૂજી યુધિષ્ટિર રાએ. ૯૦૯
રાજાએ મસ્તક કાપીને અળગોરે ધર્યો,
તેના કાપી ચાર પગને જુજવે કર્યો. ૯૧૦
જ્યારે ખાલડી ઉતારીને અલગી ધરે,
ત્યારે શ્રી બુદ્ધારૂપે વાણી ઓચરે. ૯૧૧
ખાલડીને તો ઓડાડો કુંતારે માએ,
અને મુસ્તક માથે ધરે યુધિષ્ટિર રાએ. ૯૧૨
ચારે ચરણ બાંધવ જે ચારે તો ધરો,
અને હસ્તીનાપુર વચે સૌ સાથે નીશરો. ૯૧૩
શ્રી હરિ કહે પાંડવો ! કહ્યું હમારૂં કરો,
હસ્તિનાપુરના ચોરાસી ચૌટા લેઇ ફરો. ૯૧૪
જ્યારે પાંડવોને ચોપાસે રક્ત ઉતરે,
ઝરી ઝરી પાંડવ અંગથી હેઠો પડે. ૯૧૫
હરિ ઇચ્છાએ તેના હિરા માણેક થઇ સરે,
'શ્રી બુદ્ધા' પાંડવ જાપ મુખથી ઓચરે. ૯૧૬
લોહીની બુંદો જે પૃથ્વીએ પડતી જાએ,
ત્યાં તેનાં માણેક મોતી પરવાળા થાએ. ૯૧૭

S-62

S-143

પાંડવો નિંદા કરાવવા ભાગોળે રે ગયા,
તે જોઇ પ્રજા કહે પાંડવ ભૂંડા થયા. ૮૧૮

એમ પાપ રાજા! તમારા મૂકાશે સહી,
શ્રી બુદ્ધાએ રાજા પ્રતે એ વાણી કહી. ૮૧૯

ત્યાં પાંડવ અંગે રક્તનાં ટીપા પડે જેહ,
ભાઇ! તેના માણેક મોતી થાએ છે તેહ. ૮૨૦

દ્રુપતિએ કરે પૂંછ ગ્રહી લીધી સાર,
હસ્તીનાપુરને ગોંદરે સર્વે આવ્યા બાર. ૮૨૧

ત્યારે શ્રી બુદ્ધા ભીમને કહે છેરે સહી,
તમે માતા કુંતા લાવી પધરાવો અહીં. ૮૨૨

ભીમસેનને ક્રોધ ત્યાં માએ નહિ,
અને રક્ત નેત્ર અર્જુનના પણ સહી. ૮૨૩

શેહેરમાં ભીમ, અર્જુન આવ્યા જેટલે,
ત્યાં કૌતક્ પ્રતક્ષ દીઠું છે તેટલે. ૮૨૪

ત્યાં ગરીબ અર્મ [illegible] દોડયારે જાએ,
જે સર્વ નગ[illegible] પડિયો છેરે ત્રાહે. ૮૨૫

પાપી પાંડવોએ તો કર્યું મહા પાપ,
વેધી ગાએને ટાલ્યું પોતાનું આપ. ૮૨૬

જ્યારે ચૌટે ચૌટે પાંડવ ચાલ્યા જેવાર,
ત્યારે તો સર્વ નગ્રહમાં પડયો પોકાર. ૮૨૭

સર્વ લોક નિંદા કરે ને જોવા જાએ,
ભાઈ! ચંડાલ વચને એણે મારી ગાએ. ૮૨૮

S-62

S-143

❀ રાગ ફર્યો ❀

પ્રથમ સો ભાઈ કૈયા એણે માર્યાં,
અને ગૌહત્યા કીધી આજ,
અઢાર ક્ષોણીને સો ભાઈ માર્યાં,
હવે પાંડવ કુળનું ખુટયું રાજ. ૮૨૯
સર્વ 'ભક્ત' પાંડવની નિંદા કરે,
અને તેઓએ મૂકયા તે ઘરનાં કાજ,
હવે એ પાપી પાંડવનું મુખડું,
કોઇએ પણ નાં જોવું આજ. ૮૩૦

❀ રાગ ફર્યો ❀

જગત જેમ પાંડવની નિંદારે કરે,
તેમ તેઓ પાંડવનાં પાપ ઉતરે. ૮૩૧
જ્યારે એ પાપ ઉતરી દો દિશારે જાએ,
ત્યારે 'ભક્ત' વર પામે છે તેણે ઠાએ. ૮૩૨
ત્યાં સર્વે પ્રજા હરિને પાએ જો પડે,
તમે તો ક્ષમા કરજો હે હરે! ૮૩૩
ત્યાં તો મોટા મુનિવર આવે છેરે સહી,
તમે આવ્યા પણ અમે જાણ્યા નહિ, ૮૩૪
કહે અર્જુન ભીમસેન! વાત સાંભળો,
એ મહા મોટી માયા અશંભવે કળ્યો. ૮૩૫
જો વણ પ્રિછે કરતા કંઇ ઉત્તપાત,
તો કયાં છુટતા એ મહા મોટું પાપ? ૮૩૬

S-4
S-62
S-75
S-143

પ્રસ્તાવના

સ્વર્ગારોહણ = સ્વર્ગ જવાનું

સરગા રોહીણીનું જ્ઞાન

સરગા રોહીણીનું જ્ઞાન કેમ ઉત્પન્ન થયું. અને પાંડવોને હિમાલય શા કારણથી જવું પડયું ? તેનું વર્ણન અને પ્રસ્તાવના નીચે મુજબ છે.

દ્વાપર યુગના જમાનાના મધ્ય ભાગમાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ અને તેમના ભક્ત પાંચ પાંડવો હતા. તે એટલા બધા પ્રેમથી બંધાયલા હતા તે ભક્ત પાંડવોના પગમાં કાંટો લાગે, કે તરત જ શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ પગ ખોતરવા જાય એટલે પાંડવોનો પગ મટી જાય. કોયબી કારણ વસાત કૌરવોનો અને પાંડવોનો ઝગડો ઉભો થયો. (મહાભારતનો)

તેમાં પાંડવોની તરફ શ્રી કૃષ્ણ હોવાથી, પાંડવો ઝગડો જીતી ગયા. અને કૌરવોની સર્વ સેનાનાં માણસો મરણ પામ્યાં. આ જગ જાહેર વાત છે, અને પાંડવોને દિલ્હી હસ્તીનાપુરનું રાજ્ય મલ્યુ, અને તેમણે ઘણો વખત રાજ્ય કર્યું. પણ તેમાં લોક અપવાદ ઉભો થયો અને તેથી એમ કહેવાયું કે પાંડવોએ મહાપાપ કર્યું, પોતાના ભાઇઓ અને પોતાના કુળને સગા સહોદર અને ગુરૂ બ્રાહ્મણોને મારી નાખ્યા.

આવો લોક અપવાદ થવાથી પાંડવોને ડર લાગ્યો તે આ વાત ખરી છે. અને હમોએ અધર્મ કાર્ય કર્યું છે. આવું થવાથી પાંડવોએ બ્રાહ્મણોને પ્રશ્ન પુછયો કે, કૌરવોની હત્યાનો અમારા સીર દોસ છે, તે કેમ ઉતરસે ? ત્યારે બ્રાહ્મણોએ જવાબમાં કહ્યું છે. પાંડવો તમે યજ્ઞ કરાવો તો કૌરવોની હત્યાથી તમો મુક્ત થાઓ. આવા કારણને લીધે પાંડવોએ તે સમય કાળના બ્રાહ્મણોનું કહ્યું કરીને કૌરવોનું

S-62
S-75
S-143

પાપ ઉતારવાના કારણને લઈને યજ્ઞ આરંભ્યો. આ વાત દ્વારીકામાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ જાણી, તરત હસ્તીનાપુર આવીને પાંડવોએ કહ્યું કે, હે મહારાજ, હમારા માથે કૌરવોની હત્યાનું પાપ છે. તે માટે આ યજ્ઞ કરીએ છીએ. ત્યારે શ્રી કૃષ્ણે કહ્યું કે કૌરવોનું પાપ તમારા માથે નથી. કારણ કે વાદે વઢે તેનું પાપ કોને હોતું નથી. માટે આ યજ્ઞ કરાવવાનો કસો જ અર્થ નથી.

તે પાપ તમારે સીર નહી, પણ મારે માથે છે. તેનું મેં પ્રથમથી જ તમોને કહેલું છે. તેના જવાબમાં પાંડવોએ કહ્યું કે હે મહારાજ, જેના પાય પુજીએ તેને પાપ કેમ દેવાય ? ત્યારે શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ જરા ખીજવાયા અને કહ્યું કે, હે પાંડવો આટલું કહેતા ન માનો તો ભલે ભોગવો પણ ત્યાર બાદ ભગવાન થોડા સમય કાળમાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ સુધામ ગયા. તે પ્રભુની રમત કોણ સમજી શકે ? પાંડવો જેવા પરમ ભક્ત પણ સમજી શકયા નહિ.

હવે શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ પોતામાં જે દૈવી પ્રભુ તત્ત્વ હતો તે પોતાના પૌત્ર અનિરૂધ્ધને સોંપ્યો, ને તેનું ઓખાથકી હરણ થવાથી મીસર દેશ ગયો. (હાલ ઇજીપ્ત) અને યાદવાસ્થળી થઇ, તેમાંથી તેનું કુટુંબ બચી ગયું. ઓખાહરણનું જ્ઞાન વાંચવાથી આવી ગત યાદવાસ્થળી પછીનું ખુલાસા વાર જણાસે. શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુ જંગલમાં પ્રાચીન પીપળે, પ્રભાસ પાટણમાં, જરા નામના પારધિના બાણથી મરાયા.

શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ પાંડવોને યજ્ઞ કરવાની મનાઈ કરી હતી છતાં, છેવટે પાંડવોએ યજ્ઞ કર્યો. એટલે શ્રી પ્રભુની કળા મીસર દેશમાં હોવાથી, ને શ્રી કૃષ્ણ અવતારનો સમય પૂર્ણ થવાથી, અને શ્રી બુધ્ધ અવતારનો સમય શરૂ થવાથી મીસર દેશમાંથી પ્રભુ પોતાનું સ્વરૂપ બદલી મ્લેચ્છરૂપ થઇને, જેમ શેઠ શગાળશાને ઘેર શ્રી હરિ ગયેલા

શ્રી કૃષ્ણએ પોતાનું દૈવી તત્વ તેમના પૌત્ર "અનિરુધ" ને સોંપ્યું.

ત્યાર બાદ અનિરુધની "ઓખા" માંથી અપહરણ થયું અને મિસર (ઈજીપ્ત) ગયા. અને ત્યાર બાદ શ્રી કૃષ્ણનું મરણ થયુ.

મતલબ કે હવે પછી યાદવ કુળ, મિસર (ઈજીપ્ત) માં છે અને દૈવી માટે હવે પછીની અવતાર ભારતમાં નહિ થાય અને મલેચ્છ એટલે મુસલમાનમાં થયો.

આવી બનાવટ આ પુસ્તકમાં છે.

S-62
S-75
S-143

તેવી જ રીતે આ ભક્ત પાંડવોને દ્વારે શ્રી બુદ્ધા રૂપ લઇ, ભગવાન પધારેલા.

શ્રી બુદ્ધારૂપે પાંડવોને દ્વારે જઈ ભીમને કહ્યું કે, આ યજ્ઞ શા માટે કરો છો ? ભીમે કહ્યું કે કૌરવોની હત્યાનું પાપ ઉતારવા.

શ્રી બુદ્ધાએ કહ્યું કે, કૌરવો અને તમારે યુદ્ધ થયું. તે વખતે શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ હાજર હતા, તેમને તમે કેમ પુછયું નહિ ? ત્યારે તેના જવાબમાં ભીમસેને કહ્યું કે, શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુતો હમારા ગુરુ થતા, અને તેમણે અમોને કહ્યું હતું કે, કૌરવોનું હત્યા પાપ તમારા સીર નથી. ત્યારે શ્રી બુદ્ધાએ કહ્યું કે, શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ તમારા ગુરૂ હતા, અને વળી પ્રભુ પણ હતા, તો તેમનું કહ્યું તમે કેમ માન્યું નહિ ? માટે તમે તો હવે ગુરૂ દ્રોહી થયા છો, અને હવે આવા કરોડો યજ્ઞ કરશો તો પણ તમારૂં આ પાપ ઉતરશે નહી. શ્રી બુદ્ધાના આવાં વચન સાંભળીને ભીમ સમજી ગયો કે, આતો શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ પોતે જ છે. અને શ્રી બુદ્ધાને પગે પડીને વચને બાંધીને, ઉભા રાખી યજ્ઞમાં જઇને ધર્મ રાજાને કહ્યું કે, આવા યજ્ઞ કરશું તોય આપણું પાપ નહિ જાય, કારણ કે શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ પોતે જ નવમો અવતાર લઈ અત્રે આવેલા છે. તેમની સાથે મારે જ્ઞાનની વાતો થઇ, અને મારાથી તેનો એક પણ ઉત્તર વાળી શકાયો નહિ.

આ ભીમની વાત સાંભળીને, રાજા ધર્મે તરત સહદેવને પુછયું કે, હે સહદેવ ? આ ભીમ કહે છે એ પુરૂષ કોણ છે ? ત્યારે સહદેવે કહ્યું કે, હે રાજા ધર્મ સામવેદનો, સમયકાળ પુરો થયો, હવે અથર્વ વેદ આવે છે. અને શ્રી કૃષ્ણ પોતે નવમું રૂપ લઈને આવેલા છે. આ પુરૂષને જો આપણે નહીમળીએ તો આપણે ચાર જુગ અને ચોર્યાસી અવતારના ફેરામાંથી નહીં છુટીએ, આપણે દ્વારે આવેલા પુરુષને તો ચૌદ ભવનનો પેદા કરનાર છે, ધરતી, આકાશ, પવન, પાણીનો પેદા કરનાર છે, આવી સહદેવની વાત સાંભળતાં જ રાજા

S-62 S-75 S-143

ધર્મ તો પૂરેપુરૂં સમજી ગયા, અને યજ્ઞમેલીને પાંચે ભાઇયો શ્રી બુદ્ધાને મળ્યા. પૂરેપૂરી ઓળખાણ થઇ, રાજા ધર્મે શ્રી બુદ્ધાને પગે ચુંબન કરીને કહ્યું કે પ્રભુ ? હવે અમારે ઘેર પધારો, શ્રી બુદ્ધા ભગવાને કહ્યું કે, તમારે ઘેર મારાથી નહિ અવાય, કારણ કે, તમે વચનના જુઠા છો. ત્યારે રાજા ધર્મે કહ્યું કે, હે મહારાજ ? અમને વચનના જુઠા આપે કેમ કહ્યા. ત્યારે શ્રી બુદ્ધાએ કહ્યું કે તે શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ તમારા ગુરૂ થતા, અને વળી પ્રભુ હતા, તે પણ તમને જ્ઞાન હોવા છતાં શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુના વચન ઉથાપ્યાં અને આ યજ્ઞ કરો છો ગુરૂ દ્રોહી તે મહા પાપી, હવે સાંભળો હે રાજા ધર્મ, હવે આવા કરોડ યજ્ઞ કરસો તોય નહી ઉતરે કર્મ ? આવા પ્રભુના વચન સાંભળીને રાજા ધર્મ બહુ જ ગભરાયા અને સાચુ બોલ્યા કે હે પ્રભુ ? અમોએ આલોભી બ્રાહ્મણોના કહેવાથી અને અમારા પૂર્વના પાપ હોવાથી, અમોએ અમારા ગુરૂ શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુનું વચન ઉથાપ્યું છે. માટે ક્ષમા કરો. આવાં વચન સાંભળીને શ્રી બુદ્ધા ભગવાન હસી પડયા, અને કહ્યું કે હે રાજા ધર્મ હવે અમારી રીસ ઉતરી, અને તમે જે બોલ્યા તે સત્ય વચન પણ હવે જો મારાં વચન પાળો એવો મને કોલ આપો તો તમારે ઘેર હું આવીશ. એટલે રાજા ધર્મ મસ્તક ચરણે મુકીને કહ્યું, કે હે શ્રી પ્રભુ લ્યો આ મારૂં વચન છે, જે તમે કહેશો તે અમે કરીશું આવું ધર્મરાયનું વચન લઇને શ્રી પાંડવોને ઘેર ગયા, અને ઘેર જઇને, સામવેદની કાંડી બંધ કરાવીને અથર્વ વેદની કાંડી ચાલુ કરાવી. ગૌ મેઘ યજ્ઞ બંધ કરાવી, અજા-મેઘ યજ્ઞ ચાલુ કરાવ્યો. પાંડવો કરેલા ગુરૂદ્રોહનું પ્રાયશ્ચિત કરાવવા શ્રી બુદ્ધા તેમને હિમાલયની યાત્રા જવા ફરમાવ્યું, અને તેથી પાંડવો હિમાલય ગયા, તેનું વર્ણન તે આ સર્ગા રોણિહી જ્ઞાનમાં ખુલાસા વાર વિગત છે.

સ્વર્ગા રોહિણી પ્રસ્તાવ સંપૂર્ણ.

S-62
S-75
S-143

શ્રી સદ્દગોર બ્રહ્મા વાંચા

हनिष्यति कलेरंते म्लेच्छांस्तुरगवाहनः ॥
धर्म संस्थापनार्थाय तस्मै कल्क्यात्मने नमः ॥

ધર્મની થએલી ગ્લાનિ પછી, ધર્મને પાછો સ્થાપન કરવા માટે કળિયુગને અંતે ઘોડા ઉપર ચઢીને જે અધર્મીઓનો નાશ કરશે તે કલ્કિ રૂપ અવતારને હું નમસ્કાર કરૂં છું.

શ્રી બુધાના સીસ, સ્યામ, સુલકાન, ઈસ્લામ, હારૂન, આદમ, નિઝાર, મીઝાર, ઈલીહાસ, મિલ્યાસ, સુલ્કોન, કાઝમ, કાહર, કાયમ, ગાલિબ એલબ, ફાહીમ, સુરાદ, અબ્દુલસુનાફે, હાસમ, અબ્દુલસુત્તલીબ, અબુતાલિબ, વંશતો શ્રી નિષ્કલંકિનારાયણ શ્રી સુર્તુઝાઅલી.

S-4 S-62 S-75 S-143

શ્રી નિષ્કલંકિ અવતાર

શ્રી ફેર્માનજી બિસ્મિલ્લાહ હરરહેમાન નિરરહિમ

ભાવાર્થ—શ્રી પરમાત્માની આજ્ઞાથી આદરૂં છું.

દયાળુ શ્રી પરમાત્માના નામથી જે સહાય કૃપાળુ છે.

ભગવાનનાં અવતારોના હજારો ભેદ.

ऋ० अ० ८. अ० ७. व० ३३. मं. १८.

रुपं रुपं प्रति रुपो, विभूव तदस्य रुपं प्रतिचक्षणाय ॥ इन्द्रो
मायाभि पुरुरुप ईर्यते युक्ता हस्य हस्यः शतादशः ॥

પોતે પ્રયત્ક્ષ થવા માટે રૂપ રૂપનો પ્રતીકરૂપ થાએ છે, પરમેશ્વર જ માયાથી પુરૂષરૂપ હોય છે, એના હજારો ભેદ હોય છે.

પરમાત્માંની સોળ કળા નરજામે.

य० अ० ८. मं. ३६.

यस्मान जाताः परो अन्यो अस्यिय आविवेश भूवानि विश्वा ।
प्रजापतिः प्रजयासँ रराण स्त्रीणिज्यातीँ पिसचते सषोडशी ॥

એના સમાન કોઈ જન્મ્યો નથી, એથી, બીજો કોઇ ઉત્તમ નથી. એ સ્વતંત્ર છે, (તાબેદાર નથી) સર્વ પ્રજાઓને સુખ આપવા, ભુવનોમાં અને વિશ્વમાં પ્રજાપતિ (બ્રહ્મરૂપે કે રાજારૂપે) છે. તે ત્રણે લોકમાં જેનો ગત છે. પ્રકાશિત જોતિષરૂપે ચૈતનરૂપે સંચરનાર તેવા સોળ કળાવાન છે.

S-4
S-54
S-62
S-75
S-143

મદીનામાં "શ્રીવિષ્ણુ"
૩૦૦ વરસ

य० अ० ३६. म० २८ (अने सामवेदमां पण छे.)

मदीना स्याम सरद सतं, भूयश्च सरदाः सतात ॥

મદિનામાં શ્રીવિષ્ણુ (પ્રથમ) સો વરસ, 'ફરી,' 'ફરી,' પુનઃ પુનઃ બે ફેરા સો સો વરસ રહેશે.

અવતાર દસમો

પહેલા વૈશાખ સુદ બીજને શુક્રવાર,
તે દિન કળિયુગ બેઠો સાર. ૧
હે મુનિવરો કળિયુગમાં અથર્વ વેદ પ્રમાણ,
અને ગોર બ્રહ્માજીએ નબી મહમંદ ધરાવ્યા નામ. ૨

કલિયુગમાં ગુરુ બ્રહ્માએ નબી મુહમ્મદ નામ ધરાવ્યું

જે ચંદ્ર વંસે આદમ કળિયુગે થયા સાર,
તે શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ હરીનો દસમો અવતાર. ૩
જે દસમે રૂપે શ્રી હરિ પાત્ર નિષ્કલંકિ અવતાર,
તે આવિ બેઠા આરબ દેશ મોઝાર. ૪
જે આ ગોરે કેટલાંક ચરિત્ર શ્રી હરિનાં કહ્યા,
તે દેવ આ કળિયુગમાં હોઇ રહ્યા. ૫
ગોર બ્રહ્મા આ કલિયુગે ગોર સમસ અવતાર,
તે ગોર દુરવેશી લઈ ફર્યા ચોવિસે મુલક મોઝાર. ૬
જે ગોર ચોવીસે મુલકમાં પ્રતક્ષ બોલી રહ્યા,
તે ગોર ફરતા ફરતા ચીન નગરીમાં ગયા. ૭
જ્યારે બેઠો કળિયુગને દ્વાપર ઉતર્યો,
ત્યારે દહિત કાળીગો મહા ચીન નગરીમાં અવતર્યો. ૮

S-4 S-62 S-143 S-54 S-75

નિષ્કલંકી નારાયણ એટલે સિયા મુસલમાન ધર્મ સ્થાપનાર મુર્તઝા અલી જે મોહમ્મદ પૈગંબરનો જમાઈ પણ થાય.

શ્રી નિષ્કલંકિ નારાયણ મુર્તુજા અલી

પિતાનું નામ અબુતાલીબ, અને માતાનું નામ બીબી ફાતિમા બીન્તે

પત્નીનું નામ છે બીબી ફાતિમા ઝોહરા

ગુરૂ છે, નબી મુહંમદ પૈગંબર

કર્મ સ્થાન છે, હેમ્પુરી (પીરાણા)

ધ્યાન રહે... અથર્વ વેદ એટલે કુરાન

મુર્તુજા અલીની માતા તો બીબી ફાતમા બીન્તે અસદ પિતા તો અબુતાલીબ, શકિત તો બીબી ફાતમા ઝોહરા ગોરતો નબી મહંમદ, સ્થાનતો ઉપન્યા સેહસ્ત્ર દ્વીપે મક્કેશ્વર ક્ષેત્રતો મંદિરલી ત્યાં નરદલો દાણુવતો અબુજેલ.કળી અંતે શ્રી મેંહદી રૂપે. સ્થાનતો હીમપુર ક્ષેત્રતો કુંવારીકા, પંચ નદી મુળસ્થાને ત્યાં નરદલો દાણુ-વતો દહિંત કાળીંગો ડજ્જાલ. વિચારતો અથર્વ વેદ ઓચરંતે ગાયત્રી, સાતવાર સત્તાવીસ નક્ષત્ર પંદર તીથિ બાર કરણુ નવ ગૃહે સુર્ય મંત્રનો જાપ જંપતા આયા સ્વામી, ઋષિઓને સ્થાપી દહિંત અબુજેલ તથા અલકમાને સંહારી, કાળીંગાને સંહારસે બાર કરોડી શું ભક્તત્રીકમ મુખીને સ્થાપી અનંત કરોડીનું ભરણું કમળાકુંવર શીર ભરાવવા તમે ભલે અવતર્યા યુગે યુગે દેવ મોરારી. જે કોઇ ચિત્ત હરિ શું લાએ તેનાં ધર્મ વધે ને પાપ ક્ષય થાય, નમો ભાઈ પરિબ્રહ્મ નારાયણના નામને જેણે રૂપે આપણા સદ્ગોર બ્રહ્મા નર નારાયણ હોય, આજ તે રૂપને ધાઇએ. શ્રી નિષ્કલંકિ નારાયણના ગુપ્ત અવતાર ઓગણચાલીસ પ્રગટ અવતાર એક ને તે શ્રી નિષ્ક-લંકી નારાયણ પોતે.

એવા મુર્તઝા અલી કે જેનો આ **ગુપ્ત અવતાર** છે... અને જેનું નામ છે... નિષ્કલંકી નારાયણ

આ હરિવંશ પેઢી નામે ચાલતો ચાલતો હાલ કુંવાંરકાક્ષેત્ર જાંબુદ્વીપ ભરતખંડે, રેવા ઓતરે, સોળ સોળ જોજન સાબરમતી ત્રષ્ઠે પંચ નદી મુળસ્થાને વેરાટવામે નવ સ્થળે એટલે કે પીરાણા મુકામે પધારેલ છે. અને શ્રી ઈમામશાહ બાવા એજ સદ્ગોર બ્રહ્મા, તેમના દિકરા શ્રી નર મહંમદ શાહ વિષ્ણુ નારાયણનો અવતાર અને શક્તી દેવી પાવાગઢની મહાકાળી મહંમદ સુલતાનની દિકરી બુજરૂક બેગમ, એ જ વિષ્ણુ નારાયણ નર મહંમદશાહના અર્ધાંગના, આ ત્રણ કળાએ પીરાણા મુકામમાં હરિવંશ આગળ ચાલ્યો, એ

આ મુર્તઝા અલીની પેઢી હાલ **પીરાણામાં** સ્થાપિત છે.

નર મુહંમદ શાહ એ વિષ્ણુ નારાયણનો અવતાર છે

પાવાગઢ વાળા મહાકાળી (અને કણબી માટે ઊંઝા વાળા ઉમિયા માતાજી) એ આ મુર્તઝા અલીના પત્ની છે.

હિંદુ દેવી દેવતાઓના અવતાર ભ્રષ્ટ કરીને હિંદુઓના ધર્મ પરિવર્તન કરાવી મુસલમાન બનાવનાર આ પીરાણાની સંસ્થાને ક્રૂર મુસ્લિમ રાજા ઔરંગઝેબએ પીરાણા વાળાઓને ૪૮ વિગા જમીન આપેલ છે. જો નિષ્કલંકી નારાયણ હિંદુ દેવ હોત,તો શું ઔરંગઝેબ આવું કરત?

S-4

S-54

S-62

S-75

S-143

વંશે શ્રી શાહબોદ્દીન સાહેબ તથા તેમના શ્રી જલાલશાહ સાહેબના દીકરા મુર્તુજા શાહ સાહેબ તથા તેમના દીકરા શ્રી અશરફ શાહ સાહેબ કે જે ઔરંગઝેબ બાદશાહના વખતમાં દિલ્હી જઈ બાદશાહની સાથે વેદ વ્યાખ્યાન કરી અમર ઘીનો દીવો કાયમ રાખી ચારસો મણ કાઠી ઉપર તપાવેલ લોખંડના તવે ચઢી ઇશ્વરી કળા બતાવી ને પીરાણામાં ઘીના દીવાની અમર જ્યોત રાખી અને ઔરંગઝેબે અડતાલીસ (૪૮) વીઘા જમીન તેમને બક્ષીસ આપી તેના દસ્તાવેજો હાલ મોજુદ છે ને મોટી સત્ય વેણી પુસ્તકની પ્રસ્તાવનામાં કોર્ટના સીક્કાવાળા તરજુમા છાપેલા છે.

ઔરંગઝેબએ પીરાણાને મદદ કરેલ છે. અમુક લોકો ખોટી અફવા ફેલાવે છે કે મુસ્લિમ રાજાઓએ પીરાણાને તકલીફ આપેલ છે.

શ્રી હરિવંશ જગતની ઉત્પતી સાથે જ જગતમાં રમતો આવ્યો છે, અને છેક પ્રલયકાળ સુધી જગતમાં રમતો રહેશે. તેમાં કુળ પલટા વંશ પલટા વિગેરેના મુંચવણ ભર્યા કાર્યો સાધારણ વિચાર વૃત્તિ વાળાના મગજમાં ઉતરી શકે તેવા નથી. અને જેથી આ પુસ્તકની પ્રસ્તાવના ધ્યાન પૂર્વક વાંચવાથી તે બાબત પર જ પ્રકાશ મળશે.

શ્રી હરિની રમત સમજવા માટે માદક આહાર તજવાની ખાસ જરૂર છે. અને તેથી જ સત્પંથનો માર્ગ દેખાશે.

માદક આહાર એટલે કે, લશણ ડુંગળી, અફીણ, ભાંગ, ગાંજો, ચડસ, તમાકુ, માંસ, મદીરા વિગેરે વસ્તુઓનો સહેજ પણ ઉપયોગ બુદ્ધિને ભ્રસ્ટ કરે છે; અને ધર્મના માર્ગેથી મનુષ્યોને વેગળા રાખે છે. જેથી આત્માની શાંતિ પણ મનુષ્યને મળી શકતી નથી. બોલો શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણની જય જય જય.

ॐ શાંતિઃ શાંતિઃ શાંતિઃ

S-4 S-54 S-62 S-75 S-143

ભાવાર્થ. બ્રહ્મ સ્વરૂપને મેળવ (તે) પાપને હરે છે. વૈરાટ સ્વરૂપ (જે) સર્વવ્યાપક લક્ષ્મી સૂચક મંત્ર (તે) ઉત્તમમાં ઉત્તમ સ્થાને પહોંચાડે છે. અખંડ વૈકુંઠવાસી થવું હોય તો કલ્યાણકારી (તેજ) કાન્તિવાળાનું નામ જપ્યા કર.

લાએલ્લાહ કહેવાથી પાપ નષ્ટ થાય છે. ઇલ્લિલ્લા હીં કહેવાથી પરમ પદની પ્રાપ્તિ થાય છે. વૈકુંઠમાં અખંડ (જન્મ) રહેવું હોય તો મહંમદનું નામ જપ્યા કર.

સત્ય વાત બીજુ કોઇ નથી, સર્વત્ર પ્રભુ છે, ખચિંત વૈરાટ, રૂપે એજ છે, મહમદ (પવિત્ર પુરૂષ) ને પર્માત્માએ ઉપદેશ કરવા મોકલેલ છે.

દશમો અવતાર સંપૂર્ણ.

S-152

Aurangzeb's Certificate

૩૮

ઔરંગઝેબ બાદશાહનું શ્રી શાહોજી છત્રીસમા ઈમામ, શ્રી અશરફશાહ બાવાજીને આપેલું પ્રમાણ પત્ર.

આં. ૧૫૨ મુ. નં. ૧૬૮ સને ૧૯૩૧. ૯૬

આ નકલ લેવા અરજદાર સૈયદ બાવા સાહેબ અહમદઅલીએ અરજી આપી તા. ૪ થી જાન્યુઆરી સને ૧૯૦૪. નકલ આપી તૈયાર કરી તા. ૧૨ મી જાન્યુઆરી સને ૧૯૦૪, નકલ આપી તા. ૧૩ મી માહે જાન્યુઆરી સ. ૧૯૦૪.

ઈ. સહી
દફતદાર

આંક ૪૧૫
ઈ. સહી
ન્યાયાધીશ

નંબર ૧૩૨ સને ૧૮૭૨ સાબિત કરવું.

નકલ
આંક ૩

દા. તા. ૧૩-૨-૧૮૭૨.

વાદીએ અરજી સાથે ફારસી ખત આ તરજુમા સાથે રજુ કરેલું તે આ તરજુમો છે.

તા. ૧૫ ઓગસ્ટ સને ૧૮૭૭.

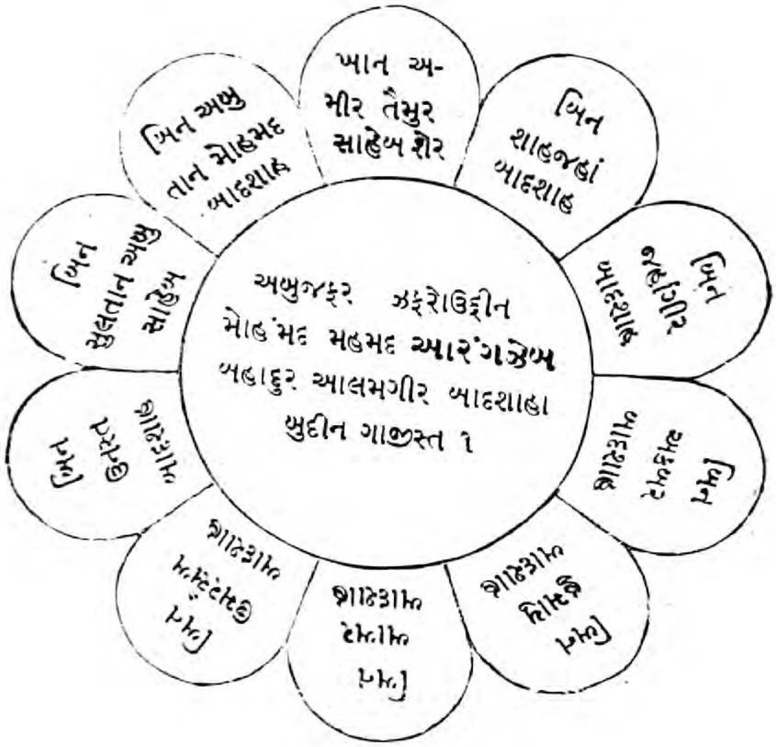
ઈ. સહી
કલાર્ક

S-152

ॐ

ખુદા સાહેબના નામથી કે તે બક્ષનાર તથા પાલનાર છે. અબુજફર મોહીયુદ્દીન મોહમદ ઔરંગઝેબ આમલગીર બાદશાહનું ફર્માન.

યાફત્તાહ. યાબાસે.

યાદાફે. યાનાફે.

જ્યારે મોટી પાક અરજમાં પહોંચ્યું કે:-

S-152

અમદાવાદ સરકાર અને સુબા મજકુરના અમલદારની સણુંદ પ્રમાણે પીસ્તાલીસ વીઘાં જમીન માપે કે ગજે ઇલાહી તરીકે ચોતરીસ વીઘાં અને સાડીસત્તર વસા થાય છે. હવેલીએ અમદાબાદના પરગણામાં મકબરાના ખરચની વજેમાં મુકરર હતી અને આજ પર્યંત જમીન મજકુરના ભોગવટાથી નીકળી ગયેલી અને સૈયદ ઈમામુદ્દીનના પોત્રા સૈયદ મોહમદ અસરફ અરજ રાખે છે કે, જમીન મજકુર સૈયદ મોસુફના રોજા ખરચને વાસ્તે ઈનાયત થાય. માટે જહાનના સાહેબના માન્ય કરવા જોગ હુકમ જાહેર થયો, કે જમીન મજકુર કદીમ મહેલેથી રોજા મજકુરના ખરચને વાસ્તે ફસલે ખરીફ બીલાનઈલની અડધીઆન થી. સૈયદ મોહમદ અસરફ મજકુરના ગુજરાનની મદદના વજેમાં પેટામાંની ખાહીસે મુકરર થઈ, કે તેની ઉપજ જે બ ફસલે ફસલ અને વરસો વરસ પોતાનું ગુજરાન ખર્ચ કરી હંમેશાં બાકી રહેવાની દોલતની દુવામાં મશગુલ રહેવાનું કરતા રહેવા જોઇએ. કે હાલમાંના અને આવ-નારા હાકેમો તથા અમલદારો તથા જાગીરદારો તથા કરોડીઓએ આ મહોર, આ હુકમને જારી જાણી જમીન મજકુરને તેમના વહીવટમાં છોડવી. અસલ અને તમામ રીતે તેને ફેરવવા અને બદલવાનો રસ્તો આપવો નહિ તથા વજેમાલના તથા ખરચના કારણથી જેવું કે ગોરસી તથા નજરાણુ તથા માપણીનું તથા જાબતાનું તથા મોસલીનું તથા મોહોર કર્યાનું તથા દારોગાઈનું તથા બેગારનું તથા સીક્કા કરાઈનું તથા દશે અડધો ટકો તથા પટેલાઇનું તથા સેંકડે બે ટકા કાનુન ગોઇનું અને હરસાલની વધત.નું તથા ખેડની તકરાર તથા સરવે દીવાની હરકતો તથા બાદશાહીની માંગણાની હરકત પહોંચાડવી નહિ. અને આ બાબ-તમાં હર વરસનો નવો હુકમ અને સનંદ માંગવી નહિ અને

S-152

*કોઈ બીજે ઠેકાણે કોઈ વસ્તુ રાખી હોય તેનો ભરૂસો કરવો નહિ.

તારીખ ઓગણીસમી માહે જીલહજ સને આઠ, જુલુસેએ વાલાએ લખાણ થયું.

આંક ૫. ની. ફૈ. ક.

દા. તા ૨૪ જાન્યુઆરિ ૧૮૬૭

પ્રા. શામજીકાકાના વકીલે રજુ કર્યું.

નંબર ૮૯૫, ૧૮૬૬. મુ. મંછારામ

સત્પંથના સંચાલક મુખ્ય પુરૂષ સૈયદ અબ્બાસીમીયાં સૈયદ મહંમદ અશરફના પુત્રને

બાદશાહે આપેલ પ્રમાણપત્ર.

સૈયદ ઇમામોદીન (તેમની કબર પવિત્ર રહો.)

રસુલિલ્લાહની
શરીઅતના સેવક
મુફતી ગુલામરસુલ
૧૧૬૧ હીજરી

*કોઇ બીજે ઠેકાણે એ પૈકીની કોઇ વસ્તુ રાખી હોય તેનો ભરૂસો કરવો નહી. એટલે આ જમીન સરકાર, અગર જેને આપવામાં આવી છે તે વિના કોઇ બીજે ઠેકાણે રાખી હોય એટલે ગીરો, બક્ષિશ, વેચાણ હોય તો તે ખોટી છે. એટલે એતો સરકારમાં, કે જેને આપી છે તેને ત્યાંજ હોવી જોઇયે બીજે નહિ.

S-152

અસલ મુજબ તરજુમો.

મર્હુમ જવાં મર્દખાન બાબીની મ્હોરવાળો પરવાનો આ જાહેરાતથી જાગીરદારો, હવેલી સરકાર અને અમદાવાદના સુબા સાહેબના તમામ માણસોના જાણવામાં આવે કે જ્યારે ખુદાનો મેળાપ જેમણે પ્રાપ્ત કર્યો હોય એવાઓમાં શ્રેષ્ઠ પુરૂષ (હ. સૈયદ ઇમામોદીન તેમની કબર પવિત્ર રહો)ના રોજાની ગાદી ઉપર બેસવાનો હક્ક અને રોજાના વહીવટ કરવાનું કામ સૈયદ અબ્બાસી વલદે સૈયદ મહંમદ અશરફને મુખ્ય અમલદારની મહોર સાથે જુના રિવાજ મુજબ સોંપવામાં આવ્યું છે. ત્યારે મજકુર ખીદમતના દસ્તુર મુજબ ઉપર કહેલા સૈયદ સાહેબને તે જગ્યા ઉપર કાયમ રાખીને તેમને સજ્જદા નશીન (ગાદી ઉપર બેસનાર) ગણીને તેને બધા લવાજમ અને હક્કો તેમના ભોગવટા માટે સોંપી દેવામાં આવે છે. અને તેમની યોગ્ય સલાહ અને શબ્દો વિરૂદ્ધ જવું ન જોઇએ. હાલમાં જ તાકીદ સમજીને લખ્યા મુજબ અમલ કરવો. તા. ૧૯ માહે જમાદિઉલ અવ્વલ સને ૧૧૬૧ હીજરી.

સતપંથના સંચાલક એટલે મુખ્ય (પુરૂષ) શ્રી પીર સૈયદ બડામીયાં સાહેબે ગૃહ (સંસ્થા) વ્યવસ્થા માટે લાગતી વળગતી આલમને જાહેર કરી મત મેળવી કરાવેલો દસ્તાવેજ એટલે (મેજર.) પીર હજરત સૈયદ ઇમામુદ્દીન

નાયાધીસ કોર્ટ ખંભાત સ્ટેટ.

શાહઆલમ બાદશા આન મોહંમદખાન

નગર શેઠની મ્હોર.

S-152

મ્હોર.

રસુલીલ્લાહ
શરઅતખાદિમ
મુફ્તીગુલામ રસુલ
૧૧૬૬

તરજુમો:—

ઉંચા દરજ્જાવાળા વજીર અલી મોહમંદખાન બહાદુર દિવાને બાદશાહી અને શેખ ગુલામ રસુલ મુફ્તી અને શહેરના શાહી માહેલા સૈયદો અને મહાન શેખોની મહોરોવાળો તારીખ ૫ (પાંચ) રબીઉસસાની. એક હજાર બસો પાંચ હીજરીનો લખેલો સવાલ પત્ર. એ વિશેનો કે ઉત્તમ પીર (ઉપર લખેલ હ૦ સૈયદ ઈમામુદ્દીન) ના ફરજંદોમાંનો એક સૈયદ બડા મીયાં બીન સૈયદ અબ્બાસ બીન, સૈયદ અશરફ જલાલશાહી સૈયદ અમદાવાદ શહેરના મહાન સૈયદો, મહાન શેખો અને મહાન પુરૂષોને સવાલ કરે છે અને એ વિષે શાખ માગે છે કે પીર સૈયદ ઈમામુદ્દીન એમના મહાન પિતાં સૈયદ કબીરૂદ્દીન ઈરાકથી હિંદુસ્તાનમાં આવ્યા તેપીર હતા અને ચમત્કારી કામ (miracles) કરતા એ મહાન પીર સાહેબનો રોજો મજકુર શહેરની પંજ કરોહી (દશક્રોઈ) ઉપર ગરમતા ગામમાં છે. એમના ઘણુાખરા ફરજંદો ત્યાં રહે છે. એમનામાંનો દરેક જે કાકા, મજકુર દરગાહનો મુતવલ્લી (Sqcerintendent.) અને મુતકફ્ફિલ (Abontman) હોય છે, તેની મારફતે, દરરોજે, દર મહિને, અને દર વરસે મળતી રકમ મેળવે છે. અને તેમની ખાસ ભાષામાં 'કાકા' એવા શખ્સને કહે છે કે:—જેને આવક અને ખર્ચમાં કોઈ ભાગીઓ, શરીક કે દખલ કરનાર હોય નહી. અને સઘળા ફરજંદો અને મુરીદોને તાબે હોય,

S-152

અને આવનાર અને જનાર હિંદુ હોય કે મુસલમાન હોય તેને માટે ખોરાક અને પરમેશ્વરની રાહે લંગર જારી રાખે જમીન તેના

એટલે એ દુશ્મન હોય કે દોસ્ત

હોય (નોતરવામાં આવવો જોઈએ), મજકુર પીર સાહેબનો ઉરસ તા. ૨૫ માટે મુબારક રમજાનને દિવસે મુકરર છે. પણ લોકો રોજા અને ઇદના દિવસોને લીધે ત્યાં આવી શકતા નથી, તેથી માહે સવ્વાલ મહિનાની છઠ્ઠી તારીખે ઉરસ ક્રિયા કરવામાં આવે છે. લેખ જોતા સુધી લગભગ ચારસો વરસ વીતી ગયા છે. અને મજકુર સૈયદ સાહેબની દરગાહની તોલીઅત (Superintendency) તેમના ફરજંદો સિવાય જે પેઢી દર પેઢી થાય છે. આજ સુધી કોઈ બીજાને મળતી નથી. દરેક મહાન પુરૂષોને એ હકીકતનું જ્ઞાન અને ખબર હોય તેમણે આ કાગળ ઉપર પોતાની મહોર અને સાખ કરવી. લખ્યું તા. મજકુર માહે સદર સને મજકુર માર્જીનમાં મહોરો અને શાખની સહીઓ (સીકા) છે.

તરજુમો કરનાર <u>જી, ડી. શેખ.</u> ની ઇંગ્રેજીમાં સહી.
પર્શીયન ટીચર

ન. ક. આગાયુસુફ વા આગાનુરૂલ્લાહ

મુ. ક. અંગ્રેજીમાં સહી ખરી નકલ

ન્યાયાધીશની અંગ્રેજીમ સહી.
ન્યાયાધીશ.

રજુ તા. ૧૫-૧૨-૧૯૩૧
તૈયાર તા. ૨૭-૧૨-૧૯૩૧

S-54

S-62

મોટો દશ અવતાર.

રચનાર—સઈયદ ઈમામ શાહ.

(ગુજરાતીમાં) આવૃતી ૨ જી　　નકલ ૧૦૦૦

પ્રગટ કરનાર,

મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજ

આ બુક મેનેજર ગુલામહુસેન રાજનભાઇએ ધી ખોજા સીંધી
પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ૧૩૫ પાલખી મહોલા, મુંબઇ નં ૯ માં
મુખી લાલજીભાઇ દેવરાજ માટે છાપી અને
મુખી લાલજીભાઈ દેવરાજે ધી ખોજા સીંધી
પ્રીં, પ્રેસ ૧૩૫ પાલખી મહોલા, મુંબઇ
નાં ૯ માં પ્રગટ કરી.

સંવત ૧૯૮૦　　સને ૧૯૨૩

S-54

S-62

જે કલજુગમા બ્રાહ્મણ જોગીને જમાડે જાણ, તેને અહીંનું ધર્મ અહીં આપે સહી નીરવાણ. ૪૫૯

તે સર્વે લોક અહીંની કમાઇ અહીં ખાઇ રહ્યા, તે નીદાન વડ વેળાએ ઠાલે હાથે હરી પાસે ગયા. ૪૬૦

જે કોઇ અહીં જેશી પુજા કરે, તે તેણુ દીન સવા પહોર કાંધે લઇને ફરે. ૪૬૧

જે વણુવેરામા અદલ દાન કરશે જાણુ, જેણુ અહીં જેશી પુજા કરી હશે તે તેણુ દીન તેસા ફલ પામે નીરવાણુ. ૪૬૨

જે સતપંથ ધીયાવશે ગુર સુખ જાય, જે અહીં દશમા અવતારના પુજશે પાય. ૪૬૩

જે પુરો પાળે સતપંથ જ્યાં ન જાણુ કોય, તે પ્રાણીને સહી અમરાપુરી હોય. ૪૬૪

ત્યારે સવા લાખ વરસ લગી રખીઆને રાજ કરાવે શાહે, પછ ફેરાવીને સૃષ્ટિને સંહારી ધરાયે. ૪૬૫

તે સર્વે સૃષ્ટિને સંહારી સંસાર સપટ કરાયે, નવ ખ્રોણી ગાજે દેવ સુશળને ધારે મેગ વરસાયે. ૪૬૬

ત્યારે અસરાફીલ સુર દેશે આહે, ત્યારે સર્વે પ્રાણી અખંડ ઉઠી બેઠા થાયે; ત્યારે સર્વે ગુન્હેગાર દુનીઆને દોજખે ઘાલવા જાયે, ત્યારે આરબી રૂપ કરીને બેશશે શાહે. ૪૬૭

ત્યારે આશમાન નવ નેજા ઉપ આવે સુધીર, ત્યારે સહસ્ત્ર કલાસું ઉગશે સુર. ૪૬૮

ત્યારે અગનની ઝાળ પડશે ધરતી ઉપર આહે, ત્યારે ત્રાંબા વરણી તે ધરતી થાહે. ૪૬૯

તે વેળાએ શામી મારો એસો કરે, જે મેગા દમર છત્ર શામી મારો ધરતી ઉપર ધરે. ૪૭૦

ત્યારે આરબી રૂપ શાહાનું કહ્યો ન જાવે જાણુ, ત્યારે શાહાજી કેની અરજ મોર નહી માને ફરમાન. ૪૭૧

ત્યારે સહસ્ત્ર મણુની એરણુ જાણુ, ત્યારે સહસ્ત્ર મણુનું ઉપર ઘણ પ્રમાણુ. ૪૭૨

જે મુનીવર અહીં માલ બીજાનું ખાયે, નહી હાલ ગુજારે નહી ગત માંહે જાયે. ૪૭૩

તેને માથે ગુનાહ રહેશે તત્ક્ષણા, તેને ઘણુકેરી માર દેવરાવશે ધણા. ૪૭૪

ત્યારે તીલ તીલનું લેખો શાહા મારો પુછશે સહી શાહે, જે જેના કાગળ હશે તે તેના હાથે દેસે તાહે. ૪૭૫

તે અઉંઠ કરોડ રોમ રાહે એના કર્તવ્ય જોયે, તે ત્યાં તેની ગવાહી પુરાવશે સોયે. ૪૭૬

તેતો અઉંઠ કરોડ રોમ લોઢાના થઇ, જે જુઠો બોલે તેના અંગે પાછો ફરી ખુંચે સહી. ૪૭૭

તે ઉપર દેશે અગનની જાર, અને ધરતીને જાણુ નીર વહેશે લોહી નેત્રની ધાર. ૪૭૮

ત્યાં ઉંધે મુસ્તક જીવને અગન ધગ ધગાયે, તેના માથાના ભેજા તે કાને નીશરી જાયે. ૪૭૯

S-54
S-62

એ ગુરનો અથર વેદ પ્રમાણ, તે અથર વેદનું કહ્યું કરશો જાણ. ૫૨૨
એસો વચન હવે આગળ ભાંખ્યા સાચ, એવી ગુર ઇમામશાહ બોલ્યા વાચ. ૫૨૩
એવા ગુર ઇમામશાહા દશમું અવતાર ભાંખ્યા વેદ, દશમા અવતારની દસ્તુરી
સહી પાળશે તેના પાતક જાયશે છેદ. ૫૨૪
જે કોઇ દશમા અવતારની દસ્તુરી પ્રમાણે ચાલશે નરને નાર, તેને આવા
ગમણ નહીરે સંસાર. ૫૨૫
જે કોઇ એક મન નારાયણ દેવનું દશમું અવતાર ભણેને સાંભળે સાર, તે
ભગતની નર નારાયણ કરે સાર તેને મહાદન નહી લુપે લગાર. ૫૨૬
જે કોઇ મુનીવર દશમા અવતારનું હરફે હરફે પુરો પાળશે જોય, તેને એક
એક હરફના કરોડ કરોડ હસ્તી આપ્યાનું ફળ હોય. ૫૨૭
ત્યારે દશમું રૂપ ત્યાં નકલંકી નારાયણ રૂપ સાર, ત્યાં હવે ધર્યો શ્રી મોલા
મુરતઝાઅલીનો અવતાર. ૫૨૮
ત્યારે દેવ દઈત કાલીંગાને મારશે જેણીવાર, પછે સંસારમા પ્રગટ થાયશે મોરાર. ૫૨૯
ત્યારે દશમે કાલીંગાને મારશે નીરધાર, તે હવે બાર કરોડસું પીર સદરદીનને
તારીઆ સાર. ૫૩૦
જ્યારે સંસારમા પ્રગટ થાશે દેવ મુરાર, ત્યારે સંસાર સર્વે ઓળખશે
સહી નીરધાર. ૫૩૧
ત્યારે શ્રી દશ માંહે શાહા મોલા મુરતઝાઅલી રૂપે નામ ભણાવ્યા સહી જાણ,
ત્યારે અનંત કરોડસું પીર હસન કબીરદીનને તારશે નીરવાણ. ૫૩૨
શાહા મોલા મુરતઝાઅલીની માતા તો બીબી જલેખા કહીએ, અને પીતા
તો હાશમી અબુતાલબ કહીએ. ૫૩૩
ત્યારે ગુર તો નબી મહમદ મુસ્તફા સલલ્લાહ અલેહીં વ સલમ જાણ, અને
સખ્તી તો માતા બીબી ફાતમા પ્રમાણ. ૫૩૪
ત્યારે સ્વસ્થાન તો કહેકપુર નગરી જાણ, અને ક્ષેત્ર તો સીતપુર કુવારકા
નગરી પ્રમાણ. ૫૩૫
ત્યારે નર દારસે દાણવ દઇંત કાલીંગો ઉણીયાચારી જાણ, બાર કરોડસું પીર
સદરદીન ઉધર્યા નારવાણ. ૫૩૬
ત્યારે ચાર લાખને બત્રીસ સહસ્ત્ર શાહા મોલા મુરતજાઅલી રૂપે જાણ, ત્યારે
અથર વેદ હુઆ પ્રમાણ. ૫૩૭
ચાર લાખને બત્રીસ સહસ્ત્ર કલજુગનું પ્રમાણ જાણ, બાર કરોડસું પીર
સદરદીન અમરાપુરીમા પહોતા નારવાણ. ૫૩૮

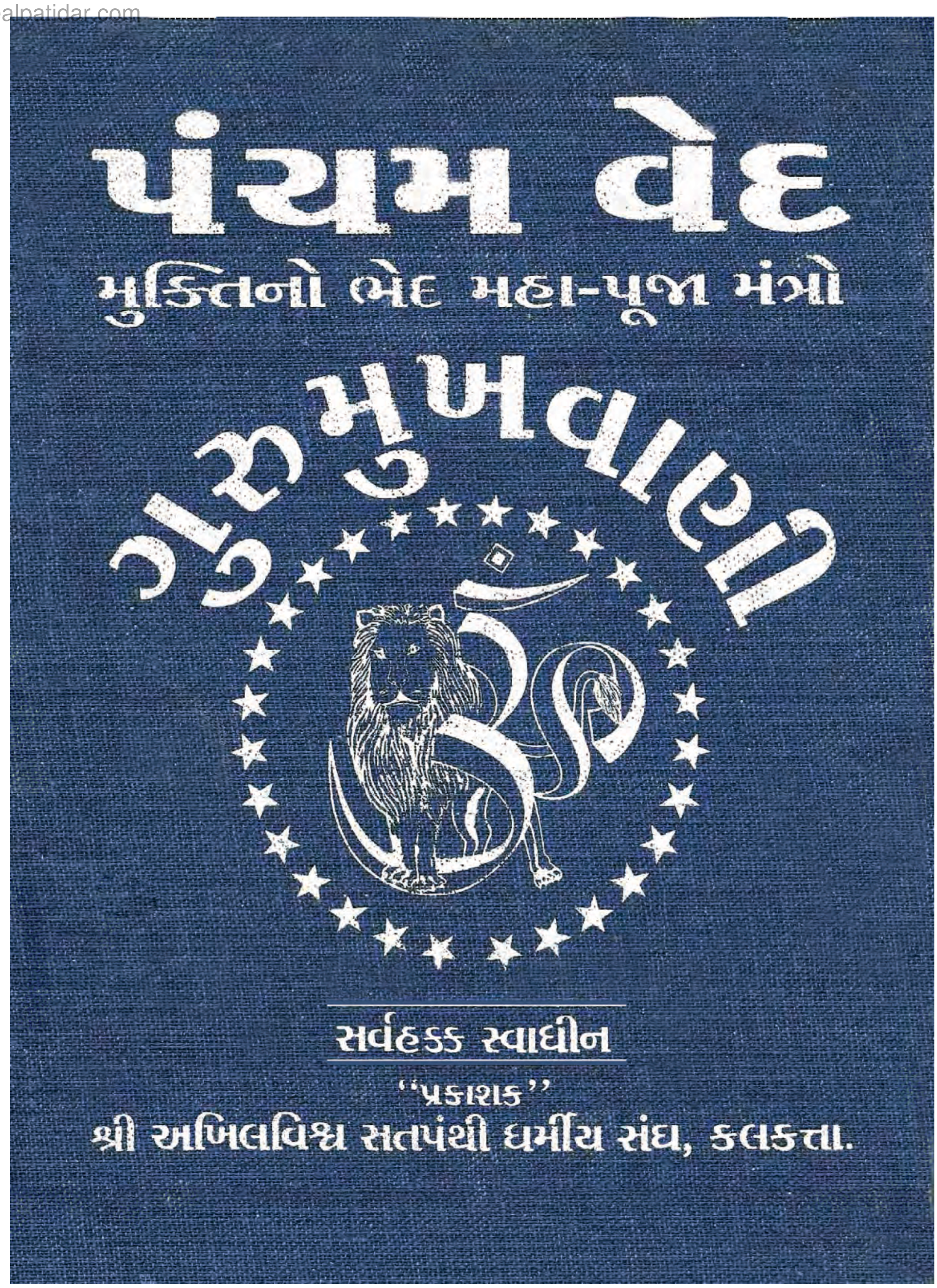
S-54

S-62

તેણે તો ગુપ્ત પંથ આરાધ્યા જાણ, તેણે તો સહી અમરાપુરીનો વાસો
પામ્યા નીરવાણ. ૫૩૯
ત્યારે શ્રી નકલંકીનો દશમો અવતાર સંપુર્ણ થયો સહી, એવી ગુર બ્રહ્મા-
જીએ વાણી કહી. ૫૪૦
અહીંથી શ્રી નારાયણ દેવના દશમા અવતારની દસ્તુરી સંપુર્ણ સાચ, એવી
ગુર હશનશાહા સુત પીર ઈમામશાહા બોલ્યા વાચ. ૫૪૧

સમાપ્ત.

realpatidar.com

S-143

દાટે છે. અને શ્રાદ્ધમાં માનતા નથી. તલાક અને વિધવાવિવાહમાં માને છે. વિર શીવ એક શીવ સંપ્રદાય છે.

ભારતમાં સમાજશાસ્ત્ર પ્રજાતિ અને સંસ્કૃતિ, બી.એ.બી. કોલેજ, દહેરાદુન, જી. ભટ્ટ પેજ નં. ૫૦૨.

અલ્લાહ યોગી શબ્દ

(તસ્વફ અથવા સૂફીમત)

વાસ્તવિક સચ્ચાઈના આધારે અથવા આસ્થાની અભિષ્ટ આલંબન વસ્તુ અલ્લાહ છે. અલ્લાહ શબ્દ વાસ્તવમાં યોગીક શબ્દ છે. અનેક દેવતાનું નિરાકરણ કરીને અલ્લાહની પ્રતિષ્ઠા આરબમાં થઈ. તે જે હોવાના બરાબરી હતાં. (પેજ નં. ૬૨-૬૩, તસ્વુફ) ઈસરાઈલ (પેજ નં. ૪૫૮) અલ્લાહ શબ્દ રૂઢી હોય કે યોગીક તેનાથી કોઈ તર્ક નથી. પણ અલ્લાહનો પ્રયોગ મહાદેવનું ધોતક છે. અને તેમની પ્રધાનતા સર્વમાને છે. આપણા માટે આટલું પૂર્તિ છે. ચિંતનના વિષયથી સૂફીઓ અલ્લાહને બદલે હક્ક પ્રતિપાદન કર્યો. પણ આરાધના અલ્લાહની માન્યતા રાખી એટલું તો બધા માન્ય રાખે છે કે પ્રાચીન જગતમાં દેવી દેવતાનાં ઉપાસકો અલ્લાહને મહેશ્વર સર્વપ્રધાન માનતા હતાં. (પેજ નં. ૬૪) હદિશ છે કે મોહંમદ સાહેબને અલ્લાહનો સાક્ષાત્કાર કિશોરના રૂપમાં થયો હતો વાસ્તવમાં અલ્લાહ જે હોવાના બરાબરી છે. અને અલ્લાહ આદી છે અંત છે. વ્યક્ત છે, અવ્યક્ત છે સ્વયંભું છે ભગવાન છે, રબ છે, રહીમ છે, ઉદાર છે, ગની છે, નિત્ય છે, કર્તા છે, (પેજ નં. ૬૫ તસ્વુફ) અલ્લાહની અર્ષકૃષિ હૃદયમાં છે. વૈદિક શબ્દોમાં મહંમદ અલ્લાહનું કનિષ્ટ રૂપ છે. કારણ કે તેમની જ્યોતિથી સૃષ્ટિ થઈ. આદમના પહેલેથી મહંમદનું નૂર જ્યોતિ મોજૂદ હતું. અને તે નૂરથી બીજા નબી પણ થયાં (પેજ નં. ૬૬-૬૭, તસ્વુફ) આરંભમાં ઈલ્લાહ અને ઈલોહીમ પ્રકૃતિની દિવ્ય શક્તિ અથવા પરમાત્માની વિભૂતિ (તસ્વુફ, પેજ નં. ૬૯) અરબી મનિષીનું કહેવાનું છેકે અલ્લાહ અમૂર્તરૂપમાં દર્શન નથી પરંતુ સ્ત્રીરૂપમાં જ અલ્લાહનો સાક્ષાત્કાર ઉત્તમ છે.(તસ્વુફ પેજ નં. ૧૦૫) હકીકતમાં અલ્લાહ એક પરમ દેવતા છે. ઈસરાઈલમાં જેહોવાનું સ્થાન હતું તે જ ઈસ્માઈલના વંશજોમાં અલ્લાહનું સ્થાન છે. તે જ અલ્લાહનું નામ કુરાનમાં આવે છે. (તસ્વુફ પેજ નં. ૧૩૨) ઈલાહ વેદાંતિઓના ઈશ્વર કહીશકાય છે. (પેજ નં. ૧૩૮) વાસ્તવમાં ઈલાહ અલ્લાહ ઋષિમુનિઓના ઈશ્વર છે બીજી કોઈસત્તા નથી (પેજ નં. ૧૩૯) અલ્લાહે આત્મજ્ઞાનની પ્રેરણાથી અવ્યક્તમાંથી પ્રગટ થાવાની ઈચ્છા થઈ ત્યારે જ્યોતિનું નિર્માણ કરવું પડ્યું. અંધકારને કારણ સક્ય અલક્ષ્ય હતું જેથી અલ્લાહે નૂર પેદા કર્યો મહંમદ સાહેબના હકીકતમાં સત્તા તે જ નૂર છે. (તસ્વુફ પેજ નં. ૧૪૩, શ્રી ચંદ્રબલિ પાંડે, હિન્દી સંપાદક સરસ્વતી મંદિર, બનારસ)

અલ્લાહુ કર અલ્લાહુ

ગજલ -૫૧

હર હર દમ પર ધ્યાન લગા કે અલ્લાહુ કર અલ્લાહુ નહેનો અકરબ દિલમે લાકે અલ્લાહુ કર અલ્લાહુ ૧
વફી અન્ફોસેકુમ સુરત જમા કે અલ્લાહુ કર અલ્લાહુ વહોવામાકુમ નજર મિલાકે અલ્લાહુ કર અલ્લાહુ ૨

ગૌર બ્રહ્મા નબી મોહમ્મદ

સતપંથશાસ્ત્ર

પહેલા વૈશાખ સુદ બીજ ને શુક્રવાર તે દિન કલિયુગ બેઠો સાર ।
હે મુનિવરો, કલિયુગમાં અથર્વવેદ પ્રમાણ ॥
અને ગોર બ્રહ્માજીએ નબી મોહમંદ ધરાવ્યા નામ ।
જે ચંદ્ર વંશે આદમ, કલિયુગે થયા સાર ॥
તેશ્રી નિષ્કલંકી નારયણ હરિનો દસમો અવતાર ।
જે દસમે રૂપે શ્રી હરિ પાત્ર નિષ્કલંકી અવતાર ॥
તે આવી બેઠા આરબ દેસ મોઝાર ।

(પેજ નં. ૪૬૩, પ્રકાશક સૈયદ એસ.બી. ખાખી, પીરાણા, સત્પંથ પ્રકાશન, અર્થાત દસ અવતાર)

નૂરે રોસન

પ્રથમ સૂનકાર હતું ત્યારે નિરંજન નિરાકાર ખુદા એકલા જ હતાં પછી હૂં શબ્દ પેદા થયો. તે કાયમ છે. આદિ શબ્દ તે જ છે પછી એવી રોશની પેદા થઈ જેમાંથી નબીઓ પેગંબરો થયા. હિન્દુઓ જેને બ્રહ્મા કહે છે. મુસલમાન નબીને મહમંદ કહે છે. હિંદુઓમાં જે વિષ્ણુરૂપે મનાય છે. તેમને જીબરાઈલ કહે છે. અને મહેશ તે આદમ છે. અલેખ તે અલ્લાહ છે.

પીછી બનાયા નબી કો સો નૂર । નબી-નૂર સે સબ હુઆ સો ઝહૂર નબી બ્રહ્મા હૈ હિંદીમાં
વિષ્ણુ જીબરાઈલ સો પ્રમાણ, મહેશનામ સો સહી અલખ નામ અલ્લા સો હેગા વહી.

નૂરે રોસન, પેજ નં. ૯, રતનશાહ કોયાજી વકીલ, નાનપુરા, સુરત, પ્રકાશક સૈયદ નસરુદ્દીન

નૂરે મહંમદ નૂરે અહમદ

પરમાત્માને પોતાનું રૂપ સૃષ્ટિ માધ્યમે પ્રગટ કરવાની ઈચ્છા થઈ ત્યારે પરમાત્માએ પોતાની જ્યોતિથી એક જ્યોતિ પ્રગટ કરી તે જ્યોતિ નૂરે મોહંમદ, નૂરે અહમદ કહેવાય છે. તે જ્યોતિને જોઈને પરમાત્મા પોતે મુક્ત થઈ ગયા. તેજ જ્યોતિ માટે પરમાત્માએ સૃષ્ટિની રચના કરી એ જ્યોતિ જ સૃષ્ટિ નિર્માણનું કારણ છે. તે જ્યોતિ દ્વારા પરમાત્માએ બ્રહ્માનું નિર્માણ કર્યું.

સંયોગવશ અરબના કુરેશવંશના કાહીનકુલના એક દીનગરીબ બાળક સમયના પ્રભાવથી એક સુખી સુંદરીને ત્યાં નોકરી કરતો હતો. પોતાની કુશળતા અને શીલ સ્વભાવના કારણે તેમના સ્વામી બન્યાં અને કર્મશીલ નબી બની ગયા. (મહંમદ સાહેબ (ભૃ. ૬૮૯ વિ.)

(પેજ નં. ૨૬૩ સૂફીમત સાધના ઓર સાહિત્ય લેખક : રામપૂજન તિવારી, જ્ઞાનમંડલ,બનારસ,) (પેજ નં. ૩૨-૩૩)

ઝૈનબ તથા ઉમ્મે કુલસૂમ અને મોહમ્મદ બિન હનીફ ઈસ્લામના ઈતિહાસમાં નોંધપાત્ર સ્થાન મેળવી શક્યા હતા.

ઈસ્લામનો ઉદય અને વિકાસ (પેજ નં. ૯૯-૧૦૦) ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ.

હજરત અલી સાહેબ

તમો પ્રથમના ખલિફાઓને ન્યાયના કામમાં ઘણી સારી મદદ આપી લોક પ્રિય થયા હતા. અરબી ભાષામાં વ્યાકરણ, તમોએ બનાવ્યું હતું. તેમના નીતિ વચનો ઈસ્લામ જગતમાં એકી અવાજે વખણાય છે. સિયા ઈસ્લામ અસરી તથા વહોરા લોકો તમોને પોતાના માસુમ ઈમામ ગણે છે. મુસેરી તથા. આગાખાનની તેમજ પીરાણા સત્પંથી તમોને ખુદા, ઈશ્વર કહે છે. તમો અરબીભાષાના વિદ્વાન હતા. તમારા વક્તવ્ય, શક્તિનું આખુ અરબસ્થાન એકી અવાજે વખાણ કરે છે. સિયા લોકો તમોને પ્રથમ ખલિફા તેમજ પ્રથમ ઈમામ તરીકે માને છે.

S-143

શ્રી સદગોર બ્રહ્મા વાંચા

હનિષ્યતિ કલેરંતે મ્લેચ્છાંસ્તુરગવાહનઃ । ધર્મે સંસ્થાપનાર્થાય તસ્મૈ કલ્કયાત્મનેનમઃ ॥

ધર્મની થયેલી ગ્લાનિ પછી, ધર્મને પાછો સ્થાપન કરવા માટે કળિયુગને અંતે ઘોડા ઉપર ચઢીને જે અધર્મીઓનો નાશ કરશે તે કલ્કિરૂપ અવતારને હું નમસ્કાર કરું છુ.

શ્રી બુધના સીસ, સ્યામ, સુલકાન, ઈસ્લામ,હારૂન, આદમ, નિઝાર, મિઝાર, ઈલીહાસ, મિલ્યાસ, મુલ્કાન,કાઝમ, કાહર,કાયમ, ગાલિબ, એલબ, ફાહીમ, મુરાદ, અબ્દુલમુનાફ, હાસમ, અબદુલમુત્તલીબ, અબુતાલિબ,વંશતો શ્રી નિષ્કલંકિનારાયણ શ્રી મુર્તુઝાઅલી.

S-143

શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ મુર્તુજા અલી

મુર્તુજા અલીની માતા તો બીબી ફાતમા બીન્તે અસદ પિતા તો અબુતાલિબ, શક્તિ તો ફાતમા જોહરા ગોરતો નબી મહંમદ, સ્થાનતો ઉષન્યા સેહસ્ત્ર દ્વીપે મક્કલેશ્વર ક્ષેત્રતો મંદિરલીત્યાં નરદલો દાનવંતો અબુજેલ, કળી અંતેશ્રી મેંહદી રૂપે. સ્થાનતો હીમપુર ક્ષેત્રતો કુવારીકા. પંચ નદી મુળસ્થાને તયં નરદલો દાંણવતો દહિત કાળીગો ડજ્જાલ. વિચાર તો અથર્વ વેદ ઓચરંતે ગાયત્રી, સાતવાર સત્તાવીસ નક્ષત્ર પંદર તીથિ બારકરણ નવ ગૃહ સુર્ય મંત્રનો જાપ જપતાં આયા સ્વામી, ઋષિઓને સ્થાપી દહિત અબુજેલ તથા અલકમાને સંહારી, કાળી ગેને સંહારસે બારકરોડી શુ ભક્તત્રીકમ મુખીને સ્થાપી અનંત કરોડીનું ભરણું કમળાકુંવર શીર ભરાવવા તમે ભલે અવતર્યા યુગે યુગે દેવ મોરારી. જે કોઈ ચિત્ત હરિ શું લાએ તેના ધર્મ વધે ને પાપ ક્ષય થાય, નમો ભાઈ પરિબ્રહ્મ નારાયણના નામને જેણે રૂપે આપણા સદગોર બ્રાહ્મા નર નારાયણ હોય. આજ તે રૂપને ધોઈએ. શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણના ગુપ્ત અવતાર ઓગણચાલીસ પ્રગટ અવતાર અકે ને તે શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ પોતે.

પરમાત્માની સોળ કળા નરજામે.

ય. અ. ૮, મં. ૩૬

યસ્માન જાતા પરો અન્યો અસ્થિય આવિવેશ ભૂવાનિ વિશ્વા
પ્રજાપતિઃ પ્રજ્યાસં રરાણ સ્રીણીજ્યાતિ ષિસચતે સોષૂસી.

એના સમાન કોઈ જન્મ્યો નતી. એથી બીજો કોઈ ઉત્તમ નથી. એ સ્વતંત્ર છે સર્વ પ્રજાઓને સુખ આપવા ભુવનોમાં અને વિશ્વમાં પ્રજાપતિ કે રાજારૂપે છે તે ત્રણે લોકમાં જેની ગત છે પ્રકાશિત જ્યોતિસ્વરૂપે ચૈતન રૂપે સંચરનાર તેવા સોળ કળાવાન છે.

S-143

મદિનામાં શ્રી વિષ્ણુ

૩૦૦ વર્ષ ય. અ. ૩૬ મ. ૨૮ (અને સામવેદમાં પણ છે)

મદીના શમ સરદ સતં. ભૂયશ્ચ સરદા સતાત

મદિનામાં શ્રી વિષ્ણુ પ્રથમ સો વરસ ફરીફરી પુન પુન બે ફેરા સો સો વર્ષ રહેશે.

અવતાર દસમો.

પહેલા વૈશાખ સુદ બીજને શુક્રવાર તે દિન કળિયુગ બેઠો સાર ૧

હે મુનિવરો કળિયુગમાં અથર્વ વેદ પ્રમાણ અને ગોર બ્રહ્માજીએ નબી મહમંદ ધરાવ્યા નામ ૨

જે ચંદ્ર વંશે આદમ કળિયુગે થયા સાર તે શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ હરીનો દસમો અવતાર ૩

જે દસમે રૂપે શ્રી હરી પાત્ર નિષ્કલંકી અવતાર તે આવી બેઠા આરબદેસ મોજાર ૪

જે આ ગોરે કેટલાક ચારિત્ર શ્રી હરિના કહ્યા તે દેવ આ કળિયુગમાં હોઈ રહ્યા ૫

ગોર બ્રહ્મા આ કલિયુગે ગોર સમસ અવતાર તે ગોર દુર્વેશી લઈ ફર્યા ચોવીસ મુલક મોજાર ૬

જે ગોર ચોવીસે મુલકમાં પ્રત્યક્ષ બોલી રહ્યા તે ગોર ફરતા ફરતા ચીન નગરીમાં ગયા ૭

જ્યારે બેઠો કળિયુગને દ્વાપર ઉતર્યો ત્યારે દહિત કાળીંગો મહાચીન નગરીમાં અવતર્યો ૮.

શ્રીરામ વિષ્ણુ ભગવાન અને બ્રહ્મા વસિષ્ઠ મુની સતી દેવી સીતા આ ત્રણે કળા મિશ્ર શ્રીરામ વિષ્ણુના દિકરા લવ ના પદ્મ છે. પદ્મના પરિક્ષીત, પરીક્ષીતના વીરપાળ, વીરપાળના વાસુદેવ અને વાસુદેવનો વંશ તો શ્રીકૃણ આ પણ. સુર્યવંશથી ચંદ્રવંશ જેવી રીતે રઘુરાજા સુર્યવંશી થયાં તેવી જ રીતે રામના વંશમાં જદુરાજા થયા. જેથી કરીને ચંદ્રવંશ પણ કહેવાયે અને જદુવંશપણ કહેવાય. કૃષ્ણ હરીવંશે શ્રી નારયણનું બળ કૃષ્ણભગવાન થયા. કૃષ્ણના સમયકાળમાં પૃથ્વીનો રાવી કંશાસુર મથુરાવાસી ઘણો અભિમની કાળક્રોધી માદક આહારી હોવાથી કૃષ્ણ વિષ્ણુના વેદ ધર્મની નિંદા કરનારો કૃષ્ણ ભગવાનની બધી હકીકત કૃષ્ણ અવતાર વાંચવાથી માહિતી મળશે. ટૂંકમાં કંશાસુરે વેદ, ધર્મ ને ભૂંસાડવાથી કૃષ્ણે કંશને માર્યો અને

ભગત વિદુરને તાર્યો. શ્રીકૃષ્ણ વિષ્ણુની કળા, બ્રહ્મા, રૂકમ રાજા, વેદવ્યાસની ગાદીએ.

શક્તિ દેવી રૂક્ષ્મણી રૂક્ષ્મણી રૂકમ રાજાની દીકરી આ ત્રણે કળા મિક્ષથી શ્રીકૃષ્ણના પુત્ર પ્રદુમનના શેષસ્થાન અનીરુધ શેષ સ્તાનના બુધસ્તાન, બુધસ્થાનના વેણીવચ્છરાજ, વેણીવચ્છરાજના સિંહરાજ, સીંહરાજના વંશતો શ્રી બુધા ભગવાન આ ઉપરનો હરી વંશ શ્રીકૃષ્ણના પ્રદુમનના અનિરુધને દ્વારકામાંથી ઓખાહરથી અનીરુધ હરીવંશની કળા મીસર દેશની ભૂમિમાં બાણાસુરની રાજધાનીમાં હરીવંશ જવાથી નારણનની કળા મિસર દેશમાં ગઈ, આ હિંદ ભૂમિ નારાયણની કળા વગરની થઈ જેથી કૃષ્ણ કુળ જાદવ કુળનો નાશથયો અને કૃષ્ણ ચંદ્રવશે મિસરમાં ગયો આની વિશેષ માહિતી ઓખા હરણ વ્યાખ્યાનમાંથી મળશે. હરિવંશ મિસર દેશમાં ઘણાં વર્ષે ભોગવી એ વંશમાં શ્રી બુદ્ધા અવતારની હકીકત નવમો બુદ્ધા અવતાર વાંચવાથી બધી માહિતી મળશે.

શ્રી બુદ્ધા વિષ્ણુની માતા દેવી રેણુંકા, પિતાતો સિંહરાજ, શક્તિતો હરસદ, ગોરતો હંસરાજ, આ ત્રણ કળા હરીવંશ મિસર દેશ થોડીને અરબસ્તાન માકલેશ્વર કેમ ગયો અને કોણ ગયો એસર્વ હકીકત શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણની ભાળ નામની બુકમાં તમામ હકીકત લખેલી છે. જેથી આ સ્થળે લખાયુ નથી. હરીવંશ મકલેશ્વરમાં આદમ તથા હવાના કુળ વંશ પલ્ટો અને વર્ણ પલ્ટો કરી શ્રી બુદ્ધ ભગવાન વિષ્ણુ હરીવંશ ચાલતો અરબસ્તાન મકલેશ્વરમાં ગયો. આહરીવંશ શ્રી અલી નિષ્કલંકી નારયણ ઉપર આવ્યો શ્રી વિષ્ણુ આ હરીવંશે જે જદુકુળથી યવનકુળ થયો હરીવંશે મીસર દેવની ભૂમીમાં કુરેશ કુળથયો આ કુરેશ કુળ મકલેશ્વરમાં હરીવંશે અલી નિષ્કલંકી દશમો અવતાર થયો છે. અહીંથી ભાષા બદલવાથી મિસરી ભાષા થઈ મિસરી ભાષાબદલી અરબી ભાષા થઈ છે. હરીવંશને અરબી ભાષામાં અલીની આલ અમર જાણો એવા મામથી ઓળખાય છે. શ્રી અલી સાહેબ વિષ્ણુની કળા બ્રહ્માજી નબી મહંમદ અને શક્તિ દેવી બીબ ફાતમા, આ ત્રણ કળાથી હરીવંશ થયો છે.

પેજ નં. ૪૬-૪૭, ૫૩૧-૫૩૩, ૪૬૨-૪૬૩ સતપંથ પ્રકાશ, દસઅવતાર, પીરાણા, એસ. બી. સૈયદ

આદ્યશક્તિ માતા ફાતમા

આદ્યશક્તિ જ્યોતિસ્વરૂપે
મીસરમાં (સિયા ઈસ્માઈલી ફાતમી સ્થાપના)

S-16

S-143

ભારતમાં નિઝારી પંથ સત-પંથ તમારા નામથી પીરાણામાં અખંડ જ્યોતિ સ્વરૂપે આપના ગુણગાન થાય છે. પીરાણામાં આપની અખંડ જ્યોતિ જળહળે છે. આપના સંતાન ઈમામહુસેન, ઈમામ હસન, ઈમામ ઝૈનાલાઆબેદીન, ઈમામ મહંમદ બાકર, ઈમામ ઝાફર શાદિક, ઈમામ ઈસ્માઈલ, ઈમામ ઈસ્માઈલના સમયથી આપની મિસરમાં આઠમી સદીમાં ફાતમી ખિલાફત સ્થાપન થયેલ છે.

(જુઓ ખોજાવૃતાંત સચ્ચેદીન નાનજી અણી, રેવન્યુ કમીશ્નર કચ્છ)

શ્રી ઈમામશાહબાવા પીરાણા.

શ્રી ઈમામશાહબાવા દયાળુદાતા અમોને બોલાવો દ્વારે તુમારા (સતાર બાપુ)

વાસ્તવમાં ઈમામશાહબાવાનું નામ વિશ્વભરમાં પ્રસિદ્ધ છે. એક સાચા સૂફી-સંત પીર ઘોર નામોથી લોકો જાણે છે. આપને માનવાવાળા અઢારે આલમના બધા જ આપના દર્શન કરી પોતાની મનોકામના પૂર્ણ કરે છે.

ધન્ય રે પીરાણા, ધન્ય રે ગીરમથા જ્યાં છે ધરતી કુવારી,
અડસઠ તીરથ, અહીં આવી મળ્યા. આવ્યા છે દેવ મોરારી ૧
જાંબુદ્વીપમાં સેવાઓ જાગી, સીંગી અને નોબત વાગે
દેશો દેશના યાત્રાળુ આવે, દર્શન કરી ભીડ ભાંગે ૨

હકીકતમાં સત્પંથીધર્મીઓ ઉપરે બાવાની અસીમ કરુણા હતી. તેઓએ ઈમાનીઓને પ્યારથી મારા વીરા ભાઈ, મારા ઋષિવરભાઈ મારા મુનીવરભાઈ નામોથી સંબોંધીને જ્ઞાનવાણી અમૃતવાણી આપેલ છે. તેમજ ભાવિ ભક્તોને પણ આપના ઉપરે અતુટ શ્રદ્ધા છે. ખરા અંતકરણથી તમોને ચાહતા હતા. અને આપના દર્શન માટે છેક કચ્છના ગામોમાંથી ચાલતા પગપાળા આવીને આપની સમાધિ ઉપરે જ્યોતિદર્શન કરી આપને આપના ચરણમાં ભેટતા હતાં. આપની અસીમકૃપાથી ગામોગામથી સંતો-ભક્તો મોક્ષ ગતિ પામ્યા છે. અને આજે પણ સમાધિઓ પુજાય છે. આપની અસીમકૃપા હતી. આપ દયાલુ છો. આજે પણ છો. આપનું નામ સતપંથીઓમાં અંતઃકરણમાં વસી રહેલ છે. સતપંથી હોય કે અન્ય સંપ્રદાય હોય પણ આપનું નામ કોઈ ભૂલી શક્યા નથી.

S-143

શ્રી સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા, ઈન્દ્ર ઈમામશાહ બાવા.

સદગોર ઈમામશાહ બાવા, આપને ઉપરોક્ત નામોથી સર્વ સંસારમાં જનતા આપના ગુણગાન ગાય છે. આપશ્રી કબીરદીન બાવાનાં નાના પુત્ર છો. (ઉચ્ચ ભાવલપુર) તમો ગુજરાતમાં ૫૦૦ વર્ષ પૂર્વે પીરાણાની સ્થાપના કરી છે. આપના તપ તથા પીરાઈ, તેમજ આપના ચમત્કાર તથા અધ્યાત્મિક જ્ઞાન જનસાધારણને આપવા માટે તમોએ સતપંથ ધર્મની પીરાણામાં સ્થાપના કરી છે. તમોને માનવાવાળા સતપંથીઓ કહેવાય છે. સતપંથ એટલે સાચો માર્ગ. આ સતપંથધર્મ આપના પૂર્વજોના વારસાગત ચાલતો આવે છે. તે જ સતપંથ ધર્મની તમોએ પણ ગુજરાતમાં માન્યતા આપી છે.

હરીવંશ અલી આલને ઈમામની આલ પણ કહેવાય છે. તે પીરાણામાં આવી, પ્રથમ ઈમામશાહ હરીવંશ ત્રણે દેવની કળા અલીની આલ અમર છે આ કળા લઈને આવ્યા છે. આગળના જુગના આઠ અવતારના શાસ્ત્રો પુરાણો શાખ આપે છે. જે કળીયુગના પાછળના

જલતી અખંડ જ્યોતિ પ્રકાશ અને સુવાશ ફેલાઈ રહી છે. તેના અદ્દભૂત ચમત્કાર અને પરચાઓનો આપણે પામર શું તેનું વર્ણન કરી શકીએ ? ગતવર્ષમાં આચાર્ય પદની ગાદીના મહંત સ્વર્ગવાસ થયા બાદ નવા આચાર્યની નિમણૂંક બાબતે સાદા તો અને સમાજ સાથે મળી અને બેડી પહેરાવી, સદગુરૂ શ્રી ઈમામશાહ બાવા જે ઈશમનીબેડી ઉગાડે અને પસંદ કરે તેને આચાર્યપદે નિમવા. આ બાબતે કુદરતે સદગુરુ શ્રી ઈમામશાહ બાવા નરનાથ શ્રી નરઅલી મહમદ શાહ બાવા મહામાયા (શક્તિ) માતાજી અને શ્રી હાજર બેગ મહારાજના હુકમથી આચાર્યા પદની જવાબારી હમારા શીર આવી. તેમનો પણ અદ્દભૂત ચમત્કાર થયો. ત્યાર બાદ મારા સાધુ સમાજના મિત્રો, તેમજ સમાજના જીજ્ઞાસુ બહેનો તથા ભાઈઓના થોડા આગ્રહથી, તેમજ સભ્યોના આગ્રહથી સદગુરુ શ્રી ઈમામશાહ બાવા મહાપુરૂષના પરચાની નોંધપોથી રાખી, અને જનતા સનમુખ સુવાસ ફેલાવવા હમોએ આ નાની પુસ્તીકા દ્વારા બહાર પાડવા પરીશ્રમ લીધો છે. તેમ તેનું પરચાનું કામ અને વખાણ આપણે પામર શું કરી શકીએ ? દાસભાવે તેમના ચરણે આલેખ સમર્પણ કરું છું, અને આપ સુજ્ઞજનો આ સંદેશો વાંચી સાંભળી અનેઅમોને પત્ર દ્વારા આપનો વળતો સંદેશો પાઠવશોજી. એજ અપેક્ષા રાખનાર આચાર્ય શ્રી કરસનદાસકાકા

અખંડ જ્યોતિ, પ્રકાશક : આચાર્ય શ્રી કરસનદાસકાકા, ગુરૂ સવજી કાકા, પીરાણા. ૧૨-૧૧-૮૬ (પેજ નં. ૩ થી ૫)

S-143

હિન્દુમત

રામકૃષ્ણ અહિર કે બાલક વ્રજ વધુ કૌરવ કુલ ઘાલક ૧
સોળ કળા જાને બહુ ભાંતિ છલી અનેક કામિની ઉત્પાતિ
સો સખીયન સો રહે અનુકુળા, વેદ-વેદાંત કથે બહુમૂલા
કપટી જુઠા, બાત લબાડી, અનેક રાજા છલસુ મારી ૪
સો અવતાર ગોંસાઈ ભાખા, સુઝસ બહુત પોથી લીખ રાખા ૫
બ્રહ્મ જ્ઞાન કથે, બ્રહ્મ કહાવે નામ હેતુ બહુ પંથ બઢાવે ૬
પાંચો પાંડવ મન, કર્મ, બાની, તાકી સેવા રહે લપટાની ૭
અર્જુન કો બ્રહ્મજ્ઞાન દ્રઢાઈ, સંશય ગાંઠ અંતે ન જાઈ ૮
બિરાટ રૂપ માયા દિખલાયા, ભ્રાંતિ ભાંતિકા ત્રાસ બતાયા ૯
દૂર્યોધન સો યુદ્ધ કરાઈ, કુલ પરિવાર કો માર હઢાઈ ૧૦
પૂનિ સો કહા ભયા અપરાધા અશ્વમેઘ કરો જેહી મીટે ઉપાધા ૧૧
જોજો કહા સો સબ કિન્હા કોઈ બાત સો ચૂક ન લીના ૧૨
બંધે વરીપ અશ્વમેઘ કો લાગી મોચન પાપ લાયઉ ન આગી ૧૩
અંતકાલ ચહિયે કલ્યાણા, ગલે હિવારે જાય અયાના ૧૪
કૃષ્ણ સમીપી પાંડવા, ગલે હિમારે જાય, ૧૫
લોહા કુ પારસ મીલે તો કાહે કો કાઈ ખાય ૧૬

(પેજ નં. ૧૭૨-૧૭૩, પંચગ્રંથી)

રાત્રિએ સૂઈ રહ્યાં અને સવારે ઉઠે ત્યાં કાશી દીઠી, ગંગામાં સૌ નાહ્યા. અને દેવદર્શન કર્યા અને કાઠીની હુંડી વટાવીને નાણાં લઈ કાશીના બ્રાહ્મણો જમાડ્યા પછી રાત્રીએ સૂઈ રહ્યા અને બીજે દહાડે સવારમાં ઉઠ્યા ત્યારે ફક્ત પીરાણાની જગ્યા દીઠી.

પછી ઈમામશાહને ગુરૂ કર્યા અને રજા માંગી ત્યારે ઈમામશાહે બ્રાહ્મણને કહ્યું કે તમે આ જનોઈઓ કાઢી નાખો અને અમારા નામની નવી જનોઈઓ પહેરો. પછી એમ કર્યુ તેથી ત્યાં સવામણ જનોઈઓ ઉતરી હતી.

ઈમામશાહ હક્ક થયા પછી જ્યારે અક્કલમીંયાએ આવીને જગ્યા દબાવી ત્યારે ઈમામશાહના દીકરા અશરફશાહ દિલ્લી ફરીયાદ કરવા ગયાં એ અશરફશાહનો રોજો ધોળકામાં લાકડાકુઈ આગળ છે. બાદશાહે કહ્યું કે આકલમીંયા કહે છે કે અમે ઈમામશાહની ઔલાદના છીએ અને તમે પણ એમ કહો છો. માટે તમારી કાંઈ પીરાઈ બતાવો. તો અમે માનીએ. વળી કહ્યું કે લોઢાનો તવો તપાવીએ તે ઉપર રહીને જો નમાજ પઢો તો તમને તે જગ્યાની સણંદ આપીએ. એ વાત તેમણે કબૂલ કરીને જુમે રાતનો ઠરાવ રાખ્યો. પછી બાદશાહ સાથે નમાજ પઠવા ગયા તે જ વખતે પોતે નમ્યા એટલે મસ્જીદના બે ટોડા નમ્યા અને પોતે ઉભા થયા એટલે ટોડા પણ પાછા ટટ્ટાર થયા. તે જોઈએને બાદશાહ અચરજ પામ્યા અને પીરાણાની ૪૫ વિઘા જમીનનો પરવાનો કરી આપ્યો. તથા તે જગ્યાની માલીકી લખાવી આપી

હાલ ઈમામશાહની માનતા ચાલે છે લોઢાની બેડી તુટે છે, મતલબ કે કોઈને માથે તહોમત આવી હોય તે ધણી લોઢાના વાળાની બેડીઓ પહેરીને કબર આગળ જાય એટલે તે જો સાચો હોય તો બેડી એકદમ તુટી પડે છે. તેથી લોકોને ભરસો આવે છે. તે માણસ નીઅપરાધી છે.

ધર્મ વિષે

કોઈ કાકા ફારસી ભણતા નથી. નમાજ પઢતા નથી, પણ કાકાના મુડદાને દાટે છે તેઉપર કબર કરે છે ઈમામશાહે શિક્ષાપત્રી ગુજરાતી ગદ્યમાં લખી છે. ''શિવોહં શિવોહં'' એમ ભજન કરે છે. ઘણું કરીને વેદાંત મતને માને છે. ઈમામશાહને ફક્ત ગુરૂ માને છે. કેટલાક ભોળા સેવકો ઈમામ શાહનું ભજન કરે છે. ''ઈમામ કેવલમ'' એવો જાપ પણ કરે છે. બાર મહિનાનીબાર બીજોના ઉપવાસ સૌ સેવકો કરે છે. તથા દર ગુરૂવારે ઉપવાસ પણ કરે છે. રોજા મહિનામાં રોજા કરે છે. મહોરમમાં કંઈ કરતા નથી. સૈયદો કરે છે.

સેવકો સૌ સૌની નાતમાં છે. તે નાત બહાર રહ્યા નથી. મડદું બાળે છે. અને બ્રાહ્મણ પાસે લગ્ન ક્રિયા કરાવે છે. કચ્છના મુમનાઓ મડદું ઠાઠડીમાં બાંધીને લઈ જઈને દાટે છે. અને બ્રાહ્મણોને બોલાવ્યા વગર લગ્ન ક્રિયા એવી રીતે કરે છે કે ઈમામશાહની ગાદી આગળ વરન્યાને લઈજઈને લગ્ન કબૂલ કરાવે છે. એટલે બસ જેમ બીજા હિંદુઓ મુડદાના ફૂલ ગંગાજીએ લઈ જાય છે તેમ પીરાણાનાં હિંદુ સેવકો કેટલાક મુડદાનાં હાકડા લઈ જઈને પીરાણાની જગ્યામાં દાટી ઉપર નાની તકતી મૂકે છે.

કાકો ભત્રીજો થાય. અનાદિકાળના ધોરણે ઇમામ સદ્ગોર અસ્થાનકે હોય તે પ્રમાણે શ્રી ગોરને શ્રી નર એ બંને કળા શ્રી પીર શમ્સસાહેબમાં દીપતી રહી. ને પોતે જંબુદ્વીપે પંજાબ ભુમિએ પધાર્યા.

શ્રી પીર શમ્સને બે પુત્ર, શ્રી ઇમામ કાસમ શાહ, ને શ્રી પીર નસીરોદીન થયા, અહીં બન્ને કળા નોખી પડી.

તે બાર કરોડીનાં ભરણ સમે, શ્રી પીર સુંદરદીન સાથે પીર શ્રી કબીરદીનના હાથ ઉપર ઇમામ ઇસ્લામ શાહ સાહેબે કોલ કરેલો, કે આપણે બંને ભેળા થઇ અજ્ઞતનો ભરણ કરીશું, તમારે ચિંતા કરવી નહિ. તે પ્રમાણે થયું.

શ્રી નર ઇસ્લામ શાહના પુત્ર નુરમહંમદશાહ બાવાએ શ્રી સદગોર પીર ઇમામશાહ બાવાને ઇરાન દેશે બોલાવી પોતાની ઇમામતની કળા તેમને સોંપી જે 'ગોર તે પ્રથમના હતા' ને પાછલીની 'નરની કલા મળી' એટલે ગોર ને નર બન્ને કળાના સ્વામી પોતે સદ્ગોર પીર ઇમામશાહ બાવા' થઇ જુનો કોલ પુરો કર્યો.

તેમના પુત્ર શ્રી વિષ્ણુ પૂર્ણ કળાએ શ્રી નરઅલી મહંમદશાહ થયા, પોતે શ્રી સદગોર ઇમામશાહ, શ્રી બ્રહ્મા શ્રી નરઅલી મહંમદશાહ, વિષ્ણુને આદ્યશક્તિ, 'શ્રી બુઝુરૂક બેગમ, એ હરિવંશનો ત્રીગુણી કળાનો સ્ટાફ અનાદિ કાળની પ્રથા અનુકુળ અહીં બંધાયો. એની કળા એજ જાણે. સાત્વિક આહારે એ ભેદ સુજે બીજાને રંજ માત્ર ન સમજાય, ને ન મનાય. બીજા સર્વ વિમાસ્યા કરે, તેનો વિરોધ કરતાં જંપે નહીં. S-16 S-143

મજકુર હરિવંશે શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા ઇંદ્ર ઇમામશાહ બ્રહ્મકળાએ ને એજ દેહીમાં શ્રી વિષ્ણુની કળા પણ એજ દેહીમાં, એટલે બન્ને કળાધારી, શ્રી હરિઇમામદીન -શ્રી ઇમામશાહ બાવા થયા. તેમના દીકરારૂપે શ્રી હરિવિષ્ણુ. આદ્યનિરંજન નરઅલી મહંમદશાહ બાવા સોળ કળા સહિત જન્મ્યા. છઠ્ઠીના દિવસે જ સોળ કળા સહિત પંજો લઇ સત્યવર્ણી ભાખી તેમના પુત્ર શ્રી હરિવંશે શાહોજી સહાબોદીન બાવા, તેના પુત્ર શ્રી હરિવંશે શ્રી શાહોજી જલાલોદીન બાવા, તેમના પુત્ર શ્રી શાહોજી મુર્તુજાશાહ બાવા તેમના પુત્ર શ્રી શાહોજી અશરફશાહ બાવા દિલ્લી ઔરંગઝેબ બાદશાહના સમે પધારી 'અમર દીવો' ૪૫ વીઘા જમીનનો ફર્માન આદિ બાદશાહી લેખો લાવનાર, એ શ્રીનો રોજો ધોળકામાં છે. આ પછી અત્રેથી હરિવંશ વીરમી કળા રહિત રહે છે. S-152

બારમી સદીના કોલના કારણે શ્રી ગોર ને શ્રી નર હાલ અલોપ, એટલે ગુમ, કલા રહિત છે. જેથી જગતને અણઉકેલ ગુચવણ માદક આહારે થઇ છે. જ્ઞાને ખોળવાનું છે. સાત્વિક આહારીજ જ્ઞાનના ભેદ પામી, શ્રીજીને ઓળખી આનંદ કરશે બોલો શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણકી જય જય જય, સત્ય મેવ જયતે.

નિષ્કલંકી નારાયણની ભાળ કાંનજી રતના. પેજ નં. ૧૬ થી ૩૩

પંચમ વેદ

(ભાગ-૨)

મુક્તિનો ભેદ, દસ અવતાર

ગુરુ મુખવાણી

સર્વહક્ક સ્વાધીન

"પ્રકાશક"

શ્રી અખિલવિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

દૂર્ગા ચંન્ડી નબી પુત્રી ફતમું

ઓમ ફ્રોં. હ્રીઁ, ક્રીઁ કલીં ચામુન્ડાયે વિચ્ચે - (દુર્ગા ચંડી પાઠ)
ઉમા ફરમાન રહીમ કરીમ કલીમ અલીયુલ અસીમ

ઓમ નો અર્થ ઉમાઁ ફ્રોં - ફરમાન - હ્રીઁ - રહીમ (રીમ), ક્રીઁ - કરીમ, ક્લીં - કલીમ, ચામુંન્ડાયે - ચામ્(ન્ડાયે) લાતી અલાતી ઈતી ચામુંન્ડા (યામલતંત્ર) - અલાતી - અલીયુલ - વિચ્ચે અસીમ

ઓમ - ન્હી નબિહ જા યાયે દૈવ્યે નમઃ ફતૂહું સ્વાહા

ઓમન્હીન્ ઉમાહેમા - (નબીહ જાયાયે દેવ્યે નમઃ) એટલે નબી પુત્રી દેવી શક્તી - નમસ્કાર

Uma

S-16

S-143

ફ દ્હું - હું ફટ્ - ફત્મું - સ્વાહા એટલે - અલામ - (સ્કંધપુરાણ - બ્રહ્માંડ પુરાણ અથર્વેદ ગોપથ બ્રાહ્મણ) નિષ્કલંકી - કલ્કી કલી ક. અલી. કાલી. આસ્માં રંગ પથ્થર - કાલા પત્થર આસ્માં સપ્તપદી ફોરા વખતે અસ્મા - રોહન - અલી - મુર્તુયા - મુર્તીયો - મુર્તુજ્યા.

કલ્કી અલી : - વરા વ્રર - વરાય - વરાન - વીર - વર - સંકેત સબ્દ (અથર્વેદ)

અલી ઈન્દ્ર : - ઈન્દ્ર - ઈનદર - અલી.

નદી : નબી - નદી, નધી, નધ્ધી, નધૌ, ધૌ, આકાસ, અંતરિક્ષ, નિરાકારથી

સાકાર નદી થી સમુદ્ર - નબી રસુલીલા - સમુદ્રસાગર જલ - નબી સલીલા દુઅલા રસુલીલા - રસૌવૈસ્ય - વેદવાક્ય - રસ અમૃતનો સાગર રસુલીલાહ - નધૌ આકાસ અંતરીક્ષ અલાના રસુલ સાકાર રૂપ - દૂત અલાના રસુલ - રસુલીલા.

યાનબિહ : જ્યાનબિહ - સંસ્કૃત સબ્દ છે. ગંગા નદી જળ - સાગર - જ્યાનવિદ્ અલાહીસામ - સામદેસ સીરીયામાં પ્રગટ - મદીનાસામ - સતમદીના સામ (યજુર્વેદ)

સલીલ કાન્તં પૃષ્ઠે : રસુલ નબીના પીઠનાં દર્શન મોહર નબુવત - (અથર્વેદ મંત્ર)

ઉદકં : ઉદકમ - ઉતકમ - કતમુ - ખાતુમ - ખતમુ - નબી પત્ની - ઉદકં જલ

માનીસુ : મ. અનીસુ - સુનીઅ - હુસેની - ઈતી માનીસુ (અથર્વેદ - સંકેત સબ્દ)

ઈસાનં - ઈસાં - ઈસાન પંચમૂર્તીસીવ - સૂપ્રીમ પાવર પંજેતન પાક.

દેવ ચેવાત્ર પંચમમ - ગીતા અ. ૧૮ દેવ કૃપા - પંજેતન પાક - પંચતંત્ર - પંચાયતન દેવકૃપા પશ્ચિમમાં ઉતરી (ગીતામૃતમ - પાંડુરંગ શાસ્ત્રી મુંબઈ)

વારંવાર પુરાણોમાં કહેવાય છે કાલી - એટલે કાલની પત્ની - કાલ - કાળા - રંગ આસ્માં - અસ્મા રોહણ - કાલા પત્થર - કાલા - કાલી નીરાકાર છે રૂપ નથી છતાં પણ લોકો સાકાર રૂપે ભજે છે. (દસ મહાવિદ્યા - બનારસ)

મંગલાચરણ ૭૮૬ લામકાંરણ

બીસમીલા હર રહમાં નીર રહીમ = ૭ + ૮ + ૬ = સરવાળો ૨૧ = થાય છે.
૨૧ ની વ્યાખ્યા - અથર્વેદ પ્રથમ કા. સુ.૧. અ.૧. યે ત્રી સપ્તા પરિયન્તી વિશ્વ રૂપાણી બીભૃંત વાચસ્યતી બંલા તેષાં તન્વે અઘ દઘાતુમે = ૧
(અનુવાદ) સર્વ રૂપોને ધારણ કરીને જે ૩ ગુણયા ૭ = ૨૧ પદાર્થ સર્વત્ર વ્યાપક છે.
યે ત્રી સપ્તા ૭ × ૩ = ૨૧ તત્વ = ૭૮૬ = ૨૧ નું જ્ઞાન પરીયંન્તી - પીર અંન્તી અવલ આખર નું જ્ઞાન વિશ્વારૂપાણી વિભૃંત - વિશ્વ આરબીરૂપ વાચસ્યતિ - વાજ. કુરાન - વાણીના સ્વામી - બંલા - અરબ - અલા - બલતેજ - તેષાં તન્વો - ઈંસા - નબી - તેજ બળ જ્ઞાન અધ દઘાતુમે - અમોને આપો. મં. ૧.

અથર્વેદમાં પ્રથમ ૭ × ૩ = ૨૧ તતવ કુરાનમાં પ્રથમ ૭૮૬ = ૨૧ = મુકવામાં આવે છે આ મંગલાચરણ છે. મહામદ પૂર્વે આદીકાળથી ચાલતું આવે છે.

અથર્વેદ કા. ૨૦. ૯ = ૧૧૫ મંત્ર (રૂષિ વત્સ દેવતા ઈન્દ્ર છન્દ ગાયત્રી)

અહમદદી પિતુષ્પરી મેધા મૃતસ્ય જયભ અહં સૂર્ય ઈવાજની - ૧.
અહં પ્રત્નેન મન્માના ગિર શુભામી કણ્વવત યેનેન્દ્ર શુષ્મમિદધ્યે - ૨.
યેત્વામઈન્દ્ર તુષ્ટુ વુ, રૂષયો યે ચ તુષ્ટુવુ - મામેદ વર્ધસ્ય સુષ્ટુત - ૩.

અનુવાદ

અહમદીહું સુર્યના સમાન ઉત્પન્ન થઈને પિતા બ્રહ્માની વૃધીને મેં જાણી છે. - ૧.
પ્રાચીન શાસ્ત્ર ધ્વારા વાણીને સુસજીત કરીને ઈન્દ્રની બલી કરું છું. - ૨.
હે ઈન્દ્ર જે રૂષિઓએ તમારી સ્તૂતી કરી છે અથવા નથી કરી તેનાથી ઉદાસ ન થાઓ તમે અમારી મામેદની સ્તૂતી ધ્વારા વૃધ્દી પ્રાપ્ત થાઓ. - ૩.

S-16
S-143

ૐ અર્લ - નમઃ ☾ અસ્લાસ્તૂતી - પ્રાર્થના ગાયત્રી કલમો

ઓમીત્યેકાક્ષરં બ્રહ્મ - ૐ - (ગીતા) - લા ઈલા - ઈલ અલાહ મહામદ રસુલીલા ગીતાના કૃષ્ણ અને કુરાનમાં મહમદ બંનેની સરખામણી એકજ છે. (દહેરાદુન. ગો. શંકરભટ - ડી.એ.બી. કૉલેજ)

Uma - Shiv

રામ - ચંન્દ્ર - કૃષ્ણ - ચંન્દ્ર - ઉમા સીવ તાજ ચંન્દ્ર મહામદ પ્રતીક ચંન્દ્ર બીંન્દુ ચાંદતારા મહાકાલીનો સ્ટાર પ્રતીકા ૭ ખુણા તારો છે તેજ મહમદનો સ્ટાર તારો ૭ ખુણા છે. લા ઈલા ઈલ અલાહ - મહામદ રસુલીલા - આ ૧૬ અક્ષરને સોડસી કલામ - કહેવાય છે. પાંડુરંગ હૈ પ્રાણ હમારા વોહી હૈ ચાંદ વોહી હે સીતારા -- ચાંદતારા☾

અલ્લાહ ઈઝ એ સંસ્કૃત વર્ડ ઈન સંસ્કૃત અલ્લાહ, આકા, એન્ડ અંબા આર સીનોનીમ્સ ધે સીગ્નીફાય એ ગોડેસ ઓર મધર (અલ્લાહ સંસ્કૃત શબ્દ છે, સંસ્કૃતમાં અલ્લાહ અક્કા અંને અંબાનું પર્યાય વાચી છે. અર્થ દેવી યા માતા) પેઈજ નં. ૨૯

ૐ અલંમ નમઃ - ઁ - માંકગલા - લામકાઁ

બીસ્મ ઈલા હર રહમાં નીર રહીમ } બીસ્મીલા હર રહમાં નીર રહીમ
પિતા માતા સીવ કૃપાળુ નીરાકાર કરૂણા } હે પરિબ્રહ્મ તમારી અસીમ કરૂણા

બીસ્મીલા - બીસ મલં ભીસ્મીલા - ભીસ્માનીકર્માની - બિસ્મયા - બીસ્માની. ભીસ્મલેયા
આ બધા સબ્દોનો અર્થ સમાન છે એકજ છે - જુઓ - દસ મહાવિદ્યા યામલતંત્ર
બીસમિલા - સબ્દ સંસકૃત છે. - બીસ્મીલાનો અર્થ - સહસ્ત્રદલ કમલ પરીબ્રહ્મ (વી.એસ.આપ્ટે.ડી.)
હર - શીવ છે. રહમાં - હ્રાઁ - નીર - નીરાકરણ છે. રહીમ - હ્રીઁ બીજ મંત્ર - કરૂણા અસીમ
બીસમીલા હર રહમાંનીર રહીમ - ને પંચદસી. (૧૫ અક્ષર) કહેવાય છે. બધા જ સંસ્કૃત સબ્દ છે.
બીસમીલા હર રહમાંનીર રહીમ - આરબી અંકોમાં - ૭૮૬ કહેવાય છે. ૭ + ૮ + ૬ = ૨૧ થાય છે.
૭૮૬ની વ્યાખ્યા : ૭ - એટલે. જે. - ૮ - એટલે. હે. - ૬ - એટલે. વાવ. - જૈહેવા - ૭૮૬
જેહેવા એટલે યહુદી યજુના ઈશ્વર - જેહેવા જુઓ બાઈબલ - જેહેવા - જૈસેવા - જૈસીવા - ૭૮૬
૭૮૬ આરબી અંકોમાં ૭ + ૮ + ૬ = ૨૧ = ૧ + ૨ = ૩ સરવાળો ૩ - ત્રથી હરીવંસ ૩ દેવ
૨૧ = ૧ + ૨ = ૩ .....૧ એટલે અ. ૨ એટલે બ. ૩ એટલે જી. = અબજી = જીવીત હયાત
અથવા શ્રી ∴ ૭૮૬ થાય છે. - અબજી - જીબઅ નો અર્થ - કુરબાની - પ્રલય - જીબ્રીત - થાય છે.
બીસ્મીલા હર રહમાં નીર રહીમને કુરાનમાં - અલીફ - લામ - મીમ - સબ્દોથી અલંકૃત છે.
અલીફ - લામ - મીમ. વ્યાખ્યા - અલીફ નો. અ - લામ - નો લ. મીમનો . મ. (અલમ)
અલમ = સંસ્કૃત સબ્દ છે. અલમ, અલં, અલા - અસીમ - માતા પરમદેવતા (વી.એસ. આપ્ટે) S-16
અલમ અ થી ઉ - આદમ - લ - ઁ - મ - ◡ - અલમ - અ થી ૐ લમ - ઁ - ૐ
ઓમનો મતલબ અઉમ અ. આદમ - ઉમ થી ઉમા - આદમ ઉમા અથવા આદમ હવા. Uma
ઓમ - અઉ વાણીમાં છે ઁ મ મૌન છે. ◡ ઁ ચંન્દ્રબીદુ. લં. શબ્દા તીત છે ગાંધર્વ સૈલી છે S-143
ઓ સાથે મકાર જોડવાથી ઓમકાર થાય છે. ઓમકાર - અલંકૃત - પદ્મ પુરાણ
ઓમકાર અલંકૃત - કરતા કૃત - અલંઅલા ઓમકાર - ઓમ આકાર છે. ૐ
ઓમ થી સર્વ સૃષ્ટી રચના થઈ ઓમથી પૂર્વ જેમને પ્રગટ કર્યો તે ગોત્ર. લા તોયબ છે.
ઓમનું ગોત્ર લાતોબય અલા તોબા - લા તૈયબો - કલામ તૈયબ (અથર્વેદ ગોપથ)
કલામ તૈયબ - ૭૮ અક્ષરનો મહાબ્રહ્મ મંત્ર મોક્ષમાટે ૫ લાખ જપ નું સૂચન છે મોક્ષ માટે
જપેન મંત્ર અસ્ટોતેર મહા બ્રહ્મ વાક્ય (યામલતંત્ર) - યોગીનીતંત્ર -
સ્વાહાનું ગોત્ર - અલામ છે. (અથર્વેદ - ગોપથ બ્રાહ્મણ)
ઓમનું ગોત્ર - લાતોબય - લાતબ્યો - અલાતોબા લાતૈયબો -

પંચમ વેદ

(ભાગ ૩/૧)

S-4

S-143

અલ્લાહ હિંદુ દેવ સુધ્ધ સનાતન
મહમદ રસુલ અલ્લા
અને
કાબા (કેબલ્ય) મકા દ્વાદસ ધામ
મકલેશ્વર મહાદેવમ

સર્વહક્ક સ્વાધીન

"પ્રકાશક"

શ્રી અખિલ વિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ કલકત્તા.

ૐ તત્સત્

ભારતની સંસદમાં ચુંટાયેલા કોમવાદી મુસ્લિમોએ
શ્રી પી. એન. ઓકના પુસ્તક ઉપર પ્રતિબંધ મૂકવા
વડાપ્રધાન શ્રી રાવ સમક્ષ સંસદમાં કરેલી માગણી

ભારતીય ઈતિહાસની ભયંકર ભૂલો

લેખક : શ્રી પી. એન. ઓક

આર્ય સમાજ
ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કર્તા:
શ્રી ચિન્મય પટેલ
એડવોકેટ

પયગંબર મહમદનું હિન્દુમૂળ

S-4

અને

S-143

અલ્લાહ મૂળરૂપે હિન્દુદેવ

અને

કાબા હિન્દુ મંદિર હતું

પંજેતન પાક પંચ જનય નાદ

અહમસ્યિ પ્રથમજા ઋતસ્ય પૂર્વ દેવભ્યો મૂર્તજયા નામ, યોમા દદાતિ સઇદેવ મ

આવત અહમદન-મહમદન મદિનતી મદમિ (ઈમામ)

ચત્વારિ ઋગા ત્રયો આયસા પટદા દવે શિર્ષે સપ્ત હસ્તા સો અયસા - ત્રીઘા બદઘો

વૃષભો રોરવિતી (અર્બી) મહાદેવો

મૂર્તયા અંતઁ અલી આવિવેસ (ગો.બ્રા ૩/૭)

ઉચ્છીસ્ટાત સકલમ જગત (સઉદી સૈયદ)

S-41 ૐ લં ઈન્દ્રાય નમઃ અલમ ઈન્દ્રાય નમઃ અલીઈન્દ્રા

માતૂલી - માર્તૂલી ઈન્દ્ર મુર્તાઅલી - ઈન્દ્ર અથર્વેદ

યા સા માફાતૂ ભગવતી સરસ્વતી - મયા વરદા સાવિત્રી

અગ્નીમ ઇલે પુરોહિતં યજ્ઞસ્યં દેવ મૂર્તીજ્વમ - મૂર્તીજાદેવ (રૂગ્વેદ)

વિશ્વ દેવા મદીનતી પંચજના અદીતી જાત મદીનતી જનીત્વમ

પંજેતન પાક (અથર્વવેદ ૭ મો કાન્ડ મંત્ર ૧)

અસૂરાનાં સરણમ - અસૂરાનાં બંઘવમ (બંધુ) યવન મલેચ્છનો વિરોધ મહા ગુનો

છે. (રૂગ્વેદ) પ્રાર્થના

S-143 ચાર વેદોમાં અથર્વેદ પ્રધાન છે. અથર્વેદ નો ઇશ્વર કર્તા યવન મલેચ્છા રૂપ છે.

સામદેસ (સીરીયા) આરબ માતૃ ભૂમી - સર્વાની ભૂતાની

સર્વ ખલ્વીદ બ્રહમ. ઇસા. ઉપનિષદ

ગેજેટીયર ઓફ ઇન્ડીયા ગવર્મેન્ટ

પા.નં. ૪૧૭ ભાગ-૧

(૫)

પંચમ વેદ

(ભાગ-૪)

સતપંથ ધર્મની રૂપરેખા.

સતપંથ, સત્યવાચા, કર્મણા.

"પ્રકાશન"

શ્રી અખિલ વિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

વિષ્ણવ મત સતપંથ - બ્રાહ્મણ - પ્રમાણે - પંચ રાત્ર - નર - અને નારાયણ - વિસણવ મત = ચેતોને રૂસીવર ગુરૂકહે = નર - નારાયણ, એમ કહે અલવાર ના સંતો પ્રસિધ્ધ છે તીરૂમાલીસ - પીરાના - અલવર સાંઉથમાં (પે.નં. ૪૨૭) ગેજેટીયર ઓફ ઇન્ડીયા, ગવર્મેન્ટ ભાગ - ૧ ૧૯૭૩ ઇ.સ. જરશોસ્ટ્ર = ગ્રંથ સ્થા ૬૫૦૦ વર્ષ અબેસ્તા ઇરાની વિશ્વધર્મ ગ્રંથ મુળ છે. હિન્દુ વેદ = જરથોસ્ટી = અબેસ્તા - બંને - એકજ છે - ઇરાની અબેસ્તા ગ્રંથ વિશ્વ-ગ્રંથ છે. તેમાંથી વેદો સંસ્કૃતમાં વેદવ્યાસે લીપી બધ કર્યા છે. સ્થા ૫૦૦૦ વર્ષ - લગભગ - Zarathushtra, Prophet of Iran P. No. 457, 460, 461 : date, 457-7, 464, his langvage almost identical with that of Rg - vedo, 414, reforms and teachings, 458-9, 466; see also Gathas. Zoroastrianism (Mazdayasnism), early days, 457, doctrine of dualism 459, 462-3 Relationship with Hinduism 458, 460 461. dvresemblance of **avestan with Vedic** Sanskrit words, 458, 459 set back and revival, 459, ethics and philosophy, 460-1 relationship with Gistiantiy, 462, eschatologoy and belief in immortality of soul, 463 influence of other religions on, 465. Zoroastrians, population figures, 347 463, Common origin with vedic Aryans, 414 Vazdezerd era, 460; known as Parsis in India, 460; reformer's attempt to restore faith to old purity 460 influence of Hindu customs.INDEX - Page No. 652 The Gazetteer of India Government Vol. 1 A.D. (1973) મીદનાપુર વેસ્ટ બંગાલ પાટીદાર હીન્દુ નામ ધરાવે છે. ધર્મ મુસલમાની દેવ છે. રીવાજ હીન્દુ પ્રમાણે છે ધે આર ધસ નથીયેર હીન્દુ નોર મુસલમાન તેઓ પુરા હીન્દુ નથી તેમજ પુરા મુસલમાન પણ નથી તેઓ ગુજરાતથી આવીને બંગાળમાં વસેલા છે. (પેજ નં. ૫૮૯-૫૯૦) સતપંથીઓ કચ્છના કણબી કડવા પાટીદાર પટેલ નામથી પ્રસીધ્ધ છે. તેઓ ગેજેટીઅર બોમ્બે પ્રેસીડેન્સી વો.૫. કચ્છ પ્રમાણે હીન્દુ કનવર્ડ મોમના મોમીન થયા છે હીંદુથી બદલીને મોમીન થયા છે. કચ્છ ભૂજ ની ચારેતરફ વસવાટ છે હેડ મુકામ માનકુવા પંચ, પ્રસિધ્ધ છે. ધર્મે ઇમામસાહ બાવા પીરાણાં પંથ સતપંથને માને છે ઇમામસાહ બાવા ઇરાન સીયાઇસ્માઇલી પંથ ઉચ્ચ મુલતાનથી ગીરમથા મુ પીરાણા સ્થાન સ્થાપના કરી છે તે પંથ સતપંથ કાકાને પંચો સતપંથી તેમજ સૈયદો નીમણુંક કરે છે. બાનું ભેખ પાઘડી બાનુ ભેખનો અર્થ બાનુ એટલે અલીના સંપ્રદાયમાં દીક્ષીત થયેલાને બાનું કહે છે. ભેખ પાઘડી આપવામાં આવે છે. જૂઓ (સતાર ભજનાવળી) મીરાતે અહમદી (ગુજરાતીમાં) ગેજેટીયર કચ્છ બો. પ્ર. વો. ૫) જૂઓ ભૂજ મ્યુઝીયમમાં કણબીની મુર્તી સ્ટેચુ મુકવામાં આવેલ છે મોમના કણબી મોટા અક્ષરોમાં લખેલ છે જેમને જોવાની ઇચ્છા હોય તેમને ભૂજ મ્યુઝીયમમાં જોઇ સકે છે. જૂઓ ખોજા વૃતાંત ત્થા કવી દલપતરામ નો લેખ પીરાણાનો સતપંથ માનકુવા ના કણબી મુમના પીરાણાના રોજાની દેખભાળ કરે છે. અને મડદાંને દાટે છે. કવી દલપતરામ લેખ ખોજાવૃતાંતમાં (લેખક રેવન્યુ કમીસ્નર કચ્છ) રૂગ્વેદ એકમ સતં અર્થ એક સત તત એકહી સત્ય સત એક વેદમાં સત્ય સાચો અને રૂત અંતર ઓડર રૂગવેદ (૧૦.૮૫-૧) પ્રમાણે સત્ય પરમાત્મા છે. સત્યના આધારે પૃથ્વી ગ્રહમંડલ સત્યના આધારે છે. રૂત તેમનો ઓડર પંથ હુકમ માર્ગ પંથ રૂત સતપંથ એકમ સત રૂત સતપંથ એકમ સતમ બહુધા કલ્પ અંતી રૂગવેદ (૧૦-૧૧૪.૫) વેદીક ધાર્મીક વિધી યજ્ઞ મોક્ષ નિરવાણ માર્ગ બતાવ્યો સત્યમાર્ગ સતપંથ ચલાવ્યો (પે.નં. ૪૨૧) ભગવત ગીતા યોગ માર્ગ બ્રહ્મ જ્ઞાન સુપ્રીમ પાવર મોક્ષનો માર્ગ અધ્યાત્મીક સત્ય માર્ગ સતપંથ બતાવ્યો અને નાતી જાતી ભેદભાવના ફંદા તોડાવ્યા સર્વધર્મ એક માનવ ધર્મ આત્મા પરમાત્મા સત્ય માર્ગ થી સતપંથથી મોક્ષ (પં. નં. ૪૨૨) દાસ દાસ્યા અનાર્ય અને આર્ય સાથે સંબંધ

S-4

S-6

S-7

S-143

પંચમ વેદ

ભાગ - ૫

મોમીન ગીતા

કણબી ધર્મ સત્ત પંથી - ગોત્ર ઈમામશાહ

S-41

હિંદુઓમાં એક મુસ્લિમ ગોત્ર? ન હોઈ શકે. માટે આ મુસલમાન બનાવવાનું કારખાનું છે.

સર્વ હક્ક સ્વાધીનઃ

પ્રકાશન :

શ્રી અખીલ વિશ્વ સત્તપંથી ધર્મીય સંઘ, કલકત્તા.

ઉપાસના અગ્નીગ્રંથ જેન્દ્ આબેસ્તા, તે ગ્રંથ વેદોના બરાબર મંત્રો છે. મહાભારતે (આદીંપર્વ અધ્યાય ૩૮ થી ૪૮) માં, નાગ જાતી સંબંધે, મહાત્મા હજરત કારૂ તથા તેમના પુત્ર આસ્તીકા મીસરદેશના છે. મીશ્રી સભ્યતા પ્રાચીન કાળથી છે. મીસરના લોકો વેર્વસ્તુનુ અર્બીસ્થાન મનુનુહનાં સંતાન માને છે. તેમજ પોતાને અસુર માને છે. અસુરદેવ પૂજા મનુહ અસુર સંતાન માને છે. તેઓ પરલોક સંબંધીત વિષયે પ્રખ્યાત છે. મરણ પછી સબની અંતેસ્ઠી સંસ્કાર, ગંભીર સારપુર્ણ સબ શરીરની રક્ષા મીસરના લોકો પ્રમાણે, મૃત શરીરની રક્ષાથી આત્માને પરલોકમાં શાંન્તી વિશેષ રૂપે છે જેથી મૃત શરીરની રક્ષા પીરામીડો પ્રસીધ્ધ છે. લગભગ ૬૦૦૦ વરસના મૃત શરીર મીશરદેશમાં લાખોની સંખ્યામાં મળી આવેલ છે જેમાં પશુનાં સબપણ સુરક્ષીત મલેલ છે. આ કબરોની પૂજા મહાત્મય અને ચમત્કાર પ્રસીધ્ધ છે. મંત્રોથી રક્ષીત મૃત શરીરનું તેજ વર્તમાન પણ સામર્થય પ્રસીધ્ધ છે. સારસ્વત સર્વસ્વ ગ્રંથ પ્રમાણે પ્લક્ષદીપ થી પ્રાચીન લોકો પશ્ચિમથી આવીને પંજાબમાં વસ્યા, વીસમી સદીમાં પશ્ચિમી એસીયા, ખુદાઈ કામથી સભ્યતા નકી થાય છે. એસીયા માઈનરમાં ભાગ્યેજ કોઈ સ્થાનપર, ઈ.સ. નં. ૧૯૦૭ માં, પાંત્રીસો વરસ જુનો લેખ મળી આવેલ છે. જેમાં અસુર મિત્ર વરૂણો, ઈન્દ્ર તેમજ નાસત્ય ઉલેખ મળેલ છે. તેમની ભાષા બેબીલોની મીસરની છે. મનુ નુહ જલ પ્રલય પછી, મીસર યહુદીઓમાં, ચાલ્ડી સભ્યતા, નેતા યુસુફને સન્માન મીશ્રે નરેસ ફેરો ધ્વારા થયુ. તેમના વંશે, મહાત્મા મોસેસ. મુસા પ્રસીધ્ધ થયા, તેમને ભગવાન જ્યોતીસ્વરૂપે, પ્રકાશનાં દર્શન થયાં જેહેવા (જૈસીવા). મુસામહાત્મા પછી, વંશે સોલેમન સુલેમાન, પછી એલીજા મલીચી વિ. સંતો યહુદીઓમાં થયા. ભારતમાં યહુદીને હીન્દુનો અપભ્રસ થયેલો માને છે. મીસરથી આવીને ભારતમાં, યહુદીને હીન્દુ કહેલા છે. મનુ પુત્ર ઈષ્વાકુ યહુદીના ઈસાક યાકુવ છે તે વંશે અભ્રામ થયા ભારતમાં ઈક્ષવાકું વંશે રામ દશરથ પુત્ર થયા, રામને ભોરામ - અભીરામ, સંસ્કૃત ગ્રંથોમાં બાહુલ્ય છે. (કલ્યાણ સંતઅંક ગીતાપ્રેસ ગોરખપુર, પા.નં. ૪૪૯ ઈ.સ. ૧૯૩૭).

સતપંથ ધર્મ

આવો બચ્ચોં તુમે દીખાયેં, જાંકી પીરાણા સ્થાનકી, ઈસ મીટી સે તીલક કરો, યહ ધરતી હૈ બલીદાનકી. વંદે માતરમ, વંદે માતરમ, વંદે માતરમ, સતપંથ ધરમ, મોમના કણબી, સનાતની સમાજ, અને સતપંથી સમાજ વર્તમાન કચ્છ કડવા પાટીદાર તરીકે, ઓળખાતા કચ્છ ગુજરાત તેમજ વિદેશોમાં પટેલ નામથી પ્રસિધ્ધ છે. કચ્છ
S-143 ગેજેટીયર ૧૮૯૦ આધારે હીન્દુ કનવર્ટ મોમના મોમીન્સ સૈયદ પીરઈમામુદીન, ઈમાશાહ સીયાઈસમાઈલીપીર, પીરાણા માધ્યમેં હીન્દુથી બદલીને મોમનાંધર્મ પરિવર્તન સતપંથ થયેલ છે. ગુજરાતમાં વિભીન જગાએ, વસતા કણબી ઈ.સ. ૧૬ માં સૈકામાં, તેઓ ઈમામશાહ મારફતે, કચ્છ વાગડમાં સીકરાગામે વસ્યા, ત્યાંથી માનકુવાગામે સ્થાપી થયા, ભુજની ચારે દીસાએ વર્તમાન વસેલા છે. તેઓ સતપંથધરમ પીરાણાપીરને માને છે. મુસલમાન સાથે વ્યવહાર કરતા નથી. પોતાનું નાતી જાતી સમાજ, આગવું સ્થાન ધરાવે છે. (ગેજેટીયર ઓફ ઈ. બોમ્બે પ્રેસીડેન્સી વો. ૫. કચ્છ ઈ.સ. ૧૮૯૦) (૨) ભુજ મ્યુઝીયમમાં, મૂમના કણબી સ્મારક બાવલું સ્ટેચુ મુકવામાં આવેલ છે. જેમને ઈચ્છા હોય તેઓ, ભુજ. મ્યુ. માં જોઈ સકે છે. (૩) કવીદલપતરામ લેખ, પીરાણા સતપંથ કચ્છમાં, કડવાકણબી માનકુવા મુખ્યપંથ, પીરાણાના રોજાની દેખભાળ કરે છે. મોમનાકણબી મડદાને દાટે છે, તેમજ વિધવા વિવાહ માને છે. (કવીદલપતરામ લેખ, ખોજા વૃતાંત, સચે નાનજીયાંણી, રેવન્યુ કમિશ્નર કચ્છ) (૫) સવંત ૧૮૩૨ નો ઠરાવ, કચ્છ નખત્રાણા મુકામે, નાતીપંચ મળીને, પીરાણાના મુજાવર કાકાપ્રાગજી તથા સૈયદ વલીમીયાં, સમક્ષ નખત્રાણા મુકામે, કણબી જ્ઞાતીપંચ મળીને, ખાનામાં ઈમામશાહબાવા, પાટ આગળે સોગંદવિધી ઠરાવ થયેલ છે. જે મુળ ૧૬મી સદીમાં, ઈમામશાહબાવાનું ધર્મ સ્વીકારે લે છે સતપંથધર્મ, સતપંથીઓમાં, જૂના રીવાજો અંધશ્રધ્ધા,

પાંડા, ભાટ ભામટા, પાખંડને આજ રોજે, બરખાસ્ત કરેલ છે. ગોર વહીવંચાના જુલમને હટાવવામાં આવેલ છે. સતપંથીમુમના સુધ્ધ સ્વરૂપે. આ ઠરાવ સમગ્ર જ્ઞાતી, કચ્છ કડવા કણબી પાટીદારને કબુલ મંજુર છે વાલીવંશ વારસદારને કબુલ મંજુર છે આ પવિત્ર ઠરાવ, કણબીના પિત્રઓ, બાપદાદાઓનું આપેલું વચન થયેલું છે. કણબીકુર્મીક્ષત્રીય છે. રઘુકુળની રીત પ્રમાણે, પ્રાણ જાય પણ વચન ન જાય, વચન ગયું તો સર્વ ગયું. સાવધાન (વહીવંચા બા. ખંડારાવ ધોળકા ત્થા પીરાણાપોલ પા.નં. ૫૨૬ - ૫૨૮ ઈ.સ. ૧૯૨૬) (૬) પંથ પ્રકાશક, મુમના કણબી સતપંથી લે. અબજી વિશ્રામ પા.નં. ૮ વીરાણી કચ્છ ઈ. ૧૯૮૪ (૭) પીરાણાપોલ, નારણરામજી વીરાણી કચ્છ સંતપંથી મુમનાકણબી, મંદિરીયા ઉર્ફે સુધરેલા મુમના, ડીગ્રી પા.નં. ૫૨૬ - ૫૨૮ ઈ.સ. ૧૯૨૬ (૮) કર્તવ્યના પંથે લે. વાલજી જીવરાજ માનકુવા, પા.નં. ૧૨૩ ઈ.સ. ૧૯૪૨ આ. બીજી ૧૯૯૩. મુમના કણબી, મંદિરીયા ઉર્ફે સુધરેલા મુમના (૯) જાગૃતી અંક. ડીસે. ૧૯૮૩ ધનસુરા લેખ. રમીલાબેન આર. પટેલ મુમના કણબી કચ્છમાં (૧૦) નારણજી રામજી સંદેશો, લે. સવગણકાનજી વેલાણી કચ્છ ભૂજ પા.નં. ૧૩૭ ઈ.સ. ૧૯૮૭. સતપંથી મુમના કણબી, મંદિરીયા ઉર્ફે સુધરેલા મુમના સુપર. ડૉ. ભુજ જેવા ઉપરોક્ત સર્વે બધાજ એકજ માળાના મણકા છે. બધાનો એકજ સુર છે. સતપંથી કણબી કલમો કુરાન સ્વીકારે છે. માળાના જૂના ધાગા, ઘસાઇ જવાથી સુધારવા પડે છે. તેમને સુધરેલા મુમના ઉર્ફે મંદિરીયા હીન્દુ લેબલ, લગાડવામાં આવેલ છે. સતપંથી મુમના તેમજ મંદિરીયા સુધરેલા મુમના, ઉભય બંને પક્ષ, એકજ નાતી જાતી, વહેવાર રીતી રીવાજ સમાન છે. તેઓ સર્વે, અખીલ ભારતીય કચ્છ કડપા પાટીદાર સંઘના સભાસદો છે. જુદાઇ નથી અને ભેદભાવ પણ નથી, એજ તેમની વિશેષતા છે. ધન્યવાદ કચ્છ કડવા કણબી. (૧૧) મૂળબંધ લેખક સૈયદ પીરઈમામશાહ, બૃહદગ્રંથ સૃસ્ટીઉત્પત્તી પ્રલય, કલફો યુગો અવતારો, S-143 ચતુર્થકલફ ખલીફાકલફ ઈસલામ આરબીરૂપ કલીયુગે, મલેચ્છ અવતાર. મુળબંધ હસ્તલીખીત ગ્રંથ પીરાણા ત્થા ગઢકમ્પા ત્થા માનકુવામાં છે. છાપેલી પ્રત અંસરૂપે, કલફ અવતાર પીરાણાપોલ ત્થા સતપંથશાસ્ત્ર કાસમઅલી દુરવેસ પીરાણા. (૧૨) કચ્છ ઈતીહાસે, કચ્છ કડવા કણબીનો, વર્તમાન ઉલેખ જ નથી જુઓ મેઘધનુસી કચ્છ હરેશ ધોળકીયા ભુજ લોકસાહીત્ય કચ્છ ઈ.સ. ૧૯૯૭ (૧૩) કચ્છ કલાધરો, લેખક દુલેરાય કારાણી, સતપંથી મુમના કણબી, કચ્છ કડવા કણબી પ્રસીધ્ધ. (૧૪) રાઠોડ રામ સીહ કચ્છનો સાંસ્કૃતીક ઈતીહાસ (૧૫) ભાતીગર ભોમકા કચ્છ નરેન્દ્ર દવે ૧૯૮૦ કણબીનો તેમજ ૧૮૫ ગામનો ઉલેખ નથી. (૧૬) કુર્મીક્ષિત્રીય ઈતીહાસ બનારસ, કચ્છના કણબીનો હીન્દુ ઉલેખ તેમજ, નામ નીશાન નથી. લે. શીવરામ સીંહ ૧૯૭૪ આ. ૩ (૭) ગુર્જર કણબીનો ઈતીહાસ કચ્છના કણબીનો ઉલેખ માત્ર નથી લે પશપાલ સીહં મેરઠ યુ.પી. સં. ૨૦૧૧. (૧૮) સ્મરણિકા, કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ નાગપુર, ૫૦ વરસ જયંતી લેખ, હરીલાલ કરસન ઈસ. ૧૯૯૬. મોમના કણબી સમાજ પ્રથમ મોતીબાગમાં વસવાટ, ઈમામશાહનું જગ્યા ખાનું હતું. (૧૯) કચ્છી સમાજ કલકત્તા ૧૯૯૮ લે. રાણા કચ્છના પશુપાલન વેપાર ત્થા ખેતી કરે છે. ધર્મ ખોજા મુમના નાં મંદિરો ખાનાં કચ્છમાં છે. (૨૦) પાટીદાર સોરભ નખત્રાણા વેલાણીનો લેખ, મૂમના કણબી, સતપંથી મુમના સુધરેલા મુમના (૨૧) પાટીદાર સંદેશ ૧૦ જુન ૧૯૯૭ અમદાવાદ. નખત્રાણ સંત મંડળથી અધિવેશન ૧૩ સતપંથ પિરાણાનાં આચાર્ય કરસનકાકાને સંત મંડળ ધ્વારા આપેલ ડીગ્રી સતપંથ, વેદીકધર્મ અને કરસનકાકા ઈમામશાહનું, રૂપ અવતાર, યુગપુરૂષ, સૈયદ ઈમામશાહ મુળવતન ઉચ્ચમુલતાન સીધ. (૨૨) ૧૯૮૫ અખીલ કચ્છ કડવા પાટીદાર નાતી ઠરાવ.૧૮ ઠરાવ થયા અધીવેશન નખત્રાણા. કલમ ૧૮મી, સમસ્ત જ્ઞાતીને જન્મથી મૃત્યુ સુધીના, રીવાજ હીન્દુ મુજબ કરવા. કારણ વડીલો પીત્રુઓ, ભુલ્યા હતા. આપને અને બાપને સુધારવા છે. સુધારક સમાજ. (૨૩) માનવધર્મ, લે. વાલજી કાનજી લખાણી ભંગતબાપા ઓઢવ રોડ, અમદાવાદ ઈ. ૧૯૮૪ મુમના કણબી કચ્છ કડવા સતપંથી, વડીલો ભોળા કણબી હતા પા.નં. ૪ થી ૧૧) (૨૪) કણબી ક્ષેત્રીય ઈતીહાસ અમદાવાદ, કચ્છના મૂમના કણબીનું મુળવતન મધ્યએસીયા પામીર પાસે ત્યાથી ઈરાન

S-143

અફઘાનથી પંજાબમાંથી ગુજરાતથી, કચ્છમાં વિસ્તાર પે.નં., ૩૧-૨૧- પ્રકરણ ૩ પેજ નં. ૩૧-૨૧ - ૧૯૫ થી ૨૦૨, લેખક, પુરસોત્તમ, લલુ પરીખ ઇસ.મે. ૧૯૯૬ ઉર્મિયા પ્રકાશન અમદાવાદ. (૨૩) ભારતીય સમાજ ઔર પ્રજાતીયાં ઇતીહાસ, ગૌરીશંકર ભટ્ટ, ડી. એ. બી. કોલેજ દહેરાદુન. અમદાવાદથી ૯ માઇલ દુર પીરાણા ખોજાઓનું સ્થાન, સ્થાપક ઇમામશાહ સૈયદ. હીન્દુ કનવર્ટ, મોમના કણબી, દસઅવતાર ને માને છે. મડદાને દાટે છે. ને ૧૦મો અવતાર અલીમુર્તજા માને છે. (૨૪) મીરાંતે અહમદી ગુજરાતીમાં કણબી કડવા મૂમના ૨૩/૪/૯૩ પીરાણા સતપંથ. (૨૫) સુફી સાધના - રામપૂજન તીવારી, પીરાણા ખોજાઓંકા ધર્મસ્થાન, હીન્દુવટલાઇને મૂમના કણબી થયા. (૨૬) હીસ્ટરી ઓફ ગુજરાત ૧૯૩૮ કોમીસેરીયત (પે.નં. ૧૩૩ થી ૧૪૦) સીયાઇસ્માઇલી સતપંથી નો હીન્દુ નો મુસલમાન પીરાણા - સતપંથ મોમના કણબી. (૨૭) ગુજરાત વિદ્યા સભા ગુ.સં. ઇતીહાસ ખંડર પે. ૫૨૦ થી ૫૨૩ રત્નમણીરાવ ભીમરાવ જોટે, પીરાણા સતપંથ, મૂમના કણબી. (૨૮) રોયલ એસીયાટીક સો. બોમ્બે (ઇવાની) ૧૯૩૬ પીરાણા સતપંથ, નિબંધ, મોમીન્સ કણબી. (૨૯) ગુજરાત સર્વસંગ્રહસાર, પીરાણા સતપંથ, પે.નં. ૧૩૭ - ૧૪૫ - ૪૨૮ નર્મદાસંકર લાલશંકર. (૩૦) સતપંથ ટ્રેડમાર્ક, સીયાઇસ્માઇલી પીર સોદરદીન થી કબીરદીન સુત ઇમામશાહ પીરાણા અમદાવાદ હીન્દુ કનવર્ટ મોમીન સતપંથી કણબી (બો.પ્રે.વો. ૯/૨ ગેજેટીયર ૧૮૯૯) પે.નં. ૮૦ ૯૦ (૩૧) કડી ગોજારીયાના, અમીન કણબી, કડીવાળા - ૨૧ ચતુરભાઇ - ક.ક્ષ.ઇ.પે.નં. ૨૧૩ (મે. ૧૯૮૬) (૩૨) સુધરેલા મુમના કણબી, સંદેશો ના.રા.લી. પે.નં. ૧૩૭ લેખક વેલાણી ભુજ ૧૯૮૭ ત્થા પંથપ્રકાશક લે. અબજી વિશ્રામ, વીરાણીમોટી કચ્છ ૧૯૮૪ મંદિરીયાપાર્ટી ઉર્ફે સુધરેલા મૂમના કણબી ત્થા કર્તવ્યનાપંથે પે.નં. ૧૨૩ વાલજી જીવરાજ ઇ.સ. ૧૯૯૩ આ.બી.જી. (૩૩) પાટીદાર પીર. પીરાઇ થી ખેતાબાયા સ્થાનક, અલખ આરાધના (પે.નં. ૩૦-૩૧) ૨૩ અલખપીરનો પંથ, ગીરમથાથી સીકરાથી (વિથોણ પે.નં. ૧૯) મુકામ ખેતાબાપા વીથોણ કચ્છ (પૂજ્ય ખેતાબાપા જીવનદર્શન સવંત ૨૦૪૫ લે. સીવજી. આર. મોઢ પટેલ) (૩૪) જાડેજા દેવાજીની વાણી, (દુલેરાય કારાણી) ૧૯૮૨ પે.નં. ૬ પીરાણા સતપંથ મોમના કણબી. (૩૫) સાધના પત્રીકા, ૫-૧૨-૯૪ પે.નં. ૬, સીયાઇસમાઇલી પંથ ઇરાન ઇમામશાહે, મોમીન બનાવ્યા. (૩૬) સંદેશ ૫ એપ્રીલ ૯૪, પીરાણા રોજો ઇમામશાહ, નરમહમંદશાહ, હાદરબેગ ચમત્કાર વી. (૩૭) બુધ્ધી પ્રકાશ, અમદાવાદ કવી દલપતરામ, ડાહ્યાભાઇ ઇ.સ. ૧૮૭૧, ડીસેમ્બર પીરાણાની કથા, પીરાણારોજો, ઇમામશાહ, સતપંથ મોમના કણબી, માનકુવા પંચ, મૃત્યુ દફન મુઝાવર કાકા નથુ સામજી સમય તથા (ખોજા વૃતાંત પે.નં. ૧૭૯ થી ૧૮૮) (૩૮) ગુજરાતનો ધર્મ સંપ્રદાય, યુનીવર્સીટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ, અમદાવાદ ડો. નવીનચંન્દ્ર પે.નં. ૧૪૮ વટવાયેલા, મૂમના કણબી સતપંથી સતવેણીજીવેલ પ્રમાણે. (૩૯) ગુજરાતનો ઇતીહાસ, પરીખ ઝાલા અમદાવાદ પે.નં. ૬૭-૬૮ ઇરાનમાં સીયઇસમાઇલીપંથ, સીધમાં ઉચ્ચમાં પડાવ નાખ્યો, હીન્દમાં એ પંથને, સતપંથ કહે છે. પીરાણા પંથમાં કણબી કડવા લેવા જોડાયા. મૂમના કણબી, સેંખડા મતીયા. (૪૦) અખંડ જ્યોતી પ્રકાશક આચાર્ય શ્રી કરસનદાસ કાકા ગુરૂ સીવજીકાકા પીરાણા ૧૨-૧૧-૮૬ પે.નં. ૩ થી ૫, ઇમામશાહ, નરમહમંદશાહ, આધસકતી માતાજી, હાદરબેગ કૃપા. (૪૧) મહેંદીપુરાણ, દેવાયત પંડિત, મુલતાનના પીર પશ્ચિમદેસ ત્થા રામદેવ પીર (ખોજા વૃતાંત પે.નં. ૧૭૯ થી ૧૮૮) મોમન ચીતામણી પાઠ, નરમહમદસાહ, અવતાર. (૪૨) સતવેણીજીવેલ, લેખ નરમહમદશાહ, પ્રકા. લાલજી નાનજી ગઢકમ્પા ઇ.સ. ૧૯૬૦, ઇમામોની કથા, મહમદ પેગમ્બર થી ૪૦ ઇમામો, સતપંથી હતા, સતપંથનો પ્રચાર, ભારતમાં ઇમામશાહ પીરાણાં. (૪૩) બો. પ્રે, ગેજેટીયર ઓફ ઇન્ડીયા વો.નં. ૪ અમદાવાદ પે.નં. ૨૮૭ થી ૨૯૦ (ઇ.સ. ૧૮૭૯) પીરાણા ઇમામશાહ રોજો ત્થા સતપંથ, હીન્દુથી મુમના કણબી. (૪૪) બો. પ્રે. વો.નં. ૯/૨ ગેજેટીયર ઓફ ઇન્ડીયા, પે.નં. ૮૦ થી ૯૦ મુસલમાન પોપ્યુલેશન હીન્દુથી કનવર્ટ ખોજા, ઇતીહાસ ઇમામો વંશ, સતપંથ ટ્રેડમાર્ક, ઇ.સ. ૧૮૯૯ સીયાઇસ્માઇલી. (૪૫) બો. પ્રે. વો.નં. ૯/૧ ગે. ઓફ ઇન્ડીયા, ગુજરાત મુસલમાન, મોમના હીન્દુ કનવર્ટ,

S-143

મોમીન પે.નં. ૧૬૭ થી ૧૭૨ ઇ.સ. ૧૮૯૯ ઈમામશાહના મોમીન સતપંથી. (૪૬) બો.પ્રે. વો. નં.૫, ગેજેટીયર ઓફ ઈન્ડીયા, કચ્છ પાલનપુર પે.નં. ૯૦-૯૧ મોમના કણબી માનકુવા પંચ પ્રસીધ્ધ, સતપંથધર્મ ઈમામશાહ પીરાણા સીયાઇસમાઇલી ઇ.સ. ૧૮૯૦. (૪૭) પંજાબ બો.પ્રે. ગેજેટીયર બી. મુલતાન ડી. પેજ નં. ૨૭૮-૨૮૧-૨૮૯ ઇ.સ. ૧૯૨૬ સીયાઇસમાઈલી, સતપંથ - મોમીન, ત્થા પીરોના સ્થાન મુલતાન. (૪૮) ગુજરાત સ્ટેટ ગેજેટીયર અમદાવાદ, ૧૯૮૪ પે.નં. ૨૧૦-૯૨-૧૮૮. પીરાણા ઈમામશાહ રોજા - મોમીન કણબી, સતપંથી ત્થા ઈમામો સ્થાન મહાતમય. (૪૯) ખોજા વૃતાંત, ૧૮૯૨ લે. સચેદીન નાનજીયાણી, રેવન્યુકમીન્સર કચ્છ, ખોજા મૂમના કણબી ઈતી. (૫૦) ગેજેટીયર ઓફ ઈન્ડીયા ગવર્મેન્ટ, ઇ.સ. ૧૯૭૩ સીયાઇસમાઈલી રીલીઝીયન (ભાગ-૧) (૫૧) વહીવંચા ત્થા ગોર, પાખંડ, પોપલીલા ત્થા જૂલમ બરખાસ્ત પે.નં. ૧૦ ક. ક્ષ. ઈતીહાસ સં. ૧૮૩૨ ઠરાવ કચ્છ નખત્રાણા મુકામ જ્ઞાતી સમસ્ત ઠરાવ જુઓ કણબી ક્ષત્રીય ઈતીહાસ અમદાવાદ, પરીખ પુરસોત્તમ લલુ ૧૯૮૬, પે.નં. ૧૯૫ થી ૨૦૨ - ૩૧-૨૧ પ્રકરણ (૩) ૧૮-૧૦-૫૯-૨૭-૩૦ વહીવચાં - ભાટ - જૂલમ પાના નં. ૧૬૭ દરેક પાટીદાર કણબી છે, પણ દરેક કણબી પાટીદાર નથી, આર્થિક ગ્રેડ સમાન નથી, કણબી શબ્દ, આખી જ્ઞાતીનો સમાવેસ ઠીક નથી, જેમકે કચ્છ કડવા કણબી વટલાઇને કચ્છ મુમના કણબી આગવું સ્થાન ધરાવે છે. પે.નં. ૧૯૫ ત્થા પીરાણા પટેલ પા.નં. ૫૨૬ થી ૫૨૮) (૫૨) સ્મૃતીગ્રંથ નખત્રાણ કચ્છ (સતમંડળ અધીવેશન ૧૩મું કરસનકાકા પીરાણા દશાબ્દી નિમિત્તે ૧૯૯૭ - પ્રકાશક સતપંથ પ્રકાશન મંડળ, સંતમંડળ ધ્વારા, ડીગ્રી, સતપંથ વેદીકધર્મ, કરસનકાકા, યુગ પુરૂ, વીરવર (સૈયદ) ઈમામશાહનું રૂપઅવતાર, કરસનદાસ મારાજ બીરૂદ સ્મૃતીગ્રંથ પે.નં. ૫૩-૮૭ સતપંથ પ્રકાશન સમીતી, પીરાણા અમદાવાદ શું ઈમામશાહમહારાજ ખરેખર મુસ્લીમ હતા ? પે.નં. ૭૮ **સતપંથી મોમીન સાહીત્ય** ૩૨ પુસ્તકો પ્રકાશક બી. એ. ખાકી, (સમસુદીન બાવા સાહેબ ખાકી, સતપંથ સેવા મંડળ અમદાવાદ પીરાણા. **સતપંથ નિજારી ઈસમાઈલી ખોજા (ઈવાનો નિબંધ પે.નં. ૨૦ થી ૨૪)** (૧) ખોજા વૃંતાત અમદાવાદ ૧૮૯૨ સચેદીન નાનજીયાણી (૨) ખોજા કોમના ઈતીહાસ ૧૯૦૮ જાફર રહીમતુલા કદરૂ (૩) નૂરી વહાદાનીયતઈદર્પણ હુસેન બોગા માસ્તર. (૪) ખોજા કોમની તવારીખ અમરેલી ૧૯૧૨ એદલજી ધનજી, કાવા (૫) મોમીન કોમનો ઈતીહાસ બોમ્બે ૧૯૩૬ મીયાજી નુર મહમંદ (૬) પીરાના સતપંથનીપોલ ૧૯૨૬ પટેલ નારણજી રામજી કોન્ટ્રાકટર (૭) તવારીખે પીર નં. ૧ ૧૯૧૪માં નં. ૨ ૧૯૩૫માં સૈયદ સદરૂદીન દરગાહવાલા નવસારી. **પંજ પીરીયા ખોજા અને ઈમામશાહી પાંચ પીર પીર સમસુદીન** (૧) સલોક મોટો ગનાન (૨) ગરબી અને ગનામ (૩) મન સમજામણી (૪) બ્રહ્મપ્રકાશ (૫) કથા રાજા ગોવરચંદની (૫) સોક્રિયા (૬) વાચક મોટો (૭) હંસહંસલી (૨) પીરસુદરદીન ૧ શ્લોક નાનો ગતાન ભજ નીરજંન (૩) ગરબાવલી ગરબી (૪) દસઅવતાર અરદાહ પ્રાર્થના (૭) વિનોદ (૮) ગાયત્રી (૯) અથરવેદીયા અથરવેદ (૧૦) સુરતા સમાચાર (૧૧) બુધઅવતાર નવમો (૧૨) ખટદર્શન (૧૩) ખટ નિરંજન (૩) પીરકબીરદીન (૧) અનંતનો અખાડો (૨) વેલ ગનામ (૩) બ્રહમ ગાયત્રી (૪) નવ છોગા (૫) હસનપુરી (૬) સંવાદ પીર હસન કબીરૂદીન કાનીફા જોગી (૪) પીરઈમાનશાહ (૧) યોગેશ્વર અવધુ અવધ જ્ઞાન (૨) મૂળગાયત્રી (૩) પાંન્ડવ પર્વ યાત્રા (૪) ત્રીસ હરફી ૩૦ કાયદા (૫) અથર્વેદીગાયત્રી (૬) જન્નતપુરી પરસીયા યાત્રા (૭) સતવેણીમોટી (૮) બાવન ઘાટી (૯) નકલંકીગીતા (૧૦) નરમહમદશાહ અવતાર ઈમામના સતવેણીજીવેલ. ફાતીમાં ઈમામી ઈતીહાસ (૧૧) મનહરજ્ઞાન ગુલામઅલી શાહ કચ્છ કેરા (૫) પીરસતગોરનુર - નવસારી પુતલા ચમત્કાર - સતપંથમાંથી ૧૫૦ જેટલા ભાગ થઇ ગયા છે. જેમાં સૈયદ, મહમંદમેદી સાદાત બુરહાનપુર પ્રેઝન્ટ સજ્જાદાનસીન, સૈયદ નૂરઅલી બીન અસરફઅલી (ઈવાનો નિબંધ) પે.નં. ૨૪ અસરફશાહ રોજો ધોળકા. પીરાણા ડી. અમદાવાદ. (પે.નં. ૪૦ થી ૫૧ સવંત ૨૦૨૭) (૧) પીરાણાપોલ પે.નં. ૫૨૮ લેખક ના.રા. લીબાણી ઇ.સ. ૧૯૨૬ જાપ પીરસાહ હક લાયલાહ ઇલલાહ મહામદ

S-143

૧૪. સતગોરના શ્વલોક યાને - અમૃતવાણી પ્રકા. સતપંથી સંકલન અરજણ કાનજી.

૧૫. દેવીસમાજનું ઘડતર, સનાતન સતપંથધર્મ સીદ્ધાંત લે. રાવજી કાનજી પ્રકાસ સા. મંડળ ઈસનં. ૩-૨-૮૩

૧૬. અખંડજ્યોતી દીવ્યપ્રકાશ લેખક રાવજીકાનજી પટેલ ઈ-૧૯૭૬

૧૭. સંતભાભારામ લે. માણેકલાલ શંકરલાલ રાણા રૂણ દેવાનડીયાદ સતપંથી.

ઉપરોક્ત સાહીત્યો આધારે, સતપંથી સાહીત્ય પ્રચારક સમીતીએ (ઈમામશાહ રોજા સંસ્થા વતી) નવીનીકરણ, સતપંથી સાહીત્ય, સુધીકરણ, મુળ સતપંથી સાહીત્ય આધારે, તતસમ શબ્દોનું સુધીકરણ રૂપ, માતૃભાષા ગુજરાતીમાં નવું સંસ્કરણ પ્રગટ થઈ ચુક્યુ છે. સેંકડો મુળ પુસ્તક નામે, અસંખ્ય સાહીત્ય છાપીને બહાર પાડેલ છે. અને વિસેસ જનતા લાભ લઈ કૃત્યુ કૃત થાય છે, અને હજુ પણ છાપવાનું કામ ચાલુ છે, સુધારક સાહીત્ય સમીતી, સુધીકરણ સુધીકરણ નો અર્થ મુળ પુસ્તક સતપંથીના સર્વધર્મ - વિશ્વધર્મ રૂપને સાંપ્રદાયીક રૂપ કલમા કુરાનનો સફાયો, માતૃભાષા ગુજરાતીમાં ટ્રાન્સફર તેમને કહે છે. સુધીકરણ સુધારકો અર્થ સુધરેલા મુમના, સતપંથીઓના નાયક તે સુધારકો (નારણરામજી પીરાણાપોલ) નવીનીકરણ અર્થ મુળ સતપંથ સાહીત્યને (સાંપ્રદાયીક) રૂપ તે નવીનીકરણ સદરી નકલી સાહીત્ય બંધ કરવા મનાઈ હુકમ તા.૨૧-૨-૯૨ સીવીલ દાવાનં. ૧૬૮/૯૧ પેરા નં. ૧૧ પત્રીકા રવજીકાનજી રદીયોદર્પણ. સાદાતપંચ પ્રથમ પુસ્તક પત્રીકા - હઝરત પીરઈમામુદીન, રહે. ઈમામશાહબાવા જીવનચરિત્ર પ્રકાશક ઈમામશાહી સાદાત કમીટી પીરાણા. ઈ.સ. ૧૯૯૮ (સતપંથ શાસ્તર ત્થા તવારીખે પીર, ત્થા ગુજરાત ઔલીયા - આધારે - હઝરત પીરઈમામશાહબાવાની, દરગાહ વહીવટ ૧૯૩૯માં કોર્ટ ધ્વારા, ટ્રસ્ટ રચના ઈ. ૭૩૮ કરવામાં આવી. જેમાં ત્રણ સૈયદ ઈમામશાહબાવાના વંસજો, અને ૭ સતપંથી ટ્રસ્ટી તરીકે ચુંટાય છે. આ ટ્રસ્ટ ચેરમેન પદ કાકા ભોગવે છે. કાકા આ દરગાહના વહીવટકર્તા છે. પા.નં. ૨ સદરહું દરગાહની પશ્ચિમે કમ્પાઉન્ડમાં, એક ભવ્ય મસ્જીદ છે, તે મરહુમ કાકાઅબ્દુરરહીમે, સન ૧૧૦૦ માં બંધાવેલી છે. ઈદની નીમાઝ વખતે, ગાદીવાલા કાકા સાહેબને, નામજ પઢવા આવવું પડે છે. મસ્જીદની બાજુમાં, દરગાહ પાછળ ઈમામ વાડો છે, તેમાં દર મહોરમ માસમાં મજીલીસ, તાજીય ઉત્સવ થાય છે. તેમનું ખર્ચ સંસ્થા દરગાહ તરફથી અપાય છે. કરસન કાકા સાહેબ તાજીયામાં ભાગ લે છે. સંસ્થાની આવક દસોદ થી સૈયદોને પીરના વંસનેહકો, સાલીયાણા, માસવારી, સાદી, મૌત, બીસ્મીલ, વી. પરચુરણ હકો, અપાય છે. પીરઈમામશાહબાવાની, ગાદીવાલાને કાકા કહેવાય છે. તેઓ સંતાન રહીત તેને સુન્નતે રસુલ (સ.અ.વ.) મુજબ દાઢી રાખવી પડે છે. ભગવો ફેટો બાંધે છે. પીરઈમામશાહને, એક પત્ની બીબી ફાતમાં અને તેને ૪ પુત્રો અને એક પુત્રી સંતાન હતાં, પા.નં. ૧૩-૧૪ સદરહું દરગાહ કમ્પાઉન્ડમાં મસ્જીદ, ઈમામશાહ બાવા રોજા ટ્રસ્ટની મિલ્કત છે. તેમનો વહીવટ રેકર્ડ ઉપરે, કરશનકાકાનું નામ છે. મસ્જીદનું ખર્ચ લાઈટ પાણી વી. સંસ્થા આપે છે. (સાદાતપંચ કમીટી જાહેરાત ૧-૪-૯૮ એમ. પી. સૈયદ) જુઓ પીરાણા સૈયદોના હક ઈમામશાહ બાવા રોજા ઈ ૭૩૮ ટ્રસ્ટ સરવૈયુ ૯૬/૯૭ ચાર્ટડ એકાઉન્ટ બેલેસસીટ માર્ચ - ૯૭. બી.કે.પટેલ

સુન્નત Sunnat

કાકાનો અર્થ, બંધારણ ટ્રસ્ટ ઈમામશાહબાવા, પેરા નં. ૧ સીવીલ સુટ નં. ૧૬૮/૩૯ આ સંસ્થાના ચેરમેન માટે, વહીવટી કાકા શબ્દ છે. મુઝાવર પુજારી છે. ધાર્મિક પદ નથી.

પીર ઈમામશાહ બાવાની, ગાદીના થઈ ગયેલા કાકાઓ. (૧) સાણા કાકા (૨) કાકા શેરમહમદ (૩) કાકા અબ્દુલા (૪) કાકા ઈબ્રાહીમ (૫) કાકા રહીમ (૬) કાકા કરીમ મોહમદ (૭) કાકા સામદ (૮) કાકા હસન (૯) કાકા રહીમ (૧૦) કાકા રાજે મોહમંદ (૧૧) કાકા નુર મહમંદ (૧૨) કાકા ભૂલા (૧૩) કાકા પોચા

20

સબ મુર્તીયો, બંદેય બેદામ હૈ ઉનકા, નમસ્તસ્યૈ (૩૬) અગર હો ચસ્મૈ રહમત, ગમ ખ્યાલો ખવાબ હો જાયે, હુબાબે આબ સકલે. લુલુયે (સાદાબ હો જાયે, મિસાલે ફર્સે નૈયર, હલ્કયૈ ગરદાબ ગ હોજાયે, હર એક જર્રા કરીબે મેહરે, આલમ તાબ હો જાયે. નમસ્તસ્યૈ (૩૭) ઈધર ભી ચસ્મે રહેમત ખેજકા, જલ્દ ઈક ઈસારા હો, ખુલે બસ દીલકી આંખે, રૂહે વહદત કા નજારા હો, નજરમેં જાગુજી, હરદમ જમાલે આલમ આરા હો, યે નૂરે પાક મેરી આંખકી, પુતલી કા તારા હો. નમસ્તસ્યૈ, નમસ્તસ્યૈ. (૩૮) યા દેવી દુર્ગા ખુદા, ખાતીજા લામકાઁ દેવી, પઢેજો સકતીચાલીસી, રૂખે મતલબ નજર આયે, ફલે ફુલે નિહાલે મુસ્ત, મંદિમેં સમર આયે, યે ખ્વાહીસ શંકર દયાલ કી હૈ ભક્તી, ઉસકો મીલ જાયે, જનાબે વિષ્ણું ખાતીજે દેવી, યાદુર્ગાયે દેવી ખાર્તુજાદેવી નમસ્તસ્યૈ, નમસ્તસ્યૈ નમોનમ. <u>**દુર્ગા ચાલીસી**</u> શક્તીઅંક કલ્યાણ ગીતાપ્રેસ ગોરખપુર પા.નં. ૭૦૦ લેખક શંકર દ્યાલ (સંવત ૧૯૯૧) જાતવેદા જાતીનો વેદ કુરાન અગ્નીવાણી અથર્વેન કીતાબ અથર્વેદ મંત્રકથં મહે અસુરાય અબ્રવીરીહ, કથપિત્રે હરયે નબીસ નૃમણ કેન તુંત્વમ અથર્વન કાવ્યેન કેનજાતે નાસી જાતવેદા (મંત્ર ૨) સત્યમ મહં (મહમદય-સ) ગંભીર કાવ્યેન સત્યજાતેન અસ્મી જાતવેદા ન મે દાસો ન આર્ય મહીત્વા, વ્રતં ભીમાય યદહ ધરિષ્યે. (મંત્ર ૩ અથર્વેદ કાન્ડ ૫-૩-૧૧ રૂષિઅથર્વા દેવતા વરૂણઅસુરા પે.નં. ૨૦૯ રામસર્મા આચાર્ય બરેલી). પીરાણાપોલ લેખક આધારે, ભોળાકણબીને પીરાણાના સૈયદો વટલાવે છે. તો કેમ વટલાવે છે, વટલાવાનોનો અર્થ ભૃષ્ટાચાર; ખાન પાન વીગેરે, ગુજરાત સર્વસંગ્રહ શાસ્ત્ર આધારે કચ્છના કણબી પીરાણા સતપંથ ખાનપાન ભષ્ટ્રાચાર થયો નથી, અને થતો પણ નથી. ત્યારે કેમ વટલાય છે. પીરાણાના કાકા ત્થા ગેઢેરા, કણબીને અલાનો જાપ કલમો પઢાવે છે. માટે (પીરાણા પોલ) જુઓ આર્યસમાજ, ચીન્મય પટેલ પ્રમાણે, અલા હીન્દુદેવ, મહમદનું મુળ હીન્દુ, અને કાબા હીન્દુમંદીર મકા પ્રકા આર્યસમાજ પ્રધાન, કાંકરીયા, અમદાવાદ. અલા સુધ સંસ્કૃત શબ્દ ડી વી. એસ. આપ્ટે. અલા અર્થ માતા પરમ દેવતા સુપ્રીમ પાવર, અલ અલમ અલા અર્થ એકજ છે. કલમો લા અલા ઈલ અલા મહામદ રસુલ અલા જુઓ કલમામાં ૪ અલા ૧ ઈલા, છઠી મહામદ રસુલ. આ બધા આર્ય સમાજ પ્રમાણે હીદુ દેવ છે. તો કણબી ને કોણ બગાડે છે. કુરાન, સતપંથીમુખી પીરાણાંપોલ પ્રમાણે કુરાનપાઠ બાજનામા, નૂરનામાં ઈલમ પાઠ ભણાવે છે. હવે જુઓ કુરાન કવર પેજ હેડીંગમાં, અલઉમી કીતાબ, અલ - અલા, ઉમીયા ઉમી, ઉમીયા કડવાની કુળદેવી કે કોઈ બીજી કુરાનમાં પ્રથમ પાઠ, બીસ્મઅલા, હરરહમા નીરરહીમ અર્થ બીસ્મ આકાશ પીતા અલા પૃથ્વી ઈલા માતા, હર શીવ રહમા દયાળુ કોણ માતાપિતા સીવ આર્યસમાજ ચીન્મય પટેલ લખે છે. બીસ્મયાદી બોધ પ્રથમ કુરાનમાં, હીન્દુ પ્રાર્થના છે. કુરાન આયાત બકરમાં, અલીફ લામ મીમ, મુખ્ય શબ્દ છે. અલીફઅલા (અલમ) પુરી કુરાનમાં, અલાની ભરમાર છે. સરનેમ, અલા, ત્યારે કોણ બગાડે છે. કણબીને આરબી અક્ષરો. આરબી અક્ષરો પ્રત્યેક, શબ્દ લખતી વખતે, પ્રથમ અલીફની દાંડી (ا) ઉભી કરવામાં આવે છે. (ا) અલીફ અલા આતો કુરાન - કલમાં, અલા હીન્દુના છે. ત્યારે કણબીને કોણ વટલાવે છે, ભાઈ ઓલ્યા કટુવા, ચામડીનો છેડો બ્રહમ નાડીનો સીસ્નનો લટકતો, ભાગ કવરને કાપે છે. સુન્નત કટુવા કરે છે. હુન જી ચકલી, ભીસ્મલા વિજ્ઞાનીક મતે કવળ ચામડી, શીસ્ન ઉપર રહેવાથી, ગરમી ચાંદા પેશાબની તકલીફ માટે કવરને હટાવવું કાપવું જરૂરી છે ઠેક આપણું ધર્મહીન્દુ છે. અંતીમ હથીયાર વેદ છે, તો વેદને જરા જોઈએ, આવો આપણા વેદના રૂષી શું કહે છે. (અથર્વેદ ૭-૩-૩૫ રૂષિઅથર્વા દેવ જાતવેદા) ઈમાયાસ્તે સતંહીરા સહસ્રો ધમની રૂત તાસાં તે સર્વા સાત હમ અશમના બીસ્મલ સ્યદાન (મંત્ર ૨) પર યોની રવસં તે કૃષ્ણોમી, માત્વા પ્રજામી ભુન્મોત સુનુ : મદિન દેવા અસત્વં ત્વા પ્રજસં કુણોમ્પ અસ્માનં તે અધી પાનં કૃણોમી (મંત્ર ૩) પાનં. ૩૬૮ અર્થાત હે સ્ત્રી તારી ધમની નાડી યોનીનું મુખ, પત્થર જેવા લીંગથી દબાવું છું. (કટુવા) થી સંતુષ્ટ કરું છું, તને પ્રાણ વાન સંતાન આપું છું. (મંત્ર ૩) રામ સર્મા આચાર્ય. (૨) અથર્વેદ કાંડર સુક્ત ૧૨ મંત્ર ૭ રૂષિભરધ્વાજ પ્રમાણે - સપ્ત પ્રાણા નષ્ટૌ, મન્યસ્તાંસ્તે

પંચમ વેદ (ભાગ – ૭)

અવ્યક્તમેકું અવતાર મહામદ નૃપતી

નરાસંસ

કુરાણ વંતુ વિશ્વં આર્યમ નબી મહામદ · અંતિમ રૂષિ

સર્વહક્ક સ્વાધિન

પ્રકાશન :–

શ્રી અખીલ વિશ્વ સતપંથી ધર્મીય સંઘ

કોલકાતા

અલાહના સ્તૂતી પ્રાર્થના છે. દેવ – વરૂણા મીત્રા, અસુર પ્રધાન છે. (પે. નં. (૩૧૦) છાંદોગ્ય ઉપનિસદ, સ્ટેજ તત્વજ્ઞાન ઉપનિસદોમાં મુખ્ય સ્થાન છે. (પે. નં. ૪૧૮) દાસ. દાસ્યા = દસ્યુ – જાતી પૂર્વ ઈરાન, અને નોર્થ વેસ્ટર્ન – ઉત્તર પશ્ચિમના લોકો, ભારતમાં આર્યન તરીકે ઓળખાવા લાગ્યા = (પે. નં. ૩૮૧ – ૪૧૭ – ૪૨૨) દાહા – દાસ્યા દાસ, ઈરાન કવાલીટી તે ઈન્ડો આર્યન –દાસ્યા દસ્યું (પે. નં. ૩૮૧) – બ્રાહ્મણ – બ્રાહ્મણો – ભારતમાં અધ્યાત્મીક પ્રચાર માટે, લીંક પ્રચાર સાથે, પૂર્વ તથા સાઉથ – એસીયા કલચર વિદેસથી, ભારતમાં સ્થાન, અસૂર યવના, બ્રાહ્મણ નોન આર્યન, બ્રહ્મવિદ્યા જાણે તે બ્રાહ્મણ, ભારતમાં સ્થાન મળ્યુ (પે. નં. ૩૭૯ તથા ૪૨૩) સાઉથમાં નામ્બુદી પાદ બ્રાહ્મણો તથા નાયર = ઈલલમ પ્રભુની – સ્થાપના કરી અલવારમાં અલામ પ્રભુ ઈલ્લામ ધર્મ. તેઓ જાતી પાતી માનતા નથી. વિધવા વિવાહ કણબીની જેમજ (મડદાંને દફન કરે છે.) સંતપથી ધર્મ રીવાજ માને છે (પે. નં. ૫૫૧ – ૫૫૨) વેદો તેમજ બ્રાહ્મણ, વિદેસી સક, કુસાણ હુણોને, જેમ પચાવ્યા, ભારતીય, લેબલ હીન્દુ બન્યા, જૂઓ ગુ. વિ. સભા ઈતીહાસ – રતનમણી ભીમરાવ જોટે.

સીયા ઇમામ – સીયાનો અર્થ સપોટર્સ અને પાર્ટીસન (ભાગલા) પ્રથમ, અલી ઈમામ – સીયા – ભારતમાં વિભીન મતે સીયા – અધીક ઈસના–અસરી – તેઓ – ૧૨ ઈમામને માને છે. ઈમામ પ્રથમ અલી ૧૨ માં – ઈમામ મોહમંદઅલ મેંહદી, ઈસ્માઈલી – સીયા (૭) ઈમામને માન્યતા આપે છે. જાપ – કલમો ઘેર ઈસનોટ ગોડ બટ અલાહ. **મોહમ્મદ, ઇસ, પ્રોફેટ ઓફ અલ્લાહ.** (૨બ) અંતિમ ૪૦+૩ હરીવંશ ઈમામોની – માન્યતા ગે.ઈ. (પે. નં. ૪૭૩ – ૪૭૪) કાદમી – ખાદમી પારસી ઈરાન ધર્મ ભારતમાં – (પે. નં. ૪૬૪) સાઉથમાં વિષ્ણવ મત સતપંથ બ્રાહ્મણ પ્રમાણે પંચ રાત્ર નર અને નારાયણ વિસણવ મત ચેતોને રૂસીવર ગુરૂકહે નર નારાયણ, એમ કહે અલવાર ના સંતો પ્રસિધ્ધ છે તીરૂમાલીસ પીરાના અલવર સાઉથમાં, (પે. નં. ૪૨૭) ગેજેટીયર ઓફ ઈન્ડીયા, ગવર્મેન્ટ ભાગ ૧.૧૯૭૩ ઈ.સ. જરથોષ્ટ્ર ગ્રંથ સ્થા ૬૫૦૦ વર્ષ, અબેસ્તા ઈરાની વિશ્વધર્મ ગ્રંથ મુળ છે. હિન્દુ વેદો અને જરથોસ્ટી અબેસ્તા ગ્રંથ બંને એકજ છે ઈરાની અબેસ્તા ગ્રંથ વિશ્વ–ગ્રંથ છે. તેમાથી વેદો સંસ્કૃતમા, વેદવ્યાસે લીપી બધ કર્યા છે. સ્થા. ૫૦૦૦ વર્ષ–લગભગ– Zarathushtra, Prophet of Iran P. No. 457, 460, 461 : date, 457-7, 464, his langvage almost identical with that of Rig-veda, 414, reforms and teachings, 458-9, 466; see also Gathas, Zoroastrianism (Mazdayasnism), early days, 457, doctrine of dualism 459, 462-3 Relationship with Hinduism 458, 460, 461, resemblance of **avestan with vedic** Sanskrit words, 458, 459 set back and revival, 459, ethics and philosophy, 460-1 relationship with Gistiantiy, 462, eschatologoy and belief in immortality of soul, 463 influence of other religions on, 465. Zoroastrians, population figures, 347 463, Common origin with vedic Aryans, 414 Vazdezerd era, 460; known as Parsis in India, 460; reformer's attempt to restore taith to old purity 460 influence of Hindu customs. INDEX - Page No. 652 The Gazetteer of India Government Vol. 1 A.D. (1973) મીદનાપુર વેસ્ટ બંગાલ, પાટીદાર હીન્દુ નામ ધરાવે છે, ધર્મ મુસલમાની દેવ છે. રીવાજ હીન્દુ પ્રમાણે છે. ધે આર ધસ નવીયેર હીન્દુ નોર મુસલમાન તેઓ પુરા હીન્દુ નથી, તેમજ પુરા મુસલમાન પણ નથી, તેઓ ગુજરાતથી આવીને બંગાળમાં વસેલા છે. (પેજ નં. ૫૮૯–૫૯૦) સતપંથીઓ કચ્છના કણબી કડવા પાટીદાર, પટેલ નામથી પ્રસીધ્ધ છે. તેઓ ગેજેટીઅર બોમ્બે પ્રેસીડેન્સીવો. ૫. કચ્છ. પ્રમાણે હીન્દુ કનવર્ડ હીન્દુથી બદલીને મોમીન થયા છે. ભૂજ ની ચારેતરફ વસવાટ છે. હેડ મુકામ માનકુવા પંચ, પ્રસિધ્ધ છે. ધર્મ ઈમામસાહ બાવા પીરાણાં પંથ સતપંથ.

S-41

S-143

હયઇન્દ્રન – હૈદરીન – ઇન્દ્ર ઇદરીસ ઇન્દ્ર ઇદવન ઇન્દ્ર ઇદુસ ઇન્દ્ર મઘવન હય ઇન્દ્રા અગની ઇન્દ્ર મદીની હય ઇન્દ્રા અલી અલઇન્દ્રા હૈદરીન અલી નરાસંસ નબી નૂર નૃપતી મહામદ. પવી હસ્તે અલી કલ્કી = નિષ્કલંકી = પંજતનય પાક = સામદેસ મદીનાસ્યામ.

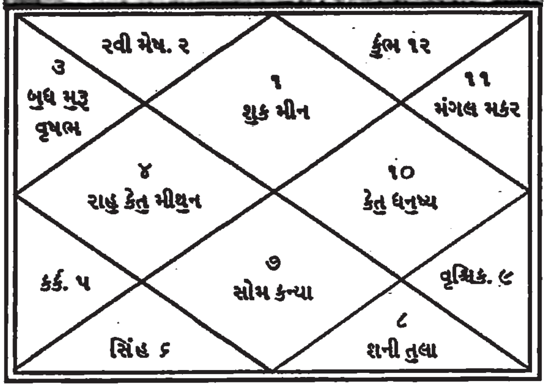
એકોડીંગ ટુ અર્થવેદ અર્થવેદા ગોડ ઈસ ઓફ ધી ફોરેનર વિદેસીયા સામ દેસીયા સીરીયા આરબ ઓન લેન્ડ. સર્વાની ભૂતાની યજુ ૩૬/૧૮ ગ્રેજેટીયર ઓફ ઈન્ડીયા ગર્વમેન્ટ ભાગ–૧ પેજ નં. ૪૧૭

અર્થ–
અથર્વેદ પ્રમાણે વેદોના કર્તા ઈશ્વર યવન મલેચ્છ વિદેસી સામદેસી સીરીયા આરબ તેમની માતૃભૂમી છે. સર્વને માટે સર્વેશ્વર યજૂર્વેદ – ૩૬–૧૮

૧

અલી કલ્કી નિષ્કલંકીની જન્મ કુંડળી. મકા કાબા દેવાલયના ગર્ભગૃહ ભોંય રૂમમાં ફર્સ ઉપર આરબી અક્ષરોમાં અંકીત છે. ફોટો. વિશ્વ વેદીક રાષ્ટ્રકા ઈતિહાસ. પી.એન.ઓક, દીલ્હી

૨

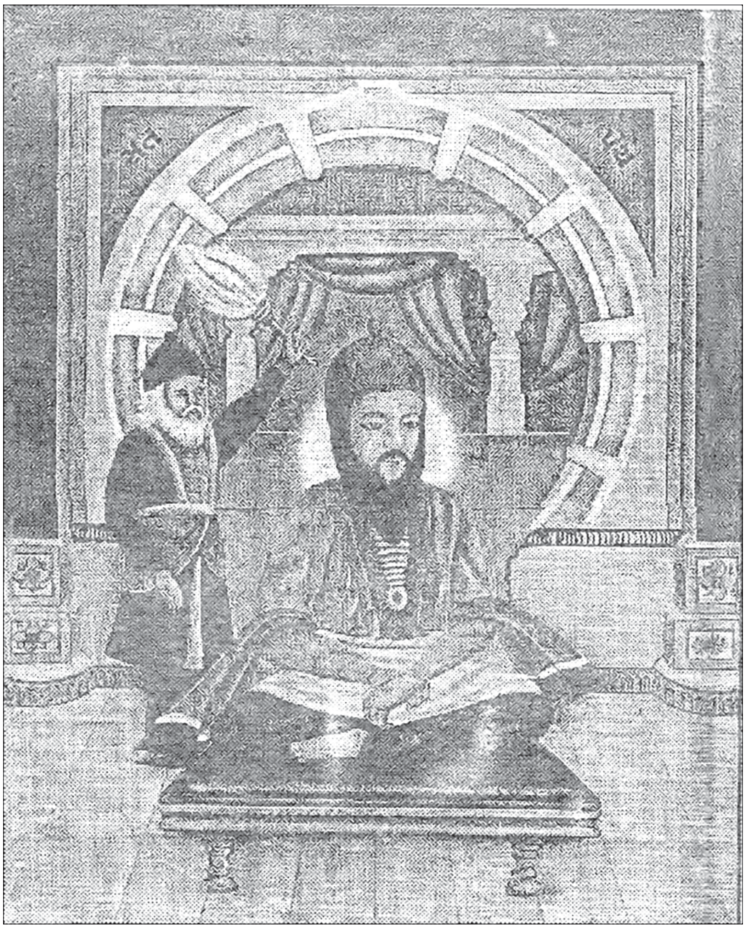
કલ્કી પુરાણ પ્રમાણે અન્ય એક સ્થળે દક્ષિણના ચનબ સ્વંસ્વર વિદ્વાને આ કુંડળી બનાવેલ છે. ખાકી પુરાણ સતવેણી.

કાબા દેવાલયમાં સવા પહોર ચડતે અલી કલ્કી જન્મ. સંવત ૬૫૪ વૈશાખ સુદ ૧૫ સોમવાર.

નીષ્કલંકી – વિષ્ણુ નારાયણ

S-143

પ્રથમ ઈમામ હય ઈન્દ્ર અલી કલકી = મરૂતો મુર્તજા એલીયા નરાસંસ = રૃષિ અંતિમ

ઇન્દ્રઅલી વંસે ૪૦ ઇમામ

શ્રી સદગોર-પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઇમામસાહ (પીરાણા) દરગાહ

ગેજેટીયર. ગર્વમેન્ટ ઓફ ઈન્ડીયા, ડી. અમદાવાદ ગુજરાત ૧૯૮૪ નં. ૧૮ (પી. ૧૮૮-૯૨૧)

અલંમ. કુમારીકા ક્ષેત્ર પીરાણા (ગીરમથા)

૧. મોક્ષ માર્ગ ગાયત્રી નીષ્કલંકી નારાયણ (પીરાણા પોલ) કુમારીકા ક્ષેત્ર. પીરાણા

૨. હીસ્ટરી ઓફ ખંભાત, પેજ નં. ૧૩, ૨૦, ૨૨, ૨૮, ૨૯. લેખક આર. બી. જોટે. કુમારીકા ક્ષેત્ર S-143

૩. પદ્મ પુરાણ. સાબરમતી મહાત્મય. ત્રણ ગુપ્ત સ્થાન કુમારીકા ક્ષેત્ર. પીરાણા

૪. સ્કંદ પુરાણ, કુમારીકા ખંડ, ૩૯, ૫૧, ૬૯, ૧૧૩, ૪૮, ૪૯, ૩૨, ૩૫, ૫૮, ૧૩, ૧૨૫ અધ્યાય

૫. ગેજેટીયર, ગર્વમેન્ટ ઓફ ઈન્ડીયા સ્ટેટ ડી. અહમેદાબાદ ૧૯૭૩. પેજ નં. ૮, ૬૧, ૬૬ પવિત્ર – ગત્રાડ, ગુપ્ત સ્થાન કુમારીકા ક્ષેત્ર. સાબરમતી તટે પીરાણા. ગીરમથા તા. દસક્રોઈ ડી. અમદાવાદ.

ૐ

S-41

શ્રી સતપંથી સૈયદ સમ્સુદીન બાવા સાહેબ "ખાકિ"
(મુ. હેમપુર પીરાણા) હૈઈદરીન અલી આલ વંસ સહાદત
ઈમામ ૪૦ + ૩ – હજ્રા હજરીતા સજ્જદા નસીન "ખાકિ"
વર્તમાન પીરાણા કાકા કરસનદાસના મુળ ગુરૂ સૈયદ ખાકિ
સતપંથ સાહીત્યના પ્રકાશક – પીરજાદા, એસ. બી. ખાકિ.

Main Guru of Karsan Kaka is Saiyyed Shamshuddin Bawa Khaki

S-143

મહાકાલમકી પત્ની મદીન કાલીકામ

S-41

મૈથુની માનવ ઉત્પતી (સૂર્યપુરાણ)

સીવ–વૈષ્ણવી કાલી અસલીલ દૃષ્યથી મુનીયો કોધીત થયા અને સીવનું લીંગ છેદન કર્યું.

સીવ સંજ્ઞા = કટુવા મેખલા ચકુર્ગો, –સુર્ય પુરાણ S-143

પીરાણા સૈયદોના હક મારવા માટે ટ્રૃષ્ટ ની ખુટલ નીતી–

(૧) **છેલા પાંચ સો** વરસથી ચાલતી પૂજા યજ્ઞવિધી જે પુસ્તના પ્રકાસક સૈયદ સતપંથી બી. એ. બાકી પ્રકાસક સમ્સુદીન બાવા સાહેબ ખાકી સતપંથ સેવા મંન્ડળ પીરાણા. આ પુસ્તક અથર્વેદ વેદો પ્રમાણે ઈસ્લામ. અલા હીન્દુ દેવ મહામદ કલમો કુરાન પ્રમાણે છે તે પુસ્તક ને ખારીજ કરી નવી યજ્ઞવીધી આર. કે. ખેડ બ્રહમા છપાવી પ્રસીધ કરી જેમાં ઈસલામી નામ ની સફાઈ કરી ગુજરાતી માં નામ કરણ થયું. મોમીનો સતપંથી જમાત સાથે કરસન કાકા ટ્રૃષ્ટીઓ એ સ્વીકૃતી આપી સૈયદો નાં નામ નિસાન નથી. કારણકે હક મારવાના પ્રયાસ કરસન કાકાએ પેપરમાં જાહેરાત આપી ખાકી સૈયદ યજ્ઞ વિધી ખારીજ નવી યજ્ઞવિધી સ્વીકારવી એટલું જનહી ગામોં ગામ જઈને જાહેર પ્રચાર કર્યો. નવી સુધારેલી યજ્ઞ વીધી સ્વીકારી લો. અને જો જેકોઈ પાપ પડસે તો કરસન કાકા પોતે ઓઢી લેછે જુઓ થયોને હરણા કંસનો બાપ રાવણ.

(૨) **પરિણામ પ્રાચીન** સમયથી ચાલતી યજ્ઞવિધી મકમ સતપંથીઓ વળગી રહયા એટલે બેભાગ થયા નવા અને જૂના સતપંથીઓ અંદરો અંદર સીખડા કુટાણા. જેમાં અરજણ કાનજી ને આંદસર ગામે, બેટી ચોદ માવજી ડાયો તેનો બાપ પાક કબ્રસ્તાની હતો તેમને અરજણ કાનજી ને ઢોર માર મારીને કપડાં ખેચી લીધાં જંગલમાં ફેકી દીધો તે વ્યકતી મકમ હતો જેથી સજા થઈ. રવજી કાનજી ને પીરાણામાં મુઝાવર કાકાની ગુંડા ટોળી એ હાડકાં ખોખરાં કર્યા ડેલામાં પુર્યો. નાસીકની ઘટના પચાંણકાકા ની પોતડી ખોલી માર મારીને પીરાણા પારસલ કર્યો તે સાથે એક મુસાફર જે મુમના સતપંથીઓનો બાપ પણ સાથે હતો જે આ પીરાણા મુમના સતપંથી ઓની નાડી નખતર જાણે છે અને કણબીની મુળ જાત ઓળખાણ કરાવે છે. તે બાપને પણ માફી મળી નહી, ખેતર બગડયું ખણસલે, સભા બગડી કુડ ભગતી બગડી લાલચે જેમ કેસર મળી ગઈ ધુડ. (લેખક : રાવજી કાનજી સ્વાઘ્યાય પોથી)

(૩) **આપીરાણાનો** સતપંથ કે ચોદૂપંથ લોકોને મારીને ત્રાસ આપીને જુલમ કરવા. મુળ પાપ છે. સૈયદોના હક ન આપવાનો પ્રયાસ. કરસન કાકાની જાહેરાત જૂની યજ્ઞવીધી ખારીજ સૈયદો ખારીજ કરસન કાકા પોતે સૈયદ ઈમામ સાહ (અધીવેસન નખત્રાણા.)

(૪) **હક મારવા માટે** ભારત ભરના તમામ સાધુ સંમેલન નખત્રાણા ત્થા હેમપુર પીરાણા અને મુબાઈ સાધુ સંમેલન, સાધુ સંતોને અપીલ, છે કોઈ માઈનો લાલ, પીરાણા સતપંથી ને સૈયદોના પંજામાંથી છોડાવે, શંકરાચાર્યે બીડુ જડપ્યું. પીરાણા ધરતી પર હોગા શંકરાચાર્ય પંચમ પીઠ. એટલે જગત ગુરૂ ઈમામ સાહ, શંકરાચાર્ય જગત ગુરૂ ટ્રાન્સફર, સરંન્ડર, અંતિમ રૃષિ સર્વેશ્વર નબી મહમદ, તેમનો વંસ ઈમામ સાહ જગતગુરૂ સ્વીકૃતી. શંકરાચાર્ય પંચમ પીઠ પીરાણા.

(૫) **જૂઓ થઇને વાત** નીર નરવાણે ધરમ ઠેકાણે. જે યજ્ઞવીધી જુની ખાકીની ખારીજ સૈયદો ખારીજ કરનાર પીરાણા ટ્રૃષ્ટ ની ખોપડી ઠેકાણે આવી અને અમદાવાદ રૂરલ કોર્ટ દીવાની. મુ. નં ૩૦૨/૯૯ માં અપીલ સતપંથી ટ્રૃષ્ટી ત્થાચેરમેન સહીઓ સહીત સૈયદ ગુરૂ ખાકી સ્વીકાર, ખાકી યજ્ઞવિધી જૂની સ્વીકાર, ખાકી યજ્ઞવીધી ત્રીજી આવૃતી જેમાં પ્રથમ પેજમાં પ્રતીક ચાંદ તારો છાપવાળી યજ્ઞવિધી, કલમો કુરાન બીસમીલા સ્વીકૃતી (ઘીસ મહામઘર ચયુત એન્ડ કું.) કરસન કાકા ટ્રૃષ્ટ સહીત અલમનસુર અને ઈમામુદીન સૂફી સંતનો આ પીરાણા સતપંથ સુફી (સીયા ઈસ્માઈલી) મતની સ્વીકૃતી. રૂરલ કોર્ટ માં અપીલ દાખલ કરી (ચુલ મરાવી બાપનું નામ રાખ્યુ આનું નામ) આબધા નાટક હતા હક ન આપવાના. પરંતુ સત્યનીજય સત્યમેવ જયતે. (લેખક : સીવદાસ મંગલપાર્ક, અમદાવાદ)

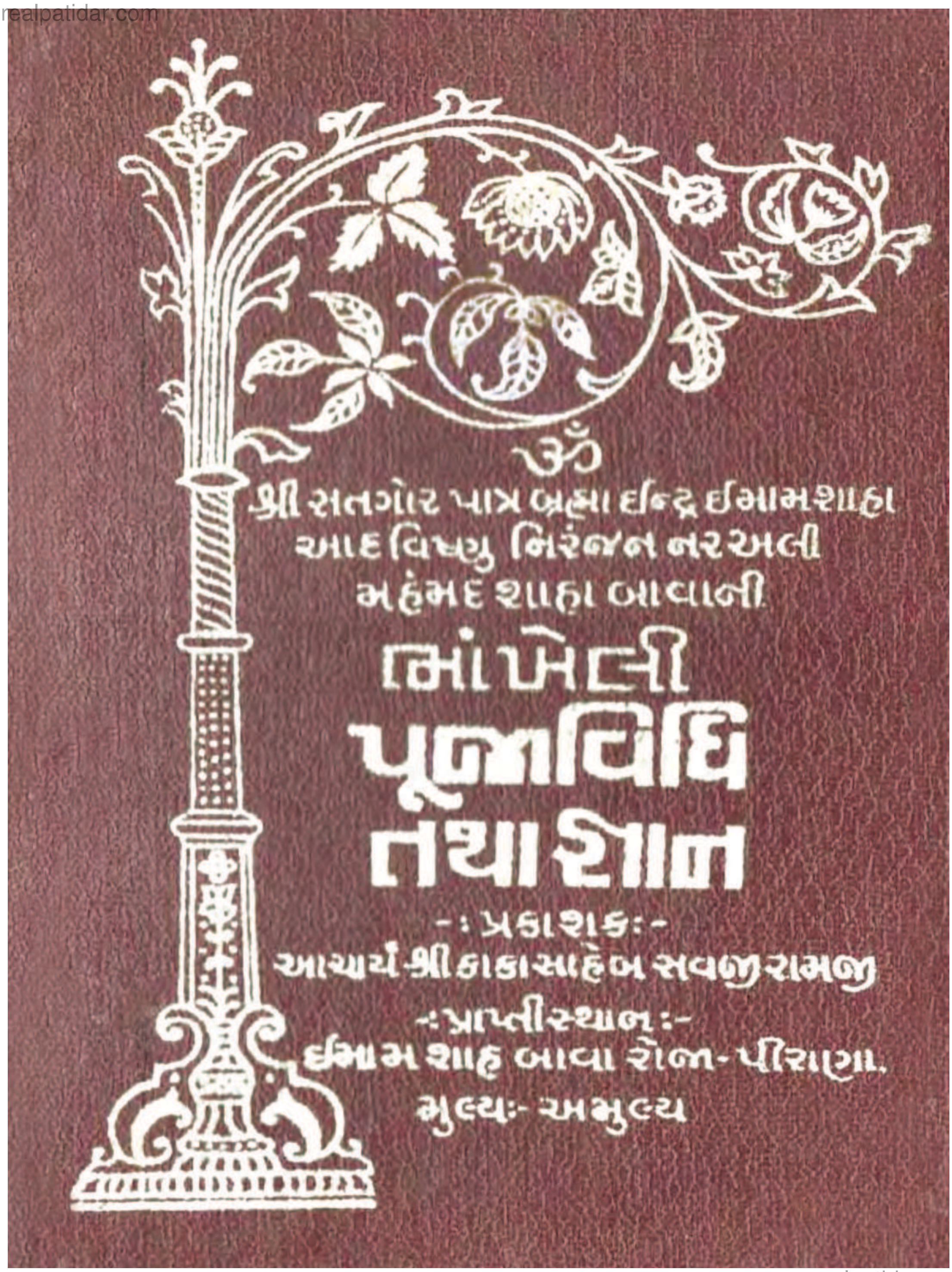
Court Case

S-116

(૬) વર્તમાન હજુ પણ કેટલાક ગેલ સફાઓ હાઈકોર્ટ હુકમ વિરૃધ્ધ વર્તન કરે છે કરસન કાકા સહમત છે. દેખો સમય સમય બળવાન હે નહી કોઈ પુરૂસ બળવાન. કહેવત પ્રમાણે બલીનો બકરો કુરબાની નકી છે મોત અવધારીત છે છતાં પણ ઓકસીજન ચડાવવું પડે છે. બકરેકી મા કબ તક ખૈર મનાયેગી. એકદીન તો વધ હોના હી પડેગા.

S-89

S-143

ॐ
શ્રી સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઇમામશાહા
આદ વિષ્ણુ નિરંજન નર અલી
મહંમદ શાહા બાવાની
ભાંખેલી
પૂજાવિધિ
તથા જ્ઞાન
-: પ્રકાશક :-
આચાર્ય શ્રી કાકાસાહેબ સવજીરામજી
-: પ્રાપ્તીસ્થાન :-
ઇમામ શાહ બાવા રોજા- પીરાણા.
મુલ્ય:- અમુલ્ય

S-89

S-143

This page is from book called "The Nizari Ismaili Tradition of Indo Pakistan Subcontinent" authored by Azin Nanji and published in 1978

34. *Catalogue*, MSS. 68 and 59.

On fol. 287 of MS. 68, the scribe states that he is copying from the manuscript of Jagan Mōmnanī, who in turn had it copied by Master Jumlanī from the manuscript of Raju Gulmanī.

On fol. 78 of MS. 59, the copyist writes that he is making additions to the manuscript of Aadū Dōsanī, and a progression of dates from s. 1848 (1791) to s. 1895 (1838) is indicated.

On fol. 32 of MS. 38, the copyist refers to an earlier manuscript from which he is copying but gives no date.

MS. 74 contains no dates, however the copyist refers on fol. 1 to a manuscript of Pīr Ghulām Haydar Shāh from which he is copying. In the collection of Vizier G. Allana of Karachi there is a manuscript dated A.H. 1257 (1841) on fol. 1 and on fol. 131 there occurs a seal of Pīr Ghulām Haydar Shāh. Since on fol. 133 there is another date, s. 1864 (1807); it would appear that this Pīr Ghulām or his descendants had in their possession ginān manuscripts from which other copies were made. I could obtain no information whatsoever on Pīr Ghulām.

35. Al-Waez Abu Ali Alibhai of Dar-es-Salam, who gave me this information also said that his grandfather had been among those entrusted with the task.

36. Ivanow, *Satpanth*, p. 40. Vizier Ismā'īl Ja'far, now living in Nairobi, who had been in charge of the Ismailia Association in Bombay in the 1930s also confirmed that such inexplicable things had been done.

37. *Catalogue*, MS. 38.

38. Ibid., fol. 10.

39. Ibid., fol. 129 where the copyist makes reference to a local Isma'īlī's return home after having visited the Imām in Iran.

In MS. 70—the folios are not numbered—there is a record of the visit of a religious dignitary from Iran, Pīr Salāmat, who had come from the Imām to convey a message.

MS. 96, fol. 31, has a note on the death of Āghā Khān I, the information being received by the copyist at the time he was making the copy.

40. "Haji Bibi v The Aga Khan," (1909), XI, *Bombay Law Reporter*, pp. 409-495; part of which has been published as *Evidence taken on behalf of the First Defendant in the High Court of Judicature at Bombay, Suit No. 729 of 1905* (Bombay, 1908), p. 242. For the background to the Case, see A. Chunara, *Noorum Mubin* (i.e., Nūr al-Mubīn), 3d ed. (Bombay, 1951), pp. 477-479. The name of the witness was Mr. Jumābhāi.

41. *Catalogue*, MSS. 21, 38, and 96 where his name occurs.

42. For the history of this group, see Ivanow, *Imam Shah*, p. 28 ff.

43. Most of the ginans preserved will be found in Narayanji Contractor, *Pirana Satpanth ni Pōl* (Ahmedabad, 1926), p. 152 passim. See also Sayyed K. Durveshali, *Satpanth Shāstra* (Godbkampavala, 1954), pp. 1-47.

44. These ginans are preserved in two manuscripts in Gujarati letters with Kaka Shivji Ramji, the present overseer of the shrines in Pirana to whom I am grateful for allowing me to consult them.

1) The ginans published in Pirana Satpanthni Pol are same as ginans published in Bhankheli Pooja Vidhi Tatha Gyan. 2) A narrative is being wrongly floated by someone (as part of Taqiyya) saying that someone other than Shivji Kaka had published the book, Bhankheli Pooja Vidhi Tatha Gyan - (ભાંખેલી પૂજા વિધિ તથા જ્ઞાન), with the intention of bringing bad name to Satpanth. 3) Since, in this book, the author has mentioned that he has met Shivji Kaka at Pirana and discussed about the Ginans which he refers in his book, it is amply clear that the above narrative is completely false. 4) The Bhankheli Pooja Vidhi Tatha Gyan book is actually published by Shivji Kaka, the then in-charge and overseer of the Shrine.

S-89

S-143

(૧) દોવા મુખીની ક્રીયાની લખી છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઇમામશાહા આદ વીસનવ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દોવા.

પ્રથમ આઠ લાખ કરણ મધે ગોર ઇમામે બંદગી કીધી,
ત્યારે હાલમાલ ભેસ્તની કુંચી તે લઈ ઇમામકું દીની. ૧
ભેસ્તની કુંચી ગોર ઇમામને હાથ,
દોજકની કુંચી ફીરસ્તા અજાજેલની પાસ. ૨
જે ધર્મને માર્ગ ચાલસે,
તે સહી અમરાપર માલશે. ૩
ત્યાં મલશે સતગોર શાહાના દેદાર,
ત્યારે ચૌદભવન શાહા ઇમામને દરબાર. ૪
જે સ્વર્ગ મૃત્યુ ને પાતાળ તે
સતગોર સાહેબ સરજનહાર. ૫
આજે તેનો ભેદ ન જાણે કોઈ
અને સાચા મુનીવર બુજે સોઈ. ૬
બીજા કોઈ ન જાણે દુનીઆં લોક,
આજ ગોર નર રહ્યા જુગમાં અલોપ. ૭
તેના ચંતની કોઈ વાત ન જાણે,
સર્વે આપે અકલે રહ્યા વખાણે. ૮

S-89

S-143

એકાંત કરો. દોહાંત દૂર કરો. ધર્મ સ્થાપો, ને પાપ કાપો, સમજણુ આપો. સતીઓની સોબતમાં રાખો, સમર્યા સાર કરો, કરગર્યા કાન ધરો. આવાગમન દુર કરો, સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હકેલા એલાહા ઇલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલાહે.

(૫) દોવા મુખીને આસન ઉપર પેલો જમણો પગ મુકીને તહાં ઊભા રહીને હાથ જોડીને ભણવી.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરગહીમ: સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઈમામશાહા આદ વિશ્નુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દોવા.

શાહા હેજંદા કાયમ દેવ પાયા, સતગોર નુર પાયા, સાહા પાયા, શાહાકા દેદાર પાયા, સતીઓની સોબત પાયા, રૂખીઓના રાજ પાયા, અમરાપુરમાં વાસ પાયા, અનંત કરોડીની સોબત પાયા. સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હકેલા એલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલિલ્લાહે.

S-89

S-143

ચછરાજ. (૬૦) આદમ. (૬૧) મીઝાર. (૬૨) નુર. (૬૩) પરકાસ. (૬૪) મુતલબ. (૬૫) હાસમ (૬૬) અબુમુતલબ.(૬૭) અબદલા. (૬૮) નબીમહંમદ રસુલીલ્લાહ, (૬૯) સૈદતઈઅબ (૭૦) સૈયદ સત્તાર (૭૧) સૈયદ હાસમ.(૭૨) સૈયદ કાસમ. (૭૩) સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલિલ્લાહે.

(૨૧) દાવા કળસને પ્રદશણાની છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈંદ્ર ઈમામશાહા આદ વિશ્નુ નિરંજન નરઅલી મહમદશાહા તમારી દાવા.

(૧) હકસુલાણાશાહા મુરતજાઅલી. (૨) નર ગાલબશાહા (૩) નર ફાજલશાહા (૪) નર હાસમ-શાહા. (૫) નર મહંમદશાહા (૬) નર એહેમદશાહા. (૭) નર મેહેદીશાહા. (૮) નર નાસરશાહા. (૯) નર મુમનશાહા (૧૦) નર ખાલેકશાહા (૧૧) નર નીઝારશાહા. (૧૨) નર ઇસલામશાહા. (૧૩) નર અલીમહમદશાહા જો પ્રદક્ષણા દઇને પુજીએ ઘટપાટ. તો સાહેલી થાએ અમરાપરની વાટ. સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

S-89 S-143

[૩૭]

રચી ખાણુ ને વરત્યા વેદ સરજ્યા સતપંથ અમરભેદ બ્રહ્મા વિષ્ણુએ ધર્યા અવતાર. વંશ એકને જુદા પરિવાર, વંશ જેવા ચંદરમા સુર ધરી અવતાર ને સરજ્યા, નુર. વેદ, વંશે અમર ભેદ પ્રગટ્યા બ્રહ્મા ચારે વેદ ચોમુખી બ્રહ્મા અમર તેજ, પાંચમે મુખે અમર ભેદ, વસિષ્ઠ વિદુરવ્યાસ, હંસ આદમ નુર પ્રકાશ અબ્બહે મુનાફ, મુતલબ હાસમ અબ્દલા નબી મહંમદ રસુલલ્લા. શક્તી બીબી ફાતમા ઈમામ હસન હુસેન ઈમામ જેનલાબદીન. ઈમામ મહંમદ બાકર, ઈમામ જાફર સાદક ઈમામ ઈસ્માઈલ ઈમામ નુર સતગોર સૈયદ ઈસમાઈલ શાહની સૈયદ નુર મહંમદ સતગોર સલાઉદ્દીન, સતગોર પીર સમસદ્દીન સતગોર પીર નસીરદ્દીન, સતગોર પીર સુદરદ્દીન સતગોર પીર સાહેબદ્દીન, સતગોર પીર કબીરદ્દીન, સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા નિરંજન નકલંકી નારાયણ તમારી નૈયતે, તમારી સતરે, મુનીવર રૂખેસર બંદા નરનારી બાલ ક... ...ની થાળ બત્રીસી કબુલ કરો. નીસાનીના રોજા કબુલ કરો, તમારા અવતાર પરવાર સાથે કબુલ કરો. તમારૂં ખાણું નીશાની કબુલ કરો. તમારે કરમે તમારે ધરમે કબુલ કરો. બંદાનો ભાવ સ્વભાવે કબુલ કરો. તમારી આસના વાસના કબુલ કરો દોસ્તી તમારી કબુલ કરો. સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હક લાએલાહા ઈલલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

Maa Shakti = Bibi Fatima

S-16

Nar Ali Muhammad Shah = Nakalanki Narayan

S-43

ROZA

S-41

S-89

S-143

[૩૮]

(૩૦) દોવા ત્રીજો માહેશ્વરને થાળ જમાડવાની છે.

પ્રસાદ ત્રીજો ખીર રોટલીનો મુકવો.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ, સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહા આદ વિષ્ણુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા.

સતગોર પીર કબીરદીન, સતગોર પીર સુદરદીન સતગોર પીર સાહેબદીન સતગોર પીર નસીરદીન,સતગોર પીર સમ્સદીન, નર ઈસલામશાહા નરઅલી નિરંજન નામ નબી નુર સતગોર તમારી દોવા. ૐકાર આદ નિરંજન ધરીઆં હેત, પેસાનીથી લીધાં સવેત લઈને ધ્યાન ધરી રહ્યા, લખ ચદરણાં ધંધુકાર વહી ગયા. કરમધ્યે ધ્યાન ધરી રહ્યાં, છત્રીસયુગ ચોરાસી ચોકડી વહી ગયા. તદા સચેતથી નીર. નીરથી ખીર ખીરથી ફીણ. ફીણથી ઈંડ ઈંડથી કીધાં પ્રકાસ, ચતુરગુણને ધરની આકાસ. નુરથી સરજ્યાં સર્વે જાત, અરસ કુરસીને ફરસતા સાત. તમે નિરંજન અમરદેવ, મસ્તકથી ઉપના મહાદેવ, હઈએ વિષ્ણુ, નાભે બ્રહ્મા, જંગ બે અસતલે ઈચ્છા કરી. અંગથી અરધાંગના અવતરી, ઉપની શક્તી તે માયા પરવરી. માયા આંમો ધર્યો સંતોષ, તારે

Formation/ Starting of Shrushti / Universe

S-41

Birth of Maa Shakti

S-89

S-143

[૩૯]

ઉપના ચૌદ લોક. આદે સરજ્યા ત્રણ ટોળ, નહીં વાચા ને નહીં તો બોલ. બ્રહ્માને આપ્યું ફરમાન, જઈ બ્રહ્માએ કીધું જાણ, દો મુક્યાં એકે રાખું ઈમાન, ઈમાનીને આપ્યો સતપંથ. છુટયા લખચોરાસી ફેરા ફંદ. રઘુવેદની દેખાડી વાટ, સોંપ્યાં જગન યજ્ઞ તે કળસને પાટ. જીવ ઓધર્યાં નવાણુ (S-41) કરોડી જાંખા. છપન કરોડી મેઘા, બત્રીસ કરોડી કિન્નરી, તેત્રિસ કરોડી દેવતા, તે સેવતા ઘટપાટ, નરસહી અમર તેજ. સામો રામ વસિષ્ઠ. બ્રહ્મેસર બુધે સ્વર અલી નબી આદમથી વિસતાર, વંસ એક ને જુદા અવતાર. બ્રહ્મા પરિવાર, વિષ્ણુ પરિવાર, શિવ પરિવાર, શકતી અવતાર, તમારો પરિવાર, પ્રહલાદ, હરીચંદ્ર, યુધિષ્ઠિર, કમળા કુંવર નબીમહંમદ રસુલલ્લા હકસાહા મુરતજાઅલી, ઈમામ હસન હુસેન, ઇમામ જેનલાબદીન, ઈમામ મહંમદ બાકર ઇમામ જાફર સાદક, ઈમામ ઈસ્માઇલ, ઈમામ નુરસતગોર સૈયદ ઇસમાઈલ સાંહાની, સૈયદ નુરમહંમદ સતગોર સલાઉદીન, સતગોર સમ્સદીન સતગોર નસીરદીન, સતગોર સાહેબદીન, સતગોર સુદરદીન, સતગોર કબીરદીન, સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા નિરંજન નામ નકલંકી નારાયણ તમારી નૈએતે, તમારે દસતરે. મુનીવર રૂખેસર બંદા નર નારી બાલ ગોપ લની થાળ બત્રીસી કબુલ કરો, તમારે ભાવે ઈમાને કબુલ કરો,

S-89

S-143

[૪૨]

નિદુરવ્યાસ શ્રી નકલંકી શાહા મુરતજાઅલી નબીમહંમદ જીવુના સરજનહાર રૂખેસર બંદાને કરો નીસતાર. આઠ લાખ કુરણના અનંત કરોડી દેવ, ચતુર કલફમાં દેવ. નવાણું કરોડ જાંખા. છપન કરોડી મેઘા, બત્રીસ કરોડી કેનર તેત્રીસ કરોડી દેવતાએ પુરી સાંખ, રૂખેસર બંદાને કરો પાક રૂખમાગત, અંબરીષ, ધ્રુ પ્રહલાદ, કમળધજ કમળાપતી, હરીચંદ્ર, સહદેવ વશિષ્ટ કમળા કુંવર, નવનાથ, ચોરાસી સીધ. ઈઠાસી સહસ્ત્ર રૂષી તે ધાયા સતપંથ જાણી, જેણે લીધી અથર્વવેદની વાણી. શાક્ત માયા જોગણી જેણે ઝેર કીધો જંગ, જતી સતી સાર. પરજા તારા મનોવરી, ચંદ્રાવતી, દ્રૌપદી, સુરજારાણી તે ધાયા સતપંથ જાણી, જેણે લીધી અથર્વેદની વાણી અથર્વેદી ઓલીઆ અંબીઆ. એક લાખ એંશી હજાર પીર પેગમ્બર, ફિરસ્તા મલાએક. ગૈસકુતબ ચાર મજહબ ચાર કુરસી, ચાર પીર, ચૌદ ખાન વાદાં ચાર. દેમાસુમ દોવા દે ઈમામ. હકસા તમને સલામ, નિરંજન નકલંકી નારાયણ તમારી નોઅતે હુરલોક, ઉરલોક, પરલોક, દેવલોક, મેરના પરીના, જળનાં, થળનાં, હકદાર, ઉમેદવારી ફરમાન ફાતીઓ કબુલ કરો. અલી નિરંજન નકલંકી અવતાર, રૂખેસર બંદાને આપો દેદાર. સર્વે જીવ

NISHKALANKI NARAYAN means ALI

S-41

S-89

S-143

[૪૩]

ઉમતનો કરો નિસતાર. નબી મહંમદ રસુલીલ્લાહ શક્તી બીબી ફાતમા હકસા મુરતજાઅલી. ઈમામ હસન હુસેન. ઈમામ જેનલાબદીન, ઈમામ મહંમદ બાકર ઇમામ જાફર સાદિક ઈમામ ઇસ્માઇલ, ઈમામ નુર સતગોર સૈયદ ઈસ્માઈલ સાંહાંની, સૈયદ નુરમહંમદ, સૈયદ નર ઈસ્લામશાહા. સતગોર સલાઉદ્દીન, સતગોર સમસદ્દીન, સતગોર નસીરદ્દીન સતગોર સાહેબદીન, સતગોર સુદરદીન, સતગોર કબીરદીન, સતગોર ઈમામશાહા. નર અલી મહંમદશાહા નિરજન નકંલકી નારાયણ તમારી નેઅત તમારી દસતર. મુનીવર રૂખેસર બંદા નર-નારી બાલ ગોપાલની થાળ બત્રીસી કબુલ કરો. તમારે ભાવેસભાવે કબુલ કરો, તમારૂં ખાણું નીશાની કબુલ કરો. નીશાની મહેમાનીના રોજા કબુલ કરો તમારે કરમે, તમારે ધરમે. કબુલ કરો. નિરંજન તમારી દોસ્તી ગોરનરની દોસ્તી તમારા પરવાની દોસ્તી. મહાદેવ આદમ અવતારની દોસ્તી, તમારૂં ખાણું નીસાની કબુલ કરો, તમારા વારાની દોસ્તી ગોરનરની દોસ્તી ગોરનરના જાપની દોસ્તી ખાણું નીશાની કબુલ કરો. વખત વેળા વારાનું વરતમાન, અથર્વવેદના જ્ઞાન ધ્યાનની દોસ્તી નીશાની કબુલ કરો. કબુલ કરાવો, શાહા અલી નિરંજન નામ નબી મહંમદ કરો જીવના કામ.

Shakti Devi means Bibi Fatima

S-16

S-41

S-89

S-143

[૪૪]

શક્તિ બીબી ફાતેમા તમને પ્રણામ, તમારા સંગ સોબતની દોસ્તી નીશાની કબુલ કરો, કબુલ કરાવો તમારા નુરની દોસ્તી, તમારા નામની દોસ્તી, તમારા કલમા કાંડીની દોસ્તી નીશાની કબુલ કરો કબુલ કરાવો. શાહ અલી મુકામ વરજા શહેર ગામ, જાંબુદીપે કુંવારકા ક્ષેત્રમાં ઇન્દ્ર ઇમામશાહાએ કીધાં ઠામ તે ઠામ સ્થળની દોસ્તી નિશાની કબુલ કરો. કબુલ કરાવો. સાડત્રીસ પાત્ર, આડત્રીસમા નર મહંમદશાહાની દોસ્તી ત્રેવીસ પાત્ર ચોવીસમાં શાહા મુરતજાઅલીની દોસ્તી નીસાની કબુલ કરો, કબુલ કરાવો. ચતુર વેદ, ચતુર કિતાબ, ચતુર વાચા, ચતુર અંશે શકતી પરીવાર આદ શબ્દ ૐકારની દોરતી નીસાની કબુલ કરો, કરાવો, શાહ તમારા કીધાં કરાવ્યાંની દોસ્તી, સાહેબ તમારી ઇચ્છા, સાહેબ તમારી લીલા, સાહેબ તમે સરજ્યાં તમારા સરજાવ્યાની દોસ્તી નીસાની ખાણું કબુલ કરો, કબુલ કરાવો, બ્રહ્મા વિષ્ણુંના દશ અવતારની દોસ્તી નીસાની મહેમાની કબુલ કરો. કબુલ કરાવો સાહેબ તમે પાક અમે ખાક, નવતન સાક, નિરંજન તમારી દોરતી નીસાની ખાણું કબુલ કરો, કબુલ કરાવો. એ બંદા ગુનેગાર સાહેબ ગુના બક્ષણહાર. સતગોર ઇમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હક લાએલાહા ઇલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

Shakti Devi means Bibi Fatima

S-16

S-41

S-89

S-143

[૪૬]

મનની મુરાદે ઈચ્છાએ તમારા ભંડારમાં ભાવ કરીને તમારે લંગરખાને જે કોઈ બંદે માન્યું ઈચ્છયું હોય, લાઈ લાણાનુ જે કોઇ બંદે દમડો દોકડો, સુતર વસ્ત્ર કણ-કાકણ, દાણો ખાણું ત્રાંબુ રૂપું, હીમ કુંદન. ઢબુઓ પૈસો, દમ દરમ, કોડી દોકડો, બદામ રૂપાનાણું અનપાણી, પાન ફુલફળ, શાકપાક જે કોઇ બંદા તમારી દરગાએ ઈમાનસુ ગત ગંગામાં પુજે. દોવા કરાવે તે કબુલ કરો. દીવાન બાદશાહાજી બંદાના રજક પાણી મોકળા કરો, અનપાણીના ભંડાર અખુટ કરો, ખરી કમાઈમાં બરકત આપો, વાટ ઘાટ સોહેલી કરો, દુઃખ દોહલા દુર કરો, રૂખેસર બંદા ઊપરની રહેમની નજર ધરો બંદાઓની ખેતીવાડી વણજ વેપારમાં સેહ પુરો, આવાગમન દુર કરો, એકઘાણું દાન સવા લાખ ઘાણું પુન્ય. એકવાર દાન રૂખેસર દેહે, તે સવાલાખ ગણેરૂં લહે નબીનુર સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈંદ્ર ઈમામશાહા તેની સાખ ભરે, નરઅલી મહંમદાશાહા નિરંજન નકલંકી આણ ધરે. હરિ-વંશ પરવાર શાહા મુરતજાઅલી તે નારાયણ નકલંકી અવતાર. આદ વિષ્ણું તમે કરો બંદાની સીફાયત, બંદાની પુજાપત્રી કબુલ કરો. બંદાને નીમે ધરમે સતપંથના મારગ માહે ભર્યા પુરા રાખો દસોંદ સુકરીતમાં મેળો આપો, ગત જમાતમાં

S-41

Nishkalanki Narayan means Murtuza Ali

Dasond is given to Murtuza Ali

S-89

S-143

દશમા અવતાર હક મોલાણા શાહા મુરતજાઅલી તમે જીવોના તારણહાર, કરમ નબીનુર સતગોર મહંમદ મુસતફાતં, સફાયત બીબી ફાતમાની. હક તાલા કબુલ કરો. એ બંદાના ગુના માફ કરો. જાંબુદ્વિપના ધણી તમે જીવોના તારણહાર સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હકલા એલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

10 Avtaar (Nishkalani) is ALI

(૩૯) દોવા ગુના છોડાવવાની છે.

દોવા ચાલ્યા જીવને ૩૬ાસાઝુાની પેલી સ્વેત ખાણ છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ, સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહા આદ વિશ્નુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા.

સતગોર પીર કબીરદીન, સતગોર પીર સોહદરદીન સતગોર પીર સાહેબદીન, સતગોર પીર નસીરદીન, સતગોર પીર સમસદીન, સતગોર પીર સલાઓદીન નર ઈસલામશાહા નરઅલી નિંરજન નામ નબીનુર સતગોર તમારી દોવા. સ્વામી આદ તમે, ઉનાદ તમે. સાદ તમે, શબ્દ તમે. તેજ તમે, બંબ તમે, ઈંડ તમે, પીંડ તમે, નુર તમે નિરંજન તમે, નિરંજન તે નિરાકાર, પેદા કીધી મુરત ચાર, શબ્દથી

૫

S-89

S-143

To understand Gupti, Read Taqiyya

પાવળની છાંટેથી સપ્ત પાતાળ ને એકવીસ બ્રહ્માંડનાં બંધ બાંધ્યા તે નુર પાવળે બંધ બાંધ્યા. બ્રહ્મા વિશ્નુ મહેશ્વર કળસ માંહે કળા ધરી બેઠા. તે નુર છાંટના બાંધ્યા. હરી આલના હંસરાજા, પરી દેવના ટોળ, ૐકાર આલે બાદશાહ, પાતાળે દેવતાએ જમીન આકાશ, પવન પાણી ગુપતી પ્રકૃતી કુળ માંહે ગોત્ર માંહે, આણી વેળાએ જે કોઈ નુરની વાસના કરે, તે જીવની આસના પુરો. આદ બ્રહ્માએ ઘટ થાપીઓ ચોદશે નાખી ફેરોઈ, અનંતરૂપે ચરિત્ર કીધાં કરતા સુરત સોહી. સતગોર ઈન્દ્ર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

(૬૦) દાવા કળશને ઉઠાડવાની લખી છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ, સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈંદ્ર ઈમામશાહા બાદ વિશ્નુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દાવા

સતગોર પીર કબીરદીન, સતગોર પીર સુદરદીન સતગોર પીર સાહેબદીન, સતગોર પીર નસીરદીન, સતગોર પીર સમ્સદીન, નર ઈસલામ-શાહા નરઅલી નિરંજન નામ નબીનુર સતગોર તમારી દાવા.

અહુંકાર ૐ નમો, શ્રી નકલંકી નારાયણ, અન હેત બાંધ્યા જલ કુંલે રહે, જળે બાંધ્યા કુંલ

S-89

S-143

[૧૧૧]

સતપંથીઓને સવાર બપોર સાંજ મધરાતનાં વેળાએ ભણવાની દોવા.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ.

સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ આદ આદ વિષ્ણુ નિરંજન નરઅલી મહમ્મદશાહ. તમારી અમ્મર દ્રષ્ટે કરી, કરમ મેહેર કરી, અમારા પાતક દુર કરો, તોબાં વખત કબુલ કરો. યા શાહ અલી મુર્તુઝા (૧) ઈમામ હશન હુસેન (૨) યા ઈમામ ઝયનુલ આબેદીન (૩) યા ઈમામ મોહમ્મદ બાકર (૪) યા ઈમામ જાફરો સાદીક (૫) યા ઈમામ ઇસ્માઈલ શાહ (૬) યા ઈમામ નુરમહમ્મદ શાહ (૭) યા ઇમામ મુન્તે સરબિલ્લાહ (૮) યા ઇમામ શમ્સોદીન (૯) યા ઇમામ ઈસલામ શાહ (૧૦) યા ઇમામ નુરમહમ્મદ શાહ (૧૧) યા ઈમામ નરઅલી મહમ્મદશાહ (૧૨) આખર જમાનાના શાહો. અમારી તોબા બંદગી કબુલ કરો. દિદાર દો. તોબો તોબો બંદો ગુનેગાર. સાહેબ તો બક્ષણહાર, બંદો તોબાં કરે, સાહેબ કબુલ કરે. બક્ષો બક્ષણહાર, સચ્ચો પીર ફર્માન.

હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મોહંમદુર રસુલિલ્લાહે.

આટલું બોલી રહ્યા પછી શીજદો કરવો, ત્યારબાદ એક માળા હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો

S-89

S-143

[૧૧૨]

NAMAZ

મોહંમદુર રસુલીલ્લાહે. એ નામના કલમાની કરવી, પણ જો મધરાતની વેળા હોય, તો બે માળા કલમાની અને એક માળા પીરશાહના જાપની કરવી. પછી શિજદો કરી બે હાથ જોડી માથું જમીન ઉપર જ રહેવા દઈ નીચેના દોવા ભણવી.

સુબ્હાનલ્લાહે, યા અલ્લાહ, યા અલી, યા અલી, યા અલી, હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મોહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

(એટલું કહી બેઠા થઈ મોઢાં ઉપર હાથ ફેરવી, નીચેની દોવા ભણવી.)

ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ આદ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા, આદ વિષ્ણું તમારી દોવા, પ્રથમ તમે સ્વામી (૧) શ્રી મચ્છ, (૨) શ્રી કચ્છ (૩) વ્યારાહ (૪) શ્રી નરસિંહ (૫) સ્વામી શ્રી વાવન (૬) પરશુરામ (૭) શ્રી રામ. (૮) શ્રી કૃષ્ણ, (૯) શ્રી બુદ્ધ, (૧૦) શ્રી શીશ, (૧૧) શ્રી નુહ, (૧૨) શ્રી ઈબ્રાહીમ (૧૩) શ્રી ઈસ્માઈલ. (૧૪) શ્રી સુલેમાન, તેજ આજ નરઅલી મહંમદશાહ, અંતે શ્રી નકલંકી નારાયણ, ઈમામ મેહંદી. તમારા રૂખેસરોની લાજ રાખી ગુનાહ બક્ષી કરમ મેહર કરી, તમારા બંદા જાણી, અરજ બંદગી કબુલ કરો. સુભાન, કરીમ. રહીમ કિરતાર,

વાટ. સતગોર પીર સલાહોદીન, સતગોર પીર સમસદીન, સતગોર પીર નસીરદીન, સતગોર પીર સાહેબદીન, સતગોર પીર સોદરદીન સતગોર પીર કબીરદીન સતગોરપીર ઈમામશાહા આ જીવને પવિત્ર કરો. દુખ દોહેલા દુર કરો. મોક્ષ મુગતનો મારગ આપો. તમે પવિત્ર છો. તમારા સેવકોને પવિત્ર કરવાનો ધર્મ છે. તમારે ધર્મે તમારે કર્મે, આ જીવની દેહ પવિત્ર કરો. તેત્રીસ કરોડીનાં મેળામાં રાખો. ફરમાન પીરશાહ હક લાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મોહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

મુડદાંને દાટવાની દોવા.

(મુડદાંને કબરમાં ઉતારીને ભણવી, અને પછી માટી વાળવી.)

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહા આદ વિષ્ણુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દોવા.

સ્વામી તમે પ્રથમ રોપ્યા સત. સતથી દત. દતથી ક્ષમા ક્ષમાથી હેત. હેતથી નીર, નીરથી ખીર, ખીરથી નીલ, નીલથી અનીલ અનીલથી ફીણુ, ફીણુથી ખાક, ખાક તે સહાએ પાક.

S-89
S-143

[૧૨૪]

રસુલીલ્લાહે વાએદહુ અલ્લાહ લાશરીક લહુ સેહેદવાન મહંમદીન અબદહુ વરરસુલહુ.

કલમાનું જ્ઞાન—રચનાર હઝરત પીર સૈયદ ઈમામશાહા બાવા.

કલમો કહો ભાઈ મુનીવરો,
અને મતજાઓ તમે ભૂલ,
જે રાહ નબીકી સાચ હે,
તે સદાએ છે રે કબુલ.
અલ્લાએ નેઆમત ભેજીઆ,
ઈસ દુનીયાકે બીચ;
રોજા નિમાજ બંદગી કરો,
પણ કલમો નિઆમત ચીજ.
હેતે પ્રીતે મન ભાવશું.
અને જપો અલ્લા રસુલ;
કલમો કહો દીલ સાચશું.
તેને કરોડ કરોડ વિઘ્ન હોવે દુર.
નબી સોહો દાતા જીવકા.
અને કલમો કહ્યો પોકાર;
જેણે માન્યા તે બહીસ્તી હુવા
બાકી ભૂલ્યા મૂરખ ગમાર.

Clearly ALLAH is praised

Rojha, Namaz karo

In this place Veda are linked to Allah

S-89 S-143 S-41

[૧૨૫]

જે કોઈ વણ કલમે કરે બંદગી,
અને સુણે વેદની શાખ;
નિત ઉઠીને ચાલશું,
ભાઈ જેમ નેણા વગરની આંખ
આજ અલ્લાહ નબીકું ધાઇએ,
અને સુણો મુમન વાત;
કલમો કહો દીલ ચાંદરણા,
ભાઈ નહિ તો કાલી રાત.
જેણે કલમો ના કહો,
અને નબીએ કહા પોકાર;
તેને ઉંધે મસ્તકે ટાંગશે,
તેને દોજખને દરબાર.
જેણે કહા નબીકા ના સુણ્યા,
અને કલમો ના કીયો કબુલ;
તેના મુખ માંહે ફીરસ્તા ડાલશે,
ભાઈ દોજખ કેરી ધુળ.
જેણે મુખ કલમો ના કહ્યો,
'નબી' ના જાણ્યા નામ;
તેના મુખ જેસા ભુંડકા,
તેને દોજખમાંહિ ઠામ.
ભાઈ નામ અલ્લાહકા મીઠડા,
જેસી સાકર દુધ;
કલમો કહો દીલ સાચસું,

Mumna Musalman

S-89

S-143

[૧૩૫]

" શ્રી મોટું નુરનામું લખું છે."

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ

અઉજો બિલ્લાહે મિનશ્શયત્વા નિરરજીમ, વલફજ્રા, ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ, અલહમદુ લિલ્લાહે, રબ્બીલ આલમીન વલે અકબતો, વલે મુસતકીના, વેહીસલવાતો વેહી સલામો, અલા રસુલેહી, મહંમદીન, વલી અલાહે, વેહી અજબ હે, અલાખેરે ખાલકી, વે નુરે અરસહી નબી નામ મહંમદીન, હજરત રસુલત પનાહી, સલ્લે અલા વસલ્લમ, નુર મહંમદ મુસતફાનું પેદા કીધું છે. તારે ખબર હદીસ સરીફ માંહે કીધી છે. અને પાક પરવરદીગાર મોટા છે, વજુદ આદમને હવાં અલ્લાહો અલયહે વસલ્લમ વજુદ ખુદાતાલાએ બેઉ ચીજ પેદા કીધાં છે. હા પણ નુર અમારૂં છે.

Noor is started by Prophet Mohammad

એક દીન મેહેત્ર જીબરઇલ અલયહીસ્સલામ આવા છે. ત્યારે બીબી ફાતમા જોહરા રદીયલ્લાહો તઆલા અનહુ તે વખતે હાજર હતાં ત્યારે બીબી ફાતમાએ કહ્યું છે જે, અસ્સલામો અલયકુમ આહો કાકા જીબરઈલ.

તારે મેહેત્ર જીબરઈલ બોલા નહી.

S-89

S-143

હુખ આસાન છે. તે બરકત કલમા તૈયબની છે એવું ખુદાતાલાનું ફરમાન આવ્યું છે આહો મેહત્ર જીબરઈલ, અલયહીસ્સલામ, ખુદાતાલાની વહી. એ નુરમાનાની હકીકત, નબી મહંમદુર રસુલલ્લાએ સંભળાવી છે. નુરનામું ખાસીએત સુધાં સંપુરણ છે. (અવલ કલમે તૌયબ દોયમ કલેમા શાહાદત અસહદો અન્ન હકેલા ઇલાહા ઈલીલ્લાહો મહંમદ રસુલીલ્લાહે વાએદહુ અલા શ્રી કુલહુ સહેદવાન મંહમદીન અબ્દા અબ્દુ બેહદ વહેર રસુલહુ)

દોઆ બાજુની, બાજનામું લખ્યું છે.

બિસ્મીલ્લા હિરરહમાન નરરહીમ

નાદેઅલીયન મઝહરીલ અજાએબે તજદહુ ઑન લકા ફિન નવાએબ, કુલ્લો હમ્મીવ વ ગમ્મીન સયુનજલી બ કુદરતેક યા અલ્લાહ, યા અલ્લાહ, યા અલ્લાહ બનબુવતેકા યા મોહંમ્મદ, યા મોહંમદ યા મોહંમદ બ વિલાયતેકા યા અલી, યા યલી, યા અલી, યા દાફી, યા માફી, યા સાફી યા કાફી, યા શાફેઉલ, અઝીમ, યા મન્નું યા જન્નું યા સુબહાનું યા સુબહેયમનું, યા અમીરૂલ મોઅમેનીન યા જલીલ યા જલીલ, યા રબ તુહી, ખુદાવન્દા, ગુનાહ કદમોદુર, હર બલાએ

S-89

S-143

[૧૭૩]

૨૬ બાશદ. યા અમીરીલ મોઅમેનીન, યા અલી–યુન યાવલીયુન, અના મદિનતુલ ઇલ્મે વ અલીયુન બાબોહા.

સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ રબ્બીલ અરસીલ અઝીમે
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ રબ્બીલ આલમીન
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ જબ્બારીલ મુતકબ્બેરો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ ખાલેકીલ બારેઓ.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ મુસવ્વરીલ હકીમો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ મુસવ્વેરીસ સાદિકો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ હૈય્યુલ કય્યુમે.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ બાઅદીલ મુબાદે.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ વાએસે રૂતાલેફીન,
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ અલીઉલ કબીરો,
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ કાદેરૂલ વાએદો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ હમીદુલ મજીદો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ અવ્વલુલ આખેરો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ બાતેમુઝ ઝાહેરો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ કાદેરૂલ કફુરો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ અઝીઝુસ સત્તારો
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ કાદેરૂસ સમદો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ જકીલુસ કફીલો.
સુબ્હાનહુકે તઆલાહુ અલ્લાહ હકીમુલ કરીબો.

S-89

S-143

[૧૯૮]

ખુદાતાલા કી મુદ્રા એક લાખ એંસી હજાર પીર પેગંમ્બર કી મુદ્રા, સાત ફીરસંતોકી મુદ્રા. સુલેમાન દીન દાઉદ પેંગબર કી મુદ્રા, નાવનાથ ચેંર્યાસી સીદ સાદકી મુદ્રા, અષ્ટકુળ પર્વતકી મુદ્રા, નવકુળ નાગકી મુદ્રા, ચારવેદ ચાર કીતાબકી મુદ્રા, કુલ ૩ખેસરકી મુદ્રા. અલ્લાહ રાખે જીવ-જીવ મહંમદ રાખે નેહ પેટ રાખે સુલેમાન કર રાખે દાઉદ સીર રાખે સુબ્હાન કાઇના હોવે કોઈ તો ગયા કરે હાથે તે કરે એકજ વાર તેને પડે સીતેર વાર તેની રક્ષા ઇલાહી કરે, છલ કરે, છલ ભેદ કરે, દુઃખ કરે, કુલ કપટ કરે, કુષ્ટ પીડા કરે નાશ કરે વીનાશ કરે તેની કરીમ આરામ કરે તે બેહ ગુને કો ન પડે માર-નાર સંગ વિર હનુમાન વિર રામચન્દ્ર વિર મહેમદા વિર તેને માર માર કરે સંગળો સંસાર પાંચે પીયાલમેસુબ-હાન પાંચે પેંગબર આજ વારો તેની આન આજ બડા હે નબી મહંમદ સુલતાના સત્તાવિસ મલાએક ગની કરે, કરીમ ઉડાવે રહીમ વારે. આજ વારો. તેની ખ્યાન કીયા કીયા સુબહાન નાના નાના સાના સાના થાના થાના તાના તાના આદે કુલ બલા ગુલતાન વેદ સુલેમાન બીન દાઉદકી દુઆઈ નારહે નારહે બંદા દુઆ દુઆ ઇલીમ પોંચે જહા જંગલ એખાન રહેમ કે ચરન બંબ માસ આઠે ગુણ કઈ કહીયે પીલે જહાં પાકાકુટા ટેક રાખે જહાં, રોગ

S-41

4 Veda, includes Atharv Ved The Books written by Khuda / Allah. This is not the same as Atharv Ved followed by Hindus

S-89

S-143

Brahma means Prophet Mohammad

S-41

[૨૫૦]

શ્રી સતગોર બ્રહ્મા વાચા વીસટોળ લખ્યા છે.

એક દીન મહંમદ મુસ્તફા સીતેર હજાર સાહેબ બેઠા હતા, ત્યારે એક દિન નબી સાહેબે ઉમતને કહ્યું છે, ભાઈઓ એક દિન ખુદાતાલા કાન હોકર બેઠીંગે તારે અઢારે આલમને પુછાણું થાય છે. ત્યારે ખુદાતાલા ને પેગંબર પુછશે જે તે દાડે સી વધ થાશે, અને રલીઆત થયા અને મોમનને કહું ભાઈઓ જે દાડે નબી સાહેબ મેરાજ ગયા હતા, તે દાડે નજરે દીઠું તે તમુંને સંભળાવું છું. જે દાડો રોજ કયામતનો આવે છે, તે દાડે વીસટોળ નબીની ઉમતના થાશે તારે સરવેને પુછાણું થાએ, સંભાળીને તમે ચાલજો એમ કહીને નબી સાહેબ રોયા ત્યારે ઉમતના હિસાબ થાશે ત્યારે બંદે પુછ્યું જે સાહેબ તમે આવડા શા મારે દોએલા થાઓ છો. તારે નબી સાહેબે કહું જે ભાઈઓ તમે જાણતા નથી. જે દાડો કયામતનો કેવાએ છે, તે દાડો આગળ આવે છે. તારે નબી સાહેબે કહું છે જે તે દાડો અમને સંભળાઓ. અમે સાંભળવાના ઉમેદવાર છીએ. તારે નબી સાહેબે કહું ને બંદા રોયા. ભાઈઓ તે દાડે વીસટોળ નબીની ઉંમતના

Qayamat, an Islamic element is followed

S-89

S-143

[૨૮૫]

ગોરવાણી જ્ઞાન ૬ ઠું.

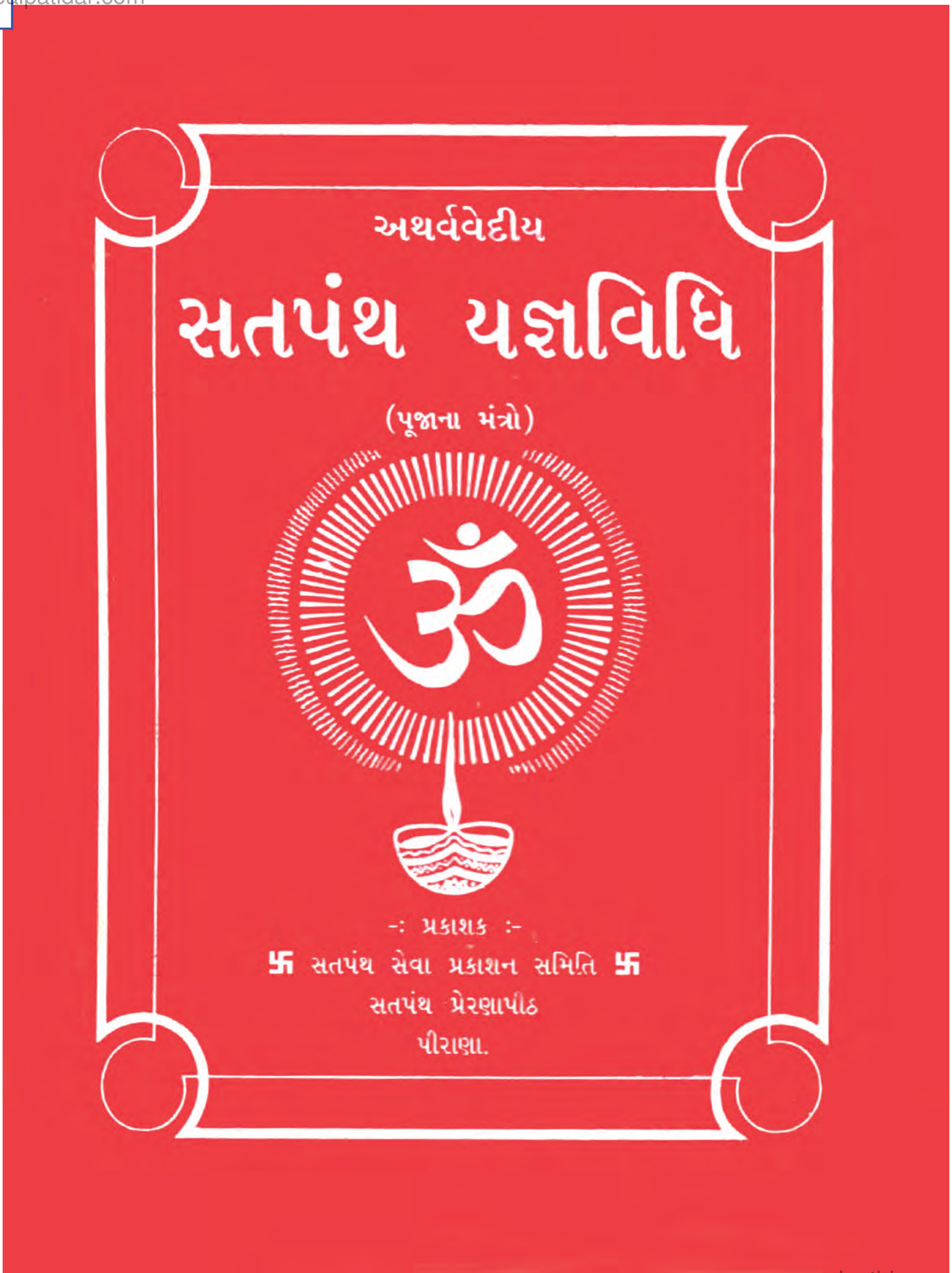
શ્રી સતગોર બ્રહ્મા વાચા,
આ જીવ છોડાવા સતપંથે મળીયા,
અને સાચું બોલો મુનીવર ભાઈ
જો તલ એક જુઠું બોલશો તો,
તમે ખોશો ભવની કમાઈ. ૧
કાળ ક્રોધ લોભ સ્વાર્થને વારીએ,
અને અભીમાન ન આણો રે મન
જો મન મારીને મરસલો કીજીએ,
તો પામીએ સાહેબનાં દર્શન ૨
સતપંથ સાચા સાચ હે,
અને સાચા પીર પીછાણ,
દીન ચાંદરણા પ્રગટયા,
જેમ રહેણી ઉઘાડે ભાણ. ૩
ત્યારે જુગમાંહે અંધારૂં ટળશે.
અને હોશે તે એકજ વાણ;
અથર્વ વેદમાં એમ ભાંખીઆ.
સબ હિંદુ હોશે મુસલમાન. ૪

Hindus will become Muslim

S-41

ત્યાર નવેખંડ માંહે હલ હલકાર હોશે,
અને દોહેલાં હોશે રે દીન;
જ્યારે ચાંદો સુરજ બેઉ જંપશે,
ત્યારે કંપશે ત્રણે ભુવન. ૫

S-151

અથર્વવેદીય
સતપંથ યજ્ઞવિધિ
(પૂજાના મંત્રો)
-: પ્રકાશક :-
સતપંથ સેવા પ્રકાશન સમિતિ
સતપંથ પ્રેરણાપીઠ
પીરાણા.

S-151

આચાર્યશ્રી ના આદેશ સાથે શુભ આશીર્વાદ

સતપંથ ભાઈ-બહેનો

આ પુસ્તક ને સુતક કે અસ્પર્શ અવસ્થામાં સ્પર્શ ન કરવો, ને એવા સમયે પુસ્તક ઉપર પડછાયો ન પડે એ માટે આ પવિત્ર પુસ્તકને સ્વચ્છ કેશરી રંગના કાપડમાં બાંધી, હંમેશા પૂજાના સ્થાનમાં રાખવું જોઈએ. આ પુસ્તકની પવિત્રતા અને સન્માન ન જળવાય તો તે દોષપાત્ર ગણાય. આ અમુલ્ય માનવ દેહ મળ્યો છે. ત્યારે આ પુસ્તકમાં પ્રાર્થના ઓ તેમજ મંત્રો ધ્વારા નિત્ય પ્રભુને વંદના કરી શક્તિ મેળવી ઋણ મુક્ત થઈ આપણું આ મનુષ્ય જીવન ધન્ય બનાવી માનવ દેહનો ફેરો સફળ કરીએ તેવી અંતઃકરણ પૂર્વક શુભેચ્છા પાઠવું છું.

એજ લી.

આચાર્યશ્રી કરસનદાસજી મહારાજના શુભ આશિષ.
શ્રી પ્રેરણા પીઠ, પીરાણા.

વેદમાં પ્રારબ્ધવાદ અને દીનતાને સ્થાન નથી. પણ પ્રચંડ પુરુષાર્થનો ઉપદેશ છે. તેમાં દિવ્ય, તેજસ્વી જીવન-વિદ્યાનો બોધ છે. મનુષ્ય તેજસ્વી, પુરુષાર્થભર્યું જીવન જીવે અને ઈશ્વરના અનુગ્રહને લાયક બને એવી ઘોષણા વેદમાં છે. આથી જ યજ્ઞ-વિધિના વેદ મંત્રોમાં તેજસ્વી વાણી દ્વારા દેવોનું યજ્ઞમાં આવાહ્ન કરવામાં આવે છે. તેત્રીસ કરોડી દેવો આ યજ્ઞમાં અદ્રશ્યપણે હાજર રહે છે.

અનાદિ-અનંત પરિબ્રહ્મ નારાયણની પૂજા માટેની, અથર્વ-વેદ પ્રણિત અને પ્રતિષ્ઠિત એવી આ ઘટ પાટની વારિ યજ્ઞ વિધિ, આપણા સદ્ગુરુ શ્રી ઈમામશાહ મહારાજે આજથી લગભગ સાડા-પાંચસો વર્ષ પૂર્વે નવ-પ્રતિષ્ઠિત કરી છે. વેદ આધારિત યજ્ઞના મંત્રોમાં અપાર શક્તિ ભરી છે. અથર્વ વેદના ત્રીજા કાંડના આઠમા સૂક્તના છઠ્ઠા મંત્ર પ્રમાણે યજ્ઞ ક્રિયામાં આપણું શુદ્ધ મન જોડી દેવાથી, આપણે યજ્ઞમાં ઈશ-શક્તિની સાથે જોડાઈએ છીએ. વેદના પ્રમાણ અને અનુભવમાં શંકાને લેશ-માત્ર સ્થાન નથી. વેદમાં શંકા હોવી તે આપણા અલ્પ, શૂદ્ર અને અધુરા અપવિત્ર મનનું કારણ છે. અથર્વ વેદનો સંદેશ છે કે.-

વારી યજ્ઞ વિધિ ઈમામશાહ દ્વારા રચિત છે.

एको सत्‌विप्रा बहुधा वदन्ति ।

S-151

લાંબા સમયથી આપણા સતપંથ સમાજના આવા યજ્ઞ વિધિના ગ્રંથ માટે માગણી થતી હતી. યજ્ઞની વિધિને અંગે અનુયાયીઓમાં થોડો ઉચાટ પણ જણાતો હતો. ઊગતી નવ-યુવાન પેઢી તરફથી તીવ્ર માગણી થતી હતી. આથી આ ગ્રંથના પ્રકાશક : સતપંથ સેવા પ્રકાશન સમિતિએ અપાર જહેમત ઉઠાવી, ધર્મના જાણકાર વિદ્વાનોને એકત્રિત કરી તેમની સમક્ષ ગ્રંથની યોજના મૂકી. યજ્ઞ-વિધિનો હસ્તલિખિત ગ્રંથ તૈયાર કરવાનું શરૂ કર્યું. તેમાં અથર્વ વેદના મૂળ મંત્રોનું સંશોધન અને તેના ભાવાર્થ સાથે સંપાદન કરવામાં આવ્યું. હસ્ત લિખિત

S-151

પ્રત તૈયાર થતાં, તેના પર ચર્ચા-વિચારણા કરી, તેને બહાલી આપવા માટે, સતપંથી ધર્મ-પ્રેમીઓની એક સભા તા. ૨-૯-૧૯૯૦ ના રોજ લક્ષ્મીપુરા કંપા(તા. ખેડબ્રહ્મા. જિ. સાબરકાંઠા) ના મંદિરમાં બોલાવવામાં આવી.

ગ્રંથની તમામ વિગતો : પ્રસ્તાવના, મંત્રો વગેરે પર તમામ દષ્ટિએ ચર્ચા,- વિચારણા કરી, સુધારા-વધારા સૂચવીને અંતે તે ગ્રંથ છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવાનો નિર્ણય તે સભામાં સર્વાનુમતે કરવામાં આવ્યો. કેટલાક પ્રતિકૂળ-સંજોગોને કારણે વિલંબમાં પડેલું આ ગ્રંથનું પ્રકાશન, અંતે સદ્‌ગુરુ શ્રી ઈમામશાહ મહારાજની અસીમ કૃપાથી થઈ શક્યું છે.

જે સંજોગોમાં આ ગ્રંથનું મુદ્રણ થયું છે. તે સંજોગો અનેક દષ્ટિએ વિશિષ્ટ હતા. આવાં કાર્યોમાં ઈશ્વરની કૃપા અનુભવ્યા પછી તેનો ભાર હૈયું ઝીલી શકતું નથી અને ગદ્‌ગદિત થઈ જાય છે. આપણા જેવા પામર મનુષ્યથી શું બને ? ઈશ-કૃપા વિના કશુ શક્ય નથી.

આ ગ્રંથ તૈયાર કરનારા અલ્પ-મતિ, અશુદ્ધ-મતિ, અપવિત્રતાથી ભરેલા મનુષ્યો જ છે. આથી આ ગ્રંથમાં મુદ્રણ-દોષો, અર્થ-દોષો, શબ્દ-દોષ, વિગત-દોષ રહી જવા પામ્યા હશે જ. ઘણી કાળજી રાખવા છતાં ગ્રંથમાં ક્યાંક પણ કોઈ પણ પ્રકારની ક્ષતિઓ જણાય તો આપણો વિશાળ મનનો સમાજ ઉદાર ભાવે તે ક્ષમા કરશે જ એવી અપેક્ષા રહે છે. વાંચનાર, આ ગ્રંથની ક્ષતિઓ તરફ ધ્યાન દોરશે તો, તેની બીજી આવૃત્તિ પ્રસંગે તે અતિ ઉપયોગી થઈ પડશે.

આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવામાં જે નામી અનામી ધર્મ-પ્રેમી સજ્જનોએ પ્રત્યક્ષ યા પરોક્ષ રીતે મદદ કરી છે, હૂંફ આપી છે, તે સર્વનો ખરા અંતઃકરણથી આભાર માનીએ છીએ.

S-151

સત્પંથી યજ્ઞ વિધિ
પૂજાનાં મંત્રો
શ્રી મચ્છા અવતાર
શ્રી બુધ્ધા અવતાર
શ્રી કુર્મ અવતાર
શ્રી કૃષ્ણ અવતાર
શ્રી વારાહ અવતાર
શ્રી રામ અવતાર
શ્રી નિષ્કલંકી અવતાર
શ્રી નરસિંહ અવતાર
શ્રી પરશુરામ અવતાર
શ્રી વામન અવતાર

S-151

સુલતાનનું શરીર સોમલના બંધાણે એટલું વિષિલું (ઝેરીલું) થઈ ગયું કે, માંખ એમના શરીર ઉપર બેસતાં જ ફુલી જઈ, મરી જઈ હેઠીજ પડતી. સ્ત્રી તો બીજી રાત માટે જીવવા પામતી જ નહિ ! એક રાત સુલતાન સંગે બીજી રાત્રે તો કબર ભેગી થવા કબરસ્તાનમાં પહોંચી જતી. આવા સંજોગોમાં સુલતાનનો વંશ દૈઈવી સહાય વિના કોઈપણ વિધઈએ રહી શકે તેમ નહોતું.

શ્રીમહાકાળી યોગમાયા શ્રી આદ્ય નારાયણીજ સુલતાનની બેગમ હીરાબા સાહેબના ઉદરે આવવાથી જ હીરાબા સાહેબ જીવી ગયા ? ને સુલતાનનું વિષ તેમને અસર કરી શક્યું નહિ.

S-4

પનોતા શ્રીહીરાબા સાહેબના ઉદરેથી શ્રીમાતાજી મહાકાળી પુત્ર રૂપે જન્મ્યા, તેમનું નામકરણ ક્રિયા માટે ઉત્તમ શાસ્ત્રીઓ બોલાવેલા, શાસ્ત્રીના જણાવ્યા પ્રમાણે 'શ્રીમાતાજીનાં યોગાદિ બહુ જ ઉત્તમ બતાવી, એ મહાદિવ્ય શક્તિરૂપ છે તેમનું નામ 'બુઝુર્ગ બેગમ' રાખ્યું.

S-143

(બુઝુર્ગ બેગમ = બુઝુર્ગક બેગમ બુઝુર્ગ = મોટા, ઘરડા શ્રેષ્ઠ. કે બેગમ = સરદાર, મહા મોટી પદવીવાળા, માયારૂપ શક્તિ, સ્ત્રીઓના સરદાર, બુઝુર્ગ બેગમ = મહામાયા.) તેઓશ્રીના જન્મદિવસ પછી ત્રણ વરસે પાવાગઢ ચઢાઈનું લશ્કર કાંકરીઆ તળાવથી રવાના થઈ પાવાગઢ સુધી ગયું, ને પાવાગઢનું યુદ્ધ ત્યારપછી ચાલુ થયું તે બાર વરસ સુધી ચાલ્યું.

શ્રીમાતાજીના બાળકાળમાં તેઓના માતા, પિતા દાસ, દાસીઓને બાળચરિત્રો વિચિત્ર જ લાગતા; સુલતાન એ ચરિત્રો જોઈ મહાચિંતામાં મૂંઝાયા કરતો, 'આવી દૈવી વાળવાળી પુત્રીને માટે દૈવી પુરૂષ ક્યાંથી લાવવો ? શ્રીમાતાજી ગુઠવણીએ ચાલતાં શીખ્યાં ત્યારથી સુલતાનના સર્વ આયુધો રમતનું સાહિત્ય માની એની જ રમત કર્યા કરતા ! કદિક હસતાં મુખમાંથી ફુલડાં ખરી પડતાં ! કોઈક વેળા પગે ચાલતાં તો કંકુનાં પગલા પડતાં ! રડતાં ત્યારે આંખમાંથી પાણી ઢળી પડતં તે ગુલાબજળ જેવું સુગંધી હોતું એવા ઘણા ઘણા ચમત્કારો દેવી દેખાડવા જ કરતાં ને માતા પિતાની મૂંઝવણ વધાર્યા જ કરતાં.

ભવિષ્યમાં નિર્મેલું સિદ્ધ કરવા શ્રી સદ્ગોર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ ગુર્જરની ભૂમિને પાવન કરી દશમા સ્થાનનું મંડાણ માંડવા ગંગાતટે (સાબરકાંઠે) આસન જમાવવા પધારેલા. પ્રથમ ગિરિમથા ગામે પધારી, સાત દુષ્કાળી કાળ ટાળી, પટેલ પુત્રને સજીવન કરી, સિંહનો કોલ પૂરો કરી તેને છૂટો કરી રવાના કરી દીધો.

૧૪

S-151

ૐ

શ્રી ગોર અને (બ્રહ્મા અને વિષ્ણુ) એ બન્ને એકરૂપે.

S-143

બ્રહ્મા વિષ્ણુ મિશ્ર એક સ્વરૂપે

શ્રી મહાપ્રભુ સત્પંથના સહાયક, સત્પંથના શાન્તિદાતા, સત્પંથના સરજક.

❖❖❖

શ્રી સૈયદ પીર શમ્સ તબ્રેજી સાહેબ વિષે બે બોલ.

❖❖❖

મલવાના જલાલોદીન રૂમીનું હૃદય દર્શન.

❖❖❖

આફતાબ આમદ્દ દલીલે આફતાબ,
ગર દલિલૂત બાયદ્દ અઝવ્ય 'રૂ' મતાબ.૧

અર્થ - આ એકજ મુલ અખંડ પ્રકાશ પ્રસારક સવિતા નારાયણ આવ્યો છે કે, જેનું દ્રષ્ટાંત આપતો એટલે જેના પ્રકાશના પડછાયાથી પ્રકાશતો ચતુર્થા ભોવનવાશી સૂર્ય મૃત્યુલોકમાં પ્રકાશે છે, તે ત્રિલોકી પ્રકાશક મહા સવિતાનારાયણ (પ્રભુ) પધાર્યા છે, એઓશ્રી કનેથી પ્રસાદી (મહા અખંડ પ્રકાશ એટલે આતમ જ્યોતિ) મેળવવી હોય, તો એઓશ્રીને શરણે શિષ નમાવી આધિન રહે.

૭૫

S-151

गुरु ब्रह्मा गुरुविष्णु गुरु देव महेश्वर ।
गुरुसाक्षात परिब्रह्म: तस्मअे श्री गुरुवे नम: ॥

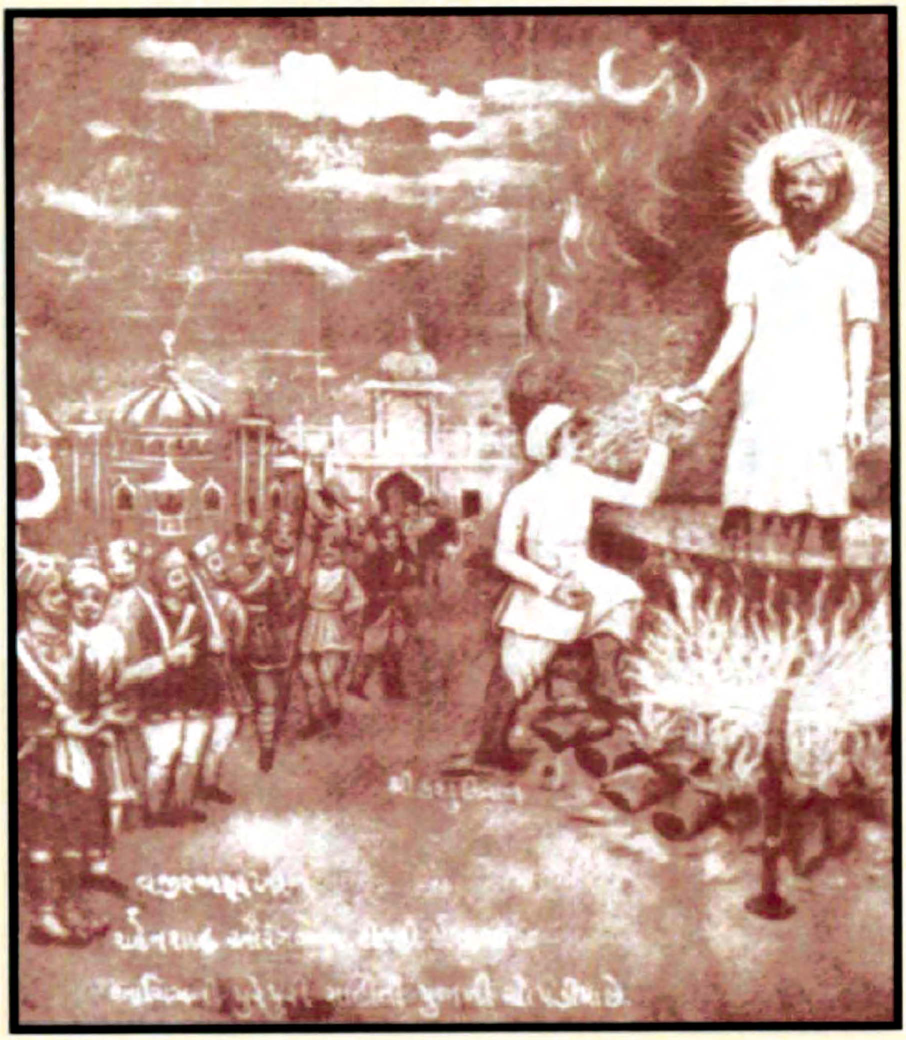

ચોથા કલીયુગમાં દશમું ક્ષેત્ર કુંવારીકાનો રોજો ને ત્યાં અનંતનો અખાડો મહા સાબરમતીને પૂર્વકાંઠે જ્યાં રેતીના નવ ટેકરા છે તેમાંનો આ એક ટેકરા ઉપર ગુરૂસ્થાન છે. તેના ઉપર રોજો જોવામાં આવે છે.

S-151

गुरु ब्रह्मा गुरुविष्णु गुरु देव महेश्वर।
गुरुसाक्षात परिब्रह्मः तस्मअे श्री गुरुवे नमः ॥

દિલ્હીના બાદશાહ ઔરંગઝેબના દરબાર સમક્ષ સદ્ગોર
શ્રી ઈમામશાહ બાવાના આધ્યાત્મિક વારસદાર રજ્જાદાનશીન

S-152

શ્રી પીરઝાદા પીર સૈયદ મોહંમદ અશરફ ઉર્ફે શ્રી અશરફશાહ બાવા; **અખંડ જ્યોતના રક્ષણહાર** જેમનો રોજો ધોળકા મુકામે છે.

સર્વ હક્ક - સ્વાધીન

S-151

વર્તમાન સમયમાં શ્રદ્ધાળુ સત્પંથીઓના સહાયક

S-41

સત્પંથી સાહિત્યના પ્રકાશક સજ્જાદાનશીન પીરઝાદા પીર સૈયદ શમ્મદીન બાવા સાહેબ ખાકી પીરાણા ગુરુકુળ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ.

S-151

કરશનકાકા
પટેલ કરશન અરજન
ખેડોઈ કચ્છ

પીરજાદા

સવજીભગત
પટેલ સવજી અરજન
દેસાઈ પરાકંપા

S-151

સત્યપંથી યજ્ઞવિધિ

यद्घ त्वा प्रयति यज्ञे अस्मिन् होतश्चिकित्वन्न वृणीमहीह ।
ध्रुवमयो ध्रुवमुता शविष्ठ प्रविव्दान् यज्ञमुप याहि सोमम् ॥१॥

अ० कां०, अ० १ सू० १

મુખીની ક્રિયાનો મંત્ર

S-89

ૐ ફર્માનજી બિસ્મિલ્લાહ હિર્રહમાં નિર્રહીમ

અર્થ : પ્રમાત્માની આજ્ઞાથી ! આદરૂ છું દયાળુ પરમાત્માના નામથી જે સદાનો કૃપાળુ છે.

સદ્[1]ગોર[2] પાત્ર[3] બ્રહ્મા[4] ॥ ઈંદ્ર[5] ઈમામ-શાહ ॥ આદ્ય[6] વિષ્ણુ[7] નિરંજન[8] નર[9] અલી મહંમદશાહ ॥ તમારી દુઆ[10] ॥ આઠ

૧, સદ્-સાચા, પવિત્ર. ૨, ગોર-ગુરુ. ૩, પાત્ર-લાયક, પવિત્ર. ૪, બ્રહ્મા-પવિત્ર, નિર્વિકાર, રજોગુણીદેવ, સૃષ્ટા. ૫, ઈંદ્ર-બ્રહ્મા, દેવ વ્યાપક, સત્વગુણી દેવ. ૮. નિરંજન-દેખાય નહિ એવો. ૯. નર-નારાયણ આદિ પુરુષ. ૧૦, દુઆ-મંત્ર.

S-151

॥૩૩॥ ભણે ગોર ઈમામશાહ ગોર ગતમાં મળીને કરો કમાઈ ॥ તમે સતે ચાલો સચિયારા[૫૪] ભાઈ ॥૩૪॥ સદ્‌ગોર ઈમામશાહ ॥ નરઅલી મહંમદશાહ ॥

S-89

હક્ક લાએ લાહા ઈલ્લિલ્લાહો ॥ મહંમદ દુરં સુલિલ્લાહો ॥

અર્થ - સત્ય વાત તે વિના બીજું કાંઈ નથી સર્વે પ્રભુ છે. ખચિત વૈરાટ રૂપે એજ છે. મહંમદ (પવિત્ર પુરૂષ) ને પરમાત્માએ ઉપદેશ કરવા મોકલેલા છે.

૫૪. સચિયારા-સાચાનાં મિત્રો.

સતપંથ
પૂજાવિધિ
તથા
જ્ઞાન

S-16

આદ્યશક્તિ = લક્ષ્મી
આદ્યશક્તિ = બીબી ફાતિમા

૩૭

S-143

આદ નારાયણને હેજંદા, બ્રહ્મા વિષ્ણુને મહેશ્વરને હેજંદા **આદશક્તી લક્ષ્મીને** હેજંદા સાત, ફિરસ્તાને હેજંદા બાવા આદમને હેજંદા, માતા હવાને હેજંદા નબી મહંમદને. હેજંદા હક શાહ મુરતુજાઅલીને હેજંદા આધશક્તિ બીબી ફાતમાને હેજંદા ઈમામ હશન હુસેનને હેજંદા સિત્રેર સહસ્ત્ર હુસેની કુલ કાયમના પરિવારને હેજદા ધરતી આસમાનને હેજંદા, પવન પાણીને હેજંદા, ચંદ્ર સૂર્યને હેજંદા, નવલાખ તારાને હેજંદા, બાર મેઘને હેજંદા, નવકુળ નાગને હેજંદા, સાત સમુદ્રને હેજંદા નવસે નવાણું નદીઉંન હેજંદા, સાતવાર સતાવીશ નક્ષત્રને હેજંદા, પંદર તીથી ને બાર કારણને હેજંદા, નવગ્રહને હેજંદા, સાતદ્વીપને હેજંદા, નવખંડ પુથ્વીને હેજંદા. ચોવીસ મુલકને હેજંદા, અષ્ટકુળ પરવતને હેજંદા, બાર કુળ મધને હેજંદા અઢાર ભાર વનસ્પતીને હેજંદા, ચાર વેદ, ચાર કિતાબને હેજંદા, ચાર ખાણી, ચાર વાણીને હેજંદા, અગની, તેજ, અનવેદને હેજંદા, આદ અંત મધ્યય હેજંદા, ઉત્તર-દક્ષિણ પૂર્વ પશ્ચિમને હેજંદા, નવનાથ ચોરાસી સીધને હેજંદા, ઈઠાસી સહસ્ત્ર ઋષીને હેજંદા, એક લાખ એંસી હજાર પીર પેગમ્બરને હેજંદા, નવાણું કરોડી જાંખાને હેજંદા, છપન કરોડી મેઘાને હેજંદા બત્રીસ કરોડી ક્રેનરને હેજંદા પાંચ કરોડી પ્રહલાદને હેજંદા સાત કરોડી હરીચંદ્રને હેજંદા, નવ કરોડી યુધિષ્ઠિરને હેજંદા બાર કરોડી કમળા કુંવરને હેજંદા કુલ રૂખેશર ગત ગંગાને હેજંદા, મુખી મુસા ફરને હેજંદા ચૌદ ભવનમાં દેવલોકને હેજંદા, કરણ કલફના અનંત કરોડી દેવને હેજંદા નબીનુર સતગોર નર ઈસ્લામશાહ હમારા ગુના બક્ષો. સતપંથના મારગમાં રાખો લખચોરાશીના ફેરા ટાળો, તેત્રીસ કરોડીના મેળા આલો. જાંબુદ્વીપના ધણી સતગોર ઈમામશાહ નરઅલી મહંમદશાહ

હકલાએલાહા ઈલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

ઉમેદવારી ફરમાન ફાતીઓ કબુલ કરો અલી નિરંજન નકલંકી અવતાર, રૂખેસર બંદાને આપો દેદાર. સર્વે જીવ ઉમતનોકરો નિસતાર.નબી મહંમદ રસુલીલ્લાહ શકતી બીબી ફાતમા હકસાહ મુરતુજાઅલી. ઈમામ હસન હુસેન. ઈમામ જેનલાબદીન, ઈમામ મહંમદ બાકર ઈમામ જાફર સાદિક ઈમામ ઈસ્લાઈલ, ઈમામ નુર સતગોર સૈયદ ઈસ્માઈલ સાંહાંની, સૈયદ નુરમહંમદ, સૈયદ નર ઈસલામશાહ. સતગોર સલાઉદ્દીન સતગોર સમસદીન, સતગોર નસીરદીન, સતગોર સાહેબદીન, સતગોર સુદરદીન, સતગોર કબીરદી, સતગોર ઈમામશાહ, નરઅલી મહંમદશાહ નિરંજન નકલંકીનારાયણ તમારી નૈઅત તમારી દસતરે. મુનીવર રૂખેસર બંદા નર નારી બાલ ગોપાલની થાળ બત્રીસી કબુલ કરો. તમારે ભાવેસભાવે કબુલ કરો, તમારૂં ખાણું નીશાની કબુલ કરો. નીશાની મહેમાનીના રોજા કબુલ કરો તમારે કરમે, તમારે ધરમે, કબુલ કરો. નિરંજન તમારી દોસ્તી ગોરનરની દોસ્તી તમારા અરવાર પરવારની દોસ્તી. મહાદેવ આદમ અવતારની દોસ્તી, તમારૂ ખાણું નીસાનીકબુલકરો, તમારા વારાની દોસ્તી ગોરનરની દોસ્તી ગોરનરના જાપની દોસ્તી ખાણું નીશાની કબુલ કરો. વખત વેળા વારાનું વરતમાન, અથર્વવેદના જ્ઞાન ધ્યાનની દોસ્તી નીશાની કબુલ કરો. કબુલ કરાવો, શાહ અલી નિરંજન નામનબી મહંમદ કરો જીવના કામ શક્તિ બીબી ફાતમા તમને પ્રણામ, તમારા સંગ સોબતની દોસ્તીએ નીશાની કબુલ કરો કબુલ કરાવો તમારા નુરની દોસ્તી તમારા નામની દોસ્તી તમારા કલમા કાંડીની દોસ્તી નીશાની કબુલ કરો કબુલ કરાવો. શાહ અલી મુકામ વરજા શહેર ગામ, જાંબુદીપે કુંવારકા ક્ષેત્રમાં ઈન્દ્ર ઈમામશાહએ કીધાં ઠામ તે ઠામ સ્થળનીદોસ્તી નિશાની કબુલકરો. કબુલ કરાવો. સાડત્રીસ પાત્ર. આડત્રીસમાં નર મહંમદશાહની દોસ્તી ત્રેવીસ પાત્ર ચોવીસમાં

(૮) અલીની અરજી

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહમાન નરરહીમ.

યા શાહઅલી (૧) શેર અલી (૨) શાહદાન અલી (૩) મરદાનઅલી (૪) પંજા અલી (૫) આખર અલી (૬) અવ્વલ અલી (૭) આગે અલી (૮) આધારે અલી (૯) ઓધારે અલી (૧૦) અનાયાસે આવે અલી (૧૧) આચારે અલી (૧૨) ઓછી નજરે ભાગે અલી (૧૩) આભારે અલી (૧૪) અજીમ અલી (૧૫) અજર ટલે ત્યાં આવે અલી (૧૬) અઢારે અલીકા વાસ (૧૭) અઢારે વર્ણમાં વાંપિક અલી (૧૮) કોઈના જાણે અલીકી ગલી (૧૯) આણ ચલે ત્યાં આવે અલી (૨૦) આતન અલી (૨૧) અર્થે અલી (૨૨) આપે અલી (૨૩) સાફી અલી (૨૪) અક્ષર અલી (૨૫) અમ્મર અલી (૨૬) આહારે અલી (૨૭) આલે અલી (૨૮) આવે અલી (૨૯) અહેશાને આવે અલી (૩૦) હયાએ અલી (૩૧) અસીવે અલી (૩૨) વસીલેથી જાએ અલી (૩૩) ઉમ્મેદે અલી (૩૪) ઉજમે અલી (૩૫) કેવળ જ્ઞાન કથે સો અલી (૩૬) ખેવટ અલી (૩૭) ખબરદાર અલી (૩૮) ખભા ઠોકીને તારે અલી (૩૯) ક્ષમા કરે ત્યાં આવે અલી (૪૦) બડાઈથી નાસે અલી (૪૧) એક તો મેં અલી (૪૨) પરવસે અલી (૪૩) ક્રિયાએ અલી (૪૪) કશણીએ અલી (૪૫) હસણીએથી ખશે અલી (૪૬) યતીમકે પાસ આવે અલી (૪૭) અર્થ લોભકુ ધાએ અલી (૪૮) ત્યાં નહીં આવે અલી (૪૯) આકારે અલી (૫૦) અલીકા જ્ઞાન બિચારો (૫૧) આખર અલી (૫૨) અલીકા ભેદ ભમાવે (૫૩) આગે અલી (૫૪) અલીકી અરજી માંહે રેહવે એ ઘર અલી (૫૫) અલીકા આશન બુઝે, તો સબ કુછ સૂઝે. (૫૬) બુઝ પડે તો સબ કુછ પાવે (૫૭) દુઃખ દારીદ્ર ભાગકર જાવે (૫૮) અમ્મર જુઠ નીકાલ કર દેવે (૫૯)

(૭૮) કાહેર (૭૯) કાયેમ (૮૦) ગાલીબ (૮૧) એલબ (૮૨) ફાહિમ (૮૩) મુરાદ (૮૪) અબ્દુલ મુનાફ (૮૫) હાસમ (૮૬) અબ્દુલ મુતલિફ (૮૭) અબુ તાલિબ (૮૮) વંશ તો (શ્રી નકલંકી નારાયણ શાહ) શ્રી મુરતુજા અલી (૮૯).

શ્રી મુર્તુજાઅલીની માતા તો બીબી ફાતેમાહા બિન્તે અસદ, પિતા તો અબુતાલિબ, શક્તિ તો બીબી ફાતમાહ ઝોહરા, ગોર તો નબી મહંમદ, સ્થાન તો ઉપન્યા સહેસ્ત્ર દીપે, મંકેશ્વર ક્ષેત્ર તો મંદરલી (મદીના), ત્યાં નરદલો દાવણ તો અબુઝહેલ કળી, અંતે શ્રી મહેદી રૂપે સ્થાન તો હિમપુર, ક્ષેત્ર તો કુવારિકા પંચનદી મુળ સ્થાને નર દલો દાણવંતો દઈત કાલીંગો ડજ્જાલ વિચાર તો અથર્વવેદ, ઓચરંતે ગાયંત્રી. સાતવાર ને સત્તાવીસ નક્ષેત્ર, પંદર તિથી ને બાર કરણ, નવ ગ્રહ સૂર્ય મંત્રનો જાપ જપતા આવ્યા, સ્વામી ! ઋષિયોને સ્થાપી, દંહિત અબુઝેલ તથા અલ્કમાંને સંહારી દઈત કાળીંગાને સંહારશે, બાર ક્રોડીશું ભક્ત ત્રિકમ મુખીને સ્થાપી અન્નત કરોડીનું ભરણ મુખી કમળા કુવર શિર ભરાવા, તમે ભલે અવતર્યા યુગે યુગે દેવ મુરારી, જે કોઈ ચિત હરિશું લાએ તેના ધર્મ વધે ને પાપનો ક્ષય થાય, નમો નમો ભાઈ પર બ્રહ્મા નર નારાયણના નામને જેણે રૂપે આપણો સ્વામી સતગોર બ્રહ્મા નરનારાયણ હોયે આજ તે રૂપને ધાઈએ. શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ ગુપ્ત અવતાર ઓગણ ચાલીસ (૩૯), પ્રગટ અવતાર એક. હક્કશાહ મુર્તુઝાઅલીના ઈમામ હશન તથા ઈમામ હુશ્યેન (૧), ઈમામ ઝયનુંલ્આબેદીન (૨), ઈમામ મહંમદ બાકર (૩) ઈમામ જાફરો સાદિક (૪) ઈમામ ઈસ્માઈલ (૫) ઈમામ નુર સતગોર નુર મહમ્મદ (૬) સૈયદ ઈસ્માઈલ (૭), સૈયદ નુર મોહમ્મદ (૮) સૈયદ ઈમામોદીન (૯) સૈયદ મુસાફીરદીન (૧૦) સૈયદ મનસુરદીન (૧૧) સૈયદ ગાલિબ દીન (૧૨) સૈયદ જમાલ દીન

ગોરવાણી જ્ઞાન ૬ ઠું

શ્રી સતગોર બ્રહ્મા વાચા,
આ જીવ છોડાવા સતપંથે મળીયા,
અને સાચું બોલો મુનીવર ભાઈ
જો તલ એક જુઠું બોલશો તો,
તમે ખોશો ભવની કમાઈ. ૧
કાળ ક્રોધ લોભ સ્વાર્થને વારીએ,
અને અભીમાન ન આણો રે મન
જો મન મારીને મરસલો કીજીએ,
તો પામીએ સાહેબના દર્શન ૨
સતપંથ સાચા સાચ હે,
અને સાચા પીર પીછાણ
દીન ચાંદરણા પ્રગટયા,
જેમ રહેણી ઉઘાડે ભાણ. ૩
ત્યારે જુગમાંહે અંધારૂં ટળશે.
અને હોશે તે એકજ વાણ;
અથર્વ વેદમાં એમ ભાંખીઆ,
S-143
સબ હિંદુ હોશે મુસલમાન. ૪
ત્યારે નવેખંડ માંહે હલ હલકાર હોશે,
અને દોહેલાં હોશે રે દીન;
જ્યારે ચાંદો સુરત બેઉ જંપશે,
ત્યારે કંપશે ત્રણે ભુવન. ૫
સાહેબ આપે અસવારી કરશે,
અને મેહેંદી ધરાવસે રે નામ,
સરવે કાફરોની કાશળ કાઢશે,
ત્યારે પલટાસે સરવે જહાંન. ૬

S-151

S-186

મંત્ર પહેલો

(૧) દોવા મુખીની ક્રીયાની લખી છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ
સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઇમામશાહા આદ વીસનવ
નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દોવા.

પ્રથમ આઠ લાખ કરણ મધે ગોર ઇમામે બંદગી કીધી,
ત્યારે હાલમાલ ભેસ્તની કુંચી તે લઈ ઈમામકું દીની. ૧
ભેસ્તની કુંચી ગોર ઇમામને હાથ,
દોજકની કુંચી ફીરસ્તા અજાજેલની પાસ. ૨
જે ધર્મને માર્ગ ચાલસે,
તે સહી અમરાપર માલશે. ૩
ત્યાં મલશે સતગોર શાહાના દદાર,
ત્યારે ચૌદભવન શાહા ઈમામને દરબાર. ૪
જે સ્વર્ગ મૃત્યુ ને પાતાળ તે
સતગોર સાહેબ સરજનહાર. ૫
આજે તેનો ભેદ ન જાણે કોઈ
અને સાચા મુનીવર બુજે સોઈ. ૬
બીજા કોઈ ન જાણે દુનીઆં લોક.
આજ ગોર નર રહ્યા જુગમાં અલોપ. ૭
તેના ચંતની કોઈ વાત ન જાણે.
સર્વે આપે અકેલે રહ્યા વખાણે. ૮

અસલ પૂજા વિધિ પુસ્તક

૧

ૐ

यदद्य त्वी प्रयति यज्ञे अस्मिन् होताश्चिकित्वन्न वृणीमहिह ।
ध्रुवमयो ध्रुवमुता शविष्ठ प्रविद्वान यज्ञमुप याहि सोमम् ॥

अं.का-७ सुक्त-२७ मंत्र-९

ભાવાર્થ : "હે જ્ઞાની હોતાગણ ! આજે અહીં આ, પ્રયત્નપૂર્વક કરવા યોગ્ય એવા યજ્ઞમાં મેં તમારું વર્ણન કર્યું છે. સ્થિર યજ્ઞને જાણનાર એવા તમે, સ્થિરતાથી આવીને, સ્થિર ચિત્તની અને શાંતિથી યજ્ઞ સમાપ્ત કરો."

મંત્ર પહેલો

卐 મુખી મહારાજની ક્રિયાનો મંત્ર છે. 卐

આદેશ = હરી ૐ

ૐ પરમકૃપાળુ પરમાત્માની આજ્ઞાથી આદરું છું.

ૐ નમો શ્રી સતગુરૂ* પાત્ર* બ્રહ્મ* ઈન્દ્ર* ઈમામશાહ આદ્ય* વિષ્ણુ નિરંજન* નિષ્કલંકી* નારાયણ* તમારી આશીષે...

પ્રથમ આઠ લાખ કરણ* મધ્યે સદ્‌ગોર બ્રહ્માજીએ તપ કર્યા ॥ ત્યારે સ્વર્ગ, મૃત્યુ અને પાતાળના સર્જનની આજ્ઞા બ્રહ્માજીએ આપી ॥૧॥ સ્વર્ગની કૂંચી બ્રહ્માજીને હાથ ॥ નર્ક*ની કૂંચી યમદૂતને હાથ ॥૨॥ જે ધર્મ માર્ગે ચાલશે ॥ તે સહી અમરાપુર* મહાલશે ॥૩॥ ત્યાં થશે સદ્‌ગોર બ્રહ્માજીના દર્શન ॥ ત્યારે ચૌદ* ભુવનના દેવતા

* સદ્ = સાચા, પવિત્ર * પાત્ર = લાયક * બ્રહ્મા = પવિત્ર, નિર્વિકાર, રજોગુણી દેવ, સૃષ્ટા * ઈન્દ્ર = બ્રહ્મા, દેવલોકમાં મુખ્ય * આદ્ય = પ્રથમના, જુના સનાતન * વિષ્ણુ = વિશ્વ વ્યાપક, સત્વગુણી દેવ * નિરંજન = દેખાય નહીં તેવા * નિષ્કલંકી = વિષ્ણુનો દસમો અવતાર * નારાયણ = આદિપુરુષ * કરણ = માસ * નર્ક = સહન થઈ શકે નહીં તેવું * અમરાપુર = મોક્ષ * ચૌદ ભુવન = ચૌદ બ્રહ્માંડ

વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તક
(કહેવાતી સુધારેલી પૂજા વિધિ)

નોંધ: બન્ને પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં મંત્રો એકજ છે. માત્ર વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં અસક પૂજા વિધિ પુસ્તકનું ભાષાંતર કરેલ છે. દા.ત. કુરાનનું ગુજરાતી ભાષાંતર

S-151

S-186

મંત્ર બીજો

[૪]

જ્યારે આવી આપ સાહેબ તખત બેસે,
ત્યારે નિતાનિત દેદાર મુનીવર કરશે ૩૧

આજ ગોર ગતમાંહે મલીને તખતે બેસે,
ત્યારે નિતનિત દેદાર મુનીવર કરશે ૩૨

આજ ગોર ગતમાંહે મલીને કરો કમાઇ,
ભણે ગોર ઇમામશાહા તમે સતે ચાલો સચીઆરાભાઇ.૩૩

સતગોર ઇમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા,
હકલા એલાહા ઇલ્લલ્લાહો મહંમદુર રસુલિલ્લાહે.

---

(૨) દાવા દેવ સ્થાપનના મંડાણની છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઇમામશાહા આદ વિષ્ણુ નિરંજન નરઅલી મહંમદશાહા તમારી દાવા.

તમે સુણો મુનીવર વેદ વીચાર,
મુખીતણા કરીઆ આચાર ૧

આવો ગતમાંહે હેજંદા કહે,
એકમનો થઇને ઊભો રહે, ૨

ગોર ગત પાસે માગે વચન,
નિરમલ કરાવે જીવને પંડ. ૩

ગોર ગત મળીને કરે આસીસ,
આજ ગોરગતમાંહે ગોરનર છે જગદીશ ૪

અસલ પૂજા વિધિ પુસ્તક

૪

ॐ

ॠ तेन तछ मनसा हितैषा ब्रहमौदनस्य विहिता वेदिरग्रे ।
अंसद्रि शुद्धामुप धेहि नारि तत्रौदनं सादय दैवानाम् ॥

अ.कां - ११ सुक्त. - १ मंत्र - २३

ભાવાર્થ : "સત્યથી નિર્મિત, મનથી સુરક્ષિત, જ્ઞાનને વધારનારી, અન્નની આ વેદી પર, હે નારી ! શુદ્ધ પાત્રમાં શુદ્ધ અન્નને મૂકીને તે દેવોને અર્પણ કર"

મંત્ર બીજો

卐 વારિયશ દેવ સ્થાપના મંડાણનો મંત્ર છે. 卐

આદેશ - હરી ૐ

ૐ પરમકૃપાળુ પરમાત્માની આજ્ઞાથી આદરૂં છું.

ૐ નમો શ્રી સતગુરૂ* પાત્ર* બ્રહ્મા* ઈન્દ્ર* ઈમામશાહ આદ્ય* વિષ્ણુ નિરંજન* નિષ્કલંકી* નારાયણ* તમારી આશીષે...

તમે સુણો મુનીવર વેદ* વિચાર ॥ મુખી તણા ક્રિયા આચાર* ॥ આવી ગતમાં નમસ્કાર કરે ॥ એક મના થઈ ઉભા રહે ॥ ગોર ગત પાસે માગે વચન ॥ નિર્મળ કરાવે જીવ* ને પિંડ* ॥ ગોર ગત મળીને કરે આશીષ ॥ આજ ગત માંહે ગોર નર છે જગદીશ ॥ ત્યાં નાનાં મોટાં સહુ કરગરે ॥ જાપે જાપ ને ક્ષમા માંગે ॥ કહી આદેશ* ને માણ* જ લેવે ॥ ત્યાં નિર્વિષ*

* સદ્ = સાચા, પવિત્ર * પાત્ર = લાયક * બ્રહ્મા = પવિત્ર, રજોગુણી દેવ, સૃષ્ટા * ઈન્દ્ર = બ્રહ્મા * આદ્ય = જુના સનાતન * વિષ્ણુ = સત્વગુણવાળા દેવ, વિશ્વ વ્યાપક પરમાત્મા * નિરંજન = દેખાય નહીં તેવા * નિષ્કલંકી = વિષ્ણુનાં દસમાં અવતાર * નારાયણ = આદિ પુરૂષ * વેદ = ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ * આચાર= પવિત્ર વ્યવહાર * જીવ = શરીરની ચેતનશક્તિ * પિંડ = દેહ, શરીર * ફરમાન = આજ્ઞા માગીને * માણ = ઘડો * નિર્વિષ = વેરઝેર વિનાનો.

વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તક
(કહેવાતી સુધારેલી પૂજા વિધિ)

નોંધ: બન્ને પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં મંત્રો એકજ છે. માત્ર વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં અસક પૂજા વિધિ પુસ્તકનું ભાષાંતર કરેલ છે. દા.ત. કુરાનનું ગુજરાતી ભાષાંતર

S-151

S-186

મંત્ર ત્રીજો

[૮]

બોલે સાચું ને વચન પાળે,
બાર કરોડીને સંગ જઈ મળે. ૩૮
મુખી તે જે એટલી કીયા પાળે,
નિતનિત હાલ ગુજારીને માંણુજ લહે. ૩૯
મુખી તે જે કીયા આચારસું નિરભય રહે.
એવી દુવા તે ગોર ઈમામશાહા કહે. ૪૦

સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા, હકલા એલાહા ઈલલ્લાહો મહંમદુર રસુલીલ્લાહે.

(૩) દોવા મુખીને તોબાં પડવાની છે.

ૐ ફરમાનજી બીસમીલ્લા હરરહેમાન નરરહીમ, સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઇન્દ્ર ઈમામશાહા આદ વિશ્નુ નિરંજન નરઅલી, મહંમદશાહા તમારી દોવા.

સાહેબ તોબા હજારવાર. આ બંદા ગુનેગાર, બકસો ગુના લાખ અવલ આખર શાહા મુરતુજાઅલી પાક. અવ્વલશાહા અલી આખર ઈમામ મહંદી. જાંબુદ્વીપના ધણી વીસનુ નારાયણ, વસમના આધાર સેસટીના સરજનહારા જાંબુદ્વીપે ધર્યો અવતાર, રહેણી કીજે મેર, દીવસ કીજે મહેર. નેકનજર ધરો બંદાની મુશ્કેલ આસાન કરો. સતગોર ઈમામશાહા નરઅલી મહંમદશાહા હકલા એલાહા ઈલલ્લાહો મહંમદુર રસુલિલ્લાહે.

અસલ પૂજા વિધિ પુસ્તક

૮

મંત્ર ત્રીજો

卐 મુખી મહારાજે ક્ષમા માગવાનો મંત્ર છે. 卐

આદેશ = હરી ૐ

ૐ પરમકૃપાળુ પરમાત્માની આજ્ઞાથી આદરૂં છું.

ૐ નમો શ્રી સતગુરૂ પાત્ર બ્રહ્મા ઈન્દ્ર ઈમામશાહ આદ્ય વિષ્ણુ નિરંજન નિષ્કલંકી નારાયણ તમારી આશીષે...

સ્વામી ક્ષમા હજાર વાર । સેવક અપરાધી, કીધા અપરાધ લાખ ॥૧॥ આદ્ય અંતના ધણી શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ ॥ તમે જાંબુદ્વિપના ધણી ॥૨॥ વિષ્ણુ નારાયણ વિશ્વાધાર ॥ સૃષ્ટિના સર્જનહાર, જાંબુદ્વિપે ધર્યો અવતાર ॥૩॥ રેણી કીજે ખેર ॥ દિવસ કીજે મહેર ॥૪॥ સ્નેહની દૃષ્ટિ કરો ॥ સેવકનાં દુઃખ-દરિદ્ર દૂર કરો ॥૫॥

સદ્‌ગુરૂ ઈમામશાહ મહારાજ

॥ ૐ શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણને નમો નમઃ ॥

卐

વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તક (કહેવાતી સુધારેલી પૂજા વિધિ)

નોંધ: બન્ને પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં મંત્રો એકજ છે. માત્ર વર્ષ ૨૦૧૦માં બહાર પડેલ પૂજા વિધિ પુસ્તકમાં અસલ પૂજા વિધિ પુસ્તકનું ભાષાંતર કરેલ છે. દા.ત. કુરાનનું ગુજરાતી ભાષાંતર

S -186

નં. ૪૮૯

ૐ શ્રીં

સતપંથ સનાતન ધર્મો જય

મનહર જ્ઞાન

"સત્પંથ નામ શાથી ?"

૧. આકાશ (અ, પુરૂષ) વાણી (વેદો કિતાઓ,) ને અખંડિત સત્ય નિષ્ઠાએ ભાષા કે સ્થળાદિ ભેદોં વિના, પ્રાચિન, સમય સમયના ભેદોને, અર્વાચિન, સમયાનુકુળ વર્ણવેલ ને પ્રધાનપદે રાખી એક સરખી મનાય છે.

૨. અ, પુરૂષ (આકાશ) વાણીનો બોધ કરવા આવનારા ધ્યેય, પુરૂષો, (બાર કળા વાળાઓ) અખંડિત, સત્ય નિષ્ઠાએ પુરા પ્રેમે, કુળ, જ્ઞાતિ, વર્ણ, કે ભાષા, દેશાદિ, ભેદ વિના એક, સરખા પણ વર્તમાન પુરૂષ પ્રધાન પદે ધારી મનાય છે.

૩. આદ પુરૂષથી અખંડિત સત્યતાએ ચાલે [illegible] પ્રચરેલ પ્રણાલીકા (સોળ કળાવાન)ને, ભેદાભેદના ભવાડામાં પડયા વીના, વેદાધિ ખોળી, સાચવી એકજ સરખી રીતે યુગ યુગના વર્તનાનુસાર માનેલ, પુજેલ, ધારેલને જ મનાય છે.

—* પ્રકાશક *—

અરજનભાઈ કાનજીભાઈ પટેલ
દેવજીભાઈ કાનજીભાઈ પટેલ
સંતોષપુરા કમ્પા (તા. હિંમતનગર જી. સાબરકાંઠા)

પ્રત ૫૦૦] જીજ્ઞાસુઓને યથાયોગ્ય [સને ૧૯૬૫]

પરમ પૂજ્ય પિતાશ્રીને અર્પણ

જેના નુરનું મારા સ્થૂળ દેહમાં નુર છે. તે નુર એટલે જ્ઞાનનો પ્રકાશ, તેજ. જેના સંસ્કારોની મારા સ્થૂળ દેહમાં પણ પ્રતિતિ છે. જેના ધ્યેયથી મારા અંતર આત્માની જ્યોત જાગતી છે. જેના ધ્યેયના જીવનના મુખ્ય સિદ્ધાંત સ્વરૂપે છાપ પડેલી છે. જે ધર્મ વિષે, નૂતન વિચારણા કરવા આ પુરૂષ વાણીની પ્રેરણાને પામવા જીજ્ઞાસુ બન્યા છે. તેવા મારા પિતાજીને આ પ્રકાશનનું લખાણ તેમની તથા તેમના અને મારા સદગોરજીની કૃપાથી અર્પણ કરૂં છું.

નિમિત્ત : અંતર આત્મા

પ્રસ્તાવિક—ટુંક નિવેદન

આ મનહર સદ ઉપદેશનો અનુવાદ કરવાની અનાયાસે મારા અંતરમાં ઈચ્છા પ્રગટાવી તે, ઇચ્છાને શ્રી ખાકી સદ-ગોરની કૃપા કહું અગર તેઓશ્રીની પ્રેરણા કહું તો અસ્થાને નહી લેખાય.

શ્રી સદગોરની પ્રેરણાથી જ પ્રયત્ન સફળ થાય છે. તદ ઉપરાંત આ પ્રયત્ન ને પ્રોત્સાહન આપનાર કુટુંબી પિતા માતા બંધુઓનો સહકાર યશનામી ગણાય.

મારા સ્વભાવ ગુણ પ્રકૃતીથી હું સંપૂર્ણ માહિતગાર ન હોવાથી પ્રકૃતિના ગુણદોષથી પ્રગટ થતું અજ્ઞાન, દૈનિક ફરજોની કેટલીયેક નબળાઈઓ, મનની મોહક લાગણીઓને સમજવા, ત મિટાવવા, આ મનહર જ્ઞાનનો સદ ઉપદેશ સાધન રૂપ બનશે. તે હેતૂથી આ અલ્પ પ્રયત્ન છે.

૨૫. શ્રી સદગોર ખાકીએ પ્રગટ કરેલું તત્વજ્ઞાન તેમાંનાં કુલે ૫૫ પદ છે. તે દરેક પદની પાંચ પાંચ એમ કુલે ૨૭૫ કડીઓ છે. તેનોજ આ અનુવાદ છે.

૨. આ મનહર જ્ઞાનની મુળ આવૃતી, તે સમયે પ્રગટ કરનારનો હેતૂ આપ સહુ વાચકોથી અજાણ નહીંજ હોય છતાં આછો ખ્યાલ આપી ફરજ અદા કરૂ છું તેથી કોઈ અજાણ વાચકની જીજ્ઞાસાને સતોષ થશે.

શ્રી સતપંથ સનાતન ધર્મના આદિ સદગોરો પૈકી વર્તમાન કળ યુગના શ્રી સદગોર બ્રહ્મ ઇમામશાહ બાવાએ આ સતપંથ સનાતનનો પ્રકાશ ૬૦૦ વર્ષ પૂર્વે સારાએ ભારત ખંડમાં તેમજ અન્ય વિદેશોમાં પ્રકાશિત કરેલ.

અમદાવાદથી દક્ષિણે દસ માઇલના અંતરે પિરાણા ગામે તેઓશ્રીએ તે ભૂમિમાં ૬૦૦) વર્ષ પૂર્વે કેટલાંયેક પરમાર્થિક કાર્યો કર્યાં. જેની શુભ પવિત્ર નિશાનીમાં તે સ્થાન પૂજ્યધામ તરીકે હાલમાં અઢ રે વર્ણ,માં જાતી કે ભેદભાવ વગર પૂજાય છે. અને તેની અમર યાદીમાં દર વર્ષે જન્મ જયંતી, મરણતિથી ઉજવાય છે. તેવા સદગોર શ્રી ઇમામ શાહ બાવાના વારસ પેગમ્બરો પૈકીના પેગમ્બર સ્વ. શ્રી ગુલામઅલી સાહેબ, તેમનાં ધર્મ પત્નિ અજનબીબી, કે જેમને પુખ્ત વયે પુત્ર રત્નની પ્રાપ્તિ થયેલ. તેવા પ્યારા પુત્રનું અકાળે અવસાન થતાં માતાનું હૃદય તે[illegible] દુઃખથી વિહ્વળ બને છે. અને ખૂબ આઘાત અનુભવે છે તે પુત્રના મોહને ભૂલાવવા, મમતાને વારવા, તે સમય કાળે પુત્રના પિતા શ્રી ગુલામઅલી સાહેબે તેમનાં પત્નિને આ મનહર જ્ઞાનનો ઉપદેશ આપેલ અને તે ઉપદેશથી તેમને સંપૂર્ણ શાન્તવન, હેવટે બ્રહ્મજ્ઞાનની ઝાંખી થાય છે.

૪. મૂળ આવૃતિમાં આદિ લેખકે જ્યાં જ્યાં અજનબીબીને સંબોધીને; દાખલા તરીકે પદ ૩માં ("અજન ઓળખો તમે એણે મન") તે સ્થાને (" સજ્જન ઓળખો મે એણે મન") આ રીતે સંબોધવામાં આવેલ છે.

ૐ શ્રી

સતપંથ સનાતન ધર્મો જય

મનહર જ્ઞાન

સદ્ગુરૂ સાહેબને કરૂં સલામ,
સમરૂ એક નિરંતર નામ; ૧
સાંઈ સમરી નિત્ય જ્ઞાને મળીએ,
સઘળા મનના કુલક્ષણ તજીએ. ૨
ગુરૂ વચન તે સ્થિર થઈ સુણીએ,
સદગુરૂ બોધ તે પ્રેમે ભણીએ. ૩
ચંચળ મન તો સ્થિર થાએ,
રૂપિવર કરવો સમરણ ઉપાયે. ૪
કુ,મન કુ,ભાવ કુ બુદ્ધ પરહરીએ,
સાહેબ નામ લેતાં નિશ્ચે તરીએ. ૫

તુ હી સાચા સાંઈ હો....
અલ્લાહ અલ્લાહ જેને કીયા,
લીયા મહંમદ નામ;
મનહરશું નેહ જેને કીયા,
સૌ મળીયા અમર ઠામ. ૧
સઘળી વાતથી વાત જ સાર,
[illegible]શુદ્ધ થાયે સકળ ભવપાર. ૨

કારણ સઘળું મનજ તણું,
મુનિવર એથી શું કહીએ ઘણું. ૭
કાયા ક્લેશ ન કરશો જન,
સ્થિર કરી રાખો ચંચળ મન. ૮
બ્રહ્મ જ્ઞાને મન સ્થિર થાયે,
મુનિવર બીજો ન કોઇ ઉપાયે. ૯
કાયા કાશી મન છે, શ્રી ગંગા,
ગોર નર ચરણે લાગે રંગા. ૧૦

તુહી સાચા સાંઇ હો....
રંગે રંગાવો દિલમાં,
કેમ ફરે વનવાસ;
ઘટમાં તિર્થ સોધીએ,
તો પિયુજી તેરે પાસ, ૨

ઘટમાં તિર્થ ને ઘટમા વન,
નિર્મળ હોવે જો આપણું મન. ૧૧
જ્યાં લગી મનશું ફરતા ફરીએ,
તિર્થ કે વનમાં અર્થ ન સરીએ. ૧૨
કારણ સઘળું મનનું જાણ,
અજન અજાણ શું બોલો વાણ. ૧૩
શોધો શાસ્ત્ર ને વેદ પુરાણ,
પુછો સદગુરૂ પંડિત સુજાણ. ૧૪
સદગુરૂ શાસ્ત્ર તે પ્રમાણ આપ,
મન સ્થિર થાએ ન શોક સંતાપ. ૧૫

S -30

ગોર, નરને, મીલ.વે જેહ,
સજજનો સત્ય ભાખે તેહ. ૪૯
સર્વ પ્રકારે મન દ્રઢ કરીએ,
સ્મરણ એક હરી ચિત્તો ધરિએ. ૫૦

તુહી....સાંઈ સમરણ કીજીયે.
સદગોર તણો લીજે ભેદ;
આદ વિષ્ણુ નર અલી સત્ય છે,
એમ બોલે ચારે વેદ. ૧૦

S -186

વેદ, તણું જો રહ્યું કરીએ,
અલી નામ અંતરમાં ગ્રહીએ. ૫૧
અવર ઉપાયે અર્થ નવ સરીએ,
અલી, અલી, કહેતાં નિશ્ચે તરીયે. ૫૨
પ્રેમ પ્રિતે જપો અવિનાશ,
સજ્જનો અવરની તજો આશ. ૫૩
ફળને અર્થે ભજીયે સારંગ પાણ,
તે દુકાનદારી પૂરણ જાણ. ૫૪
ફળ તજી સાહેબની સેવા કરીએ,
કેવળ ભક્તિ જ્ઞાન હૃદયમાં ધરીયે. ૫૫

તુહી....સાહેબ વહાલા સહુ કરો,
છોડો અવરની આશ;
સર્વે આશા પરહરો
તો ગોર નર તેરે પાસ. ૧૧

સ્વ. ખાકી સાહેબ કોણ ?

સ્વ. બાવા સાહેબ અહમદઅલી ખાકી
(ગુલામ હૈદર)

શ્રી ગુરૂકૃપા — અચકાતી

લે. : અંતર આત્મા — કલમે

આસાં નિમિત્તે અલ્પ અભ્યાસે સ્વ. ખાકી સાહેબ વિષે થોડુંક લખવા આ પ્રથમ આરંભ કરૂં છું. તેઓશ્રીના વિષે તેઓશ્રીની પ્રેરણાથી ખુલ્લા મનથી લખવા બેસું તો મોટું દળદાર પુસ્તક લખાય, તેવાં તેઓશ્રીનાં પરમાર્થિક કાર્યો મારી નજર સમક્ષ હોવા છતાં અચકાતી કલમે ટુંકમાં લખીશ.

૧. ખાકી શબ્દને તેઓશ્રીએ જીવનમાં ખાક ગુણથી; ચારિત્ર્યથી, શોભાવેલ હતો. તેઓશ્રીએ મનહર જ્ઞાન પુસ્તકમાં જે બ્રહ્મજ્ઞાન ઉપદેશ આપેલ છે, તે ઉપદેશથી વાચકોને, જીજ્ઞાસુઓને પણ ખાક ગુણી બનવા હેતુથીજ પાંચ જ્ઞાને ઇન્દ્રિઓ, પાંચ કર્મે ઇન્દ્રિયોને વારવા, તેમજ આઠ મદ, અભિમાનના કામ, ક્રોધ, મદ, માન, મોહ, લોભ, મમતા વગેરેને મનના સાધનથી જીતવા, સદગુણો, વિવેક, વિચાર, સમ, દમ, ત્યાગ, વૈરાગ, નિસ્વાર્થ સેવાભાવ, દાસત્વ ભાવથી સદગુણ સંપન્ન, પરમ પરમાર્થી જીવન જીવવા-તેઓશ્રીએ ચારિત્ર્યથીજ ઉપદેશ આપેલો.

તેમણે શ્રી સતપંથ સનાતન સમાજને તદ ઉપરાંત અન્ય ધાર્મિક શાખા સંપ્રદાયોને કેટલાયેક પ્રકારથી સેવાઓ આપી છે.

પુરાણું સાહિત્ય આજથી, ચાલીસ પચાસ વર્ષ અગાઉના સમયમા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરેલ, તે સમયનું તત્વજ્ઞાન તેમાંથી વાંચતાં સ્વાભાવીક તેઓશ્રીના પ્રત્યે સૌ કોઈને માન ઉપજે છે.

૨. કુદરત આદ નારાયણની અ,પુરૂષ વાણીને, આદેશને, ગ્રહણ કરનારા પ્રતિનિધીઓ પૈકીના પેગમબરો પૈકીના તેઓ પણ એક પેગમબર પ્રતિનિધી હતા, એ આ દેશમાં બ્રહ્મા, વિષ્ણું, એજ ગોર અને નર સ્વરૂપે, કેવી કળાએ, યુકિત અને લીલા કરે છે. તે સમજવા ગુઢ અને અગમ્ય ભેદ વર્તમાન યુગના સમયમાં તત્વ જ્ઞાનથી તેમણે સમજાવ્યું. કેટલાક માનસિક કુશળતા વાળા વિદ્વાનો અને સંતો પણ તે કળા લે કુદરતની જુકિતમાં ભ્રમમાં પડે તે સ્વભાવીક છે. કારણ કે તેઓશ્રીએ તેમની કલમેજ તેનો ખુલાસો બાબાનદામ સુબોધમાં, તેવા માનસિક કુશળતા, અને આત્મિક કુશળતા વાળાની બુદ્ધિ, જ્ઞાન, ભેદ સમજવામાં જમીન આસમાનનું અંતર બતાવેલ છે. માનસીક કુશળતા વાળા હુન્નર, ઉદ્યોગ, ધંધા વેપારથી ધન મેળવવામાં નામવંત રિદ્ધી સિદ્ધી મેળવવામાં કુશળ રહેશે. આત્મિક કુશળતાવાળા શ્રી સદગોરના સદ ઉપદેશ તરફ લક્ષ આપી દેવી વિચાર ગ્રહણ કરી, દાનવી વિચારથી દૂરીને ચાલશે. તેમ છતાં માનસીક કુશળતા વાળાની આ જગતમાં વાહવાહ અને પ્રશંસા થશે, આત્મિક કુશળતા વાળા

ॐ
મહાત્મા
શ્રી સદ્ગુરૂ ઈમામશાહ મહારાજ
જીવનવૃત્તાન્ત

મહાત્મા શ્રી સદ્ગુરુ ઈમામશાહ મહારાજ જીવન વૃત્તાન્ત

લેખક :
ગુરુવર્ય સ્વ. શ્રી પુરુષોત્તમ ગુરુધર્મા મહારાજ
શ્રી સતપંથી મંદિર,
ફૈજપુર. (ખાનદેશ)

આટલો મોટો ઓલીયો કોણ હશે એવો વિચાર કરી એ બાદશાહ 'શહાદુલ્લા' મસીદમાં તેમને મળવા માટે આવ્યો અને તેણે સદ્ગુરુને પ્રણામ કર્યાં.

બાદશાહે તેમની પૂછપરછ કરતા ઈમામશાહ બોલ્યા 'પંજાબનું મુલતાન શહેર મારું જન્મસ્થાન હોઈ સૈયદ વંશના કબીરદીન–બાબાને ત્યાં હું જન્મ્યો છું. બાદશાહે પૂછ્યું 'આપ મુસલમાન છતાં નમાજ કેમ પઢતા નથી?' સદ્ગુરુ બોલ્યા 'મુસલમાન અને હિંદુમાં શું ફરક છે?'

Imam Shah himself admits he is muslim

S-29

S-162

इस मिट्टीमें सारी दुनिया निपाया ।
इसीमे कौन हिन्दु कौन मुसलमाना ॥

ઈશ્વરે જ્યારે જીવસૃષ્ટિ નિર્માણ કરી ત્યારે સ્વેદજ, અંડજ ઉદ્ભીજ અને જારજ એ રીતે ચારે ખાણીમાં ચોરાસી લક્ષ જીવયોની નિર્માણ કરી. દરેક જીવનું શરીર પૃથ્વી, આપ, તેજ, વાયુ અને આકાશ એ પંચમહાભૂતોના સંયોગથી અને તેમના પંચીકરણથી નિર્માણ થયું છે. પંચતત્ત્વ જ બધા શરીરો નિર્માણ થયેલા હોવાથી તેમાં હિંદુ અગર મુસલમાન એવો ભેદ નથી.

માનવ ગમે તે હોય તો પણ તેનું ઉત્પત્તિસ્થાન અને તત્ત્વગુણ એક જ હોય છે. વળી ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ અને લય એ જીવનક્રમ પણ એક જ છે. સ્થૂળરૂપમાં જો ભેદ નથી તો સૂક્ષ્મરૂપમાં પણ શી રીતે હોઈ શકે? આપ પૂછો છો કે નમાજ કેમ પઢતા નથી! નમાજ એટલે નમસ્કાર અથવા નમન. હું નીચે બેસીને નમસ્કાર કરું છું તેના માટે બાહ્ય દેખાવોની જરૂર હોતી નથી. મનમાં પ્રેમ હોવો જોઈએ. તે નહીં હોય તો કશો ઉપયોગ નથી. ઈશ્વર બાહ્ય દેખાવથી દયાળુ થતો નથી. તે તો મૂળથી જ દયાળુ છે અને એવો ઈશ્વર આપણી પાસે જ છે છતાં આપણે તેને જોઈ શકતા નથી. કારણ આપણું અંતઃકરણ સાફ હોતું નથી. આપણા અંતઃકરણમાંથી માયા, મમતા, લોભ, રાગ, દ્વેષ વિગેરે કચરો કાઢી નાખવો જોઈએ એટલે

૭૮૬

'સત્પંથ શાસ્ત્ર'

યાને

મોક્ષગતીનો સાચો માર્ગ,

લેખક

સૈયદ કાસિમઅલી દુરવેશઅલી 'જીરાના'

પ્રકાશક

પટેલ લાલજીભાઈ નાનજીભાઈ મહકંપાવાળા

ગુજરાત.

કિંમત ૪-૦-૦

અવલાદના સૈયદોને હક્કો, સાલીયાણા, માહવારી, શાદી, મવત, બિસ્મીલ્લા વિગેરે પરચુરણ હક્કો આપવામાં આવે છે. અને કોઠાર તથા સદાવ્રત વિગેરે ચાલે છે. ગામ લોકોને મશીનથી પાણી પુરૂ પાડવામાં આવે છે.

હઝરત પીર ઈમામશાહ બાવાની ગાદીવાલાને કાકા કહેવામાં આવે છે. તેને બાળ બચ્ચા કોઈ હોતું નથી તેને સુન્નતે રસુલ સ. અ. વ. મુવાફિક દાઢી વિગેરે રાખવી પડે છે. ભગવા ફેંટો વિગેરે પહેરવા પડે છે.

S-175

હઝરત ઈમામશાહ બાવાને એક પત્ની હતા. અને તેમનું નામ બીબી "ફાતમા" હતું. અને તેમને ચાર ફરઝન્દ અને એક દિકરી હતી. તેમનાં નામ નિચે પ્રમાણે છે.

(૧) સૈયદ મોહંમદશાહ, (નુરઅલી મોહંમદશાહ) જેમની કબર ઈમામશાહ બાવાની કબરની પશ્ચિમે દરગાહમાં આવેલ છે.

બીજુ નામ (૨) સૈયદ મોહેમ બાકિરશાહ જેઓ સાહેબ લાવદ હતા તેમની દરગાહ અમદાવાદ સારંગપુર ચાર ટોળા કબ્રસ્તાન સામે આવેલી છે તે દરગાહનો વહિવટ અમદાવાદના નુરશાહી જમાતના સેવકો કરે છે.

(૩) સૈયદ મોહંમદ નિઝારશાહાની દરગાહ શહેર ખંભાતમાં નારંગેસર તળાવ ઉપર આવેલી છે. તેમના સેવકો મુસલમાન, કુંભાર, ગોલા, કાછીયા, કડીયા વિગેરે માણસો આ દરગાહ ઉપર આવે છે.

ચોથા (૪) સૈયદ મોહંમદ ખાલીકશાહ, જેમની દરગાહ ગુજરાતના કડી પ્રાંતમાં પાટણ શહેરમાં આવેલી છે. તેમનો ઉર્સ રજબ મહિનાની ૧૫ મી તારીખે થાય છે. તેમના સેવકો કંદોઈ, ભાવસાર મોઢ ઘાંચી વિગેરે છે.

પાંચમા બીબી આઝીઝા તે પણ લાવદ છે. તેમને કોઈ અવલાદ નથી, ઉપર જણાવેલ નામો હઝરત પીર ઇમામુદ્દીનના ફરઝન્દોના છે.

હઝરત ઈમામુદ્દીનના એક ફરઝન્દ હઝરત નુરઅલી મોહ'મદશાહને ત્રણ બીબીઓ હતી. તેમના નામ નીચે પ્રમાણે છે.

(૧) બીબી બુઝુર્ગ ખાતુન જે સુલ્તાન મહેમુદ બેગડાની છોકરી છે. એમની કબર ઇમામશાહ બાવાની દરગાના બહાર ઓટલા ઉપર છે.

બીબી બુઝુર્ગ બેગમને ૯ ફરઝન્દ અને ૬ પુત્રીઓ હતી. તેમાંના ઘણાખરા બે માસ ચાર માસના ગુજરી જવાથી તેઓના નામો ઓછાં જણાય છે. તેમના ફરઝન્દ સૈયદ શહાબુદ્દીન અને સૈયદ મુસ્તુફા, અને સૈયદ અલીશેર બીબી રાજે આલમ, વિગેરે છે.

સૈયદ શહાબુદ્દીનની અવલાદના સૈયદો જલાલશાહી સૈયદો તરીકે ઓળખાય છે.

સૈયદ મુસ્તુફા રહ. ની અવલાદના સૈયદોને નુરશાહી સૈયદો તરીકે ઓળખાય છે.

સામાન્ય રીતે આ બધા સૈયદો ઇમામશાહી સૈયદો તરીકે ઓળખાય છે.

(૨) બીબી પરમા બાઇને એક ફરઝન્દ હતા અને તેનું નામ સૈયદ ખાનમોહંમદ હતું, તેમના વંશજો સૈયદખાની નામના સૈયદો તરીકે ઓળખાય છે તેમની દરગાહ પીરાણામાં આવેલ છે.

(૩) બીબી જમાલબાઈને એક ફરઝન્દ હતા.

સૈયદ અલી જેઓ નાની વયમાં ગુજરી ગયા હતા અને તે લાવલદ છે.

હઝરત પીર ઈમામુદીન રહ. ની વફાત હિજરી સન. ૯૧૯ માં પીરાણામાં થએલી છે. તેમનો ઉર્સ શરીફ રમઝાન શરીફની ૨૬ તારીખે ઘણીજ ધામધુમથી ઉજવવામાં આવે છે. તેમાં ભાગ લેવા હઝારોની સંખ્યામાં દુરદુરથી પોતાના અનુયાયીઓ પીરાણામાં આવે છે. હાલમાં ગાદીવાલા કાકા રામજી હયાતમાં છે. ઓરસ સિવાય પણ બાર મહિનાની બીજે ગોકળ આઠમ, ધરો આઠમ, ભાદરવા સુદી ૧૧ ને વિગેરે દિવસોએ અહિં ભારે મેળા ભરાય છે.

S-175

હઝરત પીર ઇમામશાહ બાવાની દરગાહની ગાદી ઉપર થઈ ગએલા કાકાઓના નામ નિચે પ્રમાણે છે.

(૧) શાણા કાકા	(૧૪) કાકા પ્રાગજી
(૨) કાકા શેરમોહંમદ	(૧૫) કાકા નથુ
(૩) કાકા અબ્દુલ્લા	(૧૬) કાકા દિપા (અબ્દુર્રહીમ)
(૪) કાકા ઇબ્રાહીમ	(૧૭) કાકા મનજી
(૫) કાકા રહીમ	(૧૮) કાકા નથ્થુ
(૬) કાકા કરીમમોહંમદ	(૧૯) કાકા નાનજી
(૭) કાકા શામદ	(૨૦) કાકા શામજી
(૮) કાકા હસન	(૨૧) કાકા નથ્થુ
(૯) કાકા રહીમ	(૨૨) કાકા પેથા
(૧૦) કાકા રાજેમોહંમદ	(૨૩) કાકા નથ્થુ
(૧૧) કાકા નુરમોહંમદ	(૨૪) કાકા કરમસી
(૧૨) કાકા ભુલા	(૨૫) કાકા લખમણ
(૧૩) કાકા પોચા	(૨૬) કાકા રામજી હયાત

હઝરત પીર ઈમામશાહ બાવાની ગાદી ઉપર જણાવેલ ૨૬ કાકાઓ ગાદીનો વહીવટ કરનાર થઇ ગયેલા છે અને દરગાહનો તમામ વહીવટ કરી તેમની અવલાદના સૈયદોને હકકો આપવા સત્પંથીઓને સદ્દબોધ કરવો વિગેરે જણાવેલ કાર્યો કાકાઓ કરે છે.

નાયા કાકા ઉર્ફે નાયા નસીરૂદીન રહ.

નાયા જાતના ભીલ જાતીના હતા અને તે લુંટારૂઓના સરદાર હતા. હઝરત પીર ઇમામુદીન સાહેબ અમદાવાદથી ગીરમથા તરફ બળદગાડીમાં રવાના થયા તે વખતે ગાડી લુટવા નાયા આવેલ હતા. લુટવા આવેલ નાયાએ જ્યારે હઝરત ઈમામશાહ બાવાની ગાડી રોકી તો તેમણે નાયાને જણાવ્યું અય લુટેરાના સરદાર તું આ પ્રમાણે ગુનાહો કરે છે.

અદ્વૈત્—સંગમ્

હિન્દુ—(ઓંમ્ ॰)—॰—॰—॰—॰

॰—॰(અલી)—મુસ્લીમ

S-4

S-151

ઓંમ એ હીન્દુ અને મુસ્લમીન ઐક્યતાનો પવિત્ર મંત્ર છે!!

બે આંખ પણ નજર એકજ હોય છે।

તે વેદનો મહામંત્ર છે। "એકોહં બહુસ્યાય" નું મૂળ છે।

તે અથર્વવેદ (પુરકાન) નો *અં(લ)મ—ગૂઢ ઉચ્ચાર છે।

* અ—ઉ-મ઼નું સ્પષ્ટીકરણ—અને અ-લ-મ-અરબીનો ભેદ તેજ છે.

S-4

S-151

(નિરાકાર)

સુનકાર=લામકાં

ઓંમ ૐ અલી

વિશ્નાપુરી } એકોહુ / વહુદત / અડણાદ { હુબલિલ્લાહુ

આદપુરૂષ

પ્રેમરૂખ

મચ્છ
કુચ્છ
વારાહુ
નરસીંહુ
} સતયુગ

વાયમણુ
ફરશીરામ
રામ
} ત્રેતાયુગ

કૃષ્ણ
બુધ-(આદમ) } દ્વાંપરયુગ

નકલંકુ-(અલીથી-આગાખાન)કળી યુગ

S-151

(ૐ શ્રી સદગુરૂ બ્રહ્મા પીર ઈન્દ્ર ઈમામ શાહ બાવાની અસિમ કૃપાથી સંકલન)

સ્વાધ્યાય પોથી, યાને જ્ઞાનગોષ્ટિ

સંવાદ ભાગ-૧

કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના સભ્ય છે.

● લેખક ●
અનામી અંતર
આત્મા. સતપંથી
અને
થિઓસોફીસ્ટ

●સાધક ●
૭૨, વર્ષના બુઢા
બાવાનો ગેબી
અવાજ યાને
અનાહત
●નાદ ●

● નિમિત માત્ર ●
શ્રીરવજીભાઈ
ઉર્ફે
શ્રીરાવજીભાઈ
કાનજીભાઈ
પટેલ
રહિશ
મુ.પો. વકતાપુર
તા. હિંમતનગર
જી. સાબરકાંઠા
ફોન : ૩૩૧
(જામળા)

(ઓળખ : સદગુરૂ પીર શ્રી ઈમામશાહ બાવા તથા સેવક હાજર બેગ બાવા સાથે)

સંસ્થા પીરાણા

સુ.ચ્છકો :- વિધ્વાન એડવોકેટ શ્રી સુરેશ બી. બેલસરે સાહેબ મું. અમદાવાદ.
શ્રી બબાભાઈ શીવલાલ ચોકસી મુ. અમદાવાદ.

★ સ્વ. પૂજ્ય ખાકી સાહેબના શિષ્યો પૈકીના શ્રધ્ધાળુ શિષ્યમંડળ ★

પ્રત : ૧૦૦૦ નોંધ તા. ૨૮-૧૦-૯૬ કિંમત :રૂા. ૬ પોસ્ટલ ખર્ચ રૂા. : ૧-૦૦ કુલે : ૭

S-151

(પ્રથમ ભાગ ૧ના સંવાદ સંકલનની અંતર પ્રેરણા)

અમદાવાદ ટાગોર હોલમાં ગત તા. ૧૧-૮-૯૬ના દીને જાહેર પ્રસંગ ઉજવાયો. તેનો હેતુ એ જ કે **ઈશ્વરીય પેગામ આદિગ્રંથ વેદ તથા અંતિમ ગ્રંથ કુરાનની** પારાયણ યાને જ્ઞાનગોષ્ટિ સંવાદનો પ્રસંગ હતો. આવા પ્રસંગની જે આમંત્રણ પત્રિકાઓ અમને પીરઝાદા અને સતપંથી એસ. બી. સૈયદ સાહેબે મોકલાવેલી. તેના આધારે, હમો મારા ચિ. બચુભાઈની સાથે આવા પ્રસંગમાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. અને આ પ્રસંગમાં જેનું મુખ્ય પ્રમુખ સ્થાન હતું. તેવા **વિદ્વાન પંડિત વિષ્ણુ દેવ** વગેરે સંચાલકોની મુલાકાતો, પ્રસંગની શરૂઆત અગાઉથી લીધેલી. અને અમોએ અમારો **પરિચય આપણી**

S-143

પીરાણા સંસ્થાના પ્રતિનિધી સેવક તરીકે આપેલ. ← પીરાણા સંસ્થાના પ્રતિનીધી

તેમજ મુલાકાતનો હેતુ આવા જ્ઞાનગોષ્ટિના પ્રસંગને અનુરૂપ, મારે પ્રવચન કરવા સમય લેવાની જીજ્ઞાસા હતી. અને તે માટે બે ત્રણ દિવસ અગાઉથી જ તેવી મતલબનાં કેટલાંક સાહિત્યોની નોંધ કરીને, કેટલાક સાહિત્યો પ્રમાણ માટે સાથે લીધેલ. અને આપણા સદગુરૂશ્રીના આદર્શો તથા સિધ્ધાંતોની જાહેર સભામાં મારે રજુઆત કરવાની હતી. અને મુખ્ય સંચાલક **પંડિતશ્રી વિષ્ણુદેવે** આ પ્રસંગના સંચાલકોને મારા નામની નોંધ તેમની ડાયરીમાં કરાવીને, છેવટના મારા પ્રવચન માટે સમય આપવાની સુચના કરી હતી.

પરંતુ પ્રસંગની શરૂઆત થયા પછીના મુખ્ય પ્રવચન કરવાના વકતાઓ એ જ વધુ સયમ લેતાં, છેવટના મારા પ્રવચન માટે મને સમય ન આપી શકયા. તે બદલ તે પ્રસંગના સંચાલકોએ, હમારી સમક્ષ દીલગીરી દર્શાવી હતી. અને ખાસ આ સંકલનના વાચકોને નોંધ લેવા જેવી બાબત એ છે કે **આ પ્રસંગમાં જેટલા હિન્દુ** તથા મુસલમાનો બિરાદરો ઉપસ્થિત હતા, તેઓ સૌને તે જ વખતે પૂર્ણાહુતી સમયમાં જ દરેકને એક- એક પુસ્તક પ્રસાદી ભેટ, સંચાલકો તરફથી અર્પણ કરવામાં આવેલી. અને હમોએ પણ આ પ્રસંગના મુખ્ય સંચાલક **પંડિતશ્રી વિષ્ણુ દેવજીને** આપણી અસલ જુની સ્વ. ખાકી સાહેબની પુજા વિધિનું પુસ્તક ભેટ અર્પણ કરેલ છે. આમ આ પ્રસંગમાં હાજરી આપવાથી ત્યાર બાદ હમારા દીલમાં આ પ્રથમ ભાગ-૧ નું સંકલન કરવાની તીવ્ર ઝંખના અને યાને જીજ્ઞાસા તા. ૧૧-૮-૯૬ના ઉપરોકત પ્રસંગની પ્રેરણાથી લખવાની શરૂઆત્ત થયેલી.

અસલ પૂજા વિધિ સૈય્યદ અહમદ અલી ખાકીએ છપાવેલ છે.

સતપંથના સાહિત્યોમાં ભાષાકીય સુધારા વધારા કરેલ છે. એટેલ ફક્ત બાહ્ય સુધારા છે.

S-151

૧

ૐ પ્રસ્તાવના ૐ

સમગ્રવિભાગના સદભાવીકોએ, આ જ્ઞાનગોષ્ટિ, સંવાદના સંકલનમાંથી, ગુણગ્રાહી બનીને હિતકારક તત્વસાર ગ્રહણ કરવા નમ્ર વિનંતી છે.

આ સંકલનમાં મુખ્ય વિષય વિગતો, જે આપણા સતપંથ સમાજના તથા આપણી પીરાણા સંસ્થાના સંચાલકોએ, **આપણા સદગરૂ શ્રી ઈમામ શાહ બાવાના અસલ ઉપદેશ બોધ વચનોમાંથી**, હાલ ગત પાંચ વર્ષથી જ ભાષાકીય સુધારા વધારા કર્યા છે. અને તેવા સુધારા વધારા હાલમાં ખૂબ જ લોકપ્રિય બન્યા છે. પરંતુ આપણા ઈષ્ટ સદગુરૂ પીર ઈમામ શાહ બાવા, તેમની જ્ઞાતી કુળ, જે સૈયદ અને પીર પેગમ્બર સ્વરૂપે જાહેર છે. તેમ છતાં તેમનાં મુખ્ય નામોમાં વિકૃતી કરીને ફકત **સૂફી સંત ઈમામ શાહ મહારાજ**ની સંજ્ઞાથીજ હાલમાં સંસ્થાનાં તમામ સાહિત્યોમાં **'પીરની પવિત્ર દરગાહ યાને રોજા**નું મુખ્ય સ્થાનનું નામ બદલીને , **કૃત્રિમ નામ માત્ર 'પ્રેરણા પીઠ'** થી ઓળખ અપાય છે.

દરગાહનું નામ બદલીને પ્રેરણા પીઠ રાખેલ છે.

માટે આ સ્વાધ્યાય જ્ઞાન ગોષ્ટિ, સંકલન, સંવાદમાં આવા પ્રકારના ભાષાકીય સુધારા વધારાની જ **સમિક્ષા કરવા હેતુથી** પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે. આ સંકલનમાં એક જીજ્ઞાસુ સાધકને મુંઝવતા કુલ ૯ પ્રશ્નો સવાલોના ૯ જવાબો આ લેખકના હાલના અનુભવ આધારે, આ વિષયની રચના કરવામાં આવી છે. તેમાં કોઈપણ બુધ્ધીમાન વાચકોએ વાદ વિવાદ નહી કરવા નમ્ર વિનંતી છે.

ઉપરાંત આપણા જ્ઞાતી સમાજમાં, કેટલાક ઉમદા તત્વ જ્ઞાનને ગ્રહણ કરનારા અધિકારી જીજ્ઞાસુ સાધકોએ, ઘડી ભર જેઓ આ સંવાદ વાચન કરે, તેઓએ વાચન કરવા સમય પુરતા પણ જો **બ્રહ્મજ્ઞાનની દ્રષ્ટિ ભૂમિકાથી જ આ સંવાદ વાંચન કરશે** તો તેવા જ કોઈ વિરલા સાધકો જ આ **સ્વાધ્યાયપોથી યાને જ્ઞાનગોષ્ટિ** સંવાદમાંથી હિતકારક સાર તત્વ ગ્રહણ કરી શકશે. જેવાઓને હંસ દ્રષ્ટિની ઉપમા આપી શકાય તેવાઓની દ્રષ્ટિએ આ સંવાદમાં જાણે અજાણે અમારી ભૂલો કે ક્ષતી યાને અતિશ્યોકિત જણાય તો, ઉદારતા અને ક્ષમાભાવ દર્શાવીને, આ સંકલનના કોઈપણ પ્રશ્ને, સવાલ જવાબમાં કોઈ પણ ક્ષતીઓ જણાય તો, **તેઓ આત્મિય ભાવથી** આ લેખકના સરનામે પત્ર વ્યવહારથી અગર રૂબરૂમાં ક્ષતીઓ તરફનું માર્ગદર્શન આપી આભાર થાય, તેવી સુજ્ઞ વાચકોને પ્રસ્તાવીક નમ્ર વિનંતી સાથે અપેક્ષા છે.

બીજી ખાસ મહત્વની વિગત યાદ અપાવવાની એ, છે કે, આ સંવાદ પૈકીના ૯ પ્રશ્નો, ગત તા. ૧૨-૮-૯૬ના તથા તા. ૧૫-૮-૯૬ના દીને રજીસ્ટ્રર પત્રથી, **આપણી પીરાણા સંસ્થાના ગાદીપતીને** તથા સતપંથ જ્યોત માસિકના સંપાદક **શ્રી શામજીભાઈ કાનજીભાઈ** ને હમોએ મોકલેલ. અને આ સંવાદ ૯ પ્રશ્નો સમગ્ર સમાજની જાણ માટે **'સતપંથ જ્યોત'** માસીકમાં જ પ્રસિધ્ધ કરવા નમ્ર વિનંતી કરેલી. પરંતુ તેઓએ તેમ જાહેર નહી કરતાં, અને મારા રજીસ્સ્ટર પત્રનો કોઈ પણ જવાબ મને નહી આપતાં ત્યારબાદ આ સંવાદના ૯ સવાલ તથા જવાબની વિગતોને છપાવીને સમગ્ર સમાજને બોધપાઠ લેવા માટે જાહેર કરેલ છે. જેથી આ પ્રકાશનની છપામણ કિંમત, જણાવ્યા મુજબ ખરીદી કરીને જીજ્ઞાસુ સાધકોએ તત્વસાર ગ્રહણ કરવા પ્રસ્તાવીક :- લેખક અનામી અંતર આત્માની નમ્ર પાર્થના.

ઉપરાંત ભારતભરના સતપંથી આત્મિય બંધુઓને ખાસ નોંધમાં લેવા જોગ બાબત એ છે કે, હાલમાં

S-151

કરસનકાકાને પીર કરીમની ઉપમા આપવામાં આવેલ છે.

જે **સ્વામી વિવેકાનંદનું** સંક્ષિપ્ત જીવન ચરિત્ર **(શ્રીરામ કૃષ્ણ આશ્રમ રાજકોટથી)** માસ જુન ૧૯૯૬માં કુલ ૨૦ હજાર પુસ્તક પાન ૧૨૪ પ્રસિધ્ધ થયેલ છે. તે પુસ્તકના ટાયટલ પાનમાં સ્વામી વિવેકાનંદનો ફોટો તથા તેનું શિર્ષક મુખ્ય નામ **(પથદર્શક પેગમ્બર વિવેકાનંદ)** જાહેર થયેલ છે. આ પુસ્તકના ૧૨૪ પાનમાં દરેક પાને (પથદર્શક પેયગંબર) નામ પ્રસિધ્ધ થયેલ છે.

આ ઉદાહરણ આપવાનો હેતુ ભાવાર્થ એ છે કે આ સંવાદના પ્રકાશનની વિગતોના છેવટના ભાગમાં જે **આપણા પુજ્ય આચાર્ય કરસનદાસજીનું સંક્ષિપ્ત જીવન નાટકના પાત્રની ભુમિકામાં લખાયેલ છે.** તેમાં જે સદગુરૂ ઈમામ શાહની ગાદીના કાકાસાધુ દત્તક વારસ એટલે આપણા આચાર્યશ્રીને 'જો કોઈ પીર કરિમ કાકાની ઉપમા આપે તો' આમ જો અને તો ના પ્રશ્નથી જ આચાર્યશ્રીની આત્મકથાનું સંકલન થયેલ છે.

એટલે સ્વામી **વિવેકાનંદને** જો હાલમાં **પેયગમ્બરની** જ ઉપમા અપાતી હોય તો **આપણા આચાર્યશ્રીને** તેવી ઉપમા કેમ આપી ન શકાય ? તે હકીકત આત્મકથાના વાચકોએ **બ્રહ્મજ્ઞાનની** દ્રષ્ટિથી વિચારવા આ લેખક અનામી અંતરઆત્માની નમ્ર પ્રાર્થના છે.

અંતમાં ફરીથી મારા વ્હાલા આત્મિય ગુરૂબંધુઓ- બહેનોને નમ્ર પ્રાર્થના છે કે આ સ્વાધ્યાય જ્ઞાનગોષ્ટિ સંવાદના પ્રથમ ભાગમાંનો મુખ્ય વિશેષ હેતુ ફકત **હાલમાં ભાષાકીય સુધારા વધારા કરેલાની** જ સમિક્ષાનો છે. પરંતુ તેમાં કોઈને વાદવિવાદ કરવાનો નથી.

ઉપરાંત તેવા સતપંથ સાહિત્યમાં **જેમણે સુધારા વધારા કરયા અને કરાવ્યા હોય તેવાઓને ક્ષમાભાવ છે.** તેમની વિરૂધ્ધ કોઈ ટીકા નીંદા કરવાનો આશય નથી. તેટલી સ્પષ્ટતા ફરીથી કરવી જરૂરી જણાય છે.

પરંતુ જેમાં જે શ્રધ્ધાળુ સતપંથીઓને, પીરો પગમ્બરોના નામ તથા અરબી ભાષાની શૈલીમાં શ્રધ્ધા વિશ્વાસ હોય, તો તેવાઓની ધાર્મિક શ્રધ્ધા લાગણી આજ પછીથી કોઈ ન દુભાવે, તેટલી જ સદભાવથી નમ્ર પ્રાર્થના છે. અને જે બહુમતી સમાજને હાલમાંનાં સુધારેલાં સાહિત્યોનો જ ઉપયોગ કરવાની ઈચ્છા હોય તેવાઓ તેમ કરવા સ્વતંત્ર છે. તેમને કોઈ બંધન કે પ્રતિબંધ નથી. આટલી સ્પષ્ટતાથી આપ સૌ વાચકોના દિલમાં આત્મ સંતોષ જો થશે તો મારા હાલના આ પ્રથમ સંવાદ સંકલનનો હેતુ સફળ થયો માનીશ. એ જ સદગુરૂશ્રીની અસીમ કૃપાથી પ્રતાવિક નમ્ર પ્રાર્થના છે. અનામી અંતરઆત્મા :

સાહિત્યોમાં સુધારા વધારા કરવાં પાછળના કારણો

જીજ્ઞાસુ સાધકનો સવાલ પ્રશ્ન ક્રમ (૧) : આપણી પીરાણા સંસ્થાના સતપંથ સમાજના સંચાલકોએ **આપણા સદગુરૂ શ્રી ઈમામ શાહ બાવાના અસલ ઉપદેશમાં**, હાલ પાંચ વર્ષથી જે ભાષાકીય સુધારા વધારા કર્યા છે. તો તેમ તેવા સુધારા વધારા, **શા માટે કરવા પડયા ? તેનાં કારણો જણાવશો ?**

S-151

જવાબ : હાજી. હાલમાં સતપંથ સાહિત્યોમાં, ભાષાકીય સુધારા વધારા કરી કરાવીને, **પીર પેગમ્બરોનાં સદંતર નામો** કમી કર્યાનું જાણવા મળેલ છે. અને તેમ કરવાનાં **મુખ્ય સબળ (બે) કારણો** નીચે મુજબ છે.

(૧) આપણા કચ્છ ગુજરાતભરમાં આપણા જ્ઞાતિબંધુઓ સતપંથ ધર્મ જે છોડનારાઓ, આપણા સતપંથ સંપ્રદાયની તથા સતપંથ ધર્મની જાહેરમાં ખુબ જ ટીકાઓ કરતા હતા. અને આપણો સતપંથ ધર્મ ઈસ્લામી, મુસલમાની પંથ છે. તેવું જાહેર પત્રિકાઓ છપાવીને, અન્ય બીજા જ્ઞાતી સમાજમાં આપણી બદનામી કરતા હતા.

ઉપરાંત કચ્છ તથા ગુજરાત ભરમાં જ્યાં જ્યાં સતપંથી મંદિરો હતાં, અને છે, ત્યાં ત્યાં **સતપંથી શ્રધ્ધાળુઓને,** હામ, દામ, દંડ ભેદ ચારે પ્રકારથી જુલ્મ અને ત્રાસ ગુજારતા હતા. ત્યારે ભૂતકાળમાં, **પીરાણા સંસ્થામાં** કોઈ દર્શન કરવા કે બાધા માનતા કરવા આવે તો, **જાહેરમાં પીરાણા ગામનું** નામ પણ ન લઈ

હાલના (કહેવાતા સુધરેલા) સાહિત્યો પણ સૈય્યદ અહમદ અલી ખાકીનાજ સાહિત્યો છે.

S-151

શકતા. (ગામડે જવું છે.) એમ જણાવતા આવા વિકટ સમય સંજોગોને કારણે, **હાલમાં ભાષાકીય સુધારા વધારા કર્યા હોય, તેવું અનુભવથી જાણવા મળેલ છે.**

(૨) **બીજું સબળ કારણ** એવું જાણવા મળેલ છે કે, અગાઉ ભૂતકાળમાં જે જે સતપંથી સાહિત્ય છપાવીને પ્રસિધ્ધ થયેલાં, તે તે સાહિત્યોના **લેખક પ્રકાશકો, વિદ્વાન સૈયદ સ્વ : બાવા સાહેબ ખાકીના નામથી** તથા તેમના અવસાન બાદ તેમના વારસ **સૈયદ સતપંથીશ્રી શમ્સુદ્દીન બાવાના** પ્રકાશકના નામથી, અને ખાકીસાહેબના શિષ્યોના સહયોગથી પ્રસિધ્ધ થતાં હોવાથી, સૈયદોના નામેથી પ્રસિધ્ધ થતાં સાહિત્યોનો ઉપયોગ ન કરી શકાય અને, ઉપયોગ કરે તેની ટીકાઓ થતી હતી. માટે હાલમાં જે, જે નૂતન સાહિત્ય ગત ૫-૬ વર્ષથી છપાય છે, તે બધાં જ **ઉપરોક્ત વિધ્વાન સૈયદ ખાકી સાહેબના જ સાહિત્યોમાંથી સુધારા વધારા કરાવીને, હાલના પ્રકાશક સંસ્થાના ગાદી પતી આચાર્યશ્રી કરસનદાસજી** ના નામે પ્રસિધ્ધ થતાં હોવાથી, ત્યાર બાદ હાલમાં સતપંથ સમાજની કોઈ ટીકાઓ કરતા નથી. અને આવા કારણસર સુધારા વધારા કર્યાનું જ જણાય છે.

S-151

જીજ્ઞાસુ સાધકનો સવાલ પ્રશ્ન ક્રમ ૨ : ઉપરોક્ત સાહિત્યોના ભાષાકીય સુધારા વધારા હાલમાં ખૂબ **જ લોકપ્રિય કેમ બન્યા ? તે જણાવશો ?**

સુધરેલા સાહિત્યો કેમ લોકપ્રિય બન્યા?

જવાબ : હાજી, તેમ લોકપ્રિય બનવામાં પણ મુખ્ય (બે) કારણો છે.

(૧) પ્રથમ સબળ કારણ એ જ છે, કે અગાઉ ભૂતકાળમાં જે **આપણા જ્ઞાતી બંધુઓ જેઓ** આપણી સતપંથ સમાજની બદનક્ષીઓ તથા ટીકાઓ જાહેરમાં કરતા હતા. તેઓ હાલમાં આવી જાતના સુધારા વધારા થવાથી **ટીકાઓ કે બદનક્ષી કરતા બંધ થઈ ગયા.** ઉપરાંત તેવા સુધારક જ્ઞાતીબંધુઓએ જ આપણી સંસ્થાના ગાદી પતી તથા સંચાલકોના સુધારા વધારાના કાર્યની પ્રશંસા કરીને **ગાદીપતીને બહુ જ માન સન્માન કરતા થયા.** જેના કારણે આપણા કચ્છ ગુજરાતભરના સમગ્ર સમાજમાં લોકપ્રિય બન્યા.

(૨) બીજું સબળ કારણ જે આપણા સતપંથ સાહિત્યના સુધારકોએ **પીર પેગમ્બરોના નામો કમી કરાવેલાં સાહિત્યોને ભારત ભરના સાધુ સંતો મહંતો સમક્ષ રજુ કર્યા.** અને જે એક **'વિશ્વ હિન્દુ પરિષદ'** ના નામે પ્રચલિત સંસ્થા છે. તેવી સંસ્થાના **મુખ્ય પૂજ્ય મહંતશ્રી અવિચળદાસજીએ** ગત સન ૧૯૯૩ ની સાલમાં સારસા મુકામે, એક જાહેર પ્રસંગમાં, આપણી સંસ્થાના ગાદીપતી સંચાલકોને આમંત્રણ આપેલ. ત્યારે સારસા મુકામે આપણા **હાલના ગાદીપતી કરસનદાસ મહારાજ** વગેરે ગયેલા. ત્યારે તેવા **સારસા ગામના પ્રસંગમાં આ લેખકની હાજરી હતી.** અને ત્યાં સભામાં, ત્યાંના **મહંતશ્રી અવિચળદાસજીએ**, આપણી સંસ્થાના આચાર્યશ્રીનું બહુમાનથી સ્વાગત કરેલ. ત્યારે તેવા જાહેર પ્રસંગની જાહેર સભામાં, **મહંતશ્રી અવિચળદાસજીએ** આપણી સંસ્થાના ગાદીપતીને ખાસ સંબોધીને જણાવેલું કે, અત્રે આ પ્રસંગમાં, **પીરાણા સંસ્થાના આચાર્યશ્રીકરસનદાસજી** તથા તેમના સંચાલકો ઉપસ્થિત છે. તેઓ બધા **હિન્દુજાતીના તથા હિન્દુ ધર્મના જ છે. અને પીરાણા સંપ્રદાયમાં માનવા વાળા બધા હિન્દુજ્ઞાતીના જ અનુયાયીઓ છે.** અને હાલમાં પીરાણા સંસ્થામાં હિંદુ ધર્મની વિધ્ધ પ્રમાણેજ પુજાઓ થાય છે.

કરસન કાકાની સાથે આ લેખકની પણ હાજરી હતી.

પરંતુ ભૂતકાળમાં અગાઉના ગાદીપતીઓ તથા તેને માનવાવાળા જે **આપણા હિન્દુ સનાતન ધર્મના રાહથી ભૂલા પડેલા હતા. તેથી હાલના આ ગાદીપતી એ તેમની ભૂતકાળની ભુલો સુધારીને તેમનાં સાહિત્યોમાં સુધારાં વધારા કરાવીને, આપણા હિન્દુ સનાતન ધર્મના રાહમાં પાછા ફરેલા છે.** માટે આપણે આ જાહેર પ્રસંગમાં તેમનું ખૂબ જ બહુમાન કરીએ છીએ. તેવા સમાચારો અખબારોમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ છે.

S-151

સતપંથ ધર્મ મૂળમાં હિંદુ ધર્મ નથીએ પુરવાર થઇ જાય છે.

S-151

આમ ત્યાર બાદ **આપણા ગાદીપતી આચાર્યશ્રીને તેમની સંત સમિતિના ઉપાધ્યક્ષ તથા વિરવરની ઉપમાઓ મહંતશ્રી અવિચળદાસજીએ આપેલી.** તેવા સબળ કારણોસર ત્યાર બાદ સમગ્ર ભારત ભરના સંતો મહંતોજ આપણી સંસ્થાના આવી જાતના પરિવર્તનના કાર્યોની ખૂબ જ પ્રશંસાઓ કરતા થયા. ત્યારથીજ સમગ્ર ભારતમાં લોકપ્રિયતા વધી છે. આમ લોકપ્રિયતાના મુખ્ય બે કારણો છે.

જીજ્ઞાસુ સાધકનો સવાલ ક્રમ ૩ : આપણી સદગુરૂ ઈમામ શાહ બાવા છે. તેઓ કઈ જાતિ અને કુળના છે? સૈયદ, ક્ષત્રી કે બ્રાહ્મણ છે? તે જણાવશો? આ પ્રશ્નનું સબળ કારણ એ છે કે હાલમાં આપણા ઈષ્ટ દેવના મુખ્ય નામ જે, **સદગોર પીર ઈમામશાહ** બાવા છે, **તેના નામમાં તથા જાતીમાં સુધારો કરાવીને ઈમામશાહ મહારાજની** જ સંજ્ઞાથી જ પ્રચાર થાય છે. તો તેવી મહારાજની આ સંજ્ઞા સાચી છે? કે મન કલ્પીત છે? તે જણાવશો?

ઈમામ શાહ અરબી કુળના છે અને જાતી કુળ સૈય્યદ

જવાબ : હાજી, આપણા સદગુરૂનું અસલ કુળ જાતીનું સ્વરૂપ **અરબી કુળમાં, ઈષ્ટ સદગુરૂ પીર ઈમામ શાહ બાવાની જાતી કુળ સૈયદ છે.** તેવી સત્ય હકીકત જગ પ્રસિધ્ધ ઈતીહાસ જાહેર છે. તેમ છતાં, હાલમાં **સૈયદ કુળ જાતીને** કયાંય પ્રસિધ્ધિ નહી આપતાં, ફકત **ઈમામશાહ મહારાજની જ સંજ્ઞા** કે જે, **બ્રાહ્મણ કુળની અપાય છે.** તેવી હાલની સંજ્ઞા **મન કલ્પિત અને કોમવાદી સુધારકોની સંજ્ઞા છે.** દાખલા તરીકે શ્રીરામ ભગવાનને કોઈએ મહારાજની સંજ્ઞા આપી નથી. કારણ કે **શ્રીરામ ક્ષત્રીયકુળમાં અવતાર છે.** તેમજ વામન કે ફરસુરામને ક્ષત્રીય કુળની સંજ્ઞા આપી નથી. કારણ? **તે બ્રાહ્મણ જાતીમાં અવતાર છે.** માટે સદગુરૂ શ્રી ઈમામ શાહને હાલ જે મહારાજની સંજ્ઞા અપાય છે. તે સાચી નથી. મન કલ્પિત છે.

જીજ્ઞાસુ સાધકનો સવાલ ક્રમ ૪ : ઉપરના પ્રશ્નમાં જણાવ્યા મુજબ આપણા સદગુરૂશ્રીના કુળની જાતીનું **કોઈ સબળ પ્રમાણ છે? અને હોય તો તે જણાવશો?**

ઈમામશાહના કુળ/જાતીના સબળ પુરાવા

જવાબ : હાજી, તેવાં પ્રમાણો અનેક છે. અને પ્રમાણો જે પ્રથમ અસલ સદગુરૂના ઉપદેશ બોધ વચનોમાંના સાહિત્યોમાં જ અનેક પ્રમાણો છે. તેમ છતાં હાલમાં નૂતન સુધારેલાં સાહિત્યો જે જે પ્રસિધ્ધ થાય છે. તેમાં અસલ **સદગોર પીર પેગમ્બરોની ઓળખનાં પ્રમાણો કમી કરવામાં આવેલ છે.** તેમ છતાં તેવાં પ્રમાણો આ સંવાદમાં જ પાછળના ભાગમાં આપવામાં આવશે. ઉપરાંત એક સબળ પ્રમાણ જગ પ્રસિધ્ધ અને જાહેર છે. તે નીચે મુજબ છે.

સરકારી દસ્તાવેજોનું પ્રમાણ...

ગત સન ૧૯૩૯માં **જ્યારે સીવીલ કોર્ટથી** આપણી આ સંસ્થાનું ખાસ **એક બંધારણ સ્કીમ** જાહેર થયેલ છે. **તેવી સ્કીમના રજીસ્ટ્રેશન માંની** નોંધણીમાંજે મુખ્ય સદગુરૂશ્રીની જાતી તથા નામનું તથા સ્થાનનું પ્રમાણ છે. તેવું નામ **ધી ઈમામ શાહ બાવાનો રોજો સંસ્થા ટ્રસ્ટ પીરાણા.** આવા ઉપનામ વાળા બંધારણની વિગતોમાં સદગુરૂશ્રીના નામ તથા કુળ જ્ઞાતી વગેરેનું વર્ણન જાહેર છે. તેમ છતાં **સૈયદ કુળ જાતીની અસલ** ઓળખ અને નામ બદલીને ફકત **'ઈમામ શાહ મહારાજની સંજ્ઞાથી પ્રચાર થાય છે.** તેવી સંજ્ઞાઓ **બ્રહ્મજ્ઞાનીની દ્રષ્ટિથી કોમવાદી અને મન કલ્પિત મનાય.**

S-151

જીજ્ઞાસુ સાધકનો પ્રશ્ન ક્રમ ૫ : હાલમાં આપણી સંસ્થામાં પ્રસિધ્ધ થતાં તમામ સાહિત્યોમાં તથા **સતપંથ જ્યોત** માસીકમાં સંસ્થાના ધામ સ્થળની ઓળખનું નામ **જે પ્રેરણા પીઠ ની સંજ્ઞાથી જ પ્રચાર થાય છે. તો તેવું નામ પ્રેરણા પીઠ તે કઈ જગ્યા કે સ્થાનનું નામ છે? તે સાચુ છે? કે મન કલ્પિત છે? તે જણાવશો?**

જવાબ : હાજી, અમારા અનુભવની દ્રષ્ટિએ હાલમાં જે **સંજ્ઞા માત્ર 'પ્રેરણાપીઠ'ના** ઉપનામથી પ્રચાર

"મહારાજ" શબ્દ કોમવાદી છે...
હાલ પીરાણાના જગાડાઓનું મૂળ છે...

email: mail@realpatidar.com

S-151

"પ્રેરણાપીઠ" નામ ખોટું છે.

૫

થાય છે. **તો તેવી સંજ્ઞા મન કલ્પિત છે** સાચી નથી. તેના પ્રમાણો નીચે મુજબ છે.

ઉપરના પ્રશ્ન ચોથામાં જણાવ્યા મુજબ આ સંસ્થાના **મુખ્ય સ્થાન કે પૂજનીય ધામનું મુખ્ય નામ સંસ્થાના બંધારણ સ્કીમમાં જ જાહેર રજીસ્ટ્રેશન થયેલ છે.** તેવું નામ **ધી ઈમામ શાહ બાવાનો રોજો** ના નામથી નોંધણી રજીસ્ટ્રેશનમાં જાહેર છે. એટલે કે **રોજો યાને દરગાહના અસલ મુળ સ્થાનના નામને,** હાલમાં જાહેર પ્રસિધ્ધ જ નહિ કરતાં, **રોજો યાને દરગાહના જ સ્થાનને વિકૃત નામે 'પ્રેરણાપીઠ'ની સંજ્ઞા** છેલ્લા ૪ વર્ષથી જ અપાવવાની શરૂઆત થઈ છે. અને તેવી શરૂઆત પણ જ્યારે **સારસા મુકામે** ગત ૧૯૯૩ની સાલમાં પ્રસંગમાં આપણી સંસ્થાના ગાદીપતી વગેરે સંચાલકો ત્યાં ગયેલા. ત્યારે ત્યાંના **પૂજ્ય મહંતશ્રી અવિચળદાસજીએજ** સૌ પ્રથમ આપણી આ સંસ્થાની દરગાહને જ **'પ્રેરણાપીઠ'** આવું ઉપનામ આપેલું. પરંતુ સંસ્થાનું મુખ્ય નામ અને સ્થળ **રોજો યાને દરગાહ છે.** તેવા પૂજનીય પવિત્ર **રોજાનું કે દરગાહનું** જ નામ સદંતર કમી કરીને, તેનો પ્રચાર જ નહી કરવાની આપણા સંસ્થાના સંચાલકોની કાયરતા છે. તેમજ **સમગ્ર સતપંથ સમાજની નિર્બળતા અને અજ્ઞાનતા છે.** ઉપરાંત આવી જાતની **મુખ્ય પૂજનીય સ્થળ ધામમાંના નામની વિકૃતી, કોમવાદી સુધારા વધારાની પરિવર્તનની ઝાંખી છે.** કારણ કે આપણી આ સંસ્થા માત્ર હિન્દુ જ્ઞાતીની જ સંસ્થા નથી. અને પીરાણાના ધામમાં **પીરોની સમાધિઓ પૂજાય છે. અને ત્યાં કોઈ હિન્દુ સાધુ સંતો મહંતોના મઠ કે આશ્રમનું સ્થાન નથી.** અને ભારતભરમાં જ્યાં જ્યાં હિન્દુ જાતિના મઠ આશ્રમો છે તેવાઓને જ પીઠ, મઠ, કે આશ્રમની ઉપમા અપાય છે. દાખલા તરીકે **દ્વારકા પીઠ, શંકરાચાર્યપીઠ, વગેરે વગેરે.** પરંતુ **આ પીરાણા ગામમાં,** મુખ્ય પુજનીય સ્થાન **દરગાહમાં જ્યાં સૈયદ સદગુરૂ પીર ઈમામશાહ બાવાની સમાધી** તથા **તેના ચિ. સૈયદ સુત નર અલીમહંમદ શાહ બાવાની સમાધી તથા માતા બેગમ આદ શકિતની સમાધી છે.** ત્યાં આ ત્રણે સમાધીઓના ઉપરનું પૂજનીય તીર્થધામ **રોજો યાને** દરગાહ છે. તેમ છતાં આવા **મૂખ્ય તીર્થધામ રોજો યાને દરગાહનું નામ જ જાહેર ન કરતાં,** હાલમાં **વિકૃતિ નામ પ્રેરણા પીઠનીજ સંજ્ઞાથી** જાહેર પ્રચાર થાય છે. માટે તેવી હકીકતો આ સંવાદની વિગતો વાંચન કરનારાઓ **બ્રહ્મ જ્ઞાનીનીજ દ્રષ્ટિથી** વિવેક બુધ્ધિથી તુલના કરવા નમ્ર વિનંતી.

પીરાણા હિંદુઓનું સ્થાનક નથી

પીરાણામાં કોની કબરો (સમાધિઓ) છે...

S-151

એક કહેવત અત્રે યાદ આવે છે કે **દુનિયાને ઉંધા ચશ્માં ડાહ્યા દિવાના લાગે.** તે મુજબ હાલમાં આપણે દુનિયા કે જગતમાં સમગ્ર ભારતમાં **કોમવાદી વાતાવરણનું ઝેર પ્રસરેલ છે.** અને દુનિયાને જ સારૂં લગાડવા અને લોકપ્રિય બનવા હાલમાં ભાષાકીય સુધારા વધારા કર્યા છે. તો તેવા સુધારા વધારો કેટલા અંશે વ્યાજબી છે? તેની તુલના **બ્રહ્મજ્ઞાની મહાત્માઓ કરશે તેવી નમ્ર વિનંતી છે.**

સુધારા ફક્ત દુનિયાને સારૂં દેખાડવા માટે કરેલ છે. (એટલે સુધાર ફક્ત બાહ્ય છે.)

જીજ્ઞાસુ સાધકનો પ્રશ્ન ક્રમ ૬ : આપણા ધર્મને માત્ર **સતપંથ સનાતન** ધર્મના **જ નામથી પ્રચાર થાય છે.** પંરતુ ઈસ્લામ ધર્મ સિવાયના બીજા તમામ ધર્મોને, હિંદુ **ધર્મના નામથી** સંબોધન થાય છે. માટે આ પ્રશ્નની વિગત એ છે કે **આપણા ધર્મને હિન્દુ ધર્મ તરીકે સંબોધન કેમ ન થઈ શકે ?**

S-151

જવાબ : હાજી, **આ પ્રશ્ન આપનો ગુઢ અને ગહન છે. અને સતપંથ ધર્મને** માનવાવાળાઓ મોટી સંખ્યામાં **હિન્દુઓજ છે.** અને આ સંસ્થામાં મુખ્ય દાન ભેટ દક્ષિણા વગેરેની આવક મોટા ભાગે **હિન્દુ જ્ઞાતી સમાજ તરફથી** અત્રે અપાય છે. તે હકીકત તદન સાચી અને સત્ય છે. તે હમારી જાણમાં છે.

પરંતુ આ પ્રશ્નને વિવેક બુધ્ધિથી સમિક્ષા કરીને સમજવાની જરૂર છે. અને પ્રથમ એ જાણવું જરૂરી છે કે આ સંસ્થાનો વહીવટ બંધારણ મુજબ કરવા માટે, **આપણી સંસ્સ્થામાંના બંધારણ સ્કીમમાં,** જે કમીટીની રચના કરવામાં આવી છે. તે નીચે મુજબ છે.

સતપંથ એ હિંદુ ધર્મ શા માટે નથી? તેનો જવાબ...

S-151

પીરાણાની સંસ્થા એકજ "હિંદુ" ધર્મને માનવાવાળાની સંસ્થા નથી.

કમીટીની રચનામાં : **૭ વિભાગના ૭ સતપંથી સભ્યો**ની નિમણુંક થયેલી છે. તથા ૩ **સભ્યો ૩ વિભાગના સૈયદ જ્ઞાતીનાની** નિમણુંક થયેલી છે. અને ૧ **ચેરેમનશ્રી મળીને કુલ્લે ૧૧ સભ્યો વહીવટ કરે છે.** તેથી આ વહીવટમાં **આપણા માત્ર હિન્દુ એક જ જ્ઞાતીનો વહીવટ નથી**. અને આ સંસ્થાની સ્થાવર મિલકત તથા જે દાન ભેટ, દક્ષિણા વગેરે આપનાર ગમે તે જાતી જ્ઞાતિના હોય, પરંતુ **સંસ્થાની સઘળી મિલકત સમગ્ર જ્ઞાતિની સાર્વજનીક ટ્રસ્ટની છે.** અને **એક જ હિન્દુ જ્ઞાતી કે હિન્દુ ધર્મને માનવાવાળાની સંસ્થા નથી** એટલે આપણા સદ્‌ગુરૂની કુળ જ્ઞાતિ સૈયદ હોવા છતાં, **પણ સદ્‌ગુરૂના ઉપદેશને ઈસ્લામ ધર્મની ઉપમા અપાઈ નથી.** તેમજ **હિન્દુ જ્ઞાતી ધર્મની પણ ઉપમા અપાઈ નથી.** પરંતુ આપણા ધર્મને ફક્ત **સતપંથ સનાતન ધર્મની જ સંજ્ઞાથી** આ ધર્મનું નામ અપાયેલ છે. તે સાચુ છે.

ઉપરાંત આવો પવિત્ર રોજો યાને દરગાહના તીર્થધામમાં **હિન્દુ તથા મુસલમાન કોમના સર્વે શ્રધ્ધાળુઓ,** દરરોજ અસંખ્યની હાજરી દર્શન કરવા વખતે હોય છે. ત્યારે સવાર તથા સાંજની સંધ્યા નોબત વખતે અત્રે પ્રાર્થના ધૂપ લોબાનથી થતી હોય છે. ત્યારે હિન્દુઓ તથા મુસ્લિમ બીરાદરો તમામ એક જ પાંગતે ઉપસ્થિત રહીને પ્રાર્થના બંદગી કરીને, સૌને અરસ પરસ વંદન વીધી પણ કરતા હોય છે. અને તેવી પ્રણાલિકા હાલ સુધીમાં અત્રે દરગાહમાં ચાલુ હોવાથી આ રોજો **હિન્દુધર્મ તથા મુસ્લિમ ધર્મની એક્તાના પ્રતિક સમાન પ્રખ્યાત છે.** તેથી જ **આપણા ધર્મના ઉપદેશનું મુખ્ય નામ ફક્ત સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મથી પ્રખ્યાત છે.** તેમજ હાલમાં તેવા પ્રકારથી પ્રચાર થાય છે. તે ખૂબ જ પ્રશંસનીય છે.

S-151

જીજ્ઞાસુ સાધકનો પ્રશ્ન ક્રમ ૭: આપણા સદ્‌ગુરૂના ઉપદેશમાં **મુખ્ય જાપ** પ્રથમ વડીલોના વખતથી **પીરશાહ જાપ પ્રચલિત હતો.** પરંતુ હાલ ગત ૪-૫ વર્ષથી સુધારા વધારા કરનારાઓ ઓએ તેવો **પીરશાહ જાપ નહી જપવા,** અને **શ્રીનિષ્કલંકીનો જ જાપ જપવાનો** હઠાગ્રહ હાલમાં સમાજમાં થતો હોય તેમ જણાય છે. માટે આ પ્રશ્નમાં **મુંઝવણનો સવાલ એ છે કે, પીરશાહ જાપ કે નિષ્કલંકી જાપ, આ બેઉમાંથી કીયો જાપ સાચો છે? તે જણાવશો ?**

જવાબ : હાજી, અમારા અનુભવ પ્રમાણે તથા **સદ્‌ગુરૂનાં બોધ વચનો પ્રમાણે** તેની સમિક્ષા યાને સ્પષ્ટતા નીચે મુજબ છે.

પીરશાહ જાપ અને નિષ્કલંકી જાપ એ એકજ છે... તેના કારણો

પ્રથમ **ઉપરોક્ત બેઉ જાપ, એક રીતે સાચાજ મનાય.** કોઈને જુઠો કે મન કલ્પિત ન જ કહી શકાય. તેમ છતાં, **જો પીરશાહ જાપની હાલમાં ઉપેક્ષા** થતી હોય તો, **તેમ ઉપેક્ષા કરનારાની અજ્ઞાનતા તથા કાયરતા મનાય.** અને **આપણા સદ્‌ગુરૂશ્રીનાં બોધ વચનો** તથા શાસ્ત્રોમાં, ચારે યુગના ચાર જાપ જાહેર છે. પ્રથમ કર્તા યુગમાં **શ્રી નરસિહ ભગવાનનો જાપ છે.** બીજા ત્રેતા યુગમાં **ભગવાનશ્રી રામના નામનો જાપ છે.** ત્રીજા દ્વાપર યુગમાં ભગવાન **શ્રીકૃષ્ણના નામનો જાપ છે.** અને **કળયુગમાં અરબી સ્વરૂપે સદ્‌ગુરૂનો અવતાર હોવાથી, અરબી સ્વરૂપના અવતાર નામની ટુંકી જે સંજ્ઞાનો જાપ તે પીરશાહ નામ જાપ છે.**

તેમ છતાં હાલમાં **ભગવાનશ્રી નિષ્કલંકીનો જાપ** નામથી પ્રચાર થાય છે. તે સહજ સરળ સ્વભાવીક છે. તેને પણ ખોટો ન જ કહી શકાય. પરંતુ **આવા બેઉ જાપ** તથા **બેઉનામોનાં અર્થઘટન** યાને ભેદ ભાવાર્થ ગુઢ અને ગહન છે. તેની સમિક્ષા સ્પષ્ટતા નીચે મુજબ છે. પ્રથમ **નિષ્કલંકીની સંજ્ઞા** એટલે **નિષ્કલંકીનો અર્થ ભાવાર્થ** કલંક રહીત થાય છે. **પરંતુ નિષ્કલંકી કોણ ? જેને કલંક નથી તે વ્યકિત કોણ ?** અને તેવી જે **વ્યકિતના મુખ્ય નામનું જ** ગુણ વાચક **ઉપનામ નિષ્કલંકી છે.** માટે તેવી **નિષ્કલંકીની**

S-151

૭

સંજ્ઞા મુખ્ય કઈ વ્યકિતને સંબોધન થાય છે? તેનો મર્મભેદ ગુઢ અને ગહન છે તે નીચે મુજબ ખુલાસો છે.

આપણા **સદગુરૂની એકસો બોધવચનોની શિક્ષાપત્રી** જેનું હાલમાં નામ **વચનામૃત બિન્દુ** નામની પુસ્તીકાઓ, **હાલમાં પીરાણા શિબીર વખતે પ્રસિધ્ધ થયેલ છે.** તેવી એકસો પૈકીનાં છેવટના ૯૨ થી ૯૫ નાં બોધ વચનોમાં **મુખ્ય જાપ નામનો ખુલાસો છે. (તેવાં બોધ વચન)** નીચે મુજબ છે.

જેવા રૂપેથી ગૌર અને નર હોય સહી, તેવા રૂપથી જાપ જપવો મુનીવરભાઈ. તેવાં વચનનો ભેદ મર્મ ભાવાર્થ એ, છે, કે, **જેવાં રૂપ અને સ્વરૂપ કોને કહેવાય?** કે, **જે, કુળ અને જે જ્ઞાતી, જાતીમાં ભગવાનનો જે, જે, સમયમાં અવતાર જાહેર થયેલ હોય,** તો **તેવા કુળ જાતીના જ ભગવાનના નામનો જાપ.** એટલે ઉદાહરણ તરીકે, **શ્રીરામ ભગવાન** ક્ષત્રીય કુળ જાતીમાં હતા. અને **ફરસુરામ તથા વામન ભગવાન** બ્રાહ્મણ કુળ જાતીમાં હતાં. તેમ હાલના કળયુગમાં, **ભગવાન શ્રી નિષ્કલંકી કીયા સ્વરૂપમાં? અને કઈ જ્ઞાતી જાતીમાં?** અને **તેનાં માતા પિતા કોણ?** તેનો ખુલાસો જવાબ એ જ છે કે **ભગવાન અરબી સૈયદ કુળ સ્વરૂપમાં, જનમ્યા છે.** તેથી **(તેવાં નામ અને તેવાં રૂપ વાળા) જેવા રૂપેથી ગોર નર હોય સહી, એટલે ગોર અને નર તેમ બે મુખ્ય વ્યકિત કોણ?** તેનો ખુલાસો એ છે કે, **ગોર એટલે આપણા સદગુરૂ બ્રહ્મા પીર ઈમામ શાહ બાવા** તથા **(નર એટલે વિષ્ણુ સ્વરૂપ દસમો અવતાર શ્રી નરઅલી મહંમદ શાહ બાવા) આ બેઉના મુખ્ય નામનો જાપ છે.** તેથી આ બેઉ મુખ્ય નામની ટુંકી સંજ્ઞા **(પીર ઈમામશાહની સંજ્ઞા પીર) અને (નરઅલી મહંમદશાહની ટુકી સંજ્ઞા શાહ)** આવા મુખ્ય બેઉ **બ્રહ્મા વિષ્ણુના મુખ્ય નામની ટુંકી સંજ્ઞા પીરશાહ જાપ છે.** આવા મુખ્ય **અરબી સ્વરૂપના નામની ટુંકી સંજ્ઞા પીરશાહના જાપ** ને જો સદંતર કમી કરવામાં આવે તો, **સદગુરૂની શિક્ષાપત્રીનાં બોધવચનનોનું જ ખંડન મંડન અને વિકૃતી કરવા સમાન મનાય.** માટે આવા મહત્વના પ્રશ્નોની આટલી લંબાણ વિગતથી સમિક્ષા સદગુરૂની પ્રેરણાથી કરવામાં વાચકો **બ્રહ્મજ્ઞાનીની દ્રષ્ટિથી આ સંવાદ સંકલનનું વાંચન કરે તે નમ્ર વિનંતી.**

પીરાણા સતપંથીઓ માટે "નિષ્કલંકી નારાયણ" એટલે અરબી કુળના, નર મુહમ્મદ શાહ બાવા. કોઈ હિંદુ દેવ નથી.

જીજ્ઞાસુ સાધકનો પ્રશ્ન ક્રમ ૮ : હાલમાં આપણા સંચાલકો સુધારકોએ પ્રસિધ્ધ થતાં સાહિત્યોમાં જે મુખ્ય નામ **વિષ્ણુ અરબી સ્વરૂપે અવતાર નર અલી મહંમદ શાહનું નાંમ સદંતર કમી કરેલાનું જણાય છે.** તો તેવા મુખ્ય નામની સમિક્ષા તથા સ્પષ્ટતા કરશો?

વિષ્ણુનો ૧૦મો અવતાર એ કંઈ હિંદુ દેવ નથી

જવાબ : ઉપરના જે ૭ મા પ્રશ્નમાં સ્પષ્ટતા કરી છે, તે મુજબ **ભગવાનશ્રી નિષ્કલંકીનો દસમો અવતાર નરઅલી મહંમદશાહ** મુખ્ય પૂજનીય પાત્ર છે. તેમ છતાં મુખ્ય નામ **અરબી ભાષાના પેગમ્બર સૈયદ કુળમાં જન્મેલા હોવાથી,** તેવા મુખ્ય નામને જ કમી કરવાનું સાહસ, **બ્રહ્મજ્ઞાનીની દ્રષ્ટિથી અને સરકારના કાયદાની તુલનાથી**, તેમજ **કુદરતના કાયદા કાનુન મુજબ ભારે અપકૃત્ય સમાન મનાય.** અને તેવા નામ કમી કરનારા કરાવનારાઓને, નીચે મુજબના ઉદાહરણથી પ્રમાણોની સ્પષ્ટતા કરવાથી તેમની જાણે અજાણે થતી ગફલતને સુધારવા પ્રયત્ન કરશે તેવી નમ્ર પ્રાર્થના છે.

તેવા સબળ પુરાવા પ્રમાણ **સદગુરૂશ્રીની દરગાહને રોજામાં જ** મુખ્ય ત્રણ સમાધીઓ હાજરા હજુર છે. જેની આપણે દરરોજ રાત્રી દિવસ સેવા પુજા કરીએ છીએ. તેવી ત્રણે સમાધીઓના નામ નીચે મુજબ છે. (૧) **સદગુરૂ બ્રહ્મા પીર ઈમામ શાહ બાવાની છે.** (૨) **સદગુરૂ પીરનાં ધર્મપત્ની આદશકિતમાતા ~~બુઝ રંગ~~ બેગમની છે.** (૩) **તેમજ ઈમામ શાહ બાવાના સુત વિષ્ણુ સ્વરૂપે શ્રીનરઅલી મહંમદ શાહની** કુલે ત્રણ સમાધિઓ છે.

S-151

બે સતપંથી લોકો મળે ત્યારે એક બીજાને કેવી રીતે વંદન કરે છે...

૮

શ્રી નરઅલી મહંમદશાહ બાવાને, સતપંથ સાહિત્ય જ્ઞાન પ્રચારમાં, હાલમાં સદંતર કમી કર્યાની હકીકત પણ તદન સત્ય અને સાચી જ જણાય છે. ત્યારે આવા મુખ્ય દસમા **નિષ્કલંકી ભગવાનના અવતારી પુરૂષ નરઅલી મહંમદ શાહનું જીવન ચરિત્ર** પણ હાલમાં જે વિદ્વાનોના નામથી, **સતપંથ જ્યોત,** માસીકોમાં પ્રસિધ્ધ થાય છે. તેમાં પણ **નરઅલી મહંમદશાહ બાવાનું નામ** કમી કરેલાનું જાહેર થયેલ છે. ત્યારે **મુખ્ય અસલ જીવન ચરિત્ર સંક્ષિપ્તમાં** આ સંવાદમાં પ્રસિધ્ધ કરવું જરૂરી જણાય છે. તે મુજબ જ્યારે **સદગુરૂ બ્રહ્મા પીર ઈમામશાહ બાવાના** ઘરે તેના **ચિ. સુત સૈયદ નરઅલી મહંમદ શાહ બાવાનો જન્મ થયેલ.** ત્યારે ચમત્કાર જેવા બનાવ બનેલા છે. અને **જન્મના છઠ્ઠા દીવસે જ નરઅલી મહંમદશાહ બાવાએ** ૧૬ કળાએ પુખ્ત વયનું શરીર ધારણ કરીને, ઢોલીયામાંથી ઉભા થઈને, **તેમના પિતાશ્રી ઈમામશાહ બાવાને બે હાથ જોડીને વંદન વીધી કરી હતી** અને તેવી વંદન વીધી વખતની **સંજ્ઞામાં શાહહેજંદા કહેતાં** સામેથી જવાબ **કાયમ દેવ પાયાની** સંજ્ઞાથી વંદન વીધી કરેલી. તેથી જ તેવા સમયની તે સંજ્ઞા ને **હાલમાં આપણા સતપંથી શ્રધ્ધાળુઓ** મંદિરમાં મિલન વખતે **(શાહહેજંદા સામે જવાબ કાયમદેવ પાયા)** હાલ પ્રણાલીકા ચાલુ છે. ઉપરાંત તેવા પુખ્ત વયમાં **શ્રી નરઅલી મહંમદ શાહ બાવાના ચમત્કારીક દશ્યની ઝાંખી કરનાર,** તે વખતમાં હાજર રહેલાઓએ નમ્ર વિનંતી કરેલી. આવા દશ્યનો પ્રમાણ પુરાવો, **પાછળની પ્રજાના શ્રધ્ધાળુઓને** સમજાવવા ઉપદેશ બોધ વચનો સંભળાવવા વિનંતી કરેલી. ત્યારે તે સમયમાં જે બોધ વચનો સંભળાવેલાં તેવાં બોધ વચનોનું જ જે પ્રસિધ્ધ થયેલ **પુસ્તક નામ સતવેણી છે.** તેના પ્રકાશક પ્રથમના **લેખક વિદ્વાન સૈયદ સ્વ: બાવાસાહેબ ખાકીના નામે જાહેર પ્રસિધ્ધ છે. (જેમ શ્રીકૃષ્ણ** ભગવાને **અર્જુનને** શ્રીમદ ભગવત ગીતાનો ઉપદેશ આપ્યો) **તેમ આ સતવેંણી નામના પુસ્તકમાં** જે કુલે કાવ્યો ૨૧૯ પદમાં અકેક પદમાં ૫-૫ વાકયો કુલે ૧૦૯૫ કાવ્યો સતવેણી પુસ્તક પ્રસિધ્ધ થયેલ છે.

તેમ આટલી સત્ય હકીકત **વિષ્ણુ સ્વરૂપના શ્રીનરઅલી મહંમદશાહના જીવન ચરિત્રનાં પ્રમાણો જાહેર હોવા છતાં,** તેવાં મુખ્ય નામોને તથા તેવાં જીવન ચરિત્રોને હાલમાંના સુધારકોએ, જગતના કોમવાદી વાતાવરણથી સુધારા વધારા કર્યા હોય તો પણ તેવાઓને સદગુરૂ ક્ષમા આપે એ જ આ લેખકની નમ્ર પ્રાર્થના છે.

સુધારા વધારા ખોટા કર્યા છે...

જીજ્ઞાસુ સાધકનો પ્રશ્ન ક્રમ -- ૯ : હાલમાં જે પીર પેગમ્બરોનાં નામો કમી કરીને સુધારા વધારાઓ કર્યા છે. તો **તેવા સુધારા વધારા તદન ખોટા કર્યા છે ? કે સાચા પણ છે ? તેની સ્પષ્ટતા કરી શકશો ?**

જવાબ : આ પ્રશ્ન, એક રીતે ખૂબ જ ઝટીલ સમસ્યાનો મનાય. અને એક ઉદાહરણ યાદ આવે છે કે જેમ **(વષિષ્ઠ મુનીનો લવ,સતસંગ)** (અને **વિશ્વામિત્રનું હજાર વર્ષનું તપ) આ બેઉમાં શ્રેષ્ઠ કોણ ?** તેની બંનેમાં હરિફાઈ થઈ. ત્યારે આ બંને રૂષિઓ ન્યાય મેળવવા માટે પ્રથમ, **બ્રહ્મા પાસે, વિષ્ણુ પાસે, મહાદેવ પાસે ગયા.** તેમ છતાં આ ત્રણે મહાનુભવોએ, **ન્યાય આપવાની અશક્તિ દર્શાવી.** અને છેવટના ન્યાય મેળવવા **પાતાળ માં શેષનાગ પાસે મોકલ્યા.** ત્યારે ત્યાં એમ કહેવાય છે કે શેષ નાગના શીશ ઉપર સમગ્ર પૃથ્વીનો ભાર હોવાથી **શેષનાગે યુક્તિથી ન્યાય કર્યો.** બંનેને જણાવ્યું કે, પ્રથમ તમો મારા શિશ ઉપરનો પૃથ્વીનો બોજ ઉચો કરીને મને મૂકત કરો પછી ન્યાય થઈ શકે. જ્યારે પ્રથમ **વિશ્વામિત્ર ૠષિએ તેમના હજાર વર્ષના તપની** અંજલી અર્પણ કરીને, પૃથ્વીને અધ્ધર થવા વિનંતી કરી પણ પૃથ્વી એક તલ ભાર ઉચી ન થઈ.

ત્યારે **વષિષ્ઠ મુનીએ તેમના લવ સતસંગનો સંકલ્પ** યાને અંજલી અર્પણ કરી ને, પૃથ્વી માતાને પ્રાર્થના કરી. ત્યાંરે પૃથ્વી શેષનાગના શીશ ઉપરથી એક હાથ ઉચી થઈ. પછી **ૠષિ વિશ્વામિત્રે** વિનંતી કરી કે હમારો ન્યાય કરો. ત્યારે શેષ નાગે કહ્યું તમારો ન્યાય થઈ ગયો. **આમ યુક્તિથી ન્યાય કરેલ.** તેમ તેવા

દાખલા મુજબ આવા જટીલ મુંઝવતા પ્રશ્નોના ખુલાસા સદ્‌ગુરૂ કૃપાથી નીચે મુજબ વર્ણન કરવામાં આવેલ છે.

બ્રહમજ્ઞાન ગોર, નર, ને ભાવે, અડસઠે તીરથ ગુરૂ ચરણોમાં આવે,
બ્રહમજ્ઞાનેથીજ મનસ્થિર થાય, મુનીવરો બીજો નવ કોઈ ઉપાય.
ચંચળ મન, તો સ્થિર થાવ, મુનીવરો કરવો સમરણનો ઉપાય.
બ્રહમજ્ઞાન, વીણ કરે જે અભ્યાસ, તો સ્મરણ માંહે આવે વિનાશ.
સત સંગતનો છે. મહીમા ઘણો, પાર નવ પામે કોઈ તે તણો.
સત, સંગતથીજ થાય બ્રહમજ્ઞાન બ્રહમજ્ઞાનેથીજ થાય દ્રષ્ટિ સમાન.
તુહી સાચા સાંઈઓ : સદ્‌ગુરૂ મુખથી વચન કહે, બ્રહમજ્ઞાન મુખ વાણ;
સભ ઘટ સાહેબ એક છે, આદી અંતમાં એકજ જાણ.
સભ ઘટ નારાયણ સર્વમાં દેવા, સરવેમાં વિષ્ણું, ને અલી તતખેવા.
ઋષિઓ મહાત્મા અલીને સાહે, એવાં સ્વરૂપને બલીહારી જાઉં.
મુનીવરો, શંકા નવ ન રાખો મન અલી, અને રામ વીનાનો નહી કોઈ જંન.
તુહી સાચા સાંઈઓ : પૂર્ણ વિષ્ણુ, તેજ અલી, તેની અનંત લીલા અપાર;
અક્ષય, રૂપ, અરૂપના, પ્રેમેથી સમજો આ સાર;
તુહી સાચા સાંઈઓ : અનંત રૂપ અવતાર ગત, સ્થાવર જંગમ સકળ સ્વરૂપ ;
આદી જે બ્રહમા, એજ સદગોર નર્બા, અને જે વિષ્ણુ તેજ અલી સ્વરૂપ;
આવાં મનહરનાં જ્ઞાન વિચારે જેહ, સંસાર બંધનથીજ છુટે તેહ.
આવું બ્રહમ જ્ઞાન, કહી સમજાવ્યું, અંતરમાંહેથી નિર્મળ થાવું.

હમારા સુજ્ઞ વાચકો ગુરૂબંધુઓ, આ મનહર જ્ઞાન પુસ્તકમાં, જે કુલ્યે ૨૭૫ કાવ્યોની રચના છે. તેવા પ્રથમ મનહર જ્ઞાન પુસ્તકનો અનુવાદ, આ લેખકના અભ્યાસ ભૂતકાળના સન. ૧૯૬૫ની સાલમાં, એટલે આજથી ૩૨ વર્ષ પહેલાં છપાવીને તેના પ્રકાશકોમાં, હમારા સ્વ. પૂજ્ય પિતાશ્રી કાનજીબાપાના ત્રણે વારસદારો, (૧) મુરબીશ્રી અરજણભાઈ (૨) ભરતસમાન બંધુશ્રી દેવજીભાઈ (૩) અનામી અંતર આત્માના નિમિત્તે પ્રસિધ્ધ થયેલ. તેની પ્રસ્તાવનામાં શીવપુરા કંપાના શ્રી હરીભાઈ લાલજીભાઈની સલાહ સૂચના આધારે મનહર જ્ઞાન પુસ્તક પ્રસિધ્ધ થયેલા. પરતુ તેવા મનહર જ્ઞાનમાં હાલના સુધારકો જે શ્રી શામજીભાઈ કાનજીભાઈ દાદા એ મન રચીત મનહર જ્ઞાનમાં સુધારા - વધારા કરેલ છે. તે બદલ ક્ષમાપના.

બ્રહ્મજ્ઞાન એટલે શું :

તેનો ભાવાર્થ એ છે કે હાલમાં જે જ્ઞાતિ જાતિ કુળના કોમવાદી વલણનો પ્રચાર થઈ રહેલ છે. તેવા કોમવાદીની ભ્રમણાઓ અને શંકાઓ મીટાવવાનું મુખ્ય જ્ઞાન તે બ્રહમજ્ઞાન છે. અને આપણા સદગુરૂના ઉપદેશમાંના મુખ્ય આદર્શો તથા સિધ્ધાંતો જે, છે, તે, સમગ્ર વિશ્વના તમામ ધર્મોના પ્રત્યેનો સમાન આદર ભાવ, તથા સહિષ્ણુતા, વિશ્વબંધુત્વની ભાવનાની ઉદારતા છે. માટે આપણા સતપંથી સનાતની જ્ઞાતી બંધુઓના સાધકોએ આવા બ્રહ્મજ્ઞાનની જ ભૂમિકાનો પ્રાથમિક અભ્યાસ વિવેક બુધ્ધીથી જ કરવો જરૂરી હોય છે. અને તેવી ભૂમિકાનાં આયોજનો બાળ શિબીરોમાં થવાં જરૂરી છે. જેમાં હિન્દુ જાતી કે મુસ્લીમ જાતી જ્ઞાતીના ભેદભાવ મીટાવે. તેવી જ આચાર સંહિતાનો પ્રચાર કરાવનારાઓને જ બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતો મહાત્માઓનાં બિરૂદ અપાય છે. ત્યારે અત્રે આ સંવાદ સંકલનના અંતમાં એક પ્રશ્ન પૂછવાનું મન થાય છે કે, આપણા સતપંથ કે સનાતન સમાજમાં, કચ્છ તથા ગુજરાતભરમાં, તથા પીરાણા મુખ્ય ધામમાં, હાલના સંસ્થાના ગાદીપતીઓ તથા નવા નિમણુંક થતા આચાર્યોમાંથી ઉપરોક્ત બોધવચનોમાં જણાવ્યા મુજબના બ્રહ્મનિષ્ઠ

મહાત્માઓ કેટલા ? તેની સમિક્ષા કે પરિક્ષા કીયા સદગુરૂ કરશે ? અને આપણા **ઈષ્ટ સદગુરૂ પીર ઈમામ શાહ બાવા** તેઓ ૬૦૦ વર્ષથી જ **દરગાહમાં, સમાધીમાં પોઢેલા છે.** તેઓ સમાધીમાંથી જાગીને આપણી સૌની પરિક્ષા કરશે ? કે બીજા કોઈક પરિક્ષા કરશે ? અને **જો આપણા સતપંથ સમાજમાં, ઉપરોક્ત બોધ વચનો મુજબના બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતો કે મહાત્માઓ હોય તો,** તેવાઓ પછી આપણા **સદગુરૂનાં અરબી સ્વરૂપનાં તથા પીરો પેગમ્બરોના તથા દસમો અવતાર શ્રી નરઅલી મહંમદ શાહનાં જ નામોને સદંતર કમી કરી કરાવી શકે ખરા ?** અને તેવા નામોમાં, **શંકાઓ, ભ્રમણા લાવીને કમી કરાવવા ના ભગિરથ કાર્ય કરીને** હાલમાં દુનિયાને કે જગતને સારૂં લગાડવા અને લોકપ્રિય બનવા માટે જ ભાષાકીય સુધારા વધારાતમામ સાહિત્યો નૂતન પ્રકારથી પ્રગટ કરનારનાં પ્રમાણો જાહેર છે. હાલમાં જાહેરમાં ઉજવાતા પ્રસંગોમાં, **વિશ્વ હિન્દુ પરિષદોના સાધુઓ સંતોએ આપણી સંસ્થાના ગાદીપતીને જે પ્રમાણપત્રો આપીને પ્રશંસાઓ કરતા રહેલ છે.** તેવા સુધારા વધારાવાળા હાલનાં સાહિત્યોમાં જ **આપણા સદગુરૂનાં વચનોનું પાલન થાય છે ?** કે ઉપર જણાવ્યા મુજબ તેવાં **બોધ વચનોનું ખંડન મંડન થાય છે ? તેની સમિક્ષા બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્માઓ જ કરે.**

અંતમાં એ યાદ અપાવવું જરૂરી જણાય છે કે, **આપણા સદગુરૂના જ બોધ વચન પ્રમાણે આપણે સૌ હાલમાં સદગુરૂના જ સત્યપંથના રાહ ઉપર ચાલીએ છીએ ?** કે સુધારા વધારા કરાવીને, **સતપંથ છોડનારા આપણા જ્ઞાતીઓમાં સૌ પ્રથમ સ્વ. શ્રી નારણભાઈ રામજીભાઈએ, જે રાહ બતાવ્યો,** તેવા તેમના બતાવેલા રાહ તરફ હાલમાં, **સાંચી પ્રગતી કરી રહ્યા છીએ ? કે વિકૃતી કરી રહ્યા છીએ ?** તેની તુલના કરવા માટે **સદગુરૂના જ બોધ વચનો આ સંવાદ સંકલનમાં પ્રમાણો પ્રસિધ્ધ કરેલ છે.** અને આવા ઉદાહરણોથી જ આ નવમા પ્રશ્નમાં **આપણા સુધારા વધારા કેટલા સાચા છે ? અને કેટલા ખોટા છે ?** તેની સમિક્ષા **બ્રહ્મદ્રષ્ટિથી** આ સંકલનનું વાંચન કરનારા વિદ્વાનો તુલના કરી શકશે. તેવી અપેક્ષા છે.

આત્મિય બંધુઓ, ગંગા સતીનું ભજન એક કાવ્ય આ વિષયને ઉદાહરણ રૂપ યાદ આવે છે તે નીચે મુજબ છે. ***ભકિત કરવી તેને રાંક થઈને રેવું ને, મેલવું અંતરનું અભિમાન જી.***

સદગુરૂના ચરણમાં શીશ નમાવીને, કર જોડીને લાગવું પાયજી,
જાતીપણું છોડીને અજાતી થાવુંને, કાઢવો વર્ણોનો વિકારજી,
જાતી કે ભાતી નહી હરિના દેશમાંને, એવી રીતે રહેવું નિરધારજી,

આ બોધ વાકયનો તત્વસાર ભાવાર્થ એજ છે કે, **જાતી, જ્ઞાતી કે વર્ણોનો વિકાર એટલે ?** આપણે **હિન્દુજાતી અને આપણો હિન્દુ ધર્મ તથા પીર પેગમ્બરને કે અરબી શબ્દને માને, તે બધા મુસલમાનો,** આવી જાતની કોમવાદી ભેદભાવની દ્રષ્ટિ, તેને જ ભ્રમણાની ભ્રાન્તી કહેવાય છે. **તેવી જાતની ભ્રાન્તી કોણ મીટાવે ? જવાબ :** બ્રહ્મજ્ઞાની મિટાવે.

બીજું ઉદાહરણ : જે રણુઝાના શહેરમાં જન્મેલા તેવા **રામદેવજી, જ્ઞાતીએ** રજપુત હતા. **છતાં તેમને** રામદેવપીરની ઉપમા જગતમાં પ્રસિધ્ધ છે. તેમજ બીજા કચ્છ **અંજારના જેસલ જાડેજા** રજપુત જ્ઞાતીના છે. તેમને **સતી તોરલદેના સંગથી બ્રહ્મજ્ઞાન થતાં જેસલ પીર** થઈને પુજાય છે. ઉપરોક્ત બેઉની સમાધીઓ છે. તેમની **દુનિયામાં** કોઈ જ **ટીકાઓ** કરતા નથી. અને ગુણ ગવાય છે.

કચ્છમાંના જાડેજા રજપુત રાજા મહારાજાઓને, બાવાની સંજ્ઞા ઉપનામથી પ્રસિધ્ધ છે. **રાવ ખેંગારજી બાવા** વગેરે વગેરે. પરંતુ **આપણા સદગુરૂ પીર ઈમામશાહ જે જ્ઞાતીએ સૈયદ હોવા છતાં તેમને પીર કે બાવા ની સંજ્ઞા ન આપી શકાય અને ફકત (ઈમામ શાહ મહારાજ)** આવી જાતની સંજ્ઞા **મુખ્ય નામની વિકૃતી હાલમાં સમગ્ર સતપંથ સમાજમાં લોકપ્રિય બની છે. તે કેટલા અંશે વ્યાજબી છે. ?** તેની તુલના વાચકો

મનના નબળા લોકો ભાષાકીય સુધારા વધારા કરી રહ્યા છે.

S-151

કરે તેવી નમ્ર વિનંતી. તેમજ **કચ્છમાં ગામ ઘડુલીના કચ્છી બાપા જેનું નામ સ્વ. રતના બાપા** હતું. તેમને **બ્રહ્મજ્ઞાન આત્મ જ્ઞાન** થતાં, તેઓશ્રીને, **રતના પીરનો** જ ઈલ્કાબ આપણા સમાજમાં ખૂબ જ પ્રશંસનીય બનેલો. અને તેઓશ્રી **રતના બાપા** તથા દેગામ પંચવટીવાળા **પૂજ્ય સ્વ. રામજી પેથા બાપા** તથા **રાયણ કચ્છવાળા મેઘજીબાપા** તથા માતાજી વગેરે મારા વતન લીખીકંપા અગાઉ પધરામણી કરી હતી. તેવા **રતના બાપાને પીરનો ઈલ્કાબ** અપાયેલો છે. તેની કોઈ ટીકાઓ કરતા નથી. **અને આપણા સદગુરૂને પીર ઈમામ શાહ બાવાના અસલ નામના ઉચ્ચારમાં,** આપણે ટીકાઓ કરનારાથી ત્રાસીને કે પછી આપણા મનની મનોવૃત્તિની નબળાઈથી, પીરનાં નામો તથા ભાષામાં સુધારા કરવામાં પ્રગતિ કે વિકૃતી કરી રહ્યા છીએ? તે હાલમાં આપણને સમજાતુ નથી. તેમજ હાલમાં ગત ૩-૪ વર્ષથી **આપણા સતપંથી સમાજમાં** નાનાં બાળકોને **બચપણથી પાયાના શિક્ષણમાં જ જે શિક્ષણ પીરાણા શીબીરમાંજે અપાય છે. તે બ્રહ્મતત્વ જ્ઞાનની** ભૂમિકાનું શિક્ષણ અપાય છે? **કે ભ્રમણામાં પાડવાનું શિક્ષણ અપાય છે?** તેની પરિક્ષા કોણ કરશે? આમ આ છેવટના પ્રશ્નની સમિક્ષા યાને સ્પષ્ટતા કરવામાં, **કદાચ મારી કલમથી સત્ય અને સાચા સદગુરૂનાં બોધવચનો પણ કોઈકને કડવાં લાગે તો, કડવું ઓસડ જ કોમવાદી ઝેરના રોગનું ઔષધ માનીને,** ગમની ગોળી થી મનની ચંચળતાને સ્થિર કરવા લેખકની નમ્ર વિનંતી છે.

કરસન કાકા... સતપંથના સાહિત્ય આ લેખકના નિમિત્તે પ્રસિદ્ધ કરતા હતા.

સંક્ષિપ્ત આત્મકથા : (આપણી સંસ્થાના ગાદી પતી વિરવર શ્રીકૃષ્ણદાસ મહારાજની)

આ આત્મકથાનું સંકલન એક નાટકના પાત્રની જેમ, તેઓશ્રીના સંક્ષિપ્ત જીવનનો તત્વસાર સંકલન કરવામાં આવે છે. તેવી **આત્મકથાની આ વિગતોના વાચકોએ,** હંસવૃત્તી ગુણગ્રાહી બનીને લખવાનો હેતુ ભાવાર્થ તત્વ સાર ગ્રહણ કરવા લેખકની નમ્ર પ્રાર્થના છે.

આચાર્યશ્રી કૃષ્ણદાસજી મહારાજનું મુળવતન કચ્છમાં ખેડોઈ ગામે રહીને મુખ્ય વિષય ધંધો ખેતી કામ કરતા હતા. અને ત્યાર બાદ કચ્છમાંથી પુનરાવર્તન કરીને, અત્રે **પીરાણા ગામની** નજીકના **હીમપુર લાટમાં રહીને,** તેઓશ્રી **ગૃહસ્થી કુટુંબીક જીવનની** તમામ ફરજો અદા કરતા હતા. ઉપરાંત ખેતી કામની સાથે સાથે **આપણા સતપંથ સમાજમાં** કચ્છ તથા ગુજરાત વિભાગોમાં, **દસ અવતારની કથાઓનાં આયોજનો કરીને, સતપંથ ધર્મના પ્રચારનું સાહિત્ય, મારા નિમિત્તેથી પ્રસિધ્ધ કરાવતા હતા.** ત્યારે તેઓશ્રીએ **મારા, નિમિત્તનાં,** તે વખતનાં છપાતાં સાહિત્યોમાં, મને આર્થિક સહયોગ અપાવતા. ત્યારે આ લેખકને તેવાં કાર્યોમાં મુખ્ય મદદગાર **સ્વ. મુખી દેવજીભાઈ લાલજીભાઈ તથા સ્વ. વિદ્વાન પંડિત ધનજીભાઈ નારણભાઈ તથા વ્યાસ પીઠ ઉપર બિરાજમાન પંડિતો કરસનદાસ દેવજીભાઈ** તથા તેમના **સાથીદાર પંડિત સ્વ. ધનજીભાઈ વાલજીભાઈ** વગેરે મદદરૂપ હતા.

ઉપરાંત છેવટના આપણી સંસ્થા પીરાણામાં તેઓશ્રીએ સક્રિય બનીને, સન-૧૯૮૦ના સમયથી કરીને સન ૧૯૮૫ના સમય સુધીમાં, સંસ્થાની ક્રાંતિમાં, કમિટી સભ્ય **સ્વ. શ્રી કેશુભાઈ રામજીભાઈને તથા હાલના સભ્યશ્રી ભીમજીભાઈ કરસનભાઈને** મદદગાર થઈને ભૂતકાળના **સ્વ. ગાદીપતી સવજી કાકાના**વખતની વહીવટની જે નબળાઈઓ અને ગેરરીતિઓ હતી તેને મીટાવવા, **અમદાવાદની સીવીલ કોર્ટમાં સ્વઃ સવજીકાકા ગાદીપતીના વિરૂધ્ધમાં,** સંજોગોવસાત દાદ ફરીયાદી અને વિવાદ થયેલ. તેમાં પણ તેઓશ્રીએ, **મારા અનુભવનો ઉપયોગ કોર્ટોમાં કરાવેલો હતો.** અને મારા અનુભવ પ્રમાણે તેવા સમયમાં અને તેવા કાર્યોમાં સક્રિય સહયોગ મેં આપેલો. અને તેવા સમયમાં જ હાલના આચાર્ય

S-151

શ્રીકરસનદાસજીના દિલમાં, આ સંસ્થાના કાર્યોમાંથી ત્યાગ વૈરાગની ભાવનાની જ્યોત તેમના અંતરમાંથી જાગૃત થઈ હતી. અને યોગાનું યોગ ગાદીપતી સ્વ. સવજી કાકાનું અવસાન, સન ૧૯૮૫ના અંત સમયમાં થયું. ત્યારે હાલના આચાર્યશ્રી કરસનદાસજીએ તેમના ગ્રહસ્થી જીવનમાંથી ફાગરતીઓ લઈને એટલે કે ધર્મપત્નિીથી છૂટાછેડા લઈને, સાધુ સન્યાસી બન્યા. એટલે જે કોઈ સાધુ યા સન્યાસી થાય તો તેવાઓની નાતી કે જાતી કોઈ પુછતા નથી. કારણ તેમની જાતીપણું મટી જાય છે. તેવો સન્યાસીનો મુખ્ય આદર્શ યાને સિધ્ધાંત છે.

અને પૂર્વજન્મના પૂન્યના પ્રતાપથી ત્યારબાદ આ સંસ્થાના ગાદીપતીની પસંદગી કરવાનો સમય હતો. ત્યારે પણ તેના જેવા બીજા જે જે ફારગતીઓ લેનારા ઉમેદવારો હતા. તેવા સૌને, આપણા સદગુરૂની દરગાહની સમક્ષ જ્યાં પીર હાજર બેગની સમાધી છે. ત્યાં દરેક ઉમેદવારોની પસંદગી માટે બેડીઓ પહેરાવવામાં આવી. ત્યારે બીજા ઉમેદવારો કરતાં આપણા હાલના કૃષ્ણદાસજીની બેડીઓ પ્રથમ નંબરે ખૂલતાં, આપણા સતપંથ સમાજે તથા સૈયદ સમાજે, સૌએ સર્વાનુમતે સંમતીથી આ સંસ્થાના ગાદીપતીની સ્થાને કરસનદાસ આચાર્યશ્રીની નિમણુંક કરવામાં આવી. એટલે આ સંસ્થા મુખ્ય સદગુરૂ સૈયદ પીર ઈમામશાહબાવાના નામની છે. અને પીરના નામની ગાદીના કાકાશ્રી કરસનદાસ એટલે પીર ઈમામશાહ બાવાની ગાદીના કાકાને સાધુ થવા પછીથી કરસનદાસના નામમાં પરિવર્તન કરીને તેમના બદલે (પીર કરીમ કાકા)ની સંજ્ઞા જો અપાય તો તેવી સંજ્ઞા કલંકીત મનાય ? કે નિષ્કલંકીત મનાય ? તેની સમિક્ષા બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા કરશે. ઉપરાંત હાલમાં આપણા સતપંથ સમાજમાં જે ધર્મનો પ્રચાર સતપંથનાં સાહિત્યોમાં તથા સતપંથ જ્યોત માસિકમાં પ્રસિધ્ધ થાય છે. અને તેમાં પણ આપણા કૃષ્ણદાસજી મહારાજને ભગવાન શ્રીનિષ્કલંકીના પાત્રનું જ કાર્ય કરી રહ્યાની ઉપમાઓ માસિકમાં પ્રસિધ્ધ થતી વાંચવા મળેલ છે. એટલે પીર ઈમામ શાહ બાવાની ગાદીના કાકા કરસનદાસજીના નામ પરિવર્તનમાં, જો વિશેષ સુશોભિત ઉપમા આપવી હોય તો, (પીર કરીમ કાકા) ના નામથી કોઈક શ્રધ્ધાળુ તેવું બિરદ આપે તો, તેને કલંકીત મનાય ? કે નિષ્કલંકીત મનાય ? તેની સમિક્ષા બ્રહ્મનિષ્ઠ મહાત્મા કરશે. કારણકે આવી મતલબનાં ઉદાહરણો આ પ્રકાશનમાં ઉપરની જ વિગતોમાં જાહેર કરેલ છે. તેવા હિન્દુ જાતમાંથી નામ પરિવર્તન કરીને, પીરની સંજ્ઞાથી પૂજાયા છે. તેવા જેસલપીર તથા રામદેવ પીર તથા કચ્છના કચ્છી પટેલમાંથી નામ પરિવર્તન કરીને રતના બાપા પીર થઈને પુજાયા છે. તેવાઓની કોઈ ટીકા કે નિંદા કરતા નથી.

કરસન કાકાને પીર કરીમનું નામ આપવામાં આવેલ છે.

આમ આવી અદભુત ઘટનાની આત્મકથાના આ લેખક અનામી અંતરઆત્માના દિલમાં આવા નાટકના પાત્રની કલ્પના કોણે સૂજાડી છે ? તેનો જવાબ એ છે કે આપણી સંસ્થાની દરગાહમાં જે ત્રણ સમાધીઓ છે. તેમાં પોઢેલા ત્રણે આત્માઓની પ્રેરણાથી જ આ સ્વાધ્યાય જ્ઞાનગોષ્ટિનાં સંવાદનું સંકલન થયેલ છે. જેથી કોઈક વાચકોને આ આત્મકથા ગમે યા ન ગમે તો પણ લેખકને માફ કરો અને વાચકો પણ બ્રહ્મદ્રષ્ટિથી ગુણગ્રાહી બનીને હિતકારક તત્વસાર ગ્રહણ કરે.

ઉપરોકત આત્મકથાને અનુરૂપ પ્રમાણ માટે એક ભજન જે પૂજ્ય સ્વ. મહાત્મા ગાંધજીના ઉદગારો પ્રસિધ્ધ થયેલાની આ લેખકે નોંધ લીધેલી હતી. તે ભજન નીચે મુજબ છે.

ભેદ સમજીને ગુણ ગાઓ, રે હો સંતો, ભેદ સમજીને ગુણ ગાઓ,
રામ ને રહિમ તમે, એક કરી જાણો, કૃષ્ણને કરીમ એક કહીએ હો સંતો, ભેદ;
વિષ્ણુ ને બિસ્મીલ્લાહમાં ભેદ નથી ભાઈ, અલીને અલખ એક કહીએ, હો સંતો, ભેદ;

પરવરદિગાર અને પરમેશ્વર એક છે, નબીને નારાયણ એક કહીએ, હો સંતો, ભેદ;
હરિને હક લાઈલાહનો ભેદ મે જાણ્યો, મૌલાને માધવના ગુણ ગાઈએ, હો સંતો, ભેદ;
ચોખાને ચાવલના નામમાં ભેદ છે, તેમ ઈશ્વરને અલ્લાહના ગુણ ગાઈએ, હો સંતો, ભેદ;
પૂજ્ય ગાંધીબાપુએ રાહ બતાવ્યો, અંતર આત્મા રાખે હૈયે, હો સંતો, ભેદ;

સાચા સદ્‌ગુરૂ કોણ ? અને સદ્‌ગુરૂ કેવા હોય છે ? તેનું ભજન.

સદગુરૂ જેના સાચારે, તે તો સૌને સરખા ગણેજી;
સાચી તેની વાચારે, જુઠુ મુખથી નવ ભણેજી;
કોઈ બ્રાહ્મણ કોઈ વાણીયા, કોઈ સૈયદ ને કોઈ શેખ ;
બ્રહ્મજ્ઞાનેથી જોઈ લો ભાઈ, આત્મા છે સૌમાં એક ;
આ નાતો પડી ગઈ જુદીરે, પણ માતા તો સૌને સરખા જણેજી ;
જ્યાંથી હિન્દુઓ આવીયા, અને ત્યાંથી જ આવ્યા મુસલમાન ;
જ્યાંથી યહુદીઓ આવીયા, અને ત્યાંથી જ આવ્યા ખ્રિસ્તીયન ;
અજ્ઞાનીને મન જુદારે, પણ બ્રહ્મજ્ઞાની કોને જુદા ગણેજી ;
વટાળ શબ્દનો અર્થ ન જાણે, કહે છે કે વટલાઈ જઈશું,
બ્રાહ્મણના ઘેર ભંગી વટલાયો, એ તો કેવી નવાઈ ;
પણ ભેદ એના છે બહુ ઉંડારે, એવો રસ્તો છે વિકટ ઘણોજી ;

ભૂતકાળમાં સન ૧૯૬૫ની સાલમાં, **આપણા સતપંથ સમાજની ટીકાઓ કરનારાઓને બોધપાઠ** લેવા હેતુથી જ, મારા નિમિત્તે જે કાવ્યપદની રચના કરીને, સમાજમાં પ્રસિધ્ધ કરેલ. અને તેજ પદની કાવ્ય રચનાને, ફરીથી સન ૧૯૮૧ની સાલમાં, દેશાઈપુરા કમ્પા મુકામે, નૂતન મંદિરના ઉદઘાટન પ્રસંગે, **સતપંથી બાળપોથી** નામનું પ્રકાશન છપાવેલ. તેમાં જ જે કાવ્ય પદની પ્રસિધ્ધી કરેલી. અને **તે સતપંથી બાળપોથીના** પ્રકાશકો મુખ્ય-૭ના નામો નીચે મુજબ છે.

(૧) સ્વ. પંડિત શ્રી ધનજીભાઈ વાલજીભાઈ (૨) સ્વ. કમિટી સભ્યશ્રી કેશુભાઈ રામજીભાઈ (૩) હમારા બંધુશ્રી દેવજીભાઈ કાનજીભાઈ (૪) શ્રી હંસરાજભાઈ ગોવિંદભાઈ (૫) મુખી શ્રી મગનભાઈ દેવજીભાઈ (૬) શ્રી વસરામભાઈ વાલજીભાઈ. આમ આ **સતપંથી બાળપોથી** તે સમયમાં ખૂબ જ લોકપ્રિય બનેલી. ત્યારે તેની **બીજી આવૃત્તિના પ્રકાશકો વડા ગામના વતની શ્રી સોમદાસ હરજીભાઈ હતા. તે સતપંથી બાળપોથીમાં,** જે કાવ્ય પદની રચના સન ૧૯૮૧માં પ્રસિધ્ધ થયેલી હતી. તે જ કાવ્ય પદની રચના આ **હાલના પ્રકાશનમાં** નીચે મુજબ પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવેલ છે. અને આ કાવ્યમાં **આપણી પીરાણા સંસ્થાની જ પ્રશંસાઓ તથા સતપંથ ધર્મના મર્મનો ગુઢભેદ ભાવાર્થ તેવા કાવ્ય પદની રચનામાં સમાયેલ છે.**

કાવ્યપદ : લેખક :- અંતર આત્માના ઉદ્‌ગારો

રાગ *(આ દુનિયામાં, ના કરવાનાં, કરી રહ્યા સાં કામ, કહોને કયાંથી રીઝે રામ (૨) કહોને;*
સતપંથ સૌ પંથોનો રાજા, સમજો શ્રોતાજન, ટાળો, ભ્રમણાને અજ્ઞાન (૨) ટાળો ;
*સૌ પંથોની **પટરાણી** સંસ્થા, **પીરાણા** છે રૂડુ ધામ, તેમાં સૌનું સનમાન (૨) તેમાં ;*
સતનું શોધન સૌએ કરતા, અડસઠ તીરથ યાત્રા ફરતા;

S-151

સૌ ધામોનો છે એક જ દાતા, તેનો કોઈ વિવેક ન કરતા;
પણ પોત પોતાના પંથો માં રહીને, (૨) થાતા સૌ મસ્તાન, તેમાં ખોટું છે. અભિમાન (૨) સતપંથ.
જ્ઞાતી, જાતીને પંથોના વાડા, તેવા પંથોના બન્યા અખાડ ;
અરસ પરસના ભેદ ન જાણ્યા, એક બીજાથી રહી અજાણ્યા ;
પણ એક બીજાના પંથોના માટે, (૨) ઉપજે નહી જો માન, તો તેમાં ખોટુ છે અભિમાન (૨) સતપંથ
: હિન્દુઓ અને મુસલમાન જાતી, એ જાતીની નામોમાં ભ્રાન્તી ;
જાતીની કયાંય પુજા નવ થાતી, ગુણ અને કર્મોમાં પ્રિતી ;
નામો અને એ રૂપો જુદા પણ, સૌમાં છે અલ્લાહ રામ, સમજો સૌમાં આતમરામ (૨) સતપંથ

● અંતમાં ૭૨ વર્ષનો બુઢો બાવો (અનામી અંતરઆત્માની) સંક્ષિપ્ત આત્મકથા ●

● એટલે કે આ ૭૨ વર્ષના બુઢા બાવાના આત્માની નાંભી માંનો ગેબી અવાજ ●

ગેબી અવાજ એટલે ભાવાર્થ, હેતુ એ જ છે કે, હાલમાં ગત છ વર્ષના સમયથી સન ૧૯૯૦થી સન ૧૯૯૬ના સમય સુધીમાં, આ લેખકને **ભૂગર્ભમાં અને મુર્છિત અવસ્થામાં,** સમગ્ર જ્ઞાતી સમાજથી અલિપ્ત અને અદ્રશ્ય રહેવાનું થયેલ. અને સતપંથ સમાજમાં, જે, જે મંદિરોનાં ઉદ્દઘાટનો, કચ્છ તથા ગુજરાત ભરમાં થયેલાં, તેમજ પીરાણા સંસ્થામાં, ગત વર્ષોથી બાળશિબિરોના આયોજનો થતાં રહેલાં. તેવા ધાર્મિક પ્રસંગોમાં, આ લેખકને કોઈએ આમંત્રણ આંપવાનો વિવેક વિચાર પણ નહિં કરેલ. **તેમ આ લેખકની સતપંથ સમાજે ઉપેક્ષાઓ કરી છે.** કારણ કે, આમ આ ગત ૬ વર્ષના સમય અગાઉની, આ લેખકની યુવાનીના સમયથી જ સન ૧૯૫૦ની સાલથી છેવટના સન ૧૯૯૦ના સમય દરમ્યાનમાં, **૪૦ વર્ષમાં કેટલા ધાર્મિક પ્રસંગો ઉજવાયા ?** તેની આજના યુવાનોંને યાદ પણ નહી હોય.

સંસ્થામાં સક્રિય કામ કરેલ છે

માટે મારા સતપંથી મિત્રો જ્યારે છેવટના ધાર્મિક પ્રસંગ, આપણી સંસ્થાના હાલના **આચાર્યશ્રી કૃષ્ણદાસજી મહારાજનો** કચ્છમાં ૨૫ દિવસમાં પ્રવાસમાં, **આ લેખકની હાજરી હતી.** ત્યારે કચ્છમાં ઉજવાતા ગામે ગામના પ્રસંગોની નોંધ, આ લેખકંના અનુભવ પ્રમાણે લીધેલી. છેવટના **ભૂજ મુકામે** જાહેર પ્રસંગમાં, સંચાલકોએ દરેક પત્રકારોને, ગરમ શાલની ભેટ આપવામાં આવેલી. ત્યારે આ લેખકને **(ભાવથી કે અભાવથી)** પણ ગરમ સાલની ભેટ, મમાઈ મોરા ગામના મારા મિત્ર શ્રી પચાણભાઈ કરસનભાઈએ અર્પણ કરેલી. એટલે યાદ અપાવવાનું સબળ કારણ એ જ છે કે આ લેખકની ૭૨ વર્ષની ઉંમર સુધીમાં સેવા અને પરમાર્થ હેતુથી, **પીરાણા સંસ્થાનાજ વહીવટના કાર્યમાં મદદગાર થયેલ.** તેમજ પીરાણા સંસ્થાના જ સદગુરૂ **શ્રી ઈમામશાહ બાવાના જે આદર્શો તથા સિધ્ધાંતો તેમના ઉપદેશમાં તેવા આદર્શો, પૂજ્ય સ્વ. મહાત્મા ગાંધી બાપુના આદર્શો સમાન છે.** તેવી સમિક્ષા કરવા **સ્વ. મહાત્મા ગાંધીજીના ફોટાઓથી** તમામ સાહિત્યો મારા નિમિત્તે છપાયેલ હતાં. અને તેવા સમયમાં, સતપંથ સમાજે આ લેખકના અનુભવોની ખૂબ જ પ્રશંસાઓ કરી હતી. તેમ છતાં અને પરંતુ સન ૧૯૯૦ના સમયથી સન ૧૯૯૬ના સમય સુધીમાં જ, **આ લેખકને ભુગર્ભમાં યાને સમગ્ર સમાજથી અદ્રશ્ય, અલિપ્ત રહેવાનું કેમ થયેલ ?** તેમાંના સબળ કારણોમાં **આ લેખકની સંક્ષિપ્ત આત્મકથા નીચે મુજબ છે.** અને તેમ ભૂગર્ભમાં રહેવાના સબળ કારણોમાં લેખકના અનુભવોની ઉપેક્ષાઓ તથા જાહેર સમાજમાં, કેવાં અપમાનોની બદનામી અને તિરસ્કાર **થયેલ. તેવી કરૂણ કહાણી** આ પ્રથમ ભાગ-૧માં પ્રસિધ્ધ કરવાનું કારણ કે **આ ૭૨ વર્ષના બુઢા**

S-151

બાવાની આજ પછીથી કયારે આંખ મિચાય ? અને જો કુદરતના કાયદા મુજબ **આ લેખકની જો આંખ મિચાય તો ? ડુબ ગઈ દુનિયા.** એટલે જ નીચે મુજબના **તિરસ્કારના બનાવોની સંક્ષિપ્ત આત્મકથા, નાટકના સ્વરૂપમાં પ્રગટ કરીને** સમાજનું જે રુણ હોય તેમાંથી મુકત થઈ, અંતિમ વિદાય લેવા હેતુથી નીચે મુજબની વિગતો પ્રસિધ્ધ થાય છે. માટે મારા **આત્મિય ગુરૂબંધુઓ નીચેની સત્ય ઘટનાઓમાંથી તત્વ સાર ગ્રહણ કરવા વિનંતી.**

(૧) પ્રથમ લેખકની ઉપેક્ષાનો બનાવ : જ્યારે પીરાણા સંસ્થાની બાજુના હીમપુર લાટમાં રહેતા શ્રી ભાણજીભાઈ ખેતાભાઈના ત્રણ વારસદારોના, હકહિસાવાળી જે જમીન હતી, તે જમીનના વેચાણ, **ખાનગીમાં રાત્રીના સમયમાં, વૃધ્ધાશ્રમ બંધાવવાના શુભ હેતુથી થયેલાનું જાણવા મળેલ.** ત્યારે વેચાણમાં, ત્રણે વારસદારોને સરખે હિસ્સેથી હક જેને મળવા જોઈએ તેમ ન થતાં, હીમપુરના નારણભાઈ ભાણજીભાઈ તથા મુંબઈના શ્રી ~~[illegible]~~ ભાણજીભાઈનો આ જમીનમાં હક જ નથી. તેવું વેચાણ થતાં આવી સત્ય હકીકતો નારણભાઈ તરફથી આ લેખકને મળેલી. અને તેનાથી અગાઉ છ માસના સમય સુધીમાં નારણભાઈએ દરેકની સમક્ષ ફરીયાદીઓ કરી હતી. તેમ છતાં તે વખતે, નારણભાઈનો હક હિસ્સો અપાવવા કોઈ મદદગાર ન થઈ શકયા. ત્યારે **આ લેખકે તેમાં દરમ્યાનગીરી કરી હતી .** અને નારણભાઈના નામેથી તેવી મતલબ હેતુની જાહેર પત્રિકા સમાજને જાણ માટે મારા નિમિત્તે પ્રસિધ્ધ થયેલી. તેમાં કોઈના ઉપર આક્ષેપ કે બદનક્ષીના જેવી વિગત પણ ન હતી. અને તેવી વિગતોના આધારે **ક્રિમીનલ ફરીયાદી થાય તેમ ન હોવા છતાં, પરંતુ તદ્દન ખોટી અને બનાવટી ક્રિમીનલની ફરીયાદીઓ હમો ૪ ઈસમોના ઉપર કરવામાં આવેલી. ત્યારે તેવા બનાવમાં અમારો શું અપરાધ ? અને અમારી કેવી અને કેટલી ભુલ હતી ? અને હમારા ઉપર ક્રિમીનલની ફરીયાદી થઈ ?** તેમ છતાં તે સમયમાં સમાધાન માટે કોઈએ દરકાર કરી ન હતી. અને છેવટના ૧૨ માસના સમય પછી એ બાબતમાં નારણભાઈને તથા ~~[illegible]~~ **હકની કિંમત રૂા. ૧ લાખ ૬૦ હજાર આપવાની માહિતી મને નારણભાઈએ જણાવેલ.** આમ આ બનાવમાં જો પ્રથમથી જ નારણભાઈનો હક ન આપતાં, હકની માગણીના બદલામાં ક્રિમીનલ ની ફરીયાદો થઈ હોય તો તે કેટલા અંશે વ્યાજબી હતી ? તેની સમીક્ષા વાંચકોજ વિવેક બુધ્ધીથી કરે તેવી અપેક્ષા છે.

તેમના સામે પણ ખોટા અને બનાવટી કેસો થયેલ છે.

(૨) બીજો બનાવ : સન ૧૯૯૧ની સાલમાં, એક ધાર્મિક પ્રસંગમાં, **કાદીયા ગામના આશ્રમમાંથી અમારા અરજણભાઈનું,** મધરાત્રીના સમયમાં અપહરણ થયેલ. ત્યારે આ કરૂણ ઘટના કેવા પ્રકારની ? અને અપહરણ કોણે કર્યુ ? તેવી **હમદર્દી** કે તેની તપાસની સમિક્ષાકરવાની લાગણી મમતા કોઈ દર્શાવી ન શકયા. તેમજ **અમારા અરજણ ભાઈ** કચ્છમાં તેવા બનાવની ફરીયાદી કરાવી ન શકયા.

માટે હમોએ તેવી ફરીયાદીના સ્વરૂપમાં, તેવા બનાવનું એક નિવેદન ટાઈપ કરાવીને **પીરાણા સંસ્થામાં** જ આવા બનાવનું સમાધાન કરાવવાના હેતુથી, હમારા સ્વ. પૂજ્ય શ્રી કાનજીબાપાના ત્રણ વારસદારોના ચિરંજીવીઓ સમગ્રના નામો વાળું નિવેદન અર્પણ કરેલ. તેની સાથે સાથે તેવી ઘટનાને સમગ્ર સમાજ તરફથી, ઈન્સાફ અપાવી શકાય તેવા હેતુથી એક જાહેર પત્રિકા છપાવીને, ગુજરાત ભરમાં તથા કચ્છમાં ગામે ગામ મોકલાવેલી. અને તેવી જાહેર પત્રિકાની વિગતો છપાવવાના હેતુમાં હમોએ જાહેર કરેલું કે આવી કરૂણ ઘટના આપણા કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજમાં, ભૂતકાળમાં તથા વર્તમાન કાળમાં, કદી બનાવ બન્યો ન હતો. તેવી સમગ્ર સમાજને કલંક લગાડતી આ ઘટના છે. તેમજ તેવી જાહેર પત્રિકા છપાવવાનો હેતુ, કોઈને, આ બાબતે કોર્ટોમાં ફરીયાદો કરવી ન પડે, અને સમાધાન સમાજ તરફથી જ કરાવી શકાય. આવી સ્પષ્ટતા તેજ પત્રિકામાંજ જાહેર કરી હતી. અને અમારા અરજણભાઈના ઉપરનો, અત્યાચાર કે બળ

S-151

ત્કાર કેવા પ્રકારનો હતો ? અને જે નિર્દોષ અરજણભાઈને, **મા જણ્યા નગ્ન કરીને, ઢોરની જેમ મુઢ માર મારીને તમામ વસ્તુ , કપડાંની થેલી તથા સાહિત્યો રોકડ રકમ વગેરે ઝૂંટવી લઈને, જેમ જંગલમાં કૂતરા બિલાડાને સાણસામાં લઈને નાખી દેવામાં આવે છે ? તેમ તેવી દુર્દશા કરનારા કોણ ? કારણ કચ્છમાં અમારા અરજણભાઈના કોઈ દુશ્મન ન હતા. માટે આવા બનાવની જાહેર પત્રિકાથી સમાજને જાણ કરેલી હતી.**

પરંતુ અમોએ હમારી જાહેર પત્રિકામાં, જે ૧૦-૧૨ વારસદારોના નામો જાહેર કરેલાં, તેવાં જાહેર પત્રિકામાંના નામોના આધારેથી જ **ભૂજની કોર્ટમાં સનં ૧૯૯૧ની સાલમાં હમો બે ભાઈ તથા હમારા વારસદારોના તમામના ઉપર બદનક્ષીની ફરીયાદી કરવામાં તેના સાક્ષી ૧૨ પ્રતિનિધિઓ હતા.** અને જે પ્રનિનિધિઓ કચ્છમાં **સતપંથ સેવા સમિતિના નામે, સતપંથ સમાજની સક્રિય સેવા કરે છે.** અને તેઓ સૌની સેવા **સતપંથ જ્યોત** માસીકોમાં પ્રસિધ્ધ થાય છે. તેવી સન ૧૯૯૧ સમયથી ફરીયાદી દાખલ થયેલી અને છેવટના સન ૧૯૯૬ ના સમય સુધીમાં આ ફરીયાદી ભુજની કોર્ટમાં ચાલી. ત્યાં સુધીના સમયમાં, ભૂજની કોર્ટથી, હમારા ચિરંજીવીઓ ઉપર પોલીસ ખાતા તરફના જે વોરંટ સમસ દરેક મુદતોના આવતા રહેલા. તેના કારણોસર હમારા કુટુંબ વારસદારોને કેટલી હેરાનગતી ? અને કેટલુ આર્થિક નુકશાન ? તેનો વિવેક વિચાર કચ્છ તથા ગુજરાત ભરના કોઈ સતપંથી તથા સનાતની શુભેચ્છકોએ કરેલ ન હતો.

તેમનું અપહરણ અને તેમના પર શારીરિક હુમલો

(૩) ત્રીજો બનાવ: પીરાણા મુકામે જ્યારે આ લેખકને અનાયાસે દર્શન કરવા જવાનું થયેલ. ત્યારે લેખકના હાથમાં કેમેરો અને કલમ સિવાય બીજુ કોઈ સાધન ન હતું. તેમ જ કોઈ બોલચાલ પણ ન હતી. તેમ છતાં આપણી સંસ્થાના ગાદીપતીની કચેરી આગળ જ લેખકના ઉપર હુમલો થયેલો. અને આ લેખકને અનામુસી માર મારતા મારતા **સંસ્થાની મેડી ઉપરથી ઢોરની જેમ ઢસડી લઈ જઈને, બળજબરીથી ટ્રેકટર ઉપર નાખીને,** એ વખતે ટ્રેકટરમાંના જુવાનીયાઓએ આ લેખકની હકાલપટ્ટી કરી. હતી તેનું સંપુર્ણ વર્ણન કલમથી કરી ન શકાય. તેવું લેખકની (ગુપ્ત ઈન્દ્રીયોને દબાવીને મારી નાખવાનું) તેમજ લેખકને કુવામાં નાખી દેવાની યોજનાઓ વિચારતા હતા. છતાં તેમ ન કરતાં ત્યાંના બાજુના **કંપામાં, જ્યાં ચરોતરના ગોકુળભાઈ પટેલ રહે છે ત્યાં પ્રથમ લઈ ગયા** અને પછી ત્યાંથી બાજુના કંપામાં એક બંધ ઓરડામાં રાત્રીના સમયમાં પુરી દેવામાં આવેલ. અને તે વખતે સાધન લેખકની પાસે જે કેમેરો તથા રોકડ રકમ તથા (ગરમ સાલ જે કચ્છમાંથી સન ૧૯૮૯ ના ભૂજના જાહેર પ્રસંગમાં સતપંથી મિત્રોએ, ભેટ અર્પણ કરેલ તેજ ગરમ સાલ) વગેરે ઝુંટવી લીધેલ.

ત્યારે આવા બનાવની વિરૂધ્ધમાં અસલાલી પોલીસ ખાતા તરફથી ફરીયાદી મીરજાપુરની કોર્ટમાં દાખલ થયેલી. આમ આવી જાતના બનાવોની ફરીયાદીઓમાં સન ૧૯૯૦ થી ૧૯૯૬ સુધીમાં આપણા સમાજે કોઈએ સમાધાન કરાવવાની દરકાર કે હમદર્દી દર્શાવી ન હતી. તેમ છતાં હમોએ આવા બનાવની સામે, **આપણા સદગુરૂની કૃપા અને હિંમતથી સામનો કરવા (ભુગર્ભમાં રહીને જ શકિત મેળવી છે.)** ત્યારે સામસામી અમારી ફરીયાદીનું સમાધાન કરાવવામાં **હિંમતનગરનામૂળ વતની અને લેખકના જુના મિત્ર શ્રી નટુભાઈ ઉપાધ્યાયનેજ હમદર્દી લાગણી મમતા તેમના દિલમાં જાગૃત થઈ.** અને તેઓશ્રીએ **અમદાવાદના પીરજાદા સતપંથી એસ. બી. સૈયદશ્રી શમ્સુદ્દીન બાવજીના** સહયોગથી, ઉપરોકત ક્રિમીનલ ફરીયાદીઓનાં સમાધાન કરાવેલ. **માટે શ્રી નટુભાઈ ઉપાધ્યાયને તથા એસ.બી સૈયદ સાહેબને આ લેખકની આત્મકથામાં અભિનંદન આપીને તેમના રુણમાંથી મુકત થવાની મારી ફરજ અદા કરું છું.**

પરંતું જેઓ કચ્છ વિભાગના મારા મિત્રોએ માત્ર હમારી જાહેર પત્રિકાને આધારે ક્રિમીનલની ફરીયાદીઓ કરાવેલી, ઉપરાંત કચ્છમાંના સતપંથ સમાજે હમો બે ભાઈઓને સમાજમાંથી બહિષ્કાર જાહેર

સૈય્યદ શમશુદ્દીન બાવાનું પીરાણામાં ચાલે છે એટલે સમાધાન થયું

S-151

કરેલો હતો. ત્યારે તેમાં તેઓ બધા નિર્દોષ અને નિષ્કલંકી ભગવાનના સાચા ભકતો હતા? કે આ ઘટના તેઓ સૌના માટે કલંકરૂપ ઘટના હતી? તેવું જ્ઞાન કે ભાન આ પ્રકાશન વાંચવાથી સૌને થઈ જશે.

દાખલા તરીકે હાલમાં **ગુજરાત રાજ્યના રાજકારણમાં,** ગુજરાતના મુખ્ય મંત્રી પ્રથમ શ્રી કેશુભાઈ હતા. પછી મુખ્ય મંત્રી શ્રી સુરેશ મહેતાનું શાસન હતું. પરંતુ ભાજપના પક્ષમાં બળવો થયેલ અને તેમાં મતભેદો પડયા તે આપ સૌની જાણમાં છે જ. અને ત્યારે અમદાવાદમાંની જાહેર સભામા, **પીઢ નેતા શ્રી આત્મારામ પટેલ ઉપર ધોળા દિવસે હુમલો કરીને, તેમને મુઢ માર મારીને તથા નગ્ન અવસ્થાઓ કરીને જે હકાલપટ્ટી કરી હતી** તે (જેમ કૌરવોની ભરી સભામાં દ્રૌપદીના ચીર ખેંચાયાં) **તેમ ભાજપ પક્ષના જ પીઢ નેતા શ્રી આત્મારામભાઈની છેડતી કરવાના પરિણામે,** તેના અનુસંધાનમાં એક કહેવત યાદ આવે છે કે

(હાથમાં ડંડો, બગલમાં મોઈ, ગુજરાત લેવા જતાં હવેલી ખોઈ)

કુદરતનો જ કાયદો આવી બાબતોમાં જે કર્મ કાર્ય કરી રહેલ છે તે માટે કહેવત છે કે

(જેવી કરે જે કરણી, તેવી તુરત ફળે છે. બદલો ભલા બુરાનો અહીંનો અહીં મળે છે.

ઉંચે ચડે છે જ્યારે, સહુને જે તુચ્છ ગણતા, પટકાય જ્યારે નીચે ત્યારે સમજ પડે છે.

ઉપરના ઉદાહરણ આપીને સમગ્ર જ્ઞાતી સમાજના મિત્રોને નમ્ર વિનંતીથી જણાવવાનું છે કે અમારા અરજણભાઈશ્રીની અપહરણની છેડતી કરનારાને તથા આ સંકલન કરનાર **લેખકના ઉપર, પીરાણા મુકામે હુમલો કરનારાઓને તેવા સૌને આપણા સદગુરૂ શ્રી ઈમામશાહ બાવા સદબુધ્ધિ આપે. અને કોઈને કુદરતના તરફથી કોઈપણ જાતની તકલીફ ન થાય, તેવી દરેકના પ્રત્યે હમારી ઉદારતા અને ક્ષમાભાવ છે.** અને આ બનાવની સત્ય ઘટના નાટકના સ્વરૂપમાં આત્મકથાનું વર્ણન સમાજને સત્ય હકીકતની જાણ માટે તથા મનોરંજન માટે જ છે.

સતપંથ ધર્મના હિત માટે ખુબ મોટો ફાળો છે

લેખક અનામી અંતરઆત્માના પરમાર્થ હેતુના સતકર્મ કાર્યોની સંક્ષિપ્ત રૂપરેખા :

(૧) સૌ પ્રથમ સન ૧૯૫૦માં સતપંથ વિરૂધ્ધ લેખ લખનાર સ્વ. **નારણભાઈ રામજીબાપાની વિરૂધ્ધમાં** (સામટો જવાબ) ના શિર્ષકથી **મુખી સ્વ. દેવજીભાઈ લાલજીભાઈના સહયોગથી પ્રસિધ્ધ થયેલ જવાબ.** (૨) સન ૧૯૫૫ની સાલમાં **(દેસાઈપુરા કંપા મુકામેજાહેર સંમેલન ત્રણ દિવસનો ભવ્ય પ્રસંગ)** (૩) સન ૧૯૬૧ની સાલમાં **વડાલી વિભાગમાં વાલજીભાઈ કાનજીભાઈની** જાહેર પત્રીકાની ટીકાનો જવાબ પાના ૩૦નું પ્રકાશન વડાલી વિભાગમાં પ્રશંસાને પાત્ર બનેલ. (૪) સન ૧૯૬૭માં કચ્છ આણંદસર ગામે **લક્ષ્મી નારાયણ મંદિરના ઉદ્ઘાટનના પ્રસંગમાં જ આર્ય સમાજી શ્રી નાનજીભાઈ કાનજીભાઈએ જાહેર સભામાં** કરેલી ટીકાઓના વિરૂધ્ધમાં છપાવેલી જાહેર પત્રિકા પુસ્તક નામ **(આણંદસરની સત્યઘટના) શ્રી ભાણજીભાઈ રામજીભાઈ જે હાલમાં ભાણદાસ રામદાસ નામ છે. તેમના** સહયોગથી પ્રસિધ્ધ થયેલી. (૫) સન ૧૯૬૭માં **જાગૃતિ માસિક ધનસુરાથી પ્રસિધ્ધ થયેલ.** તેમાં તેમના માસીકોમાં આપણા સતપંથ સમાજની જાહેરમાં થતી ટીકાઓ વખતે, તેવા તંત્રીઓને જાહેરપત્રિકાઓથી આપેલી ચેતવણીઓ. સૌની જાણમાં છે.

(૬) સન ૧૯૬૮ની સાલમાં **જાગૃતિ માસીકની વિરૂધ્ધમાં, અખંડ જ્યોતિ ત્રીમાસિક** આ લેખકના નિમિત્તે બાર માસ સુધી ૧૨ [illegible] સુધી ૪ અંક પ્રસિધ્ધ થયેલા. તે વખતે સમગ્ર ગુજરાતભરમાં પ્રશંસા પામેલ. (૭) સન ૧૯૭૦ માં **લીખી કંપા મુકામે, સતપંથ સમાજને બોધપાઠ લેવા** ધાર્મિક જાહેર પ્રસંગ ઉજવાયેલ. (૮) તેવા સમય દરમ્યાનમાં **હડમતીયા કંપા ગૃપમાં થયેલ બંધારણ ભૂમિદાગ દેનારાઓનો બહિષ્કાર કરવાના**

વખતે હડમતીયા ના વતની શ્રીભાણજીભાઈ કાનજીભાઈના ત્યાં **(લગ્ન પ્રસંગમાં વિઘન)** નામથી એક જાહેર પત્રિકા આ લેખકના નિમિત્તે પ્રસિધ્ધ થયેલ. અને **તેવી પત્રિકાના પ્રકાશકો, સતપંથ સમાજના મુખ્ય ૨૦ સભ્યના નામોથી પ્રસિધ્ધ થયેલ હતી. અને સતપંથ સમાજમાં પ્રશંસાને પાત્ર બનેલ.** જેની નકલ ફાઈલમાં છે. (૯) પરંતુ જે વખતે આ લેખકને હડમતિયા કંપા જવાનું થયેલ તે વખતે હડમતિયા કંપાના યુવાનોએ આ લેખકના ઉપર કરેલ હુમલો અને અત્યાચાર. તેવા બનાવની આ લેખકે છપાવેલી જાહેર પત્રિકા સતપંથ સમાજમાં પ્રશંસાને પાત્ર બનેલ. (૧૦) સન ૧૯૭૭માં **કચ્છ નખત્રાણા મુકામે પ્રથમ અધિવેશનમાં,** કચ્છના સતપંથ સમાજે તેવા અધિવેશનનો બહિષ્કાર કરેલો, ત્યારે મોડાસા વિભાગમાંના આ લેખકની સાથે આવેલા **સ્વ. શ્રી ખીમજીભાઈ પ્રેમજીભાઈ તથા શ્રી ગંગારામભાઈ નાનજીભાઈ** વગેરે આ લેખકના સાથી હતા. અને તેવી જાહેર સભામાં તેમના ઠરાવ નંબર ૧૮નો જાહેર સભામાં વિરૂધ્ધ કરનાર લેખક અનામી અંતરઆત્માની સતપંથ સમાજે પ્રશંસા કરેલી. અને ત્યારે તે અધિવેશનમાં કોઈ વાદ વિવાદ થયેલો ન હતો. (૧૧) સન ૧૯૮૫માં ફરીથી **કચ્છ નખત્રાણા મુકામે બીજા અધિવેશનમાં,** તે વખતમાં આ લેખકનો પગ પાળા પ્રવાસ હિંમતનગરથી નખત્રાણા મુકામે હમારા અરજણભાઈ સાથે, તેવા અધિવેશનમાં ઉપસ્થિત રહેલા. ત્યારે તે અધિવેશનમાં ઠરાવ નંબર ૧૮ ની બાબતમાં, આ લેખકના નિમિત્તે જ જાહેર સભામાં વાંધો ઉઠાવેલ. ત્યારે તે દિવસની જાહેર સભામાં થયેલ ઉગ્ર તોફાન અને તેની વિગતો તે વખતે જ દૈનિક કચ્છ મિત્ર અખબારમાં આ લેખકના નામ નિમિત્તેથી જ વિગતોની પ્રસિધ્ધી થયેલી. (૧૨) ત્યાર બાદ **કચ્છમાં માનકુવા ગામે,** સમગ્ર કચ્છ વિભાગના ગામોએ સતપંથ સમાજની જનરલ સભા બોલાવેલી. અને આપણા સતપંથ સમાજની ટીકાઓ કરનારા સામે, કાર્ય કરવાના હેતુથી, તે વખતે એક સમિતિની રચના કરવામાં આવેલી. તેવી **સમિતિના પ્રમુખની નિમણુંક આ લેખક અનામી અંતરઆત્માની, તે વખતે શ્રી પચાણભાઈ કરસનભાઈ એજ કરાવેલી. તેમજ અમારા લીખી કંપાથી દિલ્હી પગપાળા પ્રવાસ, તેમજ તેવા પ્રવજાસનો સંપૂર્ણ અહેવાલ એંસી પાનાનો સ્મૃતિગ્રંથ છપાયેલો છે. તે સૌની જાણમાં છે. માટે સુજ્ઞવાચકો ઉપરની વિગતો હાલના શિક્ષિત નવયુવાોનને જાણ માટે પ્રસિધ્ધ થઈ છે.**

આ લેખકને સહયોગ આપનારા પુજ્ય સ્વ. વડીલોને શ્રધ્ધાંજલી :

ઉપરોક્ત ૧૨ મુખ્ય મુદ્દામાં જણાવ્યા મુજબ ગત ચાલીસ વર્ષના સમય દરમ્યાન આ લેખકના નિમિત્તની, પરમાર્થ હેતુની સંક્ષિપ્ત રૂપરેખામાં જણાવેલ વિગતો મુજબ આપણા સતપંથ સમાજમાં, હાલના ઉછરતી પેઢીના શિક્ષિત યુવાનો તથા શિક્ષિત મહિલાઓ વગેરેને યાદ અપાવવાનું છે કે ગત ચાલીસ વર્ષના સમય દરમ્યાન આ લેખકના અનુભવોનો ઉપયોગ કરાવનારા પુજ્ય વડીલો ગુજરી ગયા છે. તેવા વડીલો નીચે મુજબ છે. (૧) સ્વ. પૂજ્ય શ્રી અરજણભાઈ સવગણભાઈ ભગત (દેશાઈપુરા) (૨) સ્વ. પુજ્ય શ્રી સવજીભાઈ કરસનભાઈ (દેસાઈપુરા) (૩) સ્વ. વાલજીભાઈ ભાણજીભાઈ (દેસાઈપુરા) સ્વ. પુજ્ય લેખકના પિતાશ્રી કાનજીભાઈ રત્નાભાઈ (રામપુરા) સ્વ. મુખી શ્રી દેવજીભાઈ લાલજીભાઈ (કાનપુરા) સ્વ. પુજ્ય શ્રી રામજીભાઈ પેથાબાપા (દેગામ) સ્વ. પૂજ્ય શ્રી નથ્થુબાપા (વડાલી કંપા) મેધપુરા કંપાના સ્વ. ગોવિંદભાઈ મેઘજીબાપા વગેરે પૂજ્ય વડીલો સંતોના આર્શીવાદ તથા સહયોગથી જ ઉપરોકત તેવા સર્વે પુજ્ય વડીલોને શ્રધ્ધાંજલિ અર્પણકરવામાં આવે છે. આવા કાર્યો મારા નિમિત્તે થયેલાં તેમાં સમગ્ર સમાજનું તથા આપણી સંસ્થાના નામનું ગૌરવ વધારેલું હતું.

ત્યારે પરંતુ હાલ વર્તમાન સમયમાં, છેલ્લા ગત **છ વર્ષમાં જે લેખકની વિરૂધ્ધમાં વાદ વિવાદ સંઘર્ષો થયા** તેવી હકીકતો જે પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવી છે. તે **પણ ફકત એક નાટકના પાત્રની જેમજ આ**

S-151

લેખકના શરીરની ઉંમર બોત્તેર વર્ષની થયેલ તેથી જ આ લેખકને ઉપમા યાને સંજ્ઞા (બોતેર વર્ષના બુઢા બાવાની આપીને સંકલન થયેલ છે.) માટે આવી આ લેખકની આત્મકથા વાંચન કરનારા કોઈએ વાદ વિવાદ કે આજ પછીથી સમાજમાં ખોટી અફવાઓ ન ફેલાવે તેટલી નમ્ર પ્રાર્થના છે.

(૨) અને સતપંથી મિત્રોને ખાસ યાદ અપાવવું જરૂરી છે કે **ગત ૪૦ વર્ષમાં જે આપણા સતપંથ સમાજની ટીકાઓ કરતા હતા** ત્યારે તેવાઓને જે જે વર્ષમાં, જે આપણી સતપંથ સમાજની ટીકાઓ કરનારાઓ જે જે આગેવાનો હતા તેવાઓને **(જેમ કે જાગૃતી માસિકના તંત્રી શ્રી નાનજીભાઈ કાનજીભાઈ)** તથા સ્વ. **શ્રી શામજીભાઈ સવગણભાઈ વડાગામ વાળાને) તથા તખતગઢ કંપાના સનાતની મિત્રોને તથા પાટીદાર સંદેશ માસિકના તંત્રીઓશ્રી શામજીભાઈ વગેરેને સંબોધીને** આ લેખકની કલમથી તેઓ સૌને જાહેર પત્રિકાઓથી જ, કડવી મીઠી ભાષામાં, તેમની ટીકાઓ કરવાની મનોવૃત્તિઓ સામે, છેવટના ત્રણ ઈસમોને રૂા. ૩ લાખના એલાન, જાહેર પત્રિકાઓથી આ લેખકના અનુભવથી અપાયેલ. અને તેવી છેવટના એલાનની જાહેર પત્રિકા સન ૧૯૮૯ની સાલમાં પ્રસિધ્ધ થયેલ. અને તે સતપંથ સમાજમાં પ્રશંસાને પાત્ર બનેલ. એટલે અત્રે આ હકીકત યાદ અપાવવાનો હેતુ એ જ છે કે તેવી આ લેખકની જાહેર પત્રિકાઓની વિરૂધ્ધમાં, તેવા આપણા જ્ઞાતી સમાજનાં સનાતની આગેવાન મિત્રો કોઈએ આ લેખકની સામે કોર્ટોમાં લેખકની પત્રિકાઓ વિરૂધ્ધ બદનક્ષીની ફરીયાદીઓ કરી જ કરાવી ન હતી. ઉપરાંત શ્રી નાનજીભાઈ કાનજીભાઈએ લેખકને મિત્ર ભાવે પત્ર લખીને સદભાવના દર્શાવેલી. અને પાટીદાર સંદેશના માસિકના તંત્રી શ્રી શામજીભાઈ પટેલની લેટરબુકથી આ લેખકને તા. ૮-૯-૮૯ ના દીને પત્ર લખીને લેખકના અનુભવની પ્રશંસા કરેલી. તેમજ સન ૧૯૮૯ની સાલમાં તે સમયમાં કચ્છના શ્રી ભાણજીભાઈ રામજીભાઈએ, પણ આ લેખકના એલાન વાળી પત્રિકાને એક પત્ર તા. ૨૯-૧૨-૮૯ ના દિવસે લખીને અનિભનંદનનું પ્રમાણપત્ર આપેલ છે. પરંતુ ત્યારબાદ જે કચ્છના સતપંથી મિત્રોએ હમારી સામે ઉપરોક્ત વિગતોમાં જણાવ્યા મુજબનું જે ફરિયાદી કચ્છ, ભુજ ની કોર્ટમાં કરાવેલી ત્યારે તેવી ફરીયાદી કરાવવામાં તેઓ સર્વે નિષ્કલંકી છે ? કે કલંકિત છે. ? તેની તુલના વાંચકોએ કરવી.

પાટીદાર સંદેશના તંત્રી, શ્રી શામજીભાઈએ લેખિત પ્રશંશા કરેલ છે

લેખક સમગ્ર જ્ઞાતી સમાજની સાથે જ રહેવા છતાં,

(એકલવાયો અનામી અંતરઆત્મા)

લેખક અનામી અંતરઆત્માની આત્મકથાના અનુંસંધાનમાં, (કવીની રચના)

ડગલે ડગલે, સાવધ રહીને, પ્રેમળતા પ્રગટાવે જા,
અંતરના અજવાળે વીરા, પંથ તારો કાપે જા,
કાંટા આવે, કંટક આવે, ધોમ ધખંતી ધરતી આવે,
પણ ખાંડાની ધારે ને ધારે, ધૈર્ય ધારી ચાલ્યો જા.
હિંમત તારી ખોતો ના, સ્વાર્થની સામે જોતો ના,
શિસ્ત શાન્તીને સેવાનો તું, બોધપાઠ સૌને આપે જા,

સદગુરૂ સૈયદ પીર ઈમામ શાહ બાવાની અસીમ કૃપાથી અનામી અંતરઆત્મા

હમારા સતપંથી સનાતની, આત્મિય બંધુઓ બહેનો જોગ **નૂતન પ્રેરણા સંદેશો છે કે,** હાલ ગત તા. ૧૧-૮-૯૬ ના દીને અમદાવાદ ટાગોર હોલમાં, **(શાન્તિ પેગામ સમિતિના સહયોગથી)** જાહેર પ્રસંગ,

વેદો તથા કુરાનની આયાતોનું, જ્ઞાનગોષ્ઠિનું આયોજન કરવામાં આવેલ. ત્યારે તેવા પ્રસંગની વિગતો, બીજા દીવસે તા. ૧૨-૮-૯૬ના દીને દૈનિક અખબારમાં જ પ્રસિધ્ધ થયેલ. (તે ગુજરાત સમાચાર તા. ૧૨-૮-૯૬ના પાનની જ અક્ષરસ વિગત નીચે મુજબ છે.) આ પ્રસંગમાં લેખકની હાજરી હતી.

શિર્ષક : (વેદ તથા કુરાનનો આત્મા તથા હૃદય એક જ છે.)

આ પ્રસંગે **ભાગવત વિદ્યાપીઠના આચાર્યશ્રી કૌણ્ડિન્ય શાસ્ત્રી** અને તેમના વેદપાઠી છાત્રોએ, પ્રારંભમાં ચારે વેદોના મંત્રોની પારાયણ કરી હતી. અને ત્યારે તેમની સાથે, **અયોધ્યા, રામપુર અને દિલ્હીથી આવેલા કાજી મોલવી ધર્મપુરૂષો જે કાજીઅતાઉલ્લા અને કાજી વજી દુલાએ, વેદોને જ સમાન વિચાર ધરાવતી કુરાન શરીફની** આયાતોની પારાયણ, જાહેર સભામાં કરાવી હતી. આ પ્રસંગે ખાસ **ઉદયપુરથી** સંસ્કૃત કોલેજના **આચાર્ય પંડિત શ્રી રામદાસ મિશ્રાએ, અને અયોધ્યાથી આવેલા** મુસ્લીમ સમનવય વાદી સુધારક અને વિચારક **શ્રી અબ્દુલા તારીકે** પ્રસંગીક પ્રવચનો કર્યા હતાં. અને તેઓએ કહ્યું હતું કે, આપણે બધા મુળ પરમાત્મા ઈશ્વરમાંથી જ વિખૂટા પડયા છીએ, અને આપણે બધા એક ઈશ્વર યાને એકજ ખુદાના સંતાનો છીએ. પરંતુ હાલમાં કોમી સંઘર્ષો વધારી રહયા છે. એટલે જ મતભેદો વધ્યા છે. પરંતુ આપણે બધા **એક જ ઈશ્વર યાને ખૂદાના સંતાનો છીએ**

અને આ પ્રસંગમાં, **વેદમૂર્તિ પંડિત શ્રી વિષ્ણુદેવે** જણાવ્યું હતું કે, (વેદ અને કુરાનનો આત્મા અને હૃદય એક જ છે.) માટે આવા કાર્યક્રમમાં, **વેદ અને કુરાને શરીફની, સમાન અર્થવાળી,** બોધપ્રેરિત મંત્રાવલી અને કુરાનશરીફની આયાતોનું, અનુક્રમે **શ્રી ધનરાજ પંડિતે તથા કાજી શ્રી આતાઉલાએ** પઠન કર્યુ હતું. આમ આ સમગ્ર કાર્યક્રમનું આયોજન, **અમદાવાદના મુબીન હોસ્પીટલના ડૉ. એમ. શરીફે તથા આચાર્ય વિષ્ણુદેવ પંડિતે** કર્યુ હતું. તેવા આ કાર્યક્રમમાં હજારો હિન્દુઓ તથા મુસ્લિમ બીરાદરોએ ભાગ લીધો હતો. ત્યારે તેઓ સૌને, આ પ્રસંગના સંચાલકો તરફથી ઉપરોકત **વેદ તથા કુરાનની આયાતોવાળી પુસ્તિકાઓ ઉપસ્થિત રહેનારાઓને ૧-૧ પ્રત ભેટ આપવામાં આવી હતી.**

આ નોંધ કરનાર **લેખક અનામી અંતરઆત્માને આવી સદર પુસ્તિકાઓ ભેટ મળી હતી.** તેથી આવા પ્રસંગોમાંથી જ પ્રેરણા મેળવીને **હાલમાં આ સ્વાધ્યાયપોથી જ્ઞાન ગોષ્ઠિ સંવાદનું સંકલન થયેલ છે.** માટે આ સંકલન સમગ્ર જ્ઞાતી સમાજને તથા અન્ય ધાર્મિક શ્રધ્ધાળુઓને બોધપાઠ લેવા સમાન બાળપોથી જેવું પ્રાથમિક ભૂમિકાનું આ સંકલન છે. તેમાં વાચકોની દ્રષ્ટિએ ક્ષતિ જણાય તો દરગુજર કરવા વિનંતી.

સતપંથી મિત્રો, ભારતના સ્વ.સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલે જ્યારે સમગ્ર દેશી રજવાડાઓનું વિલીનીકરણ કરાવ્યું , ત્યારે તેમનામાં કઈ શકિત ? અને તાકાત હતી. ? તેમજ પુજય ગાંધી બાપુએ આઝાદી અપાવી ત્યારે તેમનામાં કઈ શકિત અને તાકાત હતી ? તેનો જવાબ એ છે કે, તેવી શકિત પ્રાર્થના અને ઉપાસનામાંથી મેળ વી હતી. ગાંધીજીની પ્રાર્થના બિરલાભવનમાં, જાહેરસભામાં થતી હતી. ત્યારે તેમાં વેદ તથા કુર્આનની આયતો સહિષ્ણુતાની પ્રાર્થના જાહેર સભામાંજ આપણા હિંદુ ગૌરસેએ ગાંધી બાપુને ગોળી મારીને હિંસા કરી. અને ત્યારબાદ ભારતમાં વર્ષોથીજ વિશ્વ હિંદુ પરિષદના સંતો મહંતોના શંભુ મેળાએ ભાજપ તથા આર.એસ.એસ.ની શકિતથી બાબરી મસ્જીદને તોડી. અને ત્યાંજ આપણા હિંદુઓનું રામમંદિર બંધાવવાના હેતુથી કેન્દ્રમાં સત્તા હાંસલ કરવાના કોડ હતા. પરંતુ કુદરતના કાયદા મુજબ; હાથમાં ડંડો અને બગલમાં મોઈ, ગુજરાત લેવા જતાં, હવેલી ખોઈ. પરંતુ આવા કોમવાદને વિશ્વશાંતિનો પૈગામ, પિરાણા દરગાહની સંસ્થાજ આપી શકે તેમ છે.

S-151

આપણા ધર્મનું નામ, સતપંથ શા માટે ? ઉત્તર વાંચો.

કહેવત છે કે,

સાદી ભાષા, સાદી કડી, સાદી વાત વિવેક;
સાદામાં, શિક્ષા કથે, તેવા કવીજન કોક :

આપણા કચ્છ વિભાગમાં, એક સાદી ભાષામાં બીજી કહેવત પ્રચિલત છે કે,

કચ્છી કહેવત તે નીચે મુજબ છે.

હિન્દુઓ અંધા, ઓર મુસલમાનો કાંણા;
દોનું કે બિચ મેં, સતપંથ સમાણા :

આ કહેવતનો ભાવાર્થ એ જ છે કે હિન્દુ જ્ઞાતિના સંતો તથા મહાત્માઓ જે ભૂતકાળ સમયના અવતારોને તથા વેદો, ઉપનિષદો, ગીતા, રામાયણ, મહાભારત વગેરેના ભૂતકાળ સમયના ઉપદેશને જ મહત્વ આપે છે. પરંતુ વર્તમાન કળયુગના સમયમાં મક્કા મદીનામાં જન્મેલા **મહંમદ પેગમ્બર સાહેબને તથા પીર પેગમ્બર કુળના વારસામાં, જે ખુદાનું નુર, (આપણા સદગુરૂશ્રી ઈમામશાહ બાવાના બોધ વચન મુજબ , નુર સે નુર ચલ કર આયા, જાંબુધ્વિપ પીરાણામાં છોડી માયા.)** તેવા સદગુરૂશ્રીના બોધવચન તથા ઉપદેશને હાલમાં આપણા **વિશ્વ હિન્દુ પરિષદના સંતો મહંતો ભૂલ્યા**. માટે કહેવત છે કે હિન્દુઓની બબે આંખો ... છતાં, બ્રહ્મજ્ઞાનની આંખ વીનાના અંધ બન્યા.

S-151

વિશ્વ હિંદુ પરિષદના સંતો મહંતો સતપંથને ઓળખવામાં ભૂલ કરે છે.

તેવા ઉદાહરણ મુજબ (મુસલમાનો કાંણા) મુસલમાનો કેમ ભૂલ્યા ? તેનો ભાવાર્થ, મુસલમાનો માત્ર એક અલ્લાહ એક જ ખુદા, તે સીવાયના ભૂતકાળમાં થઈ ગયેલા અને જગતની ઉતપત્તિના સમયની રચના શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનના સાકાર બ્રહ્મ સ્વરૂપના દસે અવતારો, શ્રી રામ તથા શ્રી કૃષ્ણ વગેરેના ગુણગાન ગાવાનું ભૂલ્યા. તેથી મુસલમાનો માત્ર એક જ ખુદા એક જ અલ્લાહના નામની જ બંદગી કરતા રહેવામાં, ભૂતકાળના અવતારોની ઉપેક્ષાઓ કરતા રહ્યા માટે મુસલમાનો ભુલ્યા.

આવા સંજોગોમાં ૬૦૦ વર્ષના સમયથી પીરાણામાં પ્રગટ પીર ઈમામ શાહ બાવાએ સૈયદ કુળમાં જન્મ લઈને જે ઉપદેશ આપ્યો, તેમાં સૌ પ્રથમના વેદોની પ્રશંસા તથા દસે અવતારોની તથા ભગવત ગીતા મહાભારત રામાયણ વગેરેના ઉપદેશને પ્રધાનપદે રાખીને ત્યાર બાદ વર્તમાન કળીયુગના સમયમાં મહંમદ પેગમ્બર સાહેબને તેમના કુળના તમામ પવિત્ર પીરો પેગમ્બરોના ગુણગાન ગાવાનો પવિત્ર ઉપદેશ સંદેશો જે આપ્યો, તેવા ધર્મ પંથનું નામ સતપંથ સનાતન ધર્મ પ્રચલિત છે. માટે આપણા સતપંથ ધર્મનો દિવ્ય સંદેશો, સમગ્ર વિશ્વના માનવીઓને, હિન્દુ મુસ્લીમ જ્ઞાતિના ભેદભાવો અને કોમવાદની ભ્રમણાઓ મીટાવવાનો વિશ્વ શાંતિનો શુભ સંદેશ સદ્દગુરૂ ઈમામશાહ બાવાની પુજા વીધીનું કર્મકાંડ મંત્રોમાં વિશ્વ શાંતિનો સંદેશ આપેલો છે. તે આપ સૌની જાણમાં છે. તા. ૧૦-૧૦-૯૬ વકતાપુર.

મુસલમાનોની જેમ સતપંથ પણ મુહમ્મદ પૈગંબર અને તેમના કુળના પીરોના ગુણગાન ગાય છે. (હિંદુ ધર્મમાં આવું થતું નથી)

S-151

સાચો સતપંથી પીર પૈગંબરને માને છે

સતપંથી કોણ ? જે સતને મારગે ચાલે, તેજ સાચા સતપંથી.

જે શ્રીરામ, શ્રીકૃષ્ણ વગેરેને તથા પીર પયગંબરો, ઈમામોને, પ્રાર્થના ઉપાસનામાં , સમાન ભાવથી જે માને, તેજ સાચા સતપંથી. અને જેઓ પીરો પયંગંબરોના પવિત્ર નામોની ઉપેક્ષાઓ કરાવે, તેઓ સતપંથી ? કે મતપંથી ? તેની પરીક્ષા બ્રહમનિષ્ઠ મહાત્માઓ કરે. તેવી નમ્ર પ્રાર્થના

કારણકે આપણે જો પીર શબ્દના ઉચ્ચાર માત્રથીજ મુસલમાન બની જતા હોઈએ તો, મુખ્ય ધામ પીરાણા ગામના નામમાંજ પીર શબ્દનો જ ઉચ્ચાર બોલવામાં થાય છે. જ. માટે પીરાણા મુખ્ય ધામના નામને પણ બદલવા હાલના વહિવટ કર્તા, હિંદુ સતપંથીઓની બહુમતી છે. તેમને કોણ રોકનાર છે? સર્વે સ્વતંત્ર છે.

ઉપરાંત :- આપણે હાલના પ્રસિધ્ધ થતા સતપંથ-સાહિત્યમાં સુધારા-વધારા કરી ઈમામ શબ્દ તથા પીર શબ્દ જેવા મુખ્ય નામોને ને કમી કર્યા છે. અને ફકત ઈમામ શાહ મહારાજ સુફી સંત હતા. તેવો વિકૃત પ્રચાર પણ હાલમાં થાય છે. પરંતુ તેવા મુખ્ય નામ ઈમામ શાહ મહારાજના નામમાં પણ ઈમામ શબ્દજ અરબી કુળની ઓળખનો છે. માટ ઈમામશાહ નામને બદલવા, સુધારક સમાજને કોઈ બંધન નથી.

અભણ પત્નિ , છે, નામ કુંવરબેન, અને લેખક, અનામી અંતર આત્માની છે, જોડી ;
અરે, સતપંથીઓ ? બ્રહમજ્ઞાનની, કેળવણીથીજ, કળજુગ અંતે, જીવો, તારશે, અનંત, કરોડી.

અંતમાં :- બ્રહમજ્ઞાની સંતોની અનુભવ વાણી નીચે મુજબ

તેરી અકલીત હૈ માયા, તેરા ભેદ કીસી ન પાયા.
સત ને, મારગ, કોઈક સંત સિધાવે, જુઠે સબકોઈ ધાયા (૨) ભાઈ જુઠે સબ કોઈ ધાયા,
સતે ચલે, વો સબકા વેરી, પણ જુઠે જગ ભરમાયા (૨) ભાઈ જુઠે જગ ભરમાયા,
સત્યનો મારગ છે શુરાનો, નહીં કાયરનું કામ જોને,
પ્રથમ પહેલું મસ્તક મુકી, વળતા લેવું નકલંક, પીરશાહનું નામ જોને.

શુભેચ્છકો :- વિધ્વાન એડવોકેટ શ્રી સુરેશ બી. બેલસરે સાહેબ મું. અમદાવાદ.
શ્રી બબાભાઈ શીવલાલ ચોકસી મુ. અમદાવાદ.
★સ્વ. પૂજ્ય ખાકી સાહેબના શિષ્યો પૈકીના શ્રધ્ધાળુ શિષ્યમંડળ★

છપાવ્યા તારીખ : ૨૮-૧૨-૯૬ (હંશવૃંતીથી ગુણ ગ્રાહી બનો) **લેખક : અનામી અંતર આત્મા**

S-143

"indispensable for the student aspirant
in the deep study of SATPANTH Religion"

THE NOOR EN ALLAH NOOR

by Alwaez
Rai Shamsuddin Bandali Haji

1980

S-143

(1) A Major Diversion in the DIVINE MISSION, an EPOCH-MAKING Event took place during the KRISHNA AVTAR. SHRI KRISHNA by His Own DIVINE WILL changed HIS Dress from HINDU ASPECT TO SHRI BUDHA (ADAM) MALECHHA or MUSLIM ASPECT.

(2) It is most interesting, although the incident is deporable and most pitiable, that during the KRISHNA AVTAR, a BRAHMIN MANEKCHAND well versed in the VEDAS (Religious Scriptures) became very selfish, arrogant and treacherously DECEIVED PANCH PANDWAS (the momins of the time).

(3) A significant DISCOURSE took place between the PANCH PANDWAS and the NINTH AVTAR, SHRI BUDHA (ADAM).

(4) PANCH PANDWAS were the true Momins of the DWAPUR YUGA, so MANEKCHAND'S deceiving PANDWAS was a real TRAGEDY. In accordance with the LAW of the DIVINE "NOOR" and the PRINCIPLE of ETERNAL REWARDS AND/OR ETERNAL PUNISHMENT*, what a suffering has been sustained by the SOCIETY of the DISHONEST BRAHMIN MANEKCHAND! The "NOOR" changed from HINDU Aspect to MUSLIM Aspect, consequently the SOCIETY is completely 'cut'off' from the Attachment with the DIVINE "NOOR" (LIGHT OF SHRI VISHNU - THE ALI) since the period of DWAPUR YUGA. This is entirely because of DISOBEDIENCE or NAFIRMANI.

All the details on the SUBJECT of "DAS AVTARS" have been explained and told in our Holy SASTRAS - BUDHA AVTAR by Pir Sadardin, BUDHA AVTAR by Sayyed Imam Shah, PARAB PANDVANO, MOMAN CHETAMANI, ASAL DUA, SILSILE IMAMAT, SINDHI TEXT BOOKS, etc. Most of these books are now out of print! This small effort as an explanation on the subject of "DAS AVTAR" should prove worthy, useful and answer the significant questions that are being posed by our students everywhere.

Recognition of MOWLA ALI'S DIVINE "NOOR" is graced exclusively to the faithful MOMINS. It is through HIS GRACE only that "NOOR-E-PANJTAN PAK'S", MOWLA ALI'S SHANAKHAT is achieved. Our Most Beloved SHAH KARIM AL-HUSSEINY HAZAR IMAM IS HIMSELF THE BEARER OF THE "NOOR-E-PANJTAN PAK". SHAH KARIM AL-HUSSEINY HAZAR IMAM IS HIMSELF HAZARAT MOWLA MURTAZA ALI - HIS "NOOR", THE OMNI-PRESENT FROM AGE TO AGE, AND THE ETERNAL.

O MOMIN SAY SALWAT: ALLAHUMA SALI ALA MUHAMMDIN WA AALE MUHAMMAD.

*In the ETERNITY there is no Concept of TIME, therefore NAFIRMANI results in PUNISHMENT (DETACHMENT from THE "NOOR-EN-ALLAH-NOOR") eternally, and conversely FIRMANBARDARI means ETERNAL REWARDS - the two are "worlds" apart!!!

NOTE

The Subject of "DAS AVTARS" and the Truly Magnificient History of The "NOOR-EN-ALLAH-NOOR" being unfamiliar to most of us students of the Class of Alwaez Shamshuddin, we thought it of utmost necessity that we compile the Lecture Notes in this permanent, bound form.

The Set of Notes is essential because it revives interest and promotes understanding of the True ESSENCE and SPIRIT of our HOLY GINANS in which appear the DIVINE Names of SHRI VISHNU, RAM, KRISHNA, etc. - each, in Their Own Perspectives, THE "NOOR" of MOWLA MURTAZA ALI Who Incarnated in the various AVTARS before finally HIMSELF making the Advent in Arabia as "DASMO NAKLANKI AVTAR". S-143

After listening to the very interesting, knowledge-providing, and thought provoking talks on the subject of "DAS AVTAR of SHRI VISHNU (MOWLA MURTAZA ALI)" one came to know of the fact that it was the same SHRI VISHNU or THE ALI who was PRESENT, is PRESENT, and will forever be PRESENT - "HAYBI ALI NE HOYSEBI ALI". One is deeply impressed by "SAMIJI NA CHALITRA" or MOWLA ALI'S Mysterious and Unfathomable DIVINE ACTION of CREATION. What Magnanimity and Precision the DIVINE PROJECT has! All such thought-provoking, awe-inspiring History of the "NOOR-E-ALI" should give us a lasting imprint of "SHANAKHATE HAZER IMAM" in our lives.

My dear brethren, these notes also contain writings on "VIRAT SWARUP", "RAJA GOVERCHAND", "TO MUNIVAR BHAI", "KANIPA SAMVAD", "DASOND", "MERAJ", and some few more. Please take time to read - and reread - them carefully and thoughtfully, there will be a tremendous gain for you: one's IMAN and ISHQ upon MOWLA ALI HAZER IMAM increases thousandfold - nay! not only a thousand but millionfold. One will gain THE TRUE KNOWLEDGE, "GINAN". With MOWLANA HAZER IMAM'S GRACE, one gets Spiritually Enlightened Insights into the deep Philosophical, Spiritual, Marifati Thought of our Holy Pir Mabaaps which has so brilliantly and beautifully been knitted into the concepts, historical depictions, language and imagery of their GINAN SHASTRAS. The GINAN SHASTRAS are indeed "NOORANI".

Reading through, you will stop many places in awe at the "NOORANI" verses or lines of GINAN-E-SHARIFF: What Magnificence our Pir Sahebs have knit into each and every word! Each of the words are priceless PEARLS overflown out of the Deep Ocean of the heart ("JAJO JAJO SAMOODARIYANI LAHER, MARA MAN-NA MANELA MOTI LAVAJO"), giving Immense RUHANI KHUSHI or SPIRITUAL HAPPINESS.

This Knowledge is not an end in itself but leads one to the ESSENCE of our "NOOR JO SATPANTH DHARAM": the awe and submission

CONTENTS

O MOMINS, HE IS "THE ALAKH," THE UNDESCRIBABLE, THE "ALAKH NIRANJAN" SHAH MOWLA MURTAZA ALI, THE "NOOR," THE LIGHT OF THE HEAVEN AND THE EARTH.

(Say salwat, O MOMINS: ALLAHUMA SALI ALLAH MUHAMMADAN WA AALE MUHAMMAD.)

O MOMINS, MOWLA SHAH MURTAZA ALI-ALONE-IS THE ABSOLUTE, THE FIRST AND THE LAST, THE PRESENT IN ZAHER AND IN BATIN. And when this World was not in Existence, WITH HIM THERE WAS NO ONE BUT OUR MOST BELOVED NABI MUHAMMAD MUSTAFA RASUL (S.A.S.), JANNATE-KHATUN BIBI FATIMA, HAZARAT MOWLANA SHAH HUSSEIN (A.S.), AND HAZARAT MOWLANA SHAH HASSAN (A.S.).

O MOMINS, our SWAMI RAJO Created from HIS DIVINE "NOOR," THE FOUR "NOORANI" PERSONALITIES and HE HIMSELF, MOWLA SHAH MURTAZA ALI, "TEJ SWARUP" "NOOR SWARUP," "NIRINJAN NIRIKAR," "SIRJANHAR," THE "NOOR-E-PANJTAN PAK" WAS in EXISTENCE before THE CREATION.

O MOMINS, MOWLA ALI is the "TEJ SWARUP," HAZRAT MUHAMMAD MUSTAFA RASUL S.A.S.'S "NOOR" is the SATGURU BRAHMA, MATA BIBI FATIMA is the MAHADEVI SHAKTI SARSATI and ISHWAR ADAM is HAZRAT IMAM HASSAN (A.S.). (O MOMINS, Say Salwat: ALLAHUMA SALI ALLAH HUMANNAD WA AALE MUHAMMAD.)

O MOMINS, HE, THE ALI Became Manifest, HIS "NOOR" as HAZARAT SHAH IMAM HUSSEIN (A.S.) -- "NAR-ALI," CREATOR OF JAMINS AND ASMANS.

O MOMINS, remember, NAR-ALI SHRI VISHNU'S 'LILA,' DIVINE MYSTERIOUS ROLE is UNKNOWN, HE HIMSELF with HIS OWN DESIRE Created the Most Wonderful SANSAR, the WORLD.

O MOMINS, do not look at HIS 'CHALITRA,' MYSTERIOUS ACTIONS: be careful, always perform IBADAT-BANDAGI, always say "TAWBA-TAWBA," and follow HIS HOLY FIRMANS.

O MOMINS, THE ALMIGHTY ALLAH has Sent His Messengers, the Prophets on this Earth with HIS HOLY SCRIPTURES in order to enlighten and guide RUHANIS for their Spiritual Upliftment:

TAURAH (RUG VED) was Revealed upon HAZARAT MUSSA (MOZES).
ZAMBUR (JUJAR VED) was Revealed upon HAZRAT DAWOOD (DAVID).
INJIL (SHAM VED, BIBLE) was Revealed upon HAZRAT ISSA (JESUS)
HOLY QUR'AN (ATHAR VED, FURKAN) was Revealed upon HAZARAT MOHAMMED MUSTAFA RASUL (S.A.S.). S-143

193

Mukhi Arjun

HIS UNIQUE OPPORTUNITY

S-143

Our Holy Pirs, through their Holy GINANS, clearly Declare that SHRI KRISHNA is now Incarnate in the Dress of MOWLA SHAH MURTAZA ALI, SHAH SHRI ISLAM SHAH: Our Holy PIRS have advised us to RECOGNISE HIM with Ture ISHQ and IMAN. O momins, now listen attentively to the most interesting Dialogue that took place between SHRI KARSANJI, THE INCARNATION of SHRI VISHNU VAR DATAR MOWLA MURTAZA ALI and the MUKHI of GATJAMAAT, ARJUN, one of the PANCH PANDWAS, during the period of DWAPUR YUGA.

MOWLANA SULTAN MUHAMMAH SHAH'S DIVINE EXPRESSIONS as the BEARER of the KHUDAI "NOOR" of MOWLA MURTAZA ALI gives our RUH tremendous Spiritual Illumination:

"MISSIONARY! YE KONSA STATION HAY?" MOWLANA SULTAN MOHAMMED SHAH while recollecting HIS DIVINE "NOORANI" ASPECT and "NOORANI" INCARNATION of FIVE THOUSAND YEARS ago, asked one of the missionaries on His HUZUR staff while travelling in the interior of INDIA.

"KHUDAWIND! YE MATHURA KA STATION HE!," the missionary replied.

"MISSIONARY, KRISHNA AVTAR ME MAYNE IDHAR BAHOT KHEL KIYA, AUR MOMINOKO BAHOT LADD LADAYA," MOWLANA SULTAN MOHAMED SHAH Uttered these UNIQUE and most WONDERFUL Recollections of HIS DIVINE AVTAR. HIS words are a GLORIFYING GLIMPSE of the STATUS of "VIRAT" SWARUP, THE SWARUP that Acts in Its DIVINE WAY, SO MYSTERIOUSLY on this earth, and in the millions of universes within the FOURTEEN BRAHMANDS.

MUKHI ARJUN had a most FORTUNATE Opportunity to be with our LORD SHRI KARSANJI. He dared to talk, but most humbly, respectfully, and with LOVE - IMAN - DEVOTION with HIS SWAMIJI KARSANJI. ARJUN prayed, "O my Spiritual LORD, anything that I may speak in THY HUZUR, I have the strongest feeling that it will be due to THY DIVINE WILL and INSPIRATION - MY LORD THOU ART THE OMNIPOTENT."

S-143

In "JANMA BHUMI" a very widely circulated paper of GUJARAT (INDIA) there appeared, in the publication dated 8-9-1957, an article written by a MR. K.M. SHAH, B.A., LLB. The original article was in GUJERATI but a translation of parts of it appears below.

I have gone through the "AGA KHAN CASE" conducted in the Bombay High Court (in 1885 by Judge Sir Rusell) and found it to be very interesting indeed. In the Case there were many points which were sensational and startlingly revealing.

Haji Bibi was the daughter of Aga Hangishah, uncle of Sultan Mohamed Shah Aga Khan. She filed a suite against Sultan Mohamed Shah Aga Khan claiming that she too had a right to religious funds and it had to be shared between herself and the family members.

The plaintiff's advocates attempted to ask certain irrelevant questions to advocates of Sultan Mohamed Shah Aga Khan, therefore the honourable judge refrained them lest they should be harmful to the parties concerned.

The plaintiff's party decided to walk out from the Courtroom since they did not like the idea that they were stopped from asking questions they thought were relevant.

Apparently then, the Case turned in favour of Sultan Mohammed Shah Aga Khan. Ex-party judgement would be granted by the Judge.

With this knowledge, Sultan Mohammed Shah Aga Khan's advocates pleaded to the Honourable Judge not to dismiss the Case but to let it continue. This was the instruction of Sultan Mohammed Shah Aga Khan. There were sixteen leading lawyers for Sultan Mohammed Shah Aga Khan among whom were Sir Chimanlal Setalvad, Bhulbhai Desai and Mohammedali Jinnah.

The Aga Khan Case was the most interesting, important, sensational Case of the current times. The leaders from quite a number of communities attended the Court proceedings -- leaders of Hindus, Muslims, Boharas, Khojas and also Mullahs and Molwis.

During the Case, altogether one hundred and twenty-eight interesting points were discussed, and all these turned out to be in favour of

Sultan Mohammed Shah Aga Khan III. A History of the Aga Khan and his Ismailis was presented.

S-30

S-143

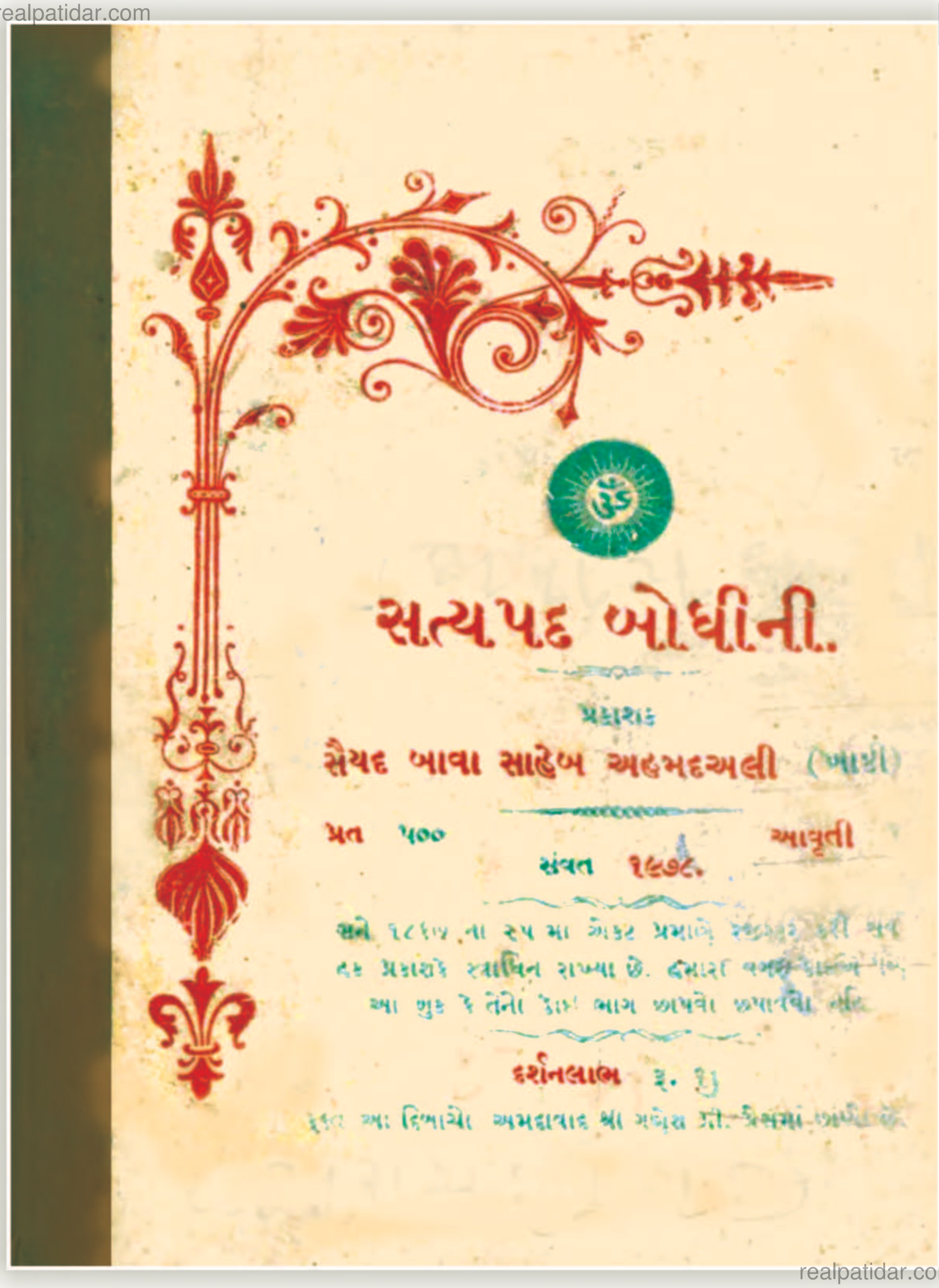
Pir Sadardin and Pir Hassan Kabirdin converted HIndus of Sind Province in India. Pir Sadardin has written an important book titled "DASAVTAR" (TEN INCARNATIONS OF GOD) which played a very useful and important role in the Aga Khan Case.

A STRANGE AND AMAZING FACT HAS BEEN POINTED OUT IN THE BOOK THAT HAZARAT ALI WAS SHRI VISHNU IN HIS TENTH AVTAR, AND ALSO STRANGE AND AMAZING THAT ALL THE PREVIOUS NINE AVTARS OF SHRI VISHNU WERE IN FACT THOSE OF HAZARAT ALI. THIS IMPORTANT HISTORICAL FACT IS NOT MENTIONED IN ANY OF THE OTHER SCRIPTURES OF THE WORLD.

Sir Sultan Mohammed Shah proved in the court that he was the sole authority to accept the tributes from his followers as he was the bearer of the "NOOR" of Imamat or "NOOR" of Ali. He had absolute authority over the Ismaili Muslims all over the world.

The writer of the article in "JANMA BHUMI" adds that Hindus would be much surprised to know that Pir Sadardin has said in "DAS AVTAR," all the NINE Avtars of SHRI VISHNU were in fact of THE ALI (MOWLA MURTAZA ALI). This Case and the Judgements of the Court are of such a nature that even if one were to read hundreds of books on other Cases one would not find such deep knowledge as in this UNIQUE and EXCLUSIVE "AGA KHAN CASE."

S-151

realpatidar.com

S-151

S-143

મદીનામાં "શ્રીવિષ્ણુ."

૩૦૦ વરસ.

य० अ० ३६. म० २८ (अने सामवेदमां पण छे.)

मदीना स्याम सरद सतं, भूयश्च सरदाः सतात ॥

મદિનામાં શ્રીવિષ્ણુ (પ્રથમ) સો વરસ, 'ફરી, ફરી,' પુનઃ પુનઃ બે ફેરા સો સો વરસ રેહશે.

બેવાર કાંકણુ.

अ० कां० १२. अ० ५. मं १०.

ना वृता श्रिया प्रावृता यशसा परीवृता ॥ १० ॥

ચારે તરફથી બંધાઇને અને ફરી બરોબર આશ્રય આવનાર બંધાએ, તોજ યશ તેનો ચોતરફ પ્રશરે.

ગુપ્ત યજ્ઞ અને પાણીથી અધિકાર.

अ० अ० मं० ३.

स्वधया परिहिता श्रद्धाया पर्यूढा दीक्षाया गुप्ता यज्ञे प्रतिष्ठिता लोकोनिधनम ॥ ३ ॥

પાણી મંત્રીને અધિકાર શ્રદ્ધાથી આપો, પોતાનાજ ધૈર્યથી ગુપ્ત યજ્ઞથી દિક્ષા લેઇ ઉન્નતી પામો. ત્રણે લોકમાં એજ નિધાન છે એટલે સત્ય વાત છે.

S-151

ધર્મ ગુપ્ત રાખવા વિષે.

य० अ० १७. मं० १८.

किँ स्विदा सीद् धिष्ठान मारम्भणं कतम त्स्वित् कथासीत् ॥

જેમકે પરશેવા ને તલ્વારને ઠેકાણે નાંજ બોલવું. કેમકે એ વાત પોતાની મેળે થવાની છે.

પૂર્વકાલનો ગુરૂ આજ છે.

यो० शा० समाधिवादे सुत्र २६

सएष पूर्वेषामपि गुरुः काले नानवच्छेदम्त् ॥

તે પોતેજ પૂર્વમાં પણ ગુરૂ હતો, એજ આજના કાલમાં પણ પોતેજ જ્ઞાન દેનાર છે (ગુરૂ છે.)

કોને માંનવું ?

तै० आ० प्र० ७ अ०९–१.

एके चास्मच्छ्रेयाँ सोब्राह्मणः। तेषांत्व यासनेन प्रश्वसित- व्यम। श्रद्धादेयम !...यथाते तत्र वर्त्तेरन् तथा तत्र वर्त्तेथाः।

જે કોઇ હમારામાંથી સ્વચ્છ આચારવાલા બ્રહ્મા છે (તેનો સંગ કર) તેને આસને જા, અને તેનાં વચનોમાં શ્રદ્ધા રાખ, અને તેઓના આચરણ પ્રમાણે તું પણ ચાલ.

સંપુરણ.

S-151

જાહેર ખબર.

હઝરત પીર શ્રી શાહોજી, અશરફશાહનુ વર્ણન.

(સત્પંથનો ઈતિહાસ.)

પ્રથમ ગ્રાહક થનાર પાસેથી રૂા. ૩-૦-૦.

પાછલથી ખરીદનાર પાસેથી રૂા. ૪-૦-૦.

શ્રી અશરફશાહના એકલા વર્ણનના રૂા. ૧-૮-૦.

આ પુસ્તકમાં સત્પંથનો ઇતિહાસ છે. વેદ પેહેલાંના સમય, વેદની ઉત્તપત્તી, સૃષ્ટિની ઉત્તપત્તીના કારણો, અને ભેદ, ભેદાભેદ, વેદ ને સત્પંથ, સત્પંથ ને કિતાબો, શ્રી પરમાત્માનાં નુરનું સૃષ્ટિમાં મનુષ્યરૂપે વિચરવાનો માર્ગ (દેવચાની પંથ) આજ પ્રયંતનો, જે એક પછી એક જમે રમત કરેલી તે વીંશાવળી સાથે, કયા કયા નામે, ઠામે, વેષે ચારિત્ર કર્યાં ? તે સર્વ ખુલાશાવાર આપવામાં આવશે.

સત્પંથજ સનાતન ધર્મ છે. એજ ખરો પરમાત્માને પામવાનો માર્ગ છે, તેનાં પ્રમાણો.

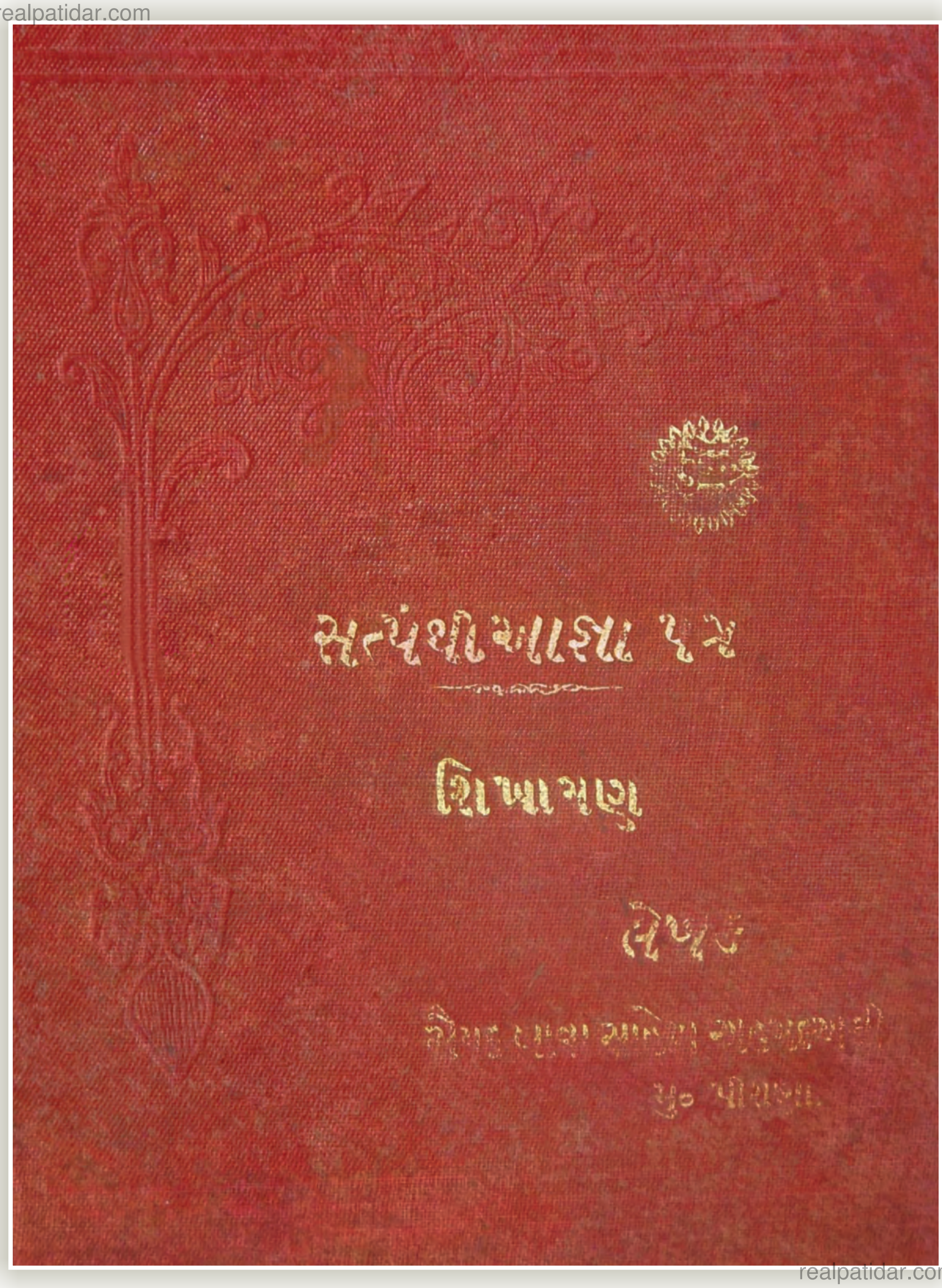
S-151

શ્રી શાહોજી હઝરત પીર સૈયદ અશરફશાહ સાહેબ નું હિ૦ સ૦ ૧૦૭૫ માં દિલ્લી પધારવું, પથે સાથીઓની સ્વાર્થદ્રષ્ટિ, તેઓમાં પડેલું ભગાણ, તેઓના ત્રણ તફા બંધાવવા, પોતે શ્રી શાહોજી દૈવિક ચમત્કારે દિલ્હી પોહોચવું. પોતાના કારભારી કાશીભાઇને બાદશાહના દરબારમાં પત્ર દેઇ મોકલવો, કાશીભાઇનું તેજ જોઇ શાહ અને દરબારિઓનું આશ્ચર્ય પામવું. શ્રી શાહોજીનો બાગમાં ઉતારો, જમવાનું નોતરૂં આપી બોલાવવા, ધાર્મિક સંવાદ કરવો, જમવા બાદશાહે પોતાની સાથે બેસાડવાનો આગ્રહ કરવો, શ્રી શાહોજીનો ઇન્કાર, ભોજન ઉપર થએલો વાદ વિવાદ, ભોજનની પવિત્રતા દૈવિક રીતે પ્રત્યક્ષ દેખાડવી. બાદશાહનો ભરમ ન ભાંગવો, અગ્નિના ઢગલા ઉપર લોઢાનું પત્રું મૂકી તે ઉપર શ્રી શાહોજીને ચલાવવા. કાશીભાઇનું શ્રી શાહોજી પાસે અગ્નિ ઉપર કુરાન લેવા જવું, બાદશાહનો ભરમ ભાંગવો. સત્પંથનાં સાચા શાહો છે, એવું કબુલ કરવું. પરવાના વિગેરે ફર્માન હિ૦ સ૦ ૧૦૭૬ માં આપવા. તે ફર્માનની નકલો સાથે, દિલ્હીના સ્યામલાલ પંડિતથી ધર્મવાદ કરવો, સ્યામલાલ નું સત્પંથ સ્વિકારવું. વિગેરે વિગેરે પુષ્કળ માહેતી સાથે પ્રગટ થાશે.

લી. સુભેચ્છક,

સૈયદ બાવાસાહેબ અહમદઅલી (ખાકી.)

મુ. પીરાણા. પો. ગીરમથા. (ડી. અમદાવાદ.)

સત્પંથી આજ્ઞા પત્ર
શિખામણ
લેખક
મુ૦ પીરાણા

ॐની ટુંક સમજણ.

S-4

૧. अ – અકાર.

૨. उ – ઉકાર.

૩. म – મકાર.

૪. ᵕ – અર્ધ માત્રા.

૫. ० – બિન્દુ.

૧. अ = જાગ્રત.

૨. उ = સ્વપ્ન.

૩. म = સુશોપ્તી.

૪. ᵕ = તુરિયા.

૫. ૦ = તુરિયાતિત્ = ત્રણે કાળથી રહીત.
ત્રણે કાળને જાણનાર ત્રણે કાળમાં
રેહનાર = પ્રકાશમાન. ૨

S-4

૧. अ = હ. અલી (અ.).
૨. उ = હ. હુશ્યેન. (અ.).
૩. म = હ. મહમ્મદ. (સ.).
૪. ॅ = હ. હસન. (અ.)
૫. ० = હ. ફાતિમાહ. (અ.) ૩

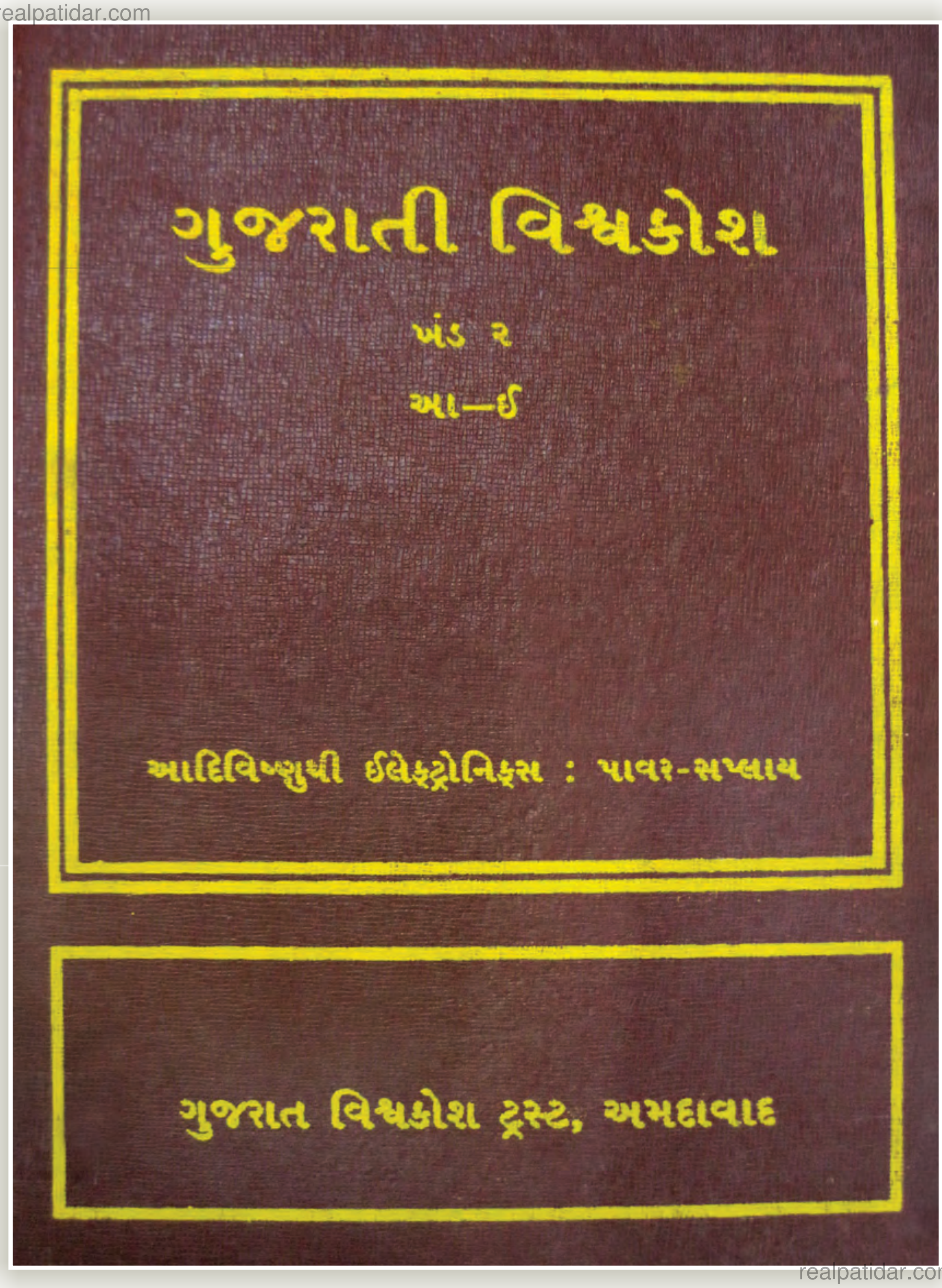
૧. अ = પરમ્બ્રહ્મ
૨. उ = એક
૩. म = જીવ

म = મુળાક્ષરમાં કથી. (૨૫) મો અક્ષર છે. તો તો તેમ જીવ પણ (૨૫) મો તત્વ છે. ૪

૧. अ = અલખ = હ. અલી (અ.)
૨. उ = ઉસાસો = પવન = અંજપાની રેંટમાલ.
૩. म = નિર્વિકાર બ્રહ્મરૂપ = હ. મહમ્મદ (સ.) ૫

વિભાગ E
વિશ્વકોષ અને શબ્દકોશ
Encyclopedia and Dictionary

This page is intentionally left blank

ગુજરાતી વિશ્વકોશ
ખંડ ૨
આ—ઈ
આદિવિષ્ણુથી ઈલેક્ટ્રૉનિક્સ : પાવર-સપ્લાય
ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ

ભારત સરકારની આર્થિક મદદ હેઠળ છાપવામાં આવેલ છે.

Published with financial assistance from the Government of India, Department of Education, vide sanction no f. 4 27/87-L.G. cell dated 25th October 1988.

આર્થિક સહાય મંજૂરી ક્રમાંક અને તારીક

First Edition, October 1990

પ્રથમ આવૃત્તિ, ઑક્ટોબર, 1990

કિંમત : રૂ. 685–00

પ્રકાશક :
ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ
એચ. એલ. કૉલેજ ઑવ્ કૉમર્સ હૉસ્ટેલ કમ્પાઉન્ડ,
નવરંગપુરા, અમદાવાદ–380 009

મુદ્રક :
ભીખાભાઈ એસ. પટેલ
ભગવતી મુદ્રણાલય
19, અજય એસ્ટેટ,
દૂધેશ્વર રોડ,
અમદાવાદ–380 004

S-105

S-162

ઈરાનથી આવીને પીરાણામાં વસ્યા હતા

ઈમામ શાહના પિતા અને દાદાનું નામ

કાકાનું કામ શું છે, તે બતાવેલ છે. આના પ્રમાણે પીરાણાના ગાદીપતિ શ્રી નાનકદાસ કાકાનું કામ શું છે, તે સમજી શકાય છે.

પીરાણાના અનુયાયીઓ મુસલમાન છે અને અલ્લાહને માને છે.

હિંદુઓના અવતાર સિદ્ધાંતને માને છે. એટલે ૧૦ અવતારના સિદ્ધાંતને માને છે. પોતાનો દસ અવતાર અલગ છે.

કુરાનને દૈવી ગ્રંથ માને છે. આપણે સહું જાણીએ છીએ કે જે અથર્વ વેદ તેવો બતાવે છે, તેમાં કુરાનનો સંદેશ છે.
સતપંથના પ્રચારકો કુરાનના સંદેશનોજ પ્રચાર કરે છે.

ગીનાનો એ બીજા કંઈ નથી, એ કુરાનના રૂપકો છ.

ઇમામશાહ (જ. 1452, અ. 1513 અથવા 1520) : અમદાવાદની દક્ષિણે પીરાણાના જાણીતા પીર. તેઓ મુહમ્મદ બેગડાના સમયમાં (આ. 1470–71) ઈરાનથી ગુજરાતમાં આવી અમદાવાદની ઉત્તરે આશરે 14 કિ. મી. ઉપર આવેલા 'ગીરમથા' નામના ગામમાં સ્થાયી થયા. એ ગામને આજે 'પીરાણા' અર્થાત્ પીરોના સ્થાન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. એમના ચમત્કારોને કારણે ગુજરાતના સુલતાન મુહમ્મદ બીજાએ એમને પોતાની પુત્રી પરણાવી હતી. એનાથી એમને ચાર પુત્ર થયા, જે પીરાણાના સૈયદોના પૂર્વજ હતા. પીર સદ્રુદ્દીન પછી કબીરુદ્દીન અને એમના પછી ઇમામુદ્દીન (ઇમામશાહ) નામે પીર થયા.

S-3

તેઓએ સતપંથમાં થોડાક ફેરફાર કરીને પોતાનો નવો પંથ 'પીરાણાપંથ' ચલાવ્યો. આ સંપ્રદાયના પેટાવિભાગ 'આઠિયા' 'સાતિયા' અને 'પાંચિયા' તરીકે ઓળખાય છે.

S-4

S-143

આ પંથમાં જોડાયેલી જુદી જુદી કોમોમાં પ્રચારક-ઉપદેશક તરીકે એમના પીરે નીમેલા મુખીઓને 'કાકા' કહેવામાં આવે છે. એમની ફરજો તે તે કોમના અનુયાયીઓને ઉપદેશ આપવાની, એમની નાની-મોટી તકરારોનો નિકાલ કરવાની અને એમની પાસેથી ધાર્મિક ફાળો ઉઘરાવીને તેમના પીરને મોકલવાની હોય છે. ઇમામશાહીઓ અલ્લાહને સર્વોત્કૃષ્ટ કિરતાર તરીકે અને મુહમ્મદ સાહેબને એના રસૂલ તરીકે માને છે. તેથી તેઓ પોતાને ઇમાનદાર મુસલમાન ગણે છે. તેઓ નમાજને ઘણું ઓછું મહત્ત્વ આપે છે. તેઓ હિંદુઓના અવતારના સિદ્ધાંતોને – જગતની ઉત્પત્તિની માન્યતા તથા એમના અન્ય સિદ્ધાંતોને સ્વીકારે છે. તેઓ હઝરત પેગંબર સાહેબને 'પીર' અથવા 'ગુરુ' માને છે અને એમની તથા ઇમામોની સ્થિતિ વચ્ચે ખાસ કોઈ અંતર હોવાનું તેઓ માનતા નથી. કુરાનને તેઓ દૈવી ગ્રંથ માને છે, પરંતુ એમના ઇમામો કુરાનને રૂપકની જાણીતી પદ્ધતિથી સમજાવે છે. કુરાનનાં આવાં અનેક રૂપકો 'જ્ઞાન'

S-105

S-162

S-4

S-143

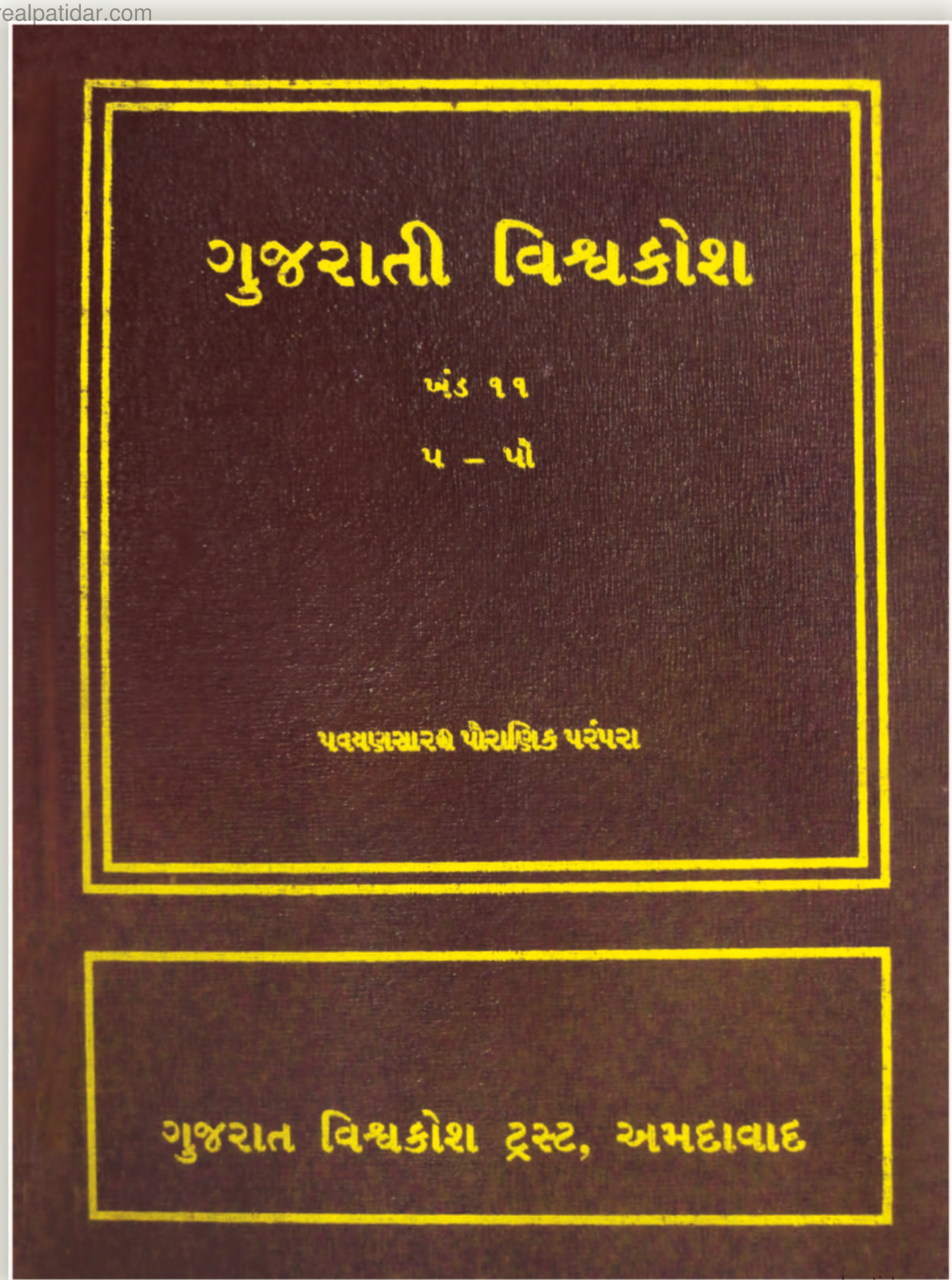
તરીકે ઓળખાય છે. તેઓ કુરાનને બદલે 'જ્ઞાન'નાં પુસ્તકોનો પાઠ કરે છે. ઇમામશાહે પોતાના પંથને અસલ હિંદુ પંથ જેવું સ્વરૂપ આપીને પોતાના પંથમાં જોડાનાર હિંદુઓને પોતપોતાનાં રીતરિવાજ, રહેણીકરણી અને માન્યતાઓને જેમનાં તેમ રાખવાની છૂટ આપી. તેમના ઉપદેશનો પ્રભાવ વિશેષતઃ કણબીઓ ઉપર પડ્યો, જેમાં મતિયા કણબીઓનો સમાવેશ થાય છે. ઇમામુદ્દીન પછી એમના પુત્ર 'આદિવિષ્ણુ નિરંજન નરસી મુહમ્મદશાહ' (નૂર મુહમ્મદશાહ) થયા, જેમણે સિંધી ભાષામાં 'સતવેણી-જી-વેલ' એટલે કે 'સતધર્મની વેલ' નામનું પુસ્તક લખ્યું, એમાં તેમના સંપ્રદાયના ઇમામો અને કર્મકાંડોનું વર્ણન છે. એમનાં પાંચ શિષ્યો હઝારબેગ, ભાભારામ, મયાકાકા, શનાકાકા અને ચીચીબાઈએ ઉત્તર ગુજરાતના ઘણા વિસ્તારમાં અને મધ્ય ગુજરાતમાં પેટલાદ અને કાનમ સુધી આ પંથનો નીચલી ગણાતી કોમોમાં પ્રચાર કર્યો છે.

યતીન્દ્રકુમાર દીક્ષિત

તાકિયાનો પ્રયોગ ઈમામ શાહ પોતે કર્યો છે. હિંદુઓનો દેખાવ અપનાવી મુસલમાન ધર્મ પાળવાનું કહેલ છે.

કણબીઓ ઈમામ શાહના ખાસ અનુયાયી બન્યા

ઈમામ શાહ પછી તેમના પુત્ર નુર મુહમ્મદ શાહ એ સતપંથના આદિ વિષ્ણુ છે. બીજી ભાષામાં નિષ્કલંકી નારાયણ છે.

realpatidar.com

Gujarati Encyclopaedia, Vol. XI
First Edition, 1999; Reprint 2006

પ્રથમ આવૃત્તિ, 1999, પુનર્મુદ્રણ 2006
કિંમત : રૂ. 800=00

પ્રકાશક :
ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ
રમેશ પાર્કની બાજુમાં, બંધુસમાજ સોસાયટીની સામે,
ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ-380 013
ફોન : 2755 1703

મુદ્રક :
ચંદ્રિકા પ્રિન્ટરી
મિરઝાપુર રોડ,
અમદાવાદ – 380 001
ફોન : 25620578

S-3

S-6

S-105

પીરાણા પંથ : ઇમામશાહે ગુજરાતમાં પંદરમી સદીમાં સ્થાપેલો પંથ. ઇમામુદ્દીન અર્થાત્ ઇમામશાહ (ઈ. સ. 1452થી 1513 કે 1520) ઈરાનથી ગુજરાતમાં આવી અમદાવાદની નૈર્ઋત્યે 16 કિમી. દૂર આવેલા ગીરમથા નામના ગામમાં સ્થાયી થયા. એ ગામ પછી પીરોના સ્થાન તરીકે 'પીરાણા' નામે પ્રસિદ્ધ થયું અને આ પંથ પણ એ ગામના નામ પરથી પીરાણા પંથ તરીકે ઓળખાયો. ઇમામશાહના ચમત્કારિક વ્યક્તિત્વથી પ્રભાવિત થયેલા ગુજરાતના સુલતાન મુહમ્મદશાહ બીજાએ એમના વેરે પોતાની શાહજાદી પરણાવી હતી. એનાથી એમને ચાર પુત્રો થયા, જે પીરાણાના સૈયદોના પૂર્વજ ગણાય છે. ઇમામશાહ પછી તેમના પુત્ર નૂરમુહમ્મદ આ પંથના પ્રચારક થયા, જેમણે સિંધી ભાષામાં 'સતવેણી-જી વેલ' (સતધર્મની વેલ) નામે પુસ્તક લખ્યું, જેમાં એ સંપ્રદાયના ઇમામો અને કર્મકાંડોનું વર્ણન છે.

પીરાણા પંથી પોતાને ઈમાનદાર મુસલમાન ગણે છે.

આ પંથમાં અલ્લાહને સર્વોત્કૃષ્ટ કિરતાર અને મુહમ્મદસાહેબને એના રસૂલ તરીકે માનવામાં આવે છે. આ યકીનને કારણે તેઓ પોતાને ઇમાનદાર મુસલમાન ગણે છે; પણ તેઓ નમાઝને મહત્ત્વ આપતા નથી. તેઓ હિંદુઓના અવતારના સિદ્ધાંતને અને જગતની ઉત્પત્તિની માન્યતાને સ્વીકારે છે. તેઓ હજરત મુહમ્મદસાહેબને 'વીર' કે ગુરુ સમાન અને એમની તેમજ અન્ય ઇમામોની સ્થિતિ વચ્ચે કોઈ ખાસ ભેદ હોવાનું માનતા નથી. કુરાને શરીફને તેઓ દૈવી ગ્રંથ ગણે છે અને તેમાંની આયાતોને રૂપકાત્મક લેખી તેનું એ રીતે અર્થઘટન કરે છે. આવાં રૂપકોને 'જ્ઞાન' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે અને પીરાણાઓ 'જ્ઞાન'નાં પુસ્તકોનો પાઠ અને પોતાના પીર-સંતના નામનો જાપ કરે છે. તેઓ રમજાનમાં રોજા પાળે છે. મુસ્લિમ તહેવારો ઉપરાંત તેઓ હિંદુઓના હોળી, અખાત્રીજ, દિવાસો, બળેવ અને દિવાળીના તહેવાર પણ ઊજવે છે. મુસ્લિમ નિકાહની વિધિ કરાવે છે ને ત્યારબાદ બ્રાહ્મણ પાસે હિંદુ વિવાહવિધિ પણ કરાવે છે.

S-143

કુરાનનો સંદેશ ને રૂપકાત્મક રીતે અર્થઘટન કરે છે. એને ગીનાન કહે છે.

મુસ્લિમ અને હિંદુ ત્યોહારો મનાવે છે.

પીરાણા પંથમાં બધી કોમોને જોડાવાની છૂટ હતી અને આજેય એના અનુયાયીઓમાં હિંદુઓ અને મુસલમાનો બંને કોમોના અનુયાયી જોવા મળે છે. તેઓ પોતપોતાના રીતરિવાજ પાળવા પણ મુક્ત છે. હિંદુ અનુયાયીઓ એમની જ્ઞાતિના નિયમો પાળતા અને હિંદુ ધર્મગ્રંથો વાંચતા. તે આ પંથમાં ઇમામશાહ પ્રત્યે પૂર્ણ શ્રદ્ધાપૂર્વક જોડાયેલા મોમિન હોઈ મોમના કહેવાયા. પણ જેઓ અડધા-પડધા હિંદુ કે મુસલમાન રહ્યા અને પોતપોતાના મતને વળગી રહ્યા તે 'મતિયા' કહેવાયા. વળી બીજા કેટલાક હિંદુઓ એમાં ભળ્યા તેઓ શેખુ કે શેખડા કહેવાયા. એ સહુ કોમોમાં પીરે પ્રચારક તરીકે નીમેલા મુખીઓને 'કાકા' કહેવામાં આવે છે. આ પીરાણાના કાકાઓની ફરજ કોમને ઉપદેશ આપવાની, કોમ વચ્ચેની નાનીમોટી તકરારોનો નિકાલ લાવવાની તેમજ કોમના અનુયાયીઓ પાસેથી ધાર્મિક ફાળો ઉઘરાવી પીરને મોકલવાની હતી. આ પંથમાં જોડાનાર હિંદુઓને પોતાના રીતિરિવાજો, રહેણીકરણી, માન્યતાઓ વગેરે પાળવાની છૂટ હતી, તેથી તેઓ હિંદુઓ જેવા જ લાગે છે.

હિંદુ દેખાવ ધરાવતા અનુયાયીઓને "મોમના" કહેવાય છે.

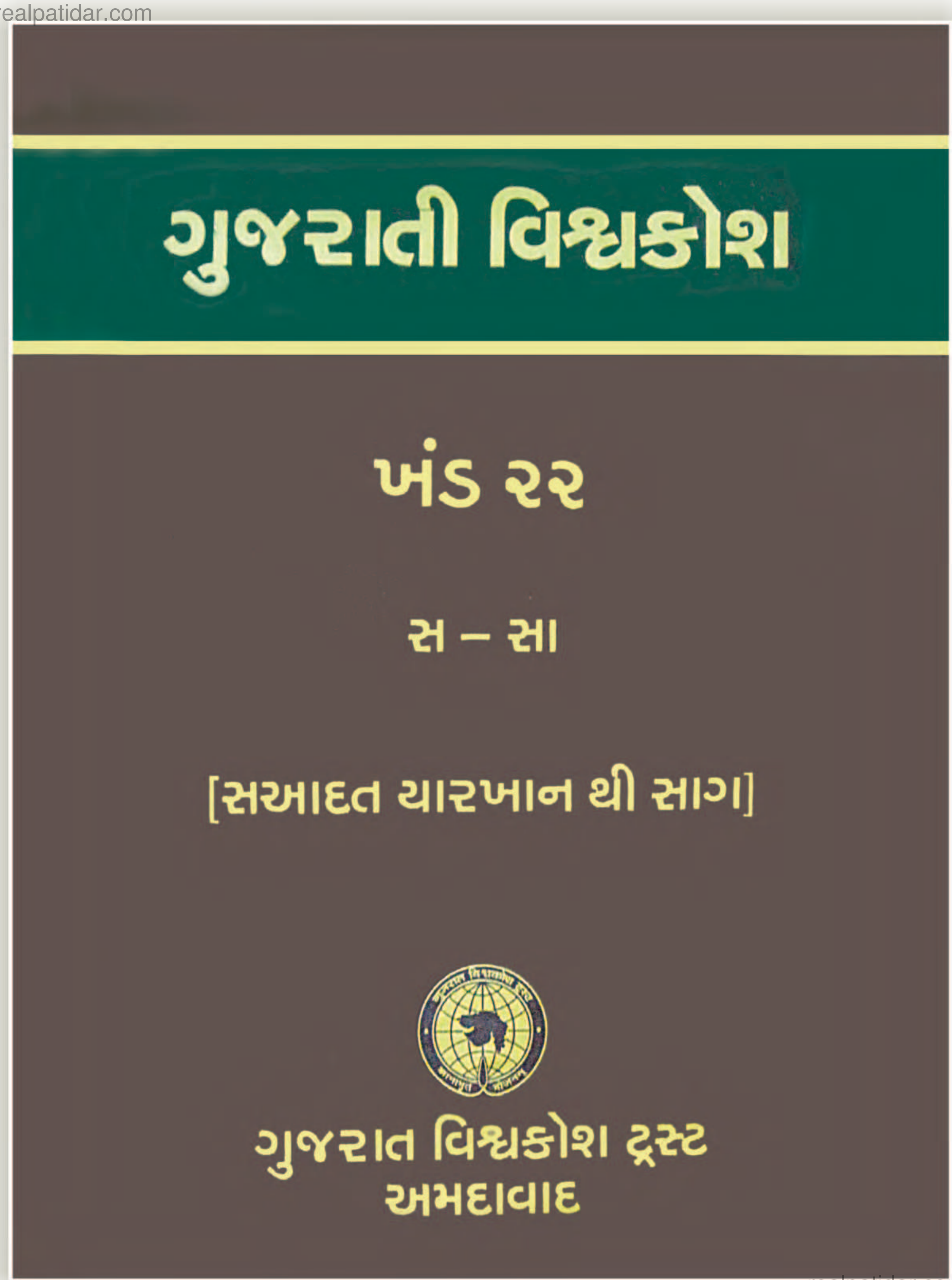
"કાકા" નું કામ ધાર્મિક પૈસા એટલે દસોન્દ ને "પીર"ને મોકલવાનું હોય છે.

S-4

તેવો "હિંદુ" જેવા દેખાય છે, પણ વાસ્તવમાં મુસલમાન છે.

પીરાણા પંથ મુખ્યત્વે ગુજરાતમાં ફેલાયો છે અને એમાં આદિયા, સાતિયા અને પાંચિયા નામે – ત્રણ ફિરકાઓ પણ પડ્યા છે.

પ્રવીણચંદ્ર પરીખ

ગુજરાતી વિશ્વકોશ
ખંડ ૨૨
સ – સા
[સઆદત યારખાન થી સાગ]
ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ
અમદાવાદ

Gujarati Encyclopaedia, Vol. XXII
First Edition : January, 2007

પ્રથમ આવૃત્તિ : જાન્યુઆરી, 2007

કિંમત : રૂ. 800

: પ્રકાશક :

ગુજરાત વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ
રમેશ પાર્કની બાજુમાં, બંધુસમાજ સોસાયટીની સામે,
ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ 380 013
ફોન : 2755 1703

Email : drthakerad1@sancharnet.in
Web-site : www.vishwakosh.org

: મુખ્ય વિક્રેતા :

ગૂર્જર એજન્સીઝ
રતનપોળ નાકા સામે, ગાંધી માર્ગ, અમદાવાદ 380 001
ફોન : 2214 4663, 2214 9660

: મુદ્રક :
ભગવતી ઑફસેટ, બારડોલપુરા, અમદાવાદ 380 004
ફોન : 22167603

S-3

S-105

સતપંથ એ ઈસ્માઈલી નિજારી સંપ્રદાય છે.

સતપંથ : નૂરસતગર દ્વારા ગુજરાતમાં શરૂ થયેલ ઇસ્માઇલી નિજારી સંપ્રદાય. નિજારી ઇસ્માઇલી ઇમામોએ 12મી સદીથી પોતાના સંપ્રદાયનો પ્રચાર ભારતમાં કરવા માંડ્યો અને સિંધમાં ઊછ મુકામે પોતાનું ધર્મપ્રચાર-મથક સ્થાપ્યું. અહીંયાં આ સંપ્રદાયના પીર હસકબીરઉદ્દીનને ત્યાં ઊછ ગામમાં ઈ. સ. 1452માં ઇમામ શાહનો જન્મ થયો. પિતાના મરણ પછી તેઓ (હજ જઈને) પોતાના સંપ્રદાયના મુખ્ય પ્રચારકોને મળી ગુજરાતમાં ધર્મપ્રચાર કરવાની પરવાનગી લઈ આવ્યા.

S-143

દસમાં અવતાર એટલે "કલ્કી" અવતાર એ ઈમામ "મેહદી"નો છે.

ઇસ્માઇલી સંપ્રદાય શાક્તપંથી લોહાણાઓને સ્વીકાર્ય બને તે માટે આદિ ઇસ્માઇલી ધર્મપ્રચારકોએ તેમના સંપ્રદાયના સિદ્ધાંતોમાં હિન્દુ ધર્મને અનુકૂળ ફેરફાર કર્યા. હિન્દુઓના દસમા અને છેલ્લા 'કલ્કી' અવતાર અલમુતના ઇમામ 'મેહદી'નો છે, એવો ઉપદેશ આપવો શરૂ કર્યો. ઇસ્માઇલી પંથના પહેલા પાંચ ઇમામો થયા છે. એમાં પહેલા ઇસ્માઇલી ઉપદેશક નૂરસતગરને બ્રહ્માના અવતાર ગણવામાં આવ્યા.

તાકિયાનો પ્રયોગ

શાક્તપંથીઓમાં ચાર યુગ પૈકી પ્રત્યેક યુગમાં એકેક ભક્ત થયા હતા. પહેલા યુગમાં પ્રહ્‌લાદ, બીજામાં રાજા હરિશ્ચંદ્ર, ત્રીજામાં યુધિષ્ઠિર અને ચોથા બલભદ્રને સ્થાને પીર સદરૂદ્દીને પોતાનું નામ ગોઠવ્યું. આ ઉપરાંત તેમણે 'સતદેવ' અને 'હરચંદ' જેવાં હિન્દુ નામો ધારણ કર્યાં. તે જ પ્રમાણે ચાર યુગનાં ચાર બલિદાનો પણ બંધ બેસતાં કર્યાં હતાં. પહેલા યુગમાં હાથી, બીજામાં ઘોડા, ત્રીજામાં ગાય અને ચોથામાં બકરી ઠરાવ્યાં હતાં. એ જ રીતે શાક્તપંથીઓનો 'ઘટપાટમંત્ર' તેમજ તેમની પ્રાર્થનાઓ અને કેટલાક ક્રિયાકાંડ અપનાવ્યાં. સમાધિ જેવી હિન્દુ વિધિ પણ અપનાવી.

મડદાને દાટવાની વિધિ (કુરાનનો ઉપદેશ)

ભારતમાં 'સતપંથ'ને લોકપ્રિય બનાવનાર ઇસ્માઇલી નિજારી નૂરસતગર હતા. હાદી સબ્બાહે તેમને ભારતમાં મોકલ્યા હતા. આમ ગુજરાતમાં આવેલા નિજારી દાઈઓની પરંપરા નૂરસતગરથી શરૂ થઈ. સામાન્ય માન્યતા પ્રમાણે, તેઓ ગુજરાતના પાટણમાં આવ્યા અને ત્યાં એક હિન્દુ મંદિરની મૂર્તિઓને વાચા આપી. એમની સમક્ષ પોતાના પંથની સચ્ચાઈની ખાતરી કરાવી. આને કારણે ઘણા હિન્દુઓ પોતાના પંથમાં આવ્યા. ત્યારબાદ તેઓ ઈરાન ગયા.

S-4

થોડા વખત પછી તેઓ ગુજરાત પાછા આવ્યા અને દક્ષિણ ગુજરાતમાં નવસારીના સૂબા (માંડલેશ્વર) સૂરચંદની પુત્રી સાથે લગ્ન કર્યું હતું. આમ તો એમનું મૂળ નામ 'નૂરુદ્દીન' કે 'નૂરશાહ' હતું અને 'નૂરસાગર' તથા 'નૂરસતગર' તો એમણે હિન્દુઓને આકર્ષવા માટે ધારણ કરેલું નામ હતું. તેમના ઈરાનમાંથી પરત આવ્યા પછીની પ્રવૃત્તિઓ બાબત 'તબકાત-ઇ-નાસિરી'નો કર્તા 'મિનહાજ-ઉસ્-સિરાજ' નોંધે છે કે, "હિન્દના મુલ્લાહિદો એટલે ઇસ્લામમાંથી ફરી ગયેલા લોકોને કંઈક વિદ્વાન જણાતો હોય તેવો એક નૂર નામનો તુર્ક લોકોને પોતાના સંપ્રદાયમાં ફોસલાવી લઈ જાય છે... સિંધ, ગુજરાત અને દિલ્હીની આજુબાજુનો પ્રદેશ તથા ગંગાજમનાના દોઆબ જેવા હિન્દુસ્તાનના ભાગોમાંથી સંખ્યાબંધ માણસો તેની પાસે આવે છે. જ્યારે આ નૂર બોધ કરે છે ત્યારે હલકા વર્ગના લોકોનાં ટોળાં તેની

હિંદુઓને આકર્ષવા તાકિયાનો પ્રયોગ

S-4

S-105

અથર્વ વેદ = કુરાનનો સંદેશ

આજુબાજુ ભેગાં થાય છે. તે સુન્નીઓને 'નાસિબી' એટલે હજરત અલીના દુશ્મનો અને તેમનો વારસો છીનવી લેનાર અને પોતાના અનુયાયીઓને 'મરજિયા' (આશાવાદી) કહે છે.'' તે આગળ નોંધે છે કે. ''સુન્નીઓ વિરુદ્ધનાં તેમનાં અગ્નિ વરસાવતાં વાયજોથી ઉશ્કેરાયેલા તેમના અનુયાયીઓ ઢાલ. તલવાર. તીરકામઠાં વગેરે હથિયારોથી સજ્જ થઈને દિલ્હીની જામેમસ્જિદ ઉપર તૂટી પડ્યા હતા અને ત્યાં ભેગા થયેલ નમાજીઓને તેમણે કતલ કર્યા હતા.'' તેમની આવી પ્રવૃત્તિઓ. હિન્દુઓને ઇસ્લામમાં આણવામાં તેમને મળેલી ફતેહથી અને તેમની સંપત્તિને કારણે તેમના જ અનુયાયીઓમાં ઈર્ષા ઉત્પન્ન થઈ. તેથી તેમના મુખ્ય બે મુરીદોમાંથી એક 'ચાચે' તેઓ સમાધિમાં હતા ત્યારે તેમને શહીદ કરી નાખ્યા.

સતપંથને ગુજરાતમાં વિશેષ પ્રચલિત બનાવનાર પીર સદરુદ્દીન ખોજાઓના ત્રીજા ખ્યાતનામ પીર છે. તેઓ ઈ. સ. 1430 આસપાસ આવ્યા અને પ્રથમ ખોજાખાનું સ્થાપ્યું. એમના કોઈ વંશજ કડીમાં રહેતા હતા. પોતાના પંથને વધુ વિસ્તૃત બનાવવા તેમણે પણ હિન્દુઓને સ્વીકાર્ય બને તે માટે સિદ્ધાંતોને વિશેષ અનુકૂળ બનાવ્યા. તેમણે હજરત આદમને વિષ્ણુ તરીકે, હજરત મુહમ્મદ પેગંબરને મહેશ તરીકે અને નામદાર આગાખાનના પૂર્વજ આગા ઇસ્માઇલ શાહને હજરત અલીના અવતાર રૂપે ઓળખાવ્યા. તદુપરાંત તેમણે નૂરસાગરને હજરત રસૂલીલ્લાહના અવતાર તરીકે અને પોતાને બ્રહ્માના અવતાર તરીકે વર્ણવ્યા હતા. કયામત પહેલાં આવનાર છેલ્લા ઇમામ મેહદીને જળપ્રલય અગા[illegible] થનાર કલ્કી-અવતાર ગણાવ્યા. આને પરિણામે એમના સતપંથમાં લોહાણા મોટી સંખ્યામાં ભળ્યા. હવે તેમણે પોતાના સંપ્રદાયને 'સતપંથ' નામ આપ્યું. આના પહેલાં 'શાકપંથ' તરીકે ઓળખાવતા હતા. ખોજાઓ સદરુદ્દીનનાં પદો ઘણા ભક્તિભાવથી ગાય છે અને તેમનું નામ ભક્તિભાવવિભોર થઈને ઉચ્ચારે છે. ખોજાઓની પ્રાર્થનાઓ અને ધાર્મિક વિધિઓ એમના એક ઇમામ આગાઅબ્દુલ સલામ શાહે 'વંદયાદે જવાંમર્દી' નામના પુસ્તકમાં વર્ણવેલી છે. આ કિતાબનો તરજુમો લોહાણાઓની જૂની સિંધી ભાષામાં કરવામાં આવ્યો છે.

બ્રહ્મા વિષ્ણુ મહેશ અને હિંદુઓના અન્ય ધાર્મિક સિદ્ધાંતોને ભ્રષ્ઠ કર્યા.
આ પણ તાકિયાનો પ્રયોગ છે.

સતપંથના અન્ય પીરોમાં પીર શમ્સુદ્દીનનું નામ પણ ગુજરાતના સતપંથીઓ આદરપૂર્વક લે છે. તેઓ નૂરસાગરના શિષ્ય હતા. પીર કબીરુદ્દીન પછી થયેલા પીર ઇમામુદ્દીન(ઇમામશા[illegible])નો સિંધના ખોજાઓએ માનમરતબો જાળવ્યો નહિ તેથી તેઓ ઈરાનમાં ગયા અને ત્યાંથી પરત ગુજરાતમાં આવી વસ્યા. અહીંયાં તેમણે સતપંથમાં થોડાક ફેરફાર કરીને પીરાણા નામનો પોતાનો નવો પંથ ચલાવ્યો. પીરાણાઓ પણ પોતાને 'સતપંથી' અર્થાત્ સાચો ધર્મ માનનારા કહેવડાવે છે. આવા ઇમામશાહી સતપંથીઓ વર્તમાનકાળમાં ગુજરાત. વરાડ અને ખાનદેશમાં મોટી સંખ્યામાં વસે છે. સૈયદ મોહંમદશાહના રોજા પાસેના તાપી નદીની ખીણના. ખાનદેશના. વરાડના અને નીમાર જિલ્લાના પીરાણાઓ પણ આ રોજાને સતપંથીઓનું યાત્રાધામ જ ગણે છે. જોકે આજે આ વિસ્તારના ઘણા સતપંથીઓ શુદ્ધ સુન્ની થઈ ગયા છે. આમ છતાં હજી પણ તેમને સતપંથીઓની પૂર્વની શાખાના ગણવામાં આવે છે.

ખોજા મુસલમાન અને પીરાણા સતપંથીઓમાં ખાસ ફેર નથી.

ખાનદેશના (ફેઝપુર) સતપંથી પણ મુસલમાન છે.

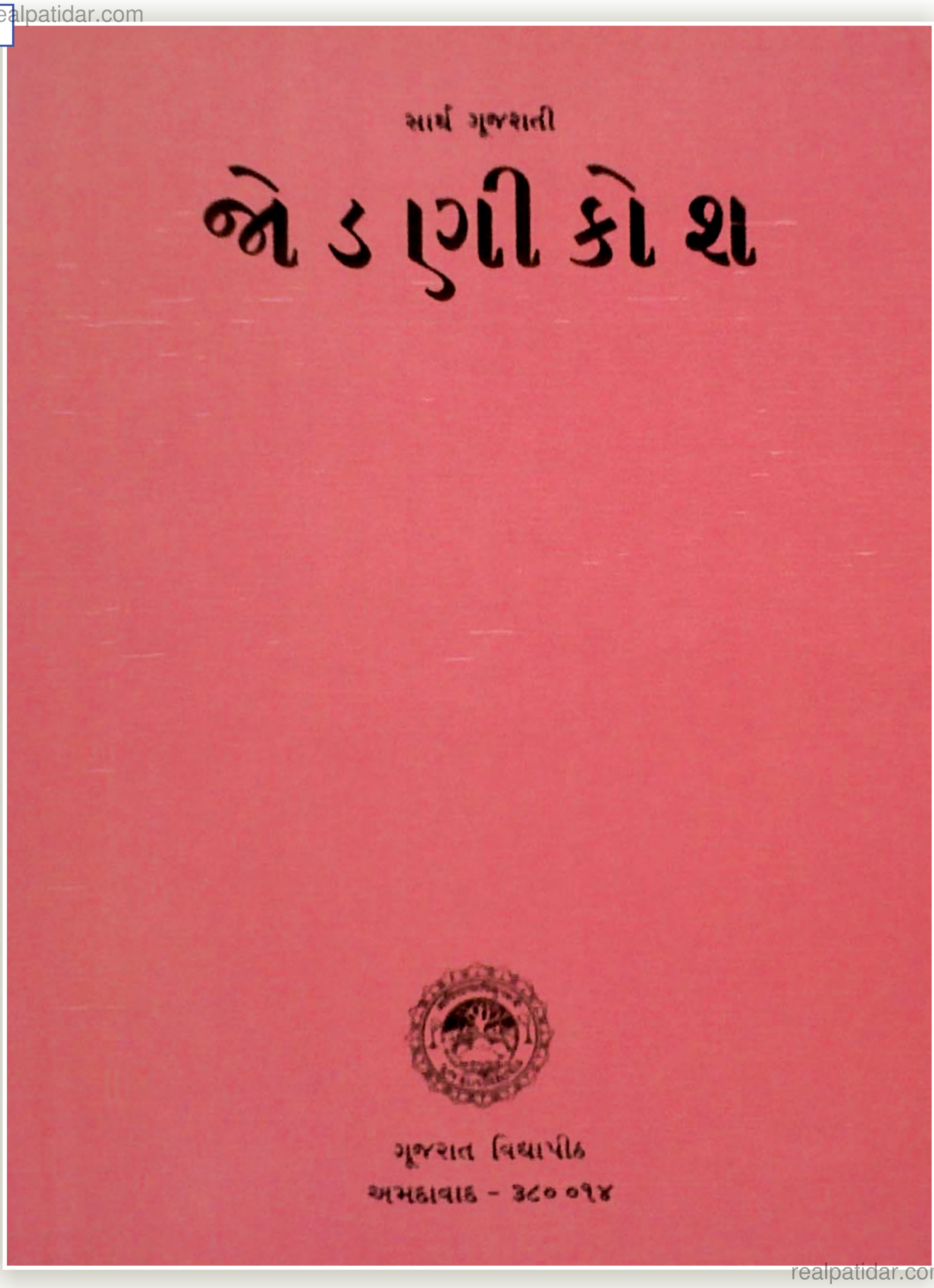
પુરાણા મતિયાઓ તેમના દેખાવ. બોલી અને પહેરવેશમાં લેઉઆ કણબીઓથી કોઈ રીતે જુદા તરી આવતા નથી. તેઓ લેઉઆ અને કડવા કણબીઓની માફક ચુસ્ત શાકાહારી છે. માંસમચ્છી તો શું. માદક પીણાં પણ વાપરતા નથી. તેમના જ્ઞાતિના રિવાજો મુજબ હિંગ. લસણ. ડુંગળી અને કેફી પદાર્થો તેમને માટે વર્જ્ય છે. કોઈ જો આ રિવાજનો ભંગ કરે તો નાતમાં પુનઃ લેતાં પહેલાં શુદ્ધિ કરાવવી પડે છે. તેઓ અથર્વવેદને અનુસરે છે અને પોતાને સતપંથી તરીકે જ ઓળખાવે છે.

ઈશ્વરલાલ ઓઝા

S-143

S-98

ગેલી – અંકુર ફૂટેલી (વાલની દાળ)

સાંખિયું વિ૦ ['શાખું' ઉપરથી ? કે પ્રા. सण्ह (સં. सूक्ष्म)?] ચતુર

સણીઉ સ્ત્રી૦ [જુઓ સાણીજું] મા. **–જું** વિ૦ [પ્રા. सिणिज्झ (સં. स्निह्) ઉપરથી] સગપણના સંબંધવાળું. **–જો** પું૦ બાપ

સત વિ૦ [સં. सत्] (સમાસની શરૂઆતમાં 'સત્' રૂપે આવે, જેમ કે, સત્કર્મ) સાચું (૨) સારું (૩) અસ્તિત્વવાળું (૪) યથાર્થ (૫) ન૦ અસ્તિત્વ (૬) સાચાપણું (૭) સાર (૮) સતીત્વનો જુસ્સો. [**–આવવું, ચઢવું** = સચ્ચાઈનું શૂરાતન ચડવું (૨) સતીત્વનો જુસ્સો પ્રગટવો; પતિની પાછળ બળી મરવા તૈયાર થવું. **–નું બાંધ્યું** = સત્યથી બંધાયેલું – નિયંત્રિત થતું. **–બતાવવું** = પોતાના સત્યનો પરચો આપવો.] ૦**જુગ** પું૦ જુઓ સત્યયુગ. ૦**જુગિયું** વિ૦ સતજુગનું (૨) સત્યવાદી; ધર્માત્મા

સતત વિ૦ [સં.] હમેશ ચાલુ (૨) કાયમી (૩) અ૦ હમેશાં; લગાતાર; નિરંતર. ૦**ગતિ** પું૦ [સં.] પવન. ૦**તા** સ્ત્રી૦

સતપત સ્ત્રી૦, **–તાટ** પું૦ [સં. સ + ઉત્પાત] જંપીને ન બેસાય તે; ચંચળતા. **–તિયું** વિ૦ સતપત કર્યા કરનારું; ચંચળ; હાલહાલ કર્યા કરનારું [(૨) પું૦ તે પંથનું કે તેને લગતું

સતપંથ પું૦ (સં.) ખોજા મુસલમાનોનો એક પંથ. **–થી** વિ૦

સતમ પું૦; સ્ત્રી૦ [સર૦ म.] જુઓ સિતમ

સતમી સ્ત્રી૦ [સર૦ म.] માલનું ભરતિયું (૨) રજાચિઠ્ઠી

સતયુગ પું૦ જુઓ સત્યયુગ

સતર સ્ત્રી૦ [अ. सत्त; સર૦ हिं.] લીટી; ઓળ; હાર

સતલજ સ્ત્રી૦ (સં.) (પંજાબની) એક નદી

સતવાદી વિ૦ સત્યવાદી; સાચું; સતિયું [જાતની સ્ત્રી

સતવારો પું૦ એ નામની એક જાતનો માણસ. **–રી** સ્ત્રી૦ તે

સતસાઈ સ્ત્રી૦ જુઓ શતસાઈ

સતાણ વિ૦ [સ + તાણ] ખેંચીને તાણેલું કે પકડેલું; તંગ

સતાપ(–બ) સ્ત્રી૦ [સર૦ हिं. सिताव; म. सताप] એક વનસ્પતિ

સતામ(–વ)ણી સ્ત્રી૦ ['સતાવવું' ઉપરથી] સતાવવું તે; પજવણી

સતાર પું૦; સ્ત્રી૦ [સર૦ म.] જુઓ સિતાર; એક તંતુવાદ્ય

સતારો પું૦ જુઓ સિતારો. [**–ચઢતો હોવો** = ચડતી કળા હોવી. **–પાંશરો હોવો** = ભાગ્ય અનુકૂળ હોવું.]

સતાવડાવવું સ૦ક્રિ૦ 'સતાવવું'નું પ્રેરક

સતાવણી સ્ત્રી૦ જુઓ સતામણી

સતાવવું સ૦ક્રિ૦ [પ્રા. संताव (સં. संतापय्); સર૦ म. सतावणें; हिं. सतावना] પજવવું (૨) 'સતાવું'નું પ્રેરક. [**સતાવાવું** (કર્મણિ)]

સતાવું અ૦ક્રિ૦ (ચ.) સમાવું. **–શ** પું૦ સમાવેશ; સતાવું તે

સતાં અ૦ [સં. सत्] + છતાં; તોપણ. **–તે** અ૦ + હોતાં; છતે

સતાં અ૦ [પ્રા. सत्त (સં. सप्तन्) = સાત] સાતે ગુણતાં. ઉદા૦ છ સતાં બેંતાળીસ ('સતું'નું બ૦વ૦ ?)

સતિસપ્તમી સ્ત્રી૦ [સં.] ક્રિયાપદે બતાવેલી ક્રિયા કઈ પરિસ્થિતિમાં થઈ હતી તે બતાવવા સંસ્કૃતમાં કરાતો કૃદંતનો અને તેના વિશેષ્યનો એક પ્રયોગ (વ્યા.)

સતિયું વિ૦ ['સત' ઉપરથી] સત્યવાદી; પ્રામાણિક; સતું

સતિયું અ૦ [પ્રા. सत्त (સં. सप्तन्) = સાત ઉપરથી] સાતે ગુણેલું; જુઓ સતાં. [**સતિયું સતિયું ઓગણપચાસ** = બારોબારિયું; કોઈને માથે નહીં એમ.]

સતી સ્ત્રી૦ [સં.] પતિવ્રતા (૨) મૃત પતિ સાથે ચિતામાં બળનારી સ્ત્રી (૩) (સં.) પાર્વતી (૪) ગાયત્રી. ૦**ત્વ**, ૦**પણું** ન૦

સતું વિ૦ [પ્રા. सत्त (સં. सत्व) ઉપરથી] સાચું; સત્યમાર્ગે ચાલનારું (૨) સતવાળું (૩) હયાત; ચાલતું (૪) [જુઓ સતાં] ન૦ સપ્તક (?)

સતે અ૦ + જુઓ 'સતાં'માં [(૩) જાગ્રત

સતેજ વિ૦ [સં.] (વધારે) પ્રકાશયુક્ત કે સળગતું (૨) ઉત્સાહયુક્ત

સતો પું૦ [જુઓ સતી] સતી પેઠે પત્ની પાછળ સહગમન કરનારો (૨) વિ૦ પું૦ જુઓ સતું

સતોરું (તો) વિ૦ [સ + તોર] તોરવાળું (હડી)

સતોસતિયું વિ૦ ['સાતિયું'ના દ્વિર્ભાવ પરથી ?] ભલીવાર વગરનું; ઠામઠેકાણા વગરનું (૨) બારોબારિયું; કોઈને માથે નહિ એવું; 'સાતિયું'માં જુઓ 'સતિયું સતિયું ઓગણપચાસ'

સત્કર્મ ન૦ [સં.] સારું કામ

સત્કલા સ્ત્રી૦ [સં.] સત્યની કે સાચી કે સારી કળા

સત્કાર પું૦ [સં.] સ્વાગત; આદરમાન. ૦**ક** વિ૦ સત્કાર કરનારું. ૦**વું** સ૦ક્રિ૦ સત્કાર કરવો. ૦**સમારંભ** પું૦ સત્કાર માટે યોજેલો સમારંભ કે ઉત્સવ. ૦**સમિતિ** સ્ત્રી૦ સ્વાગતસમિતિ

સત્કારાવું અ૦ક્રિ૦, **–વવું** સ૦ક્રિ૦ 'સત્કારવું'નું કર્મણિ ને પ્રેરક

સત્કાર્ય ન૦ [સં.] સારું કાર્ય. ૦**વાદ** પું૦ ઉત્પત્તિ પૂર્વે કારણસ્વરૂપે કાર્ય વિદ્યમાન છે એવો સાંખ્ય ને વેદાંતી મત. ૦**વાદી** પું૦ સત્કાર્યવાદમાં માનનાર

સત્ક્રિયા સ્ત્રી૦ [સં.] સારી ક્રિયા; સત્કર્મ

સત્તમ વિ૦ [સં.] ઉત્તમ; શ્રેષ્ઠ

સત્તર વિ૦ [પ્રા. (સં. सप्तदशन्); સર૦ हिं. सत्तरह; म. सतरा] '૧૭'. [**–આના ને બે પાઈ** = જોઈએ એના કરતાં પણ સારું; સર્વોત્તમ. **–જગાએ** = ઘણે ઠેકાણે. **–જણ** = ઘણા માણસો. **–વખત, –વાર** = ઘણી વાર; વારંવાર (૨) અવશ્ય; ખસૂસ.] **–રો** પું૦ બ૦ વ૦ સત્તરનો ઘડિયો. [**–ગણવા, ગણી જવા** = નાસી જવું.]

સત્તા સ્ત્રી૦ [સં.] સ્વામિત્વ; માલકી (૨) અધિકાર; હક (૩) અમલ (૪) બળ; જોર (૫) અસ્તિત્વ. [**–આવવી** = અધિકાર કે અમલ મળવો (૨) કૌવત આવવું; ધવા વળવી. **–ચાલવી** = દોર – અધિકાર ચાલવો. **–ઉપર આવવું, –માં આવવું** = સત્તાધારી થવું; રાજસત્તા હાથ આવવી.] ૦**ખોરી** સ્ત્રી૦ સત્તા માટે અતિ લોભ. ૦**ત્મક** વિ૦ [+ આત્મક] સત્તાવાળું; સત્તા સંબંધી. ૦**ધારી** વિ૦ સત્તાવાન. ૦**ધિકારી, ૦ધીશ** વિ૦ [+ अधिकारी, अधीश] સત્તા અને અધિકારવાળું (૨) પું૦ અધિકારી; અમલદાર. ૦**ધીશતા** સ્ત્રી૦. ૦**પરસ્ત, ૦પૂજક** વિ૦ સત્તાને વરેલું કે પૂજનારું. ૦**બળ** ન૦ અધિકારનું બળ (૨) બળ; શક્તિ. ૦**ભિમુખ** વિ૦ [+ અભિમુખ] સત્તા તરફ જોઈને ચાલનારું; સત્તા તરફનું. ૦**મારી** સ્ત્રી૦ સત્તા મેળવવા માટે પડાપડી કે મારામારી કરવી તે. ૦**રુરુક્ષુ** વિ૦ [+ આરુરુક્ષુ] સત્તાના સ્થાન પર આરૂઢ થવાની ઇચ્છાવાળું; સત્તા ચાહતું. ૦**રૂઢ** વિ૦ [+ આરૂઢ] સત્તાસ્થાન પર આવેલું. ૦**વતરણ** ન૦ [+ અવતરણ] ઉપરની સત્તા નીચેના અધિકારીને આપવી કે સોંપવી તે; 'ડિવોલ્યૂશન'. ૦**વાચક** વિ૦ અસ્તિત્વ જણાવનારું (વ્યા.)

22-Jul-2010 Welcome to Bhagwadgomandal

ગુજરાતી

ભગવદ્ગોમંડલ

સતપંથ | Word Like

Phonetic Keyboard Gujarati Keyboard

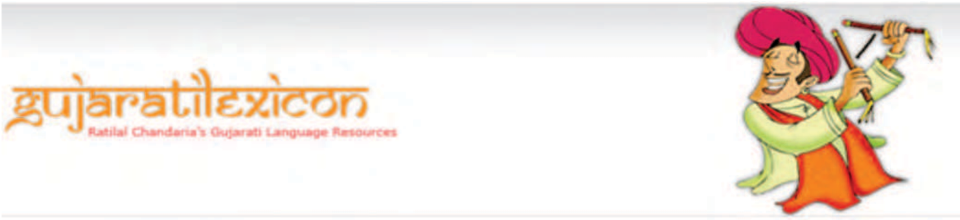
Help FAQs About Bhagwadgomandal Media Room Gallery Get CD Contact Us

S-98

સતપંથ
સતપંથી

સતપંથ

ક્રમાંક	વ્યુત્પત્તિ	વ્યાકરણ	અર્થ
૧.		પું.	ઈસ્માઈલી ખોજા લોકોનો એક ધર્મ; મતીયા પંથ; પીરાણા પંથ; ઈમામી ધર્મ; નિઝારી પંથ.
૨.		પું.	સાચો રસ્તો.

Dictionary Opposites Thesaurus Idioms Proverbs Phrases GL Special Literature Quiz Help

Gujarati to Gujarati Dictionary

Show Keyboard

સત્પંથ

Phonetic Keyboard

GujaratiLexicon Bhagwadgomandal Both

Gujarati to Gujarati | Word Like | Search | Suggest

S-98

સત્પંથ

ક્રમાંક	વ્યુત્પત્તિ	વ્યાકરણ	અર્થ
1		પુંo	સતપંથ; ખોજા મુસલમાનોનો એક પંથ
2	[સં. સત્ + પંથ]	પું.	ઈસ્માઈલી ખોજા લોકોનો પંથ.

વધુ +

સત્પંથ
સત્પંથી

Gujarati to Gujarati Dictionary

Show Keyboard
મુમના
Phonetic Keyboard
GujaratiLexicon Bhagwadgomandal Both
Gujarati to Gujarati Word Like Search Suggest

S-98

મુમના

મુમના

ક્રમાંક	વ્યુત્પત્તિ	વ્યાકરણ	અર્થ
1		स्त्री.	કણબીની એક જાત. તે ધ્રાંગધ્રા તરફ રહે છે.
2		स्त्री.	પીરાણા પંથમાં મુસલમાન ધર્મમાં ગયેલા હિંદુઓની એક જાતિ; પીરાણાની સૈયદ ઈમામશાહે હિંદુ કોમના કેટલાંક માણસોને શિયા મુસલમાન બનાવ્યા તે જ્ઞાતિ. એ લોકો રીતરિવાજમાં અને લૌકિક આચારમાં અરધા હિંદુ અને અરધા મુસલમાન માફક રહે છે.
3		स्त्री.	લેઉઆ કણબી વગેરે કોમને વટલાવી આગાખાની ખોજા ધર્મમાં લીધેલ લોક.
4		न.	ભરવાડ કે રબારી લોકોને કાનમાં પહેરવાનું ઘરેણું.
5		न. ब. व.	જીવડાં; મામણમૂંડા.

Gujarati to Gujarati Dictionary

Show Keyboard

પીરાણાપંથ

Phonetic Keyboard

GujaratiLexicon Bhagwadgomandal Both

Gujarati to Gujarati | Word Like | Search | Suggest

S-98

પીરાણાપંથ

ક્રમાંક	વ્યુત્પત્તિ	વ્યાકરણ	અર્થ
1		પું.	કાકાપંથ; મતિયાપંથ; સત્પંથ. આ પંથ ગુજરાતમાં લગભગ પંદરમી સદીથી શરૂ થયેલ છે. તેના સ્થાપનાર ઈમામશાહ છે. આ મતમાં મોટો ભાગ પાટીદારોનો છે. આ લોકો હિંદુ રીતરિવાજ પાળે છે. તેઓનાં નામ, આચરણ વગેરે પણ હિંદુઓ જેવાં જ છે, ફક્ત તેમનો ગુરુ મુસલમાન છે. એ ગુરુનો એક પાટીદાર મદદનીશ હોય છે, તેને કાકા કહે છે. તેઓ બ્રાહ્મણ અને કાકા બંને પાસે ધર્માનુષ્ઠાન કરાવે છે અને મરણ બાદ કબરમાં દટાય છે. તેઓનો ઉપાસ્ય દેવ પણ નકલંક કે નિષ્કલંકી કહેવાય છે. આ પંથની આઠ શાખા છે. મૂળ સ્થાન કચ્છમાં છે. પીરાણાનો ધર્મ પણ સત્પંથના નામથી ઓળખાય છે.

પીરાણાપંથ
પીરાણાપંથી

Home | About Us | Alliances | Newsroom | Gallery | Download | Donate | Blog | Contact Us | FAQs

gujaratilexicon
Ratilal Chandaria's Gujarati Language Resources

Dictionary **Opposites** **Thesaurus** **Idioms** **Proverbs** **Phrases** **GL Special** **Literature** **Quiz** **Help**

Gujarati to Gujarati Dictionary

Show Keyboard

નિષ્કલંકી

Phonetic Keyboard

GujaratiLexicon Bhagwadgomandal Both

Gujarati to Gujarati | Word Like | Search | Suggest

S-98

નિષ્કલંકી

નિષ્કલંકી

ક્રમાંક	વ્યુત્પત્તિ	વ્યાકરણ	અર્થ
1	[સં. નિસ્ (વિનાનું) + કલંક (દોષ)]	પું.	પીરાણા પંથના લોકોના ઉપાસ્ય દેવ; નકલંક.
2			જુઓ નિષ્કલંક.

Home | Download | Donate | Developer | RSS Feeds | Feedback | Contact Us | FAQs

THE ENCYCLOPAEDIA OF ISLAM

NEW EDITION

PREPARED BY A NUMBER OF
LEADING ORIENTALISTS

EDITED BY

C. E. BOSWORTH, E. VAN DONZEL, W. P. HEINRICHS
AND *the late* G. LECOMTE
ASSISTED BY P.J. BEARMAN AND MME S. NURIT

UNDER THE PATRONAGE OF
THE INTERNATIONAL UNION OF ACADEMIES

VOLUME IX
SAN — SZE

TUTA SUB AEGIDE PALLAS · 1683 ·

LEIDEN
BRILL
1997

of the Ḥimyaritic king Dhū Nuwās and therefore does not know of his prophecy to Kisrā Anūshirwān.

Bibliography (in addition to works quoted in the article): Ibn Hishām, *Sīra*, 9-12; Ṭabarī, i, 911-14, 981-4; (Nöldeke, *Geschichte der Perser und Araber*, 254-7); *LʿA*¹, iii, 312-13 (with variants on the text of al-Ṭabarī); Dīnawarī, *al-Akhbār al-ṭiwāl*, 56; Ibn ʿAbd Rabbihi, *al-ʿIkd al-farīd*¹, i, 133-4, 4th ed., i, 94-5; *Sharḥ al-Makāmāt al-Ḥarīriyya*², i, 216-17 (commentary on the 18th *Makāma*); Diyārbakrī, *Taʾrīkh al-Khamīs*, i, 227-8; Masʿūdī, *Murūdj*, iii, 364 = § 1249; Ḳazwīnī, *ʿAdjāʾib al-makhlūḳāt*, ed. Wüstenfeld, i, 318-20; Ibn Khallikān, *Wafayāt al-aʿyān*, ed. ʿAbbās, ii, 230-1, tr. de Slane, i, 487-8; Damīrī, *Ḥayāt al-ḥayawān*, 1st ed., i, 46-9, 2nd ed., i, 43-4; Freytag, *Arabum proverbia*, i, 160; Caussin de Perceval, *Essai sur l'histoire des Arabes anciens*, i, 96-7; Sprenger, *Das Leben und die Lehre des Moḥammad*, i, 134-6. A new analysis of the documentation used in this article, with some additions, has been made by T. Fahd in his *La divination arabe*, ²Paris 1987, see esp. 44, 66, 83, 101, 165, 186-9, 250.

(G. Levi Della Vida-[T. Fahd])

S-98

SATPANTHĪS, adherents of a group in India that broke away from the main Nizārī Ismāʿīlī *daʿwa* in the Subcontinent in the 10th/16th century. Also called Mōmnas or Imām Shāhīs, these followers of the *Satpanth* (the true way) gave their allegiance to Muḥammad Shāh, the son of Imām Shāh, a Nizārī Ismāʿīlī *dāʿī* and son of one of the major *pīrs* of the tradition, Ḥasan Kabīr al-Dīn. They continue to preserve their own version of the *ginān*s, literary expressions of devotion and religious teaching common to the *daʿwa* tradition in India, and do not acknowledge the Imāms of the Nizārī line. Their main centres are at Pirana in Gudjārāt and Burhānpūr [*q.v.*] in Khandesh.

Bibliography: W. Ivanow, *The sect of Imām Shāh in Gujarat*, in *JBBRAS*, xii (1936), 19-70; G. Khakee, *The Dasa Avatara of the Satpanthī Ismāʿīlīs and Imām Shāhīs of Indo-Pakistan*, diss., Harvard University 1972, unpubl.; Azim Nanji, *The Nizārī Ismāʿīlī tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent*, New York 1978.

(Azim Nanji)

SATYA PĪR, literally "the true saint", the name of a cult which flourished in Bengal and claimed both Hindu and Muslim adherents. Islam's entry into Bengal gave birth to some important socio-religious trends in Hindu society which expressed themselves in cults like the Vaishnavite, the Dharma and the Satya Pīr ones. According to the *Shekh Subhodaya*, many local *sadhus*, who were mostly Tantric Gurus, embraced Islam and adopted devotion to *pīrs*, to whom they attributed supernatural powers. Cults like Satya Pīr, Panč Pīr, Manik Pīr, Ghora Pīr and Madari Pīr centred round *pīrs* and attracted both Hindus and Muslims to their fold.

Tradition ascribes the origin of the Satya Pīr cult to a Brahmin youth of Mymensingh, Kanka by name, who had accepted a Muslim saint as his spiritual preceptor. At the behest of his *pīr* he composed during the reign of the Bengal Sultan ʿAlāʾ al-Dīn Ḥusayn Shāh in *ca.* 907/1502 an epic poem *Vidyasundara kahini* to pronounce the spiritual glories of Satya Pīr. Originating in northern and eastern Bengal, the Satya Pīr cult became popular all over the province. The first Bengali poet to compose verses on Satya Pīr was Shaykh Fayḍ Allāh, whose *Satya Pīr kavya* was composed at some time between 952-83/1545-75. Since Fayḍ Allāh was an expert in music and had written *Ragmala*, the first book on music in Bengali literature, the cult of Satya Pīr spread through music and song also. Later on, considerable literature appeared on Satya Pīr in Bengali. Vidyapati, a Hindu poet of the 18th century, composed his poem *Satya Pīr ančali*, which further popularised the cult in Bengal. In the later part of the 19th century, the cult lost its earlier popularity due to the opposition of Muslim reformist movements. The view that Sultan Ḥusayn Shāh (898-25/1493-1519) was the originator of the Satya Pīr cult lacks contemporary evidence, though the possibility of the sultan encouraging the cult, from mixed motives of superstition and policy, cannot be ruled out.

The followers of the Satya Pīr cult make special offerings on the day of the full moon. They place a wooden plank which they consider to be the seat of the Satya Pīr, and put food and comestibles on it and distribute them as tokens of blessing. The Satya Pīr *Bhita* (dwelling) stands on the site of the famous Buddhist monastery at Paharpur in Rādjshāhī district. Its custodian still enjoys rent-free lands, though, barring a few areas in Bengal, the Satya Pīr cult is non-existent now.

Bibliography: *Memoirs of the Archaeological Survey of India*, no. 55, Delhi 1938, 9, 80; H. Misra, *Shekh Subhodaya*, ed. S.K. Sen, Calcutta 1927; Sukumar Sen, *Bengala sahitye itihasa*, Calcutta 1940, 832; A. Karim, *Social history of the Muslims in Bengal*, Dacca 1959, 165 ff., ²Chittagong 1985, 216-18; Bharatchandra, *Satya narain vratakatha*, Calcutta; Enamul Haq, *Bange sufi prabhava*, Calcutta 1935, 241; idem, *A history of Sufi-ism in Bengal*, Dacca 1975, 277-92; D.C. Sen, *History of the Bengali language and literature*, Calcutta 1911, 797; M.R. Tarafdar, *Husain Shahi Bengal – a socio-political study*, Dacca 1965; M.A. Rahim, *Social and cultural history of Bengal*, i, Karachi 1963, 338-9 etc.

(K.A. Nizami)

SAʾUDJ-BULĀḲ [see sāwdj-bulāḳ].

SAUL [see ṭālūt].

SĀWA (older form Sāwadj, cf. the *nisba* Sāwadjī, found at the side of Sāwī), a town of northern Persia some 125 km/80 miles to the southwest of Tehran (lat. 35° 00′ N., long. 50° 22′ E., altitude 960 m/3,149 feet). It was formerly on the Ḳazwīn-Ḳumm road used in mediaeval times but now replaced by the modern paved roads-system centred on Tehran, and on the main caravan and pilgrimage route from south-western Persia and lower ʿIrāḳ to Rayy and Khurāsān, but this too has been replaced by the modern highway from Khūzistān to Arāk and Ḳumm and then to Tehran, bypassing Sāwa, as does also the railway. The town has thus lost importance in modern times and the agriculture of the surrounding district has been affected by decreasing water supplies and the encroachment of salt desert. Sāwa itself is situated in the northwestern corner of a plain watered by the Ḳara Čay (the mediaeval Gāwmāhā river) which rises in the mountains between Hamadhān and Sāwa and peters out eastwards into the Great Desert.

1. History.

Sāwa is not known before the Muslim period. W. Tomaschek (*Zur historische Topographie von Persien*, in *SB Ak Wien*, cii [1883], 154-7) connects its name with the Avestan word *sava*, Pahlavī *savaka*, "advantage, utility" (?). The Persian dictionaries gives "pieces of gold" for *sāwa*. According to Tomaschek, Sāwa corresponds to the Sevavicina or Sevakina of the *Tabulae Peutingerianae*.

The mediaeval geographers placed Sāwa within the province of Djibāl, but they state that it was attached administratively both to Hamadhān and to Rayy at various times. It was often linked with the town of Āba or Āwa [*q.v.*] to its south on the Gāwmāhā river. The geographers describe Sāwa as prosperous because of the transit traffic, its camels and camel-drivers

પાટીદાર વિશ્વકોશ
સ્મૃતિ :
શ્રી શાંતિલાલ નાથાલાલ કણસાગરા
શ્રી લક્ષ્મીજી ખંડ
અખિલ ગુજરાત કડવા પાટીદાર પરિષદ
સૌજન્ય : શ્રી શાંતિલાલ નાથાલાલ કણસાગરા
સોલાઈ - કેન્યા - રાણાકંડોરણાવાળા
મુખ્ય સંપાદક : શ્રી કાંતિલાલ મો. પટેલ

કડવા પાટીદારોનું કચ્છમાં સ્થળાંતર

) ડૉ. ઇશ્વરલાલ ઓઝા)

જરાતના ઇતિહાસનું આનુંવંશિક પરિપ્રેક્ષ્યમાં પરિશીલન કરવામાં આવે તો સ્પષ્ટ થશે કે ગુજરાતી પ્રજાનો સિહ ભાગ બહારથી આવીને અત્રે વસી ગયો છે. એ જ રીતે કચ્છના ઇતિહાસનુ અધ્યયન કરવાથી પણ મોટાભાગની કચ્છી પ્રજા બહારથી આવીને ત્યાં વસી ગયેલી દેખાય છે. પાટીદારો પણ આ રીતની એક ફરારી જાતિ તરીકે સ્થળાંતર કરતાં કરતાં પંજાબમાંથી માળવા થઈને ગુજરાતમાં આવ્યા.

કચ્છ આગમનનો પ્રથમ પ્રારંભ : સામાન્ય રીતે એવું માનવામાં આવે છે કે પંજાબથી માળવા થઈને ઉત્તર ગુજરાતના ઊંઝા આસપાસના વિસ્તારમાં સ્થાયી થયેલ આ કૂર્મિ ક્ષત્રિય જાતિ સમયાંતરે મધ્ય ગુજરાત, દક્ષિણ ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છમાં સ્થળાંતર કરી ગઈ. પરંતુ કચ્છી સાધનો પરથી એવી એક સંભાવના ઊભી થાય છે કે ઇસુની ત્રીજી સદીના અંતમાં કૂર્મિ ક્ષત્રિયોનું એક જૂથ પંજાબમાંથી સીધું કચ્છમાં આવ્યું હતું.[1]

આ જૂથ કચ્છમાં તળ ગુજરાતની માફક પોતાની ઓળખ કણબી-પાટીદાર તરીકે પ્રસ્થાપિત કરવાને બદલે ક્ષત્રિય-ખત્રી તરીકે ઓળખાયું. આજે પણ કચ્છના હિન્દુ અને મુસ્લિમ ખત્રીઓની 'અરોરા' જેવી પંજાબી શાખો આ બાબતને સમર્થન આપે છે.

તદુપરાંત એક અનુશ્રુતિ મુજબ કચ્છમાં બાજરાનું સર્વ પ્રથમ વાવેતર પાટીદારોએ કર્યું હતું. બાજરાનું મૂળ નામ 'શીતળો' હતું. અર્થાત્ આ ધાન્ય ઠંડા પ્રદેશમાં થતું ને ઠંડા પ્રદેશની પ્રજાનો ખોરાક હતો. આનો અર્થ એ થાય કે પાટીદારોના પ્રથમ જથ્થો કચ્છમાં ઉત્તર ગુજરાતના ગરમ પ્રદેશને બદલે ઉત્તર ભારતના પંજાબ જેવા ઠંડા પ્રદેશમાંથી કચ્છમાં આવ્યા હશે. શીતળાને તો કચ્છીઓ પચાવી શક્યા તેથી 'ભા-જર્યો' અર્થાત્ 'બાજરો' નામ મળ્યું. (હે ભાઈ પચ્યા કે? હા ભાઈ પરચ્યો અર્થાત ભાજર્યો - બાજરો એમ નિષ્પન્ન થયું.)

કડવા પાટીદારોના કચ્છ સ્થળાંતરનાં કારણો : કચ્છના પાટીદારોના વિવિધ જ્ઞાતિ સમૂહમાં કડવા પાટીદારોની સંખ્યા નોંધપાત્ર છે. અત્યારે તેમની સંખ્યા ચાર લાખ ઉપરાંત છે. જેમાં દોઢલાખ તો કચ્છમાં નખત્રાણા, માંડવી, ભુજ, લખપત અને અંજાર તાલુકાનાં કુલ ૧૪૦ જેટલાં ગામોમાં વસે છે. જ્યારે અઢીલાખ જેટલા કડવા પાટીદારો સાબરકાંઠા, મુંબઈ અને ભારતના અન્ય ભાગોમાં વસે છે. ભૂતકાળમાં પણ તેઓ કચ્છમાં મહત્ત્વ પૂર્ણ સ્થાન ધરાવતા હતા. ઈ. સ. ૧૮૮૦ની જનસંખ્યા પ્રમાણે કચ્છમાં તમામ શાખાના પાટીદારોની કુલ વસ્તી ૨૯,૪૬૬ હતી. જેમાં કડવા પાટીદારો ૧૩,૮૧૪ હતા.[2] આવી નોંધપાત્ર સંખ્યા ધરાવતો પ્રજા સમૂહ કચ્છ જેવા તળ ગુજરાતની તુલનામાં ઓછા આકર્ષક પ્રદેશમાં વિના કારણ વસે નહિ. એ માટે મહત્ત્વનાં કારણો આ પ્રમાણે આપવામાં આવે છે.

ધાર્મિક કારણ : ઇમામશાહ સૈયદ નામના સૂફી સંત ઇરાનથી ગુજરાતમાં આવ્યા અને અમદાવાદ પાસેના ગીરમથા ગામમાં સ્થાયી થયા. તેમની પ્રતિભાથી અંજાઈને ગુજરાતના અહમદશાહી વંશના સુલતાન મહમદશાહ બીજાએ પોતાની શાહજાદી તેમને પરણાવતાં આજુબાજુની મુસ્લિમ તેમજ હિન્દુ પ્રજા પર તેમનો પ્રભાવ વધી ગયો. 'કાગને બેસવું અને ડાળનું ભાગવું' એ ન્યાયે એક વખત યોગાયોગ એમના કહ્યા પ્રમાણે વરસાદ વરસવાથી પાટીદારોની એમના પર શ્રદ્ધા બેસી ગઈ. આ ઘટનાને નોંધતાં શ્રી પુરુષોત્તમભાઈ પરીખ નોંધે છે કે, 'દૂર દૂર ના ઘણા લોકો એના શિષ્ય થવા લાગ્યા. એ જ પ્રમાણે કચ્છમાં વાસ કરી રહેલા કણબીઓના પૂર્વજો પણ પરચો જોઈ તેના શિષ્ય થયા. તેમને અત્રેના (અમદાવાદ પ્રદેશના) પ્રાંત તરફથી વિટંબણા પડવા માંડી એટલે તેઓ સઘળા કચ્છ જઈ વસ્યા.'[3] આ જ બાબતને સમર્થન આપતી નોંધ વાંઢાય(કચ્છ)થી પ્રસિદ્ધ થતાં 'ઉમાદર્પણ' નામક સામયિકમાં છે. આ નોંધ પ્રમાણે 'ઇસુની ૧૫મી સદીમાં ગુજરાતમાં મુસ્લિમ ગુરુ ઇમામશાહના પ્રભાવમાં આવીને કેટલાંક કડવા પાટીદાર કુટુંબોએ પીરનો પંથ કે પીરાણા પંથ સ્વીકાર્યો.'[4]

એ યુગની ધાર્મિક સંકીર્ણતાના સંદર્ભમાં પીરાણા પંથના અનુયાયીઓ બનેલા પાટીદારો માટે તળ ગુજરાતમાં હિન્દુ તરીકે રહેવું દુષ્કર બન્યું. પરિણામે તેમણે વતનથી દૂર કચ્છમાં

S-5

S-5

વસવાટ કરવાનું પસંદ કર્યું.

કચ્છના ગરાસદારોનું પ્રોત્સાહન : પાંખી વસ્તીને કારણે પહેલાં કચ્છમાં ખેતપેદાશની ઊણપ વર્તાતી નહોતી પરંતુ પાછળથી વસતી વધતાં કૃષિકર્મમાં પ્રવીણ હોય તેવી જાતિઓને વસાવવાનું કચ્છના ગરાસદારોને યોગ્ય લાગ્યું. પરિણામે તેમના પ્રયત્નોને કારણે જ હાલારમાંથી લેઉઆ પાટીદારો કચ્છમાં આવ્યા. એ જ રીતે તળ ગુજરાતમાંથી કડવા પાટીદારો અત્રે આવ્યા. આ ઘટનાના સંબંધિત કારણને સ્પષ્ટ કરતાં શ્રી સી. કે પટેલ નોંધે છે કે, 'કચ્છના ગરાસદારોએ ખાસ ખેતીના વિકાસ માટે જ આ ખડતલ અને મહેનતુ પ્રજાને પ્રોત્સાહન આપી કચ્છમાં વસવાટ કરાવ્યો.'[૧]

મુસલમાનોનો ત્રાસ : ઈ. સ. ૧૩૦૪માં પાટણમાં દિલ્હીની મુસ્લિમ સલ્તનતની સત્તા સ્થપાતાં પાટણની પડોશના ઊંઝા વિસ્તારમાં વસતા પ્રમાણમાં સુખી અને નિરુપદ્રવી પાટીદારો મુસ્લિમોના અત્યાચારના સર્વ પ્રથમ સ્વાભાવિક શિકાર બન્યા. પરિણામે તેમને ઊંઝા છોડીને અસારવા, ચાંપાનેર અને કચ્છ જવું પડ્યું. શ્રી પરીખના શબ્દોમાં, 'અણહિલપુર રાજધાનીનું શહેર કાયમ રહેવાથી નજીકનાં ગામડાં પર મુસલમાનોનો અત્યાચાર વધતો ગયો તેમ તેમ કણબીઓ નાસી નાસી અસારવા નજીક વસ્યા હતા. પરંતુ અસારવા અને અમદાવાદ રાજધાનીનાં શહેર થયાં એટલે તેઓ વધારે નજીક આવ્યા. પરિણામે તેઓમાંના કેટલાક કાઠિયાવાડ અને ત્યાંથી કચ્છ ભણી ગયા.'

અત્રે એ નોંધવું જરૂરી છે કે ગુજરાતમાં ચૌલુક્ય (સોલંકી) શાસન દરમ્યાન ઉત્તર ગુજરાતમાં કડવા પાટીદારો વ્રજપાલજી ને તેમના વંશજોની સત્તાને કારણે શાસક પ્રજાવર્ગમાં આવતા હતા. તેથી સ્વાભાવિક રીતે નવા સાર્વભૌમ મુસલમાનો અને ગરૂર કડવા પાટીદારો વચ્ચે સંઘર્ષ થાય. જેને કારણે કેટલાંક વિશેષ સ્વમાની પરિવારો કચ્છમાં વસી ગયાં.

સ્થળાંતરકારીઓનો વિસામો - શિકરા : કચ્છી સાધનો મુજબ પ્રવર્તમાન કાલમાં કચ્છસ્થિત કડવા પાટીદાર સમૂહના પૂર્વજો ઈસ્વીસનની ૧૬મી સદીમાં ઉત્તર અને મધ્ય ગુજરાતમાંથી કચ્છમાં આવીને વસ્યા છે. સૌ પ્રથમ ઈ. સ. ૧૫૨૪માં વેલા પટેલ તથા નાકર પટેલે ભચાઉ તાલુકાનું શિકરા ગામ વસાવ્યું.[૭] શ્રી પરીખ જણાવે છે તેમ 'પીરાણા પંથના ધર્માધ્યક્ષ પીર ઈમામશાહના આદેશથી ઈ. સ. ૧૫૨૪(સં. ૧૫૮૦)માં વેલા પટેલ અને નાકર પટેલે કચ્છમાં આવીને શિકરા ગામ વસાવ્યું. ત્યાં વેલા પટેલે પોતાના નામે વેલાસર તળાવ બંધાવીને કાયમી વસવાટ કર્યો.'[૮]

ત્યારબાદ જેમના પૂર્વજો અડાલજના હતા તે અજા પટેલે પીરાણા પંથ સ્વીકારતાં તેમને પણ શિકરા આવીને વસવાટ કરવો પડ્યો. એ જ રીતે મૂળ ધોળકા વિસ્તારના સારંગજીને પણ પીરાણા પંથ સ્વીકારતાં શિકરા આવવું પડ્યું. તેમને પગલે પગલે બારેજાના વતની એવા અત્યારે ઠાકરાણી અને હલપાણી શાખથી ઓળખાતા પાટીદારો પણ શિકરે આવી વસ્યા.

ત્યારબાદ વસઈના ગોવા પટેલને પીરાણા પંથ સ્વીકારતાં શિકરા આવવું પડ્યું. એ જ રીતે પીરાણા પંથના સ્વીકારને કારણે શિકરા આવવું પડ્યું હોય તેવો સિલસિલો ચાલુ જ રહ્યો. ફક્ત ઉત્તર ગુજરાતનાં અનેક પરિવારો વાગડમાં શિકરા ખાતે સ્થાઈ થયાં. જેમાં ઊંઝાના સોમા પટેલ, દેવજી પટેલ, નાગજી પટેલ અને સાંખલા શાખાનાં કુટુંબો નોંધ પણ ગણાય. આ ઉપરાંત અડાલજનાં દીપાણી પરિવાર, ભાલેજના જેસિંહ દેસાઈના ત્રીજા પુત્રનો પરિવાર, અમદાવાદનાં છ ભાઈઓ શાખાનાં કુટુંબો, મહેસાણાનો પોકાર શાખાના પૂંજા પટેલનો પરિવાર, ભાલેજનું રામાણી શાખાનું કુટુંબ, સુણાવનું સુરાણી શાખાનું કુટુંબ, વસોના ભાવા પટેલનો પરિવાર, અડાલજના જીવા પટેલ તથા પસલા પટેલનાં કુટુંબો, નડિયાદના હંસરાજ અને મોહન પટેલનો પરિવાર અને ધોળકાના પચાણ પટેલ, વેલો પટેલ અને નાકર પટેલનાં કુટુંબોનો સમાવેશ થાય છે.

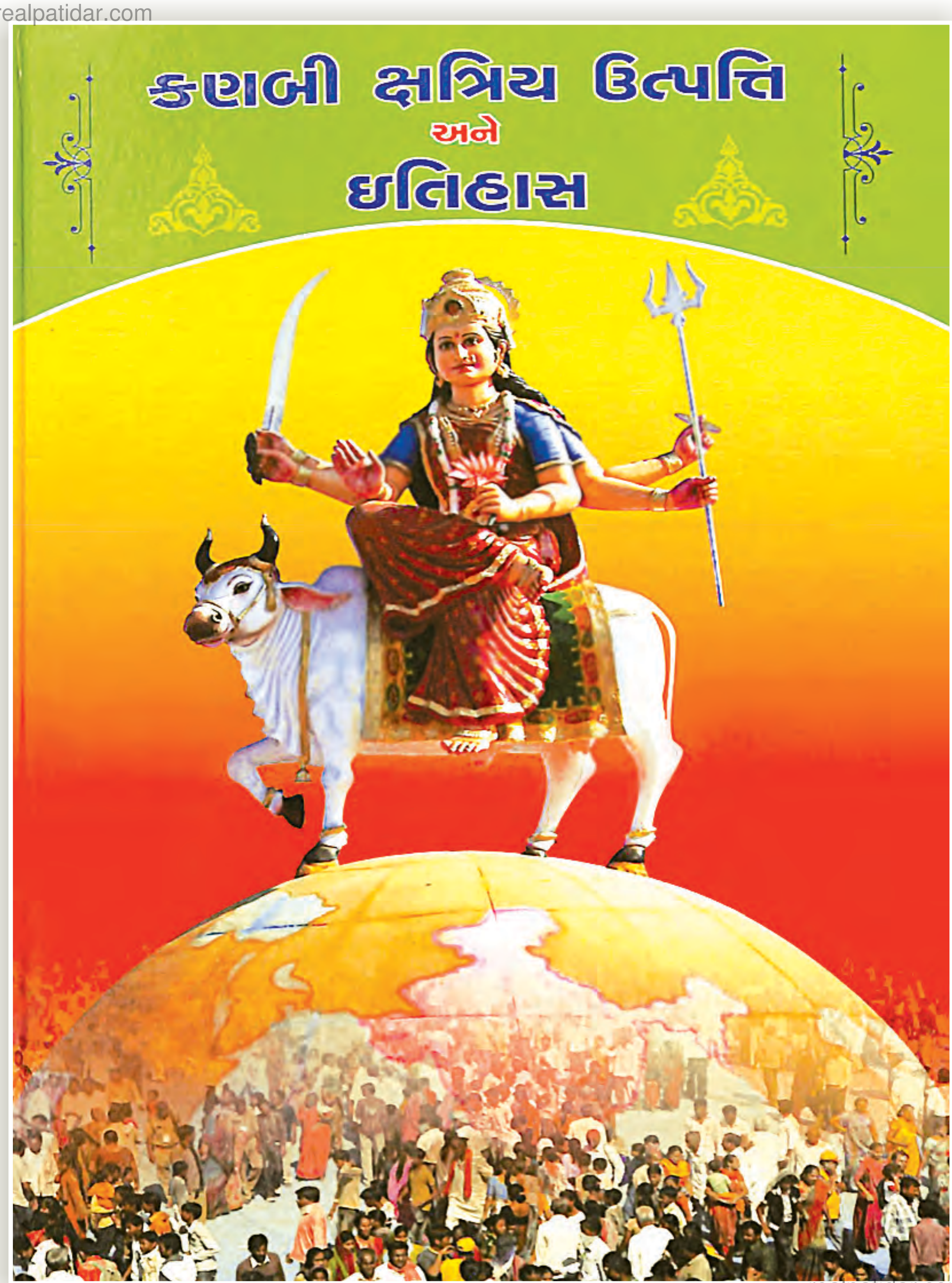
આમ શિકરા ગુજરાતમાંથી સ્થળાંતર કરીને આવેલા પાટીદારોનું કેન્દ્ર બન્યું. આમાંના મોટાભાગનાં કુટુંબો પીરાણા પંથના સ્વીકારને કારણે કચ્છમાં આવતાં હતાં. જ્યારે કેટલાક પરિવારો, ઉપર ચર્ચિત અન્ય કારણોવશાત્ કચ્છમાં આવ્યાં હતાં.

શિકરાથી કચ્છનાં અન્ય ગામોમાં સ્થળાંતર : આગળ જોયું તેમ મુખ્યત્વે પીરાણા પંથના સ્વીકારને કારણે કડવા પાટીદારોનાં કેટલાંક કુટુંબો વાગડમાં શિકરા આબાદ કરીને વસી ગયાં. કાલક્રમે શિકરામાં તળ ગુજરાતના અન્ય વિસ્તારોમાંથી આવતાં કુટુંબોમાં સતત વધારો થતો ગયો. આને કારણે શિકરાની જમીન પર ભારણ વધ્યું. પરિણામે તેમને કચ્છનાં બીજાં સ્થળો પર દૃષ્ટિપાત કરવો પડ્યો. આ પ્રકારના શુલકીભવનના દબાણને કારણે શિકરાથી કચ્છનાં અન્ય સ્થળોએ જવાનો દોર શરૂ થયો. તેથી શિકરામાંથી કેટલાંક પરિવારો વિશેષતઃ માનકૂવા, ભડલી, વિરાણી, અંગીયા, કોટડા, નખત્રાણા, નેત્રા, વિથોલા, કરબોઈ, મથલ, ગડાંશી, ખોંજાણી, મગવાણા, દરશડી, ઉપરાણી, ડોઝાપર,

This page is intentionally left blank

વિભાગ F
સમાજીક ઘટનાઓના દસ્તાવેજો
Documents About Social Events

This page is intentionally left blank

કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ
અને
ઇતિહાસ

કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ
અને
ઈતિહાસ
(સચિત્ર)

લેખક
સ્વ. પુરુષોત્તમ લલ્લુભાઈ પરીખ
વિરમગામ

શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન
ઊંઝા

S-106

પ્રકરણ-૨
કચ્છમાં કણબીઓનો વિસ્તાર

કણબીઓ પોતાના અસલ સ્થાનમાંથી ગુજરાતમાં આવી વસ્યા તે વગેરે હકીકત આપણે આગળનાં પ્રકરણોમાં બરાબર જોઈ ગયા છીએ. હવે, ગુજરાતમાંથી કેટલોક ભાગ કચ્છ પ્રદેશમાં કેવી રીતે અને ક્યારે ગયો તે નીચેની હકીકત પરથી બરાબર સમજમાં આવશે.

સને ૧૪૪૯માં એક ઈમામશાહ નામનો સૈયદ, ઈરાનથી હિંદમાં મુસાફરી કરતો કરતો ગુજરાતમાં આવી અમદાવાદ નજીકના ગીરમથા ગામની સીમમાં મુકામ કરીને રહ્યો.[1] ત્રણ વર્ષથી વરસાદ નહિ વરસેલ હોવાથી તેને ફકીર જાણી સહુ કણબીઓ તેને પૂછવા ગયા. તેના કહેવા પ્રમાણે વરસાદ થયો, તેથી લોકોને શ્રદ્ધા બેસી અને તેની ઈચ્છાનુસાર ઝૂંપડી બાંધી આપી ત્યાં રાખ્યો, તેનો અજ્ઞાન લોકોમાં તો સારો વક્કર (પ્રભાવ) હતો જ; પરંતુ તેવામાં અમદાવાદનો સુલતાન મહંમદ બીજો (ઈ. ૧૪૫૧) નજીકમાં શિકારે આવેલો તે જ્યારે ત્યાં આવ્યો ત્યારે તેને પણ અજાયબ થવા જેવો પરચો તેણે બતાવ્યો. તેથી સુલતાને પોતાની શાહજાદી તેને પરણાવી. આમ થવાથી ઈમામશાહની એક મહાત્મા તરીકે સારી ખ્યાતિ થઈ. એવામાં કાશી તરફથી યાત્રા કરીને પાછા વળતા, સુરત-નવસારીના ગામડાંના કેટલાક લેઉવા કણબીઓનો ત્યાં (ગીરમથા) મુકામ થયો. તેમને પણ પીર ઈમામશાહે ચમત્કાર બતાવ્યો. એટલે તેઓ સઘળા તેના શિષ્ય થયા. દિન-પ્રતિદિન તેની માનતા ચાલવા લાગી અને નજીકના તેમ જ દૂર દૂરના ઘણા લોકો તેના શિષ્ય થવા લાગ્યા. એ જ પ્રમાણે, કચ્છમાં વાસ કરી રહેલા કણબીઓના પૂર્વજો પણ પરચો જોઈ તેના શિષ્ય થયા. તેમને અત્રેની જ્ઞાતિ તરફથી વિટંબણા પડવા માંડી એટલે તેઓ સઘળા ત્યાં જઈ વસ્યા, તેની સવિસ્તર હકીકત નીચે પ્રમાણે છે.

S-3

ગામ માનકવા-શાખે વેલાણી : તેમના પૂર્વજ પરબત પટેલ ચાંપાનેરમાં પટેલાઈ કરતા. ત્યાં પઢિયાર સાથે વિગ્રહ થવાથી તે ચુંવાળ

S-5

૧. 'ગુજરાત સર્વસંગ્રહ' - પાન ૧૩૭, ૧૫૪, ૪૨૮

S-106

પીરના અનુયાયી બનાવવા ખટપટ કરી અને વહીવંચા તથા ગોર સાથે તકરાર પડાવી, તેનો મર્મ ન સમજતાં બિચારા અંધશ્રદ્ધાળુ કણબીઓએ તે પ્રાગજીકાકાની સલાહ પ્રમાણે નખત્રાણા ગામે મળી, ગોર તથા વહીવંચાને સદાને માટે તજી દેવાનો ઠરાવ કર્યો, જે નીચે પ્રમાણે છે.

ઠરાવ

S-9

"સં. ૧૮૩૨ના પોષ વદ-૧૩ને દિને ગામ શ્રી નખત્રાણા મધે જ્ઞાતિ પંચ ભેળા થઈ બારોટ ગવરીદાસ શામદાસ તથા ગોર જાની દયાશંકર ભગવાનજીને રજા દીધી છે. આજ દિવસ પછીથી બારોટ પાસે વહીવંચો લખાવવો નહીં, તેમ બારોટને કાંઈ પણ આપવું નહીં, તેમ જ ગોર દયાશંકર ભગવાનજીના વંશજ તેમ જ કોઈ પણ બ્રાહ્મણ પાસે ચોરી તથા લગ્ન પ્રસંગે પણ કાંઈ કર્મ કરાવવું નહીં; અને જે કોઈ ભાટ તથા બ્રાહ્મણને માનશે તે નાતનો ગુનેગાર છે. બાબા ઈમામશાહના ધર્મને માનનારા આપણા કણબી ભાઈઓ કે જેમણે સં. ૧૫૯૨ના કારતક સુદ-૨ શુક્રવારે બાવાનો ધર્મ અંગીકાર કરેલ છે તે ભાઈઓએ આજ દિવસ સુધી વહીવંચો લખાવ્યો છે અને બ્રાહ્મણો પાસે સૂતકકર્મ, મરણની ક્રિયા તથા લગ્નની ક્રિયા કરાવી છે; પણ હવેથી આપણા ગુરુ ઈમામશાહના ધર્મનો ખરો રસ્તો બાવા ઈમામશાહના વંશના શહીદો તથા હાલમાં જે પીરાણાની ગાદી ઉપર ટિલાયત કાકા પ્રાગજીના હુકમથી અને ધર્મને સમજીને બ્રાહ્મણ તથા ભાટને નહીં માનવા. નીચે મુજબ ગામના પટેલોના પંચે ભેગા થઈ ઠરાવ કર્યો છે તે આપણી આખી નાતને કબૂલમંજૂર છે.

૧. ગામ શ્રી નેત્રાના પટેલ લખમણ સૂત નારણ નાકરાણી, પટેલ નારણ આબજીઆણી તથા પા. સામા ભાવાણી.

૨. ગામ શ્રી વીરાણીના પા. માંડણ તથા રૈયા નાકરાણી, પટેલ પાંચા પાંચાણી, લાધા દીવાણી તથા માના બાથાણી.

૩. ગામ શ્રી વિથોણના પા. દેવજી, ભગત કાનજી, ગણેશ સેંધાણી, વાલા નાંધાણી તથા વિશરામ સુરાણી.

૪. ગામ શ્રી નખત્રાણાના પા. ભોજા માનાણી, પા. સુરા, પા. નાથા સેંધા, ગોરાવાલા, દેવરાજ તથા કમા સુરાણી.

૫. ગામ મથલના પા. હરભમ પોકાર, મેઘા નાનજીઆણી તથા રતના ચોધરી.

S-106

૬. ગામ શ્રી ગડાણીના પા. કેસરા, નીરજી તથા પેથા પોકાર.
૭. ગામ શ્રી ખોંભડીના પાંચા તથા અબજી પોકાર.
૮. ગામ શ્રી અંગીઆના પા. અખઈ, મેઘા, માના તથા કાનજી પારસિયા.

S-9

૯. ગામ શ્રી ડોઝાપરના પા. મનજી સોમજાણી, પા. સુરા, મુખી જીવા તથા ભીમા રઈયાણી.
૧૦. ગામ શ્રી દર્શડીના પા. ડુંગર ગોપાલ, લખમણ, કરસન પોકાર, દેવજી સેંઘાણી, ખેતા પુંજાણી તથા હરભમ.
૧૧. ગામ શ્રી સરવાના પા. કેસરા તથા કરસન હરજી પબાણી.
૧૨. ગામ શ્રી કરબોઈના પા. દેવસી તથા મૂળા.
૧૩. ગામ શ્રી મગવાણાના પા. ગોરા ચોપડા તથા કચરા.
૧૪. ગામ શ્રી ભડલીના પા. ગોવા ઠાકરાણી તથા માંડણ ભોજાણી.
૧૫. ગામ શ્રી માનકવાના પા. કરમસી, સુત ભીમજી, ધનજી, રામજી તથા કરસન.

નાત સમસ્ત મળી ખાનામાં ગામ શ્રી નખત્રાણામાં, બાવાના પાટ આગળ, ધૂપદીવો કરી ઈમામશાહના ધર્મના માટે નક્કી કરી, ગોર દયાશંકર ભગવાનજી તથા બારોટ ગવરીદાસ શામદાસને રજા દીધી છે. આખી નાતે મળીને કહ્યું, કે સં. ૧૫૯૨ના કારતક સુદ-૨ શુક્રવારના દહાડાથી ઈમામશાહનો ધર્મ લીધો છે તે આજ દિન સુધી ભાટ તથા ગોરની પાસે પોતાની વહીવંચાગીરી તથા ધાર્મિક ક્રિયા કરાવી, પણ હવેથી નહીં કરાવવા દાનકી સંવત ૧૮૩૨ના વર્ષે પોષ વદ-૧૩ને દિવસે રજા દીધી છે. તે માટે આજ દિન પછી બ્રાહ્મણ કે ભાટને લાવે તો ઊભા રહેવાની આંટ નહીં, આજ દિવસ પછી ગોર તથા ભાટને માનશે તે નાતનો ગુનુગાર થશે, બાવા ઈમામશાહના ઘરથી નાત બહાર છે. તે ગામ શ્રી નખત્રાણાના ખાનામાં બાવાના પાટ આગળ ધૂપ કરીને આખી નાત મળીને લખત (લખાણ) કીધું છે અને કાકા પ્રાગજીના તથા બાવા ઈમામશાહના વંશના સૈયદ વલીમિયાંની રૂબરૂ પ્રતિજ્ઞા કરી છે, તે આખી નાતને વંશપરંપરા કબૂલમંજૂર છે. આ લખતનો મુસદ્દો ગામ વીરાણીના કણબી માંડલ અખીઆણી તથા વીરજી વેલાણી તથા નાત સમસ્ત મળી પહોર દિવસ ચડ્યે કર્યો છે.”

S-106

S-9

આ બનાવ પછી બારોટ અને બ્રાહ્મણોની તદ્દન ગેરહાજરીમાં તેઓને પોતાની અસલ સ્થિતિનો ઈતિહાસ બિલકુલ વિસ્મૃત થઈ ગયો, તે એટલે સુધી કે, તેઓ અસલ 'ચોરી અને ચિતા' એ ચડતા હતા તે વાત માનવી પણ તેમને મુશ્કેલ થઈ પડી. વખત જતાં તેમનું વર્તન તદ્દન જુદા જ પ્રકારનું થઈ ગયું. સઘળી શુભ અને અશુભ ક્રિયાઓ પીરાણાના પ્રતિનિધિ તરીકે ગામનો મુખ્ય પટેલ કરાવવા લાગ્યો. હાલ ધર્મમાં તેઓ 'શિવોહં શિવોહં' એ મંત્રની માળા ફેરવે છે.[1] ઈમામશાહની બનાવેલી શિક્ષાપત્રી વાંચે છે. બારે માસની હરેક બીજે અને દર ગુરુવારે ઉપવાસ કરે છે. રોજા મહિનો પાળે છે પણ તાબૂત કાઢતા નથી, સુન્નત કરાવતા નથી, દાઢી રખાવતા નથી, બ્રાહ્મણ પાસે કોઈ ક્રિયા કરાવતા નથી. મઠના ગુરુ જેઓ કણબીકાકા કહેવાય છે તેમને દાટે છે, જ્યારે શિષ્યોનાં મડદાંને બાળી તેનાં વધેલાં હાડકાં પીરાણે દટાવે છે. આ પ્રમાણે ઘણા કચ્છી કણબીઓનું વર્તન છે, છતાં હજુ સુધી કોઈ પ્રકારનો ખાન-પાનાદિનો ભ્રષ્ટાચાર થયો નથી, તેમ થતો પણ નથી. આ ધર્મના કેટલાક કણબી અનુયાયીઓ અમદાવાદ તળમાં તથા ગુજરાતનાં અન્ય ગામોમાં પણ છે.

પીરાણા-પંથીઓ આ પ્રમાણે એક જ લાકડીએ ગામ હાંકતા હતા. તેવામાં સ્વામીનારાયણ ધર્મના સાધુઓના ઉપદેશથી ગામ રેવાપરના કેશરા પટેલને કાંઈક ભાન થયું અને તેને પોતાના પૂર્વજોની થયેલ ગંભીર ભૂલ જણાઈ આવી. તેથી તે ડાહ્યા, દૃઢ મનના અને ધર્મસુધારક વીર નરે તરત જ વધારે મોડું થઈ જાય તે પહેલાં ભૂલ સુધારીને પીરાણાના પંથને પગે લાગી (તજી દઈ) સ્વામીનારાયણ પંથ સ્વીકાર્યો. કચ્છી કણબીઓમાં હાહાકાર થઈ ગયો. સઘળાએ એકઠા થઈ તેનો સર્વાંશે બહિષ્કાર (નાતબહાર) કર્યો; એટલું જ નહિ પણ એ અજ્ઞાન દશાવશ કણબીઓએ પોતાનો વાડો કુદાવી બહાર જનારા કેશરા ભક્ત પર અનેક પ્રકારના અત્યાચાર ગુજાર્યા, તે જેણે શાંતિથી સહન કર્યા અને ઈશ્વરમાં શ્રદ્ધા રાખી પોતાના અન્ય બંધુઓને પણ સદુપદેશ દેવો ચાલુ જ રાખ્યો. તેના સત્સંગથી વખત જતાં કેટલાકે જુદા પડી સ્વામીનારાયણનો સંપ્રદાય સ્વીકાર્યો. ધીમે ધીમે તેમની સંખ્યા વધવા લાગી. હાલ તેઓ બારસો જણ થઈ ગયા છે. કચ્છના કણબીઓની આવી દયાજનક દશા સુધારવા એક દયાળુ, પરોપકારી પરમહંસ સ્વામી જ્ઞાનાનંદજીએ ગઢશીશાના પ્રખ્યાત પંડિત પીતાંબરજી ('વિચારસાગર'ના ટીકાકાર)ની સલાહથી કેટલાક સમય પછી

૧. 'ગુજરાત સર્વસંગ્રહ' – પાન ૧૩૭, ૪૨૮.

S-106

S-9

પ્રયાસ કરવા માંડ્યો, જેના પરિણામે એક પછી એક ગામો પીરાણા પંથની સાંકળમાંથી અંકોડાની માફક છૂટાં પડવા લાગ્યાં અને સહુએ વેદધર્મ અંગીકાર કરી ઉપવીત ધારણ કર્યાં.

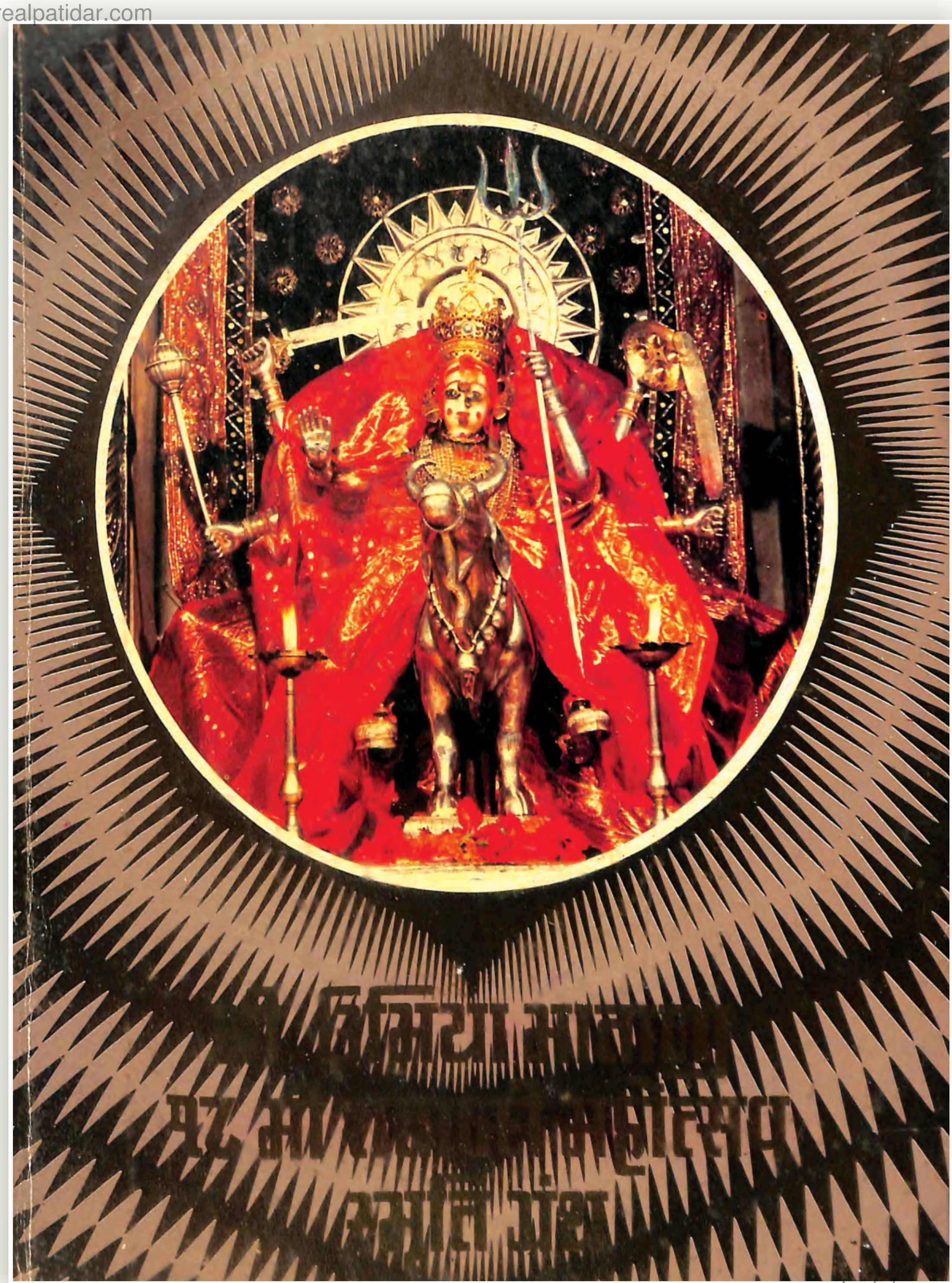
સ્વામીજીના પરદેશ ગયા પછી કણબી આગેવાનોએ વેદધર્માનુયાયી સ્વામીજીના સઘળા શિષ્યોને દંડી દંડી, જુલ્મ કરી કંઠી અને ઉપવીત ઉતરાવી નાખી, પાછું ચાલતું હતું તેમ જ પીરાણા પંથનું જોર ચલાવ્યું. ઝીંઝાઈ ગામના વૃદ્ધ પટેલ માનાભાઈએ અનેક સિતમો થવા છતાં લીધેલો ધર્મ ન બદલ્યો, પણ આખરે સં. ૧૯૫૨-૫૩માં પોતાની માતાના મરણ વખતે, કોઈએ મડદું ન ઉઠાવ્યું તેથી નાસીપાસ થઈ, કંટાળી, દંડ આપી પાછો પીરાણા પંથીઓમાં પેઠો અને ચાલતું હતું તેમ ચાલવા લાગ્યું. પરંતુ ચારસો વર્ષ વીતતાં જમાનો હવે બદલાયો હતો. ભાગ્યદેવીએ પણ કણબીઓ પ્રતિ કરુણાદષ્ટિ કરી હતી, તેથી માત્ર ખેતીવાડીમાં જ જીવન ગાળનારા કણબી પુત્રો હુન્નર-ઉદ્યોગ માટે દેશ છોડી પરદેશ જવા લાગ્યા. ત્યાં દેશાટનથી જ્ઞાન વધે છે, તે સિદ્ધાંત તેમને યથાર્થ ફળદાયી બન્યો. પરદેશમાં જુદી જુદી હિંદુ કોમો સાથે પરિચયમાં આવતાં તેમની આંખ ઊઘડી અને પોતે સ્વીકારેલા ધર્મ પ્રત્યે, એક સાચા હિંદુ તરીકે તિરસ્કાર આવવા લાગ્યો. સ્થિતિમાં સુધારો કરવા કેટલાકની ઊર્મિઓ ઊછળવા લાગી, પણ પોતાના પહેલાં આવો પરમાર્થ કરનારાએ વારંવાર વેઠવો પડેલો ત્રાસ મનમાં તાજો (યાદ) હોવાથી કેટલાક આરંભશૂરાઓની ઊછળતી ઊર્મિઓ ઊંડી દબાઈ ગઈ; પરંતુ કેટલાક સાચા શૂરા માટે તો "ક્ષણમપિ સજ્જનસંગતિરેકા ભવતિ ભવાર્ણવતરણે નૌકા" – એટલે કે એક ક્ષણ માટે પણ કરેલો સજ્જનનો સત્સંગ સંસારસમુદ્ર તરવાને નૌકા થઈ પડે છે. ઉદ્ધારક લાગણી વિટંબણાના ડરથી ઊંડી ન જતી રહેતાં વિશેષ તીવ્ર બની અને આખરે કોઈ પણ કુટુંબીની, જ્ઞાતિજનની કે માતાપિતાની સલાહ લીધા વિના જ માત્ર સાત જણે પીરાણાપંથ વિરુદ્ધ ધર્મધ્વજ ખડો કરી વિગ્રહ આરંભ્યો, જે સવિસ્તર બિના નીચે પ્રમાણેના મિસ્ત્રી નારણજીભાઈના જીવનવૃત્તાંત પરથી સમજાયા સિવાય રહેશે નહીં.

રા. નારાયણજી રામજીભાઈ મિસ્ત્રી (મુંબઈ)

(જીવનવૃત્તાંત)

આ હિંમતવાન યુવાનના પિતાજી રામજીભાઈ ભોજાભાઈ લીંબાણી, કચ્છ દેશના નખત્રાણા તાલુકાના વિરાણી ગામના રહેવાસી છે.

આ પ્રમાણે સનાતન ધર્મીઓની એકત્ર થયેલી મોટી જ્ઞાતિએ, પોતાના પૂર્વજોએ પીરાણાનો પંથ ક્યારે અને કયા કારણથી સ્વીકાર્યો, પોતાનાં અસલ વસવાટનાં સ્થાન, તે છોડી કચ્છમાં આવવાનાં કારણ અને સમય - વગેરે અગત્યની બાબતોનું જ્ઞાન સંપાદન કરવા વહીવંચાની શોધ કરવા માંડી. તેમના આગેવાનો અને સ્વધર્મવર્ધક મંડલના ઉત્સાહપૂર્ણ વિજયી સભાસદો ગુજરાતમાં આવ્યા. 'કડવા વિજય'ના તંત્રી રા. પુરુષોત્તમદાસને મળ્યા. તેમના ભલામણપત્રો લઈ અમદાવાદ તથા ધોળકામાં શોધ કરી. પરંતુ પત્તો લાગ્યો નહિ, તેથી કંટાળી ગયા. પણ સ્વધર્મવર્ધક મંડળના નેતા, આવી આવી ઘણી વિપત્તિઓના વેઠનારા હોવાથી થાક્યા નહિ. અમદાવાદમાં અને જે જે ગામે વહીવંચા વસે છે ત્યાં જુદી જુદી તપાસ કરવા માંડી. તેમાં પોતાના ધનનો પણ છૂટથી ઉપયોગ કરવા માંડ્યો. છેવટે રા. નારાયણભાઈ પોતે ગુજરાતમાં આવ્યા, ગુપ્ત વેશે પીરાણા સ્થાનકે ગયા અને ત્યાંની હૃદયભંગ સ્થિતિ જોઈ આવ્યા. અમદાવાદમાં વહીવંચાની બારીક શોધ કરતાં કેટલાક દિવસે તેમને શાહપુર વિભાગમાં બારોટ રામસિંહ દોલજીની મુલાકાત થઈ. પરંતુ બારોટ અને બ્રાહ્મણોના મૂળ સ્વભાવ પ્રમાણે તેમને સહેલાઈથી હકીકત મળી નહિ. પુષ્કળ યુક્તિ-પ્રયુક્તિથી અને છૂટા હાથે ધનનો ઉપયોગ કરવાથી આખરે બારોટજીનું આશાપૂર્ણ હૃદય પીગળ્યું. એક વાર ફરીથી કચ્છી કણબી કોમને પોતાનું કલ્પવૃક્ષ બનાવવાની લાલચે યથાવત્ હકીકત આપી - લખાવી, જેની સત્યતાની પૂર્ણપ્રતીતિ નખત્રાણા મધ્યે થયેલ ઠરાવની નકલ મળી આવવાથી થઈ. તે હકીકત આપણે ગામ અને કુટુંબવાર આગળ વાંચી ગયા છીએ. આ સઘળા ઉપરથી આપણને ખાતરી થાય છે કે માનવજીવનની ઉત્કૃષ્ટતા, તેના આત્માનું ઉચ્ચગામીપણું, તેનું હૃદયબળાદિ ઉચ્ચગુણોની પરીક્ષા આવી પડતી વિપત્તિઓ જ કરાવી આપે છે. ભાગ્યદેવી પણ તેવા જ વીર નરને વિજયમાળા આરોપે છે. આખી આલમ આપત્તિમય બની જવા છતાં પણ, જેમ જેમ કાંચનને વધુ ને વધુ તપાવી ટીપવામાં આવે છે તેમ તેમ તે વધુ ને વધુ પ્રકાશિત બને છે. આ રીતે તે વીર નર સંકટ સમયે નિરાશ ન થતાં વધુ ને વધુ દેદીપ્યવાન બન્યો છે, જેનાં ઉત્તમ ફળરૂપે આજે કચ્છના કણબીઓની સ્થિતિનું શાંત પરિવર્તન આપણી સમક્ષ મોજૂદ છે. હજુ પણ તેમનો અને તેના સ્વધર્મવર્ધક મંડળના બાહોશ પ્રેસિડેન્ટ રામજીભાઈ જેઠાભાઈ વગેરે ઉપવીતધારી યુવાનોનો જ્ઞાતિ-સુધારણાર્થે પુરુષાર્થ ચાલુ જ છે. અમને આશા છે કે તેમની પ્રગતિ

શ્રી ઉમિયા માતાજી
૧૮ મી શતાબ્દી મહોત્સવ ❁ સ્મૃતિ ગ્રંથ

ગ્રંથનું નામ : શ્રી ઉમિયામાતાજી અઢારમી શતાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિગ્રંથ (સંવત ૨૦૩૩)

પ્રકાશક : માનદ્ મંત્રીશ્રી કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયામાતાજી સંસ્થાન, મુ. ઊંઝા
(ટ્રસ્ટ રજિ. નં. A ૯૪૩ - મહેસાણા)

લેખક અને સંકલન : ઈશ્વર હ. પટેલ (સલાહકાર "ધરતી") ડૉ. મફતલાલ પટેલ (તંત્રીશ્રી "ધરતી")

આવૃત્તિ : પ્રથમ (વિ. સં. ૨૦૩૯ સને ૧૯૮૩)

પ્રત : ૧૦,૦૦૦ (દસ હજાર)

પ્રસિદ્ધ-તિથિ : (વિ. સં. ૨૦૩૯, આસો સુદ ૧૦ (વિજયા દશમી) તા. ૧૬-૧૦-૧૯૮૩)

ચિત્રકાર : શ્રી ગણેશ એમ. પટેલ (જાગૃતિ આર્ટ, અમદાવાદ)
શ્રી ડી. પી. ડાભી, અમદાવાદ

આવરણ : શ્રી જનક પટેલ (વિજ્યુઅલએડ, અમદાવાદ)

છબીકળા : બૉમ્બે સ્ટૂડિઓ, ઊંઝા (ઉ. ગુ.)

મુદ્રક : શ્રી માણેકલાલ દી. પટેલ, ધરતી મુદ્રણાલય, રાયખડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૧

ઑફસેટ મુદ્રક : શ્રી કલ્પેશ એમ. પટેલ, રાજકલ્પ મુદ્રણાલય, ઘોબીઘાટ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૪

મુખપૃષ્ઠ : રાજકલ્પ મુદ્રણાલય, ઘોબીઘાટ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૪

પૃષ્ઠસંખ્યા : ૩૮૮

Kantilal M. Patel

શ્રી ઉમિયા માતાજી
૧૮ મી શતાબ્દી મહોત્સવ ❊ સ્મૃતિ ગ્રંથ

ઈ.સ. ૧૭૫૫ થી ૧૮૧૭ ના ગાળામાં વિરમગામ, પાટડી ગામના કુર્મીઓ પેશવા તથા ગાયકવાડની સંયુકત સત્તાથી કંટાળી ગયા હતા. જેથી પાટણ અને કડી પ્રાંતના કુર્મીઓ ત્યાંથી સ્થળાંતર કરીને અમદાવાદમાં આવીને રહેવા લાગ્યા. અંગ્રેજોના શાસન પછી સમગ્ર વિસ્તારોમાં યુદ્ધનું વાતાવરણ ઓછું થવાથી અને રાજાઓ ખંડિયા બની જવાથી પ્રજા શાંતિથી રહેવા લાગી. આ ગાળા દરમિયાન સ્થળાંતરના કિસ્સા ઘટવા માંડયા. જે લોકો જ્યાં રહેતા હતા ત્યાં જ શાંતિથી રહીને પોતાનો ધંધો, અને રોજગાર કરવા લાગ્યા.

કચ્છ તરફ કુર્મી પટેલોનો પ્રવેશ

કણબીઓનો કેટલોક ભાગ ગુજરાતમાંથી કચ્છ તરફ ગયો. ગુજરાતમાંથી કચ્છમાં કણબીઓ કેવી રીતે ગયા તેના વિશે કહેવાય છે કે, સને ૧૪૪૯માં એક ઇમામશાહ નામનો મુસ્લિમ સૈયદ ઇરાનથી હિંદમાં મુસાફરી કરતોકરતો ગુજરાતમાં આવી અમદાવાદ નજીકના ગિરમથા ગામની સીમમાં રહેવા લાગ્યો. ત્રણ વર્ષ સુધી સતત વરસાદ નહિ થવાથી તેને ફકીર સમજીને કણબીઓ પૂછવા ગયા કે, વરસાદ કેમ થતો નથી? ત્યારે આ ઇમામે અમુક દિવસે વરસાદ થશે એવું કહ્યું અને ખરેખર તેના કહેવા પ્રમાણે તે જ દિવસે વરસાદ થયો. તેથી લોકોમાં તેના પ્રત્યે શ્રદ્ધા જન્મી અને ઇમામની ઇચ્છાનુસાર એક ઝૂંપડી બાંધી આપી. અજ્ઞાન લોકોમાં તેનો ખૂબ સારો પ્રભાવ હતો. તે કહેતો તેમ લોકો કરતા. એક વખતે અમદાવાદનો સુલતાન મહમ્મદ બીજો ઈ.સ. ૧૪૫૩માં ત્યાં શિકાર કરવા આવ્યો. તે આ ઇમામને મળવા ગયો. ઇમામે બાદશાહને પરચો બતાવ્યો, તેથી તે ખુશ થયો અને તેણે પોતાની શાહજાદી તેને પરણાવી. આમ થવાથી ઇમામશાહની પ્રતિષ્ઠામાં ખૂબ મોટો વધારો થયો. અને લોકો તેમને મહાત્મા તરીકે પૂજવા લાગ્યા. એવામાં કાશી તરફથી યાત્રા કરી પાછા ફરતા સુરત, અને નવસારી ગામના કેટલાક લેઉવા કણબીઓ ગિરમથા થઈને પસાર થતા હતા. પીર ઇમામે તેઓને ચમત્કાર બતાવ્યો. એટલે તે સઘળા તેના શિષ્ય થયા. દિનપ્રતિદિન તેની માનતા ચાલવા લાગી. ને દૂરદૂરથી લોકો આવીને તેના શિષ્ય થવા લાગ્યા. ગિરમથાની આસપાસ અમદાવાદ, મહેમદાવાદ, અડાલજ, ધોળકા, ભાલેજ વગેરે ગામના કણબીઓ પીર ઇમામના શિષ્યો હતા. તેઓને પોતાના વિસ્તારમાં પોતાની જ્ઞાતિ તરફથી તકલીફ પડવાથી તેઓ બધા કચ્છ તરફ ચાલ્યા ગયા. અને કચ્છમાં જુદાંજુદાં ગામો વસાવીને રહેવા લાગ્યા. કચ્છમાં ગયા પછી પીર ઇમામને માનતા હોવાથી તેઓ પિરાણાપંથીઓ (પીર ઉપરથી પિરાણા) જાણીતા થયા. આજે પણ કચ્છના કેટલાક કડવા પાટીદારો પિરાણાપંથીઓ છે ને તેઓની અટકો ગુજરાતના જે ગામડાંઓમાંથી ગયા છે તે ગામડાંઓને મળતી આવે છે. વેલાણી, ઠાકરાણી, હલપાણી, નાકરાણી, દિવાણી, ગોગારી, લિમ્બાણી, રામાણી, સુરાણી, સાવાણી વગેરે અટકો ગુજરાતમાંથી કચ્છમાં ગયેલા કણબી પટેલોની અટકો છે.

S-5

S-106

કડી, ગોઝારિયાના અમીનો

કડી અને ગોઝારિયાના અમીનો મૂળ કુર્મીઓ હતા. કડીમાં સંવત ૧૮૦૦ ની આસપાસ રાધનપુરના નવાબનું રાજ્ય હતું. રાધનપુરના નવાબ ઉપર નૂરખાન નામના મુસલમાને હૂમલો કર્યો હતો. આ વખતે નંદલાલ પ્રેમજીભાઈ નામના મૂળ કડીના ભાઈએ રાધનપુરના નવાબને નૂરખાનના બળવા વખતે ખૂબ મદદ કરી હતી. આ ઉત્તમ કામ કરવા બદલ તેમને ખેરવા ગામ ઇનામમાં આપ્યું. અને અમીનનો ઇલકાબ આપ્યો. ત્યારથી તેમના વંશજો અમીન તરીકે ઓળખાય છે. આ અમીન કુટુંબ ખૂબ સુખી અને સમૃદ્ધ કુટુંબ હતું. આજે પણ આ કુટુંબની વ્યક્તિઓ વેપાર, ધંધાર્થે સમગ્ર ગુજરાતમાં ફેલાયેલી છે.

શ્રી ઉમિયા માતાજી ૧૮ મી શતાબ્દી મહોત્સવ
સ્મૃતિગ્રંથ
શ્રી ઉમિયા માતાજી ૧૮ મી શતાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિગ્રંથ
લેખક અને સંકલન
ઈશ્વર હ. પટેલ
ડૉ. મફતલાલ પટેલ

શ્રી ઉમિયા માતાજી

અઢારમી શતાબ્દી મહોત્સવ ✻ સ્મૃતિગ્રંથ

Shri Umiya mataji Adharmi Shatabadi Mahotsav Smruti Granth

પ્રથમ આવૃત્તિ

ગ્રંથનું નામ : શ્રી ઉમિયામાતાજી અઢારમી શતાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિગ્રંથ (સંવત ૨૦૩૩)

પ્રકાશક : માનદ્ મંત્રીશ્રી કડવા પાટીદાર કુળદેવી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, મુ. ઊંઝા (ટ્રસ્ટ રજિ.નં. એ-૯૪૩-મહેસાણા)

લેખક અને સંકલન : ઈશ્વર હ. પટેલ અને ડૉ. મફતલાલ પટેલ (સલાહકાર 'ધરતી') (તંત્રીશ્રી 'ધરતી')

સર્વ હક્ક : શ્રી કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, મુ. ઊંઝા (ઉ.ગુ.)

પ્રથમઆવૃત્તિ : (વિ.સં. ૨૦૩૯ સને ૧૯૮૩) પ્રત ૧૦,૦૦૦

દ્વિતીય આવૃત્તિ

પ્રકાશક : અચલા એજ્યુકેશન ફાઉન્ડેશન ટ્રસ્ટ

પ્રત : ૧૨૫૦

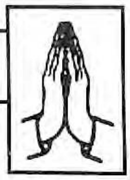
મુદ્રક : શિવકૃપા ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ
૨૭, અમૃત એસ્ટેટ, દૂધેશ્વર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૪.
ફોન: ૨૫૬૨૩૮૨૮, ૨૫૬૨૭૯૯૯

પ્રાપ્તિ સ્થાન : ૩૫, સ્વામી ગુણાતીતનગર સોસાયટી, મેમનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૫૨.
ફોન: (૦૭૯) ૨૭૪૯૩૨૫૫, ૨૭૪૯૩૯૨૭

પ્રસિદ્ધ તિથિ : વૈશાખ સુદ પુનમ, ૨૦૬૯, તા. ૨૫ મે ૨૦૧૩ (બુદ્ધ જયંતિ)

કિંમત : રૂા. ૬૦૦

ચાલવા લાગી. ને દૂરદૂરથી લોકો આવીને તેના શિષ્ય થવા લાગ્યા. ગિરમથાની આસપાસ અમદાવાદ, મહેમદાવાદ, અડાલજ, ધોળકા, ભાલેજ વગેરે ગામના કણબીઓ પીર ઈમામના શિષ્યો હતા. તેઓને પોતાના વિસ્તારમાં પોતાની જ્ઞાતિ તરફથી તકલીફ પડવાથી તેઓ બધા કચ્છ તરફ ચાલ્યા હતા. અને કચ્છમાં જુદાંજુદાં ગામો વસાવીને રહેવા લાગ્યા. કચ્છમાં ગયા પછી પીર ઈમામને માનતા હોવાથી તેઓ પિરાણાપંથીઓ (પીર ઉપરથી પિરાણા) જાણીતા થયા. આજે પણ કચ્છના કેટલાક કડવા પાટીદારો પિરાણાપંથીઓ છે ને તેઓની અટકો ગુજરાતના જે ગામડાંઓમાંથી ગયા છે તે ગામડાંઓને મળતી આવે છે. વેલાણી, ઠાકરાણી, હલપાણી, નાકરાણી, દિવાણી, ગોગારી, લિમ્બાણી, રામાણી, સુરાણી, માવાણી વગેરે અટકો ગુજરાતમાંથી કચ્છમાં ગયેલા કણબી પટેલોની અટકો છે.

S-5

S-106

કડી, ગોઝારિયાના અમીનો

કડી અને ગોઝારિયાના અમીનો મૂળ કૂર્મીઓ હતા. કડીમાં સંવત ૧૮૦૦ની આસપાસ રાધનપુરના નવાબનું રાજ્ય હતું. રાધનપુરના નવાબ ઉપર નૂરખાન નામના મુસલમાને હુમલો કર્યો હતો. આ વખતે નંદલાલ પ્રેમજીભાઈ નામના મૂળ કડીના ભાઈએ રાધનપુરના નવાબને નૂરખાનના બળવા વખતે ખૂબ મદદ કરી હતી. આ ઉત્તમ કામ કરવા બદલ તેમને ખેરવા ગામ ઈનામમાં આપ્યું. અને અમીનનો ઈલકાબ આપ્યો. ત્યારથી તેમના વંશજો અમીન તરીકે ઓળખાય છે. આ અમીન કુટુંબ ખૂબ સુખી અને સમૃદ્ધ કુટુંબ હતું. આજે પણ આ કુટુંબની વ્યક્તિઓ વેપાર, ધંધાર્થે સમગ્ર ગુજરાતમાં ફેલાયેલી છે.

સૌરાષ્ટ્રના પાટીદારોની અટકો	**ઉત્તર ગુજરાતનાં ગામોનાં નામો**
કુંડારિયા	કુંડાળ (તા. કડી)
અઘારા	અઘાર (તા. વિરમગામ)
ફૂલતરિયા	ફૂલેત્રા (તા. કડી)
ગોધાવીઆ	ગોધાવી (તા. સાણંદ)
લોરીઆ	લોર (તા. કડી)
મીરોલા	મારોલ (તા. કડી)
જાકાસણિયા	જાકાસણા (તા. કડી)
દેત્રોજા	દેત્રોજ (તા. વિરમગામ)
કોરડિયા	કોરડા (તા. કડી)
આદ્રોજા	આદ્રજ (તા. કડી)
કાસુન્દ્રા	કાસવા (તા. કડી)
પનારા	પનાર (તા. વિરમગામ)
બાવરવા	બાવળા (તા. ધોળકા)
સીતાપરા	સીતાપુર (તા. ચાણસ્મા)
અગોલા	અગોલ (તા. કડી)
કાલરિયા	કાલરી (તા. ચાણસ્મા)
ભોરણિયા	ભોંયણી (તા. કડી)
રાજપરા	રાજપુર (તા. કડી)
સાંણદિયા	સાણંદ (તા. સાણંદ)
કૈલા	કૈયલ (તા. કડી)
ધમાસણા	ધમાસણ (તા. કલોલ)
ઝાલોડિયા	ઝાલોડ (તા. કડી)
માકાસણા	મોકાસણ (તા. કડી)
વિરમગામા	વિરમગામ (તા. વિરમગામ)
સુંવાળિયા	સુંવાળા (તા. વિરમગામ)
દેથરિયાધ	દેથલી (તા. ચાણસ્મા)
વામની	વામજ (તા. કલોલ)
વિસનગરા	વિસનગર (જિ. મહેસાણા)
કલોલિયા	કલોલ (જિ. મહેસાણા)
કહોડિયા	કહોડા (તા. સિદ્ધપુર)
મહેસાણિયા	મહેસાણા

લાલચૂડા કાળાચૂડા પાટીદાર સમાજ જિ. સુરતમાં જે પ્રચલિત અટકો છે તે અટકો ઉપરથી ખ્યાલ આવે છે કે, દક્ષિણ ગુજરાતમાં રહેતા કડવા પાટીદારોનું મૂળ વતન ઉત્તર ગુજરાત હતું.

સામાન્ય રીતે નીચે પ્રમાણેની અટકો પ્રચલિત છે : અલુરિઆ, અસારવા, અઘારવા, અંબોડીઆ, આજોલા, આદુલા, આમલીઆ, આંબાસણીઆ, ઈસનપોરીઆ, ઈન્દ્રાણા, ઊંઢાચા, ઊંઝાવાળા, ઉપેરીઆ, કતારીઆ, કમાણીઆ, કલોલીઆ, કંસાગરા, કામરેજીઆ, કારેલીઆ, કુકરવાડીઆ, ખરસદીઆ, ખેરવા, ખેરડા, ગજેરીઆ, ગાંભા, ગોઝારીઆ, જંત્રાલાભૂત, કંબોડીઆ, કંથરાજીઆ, ચીલોડીઆ, છત્રાલા, છોગાળા, છાબલીઆ, જુલાસણીઆ,

S-18

કારોબારી ઠરાવ નં: ૧૪
મિટિંગ તારિક: ૧૬ નવેંબર ૧૯૭૮

કારોબારી
ઠરાવ નં ૧૪
તા- ૧૬-૧૧-૭૮ ગુરૂવાર
સંવત ૨૦૩૫ કારતક વદ ૨

એજન્ડા – પાટીદાર સમાજમાં કેટલાક લોકો પીરાણા પંથમાં જોડાયા છે તે અંગે તેમને રોકવા માટે પ્રયાસ કરવા અંગે

એજન્ડા: પીરાણા પંથમાં જતા લોકોને અટકાવવા

ઠરાવ – કચ્છ કડવા પાટીદારોમાં તથા ગુજરાતના જુદા જિલ્લાઓમાં કેટલાક કુટુંબોએ પીરાણા પંથ સ્વીકારેલો છે તેમજ બીજા કુટુંબો પણ આ પંથ તરફ વળી રહ્યા છે તો તેમને સાચો સનાતન ધર્મનો રાહ બતાવી તે તરફ વળતાં અટકાવવા માટે પ્રયાસ કરવા માટે નીચેના સભ્યોની કમિટી નીમવામાં આવી છે

(૧) નગીનભાઈ ઈશ્વરભાઈ પટેલ ઊંઝા
(૨) મગનભાઈ કેશવભાઈ પટેલ હરિપુરા
(૩) બેચરભાઈ કેવળભાઈ પટેલ ઘાટલોડિયા

(સહી) ...
પ્રમુખ ...

S-11

યુવામંડળો અને જ્ઞાતિપંચોનો
કડવા પાટીદાર પરિષદોમાં સુધારાવાદી અભિગમ
(ઈ.સ. ૧૯૧૮ થી ૧૯૬૦)
Reg. No. B. 2219
ચેતન
કિરણ
શ્રી મુંબઈ કડવા પાટીદાર મંડળનું મુખપત્ર
श्री उमिया देव्याः कृपास्तु ।
કડવા વિજય.
પટેલ
પાટીદાર ઉદય
વિજય.
कूर्मि क्षत्रिय जागरण
પાટીદાર હિતેચ્છુ.
સમાજ નવઘડતરનું માસિક
ધરતી
ડૉ. મંગુભાઈ પટેલ

S-11

યુવામંડળો અને જ્ઞાતિપંચોનો

કડવા પાટીદાર પરિષદોમાં સુધારાવાદી અભિગમ

(ઈ.સ. ૧૯૧૮ થી ૧૯૬૦)

લેખક

ડૉ. મંગુભાઈ પટેલ

નિવૃત્ત રીડર, ઇતિહાસ વિભાગ, ગુજરાત યુનિવર્સિટી
પૂર્વમંત્રી, સર્વ વિદ્યાલય કેળવણીમંડળ, ગાંધીનગર

: પ્રકાશક :

પાટીદાર હિતવર્ધક ટ્રસ્ટ

૦૨, 'કલિંગ' કોમ્પ્લેક્ષ, માઉન્ટ કાર્મેલ સ્કૂલ પાસે,
આશ્રમરોડ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૯ ● ફોન : ૨૬૫૮૪૯૬૩

પ્રકરણ-૮

કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવકમંડળો અને પરિષદોની સુધારાપ્રવૃત્તિ

(૧૯૧૯ થી ૧૯૨૪) કરાંચી-મુંબઈ

કચ્છી પટેલો ખેતીવાડી પર નભતા હતા. પણ કચ્છમાં દરિયાકિનારો નજીક હોવાથી બીજા નગરોની અસર કચ્છમાં આવી એટલે તેઓ હુન્નર તરફ વળ્યા અને દેશ છોડી મુંબઈ, કરાંચી, કલકત્તા, સિંધ અને એડન સુધી પહોંચ્યા. એટલું જ નહિ ત્યાં જઈ વસવાટ કર્યો. તેમાંથી નવા વિચારો ઝીલ્યા અને બુદ્ધિજીવી વર્ગે સુધારણાનું આંદોલન શરૂ કર્યું. સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય અને આર્યસમાજ દ્વારા સુધારાની પ્રવૃત્તિ શરૂ થઈ. આ પ્રદેશમાં પીરાણા પંથનું ભારે વર્ચસ્વ હતું. પરિણામે 'સ્વધર્મ'માં પાછા ફરવાનું આંદોલન ચાલ્યું.

સ્વામિનારાયણના સાધુ ઉપદેશકો ઘણાને સ્વધર્મમાં પાછા લાવ્યા. આર્યસમાજ દ્વારા 'શુદ્ધિયજ્ઞ' શરૂ થયો. કચ્છમાં વૈદિકધર્મ સ્વીકારનાર દયાનંદ સરસ્વતીના પરમભક્ત મંજીલ ગામના નરવીર જાડેજા દેવાજી જગમાલજી હતા. તેઓ ચુસ્ત આર્યસમાજી હતા. ત્યારબાદ નારણજી મિસ્ત્રી (લીંબાણા) મુંબઈમાં ગુજરાતના પાટીદારો અને આર્યસમાજીઓના પરિચયમાં આવ્યા. ગુજરાતી અને કચ્છી પટેલો વચ્ચે ફરક જોયો અને મન વિચારમાં પડી ગયું અને પોતાની જ્ઞાતિ સુધારવા સુધારકો અને પંડિતોનો સહયોગ લઈ જ્ઞાતિ સુધારણા આંદોલન શરૂ કર્યું. શુદ્ધ વેદધર્મનો માર્ગ સ્વીકાર્યો. પીરાણા પંથની ક્રિયાઓ પ્રત્યે તેમને નફરત હતી. તેમણે પંથની પોલ ખોલતો ગ્રંથ લખ્યો. પીરાણા સરપંચની પોલ અને સત્યપ્રકાશ સમાજની આંખો ખુલી આ લેખ તેમણે લખેલો છે. કરાંચીથી પ્રગટ થતા જ્ઞાતિમુખપત્ર 'પાટીદાર ઉદય'માં આ વિગતો આપેલી છે.

પીરાણા-સતપંથના આદ્ય ઉત્પાદકો તથા પ્રવર્તકોનાં પાખંડ અને છલભેદ, કાકા અને સૈયદોની સ્વાર્થબાજી, પાજી પટેલો અને ગુણહીન ગઢેરાઓનાં કાળાં

અનુમોદન : ગામેગામ અને ઠામેઠામથી અમારાં સત્કાર્યને અનુમોદન તેમજ પ્રોત્સાહન આપનારા અનેક પત્રો આવવા લાગ્યા અને અનેક જમાનાથી જામેલાં પીરાણાનાં પાપોના પોપડા સામે, અખિલ દેશવ્યાપી પોકાર ઉઠી રહ્યો ! એવા સતેજ સંજોગો વચ્ચે સ્વધર્મવર્ધક મંડળના પ્રયાસને પ્રસંશનીય સફળતા મળતી જોઈ જાણીને, કચ્છમાં વસતા સતપંથના કુટિલ કાંધીયાઓનાં તો હૃદયો છેક જ સળગી ઉઠ્યાં !

કચ્છમાં જાગૃતિ : એક તરફથી મુંબઈ-ઘાટકોપરનું સ્વધર્મ વર્ધક મંડળ, પીરાણા સતપંથ તેમજ ગુમાની ગઢેરાઓનો ગર્વ ગાંજીને તેમનાં કટાયેલાં હથિયારોને, આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે ભાંગી તોડી છિન્ન-ભિન્ન કરવા લાગ્યું હતું ત્યારે બીજી તરફ અમારા કચ્છમાં વસતા સગાં-કુટુંબીઓ વિગેરે એ પાખંડીઓની જાલીમ ઘાણીમાં પીલાવા લાગ્યા હતા. તેમને પણ જાગૃત કરવાનો અને બને તેટલી મદદ આપવાનો અમે નિશ્ચય કર્યો. આ પ્રમાણે મુંબઈની સાથે સાથે દેશમાં પણ જાગૃતિનું યુદ્ધ ચલાવવા અમે સહુ કટિબદ્ધ થયા. એ વખતની કચ્છની પરિસ્થિતિનો તો ઉપર ઈશારો કર્યો છે, એ મુજબ દેશના ગોઝારા ગઢેરાઓએ ચારેમેર ત્રાસ ત્રાસ વર્તાવીને, અમારા સગાં-સંબંધીઓમાં જે કેટલાક નબળા મનના હતા, તેમને દબાવી, નમાવી, હતાશ કરીને, પોતાને શરણે આવવાની ફરજ પાડી હતી. એ સમયે કુટુંબીઓને સહેવા પડતા આવા ત્રાસથી, સ્વધર્મવર્ધક મંડળના કેટલાક સભાસદભાઈઓને પણ એ દુષ્ટોને હાથે બહુ બહુ કષ્ટો સખ્ત રીતે સહન કરવાનો, અને ખરેખરી કસોટીનો બારીક વખત જ આવી પહોંચ્યો હતો. માબાપ પોતાના સંતાનો સાથે કશો સંબંધ રાખી ન શકે અને સ્ત્રીઓ પોતાના સ્વામીને આંગણે પણ આવી ન શકે ! અને કાકા, મામા કે સાળા બનેવીઓને પણ પોતાના છેક નજીકના સંબંધીઓ સાથેનો પણ સઘળો સંબંધ તોડી, તેમની સાથેનો બધી જાતનો વ્યવહાર છોડી દઈ, અલગ થવાનો વખત આવ્યો. કેટલાક સંબંધીઓને, સુધારકભાઈઓના નામનું સ્નાન કરી નાખવાની ફરજ પડી. ત્યારે કેટલાકને સગપણ અને વિવાહ જેવા ગંભીર સંબંધો ફોક કરવા જેવો ભયંકર પ્રસંગ આવી પડ્યો, છતાંયે અમારા મંડળની વજ્રમય પ્રતિજ્ઞા પ્રભુની કૃપાએ અચળ હિમાચલની પેઠે અતૂટ જ બની રહી.

સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાય સાથે મસલત : એ સમય દરમિયાન મેં મારા પૂજ્ય પિતાશ્રીને તથા બીજા આગળ પડતા હિંમતવાન સંબંધીઓને પત્રો લખી એક જુદી જ દિશામાં નવી પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવાની આજીજી કરી. આશરે દોઢસો

વર્ષો પૂર્વે પીરાણા સતપંથનાં પાપોથી કંટાળેલા અને ગઢેરાઓની ગુલામીથી ત્રાસી ગયેલા, કચ્છી કડવા પાટીદારોએ પાખંડી પીરાણા સતપંથની જાળમાંથી છૂટા પડીને સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયનો સ્વીકાર કર્યો હતો. તેઓ ધર્મ, કર્મ અને આચાર વિચારમાં સતપંથીઓથી અલગ થયા હતા. લગ્નપ્રસંગે અર્ધ મુસલમાની દુવાને બદલે ચોરીથી વેદધર્મ પ્રમાણે લગ્નો કરાવતા અને મરણ પ્રસંગે મુડદાંને દાટવાને બદલે અગ્નિસંસ્કાર કરવા લાગ્યા હતા. ધાર્મિક ક્રિયાઓ અને ભક્તિ ભજનમાં સ્વામીનારાયણ મતના નિયમોને પાળતા હતા; પરંતુ જ્ઞાતિની ઓછી વસ્તીને લીધે તેમજ કન્યાની અછતને લીધે તેમને પણ પાછી પીરાણા સતપંથીઓ સાથે ખાવાપીવાની તેમજ કન્યાની આપલે કરવાની ફરજ પડી હતી. એ સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયવાળા આશરે બસો કુટુંબો સાથે અમારું સંઘબળ વધારવા માટે ભળી જવાની અમારી આંતરિક ઇચ્છા હતી; કેમકે માત્ર આઠ-દશ કુટુંબોમાં અમારો સંસાર-વ્યવહાર સદાકાળ નભી જાય એમ જણાતું ન હતું. તેમજ અમારું સંખ્યાબળ વધારવાની પણ એ વખતે ખાસ જરૂર હતી. મારા પિતાશ્રી મારફતે એ ભાઈઓ સાથે મળી જવાની મેં તજવીજ ચલાવી. પણ તે એવી શરતે કે જ્યારથી અમે તેમની સાથે જોડાઈએ ત્યારથી તેમણે એ અર્ધદગ્ધ કબ્રસ્તાની ખીચડિયા પીરાણા સતપંથવાળાઓનો સંબંધ બીલકુલ છોડી દેવો, અને પ્રાયશ્ચિત લઈ પાવન થઈને, ત્યાર પછી પવિત્ર આર્યજીવન ભોગવવાની પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારવી. કચ્છના એ સંપ્રદાયના ભાઈઓમાં પટેલ જીવરાજ ખેતસિંહ, પટેલ નારાયણ ધર્મસિંહ કચ્છ ગડાણીવાળા તથા કચ્છ રવાપુર અને નેત્રાના આગેવાન પટેલોએ અમારી એ માંગણી સહર્ષ સ્વીકારી લીધી. માત્ર એટલું જ નહિ, પણ એ બાબતનો નિર્ણય કરવાને તેમના ધર્મના આચાર્યશ્રી સમક્ષ અમદાવાદના તેમના ધર્મ ધામમાં અમારી સાથે રૂબરૂ તે બાબતની વાટાઘાટ કરવા નિમિત્તે, બંને પક્ષે મળવાની ગોઠવણ થઈ. મુંબઈ ઘાટકોપરના અમારા મંડળ સમક્ષ આ વિષય ચર્ચીને અમે પણ અમદાવાદ જઈ, તેમની સાથે આ મહત્ત્વના વિષયનો ત્વરાથી ઉકેલ કરવાના નિર્ણય ઉપર આવ્યા. સમય નક્કી કરી અમો મુંબઈથી નીકળ્યા અને ઉપર જણાવેલા ભાઈઓ કચ્છથી રવાના થઈને અમને અમદાવાદ આવી મળ્યા. એ વખતે અમદાવાદના સ્વામીનારાયણ સંસ્થાનમાં કેટલાક સંસ્કારી અને સાક્ષર સાધુઓ તેમજ બ્રહ્મચારીઓ રહેતા હતા તેમને અમારી બંને પક્ષની વસ્તુસ્થિતિ સવિસ્તર સમજાવવામાં આવી.

ધર્મ ભ્રષ્ટ કરનારી અમી અને નૂરની ગોળીઓ ખાઈ તેમજ સૈયદોની એંઠચાટી, વટલીને ભ્રષ્ટ થયેલા; ખીચડીયા પીરાણા સતપંથીઓની સાથે કોઈ

S-11

કાકાના કચ્છમાં પગલાં ? : એ વખતે કચ્છમાં ત્રણ ત્રણ વરસો થયાં ચાલુ દુકાળો પડતા હતા. ખેતી અને વરસાદ ઉપર જ જીવનનું અવલંબન હોવાથી દુકાળનાં દુઃખો અમારા કણબી ભાઈઓ જેટલાં તો બીજી કોઈ પણ જાતિને ભોગવવાં પડતાં નહોતાં. તેઓ કરજમાં ડૂબી ગયા હતા. તેમને પોતાને પણ પેટપૂરતું અનાજ ભાગ્યે જ મળતું. તેમની આંખોમાં આંસુ રાતદિવસ સૂકાતાં જ નહોતા. આવી ભયંકર સ્થિતિમાં કોઈ રાક્ષસી હૃદયને પણ કણબીઓની દયા ઉપજ્યા વગર ન રહે, છતાંય કચ્છના લોહીતરસ્યા આગેવાનો તો એ મરણતુલ્ય સ્થિતિ ભોગવતા જ્ઞાતિના જીવોને પણ નીચોવવાની નવી વેતરણમાં પડ્યા. ચાલુ શિરસ્તા પ્રમાણે પીરાણાવાલો કાકો પોતાની જિંદગીમાં એક જ વખત કચ્છમાં આવી શકે, અને આવે ત્યારે તેને દેશોદના લાગા ઉપરાંત શિરબંધીની તેમજ પધરામણીની ભેટને નામે વધારાની હરામની લૂંટ મળતી હતી. તે વખતે અગાઉ કાકો સાહેબ બબ્બે વખત તો પોતાનો મુબારક કદમ કચ્છ ભૂમિમાં રાખી ગયો હતો, છતાંયે કચ્છના એ દાંડ અને ભૂખોડ મુખી-પટેલોની તેને ફરીથી ત્રીજીવાર બોલાવવાની પ્રબળ ઈચ્છા થઈ. કારણ કે કાકાને બહાને તેને બધી પ્રકારની આવકમાંથી મળતી કમિશનરૂપી દલાલી અને ચેરીમેરી તેમજ કાકાને અપાતાં મીઠાં જમણમાં ખેરીયાતનાં લાડુલાપસી ખાવાનો આવો સારો લાગ લૂંટાઈ જાય એ તેમનાથી કેમ સહન કરી શકાય ? એટલે તેમણે તો કણબીઓના ચાલુ કકળાટ તરફ જરાપણ ધ્યાન ન દેતાં અસાધારણ ધમાલ કરીને લાખેણા લખમણ કાકાને પીરાણેથી કચ્છ દેશ બોલાવ્યા અને પોતાનાં દયાહીન નીચ ધોરણે દબાણ ચલાવી, બળજબરીથી એ પાપી પટેલોએ ગરીબ ભાઈઓ અને રાંડીરાંડો પાસેથી પણ કોરીઓ ઓકાવવા માંડી. ઢોર, જમીન, માલ, મિલકત વેચીને, કરજ કરીને કે દરદાગીના વેચીને પણ શિરબંધી અને ભેટનાં નાણાં ભરવાની તેઓને ફરજ પાડવા લાગ્યા. ન ભરે તેને નાત બહાર પણ મૂકવાની સજા ઠોકવા લાગ્યા.

યુવકમંડળની કાર્યવાહી ? : કચ્છના આવા ત્રાસદાયક સમાચાર મુંબઈમાં સૌને મળી ચૂક્યા હતા અને ઘણા ભાઈઓનાં હૃદય એથી ઉકળી રહ્યાં હતાં. એ આળાં હૃદયને જાગૃત કરવાનો આ ઘણો સારો પ્રસંગ હતો. એથી આગેવાનોના એ ગેરકાયદેસર ઉઘરાણાં અને જુલમને માટે જાહેર પોકાર ઉઠાવી, પીરાણા સતપંથીઓની મુંબઈમાં વસતી સઘળા ભાઈઓની એક જાહેર સભા, ભાઈ રતનસિંહ ખીમજીની આગેવાની હેઠળ ભરવામાં આવી. એ સભામાં આગેવાનોના અન્યાયી જુલ્મનો હૃદયભેદક ચિતાર રજૂ કરી, બધા ભાઈઓની તીવ્ર અને સારી લાગણી જોઈને જ્ઞાતિની અહીં બની શકે તેવી સેવા માટે એક કચ્છ કડવા પાટીદાર

કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજની ૧૯૨૪માં ઘાટકોપર (મુંબઈ) ખાતે ભરાયેલ પરિષદનો વિસ્તૃત અહેવાલ

વીર હાકલ સાંભળો, અધર્મથી બચો અને સત્ય માર્ગે પ્રયાણ કરો.

આપણી પરિષદ મુંબઈમાં ઘાટકોપર મુકામે એપ્રિલ મહીનામાં ભેગી મળી હતી. જેમાં થયેલું કામકાજ નિર્વિઘ્ને પસાર થયું છે અને હવે આપણે બીજી જ્ઞાતિઓને પેઠે જાગૃત થવાની જરૂર જોતાં એટલું કહી શકાય કે આવી આવી પરિષદોમાં સર્વાનુમતે જે જે ઠરાવો થાય છે, ધારાધોરણો ઘડાય છે તેને પાળવાને આપણે હૃદયપૂર્વક તૈયાર રહેવું જોઈએ.

આ પરિષદનો અહેવાલ અમે ટૂંકમાં નીચે રજૂ કરીએ છીએ અને આશા રાખીએ છીએ કે હવે આપણે વધુ વખત ઊંઘમાં નહિ રહેતાં કર્મ અને ધર્મને ઓળખી લેશું અને સનાતન વૈદિક ધર્મની શુદ્ધિ પવિત્રતા સાથે તેમાં રહેલી ઈશ્વરની કરૂણા અને કુદરતની ગતિને ઓળખી લઈશું.

ઘાટકોપર ખાતેના મેદાનમાં આપણી આ પરિષદની બેઠકોની શરૂઆત થઈ હતી. ગામે ગામથી આવેલા આપણા ભાઈઓ માટે ઉતારાની અને બીજી દરરોજની જરૂરી સગવડોની પૂર્ણ બંદોબસ્ત રાખવામાં આવ્યો હતો. બધાં ભાઈઓનો હર્ષ માયો સમાતો નહોતો અને તેઓ બધા જાણે આજે ઈશ્વરનો મહિમા નીરખવા અથવા તો ઈન્દ્ર મહારાજને ભેટવા આવ્યા હોય એવો દેખાવ નજરે પડતો હતો. આનંદમાને આનંદમાં બધા દિવસો વ્યતિત થઈ ગયા અને ભેગા થનાર ભાઈઓએ અને સ્વાગત મંડળના સરનશીને જુદાં જુદાં વ્યાખ્યાનોની હારમાળા કે પુષ્પહારો આપણી સામે સુગંધ દેતા મૂકી ગયા છે. આપણી ફરજ છે કે ધારા ધોરણરૂપી મધુર અને સુવાસિત પૂમડાં ચૂંટી ચૂંટીને સૂંઘી એ અને બીજા જ્ઞાતિબંધુઓને, બહેનોને અને માતાઓને તેમજ આપણાં ઉછરતાં બાળકોને તે સુંદર સુવાસ લેવડાવીએ તો આપણા કાર્યની સાફલ્યતા ગણી શકાય.

પરિષદના દિવસની કાગને ડોળે વાટ જોતાં આપણા ભાઈઓ સમીપ આ દિવસો આવ્યા અને તેમાં થયેલા ઠરાવોની નોંધ જ્યારે તેઓના જાણવામાં આવી ત્યારે અને તે પહેલાં જ પરિષદના મંડપમાં આપણા ભાઈઓએ આપણામાં ઘર ઘાલી બેઠેલાં પેલા પીરાણા પંથના તંત્રને તોડી નાંખી સ્વધર્મને ઓળખવા ઊભા થયા. છાતી કાઢી હિંમત ધરી જાહેરમાં તેઓ બોલી ઉઠ્યા કે, "અલબત્ત, અલબત્ત ! અમારો સનાતન ધર્મ અમને સમજાયો છે, અમે અજ્ઞાનતાથી એક બાજુએ દોરવાઈ ગયા છીએ, પણ અમારી એ અજ્ઞાનતા-અરે અમારી તે ભૂલ - અમને હવે

સંપૂર્ણપણે સમજાય છે, અમે પ્રતિજ્ઞાપૂર્વક કહીએ છીએ કે, અમે દેહશુદ્ધિ પ્રાયશ્ચિત લઈ અમારા સ્વધર્મ સ્વીકારીશું અને અન્ય ભાઈઓને તેમ સમજાવી ઉન્નત કરીશું.''

અહાહા ! અહોભાગ્ય આપણા અને જ્ઞાતિના કે આવા અનુપમ દીવસે જ આપણે પ્રતિજ્ઞા લીધી.

બાદ જ્ઞાતિ સમસ્તે પાળવાના પરિષદે અમુક ઠરાવો કર્યા, તે ઉપર વિવેચનો થયાં અને આપણા હૃદયને વીંધી નાખે એવા પંડિત કાર્તાતિક તથા નરહરી અને પારશર અને ભાઈ ગણાત્રા (વસંત) અનેક દાખલાઓ આપણી સમક્ષ રજૂ કરવાથી આપણને ધર્મઝનૂન ઉત્પન્ન થયું ? કોણ કહેશે કે આ ધર્મભાવના નથી ? કોણ કહેશે કે આપણે આપણી ઉન્નતિ ઓળખી નથી ? પરમાત્માની કૃપાથી સર્વ શાંત થયું અને ઠરાવો એક પછી એક ઘણા જ આનંદ અને ઉમંગ વચ્ચે પસાર થયા. હવે માત્ર તેનો અમલ થવાની જ ખોટી છે, જેમ કરવાની પહેલ આપણા કરાંચી શહેરમાં વસતા આપણા ૧૬ કુટુંબોના લગભગ ૬૦ આસામીઓએ કીધી છે જેની નામવાર ટીપ આજના આ અંકમાં આપ સર્વે જોઈ શકશો. એ જાણી અત્યંત આનંદ અને જયજયકાર થાય છે.

પરિષદમાં પસાર થયેલા ઠરાવો

પસાર કરવામાં આવેલા ઠરાવો નીચે મુજબ છે :-

ઠરાવ ૧ : ગૌબ્રાહ્મણ પ્રતિપાલ નોધારાધાર ધર્મ ધુરંધર અખંડ પ્રૌઢ પ્રતાપ મહારાજાધીરાજ મીરઝાં મહારાવ શ્રી સર ખેંગારજી સવાઈ બહાદુર જી.સી.આઈ.ઈ.નું આ પરિષદ અંતઃકરણપૂર્વક સહકુટુંબ દીર્ઘાયુષ્ય ઇચ્છે છે.

ઠરાવ ૨ : પીરાણા સતપંથ આપણને સમસ્ત જ્ઞાતિથી અલગ પાડી દેનાર હોવાથી તેમજ તે પંથ આપણે હિંદુપણામાંથી ટાળી દેનારો છે એવી પરિષદને ખાત્રી થવાથી, આ પીરાણા સતપંથને આપણી જ્ઞાતિમાંથી નાબૂદ કરવાનાં દરેક ચાંપતા ઉપાયો લેવા તેમજ કોઈએ દેશોંદ કે વીશોંદના લાગા ભરવા નહીં, તેમજ પીરાણાની અમી કે નુરની ગોળી પીવી નહીં અને કાકા તેમજ પીરાણા તેમજ સૈયદોનો પગ પેસારો આપની જ્ઞાતિમાંથી જલદી દૂર થાય તેવા ઉપાયો કરવા. વળી સ્વજ્ઞાતિબંધુઓ દેહશુદ્ધ પ્રાયશ્ચિત જેમ બને તેમ જલદી સનાતન વૈદી કે ધર્મ તરફ પ્રવૃત્તિ કરે એવા ઉપાય તાત્કાલિક યોજવા એ આ પરિષદના દરેક મેમ્બર પોતાની ફરજ સમજે છે અને દેહશુદ્ધ પ્રાયશ્ચિત લઈ પીરાણા સતપંથને તજી દેનારને દરેક પ્રકારની મદદ કરવાનો આ પરિષદ ઠરાવ કરે છે.

તસ્દી લઈ અમારા જ્ઞાતિહિતના કાર્યને દીપાવવા અમને અનુકૂળતા કરી અમારી ઉપર મોટો ઉપકાર કર્યો છે તેના માટે અમો તમારા હંમેશના ઋણી રહીશું. આટલું બોલી મારું ભાષણ પૂરું કરું છું અને પરિષદના કાર્યમાં જોડાવાને દરેક ભાઈઓ તેમજ બહેનોને વિનંતી કરું છું.

સ્વાગતકમિટીના પ્રમુખનું ભાષણ સમાપ્ત થયા પછી પરિષદના સેક્રેટરી ભાઈ નારાયણજી રામજીએ પરિષદના પ્રમુખમહાશય હવેથી પોતાનું ભાષણ શરૂ કરશે તે તમો એકચિત્તે સાંભળશો એવું જાણ કરતા સભાના સર્વ માણસોએ તાળીઓના ગડગડાટ સાથે ઊભા થઈ પરિષદના પ્રમુખમહાશયને માન આપ્યું હતું અને શેઠ ચંદુલાલ મણિલાલ દેસાઈએ પોતાનું વિદ્વતાભર્યું વ્યાખ્યાન શરૂ કરેલું તે નીચે મુજબ છે :

પરિષદના પ્રમુખ શેઠ ચંદુલાલ મણિલાલ દેસાઈનું ભાષણ

પ્રિય જ્ઞાતિબંધુઓ, સદ્‌ગૃહસ્થો, માતા અને પૂજ્ય બહેનો, મોહમયી મુંબઈ નગરના એક અંગરૂપ ગણાતા ઘાટકોપરમાં શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદના ત્રીજા મહોત્સવના પ્રમુખપણાનું અપૂર્વ અને અનુપમ માન આ સેવકને આપવાની આપ સર્વે ભાઈઓએ કૃપા કરી છે તે માટે હું તમારો અત્યંત આભારી છું.

પ્રમુખપદની દરખાસ્ત મૂકનાર શ્રીયુત નારાયણજી રામજીભાઈએ મને ઉદ્દેશીને જે માનપ્રદ શબ્દો ઉચ્ચાર્યા છે, એટલું જ નહીં, પણ જે મહાન વિશેષણો વાપર્યા છે તે મારી મિથ્યાભિમાની વૃત્તિને ઉત્તેજિત કરનારાં છે, એટલું જ નહીં પણ એ સર્વ અતિશયોક્તિ ભરેલાં છે. મારા તરફના તેઓના સ્નેહના પક્ષપાતને લઈ મારાં જ વખાણ કર્યાં છે. તેના માટે તેમનો અને બીજા ભાઈઓએ જે પ્રમુખપદ માટે ટેકો આપ્યો છે તેઓ સર્વેનો ઉપકાર માનું છું.

ઈશ્વરકૃપાથી આપણી બહોળી જ્ઞાતિમાં તેવા અનેક નરરત્નો આપણી જ્ઞાતિમાં બિરાજે છે કે જેની આગળ હું અલ્પ સમાન છું. આ સભાની અંદર પણ અમારા વિદ્વાન, બુદ્ધિવાન, નીતિવાન, વિનયવાન, પરોપકારી, કાર્યકુશળ અને બીજા અનેક ઉત્તમ સદ્‌ગુણોથી ભરપૂર સમગ્ર જ્ઞાતિ સમૂહને શોભાવે તેઓમાંના કોઈ ભાઈની આ ઉચ્ચસ્થાને યોજના થઈ હોત તો વ્યવહાર દૃષ્ટિની યોગ્યતા વધારે જળવાત, અને કાર્યસિદ્ધિનો માર્ગ વધારે સરળ થાત.

પ્રિય જ્ઞાતિબંધુઓ, આવડી મોટી ગંજાવર સભાના પ્રમુખપણાની જુમ્મેદારી કંઈ નાનીસૂની નથી. મારા જેવા સાધારણ માણસના ગજા ઉપરનું કામ છે. છતાં આપ સર્વે મુરબ્બી ભાઈઓની આજ્ઞાને માન આપી એ ભાર ઉપાડવાનો સ્વીકાર

કરવાનું મેં સાહસ કર્યું છે, એ એવી ઉમેદથી કે, આપણી જ્ઞાતિની પરિષદના કાર્યવાહકો, વિદ્વાનો તથા અન્ય સર્વે ભાઈઓ, મારા દોષને તથા અપૂર્ણતાઓને સુધારી લઈ શુદ્ધ અંતઃકરણથી અને ભાતૃભાવથી મારી સહાયતામાં રહેશે એવી આપને પ્રાર્થના કરું છું. સ્વજ્ઞાતિ પ્રત્યેનો સેવાભાવ તો મેં લાંબા સમયથી સ્વીકાર્યો છે અને આજના પ્રસંગથી એ બંધન અતિબળવાન બને છે. આપે સોંપેલું કાર્ય વિકટ છે, પણ મારી અલ્પ શક્તિ પ્રમાણે બનતી સેવા કરીશ.

આપણો ઈતિહાસ શું દેખાડે છે ?

વ્હાલા ભાઈઓ અને બહેનો, દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં તસ્દી લઈ અને સંકટો સહન કરી પૈસાનો ભોગ આપી આપણે અત્રે એકત્ર થયા છીએ એ ઉપરથી એ અનુમાનો થાય છે કે આપણે અત્રે એકઠા થવું ઘણું જરૂરી છે. કોઈ પણ કાર્ય જરૂરીયાત વગર કોઈ કરતું નથી. આ સભામંડપમાં આપણને હાજરી આપવાથી જે આનંદ થાય છે તે જાણે દૈવી આનંદ ન હોય એવું મને સમજાય છે, કોઈ દુઃખી માણસના દુઃખનું આપણા હાથે નિવારણ થતાં હૃદયમાં જે આનંદ થાય અને તેનું અતઃકરણ આપણા તરફ જે માયાભરી દૃષ્ટિથી ખેચાતું હોય તે ભાવથી આજે આપણાં અંતઃકરણો એકબીજા બંધુઓના દર્શનથી આનંદિત થાય છે. સ્વજ્ઞાતિના હિતમાં આપણું પણ હિત સમાયેલું છે, તેથી એ ઉદ્દેશ હંમેશાં યાદ કરીને જ્ઞાતિહિતના કાર્યોમાં પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. અહીંયાં આપણે એક જ ગામ કે પરગણાના હિત માટે મળ્યા નથી, પરંતુ આપણી જ્ઞાતિ કચ્છ-કાઠિયાવાડ, ગુજરાત, માળવા, નિમાડ જેવા દેશોમાં આપણે રહીએ છીએ છતાં એક જ કુટુંબનો આપણો આ પરિવાર છે તે કોઈ કાળે ભૂલવું જોઈતું નથી. ઘણો કાળ થઈ જવાથી દેશ ચાલ મુજબ આપણા પહેરવેશ અને બોલવામાં એકબીજાથી જુદાપણું લાગે છે, પરંતુ આપણા મુખ્ય રિવાજો ધર્મ, કુળ, અસલ સ્થળો જોતાં આપણે એક જ જ્ઞાતિના બંધુઓ છીએ એમ સમજવા સિવાય રહેતું નથી. તેના અનેક ઐતિહાસિક દાખલાઓ આજે પણ મોજુદ છે, આપણા વડીલોએ ગામો વસાવ્યાની તેમજ આપણી પ્રાચીન જાહોજલાલી ભરેલી સ્થિતિ જેને જાણવી હોય તેમણે આપણી જ્ઞાતિના નરરત્ન સ્વર્ગસ્થ કર્મવીર બંધુ ભાઈશ્રી પુરુષોત્તમદાસ લલ્લુભાઈએ રચેલા શ્રી "કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિ અને ઈતિહાસ" નામના પુસ્તકનો અભ્યાસ કરવો. કણબી ક્ષત્રિય ઉત્પતિ અને ઈતિહાસ નામનું પુસ્તક આપણી જ્ઞાતિના માટે "રામાયણ અને મહાભારત"ની ઉપયોગિતા જેવું છે, આપણી જ્ઞાતિનો સાચો ઈતિહાસ તેમાં સમાયેલો છે, માટે એ પુસ્તક જ્ઞાતિના દરેક ભાઈએ અવશ્ય વાંચવું

અને મનન કરવું જોઈએ. એ ઇતિહાસમાં આપણી કચ્છ તરફની કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિનો પણ ઇતિહાસ છે અને એ ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ આપણો જ્ઞાતિસંબંધ જે જળવાઈ રહ્યો છે તે જાણી મને ભારે આનંદ થાય છે. સંવત ૧૫૮૦ ની સાલથી તે સંવત ૧૯૩૨ની સાલ સુધી ગુજરાતનાં જુદાં જુદાં ગામોમાંથી કચ્છ તરફ પાટીદારો ગયાનો ઉલ્લેખ કુરમી ક્ષત્રિય ઉત્પત્તિમાં છે અને એ વાત બરાબર બંધબેસતી આવે છે. કચ્છની રેતાળ અને ડુંગરાળી ભૂમિને નંદનવન સમાન બનાવનાર તમારા જ વડીલો છે અને જુદાં જુદાં ગામો વસાવી, આબાદ સ્થિતિમાં ત્યાં તમારી પટલાઈ હજુ ચાલુ છે. દેશકાળનાં પરિવર્તનથી અજ્ઞાનતામાં આપણી જ્ઞાતિમાં જે અધર્મયુક્ત રીતરિવાજોએ ઘર કર્યું છે, તેને નિર્મૂળ કરવા દેશના જુદાં જુદાં ભાગોમાં પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ છે અને તે જ પ્રમાણે કચ્છમાં પણ જ્ઞાતિસુધારકોએ એ જ હિંમત ઉઠાવી છે; આ બધી અજ્ઞાનતાઓ આપણામાં જે આવી ગઈ છે તે કેળવણીના અભાવે.

કોમની કેળવણી સંબંધી કંગાલ હાલત

ગુજરાત, કાઠિયાવાડ અને નિમાડ માળવામાં આપણી જ્ઞાતિ વસે છે. ત્યાં કેળવણીનું જે પ્રમાણ છે, તેથી કચ્છમાં આપણી જ્ઞાતિનું કેળવણી પ્રમાણ તદ્દન કંગાલ હાલતમાં છે. મને ભારે અજાયબી થાય છે કે હિંદુસ્તાન દેશ માંહે નાના મોટાં સાતસો રજવાડાં છે. કચ્છનું રાજ્ય એ મહારાજ્યની ગણત્રીમાં છે. કચ્છ રાજ્ય એ સ્વતંત્ર રાજ્ય છે. બ્રિટિશ સરકારની ઝાઝી દખલગીરી ત્યાં નથી. ચલણી નાણું રાજાના સિક્કામાં ચાલે છે, હથિયારોની ત્યાં તદ્દન છૂટ છે, ખેતીવાડી કરવાવાળા ભાઈઓની વીઘોટીનો ત્રાસ નથી, ઉત્પન્નમાંથી અમુક રાજ્ય ભાગ તરીકે અપાય છે, ઉપજ ન હોય તો કશું આપવાનું નથી. રાજ્યમાં નિમકવેરો બિલકુલ નથી, તે સિવાય કચ્છના મહારાવશ્રીએ અનાજનો એક પણ દાણો પરદેશમાં ન જાય તેનો સખ્ત બંદોબસ્ત કાયદાથી કરેલો છે, એટલે એ દેશની પ્રજાને દુકાળનાં વર્ષોમાં પણ મોંઘવારી નડતી નથી. આવાં બધાં સાધનો જે રાજ્યમાં હોય તે રાજ્યની પ્રજાની ઉન્નતિ કેમ ન સંભવે ? છતાં કચ્છમાં કેળવણીની ખામી ભારે દેખાય છે, અને એ કેળવણીના અભાવે આપણી કણબી જ્ઞાતિને જડવત્ બનાવી મૂકી છે, તે તેનું એક મુખ્ય કારણ છે.

આગેવાનોના જુલ્મોની કથા

મેં કચ્છી પાટીદાર ભાઈઓની ઘણી મિટિંગોમાં ભાગ લીધો છે અને તે મિટિંગોમાં કચ્છી કણબી જ્ઞાતિના આગેવાનોના જુલ્મોની કથા અને પીરાણા

સતપંથની વાતો ઘણે ભાગે વધુ ચર્ચાય છે, એ મારા અનુભવમાં છે, તે સિવાય કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદ પહેલી અને બીજીના રિપોર્ટો વાંચ્યા પછી મને અનેક પ્રકારના વિચારો થાય છે. આપણી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ દેશના જુદા જુદા ભાગોમાં વિસ્તાર પામેલી છે અને ઠેક ઠેકાણે નાતજાતને લગતી તકરારો જ્ઞાતિના સમજુ પુરુષો મારફત પતાવવાનો રિવાજ ઘણો જ પ્રાચીન થઈ ગયો છે, તે જેટલો ઇષ્ટ છે, તેટલો જ હાલમાં તો ખાસ કરીને કચ્છ દેશમાં આગેવાનોના સ્વાર્થી અને અન્યાયી દોરનો ભોગ થઈ પડ્યો છે. કચ્છના આગેવાનોની જુલ્મી સત્તા અને અધમતાના ઇતિહાસો કહેવા બેસીએ તો કેટલાંયે પુસ્તકો લખાય, પરંતુ આપણું કર્તવ્ય અજ્ઞાન અને અધર્મી સ્વાર્થી માણસોની કાળી બાજુ ચીતરવામાં જ સમાયેલું નથી, પરંતુ તેઓને સુધારવા માટે જે જે ઉપાયો લેવા ઘટે તે લેવા દરેક બંધુઓને મારી તો સલાહ એ છે કે, તમારા માંહેના જ્ઞાતિસુધારક ભાઈએ આગેવાનોના જુલ્મની ફરિયાદ કોર્ટ મારફતે નહીં, પણ ખુદ મહારાજાની રૂબરૂ જણાવવી જોઈએ.

કચ્છના રાવ પાસે ડેપ્યુટેશન મોકલવાની હિમાયત

કચ્છના મહારાવશ્રી પોતાની પ્રજાની પાયમાલી પ્રજાના હાથે કેમ થવા પામે તે માટે આ સંબંધે તમારામાંથી થોડા ભાઈઓનું ડેપ્યુટેશન મહારાજા હજૂર પાસે જવું જોઈએ અને ધીરજથી તમારી બધી વાતો તેમને યોગ્ય રીતે સમજાવવી જોઈએ. મારી પાકી ખાતરી છે કે, તેમને એટલે કચ્છના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ, જ્ઞાતિના આગેવાનોથી ગુલામી દશા ભોગવે છે, તેથી જરૂર મુક્ત થઈ શકે. દરેક જ્ઞાતિમાં આગેવાનો હોય છે, તેમને પટલાઈનો મોહ પણ રહે છે, જ્ઞાતિભાઈઓ ઉપર જોરજુલમ પણ કરે છે, પરંતુ કચ્છના પટેલોને માફ નહીં. પૈસાના સ્વાર્થની ખાતર અમારા તરફના પટેલો આવો જુલમ કરે તો એક દિવસ પણ તેઓની પટલાઈ ચાલે નહીં.

દરેક માણસે પોતાના પગ ઉપર ઊભા રહેતાં શીખવું જોઈએ

કચ્છની કણબી જ્ઞાતિના પટેલોના ઇતિહાસો વાંચી હૃદયમાં કંપારી છૂટે છે અને તેની સાથે સાથે કચ્છના કડવા પાટીદારોની ભીરુતા, નિર્માલ્યતા અને મુર્ખાઈપણાની પણ હદ આવી જાય છે. કરાંચીમાં મળેલી બીજી પરિષદના રિપોર્ટમાં જે અહેવાલ પ્રગટ થયો છે તે ઉપરથી તો એમ જ કહેવાય કે આ પ્રજા હજુ તદ્દન અજ્ઞાન અને જડ જ છે. દરેક માણસે પોતાના પગ ઉપર ઊભા રહેતાં શીખવું જોઈએ. આત્મબળથી મનુષ્ય ધારે તે કરી શકવા સમર્થ થાય છે. તેના

દાખલામાં હું જણાવીશ કે ભાઈશ્રી નારાયણજી રામજીભાઈ તરફથી થોડા વખત પહેલાં એક ''પ્રાસ્તાવિક નિબંધ'' બહાર પાડેલ છે, તેમાં કેટલાંક કુટુંબોએ પીરાણા પંથ અને આગેવાનોના જુલ્મને ન ગણકારતાં પોતાની સ્વતંત્રતા સિદ્ધ કરી છે. તે જ પ્રમાણે દરેક માણસો જો વરતે તો આજે આપણા ઉપર કોઈ જુલ્મ કરી શકે તેમ નથી. તે સિવાય પીરાણાના પાખંડી મતના પંથે ચાલીને આજે કચ્છના પાટીદાર ભાઈઓની કેવી અધમ દશા થઈ ગઈ છે તે સર્વ કોઈના ધ્યાનમાં છે. પ્રાસ્તાવિક નિબંધમાં તેમજ સ્વાગત કમિટીના પ્રમુખના ભાષણમાં એ સંબંધે ઈશારો કરવામાં આવ્યો છે. આપણી ભાવના ભ્રષ્ટ કાં થઈ ?

સૈયદ ઇમામ શાહના પંથના માર્ગે ચઢવાથી આપણી ભાવનાઓ નષ્ટ ભ્રષ્ટ થઈ ગઈ. કેટલાક રીત-રિવાજોમાં પણ અધમતાએ પ્રવેશ કર્યો છે, જ્યાં કાચું સોનું પાકે એવા રસાળ ગુજરાત પ્રદેશનો ત્યાગ કરી કચ્છમાં આપણી જ્ઞાતિને જવાનું મૂળ કારણ પણ પીરાણા મતનો સ્વીકાર કરવાથી જ થયું છે. અધર્મયુક્ત અધમ પંથને વળગી રહેવાની લાલસા વધતી ગઈ, જેના પરિણામે જીવન ખારાં ઝેર જેવાં થઈ ગયાં. ધન ગયું, માન ગયું, વિદ્યા ગઈ, જેના લીધે બુદ્ધિ ગઈ અને સારું સમજવાની શક્તિનો પણ લોપ થઈ ગયો. આમ, અધર્મરૂપી ઝેરી ભાવનાઓ પેઢી દર પેઢી ઉતરતી આવી. અફસોસ બંધુઓ, એ સ્થિતિનું જેને ભાન થાય તે તો જરૂર પોતાના ભાઈઓની દયાજનક સ્થિતિ ઉપર આંસુ પાડ્યા સિવાય રહે જ નહીં, પરંતુ એ આંસુ અને હૃદયના ઊભરા કયા ધર્મથી પોસાતાં હૃદયોમાં આવે ? એ વાત કોણ સમજી શકે ? અરે સમજવા પણ કોને ? સમજવા માટેની વિચારશક્તિ અને બુદ્ધિ જોઈએ તે ક્યાંથી લાવવી ? તે શક્તિ બક્ષનારી વિદ્યાદેવી અને એને આપણે કેટલી પેઢીઓનું અંતર ! તે મહાદેવી સરસ્વતી આપણા ઉપર પ્રસન્ન કેમ થાય. આપણે તો -

મરાઠી સાખી

ધર્મ કર્મને ધોઈ નાખ્યાં
ગાડર સમ ઝુકાવી,
ઉપરથી ઉપહાસ્ય કરાવી,
ગાંઠનું ગરથ ગુમાવી આવી.
રસમય થકી ભાવી ભૂસાયું
શરમ જરી નાવી-આવી રસમ

અધમ દશા માટે અફસોસ

કચ્છના કડવા પાટીદાર ભાઈઓની અધમ દશાના માટે અફસોસ પણ કેટલો કરીએ; આંખે પાટા બાંધી ઈમામશાહને ઇંદ્ર માની લીધો. અમરાપુર મહાલવાની અજ્ઞાન લાલસાએ પાંચ પાંડવ મળી ગૌવધ કીધાની અને સતી પાંચાળીને મસ્તક ચામડાં લીધાની વાત પણ સાચી માની લીધી. ફરમાનજી બીસમીલ્લાના કલમા પઢતાં પણ શરમાયા નહીં. દશોંદના દોકડા ભરી ભરી તૂટી ગયા અને બેસ્ત મુકામે પહોંચ્યા પહેલાં તો પરદેશનાં ઝાડ જોવાં પડ્યાં. કરવત ખેંચવાની સ્થિતિ પ્રાપ્ત થઈ, બીજું શું થાય. જ્યારે સગાં, કુટુંબ, બહેન, ભાઈ, વગેરેનાં હિતનો વિચાર આવે નહીં અને અમરાપર પહોંચવાના ખોટા લોભ લોક લજ્જાનો ખ્યાલ પણ મટી જાય અને પાખંડી પીરાણા મતના ઉપદેશની ગોળીઓ જેમને ગળી લાગે તેમની સ્થિતિ બીજી કઈ રીતે વધારે સારી હોવાનું સંભવે; પરંતુ એ ધર્મને પોષવાના લાગાઓ ભરવા ઉપરાંત જગતની દૃષ્ટિએ હલકા દેખાવાનું અને નાક કપાવવાનું દુઃખ જે ભાઈઓના કર્મે આવી પડે, તે પણ જ્યારે ફરજિયાત જેવું તેને થઈ પડવાનું દુઃખ પ્રાપ્ત થાય તેની કઈ દશા ? પાટીદારનું જેનામાં પાણી હોય તે તો જરૂર પોતે-જાતે તેમાંથી છૂટવા અને બીજાઓને પણ છોડાવવા પ્રયત્ન કરે જ. તેમ કરવાનો એને જન્મસિદ્ધ હક પ્રાપ્ત થયેલો હોય છે. અને એ વાતનો કોઈનાથી ઈનકાર પણ થઈ શકે તેમ નથી, માટે સભામાં બેઠેલા તમામ ભાઈઓ અને બહેનોને મારી નમ્ર વિનંતી છે કે આપણી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ તેમાં પણ કચ્છ વિભાગમાં, પીરાણા પંથનું જે પાખંડ આપણી જ્ઞાતિમાં ઘૂસી ગયું છે તેને સત્વર નાબૂદ કરવા પોતાથી બનતો પ્રયત્ન અવશ્ય કરવો. આજ દિવસ સુધી કચ્છના ભાઈઓએ જ આ પ્રવૃત્તિ ચાલુ રાખી છે, પરંતુ અમારા તરફથી પણ હવે તે સંબંધે યોગ્ય બંદોબસ્ત કરવાના ઉપાયો હું અમારા ગુજરાતી ભાઈઓને મળીને કરીશ. આ કાર્ય હિંદુ સમગ્ર જ્ઞાતિએ ઉપાડી લેવાની ખાસ જરૂર છે.

ગુપ્ત પંથનો સડો

મને લાગે છે કે આપણે ઘણા જ મોડા જાગ્યા છીએ. અપવાદ રૂપે ગુજરાતમાં કેટલીક હિંદુ ગણાતી જ્ઞાતિઓમાં આ પંથ છૂપી રીતે માનવામાં આવે છે, અને તે પંથને ગુપ્ત પંથ પણ કહેવામાં આવે છે. તેથી જ આ ગુપ્ત પંથનો સડો આગળ વધ્યો છે. આ પંથના યોજકોએ હિંદુઓને વટલાવીને મુસલમાન કરવા માટે જ આ ગુપ્ત પંથની યોજના કરી છે તેની તો દરેક હિંદુ ભાઈઓએ સાચા

પીરાણા પંથનું કલંક

હું મારા કચ્છી પાટીદાર બંધુઓમાંના કેટલાક ભાઈઓના સમાગમમાં ઘણી વખત આવ્યો છું, તેઓની નિખાલસતા અને ભાતૃભાવના માટે મને ઘણું માન છે. વ્યાવહારિક તેમજ ધાર્મિક કેળવણીવાળા ઘણા ભાઈઓ મારા સમાગમમાં આવ્યા છે, તેવા ભાઈઓની અંતિમ ઈચ્છા ધાર્મિક કેળવણીનો ફેલાવો કરી અજ્ઞાન ભાઈઓને સમજાવી, પીરાણા પંથનું કલંક જ્ઞાતિના ભાઈઓ ઉપરથી દૂર કરવા તનતોડ મહેનત કરી રહ્યા છે. આ પરિષદ મેળવવાનો મુખ્ય આશય પણ તે જ છે, એવા ભાઈઓને પરમકૃપાળુ પરમાત્મા જરૂર વિજય આપશે જ એવી મને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા છે.

પ્રિય બંધુઓ, મારે જે કહેવાનું હતું તે મેં મારી સમજ પ્રમાણે આપને કહ્યું છે. લાખો ઉપકાર માની છેવટના બે શબ્દો લખવા ચાહું છું.

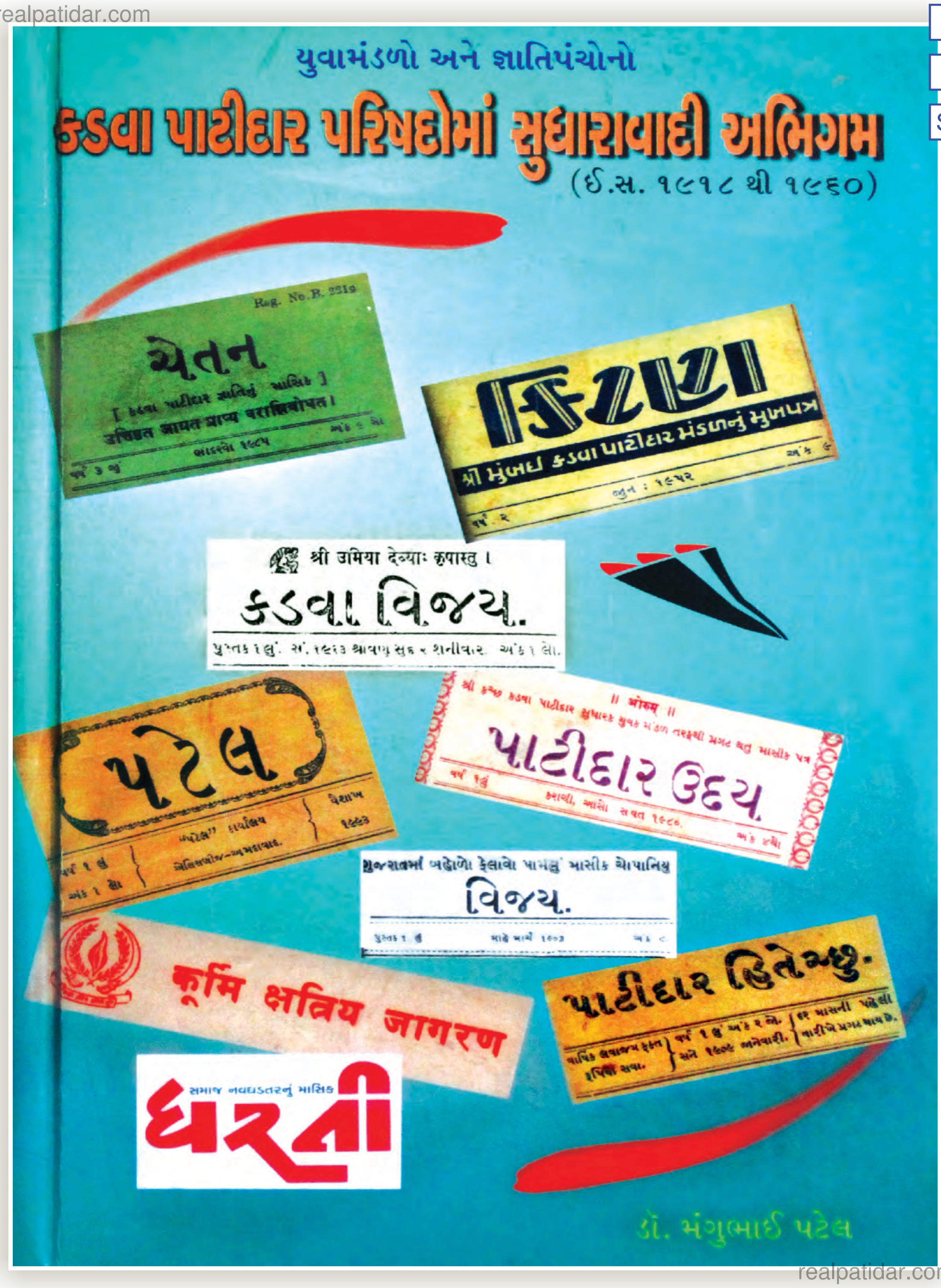
છેવટના બે બોલ

આ નાશવાન શરીરનો કઈ ઘડીએ નાશ થશે તે કાંઈ કહી શકાતું નથી, તોપણ અનેક પ્રકારની સંસારની જે ઉપાધિઓમાં આપણે રચ્યાપચ્યા રહ્યા છીએ છતાં એ બધાનો ત્યાગ કરી આ શરીરને એક દિવસ જવાનું છે, સાથે કાંઈ પણ આવવાનું નથી. માત્ર આપણા હાથે કરેલા સારાં કામ, ધારણ કરેલો ધર્મ, પ્રાપ્ત કરેલું પુણ્ય આપણું સાથી થાય છે. આવા નાશવંત સંસારમાં પરમ કલ્યાણકારી ધર્મ અને યશને સીધી કરનારી જ્ઞાતિસેવાને આપ બંધુઓ ભૂલ્યા નથી, ભવિષ્યમાં કદી પણ ભૂલશો નહિ એવી મારી પ્રાર્થના છે. તમે જે પ્રવૃત્તિ જ્ઞાતિસેવાના માટે ચલાવી રહ્યા છો તેને ચાલુ જ રાખશો. જેણે જન્મીને પોતાના કુટુંબ કે જ્ઞાતિનું ભલું નથી કર્યું તેની જિંદગીમાં અને પશુઓની જિંદગીમાં કાંઈ ફેર નથી. પોતાનાં જ્ઞાતિભાઈઓનાં દુ:ખ જોઈને જેને હૃદયમાં બળતરા થતી નથી, આંખમાં આંસુ અને અંતરમાં જેને ખેદ નથી થતો એવા લાગણી શૂન્ય હૃદયમાં અને પથ્થરમાં કંઈ ફરક નથી. માટે મારા પ્રિય જ્ઞાતિબંધુઓ, મારી તમને એ જ ભલામણ છે કે જે પુરુષાર્થ તમે અત્યારે કરી રહ્યા છો તે જ પ્રમાણે ચાલુ રાખશો તો થોડા વખતમાં આપણી જ્ઞાતિનો ઉદય અવશ્ય થશે જ એવી મને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા છે. આટલું કહી હું મારું બોલવું પૂરું કરું છું અને તમોએ મારું કહેવું શ્રદ્ધાપૂર્વક સાંભળ્યું છે એના માટે મને ભારે આનંદ થાય છે.

S-54

S-67

S-144

યુવામંડળો અને જ્ઞાતિપંચોનો
કડવા પાટીદાર પરિષદોમાં સુધારાવાદી અભિગમ
(ઈ.સ. ૧૯૧૮ થી ૧૯૬૦)
Reg. No. B. 2219
ચેતન
કિરણ
શ્રી મુંબઈ કડવા પાટીદાર મંડળનું મુખપત્ર
श्री उमिया देव्याः कृपास्तु ।
કડવા વિજય.
પટેલ
પાટીદાર ઉદય
વિજય.
કૂર્મિ ક્ષત્રિય જાગરણ
પાટીદાર હિતેચ્છુ.
સમાજ નવઘડતરનું માસિક
ધરતી
ડૉ. મંગુભાઈ પટેલ

S-54
S-67
S-144

Irrelevant Material, removed - See Below
બિનજરૂરી વાતો કાઢી નાખી છે - નીચે જુવો

બીજા અધિવેશન ની તરીક હતી ૦૭.૧૦.૧૯૨૨

Date of 2nd Adhiveshan 07-Oct-1922

જ્ઞાતિ અધિવેશનની બીજી બેઠકમાં આપેલું ભાષણ

નારાયણબાપાના પોતાના શબ્દો

પીરાણા પંથની દશતરી ગાવંત્રી

(શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર પરિષદની કરાંચી મુકામે થયેલી બીજી બેઠકમાં શ્રીયુત મિસ્ત્રી નારાયણજી રામજી વીરાણીવાળાએ પીરાણાના ઠરાવ ઉપર આપેલું ભાષણ)

પ્રિય બંધુઓ ! મારી સામે પ્રથમ એ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે, પીરાણાના કબ્રસ્તાની ધર્મને તજી દેવાનો ઠરાવ આ સભામાં મારે શા માટે રજૂ કરવો ?

આપણા વડીલોનો સંદેશ - પીરાણા (સતપંથ) ધર્મ છોડી દો

સતપંથ ધર્મનો ઉદ્દેશ

S-54

S-67

S-144

હિંદુઓને અર્ધદગ્ધ બનાવી દઈ છેવટે પોતાની નાતજાતમાંથી ટાળી દેવાની જે યુક્તિઓ તેમાં રચવામાં આવી છે તેને મારે શા માટે આપની સમક્ષ રજૂ કરવી અને તે ક્યા સ્વાર્થની ખાતર ? આપ વિચાર કરી જોશો તો સમજાશે કે પીરાણા ધર્મને અનુસરનારો આપણી કચ્છ જ્ઞાતિનો એક ભાગ એમ જ ધારે છે કે પીરાણા પંથ એ હિંદુધર્મ છે. પરંતુ વાસ્તવિક રીતે આપણા શાસ્ત્રોમાં પીરાણા નામે કોઈ પંથ નથી અથવા પીરાણા નામનો કોઈ ધર્મ નથી. પીરાણા નામનું એક ગામ છે અને તે ઇમામુદીને વસાવ્યું કહેવાય છે અને જે પીરાણા પંથની વાત આપણે કરીએ છીએ તે તો સતપંથને નામે ઓળખાય છે. એ કપોળ કલ્પિત પંથમાં આર્ય હિંદુધર્મની ઇરાદાપૂર્વક એટલી તો નિંદા કરવામાં આવી છે કે તે આપણાથી સાંખી જાય તેવી નથી. છતાં કમનસીબે કેટલાક હિંદુઓ અને ખાસ કરીને આપણી કચ્છ જ્ઞાતિ, એ કબ્રસ્તાની પંથની ભોગ થઈ પડી છે એ વિચાર જ્યારે જ્યારે મારા મગજમાં આવે છે ત્યારે મને તે અસહ્ય થઈ પડે છે. ક્યાં પીરાણાનો અર્ધદગ્ધ પંથ અને ક્યાં આપણી હિંદુ જ્ઞાતિ ? કેટલું અંતર ! કેટલી શરમની વાત ! હું એક મનુષ્ય છું. આર્ય છું, સનાતન ધર્મનો અનુયાયી છું અને મારા બંધુઓ પણ મારા જેવા જ પવિત્ર અંતઃકરણના છે એ વિચારને હું તજી શકતો નથી, એટલે ખાસ કરીને મારી જ્ઞાતિના તેમજ અન્ય હિંદુ જ્ઞાતિના ભાઈઓને એ પીરાણાના કબ્રસ્તાની પંથની પ્રપંચી જાળમાં ફસાયેલા જોઉં છું ત્યારે તેમને સન્માર્ગે દોરવાનો અને એ પ્રપંચી જાળને ઉકેલી સત્ય હકીકત પ્રદર્શિત કરવાનો મને મારો ધર્મ સમજાય છે. મનુષ્યના જીવન માટે પ્રથમ નિમાર્ણ થયેલો જે ધર્મ તેને તજી દેવાથી મનુષ્ય તરીકે જીવન ગાળી શકાય જ નહિ એ વાત આપ જરૂર યાદ રાખજો. એ મનુષ્યધર્મને ભૂલાવી દેનારી અને હિંદુઓને વટલાવી અર્ધદગ્ધ બનાવી દેવાની ઇમામશાહ જેવાઓએ જે યુક્તિ રચી છે તે પીરાણાની પોલ નામે પુસ્તકમાં બહાર પાડવાને મારો ઇરાદો હું જાહેર કરી ચૂક્યો છું અને ઘણાં આધારો અને સાધનો મને મળી શક્યાં છે અને એ દિશામાં મારો પુરુષાર્થ ચાલુ છે જ, પરંતુ આ ઠરાવના અંગે મારાથી બની શકે તેટલી હકીકત આપની સમક્ષ રજૂ કરી – એ કબ્રસ્તાની પંથને તજી દેવાનો બોધ કરવાની આપણી સબજેક્ટ કમિટીએ ભલામણ કરી છે અને હું આપને એ જ ભલામણ કરું છું કે જો તમે હિન્દુપણું રાખવા ઇચ્છતા હો, પોતે હિન્દુ હોવાનો દાવો કરતા હો, તો જ મારી વાત સાંભળજો અને હિન્દુપણામાંથી ટળી જઈ શુદ્ધ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિથી વિમુખ બની મુમના કિંવા અર્ધદગ્ધ મુસલમાન થઈ જવા ઇચ્છતા હો તો મારો ઉપદેશ તમારા માટે નથી એમ સમજજો.

તે સમયના લોકોની ગેરસમજ

હિંદુઓના શાસ્ત્રમાં પીરાણા પંથ કે સતપંથ નામનો કોઈ ધર્મજ નથી

નારચણ બાપાના મનની વેદના

IMPORTANT
નારાયણ બાપાની ભલામણ:
સતપંથ / પીરાણા તજી દો.

S-54 S-67 S-144

બંધુઓ ! તમે હિંદુ છો એ વાત શું મારે તમને સમજાવવાની છે ? આપણી કુર્મી ક્ષત્રિય જ્ઞાતિએ શું એટલી બધી અધોગતિ પ્રાપ્ત કરી છે કે તમે હિંદુ છો, હિંદુ શાસ્ત્રોને માનનારા છો અને તમારા પૂર્વજો પણ હિંદુ જ હતા એ વાત તમને મારે સમજાવવી પડે ? નહીં જ. ત્યારે આ કમનસીબી કેવા પ્રકારની ? કબ્રસ્તાની પંથ અને કડવા પાટીદાર જે આપણી કોમ તેને ક્યાંથી ભેળી સાટો થયો એ બાબત ઐતિહાસિક છે એટલે હું જવા દઉં છું અને આ પંથને તજી દેવાની જરૂર પુરતું જ હું આપને કહીશ.

હિંદુઓના શાસ્ત્રો કેવી રીતે વટલાવ્યા હિંદુઓના ભોળપણનો લાભ લઈને જાળમાં ફસાવ્યા

પીરાણાનો અર્ધદગ્ધ પંથ

ઈસ્લામ ધર્મના અનુયાયી જે પીરોએ હિંદુઓને વટલાવી પોતાનો નવો પંથ ઊભો કરવાની યુક્તિ રચી, તેમાં પ્રથમ તો હિંદુ શાસ્ત્રોની વાતો લઈ પોતે નવાં ગપાષ્ટક શાસ્ત્રો બનાવ્યાં, તેમાં તદન જુઠ્ઠી અને ઢંગધડા વગરની બનાવટી કિસ્સા કહાણીઓ લખી અને તેમાં મુસલમાની તત્ત્વો દાખલ કર્યાં. પછી ભોળા અને ધર્મશાસ્ત્રોથી અજ્ઞાત રહેલા હિંદુઓને શોધી શોધીને એ કુટીલ માર્ગમાં સામેલ કર્યા, એ કબ્રસ્તાની પંથના પુસ્તકોમાં વેદોનાં નામ જેવા બનાવટી શબ્દો વાપરી, હિંદુઓના તીર્થસ્થળો અને મહાપુરુષોનાં નામોનો ઉમેરો કર્યો, અને યુક્તિ પ્રયુક્તિથી ફેરફાર ઉત્પન્ન કરી પોતાના રચેલાં, હાથનાં લખેલાં પુસ્તકોને પીરાણા કબ્રસ્તાની પંથના સેવકોના હાથમાં આપીને કહ્યું કે, "એ અથરવેદ છે ! હમણાં આ લેખના અર્થવેદનો વારો છે અને તેમાં જે લખ્યું છે એ જ સાચું છે અને એ જ પ્રમાણે પીરાણાના સતપંથીઓએ વર્તવું." ધીમે ધીમે પોતાની જાળમાં ફસાતા અજ્ઞાન હિંદુઓને જલદી મુસલમાની રાહત ઉપર લઈ જવા પીર સોદરદીને કહ્યું કે :-

સતપંથનો અથરવેદ હિંદુઓના અથરવેદથી જુદો છે.

"હિંદુ શાસ્ત્રો અને પુરાણોમાં નકલંકી અવતાર થવાનો છે એમ જે કહ્યું છે તે અવતાર તો ક્યારનોય થઈ ગયો છે. એ તે દશમો અવતાર થવાનું જે જાહેર થયું છે તે મ્લેચ્છ રૂપે મક્કામાં હજરત અલી રૂપે જાહેર થયો છે." મુસલમાનોમાં ભગવાને અવતાર લીધો એ કારણનું સમાધાન પોતાના મતિવિભ્રમ અજ્ઞાન હિંદુ સેવકોને એવી રીતે કરાવ્યું કે :-

દસમાં અવતારને હજરત અલી કેમ બનાવી દીધો, જુવો

"શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન જે ઈશ્વરનો અવતાર હતા તેમણે પાંડવો અને કૌરવો વચ્ચે યુદ્ધ કરાવી પાપી કૌરવોનો સંહાર કરાવ્યો અને પાંડવોને ઉપદેશ આપવા અર્થે અને અજ્ઞાનતામાં પાંડવો કદાચ એમ ન સમજે કે અમારા હાથે જ અમારા કુટુંબીજનોનો નાશ થયો છે, તે માટે શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને ગીતા રૂપે ઉપદેશ આપી પાંડવોના સંશયને દૂર કર્યો હતો. પરંતુ તે વખતના બ્રાહ્મણોને ઉંધુંચત્તું સમજાવી

દસમો અવતાર મુસલમાનોમાં લેવાના પાછળના કારણો (પીર સદ્દીન પ્રમાણે) (1/2)

S-54
S-67
S-144

દસમો અવતાર મુસલમાનોમાં લેવાના પાછળના કારણો (પીર સદ્દીન પ્રમાણે) (2/2)

મહાભારતના યુદ્ધનું જે પાપ થયું તેથી મુક્ત થવા એક યજ્ઞ કરાવ્યો. જેથી પાંડવોએ રાજસૂય યજ્ઞ આદર્યો તેથી (પીર સદરદીનના કહેવા પ્રમાણે) બ્રાહ્મણો ઉપર કોપ કરીને શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું કે, હું દશમો અવતાર હિંદુમાં જ લેવાનો હતો પરંતુ બ્રાહ્મણોએ આડુંઅવળુ સમજાવી પાંડવોના હાથે યજ્ઞ કરાવ્યો તેથી હવે હું દશમો અવતાર મલેચ્છ રૂપે અરબસ્તાનમાં આવેલા મક્કા શહેરમાં હજરતઅલી રૂપે લઈશ !! આ પ્રમાણે દશમો અવતાર બ્રાહ્મણો ઉપર રીસે ભરાઈ શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુએ મક્કા શહેરમાં લીધો છે. માટે હજરતઅલી એ જ ભગવાનનો અવતાર છે. માટે હિંદુઓ ! હમણાં ભગવાનનાં અવતારનો વારો તો ઈસ્માયલી મુસલમાનીમાં છે માટે તેને જ માનવું.''

વળી હજરત અલીના માટે આ પીરોએ એક કવિતા રચીને જણાવ્યું કે :-

તમે ઓળખીને ધાવો આજ રે
મુરખ લોકોને આવે છે લાજ રે ટેક.

જીરે કૃષ્ણ બોલતા તે અમૃત વાણી રે,
હવે અરબી ભાષા ક્યાંથી આણી રે. તમે

જીરે કૃષ્ણ ચાલતા તે તિલક તાણી રે,
હવે કલીમાંહે વધારી છે દાઢી રે. તમે

જીરે કૃષ્ણ પહેરતા પીતામ્બર ધોતી રે,
હવે કલીમાંહે પહેરી છે કફની ને ટોપી રે. તમે

જીરે કૃષ્ણ જમતા તે સુવર્ણ થાળી રે,
હવે માટીની સહાનક ધારી રે. તમે

જીરે કૃષ્ણ ચાલતા તે બ્રાહ્મણ વેશે રે,
હવે આવી બેઠો તે આરબ દેશે રે. તમે

જીરે કૃષ્ણ રૂપે તે જાપ જપાવ્યો રે,
હવે કલીમાંહે મોહંમદ નામ ભણાવ્યો રે. તમે

ઉપજાવી કાઢેલું શાસ્ત્ર

બંધુઓ ! આ વાત આપને કેવી લાગે છે ? મક્કા શરીફમાં શ્રી કૃષ્ણનો અવતાર અને તે હજરતઅલી રૂપે ! શું તમને આ વાત માન્ય છે ? કોઈને એ વાત સાચી લાગે છે ? આપણા શાસ્ત્રોમાં ભગવાનના અવતાર એ જ મુખ્ય વાત છે એવું એ લોકોને લાગવાથી ભગવાનના દશ અવતારનું તેમણે એક શાસ્ત્ર ઉપજાવી કાઢ્યું છે અને તેના પૂંછડે છેવટે એ કબ્રસ્તાની બધા ઈસમાયલી પીરોને લટકાવ્યા છે. તેમણે

S-54 S-67 S-144

લખેલ અવતારોની વાતો તદ્દન જુઠી અને બનાવટી છે

લખેલા અવતારની વાતો તદ્દન જુઠી અને બનાવટી છે, એટલું જ નહિ, પરંતુ હિંદુ ધર્મનું એ કેટલું હળહળતું અપમાન કરનારી છે એ વાત આપને પ્રત્યક્ષ કરાવવાની મારે જરૂર છે. વળી ભોળા હિન્દુ ભાઈઓને ઇમાન બેસાડવાની ખાતર તેમાં કેવી યુક્તિ રચી છે અને તેના પૂંછડે પોતે કેમ લટક્યા છે એ પાપ ધ્યાન દઈને સાંભળજો. આપણને તો મોકો દીધો હોય તો ફક્ત ઇમામશાહે જ દીધો છે. તેણે રચેલા અથરવેદમાં દશ અવતાર આવે છે અને જે દશતરી ગાવંત્રી કહેવાય છે તે સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિથી શરૂ થાય છે ! તેમાં લખ્યું છે કે -

દશતરી ગાવંત્રી અહીંયાથી નીચે દસ અવતારના વર્ણન કરવામાં આવ્યા છે. (સતપંથ ધર્મ પ્રમાણે)

સત્, સત્ ઉપર દત્, દત્ ઉપર ક્ષમા, ક્ષમા ઉપર ગજા, ગજા ઉપર નીલ, નીલ ઉપર શેશનાગ, શેશનાગ ઉપર ધબળોધોરી; ધબળોધોરીના શીંગડા ઉપર એક રાઈ અને એ રાઈ ઉપર સ્વામીજીએ સૃષ્ટિ નીપાઈ ! પછી સ્વામીજીએ રૂપ લીધાં તેમાં પ્રથમ નામ અહુંકાર, ભહુંકાર, વહુંકાર, નીલ, અનીલ, સુન, સાન, નાન, ગેઆન, માન, નુર, તેજ, બંબ, જલ, કમલ, કદમ, આદબુંદ, નાદબુંદ, તેજતત્ત્વ, પ્રેમતત્ત્વ, આદપુરુષ, આદપુરુષથી નાભીચકર, નાભીચકરથી ભવેત ગોર બ્રહ્મા ! સત્ ગોર બ્રહ્મા થકી સર્વ સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ હુઈ. જે ચાર કલ્કના અવતાર પાત્ર અને જ્યાં થકી ગોરનરે અવતાર લીધા તેમાં પ્રથમ અહું, ઉનાદ, અધીગત, એહદ્, હવ, કવ તથા ધર્મ, તેજ કેવલ નાદ ઓત્રા હરીતક પુર્વા, અતીત વંશીના પરેમ રૂખ. તેના વંશમાં **શ્રીમચ્છા અવતાર** ! મચ્છની માતા તો સંખાવતી, પીતા તો પરેમરૂખ, શક્તિ દેવી ચંડીકા, ગોર તો માનધાતા, રહેવાનું સ્થાન હેમપુર ક્ષેત્ર તો દ્વારામતી, નરદલો દાણવ સંખાસુર તે વિચારતો ઋગ્વેદ. તે સંખાસુરને મારી સાતે પાતાળના રાજાને વચન આપી ગોર બ્રહ્માના વેદને વાળી, સવા કરોડીસું રાજા રુષમાગતને તારી-શ્રી મચ્છા અવતાર ભલે પધાર્યા ! મચ્છા અવતારના વંશમાં મનાએત, મનાએતના ઉગ્રસેન ઉગ્રસેન અજ્જુવત, અજ્જુવતના બ્રેસપત, બ્રેસપતના આસોમંત્ર, આસોમંત્રના પરીકમ રૂખ, પરીકમ રૂખના **કુર્મ ભગવાન** ! કુર્મ ભગવાનની માતા કમળાવતી, તેની શક્તિ દેવી બેચરાજી, ગોર તો એકારૂખી, રહેવાનું સ્થાન બગપોર ક્ષેત્ર તો માનસરોવર, ત્યાં નરદળો દાણવ મધુકેટભ તે વિચારતો ઋગ્વેદ તેને મારીને કુર્મ ભગવાને સવા કરોડીસું રાજા અમરીશને તારી શ્રી કુર્મ ભગવાન ભલે અવતર્યા !

શ્રી કુર્મના વંશમાં પ્રથમ વંશરતના દકાઈએત, ના કાજમ, ના પરજાપત, ના દાઢમરૂખી તેના વંશમાં **શ્રી વારાહ ભગવાન અવતર્યા** ! તે વારાહ ભગવાનની

૧. શ્રી મચ્છ અવતાર ભગવાન

૨. કુર્મ ભગવાન

૩. શ્રી વારાહ ભગવાન

S-54
S-67
S-144

૪. નરસિંહ અવતાર

માતા તો પદમાવતી, શક્તિ દેવી સોમયા, ગોર તો એકાસુર, રહેવાનું સ્થાન માયાપોર, ક્ષેત્ર તો ભેંકાસુર, ત્યાં નરદળો દાણવ મોરધ્વજ વીચારતો ઋગ્વેદ તે મોરધ્વજ દૈત્યને મારી, સવા કરોડીસું રાજા ધ્રુને તારી ભલે અવતર્યા શ્રી વારાહ ભગવાન ! શ્રી વારાહ ભગવાનના પુત્ર રૂપંકના ખલીપત, ના ગઉતમ, ના અમરીખ, તેના પુત્ર શ્રી નૃસીંહાઅવતાર ! તે શ્રી નૃસીંહા ભગવાનની માતા ચંદ્રાવતી, શક્તિ દેવી તુળજા ભવાની ગોર તો અમરતેજ, રહેવાનું સ્થાન તો કાશમીર, ક્ષેત્ર તો ચરણાપરી, ત્યાં નરદળો દાણવ હરણાકસ વીચાર તો રઘુવેદ, તેને શ્રી નૃસીંહ ભગવાને મારી સવા કરોડીસું ભક્તપ્રહલાદને તારી ભલે અવતર્યા શ્રી નૃસીંહા અવતાર ! શ્રી નૃસીંહાઅવતારના ! વંશમા તેનો પુત્ર મનાઅંત, ના વંશવઢણ, ના વીર લોચન, ના કાસમરૂખી, તેની વંશમાં શ્રી વામન ભગવાન ! તેની માતા તો લીલાવતી, શક્તિ દેવી કોકીલા, ગોર તો સેહેજાનંદ રહેવાનું સ્થાન કોયલા પાટણ, ક્ષેત્ર તો વનથળી, ત્યાં નરદળો દાણવ બળીરાજા વીચારતો વજુરવેદ, તેને વામન ભગવાને મારી ઋષિઓને થાપી તમે ભલે અવતર્યા વામન ભગવાન ! વામન ભગવાનના વંશમાં તેમના પુત્ર માન ધાતા, ના પૃથ્વીજે, ના અસરત, ના જમદગ્ની તેમના પુત્ર શ્રી ફરસુરામ તેમની માતા રેણુંકા, ગોર તો જનક વીદેહી, રહેવાનું સ્થાન માયાપર, ક્ષેત્ર તો કોયલા પાટણ ત્યાં નરદળો દાણવ સહસ્રા અર્જુન તે વીચારતો રઘુવેદ, તે સહસ્રા અર્જુનને મારી, શ્રી ફરસુરામે ઋષિઓને સ્થાપી ભલે અવતર્યા તમે ફરસુરામ ભગવાન ! હવે ફરસુરામના વશમા તેમના પુત્ર રઘુ, ના નગુ, ના જેજાઇઅંત, ના કેવળીક, ના અજેપાળ, ના દશરથ, ના પુત્ર શ્રીરામ ! ક્ષેત્ર તો લંકાપુરી, ત્યાં નરદળો, દાણવ દશમાં થાવળો રાવણ તે વીચારતો યજુરવેદ. તે રાવણને મારી સાત કરોરીસું રાજા હરીશ્ચંદ્રને નારી ભલે અવતર્યા તમે શ્રી રામદેવ મોરારી ! તેની માતા કૌશલ્યા, શક્તિ દેવી સીતાજી, ગોર તો વશિષ્ટ, રહેવાનું સ્થાન અયોધ્યાપુરી, શ્રી રામના વંશમાં તેમના પુત્ર લવ, ના પદમ, ના પરિખત, ના વીરપાળ, ના વાસુદેવ, ના વંશમાં શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન ! તેમની માતા દેવકીજી, શક્તિ દેવી રૂકમની, ગોર તો વેદ વ્યાસજી, રહેવાનું સ્થાન ગોકુલ, ક્ષેત્ર તો મથુરાં ત્યાં નરદળો દાણવ કંસાસુર તે વીચાર તો સામવેદ તે કંસાસુરને મારી ઋષિઓને સ્થાપી, સહદેવ ભક્તને તારી તમે ભલે અવતર્યા શ્રી કૃષ્ણ મોરારી ! શ્રી કૃષ્ણનાં વંશમાં તેના પુત્ર પ્રદુમનના, સેંસસ્થાનના, બેલસ્થાન ના, વેણી વછરાજના, સંહીરાજ, તેમના વંશ તો શ્રી બુદ્ધ ભગવાન ! તે બુદ્ધની માતા તો રેણુંકાવ વતી, શક્તિ દેવી હરસિદ્ધ, ગોર તો હંસરાજ રહેવાનું સ્થાન હીમપરી, ક્ષેત્ર તો કુરુક્ષેત્ર, ત્યાં નરદળો દાણવ દરજોધન

૫. વામન ભગવાન

૬. ફરસુરામ (પર્શુરામ) ભગવાન

૭. શ્રી રામ ભગવાન

૮. શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન

૯. શ્રી બુધ ભગવાન

S-54 S-67 S-144

તે વીચાર તો સામવેદ, તેને મારી નવ કરોડીસું રાજા યુધિષ્ઠરને તારી ભલે અવતર્યા તમે બુદ્ધ ભગવાન દેવ મોરારી ! શ્રી બુદ્ધા અવતારના વંશમાં તેમના પુત્ર શીષ, ના સામ, ના સલુકાન, ના હારૂન, ના અસલામ, ના આદમ, ના નીઝાર, ના મીઝાર, ના એલીઆસ, ના મલીઆસ, ના મુલકાનના કાજંમ, ના કાહેર, ના કાએમ, ના ગાલેબ, ના એલબ, ના કાયમ, ના મોરાદ, ના મુનાલેફ, ના હાસમ, ના મતલબ, ના અબુતાલબ, ના વંશમાં તો શ્રી નકલંકી નારાયણ શાહ ! મુરતજાઅલી. તે અલીની માતા બીબી ફાતમા, પીતા તો અબુતાલેબ, શક્તિ દેવી ફાતમા, ગોર તો નબી મોહમદ, રહેવાનું સ્થાન દેલમ દેશ, વરજા શહેર ગામ ક્ષેત્ર તો કુંવારકા, પંચનદી મુલસતાને, તહાં નરદળો દાણવ કાળીંગો ધુઝાલબે વીચાર તો અથરવેદ, તે કાળીંગા દૈત્યને મારી બાર કરોડીસું ભક્તને ઓધારસે, ગુપ્ત અવતાર ત્રેત્રીશ ! પ્રગટ અવતાર એક સાહ મુરતુજાઅલી ! ના ઈમામ, ઈમામના હશન, ના ઈમામ હોસન, ના ઈમામ જેનલાબદીન, ના ઈમામ મહમદ બાકર, ના ઈમામ જાફર સાદક, ના ઈમામ ઈસમાયલ, ના ઈમામ નુર સત ગોર, ના સૈયદ મુસાફરીન, ના સૈયદ જમાલદીન, ના સૈયદ મુસાફરીન, ના સૈયદ મહેરદીન, ના સૈયદ હાદીન, ના સૈયદ સલાઓદીન, ના સૈયદ ફાજલસાહ, ના સૈયદ કામસસાહ, ના સૈયદ એહમદસાહ, ના સૈયદ નાસરસાહ, ના સૈયદ મુસાલકસાહ, ના સૈયદ માહાબુ, ના સૈયદ મસતગ, ના સૈયદ મહીઆદીન, ના સૈયદ મુમનસાહ, ના સૈયદ ખાલકશાહ, ના સૈયદ નીઝારસાહ, ના સૈયદ ઈસલામસાહ, ના સૈયદ સલાઓદીન, ના સૈયદ સમસદીન, ના સૈયદ નસીરદીન, ના સૈયદ સાહેબદીન, ના સૈયદ સોદરદીન, ના કબીરદીન, ના સૈયદ સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ! ઈંદ્ર ઈમામશાહ ! આદે વીસ નવ નરીજન નરઅલી મહમદશાહ હકલા એલાહા ઈલલાહો મદમદૂર રસુલલાહે.

૧૦. નકલંકી નારાયણ

માં: બીબી ફાતમા
બાપ: અબુતાલેબ
પત્ની (શક્તિ દેવી): બીબી ફાતમા
ગોર (ગુરૂ): મોહમદ પૈગમ્બર

નકલંકી નારાયણ (મુરતજાઅલી) ના વંશમાં ઈમામ? શાહે પોતાને જન્માવી દીધો.

ઈમામ શાહે પોતાને બ્રહ્મા અને ઇન્દ્ર

બુદ્ધદેવના વંશમાં પાક્યા તે ઈમામશા !

આ પ્રમાણે પોતાની વંશાવળીનો છેડો મેળવ્યો છે અને ભગવાનના દીકરા થવાનો લ્હાવો લીધો છે. હવે તેમાં અને તેના લખેલા દશ અવતારની દશતરી ગાવંત્રીમાં સત્ય શું છે અને જૂઠું શું છે તે આપને ટૂંકામાં જણાવીશ પ્રથમ મચ્છા અવતારની વાત આવે છે. તેમાં મચ્છ ભગવાન સખાવતી નામની સ્ત્રીના ગર્ભથી ઉત્પન્ન થયાનું જણાવે છે ! મચ્છ ભગવાનના પીતા પરમરૂખી એ વાત તદ્દન ગપ છે. મચ્છા અવતાર પછી ઈમામશાહ કૃત દશતરી ગાવંત્રીમાં જણાવ્યા પ્રમાણે મચ્છ ભગવાનના વીર્યથી ઉત્પન્ન થયેલ મનાયત. મનાયતના ઉગ્રસેન

ઉપર જણાવેલ દસ અવતારમાં કેટલું જુઠ્ઠું અને બનાવટી વાતો છે, તે વાંચો નારાયણ બાપાના જુબાની

S-54
S-67
S-144

એ પ્રમાણે પરિક્રમ ઋષિના વંશ કહેતાં તેના દીકરા કુર્મ ભગવાન ! શું બુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો છે ? મચ્છ ભગવાન માછલાનું રૂપ, તેમાંથી જન્મ્યા તે બધા માણસ ! તે છેક પરિક્રમ ઋષિ થકી અને પરિક્રમ ઋષિની સ્ત્રી કમળાવતીના દીકરા કુર્મ કહેતાં કાચબાનો અવતાર ! ધન્ય ઈમામશાહની બુદ્ધિને અને ધન્ય છે તમને પીરાણા પંથને માનવાવાળા સતપંથી ભાઈઓને ! કુર્મ અવતાર પણ ક્યા કારણને લઈ પરમાત્માનો અવતાર મનાય છે તે જો પીરાણા પંથીઓ હિન્દુ ધર્મના દશ અવતારો વાંચે તો તો આંખ ઉઘડી જાય. પરંતુ તસ્દી કોણ લે. કુર્મ ભગવાન પાછા કાચબાના રૂપે પરણ્યા હશે ત્યારે જ તેમના વીર્યથી પ્રજા ઉત્પન્ન થઈ શકે. દશતરી ગાવંત્રીમાં કુર્મના વંશમાં પાછા માણસો જનમવા માંડ્યા ! કુર્મના દીકરા વંશરત નાદકાઈએત એમ કરતાં કરતાં પરજાપતના દાઢમ ઋષિની સ્ત્રી પદમાવતીના ઉદરથી પાક્યા વારાહ ભગવાન, વારાહ એટલે સૂવર, શું ઈમામશાહે નજર પહોંચાડીને કામ કર્યું છે ! માણસમાંથી સૂવર જનમે તે પણ ઠીક છે, આપણે તો તેની કથાની ચોખ કરીએ છીએ. કોઈ હૈયાફૂટ્યાએ વળી સૂવરને પણ કન્યા આપી હશે જેથી વારાહ ભગવાનનો પણ વંશ ચાલુ રહ્યો. વારાહના દીકરા પાછા માણસ. તેનું નામ રૂપક-રૂપકના ખલીપત વગેરેના અમરીખને પાછી ભોછપ ખણવી હસે કે જેથી તેની સ્ત્રી ચંદ્રાવતીના પેટે પાછા શ્રી નૃસિંહા ભગવાન જન્મ્યા ! આવી ગપોડ કથાઓ કહેતાં પણ શરમ આવે છે. શું ઈમામશાહ એટલું પણ નહીં સમજ્યો હોય કે હું મારા ધર્મને ગુપત ! રાખવાની વાતો કરું છું પરંતુ આ છાનું ક્યાં સુધી રહેશે ? માછલામાંથી માણસ જન્મે ને વળી માણસમાથી કાબચો જન્મે ! કાચબાના વંશમાંથી વારાહ જન્મે ! આ પોલંપોલ તો જુઓ ! વળી વારાહના વંશથી માણસો જન્મે અને તેથી પાછો સિંહ જન્મે ! ભાઈઓ, નૃસિંહા અવતારની વાતો તો તમે સાંભળી હશે, ઘણાં ભજનોમાં પણ ગવાય છે કે હરણ્યાકંશે પોતાના દીકરા પ્રહલાદને અનેક સંકટો દીધાં પરંતુ તેનો વાંકો વાળ પણ ન થયો. છેવટે તેણે ક્રૂર સજા કરવા લોખંડનો થાંભલો ધગધગતો કર્યો અને પ્રહલાદજીને હુકમ કર્યો કે તારો ઈશ્વર સાચો હોય તો આ ધગધગતા થાંભલાને બાથ ભીડ ! તે પ્રહલાદજી પ્રભુનું ધ્યાન ધરી લોહસ્તંભને બાથ ભીડવા જાય છે ત્યાં તો લોહ સ્તંભ ફાટ્યો અને શ્રી નૃસિંહ ભગવાન દેખાયા અને હરણ્યાકંસને માર્યો. આમાં નરસિંહ ભગવાનની ન તો મા હતી કે ન તો બાપ હતાં ! છતાં ઈમામશાહના અદ્‌ભુત પાક્રમની પ્રસાદી-પીરાણા સતપંથની દશતરી ગાવંત્રીમાં વારાહના વંશના દીકરા નૃસિંહા અવતાર ! કેટલું જૂઠું. તમો કાંઈક તો બુદ્ધિનો ઉપયોગ કરો કે હિન્દુઓને ફસાવી, વટલાવી પોતાના ફંદામાં કેવા જકડી રાખ્યા છે અને પછી

દસ અવતારના ઘણા બધા પોલોમાનો એક પોલ

વાસ્તવમાં નરસિંહ ભગવાનના માં-બાપજ નહતા

હિન્દુઓને ફસાવીને કેવી રીતે જકડી રાખ્યા છે

S-54

S-67

S-144

પોતાની પોલ ના પકડાય એટલા માટે એમ કહેવામા આવતું કે ગુપ્ત ધર્મની વાત ક્યાંય કરવી નહિ.

ગુપ્ત ધર્મની વાત ક્યાંય કરવી નહીં ! તમે હિન્દુ છો. હિન્દુ ધર્મના પુસ્તકો પુરાણો કથાઓ વાંચી જુઓ તો તમને આ ગુપ્ત પંથમાં કેવી રીતે સંડોવ્યા છે તે જણાઈ આવશે. ભગવાન શ્રી નૃસિંહા અવતાર સિંહ રૂપે હતા તેને પણ કોઈ નીરભાગીએ કન્યા આપી હશે એમ પીરાણા સતપંથના ચાલાક ઈમામશાહે નક્કી કર્યું, તેથી નરસીંહજીનો પણ વંશ વધતો જ રહ્યો. સીંહ રૂપે નરસિંહ ભગવાનના દીકરા મનાએત વગેરે કુર્મ કાસમ ઋષિના દીકરા વામન ભગવાન. ધન્ય હો ઈમામશાહ ! હવે તો માણસનાં માણસ જન્મ્યાં. પાછા વામન ભગવાન પરણ્યા તેના દીકરા માનધાતા પૃથ્વીજે. તેના અસરત, અસરતના જમદગ્ની તેના દીકરા ફરસુરામ, જમદગ્નીના દીકરા ફરસુરામ એ વાત તો સાચી પરંતુ ફરસુરામ તો અખંડ બ્રહ્માચારી હતા તે કોઈ દિવસ પરણ્યા જ નથી, છતાં તમારા ઈમામશાહે તો તેને પણ પરણવાની લપ વળગાડી દીધી છે. દશતરી ગાવંત્રી ઈમામશાહ કતમાં વળી જણાવ્યું છે કે, ફરસુરામના દીકરા રગુ, નગુ, વગેરેના અજેપાળ તેના દશરથ ! દશરથના રામ એ વાત તો સાચી પરંતુ તમે ભાઈઓ બુદ્ધિ હોય તો વિચાર કરો કે ફરસુરામ તો બ્રાહ્મણ હતા તેના વંશમાં સૂર્યવંશીઓ કેમ જન્મ્યા ? વળી રામને અવતાર લેવાના કારણમાં ઈમામશાહ જણાવે છે કે રાવણને મારી રાજા હરિશ્ચંદ્રને તાર્યો ! ભાઈઓ, આ તે કાંઈ નાનીસૂની ગપ કહેવાય ? હરિશ્ચંદ્રની ખાતર જ રામા અવતાર ! ક્યાં રાજા હરિશ્ચંદ્ર અને ક્યાં શ્રી રામ !

ઈમામશાહ તો ગુજરી ગયા પરંતુ તેના વંશના સૈયદોને પણ તમો કોઈ પૂછો છો કે તમો આવી નાલાયક કથા લખી ભોળા લોકોને આંખે પાટા બંધાવી ગંગવા કૂવામાં કેમ નાંખો છો ! ભાઈઓ તમે સમજો કે સૈયદોને તો ગમે તેમ કરી તમને મુસલમાન કરવા છે અને પોતાની આજીવિકા હિંદુઓ પાસેથી આવા ઢોંગધતુરા કરી મેળવવાની છે તે ટે કહે ? એ તો આપણે સમજવાનું છે. આગળ ચાલતાં માણસનાં બધા માણસો જ જન્મે છે એટલું જ ઠીક દેખાશે. સૂર્યવંશમાં રામચંદ્રજી સુધી તો આપણે આવ્યા તેમના દીકરા લવ, લવના પદમ, એમ કરતાં કરતાં વાસુદેવના દીકરા શ્રી કૃષ્ણ, વાસુદેવના દીકરા શ્રી કૃષ્ણ પ્રભુ એ વાત તો સાચી પરંતુ સૂર્યવંશમાંથી પાછો ચંદ્રવંશ આટલો જલદી ક્યાંથી નીકળ્યો ? હોય ! પણ ઈમામશાહના ઈલમમાં કાંઈ ખામી હોય, માણસોમાંથી પશુ અને પશુમાંથી વળી માણસ કરે એવી અદ્‌ભુત લીલા ઈમામશાહની છે. શ્રી કૃષ્ણના દીકરા પ્રદુમન તેના સેસસ્થાન, બેલસ્થાન વગેરે ચાલે છે પરંતુ પ્રદુમનના દીકરા અનિરુદ્ધ તો દેખાતા જ નથી ! તેને વખતે ચિત્રલેખા ઉપાડી ગઈ હશે એટલે બિચારા ઈમામશાને ક્યાંથી દેખાય !

ફરશુરામ (પરશુરામ) તો અખંડ બ્રહ્મચારી હતા, તે પરણ્યાજ નથી તો તેમનો વંશ કેવી રીતે આવ્યો?

ઈમામ શાહે વંશ બદલાવી નાખ્યો

રાવણ, રાજા હરીશચંદ્ર ને ભગવાન રામની ગપ ગોળ વાતો

અસલી કાવતરું

વળી પાછો વંશ બદલ્યો

સાચા દીકરાને તો ઈમામ શાહ ભૂલીજ ગયો

S-54

S-67

S-144

એ બેલસ્થાન પછી અનુક્રમે સંહીરાજના દીકરા બુદ્ધ ભગવાન ! ભલે ભલે ઈમામશાહના બુદ્ધ ભગવાન તમે જન્મ્યા તો ખરા, પરંતુ અમારા હિંદુ શાસ્ત્રો કહે છે કે શ્રી કૃષ્ણની સલાહે પાંડવોએ દુર્યોધનને માર્યો પરંતુ ઈમામશાહની સલાહથી તમારા જેવા મહાન યોગી અહિંસા પરમો ધર્મનું સૂત્ર જગતને શિખવાડનાર તે દુર્યોધનને મારવા ક્યાંથી શ્રી કૃષ્ણની આઠમી પેઢીએ ફૂટી નીકળ્યા ! વાહ રે ઈમામશાહ, તમારી અકલ ! પાંડવોને ગૌવધ કરવાની સલાહ આપનાર તે બુદ્ધા અવતાર ! પાંડવોને તારનાર પીર સદરદીન અને કબીરદીનની પાસે ભેસ્તમાં પાંડવો ગયા નહીં પણ ગુપ્તવાસ પીરાણામાં આવી રહ્યા એ પણ ઈમામશાહના પરતાપે જ ! ઈમામશાહે હિન્દુ ધર્મનું કેટલું સખત અપમાન કર્યું છે તે જુઓ ! બુદ્ધ ભગવાન જે અહિંસા પરમોધર્મનો ઉપદેશ આપનાર ને પાંડવોના હાથે ગૌવધ કરાવે ! બુદ્ધ ભગવાનને સલાહ આપી તે પ્રમાણે પાંડવોએ ગાય મારી ! કેટલી નીચતા ! આવી નાલાયક અને પાપી કથા જે પીરાણા સતપંથીઓ વાંચે છે તે અધમ પ્રકારના હિન્દુ ધર્મદ્રોહી છે. હિન્દુપણાના નામને લજાવનારા છે. ઈમામશાહ તો કાળાંધોળાં કરી મરી ગયો પરંતુ હજુ પણ કેટલાંક અજ્ઞાન લોકો આવી વાતો રાગડા તાણીને વાંચે છે તેના સૈયદોના કહેવા પ્રમાણે પુન્ય થાય છે એવું માને છે. આવા રાગડાઓ તાણી અમે હિન્દુ છીએ એમ કહેનારાઓને લાખોવાર ધિક્કાર છે. પાછળથી ઈમામશાહે બુદ્ધા અવતારની કેવી વલે કરી છે તે તમે સાંભળો. બુદ્ધ ભગવાનના દીકરા સીસ. તેના સામ એ ક્રમે સુલકાન, હારૂન, અસલામ, આદમ, નીઝાર, મીઝાર વિગેરે મુસલમાની પેઢીઓ લગાડી દીધી ! તમને કંઈ પણ શરમ થાય છે ?

દાદા આદમના દીકરા સીસ-સામ શોલકાન વિગેરેની વંશાવળી લઈ છેવટે પોતે પણ દાદા આમદના વંશના છીએ એમ જણાવવા સારું નરસતગોરથી સતપંથ ચાલ્યો છે, તેની વાંસે વાંસે પોતાનાં નામો ઉમેરી દીધાં અને છેવટે સોદરદીનના દીકરા કબીરદીન-કબીરદીનના સપુત્ર તે સતગોર પાત્ર બ્રહ્મા ઈંદ્ર ઈમામશાહ ! હવે છે કંઈ વાંધો ? પાછા આદે વીસનવ નરીજન નરાકાર તે મહાપ્રભુ ઈમામશાહના દીકરા નરઅલી મહમદશાહ અને છેવટે હિન્દુપણાનું નામ નિશાન ભૂંસાડીને, હકલા હે લાહા ઈલ્લાહો મહમદુરસુલીલ્લા હે ! આ પ્રમાણેની ઈમામશાહની ઉત્પત્તિ અને તેના કારસ્થાની કાર્યો રૂપી ઈમામશાહે દશે અવતારો લખીને પીરાણા સતપંથ ધર્મ પાળનારને છેક જ બેવકૂફ બનાવ્યા છે. હજુ એ આવા દેખતા જમાનામાં ઈમામશાહની વંશના સૈયદે, ન હિન્દુ ન મુસલમાન એવા એ અર્ધદગ્ધ પીરાણા કબ્રસ્તાની ધર્મના પોતે આચાર્ય, ગોર અને બાવા તરીકે પૂજાવાનાં ફાંફાં મારી રહ્યા છે.

બુધ ભગવાન ના જન્મનો સમય પણ ખોટો છે

બુધ ભગવાન ક્યારેય ના કરે તેવા કામ (મારવાના) તેમના પાસે કરાવડાવ્યા

બુધ ભગવાનના વંશમાં મુસલમાની પેઢીઓ લગાડી દીધી

સતપંથ ને સનાતન કાલ નો ધર્મ (સનાતન ધર્મ) માં ખપવા માટે ખોટી વાતો લખી

વિષ્ણુનો નિરાકાર રૂપ તે ઈમામ શાહ ના દીકરાને બતાવ્યો.

S-117

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

सत्पंथ–रहस्य

लेखक व प्रकाशक:

सोनू तुकाराम पाटील
जळगांव, पूर्व खानदेश.

मुद्रक:

नामदेव माधव नेमाडे
ष्ण प्रिंटिंग प्रेस, जळगांव पू. खा.

Shri Krishna Printing Press, Jalgaon

मे १९३६

किंमत एक रुपया.

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

S-117

marathilevasamaj.org

भोरगांव पंचायतींत सत्पंथ.

सत्पंथ हा हिंदु धर्मातील पंथ नाहीं. व तो निव्वळ इस्लामचाच एक भाग आहे असें पूर्णपणें कळून आल्यावर लेवा पाटीदार समाजांतील कांहीं लोक ह्याचे अनुयायी असून गुप्त रितीनें सत्पंथाच्या तत्त्वांप्रमाणें पूर्णपणें वागतात असें कालांतरानें हळूंहळू आढळून आल्यावर सर्व साधारण समाजांत या सत्पंथी लोकांबद्दल संशय उत्पन्न होऊं लागला व तो सत्पंथी अनुयायांच्या आचारविचारांवरून पाडळसें येथील लेवा पाटीदार समाजाच्या भोरगांव पंचायतींत सन १९०६ मध्यें उघडपणें अर्ज स्वरूपांत जनतेसमोर प्रगट झाला.

Varhad = Vidarbha Old Name is Berar

YEAR 1906

लेवा पाटीदार समाजाची वस्ती खानदेश व वऱ्हाड मिळून दोनशें गांवांत असून लोकसंख्या दोन लाखांच्यावर आहे. फार प्राचीन काळापासून पंचायत स्वरूपाची सामाजिक अनुशासनपद्धति या समाजांत अद्यापपर्यंत रूढ आहे. या पंचायतीचें मुख्य ठिकाण पाडळसें (ता० यावल) हें गांव असून, त्या ठिकाणीं जातींतील मुख्य मुख्य लोक एकत्र जमून सामाजिक बाबींचा निकाल देतात. पाडळसें येथें पंचायतीच्या व्यवस्थेकरितां कुटुंबनायक असतात. पंचायत भरविणें व तींत झालेले ठराव अमलांत आणणें हीं कामें ते करतात.

Padalse Village, Yawal Tal, Jalgaon Pin 425501

Location on Google Maps:
https://goo.gl/maps/MwU0Z

खानदेश व वऱ्हाडांतील लेवापाटीदार पंचायतीचें मुख्य ठिकाण पाडळसेंच असून दोन्ही प्रांत मिळून मोठी पंचायत भरावयाची झाली ह्मणजे त्यावेळीं दोन्ही प्रांतांतील सर्व गांवांचे मुख्य मुख्य लोक पंचायतीस येतात. साधारणतः पंचायतीस येणारांची संख्या

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

८००० ते १०००० पर्यंत असते. एवढा मोठा लोकसमुदाय एक मतानें जो निकाल देईल, त्याप्रमाणें जातीच्या किंवा समाजाच्या बाबतींत समाजांतील सर्व व्यक्तींना वागावें लागतें. सन १९०६ सालीं खानदेश व वऱ्हाड मिळून लेवा पाटीदार समाजाची पंचायतीची सभा पाडळसें येथें भरली होती. त्याच वेळीं सत्पंथाच्या या वादाचा सूत्रारंभ खिरोदें व चिनावल येथील पंचांच्या सत्पंथाविषयींच्या अर्जानें झाला. तेव्हांपासून या वादास कसकसें स्वरूप येत गेलें व त्याचे परिणाम व शेवट कसे झाले हें सदरच्या प्रकरणांत देत आहें.

सन १९०६ च्या पंचायतींत खिरोदें व चिनावल येथील पंचांचा सत्पंथवादाचा अर्ज मांडण्यांत आला व त्यावर हा सत्पंथ मुसलमानी आहे किंवा हिंदू आहे याबद्दल पुष्कळ वेळ चर्चा झाली. या पंचायतींत फैजपूर येथील श्री मधु जाना महाजन (श्री. तोताराम महाजन यांचे वडील) आणि इतर सत्पंथी अनुयायी हजर होते. तसेंच वऱ्हाडांतील दाभाडी गांवचे श्रीमान् व वयोवृद्ध गृहस्थ श्री. शंकर तोताराम पाटील (बुलढाणा येथील बॅरिस्टर टी. एस्. पाटील यांचे वडील) हेही हजर होते. या सर्वांनीं व जातींतील जमलेले प्रमुख लोक, यांनी सत्पंथाच्या शहानिशेच्या वादांत भाग घेतला होता. श्रीमान् शंकर तोताराम पाटील हे त्या पूर्वी सत्पंथी अनुयायी होते. पण त्यांनीं त्यावेळे पूर्वी कांही वर्षें हा पंथ सोडलेला होता. अशा वजनदार व अनुभविक श्रीमान् गृहस्थानें तेथें जमलेल्या सुमारें ६००० लोक

Faizpur

Buldhana

S-117

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

समुदायांत मी व माझ्या घराण्यानें सत्पंथ कां सोडला हें व्यवस्थितपणें निवेदन केलें. शेवटी " ला इल्लाहा, महंमदुर रसुलिल्लाहे " वगैरे सत्पंथांतील कलमा पढून दाखविल्या व शेवटीं आपलें मत व्यक्त केलें कीं, हा सत्पंथ इस्लाम धर्मापासून उत्पन्न झाला असून पूर्णपणें मुसलमानी तत्त्वांचा आहे " हें ऐकून पंचायतींच्या या सभेंतील सर्व लोक आश्चर्यचकित झाले व सर्वांनीं एकमतानें असें ठरविलें कीं, " आपल्या लेवा पाटीदार जातींत ज्या ज्या लोकांनीं सत्पंथ स्विकारला असेल अगर ज्यांच्या घराण्यांत पूर्वापार चालत आला असेल त्या सर्वांनीं तो सोडून द्यावा व आपल्या हिंदूधर्माप्रमाणें व आपल्या सामाजिक रितीप्रमाणें वागावें." असा निकाल दिला. त्या सभेंत जे सत्पंथी अनुयायी हजर होते त्यांनीं ' आज पासून आम्हींही हा सत्पंथ सोडला ' अशा प्रकारच्या लेखांवर सह्या केल्या. त्यांत श्री. बधुजाना महाजन यांनींही प्रामुख्यानें सही करून ' मी आजपासून हा सत्पंथ सोडला ' असें जाहीरपणें कबूल केलें.

पुढें सदरहू पंचायतींतील सत्पंथासंबंधीं झालेला ठराव सविस्तरपणें पाडळसें येथील कुटुंबनायकांनीं सर्व साधारण जनतेस समजण्याकरितां, गांवोगांवीं पाठविला व त्याजबरोबर या सभेंत सत्पंथ सोडणारांची यादीही पण दिली व गांवोगांवच्या पंचांना कळविलें कीं, या शिवाय जे सत्पंथी अनुयायी आपआपल्या गांवीं असतील त्यांनाही हा सत्पंथ सोडण्याबद्दल समजूत द्यावी. या प्रमाणें सत्पंथाची लेवापाटीदार समाजांत सर्व दूर माहिती झाली. कुटुंबनायकांच्या

S-117

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

(९३)

या पत्राप्रमाणें त्या सभेंत हजर नसलेले कांहीं सत्पंथी (विशेषतः फैजपूरगांवचे) सत्पंथ सोडण्यास नाकबूल झाले. त्यावरून फैज-पूर येथील पंचांनीं, सत्पंथ सोडण्यास जे जे लोक नाकबूल होते; त्यांच्या याद्या करून पाडळसें येथें कुटूंबनायकाकडे पाठविल्या. त्या वेळेपर्यंत सत्पंथाचे आचरण करणाऱ्या सत्पंथी अनुयायांची संख्या सर्व लेवा पाटीदार समाजांत कुटूंबनायकाकडे आलेल्या गांवोगांवच्या याद्यांप्रमाणें ९१ होती.

या प्रमाणें ज्या त्या गांवांत कट्टर सत्पंथी कोण कोण आहेत हें या ४–५ महिन्यांच्या अवधींत म्हणजे (जेष्ठ शु।। १ संवत १९६२ च्या ता० ४।५।१९०६ च्या) मिटींगनंतर पूर्णपणें कळून चुकलें, पण हे कट्टर सत्पंथी व त्यांचे सगेसोयरे इष्टमित्र, भाऊबंद इत्यादि लोकांचा त्यांच्याशीं सर्व प्रकारचा संबंध चालू राहिल्यामुळें, इतर बहुजन समाजास हें आवडलें नाहीं. म्हणून या सत्पंथी लोकांच्या धार्मिक व सामाजिक प्रश्नांचा कांहींतरी कायमचा निकाल करावा, असें जातींतील प्रमुख लोकांस वाटूं लागलें. म्हणून याच वर्षी आश्वीन शु।। १ रोजीं पुनः पाडळसें येथें पंचायत भरविण्यांत आली. या वेळीं पंचायतीच्या या सभेस वरील ९१ सत्पंथी यांस मुद्दाम बोलाविण्यांत आलें होतें त्यांपैकीं कांहीं जण आले होते व कांहीं जण सभेस आले नव्हते. पंचांनीं व इतर जाणत्या लोकांनीं सत्पंथी लोकांची त्यांना सत्पंथ सोडण्याबद्दल चांगली समजूत घातली. व त्याप्रमाणें त्यांनीं सत्पंथ सोडला. अशा रितीनें त्यांनी

S-117

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

(९४)

सत्पंथ सोडला व सभेंत याप्रमाणें आचरण करणार नाहीं असें कबूल केलें. तरी पुढें ह्यांनीं (पंचायतीच्या सभेनंतर) आपलें आचरण गुप्तरितीनें सत्पंथाप्रमाणें चालूंच ठेवलें. सन १९१९ सालापर्यंत समाजांतील लोकांनीं तिकडे लक्ष दिलें नाहीं किंवा त्या संबंधीं पंचायतींत हा प्रश्न निवण्याकारितां कांहीं विशेषसें कारणही पण घडलें नाहीं.

YEAR 1919

सन १९१९ सालीं फैजपुर येथील पांच सहा इसमांनीं हा सत्पंथ नव्यानें स्विकारला, ह्मणजे सत्पंथास व त्याच्या अनुयायांस ५।६ जण जास्त येऊन मिळाले. ह्मणून फैजपुरच्या पंचांनीं ह्यांच्या गांवची सभा भरवून या ५।६ जणांस वर्ज्य केलें. व त्यांनीं पाडळसें येथील भोरगांव पंचांस तसें कळविलें. कळविणाऱ्या पंचामध्यें श्री. तोताराम बधु महाजन यांचीही सही होती. यानंतर पाडळसें येथें ता. १५ मे १९१९ रोजीं भोरगांव पंचायतीची सभा नेहमी प्रमाणें भरली. तींत ज्या ५।६ इसमांनीं सत्पंथ धर्म स्विकारला होता. त्यांना भोरगांव पंचांनीं वर्ज केलें व तसेंच जे कोणी ह्यांना साह्य करतील त्यांनाही त्यांच्यासारखेच बहिष्कृत केलें जाईल, असें पंचायतीच्या सभेंत ठरविण्यांत आलें.

Date: 15-May-1919

पुढें कांहीं दिवसांनीं बहिष्कृत केलेल्या सत्पंथी माणसांनीं सत्पंथासंबंधीं समाजाचें काय मत आहे व त्याचे (सत्पंथाचे) अनुयायी किती लोक आहेत हें अजमावण्याकरितां फैजपूर येथील सत्पंथांच्या धर्मशाळेंत एक भोजन समारंभ केला. त्या भोजनात फैजपुर येथील ५७ इसम जेवले. तसेंच आमोदे, राजोरें

S-117

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

विबरें, चिनावल, उटखेडे व मुतखेडे या गांवांतील कांहीं लोकही जेवावयास आले होते. जेवण्यासंबंधीची ही सविस्तर हकिकत फैजपुर पंचांनीं पाडळशास कळविली. हें कळवितांना पंच म्हणून कळविणाऱ्या पंचांमध्यें श्री. **तोताराम बधू महाजन यांची सही पुनः होतीच.** फैजपूरकर पंचांनीं कळविल्याप्रमाणें पाडळसे येथील कुटुंबनायकांनीं पंचायतीच्या सन १९०६ च्या ठरावाप्रमाणें जेवलेल्या सर्व इसमांना बहिष्कृत केलें आहे असें जातींतील सर्व लोकांना कळविलें. त्याप्रमाणें फैजपुर येथील व त्या त्या गांवच्या पंचांनीं सत्पंथाच्या धर्मशाळेंत जेवणाऱ्या सर्व इसमांना जातीबहिष्कृत केलें, असें ज्या त्या गांवच्या पंचांनीं आपआपल्या गांवीं जाहीर केलें.

Year 1919 to 1921

या प्रमाणें गांवोगांवचे सत्पंथी बहिष्कृत करण्यांत आले असें जाहीर झाल्यामुळें १९१९ सालानंतर १९२१ साला पर्यंतच्या तीन चार वर्षांचे अवधींत सत्पंथ व त्याच्या अनुयायां संबंधीं जातींत बरीच खळबळ उडून गेली; व घरोघरीं लहानथोरांच्या तोंडीं हाच एक चर्चेचा विषय होऊन राहिला. बहिष्कृत केलेल्या सत्पंथी लोकांचे जातींतील निरनिराळ्या अनेक लोकांशीं, सगेसोयरे इष्टमित्र, इत्यादि आत्मीय संबंध असल्यामुळें लग्न कार्यादि सामाजिक बाबतींत प्रत्येकास तो प्रश्न आडवा येऊं लागला. ह्मणून पाडळसें येथील कुटुंब नायकांनीं जातींतील लोकांच्या सततच्या ह्या गैरसोयी पाहून व ऐकून या बहिष्कृत लोकासंबंधी एकदा कायमचा निकाल करून टाकण्याकरितां पाडळसें येथें मोरगांव

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

S-117

Decision of the meeting date 22-Dec-1922 can be found in Satpanth Vijay book Page No 35 to 39

(९६)

पंचांची सभा ता. २२।१२।१९२२ रोजीं मुद्दाम त्याचकारितां बोलावली. या सभेस सुमारें १०–१२ हजार लोक हजर होते. त्यांत श्री. तोताराम बधु महाजन व इतर सत्पंथी लोकही होते. सभेच्या सुरवातीसच सत्पंथा-संबंधींचा प्रश्न चर्चेस निघाला. हजर असलेल्या सत्पंथी लोकांस पंचांनीं विचारलें कीं तुम्ही सत्पंथ सोडून द्या. सत्पंथी म्हणाले कीं, आम्हांस सत्पंथ न सोडता जातींत घ्या. त्यांवर पंचांनीं सांगितलें कीं, सत्पंथ सोडून तुम्हांस जातींत घेण्यास आम्ही तयार आहोंत. पण सत्पंथीयांनीं तें ऐकिलें नाहीं व पंचायतींतून ते उठून गेले. म्हणून मोरगांव पंचांनीं त्याच सभेत, सन १९०६ सालीं झालेला सत्पंथीयांना बहिष्कृत करण्यासंबंधीचा ठराव पुनः वाचून दाखवून तोच अमलांत आणावा असें ठरविलें; व त्या ठरावाप्रमाणें सत्पंथीयांशीं ज्यांचे ज्यांचे सोयरिक संबंध असतील ते ते सर्व तोडून टाकून कुंवाऱ्या सोयरिकाही मोडून टाकाव्या, असें ठरविण्यांत आलें. या ठरावान्वयें जातींतील लोकांनीं त्यांच्याशीं असलेले सर्व सोयरिक संबंध तोडून सर्व समाज या सत्पंथीयांस बहिष्कृत समजूं लागला. तेव्हांपासून कट्टर सत्पंथी असलेले लोक जातीला कायमचेच मुकले. याप्रमाणें त्यावेळीं जातीस मुकलेल्या सत्पंथीयांची संख्या फैजपुर ६५, बाम्हणोद १, उटखेडे ६, व चिनावल १२, याप्रमाणें होती. म्हणून त्या वेळेपासून हीं ९१ कुंटुंबे बहिष्कृत झालीं व ही ९१ संख्या सन १९२४ सालापर्यंत कायम राहिली.

Resolution cancelling all "unconfirmed engagement relationships" with Satpanthis. (Engagements which are not formalised by way of social rituals)

पुढें सन १९२४ सालीं मोरगांव पंचांची सभा झाली. तींत सत्पंथासंबंधीं विशेष वाटाघाट झाली नाहीं. पण १९१९

Year 1924

साली व १९२२ साली सत्पंथी म्हणून जातीनें वर्ज केलेल्या काहीं लोकांना जाती बहिष्कृत स्थितींत राहणें शक्य न झाल्यामुळें, सदरच्या या पंचांच्या सभेंत ते जातीस शरण आले. म्हणून पंचांनीं "सत्पंथाचे आचार विचार हे हिंदुधर्माच्या आचार विचारांशीं अगदींच विसंगत आहेत म्हणून त्यांचा आम्हांस पूर्ण तिटकारा आला आहे ते आचार विचार आम्ही पूर्णपणें सोडून दिले असून हिंदुसमाजाच्या आचाराविचाराप्रमाणें आम्ही यापुढें वागण्यास तयार आहोंत." याप्रमाणें त्यांच्या कडून कायदेशीर करारनामा लिहून घेतला व पंचायतींत तुळशीच्या पानाचें तीर्थ देऊन, त्यांना जातींत पावन करून घेतलें.

याप्रमाणें पंचांच्या सभेंत व त्यानंतर कांहीं दिवसांनीं सुमारें ३० लोक सत्पंथ सोडून जातीस येऊन मिळाले. म्हणून सन १९३१ सालापर्यंत सत्पंथीयांची संख्या कमी होऊन ती आतां सुमारें ६० पर्यंत आली आहे. श्री. तोताराम बधु महाजन हेही सन १९२२ सालच्या पंचायतींत सत्पंथाची बाजू धरून पंचांच्या विरुद्ध भांडले. त्यांनीं जातीच्या ठरावाप्रमाणें सत्पंथ धर्म न सोडल्यामुळें ते बहिष्कृत राहिले. व त्यांची गणना या ६० कुटुंबांतच झाली. श्री. तोताराम बधु महाजन हे बहिष्कृत राहिल्यामुळें त्यांच्या श्रीमंती स्थितीस पाहून कांहीं सत्पंथी लोक त्यांनाच चिकटून राहिले. अशारितीनें श्री. तोताराम बधु महाजन यांनीं सत्पंथीयांचा स्वतः पुढाकार घेऊन गट तयार केला व ता. १४ नोव्हेंबर १९२४ सालीं लेवा जातीच्या भोरगांव पंचांवर अब्रुनुकसानीची फिर्याद मांडली.

S-36

S-116

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

कोर्टांतील फिर्याद.

फैजपूर येथें खंडोबाची वाडी या नांवाचें एक देवस्थान असून तेथें ब्रम्हचारी आत्मानंद बुवा हे राहतात. सत्पंथ वाद हा मुख्यतः फैजपूर गांवांतच विकोपास गेला, कारण सत्पंथी अनुयायांची संख्या तेथेंच आरंभापासून जास्त होती व आतांहि आहे. सत्पंथाचेंही देवस्थान (धर्मशाळा) फैजपुर येथें असून खानदेशांतील सर्व सत्पंथी त्या धर्मशाळेस आपल्या सत्पंथाचें मुख्य व पवित्र स्थान मानतात व वेळोवेळीं तेथें दर्शनास जातात व तेथेंच सर्व धार्मिक कृत्यें करतात. या धर्मशाळेचे मुख्य **बारसु बोवा असून ते त्यांचे धर्मगुरू आहेत**. हिंदुधर्माचे ब्रम्हचारी आत्मानंद बुवा व सत्पंथाचे ब्रम्हचारी बारसु बोवा या दोन्हींचा परस्पर विरोधीसंबंध एकाच ठिकाणीं अनायासेच घडून आल्या-मुळें धार्मिक दृष्टीनें या दोन्ही धार्मिक केंद्रस्थानांत परस्पर विरोधी चुरस उत्पन्न झाली. याच सुमारास मागील प्रकरणांत लिहिल्याप्रमाणें लेवा जातीच्या पंचायतींत सत्पंथीयाविषयीं झालेला वादविवाद सामा-जिक दृष्टीनें विकोपास जाऊन सत्पंथीयांस समाजानें बहिष्कृत केलें. सत्पंथाविषयींच्या अशा धार्मिक व सामाजिक खवळलेल्या स्थितींत, आत्मानंद बुवानें "**स्वधर्म पालन करो**" अशा हेडिंग खालीं हिंदी भाषेत हस्तपत्रिका छापून त्या सर्व दूर वाटल्या, त्यामुळें तर या वादास विशेषच स्वरुप आलें. सत्पंथाच्या बाजूनें पुढाकार घेणारे **श्री. तोताराम बधु महाजन** व आत्मानंद बुवाच्या बाजूनें पंच मंडळी अशी परिस्थिती निर्माण झाली. आत्मानंद

Badrikashram jyotirmathasth Nandwal Sampradayi, Aatmanand Brahmachari, Khanderao Wadi, Faizpur

Book - Swadharm Palan Karo - See Satpanth Vijay - Page 18

S-36

S-116

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

बुवाच्या हस्तपत्रिकेनें, लेवा पाटीदार पंचांना व बहुजन समाजाला हिंदुधर्माची अगर वेदाची शास्त्रदृष्ट्या जरी कांहीं माहिती नव्हती तरी सर्वांची ठाम भावना झाली कीं, सत्पंथ हा हिंदुधर्म बाह्यतर आहेच पण निव्वळ मुसलमानीच आहे म्हणून बहुजन समाज सत्पंथीयांना पंचायतीच्या ठरावाप्रमाणें व बाहेर आलेल्या हस्त पत्रकान्वयें सर्वस्वी अलग समजून वागूं लागला. फैजपुरचे श्री. तोताराम बधु महाजन ह्यांना ते वडिलोपार्जित वतनदार व श्रीमंत घराण्यातले असल्यामुळें त्यांच्यावर व सत्पंथीयांवर जातीनें टाकलेल्या बहिष्कारामुळें व तसेंच आत्मानंद बुवाच्या हस्तपत्रिकेमुळें अत्यंत वाईट वाटलें. ते खवळून जाऊन त्यांनीं या वादास कोर्टांत खेचलें. आत्मानंद बुवाच्या विरुद्ध सत्पंथी अनुयायांपैकीं एक देवचंद तोताराम किरंगे यास त्यांनीं उद्युक्त करून आत्मानंद बुवावर कोर्टांत दावा रचला. तसेंच आपण स्वत: (श्री. तोताराम महाजन) यांनीं लेवा जातीच्या पंचांनीं निष्कारण बहिष्कृत केलें म्हणून जातीतर्फे मुख्य पंचावर ३० हजार रुपयांचा बेअब्रुचा दावा केला. अशारितीनें हें प्रकरण कोर्टांत ओढलें गेलें.

श्री. तोताराम बधु महाजन यांची फिर्याद दाखल होण्या-पूर्वी ४।५ महिने अगोदर रा. देवचंद तोताराम किरंगे यांनीं भोरगांव पंचांवर कुंवारी सोयरीक मोडल्याबद्दल ५ हजार रुपयांचा अब्रुनुकसानीचा दावा फर्स्टक्लास कोर्टांत आणला होता. रा. रा. देवचंद तोताराम किरंगे हे एक कट्टर सत्पंथी होते. व पंचायती-च्या ठरावाप्रमाणें त्यांनीं सत्पंथ न सोडल्यामुळें त्यांच्या सोयऱ्यांनीं

Two Cases
1) Totaram Badhu Mahajan (Ananda Lahanu Kirange)
2) Devchand Totaram Kirange

S-36

S-116

(१००)

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

पंचांच्या आज्ञेप्रमाणें त्यांच्याशीं असलेले कुंवारी संबंध तोडले. म्हणुन रा. देवचंद तोताराम किरंगे यांनीं संबंध तोडणाऱ्या सोयऱ्यांवर फिर्याद न करितां पंचायतीच्या मुख्य पंचावरच फिर्याद केली. ही फिर्याद व श्री. तोताराम बधु महाजन यांची फिर्याद ह्या दोन्ही सर्वस्वी एकाच स्वरुपाच्या असल्यामुळें कोर्टानें त्या दोन्ही फिर्यादी एकत्र करून चालविल्या व दोघांचे निकालही एकत्र स्वरुपांतच दिले. दोन्ही मिळून एक झालेली ही फिर्याद जळगांव येथील फर्स्टक्लास कोर्टांत सुमारें ४ वर्षे चालली. फिर्यादींचा मुख्य मुद्दा अब्रुनुकसानीचा होता. तो बाजूला राहून धार्मिक वादच कोर्टांत उपस्थित झाला व सत्पंथ हिंदु धर्मांतर्गत आहे किंवा नाहीं याबद्दल दोन्ही बाजुंनीं साक्षी पुरावे, जुने कागद पत्र व ग्रंथ, यांचे आधार, तसेंच विद्वानांचीं मतें यांच्या योगें कोर्टांत पुष्कळ दिवस शहानिशा झाली. अखेर या सर्वांच्या सबळ आधारांतून कोर्टानें आपला निकालही "सत्पंथ हा वेद बाह्य आहे व तो इस्लामी धर्मावर उभारलेला असून, त्याच्या चालिरितीही हिंदुधर्मबाह्यच आहेत." असा निकाल जाहीर केला व दाव्याचा अब्रु नुकसानीचा मुख्य मुद्दा त्याबद्दल कोर्टानें निकाल दिला कीं, लेवा पाटीदार पंचांनीं हिंदु धर्म बाह्य असलेल्या सत्पंथाचें आचरण करणाऱ्या लोकांस लेवा पाटीदार पंचांनीं धार्मिक व सामाजिक हितांच्या दृष्टीनें आपल्या पंचायतींत जो निकाल दिला तो योग्यच आहे व त्यावरून वादींची म्हणजे रा. देवचंद तोताराम किरंगे व श्री

Both Court Cases were merged, in Bombay High Court

Jalgaon Court Case No: First Class Sub-Judge - Special Regular Civil Suit No 497 of 1924

Court Decision:

S-36

S-116

Language: Marathi
ભાષા: મરાઠી

Mumbai High Court Case No: (1935) 37 BOMLR 417, 158 Ind Cas 414

Appeal No 289/1928 and 290/ 1928 combined

Reported in: AIR 1935 Bombay 361

High Court Decision:

High Court Judgement:

1) https://archive.org/details/1935BombayHighCourtDevchandTotaramKirange248D

2) http://www.indiankanoon.org/doc/892115/

तोताराम बधु महाजन यांची अब्रू कमी होत नाही म्हणून वादींनी विरुद्ध पक्षाचा म्हणजे पंचांचा कोर्टाचा खर्च भरून द्यावा.

अशारितीनें फर्स्टक्लास कोर्टांत दोन्ही बाजूंनी (धार्मिक व सामाजिक आणि अब्रू) सत्पंथीयांना विरूद्ध निकाल मिळाल्यावर त्या निकालानें त्यांचें समाधान झालें नाहीं व त्यांनीं (दोन्ही वादींनीं) मुंबई हायकोर्टांत अपील केलें. हायकोर्टांतील अपील न्यायमूर्ती मर्फी आणि न्यायमूर्ती बार्ली या दोन युरोपियन न्यायाधिशांपुढें सुनावणीस निघालें. फर्स्टक्लास कोर्टांतील न्यायाधिश मि. खारकर, यांनीं फिर्यादीचा मुख्य मुद्दा धार्मिक व सामाजिक बाबतींत ओढला गेलेला पाहून त्या किचकट प्रश्नांत चांगलें लक्ष घालून समोर आलेल्या पुराव्यांच्यायोगें सत्पंथ हा सर्वस्वीं वेदबाह्य आहे असा निकाल दिला. पण हायकोर्टांतील युरोपियन न्यायमूर्तीद्वय ह्यांनीं या दाव्यांतील धार्मिक व सामाजिक बाबीसंबंधीं कोणत्याही प्रकारची जबाबदारी न घेतां तो प्रश्न हिंदुधर्मगुरूंचा म्हणजे श्रीमत् शंकराचार्यांचा आहे म्हणून आम्ही त्याचा निकाल देण्यास असमर्थ आहोंत असा निर्णय दिला. दाव्याचा मुख्य मुद्दा अब्रुनुकसानीचा त्याबद्दल मात्र विचार केला व त्याचा निकालही खालील कोर्टाप्रमाणेंच देऊन खर्चासुद्धां दावा रद्द केला. अशा प्रकारें हायकोर्टानेंहि श्री. तोताराम बधु महाजन यांना सर्वस्वीं विरूद्ध निकाल दिल्यामुळें ते व त्यांचे सहकारी (इतर सत्पंथीय) हे सध्यां हताश होऊन बसले आहेत. यावरून वाचकांना कळून येईल कीं, श्री. तोताराम बधु महाजन यांनीं कोर्टापर्यंत जाऊनही कायद्याच्या कसोटीस हा प्रश्न लाविला व त्यांत अपयश आपल्या पदरीं बांधून घेतलें.

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

ૐ

હિંદુ ધર્મને નામે ચાલતા, અર્ધદગ્ધ, કબ્રસ્તાની

પીરાણા-"સતપંથ" ની પોલ;

અને

સત્યનો પ્રકાશ.

ભાગ ૧ લો.

લેખક અને પ્રકાશક:
પટેલ નારાયણજી રામજીભાઈ કોન્ટ્રાક્ટર
ઠે. વીરાણી. તા. નખત્રાણા (કચ્છ)

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

નિવેદન.

રાજકોટ નજીક ઢોલરા ગામના મૂળ વતની પરમકૃપાળુ પ્રાતઃસ્મરણીય વેદશાસ્ત્ર સંપન્ન પરમ પૂજ્ય સદ્દગત શ્રી રામેશ્વર મોરારજીના સહવાસથી વૈદિક સંસ્કારનો મને તેમજ મારા ઘણા જ્ઞાતિભાઈઓને ઉત્તમ લાભ પ્રાપ્ત થયો છે.

કચ્છ પ્રદેશમાં વસ્તી અમારી પાટીદર જ્ઞાતિ પીરાણા સતપંથને નામે ઓળખાતા અર્ધદગ્ધ પંથને માને છે, અને પૂજ્ય રામેશ્વરજીને આ પંથના ગુપ્ત ભેદ ભરમોની જાણ થતાં તેમણે અમારા ભોળા જ્ઞાતિ ભાઈઓને એ પાખંડી પંથના સકંજામાંથી સત્વરે છોડાવવાને અમને વારંવાર કહેતા. એમના બોધથી અને જ્ઞાતિ ઉન્નતિ પ્રત્યેની ઉંડી લાગણીથી પ્રેરાઈને એ ભેદી પંથના ગુપ્ત ઈંદ્રજાળીક ભેદ ભરમો જ્ઞાતિ સુધારક યુવક મંડળો સ્થાપીને, તે દ્વારા અનેક જાહેર સભાઓ અને પરિષદો ભરીને, અમારા જ્ઞાતિભાઈઓ અને અન્ય બંધુઓ કે જેઓ એ પંથમાં સપડાયેલા છે, તેમને સમજાવવાના યત્નો શરૂ કરવા માંડયા, જેથી કેટલાક સમજુ ભાઈઓ તો એ પંથના કપટતંત્રને જાણી તેને તિલાંજલી આપી છુટા થઈ ગયા છે. પરંતુ એથી એ કામ પૂર્ણ થયું છે એમ નજ કહેવાય. હજુ તો લાખો ભોળા હિંદુભાઈઓ એ પંથમાં ફસાયેલા પડયા છે. અને નિત્ય તેમની સંખ્યામાં વધારો થતો જ જાય છે. તેમને એ ફાંસામાંથી છોડાવવાના હેતુથી સબળ કાર્યકર્ત્તાઓને અને સનાતન હિંદુધર્મના આચાર્યો અને સમર્થ વિદ્વાનોને પીરાણા સતપંથ એ શું છે? તેમાં અજ્ઞાન અને ભોળા હિંદુભાઈઓને વટલાવી ધર્મ તથા કર્મથી ભ્રષ્ટ કરી, હિંદુજાતિઓથી વિમુખ બનાવી વેદો અને શાસ્ત્રપુરાણોમાંથી વિશ્વાસ ઉઠાડી; ગાય, બ્રાહ્મણ જોગી સાધુ સન્યાસીઓને ન માનવા માટે એ પંથના ચલાવનારાઓ એ કરેલી અનેક યુક્તિઓ, અને તેમના રચેલાં અલેલટપુ શાસ્ત્રો અને એ પંથની ક્રિયાઓથી કેવા જકડી રાખ્યા છે, તે જણાવી શકાય તોજ કાર્ય સિદ્ધી થય, એ પ્રમાણેની ઘણા મીત્રોની સલાહથી એ પંથના છુપાં હસ્તલીખીત તેમજ છાપેલાં સાહિત્યો પાણીની પેઠે પૈસા ખર્ચી એકઠાં કરી, તેના સારરૂપ આ પુસ્તક લખવાનો મારો છ વર્ષનો પ્રયત્ન આજે ફળીભૂત થાય છે, તેના માટે નીચે જણાવેલા પુસ્તકોમાંથી કેટલાક આધારો લીધેલા હોવાથી તેના પ્રકટ કર્ત્તાઓ, તથા શ્રીયુત છીમાભાઈ ભુલાભાઈ ભાટપુરવાળા અને બીજા એક મારા મુરબ્બી બંધુએ પીરાણા સતપંથના હસ્ત લીખીત સેંકડો પુસ્તકો મને મેળવી આપવાના માટે જે મહેનત કરી છે; તેના માટે હું તે બધાનો અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનું છું.

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

મચ્છા અવતાર મોટો, શ્રી કુર્મ અવતાર, શ્રી વરાહ અવતાર શ્રી નરસિંહ અવતાર, શ્રી વામન અવતાર, શ્રી ફરસરામ અવતાર, શ્રી રામા અવતાર, શ્રી કૃષ્ણ અવતાર, શ્રી બુદ્ધા અવતાર મોટો, શ્રી નકલંકી અવતાર.

પ્રકરણ ૯ મું.

પીરાણા સતપંથીઓની રાત્રીના વખતે ખાનામાં થતી પુજાની ક્રીયાઓ. .... ૩૭૩–૪૬૩.

મુખીની ક્રિયા, દેવસ્થાપનના મંડાણની દોવા, મુખીને તોબા પડવાની દોવા, મુખીને આસણ આગળ ભણવાની દોવા, આસણ ઉપર પેલો જમણો પગ મુકવાની દોવા, પાટ માંડવાની દોવા, શરદો કરવાની દોવા, પાટ ઉપર આખા મુકવાની દોવા, પાટને ચારે દીસે પૈસા મુકવાની દોવા. પૈસા મુકીને શરદાની દોવા, કળસને ધુપ લોબાનની દોવા, દીવા જોતને પ્રણામની દોવા, કળસમાં જળ ભરવાની દોવા, કળસ માંડીને શરદાની દોવા, કળસ ઉપર આખા મુકવાની દોવા, કળસમાં આખા તારી શરદો કરવાની દોવા, ઘટપાટને ફુલ ચડાવવાની દોવા, ઘટપાટે ચુવાચંદન અબીલ ચડાવવાની દોવા, ગોરનરની આલ ગાવંત્રી, ચાળીસ ઈમામના કાંકણની દોવા, ગોરનરના આલ કાંકણની દોવા, કળસને પ્રદક્ષણાના દોવા, કળસને ઉત્તર પૂરવ દખણ અને પછમ દસાએ ઉદકની જુદી જુદી દોવાઓ. દશે દિશામાં છાંટ નાખી સરદો કરવાની દોવા, ફુલ રખેસરને હેજંદાની દોવા, વિસનુને થાળ જમાડવાની દોવા, બ્રહ્માને થાળ જમાડવાની દોવા, માહેશ્વરને થાળ જમાડવાની દોવા, શક્તિને થાળ જમાડવાની દોવા, સર્વે દેવ રખેસરોને જમાડી દશોંદ લેવાની દોવા, દોવા જીવના ગુના ઉતાર્યાની પેલી, બીજી, ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી, છઠ્ઠી, સાતમી ચાલ્યા જીવને ઉઠાસણાના, પેલી સ્વેત ખાણની, બીજી ઇંડજ ખાણની, ત્રીજી ઉદબીજ ખાણની, ચોથી જરોજ ખાણની, જીવને રવીમંડળે પોંચાડવાની જીવને ઉઠાસણાની બાવન ઘાટીમાં ભણવાની વિગેરે જુદી જુદી દોવાઓ, જીવને આસણ વસ્ત્રની દોવા, ઉઠાસણે આસણની દોવા, ઉઠાસણે વાસણને છાંટ નાંખવાંની દોવા, ઉઠાસણે દેવ થાળ નીશાનીની દોવા, બાળક તથા નવા ધર્મીને કાંકણ બાંધવાની દોવા, વરકન્યાને કાંકણ બાંધવાની દોવા, કળસ ઉપરથી આખા ઉતારવાની દોવા, મોટી છાંટ નાંખી શરદો કરવાની દોવા, સ્ત્રીને લાઈ સુતક ઉતાર્યાની દોવા, પુરૂષને સુતક ઉતાર્યાની દોવા, રખેસરના મોડે છાંટ નાખવાની દોવા, મુખીને પાવળ પીધાની દોવા, કળશને ઉઠાડવાની દોવા,

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

વ્હડતાં ગયાં, તેથી એ બધાંનો સંગ્રહ કરી, માંખણુ કહાડી, થોડા પ્રયાસે તેનો બધો સાર, સંક્ષેપમાં જ જનતાને સ્હમજાઇ જાય, એવી રીતે ઉક્ત વિષયનો સરલ સત્વરૂપ ઇતિહાસ, તેમ જ મ્હારા અભિપ્રાયો–અભિલાષોનો મહત્વનો ભાગ, પણ સુહ્રાસર લખવા અને યોજવા માટે, મ્હારે મહાભારત પરિશ્રમ ઉઠાવીને, સમય-ધન તેમજ શક્તિનો કેટ કેટલો ભોગ આપવો પડયો છે, તે હું મ્હારે હાથે અહિં લખી બતાવું, તેના કરતાં વિવેકી વાચકની જ ન્યાય બુદ્ધિને એ કામ સોંપી, હવે હું ગ્રન્થના મુખ્ય વિષય સંબંધી અહીં બે આવશ્યક શબ્દો લખીને, આ લંબાઇ જતી પ્રવેશિકાને વિસ્તાર ભયથી, અત્રે ટુંકાવવા જ ઇચ્છું છું.

ગ્રન્થ–યોજનાનું મુખ્ય કારણુ–તેનો આ પ્રયાસ સાથે સંબંધ—

જે મહત્વનાં પ્રયોજન માટે આ ગ્રંથ લખાયો છે, તેનાં મૂળરૂપ–**પીરાણા–સતપંથ** સંબંધી કંઇક ટુંકો ખુલાસો, અને આ ગ્રંથ સાથે તેનો ખાસ સંબંધ, સંક્ષેપમાં અહીં વિચારી લેઇએ, તો, તેનું પ્રયોજન કંઇક સ્પષ્ટ સ્હમજી શકાશે.

જે મહત્વના વિષયને આ ગ્રન્થમાં પ્રાધાન્ય આપેલું છે, તે વિષય તો આ ગ્રંથના નામ ઉપરથી જ સૂચિત થઇ જાય છે. **પીરાણા-સતપંથ** એ શું છે? તે આપણા દેશની, આપણી જાતિની, અને જનતાની, ભૂત, વર્ત્તમાન તેમજ ભાવી પરિસ્થિતિમાં કેવો મહત્વનો ભાગ ભજવી ગયું છે, ભજવશે, અને હાલ ભજવી રહ્યું છે? તેમજ તેનો આજે છૂપો અને જાહેર પ્રચાર કેવી કેવી છલનીતિથી, યુક્તિ–પ્રયુક્તિયોથી, હિંદમાં ચાલી રહ્યો છે, તેનું અહીં આછું ચિત્ર આંકી, તેની પોલો, અને તેના ભેદભરમો, તેના કાવા–દાવા અને યુકિત–પ્રયુક્તિઓ સંબંધી, અહિં સ્હેજ ઇશારો કરવાની મ્હને આવશ્યકતા જણાય છે.

પીરાણા–સતપંથને નામે આજે અનેક સદીઓથી ઓળખાતા, અને ગુપ્ત તેમ જ જાહેર રીતે હિંદના કેટલાક વિભાગોમાં પળાતા, એ **ઇસમાઇલી–ઈમામી–પીરાણા–સતપંથના** અનેક ફાંટાઓનો ઇતિહાસ આજસૂધી અજ્ઞાનનાં ઘોર અંધકારમાં જ દટાયેલો છે, અને જે થોડો ઘણો એ પંથના પ્રવર્ત્તકો અને ઉપદેશકોએ, જાહેર કરેલો છે, તે ખોટો મહિમા વધારવાના હેતુથીજ, કલ્પિત ચમત્કારો, સહરાબાત ભરેલાં અસંભવિત વર્ણનો, અને ઠામેઠામ અસંગત, અસંબદ્ધ હેવાલોથી ભરપૂર હોવાથી, તે જરાપણ વિશ્વાસપાત્ર નથી. હિંદુ-જાતિના લાખો મુરીદો–સેવકો–એ ધર્મને પાળે છે, અને **ભારતમાં** અનેક ઠેકાણે તેની શાખાઓ, તેનાં મંડળો, જમાતો અને ખાનાંઓ હાલ પ્રચલિત છે; છતાં તેનો સવિસ્તર હેવાલ, તેમજ તેની ઉત્પત્તિનો વિશ્વાસ-પાત્ર કોઇ પણ સત્ય ઇતિહાસ, આજસૂધી જોઇએ તેવો મળી શકતો નથી–અને તે ન મળવાનાં અનેક ખાસ કારણો પણ છે. મુખ્ય કારણુ તો એ છે કે, તેની શરૂઆતથી જ, **એ પંથનો સઘળો વહીવટ, છૂપી રીતે જ ચલાવવામાં આવે છે.** તેની બધી ક્રિયાઓ, રાત્રિની શાંતિમાં, ગાઢ અંધકાર નીચે, જગત્ જ્યારે નિદ્રાને ખોળે આરામ ભોગવી રહ્યું હોય, ત્યારે જ મુખ્યત્વે ચાલૂ થાય અને ભજવાય છે; અને તે સઘળો પાખંડ–નાટક, આ જગતના પડદા પાછળ, એકાન્ત ખાનાંઓના છૂપા ખૂણામાં, અન્યધર્મીઓને તેનો જરા ભાસ પણ ન થાય, એવી છૂપી રીતે જ ચલાવવામાં આવે છે. પોતાના ધર્મની કશી-પણ હકીકત, પરધર્મીઓને કાને ન જવા દેવાની, એ પંથના સેવકો–મુરીદોને સખ્ત તાકીદ આપવામાં આવેલી હોય છે; માત્ર એટલું જ નહિં પણ, એ પંથનો પડદો કે ભેદ ખોલે, તેને ભયંકર નરકયાતના ભોગવવી પડશે, અને તેની આખરે ભયંકર રીતે અધોગતિ થશે, એવો

સતપંથ વિશ્વાસ પાત્ર નથી

સતપંથની ક્રિયાઓ રાતના થવા પાછળના મૂળ કારણો.

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

મહાન્ ભય પણ, સેવકોને બતાવવામાં આવેલો હોય છે. **વળી એ ધર્મનું કપોળ કલ્પિત, બનાવટી, સાહિત્ય જો બહારની દુનિયાંના જોવા–જાણવામાં કદાચ આવી જાય, તો પોતાનો પ્રપંચ–પડદો તરત જ ફૂટી જાય, એવા આંતરિક ભયથી, તેના ઉત્પાદકોએ પોતાના સઘળા હસ્તલિખિત ગ્રન્થોને પણ, ખાનાના અંધારામાં જ છૂપાવી કે દાટી રાખવાની, તેમ જ તે કોઇને પણ ન બતાવવાની, સખ્ત ભલામણો કરેલી છે.** એથી પરિણામ સ્વાભાવિક રીતે એજ આવ્યું છે કે, બહારની દુનિયા એ પંથની ઉત્પત્તિ અને પરિસ્થિતિથી તદ્દન જ અજ્ઞાત રહેવા ઉપરાંત, ખાસ એજ પંથના શિષ્યો–સેવકો અને મુરીદો પણ, એ પોતાના જ ધર્મની ઉત્પત્તિ કે, પરિસ્થિતિની સાચી હકીકતોથી બહુભાગે છેકજ જ્ઞાનશૂન્ય રહી ગયા છે, એમ કહીએ, તો પણ તે કંઇ ખોટું નથી. **ગુપ્તી, શેખ, સુમના, આઠીયા, પાંચીયા** વિગેરે નામોથી ઓળખાતા, એ ધર્મના અનેક ફાંટાઓ, હિંદના ગામેગામમાં ઠામેઠામ, આજે અનેક વરસોથી ચાલૂ છે, અને એ બધા ફાંટાઓ, મુખ્યત્વે, હિંદુ ધર્મ પાળનારી જાતિઓમાંથી જ ઉત્પન્ન થયેલા છે. **ખોજા, શેખ, સુમના** વિગેરે કેટલાક ફિરકાઓ તો આજે જાહેર મુસલમાન જાતિમાં ભળી ગયા છે, તેઓ પણ પહેલાં તો બધા **હિંદુ–ગુપ્તી** જ હતા, અને પહેલાં તો તેઓ પોતાને જાહેરમાં ખાસ હિંદુ તરીકે અને ખાનગીમાં એ અર્ધદગ્ધ મામદા–હિંદુ, ખીચડીઆ સતપંથમાં મળેલા ગુપ્ત રૂપે ઓળખાવતા હતા. પાછળથી જેમ જેમ તેમને સ્પષ્ટ જણાતું ગયું કે, આ **વૈદિક સતપંથને** નામે, તેમને ગળે જે આ નવા ધર્મની ફાંસા–દોરી ભેરવવામાં આવેલી છે, એતો ખરી રીતે જોતાં એક **મુસલમાની શીયા ઈસ્માઇલી** ધર્મનોજ કપોળકલ્પિત ફાંટો છે, અને તેમને યુક્તિથી ભોળવીને, પોતાની જાળમાં ફસાવી લેવા માટેજ, એ ધર્મના ઇસ્લામી આદિપ્રચારકો અર્થાત્ દાઇઓ–ઉપદેશકોએ, તેને માત્ર ઉપર ઉપરથી બહારનો–ફક્ત દેખાડવાનો–હિંદુધર્મનો ગીલીટ–ઢોળજ ચ્હડાવેલો છે. ફક્ત તેનાં અવતારોનાં નામ અને કેટલીક ક્રિયાઓમાંજ માત્ર પુરાણા હિંદુધર્મની થોડી આછી આછી છાયાને કાયમ રાખીને, પાછળથી બાકીની બધી ઇસ્લામી વિધિઓ, માન્યતાઓ, અને કબ્ર-પરસ્તી (કબર–પૂજા)ની કલ્પિત પદ્ધતિઓને ગોઠવી દીધેલી છે. વળી પોતાના પંથનો મહિમા વધારવા માટેજ, હિંદુગણિત અને જ્યોતિષમાં જણાવેલી, સૃષ્ટિ–ઉત્પત્તિની ગણના, તેમજ માન્યતા, હિંદુ અવતારવાદની યોજના, તેમજ યુગોની વર્ષ–ગણનાને સ્વીકારી લેઇ, છેલ્લા એટલે ચાલૂ યુગમાં **નકલંકી અવતાર** તો મ્લેચ્છોમાં થયો હોવાનું જણાવી, તેમાં **ઇસ્લામીધર્મના** સિદ્ધાંતો ઘુસાડીને, તેઓએ પોતાનાં કપોળકલ્પિત ખીચડીઆ ધર્મશાસ્ત્રોની રચના કરેલીછે. વળી લાલચ તેમજ ભય પણ ઠામે ઠામ બતાવીને, શામ–દામ–દંડ–ભેદથી, એ ધર્મ તરફ આકર્ષિયેલા અભણ અને ભોળા સેવકો–મુરીદોને, પોતાની લોખંડી સાંકળમાં સદાને માટે જડી રાખવા માટે, બનાવટી ચમત્કારોનાં એવાં તો અજબ ધત્તીંગ–ચિત્રો આંકયાં છે કે, તેની આગળ **'અરેબિયન–નાઇટસ'** કે **'હાતમતાઇ'** ના ચમત્કારિક કિસ્સાઓ પણ પાણીજ ભરે ! **ભૂતો** અને **પરીઓની** વાતોના અજબ ચમત્કારો પણ તેમના પરચાઓની તુલનામાં કંઇ પણ હિસાબમાંજ નથી ! **અલાઉદ્દીનનું જાદૂઇ ફાનસ** પણ તેમના **પીરોના પરચા** આગળ ઝાંખૂંજ પડી જાય છે ! અને ભયંકર રાક્ષસોની કલ્પિત કથાઓ કરતાં પણ વધારે નવાઇ જેવા, એ **પીરાણાના** પૂર્વજોએ પોતાનાં કલ્પિત પરાક્રમોની ઠામેઠામ તોપો ગોઠવીને, એવી તો અજાયબ રીતિએ શાસ્ત્રો ઉભાં કરેલાં છે કે, તેનો જગતમાં કયાંય જોટોજ ન મળે ! હિંદુ-

શિયા ઈસ્માઈલી પંથનો એક ભાગ છે.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

ઓનાં અર્થગૌરવવાળાં **પૌરાણિક** રૂપકો અને દાર્શનિક કથાનકોનો મર્મ સમજ્યા વિનાજ તેમનું ઉપહાસ કરનારા, અમારા **ઇસલામી**ભાઇઓને આ **ઇરાની દાઇ** તેમજ **ઇમામશાહી** પીરોનાં ચમત્કારિક દાસ્તાનોની ગપોળ કથાઓ, અને તેમનાં ચમત્કારિક બનાવટી પરચાઓવાળાં ધડધડાટ ભર્યાં ધત્તીંગો, એકવાર ધ્યાનપૂર્વક વાંચી જવાની, તેમજ પોતાને **ઇસલામી** તરીકે ગણાવનારા એ અર્ધદગ્ધ પાખંડીઓને ઘટતો ન્યાય આપવાની, અમે ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ; તેમજ તેના આગલા સ્થાપકો–પ્રવર્તકોએ પોતાની ઉસ્તાદીથી કલ્પીને ગોઠવી ચાલેલાં એ **પીરાણા–સતપંથનાં** અનેક ગપાષ્ટક ધર્મશાસ્ત્રો, એકવાર ધ્યાનથી ઉથલાવી જોવાની અમે સહુ સુજ્ઞ વાચકોને પણ ભલામણ કરીએ છીએ. આજે તો એ બધાં શાસ્ત્રો છિન્ન વિચ્છિન્ન, હસ્તલિખિત અશુદ્ધ સ્વરૂપમાં જ, ઘણીખરી **પીરાણાપંથી જમાતો,** તેમનાં **ખાનાંઓ** અને તેમના સેવકો–મુરીદો–પાસેથી છૂટાં છવાયાં શોધ કરતાંયે, મહા મુશ્કેલીએ મળી શકે છે, અને આજે વીસ વરસોના ચાલૂ પરિશ્રમથી મેં, તેમના એવા સેંકડો હસ્તલિખિત ગ્રન્થો, પાણીની પેઠે પૈસો વેરીને, એ પંથનું પોગળ આપ સહૂને ચરણે ધરવાના હેતુથીજ એકઠા કીધેલા છે.

સતપંથના શાસ્ત્રો ભેગા કરતાં ૨૦ વર્ષ લાગ્યા.

પરંતુ એ બનાવટી વાતોના મહાસાગરમાં વારંવાર ડૂબકીઓ મારવા છતાંયે, ઇતિહાસની સત્યતાનાં જેવાં જોઇએ તેવાં કિંમતી મોતી, તો હજુ સુધી જોઇતા પ્રમાણમાં તેમાંથી એકત્ર કરી શકાયાં નથી, એ ખરેખર મ્હોટી ખેદની વાત છે. એ પંથના મુખ્ય ઉત્પાદકો કોણ હતા? કેવા સંજોગોમાં તેમની ઉત્પત્તિ થઇ? હિંદમાં કોણે અને કેવી રીતે તેનો મુખ્ય પ્રચાર કર્યો? પ્રથમ કઇ કઇ ધર્મ–ક્રિયાઓ તેમાં ચાલતી હતી? પાછળથી તેમાં કેવી વિકૃતિઓ અને ફેરફારો થતા ગયા? અને પોતાની મતલબ સાધવાને, આપસ્વાર્થ, તેમજ લોભથી પ્રેરાયેલા એ પંથના પ્રચાલકોએ, કેવી કેવી રીતે પોતપોતાના જૂદા વાડાઓની ડુગડુગીઓ કાયમ બજાવી રાખવા માટે, કેવા કેવા છલભેદો તથા કાવાદાવાઓ કીધા છે? અરે! અમુક પ્રસંગોમાં તો કેવી નીચતા અને પશુવૃત્તિને પણ અખત્યાર કરી, તેમણે કેવાં ન કરવાનાં ભયંકર કારસ્થાનો કરેલાં છે? તેનો રસીલો, રોમાંચક અને હૃદયદ્રાવક ઇતિહાસ, શરૂઆતથી આજ સુધીની હકીકતો સહિત સીલસીલાબંધ યોજવા માટે, અમેં જો કે, પ્રાણુતોડ પ્રયાસો કર્યાં છે, અને અનેક ભાષાઓના અગણિત જૂના–નવા ગ્રન્થોનું સમુદ્રમન્થન કરીને, ઘણી ઘણી રહસ્યભરી છૂપી હકીકતો, પ્રબલ સચોટ પ્રમાણો, તથા આધારો સહિત શોધી કહાડીને અહિં રજુ કરેલી છે, કે જે વાંચવાથી સહૃદય વાંચકનું લોહી પણ જરૂર ઠંડુંગારજ થઇ જશે, અને તેનું હૃદય, એ ભયંકર પ્રપંચોના પોગળ વાંચીને, જરૂર કમકમી ઉઠશે; છતાં પણ અમારે અતિ સખેદપૂર્વક સ્વીકારવું પડે છે કે, પોતાનું સાહિત્ય અંધારા ખૂણામાં છૂપાવી રાખવાની, એ **પીરાણા સતપંથ–પ્રવર્તકોની** કુટિલ છલનીતિ, અને ખોટી હઠને લીધેજ પૂરેપૂરા સંતોષકારક સપ્રમાણ ઇતિહાસને, વાચકોની સેવામાં હજુસૂધી પણ હાજર કરવાનું સૌભાગ્ય અમને પ્રાપ્ત થયું નથી; પરંતુ અમને આશા છે કે, આ ગ્રન્થ બહાર પડયા પછી, અનેક ઇતિહાસરસીક સાક્ષરો અને દેશી તેમજ વિદેશી વિદ્વાનોના આશ્રયથી, અમેં અનેક બાકી રહેલા ઐતિહાસિક પ્રમાણોનાં પરિશિષ્ટો સહિત આ પુરાણનો ઉત્તરખંડ થોડાજ સમયમાં પ્રકાશમાં લાવવાને ભાગ્યશાળી થઇ શકીશું.

બીજા અંક માટેની પ્લાનીંગ

ખાસ એ પ્રયાસને માટે જ, અમે મુંબઈ, કચ્છ, કાઠિયાવાડ, સિંધ, ગુજરાતના અનેક સ્થળોમાં બારીક તપાસ કરી, જૂનાં–નવાં સાહિત્યો મેળવી–સંગ્રહીને, હસ્તલિખિત ગાડાંબંધ

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

પુસ્તકો એકઠાં કીધાં છે. ખાસ **પીરાણાના** કેટલાંક મુખ્ય ખાનાંઓમાંથી અને આગેવાનો મારફતે પણ મહાન્ પ્રયાસે, એવાં ઘણાં છૂપાં પ્રાચીન હસ્તલિખિત પુસ્તકોની નકલો ખાસ ઉતરાવી લીધી છે, અને તેમના આદિકાલથી આજસૂધીના ઇતિહાસનું, તથા તેમની બનાવટી ધર્મક્રિયાઓનું છૂપું સાહિત્ય, અનેક ભાષાઓના ઐતિહાસિક મહત્વવાળા આધારભૂત ગ્રન્થોમાંથી મેળવી-સંગ્રહીને, અહિં સંકલિત કરેલું છે; એટલે આ પ્રયત્ન, એ જાણે અમારાં રંક-જીવનનું એક પરમ ધ્યેય જ હોય, એમ સ્હમજવાની, તથા પ્રભુની પ્રેરણાથી આજે પચીસ પચીસ વરસો થયાં, આ કાર્યની પાછળ પડી, અમારી અલ્પ-સ્વલ્પ બુદ્ધિશક્તિ અનુસાર, જેટલી બની તેટલી શોધ અને સંગ્રહશક્તિને કામે લગાડીને, અમારા એ પવિત્ર પ્રયાસનું ફળ, આજે સહૃદય વાચકોના ચરણમાં સાદર હાજર કરતી વખતે, આ ગ્રન્થને અથેતિ લક્ષપૂર્વક વાંચી જવાની, તેમજ એ સંબંધી પોતાનો નિષ્પક્ષપાત અભિપ્રાય અમને લખી જણાવવાની, સર્વ સુજ્ઞ વાચકોને આગ્રહભરી અરજ કરીએ છીએ. તથા પ્રસ્તુત **પીરાણા-સતપંથના સંબંધમાં**, જો તેમના જોવા-જાણવામાં કંઇ વધારે મહત્વનું સત્ય, કે નવું સાહિત્ય આવ્યું હોય, તો તે પણ જનહિતાર્થે અમને લખી મોકલવાની, આગ્રહસહિત અહીં તેમને વિનંતી કરવામાં આવે છે, કે જેથી ભવિષ્યના બીજા ગ્રન્થમાં, તેમજ આ પુસ્તકની પુનરાવૃત્તિમાં પણ, એ કિંમતી સાહિત્યનો સાભાર સદુપયોગ કરવાનું બની આવે.

એ જ અમારૂં પ્રાથમિક નિવેદન અને આ ગ્રંથ-લેખનનું બીજું મહત્વનું કારણ છે. તે વાચકો લક્ષમાં લઇ અવશ્ય અમને આભારી કરશે, એવી આશા છે.

વિશેષ મહત્વવાળું બીજું ખાસ કારણ.

અમારી કચ્છી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને કપાળે એ પીરાણા-સતપંથનું જમાનાઓથી ચોંટેલું કાળું કલંક ધોવાની અગત્યઃ—સખેદ હૃદયથી મ્હારે અહિં ખુલાસો કરવો પડે છે કે, આજથી લગભગ સાડા ત્રણસો-ચારસો વરસ પૂર્વે, **ગુજરાત**માં વસતી અમારી કૃષિ-પ્રધાન પવિત્ર વીર કુર્મી ક્ષત્રિયજાતિ, દુર્દૈવયોગે એ **સતપંથ**ની પાપી જાળમાં પહેલ વહેલી સપડાઇ. બનાવટી ચમત્કારો અને પ્રપંચી પરચાઓના ભોગ થયેલા કેટલાક ભોળા જ્ઞાતિ ભાઇઓ, **અમદાવાદ** સમીપ **ગીરમથા**ની બાજુમાં આવેલા **ઇમામશાહી પીરાણાધામના** પહેલા ઉપાસકો બન્યા. એ વખતના કેટલાક ફિરસ્તાદ સૈયદોએ, અમારી ભોળી અને ઉદાર કડવા-કણબી જાતિને, પોતાનો શીકાર બનાવવાને પોતાની કાળી કુટિલ જાળ પાથરી! સિદ્ધસાધકની યુક્તિથી પોતાના સાગરીતો મારફતે, **અમદાવાદની** આસપાસ **ગુજરાતમાં** વસતા એ કેટલાક ભોળા **કણબીભાઇઓ**માં પોતાના બનાવટી મહિમા અને પ્રતાપનો તેમણે ઢોંગ ફેલાવ્યો. કાકતાલીય ન્યાયે, એકાદ બે આગળ પડતા **કણબીઓ**ને કંઇક કારણસર એ સતપંથી સૈયદ **ઇમામશાહ**ની ચમત્કારિક શક્તિમાં શ્રદ્ધા ચોંટી. એથી તેઓ **સતપંથ**ને માનતા અને પાળતા થયા. આ વાતની જાણ થતાં જ, ગુજરાતના કેટલાક પવિત્ર **વેદધર્મી કણબીઓ**માં તેમની વિરૂદ્ધ બહુ ચર્ચા ઉભી થવા લાગી; એટલે પોતાના એ નવા ખીચડીયા પંથને જાહેર જગતથી છુપાવી રાખવાની તેમને ખાસ જરૂર પડી. એ માટે **સૈયદ ઇમામશાહ**ની સલાહથી ગુજરાતનો ફળદ્રુપ વિશાળ પ્રદેશ છોડીને, તેમને માત્ર એ **પાપીપંથને** કારણે દૂરના કર્કશ અને ડુંગરીયાળ શુષ્ક **કચ્છપ્રદેશમાં** લાચારીએ વાસ સ્વીકારવો પડયો.

ગુજરત છોડી, કચ્છ જવા પાછળના કારણો

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

એ બે ચાર કુટુંબોની સાથે, પાછળથી વખત જતાં ગુજરાતના બીજા પણ જે જે કણબીઓ એ કબરસ્તાની સૈયદોની કુટિલ જાળમાં ફસાતા ગયા, તેઓ પણ કચ્છ તરફ આવી, તેમની સાથે જોડાતા ગયા. આ પ્રમાણે આવેલાને પોતાનું સંઘબળ વધારવા માટે, પરસ્પરનો વ્યવહાર નિભાવવા માટે, અને પોતાનો એ છૂપો પાપી મામદાહિંદુપંથ છૂપી રીતે પાળવા માટે, કચ્છમાં આવ્યા પછી અગાઉથી વસેલા ભાઈઓની સાથે જોડાવું પડતું; દરવરસે એવા બીજા કણબી ભાઈઓ પણ ઉમેરાવા લાગ્યા. એ ખંતીલા, મહેનતુ, ઉત્સાહી, વીર અને ખડતલ શરીરવાળા કુર્મીક્ષત્રિઓ કૃષિકલાના સારા જાણકાર હતા. કચ્છ જેવી બર્બર ભૂમિને, તેમને પ્રતાપે ઘણો સંગીન લાભ મળ્યો, અને દૂરદર્શી તેમજ ગુણની સારી પીછાન કરવાવાળા, એ વખતના કચ્છનરેશ મહારાવ શ્રી ભારમલ્લજીએ પોતાના દેશને રસાલ અને કિંમતી બનાવનારા એ બધા ગુજરાતી કણબી ભાઇઓનો ઘણો સારો સત્કાર કીધો, અને સંગીન આશ્રય પણ દીધો. આ પ્રમાણે રાજ્યનું પ્રોત્સાહન અને હરીફ વગરની કુમારી ધરતીના મણિ-કાંચન-યોગથી એ ગુજરાતી કણબી ભાઇઓનું આર્થિક-જીવન, દિનપ્રતિદિન સુધરવા લાગ્યું. એથી રાજ્યના સંગીન લાભોની શ્રીવૃદ્ધિ સાથે, પીરાણા-સતપંથની આવક પણ એક રીતે દિવસે દિવસે વધવા લાગી. સમય જતાં, એ કણબી-સમુદાય વધતાં વધતાં, એક બે સૈકામાં તો એ અમારા કડવા કણબી ભાઇઓની લગભગ પચીશેક હજારની જબ્બર સંખ્યા કચ્છમાં એકઠી થઇ ગઇ, અને તેમનો વસવાટ પણ કચ્છના જૂદા જૂદા અનેક ગામોમાં ફેલાવા લાગ્યો. ઇમામ-શાહી કપટયંત્રના સંગીન નિયમો અને ધારાધોરણો અનુસાર, એવાં કણબીઓથી વસેલાં સઘળાં મુખ્ય ગામોમાં આગેવાનો અને મુખીઓ નીમાતા ગયા. અને દાંભિક ધર્મસ્થાનો જેને 'ખાનાં' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે, તેમની પણ ઠામેઠામ સ્થાપના થવા લાગી. સતપંથ-સેવકો તરીકે, એ કચ્છી કણબીભાઇઓ, શરૂઆતમાં તો કંઇ એવો મહત્વનો ભાગ ભજવતા ન્હોતા. માત્ર મુસલમાની સૈયદોનું ગુરૂપદ અને પીરાણાના ઇમામશાહના રોજાનું જાત્રા સ્થળ, એ બે મહત્વની માન્યતાઓ ઉપરાંત, તેમના બીજા ઘણાખરા આચાર-વિચારો અને ધર્મ-કર્મની ક્રિયાઓમાં તેમનું હિન્દુપણું સર્વાંશે જળવાઇ રહ્યું હતું. દશોંદની જકાત અને પીરાણાના લાગાની રકમો, તેઓ દર સાલ નિયમ તરીકે કચ્છથી પીરાણે મોકલાવતા હતા, અને સૈયદો તેમજ કાકાઓ પણ પોતાની સેવકોરૂપી મીલ્કત સંભાળી જવાને, વારંવાર કચ્છ આવતા હતા; કેમકે તેમની કચ્છની જાગીર તેમજ તેની આવકમાં, દિવસે દિવસે વગર મહેનતે જ ઘણી સારી વૃદ્ધિ થતી રહી હતી. પછી સંવત્ ૧૮૩૨ માં પીરાણાવાળો પ્રાગજી કાકો કચ્છ આવ્યો. તે બડો પાકો અને પ્રપંચી કાકો હતો. તેણે બ્રાહ્મણ, ગોર તેમજ ભાટ, ચારણો (વહીવંચા) નો વહીવટ કચ્છી કણબીઓમાંથી સદંતર બંધ કરાવી, મરણ અને લગ્ન વિગેરેના બધા હિંદુ રીતિરિવાજો છોડાવી દઇને, કચ્છી કણબીઓને પાકા મુમના બનાવવાની જબ્બર ખટપટ ચલાવી. ધર્મગુરૂ ઉપર અચલ શ્રદ્ધા રાખનારા કચ્છના ભોળા કણબીઓ, તેમની કપટજાળમાં અનાયાસે ફસાયા, અને ત્યારથી તેઓ પાકા સતપંથી એટલે અર્ધદગ્ધ ખીચડીઆપંથી મુમના બન્યા. ચોરીનાં લગ્ન, અગ્નિસંસ્કાર વિગેરે બધા હિંદુ-રીતિરિવાજો તેમનામાં એ વખતથીજ નાબુદ થયા, અને પીરશાહનો જાપ જપનારા, તેમજ ખાનામાં કલમા પઢનારા એ કચ્છી કણબીઓનો પ્રભાવ પણ, પીરાણા-સતપંથમાં એજ વખતથી દિવસે દિવસે વધવા લાગ્યો. કાકાઓ પણ એ વખતથી તેમનામાંથી જ ચૂંટાવા લાગ્યા, અને કચ્છની દશોંદ-વીશોંદની આવકનાં પણ ત્યારથી દેશમાં લાખે લેખાં લખાવા માંડયાં ! ક્રમાનુસાર

૨૫૦૦૦ ની જન સંખ્યા

Turning Point

કચ્છના કણબી મુમના મુસલમાન કેવી રીતે અને ક્યારે બન્યા

પી. ૨

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

વૃદ્ધિ પામીને એ જ્ઞાતિના કચ્છના લગભગ એંસી ગામોમાં વસવાટ કરનારા, આશરે પચી-શેક હજાર માણસો, એ **સતપંથનો** શિકાર બની, પ્રપંચીઓની જાળમાં સપડાઇ, દર સાલ લાખો રૂપિયાના ભોગે,ધન સાથે પોતાનો ધર્મ પણ ગુમાવી,હાથે કરીને, તેઓ **મુમના** એટલે **મામદા-હિંદુ** બની રહ્યા! અને **પીરાણા-સંસ્થાનના** આગેવાનો, આ પ્રમાણે પોતાનો સ્વાર્થ જાળવવા તેમજ વધારવા માટેજ, કાકાની ચુંટણી, આશરે છેલ્લાં બે સૈકાઓ થયાં તો, **કચ્છી-કણબીઓમાંથી** જ કરવા લાગ્યા છે. એ કાકાએ નીમેલા કારભારી, મુખી, તેમજ પટેલોએ, પોતાની ખોટી મ્હોટાઇ બતાવવા માટે તથા આપમતલબ સાધવા માટે, પોતાના ભોળા જ્ઞાતિભાઇઓ ઉપર જુલ્મી અને અન્યાયી સરદારી ચલાવી, તેમને હરબ્હાને લૂટી-નીચોવીને છેકજ પાયમાલ કરનારા રસ્તા ઉપર લાવી મૂક્યા છે. એ પાપી પટેલો, મુખી અને કાકા-ઓના જુલ્મ તથા કાળાં કર્મોનો ઇતિહાસ, મ્હારા જીવનના કેટલાક વિચિત્ર પ્રસંગોમાં, આ પુસ્તકની શરૂઆતમાંજ વિસ્તારથી વર્ણવેલો છે, અને આ ગ્રંથમાં બીજે સ્થાને પણ, આગળ ઉપર એ સંબંધી પ્રસંગોપાત મહત્વનું વિવેચન આપેલું છે. વળી "**પ્રાસ્તાવિક નિબંધ**" જેવાં કેટલાંક ન્હાનાં ન્હાનાં પુસ્તકોમાં પણ એ ગુમાની ગઢેરા-અને મૂર્ખશિરો-મણી પટેલોનાં કમકમાટ ઉપજાવનારાં કાવતરાં અને અસહ્ય ત્રાસનો આજના ચાલૂ દિવસ સુધી, એવોને એવો ચાલી રહેલો દોર, જોરદાર ભાષામાં સપ્રમાણ સ્પષ્ટ સમજાવેલો છે,એટલે અહીં તેની પુનરૂક્તિ કે પીષ્ટ-પેષણને લેશ પણ અવકાશ ન આપતાં, અહિં હું એટલુંજ નિવેદન કરવાની જરૂર સ્હમજું છું કે, એ પ્રપંચીપંથ કેટલો બધો ઘોર અન્યાયી અને હિંસક તેમજ અત્યાચારીઓના જુલ્મનો પક્ષપાતી છે, અને તેને પાળનારા ભોળા સેવકો, એ જોર-જુલ્મના કેવા ભોગ બની રહેલા છે, તેનું યથાશક્તિ તાદૃશ્ય ચિત્ર આંકી, **પીરાણા સતપંથની** પગલે પગલે જાગી ઉઠતી પોલોને પ્રકાશમાં લાવી, સ્પષ્ટ દર્શાવીને, જાહેર જનતાની કકળતી લાગણીને અમારી જ્ઞાતિ જેવી એક ઉપકારી, ગરીબ અને ભોળી જ્ઞાતિ પ્રત્યે પ્રકટ કરાવી, અથવા ઉશ્કેરીને, તેમની મોંઘી મદદથી, મ્હારી વિશાળ વીરજ્ઞાતિના ભાઇઓમાં ગામેગામ અને ઠામેઠામ ઘૂસી બેઠેલા એ **પીરાણાનાં** ચેપી પાપને, સદાને માટે તિલાંજલિ અપાવી, અધોગતિની અંધારી ખીણમાં ગબડી પડેલા, એ મ્હારી ક્ષત્રિય જ્ઞાતિના પ્રગતિરથને સન્માર્ગે ચ્હડાવી, મ્હારાથી બનતી અલ્પ-સ્વલ્પ જ્ઞાતિસેવા અને સ્વધર્મ-સેવા સાધી લેવાનો ખાસ મારો નિર્મલ હેતુ છે.

૨૫૦૦૦ માણસો સતપંથના શિકાર બન્યા

દેશ અને જ્ઞાતિમાં વ્યાપી રહેલું ધર્મનું અજ્ઞાન, મ્હારા માર્ગમાં એક મહાન્ વિઘ્નરૂપે પદેપદે મ્હને આડે આવે છે, માટે એ અજ્ઞાનનું અંધારૂં દૂર થાય,અને મ્હારા ભોળા જ્ઞાતિભાઇઓ પોતાની તેમજ સ્વજ્ઞાતિની વસ્તુસ્થિતિ પૂરેપૂરી સ્હમજતા થાય, એ ખાસ ત્રીજા હેતુને બરાબર લક્ષમાં રાખીને ઓછી યોગ્યતા હોવા છતાં, આ મ્હોટી કામગિરીનો બોજો માથે ઉઠાવી, આ ગ્રંથની યોજનાનું મહાન્ સાહસકાર્ય મેં હાથ ધર્યું છે; પરમાત્મા એ સત્કાર્યમાં સહાયભૂત થઇને, મ્હારી ગરીબડી, શ્રદ્ધાળુ, પવિત્ર અને ભોળી જ્ઞાતિનું સર્વદા કલ્યાણ કરો, અને એ પ્રભુના પવિત્ર મંદિર જેવાં આ જગતમાંથી એ મહાન્ કલાબાજ કુટિલ **પીરાણા-સતપંથના** પાપ-પ્રપંચોનું કાળું કલંક સત્વર સમૂળું ધોવાઇ જાઓ, એવી આંતરિક શુદ્ધ ભાવના સહિત, આ અવતરણ અહિં પરિસમાપ્ત કરીને, હવેથી શરૂ થતા પુસ્તકના મહત્વના પ્રસંગો તરફ, મ્હારા વિવેકી અને સુજ્ઞ વાચકોનું હું સવિનય લક્ષ ખેચું છું. **इत्योम्.**—

S-12 S-11 S-13 S-114 S-143

ધાર્મિક માહિતીઓ ભેગી કરવાની શુરુઆત

Enlightenment of religious knowledge

Motive behind formation of Satpanth સતપંથ સ્થાપવા પાછળનો મૂળ ઉદેશ.

આ બાબતનો મ્હારા મનને બહુજ મ્હોટો વિચાર થઇ પડયો. એ દિવસથી મારા ચિત્તને સત્યની શોધ માટે બહુજ ચટપટી લાગી. **પીરાણા–સતપંથમાં** જે મહાપાપ સમાયેલાં હતાં, તે જાણવાને, તેનું સાહિત્ય ત્યારથીજ હું બારિકીથી વાંચવા લાગ્યો, અને પુરસદ મેળવીને **માધવબાગ, આર્યસમાજમંદિર** તેમજ **હીરાબાગ** જેવાં મુંબઇનાં જાહેર સભાસ્થળોમાં, જ્યાં જ્યાં ધાર્મિક વ્યાખ્યાનો થતાં હોય, અને પ્રખ્યાત વકતાઓના ધર્મવિચારો જાણવાનો જ્યાં જ્યાં પ્રસંગ મળતો હોય, ત્યાં ત્યાં હું નિયમિત તેનો લાભ લેવાને જવા લાગ્યો; અને ધર્મચર્ચામાં બહુ રસથી હ્રદયપૂર્વક ભાગ લેવા લાગ્યો; એટલે ક્રમેક્રમે મ્હારા હ્રદયમાં **સનાતન સત્યનો** ઉજ્વલ પ્રકાશ ઉદિત થયો. **વેદધર્મનો** મહિમા, સંસ્કારો અને **વૈદિક કર્મોનાં** રહસ્ય, **પુરાણોની** રૂપક કથાઓના હેતુ, મહાન્ ધર્માચાર્યો અને સત્પુરૂષોનાં દ્રષ્ટાંતો, આર્યોના પ્રાચીન ધર્મગ્રંથોના અલંકારિક ભાષાવાળી ઉંડી ભાવનામાં ગૂંથાયેલાં પવિત્ર રૂષિજીવનના ઉંચા વિમલ આદર્શો, પવિત્ર કર્મકાંડનાં વિવિધ વિધાનો, તેમજ શ્રુતિ–સ્મૃતિ–પુરાણ–ઇતિહાસના પવિત્ર અમૃતઉપદેશોનું હું જેમ જેમ પાન કરતો ગયો, તેમ તેમ મ્હારી અંતંચક્ષુ વિશેષ વિશેષ ઉઘડવા લાગી. અને **વૈદિક ધર્મને** નામે **પીરાણા–સતપંથના** પ્રવર્ત્તકોએ જે જે પ્રપંચી ચમત્કારોની બનાવટી કપટજાળ રચી હતી, તેની ભેદભરેલી ઠગાઈ પણ મ્હારા અંતરની આંખો સ્હામે ઉઘાડી પડતી ગઈ. થોડાજ સમયમાં હું સારી રીતે સ્હમજી શકયો કે, અમારી જ્ઞાતિના હજારો ભોળા લોકોને, તેમજ બીજા પણ લાખો હિંદુભાઈઓને, એ શીયા ઇસ્માઇલી પંથના ઉસ્તાદ મિશનરીઓ (દાઇ–ઉપદેશકો) એ અપૂર્વ ચાલાકી ચલાવીને, પોતાનાં ફળદ્રુપ ભેજાંમાંથી અજબ યુકિત–પ્રયુકિતઓ ઉપજાવી કહાડીને, પરધર્મીઓને પોતાના પાપી પક્ષમાં લેવાને, આગલા અજ્ઞાનમય જમાનામાં, એ સતપંથ નામની એક નવીન અદ્દભુત ઇંદ્રજાળ રચી કહાડી હતી. તેમાં મ્હોટે ભાગે હજારો ભોળા હિંદુઓનેજ ખોટી ખોટી લાલચો આપીને, સજ્જડ રીતે ફસાવવામાં આવતા હતા. પ્રાચીન ઇતિહાસોનો અભ્યાસ આગળ વધારવા, ધર્મશાસ્ત્રનું મંથન કરી, જેમ જેમ હું સત્યને શોધવાને ઉંડો ઉતરતો ગયો, તેમ તેમ એ **પીરાણા–સતપંથ** તેમજ તેના કાંધીઆ–લાગતા વળગતા-પ્રપંચીઓ ઉપર મને અતં:કરણપૂર્વક તિરસ્કાર, ઘૃણા અને દયા ઉત્પન્ન થવા લાગી–અરેરે ! અમારા હિંદુભાઈઓ તે કેવા કમનસીબ ? દર વર્ષે લાખો રૂપીઆનો ભોગ આપી, હિંદુધર્મનો ઉચ્છેદ કરનારા, એ અર્ધદગ્ધ, મ્લેચ્છ ધર્મમાં જાતે મળે છે. ધન ખરચીને ધર્મ વેચે છે, અને પોતાની જાત, પોતાનેજ પસે ગુમાવે છે ! ખાસ કરીને અમારી જ્ઞાતિની આવી શોચનાય પરિસ્થિતિ જોઇને, મ્હારૂં મગજ છેકજ સુંઝાઈ ગયું. **પીરાણાના** પાપપ્રપંચમાંથી જ્યાંસૂધી મ્હારા

પી. ૩

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

જઇ, તેમની સાથે આ મહત્વના વિષયનો ત્વરાથી ઉકેલ કરવાના નિર્ણય ઉપર આવ્યા. સમય નક્કી કરી અમો મુંબઇથી નીકળ્યા. અને ઉપર જણાવેલા ભાઇઓ કચ્છથી રવાના થઇને અમને અમદાવાદ આવી મળ્યા. એ વખતે અમદાવાદના સ્વામીનારાયણ સંસ્થાનમાં કેટલાક સંસ્કારી અને સાક્ષર સાધુઓ, તેમજ બ્રહ્મચારીઓ રહેતા હતા, તેમને અમારી બન્ને પક્ષની વસ્તુ સ્થિતિ સવિસ્તર સમજાવવામાં આવી.

ધર્મ ભ્રષ્ટ કરનારી અમી અને નૂરની ગોળીઓ ખાઇ, તેમજ સૈયદોની એઠ ચાટી, વટલીને ભ્રષ્ટ થયેલા; ખીચડીઆ પીરાણા સતપંથીઓની સાથે કોઇ પણ જાતનો ખાનપાન કે રોટીબેટી જેવો વ્યવહાર રાખવો એ તો જીવતે દેહે નર્ક-યાતના ભોગવવા કરતાં પણ વધારે ભયંકર અને કષ્ટકર છે માટે પહેલવેલાં તો એ પાખંડી પંથવાળાઓ સાથેનો સઘળો વ્યવહાર—સંબંધ તદ્દન નાબુદ થવો જોઇએ. ત્યારપછી તેમની સાથે મળવાનો અમે વિચાર જણાવ્યો. એ વખતના અમદાવાદવાળા સઘળા સાધુસંતોએ પણ અમારી દલીલને વ્યાજબી જણાવી. પોતાના સેવકોને પીરાણા–સતપંથવાળાઓથી હંમેશના છેડા ફાડી નાંખવાની સખત તાકીદ કરી. છેવટે બધા આવા નિર્ણય ઉપર આવ્યા કે, થોડા સમય પછી એ વખતના સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના આચાર્યશ્રી કચ્છદેશમાં પધારે, ત્યારે તેમની રૂબરૂ યજ્ઞવિધિથી શાસ્ત્રોક્ત પ્રાયશ્ચિત કરીને, કચ્છના એ ભાઇઓએ પાવન થઇ, પીરાણાવાળાઓનો સઘળો સંબંધ છોડી દેવો. આ પ્રમાણે ઠરાવ કરી, કચ્છમાં ફરી મળવાના નિશ્ચય સહિત અમે હેત પ્રીતથી છુટા પડયા.

સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયવાળા ભાઇઓની દેહશુદ્ધિ.

ઉપરના ઠરાવ પ્રમાણે થોડાજ સમય પછી સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયના આચાર્ય મહારાજશ્રી ખાસ ઉપરોક્ત કાર્ય નિમિત્તે કચ્છમાં પધાર્યા. તેમની સાથે એ સંપ્રદાયના કેટલાક સાધુ સંતો, બ્રહ્મચારીઓ, શાસ્ત્રીઓ, પંડિતો વિગેરે વિદ્વાન મંડળનું પણ કચ્છમાં શુભાગમન થયું. એમની સમક્ષ વિક્રમ સંવત ૧૯૬૭ના ફાગણ વદી પાંચેમ ને શુભ દિવસે કચ્છમાં ગડાણી મુકામે એક મ્હોટો યજ્ઞમહોત્સવ કરાવીને, સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયવાળા સર્વ કચ્છી કડવા કણબી ભાઇઓએ અને બ્હેનોએ પણ દેહશુદ્ધિ પ્રાયશ્ચિત કરાવી, પાખંડી પીરાણા–સતપંથના સંબંધ સદાને માટે છોડી દીધો !

Date: 19-Mar-1911

મહેરાઓની ગભરામણ:—સ્વધર્મવર્ધક અને જ્ઞાતિહિતચિંતક મંડળના પ્રયાસને, આ પ્રમાણે દૈવકૃપાએ સુયશ મળવાથી, અમારાં હૃદય જેટલાં પ્રોત્સાહિત થયાં, એટલાં જ બલકે એથી પણ સો ગણાં, પેલા બિચારા પીરાણા–સતપંથવાળા

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

૧૦૦૦ થી ૧૨૦૦ માણસો સ્વામીનારાયણ ધર્મ પાળતા હતા

પાખંડી પટેલોનાં કાળજાં ઈર્ષ્યાથી સળગી ઉઠયાં ! હવે તેમનાં હથિયારો હેઠાં પડયાં. તેમની જાલીમ સત્તાનાં પાણી પાછાં વળ્યાં. અમારાં માત્ર સાત–આઠ કુટુંબો સ્હામે કૂદી કૂદીને, તેઓ જે ધૂત્કારો ચલાવી રહ્યા હતા, તેમણે એ પાખંડી પોપલાઓને જરાયે નમતું તો ન્હોતુંજ આપ્યું. પણ ઉલટું હજાર બારસો બીજા જ્ઞાતિભાઇઓનો તેમની સાથેનો સંબંધ પણ સદાને માટે તોડાવી, છિન્નભિન્ન કરાવી નાખ્યો ! તેમની રોટીબેટી–વ્યવહારના મ્હોટા સંઘમાંથી બે ટૂકડા થયા ! તેમની સેંકડો બ્હેનો અને પુત્રીઓ સ્હામા પક્ષમાં હતી. સ્હામા પક્ષની ઘણી બ્હેનો દીકરીઓ તેમના ગૃહરાજ્યની સત્તાધારિણી ગૃહિણીઓ હતી ! હવે તેઓ કોની અને કેટકેટલાની સાથે વિરોધ અને વૈર કરશે ? હવે તેઓ પોતાનાં બુઠ્ઠાં હથિયારોવડે કોની કોની સાથે ઝુંબેશો ચલાવશે ? સુધારકો સ્હામે કે સ્વામી-નારાયણ–સંપ્રદાયવાળાઓ સ્હામે? આટલી ઉજળી પરિસ્થિતી મક્કમ થયા પછી, અમને દૃઢ આશા હતી કે, એ પાખંડી પ્રપંચીઓના હાથ જરૂર હવે તો હેઠાજ પડશે, અને એ અર્ધદગ્ધ, પ્રપંચી, ખીચડીઆ સતપંથને મારી, હઠાવી કચ્છમાંથી દેશવટો આપવાનું કામ, હવે તો બહુ સહેલું થઈ પડશે; પરંતુ હજી અમારા નબળા ગ્રહો બાકી હતા. પ્રપંચીઓ હાડોહાડ હઠીલા અને હરામી હતા. 'મેં મરૂં પણ તુજે રાંડ કરૂં '–એવા અવળચંડિલી ઉલટી મતિના એ આગે-વાનો હવે તો જાહેરમાં જોર બતાવવાનું છોડી દઇ, ઉંદરની પેઠે ઉંઘતાને કાતરી ખાવાના છાના છાના છળ–પ્રપંચો ખેલવા લાગ્યા ! પીરાણા–સતપંથનું થાણું તેમના સ્વાર્થ અને પાપાચારને પોષનારૂં અધર્મ–અનીતિનું મજબુત બાંજરૂં હતું. એ જો નષ્ટ થાય, તો તેમનાં કુટિલ કર્મોની બજાર સદાને માટે બંધજ થાય. તેમની સ્વચ્છંદી સત્તાનો દોર તૂટી જાય. તેમનાં માન અને મહિમા ધોવાઈ જાય. ગજવાં ભરવાનાં, હરામનું ચાટવાના પીંડ પોષવાના અને વિષયો મહાલવાના હરામી માર્ગને હંમેશને માટે તાળાં જ દેવાઈ જાય ! એ તેમને કેમ પાલવે ? એટલે તેઓ તો પોતાની પાપીવૃત્તિને મડાંગાંઠ બાંધીને વળગીજ રહ્યા ! માત્ર એટલું જ નહિં પણ, અમારામાંના સુધારકભાઈઓને તેમજ તેમનાં સગાં–સંબંધીઓને, પણ જ્યાં જ્યાં લાગ ફાવે ત્યાં ત્યાં, છેકજ પાયમાલ કરીને, છેડાયેલા ઝેરી નાગની પેઠે પોતાના વેરનું ઝેર અમારા દરેક માર્ગમાં તેઓ ઠાલવવા લાગ્યા, પણ એથી અમો કાંઇ પાછા પડીએ કે ડરીને ડગી જઈએ તેવું જરાય ન્હોતું.

ગુજરાતી ભાઇઓનો અમારી સાથે સહકાર. કચ્છમાં સ્વામીનારાયણ સંપ્રદાયવાળા ભાઇઓ સાથેના અમારા સહકારની, ઉપર પ્રમાણે ભાંજગડ ચાલ-તી હતી, એજ અરસામાં ગુજરાતના અમ્હારી કડવા–પાટીદાર જ્ઞાતિના, કેટલાક સંસ્કારી અને સુધારક વિચારના, આગળ પડતા પ્રતિષ્ઠત ભાઇઓ સાથે

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

પ્રેમ—પ્રસંગમાં આવતાં, મ્હારે તેમની સાથે ગાઢ પ્રેમપરિચય થયો. તેમાંના કેટલાક નામાંકિત કર્મવીરોનાં નામોતો અહિં ટાંકવાની ખાસ અગત્ય છે; કેમકે મ્હારાં જીવનના જ્ઞાતિ તેમજ ધર્મનેલગતા પવિત્ર હેતુઓ તથા પ્રયાસોમાં, તેમના પરિચય અને સહકારે ઘણો ઘણો મહત્વનો ભાગ ભજવેલો છે. મુખ્ય પરિચિત વર્ગમાં "ગુજરાત કડવા પાટીદાર પારષદ"નું પવિત્ર બીજારોપણ કરનાર, ઉત્સાહી ધર્મવીર, અને કુર્મીક્ષત્રીય (પાટીદાર) જ્ઞાતિના ઇતિહાસના વિદ્વાન્ લેખક સાહિત્યરસિક સદ્ગત ભાઇશ્રી પુરૂષોત્તમદાસ લલ્લુભાઈ, એવાજ સાહિત્યરસિક અને કેટલાંક સારાં સામાજિક નાટકો, અને આખ્યાનોના લેખક ધ્રાંગધ્રાના વકીલ, વીરમગામવાળા સ્વ. સાકરભાઈ અમરસિંહ દેસાઇભાઈ, અમદાવાદના એન્જીનીયર અને ઉત્કટ કર્મવીર વિદ્વાન મિત્ર સ્વ. ભાઇ મગનલાલ ગોવિંદલાલ, વીરમગામના સુપ્રસિદ્ધ વકીલ, અને જ્ઞાતિહિત-ચિન્તક વીર શ્રી. કેશવલાલ માધવલાલ અને વીરમગામવાળા સ્વધર્માગ્રહી, જ્ઞાતિસેવક, ઉદારચિત દાનવીર, ધર્મસાહિત્યરસિક શ્રીયુત ભાઈશ્રી ચન્દુલાલ મણીલાલ દેસાઈ જેવા મુખ્ય મુખ્ય સજ્જનમિત્રો ઉપરાંત પાટડી, વીરમગામ, અમદાવાદ કડી, વડોદરા, સુરત, ભરૂચ, તેમજ ગુજરાત–કાઠિઆવાડના જ્ઞાતિસેવાનો પ્રેમ ઉત્સાહ ધરાવનારા ઘણા સજ્જન જ્ઞાતિ ભાઇઓનો અમને સહવાસ થયો. તેમણે ઉઠાવેલી તેમના પ્રદેશની જ્ઞાતિસેવાની પવિત્ર ચળવળોમાં અમે ઉત્સાહથી ભાગ લેવા લાગ્યા. તેવીજ રીતે તે ભાઇઓ પણ અમારા કચ્છી ભાઈઓનાં હિતની અનેક ધાર્મિક–સામાજિક હિલચાલોમાં સપ્રેમ સહકાર કરીને, રસભર્યો ભાગ લેવા લાગ્યા, અને જ્યારે જ્યારે જરૂર જણાય, ત્યારે ત્યારે પોતાની કિમ્મતી સલાહ અને સહાનુભૂતિ વડે અમારા કાર્યને સરળ કરવામાં મદદરૂપ થવા લાગ્યા. ખાસ કરીને તો અમ્હારા કચ્છી ભાઇઓને પીરાણા સતપંથની અણછાજતી સત્તા અને લૂંટનો જ્યારે તેમણે સવિસ્તર વૃત્તાંત સાંભળ્યો, ત્યારે મ્હારાં રંક હ્રદયમાં ઉડતા ઉગ્ર અભિલાષોને તેમણે ઉત્તેજિત કર્યા, અને મ્હારાં હાથ ધરેલાં પવિત્ર કાર્યમાં મ્હને ઘણી કિમ્મતી સૂચનાઓ આપી; જેથી એ દિશામાં આગળ વધવાનો મ્હારો માર્ગ દિનપ્રતિદિન વિશેષ સરલ અને અનુકૂલ થતો ચાલ્યો, અને અમ્હારાં સ્વધર્મવર્ધક મંડળનાં નાહિમ્મત થતાં હ્રદયને એ અમૂલ્ય મદદ, મક્કમ બનાવી ધીરતા અને વીરતા પ્રેરનારી નીવડી. જ્યારે કચ્છી કડવા ભાઇઓના ત્રીસહજારના સમુદાયથી અમે છેક જ છૂટા પડી ગયા, અને માત્ર પાંચ સાત કુટુંબના એક ન્હાના સરખા ટુકડા જેવી વિખરાયેલી હાલત ભોગવતા હતા અને જ્ઞાતિના કૌટુમ્બિક સંબંધોને માટે ભારી ચિન્તામાં પડી ગયા હતા ત્યારે અમારી

30,000 જ્ઞાતિની વસ્તી

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

ધાર્મિક દ્રઢતા અને આત્મશુદ્ધિની પ્રશંસા કરી, એ સર્વ ઉદારચિત્ મ્હોટા મનના ગુજરાતી ભાઈઓએ, અમને સપ્રેમ પોતાના બનાવી લીધા. તન–મન–ધનના મહાન ભોગે અમને તેમણે ગુજરાતી ભાઈઓમાં પણ આગળ પડતા કરીને, નિકટના સમ્બન્ધોની સોનેરી સ્નેહસાંકળથી જડીને, ગુજરાત સાથે એકરૂપ–અભિન્ન બનાવી દીધા–આ તેમના ઉપકારો કંઇ ન્હાનાસૂના નથી. અને વિરોધીઓને અમારી આ દિશામાં અચાનક આવી મળેલી અપૂર્વ અનુકૂળતાની જાણ થતાં, તેમની સળગતી છાતીમાં તો તેલ હોમાયું. એ સર્વ સન્મિત્રોએ આવી અપૂર્વ મદદો આપવા ઉપરાંત અમ્હારી સર્વ પવિત્ર ભાવનાઓને ઉત્સાહ સહિત ઝીલી ને વધાવી લીધી. અમ્હારાં મહાન્ વિકટ કાર્યોમાં સંગીન ઉત્તેજન આપી, તેને માટે જરૂર પડે ત્યારે, પોતાનાથી બનતું સઘળું કરી બતાવવાના પવિત્ર અભિવચનો આપ્યાં. માત્ર એટલું જ નહીં, પણ જે ભાઈઓ સ્વર્ગવાસી થયા, તેમણે, જીવનપર્યંત અને આજે જેઓ યશસ્વી જીવન ભોગવી રહ્યા છે, તેમણે સહૂએ આ ગ્રન્થ લખાય છે, ત્યાં સુધી પોતાનાં એ વચનોને સર્વાંશે પાળી બતાવીને, અમ્હારાં મંડળને, અંગત કહું તો મ્હને પોતાને–અને અમ્હારી જ્ઞાતિનાં કાર્યોને–જ્યારે જ્યારે ખાસ જરૂર જણાઇ, ત્યારે તેમણે પોતાનાથી બનતી બધી મદદ કરીને આજ સુધી અમારા ઉપર પોતાના પ્રેમસ્નિગ્ધ ઉપકારોનું અમૃત સીંચન ચાલૂ જ રાખી અમો સહૂને સદાના આભારી બનાવ્યા છે.

ગુજરાતની પ્રવૃત્તિયોમાં સહયોગઃ—આ પ્રમાણે એ વખતે ગુજરાતની પરિષદ્ જેવી જ્ઞાતિહિતસાધક પ્રવૃત્તિયો ચાલી રહી હતી, તેમાં પણ હું રસપૂર્વક ભાગ લેઇ રહ્યો હતો, અને એ સેંકડો વર્ષથી કચ્છ–ગુજરાતના ભાઇઓ વચ્ચે જે આચાર–વિચાર તેમ જ સંસાર–વ્યવહારનો વિશાળ અન્તરાય પડી ગયો હતો, તે પણ દૂર કરાવી, જમાનાઓથી એ વિખૂટા પડેલા એ સગા માડી જાયાઓને, પાછા પરસ્પર પ્રેમસમ્બન્ધની સોનેરી કડીઓ વડે, જોડી દેવાની મ્હારી દુરસ્ત આશામાં પણ પ્રભુકૃપાએ હું કંઇક સફલ થવા લાગ્યો,–કચ્છી–ગુજરાતી કડવા પાટીદાર ભાઇઓ વચ્ચે, આ પ્રકારે પાછો પ્રેમપરિચય નવેસરથી શરૂ થયો, અને તે દિનપ્રતિદિન વધવા લાગેલો જોઇને, હું તો હર્ષપ્રફુલ્લ બન્યો. માત્ર એટલું જ નહિ પણ ગુજરાતી જ્ઞાતિભાઈઓમાં જાગેલો એ ઉત્સાહ ધીરે ધીરે, જ્ઞાતિસેવામાં સફલ થતાં. ગુજરાતના ભાઇઓમાં કેળવણી, બાળાશ્રમો, જ્ઞાતિસેવાનું સાહિત્ય, જ્ઞાતિનાં ધારાધોરણોના આવશ્યક કેટલાક સુધારા તેમ જ જ્ઞાતિની પરિષદ્નાં વાર્ષિક ભવ્ય સમ્મેલનો મ્હોટા સમારંભથી ચાલૂ થયાં. એ બધું યે ખરૂં; પરંતુ મ્હારી કચ્છી કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ માટેની લાગણી હજી કંઇ સંતોષકારક સફલ થઈ ન્હોતી. પીરાણા

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

સતપંથની કપટજાળમાંથી છૂટા થવાની જાહેર વીરહાક હજુ જાગી ન્હોતી.પ્રપંચી પટેલો અને આગેવાનોનો ત્રાસ પણ તિલમાત્ર હજુ ઓછો થયો ન્હોતો. એ કબ્રસ્તાની પંથને દરવરસે અપાતી લાખોની ખંડણી કંઈ ઓછી થઇ ન્હોતી. અર્થાત્ જ્ઞાતિઉદ્ધારના મ્હારા ઉંચા વિચારોને, હું હજી સૂધી બરાબર અમલમાં મૂકી શકયો ન્હોતો, એ મ્હારા મનને બહુ બહુ સાલતું હતું. એ પાપી પંથના મૃત્યુપંજામાંથી મ્હારા વ્હાલા ભાઈઓને છોડાવવા માટે, મ્હારાથી કંઈ જીવ જેવું હજુ બની શકયું ન્હોતું; એથી એના એ જ વિચારો દિવસ ને રાત મ્હારા મનમાં ઘોળાયા કરતા હતા, એટલે મ્હારા કેટલાક સ્નેહીમિત્રો સાથે મસલત કરીને, એ વિષયની સતેજ ચળવળને વ્યાવાહારિક રૂપ આપવાની ઇચ્છાથી, મુંબઇમાં નવેસરથી, નવી યુક્તિપુરઃસર સુધારેલી નવી યોજનાપૂર્વક જ્ઞાતિમાં એક યુવકમંડલની સ્થાપના કરી.

યુવક મંડળની સ્થાપના

મુંબઇમાં યુવકમંડળની સ્થાપના.—ગુજરાતવાસી જાણીતા આગેવાન કડવા પાટીદાર બન્ધુઓનો આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે જ્યારથી અમારી સાથે સદ્દભાવ અને સહકાર શરૂ થયો, ત્યારથીજ મુંબઈ તરફ વસતા જ્ઞાતિના સઘળા કચ્છી ભાઈઓ, શુદ્ધિનું મહત્વ અને અમારા પ્રયાસનું મૂલ્ય સમજતા થયા. તેમને અમારે માટે માન અને પ્રેમતો હતાંજ, પણ જ્યારે ઉચ્ચ કોટીના ગુજરાતી ભાઈઓનો અમારા તરફ તેમણે અપૂર્વ ભાવ જોયો, ત્યારે સ્વાભાવિકજ તેમને અમારે માટે વિશેષ લાગણી અને પ્રેમ પ્રકટયાં-છતાંયે સ્વધર્મ વર્ધક મંડળના સાત કુટુમ્બો સીવાય, બીજા કોઇ જાતિભાઈઓ શુદ્ધિનું સાહસ ખેડવાને તૈયાર ન્હોતા. એથી અમે વિચાર કર્યો કે, જો એ ભાઈઓની સાથે બેસવા-ઉઠવા અને પ્રસંગોપાત ચર્ચા ચલાવવાનો કોઈ ખાસ ઉપાય યોજવામાં આવે, તો તેમને ઈશ્વરી સત્ય તેમજ જ્ઞાતિ કલ્યાણના માર્ગ તરફ વિશેષ આકર્ષી, ક્રમે ક્રમે અમારા પક્ષમાં મેળવી શકાય—અને એ હેતુ સાધવા માટે ધાર્મિક મતભેદોને તરતતો બાજુએ મૂકીને જ્ઞાતિહિત અને સેવાભાવ કેળવવાના ઉદ્દેશવાળું, અમારી જ્ઞાતિનું, એક " યુવક મંડળ " સ્થાપવાની નવી હિલચાલ શરૂ કરી. અમારાં ' સ્વધર્મ વર્ધક-મંડળ ' નો સભાસદતો શુદ્ધિથી પાવન થયેલો જ્ઞાતિભાઈજ થઇ શકે; પરંતુ ' યુવકમંડળ 'નો સભાસદ તો કોઈ પણ કચ્છી કડવા કણબી જાતિના ભાઈને પણ કરી શકાય એટલે **પીરાણા-સતપંથ** કે **સ્વામીનારાયણ** સંપ્રદાયના કેટલાક ભાઈઓ પણ એ મંડળમાં અમારીસાથે છુટથી ભાગ લેવા સામેલ થવા લાગ્યા; પરંતુ હું ધારતો હતો, એટલી સારી સભ્યોની સંખ્યા તો હજુ પણ એકઠી થતી ન્હોતી. એટલે એ સંખ્યા વધારવાના ખાસ હેતુથી, મ્હારા પરિચયનો અમારો એક ઉત્સાહી યુવક બંધુ, જે કેટલોક સમય થયાં શુદ્ધિને માટે મનથી તત્પર હોવા છતાં, પોતાનાં

યુવક મંડળ સ્થાપવા પાછળ મુખ્ય રણનીતિ

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

રતનશી ખીમજી ખેતાણીની ભૂમિકા

કચ્છમાં રહેલાં કુટુંબની મહાન્ મુશ્કેલીઓને લીધે ખુલ્લું સાહસ કરીને બહાર પડી શકતો ન્હોતો, એ ભાઇને થોડો વધારે સમય **પીરાણા-સતપંથ**માંજ પડી રહેવાનું જણાવી તેની મારફતે એ પંથના ભાઇઓને સમજાવી, સત્ય વસ્તુ સ્થિતિના જાણકાર કરી, ધીમે ધીમે સુધારાના માર્ગ તરફ વાળવાની અમેં યુક્તિ પ્રયુક્તિથી પેરવી કરવા માંડી. એ યુવક ભાઈ **રતનસી ખીમજી ખેતાણી વીરાણીવાળા** એ 'યુવક મંડળ'ના આરંભકાલથીજ **મંડળની** ઘણી સંગીન સેવા બજાવવા માંડી હતી. જ્ઞાતિ સમસ્તના ભાઇઓમાં ભેળાઈને, તેણે કચ્છમાં ચાલી રહેલા ગઢેરાઓના જીવલેણ સીતમ તરફ તેમનું બહુ ધ્યાન ખેંચ્યું.

કનબીઓ પર ઝુલ્મો

કાકાના કચ્છમાં પગલાં?:—એ વખતે કચ્છમાં ત્રણ ત્રણ વરસો થયાં ચાલૂ દુકાળો પડતા હતા, ખેતી અને વરસાદ ઉપરજ જીવનનું અવલંબન હોવાથી દુકાળનાં દુઃખો અમારા કણબી ભાઈઓ જેટલાં તો બીજી કોઈ પણ જાતિને ભોગવવાં પડતાં ન્હોતાં. તેઓ કરજમાં ડુબી ગયા હતા. તેમને પોતાને પણ પેટપૂરતું અનાજ ભાગ્યેજ મળતું. તેમની આંખોમાં આંસૂ રાતદિવસ સૂકાતાંજ ન્હોતાં. આવી ભયંકર સ્થિતિમાં કોઈ રાક્ષસી હ્રદયને પણ કણબીઓની દયા ઉપજ્યા વગર ન રહે, છતાંય કચ્છના લોહીતરસ્યા આગેવાનો તો એ મરણ તુલ્ય સ્થિતિ ભોગવતા જ્ઞાતિના જીવોને પણ નીચોવવાની નવી વેતરણમાં પડયા. ચાલૂ સીરસ્તા પ્રમાણે પીરાણાવાળો કાકો પોતાની જીંદગીમાં એકજ વખત કચ્છમાં આવી શકે, અને આવે ત્યારે તેને **દશોંદના** લાગા ઉપરાંત **શિરબંધીની** તેમજ પધરામણીની ભેટને નામે વધારાની હરામની લૂટ મળતી હતી, તે વખત અગાઉ કાકો સાહેબ બબ્બે વખત તો પોતાનો મુબારક કદમ કચ્છ ભૂમિમાં રાખી ગયો હતો, છતાંયે કચ્છના એ દાંડ અને ભૂખોડ **મુખી-પટેલોની** તેને ફરીથી ત્રીજીવાર બોલાવવાની પ્રબળ ઇચ્છા થઈ. કારણ કે કાકાને બ્હાને તેને બધી પ્રકારની આવકમાંથી મળતી **કમીશનરૂપી દલાલી** અને **ચોરીમેરી** તેમજ કાકાને અપાતાં મીઠાં જમણમાં ખેરીયાતનાં લાડુલાપસી ખાવાનો આવો સારો લાગ લૂટાઈ જાય, એ તેમનાથી કેમ સહન કરી શકાય? એટલે તેમણે તો કણબીઓના ચાલૂ કકળાટ તરફ જરાપણ ધ્યાન ન દેતાં અસાધારણ ધમાલ કરીને લાખેણા લખમણ કાકાને **પીરાણેથી** કચ્છ દેશ બોલાવ્યા. અને પોતાનાં દયાહીણ નીચ ધોરણે, દબાણ ચલાવી,—બળજબરીથી એ પાપી પટેલોએ ગરીબ ભાઇઓ અને રાંડીરાંડો પાસેથી પણ કોરીઓ ઓકાવવા માંડી. ઢોર, જમીન, માલ, મીલકત, વેચીને, કરજ કરીને ઘર દાગીના વેચીને પણ શિરબંધી અને ભેટના નાણાં ભરવાની તેઓને ફરજ પાડવા લાગ્યા; ન ભરે તેને નાત બહાર પણ મૂકવાની સજા ઠોકવા લાગ્યા.

કેટલી હદ સુધી ઝુલ્મો કરવામાં આવતાં

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

યુવક મંડલની કાર્યવાહી !—કચ્છના આવા ત્રાસદાયક સમાચાર મુંબઈમાં સૌને મળી ચૂકયા હતા. અને ઘણા ભાઈઓનાં હૃદય એથી ઉકળી રહ્યાં હતાં. એ આળાં હૃદયને જાગૃત કરવાનો આ ઘણો સારો પ્રસંગ હતો. એથી આગેવાનોના એ ગેરકાયદેસર ઉઘરાણાં અને જુલમને માટે જાહેર પોકાર ઉઠાવી, પીરાણા–સતપંથીઓની મુંબઈમાં વસતી સઘળા ભાઈઓની એક જાહેર–સભા, ભાઈ રતનસિંહ ખીમજીની આગેવાની હેઠળ ભરવામાં આવી. એ સભામાં આગેવાનોના અન્યાયી જુલ્મનો હૃદયભેદક ચિતાર રજુ કરી, બધા ભાઈઓની તીવ્ર અને સારી લાગણી જોઈને જ્ઞાતિની અહિ બની શકે તેવી સેવા માટે એક કચ્છી કડવા પાટીદાર ભાઈઓનુ સામાન્ય યુવક મંડળ સ્થાપ્યું. એજ વખતે તેમાં ઓગણત્રીસ ઉત્સાહી યુવકો કચ્છના જુદા જુદા ગામોના રહેવાસી તેમાં સભાસદો તરીકે દાખલ થયા. અને એ ' યુવક મંડળ ' તરફથી ખાસ ઠરાવો કરીને કચ્છી આગેવાનોના જુલ્મનો વિરોધ કરવાના કાગળો પણ લખાયા. જે કાગળોએ પાછળથી જાણ થવા મુજબ, એ અન્યાયી આગેવાનોને થરથરાવી મૂકયા હતા. અને લખમણ કાકાને અધવચ્ચેજ કચ્છદેશ છોડીને પાછા મ્હારશી આવવું પડયું હતું, આવાં શુભ પરિણામથી ઉત્તેજીત થયેલા ' યુવક મંડળે ' દર અઠવાડીએ અમારાં " સ્વધર્મ વર્ધક મંડળ " ના ભાઈઓ સાથે મળીને, જ્ઞાતિ–સેવાના વ્યવહારૂ ને આવશ્યક વિષયો દર અઠવાડિઆની સભામાં એકવાર ચર્ચવાનો નિયમ કર્યો. આ ' યુવક મંડળ 'નું કાર્ય ઘણી સારી રીતે આગળ ચાલવા લાગ્યું–તેની કાર્યવાહીનાની ઘણી ઉપયોગી નોંધો તેના કામકાજના છપાયેલા રિપોર્ટોમાં મોજુદ છે. તે રિપોર્ટો ઘાટકોપરમાં શેઠ હીરજી ગોવિંદજીની વાડીમાં સંવત ૧૯૭૫ ના પોષ સુદિ દસમને દિને મળેલી જાહેર સભાના છપાયેલા હેવાલમાં તેમજ વીરાણી ગામ સમસ્તની જાહેર સભા જે સંવત ૧૯૭૬ ના ચૈત્ર સુદ નોમને દિવસે વીરાણીમાં મળી હતી. તેના છાપેલા હેવાલમાં પણ મુદ્દાસર પ્રસિદ્ધ થયેલા છે. એટલે વિસ્તાર ભયથી અહિ તેની વિશેષ નોંધ લેવાનુ વાજબી નથી લાગ્યું.

Date: 11-Jan-1919

Date: 28-Mar-1920

યુવકમંડલનાં શુભ પરિણામ:—એ મુંબઈ–ઘાટકોપરના ' યુવકમંડળ ' ની પ્રેરણા તેમજ પ્રયાસથીજ કચ્છમાં પણ વીરાણી વિગેરે સ્થળે જ્ઞાતિભાઈઓનાં ' યુવકમંડળો ' સ્થાપયાં. તેમજ કરાંચીમાં પણ એક ઉત્સાહી મંડળ હસ્તિમાં આવ્યું. કરાંચી શહેર સિંધનું મુખ્ય બંદર અને વ્યાપાર રોજગારનું મુંબઈ જેવુંજ મુખ્ય મથક છે. મુંબઈની પેઠેજ તે પણ ધંધે–રોજગારે તેમજ પૈસે–ટકે પાયમાલ થયેલા તેમજ પીરાણા–સતપંથ અને ગઢેરાઓના અસહ્ય ત્રાસથી કંટાળેલા ઘણા કણબીભાઈઓનું, આશ્રયસ્થાન બની રહ્યું છે. તેઓ કરાંચીમાં સુખશાંતિથી રોટલો રળી ખાતા હતા અને આજ

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

કરાચી યુવક મંડળની સ્થાપના

સુધી રળે છે, તેમજ આગેવાનોના ચાલુ ભોંકાતા સોયાઓમાંથી તેટલો વખત તો છૂટીને, આચાર–વિચારની કંઇક સ્વતંત્રતા ભોગવી શકતા હતા. એ ભાઇઓમાંના કેટલાક ઉત્સાહી અને યુવાન બંધુઓએ, **મુંબઈવાસી**ભાઇઓની પ્રેરણાથી, **નખત્રાણા**વાળા પ્રતિષ્ઠિત અને લાગણીવાળા જ્ઞાતિબંધુ **પટેલ નાનજી પચાણ નાકરાણીનાં** અધ્યક્ષપણાં નીચે, એક **યુવકમંડળ** સ્થાપીને, સ્વધર્મ અને સ્વજ્ઞાતિની પ્રગતિનો પુણ્ય–પુરૂષાર્થ આરંભ્યો.–એ મંડળના કાર્યકર્ત્તા ભાઈઓએ **મુંબઇ** અને કચ્છના ' **યુવકમંડળો** ' સાથે શરૂઆતથીજ ગાઢો સ્નેહ–સંબંધ ચાલુ રાખી, પરસ્પર વિચારોની આપ લે, કરીને, એક બીજાની સલાહ–સૂચના અનુસાર, જ્ઞાતિસેવાનું કાર્ય આગળ ચલાવ્યું.

કરાંચીમાં યુવકમંડળનો સ્થાપનાઃ—એ **યુવકમંડળ**ના બે ઉત્સાહી મંત્રીઓ, ભાઈ **શિવજી કાનજી** (**નખત્રાણા**) તથા ભાઈ **રતનશી શિવજી** (રવાપુરવાળા) રસપૂર્વક ભાગ લઈ, એ મંડળનાં કાર્યને યશસ્વી બનાવવાને તન–મન–ધન–પૂર્વક મહેનત કરવા લાગ્યા. **કરાંચીમાં** અમારો જ્ઞાતિસમૂહ બહુ મોટો હતો. એટલે **મુંબઈ** કરતાં પણ આશરે ચારગણો વિશેષ કહીએ, તો પણ ચાલે; અને તેમાં પાંચ પૈસે સારી રીતે સુખી તથા આગળ પડતા, પાંચ સારા ભાઈઓ પણ હતા. એથી **કરાંચીમાં** '**યુવકમંડળ**'નાં કાર્યથી જ્ઞાતિને વિશેષ ભાઇઓની સંખ્યા અને સારા પ્રમાણમાં લાભ પહોંચી શકે તેમ હતું; પરંતુ ત્યાંના વેપારી અને કારીગર વર્ગના ભાઇઓને જાહેર જીવનનો, તેમજ ' **મંડળ** ' જેવી જાહેર સંસ્થાનો ઘણો ઓછો પરિચય હોવાથી, તેના **ધારા–ધોરણ** તેમજ નિયમિત બંધારણમાં યોગ્ય આવશ્યક સૂચનાઓ આપી, પોતાને મદદ કરવાને, **કરાંચીવાસી** ભાઇઓએ મને પ્રેમથી ત્યાં બોલાવ્યો. હું તો એવા યોગને માટે આતુરજ હતો. એટલે ભાઈ **રતનસિંહ ખીમજી**ને,મુંબઈ યુવકમંડળના પ્રતિનિધિ તરીકે મારી સાથે લઇને,તરત **કરાંચી** જઈ પહોંચ્યો. **કરાંચીવાસી** ઉત્સાહી ભાઇઓએ,આનંદના ઉમળકાથી અમારો અપૂર્વ સત્કાર કરી, પોતાની જ્ઞાતિ–પ્રેમની ઉછળતી લાગણી સિદ્ધ કરી બતાવી. એ ભાઇઓ સાથે ઘણી ઘણી અગત્યની ચર્ચાને પરિણામે જ્ઞાતિનું સંગીન હિત સાધી શકાય, એવી કેટલીક ઉપયોગી તથા મુદ્દાસરની ચર્ચા કરીને, એ ' યુવકમંડળ ' ના નિયમો, અને બંધારણ તૈયાર કર્યાં.

પરિષદનો પાયોઃ—એજ વખતે મેં મારો નિખાલસ અભિપ્રાય દર્શાવ્યો કે–" આવી છૂટી છવાઇ પ્રવૃત્તિઓથી આપણે સારૂંજ કામ કરી શકીશું, પરંતુ આપણી જીંદગીમાં જે મહત્વનો હેતુ આપણે સિદ્ધ કરી બતાવવાનો છે, અને જ્ઞાતિનો ભાવી માર્ગ, ખાસ સ્વચ્છ અને પ્રકાશિત બનાવવાનો છે, તેતો, સમગ્ર

પી. ૫

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

કચ્છી કડવા પાટીદાર ભાઈઓની ' મહાસભા ' બોલાવીને, બધા ભાઈઓની સાથે મળી, જ્ઞાતિહિતના અને સ્વધર્મના વિષયો ચર્ચીને સમસ્ત જ્ઞાતિની સંમતિ રૂપે મજબૂત ઠરાવો પસાર કર્યા વિના, કદિપણ પાર પડે તેમ નથી." આ બાબતમાં બધા ભાઈઓ એકમત થયા. પરંતુ સવાલ માત્ર એજ બાકી રહ્યો કે, પરિષદ ક્યાં ભરવી, અને આપણી જ્ઞાતિની એવી પહેલવહેલી મહાન્ સભાનો પ્રમુખ કોને નિમવો? ઘણી ચર્ચા અને વાટાઘાટ થયા પછી, કરાંચીના જેટલી અનુકૂલતા બીજે કોઈ સ્થાને નહિજ મળી શકે, તેમજ કરાંચીમાં જ્ઞાતિભાઈઓની જેટલી સંખ્યા એકઠી મળી શકશે, તેટલી બીજે કોઈ ઠેકાણે નહિ મળી શકે, એમ નિર્ણય થયો આ વાત યથાથ હોવાથી, કરાંચીમાં પરિષદ ભરવાનો ત્યાંના ભાઈઓએજ ઉત્સાહસહિત સ્વીકાર કરી, પહેલા પ્રશ્નનો તો, તેમણેજ ફડચો કરી દીધો, અને બીજા પ્રશ્નના ઉકેલ માટે, મ્હેં સૂચવ્યું કે—" કચ્છ-માનકુવાવાળા આપણા પ્રતિષ્ઠિત જ્ઞાતિબંધુ કૉન્ટ્રેક્ટર રાજાભાઈ શામજી ઘોળુ, આજની પરિસ્થિતિ જોતાં, મહાસભાનાં પ્રમુખસ્થાનને માટે ખરેખરા યોગ્ય પુરૂષ છે. તેમને કચ્છી પીરાણા-સતપંથી આગેવાનોનાં કુટિલ કાર્યનો પૂર્ણ પરિચય છે, તેઓ પૈસેટકે પણ સુખી છે, જ્ઞાતિસેવામાં મોખરે આવવાના ઉમંગી છે, એક ઉત્સાહી પ્રતિનિધિ તરિકે, યુવકમંડળના ઉદ્દેશને કચ્છમાં રહીને, બર લાવવાની તેઓ ઘણી ખટપટ અને પ્રવૃત્તિ કરી રહ્યાછે, અને એ સેવા-ધર્મના યોગે, કચ્છના ગઢેરા-પટેલોનો વિરોધ પણ ખાસ યુવકમંડળને પ્રતાપેજ તેઓને હાલ સહન કરવો પડે છે; તેમની પ્રમુખ તરિકેની સેવા, મહાસભાનાં સત્કાર્યમાં આપણને બહુજ ઉપયોગી થઈ પડશે, એવી મારી માન્યતા છે. " આ મારી સૂચનાને, કરાંચીવાસી સર્વ ભાઈઓએ હર્ષપૂર્વક વધાવી લીધી, અને ત્યારથીજ જ્ઞાતિની પરિષદનું બીજ એવાં સારાં ચોઘડીએ રોપાયું હતું કે, થોડાજ સમયમાં અમારી ધારેલી યોજના મુજબ પરિષદ ઉભી કરવાનું કામ સત્વર પાર પાડવાનો સુયોગ અમને આવી મળ્યો.

कच्छी कडवा पाटीदारपरिषद्‌नी प्रथम बेठकः—ઉપર જણાવેલી યોજ-ના પ્રમાણે, એક તરફથી દેશ-વિદેશમાં વસતા અમારા જ્ઞાતિભાઈઓને આમંત્રણો મોકલવામાં આવ્યાં. સભાસ્થાનની યોજનાઓ ઠાઠમાઠ સહિત ઉભી થઈ. નિર્મેલા પ્રમુખને તારથી આમંત્રણ કરી, બોલાવી લેવામાં આવ્યા તથા "સ્વધર્મવર્ધક અને જ્ઞાતિહિતચિંતક મંડળ" તેમજ સર્વ "યુવકમંડળ"ના સભ્યોને સહકુટુમ્બ એ મહાસભાનાં સત્કાયમાં ભાગ લેવાને બોલાવવામાં આવ્યા. ઈ. સ. ૧૯૨૦ના ઑગસ્ટ માસની તા. ૮ થી ૧૧ સુધી લાગટ ચાર દિવસ સૂધી પરિષદ દેવીનું કાર્ય સંપૂર્ણ સલાહશાંતિ અને સ્નેહ-સદ્‌ભાવપૂર્વક પૂર ઠાઠમાઠથી ઉજવાયું. આશરે બે હજાર જ્ઞાતિભાઈઓ, તેમજ જ્ઞાતિની આશરે ચારસોએક બ્હેનો, તથા અન્ય જ્ઞાતિના ઘણા

Date: Between 8 to 11-Aug-1920

૨૪૦૦ માણસોની હાજરી

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

ભાગ લેનારા કોઈકે એક ભાઈ કે બ્હેનને, તેમણે ન્યાત બહાર કર્યા. તેમનાં સગાં–કુટુંમ્બીઓ સાથેનો હરેક પ્રકારનો વ્યવહાર તેમણે કરડી સત્તાથી બંધ કરાવી દીધો. માત્ર એટલુંજ નહિ, પણ જ્ઞાતિ -સુધારાના કોઈ પણ કામમાં સંમતિ આપનારા કે ઉક્ત પરિષદ્‌ની ચર્ચામાં ભાગ લેનારા, હરેક જાતિભાઈને પણ તેમણે તડોતડ ન્યાતબહાર મૂકવા માંડ્યા! સુધારકો અથવા પરિષદપંથીના સગાં–કુટુંમ્બીઓને પણ હરબ્હાને વિનાકારણે તેમણે સતાવવા માંડ્યાં, અને કોઈ પણ પ્રકારે તેમની મારફતે, સુધારકો ઉપર સખ્ત દબાણ ચલાવી, તેમને પાછા ગઢેરાઓને શરણે ખેંચી લાવવા માટે આડકતરી ને સીધી અનેક યોજનાઓ રચાઈ તથા સૂચનાઓ અપાઈ! જે જ્ઞાતિભાઈને માટે, સુધારક વિચારોના હોવાનો જરા પણ તેમને શક ઉત્પન્ન થાય, એવું કંઇ કારણ મળ્યું, કે તરતજ ફટ કરતો તેને ન્યાતબહાર ઠોકી બેસાડવામાં આવતો! એવા જે જે ભાઈઓ પરદેશમાં વસતા હોય, તેમને પણ પોતાની વર્ત્તણુકનો ખુલાસો કરવા માટે, તેમજ તરત કચ્છમાં ગઢેરાઓને શરણે આવી, આઠ દિવસની અંદર પોતાના એ હિમાલય! જેવા મહાન્ ગુન્હાઓનો ફેંસલો મેળવી જવાના નાદિરશાહી ફરમાનો નીકળ્યાં! આવાં જ્ઞાતિ–સેવાનાં મહા પાપોને એ **પીરાણાની ઈમામશાહી** બાદશાહી, કોઇ પણ રીતે સહી શકે તેવું હતું જ નહિ! માટે ગઢેરાઓની આજ્ઞા મુજબ દંડ ભરી, અમી અથવા નૂરની ગોળીના પ્રાશનથી પ્રાયશ્ચિત કરીને એ ગુન્હેગારોએ પોતાના જ્ઞાતિસેવાના મહાન્ ગુન્હા (!)ની માફી મેળવી જવી! આવા બેવકૂફી ભરેલા નિર્લજ હુકમો અને ફરમાનો બહાર પાડતાં, એ મૂર્ખશિરોમણીઓને કંઈ સંકોચ કે શરમ પણ ન આવી! બેસરમને વળી શરમ તે શાની આવે? તેમને લાજ–શરમ હતીજ ક્યાં? કારણ કે તેઓ તો ઈર્ષા, **અભિમાન, અન્યાય, અધર્મ, તુંદમિજાજ, મૂર્ખાઈ અને અનીતિ–અનાચારની** પ્રત્યક્ષ **પ્રતિમારૂપ** જ હતા! એ **પાપમૂર્ત્તિ પાખંડી** પટેલો તો, હરકોઇ પ્રકારે પોતાના અજ્ઞાન પાટીદાર ભાઇઓને સામાજિક તેમજ ધાર્મિક ગુલામગિરીની બેડીઓમાં હમ્મેશને માટે જડીજ રાખવા ઈચ્છતા હતા! કેમકે તેમનેજ પ્રતાપે એ પાખંડીઓ પોષાતા, અને સ્વદેશમાં પૂજાતા હતા.

—અને એ કુકર્મીઓની ભારરૂપ જીંદગીનો, તેમજ જોરજૂલ્મનો બોજો, અમારી ભોળી પણ અભાગી જ્ઞાતિ, પોતાનાં પૂર્વનાં પાપ અને અજ્ઞાનનાં ફળ રૂપે, દંડ તરીકે ભરીને, એ અસહ્ય ભાર વહન કરી રહી હતી; તોપણ હવે એ પાપીઓનાં પાપનો ઘડો છેક ગળાં સૂધી ભરાઈ રહ્યો હતો. પશુ પણ સહન ન કરી શકે, એવો અસહ્ય ત્રાસ વેઠી વેઠીને, અંતરથી ઉકળી રહેલી જ્ઞાતિના દુઃખનું ગુમડું, હવે તો પાકી આવ્યું હતું. એ ભરનિંગળ ઉપર ઓપરેશનનું નસ્તર મૂકવાથી, અંદરનો બધો બગાડો થોડીજ મેહેનતે નીકળી જશે, એવી અમને આશા જણાતી

દુઃખની ચરમ સીમા આવી ગઈ

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

દિવસ નજીક આવી પહોંચ્યા ત્યાં સૂધીમાં પણ કચ્છ આવી શકયા નહોતા. મારા એટલું જ નહિ, પણ ચાલુ પરિશ્રમથી મ્હારી પોતાની પ્રકૃતિ એકા એક છેક જ બગડી ને લથડી જવાથી, એ જ ટાંકણે કચ્છમાં હું પથારીવશ બની ગયો, અને એથી મારાં હૃદય જેવા મારા સહકારીઓ પણ, મારા એ અણધાર્યા મંદવાડને લીધે, છેક જ હિંમત હારી ગયા. બીજી તરફ પોતાનાં મૂળ ઉખેડી નાંખનારૂં, આ સેવા-કાર્ય કચ્છની ભૂમિમાં જ પોતાનાં ઉંડાં મૂળ ઘાલે, તે પહેલાં જ તેને અદ્ધર ઉડાવી દેવાની, તનતોડ મહેનત કરનારા **પીરાણા-સતપંથીપ્રપંચીઓએ** તેમજ ખાસ કરીને તેમના આગેવાન ખટપટી ખેલાડીઓએ, આ તક સાધીને સુધારકપક્ષના ઘણા ભાઈઓના સંબંધો અને લગ્નોમાં મ્હોટા વાંધાઓ ઉઠાવવાના ઉંડા પ્રપંચો રચ્યા; અને એ વાંધાઓનું તત્કાળ નિવારણ કરી અમારા પક્ષની પ્રતિષ્ઠા જાળવવાની વિશેષ-ખાસ-અગત્ય જણાતાં, જે જે મ્હારા ખાસ સહકારીઓ અને પરિષદ્‌ના મુખ્ય કાર્યકર્તાઓ હતા, તેઓ પણ બહુ ભાગે આ નવી દખલને નાબૂદ કરવામાં છેક જ ઘુંચવાઈ ગયા હતા. એવા સંજોગો વચ્ચે પરિષદ્ ભરવાથી, એવાં મહાન્ કાર્યને મનધારી સફળતા નહિં જ મળી શકે, એવું અમને જણાતાં એકાએક પરિષદ્ ભરવાનો વિચાર એ વખતે તો, નિરૂપાયે તદ્દન મુલતવીજ રાખવો પડ્યો, અને અમારી કરેલી બધી તૈયારીઓ તથા દોડધામ નિષ્ફળ ગઈ.

ઉદયની નવી દિશાઃ—આ પ્રમાણે ઇશ્વરી કરૂણાની કચાશને લીધે, પ્રતિકૂળ સંજોગો ઉભા થતાં, કચ્છમાં **પરિષદ** ભરવાનું કાર્ય ખોરંભે પડવાથી, ઉત્સાહી સુધારકો, અને કાર્યકર્ત્તાઓનાં હૃદય ઉકળી રહ્યાં. એ ઉકળાટની ધગશથી પ્રેરાઈને, એ કટિબદ્ધ થયેલા **કર્મવીરોએ**, ત્યાં હાથ ધરેલાં હથિયારો બીજી જ દિશામાં ચલાવ્યાં ! આજે સેંકડો વર્ષથી પાખંડી **પીરાણા-સતપંથનાં પાપે,** અમારી જ્ઞાતિમાં લગ્ન જેવા મહાન્ ગંભીર **વૈદિક સંસ્કારને** પણ એક ફારસરૂપે ભજવાતો બનાવી દીધો છે ! ચોરીને બદલે ઉટપટાંગ **અર્ધઈસ્લામી** દુવાઓ પઢાય છે ! અને હસ્તમેળાપ કે સપ્તપદી જેવા વૈદિક પ્રતિજ્ઞાના ઉચ્ચ ભાવોને તથા ચોરી અને બ્રાહ્મણોને પણ અમારી જ્ઞાતિમાંથી છેકજ તિલાંજલિ અપાવી દીધી છે ! આ પરિસ્થિતિમાં અમારી જ્ઞાતિનાં લગ્નો, તે ખરેખરા લગ્નો જ નહોતાં, તેમાં ધર્મ કે પ્રતિજ્ઞાનું પવિત્ર બંધન જ નહોતું. આવી ભયંકર પરિસ્થિતિ, ઉત્સાહી સુધારક મંડળોએ દેશમાં ફરીને સમસ્ત જ્ઞાતિને સચોટ સમજાવીને, તેમના હૃદયમાં એવી ઉંડી છાપ પાડી હતી, કે કચ્છનાં ચાર ગામો તૈયાર થઇ ગયાં, ને ગમે તે ભોગે અને જોખમે, ચાલુ દુષ્ટ રૂઢિનો ભંગ કરીને; આગેવાનોની દુષ્ટ સત્તા, સ્હામે માથું ઉંચકી, પવિત્ર **વૈદિક-વિધિથી** પોતાને ત્યાંના લગ્નો તેમણે **ચોરી, વેદવિધિ** અને **યજ્ઞ-હવનાદિ** ક્રિયાઓ સહિત, **પીરાણા-સતપંથના**

લગ્ન વિધિ શાસ્ત્રોક્ત પદ્ધતિથી નોહતી કરાતી.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

સાચું સમજ્યા પછી સતપંથ છોડવા આતુર બની ગયા

કરીને, જ્યારે દૃઢ નિશ્ચય ઉપર આવો, ત્યારે જ પાક્કા વિચારપૂર્વક આ કામ કરવામાં વધારે સલામતી અને નિર્ભયતા રહેલી છે. મ્હારી આવી ટાઢી ટાઢી સલ્લાહ–સૂચનાથી સંતોષ ન પામતાં તેમણે તો સ્પષ્ટ જણાવ્યું કે,–"અમે એ બધો વિચાર ક્યારનોયે કરી બેઠા છીએ તમે જે દુઃખો ભોગવ્યાં, અને હજી ભોગવી રહ્યા છો" તે બધું અમે જોઇએ જાણીએ છીએ. સાચું સમજાયા પછી હજીપણ એ પાપને વળગી રહેવા કરતાં ગમે તેવા વિકટ દુઃખો સહી લેવાને તૈયાર થવામાંજ સાર છે, અમે તો આજથી ચાર દિવસ પછી એટલે જેઠ સુદિ પાંચમને દિવસે, પ્રાયશ્ચિત લઇને એ પાપમૂર્તિ 'પીરાણા–સતપંથનો સંબંધ હમ્મેશને માટે છોડી દેવાનો નિશ્ચયજ કરી ચૂકયા છીએ. માટે હવે તમારે તો અમને કંઇ નબળી સલાહને બદલે એ કાર્યમાં બનતી મદદ કરીને સત્યને પંથે દોરવાના છે. એ બાકી રહેલા ચાર દિવસોના સમયમાં જો તમારાથી અહિં ખોટી ન થવાય, તો તમે બે દિવસ સુખેથી ઘેર જઇ આવો. પણ પાંચમનું **પ્રાયશ્ચિત** કાર્ય તમારી રૂબરૂ અને તમારી મારફતેજ અમારે કરવાનું છે" એ પ્રસંગે પુરૂષવર્ગ કરતાં પણ દયાપુરની બ્હેનોએ ધર્મ તરફની પોતાની ભક્તિ અને દૃઢતા બહુજ વિશેષ જોરથી બતાવી હતી.

મહિલાઓએ આગેવાની લીધી

આદર્શ સ્ત્રી શક્તિઃ—એ બ્હેનોની હિંમત અને હૃદયશક્તિના પ્રભાવ આગળ **ધીરતા** અને **સહનશીલતા** માટેના વીર નરોનાં **ગુમાન** પણ ગળી જાય તેમ હતું. મ્હારા **હૃદયને** એ વચનોની બહુજ ઉંડી અસર થઇ. કેટલીક બ્હેનોએ દૃઢ હિંમતથી એ વખતે કહ્યું કે;—"**ભાઇ!** તમારે ઠંડી સલાહ આપવાની કાંઇ જરૂર નથી. અમે તો **સતપંથ** પાળનારા અમારાં **માવિત્રો, કુંટુંબીઓ, સગાંસંબંધીઓ,** સહુને છેલ્લી વારના **મળી ભેટી** આવ્યાં છીએ. હવે તો એમના મનથી અમે મરી ગયાં છીએ પાપી પંથ પાળનારાં સાથે હવે અમને કશો સંબંધ નજ છાજે. માટે અમને હવે તો એકજ આરે ઉતારો. આ ચાર દિવસો પણ અમે તો એટલા માટેજ રાખ્યા છે કે, **જેઠ સુદિ પાંચમને દિવસે** તમે **પ્રાયશ્ચિત** કરાવીને પાવન થયા હતા. અમને પણ એજ પવિત્ર દહાડે છાંટો નાંખીને પાવન કરો. એવો **સારો માંગલિક દિવસ** ન જવા દેવો એટલા માટેજ આ ચાર દિવસની પણ અમે તો ઢીલ કરીએ છીએ. નહીં તો એક ઘડીએ ઢીલ કરવાનું અમને હવે ગમતું નથી. ભાઇ! તમે હવે અમને મજબૂત બનાવી, સીધે રસ્તે ચઢાવીને હિંમતથી સહન કરવાનુંજ શીખાવો, અને ક્ષત્રિને શોભે એવું પાણી ચઢાવી, તમારી લીધેલી ટેક પૂરી કરો. તમારે અમારી તો જરાયે ચિંતા ન કરવી અમે તો પીરાણા–સતપંથનો છેડો ફાડીજ બેઠાં છીએ." આવા ઉદાર, પ્રેમાળ, પવિત્ર છતાંએ **દૃઢતા ભર્યા** ઉદ્‌ગારો તે પણ **ભોળી અશિક્ષિત ક્ષત્રી બ્હેનોને મુખે**

ધર્મ માટે સગા મા-બાપ અને સગાંને છોડી દીધા.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

ખાતુન ઈમામશાહની હયાતીમાંજ બાલવયમાં ગુજરી જવાથી તેમની કંઈપણ ઓલાદ રહી નથી, જેથી ઇમામુદીનના મૃત્યુબાદ તેના વારસ તરીકે ફક્ત નુરમહંમદશાહજ રહ્યા.

સૈયદ ઇમામુદ્દીનના મોટા પુત્ર આલમશાહ ઉર્ફે ખાલકશાહની દરગાહ ગુજરાતના કડી પ્રાંતમાં પાટણ શહેરમાં આવેલી છે. તેમનો ઓરસ રજબ મહિનાની પંદરમી તારીખે થાય છે. એ દરગાહ 'સેદખાની' વંશજોને તાબે છે. તેના મુરીદો કંદોઈ, ભાવસાર, મોઢઘાંચી વિગેરે છે. મુરીદોના કુટુમ્બો લગભગ પચાસેક છે, અને દશોંદના રૂપિયા તેઓ સેદખાની સૈયદોને આપે છે.

ઇમામુદ્દીનના બીજા પુત્ર બાકરશાહની દરગાહ અમદાવાદમાં જૂના ચારતોડાનાં કબ્રસ્તાન, પાસે છે. તેમાં એક મુસાફરખાનું છે, અને તેની પાસેજ મુજાવરને રહેવાનું મકાન છે. મુમનાઓ તેમને માને છે. અને તેમની વસ્તિ અમદાવાદના જમાલપુર-તાજપુરમાં વિશેષ છે. એ દરગાહનો વહિવટ પણ મુમનાઓજ કરે છે; પરંતુ સૈયદોને દશોંદ વિગેરે લાગા આપે છે. કેટલાક મુમના ઇશનાઅશરી પણ થયા છે. તફ્જીલિયાનો ભાગ વિશેષ હોવાથી, જમાલપુરમાં આવેલી મુમનાઓની મસ્જીદમાં ઈશનાઅશરી અને તફ્જીલીયાના મતભેદને લીધે, બે વખત બાંગ પોકારવામાં આવે છે! તફ્જીલીયાની ધર્મક્રિયાઓ સુન્ની જમાતના મુલ્લાંઓજ કરે છે.

ઇમામુદ્દીનના ત્રીજા પુત્ર બાલાશાહની દરગાહ ખંભાતના નારંગસર તળાવના કાંઠા ઉપર આવેલી છે, અને તેની બાજુમાંજ તેમની બેન શમ્સખાતુનની કબર પણ આવેલી છે. તેમના મુરીદો 'સેદખાની' કહેવાય છે. મુસલમાન, કુંભાર, ગોલા, કાછીયા, કડીઆ વિગેરે બસોએક કુટુંમ્બો તેમના મુરીદોનાં છે. તેઓ દર વરસે દશોંદના રૂપિયા પીરાણાવાળા સૈયદોને આપે છે.

સૈયદ ઇમામુદ્દીન પોતાના ચોથા પુત્ર નુરમહંમદશાહને પીરાણા સતપંથના શાસ્ત્રોમાં વિષ્ણુ ભગવાનના અવતાર તરીકે તથા પોતાને (ઇમામુદ્દીન ઉર્ફે ઇમામશાહ) સદ્ગોર બ્રહ્મા તરીકે ઓળખાવી ગયા છે. નુરમહંમદને હિંદુઓના વિષ્ણુ અને ઇસલામીઓના ઇમામ હઝરત અલીનો અવતાર મનાવ્યો! અને નુરમહંમદની બીબી બુજરખ બેગમને આદ્યશક્તિનો અવતાર મનાવી, તેમણે આગાખાની ઈમામોથી છેકજ છૂટા છેડા કરીને પોતાનો સ્વતંત્ર સતપંથ ચલાવ્યો! અને પીરાણા ગામને પોતાના સતપંથીઓમાં પવિત્ર ધામ તરીકે મનાવ્યું.

સતપંથીઓ માટે વિષ્ણુ, બ્રહ્મા અને આદ્ય શક્તિ એટલે વાસ્તવમાં કોણ છે, એ વાંચો.
(Umiya / Shakti)

S-16

સૈયદ ઇમામશાહને પોતાની તહેનાતમાં રહેનારા નાંચાકોળા, (લુંટારાની ટોળીનો આગેવાન પાછળથી સતપંથી ભગત) ભાભારામ, (પેટલાદના રહીશ કાલીકોચી જાતના પાટીદાર, ઈમામશાહની ગાડી હાંકનાર) કીકીબાઇ, (ભાભા-

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

ઈમામ શાહએ પોતાના મૃત્યુ વખતે શું કહ્યું હતું.

રામની બેન ઈમામશાહની રસોઇ કરનારી.) શાણુકાકા, (લેઉવા પાટીદાર) અને હાજરબેગ, એ પાંચે જણા ઉપર અનહદ પ્યાર હતો, જેથી પોતાનાં મૃત્યુ સમય પહેલાં એ પાંચેજણાને પોતાની સમક્ષ બોલાવી કહ્યું કે ‘ તમોએ આજ સુધી મારી, તેમજ સતપંથની બહુ સારી સેવા કરી છે. જેથી હું તમને આપણા પૂર્વાશ્રમની વાત કહી સંભળાવું છું. હું (ઈમામશાહ) સુખદેવજીનો અવતાર હતો, નાંચાયાકા શૃંગી રૂષિના ચેલા હતા, અને ભાભારામ પરીક્ષિત રાજા હતા. જ્યારે પરીક્ષિત રાજા (ભાભારામ) શીકાર કરવા વનમાં ગયા હતા, ત્યાં મશ્કરિમાં રૂષિને ગળે મરેલો સાપ વિંટાળવાથી ચેલાએ (નાંચાકાકાએ) રાજાને (ભાભારામને) શ્રાપ આપવાથી, તથા ચેલાને રૂષિએ, શ્રાપ આપવાથી આ અવતાર તમારે લેવા પડયા છે. પરંતુ તમે મારી તેમજ સતપંથની પણ બહુ સારી સેવા કરેલી હોવાથી હું તમને ‘ પીરતન ’ બક્ષું છું.’ એમ કહી નાંચાનું

કાનમ = વડોદરાની બાજુમાં

નસીરૂદ્દીન નામ રાખી કાકાનો ખિતાબ આપી કાનમ જીલ્લાના કુકસ ગામમાં જઈ ગાદી સ્થાપવાનું કહ્યું. અને તેજ પ્રમાણે નાંચાકાકા ત્યાં જઇને રહ્યા, અને તેમનું મૃત્યુ પણ ત્યાંજ થયું. કબર ઉપર સારો રોજો ચણાવેલો છે, અને ત્યાં ભાદરવા સુદ બીજને રોજ મોટો મેળો ભરાય છે. તેમની જમાત સુમના પાટીદાર ગણાય છે. નાંચાકાકાની ગાદી પીરાણાની એક શાખા છે.

ભાભારામને ચરોતર જીલ્લામાં જવાનું કહેવાથી તેમણે પેટલાદ પ્રગણાના નડીઆદ તાલુકામાં દેવા ગામે જઇ પોતાની ગાદી સ્થાપી, અને ત્યાંજ તેમનું મૃત્યુ પણ થયું હતું. કીકીબાઈએ પણ દેવા ગામથી એક માઇલ છેટે કીકીબાઈની રોણુ નામનું ગામ વસાવી, પોતાની ગાદીની જમાવટ કીધી, તે બન્ને ગામોમાં તેઓના રોઝા છે. ત્યાં સદાવૃત અપાય છે. ત્યાંની પેદાશના અને જગ્યાના માલેક તેમના વંશનાં છે તેઓ ‘ કાકા ’ ઉપનામથી ઓળખાય છે.

ઈમામ શાહની કબર છે.

હાજરબેગ ઘણોજ જુનો, નિમકહલાલ અને ઈમામશાહનો અંગરક્ષક હતો. તેને કહ્યું કે “ મારા મૃત્યુ પછી થોડા દિવસમાં તારૂં પણ મૃત્યુ થશે, અને ઉન્હાળામાં ગમે તેટલી ગરમી પડશે, છતાં તારી (હાજરબેગની) કબર શીતળ રહેશે અને મુરીદો પહેલાં તારી કબરને ફૂલ ચ્હડાવી પછી મારી કબરને ચ્હડાવશે.

શાણુકાકા—સૈયદ ઈમામશાહે પ્રથમ જ્યારે હિંદુઓને પોતાના ધર્મથી તથા કર્મથી ભ્રષ્ટ કરી, દીન ધર્મમાં મેળવવા માટે ‘ સતપંથ ’ ધર્મમાં દાખલ કર્યા, ત્યારે તેમની અસલ સ્થિતિમાંજ રહેવા દઇ, ભોળા હિંદુઓને ફોસલાવીને પોતાના સેવકોમાં વધારો કરવાના હેતુથી, એક હિંદુને મુખ્ય મુજાવર કાકા તરીકે નીમી ગાદીએ બેસારવાની પ્રથા ચાલૂ કરી હતી. ઈમામશાહે પોતાની

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

હયાતીમાંજ પ્રથમ ઉપર જણાવેલા શાણુકાકા કે, જે હંમેશા તેની તહેનાતમાંજ રહેતા હતા, તેને એ જગ્યા આપી હતી. એવા મુજાવર કાકાની મુખ્ય ફરજ, ઇમામશાહે દોરેલા માર્ગ પ્રમાણે હિંદુઓને વટલાવી મુમના સતપંથી બનાવવાની; ફશોંદ, ચડતર તથા એવાં બીજાં અનેક લાગાઓ ઉઘરાવી, ઇમામશાહના કુટુમ્બી સૈયદોને વેંચી આપવાં; ઇમામશાહના રોજામાં દીવાબત્તી, ધૂપ—લોબાન ઈત્યાદિનો બંદોબસ્ત કરવો; પોતે (કાકાએ) સંસારથી વીરક્ત થઇ, બ્રહ્મચારીના વેશે ભગવું ધારણ કરવું, તથા પંચકેશ રાખવા વિગેરે છે.

પીરાણાના કાકાની ફરજ શું છે, એ વાંચો

આ પ્રમાણે સૈયદ ઈમામશાહ (ઇમામુદ્દીન) ના ગોઠવેલા કાર્યક્રમ પ્રમાણે તેમના વંશજ સૈયદો, તથા પીરાણા સતપંથી સેવકોની સમંતીથી, એવા મુજાવર કાકાના મરણ બાદ બીજા નવા મુજાવર કાકાની ચુંટણી થતી આવી છે. તેઓના નામોનો ક્રમ નીચે પ્રમાણે છે.

કાકાઓ ની યાદી

(૧) કાકા શાણા.	(૧૪) કાકા પ્રાગજી.
(૨) કાકા શેરમહંમદ.	(૧૫) કાકા નથુ.
(૩) કાકા અબ્દુલ્લાહ.	(૧૬) કાકા દીપા. (અબ્દુર રહીમ)
(૪) કાકા ઈબ્રાહીમ.	(૧૭) કાકા મનજી.
(૫) કાકા રહીમ.	(૧૮) કાકા નથુ.
(૬) કાકા કરીમ મહંમદ.	(૧૯) કાકા નાગજી.
(૭) કાકા સામદ.	(૨૦) કાકા સામજી.
(૮) કાકા હશન.	(૨૧) કાકા નથુ.
(૯) કાકા રહીમ.	(૨૨) કાકા પેથા
(૧૦) કાકા રાજે મહંમદ.	(૨૩) કાકા નથુ.
(૧૧) કાકા નુરમહંમદ.	(૨૪) કાકા કરમસી.
(૧૨) કાકા ભુલા.	(૨૫) કાકા લખમણ.
(૧૩) કાકા પોચા.	(૨૬) કાકા રામજી (હયાત)

S-175

સૈયદ ઈમામુદ્દીનનું મૃત્યું હી. સ. ૯૧૯ માહે રમજાન તા. ૨૫ મીએ થયું. તેમના સંદલની ક્રિયાના ઓરસની વખતે પીરાણા ગામે મોટો મેળો ભરાય છે. ત્યારે ઘણા હિંદુઓ એકત્ર થાય છે. તે સિવાય બાર મહિનાની બાર બીજે, ગોકુળ આઠમ, ધરો આઠમ, તથા ભાદરવા સુદ ૧૧ ને દિવસે પણ ત્યાં મેળો ભરાય છે. ત્યાં જીવહિંસા થતી જોવામાં આવતી નથી. એમ લોકો કહે છે.

Date: 04-Dec-1513

Sandal Ceremony / સંદલ ક્રિયા

ઈમામશાહનો રોજો પીરાણા ગામે આવેલો છે, તે ઘણો સુંદર અને

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

ઈંડેજ ખાણુ મધે નાગ લોક જીવજાત મોટા વખાણિયે આઠ લાખ જીવ જળચરા અને ચતુર લાખ જીવ જાત પંખી એક એક નીરવાણુ હો સ્વામીજી, એકવિશ લાખ બંધાણુ ઈંડેજ ખાંણુ મધે કોણુ વસ્ત પવીત્ર કોણુ વસત વખાંણીયે હો સ્વામીજી હંશ કોરભ ને ગરૂડ હંસ રૂપી, ભવે તો લરમા કારેવ રૂપેતો શ્રીજનહાર જંનદેવીને તો ગરૂડ સોહી એ પણુ હમે દેવ સદા નરીંજન હો સ્વામીજી.

ઉદભુદ ખાંણુ મધે કયા લક્ષ્ણુતો સુગંધ કયા લક્ષ્ણુ તો કંધ મુડાહો સ્વામીજી, તમે કંથો હો દેવ મહેશ્વરા ઉદભોદ ખાણુ મધે તો નવ લાખતો સુગંધ કર્યો અને ચતુર લાખતો નીરગંધ ક્યા હો સ્વામીજી, અને અશ્ટ લાખતો કંદમુળા કીયાં એક એક નીરવાણુ એકવીશ લાખ બંધાણુ હો સ્વામીજી.

ઉદભોદ ખાંણુમધે કોણુ કોણુ વસત પવીત્રાં અને કોણુ કોણુ વસત વખાણીયે હો સ્વામીજી, ત્યારે ઉદભોજ ખાંણુમધે ત્રણુ વસત વખાણીયે હો સ્વામીજી અન વોંણુ ને ચંદન હો સ્વામીજી. અનરૂપીતો ભવે બ્રહ્મા અને વોંણુ રૂપીતો સીરજનહારંજન અને દેવીને તો ચંદન સોહિયે પણુ હમ દેવ સદા નરીજંના હો સ્વામીજી.

સીંતેજ ખાંણુ મધે કીયા લક્ષ્ણા તારા અને કીયા લક્ષણુ તો મેગ મંડાણુ. કીયા લક્ષ્ણુ તો પરબતા હો સ્વામીજી, તમે કંથો હો દેવ મહેશ્વરા હો સ્વામીજી સીંતેજ ખાણુ મધે તો નવ લાખ જાત તારા મંડાણુ હો સ્વામીજી, અને ચતુર લાખતો મેગ મંડાણુ ને આઠ લાખતો જાત પરબતા હો સ્વામીજી એક મંડાણુ એકવીશ લાખ બંધાણુ હો સ્વામીજી સીંતેજ ખાણુ મધે કોણુ કોણુ વસત પવીત્રા વખાણીયે હો સ્વામીજી, તારા ત્રાંબાને સોવન તારા રૂપીતો ભવે બ્રહમા અને ત્રાંબા રૂપીતો સીરજનહારજંન તમ દેવીને તો સોવન, સોહિયે પણુ હમ દેવ સવા નરીંજંન હો સ્વામીજી, ચતુર ખાંણુ સીરજંતે હો સ્વામીજી, આસણુ બેસણુ કરી જાણો હો સ્વામીજી, સતગુર બોલ્યા સફ્યત સફાનતી વાંણુ.

—ત્રણુ દેવની ઉત્પતી.—

એટલા જુગતો રમત કરતા વહી ગયા હો સ્વામીજી, તારે સાંમીજીયે એક શક્તિ દેવી પેદા કીધી હો સ્વામીજી તે શક્તી લઈને અલગી મેલી હો સ્વામીજી, ત્યારે શક્તિયે જાણ્યુ છે જે હું છું તારે સ્વામીજીના મંન માંહેથી શક્તીની જીભીયાને તેજ મેલ્યું છે પચાસ લાખ જુગ પછે નાભ કમળથી ભવે બ્રહમા થયા છે તારે સ્વામીજી મુખથી જીભીયા તેજ શક્તીને મેલ્યું તારે ચાલીસ લાખ જુગ પછી સ્વામીજીયે મુસ્તક થકી. વિષરૂ રૂપ પેદા કીધું તારે સ્વામીજીયે શકતિમાં તેજ મેલ્યાં તારે પછે સાઠ લાખ જુગ પછે સ્વામીજીયેં મુસ્તકથી તેજ શક્તી જભા મુકયું હો સ્વામીજી, અમતર વીધીયા તે ઇશ્વર પેદા કર્યો હો સ્વામીજી, ત્રણુ દેવ પેદા કર્યા હો સ્વામીજી, તારે છત્રીશ જુગ ચોરાશી ચોકડી

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

જે દસમા અવતારની દસતરી ભણે, અને સતી લોક હરફે હરફ સાંભળે. ૭૮૬
તે ભગતને એક હરફે હરફ ધરમદાન, અને કરોડ કરોડ હસ્તિનું ફળ પામે નરવાણ ૭૮૭
જે આ ગતમાં ભણે શ્રી નારાયણ દેવના દસે અવતાર,
તે આજ એક ધ્યાને સાંભળે નરનેનાર. ૭૮૮
એમ સતગોર કહે તેનાં પુન તણો નાઆવે પાર,તેતો ફરીને લખચોરાસી ન પડે લગાર.૭૮૯
જે કોઇ ભગત સતીઓ આ વેદ પ્રમાણે સુકરીત કરસે જાણ,
તેને એંસી લાખ ઉંટા સામલ ચાલે નરવાણ. ૭૯૦
તે ગોર શમસ કહે શ્રી નારાયણ દેવના દસે અવતાર,
આજ પુરા ભણે સાંભળે જે કોઇ નરને નાર. ૭૯૧
તે ભગત સતીને મહાદનની જાળ નહિ લોપે લગાર,બાકી જુઠાંને શીર પડશે અગ્નિધાર.૭૯૨૦
સતગોર સુદરદીન સાથે બાર કરોડી નિપના કમલાકુંવર વીર,
તે હસન શાહા થયા અનંત કરોડીના પીર. ૭૯૩
એવી સત વાણી કહે ઇંદ્રિ ઇમામશાહા પીર, અને તે તમે સાચું માનો મોમનવીર. ૭૯૪
એક દન મહાદન આવે છે તમે સત સબુરીનું રાખો ધીર,
તહાં ખુદાતાલા કાજી થાસે ને મહમ્મદ હોસે વજીર. ૭૯૫
ત્યારે દસમુંરૂપ ત્યાંનકલંકી નારાયણ સાર,ત્યાં દેવેધર્યો શ્રીમૌલા મુરતજા અલીનોઅવતાર.૭૯૬
ત્યારે દેવ દૈત્ય કાલીંગાને મારશે જેણીવાર, પોતે સંસારમાં પ્રગટ થસે મોરાર. ૭૯૭
જયારે સંસારમાં પ્રગટ થાસે દેવ મોરાર, ત્યારે સંસાર સર્વે ઓળખસે સહી નિરધાર.૭૯૮
ત્યારે શ્રી દસમા રૂપે મૌલા મુરતજાઅલી નામ ભણાવ્યાં સહી જાણ,
ત્યારે અનંત કરોડીસું પીર હસન કબીર દીનને તારસે નરવાણ. ૭૯૯
શાહા મૌલામુરતજાઅલીની માતાતો બીબી જલેખાં કહીએ,પીતાતો હાસમીઅબુતાલબએ.
ત્યારે ગુરૂ તો નબીમહમ્મદ મુસતફાસ લલ્લા અલેહે વસલમ જાણ,
અને શક્તિમાતા બીબી ફાતમા પ્રમાણ. ૮૦૧
ત્યારે સ્વસ્થાન તો કેહકપુર નગરી જાણ, અને ક્ષેત્ર તો સીધપુર દ્વારકાં નગરી પ્રમાણ.૮૦૨
ત્યારે નર મારસે દાણવ દૈત્ય કાલીંગો જાણ,
ત્યારે બાર કરોડીસું પીર સુદરદીન ઓધાર્યા નિરવાણ. ૮૦૩
ત્યારે ચાર લાખ અને બત્રીસ હઝાર શાહા મૌલા મુરતજાઅલી રૂપે જાણ, ૮૦૪
ત્યારે અથરવેદ હુઆ પરમાણ, ચાર લાખને બત્રીસ હઝાર કલજુગનું પ્રમાણ.
ત્યારે બાર કરોડીસું પીર સદરદીન અમરાપુરીમાં પોતા નરવાણ. ૮૦૫
તેણે તો ગુપ્ત પંથ આરાધ્યા જાણ, તેણે તો સહી અમરાપુરીનો વાસો પામ્યા નરવાણ. ૮૦૬
ત્યારે શ્રી નકલંકીનો દસમો અવતાર સંપૂર્ણ થયો સહી, એવી ગુરૂ બ્રહ્માએ વાણી કહી.૮૦૭
અહિંથી શ્રી નારાયણ દેવના દસમા અવતારની દસતરી સંપૂર્ણ સાચ,
એવી ગુરૂ હસનશાહા સુત પીર ઇમામશાહા બોલ્યા વાચ. ૮૦૮

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

આગળ જણાવેલા 'સૃષ્ટિનું મંડાણ, નકલંક ગીતા, દશતરી ગાવંત્રી, દસ અવતાર' વિગેરે ઈમામશાહકૃત સઘળાં તોપમારૂ શાસ્ત્રોમાં, સૈયદ ઈમામશાહે મુખ્યમુદ્દો હિંદુઓને તેમના પોતાના ધર્મશાસ્ત્રો પરથી આસ્થા ઉઠાડી તેમને ધર્મ તથા કર્મથી ભ્રષ્ટ કરી, મુસલમાની રાહત ઉપર લઇ જવાનો જ ખાસ ધ્યાનમાંજ રાખ્યો છે. એ ઉપરાંત પોતાના કલ્પીત પંથનો મહિમા વધારવાના ઉદ્દેશથી સૈયદ ઈમામશાહે હિંદુ શાસ્ત્રોનું અને જ્યોતિષના ગણિતમાં જણાવેલી સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ વિગેરેમાં થોડો ઘણો સુધારો વધારો કરી, પોતાના નીચ હેતુ પાર પાડવાના ઉદ્દેશથી નવા ગ્રંથો લખ્યા છે કે જે, સઘળામાં હિંદુ ધર્મ તથા અન્ય ધર્મો અને તેમના દેવોની હડહડતી નીંદા કરી, પોતાની પાપી જાળ બીછાવવામાં કશી મણા રાખી નથી, તે સર્વે આગળ આપણે એમના બનાવટી શાસ્ત્રોમાં વાંચી ગયા છીએ. એ સઘળામાં સૈયદ ઇમામશાહે ટાઢાપોરનાં ગપ્પાંજ માર્યા છે. એથી વધારે ખેદજનક વાત તો એ છે કે સૈયદ મીંયાએ પોતાના અજ્ઞાન તેમજ ભોળા હિંદુ મુરીદોની મુર્ખાઇ અને નાલાયકી બતાવવામાં પણ પાછી પાની કરી નથી.

સૃષ્ટિની ઉત્તપત્તિના સંબંધમાં સૈયદ ઇમામશાહ પોતાના જ્ઞાનનો ભંડાર ખુલ્લો કરતાં જણાવે છે કે, "ખોદા તાલાએ પ્રથમ ફીણ ઉપજાવી, તેમાંથી, એક ઇંડું બનાવ્યું, અને તે ઇંડાને ફોડીને ત્રણ ભૂવન રચ્યાં છે." ત્યાર પછી સાત વાર બનાવી, દરેક વારો પ્રમાણે શું શું કીધું છે, તે સઘળું પણ આપણે ઉપર વાંચી ગયા છીએ. આ ઉપરાંત ચાર ખાણના જીવોની ઉત્તપત્તિ, 'જાયલા, ફાયલા અરજલા અને ચોથા ખલીફા' કલફની રચના, વિગેરે સઘળામાં તો સૈયદ ઇમામશાહે પોતાની તરફડી બુદ્ધિનુંજ દીગદર્શન કરાવ્યું છે. ત્યારબાદ સતયુગ, ત્રેતાયુગ, દ્વાપર અને કલીયુગમાં તેણે (ઇમામશાહે) સદ્‌ગોર બ્રહ્માના સ્વરૂપમાં શું શું નાટકો ભજવ્યાં હતાં, તેનું વર્ણન ગાઇ બતાવ્યું છે.

આ પછી 'મુળબંધ'ના સારરૂપ 'નકલંક ગીતામાં' સૂય ભૂવનનું સુંદર વ્યાખ્યાન કર્યું છે, તે ઉપરાંત ત્યાં વસનારા લોકોના આનંદનો મહીમાં પણ ઠીક ગાયો છે. એ ઉપરાંત ત્યાં કોને જવા દેવામાં આવે છે, તેને માટે સૈયદ ઇમામશાહ જણાવે છે કે; 'જેમણે મૃત્યુ લોકમાં એકાદશીના વૃત કર્યા હોય, તથા પાણીની પરબો મંડાવી હોય તેવા જઇ શકે છે, ત્યાં તેઓને બે હજાર વર્ષ સૂધી સૂર્ય ભૂવનનું સુખ ભોગવવા દીધા પછી મૃત્યુ લોકમાં પેલો અવતાર શ્વાનનો (કુતરાનો) થાય છે. તેઓનો મોક્ષ થતો નથી. કારણ કે 'જેઓ સૂર્યની ઉપાસના કરે છે તેમને કુતરાની યોનીમાં જન્મ લેવો પડે છે,' પરંતુ સતપંથના સિદ્ધાંત પ્રમાણે, ઈમામશાહને ઇશ્વરના અવતાર તરીકે ઓળખ્યા હોય, તથા તેના વંશજ સૈયદોને સુપાત્ર જાણી દાન દીધાં હોય તેમનેજ મોક્ષ મળે છે.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

(૭) **અમરાપૂરી ભૂવન.** આ ભૂવન તો ખાસ સતપંથીઓ માટેજ છે, એટલે જેમણે સતપંથ સેવ્યો હોય, તથા અવતાર પાત્ર તરીકે સૈયદ ઈમામ-શાહને ઓળખ્યા હોય, તથા તેમના વંશજ સૈયદોને સુપાત્ર જાણી દશોંદ વિશોંદ વિગેરે બીજાં દાનો આપ્યાં હોય તેમનેજ માટે છે.

કેવી લાલચ?

તેજ પ્રમાણે આઠમા નવમા અને દશમા ભૂવનનો ઈજારો પણ ખાસ કરીને સતપંથીઓ માટેજ ઈમામશાહે રાખી મૂક્યો છે. એટલે કે જેઓ ખાસ કરીને સૈયદોને ગુરૂ કરે, તથા ઈમામશાહને ઈશ્વરના અવતાર પાત્ર તરીકે કબુલ રાખે, તેમનેજ એ સ્વર્ગનાં સુખો મળે છે. સૈયદ ઈમામશાહે આવાં આવાં અનેક ગપ્પાંઓ મારી ભોળા હિંદુઓને ભરમાવી પોતાની પાપ જાળમાં એવા તો સજ્જડ સંડોવ્યાં છે, કે તેમાંથી તેઓ કાલાન્તરે પણ છટકવા પામેજ નહિ, અને આખર સુધી એ અર્ધદગ્ધ પંથમાં સંડોવાઈને સ્વર્ગનાં મીથ્યા સુખની લાલશાથી, તથા અમરપદ, પચાસ હુરાંઓ અને પાંચસો છોકરાઓ જીન્નતમાં મળશે એવી આશા રાખી, છેવટની ઘડી સુધી સૈયદ મુસલમાનને ગુરૂ તરીકે કબૂલ રાખી, દાન પુન્ય આપી પોતાંની મુર્ખાઈનો ભોગ બની, સ્વર્ગની લાલશામાં પોતાની જાતને દોજકની અંધારી ખીણમાં ખેંચી રહ્યા છે.

લાલચોનો સાર

આ પછી "છ દરશનની હકીકત" ઈમામશાહે લખી છે તેમાં તો હિંદુ ધર્મના જૂદા જૂદા મત પંથોની નિંદા અને અવગણુના કરવામાં કંઈ બાકીજ રાખ્યું નથી.

(૧) **બ્રહ્મ દર્શન.** તેના વર્ણનમાં ઈમામશાહ જણાવે છે કે, આદ્ય બ્રહ્માજી સતયુગમાં હતા, ત્યારે વારો રઘુવેદનો હતો. અને ભગવાનના અવતાર ચાર હતા; શ્રી મચ્છ, શ્રી કોરંભ, શ્રી વારાહ, અને શ્રી નૃસિંહ.' આજે સતયુંગ નથી, એ બ્રહ્મા પણ નથી, તેમજ એ અવતારો પણ થઈ ગયા છે, જેથી રૂઘવેદ વાંચ-વામાં પણ સાર નથી, તેમજ આજે જે બ્રાહ્મણો રગુવેદ વાંચે છે તે પણ ફોક-ટના ફાંફાં મારે છે.

(૨) **સંન્યાસી દર્શનમાં** જણાવે છે કે જોગી, જંગમ અને જટાધારીનો વારો ચાલ્યો ગયો છે. સંન્યાસીના ભેખમાં ધણી રહ્યો નથી, તેમનાં ઘરો ખાલી છે.

(૩) **જેન દર્શનની** વાતમાં પણ સૈયદ ઈમામશાહે જૈન ધર્મની ઘણી હડહડતી નીંદા કરી છે. તથા તે વાતની જોડમેળ કરવામાં પણ તેની બુદ્ધિએ દેળાણુંજ કાઢયું છે એમ પ્રત્યક્ષ માલમ પડી આવે છે. કારણ કે કયાં શ્રી કૃષ્ણ-ચંદ્રના! અને નીમીનાથ, પારસનાથના વખતનું છેટું! વચલા અઢી હજાર વર્ષના અંતરનુંજ તેમને ભાન રહ્યું નથી. આ ઉપરાંત જૈન ધર્મનો મુખ્ય સિદ્ધાંત 'અહિંસા પરમો ધર્મ'ને વીસારી મૂકી જૈનોના મહાન તીર્થંકરને માંસાહારી, ગૌભક્ષ, તેમજ દારૂ પીવાનું હડહડતું જૂઠું આળ મુકી એવું ભયંકર અપમાન કર્યું

જૈન ધર્મના ભગવાન મહાવીરને ગૌભક્ષક અને દારૂ પીનાર કહેલ. કેટલું હડહડતું જુઠ્ઠું

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

છે કે જો તેટલું અગર તેથી પણ સો દરજ્જે ઓછું એક હિંદુ કુરાન અથવા મુસલમાની ઇમામનું અપમાન કરે તો મુસલમાનો જમીન આસમાન બન્ને એક કરે તોય ન છોડે ! પરંતુ આજે તો હિંદુ ભાઇઓ પોતાનું ગૌરવજ ભૂલી ગયા છે, જેથી સૈયદ ઇમામશાહ જેવા બીજા નફ્ટો પણ હિંદુ દેવ દેવીઓને ગમે તેવા ચીતરે, તોપણ તેઓ મુંગે મોંઢે સહન કરી બેસી રહે છે. એજ ઘણી અપસોસની વાત છે.

પ્રેરણા લઈને કઈ શીખવા જવું છે.

(૪) બુદ્ધ દર્શનમાં પણ એવાજ ગપ્પાં હાકયાં છે.

(૫) શીવદર્શનમાં પણ તેવીજ નીંદાઓ ચાલુ રાખી જોગી જંગમો અને અબધૂતોની ભારે નીંદા કરી છે. એ સઘળાંમાં ઈમામશાહનો ખાસ મુદ્દો હિંદુ ધર્મોની નીંદા એટલે 'શીવમાર્ગ વિશ્નુમાર્ગ વિગેરે સઘળા ધર્મો ખોટા છે, પરંતુ તેનો ઉભો કરેલો એ કલ્પિત સતપંથજ એક સાચો છે, અને તેને સેવ્યાથીજ સાચા સ્વર્ગનાં ફળ મળે છે.

(૬) મલેચ્છ દર્શનમાં તો સઘળા હિંદુધર્મના દેવ દેવીઓને, તથા ઋષિમુનિઓ વિગેરે સર્વને મુસલમાની અવતારના જણાવી પોતાનો નીચ આશય પુરો કર્યો છે. એ સઘળાની ટીકા લખવા કરતાં મૂળ લેખજ સ્પષ્ટ હોવાથી તેની ટીકા લખવી મુલતવી રાખી, તેના સત્યાસત્યનો નિર્ણય કરવાને સુજ્ઞ વાચકનેજ શોંપુ છું.

કુરાનને અથર્વવેદ તરીકે જાહેર કર્યું છે.

કુરાનને તો સૈયદમીંઆએ કલીયુગના વેદ 'અથર્વવેદ' તરીકે જાહેર કર્યું છે, તથા લા ઇલ્લાહ ઇલિલ્લાહનો જાપ જપાવે છે, તથા અડસઠ તીર્થ કર્યાથી જે પૂન્ય પ્રાપ્ત થવાની આશા હોય, તેવી આશા સૈયદ ઈમામશાહે જણાવ્યું છે કે, પંજેતન પાકનું નામ લીધાથી મળે છે, તેમજ બ્રહ્માજીને બાજુએ રાખી, પોતેજ (ઇમામશાહ) કલીયુગનો બ્રહ્મા બની બેઠો છે. તથા વિશ્નુની જગ્યાએ તેના દીકરા નુરમહંમદશાહને ગોઠવી ઘાલ્યો છે. એટલુંજ નહિ પણ તેમના બાપદાદાઓ ખાસ આદ ઉનાદથી ઉતરી આવ્યા છે એમ પણ કહે છે. તે સઘળાની સાબીતીમાં સૈયદ ઇમાશાહે 'દશતરી ગાવંત્રી' લખી છે, તથા હિંદુઓના 'દશાવતાર' પરથી એણે પણ 'ઇમામશાહી દશાવતારની' લીલા ગોઠવી છે, તેના ઉપર વાચક વર્ગનું ધ્યાન ખેંચવા, તથા સૈયદ ઇમામશાહનું કપટ પ્રકાશમાં લાવવાના હેતુથી, તથા ભોળા અજ્ઞાન હિંદુઓને તે દશ અવતાર તથા તેની દશતરી ગાવંતરીમાં સત્ય શું છે? તથા અસત્ય કેટલું છે તે જણાવવાના હેતુથી અત્રે તેનું ટુંક વર્ણન આપવું ઘણું જરૂરનું છે.

ઈમામ શાહી દસ અવતારનો ટુક સાર. કેટલા ગપ ગોળા લખ્યા છે, એ વાંચો.

પ્રથમ મચ્છા અવતારની વાત આવે છે, તેમાં મચ્છ ભગવાનના પિતા તરીકે પરમરૂખને ગોઠવ્યા છે, તથા શંખાવતી નામની સ્રીના પેટે ઉત્પન્ન થયાનું જણાવે છે. મચ્છા અવતાર પછી દશતરી ગાવંત્રીમાં જણાવ્યા પ્રમાણે, મચ્છ ભગવાનના વીર્યથી ઉત્પન્ન થએલ મનાયંત, અને તેના ઉગ્રસેન, એ પ્રમાણે

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

કહ્યું કે પાપ ઉતારવા માટે, બ્રાહ્મણોના કેવાથી, ત્યારે ભગવાન બુદ્ધે કહ્યું કે જો તમોને પાપ ઉતારવું હોય તો ઇમાન રાખો, અને ગાયને વરોધો તો તમે વૈકુંઠમાં જશો. ત્યારે પાંચે પાંડવે સ્વામી બુદ્ધનું કેવું કબુલ કર્યું, અને ગાયને કાપ્યાનો વિચાર નક્કી કર્યો, એટલે પાંડવો કામધેનું ગાયને લાવ્યા. કામધેનું ગાયે બુદ્ધનું વીકરાળ સ્વરૂપ દેખી પાંડવોને કહ્યું કે તમો આ ચંડાલના કહેવાથી મારો વધ કેમ કરો છો, હિંદુ આર્યધર્મની સઘળી દુનીયા ગાય બ્રાહ્મણને પુજે છે, અને તમે આ પાપીના કહેવાથી મને મારો છો ! માટે કંઇક વિચાર કરો. ચંડાળ અને પાપી વિગેરે શબ્દો બુદ્ધને કહેવાથી ગાયને બુદ્ધ ભગવાને શ્રાપ આપ્યો કે અત્યારે ગળું કપાવીને કળજુગમાં તું વીષ્ટા ખાજે, આ પ્રમાણે કામધેનુ ગાય અને બુધ ભગવાનનો સંવાદ થયો, અને પાંચે પાંડવોએ મળીને ગૌવધ કીધો. ગાયનું માથું રાજા ધર્મે માથે લીધું, અને ચાર પગને ચારે ભાઇએ માથે ઉપાડયા, ગાયનું ચામડું સતી દ્રૌપદીએ ઓઢયું, એટલે બુધે કહ્યું કે તમેં હસ્તીનાપુરના બજારમાં નીકળો ગાયનું લોહી વહે જાય છે, અને પાંડવો મુખે બુધ ભગવાનનું નામ જપે જાય છે. હસ્તીનાપુરમાં હોહાકાર થઇ રહ્યો, અને પાંડવોની લોકો નીંદા કરવા લાગ્યા. તેથી પાંડવોનું પાપ ઉતરી ગયું, અને પાંડવોના મુગટ સોનાના થયા. તેથી લોકોને અચંબો થયો કે, આતો પાંડવોના મુગટ સોનાના થયા. જેથી પેલાં બ્રાહ્મણો કે જ્યાં ગાય કાપી હતી ત્યાં ગયા અને ગાયની જે આંતરડી પડી હતી, તે ઉપાડી આવ્યા અને તે આંતરડીની જનોઇ કરીને ગળામાં ગાલી. તેથી ભાઈઓ આજ કલજુગમાં બ્રાહ્મણની જનોઇ તે ગાયની આંતરડી છે. એમ ઇમામશાહ જણાવે છે. બાકી બ્રાહ્મણની વેળાતો વઈ ગઇ. જ્યાં પાંડવોએ ગાય કાપી હતી, ત્યાં યોગી લોકો દોડયાં. તેને શીંગડાં હાથ લાગાં જેથી જોગીઓ ફોકટ સીંગી ગળામાં નાખે છે. આજ કળજુગમાં જોગીની વેળાતો ચાલી ગઈ છે. ત્યાર પછી જ્યાં ગાય પાંડવોએ કાપી હતી ત્યાં અબદુત લોકો દોડયા તેને ગૌચાંમ હાથ લાગાં તે લાવ્યા. “ ભાઇ આજ અગદુતની વેળા તો વહી ગઇ બાકી ફોકટ ચાંમડાં કેડે બાંધે છે સહી. ” ત્યાર પછી જ્યાં પાંડવોએ ગાય કાપી હતી, ત્યાં વૃત્ત પાળવા વાળા લોકો ગયા, તેમને પુંછડું અને આંચળ મળ્યા તે આજ કળયુગમાં વૃતની વેળા વહી ગઇ છે. જેથી મુર્ખ લોકો ગાયના આંચળને અને પુંછડું દોવરાવે છે જ્યાં ગાય કપાણી હતી, ત્યાં બ્રાહ્મણ અને કણબીની છોકરીઓ દોડી ગઇ, તેને ગાયનું છાણ હાથમાં આવ્યું તેથી આજ કળયુગમાં કણબીની તથા બ્રાહ્મણની છોડીઓ છાણ મેળે છે, ત્યાર પછી કેટલાક ક્ષત્રી અને વૈશ્ય લોકો ગાય કપાણી હતી ત્યાં ગયા, આજ કળયુગમાં ફોકટ ગાયની પુજા કરે છે. અને સંસાર એળે ગુમાવે છે. “ જો તમે આજ પીરાણા સતપંથ અથેરવેદને સોધો તો મળે દેવ દસમો અવતાર નબી મહંમદનો. ”

ગાય હત્યા થી તમે સ્વર્ગમાં જશો

પાંચ પાંડવો મળીને ગૌવધ કર્યો

કેટલું ખોટું?

જનોઈ ઉતરાવવા પાછળ ઉભા કરેલા કલ્પિત કારણો

દસમો અવતાર નબી મોહંમદ. એટલે નિષ્કલંકી નારાયણ અને નબી મહંમદ એકજ છે.

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

રચના વીના જે પુજા થાય છે તે સર્વે ભૂત પ્રેત ખાઇ જાય છે. આજ કળીયુગમાં ગુરૂ નબીમહંમદ હાજર ઇમામને ગાફલ દુનીઆં નવ જાણે કોય, અને ફોકટ ફાંફાં મારે છે. અને પથર મુરતી અને મંદીરોમાં હાલા હાલા સમજ્યા વિના ભુત પ્રેતોને પગે લાગે છે. પરંતુ સાચા સતગોરના ગરને કોઇ જાણતું નથી. આ પ્રમાણે બુદ્ધ ભગવાને કહીને ભૈરવ ભુત પ્રેતાદીને રવાના કર્યા. આ પ્રમાણે હીન્દુ ધર્મ કર્મનું. તેમજ હીન્દુઓના દેવ તેમજ તીર્થસ્થળનું, ભારેમાં ભારે અપમાન કરનારો પીરાણા સતપંથનો કહેવાતો બુદ્ધાઅવતારનો ટુંકસાર આ પ્રમાણે છે.

આ ઉપરાંત સૈયદ ઈમામશાહે પોતાના દશમાં નકલંકી અવતારની જોડમેળમાં પણ એથી વધારે ગપ્પાં માર્યા છે. દશમો નકલંકી અવતાર કે જે હિંદુઓની માન્યતા પ્રમાણે હજુ કલીયુગ પુરે થયે થવાનો છે. તે અવતાર તો અરબસ્તાનની આરબ જાતિમાં હજરતઅલી રૂપે થઈ ગયો છે, એમ જણાવે છે, તથા પોતાના ભોળા તેમજ અજ્ઞાન હિંદુ સેવકોને, એ અવતાર આરબ જાતિમાં કેવી રીતે થયો, તેની જોડમેળ બતાવવા ખાતર, સૈયદ સુદરદીનની બીછાવેલ જાળ પ્રમાણે બુદ્ધા અવતારને પુંછડે, દાદા આદમની પેઢીઓ લગાડીને, મૌલાના હજરતઅલી સાહેબનેજ દશમા નકલંકી અવતાર તરીકે ગોઠવી દીધા છે. અને તેમના વંશજો તરીકે છેવટે પોતે (ઈમામશાહ) આ કલજુગના બ્રહ્મા છે એમ જાહેર કરી, તથા પોતાના પુત્ર (નુરમહંમદશાહ) ને વિશ્નુ ભગવાનના અવતાર તરીકે ગોઠવી દઇ, પોતાના ભોળા સેવકોમાં, એ કલીયુગના બ્રહ્મા, અને વિશ્નુ ભગવાનને, માને તોજ મોક્ષ મળે છે, એવી ખોટી માન્યતા ફેલાવી, તેમના ધન, તથા ધર્મને ચુસી લેવાની અજબ યુક્તિ એ ચાલાક સૈયદ ઇમામશાહ ગોઠવી ગયા છે.

એ ઉપરાંત એમ પણ જાહેર કર્યું છે કે, "પેલા વૈશાખ સુદ ૨ શુક્રવારને દિવસે દ્વાપર યુગ પુરો થયો છે, તથા તેજ દિવસથી કલિયુગની શરૂઆત થઈ છે. અને કાલીંગો દૈત્ય પણ તેજ દિવસે ચીણ મહાચીણ નગરીમાં અવતર્યો છે; કે જે આજે પોતાને કાશી વિશ્વનાથ તરીકે આખી પૃથ્વી પર જાહેર કરી, નવે ખંડમાં પોતનાં નામનો જાપ કરાવે છે." આવી આવી અનેક રીતે સૈયદ ઇમામશાહ હિંદુ દેવોનું અપમાન કરતોજ રહ્યો છે. એ ઉપરાંત પોતાના બુદ્ધિ પ્રાકમરૂપ દશમાં અવતારમાં એમપણ જણાવે છે કે, કલીયુગના અંતે હજરત અલી સાહેબ ફરી જન્મ લઈ કાલીંગા દૈત્યને મારશે, અને જેઓ ખરા સતપંથી હશે તેમને રાજ કરાવશે! ત્યારપછી અત્યારે કાલીંગો દૈત્ય રાજ કરે છે, તે ચીણ મહાચીણ કયું! પીર શમસે પોપટ રૂપે સુરજા રાણીને બોધ કર્યો હતો, જેને આજે લગભગ છસો વર્ષ થવા આવ્યાં છે, તો પછી આ વાત પણ ઇમામશાહના લખવા પ્રમાણે ખોટી ઠરે છે. કમળા કુંવર, સુરજા રાણી અને બીજાં છ જણ કુલ્લે આઠ જણને સતપંથ ધર્મનું જ્ઞાન આપ્યુ, અને સુરજા રાણીના હાથેજ કાલીંગા દૈત્યનું મૃત્યું થઇ ગયાની વાત પણ સૈયદે લખી

અલી = નકલંકી અવતાર

એક વાક્યમાં ઈમામ શાહે રચીલી લીલા

આપણા તીર્થ સ્થળ કાશી વિશ્વનાથનું કેટલું અપમાન

S-11
S-12
S-13
S-114
S-143

પ્રકરણ ૯ મું.

પીરાણા સતપંથીઓની રાત્રિના વખતે ખાનામાં થતી પુજાની ક્રિયાઓ

પીરાણા સતપંથના મુળ સ્થાપક સૈયદ ઈમામશાહે પોતાના હિંદુ સેવકોને ખાસ મુસલમાન બનાવવાનાજ ઈરાદાથી, અનેક યુક્તિ પ્રયુક્તિ અને છળભેદે વાપરીને પોતાની પ્રપંચ જાળ પાથરી છે, કે જેમાંથી અજ્ઞાન અને ભોળા હિંદુઓ ભડકીને છટકી જાય નહિ. એજ મુદ્દો ખાસ ધ્યાનમાં રાખીને પોતાના ભોળ સેવકોને સમજાવ્યું છે કે, પીરાણા સતપંથ એ કલીયુગના વારા પ્રમાણે અથરવેદ સનાતન ધર્મજ છે. અને અથરવેદ એ કલીયુગનો મુખ્ય વેદ છે. અથરવેદ એટલે ઈમામશાહનાં બનાવેલાં બનાવટી શાસ્ત્રો, તથા અર્ધદગ્ધ કલમાઓને સંગ્રહ, આ ઉપરાંત એ પ્રપંચ કુશળ સૈયદે પોતાનો ઉભો કરેલો પીરાણા સતપથ એ ખરેખરો હિંદુધર્મ જ છે એમ બતાવવા ખાતર પોતાનાં અર્ધદગ્ધ શાસ્ત્રોનાં નામ પણ હિંદુશાસ્ત્રોને મળતાંજ આપ્યાં છે. જેવાં કે યોગવાણી વિવેક વણજારો, સતવેણી ધ્રુ આખ્યાન, સતપંથીઓનું નીત્યકર્મ વિગેરે. આ ઉપરાંત હિંદુઓની ગાયંત્રી, જન્મ, લગ્ન, અને મરણ પ્રસંગે કરાતી વૈદિક ક્રિયાઓ ઉપરથી એ કુટીલ કપટી સૈયદે પણ એ દરેક પ્રસંગોને માટે અર્ધદગ્ધ મુસલમાની દુવાઓ બનાવી છે કે, જે વડે હિંદુ જ્ઞાતીઓનાં ધન તેમજ ધર્મની ખુવારી થઈ રહી છે. જન્મ અને લગ્ન જેવી ઉંચ્ચ ભાવનાવાળા ક્રિયાઓ કે જે વિદ્વાન બ્રાહ્મણો પાસેજ કરાવવી જોઈએ. તેને બદલે એ દરેક ક્રિયાઓ પૈસા ધુતી લેવાના કારણથી સતપંથના મુખી પાસેજ કરાવવી એવો નિયમ ઘડયો છે, અને તે મુખીએ એ દરેક પ્રસંગે મળતા સઘળા પૈસાઓ ઈમામશાહના વંશજ સૈયદોને મોકલી આપવાં જોઈએ, એવી ગોઠવણ કરી છે. તે ઉપરાંત મરણ પછીની દશા, એકાદશા, દ્વાદશા ઈત્યાદિ શ્રાધાદીક ક્રિયાઓ જે પ્રમાણે હિંદુઓ કરે છે તે પ્રમાણે, એ દરેક પ્રસંગોને માટે પણ સૈયદ ઈમામશાહ જુદી જુદી દુવાઓ લખી ગયા છે. તથા મૃત દેહને સ્વર્ગમાં મોકલવાને માટે પણ સૈયદ ઈમામશાહના વંશજ પૈસા લઈને દોવા પડી ગોઠવણ કરી આપે છે. એ ઉપરાંત દેહશુદ્ધિ પ્રાયશ્ચિત, સુતક નિવારણ ઈત્યાદિ માટે પણ દુવાઓ બનાવી છે, કે જે સઘળામાં કોઈપણ હિંદુ દેવની અગર બ્રાહ્મણની જરૂરજ ન પડે તે કાળજી ખાસ ધ્યાનમાં રાખી છે. એ ઉપરાંત ઘટપાટ કળસપુજા વિગેરેની દુવાઓ બનાવી છે કે જે સર્વે વાંચતાં એક સાચા હિંદુના હૃદયમાં કંપારી છુટ્યા વગર નજ રહે. તે સઘળામાં જ્યાં જુવો ત્યાં શરૂઆતમાં ફરમાનજી બીસમીલ્લાહ હર્રહેમાનથી આરંભ કરે છે. અને અંતમાં હક લાએલાહા ઈલીલ્લાહ મહંમદુર રસુલિલાહના કલમાનો જાપ હોય છે એવી રીતની સઘળી ક્રિયાઓ સતપંથીઓમાંનો જે એક પાકો ઈમાની હોય, તેને મુખીનો ઈલકાબ આપે છે તેજ કરાવી શકે છે. આ પછી એ સઘળી દોવાઓમાંથી અનુક્રમે એક પછી એક વાંચક વર્ગની સમક્ષ રજુ કરવામાં આવશે. જેમાં પ્રથમ દોવા મુખીની ક્રિયાની આવે છે, એમાં મુખી કોણ થઇ શકે! તથા મુખીની શું શું ફરજો હોય, તથા દરરોજ મુખીએ શું શું કરવું જોઇએ વિગેરે જણાવેલ છે.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

આગળ જતાં બધું પોગળ ઉઘાડું થશે એટલે કહી રાખ્યું છે કે, બીજા સંસારી માણસો અને તેમના ધર્મ કર્મ કે વહેવારમાં જોડાવું નહિ ! માત્ર સૈયદોના મુખનોજ વહેવાર રાખવો, એટલુંજ નહિ પણ સૈયદોને દાન દેતાં જે ઓછું આણસે અને બીજા પાખંડ ધર્મો સાથે વહેવાર રાખશે તે નર્કે જશે જેથી એ બિચારા અંધશ્રદ્ધાળુ અને અજ્ઞાન લોકો આ ઉપદેશ સાંભળી સૈયદોના મુખની પ્રસાદીને જ ઉત્તમ માનતા આવ્યા છે. જાણે હિંદુપણામાંથી ભ્રષ્ટ થયેલાનેજ ભેસ્ત મુકામે લઇ જવાનો ઇજારો મેળવીને સૈયદ ઇમામશાહ ન આવ્યા હોય તેમ પોતાના અજ્ઞાન હિંદુમુમના સેવકોના ગળે ગૂટડા ઉતાર્યા છે. સૈયદ ઇમામશાહના રચેલાં બધાં શાસ્ત્રો અને જ્ઞાનોમાં હિંદુધર્મ, ગાય, બ્રાહ્મણ, દેવતાઓ, મંદીરો અને હિંદુશાસ્ત્ર, પુરાણો વેદો વિગેરેની નીંદા કરી, અજ્ઞાન અને ભોળા લોકોને ભરમાવી તેમને ધર્મપરથી આસ્થા ઉઠાડી ઇસલામી બનાવવાના માટેજ રચવામાં આવ્યાં છે. એ ઉરતાંત સૈયદ ઇમામશાહે હિંદુધર્મથી પતિત થયેલા પોતાના મુમના સેવકોને નુરની ગોળી દશોંદ વિશોંદના લાગા આપે તથા પોતાની (ઇમામશાહની) આલ ઓલાદને ગુરૂ કરી પુજે તેનેજ સ્વર્ગ મળે છે, એવોજ મહીમા ગાયો છે. સૈયદ ઇમામશાહના બનાવેલાં શાસ્ત્રો જોકે આ પુસ્તકમાં ખાસ કરીને કેટલાંક તો આવી ગયાં છે, પરંતુ હજુપણ એવાં સેંકડો શાસ્ત્રો, જ્ઞાનો તથા ક્રિયાઓના ગ્રંથો બનાવેલા છે કે જે બધા આ પુસ્તક પછી પ્રગટ થનારા પીરાણા સતપંથની પોલ ભાગ બીજામાં આપવામાં આવશે. અત્રે તો હવે એ બધાં શાસ્ત્રો અને જ્ઞાનોને વિસ્તાર ભયથી મુકી દઈ, એક અગત્યનો વિષય કુર્મીક્ષત્રિય ઉત્તપત્તિમાંથી લઈ આપવામાં આવશે, કે જે હમારી જ્ઞાતિ સાથે વિશેષ મહત્વ ધરાવતો હોવાથી તેને સ્થાન આપીશું, કદાચ કોઇ વાચક બંધુને એમ પણ જણાશે કે, પીરાણા સતપંથની પોલને અને કુર્મીક્ષત્રિય ઉત્તપત્તિના ઇતિહાસને તે શો સંબંધ ! પરંતુ હવે પછીનું ૧૧ મું અને ૧૨ મું પ્રકરણ અથથી ઇતિ સુધી વાંચી જતાં જણાશે કે, પીરાણા સતપંથે અનેક હિંદુ જ્ઞાતિઓ અને તે ઉપરાંત કચ્છ દેશના અમારા કડવા પાટીદાર બંધુઓ કે જેઓ બધા એ પાપી પંથની જાળમાં ફસાઇને એવી તો અધમ સ્થિતિ ભોગવે છે કે, આજે તેમને તેઓ પોતે અસલ કોણ હતા, તથા ક્યાંથી કેવા કેવા સંજોગો વચ્ચે પોતાનું મુળ વતન ગુજરાત છોડી કચ્છના રેતાળ પ્રદેશ તરફ પ્રયાણ કરવું પડયું હતું. એ બધી બાબતનો સ્ફોટ કરવામાં આવશે. તેઓને તેમજ દુનીયાની જનતાને તેઓ કેવી અધમ સ્થિતિ ભોગવી રહ્યા છે, એ જણાવવાને માટે કુર્મીક્ષત્રિય ઉત્તપત્તિના વિદ્વાન લેખક કર્મવીર બંધુ પુરૂષોત્તમદાસ લલ્લુભાઇ વીરમગામવાળાએ અથાગ પરિશ્રમ ઉઠાવીને સમસ્ત કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિને પોતાની અસલ સ્થિતિનું ભાન કરાવ્યું છે, કે જેના માટે અમારી આખી જ્ઞાતિ સદાને માટે તેમની રૂણી રહેશે.

સૈય્યદોનું એઠું એટલે સતપંથીઓની પ્રસાદી

દુરભાગ્યાવશ બીજો ભાગ છપાયો નહિ.

Date: 19-Oct-1534

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

સં. ૧૫૯૨ ના કાર્તક શુદ ૨ શુક્રવારે બાવાનો ધર્મ અંગીકાર કરેલ છે, તે ભાઈઓએ આજદિવસ સુધી વહીવંચો લખાવ્યો છે અને બ્રાહ્મણો પાસે સુતક કર્મ, મરણની ક્રિયા તથા લગ્નની ક્રિયા કરાવી છે, પણ હવેથી આપણા ગુરૂ ઈમામશાના ધર્મનો ખરો રસ્તો બાવા ઈમામશાના વંશના સહીદો તથા હાલે જે પીરાણાની ગાદી ઉપર ટિલાએત કાકા પ્રાગજીના હુકમથી અને ધર્મને સમજીને બ્રાહ્મણ તથા ભાટને નહીં માનવા. નીચે મુજબ ગામના પટેલીઆનો પંચ ભેગો થઇ ઠરાવ કર્યો છે તે આપણી આખી નાતને કબુલ મંજુર છે.

૧. ગામ નેત્રાના પટેલ લખમણ સૂત નારણ નાકરાણી, પટેલ નારણ આબજીઆણી, તથા પા. સામા ભાવાણી.
૨. ગામ વીરાણીના પા. માંડણ તથા રૈયા નાકરાણી, પટેલ પાંચા પાંચાણી, લાધા દીવાણી, તથા માના બાથાણી.
૩. ગામ શ્રી વિથોણના પા. દેવજી, ભગત કાનજી, ગણેશ સેંધાણી, વાલા નાંધાંણી, તથા વસરામ સૂરાણી.
૪. ગામ શ્રી નખત્રાણાના પા. ભોજા માંનાણી, પા. સૂરા, પા. નાંયા સેંધા, ગોરાવાલા, દેવરાજ, તથા કમા સુરાણી.
૫. ગામ મથલના પા. હરભમ પોકાર, મેઘા નાંનજીઆણી, તથા રતના ચોધરી.
૬. ગામ શ્રી ગડાણીના. પા. કેસરા, નીરજી, તથા પેથા પોકાર.
૭. ગામ શ્રી ખોંભડીના પા. પાંચા, તથા અબજી પોકાર.
૮. ગામ શ્રી અંગીઆના પા. અખઇ, મેઘા, માંના, તથા કાનજી પારસીઆ.
૯. ગામ શ્રી ડોઝાપરના પા. મનજી સોમજાંણી, પા. સુરા, મુખી જીવા, તથા ભીમા રઈઆણી.
૧૦. ગામ દર્શડીના પા. ડુંગર, ગોપાલ, લખમણ, કરસન પોકાર, દેવજી સેંધાંણી, ખેતા પુંજાંણી, તથા હરભમ.
૧૧. ગામ શ્રી સરવાના પા. કેસરા, તથા કરસન હરજી પબાણી.
૧૨. ગામ શ્રી કરઓઇના પા. દેવસી, તથા મૂળા.
૧૩. ગામ શ્રી મગવાણાના પા. ગોરા ચોપડા, તથા કચરા.
૧૪. ગામ શ્રી ભડલીના પા. ગોવા ઠાકરાણી, તથા માંડણ ભોજાણી.
૧૫. ગામ શ્રી માનકવાના પા. કરમસી, સુત ભીમજી, ધનજી, રામજી, તથા કરસન.

નાત સમસ્ત મળી ખાંનામાં, ગામ નખત્રાણાનામાં, બાવાના પાટ આગળ ધુપ દીવો કરી ઈમામસાના ધર્મના માટે નક્કી કરી, ગોર દયાશંકર ભગવાનજી તથા ગવરીદાસ સામદાસને રજા દીધી છે. આખી નાતે મળીને કહ્યું કે સં. ૧૫૯૨ ના કાર્તક સુદ ૨ શુક્રવારના દહાડાથી ધર્મ ઈમામસાનું લીધું છે, તે

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

સૈયદોએ ઉપરની ચેતવણી પ્રસિદ્ધ કરીને ખરૂં જોતાં તો હિંદુજનતા ઉપર એક પ્રકારનો ઉપકારજ કરેલો છે. કે જેને લઇ અન્ય હિંદુભાઇઓ પણ એ પીરાણા સતપંથીઓના સંસર્ગમાં આવતાં ડરે અને તેને લઈ એ સતપંથી ભાઇઓ પણ શરમને લઈને કાંતો જનતાની ટીકાના ભયથી એ પંથની કપટ જાળમાંથી છુટા થવા પ્રયત્ન કરે.

સૈયદો સારી પેઠે જાણે છે કે તેમના વડીલ એટલે પીરાણા સતપંથના મુળ સ્થાપક સૈયદ ઇમામશાહનો મુખ્ય મુદ્દો ભોળા હિંદુઓને એ પંથની કપટ જાળમાં ફસાવી અંતે મુસલમાની રાહત ઉપર જ લઇ જવાનો હતો. પરંતુ તેનાથી એ કામ ન બનતાં અધુરૂં રહી જવાથી તે કામ તેઓ (સૈયદ ઇમામશાહ) પોતાના ફરજંદોને સોંપી ગયા છે, એમ કહેવાય છે. અને તેજ મુદ્દાને અનુસરી **મોમીન શાહમહંમદ સકલાભાઇ** પોતા તરફથી સં. ૧૯૫૫ ના અષાડ માસમાં પ્રસિદ્ધ કરેલ ગ્રંથ "**અનવારે હીદાયત** યાને **હીદાયતનું નુર**" માં પીરાણા સતપંથીઓને ઉદ્દેશીને લખે છે કે;

"પીરાણા સતપંથના ત્રણ વિભાગ છે,

ભાગ ૧ લો સૈયદો કે જેઓ હઝરત પીર ઇમામશાહની ઓલાદના છે તેઓ શીઆહ ધર્મ પાળે છે.

ભાગ ૨ જો મોમન શેખ ભોઇ વિગેરે કે જેઓ અડધો મુસલમાની ધર્મ પાળે છે.

ભાગ ૩ જો ગુપતીઓનો કે જે ઓ તદ્દન હિન્દુ જેવા છે પણ ખુશીની વાત છે કે અમદાવાદના મોમીનો પુરો મુસલમાની શીઆ ધર્મ પાળે છે તો તે મુજબ આ ધર્મના તમામ ભાઇઓને મારી અરજ છે કે હિન્દુ અને મુસલમાનની વચમાં નહીં રહેતાં એક કીનારો પકડવો સારો છે.

આપણા પીરે તો જેમ એક ભુમીમાંથી બીજી ભૂમીમાં જવું હોય ને વચમાં દરીયો આવે ત્યારે વહાણની જરૂર પડે છે તેવી રીતે આપણને હિન્દુ રૂપી ભૂમીમાંથી ખસેડી મુસલમાની ભૂમી તરફ લઇ ગયા હવે કીનારે પોહોચવું આપણું કામ છે, નહીં તો એક સાધુની કહેવત પ્રમાણેઃ—

"ધર્મ ધામ પોંહોચ્યો નહી, નહિ વૈકુંઠ નહીં વાસ,
અધ વચમેં લટકી રહ્યો, સાધુ સુંદરદાસ."

એવી રીતે દરીયામાં રહેવા કરતાં એક કીનારો પકડવો બહેતર છે. કાંતો હીન્દુ થવું ને કાંતો મુસલમાન થવું પણ હિન્દુ થવું ગમે નહીં તેથી મુસલમાની ધર્મ બરાબર સમજી પાળવો એજ ઠીક છે.

S-11 S-12 S-13 S-114 S-143

જુઓ કે અમદાવાદ વિગેરે મોટાં શહેરોમાં આવો સુધારો થઇ ગયો છે. પણ કચ્છ કાઠીઆવાડ–કાનમ ચરોતર વિગેરેમાં તો હજુ કંઇ પણ સુધારો થયોજ નથી જો કે આપણા પીરનો હુકમ છે કે, “ **રોજા નીમાઝને બંદગી ભાઇ કલમા નામત ચીઝ.** ” કોઈ શખશને એકનો એક દીકરો હોય ને તે નાપાક એટલે ઝાડો પીશાબ વાળો હોય તો તેનો બાપ નવરાવ્યા શિવાય ખોળામાં બેસાડશે નહીં તેમ આપણા પેદા કરનારની પાસે આપણે નાપાકીની હાલતમાં જઇશું, તો તે આપણને કેમ મંજુર કરશે. અર્થાત મુડદાંઓને **ગુસલની** રીત પ્રમાણે નહીં નવરાવતાં એમને એમ દાટી દે છે અને જનાઝાની **નીમાઝ** પડાવતા નથી માટે **કલમો નીમાઝ ગુસલ** વિગેરેની રીતો જેવી આપણા પીરના ફરઝંદો પાળે છે તે મુજબ પાળવી જોઇએ. જુઓ કે **પીરાણામાં મસજીદ છે ઇમામખાનું છે મદ્રસો છે દરગાહમાં કુરાન સરીફની આયતો** લખેલી છે. કુરાન શરીફ સીરહાને મુકેલાં છે, વિગેરે રીતો તમે જોશો તો ખાત્રી થશે. કે આપણા પીર કે જેઓ પાકા **શીઆ મઝહબના** તેમનો હેતુ આપણને પુરા **મુસલમાન** કરવાનો હતો પણ શરૂવાતની અંદર જેટલું કરવાનુ તે તેઓ સાહેબે કરી જીંદગી પુરી થવાથી બાકીની હકીકત અધુરી રહી; તો ઉમેદ છે કે આપણા પીરના **ફરઝંદો** (સૈયદો) **કાકાઓ** તથા **જમાતના આગેવાનો** આ કામ માટે કોશીશ કરશે. ” લેખકે આ પ્રમાણે ભલામણ કરી છે, અને તે વખતના **પીરાણાની** ગાદીના મુજાવર કાકા કરમસીના માટે લખે છે કે, ‘ કરમસી કાકો હર વખત હઝરત અલીઅ અલેહીસ સલામને યાદ કરે છે. તેઓ પંજતન પાક અલેહીસ સલામની મીજલસો દર જુમેરાતે તથા ચાંદરાતે પીરાણામાં કરે છે. અને ચાલીસમાં સુધી આકા ઇમામહુશેન અલેહીસ સલામના ગમની મીજલશો કરે છે. ’

આવા આવા અનેક પ્રકારના પ્રપંચો હિંદુઓમાંથી પતિત થઇ વટલી ગયેલા મુમનાઓ તથા ઈમામશાહના વંશજ સૈયદો ભોળા અને અજ્ઞાન હિંદુભાઈઓને ફોસલાવી જાહેર મુસલમાન બનાવવા કરી રહ્યા છે. ખરૂં જોતાં તો એ પંથને માનનારા હિંદુભાઈઓના વર્તનમાં પણ દિવસે દિવસે પરિવર્તન થતું જાય છે. તેઓમાંના કેટલાક તો માત્ર પહેરવેશથી અને અસલની જુનિ પદ્ધતિ અનુસાર આપવામાં આવતાં નામો પરથી જ તેઓ હિંદુ છે એમ ઓળખાય છે.

પોતાને હિંદુ તરિકે ઓળખાવનાર આવા સતપંથી ભાઈઓ જો વેળાસર ચેતીને એ પ્રપંચી પંથની કપટ જાળમાંથી મુક્ત થવા પ્રયત્ન નહિ કરે, અને હજુપણ એ કપટ કુશળ સૈયદોના કહેવા અનુસારજ પોતાનું વર્તન રાખશે તો અંતે તેમને મુસલમાન થવુંજ પડશે.

॥ ओ३म् ॥

પીરાણામત (સતપંથ) તંત્ર.

ભાગ ૧ લો.

રચનાર શુભેચ્છક

છીમાભાઇ ભુલાભાઈ ભગત.

મુ૦ ભાઠા–સુરત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

રણછોડભાઇ હલસુખભાઇ ભગત.

ઠે૦ શાકબજાર–અમદાવાદ.

સં. ૧૯૭૪ સન ૧૯૧૮

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૧૦૫૦

કિંમત રૂ. ૦-૧-૦

" સર્વ ધર્મમાં સત્યનો અંશ છે. "

જુઓ, સતપંથ ભાષણ ચેરમેન મી. મથુરચરામ.

સન ૧૯૧૭ ની ત્રીજી કોનફરન્સ.

પ્રિય વાંચકો ! ચેરમેનના ભાષણ ઉપરથી સતપંથ શાસ્ત્ર ખોટું ઠર્યું છે; અને અમને ટેકો મળ્યો છે કે હરેક ધર્મમાં સત્યનો અંશ છે તો હવે એથી વિરૂદ્ધ સતપંથી કે તેની સાથે સંબંધ ધરાવનારા કોઇ પણ આગેવાનથી જાહેરમાં એમ તો નહિ કહી શકાય કે આ કળિયુગમાં એકલો સતપંથજ સત્ય છે ? મતલબ કે સર્વે ધર્મ સાચા છે એવું નક્કીજ છે. તો પછી પીરાણાની ગાદીવાળા લક્ષ્મણ કાકાએ અમને આર્યસમાજની સનંદ આપીને સતપંથની સનંદ લઈ લીધી આથી તો થયું એવું કે શેઠ ક્યાં ગયા ? તો ઘેરના ઘેરજ ? એમાં અમારે ખોટું માનવાપણું કે અમારા પ્રત્યે દ્વેષ રાખવાનું કારણ શું ? એથી તમારામાં કાંઇ વિશેષ છે ? ખરેખર, તે સરક્યુલર અને તા. ૧-૪-૧૫ નો તે દિવસ અમારા અંતઃકરણમાં હંમેશને માટે કોતરાઇ રહેશે; કારણ કે, જો જમાતો તે સરક્યુલરનો અમલ ન કરત તો આજ સુધીમાં તે પંથ જે હિંદુપણામાં ગુપ્ત રીતે ખપતો હતો તે ખપ્યે જાત અને લોકો તેની જાળમાં ફસાત. પરંતુ સતપંથનું યથાર્થ સ્વરૂપ બતાવીને દુનીયાને

સાથે સતપંથીઓ પણ શકમાં પડશે કે, આ નુરૂદ્દીન તો નવસારીના મતીઓના ભગવાન છે અને તે ઇરાનના રહીશ છે; તથા ઈમામશાહ તે પીરાણાવાળા સતપંથીઓના ભગવાનના છોકરા પ્રભુ છે, અને તે અરબસ્તાનના રહીશ છે.

(જુઓ, તબકત-એ. નાસીલ ઇલીયટકૃત ભાષાંતર ૨ પૃ. ૩૩૧-૬)

વાંચકો ! હવે " નવસારીના નુર સતગોર, તેજ પીરાણાના નુર સતગોર છે " એમ સિદ્ધ થયું. માટે નવસારીની સેંદ લેઇ જાઓ તે પીરાણા ગયા બરાબર છે; અને નવસારીની સોંઘી જાત્રા સિદ્ધપુર બરાબર છે. આ તફાવત ઘણાં વર્ષોનો છે; અને તે પીરાણાના ઈમામશાહના સેવકો ખુશીથી કબુલ કરે છે, પણ અમે સીધો રસ્તો બતાવીએ તો દુશ્મન.

હંસ બાળે અને ચીત્રાને માંથે પડે.

આ તો, નવસારીવાળાના અમે દુશ્મન; અને તમારા દોષ (પીરાણામાંથી બરતરફ કરેલા સેવકો તથા આર્યસમાજને માટે હથિયારરૂપ બનાવ્યા એ) ઠીક ?

પણ ભાઇરે, 'કાળા અક્ષર ભેંસ બરાબર' સમજનારના દોરેલા તમે દોરાઓ છો, અને તેઓના હાથમાં પીરાણાનો બધો આધાર મૂકો છો. તેનું ફળ કેવું આવે છે ? તે એક દિવસ તમારા જોવામાં આંવશે.

ફીરોજશાહ તઘલખ જેવા કેટલાક રાજાઓએ (ઇ. સ. ૧૩૫૧-૮૮) પોતાની હિંદુ પ્રજાને એવી લાલચ આપી કે તમે મુસલમાન થશો તો તમને જજિઆ કર-માંથી મુક્ત કરીશ; યાતો તમને મોટા ઓદ્ધા આપીશ; તેમજ સરકારી નોકરીમાં દાખલ કરીશ. આવી લાલચને લીધે હજારો માણુસોએ ઇસ્લામ ધર્મ અખત્યાર કર્યો હતો.

સિદ્ધરાજ જયસિંહ (ઇ. સ. ૧૦૯૪. ૧૧૪૩) ના અરસામાં ખંભાતમાં રાજ્ય કરતા હતા. એમના ઇતિહાસનું વૃત્તાંત જાહેરમાં એટલુંજ છે કે એક વખતે ખંભાતમાં હિંદુ, પારસી, અને મુસલમાનોને તકરાર થતાં જૈન તથા પારસીઓએ મુસલમાનોની મસ્જિદ ભાંગી નાંખી. મુસલમાનોએ તે બાબતની ફૂર્યાદ સિદ્ધરાજને કરતાં તેણે જૈન તથા પારસીને સજા કરી અને મસ્જિદ ફરી બાંધવા થોડા પૈસા સુદ્ધાં આપ્યા. એ મુસલમાનો તે વખતના રાજાઓના લશ્કરમાં નોકરી કરતા. કેટલાક સૈનિકો પણ ખરા. પણ સતપંથ પુસ્તકમાં ઇતિહાસ છે તે ચમત્કારી બાબતનો છે. એટલે તે આ તકે જાહેર કરવાની જરૂર નથી.

મિરાતે-અહમદી-નામના ગુજરાતના ફારસી ઇતિહાસ લેખક ફિરસ્તાની તવારીખને અંતે તેણે ઘણા પીર, શેખ, અને બીજા મુસલમાન ધર્મ પ્રચારકોનાં ચરિત્ર આપ્યાં છે. તેમાં સૌથી લાંબા વખતનાં અને પ્રખ્યાત મખાજી

બાદશાહના હુકમથી કાજીએ તેડાવેલા. તેમને મળવા જતાં ઇમામશાહનું મોત થયું. કોઇ કહે છે કે તેમણે પોતે ઝેર ખાધું. કોઈ કહે છે કે રાજાના માણસે ખવડાવ્યું. પરંતુ તે ઉપરથી મતીઆઓ (ખોજા) ને ગુસ્સો ચઢયો; અને તેમણે બાદશાહ સામે બંડ ઉઠાવી ભરૂચનો કિલ્લો સર કર્યો. એ બંડ દબાવી દેતાં બાદશાહને ઘણો શ્રમ પડયો. 'બાકરઅલ્લી' નામના પીરાણાના સૈયદ ઈ. સ. ૧૮૪૩ માં ગુજરી ગયા. તેમણે વળી જે બોધ કર્યો તે પ્રમાણે હઝરત મહમદ તે બ્રહ્માનો અને અલી તે વિષ્ણુનો અવતાર કહેવાય છે. પોતે પોતાને સતગુરૂ અથવા ઈમામ અથવા ભગવાન કહેવડાવતા; અને એક કાકાના કહેવા મુજબ બાકરઅલ્લી રામ અને પોતે લક્ષ્મણનો અવતાર હતા. (હાલમાં પીરાણામાં રામજી કાકા કારભારી અને લક્ષ્મણ કાકા ગાદીવાળા છે. તે આગલા વખતમાં અવતારીના નામ ઉપરથી હોય તો કોણ જાણે ?)

S-4

S-121

સતપંથીઓ ગુપ્ત રીતે મુસલમાન ધર્મ પાળે છે અને દેખાવ માટે અથર્વવેદી કહેડાવે છે

જો કે કલમો પઢવાથી પાપ ધોવાઇ જાય છે.

એ પંથના હિંદુઓ ગુપ્તી (ગુપ્ત રીતે) મુસલમાન અને બહારથી હિંદુ (અથર્વ વેદી) કહેવાય છે; અને ઇમામશાહના સંતાનો પ્રકટી (ખુલ્લી) મુસલમાન પાળવાવાળા કહેવાય છે.

S-182

Series 36 (Updated) -Pirana Satpanth's religious head is a Muslim / પીરાણા સતપંથના ધાર્મિક ગુરૂ એક મુસલમાન

Link: http://www.realpatidar.com/a/series36

Real Patidar <mail@realpatidar.com> **Mon, Aug 1, 2011 at 7:48 PM**
To: realpatidar <realpatidar@googlegroups.com>

Note/નોંધ:
Name of news paper in which the news of death was published, has been now rectified correctly to Gujarat Samachar.
Earlier wrongly mentioned as Kutch Mitra.
ગુજરાત સમાચાર છાપામાંમાં બેસણાની જાહેરાત છાપવામાં આવી હતી, તે વાતને સુધારી નાખવામાં આવી છે. પહેલાં ભૂલથી કચ્છ મિત્ર લખાઈ ગયું હતું.

24-Jul-2011

|| જય લક્ષ્મીનારાયણ || || Jay Laxminarayan ||

હમણા થોડા દિવસ પહેલાંજ, એટલે તા. ૦૧ જુલાઈ ૨૦૧૧ ના પીરાણા સતપંથના ધાર્મિક ગુરૂ/પીર શામ્સુદ્દીન બાવા ખાકીનો દેહાંત થયો છે. તેમનું ફોટું નીચે પ્રમાણે છે. તેઓ સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના ગાદીના ૧૪માં વારસદાર (ગાદીપતિ) હતા.
Few days back, i.e., on 01-Jul-2011, Pirana Satpanth's Pir and religious head, Shri Shamshuddin Bawa Khaki expired. His photographs is given below. He was 14th heir to the seat of "Satpanth Sanatan Vaidik Dharm"

पीरजादा सैयद शम्सुदीन बावा साहेब "खाकी"
पीराणा (गुजरात)

S-182

તેમના મરણ પછી તેમના દીકરાઓએ બેસણાની જાહેર ખબર ગુજરાત સમાચારમાં છપાવી હતી, જે નીચે પ્રમાણે છે;

After his death, his sons had published an advertisement in Gujarat Samachar news paper on 03-Jul-2011, Page 2, Bhuj Edition, which is given below.

ગુજરાત સમાચાર, ભુજ આવૃત્તિ - તા.૦૩ જુલાઈ ૨૦૧૧, પેજ: ૨

બેસણું

પીરશ્રી સૈયદ ઈમામશાહ બાવા (મુ.પીરાણા)ના ૧૪માં (ચૌદમાં) સજ્જાદાનશીન અને સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના પીરશ્રી **પીરઝાદા સૈયદ શમ્સુદ્દિન બાવા સાહેબ "ખાકી"** નું દેહાન્ત તા. ૧-૭-૧૧ના રોજ થયેલ છે. આપશ્રીનું બેસણું તા. ૪-૭-૧૧, સોમવારના રોજ સવારે ૯થી ૧૧ના સમયે "ખાકી" બાવાનું મકાન, મુ.પીરાણામાં નિર્ધારીત કરેલ છે.

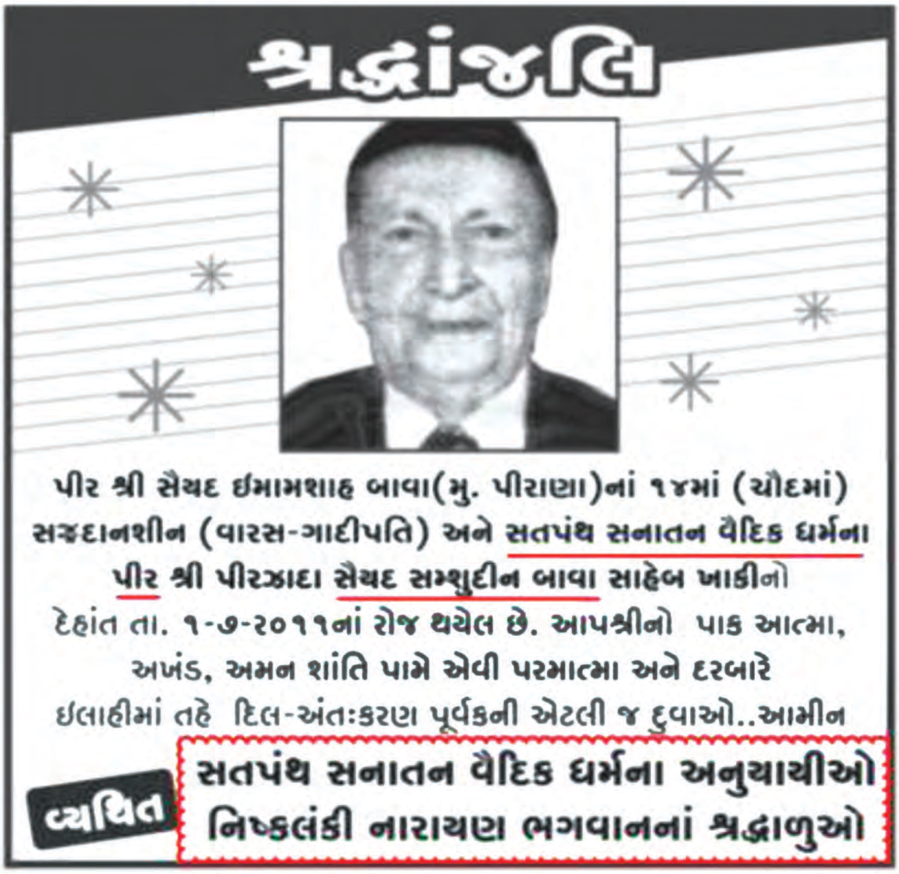
લિ. **સજ્જાદાનશીન પીરઝાદા સૈયદ સલાઉદ્દીન શમસુદ્દીન તથા પીરઝાદા સૈયદ મહંમદ અશરફ શમ્સુદ્દિન**

ઉપર જણાવેલ જાહેર ખબરમાં જાણવા લાયક મુખ્ય મુદ્દો છે... "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના પીર શ્રી પીરઝાદા સૈય્યદ શમ્સુદ્દીન બાવા સાહેબ ખાકી"
આનો અર્થ એમ છે કે "પીર શ્રી પીરઝાદા સૈય્યદ શમ્સુદ્દીન બાવા સાહેબ ખાકી" એ બીજા કોઈ નહિ પણ "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મ"ના પીર/ગુરૂ છે.
Important points worth noting from the above advertisement is that... "Satpanth Sanatan Vedic Religion's" Pir is none other than "Pirzada Saiyyad Shasuddhin Bawa Saheb Khaki".

ત્યાર બાદ તારિક ૦૭ જુલાઈ ૨૦૧૧ના "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના અનુયાયીઓ" અને "નિષ્કલંકી નારાયણ ભગવાનના શ્રદ્ધાલોઓ"એ એક શ્રદ્ધાંજલિ કચ્છ મિત્રમાં છપાવી હતી. જે નીચે પ્રમાણે છે;
There after on 07-Jul-2011, followers of "Satpanth Sanatan Vedic Religion" and "Believers of Nishkalanki Narayan Bhagwan" had published their condolences in Kutch Mitra News Paper, Bhuj Edition, Page 9, which is as under;

S-182

કચ્છ મિત્ર, ભુજ આવૃત્તિ - તા.૦૭ જુલાઈ ૨૦૧૧, પેજ: ૯

ઉપર બતાવેલ જાહેર ખબરમાં તમે સાફ જોઈ શકો છો કે "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના અનુયાયીઓ" એ તેમના "પીર" ને હૃદયથી શ્રદ્ધાંજલિ આપી છે.

From the above advertisement it is clear that the followers of "Satpanth Sanatan Vedic Religion" have expressed their heartfelt condolences on the death of "their Pir".

પણ, તેના પછી તા. ૦૯ જુલાઈ ૨૦૧૧ ના કચ્છ મિત્રમાં ક.ક.પા. સતપંથ સનાતન સમાજે, તા. ૦૭ જુલાઈ ૨૦૧૧ના છપાવેલ શ્રદ્ધાન્જલીનો જાહેર રદિયો છપાવેલ છે. જે નીચે મુજબ છે;

But thereafter on 07-Jul-2011, once again in Kutch Mitra news paper of Bhuj edition, on page 5 a Disclaimer is published by "K.K.P. Satpanth Sanatan Samaj", which is reproduced below;

S-182

કચ્છ મિત્ર, ભુજ આવૃત્તિ - તા.: ૦૯ જુલાઈ ૨૦૧૧ પેજ: ૫

જાહેર રદિયો

આથી સર્વે જાહેર જનતાને જણાવવાનું કે, ગત તા. ૭-૭-૨૦૧૧ના કચ્છમિત્ર દૈનિક અખબારમાં જે 'પીરઝાદા સૈયદ સમસુદીન બાવા સાહેબ-ખાકી'ની જે સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના અનુયાયીઓ તેમજ નિષ્કલંકી નારાયણ ભગવાનના શ્રદ્ધાળુઓ વ્યથિત જે શ્રદ્ધાંજલિ આપવામાં આવી હતી જે બાબતે સતપંથ સનાતન સમાજ તેમજ નિષ્કલંકી નારાયણ ભગવાનના અનુયાયીઓને કોઈપણ જાતનું લાગતું-વળગતું નથી અને તેની સાથે કોઈપણ જાતના લેવા-દેવા પણ નથી અને સતપંથ સનાતન સમાજ તેમજ નિષ્કલંકી નારાયણ ભગવાનના અનુયાયીઓ સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢે છે. જેની સર્વે જનતાએ નોંધ લેવી.

મંત્રીશ્રી	એજ લિ.
સામજીભાઈ કેસરા છાભૈયા રાયણ મોટી-કચ્છ.	શ્રી ક. ક. પા. સતપંથ સનાતન સમાજ, પ્રમુખશ્રી, રતનશી લાલજી વેલાણી, દુર્ગાપુર-કચ્છ.

ઉપર બતાવેલ "જાહેર રદિયો"ના મદદથી જનતાન સમક્ષ એવો સંદેશો મોકલવાની કોશિશ કરવામાં આવી છે, જાણે "સતપંથ ધર્મ" અને "પીર શામ્સુદ્ધીન બાવા" નો કોઈ સંબંધ નથી.

Reading the above disclaimer, any normal reader would get an impression that "Satpanth Religion" and "Pir Shamsuddin Bawa" have no connection/relation.

પણ ધ્યાનથી વાંચ્યા બાદ તેનું અધ્યયન કરીએ તો સમજાઈ આવેશ કે ઉપર જણાવેલ "જાહેર રદિયો" તો ફક્ત લોકોની આંખમાં ધૂળ નાખવા શિવાય કઈ નથી. લોકોને મુજવાના "તાકિયાના" પ્રયોગનો આ એક સરસ દાખલો છે. તેના કારણો આ પ્રમાણે છે:

However, after careful reading and analysing, it will become very clear that the Disclaimer published was just to fool people and has no substance to it. This is a very good example of use of "Taqiyya" to confuse people. The reasons for are;

1. શ્રી ક.ક.પા. સતપંથ સનાતન સમાજે તા. ૦૯-૦૭-૨૦૧૧ના કચ્છ મિત્રમાં જે રદિયો આપ્યો છે, તે રદિયો આપવાનો તેમને કોઈ મૂળભૂત અને નૈથીક અધિકારાજ નથી. આવો અધિકાર તો ફક્ત પીરાણા સતપંથ ધર્મની સર્વોચ્ચ અને એક માત્ર માતૃ સંસ્થાનેજ છે. આ સંસ્થા જે કોર્ટના આદેશના પગલાં રૂપે સ્થાપેલી છે, તેનું નામ છે"ધી ઈમામ શાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમીટી ટ્રસ્ટ" અને તેનું રેજીસ્ટ્રેશન નં છે "ઈ-૭૩૮".

1. Shri K K P Satpanth Santan Samaj has no basic and moral right to issue the disclaimer published on 09-Jul-2011 in Kutch Mitra news paper. Such right is vested only with the highest and mother institution of all Pirana Satpanthis. This institution was formed by the order of the court and is called"The Imam Shah Bawa Roza Sansthan Committee Trust" having registration no as "E-738".

S-182

2. "શ્રી ક.ક.પા. સતપંથ સનાતન સમાજ" એક "સામાજિક સંસ્થા" છે. તેને સતપંથ ધર્મના ધાર્મિક બાબતમાં છણાવટ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. પીરાણા સતપંથ ધર્મના ધાર્મિક બાબતે છણાવટ કરવાનો અધિકાર "ધી ઈમામ શાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમીટી ટ્રસ્ટ"ને છે. **આ ટ્રસ્ટમાં ૭ પાટીદાર ભાઈઓ છે અને ૩ સૈય્યદ ભાઈઓ છે. તેમજ ધર્મના મુખ્ય "કાકા", હાલે શ્રી નાનકદસ કાકા, ગુરુ કરસનદાસ કાકા અને તેમના ગુરુ સવજી ભગત (પીરઝાદા સાથે કરસન કાકા અને સવજી કાકાનો ફોટો પણ જોઈ શકશો), ચેરમેન પદે હોય છે. આમ કુળ ૧૧ ટ્રસ્ટીઓ આ ટ્રસ્ટમાં છે**. આ હકીકતથી સાફ થઈ જાય છે કે સૈયદ ભાઈઓ અને પાટીદાર ભાઈઓ વચ્ચે, સતપંથ ધર્મ બાબતે, વર્ષોથી સંબંધ છે અને એ સંબંધ પીર/ગુરુ અને મુરીદો/અનુયાયીઓ નો સંબંધ છે.

2. "Shri K. K. P. Satpanth Sanatan Samaj" is a "Social Organisation". With respect to Satpanth Religion, it does not have any right to issue any kind of clarification. Such right is vested only with "The Imam Shah Bawa Roza Santhan Committee Trust". **This trust consists of 7 trustees from Patidar communitee and 3 trustees from Saiyyed community. The incumbent main "Kaka" is the chairman of the trust, who at present happens to be Nanakdas Kaka guru Karsan Kaka and his guru Savji Kaka. (You can see the photo of Pirzada with Karsan Kaka and Savji Kaka). In this way, there are in total 11 trustees.** With this fact, it becomes amply clear that Saiyyeds and Patidars share some kind of common relationship. For hundreds of years now, they shared the relationship of a "Pir/guru" with that of "followers/believers".

તેમના સંબંધ દર્શાવતું એક ફોટું પણ તમે નીચે જોઈ શકો છો, જેમાં કરસન કાકા અને તેમના ગુરૂ સવજીકાકા, પીર શમ્સુદ્દીન સાથે છે. પીર શમ્સુદ્દીન વચ્ચે બેઠા છે. From the photo below, you can see that Pirzada Shamsuddhin Khaki is sitting in the middle and Karsan Kaka (left) and his Guru Savji Kaka (right) are standing on either sides.

કરશનકાકા પટેલ કરશન અરજન ખેડોઈ કચ્છ	પીરજાદા	સવજીભગત પટેલ સવજી અરજન દેસાઈ પરાકંપા

S-182

3. બીજી બાજુ સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના સેવકો ફક્ત ક.ક.પા. (કચ્છ કડવા પાટીદાર) જ્ઞાતિમાંજ છે એવું નથી. સતપંથ ધર્મને રબારી, લોહાણા (ખોજાઓ), બ્રાહ્મણો, ગુજ્જર, કોળી પટેલ, મુસ્લિમો, વગેરે ઘણી જ્ઞાતિના લોકો માને છે. ક.ક.પા. સતપંથ સમાજ તો ફક્ત કચ્છમાં રહેતાં કડવા પાટીદારોની એક નાની સામાજિક સંસ્થા છે. એ કઈ બીજા સતપંથી ભાઈઓ વતીથી નિવેદન/રદિયો ન આપી શકે. ક.ક.પા. સતપંથ સનાતન સમાજે આપેલ રદિયાનું કોઈ વજૂદ નથી / મતલબ નથી.

3. On a different note, the followers of Satpanth Sanatan Vedic Religion are not confined to people from K. K. P. (Kutch Kadva Patidar) community only. People from communities like Rabari, Lohana (Khoja), Brahman, Gujjar, Koli Patel, Muslims etc. believe in Satpanth religion. K K P Satpanth Sanatan Samaj is a very small organisation of Kadva Patidars of Kutch region. It cannot give any clarification of people from other communities. The disclaimer published by K K P Santpanth Sanatan Samaj has not real meaning and has absolutely no standing at all.

તો આવા સંજોગોમાં શ્રી ક.ક.પા. સતપંથ સનાતન સમાજ દ્વારા એવું નિવેદન કરવું કે "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મના અનુયાયીઓ" અને "નિષ્કલંકી નારયણ ભગવાનના શ્રધાળુઓ" ને "પીર શ્રી પીરઝાદા સૈય્યદ સમ્શુદ્દીન સાથે" "કોઈ પણ જાતના લેવા-દેવા નથી", તેમજ જન્નત નશીન પીર માટે તેમના અનુયાયીઓના દિલની કોમલ અને પાક ભાવનાને "સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢે છે" એમ કહેવું એ પીરની અવમાનના છે, અનુયાયીઓની લાગણીને દુભાવાનો પ્રયત્ન છે અને સત્યથી વેગળું છે.

In light of the above, the disclaimer published by K K Satpanth Santan Samaj that "followers of Satpanth Sanatan Vedic religion " and "believers of Nishkalanki Narayan Bhagwan" have "nothing to do" with "Pir Shri Prizada Saiyyad Shamshuddin" is nothing but defaming the Pir, to hurt the feels of his followers and something other than truth.

હવે, ઉપર જણાવેલ વસ્તુ હકીકત જાણ્યા બાદ ચોખ્ખું સમજાઈ આવે છે કે "પીરાણા સતપંથ" જેનું બીજું નામ "સતપંથ સનાતન વૈદિક ધર્મ" છે, તેના ધર્મ ગુરૂ એક મુસલમાન સૈય્યદ છે. હાલના ગાદીપતી ("સજ્જાદ નશીન") ધર્મ ગુરૂ નું નામ છે, "પીર શ્રી પીરઝાદા સૈય્યદ સલાઉદ્દીન શમશુદ્દીન બાવા ખાકી"

Thus, after understanding the above facts, it becomes very clear that the religious head of "Pirana Satpanth religion" alias "Satpanth Sanatan Vedic Religion" is a Muslim Saiyyed. At present name of the person siting on the seat, the 15th heir ("Sajjad Nashin") , is "Pir Shri Pirzada Saiyyed Sallauddin Shamshuddin Bawa Khaki"

S-182

લોકો, પીરાણા સતપંથની સચ્ચાઈથી, વાકેફ રહે તેના માટે આ ઈમેઈલ મોકલવામાં આવ્યો છે.

This email has been circulated to make people aware about the true facts of Pirana Satpanth.

Real Patidar

www.realpatidar.com

- Views expressed here are for the sake of discussion and knowledge only.
- To fully understand the contents of this email, you may be required to read http://www.realpatidar.com/archives/series-1
- To know more visit www.realpatidar.com or send a request-mail to mail@realpatidar.com
- To receive emails send a request to mail@realpatidar.com or join google group http://groups.google.com/group/realpatidar/
- Views expressed here are not necessarily of Real Patidar or subscribed by Real Patidar.

BEWARE !! BEWARE !! -Phishing attacks:

1. real-patidar@googlegroups.com 2. realpatidarr@gmail.com 3. realpatidaar@gmail.com are **NOT** related to the www.realpatidar.com, the original Real Patidar

----

ॐ

॥ શ્રી ગણેશાય નમઃ ॥

કચ્છના કડવા પાટીદાર આઈઓનો

કીર્તિધ્વજ !

યાને

સંવત ૧૯૩૨ માં થયેલા નિંદ્ય ઠરાવનું નિકંદન.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

કચ્છના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિના આગેવાનોના હુકમથી,

પટેલ જીવરાજ વસ્તા કોન્ટ્રાકટર.

ગામ માનકુવાવાળા.

તા. કચ્છ-ભૂજ.

This document is of the year 1926

પ્રત ૨૦૦૦ ઈ. સ. ૧૯૨૬.

મૂલ્યઃ સત્યનું પ્રતિપાલન.

મુદ્રણસ્થાનઃ આદિત્યમુદ્રણાલય, રાયખડ રોડ-અમદાવાદ
મુદ્રકઃ ગજાનન વિશ્વનાથ પાઠક.

કચ્છ દેશમાં શાંન્તીથી મક્કમપણે પીરાણા સતપંથના
પાખંડો ઉઘાડા પાડનાર સુજ્ઞ બંધુ

શ્રી. પટેલ વાલજીભાઇ રામજીભાઈ

ગામ વીરાણીવાળા (કચ્છ)

Lakshmi Art, Bombay 8.

કચ્છના કડવા પાટીદાર ભાઈઓનો કીર્તિધ્વજ !

યાને

સંવત ૧૮૩૨ ની સાલમાં થયેલા નિંદ્ય ઠરાવનું નિકંદન !

પીરાણામાં નવા કાકાને ગાદીએ બેસારવા નીમિત્તે કચ્છ દેશથી આવેલા કણબી જ્ઞાતિના આગેવાનોએ જ્ઞાતિના હીત માટે કરેલા ઠરાવો.

22 Dec 1925

સંવત ૧૯૮૨ ના પોષ સુદી સાતમને મંગળવાર તા. ૨૨ માંહે ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫.

૧ અમો કચ્છના કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સમસ્તના આગેવાનો અમદાવાદ મુકામે ભેગા થઇને નીચે પ્રમાણે ઠરાવ કરીએ છીએ કે, આપણી જ્ઞાતિમાં આજે કેટલાક વર્ષો થયાં, આપણને ન શોભે તેવા રીતરિવાજો આપણી અજ્ઞાનતા તથા ભોળા સ્વભાવને લઇને ઘૂસી ગયા છે. જેથી આપણને વખતો વખત ઘણું સોસવું તથા શરમાવું પડે છે. અને હિંદુજનતાની સાથે વ્યવહારમાં પણ આપણને ઘણો મતભેદ પડે છે. તેથી આજના દેખતા જમાનાને અનુસરી, તેમાં યોગ્ય ફેરફારો કરવા જોઇએ; જેથી જગતમાં હાંશીને પાત્ર થતા બચીએ, તથા આખી દુનિયામાં સર્વની સાથે દરેક જાતના વ્યવહારમાં ભળતા રહી શકીએ.

Reason and rationale behind re-converting to Hinduism

૨ આપણી જ્ઞાતિએ સતપંથ ધર્મનો સંવત ૧૫૯૨ ના કારતક સુદ ૨ ને શુક્રવારે સ્વીકાર કર્યો હતો. પરંતુ ત્યારપછી બસો ચાલીસ (૨૪૦) વર્ષ પછી એટલે સંવત ૧૮૩૨ ની સાલ સુધીના સઘળા રીતરિવાજો બરાબર હતા. પરંતુ નખત્રાણા મુકામે આખી જ્ઞાતિના આગેવાનો તથા કાકા પ્રાગજી અને વલીમીયાં સૈયદે જે ઠરાવ સં. ૧૮૩૨ ના પોષ વદ ૧૩ ના દીને કરેલ છે, તે ઠરાવને અમો આજ દીને આખી જ્ઞાતિના આગેવાનો ભેગા થઇને રદ કરીએ છીએ. અને અસલના જુના રીતરિવાજો પાછા ચાલુ કરવાને આખી જ્ઞાતિને છુટ આપીએ છીએ.

૩ આપણી જ્ઞાતિમાં લગ્નક્રિયા ચોરીથી શાસ્ત્રવીધિ પ્રમાણે કરવાની તેમજ મરણક્રિયા પણ શાસ્ત્રાર્થ વીધિ પ્રમાણેજ કરવી એવો ઠરાવ કરીએ છીએ.

૪ મરણની ક્રિયા અગ્નિદાહથી કરવી.

Ban / Boycott of Saiyyeds

૬

૫ આજરોજે આપણે ઠરાવ કરીએ છીએ કે, સૈયદોને આપણે કચ્છમાં આવતા બંધ કરીએ છીએ. અને જો કોઇ સૈયદો કચ્છમાં આવે તો આપણી જ્ઞાતિના કોઈપણ ભાઇએ તેનો સ્વીકાર કરવો નહિ. અને તેમને આશરો પણ આપવો નહિં.

Sanatan Hindu Dharm is re-embraced

૬ આપણી જ્ઞાતિના ધર્મ પાળનારાઓએ સનાતન ધર્મની આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તવું, અને બરાબર આચાર વિચાર પાળવા, તથા સંધ્યા-કર્મ વિગેરે નીત્યકર્મ કરવાં.

૭ આપણી જ્ઞાતિમાં ધર્મસંબંધી તથા વહેવાર સંબંધી બોલવા ચાલવા તથા આચાર વિચાર પાળવા તથા પહેરવા ઓઢવા વિગેરે બધી બાબતોમાં અયોગ્ય રીવાજો છે, તેને કાઢીને યોગ્ય રીવાજો કરવા, તેવો ઠરાવ કરીએ છીએ.

૮ અનાદી કાલથી સરખો ચાલી આવેલ આપણા સનાતન ધરમને કાંઈપણ ઊણપ નહિ આવે, તેવા યોગ્ય ફેરફારો કરવા.

ઉપરના સઘળા ઠરાવો અમો સઘળા નીચે સહી કરનારાઓ સમસ્ત જ્ઞાતિના આગેવાનોએ એકમતે ભેગા બેસીને સર્વની રાજીખુશીથી કર્યા છે. તે જ્ઞાતિના સર્વ નાના તેમજ મોટા હરેક ભાઇઓને કબૂલ છે.

(૧) પટેલ શીવજી જેઠા ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. અબજી વીરજીના ધણીના કહેવાથી.

(૨) પટેલ અબજી વીરજી ગામ નખત્રાણા વાળા સહી. દા. પોતે.

(૩) પટેલ મેગજી પ્રેમજી ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. ગોપાળ રતનાના ધણીના કહેવાથી.

(૪) પટેલ મનજી શવજી ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. ગોપાળ રતનાના ધણીના કહેવાથી.

(૫) પટેલ કરસન પચાણ ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. ગોપાળ રતનાના ધણીના કહેવાથી.

(૬) પટેલ ઉકેડા પચાણ ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી. દા. પોતે.

(૭) પટેલ વીરજી માનણ ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. ઉકેડા પચાણના ધણીના કહેવાથી.

(૮) પટેલ વીશરામ શામજી ગામ નખત્રાણા વાળાની સહી.
દા. ગોપાળ રતનાના ધણીના કહેવાથી.

(૯) મુખી ગોપાળ રતના ગામ વેરસલપુરવાળાની સહી દા. પોતે.

(૧૦) પટેલ રાજા વિસરામ વેરસલપુર.
(૧૧) પટેલ ગોપાળ વિસરામ વેરસલપુર.
(૧૨) પટેલ લાલજી વિસરામ વેરસલપુર.
(૧૩) પટેલ અખજી લધા વેરસલપુર.
(૧૪) પટેલ જીવા ગોપાળ વેરસલપુર.
(૧૫) પટેલ દેવશી રૈઆ વેરસલપુર.
(૧૬) પટેલ ધનજી મનજી વેરસલપુર.

} ની સહિ દા. મુખી ગોપાળ રતના.

(૧૭) પટેલ મનજી પેથા ગામ દેસલપુરવાળાની સહી
દા. જેઠાલાલ શંકરલાલ ધણીના કહેવાથી.

(૧૮) મુખી વીરજી માધા ગામ દેસલપુરવાળાની સહી
દા. જેઠાલાલ શંકરલાલ ધણીના કહેવાથી.

(૧૯) પટેલ માવજી પેથા ગામ દેસલપુરવાળાની સહી
દા. જેઠાલાલ શંકરલાલ ધણીના કહેવાથી.

(૨૦) પટેલ રવજી લાલજી ગામ લોડવાવાળાની સહી દા. પોતાના.

(૨૧) પટેલ ભાણજી ખીમજી ગામ લોડવાવાળાની સહી
દા. પટેલ રવજી લાલજી ધણીના કહેવાથી.

(૨૨) પટેલ વીરજી રામજી ગામ લોડવાવાળાની સહી દા. પોતાના.

(૨૩) પટેલ અરજણ મનજી ગામ નવાવાસ (માંડવી)વાળાની સહી
દા. વીરજી રામજી ધણીના કહેવાથી.

(૨૪) પટેલ વીરજી કરસન ગામ નવાવાસ (માંડવી)વાળાની સહી
દા. વીરજી રામજી ધણીના કહેવાથી.

(૨૫) પટેલ વીરજી અખજી ગામ ભડલીવાળાની સહી
દા. માવજી માનાના ધણીના કહેવાથી.

(૨૬) મુખી માવજી માના ગામ ભડલીવાળા સહી દા. પોતે.

(૨૭) પટેલ કાનજી રતના ગામ ગઢશીશાવાળાની સહી
દા. નાનજી ભાણજીના ધણીના કહેવાથી.

(૨૮) પટેલ માવજી શામજી ગામ દેસલપુરવાળાની સહી દા. પોતે.

(૨૯) પટેલ પચાણ રામજી ઉર્ફે પ્રભુદાસ રામભાઇ ગામ અંગીઆવાળાની
સહી દા. પોતે.

(૩૦) પટેલ પેથાભાઇ રામજી ગામ સાનકુવાવાળાની સહી દા. પોતે.

(૩૧) પટેલ કાનજી રતના ગામ માનકુવાવાળાની સહી દા. પોતે.

(૩૨) પટેલ અરજણ દેવશી ગામ માનકુવાવાળાની સહી
દા. પચાણ દેવજી ધણીના કહેવાથી.

(૩૩) પટેલ પચાણ દેવજી ગામ માનકુવાવાળાની સહી દા. પોતાના.

(૩૪) પટેલ ભીમજી રામજી ગામ માનકુવાવાળાની સહી દા. પોતે.

(૩૫) પટેલ જીવરાજ વસ્તા ગામ માનકુવાવાળા સહી દા. પોતે.

ઉપર પ્રમાણે અમદાવાદમાં જ્ઞાતિના આગેવાનોએ કરેલા ઠરાવો જે ભાઈઓના વાંચવામાં આવે તેવા ભાઈઓએ યોગ્ય લાગે તો સંમતિના પત્રો નીચે જણાવેલા ઠેકાણે મોકલી આપવા.

પટેલ જીવરાજ વસ્તા કોન્ટ્રાકટર.
ઠેકાણું—જૈન દેરાશરગલી જીલ્લો થાણા
મુ. ઘાટકોપર.

S-9 S-10 S-172

સંવત ૧૮૩૨ ની સાલમાં જ્ઞાતિએ કરેલા નિંદ્ય ઠરાવની નકલ.

Thu, 18 Jan 1776

ઠરાવ.

Date on which Satpanth was embraced

S-9 S-10

Friday, 29 Oct 1535

" સં. ૧૮૩૨ ના પોષ વદ ૧૩ ના દીને ગામ શ્રી નખત્રાણા મધે જ્ઞાતિપંચ ભેળા થઈ બારોટ ગવરીદાસ શાંમદાસ તથા ગોર જાની દયાશંકર ભગવાનજીને રજા દીધી છે. આજ દિવસ પછીથી બારોટ પાસે વહીવંચો લખાવવો નહિં, તેમ બારોટને કાંઇ પણ આપવું નહિં, તેમજ ગોર દયાશંકર ભગવાનજીના વંશજ, તેમજ કોઈ પણ બ્રાહ્મણ પાસે ચોરી તથા લગ્ન પ્રસંગે પણ કાંઇ કર્મ કરાવવું નહિં, ને કોઇ ભાટ તથા બ્રાહ્મણને માનશે, તે નાતનો ગુનેગાર છે. આવા ઇમામશાના ધર્મને માનનારા આપડા કણબી ભાઇઓ, જેણે સં. ૧૫૯૨ ના કાર્તક શુદ ૨ શુક્રવારે આવાનો ધર્મ અંગીકાર કરેલ છે. તે ભાઇઓએ આજ દિવસ સુધી વહીવંચો લખાવ્યો છે, અને બ્રાહ્મણ પાસે સુતક કર્મ, મરણની ક્રિયા, તથા લગ્નની ક્રિયા કરાવી છે, પણ હવેથી આપણા ગુરૂ ઈમામશાના ધર્મનો ખરો રસ્તો આવા ઈમામશાહના વંશના સૈયદો તથા હાલે જે પીરાણાની ગાદી ઉપર ટિલાએત કાકા પ્રાગજીના હુકમથી, અને ધર્મને સમજીને બ્રાહ્મણ તથા ભાટને નહિં માનવા. નીચે મુજબ ગામના પટલીઆનો પંચ ભેગો થઈ ઠરાવ કર્યો છે, તે આપણી આખી નાતને કબુલ મંજુર છે.

(૧) ગામ નેત્રાના પટેલ લખમણ સૂત નારણ નાકરાણી, પટેલ નારણ આબજી- આણી, તથા પા. સામા ભાવાણી.

(૨) ગામ વીરાણીના પા. માંડણ તથા રૈયા નાકરાણી, પટેલ પાંચા પાંચાણી, લાધા દીવાણી, તથા માના બાથાણી.

(૩) ગામ શ્રી વિથોણના પા. દેવજી, ભગત કાનજી, ગણેશ સેંઘાણીવાલા નાંથાણી, તથા વસરામ સૂરાણી.

(૪) ગામ શ્રી નખત્રાણાના પા. ભોજા માંનાણી, પા. સૂરા, પા. નાંયા સેંઘા, ગોરાવાલા, દેવરાજ, તથા કમા સુરાણી.

(૫) ગામ મથલના પા. હરભમ પોકાર, મેઘા નાંનજીઆણી, તથા રતના ચોધરી.

(૬) ગામ શ્રી ગડાણીના પા. કેસરા, વીરજી, તથા પેથા પોકાર.

(૭) ગામ શ્રી ખોંભડીના પા. પાંચા, નથા અબજી પોકાર.

(૮) ગામ શ્રી અંગીઆના. પા. અખઇ, મેઘા, માંના, તથા કાનજી પારસીઆ.

(૯) ગામ શ્રી ટજાપરના પા. મનજી સોમજાંણી, પા. સુરા, મુખી જીવા, તથા ભીમા રઈઆણી.

S-9

S-10

S-172

(૧૦) ગામ દર્શડીના પા. ડુંગર, ગોપાલ, લખમણ, કરસન પોકાર, દેવજી સેંઘાંણી, ખેતા પુંજાણી, તથા હરભમ.

(૧૧) ગામ શ્રી સરવાના પા. કેસરા, તથા કરસન હરજી પબાણી.

(૧૨) ગામ શ્રી કરઓઈના પા. દેવસી, તથા મૂળા.

(૧૩) ગામ શ્રી મગવાણાના પા. ગોરા ચોપડા, તથા કચરા.

(૧૪) ગામ શ્રી ભડલીના પા. ગોવા ઠાકરાણી, તથા માંડણ ભોજાંણી.

(૧૫) ગામ શ્રી માનકુવાના પા. કરમસી, સુત ભીમજી, ધનજી, રામજી, તથા કરસન.

નાત સમસ્ત મળી ખાંનામાં, ગામ નખત્રાણામાં બાવાના પાટ આગળ, ધુપ દીવો કરી ઇમામસાના ધર્મના માટે નક્કી કરી, ગોર દયાશંકર ભગવાનજી તથા ગવરીદાસ શામદાસને રજા દીધી છે. આખી નાતે મળીને કહ્યું કે સં. ૧૫૯૨ ના કાર્તક સુદ ૨ શુક્રવારના દહાડાથી ધર્મ ઈમામસાનુ લીધું છે, તે આજદીન સુધી ગોર તથા ભાટને પાસે પોતાનો વહીવંચો તથા ક્રિયા કરાવી, હવેથી નહીં, તે દાનકી સંવત ૧૮૩૨ ના વરખે પોષ વદ ૧૩ ને દને રજા દીધી છે. તે માટે આજદન પછી બ્રાહ્મણ કે ભાટને આવે તો ઉભા રહેવાની આંટ નહિં. આજ દિવસ પછી ગોર તથા ભાટને માનસે તે નાતનો ગુનેગાર થાસે. બાવા ઈમામસાના ઘરથી નાતબહાર છે. તે ગામ શ્રી નખત્રાણાના ખાંનામાં બાવાના પાટ આગળ ધુપ કરીને આખી નાત મળીને લખત કીધું છે. અને કાકા પ્રાગજીનાં તથા બાવા ઈમામશાના વંશના સૈયદ વલીમીઆંની રૂબરૂ પ્રતિજ્ઞા કરી છે, તે આખી નાતને વંશપરંપરા કબુલ મંજુર છે. આ લખતનો મસુદો ગામ વીરાણીના કણબી માંડણ અખીઆણી તથા વીરજી વેલાણી તથા નાત સમસ્ત મળી પહોર દિવસ ચડે કર્યો છે.”

S-108

S-172

પીરાણા સંતપંથ એ એક ધર્મ નથી પણ તે એક મુસ્લીમ ધર્મનો ફાટો છે

કાકા રામજી લખમણને કાકા બનાવતી વખતે મુસ્લીમ સૈયદોને તેણે લખી આપેલ બોલતો દસ્તાવેજ

કાગળના પીઠ નંબર ૫૫૧૯.

રૂા ૧૫ નો

તા, ૩ ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫ કાકા રામજી લખમણ ગામ પીરાણા તાલુકો દસક્રોઈ હા. પોતે. અમદાવાદ માણેકચોકના સબુદી મગનલાલ રણછોડ !

નીમણુંક પત્રનો દસ્તાવેજ.

સંવત ૧૯૮૨ના પોષ સુદ ૨ ને વાર શુક્ર તા. ૧૭ માસ ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫ અંગ્રેજી દિને પીરાણાના હજરત પીર ઈમામશાહ સુત નરઅલી મામદશાબાવાના ઓલાદના પંચ તરફથી સૈયદ પુજુમિયા હસેનમિયા ઉમર વર્ષ ૪૫, તથા સૈયદ ગુલામ હુશેન અસગરઅલી ઉમર આશરે ૫૦, તથા સૈયદ અમીર સાહેબ જાફરઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૬૦ તથા સૈયદ ફતેહઅલી હુસનઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૫૫ તથા સૈયદ ઈનાયતઅહેમદઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૩૨, તથા સૈયદ મીરૂમિયા નુઝરઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૫૫ સર્વે જાતના સૈયદ રહેવાસી મોજે પીરાણા તાલુકો આઉદ દસક્રોઈનો ગામનઃ તથા અહમદ હુસેન મિયા સાબ ઉમર આશરે વર્ષ ૬૦ તથા સૈયદ આદિબઅલી અલીમીયા ઉમર આશરે વર્ષ ૪૦ તથા સઈયદ કાસમઅલી પીરસાહેબ ઉમર આશરે વર્ષ ૪૦, સરવે સઈયદ રહેવાસી મોજે પેટલાદ પણ હાલ મોજે પીરાણા તથા સઈયદ નઝરઅલી આશરે વર્ષ ૬૫, તથા સઈયદ મુરાદઅલી બંદેઅલી ઉમર વર્ષ ૫૦, તે બન્ને રહેવાસી મોજે આવાખાલના તથા સઈયદ અસરફઅલી કાસમઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૪૫ રહેવાસી મોજે પુનીઆદ તથા સઈયદ અહમદ મહેરઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૫૦ તે રહેવાસી મોજે જીવરડી તથા સઈયદ મુરતુજાઅલી ફતેહઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૫૫ રહેવાસી સુરતના પણ સદગુરુ સખસો હાલ પીરાણાના સરવે જાતના ઈમામશાહી ધંધા પીરી મુરાદનો તથા વકીલાતદારી નો જોગ લાખીતંગ કાકા રામજી લખમણ ઉમર વર્ષ ૪૦ ધંધો ધર્મ ઉપદેશનો જાતના સતપંથી કાકા રહેવાસી કચ્છમાં ગામ અરલ પણ હાલ પીરાણાના તમોને આ દસ્તાવેજ લખી આપીએ છીએ. તે તમોએ અમોને ગાદીના મુજાવર નીમતા પહેલા અમારી પાસેથી કેટલીક સરતોનો દસ્તાવેજ લખાવી લેધેલ હતો.

પરંતુ આજરોજે તમે એ અમોને આજરોજે ગાદીના મુજાવર નામીકાકા નામેલા છે.

તેથી અમો નીચે લખ્યા મુજબની તમામ સરતો પ્રમાણે વરતન કરવા બંધાયેલા છીએ તેની વિગત નીચે મુજબ

(૧) હજરત પીર ઈમામશાહ સુત નરઅલી મામદશાહ બાવાના મુરીદો એટલે આ ગાદીને માનનારા સેવકો પોતાની પેદાશોમાંથી દશોંદ આપે અને ખુશીથી મુકી જાય તે રકમ અમો લઈએ અગર મંગાવીએ અગર માણસ મોકલી મંગાવીએ અગર તે પડે આપી જાય અથવા રોજામાં મુકી જાય અગર કાગળથી અગર ટપાલ મનીઓર્ડર, તથા હુંડી વિગેરેથી જે જે. આવક આવે તે સરવેનો હિસાબ અમો બરાબર રાખીએ ને તે સીલક તમારા કબજામાં રાખીએ અને તેનો હિસાબ તથા ચોપડા જે જે વખતે માગો તેતેવખતે અમો બતાવીએ તેમા કોઈ પ્રકારની હકિકતકેરફાર કરીશું રાખીએ નહી.

(૨) તમો જમાલશાહી તથા નુરસાહી સઈયદોના ગુજરાન સારૂ દરસાલ સુખડીનો હક તથા દરેક વખત સુખડીની વિદાયગીરી તથા ધરડાના ફાતીઓનો હક તથા બીસમીલા નો હક તથા ગાદીનો હક્ક તથા મઈયતનો ઓરસનો હક્ક તથા રોજાના ચાદરાતનો હક્ક તથા હકુતાનો હક તથા મુંસાફરી જવા માટે રોજામાથી મળતો વિદાયગીરીનો હક તથા તે સિવાયના જેજેહકો આસલ મુદસ્તાવેજ મૂજબ ચાલે છે.

તે મુજબ દર સાલ આપે જઈએ ને ચલણી રૂા, આપે જઈએ તે સહી છે.

(૩) જે અસલથી સદાવ્રત અપાય છે.

તે પ્રમાણે આપે જઈએ મદરહું ગાદીના અંગે જે જે કામો કરવા પડે તેમા જે કાંઈ ખરચ થાય તે અમો કરીએ ને તે ખરચ તમો પંચને ગેરવ્યાજબી માલમ પડે તો અમો કરીએ નહી ને તમારા ના કહેના વીરૂધ ખરચ કરીએ તો તેના જવાબદાર અમો છઈએ તે સહી છે.

(૪) આ દસ્તવેજમાં લખેલા કામો તથા તે સિવાયના જે જે કામો કરવા પડે તે કામો સાફ દાનત અને નેક નિવાસી ન કરીએ અગર અમો સ્વદાનગીરી કરી દાનત બગાડીએ તથા અમો ગેરવરતણુંક ચાલીએ અને તમારા જાણવામાં આવેતો આમારી પાસેથી વહીવટ લેવા મુખતીયાર છો.

(સહી) કાકા રામજી લખમણ.

સહી દાઃ પોતે

(શાખ) હાજી ગુલામહુશેન. હાજી ચાંદભાઈના શાખ

દાઃ પોતે

(શાખ) કલાલભાઇ નૂરભાઈની શાખ

દાઃ પોતે

(શાખ) હાજી જમાલભાઈ અહમદભાઇ, ના શાખ દાઃ પોતે

(શાખ) કમાલભાઈ મહમદભાઈની શાખ દાઃ પોતે

લી. મૂમના કમાલભાઇ ચાંદભાઈ અમદાવાદ તાજપર ખજુરીની પોળ

(સહી) કાકા રામજી લખમણ સહી

—વી. પી. પ્રિન્ટરી ધરતીનાલાલ કાર્યાલય ભૂજ–કચ્છ—

S-108

S-172

આ દસ્તાવેજનો ઉલ્લેખ સ્વ. નારાયણ રામજી લીંબાણી ના જીવન પર લખાયેલ પુસ્તક, કર્તવ્ય પંથે માં પણ જોવા મળે છે.

તેવીજ રીતે વર્ષ ૧૯૩૭માં છપાયેલ. નખત્રાણા (નવવાસ) ના લક્ષ્મીનારાયણ મંદિરની પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના અહેવાલમાં પણ અદાક્ત્રી રીતે ઉલ્લેખ છે.

પીરાણા સતપંથ એ એક ધર્મ નથી પણ તે એક મુસ્લીમ ધર્મનો ફાંટો છે.

કાકા રામજી લખમણને કાકા બનાવતી વખતે મુસ્લીમ સૌયદોને તેણે લખી આપેલ બોલતો દસ્તાવેજ.

કાગળની પીઠ નંબર ૫૫૧૯ — સ્ટાંમ્પ રૂા. ૧૫ નો

તા. ૩ ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫ કાકા રામજી લખમણ ગામ પીરાણા તાલુકો દસ્ક્રોઈ હા. પોતે સ્ટાંમ્પ લેનાર. અમદાવાદ માણેકચોકના સાહુકી મગનલાલ રણછોડ.

નીમણૂક પત્રનો દસ્તાવેજ

સંવત ૧૯૮૨ના પોષ સુદ ૨ ને વાર મરેજ તા. ૧૭ માસ ડીસેમ્બર સને ૧૯૨૫ અંગ્રેજી દિને પીરાણાના હઝરત પીર ઈમામશાહ સુત નજરઅલી મામદશાહ બાવાના ઓલાદના પંચ તરફથી સૌયદ પુંજુમીયા હુસેનમીયા ઉમર વર્ષ ૪૫ ત્યા સૌયદ ગુલામ હુસેન અકબારઅલી ઉમર આશરે ૫૦, ત્યા સૌયદ અમીર સાહેબ જાફરઅલી ઉમર વર્ષ ૬૦, ત્યા સૌયદ ફતેહઅલી હસનઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૫૫ ત્યા સૌયદ ઈનાયત બંદેઅલી ઉંમર આશરે વર્ષ ૩૨ ત્યા સૌયદ મીરૂમીયા નજરઅલી ઉંમર આશરે વર્ષ ૫૫, સર્વે જાતના સૌયદ રહેવાસી મોજે પીરાણા તાલુકાં સાઉદ દસ્ક્રોઈના ગામના ત્યા અહમદ હુસેનમીયા સાબ ઉંમર વર્ષ ૬૦ ત્યા સૌયદ આબેદઅલી અલીમીંયા ઉંમર આશરે વર્ષ ૪૦ ત્યા સૌયદ કાસમઅલી પીર સાહેબ ઉંમર આશરે વર્ષ ૪૦, સરવે સૌયદ રહેવાસી મોજે પરહાદ પણ હાલ મોજે પીરાણા ત્યા સૌયદ નજરઅલી ઉમર આશરે વર્ષ ૬૫ ત્યા સૌયદ મુરાદઅલી બંદેઅલી ઉંમર આશરે વર્ષ ૫૦ તે બંને રહેવાસી મોજે આવાખાલના ત્યા સૌયદ અસરફઅલી કાસમઅલી ઉંમર આશરે વર્ષ ૫૦ તે રહેવાસી મોજે જીવરડી ત્યા સૌયદ મુરતુજાઅલી ફતેહઅલી ઉંમર આશરે વર્ષ ૫૫ રહેવાસી સુરતના પણ સદરહુ સખસો હાલ પીરાણાના સરવે જાતના ઈમામશાહી પંથો પીરી મુરાદનો ત્યા વજીફદારીનો જોગ લીખીતગ

કાકા રામજી લખમણ ઉંમર વર્ષ ૪૦, ધંધાં ધર્મ ઉપદેશનો જાતના સતપંથી કાકા રહેવાસી કચ્છમા ગામ અરલ પણ હાલ પીરાણાના તમોને આ દસ્તાવેજ લખી આપીએ છીએ તે તમોએ અમોને આજરોજે ગાદીના મુજાવર નીમતાં પહેલાં અમારી પાસેથી કેટલીક શરતોનાં દસ્તાવેજ લખાવી લીધેલ હતો પરંતુ આજરોજે તમોએ અમોને ગાદીના મુજાવર નીમી કાકા નીમેલા છે. તેથી અમો નીચે લખ્યા મુજબની તમામ શરતો પ્રમાણે વરતન કરવા બંધાયલા છીએ, તેની વિગત નીચે મુજબ.

(૧) હઝરત પીર ઈમામશાહ સુત નજરઅલી મામદશાહ બવાના મુરીદો એટલે આ ગાદીને માનનારા સેવકો પોતાની પેદાશમાંથી દશોદ આપે અને ખુશાથી મૂકી જાય તે રકમ અમો લઈએ અગર મંગાવીએ અગર માણુસ મોકલી મંગાવીએ તે પંડે આવી આપી જાય અથવા રોજા મૂકી જાય અગર કાગળથી મૂકે અગર ટપાલ મનીઓર્ડર તથા હુંડી વિગેરેથી જે જે આવક આવે તે સર્વેનો હિસાબ અમો બરાબર રાખીએ અને તે સિલક અમારા કબજામાં રાખીએ અને તેનો હિસાબ તથા ચોપડા જે જે વખતે માંગો તે તે વખતે અમે બતાવીએ તેમાં કોઈ પ્રકારની હરકત કે રોકાણ કરીએ કે કરાવીએ નહીં.

(૨) તમો જલાલશાહી તથા નુરશાહી સૌયદોના ગુજરાન સારૂ દર સાલ સુખડીનો હક્ક તથા દરેક વખતે સુખડીની વિદાયગીરી તથા ધરડાના ફાટીઆનો હક્ક તથા બીસમીલાનો હક્ક તથા ગાદીનો હક્ક તથા મૈયતનો હક્ક તથા અરિસનો હક્ક તથા રોજાની ચાંદ રાતનો હક્ક તથા હકુતાનો હક્ક તથા મુસાફરી જવા માટે રોજામાંથી મળતો વિદાયગીરીનો હક્ક તથા તે સિવાયના જે જે હકો અસલ દસ્તાવેજ મુજબ હાલ ચાલે છે, તે મુજબ દર સાલ આપે જઈએ ને ચલણી રૂા. આપેજઈએ તે સહી છે.

(૩) જે અસલથી સદાવ્રત અપાય છે તે પ્રમાણે આપે જઈએ, ચા રહુ ગાદીના અંગે જે જે કામો કરવા પડે તેમાં જે કાંઈ ખરચ થાય તે અમો કરીએ ને તે ખર્ચ તમો પંચને ગેરવ્યાજબી માલમ પડે તો અમો કરીએ નહીં ને તમારા ના કહેવા વિરૂધ અમો ખરચ કરીએ તો તેના જવાબદાર અમો છીએ તે સહી છે.

S-108

S-172

(૪) આ દસ્તાવેજોમાં લખેલાં કામો તથા તે સિવાયનાં જે જે કામો કરવાં પડે તે કામો સાફ દાનત અને ફને નિષ્ઠાથી ન કરીએ અગર અમો સ્વાદાનગીરી કરી દાનત બગાડીએ તથા અમો ગેરવરતણૂંક ચાલીએ અને તમારા જાણવામાં આવે તો અમારા પાસેથી વહીવટ લઈ લેવા સ્વતંત્ર મુખ્તીયાર છો આ મુજબ ઉપર મુજબની શરતો પ્રમાણે અમો વરતીશું અને તે કરવાનો કોઈપણ વખત ઉલ્દાન કરીશું નહી એવા તમોને વિશ્વાસ તથા ભરોસે આપી આ દસ્તાવેજ અમોએ અમારી રાજીખુશીથી તથા અક્કલ હોશિયારીથી લખી આપ્યો છે, તે અમોને સર્વ વાતે કબુલ મંજુર સહી છે, ઉપર લખ્યું તે સહી છે.

અત્ર	મતુ	અતર	શાંખ
(સહી)	કાકા રામજી લખમણ સહી દા. પોતે	(શાંખ)	હાજી ગુલામહુશેન હાજી ચાંદભાઈની શાંખ દા. પોતે
		(શાંખ)	કરામભાઈ નૂરભાઈની શાંખ દા. પોતે
		(શાંખ)	કમાલભાઈ મહંમદભાઈની શાંખ દા. પોતે
		લી.	મુમના કમાલભાઈ ચાંદભાઈ અમદાવાદ તાજપર ખજુરીપોર

કાકા રામજી લખમણ દસ્તાવેજ લખી આપનાર

માણુસ ધંધો ઉપદેશનો ઉમર વર્ષ ૪૦ ધીરાણાના દસ્તાવેજ લખી આપનાર અમદાવાદમાં હાજી સાહેબના મકાનમાં સેન્સર નંબરમાં લખી આપ્યાયનુ કબુલ કરે છે.

તા. ૭ જાન્યુઆરી સને ૧૯૨૬

(સહી) કાકા રામજી લખમણ
સહી

વિભાગ G

યુનીવર્સીટીઓ / વિશ્વવિદ્યાલયોના દસ્તાવેજો અને થીસીસ

Research Thesis from Universities

This page is intentionally left blank

S-28

S-107

ગુજરાતના ધર્મસંપ્રદાય

લેખક :
ડો. નવીનચંદ્ર એ. આચાર્ય

યુનિવર્સિટી ગ્રંથ નિર્માણ બોર્ડ - ગુજરાત રાજ્ય

ગુજરાતના ધર્મસંપ્રદાય

: લેખક :

ડૉ. નવીનચંદ્ર એ. આચાર્ય

એમ.એ.,પીએચ.ડી.

પ્રાધ્યાપક, ભારતીય સંસ્કૃતિ વિભાગ

એચ.કે. આર્ટ્સ કૉલેજ

અમદાવાદ–૯

યુનિવર્સિટી ગ્રંથનિર્માણ બોર્ડ

ગુજરાત રાજ્ય, અમદાવાદ–૬

(૬) પીરાણા પંથ :

ઇમામશાહના નવા પંથને પીરાણા પંથ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. ઇમામશાહ ગુજરાતમાં આવીને અમદાવાદની ઉત્તરે આશરે નવ માઈલ ઉપર આવેલા ગીરમથા નામના ગામમાં સ્થાયી થયા હતા. આ ગામને આજે પીરાણા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

પીરાણા ગામમાં પાંચ રોજા છે. ઈમામશાહનો, નુરશાહનો, સુરાભાઈનો, બાબા મુહમ્મદનો અને બાકર અલીનો. આ પાંચે રોજાના પીરને માનનારા જુદા જુદા લોકો છે. પણ એ બધાયે પીરાણાના મુખ્ય પીરને માન આપે છે. ઈમામ શાહને માનનારાઓમાં મોટો વર્ગ હિંદુઓનો છે.

ઈમામશાહ ઈ. સ. ૧૪૯૯માં ઈરાનથી આવેલા અને ગીરમથા ગામ પાસેના મોટા ટેકરા ઉપર રહેતા હતા. એમણે ઘણા ચમત્કારો કર્યા હતા એમ કહેવાય છે. એમના ચમત્કારથી ઘણા હિંદુઓ ખાસ કરીને પાટીદારો એમના સેવક બન્યા. કહેવાય છે કે એક સંઘ કાશીએ જતો હતો. તે ગીરમથા ગામ આગળ આવતાં, ઈમામશાહે કપડું ઢાંકી ત્યાં જ દરેકને કાશીનાં દર્શન કરાવ્યાં. આ ચમત્કારથી આ બધા ઈમામશાહના સેવકો બન્યા. તેમણે ઉપદેશ અને ચમત્કારોથી ઘણા લેઉઆ અને કડવા પાટીદાર, કણબીઓને તથા શેખડાઓને આકર્ષ્યા હતા. ધર્માન્તર પછી તેઓ મોમના અને મતિયા કણબી તરીકે ઓળખાયા. માન્ય રીતે તેના અનુયાયીઓ હિંદુ રીતરિવાજ પાળે છે. દીપની પૂજા કરે છે. શબને હિંદુ રીત પ્રમાણે બાળે છે. પણ કેટલુંક બાળ્યા પછી થોડાંક હાડકાં દાટવા માટે રાખે છે.

તેઓ ગુજરાતમાં ઈસ્લામની મહાન સંસ્કૃતિના સંસ્કારોવાળા મુસલમાનો તરીકે ઓળખાવવાને બદલે ફક્ત પીરાણાવાળા તરીકે ઊતરતા દરજ્જાના હિંદુઓ અને ઊતરતી કક્ષાના મુસલમાનોના એક નજીવી કોમ તરીકે ઓળખાય છે. તેના સંપ્રદાયના ક્રિયાકાંડ અને ઈમાનો વિશેની માહિતી "સતધર્મની વેલ" નામના એક પુસ્તકમાંથી મળે છે.

ઈમામશાહીઓ અલ્લાહને એક સર્વોત્કૃષ્ટ કિરતાર તરીકે અને મોહમ્મદ મુસાને તેના રસુલ અને પયગંબર તરીકે સ્વીકારે તેઓ નમાઝને ખાસ મહત્ત્વ આપતા નથી. તેઓ હિંદુઓના અવતારના સિદ્ધાંતમાં માને છે. આ સંપ્રદાયના અનુયાયીઓ જગતની ઉત્પત્તિ વિશેની માન્યતાઓ અને તેના સિદ્ધાંતોને સ્વીકારે

S-3
S-28
S-107

રોજા એટલે દરગાહ

S-4

ઈમામ શાહ નો ધર્મ પાળનાર ને "મોમના" કહેવાય છે.

S-7

ઉતરતા દરજ્જાના હિંદુ અને ઉતરતા દરજ્જાના મુસલમાન તરીકે ઓળખાય છે.

૧. અલ્લાહ ને માને છે.
૨. મુહંમદ પૈગમ્બર ને માને છે.

S-28 S-107

મોહંમદ પેગમ્બર ને ગુરૂ તરીકે માને છે.

કુરાન (એનું બીજું નામ: સતપંથી અથર્વ વેદ) ને દેવી ગ્રંથ તરીકે માને છે.

છે. ઈસ્લામના પયગંબર સાહેબને ગુરુ માને છે. કુરાનને તેઓ દેવી ગ્રંથ ગણે છે. કુરાનને તેમના ઈમામો અલંકાર અને સરળ દૃષ્ટાંતો દ્વારા સમજાવે છે.

આ ઈમામશાહના અનુયાયી મતિયાઓએ તેમના ધર્મગુરુને પકડવા બદલ ઔરંગઝેબના સમયમાં ભરૂચમાં તોફાન કરી શરૂઆતમાં ભરૂચ શહેરને કબજે કર્યું હતું, પણ પાછળથી બાદશાહના સૈન્ય સામે તેઓ ટકી શક્યા નહિ. ઔરંગઝેબના હુકમથી તેમના ઉપર સખ્ત ત્રાસ ગુજારવામાં આવ્યો હતો.

આજે આ પંથ ગુજરાતમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે

(૨) મહેદવી પંથ :

આ પંથના અનુયાયીઓ ગુજરાતના ઘણાખરા ભાગમાંથી મળી આવે છે. કેટલાક ધર્માન્તર કરીને મુસલમાન થયેલા છે. તેઓ માટે ભાગે "ગયર મહેંદી" અર્થાત્ કયામત પહેલા આવનારા ઈમામ મહેંદીમાં શ્રદ્ધા ધરાવતા નથી. તેઓ ગયર મહેંદી ઉપનામને સ્વીકારતા નથી. તેઓ મોહમ્મદ મહેંદી જોનપુરીના અનુયાયીઓ છે અને પોતાને "મહેદવી" તરીકે ઓળખાવે છે.

મોહમ્મદ મહેંદી જોનપુરી વિશે કેટલીક અનુશ્રુતિઓ પ્રચલિત છે. એક અનુશ્રુતિમાં જણાવ્યું છે કે "એક વખત એક જુવાન માણસે પોતાની માશુક સાથે આખી રાત ગાળી હતી. પરંતુ પ્રભાતમાં તેની સાથે કજીઓ થતાં, તે ગુસ્સામાં સીધો સાબરમતી નદી તરફ ગયો હતો. આ વખતે સૈયદ મોહમ્મદ પોતાના કેટલાક મુરીદો સાથે સવારની નમાજ પઢવા નદી ઉપર જઈ રહ્યા હતા. તેમણે આ યુવાનને જોઈ કહ્યું કે, દુન્યવી ઇશ્ક તરફ ગુસ્સામાં મોં ફેરવીને આવેલાને હું ઈશ્કે હકીકનો રસ્તો દેખાડું. આ સાંભળતાં યુવાન એકદમ ચીસ પાડીને પગમાં પડી ગયો. ભાનમાં આવતાં તે વલી શખ્સનો ચુસ્ત મુરીદ બની ગયો. તેણે સંસારનો ત્યાગ કર્યો.

બીજી અનુશ્રુતિમાં જણાવ્યું છે કે, "એક દિવસ તેમણે પોતાના એક શિષ્યને કહ્યું કે 'હું તમને તમારાં જ ચક્ષુથી અલ્લાહને બતાવું.' આ વાતની અમદાવાદના ઉલેમાને ખબર પડતાં, તેણે સૂબાને આ માટે ફરિયાદ કરી. શહેર કાજીએ તેમને પૂછ્યું કે 'તમે ઈલ્મ એટલા માટે મેળવ્યાં છે કે એક સૈયદને કતલ કરવામાં આવે ?' આ મતભેદને લીધે સૈયદ અમદાવાદ છોડી પાટણ ચાલ્યા ગયા. તેઓ અવનવા ચમત્કાર બતાવી લોકોની મુશ્કેલીઓ દૂર કરતા. આથી લોકો તેમના તરફ સદ્‌ભાવ રાખતા."

Volumes 45-46/1970-71 (New Series)

JOURNAL OF THE ASIATIC SOCIETY OF BOMBAY

Editor

S. N. GAJENDRAGADKAR

Published by the Asiatic Society of Bombay
Town Hall, Bombay. (INDIA)
1974

S-3

S-67

Deccan College - India's 3rd Oldest Education Institute & Research Institute

NOTE ON THE IMĀM SHĀHĪ MS AT THE DECCAN COLLEGE, POONA

by

GULSHAN KHAKEE

Imam Shahi sect's Pir and Sajjada-nishin, based in Burhanpur, near Faizpur.

Introduction

The following work is a brief descriptive review, not necessarily a critical analysis, of the Imām Shāhī MS which belongs to Pirzada Sayyid Muhammad Noor Ali Shah (Burhanpur M.P.), who is the present *pīr* and *sajjāda-nishīn* of the Imām Shāhī sect of Gujarat. He lent the MS to Professor A.A.A. Fyzee, who lent it to the Deccan College, where I had the opportunity of studying it, with the kind permission of Professor Fyzee.

1) Imam Shah converted Hindus to Satpanth religion
2) Satpanth is part of Nizari Ismailism

Head quarters is at Pirana

Mix of Hinduism and Islam

S-4

S-143

The Imām Shāhī or *Satpanths,* so called because they believe their way to be the *sat panth* i.e. true path, were converted from Hinduism by Sayyid Imām Shāh, to the Nizāri or Eastern form of Ismailism, whose offshoot they really are. In the first quarter of the XVIth century, Muḥammad, the son of Imām Shāh, broke off his connection with the parent sect. At present they are concentrated mainly in Gujarat, with their head-quarters at Pirānā. Their religious beliefs are a result of the symbiosis and admixture of Hinduism and Islam, a prenomenon which is not unusual in India. The review of the works included in the MS., represented below, will adequately illustrate this point. For further details on the historical, sociological, etc. aspects, one could very profitably refer to the following works:

W. Ivanow: *The Sect of Imām Shāh in Gujarat. Journal of the Bombay Branch, Royal Asiatic Society,* N.S. Vol. 12. 1936:

Collectanea E. J. Brill, Leiden, 1948.

S. C. Misra: *Muslim Communities in Gujarat,* Baroda, 1964.

A.A.A. Fyzee: *Encyclopedia of Islam.* Revised Edition. Article Imām Shāh.

This article is on Religious Books of Satpanth / Imam Shahi

The MS is a collection of Ismaili-Imām Shāhī works, some complete, others in fragments, dealing with questions of creation, punishment, etc. mostly of a syncretic nature. There is an index on

S-4

S-67

p. 424 which is fairly faithfully followed. Two dates are mentioned: on p. 145 (b), the 6th lunar day of the month of *vaiśākha* of the *Śake* year 1737 called Yuvā (=1815 A.D.) and again on p. 536(b) where the date is given is 1880 *Saṁvat*, or 1745 *Śake*, both of these later, work out to 1823 A.D.

There are 595 folios, after which the pages are 1/2 broken and of no value. The back cover is gone, in the front there is a leather cover and leather binding.

The size of the folios is 9.2″×5.6″ approximately; the number of lines on a page vary between 14-17. Yellowish country made paper is used, with black ink, or sometimes red ink for figures or writing names of deities. Writing on each page is enclosed in *jadwals*.

Some unnumbered pages have been inserted, e.g. between folio 368; some of these are blank, some have drawings in red, yellow, black ink, and some have fragments of writings which are not referred to in the index.

The script used in Devanāgarī, mixed with some Khojki characters, but the language used is Cutchi-Gujarati mixture (a form of Prākrit). For works with a more purely Islamic basis, e.g. the *Vafāt Nāma*, Urdu is used.

Writing varies between certain sections, but I think one can safely say that the major portion of the sections was copied by one copyist.

A more detailed description of the contents of the various sections follows:

Various sections of the book are described here.

I *Khaṭ*[1] *Darasana*. pp. 4a-7(b). खट् दरसन

The work is also called *Brahma Darsan*.

It begins with: *Srī Satgor Brahma ho vācā*,[2] also *Srī Satgora Sahdev ho vācā* which seem to be the usual invocational phrases for beginning a work, except in some works later on, where the Islamic *Basmala* is also used.

The work deals with different *yugas*, but concentrates on the first *Kartā yuga*. In *Kartā*, the author says, the *guru* is *Brahmā*, the *Veda* is *Rug* (Sanskrit *Ṛk*). In the *Rug Veda* there are 9 *vidyās* (knowledges), by performing which various people are supposed to have attained *mokṣa* (salvation), e.g. *Janaka*, the

1. The Darshana is a school of philosophy in Hinduism. There are 6 orthodox and 6 heretical darshanas. Orthodox: mimāṁsā, vedānta, sāṅkhya, yoga, nyāya, vaiśeṣika. Heretical: 4 schools within Buddhism, Jaina, Carvaka.
2. Vācā is a literary genre in Old Gujarati, Rajasthani and Middle Gujarati literature.

S-4 S-54 S-67

hearer, who did *sravan*, *Vyās*, the speaker, who performed *kīrtan*. In *Kartā yuga* there were 4 *avatāras: mach* (fish), *kūrma* (tortoise), (the middle letter in the MS. is eaten up), *varāha* (boar), *narasinh* (man-lion).

In *Tretā yuga* the guru is *Guptahava* or *Vachishava* (the author is not quite clear), and the *Veda* is *Jujur* (Sanskrit: *Yajur*). There were 3 *avatāras: Vāvan* (Sanskrit: *Vāman*), *Srī Parsrmām, Srī* rām. The author says there were nine knowledges but does not elaborate them.

In Dvāpara *yuga*, the *Veda* was Sāma. Brahma had 2 *avatārās*: *Krișna and Srī Bodh*.

According to the author, only when one meets *Satgor Brahma* and accepts him as true, that his soul becomes free and he attains salvation. Otherwise there is death.

II *Naīka* (Sanskrit: *Nyāya*) *Darsan*. pp. 7(b)-18(b). नांईक दरसन

The index considers this as a part of the *khaṭ Darasan* and does not list it separately.

This is a somewhat confused story of the meeting of Brahma, Visnu, Mahesvara in *Tretā yuga* and their telling a triumvirate of female deties Pārvatī, Sāvitrī and Lakṣmī that not they, but one Anasūya in *mryutyaloka* (earth) is the real *sati* and *pativratā* (true and faithful woman). The 3 goddesses do not agree, so they put the matter to test. Anasūyā is successful in the test, and is granted a boon by the gods, so she asks for a *deva*-like son. So Srī Dat is born to her, and he helped 1 1/2 *krore sanyāsis* to salvation. Interposed in this is the story of Rām and Sītā, giving a boon to Manādeva.

Yadavs Cut Cow and Ate it

III *Jain Darasan*. p. 18(b)-25(a). जैन दरसन

Briefly, this is a story of how the Yādavas cut up a cow and ate it, Srī Krusnāth (Krșnā) told them to observe *jīvāhansā* (Sanskrit: *ahimsa*) and *jīvadayā* (pity); and for expiation, to go to 24 *tīrthas*, (places of pilgrimage) and to make *japa* of *arihant* (he was a Jain teacher). The author adds that if one has pity for *jīvas*, then sin is washed away.

On p. 25(a) the author says: here *Bodh Darsan* ends. From p. 25(a)-30(a) follows *Sarvāvak Darsan* which appears to me as rather unintelligible collection of wholly Hindu names. On p. 30(a) he says: here *Jain Darasan* ends. It would therefore appear that the various darasan stories are confused.

IV *Jog Darasan* (Sanskrit: *yoga*) pp. 30(a)-38(a). जोग दरसन

The author calls this the story of *Kaliyuga*. He tries to identify Hindu deities with Islamic prophets, personalities etc. e.g.

A.S.—10

Connect Hindu Deities with Islamic prophets

Nishkalanki = Murtaza Ali = Abhangarnath = Kudrati Allah

Rukmani = Bibi Fatima = Visva Kuvari = Laxmi

S-4

S-54

S-67

Krusnāth has taken the form of Srī Nakalanki, Muslims call him Murtaza Ali (Arabic, *Murtaḍā 'Alī*). His other names are Abhanganath and Kudrati Allah. Rukmani is Bībī Fāṭima, her other names are Visva Kuvari, Lakṣmī, etc. Srī Satgor Brahma's name is Sahdev, as well as Muḥammad. Sāvitrī is identified with Bibi Asa (Arabic: 'Ā'isha), and Mahādev (or Mahadeo) is Bābā Adam. The author goes on to add that these names are according to Athurnved (Sanskrit: *Atharva veda*).

Mahadev = Baba Adam

Satgor (Satguru) = Muhammad

Then follows the story in which *Parmesvara* (also called *Khudā*) sends Visvan (Ādam) to bihist (heaven), where Ejajil (Arabic: 'Azāzil. One of the names of Iblīs prior to his fall) persuades him and Ḥawā to eat the forbidden *kunikdāna* (the conversation between Azāzīl and Ḥawā is in Urdu, later the author lapses into Urdu for narration also, which usually is in Cutchi-Gujarati mixture). Then Adam and Ḥawā are thrown on to the earth, into Lanka (Ceylon). Here Adam began to make *tapas*.

In Kaliyug; Satguru = Mohammad

The author switches over to the creation of Machindranāth and Gorakhnāth. The former tells the latter, his *chelā* (disciple), that the true *guru* is *Sri Satgor Brahma*, and that in *Kaliyuga* he has taken the form of Muḥammad. So they both go to Muḥammad in Mecca-Medina to ask for *probooh* (enlightenment). Muḥammad told Gorakhnāth to return and uplift 5 lakh *jīvas*. So Gorakhnāth returned to *Javup* (Sanskrit: *Jambu*=India). Whosoever followed this *jogi* attained salvation, while the rest became stones. The author says that there were 12 *jogi-panths* and gives their names.

V *Siv Darsan*. pp. 38(a)-54(a). सिव दरसन

This seems to be a continuation and expansion of the previous story.

Visvan (Adam) made *tapas* until Parmesvara was pleased. One Viśvarāj failed to recognize that Visvan was Adam, so he came to earth and made *bhakti* of the 4 *ligas* (Sanskrit: *liṅga*): *Thāvar, Siv lig, Jagam lig, Achad lig*. But he failed to attain Siva. Then the *avatāra* of *Srī Nūr Satgor Brahma* in Navasari, *des* Gujarat, took pity on Viśvarāj. He sought Viśvrāj out, but he was in such a form that people were frightened and ran away, so the guru went to Chya *dhobi's* house. But then everyone forgot *Siv* and started saying Allah, Allah. They all ran away from the *Jagam lig* and came to *Swāmi* and asked for *dīdār* (vision). The *guru* said that the time for *dīdār* was over, but if they still insisted, they should go to *Delam* (*Dailam* in Iran?). Then Alamprabhu[3] (the world god) and

3. Guru Paramapara i.e. spiritual heredity of Mahanubhāva, Nāth, Lingāyat (Vīrasaiva) religious sects is traced back to Alamprabhu.

Everyone forgot Shiv and started saying "Allah, Allah"

Viśvaraj disappeared and went to establish themselves in Delam Des. Four people went there for *dīdār* and attained salvation. This was due to the fact that they recognised the true *rupa* (form).

VI *Khat Darsan* pp. 54(b)-60(b). खट् दरसन

In the index this section is called *Malecadarasan*. म्लेंछ दरसन

The section begins with some *mantra* like material, followed by a most confused syncretic type story. The *puruṣa* has 8 mouths. The fitfh *nāv* is Muḥammad mouth, 7th is Islamic abd al Sitab, 8th is abd al Jamal, 9th is abd al Karim, 10th is abd al Rahim. Such is the 10 mouthed Brahma!

Then he mentions that 4 books came to 4 *pirs*: *Furqan* to Muḥammad, *Ajir* (Arabic: Injīl) to Musa Karimullah (Kalim Allāh), According to the *Qu'rān*, the book was revealed to Jesus), *tawrāt* to Ibrāhīm Khalilullah, *Zabūr* to 'Isā Rūḥullāh. (in the Qu'ran sing. *Zabūr* is used in connection with Dāwūd). Also 4 stages were established: *sharī'a*, *tarīka*, *ma'rifa*, *ḥakīka*. Muḥammad went to all *asmāns* (heavens) and brought 9 *lakh* tales. He brought *namāz*- and fasting and came to earth and broke *kufr* (disbelief), and killed 1 1/4 *lakh* kings. In *Kalīyuga* 1 *lakh* 80 thousand *paygambars* (messengers) and *jivas* obtained salvation, as well as 70 thousand *āle Husainī*.

Then follow the names of the *Panj-tan-pāk* and the 12 Ithna-Ashari imāms. The author says: here *Panj-tan-pāk* ends.

VII *Anīlpurān*. p. 62(a)-83(a). अनील पुरान

This section contains *mantra*-like material which is quite unintelligible to me. The numbering goes upto 124.

VIII *Das nām sanyas*. p. 83a-91(b). दस नाम सन्यास

This is *mantra*-type of prose. On p. 91 the author says: this *sāgita* ends. p. 91-97(b) the *Dasnāmasanyas*. दसनाम संन्यास is incomprehensible to me.

IX *Datātrī*. pp. 98(a)-101(b). दतात्री

This is rather a cryptic sounding discussion of what *man* (mind), *pavan* (wind), *śabda* (word), *prāṇa* (spirit) etc. are. The author goes on to ask what was their abode, where were they before that, and what was their *jiv* (spirit) etc.

X *Gorakhbodh*. pp. 101(b)-108(a). गोरखबोध

This is a dialogue between Machendranāth and Gorakhnāth, the latter being the disciple. In fact it seems a repetition of the previous section, the pair discusses what the mind, wind etc. are. realpatidar.com

S-4

S-67

XI *Khaṭ Darasan*. pp. 108(a)-140(a). खट् दरसन

The work is in 222 verses, This is rather a bad copy, quite difficult to read in places. Nazārī Ismā'īlīs have a similar work attributed to Pīr Ṣadr al Dīn.

In verses 1-23 *guru* Sahdev denies what a true *svāmi*, a true servant, a true *bairāgi*, a true Brāmin, a true Musalman, a true Sufi etc. etc. are. But, the author goes on to say, without *darshan*, there is no crossing over (salvation), even though one may make *pujā*, go on pilgrimages etc. Then there is a mention of some *darashanas* and an exhortation to think of the *vedas*.

Then follows a section on creation. The *alakh nirinjan* (spotless) who is formless, has no father, no mother, no brothers, knows no day, no night, no stars, no earth, no sky, no *meru*, no *kailāsa* etc. he concentrated in *dhandukar* (corruption of andhakar-darkness?) and so *svāmi* created love. Then there was *nūr* (light) and the sun, moon etc. were created. Before this there was no *māyā*, no *karma*, *yugas* etc.

Then the author comes to the creation of *kalpas* (regions of heaven in Jainism), and then of *yugas*. The first was *Sāt, or Kartā yuga* in which Visnu assumed 4 *avatāras* and King Pehlaj (Prahlad) helped 5 *krore jīvas* to *mokśa*. In the second *Tretā yuga*, there were 3 *avatāras:* Vaman, Parsurām, Rām. A brief account of Rām at Ayodhya is given. The veda was *jujar* and 7 *krore jīvas* attained heaven. In the *Dvāpara yuga* there were 2 *avatāras* of Hari. The *veda* was *Sāma*. One of the *avatāras* was Gopāl, son of Vasudeva in Mathura. Then follows the Pāṇḍava-kaurava story, the battle and a discussion of how to get rid of the accretion of *karma*. Pundits suggest *yagna* for expiation. *Pāṇḍvas* go to heaven, but get no *darshan*, so they return to earth. Places such as Kashmir, Mālva, Ujjain are mentioned.

But the 10th *avatāra* is in Delam in the form of a man. Verse 216 is an exhortation to look for him. He has come to give *varadān* (boon) to *anant krores* (countless). So *Satgor* says, *Dev* sits in Bharat, Jambudip and he fulfils the desire of all. The fourth *Kaliyuga* and *Satgor*.

XII *Ratnāvalī*. pp. 141(b)-145(b). रत्नावली

This appears to be a work on creation, again of a syncretic nature. Harī's 10th *avatāra* is in the western direction, the country is Dailam, and the town is Kekjuri. This *patra Nakalaki* appears on a Saturday.

4. If this 1500 Saṁvat, then probably it is nearer the correct date, since Ivanow's version has Saṁvat 1575, which he says is too late.

S-4 S-54 S-67

XIII *Bodh Avatāra*. pp. 146(a)-179(a) 180 verses. बोध अवतार

The work begins with Budha coming to the Pāṇḍavas, who were making an expiatory *yagna*, and he told them that one *dīdār* was equal to countless *yagnas*. Then Budha goes on to describe what *chandāl* (bad people) were like and what good people were like. Budha says that in *Kaliyuga* people would be very sinful and it was of utmost importance to recognize the *nūr* of the true *guru*.

Buddha ordered Pandavas to Kill the cow

Then a cow descended from heaven, Buddha ordered the Pāṇḍavas to kill it and make *yagna*. The Pāṇḍavas wondered how possibly could they live in a sinful *Kaliyuga*, since *Dvāpara* was at an end, so Budha told them that in the west, he was going to assume the 10th *avatāra* and that all should come to pilgrimage there.

10th avataar = Nakalanki = Ali

The author goes on to say that now in Jambudip, in the city of Imāmpuri the guru was sitting openly. The 10th *avatāra* was *Nakalaki*, he was the powerful Ali. *Guru* Brahma was *nabi* Muḥammad and he lived in Hempuri city. The Mahdi would come and kill the demon *Kālīgo* in *Chin* (China) towards the east. *Hari* will take the 3-edged sword and kill the demon. So says *Satgar Sahdev*. (the Ismail printed version claims authorship of imām Shāh). pp. 179(b)-180(b) the writing has no title. There is a list of Hindu names and at the end of the page, the name of Sri Islām Shāh. Then follow more Hindu names and then *qaim*, *māhdi*, etc.

Guru Brahma = Muhammad

XIV *Vis Tola* (20 groups?) p. 181(a)-199(b). वीस तोला

There is no Hindu invocation, the work begins with *Basmala*. Someone asked *nabi* Muḥmmad about *qiyāmā*. The prophet wept and said that on that day there will be 20 *tolas*. Gabriel will present each to the *Saheb* (Lord).

Then follows a description of 19 groups who have committed various sins such as cheating, taking usury, being unkind to neighbours, disbelieving or ignoring *Vedic* teachings etc. Rather gruesome punishments for the various sins are described, like a half open stomach with part of the intestines handing out, beard like a burning lamp etc.

The 20th group is in heaven, wearing gold and diamond rings, their faces like the full moon. These will be the true *mu mins*, who controlled their 5 senses, gave money to orphans, gave *dasondh* (tithe) gave money to *pirs*, and followed the teachings of the *guru*.

XV *Forty Tales*. pp. 199(b)-215(a). चालीस वातो

These are supposed to be advices by Prophet Muḥmmad. Actually there is a description of hell, and what type of people will go to it people who take usury, who ignore the teachings of *pirs* etc.

Das avatar in short. Please read

Islamic Teachings

S-4

S-67

There are some positive Islamic teachings at the end. The section is quite easily readable, even without a second copy.

XVI *Dasamo Avatāra*. pp. 215(a)-262(b). 493 verses. दसमो अवतार

In this *Kalīyuga* the demon *Kālīgo* has been incarnated in *Chin* (China?). The *guru Brahma* is nabi Muḥmmad, Isvara is Adam. Harī is *Desamo Avatāra*. This is *Nakalaki avatāra* and sits in Arabia. *Dev* in *Kaliyuga* is hidden but guru Brahma is Pir Shams.

This Pir Shams assuming the form of a parrot, goes to *Surajā Rāni*, the consort of demon *Kālīgo*. He tells her about *Kartā*, *Tretā*, *Dvāpara* and *Kalīyuga*. He tells her how bad *Kalīyuga* would be, and how *mahādīn* (day of *qiyāmā*) would be. So *Surajā Rāni* is both grateful and frightened and asks the parrot the way to *mokṣa*, and how to escape *mahādīn*. Shams thereupon says that the only way of escape is *Satpanth* and worshipping the *Satpanth*. This would be to believe the *Atharva Veda*, to make japa or *Pir Shāh*, and to give dasondh (tithe) etc.

Then Pir Shams left *Surajā Rāni* and came to *Jambuḍip* (India). But the guru in *Kalīyuga* is supposed to be Sadr Din (Sadr al Dīn) who would cause the salvation of *bhaktas*. He gave his word (*bol*) to 36 *krores* but out of this only 12 *krores* prove to be true.

There is the rather confusing incident of Sadr Din's going to a *dargah* with 12 *krores* and with Kabīr Din, (Kabīr al Dīn) who was still child. There Sadr Din made *tapas* for 6 months and was somehow miraculously brought to the presence of the *Shāh*, to whom Kabīr Din presented a *pag* (headgear) of 500 yards with the *saphayet* of Shāh written on every yard. So the Shāh appointed Kabīr Dīn to be the *pir* after Sadr Din and said he would cause the salvation of *anant krores* (countless). Kabīr Din objected saying that the *Kalīyuga* was too sinful and difficult, so the *Shāh* promised to remain with him, all he (Kabīr Din) would have to do was to precede him and show people the way to the *Shāh*. So Kabīr Din returned to Jambudip and taught the *japa* or *Pir Shāh*. Whoever makes this *japa* will be saved, whoever makes any other *japa* will be in the camp of the demon *Kaliga*. After Kabīr Din (also called *Ḥasan Shāh*, because the full name is *Ḥasan Kabīr Dīn*), the *pīr* Imām Shāh (the printed Nizāī Ismā'īlī version differs in this).

Then the author reverts to the original story of killing demons. Surajā Rāni takes the *Shāh's* side, at which the demon *Kālīga* is very angry, so she kills Kālīga, her own husband. Then there is a fight between the side of *Kālīga* and the *Shāh* and the demons are killed.

Then *Shāh* orders *Ajarael* (Arabic: Izrā'īl) to take the souls of 84 lakhs, but who ever has followed *Satpanth* truly, is saved. For

- Surja Rani has already killed Kalingo.
- This means Satpanth is finished.
- This means that Nishkalanki Narayan (real name Ali) avatar is over
- This means according to Satpanth, Kaliyug is over

S-4

S-67

these people there is no *qiyāmā*, they will go to heaven. There follows a description of heaven. Whoever believes in *Dasamo Avatāra*, as given by Imām Shāh will be freed from his *pāpa* (sins), will not be reincarnated, and will be saved from *mahādīn* etc.

XVII *Mach Avatāra* and other 9 *avatāras*. pp. 263(a)-264(b). मच्छ अवतार

Whether this is an abridged version of *Imām Shāh's Das Avatāras* or Pir Sadr Din's original (*nano*) short *Das Avatāras*, I have not so far determined. It is probably the latter. The paper is coarser, half the pages are unnumbered, and it is not listed in the index.

XVIII *Jaḍbadhaṁna*. pp. 265(a)-299(a). जड बंधन

The section begins with an invocation of Hindu deities. Then follows an account of the creation of time, *kalpas*, and *yugas*. At the end there are the names of Ali, Abu Talib etc. pp. 300(a)-308(b) are not intelligible to me, they are not enclosed in jadwals as throughout the ms.

XIX *Khāk Namo*. pp. 309(a)-312(a). खाक नामो

The *Khāk Nama* is in 25 verses, with black space at the end, suggesting that it is probably incomplete. The name of the composer is not given. It is generally on the futility of things, with the refrain, *ākhar khāk* ho *jānā hae*.

XX *Vafāt Nāmo*. *pp.* 312(a)-368(b) (b & v are interchangeable). वफात नामो

It begins with the *basmala;* is in Urdu, unlike the ms. so far; there are 800 one line verses.

After some general advice to remember god etc. there is a brief mention of the Prophet Muḥammad's ancestry and the fact that there is no prophet after him.

The major portion of the work is an imaginary conversational account of the time of the death of Muḥammad. The Prophet is worried about what would happen to his *umma* after his death. So Gabriel reassures him that Allah will have mercy on the *umma* of the Prophet, and that even if someone is sinful, if he made *tawbā* (repentence) at the time of death, his *tawbā* will be accepted.

Some part from Quran

Line 797 says the *Vafāt nāma* is from the Qu'ran. Then there is the name of Pir Indra Imam Shah. (the work sounds very much like the *Wisāl Nāma* listed by S. C. Misra op. cit. p. 63 and attributed to Pir Mashaikh 17th century).

Indra = Imam Shah

After some blank pages, there is a text called *Palna*. पालना on unnumbered pages, which is not listed in the index. After more blank pages, here is a list of the names of *pirs*, then Hindu deities

S-4

S-67

and *avatāras*. Then there are 3 pages of pictures, then a page with names of Imāms upto Muḥammad bin Ismail.

XXI *Moto Nūr Nama*. pp. 368(a)-416(a). मोटो नूरनामा Islamic elements

Gabriel complains when Bībī Fāṭima calls him uncle, so the Prophet asks Gabriel how old he is. Gabriel says he is as old as *kutb* star, so the Prophet says that *kutb* was created out of *nur-e-Muḥammad*.

Prophet Muḥammad asks for the signs of *kutb*, Gabriel says it had in its ears so Muḥammad says these were Hasan and Husayn, the *madhli* in its throat was Bībī Fatīma, the ring in its finger was Hazrat Ali, the actual star on its head was *nur-e-Muḥammad*. There are the *Panj-tan-pak*.

Then follows an account of all the things which were created from *nūr-e-Muḥammad*, such as *'ilm*, *'aql*, *ṣabr*, *'ishq*, hope; mercy; etc. The other *nabis* and angels, as well as the 7 *zamīns* and *āsmāns* were all created from that nūr.

There is no *mokśa* without *kalmā*, the sound of the *kalmā* reaches heaven. Then there is an account of the Prophet Muḥammad, mounted on the *burāq*, visiting the wind, water, fire; earth etc. and how each of them said the kalmā.

XXII pp: 417-418b

There is a short section, with the first stanza *Friend, seldom does anyone know the story of maha pad (high status) whoever has embraced the Satgor, he only knows.*

Again there is a list of names of *pīrs*, *avatāras* etc., followed by some material that seems unintelligible to me. On p. 424 is the index.

XXIII *Vairāṭsarup*. pp. 428(a)-470(b). वैराट सरुप

This section is on creation generally, and on the creation of patals (lower regions) specifically. On p. 456 there is an account of *Indra raja* ruling in *Indrapuri*

XXIV *Mu'min Chītvarnī* pp. 470(c)-536(b). मोमन चीतवरनी

This work, attributed to Imām Shāh, is in 323 verses, and is accepted by the Nizari Ismailis as well. It contains some didactic teachings, among other things, and is summarized below as far as possible.

Imām Shāh says, in serving *guru* one should have no doubt, only then can prāṇa (soul) become eternal. That *guru* today is

S-4

S-67

Imām Shāh. (verse 3.,The Ismā'īlī edition differs. True *guru* is Sahdev).

Life flows like a river, so one should not have pride. *Māyā* is a lie, whoever gets involved in it is foolish, because then when he dies, his soul goes into 84 *lakh* cycles (of reincarnation). One should not be concerned with worldly happiness and misery, since the world is a play of 4 days. Then follows a whole lot of imagery from tilling fields, e.g. one should sow the seed of *dasondh* etc. One must drink *paval* in *Kalīyuga* with true intent.

The author says there are too many *panths* in *Kalīyuga* but they will all be cancelled. This is the time to work for *mokśa*. One should keep one's *īmān* whole, the true ascetic is one who keeps his love for *harī* completely. That *guru* is in Jambudip. His name is *nūr-e-Muḥammad*. One should know the name of that *guru* from the family of *Ḥusany*. He is truly *guru Imām Shāh*. If one remembers him constantly, then one attains the eternal abode.

Former 3 vedas are cancelled

Gold and copper are two different things, the world is like copper, whoever mistakes it for gold, goes into the cycle of reincarnation.

The time of the 6 *darshanas* and the 3 former *vedas* is over. All the world worships stone and *devas* made out of stone, but nobody thinks of who created the stone itself. One always reaps the fruits of the seed one sows. There was no merit in making *puja* to water, cow or *pipal* (tree).

River (Water) Pipal should not be worshipped

Pāpa is like poison, its antedotes are giving *dasondh*, drinking *pāval* and making *japa* of *pīr Shāh*. When there is *pāpa* in the heart, it is as if a person is in a faint, only when *pāpa* goes, then consciousness arises.

Brahmans are not accepted

Brahmans today are liars, they wash from *outside* but are internally impure. One should wash the *dhoti* of the *dil* (heart) and in the heart, read the book of love and wear the sacred thread. Soul is eternal, only the body dies, but as long as *māyā* is not given up, the soul is reincarnated. *Satgor's ginan* is like light, one should put it in the heart, then the darkness will vanish.

Life is like a deep sea, *Satpanth* is a boat, in which the saintly ones sit, so one should sit in this boat without doubting it, for the hypocritic will sink. The other boats are false and their captains are blind, so one should sit in the boat of *Satgor*.

God is near one, just like the pupil of the eye, so one should not look after for him. One should give up *māyā* and then realize that the Lord is in one, just as scent is in flowers.

S-67

Hindus have forgotten Brahma, and the Muslims have no *īmān* in Muḥmmad. Today in *Kalīyuga* is the *dasamo avatāra*. He is the creator of all, he was there when there was no *zat* of *Adam* (mankind).

A true Muslim is one who has circumcised his 5 senses, so he does not speak evil to anyone, sees no evil, does not deceive, hears no evil, and does not do evil things or go to evil places.

The author mentions the 4 *yugas* and that the *pīr* of *Kalīyuga* is Sadr Din.

XXV *Jataṁnamo*. pp. 537(a)-557(b) 140 verses. जतं नामो

Professor Ivanow has analysed this work in his *Collectanea* op. cit. p. 122 and translated the Nizari Ismaili version called *Janatnamo*.

The work opens with the death of Pir Hasan Kabir Din in *Saṁvat* 1500, (?) पंधरवो on the 17th day of *Kārtik* month, in Uchh Mūlasthān. Imām Shāh comes to the bier and asks for his share. A hand comes out of the bier and gives him a *tasbīh* (rosary) and a piece of sugar.

But later the *jamā'at* rejects Imām Shāh, except one Premji Khojā who gives his food.

Imām Shāh insists on having *dīdār* (the Imām must be in Iran, but there is no mention of any journey etc.) so he is somehow miraculously transported into the presence of Nūr Shāh, in whose attendance there was one *mukhi* Ghulām. Imām Shāh requests Nūr Shāh that he be allowed to see heaven; and the major portion of the rest of the work is taken up with descriptions of his imaginery visit to, and wanderings in, heaven and hell. He meets his ancestors, and the names Islām Dīn, Shams Dīn Nāṣīr Dīn, Ṣāḥeb Dīn, Ṣadr Dīn, Kabīr Dīn,[5] are mentioned.

Jannatnamo = imaginery work

Then there is a reference to Pir Sadr Din building the first khānā at Kotdi, and his converting *Lohanas* to *Khojas*. Imām Shāh claims that he is descended from Ali through Ja'far al Sadiq.[5]

Imām Shāh returns to Jambudip, where his seat is.

XXVI *Jirebhai*. 557(a)-557(b), जिरेभइ

This is a short work of 8 verses.

5. This can be compared with the genealogies of the pīrs dealt with in S. C. Misra, and in Ivanow's works. Another version, engraved on Pir Ali Akbar's mazar at Suraj Miyani, near Multan, is given in an article entitled *Mazars of Some Ismiali Pirs in 'Africa Iamaili* Jan. 1970.

It is curious to note the Imām Shāh only mentions the line of pirs between himself and Pir Shams (same in the *Dasamo Avatāra*) and not beyond, though he claims descent from 'Alī, through Imām Ja'far al Ṣādiq.

XXVII *Vivekvanjāro*. pp. 557(b)-576(a). विवकवनजारो

Almost entirely Hindu sounding, with exhortations to serve Sri Rām, mention of Yama instead of the Islamic equivalent, etc. this work is in 163 verses. It has a refrain *Samaj man mār re-* (='understand, control mind).

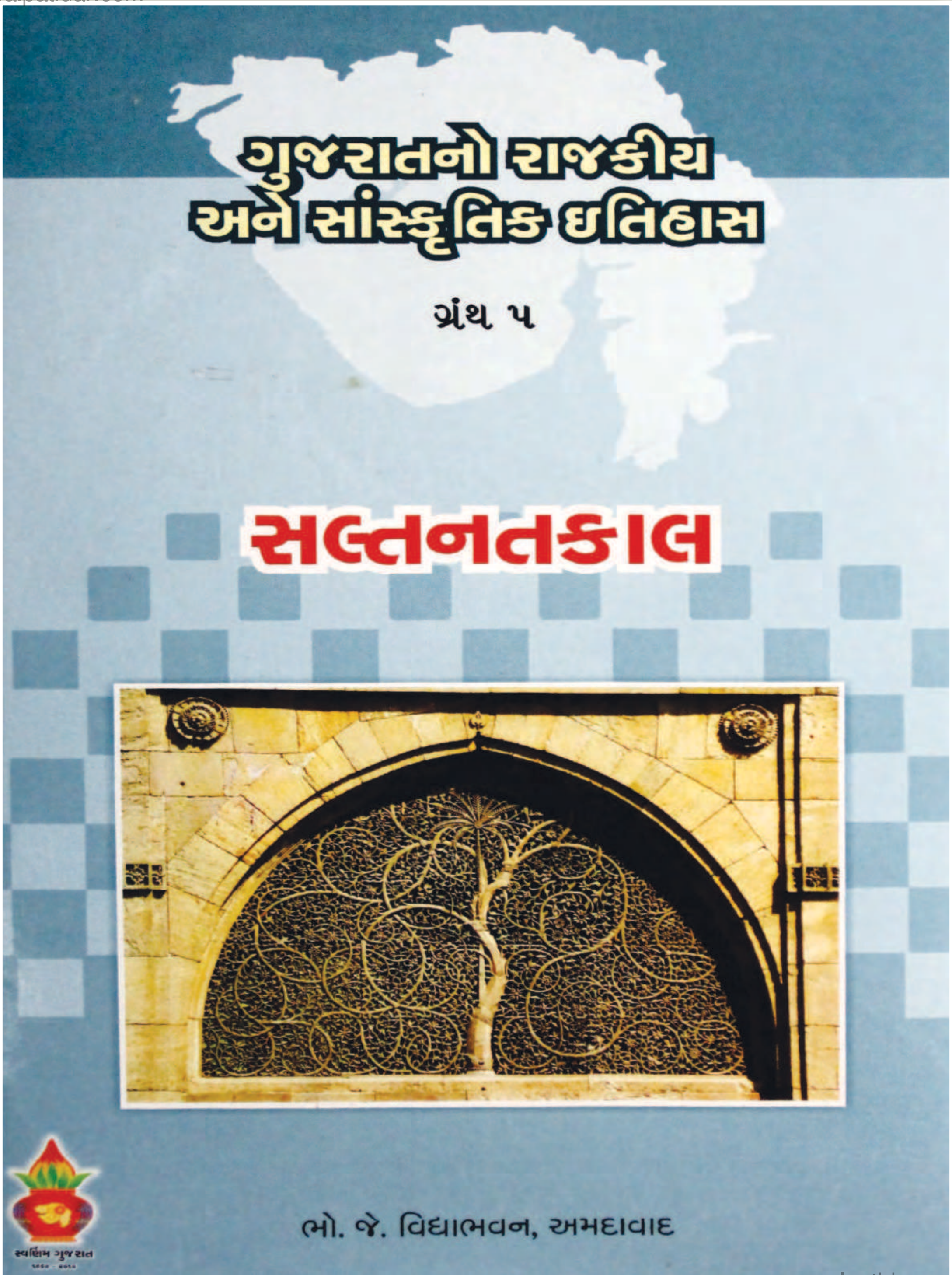
XXVIII *Harichandrapuri*. pp. 576(a)- हरिचंद्रपुरी

Only 23 verses of 6-17 lines each remain, the rest is destroyed. It looks to be a discussion between the king and a Brahman in Ayodhyā *nagar*.

In the index several more works are mentioned, but these are not in the MS. and must have been destroyed.

I intend to edit, transliterate, translate and analyse the section *Dasamo Avatāara* pp. 215(a)-262(b), as well as the shorter version of the 10 *avatāras* which follow pp. 263(a)-264(b). I hope that this will be a valuable addition to our knowledge of Eastern Ismā'īlism.

S-28

ગુજરાતનો રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ
ગ્રંથ : ૫

સલ્તનતકાલ

(ઈ. સ. ૧૩૦૪થી ૧૫૭૩ સુધીનો)

સંપાદકો
રસિકલાલ છોટાલાલ પરીખ
અનુસ્નાતક અધ્યાપક, સંશોધન-માર્ગદર્શક અને નિવૃત્ત અધ્યક્ષ,
શેઠ ભો. જે. અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભવન, અમદાવાદ
અને
હરિપ્રસાદ ગંગાશંકર શાસ્ત્રી, એમ.એ., પીએચ.ડી.
અનુસ્નાતક અધ્યાપક, સંશોધન-માર્ગદર્શક અને અધ્યક્ષ,
શેઠ ભો. જે. અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભવન, અમદાવાદ

શેઠ ભોળાભાઈ જેશિંગભાઈ અધ્યયન-સંશોધન વિદ્યાભવન
વતી
ગૂર્જર પ્રકાશન
૨૦૨, તિલકરાજ, પંચવટી પહેલી લેન, એલિસબ્રિજ, અમદાવાદ ૩૮૦૦૦૬
ફોન : ૨૨૧૪૪૬૬૩. e-mail : goorjar@yahoo.com

S-3

S-28

સદ્રુદ્દીને સિંધ પંજાબ અને કાશ્મીરમાં કર્યો અને એમાં શાક્તપંથનાં ઘણાં તત્ત્વ દાખલ કર્યાં.

પીર ઇમામશાહ અને પીરાણા પંથ

પીર સદ્રુદ્દીન પછી કબીરુદ્દીન અને એમના પછી ઇમામુદ્દીન (ઇમામશાહ) નામે પીર થયા. ઇમામશાહનો સિંધના ખોજાઓ દ્વારા યોગ્ય સત્કાર ન થતાં. તેઓ ઈરાન ચાલ્યા ગયા, પરંતુ પછીથી હિંદમાં આવી ગુજરાતમાં વસ્યા. અહીં તેઓએ સતપંથમાં થોડાક ફેરફાર કરીને પોતાનો નવો પંથ ચલાવ્યો. તેને 'પીરાણા પંથ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

ઇમામશાહનો જન્મ ઈ.સ. ૧૪૫૨માં થયો અને અવસાન ૧૫૧૩ કે ૧૫૨૦માં થયું. તેઓ ઈરાનથી ગુજરાતમાં આવી અમદાવાદની ઉત્તરે આશરે ચૌદેક કિ. મિ. ઉપર આવેલા 'ગીરમથા' નામના ગામમાં સ્થાયી થયા. એ ગામને આજે 'પીરાણા' અર્થાત્ પીરોના સ્થાન તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

તેઓએ ઘણા ચમત્કાર કર્યા હોવાનું કહેવાય છે. અનાવૃષ્ટિ સમયે વરસાદ વરસાવવાના એમના ચમત્કારથી પ્રભાવિત થઈને ગુજરાતના એ વખતના સુલતાન મુહમ્મદ ૨ જાએ એમને પોતાની પુત્રી પરણાવી હતી. એનાથી એમને ચાર પુત્ર થયા, જે પીરાણાના સૈયદોના પૂર્વજ હતા.

તેઓએ એક ચમત્કાર દ્વારા કણબીઓને પોતાના પંથમાં આણ્યા.

એમના પછી એમના પુત્ર નૂર મુહમ્મદ એમના પંથના પ્રચારક થયા. એમણે સિંધી ભાષામાં 'સતવેણી-જી-વેલ' (સત ધર્મની વેલ) નામનું પુસ્તક લખ્યું. એમાં એમના સંપ્રદાયના ઇમામો અને કર્મકાંડોનું વર્ણન છે. મુહમ્મદે પોતાના અનુયાયીઓ તરફથી ઈરાનમાંના ઇસ્માઈલીઓના ઇમામોને મોકલાતો 'દશોંથ'નો હિસ્સો બંધ કર્યો. અને એ રીતે એમને ઇસ્માઈલીઓ સાથેનો સંબંધ લગભગ પૂરો કર્યો.

આ સંપ્રદાયના પેટા વિભાગ 'આઠિયા', 'સાતિયા' અને 'પાંચિયા' તરીકે ઓળખાય છે.

પીરાણાના કાકાઓ : આ પંથમાં જોડાયેલ જુદી જુદી કોમોમાં પ્રચારક-ઉપદેશક તરીકે એમના પીરે નીમેલા મુખીઓને 'કાકા' કહેવામાં આવે છે. એમની ફરજો તે તે કોમના અનુયાયીઓને ઉપદેશ આપવાની, એમનાં નાનીમોટી તકરારોનો નિકાલ કરવાની અને એમની પાસેથી ધાર્મિક ફાળો ઉઘરાવી એ એમના પીરને મોકલવાની હોય છે.

નૂર મુહમ્મદના પુત્રોમાં પીર થવા બાબત તકરારો થઈ અને પીરો નિર્બળ બનતાં કાકાઓની સત્તા વધી, તેથી પહેલાં જેઓ મકરબાઓના માત્ર મુજાવર હતા તેઓ જે તે ધાર્મિક સંસ્થાના વહીવટકર્તા અને કબજેદાર બની ગયા.

ધાર્મિક સિદ્ધાંતો : ઇમામશાહીઓ અલ્લાહને સર્વોત્કૃષ્ટ કિરતાર તરીકે અને

S-28

મુહમ્મદ સાહેબને એના રસૂલ તરીકે માને છે. આ અગત્યના યકીનના સ્વીકારને કારણે તેઓ પોતાને ઈમાનદાર મુસલમાન ગણે છે, પરંતુ તેઓ નમાજને ઘણું ઓછું મહત્ત્વ આપે છે.

S-143 તેઓ હિંદુઓના અવતારના સિદ્ધાંતને માને છે અને હિંદુઓની જગતની ઉત્પત્તિની માન્યતા તથા એમના અન્ય સિદ્ધાંત સ્વીકારે છે. તેઓ હ. પેગંબર સાહેબને 'વીર' અથવા 'ગુરુ' માને છે અને એમની તથા ઇમામોની સ્થિતિ વચ્ચે ખાસ કોઈ અંતર હોવાનું તેઓ માનતા નથી.

S-4 કુરાનને તેઓ દૈવી ગ્રંથ માને છે, પરંતુ એમના ઇમામો કુરાનને રૂપકની જાણીતી પદ્ધતિથી સમજાવે છે. કુરાનનાં આવાં અનેક રૂપકો 'જ્ઞાન' તરીકે ઓળખાય છે. તેઓ કુરાનને બદલે 'જ્ઞાન'નાં પુસ્તકોનો પાઠ કરે છે.

મેહદવી પંથ : આ પંથના સ્થાપક હ. મુહમ્મદ મેહદી જૌનપુરી હતા. તેઓ પોતાને હ. પેગંબર સાહેબના દૌહિત્ર હ. ઇમામ હુસેનના વંશજ ગણાવે છે. જુવાન વયે પોતાના જ્ઞાનની વિશાળતાથી હિંદના ઇસ્લામી શરિયતના નિષ્ણાતોને પણ મુગ્ધ કરતા હતા.

એક વખત એમણે આકાશવાણી સાંભળી : 'અન્ત મેદહી' અર્થાત્ 'તુ મહદી છે.' આથી તેઓએ કાબા શરીફ મુકામે પોતાને હજરત ઇમામ મેહદી તરીકે જાહેર કર્યા.[૧૧૫] ત્યાર પછી ઈ.સ. ૧૪૯૭માં અમદાવાદમાં અને ૧૪૯૯માં પાટણમાં પોતે કયામત પહેલાં આવનાર ઇમામ મેહદી હોવાનો દાવો ખુલ્લી રીતે કર્યો હતો.

'મિરાતે સિકંદરી'માં દર્શાવ્યા પ્રમાણે, મેહદી હોવાનો દાવો કરનાર સૈયદ મુહમ્મદ જૌનપુરી અમદાવાદમાં સુલતાન મહમૂદ બેગડાના રાજ્ય અમલની આખરે આવ્યા હતા. એમણે અમદાવાદમાં આવીને જમાલપુર દરવાજા પાસે તાજખાન સાલાની મસ્જિદમાં મુકામ કર્યો હતો. ધર્મોપદેશક તરીકેની એમની અસાધારણ ખ્યાતિની હકીકત સુલતાનના કાન સુધી પહોંચી હતી.

તેઓ પોતાની મુસાફરી દરમ્યાન, ઈ.સ. ૧૫૦૪માં, ખુદાની રહેમતમાં પહોંચ્યા. 'મિરાતે અહમદી'માં કહ્યું છે કે તેઓએ પોતે ઇમામ મેહદી હોવાનો દાવો કર્યો ન હતો, પરંતુ એમના ચમત્કાર ઉપરથી એમના મુરીદોએ એમને ઇમામ મેહદી માની લીધા હતા.

'મિરાતે અહમદી'માં વર્ણવ્યા પ્રમાણે સુલતાન મહમૂદ ૩ જો, સુલતાન મહમૂદ મુઝફ્ફરશાહ ૩ જો તેમજ એનો વજીર ઇતિમાદખાન તથા બીજા અમીરો ઉપરાંત પાટણના શેરખાન અને મુસાખાન ફુલાદી તથા પાલનપુરના નવાબો વગેરે બધા મહેદવી સંપ્રદાયના અનુયાયી હતા.

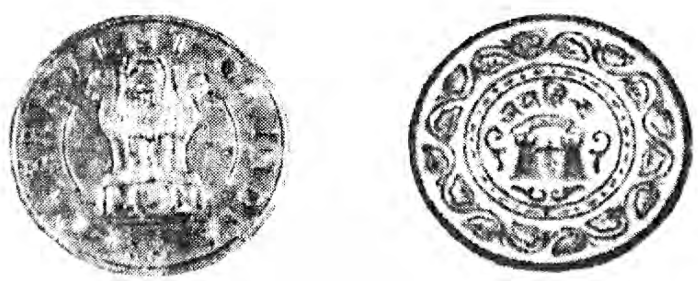
૧૧૫ ચંદ્ર પરમાર, 'હઝરત વજીહુદ્દીન શાહ ગુજરાતી (રહ)', પૃ. ૬૫

ગુજરાતનો રાજકીય અને સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસ

ગ્રંથ ૯

આઝાદી પહેલાં અને પછી

(ઈ. સ. ૧૯૧૫ થી ૧૯૬૦)

શેઠ ભોળાભાઈ જેશિંગભાઈ અધ્યયન–
સંશોધન વિદ્યાભવન, અમદાવાદ

S-28

પહેલા મૌલવી હતા. એમણે સને ૧૯૨૪–૨૫ માં આણંદમાં એક મદરેસા ખોલી, સાથે યતીમખાનું (છાત્રાલય) અને મસ્જિદ પણ બાંધ્યાં.[૭૯] ૧૯૨૫ માં આણંદમાં અંજુમન–એ–ઇસ્લામની પહેલી કોન્ફરન્સ ભરાઈ. કરીમ મહમ્મદ માસ્તરે ૧૯૨૬ માં વહોરાઓની એક નવી અંજુમન 'સુન્ની વહોરા અંજુમન'ના નામથી શરૂ કરી, ૧૯૨૮ સુધી ચલાવી. ૧૯૨૫ ૨૬ માં 'વહોરા ઉદય' નામે માસિક પેટલાદના એક સુલેમાને શરૂ કર્યું. ૧૯૩૩ માં 'ચરોતર સુન્ની વહોરા યંગ મેન્સ ઍસોસિયેશન' શરૂ થયું.[૮૦]

સને ૧૯૧૪ માં અમદાવાદમાં સુન્ની મુસ્લિમ વક્ફ કમિટીની સ્થાપના થઈ. આ કમિટી અમદાવાદની લગભગ ૨૭ જેટલી મસ્જિદો અને રોજાઓ તથા સુલતાન એહમદ યતીમખાના અને ઝનાના યતીમખાન બૉર્ડિંગ હાઉસનો વહીવટ કરે છે. ઈદ જેવા ધાર્મિક તહેવારના દિવસોએ મુસ્લિમ કેદીઓની બંદગી માટે મૌલવીને મોકલવાની, નિરાધારની કફન–દફન ક્રિયા કરવાની, ધાર્મિક પુસ્તકો આપવાની અને બાદશાહના હજીરામાંના લંગરખાના (સદાવ્રત)ની વ્યવસ્થા કરવાની પ્રવૃત્તિઓ કરે છે.

S-6

S-7

આ કાલ દરમ્યાન ગુજરાતમાં મોમનાઓની સંખ્યા પણ ઠીક ઠીક છે. ઇસ્માઇલી સૈયદોના ખાનદાનમાં પીરોએ ઈ. સ. ૧૯૪૯ માં હિંદુઓની ઘણી જાતિઓમાથી મોમનાઓને ઇસ્લામમાં લાવી શિયા પંથમાં દાખલ કર્યા. મોમનાઓ એમના મુખ્ય પીરજાદાઓના નામ પરથી મશાયખશાહી નૂરશાહી અને મહમૂદશાહી કહેવાય છે.[૮૧] કેટલાક મોમના સુન્ની ધર્મ પણ પાળે છે. કચ્છના મોમના શિયા છે. પરંતુ એમની રહેણીકરણી હિંદુઓ જેવી છે. તેઓ મસ્જિદોને બદલે 'ખાના' (જમાતખાના)માં માને છે.

૪. પારસી ધર્મ

૧૯૫૧ ની વસ્તીગણતરી પ્રમાણે ગુજરાતમાં પારસીઓની વસ્તી ૨૦,૩૪૬ ની હતી, જ્યારે ૧૯૬૧ ની વસ્તીગણતરી પ્રમાણે ૧૭,૭૧૪ ની થઈ. આમ ૧૯૫૧ થી ૧૯૬૧ દરમ્યાન એમની વસ્તીમાં ઘટાડો થયો.[૮૨]

આ કાલખંડ દરમ્યાન નામાંકિત પારસી સદ્‌ગૃહસ્થોના દાનથી ગુજરાતમાં જુદાં જુદાં સ્થળોએ અગિયારીઓની રચના કરવામાં આવી છે. અમદાવાદમાં બંધાયેલી બે અગિયારીઓ પૈકીની એક ઈ. સ. ૧૮૮૪ માં આતશ દાદગાહના સ્વરૂપમાં બંધાઈ હતી. એમાં સર નવરોજી પેસ્તનજી વકીલની દીકરીઓએ રૂ. ૧૨.૦૦૦ ના ખર્ચે સુધારાવધારા કરી આદરાન સાહેબ પરઠાવી એ આતશ અગિયારીને આતશ આદરિયાનનું સ્વરૂપ આપ્યું.[૮૩] બીજી આતશ આદરિયાન

THE NIZĀRĪ ISMĀ'ĪLĪ TRADITION IN THE INDO-PAKISTAN SUBCONTINENT

By AZIM NANJI

CARAVAN BOOKS
DELMAR, NEW YORK, 1978

MONOGRAPHS IN ISLAMIC RELIGION AND THEOLOGY

Published by
Caravan Books
Delmar, New York 12054

First Printing 1978

Printed in the United States of America

Library of Congress Cataloging in Publication Data

Nanji, Azim.
The Nizari Isma'ili tradition in the
Indo-Pakistan Subcontinent.

(Monographs in Islamic religion and theology)
A revision of the author's thesis,
McGill University, 1972.
Bibliography: p.
Includes index.
1. Ismailites—India.
2. Ismailites—Pakistan.
I. Title. II. Studies
BP195.I8N33 1978 297'.822 78-12990
ISBN 0-88206-020-1

S-28

CHAPTER 1
INTRODUCTION

Background to the Tradition

In 1866 public attention was drawn by a case in the Bombay High Court, that came to be known as the "Aga Khan Case,"[1] and in which a certain minority section of a group from among the Khōjās[2] was seeking to obtain a decree of the Court to remove the Āghā Khān[3] from his position and authority as spiritual head and hereditary *Imām* of the Khōjās.

After passing judgment in favor of the Āghā Khān and his co-defendants, the Judge, Sir Joseph Arnould, described the Khōjās as:

> "A sect of people whose ancestors were Hindus in origin, which was converted to and has throughout abided in the faith of the Shī'a Imāmī Ismā'īlīs and which has always been and still is bound by ties of spiritual allegiance to the hereditary Imāms of the Ismā'īlīs."[4]

The Case had necessitated resorting to historical evidence in considerable detail by both sides,[5] and the legal judgment in fact established the Khōjās as part of a wider community of Ismā'īlīs scattered over the world. The interest of scholars and Western Orientalists in particular was further stimulated by the Case, and since then the historiography about the Ismā'īlīs has evidenced a steady increase. Much of the legend and myth that had been built around them has been cleared away, and we now have a considerably clearer perspective of their development in Islamic history.[6]

We also now know enough of the outlines of Ismā'īlī history and in particular of that extraordinary institution—the *da'wa*[7] —to trace its role against the changing background and for-

S-28

see note 44 on page 154

represented by the Imām-Shāhīs, also called Satpanthis.[42] In the present century, this group began to publish the ginans preserved among them,[43] and the similarity of the majority of these ginans to those preserved among the mainstream of Nizārī Ismāʿīlīs, is to say the least, striking. I also had the opportunity of visiting the necropolis of the Imām-Shāhī sect in Pirana and of studying some of the manuscripts there.[44] These manuscripts too, apparently, are copied from earlier texts, and the ginans recorded were in most cases identical with those in the possession of the parent body. Since it is possible to date the initial schism back to the sixteenth century, we have here strong evidence for the fact that by that time a number of the earlier ginans had been fixed with the consequence that they have been preserved in almost identical form by the two groups. This is not to discount any subsequent interaction among the different groups, but it seems hardly likely that such interaction would continue to exist were it not for the common heritage the groups shared.

Another subsequent offshoot from the main branch, the followers of Pīr Mashā'ikh (also called Mōmnas) have preserved a literature very similar to the ginans in form. This group seceded in the later part of the seventeenth century, and the Pīr is said to have composed his works soon after. While in India, I was able to see some of these compositions, and though the survey was only superficial, there was a distinct similarity in the forms in which the works were composed, indicating no doubt, that as a member of the old daʿwa, Pīr Mashā'ikh, in fact, utilized forms that had been employed by those long before him.[45]

All the above does not in any case provide proof for the actual authorship of the ginans. It merely indicates that there is sufficient circumstantial evidence to show that a written tradition of recording earlier ginans could have existed from at least the sixteenth century. By that time, possibly, the corpus of major ginans had become fixed and the authorship of individual compositions had been attributed to the various major dāʿīs who had lived up to that period. As these ginans have been retained in the existing manuscripts and among the Imām

S-28

undergone changes or not. There are hints in the ginans pointing to the times of ritual prayer[83] as well as to the ceremony of ghat-pāt.[84] It is conceivable that such prayers could have been introduced in the early phases of the da'wa's activities, and the surviving texts may well be modified relics of these ancient ritual prayers.

The fact that these du'ās constituted a central daily ritual among all the widely scattered communities from ancient times, is also corroborated by testimony given in the "Aga Khan" and "Haji Bibi" Cases. Nizārī Ismā'īlī witnesses gathered from all over the Subcontinent testified that they recited the same ritual prayers, in their meetings in the jamā'at-khāna every day, but often referred to them by different Hindu names to avoid possible persecution.[85] By 1905, it is apparent that certain sections in the du'ās had been omitted, in particular those that dealt with the recitation of figures in Hindu Mythology. This was possibly part of an attempt after the period of the two Cases, to make Ismā'īlīs more aware of their Islamic heritage and to minimize Hindu elements in ritual, now that there was less threat of persecution.[86] This tendency is illustrated by the testimony of the head of the community in Punjab, during the "Haji Bibi" Case, who observed that they still continued to recite the Hindu names in the du'ā, to intermarry with the Sikhs, and to burn their dead, in order to conceal their identity and avoid persecution.[87] For all purposes, it would appear, these Ismā'īlīs lived outwardly as Hindus. All the same, for the purposes of our analysis these prayers are important, because their contents provide a pattern of thought, parallel to the ginans.

Haji Bhabi Case

V.V. Imp

LISTS AND GENEALOGIES

An integral part of the two du'ās consisted of the recitation of the names of the Imāms to whom the Nizārī Ismā'īlīs gave allegiance. The list of Imāms begins with 'Alī and continues down to the Imām of the time when the du'ā was copied. Another list of names that was recited consisted of the pīrs who are alleged to have worked for the respective Imāms. The list of pīrs commences with Muhammad.

looked after properly, and the long neglect has left many of them in a state of decay. Fortunately the same is not the case with inscriptions of some of the tombs of Nizārī Ismā'īlī Imāms discovered by Ivanow in Iran. We possess very little information about the period and residence of these Imāms, and the inscriptions are therefore particularly valuable in locating these data, especially because aside from the mausoleums of some later Imāms we find the graves of Indian Ismā'īlīs with inscriptions in Khōjkī letters.[107]

Future archaeological work on the Subcontinent may reveal the period and type to which the shrines of the pīrs belong; until then one can only lament the fact of the steady disintegration of such monuments.

GEOGRAPHICAL, ETHNOLOGICAL AND MODERN WORKS

Works by medieval Muslim travellers in India contain no direct reference to either the da'wa or its adherents. Their usefulness in our case is therefore confined to data on geographical and cultural features of the area. In some works of British and European travellers there are passing references to the existence of Ismā'īlī groups. Of far greater value are the materials provided by Government Gazeteers and ethnological works undertaken in the period of British rule. These provide invaluable ethnographic and related data which supplement information gleaned from Court Cases such as the "Aga Khan" and "Haji Bibi" Cases.

A wide variety of modern, secondary literature has also come into existence since the last century. The earliest of these was undertaken by the Imām Shāhī Sayyids, but as Ivanow has pointed out, the biographical information there on the early dā'īs is based mostly on materials in the ginans.[108] The most important extant work among these is the *Manāzil al-Aqṭab wa basāṭīn al-aḥbāb* written in Persian.[109] The others that follow are for the most part in Gujarati and of a polemical bent. Among these the most important are *Gulzār-i-Shams* (in Urdu),[110] *Khōjā Vruttant* (1892),[111] *Khōjā Kōmnō Itihās* (1905),[112] *Tawārikh-i-Pīr* (1914),[113] *Pirāṇa Satpanth ni Pōl*

for violating the prescriptions of the Sharīʿa and demanded that he be punished. Shams and the Prince, dejected by the attitude and public ostracism, left the city forlorn and hungry. Eventually Shams decided that he would try to make amends by returning to the city and removing his skin, as an act of repentance for breaking the Sharīʿa. When he did this and presented the skin to the people, they were thrown into confusion and could not perceive the "reality" behind the person of Shams. Still hungry the Pīr then went to the butcher's for some meat. The butcher was not prepared to give him any cooked meat, but out of pity for his condition gave him a piece of raw meat. No one, however, offered him a fire to cook the meat, so in sheer desperation, Shams commanded the sun to descend. It obeyed at once; the meat was cooked, and Shams and the Prince satisfied their hunger. Meanwhile the city was nearly ablaze and the people in great turmoil from the intense heat. As soon as the sun had ascended once again, everyone, including the qāḍīs, muftīs, saints and the King himself prostrated themselves before Shams and asked for forgiveness.

The narratives are basically literary vehicles whose prime purpose is to convey a message. In a secondary sense, they do possess an entertainment value as well, but the essential impulse is represented by the daʿwa motif. In order to perceive how this dominant motif operates, it is important to underline the fact that the message is projected at several levels and that the narratives perform a number of functions simultaneously. One way of studying this is to analyze the narratives for anv common pattern that may be evident in their presentation of events. It is obvious in the case of our narratives that this pattern or thematic development is iterative and deals in stereotype fashion with the activities of the dāʿīs. If each sequence in the action of the narratives is treated as an episode, then the plot of the narrative reveals the following iterative features:

(i) Anonymous arrival to a well-known center of religious activity.

(ii) Performance of a miracle to draw the attention of the ruler of the place, and winning over a disciple.

(iii) Confrontation with a local saint.
(iv) Establishment of the dāʿī's supremacy over the saint.
(v) Consequent conversion.
(vi) Departure.

The literal testimony of the narratives, particularly since we are fortunate in possessing different versions of the events related to some of the dāʿīs, is valuable for historical purposes because it enables us to study the various accretions that take place around a tradition. By comparing the internal structure of the different versions, a prototype of the original tradition can be reconstructed. Once the original model is determined, the secondary process of development emerges more clearly, and we can then perceive how possible changes or updating have been made in the course of transmission and before the fixing of the texts. Thus, the place of origin, the setting and even the mention of well-known figures are elements that can be easily subjected to variation, and there will subsequently be distortion in these secondary features.

The literal testimony is, however, but a mirror of the original prototype; and because this continues to be repeated in all the narratives, it is possible to gauge how the central motif develops secondary characteristics to convey its message. The fact that the narratives follow a time sequence reinforces this. By providing a constant reference to the past, through a series of events locked in this past, the narratives are constantly recreating the identity of the movement. The immediate point of reference in the past is the center of Nizārī Ismāʿīlism in Iran, and the ultimate point links the movement to its Islamic origins and Shīʿite orientation. This is specifically stated at the end of the narratives relating to Shams, and also in the context of the gināns that contain these narratives.[110] In this sense, the narratives, by "anchoring the past in the present," are developing an essentially Ismāʿīlī idea of history. In his observations on the Ismāʿīlī ideas of history Corbin has remarked that "la représentation que l'Ismaélisme se forme de sa propre histoire n'atteint pas un passé tel que l'entende notre science historique, mais une valorisation et une signification qui remettent sans cesse ce passé au present'."[111] The narratives admir-

S-28

Muḥammad one and the same person, and by claiming direct descent from Pīr Shams, he could thus substantiate his own right to the Imāma.[144] In due course a triple amalgamation of identities took place as Pīr Shams, Imām Shams al-Dīn Muḥammad, and Shams-i-Tabrīzī all came to be regarded as one and the same person. A quite innocuous explanation of the reason for this confusion is given by Pīr Shihāb al-Dīn Shāh (d. 1884) who in the course of his work was trying to clear up the confusion in the genealogies preserved by the community in India. He suggests that Imām Shams al-Dīn Muḥammad who lived in Tabriz, because of his handsome appearance was compared by the local people to the sun and thus came to be called Shams (the Sun) of Tabriz. This gave rise to the confusion between him and Shams-i-Tabrīzī, but they were in reality two different persons.[145]

Another layer of confusion was added in the modern sources by seeking to relate Pīr Shams to the leaders of the Nūrbakhshīya sect in Kashmīr.[146] The beliefs of the Nūrbakhshīya Order were introduced into Kashmir by one Shams al-Dīn who eventually became the representative there of Shāh Qāsim, the son of Sayyid Muḥammad Nūrbakhsh. Shams al-Dīn started his work in Kashmir in 1502.[147] Since Pīr Shams according to the Tradition is said to have travelled through Tibet and Kashmir before coming to India, it appears that an attempt was made to identify the two sets of names, particularly in view of the "Mahdawī" beliefs that the Nūrbakhshīya are alleged to have held in Kashmir.[148]

Another extremely interesting later claim is to make Pīr Shams a descendant of the Ithnā 'Asharī Imām, Mūsā al-Kāẓim.[149] As Ithnā 'Asharism began to dominate the religious life of Iran in Ṣafavid and later times, it began also to have increasing influence on Nizārī Ismā'īlī developments there and subsequently in India.[150] Moreover, Ithnā 'Asharism came to be patronized by some of the ruling princes in India, and under the pressure of this increased influence we find the names of the Twelve Ithnā 'Asharī Imāms in the Khōjkī manuscripts.[151] Although both in Iran and in India, these elements were integrated by the community under the guise of taqīya, it is

Taqiyya

very deep and established roots. They call themselves Shamsis and are engaged as goldsmiths, a trade they maintain they have carried on since time immemorial.[159] Census reports taken in the Punjab in the last century show remnants of a group called Shamsīs, followers of "Pīr Shams Tabrīzī, the great Saint of Multan." At that time their number was greatest around Sialkot, and the minor ethnographic details available suggested an ingrained practice of taqīya.[160] This is verified by the evidence presented in the Haji Bibi Case of 1905 by Shamsīs who alleged, like their ancestors, to have been converted by Pīr Shams and to have practised Ismāʿīlism in secret.[161] The established families who are Punjabi and preserve ginān̄s of Pīr Shams in Punjabi dialects, maintained that their families had always lived in the area.[162] While the possibility of migration owing to various factors, cannot be discounted among the Nizārī Ismāʿīlīs of the Subcontinent, the existence of such groups living under taqīya for extended periods suggests that the daʿwa was active in this area, and that it may have been carried on by Shams and later by his disciples, thus causing the converts to be called Shamsīs. A significant number of manuscripts have been preserved in the area, and they contain many ginān̄s attributed to Shams.[163] Ivanow has attempted to link the motif of the descent of the sun, attributed to Pīr Shams, to the existence of the well known solar cult in the area;[164] and the data around Pīr Shams, indicating that he was one of the wandering type of qalandars, may mirror, behind the legendary garb, the first major figure of importance representing the Nizārī daʿwa in the area. In addition, the genealogies, though very suspect in their arrangement of dāʿīs, are very consistent in making Shams a link in the chain of dāʿīs who follow one another in their work in India. This consistency is supported by the preservation of the name of Pīr Shams in the genealogy of the Ismāʿīlīs of Iran. On the basis of this evidence, it seems fair to surmise that Pīr Shams was in reality a historical figure and a dāʿī. Whereas Satgur Nūr, as a symbol, stands for a remote period of the daʿwa with which the links were mainly ideological, Pīr Shams emerges as a figure, who, notwithstanding the checkered picture that

S-28

the Tradition paints of him, was probably among the **first to sow the seeds of the Nizārī daʿwa in Sind.** Start

Furthermore, the special characteristics in the pattern of propagation related to both Satgur Nūr and Shams, is indicative that the stereotyped accounts allude to the early period of Nizārī Ismāʿīlī activity which is concerned with the interaction resulting from the initial spread of the daʿwa. **The Pīr emerges as a Hindu yogi or a wandering dervish, working totally within the forces current at the time.** S-143 S-4 This is a point which would help in understanding the development of religious thinking as we find it reflected in the ginans as well. I would argue then for the purposes of tracing the historical development of the daʿwa that the pattern reflected in the narratives stands for what may be termed the period of entrenchment, when the daʿwa established its first footholds. The most striking aspects of this first period are the organization of disciples to spread the daʿwa and the establishment of little "pockets" of followers. In the absence of any centralized authority, these pockets presumably carried on as independent units. It must also be remembered that the identity of such groups would be extremely difficult to discover within the complex of religious trends emerging after Muslim settlement. Moreover, the groups could continue to function as a "jamāʿa" related to a specific profession. This is presumably what the ancestors of the present day goldsmiths did. Further, the **continuation of Hindu cultural traits**, as well as association with a professional caste, acted as a cover for Ismāʿīlī tendencies; and in view of the policy of persecution against the "malāḥida," adopted by most of the Sunnī rulers, there seems every reason to suppose that, as intimated by the ginans, **taqīya was being practiced.**[165] S-4

As compared with the Fāṭimid daʿwa in Sind, the most singular contrast is the development of a non-political orientation around the daʿwa. This again ties up with the collapse of expansionist aims on the fall of Alamūt and indicates that the daʿwa had entered a new quietist stage. The references to the conversion of rulers probably reflect the urge to revive the ambition in symbolic terms as exemplified by the myths in the narratives. Most of the conversions must have been

S-4 ology, are used for the most part, *Hariśchandra, Sahadeva,* and *Bārgur.*[203] Each symbol may tell us something about his activity, particularly as later Tradition saw it, and also simultaneously illustrate the setting of the da'wa. The first two definitely establishing him as working within a Hindu framework. If we also consider the tradition which makes Ṣadr al-Dīn the founder of the Khōjās from the Lohaṇa caste, then we can probably conclude that the main object of his preaching was the conversion of Hindus rather than the attraction of Muslims to the Ismā'īlī fold. The concept implied in Bārgur and developed in a ginān called *Chatrisa Krōr* [204] is that of portraying his immense success in converting a large number to the "right path". S-4

The composition of the two ritual prayers is attributed to Ṣadr al-Dīn,[205] and all in all it appears very likely that in Ṣadr al-Dīn we have a figure who played a key role in organizing and consolidating the gains made by the da'wa of the earlier period. His shrine exists at Jetpur near Ucch and, like most other Ismā'īlī shrines, has passed into non-Ismā'īlī hands. The overseers consider themselves Twelvers and call the Pīr, Hājī Ṣadar Shāh.[206]

The history of the next figure, Ḥasan Kabīr al—Dīn, the son of Ṣadr al-Dīn, brings us to comparatively solid ground with regard to the period of his activity, since he is the only early dā'ī to have been mentioned in any detail in Muslim hagiographical works. To begin with the ginans first, he is pictured as taking over his father's work, again propagating openly. He is said to have been born in Ucch, and a date s. 1386 (1329) occurs in a ginān.[207] There is a variety of dates with regard to the year of his death, and Ivanow feels that the ones around 1470-71 are probably accurate.[208] In the well-known biographical work, *Akhbār al-Akhyār,* it is stated that he travelled a lot and eventually settled down in Ucch, and that he was very well known for performing miracles and converting a large number of Hindus to Islam. He died, according to the *Akhbār,* in A.H. 896 (A.D. 1490). The *Akhbār* also cites the tradition according to which Kabīr al-Dīn is said to have lived for 180 years.[209] The author of this work, 'Abd al-Ḥaqq Dihlavi, S-4

myth is preserved regarding this visit, which is more a personal, emotive account reflecting a sort of "Pilgrim's Progress" in a ṣūfi vein,[214] and hence provides no indication of the route taken or places visited. It is possible that the pīrs were undertaking extensive travels to co-ordinate the various centers and keep them in touch with the headquarters in Iran.

In order to round off the second phase of the daʿwa, two further episodes need to be considered, which may help to delineate the period under review more clearly. Both the accounts in the Tradition and the testimony in *Akhbār al-Akhyār*, point to some form of dissension among the descendants of Kabīr al-Dīn.[215] The accounts in the gināns speak of his eighteen children who disagreed amongst themselves at the time of his death.[216] It is not clear if this disagreement was over the succession to the position of Pīr. In any case all the ginān accounts are agreed that Kabīr al-Dīn's brother Tāj al-Dīn, was invested as Pīr by the Imām of the time.[217] The genealogies also indicate that he succeeded Kabīr al-Dīn.[218] This step appears to have created a considerable amount of discontent among the various descendants of Kabīr al-Dīn. At this point the story takes an unexpected turn. Pīr Tāj al-Dīn is said to have visited the Imām to deliver the collection of tithes, and upon his return his nephews noticed that he wore a robe of gold which was given him as a present by the Imām. They accused him of absconding with the dues, and this hurt him so much that he either commited suicide or died from the shock[219] The *Satvarṇi Vaḍi* states that he died in s. 1520 (1463), a bachelor, at the young age of twenty.[220] He was eventually buried in Jhun in Sind where his shrine exists at the present time.[221] If it is considered that Kabīr al-Dīn died towards the end of the fifteenth century, the date of Tāj al-Dīn's death seems early and to have been made to fit in with earlier dates given for Kabīr al-Dīn's activities in the same ginān. All that is certain is that there was dissension after the death of Kabīr al-Dīn among his sons, that some of them refused to accept Tāj al-Dīn, who, not very long after he assumed his role as Pīr, died in mysterious circumstances.

At this point the figure of Imām Shāh enters into the story

and the *Jannatpuri* dwells on the differences and dissensions that were taking place.[222] Since a detailed study of Imām Shāh has already been done by Ivanow in connection with the movement bearing Imām Shāh's name,[223] we will limit ourselves to those features which help us locate his role in the development of the daʿwa. In the *Jannatpuri* a pathetic picture is painted of Imām Shāh's rejection by some of the jamāʿāt in Sind. Eventually Imām Shāh decides to undertake a visit to the Imām to seek redress for his grievances. The account of his visit is mythical in nature and like other such examples in the ginān̄s does not concern itself with precise geographical or historical data.[224] But this ginān among others preserved in the Imām-Shāhī vein is very liable to interpolations and distortions of detail.[225] Hence the dates and names of places and figures cannot be relied upon fully. All the same, what emerges in this ginān, as well as in certain others attributed to Imām Shāh, is that he was not making any claims to headship of the daʿwa and his visit to the Imām was made more for reasons of spiritual need than anything else. One suspects that following the death of Tāj al-Dīn, the community was plunged into a crisis. By this time the community must have been fairly scattered with various centers all over, but as also indicated in *Jannatpuri*, the main center was at Ucch. On his return from visiting the Imām, Imām Shāh settled in Gujarat, and both the Traditional and other sources speak of the tremendous success he had in converting Hindus to Islam.[226] This information indicates that he continued to propagate on behalf of the daʿwa, carrying on the work of the previous pīrs and drawing adherents to Nizārī Ismāʿīlism. The name of Imām Shāh is not preserved in the genealogies, and this is probably due to a startling novelty that was introduced into the structure of the daʿwa and which indicates the reaction of the center in Iran to the troubled situation in India. In all the genealogies preserved in the manuscripts and in Iran, the name of *Pandiyāt-i-Jawānmardī* appears after that of Tāj al-Dīn.[227] Tradition asserts that in view of the dissension, the Imām decided to suspend the appointment of pīrs to India after the death of Tāj al-Dīn and sent a book of guidance

S-28

CHAPTER 5
THIRD PHASE: SCHISM AND SEQUEL

Properly speaking, the full story of the schism and the rise of the Imām Shāhī (or Satpanthī) branch from the mainstream of the da'wa, forms the subject of a separate study, and only those details concern us here which permit the event to be placed in proper perspective within the context of the Nizārī da'wa as a whole. Eventually, the adherents of the new sect, having set for themselves a new direction, denied having had any connections with the parent branch at all.[245] What is important for our study is to treat the branch as an offshoot of the main da'wa and to look at its traditions and organization for any clues it can give us about its ancient links with Nizārī Ismā'ilism.

The figure to whom all the evidence points as being the key person responsible for the schism is the son of Imām Shāh, Nar Muḥammad Shāh.[246] Unfortunately none of the gināns attributed to him have been preserved in any of the old manuscripts, and one has to rely on fairly late manuscripts and the printed versions.[247] Ivanow was fortunate enough to consult earlier Imām-Shāhī works in Persian which treat of the schism;[248] and when all the sources are put together and analyzed, a consistent outline emerges.

In his gināns, Nar Muḥammad Shāh makes the claim that

S-28

Imām Shāh was an Imām and as Imām Shāh's successor, he inherited this role.[249] *Manāzil al-aqṭāb* makes reference to the demand of Nar Muḥammad Shāh to one of the Mukhīs, who was in charge of collecting tithes, that all such tithes should henceforth be delivered to him. The Mukhī refused, and in the ensuing quarrels the split became final. Nar Muḥammad Shāh declared himself independant of the main da'wa.[250] Exactly when these events took place we cannot be sure, but if we turn once more to Khayr Khwāh, he makes mention of the fact that during the time when he first visited the Imām at the age of nineteen, the māl was not reaching the center properly.[251] It appears, therefore, that the problem had become acute around this time, not only in India but elsewhere, and that some of the da'wa organizations were undergoing malfunction. Furthermore, if we look at the *Pandiyāt* it makes specific reference to a schism over the question of who exactly was the Imām of the time and exhorts the followers to accept the Imāms representative (waṣī) and not to follow the ways of those before and give up the real Imām.[252] The message of the *Pandiyāt*, if indeed it was sent to the various communities at this time, would then reflect the existence of a schism. On relating all this internal evidence in the various texts together, one realizes that the declaration of autonomy by Nar Muḥammad Shāh was part of a larger crisis affecting the center and having its repercussion among remoter branches. It would be a misrepresentation to consider the split as a sudden and entirely local event. We have noted how the Tradition makes reference to the tension arising after the death of Ḥasan Kabīr al-Dīn among his various descendants. This tension was perhaps never fully resolved and was climaxed after the death of Imām Shāh by the secession of Nar Muḥammad Shāh.

Mal = dasond

The immediate effects of the schism in India and the reaction to it from Iran are not clear. New figures emerge in the Tradition who are said to represent the Imāms in Iran, and this intimates that work under the control of the main da'wa continued in Iran. The introduction of the *Pandiyāt* into India perhaps represents the immediate reaction from Iran and probably indicates a change in the structure of the da'wa

S-28

tradition preserved among Ismā'īlīs in Sind and also in Nanjiani give his year of death as 1792 or 1796.[285] It seems clear from all this that he was doing work on behalf of the da'wa in the last quarter of the eighteenth century and also that he composed ginans, the most important of which was a treatise entitled *Manhar*. Although he is said to have died in Karachi in Sind, his body was taken for burial to Kera in Cutch where he used to go to do most of his work and where he had many disciples from among local Hindus. One of the functions attributed to him is that of delivering religious dues of the community to the Imām in Iran and he thus acted as a Vakīl.

He was succeeded in this work by Sayyid Muḥammad Shāh. There are some ginans attributed to him. He died in 1813 and was buried in Bombay. A beautiful mausoleum was erected over his grave, and in due course the present Khōjā cemetery also came to be built around the mausoleum.[287] Reference is made to Sayyid Muḥammad Shāh in the proceedings of the "Aga Khan" Case of 1866 where it is stated that "he was buried in Durga about 30 years ago" (i.e., around 1836). This date is about twenty years later than the date given by Tradition, and it would appear from the transcripts of the Case to have been an off-hand remark made by the Barrister concerned and not really "researched" as much of his other material.[288]

In Gujarat, meanwhile, there is also preserved a tradition of continued da'wa activity, showing some interaction with the Imām-Shāhi groups. One group of followers in Gujarat who remained loyal to the Nizārī Imāms and their representatives in India also call themelves *Mōmnas*.[289] This term is also used to denote some of the Imām-Shāhī adherents and is referred to in the *Mir'āt-i-Aḥmadī* as well, in connection with the followers of Imām Shāh.[290] Thus it is possible, as Tradition maintains, that just as Pīr Ṣadr al-Dīn's converts came to be called Khōjās, so those of Imām Shāh were given the name *Mōmnas* (most probably a popularization of the word Mu'min).

S-6 momnas S-7

The Nizārī Mōmnas allege that after the schism they gave allegiance to Sayyid Fāḍil Shāh (a descendant of the Pīr Mashā'ikh of Khayr Khwāh's account) who continued to deliver the religious dues to Iran on their behalf.[291] He settled in Kadi

S-28

threat of persecution. Such a mode had been developed by the Ismā'īlī da'wa from early times and consisted of a systematically devised art of conveying the doctrine in symbolic terms. Faced, in the Indo-Muslim context, with threats both from the political and religious institutions, as is readily illustrated in Ismā'īlī history and in the ginān narratives, the da'wa fell back upon this historically built-in trait. When we consider its doctrine, the point, that such a doctrine would by force of circumstance be couched in allusive terms, deliberately designed to be transmitted only to the close adherents, must be kept constantly in mind. This tendency is, in turn, related to the second major point. The political, social and religious trends current in the Subcontinent throughout the major phases of the da'wa's activity show, even in Mughal times, a tendency to gravitate towards relatively compact and self-contained in-grouping. We find there to have existed a large number of autonomous and semiautonomous petty states, numerous religious organizations, comprising the major ṣūfī orders, the so-called heterodox groups of ṣūfīs, the Mahdavī sects, the qalandars, the adherents of the Bhakti movement, and the diversified groups within Hinduism. At the social and economic level, a complex stratification according to castes and professional affiliations was
S-143
evident among both Muslims and Hindus; the existence of all
S-4
of these elements indicates that the da'wa had ample opportunity to camouflage itself as one more strand within the heterogeneous fabric of Indo-Muslim society, without making itself too apparent.

Finally when we consider the response of the da'wa, with its established ideological background, to an immensely complicated and fluid psycho-social environment generated by the penetration of Islam into the Subcontinent, it is apparent that unlike other Muslim groups, the da'wa did not have the option of attempting to attract converts towards its own way of Islamic life as openly as it would have preferred. The other alternative was to respond to the situation by a reformulation in which its ideals would be allowed to acclimatize themselves within the milieu and consequently come to possess a direct appeal to indigenous converts. In the process, the reformulation would

S-28

of his argument lies the conviction that the heterogeneous repertoire of this type of thought uses images and signs to lead to concepts which are being continually reconstructed.[7] In relation to an analysis of the ginān̄s, what this theory implies is that when the Tradition is viewed within Ismā'īlī thought in a time perspective and as a structure with an ordered pattern of possibilities and potentialities, rather than a rigid framework, it is possible to distinguish between ephemeral and deeply grounded associations in the symbolism and themes that are evident in the ginān̄s. Because the ginān̄s belong to the category of esoteric literature, the themes do not appear as literal statements. Rather they appear in a mythical state or are couched in symbolism. Hence our aim will be to synthesize the import behind these symbols and in the final stages of synthesis to describe the interrelationship between the main themes, the way they interact, and the process by which such standard Ismā'īlī themes are evolved in the ginān̄s. Such an approach will by no means provide an overall interpretation; it can only offer for the time being, a partial view, a perspective for understanding the import of the ginān̄s.

In order to establish what the basic themes are, and how the ginān̄s "present" these themes, we return to the narratives.

THE ARCHETYPAL DĀ'Ī IN THE GINĀN NARRATIVES

The narratives are an example of mythopoesis[8] at work. The ginān̄s seized upon Hindu motifs and myths and transformed these into narratives reflecting the da'wa's preaching. Whereas the narratives recount the coming of the da'wa as if it actually took place, the mythopoeic element underlying them, transposes the accounts to a symbolic level. As defined by Slochower, mythopoesis differs from myth proper in that the recreation reflects "a critique of the existing social norms and points to a futuristic order which is envisaged as integrating the valuable residues of the past and the present".[9] This is precisely what emerges as the prime function of the narratives, where the Pīr, having gained the acceptance of the people, introduces his teaching which leads to a new way of life and thought, without totally rejecting the conceptual and even

S-4

Imp

social framework of the society he has penetrated

Reference has already been made to the fact that within the set of narratives, there exists a prototype, reflecting in its stereotyped mode and iterative features, the activities of the dāʻīs. The original prototype continues to be reinforced in all the narratives, and the pattern of themal development mirrors the way in which the dāʻī approaches the potential converts, impresses his message upon them and leads them to Satpanth or the True Way

As more materials on Ismāʻīlism come to light, a clear picture emerges of the inner working of the daʻwa, the function of the dāʻīs in propagating on behalf of the Imāms, and the methods they employed.

A dāʻī representing the Imām, particularly in a remote area, was granted considerable autonomy. A Fāṭimid work informs us that the dāʻī stood in relation to the Imām as the wife to the husband. The husband, after having deposited the sperm, played no further part in the development of the fetus except to protect and feed the mother,[10] a metaphor that is incidentally echoed almost exactly in a post-Alamūt Nizārī work.[11] A dāʻī was also expected to be fully conversant with the local conditions and languages of the area in which he operated. His task was not only to win converts and accept the oath of allegiance but also to organize and manage the community in strict accordance with principles of equality.[12] A concrete example of a dāʻī working within the principle outlined above is afforded to us by Qāḍī Nuʻmān in his description of the mission of Abū ʻAbd Allāh al-Shīʻī, the dāʻī responsible for winning North Africa and the Berbers over to the Fāṭimid cause.[13] Another example from the later Fāṭimid period is al-Mu'ayyad fī al-Dīn al-Shirāzī,[14] Hasan-i-Sabbāḥ and the establishment of the Nizārī Ismāʻīlī state in Iran,[15] and the work of Rashīd al-Dīn Sinān who built up the Nizārī power in Syria,[16] provide examples within the Nizārī tradition. Such examples illustrate for us the role of the dāʻīs within a political as well as a religious context, because all four figures were in one way or the other involved in establishing political principalities for their respective Imāms.

For our purposes however, I have felt it better to illustrate the theme of the archetypal dāʿī in Ismāʿīlism, by comparing the ginān narratives to another archetypal narrative with similar iterative features which exists in earlier pre-Fāṭimid Ismāʿīlī literature.[17] This gives us an opportunity to trace the phases of what Corbin has termed an "experimental spiritual psychogogy"[18] by which a neophyte is initiated and led to membership of the "True Way." The advantage of choosing this narrative is that the account is not overtly concerned with political motives, and hence the specifically religious elements in it can be isolated for purposes of comparison.

Since Ivanow has already provided a summary of the *Kitāb al-ʿĀlim wa-al-Ghulām* and Corbin has traced in it elements of what he terms the archetypal narrative,[19] we will underline those characteristics of the account that bear comparison with the ginān narratives and identify the technique of propagation and initiation as it is revealed in both.[20]

The first point relates to the unobtrusive arrival of the dāʿī at a place far from home. In the case of *al-ʿĀlim wa-al-Ghulām* the protagonist, Abū Malik, is a type of Spiritual Exile who, as part of his mission, has left his home. In the ginans, the pīrs are on a misson too, having left their homes to come to propagate in another milieu. Just as Abū Malik enters a town incognito and mingles with the crowd before attempting to make any converts, so Shams in the narratives enters Ucch unobtrusively and repairs to a mosque. Both eventually find a disciple. The variation in the case of Satgur Nūr is interesting. Initially he too enters Pāṭan as a stranger and only draws attention upon himself indirectly. The important factor, whether in the case of Abū Malik and Shams or of Satgur Nūr, is the import of the way they draw attention upon themselves. There is no throwing of oneself into the fray, as it were, but a calculated, cautious effort at entrenchment. Abū Malik finds one disciple, and as the story unfolds in a series of dialogues, so the Ismāʿīlī technique of pedagogy becomes evident. The process is a three fold one. Initially the young man's curiosity is awakened, and he becomes sensitized to the meaning of symbols, the use of ta'wīl that leads from the letter

to the spirit. He is made aware of a new dimension that leads him not only from the ẓāhir to the bāṭin but also lets him grasp the underlying connection, the "esoteric of the esoteric" *(bāṭin al-bāṭin)*. His desire having been aroused by the revelation of this inner doctrine, the disciple is eager to know more about the person in whose hands are placed the keys to Paradise, i. e., the Imām.

For this the disciple must go on to the second stage which consists of the initiation proper. In this stage the disciple is assigned a name, symbolizing his entry into a completely new way of life, like a "new-born babe". This is to lead him to the third and final stage of the "transformation" in a ceremony that takes place a week later. What transpires at this ceremony must remain unrecorded. The text does not reveal the secret; it has only been communicated personally to the disciple.

In the ginān narratives there is reference to disciples associated with both Satgur Nūr and Shams. The treatment accorded to the initiatory process, though it follows a different set of structural events than *al-ʿĀlim wa-al-Ghulām*, shows a remarkable similarity in the overall pattern governing the events.

The images of "cooked" and "raw" that appear in accounts of both Satgur Nūr and Shams, indicate at once that we are in the realm of transformation from one state to another. The Princess in the first narrative has been eating cooked meat regularly, but it is not until the meat has come into "contact" with Satgur Nūr that the Princess is made aware of the presence of the bridegroom in the vicinity. The metaphor of bride and groom is a common one in Hindu mystical poetry and stands for the soul of the "seeker" and the "sought" respectively. It is therefore noteworthy that after the initial meeting, a marriage is arranged, symbolizing the union of the souls, and that the marriage is prefaced by elaborate preparations as if an initiation ritual of some kind was being prepared. The rejection by the Princess of her father's argument against the marriage because Satgur Nūr does not measure up to "caste" requirements symbolizes her rejection of the external, and when the King himself observes the miracles of the Pīr, he too is converted. The miracles in the gināns are in this sense analogous

S-28

to the preaching by which Abū Malik wins over the disciple to the True Way, and it is significant that as a postscript to the conversion of Siddharāja, Satgur Nūr "initiates him into the mysteries and leads him to Satpanth."

The action surrounding Shams is much more specifically related to a disciple whom he "brings back to life," echoing the rebirth and the new name in *al-'Ālim wa-al-Ghulām*. After his revival, the disciple also goes away with Shams. The eventual confrontation that Shams has with the Sharī'a-minded qāḍīs who objected to his method of bringing back to life the dead Prince leads to the symbolic action where Shams takes off his skin; that is, on the one hand he throws off his link with the external aspects, and on the other, by removing his skin he also "manifests" himself as he is. However the people do not recognize the "reality" behind Shams. Even Bahā' al-Dīn Zakariyyā who, as suggested, represents organized ṣūfism cannot match Shams; and as the narrative explains, Bahā' al-Dīn, notwithstanding the fact that he is a ṣūfī, must be rejected because of his inability to recognize the Imāms, symbolized in the reference to the "three friends" and the "Panjtan-i-Pāk." In *al-'Ālim wa-al-Ghulām*, there is a discussion of Ṣūfism, and there again the attitude is one of disapprobation though ṣūfī practices are not rejected entirely. In all cases the Imām, or as in the ginān the Pīrs as his ḥujja, form the key factor. The perfectly True Way can only be that which leads to the Imām of the Ismā'īlīs.

Though our narratives make no reference to a ceremony of initiation, there is preserved in the ginān related to the activity of Shams the ceremony of *Ghaṭ-pāṭ*,[21] where the new initiate participates in a ritual where he drinks a sip of the sacred water. This ceremony was preceded by the giving up of the *janōi*,[22] the sacred thread worn by every Hindu, and this marked the convert's total break with the old ways and his initiation into a new path.

Ghat pat

Conversion Ritual

The narratives differ significantly from *al-'Ālim wa-al-Ghulām* in their use of mythopoesis, and the "action" is, therefore, on a vaster, even "epic," level where the pīr is endowed with all those qualities of traditional Hindu heroes who perform

the whole Tradition, the work entitled *Dasa Avatāra*. Even to superficial observers from the outside, this work was seen to lay down the definitive formulation of the doctrine, and it is no coincidence that the work also figured prominently in the various court cases.[42] All this aside, the *Dasa Avatāra* was indeed a central work in the Tradition, and this is attested to by the usage it was put to in many ceremonies and its regular recital during the congregational prayers. In addition its importance is also highlighted by the fact that it has survived in three separate versions, all attributed to different authors, the smaller *Dasa Avatāra* composed by Ṣadr al-Dīn, an amplified version attributed to Imām Shāh and finally a much more concise *Dasa Avatāra* alleged to be the work of Shams.[43] The *Dasa Avatāra* also recurs, more than any other single ginān in the manuscripts, and it is significant that it is to be found in the oldest of these in the present collection.

The chief value for our present purposes is that *Dasa Avatāra* in all its versions, reflects for us both the content and method by which the doctrine of the Imāma was integrated into the da'wa's preaching within the framework of Vaishṇavite ideas concerning the various descents of Vishṇu through the ages. We have already had occasion to refer to the fact of Vaishṇavism being one of the dominant streams of Hindu religious life in Northern India at the time the da'wa was active in those parts.

In general, the term "avatāra" in Vaishṇavism came to signify the assumption of different forms, man or animal by God, in which Vishṇu came down to earth and lived on it until the purpose for which he had descended into the Universe was fulfilled. The number of these avatāras gradually came to be stereotyped as ten, (dasa avatāra) from which the ginān̄s take their name.[45]

Of the ten avatāras, the first three, *Matsya*, *Kūrma* and *Varaha* are theriomorphic, the fourth *Narsiṁha*, therioanthropomorphic, and the rest *Vāmana*, *Paraśurāma*, *Balarāma*, *Rāma*, *Buddha* and *Kalki* are anthropomorphic.[46]

The order and names of the ten incarnations, as they appear in the *Dasa Avatāra* show some variation from the standard

S-28

list above. In the preservation of the names, there was also apparently a process of "Khōjkī-ization," but, nonetheless, it is possible to identify the names without great difficulty. The list as we have it, based on the three versions of the *Dasa Avatāra*, reveals the following scheme with its Vaishṇavite correspondence:[47]

1) Macch i.e., Matsya
2) Kōrabh i.e., Kūrma
3) Varā i.e., Varāha
4) Narsang i.e., Narsiṁha
5) Vaeman i.e., Vāmana
6) Farsirāma i.e., Paraśurāma
7) Ramchandra i.e., Rāma
8) Krishṇa i.e., Balarāma
9) Buddha i.e., Buddha
10) Naklanki i.e., Kalki

Once the initial correspondence was established, one further step was taken in the ginãns whereby the ten avatāras were fitted into the frame of a cyclical history. This was done on the basis of the Hindu concept of *yuga*,[48] elaborated into the doctrine of the Four Yugas or Ages, the four cosmic cycles wherein the Universe was periodically created and destroyed. The yuga is actually the smallest unit of measurement preceded by a "dawn" and followed by a "dusk" which acts as a transition between the Yugas. The complete cycle constituting four Yugas is called *Mahayuga*, in which the longest occurs at the beginning and the shortest at the end of the cycle. The first Yuga is called *Kṛita Yuga*, the second *Treta Yuga*, then the *Davāpara Yuga*, and finally the *Kali Yuga*, the present, so-called "evil" age.[49] The names of the yugas are taken from the game of dice, with each of the throws, from four to one, mirroring the respective yugas. The regression in the figures from four to one and the length of yugas, denotes a "progressive diminution of the *Dharma* (the extent of religious devotion) prevailing in them." Hence the last age, the present one, the Kali Yuga, is considered the age of darkness. Each of the yugas is assigned a numerical value in terms of either human or divine years (each divine year being the equivalent

S-4

S-143

of 360 human years). The Krita Yuga is said to measure 4,000 divine years, the Treta 3,000, the Dvāpara 2,000 and the Kali Yuga 1,000. In addition 400 years each of a dawn and dusk are added to each cycle. Thus one mahayuga or complete cycle totals 12,000 years.[50] In later times, speculation built further on these numbers and projected even larger cycles leading to a vaster concept: *Kalpa* (form) consisting of a thousand mahayugas, a total of 4,320,000 years.[51] The numerical symbolism and the rhythm of a cyclical concept of time that recurs in each age already echo the classical preoccupations of Ismā'īlism with concepts of time and eternity which erupted in cycles of successive times, and which had been re-emphasized with increased vigor after the declaration of the Qiyāma.

Just as in Ismā'īlism, in both its Fāṭimid and Nizārī versions, the forces of evil symbolized by *Iblīs*[52] were set free and disturbed the state of harmony and innocence characterizing the mankind of the ending cycle and necessitating, in the period of transition to a new cycle, the coming of a Lawgiver to offset the forces of evil,[53] so in the Hindu doctrine the various avatāras had come to earth to put things right.[54] Within both the Hindu and the Ismā'īlī cyclical views, is introduced the figure who represents the Divine Epiphany, and this is precisely where the mythopoeic element in the gināns takes over. The Hindu doctrine had spoken of the coming tenth avatāra who would fight the forces of evil in the last Kali Yuga, the age of darkness.[55] In a ginān called *Buddha Avatāra*, however, the ninth incarnation is already made to foretell the coming of this tenth avatāra.[56] The eschatological fulfillment of the Hindu doctrine would, however, find its culmination, not in the standard figure of Kalki, but as a form of 'Alī. He was to be the Mahdī who would kill *Kalinga*,[57] the embodiment of evil, the Iblīs of Hindu mythology. Furthermore, it was stated that this manifestation of 'Alī would be located in Dalamdesh (i.e., Daylamān), and he would be manifested through the teaching of Pīr Ṣadr al-Dīn who would come to Jambūdvipa (i.e., India).[58] In the *Dasa Avatāra*, therefore, the da'wa was able to achieve this transformation of the doctrine of a recurrent manifestation of the Divine Being at what can be termed the horizontal level,

S-28

in the light of the Ismā'īlī doctrine of a cyclical, typological view of history. The vertical level, where the mythopoesis was to metamorphose the doctrine of the "drama in heaven"[59] was left to be worked out in other ginans.

Such a cosmogonic background to the doctrine of divine manifestation appears in a number of ginans. Again following earlier practice, only those ginans which occur regularly in the manuscripts and especially in the older ones, are being used. The first of these is a ginān called Gāyatrī and the other is the *Mōman Chetvarṇi*, both of which have two versions each.[60] The elaboration of the "drama in heaven" that follows is abstracted from the above ginans, and wherever cross-references occur in other ginans an attempt has been made to refer to them as well.

Start

At the outset these ginans trace the initial act of creation which was brought about as a result of desire and self-contemplation by the Divine Being, who is described as being *nirākār* (i.e., formless). A foam-like substance emerged from his mouth and took the form of an egg. Through additional acts of contemplation on this egg, the Divine Being created the ten heavens and the seven skies. This was followed by a long period of inactivity, a lull of many yugas, after which the Divine Being created out of his Light four forms. He took a form, too, thus bringing into existence a pentad, Muḥammad Muṣṭafā, Fāṭima, Ḥasan, Ḥusayn, and the form of the Divine Being, 'Alī. This is of course the doctrine of the Panj tan-i-Pāk, "the Five Companions of the Mantle" who in the proto-Ismā'īlī work entitled *Umm al-Kitāb* become the earthly epiphanies of the five-eternal persons of the divine mystery.[61] This dramaturgy of pre-cosmic origin thus establishes the original pentad as a unity, created out of one Light, and precedes the cycle of divine epiphanies in the Hindu tradition that these ginans will now go on to elaborate.

પંજતન પાક

This is an opportune moment to look briefly at some of the main cosmogonic theories expounded in Hinduism as a prelude to further discussion of the cosmogony of the ginans.

The earliest theory as reflected in some of the hymns of the *Ṛig Veda*, speaks of the Unity of the Godhead as the cause of

S-28

Songs of Wisdom and Circles of Dance:
An Anthology of Hymns by the Satpanth Ismā'īlī Saint, Pīr Shams

Tazim Rahim Kassam

A doctoral thesis submitted to
the Faculty of Graduate Studies and Research
in partial fulfillment of the requirement for the degree of
Doctor of Philosophy
in the area of
History of Religions

Faculty of Religious Studies
McGill University
Montreal, Canada

October 1992

S-28

ABSTRACT

Author: Tazim Rahim Kassam

Thesis Title: **Songs of Wisdom and Circles of Dance: An Anthology of Hymns by the Satpanth Ismāʿīlī Saint, Pīr Shams**

Department: Faculty of Religious Studies, McGill University

Degree: Ph.D.

This dissertation offers for the first time an extensive scholarly translation of an anthology of 106 *ginān*s (sacred hymns) attributed to the Ismāʿīlī saint-composer, Pīr Shams. The *Ginān* tradition is a sacred corpus of devotional poetry belonging to a sub-sect of the Shīʿah Muslims known as the Satpanth Ismāʿīlī Khojahs. Composed in various North Indian dialects, *ginān*s are part of a broader rich and complex heritage of Indo-Muslim folk literatures in the Indian subcontinent. For centuries, however, the Satpanth Ismāʿīlīs have carefully guarded this sacred tradition for fear of persecution. By thus presenting a major translation of *ginān*s attributed to a pivotal figure in Satpanth Ismāʿīlism, this dissertation aspires to advance significantly the academic study and knowledge of this scarcely examined sacred literature.

To date, the syncretic nature of Satpanth Ismāʿīlism has been viewed within a framework of conversion. Thus, generally, the *ginān* literature has been explained as the creative attempts of Ismāʿīlī *pīrs* (venerated teachers) to effect changes in religious orientation by conveying Nizārī Ismāʿīlī teachings through Hindu symbols and themes. However, an examination of the internal evidence in the *ginān*s of Pīr Shams—who belonged to the beginnings of Satpanth—in conjunction with events in Sind and the greater Ismāʿīlī world at the time, has brought into focus crucial social and political factors that may also have instigated the formation of Satpanth Ismāʿīlism.

CHAPTER FOUR

THE HISTORICAL SIGNIFICANCE OF SATPANTH ISMĀᶜĪLISM

At this stage, it is necessary to consider why Ismāᶜīlism evolved into Satpanth in the Indian subcontinent, and accordingly, to assess the historical significance of this development in Ismāᶜīlī history. Satpanth Ismāᶜīlism is strikingly different from both Fāṭimid and Nizārī Ismāᶜīlism. As specific studies of the *ginān* tradition have shown, the Satpanth heritage is deeply indigenous in its embrace of Indian dialects, culture and religious worldview. To date, the profound influence of Hindu Vaiṣṇavism and Bhakti, Tantrism, Ṣūfism and other religious currents in India on the expression of Satpanth Ismāᶜīlism has been explained mainly by what may be termed the conversion theory.[1]

According to this theory, the origin and form of Satpanth Ismāᶜīlism can be attributed to the goal of religious conversion. The *ginān* heritage has mainly been understood in the context of the *daᶜwah* or missionary activity of the Nizārī Ismāᶜīlīs in the Indian subcontinent who attracted converts into their fold by conveying their beliefs through the use of familiar Indian religious myths and symbols. That is, the prevailing explanation for the formation of Satpanth is that it was developed by the Nizārī *dāᶜīs* or

1 The first proponent of this theory was Wladimir Ivanow, cf. "Satpanth," **Collectanea** (1948). It has been accepted as the critical interpretive model since then in all major studies of Satpanth Ismāᶜīlism. For instance, see Nanji, **The Nizārī Ismāᶜīlī Tradition** (1978); Asani, **The *Būjh Nirañjan*** (1991a); and most recently, Daftary, **The Ismāᶜīlīs** (1990).

pīrs primarily to spread the teachings of the Ismāʿīlī *daʿwah*. It is generally argued that in order to make the transition of potential converts from Hinduism to Ismāʿīlī Islam as easy as possible, the *pīrs* adopted the strategy of accommodating indigenous religious mores and concepts. Satpanth's form and content were, accordingly, derived principally from the Indian milieu, and this method was successful in gaining converts to Ismāʿīlism.[2] This interpretation has set the parameters and determined the approach of most work done on the *ginān* tradition to date.

A secondary but much less explored explanation for the nature of Satpanth Ismāʿīlism is that it was also a means of *taqīyah* (religious dissimulation), a way to protect new converts to Ismāʿīlism from persecution both by the Hindu communities and the hostile Turkish Sunnī rulers of the Indian subcontinent.

In this section I would like to re-engage this question of why Ismāʿīlism developed into the specific form of Satpanth. There is no doubt that the *ginān* literature has played a vital role in the religious life of Satpanth Ismāʿīlism. What needs to be reconsidered, however, are the reasons for the evolution of Satpanth and the role it played in the actual conversion of Hindus and other non-Ismāʿīlīs. Was Satpanth and its *ginān* tradition essentially developed for conversion? If so, would it be possible to explain conversion to Satpanth simply on the basis of the religious teachings in the *ginān*s ? Were there factors other than religious conversion that motivated the *pīrs'* activities and choices? Why did the method of indigenization become so integral to achieving their objectives?

---

2 The conversion theory implies, of course, that since the form of Satpanth was *instrumental*, once its aims were attained, it was dispensable. Given the current trend of islamization among Ismāʿīlīs worldwide, the dispensable or irrelevant theory has taken root and spread particularly among the Ismāʿīlī leadership. This has caused significant heartache and a backlash among traditional segments that remain attached to the ritual and devotional modalities of Satpanth Ismāʿīlism.

his territorial rights were recognized by the ʿAbbāsid caliph "who showed him all manner of favours."[84]

The Nizārīs seem to have accepted this behaviour without question, interpreting it as a form of total *taqiyya* or religious dissimulation. Daftary observes that, "Ḥasan's new policies had obvious political advantages for the Nizārī community and state, which had survived only precariously."[85] The key, in my view, lies not in the first half of the statement, but in the second. For indeed, had the Nizārīs merely sought political advantage, the adoption of Sunnism would have taken place much earlier. Rather, by this stage, the very existence of the Nizārī community seems to have been at stake, so much so, that further attacks on them might have proven fatal.

Thus, Jalāl al-Dīn's reorientation bought time and brought the Nizārī Ismāʿīlīs respite and temporary relief from the incessant attacks of their enemies. The Ghūrid attacks against Ismāʿīlīs in Quhistān stopped, and Ismāʿīlīs in Syria actually received assistance from the Sunnī Ayyūbids to fight the Franks. Ḥasan played an active role in military alliances with the ʿAbbāsid caliph against the Khwārazmians. Since his father had gained the confidence of Sunnī rulers and the caliph in Baghdad, it appears that ʿAlāʾ al-Dīn Muḥammad III, Ḥasan III's son, relaxed somewhat the strict identification with Sunnism. However, the pro-Sunnī orientation declared by Ḥasan III was never formally renounced by Alamūt.

By the time ʿAlāʾ al-Dīn Muḥammad III came to power in 1221 C.E., the lands of Islam were experiencing the shockwaves of the Mongol invasion. The Mongols had already destroyed the Khwārazmian empire, crossed the Oxus valley and seized Balkh.

---

84 Ibid.
85 Ibid., 406.

S-28

The Imām Shāhīs' Shams

In addition to the identification of Pīr Shams with Shams-i Tabrīz, and the identification of Shams-i Tabrīz with Imām Shams al-Dīn Muḥammad, there is yet a third identification of Pīr Shams and Imām Shams al-Dīn Muḥammad. In the sectarian sources of the Imām Shāhīs, a branch of Satpanth that split off in the sixteenth century,[38] the *ginān* **Satveṇiji Vel** composed by Nar Muḥammad Shāh identifies Pīr Shams not only as Shams-i Tabrīz, but also as Imām Shams al-Dīn Muḥammad, son of Imām Rukn al-Dīn Khūr Shāh.[39] Characteristically, Ivanow describes the sectarian work as "a kind of legendary history of the imāms and the pīrs, in rather florid and bombastic style, chiefly dealing with miracles."[40] The **Vel** goes on to describe Imām Shams as having relinquished his throne to his son Qāsim Shāh in 1310 C.E. in order to come to India to spread the *daʿwah*, which he did disguised as a *pīr*.[41]

Ivanow doubts the veracity of this claim, arguing that if Imām Shams really did abdicate his position as *imām* and take on the mantle of *pīr*, he would have been at least sixty years of age by the time he began to preach in India. Instead, he theorizes that the **Satveṇi** account among the Imām Shāhīs had been concocted to legitimize Nar Muḥammad Shāh's claim to the imāmate. Since only the sons in the bloodline of an *imām* may receive the investiture of the imāmate, Ivanow speculates that it would have served Nar Muḥammad Shāh's self-interest to endorse or even fabricate a genealogy that traced his father, Pīr Imām Shāh, to the Ismāʿīlī Imām Shams al-Dīn Muḥammad.

---

38 For a discussion of this split, see Wladimir Ivanow, "The Sect of the Imam Shah in Gujerat," Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society XII (1936) 19-70.

39 Nanji, The Nizārī Ismāʿīlī Tradition (1978:63).

40 Ivanow, "The Sect of the Imam Shah" (1936:24).

41 Ibid., 29.

A Respect for Difference: The Shi'a Ismaili Khojas of Mumbai

David J. Strohl
Haskell, NJ

Bachelor of Arts, The University of Texas at Austin, 1998
Master of Arts, University of Virginia, 2005

A Dissertation Presented to the Graduate Faculty
of the University of Virginia in Candidacy for the Degree of
Doctor of Philosophy

Department of Anthropology

University of Virginia
August 2011

S-28

Chapter 5: Concealment and Separation

1. Introduction

In the previous chapter I traced how Ismailis' reluctance to talk about religious matters stemmed from models of cultural and religious difference. I argued that Ismailis see the difference between their own and outsiders' religious discourses as posing a challenge to the very possibility of creating mutual understanding. Because talk is a key feature of social relationships, the reluctance to discuss specifically religious matters represents one type of social boundary. In this chapter, I look at how practices of concealment figure in Ismailis' efforts to maintain boundaries around their jama'at.

Concealment

Concealment and secrecy are a recurring theme in the literature on Ismaili history, especially in accounts of how the Ismaili religion spread and developed in South Asia. The premise, expounded in the excellent historical work done by scholars like Farhad Daftary (1990, 1998), Tazim Kassam (1995), and Shafique Virani (2007), is that as a persecuted minority, Ismailis sought to hide potentially controversial aspects of their religious tradition to ensure their survival. This concealment took a number of forms. On the one hand, Ismailis hid the contents of their religious tradition by limiting outsiders' access to their religious texts and to ritual spaces like the Jama'at-Khāna. On the other, Ismailis are also said to have dissimulated their religious identity by adopting Hindu names, forms of dress, and incorporating Hindu symbols and practices into their religious tradition. Historians argue that these instances of concealment are examples of Ismailis making use of the Shi'a concept of taqīya, which permits practitioners to either hide or dissimulate their religious identity in the face of persecution. Although the Aga Khan's 1866 declaration that Ismailis should discontinue taqīya ostensibly ended the practice,

taqiyya

S-28

Ismaili missionaries may have been in South Asia as early as the 10th or 11th century (Asani 2003a: 291). These early converts to the Ismaili faith in South Asia, those who claimed to follow the *Sat Panth* ("true path"), are thought to have dissimulated their true religious identity by adopting the outward garb of Hindus just as their religious guides at times adopted the guise of Sufi teachers. Practitioners' attempts at blending were mirrored in the religious tradition itself, which contained a complex blend of ideas and themes from Hinduism, Sufism, and Shi'a Islam. Members of the Sat Panth sang a corpus of songs -not unlike Hindu devotional songs which contained references to Hindu deities alongside Islamic personages. Yet if Ismailis restricted access to their religious spaces the Jama'at-Khāna ("prayer hall," "house of congregation")— to members of their religious tradition, hiding much of their religious practice under the veil of secrecy. Ismailis continue to conceal much of their religious tradition and exclude non-Ismailis from their prayer halls.

Satpanth

In contemporary times, however, Ismailis have redrawn boundaries lines around their religious tradition, seeking to bring it more in keeping with what they see as its Islamic heritage. Much of this work has been done under the guidance of the Aga Khan, who Ismailis see as their living Imam. Following in the traditions of Shi'a Islam, Ismailis see the Imam as having the divine mandate and infallible wisdom to provide guidance in spiritual and temporal matters. Since the 20th century, the Ismaili Imams have expunged references to Hindu figures in their religious songs, encouraged Ismailis to adopt Islamic names, to recite prayers in Arabic, and to openly proclaim their faith in Islam (Asani 2001: 161). Yet in doing so, the Imams have also encouraged Ismailis to remain a distinct community within the worldwide Muslim community. Ismailis often see their

S-28

acceptable for a Shi'a to disavow their identity as a Shi'a Muslim, or even their belief in Islam more generally, so long as their belief in the tenets of Islam remained firm in their heart and mind.

Etan Kohlberg (1995), a scholar of religion working on the early history of Shi'a Islam, provides a schema for understanding the forms of and motivations for concealment among Shi'a, which I extend to an historical analysis of taqīya in the Ismaili community. In terms of form, Kohlberg (1995: 346) notes that taqīya consists of the concealment of information [*suppresso veri*] and active dissimulation [*suggesto falsi*]. For instance, taqīya includes practices adopted by early Shi'a Muslims such as concealing the name of the living Imam in a given epoch and the practice of some Shi'a Imams of concealing their true identity (*satr*). Active dissimulation also included the ad hoc practice adopted by some Shi'a Muslims of performing prayers in the Sunni fashion to hide their Shi'a identity. Kohlberg also suggests that Shi'a may have had two sets of motives for practicing taqīya. First, "prudential taqīya" encompasses acts of concealment motivated by the desire to protect the community from persecution by hostile factions (Kohlberg 1995: 345). Second, non-prudential taqīya allowed members of the esoteric hierarchy to conceal information from initiates who had not yet advanced to the proper level of the hierarchy to receive that knowledge. Kohlberg (1995: 369) writes that this type of concealment is motivated by the desire to protect members of the Shi'a community from information they may find "emotionally or mentally unbearable."

two parts of taqiyya

Very Very Important

The early community of Shi'a, especially the Ismailis, had many reasons to practice taqīya. Shi'a Muslims were both a minority and considered to be a political

faith—and then finds ease in his disbelief, upon him will be the wrath of God." (Momen 1985: 183, emphasis in original).

threat by the Sunni majority (Momen 1985). This problem became particularly pronounced for practitioners of Ismaili Shi'ism after the destruction of the Ismaili state of Alamut (in modern day Iran) by the Mongols in 1256, because they were for the first time in their history deprived of support from an Ismaili state (Virani 2007:7-8, 48). Tazim Kassam (1995: 70-71) has argued that the destruction of Alamut put an end to aspirations for an independent Ismaili state in Sind (currently southwest Pakistan) and led the *da'wat* ("missionary network") to seek alliances with Hindus and others. She writes, "having become marginalized to the extreme, had the Ismailis in Sind clung to their much maligned Nizari past, they would have risked certain extinction. To survive, they legitimized the nascent Sat Panth community that had been built upon political alliances and intermarriage, and, by thus aligning themselves with Hindu elements, they were able to enlist native resources and sympathy (Kassam 1995: 71).

V. V. Imp.

Although for Shi'a living in Central Asia and the Middle East taqīya sought to blend into a predominately Sunni milieu, Ismailis living in South Asia adopted a unique form of precautionary dissimulation. Historians (Nanji 1978; Daftary 1998, 1990; Virani 2007; Khan 1997) have noted that the incorporation of Hindu symbols and practices, such as singing and dancing, into the preaching of Ismaili missionaries served as cover to hide their affiliation with the Ismaili religion. Indeed, it is possible that missionaries went so far as to adopt the guise of Hindu Yogis or Sufi masters while seeking new converts to better blend into the religious milieu of medieval India (Nanji 1978: 68).

There may also have been non-prudential motivations for Ismailis missionaries (dā'ī) to adopt taqīya. As Farhad Daftary (Daftary 1998: 183) writes, "the Hindu cover of the Nizari Khojas, as expressed by Hindu elements in their Sat Panth tradition, in

S-28

rejected the idea that the community practiced anything like concealment or dissimulation. Only a small handful of Ismailis said that they knew about the practice of taqīya, and they all claimed that the community abandoned the practice long ago. Such statements support the claim that Ismailis have abandoned the practice of taqīya, perhaps following the Aga Khan's injunction in 1866. Yet, it would be difficult to assert that Ismailis, or anyone else for that matter, do not dissimulate or conceal information, even if only occasionally, in their everyday lives. And if Ismailis still do practice taqīya, admitting to the practice would render it ineffective. In addition to making the practice less effective, admitting to taqīya would also open Ismailis up to controversy.

Not admitting taqiyya

This creates something of an analytical quandary, one familiar to anthropological studies of secrecy, wherein it is nearly impossible to prove to prove the non-existence of something that, were it to exist at all, is hidden. If I were to support my informants' claims that Ismailis do not practice taqīya, then one might suggest that I was either duped by my informants or that I missed the existence of a hidden discourse about dissimulation. But were I to take the opposite approach, and assume that there was some degree of duplicity in Ismailis statements about taqīya, I would run the risk of both calling my informants liars and creating a line of analysis that does not even attempt to understand my informants' worldview. In many ways, this quandary mirrors the position of one of my informants, who felt that the scholarly emphasis on taqīya leads one to examine every aspect of Ismaili history by searching for potential secrecy. The only logical way out of this quandary, at least for the analyst, is to find Ismailis who can prove that there is a hidden discourse within the community about dissimulation. No such individual was forthcoming.

S-167

The Voice of Truth:

Life and Works of Sayyid Nūr Muḥammad Shāh, A 15th/16th Century Ismā^{c}īlī Mystic

By

Shafique Virani

A thesis submitted to the Faculty of Graduate Studies and Research in partial fulfillment of the requirement for the degree of Master of Arts

Institute of Islamic Studies
M McGill University
Montréal, Québec, Canada

May 1995

S-167

ABSTRACT

Author: Shafique Virani

Title of Thesis: The Voice of Truth: Life and Works of Sayyid Nūr Muḥammad Shāh, A 15th/16th Century Ismāʿīlī Mystic

Department: Institute of Islamic Studies, McGill University

Degree: Master of Arts

Degree: Master of Arts

Ismāʿīlism, one of the most colourful and dynamic s of Nūr Muḥammad Shāh ich and fascinating history. This th Sat Pañth movement l works of Nūr Muḥammad Shāh, a gifted exponent c Sat Pañth, īʿīlī Sat Pañth movement in Indo-Pākistān during the 15th/16th resulted from conversion efforts in ruth, is the highly mystical form of Ismāʿīlism which resulted from conversion efforts in the Subcontinent during the eleventh and subsequent centuries. The legacy of the ord Gināns n was fostered is to be found in its corpus of sacred religious literature known as Gināns, an appellation that suggests supreme, gnostic knowledge. The Sat Pañthī Ismāʿīlīs consid Nūr Muḥammad Shāh is the last of the Sat Pañth authors for whom a large body of Gināns has been preserved n is the last of the Sat Pañth authors for whom a large body of Gināns has been preserved.

This work gives a historical background of the Ismāʿīlī movement in Indo-Pākistān, examines the career of Nūr Muḥammad Shāh from the earliest available primary sources and disproves suggestions by previous scholars that he forsook his allegience to the Ismāʿīlī Imām and became the founder of his own rival sect. In addition, it provides for the first time a scholarly translation of a significant portion of Nūr Muḥammad Shāh's Sat Veṇī Moṭī or Tale of Truth (Larger), an important Sat Pañthī mystical text.

S-167

Chapter 1
Introduction

Oh You, my Beloved, the True Master is none other than You!

The Sat Pañth is the only True Path
And true are those who tread upon it
Only when the head itself is lost on this journey
Will (the path) come within grasp[1]

The above verse was composed by Sayyid Nūr Muḥammad Shāh, a prominent dāʿī[2] of the Ismāʿīlī Sat Pañth movement in Indo-Pākistān during the 15th/16th centuries. In the verse, Nūr Muḥammad Shāh warns his audience that ultimately only those willing to sacrifice everything in the cause of Truth will gain admission into the Path of Truth, the Sat Pañth.

Initiation into this highly mystical form of Nizārī Ismāʿīlism stemmed from conversion efforts by various pīrs[3] and dāʿīs sent to the Subcontinent during the eleventh and subsequent centuries. The legacy of the order that was fostered is primarily enshrined in a corpus of esoteric poetry and prose collectively referred to as "Ginās," an appellation which means gnostic knowledge or wisdom.[4] Moved by the profound impact of these compositions on the sectarians, the Russian orientalist Wladmir Ivanow commented that the defining characteristic of the Sat Pañth community was "the strange fascination, the majestic pathos, and beauty of its sacred religious poetry, the *gnans*."[5] In 1936, noting that scholars remained largely unaware of this religious phenomenon, he wrote, "it seems a great pity that so far the *gnans* remain unknown to the students of Indian antiquity."[6] Disappointingly, despite increased interest and scholarly activity in virtually all aspects of Shīʿism and Ismāʿīlism, half a century after Ivanow wrote these words Professor Donald P. Little of McGill University was able to comment, "Only the surface of the vast *ginan* literature has been scratched."[7]

Considering the steady progress made in Ismāʿīlī studies over the last several decades, the

have broken off from the parent movement will certainly uncover a treasure of Sat Pañth Ismāʿīlī literature, possibly doubling the total number of Ginãns now available.[25] But even this seems to represent but a fraction of the original corpus, much of which has been lost forever.

Most of the Sat Pañth Ismāʿīlī manuscripts now available are recorded in Khwājah Siñdhī, commonly known as Khojkī. This remarkable script represents what is perhaps one of the most ancient forms of written Siñdhī in existence.[26] As this script became almost the exclusive property of the Sat Pañth community in the Subcontinent, Nanji suggests that Khojkī may have been singled out for preserving the Ginãns so that:

> ...the doctrines of the community could be kept secret and available only within the circle of adherents. In this way, the script acted as a factor of unity bringing together the varied [Ismāʿīlī] communities on the Subcontinent but also acted as a protective cover against outsiders ever gaining knowledge of their beliefs. In view of the constant persecution that faced the community, this precautionary step was necessary.[27]

Asani notes that "Khojkī may have served the same purpose as the secret languages, such as the so-called *balabailān* language, utilized by Muslim mystics to hide their more esoteric thoughts from the common people."[28]

A description of the most important Khojkī manuscripts used in this study is to be found in the Appendix.

Three major Ginān works of Nūr Muḥammad Shāh have been preserved: Sat Veṇī (or Vāṇī) Moṭī, Sat Varaṇī Moṭī, and Sat Varaṇī Moṭī nī Vel. He is also credited with four shorter Ginãns.[29] The Sat Veṇī Moṭī or "Tale of Truth (Larger)" is considered to be of "considerable poetic worth" by Misra, the well-known scholar of Gujarātī history and society,[30] and the composition has been described as an "exquisite repository of mystical vision."[31] It is a stunning example of the coalescence of Ṣūfī and Ismāʿīlī thought in the medieval period and is a powerful testimony of Nūr Muḥammad Shāh's esoteric theories.[32] There is a comment in the second canto to the effect that nine hundred years had passed since the time of the prophet and the last canto mentions the name of the reigning Imām as Mustanṣir bi'l-lāh (d. 1480).[33]

The latter two works contain hagiographies and historical information about the Ismāʿīlī Imāms and their Ḥujjahs or Pīrs, cosmological and eschatological theories and admonitions for the believers. From an allusion in canto 305, it seems that the Sat Varaṇī Moṭī or "Account of Truth (Larger)" was composed in 1545 VS/1487 CE. The latest date in the Sat Varaṇī Moṭī nī Vel or "Supplement to the Larger Account of Truth" is mentioned in canto 157 as 1550 VS/1493 CE and the last Imām mentioned is Abū Dharr ʿAlī (d. after 1498).[34]

Nūr Muḥammad Shāh is credited with a fourth major work, the **Tārīkh-i Muḥammadiyyah** (or **Maḥmūdiyyah**). Unfortunately, this Persian historical work is no longer extant. Portions seem to have been utilized by Qāḍī Raḥmatu'l-lāh b. Ghulām Muṣṭafā of Aḥmadābād in his **Manāzilu'l-Aqṭāb wa Basātīnu'l-Aḥbāb** (composed soon after 1822).[35]

<u>Survey of Secondary Sources</u>

In recent times there has been a tremendous upsurge of works of a "traditional" nature by both Ismāʿīlī and non-Ismāʿīlī authors that contain histories of the movement and hagiographies of its saints. These include **Manāzilu'l-Aqṭāb wa Basātīnu'l-Aḥbāb** completed soon after 1822 by Qāḍī Raḥmatu'l-lāh b. Ghulām Muṣṭafā of Aḥmadābād, in Persian;[36] the **Shajarah**, ostensibly by Fayḍ Muḥammad b. Khwājah Amīr Muḥammad[37] and the **Tārīkh-i Gulzār-i Shams** dictated by Sayyid Muḥammad ʿIsan Shāh to Muluk Shāh,[38] both in Urdū; **Khojā Vṛttānt (1892)**,[39] **Khojā Kom no Itihās** (1905),[40] **Khojā Kom nī Tavārīkh** (1912),[41] **Tavārīkhe Pīr** (1914),[42] **Pīrāṇā Satpanth nī Pol (1926)**,[43] **Nūram Mobīn** (1926),[44] **Ismāīlī Momin Kom no Itihās** (1936)[45] and **Pīr Padhāryā Āpaṇe Dvār** (1986),[46] all in Gujarātī. The significance of these works should not be underestimated as they serve as a chronicle of hitherto unrecorded oral tradition about the origins and history of the community.

The neglect of Sat Panth, one of the most important phases of the Ismāʿīlī movement, by modern scholarship has been bitterly criticized by Tazim Kassam who comments wryly about "the place (or more accurately, lack of place) of Satpanth Ismāʿīlism in Ismāʿīlī studies."[47] While rather harsh, the criticism does not entirely miss the mark. The research of the most important scholars in this field is outlined below.

S-167

Wladmir Ivanow

Ivanow was the first orientalist to bring Sat Pañth to the attention of scholarship in any major way. His initial article on the subject, entitled "The Sect of Imam Shah in Gujrat,"[48] provides a brief historical outline of the parent Sat Pañth Ismāʿīlī community and of the offshoot Imām Shāhī group based primarily on two manuscript works, the **Manāzilu'l-Aqṭāb wa Basātīnu'l-Aḥbāb** completed soon after 1822 by Qāḍī Raḥmatu'l-lāh b. Ghulām Muṣṭafā of Aḥmadābād and the Shajarah, ostensibly by Fayḍ Muḥammad b. Khwājah Amīr Muḥammad. He deduces that at some point, Nūr Muḥammad Shāh claimed to be the Imām and thus initiated a split in the community leading to the creation of the offshoot Imām Shāhī sect.[49] Ivanow's next article was published in 1948 and entitled "Satpanth."[50] The author supplements the historical portion of his earlier work with testimony from the Gināns (translated for him by V.N. Hooda) and speaks about doctrine in greater detail. The bibliographies of Gināns in both articles are flawed, are missing several important compositions and sometimes attribute works to the wrong author.

That Ivanow was quite uncomfortable with esoteric phenomena such as Sat Pañth has been commented upon by Nanji.[51] This lack is clearly apparent in his examination of Sat Pañth doctrine. While there are many errors in his work, we should not be too judgemental. All too often, the first scholars in an unexplored field must suffer the criticisms of later researchers who view them with the unsympathetic eyes of those who have at their disposal much more information than their predecessors. Ivanow himself issues the disclaimer, "I unhesitatingly admit the possibility of many of these ideas being ultimately proved erroneous, based as they are on my imperfect knowledge of the subject."[52]

Gulshan Khakee

In 1972, Gulshan Khakee completed her dissertation on the tenth chapter of what Annemarie Schimmel calls an "Ismāʿīlī classic,"[53] the Ginān Das Avatār by Sayyid Imām Shāh.[54] Khakee begins her thesis with a historical outline of Ismāʿīlī connections with Indo-Pākistān. Included in this outline is a discussion about the split that occurred in the movement when the Imām Shāhīs broke off from the parent Sat Pañth daʿwah. Drawing on evidence from Imām Shāh's Das Avatār, Khakee concludes that he remained faithful to the Nizārī Imāms in Persia and that it may have been his son, Nūr Muḥammad Shāh, who claimed the Imāmah

“સાબરકાંઠા જિલ્લાનો કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ - એક અધ્યયન”

(ઈ.સ. ૧૯૪૭ થી ૧૯૯૫)

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી (પાટણ) ની
ઈતિહાસ વિષયની પીએચ.ડી.ની
પદવી માટે પ્રસ્તુત થનાર મહાનિબંધ

પ્રસ્તુતકર્તા

દિવ્યા એ. પટેલ

M.A., B.ed (History)

માર્ગદર્શક

પ્રિ.ડૉ.લલિતભાઈ એસ.પટેલ

M.A., M.Phil., Ph.d. (History)

શ્રી અને શ્રીમતી પી.કે.કોટાવાલા આર્ટ્સ કૉલેજ, પાટણ (ઉ.ગુ.)

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી,
પાટણ (ઉ.ગુ.) ૩૮૪૨૬૫

વર્ષ : ૨૦૧૧

"સાબરકાંઠા જિલ્લાનો કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ - એક અધ્યયન"

(ઈ.સ. ૧૯૪૭ થી ૧૯૯૫)

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી (પાટણ) ની
ઈતિહાસ વિષયની પીએચ.ડી.ની
પદવી માટે પ્રસ્તુત થનાર મહાનિબંધ

:: પ્રસ્તુત કર્તા ::
દિવ્યા એ. પટેલ
M.A., B.ed (History)

:: માર્ગદર્શક ::
પ્રિ.ડૉ.લલિતભાઈ એસ.પટેલ
M.A., M.phil., Ph.d. (History)
શ્રી અને શ્રીમતી પી.કે.કોટાવાલા આર્ટ્સ કૉલેજ, પાટણ (ઉ.ગુ.)

હેમચંદ્રાચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી,
પાટણ (ઉ.ગુ.) ૩૮૪૨૬૫

વર્ષ : ૨૦૧૧

વસે છે. જ્યારે અઢીલાખ જેટલા કડવા પાટીદારો સાબરકાંઠા, મુંબઇ અને ભારતના અન્ય ભાગોમાં વસે છે. ભૂતકાળમાં પણ તેઓ કચ્છમાં મહત્વપૂર્ણ સ્થાન ધરાવતા હતા. ઇ.સ. ૧૮૮૦ ની જનસંખ્યા પ્રમાણે કચ્છમાં તમામ શાખાના પાટીદારોની કુલ વસ્તી ૨૯૪૪૬૬ હતી જેમા કડવા પાટીદારો તો ૧૩૮૧૪ હતા.[૪૦] આવી નોંધપાત્ર સંખ્યા ધરાવતો પ્રજા સમૂહ કચ્છ જેવા તળ ગુજરાતની તુલનામાં ઓછા આકર્ષક પ્રદેશમાં વિના કારણ વસે નહી. એ માટે મહત્વના કારણો આ પ્રમાણે આપવામાં આવે છે.

ધાર્મિક કારણ :-

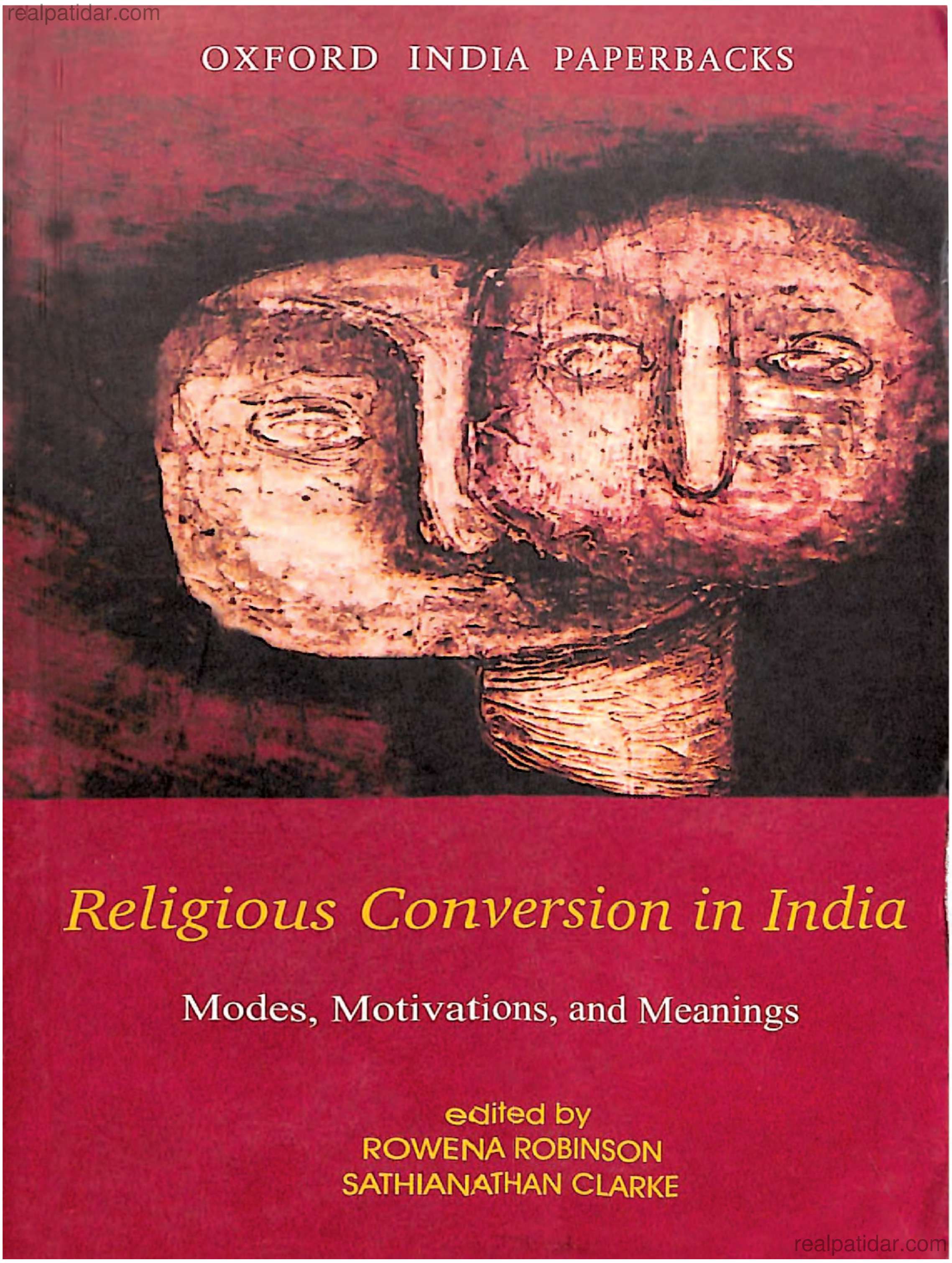
ઇમામશાહ સૈયદ નામના સૂફી સંત ઇરાનથી ગુજરાતમાં આવ્યા અને અમદાવાદ પાસેના ગીરમથા ગામમાં સ્થાયી થયા. તેમની પ્રતિભાથી અંજાઇને ગુજરાતના અહમદશાહી વંશના સુલતાન મહમદશાહ બીજાએ પોતાની શાહજાદી તેમને પરણાવતા આજુ બાજુની મુસ્લિમ તેમજ હિન્દુ પ્રજા પર તેમનો પ્રભાવ વધી ગયો. 'કાગને બેસવું અને ડાળને ભાંગવું એ ન્યાયે એક વખત યોગાનોયોગ એમના કહ્યા પ્રમાણે વરસાદ વરસવાથી પાટીદારોની એમના પર શ્રધ્ધા બેસી ગઇ. આ ઘટનાને નોંધતા શ્રી પુરુષોત્તમભાઇ પરીખ નોંધે છે કે દૂર દૂરના ઘણા લોકો એના શિષ્ય થવા લાગ્યા. એજ પ્રમાણે કચ્છમાં વાસ કરી રહેલા કણબીઓના પૂર્વજો પણ પરચો જોઇ તેના શિષ્ય થયા. તેમને અત્રેના (અમદાવાદ પ્રદેશના) પ્રાંત તરફથી વિટાંબણા પડવા માંડી એટલે તેઓ સઘળા કચ્છમાં વસ્યા.[૪૧] આ જ બાબતને સમર્થન આપતી નોંધ વાંઢાય (કચ્છ) થી પ્રસિદ્ધ થતાં 'ઉમાદર્પણ' નામક સામયિકમાં છે. આ નોંધ પ્રમાણે ઇસુની ૧૫ મી સદીમાં ગુજરાતમાં મુસ્લિમ ગુરુ ઇમામશાહના પ્રભાવમાં આવીને કેટલાંક કડવા પાટીદાર કુટુંબોએ પીરનો પંથ કે પીરાણા પંથ સ્વીકાર્યો.[૪૨]

S-5

આ યુગની ધાર્મિક સંકીર્ણતાના સંદર્ભમાં પીરાણા પંથના અનુયાયીઓ બનેલા પાટીદારો માટે તળ ગુજરાતમાં હિન્દુ તરીકે રહેવું દુષ્કર બન્યું. પરિણામે તેમણે વતનથી દૂર કચ્છમાં વસવાટ કરવાનું પસંદ કર્યું.

કચ્છના ગરાસદારોનું પ્રોત્સાહન :-

પાંખી વસ્તીને કારણે પહેલાં કચ્છમાં ખેતપેદાશની ઊણપ વર્તાતી નહોતી. પરંતુ પાછળથી વસ્તી વધતાં કૃષિકર્મમાં પ્રવિણ હોય તેવી જાતિઓને વસાવવાનું કચ્છના ગરાસદારોને યોગ્ય લાગ્યું. પરિણામે તેમના પ્રયત્નોને કારણે જ હાલારમાંથી

realpatidar.com
OXFORD INDIA PAPERBACKS
Religious Conversion in India
Modes, Motivations, and Meanings
edited by
ROWENA ROBINSON
SATHIANATHAN CLARKE
realpatidar.com

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

YMCA Library Building, Jai Singh Road, New Delhi 110 001

Oxford University Press is a department of the University of Oxford.
It furthers the University's objective of excellence in research, scholarship,
and education by publishing worldwide in

Oxford New York

Auckland Cape Town Dar es Salaam Hong Kong Karachi
Kuala Lumpur Madrid Melbourne Mexico City Nairobi
New Delhi Shanghai Taipei Toronto

With offices in

Argentina Austria Brazil Chile Czech Republic France Greece Guatemala
Hungary Italy Japan Poland Portugal Singapore South Korea Switzerland
Thailand Turkey Ukraine Vietnam

Oxford is a registered trademark of Oxford University Press
in the UK and in certain other countries

Published in India
by Oxford University Press, New Delhi

First published 2003
Second impression 2004
Oxford India Paperbacks 2007
Third impression 2011

ISBN-13: 978-0-19-568904-4
ISBN-10: 0-19-568904-6

Typeset in Nalandagar 10.5/12.5 by Le Studio Graphique
Printed in India by Rashtriya Printers, Delhi 110 032
Published by Oxford University Press
YMCA Library Building, Jai Singh Road, New Delhi 110 001

world—is the capacity of sacred figures to perform miracles and, in this way, to attract followers into their orbit. Whenever and wherever competing movements or personalities are confronted, this process is illustrated by a 'miracle contest' in which two rival spiritual teachers attempt to win over disciples. In Sufi hagiography, for instance, the famous twelfth century Pir, Khwaja Muinuddin Chisthi, is said to have defeated in this way the local Nath Jogi Ajaypal (Currie 1989: 76–81). In the oral tradition of Rajasthan the two 'folk' saints Ramdev and Jambha (supposed to be the founders of two rival sects or *panths*) (Khan 1997a: 192) also vie with each other in order to demonstrate their spiritual power. In the Nizari tradition, Pir Shams, the Ismaili saint buried in Multan, whose hagiography transcends sectarian barriers, performs various miracles: in one of them, he shows his superiority over the Sunni Suhrawardi saint of Muitan Bahauddin Zakhariya (Nanji 1978: 53–4). Miracles and supernatural powers are also used to attract followers and make conversions.

A striking theme found in the Nizari hagiography and preserved in the sacred literature of the *ginans* is a miracle story connected with the Ganges. As is well known, through the centuries, the holy river has been perceived as a powerful unifying symbol: the worship of the sacred river could be shared at least by all upper caste groups, in spite of their different, at times totally opposed sectarian affiliations[10]. The miracle is generally ascribed to two prominent Ismaili saints: Pir Shams and Imam Shah (who is revered as a Sayyid missionary by the Agakhani Nizaris and as a Pir or even an Imam in the Satpanthi-Imamshahi sect of Ismailism).

In the sacred history of the Imamshahi branch of the Satpanth (Ivanow 1936; Khan and Moir 2000) the fact that the majority of followers belong to the Kanbi community (currently referred to as Patels or Patidars), is accounted for by the miracles performed by Imam Shah. The most popular version of the story goes in this way: a group of Gujarati Kanbis are going on a pilgrimage to the Ganges when Imam Shah meets them at the village of Girmatha (near Ahmedabad). The saint explains that it is useless to go so far and, during the night, in their sleep, the pilgrims are transported to the holy river. They bathe, perform all the rituals and eventually, when they wake up, understand that they have not really moved from Girmatha. Acknowledging the superiority of the Pir, the Patidars

become his followers and are gradually let into the esoteric knowledge of the Satpanth. After the miracle, most of their caste-fellows also embrace Ismailism. From that time onwards they will play a prominent role in the development of the sect and in the management of its main shrine, at Pirana, near Girmatha (Khan and Moir: 2000).

A variant of this theme is found in a devotional hymn ascribed to the great missionary buried in Multan, Shamsuddin Sabwzari, popularly known as Shams Tabrez[11]. In a village, the Pir meets a group of pilgrims consisting of Brahmins, Banyas and Gola Ranas. While they are bathing in the river, the two disciples of Shams, Vimras and Surbhan, are also performing their ablutions. As some drops of water from their bath fall on one of the Brahmins' body, he gets angry and claims to have been polluted by impure men. The offended Hindus go to the Ismaili saint to complaint.

Here are a few verses of the *ginan* translated in English by Hooda (Ivanow 1948: 86–8):

> The Brahmins said: "O great saint! (We are so angry because) we cannot be purified except by bathing in the holy waters of the Ganges".
>
> The *Pir* then stood up and walked towards the village. And lo! the waters of the Ganges river began to flow before them from the sands!
>
> All bathed in it, came out, bowed to the *Pir*, and sat around the place where he was sitting.
>
> They began to implore the *Pir* to consent to becoming their lord and spiritual guide.

These few verses tell us of the particular process through which an Ismaili saint succeeded in converting Hindus belonging to the upper or 'pure' Hindu castes. The conclusion and final part of this *ginan*—which will be examined in the next section—also exemplifies the meaning of conversion in the Nizari tradition of South Asia. But before going further let us make a few additional remarks on the miracle, which consists in 'diverting' the Ganges and on its symbolic value.

the faithful with the broader Shia tradition of which Ismailism is a part. Later on, when the arrival of the Imams Aga Khans in the subcontinent (from the 1840's onwards), and the socio-political context of the subcontinent (the final phase of British rule, Independence and Partition) trigger a series of changes, the Satpanth becomes gradually 'reIslamized', attempting to realign itself on the pattern of Sunni Islam. Islamic symbols are then put into the foreground (*Ibid.* 105–08): analogy is sought, for example, between the consecrated *amBt* contained in the *ghat* and the water of the sacred well of Zamzam in Mecca (*Ibid.*: 106). The term *amiras* (*amBt*) or *paval* are replaced by the Arabic *Ob-i-shifa* (water of healing).

A series of *ginans* attributed to Pir Shams show the gradual process through which Hindu worshippers of the Goddess are led to the 'True Path': at first, without saying anything about his identity or his intentions, the saint participates in their ritual including the typical Garbi dance—still popular in Gujarat during the Nauratra festival—and while dancing with them, slowly reveals to the participants the secrets of his religion. Kassam (1995: 109) has shown through an interesting diagram that the Satpanthi *ghat-pat* ceremony can be also interpreted as a 'revised' version of the Nauratra ritual in conformity with the Ismaili teaching: each indigenous element is carefully replaced by a Nizari symbol which transforms it, giving it a different meaning, without disrupting the general 'structure' of the ritual. Ali, as the Imam and manifestation of the Divine light replaces the goddess Durga and the Pir the Hindu priest; the circle of dancers becomes the *gatt-jamat*, while the substitution for the Vedas and Puranas are the *ginans* or esoteric Koran and the *garbi* itself or lamp-pot (symbol of the Devi which the devotees worship) is transformed into the holy vessel containing the sacred nectar. This 'pattern of change' would be still more convincing if the author had remembered to mention that during the *Durga Puja*, which is first performed on the second day of the bright half of the month of *Asvin* (*Asoj dUj*), a pot supposed to contain the sacred water of the Ganges—which is also the divine nectar of immortality churned by the gods from the ocean of milk, is actually worshipped by the devotees of the Goddess (Kinsley, *ibid.*: 111–12).

Waiting for the Mahdi: Modern Tales of the Mission

When historical circumstances brought the first Aga Khan, the Nizari Ismaili Imam, into the subcontinent during the 1840s, a new chapter was initiated in the history of the *dawat*. As successive manifestations (*mahzar*) of Imam Ali, himself an epiphany of the Divine light (*nUr*), the Imams had a particular role to fulfil on the earth and one of them was also expected to appear at the end of a cycle of time as the restorer of justice, *Mahdi* or *Qaim*. In the Satpanthi tradition Ali and all the Imams were identified with Kalki, the tenth avatar of Vishnu, expected for the end of the *Kali yuga*[18].

S-54

Although the subject has remained unexplored to this day, tradition has it that, during that period, the arrival of the first Imam was announced to many as the imminent advent of the tenth avatar. As a result of this expectation some devotees (possibly Guptis or ex-Nizari reHinduized communities) would have even built temples to Nikalank, as the Ismaili Kalki was called: in those shrines the original image was a riderless horse, who could have been viewed simultaneously as Kalki's mount and as Duldul, Imam Ali's horse[19].

In fact, whether they were accepted as the expected Mahdis, or perceived at least as partial 'restorers of justice', the successive Aga Khans attempted to reorganize and unify the scattered community. Their task was particularly difficult owing to one major fact: the tradition of *taqiyya* (precautionary dissimulation of one's faith) which had continued over long periods of time, had gradually led some groups to shift their allegiance, and their religious identity had largely remained 'liminal'—not fitting into the clear-cut categories defined by the British census. Those who were referred to as Guptis were perceived as half-Hindus half-Muslims by those who knew something of their customs, rituals and beliefs. Other Nizaris had identified themselves with Sunnis or Shia Ithna-Asharis. One should briefly mention, at this stage, the various of court-cases and the religious reforms which, during that period, led to the redefinition—but also to the discovery by many—of the history and development of the Satpanthi Nizari Ismaili tradition which had largely remained unknown to the non-initiated (Masselos 1978, Nanji 1978). The Aga

S-121

Khan urged all those who wished to remain his followers, to come out of concealment, as the practice of *taqiyya* was no more relevant during the British rule; they were told to practice their religion openly and to replace their Hindu names by Muslim ones. It must also be noted that this process was a gradual one and has remained incomplete to this day: some groups had either preserved their allegiance to different branches of the Satpanth, such as the four Imamshahi sects known as Imamshahis, Panchias, Sathias and Athias, or retained earlier customs and continued to form separate '*Gupti jamat*s'[20].

Aga Khan asked his followers to stop using taqiyya and adopt muslim identity

S-121

Sultan Muhammad Shah, Aga Khan III, played a major role in reorganizing and reforming the community, as he also did in the politics of pre-independence India (Boivin 1994). Besides, in the 1870s various reformist bodies and revivalist organizations had started to play a major role in the subcontinent. The British census had largely contributed to crystallize the religious identities into blocs which began to be viewed as rival, competing communities in the political and economical life of the Empire (Jones 1976) The Arya Samaj, founded by Dayanand Saraswati, was later joined by the Sanatan Dharm movement in his campaign of 'reconversion' to Hinduism—or at least what they chose to define as such—through the ceremony of *suddhi* (Jones 1976; Jaffrelot 1994; Gaborieau and Ojha 1994).

Reconversions of Muslims and 'purification' of untouchables who were, in this way, introduced into the world of 'higher Hinduism' (that is to say of its Brahmanical version) have been dealt with much more frequently than the interesting cases of the 'liminal' communities who were urged to become 'full-fledged' Hindus by various reformist bodies, while they were simultaneously approached by Muslim organizations who wished to teach them 'true' or 'orthodox' Islam (Mayaram 1997). In this way, some communities (such as the untouchable Meghvals) who had been once converted to Ismailism by local missionaries working for the *dawat* centered in Uchh-Multan, and had preserved a number of Muslim customs even after coming under the influence of Hindu movements, submitted to the *suddhi* ritual including, in their case, a ritual meal in which they were compelled to eat pork—which had become taboo after their conversion to Islam.

Interestingly enough, when Sultan Muhammad Shah told the Guptis to abandon *taqiyya*, give up certain Hindu customs and change their names into Muslim ones, he is said also to have invited his disciples to partal *taqiyya* eal in which the

In this way, the Aga Khan III wished to stress that from that day onwards the Khojas would be fully identified main course was been community[21]. In these two striking examples, one can see how similar but opposite customs or taboos are used as symbols of reconversion.

Sultan Muhammad Shah is also said to have converted to Ismailism a group of untouchable Bhangis (scavengers) in Maharashtra, while residing in Pune. During the Medieval period many Bhangis from Punjab (who later migrated to Gujarat and Rajasthan and are commonly referred to as Balmikis or Lalbegis) had, it seems, already been converted to the Nizari Satpanthi faith by the missionary Bala Shah also known as Balmik or Lal Beg (see Khan 1997: 156–7). Thus, the tradition of converting untouchable groups and uplifting them, which appears to have been an essential aspect of the *dawat* was resumed by the third Aga Khan.

However, the trend towards 'reIslamization' was a gradual and slow process so between the last decades of the nineteenth and the beginning of the twentieth century, the religion of the Nizari Khojas had retained many of its Satpanthi elements.

Personal history can also serve to illustrate the Ismaili model of conversions during that period. We will limit ourselves to the study of one particular case[22].

A young Gujarati student, belonging to the *Darzi* (tailor) caste, was a staunch devotee of Krishna. He used to meditate for hours and complained to his deity in the following way: he bitterly regretted having been born too late to be able to meet him personally. Once, after a long period of meditation, he had a vision of Krishna who told him that, in fact, he was still living in this world and that his devotee could have his direct vision (*darsan*) as soon as he recognized him. The young man went to many Vaishnava temples of Saurasthra—the region where he lived—but none of the images he saw was similar to his vision. One day, at school, he told one of his friends that he was himself a devotee of Krishna and wanted to know which deity his classmate revered. The latter promised to bring him a picture of

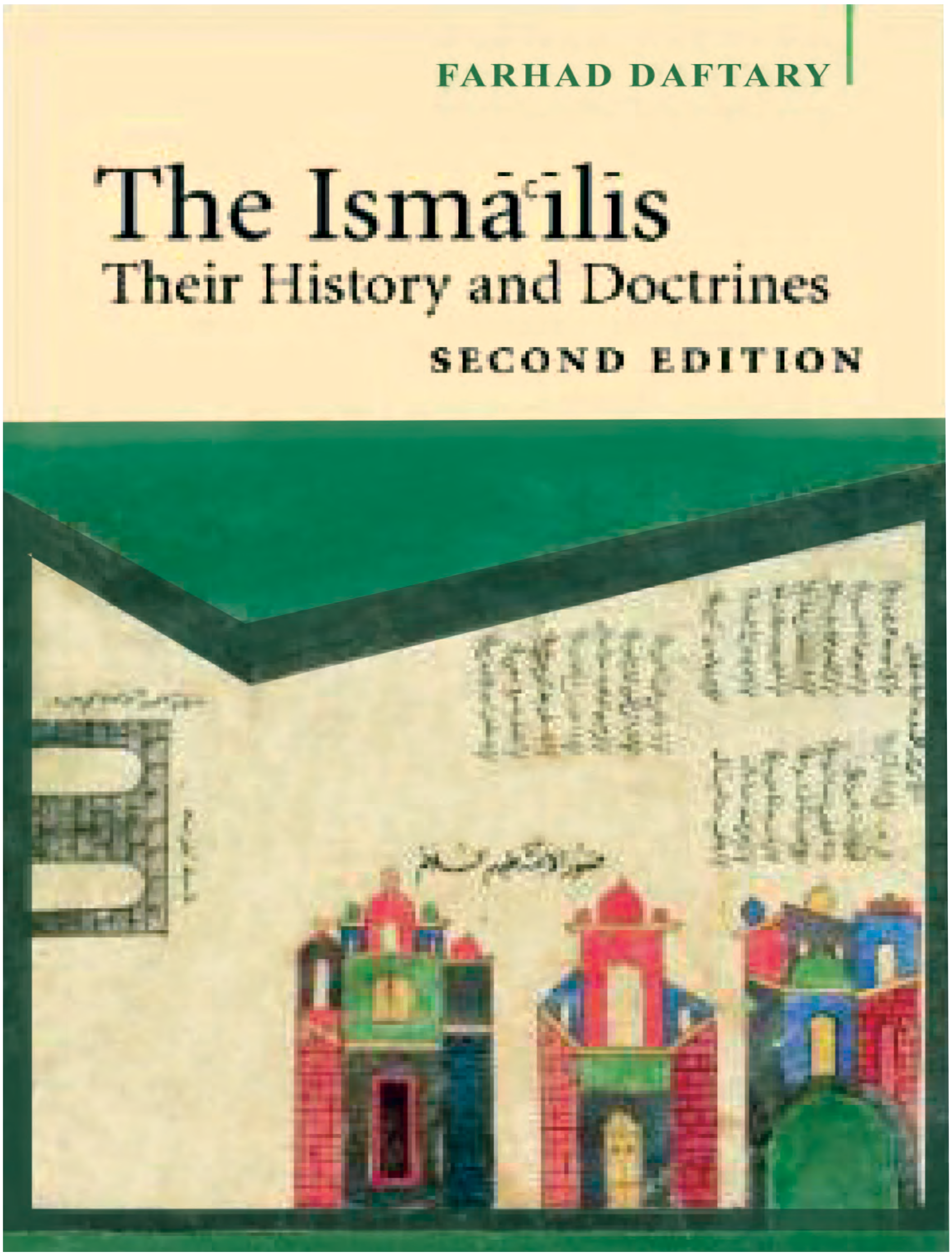
his God. On the following day the boy, who was an Agakhani Khoja, brought a calendar with the photograph of Sultan Muhammad Shah. His friend experienced a deep emotion when he immediately recognized the figure of Krishna he had seen in his vision. Let us remember that, in the traditional Satpanthi idiom, the Imam is identified with Vishnu and with his successive incarnations, and that, he is perceived, in the form of Kalki-Nikalank, as an avatar of Krishna and of Buddha[23]. S-16

As the Hindu student wished to be initiated into the religion of his friend, the latter brought him to the *jamat-khana*; however, to begin with, the Khojas did not let him participate in their rituals and it took some time before he was eventually initiated and accepted as an Ismaili. After his formal conversion he started to take part regularly in the *ghat-pat* ceremonies. Discovering that he had changed his religion his family was at first unhappy, but all its members were converted in turn when the young boy, challenged to prove the 'superiority' of his God and performed a miracle by reviving a dead calf. Rejected by their caste-fellows (with whom they could no more inter-dine or intermarry), the whole family eventually migrated to Surat where, at first, they had to join the Nizari *Gupti jamat*. Later on, they left the Guptis and were accepted by the Khoja community. Their descendants are now regarded as full-fledged Agakhani Khoja Ismailis.

Conclusion

This brief survey of the traditional methods and processes of conversion of the Nizari Ismailis of the subcontinent can help illustrate the differences which traditionally existed between Sunnism (including its Sufi versions), Twelver Shiism, and Ismailism in South Asia. At this stage, one could address an important question which has been the object of debate among the few scholars who have written on this branch of Islam: should the extensive use of indigenous elements be regarded merely as a historical process, a temporary strategy, or does it have a broader significance and meaning?

S-28

FARHAD DAFTARY
The Ismāʿīlīs
Their History and Doctrines
SECOND EDITION

S-28

The Ismāʿīlīs

Their History and Doctrines

Second Edition

FARHAD DAFTARY
Institute of Ismaili Studies

CAMBRIDGE
UNIVERSITY PRESS

literature of the Khojas, who attribute it to Pīr Ṣadr al-Dīn. The Khoja appropriation of this work was doubtless facilitated by the fact that its mystical themes and terms readily lent themselves to Ismāʿīlī interpretations even though there are no specifically Ismāʿīlī elements in this poem.

After Ḥasan Kabīr al-Dīn, the Nizārī Khoja community began to experience internal dissensions which eventually led to an important schism. Ḥasan Kabīr al-Dīn is said to have had eighteen sons, but his brother Tāj al-Dīn was appointed as the next *pīr* by the Nizārī imam, perhaps as a further measure to weaken the hereditary authority of the *pīr*s. This appointment was opposed by some of Kabīr al-Dīn's sons, who were at the time also quarrelling amongst themselves. When Tāj al-Dīn returned from a visit to the imam in Persia, where he had gone to deliver the tithes (*dassondh*) of the Khojas, he was accused by his nephews of embezzling a portion of the religious dues. Thereupon, the *pīr* is said either to have died of grief or committed suicide. He died towards the end of the 9th/15th century, not long after Kabīr al-Dīn. His grave is located in Jhun in Sind. He is not recognized as a *pīr* by the later Imām-Shāhīs.

After Tāj al-Dīn, Imām al-Dīn ʿAbd Raḥīm b. Ḥasan, better known as Imām Shāh, a son of Kabīr al-Dīn and the eponym of the Imām-Shāhı sect, tried in vain to succeed to the leadership of the Nizārī Khojas in Sind.[114] Later, he saw the imam in Persia but was not designated by him to the position of *pīr*.[115] On returning to India, Imām Shāh settled in Gujarāt where he spent the rest of

S-162

his life and had much success in converting the local Hindus, especially from amongst the agricultural communities, to Satpanth Ismaʿılism. According to some legendary accounts, he also converted the sultan of Gujarāt, Maḥmūd Begrā (863–917/1459–1511), who gave his daughter in marriage to Imām Shāh's eldest son Nar Muḥammad. Imām Shāh, who according to some unreliable accounts seceded from the Nizārī community and himself became the founder of the Imām-Shāhī sect, is not recognized as a *pīr* by the Nizārī Khojas, who regard him merely as a *sayyid*. He died in 919/1513 in Pīrāna, the town founded by him near Aḥmadābād, where his shrine is located. Meanwhile, owing to continuing conflicts in the family of Pīr Ḥasan Kabīr al-Dīn and aiming to assert his own direct control, the imam had not appointed any more new *pīr*s after Tāj al-Dīn. Instead, a book of guidance, occupying the twenty-sixth place on the traditional lists of *pīr*s, was sent to the Nizārī Khoja community. This book, the already-noted *Pandiyāt-i javānmardī* containing the religious admonitions of Imam Mustanṣir bi'llāh II, appears to have reached Sind around the middle of the 10th/16th century. At the time, it will be recalled, the Qāsim-Shāhī imams were successfully endeavouring to assert their authority over the Nizārī communities of India and other regions. Khayrkhwāh, for instance, refers to the pilgrimages of the Indian *dāʿī*s for seeing the imam at Anjudān, also noting that the Nizārī Khojas by then

S-28

greatly outnumbered their Persian co-religionists.[116] The *Pandiyāt-i javānmardī* was in due course translated into Sindhī and Gujarātī and transcribed in Khojkī for the benefit of the Nizārī Khojas.

Meanwhile, Imām Shāh had been succeeded in Gujarāt by his son Nar (Nūr) Muḥammad. Imām Shāh himself had apparently remained loyal to the imams in Persia, but Nar Muḥammad seceded from the Nizārī Khoja community, founding an independent sect known as the Imām-Shāhīs, named after his father. At an unknown date not long after 919/1513, Nar Muḥammad demanded that the *dassondh* or tithes should henceforth be delivered to him in Gujarāt, instead of being sent through Sind to the imam in Persia. Nar Muḥammad now in fact claimed the imamate for himself, and, retrospectively, for his father by claiming to represent the incarnation of the imam, a concept familiar to Hindus and the contemporary Khojas. This caused a schism in the Nizārī community of Gujarāt. In particular, Nar Muḥammad's requests and claims were rejected by a certain Kheta, who was the *mukhi* of some 18,000 converted Hindus. But the majority of Nar Muḥammad's followers in Gujarāt sided with him and formed the separate Imām-Shāhī sect, also known as Satpanthi. A minority of Nar Muḥammad's earlier followers, together with the bulk of the Nizārīs of Gujarāt, remained loyal to the Nizārī imams and the main Satpanth *daʿwa* in India. Nar Muḥammad died in 940/1533–1534, and was buried in his father's mausoleum in Pīrāna. The Imām-Shāhīs, who produced their own version of the *ginān*s, soon denied any connection with Ismāʿīlism, though they continued to acknowledge the line of the Ismāʿīlī imams until Islām Shāh, the thirtieth Qāsim-Shāhī Nizārī imam. They do not, however, recognize some of the Nizārī imams, such as Rukn al-Dīn Khurshāh, Muḥammad b. Islām Shāh, and the latter's successors until the schism. They claim that the early *pīr*s, until Ḥasan Kabīr al-Dīn, were in fact Twelver Shīʿīs. They do not acknowledge Tāj al-Dīn as one of their *pīr*s, and Nar Muḥammad is regarded as their last imam. S-167

After Nar Muḥammad, there occurred several splits in the Imām-Shāhī community owing to succession disputes over the position of the *pīr*. Different factions followed different lines of *pīr*s from amongst Nar Muḥammad's descendants. In Awrangzīb's reign, the *sajjāda-nishīn* or leader of the Imām-Shāhī community centred in Pīrāna was a certain Shāhjī Mīrān Shāh. In 1067/1657, he succeeded his father, Muḥammad Shāh, a descendant of Nar Muḥammad's son Saʿīd Khān, as the *pīr* of the so-called Āṭhṭhiyā branch of the sect. Having heard about the heretical beliefs of Shāhjī, Awrangzīb summoned the aged saint to have his beliefs examined by the Sunnī jurists of his court. Shāhjī was forced to set off for Awrangzīb's court by the local governor of Gujarāt. But he died on the way, possibly poisoning himself, near Pīrāna or in Aḥmadābād. Thereupon, Shāhjī's numerous followers, especially from amongst the Matiya Kanbis caste, launched

DEPARTMENT OF HISTORY
THE M. S. UNIVERSITY OF BARODA

MUSLIM COMMUNITIES IN GUJARAT

PRELIMINARY STUDIES IN THEIR HISTORY AND SOCIAL ORGANIZATION

Satish C. Misra
M.A., Ph.D.

ASIA PUBLISHING HOUSE
BOMBAY • CALCUTTA • NEW DELHI • MADRAS
LUCKNOW • LONDON • NEW YORK

if this son is identified as Nur Satgur then he hardly could have been a Nizari *da'i* or have come in the reign of Siddharaj Jayasingha, about three centuries later. Neither is it clear how Mustansir-bi'l-lah comes to be included in this list; the list in *Nur-u'm-Mobin* mentions two such personages rather than one. In *Khojah Vrattant* the reference appears to be not to parentage but to initiation; later this line merges into that of the *Imams*.

Other versions of the genealogy are also available but are of no greater veracity. In one, Pir Shams is made out to be the same person as Shams-u'd-din Muhammad Shah, the Isma'ili Imam, the son of the last Alamut Imam; in another, he is said to have been descended from Musa-Kazim, the seventh Isna' ashari Imam.[7]

From Pir Shams onwards the line is fairly clear though the dates are not. It is as under: S-29

(1 Syed Shams-u'd-din, (2) Syed Nasir-u'd-din, (3) Syed Shahab-u'd-din, (4) Syed Sadr-u'd-din Mahmud, (5) Syed Hasan Kabir-u'd-din, and (6) Syed Imam-u'd-din.[8] From him springs the Imamshahi line of Syeds, with their headquarters at Pirana.

From Hasan Kabir-u'd-din also begins the line of *pirs*, which in the eighteenth century produced Pir Mashaikh, the Pir of the Momnas of north Gujarat.

(1) Syed Hasan Kabir-u'd-din, (2) Syed Rahmat-u'l-lah, (3) Syed Mashaikh the Elder, (4) Syed 'Abu'l Hasan, (5) Syed Zain-Nu'd-din, (6) Syed Sadr-u'd-din, (7) Syed Muhammad Fazil Shah, and (8) Syed (Pir) Mashaikh.[9]

According to a Satpanthi text quoted in *Pirana Panth*, Nur Satgur is reported to have come to Gujarat on Chaitra 6, 883 vs/April 1,826/Zi'l-hujja 18, 210.[10] In *Nur-u'm-Mobin* it is stated that he was sent by al-Mustansir-bi'l-lah himself in 462/1069-70[11] to work for Nizar in India. We have already seen the highly improbable story of his being a son of Isma'il, a fact which has been doubted but is accepted uncritically by the Satpanthis.[12]

It is difficult to understand why Khalifa al-Mustansir should have sent Nur Satgur to propagate for a partisan schism which was not in existence then and which, it would be reasonable to expect him to crush, if he had the power to do so. Rather, this appears to be an explanation for Nur Satgur's arrival in Gujarat much before the rise of the Nizari sect itself. What appears to be more likely is that he came later from al-Alamut, probably soon after

[7] Ivanow, op. cit. 32. [9] This is common to all works cited above.
[8] Ibrahim, op. cit. 100.
[10] *Pirana Satpanth-ni Pol* (Very rare, author Limbani, Narayanji Ramjibhai and publisher not known) p. 117, quoting a Ms. *Hazrat Hasan Husain-nu Kursinamo*.
[11] Chunara, op. cit. 207-8.
[12] Pirzada, op. cit. 38. This is accepted as truth in all Satpanthi literature.

He established the first *jam'atkhana* at Kotdi. Evidently, by his time the followers had become sufficient in number to require an independent organization and establishment of their own.

It is difficult to be certain on this point but it appears that with him also started the shift which was to adapt Islam to the needs of the proselytizing missionaries and the proselytized community. In Gujarat, the new faith was accepted by the Lohanas; to convince them, he gave to his faith, the designation of Satpanth or the true way. For himself, he took Hindu names of Sahdeva *and* Harichand; all his three names are often repeated in the Satpanthi *gnans*.

S-30

Pir Sadr-u'd-din died in a village called Ucchh Sharif in Bahawalpore. Dates regarding his life are very uncertain; in *Tawarikh-i-Pir*, his date of birth is given as Rabi I, 2, 650/May 13, 1252 and the date of death as Rajab 12, 770/February 20, 1369.[16] In *Nur-u'm-Mobin* Rabi I, 2, 700/November 15, 1300 is given as his date of birth while that of his death is given as Rajab 12, 819/September 5, 1416.[17] In the *Shajara* consulted by Ivanow, these dates are: 689/1290 and 782/1380.[18]

Pir Sadr-u'd-din is the *second* great *pir* of this order in Gujarat; his son, Hasan Kabir-u'd-din, is the third one. He is said to have met the *Imam* early in life and earned his favour by presenting his headgear to him. His field of activities was mainly Sind and he died in Ucchh.

The *Nur-u'm-Mobin* gives the year of his birth as Sha'ban 22, 742/Jan. 21, 1342 and of his death as Safar 853/April 1449.[19] In *Tawarikh-i-Pir*, only the year of his death is given on the basis of a *gnan* in the Vikram year as Kartik 17 (badi 2), 1550/Muharram 15, 899/October 26, 1493.[20]

S-162

Hasan Kabir-u'd-din had eighteen sons, of which his youngest son Imam Shah became the most famous in Gujarat. He was the founder of the Imam Shahi sect which was accepted by a number of the agrarian and pastoral communities in Gujarat, Khandesh and western Madhya Pradesh. His mausoleum in Pirana, ten miles from Ahmedabad continues to be place of reverence for a large number of Satpanthi followers. His life or what we know of it, may therefore be sketched in more detail.

In *Tawarikh-i-Pir*, his date of birth is given as Rabi II. 27, 856/May 17, 1452/ Vaisakha badi 13, 1509. He is said to have arrived in Gujarat in Bhadarwa Sudi 11, 1508/Sha'ban 1, 655/September 6, 1451. He initiated Punja Singh of Bhavanagar into the Satpanthi way in 878/1530-31, another disciple Naya Kaka on Kartik Vadi 1, 1510/Shawwal 14, 857/October 18, 1453. In 1512/ 859-60/1455-56, he married Bibi Khadija, the daughter of Syed Muhammad Bukhari of the Bukhari Syeds of Batwa. In 1524/871-2/1466-67, his seat was established at Pirana. He is said to have died on Ramzan 26, 919/Novem-

[16] Pirzada, op. cit. 83-99.
[17] Chunara, op. cit. 321-5.
[18] Ivanow, op. cit. 34.
[19] Chunara, op. cit. 325.
[20] Pirzada, op. cit. 99-101.

By now the *pir* had attracted crowds of followers. A large concourse of Hindus, going to Kashi on pilgrimage chanced to camp at Giramtha. Imam Shah offered them to get it done there itself and the people agreed to accept him as *pir* if he saved them the trouble of undertaking the long journey. They remained that night at Pirana and the next morning they found themselves in Kashi. Here they made the usual rounds and completed the rites and ceremonies required of pilgrims; and when they woke up the next morning, they were in Pirana.

This was Imam Shah's greatest achievement; the *janoi's*, sacred threads discarded on this occasion by his newly enrolled disciples weighed one and a quarter maunds !

Subsequently, Mahmud Begda married his daughter to Imam Shah's eldest son, Nur Muhammad. He then got his mausoleum built. During the period of construction, he used to sit in a small room opposite the rising building. A few of the labourers thought that under his seat Bawa Imam Shah must have a hoard of money. They dug it up in vain and filled up the hole. Next evening they were paid double wages and they joined the Satpanthi faith.

At the time when the *dargah* was nearing completion, Imam Shah had five servitors; Hazar Beg, Bhabha Ram, Naya Kaka, Shana Kaka and Chichi bai. To the first he said, that he would die with his master and lie at twenty steps from him; and the followers would first offer flowers to him and then to Imam Shah; and that his tomb would always remain cool. Bhabha Ram was instructed to stay in a village in Petlad *pargana* and Naya Kaka in Kanam. Shana Kaka alone was asked to continue in Pirana.

Imam Shah laid the foundation of that syncretic sect, the Imam Shahi, which had a considerable influence on the agrarian communities of Gujarat, including the rise of a new Hindu community, the Matia Kanbis. Here we may complete the biographical notices of the subsequent *pirs* of this order.

Imam Shah had four sons and a daughter, all of whom except Nur Muhammad Shah or as he is called in the Satpanthi texts, Nar Muhammad Shah, died in his lifetime. He was married to the daughter of Mahmud Shah Begda; he had two sons by this marriage, Syed Mustafa and Syed Shahab-u'd-din; their progeny is known by the name of Imamshahi Syeds and have inherited the Pirana establishment. He had another son by his marriage with the daughter of Punjansinha, a Rajput of Bhavanagar; he was named Syed Khan and his progeny, known as Syed Khani, are in Burhanpur, Navasari and Ahmedabad. They have no share in the property and disciples of Pirana since Syed Khan founded an independent line from his headquarters at Navasari.[25]

Imam Shah is reported to have said in his approximations to make his faith appear as the original Hindu form, that Nur Satgur was Brahma and he

[25] Pirzada, op. cit. 126-31.

Actual Page No 61

S-43

Propaganda of Satpanthis

himself the incarnation of Indra, and his son Nar Muhammad Shah was the *avatar* of Vishnu, the foremost deity of the Hindu pantheon, especially for the Vaishnavas. This served a double purpose; among the poorer classes which accepted the Satpanthi faith, a half-way-house between Islam and Hinduism, Nar Muhammad Shah was exalted to a station equivalent to the revered Hindu figures like Ram and Krishna, who themselves had been similar incarnations; and by implication it rendered this line independent of their allegiance to the Isma'ili Imam for it placed the highest station attainable, vis-a-vis the newly enrolled followers, in the line of Imam Shah himself.

It is doubtful if the despatch of the *dasondh* to the head of the Isma'ili mission in India was continued by Imam Shah. From the account given in the *Nur-u'm-Mobin*, it appears that Imam Shah was not given the authorization, the *piranata*, for which he had gone to the Imam.[26] The implication therefore is that he started on his mission on his own. As such, he could have hardly continued the traditional practice; and besides, the approximation of Hindu divinities to himself and his line without reference to the Imam suggests a degree of independence which is certainly not in keeping with the status of an agent.

Moreover, in the teachings of Imam Shah, especially in the *Dashtari Gayatri* and elsewhere where genealogical details are mentioned, no mention is made of the line of Imams. In the account of the last *avatar*, of 'Shri Murtuza Ali', the descent is traced directly to 'Syed Sadgaur Patra Brahma Indra Imamshah' and 'Adivishnu Niranjan Narali Mahmmadshah'.[27]

In addition, it is to be noted in these genealogies that the word *Imam* is used only up to Imam Nur Satgur bin Imam Isma'il. After that the word Syed is used. By implication therefore subsequent *Imams* are not recognized; and it could not be so since the line proceeds in the direction of the Imamshahi Syeds *without* referring either to the Fatimid, Musta'li or Nizari Imams.[28]

In the *Manazil-u'l-aqtab*, Nar Muhammad Shah is said to be responsible for separating his followers from the main Isma'ili stock. He is also regarded as the last *Imam* of the Satpanthis.[29] His main work is the *Satveni* a collection of poems mainly of moral and instructive nature, many of them of considerable poetic worth.[30]

In the *Manazil*, 940/1533-4 is given as the year of his death; in the *Tawarikh-i-Pir*, it is given as Rajab 21, 940/February 5, 1534.[31]

From the *Shajara* in the possession of Shri Kasim Ali of Pirana, it appears

[26] Chunara, op. cit. 334.

[27] Syed, op. cit. 51: *Chetamni of Imam Shah* (Ed. Syed Shamsuddin Bawasaheb, Satpanthi Mukhi Kanjibhai Ratnabhai, Ahmedabad, 2012/1956), 136-44.

[28] Vide Notes 1 to 3 above.

[29] Ivanow, op. cit. 43-5.

[30] Published as *Moti Sutya Veni* in Pirana literature (publisher as of *Chetamani*).

[31] Ivanow, op. cit. 43, 45. Pirzada. op. cit. 121-6.

that Jalal-u'd-din succeeded Nar Muhammad Shah in Pirana; this seems to have been an occasion for mutual dissensions. Sa'id Khan however appears to have been the most prominent of the Syeds; but due to the machinations of the Syeds he had to stay mostly outside Pirana; his proselytizing mission is said to have had a tremendous effect.

By this time, the system of Kakas had taken root in Pirana and the dissensions had multiplied. In the reign of Aurangzeb, the *sajjadnashin* at Pirana was called by Aurangzeb as the news of his heretical practices reached him. Shahji Miran, was unwilling to go but the express summons of the Emperor left little option. He proceeded to Ahmedabad but there suddenly expired before he could proceed further. Probably, he poisoned himself or he died of shock. The tragic death of the Syed resulted in the rebellion of his Hindu followers, which is described in the *Mirat-i-Ahmadi* as the *fisada-i-mati'ya*.[32]

S-172

The subsequent history of the Syeds is of little interest except for illustrating the peculiar system of administration evolved to administer the properties and *dasondh* which came to Pirana. Almost every Syed is credited with great success in his missionary activities; and several centres, especially in Navasari, and Bahadurpur near Burhanpur, were established by the effort of these Syeds.

Another branch of the Isma'ili Syeds, which produced a *pir* remarkable for his influence on the agricultural Muslim communities of north Gujarat, sprang from Imam Shah's nephew, the son of his brother Rahmat-u'l-lah Shah.

According to the Satpanthi legends, Bibi Khadijah, the wife of Imam Shah, sent Mukhi Kheta to Lahore to call the nephew of her husband, Pir Mashai'kh bin Pir Rahmat-u'l-lah Shah. Pir Masha'ikh arrived in Gujarat with his son Pir 'Ab-u'l Hasan and Bibi Khadijah gave him a daughter from her family. As a part of the dowry, she gave him 'eighteen thousand *pagdis*', led by Mukhi Kheta. The *jama't* accepted Pir Masha'ikh as their *pir* but soon after he left Gujarat for his ancestral home, Lahore. He is said to have been poisoned on the way and his mausoleum is in Delhi.[33]

It seems that differences arose early between Pir Masha'ikh and his cousins for he left Pirana and took up his residence in Kadi; the locality of his residence is still known as Momnapura. In *Nur-u'm-Mobin*, it is suggested that Bibi Khadijah desired Pir Masha'ikh to carry on the independent *silsilah* established by her husband but this was declined by Pir Masha'ikh thus causing a break between the Imamshahi Syeds and their cousins. Since Pir Masha'ikh's son Pir 'Ab-u'l Hasan remained in Kadi, his descendants were known as the Kadiwal Syeds.

Fifth in the line of Pir Masha'ikh was Pir Masha'ikh II—the *pir* of the major part of the Momna community of north Gujarat. He was born in a village

[32] *Mirat-i-Ahmadi* I, 320-4.

[33] Ibrahim, op. cit. 3-4. Also referred to in *Sara-u'l-Atkiya*, written in 1752, in the possession of the Sajjadnashin of the dargah of Shah 'Alam in Batwa: in pp. 35-41.

S-28

The Muslim Community of the Indo-Pakistan Subcontinent

ISHTIAQ HUSSAIN QURESHI

S-28

This book was first published in the series of 'Publications in Near and Middle East Studies (of) (*of*) *Columbia University*ersity'

This is a thoroughly revised edition in which every effort has been made to remove errors which had crept into original edition.

and Sindhi were also spoken in other important towns where the Arabs had settlements in Sind. Multan became famous as a centre of Islamic culture; the same is true of Debal which produced a number of famous Muslim scholars.

The general picture which emerges from these accounts is that the Arab conquest of Sind converted it into a centre of Islamic culture, which in course of time produced poets, theologians and other men of learning.[51] This area was sufficiently important to attract Arab travellers and writers. It also attracted the missionaries of the Ismā'īlī sect, which gained such influence that it was ultimately able to seize the government of at least two important emirates. It is obvious that such a change could not have come about in a day. The Ismā'īlī missionaries must have been at work for some time, and because they had a tradition of working silently and secretly the extent of their activities can only be guessed from some well-known facts. In those days the Ismā'īlis had a tradition of posing as adherents of the faith within which they worked. They worked both among the Sunnis and the non-Muslims. There are several instances on record where an Ismā'īlī missionary posed as a Brahmin or a Hindu priest and instead of flatly contradicting the doctrines of the faith he sought to subvert, he accepted its basic assumptions and introduced some of Ismā'īlī beliefs in a disguised form and thus slowly and gradually paved the way for total conversion. Lack of total adherence has never worried the Ismā'īlis, because they are fully confident that the convert will ultimately accept the faith fully. This kind of conversion is achieved in a peculiar manner. In the beginning, the appeal is not on the basis of dogma or beliefs, but an attempt is made to convince the potential convert of the spiritual greatness of some person. In the early days, the missionary himself was a man of exemplary character. Very often 'Alī was depicted as an incarnation of Vishnū among the Vaishnavites. In short, after some personal loyalty had been created, the disciple was taken through various stages into full-fledged belief in the teachings of Ismā'īlī

S-41

S-43

[51] Two of these were famous in the entire Arab world: Abu Ma'shar Najīh, as a biographer of the Prophet, and Abu-'l-'Atā, the poet (Nadwī, Saiyid Sulaimān, *'Arab wa Hind ke ta'alluqāt*, p. 303).

S-28

says that the ruler decided to burn him alive but that the missionary died before this could be done. His dead body turned into a heap of flowers. Perhaps he had accomplices who removed him or his dead body and put flowers instead. There is another tradition which says that he succeeded in converting the ruler and his chief minister, but that they, in accordance with Ismā'īlī practice in such circumstances, did not profess Islam openly; that when the rāja died in 1143, it was given out that his corpse had turned into flowers, but he was in fact buried secretly in accordance with Ismā'īlī rites.[11] The persistence of a tradition like this and its mention in Bohra books suggests that it possesses an element of truth, which seems to be that there was a secret effort to convert the ruler to the Ismā'īlī faith. The story in the *Majālis-u'l-mu'minīn* about this incident is a little more convincing.[12] It gives the name of the missionary as Mulla 'Alī; he found an influential Brahmin who had many disciples, including the chief minister. The mulla disguised himself as a Hindu and became a disciple of the Brahmin and gradually converted him to Islam. Through the Brahmin's influence the chief minister also became a Muslim. The ruler once paid a visit to the minister and caught him in the act of praying. He questioned the minister and this led to his secret conversion. It seems that Mullā 'Alī, 'Abd-u'llah, and Muḥammad are different names for the same person, which is not impossible because the contingencies of secret missionary work required changes in name to hide the true identity of the worker. There is another, though a more remote, possibility of wandering tales being ascribed to different persons by credulous believers. This is less likely in this instance because the Bohrahs claim 'Abd-u'llah and Mullā 'Alī as the founders of their community through large-scale conversions from Hinduism.

A Sunni missionary of note was Imām Shāh of Pirānā who converted many Hindus to Islam.[13] The success achieved by S-162

[11] Arnold, *The Preaching of Islam*, p. 275; Ḥasan, II, p. 86

[12] Shustarī, f. 65.

[13] *Gazetteer of the Bombay Presidency*, IX, part II, pp. 66, 67. Pirana is ten miles south-west of Ahmadabad.

Muslim missionaries in building up friendly relations with the Hindus can be gauged by the fact that many of them, like Imām Shāh, are revered in their localities by Hindus as well as Muslims. A very early missionary was Bābā Raiḥān who is revered widely around Broach. Very little is known about him. However, because this area had, until 1947, the largest percentage of Muslims in the rural population of all the districts in Bombay Presidency,[14] and there is no record of other missionaries having been active there, it seems probable that Bābā Raiḥān converted quite a large number of the villagers to Islam. If the tradition that he came from Transoxiana and built a mosque and a *khānqāh* in 1038 is correct, he started his work before the etablishment of Muslim rule. It is said that he succeeded in converting the son of the local ruler and many others.[15] The ruler was so annoyed that he decided to punish his son and those who were responsible for his conversion. This led to war between the father and the son, in which the Muslims were worsted; the prince and many others lost their lives. However, the Muslims were not completely crushed and the rāja thought it fit to make peace with the saint and his followers. This would indicate a fairly strong Muslim community which could withstand the opposition of the ruler. If the date of the event is later than the tradition records, then the ruler might have had second thoughts after his victory because, had matters been pushed to the extremes, some neighbouring Muslim power might have found an excuse for intervention and conquest.

Among the Muslim sultans of Gujrat, the reign of Maḥmud Begarah (1458-1511) is noted for the missionary zeal of one of his nobles, Malik 'Abd-u'l-Laṭīf, who persuaded many Hindus to become Muslims.[16] He is remembered among the Muslim descendants of the Hindus whom he converted as Dāwal Shāh Pīr. The last word denotes that he was respected as a Sufi and found time for missionary effort in spite of his official

[14] *Census Report of India, Bombay*, III, Tables, pp. 86-89. The Muslims formed 15.56% of the population. The percentage was, however, higher in some states and cities: Cutch (23%), Jaitpur (35.85%).

[15] Forbes, II, pp. 252-254.

[16] *Gazetteer of the Bombay Presidency*, V, p. 89; 'Abd-u'l-Ḥaqq, p. 162; Ḥasan, II, p. 33.

they failed to pay certain religious exactions demanded from them by the Brahmins. The Buddhists were terrified and having no means of escape prayed to Dharma to come to their rescue. At this Dharma, to answer their prayers, incarnated itself in the form of a Muslim. The deities of heaven incarnated themselves as the Prophet Muḥammad and other religious personalities of Islam. The writer of the passage did not know the Muslim beliefs in detail; Brahmā becomes Muḥammad, Vishnū becomes a *paighambar*, the Persian word for a prophet, and Shiva becomes Adam. The lesser deities adopt more humble forms, like those of Sufi *shaikhs*, *qāḍīs* and theologians. The goddesses incarnate themselves as Muslim women saints. The sun, the moon, and many other gods join the Muslim army as foot soldiers. Then they fall upon the Hindus and punish them severely.[40] Many a song breathes the same spirit. The *Dharma Gājan* has a song which, among other references to Islam, proclaims that "caste distinctions will slowly disappear, because there is a Muslim in every Hindu family". This perhaps has a reference to Islam penetrating even the Hindu families and making converts from them. It shows no understanding of Muslim teachings but it contains sentiments of respect and admiration for Islam and a faith in its ultimate destiny. For instance:

> Thou art, O Khudā, I know, superior to all others.
> How I yearn to hear the Qur'ān from Thy lips !
> Niranjana transformed to Allah will confer blessings.

The *Bada Janani* has an invocation at the end in which the saints and the Prophet are requested to shower blessings on the devout and to humiliate their enemies.[41]

Such sentiments themselves constitute almost a half-way house towards the acceptance of Islam. It is, therefore, not surprising that missionary efforts should have been so successful in Bengal. On account of the silent and self-effacing methods adopted by the Sufi missionaries it is as difficult to reconstruct a history of their efforts in Bengal as it is elsewhere. The biographical literature about the Sufi *shaikhs* of Bengal is even more sketchy and unrewarding than usual; besides, it possesses more than its legitimate share of pious fables. However, it is

40 Sen, Dinesh Chandra, pp. 36, 37.
41 Sarkar, Benoy Kumar, pp. 225 ff.; Chand, pp. 216, 217.

South Asia: Journal of South Asian Studies,
n.s., Vol.XXXIII, no.2, August 2010

Routledge
Taylor & Francis Group

New Light on the Satpanthi Imamshahis of Pirana

Zawahir Moir, Independent Scholar

and

Dominique-Sila Khan, Institute of Rajasthan Studies, Jaipur

Introduction

The Imamshahi sect, also known as the Satpanth ('path' or 'sect' of Truth), which forms the subject of this paper is, on the face of it, a comparatively minor Indian sect comprising about one million followers, mostly concentrated in the state of Gujarat and, to a lesser extent, in neighbouring Maharashtra and Madhya Pradesh. But though numerically quite small by Indian standards, the Satpanthis have an unusual historical identity, which in effect makes them into a far more significant and intriguing subject of research than their small numbers would otherwise suggest.[1]

Much of the special fascination which today attaches to the Satpanthis derives from the fact that at a time when Hindus and Muslims in South Asia have become politically polarised, the traditionalist Satpanth still attempts, in its own peculiar, complex fashion, to bridge that great divide. Thus, even though the sect is now coming under intense pressure from exponents of Hindutva to identify itself with reformed Brahminical Hinduism—as in the past it has been similarly threatened by some Sunnni Muslims who reject shrine worship and pose as guardians of Islamic orthodoxy—approximately 85 percent of the sect's members class themselves as caste Hindus, while the remaining 15 percent register themselves in the census as Muslims.[2]

[1] Dominique-Sila Khan and Zawahir Moir, 'Coexistence and Communalism: The Shrine of Pirana in Gujarat', in *South Asia: Journal of South Asian Studies*, Vol.XXII, Special Issue (1999), pp.133–54.
[2] *Ibid.*

ISSN 0085-6401 print; 1479-0270 online/10/020210-25 © 2010 South Asian Studies Association of Australia
DOI: 10.1080/00856401.2010.494824

The history and current evolution of the Imamshahi Satpanth is closely linked to the shaping of religious identities in South Asia.

Essentially what unites the Satpanth's different followers is their common devotion to a fifteenth-century Muslim saint known as Pir Imam Shah, and to a lesser extent to his son Sayyid Nur Muhammad Shah, whose family *dargah* or shrine is situated at Pirana some 16 kilometres from Ahmedabad. According to traditional Imamshahi or Pirana Satpanthi theology, these two personages embody a dual Hindu/Islamic identity, on the one hand as avatars of Indra and Vishnu respectively and, on the other hand, as imam-like Sufi *sayyid*s/*pir*s directly descended from the first Imam Ali. However, it should be stressed that the Satpanthis themselves are not always clear about the exact Hindu divine correlates of each figure, or of their own precise position within the complex genealogies of Islamic *sayyid*s, *pir*s and imams. Be that as it may, Imam Shah's followers in practice share a certain number of beliefs and practices which characterise the Imamshahi Satpanth as a distinct religious tradition. It may not be out of place to notice here that the composite or 'liminal' nature of the sect, as well as the dual identity of its key religious figures, has also characterised, in the past, the Nizari Ismaili tradition as a whole.[3]

S-3

At least until recently—since a process of Hinduisation has been set afoot aimed at suppressing Islamic references—most Satpanthis, whether outwardly professing Hindu or Muslim identities, were content to express their devotion to Imam Shah and the Satpanth through various common rituals, prayers, singing of devotional hymns known as *ginan*s, and recitation of the mantra 'Pirshah', all of which combined Hindu and Islamic elements. The same blend is also reflected in the structures and organisations spawned by the several branches of the Satpanth (for it has to be said that it is now divided into several such branches). In 1939—following a long court case—a trust was created to manage the main shrine. It is still in operation. The management committee is composed of representatives of the different constituents of the sect, namely three *sayyid*s claiming descent from Imam Shah, and seven followers or *murid*s drawn currently from the caste of Kacchi Kanbis, Patels or Patidars (an agricultural community). But all committee members act together co-operatively under the chairmanship of the shrine's chief 'guru' and administrator known as the *kaka* (from the Persian for servant).[4] Traditionally

[3] Azim Nanji, *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo/Pakistan Subcontinent* (Delmar, N.Y.: Caravan Books, 1979).

[4] See Khan and Moir, 'Coexistence and Communalism: The Shrine of Pirana in Gujarat', pp.141–2. In the Imamshahi tradition a distinction is made between the *gaddivala* and the *bagvavala kaka*: the latter has a minor role, whereas the former acts as the caretaker of the shrine and the head of the community of *murid*s.

endowed with a dual religious identity, the *kaka* nowadays registers in the census as a Hindu.[5]

Although it is not clear which section of the Patidar caste (Karwa or Lewa) was the first to attach itself to Imam Shah,[6] a number of pastoralists and peasant groups from the countryside districts of Gujarat and other places now pay allegiance to him. Some pay one tenth of their earnings to the *kaka* who is supposed to give it to his *pir*, a *sayyid* whom he recognises as a supreme authority, and others bring offerings and gifts for various religious rituals. Nevertheless from the beginning these groups remained outside the purview of local state knowledge and patronage. From the surviving compositions of Imam Shah and a few other sources,[7] it appears that part of the collected funds were sent abroad but that much was used to maintain the shrine and its set-up.

In this paper we seek to illuminate certain aspects of Satpanth history with the aid of some new sources together with certain older materials that can still throw fresh light on the movement. In particular we examine the sect's origin and its relationship to its parent body—a relationship that underlies the subsequent development of the Satpanth and helps to explain its gradual evolution into a cult having peculiar problems of identity.

કરસનકાકાની અનુમતિ લઇને લેખકો સંપૂર્ણ ક્રિયાઓમાં સ્વયં/જાતે ભાગ લીધેલ છે.

In 1999 and again in early 2000 we spent some time in Pirana where we met numerous *sayyid*s during the *urs* (death anniversary) ceremony of Imam Shah. They had come to perform rituals, to pray, and generally to offer devotion to Imam Shah. We were given permission to stay in the community guesthouse by the Hindu *kaka*—a leader of the principal branch—and were allowed to listen to their hymns called *ginan*s (which contain the teachings of Imam Shah) and to participate in the holy water ceremony. The *kaka* also permitted us to interview the *mukhi*s (chiefs) and other followers from various centres in Gujarat. And we were able to buy some special publications consisting of *ginan*s mostly attributed to Imam Shah and his son.

[5] See Dominique-Sila Khan, 'Liminality and Legality: A Contemporary Debate among the Imamshahis of Gujarat', in Ahmad Imtiaz and Reifeld Helmut (eds), *Lived Islam in South Asia* (Delhi: Social Science Press, 2004), pp.209–32. Although India is a democratic and secular state, religious identities are legally defined as personal law is different for each major community. See Vasudha Dalmia and Heinrich von Stietencron (eds), *Representing Hinduism: The Construction of Religious Traditions and National Identity* (New Delhi: Sage, 1995).
[6] Patidars (often simply called Patels), previously known as Kanbis, are an agricultural community.
[7] Khayr K. Herati, *Tasnifat* (ed. W. Ivanow) (Tehran 1961), pp.54, 60.

કચ્છમાં આવીને જાતે નિરીક્ષણ કરેલ છે.

Later on we realised that to understand the tensions within the community it was also necessary to visit Kacch, and this exploration was duly undertaken in 2000. There we encountered *sayyid*s who had abandoned the Satpanth in favour of the Swami Narayan sect or set up separate groups influenced by the Sanatan Dharm movement or the cult of Lakshminarayan. Intense religious debates have taken place at Kacch between various Satpanthi followers of the Patidar caste now registered as Hindus. Some of the outcomes of these proceedings have been published whilst some remain in manuscript form. Fortunately, a few of the modern followers we met allowed us to look at some of this unpublished literature. Also during our trip to Gujarat we discovered numerous court cases affecting the Imamshahis and were able to collect oral testimony and various records from centres in Ahmedabad such as the B.J. Institute and the Pir Muhammad Shah Library. The Forbes Saba and other libraries were also useful. And later, after returning to Europe, we were able to re-examine a number of older source materials, such as James Forbes' *Oriental Memoirs* which contains a description of his visit to the Pirana shrine in 1781, his namesake Alexander Forbes' *Ras Mala* (1874) compiled with the help of the Gujarati poet Dalpatram Daya, and a copy of the Gujarati journal *Buddhi Prakash* (edited by Dalpatram Daya) from 1871, which has a long article by a *kaka* of Pirana giving useful data on the history of the sect and its branches. In addition we found interesting data in the reports of another British officer, Henry Briggs, whose interviews with the *sayyid*s of Pirana in the 1840s are reproduced in his book *The Cities of Gujarashtra* (1849).

However, the most important of all the sources we turned up in London are perhaps the Khojki *ginan* manuscripts and printed texts of the Nizari Ismailis, which can be usefully compared with the printed versions of the same basic texts produced by the Satpanthis.

Origin and Fragmentation (1500–1900)

The Mission of Imam Shah and Nur Muhammad Shah

What is the origin of this unusual and rather mysterious sect, which for want of a more precise term we may describe as outwardly 'liminal' and highly secretive. It has long been recognised by historians[8] that the Imamshahi Satpanth has its historical roots in the missionary activities of the Shia

[8] J.M. Campbell (ed.), *Gazetteer of the Bombay Presidency*, Vol.IX, Part II: *Gujarat Population: Musalmans and Parsis* (Bombay, 1896). See also W. Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', in *Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society*, Vol.XII (1936), pp.19–70; and Sachedina Nanjiani, *Khoja Vrttant* (Ahmedabad, 1892).

Ismaili Nizari preachers (*pir*s)[9] who, under the loose direction of their imams in Iran, were active in preaching an acculturated form of their faith, known as the Satpanth, amongst local populations across northern India from the eleventh/twelfth centuries onwards. In particular, the Nizari *pir*s are credited with having adopted several bold initiatives (such as largely borrowing from indigenous traditions and rituals),[10] clear traces of which still survive in the practices and religious texts of Imam Shah and his son Nur Muhammad Shah.[11]

S-4

Taqiyya

S-151

For instance, in the vernacular *ginan*s attributed to the Nizari *pir*s—manuscript and printed versions of which are held by both the Ismaili Nizaris and the Imamshahis—injunctions enjoining devotion to the imams as spiritual guides, the payment of tithes, and other more esoteric values associated with the Ismaili Nizari form of Islam, are subtly combined with a wide range of local Indian concepts and practices, with the imam himself being identified with Kalki, the tenth avatar of Vishnu—renamed 'Nikalank' (Sanskrit *nishkalanki*, the immaculate one)[12]—and the *pir*s with Brahma. The Nizari *pir*s also showed a general readiness to allow their followers to retain their caste status and customs (for instance for marriages and burials), and strongly advised them to resort to the traditional Shia practice of *taqiyya* (concealing one's true faith) in circumstances in which they might otherwise be threatened with persecution by local rulers. Underlying all these strategies and accommodations lay the deep conviction that the Satpanth represented the completion of Hinduism just as the Islamic revelation had earlier 'completed' Judaism and Christianity—which in a somewhat more complex way still informs the traditional philosophy of the Imamshahi Satpanthis.[13]

As regards the original identities of Imam Shah (died c.1513) and his son Nur Muhammad Shah (died c.1533), Nizari accounts, generally supported by modern research, make it historically quite certain that both these figures

[9] Farhad Datary, *The Ismailis: Their History and Doctrines* (Cambridge/Delhi: Cambridge University Press/ Munshiram Manoharlal, 1990), p.44.
[10] D.N. Maclean, *Religion and Society in Arab Sind* (Leiden: E.J. Brill, 1989), pp.148–53.
[11] N.R.L. Contractor, *Pirana Satpanth ni Pol Ane Satya no Prakash* (Ahmedabad: author's publication, 1926), pp.172–492.
[12] The word *nishkalanki* (spotless) exclusively referring to the formless God and not any avatar (among others in the Nath yogi tradition) has been used by the Ismailis as an Indic equivalent of the adjective *masum* (pure, immaculate) as an attribute of the imam. Therefore the concept of '*nishkalanki* avatar' is a creation of the Nizari missionaries. See Dominique-Sila Khan, 'The Coming of Nikalank Avatar: A Messianic Theme in Some Sectarian Traditions of North-Western India', in *Journal of Indian Philosophy*, Vol.25, no.4 (1997), pp.401–26.
[13] Gulshan Khakee, 'The "Das Avatara" of Satpanthi Ismailis and Imam Shahis of Indo-Pakistan', unpublished PhD dissertation, Harvard University, 1972, pp.13–17.

actually descended from the central line of *pir*s who had originally developed the Indian Nizari Satpanth. In particular, Nizari tradition clearly identifies Imam Shah as the eighteenth son of one of their last leading *pirs*, Hasan Kabiruddin of Ucch near Multan (died c.1470), who incidentally is also known to have had close Suhravardi Sufi links.[14]

The traditional account of Imam Shah's life then runs as follows. After apparently being passed over for succession to the Nizari pirship (the pirship itself being wound up and re-organised by the imam a few years later), he is said to have travelled widely, firstly in Iran in order to visit the Imam (as described in his *ginan* 'Janatpuri'), and later across northern India, arriving finally at Gujarat, then ruled by the Sunni chief Mahmud Begra (died 1511). Sultan Begra became his patron and gave him a grant of land at Pirana; and there he gradually built up a following amongst communities belonging to the Kanbi agricultural caste who were apparently greatly impressed by his miracles and his powerful sermons about the living Imam who would come to India in the form of Nikalank. As his band of disciples grew, Imam Shah organised them into a number of *gaddi*s (seats), each of which had a *kaka* or headman responsible for religious instruction and the collection of religious dues.[15]

સુલતાન બેગડાએ સૌપ્રથમ પીરાણા માટે જગ્યા આપી

According to one tradition, Imam Shah married the daughter of a local Sufi saint, Muhammad Bukhari of the Suhravardi order.[16] It is also claimed that Imam Shah married the daughter of Sultan Hasan Afghani, a famous Sufi saint (though her grave does not appear to be at Pirana).[17] Several of his sons died at a young age and only one, Nur Muhammad Shah, and a daughter, survived him.[18]

In this account of Imam Shah's life, the Nizari tradition is broadly in agreement with what the Satpanthis record about his life. However by the twentieth century, the latter were no longer prepared to accept the Nizaris' contention that he was just an 'ordinary' Nizari missionary, not even a *pir* let alone head of the mission. For modern Imamshahi Satpanthis, he is the

[14] The city of Multan and the nearby city of Ucch have been alternatively the centres of the Nizari Ismaili mission (*dawa*). See A.H. Dihlavi, *Akhabarul Akhyar* (Delhi, 1891), pp.272–80.
[15] Motichand Tarachand, 'Pirana Vise', in D. Daya (ed.), *Buddhi Prakash* (Ahmedabad, 1871), pp.272–80.
[16] Nanjiani, *Khoja Vrttant*, p.216.
[17] S. Sadruddin Dargahvala, *Tavarikh-e Pir*, Vols. I and II (Navasari: author's publication, [1914], rev. ed. 1935), p.121.
[18] In his book published in 1926, Imam Shah's former follower Narayan Ramji Limbani 'Contractor' provides details of various tombs in which a number of children are buried. See Contractor, *Pirana Satpanth*, pp.146–8.

real and independent founder of their faith, distinguished by an elevated and complex spiritual identity as *pir*, Sufi saint and divine avatar of Indra. At the same time they hold, somewhat inconsistently, that the line of *pir*s from which Imam Shah descended were not actually appointed by the Nizari imams; and that the Nizari Imam himself in the fifteenth century prophesied to both Hasan Kabiruddin and Imam Shah that the imamate would be mysteriously transferred from his own descendants in Iran to the descendants of Pir Hasan in India—a notion that is of course totally inconceivable to the Nizaris of the main branch.[19] Similarly, Nizaris and Imamshahis hold completely irreconcilable beliefs about the ultimate religious identity of Imam Shah's son Nur Muhammad Shah, the former seeing him only as an important Nizari *sayyid* missionary, the latter according him the special status of imam/Vishnu avatar (following their previously-described belief about the transfer of the imamate).[20]

ઈમામશાહની ગાદી ઉપર એમનો દીકરો નર (નુર) મુહમ્મદ શાહ બેઠો

But leaving aside these differing views about the religious identity of Nur Muhammad Shah, it may be said that both communities broadly share a common tradition concerning many—if not all—of the events in his life. He is generally believed to have taken over responsibility for the nascent community centred on Pirana after his father's death (c.1513); to have gone on to attract more followers to the Satpanth; to have composed several major *ginans* (whether one or three is a matter of dispute);[21] and to have contracted a marriage to the daughter of Sultan Mahmud Begra, and two daughters of a Hindu Ahir leader in Bhavnagar.[22] It also seems likely that, at least during his youth, he mingled freely in the circle of Sufi poets which grew up under the ruler's patronage, traces of that vein of mystical thought being reflected in some of the *ginan*s attributed to him. Among the Pirana community, however, it is said that the shrine was built by his father and that Nur Muhammad Shah's relations with the ruler did not bring any recognition or patronage for the shrine during his lifetime. Finally, Nur Muhammad Shah is remembered for establishing the position of chief *kaka*. Holders of this office became responsible for managing and distributing the religious dues collected from the Imam's followers and for maintaining the shrine of Imam Shah in which he was later buried.

[19] Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p.44.
[20] Ahmad Ali Khaki, *Moti Satya Veni* (Ahmedabad: author's publication, rpr. 1971), p.27.
[21] Nur Muhammad Shah is credited with a work in Persian entitled *Tarikhe Muhammadiyah*. See Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p.24.
[22] Ahirs belonged to a pastoral community of rather low status in the Brahminical hierarchy. They now claim a higher status as the descendants of Krishna's adoptive family and call themselves 'Yadavs'.

More precise and apparently accurate historical accounts generated by nineteenth- and early twentieth-century writers of Nizari origin[23] trace Nur Muhammad Shah's relations with the Nizari authorities to the north. Yet these accounts, tentatively followed by some later scholars such as Ivanow, have generated fresh controversy. Using an unspecified source, Nanjiani claims that Nur Muhammad Shah entered on an extraordinary collision course with the Nizari authorities by composing a heterodox verse in his *ginan* 'Sataveni',[24] which led to his excommunication by the imams in Iran. Another later writer concludes that Nur Muhammad Shah went as far as claiming that he himself was the Imam.[25] On the face of it such accounts, if substantiated, would offer an historical explanation of the origins of the Pirana Satpanthis' secession from the parent body which in a very loose sense would also fit with the Pirana belief that 'their' Satpanth is a separate faith inaugurated by Imam Shah and his son. Unfortunately it seems unlikely that they will be substantiated.[26] Moreover, on preliminary inspection the contents of the manuscript and printed versions of the *ginan*s of both Imam Shah and Nur Muhammad Shah show no clear thematic signs of any rift with the Nizari imams, nor any substantial departure from standard Ismaili teachings. Significantly the few isolated passages in published recensions of the *ginan* that ascribe a special spiritual status to Nur Muhammad Shah are not found in the manuscript version.[27]

Assumption of Sufi identity = Taqiyya

Finally, before leaving Imam Shah and his son, and moving forward to survey the later development of the Imamshahi sect, it is necessary to bring out the significance of one other aspect of their historical identities, namely their Sufi links which seem to have played a very important part in enabling them to effect a successful entry into the Sunni court of Sultan Mahmud Begra and establish their mission in Gujarat. As indicated earlier, the assumption of a Sufi identity had been a common *taqiyya* practice of the earlier Nizari missionaries. More specifically, we also know that in the time of Imam Shah's father, Pir Hasan Kabiruddin, the Nizari missionaries had come under strong pressure from powerful Sufi groups in Ucch and Multan to adopt a more orthodox stance, and that Pir Hasan himself seems to have actually joined the Suhravardi order. Add to this the similar advice then being given to their followers by the

[23] Nanjiani, *Khoja Vrttant*, p.228.
[24] *Ibid*. The canto of the *ginan* is given as 23.
[25] Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p.43; and A.J. Chunara, *Noorum-Mubin* (Bombay: 1961), p.357.
[26] See Malfuzate Mahdi Sahib quoted in Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p.24.
[27] See Khakee, 'The "Das Avatara" of Satpanthi Ismailis', in which Nur Muhammad Shah's descendants appear in the version of the *ginan* 'Das Avatara' attributed to Imam Shah. Such details appear to be later interpolations.

Nizari imams[28] to appear outwardly more cautious, and we can begin to see more clearly how Imam Shah and his son might have projected themselves at the court of Mahmud Begra, whilst apparently moving successfully among the eminent Sufis of Gujarat.

At the same time the issue of the Sufi-like identities evidently assumed by Imam Shah and his son to facilitate their mission is a complex one. For example, given the kind of court contacts implied in the traditional narratives of his life, it is not unlikely that Nur Muhammad Shah would have adopted such a guise. But it is also clear from the major *ginan*s attributed to him that he employed, to some extent, a Sufic devotional idiom and *tazkira*, or hagiographical accounts of the *pir*s and imams and Satpanthi rituals, in his poetic compositions. In fact only a very close reading of the long texts shows that the style and language used are more consonant with the characteristically Ismaili mode of invoking the imams and the *pir*s than with the customary Sufi mode of avowing a spiritual master. Nur Muhammad Shah also criticised the orthodox groups for their alleged incapacity to comprehend the esoteric teachings of the Shia Satpanth. Moreover some of the works attributed to him are composed in Gujari, a local language, the use of which (as the author himself observed) was not approved by certain orthodox Muslims.[29]

The Development of the Imamshahi Sect, c.1533–c.1700 and the Question of Patronage

Here it is appropriate to move forward to consider the later broad development of the Imamshahi Satpanthis, concentrating first on the period that runs from the death of Nur Muhammad Shah (c.1533) to the end of the seventeenth century. It must, however, be stressed that what is given here very much represents research in progress.

The fairly scanty evidence available for this rather shadowy early period of Satpanthi history suggests that though the personal devotion of the Kanbi (Patidar) followers to the figure of Imam Shah and his preaching gradually increased, his leading *sayyid* descendants continued to acknowledge the religious authority of the Nizari imams. They also probably continued to forward the imams' traditional tithes (*dasond*) through local Nizari agents, such

[28] See W. Ivanow (ed.), *Imam Mustansir Billah's Pandiyat-I Jawanmardi* (Leiden: The Ismaili Society Series A No. 6, 1953).
[29] See the manuscript text of his *ginan* entitled 'Sataveni ji vel', canto 169. Nur Muhammad Shah claims that he was accused of writing a religious text in Hindavi, which was disapproved of by others in the city.

પીરાણામાં સૈય્યદો વચ્ચે જગડાઓ થવા લાગ્યા

as the neighbouring Kadiwala *sayyid*s (who were connected to Imam Shah through the marriage of his daughter to Pir Mashaikh, one of the sons of his brother Rahimtullah).[30] At the same time, central authority and cohesion within the community at Pirana began to be gradually affected by property disputes and rivalries between the three main lines of *sayyid* descendants of Nur Muhammad Shah, focusing on the control of *dargah* properties. However, such disputes do not appear to have impeded the considerable expansion in the number of Satpanthi followers that seems to have taken place during this period across Gujarat and beyond, from Khandesh and Burhanpur to Kathiawar and Kacch—initiated often by the missionary efforts of the *sayyid*s themselves. Indeed, protected by their comprehensive and ingenious practice of *taqiyya*, the Satpanthi leaders and their followers for long managed to remain unscathed by the growing forces of Sunni orthodoxy as marshalled under the Mughals—at least until the last two decades of the seventeenth century when (as we shall see), betrayed to these forces almost from within, the Imamshahi Satpanthis were subjected to an enforced programme of widespread 'Sunni Islamisation'.[31] S-121

At present the scope of our research only really allows us to expand usefully on two of these various themes, namely the *sayyid*s' disputes and the issue of community authority on the one hand, and what can be referred to as the final Islamisation process on the other.

As regards authority, it appears that of the three surviving sons of Nur Muhammad Shah the youngest, named Sayyid Khan, was generally accepted as his father's spiritual successor,[32] and that his authority continued to be vested in his descendants (the Sayyidkhani *sayyid*s) at least until the second half of the seventeenth century. How far the Sayyidkhanis were formally recognised as *pir*s though is hard to say, albeit that some evidence to that effect can be found in several surviving genealogies and a few notable *ginan*s. Incidentally, the fact that these *ginan*s continued to be imbued with veiled devotional sentiments for the Nizari imams is part of the evidence for supposing that some of the Pirana leaders continued to accept the authority of the Nizari mission, even though their direct or personal links with the distant imams appear to have decreased. Some fresh evidence has also emerged which suggests that a number of Sayyidkhani leaders initially joined

[30] See the account of Rahimtullah in Herati, *Tasnifat*, pp.54, 60–1.
[31] The term 'Islamisation'—which can be misleading—refers here to the realignment of religious beliefs and practices on the 'legalist' Sunni model. Sunnis, being the majority, claim to represent orthodox Islam.
[32] Apparently two other sons had died earlier leaving only some minor descendants.

the Qadiri Sufi order as their *taqiyya* and that over the years their descendants stuck with the new affiliation.[33]

Also, though the Sayyidkhanis certainly held a central position in the Satpanthi community for most of this period, there are signs that their authority was beginning to be challenged by the descendants of the two other surviving sons of Nur Muhammad Shah, i.e. the so-called Jalalshahi *sayyid*s descended from his eldest son Shihabuddin, and the Nurshahi *sayyid*s descended from his third son Mustafa Shah. For example, one source reports that Sayyid Khan himself felt obliged to divide up equally the lands around the shrine of Imam Shah (in which his wife and his son Nur Muhammad Shah were buried) amongst his brothers and their descendants, with the sons of Mustafa Shah (the Nurshahis) getting the left side of the shrine, the Sayyidkhanis the right side, and the sons of Shihabuddin (being from the eldest line) the main shrine area itself.[34] If true, this allocation may also help to explain the subsequent rise to power of the Jalalshahis as the *sajjada nishin*s (caretakers) of the shrine. After the death of Sayyid Khan in 1572, the political situation in Gujarat changed. The independent rulers of Gujarat were brought within the Mughal imperium. During this period a number of Sufis left Gujarat—including the aforementioned descendant of Sayyid Khan.

સૈય્યદોના બે ભાગ

Rather more explicit evidence that the Sayyidkhani's position was far from secure is that a pitched battle was reported to have taken place in the early seventeenth century between the followers of the grandson of Sayyid Khan and the supporters of Nur Muhammad Shah over the former's right to raise a large tomb over the graves of his forefathers. In the event—though the Nurshahis were defeated—both sides eventually asserted their right to construct such edifices within the compound of the main *dargah* (which survive in poor condition even today).

But what looks like a more significant and long-term challenge to the Sayyidkhanis took place a little later in 1664, when Ashraf Shah from the Jalalshahi line was formally entrusted by the Mughal authorities with the care of the shrine of Imam Shah, and given control over the revenues of the surrounding lands needed for its upkeep.[35] Though the background details are not known, it appears that Ashraf Shah had succeeded in getting the *dargah*

S-151

[33] It appears that Sayyid Khan wrote a *ginan* in which the name of a Qadiri Sufi appears. See Muhammad K. Burhanpuri, *Tarikhe Burhanpur* (Delhi, 1899), pp.148–53.
[34] Khaki, *Moti Satya Veni*, p.41.
[35] *Ibid.*, pp.44–8.

registered at the Mughal court under his name. It would also appear he had taken advantage of the extended absence from Pirana of the Sayyidkhani leader Pir Muhammad Shahi Dula (died c.1659) who had moved to Burhanpur,[36] which was developing into an urban centre of intellectuals. In Burhanpur Muhammad Shahi Dula befriended the local ruler[37] and joined the Qadiri Sufi order. He is said to have been a very learned person,[38] and is renowned as the composer of the famous *ginan* 'Bujh Niranjan' in Hindustani. Locals were attracted to his preaching. Thus an independent branch of Sayyidkhanis came into existence.[39]

Ashraf Shah prised control of the Pirana shrine from the inexperienced son of Muhammad Shahi Dula. Since there is no mention in legal documents of the Mughal court of any arrangements regarding the property claims of either the Sayyidkhanis or the Nurshahis, this event probably marks the real beginning of the endless and bitter property disputes that subsequently divided the Imamshahi *sayyid*s, and the gradual transfer of central power from the Sayidkhanis to the Jalalshahis. In another sense too the Mughal sources suggest that the government authorities had apparently concluded that Imam Shah's *dargah* was in effect just another Sufi shrine), and not the clandestine centre of a neo-Nizari mission.[40] If so, it was perhaps the most significant demonstration of the effectiveness of traditional Satpanthi *taqiyya*. However the effectiveness of that cover was not to last much longer.

As we have seen, Satpanthi *taqiyya* had served the Imamshahi Satpanthis and other Nizaris well for most of this early period. But by the late seventeenth century time was beginning to run out for the many 'syncretic' and secret (*gupti*) communities of India as the strict religious policies of the emperor Aurangzeb's government began to be applied in Gujarat, first against the Bohoras and later, around 1680, against the Satpanthi Imamshahis themselves.[41] S-121

Traditional sources ascribe the betrayal of the Satpanthis to a renegade leader known as Pir Mashaikh II (born c.1650).[42] Descended from Imam Shah's daughter, and a member of the Kadiwala *sayyid*s, Mashaikh II is said to have

[36] Muhammad Shahi Dula had left only a minor son in Pirana.
[37] Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p. 49.
[38] R.V. Russell (ed.), *Gazetteer of Nimar District*, Vol. A (Allahabad, 1908), p.63
[39] See Burhanpuri, *Tarikhe Burhanpur*. Some material also exists in the Marathi language.
[40] Khaki, *Moti Satya Veni*, pp.44–8.
[41] Aurangzeb wanted these sects to convert to Sunni Islam.
[42] M.N. Roohkash, *Momin Komno Itihas* (Bombay, 1936), p.143.

quarrelled with his Nizari relatives, joined the Chishti Sufi order, and gone on to disclose the secret beliefs and practices of his former co-religionists to his new Sunni patrons and later perhaps to advisers of Aurangzeb. At any rate, punitive action followed swiftly. Sunni preachers visited Satpanthi communities in Gujarat and made them an offer: convert to Sunni Islam or face imprisonment or even death. As for the Satpanthi leaders in Pirana, they were arrested and taken to Ahmedabad for interrogation—even the now-elderly Shahji Mian,[43] who is said to have died or committed suicide on his way to meet a *qadi* (judge). Later on his son Bala Muhammad, and Ashraf Shah from the Jalalshahi line, were sent to Delhi. The former was re-educated; the latter perished.[44] The Satpanthis responded to these hard-line actions in the only way they could. Thousands of them, led by their *patel*s (headmen), rose up against the provincial Mughal authorities, briefly capturing the fort of Bharuch. But eventually they were crushed by the superior Mughal forces with the loss of many lives.[45]

The consequences of these dramatic events for the little world of Pirana were manifold. By the end of the seventeenth century many Satpanthis, led by the Jalalshahi and Nurshahi *sayyid*s, had converted to Sunni Islam. Henceforward they retained for themselves some of the traditional tithes previously sent to the imams in Iran. By contrast the Sayyidkhanis seem to have drifted more towards Shiism while, like the other lines of *sayyid*s, giving up on the despatch of *dasond* (tithes)—although many of the Sayyidkhani *sayyid*s appear to have joined Sufi orders. And the landscape of Pirana changed too. A large mosque was constructed, and later a Shia *imambara*. However despite all the turmoil, many Satpanthis (especially those who were outwardly Hindu in their caste affiliation) continued to be faithful followers of Imam Shah, and kept up (like the Nizari Satpanthis) traditional rituals such as the *ghat-pat* or holy water ceremony (reciting the names of Ismaili imams in their prayers and remaining expectant of the arrival of the Nikalank avatar in India)—except that such traditionalists were forced by the *sayyid*s to stop having Hindu priests officiate at their marriages, and to bury, rather than cremate, their dead.

બ્રાહ્મણોના હાથે લગ્ન વિધિ બંધ અને મડદાને દફનાવવાનું શરુ કરાવ્યું

The Development of the Pirana Satpanth c.1700–1900

In approaching this long period, it is useful to distinguish three main processes: firstly, that by which the Jalalshahi *sayyid*s consolidated their control over the

[43] Shahji Mian was the successor to Shahi Dula from the Sayyidkhani line.
[44] See Khaki, *Moti Satya Veni*, p.48.
[45] Ivanow, 'The Sect of Imam Shah in Gujarat', p.52.

Imam Shah *dargah* around the middle of the eighteenth century; secondly, that by which, in the late eighteenth century, the Jalalshahi *sayyid*s and their *kaka* allies severed most of their remaining links with the Nizari Ismailis, and converted the old Satpanth into a separate sect mainly based on tomb worship and devotion to the semi-deified figure of Imam Shah; and lastly, the process by which this sect formation led to the eventual strengthening of the position of the Satpanthi Patidars and other caste followers.

Though clearly weakened and disoriented like the rest of the Satpanthis by Aurangzeb's policies of enforced Islamisation, the Jalalshahi *sayyid*s, now more outwardly Sunni, continued to extend their legal hold over the central *dargah* during the eighteenth century. The crucial moment in this transition came around 1750 when their leader, Sayyid Abbasali, secured the Mughal government's consent to the formal registration of the Pirana property in his own name as *sajjada nishin* (caretaker).[46] It appears that the Mughals also gave an allowance for the upkeep of the *dargah* (which continued to be paid even by later rulers including the British).[47]

In support of their title, the Jalalshahis were also successful in depriving their main rivals, the Sayyidkhanis, of any share in the management of the *dargah* or the dues collected from its devotees, or indeed of any right to burial within the precincts of the *dargah* itself.[48] According to some reports they took these steps because they doubted the genuineness of the Jalalshahi's claim to have descended from Bala Muhammad Shah via the Sayyidkhani line. Be that as it may, the task was certainly made easier by growing divisions amongst the traditional Kanbis (Patidars) and other followers of the Sayyidkhanis, some of whom—the so-called Panchia and Satiya sub-sects—at various stages withdrew their support from the main line of Sayyidkhani *sayyid*s, leaving the latter's following limited to a single main group known as the Athiyas.[49] To be sure, the Sayyidkhanis put up a strong legal fight against their exclusion. And for a while, in the late eighteenth century, they secured a temporary truce through a

[46] Khaki, *Moti Satya Veni*, p.45.
[47] See Records of the IOLR, Boards Collections, British Library, F/4/1901, No. 80523.
[48] Tarachand, 'Pirana Vise', p.276.
[49] According to tradition, the fourfold division into 'main branch', Panchiya, Satiya and Athiya initially resulted from choices made by the Patidar disciples of Imam Shah regarding the *sayyid*'s succession. It is believed that among the twenty groups of Kanbis (Patidars), five (*panch*) chose Bibi Raji Tahira, the wife of Shahji Mian. They were subsequently called 'Panchiyas'. Seven of these groups remained faithful to Pir Bala Muhammad, Shahji Mian's youngest son and are known as 'Satiyas'. Eventually, eight groups followed the latter's other descendant, Badruddin Baqirali, giving birth to the 'Athiya' branch. Four distinct shrines represent each at Pirana.

પાંચિયા,
સાતીયા,
આઠીયા

marriage alliance between the Sayyidkhani leader Pir Sharif and the daughter of a Jalalshahi *sayyid*. But in the long run they were unable to recover their former position of authority within the *dargah*, and gradually set up various centres outside Pirana.[50] When in the 1830s they were vanquished in a court case begun under the Marathas, the Sayyidkhanis finally accepted that the cause was lost,[51] and started constructing their own separate shrine outside the main walls of the Pirana enclosure.

The second major historical development that took place during the late eighteenth century was the conversion of the Pirana Satpanth into a more autonomous cult totally focused on devotion to the *dargah* and the semi-deified figure of Imam Shah. This too was very likely connected with the Jalalshahi *sayyid*s' consolidation of power, as just outlined. Having secured their legal hold over the *dargah* and its income, they now felt the need to address certain wider questions of faith and authority within the Satpanth, especially since they had, by this time, themselves become Sunnis and ceased to forward their followers' dues to the Nizari imams.

But what exactly was the position of Imam Shah, and to a lesser extent Nur Muhammad Shah, now that the Nizari imams were largely out of the picture? Although it is probable that such questions had been debated earlier, the scanty available evidence suggests that it was the Jalalshahi *sayyid* Bara Mian who, towards the end of the eighteenth century, first seriously tackled these issues—partly through proclamations addressed to his followers and fellow *sayyid*s, and partly by introducing far-reaching reforms to the functioning and the structure of the Satpanth itself. Specifically Bara Mian proclaimed that it had become necessary to accept the fact 'that the *pir* and the Imam are to remain hidden', and that all authority was now vested in the figure of Imam Shah.[52] These slightly cryptic utterances seemed to mean that there was no longer any need to follow the living Imam in Iran—that is to say the Imam of the Nizaris; and coincidentally it appears that claims that the Nizari Imam would be revealed in Imam Shah's descendants were added at this point to some of the *ginan*s of Imam Shah—for example 'Cetamani'.[53] Yet it is not clear whether Bara Mian's moves actually resulted in any immediate changes to the basic *ginan* and ritual texts in which the names of the Nizari imams were regularly recited, or whether the exact theological positions of Imam Shah and Nur

સતપંથના પીર અને ઈમામને છુપાવી રાખવામાં આવે છે

[50] Tarachand, 'Pirana Vise', pp.272–80, mentions several centres.
[51] *Ibid.*, p.271.
[52] Kakhi, *Moti Satya Veni*, p.51.
[53] *Ibid.*, p.133.

Muhammad Shah were then redefined in Islamic and Hindu terms. Probably such changes came later. What essentially mattered to the *sayyid*s and perhaps to some of their followers was that ultimate spiritual authority no longer resided in the Shia Nizari Imam but in the figure of Imam Shah only.

In fact it appears that Bara Mian was less interested in theology than in introducing organisational changes into the functioning of the Satpanth, such as would make the Pirana *dargah*, outwardly at least, more like a Sufi shrine. Thus the *urs* or death anniversary of Imam Shah was transformed into a special occasion to be celebrated with great pomp and piety, and the Sufi practice of *langar* (the free distribution of cooked food to people visiting the shrine) was introduced.[54] At the same time, wider changes to the structure and financing of the sect were effected, notably by making the *kaka*s more accountable to the *sayyid*s for the collection of the followers' dues and more clearly defining the scale and system of distribution for the dues collected. In addition outside Pirana itself, various smaller Satpanthi centres were established in areas such as Kacch, Petlad and Kanam—places associated with notable early disciples of Imam Shah.[55] S-162

It seems, too, that the original shrine was given a new shape. An eighteenth-century British visitor, James Forbes, noted in his diary that the mausoleum at Pirana, adorned with white marble, rows of false pearls and wreathes of flowers, looked costly. He also noted: 'The tracery of the windows is extremely neat, and filled with stained glass from Europe, in the manner of our cathedrals'.[56] The overall effects of all these changes was, as we would now say, to raise the profile of the Pirana *dargah* so as to enhance its position as the sacred centre for a wide network of followers and pilgrims scattered across Gujarat. And indeed, with every passing year, pilgrims were visiting the *dargah* in ever greater numbers—so much so that a number of guest houses (*musafar khana*s) had to be built to accommodate them.

On the face of it, these reforms were successful. But soon after the death of Bara Mian at the end of the eighteenth century, a struggle for power between various *kaka*s, *sayyid*s and their Patidar followers began. A story told to Henry Briggs, who visited Pirana in the 1840s, has it that after the death of the chief *kaka*, Nathu, evidently a mild and good administrator, a dispute arose between his overbearing successor, Kaka Shamji, and the

[54] *Ibid.*, p.45.
[55] Contractor, *Pirana Satpanth*, pp.146–50.
[56] James Forbes, *Oriental Memoirs*, Vol.III (London: T. Bensley, 1813), pp.150–61.

કાકાની સામે સૈય્યદો મરાઠા સરકારની કોર્ટમાં ગયા અને કેસ જીતી ગયા.

S-205

*sayyid*s, over Shamji's discontinuation of funds claimed by them.[57] Eventually the *sayyid*s took Kaka Shamji to the provincial Maratha court and secured a decree in their favour. But after that the Marathas compelled many Patidars to leave Pirana, perhaps fearing an uprising. Later, more cases over control of the funds were fought out in the British courts.[58] The effect of all this was to raise the status of the remaining Patidars and other caste followers upon whose devotion and donations, according to Briggs, the Satpanth establishment increasingly depended. Indeed by mid century these landholders had begun to emerge as a third force in the community's affairs, alongside the more traditional *sayyid*s and *kaka*s. Further along, the Patidars would come to the attention of emerging Hindu reformist bodies such as the Swami Narayan movement and, later, the Arya Samaj.[59]

Re-Orientations (1900–2004)

A Quest for Identity

ક.ક.પા. જ્ઞાતિમાં આર્ય સમાજની ચળવળને સફળતા ન મળી, પણ સનાતન ધર્મ/લક્ષ્મીનારાયણ ચળવળને સફળતા મળી.

S-205

As a result of colonial ideologies and polices new religious boundaries were defined. Faced with repeated demonstrations of claims to British superiority, upper-caste Hindus began a painful quest for identity. Considering Christianity and Islam as threats, they endeavoured to prove the existence of one single and superior Indian religion, called by some 'Sanatan Dharma' ('the Eternal Religion') and by others 'Arya Dharma' or 'Hindu Dharma'. To put it another way, 'normative' and 'orthodox' forms of religion were starting to replace local traditions, generating painful tensions among communities which had retained 'liminal' or 'syncretic' beliefs and practices.[60] With respect to the Imamshahis, the Arya Samaj had only a marginal impact, but the later Sanatan Dharm movement attracted into its orbit many Satpanthi followers.[61] Meanwhile the Aga Khan was trying to re-organise his scattered community, and encouraged his followers to give up *taqiyya*. No longer facing persecution, the Nizari Ismailis were invited to re-evaluate their

[57] Henry G. Briggs, *The Cities of Gujarashtra: Their Topography and History Illustrated* (Bombay: Times Press, 1849), pp.310–16.
[58] Records of the IOLR, Boards Collections, British Library, F/4/1901, No. 80523.
[59] Oral testimony collected in 1999.
[60] Dominique-Sila Khan, *Crossing the Threshold: Understanding Religious Identities in South India* (London: I.B. Tauris & The Institute of Ismaili Studies, 2004), pp.69–94.
[61] Although both the Arya Samajis and the Sanatanis refer to their religion as 'Sanatan Dharma', each defines it in strongly antagonistic ways. The ultimate success of the Sanatanis is due to their acceptance of image worship and a greater respect for the caste system. See Kenneth W. Jones, *Arya Dharm: Hindu Consciousness in Nineteenth-Century Punjab* (Berkeley: University of California Press, 1976).

identity and openly register themselves as Shia. In the event most Imamshahis declined to recognise Sultan Muhammad Shah, Aga Khan III, as their Imam; however a number of Indian Nizaris chose to embrace other Muslim and non-Muslim traditions.

At the same time the evolution of the Imamshahi sect cannot be properly understood without keeping in mind that about three-fourths of its members belonged to the agricultural Patidar community. During the early British period they had described themselves as 'Guptis', concealing their true religious affiliation under a Hindu guise. According to tradition the head of the converted community, the *kaka* (who also acted as the caretaker of the main shrine at Pirana), had to be a Kacchi Karwa Patidar. A new awareness, born of economic progress and education, encouraged the Satpanthi Patidars to seek a rapprochement with their caste fellows belonging to other Hindu religious traditions. Distancing themselves from the *sayyid*s and from the traditional 'Guptis', they expressed a wish to be recognised as 'genuine' Hindus. Between the end of the nineteenth and the beginning of the twentieth centuries, many Patidars joined the ranks of the Ramanandis, the disciples of Swami Narayan, the Arya Samajis or the Sanatanis. A few others, convinced that the Aga Khan was indeed the promised 'Nikalank avatar', gravitated to the broader Nizari Khoja community.[62]

S-151

S-205

ક.ક.પા. જ્ઞાતિની સતપંથ છોડીને સનાતન ધર્મ સ્વીકારવાની પ્રક્રિયા

Early Twentieth-Century Reforms

Realising that as a result of these developments the number of Satpanthi Imamshahis was dwindling, a prominent Jalalshahi *sayyid*, Ahmad Ali Khaki, who claimed to be the legitimate *sajjada nishin* of the Pirana shrine, oversaw a series of reforms aimed at rescuing the endangered Satpanth. First, well aware that the majority of his *murid*s were Patidars who increasingly identified themselves with their Hindu caste fellows, Khaki published a number of books in which he attempted to prove the equivalence of the Vedic and Quranic traditions. The ritual text recited during the *ghat-pat* ceremony was given a new title, 'Yagna Vidhi', and the editor added a series of footnotes to translate Muslim idioms and concepts into Indic terms. For instance, Imam Ali and his Shia successors were equated to Vishnu-Narayan while the Quran was

S-151

[62] The Aga Khans and their followers were aware of the historical roots of the Imamshahi tradition. In 1905 Mukhi Devraj was sent to Pirana to collect manuscripts of *ginans* as a part of his efforts to publish the ritual and literary heritage of the Nizaris. His collection (printed from 1904 onward) was to be regarded as canonical by the community. See Christopher Shackle and Zawahir Moir, *Ismaili Hymns from South Asia—An Introduction to the Ginans* (London: SOAS, 1992), pp.16–17.

identified with the Vedas.[63] Interestingly, a photograph taken during the period and printed in a few subsequent publications shows Khaki sitting with the Vedic scriptures in front of him. In this way the *sayyid*, who had been actively involved in a controversy with the Arya Samaj, was able to counteract the accusations of the Hindu reformers.[64]

Second, Khaki's activities resulted in the Satpanth being recognised in 1932 as a Vedic tradition by the Hindu Mahasabha, then led by B.S. Moonje.[65] The Mahasabha's declaration allowed Satpanthi Patidars to maintain their syncretic 'Gupti' pose without others questioning their religious identity. Whether Khaki's publications reflected the customary *taqiyya* to protect his community, or the will to reassert the encompassing and universal nature of the Satpanth, is by no means clear. Be that as it may, the *sayyid*'s literary activities represented a turning point in the history of the Imamshahis.

S-151

Literary Activities... turning point. Very Important Point

The Role of the Arya Samaj

S-11

Now let us turn our attention to Ahmad Ali Khaki's opponents. At the beginning of the twentieth century the community's most dangerous adversary was someone from within. Narayan Ramji Limbani, later known as 'Contractor', a Kacchi Patidar, had given up the Satpanth to become a staunch Arya Samaji. After his initiation into the Arya Samaj he managed to persuade a number of others of his co-religionists to follow suit.

By the 1900s many Kacchi Patidars had migrated to Bombay and Karachi seeking employment. In their new environment they faced intense scrutiny from upper-caste Hindus who were shocked by their religious beliefs and practices. Contractor, in particular, found his professional skills praised but his beliefs laughed at.[66] Deeply hurt, but also disconcerted by this show of prejudice, Contractor in 1908 submitted himself to the ritual of *suddhi*

[63] The parallel is not new. In fact, a similar 'strategy' has been used by the mainstream Nizari preachers in the text of the *ginan*s themselves. What is new here is the direction in which the similes are systematically made: from Islamic into Hindu terminology and not the reverse.

[64] During the same period similar efforts were made by the Gupti Satpanthis of Khandesh (present-day Madhya Pradesh and Maharashtra).

[65] An article was published in August 1931 in the *Times of India* (p.13) entitled 'Hindu Maha Sabha and Satpanthis'. A tract reproducting parts of it in English and Gujarati was distributed in Bhavnagar and elsewhere at that time.

[66] The general feeling was that the Satpanthi Patidars had unusual and 'base' customs: they were neither Hindus nor Muslims, they buried their dead and recited Muslim prayers while simultaneously keeping a number of Hindu traditions.

(purification)[67] and became a member of the Arya Samaj. From that moment he became an inveterate critic of the Satpanth, constantly 'exposing' its supposed 'evils'. In his major work *Pirana Satpanth ni Pol Ane Satya no Prakash* (1926), still considered an important document on the history of the Imamshahis, Contractor, besides telling the story of his own life and activities, argued with reference to a carefully chosen set of Satpanthi *ginan*s that under the cover of the 'Vedic Dharma' a purely Muslim tradition had been imposed on innocent and ignorant devotees. Actually, this was not an entirely new argument because Dayanand Saraswati, the founder of the Arya Samaj, had asserted much the same thing 50 years earlier.[68] However, because it spoke directly to the Satpanthi Imamshahis, Contractor's propaganda had an instant impact. Soon a good many Patidars had joined the ranks of the Arya Samaj. That there were not more defections was due to Ahmad Ali Khaki.

In 1925 Khaki published a booklet titled *Narayan Ramji Pradidhvani* (*Reply to Narayan Ramji*), in which he responded to the Arya Samaj's attacks. In keeping with the *sayyid*'s characteristic style, it opened with a quotation from the Sanskrit *Manusmrti* and continued with numerous references to the Vedas. The author explained that the Quran did not in any way contradict these Brahminical scriptures, and that the great Sufi saints, such as Rumi, had followed exactly the same path to salvation as the Hindu saints. He also insisted that the Satpanth was eternal (*anadi*) and could not have started only at the time of Imam Shah. In this way, inspired by the claim to universality which is typical of the Nizari religion, Khaki sought to portray the Satpanth in the same light as the Hindu reformers who were elaborating the concept of a 'Sanatan' tradition. Khaki also alleged that Contractor possessed only limited knowledge of the tradition and that he had misrepresented Satpanthi beliefs and rituals. S-151

The *kaka* of Pirana supported Khaki's efforts and, following step by step the machinations of Contractor and his Arya Samaj friends, strove to bring the erstwhile Imamshahis back to the fold. S-151

ભગવાન લક્ષ્મીનારાયણને ઇષ્ટ દેવ માનનારો વર્ગની ચળવળ

The Sanatan Dharm Movement

Meanwhile, though, another conflict had arisen among the Patidar Hindu reformers. In 1923 a long-time friend of Contractor, Ratansi Khimji Khetani, S-14

[67] For the *suddhi* or purification ritual see Catherine Clémentin-Ojha, 'La *Suddhi* de l'Arya Samaj ou l'Invention d'un Rituel de (Re)conversion à l'Hindouisme', in *Archives de Science Sociale des Religions*, No.87 (July–Sept. 1994), pp.99–114.

[68] See Jones, *Arya Dharm: Hindu Consciousness in Nineteenth-Century Punjab*. Dayanand Saraswati wrote a book entitled *Satyarth Prakash* in which he expounded his main ideas.

સંત ઓધવરામ

S-14

S-205

લક્ષ્મીનારાયણ ચળવળ ખુબ સફળ રહી અને છેલ્લે નારાયણ રામજી પણ સાથે જોડાઈ ગયા.

had joined the Arya Samaj. Subsequently he came under the influence of Swami Audharam, the head of an ashram located near Bhuj, who was spreading the message of Sanatan Dharma in Kacch. Contrary to Arya Samaj practice, the Sanatanis cleaved to Brahminical orthodoxy and tolerated image worship.[69] Ratansi was convinced that the Sanatan Dharm movement was the only way that, in the short term, the thousands of Satpanthis who had deserted Hinduism could be reclaimed. At Virani, Contractor's natal village in Kacch, the old Satpanthi shrine or *khana* had been converted into an Arya Samaj shrine, but in 1929, as the Sanatan Dharm movement gained ground, it was transformed once again, this time into a temple dedicated to Lakshminarayan.[70] Now Ratansi began to build more temples to the same deity in other villages, accelerating the decline of the Arya Samaj. Realising that he was losing the battle, in the late 1930s Contractor sought a rapprochement with the Sanatanis through the *suddhi* movement.[71]

Towards a Legal Definition of the Satpanth

Yet another crisis during this period involved a dispute over the administration of the Pirana shrine and the shares to be given to the *sayyid*s. A court case, filed in 1932, saw the *kaka* (supporting the *sayyid*s) opposed by a group of Patidars. Here was an opportunity to define, at the legal level, the religion of those who claimed Imam Shah as the founder and Pirana as the sacred place, yet faced with the extreme complexity and ambiguity of the case lawyers and judges were puzzled. What kind of religion did the Satpanth represent? Was it a Hindu or a Muslim sect? Could the *sayyid*s be called Satpanthis if they claimed to be orthodox Sunnis? Were the disciples real Hindus?[72]

[69] Kenneth W. Jones, 'Socio-Religious Reform Movements in British India', in *The New Cambridge History of India*, Vol.III-1 (Cambridge: Cambridge University Press, 1989), p.108.
[70] As a majority of the founders and organisers of the Sanatan movement were Vaishnavas, this form of worship was preferred. Later on, more and more temples of this kind were built along the same lines. We are grateful to Catherine Clémentin-Ojha for this valuable information.
[71] It may be noted that, at that time, both reformist organisations were coming closer within the Hindu Mahasabha. See Christophe Jaffrelot, *The Hindu Nationalist Movement and Indian Politics 1925 to the 1990s* (Delhi: Viking, 1996), pp.19–22. Ahmad Ali Khaki's crusade was continued by his son, Shamsuddin Bawa, who as well as reprinting and editing his father's tracts, became involved in politics. He was supported in these endeavours by his disciple Ravji Kanji, a Kacchi Patidar, who wrote numerous booklets under the curious *nom de plume* 'Anami Antaratma' ('anonymous inner soul'). Kanji fought to preserve what he believed to be the true nature and identity of the Satpanth. Interestingly, he did not perceive the Imamshahi tradition as an offshoot of the Nizari Ismaili tradition but as an independent movement created in order to bridge the gulf between Hinduism and Islam and put an end to the caste system.
[72] Taking advantage of the situation Contractor published a pamphlet in which he asked four questions of the *kaka*. He promised, if the *kaka* could prove that his *panth* was Hindu, to hand over to him a large sum of money. For the legal definition of the religion of the Nizari Ismaili Khojas, see Amrita Shodhan, *A Question*

Nonetheless the Pirana shrine attained a legal existence soon after this proceeding, when it was registered, in 1939, as the 'Bawa Imamshah Rauza Trust'. Later it was re-registered under the 1950 Bombay Public Trust Act as a 'cosmopolitan' charitable institution[73]—a term which would have important repercussions for the future of the sect.

કરસન કાકા પોતે સૈય્યદ શમશુદ્દીન અહમદ અલી ખાકીના ચેલા હતા

Kaka Karsan Das and His Reforms

About this time another powerful figure emerged: Karsan Das, born in 1932 in Kotra village in Kacch. Ambitious and clever, although poorly educated, Das quickly became a favourite with his *murshid* Pirzada Shamsuddin Bawa who encouraged him to leave Kacch and settle near Pirana. There he began his career as a social activist and religious reformer. In 1986, after Kaka Savji's sudden death, he became *gaddivala kaka* (head caretaker) of Pirana. This was a time of rapid and notable change. Recently the Patidar community had been recognised as belonging to the high-status Kshatriya *varna*. In the mid 1980s it shifted its political allegiance from the Congress—which had the reputation of being a party sympathetic to Muslims and untouchables—to the Right-wing Bharatiya Janata Party (BJP), founded in 1980 to replace the Jana Sangh.[74]

S-186

લક્ષ્મીનારાયણ ચળવળ દિવસે દિવસ સફળ થતી ગઈ

The ideology of Hindutva disseminated by the BJP made the identity crisis felt by many Kacchi Patidars—the problem which Contractor had tried to solve—more acute. With their outward Hindu identity, the Sapanthi 'Guptis' became an easy target for Sangh Parivar organisations (in particular the Vishwa Hindu Parishad). Meanwhile the Lakshminarayan (Sanatan) movement continued to make inroads. Giving up the old *khanas* (shrines), the Sanatanis started to build their own temples enshrining images of Vishnu and Lakshmi.

પીરાણાની ગબડતી હાલતને સુધારવા માટે કરસન કાકાએ VHP સાથે દોસ્તી કરી.

According to his *pir*, Sayyid Shamsuddin Bawa, it was in order to check this process and to rescue the endangered Satpanth that the new *kaka* of Pirana chose to come to terms with the enemy. Shamsuddin claims that this was, initially at least, a form of *taqiyya*. He suggests that, by falling back on Khaki's interpretation of the sect and the acceptance of its tradition as a 'Vedic' one by the Hindu Mahasabha, Karsan Das was able to prove the original 'Hindu' character of his sect. During the Sant Sammelan organised in 1996 to celebrate the tenth anniversary of Das' activity as the *gaddipati* (head of the seat) of Pirana, the Persian title '*kaka*' was dropped, as was his Muslim name (Pir Karim).

S-151

of Community: Religious Groups and Colonial Law (Calcutta: Samya, 2001), pp.1–116. Shodhan's study is of exceptional importance as it stresses the connection between religious affiliation and legal definition.

[73] Khan and Moir, 'Coexistence and Communalism: The Shrine of Pirana in Gujarat', pp.141–2.

[74] Jaffrelot, *The Hindu Nationalist Movement in India*, pp.315–8.

But to get to this point Karsan Das had had to initiate a series of reforms which went much further than those of Ahmad Ali Khaki. He modified the entire Satpanthi sacred literature, expurgating from it all Islamic references,[75] and did the same with the ritual. The figure of 'Nishkalanki Narayan' (who in the Ismaili idiom had been equated to Imam Ali and the successive imams) was brought into prominence. So was the 'Atharva Veda' (or Athar Veda), one of the 'Gupti' names traditionally given to the Satpanth. As for the Pirana shrine, which looked like any other Sufi *dargah* and obviously could not be demolished, cosmetic changes were made to give it a more 'Hindu' look. The sacred symbol 'Om' was painted on the walls, Imam Shah's room was converted into a *puja khand* (prayer hall), images of the three Sanatani deities, Mahesh (Shiva), Vishnu and Brahma, were painted on the wall of the recess opposite the *qibla* where the *ghat-pat* ceremony is still performed, and the ceiling and walls of the large prayer hall were decorated with paintings representing Vishnu's ten avatars and other gods and goddesses (along with the miracles of Imam Shah).

S-151

તાકિયા મારફતે પીરાણામાં હિંદુ દેખાવ ઉભો કરવામાં આવ્યો

It is difficult to judge how far these transformations affected the reforming *kaka* himself. Might it be that in the long run he did really and sincerely choose to adopt a 'Hindu' identity? Karsan Das's replies to our enquiries were always vague and he continuously asserted that the Satpanth was 'non-sectarian', very much like Kabir's and Nanak's movements and the whole *sant parampara* (the religious tradition connected with the non-sectarian saints). Moreover he never denied the presence of Sufi elements in the movement. In front of us his attitude appeared to be very different from the image he showed to the ideologues of Hindutva during the various Sant Sammelans.

S-151

લેખકો સાથે અને હિંદુ ધાર્મિક સંગઠન સાથે કરસનદાસ કાકા જુદા જુદા વ્યવહારો કરતા હતા.

One by one in the Satpanthi villages of Kacch new temples were built on this model, near the recently-erected Lakshminarayan shrines. Their outer structure looks traditional, except that both newly-constructed temples we observed bore a red or white flag respectively. But inside, the Sanatani temples contained idols, whereas the Satpanthi Nishkalanki Mandirs—as they are now called—boasted only a canopy meant for the *ghat-pat* ritual, with the images of the three main deities and the 'Om' symbol painted on the wall. The old *khana*s, generally installed in ordinary houses, had been abandoned.

By 1996, ten years after the new *kaka*'s election, the Satpanth had been largely accepted as a purely Hindu sect, and *sayyid*s were no longer allowed to interact

[75] A similar task had been undertaken earlier in Surat by the local Satpanthi Patidars with the creation of the Akhil Bharatya Satpanth Mandal.

શામ્શુદ્દીન ખાકી એ કરસન કાકાના ગુરુ રહ્યા, પણ પોતે છુપા રહ્યા.

S-186

with the Satpanthi 'Guptis' eager to flaunt their new Hindu identity. At this juncture Khaki's son, who posed as the main *pir* and *sajjada nishin* of Pirana, remained Karsan's *murshid* but went into concealment in Ismaili fashion. His political connections though allowed him to continue his efforts for the survival of the Satpanth as a distinct religious movement. For instance, he helped Karsan Das oppose the so-called 'cremation movement' which was pressuring the Satpanthis to give up burial. Between them they managed to defend this old tradition by renaming it '*samadhi*'—a term given to the burial of Hindu ascetics in the sitting position.[76] Eventually, though, the struggle for the preservation of the 'syncretic' Satpanthi traditions became too much for Shamsuddin Bawa and he decided to await better times by continuing with *taqiyya* and initiating a few faithful Satpanthis who secretly came to see him at his residence in Ahmedabad.

અગ્નિ સંસ્કાર વિધિને રોકવા સૈય્યદ ગુરુએ કરસન કાકાની મદદ કરી

સતપંથને બચાવવા માટે સૈય્યદ શમશુદ્દીન બાવા તાકિયાનો ઉપયોગ કરી "ગુપ્ત" રહે છે. માત્ર અમુકજ ભરોસાપાત્ર સતપંથી તેમને મળી શકે છે.

Recent Developments

In 2004 the sudden death of Karsan Das triggered a fierce battle for the position of *gaddipati* of Pirana. The Patidar Satpanthis selected his nearest disciple Nanak Das. The opposition, mainly led by the *sayyids*, immediately commenced litigation to have this choice set aside. The case is still going on. However this did not slow the pace of change. The new *kaka* and his Patidar followers have continued Das' work of reform and renewal. The main gate of the shrine, which had had to be kept shut because of its dilapidated condition,[77] was renovated and a statue of the god Ganesh installed in one of the side recesses. Today the exterior aspect of the shrine looks exactly like that of a Hindu temple built in eighteenth-century style.[78]

But another of Karsan's former disciples, Ravji Kanji, now started to question the meaning of Karsan's reforms. Attacking 'reformed' Satpanthis who now dominated his caste, he appealed to them to respect the syncretic nature of the Satpanth which constituted, he opined, its true essence. Coincidentally, the isolated *sayyids* who had supported another candidate for the position of

[76] According to the ancient Brahminical treatises one had to extinguish one's sacrificial fire (symbol of the householder's life) before becoming an ascetic. Therefore no sacred fire was left for their cremation and they had to be buried. For the same reason, Shudras (service castes) and untouchables could not be cremated. However towards the end of the nineteenth century some low-caste communities, as well as a few ascetics (mainly Vaishnavas) started to cremate their dead.

[77] After Karsan's nomination the entrance was through a rather shabby courtyard leading into a narrow corridor with the following inscription on the wall: 'samadhi java no rasto' ('way to the samadhi'). The use of the word *samadhi* instead or *rauza* or *dargah* is characteristic.

[78] In North India during the eighteenth century Rajput architecture was heavily influenced by the Mughal style.

gaddipati brought a series of damaging civil suits against Karsan Das.[79] S-151 Through this litigation, and Kanji's public protests, and the subsequent publication in Calcutta of a whole 'counter-literature' written by Khaki, Karsan's opponents attempted to justify the Islamic, but also syncretic, nature of their sect as distinct from Hindu and other Muslim traditions—even as minor branches such as the Athiyas (now actively involved in the court cases), Panchiyas and Satiyas struggle against the odds to preserve what they believe to be the 'original' Satpanthi tradition.

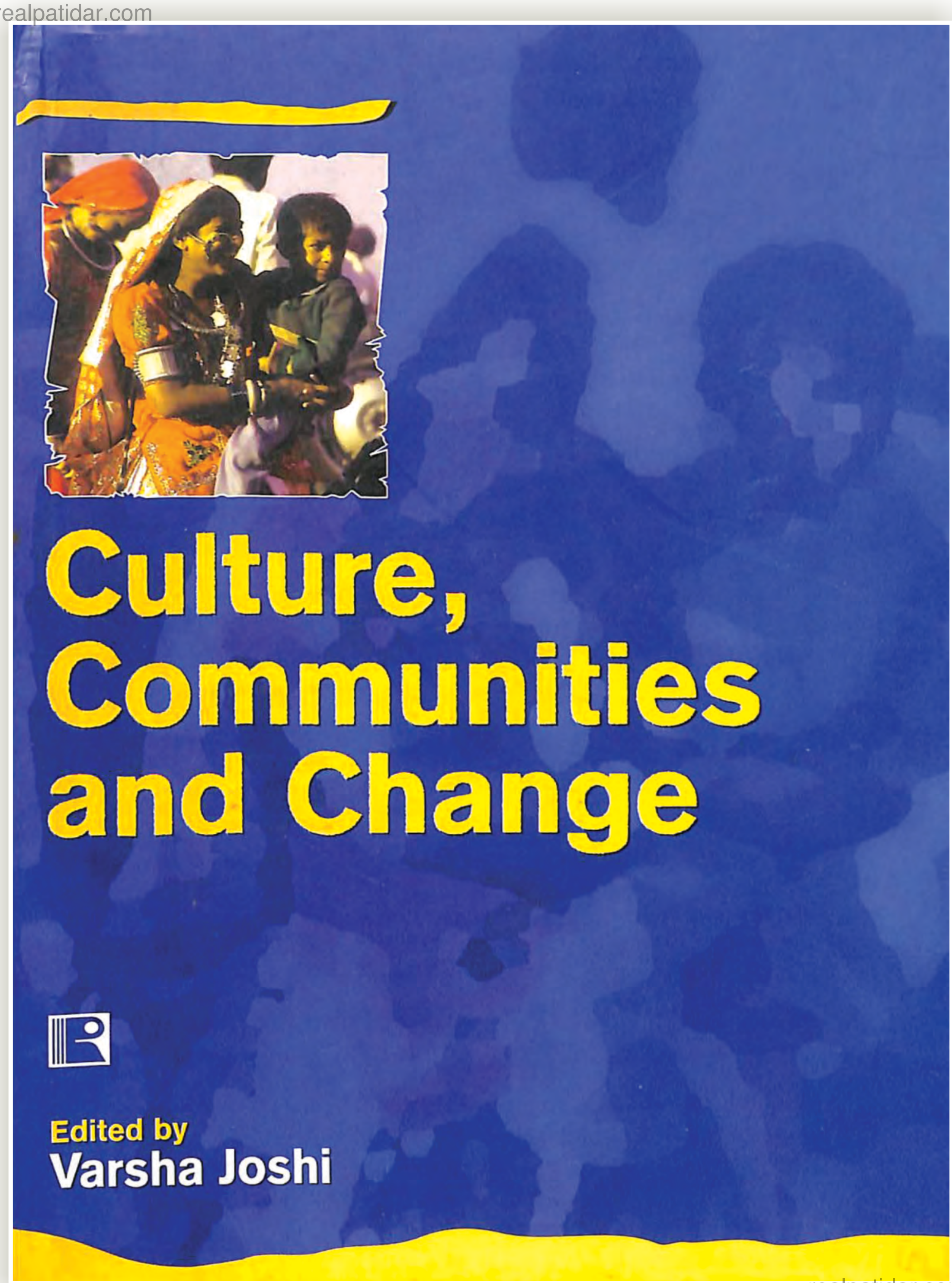
Conclusion

Has the Imamshahi Satpanth any chance to survive in the present context of North India, and in particular, Gujarat? The main problem lies in the fact that the majority of Satpanthis belong to the Patidar and other so-called 'Hindu' castes. Karsan's 'revolution' is probably irreversible, in the sense that the young generations, as proved by our field inquiries, have already been initiated into his reformed version of the Satpanth and feel happy with a clear-cut, unambiguous, high-caste Hindu identity.

On the other hand, some *sayyid*s, claiming that Imam Shah was an authentic Sunni Suhravardi Sufi, have given up the Satpanth to maintain a purely devotional link with their *pir* and his shrine at Pirana. They now regard themselves as 'orthodox' Sunni Muslims. We also traced in Ahmedabad a community, referred to as 'Nurshahi Momins' (mainly low-caste groups) who have recently embraced Twelver Shiism. For them Imam Shah and his son Sayyid Muhammad Nur Shah were Ithna-ashari (Twelver Shia) saints who, at the beginning of their mission (*tabligh*), chose to give a syncretic form to their religion in order to facilitate conversions—a form they thought no longer useful.

Conflicting identities, associated with vested interests and recent political developments, certainly threaten the very existence of the Imamshahi Sapanth as a distinct sect originated from the Indian acculturated version of Nizari Ismailism. But we should add that the same menace hovers over other 'heterodox' and 'liminal' religious movements. S-151 The future will tell whether, in the case of the Imamshahi Satpanthis, rebellion, court cases or simply *taqiyya* will ensure the survival of the tradition. If so it could set an example for other deeper transformations that could strengthen India's secular fabric.

[79] On this issue and the contents of these cases, see Khan, 'Liminality and Legality: A Contemporary Debate among the Imamshahis of Gujarat', pp.209–32.

Culture, Communities and Change
Edited by
Varsha Joshi

Culture, Communities and Change

Edited by
Varsha Joshi

Institute of Rajasthan Studies, Jaipur

RAWAT PUBLICATIONS
Jaipur and New Delhi

he start to publicly disclose the Pir inhabiting his body he shifts to Urdu and displays a remarkable knowledge of Islamic terminology. Otherwise, he is the same sober, composed, sincere devotee of the one God who has no name. Now, my opinion is that he is not really possessed in the sense of 'spirit possession', but rather that he has found an excellent hideout for the Pir he worships – the Pir who is threatened by the Hindu adherents of a monochrome religion. These persons, luckily, never visit the Muslim shrine where all this happens and if they meet this honest citizen at home or at his work, there can be danger as long as he appears there as a ' perfectly normal Hindu'...

Religious Dissimulation

Explantion of Taqiyya

S-121

This leads us to examine the interesting historical phenomenon of religious dissimulation, which has existed in the past in nearly all faiths and all countries; among the Shi'ia it is known as *taqiyya* – a practice which one should try to understand in order to grasp fully the shaping of religious identities in South Asia – and, in our case, the phenomenon of the 'Hidden Pir'. During a long period, being threatened by the local Sunni rulers, Ismailis practiced *taqiyya*, choosing to conceal their identities under a Sunni Sufi or a Hindu guise. As far as the latter are concerned the phenomenon deserves a particular mention as, for most Ismailis of the Nizari branch who were Hindu converts, it simply meant continuing outwardly their former customs. These people have been later referred to as Guptis.

Let me briefly describe a Gupti shrine belonging to the Imamshahi branch of Nizarism, for instance, the one that existed not long ago in Surat (Gujarat). From one side it looked like an ordinary Brahmanical temple, many a Hindu passer-by entered the shrine, rang the bell and bowed in front of the sacred idol. Only the initiated disciples could see what was behing it: a second, secret entrance, leading to a concealed upper shrine (contrary to the underground *dargah* at Diggy...); this was the

jamat-khana, or prayer hall of the Nizari Ismailis where they traditionally invoke their Imam and their Pirs.

While most Nizari Ismailis gradually went out of concealment after the arrival of their religious leaders, the Aga Khans, in India (either to follow their living Imam or to choose an altogether different identity as Hindu, Sunni or Twelver Shi'i Muslim), a few Satpanthis, as they are called, opted for a very original solution: they chose to remain Guptis, some of them giving, nonetheless their allegiance to the Aga Khan.

For the Guptis who did not follow the Aga Khan, times are difficult. After having been, for centuries, threatened by the Sunni rulers, they now have to face the wrath of the Hindu fundamentalists; the community is fragmented and divided into rival factions (Khan and Moir 2000): there are those who wish to portray their tradition as a 'full-fledged' Hindu one, those who claim that it is a Sunni Sufi movement, and finally, those who swear the Sapanth is originally Twelver Shi'i. In this way, the Hinduised leader of the Gupti community at Pirana, centre of the Imamshahi movement, Karsan Das, is also a 'hidden Pir'. As one of his, equally Gupti, opponent has recalled, his had given up his Muslim name: Pir Karim – a name he was very proud of and which he earlier used as often as the Hindu one. His spiritual master, whose ancestors had chosen a Sunni identity is thus obliged to hide himself: he is an invisible Pir. No 'Hindu Satpanthi' is supposed to know even of his existence although there are still many Guptis – including Karsan Das alias Pir Karim – who secretly accept him as a Pir and clandestinely follow the earlier 'syncretistic' Ismaili rituals. As a result the identity issue of the Imamshahis which is regularly debated at the civil courts has become completely messy; judges and advocates, having no knowledge of the deep enigmas and pitfalls of history, keep repeating the question: is the Satpanth a Hindu or a Muslim sect? And confronted by the impossibility of answering, some courageous Satpanthis have – after a very long period – acknowledged their Nizari Ismaili origin. South Asian

Saiyyed is secretly accepted as guru

S-151

Nizarism having traditionally been 'syncretistic' permitted them to be Muslims, but 'different Muslims'[5].

For the Guptis who have accepted the Imam Aga Khan as their religious leader, the issue is totally different, although some of the consequences may appear similar. The Gupti *jamats* of Bhavnagar and Surat have chosen to follow the Aga Khan; however, all of them have not merged into the Khoja mainstream community. They have kept a separate identity and when asked: are you a Hindu or a Muslim, they quietly reply – by customs and jati we are Hindus, by religion Muslims...In doing so, they clearly defy the current binary categories accepted, not only by a majority of people, but also by the civil law and the Constitution... And they seem to repeat the words of a famous Nizari Pir: *caritar hindu andar musulman*...and – the most unluckily, forgotten – or hushed up – utterance of Mahatma Gandhi, the father of secular India who originally belonged to the Pranami tradition: I was born a Hindu... but many people thought we were inherently Muslims... (Ram 1996: 227).

Hindus by customs and jati... but Muslims by religion

S-151

An interesting phenomenon is that, in contemporary India, with the rise of fundamentalist ideals, *taqiyya*, ceasing to be an exclusively Shi'i phenomenon, is practised in various forms by a wide range of Indian communities. Rather than suppressing or destroying altogether their 'liminal' heritage, these communities prefer to keep it in some secret hiding place. We have mainly seen the cases of Hindus concealing their Muslim traditions, but it is necessary to specify that many Muslims are also trying to hide their Hindu heritage. Is it out of shame or out of fear? I would be inclined to think that, in most cases, people do this to avoid trouble. A good definition of the word *taquiyya* is precisely 'precautionary dissimulation' (Daftary 1996: 566).

taqiyya

But, assuming for the sake of argument, that they are more frightened than ashamed, can one speak of a real, conscious 'resistance', 'underground' movement? Probably not; in most cases it is the sanctity of a tradition that prevents the followers of a particular cult or movement to go too far, prompting them to

This page is intentionally left blank

વિભાગ H
વિશ્વવિખ્યાત સંશોધનકરો અને લેખકોના દસ્તાવેજો
Documents of Renowned Researchers and Authors

This page is intentionally left blank

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

Vol. 12 1936

JOURNAL

OF THE

BOMBAY BRANCH

OF THE

ROYAL ASIATIC SOCIETY

(New Series)

EDITED BY

Dr. V. S. SUKTHANKAR, M.A., PH.D. (Berlin)
A. A. A. FYZEE, M.A. (Cantab.), Bar-at-Law
Prof. N. K. BHAGWAT, M.A.

CONTENTS.

Published by the Society
September 1936

London Agent:
ARTHUR PROBSTHAIN
41, Great Russell Street, London, W.C. 1.

THE TIMES OF INDIA PRESS, BOMBAY.

This article starts from page 19

ગુજરાતમાં ઈમામશાહનો પંથ

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

THE SECT OF IMAM SHAH IN GUJRAT.

By W. Ivanow.

1. *Preliminary Remarks.*

There are many sects in India in which the beliefs of Islam are strangely mixed up with the beliefs and practices of Hinduism. Such, for instance, are the widely spread branches of the Panjpiriya on the Gangetic plains, or different local sects worshipping the tombs of various Muhammadan saints in the Punjab, Sindh, and practically everywhere in Northern India. In some places large numbers of Muslims, who are generally regarded as orthodox, follow Hinduistic beliefs and practices. Millions of nominally orthodox Muhammadans of rural Bengal worship Kali, Sitala, etc., as much, if not more than Allah and His Prophet.

Such is the state of affairs to-day; most probably centuries ago, when Islam was gradually spreading in this country, such transition forms between Muhammadanism and Hinduism were more numerous, and were followed by a much greater proportion of the whole Muhammadan population of India.

The ground for such symbiosis of these two widely different religious standpoints was double. Islam, introduced and encouraged by Muhammadan rulers, never developed an adequate propaganda organisation, which probably always remained dependent on sporadic and spontaneous efforts of different individuals or private bodies. Under these circumstances there was rarely sufficient possibility to get rid entirely of all that was contrary to the spirit of Islam in the "mentality" of the new converts. In some other cases, most probably, a certain amount of those beliefs which were unessential by themselves, were consciously left by missionaries whose intention was to make conversion for Hindus as little difficult as possible.

On the other hand, Hinduism itself shows a great deal of a quite spontaneous inclination towards some aspects of Muhammadan worship which it easily incorporates into its rather amorphous structure. Such especially is the worship of tombs of

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

different saints, participation in the processions of Muḥarram, etc. The demand for belief in miracles was apparently always so great in Hinduism that it did not hesitate to worship the graves of those saints who, when alive, were taking special pride of being irreconcilable enemies of the Hindu religion.

Such paradoxical phenomena in popular religious life should appear extremely interesting to every student of Indian sociology and cultural evolution ; unfortunately, just as many other features of the life of masses, they very rarely find an expression in literature, or leave any tangible records, and thus are extremely difficult to observe.

One of the strangest, and the most interesting sects of this kind apparently is the sect of the Imam-Shahis, or Satpanthis, as they call themselves. They are found at present in Gujrat, Kathiawar, Kachh, Berar, and Khandesh. Almost all of them are Hindus of different castes, chiefly agriculturists and traders. Their number is differently estimated at about 200,000, but this number is rapidly decreasing, especially of late, when many Hindu bodies are making efforts to reconvert the Satpanthis to Hinduism.

The sect came into existence in Gujrat about the first quarter of the XVIth century, when Muḥammad, son of Imâm Shâh, has severed his connection with the parent sect of the Nizari Ismailis. But as originally the Satpanthis of Gujrat were converted by Imam Shah, the sect is called after him, though, as far as it is possible to see from the few records which are available, he himself remained faithful to the original religion.

Satpanth, i.e. " True Path ", was the name under which the Nizari, or Persian Ismailism was preached in India by the Persian Ismaili missionaries in the beginning of the XIVth century. The new religion was rapidly spreading in what at that time was the cultural centre of the Muslim power in India, *i.e.* Upper Sindh and the Panjab. The establishment of a new Muhammadan dynasty in Gujrat in the beginning of the XVth century opened a new field for missionary activity, and Imam Shah, who started the campaign, met with remarkable success. The split, caused by his son, separated his community from the original Satpanth,

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

which is now better known as the Khoja Nizari Ismaili community. The latter, preserving contact with their Imams in Persia, and being more open to influences of the original Persian Ismailism, continually pursued the policy of getting rid of those Hinduistic elements which earlier missionaries permitted, and of replacing these with purely Islamic ideas. Contrary to this, the seceding sect was left entirely at the mercy of the Hinduistic ideas, and, in the course of time, has gradually lost all touch with the Islamic world. Thus in the course of time a great gulf has formed between these two communities, and though at present both of them revere the memory of the ancient missionaries, and regard their books as their sacred literature, they widely differ in many essential dogmas and practices.

The student who would like to take up this most interesting subject, will find himself quite helpless. A great difficulty is added by the confusion in the names of the sect. As usual in India, caste and sectarian names do not often coincide. For instance, the well-known term Khoja, by which the world at large would not hesitate to understand a Nizari Ismaili, is merely a *caste* name. The majority of Khojas really are Nizari Ismailis. But there are also Sunni Khojas, and Ithna-'ashari Khojas, etc. Similarly, there are Momnâs (from *mu'min*) who are for the most part Imam-Shahis. But some of them may be Sunnites, etc. Thus when in historical records there is a mention of Matias, or Kanbis, etc., there is no guarantee whatever that this refers to the followers of Imam Shah exclusively.

Satpanth possesses a remarkably large religious literature, taking into consideration the fact that probably about 99 per cent. of its followers always were illiterate peasants. This literature consists of religious books in old Sindhi, Gujrati, and sometimes Panjabi and Hindi.

These books contain sacred hymns (*gnans*),[1] moral advices, miracle stories and legends, ecstatic poems, etc. But, in complete agreement with the Hindu spirit, they never take any interest in historical matters. Oral tradition, which can never be regarded

1 The meaning of this term is explained further on, see p. 29.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

as a reliable source, is here plainly and obviously unreliable, partly because it always prefers legend to historical facts, and partly because it is invariably prejudiced by some sectarian feelings, supporting the claims of one or other of the numerous branches of the sect, often bitterly hostile to every other. On the other hand, it would be obviously useless to search for any information about the sect in general historical literature, because it almost always existed as a secret community. Even now a great proportion of it, the Guptis, as they are called, are in appearance ordinary Hindus, quite undistinguishable from their fellow-castemen.

The information preserved about them in the official publications of the Government of India, such as the Gazetteers, etc., is often very valuable. But, as is well-known, it is not always based on sufficiently reliable sources with regard to the historical side. During the last few decades a new literature, in Gujrati, has sprung up, attempting to some extent to clear up the history of the Khojas and the Imam-Shahis. As a rule it is of very little help, partly because it is chiefly based on legends and oral tradition, and partly because it is almost invariably conceived by the spirit of propaganda, controversy, or factional quarrels between the different branches of the sect.[1]

Such, for instance, is the *Khoja Vratant* (Ahmedabad, 1892), by Sachedina Nanjiani, a Khoja renegade, who attacks his former co-religionists. *Khoja Komno Itihas* (1908), a history of the Khojas, by Jaffer Rahimtoola Kadru; *Nûri waḥdâniyyat*, and *Ismaili Darpan*, on the religion of the Khojas, by Hasham Bogu Master; *Khoja Komni Tawarikh* (Amreli, 1912), a controversy, by Edulji Dhonji Kava; *Momin Komno Itihas* (Bombay, 1936), a history of Imams, by Miyanji Noormahomed Roohkash; *Pirana Satpanth ni Pol* (1926), a controversy, by Patel Narayanji Ramgibhai Contractor; *Tawârîkhi Pîr*, I (1914) and II (1935), by Sayyid Ṣadru'd-dîn Dargâhwâlâ of Nawsari; the works by the learned editor of the

1) Khoja vrutant by Nanjiani
2) Khoja Komno Itihas
3) Nur Wahdaniyaat
4) Ismaili Darpan
5) Khoja Komni Tawarikh
6) Momin Komno Itihas
7) Tawarikhi Pir
8) Ismaili
9) Isamili Virla
10) Ismaili Nar Ratno
11) Noorun Mubin

[1] My own knowledge of Gujrati is insignificant, and for all information derived from the Gujrati and Sindhi sources, as well as many important facts, I must acknowledge my great indebtedness to my friends, Haji Mahomed Fazal, and to Mr. Husein Sherif, the assistant editor of the "Ismaili" (Bombay), who generously offered me their time and labour.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

"Ismaili" (a Bombay weekly) Alimahomed Janmahomed Chunara *Ismaili Nar Ratno* (Bombay, 1931); *Ismaili Virla* (Bombay, 1932) and *Noorun Mubin* (Bombay, 1936),—all three representing the orthodox point of Khoja Ismailism, etc.

The following is the list of the sacred religious works accepted both by the Khojas and the Imam-Shahis. About their authors see further on.

I. Pîr Shamsu'd-dîn: 1. *Sloko Moṭo* (*gnans*); 2. *Garbî* (also *gnans*); 3. *Mansamjâṇî* (Sufic, on self-knowledge); 4. *Bharam Prakâsh* (on knowledge of God); 5. *Kathâ Râjâ Govarchand* (instructive story); 6. *Vâyak moṭo* (moral doctrine); 7. *Hans Hanslî* (legend).

II. Pîr Ṣadru'd-dîn: 1. *Sloko Nâno* (*gnans*); 2. *Buj Nîrânjan* (Sufic); 3. *Gîrbhâwali* (story of the creation); 4. *Das Avatâr, Nâno* and *Moṭo* (two versions of the well-known mythological history of the world, narrating the events which took place under the ten successive incarnations of the Deity); 5. *So Kîrîya* (100 religious rites); 6. *Ârâdh* (prayers); 7. *Vînodh* (lamentations); 8. *Gâvantrî* (story of the creation); 9. *Atharv Vedh* (an imitation of the *Attharva Veda*); 10. *Sûrat Samâchâr* (physiognomy); 11. *Budh Avatâr* (the 9th avatar); 12. *Khaṭ Dharsan* (six pilgrimages); 13. *Khaṭ Nîrînjan* (six invisible worlds).

III. Pîr Ḥasan Kabîru'd-dîn: 1. *Aṇant Akhâṛo* (eschatology, description of life after death); 2. *Vel* (*gnans*); 3. *Bharam Gâvantrî* (story of the creation); 4. *Nav Chhugâ* (nine appeals to the Imam); 5. *Hasna Purî* (description of Paradise); 6. *Samvad Pîr Hasan Kabîru'd-dîn wa Kânîpâ Jogi* (contest between the Pîr and a jogi).

IV. Imâm Shâh: 1. *Jugeshwâr Abdu-nâ Gnân* (Sufic); 2. *Mur Gâvantrî* (story of the creation); 3. *Parb Pândav* (the story of the Pandavas); 4. *Sî Ḥarfî* (30 moral rules); 5. *Atharvedî Gâvantrî* (incarnations of the Diety); 6. *Jannat Purî* (description of his journey to Persia); 7. *Satvarṇî Moṭi* (*miracle stories*); 8. *Bâvan Gâṭî* (eschatology: Hell); 9. *Naklank Gîtâ* (avatars of the Imams).

V. Nar Muḥammad Shâh: *Satvarṇi* (history of the Fatimid Imams), and *Satveṇî ji Vel* (on rituals, Imams and Pîrs).

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

VI. Pîr Ghulâm 'Alî Shâh (a minor saint, whose grave is found in Keyra, Kachh): *Manhar* (on asceticism and philosophy).

VII. Sat-Gur-Nûr (buried in Nawsari): *Putlâ* (miracles).

It may be noted that there are also several anthologies each containing a selection of one hundred *gnans*, by different *pîrs*. They are simply called "*gnans*," without any special designation.

There were several early historical works which at present are apparently lost. Such was the *Ta'rîkhi Muḥammadiyya* (or *Maḥmûdiyya*), attributed by the author of the *Manâzilu'l-aqtâb* (on which see further on) to the son of Imam Shah, Nar Muḥammad. But it is quite possible that this is the Persian title of his other well-known work, in Sindhi, the *Satveni-ji Vel* ("Creeper of the True Religion"), which has been repeatedly printed of late. The work is in verse, and is divided into 150 "paths." It gives a kind of legendary history of the Imams and the *pîrs*, in rather florid and bombastic style, chiefly dealing with miracles. Here and there purely moral or religious prescriptions are inserted. It gives some dates, here and there, the latest being 1516 and 1520 A.D. It is quite possible that the author of the *Manâzilu'l-aqtâb* has based on it various portions of his book, namely those dealing with Imam Shah.

It is not clear whether the next attempted history of the sect has ever been completed. It was undertaken by "Mahdî Ṣâḥib", or Sayyid Muḥammad Mahdî, a great-grandson of Pîr Muḥammad Shâhi Dûla, who flourished in Burhanpur most probably in the first quarter of the XII/XVIIIth c. A manuscript copy of the *Malfûẓâti Mahdî Ṣâḥib* was shown to me by the son of the present *Sajjâda-nishîn*, Sayyid Nûr 'Alî b. Ashraf 'Alî Shâh. The *Malfûẓât* in fact consist of two small fragments, *i.e.*, the initial portions of two different hagiological works, in Persian. The first, about fifteen pages long, contains the story of the origin of the line of pîrs, with biographical information about some of them; this is almost exclusively confined to stories about their miracles. Many of such stories are in verse. The narrative in this fragment ends with Nar Muḥammad. It is not clear whether the work was ever finished, and whether other copies of it exist.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

The value of this work for research is nil. It is merely an attempt to put into a written form the legends which were in circulation, and this was done rather badly. The sequence of names is completely confused. It is said that the pîrs of the line are descendants of the Ithna-‘ashari Imam ‘Alî Riḍâ, while in the next fragment quite a different genealogy is given. Ṣadru'd-dîn is confounded with Sat Gur Nûr of Nawsari, etc. No dates, no history. Apparently this work is summed up and made the basis of the account which is given in the modern work, *Ta'rîkhi Burhânpûr* (see further on).

The second fragment is just over two pages, and contains the beginning of the genealogy of the line, not from ‘Alî Riḍâ, but from Imam Ismâ‘îl, whose name, however, is omitted, together with the name of his son and successor, Muḥammad. These perversions, as also those in the preceding fragment, show that these works were intended for the general public, and that the author tried his best to dissociate himself and his ancestors from all connection with Ismailism by suppressing some facts and names in the sectarian tradition, which were scarcely known outside the sect.

It is difficult to find whether there were any other works composed by the leaders of the Imam-Shahis, and dealing with historical matters. But, according to the *Manâzilu'l-aqṭâb*, one of the descendants of Imam Shah, known as Baṛâ Miyã (Sayyid Badru'd-dîn), who flourished in the beginning of the XIXth century, had arranged that a history of the sect should be written, apparently in Persian, under the title of the *Malfûẓi Imâmu'd-dîn*, *i.e.* "Sayings of Imâm Shâh." This work was chiefly based on oral tradition, and various "Hindi" books that were available (most probably the *Satveni*). It is not clear why it was called "*Malfûẓ*," and what relation it had to Imam Shah, because its narrative is brought down to the time of Baṛâ Miyã himself. It is not certain whether copies of this work still exist.

Apparently soon after this, *i.e.* in the early years of the XIXth century, another work was composed, dealing with some saints, most probably the *pîrs* of the sect. It has the title *Jawâhiru'l-awliyâ'*,

and its author is Qâḍî[1] Raḥmatu'l-lâh b. Ghulâm Musṭafâ, of Aḥmadâbâd. Here it is again doubtful whether copies of this work exist. It is merely referred to on a few occasions in the *Manâzilu'l-aqṭâb*, a later work of the same author.

This work, with the full title *Manâzilu'l-aqṭâb wa basâtînu'l-aḥbâb*, was apparently compiled soon after 1237/1822, probably also under the patronage of the same Sayyid Baṛâ Miyã, who is profusely eulogised here. The reasons of his interest in the history of his sect were by no means Platonic. There were serious doubts as to the genuineness of his genealogy, and thus of his claims to the headship of the community. Probably in order to give the book a larger circulation, by making it appeal to a wider circle of readers, many matters dealing with the history of Gujrat, its Sufic and other saints, etc., were added.

The work, is a large volume of over 730 pages,[2] and is composed in a fairly clear, though provincial Persian. It opens with a short doxology and a short preface in which the author explains the purpose of his work, which is to give a history of the sect, and biographies of different saints of Gujrat. Then he proceeds with laudatory accounts of the Prophet, of the twelve Imams of the Ithna-'asharis, and a number of biographies of some famous Sufis of India. Then, on pages 137-315, he narrates the story of the sect of the Imam-Shahis, beginning with the biography of Imam Shah himself. Apparently here the original version had to end, as the author, in the strain of different *khâtimas*, again mentions the title of the work, and invokes the usual blessings. But probably having changed his mind, he adds almost as much as the earlier portion of his work, discussing various subjects: a short history of Gujrat, from the earliest times, and its kings (mostly, as he

1 It is doubtful whether the author was particularly learned; his surname *qâḍî* would not necessarily imply his being a judge. It is quite possible that he descended from a judge's family, and the title *qâḍî* was hereditary in it, just as this happens with the title *shaykh*.

2 The size of the pages is 9 and ⅞ of an inch by 5 and three quarters, 13 lines to a page, three and three quarters of an inch long. Thick hand-made paper; handwriting is bold, not calligraphic, but clearly legible; many orthographical mistakes. Headings in red.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

himself mentions, abbreviated from the *Mir'âti Sikandarî*, the well-known work of Sikandar b. Muḥammad Manjhû Akbar, who wrote in 1020/1611), and then a long series of biographies of Sufic and other saints of Gujrat, tombs and shrines of Ahmadabad, of its districts, Hindu places of worship, topography of Ahmadabad, various sects which are found there, etc. All this is almost verbatim taken from the *khâtima* of the well-known history of Gujrat, the *Mir'âti Aḥmadî*, by 'Alî Muḥammad Khân who has begun it in 1161/1748, and completed in 1174/1761.[1] The author followed his original so slavishly that in some places he refers to 1173/1759 as the year current at the time of his writing, which, in reality, was the year in which 'Alî Muḥammad, the author of the *Mir'âti Aḥmadî*, was writing.

It appears that the author never refers to other early works on the history of Gujrat, such as the *Ma'âthiri Maḥmûd-Shâhî*, by 'Abdu'l-Karîm (*ca.* 890/1485);[2] or *Ta'rîkhi Abû Turâb Walî* (*ca.* 995/1587);[3] or *Ta'rîkhi Gujrât*, by Sayyid Maḥmûd b. Munawwari'l-Mulk (*ca.* 980/1573),[4] etc. It is also strange that he probably knew nothing about the work which is specially devoted to the biographies of the Sufic and other saints who flourished in Gujrat, namely the *Gulzâri abrâr*, by Muḥammad Ghawthî b. Ḥasan b. Mûsâ Shaṭṭârî, who completed it soon after 1022/1613, and dedicated it to Jahângîr.[5]

Navsari

The copy of the *Manâzilu'l-aqtâb*, which I had a chance to peruse due to the courtesy of Sayyid Ṣadru'd-dîn who is in charge of the dargâh of Pîr Sat Gor Nûr at Nawsari, apparently is unique.

1 It was repeatedly lithographed; the latest, printed edition, forming vol. xxxiii of the Gaekwad Oriental Series, is still incomplete, and not free from mistakes.

2 See about it C. Rieu, The Catalogue of the Persian MSS in the British Museum, III, 996.

3 See *ibid.*, III, 997.

4 See E. Sachau and H. Ethé, Catalogue of the Persian, etc., MSS in the Bodleian Library, No. 271.

5 See W. Ivanow, Catalogue of the Persian MSS in the (old) collections of the Asiatic Society of Bengal (vol. I, 1924), No. 259, where a complete list of biographies given in the work is offered. There is another copy of the same work in the Hyderabad State library; it is not as old as the Calcutta copy.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

It may therefore be added here that its orthography has many peculiarities which considerably affect the spelling of the proper names found in it. This especially applies to the passion for nasalisation which the author,—or perhaps the scribe,—displays, by writing *shumân*, *Mawlânân*, *Bhrûnj*, etc., for *shumâ*, *Mawlânâ*, Bharûch, etc. But not content with this, he almost always adds an initial *n* to the forms of the Substantive verb when they follow such nasalized long *â*, as in ...*shumân nast*... for ...*shumâ ast*, etc. But he always writes *chunî* for *chunîn*.

Kabiruddin

During a tour in Northern India in November 1935, visiting several shrines of the ancient *pîrs* of the sect, I found yet another Manuscript, in Urdu, in possession of the *mutawallî* of the shrine of Pîr Ḥasan Kabîru'd-dîn, situated within about a mile's distance from the ancient town of Uchh (now in Bahawalpur State). It is a kind of a notebook which contains the genealogy and some stories about the miracles performed by different early *pîrs*. The owner simply called it the *Shajara*, i.e. "genealogical tree." A slightly different copy of apparently the same work was also shown to me at the shrine of Pîr Ṣadru'd-dîn, some fifteen miles further South.[1] Apparently yet another copy belongs to the *mutawallî* of the shrine of Shamsi Tabrîz, in Multan, but I had no chance of seeing it.

Sadruddin Uchh

Shamsi Tabriz Multan

The *Shajara* is chiefly devoted to the genealogy of the Sayyids who own the shrines, and regard the early saints as their own ancestors. About these they have the most fantastic stories of their miracles, and only very few dates which for the most part are utterly unreliable. It is quite obvious therefore that the *Shajara* was compiled at a late period, and probably contains little or no original information.

2. *History of the Sect.*

Having given an account of the sources of information about the sect, we may try to arrange here systematically the materials which are so far available.

[1] In the copy which I saw in the shrine of Pîr Ṣadru'd-dîn, the author of the *Shajara* calls himself Fayḍ Muḥammad, *maddâḥi jinâbi Amîru'l-mu'minîn 'alay-hi's-salâm*, son of the late Khwâja Amîr Muḥammad, a descendant of Khwâja Anṣârî. It is possible that he was in reality not the author, but merely a copyist, who later on added some material from himself.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

According to the tradition preserved by the Khoja community, who represent the parent sect from which the Imam-Shahis seceded in the beginning of the XVIth c., the movement was started in the XIVth c. by several Ismaili missionaries who came from Persia soon after the fall of the stronghold of Alamut (654/1256). The learned and wise missionaries, coming to India, first of all took up the study of the local languages, Sanskrit, and the literature of Hinduism, which they mastered perfectly. By judicious combination of the tenets of Hinduism with those of Islam, they paved the road to the latter, facilitating the conversion of a great many Hindus. They expounded their teachings after Hindu models and standards, in versified sermons, written in *ślokas*, in different local dialects. Such hymns, or versified didactic or ecstatic treatises, were called *gnans*, from Sanskrit *jnanam*, knowledge. They vary in their contents from almost pure Sufism to pure Hinduism. It is generally accepted that in the earliest times they were not written, but simply committed to memory by the faithful; it was only much later that they were written down in Sindhi (Khojki) characters. Many of them are in old Sindhi, but there are also many in old Panjabi, Hindi, Gujrati, and in mixed patois. Sometimes one and the same *gnan* would contain separate verses, or even sentences, in different dialects. Their grammar is often irregular, and the metre faulty.

S-30

S-143

An analysis of the doctrine and of various historical indications may suggest a certain amount of scepticism about this theory of the origin of the sect as narrated by this tradition. But the question is far too complex to be raised here. It may therefore be postponed till some other occasion. *Satveni-ji Vel* is the earliest of the available sectarian sources of historical information; it was composed by Nar Muḥammad, son of Imam Shah, who states that the original ancestor of the *pîrs*, or the heads of the sect, was the great saint of Multan, now popularly known as Shamsi Tabrîz, whose grave is still the place of worship. The local ideas about the saint, energetically supported by his supposed descendants, the *mutawallîs* of the shrine, are quite definite: he is the same mysterious darwish who exercised such a great influence upon Jalâlu'd-dîn Rûmî, the author of the great

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

Mathnawî.[1] Many extraordinary legends are told about him; there is a Hindu temple, about two miles away from his shrine, called Keshupuri, where he has performed the miracle of bringing down the sun from the sky.

The *Satveni-ji Vel* narrates that he was in reality the Ismaili Imam, Shamsu'd-dîn Muḥammad, the son of Ruknu'd-dîn Khûrshâh, the last Imam of Alamut. According to historical information, he was a small boy when his father was killed. His reality seems to be indubitable, and it is quite probable that he was successfully hidden, and survived the destruction of his family, residing somewhere in Northern Adharbayjan. The *Satveni* gives (in the 94th "Path") 710/1310 as the date on which he abdicated, appointing his son Qâsim, as an Imam, and himself coming to the Panjab as a *pîr.*[2] If this Shamsu'd-dîn is the same person, he would have been more than sixty years of age at that time,—scarcely a suitable age at which one would start the extremely difficult and lengthy study of Sanskrit, Indian dialects, Hindu religious matters, etc., and even after this, apparently achieving his object, to have enough time to make many converts. The story of abdication itself is very doubtful. A small but a suspicious detail is the mention of the Panjab, for at that date Multan and the country around it were still regarded as a part of Sindh.

Some Khojas still believe that Shamsu'd-dîn of Multan was the same person as Shamsu'd-dîn Muḥammad, the son of Ruknu'd-dîn Khûrshâh, but the Imam-Shahis do not. It seems that there are three principal variants of his genealogy.

[1] This Shamsi Tabrîz, according to the earliest biographer of Rumi and his associates, Shamsu'd-dîn Aflâkî (who wrote in 754/1353), was killed in Qoniya, in Asia Minor, in 645/1247, *i.e.*, apparently before the birth of Shamsu'd-dîn Muḥammad, the Ismaili Imam. His grave is in Qoniya. It is an interesting fact that in a note on him Nûru'l-lâh Shustarî, in his *Majâlisu'l-mu'minîn*, states that he descended from the "Ismaili headmen" (in the VIth *majlis*, p. 291 of the old Persian lithograph: *ki pidar bar pidari û az a'yâni*—or, as in some other copies,—*dâ'iyâni Ismâ'îliyya bûdand*).

[2] It is quite probable that he really died about this date, 710/1310. Anyhow, the famous Ismaili Persian poet, Nizârî Quhistânî (d. *ca.* 720/1320) apparently refers to him as his *mamdûḥ* in some of his poems.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

Apparently the earliest version is preserved in the *Shajara*. It is given in a very perverted and corrupt form, but may be corrected with the help of other sources. According to this version, Shamsu'd-dîn was a descendant of Imam Ismâ'îl, but belonged to a line quite independent from that of the Persian Ismaili Imams. A correct form of it is given in the *khâtima* of the *Mir'âti Aḥmadî* (mentioned above), and is orally preserved by the faithful in Pîrâna (cf. further). It is as follows:

1. Imâm Ismâ'îl b. Ja'far; 2. Muḥammad b. Ismâ'îl; 3. Ismâ'îl II (in different versions also called Imâmu'd-dîn, or Musâfir, or Musâfir ibn Imâmi'd-dîn,—all obviously being his later surnames); 4. Manṣûr,[1] or Muḥammad Manṣûr; 5. Ghâlib, or Ghâlibu'd-dîn, or Ghâlibdîn (obviously later modifications); 6. 'Abdu'l-Majîd (in the oral tradition—Ṣâdiq); 7. Mustanṣir bi'l-lâh (orally simply Muḥammad),—very strange and surprising; 8. Aḥmad Hâdî; 9. Hâshim; 10. Muḥammad; 11. Maḥmûd (orally Mushafar, *sic*); 12. Muḥibbu'd-dîn; 13. Khâliqu'd-dîn, Khâliqdîn, Khâlid, Khûbdîn, *i.e.* obviously 'Abdu'l-Khâliq, as in the *Mir'ât*; 14. Mu'min or 'Abdu'l-Mu'min; 15. Islâmu'd-dîn, Islâm Shâh, Salâmu'd-dîn; 16. Ṣalâḥu'd-dîn, or Ṣâliḥdîn, or Ṣâliḥjî; 17. Shamsu'd-dîn.[2]

This gives fifteen generations for about 500 years, or 33 years per generation,—which seems not improbable. The *Shajara* adds that the ancestors of Shamsu'd-dîn were all settled in Sabzawâr,

[1] The best known and authoritative work on genealogy of the descendants of 'Alî, the '*Umdatu'ṭ-ṭâlib fi ansâb âl 'Alî Ibn Abî Ṭâlib*, by Aḥmad Ibn 'Inaba (d. *ca.* 825/1422), cf. Brockelmann, Gesch. d. A. Lit., II, 199, mentions only two of Ismâ'îl II's sons, Aḥmad and Muḥammad. It is possible that the second of them really had the surname Manṣûr. But further on there is no likeness between both these lines. Such names as Ghâlib, Mustanṣir bi'l-lâh, etc., appear quite strange for that period, and most probably are the result of various mistakes and confusion in the old MSS, even if they are genuine.

[2] The *Shajara* makes a complete mess of this genealogy, and mixes up different names, while omitting others. The same is the case with the modern work, *Baḥru'l-ansâb* (lith. Bombay, 1335), II, 139-140. The *Khoja Vratant*, and the *Gulzâre Shams* on the whole coincide quite well, as also the *Tarbiyati du'â*, the Khoja prayer book (in Gujrati).

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

in the province of Ghaznî, *i.e.* really Isfizâr, a town South of Herat.[1] It further states that Shamsu'd-dîn himself was born in Ghaznî, on the 17th Rajab 560/30-v-1165, *i.e.* about a hundred years *before* the fall of Alamut. The *Shajara* makes him come to Multan in 598/1201, and permits him to live till 675/1276, thus ascribing him a life of 115 years (the *Satveni* does not give the date of his death).

What may be regarded as a later version, is the one which is suggested in the *Satveni*. It makes Shamsu'd-dîn of Multan the same person as Shamsu'd-dîn Muḥammad, the Ismaili Imam, the son of Imam Ruknu'd-dîn Khûrshâh of Alamut. As we have seen above, according to this story, he abdicated in favour of his son Qâsim, and came to India as a *pîr*. It is quite easy to see why the author of the *Satveni*, Nar Muḥammad, would prefer this particular version. As will be seen further on, he proclaimed himself an Imam. But according to the most fundamental beliefs of Ismailism an Imam can only be a son of an Imam. As he surely could not pretend to be a son of an Imam, he had to invent a theory of his descent from the line of the Imams, and the coincidence in the names of his ancestor, Shamsu'd-dîn, with the name of Shamsu'd-dîn the Imam, offered an easy opportunity.

The third, apparently the latest version is that which makes Shamsu'd-dîn descend from the seventh Imam of the Ithna-'asharis, Mûsâ Kâẓim b. Ja'far. Quite possibly the sect, and its Sayyids, for the purpose of the "protective dissembling" (*taqiyya*), had to represent themselves officially as belonging to the only Shi'ite sect which to some extent was tolerated and left unmolested by the fanatics in this part of the world. Exactly the same thing was going on with the Ismailis of Persia and Central Asia. Such practice of the *taqiyya*, observed for very long periods, made the Ithna-'ashari religion so familiar to many Ismailis that they could sincerely believe that they really belong to it. At present all the descendants of these saints, who are in charge of the shrines, regard

1 Sam'ânî in his famous dictionary does not mention any of these saints amongst the famous Isfizârîs.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Pirana shrine gold embroidered genealogical tree of twelve imams

themselves as Ithna-'ashari.[1] This is one of the strangest instances in the history of religions, for the Sayyids, who are the religious leaders of the sect, themselves belong to quite a different religion, which always was, and still is bitterly hostile to the religion of the Imam-Shahis, who are their followers!

At the shrine of Imam Shah himself, at Pîrâna, near Ahmadabad, there is on the wall a gold embroidered genealogical tree of the twelve Imams, but the name of Ismâ'îl and Muḥammad b. Ismâ'îl also figure there. Being asked how the sectarians could at once recognize as the true Imams two mutually excluding lines, they simply tell that so it is, and it is not their business to bother with seeking for the reasons, why and how this should be so.

It is impossible to ascertain which of these three versions of Shamsu'd-dîn's genealogy is correct, or whether any of these is reliable.[2] But from Shamsu'd-dîn downwards the line is quite clear. He was succeeded by his son Naṣîru'd-dîn, and the latter by his son Shihâbu'd-dîn. Both are regarded as *pîrs*, but nothing at all is known about them. Most probably they occupied the office for only a very short time, and were not remarkable in any way.[3]

1 The descent from 'Alî ar-Riḍâ is attributed to Shamsu'd-dîn, the *pîr* of Multan, in the well-known hagiological work, *Akhbâru'l-akhyâr*, by 'Abdu'l-Ḥaqq Dihlawî (d. *ca.* 1053/1643); apparently from this book this genealogy was introduced in modern works such as the *Khazînatu'l-aṣfiyâ*'.

2 In the genealogy of Shamsu'd-dîn, as it is preserved orally in Pîrâna at present, the surname *Chowt* is given to him, and he is called Shamsi Chowt. Firishta (lith. Nawalkishore edition, II, 336-7), quotes from the *Ta'rîkhi Rashîdî* of Mirzâ Ḥaydar a passage referring to a missionary of the fifteenth or sixteenth c. in Kashmir, called Shamsu'd-dîni Chowt. He preached the beliefs of the Nûr-Bakhshî sect, apparently a variety of 'Alî-Ilâhism, and obviously was not connected with Shamsu'd-dîn of Multan. In spite of my search I could not ascertain what his surname Chowt meant. In Gujrati *chowt* means a lock of hair at the top of the head, left by Hindus.

3 In the *Ta'rîkhi Burhânpûr* (cf. further on) the name of the grandfather of Shamsu'd-dîn is given as Na'îru'd-dîn, and the father as Shihâbu'd-dîn but Ṣadru'd-dîn is made the son of Shams. Most probably this is simply a mistake in the sequence of the names, and Na'îru'd-dîn, whose name should be read Naṣîru'd-dîn, was the son of Shamsu'd-dîn.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

The son of the later *pîr*, Ṣadru'd-dîn, most probably was the real founder of the sect. To him belong many important *gnans* and other works, and they are said to bear traces of high inspiration. Both the *Satveni* and the *Shajara* tell a few miracle stories about him. The first does not give the date of his death. The *Shajara* offers 689/1290 as the date of his birth, and 782/1380, as that of his death, but both dates appear to be unreliable. He is buried about fifteen miles away from Uchh, in Bhawalpur State. There are no inscriptions on his tomb or mausoleum. [1]

His son and successor, the third great *Pîr*, Abû Qalandar Ḥasan Kabîru'd-dîn was born, according to the *Shajara*, in 726/1326, lived exactly 150 lunar years, and died in Uchh in 876/1471. The *Manâzilu'l-aqṭâb*, which, curiously, does not give his biography, incidentally gives the date of his death as 875/1470. Not only is such longevity quite remarkable, but it is quite extraordinary that when he died at the age of 150, his son, Imam Shah, was only 19 or even 15 years of age; thus he was born to him when he was about 130 years old. Thus all these dates are made of the same stuff as the miracle stories. The *Satveni* in the 109th Path, gives the date of his death as 853/1449, which seems to be more probable. He is buried within about a mile's distance of Uchh. No inscriptions, except repair records, quite modern, are found on the mausoleum. [2]

He was succeeded by his brother, Tâju'd-dîn,[3] who is recognized as a *Pîr* by the Khojas, but not by the Imam-shahis. Nothing authentic is known about him. He is referred to in the *Satveni*, if this is not a later interpolation.

[1] He is locally known under the name of Ḥâjî Ṣadar Shâh. A mela, or fair, is held every year on his *'urs*. The nearest village is apparently called Jetur. The place is about 12 or 13 miles from the nearest railway station, Chaudhuri.

[2] He is locally called Ḥasan Daryâ. It is interesting that the *Satveni* gives many miracle stories about his, and his father Ṣadru'd-dîn's journeys to Persia, for visiting (*dîdâr*) the Imâm.

[3] He was buried in the village Shahturel, or Juṇ, in Sindh, not far from the station Talhâr (Badin Railway), district Tandoo Bagho. The date of his death is given in the *Gulzare Shams* as 872/1467. The name Shahturel is also applied to the *pîr* himself.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

At the point of the death of *Pîr* Kabîru'd-dîn Ḥasan the story of Imam Shah begins, and is narrated with many legendary details in the *Manâzilu'l-aqṭâb*. But before we proceed any further, it is necessary to introduce a few explanatory remarks which may facilitate the understanding of the narrative.

The dates in the history of the sect usually are very unreliable, confusing, and contradictory. One of the reasons surely must be the absence of reliable records: the date of the event is usually calculated as so many years before, or after the death of so-and-so, or some other remarkable event, and this always is very shaky. Besides, those dates which are given in the Hijri era, are usually transferred into it from the Hindu solar calendar, in quite primitive and inaccurate ways. Thus there is bound to be a great deal of inaccuracy.

It is also necessary to explain the implications of the ambiguous term *pîr*. It means "old," and "old man" in Persian; in early Persian Sufism it was used as an equivalent of the Arabic *shaykh*, *i.e.* an (old) experienced Sufi, who could guide others. In India it was widely used at the period of the great importance of Sufic organisations.[1]

Persian Ismailism had great affinity with Sufism; in some instances Sufic elements probably outweighed the Ismailitic in various doctrines. Apart from this, a certain vagueness of the ideas and irregularities in the observation of the prescribed practices, regarded as permissible to Sufis, always excellently suited all kinds of sectarians who differed in some respects from the orthodox standards.[2] Therefore it was quite easy that the early Ismaili missionaries and saints appeared to the world at large, to the uninitiated, as Sufic *pîrs*.[3] Probably due to continuous use in this

1 The Gujrati term is *Gur*, i.e. *guru*, really meaning teacher. The word *Sat* in the names such as Sat Gur Nûr, etc. means "true,"—*pîri ḥaqîqî*, etc.

2 Cf. Firishta, II, 337 (of the Nawalkishore lithograph) in what he narrates about Shamsi Chowt, mentioned above: *dar panâhi taṣawwuf gurîkhta khûd-râ Ṣûfî nâm nihâdand.*

3 According to the *Manâzil* the early *pîrs* really were initiated in the Suhrawardî and other *silsilas*. This seems quite probable because Sufic affiliation were so popular at that time that not only the people with special religious interests, but also laymen belonged to one or several of them. Not long ago so it was in Persia, and I personally saw several Ismailis who belonged to the Ni'matu'l-lâhî order. Initiation in a Sufic *silsila* was approximately something like belonging to a Masonic lodge; the religious persuasion did not interfere with this.

sense this term in India has become synonymous with the sectarian religious head, teacher, missionary. It has preserved this meaning even later on. But with the gradual evolution of the community, it became applied to the *ḥujjat*, the head priest, or a kind of an Ismaili bishop in charge of a see.[1] With the evolution of this latter idea, the *ḥujjat=pîr* began to be regarded more and more as a kind of superhuman being, the one who guides humanity to the knowledge of the Imam. The ancient Indian ideas about the Divinity of the priest who offers sacrifices, etc., probably also helped the idea of the *pîr* to grow in importance almost as great as the idea of Imam himself. In the Hinduistic mentality of the Imam-Shahis the difference between the Imam and the *Pîr* has almost entirely disappeared. *Pîrs* receive exactly the same epithets as those of the Imams, or even God Himself; various miraculous signs and qualities believed to prove the dignity of the Imam are attributed (as in the *Manâzilu'l-aqṭâb*) to the *pîrs*. Thus the alternation of *pîrs* and Imams in the same genealogical line has become quite natural in the eyes of the followers. It must be noted, however, that the term *pîr* is not ordinarily used by the Persian or Central Asian Ismailis in this sense; they would rather, in a mystical sense, apply it to the Imam himself.[2] In ordinary language the term *pîr* is applied in Central Asia to local village darwish teachers, or *murshids*.

In the original Ismailism *ḥujjats* were the able, learned priests or missionaries, who, in due course, for their talents, services and abilities, were promoted to the posts of " bishops " of different sees. The office, quite naturally, was never hereditary. But one sees in the sect of the Imam-Shahis that pîrship is hereditary, and that great importance is attached to the direct descent; *pîrs* are appointed to succeed their fathers even when children; their followers swear allegiance to them, etc. All these are developments on Indian soil. They are partly due to Hinduistic ideas, and

[1] The doctrine about the spiritual implications of the office of the *ḥujjat* is dealt with in detail in the text edited and translated by me in the "Ismailitica" (Memoirs of the Asiatic Society of Bengal, vol. VIII, pp. 1-76).

[2] Cf. the Dîwân of Imâm-Qulî Khâkî Khurâsânî, ed. by W. Ivanow, Bombay, 1933, verses 1434, 1543, etc.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

partly, most probably, are supported by economical considerations. In Persia the chief thing was the doctrine preached by the *pîr*; his talents and saintliness would draw crowds of *murîds* to him. When he dies, his grave is respected, and some religious people will even visit it and pray at it; but the grave cannot replace the teacher himself. Quite a different thing happens in India, with its different religious ideas and mentality. Here busy people would care little or nothing for what the saint teaches. All that he says, most probably, would be quite unintelligible to them. They will be quite satisfied with the silliest stories about his "miracles," taking no interest in whether they are true or not. So long as so-and-so has all the appearance of an ascetic, and his reputation, by whatever means, spreads, nobody will bother to question his claims. He *himself* becomes the object of worship so long as he is living. And when he dies, his importance may increase thousandfolds, if the people in charge of his tomb possess sufficient commercial talents.[1] His followers, and also strangers will flock from long distances to attend the fairs on certain anniversaries (*'urs*),—a purely Indian custom, which does not exist in Persia. They will bring their cocoanuts, or other offerings of insignificant value, will go through some ceremonies, etc., and then return to their homes with their religious sentiment refreshed at a small cost.

The question of succession, and of recognition of a certain *sajjâda-nishîn*, *makhdûm*, etc., in such cases has great importance,

[1] Those who have not seen with their own eyes how the "grave of a saint" sometimes comes into existence would scarcely believe it. Some ten years ago Calcutta was stirred to excitement one morning when in one of the passages of the principal municipal market, in the centre of the city, a grave was dug, and a "saint" was buried on the spot on which he died, inspite of objections of the authorities. The "saint" was an Indian Christian beggar. But for some reasons his death has caught the fancy of the Muslim mob of petty traders and coolies, who proclaimed him a Muhammadan saint and miracle worker. The situation became so threatening that the authorities even could not well insist on the remains being exhumed and transferred to some cemetery. His grave was ornamented with flowers, etc., some commercially minded people opened shops with sweets, ornaments, etc., nearby; others began to collect money, and visitors began to flock in thousands. With great difficulty the authorities succeeded in putting a stop to all this, and a brick wall was built round the grave.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

but really it has nothing to do with religion. It is quite natural that the family of the deceased saint (and saintly ascetics usually have very large families), would eagerly defend their rights to collect in their favour the offerings of the devotees. Very often, as can also be seen from the history of the Imam-Shahi sect, they are the owners of the buildings erected to protect the tombs. The tomb is usually regarded as their joint property. As their head, and official representative, a direct successor of the saint, is appointed. In the cases of dispute the office is snatched up by the most energetic and unscrupulous, and the rightful, but not successful heir may be deprived of his rights. There is not the slightest pretence even to connect the hereditary occupation of the post with anything like ascetic virtues, learning, pious life, etc.

Such is the state of things, as far as can be seen, all over India. It presents many great difficulties. But the case of the Imam-Shahis is especially aggravated by an institution which is apparently quite unique in the practice of the Muhammadan organisations. It is the evil institution of the *kâkâs*. Originally a *kâkâ* (according to the *Mir'âti Aḥmadî*) was the headman of the converted Hindu community, appointed by the *pîr*, or his missionary, from amongst his fellow-converts; his duty was to instruct those who were not strong in the religion, to settle their disputes, and, the most important, to collect the religious taxes, which he had to forward to the *pîr*. In the Imam-Shahi community all the converts were Hindus. For tactical reasons, and for self protection, many kept their conversion secret. But even those who did not conceal this preferred not to sever their connection with their caste, and were permitted outwardly to comply with the prescriptions of their original religion.

Thus the original *kâkâs* played an important part as go-betweens, bringing about mutual understanding between the missionaries and their converts, who would follow them only in case they were advised and directed by the *kâkâs* to do so. Apparently this institution was introduced at an early period not only in petty village communities, but also penetrated into the centre. As narrated by the author of the *Manâzil*, who probably is right, the immediate cause of the final legalisation of the position of the *kâkâs* in the centre were the rivalries and quarrels of the sons of Nar

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Muḥammad Shâh (the author of the *Satveni*). In order to create an apparatus for more or less impartial distribution of income amongst the different quarreling members of his family after his death, he arranged that the taxes and offerings should be collected by a specially appointed head *kâkâ*, who would make the distribution, keep up the shrines, etc. He was appointed for life, had to take vow of celibacy, and receive for himself only his food and his clothing. Thus having made him safe from temptation to misappropriate the funds passing through his hands, the Sayyids expected him to work dispassionately, as a kind of a machine. But in reality, as the whole history of the sect shows, the *kâkâs* proved to be an inexhaustible source of intrigue and misery to the community, which has brought about the complete ruin of the sect.

Full name
1) Birth of imam shah

Keeping all this in mind, we may return now to the history of the Imam-Shahi community.

According to the *Manâzil*, Imâm-Shâh, whose full name was Imâmu'd-dîn 'Abdu'r-Raḥîm b. Ḥasan, was born in Uchh either on the 27th Rab. I, or on the 11th Jum. II 856/1452. As shown above, his son Nar Muḥammad says that his father, Ḥasan Kabîru'd-dîn, died in 853/1449. The difference is small, and it is quite possible that Imam Shah was a small boy when his father died. The *Manâzil* tells that he was 19 or even 15 years of age at that time. It is interesting to note that almost all *pîrs* in his book succeed their fathers at the age either of twelve or fifteen. Qâḍî Raḥmatu'l-lâh gives the name of his mother, 'Ârif Khâtûn, and a great deal of purely obstetric details of his birth (which are almost literally repeated further on in connection with the births of many other *pîrs* of this line), intended to indicate the high and supernatural position of the child. As usual, the authority of the long-suffering Imam Ja'far aṣ-Ṣâdiq is made responsible for all this nonsense.

The narrative of the *Manâzil* entirely consists of legends and miracle stories which are scarcely worth repeating, except, perhaps, as an example of their style. Imam Shah, still a young boy, is not in Uchh at the hour of his father's death, but miraculously receives information, and arrives just at the moment when his corpse is carried in procession. He immediately starts demanding

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

his "share"[1] from his brothers (he had seventeen of them). When they object to such demands, at this most unsuitable moment, the hand of the dead saint comes out of the bier, with a rosary and a piece of sugar, gives it to Imam Shah, and the voice bids him to go to Persia, and to demand his "share" from the "brother" of his father. Imam Shah, still a young boy, immediately starts for Persia, reaches Kirman in 21 days, though there were still no motor cars in use at that time, alights at the house of a certain Ghulâm Muḥammad, a trusted servant of the Shâhi wâlâ-jâh (whom the voice of Kabîru'd-dîn calls Mîr Sayyid 'Abdu'l-Ḥayy, or 'Abdu'l-Ḥaqq b. Imâm Ismâ'îl b. Ja'far aṣ-Ṣâdiq). He is received in audience by the latter, and the *ni'mat*, which he was seeking for, is handed over to him. "This is a great mystery," as the author says,—*în sirrî 'st bâṭinî*. It is interesting that in his book the author never calls this person an Imam, but usually a *sajjâda-nishîn*, or something in this strain.

Then Imam Shah returns to India, and goes to Gujrat.[2] All this apparently takes place in one and the same year, 875/1470-1, as can be inferred from the narrative of the *Manâzil*. The independent Muslim dynasty of Gujrat, which ruled over the province between 799/1396 and 980/1572, out of political considerations encouraged Muhammadan missionaries. It seems to be a fact that Imam Shah has come there in the reign of the most prominent king of that dynasty, Shâh Maḥmûdi Bêgṛâ (863-917/1458-1511).

[1] It is not clear what kind of "share" (as in the *Satveni*), or "fortune," *ni'mat* (as in the *Manâzil*) he expected. Most probably all these legends, which were put in circulation much later on, when he was already the recognised head of the Gujrati branch, allude to the pîrship. As can be seen from the narrative of the *Manâzil*, the *pîrs* were so regularly succeeded by their youngest sons that it is easy to infer the existence of a firmly established custom. Popular belief apparently extended it back, upon Imam Shah himself, and it is quite possible that his demands for the *ni'mat*, i.e., pîrship after his father, were entirely based, in popular psychology, simply on the fact that he was the youngest son of the deceased.

[2] According to the *Khoja Vratant*, which does not mention the source of its information, Ḥasan Kabîru'd-dîn died in 1449 A.D.; Imam Shah came to Gujrat, to Atuna, in 1452; in 1454 he married the daughter of a local Sufic saint, Shâhi 'Âlam,—Nar Muḥammad was born from this union. In 1468 he founded Pîrâna.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

1) Death of imam shah

Anyhow, the tradition firmly connects both these names. Imam Shah settles at Pîrâna, near the village Girâmth,[1] which still exists, situated about nine miles from Ahmadabad, three miles off the Cambay road; in some books this place is also called Imâmpûra. At present it is a necropolis of the sect, with only a few families of Sayyids and *kâkâs* staying there. According to the *Manâzil*, Imam Shah died there on the 27th Ram. 919/18-xi-1513; the *Satveni* gives 926/1520, *i.e.* again very near to the former work.[2]

All these legends most probably completely confuse the real events. It may be noted that Imam Shah has himself written an account of his journey to Persia to visit the Imam. How invaluable a document would it have been for the student of Ismailism if only this saint had sanely and sobermindedly described what he has seen, on the lines of his early predecessor, the great Nâṣiri Khusraw, in his most admirable *Safar-nâma*! But this was quite beyond his capacities. His *Jannatpûrî* is a fantastic tale, full of miraculous stuff and vague exaggerations.[3] Its contents are to some extent expanded and embellished in the *Satveni* (Path 111 sq.). It is narrated there that seventeen brothers of Imam Shah have refused to give him his "share," and harassed him very much until he left for Gujrat. All seventeen died very soon. The Imam of the time comes to know that now there is only one of the *pîr's* family left, and he sends a letter to Imam Shah through a certain Chandan Vir, or Ḥaydar Beg.

Nothing is said whether the letter summoned him to Persia, but, anyhow, Imam Shah decided to go there. After 37 days'

[1] At present it is officially called Girâmtha, but in different books this difficult word is differently spelt as Girmatha, Gurmatha, etc.

[2] Over the entrance door of the shrine of Imam Shah in Pîrâna a small brass plate, or rather a fragment of it, is fixed. In a bad, and apparently quite modern handwriting there is stated that the date of his birth can be found from the word *nuṣrat*, i.e. 50+90+200+400=740/1340-1, and the date of his death is the end of Ramaḍân 815/ end of December 1412. The building was repaired and whitewashed in 819/1416 by a certain *kâkâ*. The date of the death of Imam Shah is given as 815/1412 also on the fly leaf of a (lithographed) copy of the Coran which lies near the tomb.

[3] It was printed in Bombay in 1926. There is also a long *gnan*, called *Janaza*, which gives another version of the same story.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

journey he comes to the shore either of a river, or of a sea. He entered the sea, and travelled forty days by it. It is thus quite possible, that he really took the usual route which Ismailis used to take on their pilgrimage to Persia, namely the sea route through Hormuz, and later Bandar Abbas which sprang up near it. Unfortunately, Imam Shah has a great aversion to geographical names, and therefore his itinerary remains quite obscure. At last he reaches the *Kahk*, apparently for *Kâkhak*, which only means a summer villa or palace, in which probably the Imam resided. Nothing is said as to where it was. The name of Ghulâm Muḥammad, referred to in the *Manâzil*, is also mentioned here; he is called a *mukhî*. Imam Shah asks the Imam to permit him to see Paradise (Path 114). This is permitted to him; he goes there, and sees many ancient saints, both Hindu and Muhammadan. With his own grandfather, *Pîr* Ṣadru'd-dîn, he even has a long and instructive interview. Quite obviously, this strange Gujrati *Divina Comedia* was simply a peculiar way of partly explaining eschatological beliefs, and partly, in the form of prophecies of the great saint, interviewed after death, to popularise the general plans and intentions of the missionary activity of the sect. But it may be noted that all this the faithful take quite literally.

Returning from Paradise, and taking leave of the Imam, the saint returns to India, and settles in Gujrat, at Pîrâna, in which a *qubba*, or mausoleum, was built. At its foundation was laid a golden brick which Imam Shah has brought with him from Paradise.

Thus, on the whole, it is possible that Imam Shah really visited Persia, and was sent to preach in Gujrat, where he had great success amongst the rural population. It is also quite possible that this happened during the reign of Shâh Maḥmûdi Bêgrâ, and that he died some time in the first quarter of the XVIth century. It seems doubtful whether the mausoleum in which he, and his son Nar Muḥammad, are buried is preserved exactly as it was built at his time.[1]

[1] As it is at present, it was obviously repaired and rebuilt on so many occasions that its original features must have disappeared long ago. It does not resemble the peculiar Ahmadabadistyle of its Hindu-Muslim architecture, is thickly whitewashed, and has no stone carvings whatever. The building is still further disfigured by the newly made corrugated iron sheds, and other ugly additions.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

2 3

Nar muhammad Birth

Imam Shah was succeeded by his son Muḥammad, who is usually called either Nûr Muḥammad, or Nar Muḥammad, which imply his being an Imam.[1] According to the *Manâzil*, he was one year old when his grandfather, Ḥasan Kabîru'd-dîn, died. As Qâḍî Raḥmatu'l-lâh gives 875/1470-1 as the date of his death, it must be assumed that Nar Maḥammad was born in 874/1469-70, or about that date, and this, perhaps, is fairly possible.

It is not stated how long after the death of his father he undertook a reform which had very serious consequences. The author of the *Manâzil* tells that a certain Khêtâ, apparently a Hindu convert, was the head of 18.000 converted Hindus. He used to collect the *dasondh*, or *'ushr*, *i.e.* the religious tax, and send these moneys to *Pîr* Ḥasan Kabîru'd-dîn. As the latter was probably by this time dead for more than fifty years, it is obvious that his name here stands generally for the head of the Ismaili missionaries in India. The latter, as Raḥmatu'l-lâh says, used to send out of these moneys a certain amount (*chîzî*) to Persia, to the "*sajjâda-nishîn*," *i.e.* the Ismaili Imam. This is an important circumstance, and must be properly noted. Not only was this practice followed during the time of Imam Shah, but it is clear from this that it was carried on even under Nar Muḥammad himself, at the beginning of his rule. Thus the newly converted community of Gujrat so far remained faithful to their Ismaili Imams, who resided in Persia, and were not regarded as a separate sect.

At present the followers of the Imam-Shahi sect deny their connection with Ismailism, and even maintain that the early *pîrs* had nothing to do with it: they were Ithna-'asharis. With their usual confusion they, at the same time, accept the Ismaili Imams who held office before the split, caused by Nar Muḥammad, who is regarded by them as the last Imam; after him Mahdî, the 12th Imam of the Ithna-'asharis, concealed somewhere in a well or cave

[1] The term Nar is a Hindu Divine title, and is regarded as a synonyme of Imam. Nûr is apparently an "Islamization" of the former term. Some purists even make it Nûr 'Alî. It may be noted that Hindu terms and names are profusely applied to these *pîrs*. For instance, Imam Shah is called Indra Imâmdîn Kaylasi (*i.e.* the "Paradisial"), etc.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

near Samarra, North of Baghdad, is coming to judge at the End of the World. It is, however, quite obvious from all that was said above that the Ismaili origin of the sect is beyond all doubt.

It is impossible to find anything authentic about the real nature of the activities of Nar Muḥammad. All that is recorded in connection with the split is that he ordered the pious Khêtâ to hand him in future all funds collected by him, instead of sending them to Sindh. This obviously amounted to the recognition of Nar Muḥammad as an Imam. Khêtâ flatly refused, a long quarrel, excommunication, etc., resulted, and thus the split was introduced. These early faithful Ismailis apparently were the ancestors of the present Khojas of Gujrat and Kathiawar.[1]

How was a separate sect formed

S-167

The claims of Nar Muḥammad Shâh to be an Imam were apparently carefully prepared by his propaganda. A lot of miraculous stories were invented and circulated. It was said that when Imam Shah visited the Imam, the latter, realizing the hardships which his followers in India had to endure when travelling to visit him, promised the *pîr* that after the death, he, the Imam, would become incarnated in one of his, Imam Shah's, sons, so-to-say for the convenience of the Indian public. There are various "prophecies" in the same strain scattered about in Imam Shah's *gnans*; probably a careful study might help to find whether they are later interpolations. He even promised that when the final Imam arrived in Pîrâna, the stone dome of his mausoleum would become solid gold. The gold brick, brought from Paradise as mentioned above, is probably one of the numerous details of such stories. The authors of the *Satveni* and of the *Manâzil* do not mention the story about the promise of incarnation, probably because it sounded too un-Islamic. But it is widely known now and every follower of Imam-Shah believes in it.

1 In the *Satveni*, which is attributed to the authorship of Nar Muḥammad, there are references to *Pîr* Tâju'd-dîn, and admonitions to follow him. The names of the Persian Imams are given up to his own time, and do not end with Islâm Shâh. Probably only a careful critical study may solve the question whether all these are a later interpolation, or whether the *Satveni* was really composed by him.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

The split, caused by Nar Muḥammad's pretentions, has done incalculable harm to his sect. Instead of being followers of Ismailism, the ancient and highly philosophical branch of Islam, with its great cultural traditions and the mentality of a world religion, they have become nothing but a petty community of "Pîrâna-wallas," a kind of inferior Hindus, and very doubtful Muslims. Anyhow, orthodox Muslims do not regard them as Muslims, and orthodox Hindus do not regard them as Hindus. Such a position of utter isolation can only be endured in the primitive conditions of village life, illiteracy and ignorance. As soon as the standard of living, education, etc., rise, the followers cease to find satisfaction in the faith of their forefathers, and turn to the religion of the more cultured strata. Thus the sect automatically loses all its cultural elements, and rapidly sinks deeper and deeper, with no prospect of early regeneration. So it is at present, and most probably so it always was in the past.

2) D: Nar muhammad

The *Manâzilu'l-aqṭâb* gives 940/1533-4 as the date of the death of Nar Muḥammad. Most probably it is approximately correct. In the *Satveni*, his work, the latest dates which are referred to are 1516 and 1520. He is buried in the same mausoleum as his father in Pîrâna.

3) B: Sayd Khan

According to the *Manâzil*, he had several sons, the two oldest being Jalâlu'd-dîn and Muṣtafâ. The author, who writes to defend the point of view of the Âṭhṭhiyâ branch of the sect,[1] apparently perverts the sequence and the nature of the events very considerably. According to him Nar Muḥammad had appointed one of his younger sons as his successor, namely Sa'îdu'd-dîn, popularly called Ṣayd-Khân (so his name is written in the *Manâzil*, in which the orthography is not of a high standard. Perhaps it is intended for Sayyid or Sa'îd Khân). At the same time Raḥmatu'l-lâh states that Nar Muḥammad advised him to go away, and to find a *jamâ'at*, *i.e.* to convert a community, for himself. From what is narrated further on it is clear that one of the elder sons remained in Pîrâna as the successor of his father—which one, cannot be determined from this work. Several stories are added

[1] This term comes into general use only about a century later, and will be explained further on.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

about cruelty and vileness of Sa'îd Khân's elder brothers, their intrigues and even murderous attacks. The author vaguely states that the party of the "old servants" (*khâdimâni qadîm*), i.e. most probably the whole of the older generation, "remained faithful to the *mazâr*, tomb, of Imam Shah".[1] This expression again and again reappears in the course of the book, and it is not easy to gauge its real implications. It probably does not mean that, disgusted with the quarrels of the Sayyids, the "old servants" refused to follow any of the competing aspirants to pîrship. Most probably adhering only to the chief *kâkâ*, was merely a way to keep outside the quarrels, without giving any preference to the members of any line of the Sayyids.[2]

Jalaluddin

From different circumlocutions and occasional slips of the author of the *Manâzilu'l-aqṭâb*, one may infer that the shrine most probably remained in charge of the son of Nar Muḥammad, Jalâlu'd-dîn, and his descendants, for quite a long time, at least over a century, and the *pîrs* of the younger, the Âṭhṭhiyâ line, i.e. that of Sa'îd Khân, were almost always moving about the country.

Said Khan

3) D:1572

It is not clear whether Sa'îd Khân was really exiled by his brothers, or was led by his adventurous spirit, but, anyhow, we see him wandering as a missionary, preaching in Surat, Burhanpur, and the towns of the Deccan and Karnatak. He converts Hindus by thousands, of course, and works numerous miracles. Apparently towards the end of his life some changes happened again in Pîrâna, perhaps due to the question of succession arising again on the death of one of his brothers. The author narrates,—as usual on such occasions,—about a deputation arriving to invite him to return to Pîrâna. For some reason he accepts their invitation, and returns. On the 26th Jum. II 980/3-xi-1572 he dies there,

1 *Iṭâ'ati khûd-hâ ba-ṭarafi mazâri Sayyid Imâmu'd-dîn wa kâkâ'i waqti ân ḥaḍrat burdand.*

2 It appears that there was a senior line of the *pîrs* which became extinct in 1075/1664-5. The names of the *pîrs* are: Shihâbu'd-dîn, Jalâl Shâh, Murtaḍâ Shâh, and Muḥammad Ashraf. But it is quite possible that the principle of heredity and strict sequence, from father to son, was not always followed. The different branches of the community, without any serious reason would abandon a *pîr*, but later on would flock to him, as appears from this history.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

and is buried near his father's grave, in spite of the strong opposition of his relatives. The date of his death, of course, is open to doubt, and can be accepted only as approximate.

4) B:

He was succeeded by his son, Sayyid Abû Âli Hâshim (*sic*) Muḥammad Ṣâliḥ, who was only 12 or 13 years of age at the time of his father's death. 1559-60

The author most diplomatically tries to conceal the fact that Muḥammad Ṣâliḥ was not at once recognized by his followers as a *pîr*. He says that the members of the *jamâ'at* decided to postpone swearing allegiance (*bay'at*) to him until the representatives of all castes converted by him, " from far and near," came together. This happens on several occasions in the course of the history of the sect, and is always expressed in approximately the same words.

Most probably, in ordinary language, this means nothing more than he and his party had to carry on a long propaganda before they met with some support. The author even mentions that the *pîr* had to submit to a regular examination by his intending followers, who put him many questions, with the obvious intention of gaining some points to their advantage. Nothing is said here about the *Imâmat* of the saint, as in the case of the preceding *pîrs*, the author being content with attributing to him the degree of *khilâfat*.

The majority of the sect again "remained faithful to the *mazâr*, or tomb, of Imam Shah," which was in charge of the descendants of the senior line. Special mention is made about the intrigues of Nûr Shâh, the son of Muṣṭafâ, the brother of the late Sa'îd Khân. But Muḥammad Ṣâliḥ apparently had a sufficiently strong following to keep inside the Pîrâna walls; nothing is said about his missionary excursions. He died the 15th Rajab 1021/ 11-ix-1612 (approximately).

4) D:

1597

5) B:

He was succeeded by his fifteen years old son Abû Muḥammad Hâshim. Apparently the long work of his father (or perhaps some special events in the life of Pîrâna) have considerably strengthened the position of his line. Nothing is said about waiting for the followers from "far and near" to come for swearing allegiance to him. Moreover, it is narrated that, seeing that the graves of his father, Muḥammad Ṣâliḥ, and his grandfather, Sa'îd Khân,

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

were in a poor condition, he,—most probably some years after his ascension,—decided to erect a decent mausoleum for them, near the shrine of Imam Shah. Nûr Shâh, mentioned above, who was at that time the official keeper of Imam Shah's shrine, and his brother Walan Shâh, fiercely objected to this. From words their opposition rose to armed obstruction, and in a pitched battle between the two parties the supporters of Nûr Shâh were defeated; then the mausoleum was built, as well as a residential house, which later on was known under the name of the *ḥuwaylîyi Râjî Ṭâhira.*

But inspite of this spectacular success, and the death of Nûr Shâh which happened soon after, the enmity and hatred between the two branches of the sect were going on unabated, and the majority "remained faithful to the tomb of Imâm Shâh" when Sayyid Hâshim died on the 15th Shawwâl 1045/23-iii-1636. 1624 5) D:

He was succeeded by his twelve years old son Muḥammad who later on became known as Muḥammad Shâhi Dûla Burhânpûrî. Apparently the term Âṭhṭhiyâ is now for the first time officially applied to the followers of this line. It means the "party of eight", because the *pîrs* who were successors of Sa'îd Khân were followed by eight different castes and sub-castes. The next party, Sâtiyâs, "the party of seven castes," apparently definitely comes into existence later on; and the last and latest of them are the Panchiyâs, "the party of five". In addition to this there is the party of those "faithful to the tomb of Imâm Shâh", though this seems to be the name for all sorts of dissidents. 6) B

The Sâtiyâs formally become known by this name when they separated from the Âṭhṭhiyâs by seceding after the death of Muḥammad Shâh, and following his son Bâlâ Muḥammad; and the Panchiyâs are those who followed Meghji Karbharî, the coachman of Râjî Ṭâhira, the wife of the son of Muḥammad Shâh, Shâhjî Mîrân Shawa'î.

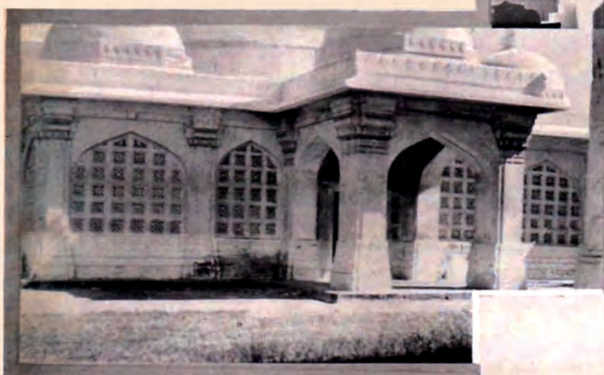
It may be noted that by the time Muḥammad Shâh has become a *pîr* of the Imam-Shahis, many important changes had taken place in Gujrat. For some time illustrious, but now quite degenerate, the dynasty of the Gujrati kings had fallen (in 980/1572) to Akbar, and the distressed conditions of the province were rapidly improving in consequence. From 1014/1605 it was ruled by

સાતીયા
પાંચીયા
For more information read Pirana Satpanthni Pol

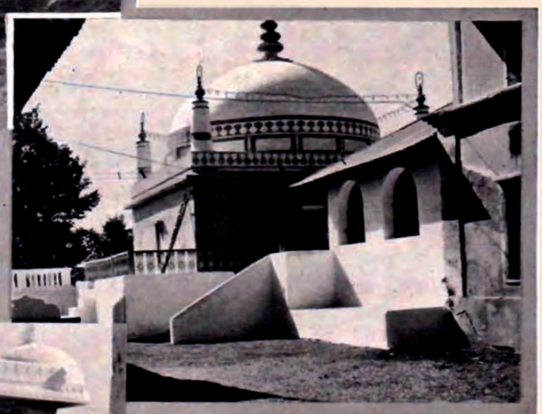
S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

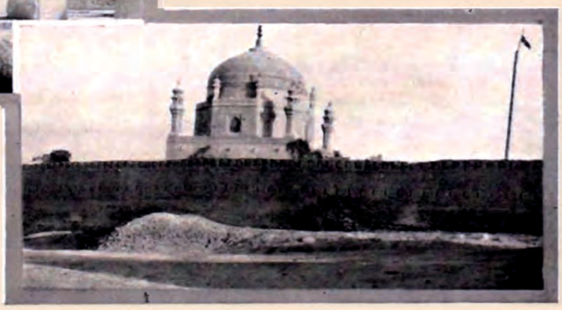
1. The Shrine of Pîr Ṣadru'd-dîn near Uchh.

2. The back view of the tomb of Sat Gur Nûr, Nawsari.

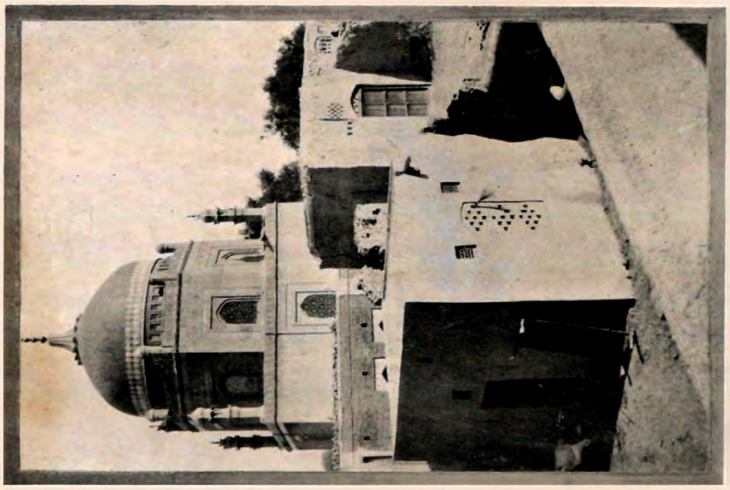

3. The back view of the tomb of Imam Shah, Pîrâna.

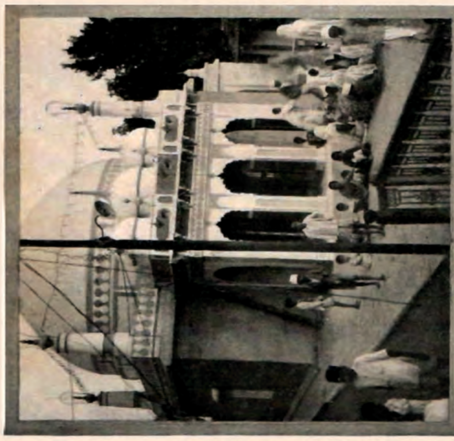

4. The Shrine of Ḥasan Kabîru'd-dîn, Uchh.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

The Shrine of Shamsi Tabrîz in Multan.

Left:—1. Front view of the tomb of Sat Gur Nûr in Nawsari.
2. Front view of the tomb of Imâm Shâh in Pirâna.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

governors appointed by Jahangir. It seems, however, that in spite of the economic improvements, the position of the sect was not flourishing, and their internal rivalries were as rampant as ever.

An interesting, though rather confused note on the saint, Muḥammad Shâhi Dûla Burhânpûrî, is given in a modern work, in Urdu, the "*Ta'rîkhi Burhânpûr*", by Maulvie Muḥammad Khalîlu'r-Raḥmân Burhânpûrî, composed in 1316/1898, and lithographed some fifteen years ago in Burhanpur. The author has compiled his note apparently from oral tradition preserved in Bahâdurpûr, where the grave of Muḥammad Shâh is situated, adding information which he found in some books. His story is therefore quite independent from the Gujrat tradition, presented by the author of the *Manâzil*, and is therefore worth quoting.

It is not clear why Muḥammad Shâh really left Pîrâna, and went to Burhânpûr in Khandesh. The author of the *Manâzil* does not mention any special outbursts of rivalry or enmity between the parties. Judging from the fact that he left his elder son and successor, Shâhjî Mîrân, in Pîrâna, his party was probably quite strong. It may be noted that in the beginning of the XVIIth century Burhânpûr was a kind of a capital of Western India. It was a very large and flourishing city, excellently fortified, and its population, including the suburbs and the nearest villages must have been very considerable, judging from the extensive ruins that one sees at present. It was a favourite residence of the members of the royal family, in view of its comparative proximity to Agra.[1]

Muḥammad Shâh, on his arrival, for some reasons first settled in a large suburban village, some four or five miles from the city, Bahâdurpûr, where he was buried later on, and where his grave is still the centre of pilgrimage of the Satpanthis of Khandesh. Converting local Hindus, of course in thousands, he later on moved to Burhânpûr itself. Here, on the bank of the river Tapi (as it is called locally, though on the maps and everywhere it is called

[1] As is well known, Mumtâz Maḥall, the wife of Shâhjahân, for whom the famous Tâj Maḥall was built in Agra, died in Burhanpur. The garden where her original grave was situated is still shown on the other bank of the Tapi, opposite the fort.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

Tapti), on which the city stands, just under the ancient fort, the ruins of which still exist, he appeared amongst the numerous Hindu temples, of which there are still many, and worked some special miracles which brought him many more converts. He was later on received by the governor of the province, Raḥîm Khân Âsîrî, became one of his intimate friends, and settled in the fort, where he lived with great pomp. He died on the 7th Rajab 1067/ 21-iv-1657, and was buried in Bahâdurpûr, mentioned above. 6) D:

It may also be useful to give here the substance of the note given in the *Ta'rîkhi Burhânpûr* (pp. 195-201), based on different sources of information :

Sayyid Muḥammad Shâhi Dûla was a descendant of *pîr* Na'îru-'d-dîn Muḥammad, who in the sixteenth generation descended from Imâm 'Alî Riḍâ, the son of Imâm Mûsâ Kâẓim, *i.e.* the eighth Imam of the Ithna-'asharis. His ancestors came from Medina and settled in Lahore, where they converted a great number of Hindus... Their position was not inferior to that of kings... The tomb of Na'îru'd-dîn is in Lahore. His son and successor, Shihâ-bu'd-dîn Muḥammad, settled in a village near the town, and was locally known as Sulṭân Shâh Walî. His son and successor, Shamsu'd-dîn Muḥammad, went to Multan, where he is buried. His son and successor, Muḥammad Ṣadru'd-dîn, was a great miracle worker. He went to Nawsari, near Surat, in Gujrat... (the author obviously confounds him with Sat Gur Nûr, about whom see further on). His son, Sayyid Kabîr(u'd-dîn) Ḥasan *kufr-shikan* (destroyer of impiety), belonged to the Suhrawardî affiliation of the Sufis. He travelled widely in the world, came to Uchh, and settled there. 'Abdu'l-Ḥaqq Dihlawî, in his hagiological work *Akhbâru'l-akhyâr*[1] narrates the same thing. According to him he reached the very old age of 180 years. He worked many miracles, and converted a great number of Hindus to Islam... This work was continued by some of his descendants. It is said that some of his descendants were misled by the temptation of their lower self, and fell into heresy, and this circumstance became the cause of the ruin of their reputation. He, Ḥasan Kabîru'd-dîn, died in 896/1491, and his grave is in Uchh.

1 Cf. above, note 1 on p. 33.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

The author of the *Ta'rîkhi Burhânpûr* adds in explanation of these statements of 'Abdu'l-Ḥaqq a remark to the effect that this sad lapse really happened amongst the descendants of Kabîru'd-dîn in Gujrat, because they preached the Shi'ite religion. But in Burhânpûr itself, thanks to God, Muḥammad Shâhi Dûla, and his sons and grandsons are all good Sunnis, of the Hanafi school (though, in reality, with Shi'ite leanings).

He resumes the story of Ḥasan Kabîru'd-dîn, who had 18 sons, and appointed the youngest of them, Shâh Imâmu'd-dîn, as his chief *khalîfa*. He went to preach Islam in Gujrat and converted a large number of Hindus. He was born in 740/1339-1340, and died in 851/1447 (as we have seen above, according to this work, Ḥasan died in 896/1491). He appointed as his successor his son Nûr 'Alî Muḥammad Shâh (*i.e.* Nar Muḥammad), who was also a miracle worker, and converted a great number of Hindus, amongst whom was Nâyâ Kâkâ, who received the name of Naṣîru'd-dîn. He became a great saint. His son and successor was Sa'îdu'd-dîn Nûri Jahân, known as Sayyid Khân. He was a great saint and ascetic, who also converted a great number of Hindus. He composed a treatise in Gujrati, which is called the "Treasure of the mysteries of religious knowledge" (*Khizâna'i asrâri ma'rifat*, perhaps an allusion to the *Satveni*). He died in 900/1495, and was buried in the same mausoleum as Imâm Shâh. He was succeeded by his son Ṣâliḥu'd-dîn, who was an incomparable expert in *tafsîr*, *ḥadîth*, and *fiqh*, and a very successful missionary. His grave, in Ahmadabad itself, is much visited by his followers.

Naya Kaka's name

He was succeeded by his son, Sayyid Muḥammad Hâshim Shâh, who also was a great saint. His son and successor was the saint of Burhânpûr, Muḥammad Shâhi Dûla, who succeeded his father at the age of sixteen. He was always busy with worship of God, praying and fasting, worked many miracles, and slept very little: every day he used to put on a new dress, and distributed the old one to the poor. For this reason he was surnamed *Dûla* (bridegroom).[1] He did much missionary work in Khandesh,

[1] It was explained to me that, according to tradition, he wore not ordinary good clothes, but only those used on festive occasions, such as wedding, etc.

S-29 S-115 S-172 S-162 S-177

converting "thousands of lakhs" of Hindus... He came to the village Bahâdurpûr near Burhânpûr, spreading his teaching, as far as Nâgpûr and elsewhere. He died on the 26th Rajab 1160 (obviously a mistake for 1060), *i.e.*, the 25th July 1650... His son and successor was Bâqir Shâh, who greatly benefited by his saintliness the peoples of Gujrat, Khandesh, and Berar. His second son, Ghulâm Muḥammad, was in charge of the community in Nâgpûr and other places. The grave of his brother, Sayyidâ Miyã, is near the city of Burhânpûr, outside of the Râjpûra gate[1]... At present (*i.e.* in 1316/1898 ?) his descendant in charge of his tomb is Sayyid Shihâbu'd-dîn, son of Imâmu'd-dîn. The information mentioned here was communicated by him (the author adds several names of his sons and close relatives whom he knew).

Baqir Shah

The end of the note furnishes a key to the strange story of Muḥammad Shâhi Dûla being a Sunnite. Most probably the author being a personal friend of the descendant of the saint and his family, felt himself bound to include a note on his friend's illustrious ancestor. But, as it was rather awkward to include the name of an Ismaili saint in a book devoted to notes concerning the most orthodox saints of the ancient city, he made him a Sunnite also. *Taqiyya* is often practiced by sectarians; but the present *sajjâda-nishîn* and his family really are Sunnites, there is no doubt about this.

Muḥammad Shâhi Dûla, was succeeded (in Pîrâna) by his eldest son Abû Muḥammad Shâhjî Mîrân, who was born in Pîrâna, and remained there when his father left for Burhânpûr. The author of the *Manâzil* mentions that he miraculously received information about his father's death, and arrived in time to Bahâdurpûr to bury him. In his note on Shâhjî Mîrân the author obviously copies what is said about him in the *Mir'âti Aḥmadî*, where he is referred to in the narrative of events during the governorship of Shujâ'at Khân, just before 1100/1688-9. Unfortunately, the chronology is here hopelessly confused.

7) B:

From what is said here it is possible to see that Shâhjî Mîrân was a weak sickly man, entirely dominated by his energetic wife,

[1] The author apparently heard nothing about his successor in the centre, Pîrâna, Shâhjî Mîrân.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Râjî Ṭâhira. He hated crowds, and the necessity of appearing before them and accepting their expressions of worship. But, surely because his followers were always insistently taught never to come to see their *pîr* with empty hands, he had to submit to the dictates of custom. And, as it was too much for him, he sat behind a curtain, stretching out one of his feet to be kissed by his followers, coming for the *ziyârat*. The author of the *Manâzil* states that he was born in 1025/1616, and was thus over 35 when he succeeded his father. But such dates are usually quite unreliable, especially in this portion of his work.

It is doubtful whether under the circumstances he could do much for making his sect popular; but, strangely enough, he appears to be more popular than any of his immediate predecessors. Thus it is necessary to assume that the activities of his energetic wife amply compensated for his own lack of energy. As shown above, she even started a separate branch of the sect which was composed of the followers of her Hindu coachman.

Shâhjî Mîrân came to a tragic end about the beginning of the next century. The policy of intolerance introduced by Aurangzib, who by that time had become the ruling sultan, introduced many changes everywhere. Remote Gujrat, too, was not left alone, and the local governor received orders to summon the aged Sayyid to Dehli. The story of this event is differently narrated by the authors of the *Manâzil*, and the *Mir'âti Aḥmadî* (whose account was certainly familiar to the former). According to the *Mir'âti Aḥmadî*, certain officials with an armed escort were sent to Pîrâna to bring the Sayyid. The sickly old man refused to go. Then, apparently being dragged by force, he poisoned himself on the way to the city, and died not far from his native Pîrâna, where he was brought back to be buried there. It is quite possible that he died not from poisoning, but from heart failure owing to shock, and this was regarded as the effect of self-poisoning. According to another version, which is accepted by the author of the *Manâzil*, who tactfully mentions nothing about the refusal to go, he was brought to the city of Ahmadabad, and poisoned himself in the house of one of his friends with whom he stayed for the night, to appear next morning before the governor.

7) D:

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

The rumours of the tragic death of the old Sayyid spread at once, and produced an immense commotion amongst his followers. Many thousands of the most peaceful peasants, especially those belonging to the caste of Matiya Kanbis, picking whatever arms they could get, began to flock together and move towards Ahmadabad. Arriving opposite the fort of Broach, on the Narbada river, they seized the ferry boats which they found there, crossed the river, slaughtered the weak garrison, and occupied the fort. They then proclaimed the little son of Shâhjî Mîrân, Sayyid Muḥammad Shâh, as the king of Broach, and for a long time successfully resisted the forces sent against them. Quite considerable armed force was necessary to suppress the insurrection, and to disperse this people. Muḥammad Shâh was seized and sent to Dehli. 8) B:

The author of the *Mir'âti Aḥmadî* frankly admits that he is not certain about the date of these events, and only knows that this happened during the governorship of Shujâ'at-Khân (*cf.* p. 324 of the first vol., in the Gaekwad series edition). But the author of the *Manâzil* gives the date of the death of Shâhjî Mîrân as the 10th Shawwâl 1113/10-iii-1702. Later on, however, he gives the date of the death of the son of Shâhjî Mîrân as 1110/1698, and this clearly shows that his dates are here hopelessly confused. *The Bombay Gazetteer* (vol. IX, part II, Bombay, 1899), p. 66, referring to these events, gives the date as 1691, *i.e.* 1103 A.H. Only the *Mir'âti Aḥmadî* is quoted as an authority, but, as we have seen, it really gives no date for the events. It is quite possible, however, that the date 1113, given by the *Manâzil*, is a mistake for 1103/1691-2. → 1679

Bombay Gazetteer

7) D: date

According to the *Mir'âti Aḥmadî* the son and successor of Shâhjî Mîrân was twelve years of age. The *Manâzil* gives six or seven years. The former mentions nothing about his further career, but the *Manâzil* narrates that he was presented to Aurangzib who sent him to Dawlatabad in the Deccan, where he was educated "with Prince Bahadur Shah." This is rather misleading, since it would appear as if the Prince was also a young boy at that time. In reality he was quite an old man, the governor of the province. Obviously Sayyid Muḥammad Shâh was simply educated at his court, in honourable captivity. The *Manâzil* even mentions the name of his teacher in religious subjects, as Qâḍî 'Abdu'l-lâh.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Sayyid Muḥammad Shâh spent twelve years in captivity. All this, of course, may only be as reliable, as the majority of the statements of the author.

Shîvdâs, a devoted follower of Shâhjî Mîrân, then finds his way to the young *pîr*, comes to Dawlatabad, and serves him. He enters into friendships with different courtiers, and, when Bahadur Shah ascends the throne in 1119/1707, he succeeds in obtaining the release of the Sayyid, and permission for him to return to Pîrâna. As Bahadur Shah ruled only for five years, 1119-1124/1707-1712, the event is easy to date.

The young Sayyid Muḥammad Shâh returns to Pîrâna only to discover that there is not much enthusiasm about his return. It is not clear whether the powerful Râjî Ṭâhira was his mother. Nevertheless she at once starts arranging for his marriage. The place, however, was entirely in the hands of the *kâkâs*; the Sâtiyâs and the Panchiyâs were in the ascendance, and the Âṭhṭhiyâ people were not hurrying up with their support. Accustomed to live in the luxury of palaces, he even found no house ready for him, and the general rustic conditions differed widely from what he had been accustomed to.

According to the *Manâzil*, his original intentions were to build a house, to marry, and to stay in Pîrâna. For all this money was required, and he asked the *kâkâs* to supply it. But the *kâkâs* definitely refused. It is difficult to understand the proceedings, unless we admit that possibly either Muḥammad Shâh was not recognized as a *pîr* by the majority, or that on account of the insurrection, and general policy of persecutions, the sect was financially in very shallow water. The young *pîr* threatened to curse and to abandon his people, but the *kâkâs* were adamant. Then Muḥammad Shâh leaves for Burhânpûr, where he has an interview with Bahadur Shah on his visit there. Something like four months later two messengers arrived from Pîrâna with an invitation to him to return there. They expressed their complete submission to him as a *pîr*, whom they were prepared to regard as an almost Divine being, in accordance with their beliefs. But, with regard to money they were not prepared to be more lavish than to the extent of offering him a generous contribution of rupees five only, *per mensem*. Five rupees were really produced

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

from their pockets, and offered. In his furious indignation the young Sayyid threw them back their money, cursed the messenger and the whole community, and never returned to his native Pîrâna.

8) D:

He was wandering in different towns of the Deccan, and ultimately lived for some time in Aḥmadnagar, where he died while still quite young. The date 1110/1698 most probably should be read something like 1130/1718.

9) B: 1117

Shîvdâs, mentioned above, hurried to Pîrâna to carry the sad news, and to inform the followers that the Sayyid has married not long before his death, and that a son was born to him from this marriage, Muḥammad Fâḍil, who was only one year of age, and was the legitimate successor of the deceased. The body of Sayyid Muḥammad Shâh was brought for burial in Pîrâna, but his son remained for twelve years in Aḥmadnagar, where he was brought up under the supervision of Shîvdâs. Later on he was taken to Lâchhpûr, where Shîvdâs carried on propaganda in his name, and lived on tithes collected from new converts.

Again, something had happened in Pîrâna, and the result of such events was the fact that a huge deputation, of some two hundred people, was sent to invite the young *pîr* to come back. The story is very doubtful, and it is quite probable that the author invented it, or at least embellished and grossly exaggerated, as this point is of great importance for what he aims at in his book. It is possible that a party was formed who supported the young *pîr*, or, in other words, Shîvdâs himself. Anyhow, the Sâtiyâs and the Panchiyâs, as mentioned in the *Khoja Vratant*, believe that Fâḍil Shâh was in reality the son of a certain 'Aqîl, who went to Dehli, and succeeded in obtaining a certificate from the Moghul government to the effect that Muḥammad Fâḍil was the legitimate successor of Muḥammad Shâh.

According to the *Manâzil*, Sayyid Muḥammad Fâḍil Shâh was brought to Pîrâna, where he was met with great pomp, and apparently accepted by his alleged grand mother, the aged Râjî Ṭâhira. The enmity and jealousy between the local *kâkâs* and Shîvdâs burst out with great fury; intrigues and accusations against the newcomers were started, and wild propaganda was carried on against the new *pîr*, who was proclaimed an impostor. Meanwhile

Fadil Shah was not son of Muhammad Shah

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Râjî Ţâhira was arranging for his marriage to the daughter of a certain Sayyid Dosâ b. Âchhâ; in the poisonous atmosphere of hatred, enmity, and intrigues, she died amidst these preparations, and the young man's chances appeared lost. He left Pirâna, and tried to settle in Nawsari, at the shrine of Sat Gur Nûr, but was unsuccessful in this, and returned to Ahmedabad, where a son was born to him, on the 19th Shawwâl 1140/29-v-1728, and was named Afḍal. The author plainly states that the *kâkâs* conspired to poison the young *pîr*, believing that it was impossible to bring about the unity of the sect so long as he was alive. 10) B: Date

On the 11th Rab. I 1144/13-ix-1731 another son was born to him, Sayyid Sharîf. The *pîr* by that time gave up all hopes of settling in Pîrâna, and went to Champanîr, where he had a great success in his missionary activities. The governor of the place received him with honour, and even gave him a gift of land. He died there on the 22nd Sha'bân 1159/9-ix-1746, and was succeeded by his younger son, Sayyid Sharîf. 9) D:

The author of the *Manâzil* does not spare any sign of greatness and miraculous powers to exalt the position of the new *pîr*; but he really seems to have been an able man. He succeeded where his father failed, namely in strengthening his position, and making possible his return to Pîrâna. This took him about twenty-five years of work, and in or about 1185/1771 he came back to Ahmedabad. The enmity and hostility of the rival parties, though considerably abated, had, however, by no means died out, but now took the form of incessant litigation, which has since never ceased, and is still going on.

Gujrat was passing through hard times owing to the disintegration of the rapidly decaying Moghul empire. Local authorities were not only corrupt, but were also practically powerless. Under the conditions such as these, Sayyid Sharîf, after his return to Pîrâna, soon discovered that his life was not quite safe in this home of intrigue and envy. He tried to settle in Cambay, which is about twenty miles distant from the place, but even his temporary absence brought about some ugly developments. The *kâkâs*, by bribes, as the author says, arranged with the local authorities to seize the ancient historical house of the *pîrs*, the *ḥuwaylîyi Râjî Ţâhira*,

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

built by the grandson of Sa'îd Khân; they pulled it down, selling all that could be sold, and using the material for repairs of their own houses. When news of this act of vandalism, or rather sacrilege, reached the Sayyid, he rushed back, only to find that it was too late. Curses and excommunication followed, and the atmosphere of the holy place remained as tense as ever.

Mutawalli = chief guardian of shrine

Probably the greatest success of the new *pîr* was achieved by his diplomatical talents, by uniting the Sayyid family against the *kâkâs*. The *mutawallî*, or the chief guardian of the shrine of Imâm Shâh, a direct descendant of the saint, by senior line, of undisputable genealogy, Sayyid Karâmu'l-lâh b. Ja'far, who had no male issue, decided to give his daughter in marriage to the *pîr*. All this was offered under the appropriate "sauce" of miracles, Divinely inspired dreams, etc.; as it was clear to every body, it was tantamount to the recognition of the genuineness of Sayyid Sharîf's claims for pîrship, and of his descent from Imâm Shâh. Moreover, when on the 2nd Rajab 1189/29-viii-1775 a son was born to him from this union, the aged Sayyid Karâmu'l-lâh appointed his infant grandson as his successor in the hereditary office of the guardian of the shrine. To make this quite safe, he even registered his will with the authorities.

11) B: Date

This son of Sayyid Sharîf, Badru'd-dîn surnamed Barâ Miyã, was also a very clever man; he proved this when he succeeded his father on the latter's death in the end of Rajab 1209/about the 20th February 1795.

10) D:

He continued the policy of his father by gradually reducing the importance of the *kâkâs*, and by preserving good relations with the local authorities. He had done much prozelytising work, and gradually brought under his control the different shrines of the sect outside Pîrâna, especially that of Sat Gur Nûr in Nawsari (in 1237/1821-2).

11) B:

Here the narrative of the *Manâzilu'l-aqtâb* ends. The author apparently personally participated in the *pîr's* excursion to Nawsari.

11) D:

According to the tradition, Badru'd-dîn died the 7th Jum. II 1243/26-xii-1827, and was succeeded by his son, Bâqir 'Alî. The latter is considered as the last *pîr* by the Âṭhṭhiyâs. He died most probably in 1251/1835, without leaving any successor, and thus the

12) B:

12) D: (End)

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

ancient line came to an end. It would be interesting to record a correct story of these events.

The necropolis of Pîrâna undoubtedly is an extremely interesting relic of Mediaeval India ; it would really form the most interesting subject of a detailed and critical monograph, giving its historical topography, history, etc. At present it is rapidly declining not only due to the unceasing quarrels and litigation between the rival parties of Sayyids and the *kâkâs*, but also, in a greater degree, owing to the " modern spirit " in India. This brings rapidly growing religious indifference, political agitation, and aggressive propaganda of various Hindu organisations, especially the Arya Samaj, which draw a great number of the followers of Imâm Shâh back to Hinduism, while, on the other side, the Sayyids have neither energy, nor money, nor education to carry on missionary work. Some of them are very learned in their *gnans*, but know nothing besides this.

Before leaving the subject of the history of the sect, it is necessary to add a note on the worship of Sat Gur Nûr, an ancient saint, whose shrine is in Nawsari, not far from Surat, and is visited not only by the followers of the Imâm-Shâhî sect, but also by many Parsees.

Students owe a debt of gratitude to the learned guardian of the shrine, Sayyid Ṣadru'd-dîn, who devoted a very detailed monograph to the *Pîr*. His *Tawârîkhi Pîr*, in Gujrati, has already appeared in two parts (1914 and 1935). In it he gives a great number of interesting legends, miracle stories, an account of the history of the sect, some information about the doctrine of the Pîrs, etc. Unfortunately, notwithstanding all this, the student has to start afresh because his book is written from the view point of a pious believer, who never doubts as to the truth of the miracles of the *Pîr*, however strange they may seem to the modern reader.

It must be frankly admitted that we know absolutely nothing about the date at which the *Pîr* settled or died in Nawsari, who he was, and what religion he really preached. There are some well-known *gnans* ascribed to him, but they scarcely contain enough material to permit of an exhaustive answer. According to common belief, faithfully upheld in the *Tawârîkhi Pîr*, the saint was in reality the seventh Imam of the Ismailis, Muḥammad b. Ismâ'îl.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

All that is authentically known about the latter is that he was a very learned man, who, fearing the plots of the Abbasid caliphs, migrated to Persia, where he died, most probably, about the end of the second, or beginning of the third century A.H., *i.e.*, in the first quarter of the IXth c. A.D. The followers of Sat Gur Nûr at present give 487/1094 as the date of his death in Nawsari. Thus he had to live for more than 350 years. The date 487/1094 is also engraved on his tomb (in quite modern writing). In fact, this is the date of the death of the Fatimide caliph of Egypt, al-Mustanṣir bi'l-lâh. It is quite possible that for some reason this date became familiar to the local followers of the saint, and was accidentally associated with his death.

There is no doubt that Ismaili missionaries were at work in this part of India under the early Fatimids. Quite possibly there were also Qarmatian missionaries here before them. But while several graves of such ancient missionaries are still known in Cambay, and still revered by the Bohoras, or the Ismailis preserving the Fatimid tradition, they know nothing about Pîr Sat Gur Nûr. It is quite possible therefore that the grave really may contain the remains of a very ancient Ismaili missionary; but it is also possible that he came about the time of Imâm Shâh. Very unfortunately, his mausoleum has been rebuilt and restored so many times that practically no external indications of antiquity of the place are left at present. A visitor can scarcely believe in the extraordinary age claimed for it by its present guardians.

3. *A Summary of the Doctrine of the Sect.*

A detailed and exhaustive study of the doctrine of the sect will only be possible when all the works of the early *pîrs*, on which it is based, had been critically studied. In a short note such as the present it is only possible to mention a few of the principal tenets which may be regarded as the basic ideas on which the whole structure rests.

As mentioned above, the spirit of caste in the life of the converts to the new religion proved much stronger than any other principle. The Hindus converted to the Pîrâna faith remained Hindus, and members of their corresponding castes. This was probably partly due to the general social system of Indian life in the Middle Ages,

S-29

S-115

S-162

S-172

S-177

or was deliberately left undisturbed by the missionaries. But, anyhow, there was probably little change in the case of the converts' life and psychology after their conversion. Their customs, ideas, ideals, and practically everything except in purely religious sphere, had to be that of the people who surrounded them. The tenets of Islamic origin were chiefly concerned with the inner and intimate life, *i.e.*, with the " soul."

The fundamental principles of Islam, as is well-known, are usually summed up as belief in One God, who has no companions or rivals, and in the mission of His Apostle and Prophet, Muḥammad, who has taught the religion revealed to him by the Deity. If only these principles are concerned, the Imam-Shahis can justly claim to be faithful Muslims because they accept both these beliefs. But further on the matters become much more complex. The form of Islam which was preached by the early *pîrs* was Ismailism, with its rationalistic and Shi'ite tendency. At the same time the *pîrs* also introduced the Sufic spirit which has been absorbed by mediæval Persian Ismailism. Thus, laying stress on the moral and spiritual moments in religious life, the doctrine of the *pîrs* did not attach special importance to the forms of outward piety. This was an asset, and at the same time a danger. Non-insistence on reciting the daily prayers, etc., made conversion of Hindus much easier than it would otherwise have been. But the absence of the outward signs of connection with Islam, especially having regard to the conditions in which the great majority of the converts lived, offered a great possibility to Hinduism to hold them within its fold even after they officially have renounced it. For this reason those converts who remained faithful to the original Ismaili doctrine, the Khojas, as they are called in India after the community to which the majority of them belong, could evolutionize towards purer forms of Islam, gradually giving up their original Hindu psychology and practices. But those who sided with the Imam-Shahi *pîrs* after the split were bound to yield to the continuous pressure of Hinduism, and to shift further and further away from Islam.

The Imam-Shahis believe in One God, the Creator of the world. His idea is the same as in the Coran. But at the same time they admit the theory of incarnation, or avatar. This does not mean

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

that God, in His greatness, becomes a man, or whatever may be. The idea is approximately the same as in Christian speculations about Jesus Christ. The Divine Light, which is the source of life, order and consciousness of all beings, becomes, so-to-say, focused upon a certain mortal man, who, remaining an ordinary man as far as his body is concerned, is at the same time the bearer of the Divine substance, which is one and the same as that of God Himself; and, as this substance, obviously, is indivisible, and cannot be partly in one place, and partly in another, there must be a complete equation between him and God. All this can only be comprehended by intuition, or creative effort of intellect; the laws of logic are powerless over this. S-53

Such Divine Man, or man participating in the Substance of God, is the Imam, the direct descendant, and rightfully authorised successor of 'Alî ibn Abî Ṭâlib, the son-in-law and cousin of the Prophet. As is well-known, the idea of the Imam differs in various Shi'ite sects, and even in different branches of the Ismailis. According to the ideas of the Persian Ismailism from which the Imam-Shahis have taken it, the Imam is the Divinely inspired leader of mankind; there must always be an Imam in the world, which would instantly perish, if the Imam disappears even for a moment.

S-54

According to the most fundamental historiosophic theories of Ismailism, the world after its creation has a history which is divided into millennial cycles or periods (*dawr*). At the beginning of each *dawr* God sends a great Prophet, a founder of a new religion, or rather civilisation which develops under the guidance of the Imams, who succeed one after the other. By the end of the *dawr*, when the old religion, most probably, ceases to meet the requirements of the time, God sends another Prophet who cancels the religion of his predecessor, and preaches his own. According to these ideas there have already been six *dawrs*: of Adam, Noah, Abraham, Moses, Jesus, and of Muḥammad. There were Imams during the first five *dawrs*, but their names for the most part are forgotten. In the *dawr* of Muḥammad the first Imam was 'Alî, and he was succeeded by his direct descendants and successors.

This original scheme of the world's history closely resembles the Hindu cosmogonical myths, with their *yugs*, and *avatars*. As it was practised on many occasions in India by many Muham-

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

madan theologians who planned a *rapprochement* with Hinduism, these forgotten pre-historical saints and Imams were quite easily identified with different figures in the Hindu pantheon. Thus Vishnu, or Parmeshvar, is the name of God the Creator, the same as Allah in Muhammadanism. Adam becomes Mahadev, or Shiv, etc.

S-143

As is well-known, Hindu cosmogony consists of different myths, which often do not tally one with the other, as they are narrated in the canonical eighteen Puranas. It appears that at first five eternal Prakartis were created, *i.e.*, five elements: earth, water, air, fire, and *akas*, *i.e.*, space or sound carrying ether. Other versions give different names for the elements. The great abstract formative and regulating force, the *'Aql* of the neo-Plantonic philosophy accepted by Ismailism, is here identified with Brahma, to whom Parmeshvar = Vishnu = 'Alî entrusts the Ved, *ma'rifat*. There are four Veds,—Ruguved, Yazurved, Shamved and Atharvved (as their names are pronounced in Gujrati). The latter includes also the Coran, and also Jambul (Zabûr, or Psalms), and Tawrat. But about the latter two exotical books the Pîrâna-wâllâs know next to nothing. The Veds are not preserved in their entirety, only fragments exist.

The Coran is thus of Divine origin. The sect accepts the usual Shi'ite belief that originally it was composed of forty *pâras*, but the ordinary copies contain only thirty of these, and the other ten are known only to the Imams.

S-143 S-54

It would require too much space to give here all the cosmogonical myths of Hinduism which the sect accepts. The reader may find them in the books dealing with Hindu cosmology. The history of the world is divided into four *yugs*, and each of these into several periods during which the Creator manifested himself in a certain form. The first *yug*, Satya, or Kartayug, is divided into four, the second into three, the third into two avatars, and the last, the Kaliyug, contains only one avatar, that of 'Alî. Thus there are ten avatars in all. According to ancient prophecies it was believed that the last, tenth avatar will come in the kingdom of the Mlechh, *i.e.*, foreigners. By the time the early *pîrs* came to India the term *mlechh* had already acquired special meaning,—Muslim. Thus they could easily identify the Imam of the Muslims with the tenth avatar.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177
S-54

The fundamental idea of an avatar is the fight of the Deity against the Arch-enemy who either steals the Ved, or does some other mischief.. The unsophisticated people may accept these stories literally, the more sophisticated may seek in them symbolical expression of different moral or philosophical ideas. The Khojas, under the guidance of the Imams, regard the earlier nine as symbolical; but the true Imam-Shahis take them literally.

The first avatar is called Machh, fish, because the Deity accepted this form, and went into the sea in search of the Ved stolen by the Enemy. The next was Kachh, or Korab, tortoise, the shape of which Vishnu took to fight the Enemy in the form of a scorpion; the third is Vara, the boar, fighting the peacock. The fourth—Narsinh, man-lion; the fifth,—Vayaman, or dwarf, who in three and half steps covered the whole world; the sixth is Parsram the Brahman; the seventh—Ram, the hero of the Ramayan; the eighth is Krishna, and the ninth is Buddh, a sort of a strange being.

The Arch-enemy will make his appearance, in the form of Kalinga, *i. e.* the Dajjâl, at the end of the world, and the "stainless" (Niklanki, *ma'şûm*) Imam will defeat him. The Imam-Shahis believe that this last and final Imam will be Imam Mahdî, the twelfth Imam of the Ithna-'asharis, who still remains alive in a cave North of Baghdad. It is quite obvious that in their ignorance they have misunderstood the term *Mahdî*, and thus apply it to the Imam of a different line.

It appears that they have given up the fundamental Ismaili principle about the uninterrupted chain of the Imams, and believe into *ghayba*, *i.e.*, the possibility of the world remaining without the Imam. Moreover, they accept the possibility of the transfer of Imamate from an Imam to a person who is not his own son; this is absolutely against the Ismaili principles. Their ideas about the *pîr*, or the head missionary of the sect, fall little short of those about the Imam.

It is interesting that some Imam-Shahis assure us that there are only forty Imams; other members of the sect take only thirty-six. It is remarkable that they omit some of the Imams who are accepted by the Nizaris in general. Thus they omit Ruknu'd-dîn Khûrshâh, the last Imam of Alamut, and take after him: Shamsu-'d-dîn, Qâsim Shâh, Islâm Shâh, then the son of Imâm-Shâh,—

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

Ashraf Shah died in Delhi

Nar Muḥammad Shâh; then a certain Shihâbu'd-dîn, then Jalâl Shâh, then Murtaḍâ Shâh, and Muḥammad Ashraf, who died in Dehli in 1075/1664-5, in the time of Aurangzib. It is quite probable, however, that the saints after Nar Muḥammad are simply *pîrs*, representing the senior line of the guardians of Pîrâna. Another version which I noted in Pîrâna equally omits Ruknu'd-dîn, but after Islâm Shâh gives Nûr 'Alî, then Imâm Shâh, then Nar Muḥammad Shâh, and then the four last Imams of the preceding line. As usual, there is a great confusion in the names of the earlier Imams, and even their number; thus one and the same genealogy may be regarded by them as containing either 40 or 36 names.

The evolution of the *pîr*, as mentioned in the preceding section, was largely prepared by the Hinduistic theories deifying the priest who offers the sacrifice, the Brahman, etc. In reality, of course, the chief cause was the peculiar Hindu thirst for deification and worship of all sorts of gurus, mahatmas, etc., whether genuine or not, which has already been referred to above.

These are the basic ideas about God and His manifestations. Now, taking the second part of the Muslim *kalima*, or creed, about the Prophet, it is necessary to note that in the course of speculations the difference between him, the Imams, and the *Pîrs* has entirely vanished. The Prophet is called *Pîr*, or *Gur*; there are, in fact, *pîrs* of different ranks. He, his son-in-law 'Alî, his daughter Fâṭima, and both his grandsons, Ḥasan and Ḥusayn, the *Panj-tan*, are also regarded as Divine beings. Fâṭima is usually identified with some female deities of the Hindu Olympus.

Kuran is accepted

The Divine revelation, the Coran, is accepted. As in Ismailism, it is allegorically interpreted by the Imam and the persons who are authorised by the latter. This method of *ta'wîl*, as it is called in Arabic, is here called *alankar*. Such *ta'wîl*, or *alankar*, explanations are found in the large literature of the *gnans* and other works of the ancient *pîrs*, about which much is said above. These, in reality, constitute the principal contents of the religious knowledge of their priests, who rarely possess enough knowledge to refer directly to the Coran itself. Many of them, especially the *kâkâs* or *mukhis* from amongst the Hindus usually do not know the Arabic alphabet.

The religion which is based on the *gnans*, as far as I could ascertain from others, without being in position to read the original

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

works of the ancient *pîrs*, much more resembles popular Sufism rather than Ismailism. The prayers contain some familiar Arabic formulas, to which are added different appeals, etc., of the type of Sufic *dhikrs*. But regular Islamic *namâz* is never performed by the Imam-Shahis (contrary to the Khojas). And on the top come recitations of the *gnans*, Special prayers are recited at *chandrât*, *i.e.*, the first night on which the new moon becomes visible. There are only very few special holidays, or days of mourning during the Muḥarram memorial days.

To this Islamic religious nucleus are added all sorts of the original Hindu taboos, customs, restrictions, prejudices, etc., etc., of which Hindu life is so full. The Imam-Shahis are strict vegetarians, and have thousands of local, caste, season, etc., observances and customs to follow. Generally, they do not fast, but only when the new moon becomes visible for the first time on Friday. There are some other special days. Nothing is so remote from the original spirit of Ismailism, with its exceptional sobermindedness, rational outlook, and contempt for all sorts of superstition.

In the moral system, the Hindu ideals of piety, quite naturally, predominate, though Sufic virtues are often emphasised (but probably never attained). Caste, and its customary regulations always dominate all; but the Sufic shifting of the stress upon the inner, spiritual life, appeals to some. The Ismaili ideals about the harmony between the soul and body, and avoidance of every form of exaggeration, unbalanced devotion, etc., are not much in demand. What Muslim theologians call *taqlîd*, or blind following to the established standards and example of leaders, is the rule. It is to some extent supplemented by the *taqiyya*, or precautionary dissembling, and outward complying with the practice of the religion of the hostile majority, as generally permitted by the Shi'ites.

It is interesting to quote the list of sins which completely deprive the sinner from all hope for salvation. They are: 1. *parninda*, or calumny; 2. *âḷ*, or false and ruinous allegations; 3. *pargaman*, or adultery, rape, etc.; 4. *âp-hatiya*, or suicide; and 5. *baḷ-hatiya*, or infanticide. This set is really remarkable. Thus infanticide and suicide are mortal sins, but ordinary murder is not. Calumny and false allegations (which seem to be one and the same thing) are great sins, but fraud, robbery, theft, etc., are not.

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

Great importance is attached to repentence, *tawba*, and sin removing, *lahe-utarni*, which is performed by the village *kâkâ*, or *mukhi*. The sinner comes, bringing four copper coins, an earthen jug, or cup, a tin or brass box, and some frankincense. He confesses that has committed a sin, though he, or she, has no need to explain what it was. The *kâkâ* recites some appropriate prayers, burns the incense, and the sin is gone.

An important religious duty is the payment of the *dasondh*, or tithe (*'ushr*). It is paid to the *kâkâ*, on behalf of the dead saint. The moneys so collected are to be distributed amongst the descendants of the saint. Of late, however, there was much litigation, and the point of view of the *kâkâs* is that the moneys should be spent in accordance with their own ideas.

In addition to this regular payment, the visitors to the shrine must not come empty-handed, especially on the occasion of the anniversary (*'urs*) of the death of the saint, etc. Formerly valuable presents were brought, but now 99 per cent. of offerings consist of cocoanuts, and cheap foodstuffs. The cocoanuts are usually broken at the shrine, in a special place. Most probably the hairy appearance of the cocoanut was intended to resemble the head of the devotee, symbolically offered to the saint. I do not know whether this idea is implied by the visitors. But it is very interesting that parents bring their infant sons to the shrine, and have their hair shaved before it. This custom was followed even by many Khojas, but they have now discontinued it.

Marriage, inheritance, etc., is regulated by the Hindu customs of the castes to which the devotees belong. The dead are cremated, but the bones which remain are buried. The well-to-do pay quite large sums for permission to bury the bones of their dead in the compound before the shrine of Imam Shah. It is paved with many slabs covered with inscriptions in Gujrati. As far as I could see, there are no really old ones, i.e., more than a hundred years. The *kâkâs* are supposed to be buried without being cremated.

Sandal Ceremony on Urs

On the *'urs* occasions special ceremonies are performed, the silver cover of the tomb is washed with milk, annointed with sandal wood paste, etc. So it is the custom at the shrine of Sat Gur Nûr in Nawsari. It is interesting that women, who are otherwise freely admitted to the mausoleum of that saint, cannot be present at this ceremony. All males rush in, so that there is

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

terrible heat and stench; nevertheless doors are closed and the ceremony goes on for almost the whole of the night.

The salvation which the faithful expect to attain by compliance with all the rules and laws of their religion is pictured in the rather Sufic style of *fanâ fi'l-lâh*, or *baqâ bi'l-lâh*, or, as the sectarians themselves explain in a mixture of Arabic with Gujrati, *asal-mân wasal*, i.e. what should be *al-waṣl ilâ'l-aṣl*, "return to the original source."

Souls (*arwâḥ*, *atma*) are created by the Creator. Each soul possesses an individuality, and is subject to rebirth. It is reborn in the form of either objects of inorganic life or animal life for one hundred thousand times, until it becomes born in a human form. In this it should be reborn for 84 times,—35 times in the first *yug*, 25 in the second, 16 in the third, and only eight in the fourth. Only those souls are saved which become followers of Imam Shah and his successors when incarnated in a human form. Between rebirths there are periods of waiting. *Mukti*, or *moksha*, salvation, is dissolution in the Deity. Swarg, Paradise, and Nark, Hell, though often figure in their speculations, possess rather symbolic sense.

Though all this is purely Hinduistic, such Islamic ideas as weighing of souls, the "bridge," the Last Day which will last 50,000 years, etc., are also accepted. Angels, and various eschatological figures, such as Burâq, on which the Prophet travelled in the night of Mi'râj, etc., are treated as minor deities.

All this appears very primitive, indeed, if stated in plain and dry language, and the success which the religion had during nearly half a millennium, and by which it still keeps together about two hundred thousand followers, surely could not entirely depend on this. The chief thing that is the real mover and creative element in the religious life of an Imâm-Shâhî is the strange fascination, the majestic pathos, and beauty of its sacred religious poetry, the *gnans*. Its mystical appeal equals, if not exceeds, that exercised by the Coran on Arabic speaking peoples. They are the centre around which the religious life of the sect revolves. Nothing would probably be left of their magic force and fascination if they were translated, especially into a modern European language, just as nothing is left of the majestic beauty of the Coran in a translation. But it seems a great pity that so far the *gnans* remain unknown to the students of Indian antiquity.

S-29
S-115
S-162
S-172
S-177

ADDENDA.

After this article was set up in type, and paged, I received more information about the independent Eastern branch of the Satpanthi sect, founded by Muḥammad Shâhi Dûla, who was referred to above (cf. pp. 48-52). At present the followers of the sect are for the most part agriculturists, and belong to the castes of Kunbis, Rajputs, Gujurs, and Malis, usually speaking Marathi or Hindi; they are found in the districts of Khandesh, Berar, and Nimar. It is said, — most probably quite optimistically,—that there are about twenty thousand of them. The headquarters of the sect is Bahâdurpûr, a village four miles from Burhanpur, in which, as already mentioned, Muḥammad Shâhi Dûla,—and later on many of his descendants,—are buried. The village is still the residence of the hereditary *pîr*, or *sajjâda-nishîn*. The family of the latter are at present Sunnites.

Muḥammad Shâhi Dûla, as is known, was recognized as a *pîr* by all branches of the Satpanthis, but his son, and the subsequent heads of the branch had only local importance. His son, Muḥammad Bâqir, and grandson, Zaynu'l-'âbidîn, were not so remarkable as the son of the latter, "Mahdî Ṣâḥib", as he is usually called, or Muḥammad Madhî, who probably flourished in the beginning of the XII/XVIIIth c. He had no sons, and, on his death, was succeeded by one of his daughters, Faḍlan Begum. The latter was succeeded by her sister, Sulṭân Begum, who adopted one of her relatives, Jân Ṣâḥib, who succeeded her as a *pîr*. This Jân Ṣâḥib was the son of Shâh-jî Miyă, son of Imâmu'd-dîn, son of Zaynu'l-'âbidîn, and therefore was the son of her cousin. He had a son, Sikandar 'Alî, who succeeded him. But he left no posterity, and was succeeded by his wife, Shâhjahân Begum. The latter adopted as her successor on her death in 1280/1863 her relative, Shihâbu'd-dîn, who was a son of Imâmu'd-dîn, a brother of Jân-Ṣâḥib. Shihâbu'd-dîn, on his death in 1324/1906, was succeeded by his son, Sayyid Ashraf 'Alî Shâh, the present *sajjâda-nishîn* who is about 80 years old. He has already appointed as his successor his son Sayyid Nûr 'Alî Muḥammad Shâh.

There is no fundamental difference in the doctrine of the branch as compared with other branches of the Satpanthis, but

S-29 S-115 S-162 S-172 S-177

occasionally there are some differences in practices. For instance, the Burhanpuris do not cremate their dead, but bury them. Eating meat is tolerated. The ceremony of removing a sin (*lahe uttarni*) is not practiced, etc. They occasionally go on a pilgrimage to Pîrâna and Nawsari, and regard this as a meritorious act. But they have no *kakas* in the centre (just as in Nawsari). They have the same *gnans* and other religious books, but though they remain in their original languages such as antiquated Sindhi, Gujrati, Panjabi and Hindi, they usually employ the Nagari alphabet, instead of the Gujrati.

S-27

S-113

THE ISMAILI SOCIETY

Series A, No. 2

COLLECTANEA

Vol. I. 1948

CONTENTS :

Satpanth (Indian Ismailism), by W. Ivanow. — *Some Specimens of Satpanth Literature*, translated by V. N. Hooda. — *The Holy Shikshapatri*, by S. Noor Ali Shah. — *An Ali-Ilahi Fragment*, by W. Ivanow. — *Kitâbu'r-Rushd*, Arabic text, edited by Dr. M. Kamil Hussein.

Published for the *Ismaili Society* by

E. J. BRILL, Oude Rijn, 33a, Leiden, Holland.

S-27

S-113

I

SATPANTH.

By W. Ivanow

Satpanth, really Sat Panth, i.e. the "True Path (to Salvation)", is the name of a sect of Islam, forming a kind of transition from ordinary Islamic doctrine of the Shi'ite type, to Hinduism. The Shi'ite element in it is represented by the Nizari form of Ismailism of the post-Alamût period in Persia, and Hinduism by the popular, chiefly Tantric aspects of that religious system. At present it is divided into two main branches: the Khojas who are the followers of His Highness the Aga Khan, and the Satpanthis who follow the *pîrs* who are the descendants of Imâm Shâh (d. in the first quarter of the tenth/sixteenth c.). The Satpanthis are divided into several groups paying allegiance to the different branches of the *pirs'* family. In addition, various sections of the community show different tendencies. The majority of the Khoja community continues its traditional tendency of giving preponderance to Islamic elements at the expense of the Hinduistic, while in the Imam-shahi branches certain groups may pursue just the opposite course of drifting back to Hinduism. Moreover, there is a general tendency on the part of the leading strata of the Imam-shahi community, especially their *pîrs*, to disclaim all connection with Ismailism, however untenable such position may appear from a historical point of view. In Gujrat the Sayyids, i.e. descendants of Imâm Shâh, would claim they and their ancestors are Ithna-'asharis, while the Sayyids of Khandesh prefer to be, with their ancestors, pure Sunnites of the most orthodox complexion.

S-27

Satpanth by no means presents an exceptional phenomenon in Indian life in the sense of being a synthesis of Islam and Hinduism. As is well-known, the symbiosis of both these cultures and religions has produced a great variety of different forms of mutual influence. In many parts of India where the Muslim and Hindu population is

S-27

S-113

In my paper on the sect of Imamshah (pp. 28-45) I have already shown how fictious are the available genealogies of the *pirs*. All of them seem to be of a very late origin, and are designed to serve two different purposes, namely, to dissociate the promoters of Satpanth from Ismailism, while, on the other hand, prove that the *pirs* were the descendants of the earliest Imams. In order to achieve this purpose the authors of such genealogies had to give up the theory that Shams was the son of Ruknu'd-dîn Khûrshâh, and make him the descendant of Muḥammad b. Ismâ'îl through a different line. All this, as far as it is possible to see, deserves not the slightest credit from the historical point of view as it is entirely unsupported by any evidence. We come to a more or less historical ground only with Imâm Shâh and his father, Ḥasan Kabîru'd-dîn of Uchchh, who flourished towards the very end of the ninth/fifteenth c. and beginning of the tenth/sixteenth. It is obviously at this period that the maximum of Persian influence was experienced by Satpanth, through direct contact with the Imams, to which many allusions are contained in the *gnans*. The question whether the *pirs* really formed a kind of a dynasty or a spiritual "line", or that this is merely an aberration of failing historical memory, cannot as yet be solved. Unfortunately, biographical and historical information concerning these saints is hopelessly insignificant.

It is characteristic of the *gnan* literature that it makes Uchchh (or Unch, Onch, as it spells it) and Multân the main scene of the activities of its heroes. These places, in what in early Middle Ages constituted the Upper Sind, but is now Western Panjâb, had a much longer connection with Ismailism than the short memory of the popular tradition accepts. As is known, Sind was occupied by the Muslims under Muḥammad b. Qâsim ath-Thaqafî, under the instructions of Qutayba b. Muslim, of Khorasan, in 92/711. The centre of administration was Multân. It may be noted that Sind, due to its geographical position, was the portion of India which always made first contact with

S-27

S-113

they allude. Otherwise the student may be sure to pass blindly even the most transparent allusions. As an example the well-known poetry of Nâṣir-i Khusraw presents many striking instances of this.

Sufic guise was successfully used even in ordinary life by Satpanth *pirs*. To this day "Shams Tabrez", as they call *pir* Shams in Multan, Ḥasan Daryâ (Ḥasan Kabîru'd--dîn) and Ḥâjî Ṣadar Shâh (*pir* Ṣadru'd-dîn) near Uchchh, all are revered as Sufic *pirs*, believed to belong to the most uncompromising Sunnite persuasion.

Returning to the history of Satpanth, it is necessary to note that its own tradition regards as the earliest *pir* the saint whose name is preserved as Sat Gur Nûr, i.e. "True Teacher Light", and whose shrine is in Navsari. Some miracle stories are preserved about him in the *gnans* : he comes to Navsari, where makes temple idols dance, bring water, etc., then marries the daughter of the local king (almost invariably an item in the programme of saints' activities); he often leaves his body to wander about "in spirit", turns into a green parrot, and so forth. In short, he presents a fine specimen of a jogi of high training. We may therefore be surprised to learn that popular tradition makes him the same person as the grandson of Imam Ja'far aṣ-Ṣâdiq, Muḥammad b. Ismâ'îl. The latter, born *ca.* 120/738, after the death of his grand-father (*ca.* 147/765) left his native Medina for the East, where traces of him disappear. The date of his departure is variously given, and generally there is nothing certain in his biography, but in any case the change from a Medina Arab aristocrat to a Gujrati jogi, no doubt, requires much strain on the imagination. Moreover, the learned Satpanthis mention the date of Sat Gur Nûr's death as 487/1094 (which is, in fact, the date of the death of al-Mustanṣir bi'l-lâh, the Fatimid caliph) thus attributing the saint with a longish life of 367 years. We may therefore legitimately relegate all these details to the sphere of miraculous and believe that all these stories were concocted probably some 150 years ago, when one of the branches of the Pîrâna Sayyids established them-

Pir Sat Gur Nur In Navsari

S-113

selves in Navsari, making use of a half forgotten local shrine of an early saint.

The next *pir*, in reality apparently the greatest of them in popular tradition, is *pir* Shams. He also appears as a figure resembling powerful Indian jogis or rishis. Generally speaking, amongst various ideals of saintship, in true Indian style, Satpanth has much admiration for the type of the primitive powerful shaman, or medicine-man, who, either by the caprice of a deity, or by his personal attainments, acquires immense magic power obeyed not only by living beings, but even by inanimate nature. It is such a great contrast with Persian Sufic saints who follow the Hellenistic-Christian pattern of the enlightened and morally perfect philosopher whose principal attainment is great love for humanity. He walks about amongst suffering mortals, by his wise advice curing the sinful souls from the ills to which they subject themselves. He rarely condescends to the performance of theatrical miracles, and chiefly acts in the spiritual sphere. Quite different is the primitive shaman type of saint. He is jealous of his prestige and extremely dangerous to deal with. [For a trivial offence, at which the Persian Sufic saint would merely smile, he will not hesitate to make use of all his immense powers to avenge. He would even move the sun to burn the whole population of a city in which some stupid men treated him as an ordinary stranger, permitting their superstitiousness to cause him an inconvenience.] Such a terrifying variety of saintship, however, attracts the imagination of illiterate masses. The popular variety of wandering darwishes, *qalandars*, always bears the permanent epithet of *zabardast*, i.e. severe, cruel. Their method of begging for alms was not to propitiate the donors, but to frighten, intimidate them. Stories in which admiration for the saints of this type is expressed are full of instances in which they take the law into their hands at the slightest provocation.

S-54

Tradition about *pir* Shams is extremely instructive as a substantial accumulation of folklore motifs in which various features of this mentality come up prominently. It is a

S-27
S-113

brîz, the associate of Rûmî. The *Shajara*, which is an obvious concoction, fully accepting such identity, however, makes Shams live till 675/1276, while at the same time placing his birth still *before* the Ghurid invasion of 571/1176, by disproportionately stretching his period of life. As a matter of personal opinion, I would therefore to be more inclined to accept the earlier dates as nearer to the truth. This, however, brings us to a series of questions. If Shams was originally a product of the ancient *da'wat*, before the Nizari campaign, why was that ancient period so completely forgotten. Of course, in some Garbi songs he almost appears as a genuine Hindu ascetic with only general leanings towards Islam. But, on the other hand, in the story of his bringing a boy to life we may note that he acts in an entirely Muslim milieu, and generally, in his miracles, appears as a Muslim, at once recognizable to the Hindus. The most interesting, and perhaps in a way genuine relic of the past is the story of his converting local Hindus to Islam, appointing a religious headman over them, and instructing them to pay tithes to a certain treasurer [1]. All this is very much in consonance with the methods of early Ismaili missionaries. Various details, of course, could have been added later on, but popular fantasy would hardly deliberately invent the methods so different from those of later times if there was no tradition of the earlier ones.

S-4
S-143

It is quite possible that in the myth of Shams we have

---

[1] See Translations, II, story "c" which is extremely interesting, if we can trust its information. Quite in the style of the early Ismaili missionaries, the *Pîr* appoints as the head of the district a certain Vasta, a mukhi, i.e. the local head of the community, with the strange name Musafer, and makes Bhandara the capital of the district. The word Bhandara in reality simply means "treasury". Vasta is not a Hindu name, but obviously Arabic *wâsița*, "connecting link", liaison officer, using the modern term. Musafer is certainly *musâfir*, traveller, and it is tempting to think that he was simply a travelling tithe collector. Perhaps in the earlier version of the story these names were meant as the appelations of ranks, but later on were mistaken for personal names.

S-27 S-113

dar bayân-i shinâkht-i Imâm (Bombay, 1947, the "Ismaili Society's" series), I have already suggested that perhaps this strange reversal of the earlier policy may be connected with an obscure reference found in that work (end of fol. 4 and beginning of fol. 4 v). The author, who, judging from various indications, wrote towards the end of the tenth/sixteenth c., mentions that "in these days the Imams entrusted the *hujjat*-ship to their own (*jismânî*) descendants." The impression which the sentence produces is that such a change had come only recently. [Perhaps the discontinuation of the office of local *pirs* really was connected with the new system of appointing a close relative as the only *pir* for the whole community, and the handling of matters through special agents, *wakils*, who merely acted as messengers.] A book was probably sent therefore as a general instruction concerning the spirit in which devotion should be practiced.

2. *Propaganda.*

Islam, since its beginning, always remained a proselytizing religion, and even now has not entirely lost such tendencies. The speed with which it spread over large countries was unparalleled in history. Such countries were either those peopled with nations of a Semitic stock, or those which for long periods of time remained under strong Semitic influence, as in the case of Persia. In countries with a different cultural outlook, however, as in Europe, India and China, Islam had very little success, and only centuries of domination permitted it to make some headway in Southern India.

Conversion

S-39

language of Arabic, Hebrew etc

There were probably two main causes which impeded its success, apart from the profound difference of mentality. One was the remarkable absence of organisation in preaching. For the most part it depended on private initiative, whether peaceful, or violent, when religious purpose served as a cloak for plain predatory escapades. The legend of the victorious Islam offering conquered peoples the choice

S-4

Disguise

S-27
S-113

tially — an Arab. He had to switch his religious life to the new ideas expressed in a difficult foreign language, adopt foreign standards, ideals, and so forth. This, of course, was quite possible for individuals, but presented an almost unsurmountable obstacle to the masses in a different social system, as in the caste organisation in India. [Here, with the individual being nothing without his caste connections, the only method that could work was mass conversion not of individuals, but of whole castes.] This simple idea was probably never realized, and it is for this reason that not only the preaching of orthodox Islam met with less success than in other countries, but that many reformatory movements, such as those started by Akbar, Dara Shikuh, and others, failed miserably.

S-40

Either by intuition, or sound and clever reasoning, the Nizari Ismaili missionaries devised some methods which helped them to overcome such local obstacles. Such methods depended on two principles. [One was their bold tactics in separating the meaning and spirit of Islam from its hard Arabic shell.] [The other was their concentration of effort on a few definite castes, or those strata of the depressed classes in which the caste hold was weaker than in higher ones.] [They explained the high ideals of Islam in the familiar terms of the ancestral religion and culture of the new converts, Hinduism, striving to make of them good *mu'mins*, sincere adepts of the spirit of Islam, rather than *muslims*, i.e. those who formally profess Islam, often without paying attention to its spirit and implications.]

S-41
S-9
S-30
S-4
S-143

[Mass conversion substantially differs in nature from individual cases. Tradition usually preserves the stories how a saint worked a miracle which, by its supernaturality, at once convinced either one or many unbelievers, and these gave up all their objections, and instantly became sincere and devout followers of the "truer" religion, as preached by the saint.] This is how such cases should appear in iconography and hagiology. More authentic and non-standardised historical or autobiographical stories depict quite a different process of long internal struggle. The supernatural

S-42

S-27 S-113 S-42 S-6 S-7 S-43 S-44 S-143

element merely plays the part of an accelerating factor, shedding the remaining doubts of the intended convert for whom the new religion has long since presented a great attraction. Nothing is so silly as the oft-repeated imaginary methods of conversion attributed to Fatimid *dâ'is*, who are depicted as gradually insinuating themselves upon persons of the most sincere faith, gradually inspiring doubts, and ultimately shaking their religious convictions, so seducing them into atheism and impiety. How many thousands of such extraordinarily clever, tactful and learned missionaries would be required to convert a Berber tribe, or the inhabitants of one Persian or Indian village? How long would it take, and of what use would be a crowd of atheists and hooligans in the promotion of a purely religious movement?

Surely, the conversion of masses, just as every phenomenon of social life, is rarely a question of personal initiative, or even personal conviction. It entails a thorough change in the outlook of the community concerned, and religious considerations, however inspiring and attractive, rarely outweigh economical, political, and other practical motives. We shall probably never know much about the development of the process, but if it is a historical fact that certain strata of the population of Sind were converted to Satpanth, we cannot disbelieve the circumstance that, in addition to religious attraction, the conversion was expected to bring with it certain practical advantages.

We have seen how great a part was played by Messianic expectations in the spread and history of the Ismaili movement in the more Western countries. So it was in India, even long after they were almost entirely given up in the original community. They constituted the "bridge" between Ismailism and Hinduism which permitted the new ideas to enter that entirely different world of Hindu mentality. It was the effort to make Islam recognized as the religion of the final period, Kalijug, according to Hindu terminology, promised in ancient prophecies. 'Alî b. Abî Tâlib, the first Imam, was introduced as the expected Tenth Avatar of the Deity. The Coran had to be the last

S-6 S-27 S-113 S-43 S-7 S-44 S-143

Ved, cancelling and abrogating the former scriptures, but, on the whole, continuing the same tradition of the periodical Divine revelation. 'Alî b. Abî Ṭâlib, however, was not the legendary religious hero who came upon the historical stage, performed his miracles, and disappeared. He was, so-to-speak, "continued" in his successor-Imams, the manifestations of the same Divine Substance[1]. The Imam, mysteriously residing in a very remote place in the West, was, of course, for the ordinary inhabitant of Sind, little more than an abstraction. The habitual outlook of the ordinary man brought up in the ideas of Hinduism could thus more easily approach the higher message of Islam and adopt a new and more advanced mentality.

S-52 S-46

As is well-known, Islam itself from its inception favoured historico-philosophic theories depicting the Divine Revelation as one single process. It started with the first man, Adam, who was at the same time the first great prophet, the Apostle of God. With the progress of humanity each successive Apostle brought a more perfect system of the Divine law and beliefs. In addition to these Apostles of God, great prophets, there were also not less than 124.000 minor prophets who at different times were sent to all the nations of the world[2]. In mediaeval India, in circles inclined to a compromise with the local ideas and conditions, a theory was commonly favoured according to which those whom the Hindus regarded as their gods or

S-46

[1] I have repeatedly drawn the attention of students to the fact that in the evolution of their dogma the Fatimids advanced and perfected the theory that the Mahdî, the expected Messiah, was a collective name for the succession of the Imams from the house of 'Alî and Fâṭima. Cf. the "Rise of the Fatimids", pp. 51, 122. It is difficult to ascertain, however, whether the old idea was taken as it stood, or re-discovered by an independent process of religious reasoning.

[2] Cf. also "The Alleged Founder of Ismailism", p. 131. It is interesting to note that in the *gnan* literature, quite systematically, no difference is observed between the ordinary prophet, *nabî*, and the apostle of God, *rasûl*. Besides, the number of these, for some reason, is invariably mentioned as 125.000, not 124,000.

S-27 S-113 S-46

great saints were, in fact, some of those ancient prophets of God sent to their country.

S-42 S-30 S-47 S-143 S-44

Kuran = Final Ved= Atharv Ved

The Ismaili missionaries were thus in line with the orthodox in this respect. They brought the matter a step further by proclaiming Islam the crowning phase of the whole development of Hinduism. According to them, the Coran (together with the *ta'wil* system) was the last and final Ved, completing, abrogating and superseding the earlier revelation. In this theory Hinduism was merely a preparatory phase, just as Christianity, Judaism, etc., in the revelation of the only True Religion, Satpanth.

Thus, from a purely Islamic view point, the method of bridging the difference between Islam and Hinduism adopted by Ismaili missionaries was perfectly correct, in no way conflicting with orthodox ideas. The question might only arise cocerning certain important details. The original Islam, including early Ismailism, emphasises that the Prophet and the Imams, though chosen by God for such an all-important mission, were, nevertheless, ordinary mortal men, differing from others by their superior intellects only. This superior intellect at later times became more and more divinized, and under the influence of various philosophical and mystical theories became a kind of Divine Light, consubstantial to the Divine creative act symbolised by the Coranic (or Biblical) story of God's uttering the word "be", and so forth. Being Divine, this substance, manifested in the Prophet and the Imams, was thus imperishable and eternal, and the theory was developed that it always remains in one particular line of the first Imam's descendants, supernaturally transferred from the father to the son. Still further development of the theory produced its extension upon the past. An uninterrupted line of the Imams must not only be in existence now, and in the future, but also must have been in existence ever since the creation of the world, and even before it. In the top-most abstract forces, such as the Creative Will and Intelligence of the Deity, there cannot be any division, or partition. Therefore it would be no exaggeration or perversion of the truth to state

S-30 Divine Light S-42 S-52 S-53

S-27 S-113 S-53 S-47 S-30 S-143

that the same force which constitutes Imamat was responsible for the creation of the Universe, and thus that the first Imam, 'Alî b. Abî Ṭâlib, and after him the Imams in general, were identical with the Creator[1]. Thus, logically enough, in the terms of the Hindu theogony, 'Alî is the continuation of the line of Avatars, i.e. visible manifestations of the Deity, the Creator.

This idea, stripped of both Islamic and Hinduistic theological associations and details, may be too simplified, but it shows, I hope, with sufficient clarity the process by which such apparently incompatible outlooks as Muslim and Hindu could be synthetized and combined into one religious theory. It would be natural to expect, from the Islamic point of view, that the highest place would belong to the Prophet himself, not the Imam. But in this there is no internal contradiction. We may realize that Shi'ism and the cult of the Imams was probably due to the incidental circumstance that the Prophet had left no male posterity.

Islam and its culture are synthetic products of immense complexity. The comparatively few leading religious ideas recognized as genuine and legitimate by the theologians never existed or else they developed in a kind of a vacuum. In reality they thrived and at every moment were in one way or another influenced by the milieu of the earlier beliefs, ideas, superstitions, customs, and so forth. Many of these, as is well-known, possessed great driving force, although continuously opposed by the consensus of the purists. Amongst such unorthodox ideas we know many, and can identify their origin, while there probably still remain many which elude identification.

In the instance of the Nizari post-Alamût theories, and also certain features of popular Persian Sufism, we can easily

---

[1] A modern writer, the late Shihâbu'd-dîn Shâh (d. in 1885), in his *Risâla dar Ḥaqîqat-i Dîn* (pp. 33-34 of the autograph) mentions a clever simile to explain the mentality of the divinisation : the light that emanates from the lamp (*churâgh*) is not the lamp itself, but if there were no light, how could one know whether there is a lamp, what and where it is ?

S-27

S-30

S-113

identify a group of ideas, forms of worship and beliefs which are plainly alien to the orthodox Islamic theories. It is not easy in the present state of our knowledge, however, to see where we should trace the source from which they were derived. We find numerous parallels in such widely differing ethnic, linguistic and social groups as the sects of Ali-Ilahis of Kurdistan, Nusayris of Syria, and Tantric cults, more particularly those of the worshippers of Shakti in India, in addition to avowedly mobile and wandering darwish organisations. It looks as if there is, after all, a mysterious connection between all these [1]. The Tantric cults are believed to be the remnants of the ancient, pre-Aryan religion of India, gradually submerged, modified and partly re-modelled by orthodox Hinduism, the religion of the invaders. It is usually supposed that the pre-Iranian population of Persia largely consisted of the peoples of Dravidian stock, remnants of which are still preserved in the Brahui tribe of Baluchistan.

It is true, as there are many references in the works of Muhammadan authors, that already in historical times, there was a big influx of the people called Zuṭṭ, apparently of Dravidian stock, from Makrân. They settled at many places in Mesopotamia as far North as Khâniqîn, and were

[1] It is unfortunate that up to now we know so little about the religion of the Nusayris who carefully hide it from everyone. Coming in contact with this people, however, one may gain the impression that it would be unreasonable to expect from their doctrines much more than from that of their neighbours the Druzes. Generally speaking, from what we already know, it is easy to recognize a certain common basic unity in the ideas of the Nusayris, Ali-Ilahis, Druzes and Satpanthis. This is the doctrine of the manifestations or avatars of the Deity in human form, and, to an extent, belief in re-birth. Although it is difficult to accept in its entirety the theory of R. Dussaud concerning the origin of the Nusayri sect (in his "Histoire et Religion des Nosairis", Paris, 1900), it seems obvious that his basic thesis of these beliefs being the survival of pre-Islamic times, and their adaptation to the Muslim outlook, is perfectly correct. The same plainly applies to the Druzes, Ali-Ilahis, and others.

S-27 S-113

always remarkable for the strong Shi'ite sentiment which they developed ever since their conversion to Islam. This, however, may have an explanation of economical and social character. Besides it is neither possible to see what these Zutts really were racially, nor whether they played any part in the development of Ali-Ilahi ideas.

Persian darwishes show remarkably strong ties with similar organisations in India, chiefly in Sind, and it is quite possible that certain ideas could have been imported through such channels. It appears, however, that such importations should have been made at an early date.

All this in a complex combination probably produced the common ground on which the propaganda of the *pîrs* could develop. We know nothing, as was mentioned above, about the developments under the regime of the early Ismaili *dâ'is*, and their proselytising work amongst the Hindus. The late Nizari propaganda, judging from its nature and the meagre information we can sift out of legendary tradition, developed at a late date, obviously the Timurid period. At that time Islam was "in the air" all over Sind; its principles and chief ideas were probably familiar to a very wide strata of purely Hindu population. The *pîrs* obviously had no need to break virgin soil, and their main problem was probably to find some means of rendering the process of transition from Hinduism to Islam, especially in the case of various discontented elements in the Hindu society, as easy and smooth as possible. This problem they have solved with remarkable tact and intuition, with very limited means at their disposal welding two cultures into one, and laying the foundation to a new cultural group which in itself bore the seeds of further great progress and potentialities. From the point of view of the customary standards and methods of Islamic propaganda their methods may at first sight appear strange and even questionable. But a closer study reveals sound logic and genuine enthusiasm on their part. "Dis-Arabicized" (if such a term is permissible) Islam is nevertheless Islam, and if its ideas do not conform with the highest standards of Muslim theology, it is because the milieu among whom

S-143 S-4 S-30 S-48

S-27 S-113

it spread were illiterate masses, entirely alien to the cultural outlook in which Islam originally developed and grew up. Illiterate masses even after a long association with Islam, as is well-known, could preserve and even develop new beliefs often of a very questionable orthodoxy.

S-48

3. *Notes on the Doctrine.*

As has been already mentioned above, it would be preposterous to attempt to offer a general summary of the Satpanth dogma and practice before its literature is properly studied. All that may be offered here is a few explanatory notes which perhaps may be useful to the reader by drawing his attention to certain points.

The most important point, however, should be the advice to exercise patience and restraint in the discovery of various "influences" in the doctrine. We must not forget even for a moment that this religion is of a very late origin. Its ingredients, i.e., the elements which composed that unique combination, both Islamic and Hinduistic, themselves had a very long evolution, absorbed many influences, local modifications and adjustments to new conditions. It would be no exaggeration to say that we probably know even less about mediaeval popular Hinduistic beliefs than we do about their Islamic corresponding numbers.

S-30 S-143

There is no doubt, indeed, that the form of Islam which has given Satpanth a final touch was Persian Nizari Ismailism of a very late date. But, surely, it was by no means the only form of Islamic ideology which went into the melting pot. Mediaeval Sind was not only the land of Islam, of the orthodox beliefs, but also to a very great extent the land of the Sufis, of varied leanings. As Sufic organisations surely stood incomparably nearer to the non-Islamic rural population than the learned theologians of the cities, we must expect, and really do find, many traces of Sufic influences.

Not being a specialist on Hinduism, I cannot take upon myself to discuss the extent to which Tantrism influenced

S-27
S-113

Satpanth. If Tantrism, especially the cult of Shakti, was the autochthonous religion of pre-Aryan India, particularly associated with the Dravidian population, it would be necessary to ascertain how far it was spread in Sind. As is known, the province in which it is particularly common is the opposite side of India, namely Bengal. There is also another question, which perhaps may sound very paradoxical: are those practices which look very similar to Ali-Ilahism genuinely old? There is a general tendency to treat everything in Hinduism as coming from immense antiquity, a tendency which is by no means reliable in every case. S-54

1. *Cosmogony*, it seems, remains entirely Hinduistic, with all its mythological elements, hyperbolism, "astronomical" figures in the calculation of periods, etc.

2. *God*, as the Creator and Supreme Ruler of the Universe, despite mythological Hindu names, appears to be a purely Islamic idea, contrary to the system of the cosmogony. Significantly, Satpanth chiefly uses foreign terms to express the idea: Persian term *khudâ*, rarer Allâh, and only much more rarely the Indian terms Ishvar or Parmeshvar. S-4 Equally, the basic idea of the Creator is chiefly rendered by the Arabic (through Persian) *Khâliq*. Bhirma, the Hindu term, is rarely used. The idea is somewhat vague, however, because the *gnans* do not enter theological discussions, S-143 and because the idea of God is very closely associated with that of the Imam. S-54

3. *Imâm*. As has been mentioned above, the idea of the Imam here appears in its later Nizari form, as the Manifestation of the Divine Light, i.e. Divine Intelligence and Creative Will. The Satpanth Imam bears closer resemblance to the Christian Jesus than to the Hindu Parmeshvar. As a purely Hinduistic feature, everywhere in evidence there is that characteristic vagueness, or rather "blurredness" of the ideas. It is by no means easy to discern the difference in the attributes of the Supreme Deity, the *Imâm*, and the *Pir*, just as in Hindu speculations such distinctions between the Supreme God, the Brahman, the

S-27

S-113

sacrificed offerings, etc., are all, intentionally or otherwise, rendered imperceptible.

The Imam, who is technically termed *Shâh*, or *Nar*[1], residing in the mysterious countries of the remote West, in strict disguise, and continually "reviving", in the sense of the transfer of his powers from father to son, was obviously little more than an abstraction for the ordinary member of the community. Although the usual hyperbolism of the *gnans* makes some *pîrs* visit him, in company with something like 120 millions of followers at a time, nobody could possibly take this literally, seeing in the abnormal number merely a sign of devotion and piety on the part of the author.

12 Crore = ૧૨ કરોડી

4. *Guru*, or *Pîr*. Just as in Hinduism, the most important participant of the Divine Substance becomes the *guru*, or *pîr*[2], the term obviously derived from Sufism, and standing instead of the post-Alamût Persian term *ḥujjat*. I have already emphasised elsewhere the fact that late Nizari Ismailism of Persia in a striking way repeats the earliest theories of Ismailism, only promoting each rank to the next highest. The Imam becomes divinized, the *ḥujjat*, or *pîr* takes the functions of the early Imam, and the idea of the

---

[1] *Nar*, Sanskr. *nara*, means man or male, in religious context obviously in the sense of lord, master. It may be generally noted that such terms appear in the *gnans* in the form in which they are used in modern Indian languages, in which, especially in common speech, they may undergo considerable phonetical changes, e.g., Sanskr. Prahlad, the name of a mythical king, may become Pelaj. I have deliberately retained the original forms, even in the cases of the terms, such as Ved =Veda, in which the later form has become already familiar to the general European reader. For the sake of simplification I refer the reader, unfamiliar with Hindu mythological names, to the most accessible and popular work, the "Classical Dictionary of Hindu Mythology, etc." by J. Dowson (fourth edition, 1903), here abbreviated as "D."

[2] The term *guru* which is already familiar to the general reader in Europe, here appears in various forms as *gur*, *gor*, *gur-ji*, *guru-ji*, *sat-gur*, *sat-gor*, *sat-gor-ji*, meaning religious guide and teacher.

S-27

S-113

contain a profusion of exhortations to piety, offering of prayers, paying the *dasondh*, or tithe, but it seems that all this has never been properly arranged in a systematic way. There are collections of advices on how to live a righteous and pious life, as in the well-known *So Kiriya*, translated in this collection. All this, however, has nothing to do with religious law, *sharī'at*, as a system. It may be noted that while living under the government of various Muslim principalities, and, at the same time, forced to preserve their caste organisation, the Satpanth community solved the problem by following Muslim custom in some matters and Hindu custom in others. For instance, marriage and burial were performed by Muslim mullas, but in matters of inheritance the community preserved Hindu practice.

Strangely, the *gnans*, as far as I could ascertain, never enter into discussions of abstract theological matters, on the lines of the Muslim works on *'aqâ'id*, or Ismaili literature of *haqâ'iq*. There is, however, a powerful stream of interest in ascetic practices, according to Hindu style and with the use of Hindu terminology.

6. *Eschatology*. In eschatological ideas, more than in any other branch of the doctrine, it seems, two currents, Islamic and Hinduistic, are struggling in the Satpanth beliefs. The *pîrs* apparently found it impossible to uproot the ancestral outlook of their Hindu converts, based on the belief in immortality of the soul, and re-births in accordance with the Karma theory. The idea of re-birth, as is well-known, was not entirely alien to ancient Greek philosophers, to the Coran itself; in the *Ummu'l-kitâb* it is openly recognized, being apparently developed without any Indian influence. In Ali-ilahism and Nusayrism it is also accepted, though in a different form. Thus, in a purely Hindu way, it is believed that the soul is gradually purified, and ultimately becomes saved, in the sense that it no longer belongs to the "wheel of re-birth", and joins the Divine Infinite. At the same time the *gnans* often discuss Paradise, hurries, etc., in a fully Muslim style, make all this located on a certain Heaven, and the faithful are promised

S-27

S-113

knows no priests, and its prayer is congregational, in which even women and children also participate. In Hinduism such features are exhibited only in Tantric cults. Such prayers take place three times a day in Satpanth, namely morning, evening, and before going to bed, in a special praying hall, called *jamât khâna*. At such meetings any one, young or old, may be appointed by the *mukhi*, or headman, to recite the prayers. The most interesting detail is the distribution of sacred water from a vessel in which water is either mixed with clay of Kerbela, or with water blessed by the Imam. Thus this is a kind of communion, and as such it is conceived. In the *gnans* this ceremony, called *ghat-pât*, literally "table (in) assembly"[1], is particularly regarded as a symbol of conversion and participation in the religious life of the community.

Jamat Khana

Meaning of Ghat-pat

In addition to the distribution of sacred water, on certain occasions a kind of solid vegetable food, *jure*, is distributed. Some particular *gnans* are recited on various special occasions[2].

There is no secrecy about all this, and although spectators are not encouraged, they are by no means completely excluded with a rigidity similar to that amongst the Ali-Ilahis and Nusayris who never admit any one who is not a member of the community.

Communal drinking of consecrated water, or whatever it may be, or partaking of consecrated food, is a custom of

---

[1] It is interesting to note that certain terms connected with the worship in Satpanth are *not* of Sanskrit origin, and are not found in Hinduistic literature. One of these is *ghat* which is explained as an equivalent of *jamât*, i.e. Ar. *jamâ'at*, community, and is used in the sense of the congregation and its meetings for prayer. Another is *pâval* which means consecrated water. *Pât* is a low table on which the vessel holding consecrated water is placed. The combination *ghat-pât* thus is used to denote the religious gathering of the faithful at which consecrated water is distributed.

S-61

Paval

[2] Such extraordinary occasions may be some general calamity, epidemic, and so forth, or, on the contrary, some auspicious event.

S-27 S-61 S-113 S-49

Bibi Fatima = Shakti (wife of Shiva)

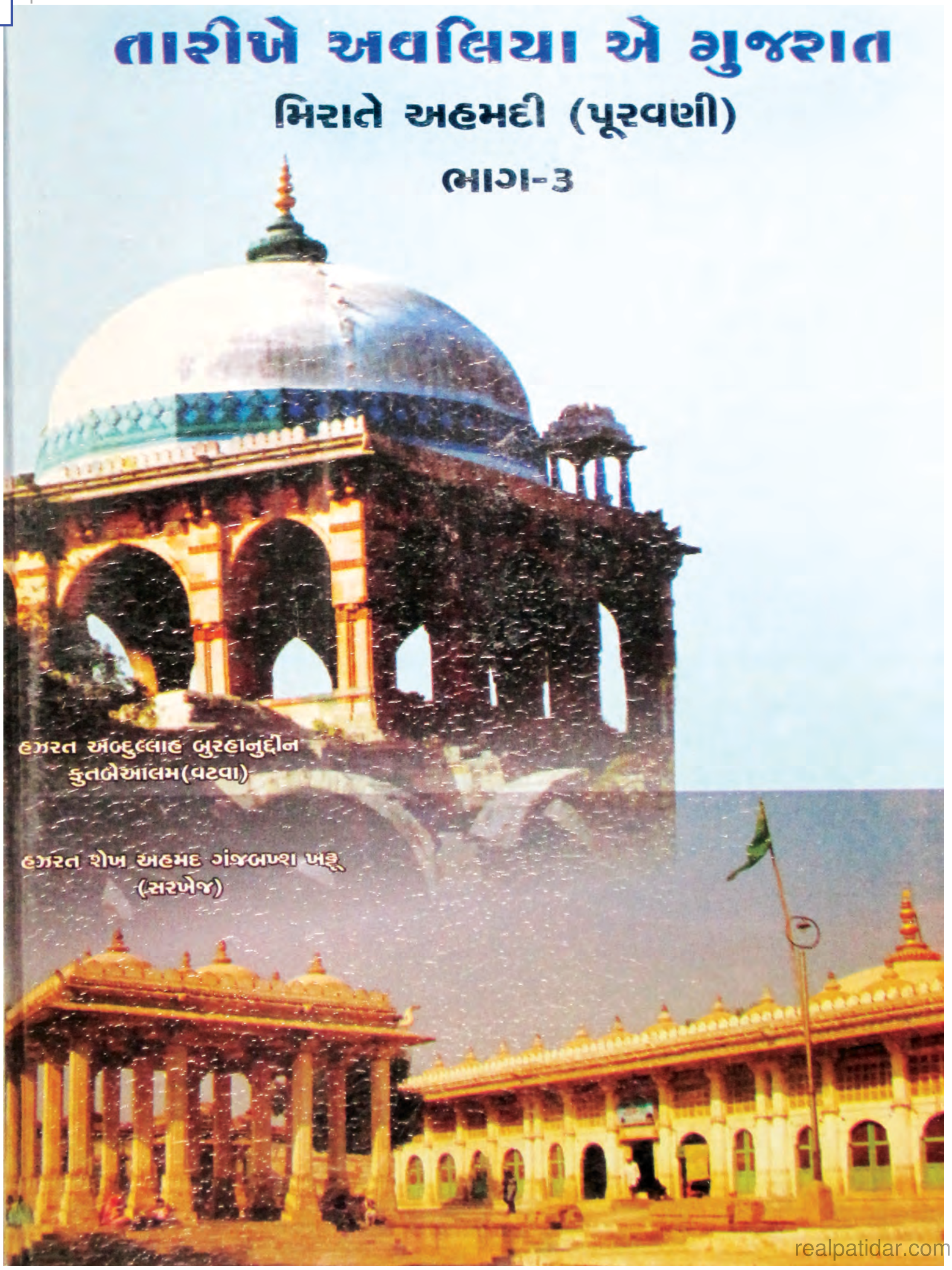
S-16 S-30

bint Asad b. Hâshim. The identification of Fâṭima, the daughter of the Prophet, with Shaktî, probably is nothing but automatic parallelism : if according to these theories 'Alî is the avatar of the Deity, Fâṭima, as his wife, should be an avatar of Shaktî (the wife of Shiva). In this specimen only the tenth Avatar is translated, from the shorter version.

6. *So-Kiriya.* Another work attributed to the authorship of *Pîr* Ṣadru'd-dîn, equally evoking doubts, is the collection of 100 moral and other advices to be followed by those who want to attain salvation. I could not discover whether there are versions of it in Multani or Sindhi, but I was lucky enough to trace a Maratthi version which is also published further on in this volume for the purpose of comparison with this one, which is in Gujrati. Many questions arise at the perusal of this work. The first concerns the genuineness of the preface and epilogue, because they for the most part simply repeat what is already contained in the main work. These are the same vague and monotonous exhortations found in all *gnans*, and especially in the works of the type of the "Fourteen jewels" attributed to *Pîr* Shams, mentioned above.

It is hard to believe that at the time of *Pîr* Ṣadru'd-dîn, i.e. not later than the middle of the IX/XV c., so many prescriptions were needed referring to financial transactions. They form seven per cent of the whole lot. Some of these are rather strange, such as that which prohibits buying goods on credit or borrowing money. Surely rural followers had not much use for advice against forging money documents, accepting as security for a loan something of doubtful origin, running away with someone's money, creating difficulties in the payment of a debt, living on the earnings from usury, etc. All this would rather suggest the needs of a trading community in the town. The great majority of the advices are the usual moral precepts of being good, polite, faithful, etc. Comparatively few deal with family and social life. It is probably implied that these are regulated by old customs against which one is powerless to fight.

S-28

તારીખે અવલિયા એ ગુજરાત
મિરાતે અહમદી (પૂરવણી)
ભાગ-૩
હઝરત અબ્દુલ્લાહ બુરહાનુદ્દીન
કુતબેઆલમ (વટવા)
હઝરત શેખ અહમદ ગંજબખ્શ ખટ્ટૂ
(સરખેજ)

S-28

સૈયદ ઈમામુદ્દીન સાહેબ (પીરાણાના પીર)

ઈરાકમાંથી એમના પિતા સૈયદ કબીરૂદ્દીન હિંદુસ્તાનમાં આવેલા. તે કરામતી પુરૂષ હતા. ઘણા હિંદુ મુસલમાનોને સતમાર્ગ દર્શાવેલો તે લાહોરમાં ગુજરી ગયા તેમની કબર ત્યાંજ છે. તેમના દીકરા સૈયદ ઈમામુદ્દીન છે, જેમનું પેઢીનામું આવી રીતે છે. ઈમામ જાફરે સાદકના પુત્ર સૈયદ ઈસ્માઈલ સાહેબ સુધી આવી રીતે પહોંચાડવામાં આવે છે.

ઈમામશાહના પૂર્વજો

સૈયદ ઈમામુદ્દીન બિન સૈયદ કબીરૂદ્દીન હસન બિન સૈયદ સદરૂદ્દીન મેહમૂદ બિન સૈયદ શહાબુદ્દીન બિન નસીરૂદ્દીન બિન સૈયદ શમશુદ્દીન બિન સૈયદ સલાહુદ્દીન સાલેહ બિન સૈયદ ઈસ્લામુદ્દીન બિન સૈયદ અબ્દુલ મોમીન બિન સૈયદ ખાલિદ બીન સૈયદ મુહીબુદ્દીન બિન સૈયદ મેહમૂદ બિન સૈયદ હાશીમ બિન સૈયદ અહમદ હાદી બિન સૈયદ જમાલ મુસ-તનસર બિલ્લાહ બિન સૈયદ અબ્દુલ મજીદ બિન સૈયદ ગાલિબ બિન સૈયદ મન્સૂર બિન સૈયદ ઈસ્માઈલ બીજા બિન સૈયદ નુરૂદ્દીન બિન સૈયદ ઈસ્માઈલ બિન હઝરત જઅફર સાદિક (રદિયલ્લાહુ અન્હુ).

એવું કહેવાય છે કે ઘણા લોકો સૈયદ ઈમામુદ્દીનના હાથે મુસલમાન થયા અને આ કામ હાલ સુધી એમના વંશમાં ચાલુ છે અને ઘણા મુસલમાન થાય છે અને આ નવા મુસલમાનોને એમની બોલીમાં મોમના કહે છે એ લોકો પીરને ઘણું માને છે જે કંઈ તે પેદા કરે તેમાંથી એમની દરગાહ અને ઓલાદના ખર્ચના વાસ્તે દશમો ભાગ લાવે છે. તે અહીં સુધી કે, જો દશ બાળક હોય તો એક દરગાહમાં મુકાય અને ત્યાંની સેવા ચાકરી કરતો રહે. એનો ટુંકો સાર એવો છે કે, માલતો માલ પણ જીવથીએ એમની સેવા કરવામાં ચુકતા નથી. જેમકે એમના પરધર્મી મુરીદોનું કપાઈ મરવું ઔરંગઝેબ બાદશાહના રાજના વર્ણનમાં લખવામાં આવ્યું છે.

એમના વંશના માણસો ગુજરાતના તથા દક્ષિણના દેશોમાં પથરાએલા છે અને દરેક ઠેકાણેથી મુરીદો આવે છે અને ભેટો લાવે છે અને તેઓ ઘણી આશાએશ અને સુખની જીંદગી ભોગવે છે. એમની

ઓલાદના માણસો ગેર ઈસ્લામી રીતભાત વગર ઈસ્લામી લોકોના દિલરંજન કરવા ચાલુ રાખે છે તેથી આ શહેરના પીરજાદા લોકો તેમની સાથે ભળતા નથી અને એમના ઉરસો તથા મીજલસોમાં ઘણી આવજાવ કરતા નથી.

સૈયદ ઈમામુદ્દીનની દરગાહ અહમદાબાદથી પાંચ ગાઉ ઉપર કરમતા (પીરાણા)માં છે, એમની ઓલાદના માણસો જો તયાં હોય તો દરેક જણને દરરોજનું માસીક, અથવા વાર્ષિક લવાજમ દરગાહમાંથી આપવામાં આવે છે, બહાર ગામોથી ઘણી ભેટો દરગાહમાં દાખલ થાય છે, પંથીઓને વાસ્તે સદાએ સદાવૃત ચાલુ છે. ગાદી ઉપર ઓલાદવાળા તથા સેવકો એવા માણસને બેસાડે છે કે, જેને પુતર સ્ત્રી હોય નહિ. તેને કાકા કહે છે અને દરગાહનું સઘળું જોખમ એનાજ માથે છે કોઈને આવદાની તથા ખર્ચ તથા ભાગવટી તથા સૈયારૂ કામકાજની અંદર કરવા દેતા નથી. અહીંનો માલ કોઈ ખરચ કરી શકતું નથી અને ઓલાદવાળા તથા સેવકો સર્વ તેના તાબામાં રહે છે. **રમઝાન માસની તા. ૨૭ મીએ તેમનો ઉરસ થાય છે.**

શેખ હસન કુતુબ (ખતીબ)

(લોકોમાં શાહ વિલાય કહેવાતા) **નિઝામુદ્દીન ઓલીઆના ખલીફા હતા. બીજા કેટલાક ઓલીઆની સાથે ગુજરાતમાં આવેલા અને અહમદઆબાદથી દશ ગાંઉ ઉપર આવેલા ધોળકામાં વતન કરી રહેલા.** એક વખતે **શેખ મુહમ્મદ ઈસા જોનપુરીની** સોબતનો લાભ મેળવવા ધોળકેથી જોનપુર ગયેલા ત્યાં આગળ એક વિદ્યાર્થી **બહાઉદ્દીન શેખ** નામનો હુશીઆર ચાલાક આ શેખ હસન સાહેબ પાસે રહેવા લાગ્યો, આ શેખ હસન સાહેબને કીમીઆની વિદ્યા આવડતી હતી. જ્યારે શેખ બહાઉદ્દન (મુલતાની)ને ફકીર સ્વભાવ અને યોગ્ય પુરૂષ જોયો ત્યારે કહ્યું કે, મારી સાથે તું જંગલમાં ચાલ. તે એમની સાથે ગયો અને એમણે કીમીઓ કરીને શેખ બહાઉદ્દીને આપી કહ્યું કે તને જોઈએ તો એમાંથી ખરચ કરજે. જો તું ફરીથી બનાવી શકે તો ઠીક નહિંતર મને કહેજે હું ફરી તને કરી આપીશ. શેખ બહાઉદ્દીને અરજ કરી કે મને આપ

S-28

ઇસ્માઈલીઓનો ટૂંક ઇતિહાસ

ફરહાદ દફતરી

નિઝારી 'દા'વા'ની સફળતાનો પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે. ઈરાનમાં નિઝારી ઇમામો કે જેઓ હવે એક માત્ર કાસિમશાહી વંશના હતા, તેઓએ સૂફી સંપ્રદાય અને ઇસ્નાઅશરી સંપ્રદાયના દ્વિ-વેશ હેઠળ 'તકિય્યા' પદ્ધતિ ચાલુ રાખી હતી. જો કે એવું જણાય છે કે સૂફી અંચળો વધુ પ્રમાણમાં શી'આ ઇસ્નાઅશરીના અંચળો સામે ઝાંખો પડેલો હતો. નૂર અલ-દહરના અનુગામી શાહ ખલીલ અલ્લાહ બીજા (અ: ૧૦૯૦/૧૬૮૦) આ વંશના અન્જુદાન ખાતે વસવાટ કરતા છેલ્લા ઇમામ હતા. ૧૧મી/૧૭મી સદીના અંત સુધીમાં અન્જુદાન પુનરુત્થાનના ફાયદા સ્પષ્ટ નજરે પડતા હતા. મુહમ્મદશાહીઓના ભોગે કાસિમશાહી નિઝારી 'દા'વા'એ નિઝારી કોમની બહુમતની વફાદારી મેળવી હતી. એજ અરસામાં નિઝારી 'દા'વા' મધ્ય એશિયા અને હિંદ ઉપખંડના અનેક પ્રદેશોમાં સફળતાપૂર્વક ફેલાયો હતો.

ખોજાઓ અને ઇસ્માઈલી સતપંથ સંપ્રદાય

હિંદ ઉપખંડમાં નિઝારી ઇસ્માઈલી 'દા'વા'નો પ્રવેશ ૭મી/૧૩મી સદીના પૂર્વાર્ધમાં અથવા શક્ય છે કે તે પહેલા અલમૂત દૌરમાં થયો હતો. આ વિષય સંબંધિતના ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ વિશ્વાસપાત્ર અહેવાલોના અભાવે, આ બાબત અસ્પષ્ટ રહી છે. અલમૂત દૌરના અંત સમયમાં જ મધ્યસ્થ નિઝારી આગેવાનોએ સ્પષ્ટપણે 'દા'વા' પ્રવૃત્તિઓને બદખશાન અને સિંધમાં, કે જે પ્રદેશો નિઝારી રાજ્યની હદની બહારના હતા, ત્યાં વિસ્તારવાની પદ્ધતિસર કોશિશો કરી હતી. જો કે, હિંદ ખાતેની નિઝારી પ્રવૃત્તિઓના સૌથી પ્રથમના તબક્કા સંબંધી આપણે ફક્ત હિંદ ઉપખંડના નિઝારી ખોજાઓના ખાસ ધાર્મિક સાહિત્ય 'ગિનાનો'માં દર્શાવેલ પ્રણાલિકાગત વિગતો ઉપર જ સઘળો આધાર રાખવાનો હોય છે. એ ઉમેરવું જરૂરી છે કે નિઝારી ખોજાઓએ હંમેશાં કાસિમશાહી નિઝારી ઇમામોને સ્વીકાર્યા છે.

એમ જણાય છે કે 'ગિનાન' શબ્દ, સંસ્કૃત શબ્દ 'જ્ઞાન' અર્થાત્ 'આધ્યાત્મિક જ્ઞાન' અથવા 'આત્મસૂઝ' ઉપરથી આવેલ છે. નિઝારી ખોજા કોમમાં ગિનાનોએ ખૂબ જ વિશિષ્ટ સ્થાન મેળવેલ છે. સિંધ, પંજાબ અને ગુજરાતની જુદી જુદી સંખ્યાબંધ હિંદી ભાષાઓ અને બોલીઓમાં રચાએલા, ભજન પ્રકારના આ કાવ્યો ચાર પંક્તિઓથી લઈને હજાર પંક્તિઓની જુદી જુદી લંબાઈના છે. કેટલીક સદીઓ સુધી ગિનાનો મૌખિક રીતે ઊતરતા રહ્યા હતા, અને તે ત્યાં સુધી કે જ્યારે સિંધમાં ખોજા કોમ તરફથી ખોજકી લિપિ વિકસાવવામાં આવી હતી અને તેમાં તેનો સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. ગિનાનોના રચનારાઓ સંબંધી ઘણા જ મતમતાંતરો હસ્તીમાં છે જે સામાન્ય રીતે, પ્રથમ ઉપદેશકો અથવા 'દા'ઈઓ', કે જેઓ હિંદ ઉપખંડમાં 'પીરો' તરીકે ઓળખાતા, તેઓના લખાએલા મનાય છે. ગિનાનોમાં ધર્મોપદેશ, પુરાણોક્ત બોધ વચનો, વિશ્વરચનાનું જ્ઞાન અને મરણ પછીના જ્ઞાન સંબંધી વિષયો રચવામાં આવ્યા છે. ઘણા ગિનાનોમાં ઈમાનદારોને રૂહાની શોધમાં માર્ગદર્શન અને ધાર્મિક જીવન જીવવા માટેના નૈતિક અને સદાચારોના બોધ સમાએલા છે. મૌખિક પ્રણાલિકા હોવાને લીધે કેટલાક ગિનાનોમાં અપ્રચલિત બનાવો, સંતચરિત્રને લગતા પ્રસંગો તેમજ પીરોની અને તેમના બોધેલાઓની લોકકથા વર્ણવવામાં આવી છે જેથી તે સામાન્ય રીતે ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ માહિતી માટેના વિશ્વસનીય દસ્તાવેજો નથી. જો કે નિઝારી ખોજાઓના ધાર્મિક જીવન અને રીત રસમો ઉપર ગિનાનો મધ્યસ્થ સ્થાન ધરાવે છે કારણ કે તેમના 'પીરો'ના ઉપદેશ તેમાં સમાએલા છે.[33]

S-28

નિઝારી ખોજાઓના પ્રણાલિકાગત અહેવાલો અનુસાર પીર સતગુર નૂર પહેલા નિઝારી ઉપદેશક હતા કે જેને દૈલમથી ગુજરાતમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. ત્યાં પાટણ ખાતે તેમણે સ્થાનિક રજપૂત રાજવી સિદ્ધરાજ જયસિંહ (૪૮૭-૫૨૭/૧૦૯૪-૧૧૩૩)નું ધર્મ પરિવર્તન કરાવ્યું અને તેણે તૈય્યિબી મુસ્તઅલી ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય સ્વીકાર્યો હોવાના અહેવાલો છે, પરંતુ તે એક ધર્મિષ્ઠ હિંદુ તરીકે મરણ પામ્યો હતો. ટૂંક સમયમાં પીર સતગુરે સમગ્ર પાટણના રહેવાસીઓનું ધર્મ પરિવર્તન કરાવ્યું કે જે હવે 'પીરના પાટણ' અથવા 'પીરનું શહેર' તરીકે ઓળખાયું. આ ઉપદેશકના ગુજરાતમાં આગમન અંગે, ફાતિમી ખલીફ-ઇમામ અલ-મુસ્તનસિરના સમયથી લઈને ૬ઠ્ઠી/૧૨મી સદીના મધ્યકાળ સુધીમાં, ભિન્ન ભિન્ન તારીખોના ઉલ્લેખો થએલા છે. તૈય્યિબી 'દા'વા' કે જેનું સંચાલન યમનથી કરવામાં આવતું હતું, તે યોગ્ય રીતે ૭મી/૧૩મી સદીમાં ત્યાં સ્થાપિત થયું તે પહેલાં નિઝારી 'દા'વા'ની ગુજરાત ખાતેની સફળતાની કોઈ સાબિતી મળતી નથી.[૩૪]

હિંદ ખાતે સક્રિય રહેલા પ્રારંભિક નિઝારી ઉપદેશકો, પછી તે કોઈ પણ હતા, તેમણે દેખીતી રીતે તેમની કાર્યવાહી સિંધ (હાલના પાકિસ્તાનના પંજાબ)માં કેન્દ્રિત કરી હતી, જ્યાં ફાતિમી સમયથી મુલતાન અને બીજા સ્થળોએ ઇસ્માઈલી ધર્મ ગુપ્ત રીતે અસ્તિત્વ ધરાવતો હતો. સિંધમાં નિઝારી પ્રવૃત્તિઓના આરંભથી પીર શમ્સ અલ-દીન ગિનાન સાહિત્ય સાથે વિશિષ્ટપણે સંકળાએલ સૌ પ્રથમની નામાંકિત વ્યક્તિ છે. ઘણી લોકકથાઓમાં ઘેરાએલા આ ભેદી ઉપદેશક, પીર શમ્સને શમ્સ તબ્રિઝ તરીકે પણ ઓળખાવવામાં આવ્યા છે.[૩૫] તેમના કહેવાતા ઘણા ગિનાનોમાંથી અમુક ગિનાનોમાં કાસિમશાહ, કે જેઓ ઇમામ શમ્સ અલ-દીન મુહમ્મદના પુત્ર અને કાસિમશાહી વંશના અનુગામી હતા, તેમને તેમના સમકાલીન ઇમામ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે. આ આધારે એવું જણાય છે કે પીર શમ્સ ૮મી/૧૪મી સદીની મધ્યની આસપાસ સફળ રહ્યા હતા. બીજા ગિનાનોમાં પીર શમ્સની કાર્યવાહીઓને બે સદીઓ અગાઉના સમયમાં દર્શાવવામાં આવી છે. જો કે, દેખીતી રીતે તેઓ ખાસ કરીને ઉચ્છ અને મુલતાન ખાતે પ્રવૃત્ત હતા કે જ્યાં તેમના મકબરાને શાહ શમ્સ અલ-દીન સબ્ઝવારીના નામે જાળવી રાખવામાં આવેલો છે. પીર શમ્સ પછી, તેમના વંશજોએ અલમૂતના પછીની શરૂઆતની સદીઓમાં સિંધ ખાતે નિઝારી 'દા'વા'નો ઉપદેશ ગુપ્ત રીતે આપવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. એ બાબતની નોંધ લેવી ઘટે કે સુમરાઓ, કે જેઓ ઇસ્માઈલી ધર્મને વળગી રહ્યા હતા, તેમના પછી સુન્ની સમ્માઓ ૭૫૨/૧૩૫૧ની આસપાસ સિંધ ઉપર રાજ્ય કરતા હતા. સુમરાઓ પોતે પણ ૪૪૩/૧૦૫૧થી લગભગ ત્રણ સદીઓ સુધી ઠઠ્ઠાથી રાજ્ય કરતા અને શક્ય છે કે તેઓએ અલમૂતના દૌરના પતન પહેલાં નિઝારી 'દા'વા'નો સ્વીકાર કર્યો હોય. પીર શમ્સના પૌત્ર પીર સદર અલ-દીનના સમય સુધીમાં 'પીરો'એ હિંદમાં નિઝારી ઇમામો સાથેના સંપર્કો વગર વંશાનુગત વંશ સ્થાપ્યો હતો કે જ્યારે નિઝારી ઇમામો હજુ તેમની આગેવાનીનો દાવો જાહેર કરવાના હતા.

પીર સદર અલ-દીને હિંદમાં 'દા'વા'ને સંગઠિત અને વ્યવસ્થિત કર્યો. હકીકતમાં, તેઓને હિંદ ઉપખંડમાં નિઝારી ખોજા કોમના સ્થાપક ગણવામાં આવે છે; તેમને સૌથી મોટી સંખ્યાના ગિનાનો રચનાર તરીકેનો યશ પણ આપવામાં આવે છે. ગિનાનોમાં દર્શાવ્યા મુજબ તેઓ ૮/૧૪મીની મધ્ય સદીમાં અને ૯/૧૫મી સદીની શરૂઆતમાં, અન્જુદાન દૌરના પુનરુત્થાનના

થોડા સમય પહેલાં અવસાન પામ્યા હતા. તેમનો મકબરો મુલતાનની દક્ષિણમાં આવેલ ઉચ્છની નજદીક આવેલ છે. પીર સદર અલ-દીને હિંદુઓની લોહાણા વ્યાપારી કોમના બહોળી સંખ્યાના લોકોને ધર્મ પરિવર્તન કરાવી તેમને 'ખોજા'નો લકબ આપ્યો કે જે ઈરાની શબ્દ 'ખ્વાજા'માંથી લેવામાં આવેલ છે. તે એક માનનીય લકબ છે, જેનો અર્થ 'માલિક અથવા 'શેઠ' થાય છે, અને જેનો હિંદી પર્યાય 'ઠાકુર' શબ્દ છે કે જે નામે હિંદુ લોહાણા ઓળખાતા હતા. પીર સદર અલ-દીને સિંધ, કોટરી ખાતે ખોજાઓની ધાર્મિક અને કોમી કાર્યવાહી માટે સૌથી પ્રથમ 'જમાઅતખાનું' (અર્થાત્ કોમ માટે એકઠા થવાનું મકાન) પણ સ્થાપ્યું હોવાનું મનાય છે. સમય જતાં તેમણે પંજાબ અને કાશ્મીર ખાતે સફળતાપૂર્વક 'દા'વા'નો ઉપદેશ કર્યો કે જ્યાં તેમણે વધુ 'જમાઅતખાના'ઓની સ્થાપના કરી. ખરું જોતાં, સદર અલ-દીને હિંદ ખાતે નિઝારી કોમના આધારભૂત બંધારણના પાયાઓ નાખ્યા હતા, જ્યાં નિઝારીઓને સામાન્ય રીતે ખોજાઓ તરીકે ઓળખવામાં આવ્યા. નિઝારી સંબંધ ધરાવતા ઇસ્માઈલી પંથના આ ખાસ પ્રકારને, કે જે હિંદમાં વિકાસ પામ્યો, તેને 'સતપંથ' અથવા (મુક્તિ માટેનો) 'સાચો માર્ગ'ના નામે સંબોધવામાં આવ્યો જે ખોજાઓમાં અને ગિનાનોમાં સતત ઉપયોગમાં લેવામાં આવ્યો છે.

સદર અલ-દીનના અનુગામી તરીકે તેમના પુત્ર હસન કબીર અલ-દીન 'પીર' તરીકે આવ્યા. તેઓએ પણ બહોળી મુસાફરીઓ કરી અને તેમના સમકાલીન નિઝારી ઇમામ મુસ્તનસિર બિલ્લાહ (બીજા)ની અન્જુદાન ખાતે મુલાકાત લીધી હોવાના અહેવાલો છે. પીર હસનના પ્રયાસોના પરિણામે સંખ્યાબંધ હિંદુઓએ ઇસ્લામ ધર્મનો બોધ મેળવ્યો હતો અને અંતે ઉચ્છ, કે જે હિંદ ખાતેના સતપંથ 'દા'વા'નું મુખ્ય મથક હતું, ત્યાં સ્થાયી થયા. તેમનો મકબરો ઉચ્છની બહાર હજુ હસ્તી ધરાવે છે અને સ્થાનિક લોકોમાં તેઓ 'હસન દરયા' તરીકે ઓળખાય છે. આ બાબત નોંધપાત્ર છે કે અહેવાલો મુજબ આ પીર સૂફી સુહરાવર્દી સંઘ કે જે આ સમયે પશ્ચિમ અને ઉત્તર હિંદમાં પ્રચલિત હતો, તેમની સાથે સંકળાયેલા હતા.[36] હકીકતમાં પીર હસન અલ કબીર અલ દીનનું નામ સુહરાવર્દી 'તરીકા'ના રૂહાની ઉસ્તાદોની નામાવલીમાં મળી આવે છે. ખરેખર, મળી આવતા પુરાવા એ જાહેર કરે છે કે હિંદમાં પણ નિઝારીઓએ સૂફી સંપ્રદાય સાથે નજદીકનો સુમેળ સાધ્યો હતો. મુલતાન અને સિંધ ખાતે ઉચ્છમાં સતપંથ ઇસ્માઈલી ઉપદેશકોની કાર્યવાહીના મથકો હોવા ઉપરાંત સુહરાવર્દી અને કાદિરી સૂફી સંઘોનાં પણ મુખ્ય મથકો હતા. એ નોંધ લઈ શકાય કે સિંધમાં ૭-૮મી/૧૩-૧૪મી સદીઓમાં સુહરાવર્દિય્યા બહુ જ અગત્યનો સૂફી સંઘ હતો, જ્યારે કાદિરીઓએ ૯/૧૫મી સદીમાં પ્રાધાન્ય મેળવવાનું શરૂ કર્યું હતું. ઈરાની ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય અને સૂફી સંપ્રદાય વચ્ચે સૈદ્ધાંતિક સંબંધ હતો તેવો જ સતપંથી ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય અને સૂફી સંપ્રદાય વચ્ચે હિંદ ખાતે હતો. પરિણામે હિંદ ઉપખંડ અને ખાસ કરીને સિંધમાં, કે જ્યાં સૂફી સંપ્રદાય અને સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયના મૂળ ઊંડાં હતા ત્યાં ખાતે બન્ને બાતિની પ્રણાલિકાઓ વચ્ચે નિકટનો સંબંધ બંધાયો હતો. નિઝારી ખોજા કોમે અપનાવેલ સૂફી પારિભાષિક શબ્દો જેવા કે 'મુરશીદ' અને 'મુરીદ' ઉપરાંત 'ગિનાનો' તથા પંજાબી અને સિંધીમાં રચાયેલ સૂફી કાવ્યોમાં ઉચ્ચારવામાં આવેલ કાવ્યમય અને આધ્યાત્મિક ભાવવાળી ગહન સમાનતાએ સતપંથી અને સૂફી સંબંધો માટે સરળતા કરી આપી.

આ રીતે, નિઝારી ખોજાઓ લાંબા સમય સુધી પોતાને ધાર્મિક ગહનતા સાથે સંબંધ ધરાવતી કેટલીએ કોમો પૈકીની એક કોમ તરીકે ગણાવતા રહ્યા હતા, જ્યાં મુખ્યત્વે બન્ને સુન્ની

મુસ્લિમ અને હિંદુ વાતાવરણ વચ્ચે આવી કોમો અને સંગઠનો હસ્તીમાં હતા. આથી ખોજાઓ માટે ધાર્મિક, સાંસ્કૃતિક અને સામાજિક માળખામાં સહેલાઈથી ભળી જવાનું શક્ય બન્યું અને ઇસ્માઈલી હોવા અંગે ઓછું ધ્યાન દોરવતા હોવાથી સિંધના સુન્ની રાજ્યકર્તાઓના જુલમોથી બચી ગયા હતા. જો કે પીરોએ અને તેમના ખોજા અનુયાયીઓએ ઇરાદાપૂર્વક અને સંપૂર્ણપણે 'તકિય્યા' ખાતર જ તેમના સૂફી સંબંધો વિકસાવ્યા હોય તેમ ન પણ હોય. નિઝારી ખોજાઓ તેમના સમકાલીન ઈરાની નિઝારી ઇસ્માઈલીઓના વાતાવરણની સરખામણીમાં, આપણે જોઈશું તેમ, તેમની પ્રણાલિકાઓમાં હિંદુ તત્ત્વોના મૂળભૂત અંશો હોવાથી તેઓ સુન્ની જુલમોથી રક્ષાએલા જ હતા. હિંદ ઉપખંડના ઇસ્માઈલી-સૂફી સંબંધો વિશે આપણી હાલની જાણકારી મુજબ વધુ કંઈ કહી શકાય તેમ નથી. જો કે એટલું સ્પષ્ટ છે કે આ સંબંધો અસ્તિત્વમાં હતા અને સમય જતાં વિકાસ પામ્યા હતા જેથી એ બાબત પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે ખોજા કોમના 'પીર'ને સુહરાવર્દી સૂફી સંઘના 'પીરો' પૈકીના એક ગણવામાં આવે છે જ્યારે અગાઉના કેટલાક 'પીરો'ને હજુ સુધી સામાન્ય રીતે ઉપખંડના સૂફી ઉસ્તાદો અને સુન્ની પંથના સંતો તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

અલમૂત પછીના દોરના હિંદના ખોજાઓ અને સૂફીઓ વચ્ચેના ગાઢ સંબંધોની સાબિતી, નૈતિક બોધ ધરાવતું, મધ્યકાળની હિંદુસ્તાનીમાં લખાએલ 'બૂજ નિરંજન' (અલ્લાહની ઓળખ) નામની લાંબી ગેય રચના ઉપરથી મળી શકે છે. જેવી રીતે કે અલી અસાની તેના અભ્યાસપૂર્ણ વિવરણમાં[૩૭] દર્શાવે છે તે મુજબ આ ગૂઢ પંથ વિશેની લાંબી રચના કેટલેક અંશે સિંધના કાદિરી સૂફી વર્તુળમાંથી આવેલ છે અને પછી ખોજાઓના ગિનાન સાહિત્યમાં દાખલ થએલ છે જેને પીર સદર અલ-દીનની કૃતિ તરીકે લેખવામાં આવેલ છે. આ કાવ્યમાં સ્પષ્ટપણે ઇસ્માઈલી તત્ત્વો ન હોવા છતાં ખોજાઓની માન્યતા મુજબ 'બૂજ નિરંજન' સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયનો ભાવ દર્શાવે છે, કારણ કે તેના ગૂઢ વિષયો અને સંજ્ઞાઓ સહેજે ઇસ્માઈલી અર્થકરણોને સ્પર્શે છે.

પીર હસન કબીર અલ-દીન પછી આંતર સંઘર્ષને લીધે ખોજાઓને ધક્કો પહોંચ્યો અને આખરે સંગઠિત કોમમાં ફાંટા પડ્યા. અન્જુદાન દોરના નિઝારી ઇમામોએ 'પીરો'ની અને જુદી જુદી નિઝારી કોમના સ્થાનિક વંશોની વંશાનુગત સત્તાને પદ્ધતિસર કાબૂમાં રાખવા પ્રયત્નો કર્યા. આથી સમજાય છે કે ઇમામે શા માટે હસન કબીર અલ-દીનના અનેક દીકરાઓમાંથી એકની નિમણૂક કરવાને બદલે તેમના ભાઈ તાજ અલ-દીનની તેમના અનુગામી પીર તરીકેની નિમણૂક કરી હતી. આ નિમણૂકથી હસન કબીર અલ-દીનના દીકરાઓ નારાજ થયા અને નવા નિમાયેલા પીર, તેમના કાકા વિરુદ્ધ કાવત્રું કર્યું. તાજ અલ-દીને ઈરાન ખાતે ઇમામની મુલાકાત કરી ધાર્મિક દેય, 'દસોંદ' અથવા 'દશાંશ', જે ખોજા કોમ પાસેથી એકઠું કરવામાં આવ્યું હતું, તે રજૂ કર્યું. પીર તાજ અલ-દીન ૯/૧૫મી સદીના અંતમાં વફાત પામ્યા હોય તેમ જણાય છે. ત્યાર પછી હસન કબીર અલ-દીનના દીકરાઓ પૈકી એક, ઇમામ અલ-દીન અબ્દ અલ-રહીમ, જે ઘણું કરીને ઇમામ શાહ તરીકે ઓળખાય છે, તેમણે સિંધમાં પીર બનવાની વ્યર્થ કોશિશ કરી હતી. ઇમામ શાહ અને તેમના અનેક ભાઈઓ વચ્ચે આગેવાની માટેની સતત તકરારોથી કંટાળી જઈ અને તેમની કોમ ઉપર સીધી આગેવાની ભોગવવાના હેતુથી ઇમામે હવે વધુ 'પીરો' ન નિમવાનું નક્કી કર્યું. દરમ્યાન, ઇમામ શાહ જે દેખીતી રીતે

S-28

ઇમામને વફાદાર રહ્યા હતા તેઓ ગુજરાત તરફ સ્થળાંતર કરી ગયા, જ્યાં તેમણે સ્થાનિક હિંદુઓને 'સતપંથ' ઇસ્માઈલી પંથમાં ધર્મપરિવર્તન કરાવ્યું. ઇમામ શાહ સને ૯૧૯/૧૫૧૩માં પીરાણા ગામ, કે જે તેમણે અહમદાબાદ પાસે વસાવ્યું હતું, ત્યાં અવસાન પામ્યા હતા, જ્યાં તેમનો મકબરો છે.

ઈમામશાહએ સ્થાનિક હિંદુઓને સતપંથમાં ધર્મપરિવર્તન કરાવ્યું.

અગાઉ દર્શાવ્યા મુજબ નિઝારી ઇમામોએ પીર તાજ અલ-દીન પછી ખોજાઓમાં આગેવાન તરીકે 'પીરો' નિમ્યા નહીં. તેને બદલે 'પંદિયાત-ઇ-જવાંમર્દી' કે જેની નોંધ અગાઉ લેવાઈ ગઈ છે, તે નામનું માર્ગદર્શનનું પુસ્તક તેમના તરફ મોકલ્યું. આ પુસ્તકમાં અન્જુદાની ઇમામ મુસ્તનસિર બિલ્લાહના બોધ વચનો છે, તે નિઝારી ખોજાઓએ સંકલન કરેલ પ્રણાલિકાગત પીરોની નામાવલીમાં પીર તાજ અલ-દીન પછી ૨૬મું સ્થાન ધરાવે છે.[૩૮] 'પંદિયાત'નું ગુજરાતી ભાષાંતર જે ખોજકી લિપિમાં લખાએલ છે, તે સિંધ ખાતે ૧૦મી/૧૬મી સદીની મધ્યમાં પહોંચ્યું હોય તેમ જણાય છે. ત્યાં સુધીમાં નિઝારી ઇમામોએ ખોજા કોમ ઉપર પોતાની આગેવાની હાથ ધરી લીધી હતી. હવે પછી, નિઝારી ખોજાઓ, જેઓ હવે ઈરાની નિઝારીઓ કરતાં વધુ મોટી સંખ્યામાં હતા, તેઓએ અવારનવાર અન્જુદાન ખાતે મુસાફરીઓ કરી ઇમામની મુલાકાત લેવાનું શરૂ કર્યું.[૩૯]

S-167

ઇમામ શાહના અવસાન પછી તેમના પુત્ર નર મુહમ્મદ નિઝારી કોમથી જુદા પડ્યા અને પોતાના પિતાના નામે ઇમામશાહીઓ તરીકેનો સ્વતંત્ર પંથ સ્થાપ્યો.[૪૦] તેમણે હવે, ઇમામના અવતારનું પ્રતિનિધિત્વ કરનાર હોવાનું જાહેર કરી, જે સિદ્ધાંત હિંદુ વાતાવરણ તેમજ સમકાલીન ખોજાઓમાં પ્રચલિત હતો, પોતા માટે અને પાછળ જતાં, પોતાના પિતા માટે પણ ઇમામતનો દાવો કર્યો. જો કે, ગુજરાતના ઘણા મોટા ભાગના ખોજાઓ નિઝારી ઇમામ અને તેમના 'દા'વા'ને વફાદાર રહ્યા હતા. નર મુહમ્મદના સને ૯૪૦/૧૫૩૩માં થએલ અવસાન પછી, ઇમામશાહીઓ જુદા જુદા પીરોને માન્ય રાખી ભિન્ન ભિન્ન સંઘોમાં વહેંચાઈ ગયા. ઇમામશાહીઓ, જેઓએ ગિનાનોનું પોતાનું અર્થઘટન તૈયાર કર્યું હતું, તેઓએ તુરત જ ઇસ્માઈલી પંથ સાથેના તેમના સંબંધનો ઇન્કાર કર્યો. હકીકતમાં, તેઓએ દાવો કર્યો કે હસન કબીર અલ-દીન સુધીના તેમના અગાઉના 'પીરો' ઇસ્નાઅશરી હતા. જુદા જુદા સિદ્ધાંતો વચ્ચે મેળ કરવાના પ્રયત્નો કરનારા આ પંથના અનુયાયીઓ સંખ્યાબંધ ટોળાઓમાં વહેંચાઈ ગયા અને ગુજરાત તેમજ ખાનદેશમાં સ્થિર થયા. તેઓના ઇસ્માઈલી ભૂતકાળની કોઈપણ સ્પષ્ટ યાદીઓ રાખ્યા વગર, આજે તેઓ પોતાને, ખાસ કરીને, ઇસ્નાઅશરી શી'આઓ અથવા સુન્નીઓ તરીકે ગણે છે.

આ દરમ્યાન, નિઝારી ઇમામોએ તાજ અલ-દીન (અને 'પંદિયાત-ઇ-જવાંમર્દી') પછી ચોક્કસપણે એક બીજા પીર નિમ્યા હતા. આ પીર જેનું નામ દાદુ હતું તેમને ૧૦મી/૧૬મી સદીના ઉતરાર્ધમાં નિઝારી ખોજાઓને હિંદુ સંપ્રદાય તરફ પાછા વળવાથી અથવા તો સુન્ની સંપ્રદાયમાં ધર્મ પરિવર્તન કરવાથી, કે જે સમકાલીન હિંદુ-મુસ્લિમ સમાજના મુખ્ય ધર્મો હતા, તેનાથી અટકાવવા માટેના ખાસ કાર્ય અર્થે મોકલવામાં આવ્યા હતા. કોઈ મુશ્કેલીના કારણસર દાદુને સિંધમાંથી, ઘણા સિંધી ખોજાઓ સહિત સ્થળાંતર કરવાની ફરજ પડી. તેઓ ગુજરાતમાં જામનગર (નવાનગર) ખાતે સ્થાયી થયા અને પછીથી ભૂજ ખાતે વસવાટ કર્યો, જ્યા તેમનું સને ૧૦૦૧/૧૫૯૩માં અવસાન થયું. દાદુએ ખોજા કોમ અને અન્જુદાન ખાતેના નિઝારી 'દા'વા'ના મુખ્ય મથક વચ્ચેના સંબંધોને મજબૂત કરવામાં બહુ જ મહત્ત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો. હવે પછી,

ઇમામોએ ઉપખંડના ખોજાઓ ઉપરની તેમની સંપૂર્ણ આગેવાની જાળવી રાખવા અને મજબૂત કરવાના પ્રયત્નો કર્યા. દાદુ સાથે, કે જેમનું નામ પછીના 'પીરો'ની નામાવલીમાં દેખાતું નથી, અથવા તો શક્ય છે કે તાજ અલ-દીનની સાથે 'પીરો'ની વંશાવળીનો ચોક્કસપણે અંત આવ્યો હોય. ઇમામોએ હવે તેમનો ખોજા કોમ સાથેનો સંપર્ક 'વકીલો' અથવા 'બાબાઓ' તરીકે ઓળખાતા અધિકારીઓ મારફત રાખ્યો હતો, જેઓ ઇમામના પ્રતિનિધિઓ તરીકે પીર કરતાં ઓછી સત્તા ધરાવતા હતા.

સતપંથ તરીકે ઓળખાતા ચોક્કસ પ્રકારના ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયનું મૂળ અને તેના શરૂઆતના વિકાસ, તેમજ તેના ધાર્મિક સાહિત્ય 'ગિનાનો' સંબંધીની વિગતો અસ્પષ્ટ છે. ખાસ કરીને એ બાબત જાણી શકાઈ નથી કે સતપંથી ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયનો હિંદ ઉપખંડમાંનો વિકાસ થયો તે શરૂઆતના પીરો, જેઓ સિંધ ખાતે ૭મી/૧૩મી સદીમાં કાર્ય કરતા હતા, તેમની ધર્મ-પરિવર્તનની નીતિને પરિણામે હતો, કે પછી તે ફાતિમીઓના સમયથી કેટલીયે સદીઓ અગાઉથી વિકાસ પામતી પ્રણાલિકાઓની રજૂઆત, કે જેને નિઝારી ઉપદેશકોએ ચાલુ વાતાવરણ અને ધાર્મિક વલણને લક્ષમાં લઈ, તેમના ઉપદેશોને અનુરૂપ કર્યા હતા, તેના પરિણામે હતો. અગાઉ દર્શાવ્યા મુજબ, મુલતાનના ઇસ્માઈલી રાજ્યની પડતી અને ૫મી/૧૧મી સદીમાં ગઝનાના સુલતાન મહમૂદના જુલમો પછી પણ ઇસ્માઈલી પંથ નજરે ન પડે તેવી રીતે જીવંત રહ્યો હતો. જો કે તેની ચોક્કસ પ્રકારની કોઈ જાણ મળતી નથી, ત્યારે ઘણે ભાગે સિંધ અને આજુબાજુના પ્રદેશોના ઇસ્માઈલીઓ સ્પષ્ટપણે અલમૂતના છેવટના સમય સુધી નિઝારી-મુસ્તઅલી અસરથી દૂર રહ્યા હતા. આવી અસ્પષ્ટ પરિસ્થિતિના લીધે, ઈવાનોવથી[૪૧] લઈને સતપંથના આધુનિક અભ્યાસીઓ, સામાન્ય રીતે માને છે કે, આ ઇસ્માઈલી પ્રણાલિકામાં નજરે પડતી હિંદુ-મુસ્લિમ પદ્ધતિઓ વચ્ચે ચાલતી ક્રિયા પ્રતિક્રિયા, હિંદુઓમાં ઇસ્માઈલી ધર્મનો પ્રચાર કરવા માટે, પીરોએ હિંદુ દૃષ્ટિબિંદુ સહિતની યોગ્ય રીતે તૈયાર કરેલી પદ્ધતિઓના કારણે હોઈ શકે. આ મંતવ્ય પ્રમાણે, કે જે મળી આવતા પુરાવાના આધારે સંતોષકારક રીતે પુરવાર કરી શકાતું નથી, સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયનો વિકાસ મહદ્દશે 'પીરો'ની હિકમતભરેલી ધર્મ પ્રચાર પદ્ધતિના કારણે છે કે જેમાં તેઓએ તેમના ઉપદેશોને હિંદુ શ્રોતાઓ સમજી શકે અને તે પ્રત્યે આકર્ષાય તે લક્ષમાં રાખી તૈયાર કર્યા હતા.

સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય, તેનાં મૂળો ગમે તેવા સંજોગો વચ્ચે ઘેરાયેલા હોય, તે મધ્યકાલીન હિંદ ઉપખંડમાં અને ખાસ કરીને સિંધ અને ઉત્તર હિંદના બીજા પ્રદેશોમાં રહેલ સ્થાનિક પ્રણાલિકાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે જે અમુક ઐતિહાસિક, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને રાજકીય સંજોગોનું પ્રતિબિંબ પાડે છે. શક્ય છે કે સતપંથની (તેના ખાસ સિદ્ધાંતો અને વિષયલક્ષી મિશ્રણના સંદર્ભે) પૂર્વભૂમિકા અલમૂતના સમયના છેલ્લા દાયકાઓમાં, નિઝારી ઉપદેશકો અથવા 'પીરો' સિંધમાં પ્રવૃત્તિમય બન્યા હતા ત્યાં સુધીમાં, તે ઘણે ભાગે હસ્તીમાં આવી ગઈ હોય, કે જેમાંથી પીરોએ ખરેખર પ્રોત્સાહન મેળવી વાસ્તવિક સંજોગો અનુસાર તેઓની પદ્ધતિ અખત્યાર કરી હશે.

જો કે, સિંધમાં એક પછી એક આવતા પીરોએ નિઝારી 'દા'વા'ને ફરી ચેતનવંતો બનાવ્યો, જ્યારે ઇમામોએ વધુ પ્રમાણમાં નિઝારી ખોજા કોમની કાર્યવાહી સીધી પોતાના હસ્તક લીધી, જે અન્જુદાન દૌરની સફળતામાં પરિણમી. ગિનાનોના આધારે એમ જણાય છે કે

S-28

S-143

S-4

સતપંથના પ્રચારકોએ અપનાવેલી રણનીતિ, જે આજે પણ ચાલે છે. ફરક એટલો છે કે હિંદુ દેખાવની તીવ્રતા માં ફરક છે.

'પીરો'એ તેમના સંદેશાની વધુમાં વધુ અસર હિંદુ વાતાવરણમાં થાય એ માટે હિકમતપૂર્વક પ્રયત્ન કર્યો, કારણ કે હિંદના નિઝારી 'દા'વા'ને ખાસ કરીને ગામડાંના અને બહોળા પ્રમાણના અશિક્ષિત અને નીચી જાતિના લોકોને ઉદ્દેશીને કરવામાં આવ્યો હતો. તેથી પીરોએ શરૂઆતથી જ અરબી અને ઈરાની ભાષાઓ, કે જે ભણેલા વર્ગો ઉપયોગમાં લેતા હતા, તેના કરતાં હિંદની પ્રાદેશિક ભાષાઓનો ઉપયોગ કર્યો કે જેથી તેમના સંદેશાની અસર અને તેના ફેલાવાને વધારી શકાય. આ જ કારણે 'પીરો'એ હિંદુ વાક્યપ્રયોગો અને પુરાણોનો પણ ઉપયોગ કરી તેઓના ઇસ્લામિક અને ઇસ્માઈલી સિદ્ધાંતોને, હિંદુઓ જેનાથી સુપરિચિત હતા તેવી પૌરાણિક કથાઓ, રૂપકો અને પ્રતિકો સાથે સુમેળ કર્યો હતો. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પીરોએ સ્થાનિક ધાર્મિક માન્યતાઓ અને વિચારો સાથે સુમેળ સાધવાની નીતિ, જે જુદી જ સંસ્કૃતિને અનુકૂળ થઈ શકે તે અપનાવી હતી જે ઘણી જ સફળ થઈ અને સિંધના નીચી જાતિના લોકો બહોળી સંખ્યામાં ધર્મ તરફ આકર્ષયા. સમય જતાં, સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયે, હિંદુ ધર્મ અને ઇસ્માઈલી ઇસ્લામના તેમજ હિંદની હિંદી-મુસ્લિમ પ્રજામાં પ્રવૃત્તિ રહેલ ઘણીયે પ્રણાલિકાઓ અને આધ્યાત્મિક વિચારો ઉપરાંત સૂફી સંપ્રદાય, તાંત્રિક અને ભક્તિ પ્રણાલિકાઓના સુમેળ સાથે ઉદ્દ્ભવેલા તેમના પોતાના વિચારો અને ધાર્મિક માન્યતાઓનો વિકાસ કર્યો હતો.

S-4

S-119

"Taqiyya"/ "તાકિયા" ને સુવ્યવસ્થિત શબ્દોમાં સમજાવ્યું છે.

નિઝારી ખોજાઓનો હિંદુ અંચળો જે તેમની સતપંથ પ્રણાલિકામાં હિંદુ તત્ત્વો થકી દેખાય છે, તે ધર્મ પ્રચારને અસરકારક બનાવવા ઉપરાંત 'તકિય્યા' માટે પણ ઉપયોગી હતો અને બહોળા પ્રમાણના હિંદુ અને સુન્ની મુસ્લિમ વાતાવરણ વચ્ચે ખોજાઓને ઓછો નજરે પડતો કર્યો હતો. આ બાબત, ચોક્કસપણે ખોજાઓનું સિંધના સુન્ની રાજકર્તાઓ, જેઓ શી'આ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયને સહન કરી શકતા ન હતા, તેમના કેટલાક જુલમોથી રક્ષણ કર્યું હતું. ત્યારે, આવી રીતે સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય ગુપ્તપણાનું અને હિંદ ઉપખંડમાં પ્રવૃત્તિ રહેલ ધાર્મિક, સામાજિક, સાંસ્કૃતિક અને રાજકીય વાસ્તવિકતા સાથે સુમેળ સાધનાર જટિલ યોજનાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતો હતો. આવી પરિસ્થિતિમાં, ખરી ઓળખને સંતાડવી અથવા ઉપરછલ્લા બાહ્ય આંતરો અપનાવવા, તે ગુપ્તતાના અર્થ કરતાં કાંઈક ઘણું વધારે અર્થ ધરાવતું હતું. જેવી રીતે તાઝિમ કાસમે દલીલ કરી[૪૨] તેમ, સ્થાનિક વિચારો સાથેનો સુમેળ, મજબૂત જોડાણ અને જુદી જુદી વિચારસરણીઓ વચ્ચે પરસ્પરના સંબંધોની જટિલ પ્રક્રિયા મારફત 'તકિય્યા'નો રચનાત્મક ઉપયોગ રહેલો હતો. આથી સમજાય છે કે ઉપખંડના નિઝારી ખોજાઓની સતપંથ પ્રણાલિકા મધ્ય એશિયા, ઈરાન અને સિરિયામાં નિઝારી પ્રણાલિકાઓ વિકાસ પામી હતી તેનાથી શા કારણસર વિશિષ્ટ રીતે ભિન્ન છે.

જો કે હિંદમાં સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય દરેક વખતે સરળતાથી સુસંગતપણે કે સફળતાપૂર્વક વિકાસ પામ્યો નથી. આપણે અગાઉ એ જોઈ ગયા છીએ કે ઇમામશાહીઓ તેમના ઇસ્માઈલી મૂળથી અલગ થઈ દૂર થઈ ગયા હતા અને આવા પ્રકારની મુશ્કેલીઓને લક્ષમાં રાખી, ઈરાનથી નિઝારી ઇમામે હિંદુ ધર્મ તરફ દેખીતી રીતે પાછા ફરી ગએલ ખોજાઓને બોધ આપવાના કાર્યની જવાબદારી પીર દાદુને સોંપી હતી. તાજેતરનાં સંશોધનમાં જણાયું છે કે કેટલીક કોમો જેઓ અસલ સતપંથ ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયને વળગી રહી હતી તે હકીકતમાં હિંદુ ધર્મ તરફ પાછી ફરી ગઈ હતી. એમ જણાય છે કે આ બાબત, રાજસ્થાનના 'કામડ' (કામડીયા) અસ્પૃશ્ય ઉપાસકો સંબંધી બની હોય કે જેઓ રામદેવ પીર તરીકે ઓળખાતા સંતને ભગવાન

તરીકે પૂજતા હતા.[૪૩] ઉચ્છ અને મુલતાન ખાતેના સતપંથના ધાર્મિક કેન્દ્રોથી અને કદાચિતને પ્રારંભમાં જ ઉપરછલ્લું અથવા અપૂર્ણ રીતે ધર્મ પરિવર્તન કરાએલા 'કામડે' પુનઃ હિંદુત્વને માર્ગે પોતાની ઓળખ ફરી દૃઢ કરી હતી. આ સંજોગો હેઠળ તેઓએ તેમના સતપંથ ઇસ્માઈલી વારસાનો અસ્વીકાર કર્યો અથવા તેને ભૂલી ગયા, જ્યારે તેમના ધાર્મિક ભજનો ઇસ્માઈલી તત્ત્વોથી ભરપૂર છે. ઓળખ બદલવા સંબંધી, એક જુદા જ પ્રકારના ઉદાહરણમાં એ બાબતની નોંધ લેવી જોઈએ કે કેટલાક વિખૂટા પડેલા ઈરાની નિઝારી સંઘો જેઓ ઇસ્નાઅશરી તરીકે દેખાવ રાખતા હતા તેઓ અંતે તેઓના પ્રબળ ઇસ્નાઅશરી વાતાવરણમાં સંપૂર્ણપણે ભળી ગયા.

સતપંથ પ્રણાલિકાએ ઉપખંડના હિંદી મુસ્લિમોમાં પ્રવૃત્તમાન વિધવિધ પ્રકારની સ્થાનિક માન્યતાઓ અને સંજ્ઞાઓ અપનાવી લીધી. પરિણામે, આ પ્રકારના ઇસ્માઈલી પંથનો ફેલાવો હિંદમાં સરળ બન્યો. ઉપરાંત ખોજા ધર્મમાં દાખલ થએલાઓ માટે રક્ષણાત્મક ઢાલ પૂરી પાડી. સતપંથ ઇસ્માઈલી પંથના ઉપદેશો બહોળા પ્રમાણમાં 'ગિનાન' સાહિત્યમાં નજરે પડે છે.[૪૪] અગાઉ નોંધવામાં આવ્યા મુજબ, પીરોએ હિંદુ ધર્મકથાઓને અને અવતરણોને તેમના ઇસ્માઈલી ઉપદેશો રજૂ કરતી વાતોમાં રૂપાંતર કર્યું. ખાસ કરીને 'કિયામા'ના પછીના સમયના નિઝારી ઇસ્માઈલી પંથના ઇમામતના સિદ્ધાંતનું હિંદુ દૃષ્ટિબિંદુના ઢાંચામાં અર્થઘટન કર્યું. આનું આબેહૂબ વર્ણન 'દસ અવતાર' નામના મહત્ત્વના ગિનાનમાં નોંધવામાં આવેલ છે કે જેના જુદા જુદા ત્રણ ગ્રંથો પીર શમ્સ અલ-દીન, પીર સદર અલ-દીન અને ઇમામ શાહના નામે ચઢેલા છે.[૪૫] 'દસ અવતાર', જે બીજા 'ગિનાનો'ની જેમ નક્કર હિંદુ અસર ધરાવે છે તે હાલમાં નિઝારી ખોજા કોમના વપરાશમાં નથી. તેમાં ઇમામને વૈષ્ણવી માન્યતા અનુસાર, લાંબા કાળથી વાટ જોવાતા ને યુગોથી અવતરતા 'દસ અવતાર' પૈકીના તારણહાર તરીકે ઓળખાવ્યા છે. પીરોએ મૂર્તિપૂજાને વખોડી છે તેમ છતાં કેટલાક 'ગિનાનો'માં હિંદુ અને મુસ્લિમ માન્યતાઓ અને નામાંકિત વ્યક્તિઓ વચ્ચે વિવિધ સાંકેતિક સંબંધો અને સમાનતા દેખાડી હતી જેણે હિંદુ ધર્મમાંથી સતપંથ ઇસ્માઈલી પંથનો ધર્મબોધ મેળવનારાઓની ધાર્મિક ઓળખનું રૂપાંતર કરવાની સગવડતા કરી આપી.

S-143

સતપંથ દસ અવતાર માં "ઈમામ"ના સિદ્ધાંતને હિંદુ ઢાંચામાં બેસાડેલ છે.

S-4

પીરોએ બોધ આપ્યો કે ધર્મબોધ મેળવનારાઓને હિંદુ જન્મોજન્મના વર્તુળમાંથી છૂટકારો ફક્ત "સત્ય માર્ગ" ('સતપંથ')ની ઓળખ થકી જ મળી શકશે અને સ્વર્ગમાં મુક્તિ મળશે. કુર'આનને વેદો પૈકીના છેલ્લા વેદ અર્થાત્ ધાર્મિક ગ્રંથ તરીકે ઓળખાવ્યો, કે જેનો ખરો અર્થ ફક્ત ઇમામોનું પ્રતિનિધિત્વ કરનારા 'પીરો' જ જાણે છે. ખરું જોતાં 'ગિનાનો', 'પીર'ને "સાચા રાહબર" ('સતગુરુ') તરીકે દેખાડે છે, જે ઈમાનદારોને તેમની રૂહાની શોધમાં માર્ગદર્શન આપી શકે છે કે જેથી તેઓ ઇમામ વિશે અને મુક્તિના સાચા પંથનું જ્ઞાન મેળવી શકે. નિઝારી ખોજાઓ તેમના 'પીરો' માટે અને 'ગિનાનો'માં તેઓના ઉપદેશોની સમજણ માટે જે ખાસ પૂજ્યભાવ રાખે છે, તે આ બાબતોથી સમજાય છે.

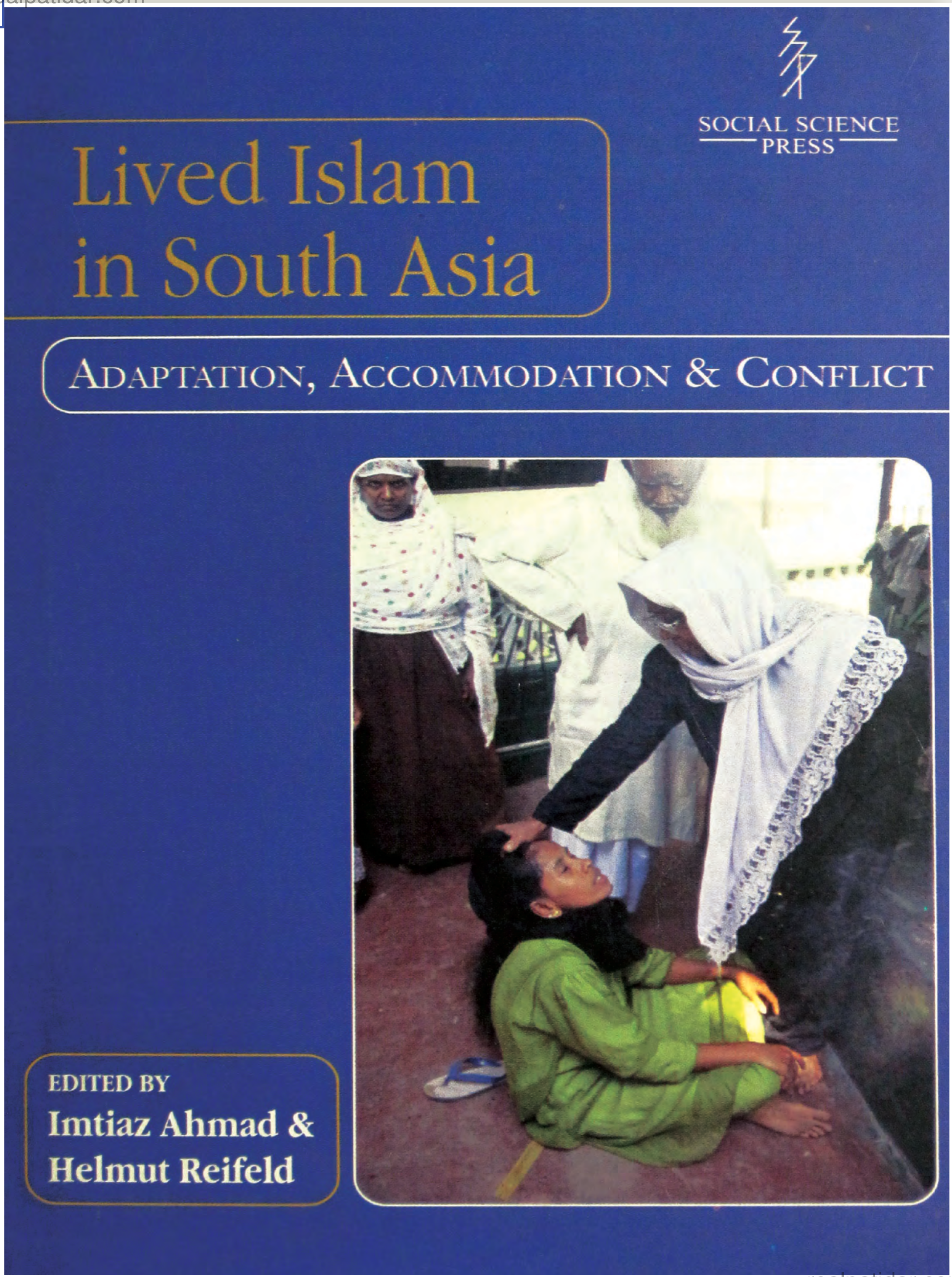
S-44

કુરાન = છેલ્લો વેદ

બોહરાઓ અને તૈય્યિબી ઇસ્માઈલી સંપ્રદાય

તૈય્યિબીઓ, કે જેઓ કેવળ મુસ્તઅલી ઇસ્માઈલી સંપ્રદાયનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે, તેમનું મૂળ અને શરૂઆતના ઇતિહાસ વિશે આપણે ચર્ચા કરી લીધી છે. આ વિભાગમાં આપણે યમન અને હિંદ ઉપખંડની આ લઘુમતી ઇસ્માઈલી કોમના પાછલા સમયનું, તેમના બીજા 'દા'ઈ

S-112

SOCIAL SCIENCE PRESS
Lived Islam in South Asia
ADAPTATION, ACCOMMODATION & CONFLICT
EDITED BY
Imtiaz Ahmad &
Helmut Reifeld

11

Liminality and Legality: A Contemporary Debate among the Imamshahis of Gujarat

DOMINIQUE-SILA KHAN

The main shrine at Pirana, a village located near Ahmedabad in Gujarat, registered under the 1950 Bombay Public Trust Act as 'Imam Shah Bawa Rauza', is one of the many Muslim sacred spots of South Asia that attracts devotees of various creeds. Muslims and Hindus belonging to different castes and religious traditions freely mix within the precincts of the *dargah*, particularly during the annual *urs* festival which takes place on 25 Muharram. The shrine thus functions as an open, shared space transcending communal barriers, very much like the famous Ajmer *dargah* dedicated to the Sufi saint, Muinuddin Chishti. Needless to say, the history of the shrine and the identity of the saint who is buried there is of little concern to average pilgrims, as long as they are allowed to worship there. Inside the mausoleum, their common reverence for the *pir* and the belief in his blessing and healing powers enables them to downplay their own caste and religious affiliations.

The Satpanth: A Historical Perspective

This is a wrong figure. See Page 210

The shrine is not only a centre of Sufi and popular piety; it is also the main seat of a particular sectarian tradition referred to as Imamshahi or Satpanth, the followers of which are said to number about 9 lakh

(Khan and Moir 1999). For several years now, its former and present members have been engaged in a series of conflicts that have recently assumed a communal aspect and created an atmosphere that, according to some affiliated Sayyids, 'resembles that of Ayodhya' (petition to the Government of India, dated 20 September 1994). The interest of the Satpanthis or ex-Satpanthis in the shrine is of a totally different nature from that of people seeking non-sectarian devotion, a feature which is common in South Asia and some other countries. Non-sectarian devotion, which has a universal character should be clearly distinguished from the beliefs and practices of the Satpanthis.

Petition

The 'composite' nature of the Imamshahi tradition has been largely misunderstood by journalists and lawyers who see in its founder another Kabir: Imam Shah is portrayed as a tolerant Sufi saint of the fifteenth century who, 'fed up with Islamic rigidities', created a sect where elements drawn from various Hindu traditions were associated with Sufi Islamic beliefs and practices. In this way, he is supposed to have attracted both Muslim and Hindu followers without demanding a formal conversion from the latter.[1] The 'official' division of the Satpanthis into Hindus (who make up about 85 per cent of the sect, and of whom the Patidars constitute 75 per cent) and Muslims has been made along these lines.

If this is Correct than 9 lakh figure on page 209 is incorrect.

Because total population of Satpanthi Kutch Kadva Patidar (KKP) community, from where the Trustees come, are about 12000. As per constitution of the Trust, 8 trustees belong to KKP community and 3 to Saiyyeds. If there are 9 lakh hindu followers, then why the court has given all the so called hindu trusteeship to population of mere 12 thousand?

Which means total claim that total Satpanthis are about 9 lakhs is false.

Alternatively, some Satpanthis should approach the courts to get the trusteeship allotted to their community too.

Although not fully explored to this day, the historical roots of the Satpanth are far from being shrouded in mystery, in spite of the fact that many modern Satpanthis continue to ignore or even deny their origins. The Satpanth is actually an offshoot of South Asian Nizari Ismailism—itself a branch of Shiite Islam—which was also, till recently, referred to as 'Satpanth' and whose members are now mainly known as 'Agakhani Khojas' (Ivanow 1936). A common assumption among the rare scholars who have devoted a few pages or a few lines to the study of this sect is that the Imamshahi Satpanth detached itself from the 'parent body' or mainstream Nizarism at the beginning of the sixteenth century. This was the time when Muhammad Shah, the founder's son, proclaimed that his father and/or himself was the 'real' religious leader of the sect instead of the Persian Imam (Nanji 1978). However, recent research points to the fact that the split may have

[1]See for example, 'Distorting a Tradition', *Rashtriya Sahara*, May 1998, pp. 24–5, and 'The Pirana Shrine becomes a Bone of Contention', *Indian Express*, Ahmedabad, 19 April 1998.

Indian Express

occurred at a much later date, most probably during the late eighteenth or even the early nineteenth century.[2] Be that as it may, it can be demonstrated that until recently, there existed important links as well as sharp controversies between the followers of Imam Aga Khan and the Imamshahi Satpanthis. Some groups of Imamshahis continue to perform the same rituals (*gat-pat*) and share the same literature (*ginans*) as the 'mainstream' Agakhani Nizaris. In this way, the liminality that traditionally characterizes both the Imamshahi and the Nizari Khoja tradition has a common origin.

Liminal Identities

At this juncture, it is important to briefly analyse the causes and consequences of the phenomenon we have chosen to refer to as 'liminality'. But before doing so, we will have to briefly define the term and distinguish it from the concept of 'syncretism' which has been often indiscriminately used by colonial and post-colonial authors to describe all kinds of religious movements that appeared to them as 'hybrid' or 'ambiguous' (Oberoi 1994: 9). As reminded by many scholars, from a historical perspective, all religious movements are naturally syncretistic, and so are civilizations and cultures. On the other hand, in labelling a number of South Asian religious sects in which Hindu and Muslim elements coexist as 'syncretistic' the authors of the British census assumed the existence of 'pure' faiths and viewed these movements as 'hybrid', 'incomplete' or 'distorted' forms of religion (ibid.) that emerged, according to them, as the consequence of ignorance and superstition. Such a vision, it goes without saying, is closely connected with the notion of 'orthodoxy' and the assumption that each religion must possess a normative, 'correct' form in contradistinction to which all other beliefs are regarded as 'heterodox' or 'deviant'.

Although considerably enlarging the concept of 'syncretism' Tazim Kassam yet acknowledges its dynamic aspect in her analysis of an Ismaili text attributed to the famous fourteenth century Satpanthi Nizari missionary of Multan, Pir Shams Sabzwari, (1994: 231–2, 241). However, she still sees this devotional composition as a transitional

[2] I am grateful to Zawahir Moir who generously shared her latest findings with me regarding the history of the Imamshahi sect. We have together started an extensive research project on this tradition.

phenomenon and suggests that it enables two different cultures 'to make their transitions with relative ease and continuity' but that 'the existence of foreign elements demands resolution ...'. In this way, she concludes that the syncretism of some South Asian Nizari compositions 'is less an amalgam that results from a compromise reached between two different religious traditions than a conscious, clever and creative strategy to effect a smooth process of conversion' (ibid.). Similarly, although in a different context, M.I. Khan (1994: 2) essentially views the sacred literature of the Kashmiri Rishis not as an alternative form of Islam or an altogether different faith, but as a 'transition to Islam' as the title of his book indicates. For him, 'the syncretic tradition has been the necessary concomitant of the process of Islamization rather than its culmination'. Esmail (2002: 36–7) refuses to apply the term 'syncretism' to the sacred literature of South Asian Nizaris. Rejecting the idea of a conscious strategy of conversion, he asserts that, 'It is the product, rather, of an indigenous "organic" creativity ... the literature of a particular time and place, and displays the culture and conditions peculiar to that setting.'

As for the term 'liminality', first used in the domain of religion by Van Gennep and Turner as Mayaram reminds us (1997: 38), it is linked to the image of the threshold: 'Liminality is used as a shorthand for the intermediary, whether in the form of bridges, gates, doorways, bodies or social margins. These liminal or intermediary locations are points of intersection between the theological discourses' (ibid.). However, understanding that the ideas of liminality themselves may still imply a dualism, the same author rightly expresses her doubt about the relevance of this term: 'I am not sure that liminality avoids being premised upon a binary formulation ...' (ibid.); but she adds that this term is, nonetheless, preferable to that of syncretism in so far as it implies the existence of 'a line of thought that emphasizes "fuzzy" thinking as an alternative to bivalent, either/or logic' and may suggest 'a potentially anti-structural questioning of categorial identities, in this case, "Hindu" and "Muslim"' (ibid.: 37, 39).

In my forthcoming study on the formation of Hindu–Muslim religious identities in South Asia, I have used this concept of liminality in a similar sense, stressing that the image of the 'threshold' that it suggests 'need not ... be viewed only as a temporary space, a kind of limbo out of which one would eventually have to emerge to return to normality. It may be regarded as a permanent opening into a world of multiple values.' Each follower of a 'liminal' tradition should be

regarded as a kind of Janus *bifrons*, the faithful custodian of a doorway who, choosing to remain in this intermediary location, thus guarantees the existence of multiple values and the free exchange of ideas in an atmosphere of mutual tolerance. However, as liminal religious identities are less and less accepted in the contemporary world where binary values dominate, the 'people of the threshold' have been forced to cross the doorway or have been walled-in, as the open space is closed and gradually replaced by a boundary wall (ibid.).

At this stage, however, I would add that syncretism and liminality should be used as conceptual tools only if one keeps in mind the fact that both these terms always reflect a particular viewpoint. This is necessarily the perspective of an outsider, whether an ordinary observer or a scholar, whose vision is influenced by the prevalent or taken-for-granted binary categories—even though he may not accept them as a universal truth; for this reason it often does not coincide with the view of the devotees themselves.

The other point I wish to make here is that, even from the same perspective, not all religious beliefs and practices that associate various Hindu and Islamic elements can be subsumed under the label 'liminal'. For instance, the 'non-sectarian' sharing of a sacred space, as described at the beginning of this article, should not be viewed—or referred to—as liminal or syncretistic. In this case, we are confronted with a plurality of identities that do not vanish through a common act of worship: they are rather 'subdued' or recede to the background while sharing a sacred space or time.

The Imamshahi Satpanthi configuration, however, can be termed 'liminal', provided one does not forget that such a categorization implies a particular perspective. A more detailed discussion of this complex issue, which is out of the scope of this paper, may be found in our forthcoming, *Crossing the Threshold*.

Let us now revert to the Imamshahis. Not all scholars agree on the reasons that encouraged the leaders and the followers of the Nizari sect to use Indic and Islamic elements in tandem in their sacred literature and rituals, so as to create what appeared to the British census officers as a 'confused set of beliefs', an 'incomplete' or 'hybrid' form of religion. However, by examining in detail the complex history and the different systems of philosophy developed by the Ismailis, one can surmize that three main factors influenced the origin of the Satpanth, the 'acculturated' Indic form of Nizarism that was referred to in Arabic as *sirat-e mustaqim*.

Firstly, it may be perceived as a carefully planned method of conversion. This should not, however, be interpreted as a kind of Machiavellian and subversive plot fomented to mislead and deceive devotees, as has been understood by some Arya Samaji ideologists at the beginning of the twentieth century (Nanji 1978, Daftary 1990, Shackle and Moir 2000, Asani 2002, Esmail 2002). During the 1920s, influenced by some of his Brahman friends and feeling suddenly ashamed of his traditions, a Satpanthi Patel known as Ram Narayan Limbani renounced his original faith to join the ranks of the Arya Samaj. Limbani was responsible for converting a good number of Patidars to this version of Hinduism. 'Contractor', as he later referred to himself, published a book where he expounded in detail on the idea of a secret conspiracy imagined by the Ismaili preachers to convert the Hindus.[3] According to him, the Nizari mission actually aimed at deceiving the local population by making them believe that they had remained Hindus while adhering to the Islamic Satpanth. Interesting for us is the fact that Contractor referred derogatorily to the Imamshahi sect as a '*kichdia panth*', a rather amusing expression which those who have analysed the phenomena of syncretism and liminality in north India will undoubtedly appreciate.

In reality, a careful study of the old Fatimid *dawa* or mission work shows that this 'strategy' of conversion had different and also deeper implications (Ivanow 1939). The *dawa* should also be viewed in a more realistic historical context when various religious traditions were competing for pre-eminence, but it was also in conformity with the universality, flexibility and tolerance that characterizes Ismaili philosophy as a whole. This leads us to the following point: going further than the Sunni tradition in accepting the message of the prophets of the past and their law as a necessary stage in the history of mankind, the Ismailis have sought to integrate to a certain extent nearly all the important religious currents of their time. In the same way as Zoroaster and his movements were taken into account by the missionaries in Persia, the various Hindu creeds were paid due attention and made to fit into what Henry Corbin calls the Ismaili 'meta-history', leading to a genuinely 'universalizing' perception of religion (Corbin 1983: 37–47). Eventually, religious dissimulation, referred to as ***taqiyya***, a major feature of Shiism, was also responsible for the fact that the

[3]Contractor, Ram Narayan Limbani, in his *Pirana Satpanth ni pol* (Ahmedabad, 1926), was actually one of the first authors to disclose to the outer world the secret doctrines and practices of the Imamshahis.

S-112

Satpanth, whether 'mainstream' or Imamshahi could appear, according to the context, as a Sunni Sufi movement or as a Hindu tradition similar to the numerous local sectarian movements or *panths* prevalent in medieval South Asia (Daftary 1990: 566 and Passim, Nanji 1978: 68, 75). Nearly through the whole of their history in the subcontinent, the Nizaris had to resort to *taqiyya* to protect themselves from the persecution of the Sunni rulers and of their *ulema* who sought to either convert or exterminate them. Those who chose to live in the guise of 'orthodox' Sufis openly interacted with the various local *tariqas*, at times even taking formal initiation into these orders, and remained so inconspicuous that to this day many people regard some famous Ismaili Pirs as 'Sufi shaikhs of Sunni persuasion' (Asani 1983: 50, n. 21). Others were not only allowed, but encouraged by the missionaries, to maintain their original caste identity and continue outwardly with some of their former religious customs. The latter were later on referred to as 'Gupti' or 'the secret ones'. The integration of Indic and Islamic elements into the tradition made it possible for the Satpanth to survive in a hostile environment and at the same to gain many converts who came to share common beliefs expressed in various forms and idioms.

S-143

Strategy of Taqiyya

In this way, before historical, political and social circumstances came to challenge this configuration the Satpanthis, both 'mainstream' and Imamshahis, felt no need to define themselves clearly and openly as 'Hindus' or 'Muslims' and survived with various identities that they did not perceive as conflicting or contradictory.

This picture, that was first disturbed with the British census operations, changed drastically with the pressure of Islamic reformists and the activities of Hindu revivalist bodies between the later half of the nineteenth century and our days (Jones 1976 and 1981).

The arrival of the Imam Aga Khan in India, the creation of Hindu and Muslim personal law and the events linked with the Partition were other powerful factors that triggered those transformations. As liminality within Islam was less and less tolerated by Sunni and Twelver Shia organizations, gradual reforms were implemented within the Agakhani Khoja community that brought it closer to 'mainstream' Islam. Among the Imamshahi followers, the Sayyids who claimed to be the descendants of Imam Shah, along with some other converted communities, were gradually led to adopt a stricter Sunni or Twelver Shia identity. Conversely, starting with the Arya Samaj, Hindu revivalists sought to gradually 're-Hinduize' the Imamshahi Gupti communities. As long as Satpanthis who accepted this line severed

S-112

all links with their sect and adhered to the Arya Samaj, the Sanatan Dharm movement, or the Swami Narayan or Ramanandi orders, the Satpanth was not threatened by communal conflict, although its individual members appeared to outsiders as having totally separate religious identities; the secrecy which surrounded the *panth* prevented them from actually seeing what was at stake.

S-186

Very Important

On the other hand, at the beginning of the twentieth century, while the process of shifting identities was intensifying itself, a prominent leader of the Imamshahi mainstream community, Sayyid Ahmad Ali Khaki who represented the Jalalshahi branch of Sayyids, sought to strengthen the liminality of his tradition; although he was certainly convinced of the truth of his vision, he probably did it mainly to keep his Patidar followers who were more and more attracted into the orbit of the Arya Samaj or the Sanatan Dharm movements, and also to avoid being absorbed into the Agakhani Khoja community as its living Imam sought to reclaim his scattered disciples. Although Khaki had himself adopted an outwardly Sunni identity, he started to publish a series of pamphlets and edited a number of Imamshahi sacred texts, among which was the ritual prayer—a variant of the Nizari Khoja *du'a* to which he gave a new 'Hinduized' title: *Yagya vidhi*. The text itself, which remained largely unchanged beginning with the traditional *Bism'illah* invocation, was provided with extensive footnotes explaining the 'Hindu' meaning of Muslim terms. He was so successful in stressing the Vedic equivalents of Islamic concepts that in 1931 the Hindu Mahasabha declared that the 'Satpanth' should be cleared of any suspicion as it was undoubtedly a 'Vedic' tradition.[4]

Very Important

Till the eighties, it can be said that the major conflicts that had torn the Imamshahi tradition at its very onset revolved around the issue of spiritual authority, which led to the fragmentation of the Satpanth into various sub-sects. The Imamshahi 'mainstream' (whose Sayyids were themselves divided into three branches), the Athias, Sathias and Panchias gradually built their own separate shrines at Pirana and elsewhere. At the sectarian level, the main conflict was between those who had adopted a Sunni identity and those who appeared outwardly as Twelver Shias (Khan and Moir, 1999).

But the actual communal conflict started when, in the late eighties, one of the religious heads of the Imamshahis launched a movement that aimed at reforming the sect in order to integrate it fully into

[4]See 'Hindu Maha Sabha and Satpanthis', *The Times of India*, 15 August, 1931: 13.

S-112

'mainstream' Hinduism. Karsan Das Kaka, the *mujavar* of the Pirana *rauza* who was the leader of the 'converted' community, undertook a series of reforms by suppressing the Islamic elements that were present in the rituals and literature, leaving only those which were not 'spurious' from this particular point of view. A large group of Guptis, in particular Patidars from Kutch, followed him (Khan, forthcoming).

We have yet to understand how this process evolved and even, to a certain extent, was silently accepted by the Sayyid who was Karsan's spiritual master of *murshid*, and Khaki's son and successor. First of all, it must be stressed that earlier, outward religious identities within the Satpanth were far from being as clear as it may appear from what we have said above, even from the point of view of *taqiyya* or religious dissimulation. For instance, traditionally the Kakas or heads of the Guptis had two names, a Muslim and a Hindu. Before he renounced the use of this title, Karsan Das himself was also known as 'Pir Karim'. Hindu/Indic customs were prevalent among the Sayyids who posed as Sunni or Shia Muslims. The Kakas sometimes offered prayers (namaz) in the mosque that was built at the beginning of the eighteenth century within the precincts of the *dargah* (it may be understood that they did it for *taqiyya* purpose), while the allegedly Sunni Sayyids were far from being strict in the performance of the obligatory religious duties.

S-143

S-186

Tampering with the rituals and the sacred literature of the Imamshahis was possible only, needless to say, for those who had a deep knowledge of their original traditions and who, to a certain extent, respected it. Therefore, this task was entrusted to the senior leaders of the community who actually belonged to the Patidar caste. Interestingly enough, these efforts aimed at preserving the originality of the tradition while seeking to give it an 'orthodox Hindu' appearance. This was not too difficult owing to the abundance of Indic terms and concepts that already were an integral part of the tradition (Kassam 1994) and also because, different, and often widely divergent currents have always existed within the broad denomination of 'Hinduism'. What was not possible to change—as, for instance, the shape and the structure of the shrine—was reinterpreted or explained away. The liminal character of the tradition was thus fast disappearing, creating a rift between the members who assumed different outward identities but also among those who did not accept these 'reforms' and transformations.

S-193

This paper seeks to explore some complex issues connected with religious identity and liminality by examining a number of civil suits

that were filed in Gujarat between 1931 and 1998 by the Satpanthis and the Sayyids who claim to be the descendants of Imam Shah. Contrary to a common assumption, in South Asia, the liminality that historically characterizes the Ismail Nizari movements is very different from the 'composite' or 'acculturated' forms assumed by some Sunni Sufi traditions. The main difference, as I have attempted to demonstrate elsewhere, lies in the fact that the religious identity of the Sunni Sufis affiliated to various orders (*tariqas*) has not generally been questioned, even if these mystics have used concepts and images drawn from various Indic traditions such as Krishnaite *bhakti* or the Nath movement. This type of sacred literature, we will argue, cannot be termed 'liminal'. The examples of some famous Muslim saints, such as Abdul Quddus Gangohi in the sixteenth century or the eighteenth century Punjabi mystic and poet Bullhe Shah could be given here to illustrate the former phenomenon. Similarly, the devotees of the Ajmer saint, Mouinuddin Chishti, who may be classified along diverse religious, sectarian or caste lines, do not feel the need to deny that the Pir they worship belongs to the Sunni-Sufi tradition. In contradistinction to this, the personality of the Nizari preachers, for instance, usually appeared to be elusive to the non-initiated, who would not be able to define them by using the broad categories 'Hindu' or 'Muslim'. That is why the Nizari saints have been often claimed by various religious traditions. In this respect, one must add that their liminality exists only from the point of view of those who do not know the Satpanthi Nizari tradition or try to analyse it from a particular binary perspective. A specialist—or a traditional Nizari himself—could easily classify them as 'different Muslims', followers of a particular Shia tradition within Islam.

A Judicial Jigsaw

Private Property

The first case that was filed in the twentieth century revolved around the administration of the shrine of Pirana and the rights of the various parties involved. Till 1931, the *dargah* and its land, which was a private property belonging to the alleged descendants of Imam Shah, was administrated by the head of the converted communities who acted as the *mujavar* (*khadim*) of a Sufi shrine and was traditionally referred to by his Persian title of Kaka. The 'ordinary' devotees who had no connection, whether past or present, with the Satpanth were not concerned by the dispute that took place during that period. In

પીરાણા સંસ્થા માત્ર ઈમામશાહની દરગાહની વહીવટ અને દેખરેખ માટે છે.

ઈમામશાહની દરગાહની માલિક નથી.

ઈમામશાહની દરગાહના માલિક માત્ર "સૈય્યદો" છે, સતપંથીઓ નથી.

1939, as the final result of this long case (civil suit no 168, Ahmedabad Court) the creation of a Trust was decided on: the Imam Shah Bawa Rauza Sansthan Committee, which consisted of ten members, was to administer the shrine and its lands henceforth. Later, in the fifties, it was registered by the charity commissioner according to the Bombay Public Trust Act of 1950 under category E, which is defined as 'cosmopolitan'.

The 1931 case was filed by a group of Gupti Patidars against the Kaka, Ramji Laxman (also known as Hayat) who was later supported by some Sayyids. The *mujavar* of the shrine, who was also a Patidar, was accused of misusing the funds. The plaintiffs stressed the fact that Imam Shah was the founder of a sect called Satpanth and that they were their followers, referred to as Satpanthis. They demanded the creation of a public charitable trust. The Sayyids denied that the Patidars were Satpanthis and thus, could not have held any interest in the shrine's property: they were Hindus, whereas, Imam Shah, their ancestor, was a Muslim saint. He had himself appointed the first Kaka to administer the shrine and, therefore, they were the only persons entitled to continue this tradition and to certain rights, as the institution of the Rauza had been created for their benefit. The plaintiffs replied that the Satpanthis were indeed Hindus belonging to the Pirana 'Atharva Vedi Dharma'[5] which was founded by Imam Shah. Owing to this historical circumstance, they also had certain rights.

After having heard the different parties, the court ended up by defining three different categories interested in the Pirana Rauza: the 'Gadivala Kaka' (that is to say the *mujavar* who was traditionally a Patidar by caste), the 'Sayyids' (belonging to two branches who were the descendants of Imam Shah) and the 'Satpanthis'. The Trust Committee was constituted according to this classification. It included the Kaka, three Sayyids and seven Satpanthis. The committee had the right to exclude a Satpanthi in case he ceased to follow the Satpanth, a question that was to be determined by the members of the trust. But even after this, no clear definition of the Satpanth itself was suggested by the concerned parties.

The classification and the terminology used was to have far-reaching consequences in the future. For example, there was no mention of the Satpanthis being *murids* or Guptis although they were

[5] One of the many cover names by which the *ginans*, that is to say the Nizari (mainstream and Imamshahi) Sapanthi sacred texts, were referred to was 'Athar Ved' or 'Atharva Veda', the fifth Veda regarded as the final revelation of our times.

S-112

S-143

S-186

traditionally regarded as disciples and descendants of Imam Shah according to Sufi terminology. This was by virtue of having been allowed by their Pir to continue practising some of their original customs as well as to conceal the Islamic elements of their faith for the purposes of *taqiyya*. Similarly, no remark was made on the function of the Kaka as a *mujavar* of the shrine, a term that clearly belongs to the traditional Sufi idiom. Also—and we should add characteristically enough—the Sayyids claimed that they were Muslims and the descendants of Imam Shah who was a Muslim saint, without specifying which kind of Islam he had preached. This shows clearly that at that time, the broad categories 'Muslim' and 'Hindu' had come to be regarded as monoliths and accounts for the fact that in the fifties, shortly after Independence, the Charity Commissioner could only register the shrine under the 'Cosmopolitan' category, as it was not possible to classify it as either 'Hindu' or 'Muslim'.[6]

ઇસ્લમિક તત્વો ને "તાકિયા" ના કારણે છુપાવવામાં આવે છે.

In 1973, another civil suit was filed to demand some modifications in the administration scheme decided in 1939, and after the judgment of the court in 1975 a series of appeals were made from 1973 onward. The plaintiffs were Satpanthis and the defendants were Kaka Savji (who had succeeded to Ramji on the *gaddi* of Pirana) and some members of the Trust Committee. We will examine the appeal of 1976 in this paper.

S-143

Imp Court Case

The main interest of the appeal of 1976 lies in the fact that it is preceded by a lengthy, although somewhat confusing, description of the sect. It was argued by the Satpanthis that the fifteenth century saint Imam Shah wished to unite the Hindus and the Muslims: he believed in the four Vedas, particularly in the Atharva Veda, and had a special reverence for Nishkalanki Narayan who is the tenth incarnation of Vishnu. Muhammad Shah, Imam Shah's son, is also known as Adi

નિષ્કલંકી નારાયણ એટલે ઈમામશાહનો દીકરો મુહમ્મદ શાહ

[6]It may not be out of place to mention here the different conclusion made in 1938 by a local district magistrate regarding the religious identity of the shrine dedicated to Laldas, a Meo saint mainly revered by Meos and by other communities of Mewat. See Lakshman Tripathi, 1945, reprinted 1992, *Shri Laldasji* (Alwar: Shri Laldas Dharm Prachar Sangh), pp. 25–6. On the basis of an earlier police report, he states: 'the above mentioned shrine belongs to the Laldasis whose faith is different from that of the Hindus and the Muslims ...'. One should also compare these cases with that of the Sikhs, but also with that of the Ahmadiyas who have officially been declared a non-Islamic sect by the Pakistan Government. Similarly, during the medieval period, Sunni theologians refused to classify the Ismailis among the Muslims. A more detailed discussion on this subject, which is unfortunately beyond the scope of this article, will be included in my next project on the Pranami tradition.

Vishnu and his mother as Adi Shakti.[7] The majority of Imam Shah's disciples are Hindus, mainly Patidars, who follow the tenets of his creed. After their death most Satpanthis are cremated but a part of their bones are kept to be later interred in a grave, whereas the Kaka is directly buried. The plaintiffs also argued that the Sayyids, being the descendants of Imam Shah had propagated the Satpanthi faith earlier, but that they cannot now be considered as Satpanthis, because when they filed the suit in 1973 they were no longer preaching nor practising the Satpanth. Further, the plaintiffs said that the Sayyids, being 'predominantly' Muslims (other adjectives such as 'essentially' and 'basically' Muslims were also used during the case), could not claim any right. They were referred to as 'pure' Muslims who did not render any assistance to the Trust, nor did they do anything for the Satpanth. Consequently, the plaintiffs requested the court to make some changes in the scheme which provided *haqs* or fees for certain religious services performed by the Sayyids. They insisted that their affiliation to the Satpanth should be made a condition for receiving these dues; therefore, the adjective 'Satpanthi' had to be added in the administration scheme before the word 'Sayyids' and the joint committee had to decide to exclude those who would, according to this, cease to be Satpanthis.

Interestingly, although the suit was filed against the Kaka as well, he himself decided to support the plaintiffs by arguing that indeed the Sayyids are not Satpanthis.

The Sayyids replied that their ancestor Imam Shah was a Muslim by birth and had always lived as a Muslim, performing namaz, *roza*, etc.; he was never a Hindu saint. His descendants are, therefore, obviously Muslims and not Satpanthis. So why should they preach the Satpanth? The Sayyids argued that they were entitled to certain rights and privileges in the shrine as the Muslim descendants of Imam Shah whose sacred mausoleum it was, and not as Satpanthis. Actually, the Sayyids stressed their Muslim identity by listing the different dues according to the tasks usually performed by them—*fatia, bismillah*, etc.—rituals that, according to them, proved their Islamic identity beyond doubt. But this was questioned by the Satpanthi Patidars who claimed that earlier, the Sayyids performed '*puja* like the

[7] These elements would be perfectly familiar to any scholar who has studied South Asian Nizarism, as they are prominent motifs of the Ginanic literature: the Imam is equated with the tenth avatar of Vishnu, Fatima with the Goddess as Shakti, etc. See Nanji (1978) and the other publications on the Satpanth mentioned in the references.

Brahmins', conducting the ceremonies of *ghat-pat* which included the use of a vessel (*kalash, ghat*) and of consecrated water.[8] Meanwhile, the plaintiffs claimed that contrary to what the Sayyids do now, they themselves never performed any Muslim rituals or participated in Islamic festivals like Muharram.

The conclusion of the court was revealing. It judged that the Sayyids indeed were not Satpanthis and never were Satpanthis. Nevertheless, they were entitled to certain rights as descendants of the saint buried at Pirana and as performers of a number of services at the *dargah*. As the Sayyids had been defined as a separate group since 1939 and not included in the Satpanthi category, the adjective Satpanthi should not, in any case, be added to the word Sayyid. As a result of this ruling, no major change in the scheme was allowed and the matter was entrusted to the district court of Ahmedabad for deciding whether some minor modifications were necessary.

As one can see, the confusion arises from the creation, in 1939, of arbitrary categories such as 'Sayyids' and 'Satpanthis', the former wishing to be defined as Muslims and the latter as Hindus. Secondly, the parties involved do not take into consideration historical facts such as the evolution of the tradition, nor the elements that explained the nature of this sectarian tradition. These facts and elements could have been easily shown by producing a certain number of documents, mainly the sacred texts of the Imamshahi Satpanthis. In 1866, in the famous Aga Khan court case in Bombay, it was ultimately the *ginan* literature of the Khojas that was instrumental in establishing the specific identity of that community and its link with the Imam Aga Khan.

1866 famous Aga Khan Court Case

In reality, both plaintiffs and defendants were concealing certain facts: the former by denying that their beliefs and practices were replete with Islamic elements not only pertaining to the particular Nizari Ismaili tradition but, at times, also to the Sunni or Twelver Shia ethos (as when some Kakas performed the namaz in the Pirana mosque or following the Muharram festival). In the same way, it was—and still is—the custom for some Sayyids to conduct the ceremony of *ghat-pat*, etc. It is in fact the interpretation of these customs as 'Muslim' or 'Hindu' that is fraught with error—precisely because the judges examining the case were unable to take into consideration or acknowl-

[8]This is again a typically Satpanthi sacred ceremony which associates Sufi and Indic elements. A modified form of it is still practised by the Agakhani Khojas.

S-112

edge the religious phenomenon that we have defined as 'liminality'. This type of liminality would have been, actually, easily understood by examining the history of the Satpanth as a branch of Nizari Ismailism whose followers, initially endowed with 'liminal' personalities were, at that time, gradually shifting to sharply demarcated identities under the influence of various historical factors.

The Communalization of the Pirana Affair

The 1990s mark a turn in the evolution of the Satpanth and its main shrine of Pirana, which is reflected in the particular atmosphere that surrounded the court cases between 1992 and our days. To understand what prompted Kaka Karsan Das, the newly elected *mujavar* of the shrine to start a rapprochement with some Hindutva right wing organizations, one must mention briefly a number of crucial events that took place during the late seventies and the eighties. These events reflected a deep identity crisis within the Satpanthi community, and in particular among the Patidars who form about two-thirds of its followers. In Kutch, for instance, one of the traditional strongholds of the Imamshahis where entire populations of some villages were Satpanthis, an increasing number of Patidars who had been attracted into the orbit of Hindutva ideologists, abandoned their former affiliation and joined the rank of the Sanatani Hindus. They erected numerous temples to Lakshmi-Narayan that enshrined idols strictly prohibited in the Satpanthi tradition. Simultaneoulsy, others who wished to remain faithful to the Satpanth challenged some of its customs and launched what has been referred to as 'the cremation movement'. It is in this light that we should perhaps interpret the attitude of the Kaka. By 'reforming' the rituals and the literature of his sect, he sought to preserve the specificity and the separate identity of the Satpanth while asserting its intrinsic Hindu nature (Khan, forthcoming). In this way, he was putting an end to the sharp critiques of the exponents of Hindutva and guaranteed the survival of the Satpanth at a time when the numbers of its followers were dwindling alarmingly. This exercise was a kind of acrobatics as it was not easy to achieve the subtle balance that was necessary to preserve the distinct character of the sect while making it appear unmistakably Hindu. On the other hand, the task was made easier by the earlier writings of Ahmad Ali Khaki, as by the original liminality of the tradition. However, some

2003

2/3 of Followers

* Very Important * Satpanthis were joining Sanatan Hindu religion in Kutch

S-186

S-151

Translated books with Hindu look were prepared by Saiyeds

S-112

Sayyids, supported by a few Patidars who had remained faithful to the former ideals, reacted sharply. The most prominent figures among the latter was Pachan Kaka, a former rival of Karsan Das who had been eliminated from the election for the *gaddi* of Pirana, and Ravji ... who posed as a sincere protector of a traditionally 'syncretistic' Satpanth. Interestingly enough, the Gupti leaders of the Athias, a detached branch of the Imamshahis which had established its separate *dargah* and *gaddi* at Pirana supported the opponents of Karsan Das.

S-186

A series of civil suits were filed and complaints and petitions sent to the Government of Gujarat and India beginning 1992. In 1992 and 1993, at least five cases were filed by the Sayyids against Karsan Das and the reforming Patidars. In 1994, the Patidar writer Ravji supported Sayyid Nuruddin who, with Mustafa Miya, was organizing a 'resistance movement' against the Kaka's reforms. In 1994, the Sayyids who had formed a committee referred to as 'Imamshah Sadat Committee' to defend their rights, lodged a criminal complaint with the State Home Minister of India. They alleged that the Kaka and his followers were trying to convert the *dargah* into a Hindu place of worship and therefore demanded protection. It is worth mentioning here a few of the points made in the petition. To begin with, the Sayyids argued that the *rauza* of Pirana was established for Hindu-Muslim alliance and brotherhood, and that Imam Shah had created a religion known as Satpanth whose followers were known as 'Satpanthis', while his descendants were popularly referred to as 'Sayyids'. It was pointed out that the *mujavar* of the shrine, traditionally known as 'Kaka' (which in Persian means 'servant', clearly indicating that he is subordinate to the Sayyids), had arbitrarily assumed the titles of 'Acharya' and 'Mahant'. Besides, although the *rauza* is originally a Muslim place of worship, it has been a shared space from the very beginning and Hindus and Muslims continue to visit it in equal numbers. Karsan Das was accused of having adhered to a right wing Hindutva organization and of trying to 'communalize' this sacred place. Therefore, the Sayyids demanded the protection of the Government of India, that would enable them to preserve the original tradition of the shrine, as well as their own rights and privileges.

5 Cases Filed

Imp court Case

The case filed on 13 August 1998 by the Sayyids and supported by the Patidar rival of the present *mujavar*, Pachan Kaka, gives more details about the reforms brought about by the *gaddivala* Kaka and his followers. The plaintiffs tried to demonstrate that these reforms were illegal according to the original scheme framed in 1939. We will

S-112

S-186

examine two major points in this context. Firstly, the definition of the Satpanth that was proposed by the plaintiffs and secondly, the reforms that Karsan Das was accused of having initiated after his election as the *gaddivala* Kaka in 1986.

I will quote here the words used by the Sayyids (the plaintiffs) to describe the Pirana tradition: 'Pir Imam Shah established a religious denomination (order or school of thought) which became popular in the state of Gujarat as Satpanth (the correct path). Consequently, several religious right practices, observances and functions *predominantly Muslim* (italics mine) came to be established which have been customarily performed by Satpanthis for more than five centuries and which have become an integral part of their religion.' Describing the historical development of the shrine complex, the plaintiffs said that apart from the main tomb and subsidiary graves there was a building referred to as the *dholia* which was supposed to have been Imam Shah's housing quarter. The sacred complex also included a mosque and an Imambara (basically a Shia structure erected to enshrine the *taziyas* used for the Muharram festival). The Kaka was accused of having erected a huge shade over the *rauza* which prevented the passage of the *tazias* during Muharram and of having cut the electricity and water supply of the mosque. Sayyids were no longer invited to recite the *fatiha* on different occasions as they did earlier. The Kaka was said to have transformed the *dolia* into a Hindu temple by installing the images of various Hindu gods and goddesses, and had the Hindu symbol *Om* painted on a few walls inside the shrine complex; he was also charged with having tampered with the sacred literature of the sect, among others, by publishing a new version of their *dua* entitled, *Yagya vidhi* that was replacing the former book allegedly known as *Satpanth shastr ane moksh no dvar*. Finally, it was alleged that the head of the Pirana *gaddi* had renamed Muhammad Shah, Imam Shah's son and successor, as Adi Vishnu and the shrine as Prerna Pith instead of Pirana. The Sayyids, therefore, demanded that the earlier religious rites and ceremonies be restored through intervention of the court.

S-151

S-151

Karsan Das responded to these charges by filing an affidavit in December the same year. He reminded the court that the sacred complex of Pirana was registered at Ahmedabad under the Bombay Public Trust of 1950, under the number E-738. The letter 'E' referred clearly to its 'cosmopolitan' nature. He repeated that it was wrong to assert that the rituals, etc. were 'predominantly' Muslim as the

S-112 S-186 S-151

Satpanthis were Hindus, following the Pirana Atharva Vedi Dharma. However, he insisted that they did not install real tri-dimensional images for worship, the pictures painted on the walls being mere decorations. He demanded that a clear definition of the Satpanth should eventually be included in the administration scheme initially framed in 1939. Further, he declared that the mosque, the Muslim graveyard near it and the *imambara* did not belong to the Trust and had never been registered as a part of the *rauza* complex; the Trust being cosmopolitan had nothing to do with a Sunni mosque and a Shia shrine.

Books Banned by Trust

He also mentioned the fact that within the precincts of the Pirana shrine there existed other structures that were managed by different trusts, such as the Nurshahi Momin Jamat Trust which administrated the tomb of one Nur Shah. Finally, to prove that the term *yagya* was not an innovation, he produced the older version published by Sayyid Ahmed Ali Khaki. That version—which had been banned together with the parallel publication of another Sayyid named Kassimali, mentioned by the plaintiffs, but had the advantage of bearing the same title—clearly revealed the 'syncretistic' nature of the *panth* that the accused Kaka was now trying to emphasize: Imam Shah was a great Sufi who had shown the equivalence of the famous utterance of Al Hallaj, the ninth century Mulsim mystic, with the Hindu *Om*—both pointing to the fundamental unity of the human soul with the Divine. To conclude, Karsan Das argued that since matters of faith were essentially subjective, they could not be discussed in court and that the use of adjectives such as 'Muslim' or 'Islamic' was baseless owing to the cosmopolitan nature of the Trust. Consequently, no illegal change had been introduced into the shrine complex nor in its rituals and ceremonies.

One of the remarks made by the charity commissioner with reference to this case was that the shrine, still known as 'Bawa Imam Shah Rauza', should be registered under the Muslim Waqf Board.

The Law and the Lords

We will now look at the arguments produced in court by the rival parties with historical documents and the recent field inquiries, which include our visits to the shrine and the analysis of the existing Satpanthi literature, new and old.

As has been stated earlier, the confusion that arises from the above mentioned court cases results from the failure to acknowledge the

S-112

complex historical reality of the Satpanth and to examine in detail the various versions of its sacred literature. On the other hand, this failure itself results from the legal definition of religious identities within the secular State of India—a definition that is the product of a long process initially started by the colonial power more than one hundred years ago.

While it can be proved that initially, the Imamshahi Satpanth was an offshoot of Nizari Ismailis, itself an undoubtedly Muslim tradition, it is not difficult to show that this branch of Islam took a distinctive character in the subcontinent, that gave it—from a particular perspective—a 'syncretistic' (in this case, we would rather say 'liminal') appearance, but also made it distinctive as 'heterodox' to other dominant Muslim groups. One should also mention the fact that, for *taqiyya* purpose, a mosque and then an *imambara* were later erected near the *rauza*. On the other hand, the activities of some Sufi orders (such as the Suhrawardi *tariqa*), later completed by the mission conducted by the Tabliqi Jamat, convinced many Sayyids to come closer to Sunni Islam, while Shia organizations, including more recently the Jaffri Federation, sought to convert the Satpanthis to the Ithna Ashari religion. This resulted in a complex setting that can be summed up as follows: some descendants of Imam Shah assumed a full-fledged Sunni or Twelver Shia identity, that is to say they ceased to practice the Satpanthi rituals, although they did not discontinue to visit the *dargah* which was still regarded as a sacred place and to claim certain rights. Others adopted a Sunni or Ithna Ashari identity only partially or outwardly while continuing earlier practices. This latter attitude is, in fact, the continuation of the customary Shia Ismaili *taqiyya*—the religious dissimulation that has been practised by these types of sects for centuries. As for the allegedly Hindu Satpanthis, they are related to the so-called Gupti phenomenon which is a typical feature of the history of Nizarism in South Asia. Therefore, in one sense, one can say that the allegations of both the plaintiffs and the defendants are at once both right and wrong. For instance, while retaining his Ismaili affiliation the Imam was, from the very beginning, considered to be a manifestation of Vishnu and often referred to in the Ginanic literature—whether of the Khojas or of the Imamshahis—as Narayan and Nishkalanki *avatar*. Even the Om symbol was given a dual meaning and was printed on the cover of the Satpanthi books in a form that made it simultaneously appear as the Hindu sacred syllable and as the name Ali when read from right to left. The *murtis* 'installed' in the

Imamshahi Satpanth is Muslim religion

S-186

Taqiyya is practiced for centuries

S-119

Imam = Nishkalanki Narayan

S-151

OM = ALI

dolia were only wall paintings and not three-dimensional statues, so the accusation of image worship could not hold good.

If on one hand some Sayyids had totally detached themselves from the Satpanth, insisting only on preserving their hereditary rights, others, supported by rival Patidars, started a reactionary movement that was not only reflected in the court cases but also in their activities. While Karsan Das was revising the sacred Satpanthi literature by removing its Islamic elements—an exercise that had its interesting counterpart in the efforts made by the Agakhani Khojas to 're-Islamize' the *ginans* by removing the Hindu elements—his opponents who had remained faithful to the Satpanth started to publish counter-literature. It did not only mean reverting to the old versions of some texts that had been banned by the *gaddivala* Kaka, but also introducing additional elements that could strengthen their viewpoint. However, the judicial tangle had its roots in the colonial power that ultimately opted for clear-cut categories that were later introduced into the Constitution and personal law in Independent India.

In order to understand the complexity of the issue at this juncture, it is necessary to refer to the Aga Khan court cases of the late 1860s that resulted in a definition of the Nizari Khoja community. Masselos (1984) had written on this subject with great clarity, but more recently Shodhan (1999) has given a new dimension to the problem by analysing its relationship with the colonial judiciary system and the consequences it was to have for religious identities in general. A few passages of her article merit full citation. First of all she recalls that initially, different systems were followed by the courts of different regions administered by the Crown. So in the Bombay Presidency, customary law was followed. For example, Justice Conch in 1867 ruled that, 'the law by which the Khojas are governed is not properly speaking Hindu law, but that law modified by their own familiar customs.' This situation continued till the passing of the Shariat Act in 1937. According to it, a codified Muslim law should be made applicable to all Muslims equally: 'This application of a uniform Anglo-Mohammadan Shariat or text-based law was another process in the Indian judicial system which discredited a dispersed and decentralized dispute resolution by local polities ....'

IMP Books

The author shows that when the Bengal model—which favoured the division into uniform blocs, was later adopted, the court gave an authoritative view on what the Khoja religion was on the basis of colonial texts on Islam. Besides, 'the case was entered under the chari-

S-112

Very IMP

table jurisdiction of the court. Thus the properties were seen as trusts endowed with a charitable purpose. The law held that such charitable properties were to be used by those who adhered to the original religion for which the trust was endowed.' Therefore, at a time when the origin and nature of the Nizari Khoja religion was totally unknown in the subcontinent, the court had to discover what were the distinctive beliefs of these people.

The case can be profitably compared to that of the Imamshahis. The 1866 civil suits of the Khojas led to a situation that was very similar and full of paradoxes that, more than once, provoked the laughter of the judges and others who were present in court. For instance, a Khoja witness declared that his religion was Shia, then said that he was Sunni. Similarly, another Nizari, speaking of the sacred texts of his sect, declared that it was neither a Shia nor a Sunni book but simply a good book. As Shodhan reminds us, the decision of the court made many people castigate the Khojas as 'incomplete Muslims', 'partially Hindus' and 'syncretists'. In her conclusion, the author stresses that determining only the acceptable practices amounted to 'freezing' the communities: the individual is supposed to hold a faith that is fixed and unchanging, which 'removes the possibility of recognizing the historicity of actual practices and dissent from within'. These lengthy quotations were necessary for the understanding of the issue raised in this paper, as Shodhan's deep analysis throws considerable light on the subject. The rest is well known: the artificial creation of two uniform blocs referred to as 'Hindus' and 'Muslims' and the sharp division established between them in the Article 25(2) of the Indian Constitution, that must serve as a model in all matters pertaining to personal law.

The Future of Liminal Religious Movements

One would like to ask if there was any chance for communities or sects to retain their liminal character in the present context, where the division into monolithic religious blocs is supported by the legal system?

A remarkable case should be mentioned here—the example of a section of the Imamshahi 'Hindu' *murids*. Having recently declared their allegiance to the Aga Khan, these Imamshahi Hindu *murids* have joined the Ismaili Nizari mainstream (which has itself reformed considerably to come closer to the Sunni mainstream) but continue

S-112

with their earlier Gupti customs. They have been permitted by the Imam to worship in separate *jamats* and when asked about their identity, generally reply: 'We are both Hindus and Muslims—Hindus by custom and Muslims by religion.'[9]

Taqiyya

The example of the Imamshahis and of some other groups that originated from the Nizari Ismaili religion points to the fact that the liminal character of a movement does not necessarily mean an unknown or 'mixed' origin. A tradition may be originally Muslim and its adherents continue to be seen as liminal irrespective of whether they deny their origin or not.

S-151

Good Taqiyya Point

S-120

S-186

As far as the other Imamshahis are concerned, we can mention the partial success obtained by some of their sub-branches, such as the Athias and the Panchias: to avoid the criticisms and attacks from the Hindutva right wing, they have extensively resorted to the old custom of *taqiyya*. For example, the Athias have published a few booklets in the pure 'Hindu style' meant for a broader readership and built, outside the precinct of their shrine, an allegedly Hindu temple where worship is performed, so to say, 'in case of emergency'. At the same time, they keep their original liminal literature and rituals secret which they are careful not to disseminate outside the close circle of the initiated.

S-151

S-186

While the opposing Sayyids and Patels are publishing older versions of the *ginans* and a whole 'counter-literature' as a response to the revised publications directed by the *gaddivala* Kaka of Pirana, a prominent Jalalshahi Sayyid who himself practises *taqiyya*, has 'gone underground', secretly continuing to act as his *murshid* as well as the Pir of a few Guptis who refuse to follow the re-Hinduized version of the Satpanth. He also conducts for them the 'original' *ghat-pat* ceremony where the earlier version of the *dua* is recited.

Interestingly enough, the publications of the Kaka's opponents have started, for the first time, to openly refer to the historical origin of the Imamshahi Satpanth as a detached branch of the Nizari Ismailis. These Nizari Ismailis have been said to have separated owing to the fact that, from a certain period onward, they started to recognize a line of Imams that is different from the one accepted by the mainstream Agakhani Khojas. The evidence produced by them is, among others,

[9]For this valuable information, I thank Shafique Virani who has studied in depth the case of a Gupti community of Bhavnagar and generously shared with me the preliminary results of his research.

an article written in 1936 by one of the most eminent scholars of Ismailism, Valdimir Ivanow.

In this way, the long denied historical connection of the Imamshahis with the Nizari Satpanth is being once more openly acknowledged. It remains to be seen if, by referring to this distinct form of Islam which has a long history and a rich philosophical and literary heritage and at the same time also asserting their independence from the Agakhani mainstream, these groups of Imamshahis will be able to survive as the representatives of a religious movement that is characterized—according to the current binary vision—by a strong liminality.

References

Ahmad, Imtiaz. 1978. *Caste and Social Stratification among Muslims in India*, (2nd revised and enlarged edition), Manohar, Delhi.

Asani, Ali S. 1987. The Khojahs of Indo-Pakistan: The Quest for an Islamic Identity, *Journal of the Institute of Muslim Minority Affairs*, Vol. 1, pp. 31–41.

———. 1983. *Ecstasy and Enlightenment*, I.B. Tauris, London.

Corbin, Henry. 1983. *Cyclical Time and Ismaili Gnosis*, Kegan Paul International, London.

Daftary, Farhad. 1990. *The Ismailis: Their History and Doctrines*, Cambridge University Press, Cambridge, Munshiram Manoharlal, Delhi.

Esmail, Aziz. 2002. *A Scent of Sandalwood: Indo-Ismaili Religious Lyrics*, Curzon Press, Richmond.

Ivanow, Vadimir. 1939. The Organization of the Fatimid Progaganda, *Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society* (JBBRAS), Vol. 15, pp. 1–35.

———. 1936. The Sect of Imamshah in Gujarat, *JBBRAS*, Vol. 12, pp. 19–70.

Jones, Kenneth W. 1981. Religious Identities and the Indian Census, Gerald N. Barrier (Ed.), *The Census in British India*, Manohar, Delhi.

———. 1976. *Arya Dharm: Hindu Consciousness in 19th-century Punjab*, University of California Press, Berkeley.

Kassam, Tazim R. 1994. Syncretism on the Model of the Figure-Ground: A Study of Pir Shams 'Brahma Prakasa' in Young K.K. (Ed.), *Hermeneutical Paths to the Sacred Worlds of India: Essays in Honour of Robert W. Stevenson*, Scholars Press, Atlanta, pp. 231–41

Khan, Dominique-Sila. 1997. *Conversions and Shifting Identities: Ramdev Pir and the Ismailis in Rajasthan*, Manohar, Delhi.

———. (forthcoming). Karsan Das—Un héros vivant: L'identité Patidar et les secte des Satpanthi au Gujarat, in V. Bouillier and C. Le Blanc (Eds),

Khoja Court Case

Usage des héros: Traditions narratives et affirmations identitaires dans le monde indien.

______ and Moir, Zawahir. 1999. The Sect of Imamshah in Gujarat, *JBBRAS*, Vol. 12, pp. 19–70.

Khan, Mohammad Ishaq. 1994. *Kashmir's Transition to Islam: The Role of Muslim Rishis (Fifteenth to Eighteenth Century)*, Manohar, Delhi.

Masselos, J.C. 1984. The Khojas of Bombay: The Defining of Formal Membership Criteria During the Nineteenth Century, in Imtiaz Ahmad (Ed.), pp. 97–116.

Mayaram, Shail. 1997. *Resisting Regimes: Myth, Memory and the Shaping of a Muslim Identity*, Oxford University Press, Delhi.

Moir, Zawahir. 2001. Historical and Religious Debates Amongst Indian Ismailis 1840–1920, in Offredi Mariola (Ed.), *The Banyan Tree*, Manohar, Delhi, pp. 131–53.

Nanji, Azim. 1978. *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent*, Caravan Books, Delmar-NY.

______. 1988. *Shari'at*, Custom and Legal Change, in Katherine P. Ewing (Ed.), *Shari'at and Ambiguity in South-Asian Islam*, OUP, Delhi.

Oberoi, Harjot. 1994. *The Construction of Religious Boundaries: Culture, Identity and Diversity in the Sikh Tradition*, OUP, Delhi.

Rattansi, Diamond. 1987. *Islamization and the Khojah Isma'ili Community in Pakistan*, unpublished thesis, Institute of Islamic Studies, McGill University, Montreal.

Shackle, Christopher and Zawahir Moir. 2000. *Ismaili Hymns from South Asia: An Introduction to the Ginans*, SOAS, 1992, reprinted by Richmond, Curzon Press, London.

Shodhan, Amrita. 1999. Legal Formulation of the Question of Community: Defining the Khoja Collective, in *Indian Social Science Review* 1 (1): 137–51.

S-121

S-186

Truth behind Hinduisation of Pirana Satpanth
પીરાણા સત્પંથનું હિન્દુકરણ, કેટલું સાચું

Read observations of two Muslim researchers after studying the allegations about Hinduisation of Satpanth/pirana. Why they do not agree that hinduisation has happened, in light of Shia Islam inspired TAQIYYA. They have concluded that Pirana still follows the true Satpanth traditions and customs albeit under Taqiyya.

સત્પન્થીઓ દ્વારા પંથનું હિન્દુકાર્ણ કરવાના આરોપના બારણમાં બે મુસ્લિમ રીસર્ચકારો (researchers) ના અવલોકન (observation) વાંચો. અને શિયા ઇસ્લામી તાકિયા (taquiyya) ને ધ્યાનમાં રાખીના સાચા અર્થમાં પંથનું હિન્દુકરણ નથી થયું. તાકિયા ના મદદથી સત્પન્થીઓ હજી પણ સાચા સત્પનથી રીત રિવાજો પાળી રહ્યું છે, એવા નિષ્કર્ષ તેવોએ કર્યો.

Their major observations / તેમના અભ્યાસના મુખ્ય અવલોકન:

1. Both researchers visited Pirana and noted the apparent Hinduisation of the shrine and accusations against present administration of the shrine.

૧. બન્ને રીસર્ચકારો પીરાણાની મુલાકાત લીધી અને સ્થળનું દેખીતું હિન્દુકરણના આક્ષેપો ની નોંધ લીધી.

2. They have detailed their observation and reasons behind the outward hinduisation and how & why (from deep within) satpanth still is a Islamic sect.

૨. તેઓએ પોતાના અવલોકનમાં બહાય હિન્દુકરણ કરવાના કારણોની નોંધ લીધી અને કેવી રીતે અને શા માટે (સંતારિક રીતે) સત્પંથ હજી પણ એક ઇસ્લામનો પંથ છે.

3. Under Taqiyya, how Ismaili preachers outwardly appeared to be HINDU yogis and sadhus... and never reveale their true identity.

3. તાકિયા હેઠળ કેવી રીતે ઈસ્માઈલી ધર્મના પ્રચારકો બાહરથી હિંદુ યોગી અને સાધુ નું વેશ ધારણ કરતા હોય છે અને પોતાન સાચ્ચો પરિચય હમેશા છુપાવતા હોય છે.

4. How and why HINDU Religious books were changed to adapt Islam.

૪. હિંદુ ધાર્મિક પુસ્તકોનું કેવી રીતે અને શા માટે ઇસ્લામીકરણ કરવામાં આવેલ છે.

S-121 5. Atharva Ved followed by Satpanthi is not the original HINDU Atharva Ved.

S-186 ૫. સત્પન્થીઓ દ્વારા માનતા અથર્વ વેદ એ હિન્દુઓ દ્વારા માનવામાં આવતા અથર્વ વેદ થી જુદો છે.

6. 10th avatar of Bhagwan Vishnu is Hazrat Ali (Mohammad Paigambar's son-in-law).

૬. ભગવાન વિષ્ણુ નો દસમો અવતાર હજરત અલી, (મોહંમદ પૈગમ્બર ના જમાઈ) છે.

7. "Nishkalanki" is the name of 10th avatar of Vishnu (Hazrat Ali).

૮. હઝરત અલીના અવતારને "નિષ્કલંકી" અવતાર બતાવામાં આવે છે.

9. What is TAQIYYA in Islam and how does it allow Satpanthis to retain hindu identity, hindu name and follow hindu customs?

૯. ઇસ્લામ માં તાકિયા શું છે અને કેવી રીતે સત્પન્થીઓને હિંદુ ઓળખ, હિંદુ નામ અને હિંદુ રીત રિવાજ પાળવાની તેમને છૂટ મળે છે?

10. What is inside the Pirana?

૧૦. પીરાણાની અંદર શું છે?

11. What is the role of KAKA in Satpanth tradition?

૧૧. સત્પંથ પરંપરામાં કાકાનું શું કર્તવ્ય છે?

12. What changes have been made to give Pirana a Pro-Hindu look.

૧૨. પીરણને હિન્દુ તરફી દેખાવા માટે કયા બદલાવ કરવામાં આવેલ છે.

13. Why such changes do not matter as Satpanthis are Guptis and Taqiyya enables them to outwardly look like HINDUS, but in reality follow muslim customs. This means that Coversion to Islam has taken place.

13. એ બદલાવો નું મહત્વ શા માટે નથી. કારણકે સત્પનથીઓ "ગુપ્તી" છે અને "તાકિયા" તેમને બાહરથી હિંદુ જેવા આચરણ કરવાની અનુમતિ આપે છે પણ અંદર થી મુસ્લિમ રિવાજો પળે છે. આનો અર્થ એ છે કે ઇસ્લામનો અંગીકાર થયો છે.

14. How changes are made to the original books of Satpanth by the present administration.

૧૪. હાલના વહીવટકારો દ્વારા સત્પંથના સાચ્ચા પુસ્તકોને કેવી રીતે બદલવામાં આવેલ છે.

15. They met Patels, Sayyids and Pirzada, the Heir of Imam Shah who has got all the original books of satpanth locked in a secret chamber in pirana.

૧૫. રીસર્ચકારો.. પટેલો, સય્યેદો અને ઈમામ શાહ ના વંશજ, "પીરઝાદા" ને મળ્યા કે જેણે સત્પન્થની સાચી પુસ્તકો પીરાણામાં એક છુપી જગ્યામાં સંતાડેલા છે.

16. Under fear of VHP how satpanthis used Taqiyya and pretended to be Hindus, where as they still follow Islam traditions. Why Satpanthis are also called as GUPTIs.

૧૬. વિશ્વ હિંદ પરિષદના ડર થી સત્પન્થીઓ તાકિયાના મદદથી હિંદુઓ જેવા દેખાવ કર્યો અને હજી પણ ઇસ્લામ ના રિવાજો પળે છે. સંત્પન્થીઓને "ગુપ્તી" શા માટે કહેવાય છે.

17. Noted a fact that many Hindu Kunbi farmers were converted to Islam, by Imam Shah.

૧૭. ઘણા હિંદુ કણબી ખેડૂતોને ઇસમમાં ઈમામ શાહે વટલાવેલા છે, એની નોંધ લીધી.

18. Muslim customs like BURIAL after death, mazars etc are followed.

૧૮. મુસ્લિમ રિવાજો જેમકે માર્યા પછી દફન કરવું, કબર બનાવી વગેરે પાળવામાં આવે છે.

19. Met Pirzada the Heir of Imam Shah having office at Pirana Gurukul Education Trust, Ahmedabad.

૧૯. પીરઝાદા, ઈમામ શાહના વંશજને મળ્યા. એમની ઓફીસ પીરાણા ગુરુકુળ એજુકેસન ટ્રસ્ટ, અમદાવાદમાં છે.

19. How & why Karsandas Kaka is Pirzada's man.

૧૯. કરસનદાસ કાકા શા માટે અને કેવી રીતે પીરઝાદા નું કામ કરતા હતા અને એ પીરઝાદાના માણસ હતા.

S-121 20. Karsandas Kaka is member of VHP only because he is practicing Taqiyya.

S-186 ૨૦. તાકિયા ના કારણ થી કરસનદાસ કાકા વિશ્વ હિંદુ પરિષદ ના મેમ્બેર હતા.

21. What Pirzada had to say about followers who want to attain the highest goal in Satpanth and why they have to come to him to do so.

૨૧. સત્પન્થના ટોચ સુધી પહુંચવા માટે કેવી રીતે પીરઝાદા પાસેજ જવું પડે છે.

22. How real books are concealed and hopes how OLD satpanthi books will resurface once again.

૨૨. કેવી રીતે સત્પન્થીઓની છુપવામાં આવેલી સાચી પુસ્તકો એક દિવસ બાહર આવશે એવી આશા છે.

S-186

South Asia, Vol. **XXII, Special Issue** (1999), pp. 133-154

COEXISTENCE AND COMMUNALISM THE SHRINE OF PIRANA IN GUJARAT

Dominique-Sila Khan and Zawahir Moir[1]

IN INDIA, AS ELSEWHERE, ISLAM STILL TENDS TO BE PERCEIVED AS A monolithic phenomenon. The study of its historical and contemporary aspects continues, more than often, to be restricted to 'legalistic' Sunnism which, as a result of the writings of both earlier Sunni theologians and orientalists, is considered to be its normative form, viewed in isolation or in opposition to other religious movements.[2] The important part played by other Islamic traditions in the subcontinent, the various forms of interactions which existed and still exist between Islam and indigenous movements, the intricate issues of conversions and the emergence of clear-cut religious identities towards the end of the nineteenth century, have begun only recently to attract academic attention.

In particular, the role of Ismailism in its South Asian acculturated form has been considerably underplayed by scholars mainly concerned with the interface between Sufism and Hinduism and the conflicts which have torn the 'rival religious communities', once more preconceived as two opposed monolithic blocks.

Imamshahi tradition at Pirana is a branch of Islam

The Imamshahi tradition of Gujarat, centred on Pirana near Ahmedabad, which we have chosen to introduce here exemplifies in itself some of the complexities of the subject. This sect of Nizari Ismailism (itself a branch of Shia Islam) which emerged in the fifteenth century and survived to this day in spite of numerous crises, continues to play a part in contemporary Gujarat.

S-27

---

1 Our thanks are due to our respective husbands, A. S. Khan and Martin Moir, who accompanied us on our various trips to Gujarat and fully and fruitfully participated in our research work.

2 F. Daftary, *The Isma'ilis, Their History and Doctrines* (Cambridge, CUP, Delhi, Munshiram Manoharlal, 1990), p. 22.

Unfortunately the literature on the subject is rather scanty and does not fully comply with the requirements of modern scholarship. Besides, as no recent studies of the Imamshahis are available, the contemporary developments within the sect have not yet been analysed. This paper – part of our ongoing research project[3] – thus seeks to fill up a gap and, while challenging earlier perceptions of the subject, raises a number of issues. Their elucidation could help us to a better understanding of past and present South-Asian society, especially by revealing the range of ambiguities and complexities that can underlie and thus call into question what seems like straightforward communal conflicts.

A visit to Pirana

For a traveller or a pilgrim unaware of the intricacies of history, religion and politics in Western India, visiting the shrine of Imam Shah located at Pirana, about sixteen kilometres from Ahmedabad, can be a unique experience. Eager to see one of the famous *dargāhs* (Muslim shrines) of Gujarat our visitor would hastily cross an enclosed courtyard and look around, searching for the entrance to the mausoleum complex. At first he would not know where to direct his steps but his attention being eventually attracted by an inscription on one of the side walls, he would most probably be confused, if not bewildered, after having read its contents: 'way to the *samadhi*', knowing that *samadhi* is a term commonly referring to a Hindu funerary monument.[4]

This would not be the only surprise in store. After having entered the precincts of the *dargāh* one is confronted with another amazing fact: the priests who are in charge of the main tomb, that of Imam Shah and of his son Mohammed Shah, claim to be Hindus. When the pilgrim comes out after having bowed in front of the graves a man clad in white puts on his forehead a *tilak* (religious mark) of saffron colour. Besides, by focusing one's attention on the open courtyard, a few more details become conspicuous: the Hindu syllable *Om* is painted at various places on the walls which do not, however, shelter any temple but a few more tombs and a big mosque.

Obviously the visitor is confronted with one of the so called 'syncretistic' traditions of the subcontinent which have been described by various scholars since the last decades of the nineteenth century. From the religious message of the saints Kabir and Nanak to the sharing of festivals, cults and sacred places between Hindus and Muslims, a whole range of interesting phenomena have been the focus of scholarly studies or the subject

---

3 The authors are currently preparing a comprehensive study of the Imamshahi sect.

4 It would be interesting to note that at the shrine of the goddess Ai Mata at Bilara, in Rajasthan, the case is exactly the reverse. A Hindu devotee visiting the temple would be surprised to read the following words engraved on a marble slab: *dargāh* of Ai Mata. For more details see D. S. Khan, *Conversions and Shifting Identities* (Delhi, Manohar, CSH, 1997), pp. 175-86.

S-186

of articles published in Indian newspapers and magazines. As far as the latter are concerned, the case of Pirana has not failed to attract the attention of Gujarati journalists who chose to report on some recent events [5]

The general tendency is to view this type of phenomenon either as the result of 'spontaneous' interactions between Hinduism and Islam (particularly Sufism) or as the conscious efforts of some religious figure to reconcile two opposite traditions. The historical context is seldom analysed, or even taken into account, as if it were not relevant for understanding the present situation. In this respect Pirana, as described by the journalists and even by some of its devotees, has been no exception. The coexistence of Hindu and Muslim elements, which one can observe within the shrine complex, are accounted for in the same simplistic terms: Imam Shah is portrayed as a tolerant Sufi saint of the fifteenth century who, 'fed up with the Islamic rigidities',[6] created a sect where elements drawn from various Hindu traditions were associated to Sufi Islamic beliefs and practices. According to this version, the new order, referred to as Satpanth (litt. 'True path'), admitted among its members Hindus as well as Muslims without demanding conversion. Therefore Hindu Satpanthis, who were by far the more numerous, would have retained through the centuries their religious and caste identities, while Muslims also continued to follow their previous customs.

Of course, such a naive point of view, common to so many ancient and modern hagiographies, leaves one essential question unanswered: what does one understand by 'conversion' and 'religious identities'? Undoubtedly, the past decades have shown how crucial this particular question can be, the recent developments at Pirana exemplifying its importance for the subject which occupies us.

However without a proper knowledge of the historical context, totally ignored by the media as well as by the 'official' publications currently available at the Pirana shrine, it is not possible to grasp the issue in all its complexity nor to see all its implications.

S-28

Repeats, that it is a sect of Islam

The Nizari Ismaili Mission in South Asia

Historians have long been aware that the Imamshahi sect of Pirana is an offshoot of Nizari Ismailism, a branch of Shia Islam[7] and there is ample

evidence is available

5 See for example 'Distorting a Tradition' *Rashtriya Sahara*, (May 1998), pp. 24-5 and 'The Pirana Shrine becomes a Bone of Contention', *Indian Express*, Ahmedabad, 19 Apr. 1998.

6 In 'Distorting a Tradition', p. 24, article mentioned in note 5 above.

7 S. Nanjiani, *Khoja Vrttant* (Ahmedabad, Samasher Bahadur Press, 1892, repr. 1918); J. M. Campbell (ed.), *Gazetteer of the Bombay Presidency, Gujarat Population: Musulmans and Parsis*, Vol. IX, pt. II (Guragon, Vintage Books, 1988, repr. 1990), pp. 66-7; W. Ivanow, 'The Sect of Imamshah in Gujarat', *JBBRS*, Vol. 12 (1936), pp. 19-70; F. Daftary, *op cit.*; J. N. Hollister, *The Shi'a of India* (Delhi, Oriental Book Reprint Corporation, 1953, repr. 1979); A.

S-186

Starting point of Satpanth

Local Adaptation

WHAT is TAQIYYA?

S-121

Taqiyya: Hide the identity and to pretend to be Hindu Yogis and saints

S-30

HINDU RELIGIOUS BOOKS WERE CHANGED with intentions to convert hindus

S-143

evidence to support this view.[8] In the eleventh century a quarrel of succession led to the formation of two mainstreams: Mustali and Nizari Ismailism. From Iran which has been its main seat,[9] the Nizari mission (*dawa*) penetrated into the Indian subcontinent some time during the twelfth or thirteenth century. There it was mainly known as Satpanth (the true path), a name which was a local equivalent of the Arabic *sirat-e-mustaqim* by which the Ismailis referred to their religion. Historically of course, the Satpanth must not be viewed as a different branch or sect of the Nizaris but rather as a South Asian acculturated form of their faith. Adaptation to the historical circumstances, as well as to the local environment has played a major part in the history of Ismailism. In the Muslim countries where it emerged and developed it had to face, for many centuries, the hostility of the Sunni or Twelver Shia rulers and of their theologians who considered its followers as heretics (*malahida*).[10]

The Ismailis have always struggled to survive their identity crisis and problems of fragmentation have been a constant threat in their history. When the Nizari missionaries reached the subcontinent they were confronted with the same problem, as the Sunnis from Central Asia had already established their rule in Delhi and elsewhere. But they had to respond to another challenge: that of attempting to convert the non-Muslim population following various beliefs and practices which can globally be termed 'Hindu'. At this stage it is necessary to recall that the Sunni rulers of the subcontinent were less concerned with conversions than with conquests,[11] whereas conversion was an essential part of the idiom of the Ismaili *dawa*. Thus, in order to avoid persecution, the Nizaris resorted to the usual process of *taqiyya* (concealing one's identity and true faith in case of danger, which is a permitted Shia practice): they appeared outwardly as Hindu yogis and saints or as Sunni Sufi Pirs, according to the context in which they had to work,[12] never revealing their real identity to those who were not properly initiated. Besides, to attract the Hindus or the Jains they recast their doctrines and rituals in forms that were more familiar to the converts who were allowed to retain most of their customs whilst they themselves practised *taqiyya*, for which reason they came later on to be referred to as Guptis (litt. secret ones). Let us add that the experiences of the Pirs and of their followers in practising *taqiyya* should be studied and understood separately: concealing one's true faith may have meant something different for the spiritual leaders and for the ordinary

Nanji, *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent* (Delmar-New York, Caravan Books, 1978); C. Shackle and Z. Moir, *Ismaili Hymns of South Asia: An Introduction to the Ginans*, (London, SOAS, 1992)..

8 Unfortunately, this is not the case for other probable offshoots of Nizari Ismailism, such as the Nizar Panth, the Bishnoi Panth etc. See D. S. Khan, *Conversions*.

9 B. Lewis, *The Assassins, a Radical Sect in Islam* (London, Al-Saqi Books, 1967, repr. 1985).

10 Daftary, *op. cit.*, p. 5.

11 D. N. Maclean *Religion and Society in Arab Sind* (Leiden, E. J. Brill, 1989), pp. 22-36.

12 Nanji, *op. cit.*, p. 68.

S-186

S-30

Hindu rituals (POOJA NI REET RIVAJ) were modified to include ISLAMIC elements

members of the *panth*. Be that as it may, among the achievements of the Nizari missionaries one must mention the ritual of the *ghaṭ-pāṭ*[13] and the religious poetry known as *ginūns*[14] in which indigenous and Islamic elements are closely interwoven.

S-143 S-67

In Satpanth, Imam is associated with Vishnu Avtaar

S-4

It was in fact a whole vision of History or rather of meta- and hiero-history[15] which was proposed to the new converts in a form which could be directly understood by them: for example, the figure of the Imam, so essential in Shia and, in particular, in Ismaili philosophy,[16] was associated with Vishnu and his ten main incarnations (*das avatār*). But while, in common Hindu belief, Vishnu's tenth avatar is expected only at the end of our era (*kali yuga*), in the new 'Hinduised' Nizari idiom his advent had already taken place: he was none other than Imam Ali, the Prophet Muhammad's son-in-law who became manifested in the successive line of Imams. The Ismaili belief in time cycles[17] was somewhat akin to the Hindu concept of *yugas*, so that Vishnu's previous incarnations could be made to fit into an already existing conceptual framework. The centrality of this idea is attested by the fact that, till recently, a *ginān* entitled *Das avatar* was a part of the regular prayer session in the Nizari *jamat-khanas* where the Khojas (one of the names used to refer to the Nizari community of the subcontinent) gathered three times a day.[18] Ultimately it is the whole Islamic concept of successive revelations completing and superseding each other which was retained: in the same way as Judaism and Christianity had been accepted in the *Quran* as successive phases of the sacred History, the past as reflected in Vedic and Brahmanical mythology was integrated in a form modified to suit the requirements of Ismaili ideology. Therefore, it is not only as a result of *taqiyya* (precautionary dissimulation) but also as a expression of this idea, that Nizari Ismailism, conceived as the latest Revelation, was referred to, in its South Asian context, as the *Athar* (sometimes *Atharva*) or fifth *Veda*, following the Brahmanical *Atharva Veda*.[19]

In Satpanth: Vishnu's 10th avtaar has already taken place

10 Vishnu Avtaar is Imam Ali, Prophet Muhammad's son in law

Hindu belief was MODIFIED to suit ISLAM

S-143

HINDU Vedas have been changed. (Athar Veda)

Taqiyya is one reason to change the HINDU Veda

To conclude this brief survey it will not be out of place to add a few words about the subsequent evolution of this branch of Islam in the subcontinent. A few historical records[20] supplemented by traditional oral

13 A. Nanji, 'Ritual and Symbolic Aspects of Islam in African Context', in R. C. Martin (ed.) *Islam in Local Contexts* (Leiden, E. J. Brill, 1982).
14 Shackle and Moir, *op. cit.*
15 For the concept of meta-history in Shia and Ismaili philosophies, see H. Corbin, *Histoire de la philosophie* islamique, (Paris, Gallimard, 1986), pp. 98-107.
16 Corbin, *op. cit.*, pp. 78-85.
17 F. Daftary, *A Short History of the Ismailis* (Edinburgh, Edinburgh University Press, 1992), pp. 139-140, 394.
18 Shackle and Moir, *op. cit.*, pp. 157-9.
19 *Ibid.*, p. 186.
20 *Ibid.*, pp. 5-8.

sources tell us of the setback suffered by the *dawa*, mainly in the fifteenth century, when various groups seceded from the parent body. Among these one should mention the Imamshahi sect of Pirana,[21] and most probably various groups in Rajasthan and other parts of North India.[22] The weakening of the central authority represented by the Imam residing in Iran, who most of the time had to live in concealment, allowed various religious bodies to attract the Nizari convert into their orbit. The influence of British power and ideology associated with the arrival of the Aga Khans (the living Imams) in the subcontinent in the nineteenth century led to a re-evaluation of the identity of the Khoja community,[23] best illustrated by the famous Aga Khan court case of Bombay (1866). The spiritual leader of the Nizaris forced them to chose between these alternatives: either follow him and pay the customary tithe (*dasondh*) or integrate into another community, Sunni, Twelver Shia or Hindu.[24] The British concern for clear-cut categories, mirrored in the census operations of that period, as well as the activities of some local revivalist movements which were a response to the colonial challenge, created a pressure which made it more and more difficult for social groups to retain intermediary or 'liminal' religious identities.[25]

Bombay COURT Case:
Pay DASONDH and follow Nizari (KHOJA) sect

In this way the Nizaris who remained faithful to the Aga Khans were gradually, through various fluctuant phases, led to re-Islamise their tradition to suit the requirements of a particular policy aimed at a rapprochement between Ismailis and their former rivals in the Muslim world.[26] Meanwhile those who had chosen to adopt a different religious identity followed their own way.

Main FEATURES:
Hide identity,
Practice Taqiyya etc

To sum up, the main features of Nizari Ismailism, in its South Asian form, should be stressed once more: acculturation, shifting of identities according to the historical and local contexts and the practice of *taqiyya* reflected by the existence of Gupti communities. These are specific phenomena the extreme significance of which needs to be emphasised.

S-30
S-121

---

21 Ivanow, *op. cit.*

22 Khan, *op. cit.*

23 J. C. Masselos, 'The Khojas of Bombay: The Defining of Formal Membership Criteria During the Nineteenth Century', in Imtiaz Ahmad (ed.), *Caste and Social Stratification Among Muslims in India* (Delhi, Manohar, 1978).

24 Masselos, *op. cit.*, and H. A. Rose, *A Glossary of the Tribes and Castes of the Punjab and North-West Frontier Province.* 3 vols. (Delhi, Asian Educational Services, 1919, repr. 1990), p. 403.

25 S. Mayaram, *Resisting Regimes: Myth, Memory and the shaping of a Muslim Identity* (Delhi, OUP, 1997), pp. 36-52.

26 On this fascinating issue see M. Boivin, 'The Reform of Islam in Ismaili Shi'ism from 1885 to 1957' in Delvoye F. Nalini (ed.), *Confluences of Culture* (Delhi-Manohar, 1994) and Moir, forthcoming.

S-186

60 year old book also acknowledges the link between Satpanth and Nizari Ismailism

A crisis of identities

Scholarly literature on the Imamshahi sect is rather scanty.[27] The only extensive study was conducted by W. Ivanow, a well-known specialist of Ismaili studies.[28] In his article published some sixty years ago the historical link of the Pirana Satpanth with Nizari Ismailism is fully acknowledged although, in the absence of any documentary evidence, the exact way in which the whole process of secession and dissidence occurred can be only conjectured. A reason why the historical role of Ismailism in the subcontinent has been greatly underestimated is precisely the scarcity of written documents, a fact which can find its natural explanation in the necessity of *taqiyya*.

We will not dwell at length on the history of the sect as reconstructed by Ismaili sources, this paper dealing only with one particular aspect of the subject. Until the publication of our book the reader can consult Ivanow's above mentioned article. It will suffice here to mention its principal phases and its most salient features. Imam Shah was the son of Hasan Kabiruddin (d. 1470), one of the main Pirs or local leaders of the Nizari mission the centre of which was located at Ucch-Multan (in present Pakistan). It is said that, at his father's death:

S-4

> he failed to win the Imam's nomination or the support of the Khojas of Sind and ... went east to Kachchh and Gujarat, where he succeeded in converting many Hindus from the Kunbi peasant caste. He eventually established his head-quarters at Pirana near Ahmedabad where he was buried.[29]

Many KUNBI HINDU Farmers were converted to ISLAM, by Imam Shah

One tradition has it that his son Sayyid Nar Muhammad Shah (d. 1533) declared that Imam Shah was not merely a Pir but the real Imam of the time.[30] His breakaway would have led to the emergence of the Imamshahis of Gujarat and Khandesh as a distinct group, separate from the Khojas and the term Satpanthi or 'followers of the true path', used in the *ginās* to describe all Ismailis came to be particularly reserved for the Imamshahis.[31]

The subsequent history of the sect is complicated by inner schisms which led to the formation of three other branches, respectively known as Athias, Satias and Panchias,[32] not to mention the attempts of the various rulers of Gujarat and the mughal governors to 'Islamise' these groups which had often

27 There are the odd references in various publications, but the only study devoted entirely to this subject is Ivanow 1936.

28 Ivanow, *op cit.*

29 Shackle and Moir, *op cit.*, pp. 7-8.

30 *Ibid.*

31 *Ibid.*

32 Ivanow, *op cit.*, p. 48.

fragmented the community. As result a separate mosque was created within the complex to accommodate changes to Sunni and Shia followers.[33] It is further believed that during the eighteenth, and maybe the nineteenth century, the two groups attempted to win followers from each other's communities.[34] The Imamshahis have their centre at Pirana, as has been said above, and their own versions of the *ginans*.[35]

More than half a century having elapsed since Ivanow's study, it will be interesting to compare his valuable data with our preliminary research. For instance, according to his inquiries, Imamshahis do not acknowledge any historical connection with the Nizari Ismailis. Each branch attributes a different origin to the founder Pirs, for example those who appear now with a Ithna Ashari Shia identity will link the Pirs with a Twelver Shia Imam.[36] The same author also alludes to the fact that 'many Hindu bodies are making efforts to reconvert the Satpanthis to Hinduism'.[37] However, among these, he mentions only the Arya Samaj.[38] Before going further it will be necessary to specify here that at the time of Ivanow's research as well as at the present time the members of the same sect, which is historically known as Imamshahi, appear with at least three distinct identities: the majority of disciples are Hindus from various castes, in particular from a section of the agricultural Kunbi community now referring to themselves as Patels or Patidars,[39] while the remaining ones define themselves as Muslims, both Sunnis and Twelver Shias.[40] We will see that this interesting phenomenon is accounted for in various ways according to our informants. For the moment suffice it to say that the efforts of the 'Hindu bodies' as mentioned by Ivanow were clearly aimed at those who termed themselves Hindus although they followed, in conformity with the Satpanthi ideal, a good many Muslim customs, such as the practice of burial and the erection of graves (*mazārs*) in the Islamic fashion. For the sake of comparison it must be added that a similar campaign was launched at the beginning of our century by the Arya

Muslim customs are followed, in lines of taqiyya, like BURIAL after death

33 The mosque which is located within the *dargāh* complex was probably built during Aurangzeb's rule. The issue connected with the Islamisation of the Nizari Khojas during the medieval muslim rule has not been studied till now.

34 Ivanow, *op cit*.

35 *Ibid.*.

36 *Ibid.*, p. 25.

37 *Ibid.*, p. 20.

38 *Ibid.*, p. 59.

39 Campbell, *op cit*, pp. 66-7, and R. E. Enthoven, *The Tribes and Castes of Bombay* (Delhi, Asian Publication Services, 1920, repr. 1990), pp. 150-5.

40 However it is necessary to add that these Muslim followers were also originally Hindus who had embraced the Imamshahi faith before adopting the Sunni or Twelver Shia identity, probably in the seventeenth century and later on building the mosque. (Ivanow, *op. cit.*, *passim*).

Samaj with its *śuddhī* programme, among various other groups with 'liminal' identities.[41]

It is clear that, from the last decades of the nineteenth century onwards, defining or redefining one's identity as a group within the Indian society had become a crucial issue, where economical and political factors played a much more important role than religious considerations.[42] Questions which had never been raised in the past grew more and more significant and 'syncretic' or 'composite' traditions less and less acceptable, unless, as in the case of the Sikhs, they chose to proclaim themselves as religious movements outside the pale of Hinduism and Islam which tended to be represented as hostile blocks. For centuries the Satpanthis, whether appearing outwardly as Sunnis, Shias or Hindus, had more or less peacefully shared a sacred space.[43] In the new context which arose before and after Partition a major split emerged within the community over questions of religious identity, which, once more, could not be dissociated from issues of power and money.

Dividing the sacred space: conflicting voices

Present Management of Pirana

A major event occurred in 1939 when, at the conclusion of a long court case, (Civil suit no. 168 filed in the court of the F. C. sub judge at Ahmedabad on 13 Feb. 1931) a Trust was created to resolve various disputes about the management of the *dargāh* and the use of land and funds pertaining to the shrine. In this suit a number of Patels had lodged a complaint against the Hindu guru of the sect, Kaka Ramji Laxman, then supported by a few Muslim Sayyids.[44] The resultant Imam Shah Bawa Rauza Sansthan Committee consists of ten members, three Sayyids from different constituencies and seven Kacchi Patels – this ratio being calculated according to the proportion of Satpanthi followers (at present it is claimed about nine hundred thousand of which perhaps 85 per cent register themselves as Hindus and 15 per cent as Muslims). Later on the Trust was registered by the charity commissioner according to the Bombay Public Trust Act of 1950, under

41 Ram Narayan Contractor, the author of a book heavily criticising the Imamshahi sect, was himself a Satpanthi who became a member of the Arya Samaj, underwent *suddhī* and later on came close to the Swami Narayan religious reformist movement.

42 As suggested by the history of the Imamshahi sect, land disputes have always been crucial in this respect. Besides, one should not forget the role played by a British officer, Alexander Forbes who, as Tod had done for Rajasthan, sought to reconstruct the glorious past of Gujarat in order to give a distinct identity to this region. Forbes worked with the Gujarati poet Dalpatram Daya who edited an important journal called *Buddhi Prakash* in which an article on the Imamshais was published in 1871.

43 It seems that in the past 'communal' conflicts occurred between Sunnis and Shias.

44 The term *kākā* which means 'servant' in Persian is used to refer to the Hindu leader of the sect. It is interesting to note that in the case of the recent conflict which we will examine further, most Sayyids are opposing the *kākā*.

category E which is defined as 'cosmopolitan'.[45] The composition of the Trust was to ensure a fair management of the shrine, while the cosmopolitan nature of the sect was to be guaranteed by its registration under category E.[46]

However, in contemporary India the existence of a majority of Hindu members within a sect recognising a Muslim Pir as its founder could not but pose a serious challenge to all those who were eager to reevaluate caste and religious identities. On the other hand the sanctity of tradition, coupled with the legal protective framework, does not usually allow a total freedom to the followers who wish to introduce certain changes. It is interesting to study the different responses which have been made to this challenge by various Indian communities, organisations or sects over time.[47] Reconstructing one's own history according to the new ideology seems to be a universal strategy which has been widely resorted to through the centuries.

what happens inside pirana

Let us now return to Pirana. Our first impression, undoubtedly a superficial one, when we first visited the shrine in January 1999, was that we were confronted with a Hindu versus Muslim conflict: the space, we felt at that time, was divided rather than shared. The large open courtyard, with its various sacred structures and pattern of square stones, conjured up the image of a huge chessboard at both ends of which the rival players, while seemingly ignoring each other, were engaged in a silent game. In front of the main tomb sat the white clad Patels who had told us the 'true version of the story' i.e. the Hindu identity of the shrine, the best evidence of which was that the perpetual light (*akhaṇḍ jyot*) burning in the *samādhi* was made of *ghī* (clarified butter) and not of oil which would have been the case if the shrine were a 'real' Muslim *dargāh*. Just opposite the dark clothed Sayyids, descendants of Imam Shah Bawa, sitting in front of the saint's *gaddī* (throne), a more modest structure, claimed that their tradition has been shamefully distorted: to prove this they had proudly stood up at the end of our conversation to recite the whole sacred genealogy in which, nobody could question it, only Muslim names appeared. When we had started our visit, even before reaching the main place of worship, our attention had been attracted by a model standing on a low platform, inside the enclosed courtyard. It represented various buildings, including what was visibly a temple topped by the classical *shikhara* superstructure. The Patels told us that it was the model of a new complex under construction not far from the village: it would include a *gurukul* school and a majestic temple referred to as *jyoti mandir* or *Niṣkalankī Nārayan kā Mandir*. Nishkalanki, it was specified was their main deity (*aradya dev*), the tenth incarnation of Vishnu whose cult

S-4

S-67

S-143

10th Vishnu avtaar, means Imam ALI

45 Category A applies to Hindu, Jain and Sikh institutions, B to Muslim ones etc.

46 According to one of our informants, the registration under this category is being questioned as a result of a recent civil suit in which it has been proposed to register the shrine of Pirana under the *waqf* board which takes care of all Islamic places of worship.

47 Khan (1996) and (1997), *op. cit.*

was a essential part of the Satpanth. A similar place of worship already existed, opening on the same courtyard: it had been arranged inside the former resting place of Imam Shah (*ḍholia*) and was used for the daily *āratī* (Hindu offering cult) as well as for the specifically Satpanthi ritual of holy water or *ghaṭ-pāṭ*. It was really breathtaking to see, so close to the Muslim *dargāh* (even it has been renamed *samādhi* by the Patel worshippers) what strikingly looked like a Hindu *mandir*: if the walls depicted the miracles of Imam Shah and his life, the ceiling was entirely covered by colourful representations of the ten *avatārs* of Vishnu and of other gods and goddesses. In the recess, which could have corresponded to the inner sanctum (*garbhgṛha*) of a temple (but which was oriented towards the West as the *mihrāb* in a mosque or a tomb) we could see a mural depicting the Hindu trinity, Vishnu, Mahesh (Shiva) and Brahma. On the gate one could read the words *pūjā khānd* (prayer hall). The Patels added:

> If you want more information you must see our Guru, the supreme leader of our Panth, Kaka Acharya Karsan Das Maharaj ... Then you must see the books we are selling at our small bookshop (these are our own publications) and please do no believe other people and do not read any other books since they are not genuine ...

Persuading not to read OTHER books

We promised to buy all the books and the shrine being closed for some time, went to partake of the common meal served in the community's *langar*, in the company of numerous Patels and, to our surprise, a family of Agakhani Ismaili Khojas. But when the shrine reopened, instead of going immediately to see the supreme Guru, we reentered the open courtyard with the intention of drawing a map of the various sacred structures. And there, unexpectedly, we were captured by the 'enemy'. Under the shelter of the *chajjā* covered by a white cloth upon which shone words of protestation in bright red paint, sat a few young and middle-aged men, most of them wearing clothes of dark colour, some of them ostentatiously displaying their Muslim identity by wearing the usual laced cap, whereas, curiously enough, all the custodians of the various tombs (*mujāvars*), whether Hindus or Muslims, were wearing exactly the same white cloths and 'Nehru' cap. When we reached the spot the Sayyid players had been sitting regularly on this side of the chess-board for about two hundred and eighty days in *dharnā*. In order to protest they had created the Imamshahi Sadat Committee headed by M. M. Sayyid and Nuruddin Sayyid.

'Our heritage (indeed they are descendants of the large Imam Shah family) has been highjacked', they explained, giving us a tract which we carefully read. It begins with the following words: 'this shrine is a symbol of secularism and national integration ... now this shrine has become a place of communalism and fascism'. And then we had to listen to another version of the Pirana tradition: Imam Shah, as we are told, was the son of the Sufi Pir Hasan Kabiruddin who came to Gujarat from Multan. He traced his descent

S-186

back to Imam Jaffar al-Sadiq and his son Ismail, and that is why he himself and all his descendants, including the present Sayyids, are known as 'Jaffri Ismailis'. At first we silently triumphed, tempted to conclude that our informant admitted, directly or indirectly, the Shia Ismaili origin of the sect. But we were soon disillusioned: Ismaili? Did it mean that that Imam Shah was a Shia? The reply came immediately: he was a Sufi, neither a Sunni nor a Shia, a detail which overthrew all our former convictions.[48] And, as if the blow were not mighty enough to shatter the rest of our illusions, one of the men added: 'we are Sunnis'. And he pointed to the mosque where he and his brothers offered regular prayers (*namāz*) five times a day. After this interruption he went on with the story of Imam Shah.

"Kaka" and his role in Satpanth

According to him, the saint converted many Hindus, and entrusted to one of them the custody of the *dargāh*: these people, who are celibate, are referred to as *Kākās* which means 'servant' in Persian. Why should a mere servant entitle himself 'Guru', '*Ācharya*' and '*Mahārāj*'? Karsan Das, we were told, had undertaken a series of changes which were not in conformity with the Satpanth: painting the *Om* sign everywhere, publishing a revised version of the traditional literature, transforming the *dholiā* into a temple with idols, while image worship is strictly prohibited in this religion, changing the name of the place into 'Pirana Prerna Pith' and, still worse, the founder of the movement into a Hindu Pir.[49] If these Patels were converted by Imam Shah, we enquired, why do they do that? The answer came unhesitatingly: these people are Guptis ... they look outwardly as Hindus, in reality they still follow (yes, even now) a number of Muslim customs which are a part of the Satpanth.

Why & WHAT Pro-HINDU changes made?
1. OM Sign
2. Literature Changed
3. Founder changed to Hindu Pir

S-30 S-67

S-143

Satpanthis are GUPTIS, who outwardly look like Hindus, but follow MUSLIM Customs

This declaration comes as a most exciting revelation, although it sounds strangely familiar to us: the Gupti phenomenon is well-known in the history of the Nizaris of the subcontinent and till recently many Khojas concealed themselves under the guise of Hindus. Thus, according to the Sayyids the present identity of the Patels was essentially a form of *taqiyya*. Conversion to Islam 'really' took place. Now what happens is that, under the influence of fundamentalist Hindu bodies, they want to revert to a full-fledged form of Hinduism, a fact which, we must acknowledge, had already been noted by Ivanow. According to Sayyid:

S-119

S-121

Satpanthis follow Taqiyya, which is a FORM of ISLAM. It allows them to look and pretend like Hindus

48 With the exception maybe of the *be-sharīa* Qalandars, wandering dervishes who do not follow the Islamic law or *sharia*. The Sufis generally belong to a particular order of *tariqat*, whether Sunni or Shia. For Indian Sufism see for example S. A. A. Rizvi, *A History of Sufis; in India*. 2 vols. (Delhi, Munshiram Manoharlal, 1978, repr. 1986).

49 It will be interesting to compare these facts with those found in the Rajasthani traditions of the Bisnoi and the Ramdev sects : the mausoleum of the saint Jambha, originally referred to only as *Mukām* (a word which usually refers to a Muslim graveyard) has been now re-Hinduised into 'Mutkidham Mukam' (from *mukti*, liberation, salvation and *dhām*, sacred pilgrimage centre). Similarly, Baba Ramdev is traditionally called 'Hindu Pir'.

S-186

> The Kaka is a life member of the VHP. This fundamentalist organization is attempting to take over the shrine. Our opinion on the subject is clear: if himself and his supporters want to introduce changes of this type they had better abandon the place and go somewhere else to follow their new religion.

These words had led us to formulate an interesting hypothesis: if the Hindu members of the Panth were in reality crypto-Muslims (the Patels), was not the Sayyids' Sunnism originally also a form of *taqiyya*? Imam Shah himself had married the daughter of a (Sunni Sufi) Suhrawardi saint, and one of the wives of his son, Muhammad Shah, was the daughter of the equally Sunni Sultan of Ahmedabad. Would these marital links have been possible at that period if both Pirs had openly acknowledged their Shia Ismaili identity?

One can surmise that in the course of time, what was now happening to the Patels had earlier taken place with these Sayyids: from a kind of Gupti Sunnism they had passed into a state of more overt Sunnism. Later, looking across the chessboard at the white Patels who stared blankly at us, we were reminded of our promise and took leave of our informants. And ultimately we went upstairs to the Kaka's 'retreat'. There we bowed in front of an imposing character wearing a flowing white beard, a ochre-coloured turban and displaying proudly on his forehead a red *tilak*. The Maharaj was quietly sitting on a bed near a window, in a modern room equipped with a cooler and a telephone. He greeted us with a smile which made it difficult to believe that he was a 'Hindu hardliner'.

S-143

Nizari Khoja tradition has..
- Nishkalak
- Atharva Veda
- Ginan
which is what Satpanthis follow

If we had not studied the historical background of the Imamshahi sect and had no knowledge of the Ismaili tradition, we would have been in the same position as our imaginary visitor or pilgrim: that is to say in a state of total confusion. But the main elements of the Satpanth were already familiar to us, owing to the fact that they were basically the same as in the Nizari Khoja tradition: Niskalank, Atharva Veda, *ginãns* and many other names and concepts reminded us of one essential factor: the acculturation of the Ismaili idiom in South Asia. It was clear that, if one chose to stress these 'Hinduised' patterns and to play down or leave out the Islamic themes, the sect had a decidedly 'orthodox' Hindu appearance.

S-30

S-67

Imam Shah, according to Karsan Das, was 'a Sufi saint' (a definition which also occurs occasionally in the official literature of the Patels). When we asked 'what do you mean by Sufi'?, and with the dim hope that he would after all acknowledge some sort of Islamic connection, the Acharya rejoined: 'a Sufi like Kabir, Nanak, the nine Nath yogis ...' However original this definition of Sufism sounded to us (who had always naively believed that Sufism was the 'mystical dimension' of Sunni, and to a lesser extent, of Shia Islam) we had to accept it as one of the major moves of the invisible chess game, one which enabled the Hindu side to reconstruct history. The Kaka

Satpanthis believe Imam Shah is avtaar of Brahma; coinciding Nizari Ismali pattern of HINDUising / LOCALisng

S-4

S-143

then continued: 'Sufism means brotherhood, absence of any discrimination, call these Sufic ideas or Vedic ideas, this is all the same ...' However, to our great relief, he spontaneously admitted that Imam Shah's father was Hasan Kabiruddin from Multan (another Muslim name) and that he had married Fatima, the daughter of a Sufi saint but added, as if he wished to underplay these well known historical facts, that the saint was to be viewed as an *avatār* of the god Brahma, an idea which – we knew – perfectly coincided with the Nizari Ismaili 'patterns of transformation'[50] equating the Imam with Vishnu and his representatives the Pirs with Brahma. The Acharya's discourse was, after all, reassuring: Imam Shah had had, among his disciples, not only Hindus, such as Bhabha Ram, Kiki Bai, Naya Kaka, but also the Persian Hazar Beg; the shrine was referred to by Hindus as *samādhi* or *mandir*, by Muslims as *rauzā* or *dargāh*, the Guru could be equally called Pir or Bawa ... The main *mantra* of the sect was '*Om Niṣkalanki Nāranaya namaha*' but, concluded Karsan Das, it was also possible to use the words '*Pir Shah*'(as, we both silently remembered, in the Nizari tradition), and even to recite the Kalma. Gratified by these revelations we started to think that, after all, the chief accusations levied by the Sayyids from across the Pirana chessboard were a little too far-fetched: the Kaka was not at all appearing as a fundamentalist, a fierce exponent of Hindutva.

Changes made into the Satpanthi Literature

During the following days, however, we started to read the 'official' Satpanthi literature sold at Pirana. It was amazingly different from what the Kaka had told us: except the name of Imam Shah himself and the adjective 'Sufi' (but again in the sense used by the Acharya) Islamic characters and elements were totally absent: Imam Shah had become 'Satguru Sri Imam Shah Maharaj' portrayed in the pictures available at the bookshop as a saint with a long black beard, holding a rosary in his right hand and displaying the same red *tilak* which decorated the forehead of Karsan Das (also Maharaj). His ancestors, and even his father, were mentioned nowhere, as if he had directly fallen from Heaven. There was not even the slightest allusion to the existence of Sayyids, or other Muslim disciples.

The OLDEST version of Satpanthi Literature is lept in SECRET LOCKED CHAMBER

We had been told by the Patels to ignore all the other books which were not sold here. Thanks to this precious advice we had learned of the existence of rival publications. As we soon came to know, the Sayyids had their own books telling the same stories in their own way, and to make matters worse, we learned of the existence of a secret locked chamber at Pirana sheltering heaps of dusty books and manuscripts containing a third version of the same story, the oldest one. The key to this 'archive' was carefully kept by a third party who presided, invisible, over this silent game of chess: the man who claimed to be the legitimate *sajjāda-nishīn*, the physical and spiritual heir of

[50] T. Kassam, 'Syncretism on the model of the figure-ground: A Study of Pir Shams' Brahma Prakasa', in K. K. Young (ed.), *Hermeneutical Paths to the Sacred Worlds of India – Essays in Honour of Robert W. Stevenson* (Atlanta, Scholars Press, 1994), pp. 231-41.

Key to secret chamber is with HEIR of Imam Shah

S-186

Imam Shah, although he was not recognised as such by all Satpanthi followers, whether Hindus or Sayyids. However, we had to meet him to try to harmonise the disturbing cacophony of all these conflicting voices.

S-121

S-181

The invisible *Pir*: a contemporary case of *taqiyya*

In the end, when the clouds of ignorance were dispersed we saw clearly that, as in many other cases, the Pirana dispute was not exactly a Hindu versus Muslim conflict. According to the Hindu nationalist reconstruction of Indian History (curiously initiated by the British author James Tod), Maharana Pratap, the Hindu ruler of Mewar (present Rajasthan), was fighting a battle against the Mughal emperor Akbar for the liberation of the Hindu Nation from the tyranny of Muslim rule.[51] Although this version is still unfortunately the most popular, the facts, as recorded by non-sectarian historians, are somewhat different: on one side we have the rebellious Pratap helped by an army of equally rebellious Muslim Pathans (Afghans), on the other the ambitious Hindu Raja of Amber sent by the none less ambitious Akbar. Instead of the supposedly eternal Hindu-Muslim enmity, we have thus a battle for territory and power between two coalitions whose religious identity is of little concern. Somewhat similarly, the following facts were gradually revealed to us after a few meetings with the above-mentioned 'third power': there were Muslim Sayyids siding with the Hindu Patels and their elected Kaka, and Hindu Patels supporting the protesting Sayyids. So it was not a game opposing the 'white' Patels to the 'black' Sayyids.

If we had not known earlier of the existence of the 'invisible Guru' we would probably never had met him, as neither the Patels, nor the Kaka and not even the Sayyids had made the slightest allusions to him. His photograph did not appear anywhere, contrary to the ubiquitous picture of the Hindu Acharya and there was no trace of his existence either in the new 'official' literature. The Sayyids had finally acknowledged his existence when answering, rather reluctantly, our question: 'and what about Pirzada Shamsuddin (the heir of Imamshah who claims to be the *sajjāda-nishīn*)? They preferred not to talk about him as he had treacherously 'passed over to the enemy'.

HEIR of Imam shah

This was not at all surprising if one knew, as we later discovered, that the ignored Pirzada had supported Karsan Das, the present Kaka, during the 1987 election to the *gaddī* while the opposing Sayyids, who had proposed another man, Pachan Kaka as their candidate, had been defeated. So after all, if Karsan Das had behind him an invisible Sayyid the rebellious Sayyyids had their hidden Kaka.

---

51 J. Tod, *Annals and Antiquities of Rajasthan* (Delhi, M. N. Publishers, 1829-32, repr. 1983), pp. 253-64.

Office of Pirzada, HEIR of Imam Shah

The Pirzada's address and phone numbers had been supplied to one of us by one Ismaili informant. We called, started to talk in Hindi and were answered in flawless English: you can come tomorrow at one o'clock … His office (the seat of the Pirana Gurukul Education Trust) was located in a lane near one of the main streets of Ahmedabad, crowded with smaller and bigger shops, bustling with incessant traffic. We were ushered into a tiny room where we were welcomed by a neat late middle-aged man wearing a coat and a shirt in the Western fashion, sitting behind a desk like a businessman or the manager of a modern company. We were to meet him three more times and these sessions would extend over long hours. He was like the director of a theatre who would reveal to us the secret mechanisms behind the stage.

S-181

His father, Sayyid Ahmad Ali Kakhi, has been a prominent writer of the Satpanth and most of the copies of his works which had not been sold or given to the Satpanthi disciples were piled up in the famous locked chamber of Pirana, waiting for better times. Luckily for us, we were able to acquire a few of them which the Pirzada kept in his own store, at Ahmedabad. Shamsuddin said:

> My father was fighting to rescue the Satpanth, and his battle was fought with the pen … I am continuing his work, but according to the necessity of the time, I have to do it through politics. Karsan Das, who was my candidate for the election to the *gaddī*, could win only thanks to my power, but his main rival, Pachan Kaka, and the Sayyid party who supported him could not accept their defeat and started to create trouble. The protest of these Sayyids is not dictated by religious but political considerations: what they want ultimately is simply to overthrow Karsan and replace him by their own man, Pachan.

Karsan Das is Pirzada's Man

However, our informant admitted that the greatest danger was coming from the various fundamentalist bodies which attempted to draw the members of the sect into the orbit of Hindutva. Some villagers had already, under their influence, started to abandon the 'True Path', taken over a portion of the land attached to the original shrine and started their own temples with idol worship. The dividing line between the cult of the specifically Satpanthi Niskalanki Narayan (the tenth incarnation of Vishnu) performed in the *nirguṇ* way without the presence of an image[52] and the worship of Lakshmi-Narayan, who was a pan-Hindu modern form of the Brahmanical Vishnu, represented by an idol, could be wafer thin. But a greater peril was looming ahead. Karsan Das was ambitious. There was no denying that he had made a hazardous rapprochement with the VHP and its allies, although it had been

52 In the Indian devotional tradition (*bhakti*) the Nirguṇ or non-qualified God is opposed to the Saguṇ (qualified) Deity who can incarnate himself and be represented in the form of a sacred image.

S-181

S-186

allegedly done for *taqiyya* purposes; that is to protect his followers and prevent the eventual dissolution of the Satpanth. Being thus recognised and approved, in its new revised version, by the exponents of Hindutva, the sect founded by Imamshah could survive and its 'humble servant' (*kākā* in Persian) would be promoted to the rank of a real Acharya Maharaj, in other words one of the leading Sants of the VHP. But now the enemy was within. 'I had told him not to go so far … ' declared the Pirzada. But he himself never intervened directly, for fear of communal riots. He thought it wise to sit here, silently pulling the strings through letters, phone calls and meetings with the various personalities of the political world who were his friends. He went to Pirana only three times a year. In other words he was himself obliged to practise *taqiyya* …

Kaka is member of VHP; only because of Taqiyya. Because he feared dissolution of Satpanth

S-121

Shamsuddin was perfectly aware of the historical link of his sect with the Nizari branch of Ismailism which developed in the subcontinent. The Pirs who are also revered by the Khojas, such as Shams or Sadruddin, he explained, were all Satpanthis. After Kabiruddin there had been a split: according to him those who were to be known as Aghakhani Khojas drifted away from the 'True Path' while Imam Shah's line remained faithful to the original religious message. What was amazing, though, was that the Pirzada insisted on the fact that he, also, was a Sunni, that the tradition was a Sunni (Sufi) one, and that the influence of Shiism came much later …

Karsan Das is a religious teacher and not Pir

Karsan Das, he explained, was a Guru only in the sense of religious teacher, he was not like a real Pir,[53] which only a physical and spiritual heir of Imam Shah could be. However, he knew all the secrets of the Satpanth, including its Muslim elements, perfectly well. In the Satpanth and its very conception of metahistory (as, we thought in the Nizari Khoja tradition) Islam and Hinduism were closely interwoven. For instance, among the descendants of Krishna (the Imam of the time in the Dwapar Yuga in Hindustan) who went to Arabia were Muhammad, Ali and all their sons and grandsons.

> 'Most of my Hindu *murīds*', said Shamsuddin, as if he wished to account, in another way, for the publication of revised versions of the former literature expurgated from Muslim elements, 'do not read texts with Islamic contents, they would not understand. But those who long for the true spiritual knowledge can have access to these things, first through a *mukhī*(an important functionary of the sect at the local level, the one who also leads the *ghaṭ-pāṭ* ritual) then through Karsan Das and eventually, for the final and total initiation they have to come to me only …'.

How a satpanthi gets converted into Islam

In Satpanth; the final spiritual route to God; goes through Islam only thru Pirzada

53 Although, as we learned recently, before the re-Hinduisation of the tradition, Karsan Das had been given the title of 'Pir Karim Kaka'.

S-181 S-186

So there were various stages of initiation: from the basic ritual through which each Satpanthi child was integrated into his community to these more esoteric phases which enabled him to obtain the 'ultimate' knowledge. But even the *murīd* who had gone successfully through these stages kept his earlier appearance, his customs, his Hindu name etc.

Converted "satpanthi" retain thier hindu name. They are called "Gupti".

These words, as we almost immediately realised, were of exceptional importance: in fact it amounted to acknowledging the fact that these Hindu *murids* were Guptis (a term which had been used by the Sayyyids as well). However, it must be stressed that Shamsuddin denied that the process could be called 'conversion': embracing the Satpanth and acceding to its ultimate revelation did not amount to being 'converted'. One remained Hindu, Sunni or Shia nonetheless.

S-143

Shamsuddin, the 'invisible Pir', had decided to let the players go on without interfering directly:

How real books are concealed; and changed.

> See, for example, the fate of an important book written by my father, *Yagya vidhī* ... the Patels of Pirana has issued another expurgated version of it which they sell openly at their bookshop, while the original *Yagya vidhī* (which is no more distributed) is with me only. Now the rival Sayyid party, the supporters of the defeated Pachan Kaka, have published their version and recently filed a suit; they are showing that the new 'official' book has drifted away so much from the Satpanthi tenets that it is in fact another religion which is reflected in it ... Karsan Das, of course was embarrassed, so to protect himself he was obliged to produce my father's version and to declare that the book sold at Pirana had been released without his permission ... The original version, no one could deny, was representing the ideas of our tradition. The Kaka could no longer be accused of having betrayed the Satpanth. So, in the long run, the old Satpanthi truths, which have been concealed, do surface once more ... I have always believed it would be so. I have dedicated my life to this purpose ...

OLD Satpanthi Truths will Re-Surface once again

Fear of Hindu made Satpanthi to follow Taqiyya

Facing the Saffron Brigade : Hindus reinvent *taqiyya* for their own purpose

Remember Taqiyya allows muslims to look and pretend like Hindus in public life; but in private life they follow Islam

Should the alliance struck by Karsan Kaka with the Sangh Parivar and his active membership in the VHP be seriously considered as a modern form of *taqiyya*? One has to remember only the legendary Ismaili Pirs of Hindustan concealing themselves under the guise of Yogis (some of them may have even become members of the Nath sect) or Sufis, in the latter case even taking

S-121

Under Taqqiya... see what can be done to look like HINDUS

formal initiation into some 'orthodox' *tarīqa* to see that this may not be so absurd as it seems.[54]

Whatever the truth, one cannot deny that the 'Saffron Brigade', on its side, has set for itself very clear goals. Having produced another version of the earlier Aryasamaji *śuddhī*,[55] the *dharm parivatran,* it continues to function as a 'factory for conversions of various communities to (their form of) Hinduism'.[56] According to the protesting Sayyid Party, the events which took place at Ayodhya on 6 December 1992 were like a starting signal for the Hindu hardliners: they would not (or could not after the destruction of the Babri Masjid) demolish the mosque at Pirana; instead, they began a slower process of undermining. They prompted the Kaka to cut its electricity and water supply, and to forbid the Sayyids to have access to the common kitchen, forcing them to start their own separate *langar*. The Sayyids also started to perform the *ghaṭ-pāṭ* ritual separately. Since the BJP had formed the government in Gujarat the Sangh Parivar could act much more freely. If one believes the representatives of the Sadaat Committee, it was also in 1992 that the Akhil Bharatya Sant Parishad, an organisation within the VHP, met at Sarsa Gurugadi, district Kheda.

Karsan Kaka had become the president of the Parishad (henceforth ABSP) for the Western zone. It is said that the committee decided at that time to expurgate Islamic symbols and traditions from the Satpanth. The next meeting of the ABSP which was the ninth one, took place in Jaipur and for the venue of the tenth one Pirana was selected. In 1995 another extraordinary event occurred, the Bharatiya Vedic Dharm Samelan which met near Mumbai. There the ambitious Kaka, who decidedly emerged as a powerful exponent of the Hindutva ideology, was seen, on a photograph, nearly hand in hand with none other than the working president of the VHP himself Ashok Singhal. There the triumph of the Acharya of Pirana was total when 'a number of doubts concerning the sect were cleared up' and the Satpanth tradition was declared to be one of the many 'Vedic *sampradāyas*' (religious traditions) of India. To celebrate the victory of Hinduism there was a magnificent procession where the Guru of the Satpanthis was seen majestically seated on an elephant. Eventually in May 1997 in the Gujarati province of Kutch the thirteenth session of the ABSP commemorated as a grand event the tenth anniversary of the election of Karsan Das. This event as well as the Vedic Samelan are the subject of a special issue of the magazine *Satpanth Joyti* and of a commemorative volume issued at Pirana. Both the volume and the magazine are abundantly illustrated and among the religious

---

54 Nanji, *The Nizari Ismaili Tradition,* p. 68 and D. S. Khan, *Conversions,* p. 34.

55 K. W. Jones, *The New Cambridge History of India*, Vol. III, pt. 1 (Cambridge, CUP, 1989), pp. 100-3.

56 We are paraphrasing here the Aryasamajists who, on the contrary, once accused the Satpanth of being 'a factory fort converting the Hindus to Islam'.

leaders and political personalities one can identify prominent members of the Saffron Brigade.[57] In the light of these events it is easier to understand the project of the temple cum *gurukul*, the transformation of the *ḍholiā* of Imam Shah into a *pūjā khanḍ*, the release of expurgated and revised versions of the Satpanthi literature etc.

Actually, it is possible to view the whole issue in more than one light: the VHP and its supporters may think that they have drawn back those 'syncretic Hindus' into the fold of Hinduism by forcing them to eliminate the Islamic elements or persuading them that their tradition had always been Hindu but had been distorted and misconstrued by the Muslims.[58] A leader of the Swami Narayan sect linked to the VHP,[59] for example, goes as far as to declare that, every doubt should be dispelled. Imam Shah was never a Muslim, he was born in a Hindu Brahmin family[60] but had to conceal his identity under an Islamic guise for fear of persecution. Here it will not be out of place to mention a similar phenomenon: the re-Hinduised followers of the Nizar panth in Rajasthan, faced with the difficult problem of revering a Muslim Pir named Shams reconstructed his story explaining that he was in reality a Brahmin saint who dressed as a fakir to avoid being killed by the Muslims![61] One cannot help thinking that this 'inverted' case of *taqiyya* has been inspired by the original tradition of Ismaili *taqiyya*.

Ultimately it is difficult to decide who among the 'Hindu' Satpanthi followers who have joined the ranks of the VHP sincerely performs the Ismaili *taqiyya* as a faithful defender of the Imamshahi sect ... Some 'Hindu' members of the sect claim to have on the contrary always concealed their identity to save Hinduism from the maltreatment of earlier Muslim rulers. Actually, the younger generations may not be aware of their islamic roots and of the meaning of *taqiyya*.

---

57 We thank Christophe Jaffrelot for helping us to identify these characters and for his precious information on the Lakshminarayan temples.

58 The case of the Ramdev sect is strikingly similar.

59 This Vaishnava sect, to which many Gujarati Hindus are affiliated, was founded by Swami Narayan in 1875. Curiously enough, according to an Imamshahi oral tradition, the founder had become a Satpanthi whose role was to collect the *dasondh* (obligatory tithe) from the members of the community. One day he is said to have run away with the money and eventually created his own religious movement. See A. Khaki, *Satpanth Yagya* Viddi (Pirana, Pirzada Shamsuddin, 2nd ed.), p. 57. Be it as it may, many Patels who were previously affiliated to the Satpanth became followers of Swami Narayan.

60 After the non-sectarian movements founded by Kabir and Dadu (fifteenth and sixteenth centuries) became full-fledged Hindu Panths, a Hindu Brahmin origin was attributed to both saints.

61 Khan, *Conversions*, p. 69.

S-186

Urs (in Ramzan), a muslim tradition is followed

The sandal ceremony at Pirana: sharing a sacred space

Each year, on the twenty-fifth day of the month of Ramzān, the sandal ceremony or sacred bathing of the tomb of Imam Shah is celebrated with much solemnity on the occasion of the death anniversary of the saint, also referred to as *Urs*. When we arrived in the morning the open courtyard was already bustling with activities. But in the late afternoon the crowd became thicker, as the time for the sandalwood ceremony (*chandan vidhī*) was nearing. The formal members of the Satpanth are far from being the only visitors to the *dargāh*. If the opposing parties had decided to engage in a relentless war, the ordinary devotees had firmly resolved to celebrate the *Urs* as usual. Clad in white drapery, a Hindu worshipper of Imam Shah who was not a follower of the Panth (he was from the Rabari caste) was repeatedly circumambulating the main shrine: he explained to one of us that he had been cured of a certain disease by the grace of the Pir and was coming regularly to the *dargāh* after his vow had been fulfilled. Sunnis from the nearby villages were devotedly offering *chādars* (ornate clothes laid on the graves of Sufi saints), incense and flowers to the grave of Hazar Beg, the Persian disciple of Imam Shah, and as I approached the huge flagstaff on the top of which an immaculate white flag was fluttering in the breeze (was it white because of the Suhrawardi connection or because it was the colour of Atharva Veda?). I caught sight of a group of women sitting on its platform and reading the *Quran*. They invited us to join them and soon revealed themselves to be Twelver Shias from the Nurshahi Momin Jamat.[62] When we came back to Imam Shah's tomb, which was the main centre of attraction, we saw a saffron-clad sadhu standing near the gate, rosary in hand, murmuring some *mantras*, while a fakir wearing black clothes and a black turban was performing a similar exercise.

Quran is read in Pirana

This was the striking, reassuring image of a peacefully shared space. Early in the afternoon the Kaka had come to perform certain rituals before returning to the first floor where he quietly sat on a chair in front of his room. In the sacred enclosure the white Nanak Das Patel, the *kārbhārī* (religious functionary in charge of the shrine) was standing in front of the gate to the *samādhi* in the golden light shed by the last rays of the sun, while the dark Nuruddin Sayyid, one of the leaders of the Sadat Committee, was thoughtfully pacing the platform in the shade, behind the shrine.

Strange as it may seem, the Pirzada had not come to honour the ceremony. However, we could feel his invisible presence everywhere, as

62 The members of the Nurshahi Momin Jamat seem to have been only recently converted to Twelver Shia Islam (Ithna Aharis), whereas the Sayyidkhanis represent the main and 'original' Ithna Ashari stream within the Imamshahi tradition: while the former are 'faithful to the main shrine of Imamshah' but have given up all Satpanthi rituals, the latter are connected with the Athia branch and have their own *sajjāda-nishīn*..

when he had told us, during our last interview: *zamānā kharāb hai* … (we are living in a dark age) but it will be soon the end of the Kali Yuga and the time will change …

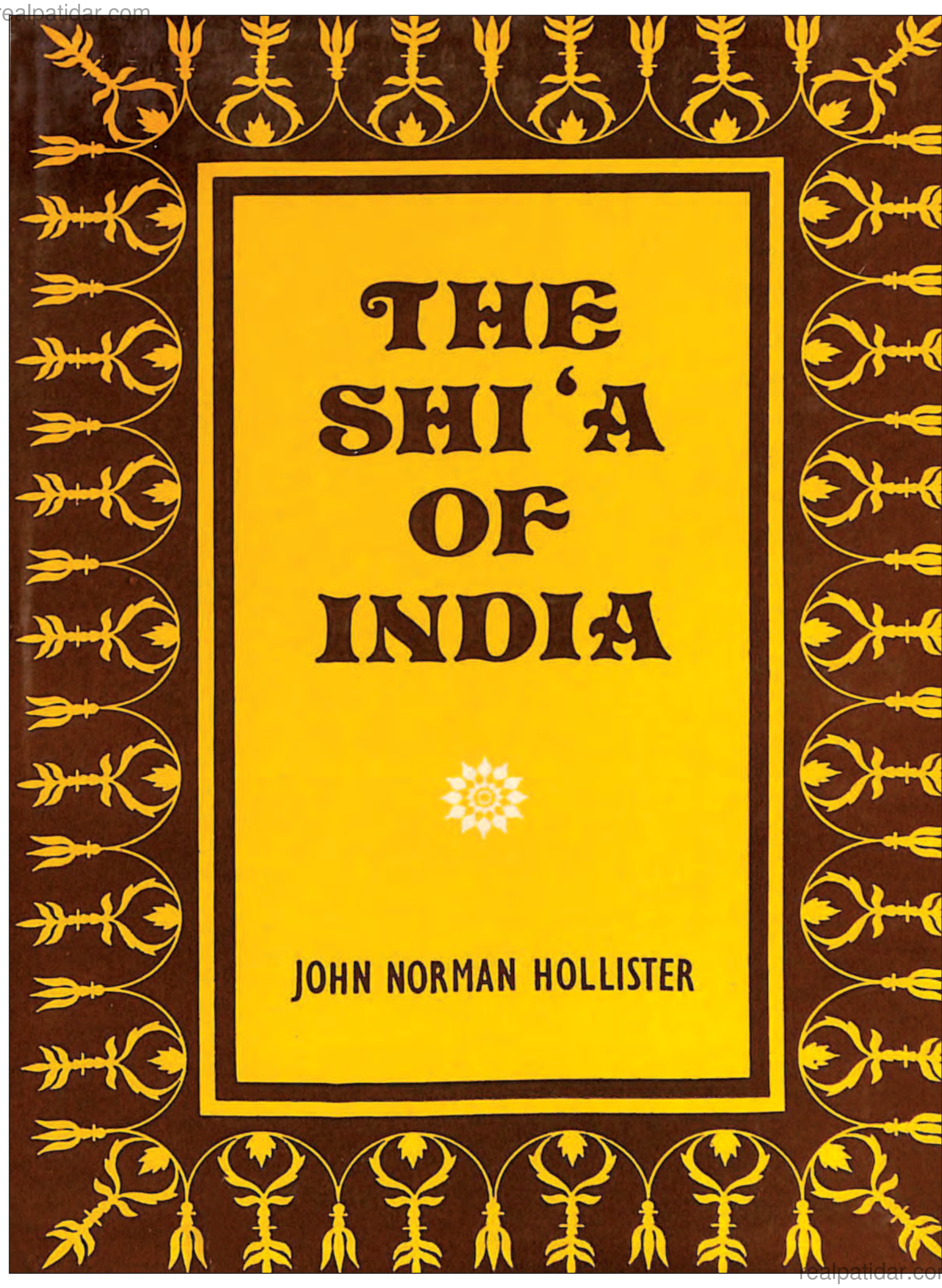
The message is;

1. Old Satpanthi books (presently kept in secret chamber under lock) would come out.

2. People will not have to follow TAQIYYA and hence will NOT be required to keep their HINDU identities and NOT be required to follow HINDU rituals

3. People might openly embrace ISLAM

4. etc...

THE SHI'A OF INDIA
JOHN NORMAN HOLLISTER

weaned from their idols and become real followers of 'Ali. When this had proceeded to a point that "lakhs" of people had joined the secret faith, he gradually taught them other truths.

He wrote the *Das Avatar*, which is still a very important religious book of the Khojas. The concessions made to a non-Islamic faith to win followers was never more clearly shown than in this book. The nine incarnations of Vishnu are accepted, and 'Ali is represented as the tenth, each incarnation being treated in a chapter. It is the last chapter which receives the greatest attention in the Khoja assemblies to-day. Other correlations that are made in the system of Ṣadr al dīn are: Brahma with Muḥammad, Adam with Shiva, and 'Ali with Vishnu.[1] Islām Shāh, the Imam of that time, became an incarnation of 'Ali, Nūr Satagur of Brahma and Ṣadr al dīn himself of Balaram. The five Imams of Alamut (Ḥasan 'alā dhikrihi's salām through Rukn al dīn) were correlated with the five Pandavas. The Ghat Panth Mantra, or prayer and ritual of the Shaktipanthis was also accepted.[2] Ṣadr al dīn adopted the name of Satpanth for this new faith. The Khojas repeat the name of their Pīr Ṣadr al dīn with great devotion and reverence.

Pīr Ṣadr al dīn died at Uch. His tomb at Trindah Gorej is some fifteen miles from Uch in the Bahawalpur State;[3] the nearest village is Jetpur. A fair is held annually on his *'urs*. He is locally spoken of as Ḥajī Ṣadr Shāh; the tomb is without any inscription.[4]

Pīr Ḥasan Kabīr al Dīn

The next leader, or Pīr, of the Khojas was the eldest son of Ṣadr al dīn named Sayyid Ḥasan Kabīr al dīn. Nothing is recorded of his work. In the *Satveni* the date of his death is given as 853/1449 which Ivanow considers as not improbable. He is buried at a place a mile distant from Uch.

He was followed by his brother Tāj al dīn who is recognized as a Pīr by the Khojas, but not by the Imamshahis. Nothing reliable is known about him. He is buried in the village Shahturel or Jun, in Sind. The date of his death is given as 872/1467.[5]

[1] *Ibid.*, p. 334.
[2] Enthoven, R. E., T. & C. Bombay, p. 222; Kujtaba Ali, *op. cit.*, p. 42; Menant, D., Les Khodjas du Guzarte, Revue du Monde Musulman, XII, pp. 224/225.
[3] CIR. 1911, Punjab, XVII, p. 150.
[4] Ivanow, *op. cit.*, p. 34.
[5] *Ibid.*

Imām Shāh

The full name of Imām Shāh, who followed Tāj al dīn, was Imām al dīn 'Abd al Raḥīm ibn Ḥasan. Accounts seem to agree that Imām Shāh was young when his father died, but there is so much divergence in dates that his age is not definitely known. The usual account, as given in the *Gazetteer* and also by D. Menant, tells us that

> Imamshah was not well received by the Sindh Khojahs and had to withdraw to Persia, where, after visiting the Imam at Kekht, he returned to India in A.D. 1452. Disgusted with his Sindh followers he turned his footsteps towards Gujarat and was favourably received by Mahmud Begada (1459–1511). Imamu'd din founded a new sect in Gujarat with opinions differing in some minor points from the doctrines of the Ismailia faith, . . . He was excommunicated by 'Abd al Salam the son of Islam Shah. In Gujarat after the death of Pir Imamu'd din active proselyting ceased.[1]

In his study of the Imamshahis, Ivanow gets another story, made very likely from legends, in which we are told that young Imam al dīn was not at home when his father died, but through miraculous information he arrived at the time of the funeral procession. He had seventeen brothers, and demanded from them his " share." When they objected " the hand of the dead saint came out of the bier, with a rosary and a piece of sugar " and gave it to the Imam, and a voice directed him to go to Persia and get his share from his uncle.[2] Pirs were so regularly succeeded by their youngest sons that Ivanow considers it easy to infer that the practice had become firmly established. He went to Persia and returned with the *Ni'mat*. He then went to Gujarat and settled at Pirana. After some time all of his brothers died. The Imam, hearing of this, sent a letter to Imām Shāh, who went to Persia. He asked the Imam for permission to see Paradise, and this being granted

> he goes there, and sees many ancient saints, both Hindu and Muhammadan. With his own grandfather, Pir Sadru'd din, he even has a long and instructive interview . . . a peculiar way of explaining eschatological beliefs, and partly, in the form of prophecies of the great saint interviewed after death, to popularise the general plans and intentions of the missionary activities of the sect. But it may be noted that all this the faithful take quite literally.[3]

[1] Faridi, *op. cit.*, pp. 40/41 ; Menant, *op. cit.*
[2] Ivanow, *op. cit.*, p. 40.
[3] *Ibid.*, p. 42.

There is difficulty in knowing what is fact and what is legend. After his full study Ivanow is convinced that Imām Shāh "remained faithful to the original religion,"[1] and that the split with Ismailism came after his death. It seems also to be true that Imām Shāh went to Persia and then returned to Gujarat. His account of his journey to Paradise which is entitled the *Janaza*, is still recognized by the Khojas as one of their religious books. Another version is called *Jannatpurī*. Imam Shāh died in 915/1512 at Pirana, near the village Giramtna, some nine miles from Ahmadabad, where his grave is enshrined in a mausoleum erected to him by his followers and descendants. It is a place of pilgrimage.

Pīr Nūr Muḥammad

Imām Shāh was followed by his son Nūr Muḥammad, or Nar Muḥammad. It was during his Pirship that the division came which heretofore had been assigned to the time of his father.[2] Those who adhered to Nūr Muḥammad are known as Imamshahis, or Satpanthis, because many of them had been converted under Imām Shāh who opened the work in Gujarat, and his name served as the link to hold the community together. We do not know how long after the death of Imām Shāh the division occurred, but it came about in this way. A convert named Kheta was the head of some eighteen thousand converted Hindus. It was his duty to collect the tithe and to remit it to the head of the community in Sind for forwarding to the Imam. This practice had continued into the time of Pīr Nūr Muḥammad, which is the chief reason for believing that Imām Shāh had not severed the connection of his followers with the Imam.

S-167

ઈમામ શાહી પક્ષની ફૂટ ના કારણો

Nūr Muḥammad instructed Kheta to give to him all funds that he collected and not to send them to Sind. This he refused to do. There was dispute, then excommunication of Kheta and the split had started. Those who sided with Kheta continued the Khoja line in Gujarat and Kathiawar; the others became Imamshahis. They thus accepted for all practical purposes their Pīr as an Imam, by their willingness to have him receive the *dassondh*. This action effectively severed their connection with the Ismā'īlī Imams. The Imamshahis recognize the Ismā'īlī Imams up to the time of Nūr Muḥammad, and then seem to consider that the

[1] *Ibid.*, pp. 20, 43.
[2] *Ibid.*, p. 43.

hidden Imam of the *Ithnā 'Asharīya* will judge at the end of the world. Followers of the sect now go so far as to deny any connection with Ismailism, saying that they have been Twelvers from the beginning. But in this history is against them.[1]

Apparently Nūr Muḥammad realized the meaning of his demand that the tithe be paid to him. Miracles now came to be attributed to him and also a story began to be circulated that when Pīr Imām Shāh visited the Imam in Persia the latter promised that at his death he would be incarnated in one of Imām Shāh's sons. This is also suggested in some of the Pīr's *gnans*, or writings. The story is not included in some histories "probably because it sounded too un-Islamic. But it is widely known now and every follower of Imam Shah believes in it."[2]

The Hindus who had become converted under Pīr Imām Shāh had continued to be members of their old castes. This, together with the fact that the early Pīrs had not insisted on the religious duties of Islam, such as *namāz*, had made conversion easier, but emptied it of much of its meaning; the hold of Hinduism continued strong. Under leadership the Khoja group responded and has grown stronger in Islamic practices, but the Imamshahis have drifted back and become

> a kind of inferior Hindus, and very doubtful Muslims. Anyhow orthodox Muslims do not regard them as Muslims, and orthodox Hindus do not regard them as Hindus.[3]

The Imamshahis accept the Imams to the time of the split, although certain of them are omitted in their lists. All of the *Panjtan* are regarded as divine, and Fāṭima is identified with some of the goddesses. The Quran is accepted but allegorically interpreted, their term for *ta'wil* being *slankar*, but many of their mukhis being from the Hindus, do not know the Arabic alphabet. A book of religious precepts entitled *Siksha Patri*, written by Imām Shāh, is recognized by all his followers.[4] Regular *namāz* is never performed. On the other hand, many Hindu practices are retained. The tithe is still paid to kakas for distribution among the descendants of Imām Shāh. Litigation regarding these funds is becoming more frequent. Imamshahis cremate their dead and bury their bones. Those who are able to afford it arrange for the burial of bones in the compound of the shrine. The kakas are buried without cremation.

S-44

[1] *Ibid.*, pp. 43/44.
[2] *Ibid.*, p. 44.
[3] *Ibid.*, pp. 45 ff.
[4] EI, Imamshah, II, p. 474.

> The chief thing that is the real mover and creative element in the religious life of an Imam-Shahi is the strange fascination, the majestic pathos, and beauty of its sacred religious poetry, the *gnans*. Its mystical appeal equals, if not exceeds, that exercised by the Coran on Arabic speaking peoples. They are the centre around which the religious life of the sect revolves.[1]

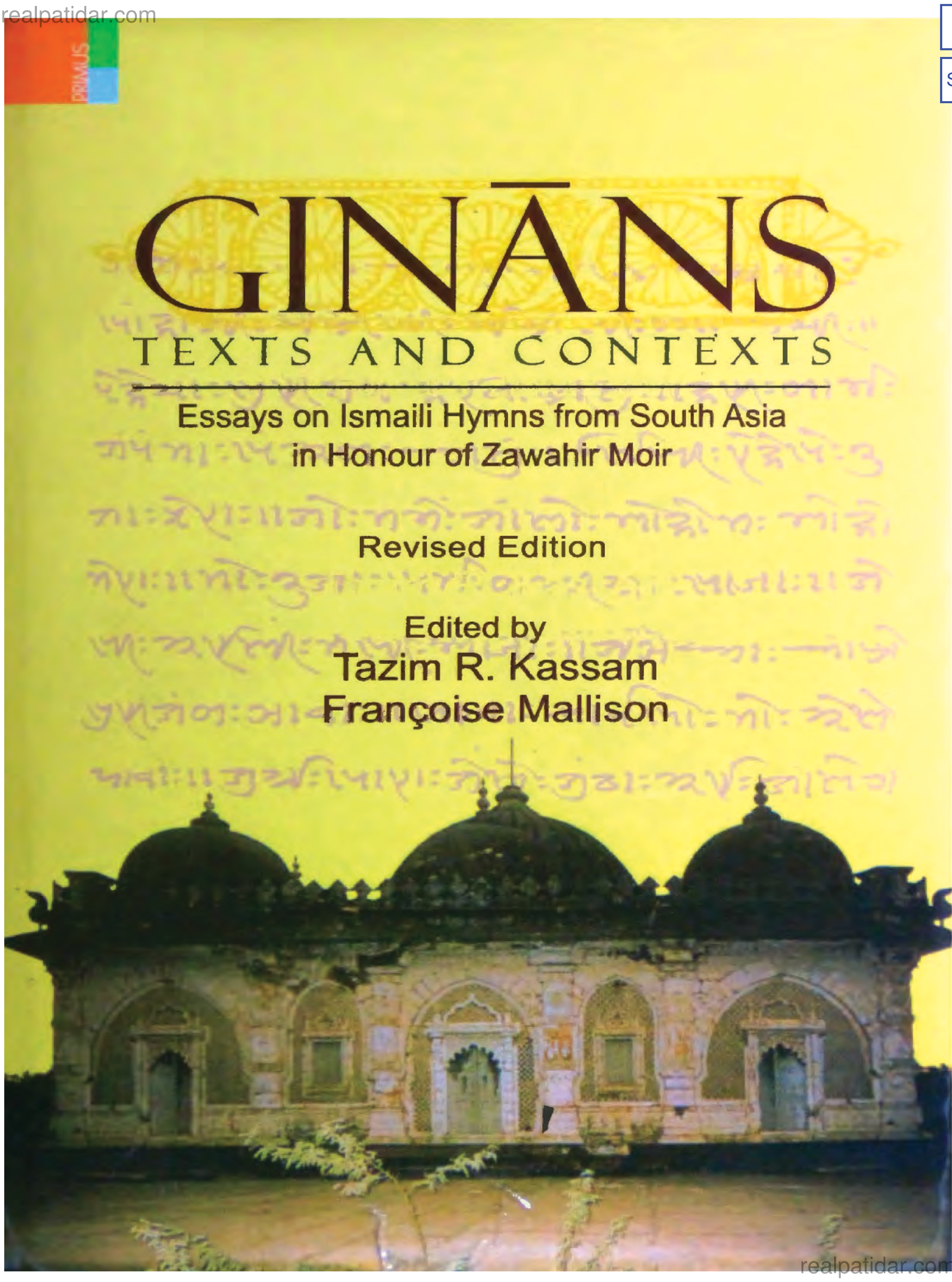
We have dealt at this length with the Imamshahis because of their historical connection with the Khojas, but their further very interesting, but irregular, religious history lies beyond Shiism. Prominent among the Imamshahi community are the Matra Kanbis of Kaira and north of Surat; the Shaikdasis of Broach Ahmadabad, and the Momnas of Gujarat. To some degree these are known as Shias; many call themselves Shias; but all have a strong admixture of Hindu beliefs and practices.[2]

Pīr Dādū

For nearly two hundred years there had been rather continuous missionary activity in India, loosely directed, but for a part of the time led by strong men sent out by Ismā'īlī Imams and receiving some degree of supervision from them. With the death of Imām Shāh, aggressive propaganda practically ceased. A large section remained leaderless; another section was led away from Ismā'īlī connections. By the middle of the sixteenth century the retrograde movement had become so pronounced that the Imam summoned a man named Dāūd, or Dādū, a scion of a prominent family in Sind, to Persia and invested him with the authority of a Pīr and sent him back to take charge of the work in India. The date of his investiture has been remembered as a holiday called Shah's 'Id. Pīr Dādū at first made his headquarters in Sind and then about 1549 moved to Jamnagar, and later still to Bhuj. In Jamnagar he received an allotment of land for a number of Khoja families. One of the gates that was erected in the wall around the capital city is still known as Dāūd's gate. Like his predecessors, Dāūd performed miracles. The one for which he is particularly remembered is when he made it rain at Bhuj. His following was much increased as a result.[3]

[1] Ivanow, *op. cit.*, p. 68.
[2] Faridi, F. L., Gazetteer, pp. 66/69, 76/77.
[3] *Ibid.*, p. 41.

S-111
S-186

PRIMUS
GINĀNS
TEXTS AND CONTEXTS
Essays on Ismaili Hymns from South Asia
in Honour of Zawahir Moir
Revised Edition
Edited by
Tazim R. Kassam
Françoise Mallison

S-111 S-186

The publishing activities of the Satpanthis started, it seems, shortly after Independence: in 1954, one Sayyid published the *Satpanth śāstra*—a three hundred page book that contained, besides an interesting introduction, the text of the Satpanthi *Das avatār* and of the regular Imamshahi *duā*.[13] Another Sayyid, Ahmed Ali Khaki, claiming to be the direct heir of Imam Shah and regarded by some of his followers as the main spiritual authority, published and edited, apart from his own original writings, most of the Satpanthi sacred literature. After his demise, the tradition was continued by his son, Shamsuddin Bava. In 1978, *Śrī Satpanth Prakāś* was published in Ahmedabad, with a subtitle indicating that it was reproducing the ritual text of the *Das avatār*. It had only a short introduction but included some interesting pictures among which the editor himself and his father, the prominent Jalalshahi Sayyid leader, Ahmed Ali Khaki were seen sitting in front of the four Vedas. The *duā* was reprinted separately by the same editor in 1982 from the older edition established by his father in 1937 under the title *Satpanthī yagya vidhi (pūjā no mantra)*.[14] Apart from a lengthy introduction, it included numerous explanatory footnotes that often sought to 'translate' the meaning of the original Islamic elements into a more Indic idiom.

સતપંથ પૂજાવિધિના મૂળ ઈસ્લામી તત્વોને ભારતીય ભાષામાં ભાષાંતરિત કરેલ છે

The Satpanthi Athias who had severed their links with the "main branch", as it is often referred to, had established a separate shrine at Pirana and also printed a few books, among which the most interesting may be the undated booklet entitled *Harivams* (which dealt with the genealogy of the Imāms in connection with the *Das avatār*) and the *Duā gyān*.

As Ivanow had already alluded to,[15] a group of ex-Hindu converts, particularly among the Patidars (then referred to as Kanbis), were gradually influenced by Hindu revivalist ideology, mainly by the Arya Samaj and the Sanatan Dharma movements. In our more recent studies[16] we have shown that the activities of the contemporary right-wing Hindu movements have triggered a complex crisis of identity among the Satpanthi Patidars. This crisis resulted in an ambitious reform movement initiated by the Kaka of Pirana, Karsan Das.[17] This 'reform' affected mainly the sacred literature, as its Islamic elements appeared unacceptable to many followers. For instance, in 1990 during a meeting of the sect which took place in the Sabarkantha district of Gujarat, the new version of the prayer established by the Kaka was approved: it bore the title *Atharvavedīya Satpantha Yagyavidhi (pūjānā mantro)* and was printed both in Gujarati and Hindi.

Before analysing the revised versions of the Ginans, we will have to examine the changes that were decided among the Nizari 'mainstream' communities by the World Ismailia Assocations in 1975,[18] insofar as the latter reforms can be perceived as the exact counterpart of the Satpanthi Patidar 'venture'.

S-111

S-186

During the conference that was held in Paris and chaired by H.H. the prince Karim Aga Khan IV, a resolution was passed regarding the classification of the Gināns into three categories: the first one that was unproblematic referred to the texts that did not contain 'Hindu elements' and were to continue to be recited as such in the *jamātkhānas*. The second category comprised the hymns that included a few Hindu terms. It was decided to replace these words by their Islamic equivalents: in this way 'Hari' became Ali', 'Gur', 'Pīr', etc. As for the third category, which had 'excessive Hindu elements' such as the famous *Das avatār*, they were simply banned.[19] The review of the Gināns, along these lines at various workshops, was a painstaking and complex process that, for obvious reasons, has not yet been completed. Besides it triggered a long controversy: which elements were to be considered 'non-Islamic'?[20] We will keep these facts in mind while examining the parallel—but also reverse—process started by the present head of the Imamshahi converted community, the *gaddīvālā* Kaka Karsan Das.

Sifting Out the Cinders

A first point deserves to be mentioned here. Ironically, the *Das avatār* Ginān which was no more acceptable to the mainstream Nizaris because of its extensive description of the ten descents of Vishnu, regarded as a 'basically' Hindu belief, was also rejected by the reforming Satpanthi Patidars on the ground that the last two avatars were openly equated with the Persian Imām.

We will first give a few examples of the 'corrections' that were made by examining a few selected verses drawn from two different versions of the same Ginān entitled *Man Cittavaraṇī*. The earlier version will be marked 'B' and the revised one 'C'. Comparison will occasionally be made with the Khoja canon, that is to say with the version established by Mukhi Lalji Devraj, which will be marked 'A'.

Verse 64

A: *te śāh pīr nū nām pichhāno husainī āl māhe*

Recognize the name of the Imām (Shah) and Pīr who belongs to the family of Husain

B: *e gor nī picchān husainī āl mā̃*

Recognize the Guru who belongs to the lineage of Husain

C: *e gor nī picchān hari nā vaṃś mā̃*

Recognize the Guru in the lineage of Hari

S-111

S-186

the expression 'in the family of Husain' was no longer acceptable and thus replaced by 'Hari's lineage'. In verse 66, a triple transformation can be noticed: from Ali Shah to Nar Muhammad Shah then replaced by Nar Narayan; while the reference to Muhammad Shah simply points to the shift of emphasis (from the Imām recognized by the 'mainstream' Nizaris to the Imamshahi supreme spiritual authority of the time), without changing the basically Islamic Ismaili character of that authority, the reformed Satpanthi version 'Hinduizes' his name. However, it must be stressed that, in doing so it is not really innovating, since Hari (Vishnu) was a name often used as an Indic equivalent for the Lord and Imām. There lies, no doubt, the most remarkable peculiarity of this type of change. Worth mentioning also are the *mandir/masjid* and Sadruddin/ Sahadev alternatives now perceived as dichotomies—although the same words had often been used in a tandem in the Ginānic literature. Rather amusing, to conclude this part, is the criticism leveled in the above mentioned verses by the Nizari Ismailis at the hypocritical, 'externalist' Muslims (here of course the Sunnis) replaced by an attack on the ritualist Hindus. However, it will be interesting to add that the character of the hypocritical mullah or Muslim priest is not replaced, in the Hinduized version, by his Hindu equivalent, a Pandit, but by the more general term *gafal* (the heedless one).

Let us now examine some changes that have been made in the ritual prayer (*duā*) of the Imamshahis by comparing Khaki's *Yagya vidhi* with its reformed version, bearing the same title, established by the new *gaddīvālā* Kaka.

The *mantra* number 7 of Khaki's version (corresponding to the *mantra* 3 of Karsan) starts with the formula:

B: *Om farmānjī bismillāh hirahmā nirahīm*

S-89

(The Hindu sacred syllable OM is followed by the parallel Muslim invocation 'in the name of Allah, the Beneficient, the Merciful')

Interestingly, the editor gives the following explanation in a footnote:

Paramātmā nī āgyā thī ādharū chū dayālu paramātmānā nām thī je sadā kripālu che....

which can be translated as follows:

In the name of the Supreme Lord! I begin in the name of the Lord (using the Hindu word *paramātmā*) who is always merciful ....

Imam Shah and the Pīrs preceding him are mentioned, while Muhammad Shah is also referred to as Nar Ali and Adi Vishnu.

S-111

S-186

Mantra 11 of B (7 in C) has *kalmo* (the Kalimah) ... where C has *gurumantra* (the guru's *mantra*). At various other places the word *kalmo* is replaced by *mantra* or *śabda* (Divine word, verb).

Mantra 12 of B (8 of C) which refers to the *ghaṭ* has, in verse 26:

B : *arabī rūpe kalaś mā̃he kalā dharo....*
In your Arabic form manifest your divine power in the sacred vessel....

C : *hamāre ghaṭ mẽ hai prabhu āp vās karo....*
In our sacred vessel dwell, O Lord (*prabhu*)....

A last remark will be made concerning the genealogy of the Imāms which is a central theme in the Nizari Ismaili prayer. Khaki's version mentions the fact that the avatars are followed by Ali and the Imāms who succeed him, but the author mixes them with some figures who are considered as Pīrs or Sayyids in the 'mainstream' tradition. For instance, after Pīr Kabiruddin, the line of Imāms passes onto the family of Imam Shah.

Karsan's text lists the ten avatars and after Buddha says: *harivaṃś āj tak kaliyug mẽ gupta rūp se chalā ā rahā hai, vohī harivaṃś mẽ kaliyug ke ant mẽ dharma ke sthāpnā ke liye ādh śrī viṣṇu bhagavān jo antim dasvā avatār pragat hogā vo ādh viṣṇu niraṃjan niṣkalaṃkī nārāyaṇ....*

'In the Kali Yuga, the lineage of Hari (Vishnu) has existed secretly till now. In the same lineage of Hari, at the end of the Kali Yuga (the last of the four Hindu cosmic ages), the tenth and last avatar of Vishnu who will manifest himself to establish the (true) religion, is none other than the Supreme immaculate and spotless Nishkalanki Narayan.'

To conclude this part, I will make a few remarks on the 'technique' that has been adopted by the reforming authorities among the Satpanthi Patidars. I was lucky enough to meet one of the writers entrusted with the task of 'rewriting' the Ginãns. This elderly devotee, who resided in a small village in Kutch, had a profound knowledge of the earlier tradition and kept at home, in a locked cupboard, a big collection of books. Among them were the publications edited by Khaki and later banned by Karsan Das, the 'Hindu' leader of Pirana. Our informant had already prepared and edited the new version of the *Cittavaraṇī* I have examined here: the brand new booklet recently released at Pirana was lying on his desk with a few other reformed versions of the sacred literature. After much cajoling, he accepted to part with a good number of his 'old books' (as he himself called them). While I was reading one of them, the important *Satpanth Śāstra* (published in 1954 and containing the *Das avatār* and the *duā*), I realized that he had started to work on it by writing the 'correct' words with a blue pen above the 'original', now banned, version and inscribing some remarks on the margins. This

S-151

S-186

was, undoubtedly, the preliminary phase of a work that had been interrupted. I noted the following changes: *kudartī dharma* was replaced by *mahā dharma, khudā* by *prabhu, kabra* by *samādhi, vāfat pāmiyā* by *samādhi lidhī, sahibji* by *paramātmā* and so on.[22]

The Meaning of Reforms

Esmail's remark about the 'ideological self-consciousness which sifts among the elements distinguishing "Hindu" from "Muslim"...'[23] is certainly relevant in this context. However, an essential—albeit obvious—remark must be made at this juncture: in replacing certain terms along new ideological lines, Khojas and Imamshahis were rarely innovating. Both proceeded rather by elimination, and it is noteworthy that it was not difficult for them to find so called 'Islamic' or 'Hindu' equivalents for the new versions of the Ginans—wherever changes were felt necessary, since the Ginānic tradition itself had long ago proposed an elaborate list of those quasi-synonyms.

As Rattansi has rightly noted, the perception of the changes that were made in certain Khoja Ginans (such as replacing 'Naklanki', 'Nar', 'Svami' by 'Ali', 'Nur', 'Mavla', etc.) was different according to the context. For example, the officials of the Ismailia Association were referring to the concept of the Imamate as 'Guidance according to the changed times', also following Aga Khan III's advice in this matter. Others, however, thought that the supposedly 'Hindu' elements were symbolical expressions of the same reality. There was no need to suppress these elements, and such changes could even be harmful, limiting the authority of the Imām and devaluing the Ginānic spiritual traditions.[24]

Let us now examine the reactions among the Imamshahis. It is true that the reform movement concerned mainly the Patidars followers who were strongly influenced by their non-Saptanthi caste fellows and had shifted their political allegiance to the Hindu right wing. However, this wave was the more so powerful as the Patidars represent about 75 per cent of the Imamshahis.

Actually, the opponents were mainly the Imamshahi Sayyids supported by a few Patidars who were either the rivals of the present Kaka and had competed with him for the *gaddī* of Pirana or simply posed as the defenders of 'tradition'. Other Muslim worshippers of Imam Shah, such as the Nurshahi Momins, were indifferent. These Guptis (believers in hiding), originating from low caste communities, had been recently converted to Ithna Ashari Shia Islam and abandoned altogether their former rituals and sacred literature. Their allegiance was limited to their *murśid* whose *dargāh* they occasionally visited. On the other hand, these reforms were also rejected by the Imamshahi Athias—second in importance after the so-called 'main

S-111

S-151

S-186

branch'. They had kept a strong Shia background owing to the fact that their Sayyids, belonging the Sayyidkhani branches, had outwardly identified themselves with the Twelvers. Their Kakas had been preserving the Gupti tradition, resorting to an extensive *taqiyya* rather than tampering with their traditions or facing directly the threat of the Hindutva ideologists. During recent court cases in the nineties that reflected the disputes among the Imamshahis they eventually came in support of the rebelling Sayyids and Patidars. As Karsan's reformed Ginānic literature was gaining ground among the Gupti communities, these Sayyids resolved to publish a whole counter-literature. In doing so they sought to protect their sect, while preserving the former versions of the Imamshahi sacred literature. For instance, in 1994, along with other texts, documents and commentaries, they published the former version of the *duā* in the first volume of their series characteristically entitled *Pāmcam Ved*'[25] In reproducing the *bismillāh* formula and the list of Imāms-Pīrs they stressed the essentially 'syncretic' nature of their tradition, while acknowledging their historical link with the Nizaris, a rare occurrence in Imamshahi tradition. Interestingly, as a testimony of this common origin, they reproduced entire passages of the British gazetteers as well as Ivanow's famous article in English on the Imamshahis.[26]

A few remarks should be also made about a prominent Satpanthi devotee, Ravji Kanji Patel (often using as his nom-de-plume *Anāmī Antarātmā* or the 'anonymous inner soul'), who had once played an important part in the publishing activities of Khaki's son whose faithful disciple he was. When the latter was forced to go into concealment, secretly supporting the new *gaddīpati* of Pirana, Ravji, who portrays himself as a genuine Satpanthi, but also as a Gandhian and a Theosophist, started to pose as the defender of the 'original' Imamshahi tradition. In a few booklets published by him in the late nineties he openly questioned the validity and authenticity of Kaka Karsan's revised Ginans which he referred to as *bhāṣākya sudhārā vadhārā* (linguistic corrections and improvements).[27] He accuses the present Kaka to spread the 'poison of communalism' by allying himself with right wing Hindutva organizations. He insists that history should not be distorted: the Imamshahi tradition is not a purely Hindu sect. Although it can be rightly called *'Satpanth Sanatan Dharma'*, it must openly acknowledge its Islamic elements and the *rauzā* of Pirana is a sacred space for both Hindus and Muslims. For Ravji the essential message of the Satpanth is the unity of religions.

Satpanth Sanatan = Islamic religion

The future of the debate over the reform of the Ginans and of some religious practices is difficult to predict since at present, the 'reforming' Patidars represent the majority within the Satpanth. The earlier literature, mainly edited by Khaki and his son being 'officially' banned, at present the only books available at the Pirana bookshop are the revised ones. The

S-28

ખોજા વૃત્તાન્ત.

खास खोजा ग्रहस्थो सारु.

રચિને પ્રસિદ્ધ કરનાર

સચેદીના નાનજીઆણી.

આશીસ્ટન્ટ રેવીન્યુ કમીશનર કચ્છ.

अमदावाद.

રચનારને માટે "સમશેર બાહાદુર" પ્રેસમાં

સવાઈભાઈ રાયચંદે છાપ્યું.

સર્વ હક્ક સ્વાધીન.

સન ૧૮૯૨ ઈસ્વી. સંવત ૧૯૪૮ વિક્રમ.

S-28

હતો. અઢાર તેના દીકરા હતા અને એક દીકરી હતી તેની ટીપ નીચે પ્રમાણે મળી છે.

રહેમતુલાશાહ (૧) આદમશાહ (૨) લાલશાહ (૩) જાફરશા-(૪) ઓલીયાશાહ (૫) ફકીરદીન [૬] નુરશાહ [૭] સ-લામદીન [૮] ઇમામદીન [૯] ફરમાનદીન [૧૦] અસાઇદ [૧૧] અલીશેર [૧૨] નુરમહમદ [૧૩] તૈયબગાઝી [૧૪] કબીરશાહ [૧૫] દર્વેશઅલી [૧૬] અબ્દુલઅલી [૧૭] આ લમશાહ [૧૮] અને બાઇ બુબડી [૧૯]

પીર કબીરદીને પોતાની આખરીના સમયમાં તાજદીનને કા-રભારી ઠરાવ્યો અને રહેમતુલા શાહને પીર--મુખી નીમ્યો;

પીર ઇમામુદીન.

ઈમામશાહનું જીવન વૃત્તાંત

પીર કબીરદીનના અંતકાળ વખત પીર ઇમામુદીન હાજર ન હતા; પણ જ્યારે ઝનાજો તૈયાર કરયો ત્યારે આવી પહોં-ચ્યા. ઇમામુદીને ઝનાજો અટકાવ્યો અને પોતાના વારસાના હિ-સ્સો માગ્યો. લોકોએ તેની હાંસી કરી; પણ તેણે તો પોતાની વિનતી જારી રાખી. અંતે ઝનાજામાંથી હાથ નીકળ્યો અને પીર ઇમામુદીનને સાકર અને તસબી મળી.

પીર કબીરદીનનું ચાળીસું કરી પીર ઇમામુદીન સિંધના જુ ણુ ગામમાં ગયા, ખાનાંમાં મુકામ કર્યો એ ગામના ખોજા-ઓએ તેની કંઇ પરોણાગત ન કરી. પીરે ત્રણ લાંઘા કરયા. અંતે ખોજાની જમાયતે તેને માર મારી ખાનાંમાંથી કહાડી મુકયો ત્યાં એક પ્રેમજી નામના ખોજો રહેતો હતો તેને દયા આવી તે તેને પોતાને ઘેર તેડી ગયા અને લાંઘો છોડાવ્યો. ખોજાઓથી નાખુશ થઇ તે કેક ભણી ગયા. ત્યાં બાવા ગુલમહ-

મદની મારફત આગા ઈસલામશાહની મુલાકાત કીધી. આ હકીકત " ઝનાજા " નામના જ્ઞાનમાં છે.

" ઝનાજા " નું જ્ઞાન પીર ઈમામદીનનું જોડેલ છે તેમાં તેણે કહ્યું છે કે, આગા ઈસલામશાહે તેને બેહેસ્ત જોવાની પાસ આપી હતી અને " હૈદરબેગ " નામનો ભોમીયો સાથે આપ્યો હતો જેને ચંદ્રવીર પણ કહે છે. બેહેસ્તમાં તેની પ્રહ્લાદ, હરીશ્ચંદ્ર, યુધિષ્ટર, સદરદીન અને કબીરદીન જોડે મુલાકાત થઈ હતી. એ પીર બેહેસ્તમાંથી એક ઈંટ લઈ આવ્યા તે એના રોઝામાં જડેલી છે એમ કહેવાય છે.

પીર ઈમામદીન ઈરાનથી પાછા ફરયા ત્યારે તેને પીર તાજદીને શિષ્યોની કૃતઘ્નતાને લીધે આપઘાત કર્યો હતો એવી ખબર મળી તેથી તેની ખોજા મુરીદો વિષેની ઉમેદ તદન તુટી ગઈ. તે નિરાશ થઈ ગુજરાત તરફ ગયો અને ત્યાં તેણે પોતાના નવા પંથની સ્થાપના કરી.

સવત ૧૫૦૮ ના ભાદરવા સુદ ૧૧ ને રોજે પીર ઈમામદીન ગુજરાતના " આટુણા " નામના ગામમાં આવ્યા. એક મસજીદમાં ઉતારો કર્યો. જે મુસલમાનો ત્યાં નીમાજ પડવા આવતા તેમણે એ પીરને કહ્યું ' તમે મુસલમાન છતાં નિમાજ કેમ નથી પડતા " પીરે કહ્યું " મારી વતી મસજીદનો મિનારો નિમાજ પડશે " એમ કહી તેણે નુરસતાગરની પ્રાર્થના કરી એટલે મિનારો સેજદા માટે નમ્યો તે જોઈ લોકો નાડા.

આ વાતની ખબર અમદાવાદના બાદશાહ મહુમદ બેગડાને પડી. તેણે પીરને પોતાની હજુર બોલાવ્યો અને મિજબાની કીધી. રકેબીમાં બિલાડીની તરકારી હતી પીરે રકેબીને લાકડી ઠોકી કહ્યું, " ઉડ રંડી ઈહાં તેરા કયા કામ હયે " બિલાડી સ-

જીવન થઇ રકેબીમાંથી કુદકો મારી નીકળી. બાદશાહ અને પાસેના આ જોઇ દીંગ થઇ ગયા. બાદશાહે તેને ઇનામ આપવા માંડયું; પણ પીરે એક વેહેલ શિવાય બીજું કંઇ લીધું નહિં.

આ પછી પીર ઇમામદીન "ગુરમત" નામના ગામડામાં આવ્યા. રસ્તામાં નાંઇઓ કોલી જે લુટારાનો સરદાર હતો તે મળ્યો તેણે વેહેલને પકડી. પીરે કહ્યું કે, તારા અપકૃત્યની કમાઇ તારા કુટુંબ સાથે તું ખાય છે; પણ તેના પાપમાં ભાગ લેવા તારૂં કુટંબ કબુલ કરે છે કે નહિં? તે તારે તેઓને પુછવું જોઇએ. નાંઇઆએ તેમ કીધું. એની સ્ત્રી કેશર, દીકરી ધોરજ, બાપ પસુર પગી અને બહેન ગધુર એ બધાંઓએ પાપમાં ભાગ લેવા ના પાડી તેથી નાંઇઆ 'કોળીને જ્ઞાન આવ્યું, વાટપાડુનો ધંધો તે દહાડેથી તેણે છોડયો. પીર ઇમામદીનનો શિષ્ય થયો. હૈદરબેગે તેને કાંકણ બાંધ્યાં. ત્યાંથી પીર લાથારે ગામમાં આવ્યા. ત્યાં પાંચ મણ જનોઇ અને સવા મણ કુંડળ ઉતરયાં, મતલબ ત્યાં ઘણા શિષ્યો થયા.

સંવત ૧૫૧૦ ના કારતક વદી ૧ ને રોજે પીર ઇમામદીન પાછા નાંઇઆને મળ્યા. નાંઇઆએ બહુ સેવા કરી તેથી પીરે તેને પીરતણુ આપી અને કાનંથ ગામ જવાને હુકમ કર્યો.

સંવત ૧૫૧૨ ની સાલમાં પીર ઇમામદીન આલનશાહ ના ખાનદાન મહમદ ભુખરીની બેટી ખતીજા વેરે પરણ્યા. સવત ૧૫૨૪ માં પીરાણાની દરગાહનો પાયો નાંખ્યો અને તે અરસામાં પીર આલમશાહનો જન્મ થયો તે શિવાય બાકરશાહ, બાલાશાહ, અને મહમદશાહ તેમનાં ફરજંદો થયાં. આ છેલ્લો શાહજાદો મહમદશાહ વધારે પાણીવાળો હતો તેનાં બાદશાહ

S-28 S-162

મૂળ ગુજરાતના વિશ્વપ્રસિદ્ધ કવિ દલપતરામ ડાહ્યાભાઈએ ઈમામશાહનું જીવન વૃત્તાંત લખેલ છે. જે આ પુસ્તકમાં નીચે જણાવેલ છે.

મહુમદ બેગડાની દીકરી વેરે લગ્ન થયાં હતાં.

અમદાવાદના કવિશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઈએ ઈ૦ સન ૧૮૭૧ ના ડીસેંબરના બુદ્ધિપ્રકાશમાં પીરાણાની કથા લખી છે તે જાણવા જોગ જાણી આમાં ઉતારૂં છું.

"પીરાણાની જગ્યા અમદાવાદથી ગાઉ પાંચ દક્ષિણમાં મોજે ગરમથા પાસે છે તે ગામમાં ૭—૮ રોઝા છે તેમાં કબરો છે. જગ્યા મોટી જોવા લાયક છે. કેટલાએક સાહેબ લોકોએ તેની છબી પાડી લીધી છે. પીરાણાનો પંથ કહેવાય છે. તેની હકીકત જાણવા લાયક છે એવું જાણીને પ્રસિદ્ધ કરી છે તેમાં મુખ્ય રોઝો ઇમામશાહનો છે તેના માલેક તેના મુઝાવર કાકા નથુ સામજી હાલ છે તે જાતે લઉવા કણબી છે તેની ઉમ્મર બેતાળીશ વર્ષની છે તેની ગાદીએ જે બેસે અથવા સંસાર તજીને તેમના ધર્મનો સાધુ જે થાય તે કાકા કહેવાય છે. પીરાણાની જગ્યામાં તેમના નોકર ચાકર તથા કાકા મળીને પચાસ માણસો રહે છે તે રોઝાને લગતી વસ્તી પંચોતેર ઘરની છે. વર્ષ દહાડે સેવક લોકો તરફથી પેદાયશ આશરે દશ હજાર રૂપીયાની છે. ત્યાં રાંધેલું તથા કાચા અનાજનું સદાવ્રત હિંદુ અને મુસલમાન ભીખારીને અપાય છે."

ગુજરાતના સુપ્રસિદ્ધ કવીશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ જણાવે છે કે...

વર્ષ ૧૮૭૧માં પીરાણાના કાકાનું નામ હતું નથુ સામજી અને લેવા પાટીદાર સમાજના હતા

"તે ધર્મ ચલાવનાર ઈમામશાહની હકીકત"

"વિક્રમ સંવત ૧૫૦૫ ની સાલમાં ઈરાનથી ઈમામશાહ નામે સૈયદ ગુજરાતમાં આવ્યા. તેણે ગરમથા ગામની ભાગોળે ટેકરા ઉપર મુકામ કર્યો. એવામાં બે ત્રણ વર્ષમાં વરસાદ વરસેલો નહીં તેથી ગામના પાટીદારોએ ઈમામશાહને મહા પુરૂશ જાણી તેની પાશે જઇ વિનંતી કરી ને વરસાદ માગ્યો ત્યારે ઈમામશાહે કહ્યું કે, "અભી વરસાદ આયગા" પછી તરત વર-

S-28

S-162

સાદ થયો તેથી પાટીદારોએ તેમને ગુરૂ કરયા."

"પછી ઈમામશાહે પાટીદારોને કહ્યું કે, ગામથી દુર મારે વાસ્તે એક જગ્યા બંધાવી આપો ને આ ગામથી પશ્ચિમ દિશાએ હું તીર ફેંકું તે જયાં જઈ પડે તે ઠેકાણે બંધાવી આપો. પછી તે ઠેકાણે ઝુંપડી બંધાવી આપી. એવામાં અમદાવાદના બાદશાહે શિકાર કરવા વાસ્તે (મહુમદ બેગડો હશે) ત્યાં આવીને મુકામ કરયો. તેણે ઈમામશાહની પરીક્ષા લેવા સારૂં દુધમાં ઝેર નાખીને પાયું; તોપણ ઈમામશાહને કંઈ પણ ઈજા થઈ નહિં. વળી બાદશાહે બિલાડીનું માંસ રંધાવીને તેની આગળ મુકયું ત્યારે ઈમામશાહે કહ્યું કે, "આઓ બચ્યા કાયકો મરી પડી હય" તેથી બિલાડી જીવતી થઈને તેમની પાસે ગઈ. વળી બાદશાહે માંસની રકાબી મોકલીને કહ્યું કે, આમાં ગુલાબનાં ફુલ તમારે વાસ્તે મોકલ્યાં છે. એમ કહીને મેજ ઉપર રકાબી મુકી. પછી ઈમામશાહે રૂમાલ ઉઘાડયો એટલે તેમાં ખરેખરાં ફુલ થઈ ગયાં ને સૌને વહેંચી દીધાં."

"પછી બાદશાહ ઈમામશાહને પોતાના દરબારમાં અમદાવાદ લઈ ગયા તે કેટલાએક દહાડા અમદાવાદમાં ને કેટલાક દહાડા પોતાની જગ્યામાં આવીને રેહેતા હતા, તે બાદશાહને એક દીકરી હતી તે ઈમામશાહ ઉપર મોહીત થઈ તેથી બાદશાહે તેમની સાથે પરણાવી"

" તેનો મહેલ તો અમદાવાદમાં હતો. તે બાઈને પેટે ચાર દીકરા થયા તેઓના વંશના સૈયદો પીરાણાની વસ્તીમાં રહે છે. તે વંશમાં હાલ આશરે ૧૩૦ પુરૂષો છે. તેઓનું ગુજરાન હાલ પીરાણાની પેદાયશમાંથી ચાલે છે તેઓમાંનો કોઈ પીરાણાની ગાદી ઉપર ગણાતો નથી; પણ તેઓને ગોરના જેટલું

માન પીરાણાના ધર્મના લોકો આપેછે."

"જ્યારે ઇમામશાહ ઘરડા થયા ત્યારે તેમણે પોતાની કબર ને વાસ્તે પીરાણામાં રોઝો બંધાવવા માંડયો. તે ઉપર આશરે દોઢ લાખ રૂપીઆ ખરચ્યા તે રોઝાથી દક્ષીણ તરફ ચાળીસ કદમ છેટે "નગીના ગોમટી" નામે પોતાની બેઠક છે ત્યાં ગાદી ઉપર બેશીને રોજ સાંજે ગાદી નીચેથી નાણું કહાડી કહાડીને મજુરોને મુલ ચુકવી આપતા હતા તેથી મજુર કોળીએ જાણ્યું કે, આ ગાદી હેઠે ખજાનો છે તેથી તેમણે રાત્રીએ આવીને તે ઠેકાણે ચોરી કરવા સારૂં ખોદ્યું; પણ કંઇ મળ્યું નહિં; બીજે દહાડે સાંજે મજુરી ચુકવી આપતાં ઇમામશાહે કોળીને કહ્યું કે, તમે રાતે જે આ ગાદી હેઠે ખોદવાની મજુરી કરી તેના પણ આ પૈસા લ્યો. એમ કહીને પૈસા આપ્યા."

'જ્યારે રોઝો તૈયાર થયો ત્યારે તેમની સેવામાં મુખ્ય સેવકો પાંચ હતા તેમનાં નામ હાજરબેગ મુસલમાન, ભાભારામ ગાડીવાન કણબી લઉવા, નાંઇઆ કાકા કોળી, શાણા કાકા લઉવા કણબી અને ચીચીબાઇ ભાભારામની બહેન તે પાંચ જણાંએ કહ્યું કે, આપ હવે સ્વર્ગમાં જવાની તૈયારીમાં છો અને આપની સેવા આજ સુધી કરી તેના બદલામાં શું ફરમાવો છો."

"ઇમામશાહે હાજર બેગને કહ્યું કે, જ્યારે મારો દેહ પડશે ત્યારે તારો દેહ પણ પડશે ને તારી લાશને મારા રોઝાથી વીશ કદમ દુર દફનાવવામાં આવશે અને ઉનાળામાં ગમે તેવો તડકો પડે તો પણ તારી કબર અગાશીએ છતાં તેને તાપ લાગશે નહિં. તે થંડો રહેશે અને મારા સેવકો તારી કબરને ફુલ ચડાવ્યા પછી મારી કબરને ચડાવશે; તેમ આજ થાય છે."

S-28

S-162

" ભાભારામને કહ્યું કે, ચરોતરમાં પેટલાદ પ્રગણામાં દેવા ગામ છે ત્યાં જઈને તમે મુકામ કરો અને ચીચીબાઈને કહ્યું કે, તમે પણ દેવા ગામથી એક ગાઉ ઉપર ગામ વસાવીને રહો. તમારી બન્નેની માનતા મારા જેવીજ ત્યાં ચાલશે. પછી તેઓ ત્યાં ગયાં ચીચીબાઈએ ગામ વસાવ્યું તેનું નામ ચીચીબાઈની રોણ કહેવાય છે. તે બન્ને ગામોમાં તેઓના રોઝા છે. ત્યાં સદાવૃત અપાય છે અને ત્યાંની પેદાયશના અને જગ્યાના માલેક તેમના વંશના છે તેઓ " કાકા " ઉપનામથી કહેવાય છે."

"નાંઈઆ કાકાને ઈમામશાહે કહ્યું કે, તમે રેવાકાંઠે કાનમ પ્રગણામાં કુકશ ગામ છે ત્યાં જઈને રહો. ત્યાં તમારી માનતા ચાલશે, શાંણાકાકાને પીરાણાની ગાદી ઉપર રેહેવાનું કહ્યું તેથી તેઓ ત્યાંજ રહ્યા. ગાદી ઉપર બેસે તે સંસારનો ત્યાગ કરેછે ભગવાં લુગડાં પહેરે છે અને દાઢી રાખે છે, માથે ધોળી પાઘડી બાંધે છે. અંગરખું ધોળું, પહેરવાનું ધોતીયું તથા ચાદર ભગવી કરેછે, કાછડી વાળેછે."

"જ્યારે તે દેહ મુકે ત્યારે તેમના હજુરના ત્યાગી સેવકોમાંથી તેની ન્યાતનો જે હુશિયાર જણાય તેને સર્વ સેવકો મળીને ગાદીએ બેસાડે છે અને તે કાકો કહેવાય છે. કાકાઓની એકવીશમી પેઢી હાલ છે. પેઢી એટલે શીષ્ય પરંપરા ગાદીના વારસ."

"ઈમામશાહે દેહ મુકયો ત્યારે તેની કબર તે રોઝામાં કરી. રોજા મહીના પછી ૬ ઠી તારીખે તેમના ઉરસનો દહાડો આવે છે. તે દહાડે હિંદુ તથા મુસલમાનોનો મેળો ભરાય છે. તે શીવાય બાર મહિનાની બાર બીજો, ગોકુળઆઠમ, ધરો

આઠમ તથા ભાદરવા સુદ ૧૧ ને દહાડે પણ ત્યાં મેળો ભરાય છે ત્યાં જીવહિંસા થતી નથી."

"તેમના સેવકો મુખ્ય લેઉવા તથા કડવા કણબીઓ છે કાછીઆ, સોની, બ્રાહ્મણ અને વાણીઆ પણ છે. કોઇ મુસલમાન પીરાણાનો સેવક નથી, મુમના મુસલમાન છે. તેઓ પીરાણાના બીજો રોજો નુરશાહનો છે તેને માને છે. તેમની ગાદીએ મુમનાની ન્યાતના કાકોછે, તે મુમના, હિંદુઓમાંથી વટલીને થએલા કહેવાય છે. તેઓ મુસલમાનો સાથે ખાવા પીવાનો વ્યવહાર રાખે છે, લગ્ન ક્રિયા પણ મુસલમાનની પેઠેજ કરે છે."

"ત્રીજી સુરાભાઇની જગ્યા છે તે રોઝો નથી તેમાં ગાદી છે તેને રબારી લોકો માને છે. ચોથો બાલા મહમદશાહનો રોઝો છે તેને શેખ મુસલમાન જાતના લોકો માને છે. એ ત્રીજી જગ્યાના માલેક બાજીભાઇ સુરજીભાઇ છે, તે જાતે શેખ કહેવાય છે ને તે ઘરબારી છે, શેખ જાતિ હિંદુ મુસલમાનથી જુદી છે. ચોથી જગ્યાના માલેક પણ બીજા શેખ છે. એ ચારે ગાદીવાળા કાકા કહેવાય છે."

"પાંચમી જગ્યા બાકરઅલીએ સંવત ૧૮૮૮ માં બનાવી છે તે રોઝો છે તેમાં બાકરઅલીની કબર છે તેની વાત એમ છે કે, તેના મુળ પુરૂષ આકલમીયાં દિલ્હીમાં રહેતા હતા તે જાતના સિંધી હતા; પણ સૈયદ બનીને પીરાણાની ઇમામશાહની જગ્યાના ધણીપણાનો પાદશાહનો પરવાનો લઇને "અમે ઇમામશાહની ઓલાદના સૈયદ છીએ" એવું કહીને તે આવ્યા તે સમય કાકા લોકો તથા ઇમામશાહની ઓલાદના ખરા લોકો દેશમાં ફરવા ગએલા તેથી આકલમીયાંએ જગ્યા કબજે કરીને

એક બે વર્ષ વહીવટ કર્યો.

પછી કાકા લોકો અને સૈયદો આવ્યા તેઓએ અમદાવાદના મરેઠા સુબા આગળ ફરિઆદ કરી. તે સુબાએ વાદી પ્રતિવાદીઓને પુને મોકલી દીધા. ત્યાં ખરા સૈયદોએ દિલ્હીથી મેજર મંગાવીને સાબીત કરી આપ્યું કે, આકલમીઆં સિંધીવંશના છે; સૈયદ વંશના નથી. તેથી પુણાની સરકારે આકલમીઆં કનેથી પચીસ હજાર રૂપીઆનો મચરકો લખાવી લીધો અને જગ્યા, કાકાને તથા ખરા સૈયદોને સોંપી.

પછી આકલમીઆંના વંશના અમદાવાદ તથા ખંભાતમાં રહ્યા. આકલમીઆંના ફાજલ, તેના સરીફ, તેના બડામીઆં, તેના પુત્ર બાકરઅલી થયા, તેના દત પુત્ર હુસેનમીઆં હાલ હયાત છે, તેઓને પીરાણામાં જુદી જગ્યા બાંધવાની ઘણી આતુરતા હતી; પણ જગ્યા મળતી નહોતી. એવામાં અમદાવાદનો એક તરગાળો કે જેની ચોથી પેઢીએ હાલ મોતી નાયક છે તે તરગાળે બે ત્રણ વર્ષ સુધી મોજે જરમથામાં ભવાઈ કરીને કોઈ પાસેથી એક પૈસો લીધો નહિં. પછી ત્યાંના પાટીદારોએ કંઈ આપવાનું કહ્યું ત્યારે નાયકે કહ્યું કે, મનેતો એક ખેતર પસાયતું આપો તો લેઉં. પછી " કરપટીઉ " નામે ખેતર જેમાં કબરો ઘલાતી હતી તે ખેતર નાયકને આપ્યું તે ખેતર તેની પાસેથી શરીફ મીઆંએ રોઝો બંધાવા સારૂ વેચાતું લીધું; પણ પેશ્વા સરકારનો હુકમ એવો હતો કે, તેઓએ ત્યાં જવું નહીં અને ત્યાં જગ્યા બાંધવી નહિ તેથી તેઓ રોઝો બંધાવી શકતા નહોતા. પછી અંગ્રેજ સરકારનો અમલ થયા બાદ સંવત ૧૮૮૮ માં તે ખેતરમાં બાકરઅલીને દફનાવીને તે ઉપર રોઝો બાંધ્યો તેમના પણ કેટલાએક શેવક છે ને પાંચ હજાર રૂ-

S-28

S-162

પીઆની પેદાયસ છે અને તે શેવકોના પૈશાથીજ તે રોઝો બંધાયો હતો તેણે હવેલીઓ વિગેરે ચણાવીને રૂ. ૮૦૦૦૦નું કરજ કરયું હતું; માટે શેવકોએ તે જગ્યા કબજે કરીને દેવું પતાવ્યું અને હુસેન મીઆંને દરશાલ આશરે રૂપીઆ પાંચસો-ની જીવાઇ બાંધી આપી અને જગ્યા ઉપર એક કણબી કાકો બેસાડયો, એ વાત આજથી આશરે પચીશ વર્ષ ઉપર બની હતી.

પીરાણામાં ઉપર પ્રમાણે પાંચ ગાદીઓ છે અને તેઓના શેવકો જુદા છે. તે નીચે લખેલા નામથી ઓળખાય છે.

૧ ઇમામશાહની ગાદીને માનનારા "ઇમામશાહી".

૨ સુરાભાઇની ગાદીને માનનારા "પાંચીઆ"

૩ બાલા મહમદશાહની ગાદીને માનનારા "સાતીઆશેખ" કાકાભાઇ કારભારીઓ થઇને માલેક થયા તેમાં પાંચ કારભારીઓએ કામ ઉઠાવી લીધું તે "પાંચીઆ" અને આઠ લીધું તે "આઠીઆ" ઇત્યાદિ.

૪ બાકરઅલીની ગાદીને માને છે તેઓ "આઠીઆ" કહેવાય છે.

૫ નુરશાહનો રોઝો છે તેને અમદાવાદના નુરશાઇ મુમના માને છે તેનું પીરાણામાં કારખાનું નથી; ફક્ત કાકા શીરા મુરાદ સહકુટંબ પીરાણામાં રહે છે. તે ખેતીનો ધંધો કરે છે અને રોઝામાં દીવાબતી કરે છે. દીવાબતીનું ખર્ચ નુરશાઇ મુમના આપે છે.

૧ ઇમામશાહના શેવકો સુરતમાં તથા સુરત જીલ્લામાં, ખાનદેશમાં, બુરાનપુર વિગેરેમાં, કચ્છમાં, ભાવનગર, વડોદરે, ખંભાત, ચડોતર તથા અમદાવાદમાં છે.

S-28

S-162

૨ સુરાભાઇની ગાદીના શેવકો પાટણ પ્રગણામાં બાલેસણ ગામમાં રબારી છે અને શીહોરમાં સોની છે. કચ્છ માંડવીમાં સોની તથા કંસારા લોકો છે તથા મુંબાઇમાં પણ સોની છે.

૩ બાલામહુમદશાહના શેવકો વસો તથા પેટલાદ, ખંભાત, નડીઆદ અને બોરસદમાં તથા અમદાવાદમાં શેખ લોકો છે.

૪ બાકરઅલીના શેવકો સુરત, વડોદરા, અમદાવાદ મહીકાંઠા અને કાડીઆવાડમાં કાછીઆ, કણબી, કોળી, સોની તથા સુતાર લોકો છે.

સૌથી વધારે સેવકો ઇમામશાહનાછે. મોટાં મોટાં ગામોમાં તેમના ધર્મની જગ્યાઓ છે. કાકા લોકો ત્યાં ફરવા જઇને ઉતારો કરે છે. દરરોજ તે ગામના શેવકો ભેળા થઇ ઇમામશાહની પ્રાર્થના કરે છે તે જગ્યાનું નામ " ખાનુ " અથવા " પોશાળ " કહેવાય છે. અમદાવાદમાં જમાલપરામાં કાછીઆશેરી આગળ હબદરીઆની પોળમાં ઇમામશાહનું ખાનું છે અમદાવાદમાં ઇમામશાહના શેવકો બસો આશરે છે.

હી૦ સન ૭૪૦ માં ઇમામશાહનો જન્મ ઇરાનમાં થયો. પછી મક્કે થઇને પ્રથમ કોચરબપાલડીમાં આવ્યા. પછી જરમથે આવ્યા તે હીજરી સન ૮૧૫ રમજાન મહિનાની તારીખ પચીશમીએ પડદે થયા એટલે ગુજરયા " [પેલાં બતાવેલાં વર્ષો અને આ વર્ષોમાં અંતર આવે છે.]

ઇમામશાહનો ચમત્કાર.

ઇમામશાહની હયાતીમાં એક સમય ગુજરાતના હિંદુઓનો શંઘ કાશીએ જવા સારૂ મળીને જરમથે મુકામ કર્યો તેમાંના લોકો ઇમામશાહનાં દર્શન કરવા ગયા, ઇમામશાહે પુછ્યું કે

S-28

S-162

તમે સૌ કયાં જાઓ છો. તેઓએ કહ્યું કે, અમે કાશીની યાત્રાએ જઈએ છીએ. ઈમામશાહે કહ્યું કે, તમારૂં મન સાબીત હશે તો તમને કાશીની યાત્રા અહીંજ થશે. પછી રાત્રિએ સુઈ રહ્યા અને સવારે ઉઠે ત્યાં કાશી દીઠી, ગંગાજીમાં સૌ નાહ્યા. અને દેવદર્શન કર્યાં અને કાશીની હુંડી વટાવીને નાણું લઈ કાશીના બ્રાહ્મણો જમાડયા. પછી રાત્રિએ સુઈ રહ્યા અને બીજે દહાડે સવારમાં ઉઠયા ત્યારે ફક્ત પીરાણાની જગ્યા દીઠી.

પછી ઈમામશાહને ગુરૂ કર્યા અને રજા માગી ત્યારે ઈમામશાહે બ્રાહ્મણોને કહ્યું કે, તમે આ જનોઈઓ કાઢી નાંખો અને અમારા નામની નવી જનોઈઓ પહેરો. પછી તેમ કર્યું તેથી ત્યાં સવામણ જનોઈઓ ઉતરી હતી.

ઈમામશાહ હક્ક થયા પછી જ્યારે આકલમીઆંએ આવીને જગ્યા દબાવી ત્યારે ઈમામશાહના દીકરાના દીકરા અશરફશાહ દિલ્હી ફરીઆદ કરવા ગયા હતા. એ અશરફશાહનો રોઝો ધોળકામાં લાકડાંકુઈ આગળ છે. પાદશાહે કહ્યું કે, આકલમીઆં કહે છે કે, અમે ઈમામશાહની ઓલાદના છીએ અને તમે પણ એમ કહો છો; માટે તમારી કાંઈ પીરાઈ બતાવો તો અમે માનીએ. વળી કહ્યું કે, લોઢાનો તવો તપાવીએ તે ઉપર રહીને જો નિમાજ પઢો તો તમને તે જગ્યાની સનદ આપીએ. એ વાત તેમણે કબુલ કરીને જુમાગતનો ઠરાવ રાખ્યો. પછી પાદશાહ સાથે નિમાજ પડવા ગયા તે જે વખતે પોતે નમ્યા એટલે મસજીદના બે ટોડા નમ્યા અને પોતે ઉભા થયા એટલે ટોડા પણ પાછા ટટાર થયા તે જોઈને પાદશાહ અચરત પામ્યો અને પીરાણાની પીશતાળીશ વીઘા જમીનનો પરવાનો કરી આપ્યો તથા તે જગ્યાની માલકી લખાવી આપી.

ઈમામશાહની દરગાહના
માલિક સૈયદો છે.

S-28

S-162

હાલ ઈમામશાહની માનતા ચાલે છે. લોઢાંની બેડી તુટે છે; મતલબ કે કોઈને માથે તહોમત આવ્યું હોય તે ધણી લોઢા-ના વાળાની બેડીઓ પહેરીને કબર આગળ જાય એટલે તે જો સાચો હોય તો બેડી એકદમ તુટી પડે છે તેથી લોકોને ભરોંસો આવે છે કે, તે માણસ નીરઅપરાધી છે.

ધર્મ વિષે.

કોઈ કાકા ફારસી ભણતા નથી. નિમાજ પડતા નથી; પણ કાકાનાં મુડદાંને ડાટે છે તે ઉપર કબર કરે છે. ઈમામશાહે શિક્ષાપત્રી ગુજરાતી ગદ્યમાં લખી છે. " શિવોહં શિવોહં " એમ ભજન કરે છે, ઘણુંકરીને વેદાંત મતને માને છે. ઈમામશાહને ફક્ત ગુરૂ માને છે, કેટલાક ભોળા શેવકો ઈમામશાહનું ભજન કરે છે, " ઈમામ કેવળાસ " એવો જપ પણ કરે છે, બાર મહિનાની બાર બીજોના અપવાસ સૌ સેવકો કરે છે તથા દર ગુરૂવારે અપવાસ કરે છે, રોજા મહિનામાં રોજા કરે છે, મહોરમમાં કંઈ કરતા નથી; સૈયદો કરે છે.

સેવકો સૌસૌની ન્યાતમાં છે તે ન્યાત બહાર રહયા નથી. મુડદું બાળે છે અને બ્રાહ્મણ પાસે લગ્ન ક્રિયા કરાવે છે. કચ્છના મુમનાઓ મુડદું ઠાઠડીમાં બાંધીને લઈ જઈને દાટે છે. અને બ્રાહ્મણોને બોલાવ્યા વગર લગ્ન ક્રિયા એવી રીતે કરે છે કે, ઈમામશાહની ગાદી આગળ વરકન્યાને લઈ જઈને લગ્ન કબુલ કરાવે છે એટલે બસ. જેમ બીજા હિંદુઓ મુડદાંનાં હાડકાં ગંગાજીએ લઈ જાય છે તેમ પીરાણાના હિંદુ સેવકો કેટલાક મુડદાંનાં હાડકાં લઈ જઈને પીરાણાની જગ્યામાં દાટીને તે ઉપર નાની કબર કરે છે; તે ઉપરથી લોકો વાતો કરેછે કે,

કચ્છમાં સતપંથવાળા લગ્ન કેવી રીતે કરાવતા, તે જુવો

S-28 S-162

ગુજરાતમાંના પીરાણાના શેવકો મુડદાંની ટચલી આંગળી કાપીને ઘરમાં દાટે છે અને તે ઉપર નાની કબર કરાવે છે અને તે વાત ગુપ્ત રાખે છે; પણ એ વાત આ બીના લખાવનાર ગ્રહસ્થ ના પાડે છે.

પોતપોતાની ન્યાતના ચાલ તથા હિંદુઓના તહેવાર હિંદુ સેવકો કરે છે. ગીતા, સુંદરવિલાસ, અખેગીતા વિગેરે વાંચે છે, સુન્નત કરાવતા નથી, દાઢી રાખતા નથી, ચોટી રાખે છે અને કેટલાએક તો હિંદુના દેવોને માને છે, કોઇની બાઇડી, છોકરાં વૈષ્ણવની કંડી બાંધે છે. "

હિંદુ દેવ/દેવીના અવતારોમાં ભેળસેળ કરેલ છે.

પીર ઇમામશાહે પોતાના શિષ્યોને પીર સદરદીન અને કબીરદીનના મત પ્રમાણે બોધ કરેલ છે; પણ તેણે શિષ્યોને સ્વતંત્ર પોતાના કબજામાં રાખવા સારૂ નિકલંકી અવતાર ઉપર પડદો નાંખી દીધો અને ફરી માતાપંથના મતમાં ભેળસેળ કરી નિકલંકી અવતાર આવવાનાં ચિન્હ બતાવ્યાં તેમાં અગત્યની વાત એ હતી કે, જ્યારે નિકલંકી અથવા મેદી હિંદમાં આવશે ત્યારે પીરાણાનો રોઝો સોનાનો થઇ જશે અને નિકલંક જોડે પીર ઇમામદીન તખ્તનશીન થઇ લોકોના ઇનસાફ કરશે.

મોમન ચીંતામણીના પાઠ.

જ્યારે જંબુદીપ નગરીમાં શાહ દેશે પાય.
ત્યારે ગુર ઇમામશાનો રોઝો સોનાનો થાય. ૧
ત્યારે ગુર ઇમામશા, બેસે શાહજીને પાસ.
ત્યારે સાચા મુનીવરની થાશે બક્ષીસ. ૨

ઈમામ શાહ પોતે ગુરુ અને મહમ્મદ શાહ (તેમના દીકરા નર મહમ્મદ શાહ) ઈશ્વર છે.

પીર ઇમામશાહે પોતાના શીષ્યોને એવી પણ સમજ આપી હતી કે, હાલ હું તમારો ગુરૂછું અને મહમદશાહ ઇશ્વરનો અવતાર છે.

પીર ઈમામશાહના પુત્ર મહમદશાહ જેને નરમહમદશાહ પણ કહે છે (નર એટલે ઇશ્વર) તેણે કહેલી વાણીમાં "સતવેણી" નામનું જ્ઞાન શ્રેષ્ઠ છે. એ જ્ઞાનમાં વૈરાગ્ય અને જ્ઞાન નિરૂપણ કર્યું છે.

પાઠ.

જોઇ વલોવે આપકું, નેહકી રવાઇ ડાલ,
જુઠી છાશ દુર કરો, તો મસકા દેખો જાય. ૧

સતવેણીના જ્ઞાનમાં અવતારની કોઇ જગ્યોએ પિછાન આપી નથી, તેમ દશોંદનો પણ બોધ કર્યો નથી; પણ તેથી વિરૂદ્ધ પૈસાના લાલચુને માટે ટીકા કરી છે.

પાઠ.

વલી મુસાયક જે કહલાવે, દાકડે ધમડે પર જીવ લાવે,
સુધા કાફર ઉસ્કું જાણો, સેતાનરૂપ તમે દેખ પિછાણો. ૧

આ સતવેણી નરમહમદશાહે સિંધના ખોજાઓને ભેટ મોકલી તે તેઓએ આગા ઇસલામશાહના શાહજાદા અબ્દ સલુમને બતાવી. તેમણે નરમહમદશાહને ન્યાત બહાર મુકવાનો તાલીકો મોકલ્યો; પણ ઇમામશાહના જુદા મુરીદ હતા તેથી તેને કંઇ અસર થઇ નહિં.

પીરાણાની દરગાહની વારસદારી કચ્છના માનકુવા ગામના લધા કણબીના હાથમાં છે. એનો વડીલ વાલો વેલાણી શીકરામાં રહેતો હતો તે ત્યાંના ગ્રાશીઆની અડચણને લીધે માનકુવામાં રહ્યો. વાલાનો ગોપાલ, તેનો માવજી, માવજીનો હીરો અને હીરાનો લધો એમ તેની વંશાવળી છે.

*** IMP. ***
KKP History

ક.ક.પા. જ્ઞાતિના લોકો શિકરાથી માનકુવા કેમ ગયા, તેનો ઈતિહાસ અહીં જણાવેલ છે.

ગ્રાશીઆ = ગરાશીઆ = ખેતીની જમીનના માલિક = જમીનદાર

પીર ઇમામસાહના ફુટંબીઓ.

પીર ઇમામશાહની વફાત પછી તેની ઘરવાલી બીબીએ એ-તામુખીને મોકલી પીર રહેમતુલ્લાશાહના વંશના સૈયદને ઉચમાં-થી બોલાવીને પોતાની શાહજાદી વેરે લગ્ન કરી દીધાં તેના દાયજામાં ખેતા મુખી સમેત મુરીદોની બસો પાઘડી આપી. એ સૈયદ અમદાવાદની ઇશાન્ય ખુણા તરફ સુમારે વીશ કોશના અંતરમાં કડી ગામ છે ત્યાં રહ્યો. એના વંશના સૈયદો કડીવાળ કહેવાય છે.

પીર રહેમતુલ્લાશાહના વંશજોએ પોતાના મુરીદોના મનનું સુકાન ફેરવી કેક તરફ મરડી દીધું એટલે કેકમાં તેમને ઇશ્વરી અવતાર બતાવ્યો અને મુરીદોની દશોંદની ઉપજની ઝોળી કેક ના આગાખાનને મોકલવાનું જારી કર્યું અને પોતે પેઢી દર પેઢી પીરતનની ગાદી પસંદ કરી.

પીર મુસાફ શાહ.

આગાશાહ નિઝાર (બીજા) ના સમયમાં 'પીર રહેમતુલ્લાશાહ ના વંશમાંથી પીરતનનો ગાદીવાન પીર મુસાફશાહ થયો. "હસન" નામનો એક તેનો નાનોભાઇ હતો તેની મુસાફશાહ સાથે સુલેહ ન રહેવાથી તે આગાખાન પાસે ગયો. મુસાફશાહ દાનના પૈસા ઉચાપત કરે છે એવું આગાખાનને સમજાવ્યું તેથી આગાખા-ને હસનને પીરતનની ગાદી આપી અને મુસાફશાહને ન્યાત બહાર કહાડવા હુકમ મોકલ્યો આ હુકમ આવવાથી મુરીદોમાં તડ પડયાં. કેટલાક લોકોએ એ હુકમ માન્ય કર્યો અને ઘ-ણા સામે થયા. માનનારા હસનપીર સાથે રહ્યા અને ન મા-નનારા મુસાફશાહના સાથી થયા.

MEDIEVAL MYSTICISM OF INDIA

by
KSHITIMOHAN SEN

With a Foreword by
RABINDRANATH TAGORE

Authorized Translation from the Bengali
by
MANOMOHAN GHOSH

LUZAC & CO
46 GREAT RUSSELL STREET
LONDON

The *dargāh* of Bābā Fattu is in Kāṅgṛā Rānital. This Mahomedan devotee attained the summit of spiritual life through the grace of a Hindu saint Gulāb Sing, the Sodhi Guru.

In the district of Jhang is the place of the Hindu saint Bābā Sāhānā. His former name was Mihr. He got his enlightenment after the discipleship of a Mussulman saint and came to be known as Mihr Shāh. At his shrine in Jhang Hindus and Mahomedans unite in paying homage to his memory.[2]

There is a story that Shams-i-Tabriz by his occult powers brought under his control the heat of the sun as well as of fire. Both Hindus and Mahomedans visit this place of this saint who has been saddled with miracles.

The devotees of Musā Suhāg (15th century) dress as females and are comparable to the worshippers of Becharā Devī near Ahmedabad. Both these places are adjacent to each other.

Imām Shāh (15th century) of Gujarat founded a sect named Pīrāṇa panth or Kākā panth. It has eight branches but its original head-quarters are in Cutchh.

Followers of this sect are mostly Pāṭidārs. Though they have Hindu names and observe all Hindu customs except that their dead bodies are buried with Mussulman rites, they are disciples of a Mussulman guru. The Pāṭidār assistant to this guru is called Kākā (the uncle) who together with Brāhmaṇs are their priests. At the present time Kākāpanthis of Navsārī and neighbouring places are gradually turning to orthodox Hinduism. This sect has a Messiah named Niṣkalaṅka or Nakalaṅkī (the Spotless One) who is the tenth incarnation of Viṣṇu. They worship this Messiah. In these matters they are similar to the Pīrzāda sect of Bāhādurpur, Central Province. This sect was founded by Muhammad Shādullā in the middle of the seventeenth century. He culled edifying precepts from both the Hindu and Mahomedan scriptures and made these the basis of his synthetic religion. According to Shāhdullā too Niṣkalaṅka the tenth incarnation of Viṣṇu should be worshipped.

S-16

S-43

A similar confluence of Hindu and Mussulman *sādhanās* was a very frequent occurrence in later Mahomedan India. In the early part of the seventeenth century a Mussulman lady named Tāj wrote many

LAND MARKS IN INDIAN ANTHROPOLOGY

THE TRIBES AND CASTES OF BOMBAY

ENTHOVEN R.E.

Vol. 3

COSMO PUBLICATIONS

abstain from both. They take *kacchi* and *pakki* from Bráhmans only.

MOGHA.—A synonym for Rabári.

MOLAVAR.—A sub-division of Khálpas.

MOLESALAM.—*See* under Minor Musalmán castes.

Name. **MOMINS** * or Believers, also called Momnás in some parts of Gujarát, numbering 21,568 (1901), including 11,086 males and 10,482 females, are found in small numbers in all parts of the Presidency. They are divided into two territorial groups—Gujarátis and Deccanis or those found in the Deccan and Karnátak. They are described below separately.

હિંદુઓને શિયા મુસલમાન બનાવવામાં પીરાણાવાળા ઈમામશાહ મુખ્ય હતા

S-98

GUJARAT MOMINS are the descendants of Hindus of many castes, converted to the Shiáh form of faith by different members of the family of Ismália Sayads, of whom Imámsháh (A.D. 1449) of Pirána is the most distinguished. Of their conversion two stories are told—one, that Imámsháh by bringing rain after two seasons of scarcity converted a large number of Hindu cultivators. The other, that a band of pilgrims were passing Piráua on their way to Benáres. Imámsháh offered to take them there. They agreed and in a trice were in the holy city. They paid their vows, bathed in the Ganges, and awoke to find themselves in Piràna.

Gujarát Momins have two divisions—Ahmedabadis and the rest. Most of them shave the head and wear the beard; but the Ahmedabadis spare the Hindu topknot and shave the face except the upper lip. Ahmedabadis wear the Vánia turban and in every part of their dress copy the Hindus. Other men wear a three-cornered Muhammadan turban and coat and either the Hindu waistcloth or trousers so loose as to give them the name of *Ghágaria* or petticoated Bohorás. The women, except a few in Surat, dress like Hindus.

Except the Ahmedabadi sect, all Momins intermarry, the Kázi of ordinary Musalmáns performing the ceremony. They are Shiáhs in faith. Except the Ahmedabad sect, they read Kutb-ud-din's Gujaráti *Kurán*, and as a prayer repeat their saint's name. The Ahmedabad sect, instead of the *Kurán*, read Imámsháh's book of religious rules and some of them are said stealthily to worship Hindu gods. Many Momins who are Shiáhs at heart profess to be Sunnis. But there would seem to be in Surat a small body of Momins who

* Momins must not be confounded with Momnas, a half Hindu half Muhammadan caste of cultivators found mainly in Cutch, although probably originally both may have formed one community as the story of their origin is identical.

the angels and prevent them from torturing him in the grave. Some of them practise Hindu customs by keeping the usual Bráhmanic and local festivals and offering vows to Bráhmanic and local gods.

કણબીઓને "મોમના" કહેવાતું

S-98

MOMNA.—A sub-division of Kanbis; a synonym for Momin.

MORI.—A sub-division of Vághris.

MOSAL.—A sub-division of Kabbaligars.

MOSALGAR.—A sub-division of Kabbaligars.

MOTA.—A sub-division of Chodhrás.

MOTALA.—A sub-dsivision of Bráhmans.

MOTINATH.—A sub-division of Audich Bráhmans.

MUDALI.—A synonym for Mudliár.

MUDLIARS or Mudalis, numbering 837 (1901), including 424 males and 413 females, are found in Poona, Belgaum, Bijápur and Dhárwár. They are immigrants from Madras and belong to the Vellálás, the great cultivating caste of the Támil country.(1)

Name.

MUGHALS, numbering 27,682 (1901), including 14,804 males and 12,878 females, are found in all parts of the Presidency. They include two distinct classes—the Persian and the Indian or Chughadda Mughals.*

Persian Mughals are found chiefly in Cambay and Surat. They are the descendants of Persian political refugees and merchants. They always place the title *Mirza* 'born of a great man,' before their names, and add *Beg*, lord, as Mirza Muhammad Beg; the women add *Khánam* to their names, as Husaini Khánam. The distinctive features of the race are middle size, rather inclined to stoutness, light skins, hooked noses and clear features. Some have blue or grey eyes, and most have a humorous and intelligent expression. They are mostly Shiáhs in religion and have a name for carefully keeping the rules of their faith. Some of them are traders and the rest are in Government service. As they form a distinct community with their own places of worship, and as they generally marry among themselves, the Persian Mughals have fewer Hindu customs than most other Musalmáns.

Indian Mughals are found in small numbers in all parts of the Presidency. They appear to be the descendants of the Mughal conquerors of India, who penetrated into Gujarát and the Deccan, and have left many descendants where they once ruled. Like the Persian Mughals, the men always place the title *Mirza* before their names and

(1) Castes and Tribes of Southern India, Vol. V., p. 84.
* So called after the son of Changiz Khan.

શ્રી ફાર્બસ ગુજરાતી સભા ગ્રંથમાળા.

ગુજરાતનાં ઐતિહાસિક સાધનો

(વિભાગ ૧ ને ૨)

સંશોધી તૈયાર કરનાર

નર્મદાશંકર વલ્લભજી દ્વિવેદી

લેખક "ગુજરાતી" પત્ર

પ્રકાશકઃ-શ્રી ફાર્બસ ગુજરાતી સભા, મુંબઈ.

વેચનાર એન. એમ. ત્રિપાઠી એન્ડ કંપની,—મુંબઈ.

મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

ઘણી સરસ જણાય છે. વળી એ રોજાને જૂની પિત્તળની જાળીઓ છે, તેનું કામ ઘણું સરસ છે. એ સિવાય તળાવ તથા તે ઉપરના મહેલ તથા મહેલાત એ વિગેરે કામ ઘણું સરસ જોવા સરખું છે.

---

૧)પીરાણામાં રોઝા છે, તેમાં મુસલમાનોની કબરો છે. (હિંદુઓની સમાધિ નથી).
૨)ઈમામશાહએ લોકોને મુસલમાન બનાવ્યા હતા.

S-162

દસક્રોઈના પીરાણાનો રોજો.

દસક્રોઇ પ્રગણામાં મોજે ગરમથાની સીમમાં પીરાણાનો રોજો છે. તેનાં બારસાખ વિગેરે કેટલુંક કામ મીનાકારીથી સાંપટ જડાવ છે. વળી તે રોજાની અંદર કબરો છે, તે પાઘડીઓ હિંદુના ઘાટની બાંધેલી ને તેમાં કલગીઓ ખોસેલી એ કબરો ઉપર મૂકે છે ને એ કબરો મુસલમાનની છે. વળી કોઇ જગોએ કબર ઉપર પાઘડીઓ મૂકાતી નથી, ને સરેહમાં પણ નથી. એ લોકો શાથી મૂકે છે તે કાંઈ જણાતું નથી, પરંતુ ઘરડાંની વખતનો ચાલ છે એમ કહે છે.

એક વખત હિંદુ લોકોનો સંઘ શ્રી કાશી યાત્રા કરવા સારૂ જતો હતો. તે વખતમાં એ રોજાના પીર ઇમામશાહ સાત હતા, તે જે લોકો જાતરા કરવા જતા હતા તેમને સુવાડીને તે ઉપર એક લુગડું ઓઢાડી–તે પછી એ લોકોને થોડીકવારમાં કાશીની તમામ જાતરા બારબાર ગાઉ ફરતી કરાવી; તેથી તે લોક મુસલમાન થયા. ને અસલ તે બ્રાહ્મણ હતા; તેની મણ ૩ા જનોઇઓ ઉતારીને રોજામાં મૂકી. હાલ તેમાંથી ૨૫ ને આશરે રહી છે; તે રોજામાં ટાંગેલી છે. ને એ રોજાના સામે મેદાનમાં એ પીરના ખીજમતદાર હાજરબેગની કબર છે. જેટલી માનતા પીરની હોય તે સઘળી એ કબર આગળ ઉતરે છે. ત્યાં ચમત્કાર એટલો છે કે ઉનાળાના દિવસમાં ઘણો તાપ પડે છે. એ કબરની નજીક ચુનાગચ્છીનો ચોક છે તે તાપની વખત ખુલ્લે પગે કોઇથી જવાતું નથી. એવો તાપ ને કબર

ખુલ્લી મેદાનમાં છે. પણ હંમેશાં થંડી રહે છે; જેવી શીયાળાન પાણીની ભરેલી ગોળી.

એ કબરથી થોડે દૂર એક ચુનાગછીથી ધાબું ચાર થાંભલા ઉપર છે, તે ધાબાની વચ્ચે એક કડી જડેલી છે, તે એ લોકો કહે છે કે પરમેશ્વરનો દશમો અવતાર થશે તે વખત તમામ ખલક એટલે પૃથ્વીનાં બધાં માણસ એ જગોએ ભેગાં થશે. ને એ કડીથી કાંટો બાંધીને તેમનું પાપ પુન્ય તોલાશે. અને સર્વનો ઈન્સાફ એ જગ્યાએ થશે. હું (ચોપડાનો લેખક) એક વખત ત્યાં ગયો હતો. તે રોજામાં મીનાકારી કામ ઘણું સરસ છે—રોજો આશરે વરસ ૪૫ નો છે.

S-162

ઘણાક લોકના કહેવાથી સાંભળ્યું છે કે એ ઈમામશાહ પીરનો કોઇ **ભા**ભારામ ચેલો થઈ ગયો. તેણે શ્રી **પે**ટલાદ પ્રગણામાં **જે**દેવા કરીને ગામ છે ત્યાં એક દેવળ બાંધ્યું છે. તેમાં મૂર્તિ કે કબર કાંઇ નથી, પણ ઘીનો દીવો હંમેશાં બળે છે. ત્યાં ચમત્કાર એ છે કે એ દીવાની સગમાંથી ઝાળ પડતી નથી ને દીવો ઘીથી બળે છે.

ઘણા લોકોના કહેવાથી લખ્યું છે કે **ગં**જબક્ષની મહેજંત વિગેરે કામ જેવું **મ**ક્કામાં છે તે મુજબ બાંધેલું છે. તેને ખુદે બંધાવેલો છે.

એ રોજો કરવા ઈંટો, ચૂનો, કડીયા, મજુર શહેરમાંથી જતા તે વચમાં મોજે **મ**કેતમપર **વા**સણાના નજીક કોઇ એક આજમ કાજમ બેસતો. તેણે જબરાઈથી ચૂનામાંથી ચૂનો ઈંટોમાંથી ઈંટો થોડે થોડે લેવા માંડી ને કડીયા મજુર **ગં**જબક્ષનું કામ કરીને સાંજની વખત ઘેર જાય તેને પકડીને કામ કરાવે. એ રીતે જબરાઇથી એક રોજો ઉભો કર્યો. તેને બારીઓ તથા પગથીયાંની સીડીઓ એવી કરી છે કે કોઈ માણસ એ રોજામાં પેસીને ઉપર ચઢે તો પાછો ઉતરવાનો રસ્તો જડવો મુસ્કેલ પડે. હાલ એ રોજો **મ**કતંમપર વાસણાની ભાગોળે છે. તેનું નામ આજંમ કાજમ...હવે નામેથી એ રોજો ઓળખાય છે.

હું એક વખત કીલેમેડેથી કસબે અહેમદાવાદ જતો હતો, ત્યાં વગડામાં એક કુવો દીઠો, તેનાં ઉતરવાનાં પગથીયાં, તેથી ઉતરીને અંદર ગયો તો ભોંયરા જેવી એક બેઠક, આશરે આદમી ૫૦ ખુલાસાથી બેસે એવી છે. ત્યાં હવા ઘણી થંડી છે. લોક એવું કહે છે કે એ કુવો મહંમુદ બેગડાનો છે ને તેની અંદર એક સુરંગ છે કે તેમાંથી જમીનની અંદર ગાડીમાં બેસી સુરંગમાં ને સુરંગમાં અમદાવાદ જવાય છે. કોઇ દેવનો શ્રાપ થયો કે દિવસે બહાર નીકળે તો મરે, એવું ઘણા લોક કહે છે. પણ એ વાતમાં શક ઘણો રહે છે. કારણ કે અમદાવાદ તથા અહેમદાવાદ વચ્ચે બે નદીઓ છે, ત્યારે તે ઠેકાણે સુરંગ શી રીતે ખોદી હશે એટલો શક છે.

(ગ્રં. ૩૫. ૧. ૬.)

પ્રકીર્ણ હકીકત.

સિંધના પાદશાહના કહાડી મૂકવાથી કાઠીઓ ૮ શાખાના ઢાંક એટલે જૂનાગઢના રજપુત પાસે ચાકર રહ્યા. તેમાં પટગરની દીકરી ઉપર ઢાંકનો કુંવર ખુટયો તેને કાઠીએ મારી નાખવા ચાહ્યું, તે પછી પરણાવ્યો. તે કુંવર કાઠીમાં જવાથી કાઠીઓએ તેને ઘરડેરો થાપ્યો ને બાકીના રજપુત રહ્યા તે વરતીઆ કહેવાય છે. ને તે વટલેલાને ૩ દીકરા ૧ હસુરના વંશના વાળા કહેવાય, ૨. ખુમાણના વંશના ખુમાણ કહેવાય અને ૩. ખાચરના વંશના ખાચર કહેવાય ખાચરના પાંચ દીકરા, તેમાં ૪ ના વંશઃ ૧ રામો તેના રામાણી ૨. લાખો તેના લાખાણી, ૩. ડેબો તેના ડેબાણી, ૪. ગોદડ તેના ગોદડ.

પતાઇ રાવળની શાખ ૧ ઉમરાલાના રાજા રાવલ કહેવાય છે અને ગાદીએ બેસતાં કુંભાર ચાંલ્લો કરે છે. રા' ખેંગાર–૧ રા'

A HISTORY OF GUJARAT

Including a Survey of its Chief Architectural Monuments and Inscriptions

BY

KHAN BAHADUR
M. S. COMMISSARIAT, M.A., I.E.S.
EMERITUS PROFESSOR OF HISTORY AND ECONOMICS
GUJARAT COLLEGE, AHMADABAD

Author of
'Studies in the History of Gujarat', 'Mandelslo's Travels in Western India,'
'Imperial Mughal Farmans in Gujarat'

With an Introduction by
SIR E. DENISON ROSS, C.I.E.
LATE DIRECTOR, SCHOOL OF ORIENTAL STUDIES, LONDON

VOL. I
FROM A.D. 1297–8 to A.D. 1573
With one hundred and seven half-tone plates

LONGMANS, GREEN & CO. LTD.
BOMBAY CALCUTTA MADRAS
LONDON NEW YORK TORONTO
1938

S-3

The great mosque at Sarkhej, adjoining the Rauza of Shaikh Ahmad Khattu, has an area about half that of the Jami Masjid at Ahmadabad, and was probably built about the same time as the Tomb, though its erection is traditionally ascribed to the Saint himself. It differs from those of an earlier date in having no arched façade and in the roof being of uniform height throughout and without minarets. But the mosque is 'the perfection of architectural design', and we can hardly dispute the statement of a competent critic that, except the Moti Masjid at Agra, there is probably no mosque in India that surpasses this in simple elegance.[1] The atmosphere of reverent repose which pervades this beautiful House of Prayer in the solitudes of Sarkhej still makes it a charming place of retreat to many. No wonder then that, at a later date, Sarkhej became a favourite resort of the great Sultan Mahmud Begada, who, as we shall record, excavated the great tank, and erected on its sides a magnificent palace and a mausoleum for himself and his family, thus completing the noble group of monuments which have given to this spot so prominent a place for so many centuries in the history of Gujarat. The undying fame of the Saint of Sarkhej has survived the lapse of five centuries, and is attested by the thousands of pilgrims who flock to his tomb annually from the neighbouring city.

The masjid at Sarkhej and its style

ઈમામશાહના પંથ ઉપર જાણકારી આ વિભાગમાં છે.

To the second half of the fifteenth century belongs the origin of the well-known religious sect of the Imam-Shahis in Gujarat and the establishment of the headquarters of their *Pirs* at the place called Pirana near the village of Giramtha about nine miles south of Ahmadabad in a well-wooded country. The information hitherto available to scholars on the subject, found in the volumes of the Bombay Gazetteer,[2] has now been supplemented by an excellent historical monograph, entitled *The Sect of Imam Shah in Gujarat,*

Origin of the Imam-Shahi sect of Pirana near Ahmadabad

1. Jas. Burgess, op. cit., 49. In the opinion of Sir John Marshall, 'its beauty is due to its chaste simplicity and classic restraint; and indeed, considered on its merits as a pillared hall, it is difficult to imagine how it could have been improved upon. But whether a hall such as this, constructed on purely Hindu principles, fulfils the Muslim ideal of a *Masjid*, is open to question.' (*Cambridge History of India*, III, 611).

2. Bombay Gazetteer, IV, Ahmedabad, 287-90; also IX, Gujarat Population, Part I, 167-72.

written by Mr. Ivanow and published in the Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society in 1936.[1] The learned author of this paper has laid under contribution most of the available literature, generally of a religious character, bearing on this subject, and has given a complete short survey of the origin, the history and the doctrines of the Pirana Saiyids and their half-Hindu, half-Muslim, followers.[2]

The sect an off-shoot of the Nizari Ismaili creed in India

It is now generally known that Shiah missionaries of the Nizari or Persian Ismaili creed began to appear in various parts of Western and Northern India in the thirteenth century, and even much earlier, for the purpose of propagating the faith of Islam, and the name under which the new religious doctrines which they preached came to be known in India was the *Satpanth,* i.e., 'The True Path'. Imam Shah, the eponymous founder of the Pirana sect, was descended from Pir Sadr-ud-din, the head of the Ismaili missionaries in India, and the tombs of his father and grandfather may still be seen in and near Uchh in the Bhawalpur State. Our principal authority for the career of Imam Shah and his successors is the *Manazil-ul-Aqtab,* the only work written in Persian which can be relied upon for its historical details and chronology to some extent. It was compiled, soon after 1822, probably under the patronage of Saiyid Bara Miya (Saiyid Badr-ud-din) of Pirana who flourished in the first quarter of the 19th century.[3]

ઇસ્લામ ધર્મના પ્રચાર માટે "સતપંથ ધર્મ" ઉભો કરવામાં આવેલ.

S-46

ઈસ્માઈલી પીરોનો મુખિયા પીર સદ્દીનનો વંશજ ઈમામશાહ હતો.

Career of Imam Shah: he settles at Giramtha near Ahmadabad

The Ahmadabad volume of the Bombay Gazetteer, on the basis of tradition, dates the arrival of Imam Shah in Gujarat about 1449 during the reign of Sultan Muhammad II. We learn on the more reliable authority of the *Manazil-ul-Aqtab* that he was the son of Pir Hasan Kabir-ud-din of Uchh and that he was born at that town in H. 856, i.e., A.D. 1452. After his father's death he went to Persia and appears to have been sent back by his superiors, the Ismaili

S-3

1. *Journal, B. B. Royal Asiatic Society,* New Series, Vol. XII, 1936.
2. This literature consists partly of the old religious works written by the early Pirs or Imams in the Middle Ages, and partly of a new body which has sprung up in Gujarati attempting to clear up the history and doctrines of the Khojas and the Imam-Shahis.
3. W. Ivanow, *The Sect of Imam Shah in Gujarat,* 26-27.

Imams, to preach in Gujarat where he acquired great success with the rural population (c. 1471). He settled at the village of Giramtha, about nine miles from Ahmadabad, some time during the early period of the reign of Sultan Mahmud Begada, and, by the force of his preaching and his miracles,[1] succeeded in attaching to Islam a very large following from the Leva and Kadva Kunbis, the Shekhdas, and other sections of the Hindu agricultural population of those parts. The descendants of these converts are now generally known as Momnas and Matia Kunbis. Imam Shah died at the seat of his labours about 1513 or 1520, and was buried in a fine mausoleum[2] which he is said to have erected at considerable cost during his lifetime at Pirana—the seat of the *Pirs*—as the place came to be called. It may be mentioned that during his lifetime he and also the converted community remained faithful to the headship of the Ismaili Imams in Persia.[3]

Nar Muhammad Shah succeeds at Pirana—his important reforms

Imam Shah was succeeded by his son Nar or Nur Muhammad, who was born about 1470. He was the author of a work written in Sindhi and entitled *Satveni-ji Vel* ('Creeper of the True Religion'), a treatise on rituals and Imams, which is of considerable value to the student of the history of this sect[4]. It is not clear when he introduced the reform which had very serious consequences. But it is certain that under his orders the practice of sending a part of the tithe or religious tax, known as *dasondh*, which was paid by his followers, to the Ismaili Imam in Persia was discontinued, and with it the claims to headship of that pontiff over the Pirana sect were automatically dissolved. Nar Muhammad thus stood out as the Imam of the community in Gujarat. The consequences of this split between the local

S-167

1 Imam Shah is said to have brought down rain to the starving agriculturists after two years of drought. Another story is that a number of pilgrims were passing by Giramtha on their way to Benares and Imam Shah offered to take them there. They agreed, and in a trice found themselves in the holy city, where they paid their vows and bathed in the Ganges. Recovering from the trance they awoke to find themselves at Pirana' (Bombay Gazetteer, IV, Ahmedabad, 287).

2 There is a legend to the effect that at its foundation was laid a golden brick which Imam Shah had brought when he visited paradise during his stay in Persia !

3 W. Ivanow, op. cit., 39-42.

4 *Ibid.*, 23-4 ; 29.

sect in Gujarat and their cultured and progressive co-religionists in Persia may be described in the words of Mr. Ivanow, whose judgment deserves to be respected:

> 'The split, caused by Nar Muhammad's pretensions, has done incalculable harm to his sect. Instead of being followers of Ismailism, the ancient and highly philosophical branch of Islam, with its great cultural traditions and the mentality of a world religion, they have become nothing but a petty community of "Piranawallas," a kind of inferior Hindus, and very doubtful Muslims. Anyhow, orthodox Muslims do not regard them as Muslims, and orthodox Hindus do not regard them as Hindus. Such a position of utter isolation can only be endured in the primitive conditions of village life, illiteracy and ignorance. As soon as the standard of living, education, etc., rises, the followers cease to find satisfaction in the faith of their forefathers, and turn to the religion of the more cultured strata. Thus the sect automatically loses all its cultural elements, and rapidly sinks deeper and deeper, with no prospect of early regeneration. So it is at present, and most probably so it always was in the past.'[1]

Nar Muhammad Shah died, according to the *Manazil*, about the year 1533–4 and he was buried near his father in the mausoleum at Pirana.

The various shrines at Pirana

Within the strong walled enclosure at this place may be seen, besides the central Rauza of Imam Shah, other shrines known as Nurshah's, Surabhai's, Bala Muhammad's, Baqir Ali's, etc., from the names of various *Pirs* or Saiyids who were at different periods the heads of the sect, and these shrines are worshipped by their special followers, who are known as the *Athiyas*, the *Satiyas* and the *Panchyas*. The significance of these designations will be discussed later. Hardly any of these monuments has a claim to architectural beauty.

It is not necessary to trace further the history of the Imam Shahi sect at this place. A passing reference may,

1. W. Ivanow, op. cit., 45.

S-172

The institution of the kakas: their origin and powers

however, be made to two or three features of its organisation. One of these is in connection with the function and the power of the *kakas*, an institution apparently quite unique among Muslim religious organisations. According to the *Mirat-i-Ahmadi*, a *kaka* was originally the headman of a converted Hindu community appointed by the *Pir*, or his missionary, from amongst his fellow-converts. His duty was to give instruction, to settle disputes, and above all to collect the religious dues which he had to forward to the *Pir*. Thus the original *kakas* played a prominent role in bringing about mutual understanding between the missionaries and their converts. In course of time the institution penetrated into the centre when the quarrels and rivalries of the sons of Nar Muhammad Shah for *pirship* brought about the final legalisation of the position of the *kakas*. According to the disposition made by Nar Muhammad, a specially appointed head *kaka* was to function at Pirana to collect the taxes and offerings and to distribute them among the various members of his family. He was appointed for life and had to take a vow of celibacy, receiving for himself only his food and his clothes. In course of time, and under several of the feeble successors of Imam Shah, the *kakas* not only increased in numbers but became all-powerful, and the religious and financial control of the various shrines and Rauzas at Pirana, of which they were appointed guardians, passed largely into their hands so that they were often able to challenge the powers of the head Pirs or Saiyids. They have proved an inexhaustible source of intrigue, misery and litigation to the community. A large number of the houses at Pirana belong to these *kakas* or devotees.[1]

પીરાણાના કાકાનું કામ છે... દસોન્દ અને અન્ય લાગાઓને સૈય્યદોમાં બાંટી દેવા / વિતરણ કરવું

The distinction between *Athiyas*, *Satiyas* and *Panchyas*

Another important feature of the Imam Shahi organisation is the distinction between the *Athiyas*, the *Satiyas* and the *Panchyas*, referred to above, which comes gradually into existence in later centuries to designate various groups of devotees who are the followers of successive or rival Saiyids at Pirana. The exact significance of the terms at the time of their origin is open to question. It has been stated that the

1. W. Ivanow, op. cit., 38-9.

term *Athiya* was applied to the descendants of Sa'id Khan, the younger son of Nur Muhammad Shah, as opposed to the descendants of his elder brothers, and that it means 'the party of eight,' because the *pirs* who were the successors of Sa'id Khan were followed by eight different castes and sub-castes. The group of *Satiyas*, 'the party of seven castes', comes into existence later on; and the last and latest of the sections are the *Panchyas*, 'the party of five.' In addition to these groups, the *Manazil* always refers to the party of those who were 'faithful to the tomb of Imam Shah', the denotation of which is not very clear.[1]

The shrines of the Satpanthi sect at Navsari and Burhanpur

The Imam-Shahis, or Satpanthis, are found at present in large numbers in Gujarat, Kathiawar and Cutch, as also in Birar and Khandesh. Besides the principal headquarters at Pirana, there are two other important centres frequented by the followers of the creed. One of these is at Navsari, near Surat, where stands the shrine of Sat Gur Nur, a saint who is believed to have been contemporary with, if not much anterior to, Imam Shah, and about whose arrival and proselytising activities in these parts hardly any reliable information is available. According to tradition, however, the shrine is of very considerable antiquity and it is also held in veneration by other communities besides the Imam-Shahis. The other centre is at Burhanpur in the Central Provinces, or rather at Bahadurpur, a village four miles distant from Burhanpur. This was the place selected for his residence by Saiyid Muhammad Shahi Dula who left Pirana early in the 17th century and went to settle near Burhanpur, then situated in the Khandesh Subah, and a very large, populous and flourishing capital town. Saiyid Muhammad Shah is said to have worked many miracles which led to the conversion of large numbers of Hindus in the valley of the Tapti. He died in 1067 H. or A. D. 1657, and was buried at the village of Bahadurpur where his shrine is still the centre for pilgrimage among the Satpanthis of the districts of Khandesh, Birar and Nimar. His descendants who now, strangely enough, accept the Sunnite tradition, and have only local influence, have been

1. W. Ivanow, op. cit., 48.

designated as the 'independent Eastern branch of the Satpanthi sect'.[1]

અલ્લાહ અને મુહમ્મદને માને છે

The religious tenets of the Imam-Shahis

As regards their fundamental religious doctrines, the Imam-Shahis acknowledge the unity of the one Supreme Being who is Allah and accept Muhammad as his Apostle and Prophet, and this essential creed marks them out as faithful Muslims. They attach, however, little importance to the *namaz* or daily prayers and in their ritual they have not departed much from the usual practices of their caste. They believe in the theory of incarnation (*avatar*) and consider their Imam as a divinely inspired leader and participating in the Substance of God. The sect accepts the principal cosmogonical beliefs of the Hindus as regards the original scheme of the creation of the world. The Prophet is called *Pir* or *Gur* and in the course of speculation the difference between him and the Imams is hardly recognised. The Quran is regarded as a Divine revelation and it is allegorically interpreted or explained by the Imams by the method which is known as *alankar*. These allegories are to be found in their religious texts written by the early *pirs* and which are known as *gnans*,[2] the recitation of which generally takes the place of the reading of the Quran, for the *kakas* are rarely familiar with the Arabic alphabet.

S-4

કુરાન

શરૂઆતના ઈસ્માઈલી પ્રચારકોએ અનુયાયીઓ (હિંદુઓ) ના રીત-રીવાજો અન ધર્મમાં બને એટલો ઓછો દાખલ કર્યો, જેથી ધર્મ પરિવર્તનના કામમાં અડચણો ઓછી ઉભી થાય.

The dominating influence of Hindu caste customs and taboos

Imam Shah and his successors, like the early Ismaili missionaries, deliberately left the theological and moral system of their converts undisturbed in order to put as little obstacle as possible in the way of their proselytizing activities. The result has been that the spirit of caste and its regulations still dominate the customs, the ideas, the prejudices and practically the whole life of the members of the community who are thus in their manners and dress hardly distinguishable from the Hindus. Marriage and other ceremonials are largely regulated by the customs of the caste to

1. W. Ivanow, op. cit., 49-50; 69-70.

2. The *Gnans* (from Sanskrit *gnanam*, knowledge) are sacred hymns or versified didactic or ecstatic treatises, written in the form of *slokas*, in various vernaculars. They vary in their contents from almost pure Sufism to pure Hinduism. In the earliest times they were not written, but committed to memory by the faithful. Many of them are in old Sindhi. (W Ivanow op. cit., 39).

which the devotees belong. Among the Matias the dead are cremated but the bones which remain are buried. Those who can afford it, pay large amounts for permission to bury these bones in the courtyard in front of Imam Shah's mausoleum at Pirana which is paved with scores of small slabs bearing the names of the deceased in Gujarati. Every visitor to Pirana is struck with this special feature of this interesting place. The *kakas*, however, are buried without being cremated.

જે લોકોને પોસાય એ લોકો મોટી રકમ આપી, પીરાણામાં મૃતકના હાડકાં દફનાવી શકે છે.

કાકાને પીરાણામાં દફનાવામાં આવે છે.

The present not very satisfactory position of the Imam-Shahi community and its future prospects have been summed up as follows by a scholarly and independent investigator who has made a closer study of the sect and its history and institutions than has been done before by any other writer on the subject in English:

Mr. Ivanow on the present and the future position of the sect

'The necropolis of Pirana undoubtedly is an extremely interesting relic of Mediaeval India. At present it is rapidly declining not only due to the unceasing quarrels and litigation between the rival parties of Sayyids and the *kakas*, but also, in a greater degree, owing to the 'modern spirit' in India. This brings rapidly growing religious indifference, political agitation, and aggressive propaganda of various Hindu organisations, especially the Arya Samaj, which draw a great number of the followers of Imam Shah back to Hinduism, while, on the other side, the Sayyids have neither energy, nor money, nor education to carry on missionary work. Some of them are very learned in their *gnans*, but know nothing besides this'.[1]

1. W. Ivanow, op. cit., 59.

THE

CITIES OF GUJARÁSHTRA: (India)

THEIR

TOPOGRAPHY AND HISTORY ILLUSTRATED,

IN

THE JOURNAL OF

A

RECENT TOUR;

WITH ACCOMPANYING DOCUMENTS.

'THE GRAVES OF VANISHED EMPIRES.'

AARON HILL.

BY H. G. BRIGGS, ESQ.

BOMBAY:
PRINTED AT THE TIMES' PRESS,
BY JAMES CHESSON.
MDCCCXLIX.

MDCCCXLIX = Year: 1849

be acquired or at stake; and in consequence, money is lavishly spent upon hirelings and favorites, who side with either contesting party: the present case may be instanced of this popular axiom. The revenues and voluntary contributions acquired here, are estimated at above, rather than below, a lák of rupees annually.

Within the vicinity of the shrines is a commodious dwelling-house upon an elevated site, and which affords a commanding prospect of the adjacent country—presenting a richly wooded world, with all the majestic features of an English park. There are also three *Sadháwaraths* or charitable resorts, where visitors and mendicants are fed at the charge of the revenue.

I have already mentioned the Siads and Kákás—a third class of devotees is to be found here, known as *Murids* (disciples,) composed indiscriminately of both Muhammadan and Hindu: I will proceed to allude to them in seriatim order. The Siads of Pirána claim their ancestry from Imám Shahái (whose history is so wrought in fable, that rather than urge a garbled and dangerous genealogy I will content myself with the reproach of carelessness in enquiry,) the founder of the establishment; and by a singular provision, believed by the credulous as of heavenly dispensation, they have contrived for generations, never to exceed sixty in number—hence the belief that the birth of an additional male soul is counterbalanced by the death of some one of the members of the community. The Siads at one time had the control of the finances as well as the ceremonials of the fane,—but petty jealousies and vexatious feuds had fanned the flame so high that a third party, independant of their class, was solicited to interfere; and hence the Kákás being entrusted with the monetary arrangements with the mutual consent, and at the instance, of the belligerent Siads: of course, certain stipulations were provided for their maintenance, and the *et ceteras* concomitant upon such a compact. But the means which roused animosities among themselves were passed into the hands of men, who, if possessing the leisure and the capacity to attend to the fiscal relations of the shrines, were

S-172

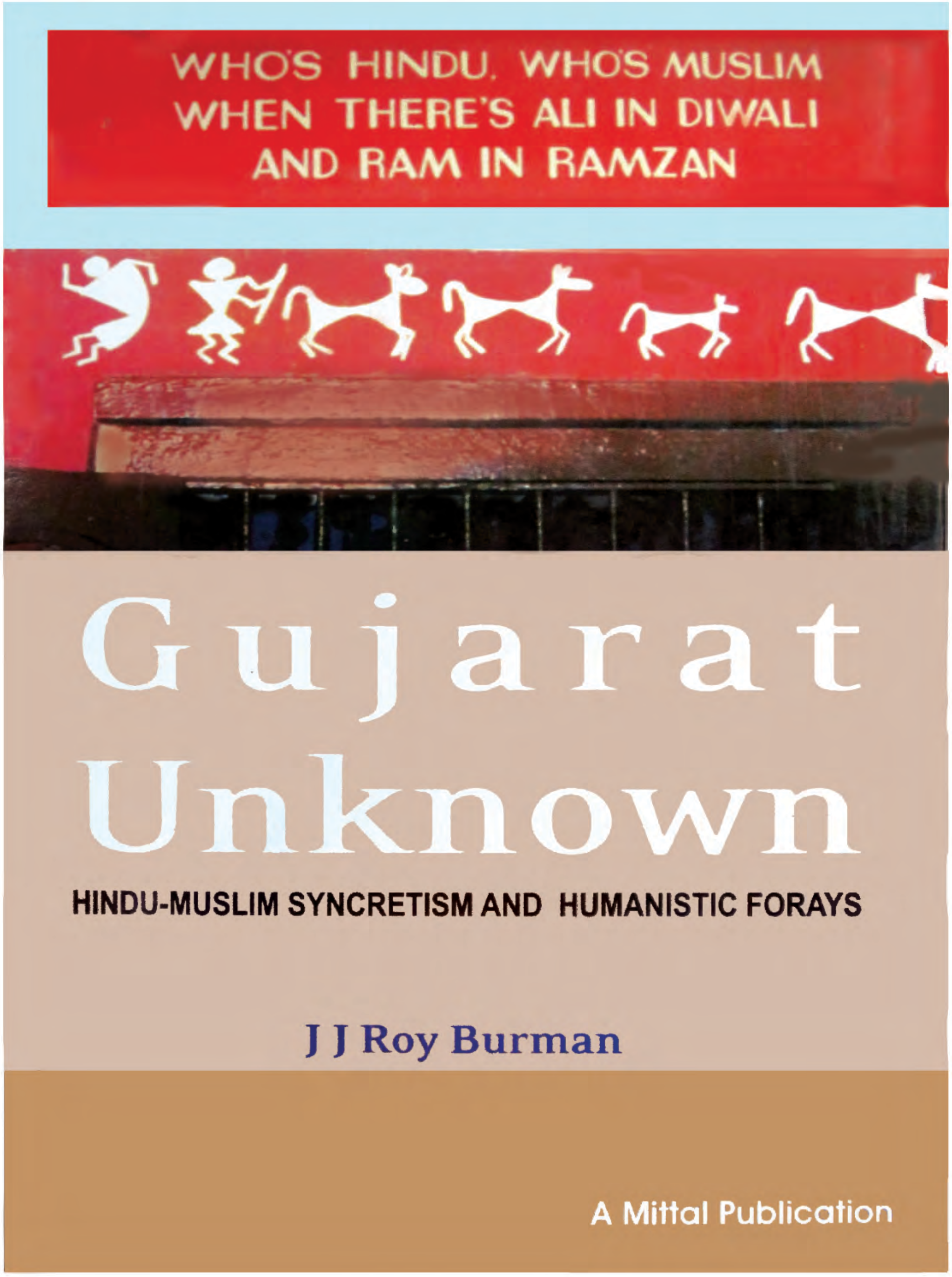
Who is a "Kaka" and under which circumstances, the position of "Kaka" was created.

કાકાની ભૂમિકા

lized creatures than to display a subordinate feature in the characteristics of this race. At the *Sadháwaraths*, the *Moman* (or Musalmán murid's) allowance is a seer of plain kíjrí and a pice worth of ghí, which is always to be had prepared for him: the Híndu disciple, is permitted dry rations, and the required assistance given him to cook his meal.

The Moman bury their dead in compliance with Muhammadan ritual; the Híndu muríd again burn their members, reserving the upper joint of the forefinger of the right hand for sepulture within the vicinity of these shrines. A large space of the great court-yard abounds in Lilliputian grave-stones of a span in length which cover these singular remains. Upon the death of a Híndu muríd, the particular portion of the finger is severed, and deposited with considerable solemnity in *attar* of roses or sandalwood, when it is forwarded with no little pomp, accompanied by a fee of fifty rupees, to its final resting-place: at the intermediate stages, the vessel is received by the Piràna adherents with what is deemed becoming grief—the presence of tears, violent expressions of sorrow, beating of breasts, and other like oriental tokens,—and the obsequies performed only enhance the farce maintained from clipping the human joint to entombment in its charnel-house. Like ceremony is undergone for the women of this strange tribe. The view entertained by these people respecting this frivolous, if not inhuman, proceeding, is, that it is a propitiatory sacrifice to their tutelar saint, and becoming their vows at the altars of Piràna. The chief portion of this Híndu-muríd clan, is of the Káchía caste—the great vegetable venders of Ahmedábád; and almost all the Moman are engaged at the hand-loom in weaving either silk or cotton: so that the saints of Piràna have a promise of prolonged remembrance when the industry of the country is found to bend so willingly to their yoke. Balásinor, Ahmedábád and its suburbs, and the fair land of Kach, supply the largest number of these flowers.

The shrines of Piràna are remarkable for the loftiness of their domes, if not for the solidity and the elegance of their construction. FORBES, however, can never allude to a masjíd of Ahmedábád without

WHO'S HINDU, WHO'S MUSLIM
WHEN THERE'S ALI IN DIWALI
AND RAM IN RAMZAN
Gujarat
Unknown
HINDU-MUSLIM SYNCRETISM AND HUMANISTIC FORAYS
J J Roy Burman
A Mittal Publication

and being impressed by his powers the animals fled off the scene. The Pir's mausoleum is believed to be located at that site only and is popularly known as Pirana, siginifying 'coming of the Pir'.

There is a myth that once Imam Shah met a group of Hindu pilgrims (Brahmins) on their way to Kashi. The Pir pursued them not to take the trouble of going so far and he showed them the vision of reaching Kashi and having a dip in the holy water of Ganges in one night. Subsequently they all adopted Imam Shah as their spiritual head (Incidentally 25 kilograms of 'janoi'— sacred threads were presented to the Satpanthis by the Brahmins every year. Those who were actually converted are known as Momna (from Momin) believers; while those not actually converted, but followed a half-Hindu and half-Islamic faith, came to be known as Matia — from 'mat' — opinion. Another group of half converted Hindus came to be known as Shaikh or Shaiknda. All these groups collectively comprise of the Piranapanthis or Satpanthis (District Gazetteer).

જનોઈ

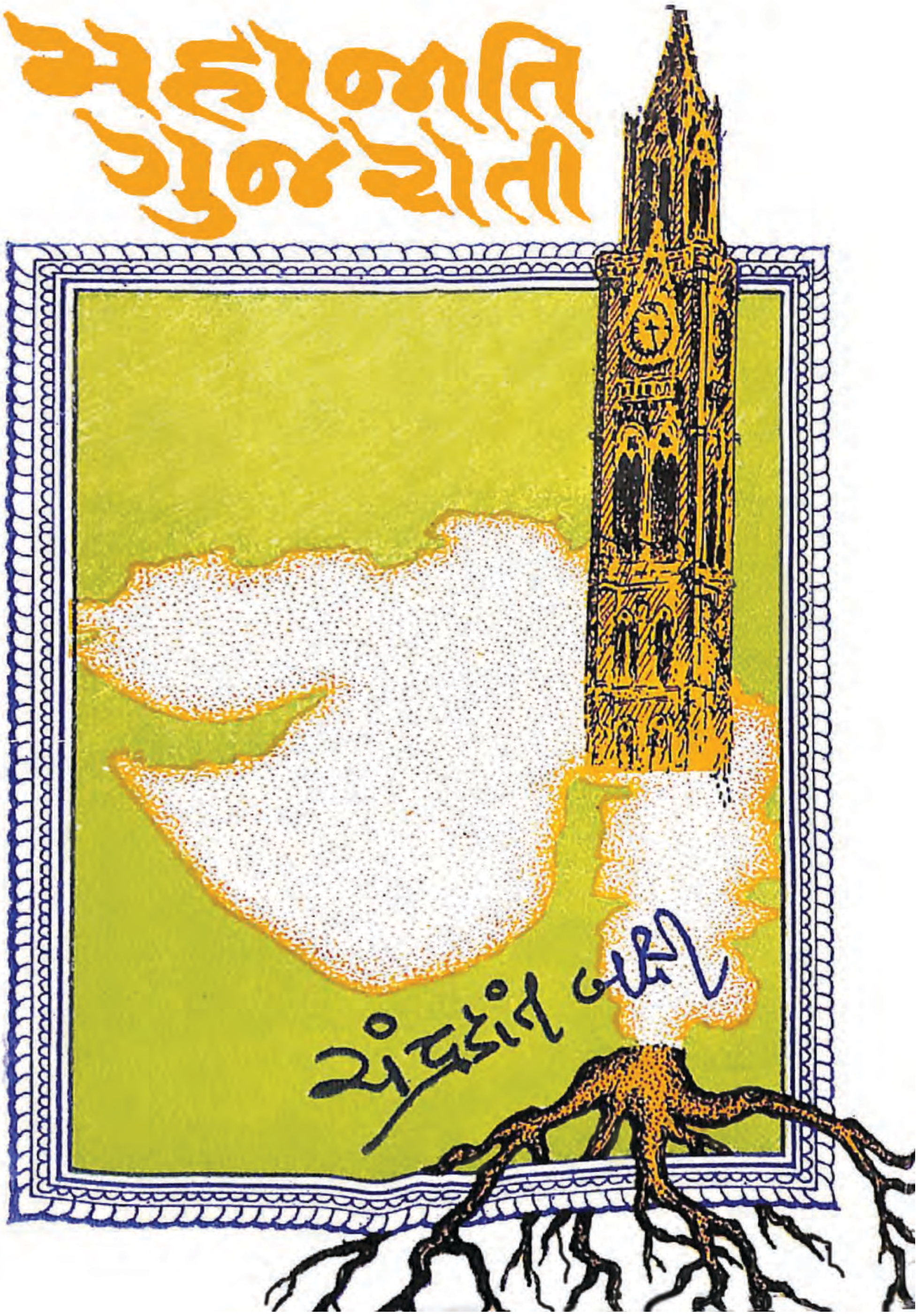
The syncretic sect of Imam Shahi or Piranapanthi, became very popular among the agriculturists including the Hindu community called Matia Kunbi. Besides, the Rabaris, Sonis and Vanias — while continued to worship Hindu deities and embrace the Piranapanthi sect. Imam Shah added to the syncretic note by stating that Nur Satgur was Brahma and he himself was the *Avtar* of Vishnu — the foremost deity of the Vaishnavas. This permitted the poorer classes to accept Satpanthi faith (the Popular name of the followers of Imam Shah). Nur Muhammad Shah was exalted to a station equivalent to the revered Hindu figures like Ram and Krishna. The Satpanthis read the Imamshah's religious book in which rules of Atharva Veda are also mentioned. They keep the Ramzan fast and celebrate the *urs* of Imamshah. They also celebrate the Hindu festivals like Holi, Akhatrij, Divaso, Balev and Diwali. During nikah or marriage ceremony Brahmin, *pujaris* too are invoved to solemnize the occasion.

S-48

હિંદુ દેવોના અવતારોને ભ્રષ્ટ કરેલ છે

S-67

The main center of the Satpanth sect is located at a village called Pirana, 16 kms away from Ahmedabad. There

મહાજાતિ ગુજરાતી
ચંદ્રકાંત બક્ષી

શમ્સ પણ આવ્યા હતા અને એમણે કાશ્મીરમાં ઈસ્માઈલી બનાવ્યા હતા. આમ સાડા ચારસો વર્ષ પૂર્વે પીર સદરુદ્દીન સાથે ખોજાઈતિહાસ શરૂ થાય છે.

ભારતના સ્વાતંત્ર્ય ઈતિહાસમાં હિઝ હાઈનેસ ધ આગાખાનનો ઉલ્લેખ આવે છે. મુસ્લિમ લીગની સ્થાપનામાં એમણે મહત્ત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો. એમના પુત્ર અલીખાન હોલીવુડની પ્રસિદ્ધ અભિનેત્રી રીટા હેવર્થને પરણીને જગજાહેર થયા હતા. આજે કરીમ આગાખાન ધર્મના વડા છે. ખોજા એમને હાજર ઈમામ માને છે !

સતપંથના ગીનાનમાં કુરાનનો બોધ છે.

S-54

પીર સદરુદ્દીન ગુજરાતી ભાષાના પ્રથમ કવિ હતા એવું કેટલાક ખોજા માને છે. એમણે કુરાનનો બોધ કવિતાના સ્વરૂપમાં રચ્યો છે અને એને 'ગિનાન' (જ્ઞાન) કહેવાય છે. નમાઝ પછી ગિનાન વાંચવાનો ખોજાઓમાં નિયમ છે. આ ગિનાન હજારોની સંખ્યામાં છે. છેલ્લા ત્રણ આગાખાનોની પત્નીઓ યુરોપિયન હતી અને છે. 'ધ ગ્રેટ આગા' નામથી પશ્ચિમમાં ઓળખાતા ધર્મગુરુ પાછલા દિવસોમાં ફ્રાંસના સમુદ્રકિનારે રમણીય 'કાન' ગ્રામમાં જ બહુધા રહેતા હતા. એમની પાસે બહુ ઊંચી નસ્લના ઉમદા ઘોડા હતા અને દુનિયાનાં રેસ-મેદાનોમાં પણ આગાખાનના ઘોડા ઘણાં ઈનામ-અકરામ જીત્યા હતા. કરીમ આગાખાન દુનિયાભરમાં ફરતા રહે છે, એમના અનુયાયીઓ-ભક્તોને મળતા રહે છે અને અદનામાં અદનો ખોજો એમની પાસે જઈને પત્ર આપી શકે છે, શિકાયત કરી શકે છે, દુવા માગી શકે છે. આગાખાનની હાજરીમાં જવા માટે એક પણ પૈસો આપવો પડતો નથી.

ઈસ્માઈલી ખોજા કમાણી પર ૧૨ ૧/૨ ટકા જકાત એટલે કે દર હજાર રૂપિયે એકસો પચીસ રૂપિયા ધર્મગુરુને આપે છે. આ ધન કૌમની મુશ્કિલાતનો હલ કરવામાં વપરાય છે. ઈસ્માઈલી ખોજા અત્યંત ધનિક જાતિ છે એટલે આ ભંડોળ કરોડોમાં થાય છે. આ

Chapter Seven: The Shi'a concept of Taqiyyah

S-121

Shia Pen **www.shiapen.com**/comprehensive/creed-of-shia-explained/concept-of-taqiyyah.html

Formerly known as: Answering-Ansar.org

Nasibi website stated:

> *One other Imami Shi'a doctrine that must be related is the doctrine of Taqiyyah, or dissimulation, (i.e. calculated deception). In support of this doctrine of deception, the Shi'a attribute the following to Abu Abdullah (Ja'far as-Sadiq): "Nine tenths of religion is Taqiyyah (dissimulation), hence one who does not dissimulate has no religion." (Al-Kafi vol.9 p.110) "He who conceals his religion has saved it, and he who makes it public has destroyed it." "A believer who does not dissimulate is like a body without a head." (Tafseer al-Askari) "Mix with them (i.e. non-Shi'a) externally but oppose them internally." (Al-Kafi vol.9 p.116)*

The 'actual' definition of Taqiyyah

Taqiyyah means **'concealing one's religion or faith due to fear, but in one's heart, the person must believe in the religion s/he is concealing'.** In other words it is a form of self-defence that encompasses defending one's life, property, esteem and beliefs. According to Shariah, if a person is caught up between two hardships and one of them is intolerable, then to save one's self from the bigger hardship, one should tolerate the smaller one. Therefore, Imam of Ahl'ul Sunnah Allamah Fakhruddin Razi wrote

S-121

S-116

S-143

When faced with two hardships, one should go through the smaller one to save one's self from the bigger one. This is a recognized fact.
Tafseer Kabeer, Volume 5, Page 746-750, published Istanbul

Similarly, Fakhruddin Razi has recorded the statement of Imam Hasan Basri and the advance his own comments on it:

"Taqiyyah is permissible until the day of Qayamah and this statement is better because it is Wajib to protect our life from any harm"

If speaking the truth can cause a man to loose his life, property or esteem, then it is a natural instinct that he seek to protect those things, one can, and in some cases, one has to refrain from stating the truth. Islam claims to be the religion of nature, one that in times of desperate need allows its adherent to even eat the meat of dead animal or pork.

S-121

He hath only forbidden you dead meat and blood and the flesh of swine and that on which any other name hath been invoked besides that of Allah but if one is forced by necessity without wilful disobedience nor transgressing due limits then is he guiltless. For Allah is Oft-Forgiving Most Merciful.
Surah Al Baqara, Ayah 173; transliteration of Abdullah Yusuf Ali

Taqiyyah proven from the Qur'an

It is an irrefutable fact that the use of Taqiyyah can be proved from both Qur'an and the sayings of Prophet Mohammed (S). All the prophets (A.S), the Imams (A.S) and others pious people have advised to perform Taqiyyah. Following are 'some' Ayahs from Qur'an to prove our case:

First verse

S-121 **Anyone who after accepting faith in Allah utters unbelief except under compulsion his heart remaining firm in faith but such as open their breast to unbelief on them is Wrath from Allah and theirs will be a dreadful Penalty"**
Surah An-Nahal, verse 106 transliteration by Abdullah Yusuf Ali

All Muslim scholars agree that this verse descended in relation to the suffering of Ammar bin Yasir (ra). Allamah Jalaladeen Suyuti in his commentary of this verse states:

The non-believers once caught Ammar bin Yasir (ra) and they forced him to say praise their false gods and to condemn Prophet Muhammad (s). They forced him to an extent that Ammar bin Yasir (ra) gave in an exceeded to their demands. After that, when he returned to the Prophet Mohammed (s), Ammar (A.S) narrated the whole story to him (s). Prophet Muhammad (S) asked him, how do you feel in your heart? To which Ammar (A.S) replied, I am fully content with Allah's religion in my heart. To this Prophet Mohammed (S) said, if non-believers ask you to say the same again, say it. At which time the following ayah was descended.

S-121 *Anyone who after accepting faith in Allah utters disbelief (save under compulsion and even then his heart remains firm in faith) on them is Wrath from Allah and theirs will be a dreadful Penalty"*
Tafseer Durre Manthur Volume 4 page 132, Cairo edition)

Allamah Khazin in Libab ul Taweel, Volume 3, Page 136 (published in Egypt) while writing a commentary about this ayah, after giving the traditions regarding Ammar (A.S), wrote:

"This verse is directed to anyone who has been forced to denounce Islam, but is content with Islam in his heart, even if the reason behind this is out of the ordinary." S-121

Regarding this verse, Imam of Ahl ul Sunnah Allamah Abu Hussein Firah Al baghwi commented:

"All scholars of the Muslim Ummah agree on the fact that at times when one is forced, one can denounce Islam."
Tafseer Mu'alim al Tnazeel, Volume 2, Page 214, Published Bombay

Second verse

Let not the believers take for friends or helpers Unbelievers rather than believers: if any do that, in nothing will there be help from Allah: except by way of precaution, that ye may Guard yourselves from them. But Allah cautions you (To remember) Himself; for the final goal is to Allah. S-121
Surah Al- Imran, verse 28 transliteration of Abdullah Yusuf Ali

Imam Bukhari records in his Sahih:

"'Except by way of precaution, that ye may Guard yourselves from them (3:28)' and this is Taqqiyah"

Imam Ibn Hajar Asqalani in his commentary of the above cited text of Sahih Bukhari records:

"Taqata and Taqqiyah are the same thing…the meaning of this verse is that no believer shall befriend an unbeliever either internally or externally except in Taqqiyah externally. It is permitted to befriend him if he is afraid of them but he must keep enmity from them internally"

In fact in Tafsir Dur al-Manthur, Volume 2 page 176 we read that the early Sunni scholars used to read the word 'Taqata' as 'Taqiyyah' in this verse:

Abed bin Hamid narrated that Abi Raja used to recite "ELA AN TATAQU MENHUM TAQYYIAH"

Allamah Fakhruddin Razi had commented on this verse:

Undoubtedly, there is no harm in practicing Taqiyyah if a believer is caught up between non-believers and his life or property is under threat from them. In such circumstances he should conceal his enmity from them. Infact, he should talk in such a manner that his words should show passion. His hear should not confirm what he is saying. Taqiyyah does not have an effect on one's heart; it only has an

S-121 **external effect.**
Tafseer Kabeer, Volume 2 page 626, Published Istanbul

So we have the word of Allah, and the confirmation of the Sunni Ulema that these verses endorse the use of Taqiyyah to protect ones life. And yet the Minhajj cult are seeking to define Taqiyyah as calculated deception that contradicts the Qur'an. Whose word shall we rely those of this Nasibi group or the verdict of Allah (swt)?

People adopted Taqiyyah during the reign of the Banu Ummayya

Imam of Ahl ul Sunnah Allamah Dhahabi states:

"When Waleed ibn Abdul Malik bin Marwan came to power he entered the Mosque of the Prophet in Madina and saw an elderly man surrounded by people. Upon enquiry he discovered that the man was Saeed bin Musayyib. Waleed summoned Saeed but he did not go to him. This led to Waleed becoming furious. Amro bin Athim commented that during this time people practiced Taqiyyah and a few individuals in order to save Saeed bin Musayyib approached Waleed and pleaded with him, eventually Waleed abandoned his idea to kill Saeed"
Sira Alam al Nubla, Volume 4 page 227

It is clear from this tradition that during the Nasibi reign of the Banu Ummayya people adopted Taqiyyah to protect themselves. Allamah Dhahabi confirms this fact, and yet the Minhajj al Nasibi either through their ignore or lies have sought to define this lawful practice as 'calculated deception'.

Nasibi website stated:

> *"He who conceals his religion has saved it, and he who makes it public has destroyed it."*

Note that the Minhajj had failed to even cite the source of this narration! What we know is that the Imam's comments on 'Taqiyyah' were said in answer to queries at a time when people were being oppressed. One needs to recognise that during the reign of the Banu Ummayya throughout their vast domain, Imam 'Ali (as) was openly cursed on the mosque pulpits. The Imams (as Imam Ali's direct descendants) and their adherents were likewise deemed the enemy of the State. What choice were the people left with? It was in such a situation that the Imams made clear comments endorsing Taqiyyah as legitimate, for to convey one's belief openly would have lead to serious consequences.

To prove our point we shall cite a tradition from Usul al Kafi:

S-121

An individual by the name of Muammar bin Khalid asked Imam Abul Hasan (as) how to respond to oppressive rulers? He replied our descendent Imam Muhammad Baqir stated that 'Taqiyyah is the religion of our forefathers. Whoever does not practice Taqiyyah has no Deen".

Now, we would ask Minhajj al Nasibi – Your own esteemed scholar Dhahabi had cited the episode involving Saeed bin Masayyib, and stated that during that time the people 'practiced Taqiyyah' – clearly these people must have learnt this practice from the Deen of their forefathers, they must have adopted this practice based on someone's guidance. Why did these people with true faith respond to Waleed and the other Nasibi Banu Ummayya Khalifas by adopting Taqiyyah? Why did they not initiate jihad against them? Were all these individuals Shi'a? This incident demonstrates that Taqiyyah was being practised in Madina. Was this a calculated deception? Clearly not, these individuals were hiding their faith to protect their lives, in the same way that the Imams had advocated Taqiyyah as a way of protecting one's deen.

Nasibi website stated:

> *"Nine tenths of religion is Taqiyyah (dissimulation), hence one who does not dissimulate has no religion." (Al-Kafi vol.9 p.110)*

This hadith also needs to be explained in terms of the context in which it was said. Islam had come as the all-encompassing Deen that would rule over the people, and thus ensure that they lived safe lives under the Sharia. But the situation at that time was so serious that tyrannical rulers were at the helm of the State, they dictated what the State religion was, and they had changed the entire face of the Deen. Religion had been turned on its head, and had in effect become unrecognisable, and to prove this we have the testimony of the Sahabi Malik bin Anas in Sahih al Bukhari Volume 1 hadith number 507:

"Anas said, "I do not find (now-a-days) things as they were (practiced) at the time of the Prophet." Somebody said "The prayer (is as it was.)" Anas said, "Have you not done in the prayer what you have done?"

Narrated Az-Zuhri that he visited Anas bin Malik at Damascus and found him weeping and asked him why he was weeping. He replied, "I do not know anything which I used to know during the lifetime of Allah's Apostle except this prayer which is being lost (not offered as it should be)".

This well known Sahabi was testifying that the practices during the time of Rasulullah (s) had been completely lost, save Salat that was also now being changed. The

S-121 question that we pose is, 'what were the Sahaba doing at this time?' Were they either endorsing these practices or had they simply gone underground and hidden their beliefs in their hearts. Clearly they must have also been practicing Taqiyyah. When the Imam (as) had declared that 9/10th of the Deen was Taqiyyah, it was because 9/10th of Deen that was being propagated by the State was NOT the Deen of Allah (swt), as had been vouched for by Malik – hence the actual 9/10th was hidden in one's hearts it was Taqiyyah. Anyone who did NOT practise Taqiyyah and had infact embraced the State practices was NOT following the Deen of Allah (swt) i.e., **"one who does not dissimulate has no religion."**

Nasibi website stated:

> *"Mix with them (i.e. non-Shi'a) externally but oppose them internally."*
> *(Al-Kafi vol.9 p.116)*

Perhaps these Nasibis could answer us this, if you live in country where the vast bulk of the people are non Muslim, and where very few adherents of your thinking live near you – worse still you are surrounded by those hostile to you, what is the best option for an individual to pursue? This problem is particularly acute in this day and age, indeed since September the 11th 2001, where Muslims living in the West are being deemed 'the enemy' – and are frowned upon by 'others' as terrorists / extremists / fanatics. The hatred vented against Muslims has lead to many going in to hiding fearing verbal and physical abuse. So Minhajj al Nasibi in such circumstances what is a Muslim to do?

To understand the comment of the Imam Sadiq (as) here let us cite the words of famed companion Abu Dardah recorded by Imam Bukhari in his Sahih:

It has been mentioned that Abu Darda said: "We give a smile for some people while our hearts curse them"
Sahih Bukhari [English], Volume 3 page 95

Then we also have the following Hadith in Sahih Bukhari Volume 8, Book 73, Number 80:

Narrated 'Aisha:
A man asked permission to enter upon Allah's Apostle. The Prophet said, "Admit him. What an evil brother of his people or a son of his people." But when the man entered, the Prophet spoke to him in a very polite manner. (And when that person left) I said, "O Allah's Apostle! You had said what you had said, yet you spoke to him in a very polite manner?" The Prophet said, "O 'Aisha! The worst people are those whom the people desert or leave in order to save themselves from their dirty language or from their transgression."

Also see Sahih Bukhari Volume 8, Book 73, Number 152.

S-121

NOTE: The meaning here is that one is permitted to use diplomacy to get along with people. The above tradition was narrated when a person-sought permission to see the Holy Prophet (s) and prior to his asking permission the Prophet (s) said that he was not a good man, but still I shall see him. The Prophet talked to the person with utmost respect, upon which A'isha inquired as to why did the Prophet (s) talk to the person with respect despite his character, upon which the above reply was rendered.

Now look at these two hadith and tell us, what is the objection with the words of Imam Jafer Sadiq (as)? What is the difference between the hadith of Rasulullah (s) and the words of Imam Jafer Sadiq (as)?

Abdullah Ibn Umar practised Taqiyyah in the presence of Mu'awiya

We read in Sahih al Bukhari (English translation) Volume 4 hadith number 434 that:

Ibn 'Umar said, "I went to Hafsa while water was dribbling from her twined braids. I said, 'The condition of the people is as you see, and no authority has been given to me.' Hafsa said, (to me), 'Go to them, and as they (i.e. the people) are waiting for you, and I am afraid your absence from them will produce division amongst them.' " So Hafsa did not leave Ibn 'Umar till we went to them. When the people differed, Mu'awiya addressed the people saying, "If anybody wants to say anything in this matter of the Caliphate, he should show up and not conceal himself, for we are more rightful to be a Caliph than he and his father." On that, Habib bin Masalama said (to Ibn 'Umar), "Why don't you reply to him (i.e. Mu'awiya)?" 'Abdullah bin 'Umar said, "I untied my garment that was going round my back and legs while I was sitting and was about to say, 'He who fought against you and against your father for the sake of Islam, is more rightful to be a Caliph,' but I was afraid that my statement might produce differences amongst the people and cause bloodshed, and my statement might be interpreted not as I intended. (So I kept quiet) remembering what Allah has prepared in the Gardens of Paradise (for those who are patient and prefer the Hereafter to this worldly life)." Habib said, "You did what kept you safe and secure (i.e. you were wise in doing so)."

So we see here:

1. Mu'awiya proclaimed his superiority to the Khilafath.
2. Ibn Umar disagreed and wished to highlight the truth openly before the people.
3. Ibn Umar chose not to challenge the claim as he was **"afraid that my statement might produce differences amongst the people and cause bloodshed**

S-121

4. Habib commented to Ibn Umar **"You did what kept you safe and secure (i.e. you were wise in doing so)."**

Ibn Umar's silence to prevent bloodshed and Habib's confirmation that he had adopted this stance to protect himself is clear proof that Ibn Umar was practicing Taqiyyah. Would Minhajj also deem this to be 'calculated deception' on the part of this Sahaba or was he practising Taqiyyah in order to save his life and the lives of others? What is there fatwa here?

Hanafi Fatwa, at the time of danger, one can swear at Rasulullah (s) – (naudobillah)

One should point out that the Deobandis very own aqeedah is that when one is being threatened, he can swear at Rasulullah (s) (naudobillah), we cite a text that is still read as part of the curriculum in Deobandi Madrassas Usul al-Shashi, Chapter "Al Dheema" page 114:

"It is permissible to swear at Rasulullah (s) when one is under duress and to recite the Kalima of Kufr in the fear of loosing property or of getting murdered provided that the heart is at comfort."

We should also point out that Sunni scholar Abu Shakoor Saalmi in al-Tamheed fi Bayan al-Tauwheed, Chapter 1 pages 18 & 19 (Delhi) states:

"Similarly, Kufr is the worst act. But when one is forced to commit it through a threat of murder then it is permissible to adopt Taqiyyah and recite the Kalima of kufr; and such a person should NOT be deemed a Kaffir. Verily, the Shari'a has deemed it a favorable act to recite Kalima of Kufr under Taqqiyah".

Why were the majority silent when Ali was cursed?

Allamah Anwar Shah Kashmiri in his work Faiz al Bari Sharah Sahih Bukhari, Volume 1 page 722 No. 954, Kitab al-Eidayn, highlights the following fact:

"The sunnah is to perform prayer before the sermon, but Marwan made it (sermon) before the prayer because he used to abuse Ali (may Allah be pleased with him)"

From history we learn that the sole individual that objected to this alteration was Abu Said al Khudri, and he spoke out against this change openly. This was a time when many of the Sahaba were still alive. No doubt they would have been fully aware that the Sunnah had been changed, so why did they remain silent on the matter? Tell us

Minhajj 'When the rightly guided khalifa 'Ali (as) was being cursed from the Mosque pulpits (including the Mosque of the Prophet (s) in Madina) on the Day of Eid, and the State had made him the target of vilification, why did the majority remain silent?' There can only be two reasons:

Either:

The majority (that comprised of the Sahaba and Tabayeen) considered the cursing of Ali (as) to be a virtuous act, if this is the case then we challenge Minhajj to pass their verdict on the majority at that time.

Or:

These individuals remained silent in the face of the tyrannical Banu Ummayya Nasibi rulers, and knew that speaking out would result in them losing their lives. They were therefore left with no other choice but to adopt Taqiyyah and remain silent. Clearly this option is the better one to accept, particularly for Minhajj, if there intention is to protect the status of Sahaba and other Muslims of that time.

Sunni scholar Umar bin Bahr Jahiz accepted this option writing in "al Bayan wa'l Tabayeen" page 29:

"And these are the people who lowered their eyes due to fear of the next world, there was a fear of the time [they lived in] amongst them were those who had become dispersed and divided. Some were on their own living in fear, some were in waiting, offering prayers. They were a sorrowful people, they were lost in Taqiyyah".

The Imams from the Ahl'ul bayt (as) were deemed a threat by the Leaders of the time. They were conscious of the need to propagate the true teachings of Islam, hence it was important that they protected their lives as well as those of their followers, they therefore took the decision to adopt Taqiyyah as a necessary response to the difficult times they lived in.

The Ulema of Ahl'ul Sunnah believe in the legitimacy of Taqiyyah

It is interesting to see that the Nasibi brand Taqiyyah deception, whilst their own aqeedah is lying i.e. deception when necessary is not only allowed, but a must. Therefore, Imam Nawawi wrote:

"All the scholars agree on the fact that if a cruel man comes to kill a person who is hiding, or comes to wrongfully take someone else's possessions, and asks for information about that (possession), then it is Wajib on everyone to conceal it

S-121 **and deny knowledge of its whereabouts. This is not only permissible but Wajib because its purpose is to protect an oppressed one from the grasp of an oppressor."**
Sharh Muslim Nawawi, Volume 2 page 106-266, published in Luknow

Due to these reasons, some scholars of Ahl'ul Sunnah have openly agreed to the logic behind Taqiyyah.

In al-Nasa'ih al-Kaafiyah page 109, (Bombay edition), Sunni scholar Muhammad bin Aqeel Shaafiyee writes:

I say our scholars (Scholars of Ahl'ul Sunnah) agree on the fact that when needed, telling a lie is allowed, and this is Taqiyyah. But if we name this Taqiyyah, a lot of the scholars raise an objection, since Shi'as use this term. So the difference between Shi'a and Sunni is only the word difference.

Shaykh Ahmed Fehmi Mesri in Hashia al-Mihal wa An-Nahal, Volume 1 page 195, published in Cairo, wrote:

"Taqiyyah is allowed at times of fear, and Tabbara said that our companions say that in times of need, Taqiyyah is allowed; rather, in some cases to create an environment of unity, it can also be used. And all the narrations which are present speak for it."

Darling of the Ahl'ul Sunnah and leading opponent of the Shi'a, al Muhaddith Shah Abdul Aziz Dehlavi, despite his anti Shi'a views testified to the legitimacy of Taqiyyah:

It should be known that Taqiyyah is permissible, proven from the Qur'an one such verse is ," Let not the believers take for friends or helpers Unbelievers rather than believers: if any do that, in nothing will there be help from Allah: except by way of precaution, that ye may Guard yourselves from them. But Allah cautions you (To remember) Himself; for the final goal is to Allah. " and the other statement of Allah [swt]:

"He who disbelieves in Allah after his having believed, not he who is compelled while his heart is at rest on account of faith, but he who opens (his) breast to disbelief– on these is the wrath of Allah, and they shall have a grievous chastisement."

The definition of Taqiyyah is to oppose one's life, property or honor and this can be of two types. Firstly, the enmity may be based on religion of belief, like a Kaafir and Muslim. Secondly, it may be based on the worldly things, like property, place, women and other belongings. Thus, Taqqiyah is also of two kinds…"
Tauhfa Ithna Ashariyya, page 337

The Khwaarij are the only Sect that reject Taqiyyah

S-121

Minhajj whilst defining Taqiyyah as 'calculated deception' and rejecting its as an act of hypocrisy, should know that they have in fact exposed their 'actual' beliefs. The fact of the matter is in Islam all Sects agree that Taqiyyah is a legitimate practice except the Khwaarij.

Imam of Ahle Sunnah, Ibn Asakir discusses the beliefs of the Khwaarij in Tahdeeb Volume 4 page 147, whilst commenting on the life of Hasan bin Farokh. He states:

"The fourth characteristic of the Khwaarij is that they consider it permissible to kill their enemies women and children…the sixth characteristic of the Khwaarij is they deem advocating (verbally) and practising Taqiyyah to be unlawful".

Meer Shareef Jarjani in Sharh Mawaqif, page 757 whilst setting out the beliefs of the Khwaarij states:

"The Khwaarij consider the endorsement and practice of Taqiyyah to be a haraam act, and deem it permissible to kill their opponents."

Similarly Abdul Kareem Shahrastani in his famous text 'al Mihal wa al Nahal' Volume 1 page 122, whilst setting out the views of the Khwaarij, states:

"The sixth characteristic of the Khwaarij is that they consider the act of Taqiyyah to be unlawful either verbally or practically".

We would like to make it clear that both Shi'a and Ahl'ul Sunnah believe in the legitimacy of Taqiyyah and the only group that deny it and deem it to be 'calculated deception' are the Khwaarij and Nasibi like Minhajj al-Sunnah, who also deem shedding the blood of their opponents to be an act for which they shall be rewarded.

For comprehensive study into the topic of Taqiyyah please read our article:
Taqiyyah (Expedient dissimulation)

The Institute of Ismaili Studies

"Muslim Saints and Hindu Rulers: The Development of Sufi and Ismaili Mysticism in the Non-Muslim States of India"
Dominique-Sila Khan

Key words:

Sufism, Sufis, Mysticism, Mystics, spiritual authority, *taqiyya,* South India, religious pluralism, religious integration, patronage.

Source: http://www.iis.ac.uk/view_article.asp?ContentID=105018

ઈસ્માઈલી / સતપંથના પ્રચારકો હિંદ હોવાનો દેખાવ રાખતા

Abstract:

This article focuses on the phenomenon of religious acceptance, integration and pluralism in South India by various Hindu and Muslim leaders in the sixteenth century. It looks at examples of rulers of both religions protecting, maintaining and restoring temples, mosques and shrines which were important to the differing religion, instances include the renovation of Muslim shrines and mosques under Hindu leaders in Marwar under the Rathore dynasty. The author also explores the common occurrences of Ismailis having to live under the guise of Sufis or Hindus in order to escape persecution; this was a necessary precaution for the time. Forceful evidence of religious integration lies in the numerous examples of Hindu leaders becoming devotees of Sufi or Muslim saints and vice versa. Although admittedly the number of incidents of Muslim leaders accepting completely the teachings of Hindu saints are rather limited the reasoning for which Sila-Khan discusses.

S-4

S-143

"તાકિયા" એટલે પોતાની ધાર્મિક ઓળખને છુપાવવી

In varying countries and contexts, scholars have studied the historical links that have existed between political power, primarily embodied in kingship, and spiritual authority as represented by mystics and saints affiliated to various religious movements. The role of Sufism in South Asia and the relationships between Muslim rulers and saints has been widely explored[1]. It has been often remarked that, as a rule, Muslim kings patronised Sufis, regardless of the latter's attitude towards political power. In actuality, some mystics preferred to remain detached from politics, whereas others, also acting as *'ulama,* closely collaborated with the State to legitimise its power. Apparently, there are very few cases of mystics being persecuted or condemned by rulers for their supposed 'deviance' from the norm – unless they openly professed and attempted to spread a 'version' of Islam that was regarded as heterodox by the *'ulama*.[2] As far as Shi'i groups were concerned, most states having been ruled by Sunni Muslims, concealment of one's real faith (*taqiyya*) was widely practised, in particular by Ismailis, both Nizaris and Tayyibis, in so far as they were regarded as 'heretics' (*rafizi, malahida*) by those who claimed to represent Muslim orthodoxy. One should however mention the existence of Twelver Shi'i kingdoms, for instance in the Deccan, where the Bhamani kingdoms were, during a certain period, quite powerful.[3] In the sixteenth century, according to R. M. Eaton, there were numerous frictions between the Sunni Sufis and some

[1] See for instance Saiyid Athar Abbas Rizvi, A *History of Sufism in India* (Delhi, Munshiram Manoharlal, 1978, reprinted 1986), 2 vols., passim, Eaton R.M., *Sufis of Bijapur* - 1300-1700 (Delhi: Munshiram Manoharlal, 1997), J.N. Hollister *The Shi'a of India*, (Delhi: Oriental Reprint Corporation ,1953, reprinted 1979), passim, Ansari Sarah F.D., *Sufi Saints and State Power: The Pirs of Sind, 1843-1947*, (Cambridge, CAU,1992). Kumar Sunil, 'Assertions of Authority: A study of the Discursive statements of Two Sultans of Delhi' in Alam, Delvoye, Gaborieau Eds. *The Making of Indo-Persian Culture: Indian and French Studies,* (New Delhi, Manohar, 2000),pp. 37-65.
[2] See Rizvi, ibid. for Aurganzeb's reign, pp.127-128.
[3] Hollister, ibid., pp. 101-125. Lucknow (in modern Uttar Pradesn) had also been an important centre of Shii Ithna Ashari Islam.

૧)સુફીઓને દરેક મુસલમાન રજા તરફથી રક્ષણ અને સહયોગ મળતો.
૨) ઈમામશાહ સુફી સંત હતા, એટલે તેમણે પણ મુસલમાન રાજાઓ તરફથી જરૂરી રમમ મદદ મળતી

Shi'a rulers of Bijapur. As a consequence, Sufism could not flourish in that region.[4] But, as the same author explains, the roots of this enmity were more of a political than of a doctrinal nature.

If in India, Sufis were generally protected and patronised by the Sunni rulers of the pre-Mughal and Mughal periods, the Ismailis were in a very different situation. With the exception of a short period in Sind in the 9th century[5], the Ismailis were not powerful enough to build kingdoms that could openly be declared as 'Ismaili'.[6] Therefore, it had become customary for them to dissimulate their real identity under a Hindu ascetic or Sufi guise.[7] In the latter case, one should mention in particular the fifteenth century case of Imam Shah, the alleged founder of the Imamshahi branch of Nizari Ismailism. Because of his formal connection with the Sufi Surhrawardi *tariqa* he could enjoy the patronage of Mahmud Begra, the otherwise rather intolerant Sunni ruler of Ahmedabad in Gujarat. The Imamshahi community was not threatened as long as their leaders and their shrines appeared as 'orthodox' Sufi *khanqahs*. S-4

Let us now briefly evoke the reverse case: that of Muslim rulers patronising Hindu saints and protecting Hindu places of worship. Many examples could be given to illustrate this phenomenon, but we will mention only two. Towards the end of the eighteenth century, the ambitious ruler of Mysore, Tipu Sultan, whose father, Hyder Ali had founded an ephemerous Muslim kingdom in South India, had a deep reverence for Brahmins and ascetics of various orders. At Srirangapatnam, his capital located near the city of Mysore, in modern Karnataka, he carefully protected and repaired the large temple dedicated to Vishnu which can be still visited today. In the nineteenth century, the Nawab of Arcot (a small principality located in present Tamil Nadu) caused a sacred water tank to be built outside the Kapalishvarar temple, the biggest Hindu shrine of Madras dedicated to the Dravidian god Murugan and to Shiva.

Ismaili Pirs and Hindu rulers

The ancient history of Nizari Ismailism in South Asia is still shrouded in mystery, but if one considers the rich Ginanic tradition — leaving aside debates about origins and dates — it is difficult to doubt that the mission (*da'wa*) was, at times, quite successful in non-Muslim kingdoms. Both Nizaris and Tayyibis claim to have influenced and even converted one particular ruler of Gujarat, Sidhraj Jai Singh. During my research on the lost branches of Ismailism in Rajasthan, I have attempted to show that there may have been small Nizari kingdoms in those areas, such as the one ruled by Mallinath. But as he was observing *taqiyya*, Mallinath has been portrayed by historians as a Hindu king.[8] Due to the same precautionary measures, the presence of Ismaili mystics in Hindu states, as in Sunni ones, can be only suspected after a detailed study of the shrines, literature and rituals has been conducted.[9] Wherever non-Muslim rulers tolerated the existence of numerous Hindu traditions, the Ismailis — in whatever guises they chose to appear — were accepted in the same way as non-Muslim ascetics and Sufis.[10]

[4] Ibid. pp. 62-69.
[5] DN. Maclean, *Religion and Society in Arab Sind*, (Leiden, E.J. Brill, 1989), pp.126-148.
[6] The interesting case of the Ismaili Shah Tahir who attempted to influence the Ithna 'Ashari ruler of Bijapur, see V. Ivanow, 'A Forgotten Branch of The Ismailis', in *Journal of the Royal Asiatic Society*, January 1938,pp.57-79, and F. Daftary, forthcoming. Eaton (oibid. pp.68-69) briefly allude to Tahir but does not seem to be aware of his real role.
[7] Nanji Azim, *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent*, (Delmar-NY,Caravan Books,1978), p. 68, and Ali Asani, 'The *ginan* Literature of the Ismailis of Indo-Pakistan' in Ed. Eck and Mallison , *Devotion Divine*, (Groningen, Egbert Forsten, 1991), p.3.
[8] See our *Conversions and Shifting Identities – Ramdev Pir and the Ismailis in Rajasthan*, (Delhi, Manohar,1997, reprinted 2003), pp.120-121. However there are allusions to Mallinath's 'ambiguous' religious affiliation as he is sometimes referred to in literature as ' Mallinath Pir'.
[9] Ibid., passim. I have resorted to the concept of 'traces' as used by Carlo Ginzburg in his *Clues,Myths and the Historical Method* (Baltimore : John Hopkins University Press, 1989), passim.
[10] One should be careful before bandying about the image of an allegedly 'Hindu' tolerance. During certain periods and in certain regions of India, Buddhists and Jains have been persecuted by Brahminical rulers and their gurus, and there are many instances of fights between Shaiva and Vaishnava orders. Having become a devotee of Shiva, the nineteenth century Maharaja of Jaipur, Ram Singh II, declared that Vishnuism was a heresy and drove away the Vaishnavas or forced them to accept his version of Hinduism. See C. Clementin-Ojha, *Le trident sur le palais : une cabale anti-vishnouite dans un royaume hindou à l'époque coloniale*, (Paris, Presses de l'École française d'extrême-orient,1999).

S-143

Link: https://www.frontline.in/static/html/fl2118/stories/20040910002704300.htm

Volume 21 - Issue 18, Aug. 28 - Sep. 10, 2004
India's National Magazine
from the publishers of THE HINDU

Frontline

Home • Contents

COMMUNALISM

The chains of Pirana

DIONNE BUNSHA
in Pirana

A Gujarat village that follows a Sufi-inspired faith, a blend of Islam and Hinduism, is in danger of being swamped by Hindu fundamentalism.

PICTURES: BY SPECIAL ARRANGEMENT

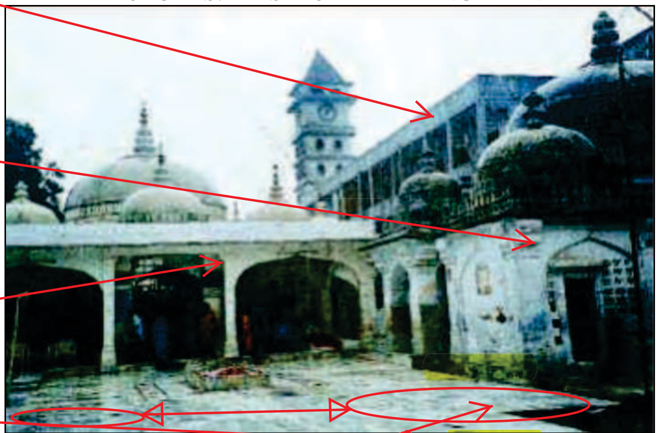
Dholia - Imam Shah's Bed Room
ઢોલિયા - ઈમામ શાહનો બેડ રૂમ

Imam Shah's Descendent's Kabar / Dargah
ઈમામ શાહ બાવાના વંશજની કબરઓ / દરગાહ

Imam Shah Bawa's Kabar / Dargah
ઈમામ શાહ બાવાની કબર / દરગાહ

કબર / દરગાહ

આહીં મૃતકના (ખાસ કબીઓના) હાડકાઓ દાટેલા છે અને હવે આ જગ્યા હાડકાઓથી ભરાઈ ગઈ છે.

The Pir Imam Shah Bawa dargah.

PIR IMAM SHAH BAWA's devotees are chained at the feet. They close their eyes and pray fervently while walking towards the Sufi

Dul Dul, the horse. This element is as per Satpanth doctrine. Nothing to do with Hinduism.
દલ દલ ઘોડો - આ સતપંથ ધર્મનું એક તત્વ છે. હિંદુ ધર્મ સાથે કોઈ સંબંધ નથી

S-143

saint's tomb, the Hajrat Pir Imam Shah Bawa Roza, in Pirana village, outside Ahmedabad. If the chain disentangles in the first few steps, it means that your prayer will be granted soon. If not, it is a sign that it will take some time. Today, the Pir's followers are entangled in a dispute that could threaten the existence of their faith.

Residents of Pirana still follow Imam Shah Bawa's teachings of love and harmony, a Sufi-inspired amalgam of Islam and Hinduism. But powerful religious heads close to the Sangh Parivar are trying to communalise their belief, reducing it to little more than a sect of Hinduism.

As per Islamic Values; No Idol is placed, hence only pictures of Gods. Majority of Hindus (except Arya Samaj) follow Idol worship. Arya Samaj does not believe in pictures also. It believes only in Yagya (Holy Fire).
ઇસ્લામમાં મૂર્તિ પૂજા વર્જિત છે. તે પ્રમાણે કોઈ મૂર્તિ નથી રાખી, ફક્ત ભગવાનના ચિત્ર રાખ્યા છે. હિંદુઓ (આર્ય સમાજ શિવાય) મૂર્તિ પૂજામાં મને છે. આર્ય સમાજ ચિત્રોને પણ નથી માનતી, ફક્ત યજ્ઞમાં મને છે.

Dholia, the "bedroom" of Imam, redecorated with pictures of Hindu gods.

Imam Shah's hand written Koran.
ઈમામ શાહ હસ્ત લેખીત કુરાન

In the heat of the conflict, the Koran, handwritten by the Pir, which used to lie near his tomb, mysteriously disappeared. Pir Imam Shah Bawa is believed to have founded the *Satpanth* (true path) faith around 600 years ago. He taught tolerance and the universality of religions.

An Ismaili Sect, which is part of Shia Muslim.
શિયા મુસલમાન નો એક પંથ

The sect is an offshoot of Ismaili teachings, a liberal branch of Shiite Islam followed by the Aga Khani Khojas, and it attracted devotees from religions other than Hunduism and Islam too. All 18 communities living in Pirana village, belonging to different

S-143

castes and religions, are devotees of Imam Shah Bawa.

The shrine also attracts followers from different parts of India. Hindu followers, called `Satpanthis', comprise 85 per cent of the sect. Several of them are from the Kutchi Patel community. Muslim followers, called `Saiyeds', are considered to be the saint's direct descendents. The Pir's devotees did not define themselves as Hindu or Muslim until they were forced to do so by the British Census in the mid-19th century. The pressure of Islamic reforms and the rise of Hindu revivalist groups also made them adopt clearly defined religious identities.

Dholia: Imam Shah Bawa's Bedroom.
ઢોલિયાળ ઈમામ શાહ નો બેડ રૂમ (શયન કક્ષ)

સતપંથી દર્ગાહ

Dholia:Masjid and Graveyard.
ઢોલિયા: એક એવી જગ્યા જ્યાં ઈમામ શાહ સૂતાં હતા, એક મસ્જિદ અને કબસ્ર્થાન

A barbed wire fence put up by the Satpanthi dargah administation to separate the Pir's tomb from the masjid.

After the death of the saint, a shrine was built over Imam Shah Bawa's tomb. Within the complex, they also built a Dholia at the spot where he used to sleep, a mosque and a graveyard. Until 1931, the complex was a private property belonging to the Saiyeds, and was administrated by the head of the Satpanthis called `Kaka', according to an article by researcher Dominique Sila-Khan. Some Satpanthis filed a case against the then Kaka Ramji Laxman (a Kutchi Patel) for misusing funds.

S-151

Property belongs to Saiyeds. Satpanthis only administer it.
જગ્યાના માલિક સૈયદો છે, ફક્ત વહીવટ સતપંથીઓને આપવામાં આવ્યો છે.

The court ordered that a public trust be set up to manage the property. The trust was to consist of seven Satpanthi and three Saiyed representatives elected every five years. But elections to the trust have not been held for the past 15 years. A conflict

S-143

between the Satpanthis and the Saiyeds emerged when the last religious leader Karsan Das Kaka tried to Hinduise the belief. The dispute has resulted in a spate of legal battles.

IN the late 1980s, the Kaka made several changes to the literature, rituals and prayers, removing any hint of Islamic influence. When this writer visited the shrine, the guide appointed by the trust made it a point to keep telling her, "This is a Hindu samadhi mandir. It has no connection with Islam." "Our prayers had words like Om as well as Rehman and Rahim."

Books were changed by Karsan Kaka.
કરસન કાકાએ ધાર્મિક

"The shrine administration has taken out the Islamic words. They are destroying the meaning of the philosophy," said Bharat Patel, a carpenter who lives in Pirana. He is also a Satpanthi, but resents the hijacking of the sect by a few powerful Kutchi Patels. "They are like a gang. It has become very political. The Vishwa Hindu Parishad (VHP), the Bajrang Dal and the police are with them. Anyone who questions them is taken to the police station. There is no meaning to the *Satpanth* anymore. It has become very casteist. In the gurukul, they only look after the children of Kutchi Patels, not others. I used to go to the shrine everyday. But since they have destroyed it all, I don't go there. We don't get any respect," says Bharat Patel.

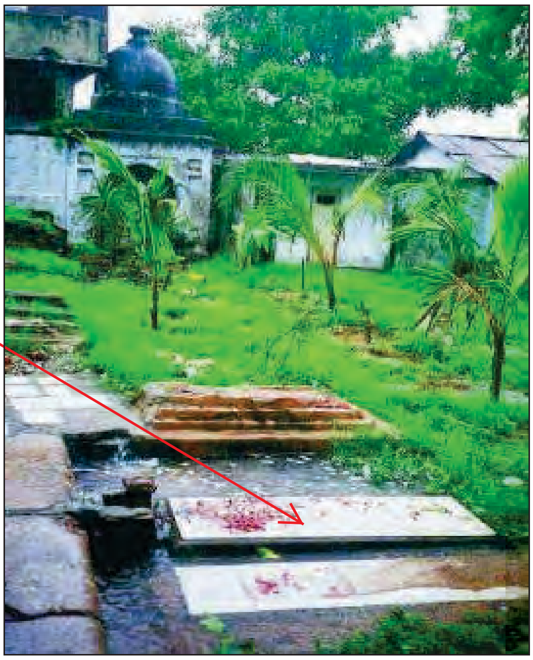
In the post-Babri Masjid demolition fervour, the VHP allied with Karsan Kaka and the trustees to arrange a huge Sadhu Sammelan inside the dargah complex in 1993. They pledged to `re-convert' to Hinduism and change the shrine into a temple. The dargah was re-named `Prerna Pith' or `samadhi mandir'.

Sadhu Sammelan: Pledged to Re-covert to Hinduism. That means at present they are not Hindus. This means Sadhus know that Satpanth is not a hindu sect, nor there is a temple there.
સાધુ સમ્મેલન: હિંદુ ધર્મ અંગીકાર કરવાનો વાયદો આપેલ હતો. એટલે સાધુઓ જાણે છે કે સતપંથ હિંદુ ધર્મ નથી અને ત્યાં મંદિર નથી.

Dargah is renamed as Prerna Pith or Samadhi Mandir.
દરગાહનું નામ બદલીને પ્રેરણા પીઠ અને સમાધી મંદિર રાખવામાં આવ્યું.

S-143

Graveyard
પીરાણાનું ઈમામ શાહ
દરગાહ નું કબ્રસ્થાન

The graveyard within the Pir Imam Shah Bawa dargah complex. Muslim devotees say that coconut trees have been planted at the spot to prevent them from using it as a burial site.

"Tazia" an Islamic rituals is practiced.
તાઝિયા, એક ઇસ્લામી તત્વ, પાળતો

The Kaka discarded his old title and re-appointed himself `Maharaj' and `Acharya'. The trust cut off water and electricity supply to the masjid, saying that it was not part of the dargah complex. The `Om' symbol was painted all over the shrine. The Dholia was renovated with pictures of Hindu gods. The communal violence of 2002 further emboldened the VHP. Led by Bajrang Dal leader Babu Bajrangi, an accused in the Naroda Patiya massacre (the worst mass murder in Gujarat), they stopped the traditional Tazia procession from the masjid to the dargah on the day of Moharram in January 2003.

Both Hindu and Muslim devotees participate in this procession. A barbed wire fence was built separating the masjid from the dargah. Two entrances to the dargah were sealed off. "In our village, there is no discrimination. Only they are creating it within the shrine," said Chandrakant Patel, a Pirana resident from the Kutchi Patel community. "We used to pray at both the masjid and the dargah.

S-143

After they put up the fence, it has become difficult to walk across and pray in both. They blocked the route of the Tazia procession. Hindus and Muslims have not done Tazia for two years. They are doing this to harass us. They want to cut off the Saiyeds totally and gain full control."

Koran,used to be kept near the tomb.
ઈમામ શાહના કબર પાસે કુરાન રાખવામ આવતી.

Two copies of the Koran placed near the Pir's tomb mysteriously disappeared. One of them was handwritten by Imam Shah Bawa. Other Islamic books lying near the tomb were also removed. A wooden box with silver used during the Moharram procession also disappeared. Framed copies of a *farman*, a document from King Aurangzeb donating 45 acres of land and money to the trust, also vanished. The original copy of this document is written on a silver plate, which is in the trust's possession. The 50-year-old tomb of Saiyed Taskdukhusain, a trustee, located near the dargah, was demolished completely.

Aurangzeb donated 45 Acres of land and money.
ઔરંગઝેબે ૪૫ એકર જમીન અને પૈસાન` દાન આપેલ છે.

The religious head of Satpanthis, Nanakdas Kaka, who calls himself Guru Maharaj Jagatguru Satpanth Acharya.

Offerings from Dargah are for Saiyeds.
દરગાહને મળેલ ચડવા ને ભેટો સૈયદો માટે

Ironically, Saiyeds in Pirana who filed a case against the disappearance of these treasures were arrested for looting and sent to the Sabarmati Central Jail. What did they loot? Prasad from the temple - jaggery, sugar and coconuts. Every day, offerings from the dargah are supposed to be given to the Saiyeds. It is an old custom. But in 1998, the administration stopped the practice, in a

S-143

move to further isolate the Saiyeds.

After an argument, they got the Saiyeds arrested for armed robbery. The present religious head, known as Nanakdas Kaka, who calls himself Guru Maharaj Jagatguru Satpant Acharya, denied that the missing documents or monuments ever existed. He told *Frontline* that the Satpanthi faith was a `Vedic religion', which had followers from various communities. When this writer asked him whether the shrine was a dargah or a mandir, he said, "Muslim followers call it dargah. It is a difference in language. But all donations are given by Hindus, not Muslims."

600 year old history is being tried to change.
હાલનું દરગાહ નું પ્રશાશન, દરગાહનું ૬૦૦ વર્ષ જુનો ઇતિહાસ બદલવા પાછળ જનૂની બની છે.

The dargah administration is adamant about discarding its 600-year-old history. But many devotees would not let them forget the past. It would take a miracle to free the chains now binding Imam Shah Bawa's followers.

Printer friendly page
Send this article to Friends by E-Mail

Subscribe | Contact Us | Archives | Contents
(Letters to the Editor should carry the full postal address)

[Home | The Hindu | Business Line | Sportstar

DAILY NEWS & ANALYSIS http://www.dnaindia.com/

Ahmedabad's sufi shrine Pirana shows unique confluence of faith

DNA / Paras K Jha / Friday, March 4, 2011 16:08 IST

In 2002, when Hindu-Muslim relations had touched its nadir in Ahmedabad because of the communal riots, a small village in Pirana, just 18 km away from Ahmedabad, showed the way ahead.

The village showed how events need not affect the amity and friendship of the past several years.

The thread that has kept the villagers together for more than 550 years is the dargah of Hazrat Imamsha Bava - a Sufi saint revered by both Muslims and Hindus.

ઇસ્લામી રીત રિવાજો

Hazrat Imamsha Bava (also known as Peer Imamuddin) was the founder of a unique sect known as 'Sat Panth' (The True Path) which merged the best practices of Hinduism and Islam. If local legend is to be believed the dargah is as old as Ahmedabad city.

S-143

But some historical documents point out that Imamsha Bava was born near Uchh in Bhawalpur state of erstwhile Punjab (located in present-day Pakistan) in 1452 A.D.

According to 'A History of Gujarat' written by Mnekshh Sorbshh Commissariat in 1938, "Imamshah Bava settled in the village of Girmatha, about nine miles from Ahmedabad some time during the early period of the reign of Sultan Mahmud Begada."

The man was believed to have mystical powers and influenced Leuva and Kadva Patels, the Shekhdas and other Hindu agricultural population.

Imamsha Bava is said to have brought rain to the starving farmers of Pirana area, which was facing drought for two years.

Another legend states that once a number of pilgrims were passing by Girmatha on their way to Kashi (Banares) and Imamshah Bava offered to take them there.

The pilgrims agreed and stayed at his home at night, but in the morning they miraculously found themselves in Kashi. They bathed in the Ganga, offered prayers and slept in Kashi at night.

However, the following day they found themselves back at Imamshah Bava's home in Pirana.

At most of the Islamic shrines, the flag on the dargah is green in colour. However, at Imamshah Bava's dargah, the flag is white. Moreover, Satpanthis, as the believers of the sect are called, follow various practices which indicate the confluence of both Hindu and Islamic rituals.

ઇસ્લામી કર્મકાંડો

For instance, all the Satpanthis donate one tenth of their income, which is known as Dashansh to the dargah like the Islamic tradition of paying zakat or religious tax.

દસોંદ એ ઇસ્લામી જકાત જેવો રિવાજ

The religious scriptures of the sect also indicate words and terminology from Islamic and Hindu religious literature.

ઇસ્લામી સાહિત્યો

Another interesting thing is that while the Mughal emperor Aurangzeb had given a huge piece

of land to build the tomb of Imamsha Bava, a Hindu had donated money for the construction of the mosque, claim local residents.

ઇમામ શાહની કબર અને મસ્જિદ

Even today, a large number of his followers are Kutchi Kadva Patels. Moreover, out of 10 trustees of The Pir Imamsha Bava Roza Sanstha Committee trust, which is the administrative body of Imamsha Bava's dargah complex, 7 are Kutchi Patels and 3 are Saiyeds, who are believed to be direct descendants of the saint.

The chairman of the trust is also from Kutchi Kadva Patel community known as 'Kaka'.

However, since 1992 the place has seen some politics. Disputes have arose among the trustees and several cases have been filed in the court over the issue of changing the identity of Pirana Dargah and Imamsha Bava.

But residents of Pirana continue to remain united and bound by their faith in Imamsha Bava.

URL of the article: http://www.dnaindia.com/india/report_ahmedabad-s-sufi-shrine-pirana-shows-unique-confluence-of-faith_1515423-all

10

S-28

THE PRACTICE OF RECOVERING RELIGIOUS TAXES

ઈમામશાહ એ મુહંમદ બેગડાના ગુરુ હતા

Sat-panthi Imam-shahi Khojahs

Nearly two centuries after the death of Pir Sadr-din, one of his descendants, Imam al din `Abd al Raheem became a favorite teacher of the local king, Mahmud Begada (1459-1511). (Imam was his name and not a title or status). He founded his own faith in Gujrat. He became known as Sayyid Imam Shah and his followers as Sat-panthi Imam Shahi Khojahs. Professor Ivanow and several other historians have recorded that it was Sayyid Imam Shah's son, Sayyid Nur Muhammad Shah, who founded the Imam-Shahi faith.

Many historians have used the term "Khojahs" exclusively for the converts of Pir Sadr-din and his son, Pir Hasan Kabir al-Din; and the term "Sat-panthis" for the converts of Pir Imam Shah and his son. But the Ginanic literature tells us that the faith (panth) established by Pir Sadr-din was called "Sat-panth" and hence the converts of Pir Sadr-din were also known as Sat-panthi Khojahs.

Imam Shah died in 1512 at Pirana. His son Nur Muhammad introduced the practice of collecting religious taxes from his followers and keeping the money for his personal use. Pir Sadr-din and his sons would write and sell copies of the Holy Qur'an to meet their personal expenses.

S-61

John Norman Hollister records in The Shi`a Of India (p. 359), that these followers of the Imam-Shahi faith "accepted for all practical purposes their Pir as an Imam, by their willingness to have him receive the dassondh." The term Dassondh means religious tax or tithe. Ismaili historians have recorded that Nur Muhammad Shah had declared himself Imam and changed his name to Nar Muhammad Shah.

tithe = tenth part = Dasond

When this newly founded religious group of Imam-Shahi Khojahs of Gujrat assimilated with the mainstream Khojahs of Pir Sadr-din, the Ginans written by Imam-Shahi Sayyids became canonical Ginans for the Khojah Jamat. It is suggested that the practice of collecting religious taxes (Dassondh or Bukkus) from the converts in the names of Pirs and Sayyids could have also been introduced among the Khojahs at that time.

S-167

After the death of Nar Muhammad Shah, several splits occurred in the community. Some of the Imam-Shahis reverted back to Hinduism or adopted Hinduistic rituals, others become Sunnis or Ithna'ashries. Today, the Dassondh is collected and distributed among the descendants of Sayyid Imam Shah. Many of the Imam-Shahis maintain that Pir Hasan Kabir al-Din and his ancestors were in fact Twelver Shi`as and not Imami Nizari Ismailis.

S-28

Khojah Momnas of Gujrat

The Momnas of Gujrat are another offshoot of the Khojahs. There are Ismaili, Ithna'ashri, and Sunni Momnas as well. The term Momna or Moomna is derived from the word Mu'min (a religiously devoted person). Momnas were often addressed as Mooman Bhai (devoted brother). Most of the Ismaili Momnas, who migrated to Bombay in the early part of the twentieth century, were very poor. Khojah Ismailis had socially segregated them. There were hardly any intermarriages between Ismailis and Momnas. There were two major groups of Momnas, Mochi Momnas and Khedwaya Momnas.

One of the descendants of Pir Sadr-din, who was known as Pir Mashayikh, was the head of the community in Gujrat, during the seventeenth century. Pir Mashayikh died in 1697 in Ahmedabad as a Sunni Muslim. He in fact sided with Mughal emperor Aurangzeb in his battle with the Shi`i ruler of Bijapur. Like Imam-Shahi Pirs (who were also descendants of Pir Sadr-din), Mashayikh collected religious taxes from his followers and kept them for himself. He had no alliance with the Nizari Imams of Persia. Ismaili scholars say that the Pir was professing Sunnism as a taqiyya (dissimulation).

Pir Dadu of Sind

In the middle of sixteenth century, a man named Daud or Dadu of Sind claimed that he was authorized to act as a Pir. He took charge of the work of Da`wah and collected religious tax. While going through the list of authorized Pirs of the Ismailis, published by Abualy A. Aziz, we do not find the name of Pir Dadu, hence he could have been one of the unauthorized Pirs.

Hollister records (p. 361) that Pir Dadu moved from Sind to Jamnagar in the middle of the sixteenth century. From Jamnagar he moved his headquarters to Bhuj in Kutchh, where he performed miracles. He is particularly remembered by the Khojahs for making it rain at Bhuj. Pir Dadu is supposed to have laid down the three periods of prayers, according to Dr. Hollister (p. 386). Agakhani Ismailis recite three prayers in a day.

Historical data are unavailable

Ismaili historians claim that the descendants of Pir Sadr-din and the members of the Khojah community used to undertake the hazardous journey from India to Persia to see the ancestors of the Aga Khans and receive their blessings. According to these claims, the practice of sending money to the Imams in Persia through Rais (messengers), in leather bags called Jowlis, had been in operation since 1430.

It is indeed very surprising that on the one hand Ismaili historians assert that all the authorized Pirs of the Khojahs that came to India were personally appointed and deputed by the ancestors of the Aga Khans and that these Pirs and Khojahs have made regular visits to Persia since 1430; whereas on the other hand, the same historians express their inability to produce records or dates of the essential social and family events from the lives of these ancestors of the Aga Khan during that period.

વિભાગ ૩
Section 3

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

This page is intentionally left blank

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
1	અથર્વવેદી મહાપૂજાના મંત્રોની સમજ ,સતપંથ સેવા પ્રકાશન સમિતિ, 1998
2	યુવકના ઉદગાર અને સંગઠન શક્તિ ,પુંજા ખેતશી પટેલ - કચ્છ કડવા પાટીદારોના ઉત્સાહી યુવકો, 1957
3	A Creed of the Fatimids ,Wladmir Ivanow, 1936
4	સતપંથ જ્યોત - અંક પહેલો, સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા, 1993
5	સુફી સંત શ્રી સદ્ગુરુ શ્રી ઈમામ શાહ મહારાજ જીવન વૃત્તાંત ,સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા, 2009
6	અમૃત વાણી ,સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા
7	સતપંથ મન ચિંતામણી ,સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા
8	Satpanth Jamat History , Abualy Aziz
9	સદગોરના શ્લોક યાને અમૃત વાણી - પીર શમ્સ ,અરજણ કાનજી પટેલ , રામપુર કંપા
10	आगम वाणी ,श्री शंकरलाल, 1970
11	પુછેલા પ્રશ્નો , ગોપાલ સોમજી ભગત, 1968
12	સતપંથી યજ્ઞવિધિ ,સૈય્યેદ બાવાસાહેબ અહમદ અલી ખાકી, 1935
13	પાટીદાર ઉદય, રતનશી શિવજી પટેલ , 1924-1925
14	કચ્છના કડવા પાટીદારોનો ઈતિહાસ ,અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ (અ.ભા.ક.ક.પા.) સમાજ , 2010
15	સત્યવેણી ,નુર મુહમ્મદ શાહ ,ઈમામશાહના પુત્ર
16	દૈવી સમાજનું ઘડતર ,રવજી કાનજી પટેલ ઉર્ફે અનામી અંતરાત્મા , લિખી કંપા , હિંમતનગર, 1983
17	ગુરુ શિષ્ય સંવાદ ,અથેર્વેદી સતપંથ સેવાશ્રમ ,કાદીયા, 2001
18	કેશરા (પર્મેશ્વરા) મુખી સાંખલાનું સંક્ષિપ્ત જીવન અને કાર્ય , કચ્છ કડવા પાટીદાર (ક.ક.પા.) સત્સંગ સમાજ , 1983
19	L'usage Des heros(French,) Librairie Honoré Champion, Paris, 2006
20	Crossing The Threshold, I B Tauris, 2004
21	સતપંથની સમજ અને દૂરાગ્રહીયોને ઉપદેશ, પીરઝાદા સૈય્યેદ બાવા સાહેબ અહમદ અલી ખાકી, પીરાણા, 1976
22	પ્રેમપાઠ - ઈમામશાહ તથા નાયા કાકાનો સંવાદ, મુખી કાનજીભાઈ રતના, પીરાણા, 1977
23	નારાયણ રામજીનો પ્રતિધ્વની, સૈય્યેદ બાવાસાહેબ અહમદ અલી ખાકી, 1980
24	અલીવંશ હરીવશ, કાકા ગોરધનભાઈ નગીનદાસ, આઠીયા ટ્રસ્ટ સમસ્ત પંચ કમિટી, પીરાણા
25	પીરાણા સતપંથની ઘટ-પાટ ઉપાસના, ડો. નિરંજન રાજ્યગુરુ
26	સતપંથ વેદિક ધર્મ છે (પેમ્પલેટ), 1931
27	અથર્વવેદ ,પીર સદ્દીન
28	બ્રહ્મા ગવંત્રી, પીર હસન કબીરુદ્દીન
29	આઠીયા સતપંથ ટ્રસ્ટ માહિતી પુસ્તિકા , કાકા નગીનદાસ હરગોવિંદદાસ ,આઠીયા ટ્રસ્ટ સમસ્ત પંચ કમિટી
30	નિષ્કલંકી નારાયણની ભાળ, કાનજીભાઈ રત્નાભાઈ માનકુવાવાળા, વરસોલાનો લાટ, 1941
31	Islam in History And Politics- A South Asian Perspective ,Journal of South Asia, 1999
32	Reading Global Islam Through Messianic Renewal in Dasavatar ,Teena Purohit, 2007

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
33	તવારીખે પીરઝાદા ઈમામશાહી ,સૈય્યેદ અબીદઅલી બાપુમિયા પીરઝાદા, પેટલાદ, 1933
34	Religious Conversions in India / Diverting the Ganges ,Oxford University Press, 2003
35	Diversity and Pluralism in Islam , I B Taurus, 2010
36	સતપંથ ધર્મના હસ્તલેખિત ગ્રંથો - જેમાં તમામ ગીનાનો અને પૂજા પદ્ધતિઓ, મુલ્બંધ, દશાવતાર વિગેરે શામેલ છે
37	Muslim & Parsi of Gujarat, James M. Campbell, 1899
38	સંદેશો, શિવગણ કાનજી વેલાણી, 1987
39	The Tribes and Castes of Bombay, R E Enthoven,1922
40	Taqiyya and Identity in a South Asian community, The Journal of Asian Studies, 2011
41	Anthology of Ismaili Literature, I. B. Tauris, 2008
42	સતપંથ સ્વરૂપ યાને કર્મ કાંડ ,કાકા શિવજી રામજી ,ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ, પીરાણા, 1982
43	Islam in Indian, Annemarie Schimmel E .J., 1980
44	કર્તવ્ય પંથે ,વાલજી જીવરાજ લીંબાણી, 1942
45	આગમ વાણી (ભવિષ્ય વાણી), બફાતનામો, અલીની આરતી, ધન્ધુકાર નુરનામું ,ધર્મ ધ્યાન ,નુર સતગુરુ શાહ દેવો વાચા, પહેલાદ પડોસા - સહદેવ વાચા
46	ઈમામશાહ બાવાની જ્ઞાન વાણી, ઈમામશાહ બાવા
47	પૈગંબર કા નુરનામા ,સતગોર બ્રહ્મા વાચા, સતપંથી દુઆ અને આરતી, થાળ પ્રસાદનો મંત્ર
48	सतपंथ विजय, नट्टु देवराम महाजन , 1926
49	પાટીદારોની ગૌરવ ગાથા, ડો મંગુભાઈ પટેલ, 2004
50	નાયાજી અથવા નાયાકાકા મહારાજ, માણેકલાલ શંકરલાલ રાણા, 1976
51	ઓમ શ્રી નિષ્કલંકી નારાયણ નામો નમઃ, સતપંથ સનાતન સેવા મંડળ
52	કરસનદસનો સુવર્ણ દાયકો, સતપંથ સેવા પ્રકાશન સમિતિ, 1997
53	મુમન ચેતામાની, જન્નતનામું ,મોહર નબુવત , નુર નામું, ગરબીઓ, ગવંત્રી
54	મૂળબંધ, 1910
55	સત્યપ્રકાશ - ઈમામશાહી પીરાણા પંથનો ઈતિહાસ અને તેનો હિંદુ ક.ક.પા. જ્ઞાતિ પર પ્રભાવ, રીયલ પાટીદાર, 2011
56	इमाम शाह महाराज जीवन वृत्तांत, श्री पुरषोत्तम गुरुधर्मा महाराज, फैज़पुर ,1971
57	The Preaching of Islam ,Thomas Walker Arnold, 1913
58	જાગૃતિ, કાંતિભાઈ પટેલ, 1972
59	સ્વામીનારાયણ સંસ્થાનો જબદાતોડ જવાબ, ગોપાલ શામજી ભગત, 1983
60	દાણા બંદર - જાહેર સભા, કણબી રતનશી ખીમજી ખેતાણી, 1918
61	પહેલું (જૂનું) કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ અધિવેશન - કરાચી, શિવજી કાનજી પારસીયા, નખત્રાણા, યુવક મંડળના સેક્રેટરી, 1920

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
62	બીજું (જૂનું) કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ અધિવેશન - કરાચી, રતનશી શિવજી નાકરાણી, 1922
63	ત્રીજું (જૂનું) કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ અધિવેશન - મુંબઈ, નારાયણ રામજી લીંબાણી, સેક્રેટરી ક.ક.પા.પરિષદ, 1924
64	કચ્છ કડવા પાટીદાર (ક.ક.પા.)જ્ઞાતિ સુધારક યુવક મંડળનો રીપોર્ટ, શિવજી કાનજી પારસીયા, 1926
65	ક.ક.પા.જ્ઞાતિ સુધારક યુવક મંડળનો રીપોર્ટ, રતનશી શિવજી નાકરાણી, સેક્રેટરી, 1932
66	ઓશાણીનું ઓશડ અથવા ભક્તની ભડવાઈ, રતનશી શિવજી રવાપરવાળા, સ્વધર્મ વર્ધક જ્ઞાતિ હિતચિંતક મહામંડળ, 1925 (Around)
67	સતપંથીઓના સવીચારાને સપાટો, 1925 (Around)
68	એક પ્રસ્થાવિક નિબંધ ,નારાયણ રામજી લીંબાણી / કોન્ટ્રાકટર, 1924
69	ક.ક.પા. જ્ઞાતિ જાહેર સભા ,વિરાણી મોટી ,રતનશી ખીમજી ખેતાણી ,પ્રમુખ, 1920
70	ક.ક.પા.સનાતની સમાજનું બંધારણ અને રોપીર્ત, ક.ક.પા.સનાતન સમાજ, 1944-45
71	ઉમિયા માતાજી મંદિર વાંઢાય પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ, ક.ક.પા.સનાતન સમાજ, 1945
72	ખાકીને જવાબ ,નારાયણ રામજી લીંબાણી / કોન્ટ્રાકટર
73	પાટીદાર વિદ્યાર્થી ભવન ઉદ્ઘાટન સમારોહ અને ૧લુ જ્ઞાતિ પરિષદ ,કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ, 1960
74	લક્ષ્મીનારાયણ દર્શન - અંક ૧, અખિલ ભારતીય લક્ષ્મીનારાયણ સનાતન સમાજ, 2011
75	सतपंथ नवनीत, आचार्य जगन्नाथ गुरु पुरषोत्तम महाराज ,फ़ैज़पुर , 1988
76	Revealing truth behind false pamphlet on Narayan Ramji Limbani, 2010
77	સ્વર્ણિમના સથવારે ચાલ્યા સમર્થ પાટીદાર (નાટક) ,અ.ભા.ક.ક.પા. સારસ્વત પરિવાર, 2010
78	Journal of Bombay Branch of Royal Asiatic Society- Vol 11 -Ismaili Bibliography , Bombay Branch of Royal Asiatic Society, 1935
79	કડવા પાટીદાર સભાઓમાં સુધારકોનો અભિગમ (૧૮૨૦ થી ૧૯૨૦), ડો મંગુભાઈ રામદાસ પટેલ, 2008
80	ब्रह्मावतार इमामशाह ज्ञानामृत, श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन ,फ़ैजपुर , 2003
81	સતપંથ ભગવદ દશાવતાર, સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા, 2009
82	સતપંથ નવનીત, સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા, 2010
83	સતપંથીઓનું કર્મ ,સતપંથી સાહિત્ય સેવા મંડળ, 1974
84	धर्मपीठ फ़ैज़पुर येथील मंदिराचा संक्षिप्त इतिहास, श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन ,फ़ैजपुर
85	जनार्दनाय , श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन ,फ़ैजपुर
86	યોગવાણીના ગીનાન, સૈય્યદ શમશુદ્દીન બાવા સાહેબ ખાકી અને પટેલ કાનજી રતના, પીરાણા, 1970-71
87	સત્યપદ બોધીની - ઈમામશાહ અને બાઈ બુઢાઈની વાતો ,સતપંથી સાહિત્ય સેવા મંડળ, 1971
88	ઈમામશાહ બાવાના પરચા, સતપંથી સાહિત્ય સેવા મંડળ, 1990
89	મન ચિત્તવરણી ,સતપંથ સેવા પ્રકાશન સમિતિ, 1998
90	सतपंथ ज्ञान पद संग्रह, श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन, फ़ैजपुर , 2006
91	આત્મજ્ઞાન પ્રકાશ , હંસરાજ ગોવિંદ પટેલ, 2008
92	सतपंथ घाट पाट पूजा यज्ञ विधि, श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन, फ़ैजपुर , 2001
93	श्रीमद सतपंथ दशावतार , इमामशाह प्रणीत , श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन, फ़ैजपुर , 2010

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
94	संत समागम, श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन ,फैजपुर, 1999
95	શ્રી અ.ભા.ક.ક.પા. ચતુર્થ અધિવેશન, અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ, 1993
96	ક.ક.પા. જ્ઞાતિ રીત રીવાજ, ક.ક.પા. સમાજ, 1971
97	ક.ક.પા. યુવાસંઘનું બંધારણ ,યુવાસંઘ, 1977
98	कुर्मी क्षत्रिय पाटीदारों का इतिहास, पाटीदार संशोधन और प्रकाशन ट्रस्ट, 1991
99	ભુમીદાગ માર્ગદર્શિકા ,સતપંથ પ્રકાશન સમિતિ, પીરાણા, 2008
100	ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન વાંઢાય સ્મૃતિ ગ્રંથ, ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન વાંઢાય, 2010
101	સતપંથ મૂળબંધ (નકલી) જેણે સાચો તરીકે રજુ કરવામાં આવે છે, 1490 (claimed)
102	નાનકદાસ કાકા - દશાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિ ગ્રંથ એવામ પ્રેરણા પીઠ ચતુર્થ અધિવેશન ,અખિલ ભારતીય સનાતન સતપંથ સેવા મંડળ, 2012
103	કરસનદાસ કાકા - દશાબ્દી મહોત્સવ સ્મૃતિ ગ્રંથ ,અખિલ ભારતીય સનાતન સતપંથ સેવા મંડળ, 1997
104	સમાજભક્તિની ત્સુનામી, હંસરાજ સાંખલા, 2013
105	ગીનાને શરીફ (ભાગ ૧ અને ૨), ઇસ્મૈલીયા એસોસીએશન ઓફ ઇન્ડિયા, 1979
106	ગુજરાત ,ગુજરાત વિશ્વકોષ ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ, 2006
107	ધનલક્ષ્મીબેનને સ્મરણાંજલિ ,નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1934
108	મથલ ગામમાં થયેલ કાકા રામજી લક્ષ્મણના વિરોધનો ઠરાવ ,કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ, 1959
109	દાનાભાઈ અરજણ જાદવાણી ,રવાપરવાળા ક્રાંતિકારી કવિની કવિતાઓ
110	Cyclical time and Ismaili Gnosis ,Henry Corbin, 1983
111	All About Ginans & Granths ,Mumtaz Ali Tajddin Sadiq Ali, 1990-91
112	Medieval Ismaili History and Thought ,Farhad Darftary, 2001
113	The Tale of Hidden Pir- ISIM ,Dominique Sila Khan, 2002
114	Pilgrims ,Patrons ,and Place ,Neil McMullin, 2003
115	The Imam Shahi Isma'ili 'Satpanth -' The True Path Threatened ,Yoginder Sikand, 2005
116	Ananth Akhado by Pir Hasan Kabiruddin ,Dr Noorallah Juma, 2006
117	Taqiyya and Kitman ,thereligionofpeace.com, 2010
118	Significance of Dasond ,Gulshan Merchant, 2010
119	શ્વેત પત્ર બાબતે સચોટ જવાબ, કચ્છ ઉદય તા. ૦૫ મે ૨૦૧૦
120	Encyclopedia of Islam , University of Religion and Denominations, 2010
121	અવિચલદાસના પત્રનો જવાબ ,કચ્છ ઉદય તા. ૦૭ જાન્યુવારી ૨૦૧૧
122	खोजा ,सतपंथ और गिनान ,हिंदी मिलाप - सैयद हसन रिज़वी , 2011 Being 'Ismaili' and 'Muslim': Some
123	Observations on the Politico-Religious Career of Aga Khan III ,Soumen Mukherjee, 2011
124	પીરાણાના કાકા , શ્રી સ્વામીનારાયણ માસિક - જુલાઈ ૨૦૧૧, 2011
125	ઉમિયા માતાજી વાંઢાયનો ઈતિહાસ ,કચ્છ મિત્ર તા. ૩૦-માર્ચ-૨૦૧૨

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
126	Ginans and its History ,Ginans.org
127	Imam Shahis, NizariIsmaili.com
128	Ismaili Mission in Gujarat ,Ismaili.net
129	કાઠીયાવાડના મુમના, ગુજરાત વિદ્યાસભા, અમદાવાદ
130	The concept of god beyond god in Khat Nirinjan , Nagib Tajdin
131	Mission of Sayed Imam Shah in India, Ismaili.net
132	Momin Chetamani , Saiyed Imam Shah
133	Satpanth , Wladmir Ivanow
134	Satpanth Literature in Khojki Manuscripts ,Mumtaz Ali Tajddin Sadik Ali
135	Satpanth Literature , Ismaili.net
136	Sloko Moto- by Pir Shams , Pir Shams
137	History of Syed Imam Shah , Abdul Hussain Al-Waiz Alibhai Nanjee
138	Topics in Encyclopaedia of Ismailism , Ismaili.net
139	નિષ્કલંકી નારાયણનું ખાનું (કહેવાતું મંદિર) ની સ્થપના કાર્યક્રમ વિડીઓ, વર્ષ ૨૦૦૮, 2008
140	श्रीमद सतपंथ दशावतार कथा विडिओ, जनार्दन महाराज, 2011
141	અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ સ્વર્ણિમ મહોત્સવ અને પંચમ અધિવેશન - વિડીયો, અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ, 2010
142	સમજે પાટીદાર - હિંમતનગર સભા વિડીઓ, અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ, સાબરકાંઠા રીજીયન, 2011
143	દેશલપર વાંઢાય સ્થિત સંસ્કાર ધામ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ વિડીઓ , સંસ્કાર ધામ, 2011
144	History Of The Ismailis incl Aga Khan Case , A S Picklay, 1940
145	Islam In India And Pakistan , YMCA Publishing House , Calcutta, 1959
146	Islam In India And The Middle East , Abbas Manzil Library , Allahabad, 1951
147	Lists of the Antiquarian Remains in the Bombay Presidency ,Archealogical Survey of Western India, 1885
148	મોમોન ચેતામણી, The Recreation Club Institute, 1924
149	મુલ્બંધનો અછાડો યાને હંસ હંસલીની વાર્તા , પીર શામ્શુદ્દીન, 1921
150	Muhammadan Architecture of Ahmadabad Part 2 Vol 8 ASWI , JAS. BURGESS, 1905
151	પવિત્ર વેદધર્મનો પ્રકાશ અને પીરાણા સતપંથના પાખંડ, નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1926 to 1940
152	પીરાણા પંથ, મોતીલાલ સોમાલાલ શાહ, 1915
153	પીરાણા સતપંથની પોલ સંબંધી સૈયદ બાવાસાહેબ અહમદઅલી ખાકીને જવાબ, નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1926 to 1940
154	પીરાણા સતપંથ તંત્ર (ભાગ ૧ અને ૨), ચીમનલાલ ભૂલાભાઈ ભગત, 1918
155	સતપંથની દેવીઓ, ઈસ્માઈલી સાહિત્ય મંડળ, 1926
156	સતપંથની સચ્ચાઈ, ઈસ્માઈલી સાહિત્ય મંડળ, 1926
157	શુદ્દીના સડા ઉપર સતપંથનો પ્રકાશ, પીરઝાદા શાહબુદ્દીન હુસ્સૈનઅલી, 1924
158	The History of the Assassins, Chevalier Joseph Von Hammer, 1835
159	Encyclopaedia of Religion And Ethics Vol-XI, James Hastings, 1958

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
160	વૈદિક અથર્વવેદ સતપંથ ઈતિહાસ એક ઝલક ,વિશ્રામ રતનશી રૂડાણી, 2013
161	બુદ્ધ અવતાર, પીર સદ્દીન, 1919
162	ખોજા કોમનો ઈતિહાસ, ઝાફર રહેમતુલ્લાહ, 1905
163	સતપંથ શાસ્ત્ર ,એદલજી ધનજી કાબા, 1918
164	History of Gujarat, J W Watson, 1876
165	પીર ઈમામશાહનું વર્ણન, ભટ ગણપતરામ અભેરામ ઔર ચુનીલાલ મનસુખરામ કઠલાલ, 1895
166	ઈસ્માઈલી ચાબુક અથવા આર્ય સમાજી પંડિતોનું પોકળ, સતીયાણી ચુનારા, 1915
167	મોક્ષ દ્વાર એટલે નિત્ય પાઠ, સૈય્યદ બાવા સાહેબ અહમદ અલી ખાકી, 1919
168	તો મુનિવરભાઈ મોટી - યાને મુમન ચેતામણી, પીર સદ્દીન, 1919
169	નકલંકી ભજન સંગ્રહ, નકલંક જ્ઞાન પ્રકાશક મંડળ, મુંબઈ, 1921
170	શલોકો મોટો તથા નાનો, પીર શમ્સ અને પીર સદ્દીન, 1921
171	વૈદિક ઇસ્લામ, ઈબ્રાહીમ જુસબ વરતેજી, 1921
172	સનાતન સંદેશ, અન્જુમ તરક્કીયે ઇસ્લામ, અમદાવાદ, 1925
173	Ginan Man Samjai- Sindhi , The Recreation Club Institute, 1926
174	A Concise Encyclopedia of Islam, One World , Oxford, 2004
175	ગુજરાતનો સંસ્કૃતિક ઈતિહાસ - ઇસ્લામ યુગ - ખંડ ૪, ગુજરાત વિદ્યાસભા, અમદાવાદ, 1959
176	Spread of the Satpanth Ismaili Dawa in India , Islamic Studies , McGill University, 1969
177	The Nizari Ismaili Tradition in Hind and Sind, Islamic Studies, McGill University, 1972
178	ગુજરાતનો રાજકીય અને સંસ્કૃતિક ઈતિહાસ - ભાગ ૪ -મુઘલ કાળ , ભો.જે. રિસર્ચ સેન્ટર, અમદાવાદ, 1979
179	Indian Social Reformer- on Pirana, 1933
180	Vedas As Sources of Satpanth Ismaili Ginan Literature
181	Narendra Modi- The Man The Times , Nilanjan Mukhopadhyay, 2013
182	Jannatpuri, Imam Shah Bawa
183	Identity and Politics of Scholarship in Study of Religion, Routledge, 2004
184	Barbed Wires Split Devotees at this Dargah, Indian Express, 2003
185	પાટીદાર ગાથા, ડો. દિવ્યા પટેલ, 2013
186	સાબરકાંઠા જીલ્લાનો કચ્છ કડવા પાટીદાર સમાજ, ડો. દિવ્યા પટેલ, 2013
187	ક.ક.પા. સમાજ - બીજું અધિવેશન, ક.ક.પા. સમાજ, 1977
188	ક.ક.પા. સમાજ - ત્રીજું અધિવેશન, ક.ક.પા. સમાજ, 1985
189	પટેલ ફકીરદાસ ગોપાળદાસને જવાબ ,નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1918
190	ઈમામશાહ બાવા ભવિષ્યવાણી અને તેમની શંકાનું સમાધાન ,શિવગણ કાનજી વેલાણી, 1928
191	અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ - પંચમ અધિવેશન, અ.ભા.ક.ક.પા. સમાજ, 2010
192	લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર - રજત જયંતી મહોત્સવ - વિરાણી મોટી - વર્ષ ૨૦૧૪, વિરાણી મોટી કડવા પાટીદાર સનાતન સમાજ, 2014
193	સમાજ ભક્તિની સચ્ચાઈ ,દેવજી માવજી લીંબાણી, 2015
194	ગુપ્ત પંથ કા શુજરા ,એદલજી ધનજી કાબા, 1916

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
195	ખોજા કોમની તવારીખ ,એદલજી ધનજી કાબા, 1912
196	સતપંથ, રોકડિયા, 1962
197	કચ્છ દેશના પીરાણાપંથ કડવા કણબી - જાહેર સભા ,રતનશી ખીમજી ખેતાણી,1919
198	નકલંકી ગીતા ,સૈયદ ઈમામશાહ રચિત, 1920
199	શું સદગોર નહિ જાગે ,શ્રી કચ્છ કડવા પાટીદાર સુધારક યુવક મંડળ, 1920
200	નકલંક જ્ઞાન પ્રકાશ,હીરાલાલ ભીખાભાઈ પેટલાદ, ખેડા, 1920-1921
201	દેશ પરદેશમાં સ્થપાયેલ યુવક મંડળોનું અવલોકન,નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1922 -Around
202	ક.ક.પા. જ્ઞાતિ વર્ગ અને કરાચી સભાનું અવલોકન, મગનલાલ ગોવિંદદસ એન્જિનિઅર, 1922
203	ખુલ્લા પત્રોનું અવલોકન (ભાગ ૧ અને ૨), નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1922
204	સત્યવેણી મોટી અને સી હરફી ,સૈય્યદ નુર મુહમ્મદ શાહ, 1924
205	સતપંથીઓના સધિયારાને સપાટો ,નારાયણ રામજી લીંબાણી, 1927
206	લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર નખત્રાણાના પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો અહેવાલ ,નખત્રાણા કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ, 1937
207	પ્રગતિના પંથે - હડમતીયા, ક.ક.પા. ભાગ્યોદય સભા, 1939
208	બોરડીટીંબા કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સમ્મેલન અને બંધારણ, કડવા પાટીદાર સમાજ બોરડીટીંબા, 1984
209	सतपंथ संप्रदाय स्वरुप आणि कार्य, आचार्य जगन्नाथ महाराज ,फ़ैज़पुर , 1992
210	Domination and Arts of Resistance ,Yale University Press, 1990
211	Resolution dated 25-Mar-2013 requesting govt land for Satpanth graveyard at Pirana , Imam Shah Bawa Roza Sansthan Committee Trust, 2003
212	સનાતન ધર્મ જાગૃતિનો સચોટ જવાબ, સનાતન ધર્મ જાગૃતિ સમિતિ, 2009
213	लेवा पाटीदार समाजाचा वैदिक सतपंथाचे सत्य स्वरुप,श्री सतपंथ साहित्य प्रकाशन ,फैजपुर, 2000
214	Nizari - StateMaster Encyclopedia, 2015
215	નારાયણ રીય્યા - દયાપરવાળાનું જીવન અને કાર્ય, 2015
216	Islam in History And Politics- Perspectives from South Asia ,Oxford University Press, 2011
217	लेवा पाटीदार समाज - एक अन्वयार्थ, मुंबई व परिसर लेवा मंडल, 2015
218	खानदेश वर्हाडातील लेवा पाटीदार समाज, मुंबई व परिसर लेवा मंडल, 2003
219	लेवा पटिदारचा इतिहास, शंकर विठोबा पाटीदार, 1999
220	Across the Threshold of Modernity ,Prof Dr J J G Jansen & Prof Dr F de Jong, 1970
221	હ્રુદયોદગાર પત્રિકા ક્રમ ૬, નથુરામ કાનજી પટેલ,સેક્રેટરી કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવક સંઘ, કરાચી, 1930 - Around
222	પીરાણા સતપંથ પાટીદાર જ્ઞાતિ ભાઈઓને વિનંતી પત્ર, જ્ઞાતિ બંધુ, 1936
223	પીરાણાપંથી પાટીદાર ભાઈઓને જાણવાજોગ,રીય્યા નાગજી ચૌધરી, 1937
224	કાકા રવજી લક્ષ્મણને ખાસ ચેતાવણી,શિવજી કાનજી પારસીયા ,સેક્રેટરી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ સુધારક મંડળ, 1937
225	શું પીરાણા સતપંથ હિંદુ ધર્મ ઠરશે, રીય્યા નાગજી ચૌધરી, 1937

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
226	સતપંથ હિંદુ ધર્મ છે, પેમ્પલેટ, 1931 -Around
227	મુબારકબાદી ,રીચ્યા નાગજી ચૌધરી, 1936
228	હ્રુદયોદગાર પત્રિકા ક્રમ ૫, નથુરામ કાનજી પટેલ, સેક્રેટરી કચ્છ કડવા પાટીદાર યુવક સંઘ, કરાચી, 1933
229	કોટડા જડોદર પાટીદાર સમાજના દસ્તાવેજો, ક.ક.પા. સનાતન સમાજ, 2015
230	Ismaili Paris Conference Minutes ,Ismaili Association, 1975
231	Taqiyyah(Expedient dissimulation,) http//:www.shiapen.com, 2010 -Prior to
232	Deception ,Lying and Taqiyya ,https//:www.thereligionofpeace.com, 2016 -Prior to
233	Ecstacy and Enlightenment , I.B.Tauris Publishers, 2002
234	How Taqiyya Alters Islam's Rules of War -Defeating Jihadist Terrorism, Raymond Ibrahim, 2010
235	History of Shii Islam ,I.B.Tauris Publishers, 2013
236	કેકારવ - સતપંથ, ડો. ઈશ્વરલાલ ઓઝા, 2016
237	Modern History of the Ismailis ,Farhad Daftary , 2011
238	Hajar Mamad Beg Jo Granth (Sindhi,) Hajar Beg alias Hajar Vir alias Chandan Vir, 1897
239	Ismaili Literature , I B Tauris Publishers, 2004
240	Reason and Inspiration in Islam , Todd Lawson, 2005
241	ક.ક.પા. જ્ઞાતિ સુધારક નવ યુવક મંડળ - ઘાટકોપર - પહલી વાર્ષિક સામાન્ય સભા, ક.ક.પા. જ્ઞાતિ સુધારક નવ યુવક મંડળ, 1937-38
242	Indian Social Reformer - Compilation of issues between Sep 1925 to Aug 1926 & 1933, K Natarajan, 1926
243	Legal Material - Devchand Totaram Case , Bombay High Court, 1965
244	સુરખાબ ,કચ્છ મિત્ર તા. ૨૩-ઓગસ્ટ-૧૯૯૮
245	Facts about Islam , thefactsaboutislam.com, 2011
246	A History of Syncretism of the Khoja Muslim Community , Amit Ranjan, 2017
247	લક્ષ્મીનારાયણ મંદિર હીરક જયંતી મહોત્સવ અહેવાલ - વિરાણી મોટી ,વિરાણી પાટીદાર સમાજ, 2004
248	ગુજરાતી વિશ્વકોષ - ભાગ ૬, ગુજરાતી વિશ્વકોષ ટ્રસ્ટ, 2010
249	Conversions and Shifting Identities - Ramdev Pir , Manohar Publication, 2003
250	કડવા પાટીદારોનો ઈતિહાસ ,રતુદાન રોહડિયા અને તીર્થંકર રોહડિયા, 2002
251	સામિપ્ય ,ભો.જે. રિસર્ચ સેન્ટર, અમદાવાદ, 1986-10 to 1987-03
252	એકતા મંચનો અહેવાલ, પાટીદાર પ્રગતિ તા.૧૫ જાન્યુવારી-૨૦૧૩
253	ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટના ચૂંટણીના નિયમો ,ઈમામશાહ બાવા રોઝા સંસ્થાન કમિટી ટ્રસ્ટ, 1960
254	સતપંથ સમાજને વિનંતી ,કાનજી રતના, કપડવંજ, 1939
255	Oriental Memoirs - Volume 3, James Forbes, 1813
256	History of Syncretism - Khoja Muslim community , Amit Ranjan, 2017

અન્ય મહત્વના સંદર્ભ દસ્તાવેજોની યાદી

ક્ર.	દસ્તાવેજોની વીગતો
257	Census of India Vol 28 Part I, 1931
258	Scheme for Protection and Conservation of Ancient Buildings , Collector of Ahmedabad , 1886
259	Satpanth Ismailism and modern changes with it , AA Esmail, 1971
260	History , Scriptures and practice in Indo Ismail traditon , Ali S Shamji, 2015
261	મહાગુજરાતના મુસલમાનો , મહારાજા સયાજીરાવ વિદ્યાલય વડોદરા
262	તા. ૦૮-સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ના બદલાપુરમાં સતપંથ વિચાર ગોષ્ઠી સભામાં વિશેષ સભાના ઠરાવો વિરુદ્ધ જનાર્દન મહારાજનું પ્રવચન
263	તા. ૨૬-ઓગસ્ટ-૨૦૧૮ના વિશેષ સભામાં સતપંથ સમસ્યા નિવારણ અંગે ઊંઝામાં થયેલ કાર્યવાહીની વિસ્તૃત જાણકારી આપતું ચંદ્રકાંતભાઈ છાભૈયાનું વક્તવ્ય
264	સતપંથ સમસ્યાનું મૂળ બીજ – ઉપર ચંદ્રકાંતભાઈનું ભાષણ – તા. ૦૭-૦૭-૨૦૧૯ – અ.ભા.ક.ક.પા, સમાજ મુંબઈ ઝોન – સમાજ ધર્મ જાગૃતિના પંથે – ચતિન સભા
265	ઊંઝાનો ચુકાદાનું જ્યાં સુધી સતપંથ સમાજવાળા અમલ પૂર્ણ નહીં કરે (અમલ કરવાની બહેન્દરી નહીં) ત્યાં સુધી ઉમિયા માતાજી ઊંઝા દ્વારા તેમને ભેળવવામાં નહીં આવે – તા. ૨૪-૦૭-૨૦૧૯ ના થાણા સમાજ વાડીમાં ભાષણ

નોંધ: ક.ક.પા. = કચ્છ કડવા પાટીદાર
અ.ભા.ક.ક.પા. = અખિલ ભારતીય કચ્છ કડવા પાટીદાર

Link: www.abkkpsamaj.org/satpanthchhodo/links
Alternate Link: https://archive.org/details/fav-abkkpsamaj

કપટ કરવા માટે કપટ શીખવું નથી,
પણ કપટથી બચવા માટે કપટને જાણવું છે.

સતપંથ કેટલો સનાતન?
નિષ્કલંકી કેટલો નારાયણ?
ઈમામશાહ કેટલો મહારાજ?
પીરાણા કેટલો હિંદુ સ્થાનક?

સચ્ચાઈના વેશમાં જુઠ પણ છૂપું હોઈ શકે

છેલ્લા લગભગ ૫૦૦ વર્ષથી કચ્છ કડવા પાટીદાર જ્ઞાતિ આવા સવાલોથી ઝઝૂમતી રહી છે. સતપંથ સમસ્યાથી છુટકારો મેળવવા આ જ્ઞાતિએ વિશ્વભરના કડવા પાટીદારોની એક માત્ર માતૃ સંસ્થા એટલે "કડવા પાટીદાર કુળદેવી શ્રી ઉમિયા માતાજી સંસ્થાન, ઊંઝા" ને મધ્યસ્થી કરવા વિનંતી કરેલ હતી. ત્રણ-ત્રણ વર્ષ સુધી તલસ્પર્શી અભ્યાસ કરી, સતપંથ તેમજ સનાતન એમ બન્ને પક્ષોને સાંભળી તેમજ વિસ્તૃત ચર્ચા કરીને આધારભૂત પુરાવાઓને ધ્યાને લઇને સત્યનું સંશોધન કરી તા. ૦૮-ઓક્ટોબર-૨૦૧૭નો ચુકાદો આપેલ છે.

આ સંપૂર્ણ પ્રક્રિયામાં સનાતનીઓએ કેવી તૈયારી કરી, બન્ને પક્ષો દ્વારા કેવી રજૂઆતો કરવામાં આવી, ઇસ્લામના જેહાદનું એક હથિયાર એટલે "તાકિયા"નો ઉપયોગ કરી ઇસ્લામના એક પંથને હિંદુ રૂપ આપી તેને "સતપંથ"ના નામે રજૂ કરી ભોળા અને અજાણ હિંદુઓને એ પંથ તરફ આકર્ષવા માટે ઘડવામાં આવેલ યોજના અંગેની સંપૂર્ણ જાણકારી આ પુસ્તકમાં આપેલ છે.

સાથે-સાથે સનાતનીઓ સતપંથની રણનીતિને કેવી રીતે ઓળખીને તેને કેવી રીતે પછાડી શક્યા એની જાણકારી છે. સનાતનીઓએ પોતાની રણનીતિ કેવી રીતે તૈયાર કરી અને ભવિષ્યમાં સનાતની પક્ષ અને સતપંથ પક્ષ વચ્ચે ફરીથી કોઈ કારણ સર વિવાદ ઊભો થાય તો તેનો સામનો કેવી રીતે કરવો એની પણ જીણવટ ભરી માહિતી આપેલ છે. ભવિષ્યમાં સતપંથ વિવાદના ઉકેલની શોધ આ પુસ્તકથી શરુ થાય એ માટે કરવામાં આવેલ ઊંડાણથી સંશોધનનો નીચોડ આપેલ છે.

આ પુસ્તક દ્વારા સતપંથની છુપી સચ્ચાઈ બહાર આવે છે કે...

- સતપંથ ધર્મ એ ઇસ્લામ ધર્મનો ભાગ છે
- નિષ્કલંકી નારાયણ એ હઝરત મૌલા અલીનું ભારતીય / હિંદુ નામ છે.
- ઈમામશાહ એ હિંદુ મહારાજ તથી, પણ ઇસ્લામના પ્રચાર માટે ભારત આવેલ મુસલમાન બાવા ઇમામુદ્દીન અબ્દુર રહીમ સૈય્યદ છે. તેમના પિતા પીર કબીરુદ્દીન હતા અને દાદા પીર સદ્દીન હતા.
- પીરાણાનું ઈમામશાહનું મુખ્ય ધાર્મિક સ્થાનક મુસલમાન સૈય્યદ સમાજના માલિકીનું એક કબ્રસ્તાનમાં આવેલ એક દરગાહમાં આવેલ એક મુસલમાની કબર છે, હિંદુ સમાધિ નથી.

સત્યને જાણવા પડદો હટાવવો પણ પડે

આ અંગે સંપૂર્ણ જાણકારી ખૂબજ રોચક અને સરળ ભાષામાં આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવેલ છે.